IVLII CLARI ALEXANDRINI

I. C. LONGE CLARISSIMI,

ET PHILIPPI II. HISPANIARVM REGIS
Supremi Consiliarij, ac Regentis dignissimi

LIBER QVINTVS;

Siue

PRACTICA CRIMINALIS

Cum doctissimis ADDITIONIBVS Perillustrium Iurisconsultorum

D. IOANNIS BAPTISTÆ BAIARDI Parmensis.
D. BERNARDINI ROSIGNOLI Mediol.
D. HIERONYMI GIACHARII Lugien.
D. IOANNIS GVIOTII Niuernensis.
D. ANTONII DROGHI e Castro Lauro.

Quarum plurimæ haud antea impressę fuere; nunc autem per FRANCISCVM BARETIVM diligenti studio suo loco dispositę sunt; vnde vniuersarum Criminalium rerum Tractatus adeo copiosus efficitur, vt præterea nihil, tam Theoricis, quàm Practicis Iuris vtriusque desiderandum, aut excogitandum relinquatur:

NOVISSIME TANDEM

Quæstionum, & Additionum Summarijs suo loco diligenter appositis, necnon Rerum Memorabilium Indice, eoque non minus distincto, quam locupletissimo.

AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DOMINVM

D. CARDINALEM BVRGHESIVM.

VENETIIS, MDCXIV.

APVD BARETI BARETIVM.

De consensu Superiorum, & Priuilegijs.

IVLII CLARI PATRITII ALEXANDRINI IVRISCONSVLTI CLARISS. ET SERENISS. PHILIPPI HISPAIARVM REGIS SVPREMI CONSILIARII AC REGENTIS DIGNISS.

LIBER QVINTVS RECEPTARVM Sententiarum integer.

In quo omnium criminum materia sub receptis Sententijs copiosissime tractatur, ita vt nil vlterius desiderari possit, quod cùm ad reorum persecutionem, tum ad ipsorum defensionem, faciat.

§. PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Delicta publica quæ dicantur.*

2 *Et an delicta commissa in offensam Dei, dicantur publica, vers. Item omne.*

3 *Et an commisso in offensam Principis, vers. Præterea etiam.*

4 *Et an accusatio cuius libet falsi instrumenti, dicatur publici iudicij, vers. Sed nunquid.*

5 *Priuata delicta quæ dicantur, vers. Priuata autem.*

6 *Et an de iure canonico sit aliquot delictum priuatũ, vers. Hæc tamen omnia.*

7 *Delicta quæ sint mere Ecclesiastica, quæ mere secularia, & quæ communia, vers. Præmittendum.*

8 *Delicta quæ sint nominata, & quæ innominata, vers. Habes etiam.*

9 *Delicta quæ sint leuia, quæ grauia, & quæ atrocissima, vers. Sunt etiam.*

Iudex in atrocioribus potest iura transgredi.

10 *Delictum, quod committitur faciendo, grauius est, quàm illud, quod committitur omittendo, versic. Est etiam.*

11 *Delictum, quod committitur verbo, an dicatur proprie maleficium, vers. Quæro etiam.*

12 *Bannitus ex cõtumacia an dicatur bannitus ex maleficio.*

13 *Contumacia habens annexum contemptum iudicis dicitur delictum, & potest criminaliter puniri.*

14 *Homicidium qualificatum est atrox delictum.*

15 *Sacrilegium est atrox delictum.*

16 *Delictum dicitur atrox, cum pœna mortis indicitur.*

17 *Mandatum reuocatum in atrocioribus non facit euitare pœnam.*

18 *In atrocioribus ex circumstantijs iudicari solet.*

19 *Atrocitatis casus habent gradus inter se.*

20 *Contemptus iudicis dicitur delictum.*

1 SVperiore libro dictum est de Contractibus: sequitur nunc vt de maleficijs videamus. Pro intelligentia autem terminorum præmittendum est, *a* Delictorum *b* quædam esse publica, quædam autem priuata. *c* Publica sunt, quorum accusatio vel persecutio permissa est cuilibet de populo: & potest poni exemplũ in crimine læsæ Maiestatis, *d* Adulterij, Homicidij, Parricidij, Peculatus, Falsi testamenti, Vis publicæ vel priuatæ, Ambitus, Repetundarum, Annonæ: quæ omnia pro publicis delictis connumerantur in l. 1. ff. de publ. iud. Et hæc est communis opi. Doctorum, vt attestatur Ant. Gomes, ca. 1, delictorum, post nu. 1.

2 Item omne delictum, quod principaliter fit in offensam Dei, dicitur publicum, & quilibet de populo potest accusare. Ita colligitur ex tex. in l. Manichæos C. de hæret. & tenent communiter Doctores, teste Ant. Gomes. in d. c. 1. nu. 1. Illud enim quod fit in *e* offensam Dei, ad omnium offensam pertinere videtur, cum ipse omnium sit pater, & dominus. *f* Et potest poni exemplum in blasphemia, deturbatione Ecclesiarum, vel imaginum, & similibus.

3 *g* Præterea etiam omne delictum cõmissum *h* in offensam Principis, dicitur publicum, & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Anto. Gomes in loco præallegat. num. 4. Est enim & ipse princeps à Deo positus vti pater & dominus subditorum; meritoq; eius offensa etiam ad omnes eius subditos pertinet.

4 Sed nunquid *i* accusatio falsi alterius instrumenti quam testamenti, dicenda est publici iudicij? Resp. Aliqui dixerunt quod non, ex quo in d. l. j. specialiter nominatur lex Cornelia de testa. Contrariam tamen sententiam, quod scilicet de quocunque instrumento falso fiat accusatio, dicatur publicum iudiciũ, tenuit Azo. Et hanc partem tenent gl. & Doctores, vt attestatur Bart. in d. l. 1. num. 2. Et ita communiter teneri, attestatur Aret. in §. Item lex Cornelia, ante num. 1. Insti. de publ. iud. Hanc etiam dicit esse communem opi. Rubeus consi. 12. nu. 7. quem refert Pract. Conradi, fol. 401. num. 36.

5 *K* Priuata autem delicta sunt ea, quorum accusatio, vel persecutio regulariter non permittitur, nisi parti læsæ, prout est furtum, damnum, iniuria, arborum furtim cæsarum, bonorum raptorum, & huiusmodi, ita tenent communiter DD. teste Ant. Gomes in d. c. 1. nu. 9. vbi etiam nu. 6. allegat satis elegantem rationem, cur in delictis priuatis quilibet ad accusãdum non admittatur. Et scias, quod hæc differentia est maximi effectus in multis. nam regulariter condemnatus de crimine publico efficitur infamis, non autem cõdemnatus de crimine priuato, vt dicit tex. in l. infamem. ff. de pub. iud. præterquam in nonnullis casibus, vt ibi, & dixi infra hoc eo. lib. §. fi. q. 72. vers. damnatus. Item in crimine priuato non admittitur ad accusandum, nisi ille cuius interest, vt statim dixi, quod tamen intellige secundum ea, quæ dixi infra hoc eo. lib. §. fi. q. 17. vers. sed quid si pro aliquo

6 Hæc tamen omnia procedunt de iure ciuili, sed de iure canonico secus est: nam *l* secundum ius canoni-

nonicum, omnia crimina sunt publica, vt tenet gl. in
c. infames, in verbo Fures 6. quæst. 1. Et ita dicunt
Canonistæ, vt ait Bald. in rub. C. qui accus. non poss.
num. 10. in fin. Et dicit Host. quem refert Anan. in c.
statuimus, post num. 19. de maledic. quòd ita com-
muniter dicitur. Et ex hoc infert Pract. Millei, fol.
147, num. 52. quòd hodie titulus de priuatis delictis
non est in vsu. Et secundum hoc pro quolibet crimi-
ne priuato posset procedi etiam ex officio, & sic per
inquisitionem saltem ad imponendam pœnam extra
l ordinariam, vt dixi in loco præallegato. *l* Sed certè
hæc materia delictorum adeò est immutata à statutis
& consuetudinibus locorum, vt hodie vix distin-
guantur publica crimina à priuatis. Nam iu regno
Neapol. non admittitur aliquis ad accusandum, nisi
m suam vel suorum iniuriam prosequatur, *m* vt dicit
Maranta in suo spec. folio 43. numero 48. Et sic vi-
detur, quòd ibi omnia crimina dici possint priuata.
Econuerso in regno Franciæ nemo potest criminali-
ter accusare, etiamsi prosequatur suam, vel suorum
iniuriam, vt dixi infra hoc eodem. lib. §. fin. quæst. 3.
vers. certè. Et sic ibi nullum crimen est publicum, ne-
que priuatum quò ad accusandum. Propterea in hac
confusione tutius est adhærere statuto, vel consuetu
dini, quæ viget in eo loco, in quo delictum est com-
missum, & secundum illam declarare, quæ dicantur
priuata, & quæ publica delicta.

n 7 *n* Præmittendum est etiam, delictorum esse aliqua
merè ecclesiastica, aliqua merè secularia, & aliqua
o communia. *o* Merè ecclesiastica sunt illa, quorum co
p gnitio reseruata est tantummodo *p* iudicibus eccle-
siasticis, etiamsi commissa sint per laicos, vt est cri-
men hæresis, & simoniæ, vt dixi infra hoc eodem li
bro, §. Hæresis, versic. hoc crimen, & §. Simonia, ver
q sic. Hoc crimen. *q* Merè secularia sunt ea, de qui-
bus si à laicis committantur, soli iudices seculares
cognoscunt, vt est homicidium, furtum, & hu-
iusmodi.

r *r* Communia autem sunt ea, de quibus, si à laicis
committantur, vterque Iudex cognoscere potest, sci-
licet ecclesiasticus, & secularis, prout est Adulte-
rium, Concubinatus, & Sodomia, &c. de quibus
dixi infra hoc eodem libro §. final. quæst. 37. per to-
tum.

s *s* Habes etiam, quòd quædam sunt delicta nomina-
t ta, & quædam innominata. *t* Delicta nominata sunt,
8 quæ à lege habent particulare nomen iuris; vt est
Furtum, Adulterium, & huiusmodi: nam ex contra
ctatione rei alienæ lex inducit delictũ, quod appella-
uit furtum: ex concubitu vxoris alicuius cum alio vi-
ro, facit oriri delictum, quod vocauit Adulterium.
u *u* Delicta verò innominata sunt, quæ non habent spe
ciale nomen iuris, sed tantummodo facti, vt est ver-
berare, percutere, ingredi domum alienam, & similia,
quæ quidem fieri quandoque possunt sine maleficio,
quandoque verò fiunt cum crimine, & ideò dicun-
tur delicta innominata. Sed ea quæ sunt nominata,
non possunt fieri sine maleficio, semper enim fur-
tum, adulterium, raptus, &c. sunt maleficia. Et hæc
est distinctio Bart. in l. nunquam plura, numero 4.
ff. de priuatis delictis, quam communiter Doctores
approbant, vt dicit Blanc. in pract. crimin. folio 52.
num. 3. Effectum autem huius differentiæ, vide apud
Bart. ibi.

x *x* Sunt etiam delictorum *y* quædam leuia, *z* quæ-
y dam verò grauia, seu atrocia, & quædam atrocissima.
9 In hoc autem non traditur à Doctoribus certa regu
la; sed aliqui dicunt standum esse arbitrio iudicis. Et
hanc dicit esse communem opinionem Alciat. in c.
cum non ab homine, post num. 28. de iudic. prout il-
lum refert Villalobos in sua collecta communium o-
aa pin. in litera D. num. 56. *aa* Alij verò dicunt, quòd
ex qualitate pœnæ, quæ pro delicto imponitur, co-
gnoscitur qualitas, & quantitas delicti. Et ideò tan-
to grauius delictum iudicari debet, quanto grauior
pœna pro eo imposita reperitur. Et hæc fuit opinio.
Bart. in l. leuia, circa princ. ff. de accusat. Et hanc dicit
esse communem & regularem theoricam. Socin. con
sil. 157. num. 5. lib. 2. Circa quod tamen vltra illud ele
gans consilium Socin. videndum est etiam consil.
bb Barb. 48. lib. 2. & Dec. consil. 65. *bb* Superioribus die
bus Senatus noster interrogatus à Serenissimo Rege
cc quæ viderentur delicta atrocia, *cc* Respondit sibi vi
dd deri atrocia hæc quæ sequuntur; *dd* Rebellionis, Le-
sæ maiestatis, Homicidij ex proposito commissi, Fal-
sificationis monetæ, Tertij homicidij, scilicet commis
si ab eo, qui alia duo homicidia prius commisisset, e-
tiamsi pro eis condemnatus non fuisset; Vulneris il-
lati proditoriè cum sclopo rotato, etiam si mors non
sequatur; Tertiæ tonsationis, seu diminutionis mone
tarum: Raptus virginis honestis parentib. ortæ etiã si
copula non sequatur; Vsus venereus cum sacra vir-
gine in habitu intra monasterium degẽte, Sodomia,
Famosorum latronum in vijs grassatio, & Falsificatio
ee sigilli Principis, aut Senatus. *ee* Et hæc opinio Se-
natus, placuit Regi nostro, & ideo in hac prouincia
ff seruanda esset pro lege. *ff* Ego autem dico, quòd om-
nia delicta, pro quibus à lege, vel statuto imponitur
simpliciter pœna mortis naturalis, vel ciuilis, s. trire-
mium perpetuò, & talis pœna est in vsu, vt à iudici-
bus imponatur, & exequatur, dicũtur grauia, & atro-
cia. Atrociora autem siue atrocissima dicuntur, pro
quibus lex, vel statutum imponit pœnam grauiorem,
quam simplicis mortis in ipso genere mortis; puta,
quia vult pro talib. delictis reos insui culeo, vel igne
comburi, vel in frustra scindi, vel rotæ inferi, vt trahi
ad caudam equi, vel huiusmodi, vt in crimine hære-
sis, parricidij, assassinij, latrocinij ad viam publicam,
sodomiæ, incendiarij, falsæ monetæ, &c. Vel quando
addit alias qualitates vltra pœnam mortis, vt quando
extendit pœnam etiam in filios, vt in crimine læsæ
maiest. Vel concedit aliqua specialia aduersus delin-
quentes, vt in crimine raptus virginum, & mulierum
honestarum. Vtilitas autem huius differentiæ potest
esse maxima; nam plerunque statuta concedunt iudi-
gg cib. latiores habenas in atrocioribus. *gg* Quinimò e-
tiam secundum ius commune dici solet, quòd plerun
que propter enormitatem delicti licitũ est iura trans-
gredi, prout ab omnibus allegatur tenere Innoc. quã-
uis id expressè non dicat in c. 1. de constit. quem se-
quuntur omnes Legistæ, & Can. vt dicit Marsil. in l.
1. in princ. num. 59. ff. ad leg. Cor. de sicar. & cons. 52.
num. 16. & in l. 1. in prin. nu. 23. ff. de quæst. propter
quod dictum Inn. fuit tempore Bal. suspectus quidam
qui iuxtà Papam dum ingrederetur Perusium, alium
interfecerat, fuit enim statim suspensus contra for-
mam statuti, vt recenset. Paris Put. de synd. fol. 288.
num. 19. Illud autem dictum Inno. aliqui intelligunt,
vt procedat in puniendo, non autem in procedendo.
In quam sententiam inclinasse Curiam Neap. refert
hh Gram. voto. 34. circa fin. *hh* Sed certè apud nos con
trarium seruatur. Nam in enormibus, & atrocibus
criminibus permittitur Iudicibus iura transgredi etiã
in procedendo, quia s. deuenitur ad torturam, etiamsi
indicia non sint in totum sufficientia, neque probata
per testes omni exceptione maiores, &c. vt de iure
videtur regulariter requiri, & plerunque etiam non
edita copia processus informatiui.

Est

ij *ij* Est etiam communis regula, quod semper grauius
KK reputatur delictum, quod committitur KK facien-
10 do, quàm illud, quod committitur omittendo. Ita
colligi videtur ex gl. in l. si mora, in verbo, ne facto, ff.
sol. matrim. quam dicit communiter approbatam Alber.
in l. præscriptione, col. 2. vers. Item ex prædictis,
C. si contra ius vel vtil. publ. Ias. in d. l. præscript. nu.
9. quem refert Illustris vir & cõsiliarius Regius Do.
Anto. de Padilla in l. transigere, post num. 107. C. de
transact.

ll *ll* Sed quæro, nunquid maleficium dicatur etiam il-
mm lud delictum, quod *mm* committitur verbo, prout
11 est blasphemia, iniuria verbalis, & huiusmodi. Resp.
Bar. in l. aut facta: in prin. num. 1. ff. de pœnis tenuit,
nn quod non, ex quo maleficium *nn* dicitur à male faciendo,
& ideò non comprehendit maledictum, vel
scriptum. & infert ad statuta, quæ duplicant pœnas
maleficiorum commissorum de nocte, vt non habeãt
locum in blasphemantibus, vel dicentibus verba iniuriosa,
&c. Et hanc opi. dicit frequentius probari Alciat.
in l. verbum facere, ff. de verb. signif. Contrariã
verò sententiam, s. quòd imo etiam delicta, quæ committuntur
verbis, dicantur maleficia, tenuit Bal. super
Instit. in tit. de obl. quæ ex delicto, in principio,
vbi dicit quod cum quadam vice practicasset opin.
Bar. fuit sibi oppositũ tempore syndicatus, & q̃ vix
euasit. Et hanc opin. cõtra Bar. dicit esse communem
Alc. in Apostil. ad eundem Bar. ibi, dicens quod ita
etiam communiter practicatur. quem refert Blanc. in
pract. crim. fol. 48. num. 51. Et hæc opi. mihi magis
placet. nam & qui maledicit, male facit: imò & qui
cogitat, quandoque etiam dicitur male facere, & ex
mala cogitatione punitur, vt dixi infra hoc eo. lib. §.
fi. q. 91.

oo Quæro etiam, nunquid *oo* cõtumacia dicatur de-
12 lictum. Resp. quod contumacia de per se non potest
propriè dici delictum. Et hanc conclusionem dicit
esse communem Felin. in c. ex literis. num. 27. de cõstit.
quem refert Foller. in pra. crim. can. fol. 145. nu.
7. Et ex hoc infertur ad statuta loquentia de delictis,
seu maleficijs, & de cõdemnatis, siue bannitis ex delictis
vel maleficijs, vt non comprehẽdant bannitos,
vel condemnatos ex contumacia. Nam ille dicitur
damnatus de maleficio, qui fuit præsens, & fecit suas
defensiones, & tamen fuit (eis non attentis) cõdemnatus,
non autem ille qui fuit contumax, & in contumaciam
condemnatus. Et ita dicunt communiter
Doctores, vt ait Bal. consil. 193. lib. 2. Ita etiam magis
cõmuniter concludi attestatur Alexan. in l. si mora,
post num. 13. ff. solut. matr. quem refert Roland.
cons. 45. num. 66. li. 1. Hanc etiam opinionem dicit
esse communem Claud. in d. l. si mora, post num. 18.
Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Qui dominus iudex
pp videns, num. 26. Alc. cons. 362. post num. 6. *pp* Sed
certè licet hæc opi. sit communis, credo quod cum
difficultate posset obtineri in practica. nam stantibus
statutis vel consuetudine quod contumax habeatur
qq pro præsente, & confitente, credo quod bannitus *qq*
pro delicto in contumaciam, possit propriè dici bannitus
ex maleficio. non enim eo casu bannitur vel
condemnatur reus propter contumaciam, sed propter
delictum, cuius plena probatio resultat ex contumacia:
tantò magis, quia videmus quod communis
vsus loquendi ita interpretatur, vt ille dicatur bannitus
de maleficio, qui citatus pro maleficio non comparet,
prout attestatur Salyc. in rubrica, C. de crim.
stellio. circa fin. Et ita pluries vidi iudicari: & ego ẽt
si casus contingeret, ita iudicarem. Sciasautẽ, quòd

rr vbicunque contumacia alicuius haberet ad mixtũ *rr*
contemptum iudicis, eo casu talis contumacia dice-
ss retur esse delictum, & posset ex ea *ss* criminaliter puniri.
Ita dicit gl. in l. vnica, §. fi. in gl. magna, in fi. ff. si
quis iusdi. non obtemp. quam dicit esse communiter
approbatam Claud. in d. l. si mora, num. 19. Contem-
tt ptus enim iudicis, dicitur delictum, *tt* & potest puniri.
Et hæc generaliter præmissa sufficiant. nunc de
singulis criminib. specialiter videamus.

ADDITIONES.

a ***Delictorum.*** Latè Farin. in sua praxi vol. 1. q. 18. vbi num. 1. tractat quid sit delictum. *Ber. Rof.*

b ***Quædam esse publica.*** Ex quo Romani ab Atheniensibus leges acceperunt, vt habetur in l. pri. ff. de orig. iur. Et ex Liuio libro 3. Decad. primæ anno ab Vrbe condita 298. Non ab re dici posset hanc differentiam inter publica, & priuata delicta, inde traxisse; originem namq; publicorum iudiciorum à Solone habuisse (à quo leges habuerũt Romani, vt attestatur Liuius vbi supra) Dixit Plutarcus in eiusdem Solonis vita; per hæc verba vz. Magis etiam cùm putaret subueniendum esse imbecille multitudini, omnibus licere statuit de iniuria alteri lata supplicium sumere; Nam siue quis verberibus cæsus, siue læsus aliter, siue ei vis esset lata, licebat alteri cuicunq; cui facultas, & voluntas foret, rei nomen defferre, & iudicio iniuriam prosequi. *Drogh.*

c ***Publica sunt.*** Vide Baiard.

d ***Adulterij.*** Hodie autem priuatum, vt per eũdem Clarum in §. adulterium, versic. est autem hodie. *Ber. Rof.*

e ***In offensam Dei.*** Farin. dicta quæst. 18. num. 10. *Ber. Rof.*

f ***Et potest poni exemplum.*** Vide Baiard.

g ***Prætérea etiam.*** Vide Baiard.

h ***In offensam Principis.*** Farin. dict. quæst. num. 11. *Ber. Rof.*

i ***Accusatio falsi.*** Farin. vbi supra num. 13. *Ber. Rof.*

K ***Priuata autem delicta.*** Farin. ibid. num. 14. *Ber. Rof.*

l ***Secundum ius canonicum.*** Farin. vbi supra nu. 16. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiard.

m ***Vt dicit Maranta.*** Et in 4. par. 6. distinc. num. 48. & in 6. par. verbo inquisitio num. 58. *Ber. Rof.*

n ***Præmittendum est.*** Vide Baiard.

o ***Mere ecclesiastica sunt.*** Farin. dict. quæst. num. 18. *Ber. Rof.*

p ***Iudicibus Ecclesiasticis.*** Intellige parte opponente, alijs iudex laicus potest cognoscere de causa spirituali. Vt si cognouerit, opponi non possit post sententiam secundum Anchar. cons. 98. col. 2. versic. constat enim. quem refert, comprobat, ac sequitur Aymo Craue cons. 220. nu. 5. sed aduerte, quia istud non est verum principaliter, vt legitur, atque not. in c. decernimus, & in c. quanto, de iudic. *Giacb.*

q ***Mere secularia sunt.*** Farin. supra. *Ber. Rof.*

r ***Communia.*** Hic not. quod in casibus mixti fori iudex secularis potest supplere negligentiam ecclesiastici etiam si præuenisset, per Dec. in c. Ecclesia S. M. de constit. num. 38. *Giacb.*

ſ ***Habes etiam.*** Vide Baiard.

t ***Delicta nominata.*** Farin. supra numero 19. *Ber. Rof.*

u ***Delicta verò innominata.*** Farin. dicto num. 19.

z 20. *Ber. Ros.*

Sunt etiam delictorum. Vide Baiard.

Quædam leuia: Hic aduerte, † quod in leuibus criminibus non debent fieri processus, sed pro practica vi. per Bar. in l. leuia, in fi. col. ff. de accu. & inscript. *Giach.*

Quædam verò grauia. Farin. supra num. 61. & seq. vsq; ad 101. vbi quid de iur. can. tradit de ijs omnibus delicti speciebus. *Ber. Ros.*

aa *Alij vero dicunt*. Vide Baiard.

bb Superioribus diebus.

cc *Respondit sibi videri atrocia*. Adde, aliud atrox delictum hic non tactum, à Senatu tamen declaratum; infra in §. Blasphemia versicu. Sed nun-
24 quid ad fin. Item † homicidium qualificatum,
vt in Episcopo, vel Cardinali dicitur atrox, iux.
Dec. in l. Consilij num. quinto ff. de reg. iur. Item
incendium, infra quæst. 24. versicu. pen. ad fin.
Et aduerte, quòd in atrocioribus, & exceptis dictum socij criminis facit indicium, licet aliàs secus; infra quæst. 21. vers. si verò quæris, ibi, Tu dic, quòd immò; sicq; confessus, vel conuictus de crimine assassinij, quod est de atrocioribus interrogatur non solùm super socijs, & proceditur, vt in dicta quæst. 21. sed etiam interrogatur super alijs criminibus, de quibus contra Reum nulla subsunt indicia; sic in furto, sfrosatione annonæ, & salis seruari dixit infra quæst. 64. versic. Successiuè quæro ad finem. Item in atrocissimis punitur affectus, sicut effectus, seruata tamen distinctione, de qua infra quæst. 92. versic. Scias tamen ad med., Fallit in sodomia §. sodomia versic. fin. Item in atrocibus debet Iudex originis, & domicilij transmittere Reum ad Iudicem loci delicti, infra quæst. 38. versic. Est autem ad med. Inimicus autem etiam in atrocioribus repellitur à testificando, infr. q. 24. versic. Item quæro; sed in minime atrocibus quid seruetur, & quid si quis repertus fuerit in domo cum animo furandi, Boer. in Addit. ad Din. in reg. Nemo potest, litera a de reg. iur. in 6. Bar. in l. vulgaris §. qui furti num. 2. versic. tamen in casu huius legis; ff. de fur. Boss. tit. de fur. num. 34. versic. Addo quòd fur. infra q. 90. versic. fin. Alex. de Neuo inter cons. crim. diuers. consi. 88. in fin., Tex. in d. l. vulgaris §. qui furti ff. de furt. Foller. in Addit. ad Marant. par. 3. sub tit. an sit Iudicium ciuile, vel criminale sub nu. 70. Gramaric. decis. 2. num. 21. in fine alios casus atroces, qui sint dicta quæst. 64. versic. Dictum socij; Item atroces casus gratiæ reseruari Regiæ Maiestati, habentur in nouis Constitutionibus fol. 39. latè per Menoch. de Arb. Iud. lib. 2. cent. 3. cas. 166. &
25 casu 273. per totum. Item † sacrilegium atrox dicitur, Menoch. vbi supra quæst. 86. num 21. lib. pri.
16 & generaliter dic, quòd † cùm pæna mortis indicitur, delictum dicitur atrox, Menoch. d. tract. lib. 2.
cent. 3. cas. 286. num. 7. in fin. Alex. cons. 13. nu. 13.
vol. 6. etiam in congregatione hominum armatorũ,
referente Crau. consil. 224. in princ. Item in atroci-
17 bus † mandatum reuocatum etiam re integra non
effugit mandantem à pæna extraordinaria; Menoch.
18 vbi supra cent. 4. cas. 351. sub nu. 8. Et † ex circum-
stantijs iudicari solet, Menoch. vbi supra quæst. 86.
lib. pri. num. 20., & Crauet. consil. 220. vt ibidem:
Item Adulterium, prout etiam Assassinium dicitur
atrocissimum, Gramat. decis. 2. nu. 24. & 25. Aduer-
19 te tamen, quòd omnes casus † atrocitatis habent
gradus inter se, vt per Boer. decis. 168. nu. 10. *Drogh.*

dd *Rebellionis*. Hi casus, & alij sunt hi, qui enumerãtur in ordinibus Vormaciæ, & Segouiæ, vt in nou. ordinibus Senatus pri. loco impressis fo. 14. & 39. à tergo, & videndus erit Gail. de pac. pub. lib. 1. c. 14. num. 19. *Ber. Ros.*

ee *Et hæc opinio*. Et secundum authorem, atq; Farin. supra num. 89. *Ber. Ros.*

ff *Ego autem dico*. Ad idem vi. per Lancel. in suo prætorio. titulo de iniuriantibus num. 8. 9. & 11. per totum. *Giach.*

gg *Quinimò etiam secundum ius*. Vide Baiard.

hh *Sed certe apud nos*. Regulariter tamen contrarium verum est etiam in crimine læsæ Maiestatis, & contrariatur infra quæst. 64. vers. dixi etiam ad fin. *Drog.*

ii *Est etiam communis regula*. Vide Baiard.

KK *Quod cõmittitur*. Delictum faciendo reputatur grauius, quàm omittendo Farin. d. q. 18. num. 22. *Ber. Ros.*

ll *Maleficium*. Obiter hic scias, quòd malefici † sunt, qui occidunt aliquem incantationibus, & artibus malis, & isti capite puniuntur, vt per prac. Carrer. pagina mihi 66. sub num. 102. Item de eorum pœnis etiam ex vtroque iure. Item de pœna mathematici, & quis dicatur mathematicus. Item, an Inquisitor hæreticæ prauitatis cognoscat contra sortilegos, & quando. Item, an Astrologus puniatur, & an Astrologia sit prohibita. Item, an hæreticum sit credere inclinationes astrorum, & an vera sit scientia, & cum peccat exercens, ibidem habes plenè. Item vi. in Indice lib. prohibit. regu. 6. & fusius in directorio Inquisitorum, & in Scholijs Reg. & in Repert. Inquisit. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

mm *Committitur verbo*. Farinac. in supra alleg. quæst. 18. num. 4. *Ber. Ros.*

nn *Dicitur à male faciendo*. Vide fol. 101. in cap. Nõnulli coll. mihi 21. de rescript. Alex. cons. 77. num. 10. vol. pri. *Drog.*

oo *Contumacia dicatur*. Farin. vt supra num. 28. & q. 103. num. 198. vol. 4 *Ber. Ros.*

pp *Sed certe hæc opinio*. Contrarium tamen, quòd
videlicet probatio, quæ fit ex contumacia tantum
non sit propria, vt hic dicitur, firmat Ias. in §. præ-
iudiciales num. 71. Instit. de action. dixi infr. ad
quæst. 44. versic. licet autem; facit nihilominus pro
hoc dicto; quia stante statuto, quòd bannitus
possit impune offendi, tale statutum habet locum
etiam contra bannitum in contumaciam infr. quæst.
36. versic. Item quæro quæst. 21. versic. dixi etiam;
vide Antonium de Bonghis inter cons. crim. diuers.
consil. 67. sub num. 24. vol. 1., an autem bannitus
per solam contumaciam, vt in fin. huius versiculi
possit impune offendi, vide Cottam in suis memo-
rab. in verb. Bannitus, qui in Ciuitate ad fin., latè
Chattar. de exequut. sent. cap. pri. num. 43. cum
sequen. Vide Menoch. de arb. Iud. lib. pri. quæst. 7.
num. 13., & dum in fine hic ait, Quòd contem-
20 ptus † Iudicis dicitur delictum; Declara vt per
Crau. consil. 254. sub num. 2. ibi, secus in contu-
mace, qui Iudici non paret, postquam comparuit;
& ità declaranda venit Constitutio Ducalis Parmæ,
Della pena à chi vuole prima offendere con l'armi,
Cap. 24. ibi. *Intendendo però che questi tali*; Cui
adde eundem Menoch. de arb. Iud. lib. pri. quæst. 90.
sub num. 42. Considerantur autem Iudicis contem-
ptus, vt per Oct. Vulpellum consil. crim. 139. per to-
tum. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

qq *Pro delicto in contumaciam*. Rouescal. ad Bald. d. cons. 193. *Ber. Ros.*

rr Con-

vv Contemptum. Vide Baiard.

ff Criminaliter puniri. Hic scias, quod quādo † contumacia non est notoria, tunc non potest quis mulctari, nisi præmissa citatione communi. dixi in collecta mea comm. opin. cap. contumacia, num. 3. Giac.

tt Et potest puniri. Poterit etiam † carcerari facere iudex non præstantem sibi reuerentiam verbis, vel factis, per Homode. de syndica. chart...... num..... Giac.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

IO. BAPTISTAE BAIARDI

ADDITIONES, ET ANNOTATIONES INSIGNES, AC SOLEMNES

AD IVLII CLARI

Lib. V. receptarum sententiarum, siue Practicam Criminalem.

Quæ singulis Paragraphis, & Quæstionibus referuntur.

§. PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Delicta publica, vel priuata, quæ dicantur, & cur ita dicta remissiuè num. 6.*

2 *Delicti publici accusatio an forensibus competat.*

3 *Et an cuilibet de populo accusare liceat cum bona conscientia.*

4 *Blasphemia est delictum publicum.*
Blasphemantem non accusans puniendus est. ibid.

5 *Sciens tractatum proditionis contra Principem, vel eius statum, & non reuelans punitur pœna mortis.*

7 *Delicta quæ sint merè Ecclesiastica, & quæ communia remissiuè.*

8 *Delicta quæ sint nominata, & quæ innominata remissiuè.*

9 *Delicta quæ sint leuia, quæ grauia, & quæ atrocissima remissiuè.*

10 *Delictum dicitur enorme, quod fit cum fractura ostij, vel capsæ.*

11 *Delictum maius est quod de nocte, quàm quòd de die committitur.*
Et in dubio præsumitur commissum de die. num. eod.

12 *Delictum maius est percutere alapa quam pugno.*
Et quæ sit ratio ibid.

13 *Delicti grauitas an semper arguatur ex qualitate pœnæ.*

14 *Iudex an possit in atrocioribus iura transgredi.*

15 *Delictum, quod committitur faciendo, an sit semper grauius illo, quod omittendo committitur.*

16 *Delictum quod committitur omittendo non punitur criminaliter.*

17 *Delictum in Iudice punitur tam in omittendo, quam in faciendo.*

18 *Delictum maius est quod pecunia, quàm quod gratis committitur.*

19 *Delictum, quod committitur ommittendo non dicitur propriè maleficium.*

20 *Bannitus ex cōtumacia, an dicatur bannitus ex maleficio.*

21 *Contemnere dicitur, nolens obedire.*
Accusare in Regno Neap. nemo potest tamquàm vnum de populo nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur num. 3.

e 1 PVblica sunt. Adde, † quæ delicta publica, quæ priuata dicantur, vt per Placentinum in tract. de accusat. titu. 2. nu. 1. cum sequen. & Iacob. Nouel. in pract. crim. in tit. indicia, quæ præcedere debent num. 1. cum sequen. & Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 5. c. 3. & ibi etiam habetur, quare dicantur delicta publica, & priuata; & non valet semper consequentia: Quilibet de populo potest accusare de tali crimine, ergò crimen est publicum; nam etiam in delicto priuato, propter quod imponitur pœna pecuniaria, applicanda Fisco, admittitur quilibet de populo ad accusandum pro illa pœna; & tamen non dicitur delictū publicum, sed dicitur competere publica accusatio. Accusatio etiam suspecti tutoris cōpetit cuilibet de populo, etiam si agatur ad remotionem, & tamen iudicium illud non est publicū, ita tradit Socin. in cap. veniens num. 41. & seq. de accusat. & de hoc habetur per Clar. infrà in quæst. 17. versic. Sed quid.

2 Item † adde, quod pro delicto publico forenses accusare non possent, nisi eo casu, quo ædificium fieret in via publica, quia sua interest propter facultatem transeundi; & est communis opin. vt per Gomez de delictis in cap. 1. num. 28. versic. aduertendum, vbi ipse tenet, quod forenses accusare possunt, quem sequitur D. Farin. in quæst. 12. num. 11. tamen aliter iudicatum fuit in casu, de quo per Soci. in c. cum P. Manconella num. 20. de accusat. 3 & per Gomes. vbi suprà num. 29. habetur, † an possit quilibet de populo accusare cum bona conscientia.

Item adde, quod in Regno Neap. nullus admittitur ad accusandum tanquam vnus de populo, nisi suam, suorumq; iniuriam prosequatur per Ritum 191. & ibi Cara. sed in practica seruatur quòd accusationes omnium recipiuntur, & postea instantibus partibus reijciuntur, vt attestatur Franch. decis. 382. num. 10. vol. 1.

f 4 *Et potest poni exemplum.* Adde † quod nedum blasphemia est delictum publicum, & potest quilibet accusare; sed etiam non accusans † blasphemantem punitur, cap. si quis per capillum. 22. q. 1. ibi si quis autem.

g 5 *Prætereà etiam.* Adde, † quod similiter sciens tractatum proditionis contra Principem, vel eius statum, nedum potest accusare, sed etiam reuelare tenetur: aliàs potest puniri pœna mortis, vt infrà in quæst. 87. versic. punctus est.

l 6 *Sed certè hæc materia.* Adde, † si per statutum detur cuilibet potestas accusandi de aliquo crimine, vbi de iure communi non datur,

datur; Illud crimen non dicitur publicum, nisi exprimatur à statuto, quod sit publicum iudicium, ità tenet Bart. & Ang. in l. 1. ff. de public. Iudic. quos refert, & sequitur Soc. in c. veniens num. 8. de accusar. vbi dicit etiam, quòd secundum Imol. non est peccatum dicere, quòd vbicunq; in iure est statutum, quod de aliquo delicto publico fit accusatio; quod tunc illud crimen intelligatur publicum, & publici Iudicij, subdens, quòd opin. Imol. fortè videtur verior; sed quòd opin. Bart. & Ang. in practica seruanda est.

n *Præmittendum est*. Adde † videndum D. Fari-
7 nac. in quæst. 8. nu. 125. vbi posuit multas limitationes, & latissimè hanc quæstionem tractauit.

f *Habes etiam*. Adde † videndum D. Farinac. in
8 quæst. 8. num. 19. vbi latè.

x *Sunt etiam delictorum*. Adde † quod idē tenuit
9 Menoch. de arbitr. iud. in casu 266. videlicet, quòd arbitrio Iudicis committatur, quodnam graue delictum dicatur; Vide etiam Odd. de restit. in integr. quæst. 60. art. 1. vbi declarat, quæ delicta dicantur leuia, quæ grauia, quæ grauiora, quæ grauissima, siue atrocissima.

10 Item † adde, quòd, quando delictum fit cum fractura ostij, vel capsæ, dicitur enorme, Boer. decis. 173. num. 6.

Item adde, quòd delictum dicitur graue, per quod populus remanet scandalizatus, secundum Abb. in c. at si clerici extra de Iud.

11 Item † adde, quod maius delictum est illud, quod de nocte committitur, quàm de die; & ideò maiori pœna punitur, & in dubio præsumitur commissum de die, Bald. & Imol. in l. Titius, §. Lucius in fine, ff. de liber. & posth. Ceph. in cons. 206. num. 4. & Mars. cons. 83. num. 16.

12 Item † adde, quòd magis delinquit, qui alapa, quam qui pugno percutit, Ioan. Anton. de Nigr. in cap. 149. sub rubr. de iniurijs, & violent. nu. 13. fol. 140. & ratio est, secundum eum, quia pueri alapa percutiuntur, vt experientia docet, & non pugno, & sic, qui dat alteri alapam videtur eum in duobus offendere, quia tractat eum, vt puerum, & alia est pro offensione, non sic in pugno, quia non tractatur pueriliter.

aa *Alij verò dicunt*. Adde † quòd non semper ex
13 qualitate pœnæ arguitur qualitas delicti, Crau. de antiq. temp. par. 4. sect. videamus modò de aliquibus, num. 26. & Farinac. quæst. crim. q. 18. num. 87. vbi dicit recurrendum esse ad qualitatem pœnæ, vbi cadere posset dubium probabile, An vnum delictum sit maius altero, vt nec lex, aut natura id apertè docuerit, Vide etiam Bero. in c. At si clerici num. 69. cum sequen. de iudic. vbi latissimè de cons. Decij, & consil. Soc. hic allegatis, adinuicèm sibi contrarijs; cum ibi tenuerit Deci. delictum furti, quo imponitur pœna furcarum, maius esse homicidio, quod puniri debet pœna capitis, & sequitur Soci. concludendo, homicidium dolosum maius delictum esse, quàm furtum; & quòd maioritas pœnæ ad cognoscendum maioritatem delicti attendi non debet. Sed vtrùm sit publicum, & priuatum delictum, & si statutū alterat pœnam delicti, natura ipsius delicti non immutatur, vt latè ibi per eum num. 98.

gg *Quinimò etiam secundum ius*. Adde, † quod hoc
14 dictum, quod propter enormitatem delicti aliquandò licitum est iura transgredi habet locum in maioribus Magistratibus tantum; secùs autem in minoribus, vt sunt Potestates, & Iudices Terrarum, qui iurant seruare statuta; nam tales non possunt leges, statuta, nec consuetudines transgredi, Ias. in §. ex maleficijs num. 15. de action. vbi dicit, hoc dictum perpetuò cordi tenēdum, quem sequitur Mars. in pract. crim. in §. diligenter num. 176. Et hoc dictum procedit in causis arduis, quæ concernunt bonum statum reipublicæ, Salicet. in auth. hodie C. de iud. quē sequitur Gram. vot. 30. num. 15. & ad hanc regulam, quod propter atrocitatem, & enormitatem delicti liceat iura transgredi, vide etiam Ias. in l. 1. in prin. C. de precib. Imper. offer. Tiraquell. de pœn. caus. 49. num. 16. cum plurib. sequentibus, & vsq; ad finem causæ, sed Roma. in repet. l. si vero, §. de viro, fallen. 46. ff. solut. mat. non tenet dictum Inno. sed dicit, quòd tunc debet superior consuli; & hoc arbitror tutius esse, & quod magis placeret Principi, si periculum non esset in mora; & qui maiores magistratus dicantur, vide Ias. in d. authen. hodie, verum distinguit Barbatia in Rubrica qui admitti, quòd si de facili recurri potest ad superiorem, consulendum est, alias potest iudex eo inconsulto leges trāsgredi, Tiraquell. vbi supra num. 19. vbi ponit quattuor & viginti casus, in quibus propter atrocitatem scelerum licet iura transgredi.

ii *Est etiam communis regula*. Adde † circa istam re-
15 gulam nonnullas fallent. quas ponit Ias. in allegata l. si mora nu. 25.

16 Item † adde, quòd delictum, quòd committitur omittendo, non punitur criminaliter, secundum Bal. in l. data opera col. 2. vers. distinguo, C. de ijs qui accus. non poss. & decis. Pedemon. 71. nu. 37. Sed vide Ias. in d. l. si mora, nu. 23. cum sequen.

Hanc partē defendit Tiraquell. vbi supra causa 44. aduersus Iasonem tenentem grauius peccatum esse omittere quàm facere, vbi pro vtraque parte adducit iura & authoritates, vt videri potest ex cuius etiam dictis videtur colligi hoc non procedere in iudice,
17 † qui punitur, cum omittendo, vel faciendo, vt num. 2. & 62.

18 Item † adde, quòd delictum factum per pecuniā, est maius delictum, quam illud, quòd fit gratis, Ana. & Felyn. in c. sicut dignum. §. insuper de homic.

ll *Sed quæro nunquid*. Adde, † quòd maleficiū, stri-
19 ctè loquendo, non continet delictum, quod est in omittendo: sed solummodò, quod est in faciendo, Bal. in l. ignorantia, nu. 2. C. de Crim. stellion.

pp *Sed certè licet hæc opinio*. Adde, † quòd idem
20 tenet Bart. in l. omne delictum ff. de re milit. & Nell. de bannitis in 2. par. secundi temp. quæst. 59. Sed de ista quæstione vide nouissimè tradita per Menoch. in comment. præsumpt. lib. 2. præsumpt. 70. vbi latissimè, & per Farinac. var. quæst. in quæst. 11. num. 93. qui sequitur D. Clarum, & num. 97. versic. sextò aduertatur.

Item adde, quòd citatus pro aliquo maleficio, si comparuerit in Iudicio, & omnia contenta in inquisitione negauerit, & suas exceptiones, & defensiones proposuerit, & posteà iterum citatus non comparuerit, & bannitus fuerit potiùs dicetur bannitus ob contumaciam, quàm ob maleficiū; & ideò non poterit impunè offendi, stante statutò, quòd bannitus impunè offendi possit, Curt. Sen. consil. 59. num. 17.

rr *Contemptum*. Adde † quòd quis dicitur cōtem-
21 nere, quandò voluntas dirigitur, vt nolit obedire, quia spernit potestatem præcipientis, Rimin. iun. in consi. 707. num. 20. vol. 6.

§. Adul-

a §. ADVLTERIVM.

SVMMARIVM.

1 *Adulterij accusatio multipliciter proponi potest.*
2 *Adulterium quot modis committi potest. vers. Tribus autem.*
3 *Et an cum meretrice nupta dicatur adulterium committi. vers. Quaro nunquid.*
4 *Et an adulterium sit crimen priuatum. vers. Est autem.*
5 *Et an in crimine adulterij lata culpa æquiparetur dolo. vers. Quaro etiam. Remissiuè.*
6 *Et an possit puniri etiam per iudicem Ecclesiasticum. vers. Hoc crimen. Remissiuè.*
7 *Et quæ sit pœna adulterij. vers. Sed quaro.*
8 *Et an habeat locum in sponsa. versic. Sed hæc omnia.*
9 *Et quid in Iudæo. vers. Pone, stat statutum.*
10 *Et an pluries cum vna adulterium committens, dicatur plura adulteria commisisse. versic. Sed pone.*
11 *Adulter in actu adulterij à patre deprehensus, potest impune occidi. versic. Habes etiam. Remissiuè.*
12 *Propter adulterium potest agi ad separationem thori. vers. Alia quoque.*
13 *Et an teneatur eo casu maritus vxori dotem restituere. vers. Et scias.*
14 *Et quid si deinde compertum fuerit matrimoniū fuisse nullum. vers. Sed quid si aliquis.*
15 *Vxor propter adulterium amittit dotem, & bona paraphernalia.*
Et an in præiudicium patris, vel filiorum suorum.
16 *Et an vxor amittat dotem propter osculum. versic. Scias etiam.*
17 *Et an facta separatione thori, maritus teneatur alere vxorem. vers. Facta.*
18 *Maritus sciens vxorem esse adulteram, si cum ea se carnaliter commisceat, an videatur adulterium illi remisisse. vers. Caueat.*
19 *Exceptio adulterij in causa ciuili repetitionis dotis, quando, & per quos opponi possit. vers. Et hæc quidem. Remissiuè.*
20 *Crimen adulterij præscribitur quinquennio. vers. Vnum tamen.*
21 *Adulterium siue fornicatio totam cognationem denigrat.*
22 *Clericus iactas se commisisse adulterium quomodo puniatur.*
23 *Stuprum quando non sit punibile.*
24 *Testis esse non potest in testamento damnatus de crimine adulterij, & repetundarum.*
25 *Mater, quæ amisit dotem propter adulterium an suscipere debeat alimenta à filijs.*

b ADulterij *b* crimen multis modis in iudicium
1 deduci potest. Quandoque enim maritus accusat vxorem de adulterio, vt in casu in quo cōsuluit Bald.consil.310.lib.1.& Roman.consil.451.& Bolognett.consil.23.& Grat.consil.50.lib.2. Mantua.consil.43.lib.1.Quandoque è conuerso vxor accusat virum de adulterio cum alia muliere commisso, vt in casu in quo consuluit Roman.consil.167.Quandoq;
c maritus accusat vxorem, *c* & adulterium, vt in casu in quo consuluit Bald.consil.6.lib.5.& Ioan.de Amicis,consil.127.& est decis.Gramma.31.& Boer.quæstio.297.& seq. Quandoque mulier agit ad separationem thori, vt in casu, Socin. iun. consil.32. libro secundo.

d Tribus *d* autem modis adulterium committitur.
e Primò, *e* inter virum coniugatum, & fœminam nu-
2 ptam; & hoc dicitur duplex adulterium. nam vterq; ipsorum violat proprium thorum, & alienum. Secundò inter uirum coniugatum, & mulierem solutam. Tertiò, inter virum solutum, & mulierem nuptam. Propriè verò adulterium in viro est, quando violat alienum thorum, licet ipse non sit coniugatus: in muliere autem quando violat proprium thorum, etiamsi
f adulter non sit matrimonio copulatus. *f* Cæterum quando vir coniugatus coit cum soluta, tunc de iure ciuili neque ex parte viri, neque ex parte mulieris di-
g citur *g* adulterium. Ideoque non potest puniri ea pœ-
h na qua adulteri puniuntur. *h* Et hæc est indubitata Doctorum sententia, vt dicit Rolan.consil.74.num.12.lib.1.Hanc etiam dicit esse communem. Caccialup. in rep.l.si qua illustris, num.58.C.ad Orficia.licet dicat quòd potest vxoratus eo casu puniri pœna stupri, quem refert Placa lib.1. delictorum, cap.41. nume.35. Didac. super 4.decretal. fol.172.num.26.
i in fin, *i* Et quòd talis coitus appelletur stuprum, colligi videtur ex tex.in l.1.C. de adul. Communiter ta-
k men nō punitur. *k* De iure autem canonico vbicunque maritus, vel vxor habeat rem carnalem cum alio quam cum proprio coniuge, appellatur adulterium, cap.nemo,32.quæst.4.cum simil. Quinimò secundū aliquos grauius peccat laicus coniugatus, violās thorum propriæ vxoris, & sic aliam mulierem carnaliter cognoscens, quàm presbyter adulterans. Et ita cōmuniter tenetur, vt dicit Abb.in cap. vt clericorum, num.6.de vita & honestate clericor.prout illum refert Caccialupus in d.l.si qua illustris, post nume.13. Hanc etiam dicit esse communem opinion. Corse.in repertorio Abbatis, in verbo, Coniuges, quam tamen ego non credo veram: quia licet magnum sit sacramentum matrimonij, magnum est etiam sacramentum sacerdotij. sed hæc disputatio in practica parum vel nihil valet.

3 Quarto, nunquid dicatur committi adulterium cū
l muliere nupta, *l* quæ tamen sit meretrix, seu inhonestæ vitæ. Resp. Aut talis meretrix, quæ virum assūpsit, cessauit à meretricia vita, & honestè cum viro vixit; & hoc casu adulterium cum ea commissum po-
m test accusari & puniri. *m* Aut verò postquam matrimonium contraxit, perseuerauit in meretricali vita; & tunc vir illam carnaliter cognoscens, non debet aliqua pœna puniri. Et hæc opin. hodie communiter obseruatur, vt dicit Ang.in l. si vxor §. sed & in ea, num.1.ff.de adult.& in l.si ea. C. de adult. quem refert Anan.in cap.primo, num.6. de adult. & Rimin. consil.17.num.20.quod est pro maiori parte duplicatum in consil.439.num.23.Quò verò ad ipsam meretricem adulterium committentem, Cons. Neapol. in facti contingentia videtur sensisse, quòd in ea sit punibilis, vt per Capic.decis.44.& refert.Amad.de syndic.num.174.quòd ita seruauit in practica Do.Baptista de Corneto tunc potestas Recanati, qui condemnauit publicam meretricem de adulterio, & mortua
n est in carceribus. *n* Sed certè iudicio meo contraria sentētia verior est, quam etiam sequi videtur Amad. in loco præalleg. nam tex.in d.l.si ea, expresse dicit, quòd crimen adulterij in ea cessat; & ideò, si casus contingeret, ita iudicarem. Quæ autem dicatur meretrix, dixi supra lib.2.§.Meretrix.

o Est *o* autem hodie adulterium crimen priuatum,
p nam eius accusatio non *p* permittitur nisi certis perso-
4 nis, vt est tex.in l.quamuis, la 2. C. de adult. Et hanc

dicit

dicit esse sent etiam communiter per maiores nostros
approbatam, Fulg. consil. 135. post nu. 2. quam etiam
communem appellat. Ant. Gomes super l. 80. Tauri,
num. 49.

q Quarto *q* etiam, nunquid in crimine adulterij lata
5 culpa æquiparetur dolo. Dixi infra hoc eod. lib. 5. fi.
q. 84. vers. Dixi etiam.

r Hoc *r* crimen est communis fori; & ideo potest
s puniri per iudicem secularem, & *s* etiam per iudi-
6 cem ecclesiasticum, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. q.
37. vers. quarto nunquid.

7 Sed quæro, quæ sit pœna adulterij secundum ius
t commune. Resp. *t* De iure diuino secundum legem
Mosaicam, in adulterio, tam masculo, quàm fœminę
erat imposita pœna mortis; genus autem mortis erat
lapidatio; Exodi cap. 20. Deuter. cap. 22. De iure au-
tem canonico pro adulterio laicus tam masculus,
quàm fęmina excommunicatur, cap. intelleximus,
u de adult. *u* Prætereaque fœmina in monasterium de
truditur; & si maritus eam nolit recipere, ibi cogitur
toto tempore vitæ suæ permanere, & pęnitentiam
agere, cap. gaudemus, eod. titu. de adult. Et nota, quia
iste est vnus ex casibus, in quibus episcopus potest
punire laicos, vt dixi in d. q. 37. vers. quęro nunquid.
u *u* Clericus autem de iure canonico pro crimine adul
x terij *x* deponitur, & vlterius in monasteriũ toto tem
pore vitæ suæ detruditur. Ita voluit expresse gl. in c.
latior, in gl. 1. 2. q. 7. Et est communis opinio. vt dicit
Gril. de diuers. cri. lib. 3. q. 2. num. 1. & seq. & quæst. 6.
num. 11. Diaz. in pract. crim. cano. cap. 79. quem re-
fert Duennas reg. 101. in 2. limit. Et pract. Conradi.
fol. 384. in 4. limit. Didac. in epitom. super 4. decret.
cap. 7. §. 7. num. 19. quem refert Villalob. in sua col-
lecta communium opin. in litera C. num. 82. versic.
clericus propter adulterium: Bermond. de concubi.
y fol. 37. num. 16. Dicebat tamen Alciatus, *y* quòd si
hodie clerici propter adulterium detruderentur in
z monasteria, pauci eorum ambularent per vias. *z* De
iure autem ciuili magna est varietas inter Scribentes
an secundum ius digestorum, adulterium puniretur
pœna mortis naturalis. Magis tamen communis opi
nio. videtur esse, quòd olim puniretur tantummo-
do pœna deportationis. Et hanc esse communem opi
nion. attestatur Cuman. consil. 154. post num. 2. Mar
sil. in pract. crimin. §. opportune, nu. 40. quem refert
Didacus in epitom. super 4. decret. fol. 144. post num.
16. Secundum verò ius Codicis omnes consentiunt,
aa quòd punitur pœna *aa* vltimi supplicij. Et est tex. in
l. quamuis, la 2. C. de adult. Et hanc dicit esse commu
nem Alexand. consil. 13. post num. 3. lib. 7. Cuman. in
loco præallegato, & hoc tam in masculo, quàm in fę-
mina. Hanc etiam dicit esse communem opinionem
Legistarum August. ad Angel. de malef. in verbo, *Che
hai adulterato*, num. 44. quem refert Anton. Gomes
super. l. 80. Tauri, nume. 47. & pract. Conradi, f. 383.
bb nume. 21. *bb* Sed hodie secundum ius Authentico-
cc rum *cc* in fęmina propter sexus fragilitatem cõmutata
est pęna: virgis enim cæditur, deinde detruditur in
monasterium; & si intra biennium maritus illam ad
se non reuocet, ipsa cogitur habitum monachalem
suscipere, & ibi perpetuò permanere. tex. est in Au-
then. sed hodie, C. de adult. Et ita volunt omnes Do
ctores, vt dicit Salic. in l. qui sepulchra, post nume. 7.
C. de sepulchro viola. Et hanc opin. dicit esse com-
munem Imola in l. cùm mulier, post num. 18. ff. solut.
matrim. quem refert Nicellus in concord. glo. cap. 8.
Et reperio, quòd secundum dispositionem illius au-
thenticę iudicauit in facti contingentia Curia Burde
galen. vt refert Boer. decis. 297. n. 12. Idem etiam ser-
uauit parlamentum Parisiense in quadã Maria Qua-
treliure, & alia adultera, vt refert Papo. lib. 22. tit. 9.
Aresto 1. & 2. Pariter etiam Curia Neapol. quandam
mulierem ob adulterium detrudi iussit in monaste-
dd rium, teste Gramma. decis. 31. *dd* In Senatu autem e-
go nunquam videri seruari hanc pęnam detrusionis
in monasterium, sed quandoque mulieres de adulte-
rio conuictæ, fuerunt condemnatæ in fustigationem
& exilium arbitrarium, 10. Februar. 1558. P. N. Qui-
nimò quędam Margarita China confessa adulterium
cum incestu, non fuit nisi biduo virgis cęsa, 20. Mar-
ee tij 1559. P. N. *ee* In masculo autem firma manet di-
spositio d. l. quamuis, quòd scilicet propter adulteriũ
puniatur pęna vltimi supplicij. Et ita tenent commu
niter Legistæ, vt dicit Imol. in cap. tuæ, nume. 13. de
procur. Hanc etiam dicit esse communem opinionẽ.
Alexand. in dicto consil. 13. num. 3. quem refert Ro-
land. in d. consil. 74. num. 8. & consil. 3. num. 35. lib. 2.
August. ad Ang. de malef. in verbo, *Che hai adultera
to*, sub num. 44. Afflict. super 3. parte constitutionum
regni rub. 42. in princip. post num. 7. vbi dicit quòd
ita tenent omnes Doctores, & quòd ita vidit pluries
iudicatum, scilicet quòd adulteri fuerunt ad mortem
condemnati, & sententiæ fuerunt executæ; quem e-
tiam refert Carrer. in pract. crimin. fol. 449. nume. 26.
in fin. Mitius tamen actum fuit per parlamentum Pa
risi. cum quodam adultero, qui citra sanguinem fuit
ff punitus, vt refert Papo in d. Arresto 2. *ff* licet dein-
gg de Arresto 4. *gg* referat fuisse furcis suspensum quen
dam famulum, qui cum domina adulterium commi-
serat: de quo fit etiam mentio in placitis Galliæ libr.
hh 12. tit. 6. placito primo. *hh* Sed quicquid sit secundũ
ii iuris communis dispositionem, *ii* hodie videmus in
omnibus fere prouincijs immutatam esse pęnã mor-
KK tis pro adulterio, *KK* & impositam esse pęnam pe-
cuniariam. & ita communiter obseruari ex statutis
Italiæ attestatur Anan. in cap. fin. post num. 11. de col
lus. detegen. quem refert Tiraq. de legib. connub. l.
13. num. 32. Quinimo in Gallia ex consuetudine a-
dulteri non puniuntur, vt dicit Io. Fab. in l. consuetu
dinis, col. fin. C. quæ sit longa consuetudo, & in §. ex
non scripto, Instit. de iure naturali gentium & ciuili,
& alijs pluribus in locis quæ refert Boer. in dicta de-
cis. 297. num. 26. & decis. 317. num. 13. in fin. & Tira
quel. in d. l. 13. num. 24. & Igneus in l. lege Cornelia.
§. ex hoc edicto, num. 65. ff. ad Sylla. & Gulielm. Be-
nedict. in secunda parte repet. cap. Raynutius, in ver
ll bo, cuidam Petro, num. 63. *ll* Et certè maximè dolen
dum est his temporibus, in quibus passim ferè apud
omnia tribunalia adulteri impunè euadunt, imò de
ipso crimine gloriantur: illi verò, quorum vxores a-
dulteræ sunt, accusationem proponere non audent,
mm ne in *mm* perpetuam infamiam, ita volente praua
consuetudine, incurrant. Quapropter ego semper fui
in hac sententia, quòd principes huius temporis, qui
hoc grauissimum crimen seuerissimis legibus non
coercent, illasque exequi non faciunt, grauissimè pec
cent. Et iudicio meo iste est vnus ex casibus, in qui-
bus Christiana resp. indigeret reformatione.

nn Sed *nn* hæc omnia locum habent in vxore adulte-
oo rium committente: *oo* Sed quid in sponsa? Respon.
8 quòd etiam cum sponsa alterius dicitur committi a-
dulterium. ita dicit glo. in cap. discretionem, in ver-
bo, Reatũ adulterij, de eo qui cogn. consang. vxoris
suæ, quam glo. tenent omnes, vt attestatur Mantua.
in l. Transigere, num. 52. C. de transact. Quod tamen
intellige, vt procedat in sponsa per verba de præsen-
ti. nam in ea locum habet pęna adulterij, etiam si à vi-
ro cognita adhuc non fuerit: secus autem si sit tan-

tum-

pp tummodo sponsa per verba de futuro. *pp* Et ita tenẽt communiter Doctores, vt attestatur Anton. Gomes super d. l. 80. Tauri, post num. 47. vers. Dubium tamen faciunt, quę dixi infra hoc eod. lib. §. homicidiũ, vers. sed quid dicendum, circa fin.

qq *qq* Pone, stat statutum in aliqua ciuitate, quod pro
9 adulterio imponit pęnam pecuniariam, vt in multis
rr locis videmus: *rr* Quæro, si Iudæus in illa ciuitate committat adulterium cum muliere Christiana, nunquid erit puniendus pœna iuris communis, quæ (vt dixi) est pœna mortis, an autem erit puniendus pęna statuti, & sic pecuniaria? Respon. Angel. in consil. 114. lib. 1. & Alexand. consil. 99. lib. 6. & Barba. consi. 63. lib. 4. in facti contingentia consuluerunt, quòd debet puniri pœna statuti, non autem pęna mortis. Et hanc opi. dicit esse communem Bermon. de concub.
ss fol. 40. post num. 32. & num. 40. *ss* Ego verò in Iudæo committente adulterium cum Iudæa, vtique sequor opin. Angel. & communem, ex quo debent Iudæi iudicari secundum leges, quibus iudicantur alij de ciuitate, vt dixi supra lib. 2. §. Iudæus. Et pœna imposita à statuto tollit pęnam iuris communis, vt dixi infra hoc eod. lib. §. fin. quæst. 85. vers. debet etiam: Sed in Iudæo committente adulterium cum Christiana secus dicerem: nam coitus Iudæi cum Christiana etiam soluta, & meretrice est punibilis, vt dixi infra hoc eodem libro, §. Fornicatio, vers. Cum Iudæis. Propterea cum in hoc casu sit duplex crimen, debet grauius puniri, quam disponat statutum simpliciter
tt loquens in adulterio. *tt* Ego itaque huiusmodi Iudęum censerem esse ad triremes perpetuò transmittendum.

uu Sed *uu* pone, quòd ex statuto imposita sit pęna pecuniaria, vel etiam corporalis, quæ reiterari possit, puta fustigationis, vel huiusmodi; nunquid si aliquis cum vxore alterius pluries rem carnalem habuerit
xx etiam ex interuallo, *xx* dicetur plura adulteria commisisse, & sic erit pęna multiplicanda, vel reiteranda? Respon. quòd licet talis dici possit pluries adulteriũ commisisse, non tamen debet puniri, nisi pro adulterio. Ita tenet glo. in l. vulgaris, in verbo, Fur erit, ff. de furtis; quæ opinio communiter omnium calculis recipitur, vt ait Didacus, lib. 2. resolut. cap. 10. nume. 8. circa fin. Et ita in facti contingentia consuluit Barto. consil. 222.

yy Habet *yy* etiam adulterium aliam pęnam, quia scilicet si adulter fuerit in ipso actu adulterij deprehensus, potest à patre mulieris impune occidi, vt dixi infra hoc eodem libro, §. homicidium, versic. dixi etiam, & alijs seq.

zz Alia *zz* quoque est pęna adulterij de iure canonico. nam propter hoc crimen agi potest ad separationem thori; nec non ad dotis, & donationis propter nuptias, priuationem. Et est commun. opin. vt dicit Bermon. de concub. fol. 35. post num. 32. Et hinc colligi potest tantam esse immanitatem huius criminis, vt licet iure diuino cautum sit, vt quos Deus coniun
A xit, homo non separet, *A* nihilominus ex causa adulterij conceditur ipsius matrimonij separatio, vt est tex. in cap. ex literis de diuort. cum simil. Quinimò si crimen adulterij esset notorium, posset maritus absque aliqua sententia, aut declaratione Episcopi, vxorem adulteram propria auctoritate expellere. Et hanc dicit esse communem opinionem Barbatia in Apostil. ad Abb. in cap. fin. sub numero 6. de adulter.

13 Et scias, quòd hoc casu si matrimonium separatur propter adulterium commissum à viro, tenetur ipse vxori dotem suam restituere. Et ita firmant Doctor. omnes, vt ait Paris. consil. 54. num. 42. lib. 4. Si verò separatur propter adulterium commissum ab vxore, ipsa amittit dotem, neque potest illam amplius repetere. Et hoc tam de iure ciuili, quàm de iure canonico. tex. est in cap. plerunque, de donat. inter virum & vxorem, & in l. cum mulier. ff. solut. mat. Et est communis opin. vt dicit Bermon. de concubinis, fol. 43. post num. 42. Bal. Nouel. de dote, in vndecima parte, §. hactenus, num. 36. Didac. in epitom. sup. 4. decret. fol. 135. num. 1. quem refert Villalobos in sua collecta communium opin. in litera A. numer. 68. Pract. Conradi fol. 384. nu. 13. Bologn. in rubr. C. de edendo, nu. 29. quem refert Viuius in libro communium opin. fol. 310. vers. Vxor perdit. Et nota, quòd licet Bart. in l. si mulier. §. socer, in vltimis verbis. ff. de adult. tenuerit, quòd si maritus criminaliter accuset vxorem de adulterio, non lucratur dotem, veritas tamen est in contrarium, quòd scilicet etiam si eam ciuiliter conuincat de adulterio, lucratur dotem. Et ita contra Bart. est communis opinio, vt attestatur Alex. consil. 189. num. 10. lib. 6. Apostil. ad Bart. in dicto §. socer. 35.

B Sed *B* quid si aliquis ducat in vxorem aliquam mu
14 lierem, quam siue propter consanguinitatem, siue propter aliud legitimum impedimentum non poterat de iure vxorem ducere, & illa commiserit adulterium propter quod fuerit priuata dote, deinde matrimonium fuerit declaratum nullum: numquid poterit mulier dotem suam repetere, ex eo quòd stante nullitate matrimonij non potuerit dici adulterium, & consequenter neque ipsa dote priuari? Respond. quòd non poterit illam repetere. ita tenet glo. in d. c. plerunque, in verbo, non valebit. Et est communis opin. vt dicit Bal. Nouel. de dote, in 11. parte, in d. §. hactenus, num. 36. quem refert Didacus in epitom. super 4. decret. fol. 135. num. 1. Anton. Gomes super d. l. 80. Tauri, post nu. 48. versic. 2. infertur. Bermon. in loco præallegato, fol. 44 num. 43. Io. Lupus de donat. inter virum & vxorem. §. 36 num. 3. quem refert Villalob. in locó præallegato. Considerãdus enim est status matrimonij, qui erat tempore commissi criminis, saltem putatiuè, & mala intentio ipsius mulieris, quæ ex nullitate matrimonij deinde declarata excusari non debet, saltem postquam iam super ipsa dotis priuatione fuit pronunciatum.

15 Adde, quòd propter adulterium vxor non modò amittit dotem, sed etiam bona paraphernalia, ita tenuit glo. in d. c. plerunque, in verbo, Dotalitium. Et est communis opin. vt attestatur Boer. decisio. 338. num. 2. Didacus in loco præallegato, nu. 2. Bermon. in loco præallegato, fol. 46. num. 49. Pariter etiam maritus committens adulterium, punitur & ipse in donatione propter nuptias, quam vxor eo casu lucratur. ita tenet glo. in cap. 1. in glo. 1. vt lite non contestata. Et est commun. opin. vt dicit Bermon. in loco pręal. num. 56. & seq.

C Scias *C* etiam, quòd mulier amittit dotem non solum propter adulterium, sed etiam propter solum osculum alteri viro, quàm marito datum, vel quia ille sibi manus ad mamillas posuit. ita tenet Bald. in cap. tuæ, numero 4 de procur. Et est communis opinio. vt dicit Bello. in rubr. C. de edendo, num 81. quẽ refert Dida. in loco præallegato, numero tertio. Cum enim adulterium sit difficilis probationis, & oscula dicãtur proxima, & ferè immediata præparatoria adulterij, optimè statutum est, vt mulier eo ipso, quòd conuincitur osculum alteri amatori dedisse, dicatur etiam
E de adulterio conuicta. *E* Quod intellige vt procedat non modò quantũ ad processum ciuilem, sed etiã ad punien-

punienдam eam criminaliter de adulterio. Et hoc dicit esse de mente omnium Ant. Gomes super d. l. 80. Tauri, nu. 50. quam tamē opi. ego nō sequerer in iudicando ad imponendam pœnam ordinariam delicti: & multi ēt contra Bal. tenuerunt, quorum opi. communem esse attestatur Bero. in rub. de iudic. num. 22. quem refert Do. Anto. de Padilla in l. transigere, nu. 87. de transact.

F F Facta aūt thori separatione propter vxoris adul-
G teriū, tenetur nihilominus maritus G illā alere. Et ita
17 tenent communiter Docto. vt ait Card. Alex. in c. ex parte, col. fi. vers. sed operæpretium, de sponsalib. Licet. n. vxor sit adultera, nō ꝓpterea desinit esse vxor, ēt post thori separationem. c. 2. de diuor. Tenetur ēt maritus castitatem seruare: alias si fornicetur, tenetur ipsam vxorem iterum in consortium admittere. Et est communis opinio: vt dicit Abb. in d. ca. ex literis, nume. 11. de diuortijs. Et ad hoc cogi potest non solum officio iudicis, sed etiam ad actionem ipsius vxoris Et ita communiter tenetur, vt dicit Felin. in c. lator, post nu. 9. vers. limita, 2. de re iudica. Didacus in loco præallegato, nu. 5.

H H Caueat ēt maritus, ne sciens vxorem esse adulte
18 ram, se cum ea carnaliter commisceat: nam ex eo videtur illi adulterium remisisse. ita tenet gl. in ca. fi. in gl. vnica, de adult. quam dicit ab omnib. receptam Didac. in loco præallega. num. 7. Censetur enim ex hoc mores suos approbasse. Quinimò, vir qui rem habet cum vxore adultera, non facta prius pœnitentiā, peccat mortaliter, vt notatur in ca. coniugio. 32. q. 1. Sed certè adulteri hodie ad hoc non aduertunt: & male, vt dicit Bertach. in suo repe. in verbo, Adulter, nu. 3.

I I Et hæc quidem de adulterio criminaliter in iudi-
19 cium deducto sufficiant. Cæterum an vxor committens adulterium amittat dotem in præiudicium etiam
K patris & filiorum suorū, K & quandiu * hæc exceptio adulterij in dotis repetitione opponi possit, & contra quas psonas, & an necesse sit, quòd maritus prius iudicium criminale proposuerit, cum hæc omnia magis iudicium ciuile, quam criminale respicere videātur, suo loco tractauimus supra lib. proximo. §. Dos.

L L Vnum tamē volo vt scias, quòd licet regulariter
20 crimina non præscribantur minori temporis spatio quàm viginti annorum, vt dixi infra hoc eo. lib. §. fi. quæst. 51. circa princip. nihilominus accusatio adulterij præscribitur quinquennio, vt est tex. in l. mariti, §. hoc quinquennium. ff. de adulter. Et ita in facti contingentia iudicatum fuisse refert Papo lib. 24. titu. 2. arresto 2. Quod intellige, vt procedat in simplici adulterio: secus autem in adulterio cum incestu, illud enim non præscribitur minori spatio, quàm viginti annorum, prout & cætera crimina, de quibus dixi in loco præallegato.

ADDITIONES.

a *De adulterij materia*. Decian. in tom. 1. tract. crim. lib. 4. c. 26. num. 2. & Farin. uol. 5. suæ pracis Crim. quæst. 136. cap. 1. num. 2. vbi tractat. An adulterium, & copula carnalis coniecturis, & præsumptionibus probetur, & cap. 2. num. 26. An per testes, aut confessione iudiciali, aut extraiudiciali, & cap. 3. nu. 47. Quando probetur aliquam esse meretricem seu inhonestam, vel præsumatur. Et latius de his præsumptionibus, & coniecturis adulterij tractat c. 4. nu. 18. & seq. Sed ead. q. 136. ca. 5. tractat de præsumptionibus excludentibus adulterium, & carnalem copulam sed de eius grauitate, & pœna, & omnimoda prohibitione tractat, vol. 5. q. 141. & quæst. seq. & quæst. 142. de amissione dotis p. 1. *Ber. Ros.*

b *Adulterij*. Adulterij accusatio multipliciter in iudiciū deducitur, vt per Farin. d. q. 141. nu. 39. vsq; ad 47. & Vigel. M. l. R. c. 13. q. de adulterijs reg. 1. 5. & 9. cū sequentibus pluribus. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

c *Et adulterum*. Aduerte, quòd si accusatus excipiat de lenocinio accusatoris, & quòd maritus habitauerit cum vxore post commissum adulterium, & maritus replicet, quod accusatus est seruus, & ob id quòd exceptionem lenocinij obijcere non potest: quod prius cognoscendum est de causa status incidenter mora per replicatione ratione præiudicialitatis, quia si pronuncietur accusatum seruum esse frustra disputatur de lenocinio: quod seruus opponere non potest, l. quoniam Alexandrum, C. de adulter: & tradit Crauet. multa similia adducens in cons. 280. col. 1. Et circa materia n adulterij, quomodo, & per quem, vel quos intendantur eius accusatio eiusque defensio, vide remissiuè per Bossi. tit. de coitu damna, & punibi. num. 43. Et scias quod 21. adulterium siue fornicario totam cognationem denigrat, per Boss. eodem loci num. 44. item, quod adulterium maiori dolore affligit virum, qua mors filij, ibid. nu. 46. *Giacb.*

d *Tribus autem modis*. Vide Baiard.

e *Primo inter*. Adulterium triplicter committi. Secundum Farin. d. q. 141. nu. 77. & 78. *Ber. Ros.*

f *Cæterum, quando vir coniugatus*. Vide Baiard.

g *Adulterium*. Adde Rolan. cons. 74 nu. 12. & seq. lib. 1. Dec. cons. 311. col. 2. Idem tamen Roland. cons. 20. dicit accessum ad solutam largo modo dici adulterium, cui accedit Guid. Pap. cons. 159. Vide Osasc. decis. 119. Quomodo autem probetur adulterium, no. Roma. cons. 91. nu 6. & cons. 164. col. fi. *Guiot.*

h *Et hæc est indubitata*. Vide Farin. 5. nume. 80. *Ber. Ros.*

i *Et quod talis coitus*. Vide Baiard.

K *De iure autem canonico*. Farin. 5. nu. 81.

K *De iure autem canonico*. Adde Concilium Trid. sess. 24. cap. 8. cui autem applicantur Dos, vel Donatio propter nuptias, statutibus etiam filijs primi matrimonij, Boer. in Addit. ad Dyn. in reg. non debet suo num. 5. litera B. de reg. iur. in 6. *Diog.*

l *Quæ tamen sit meretrix*. Adulterium cum meretrice nupta Farin. 5. nu. 82. vsque 88. *Ber. Ros.*

m *Aut verò postquam*. Vide Baiard.

n *Sed certe iudicio meo*. Vide tamen Farin. 5. nu. 86. & 87. *Ber. Ros.*

o *Est autem hodie*. Adulterium hodie priuatum crimen esse Farin. in d. q. 141. nu. 34. 35. & 36. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

p *Permittitur*. Et de iure in causa adulterij iudex non potest procedere ex officio, vt per Ludo. Carer. in pract. crim. §. Homicidium. 6. nu. 260. Sed hodie potest ex sacri Concilij Trident. dispositione sess. 24. c. 8. grauc. sub decre. de refor. matri. seruato tamen prius illo ordine. *Giacb.*

q *Quæro etiam*. Vide Baiard.

r *Hoc tamen*. Vide Baiard.

s *Et etiam per iudicem ecclesiasticum*. Etian imponat omnes pœnas, & quando: quod nc, nisi concurrat insultus, & violentia; quia tunc cognoscet laicus, vt per Carer. in pract. §. Homicidium. 6. num. 262. *Giacb.*

t *De iure diuino*. Farin. in d. 5. vol. & q. 141. num. 1. vbi etiam tractat quod omni iure prohibitum sit nu. 12. *Ber. Ros.*

u *Prætereaque fœmina*. Adde quod maritus eam sic iterum accipiendo, nihilominus dicitur Bigamus, ini.

inf. q. 36. verf. Quæro, an Clericis, in fin. *Drog.*

u *Clericus autem.* Farin. vbi sup. nu. 29. Et vxor etiam propter adulterium, vel ftuprum fi fit vidua dotem amittit. q. 142. p. 1. & infra latius. *Ber. Rof.*

x *Deponitur.* Quid de clerico † fe iactante commi-
22 fiffet adulterium, qualiter puniatur? relatiue, habes p Carer. in pract. cri. §. Homicidium, 6. nu. 246. *Giach.*

y *Quod fi hodie clerici.* De iftis clericis malè verfantibus, & quibus morbus gallicus eft familiaris, nec puniuntur de Adulterio, inf. quæft. 36. verf. Quæro nunc in fin. quæft. 70. verf. funt etiam apud clericos; Non caftigantur clerici d. q. 70. verf. eft etiam pęna ibi, alià s epifcopus: Hoc etiam dicitur de blafphemantibus, qui fi punirentur, pauci fupereffent, qui blafphemare poffent, dixit Bellus confi. 69. fub num. 6. faciunt dictam in propofito per Crau. in cõfi. 137.
23 num. 10. & quando nec † ftuprum fit punibile, fi fiat cum muliere vilis conditionis, Idem Crau. confil. 165. maximè fub num. 6. pro quo ftat Menoch. de arb. Iud. lib. 2. Centur. 3. caf. 293. num. 3. cum feq. & in quantum dicit, quod propter fexus fragilitatem commutata eft pęna adde gl. 32. q. 1. cap. de benedicto verb. in alium. *Drog.*

z *De iure autem ciuili.* Farin. vbi fup. nu. 13. *Ber. Rof.*

aa *Vltimi fupplicij.* Et ifta eft ratio, ob quam etiam millies committens adulterium non patitur nifi vnã pęnam, & non punitur nifi pro vno delicto Glo. fingu. in l. vulgaris, in verbo, fecundum videtur, ff. de furtis, & tenet Iacob. de S. Georg. in l. quicunque C. fer. fug. num. 67. Et de materia quæro quid de commatre, qualiter cognofcens puniatur. Vide pract. Carer. in pract. crim. §. Adulterium 6. nume. 268. *Giach.*

bb *Sed hodie fecundum ius.* Farin. ibid. num. 19. & 58. *Ber. Rof.*

cc *In fœmina propter textus.* Vide Baiard.

dd *In fenatu autem.* Nec forte etiam in foro ecclefiaftico, vt infra q. 70. verf. funt etiam, & vide Farin. d. q. 141. num. 74. *Ber. Rof.*

ee *In mafculo autem.* Farin. ibid. nu. 21. *Ber. Rof.*

ff *Licèt deinde Arrefto.* Farin. nu. 57. *Ber. Rof.*

gg Refert fuiffe furcis fufpenfum quendam famulum. Vide Baiard.

hh *Sed quicquid fit fecundum Iuris communis.* Vide Baiard.

ii *Hodie videmus.* Farin. ibid. nu. 67. & 68. *Ber. Rof.*

KK *Et impofitam effe pœnam pecuniariam.* Hic adde,
24 quòd etiam damnatus de crimine † adulterij non poteft effe teftis in iudicio, neque etiam in teftamento, ficuti nec damnatus crimine repetundarum, vt habetur, atq; communiter notatur in l. fcio quidem, C. de teftib. *Giach.*

ll *Et certè maxime.* Vulpel. refponf. 94. num. 6. & trib. fequen. *Ber. Rof.*

mm *In perpetuam infamiam.* Vide Baiard.

nn *Sed hæc omnia.* Vide Baiard.

oo *Sed quid in fponfa.* Farin. d. q. 141. à nu. 50. vfque ad 54. *Ber. Rof.*

pp *Et ita tenent.* Farin. vbi fup. *Ber. Rof.*

qq *Pone ftat ftatutum.* Vide Baiard.

rr *Quæro fi Iudæus.* Adulterium in iudęo quomodo puniatur. Farin. q. 139. num. 16. & feq. 6. vbi, & in ftupro, & raptu. num. 19. & feq. *Ber. Rof.*

ff Ego vero in Iudæo. Vide Baiard.

tt *Ego itaque huiufmodi.* Farin. vbi fupra num. 35. *Ber Rof.*

tt *Ego itaque huiufmodi.* Adde inf. §. fornicatio verf. cum Iudæis ad fin. *Drog.*

uu *Sed pone.* Sed quid in ftupro. Vide Boff. de coitu damnato num. 35. *Ber. Rof.*

xx *Dicetur Plura Adulteria.* Contrarium in furto dixit inf. in §. furtum, verf. vnum tamen. *Drog.*

yy *Habet etiam adulterium Alia quoque.* Vide Baiard.

A *Nihilominus ex caufa adulterij.* Adde Concilium Tridentinum feff. 24. vbi, qui aliter dixerit Anathema fit. *Drog.*

B *Sed quid fi aliquis.* Contrarium in falfitate nulla habetur, inf. §. falfum, verf. Item excufatur poft medium. *Drog.*

C *Scias etiam quod mulier.* Vide Crau. contrarium tenen. in Vidua committente ftuprum, vt Dotem non amittat conf. 205. fub num. 24. verf. nono pofito. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

C *Amittit dotem.* Hic cadit pulcherrima dubitatio
25 † de matre, quæ propter adulterij crimen commiffum dotem perdidit, an à filijs alimenta fufcipere debeat. Circa quam vi, & dic vt per Ofafc. eius decif. 124. *Giach.*

D *Difficilis probationis.* Vt in c. tertio loco, & in cap. literis, de præfumpt. & tradit Beninten. decif. 43. nu. 3. *Giach.*

D *Cum enim adulterium.* Vide Baiard.

E *Quod intellige.* Vide Baiard.

F *Facta autem thori.* Vide Baiard.

G *Illam alere.* Contrarium vide per Crauet. in confi. 180. col. 1. *Giach.*

H *Caueat etiam maritus.* Vide Baiard.

I *Et hæc quidem de adulterio.* Vide Baiard.

K *filiorum fuorum.* Quid fi habeat filios ex primo marito, deinde vxor tranfeat ad fecundas nuptias, cui applicabitur dos propter adulterium, marito vigore ftatuti? an filijs? quod filijs, vide per Franc. Cremen. fing. mihi 87. Arno. Problema 27. quod & notandum effe inquit Carer. in pract. crim. §. Homic. 6. nume. 252. *Giach.*

K *Et quandiu hæc exceptio.* Adulterij exceptio quando, & per quos opponatur, fi dotem repetant. Farin. d. q. 142. par. 2. num. 113. & par. 1. num. 26. & 59. & 60. vfque 68. *Ber. Rof.*

K *Quandiu.* Adde quòd exceptio adulterij contra mulierem repetentem dotem, durat in perpetuum, fecundum Balb. in tract. præfcript. 4. par. quæft. 2. nume. 9. *Guiot.*

L *Vnum tamen volo, vt fcias.* Vide Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentifs. Baiardi.

§. ADVLTERIVM.

SVMMARIVM.

1 *Adulter, & adultera an poffint in eodem libello accufari.*
3 *Vxor accufatur de adulterio, licet adulter ignoretur.*
4 *Adulter an poffit accufari in vno libello, & adultera in alio.*
5 *Infcriptio ad pęnam talionis non eft in vfu.*
6 *Impubes non poteft accufari de adulterio.*
7 *Iudex procedit ex officio in crimine adulterij, vel ftupri accufatore defiftente, vel mortuo, etiam ftante ftatuto, quòd fine querela procedi non poffit.*
8 *Iudex contra vxorem procedit, adultero tantùm per maritum accufato.*
9 *Iudex habens facultatem à ftatuto inquirendi de omnibus delictis, non poteft de adulterio inquirere, conftante matrimonio.*

10 Iudex

88 *Vxor de adulterio accusata potest obijcere paritatẽ criminis etiam post litem contestatam.*

89 *Vxor ob fornicationem mariti potest petere separationem thori.*

90 *Et quomodo probetur fornicatio, remissiuè.*

91 *Maritus quando lucretur dotem sine sententia iudicis propter vxoris adulterium.*

92 *Vxor an possit propria authoritate à marito expelli, vel se separare ob notoriam fornicationem, vel adulterium.*

93 *Et eo casu pendente lite super restitutione dotis, maritus non tenetur vxorem alere.*

94 *Adultero absoluto etiam adultera censebitur absoluta.*

Et condemnatio adulteri non nocet adulteræ n. eo.

95 *Vxor potest petere dotem, ac thori separationem si vir cum soluta coierit.*

96 *Vxor de nocte, ac per vim adulterata, nõ perdit dotem, nec alia pœna punitur.*

97 *Adultera non perdit dotem putatiuam.*

98 *Maritus an lucretur dotem vxoris ob verbera aufugientis, & adulterantis remissiuè.*

99 *Mulier perdit dotem conuiuando cum extraneis, & interueniendo in ludis theatralibus.*

100 *Dos in quibus casibus propter adulterium nõ amittatur, remissiuè.*

101 *Mulier habens filium ex adulterio conceptum an teneatur reuelare remissiuè.*

102 *Filij quando teneantur alere matrem amittentem dotem propter adulterium.*

103 *Vxor dotem recuperat, & lucratur donationem propter nuptias facta tori separatione ob culpã viri.*

104 *Vxor putatiua an perdat dotem propter adulteriũ.*

105 *Mulier inhonestè viuens post mortem viri amittit dotem de rigore.*

Item parafrenalia, & lucra quæcunq; ex bonis mariti, nu. eod.

Item donationem sibi à marito factam, ac tutelam filiorum, nu. eod.

106 *Et an luxuriosè viuens intra, vel post annum luctus priuetur filiorum successione.*

107 *Vidua an propter stuprum amittat dotem remissiuè.*

108 *Et quid de legatis sibi à marito factis.*

109 *Vxor an propter osculum amittat dotem remiss.*

110 *Mulier consentiens osculo, qua pœna plectatur in Ciuitate Neap.*

111 *Adulterium an præsumatur ex solo osculo.*

112 *Adulterium probatur coniecturis, & præsumptionibus.*

113 *Maritus facta thori separatione tenetur alere vxorem honestè viuentem.*

114 *Et ea superstite non potest aliam ducere.*

115 *Maritus recipiens vxorem adulteram, an videatur illius mores præteritos, & futuros approbare.*

116 *Maritus iurans de adulterio vxorem non accusare, an teneatur seruare iuramentum.*

117 *Maritus non potest vxori adulteranti parcere sub conuentione lucrandi eius bona.*

118 *Vxor cum marito se carnaliter commiscens, censetur ei iniuriam remisisse.*

119 *Maritus sciens, & non accusans vxorem adulterã, an lenocinij pœnam incurrat.*

120 *Vxor propter adulterium non amittit dotem in præiudicium patris, vel filiorum.*

121 *Adulterij exceptio an possit opponi per hæredes mariti, vel per filios contra matrem, remissiuè.*

122 *Adulterij accusatio quãdo transeat ad hæredes extraneos.*

123 *Adulterij accusatio, vel exceptio non tollitur per subsequens matrimonium cum adultero.*

124 *Adulterij accusatio quanto tempore præscribatur.*

125 *Et quid de exceptione adulterij.*

126 *Et an præscribatur quo ad pœnam spiritualem.*

127 *Et quid si per vim fuerit commissum.*

Adulteri pœna in Regno Neap. est mors, sub nu. 46

Et an ex causa possit minorari ibidem.

Et quæ pœna imponatur in statu ecclesiastico ibidẽ.

Statutum quòd nixus committere adulterium capite puniatur, intelligitur de eo, qui commisit, non de eo, qui tantum attentauit sub nu. 44.

2 ADulterij. Adde, † q̃ adulter, & adultera non pos-
b sunt in codẽ libello accusari, l. si maritus, §. n. ff. de adulter. & si accusantur, libellus non procedit, etiã parte non opponente, Cagnol. in l. edita nu. 287. C. de eden. & Io. de Ana. in c. intelleximus nu. 10. in fin. ibi, ideò dicit Angelus, nisi quando agetetur coram Iudice ecclesiastico ad separationem thori, quia tunc bene adulter, & adultera possunt in eodem libello accusari, glo. singul. in c. statuit 2. q. 5. quam tenet, & sequitur Rom. sing. 276. in fcis. Io. de Arno. p. old. 3.

3 Item † adde, quòd potest proponi accusatio de adulterio contra vxorem, etiam quòd ignoretur persona adulteri, Natt. in cons. 422. nu. 7. vol. 2.

4 Item † adde, quòd quando in eodem libello adulter, & adultera accusantur, in neutrius personæ procedit accusatio, & hoc est in causa in adulterio, & quando accusatur vnus in [illegible] libello, & plus [illegible] alio, tunc reijcitur pars libelli, & proceditur super primo, secundum Bald. in cons. 6. nu. 2. & [illegible] allegat, & ibi reddit rationem dicens, quod non debet accusator adulterij, de parricidis, securitatem præstare subscriptione pari duas pœnas, quoniam vna pœna contaminium non de iure communi adultero fit pœna mortis, & è contra subscribens se ad pœnam talionis, & non probans, quod tamen procedit, quando agitur ad pœnam capitalem, non autem quando mulier accusatur ad effectum perdendæ dotis, vt per eundem

5 Bald. cons. 6. nu. 4. Sed † ego arbitror, q̃ hodie posset procedi super vtroque libello, quia de consuetudine amplius non fit inscriptio ad pœnam talionis, vt per Duen. reg. 27.

6 Item † adde, quòd Impuberes non possunt accusari de adulterio, quia præsumuntur inhabiles ad coitum; tollitur tamen hæc præsumptio per contrarium factum Soc. in c. 1. nu. 7. & 17. de delict. puerorum.

7 Item † adde, quòd si extaret statutum, quòd in crimine adulterij, vel stupri non posset procedi, nisi ad querelam patris; data querela, poterit Iudex procedere ex officio, etiam quòd querelans desisteret, per tex. in l. constante matrimonio in n. ff. de adult. Afflict. in const. legum asperitate num. 12. & idem habetur in dec. Gram. 31. hic per Clar. alleg. nu. 3. & seq. & hoc procedit, eo desistente in quacunq; parte iudicij, & appellatione pendente, vel accusatore mortuo, vt

8 per Crau. in ru. 21. & Gram. in d. decis. † tenet etiam, quòd contra vxorem poterit procedi, etiam quòd cũ maritus non accusauerit, sed adulterum tantum.

9 Item † adde, q̃ si statutum permitteret Iudici inquirere, & punire de omnib. delictis, nõ intelligitur, quòd permittat inquiri de adulterio, constante matrimonio, Brun. de const. & decret. in vers. Inquisitio fol. 144.

10 Item † adde, quòd adulterij crimine, deducto in Iudicio, postquàm de re constat, legitimè, debet Iudex procedere, non obstante concordia partium, Afflict. in d. const. legum asperitate num. 11.

11 Item † adde, quòd maritus tenens concubinã non

 potest

potest accusare de adulterio, Deci. in l. semper in contractibus. ff. de reg. iur. Marsi. in l. 1. de rapt. virgin. nu. 60. & seq.

22 Item † adde, quòd si quis accusauerit aliquem de adulterio, & probauerit de stupro, sententia super eo lata erit valida, quia nomen adulterij est genus, ita Bal. in l. si ca. C. de adult. quem sequitur Fely. in c. licet hely. num. 29. de Simon. De hoc tamen vide Aret. de malef. & ibi addentes in versic. *che hai adulterato*. num. 59.

23 Item † adde, quòd maritus post accusationem poterit liberare vxorem per reconciliationem à pęna, ante tamen sententiam, & Iudicis authoritate; & non aliter: secus autem, secuta condemnatione, etiam quòd condemnatio non fuisset demandata executioni, Boer. decis. 298. num. 5. & seq.

24 Item † adde, quod ex officio per viam Inquisitionis non potest procedi contra adulteros, ne fœdentur connubia, etiam quod adulterium sit crimen publicũ quia illud est verum, postquam nomẽ est receptum inter reos, secundum Bart. in l. 2. § si publico, ff. de adult. & Affl. in const. legum asperitate num. 9. Gram. d. decis. 51. num. 6. & quando dicatur in crimine adulterij nomen receptum inter reos, vide Bar. in l. adulterij, C. de adulter. Fallit tamen, quotiès adulterium est notorium; quia tunc Iudex potest ex officio procedere, Gram. d. decis. 51. num. 7. & per Conc. Trid. sess. 24. c. 8. incip. graue peccatum, &c. de reformat. matrim. Sancitum fuit, quòd procedatur ex officio ab Ordinarijs locorum, quando mulieres, siue coniugatæ, siue solutæ cum adulteris, siue concubinarijs publicè viuunt; si ter admonitæ non paruerint.

25 Item † adde, quòd in sex casibus non licet marito accusare vxorem de adulterio. Primus, quando ipse fuit causa adulterij, etiam si causa fuerit remota, puta quia eam reliquerit sinè necessarijs ad vitam, dummodò ipsa prius egerit contra virum, vt prouideret de alimẽtis. Secundus casus est, quando vir tradidit alteri vxorem adulterandam, Bero. in cons. 148. num. 11. vol. 1. Sed adulterium, etiam consentiente marito cõmissum, punitur, l. 2. § 1. ff. de adult. Nell. de bann. in 2. par. 2. temporis quæst. 46. versic. lucis autem. Tertius est, cum ipsa credidit virum defunctum, & nupsit alteri. Quartus, si fuisset vi oppressa; ideò adulterata per tyrannum, vel Regem non potest accusari de adulterio, quia præsumitur per vim, & me-

26 tum adulterata; immo † potest bastardum, ex ea natum, instituere, secundum Bal. in l. eam, quam col. 9. vers. scias, quod in istis sporijs, C. de fideicommis. Quintus, si post adulterium eam reconciliauit. Sextus est in c. gaudentius de diuort. vt plene de prædictis habetur per Affl. in const. legum asperitate, § qui eorum, sed Laurent. Ponnini Rodulphis in caut. 6. num. 167. & sequen. ponit videcim remedia, quibus vxor vel vir, de adulterio accusati, se valeant aduersus accusatorem reparare, & Affl. in d. § qui eorum in fine; Vide etiam Viui. opin. 13. num. 26. & idem Affl. vbi suprà, dicit, quod Io. And. in nouellam c. intelleximus

27 & post eum Io. de Anan. ibi in penicol. ponit † multa specialia in crimine adulterij videlicet primò quod in multis casibus repellitur eius accusatio, vel exceptio; ex quo sequitur, quod non semper admittitur, qui suam iniuriam prosequitur: videlicet, quod prætextu sui adulterij repellitur maritus ab accusando, & prosequendo suam iniuriam. Secundò quòd vt quis ex præsumptionibus condemnetur de adulterio. Tertiò quod in causis adulterij exceptiones debent proponi, & opponi ante litis contestationem, nec admittuntur posteà. Quartò quod conuictus, & condemnatus ex hoc crimine per modum exceptionis punitur. Quintò quod seruus admittitur ad accusandum. Sextò quod minor viginti quinq; annis etiam admittitur. Septimò, quod in hoc crimine nulla datur dilatio; nisi ex causa adeò, quod probationes factæ, non data dilatione ad probandum, valent. Octauò, quod minor non restituitur. Nonò, quod adulterium vxoris nocet viro. Decimò, quod hoc crimen non tollitur in baptismo. Vndecimo, quòd de hoc crimine vir, & mulier non possunt simul accusari ab eodem, & ex eadem causa.

28 Item † adde, quod mulier non excusatur à pęna adulterij ex eo, quia maritus ei non reddidit debitum naturæ, Boer. decis. 297. num. 15.

Item adde, quod vxori non licet accusare maritum de adulterio criminaliter, l. 1. C. de adulter. & ratio habetur per Franc. Marc. in decis. 514. num. 16. cum sequen. & per Bero. in cap. 1. num. 39. de accusat. sed bene ei licet agere ciuiliter ad separationem tori, & vt vir restituat dotem, & perdat donationem propter nuptias, l. consensu, C. de repud. Abb. in c. plerumq; num. 5. de donat. inter vir. & vxor. Marsi. in l. 1. num. 60. C. de rap. virg. Conrad. in pract. crim. tit. de adulter. num. 11. Bero. cons. 55. num. 5. vol. 1. August. in addit. ad Ang. verb. *Che mi hai adulterato*, vers. quarto, quia video, vbi dicit, quod Salicet. ponit vnum casum singularem, quando vxor possit accusare maritum de adulterio, etiam criminaliter, videlicet, quando vxor prosequitur suam iniuriam; puta, quia maritus committeret adulterium cum vxore filij ipsius mulieris, nati ex alio matrimonio, vel cũ vxore fratris ipsius mulieris.

29 Item † adde, quod mulier debet habere alimenta, donec cognoscatur de adulterio, Bald. in consi. 176. Ornelia recessit vol. 1. & per Paris. cons. 54. assertæ sententiæ vol. 4.

30 Item † adde, quòd mulier accusata de adulterio à marito potest torqueri, exstantibus indicijs, Rom. cõs. 451. non autem ad effectum perdendæ dotis, cum sit promissa in priuato, etiam si extaret statutum, quod pro adulterio possit deueniri ad torturam, secundum Bald. cons. 6. num. 6. vol. 5. & Bologn. cons. 9. nu. 85.

31 Item † adde, quòd in materia adulterij tota familia potest torqueri pro veritate eruenda, Bal. in l. si. ff. de quæst. & Paul. de Put. in tract. de Synd. in ver. tortura cl. 1. c. 3. nu. 2. nisi sint bonæ famæ, & vitæ, secundum Baldum l. 1. C. locati.

32 Item † adde, quòd vxor potest accusari de adulterio, etiam commisso cum Papa, licet Papa regulariter accusari non possit, Anchar. in reg. qui num. 28. de reg. iu. in 6. Sed credendum non est in æternum, quod vllus Pontifex adulterium committat, licet vt homo sit possibile.

33 Item † accusans aliquem de adulterio, & dicens eum commisisse adulterium cum dolo, & fraude, non obtinebit, si probaretur mulieris voluntas, & accusatus absolueretur, Roma. consil. 167. incip. Antonius.

d *Tribus autem modis.* Adde, † An accedens ad
34 solutam, credens accedere ad nuptam, committat adulterium; & è conuerso. Vide Ioan. Andr. in Mercurial. reg. 14. cum quis succedit, vbi plenè hanc quæstionem ad partes examinat. & vide infra num. 58.

f *Cæterùm quando vir coniugatus.* Adde, † quòd
35 Menoch. in cons. 49. per totum vol. 3. tenet contrarium, quòd scilicet adulterium sit tam de iure ciuili, quàm de Iure Canonico.

l *Et quod talis coitus.* Adde † videndum Franc. Ve-
26 giũ, consi. 66. num. 215. cum sequen. vbi facit multas distinctiones.

m *Aut verò postquam.* Adde, † quod hoc dictũ est
27 verum, nisi interuenisset adulterium cum incestu; quia tunc puniretur de incestu, secundùm Salyc. in l. qui adulterium, de adulter.

Item adde, quod istud adulterium debet puniri pœna extraordinaria, secundum Areti. in §. nouissimè nu. 4. Instit. de senatusc. orsici. quia res est mali exempli; & hoc mihi videtur honestum. Sed Franc. Vegiũ in consi. 66. nu. 119. tenet, quòd debeat puniri pœna ordinaria; & dicit, hanc esse communem opin. per tex. in l. si vxor in princ. vbi Bart. ff. de adult. nisi adulter ignoraret, eam esse nuptam; quia tunc excusaretur: tamen ibi num. 121. dicit, quod forsan consuetudo aliter obseruat, & quod etiã aliter per statuta prouidetur, sed quod ista est veritas de iure: sed Bursat. in consi. 218. num. 14 attestatur, magis communem opinionem esse, quod non committatur adulterium, & quod aliqua pæna non tenetur, dum in matrimonio in vita meretricali perseuerauerit.

Item adde, quod habens rem veneream cum muliere, etiam nupta, quæ cum multis rem carnalem habuerit, non potest puniri de adulterio, quia vilitas vitæ adulteræ cum a pęna adulterij excusat; ipsa autem non excusatur, & pæna adulterij punitur, ita notab. Ang. in l. 1. C. de rapt. virgin. quem refert, & sequitur Afflict. in const. legum asperitate, num. 5.

28 Item † adde, quòd meretrix dicitur etiam illa, quæ vnum admiserit, & mercedem ab eo receperit, secũdũ Luc. de penn. in l. si qua in principio, C. de spect. & scen. lib. x. Affli. in const. quæ passim num. 2. fol. 325.

o *Est autem hodie.* Adde, † quòd Affl. in const. le-
29 gum asperitate nu. 12. tenet cõtrarium, scilicet, quòd adulterium, postquam nomen receptũ est inter reos, sit delictum publicum; quod quando sit, vide suprà in principio huius. §. vers. Item adde, quòd ex officio per viam in fi. & Gram. in decis. 31. nu. 6. declarat, tunc esse crimen publicum, quando querela præcessit; & sic eo casu dicitur nomen receptũ inter reos & tunc Iudex poterit procedere ex officio, etiã quòd querelans desisteret.

30 Item † adde, quod in statu ecclesiastico prouisum fuit per Const. Marchiæ in lib. 4. c. 69. & 70. quod in crimine incestus, adulterij, stupri, & fornicationis nullus ad accusãdũ admittatur, nisi esset pater, mater, auus, vel auia, filij, & nepotes vtriusq; sexus vsq; ad secũdum gradũ; fratres, & sorores, & filij fratrũ, & sororum, qui prænominati solùm ad prædictam accusationem, vel delationem, admittuntur, & si contra infamatũ de adulterio publica laborat infamia, quòd possit procedi ex officio; sed hodie Iudex ecclesiasticus ex officio procedere potest per Conc. Trident. sess. 24. de reform. matr. c. 8. seruata forma, ibi tradita.

31 Item † adde, quòd stante tali statuto, sicut non potest procedi, nisi dicta accusatione præcedente in dictis delictis, ita etiam in eorum attentatione, vt per Bald. in consi. 16. vol. 3.

q *Quæro etiam.* Adde, † quod lata culpa in adulte-
32 rio non æquiparatur dolo, c. in lectum 34. q. 2. & ista est magis communis opinio doctorum, secundùm Bermon. in tract. de concub. in rub. de adult. num. 70. vbi concludit, quòd vxor propter adulteriũ non priuatur dote, nisi illud scienter, & dolosè commisisset: secùs, si ignoranter, & citrà consensum.

Item quæro; de quo fit tantum mẽtio in summarijs, & tractat remissiuè de probatione adulterij.

33 Adde, † quòd Zas. consil. 11. vol. 2. tenet, quod per testes singulares probetur adulterium, stuprũ, & inhonestas mulieris, idem tenet Soci. iun. consi. 99. vol. 2. Gabriel de testib. concl. 2. num. 50. Et hoc procedit etiam, si vnus testis deponeret de vna re inhonesta, & alius de alia diuersa, secundum Gram. decis. 107.
34 nu. 9. Et an per testes singulares, & ex quibus † actibus probetur adulterium, vide Bertaz. cons. 20. per totum: Boer. decis. 23. num. 44. Natt. consi. 478. num. 2. Rimin. iun. consi. 7. nu. 59. Bonacoss. in prima par. ver. testis singularis, Bursat. consi. 218. Crau. consi. 73. nu. 36. vide etiã Lauren. Crichou. com. opin. in litera A.
35 vbi ponit, quæ † probationes requirantur in hoc crimine adulterij, tam, quando proceditur criminaliter,
36 quàm ad separationem tori, & maritus † debet cauere, ne ad probandum istud crimen intentet publicam vocem, & famam cõtra vxorem; quia probaret propriam scientiam, & sic proprium lenocinium, vxorẽ adulteram retinendo, l. crimen, C. de adult. & sic veniret reijciendus, Bal. in consil. 310. nu. 5. vol. 1. Sed
37 quot † modis adulterium probari possit plenissimè, & copiosissimè habetur per Mascard. de probat. à concl. 57. vsq; ad concl. 66. vide omninò, quia ibi habentur omnia, quæ circà probationem huius delicti
38 haberi possunt; Et de † præsumptionibus, quibus probari possit, latè per Menoch. de præsump. lib. 5. præsump. 41. par. 2. vide etiam Rimin. iun. in consil. 260. nu. 41. cum sequen. & cons. 274. per totum, vbi latissimè, quod ex alaruatione cum iuuenibus adulterium probatur; sed Bertaz. in cons. 311. num. 2. contrarium tenuit, & ibi addentes.
39 Item † adde, quòd adulterium probatur cõiecturis, & præsũptionibus, à iure receptis, et, quando criminaliter proceditur, p Menoch. cõs. 31. & Frãci. Marci. in decis. 514. num. 14. & 15. par. 1. & fama publica Paris. cons. 54. num. 6. consi. 57. nu. 34. & cons. 170. num. 12. lib. 4.
40 Item † adde, quòd adulterium non probatur contra alium sola mulieris confessione, not. Doct. in c. significasti de adulter, Paris. cons. 177. nu. 28. vol. 4. Sil-
41 uan. consi. 50. nu. 41. vol. 1. & † confessio adulteri carentis genitalibus non nocet, Specul. de confess. §. sequitur videre vers. 11, non valet.
42 Item † adde, quod probatur adulterium per testes, qui viderunt per foramen adulterantes; & non dicuntur singulares, quando successiuè viderunt vnus post aliũ, Alber. in l. testium nu. 9. C. de testib. & ibi Cin. Bal. & Salic. Aufr. ad Capell. Tholos. dec. 309.
43 Item † adde, quod ad hoc, vt adulter, vel adultera puniantur pęna statuti, probandum erit, quod erant in matrimonio, Affl. in constit. legũ asperitate nu. 4. Charta. de executione sententiæ, c. 1. nu. 383. & ideo accusatus de adulterio cum Berta vxore Titij, licet illam cognouisse fateatur non dicitur confiteri illam esse vxorem Titij ibi. num. 360. & 379.

r *Hoc crimen.* Adde, † quod si cõstaret de coitu, sed
44 opponeretur matrimoniũ ob aliquod impedimẽtum canonicum esse nullum, tunc iudex secularis teneretur remittere causam Episcopo, sed plus posset dicere excipienti, vt coràm eo produceret, quæ intenderet probare coràm Episcopo, & si videret, ea non obstare, posset procedere ad vlteriora. Pely. in c. cum sit de for. comp. Affli. in constit. de Adulter. coercen. num. 7. Hoc tamen procedit, si vir accusauerit iure mariti, quia tunc oportet probare, quod verè sit vxor: si verò accusauerit iure extranei, sufficit probare, quod illa mulier habebatur pro vxore, & ita tractabatur; & eo casu, si ex parte accusati fieret probatio, quod illa non poterat esse vxor, non

releuatur, quin condemnetur de adulterio; sed de-
bet probare, quòd non habebatur, nec tractabatur, vt
vxor; & hoc probato, reus absoluetur. ità declarat
Bart. in l. si vxor. §. sed si ea. ff. de adult. sed de gene-
45 rali consuetudine iudex † laicus in causa adulterij,
criminaliter intentati, potest cognoscere incidenter,
an matrimonium adsit, vel non, Franc. Marci. decis.
514. num. 19. & 20.
ee *In fœmina propter sexus*. Adde, † quòd in Regno
46 Neapol. adest Const. legum asperitate; qua adultera
tradenda est viro, nullatenus sæuituro vitæ periculo,
nisi ad nasi truncationem: & si vir in eam vindictam
dare noluerit, publicè est fustiganda, & per dictam
const. viris propter adulterium imponitur pœna mor
tis, quæ hodie seruatur secundum Franch. in decis.
249. num. 5. vbi attestatur quod per sacrum cõsilium
ita iudicatum fuit, dicit tamen, quod dicta pœna, ex
causa minorari potest, & quod dicta pœna inflgi
potest tam viro nobili, quàm ignobili, sed in statu ec-
clesiastico sunt magis misericordes, quia vir commit-
tens adulterium non punitur nisi ad pænam viginti
quinque florenorum, & si retinet vxorem alterius
volentem absq; voluntate mariti incurrit pœnã cen-
tum florenorum ita disponit Const. Marchiæ in lib.
4. cap. 69. Hodie tamen in vrbe tantum pro adulte-
rio fuit imposita pœna mortis per Motum proprium
Sixti Quinti, de quo infra ibi. sed quicquid sit, &
Neuiz. in Syl. nupt. lib. 1. verb. diuiti non est nuben-
dum num. 86. inquit, quòd quidam Nobilis de Diœ-
cesi Taurinensi vxori suæ adulteræ nasum abscidit, vt
47 ob deformitatem amatores eam relinquerent; & †
quòd hoc frequentatur in Flandria.
48 Item † adde, quòd mulier committens adulterium
tempore, quo credebat maritum suum esse mortuũ,
vt erat fama, & publicè dicebatur, non potest puniri
de adulterio, sed de fornicatione, & si confessa fuis-
set adulterium, probata dicta fama, confessionem re-
uocare poterit; ità habetur per Feder. de Senis in cõ-
49 sil. 167. vbi † dicit etiam, quòd si adulterium com-
miserit cum clerico, non poterit puniri à Iudice se-
culari.
50 Item † adde, quòd rectè auth. sed hodie C. de adul-
ter. non debet seruari; non enim decet, quòd adulte-
ra, quæ per legem diuinam lapidabatur, nunc in mo-
nasterium ad corrumpendas sacras, & sanctas Mo-
niales deputetur; sæpe namq; malorum cõsortia. &c.
28. q. 1. c. sæpe, nec enim incorruptus permanere po-
test, qui corruptis sociatur. 23. q. 4. c. quisquis; & ideò
Luc. de penn. reprehendebat huiusmodi auth. vt
refert Barth. de Capua super Constit. marest. nu. 17.
51 Item † adde, quòd ista pęna intrusionis in mona-
sterium non habet locum, quando actum esset ad se-
parationem tori; quia tunc inuita non tenetur intrare
monasteriũ, sed tantum causa continentiæ obseruan-
dæ. Bott. decis. 298. in fin.
52 Item † adde, an mulier adultera, & quando à mari-
to in vinculis detineri possit, latè per Franc. Marci.
decis. 762. num. 6. par. 2.
53 Item † adde, quòd pęnam adulterij nõ fert, qui coa-
ctè illud commisit, c. proposito 32. q. 5. & latè Me-
noch. de arbitr. iud. casu 354. num. 9.
gg *Refert at, fuisse furcis suspensum quendam famulum,*
54 *&c.* Adde † quod diuersas pęnas diuersorum popu-
lorum ponit in crimine adulterij, Greg. Tholos. in
syntagmatis lib. 36. cap. 6. & infra num. 64.
hh *Sed quicquid sit secundùm iuris communis, &c.* Ad-
55 de † Crau. cons. 137. vbi dicit de generali consue-
tudine adulterium non posse puniri pęna corporali,
sed pecuniaria tantum extraordinariè, & ibi multis
Iuribus affirmat, dictam consuetudinem esse validã,
dummodò adulterium sit factum de voluntate mu-
lieris: aliàs, si esset violentum adulterium, consuetu-
do non excusaret, idem tenuit in cons. 41. num. 8. &
9. vbi dicit etiam, quod in his criminibus, ad venerẽ
pertinentibus, lapsi sunt, & labuntur etiam viri, alio-
quin integerrimi, sanctissimi, & religiosissimi, & in
aliis vitijs carnis mitius est agendum, dicit Bauer. in
§. autẽ col. 2 Instit. de hæred. instit. Et licèt Menoch.
de arbitr. iud. cas. 398. nu. 25. dicat, quòd non est ve-
rum, pęnam adulterij in desuetudinem abijsse; &
quòd dictum Crau. procedit forte, quoad accusatio-
nem maritorum, tamen se decipit, quia non videmus
aliquem puniri pęna mortis, vel corporali, sed pecu-
niaria, vel rarò corporali; quinimò adulteria nostris
temporibus soli Deo punienda relinquuntur, dum-
modò violentia, vel aliæ qualitates aggrauantes non
accedant, vt latè Rug. tit. de adult. in sua praxi, quem
56 refert, & sequitur Vulpell. in cons. 94. nu. 9. Sed † no-
uissime Sixtus V. P. Maximus volens prouidere hu-
iusmodi deprauatę peccandi consuetudini, edidit Cõ
stitutionem super adult. stupr. lenocin. & temer. tor.
separ. imponendo contrafacientibus pœnam mortis;
quæ Constitutio est tantum localis in vrbe, & fuit
publicata sub die 3. Nouembris 1586.
57 Item † adde, quod si adulter fuit iniustè punitus, eo
quòd postea constet, quòd fuit fornicatio, quia illa
mulier non erat coniugata, non recuperat pænam so
58 lutam, ita tenet Abb. in c. suborta in fin. de re iud. & †
accedens ad solutam, credens accedere ad nuptã, &
è conuerso, qua pęna in vtroq; foro sit puniendus,
vide Io. Andr. in mercurialib. reg. 23. cum quis succe-
dit, Bart. & Bald. in auth. hodie, C. de repud. vbi te-
nent, quod debet puniri, tanquam adulter.
mm *In perpetuam infamiam*. Adde, † quòd idẽ di-
59 cit Castr. cons. 275. col. 2. lib. 2. quòd adulterati dum
accusant, a Iudicibus derideri solent, & pulchrè Ne-
uiz. lib. 1. Syl. nupt. nu. 54. & 59. quos secutus est So-
cinus. cons. 34. nu. 9. vol. 2. Vnde iustam habet occa-
sionem maritus, si ad Iudicem non habet recursum;
sed propria auctoritate se disponat ad vindicandam
propriam iniuriam, vt ait Boer. decis. 298. num. 1. vbi
postea dicit, quod sanctius esset vindicare iniuriam
60 Iudicis authoritate; † Et si maritus homicidium com
mitteret p prædicta minus puniretur, Gramm. decis.
61 23. nu. 1. † etiam si maritus ordinaret suæ vxori, vt
fingeret se præbere aures attentanti eius pudicitiã, &
dare locum, & tempus, & se præparare, & congrega-
re fratres & consanguineos, & expectare illic veniẽ-
tem, & cum offendere ex quo sine magna verecun-
dia non poterat tales iniurias sub silẽtio pati, & quia
de talibus iniurijs non solet querela proponi coram
iudice, nisi per viles homines, & impotentes, qui de
verecundia penes homines, & vulgum non curant
ita tradit Ioan. Ant. de Nigr. super capitulis Regni in
c. 252. incip. ord. peruersorum nu. 47.
Item adde, quod, stante huiusmodi consuetudine,
de qua per Crau. d. cons. 137. quod adulter debeat
62 puniri extraordinariè. pęna pecuniaria, non † poterit
deueniri ad torturam in delicto adulterij sine violẽ-
tia commisso, per ea, quæ tradit Crau. d. cons. nu. 11.
& in cons. 41. nu. 8. & 9.
63 Item † adde, q si extaret statutum, quod pro adulte-
rio imponatur pęna 25. Florenorum, & alio statuto
caueatur, quod procedatur de similibus, ad similia,
committens adulterium, & incestum simul, poterit
puniri duplici pęna, vel pęna arbitraria, absque tamẽ
morte, vel mutilatione, cum possit dici casus omissus,
Bald. in cons. 429. lib. 5.

64 Item † adde, quibus pœnis diuersæ nationes adulteros puniebant, per Menoch. de arbitrar. iud. lib.
65 2.cas.419.cent.5.vbi dicit, quòd † de iure communi aliquando pœna adulterij est arbitraria Iudicis, & in statu Ecclesiastico, vide supra sub num.46.
66 Item † adde, quòd filius adulterans vxorem patris, vltra alias pœnas amittit priuilegium filiationis, Io.de Anan.in rub.de his, qui sint, num.4.
67 Item † adde, quòd eadem pœna punitur adulterium in matrimonio putatiuo, sicut in vero, Castr.cõsil.147.vol.2.Crau.consil.205.num.36.
68 Item † adde, quòd in crimine adulterij punitur etiam conatus, cum quis vxorem alterius sollicitauerit, & pœna est extraordinaria iudicis arbitrio, Alex. consil.3.num.2.volum.1.Tiraquel. de pœn. cas. 39.
69 & 40. & † dicitur attentatio per solum actum verbi non facti, Bald.in l.si quis non dicam rapere, C. de episc.& cleric.qui inquit, grauius puniri, cum ad actũ
70 proximum facti deuenit. Et † sollicitare dicitur, qui muneribus allicit, & tentat, & qui mulierem alloquitur, & illi suadet, vt suis votis annuat: Et fortius sollicitare dicitur is, qui verè munera dederit; nam mu-
71 lier † si acceptis muneribus consentiat, inuita potius quàm volens peccare dicitur, Bero.consil.207.num. 23.volum.3.& Dec.consil. 170. colum.2.Marsil.singul.353.Datio, qui affirmat hunc dantem munera pęna statuti puniri, qua punitur adulterans inuitam; quod est dignum memoria ad interpretationẽm statuti, vt dicit Menoch.de arbitr.iud. cas.360.num.51.
72 vbi plenè sed † hoc non seruaretur in practica scilicet quod mulier muneribus allecta pœnam adulterij euitaret; nec quòd adulterans, qui dona dedit, veniret puniendus pœna adulterij per vim commissi: nã vt omnes sciunt, ferè semper in huiusmodi crimine munera interueniunt, & ideò arbitror, huiusmodi dictum esse potius subtile, quàm in iudicijs seruandum alias omnia adulteria punirentur tanquam per vim commissa.
73 Item adde, quòd mandans adulterari debet puniri de ordine, & consilio eadem pœna, qua punitur adulter, etiam quòd esset pœna statutaria, Bald. in l.non ideo, num.23.C.qui accusare poss. Bart.in l.hæc verba, ff.de adult.& Alexan.consil.65.num.2. volum.4. licet mandans adulterari non committat adulterium, Moron.in tract.de pace, fide, & treug.quæst.67. nume.4, Sed ego arbitror, quòd maiori pęna sit puniendus cum in eo sit dolus, vel animus iniuriandi; sed ille, qui adulterium facit lapsu libidinis inducitur, quia naturalis inclinatio inducit homines ad libidinis appetitum, Neuiz.in Sylu.nupt. lib.1. numero 201. &
74 † ideò propter adulterium pax non dicitur rupta, Alex.consil.113.vol.2.Corn.consil.51. vol. 1.
75 Item † adde, quòd adultera adducendo viri sæuitiam valet euitare pęnam, vt not.in c.ex literis, de diuort.Bologn.consil.23.Paris.consil.23.num.45. & 60.vol.4.
76 Item † adde, quòd committens adulterium necessitate famis non excusatur, Menoch.consil.31.nu.30. & 32.necessitatem legem facere scimus, cap.quod nõ est de reg.iur.& mitius agendum est cum eo, qui propter necessitatem deliquit, quàm cum alio, inter quã necessitatem primum sibi locum vendicat fames, Tiraquell.de pęn.cau.33.per totam, & tamen in adulterio non posset.

Item adde, quòd adulteram non excusat paupertas l.palam, §.non est ignoscendum, ff.de rit. nupt.
77 Item † adde, quòd adulterans per vim mulierem inuitam, non punitur etiam ob iniuriam illatam marito, patri, & cõsanguineis, Bero.cõs.197.nu.9.vol.3.

78 Item † nota, quòd adultera est infamis ipso iure etiam non condemnata in sententia, si fuerit reperta in adulterio, & non alias, l. palam, §. quæ in adulterio, ff.de rit.nupt.& ibi glo. sed Adulter non est infamis, nisi per sententiam, Alex.in d.l.palam, & glo. in l.ex si crimine, C.de adult.& ibi Salic.
79 Item † nota, quòd in adulterijs lex canonica, & non Imperialis seruari debet, Bero.in consil.175.nu. 27.vol.2.

nn *Sed hac omnia.* Adde † videndum Couar. in 4.de
80 cret.par.1.cap.1.num.13.cum sequen.vbi plenè hãc quæstionem examinauit.

qq *Pone stat statutum.* Adde † quòd statutum puniẽs
81 adulterium, vel stuprum pęna pecuniaria comprehẽdit etiam Iudæos adulterium, vel stuprum committentes, Roland.consil.35.num.39.45.& 49. volum.
82 2.& si statutum non facit distinctionem † an sit nupta, vel meretrix, quomodo sit intelligendum, vide Menoch.de arbitr.iud.casu 290 & Gabriel.com.con
83 clus.lib.7.conclus.21.Et † quod Iudæus committens adulterium cum Christiana puniri debeat pęna statuti illius loci.in quo adulterium commisit, tenuit etiã Decian.in tract.crim.lib.5.cap.14.nũ.9.vbi multos, idem tenentes accumulauit.

Item adde, quòd similiter pęna statuti esset puniendus christianus, qui carnaliter Iudæam cognosceret etiam in forma matrimonij, Decian.in tract. crimin. lib.5.cap.16.num.3.tom.1.

ff *Ego verò in Iudæo.* Adde, † quòd idem tenet De-
84 cian.in d.tract.crim.lib.5.cap.16.num.3.tom.1. scilicet, quòd pęna esset augenda, citra tamen pęnam capitis propter qualitatem personarum, & vt tollatur scandalum.

uu *Sed pone quòd ex statuto.* Adde si extaret statutum quòd nixus committere adulterium capite puniatur intelligitur si commisit adulterium, non si attentauit tantum ita consuluit Bal.in consil.356.vol.1.

yy *Habet etiam adulterium. Alia quoque.* Adde † q.
85 etiam per quancunque fornicationem fit separatio thori, Socin. iun.consil.148.num.3.volum.1.Rolan. consil.50.in fin. volum.1.Simon de Pretis cons.148. num.4.& Bursat.consil.218.per totum, vbi attestatur
86 de communi, & idem † est propter sodomiam, communem dicit Barbat.consil.64.art.vlt.per totum vol. 1.Angusc.consil.9.lib.5.num.4.& Bursat. vbi supra, num.10.
87 Item † adde, quòd maritus non lucratur dotem propter adulterium vxoris, separato matrimonio à iudice sæculari, nam iudex secularis non est iudex competens, quando agitur ciuiliter, Ioan.Andr.in cap. si. de foro compet.lib.6. Abb. in cap. cum sit generale, eod.tit.& in cap.plerunque vers.nota secundo de donat.inter virum. & vxor. & Didac. in. 4. decretal.7. par.§.6.num.8.
88 Item † adde, quòd vxor accusata de adulterio potest obijcere post litem contestatam exceptionem paris criminis, etiam ante litem contestatam commissi, Couar.in 4.decret.par. 2.cap.6.a.b.nu.6.
89 Item † adde, quòd similiter propter fornicationem mariti potest peti per vxorem separatio thori, Socin.
90 iun.consil.32.volum.2. & ibi habetur, † quomodo fiat probatio fornicationis, & per Bursat. consil. 218. volum.2.
91 Item † adde, quòd quando adulterium est notorium, & maritus vxorem expulisset, dotem sine alia sententia, vel iudicio lucratur, & saltem ope exceptionis poterit vxorem expulsam, dotem repetentem, repellere, c.penult.de donat. inter vir.& vx. & Bal. nouel.in tract.de dote par.7.priuileg.11.num.7.in fine.

Sed aduerte, quòd Couar. in 4. decretal. par. 2. §. 5. nu. 12. tenet, quòd vxor non possit à marito expelli propria auctoritate ob notoriam fornicationē, nisi quando vxor in iudicio crimen confessa fuisset, vel publi-
92 cè cum adultero cohabitaret; & † an vxor possit se auctoritate propria separare à consortio, & domo mariti propter fornicationem, maximè quando fornicatio, seu adulterium esset notorium per confessionem, aut sententiam latam in alio iudicio, vide Franc. Mar
93 ci. decis. 514. par. 1. & † lite pendente super restitutione dotis maritus an teneatur præstare alimenta vxori, quæ non sua culpa recessit, Affl. in decisio. 10. Guid. Pap. decis. 439. num. 4. Boer. decis. 325. num. 2. Ceph. consil. 127. num. 6. Ioseph Lud. decis. Perusin. 46. num. 4. & hoc procedit, etiam si exceptum sit ei de adulterio per maritum, Feder. de sen. consil. 176. Botta in consil. 14. num. 9. & 10. Et idem esset, si vxor sponte discessisset ob timorem adulterij; quo casu hæres mariti posset repellere eam, probando adulterium licèt maritus non accusasset de adulterio, Bald. nou. in tract. de dot. par. 7. priuil. 11. num. 8.

94 Item † adde, quòd absoluto adultero, censetur etiam adultera absoluta, Gabr. in conclus. 3. de leg. & constit. vnde absolutio adulteri prodest adulteræ: sed condemnatio non nocet, Crauet. consil. 206. num. 2.

95 Item † adde, quòd si vir etiam cum soluta coiuerit, vxor poterit petere dotem, & thori separationem, Socin. consil. 148. volum. 1. Franc. Curt. consil. 83. Paris. consil. 54. num. 42. & seq. vol. 4.

96 Item † adde, quòd mulier de nocte adulterata, & compressa per vim, quia non fuit ausa clamare; etsi eius metus fuit conditionalis, & non præcisus, non perdit dotem, nec alia pœna punitur, etiam si ciuiliter agatur: Abb. consil. 4. vol. 1. quē refert, & sequitur Menoch. de arbitr. iud. cas. 354. num. 9.

97 Item † adde, quòd adultera non perdit dotem putatiuam, glo. singul. in l. consensu, C. de repud. sed vide infra num. 104.

98 Item † adde, si commissum sit adulterium ab vxore, quæ ob verbera mariti aufugit, an maritus lucretur dotem, Vide Anchar. consil. 409. & Lopes in rubric. de donat. int. vir. & vx. Adde in quibus casibus vir propter adulterium vxoris lucretur, & non lucretur dotem, & non singularis successor, vel hæres extraneus mariti lucretur dotem, & possit opponere vxori adulterium, Bal. in consil. 221. vol. 1.

99 Adde † quòd mulier conuersando in conuiuijs cū extraneis, & interueniendo in ludis Theatralibus, perdit dotem, sicut si adulterium commisisset, decis. Pedem. 77. num. 31. & tā perdit dotem datam, quam promissam, Roland. in tract. de lucro dotis, quæst. 5. num. 10.

100 Item † adde, quòd mulier propter adulterium perdit dotem, quando illud scienter, & dolosè commisisset; secus, si ignoranter, nisi esset crassa, & supina ignorantia, Bermon. de concub. in rub. de adulter. nu. 70. & 71.

Item adde, quòd in quibusdam casibus propter adulterium dos non amittitur, quos accumulauit Viui. in opin. 1060. quæ est vltima: & ibi num. 21. po-
101 nit, quid † facere debeat mulier habens filium ex adulterio conceptum, quem maritus credat esse suū, an teneatur reuelare: & hanc quæstionem latissimè explicauit, ad quam vide etiam Couar. in cap. peccatum. fol. 8. sub num. 2. Nauar. in Manuali, cap. 16. num. 44. cum seq.

102 Item † adde, si vxor perdit dotem, quòd eius filij eam alimentare teneantur, si ad meliorem vitam redeundo, honestatem conseruauerit: secus verò, si in turpitudine vitam agendo perstitisset, decis. Pedemon. 124. per totam.

103 Item † adde, quod si fit separatio matrimonij, quo ad thorum culpa mariti dos est restituenda vxori, quæ lucratur donationem propter nuptias, Franch. decis. 244. vol. 2.

104 *Sed quid si*. Adde † videndum Decisio. Pedem. 77. num. 18. 29. vbi distinguit, si vxor putatiua adulterium committit animo explendæ libidinis, tunc amittit dotem: si verò non gratia libidinis, sed vindicandæ iniuriæ sibi illatæ ob mariti cū impudicis mulieribus concubitum, eo casu non amittit.

105 Item adde, † quòd mulier etiam perdit dotem, si post mortem mariti agit vitam inhonestam de rigore, secus de æquitate; perdit etiam parafrenalia, & lucra quæcunque de bonis mariti prouenientia, & donationem ei factam per maritum, etiam si in donatione non sit additum, quòd castè viuat, Ioan. Lup. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vx. colum. 370. §. 67. num. 4. & in d. rubr. colum. 3. §. 11. numero 5. Perdit etiam tutelam filiorum, Ioan. de Garon. in authen. eiusdem numero decimonono, & vigesimo, C. de secund. nupt. Boer. decis. 338. numero duodecimo

106 † priuatur etiam, luxuriosè viuens, infra annum luctus, vel post, successionem bonorum prouenientium a patre, filijs decedentibus post pubertatem; decentibus verò ante pubertatem, non priuatur, nec priuatur successione bonorum, per filios aliunde acquisitorum, quam ex bonis patris, etiam si meretricetur, Paul. de Castr. in l. omnem, C. ad Tertull. Bald. in margar. in verb. mater. & Ioan. de Garron. in authen. ex testamento. C. de secund. nupt. num. 30. & Marsil. in singul. 688. Sed Alciat. in præsumpt. 9. reg. 2. tenet, quod fornicans vltra tempus luctus non incidat in il
107 las pœnas; ibi † etiam tenet, viduam non perdere dotē; & ad istam quæstionem an perdat dotem vidua propter stuprum, vide etiam Couar. in 4. decreta. par. 2. cap. 7. num. 10. & 11. & vide, quæ posui infra in §. stuprum, in vers. sed nunquid.

108 Item † adde, quòd similiter perdit legata, sibi a marito facta, etiam si virum dehonestasset intra annum luctus, cum præsumatur idem fecisse, durante matrimonio. Ruyn. consil. 155. numer. 1. volum. 3. Rolan. in consil. 86. num. 35. & decis. Pedemont. 77. in fin. & Boer. consil. 17. num. 2.

109 *Scias etiam*. Adde † circa istam quæstionem Bolognetum in rubr. de eden. num. 2. cum sequent. vbi latissimè, & per Viui. opin. 1060. quæst. vlt. numer. 5. cum sequen.

110 Item † adde, quòd in ciuitate Neap. mulier deosculata, quę deosculationi consenserit, nedum ipso facto perdit omnes dotes, si quas habet, vel habitura esset, sed etiam paterna, maternaque successione irreuocabiliter spoliatur, & nullus pro ea intercedere [illegible] alias punitur, ita prouisum fuit per cap. Regni [illegible] incip. vt sine mortalis, sub rub. de rapt. virg. ibi colorat, dicens, quòd mulieres sæpius amandi materiam amantibus suis nutu, & actibus dare solent, cum nullus vnquam credatur esse adeo impudicus amator, vt amare non desinat eam, quæ recusat amari.

D *Cum enim adulterium*. Adde, † quòd ex solo osculo
111 non præsumitur adulterium, vbi post deosculationem se vicissim deosculātes statim recesserint, vt per Ruy. in cons. 162. num. 4. vol. 4. sed de hoc dicto valde dubito, quia mihi videtur, quòd sit nimium subtile, negari enim non potest, quòd inter deosculantes maxima non adsit amicitia.

E *Quod intellige*. Adde † quòd Menoch. in consil.
112 51. tenet, quòd probatur adulterium coniecturis, & præ-

& præsumptionibus à Iure receptis; etiam quando criminaliter proceditur. Et vide, quæ posui supra in vers. item quarto.

F *Facti autem thori*, Adde, † ꝙ maritus non tene-
113 tur eam alimentare, si in illa vitæ turpitudine luxuriosè vitam agendo perstiterit: secùs autem, si ad meliorem vitam rediret, & de commisso delicto se pœnituisset, per ea, quæ tradit Osasc. in decis. 124. vbi concludit, filios teneri ad præstandum alimenta matri propter adulterium ad amissionem dotis condemnatæ, cum hac tamen distinctione.

114 Item † adde, quòd nec etiam potest maritus, ea uiuente, aliam accipere vxorem, Didac. in loco hic citato nume. 13. vbi latè hanc quæstionem examinauit.

H *Caueat etiam maritus*. Adde † quòd maritus re-
115 cipiẽs vxorem dicitur approbare ipsius vxoris mores, non præteritos duntaxat, sed etiam futuros, secundum Ang. de malef. in vers. *che hai adulterato* sub num. 49. vers. quarto opponitur, sed August. ibi num. 50. tenet contrarium, quoad mores futuros
116 etiam quod maritus † expressè per pactum iuratũ promitteret, mulierẽ de adulterio futuro nõ accusare; quia tali pactum non valeret, in quantum venit contra publicam vtilitatem; & non obstante tali pactò iurato posset accusare; bene valeret, quoad id, quod mariti priuatam contineret vtilitatem. Et etiam contra Ang. tenet Laurent. Rodulph. caut. 6. nu. 87. cum sequen.

117 Idem † adde, quòd si vxori adulteræ parcat maritus ea conuentione, vt penes eum maneat bonorum lucrum, talis conuentio non valeret, Io. Lop. in repetit. rub. c. per vestras, §. 24. nu. 4. fol. 55. de donat. int. vir. & vxor.

181 Item † adde qu... si vxor passa fuerit cognosci à marito, censetur iniuriam remisisse, nec poterit agi de adulterio, Bertaz. consi. 228. nu. 12. vol. 1.

119 Item † adde, quòd maritus sciens, & non accusans vxorem de adulterio, dicitur leno, & pœnam lenocinij incurrit, l. crimen la 1. C. de Adul. & Franc. Marci. in decis. 514. num. 2. Hoc tamen locum non haberet in marito multum catholico, & vitæ sanctæ, quòd viam Christi vellet imitari, hoc est, retribuere malum pro bono, & pro crocifigentibus orare, Socin. in c. de his nu. 45. de accusat.

I *Et hæc quidem de adulterio*. Adde, † quòd non
120 perdit dotem in præiudicium patris, Bal. in l. si dotem C. de Iure dot. & est communis opin. Alexand. in l. 2. §. quid si col. 1. ff. sol. matr. & Ceph. consi. 256. num. 30.

Item adde, quòd nec etiam perdit dotem in præiudicium filiorum, quia ad eos spectat, etiam quod sint filij primi matrimonij, Io. Lopes in rub. de donat. inter vir. & vxor. nu. 4. Et hoc procedit, etiamsi extaret statutum, quòd si vxor adulterium committit, maritus lucretur dotem; quia tunc etiam spectat ad filios primi mariti, secundum Bald. in l. hac edictali, col. 3. C. de secund. nupt. Crem. sing. 87. & Carer. in pract. §. homicidium il 6. nu. 257.

121 Item † adde, an exceptio adulterij possit opponi per hæredes mariti, quando maritus viuens conquestus non fuit, Gabr. lib. 7. concl. 35. nu. 8. vers. ex prima comm. opin. & de matre adultera, & filio ei dotem negante, & de adulterio excipiente, Mars. de Fide iuss. nu. 134. & Menoch. cons. 31. per totum, vide
122 † etiam Franch. in decis. 140. vol. 2. vbi tenet, quòd ius accusandi de adulterio transit ad hæredes extraneos stante conquestu viri in eius uita.

123 Item † adde, quòd non tollitur ius accusandi, si-

ue excipiendi de adulterio, etiam quòd contraxisset matrimonium cum eo, cum quo tempore primi mariti commisisset adulterium l. commissum, C. de adulter. Girlan. de pœn. omnis. coit. c. 6. nu. 17.

L *Vnum tamen volo, vt scias*. Adde, † ꝙ istud quin-
124 quennium procedit respectu alteri accusandi: sed respectu adulteræ tollitur hoc crimen spatio sex mensium vtilium, quorum duo dantur marito, vt accuset iure mariti, & quatuor, vt ipse, & quilibet possit accusare iure extranei, ita declarat gl. in l. adult. C. de adul. dumodò dicti sex mẽses vtiles non excedant quinquennium, quo adulter præscribit, vt dicit glo.

Item adde, quòd quinquennium incipit currere, non à prima vice commissi adulterij, sed ab vltima secundum veriorem, & magis communem opinionem, de qua attestatur Ang. de Castr. in consil. 94. nu. 10. vol. 1. inter consil. crim. diuer. paruę impressionis, & idem habetur infra in quæst. 51. vers. sed hic quarto.

Item adde, quòd Iuri accusandi præscribitur spatio sexaginta dierum, quoties accusatur vxor Iure mariti contra maritum, & dicti dies sunt vtiles, l. Iure mariti, C. de adulter.

125 Item † adde, ꝙ licet accusatio adulterij sit quinquennalis; excipiendi tamen potestas est perpetua: & est magis communis opin. vt per Alexand. in l. cum mulier col. fin. ff. solut. matr. & Balb. de præscript. 4. par. prin. quæst. 2. num. 9. Menoch. cons. 31. nu. 15. & 34. & Bott. consi. 17. nu. 9.

126 Item † adde, quòd adulterium spatio quinquennij, quoad pœnam temporalem præscribitur, non autem quoad spiritualem; quia maritus, etiam elapso dicto tempore potest petere separationem thori secundum Crau. de antiq. temp. par. 4. sectione, materia ista singularis Testium, nu. 88.

127 Item † adde, quòd licet adulterium, & etiam stuprum, incestus, lenocinium, & similia, quæ à lege Iulia de adulterijs puniuntur, quinquennio præscribantur, hoc autem non procedit, quando per vim committuntur, Afflict. in titu. quæ sin regalia, §. condemnatorum num. 14. in vsibus Feud. Mars. in l. qui falsum. §. accusatio, num. 4. & 16. ff. ad leg. Cornel. de fals. Conrad. in pract. in tit. de stuprat. nu. 6. Boer. in decis. 26. nu. 14. & Follet. in prac. crim. in vers. sor. indicentur nu. 19.

CONSILIVM

D. ANTONII DROGHI I. V. D.

In materia Adulterij elegans, & placidum, In quo explanatur intelligentia, & practica ad l. Reos, & ad l. Denunciasse, §. Queritur, ff. de Adulter.

SVMMARIVM.

1 *Oculi in amore duces.*
2 *Vno inconuenienti dato, subsequuntur plura alia.*
3 *Solus cum sola repertus in loco remoto, & secreto ostioque*

sicque obseruatio suspitionem commissi adulterij in alios suspecta parit, & præsumptionem non parum urgentem progenerat.

4 *Simultanea conuersatio an sufficiens inditium sit ad adulterij faciendam delationem vel accusationem.*

5 *Amicitia magna sanguinis coniuctioni æquiparatur.*

6 *Ratio vbi eadem est, idem ius statuendum venit.*

7 *Præsumptio violenta non admittit probationem in contrarium; & crimen adulterij commissum indicat euidenter.*

8 *Coniectur is quibus & quando probetur.*

9 *Nuditas an necessario requiratur ad præsumptionẽ de adulterio faciendam.*

10 *Fractura muri euidens et notabilis an præsumi faciat de crimine adulterij.*

11 *Nocturnum tempus an criminis admissi conuincat delatum.*

12 *Pœna difformis congredientis cum honesta vita matrona, & cum alia infamis nominis & carnaliter delinquere solita.*

13 *Vilitas mulieris à pœna adulterij delatum liberat.*

14 *Homicidij pœna ordinaria mors naturalis.*

15 *Sacerdotis aut religiosi cũ muliere amplexus benedictionis ergo factus fuisse præsumendum est.*

Limita vt num. seq. 16.

17 *Retorsio criminis proprij & in alium facta transfusio quo nomine ab oratorib us donetur.*

Quomodo verò à Iurisconsu ltis appelletur nume. seq. 18.

19 *Menelai simplicitas peregre proficiscentis Helena coniuge hospiti suspecto commendata.*

20 *Violati hospitij reus Paris Menelai simplicitatem ex*
2 *humanitate subortam elusit.*

1 *Vindicta violati thori armis exercita in Paridem competens facti enormis operationi.*

22 *Legibus amica simplicitas odiosa calliditas.*

23 *Accusare vtrumque vnico tractu an liceat marito adulterum cum adultera legum indulto.*

An etiam ambos sica confodere. nu. seq. 24.

25 *Ius & iustitiam administrari petens quid requirat à iudicis officio, quidque solita sint huiusmodi verba operari.*

26 *Generalis consuetudo Cæsareas leges Adulterij pœnas decernentes, aboleuit.*

27 *Adulterij accusationem ab Aula recessisse attestantur multi.*

28 *Lex Reos, antiquata municipalium legum decreto.*

29 *Qualiter hodie in crimine violati thori legum vigore municipalium procedatur.*

30 *Confessio rei manifeste indicata quibus indicijs prodatur verborum prolatis.*

31 *Coniectura, difficili probatione delicti existente & præsumptiones sufficiunt ad indicia habenda criminis patrati.*

32 *Absolutio vnius alteri conreo quibus casibus non prosit.*

33 *Caussarum continentiæ quo casu non diuidantur.*

34 *Lex denunciasse, olim in suo vigore constituta ad præsens abolita in desuetudinem abijt.*

35 *Crimina vtrique foro communia non vnico processu euacuantur, & iudicantur.*

36 *Plenam probationem an dici possit resultare violentis præsumptionibus prabatis & subsistentibus.*

37 *Adulterij an accusari possit principis alicuius seruitijs destinatus.*

38 *Atrocitas criminis priuationem officij elicit in delinquente. Quod tamen in adulterio locum non habet.*

39 *Publicum crimen hodie desijt esse adulterium, nomen priuati sibi vindicando.*

40 *Mariti interest admissi criminis ab adultero delationem fieri & punitionem procurare.*

41 *Allegans absolutionem concessam, an delicti perpetrationem fateri dicatur.*

42 *Euentu nihil operante frustraneè de casu agitur.*

43 *Matrimonio non subsistente acusatoris de adulterio commisso querela instituí nequit.*

44 *Matrimonia quibus cæremonijs iuxta Concilij Trid. decreta hodie conueniat celebrare.*

45 *Dotis amissio legum vigore adulterij crimen consequitur probatum.*

Idque vtriusque iuris tam Pontificij quam Cæsarei decretis nu. seq. 46.

47 *Alimenta publicè declaratæ meretrici coniugatæ de iure denegantur.*

48 *Adulteria hodie impunita esse praua et illaudata omnino consuetudine inductum fuit.*

49 *Criminis nomen adulterio competit licet priuatum vocitetur.*

50 *Consuetudinis obseruatione introducta quænam subseruire debeant.*

51 *Expilatæ hæreditatis crimen vxori nequit intentari.*

IVuenes ambo, & cupidi; super quibus deponit G.
1 Gr. Testis; Quòd eorum † oculi erant in Amore Duces; Vulgo præcesserat, *il far l'amore*; Quorum vnus videlicet femina probatur adulterari solita, nec masculus est Sanctus Io. Baptista; Imò præmonitus, vt caueret à tali consortio, per hæc verba; *Sappi V. Signoria che il marito m'hà detto, che vuole vsar'ogni stratagema per trouar sua moglie in fallo, & per vedere chi anderà in casa sua;* Quo audito nil aliud respondit, sed cachino emisso ter gauerrit; Super quo actu; Illud absurdum est inquit Cic. De Amicitia lib. 1. quòd hi, qui monentur, eam molestiam, quam debent capere, non capiunt, eam capiunt, qua carere debent. Horat. Epistola ad Flac. lib. 1. Monitus, multumque monendus; Qui non profecit; Reperti postmodum soli in abditiori parte domus hostio sera clauso, ibidemque ambo per satis notabile spatium temporis, (vt fatentur,) steterint, nec longe à thoro; negantes, non solùm Adulterium commisisse sed ibidem ad alia colloquia familiarium rerum sese contulisse; Adeo inualuit talis negatio, vt per iuuenem probatis contra maritum accusatorem pluribus dictæ mulieris adulterijs, ipse absolutus euaserit; Qua absolutione stante, illariuè, & in consequentiam, audet etiam iste talis sic repertus in medium afferre authoritates, & Doctores; Qui dicant, & ipsam adulteram propterea & necessario ab-
2 solutam fore; Et quidem vera est sententia; Quia† dato vno inconuenienti, plura sequuntur, & Abyssus Abyssum, inuocat; Sed quid mirum? Adeo inualuit, vt omnis culpa in maritum versa sit, qui caussam tali colloquio in solitudine dederit; ipsumque propterea, vt propriæ vxoris lenonem accusauerit; Contra tex. in l. 2. §. Qui hæc dicit, & §. extraneus, ff. de Adulter.

Esto tamen, quia hi duo soli, & clausi reperti sunt, etiam quòd nil aliud incontrarium haberent nisi factum ipsum, quod negare non possunt, (soli enim
3 † in loco domus magis remoto, & secreto, & ostio sera clauso reperti, & capti sunt) Adhuc repeto; Quòd non tantùm de adulterio suspecti, sed vrgentissima præsumptione suspectissimi; Contra quam nec etiam in contrarium admitti probationes aliquas

quas probat text. in l. si qui, C. de adult. inducendo illum textum hoc modo. Nam ibi aliqui erant accusati
4 de adulterio † propterea quia in simul reperti erant conuersari, prout reperti sunt conuersantes hi duo; probauerunt vinculum parentelæ: qua probata, vlterius non processerat accusatio. Incredibile namque videbatur, stante tali vinculo, at comperto postea, quod prohibitas nuptias contraxerant, adulterium, quod incredibile videbatur, non solum credibile, sed probatum fore voluerunt Imperat. Honorius, & Theodosius illius legis authores. Or, si verum est, quod
5 † magna amicitia idem operatur quod coniunctio sanguinis, prout est verissimum. Imo his temporib. deteriora faciunt coniuncti, quam extranei. Teste super his Marsilio Rub. de fideiuss. à numer. 134. cum plur. seqq. Cui concinit Esopi fabula, de qua meminit Gellius Noct. Atticar. libr. 2. cap. 29. Durante amicitia adulteri cum marito, ex parte tamen adulteri cũ vxore in secreto reperti, ficta semper, & simulata, excusabilis erat tunc temporis conuersatio, adeo quod si accusati fuissent hi sic reperti, de adulterio talis amicitia, æque ac parentela eos excusare poterat. At amicitia simulata comperta, vt statim infra, & declarato mariti animo, per relationem amico ficto patefactam vt supra, reperta postmodum vxore modo, quo sup. tanquam si nuptias contraxissent. ut in dicta l. si qui.

De Adulterio insimul commisso, durante etiam tem-
6 pore amicitiæ conuicti habendi sunt. Vbi † enim eadem est ratio. Idem ius statuendum est, nulla enim ratio diuersitatis in his duobus casibus, cognatus, an amicus foret, dari potest, quæ casum diuersificare possit, & profecto si iste casus in terminis propositus fuisset Imperatoribus illis, hoc idem super casu, de quo agitur dispossuissent, ad glo. in l. tale pactum, ff. de pac, & in hoc proposito melius loquitur Philosophus Ethic. libro quinto, cap. 15. Quando igitur (ait) lex vniuersaliter loquitur, & accidit, quid præter vniuersale, tunc rectum est vt quæ omisit Legislator, & defecit in simpliciter loquendo emendetur omissum, quod & Legislator ipse si adesset, vtique diceret.

Demum non ambulando per mendicata suffragia, in proprijs terminis habemus authoritatẽ Diui Thomæ, de quo legitur Iesum benedictum dixisse, Benè de me scripsisti Thoma, in 4. Sentent. distinct. 5. quæstione 4. art. 5. quem locum citat Addit. ad Abb. in cap. quarto, sub num. 2. litera A. de præsumpt. vbi
7 dixit; Quod talis præsumptio † si inueniatur solus cum sola, vel nudus cum nuda, & tempore apto, adeo est violenta, vt non admittat probationem in cõtrarium. Imo etiam si nudi reperti non sint nec in lecto, Adulterium ex tali violenta probatione præsumi, probat ipsemet Abb. in cap. literis, in fin. & in cap. 3. loco, sub. nu. 4. ibi. Vnde puto quod si fuisset repertus in camera cum muliere sola horis ad hoc commodis satis sufficeret, &c. extra eod. tit. de præsumptio. Idem Abb. in cap. præterea; qui tex. dat modum, & formam probandi Adulterium, sub num. 3. vers. quan
8 doque † coniecturæ sunt strictissimæ, &c. extra de testib. post Bart. in l. 2. in princ. ff. de fur. Vix enim (ait) reus ipsa adulterium denegare audet; apparet ergo, quod solus cum sola reperti, si hora commoda, & secreto loco abditi reperiantur, quòd arctantur à violenta præsumptione etiam quòd non sint nudi, nec in le-
9 cto; Et licet † dixerint aliqui ad conuincendum sic repertos necessariam fore nuditatem prædictam, vt ex mente Roscelli inter consilia Baldi, refert, Crau. consil. 205. num. 21. & criminaliter de adulterio puniri possint; quia ciuiliter agendo nulli dubium est, quin conuicti sint, si modo reperti fuerint, vt ibidem, tamen cùm præter solitudinem in secreto, & ostio clauso habeamus multa alia inditia ad rem veneream præambula, *il far l'amore*; monitionem sic reperto factã, Et quòd necessario accessus ad dictam mulierem erat clam factus; quia sine dubio stante eius voluntate, vt supra declarata, ipso inuito, vel ignaro fiebat; & ignorante eo præsumi necessario debet, vt arguit Crau. d. consil. 205. sub numero quinto. Cum nec amplius excusari posset sub clypeo amicitiæ, quia certior erat iã factus amicus iste de contrario mariti animo, talem
10 amicitiam iam sibi suspectam fore, † addatur fractura muri non à molli, & muliebri manu, sed à duriori omnino præsumpta, dicant quicquid velint inter se se concordes sic reperti; quia cum plus dicunt minus probant: Nemo est, qui naturali tantum rationi subiaceat, quin visibiliter agnoscat. Tale repertorinm fuisse adulterium, puniantur modo ciuiliter, aut criminaliter, aut etiam impuniti euadant, non est propterea quod de adulterio conuicti non sint: & licet
11 hoc factum non sit de tempore noctis, † quod tempus etiam aliqui dixerunt opportunum fore ad conuincendum de hoc crimine, tamen Ouidio teste: quãdo Vulcanus Venerem in adulterio cum Marte deprensam cognouit; quæ fabula cum præsenti Historia multum confert, de arte amandi, lib. 2. tam de die, quam de nocte indiferenter fiunt adulteria.

Fabula narratur toto notissima Cœlo
Mulciberis capti, Marsque, Venusque dolis
Inditio Solis; Solem quis fallere potest?
Cognita Vulcano Coniugis acta fuæ.

Et quo ad nuditatem, illud fuit ex accidenti, nempe si Diui illi ab antiquis, vestimentis cooperti confictì fuissent, paruipendisset Poeta illos in adulterio repertos, vestimentis suis indutos referre: At enim non est offensa, propterea illius sancti, nec aliorum, vt supra recitatorum author. & doctrina: eo quòd ad eius defensam probauerit sic repertus, Mulierem hanc coniugatam fore, & esse publicam meretricem, & adulterari solitam: Nam non propterea exclusit, nec excludere intellexit proprium delictum, sed sub tali defensione pœnam alioquin debitam euitare voluit. Cum
12 † vtique alia sit pęna cũ muliere honestę vitæ, alia cũ coniugata, & meretrice: vt per Clar. in §. Adulteriũ vers. quæro nunquid dicatur, &c. Quia vt refert Baiardus exaduerso allegatus in dicto §. Adulterium, nu.
13 27. vers. Item adde quod habens, &c. vilitas † vitæ huius mulieris eundem à pœna adulterij excusauit: modo, quo dicimus excusari homicidam cum occidit
14 illum, quem impune occidere poterat, licet † alias pęna homicidij sit mortis, idem Clarus in dicto §. homicidium, vers. plerunque. Non negauit ergo per tales defensiones adulterium, nec in contrarium probare voluit, quia si contrarium probare voluisset, capitulasset suam propriam, & adulteræ bonam famam, aut quod verisimile non fuisset ipsum sic repertum opus venereũ perpetrasse, aut perpetrare voluisse: puta per amicitiã illã, sed tenor amicitiæ iam detectus erat marito, nec erat illa, de qua per Senecam ostendisset
15 vè, quod fortasse impotens foret, vel quod † Sacerdos, aut Religiosus, qui si reperitur in amplexu cum muliere præsumitur causa benedictionis, aut Sartor, qui mensuram forte voluisset mulieris lumborum habere pro vestitu, licet quidem has confabulationes, quas concorditer hi duo sic reperti, pertractasse de pulmento, siue farina dixerunt, hodie non admit-
16 tat Canon. nec † etiam in religioso, vt per glos. in capit. absit, verb. sinistrum, 11. qu. ест. 3. Imo scribit Angel.

Angel. Aret. in tract. de malef. in verbo, *Che hai adulterato*, versic. An patri, &c. A tali benedictione libera me Domine; vel quouis alio modo remouisset malum sensum ab actu, qui concipitur in tali solitudine & hostio clauso; modo, quo docet glos. in l. prima, §. primo, ff. de itin. actusque priu. tradit Curt. iun. tract. de testib. concl. 27.

Quinimo nec obiectiones factæ contra maritum adulteratum, tendunt ad negandum delictum, si bene ponderentur; sed ad reuertandam culpam adulterij commissi super ipso marito, vt in longa manuscripta recitata oratione, siue responsione ad interrogata in
17 processu, Rhetores † hanc reacusationem, siue pessimam artem transferendi crimen proprium in alium, translationem appellant, authen. ad Heren. libro se-
18 cundo vers. translatio criminis. Nostri † verò hanc eandem artem detestantes, Ius versutum nominauerunt. Est enim indignum, vt præstigia versuti iuris excludant vltionem pudoris, dixit text. in terminis aduersus hanc artem, in l. ita pudor in fin. C. de adulter. Boer. in addit. ad Dyn. regula in pari causa, litera C. sub numero sexto, de reg. iur. Boss. titulo de confess. sub numero 42. Tex. in l. neganda C. qui accusa. non poss. quem citat Crau. consilio 53. numero quarto. Et est tex. in l. qui cum maior. §. idem puto, ibi, & si ab eo petitus, ff. de bon. lib.

Obiurgantur ergo isti sic reperti in flagranti, dum conantur omnem reatus sui culpam in maritum vertere tanquam in lenonem. Nam præterquam, quòd verba eiusdem vt supra relata. *Che vuole vsare ogni stratagema, &c.* auertere poterant amicum hunc non solum à facinore, sed ab illa mala persuasione per eum concepta ex benigna, facili, & credula mariti natura, sub qua sibi licitum fore putauit adulter alterius domum ingredi, & ibidem hostio clauso tractare cum aliena vxore ea, quæ concorditer pari voto, & nemine amborum penitus discrepante, solum cum sola in interiori Thalamo pertractasse confabulantur, translatio hæc magis, atque magis adulterantes grauat, tantum abest ut eos defendat. Ab antiquis exempla petamus.

19 Menelaus † Troianum Paridem hospitio susceptum non solum benignè exposito excepisse, sed peregrè profecturus, vxori suæ Helenæ, illum per hæc verba commendasse ferunt.

Curam pro nobis hospitis vxor habe.

20 Adulter ille † amicitiæ contaminato fœdere, mariti humanitatem subrisit, ac peruerso, & animo coinquinato commendationem in peruersum vertit sensum; commoditatemque ob mariti absentiam ratus, adulterium Helenæ suadet in hæc verba:

Negligis absentis, testor, mandata mariti,
Cura tibi non est hospitis vlla tui.

Sicque mulierem induxit ad credendum: Menelaum proprij thori violationem gratam habiturum, sicque Lenocinij officio functum esse subdens,

Sed tibi & hoc suadet rebus, non voce maritus,
Ne ve sui furtis hospitis obstet, abest;
Penè suis manibus ad te deduxit amantem,
Vtere mandantis simplicitate viri.

Exitus acta probauit; nam Menelaus honoris proprij non oblitus, vitam enim periculo exposuit, Armis commendationis sensum aperuit, iustoque Dei iu-
21 ditio Troiam euertit, † & iniuriam vltus est: exemplum hoc auertere poterat amicum hunc, comiter susceptum, ne in malam partem beneuolentiam, & facilitatem mariti interpretaretur, prout interpretatus est vt in reflexione proprij criminis latè defendit, cum initis inter ipsos amicitiæ vinculis mutuis ab vtraque parte interuenientibus donis, ausus est argumentari, propterea prædictum maritum oblectari, vt illo absente licite clauso hostio in ipsius domo, & interiori parte vna cum eius vxore fabulari posset. Et tanto minus id argumentari, aut præsumere debuerat, eo quia præmonitus de contraria voluntate eiusdem mariti, cauendum erat; Or, postquam excusationem aliquã nec etiam verisimilem habuit, nec innocentiæ signũ demonstrare; se se vertit ad legum subtilitatem, &
22 quidem perniciosam, cum alioquin † simplicitas soleat esse legibus amica, magis quàm hic, marito fuerit, §. cæterum. instit. de legit. agn. success. Non potuit (ait) maritus adulterum, & adulteram simul repertos, vno & eodem ictu accusare.

23 Nec enim † ordo legis hoc patitur, adducit Text. in l. Reos, C. de adult. Dubitari magis ad propositum poterat, verum marito licitum fuisset eosdem, vno
24 & eodem ictu † transfigere, ad glo. 33. quæst. quinta, cap. statuit, & per Augustinum ad Angelum in verb. & Andream, in princ. per Ludouicum Rom. Sing. 276. & ibi apostill. ad finem. Respondetur, maritum simplicem, omnium rerum ignarum, & adeo simplicem, vt iam depictus est, in facti ab eo reperti narratione, minimè se restrinxisse ad aliquam certam pœnam contra sic per eum repertos: sed narrato facto, postulasse, *Che da V. S. mi sia prouisto di ragione*: Quæ verba sonant, sibi ius, & iustitiam ministrari, &c. Ea propter Perillustris D. accersitus Iudex ordinem dictam legis Reos, minimè violando, primo cognouit, & expediuit adulteri causam, at nunc, &
25 secundo expediturus est adulteram. † Talia namque verba, ius, & iustitiam ministrari, operantur hoc, & alia multa, de quibus per Iasonum in §. omnium, numero 149. & 165. Instit. de actio. per Alexand. ferè in terminis, consilio 189. sub numero vndecimo, versic. Ergo etiam si filij Domini Nicolai, volum. 6. latè per Angelum Aret. Rubrica de exceptionibus à numero vigesimo, cum sequentibus, ac alibi passim.

26 Respondetur, quòd † cum per consuetudinem generalem recessum sit ab ordine legum illarum, Cæsarum, & Imperatorum, & in omnibus, ac in quibuscunque delictis hodie procedatur, tam per Inquisitionem, quam per querelam, & accusationem, imo
27 † accusatio ab Aula recessit, & inquisitio cuicunque accusationi præualet, attestatur Clarus in §. finali, quæstione tertia per totum, & maximè, versic. Sed quicquid sit; &c. Non est disputandum super ordine dictæ legis, Reos. Quæ lex insistit super accusationibus, non autem super inquisitione, in qua communiter hodie versamur, loquiturque respectu cumulationem, quæ fieri possunt in accusando, sed hæc rarò, vel nunquam contingunt in practica, ex mente Alberici relati ab eodem Claro, in d. §. fin. quæst. 2. in fine.

Aduocati namque (ait) nolentes intricare processus, communiter procedunt in prima causa, & ea expedita proponunt ea, quæ volunt in secunda causa: sicque practicauit Perillust. D. Auditor noster. Faciũt tradita per eandem Ang. Aret. in §. fi. instit. de interd. vbi ait, de ordine, & veteri exitu interdictorum superfluum est hodie dicere. Ideoque de isto ordine nõ est quid amplius dicatur.

Tertio

28 Tertiò confunditur dicta † lex Reos, ac aliæ similes leges loquentes stantibus ordinibus Ducalibus cap. 49. Tit. *De augumentar, & diminuir le pene;* Quibus cauetur; *Che in tutti li sopradetti, & altri casi che possono occorrere, & non compresi in questi bandi, & altri, si gastigaranno;* Subdens; *Et in somma di ogni atto, che offendesse, ò potesse offendere l'huomo nella persona, ò nell'honore;* Per quæ verba satis constat in omni actu, per quo offendatur qualibet persona in honore, voluisse dictas Constitutiones procedi posse, absque aliqua distinctione; Imò addit; *Et in tutti li detti i casi, o ciascun di essi* (intelligendo de casibus tàm non expressis, quàm expressis) *si procederà indifferentemente à querela, denontia, ouero ex officio; per Inquisitione, per Constituti, per confessioni, per precetti penali*, simul, & diuisim &c. Adeo
29 quod nec etiam excludatur † quin simul, & diuisim in hoc crimine procedi possit; Est enim delictum istud, quod offendit, & offendere potest hominem in persona, & honore, & sic includitur in dictis ordinibus; Et vtique cùm hic tractemus. De delictis probatis, non de legum moribus, vt est dictum Aul. Gelij Noct. Attic. lib. 14. cap. 2. similes obiectiones non sunt habendæ in consideratione.

Iterum, & secundò, vt euadat consociam; absoluto, inquit, Adultero, necessariò sequitur; & Adulteram absolutam fore; Nulla maior ex probatio, quòd isti insimul comperti, adulterati sint, quàm hæc propositio; in qua apertis dentibus sic excipiendo fatentur; Sed respondetur, hoc argumentum procedere, si absolutus fuisset simpliciter Adulter; Quia nec etiam tunc rectè, aut ritè dici posset Adulter, sed imputatus de Adulterio; At postquàm non absolutè, sed rebus stantibus absolutus est, non habet locum argumentum, siuè consequentia; ad eundem Clar. in d. §. fin. q. 62. vers. forma autem &c. Et vtique illa Clausula (rebus stantibus) non fuit inserta in iactata absolutione, vel quia non adessent inditia, vel
30 quia non sit probatum Adulterium, † Quod continetur hæc ipsa propositio; Ridiculum enim foret dicere, Adulterum absolutum fuisse, rebus stantibus, eò quia non adessent contra eum inditia sufficientia; postquam minime negant Doctores, si ageretur ciuiliter, quin condemnari possent, vt conuicti, per Crau. d. consil. 205. Alex. d. consi. 189. nu. 10. vol. 6. & latè dixi supra; Quia stantibus tot, & tantis argumentis, Adulterium hoc per argumenta, & præsumptiones præmissas terminari, & puniri potuit, per tex. ad hoc communiter allegatum in l. non omnes, §. à barbaris; ibi; & si de hoc liquidè probari non possit; argumentis tamen cognoscendum est, ff. de
31 re milit. In † his enim, quæ sunt admodum difficilis probationis, vt in consumatione Adulterij, sufficiant coniecturæ, latè per Alex. cons. 69. nu. 2. vol. 2. ac alibi passim; Quid plura? Hæc propositio, vt absoluto Adultero, traharet absolutio ad Adulteram, omni in casu locum habere nõ potest, nisi in crimine Adulterij, cùm in cæteris delictis hoc esse non
32 possit; Nam † in alijs, quæ non committuntur sine socijs, prout est delictum hoc, (quod credo sine socio committi non posse.) certè nunquam absolutio vnius prodest alteri, videmus enim in duobus, vel pluribus Reis de eodem delicto imputatis, quod præsenti, & constituto nunquam publicantur processus, nisi prius expedita absentis causa, qua expedita & ipso absente, condemnato, non propterea, casu quo præsens, & constitutus absoluatur, talis absolutio prodest absenti socio, ex eodem (Claro, quem sint tot Farinacijs, solitus sum sequi) ex Claro inquam, in d. §. fin. q. 49. vers. sed pone, Itaque sic obijciendo, quòd absoluto Adultero sit etiam absoluta Adultera, necessario & verius sequitur, quòd si proponens tale crimen fateatur, (non enim sic excipiendo vtitur cautela ab eodem Claro tradita in d. §. fin. q. 21. vers. in hoc autem proposito; & de qua per Ias. in §. si quis il 2. num. 28. Instit. de act.) sed modo, quo tollitur Articulus, quòd duo ab vno eodem tempore accusari non possint de hoc Crimine, illo, & eodem modo tollitur hæc difficultas, stantibus ordinibus, vt sup. diffusè recitatis; Non enim hic sumus in duobus, aut pluribus accusatoribus, sed in delicto, pro quo tum de consuetudine, tùm vigore dictorum ordinum procedi potest etiam per Inquisitionem, prout hodie semper proceditur, vt dixi; Et tex. in l. denunciasse §. quæritur an alius, ff. de Adult. A quo sumptum est argumentum, fundatur, quia ambo simul postulare illo Iure attento non poterant, & ideo ibi quærebatur; An alius Adulterum alius Adulteram postulare posset? Et subdit Tex. non ab re, idest sine dubio tali modo hos Adulteros accusari, sed expectabit (inquit) mulier antequam defendat causam suam, sententiam de Adultero latam; At in practica nostra, pro qua indistinctè proceditur per Inquisitionem, vt dixi, casum in d. §. quæritur, non admittit, quia nec casus euenire potest; Nam si procedatur contra duos eiusdem Criminis reos, & coram duobus Iudicibus; Aut tales duo Iudices sunt sub vno, & eodem Dominio, & Præside, & tunc non creantur duo Iudices vt in d. §. quæritur, sed ambo ab vno tantùm Iudice iudicantur, quia remittuntur in hoc casu, docet idem Clar. in d. §. fin. q. 38. vers. hoc tamen &c. Aut tales duo Iudices non sunt sub eodem Dominio, & tunc esse non potest, vt vno ex dictis Reis absoluto, alter intelligatur absolutus vt in hoc casu prætenditur, quia nec absolutio, nec condemnatio facta ab vno istorum Iudicum Dominiorum omnino separatorum, fidem facit coram alio Iudice, vt per eundem Clarum in d. §. fin. q. 54. vers. fin. Et propterea hinc dignoscitur,
33 Quòd his temporibus † commentiæ causarum non diuiduntur, & obijcere talia est quodammodo truffare, & adolescentes iudices, à quibus semper cauendum est si fieri posset (sed hac fere temporum isti præferuntur, scientes autem, & consumati postponuntur) decipere, sed hoc est frustra laborare, &
34 ideo † lex illa denunciasse, §. quæritur, secundum sua tempora procedere poterat, & vt in prouerbio; *Al tempo delle due Braghette*; quando vt ibidem, *due braghette* accusare poterant, Id quod vni soli prohibitum erat, sed hodie difficile, imò impossibile foret, secundum illam legem, practicare, & minus
35 obtinere, sic etiam dicimus, quod † in Criminibus vtrique foro communibus processus factus à iudice ecclesiastico, non attenditur à seculari, nec econtra, Idem Clar. in d. §. fin. q. 36. in fin. Benè verum est, quòd qui taliter excipit, vt dixi supra, delictum fatetur, quia quicquid sit in his violentis præsumtionibus, vt in hoc casu, quibus omnib. iudicijs vt sup.
36 iunctis † resultat plena probatio, licet super eis non possit certa dari doctrina, vt per Abb. in cap. quanto sub num. 3. de Testib. Negari sed non potest in hoc casu, quin emergant Iuditia, licèt sine Tortura, aut alia condemnatione minime facta, absolutus fuerit, rebus stantibus &c. est enim saltem ciuiliter conuictus de Adulterio vt sup. Nec credendum est, Per Illustrem D. Iudicem integerrimum, & expertum, motum esse ad sic absoluendum, eo quia non crederet hunc non esse de Adulterio etiam grauiter inditiatum

dictarum

ditiatum criminaliter agendo; quia talis error in vi-
ro isto absit, sed necessariò intelligere debemus, ta-
liter, & tali modo, rebus stantibus, pronunciasse, eò
quia Adulter est in officio Serenissimi Domini no-
37 stri; Quo durante † accusari de hoc crimine non
potuit; Quo etiam delicto, plenè probato, non pro-
pterea dicto officio priuandus foret? prout videmus
illum nihilominus in eius officio perseuerare, sic
tradit Bar. in l. 2. §. si publico nume. 14. ff. de Adult.
diffusè Clar. in d. §. fin. q. 16. vers. præterea &c.
Cum itaque † hoc non sit crimen, pro quo veniat
38 officio priuandus, rectè, & tutè sub tali clausula
rebus stantibus absolutus fuit, non remouet tamen
illa clausula, rebus stantibus, quin finito officio in
sindicatu iterum accusari & puniri possit, quia Res
non sic stabunt; Idest officium non durabit; Quæ
clausula etiam si in sententia apposita non foret, ta-
men subintelligeretur, vt per Bal. in l. fin. sub num. 3.
vers. 7. incert condict. C. de non num. pecunia, la-
tè Marsil. rub. de fideiuss. num. 151. cum simul. De-
creueram ob reuerentiam, quam dei debeo officiali
curare notionem istius delinquentis, eo quia no-
minatio hæc fieri debet vt in patrono, & suis verbis
temperatis ad euitandam eius infamiam; vt sic fieri
debet, docuit Ang. Aret. in §. primo sub num. 19. In-
stit. de excep. per l. antamen, ff. de pub. iud. cumeoam-
que pœnâ in dictis ordinib. ducalib. c. 46. *che si debba parlare modestamente;* sed cum officium saltem in
genere exprimendum sit, vt sciatur causa cur abso-
lutus fuerit, rebus stantibus, &c. & sic vtilitas causæ
hoc poscat; suo silentio talis officij pertransire non
potui, vt est tex. in l. non quicquid C. de postul. quē
ex. in proposito allegat Surdus Decis. 89. num. 24. in
fin. argumento in auct. hodie §. patroni C. de Iud.

Secundo Respondetur, quod cum † crimen Adul-
39 terij iā non sit publicum, statuto nostro Pallauicino
41 lib. 2. sed priuatum, Clar. in d. §. Adulteriū vers. est
autem hodie &c. respectu interesse publici verum
esse potest, vt absoluto Adultero intelligatur & ab-
soluta Adultera d. §. Quæritur. At respectum inter-
esse priuati, & sic mariti † cuius principaliter inter-
40 est Adulterium factum non esse; non procedit argu-
mentum. Ad Bar. in l. prætor edixit §. 3. ff. de iniur.
sequitur Abb. in cap. de causis num. 15. de offic. delig.
& ibi Dec. num. 91. Quinimo in hoc casu, dato quod
non adfuissent indicia sufficientia non obstante tali
clausula, Rebus stantibus, illis quandocunque appa-
rentibus respectum dicti priuati interesse, & mariti,
de nouo inquiri, & condemnari potest ita Aug. ad
Ang. d. Tract. de malef. verb. *che hai adulterata la mia donna.* num. 42. Demum dicto officiali † alle-
41 gante se absolutum fuisse, iterum atque iterum fate-
tur delictum pro quo absolutus fuit; Non vidi tamen
acta per eum super tali exceptione facta, sed solum
quasdam iurium allegationes; Quia si vidissem acta,
melius fundare possem hanc intentionem ad trad. com
muniter p Doctores in l. decē, ff. de verb. obl. sed cer
te quicquid sit, stante praua consuetudine, de qua
per Clar. in d. §. Adulterium vers. sed quæro quæ sit
&c. & per Crau. cons. 137. Quod consilium multum
fauet Adulteris, non solum vana fuisset hæc absolu-
tio, quæ finaliter nil valet, sed vana querela, siue de-
nuntia, vanaque inquisitio, & frustra scripti sunt pro-
cessus; quibus peractis nullū commodum venit nisi
bursæ ipsis Actuarijs; Ideo huic marito dici potest,
frustra † expectatur casus, cuius nihil operatur euen-
42 tus, vt habetur in l. aliquando §. fi. ff. ad Vellleian. cum
in hoc casu non sit processum, nec diffinitum nego-
tium per viam iustitiæ, sed absolutio facta sit

rebus stantibus, finitoq; officio accusatio prosequi po-
terit, ad eūdē Clar. in d. §. fi. q. 57. vers. hēc ēt locum.

Obijcitur & tertio, Non constare de matrimonio
inter maritum hunc, & Adulteram, poterat sic ēt obij-
43 ci non constare de delicto; Quia † si non est nupta,
Adulteriū cum isto soluto, & sine vxore cōmitti nō
potuit; verū quia authoritates super isto puncto ele-
uatæ, loquuntur sine dubio ante Sacrum Concilium
Tridentinum sessione 24. De reformatione matrimo-
44 nij, c. 1. cum † hodie matrimonia non possint inter
christianos fieri, nisi publicè, notoriè, & in faciem ec-
clesiæ; Tale notorium sufficiat allegasse, vltra qd oēs
testes examinati firmant hanc mulierē fore, & esse d.
mariti vxorē, adeo quod similes cauillationes, & alia,
q̄ congerit Dec. in cons. 162. hodie nil valeat. Cessat
ēt q non sit probata fama talis Adulterij, & vtinam
pro seruitio amborum non esset plusq̄ probata; Ma-
iores enim quacunq; alia fama sunt defensiones prædi-
cti Adulterij factæ, vt dixi sup. ad excludendam pœ-
nam, non delictum, cū quibus probationibus multū
bene lauauit caminum huic Amasiæ suæ, demon-
strando eandem non solum meretricē, sed publicam,
talis defensiones non vidi, nec videre curaui, quia
tangunt, vt audio, & Presbyteros, & Fratres, & Mo-
nachos, quos omnes Deus benedicat.

Sed quia post talia lauamenta nimer amicos, illa
ad nihilum reducere, eo quia excipiendo. ut sic pro-
bauerit; Quibus exceptionibus stantibus non ppea
intellexit Amasiam puniri ad Bar. in l. 2. §. si pub. ff.
de Adult. per Ang. Aret. in d. §. 1. sub nu. 26. vers. vi-
deamus nunc an crimē deductum per viā exceptio-
nis &c. Instit. de excep. cum simul. Remedium est,
quatenus per maritū reproducantur ista lauamenta;
& q eorū vigore procedatur contra ipsam ad pœnas
45 † iuris, & ad dotis amissionem, seruando ea, q ponit
Bar. in d. §. si publico n. 20. & melius per Clarum d. § fi.
q. 19. & q. 55. vers. hæc ēt ad maritum reseruatione agē
di criminaliter suis loco, & tpe, qui iudex eandem
46 condemnare poterit † in amissionem dictæ dotis tā
de iure ciuili, q̄ Canonico, Clar. in d. §. Adulterium
vers. & scias q hoc casu &c. per Petrum de Gherard.
sing. 48. per l. ex consensu C. de repud. cum vulg. Et
enim iam d. mulier probata sit in dictis lauamentis pu
47 blica † meretrix, eius maritus iam nunc poterit eidē
denegare alimenta, & eandem propria authoritate
expellere, clar. vbi sup. vers. Alia quoque, ibi, quinimo
si crimen est notorium; A talibus ergo commercijs, ami-
citijs, Colloquijs, & solitarijs Tractatibus, ostio clau-
so licet sub meridie, & licèt masculus & fœmina nu-
di non sint, libera nos Dñe: Nam nec matrimonia, &
fœmeas Dugationes, Adulteria, & matrimonia con-
summuntur, sed per acta, a spectatoribus intelligā-
tur: finito itaq; officio prosequi poterit processus iter-
48 & non obstante praua consuetudine, † q hodie im-
punita euadant Adultera, non est tñ vbiquequaque
vera talis consuetudo, cū sæpè ex quibusdam in pro-
hibitis, stantibus verbis vt sup. recitatis in ordinibus
suæ celsitudinis, ex quo homo remaneat offensus in
honore, poterit procedi et si nulla, pœna foret pro
Adulterio imposita, p tex. in l. nemo Martyres. C. de
sacr. Sanct. Eccl. quem ex in proposito citat Bellon.
49 cons. 43. nu. 13. imo ex quo Adulterium est † nomē
criminis ēt separatū ab ipso marito amplius non pro-
sequente ex officio procedi poterit, licet imposita nō
reperiatur in dictis ordinibus pœnā corporalis, nec
pecuniaria, ita vt extraordinariè puniri tñ possit, de
Clar. in d. § fi. q. 17. vers. fi. post med. Nec est verum,
vt dixi, q indistinctè praua consuetudo seruetur, nā
50 ad † hoc vt indistinctè seruetur consuetudo, oppor-

tet quòd omnes tali consuetudini consentiant; At nulli maritorum certè placet, vt credo; Dixerit quicquid voluerit ille Paris, quia credo multo plures esse maritos, quibus displicet talis consuetudo, quàm Adulteros, quibus illa placet; sed vt dixi, non est indistinctè vera, vt per Menoch. d. tract. de arb. Iud. lib. 2. centur. 4. cas. 398. nu. 25. & aperta est decisio Gramatici 31. verum non esse quòd adultera non puniantur, sic etiam dicimus † vxorem non posse puniri crimine expilatę hæreditatis, Idem Menoch. loco citato cas. 300. in fin. & tamen legimus vxorem pro tali crimine fuisse tortam, & pro furto condemnatam, Surd. decis. 61. num. 16.

Sed de his hactenus; Reuertamur omnes vnde decessimus; Reuertatur hic adulter ad patriam suam Bon..... Reuertatur ista mulier ad tetraras, Reuertor ego ad labores à quibus hic scribendo paululum me retraxi, quod aliquando licere voluit ex mente aliorum, Menoch. sæpe citato tractatu de arb. Iud. lib. 2. cętur. 1. cas. 78. in fin Et sicuti nec Mars nec venus postquam nullo modo adulterium celare potuerunt, Vulcanus precibus Neptuni deuictus, postquã vincula soluit, vt cecinit Idem Poeta, Mars patriam creten, venus reuisit Paphon.

Non vultus texisse tuos, non deniq; possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Vix precibus Neptune tuis captiua ressoluit
Corpora; Mars Creten, occupat illa Paphon.

Et vt perfectum finē habeat hæc fabula, Quia cōgruit in vltimo actu ipsū maritum in scena cū cęteris stare, nisi omnes sic reuertantur, & nisi talis reuersio, vnde discessimus omnes vtsup. fiat, sit cert⁹ marit⁹ ipse, pfecisse in tali querela eo modo, quo profuit vulcano, Adulteriū prædictu promulgasse, vnde seqtur.

Hoc tibi profecit vulcane, quod ante tegebant,
Liberius faciunt, & pudor omnis abest.

§. ASSASSINVM.

SVMMARIVM.

1 *Qui dicatur assassinus in materia cap. primi de homicid. in 6.*
2 *Et an ad hoc, vt quis dicatur assassinus, requiratur, quòd constet occisum fuisse Christianum.*
3 *Et an episcopus assassinus comprehendatur in dispositione dicti cap. primi. versic. Quæro nunquid.*
4 *Quæ sit pœna assassini. vers. Sed quæro.*
5 *Et an assassinus sit tutus immunitate Ecclesiæ, si ad eam confugiat. vers. Item licet.*
6 *Et an in crimine assassinij requirantur plenæ probationes, vt in alijs criminibus. ver. Præterea quãuis.*
7 *Et an in hoc crimine puniatur affectus, etiam si non sit secutus effectus. vers. Scias etiam.*
8 *Et an clericus assassinus possit puniri à iudice Laico. vers. Videndum est. Remissiuè.*
9 *Assassinus clericus punitur per Iudicem laicum.*
10 *Assassinij crimen est enorme, & atrox.*
11 *In enormibus licet iura transgredi in puniendo.*
12 *Magistratus maiores qui dicantur.*
13 *Sicariorum, seu assassiniorum origo.*

a 1 ASsassinus est, a ille, qui aliquem Christianum occidi pretio mandat alteri, siue infideli, siue Christiano. Et hęc est communis opi.* vt dicit Are. cons. 163. post nu. 17. vbi subdit, quòd fortè etiam est consuetudine approbata: quem refert Placa lib. 1. delictorum, c. 19. nu. 2. & Viuius in lib. cōmuniū opin. in verbo Assassini omnes, Capic. decis. 155. Gram. voto 8. & 9. Et dicit Pract. Conradi fol. 257. nu. 1. ꝙ in hoc Doct. omnes conueniunt. Exemplum autem poni potest in casibus, in quibus consuluerunt Bal. cōs. 430. lib. 2. & cons. 383, lib. 2. & Rimi. cons. 55. & Rolan. cons. 24. in 1. dubio lib. 1. & Gram. consil. 44. & cons. 66. & est decis. Capic. 112. & 155. Et scias ꝙ licet aliqui tenuerint, quòd dispositio c. 1. de homic. in 6. punientis assassinos, habeat locum solummodo in certo genere hominū, qui appellantur assassini: tab men in contrarium, scilicet ꝙ imò b comprehendat omnes, vt dixi, est commu. opi. vt attestatur Bos. in tit.
c de mandato ad homici. nu. 16. c Bene verū est (vt dixi) quòd adhoc, vt quis propriè dicatur assassinus, & consequenter in eo locum habeat dispositio d. cap. requiritur, ꝙ ille interfectus esset Christianus. ita dicit
2 Io. And. in d. c. 1. quem sequũtur communiter Doct. vt attestatur Alex. cons. 166. in fi. lib. 7. & Prac. Carer. fol. 290. post num. 15. Et hæc sententia est omnium consensu stabilita, vt dicit Placa in d. c. 19. numero 8. Nam vbi agitur de imponenda pœna alicuius cōstitutionis specialis, requiritur quòd concurrant omnes qualitates, de quibus in ipsa constitutione, vt dixi infra hoc eo. lib. §. fin. q. 85. versic. vbi agitur. Et subdit Ioan. And. propter hoc se euasisse quendam imputa-
d tum de assassinio, ex eo quòd in processu d nō fuerat probata illa qualitas, quòd ille occisus esset Christianus. Et dicit Ioan. Arno. caut. 23. Vos scitis, quòd ipse ita in facto semel iudicauit. Sed certè credo, quòd hæc defensio apud nos parum prodesset, modò ille
e fuisset occisus in territorio Christianorū: e licet enim verè non nascatur Christianus, tamen cùm à cōmuniter contingentibus infideles non sint soliti inter Christianos cōuersari, ille, qui in territorio Christianorum reperitur, habendus est pro Christiano, præsertim in hoc tam graui delicto, in quo non est super
f huiusmodi subtilitatibus insistendum. f Vbi tamen reus probaret illum fuisse infidelem, tunc vtique esset ab hoc crimine assassinij absoluendus.
g Quæro nunquid etiam g episcopus, qui sit assassi-
3 nus, sit comprehensus in dispositione dicta cap. primo. Respond. quòd sic. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Socin. inter cons. Curtij Sen. cons. 20. post num. 43.
h h Sed quæro, quę sit pœna assassinij? Respon. quòd
i K tales sũt i diffidati à toto populo Christiano. K &
4 possũt impunè offendi, & c. vt est text. in dicta cap. 1. Debet autē assassinus puniri pœna mortis: & secūdū aliquos debet trahi ad caudã equi, prout in pluribus locis vsu ac cōsuetudine receptum esse attestatur Socin quem refert Placa. in d. cap. 19. nu. 5. Dicit tamen pract. Carer. fol. 294. nu. 35. quòd hodie assassini per frustra scinduntur; quòd iudices hac pœna vtuntur propter criminis immanitatē, & ad terrorem aliorū.
l l Item licet assassinus confugiat ad ecclesiam, non ta
5 men est tutus eius immunitate, de qua dixi infra hoc eo. lib. §. fin. quæst. 30. sed potest inde extrahi per quē cunq; iudicem secularem. Et hæc est crebior apud omnes recepta opin. vt dicit Placa in d. c. 19. nu. 24.
m m Præterea quamuis regulariter in criminalibus re
n quirantur probationes luce meridiana clariores: n ta-
6 men in hoc delicto propter eius immanitatem sufficiunt probabilia argumenta, o etiam ad condemnan-
o dum. ita expresse dicit text. in d. cap. 1. & est communis opinio, vt dicit Boss. in tit. de conuictis, numero 55. & in tit. de indic. num. 201. Quod intellige non solum ad condemnandum pœna extraordinaria, sed etiam ad condemnandum pœna corporis afflictiua. Et hoc constitutissimum esse attestatur Placa in d.c. 19. num. 16.

p p Scias etiam, quòd quamuis regulariter ex generali
7 consuetudine Italiæ non puniatur affectus, nisi sequatur effectus, vt dixi in d. §. fin. quæst. 92. tamen in crimine assassinij puniatur conatus etiam si effectus secutus non fuerit. Et ita in facti contingentia consuluit Ang. cons. incip. In q. præmissa. Et hoc frequentissimo omnium consensu receptum esse ait Didacus repet. clem. si furiosus, fol. 180. vertic. Secundò proponitur. Hanc etiam dicit esse frequentiori calculo receptam sententiam Gomius de immu. eccle. fol. 143. in 15. fall. post numerum 8. quem refert Placa in d. cap. 19. num. 9. Et ita obseruatum fuisse in facti contingentia per cur. Neapol. refert Afflict. super 1. par. const. regni, rub. 12 num. 11. in fi. in quodam assassino, qui cum dardo balistæ dedit in arzone sellæ equi illius, quem volebat interficere, nec tamen eum offendit: quem refert, & in eandem sententiam consuluit, Gramm. voto 9. Idem etiam seruauit cons. Neapo. in persona cuiusdam notarij Marci, qui fuit furcis suspensus, licet mors vulnerati per assassinum secuta non fuisset, teste Capic. decis. 155 notarius Marcus. Idem etiam seruatum fuisse Mediolani refert Chas. qui tunc se dicit fuisse vicarium Capitanei Iustitiæ super consuetu. Burg. fol. 14. post num. 7. & fo. 44. num. 11. licet idem Gram. voto 8. referat assassi-
q num non secuta morte condemnatum fuisse q in pœnam pecuniariam: de quo etiam mentionem facit, idem Gramma. super consti. regni, fol. 14. col. 2. & pariter etiam voto 20. refert assassinum non secuta morte condemnatum fuisse ad triremes perpetuò. Et licet fortè circa hoc loquendo secundum dispositionem
r iuris communis, multa dici possent, r tamen stante consuetudine, & communi Docto. opin. credo quòd non erraret iudex, qui illam in iudicando sequeretur. Nam vt dicit Ang. in l. non solùm. §. si mandato, nu. 2. ff. de iniur. licet de iure communi assassinus non videatur teneri in plus quam mandator, id tamen de consuetudine non seruatur. Et merito, quia plus de-
s linquit faciens per pecuniam, quàm qui gratis. s In Senatu tamen vidi secundum qualitatem facti, & personarum, diuersimodè iudicari, quandoque pœnam ordinariam infligendo, quandoque mitius puniendo, vt dixi in allegata quæst. 92. versic. Scias autem. Et ideò putarem hoc esse arbitrio iudicis relinquendum.
t u t Videndum est etiam, u nunquid clericus assas-
8 sinus possit per Iudicem secularem puniri, & an requiratur degradatio: de quibus omnibus dixi infra hoc eo lib. § fin. q. 36. versi. Item quæro, & seq.

ADDITIONES.

a *Assassinus est ille*. Adde assassini qui & vnde fuerint, vt per Iacob. Menochium Tract. de arbit. Iud. cas. 360. nu. 41. pract. Care. fol. 285. cum plurib. seq. vbi delictum istud plene cum suis qualitatibus, atque pœnis tractar. Item, an ea, quæ dicuntur de assassinio, locum habeant, vbi quispiam iniuria propriam per seipsum vlciscitur auxilio aliquorum; quos pecunia conduxit. Et an, qui spe remunerationis auxilium vlciscenti tulerunt, dicantur assassini. Item, & an ex eo, quod promissum eis generaliter fuit, & incerte; quod erga eos fieret. Et an ex eo quod principalis subministrauit eis expensas. Et an ex eo, quod principali eis scuta paulò ante factum dedit, vt post factum haberent, vnde se alerer, & seruarent. Vnde de omnibus subtiliter, atque eleganter per Gabriel. Eugubin. in illius cons. 179. per totũ. Sed scias, quòd assassinus dicitur, qui sine pecunia occidit, vt domino placeat, vel obediat, secundum Ioan. Andr. in cap. pen. de cleric. nõn resi. & per Ang. consi. 14. incip. Nos Carolus, quẽ vide. & etiam per Carer. in pract. crim. §. homicid. 5. num. 5. vbi declarat. *Giacb.*

a *Assassinus*. Boss. tit. de for. comper. num. 141. vbi etiam aliter ampliat. V. Decian. tract. crim. to. 2. lib. 9. c. 30. & to. pri. lib. 4. c. 26. num. 17. Farin. de eius mat. q. 125. vol. 4. inspec. pri. num. pri. & seq. & secunda inspect. num. 19. & inspec. 3. num. 46. & inspec. 4. nu. 47. & 5. inspec. num. 133. lib. pri. com. opi. verbo Assassini fo. 50. cum ibi additis, præcipue Gabr. lib. 7. com. opi. conci. pri. Bal. cons. 383. lib. 5. Farin. d. q. 125. inspec. 2. num. 26. & 27. vbi etiam de ratum habente, & d. inspec. 4. num. 77. & 79. iterum de mandante, & num. 119. & 128. & inspec. 5. nu. 147. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

b *Comprehendat omnes*. Farin. d. q. 125. inspec. 2. nu. 21. & 22. & ante eum Volpell. respons. 143. *Ber. Ros.*

c *Bene verum est*. Vide Baiard.

d *Non fuerat probata*. Farin. d. inspec. 4. num. 133. & 138. *Ber. Ros.*

e *Licet enim vere*. Nemo nascitur Christianus, & tamen esse præsumitur natus inter Christianos d. num 138. *Ber. Ros.*

f *Vbi tamen Reus*. Adde rationem, quia, cùm dispositio cap. pri. de Homicid. in 6. non sit æquè proportionabilis Christiano, & infideli, non extenditur vltra Christianos, Ias. in l. si Insulam nu. 5. de verb. oblig. & ideo hic infertur, quòd stante statuto; vnico tantùm testi idoneo credi cum Accusatore; illa qualitas idoneitatis in teste articulari, & probari debet, Volpellus cons. crim. 40. nu. 3. Allegat Alex. cons. 32. vol. 4. Dec. cons. 27. & consi. 32. Alc. de præsump. reg. 3. præsumpt. 2. nu. 9. *Drogh.*

g *Episcopus*. Item quod assassinus amittat omne pri-
9 uilegium etiam clericale, intantum, quòd si assassinus clericus cognoscitur, atque puniatur per iudicẽ laicum. habes per Carer. in pract. crim. §. Homicidi. 5. num. 10. qui num. seq. vsque ad num. 14. declarat, & probat, constito de qualitate assassini, & num. 16. dicit non requiri degradationem. *Giacb.*

g *Episcopus*. Farin. d. inspec. 2. nu. 25. *Ber. Rosi.*

h *Sed quæro*. Farin. vol. 5. suæ praxis crim. q. 123. inspec. pri. & quibus mod. committatur ibi inspec. 2. num. 19. *Ber. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

i *Diffidati a toto populo Christiano*. Adde, vt in fi. atque etiam per pract. Carer. fol. 228 num. 9. Item assassinis interdicta est appellatio. Vide & dic, vt per eundem pag. 65. num. 100. & seq.

Et indistinctè quod assassinus sit diffidatus ab omni populo & lege, vide in d. cap. n. atque per Gram. vot. 8. nume. 2. Et quòd propterea potest vbique impune occidi præcedente declaratione de assassinio per Bossius in titu. de defen. reor. & defen. impug. num. 63. & titu. de man. ad homicid. num. 19. 20. 21. & titu. de foro compet. numero 67. vbi de communi opinione. Item assassinium quando, & quomodo non probetur per socios criminis, vt. per Bursat. consil. 192. Et quòd in isto delicto non requiratur plena probatio, sed sufficiant probabilia argumenta, vltra allegata per authorem in versic. Præterea. Adde per Rolan. plene in consi. 14. num. 15. lib. 4. *Giacb.*

k *Et possunt impune offendi*. Sic etiam per statuta [illegible] ratum, Banniti offendi possunt, eorumq; bona dilapidari, infr. quæst. 71. versic. dixi etiam, quæstione 36. versi.

vers. Item quarto; in §. Testamentum, q. 19. & 20. & in §. Homicidium, vers. plerumq; etiam, ibi, valet tamen statutum, & super hoc adsunt duæ Bullæ Pontificũ Pij IIII. & Pij V. vt dixi in d. §. plerunq; *Drog.*

l *Item licet assassinus*. Farin. d. inspec. 3. num. 69. & tit. de carceribus q. 28. nu. 26. vol. pri. *Ber. Ros.*

m *Prætereà quamuis*. Farin. d. q. 123. inspect. 3. nu. 41. & 46. vbi alia quoq; specialia recenset vsq; ad fin. & sunt nu. 17. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

n *Tamen in hoc delicto*. Item aduerte, quod crimen
10 assassinij † est enorme, & atrox, per Rolan. in cons. 14. num. 14. volum. 4. Et quod in enormibus licet
11 † iura transgredi in puniendo non procedendo; quia in enormibus debent in solemnitate seruari, quæ in alijs criminibus seruantur, vt per Gramm. vot. 34. nu. 23. 24. quem refert atque sequitur Carer. in pract. crimin. ante num. 182. loquens in criminibus exceptis, qui etiam post citatos, declarat hoc intelligi in maioribus magistratibus, non autem in minoribus.
12 Et qui † dicantur maiores magistratus, vide per Iason. in l. 1. C. de precibus Imper. offer. post num. 8. & adeo verum est, quòd in criminibus enormibus, & exceptis, sint in procedendo seruãdæ solemnitates, quæ in alijs criminibus seruantur, vt ampliatur etiã si officialis habeat arbitrium, nam non potest torquere sine indicijs. Item etiam si Iudex mandasset iudici inferiori, vt torqueat etiam nullis indicijs præcedentibus, & de facto: nam non potest hoc facere, sed debet procedere iuris ordine seruato, & replicare principi. Alias etiam ampliationes, atque limitationes vi. per eundem Carer. illic per totum, qui num. seq. limitat etiam, nisi in occultis tractatibus, & proditionibus, nam in his promptior esse debet iudex ad torturam ob probationis difficultatem, cum tales tractatus in secreto fieri soleant. *Giach.*

o *Etiam ad condemnandum*. Et probant testes recepti licet non contestata per Carer. vbi supra nu. 10. Vide etiam per Carer. in pract. §. Homicid. 1. nu. 12. 13. 14. & §. 5. num. 8. vbi plenius. *Giach.*

p *Scias etiam quod quamuis*. Farin. d. q. 123. inspec. 4. num. 77. vbi inspec. 5. num. 133. de eius assassinij excusatione pertractat. *Ber. Ros.*

p *Scias etiam quod quamuis*. Adde, quòd immò attenta tali consuetudine, non seruatur rigor legis, is, qui cum telo C. ad l. Iul. de Sicar. quæ lex punit affectum, dixi infr. in §. Homicidiũ vers. fin. vide Gram.
13 decis. 2. num. 14. & num. 37. originem † autem Sicariorum, seu etiam assassiniorum, & quomodo hoc nomen assecuti fuerint, vide apud Iosephum de Bello Iudaico lib. 2. ad fin. Inter infirmiorem autem vulgum multi irrumpentes sicariorum (sic enim vocant latrones) gladios in finibus gerẽtes audacissimè vtebantur ope, quod adorti erant; Et iterum, sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in Hyerosolimis oriebatur; Hi autem siccarij vocabantur; Die claro, & in media Ciuitate passim quosq; interficientes, potissimum vero in diebus festiuis miscebantur vulgo, & siccas sub veste gestantes, his diuersos quosq; interficiebant, Deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur, Qua fraude extrà suspitionem manebant, Diuq; Latuerunt. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

q *In pœnam pecuniariam*. Farin. d. 4. inspec. num. 107. & 110. *Ber. Ros.*

r *Tamen stante consuetudine*. Farin. d. inspect. 4. nu. 115. & 118. *Ber. Ros.*

In Senatu tamen. Farin. dicta quarta inspect. numero 132. *Ber. Ros.*

t *Videndum est etiam*. Vide Baiard.

u *Nunquid clericus*. Farin. d. q. 123. inspec. pri. num. 12. & inspec. 3. num 62. & seq. *Ber. Ros.*

* *Communis opin.* Adde Bursat. consi. 20. num. 4. lib. 1. & Roland. consi. 14. lib. 4.

Sequuntur addit. Excellentiss. Baiard.

§. ASSASSINIVM.

SVMMARIVM.

1 *Assassini qui dicantur, & vnde effluxerint.*
2 *Assassinium an committat vulnerans pro pecunia nõ secuta morte.*
3 *Assassinium quomodo probetur.*
4 *Pirata non dicitur assassinus.*
5 *Assassinus non est propriam iniuriam vlciscens, socijs pecunia conductis.*
6 *Assassinium non inducitur ex generali, & incerta promissione.*
Et quid si nihil remaneat in lucro, nu. eod.
7 *Assassinus non dicitur delinquens spe, vel gratia sine promissione.*
8 *Assassinus non dicitur accipiens pecuniam pro expensis tantùm faciendis.*
Nec accipiens dono vnum par caligarum. n. eod.
9 *Pecunia data pro assassinio cui sit applicanda.*
10 *Assassinus non dicitur occidens sub spe equi sibi donandi.*
11 *Assassinium non committit interficiens sub spe consequendi hæreditatem occisi.*
12 *Appellatio non admittitur in crimine assassinij.*
13 *Assassinium requirit occisum esse Christianum.*
14 *Et in dubio interfectus præsumitur Christianus.*
15 *Baptismus viuentis an præsumatur in dubio.*
16 *Baptizatus præsumitur qui ex Christianis natus parentibus inter Christianos fideliter est conuersatus.*
17 *Baptismus vnico teste probatur.*
Et quomodo probetur baptismus, remissiuè. num. eod.
18 *Diffidatus quis propriè dicatur, remissiuè.*
19 *Assassinij pœna non tenetur inquisitus de auxilio.*
Nec dicitur assassinus, si probabiliter ignorauit pecuniam interuenisse. nu. eod.
20 *Assassinij pœna non tenetur mandans si mandatarius præmio, & particulari odio motus est.*
21 *Assassinium quibus argumentis probetur.*
22 *Et an per socios criminis remissiuè.*
Et an per testes examinatos parte non citata remissiuè. nu. eod.
23 *Assassinij pœna circa mandantem, & mandatarium, quæ sit in Regno Neapolitano.*
24 *Assassinij affectus punitur, licèt non sit secutus effectus.*
Et de quo affectu sit intelligendum. nu. eod.
25 *Clericus an possit puniri de assassinio à Iudice laico.*
Mandati reuocatio an admittatur in crimine assassinij sub nu. 6.

a **A** *Ssassinus*. Adde, † qui dicantur Assassini, &
1 vnde effluxerint per Menoch. de arbitr. Iud. cas. 360. num. 41. Et in materia istius delicti, vide Gab. in lib. 7. concl. 1. vbi plenissimè, & inter alia ha-
2 betur, quod † vulnerans pro pecunia non committit assassi-

assassinium; si non sequatur mors; & ita etiam tenet Io.Ant. de Nigr.in c. 7. frequens sub num.68. vers. quòd si quis mandauit, licet Alexan. in consil. 166. circa fi. vol. 7. contrarium tenuisse videatur. Vide etiam Mascard. de probat. conclus. 137. & 138.
3 par. 1. vbi latissimè, quomodo † probetur assassinium, & quis sit assassinus. Et dicit Alciat.in consil. 11. num. 17. lib. 1. quod ad hoc, vt quis dicatur assassinus, oportet, non simpliciter quod delinquat p pretium; quia etiā milites hoc modo essent assassini, sed quòd suscipiat mandatum occidendi hominem
4 pretio conuento. Et ibi tenet etiam, quod † pirata non dicitur assassinus, ponendo multas differentias inter piratam, & assassinum. Et in materia assassinij, vide etiam Monticel.in reg.suis crimin.reg.8. vbi ponit multas ampliat.& limit. & Viu. com.conclus. in ver. assassini.
5 Item † adde, quod assassinus non est is, qui propriā iniuriam vlciscitur, socijs pecunia conductis, vt per Hier.Gabr.consi.170.nu.13. vbi respondet ad consil. Ang.14.Ibi enim aderat mandatum, & promissio pecuniæ; & per eundem Gabr.ibi num. 18. habetur, quod
6 † assassinium non facit generalis, & incerta promissio; & nu. 21. quod assassinium expensæ non inducunt, sed aliquid remanens, quod lucrum afferat. Sed per consi.Neapol.contrarium fuit decisum.Franc.decis. 176. & quod ex generali, & incerta promissione assassiniū non inducatur, tenuit etiam Io.Ant.de Nigr.in c.frequens nu.73. Et ad probandum assassiniū, non sufficit probare promissionem pecuniæ: sed necesse est probare conuentionem habitam de cōmittendo homicidium; & sic, quod assassinus mandatum acceptauerit: aliàs non diceretur assassinium. Ita tenet Bald.in consi. 383. Bertonus vol. 5. & clariùs in consi. 98. volum. 1. Gram.in voto 11.nu.19. & in cōs. 1.nu.50.cum alijs sequen. post decis. & Carer. in sua pract. §.circa nu.33. Sed ego arbitror, quòd non requiritur probatio acceptationis, si secutum sit homicidium; ex quo nedum probatur acceptatio, sed etiā mandati executio, vt patet ad sensum; quia ab effectu secuto cognoscitur contrahentium intentio, vulgata regula, & an in hoc crimine admittatur reuocatio mandati, vide Couar.in clement.si furiosus par. 2. num.6.& 9.& Io.Ant.de Negr.in d.c.frequens. nu. 68. cum sequen.
7 Item † adde, quod assassinus minimè dici potest, qui spe, vel gratia adductus, sine promissione delinquit, vt alteri morē gerat, Io.Ant.de Nigris, in c.107. num 70. Aret. consil.167.num. 17. Gabriel. comm. concl.lib.7.concl.1.num.34.& Viu.opin.74.vers.3. quod assassini nec committeretur assassinium, si mādaret his verbis: *Che non li mancarebbe mai à suoi bisogni*, secundum Vulpell.in consi.143. vbi dicit etiā,
8 † quòd nec accipiens pecunias pro expensis, in hospitio faciendis, dicitur assassinus, nec accipiens dono vnum par caligarū Carrer.in pract. §.homicidiū nu.13.nec dici potest assassinus filius, qui reuerentia paterna homicidium commisit sine promissione præmij, Bal.in consi.156. vol. 2.
9 Item † adde, quod si pecunia, quæ datur assassino, applicatur illi, propter quem fuit data, vt offenderetur, Roman.sing.333.incip.pecuniam per tex.in l.3. §.illud ff.de calumniat. & Boer.in decis.153.nu. 23. & per Doct. in l.1.ff.de condic.ob turp.caus. vel hæredibus interfecti, etiam lite non contestata cum assassino, quia eius hæres, non contestata lite, tenebitur restituere illam pecuniam ipsi offenso, vel eius hæredi: & hoc propter immanitatem criminis, tex.cum glo.& Ang.in l.1.§.fin.ff.de eo, per quem fact. fuer. & ibi Alex.Capic.decis.155.col.fin. Bolog.consil. 8. col.3.Mars.in l.is, qui cum telo, nu.75. C.de sicar.
10 Item † adde, quòd non dicitur assassinus occidens sub spe equi, quem existimet fortè, vt sibi donetur à mandante, Bald.consi.383.lib.5.Alciat.consi.11.num. 14.lib.1.
11 Item † adde, quòd interficiens aliquem spe consequendi bona, & hæreditatem occisi, non dicitur cōmisisse assassinium, Grat. consil. 32.num.45. & seq. vol. 2.
12 Item † adde, quòd in hoc crimine assassinij non admittitur appellatio, Capic.d.decis. 155.num.25. in 7. speciali.

c *Benè verùm est*. Adde, † quòd ad hoc, vt quis pro-
13 priè dicatur assassinus, opus est, vt interfectus fuerit Christianus; quòd etiam attestatur hanc esse communem, Aret.consi.165. col. 2. & ibi attestatur etiam de consuetudine.
14 Item † adde, an in dubio interfectus præsumatur Christianus, vel Paganus, vel Iudęus, Afflict.in cōst. si damna clandestina 15 notab.vbi per gloss.in c.pre-
15 sbyteri, concludit, † quòd in dubio præsumatur Christianus, quando dubitatur de baptismo viuentis, nō præsumitur baptismus; & ibi vide omninò circa hu-
16 iusmodi præsumptionem; & † baptizatus præsumitur, qui Christianis parentibus natus inter Christianos est ideliter conuersatus, donec euidentissimis contrarium argumentis probatum fuerit, c. si nulla extant de consecrat.dist.4.
17 Item † adde, quòd ad probandum baptismum vni Testi creditur, Cassan.in cōsuet.Burgun. fol.272.nu. 31.& quomodo probetur, quem esse baptizatum, latè per Mascar.in concl. 163.

b *Sed quaro*. Adde, † quis propriè dicatur diffida-
18 tus videndum per Ruy.consil.4.num. 14.volum. 5. post Bal.in l.3. C. ad l. Falcid. & in l. cum mulier, ff. sol. matr.
19 Item † adde, quod pęna assassinij puniri non potest inquirurus de auxilio; nec potest dici Assassinus, si inter mandantem, & mandatarium pecuniam interuenisse probabiliter ignorauerit, Paris.consi.166. vol.4. Capic.in decis.155.& Vulpell.in consi.143.in fine.
20 Item † adde, quòd mandans pęna assassinij non tenetur, quando mandatarius præmio, & particulari odio motus est. ita tradit Vulpell. in consil.143. num. 10.

m *Praeterea, quamuis*. Adde, † quòd idem tenuit
21 Rolan.in consi.14.num.15.vol.4 Sed aduertendum est, quod tunc probabilia argumenta sufficiunt ad probandum huiusmodi crimen assassinij, quando talia argumenta probabilia sunt indubitata, & non aliter, ita voluit Fely.in c.afferte in 3.limit.de præsump.
22 & Gram. voto 11. in fine; & † an, & quando istud crimen per socios criminis probari nō possit, Bursat. in consi.192. & quomodo tale crimen assassinij probatur, vide omninò Mascard. de probat. conclu. 13. & 138. vol. 1. & ibi, an Testes probent, si examinati fuerint, parte non citata.

p *Scias etiam*. Adde, † quod in Regno Neap. ad
23 tollendas difficultates, fuit edita pragmatica per Cardinalem de Granuela Proregem, quæ incipit, *In ogni tempo* in ordine 17. Qua fuit prouisum, quod mandans, & mandatarius, si vulnera interuenerint, pęna mortis naturalis puniantur.
24 Item † adde, quod in hoc crimine punitur affectus, non secuto effectu, nedum de iure communi, sed etiā de iure statutario, vt plenè per Corn. in consil. 249. per totum vol. 1. etiam quod statutum disponeret, quod accipiens pecuniam, aut promissionem precij

ad

ad assassinandum aliquem; tanquàm assassinus pęna capitali puniatur, & non diceret, pęna mortis; & de quo affectu sit intelligendum, idest, quando quis dicatur deuenisse ad actum proximum, vide Gabriel. d. concl. 1. num. 11. cum sequen. Corn. consi. 202. col. 1. vol. 1. Afflict. in Const. Regni sub rubr. de percuss. illic. cum armis nu. 16. vbi tenet, ꝙ tunc dicetur deuẽtum ad actum proximum, quando deuentum est ad aliquam offensam, vt etiam videtur tenere Gramm. voto 9. num. 10. Sed Iacob. de S. Georg. in l. 1. §. hæc verba, ff. quòd quisq; iur. tenet sufficere, quòd deuenerit ad locum maleficij perpetrandi; & Bal. in l. non ideò minus in 6. quęst. C. de accusat. dicit, considerãdum non esse, an mandatarius deuenerit ad actũ proximum in atrocioribus, sed sufficere, quòd deuenerit ad aliquem actum, vltrà tractatum; & sic nõ steterit in nudis terminis cogitationis: & idem videtur sentire Felyn. in tracta. de conatu in 5. limit. & Gramm. voto 8. num. 11. cum sequen. & decis. 58. & prædicta refert Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 30. num. 38. tomo 2. * & de eo, qui fecit depositum, sed aliud non fuit factum, quomodo sit puniendus. vide Bal. in cõs. 430. vol. 2. vbi facit distinctionem de iure communi à pęna statutaria.

r *Videndum est etiam*. Adde † videndum Riminal.
25 iun. in cons. 685. vol. 6. vbi latè, quando Iudex laicus possit punire clericum, crimen assassinij committentem; & quæ requirantur, vide etiam Ant. Scapp. in tract. de Iure non scripto lib. 1. cap. 5. num. 6. & quæ posui in dictâ quæst. 36. versic. Item quarto.

§. BLASPHEMIA.

SVMMARIVM.

1 *Omnis contumelia in Deum, vel Sanctos prolata, est blasphemia.*
2 *Et an dicere*, al dispetto di Dio, *sit blasphemia. vers. Sed nunquid.*
3 *Quæ sit pæna blasphemiæ. vers. Sed quæro.*
4 *Et an in crimine blasphemiæ admittatur repulsa testium. vers. Reperto etiam.*
5 *Iudæus blasphemans an possit puniri per iudicem ecclesiasticum. vers. Sed pone.*
6 *Blasphemans per iracundiam, an excusetur. vers. Excusari. Remissiuè.*
7 *Et an propter consuetudinem prouinciæ. vers. Item potest.*
8 *Hæresis per blasphemiam contrahitur.*
9 *Punitio blasphemiæ ad quos spectet.*
10 *Quando in Deum blasphemare quis dicatur.*
11 *Blasphemia duplex est.*

a OMne *a* conuitium, cõtumelia, vel maledictum,
b prolatum in Deum, vel Sanctos, *b* est blasphe-
1 mia. ita dicit Barto. in l. Item apud Labeonem, quam legit cum l. iniuriarum. §. sed adijcitur, quem legit cum §. ait prætor, num. 4. ff. de iniur. Et est communis opinio. vt dicit August. ad Angel. de malef. in verbo, Verba iniuriosa, num. 13. quem refert Pract. Conradi, fol. 400. num. 25. Didac. in reper. cap. quamuis. folio 57. numero octauo, de pactis, lib. 6. Et po-
c test poni exemplum *c* in Iudæo qui dixerat: *Nasca il vermo cane al Papa, & a chi il fe Papa: Iddio non potrebbe far che esso non fosse Papa; Et se io hauessi Iddio, il Papa, e'l Vescouo nelle mani, trarrei loro gli occhi*: super quo consuluit Calder. consilio secundo, de Iudæis. Et in alio Iudæo, qui dixit: *La vostra fede è fede de cazzi*; super quo consuluit Socin. consilio 119. libro quarto. Et in alio Iudæo, qui dixit: *Non potrebbe fare Iddio, che l'hauessi scambiata, io*, super quo consuluit Socin. consil. 192. libro primo, & Alexand. consilio 15. libro tertio. Et in alio, qui dixit, *Deh asina di Dio*, super quo consuluit Bal. in quodam suo consilio paruo, quod refert Carald. de syndicat. post numero 401. Et in alio, qui dixit, *Se Iddio il dicesse, io direi, che'l mentisse per la gola*, super quo consuluit Cæpoll. consilio 77. Et in eo, qui dixit: *Se'l se appontasse nostra donna, tu mi renderai quello che m'hai tolto*, vt in casu, Corn. consilio 181. libro primo. Scias autem, quòd licet Bart. in d. §. ait prætor senserit quòd etiam in homines possit dici blasphemia: tamen hoc non admittit communis vsus loquẽdi, vt dicit Boss. in tit. de inquisitione, post num. 131. Et ideo in eo, qui aliquod malum imprecaretur alteri non haberet locum pœna blasphemiæ.

d Sed nunquid diceret *d At dispetto di Dio*, est bla-
2 sphemia? Respon. Bald. consil. 476. libro tertio, tenuit quòd non. Contrarium vero scilicet quòd imò dicatur blasphemia, iudicauit in facti contingentia Curia Burdegalen. vt per Boer. decisio. 301. vbi in princ. dicit, quòd hęc opin. est verior tam secundum Theologos, quàm secũdum Canonistas, & Legistas. Idem etiam iudicauit consil. Neapol. vt attestatur Grammat. decisio. 50. & super constit. Regni, fo. 114. colum. 4. quem refert Didacus in loco prææallegato,
e numero 9. *e* Apud nos autem non modo reputatur blasphemia, sed etiam connumeratur inter atroces, ita declarante Senatu, 2. August. 1556. B. P. & 14. Iunij 1550. P. N.

f Sed quæro, *f* quæ sit pœna blasphemiæ? Respon.
3 de iure diuino est pœna mortis, Leuit. cap. 24. genus autem mortis erat lapidatio. vt ibi. De iure autem canonico cogitur ad publicam pœnitentiam ante fores Ecclesiæ faciendam, modo, & forma posita in cap. 2. de maled. quæ tamen pœna non habet locum in clericis, ne propter huiusmodi publicam satisfactionem vilescat clericalis ordinis auctoritas. Et ita communiter teneri attestatur Abb. in dicto cap. secundo, numero octauo, quem refert Simancas de hæret. cap.
g octauo, numero duodecimo. De iure ciuili, *g* pœna blasphemiæ est pęna mortis, tex. est clarus. in authen. vt non luxurientur contra nat. in fi. & ita affirmãt, & concludunt Doctor. vt dicit Iodoc. in pract. crimi. c. 61. nu. 26. Sed hæc pęna licet diuina & humana lege constituta fuerit, hodiernis tamen temporibus ob defectum religionis & iustitiæ, non seruatur, vt dicit Lucas de Penna in l. omnes. col. 3. vers. 2. quæritur. C. de delator. lib. 10. Et dicit Bal. in l. 2. circa fin. C. de rebus cred. ꝙ hodie pęna illius Auth. de consuetudine non seruatur, prout illum refert Aug. ad Ang. de malef. in ver. Verba iniuriosa, post num. 14. relatus & ipse per Nunium de los corregidores, fol. 153. num. 14. & per pract. Conradi, fo. 409. col. 2. Refert etiam Gram. sup. constit. Regni fol. 113. col. 2. in fin. Bald. tamen in lib. meo id non dicit. Dicit & Zas. cons. 19. num. 37. lib. 1. quòd hæc pęna de consuetudine non seruatur, nisi esset magna & enormis blasphemia quæ ex deliberato, maligno & doloso proposito, & ore execrabili ad perniciosum exemplum Dei, & hominum proferatur. Et proculdubio si omnes blasphemi decapitarentur, pauci superessent, qui possent blasphemare, vt dicit Bello. cons. 69. nu. 6 Sed certe hęc est pessima consuetudo: Et iudicio meo grauiter peccãt Principes Christiani,

stiahi,& eorum magistratus, qui hoc crimen seuerissime non puniunt. Et in hoc republica Christiana magna indigeret reformatione. Refert autem Boer. in d. decis. 301. quòd quidam pro blasphemia fuit per illã curiam, lingua prius perforata, condemnatus ad ignem, & alius decapitatus. Afflict. super tertia parte cõstit. Regni sub. 54. numer. 7. dicit quòd licet ex illa constitutione imponatur blasphemis pœna amputationis linguæ; vidit tamen aliquando eis perforari tantum linguam cum ferro; & hoc ex causa. Idem fere iudicauit parlamentum Delphinale, vt refert Marcus decis. 309. Iodoc. in d. c. 61. n. 17. dicit quòd de consuetudine blasphemans gloriosissimam Virginem, vel Sanctos, punitur in amputatione linguæ, & vlterius exilio, vel alia pœna arbitraria. Et ideo seruanda in hoc sunt statuta, vel consuetudo locorum. Cæterum Senatus, cui à constitutionibus permittitur pœnas ordinarias blasphemis impositas augere, solet præsertim in atrocibus, plerunque arbitrari graues pœnas, quandoque ictum funis, vt in Gulielmo Casalco, qui dixerat: *Ne tu, ne quell'asino di Christo, &c.* Et quandoque triremium. Et recordor quòd quidam Barbinus, qui dixerat: *Venga il cancaro à quel traditor di Domenedio; & à colui che l'ha dipinto, à chi crede, che'l sia da bene, à far pioner adesso*; fuit per biennũ transmissus ad triremes, 13. Septembris 1560

h P.N. *h* Et nisi rusticitas, & ira illum excusassent, fuisset laqueo suspensus. Et quidam Antonius Zanaa propter atroces blasphemias, iussus fuit, si erat aptus remo, transmitti ad triremes perpetuo; sin minus, furcis suspendi, 18. Apr. 1549. P.N.

i Reperio etiam, quòd Par. de Puteo. tract. de synd.
4 fol. 210. post num. 13. tenuit, quòd imputatus de blasphemia non sit admittendus ad probandum contra personas testium, quia scilicet sint infames, vel alias inhabiles ad testificandum, attento, quòd in hoc crimine grauissimo, quod est læsæ Maiestatis diuinæ, admittuntur testes etiam inhabiles, prout fit in crimine læsæ Maiestatis humanæ. Sed certe hæc decisio Par. apud nos nõ seruatur, prout etiam non seruatur in supremis curijs Franciæ, teste Boer. in dicta decis. 301. numero vndecimo, in fine. Et ideò semper admittitur imputatus de blasphemia ad probandum contra testes quicquid vult, prout in alijs criminibus.

K Hoc *k* crimen blasphemiæ est communis fori. Et ideò potest laicus blasphemans puniri tam per iudicem ecclesiasticum, quàm per secularem, vt not. in d. cap. 2. de maled.

l Sed pone, quòd *l* Iudæus blasphemauerit, num-
5 quid & ipse poterit puniri per iudicem ecclesiasticũ? Resp. quòd non, sed debet iudex secularis super tali blasphemia per Iudæum prolata cognoscere. Et hanc dicit esse communem opinionem. Alexand. in quodam suo consilio, quem refert Socin. consilio 119. post numero 16. versic. Vnde ponderandum, libro quarto; nam Iudæi sunt de foro seculari, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. quæst. 35. vers. Modò quæro. Benè verum est, quòd si iudex secularis esset negligens, eo casu posset iudex ecclesiasticus de ipsa blasphemia cognoscere, & Iudæum punire. Et ita magis communiter concludunt Doctores, vt dicit Alexand. in consilio 96. numero 15. lib. 6. quod consil. credo esse illud, de quo loquitur Socin. in loco præallegato, prout etiam considerat Marquar. qui illum refert in trac. de Iudęis. fol. 83. post num. 5.

m *m* Excusari potest quandoque ille, *n* qui ira motus
n blasphemat, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. quæst. 60.
6 vers. Est etiam ita, in rustico, qui faciendo computa cum domino suo iratus dixit, quòd Deus non potuisset facere, quòd esset debitor tot operarum. Dicit etiã Bald. in l. accusationem, numer. 11. C. qui accus. non poss. quòd in illis qui blasphemant per lasciuiam, & ebrietatem, prout faciunt Perusini, non est tantum scelus; puniendi tamen sunt, sed mitius, vt dixi in d. q. 60. vers. præterea quæro.

o *o* Item potest excusari propter consuetudinem pro-
7 uinciæ, non quidem, vt in totum impunitus euadat, sed vt non puniatur pœna ordinaria blasphemantibus imposita. Nam vt dicit Nunius, *de los corregidores*, col. 152. numero 13. vbi in aliqua prouincia est frequens vsus dicendi: *Al dispetto di Dio*, vel huiusmodi, licet in effectu sint verba blasphemiæ, tamen propter multitudine hominum ira loquentium, consuetudo interpretata est, vt non pro blasphemis, sed tantum pro sceleratis, & maledictis iuramentis talia verba puniantur. Senatus tamen noster hoc non admittit, quinimo plerunque iussit reijci capitula in quibus quandoque imputati de blasphemia, volebant huiusmodi consuetudinem probare. Talis enim nõ consuetudo, sed abusus potius dicendus est, cuius nulla ratio haberi debet.

ADDITIONES.

a *Omne comitium*. Adde Ias. in § Item si quis, el 2. nu. 58. cum seq. inst. de act. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

b *Blasphemia*. Aduerte, † quod contrahitur hæresis
8 per blasphemiam, blasphemando Deum, & Sanctos & monitus, est incorrigibilis, per Ludou. Carer. in tract. hære. numer. 26. Item, adde quid sit blasphemia, quid maledictio, & quibus pœnis blasphemi plectantur, plenius per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 4. cas. 375. Vbi quamplurima habes exempla plena manu explicata: & per Vitalin. de pœnis blasphemian. Deum, ac Sanctos folio 129. Bossi. titu. de inquisitio. numero 130. 131. Et hoc delictum est mix-
9 tum, & in eo potest procedi tam † per iudicem Ecclesiasticum, quàm secularem, & punitio vnius non facit, quin alter & ipse possit suam pœnam imponere, casus est in capitu. 2. de maledict. vbi Abb. & Dec. nisi incipiatur à pœna iuris ciuilis, quæ est pœna mortis. Bossi. ibid. numero 132. Et scias, quod vbi Deo
10 † detrahitur aliquid, quod est in Deo, vel attribuitur aliquid Deo, quod nõ est in Deo, est blasphemia, per Socin. eod. consil. 102. post num. 4. Item quando habetur turpiter sermo de Deo, & quia satis tribuitur ei quod non est, dum obscęna, & impudica verba de eo proferuntur, vt concludit Bossi. vbi supra, ante num. 132. Et dicit Bald. in l. accusationem, col. penul. in vlt. ver. C. qui accusa. non poss. quod si quis iuret p mẽbra Christi, quòd species hęresis est. Alibi tamen Bal. dicit in l. vnica. C. si quis Imperat. maled. quod idem est maledicere Deũ, & Deum blasphemare, siue de Deo verba pudibunda proferre, vt refert Ias. in §. item si quis. num. 6. inst. de actio. Item scias, quòd blasphemare consuetus non dicitur, quis, per bis, aut ter, per Alex. consil. 72. num. 8. lib. 1. Sed an dici debeant delicta plura ex eo, quod quis per temporum interuallũ pluries blasphemauerit, ita quod pro uno tantum puniri debeat. Et quando dicatur vnum delictum, vel
11 plura, vt. per Cepol. in consil. crimin. 76. Sed aduerte † duplicem esse blasphemiam, altera dicitur mera, & hæc cadit sub titu. de blasphemis, altera vero dicitur hæreticalis, prima articulis fidei non obuiat, secunda autem sic. Vt puta Deum non posse impossibilia facere, & ista obuiat primo fidei articulo, qui est credo-

rem in

dere in Deum omnipotentem. Et hęc ad inquisitionem spectat, prima verò non. Vt habetur latè per Locat. in suo iudiciali, c. blasphem. *Giach.*

b *Blasphemia*, latissimè Farin. tit. de delict. & pœn. quęstio. 20. nu. 1. vsque ad 72. vol. 1. & ibi num. 22. quid sit maledicere plene etiam Plot. in tract. de blasphemia, & quid in alio casu Thesaur. decis. 266. qui plura in materia scribit etiam de iurante ad corpus Dei, vel Christi, vel ad sanguinem. latè etiam Decian. in tract. crimin. tom. 2. cap. primo, & quinque sequen. lib. 6. *Ber. Ros.*

c *In Iudæo*. Et in alio iudæo, qui iratus leuauit manus versus Crucem, & dixit potius vellem esse suspensus, sicut ille, qui illuc pendet. Et ex illa parte stabat tam Crucifixus, quam suspensus, qui iudæus fuit condemnatus, vt alij terreantur in scutis quingentis, vt dicit Host. in summa de iudæis, & Sarac. §. & in quibus, colum. fin. *Giach.*

d *Al dispetto di Dio*. Blasphemia dicitur. Farin. sup. nu. 13. Gasp. Ant. Thes. quæst. 78. & apud nos atrox post stat. Cremon. fol. 274. à ter.
Et quid in eo, qui dixit, *A l dispetto di quel becco che mi sostiene al mondo.* vide Vegium consil. 48. & de blasphem. num. 27. & 28. & *potta di Dio*. Carald. de sind. q. 163. num. 105. Menoch. casu 575. *Ber. Ros.*

e *Apud nos autem*. Addas ergo hunc casum inter atroces de quibus supra in §. 1. versic. sunt etiam. *Drog.*
Vide eundem Baiard.

f *Quæ sit pœna*. Farin. supra num. 10. & 64. *Ber. Ros.*

g *Pœna blasphemiæ*. Non tamen reputatur inter crim. excepta. Vulp. consil. 14. numer. 8. adde eund. consil. 33. *Ber. Rosi.*
Vide eundem Baiard.

h *Et nisi rusticitas*. Farin. dicta quæst. num. 65. & 52. & seq. *Ber. Rosi.*

i Hoc crimen blasphemiæ. vide Baiard.

k *Communis fori*. Farin. num. 10. 62. & 63. Decian. tomo primo, tract. crim. lib. 4. c. 26. num. 13. Bossi. tit. de inquisit. num. 132. *Ber. Rosi.*

l *Iudæus blasphemauit*. Pro excusatione Iudæorum à pœna plasphemiæ, vide plene, & in terminis per Alex. eius consil. 233. lib. 6. consi. 771. nu. 2, Ruin. cons. 245. col. 5. lib. 5. Item scias, quòd vbi Ecclesia non haberet temporalem iurisdictionem in loco, tunc iudæi non puniuntur nisi per Iudicem secularem secundũ Alex. d. consl. 99. nu. 1. 2. *Giach.*

l *Iudæus blasphemauerit*. Farin. sup. num. 40. Thesaur. d. decis. 266. num. 70. *Ber. Rosi.*

l Sed pone, quod Iudæus. vide Baiard.

m Excusari potest. vide Baiard.

n *Qui ira motus*. Blasphemans per iram. Farin. sup. nu. 47. & 4. *Ber. Ros.*

o *Item potest excusari*. Adde Bellon. consil. 69. num. 6. & rationem huius detestabilis dicti, vide apud Felin. in cap. Nam concupiscentiam coll. 3. post med. ext. de constit. allegat Abb. in cap. relatum, num. 8. Ne clerici, vel Monac. & ab eo Felin. ibidem omnia extrahit. *Drog.*

o *Item potest excusari*. Consuetudo prouinciæ an excuset blasphemum. Farin. sup. num. 44. & 45. & quæst. 20. num. 13. *Ber. Rosi.*

Sequuntur addit. Excellentiss. Baiard.

§. BLASPHEMIA.

Fusè, latèque de blasphemia traditum fuit ab Addent. ad Statutum Parmæ, sub Rubr. de blasphemantibus Deum, vel Sanctos, vbi ad nauseam saturari quilibet poterit.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemiæ materia remissiuè.*
Et de percutientibus, ac deturpantibus Imaginẽ Dei, Sanctorum, Pontificis, aut Principis remissiuè. numero eod.
2 *Blasphemia quæ dicitur, quæ sit hæreticalis, quibus pœnis puniatur, quot sint species blasphemiæ, & quot modis dicatur quis blasphemare remissiuè.*
3 *Proijciens imaginem Christi, vel Sanctorum in terram de iure Canonico arbitrariè punitur.*
4 *Blasphemia an sit dicere*, al dispetto de Dio, *Deum tædeat, Deo displiceat, vel* Dio pouerinazzo.
5 *Blasphemantem non deferens puniendus est.*
6 *Blasphemans potest secretò denunciari ex Constitutione Iulij iij.*
Blasphemantes quibus pœnis afficiantur in statu Ecclesiastico remissiuè, nu. eod.
7 *Blasphemantium falsi denunciatores, & testes quomodo sint puniendi ex dicta Constitutione Iulij Tertij.*
Blasphemantes seipsos accusantes euitant pœnas temporales ex eadem Constitutione Iulij Tertij, numero eodem.
8 *Blasphemantium pœna quæ sit in Regno Neap.*
9 *Et quæ in Regno Franciæ.*
10 *Blasphemantium pœnæ diuersæ, remissiuè.*
11 *Tortura infertur in crimine blasphemiæ quamuis pœna per statutum, aut consuetudinem esset pecuniaria.*
12 *Blasphemans pluries eodem tempore, an vnica pœna sit puniendus, stante statuto, vel Principis edicto imponentibus varias pœnas pro diuersis vicibus.*
13 *Blasphemans Deum, & Sanctos eodem impetu vnica pœna est puniendus.*
14 *Testes singulares, & inimici non admittuntur in crimine blasphemiæ.*
15 *Blasphemanti potest imponi pœna à Tribunali laico, & ecclesiastico,*
Et quid in alijs delictis mixti fori, nu. eod.
16 *Blasphemia specialia remissiuè.*
Blasphemantes non admittuntur in Regno Neap. ad Gratiam, vel Compositionem, nu. eod.
17 *Blasphemans non punitur in practica ab vtroque Iudice.*
Delicta mixti fori non habẽt prauentionem in Regno Neap. nu. eod.
18 *Blasphemans incorrigibilis potest inquiri ab hæreticorum inquisitoribus.*
19 *Iudæus blasphemans quomodo excusetur, & à quo Iudice sit puniendus.*
20 *Blasphemia est mixti fori.*
21 *Blasphemans per iracundiam an excusetur.*
22 *Et de exceptionibus blasphemiæ remissiuè.*
Et quando quis dicatur iusto dolore motus ad iracundiam remissiuè. num. eod.
23 *Blasphemans, si statim se corrigat, blasphemiæ pœnam euitat.*
24 *Blasphemans vel homicida an excusetur à pœna temporali propter malam consuetudinem.*
Consuetudo an excuset à pœnis. num. eod.
25 *Blasphemans quot modis à pœna blasphemiæ se possit excusare, remissiuè.*
Blasphemans non potest gratiari ab Imperatore, nec à Rege, vel alio Principe, nec de plenitudine potestatis sub num. 16.

Omne

f *OMne conuitium.* Adde † in materia Blasphemiæ
vide eũdẽ Menoch.de arbitr.iud.cas.375.vbi mul
ta accumulauit,& Mascar.de probat.conclus.195.&
de his, qui percutiunt Imaginem Dei, & Sancto-
rum,& eas spurcauerint. Vide eũdem Menoch.cas.
376. Et de his, qui, data opera, Imaginem Summi
Pontificis, vel supremi Principis deturpant, vide
Bombin.q.7. vbi dicit, quòd si est consecrata Ponti-
fici, vel supremo Principi, est pœna mortis; quia te-
netur l.Iulia maiestatis. Et in materia Blasphemiæ vi
de etiam Ludo.Monal.de reprobat.sent.Pilati in prin
cipio & Boer.decis.301 & omninò Farin.in quæstio.
2 20. vbi † latissimè, quæ dicatur blasphemia, & quan-
do dicatur blasphemia hæreticalis, & quibus pœnis
puniatur, & quæ sint species blasphemiæ; & quot
modis dicatur quis blasphemare, vide Decian. in
3 tract.crim.lib.6.cap.2. tom. 2. & † proijcientes ima-
ginem Christi, & Sanctorum in terram de iure ca-
nonico arbitrariè puniuntur per tex.& glo.in c. cum
canonici,§.fin.ff de offi. ordin.in 6. * blasphemato-
res sunt infames, & ideo non sunt omni exceptione
maiores testes, non possunt iurare in lites, nec in su-
plementum probationis de iure communi, nec iura-
re, nec accusare de iure municipali, volentis credi iu-
ramento damnũ passi, vel creditoris, Plot.in l.si quan
do vers.blasphematores, nu.803.C.vnde vi.

e *Apud nos.* Adde, quòd D.Clarus refert, & sequi-
tur Mascar.de probat.in concl.194.nu.5. & similiter
4 † est blasphemia, dicere, Deum tædeat, & Deo di-
spliceat, & similia; scilicet, quando huiusmodi verba
sunt prolata super facto licito: secùs autem, si super
facto illicito, vt puta, si dicatur, displiceat Deo, quòd
fœnus exerceam, quòd adulterium committam, &
similia, ita tradit Couaru.in c.quamuis, §.7.num. 9.
vers. quinto idem de pract. & Menoch. de arbitr. in
cas.375.nu.11. est etiam blasphemia, dicere, *Dio po-
uerinazzo*, vt per Adden.ad Bertazz.cons. 553.versi.
ex his constat vol.2.

g *Pœna blasphemiæ.* Adde, † quòd nedum Blasphe-
5 mans est puniendus, verum etiam blasphemantem
non deferens, c.si quis per capillum 22.q.1. ibi si quis
autem talem hominem non manifestauerit, & do-
ctor.in c.nonulli extra, de Iud. Idem statuit Leo X.
in Const.11. vers.statuimus, & ordinamus in Bullar.
nouiter impresso fol.194. Et Iulius III. in Const.43.
vers.monendo tamen eos, in eodem Bullar. fol. 545.
6 vult etiam, † quòd quis possit secretè absque expres-
sione sui nominis denunciare blasphemantes, & dat
formam secretè denunciandi, & in dictis Constitu-
tionibus ponuntur pœnæ, quibus in statu Ecclesia-
stico Blasphemantes puniuntur, contra quos etiam
adest Constit.Pij Quinti in eodem Bullario fol.926.
7 Item † adde, quòd falsi denunciatores blasphe-
mantium, & falsi testes puniuntur iisdem pœnis,
quibus blasphemi, & vlterius ad triremis perpetuos,
Iulius III.d. const. 43. vers. Si qui (quod Deus auer-
tat) & ibi dicit, quòd blasphematores, se ipsos accu-
santes, euitant pœnas temporales.
8 Item † adde, quòd de Iure Regni Neap.per Const.
incip. blasphematoribus est pœna mutilationis lin-
guæ, & posteà per Pragmat.Ferdin.Reg.incip.*Consi
derando*, vltra linguæ abscissionem, adest pœna ter-
tiæ partis bonorum, & vltimo loco per Pragm. Phi-
lip.Reg.incip.*Perche molti ribaldi*, vltra alias pœnas
stabilitas per Reg.Pragm. adest pœna triremium per
quadriennium.
9 Item † adde, quòd de Iure Regni Franciæ pro pri-
ma vice mulctantur blasphematores; pro 2. 3. & 4.
duplicatur mulcta; pro quinta vice maximo cum vi
tuperio fustigantur, & impunè ab omnibus iniurian-
tur, & etiam mulctantur; pro sexta vice labrum supe-
rius cum ferro ardenti scindendum venit, ita quòd
dentes appareant; pro septima vice labrum inferius,
& pro octaua lingua scindenda erit. ita refert Cassa-
10 ne in consuet.Burgund.cat.68.num.59.& † de mul
tis alijs pœnis, quibus blasphemi puniuntur, vide De
cian.in tract.crim.lib.6.cap.6.tomo. 2.
11 Item † adde, quòd in isto crimine habet locum
tortura, etiam quod per statutum, siue consuetudi-
nem pœna blasphemiæ esset redacta ad pœnam pe-
cuniariam; nam attendenda est pœna ordinaria à iu-
re imposita, & non pœna à consuetudine, vel statu-
to minorata, quia in delictis origo, & causa originis
attenditur, & non finis, arg.l.3. C. ad macedon. &
pœna pecuniaria succedit in locum pœnę ordina-
riæ, ex quo sapit eandem naturam, l.fin. & l. sed & si
quis, §.quæsitum, ff. si quis caut. & ideo Bald. in l. si
cum, ff.eod.tit.in vlt. lect. tenuit, quòd si per statutũ
loco pœnæ corporalis subrogatur pecuniaria, nihil-
ominus dicitur pœna corporalis; & quòd non obstan
te minoratione pœnæ sit locus torturæ in hoc deli-
cto blasphemiæ tam atroci, in terminis tenuit Fabius
Monteleon.in prax.arbitrar.3.par.4.quæst.6.nu.758.
& Alex.Rom.super Pragm.de blasphemia num. 98.
vbi vterque eorum impugnat Gramm. in cons. 15.
nume.3.contrarium tenentem. Et Afflict. in Const.
Iustitiarij nomen num. 18. dicit, quòd pœnarum au-
gumentum, siue diminutiuo non mutant qualitatem
delicti. Et aliquando in tali delicto tortura ad pœnam
irrogari potest, vt per Boer.decis.301.nu.11.
12 Item † adde, quòd stante statuto, siue Principis
proclamationibus, quòd si quis blasphemauerit Deum,
vel sanctos, pro prima vice puniatur in decem; pro
secunda duplicetur; pro tertia fustigetur. Si quis eo-
dem impetu, & eodem tempore pluries blasphema-
uerit; vnicum delictum erit, & pro vnica vice puni-
ri debebit, Angul. in cons. 12. vol.1. Cæpo.in consi.
77.circa medium, quem refert, & sequitur Alciat. in
tract.de præsump.reg.2. præsumpt.6.num.4.& idem
tenet Couaru.var.resolut.c. 10, num. 8.lib.2. Petr. à
Plac.epit.delict.c.1.nu.18.in fine, & Farin.in quæst.
22.num.29. Sed Lazarus Sequr. in tract. suo de mo-
mento c.28.nu.16. distinguit in materia statuti, pro-
ut de iniuria; de qua distinctione habes infra in §.
iniuria in princ. ad quem te remitto in ver. puta si
quis.
13 Item † adde, quòd si quis blasphemauerit Deum
& Sanctos vno impetu, vnica pœna tantum est pu-
niendus, Bald.in l.si duo rei §.semel nume. 2. ff. de
arbitr. Marsil.in l. si in rixa num.21.ff. de sicar. Cępol.
consi. 77. circa med. & Alciat. de præsumpt. reg.3.
præsump.6 nu.4.
i *Reperio etiam.* Adde † videndum Mascar.in tract.
14 de probat.in conclus.194.& Gram.in consi. 15. nu.
12. vbi tenet, quòd inimici in hoc crimine non ad-
mittuntur, neque etiam testes singulares, Alex.cons.
72 nu.7.vol.1.
l *Hoc crimen blasphemiæ.* Adde, † quòd si blasphe-
15 manti imposita fuerit pœna per Tribunal laicale,
non tamen ecclesiasticum impeditur aliam impone-
re pœnam & hoc est speciale in hoc crimine blasphe
miæ, non autem in alijs criminibus, quæ sunt mixti
fori, Abb.in d.c.2. num. 4. de maled.& Fab. Montel.
16 in praxi arbitrali par. 4.nu.743. vbi ponit alia octo
specialia huius criminis, quæ tamen pro maiori
parte sunt in Regno Neap. per Pragmaticas Reg.
quarum altera est, quòd blasphematores non possint
admitti ad aliquam gratiam, siue compositionem;

sed quòd debeant puniri pœnis per dictas Pragm.
17 impositis, sed quòd Blasphemans † puniatur ab vtroque iudice, hoc non vidi seruari in practica in statu Ecclesiastico, nec in Regno Neap. quinimò in dicto Regno in delictis, quæ sunt mixti fori, non est locus præuentioni, quia prouisum fuit p Reg. Prag. Regis Philippi, incip. Reuerende vir. quæ est 3. sub tit. de iurisd. fol. 121. quòd Officiales ecclesiastici non exerceant iurisdictionem contra laicos, & per legem diuinam pœna blasphemiæ non potest remitti ab Imperatore, vel Rege, vel alio Principe, nec etiam de plenitudine potestatis Bald. & Comes Bened. de Ploris in consi. 6. nume. 5. inter consi. crim. diuers. tomo 2.

18 Item † adde, quòd Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt inquirere blasphemantes, præter quã in vno casu, videlicet, quando blasphemans monitus nollet desistere, & esset incorrigibilis, Affli. in const. inconsutilem 48. quem refert Carrer. in tract. de hæret. nu. 93. vers. item procedere possunt.

ſ *Sed pone quòd Iudæus.* Adde † Rui. in cons. 145.
19 col. 5. vol. 5. vbi tractat de excusatione Iudæorum blasphemantium, & vbi Ecclesia non habet iurisdictionem temporalem, iudæi non puniuntur, nisi per Iudicem secularem, secundum Alex. in cons. 99. nic allegato: sed ego vidi seruari contrarium, quòd etiam in locis subiectis ecclesiæ puniuntur à Iudicibus Ecclesiasticis, & credo hanc esse rationem, quia crimen
20 † blasphemiæ est mixti fori, vt per Boss. in titu. de inquisit. num. 132. & nonnulli tenuerunt, puniendos esse per Inquisitorem; sed hoc latissimè habetur per Adden. ad Bertaz. in con. 250.

m *Excusari potest.* Adde, † quòd hoc procedit, quan-
21 do quis iracundia, & iusto dolore motus blasphemat, vt per Foller. in pract. censuali, in verb. Nicolaus Episcopus, nu. 56. cum seq. Tiraquell. de pœn. temper. causa 1. nu. 14. cum pluribus sequent. vbi refert Dec. in cons. 163. vers. non debet illud dictum de blasphemia, dicentem, non dici propriè blasphematorem, qui in ludo forte blasphemauerit, dum iratus esset, & per Fab. de Monteleon. in pract. super 4. literis ar-
22 bitralibus par. 4. num. 72. vbi † ponit exceptiones in crimine blasphemiæ; & multa exempla, quando quis dicatur iusto dolore motus ad iracundiam; vide etiã Menoch. de arbit. Iud. casu 375. num. 33. & ea, quæ posui in d. quæst. 60, in vers. est etiam ita breuis furor.

23 Item † adde, quòd si quis statim se corrigat, puta, dicendo, *Dio mi perdoni*, percutiendo pectus, vel os, vel aliquid simile agendo ex subita correctione, pœnam euitaret blasphemiæ, quia esset euidens argumẽtum, quòd ex lubrico linguæ blasphemauerit, Alex. consi. 15. ante fin. vol. 3. Fely. in c. auditis, col. 18. de præscript. Gerard. sing. 83. Soc. in cons. 101. & Cepoll. cons. 79.

24 *Item excusari potest.* Adde, † quòd mala consuetudo excusat à pęna temporali, etiam homicidij, non autem æternali, Cremens. sing. 149. mos puerorum, Anchar. & alij doct. in cap. cum venerabilis de consuetud. Rom. sing. 19. an consuetudo; & intelligi de consuetudine publica, quæ excusat, dummodò non sit contra ius diuinum, vel naturale, & non sit per Principem, vel legem abolita, quia tunc non excusat, Tiraq. de pœn. temp. cau. 42. vbi plene hanc materiam tractauit, & posset excusari à blasphema, vt minùs puniatur; Et ideò vide eum, qui multum diffusè hanc materiam tractauit; sed Bero. in consil. 90. per totum vol. 3. tenet, quòd consuetudo à pœna legis excusat, etiam quòd consuetudo per legem Principis abrogata fuisset, si ante, & post dictam legem consuetudo seruata fuerit; & quod hoc procedat in licitis, non autem in illicitis, vt est in ludo prohibito. Vide etiam Gram. in cons. 15. nu. 12. & Mascard. de probat. in concl. 194. num. 9. vbi tenet, quòd consuetudo excusat à rigorosa pœna: sed contrarium est verius, quòd non excusat, quia in his, quę de se, & sui natura, mala, & detestabilia sunt; & præsertim contra ius diuinum; consuetudo, etiam quòd totus mundus illa vteretur, non excusat, c. flagitia, 32. quæst. 7. Calcan. cons. 28. col. 5. Gabr. comm. concl. lib. 7. concl. 8. nume. 27. Felyn. in c. ea, quæ de Symon. & latè Farinac. quæst. crim. in q. 20. num. 44.
25 cum sequen. & † quot modis blasphemans à pœna blasphemiæ se excusare possit, latè habetur per Decian. in tract. crimin. cap. 5. tomo 2.

§. FALSVM.

SVMMARIVM.

1 *Falsi crimen est publicum. versi. Sciendum.*
2 *Falsitas circa multa committi potest.*
3 *Falsitas circa testes multis modis committitur, vers. Et imprimis.*
4 *Subornans testes an dicatur falsum committere ver. Subornans.*
5 *Et an credatur testibus dicentibus se ad preces alicuius falsum deposuisse.*
5 *Producens falsos testes, an dicatur falsum committere. ver. Producens falsos.*
7 *Et an stante statuto puniente producentem falsos testes puniri debeat producens vnum tantummodo testem falsum. versi. Conuincitur etiam.*
8 *Testis falsum deponens dicitur falsum committere. versi. Scias tamen. Remissiuè.*
9 *Et quid si deponat in iudicio contrarium eius quod prius dixerat extra iudicium.*
10. *Et quid si deponat contrarium eius quod dixerat in alio iudicio. versi. Sed quid si testis.*
11 *Et quid si duo testes inuicem sibi contradicant, an sint de falso puniendi. ver. pone testis.*
12 *Et an dicta testium sint inter se concordanda, vt euitetur falsum. ver. Tu scis.*
13 *Testis deponens super negatiua est suspectus de falso.*
14 *Testis deponens falsum, non circa factum principale, sed circa alia extrinseca, non potest puniri de falso versi. Sed quid è conuerso.*
15 *Si testis neget dixisse prout scriptum reperitur, cui magis credendum sit, notario, an testi. versi. Pœna autem.*
16 *Testis qui falsum deposuit sine iuramento, an possit puniri de falso. versi. Vtens dicto.*
17 *Ad hoc vt testis dicatur falsus, an requiratur, quòd probetur ipsum fuisse corruptum. ver fabricans.*
17 *Et quid è conuerso: nunquid sufficiat probare, quòd fuit pecunia corruptus, absque eo quod probetur falsum deposuisse. ver. Producens etiam.*
19 *Pœna testis falsi quæ sit. versi. vtens falso.*
20 *Vtens dicto falsi testis dicitur falsum committere. versi. Notarius autem.*
21 *Fabricans falsum instrumentum dicitur falsum committere.*
22 *Et quæ sit pœna notarij fabricantis falsum instrumentum. ver. Pariter etiam.*
23 *Producens falsum instrumentum dicitur falsum committere. ver. Adde quod Notarius.*

24 *Vtens*

24 *Vtens falso instrumento scienter dicitur falsum committere. vers. vtens falso.*
25 *Et quomodo hoc casu conuinci possit de scientia.*
26 *Et an puniatur eadem pœna, ac si illud fabricasset.*
27 *Notarius ponens in instrumento, quòd interuenit pretij numeratio, licet reuera pecuniæ non fuerit numeratæ, incidit in pœnam falsi. versic. Notarius autem.*
28 *Notarius scribens in instrumento, Rogauit Titius, spopondit Mæuius, cum tamen Titius esset absens, incidit in pœnam falsi. versic. Sic etiam.*
29 *Notarius conficiens instrumenta super re illicita, incidit in pœnam falsi. ver. Adde quod Notarius.*
30 *Notarius negans se rogatum de instrumento, de quo re vera fuit rogatus, punitur pœna falsi. vers. Item Notarius.*
31 *Falsificans literas Principis punitur pœna falsi. ver. Sunt, & alij.*
32 *Abradens instrumentum, dicitur falsum committere ver. Abradens.*
33 *Aperiens literas alienas, & illas ostendens aduersario, incidit in pœnam falsi. ver. Aperiens.*
34 *Ascribens sibi legatum in testamento alieno, punitur pœna falsi. ver. Adscribens.*
35 *Et quid in testamento nuncupatiuo.*
36 *Prohibens aliquem testari, incidit in crimen falsi. ver. Prohibens aliquem.*
37 *Vendens eandem rem duobus, incidit in pœnam falsi. ver. Vendens eandem.*
38 *Suspicio falsi pro veritate habetur. ver. Trita est.*
39 *Et quid ad puniendum criminaliter.*
40 *Quæ sit pœna falsi. ver. Sed quæro.*
41 *Falsitatem committens circa testes, instrumenta, vel alia causæ, an causam ipsam amittat. ver. Item propter.*
42 *Falsitas an possit committi sine dolo. versic. Excusatur.*
43 *Falsum non dicitur, id quod adiuuatur primordio veritatis. ver. Præterea excusatur.*
44 *Falsitas nemini præiudicans, an sit punibilis. versic. Item excusatur.*
45 *Iudex omni studio & interpretatione curare debet, vt falsum euitetur. vers. Item debet.*
46 *Falsificans monetam qua pœna puniatur. vers. Dixi etiam.*
47 *Radens, aut minuens monetam, qua pœna puniatur. vers. Radens autem.*
48 *Expendens falsam monetam, qua pœna puniatur. ver. Expendens.*
49 *Quæstio falsi facit silere causam homicidij.*
50 *Producens falsos testes si condemnetur de falso, non præiudicatur testibus, nec è contra.*
51 *Testis deponens in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium conuincitur de falso.*
52 *Fides in testibus est arbitraria.*
53 *Deponens se non recordari gestorum eodem contextu, dicitur suspectus de falso.*
54 *Testes quando præsumantur scienter, vel ignoranter falsum dixisse.*
55 *Cautela pro vtente falsis testibus, vel instrumentis.*
56 *Impugnans instrumentum de falso, & succumbens, an aliquid perdat.*
57 *Notarius mutans signum suum, tenetur pœna falsi.*
58 *Notarius non tenetur exhibere prothocollum de instrumento in actis non exhibito illud de falso arguere volenti.*
59 *Procuratores, vel aduocati ostendentes aduersarijs iura suorum clientulorum incidunt in pœnam falsi.*
60 *Ad probandam falsitatem admittuntur testes alias inhabiles.*
61 *Testis recipiens pecuniam non tamen falsum deponens, an puniatur.*

a FAlsi *a* crimen grauissimum est: & propter eius
1 frequentiam solet à legibus, & statutis grauiter
puniri: & connumerantur inter publica delicta, non
modo si agatur de testamento falso, sed etiam quocunque
alio instrumento. Et ideo quilibet de populo,
etiam si particulariter eius non intersit, poterit de
falso accusare. dixi supra hoc eodem lib. §. 1. versiculo,
sed nunquid.

b Sciendum *b* est, quòd falsitas circa multa, & mul-
2 tis modis committi potest. Potest enim committi circa
testes, circa instrumenta, & scripturas, circa monetam,
&c.

c Et in primis quidem circa testes potest falsitas cõ-
3 mitti. Primo, subornando testem ad dicendum falsum
testimonium. Secundo, producendo in iudicio
d *d* testem falsum. Tertio, dicendo falsum testimonium
Quarto, vtendo dicto ipsius testis falsi.

e *e* Subornans autem testes ad dicendum falsum di-
4 citur falsum committere, sicut & ipse testis falsum
deponens.

5 Sed nunquid est danda fides ipsis testibus dicentibus
se precibus alicuius falsum testimonium perhibuisse?
Respond. quòd non. Et est communis opin.
vt dicit Dec. consil. 189. post num. octauo, versic. Primo
quia: quem refert Roland. consil. 16. num. 7. lib.
1. & Bossi. in titu. de inquisit. num. 42. secundum quã
in facti contingentia consuluit Ruin. consil. 146. 147
lib. 5. Natta consil. 298. Sunt enim socij criminis, &
periuri; merito non debet eorum dictum neque etiã
sufficere ad inquirẽdum, iuxta ea quæ dixi intra hoc
eod. lib. 5. fin. quæst. 21. vers. Dictum socij, & versic.
Sias tamen. Sed quicquid sit de iure, consuetudo obseruat
contrarium, quòd scilicet credatur huiusmodi
testibus ita dicentibus, quo ad hoc vt contra eos, à
quibus asserunt se subornatos, procedatur ab inquisitionem,
vt attestatur Boss. in loco præalleg. num. 46.
f Et *f* practica est, quòd confirment eorum dictum in
g tortura, deinde procedatur contra nominatos. *g* Quinimo
idem Bossi. in titu. de iudic. num. 156. circa fin.
dicit, quòd creditur etiam ad torturam, modo aliquod
aliud adminiculum concurrat. Et subdit quòd
ita communiter seruatur. Et ita ego etiam multoties
vidi seruari.

h Producens *h* falsos testes scienter dicitur & ipse
6 falsum committere, vt declarat Bald. consil. 106. in 2.
dubio, lib. 3. & consil. 446. libro quinto. Et reperio,
quòd Senatus in facti contingentia iussit poni ad catenam
infamem quendam Blasium Axcardum, qui
produxerat testem falsum pro filio suo, etiam grauiter
vulnerato, 11. Decemb. 1543. P.N.

7 Pone, stat statutum quod punit producentem falsos
testes: modo aliquis producit tãtummodo vnum
testem falsum: nunquid dicetur incidisse in pœnam
statuti? Respond. quòd sic. Et ita communiter tenetur,
vt dicit Iason. in l. Gallus. §. quòd si is, in secunda
lectura, ff. de liber. & posthum. Et ita practicatur,
vt dicit Ang. in l. prætor. §. homines, in fi. ff. vi bonor.
raptor.

i K Testis, *i* qui falsum testimonium *K* deponit in iudi-
8 cio, dicitur falsum committere. l. 1. ff. de falsis, cap. 1.
l de crim. falsi. Et si quidem dolo malo deposuit *l* cõtra
innocentem, punitur tanquam homicida. l. 1. in
princ. ff. ad l. Corn. de sicar. Et ita in facti contingen-
tia

etia Senatus iussit fercis suspendi quendam Cerrutum
& alium testem, qui in causa criminali falsum testi-
monium ad offensam deposuerat, 27. Septemb. 1548
P. N. Quod ēt pluries seruatū fuisse per parlamentū
Paris. refert Papo. libr. 22 titu. 13. arresto. 1. Non ta-
men semper Senatus solet hac seueritate vti, sed quan
doque etiam mitius agitur, prout in quodam Baltra-
mino de Beluardo, qui transmissus fuit ad triremes
per decennium, 30. Ianuar. 1555. D. P. & Francisco
Pineta, qui fuit tantummodo fustigatus, 27. Octobr.
m 1558. P. N. *m* Si vero deponat ad defensam, incidit
in pœnam falsi, quæ est deportatio cum publicatione
bonorum, vt dixi infra vers. sed quarto. Sed quia ho-
die (vt ibi dixi) deportatio non est in vsu, debet pu-
niri pœna extraordinaria arbitrio iudicis. Et ita in fa
cti contingentia consuluit Alexand. consil. 55. libr. 7.
Et secuta est iudicando Curia Neapol. quæ condem
nauit ad triremes ad tempus, quendam, qui falsum de
posuerat ad defensam, vt refert Gramma. voto 5. &
super constit. Regni. fol. 116. colum. tertia, vbi in hac
materia valde eleganter loquitur. Testibus autem fal
sum deponentibus in causa ciuili quandoque ampu-
tatur lingua, plerunque etiam fustigantur, secundum
causæ, & personarum qualitatem.
n Conuincitur autem testis de falso, *n* in primis si
ipsemet fateatur falsum deposuisse. nulla enim maior
est probatio, quàm proprij oris confessio. Item si ip-
semet contraria dixerit.
o Et *o* in hoc proposito scire debet, quòd aut testis
p deponit in iudicio *p* contrarium eius, quod dixerat
9 extra iudicium, & tunc non dicitur falsarius, & con-
sequenter etiam neque potest de falso puniri. Et est
communis opinio. vt dicit Alexand. consil. 74. num.
octauo, libro primo. Didac. in repetit. cap. quamuis,
fol. 55. post num. 5. vers. sed, & si quis, de pact. libr. 6.
q Et *q* late dixi infra hoc eod. lib. §. fin. quæst. 53. versic.
Primus casus.
10 Aut vero deponit in vno iudicio contrarium eius
quod dixerat in alio iudicio, & hoc casu debet puni-
ri tanquam falsarius. Et est communis opinio. vt di-
cit Camer. in suo consilio matrimoniali posito post
consil. Zabarel. num. 3. Aut deponit in vno iudicio
contrarium eius, quod prius dixerat in eodem iudi-
cio, & pariter puniendus est de falso. Et in hoc om-
nes cōueniunt, vt ait Didac. lib. 2. resolutionem, cap.
13. post numer. octauo, vers. cæterum est. Sed in hoc
proposito videnda sunt ea, quæ dixi in dicta quæst.
r 53. vbi diffusius scripsi, & hic non repeto. *r* Conuin
citur etiam testis de falso per alios testes numero plu
res, qui contrarium deponant.
s Sed *s* pone quòd duo testes tantum inter se contra-
11 dicant, nunquid erunt puniendi de falso? Respon.
aliqui tenet, quòd sic. Et hanc dicit esse communem
opinionem. Aret. consil. 71. num. tertio, quem refert
Bossi. in tit. de tortura testium, num. 35. & in tit. de fal
t sis, num. 20. *t* Sed certè ego non credo, quòd hæc o-
pinio sit neque communis, neque vera; quia si neu-
tri eorum creditur, quo ad hoc vt probent secundum
communem opinionem, vt dixi supra, lib. 2. §. Testis
multo minus erit vni credendum contra alium, vt il
le puniatur de falso. Bene potest & debet iudex hoc
casu super ipsa contrarietate diligēter inquirere, quis
u eorum falsum dixerit. *u* Et etiam vbi tales testes es-
sent aliàs suspecti, vel malæ conditionis, possent su-
bijci torturę, prout se vidisse practicari affirmat Boss.
in d. titu. de falsis, num. 24. Quod tamen intelligendū
est cum grano salis, vt scilicet Iudex priusquam ad ta
lem actum torturæ deueniat, diligenter animaduer-
tat, ne destruat intentionem fisci, vel indebite lædat
ius partis; & videat an dictum vnius ex ipsis testi-
bus coadiuuetur alijs præsumpt. & similia, in qui-
bus versabitur multum religio ipsius iudicare de-
bentis.
x Scias *x* tamen quod dicta testiū sunt inter se, quan
y tum fieri potest *y* concordanda, & euitetur falsum,
12 vt dixi in d. §. testis. & hoc non modo si plures te-
stes inter se contradicant, sed etiam si vnus testis vi-
deatur sibiipsi contrarius.
y Solet *y* etiam dici, quòd testis deponens super ne-
z gatiua, est *z* suspectus de falso. nam regulariter ne-
13 gatiua est improbabilis, vt dixi infra hoc eod. lib. §.
fin. quæst. 52. vers. Scias autem. Scias tamen quòd te-
stis ex eo solo, quòd deponat super negatiua, non po
test puniri de falso. Et est communis opin. vt attesta
aa tur Boss. in tit. defens. reorum, num. 43. *aa* Quod in-
tellige, nisi per alias probationes conuincatur falsum
bb deposuisse. potest tamen puniri pęna *bb* extraordina
ria ob temerariam assertionem. Et ita tenent commu
niter Scribentes, vt dicit Cagnol. in l. vnica, num. 38.
ff. si quis ius dicen. non obtemp. Scias etiam, quòd in
cc dubio *cc* verba testis sunt intelligenda, vt talis falsitas
quam incurrit testis deponens super negatiua, euite
tur. Ita colligitur ex gloss. in l. iurisgentium. §. quod
fere, in verbo, Contrarium probetur, ff. de pact.
quam dicit esse communiter approbatam, Curt. iun.
in d. l. vnic. in princ. nume. 9. Faciunt quæ dixi infra,
versic. Item debet.
dd Sed *dd* quid si testis non deposuerit falsum circa fa
14 ctum principale, nec circa qualitates substantiales,
ee sed *ee* circa alia extrinseca; nunquid poterit puniri
de falso? Respon. quòd non. ita dicit Bald. in l. si ex
falsis, circa fin. C. de transact. & ita communiter con
cluditur, vt dicit Alexand. consil. 88. num. 19. libr. 5.
Potest tamen puniri pęna Stellionatus secund. Iacob.
But. in l. Lucius, ff. de his, qui no. infa. Et idem dicunt
omnes Doctor. teste Marsil. consil. 70. num. 11.
ff Pone *ff* testis negat se dixisse, prout notarius scri-
15 psit; notarius verò asserit testem ita dixisse, vt scri-
ptum est; cui magis est credendum? Respon. quòd
regulariter magis creditur notario, vt dixi infra hoc
eod. lib. §. fin. quæst. 53. vers. quintus est casus. Sed
quantum ad hoc, vt notarius vel testis puniantur de
falso, non creditur neque notario contra testem, ne-
gg que *gg* testi contra notarium. Ita tenuit Spec. in titu.
de teste. §. 1. vers. Sed pone iudex. Et ita concluditur
per omnes, vt dicit Alexand. consil. 74. num. 12. libr.
1. ita etiam communiter concludi attestatur Rimin.
consil. 56. num. 2. Et ita reperio decisum fuisse in fa-
cti contingentia per consil. Neapol. teste Capic. de-
cis 94. in causa Ioan. Pauli. Dicit autem Pract. Millei.
fol. 83. num. 46. quòd hodie de consuetudine ad abū
dantiorem cautelam iudices solent, imò tenentur, a-
cta, & processus criminales signi sui, aut chirographi
munimine comprobare vnà cum scriba, seu notario.
Sed hoc apud nos non seruatur. Bene solent quan-
doque iudices in causis arduis facere quod testes ip-
si post eorum depositionem, manu sua attestationes
hh suas subscribant, quod satis placet. *hh* Hæc autem
omnia intellige, vt procedant quando in ipso exami
ne nullus præsens fuisset, præter ipsos notarium, &
ii testem. *ii* Sed si vltra notarium fuisset etiam præsens
iudex, tunc absolutè statur ei, quòd reperitur scriptū,
quicquid testis postea dicat.
KK Tu *KK* scis, quòd dictum testis non probat, nisi
16 sit iuratus, vt dixi in dicto §. testis; modò aliquis
dixit falsum testimonium non iuratus; nunquid po-
ll terit argui de falso? Respon. *ll* quòd poterit puniri
mm de falso *mm* perinde ac si iurasset. ita dixit Barto. in

l. si

in l. si quis legatum, num. 3. & sequen. ff. de falsis. Et est communis opin. vt dicit Alex. in l. Edi. §. cũ autem nu. 6. ff. de edendo, Curt. sen. in tract. de testibus conclus. 15 num. 34. licet enim testis non iuret nontamẽ propterea dicitur eius depositio esse sine forma, vt declarat Bartolus ibi; merito est puniendus. Quò ad hoc tamen an iuramẽtum sit de forma, vel ne, vidẽda sunt ea, quæ dixi in d. §. testis. Et est intelligenda hæc conclusio, vt procedat, modo talis falsitas quam deposuit testis non iuratus, sit nocibilis; alias enim non esset de falso puniendus, saltem pœna ordinaria, iuxta ea quæ dixi infra vers. Item excusatur.

17 Quæro nunquid ad hoc, vt testis dicatur falsus, sufficiat probare quòd dixit falsum in sua depositione,
oo an autem debeat oo etiam probari, quòd fuerit corruptus. Respon. quòd sufficit probare testem falsum dixisse, absque eo, quòd probetur, quòd pecunia vel alio modo corruptus falsum deposuerit. ita dicit glo. in cap. licet causam, in glo. 2. circa med. de probat. Et hæc opin. communiter tenetur, vt dicit Imola in l. Diuus, col. 1. in gl. in verbo corruptus, ff. de re iudic. Hanc etiam dicit esse communem opin. Soc. iun. consil. 40. num. 9. lib. 2. Menchac. controuer. vsu frequen-
pp tium, cap. 36. num. 10. pp nisi tamen pars vtrunque simul dixerit, scilicet quod testes corrupti falsum dixerint, nam eo casu vtrunque probare tenetur secundum communem opin. vt ibi per Menchac. cui tamen hæc differentia non placet, prout neque etiam placet mihi. Si verò pars non vtrunque simul, sed copulatiue deduxerit, quia scilicet dixerit testes corruptos fuisse, & falsum deposuisse, eo casu sufficit alterum probare. Et hæc est communis opin. vt attestantur Scribentes in d. l. Diuus, quos refert Menach. in loco præallegato, num. 14.

qq Sed quid è conuerso, qq nunquid sufficit proba-
18 re, quòd testes acceperunt pecuniam pro testimonio dicendo, absque eo quòd probetur ipsos falsum deposuisse? Respon. Bar. in l. 1. in princ. post gl. in verbo aduocationem, ff. de falsis, & in d. l. Diuus, nu. 7. ff. de re iud. tenuit quod eo ipso quod probatur testem accepisse pecuniam pro testimonio ferendo, possit puniri de falso. Et hanc opinio. dicit sequi communiter Doct. Anan. in c. 1. num. 15. de falsis, Menchaca controuer. vsu frequentium, c. 36. num. 6. illam etiam dicit esse magis communem Didac. in rep. d. c. quamuis fol. 57. col. 3. licet dicat illam sibi non placere. idem attestatur Nunius de los corregidores, fol. 238. nu. 18. in fin. Alij dicunt, quòd ex eo non probatur falsitas testis quo ad illum, qui dedit pecuniam. Et ait Dec. in d. c. licet causam, num. 20. de probat. & consi. 189. paulo ante nu. 12. quod ita tenent communiter Doct. et. quem refert. Bott. in titu. de falsis, num. 168. & in tit. de oppos. contra testes, num. 148. & Viuius in lib. 1. communium opin. fol. 299. vers. testium solam corruptelam. Ego verò sic dico; Aut apparet testem, qui pecuniam accepit, falsum deposuisse; & superfluum est quærere, an sit propter corruptionem de falso conuictus, cum sit de falso testimonio omnino puniendus.
rr Aut rr apparet ipsum veritatem dixisse: & hoc casu
rr ego non video quomodo possit rr puniri de falso, ex quo constat ipsum non dixisse falsum, & ideo dicerẽ posse puniri aliqua pœna extraordinaria, ex quo turpiter accepit pecuniam pro eo quod tenetur gratis facere. & hoc, nisi accepisset pro suis expensis vel ope-
ſſ ris; nam eo casu potuit ſſ licite accipere. Aut vero dubitatur, numquid falsum, aut verum dixerit; & eo casu negari non potest, cum sit valde suspectus, quod falsum dixerit. Et ideo crederem quod posset iudex illum torqueri facere super falsitate principalis depositionis; & deinde etiam illum punire extra ordinem propterea quòd pecuniam turpiter accepisset, vt supra dixi.

tt Pœna autem testis falsum deponentis de iure ca-
19 nonico est in clerico depositio, & detrusio in monasterium, c. si Episcopus, 50. distinctione; De iure ciui
uu li est uu pęna falsi de quo dixi infra vers. sed quæro.
xx Item xx testis falsus tenetur vers. partem de omni damno contingente propter illud falsum testimoniũ, secundum regulam, quam tradit glo in cap. presbyterum, in glo. fin. de homicid. Hoc tamen intellige, vt procedat in foro contentioso; secus autem in foro cõscientiæ. nam in hoc foro non tenetur nisi de falso testimonio, non autem de damno ex illo subsequente. Ita singulariter dixit Vinc. in c. 1. de custod. euchar. quem sequuntur communiter Doct. vt dicit Corset. in suis sing. in verbo, Testi. vers. si aliquis. Quod no-
yy ta quia de facili quis responderet yy contrarium.
zz Vtens zz dicto falsi testis, dicitur falsum commit-
A tere. Quod intellige, A si sciens testimonium esse
20 falsum eo vtatur; alias secus. Et quia scientia est difficilis probationis ideò inuenta est illa practica, qua quotidie vtuntur aduocati, & procuratores, quia faciunt partem, quæ producit testem, interrogari, an velit vti dicto ipsius testis, cum termino ad liberandũ.
B Et B si in eo termino respondeat se velle vti, tunc ha
C betur pro sciente, vt dixi infra vers. Vtens falso. C Et istud interrogatorium est de consuetudine. vt dicit Rim. consil. 569. num 5. vbi consuluit, quòd iudex inquirens non potest hanc interrogationem facere. Quod nota.

D Fabricans D falsum instrumentum dicitur falsum
21 committere.

22 Pęna autem notarij fabricantis falsum instrumentum de iure communi est pęna falsi, de qua dixi infra vers. sed quæro; De iure autem Longobardorum, erat pęna amputationis manus dextræ. Et hęc pęna etiam hodie seruatur, vt attestatur Gand. de malef. in rubr. de falsar. no. 3. quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Falsario, post num. 48 & Rolan. consil. 38. nu. 16 lib. 1. & Capic. decis. 155. nu. 5. licet dicat, quòd ille notarius fuit suspensus propter constitutiones vtriusque Regni, quæ puniunt hoc crimen vltimo supplicio. In hoc tamen Ducatu pro prima falsitate notarij, vt plurimum puniuntur citra mortem: sed si plures committant, igne comburuntur, prout vidi in facti contingentia condemnatum ad ignem quendam Ant. Gayanellum 6. Iun. 1545. & alium de Applanijs 27. August. 1548.

E Producens E falsum instrumentum dicitur falsum
23 committere, si sciebat illud esse falsum.

F Vtens F falso instrumento dicitur falsum commit-
24 tere. l. maiorem, C. de falsis. Et ita in facti contingentia consuluit Bart. consil. 54. maximè, num. 16 & seq.
G lib. 3. Scias tamen quòd ille, G qui vtitur falso instru
G mento, non punitur, G nisi sciens illud esse falsum, eo vsus fuerit.

25 Et quia scientia difficile probari potest, nisi per cõ-
H iecturas, vt dixi infra lib. 7. §. probatio: H ideo in practica inuentus est modus ad illam probandam saltem præsumptiuè, s. interrogando producentem an velit vti ipso instrumento, cum termino ad respõdendum;
H Et H si in eo termino responderit velle vti I punitur
I de falso tamquam scienter producens, vt dixi supra,
K vers. vtens dicto. Et scias K quòd statuto dicto termino, tenetur clare respondere, & sine vlla conditione,
L vel adiectione, an velit vti L vel non. & hoc siue sit factum proprium, siue alienum, & siue possit de eo verisimiliter esse instructus, siue non. Et est cõis opi.

vt dicit

vt dicit Bos. in tit. de falsis, nu. 155. Bene verum est q̃
si agatur de facto alieno, de quo non sit verisimiliter
instructus, iudex debet illi (si eam petat) concedere
longiorem dilationem ad respondendum, quàm si
ageretur de facto proprio. Et ita vsu obseruatur.
M *M* Scias etiam, quod ille qui vtitur falso instrumē-
26 to, mitius punitur, quam ille qui illud fabricauit, vel
fabricari fecit: nam solummodo punitur pęna relega-
tionis. Et ita communiter tenetur, vt dicit Sal. in l. si
veteris, nu. 4. C. de fid. instr. Fabricans autem punitur
pœna falsi ordinaria, quæ est deportatio cum publi-
catione bonorum.
N *N* Notarius autem non modo fabricando falsa in-
27 strumenta dicitur falsum committere, sed et si in in-
O strumento *O* aliquid apponat, quod verum non sit,
puta si in instrumento mutui apponat verbum Nu-
merauit, cùm tamen tempore celebrati contractus
nulla pecunia fuerit numerata. Et ideo debet puniri
de falso, ita dicit gl. in l. ex cautione, in g. insigna ff. de
pac. quam sequuntur omnes, vt dicit Alex. in l. præ-
dia, nu. 4. ff. de acq. pos. Hanc etiam dicunt esse cō-
munem opi. Scribentes, in l. singularia, ff. si cer. pet. &
in specie Ias. nu. 48. qui dicit q̃ totus mundus eam se-
quitur, & Dec. nu. 33. quem refert Diaz. reg. 492. Et
licet Bar. in d. l. prædia nu. 3. post Iac. But. videatur te-
nere q̃ illud verbum numerauit, possit etiam verifi-
cari in actu ficto, illa tamen opi. communiter damn-
natur, vt dicit Alex. in ea. l. singularia, post nu. 33. quē
refert Dec. ibi, post nu. 33. & Foller. in pract. crim. fo.
126. nu. 60. Idem dicit Cur. Iun. in ea. l. singularia, nu.
36. Non n. debet notarius conficere instrumentū, nisi
de ijs, quæ sensu corporis tūc percipit, secundū doct.
Bar. in auc. si quis in aliquo, circa fi. C. de edendo,
quam dicit esse communiter approbatā, Cur. Iun. in
d. l. singularia post nu. 36.
P *P* Sic etiā si notarius scripserit in instrumento, Ro-
28 gauit Titius, spopōdit Mæuius, & probetur q̃ tēpo-
Q re cōfecti instrumētj Titius *Q* erat absens, proculdu-
bio incidit in pęnam falsi. ita sentit Bar. in l. iurisgen-
tium, §. q̃ fere, ff. de pact. quam sequuntur communi-
ter Doctores, vt attestatur Rip. in l. 1. in prin. nu. 3. ff.
de verb. ob. Licet n. quis possit interrogare, & alius
respondere ex interuallo, tamen cum in instrumento
apponatur locus, & tempus præcisum, non debet no-
tarius vt dixi, ponere in instrumento nisi ea quæ p-
cipit sensu corporis tempore confecti instrumenti:
R *R* alias incidit in crimen falsi.
S *S* Pariter etiā notarius omittens apponere solenni-
tates requisitas in instrumento, de quo est rogatus in-
cidit in pœnam falsi. Et ita magis communiter tene-
tur, vt dicit Corne. cons. 53. in litera G. lib. 4. Scias ta-
T men quod propter hoc non punitur de falso, *T* nisi in
casibus a iure expressis. Et hæc est commu. opin. vt
dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Falsario, in fi.
quem refert Pract. Conradi, fol. 393. nu. 10.
V *V* Adde, quod notarius conficiens instrumentum
29 super re illic ta. extra casus à iure permissos, incidit
in pœnam falsi, ita tenet Bar. in l. 1. vers. Venio ad ter-
tiam. C. de petit. bon. subla. lib. 10. cuius opi. ab om-
nibus approbatur, vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in d.
verbo, Falsario, nu. 46. quem refert Pract. Conradi, fo.
363. num 9. insi.
X *X* Item notarius negans se esse rogatū de instrumē
30 to, de quo re vera fuit rogatus, punitur pœna falsi, ita
tenent cōmuniter scribētes, vt dicit Cur. Iun. in l. qui
accusare, post nu. 12. C. de edendo. Quod intelligo,
nisi notarius esset vir bonæ opinionis, & factum esset
tam ante longo tempore ipsum instrumētum: nam eo
casu esset excusandus: quia ex cursu longi temporis
præsumitur obliuio, vt dixi infra, lib. 7. §. possessio. Be-
ne verum est q̃ si pars faceret statui notario terminū
ad respondendum an esset de eo rogatus, & negaret:
dicerem illum non esse à pœna falsi excusandum.
Y *Y* Sunt etiam *Y* alij casus, in quib. falsum commit-
Z tur: puta, falsificando literas *Z* Papæ, Regum, &c. Et
31 nota quod clericus cōmittens crimen in literis Apo-
stolicis, statim est degradandus, & tradendus curię se-
culari, vt dixi infra §. fin. q. 36. vers. Scias etiam, &
versic. Videmus etiam.
AA *AA* Abradens instrumenta dicitur falsum cōmit-
32 tere. Et scias q̃ de abrasione facta in literis confirma-
torijs principis, vel in literis de iustitia, idem iudica-
tur, quod de rasura alicuius instrumenti. Et est com-
munis opi. vt dicit Affl. ct. decis. 404. post nu. 4.
BB *BB* Aperiens & desigillans literas alienas, vt illas
33 ostendat aduersario, committit crimen falsi, ita tenet
Bar. in l. Titio, nu. . . ff. ad munici. Et est cōmunis opi.
vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Falsario, nu.
10. quem refert Pract. Conradi, fol. 392. col. 2. in prin.
CC *CC* Adscribens sibi legatum in testamento alieno,
34 punitur pęna l. Cor. de falsis. quæ est deportatio, &
bonorum publicatio. l. 1. §. fi. ff. ad l. Corn. de falsis, l.
Senatusconsulto, C. de ijs qui sibi adscrib. Et hoc ex
dispositione Senatusconsulti Liboniani, vt ibi. Hoc
autē Senatusconsultum de plano procedit, quando te-
stamentum de quo agitur, fuit confectum in scriptis,
& sic per ipsam solam scripturam potest veritas vo-
luntatis probari, prout etiam aperte loqui videntur
verba ipsius Senatusconsulti. Sed quid in testamento
nuncupatiuo, quod conficitur coram testibus, propte-
reaq; videtur cessare suspicio, ex quo voluntas potest
etiam per ipsos testes probari? Resp. q̃ etiam in tali
testamento locum habet dispositio dicti Senatuscon-
sulti. Ita tenuit Dyn. quem communiter Doctores se-
quuntur, vt dicit Bello. cons. 80. post nu. 3. Hanc etiā
dicit esse communem opin. Bos. in tit. de ijs, qui sibi
adscribunt. nu. 3. Licet enim adsint testes quando cō-
ficitur testamentum, tamen experientia docet, q̃ qui-
libet de facili obliuiscitur, præsertim ea quæ ad ip-
sum non pertinent. Præterea vbi quid reperitur scri-
ptum in testamento, pauci sunt, qui contra ipsum te-
DD stamentum velint deponere. *DD* Si tamē notarius
probaret per testes quòd testator tale legatum sibi re-
liquisset, credo q̃ euitaret pœnam falsi. Et ita intelligo
illud quod dicit Anan. in c. accedens, post num. 6. de
crim. falsi, dum attestatur communiter teneri, quod
quando est tale testamentum nuncupatiuum, quod
probatur per testes, nō tenetur notarius in eo aliquid
sibi adscribens; s. quod secuta probatione per testes,
notarius non sit ex ea causa molestandus.
EE *EE* Prohibens aliquem testari, incidit in crimen
36 falsi. l. Paulus, ff. de falsis. vt in casu Cor. consil. 56.
lib. 1. & cons. 84. eo. vol. & cons. 209. lib. 2. & consil.
110. lib. 4. & Calc. cons. 91. & Ias. consi. 31. lib. 1. &
Socin. cons. 105. lib. 1. & Soc. Iun. cons. 148. lib. 2. Et
punitur talis prohibens pœna extraordinaria, arbi-
trio iudicis. Ita tenent cōmuniter Doct. vt dicit Bos.
in tit. de ijs, qui prohibent aliquem testari, num. 1. &
ei aufertur hæreditas tanquam ab indigno. Scias ta-
men, quòd ad hoc, vt huiusmodi pœna locū habeat,
FF duo requiruntur: Primum, quod defunctus *FF* vel-
FF let testari: Secundum, quod fuerit *FF* prohibitus
testari. Et hoc est cōmune dictum, vt attestatur Soc.
Iun. in d. cons. 148. num. 1. lib. 2.
GG *GG* Vendens eandē rem duobus, incidit in crimē
37 falsi: Si verò alienat duobus alio contractu quàm vē-
ditionis, punitur tantum pœna stellionatus. tex. est in
l. qui duobus. ff. de falsis. Sed certe illis iuribus dero-

garum est per generalem consuetudinem, vt attesta-
tur Pract. Pap. in forma libelli, in actione hypotheca-
ria, in verbo, Sub ead. col. fin. quem refert Pract. Cō-
radi. fol. 396. nu. 22.

HH *HH* Trita est conclusio apud omnes, quod suspi-
38 cio falsi pro veritate habetur: & fuit dictum Archid.
in ca. in memoriā, 19. distinct. Scias tamen quòd hæc
conclusio ita simpliciter intellecta, non est vera, imo
in contrarium est communis opin. vt attestatur Gra-
tus consi. 69. nu. 16. lib. 2. Soc. Iun. consi. 45. nu. 8. lib.
3. quem refert Herculan. de prob. nega. nu. 131.

II *II* Est igitur distinguendum: Nam aut loquimur in
39 criminalibus ad puniendum aliquem de falso: & tūc
ad probandam falsitatem non sufficiunt coniecturæ,
neque suspiciones, sed requiruntur probationes legi-
timæ, & quæ de necessitate concludant: Et est com-
munis opi. vt dicit Soc. Iun. cons. 39. num. 44. & nu.
77. lib. 2. & cons. 61. nu. 9. eod. vol. Boss. in tit. de off.
KK corrup. pec. nu. 14. KK Aut loquimur in ciuilibus
ad elidendam aliquam probationem: & eo casu vti-
LL que talis suspicio falsi *LL* pro veritate habetur. &
ita intelligendo, illud dictum Archidi. est communi-
ter approbatum, vt dicit Cur. Iun. cons. 132. num. 10.
& cons. 166. num. 6.

MM *MM* Sed quæro, quę sit POENA FALSI Resp.
40 quod est deportatio cū publicatione bonorum: Hæc
tamen pęna hodie non est in vsu, neq; imponitur ali-
cui de consuetudine, vt dicit Gand. in tit. de falsa. nu.
3. quem refert August. ad Ang. de malef. in verb. falsa-
rio, post nu. 48. nam (vt ipse ait) hodie non vtimur
NN *NN* deportationibus, vt dixi etiam infra hoc eo.
OO lib. 5. §. fi. q. 67. versic. deportatio. *OO* Et ideo (secū-
dum eum) vbi adsunt statuta superinde disponentia,
imponenda est pœna expressa in ipsis statutis: vbi ve-
rò non sit à statutis aliqua pœna imposita, tunc im-
ponenda est pœna consueta; quasi hoc arbitrio iudi-
cis relinquatur. Et dicit, quod ita sentiunt Iacob. de
Arena, & multi alij Doctores. Vide quæ dixi supra
vers. testis qui falsum, & versi. pœna autem, & versic.
fabricans, & in d. vers. deportatio.

41 Item propter falsitatem commissam in causa, pars
PP ipsa falsitatem committens, *PP* causam amittit. Et
hæc est commu. opi. vt dicit Boer. decis. 291. num. 2.
prout illum refert Villaloh. in sua collecta cōmu. opi.
PP in litera F. num. 4. *PP* Tu verò dic, quod aut com-
missa est falsitas circa testes, aut instrumenta: & hoc
casu non amittit causam, ita dicit Bar. in l. fraudem, §.
quoties, ff. de iu. fisci. & est communis opi. vt dicit
Dec. in c. cum venerabilis, num. 21. de excep. Boe. in
d. decis. 291. post num. 2. quem refert Turza. in suis
QQ cōmunib. opi. c. 81. *QQ* Aut verò est cōmissa falsi-
tas circa acta ipsius causæ: & tunc causam amittit.
ita dicit Bar. in loco præallegat. & ita cōmuniter te-
netur, vt ait Deci. in d. c. cum venerabilis, post num.
21. Hanc etiam opini. dicit esse communem Alex. in
l. Diuus, num. 6. quem refert Dida. in rep. d. c. quan-
uis, fol. 56. post num. 6. ver. item punitur, & Pract.
Conradi. fol. 399. num. 31. Boer. in loco præalleg. vbi
etiam subdit quod ita seruatur in practica, quem re-
fert Vantius de nullitatibus, fol. 334. num. 141. Ruin.
cons. 15. num. 3. lib. 5. Et licet aliqui tenuerint istud
tantūmodo locū habere quando causa est cū fisco, ni-
hilominus magis cōis opi. est, φ habeat locū ēt quādo
est cū priuato, vt attestatur Ruin. in loco pręallegato.

RR *RR* EXCVSATVR autē à crimine, & pęna fal-
42 si ille, qui nō est in dolo. nā vera est iuris conclusio,
SS φ *SS* falsitas sine dolo cōmitti nō potest. Et est cōmu
nis opi. vt ait Socin. Iun. cons. 39. nu. 83. lib. 2. Faciūt
quæ dixi infra. hoc eod. lib. 5. §. fi. quæst. 84. circa prin.

TT *TT* Præterea excusatur, quando illud φ dicitur
VV falsū, *VV* adiuuatū primordio veritatis. Est n. certa
43 iuris conclusio, φ non potest dici falsum illud quod
iuuatur primordio veritatis. l. cū filius. §. hæres meus
ff. de lega. 2. Et hanc conclusionē dicit esse communi
ter approbatam Foller. in pract. crim. fol. 183. nu. 35.

XX *XX* Item excusatur, si falsitas nemini præiudicat.
44 nam regulariter nemo incidit in pœnam falsi, nisi fal-
sitas commissa sit notabilis, quia scilicet alicui præiu-
YY dicet, aut *YY* potuisset præiudicare. ita colligit ex
gl. in l. damus, in verbo, Priuatus. C. de falsis, quā se-
quūtur cōmuniter Doctores, vt dicit Alex. cōs. 145.
col. 1. vers. confirmo p id, lib. 6. Et illā gl. esse singula-
rem, & communiter approbatā attestatur Barb. cons.
52. nu. 4. lib. 3. Hanc etiam dicit esse communem opi.
Soc. cōs. 103. nu. 1. & 2. lib. 1. quod est duplicatum in
cons. 185. lib. 2. quem refert Dida. in rep. d. c. quamuis.
fol. 56. post nu. 6. vers. pęnæ verò statutę, & Pract. Cō
radi, fol. 399. post nu. 33. & Foller. in pract. crim. fol.
346. nu. 102. & Viuius in lib. communium opi. in ver
bo, Falsitas quæ nemini, & fol. 268. vers. testis falsum,
in fi. Turzanus in suis communib. opin. c. 80. Plotus
in rep. l. si quando, nu. 716. in fin. Et dicit Cur. Iun. de
feud. in 4. parte, in prima causa amissionis feudi, q. 10.
φ hæc est communis practica, qua aduocati sępe vtu
tur. Idem dicit Ana. in c. 1. post nu. 14. de falsis. Et ita
reperio seruatum fuisse per senatum in quodam erro-
re commisso per quendam Trouanum notarium 28.
ZZ Nouēb. 1543. P. N. *ZZ* Hinc inferē φ quādo scri-
ptura quę dicitū falsificata, deficiebat in forma, & circa
substantialia, & sic erat nulla, neq; ex ea poterat ali-
cui præiudicium inferri, eo casu ille, qui in ea falsita-
tem dicitur commisisse, non potest de falso puniri. ita
dicit Bar. in l. si quis legatū, nu. 2. ff. de falsis. Et ita cō-
Aa muniter *Aa* tenetur, vt dicit Alb. in 2. par. statutorū.
q. 147. Hanc etiam attestatur esse commu. opin. Soc.
cons. 104. post nu. 3. ver. Tertius casus lib. 1. quem re-
fert Fran. de Mariano inter cons. crimina. diuersorū,
cons. 100. nu. 1. lib. 2. Sic etiam testis, cuius depositio
erat nulla, vel aliàs nemini pīudicare poterat, nō po-
Bb test de falso puniri. *Bb* Intellige pęna falsi ordinaria.
Sed bene potest extra ordinem puniri pœna stellio-
natus. & ita communiter tenetur, vt dicit Alb. in 2.
parte statutorum quæst. 146. Corra in memoral. in
verbo, Mendax, circa fin. Hanc etiam opin. dicit esse
communem Gand. de malefic. in titu. de falsar. nume.
21. prout illum refert August. ad Angel. de malefi. in
verbo, Falsario, num. 21. relatus & ipse in pract. Con-
radi fol. 395. post num. 20. Ego verò in hac materia
solitus sum distinguere duos casus. Primus est quan-
do siue testis diceret verum siue falsum, & siue pro-
baretur illud quod deposuit, siue non, in omnem ca-
sum non poterat alicui nocere, etiam si falsitas dete-
cta non fuisset. & hoc casu Bal. in l. fin. nume. 20. C. si
ex falsis instrumentis, tenuit, quòd talis testis inutiliter
falsum deponens puniatur de falso. Sed contrarium
communiter tenetur, vt dicit Soci. in d. cons. 103. nu-
me. 1. lib. 1. vbi etiam in fine consilij dicit hanc opin.
contra Bald. esse communem quasi omnium opinio-
nem; subdens non esse ab ea in iudicando receden-
dum: & ita procedat gl. in d. l. damus, cum similibus.
Addit Socin. in d. cons. 104. nume. 2. lib. 1. idem esse
dicendum, quando aliquis committeret falsitatem in
scriptura, quæ de se nullam faceret probationem, pu-
ta si quis in lib. suo scriberet aliquem esse suum debi-
torem. Et dicit, quòd Saly. in l. 1. nume. 6. C. de sepul-
chro viol. qui tenuit quod hoc casu debeat puniri de
falso, male locutus est, & contra commu. opin. Et ita
quòd talis falsitas puniri nō possit, dicit esse commu-
nem

nem opin. Plot. in repet. l. si quando, nume. 722. Sed certè, iudicio meo, hoc non transit sine difficultate, quia Doctores in hac materia loquentes considerãt, non solum quòd falsitas possit nocere eo tẽpore quo fit, sed etiam quòd in futurum sit apta aliquo casu nocere, prout nocere potest scriptura, vel liber priuatus viri probi post eius mortem producta, iuxta ea quæ
Cc dixi inf. lib. 7. *Cc* Propterea ego hoc casu dicerem, quòd aut talis falsum committens vsus est etiam illa re falsificata, puta eam producendo in iudicio, vel huiusmodi: & tunc debet puniri de falso, iuxta opi. Salicet. in pœna extraordinaria: alias autem posset teneri opin. Soc. tanquam mitior. Secundus est casus, quando scriptura falsificata, vel dictum testis falsi, poterat alicui præiudicare, vbi falsitas detecta non fuisset. Et hoc casu aut actus de se erat validus in substantia & forma, sed in alijs deficiebat: & tunc punitur falsarius pœna falsi perinde ac si fuisset omnino validus: & ita finaliter concludere Doctor. attestatur
Dd Marti. cons. 70. num. 2. *Dd* Aut verò actus peccabat in substantia & forma: & hoc casu, ex quo non poterat nocere, non debet puniri pœna falsi ordinaria, sed extra ordinem pœna stellionatus. Et ita intelligo doctrinam Barto. in d. l. si quis legatum, & Gand. in lo-
Ee co præalleg. *Ee* Et in hoc proposito generaliter concludo, quòd licet falsitas non nocibilis non sit puniẽda pœna falsi ordinaria, debet tamẽ puniri pœna extraordinaria, secundum qualitatem facti, & personarum, arbitrio iudicis. Et hæc est communis opi. vt
Ff dicit Plot. in rep. d. l. si quando, post nu. 721. *Ff* An autem testis non iuratus possit argui de falso, dixi supra versi. scias q dictum.
Gg *Gg* Item debet iudex omni studio laborare, vt reos
45 à pœna falsi excuset. & ideo debet, quantum fieri potest, studere vt dicta testium contraria deponentium ad concordiam reducat, vt dixi supra lib. 2. §. testis. Pariter etiam instrumentum iuuare debet omni interpretatione, & distinctione, ne falsum iudicetur, vt colligitur ex gl. in l. iurisgentium. §. quod ferè, in verbo Contrarium probetur, ff. de pact. quam dicit esse communiter approbatam Cur. iunio. in l. singularia, post nu. 36. ff. si cert. pet. Hanc etiam dicit esse communẽ opi. Cepol. cons. crim. 22. vers. & quod hoc fit. Faciũt quæ dixi supra vers. solet etiam.
Hh *Hh* Dixi etiam, quod circa MONETAM potest
46 committi falsitas, Et scias quòd multis modis potest
Ii quis falsum committere circa monetam. Primò, *Ii* fabricando falsam monetam: Secundò, adulterando: Tertio diminuendo: Quartò, illam sic falsificatam
KK vel adulteratam, vel diminutam expendendo. *KK* Falsificans autem monetam imperatoris punitur pœna ignis, vt est tex. in l. 2. C. de falsa moneta, secũdum interpretationem, quam dicit esse communem Viuius in li. commu. opi. in verbo Monetam falsam Imperatoris, & Dida. in lib. pract. q. fol. 339. num. 3. In Gallia autem falsificantes monetam regis, in aqua feruente siue bulliente suffocantur, vt dicantur, vt dicit Igneus in rep. §. non aliàs, num. 597. ff. ad Syll.
Ll Falsificans autem *Ll* monetam ciuitatis punitur pœna capitali, vt est tex. in l. 1. C. eo. tit. de falsa moneta. Illa tamen pœna capitalis non est intelligenda de pœna mortis, sed deportationis. Et ita intelligunt communiter Docto. vt attestatur Alex. cons. 121. num. 1.
Mm lib. 7. referentes *Mm* lo. Glosatorem defendisse in facti contingentia quendam à pœna amputationis capitis, qui falsificauerat monetam cuiusdam ciuitatis. Hanc etiam opi. dicit esse communem Viuius in loco præal. & Didac. pariter in loco præallegato dicit hanc esse frequentissimam iuris vtriusque interpreta-

Iulij Clari Senten. Pract. Crimin.

tionem. Faciunt quæ dixi infra hoc eo. lib. 5. §. q. 67. circa prin.
Nn *Nn* Radens autem, aut minuens monetam au-
47 ream, si liber est, bestijs subijcitur: si seruus vltimo supplicio punitur. l. quicunque. ff. de falsis. Et est cõmunis opi. vt dicit Viuius lib. communium opi. in verbo, Monetã radens, Didac. in loco pallegato, n. 5.
Oo Expendens autem *Oo* falsam monetam, si quidem
48 nummi sunt plumbei, vel stannei, incidit in pœnam legis Corneliæ de falsis: si verò non appareat quòd essent plumbei, vel stannei, punitur tantummodò pœna extraordinaria iudicis arbitrio. Ita dicit Barto. in l. lege Cornel. in prin. ff. ad l. Corn. de falsis; subdens se propter hoc plures euasisse a pœna legis Corneliæ. Et ita tenent etiam Doctores, vt dicit Alex. in d. cons. 121. num. 3. lib. 7. vbi in facti contingentia ita consuluit. Saly. autem in l. 2. nu. 6. C. de falsa moneta, tenet indistinctè imponendam esse pœnam falsi ordinariam. Et dicit Marsil. in l. qui falsam, nu. 64. ff. de falsis, q hæc opi. seruatur in practica, quem refert Didac. in loco præalle. num. 4. & Viuius in lib. communium opi. in verbo, Monetam falsam scienter. Mihi magis placet opi. Bar. tanquam mitior, & secundum illam, si casus contingeret, consulerem, & iudicarem.

ADDITIONES.

* *De partu supposito*. Iste casus vna cum sequenti deficit in textu authoris, ideo de primo vide p Bossi. ti. de partu supposi. * De secundo vi. per Bossi. tit. de mutatio. nomi. & Vitalin. de pœn. mutan. sibi nomen, & fusius per Iac. Menoch. trac. de arbi. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 318. Item, in quibus casib. possit aliquis de falso puniri. vi. per Campeg. tract. de Testib. sub regu. 436. *Giacb.*

a *Falsi crimen*. Adde in quibus casibus possis quis de falso puniri per Campeg. de Testib. regu. 436. Itẽ adde, quod falsi pœna tenetur, qui vẽditorem vel aliũ aliena veste indutum producit ad hoc, vt difficilius cognoscatur per Pontr. Imolen. consi. 77. Item mutãs datam, falsi pœnã incurrit Mar. q. 673. Idem per Iac. de S. Georg. in l. in prin. de testi. et in scriptura priuata. Mar. q. 672. & 739. Et falsitatũ pluribus speciebus vtẽs quomodo puniatur, vid. per Cæpol. cri. cons. 77. n. 8.

Et nota, quod falsi crimen est detestabilius veneficio, & homicidio: quia per maculam falsitatis homo deuenit ad nihilum, quia dicitur homo sine fide, & cõscientia. vide per Afflict. decis. vlt. sub nu. 23.

Et inter alia delicta, propter quæ potest fieri repudium inter coniuges, est, si coniux sit crimine falsitatis condemnatus, per Afflict. d. decis. nu. 25. *Giacb.*

a *Falsi*. De crimine falsi. Farin. cons. 2. num. 1. & 13. consi. 5. nu. 7. 12. & 15. & alibi sparsim in alijs consil. & deci. 20. nu. 5. ac in alijs decisionibus. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

b *Sciendum est*. Falsitas multifariè cõmittitur. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

c *Committi*. Corrumpendo, subornando Farin. q. 67. §. 7. 258. & 280. *Ber. Ros.*

c *Cõmitti*. Hic nota, q testis iuratus se occultando no deponat veritatẽ, potest puniri de falso, p Iacob. de S. Georg. l. argẽtari⁹. §. cũ autẽ, sub n. 7. ff. de edẽ. *Giacb.*

d *Testẽ falsum*. Hic scias, q si accusat⁹ de homicidio,
49 † cõtra quẽ testes deposuerũt, velit arguere testes de falso, q qstio falsi facit silere causa homicidij, quia si pnũcietur testes falsũ deposuisse in cõsequẽs necessariũ pnũciat accusatũ reũ homicidã nõ esse. Et idẽ in alia causa, quãdo in ea incidit qõ fals. l. fi. & ibi Bal. C. de fi. instr. l. 1. C. qui acc. nõ pos. vbi sit. yu. & traditur p Afl. decis. 103. Et in pposito tradit Crater. alia quã plurima deducẽs. Et ipse cõl. 280. col. 1. quæ vide ibi.

Subornans autem. Gasp. Ant. Thesau. q. 15. Farin. vol. 2. quæst. crim. q. 45. num. pri. vsq; 12 & 24. & 32. & 33. & 56. 57. 60. Quid si tentari tantum fuerint, Gram. cons. crim. 1. num. 12. & 3 num. 1. ac voto 11. ac decis. 18. num. 16. Vulpell. cons. 68. in fi. & consil. 76. nu. 10. & cons. 83. & consi. 95. nu. 8. 9. 10. & latè cons. 103. Farin. d. q. 45. num. 13. & 16. 17. 18. & 34. & q. 67. nu. 180. & ante eum Bonacos. in co. opi. par. pri. verb. Testis falsus fo. 172. *Ber. Ros.*

e *Subornans*. Aduerte, quòd subornatio ex multis deprehenditur, vt per Crau. in consil. 6. col. 7. & 8. Et ex festinantia oritur suspicio, & præsumptio ibid. col. 9. versi. 11. *Giac.*

Vide eundem Baiard.

f *Et practica est*. Adde ad hanc practicam, quæ dixi infra q. 21. versi. vnus testis, & versi. verò quartis, cũ seq. q. 22. in fin. q. 6 ut princ. q. 45. versi. Cæterum ibi, si sunt tales, & q. 53. versi. tertius est casus. & ibi dixi; & contra hanc practicam etiam indistinctè tenuit Aym. Crau. cons. 6. sub num. 16. ad fin. & num. 54. cum seqq. *Drog.*

g *Quinimo idem Boss.* Vide Baiard.

h *Producens*. Hic scias, quod producens falsos † te-
50 stes, vbi condemnatur de falso, hoc non præiudicat testibus, & e conuerso, licet testes condemnentur de falso, hoc non præiudicat producenti, vt per Bar. in l. Lucius ff. de infam. Nat. cons. 668. nu. 5. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

i *Testis qui*. Testis falsum deponens dicitur † falsũ
36 committere, & punitur tamquam homicida. Farin. q. 67. vol. 3. §. pri. num. 14. vbi num. 2. alias pœnas recenset, & item num. 9. & num. 15. 16. & 17. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

K *Deponit in iuditio*. Quid de illo, qui deposuit falsum in iudicio contra fiscum qua pœna veniat plectendus, vt per Alex. cons. 55 lib. 7. & Gram. vot. 5. num. 12. *Giach.*

l *Contra innocentem*. Adde ad idem per Alex. d. cons. 55. & per Boss. tit. de falsis. num. 158. & 169. & de opposit. cõtra testes, num. 140. & de homic. num. 15 per tex. in d. l. §. Præterea, vbi latè per Hip. Mars. Et hoc verum si deposuit, in crimine publico, & capitali, quia tunc punitur similitudine supplicij, & sic pœna illa, qua puniretur principalis si esset verum. per Ias. in l. si duo patroni, §. Marcellus, num. 5. ff. de iur. iurand. In alijs verò casibus debet puniri pœna l. Corneliæ de falsis, quæ est deportatio cum publicatione bonorum, vt per Ias. eodem loc. sed vi. infra. *Giach.*

m *Si vero*. Farin. supra nu. 18. & 20. *Ber. Ros.*

n *In primis si*. Conuincitur pluribus modis, si testis
37 deponit † in iudicio contrarium eius, quod dixit extra iudicium. Farin. quæst. 66. par. 2. nu. 56. & nu. 59. & 83. *Ber. Ros.*

o *Et in hoc proposito*. Vide Baiard.

p *Contrarium eius*. Adde, qua pœna † plectendi sint
51 qui vnum in iudicio, & aliud extra iudicium testati sunt per Iacob. Menoch. de arb. iu. lib. 2. centur. 4. casu 312. Item & qui falsum extra capitula deposuerit, ibidem. Sed in primo casu cautela est, vt testis ipse respondeat, quando ero in iudicio dicam id, quod mihi videbitur, & sic euadet periculum, vt docet Bar. in l. eos, nu. ne. 8. ff. de fals. qui etiam, nu. 7. consuluit sem per teste bis examinato, quòd in secundo testimonio verba ista apponat, quod ipse testis dicit, prout sibi videbitur modo: & si appareret aliter dixisset in alia causa, ex nunc corrigit hoc dictum secundum, & reducit ad primum: cum illo tempore melius recordaretur. Et sequitur Boss. tit. de resp. a reo faci. num. 3.

Et tene menti, quod talis relatio ad primum examen facta, per Iudicem debet admitti, etiam, quòd illud primum non esset solemne, & nullitatis vitio subiaceret. Vt per Natt. in consi. 537. post num. 8. versi. Demum, Vbi ita loquitur Bar. vbi supra dicit, ac alios sequaces, quod & confirmat num. 9. & seq. Item, quando liceat testi in secunda interrogatione se ad priorem referre. Vide per Iac. Men. de arbit. iud. lib. 2. cent. 2. cas. 109. *Giach.*

q *Et latè dixi*. Farin. num. 59. Vulpell. respons. 107. num 3. *Ber. Rosi.*

r *Conuincitur etiam*. Vide Baiard.

ſ *Sed pone*. Testes duo contrarij † dant materiam
38 magis inquirendi, & nihil probant. Farin. q. 65. par. pri. num. 2. 6. 5. vol. 3. *Ber. Ros.*

t *Sed certe ego non credo*. Vide Baiard.

u *Et etiam vbi*. Etiam ipsos confrontando de q. inf. in §. fin. q. 45. vers. Sed in proposito fo. 167. at. Qui-
39 bus verò † testibus inter se contrarijs magis credendum sit. Farin. d. q. 65. par. 3. num. 107. 114. 128. 150. 152. 165. 170. 172. 175. 177. 179. 183. 188. 190. 191. 192. 193. 200. vbi tradit decem nouem regulas cum limit. & ampliat. *Ber. Ros.*

x *Scias tamen*. Testium dicta concordanda Farin. d. q. 65. par. 2. num. 37. vol. 3. & q. 67. num. 105. & concordantias speciales tradit idem ibi p. 4. nume. 245. & seq. *Ber. Ros.*

x *Scias tamen*. Adde quomodo, & quando dicta testium concordari possunt, & quando testibus creda-
52 tur, vel non, tam & si † fides in testibus arbitraria sit iuxtà tex. in l. 3. ibi, Tu magis scire potes ff. de testibus in ratione decem prædicamentorum vniuersalium, apud Ill. Pet. Antonium Petram nunc Ducalē Senatorem tract. de fideicommiss. prohib. q. 12. num. 773. cum seqq. & meliùs apud Alex. cõs. 100. sub nu. 5. Aym. Crau. tract. de antiq. temp. par. 4. versic. Sed enim, vbi omnino vide; Et nota, quia falsum deponẽs ratione periurij etiam ex eo punitur, quia dicto suo adhibet Deum in testem, Crau. d. consi. 6. sub nu. 18. Et adde casum, quando testes inter se se de directo contrarij concordari non possunt; Quia tunc est necesse alterum eorum falsum dicere, Crau. cõs. 13. sub num. 3. versi. etenim necesse. *Drogh.*

y *Concordanda, vt euitetur falsum*. Adde, vt falsum euitetur, quod scriptura, quantum fieri potest per diuisionem, vel diiunctionem interpretatur, ita per Dec. 189. nu. 5. & per Alex. eius consi. 70. & 74. vol. 1. & latè per Capol. eius crim. cõs. 21. post Bar. Bald. Ang. & Sal. in l. scripturæ C. de fal. Item, quando verba trahi possunt ad falsum, & non ad falsum, in dubio fit interpretatio, quod non contineant falsum, per Alex. eodem loci ver. accedit, & cons. 74. num. 110. cum in Apost. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

y *Solet etiam dici*. Vide Baiard.

z *Suspectus de falso*. Testis super negatiua est suspectus. Farin. d. q. 63. par. 3. nu. 205. 206. & 207. vsq; 214. *Ber. Ros.*

z *Suspectus de falso*. Adde, quod dicitur etiam su-
53 spectus de falso, deponens † se non recordari de his, quæ eodem contex. gesta sunt per Crau. consilio 115. num. 11. Item, deponens non verisimilis, per eundem ibidem num. 12. & per Boss. vbi infra. *Giach.*

aa *Quod intellige*. Farin. supra numero 209. *Ber. Ros.*

bb *Extraordinaria*. Adde, vt per Crauet. in consi. nu. 7. Et quæ dicantur non verisimilia, vide per Boss. de oppo. consil. testes. num. 90. 95. 96. *Giach.*

cc *Verba*

cc *Verba testis sunt intelligenda*. Farin. supra numero 208. *Ber. Ros.*

dd *Sed quid si testis*. Monticell. in prax. sua, pag. 160. num. 7. Corrad. in pract. fol. mihi 124 nu. 22. Vide et repert. com. opin. verbo, testis se neget, & verbo testis si variauerit. Farin. q. 67. §. 4. vol. 3. nume. 167. & 168. vel super generalibus. Boss. de fals. nu. 146. Vulpel. respon. 38. Crass. lib. com. opin. c. 17. q. 22. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

ee *Circa alia extrinsica*. Adde, & fusius per Iacob. Me 54 noch. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 307. Item, † quādo præsumātur testes scienter, vel ignoranter falsum dixisse testimonium, vt per eundem ibid. cas. seq. *Giach.*

ff Pone testis. vide Baiard.

gg *Testi contra notarium*. Ita vt notarius torqueri possit & ita consuluit in terminis, respondit Nat. cons. 392 etiam si essent plures. Vt ibidē, sed quid si essent plures testes, quorum aliquid deponunt se quam fuisse examinatos, vide illic. Itē vide per Mansuet. ad prac. Pap. tit. de sent. rescisio. & annulla. Gloss. fuerunt vnquam præsentes, & per Cæpol. crimin. consil. 121. & per Alex. suo consil. 70. lib. 1.

Acceperunt pecuniam pro testimonio dicendo.

Adde, quæ pœna sit aduersus testis qui pretium acciperunt, vt testimonium ferant, vel taceant. per Iac. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 310. Item, qua pœna plectendus sit probationum occultator. per Menoch. in d. cas. seq. *Giach.*

hh *Hæc autem*. Crauet. cons. 13. num. 3. *Ber. Rosi.*

ii *Sed si vltra notarium*. Quid ergo si non vnus tantū, sed duo testes dicant se non dixisse prout scriptum reperitur? Idem Alex. in cons. 65. sub num 6. volum. 2. Crau. consil. 74. num. 3. Menoch. de arb. iud. lib. 2. centur. 2. cas. 105. num. 32. Adde etiam, quod etiet præsens scriptor, vltra Notarium. Alex. tract. de præsum. p. 10. reg. 3. præsumpt. 13. num. 19. dixi infra ad q. 55. vers. testius & vers. quintus. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

KK *Tu scis quod dictum testis*. Farin. q. 67. §. 5. vol. 3. nume. 194. & 196. 197. & 198. & seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

ll Quod poterit puniri. vide Baiard.

mm *Perinde ac si iurasset*. Vide Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 201. sub num. 34. Plot. in l. si quando. §. 5. num. 27. text. in §. item is, cui in tit. instit. de oblig. & in § interdum, in fin. instit. de rerum diuisionem, Ias. in §. item si quis, el secundo, num. 54. instituto. de actio. *Drog.*

oo *Etiam probari*. An sit probanda corruptio in teste, Farin. q. 67. vol. 2. §. 3. nu. 65. *Ber. Rosi.*

pp *Nisi tamen pars vt unque dixerit*. Vide Fely. in c. ex parte, el 1. coll. mihi 15. ibi, nam si probatur falsitas, & non corruptio, de rescript. Ouid. Trist. lib. 3. Eleg. 10.

Vix equidem credor sed cum sint premia falsi
Nulla, ratam debet, testis habere fidem.

Et lib. 1. Elegiar. Eleg. 10.

Non bene conducti vendunt periuria testes,
Non bene selecti iudicis arca patet. Met. lib. 8.
Hæc mihi non vani, nec erat cur fallere vellent,
Narrauere senes. Vide eundem Baiard.

qq *Nunquid sufficit*. An sufficiat probare quod testes pecuniam habuerint, Farin. q. 67. § 7. d. vol 3. nu. 236. & 238. vbi quod hæc probant, & quid si detur pecunia, vt non deponat, num. 247. 248. 249. & 250. & sequen. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

rr *Aut apparet*. Farin. supra, num. 240. *Ber. Rosi.*

ss *Puniri de falso*. Farin. sup. nu. 241. 242. 243. & 260. vol. 3. & 264. & 269. Farin. sup. nu. 270. Farin. d. §. 7. Iul. Clar. Sent. Pract. Crim. nu. 246. & quid si ne deponant. Idem Farin. nu. 248. & 251. *Ber. Ros.*

ss *Licitè accipere*. Adde, quod hoc legitur, & no. per gl. & scriben. in l. quoniam. C. de testi. in c. statutum, §. proferendo. de rescript. in 6. *Giach.*

tt *Pœna autem testis*. Pœna testis falsum deponentis. Farin. d. q. 67. & §. 1. nu. 7. testis falsus an teneatur ad dāna partis. Farin. d. q. 67. & §. 1. n. 5. & 6. vol. 3. *B. R.*

Vide eundem Baiard.

uu *Pœna falsi*. Vnde si in causa criminali, debet subire illam pœnam, quam de iure pateretur, ille, contra quem deposuit, si verum esset, tex. est sing. & ibi per Mars. in l. 1. §. præterea, ff. eod. & per Iasin l. & si legib. nu. fi. C. si cōtra ies, vel vtil. pub. in l. si duo patroni, §. Marcellus. nu. 5. de iur. iur. & vide sup. in verb. Innocentem, quæ adnotaui. Et adde etiam videndū per Osasc. & post ab eo relatos in decis. 19. *Giac.*

xx Falsus testis tenetur. vide Baiard.

yy *Contrarium*. Tria requiruntur, vt quis puniatur. Vulpel. cons. 6. *Ber. Rosi.*

zz *Vtens dicto falsi testis*. Infra q. 62. vers. sed quid si accusator circa fin. Crau. cons. 134 nu 30. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

A *Si sciens*. De ista additione, tanquam in proposito nostro, vide Felin. in cap. solitæ, col. mihi 2. de maior. & obed. & ideo statutum puniens aliquem tanquam falsarium non intelligitur illum punire pœna statuti ordinaria, nec pœna l. Corn. de fals. sed arbitraria, vt ibid. cui adde Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 316. nu. 16. Sic intelligi debet statutum Illustriss. & Excellen. D. Ferdinandi de Gonzaga in crim. rub. 100. ibi, Puniatur tanquam falsarius instrumenti, sic etiam statutum Pallauicinum in crim. rub. 35. & hic vtiliter, no. semper quod producens chartam siue scripturam priuatam quæ de per se nullam fidem faciat, quia venit certificanda, nō potest redargui de falso, elicitur hoc ex Felin. in c. Nonnulli. §. sunt & alij coll. mihi 4. ibi, sed bene producens falsam probationem de rescript. quia producens falsam narrationem non tenetur de falso, Bal. in l. quicunque, num. 28. C. de ser. fug. Item producens instrumentum, & respondens, illo nolle vti, nihilominus tenetur pœna falsi, consil. crim. diuer. cons. 71. nu. 7. vol. 1. *Drog.*

B *Et si in eo termino*. Cautela pro eo, qui vtitur, † falsis 55 testibus, vel instrumentis, vt non teneatur de falso, vi. post Bal. in l. fi. col. fi. C. si ex fals. instr. Cep. caut. 53. Item, vide per Menoch. de arb. iud. cas. 329. num. 219 cum seq. Boss. tit. de falsis, nu. 119. & 155. cum seq. vbi loquitur etiam post datum terminum ad deliberata respondendum. Et vbi pars aduersa ad interrogata congrue non responderit, & consequenter contumax fuerit, haberi an debeat pro confitente, vel negante, si sit sibi contrarius, vi. gl. 1. in c. 1. de confessis, vbi de ratione diuersitatis. Bar. in l. quæ dotis, ff. solu. mat. But. & Abb. in c. non ne, de præsumpt. Bar. in l. 3. C. quando fiscus, vel priua. Ruin. consil. 115. num. 10. lib. 4. Et quamuis accusatus de falso consulendo peritiores excusetur, iuxta no. in c. falsarios. de fal. & per Sal. in l. maiorem. C. eod. illud tamen intelligitur quoad excusandum quempiam ab errore iuris, non autem quādo est dubium facti, quia doctoribus concessum est iura interpretari in ijs, quæ sunt iuris, non aūt in his, quæ sunt facti, ita per Ruy. cons. 80. n. 9. 10. eo. li. 4 *Giach.*

C Et istud interrogat. vide Baiard.

D Fabricans falsum instrumentum. vide Baiard.

E Producens falsum instrumentum vide Baiard.

F Vtens falso instrumento. vide Baiard.

G *Qui vtitur falso instrumento non punitur*. Quid è conuerso, An ille qui impugnat instrumentum

D 3 de

56 † de falso, & succumbit, perdat illud, quod potuisset petere ex illo instrumento, in testamento, quod sic; in alio instrumento, quòd non, vt per Iaco. de sancto Georg. in l. alia causa, in fine. C. de his quibus vt indig. hæred. *Giacb.*

G *Nisi sciens*. Secus si ignorabat per Crau. consil. 65. col. pen. *Giacb.*

H *Ideo in practica*. An causa amittatur. Vulpel. respon. 144. *Ber. Rof*

H Et si in eo termino, vide Baiard.

I *Punitur de falso*. Pone, Titius produxit falsum instrumentum mutui contra Sempronium. Sempronius produxit falsum instrumentum solutionis contra Titium, an vterque puniatur criminaliter, ex quo vterque contra bonos mores deliquit contra Rempublicam, quod sic, per Bald. in rub. C. de fid. instr. nu. 30. Sed quis istorum perdet causam, dic, quòd sententia pro reo est ferenda, quia in pari turpitudine melior est conditio possidentis, per Bald. ibi. vide etiam in l. cum mulier. num. 2. ff. solut. matr. pro quo est tex. in l. cum par, & ibi Dec. & Cagnol. notant. ff. de reg. iur. & facit, quod tradit Dyn. in cap. quod semel. col. 2. versic. sed distingue, & versic. sequent. de regul. iur. in 6. *Giacb.*

K *Quod statuto*. De quo tamen Vulpel. respons. 134. per tot. Tu tamen vide stat. Mediol. in nouiss. cap. 208. vbi Appostil. Ber. Rof.

Vide eundem Baiard.

L *Vel non*. Quid si pars producens non vellet vti? potest tamen pars altera vti. Aret. consil. 141. in princ. Craue. de antiq. temp. in prima parte, num. 152. Fely. in c. de Testib. Boss. in tit. de public. process. & testi. nu. 17. Idem, si dicatur, nolo vti. Fiscus tamen potest vti, per Boss. tit. de falsis, num. 127. & 162. & Bartol. quæst. Iudex maleficiorum, col. 3. & fin. Giach.

M Scias etiam. Vide Baiard.

N *Notarius autem*. Quid de notario, qui mutauit † si-
57 gnum suum? dic, quòd falsi pœna tenetur. Gloss. in §. item lege Cornelia, Institu. de public. iudic. & pro singula, posuit Claraquen. in singul. 13. Item Notarij persona, vbi aliqualiter est suspecta, & fama eius non multum bona, tunc probatur falsitas contra eum per verisimiles coniecturas, vt per Crauet. eius consil. 178. colum. 2. in fine. Et contra falsitatem falsum instrumentum potest inquiri, & procedi, etiam post tẽpus datum à statuto ad inquirendum de maleficijs, cum falsi crimen intelligatur à statuto exceptum, vt per Mars. sing. 507. Giach.

N *Notarius autem*. Vide pract. Papien. in for. libell. in actione hipoth. in gloss. mutuo, numero decimooctauo. Alexand. consilio 78. numero vigesimotertio, volum. primo. Quid autem si Notarius clausulam cæteratam vno modo extendat, quo sic de iure extendi non possit, vtrum incidat in pœnam falsi? Vltra Crauett. consil. 54. annot. 5. cum sequentibus. Vide Martinum de Garatis Laudensem, inter consilia criminalia diuers. consilio 62. parte prima, vbi reperies quòd circam substantiam negotij, clausula, & cætera, nihil operatur, nec potest aliter extendi; & aduerte, quòd licet hic dicatur, quòd si Notarius ponat aliquid in instrumento quod verum non sit, falsum committat, tamen non sufficit ad pœnam falsi, quòd aliquid non sit verum, sed requiritur dolus, inter consilia criminalia diuers. consilio 64 numero quinto, volum. primo. Et ideo si quis credit iurare verum, & si falsum iuret non efficitur periurus, 22. quæstio. secunda, capi. omnis, quem text. in proposito allegat Dec. in cap. cum venerabilis, numero 112. de except. sed tu vide, gloss. melius distinguentem in l. Lucius, in verbo, debeant, ff. de his qui not. infam. *Drogb.*

Vide eundem Baiard.

O *Aliquid apponat*. Quid si vnum locum pro alio Vulpel. consil. 47. Ber. Rof.

P *Sic etiam*. Vide quæ Dec. consil. 78. numero 15. per totum. Ber. Rof.

Vide eundem Baiard.

Q *Erat absens*. Hic nota, quòd si consuetudo est vt notarius in instrumento scribat nomina etiam absentiũ, quòd talis consuetudo excusat Notarium à pœna falsi per Iacob. de S. Georg in l. de quibus, num. 54 ff. de legibus. Giach.

R *Alias incidit in crimen falsi*. Quid de eo qui facit fieri falsam relationem Notario. Dic, quòd licet non dicatur fecisse fieri falsum instrumentum, quòd tamen punitur de falso ex isto, quia iudici obrepsit non veram relationem ostendendo ita per Bart. in cons. 199. & Boer. decis. 235. col. 3. Giach.

S *Pariter etiam Notarius*. Hic vnum scias, quòd No-
58 tarius † non tenetur exhibere prothocollum de instrumento in actis non exhibito, illud de falso redarguere volenti, vt per Roland. in consil. 44. in 3. dub. vol. 1. vbi plene. Giach.

Vide eundem Baiard.

T *Nisi in casibus*. Vulpel. d. consil. 47. Ber. Rof.

V Adde quod Notarius conficiens. vide Baiard.

X Item Notarius negans. vide Baiard.

Y *Sunt etiam alij casus*. Vt in eo qui mutauit datam instrumenti, qui falsi pœnam incurrit, per Mar. quæst. 673. etiamsi instrumentum sit nullum, per eundem quæst. 67 2. nu. 2. & quæst. 239. Item falsitatis author habendus est is, qui apostillauit & interlineauit scripturam, non is, qui transumptum fecit. Vide per Mar. quæst. 702. num. 1. Adde & Ruyn. consil. 15. in princ. lib. 4. Item, vendens rem duobus insolidum, falsi pœna tenetur, vbi primus emptor pretium soluit, vel illud obtulit, venditori antequam venderet secundo emptori, per Alexand. consil. 66. lib. 6. Item falsum committit dans falsam schedulam Notario, cap. licet, de crim. fals. & habetur per Alexand. consil. 74. numero 13. 77. & 79. in princ. volum. 1. & idem per Boss. titu. de fals. numero 100. Item Notarius ante aperturam propalans testium dicta tenetur falsi pœna, Bald. in l. finali, colum. penult. C. de edend. & in l. argentarius, ff. eodem. Item sigillum accipiens à Domino, & aliquid aliud, quam quod sibi Dominus committit, sigillans, tanquam falsarius punitur, per Deci. consil. 175. colum. quarta, versiculo quinto. Item testis iuratus celans veritatem punitur de falso, per Cepol. consil. 60. num. 56. Item falsificans librum rationum fidem non facientem, tenetur de falso, vt per Natt. consil. 588. Ias. in repet. l. admonendi, col. 49. sub num. 134. ff. de iureiuran. Et quid de illo, qui falsam apocam fabricauit ibidem numero 99. Item falsi pœna punitur, qui acta apostillata describi curauit per Mar. q. 743. num. 3. Item falsum incurrit, qui protocollo, seu scripturæ alienę aliquid addit, per Mar. ead. quæstio. numer. 4. Item falsum dictans, & praecipiens, vt scribatur, falsi pœnã incurrit per Mar. quæst. 702. num. 2. modo scienter dictet rem illicitam. Intellige de scriptura publica, at secus in priuata, vt per Alex. consil. 70. colum. fin. & consil. 74. col. fin. lib. 1. Item falsum in literis priuatis committitur, quando tendũt in alterius præiudicium. Mar. d. quæst. 697. nume. 4. Item instrumentum in ignem proijciens, incidit in falsum, vel celans veritatem, vel subtrahendo instrumenta, per Boss. in titu. de falsis, numero 166. Item vtens fraudulenter duplici mensura falsi pœnam incurrit,

currit, Mar.q.179. Qui verò multa acta combussit in perniciem Reipub. vt veritas apparere nequeat, capitali pœna punitur, per Afflict. decis. vlti. sub num. 17. versic. 2. Et nota quod falsi crimen est detestabilius omnibus alijs criminibus. Et ideo confessio falsi incidenter facta vocet confiteri, licet secus in alijs criminibus, ex qua ideo potest puniri per Marsil. plenè singula. 381. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

Z *Papæ, Regum.* Et quòd falsificans literas Papæ, vel alterius Principis falsi pœna plectatur, vide per Ias. in repetit. l. admonendi, de iur. iuran. ante num. 149. Et falsificans literas delegati Papæ non ita acrius punitur sicut falsasset literas Papæ, per Felyn. in cap. 2. de rescript. vers. Stylus, Et de falsificante literas Proregis, qui non fuit punitus, ac si literas Regis, vi. per Gramma. decis. 27. num. fin. *Giach.*

AA Abradens instrumentum. vide Baiard.

BB *Aperiens, & dissigillans.* Iste est text. in l. 1. §. si is, qui ducenta, ff. eo. quem tex. ibi ponderat Barto. con-
59 tra † Notarius, & Procuratores, vel Aduocatos; qui iura, & instrumenta suorum clientulorum ostendunt eorum aduersariis, quia incidunt in pœnam falsi. Ad idem per Iacob. de S. Georg. in l. si legatarius, sub nu. 3. C. de legat. qui dicit eum qui solum aperit, nec alij ostendit puniri pena extraordinaria. Et ad rem adde etiam per eundem Bart. in l. 2. ff. eodem, atque per Franc. Mar. quæst. 740. & per Ias. in repetitio. l. admonendi, nu. 150. ff. de iur. iur.

Non restituens vero literas, ei cui restituere mandatum susceperat, committit falsum, per Bart. in l. Titio, colum. fin. versic. venio, ff. ad municipa. & in l. 2. C. de fals. & in l. si quis in grauı, § tabulas, ff. ad S.C. Syllanian.

Ad materiam adde, quod lacerans generaliter, incurrit crimen falsi, & quòd contra comburentem, vel cadentem scripturam ad celandum veritatem procedi debet ad torturam, ex quo committit falsitatem, in qua acerrima fieri debet indagatio. Idem de cancellante scripturam publicam, quia falsum committit ex quo veritatem occultat. Item lacerans probationes assumptas super tali crimine incidit in illud crimen, de omnibus his habetur per Crauet. in consil. 6. colum. 8. in versic. secundum crimen, & in versic. tertium crimen. Et laceratio subsecuta, declarat, qualis fuerit lacerantis animus in præteritum, & qualis fuerit informationum veritas, per Crauet. ibid. col. 7. versic. 5. & num. 30.

Desigillans. Adde, & è conuerso, quòd sigillans literas alieno sigillo absque expressa attestatione incidit in pœnam falsi: sed quando, vide per Franch. Marc. quæst. 974. per Bertach. in suo Repert. verbo, sigillatio. 7. Similiter scribens literas alieno nomine eo ignorante, dicitur falsarius, Felynus, in capitulo 1. de magistr. post num. 5. Detruncans vero bullas de literis Papalibus, siue de aliis, incidit in falsum. Barto. in l. Paulus, in fine, ff. eodem. Similiter pena falsi tenetur suæ Ciuitatis consilia reuelantes. Et priuata ministeria sui Potestatis, vel præsidis detegentes. per Cepol. crimin. consil. 39. num. 19. Similiter aduocatus, qui per pecuniam falsam suscepit aduocationem, falsi pena punitur. Gloss. in l. prima, de Scica. & ibi per Marsil. num. fin.

Et ad illud, quod superius dixi de aduocato ostendente iura clientuli sui parti aduersæ: qui incurrit penam falsi, adde vt per Ias. in l. non dubium, nu. 63. C. de legib. Item si aduocatus falsam legem adducit, tenetur iudex eam reijcere, alias vterque falsi crimine tenetur, per Rip. in l. 4. §. hoc autem iudicium, nu. 32 ff. de dam. infect. Sed aduerte, ne decipiaris, quia præsupponit scientiam.

Item fingens se Doctorem, qui non est falsi pena tenetur per Ross. in tit. de falsis, num. 131. quod intellige si actū aliquem Doctore congruentem fecerit, alias si se simpliciter doctorem appellauerit, extraordinarie solum punitur, ita per Corser. in Repertor. Felyn. verb. Doctoratum vsurpans. atque per Moncha. ad Crot. tract. de testib. nu. 176. cum seq. Idem de illo, qui dicit se clericum, cum non sit, per Felyn. d.c. 1. de magist.

Idem de illo, qui dicit se comitem, & facit actus comitis, cum non sit, debet grauiter puniri citra mortē, per Felynum. ibidem.

Item, fingens se creditorem mercatoris; vel sibi nō fuisse solutum in præiudicium aliorum creditorem, tenetur pena falsi, per Iacob. de S. Gregor. in l. repetita, numero 2. ff. de fid. instrum. qui num. 3. Idem addit de illo, qui conficit apocam, vel scripturam sub nomine alieno, quasi ille scripserit, qui incidit in penam falsi, & nu. 4. similiter de Notario actorum, qui scripsit in actis, talem realiter produxisse tale instrumentum, & alia iura, quæ in rei veritate non fuere producta nisi verbo; incidit in crimen falsi. Item imperans supplicationem alterius nomine punitur arbitrio iudicis vbi supra per Felyn. Item citans aliquem fingens se nuncium, cum non sit, punitur ciuiliter, & criminaliter, & ad interesse citati, ibidem. Item abradens de literis scribentis nomen, & suum apponens, punitur, vt falsarius, ibidem. Idem de Notario qui confecit instrumentum, & non est Notarius, quia tenetur pena falsi; secus si erat, & fuit depositus per Boss. vbi supra de falsificatoribus vero descriptor. atque de istorum pena, vi. per Afflict. decis. 21. & 24. & per Io. de Lud. eius deci.

Vltimo nota, quòd falsum in iudicio, committens potest absque nouo processu puniri, per Anchar. consil. 173. colum. fin. Item, quòd vbi apponitur falsi exceptio in rescripto, tunc maior seueritas requiritur in inquisitione; quam in alia scriptura, per Afflict. decis. vlt. num. 16. *Giach.*

BB *Aperiens.* Apotiens, vel non restituens Bart. in l. qui testamentum, ff. de fals. Emanuel Suarez, verbo literas pract. B. Diaz. c. 96. Rom. consil. 365. in fin. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 7. c. 17. num. 46. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

CC Adscribens sibi legatum. vide Baiard.

DD *Si tamen notarius.* Vel etiam ipse testator id scripserit, quia etiā periculo poterit. l. 2. C. de his, quæ in test. sibi adscrib. Ioan. Dilect. de arte testand. tit. de legat. caut. 1. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

EE *Probibens aliquem testari.* Tu adde, & vide fusius, ac diligentiori studio per Iac. Menoch. de arb. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 395. vbi explicatum habes quib. penis, & quando testari impediēs, vel testamentū prius conditum reuocari, vel compellens hæredem facere afficiatur. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

FF *Vellet testari.* Adde per Menoch. vbi supra, numero 31. *Giach.*

FF *Vellet testari.* Aliam penam falsi, sed hic non tactā, vide apud Negus. tract. de pign. & hyp. 1. mēb. 5. par. sub nu. 25. Item adde, quod in hoc § non fit tractū, quia non modo dicens, fabricans, vendens, abradens prohibens, & similia incidit in penam falsi, sed etiam tacens, Menoch. de arb. iud. lib. 2. cen. 3. cas. 276. num. 26. & cent. 14. cas. 310. nu. 14. Crauet. consil. 282. sub nu. 7. ad fin. & tunc contra talem Testem procede, vt infr.

infr.q.25.verf.Torquetur etiam, vbi dixi, & no.quia in tali casu tacituritatis magis dicitur delictum fraudis, quam falsitatis, vt per Ang.de Vbaldis allegatum supra verf.3.est casus d.conf.73.nu.11.vol.2.*Drogh.*

FF *Prohibitus testari.* Declara, vt non procedat, quando post prohibitionem potuit testator multoties ad libitum testamentum condere, aut mutare; quoniam tūc illi, qui iam prohibuerant damnum aliquod sentire non debent; vt post Socin.iunior.d.consil.149.num.48.declarat Menoch.vbi sup.num.25. *Giach.*

GG *Vendens.* Quid de eo, qui finxit se creditorem mercatoris falliti, cum in veritate debeat, vel fingat sibi non fuisse solutum; dic quod si hoc faciat in praeiudicium aliorum creditorum, quod tenetur poena falsi, ita per Iacob.de S.Georg.in leg.reperta.num.2.ff.de fide instrumentorum, quod & esse adnotandum superius monui. *Giach.*

GG *Vendens eandem rem.* Sed an pignorans eandē rē duobus, teneatur hac pena? Quod non, Neguf.dicto tract.de pign.4.par.princip.num.47.& hic perpetuo No. Quod vendens rem duobus, ita demum tenetur poena falsi si a primo emptore recepit pretiū alias secus; ita limitatur, d.l.qui duobus, ff.de fals.ex mente Odofred.dixisse Baldum, refert Fab.de Monte tract.de empt.& vend.3.q.princ.nu.50.in fin.*Drogh.*

GG *Vendens.* Bossi.tit.de fals.num.112. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

HH *Trita est conclusio.* Ad huius conclusionis intelligentia vide Dec.congruè loquentem conf.188.addit. ad Alex.in conf.77.litera D. vol.1. & nota quod suspicio falsitatis adducit, vt suspectus contrarium probare debeat, Dec.in cap.2. num.41.de rescript. Maran.in suo Spec.par.6.sub tit. & peruenitur aliquando per viam Inquisitionis, nu.149.limita tamē,dicta per Dec.de quo supra, & iura dicentia suspectum de falso detineri posse, vt tunc sic suspectus detineri non possit si dat idoneam fideiussionem, vt per Capyc.decis.30.nu.4 ad fin.infr.q.52.verf.scias etiam, Felyn.in c.ex parte, el 1.coll.9.verf.impetratio; de rescript. Qualiter autem suspicio falsi habeatur pro veritate intellige quo ad hoc, ne instrumentum, vel testis dictū suspectum probet Crau.consil.56.sub num.10.ad fin.& conf.134.num.26.quo stante remouentur ea, quae satis prolixe, & inutiliter dixerunt aliqui moderni, dum volunt omnia concludere, de quibus mentionem feci infr.ad q.53.verf.dixi etiam, si namque suspicio operatur, vt hic, quanto magis testes plures etiam singulares, cui adde Curtium conf.132.num.10. *Drog.* Vide eundem Baiard.

II Est igitur distinguendum. Vide Baiard.

KK Aut loquimur in ciuilibus. Vide Baiard.

LL *Pro veritate habetur.* Adde, & vide per Mandel.de Alba.conf.992.& per Hip.Rimi.conf.58. *Giach.*

MM *Poena falsi.* Adde, quae sit pena falsi ex omni iure, & populorum sanctionibus diligenter explanatum, Item falsitas, quae nemini noceat, qualiter puniatur. Vide per Iac.Menoch.de arb.iud.cent.4.cas.306. Et, quae sit pena falsi, quando ex officio proceditur, per eundem cas.313.Item qua pena puniatur falsus testis vide per Campeg.tract.de testib.reg.412. Aduerte, quod ex quo falsitas est de criminibus, quae occulte committuntur, quod ideo ad probandum falsitatem
60 admittuntur testes alias inhabiles.l.consensu.C.de repu.& habetur per Crau.plenè eius consil.56.nu.12.Et in ea iudex promptior, & facilior esse debet ad torturam, per Alex.in consil.77.nu.5.lib.1. Et in illa acerrima indagatio fieri debet, vt tradit Bal.eius cōsi.320.quidam notarius, lib.2.& Crau.eo consil.col.5.sub verf.secundum. Item illa potest iudex esse animo

sus ad quaestionem, vt per Boss.titulo de iud.& consul.ante tot.num.200. *Giach.*

MM *Pena falsi.* Farin.quaest.67.3.volum.8.2.num.1.& 2. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

NN *De portatoribus.* Et sic non imponitur bonorum confiscatio. Vulpel.conf.1.nu.15.*Ber.Rosi.*

OO Et ideo secundum eum. Vide Baiard.

PP *Causam amictit.* Quid si vtraque pars falsitatem cōmisit ad inuicem contrariam, dixi supra, versic.Porro. Item an ille, qui ex productione falsi testis, debet vigore statuti perdere totam causam, dicatur etiam amisisse causam ciuilem, vide per Soc.consil.60.vol.4. Quid si tutor produxisset, an pupillus perdat causam quod sic Paul.Castrens.in l.Polla.C.de iis quibus vt indi. *Giach.*

QQ Aut vero, est commissa. Vide Baiard.

RR *Excusatur autem.* Falsitas excusatur, vbi dolus abfit. Farin.d.q.67.§.3.nu.77. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

SS *Falsitas sine dolo.* Adde quando falsitas sine dolo cōmissa dici possit, & qua pena plectatur, per Iacob.Menoch.de arb.iud.lib.2.cent.4.cas.306. *Giach.*

TT Praeterea excusatur. Vide Baiard.

VV *Adiuuatur.* Farin.d.q.67.§.3.nu.98. *Ber. Ros.*

XX *Item excusatur.* Falsitas neminem praeiudicans an fit punibilis. Farin.q.67.vol.3.§.5.nume.90.& seq. Vbi quid si in priuata schedula, num.206.Et quid si extra articulos, nu.207.& alia similia, & q.71.nu.1.& seq. Quid si tacet veritatem. Farin.d.q.67.§.6.num.228.vsque 236.Quid de teste instructo plenè d.q.67.§.8.num.283.& seq. *Ber. Rosi.*

XX *Item excusatur.* Adde Marsil.sub.de fideiuss.num.105.vide omnino Crau.consil.46.qui loquitur in his terminis; sed contrarium, quod imò excusetur, tenuit doctissimè Thesaur. contra Clarum hic decisio.171.num.2.& de fide adhibenda libris & scripturis mortuorum, ac etiam instrumentis imperfectis Notariorum mortuorum, Aym.Crau.conf.158.col.pen.versic.similiter videmus, conf.181.num.7.Menoch.de arbit.iud.lib.2.Centur.4.cas.306.nu.32. Idem Crau. consil.275.sub num.5. *Drogh.* Vide eundem Baiard.

YY *Potuisset praeiudicare.* Adde vt per Iac.Menochiū.d.cas.306.nu.22.& 30.Alex.consil.70.num.11.& per Natt.eius conf.588.num.15.vbi plenè. Sed nunquid
61 testis recipiens pecuniam, vt falsum testificetur, quod tamen non facit, an puniri debeat propter solā pecuniae dationem, vide per Spec.titu.de teste, §.primo.num.49.Item testes probare corruptos an sufficiat, si non ostendatur eos falsum dixisse, vt per Spec.tit.de sent.§.9.num.7. *Giach.*

ZZ Hanc intelligitur. Vide Baiard.

Aa *Tenetur.* Vulpel.consil.1.num.13.vt in lib.priuato. Idem conf.48.puta abradendo, vt ibi, & quid in marginatione, idem resp.129.per tot.*Ber. Rosi.*

Bb *Intellige.* Vel testis qui mulier depofuit, an faciat vt falsi poena locum habeat Farin.d.§.5.num.187.& 188.& 219. *Ber.Rosi.*

Cc Propterea ego. vide Baiard.

Dd *Aut vero actus.* Farin.d.nu.187.& 212. *Ber. Ros.*

Ee Et in hoc proposito. vide Baiard.

Ff *An autem.* Farin.d.q.67.& §.5.nu.194.*Ber.Rosi.*

Gg *Item debet iudex.* Laboret vt falsitas curetur. Farin.q.67.vol.3.§.3.num.106. *Ber.Rosi.*

Hh Dixi etiam. vide Baiard.

Ii *Fabricando falsam monetam.* Quid de falsificante, vel fabricantē monetā reprobatā in loco, in quo falsificat vt Ferrariae bagationis, vt per Alexan.plenè, atque in terminis

terminis.consil.104.libr.1. Afflict.decis.44.nu.14.& Bossi.in tract.crim.tit.de falsa moneta. nu.4. vbi dicit se per consilium Alex.liberasse duo cudentes quadrantes Mediolani. Adde & per Menochium de arbitr.iud.cas.316. nu.20. & quæ ego fusius adnotaui in libro Adnotatio mearum super statu. Ferrar.lib.3. c.129.de pęna faciens falsas monetas. *Giach.*

KK *Falsificans autem monetam Imperatoris*. Adde, quod ei denegatur appellatio, vt per pra.Carer.pag. mihi 58. sub num.94. loquitur in falsificante monetam Regis. *Giach.*

KK *Falsificans autem monetam*. Plura per Decian.in tract.crim.to.2.lib.7.c.25. & quinque seq. videndus erit quoque Garsia Mastril.de indult.c.27. *Ber.Rosi.*

Ll *Monetam ciuitatis*. Farin.in eius pract.crim. q.115. inspect.1.vol.5.& præcipuè nu.6.8.13.& 64.atque 72.& sequen.plenè. *Ber.Rosi.*

Mm *Ioannem glosatorem*. Adde infr.q.67.vers.primo ad fin.Dec.in l.semper in obscuris nu.9.ff.de reg.iuris. *Drogh.*

Nn *Radens autem aut minuens monetam*. Adde, quod talis radens & tondens, reducendo monetam ad iustum pondus, non dicitur delinquere, neque potest puniri, ita per Alciat.in terminis respon.14.tom.2.libro 7.vbi plene. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

Oo *Expendens autem falsam monetam*. Adde, quibus mulctetur pœnis monetas falsas cudens, mutilans, tingens, & expendens, plenè & diligenter explicatũ, per Menoch.de arb.iud.lib.2.centur.4.cas.316. Item si falsos bagatinos expenderit quis, qua pœna puniri debeat. Vide per Cæpo.cons.crim.77.& quæ dicatur falsa moneta. Et quid de expendente monetam ab alio diminutam. Item quid de illo, qui falsitarum pluribus speciebus vtitur, ibi. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

§. FALSVM.

SVMMARIVM.

1 *Falsi crimen grauissimum est.*
2 *Falsi specialia remissiuè.*
3 *Falsi crimen in generali delictorum abolitione non comprehenditur.*
4 *Falsi crimen acerrimam indagationem requirit.*
5 *Iudicis officium venit ad damna, & interesse partis in iudicio falsi etiam criminaliter intentato.*
6 *Falsum multis modis committitur.*
7 *Et quæ necessariò requirantur vt dicatur commissum.*
8 *Falsitas non solet committi sine causa.*
9 *Et ad incurrendum falsum quid sufficiat.*
10 *Falsitas probatur præsumptionibus, & coniecturis.*
11 *Falsitas quomodo probetur remissiuè.*
12 *Subornans testes punitur, licet testes recusauerint falsum deponere.*
Et etiam si testibus corruptis non vtatur.num.eod.
Et quid si testis persuasus ad dicendum falsum deponeret veritatem, nu.eod.
13 *Et quando præsumatur subornatio, remiss.*
Testis quando præsumatur corruptus, & possit corrigere dictum suum, nu.eod.
14 *Testes quando dicantur subornati.*
Subornationis coniecturæ remissiuè, nu.eod.
15 *Subornans testes extra causam finalem condemnationis, vel absolutionis minori pœna tenetur.*
16 *Subornatus an probet contra subornantem.*
17 *Testis corruptus contra corrumpentem admittitur quando veritas aliter haberi non potest.*
18 *Et quando testi corrupto sit credendum remissiuè.*
Et an faciat indicium ad torturam infra numero 25.
19 *Et an duo testes dicentes se à parte corruptos sufficiant ad condemnandum.*
20 *Et quid si sint singulares.*
21 *Testis asserens aliquem voluisse eum pecunia corrumpere, an plenè probet.*
22 *Statutum contra falsum testimonium suadentes, instruentes, vel subornantes, licet non sequatur effectus, comprehendit eum, qui suaderi, instrui, vel subornari passus est.*
23 *Subornans testes, vt alibi deponant falsum, poterit in loco subornationis puniri, & testes in loco falsitatis.*
24 *Subornans testes tenetur etiam ad refectionem expensarum reo absoluto.*
26 *Testes plures falsos, & plura instrumenta falsa producens ad vnum finem pro vna falsitate est puniendus.*
27 *Et quid in committente plures falsitates diuersis temporibus, & locis.*
28 *Et si producens falsos testes fuerit punitus, non nocebit testibus, nec econtra.*
29 *Falsitatem fabricans, & ea vtens, non tenetur de vsu.*
30 *Testis falsus quis dicatur.*
31 *Testis in causa capitali contra innocentem falsum deponens qua pœna sit puniendus.*
32 *Et quid si pro saluanda vita, vel honore alterius falsum deposuerit.*
33 *Testis an pœna falsi puniri possit, si existimans verum dicere, falsum deponat.*
34 *Testis per verbum credo falsum deposuisse conuictus pœna falsi tenetur.*
35 *Testis deponens verum, sed falsam rationem reddens falsi crimen non incurrit.*
36 *Et variatio in dicto, & ratione non attenditur ad inducendam falsitatem.*
37 *Falsitas testium per alios testes non falsos etiam post sententiam probari potest.*
38 *Testis super vno capitulo falsum dicens in omnibus præsumitur falsus.*
39 *Testis quando præsumatur falsus ex repugnantia, & contrarietate.*
40 *Testis aliud in iudicio deponens, & aliud extra iudicium, qua pœna sit puniendus remissiuè.*
41 *Testes falsi, falsumque testimonium consulentes, aut machinantes qua pœna puniantur in Regno Neap.*
42 *Testes si sunt numero pares, quando digniores, minus dignos vincunt.*
Et eo casu minus digni non tenentur de falso. numero eod.
43 *Testes deponentes conformia iuri communi, & aptiora naturæ magis probant.*
44 *Testes inuicem contrarij quibus sit credendum.*
45 *Testis deponens de præsentia alterius, & alter negans an possint torqueri.*
46 *Testium dicta an sit concordanda, vt euitetur falsum remissiuè.*
47 *Testis sibi contrarius in tortura an sit conciliandus remissiuè.num.48.*
49 *Testis ad euitandum contrarietatem debet se remittere ad primam depositionem.*
50 *Et quando hoc facere possit remissiuè.*

51 Et

51 Et an contrarietas resultans inter partes, & dicta testium possit ad concordiam reduci remissiue.

52 Testis deponens super negatiua quando sit suspectus de falso.

53 Testis super negatiua non coarctata falsum deponens extraordinariè punitur.

54 Testis deponens falsum extra factum principale an possit puniri de falso remissiue.

55 Et quando testis tangat negotium principale remissiue.

Et an eo casu reprobetur eius dictum nu. eo.

Testis deponens homicidium fuisse factum die lunæ qua die tantum interuenit mandatum, an sit contrarius alijs deponentibus de die, qua verè fuit factum sub nu. 50.

Et an si deponat falsum in circumstantia pertinente ad negotium principale puniatur de falso. num. eod.

56 Testis si negat dixisse prout reperitur scriptum, an magis credendum sit Notario, quam testi, remissiue.

Et an Notarius possit torqueri, remissiue nu. eo.

57 Et si vltra Notarium scribens examen idem testaretur, statur scripto.

58 Testis tenetur iurare de iure diuino.

59 Et an valeat eius dictum sine iuramento.

Et quid si post depositionem iuret. nu. eod.

60 Testis potest iurare per procuratorem, non tamen deponere.

61 Testis sine iuramento falsum deponens extraordinariè punitur.

62 Testes suspecti de falso quando ob contumaciam tamquam confessi condemnentur in Regno Neap.

63 Testis vt dicatur falsus, an sit necessarium probari ipsum fuisse corruptum remissiue.

64 Testis pecuniam accipiens pro falso testimonio ferendo qua pœna sit puniendus remissiue.

65 Clericus falsum testimonium dicens qua pœna puniatur remissiue.

66 Testis falsus tenetur ad omne damnum contingens ex illo testimonio.

Et quid eo casu probari debeat nu. eod.

67 Condemnatio Testium de falso, an, & quomodo præiudicet parti.

68 Testes inducens ad deponendum veritatem eis incognitam extraordinariè est puniendus.

69 Testium falsitas, & falsitatis excusationes, remissiue.

70 Vtens dicto falsi testis circa extrinseca, & ad causam non facientia pœna falsi non tenetur.

71 Falsos testes producens, eisque renuncians sine partis protestatione an sit puniendus remissiue.

72 Et quid in producente falsos articulos.

73 Falsificans articulos an præsumatur scienter, vel ignoranter fecisse.

Et qua pœna sit puniendus si super eis testes examinauerit nu. eod.

74 Et quid stante statuto neminem prætextu ignorantiæ se tueri posse, remissiue.

75 Vtens dicto falsi testis, vel falso instrumento de peritorum consilio non excusatur.

76 Instrumentum ex quibus præsumitur falsum.

77 Notarius conficiens instrumentum de quo rogatus non fuerat, punitur de falso licet sint vera contenta in eo.

78 Et etiam si non compleuerit instrumentum falsum pœna ordinaria tenetur.

79 Et de puniendo Notarium pro falso instrumento remissiue.

80 Et statutum puniens Notarium de falso non comprehendit aliam personam falsum fabricantem.

81 Notarius condemnatus de falso non perdit omnino potestatem conficiendi instrumenta.

Notarius officio priuatus si facit instrumenta extraordinariè punitur, sed si falsò notarium se faceret, & instrumenta conficeret, pœna mortis veniret puniendus, ibid.

82 Et iudex in condemnatione exercitium Notariatus reseruare non potest.

83 Notarius conficiens instrumentum super vsuris quibus officiatur pœnis.

84 Notarij de falso condemnati instrumentis præteritis fides adhibetur.

85 Notarius conficiens instrumentum falsum, quod sit nullum an pœna falsi puniatur.

86 Et quid si mutaretur data in scriptura priuata.

87 Notarius suspectus de falso si nolit, vel differat ad instantiam partis matricem producere, poterit torqueri.

88 Instrumentum falsum in vno capitulo, an censeatur in omnibus falsum remissiue.

89 Et an falsitas instrumenti probetur per testes remissiue.

Et quando instrumentum præsumatur totum falsum remissiue. nu. eod.

90 Liber rationum in parte falsus in totum præsumitur falsus.

91 Notarius falsificans instrumentum pro defensione patris non punitur pœna ordinaria falsi.

92 Notarius falsum immunitatis instrumentum conficiens igne comburitur.

93 Instrumentum simulatum scribenti manus amputatur.

94 Notarius occultans instrumentum, an committat falsum & qua pœna sit puniendus remissiue.

Testis falsus cuius dicto sit renunciatum an finita causa possit puniri sub nu. 75.

95 Statutum imponens pœnam falsificanti publicum instrumentum comprehendit falsificantem acta iudicialia.

96 Et puniens certa pœna producentem instrumentum falsum non habet locum in producente falsos testes.

97 Et puniens fieri facientem instrumentum falsum habet locum contra suadentem alteri, vt falsum deponeret.

98 Instrumenti falsitas per tres testes probatur.

99 Falsitatis suspitio ex quibus præsumptionibus inducatur, remissiue.

100 Instrumenti fides vacillat, si duo ex testibus instrumentarijs negent se interfuisse.

101 Et quomodo sit articulandum.

102 Et an duo testes instrumentarij, & supernumerarij sufficiant ad puniendum Notarium de falso.

103 Et quid facere debeat Iudex duobus testibus extraneis contradicentibus instrumento, remissiue.

104 Et quomodo contra ipsum instrumentum deponere debeant.

105 Et quid si de tempore non recordentur.

206 Instrumentum quando reddatur suspectum de falso si testes contradicant, remissiue.

107 Testes descripti in instrumento, vel testimonio an probent si dicant se non interfuisse.

108 Falsi crimen non probatur per comparationem literarum.

Et comparatio literarum cum alijs adminiculis facit inditium ad torturam nu. eod.

109 Et quomodo sit facienda comparatio literarum in cri-

in crimine falsi remissiuè.

110 Falsum quibus modis committatur in scripturis remissiuè.

111 Et ex quibus inducatur suspitio falsi.

112 Instrumentum suspectum de falso producens qua pœna sit puniendus.

113 Instrumentum pluribus modis redditur suspectum de falso.

114 Falsi crimen accusationem non requirit.

115 Scripturam falsam, vel publicam, vel priuatam producens pars pœna punitur.

116 Instrumentum simulatum non dicitur falsum.

117 Et quando dicatur instrumentum falsum, & quando simulatum.

118 Instrumentum falsum mutui altero producente, & altero solutionis ambo puniuntur de falso.

119 Vtens falso instrumento in iudicio an sit puniendus de falso si fuerit productum cum clausula si, & inquantum.

120 Falsum quomodo, & quando possit euitari in productione, & vsu instrumenti, vel attestationum remissiuè.

Instrumentum falsum producens ignoranter, & renuntiauerit an aliud instrumentum eiusdem tenoris manu alterius notarij producere poterit sub nu. 118. remissiuè.

121 Testes falsos producens puniendus est etiam si postea dicat se illis vti nolle.

122 Vtens falsa scriptura, an præsumatur auctor falsitatis.

123 Instrumentum producens si non habet terminum à statuto ad respondendum, an eo vti velit, illum iudex parte petente statuere debet.

124 Et quid operetur huiusmodi terminus.

125 Et nihilominus admittitur probatio contra scientiam præsumptam.

126 Contumax in comparendo potest probare suam innocentiam, licet à statuto habeatur pro confesso, & conuicto.

127 Instrumentum producens, cum qua protestatione, dato termino ad respondendum, debeat illius vsui renunciare, vt eodem instrumento contra alium vti possit.

Et quid si renunciat vsui testium, nu. eod.

128 Et si scriptura producatur à procuratore, sunt interrogandi principalis, & procurator.

129 Et procurator debet habere mandatum in iudicio, vt possit huiusmodi interrogatorio respondere, vel sequi ratificatio domini.

130 Et interrogatus à procuratore non tenetur respondere.

131 Interrogandi praxis contra producentem instrumentum vnde sumatur.

Et habet etiam locum in productione testium. nume. eod.

Et quomodo debeat concipi interrogatio, vt producens instrumentum, vel testes teneatur præcisè respondere, nu. eod.

132 Instrumentum producens, vel testes non tenetur de falso, nisi fiat protestatio per petentem declarationem, velle partem, & testes de falso redarguere.

133 Interrogatio contra producentem instrumentum, vel testes in quacumque parte iudicij fieri potest.

134 Vtens falso instrumento in prima instantia, an possit in causa appellationis illius vsui renunciando falsi pœnam euitare.

135 Instrumentum producens, vel testes debet clarè, & sine aliqua conditione, aut protestatione post terminum respondere.

136 Et respondens nolle vti, non euitat pœnam falsi si testes produxit, vt falsum deponerent, vel scripturas falsas fabricauit.

137 Et an si respondeat nolle testibus vti, excusetur de productione articuli falsi.

138 Et renuncians vsui longè post disceptationem habitam super falsitate productorum non excusatur.

139 Et an si respondeat, nolle vti instrumento, quod suspicatur falsum, possit aliud eiusdem tenoris ab alio rogatum producere, & eo vti remissiuè.

140 Et si pars respondeat nolle vti, pars contraria, vel fiscus vti poterit.

141 Et non respondens, vel obscurè, aut qualificatiuè, perinde est ac si nolle vti, respondisset.

142 Et re integra potest morem purgare, & indulgeri per Principem ad respondendum.

143 Vtens scienter falsis testibus, respondere tenetur, an velit illis vti, etiam stante statuto in quibusdam casibus non debere respondere.

144 Vtens falsa scriptura, an puniatur aquè, ac si illam fabricasset.

145 Notarius ponens in instrumento mutui, verbum numerauit, an incidat in pœnam falsi, si verè pecunia non fuit numerata.

146 Et asserens aliàs in sua præsentia fuisse numeratam pecuniam, non punitur de falso licèt falsum dicat.

147 Falsi suspitio cessat in testamento contra Notarium viuente testatore.

148 Notarius si nomina etiam absentium describat in instrumento stantè consuetudine excusatur à pœna falsi.

149 Notarius omittens solemnitatem an puniatur de falso.

150 Et an præsumatur in Notario potius error quam falsitas remissiuè.

151 Notarius non potest ex arbitrio omittere necessaria de iure, vel de facto aut de consuetudine.

152 Et pariter non est in arbitrio partium quo minus omissa vitient.

Notarius omittens in instrumento quod noceat parti, quando, & quomodo teneatur de damno, & interesse, nu. eod.

153 Et quando præsumatur in eo potius error, quam dolus remissiuè.

154 Notarius addens instrumento sine licentia iudicis falsum committit.

155 Et si per errorem addat diuersum à protocollo tenetur saltim læso ad interesse.

156 Notarius conficiens instrumentum illicitum quibus pœnis puniri debeat, remissiuè.

157 Notarius imputatus de falso, ex quibus indicijs torqueri possit.

158 Notarius conficiens instrumentum vsurarium, quibus pœnis puniatur.

159 Notarius in quibus casibus instrumentum conficere non possit remissiuè.

160 Statutum puniens Notarios scienter contractus illicitos conficientes, requirit scientiam in specie super contractu, de quo agitur.

161 Notarius an teneatur pœna falsi, si falsum instrumentum non perfecit.

162 Notario dicenti, se amisisse protocollum, aut originale non creditur.

163 Et quid si cum iuramento diceret se amisisse.

164 Et an eo casu possit torqueri.

165 Et

231 Falsi

231 *Falsi suspitiones, inditia, & præsumptiones remissiuè.*
232 *Falsi suspitio cessat coniecturis, & præsumptionibus.*
233 *Falsitas ex duabus præsumptionibus probatur quãdo ciuiliter agitur.*
234 *Falsi suspitio an pro veritate habeatur, remissiuè.*
235 *Falsitas probationibus necessariò concludentibus probari debet.*
236 *Instrumentum falsum, vel de falso suspectum quomodo probetur remissiuè.*
237 *Et quæ sit differentia inter falsum, & de falso suspectum respectiuè.*
238 *Iudex si ciuiliter agatur, non debet in dubio fidem instrumento adhibere.*
239 *Falsi suspitio leuioribus probationibus, & præsumptionibus in causa ciuili contra instrumentum inducitur, quàm in criminali.*
240 *Testis falsus, vel producens falsum instrumentum, aut illud conficiens, non punitur de falso, nisi pars petat criminaliter puniri; vel Iudex inquirat de eo delicto.*
241 *Falsi suspitio sufficit ad capturam, vbi de falso ciuiliter agitur.*
242 *Tortura leuis infertur etiam Notario in causa falsi ciuiliter intentata.*
243 *Instrumentum Notarij, qui consueuit instrumenta falsa conficere, non probat in ciuilibus, nisi testibus comprobetur.*
244 *Instrumentum Notarij nondum condemnati de falso redditur suspectum.*
245 *Et instrumenta præterita non annullantur licèt aliqualiter sunt suspecta.*
249 *Falsi pœna quæ sit remissiuè.*
Falsum committens in iudicio, an sine nouo processu puniri possit. nu. eod.
247 *Iudex causarum ciuilium potest ex officio punire testem deponentem falsum in iudicio coram eo agitato.*
248 *Et si de falsitate constat, poterit condemnare sine citatione.*
249 *Falsi crimen si graue est pœna mortis punitur.*
250 *Testes falsi qua pœna puniantur in Regno Neap. remissiuè.*
251 *Falsificans plura capita libri, vel alterius scripturæ, aut producens plures testes, & instrumenta falsa eodem, vel diuerso tempore ad vnum finem pro vna falsitate vnica pœna punitur.*
252 *Testis falsum deponens sine dolo an sit puniendus.*
253 *Et dolus ex qualitate facti, & personarum perpenditur.*
254 *Testis scienter, vel ignoranter falsum deposuisse præsumitur Iudicis arbitrio.*
255 *Falsi pœna tria copulatiuè requirit.*
256 *Dolus verus, & præsumptus probantur indicijs, & coniecturis.*
257 *Et de modis probandi, & præsumendi dolum, remissiuè.*
258 *Testis deponens falsum ad defensam, non punitur pœna ordinaria.*
259 *Et quid in mandante, vt falsum testimonium diceretur.*
260 *Testis non examinandus si examinatus falsum dixerit, an debeat puniri remissiuè.*
261 *Vtens falso teste ad occultandum crimen consanguinei vel amici punitur ademptione tertiæ partis bonorum.*
262 *Testis deponens falsum, vbi est socius criminis nulla pœna punitur.*
263 *Falsum accipitur propriè & strictè in statuto.*
264 *Statutum, quod quis puniatur tamquam falsarius, intelligitur de pœna arbitraria.*
265 *Falsitatis excusationes remissiuè.*
266 *Statutum puniens falsum testem non comprehendit virum bonæ existimationis, & probitatis.*
267 *Statutum contra producentem falsum testem, eoq; vtentem, an habeat locum aduersus inducentem pecunia testem ad dicendum veritatem.*
268 *Statutum quod instruens falsum testimonium pœna falsi puniatur, de qua pœna sit intelligendum, stante altero statuto, ex quo amputatio manus committenti falsum imponitur remissiuè.*
269 *Statutum contra producentem falsos testes, vel instrumenta an comprehendat tertium inducentem, vel subornantem testes ad tacendam veritatem remissiuè.*
270 *Statutū puniens falsum testem, an habeat locum in mandante remissiuè.*
271 *Statutum aduersus fieri facientes falsa instrumenta comprehendit persuadentem alteri, vt falsum deponat.*
272 *Statutum puniens Notarium de falso non procedit in alio falsum fabricante.*
273 *Falsitas in re modica etiam cum dolo leuiter punitur.*
274 *Et res modica videtur non excedens duos aureos.*
Actio de dolo non datur in summa duorum aureorum, nu. eod.
275 *Falsitas etiam modica in litteris Apostolicis, vel Regijs punitur pœna ordinaria.*
276 *Et non distinguitur an sit in parte substantiali.*
277 *Falsi conatus non secuto effectu extraordinariè punitur.*
278 *Testis per torturam falsum deponens excusatur à crimine falsi.*
Metus excusat à dolo. nu. eod.
279 *Testes condemnati de falso non præiudicant eos producenti, nec è contra.*
280 *Falsitatem committens, quomodo, et quando causam amittat remissiuè.*
281 *Et quid in Regno Neap.*
282 *Procurator an præiudicet Domino stante statuto, producentem falsos testes amittere causam.*
283 *Procuratore falsos testes producente, an teneatur Dominus remissiuè.*
284 *Actor producens falsum instrumentum mutui, causam amittit licèt reus instrumentum solutionis etiã falsum produxerit stante statuto, quod committens falsum, amittat causam.*
285 *Producens capitulum falsum, ac testem super eo examinari faciens, eoq; examine vtens, an & quando puniri debeat, quamuis testis possit excusari.*
286 *Procurator generalis cum libera an si falsum capitulum produxerit, possit Dominus puniri de falso remissiuè.*
287 *Et quæ sit eius pœna, & an, & quando causam amittat remissiuè.*
288 *Producens petitionem pro se, & litis consortibus an tamquam falsarius puniri possit, si vnus ex consortibus non interuenerit, neq; consenserit petitioni.*
289 *Statutum puniens morte Notarium facientem instru-*

a 1 Falsi crimen grauissimum. Adde, † quod crimen falsi est grauissimum, & nullum crimen est in mundo, quod ita vituperet famam, & statum hominis, sicut ipsum, in tantum, quod pœnæ mortis simile est, Paul. de Castr. in cons. 151. incip. videtur dicen. & Marsil. in rubr. de Fals. num. 16. & est detestabilius homicidio, & veneficio, secundum Soci. in cons. 39 num. 7. vol. 2. est similis proditioni, Tiraquell. de pœn. cau. 31. nume. 25. & propter eius enormitatem multa habet specialia, Mars. consi. 105. num. 7. Gram. decis. 2. num. 28. & latissimè Monticel. in pract. crim.
2 reg. 15. num. 108. cum sequen. vbi † ponit duodecim specialia; & alia ponit Conrad. in pract. crim. titu. de Falsarijs num. 34. & etiam propter eius atrocitatem in generali abolitione delictorum istud crimen non cō-
3 prehenditur, † vt infrà in quæst. 59. versi in huiusmodi autem generali; & in hoc delicto acerrima in-
4 dagatio est tienda, † Alex. cons. 77. in fine vol. 1. & Curt. iun. cons. 53. num. 17. Et in hoc iudicio, crimi-
5 naliter etiam intentato, † venit officium Iudicis ad damna, & interesse partis, Rimin consil. 1. Et in hac materia falsi latissime habetur per Ferran. Gargiar. consil. 126. vol. 1. inter cons. crim. diuers. magnæ impressionis.

b Sciendum est, quòd falsitas. Adde, † quod ali-
6 quando istud crimen committitur dicto, aliquando scripto, & aliquando facto, vt ait Monticel. in pract. crimin. in reg. 15. numero septimo, & ibi à numero 8. vsque ad numero 25. habentur multa exempla, quomodo dicto falsum committatur, & à numero 25. vsque ad numero 48. habetur de falsitate, scripto commissa: & vsque ad numero 86. tractatur de falsitate, quæ committitur facto. Et potest etiam dici, quod quatuor modis falsum committi solet, scripto, vt in notario falsum instrumentum scribente; dicto, vt in falso Teste; facto, in eo, qui nummos adulterinos cudit; & vsu, vt in eo, qui falsis probationibus vtitur. ita tradit Mascard. de probat. conclus. 739. numero 16. & Porr. in consilio 7. numero 39. dicit, quod falsum committitur verbo, scripto, nutu, atque signis, & † tria necessariò
7 requiruntur, vt falsitas commissa dicatur, scilicet

licet dolus, mutatio veritatis, & quod alteri noceat, vel nocere possit, Affl decis. vlt. nume. 8. & 13. Ceph. consi. 130. nume. 8. & 355. nume. 44. vol. 3. &
8 Bertaz. consil. 71. nume. 51. vol. 1. & † falsitas committi non solet sine aliqua causa, vt per Craue. consil. 75. num. 13. & 17. & Rolan. consi. 38. num. 39. vol. 1.
9 & † ad incurrendum falsum non est necessarium quod aliquis pro certo sciat probationem esse falsam; sed sufficit, quòd credat verosimiliter talem esse, si cum sua opinione concordat veritas; quia verum est, aliquem vsum fuisse falso instrumento, & dolosè, ex quo credebat illud esse falsum, vnde debuit abstinere, ità tradit Fely. in cap. præsentium numero
10 12. de testi. & falsitas † ex præsumptionibus, & coniecturis regulariter probatur, cum sit difficilis probationis, Marf. consil. 27. nume. 8. Capy. decis.
11 30. & consil. 39. nume. 7. & de † modo probandi falsitatem latè habetur per Mascard. conclus. 739. 740. & 741. & Menoch. de præsump. lib. 5. præsump. 10.

Adde, quod sunt sex modi, quibus potest cognosci de falso tres criminales, & tres ciuiles, de quibus habetur per Bal. in l. si ex falsis instrumentis, num. 10. C. de transact. falsum committit miles recipiens stipendio pro pluribus æquis, vel militibus quàm habeat, Vincent. Caroc. in tract. locat. & conduct. nu 5. parte in verbo de falso nu. 3.

e *Subornans autem testes*. Adde, † quod subornans
12 de actu subornationis puniri potest, etiam si Testes recusauerint falsum deponere, Bertaz. consil. 218. num. 6. & similiter punitur, etiam si testibus corruptis non vtitur, Boer. in decis. 319. num. 6. & etiam puniri debet, si testis persuasus ad deponendum falsum, verum diceret, sed pœna extraordinaria, quia alicui non fuit illatum nocumentum, Afflict. super Const. lib. 3. rubr. 40. in const. qui falsitatem nume. 1.
13 & in materia subornation.s, & quando † præsumatur, vide multa per Crau. consil. 6. num. 22. cum multis sequen. & testis quando præsumatur corruptus, & possit dictum suum corrigere, Siluan. consil. 87. per totum, & in hac materia subornationis vide etiã Marf. in consil. 78. col. 4. consil. 101. col. 6. Gram. in consil. 46. num. 10. Affli. in const. si damna clandesti-
14 na num. 34. & an, & quando † testes dicantur subornati, Mascard. de probat. concl. 1340. volu. 3. & multæ coniecturæ subornationis habentur per Vulpell. in consi. 103. nu. 13.
15 Item † adde, quod subornans testes, sed non super his, in quibus causa finalis condemnationis, vel absolutionis consistit, minori pœna tenetur, Bald. in consi. 106. num. 3. vol. 1. Deci. consi. 102. inter cõsil. crim. 1. tom. num. 30. Bertaz. cons. 61. numero 39.
16 Et † an subornato contra subornantem credatur, Vulpel. consi. 103. & Franc. Marci. decis. 488. vbi con
17 cluditur, † quod quando aliter veritas haberi non potest, testes corrupti admittuntur contra corrumpentem. Et de hoc vide etiam Bertaz. in consi. 156. per totum, & quando testi corrupto sit credendum,
18 † pulchram distinctionem habes per Bero. in quæst.
19 58. quam declarat Vulpel. in dict. consi. 103. Et † si duo testes dicant, se à parte corruptos, vt falsum deponerent, non sufficiunt ad condemnandum, sed ad
20 torturam, & quod sint singulares † Boer. in decis. 319. nume. 5. & quomodo intelligenda sit ista singularitas in hac materia subornationis vide Ceph. consil. 234. num. 23.
21 Item † adde, si quis voluerit testem pecunia corrumpere, ne contra eum deponeret, si testis hoc asse-

ruit, plenè probat, Gabr. comm. conc. lib. 1. tit. de testib. concl. 1. num. 24. cum seq. vide tamen Socin. iun. in consi. 39. nu. 54. vol. 2. Rui. in consi. 15. col. fin. vol. 5. & Bero. quæst. 58.
22 Item † adde, si statutum disponit, quod qui falsum testimonium perhibendum suadent, instruunt, vel subornant, etiam si effectus non sit secutus, puniantur, habet locum, cum quis suaderi, instrui, vel subornari passus est, quamuis effectus subsecutus non fuerit, non autem, quando subornare volenti fuit denegatus assensus, ita tradit Vulpell. in cons. 25. per totum.
23 Item † adde, quòd subornans testes, vt deponant falsum in alio loco, poterit puniri in loco subornationis, & testes in loco falsitatis, Decian. in consil. 95. in fine volum. 2.
24 Item † adde, quod subornans, vltrà pœnam, tenetur ad refectionem expensarum reo, si fuerit absolutus, Blan. in pract. crim. in prin. nu. 38. & 39. & Botta in consi. 1. nu. 72.

g *Quinimo idem Bossius*. Adde, † quod idem te-
25 net Ioseph. Lud in decis. Lucen. 15. num. 6 asserens se pluries ita practicasse, licet Bertaz. in cons. 156. nu. 5. & Rolan. cons. 98. nu. 22. vol. 4. Boss. & Clarum impugnare tentauerint, sed dicant quicquid velint, quòd ita seruatur, & ita ego quoq; practicaui, & practicari vidi.

h *Producens falsos testes*. Adde, † quod producens
26 plures testes falsos, & plura instrumenta falsa ad vnũ finem, non potest puniri, nisi pro vna falsitate, Bart. in l. inficiando, §. infans num. 3. ff. de furt. Bald in l. quicunque num. 6. C. eod. Cæpol. consi. 77. nume. 8. Boss. in tit. de pœn. num. 7. Et licèt Soci. in consil. 62. vol. 1. contrarium tenuerit in eo, qui diuersis temporibus fecerit plures falsitates; tamen postea dicit, con-
27 trariam opin. esse veriorem. Sed † si quis plures falsitates fecerit diuersis temporibus, & locis, licèt ad vnum finem, teneretur pluribus pœnis, Decian. cons. 463. nu. 8. de hoc tamen vide omninò Couaru. var. resol. lib. 2. c. 10. num. 8. vers. quintum, vbi latissimè
28 et si † producens falsos testes fuerit punitus, testibus non nocebit, & è conuerso, nec pœna testis falsi nocebit producenti, secundum Natt. in cons. 668. num. 5. & Roland. cons. 13. nu. 11. vol. 1.
29 Item † adde, quod si fabricans falsitatem, & ea vtens non tenetur de vsu, quia tendit ad eundem finem, Boer. decis. 82. nu. 10. Plot. in l. si quando C. vnde vi. nu. 715.

i *Testis, qui falsum*. Adde, † quod falsus testis ille
30 dicitur, qui nec per se visis, neq; notis, neq; audiris, deponit c. testes 3. q. 3. & interdum testis deponit verum vere, interdum falsum falso, interdum verũ falso, & interdum falsum vere, nam si testis veritatem, quam sensu percipit deponit, tunc loquitur verum, & vere, si vero deponit falsum, & dicit se interfuisse, & scripsisse, deponit falsum falso, si vero deponit veritatem in se ipsa, quam tamen non vidit, & asserit se vidisse, deponit verum non existentia terminorum in se ipsis, tamen per falsam reditionem causæ deponit falsum, si vero testis deponit esse tale id quod communiter videtur tale, licet non sit, deponit falsum vere, idest vera intentione, vt si deponit de prætura Barbarij, vel de sipho aureij in crusta, quod in medula erat æneum, quæ medula non videtur ita declarat Bald. in consilio 20. numero 16. inter consil. diuers. tom. 1. falsus dicitur, qui verum supprimit Tiraquell. de pœn. cau. 44. numero 15. vbi ponit procedere in teste

producto, & iurato, non autem in contumace, qui non vult venire, aut iurare, & an æquè puniatur verum supprimens, ac falsum committens, numero 71. & 72.

31 Item † adde, quòd licèt testis, qui in causa capitali contra innocentem falsum deposuit, pœna mortis sit puniendus, etiam quod ille, contra quem fecit testimonium, condemnatus non fuerit, vt hic habetur, & per Marsi. in consi. 27. num. 1. & Io. Crot. in suo tract. de test. par. 9. num. 380. contrarium tamen de consuetudine seruatur, quia punitur pœna extraordinaria, videlicet ad triremes, vel ad aliam pœnam. ita habetur in decis. Pedemont. 19. vbi testis falsus fuit punitus ad amputationem manus, cum publicatione bonorum. Sed Peguer. in quæst. crim. cap. 19 attestatur, quod in sacro regio consilio Cathaloniæ decisum fuit, quod testis falsum deponens in crimine capitali furcis suspenderetur, dummodò falsitas esset in substantialibus, non autem in accessorijs, quo casu pœna

32 extraordinaria venirent puniendi. Et † econuerso, si testis falsum deponit non animo nocendi, sed pro saluanda vita, vel honore alicuius rei, puniri etiam debet de falso, quia non est mentiendum, 22. q. 2. c. si quis ad te, & c. ne quis, cum nec prætextu boni sit faciendum malum. 1. q. 1. c. non est putanda, & de hac quæstione vide Afflict. in const. humanitate colum. 4. non autem pœna ordinaria falsi, sed extraordinaria secundum Gram. in voto 5.

33 Item † adde, si testis falsum deponeret, credens dicere verum, an dicatur falsarius, ita vt pœna falsi puniri possit, vide Gabriel. commu. conclus. lib. 7. tit. de criminal. concl. 33.

34 Item † adde, quod testis deponens per verbum (credo) si falsum deposuisse conuincitur, pœna falsi punitur, Bal. & Salicet. in l. de tutela C. de integr. restit. Alex. consi. 28 num. 5. vol. 6. Ang. consil. 3. col. 1. Ias. in rubr. ff. de Iureiur. nu. 9. Conrad. de off. prætor. de testi. num. 40.

35 Item † adde, quòd testis, qui verum deposuit, sed falsam rationem reddidit, crimen falsi non incurrit, Fely. in consi. 48. num. 13. Gabr. lib. 7. tit. de malef. conclus. 33. nu. 6. in fi. & Benin. consi. 25. nu 4. vol. 1. &

36 † variatio in dicto, & ratione non attenditur, ad hoc, vt testis falsus reputetur idem, Rimin. cons. 559. nu. 19. vol. 3. & cons. 99. nu. 54. vol. 1.

37 Item † adde, quod falsitas testium probari potest per alios testes, qui interfuerunt corruptioni, vel subornationi aliorum; & probari potest etiam post sententiam, sed non per testes falsos, vt per Mascard. de probat. concl. 746.

38 Item † adde, quod testis inductus super pluribus capitulis, si super vno capitulo falsum dixerit, præsumitur super omnibus alijs capitulis falsum dixisse, Gand. de fals. num. 26. Alex. cons. 27. nu. 3. vol. 2. Paris. cons. 74. num. 21. vol. 1. & Soci. vbi asserit communem consi. 41. col. 2. vol. 2. Gabriel. com. concl. lib. 7. conc. 4. & latè per Mascard. de probat. concl. 743. vbi ponit multas ampliat. & limi. & Menoch. de præsump. lib. 5. præsumpt. 22. per totam; vbi ipse quoq; hanc quæstionem multum plenè tractauit; & ibi in præ-

39 sumpt. sequenti habetur † quando testimonium ex repugnantia, & contrarietate præsumatur falsum, & ad hanc materiam vide infra in quæst. 53. ad versic. sed quæro.

e *Et in hoc proposito*. Adde, † qua pœna puniri de-

40 beant testes, qui vnum in iudicio, & aliud extra iudicium testati sunt, per Menoch. de arbitr. iud. cas. 312.

41 Item, † adde quod in Regno Neap. hodie propter frequentiam falsorum testium, extant duæ nouellæ Pragmaticæ, vna Caroli Quinti, & alia Regis Philippi ab Austria, quæ sunt 3 & 4. sub tit. de falsis. Quibus disponitur, quod testis, qui falsum testimonium perhibuit in causis criminalibus, tàm ad offensam, quàm ad defensam punitur pœna mortis naturalis irremissibiliter, & eadem pœna puniuntur, qui consuluerint, instruxerint, vel machinauerint falsum testimonium committi; si verò in causis ciuilibus, tàm testis, quàm consulentes; pœna truncationis manus dexteræ, & perpetui exilij à Regno puniuntur; & si delictum prædictum reiterauerint, pœna mortis naturalis; & sic per dictas Pragm. amplius in Regno non erit locus his, quæ tradit Grammat. in voto 5. hic allegato, vbi tenuit, quod deponens falsum contra Fiscum pœna ordinaria non erat plectendus, & quomodo sint intelligendæ dictæ Pragm. latè per Prospetum Caran. in commento dict. Pragm. 4. quæ incipit, quoniam falsorum testium.

r *Conuicitur etiam*. Adde, † si testes sint numero

42 pares, quod digniores vincunt alios, non autem, vt minus digni teneantur de falso, Boss. in titu. de oppo. sit. contra testes num. 14. sed hoc locum non habet, quando minus digni deponunt pro reo, secundum Ruin. consil. 158. num. 14. vol. 5. Quod tamen procedit, quando solum dignitate differunt, vt ibi per

43 eum num. 20. & † magis credendum est testibus deponentibus id, quod est conforme, & consonum iuri communi, quam alijs, aliter peponentibus, Innoc. in c. auditis de præscrip. Abb. in c. licèt testis. Et magis credendum est testibus deponentibus ea, quæ sunt aptiora naturæ, Cors. in sing. 8. in ver. testis,

44 & ad hanc quæstionem † quando testes ad inuicem sunt contrarij, quibus magis sit credendum, latè habetur per Gabriel. com. concl. titu. de testi. concl. 4.

s *Sed certè ego non credo*. Adde, quòd ista opinio D. Clari est magis communis, vt per Viui. in opin.

45 899. numero 3. vol. 3. etsi vnus † testis deponat de præsentia alterius, & alter neget, se fuisse præsentem, datur materia Iudici inquirendi alterutrum; & non deuenitur ad tormenta, alio non docto. ita Bal. in l. testium versicul. modò insurgit dubium, C. de testi. quem sequitur Nat. in consil. 392. num. 2. vol. 2.

y *Concordanda, vt euitetur falsum*. Adde † vi-

46 dendum ad hanc quæst. Excellentiss. D. Petrum Antonium à Petram nobilem de Placentia Consiliarium Serenissi. Ducis Parmæ, & Placentiæ Domini mei & demum Præsidem meritissimum Perill. & Excelsi Consilij prædicti Serenis. D. D. Ducis in suo celeberrimo Tract. de Fideicom. quæstion. 12. nume. 901. vsque ad nume. 1114. vbi ita diffusè, eleganter, & ordinatè hanc materiam tractauit, vt nihil amplius desiderari possit.

47 † Primò tractauit, an testis in se ipso contrarius apparens sit reconciliandus, faciendo quinque capita; Primum est, an sit reconciliandus, vt saluetur à falsitate; Secundum an etiam vt probet; Tertium in quibus casibus debeat, & possit reconciliari; Quartum quid agendum sit, quando conciliationi non sit locus; Quintum, quomodo sit cognoscendum, an testis in se i, so varius, vel contrarius sit, quod possit, vel non possit conciliari; & de hoc posuit quadraginta quatuor exempla; Secundò tractat de conciliatione vnius testis

stis cum altero, & sic de duobus testibus sibi contrarijs, & in hoc etiam posuit triginta nouem exempla. Tertio tractat, quando sunt plures testes inter se contrarij, & ponit sex exempla; Ideo vide omnino hunc pulcherrimum tractatum, quia alibi non reperies. Vide etiam Decian. in cons. 40. per totum vol. 2. vbi concordat multas depositiones vnius testis, qui videbatur sibi contrarius; & in cons. 93. num. 44. eodẽ vol.
48 † tractat, quando testis est sibi contrarius in tortura, an sit conciliandus, de quo vide etiam Gramm. voto 36. num. 28. & voto sequen. num. 18. & 19. Et, quomodo testes contrarij reducantur ad concordiam, vide etiam Crot. in tract. de testib. num. 127. cum seq.
49 colum. 7. & Bertaz. in cons. 5. Sed, † vt testis non sit sibi contrarius, dat cautelam Bart. in l. eos, num. 8. ff. de fals. vt se remittat ad primam eius depositionem, quæ relatio est admittenda, vt plenè per Natt. in con
50 sil. 537. num. 8. & † quando liceat testi in secunda interrogatione, se ad primam referre, vide Menoch. de arbitr. iud. cas. 109.

Item adde, quòd si testis deponat, homicidiũ fuisse factum die lunæ, qua die interuenit tantum mandatum, & alij testes deponant, alio die fuisse factum homicidium, reducuntur ad concordiam, Roman. in sing. 576. & Io. Crot. in tract. de test. 337.

51 Item † adde, an testes sint concordandi, quando per dictionem (ante, vel post) quibus in casibus, & ad quem finem, & an possit concordari contrarietas, quæ resultaret inter partes, & dicta testium, & de teste vario ad concordiam reducendo, latè per Laur. Tenni. caut. 267. & 268.

Item adde, si testes deposuerint, maleficium commissum fuisse, præsente Titio, & Seio, & demum iterum interrogati, qui fuerunt præsentes responderunt quod nullus, debent intelligi, nisi exceptis prænominatis; similiter, si deposuerint, quicquid sciant super aliquo facto; postea dicant interrogati, se nihil scire, debent intelligi, nisi illud, quod supra dixerint. Et si dicant, aliquid factum tempore vindemiæ, vel tempore guerræ, etiam si id factum fuerit parum ante vindemiam, vel guerram probant ad prædicta vide Gram. in cons. 33.

52 *Solet etiam dici.* Adde † quod hoc procedit in negatiua, pura, & simplici: secus autem in negatiua, quæ sit loco, & tempore coarctata, quia est mera falsitas. ita declarat Mascard. de probat. conclus. 1087. num. 6. & 8. & Crau. cons. 9. num. 7. vers. Quinimo apertissimè. Et licet Hercul. in tract. de negat. proban. num.
53 130 teneat, † quod testis falsum deponens super negatiua, non coarctata nulla pęna ordinaria, nec extraordinaria puniri possit, tamen, iudicio meo, se decepit, quia extraordinariè est puniendus, si apparet de falsitate, saltem ob temerariam assertionem, vt dicit D. Clarus.

dd *Sed quid si testis non deposuerit.* Adde videndum,
54 Menoch. de arbit. iud. cas. 307. & † quando testis tangat negotium substantiale, & quando non, vide Rimin. iun. in cons. 286. nu. 8. & dictum ipsius testis nõ reprobatur, licet puniatur pęna stellionatus, Viu. opi. 936. & an testis probet, & quando, vide etiam Me-
55 noch. de præsump. lib. 5. præsump. 72. nu. 19. Et si falsitas commissa fuerit circa circunstantiam, quæ pertinet ad negocium principale, & confert ad eius veritatem, vel falsitatem; tunc dicitur esse in negotio principali, & punitur pęna ordinaria, de falso, puta, si versetur super loco, vel tempore delicti, seu contractus, ita tradit Rim. iun. cons. 112. nu. 18. vol. 1. & prędicta procedunt etiam quòd statutum puniret falsum Dec. cons. 102. nu. 30. inter cons. crim. diuers. tomo 1.

ff *Pone testis negat.* Adde † videndum Natt. in cons.
56 392. vbi latè de hac quæst. tractauit, & an Notarius possit torqueri, & dicit Gram. in voto 30. nu. 11. ꝙ in causa ciuili magis creditur notario, si autem in criminali, magis creditur testi. Sed ad hãc quæst. cui magis sit credendum, notario, vel testi, vide Masc. de prob. vbi latissimè in concl. 1094. nu. 7. cũ seq. & Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 79. nu. 15. & 16.

ii *Sed si vltra Notarium.* Adde, † ꝙ idem esset, si ip-
57 se notarius haberet scriptorem, qui scriberet examen, & vterque attestaretur; quia tunc etiam staretur ei, ꝙ scriptum reperiretur contra testem negantem, se ita dixisse, vt est de mente Abb. in c. de testi. & Alciat. in tract. de præs. reg. 2. præs. 13. nu. 19. vbi dicit se vidisse ita seruari in practica, vide etiam Mascar. vbi supra.

KK *Tu scis, quod dictum testis.* Adde, † ꝙ testis iurare
58 tenentur de iure diuino, Viu. opin. 96. nu. 8. vol. 1. Et testis, sine iuramento deponentis dictum est nullius momenti, etiam quòd ille testis sit religiosus, & Episcopus, & Cardinalis, vt per Viui. opin. 931. num. 4.
59 vol. 3. & ibi nu. 15. habetur, † ꝙ si testes non iurati deponant, licet postea iurent, non probant, & quomodo hoc procedat, vide, quæ posui infra in q. 45. versi. Cæterum si, ibi. & ideo debent de nouo iurare.

60 Item † adde quòd testis potest præstare iuramentum per Procuratorem, habentem speciale mandatũ non tamen potest deponere dictum suum per procuratorem, Viui. opin. 426. nu. 9. vol. 1.

ll *Quod poterit puniri de falso.* Adde, † quòd debet pu-
61 niri pęna extraordinaria, Bald. cons. 106. vol. 1. Ang. consil. 194. colum. 2. Maran. in pract. 6. par. act. 6. numero 21. Carraui. in comment. ad Pragmat. quoniam falsorum, titu. de fals. numero 38. dicit, quòd D. Clarus hic ita est intelligendus, & ibi hoc limitat in 4. casibus. Primo quando testis deponeret sine iuramẽto, quia produceretur ad declarandum eius dictum obscurum; tunc enim, quia talis declaratio non dicitur noua testificatio, non requiritur nouum iuramentum, Bart. in l. hæredes palàm. §. si quid postea, num. 7. ff. de testam. Marsi. in l. 1. §. si quis vltro, ff. de quęst. Secundo quando esset remissum à partibus, quod fieri potest, & depositio valet, cap. tuis, de testibus. Tertio quando produceretur super aliquo facto notorio, tunc enim sine iuramento valet, Socin. in reg. 424. prima fallent. Barbat. in d. c. tuis. Quarto quando examinaretur ad iudicis informationem, quod etiam sine iuramento fieri potest, vt tenet gloss. notab. in capit. primo, §. si duo de pact. tenen. vbi Bald. Et ista est communior opinio, quòd testis non iuratus non possit puniri pœna falsi, sed pœna extraordinaria, vt ait Bertaz. consil. 8. num. 69. & 70. vbi impugnando Bursat. in consil. 99. num. 5. tenuit, hanc opinionem esse communiorem.

62 Item † adde, quòd in Regno Neap. prodita est regia Pragmatica incipiens, testem falsum, sub titu. de falsis. dicẽs, quòd præmissa citatione cum inserto tenore depositionis falsæ, si testes contumaces facti fuerint ex eodem Processu possunt, tanquam confessi, condemnari, dummodo falsitas ex actis appareat; Sed quando non apparet respectu contumaciæ, vt falsi, condemnari non possunt, Capyc. in decis. 60. vbi declarat dictam pragmaticam.

pp *Nisi tamen pars.* Adde † videndum Mascard. de
63 probat. concl. 28. & ibi num. 2. quando adest clausula, Non se astringens, &c.

qq *Nunquid sufficit.* Adde † Menoch. videndum
64 in casu 310. vbi habetur, qua pœna puniri debeant testes, qui pro ferendo testimonio pecuniam acceperunt.

tt *Pena autem testis, falsum deponẽtis.* Adde † Bet.
65 Diaz.in pract.crim.cano.c.87.vbi latè, qua pęna pu
niatur clericus testimonium falsum dicens, quando
via directa cõuictus sit, & nõ per viam exceptionis.
xx *Falsus testis tenetur.* Adde, † ꝙ falsus testis tene-
66 tur versus partem de omni damno contingente pro-
pter illud testimonium.Sed non sufficit probare falsi-
tatem,nisi probetur etiam.Iudicem fuisse secutum fal
sitatem,& ob testimonia falsa ad sententiam deuenis-
se.ita Anchar.cons.24 col.2.vers.Ad hoc dico, Dec.
in c.licet causam,de probat.col.18.vers. Secundò di
citur,& Simon de Pret.cons.191.num.11. alias con
67 tra testes falsos agi non potest,& quando † condem
natio testium de falso præiudicet parti,Rolan. consi.
13.vol.2.
zz *Vtens dicto falsi testis.* Adde,quòd si quis induxe
68 rit testes ad deponendum veritatem, licet eis inco-
cognitam,qui potius dicũtur de temeritate redargui,
non erit locus pęnæ ordinariæ,sed extraordinarię,se
69 cundum Pet.de Anchar.in cons.24.& † plura de fal
sitate testium,& de excusationibus falsitatis habẽtur
per Campeg.in tract. de test.in reg.424.& reg.436.
70 Item † adde,quòd vtens testibus, qui circa extrin-
seca,& ad causam non facientia falsum deposuerint,
pęna falsi non tenetur, Vulpel.cons. 144. num.8.
C *Et istud interrogatorium*, Adde, † quid si renuncia-
71 uerit absque isto interrogatorio. videndum Capyc.
decisio.67. vbi etiam de producente articulos falsos;
vide etiam Menoch. de arbitrar. iudic. cas. 315. Et
72 † licet producens responderit, nolle vti,si articulus
erit falsus,tenebitur de falso,Corrad.in pract. crimin.
lib.1.c.9.nu. 14. fol.394. & Menoch.d.cas.315.nu.
73 30.& † de falsificante articulos circa factum alienũ,
vel proprium;an præsumatur scienter,vel ignoranter
qui super eis testes examinauerit,qua pęna puniri de
74 beat,& † quid si extaret Statutum,quod prohiberet,
vt nemo se tueri possit prætextu ignorantiæ,vide om
nino Rim.iun.in consil.345.vol.3.& Menoch.vbi
supra num.11.cum seq.qui impugnant.Ruin. in cõs.
86.vol.4.tenentem, quòd in actore ignorantia in fa-
cto alieno,sicut in facto proprio non præsumatur.
75 Item † adde, quòd vtens dicto falsi testis, vel falso
instrumento de peritorum consilio non excusatur vt
per Ruin.cons.86.nu.9. vol.4.
Item adde ꝙ testis falsus etiam ꝙ vsui eius renun-
tiatum fuerit de falsitate puniri poterit ex officio,etiã
finita causa principali,si iudex habet merum imperiũ
Ang.in l.1.in prin.C. de calum. vbi respondet ad Al
ber.in l.nullum.nu.2. C. de testi.tenentem non posse
procedi ex officio sine querela quando causa princi-
palis est finita dicens illud procedere si tractatur de
imponenda pęna extraordinaria testi laico per iudicẽ
ecclesiasticum,vel per iudicem causarum ciuilium.
Hanc quæstionem examinauit Carau. in pragm. 1.
nu.191,de falsis,attestando ita iudicatum fuisse in re
gia audientia Principatus citra vide etiam infra nu.
247.& similiter renuncians vsui testium falsorum de
bet puniri extraordinariè de machinatione,si falsum
deposuerint ex eius consilio,siue suasione,& non de
vsu,l.si falsos.& ibi Bar.C.de falsis,Crau.in cons 46.
nu.11.vol.1.& Carauit.in d.prag nu.151.
D *Fabricans falsum instrumentum.* Adde † videndum
76 Menoch.de præs.lib.5.præs.29.& Mascar.de proba.
in concl.740.vbi latissimè habetur.ex quibus instru-
mentum præsumatur falsum, & ex quibus non præ-
sumatur falsum,vide Bertaz.cons.321.num.6.cum se
quen.vol.2.
77 Item † adde, quòd Notarius conficiens instrumẽ
tum falsum punitur de falso, etiam quod probatum
esset, omnia contenta in instrumento esse vera, de
quo instrumento notarius non fuerat rogatus,Cassa.
in consuet.Burg.fol.525.nu.16.& 17.
78 Item † adde,quod notarius faciens instrumentum
falsum,etiam si non compleuerit,pęna ordinaria falsi
tenetur,secundum Lucam de Pen.in l.1.num.8.cap.
vt nemo ad suum patroc.lib.vndecimo,quem refert,
& sequitur Vrsil.ad Afflict.in decisio.21.numero 3.
79 & † de puniendo notario de falso instrumento,vide
etiam Paris.consil.162.vol.4.
80 Item † adde,quòd statutum puniens Notarium de
falso non habet locum in alia persona fabricante fal-
sum,Fulgos. cons.123.col.3.
81 Item † adde, quòd Notarius condemnatus de fal
so perdit potestatem conficiendi instrumenta, nisi in
octo casibus, vt per Felyn.in cap.fraternitatis, nu.4.
cum sequen.de hæret. & si postea conficeret instru-
menta puniretur pœna extraordinaria, sed si nota-
rium falso, se fecisset, & instrumenta confecisset pœ
na mortis esset puniendus, Menoch. de arbitr. iudic.
82 casu 320.numero 9. Et † si iudex in condemnatio-
ne notario exercitium notariatus reseruaret, non pro
pterea instrumenta conficere posset, & artem suam
exercere, Gand.in titu.de falsis,num. 30. & Montic.
in pract.crim.in reg.15.num. 142. quos sequitur Fa-
rin.in quæst.17.num. 21.& iudex dictam reseruatio
nem facere non potest, maximè,quando nulla est ex
pressa causa reseruationis,Bertaz.consil.24.numer.5.
& August.ad Angel.in ver.falsario,vers. Quæro ali-
83 quis notarius ; & similiter † notarius conficiens in-
strumentum super vsuris repellitur ab instrumentis
publicis conficiendis, iudicatur periurus, & pœna
infamiæ notatur Roman.singul.185.& Luc.in tract.
84 de vsur.comment.3.§.1.num.25. & † adhibendam
esse fidem instrumentis præteritis notarij de falso cõ-
demnati tradit Bertaz. consil.521. num.33. cum seq.
vol.2.
85 Item † adde,quòd Notarius conficiens instrumen
tum falsum,quod sit nullum.non punitur pęna falsi,
Gram.vot.25.num.12.sed alia pęna, nisi mutauerit,
datam instrumenti, etiam quòd instrumentum esset
nullum, vt per Marc.decis.673.& 739.& Bertaz.con
sil.543.num.14.
86 Et † hoc esset etiam si mutaretur data in scriptura
priuata,idem Marc.decis.671.
87 Item † adde, quòd orta suspicione falsi contra no
tarium, si appareant testes contradicentes instrumen
to,& fiat instantia, vt notarius exhibeat matricem,
& primam scripturam, & ipse non velit produce-
re, vel differat, poterit torqueri, secundum Bald. in
rubr.C.de fid.instrument. versic. Quæro, dixi supe-
rius,& Franc.Curt. in consil.55.num.18.& Rom.in
consil.174.vlt.col. vbi dicit, ꝙ neminem habet con-
tradictorem.
88 Item † adde, quòd instrumentum falsum in vno
capitulo, an totum censeatur falsum, latè per Foller.
in pract.crim.in vers.Item quòd commisit falsitatẽ,
num.68.& Felyn.in cap.fraternitatis,numero 16.cũ
sequen.de hæret. vbi ponit sex limitationes, & latis
simè per Mascard. de probat. conclus.742.& ibi in
89 quæstio. præcedenti habetur, † an falsitas instrumẽ
ti probetur per testes; & quando instrumentum præ
sumatur totum falsum, vide etiam Menoch. de præ-
sumptio.libro quinto, præsumpt. 21. per totum, &
Gabriel. commun. opinio. libro septimo, conclus.3.
90 Item † adde, quòd liber rationum falsus in vno to
tus falsus præsumitur,& nullam fidem facit, Paul. de
Castr.consil.301.nume.4.vol.1. Gabriel.consil.148.
num.9.vol.1.

Item

91 Item † adde, si notarius pro defensione patris falsificauit instrumentum, non punitur poena ordinaria falsi, Castrens.consil.371.præmittendum est, numero 5.vers.postremò, vol.1.

92 Item † adde, quòd notarius conficiens falsum instrumentum immunitatis, poena ignis punitur, l.1.C. de immun.nem.conced.lib.10.& Roman.sing.385. quem sequitur Angel. de Aretin. ad Aug. in gloss. fal-
93 sario, num.48.& † in dictis locis habetur describente instrumentum simulatum, quòd perdat manum, &
94 † de notario instrumentum occultante, an committat falsum, & qua poena puniri debeat, habetur per Boer.in decis.292.

95 Item † adde, quòd statutum imponens poenam falsificanti publicum instrumentum, habebit locum in falsificante acta iudicialia, vt est communis opin. de
96 qua per Crot.consil.151.num.22.volum.2.licet † statutum puniens certa pœna producentem instrumentum falsum, non habeat locum in producente falsos testes, Crot.d.consil.151.num.75. sed secundum de-
97 cis. Pedemont.67. statutum † puniens fieri facientẽ instrumentum falsum, habet locum etiam aduersus eum, qui suasit alteri, vt falsum deponeret.

98 Item † adde, quòd falsitas instrumenti per tres testes probari potest, & non per pauciores, secundum
99 Bald.in consil.403.num.1.volum.5.& † multas præsumptiones, ex quibus inducitur iusta suspicio falsitatis, accumulauit Mascard.de probat. in concl. 740. volum.1.

100 Item † adde, quòd si duo testes de his, qui instrumento interfuisse dicantur, deposuerint, nunquam se interfuisse, instrumenti fides vacillaret, Bart. in l.1.§. fin.num.8.ff.quemad.testa.aper.& in repet.l.in exercendis. C. de fide instrum.Felyn. & alij in cap. cum Ioannes, de fide instrumen. Crauet.consil.56. numero 17.dicens, dictos testes ita deponentes aliquo modo non esse singulares, vt voluerunt aliqui, & istam ait communem, Foller. in pract.crim.in versic. Item quod commisit falsitatem, numero 64. cum multis sequent. vbi hanc materiam abundè explicat, & Bossi. in titu.de fals.numero 32. cum sequent. vbi inquit, communem conclusionem esse, quòd sunt contestes, prout visum est Barto.in l.locis supracitatis: qui, vt
101 cessent dubitationes, dicit, † quòd hoc modo articulandum est, videlicet tali loco, & tempore, tales testes tali contractui præsentes non fuisse, & quod vnus non fuit cum alio in dicto loco, nec potuisset esse, quin se inuicem vidissent. Et licet Pract. Papien.in forma opponit. contra instrumen.in gloss. super verbis, dignoscitur esse falsum, sub numero secundo, dicat communem opinionem esse, quòd duo testes tantum instrumentum non impugnent, aduertendum est, quòd loquitur de his, qui non sunt in instrumento descripti, & circa istam materiam falsi instrumenti, vide Lanfran. in cap. quoniam contra extra de probat. Deci. in cap.tertio loco eodem titu. Ruin. consilio trigesimoseptimo, volum quarto, Boer. in decisio.118. & latè Bossi. in loco supra cita-
102 to, vbi tenet, quòd † duo testes instrumentarij, & supernumerarij, idest non necessarij non sufficiunt vt notarius de falso puniatur, sed, vt tormentis subijciatur, quem sequitur Laurent. Temni. in caut.
103 119.& in caut. 120. habetur, † quid facere debeat Iudex, quando duo testes non instrumentarij instrumento contradicerent, & in caut.372. habe-
104 tur, † quomodo testes non scripti in instrumento contra ipsum instrumentum deponere debeant, videlicet, quòd dicant, se dicto loco, & tempore, quo contractus fuit celebratus, præsentes fuisse de hoc vide etiam Grammat.consil. crimin.quinquagesimoseptimo, numero decimo.

105 Et † si testes de tempore non recordarentur, Bartol.in dicta l.in exercendis, numero sextodecimo, dat remedium, quòd volens producere dictos testes, verificandi curam habeat, quòd ille contractus semel tantum fuit inter partes celebratus, etsi pars hoc fateretur, dicta testium reprobantium de necessitate concluderent, etiamsi de tempore minimè recordarentur & de hoc etiam vide Alexand. in consil. quarto, colum tertia, volum. secundo.

106 Et † quando reddatur suspectum instrumentum, si testes vel instrumentarij, vel ex non descriptis cõtradicerent vide omnino Menoch. de arbitrar.iudic.
107 casu 105. & est aduertendum, quòd † si testes descripti in instrumento, vel testamento dicant, se non interfuisse, non probant, & non statur eorum assertioni, nisi probatum fuerit, quòd essent illi ijdem descripti in instrumento, vel testamento cum multi reperirentur, qui vocantur eodem nomine. ita tradit Cardin.in cap cum Ioannes de fide instrumen.quem refert, & sequitur Felyn in dicto capit. numero sexto, quòd istud est valde signandum, & non vsitatum: sed ego crederem, hoc non esse verum, vbi nomina testium essent descripta eo modo, quo solent describi, cum nominibus, cognominibus, patrijs, vicinia, siue parochia, & cum nominibus patrum, hoc forsan posset procedere, si testes essent forenses.

108 Item † adde, quòd comparatio litterarum in crimine falsi non probat, nec facit indicium ad torturã, nisi concurrente mala fama, vel alijs adminiculis, Curt. in l.admonendi, numero 116. ff. de iureiur. Grau. de antiq. temp. part.1. versic. Non omitto, & accusator iurare debet, aliam probationem non ha-
109 bere, nisi per litterarum comparationem, & quomodo sit facienda comparatio litterarum in crimine falsi. Vulpell.in consil.135.

E *Producens falsum instrumentum*. Adde, † quib.
110 modis falsum committatur in instrumento, & in alijs scripturis, late per Plot.in l.si quando, §.44 nu.
111 primo, cum sequent. & † quæ inducant suspicionem in scriptura publica, & quæ in scriptura priuata, Menoch.de præsumpt.libro primo, præsumptio.99. numero tertio, & vigesimo.

112 Item † adde, quòd punitur etiam producens instrumentum suspectum de falso, sed poena extraordinaria, si veritatem non probauerit, Archidiacon. in cap. in memoriam, decimanona distinct. Bald.& Salicet. & communiter doctor. in l.iubemus, C. de probat. & Ferrant. Gargia. in consil.126 numero 9. cum sequent. tomo primo, inter consil.crimi.diuers. similiter attestatur de communi, Illustrissimus Card. Alban. comparer meus semper Colendissimus, idem tenuit in consil.trigesimotertio per totum, quem refert, & sequitur Bertazol. in consil. 91. numero 34. volum.primo. Capyc. decisio. 30. in fin. Monticell. in pract.crimin.reg. quintadecima, numero 118. & ibi dicit, quòd debet puniri pena pecuniaria, Decia. in consil.109.num.76.volum.2 Specul.de instr.edit. §.restat, num.2.Maran.in tract.de ordine iud. par. 6. tit.de inquisit.hum.149.Luc.de Pen.in l.si vacantia, colum.2.C.de bon.vacan.lib.10.& Iacob.Mandel.in consil.97. hanc materiam discutit, & ponit differentiam inter instrumentum falsum, & instrumentum suspectum de falso. vide etiam Gabriel.com.conclu. lib.7.conclus.7. vbi plenissimè.

113 Et † pluribus modis probatur, quod instrumentum sit suspectum de falso; probatur enim per eius inspectionem, quando apparet vitiatum, & vituperatum

vitio

vitio visibili; si persona producentis sit solita producere falsas scripturas, & si persona scribentis sit solita facere falsa instrumenta; & ex his tribus instrumentum esse suspectum de falso probatur secundum Bald. in consil. 402. volumine quinto, & Crauet. consilio 134. numero trigesimoquarto, quos refert, & sequitur Ferrant. Gargia. in dicto consilio 126. numero vndecimo. Redditur etiam suspectum instrumentum, quando non contineat verisimilia, vel præbeat aliquam aliam suspicionem, quæ remittitur arbitrio iudicis, vt non adhibeat fidem, secundum Mandel. in dicto consil. 99. & de multis alijs modis, quibus inducatur suspicio falsi, vide Crauet. in dicto consil. 134. Neuizan. consil. octauo, num. 38. & consil. 27. num. 13. & decisio. Pedemont. 117. Multa etiam exempla vitij visibilis instrumentorum habentur per Menoch. de adipiscen. possess. remed. 4. nume. 700.
114 cum sequent. & † in hoc crimine non requiritur accusatio, Bertaz. in dicto consil. 91. numero 35. vide etiam ad prædicta, quæ posui infra in versi. Trita est conclusio.

115 Item † adde, quòd producens priuatam scripturam falsam, pari modo punitur, vt producens falsum instrumentum, Bald. in l. prima, colum. prima. C. de fide instrumen. Simon de Pret. in consilio 180. numero 14.

116 Item † adde, quòd Instrumentum simulatum nō potest dici falsum, Alexand. ad Bart. in l. quid sit falsum, ff. de fals. Bald. in l. si ex cautione, C. de non numer. pecun. quæst. prima, quem sequitur Natt. consil.
117 314. numero sexto, vbi dicit, tunc † instrumentum dici falsum, quando ab illo remouentur verba, & mens contrahentium; si vero verba concurrunt solamente retenta, tunc simulatum esse, non falsum.

118 Item † adde, quòd si Titius produxit instrumentum falsum mutui contra Sempronium, qui produxit aliud instrumentum falsum solutionis, quòd vterque debet puniri de falso, Bald. in rubr. C. de fide instrumen. num. 50. & Ias. in § in bonæ fidei. num. 81. instit. de action.

Item adde si quis produxerit falsum instrumentum ignorante, & deinde videns aliqua, quæ erant contra instrumentum renunciauerit, an postea poterit producere aliud instrumentum eiusdem tenoris factum per manus alterius Notarij, Afflict. in constit. Regni, si quis campsor, versic. qui falso instrumento, numero quarto, libro tertio, fol. 69. vbi se remittit ad distinctionem Bart. in l. si quis legatum, numer. 2. ff. de fals.

F *Vtens falso instrumento.* Adde, † quòd vtens falso
119. instrumento in iudicio nō punitur, si instrumentū fuerit productum cum clausula, si, & in quantum appareat verum, vt plenè per Foller. in pract. crimin. in versi. Item quod committit falsum, numero vndecimo nisi fuerit institum, quòd declaret, si intendat velle vti dicto instrumento, quia volebat contra eum de falsitate procedere secundum Foller. consil. 140. tomo primo crim. diuers. magnæ impressionis, Berous, consil. 22. num. 34. volum. 3. vbi attestatur de veriori & Capyc. decis. 67. in fine, etiam quòd notoriè appareret de falsitate, vt ibi per Foller. & nisi pars, contra quam fuerit productum, dixerit illud esse falsum, & causam falsitatis assignauerit, quia tunc non euitabit pœnam falsi, si statim non destiterit; secus, si proponitur, Instrumentum esse suspectum, non autem falsum nisi producens, dicto instrumento fidem astringat. ita tradit Angel. de Malef. in verb. falsario, num. 44. & Felyn. in cap. præsentium, numer. 11. in fine de testi. Et
120 † quomodo, & quando falsi crimen euitari possit in productione, & vsu instrumenti, & attestationum, & de hoc interrogatorio, aduersus producentem faciendo, latè per Laur. Tenni. caut. 70. Et vbi Foller. in d. consil. 140. nu. 17. dixit, quòd vtens falso instrumento, vel falsis testibus, etiam quòd falsitas sit notoria; non possit puniri, nisi institum fuerit, an eis vellet vti contrarium tenuit Felyn. in dicto cap. præsentium, numero tertiodecimo, de testi. vbi dicit, quòd si falsitas testium productorum patet ex dictis ipsorum testium, tunc pars, vtendo dictis testibus incidit in pœnam falsi, etiam si pars aduersa non protestatur aliquid, quia falsitas est notoria, quæ constat ex actis: Vnde non potest allegari præsumptio ignorantiæ, vel error iuris, & quòd ideo tunc est necessaria cautela, vt quamprimum pars legat, protestatur se nolle vti. idem tenet Crauet. consil. 134. num. 34. & Conrad. in sua practic. crimin. in titu. de falsarijs, nume-
121 ro 19. & † an producens falsos testes, etiamsi postmodum dicat, se illis nolle vti sit puniendus, vide Gabriel. commun. conclus. libro septimo, conclus. septima num. 8. & Menoch. casu 315. nu. 30. & vide quæ posui infra num. 137.

122 Item † adde, quòd vtens falsa scriptura præsumitur, quòd fuerit auctor falsitatis, Alexand. consil. 77. colum. secunda. Gabriel. consil. 169. num. 62. volum. primo, nisi ipse nominet, ac probet auctorem, & non sufficit ostendere, à quo habuerit exemplum productum, Ferran. Gargia. consil. 126. nume. 89. volum. 1. inter consil. crimin. diuers. & ad prædicta vide etiam Crau. consil. 315. & Nat. consil. 152.

H *Et si in eo termino.* Adde, † quòd si terminus non
123 daretur à statuto, parte petente, illum deberet iudex statuere, Gabriel. d. concl. 7. num. 10. & datio termini vltra quòd operatur scientiam, saltem præsumptam, vt hic dicit, D. Clarus, operatur etiam, vt respondens deinde non possit reuocare eius responsionem ex interuallo, vt not. Pract. Papien. de forma interrogationis, versic. Compellatis, num. 12. Roman. consil. 346. num. 10. Aluaro. in tract. feud. tit. si de feud. fuer. controu. cap. si vassallus numero vndecimo. Cum. super Rit. mag curiæ, cap. 37. numero 100. nisi esset responsio procuratoris, tutoris, vel curatoris, dato eis termino, quia posset reuocari per principalem, probato errore, vt per Pract. Papien. vbi supra dicto numero duodecimo. Sed ego arbitror, quòd non posset reuocari, si mandatum esset in indiuiduo ad ita respondendum.

124 Item † adde, quod datio termini operatur, etiamque respondens non excusaretur, si diceret habuisse consilium a peritioribus sic respondendi, quia in talibus responsionibus facti non militat excusatio peritorum, Ruin consil. 86 numero nono, volum. quarto, quem sequitur Gabriel. vbi supra, numero quinto, quem vide omnino in hac materia, vbi ampliat, & limitat, vide etiam Conrad. in sua practic. crimin. dicto titu. de fals. num. tertio, cum sequen. & Afflict. in decis. 189

125 Item † adde, quòd contra hanc præsumptam scientiam admittitur probatio in contrarium, etiam, quòd datus sit terminus ad deliberandū, ita notat Menoch.
126 de arbitr. dicto casu 315. nu. 18. & 19. & idem † esset, etiam si ex statuto contumax in comparendo haberetur pro confesso, & conuicto, quia admittetur eius probatio si voluerit probare de eius innocentia, & ita decisum fuit per sacrum Regium Consilium in causa cuiusdam medici condemnati de falso ad truncationem manus per magnam Curiam Vicariæ, vt attestatur. Gramma. in addit. ad Regiam Prag. incip. testem falsum, num. 18.

Quod

Quod statuto dicto termino. † Adde, quòd dato ter-
127 mino ad respõdendum, interrogatus, ne videatur tacitè confiteri, Instrumentum esse falsum, renuntiãdo vsui debet respondere cum ista protestatione, quod non renuntiat propter hoc, quòd credat, Instrumentum esse falsum, & posset dicere, quia habet alias probationes, & hoc modo posset vti illo Instrumento contra aliam personam, vt per Castrens. in l. si aduersarius, C. de fide instrum. & Bald. in l. si. sub nu. 9. C. eod. tit. dicit, quòd debet respondere hoc modo, quia non puto, mihi hunc testem, vel hoc Instrumẽtum necessarium; Ideò de hoc teste, vel Instrumento non curans vsui cedo; & ibi etiam dat consiliũ, quòd talia potius faciat per procuratorem generalem cum libera, quàm per se. Ad prædicta vide omnino Capo. caut. 53. num. 1. Cotta. in memorial. in ver. Instrumento vel testibus, vers. debebit ergo, & Menoch. d. casu 315. num. 21. & ibi nu. 28. habetur, quòd quando renunciat vsui testium falsorum, dicat causam, cur vti non vult, dicendo, quia credebat illos verum dixisse.

128 Item † adde, quòd huiusmodi interrogatio potest fieri, etiam quòd scriptura per procuratorem producta fuerit, & principalis poterit interrogari. Lapus, alleg. 119. Immò ambo erunt interrogandi simul; nam, si principalis responderit nolle vti, tunc solus procurator tenebitur. ita not. Castren. in l. si ius iniquum. §. si procurator, nu. 5. ff. quod quisque iur. Roman. cõsil. 105. nu. 2. & Gabriel. com. concl. lib. 7. concl. 7. nu.
129 4. & † procurator non potest respondere, licèt haberet mandatum speciale, & specialissimum, sed requiritur mandatum in indiuiduo ad ita, & ita respondendum; alias in criminalibus non præiudicaret domino. ita Bar. in l. filiusfam. nu. 11. ff. de donat. & Menoch. d. casu 315. num. 25. vel quod dominus ratum habuerit, Capy. decis. 67. num. 3. nec sufficeret mandatum generale cum libera ad respondendum, quia talis procurator non posset facere, quòd dominus caderet in pœnam, vt per Rim. iun. in consi. 345. vol. 3.
130 & † sicut procurator, qui non habet mandatum in indiuiduo, non potest respondere, ita etiam interrogatus à procuratore non tenetur respondere, secundum Spec. de procurat. §. 1. quæstio. 14. numero 12.
131 Item † adde, quam hæc praxis interrogandi sumitur in l. si veteris, C. de fide instrum. quæ lex licèt loquatur de instrumento tamen habet locum etiam in testibus eadem ratione; & interrogatio debet concipi in specie, non in confuso, vtrum velit vti, vel ne Instrumento, vel scriptura producta, & omnibus in eis contentis, & debet exprimi in interrogatione, quæ pars intendatur argui de falso, & debet etiam protestari, se velle illam partem, seu totam scripturam redarguere de falso super qua fit interrogatio; alias producens non teneretur præcisè respondere, Archid. in c. memoriam distin. 19. Aretin. in §. appellantur col. 5. vers. Sed pone, Instit. de except. Gabriel. d. conclus. 7. nu. 1. & 9. & Vrsil. ad Afflict. in decisio. 189. nu. 2. * Ripa in c. cum M. Ferrariensis. nu. 100. de constit. Card. Alex. in d. c. in memoriam, nu. 4. distin. 19. Natt. consi. 635. num. 4. volum. 3. & Carpan. ad statut. Mediolani cap. 36. ver. producti. Sed posset dici contrarium, quando quis vult redarguere instrumentum de falso, quia non debet cogi dicere, in qua parte velit dicere falsum, Bal. in l. fin. num. 2. C. de fide Instrumento. & Grammat. in addit. ad pragmat. Regni, testem falsum, num. 17. dicit, quòd ideò non tenetur quis declarare, quando intendit arguere instrumentum de falso, ex quo, antequàm sibi exhibeatur instrumentum originale, non potest scire, in qua parte sit falsitas, si vellet instrumentum arguere ex causa rasuræ, vel alterius vitij, de quo non apparet in copia, facta tamen editione accusatio debet esse clara, Capyc. decis. 79. nu. 2. quæ ratio cessat in testibus, ex quo pars potest se certificare, super quo vult eos redarguere.

132 Item † adde, quòd debet fieri protestatio per petentem fieri declarationem, quòd vult, partem, & testes redarguere de falso; aliàs non teneretur de falso; Bal. in l. diuus, la 2. ff. de fals. * & Natt. consilio 635. nu. 6. vol. 3.

133 Item † adde, quòd hæc interrogatio potest fieri in quacunque parte iudicij, vt not. Vrsill. in additio. ad Afflict. in decis. 266 maximè nu. 4. vbi dicit in Praxi seruari, quòd etiam post rem iudicatam.

134 Item † adde, quòd si quis vsus fuerit falso instrumento in prima instantia, & postea in causa appellationis dixerit, se eo vti nolle, est locus pœnitentiæ, secundum Bald. in l. alia, col. fin. vers. Extra quarto, C. de his quibus, vt in dign. quod dictum pro notabili refert, & sequitur Alex. cons. 108. col. fin. volum. 6. & Crau. consi. 46. num. 11. quod tamen procedit, si in prima instantia non fuerit interrogatus: secus verò, si interrogatus fuisset, quia tunc debet puniri, & non esset locus pœnitentiæ in causa appellationis. ita declarat Menoch. dicto casu 315. nu 29.

135 Item † adde, quòd post datum terminum ad respondendum responsio debet esse clara, & nitida, sine aliqua conditione, & protestatione: aliàs perinde est, ac si non fuisset responsum, vt voluit Bart. in l. diuus la 2. nu. 2. ff. ad leg. Corn. de fals. Lapus allegat. 119. num. 4. Bald. qui loquitur in terminis statuti in consil. 96. decret. vol. 1. Capo. caut. 53. num. 2. Fulgo. cons. 177. per totum; & secundum hanc opin. fuit iudicatum, Afflict. decis. 189. vbi Vrsil. in ad dit. Ferret. cons. 88. Bero. consi. 22. num 34. vol. 3. quos omnes refert, & sequitur Bertaz. in consi. 496. vbi latè per totum vol. 2.

Item adde, quòd responsio facta cum protestatione de vtendo scriptura, quatenus vera sit, vel quòd vult vti in illis partibus, & punctis, in eius fauorem tendentibus, non valet, si facta fuerit post interrogationem, & terminum datum: secus autem, si ante, Fulgos. dicto consilio 177. Afflict. d. decisio 189. Bal. consil. 96. in princ. vol. 1. & latè Bertaz. d. consi. 496. num. 6. vol. 2.

Item adde, quòd respondens velle vti testibus in concernentibus substantiam necessariam negocij, de quo agitur, & fidem testium productorum ad eius victoriam; in alijs autem non concernentibus negocium, de quo agitur, nec necessarijs, si quæ sunt, non curat vti, quia eis non egeat, nec necessaria sint, nec prosint ad victoriam causæ, declarando, intelligendo, concordando, distinguendo, limitando, & supplendo eorum dicta secundum Ius & c. talis responsio est admittenda secundum vsum, vt ait Boss. in tit. de fals. num. 155. cum sequent. sed Bertaz. in d. consilio 496. num. 6. dicit, hanc responsionem procedere posse ante interrogationem, & dationem termini ad respondendum, vel in Statu Mediolani, vbi est talis vsus.

Item adde, quòd quis non potest respõdere, quòd vult vti in tali loco, vel in talibus verbis, Oldr. consil. 32. Capol. consil. 53. & Socin. iun. consil. 41. volum. 2.

136 Item † adde, quòd respondens nolle vti testibus, vel scripturis productis, non euitat pœnam falsi, si testes produxit, vt falsum deponerent, vel instrumentum,

rum, seu scripturas falsas fabricauerit, Bart.in l.3.nu.4. & ibi Bald.num.5. C.de fid.instrum. Crau.consil.46.num.11.Abb.in c.præsentium num.10.de testib. Ruin.cons.86.nu.3.vol.4.Menoch.de arbitr.Iud.d.casu 315.nu.30.& Anchar.iun.quæst.44.nu.3.& 4.par.1.

137 Item † adde, quòd pariter non excusatur de productione articuli, & capituli falsi, etiam quòd respōdeat, non velle vti testibus, vt notat Fulg.in c.præsentium, nu.11.declarādo, vt ibi per eum de testi.Ruin.d.cons.86.nu.6 vol.4.Boss.in tit.de fals.nu.154.Foller. in pract. crim.par.1. secundæ part.in vers.Item quod commisit falsitatem nu 44. & Menoch. d.casu 315.num. 30.nisi se excusaret ex iusta causa, quia fabricasset eos super facto alieno, vt ibi per eum.

138 Item † adde, quòd respondens nolle vti non excusatur, si respondisset longè post disceptationem habitam super falsitate, & veritate productorum, renuntiando vsui, Menoch.d.casu 315 nu.29.

139 Item † adde, quòd respondens nolle vti Instrumēto quod suspicatur falsum, si deinde aliud producat eiusdem tenoris rogatum ab alio Notario, an possit eo vti, Afflict.super constit. Regni.lib.3.rubr.40.capit.qui falso, nu.3.vbi se refert ad distinctionem Bar. in l.si quis legatum.ff.ad leg.Corn.de fals.quæ videri potest.

140 Item † adde, si quis respondit, nolle vti; pars contraria vti poterit, Crau.de antiq.temp.in prima part.num.150.Boss.in tit.de public.process. numero 17. & Boer. decis.245. & de fisco vide Boss. in titu.de fals num.127.& num. 162.vbi dicit, quòd potest vti illis testibus.

141 Item † adde, quòd non respondens vel obscurè, aut qualificatiuè, habetur, ac si respondisset, non velle vti, not.Bald.cons.96.num.3. vol.1. Cæp.in caut. 53.nu.3.Socin.sen.consil.24.num.31.vol.1. requiritur tamen contumaciæ accusatio, Rolan.consil 99. num.16.vol.3.& pronuntia, seu declaratoria Iudicis super contumacia, quòd habeatur pro negante Bart. in l.eiusque delatorem nu.2.ff.de iure fisci, Bald.in l.1.nu.84. C.de confess.late Capyc.decis.121.nu.24. & Mars.in pract.crim §.aggredior, numer.105 cum sequen. maximè nu.123.& 124.& in hac pronuntia fienda, an requiratur partis citatio, Gabriel com.concl.tit.de citation.concl.1.nu.363.& latè Tiraquel.in tract.Res inter alios acta, limit.15.& 31. Et an à tali pronuntia appellare liceat, stante statuto, Quòd contumax in non respondendo habeatur pro negante, ad tradita per Bal.in cons.269.in princ.vol.1.Ripa in l.1.nu.28.ff.de vulg.& pupil.& Asin.in Praxi.§.19. c.15.nu.5.& 6.

142 Item † adde, quod non respondens, antequàm pronuntietur contra eum, potest moram purgare deinde respondendo; ita not. Castrens.in l.2.§.Quòd si actor nu.2. ad finem; vbi Curt.iun.nu.11.C.de iur.calum. & sic re integra potest mora purgari, not. etiam Castrens.cons.160.nu.1. vol.1. Alex.in l.si insulam nu.36.ff.de verbor.oblig.Asin.in Praxi. §.10.cap.15.ad finem, & etiam post pronuntiam potest admitti contumax ad respondendum, re integra, donec secuta sit sententia super causa principali, not.Orian.in c.Quoniam contra nu.13.de probat.Ripa in d.l.si insulam, nu.89.ff.de verb.oblig.Asin.vbi supra.Osasch.decisio.5.nu.4.vers.Nec videatur, limitando, vbi aduersarius non grauaretur in probando, hoc in positionibus procedere idem Osasc.decis.71.nu.56. Per Principem autem potest indulgeri ad respondendum, re integra, etiam post sententiam non executam, refectis expensis, Bal.cons.121.vol.1.

143 Item † adde, quòd stante statuto, vt est Mediolani, quod in quibusdam casibus, an velit vti testibus, respondere non teneatur, si cōstabit, quòd quis scienter falsis testibus vsus fuerit, non obstante tali statuto, respondere tenebitur, Boss.in titu.de fals.numero 118.& 153.quem refert, & sequitur Asin. in praxi. §.20.c.2.

M *Scias etiam*. Adde, † quòd Carau.in ritu 281.nu-
144 mero 5. videtur tenere contrariū, dicens, quòd falsificans scripturam priuatam, quæ probat, punitur pœna falsi, sicut vtens, & allegat tex.in l.si quis decurio.& ibi Bald. C.de fals.& multos alios tex.& etiam Alex.in cons.7.nu.1.Sed vide Menoc.de arbitr.Iud. casu 315.nu.3.vbi tenet, quod falso vtens, pœna arbitraria punitur.

N *Notarius autem*. Adde videndum addentem ad Bertaz.in cons.544. vbi latissimè de hac quæstione.

145 † An notarius falsum committat, si in Instrumento mutui apposuit verbum, numerauit, & pecunia non fuit numerata.

146 Item † adde, quòd notarius conficiens instrumentum mutui, & asserens, quòd heri in sua præsentia fuit numerata pecunia, non punitur de falso, licèt falsum dicat, quia loquitur, vt priuata persona, cum nō probet de numeratione; nam tempore numerationis non fuit de dicta numeratione rogatus. Notarius enim non potest attestari in instrumento, nisi de visis tempore rogationis. ita notabil. tradit Bal.in l.ex his. col.2.C.de testam.mil.

* Item, & falsum committit Notarius, qui cum ei aliquis dictaret instrumentum, dolosè quid omittit Tiraquel.de pœn.causa 44.numero 16.vbi supra numero 35. ponit Notario delinquenti in omittendo, fiscumque vel rempublicam lædenti, vt quia dolosè omiserit scribere solutionis tributoris manum amputari.

147 Item † adde, quod contra notarium in materia testamenti cessat suspicio falsi, quando testator viuit, cū agatur de modico præiudicio, quia testamentum est reuocabile, Port.cons.95.num.10.

148 *Sic etiam, si notarius*. Adde, † quòd si consuetudo est, vt notarius scribat nomina etiam absentium, talis consuetudo excusat notarium à pœna falsi, vt tradit Iacob.de Sancto Georg. in l.de quibus nu.54. ff.de legi.

S *Pariter etiam notarius*. Adde, † quòd si notarius
149 aliquam solennitatem omittat, tunc considerādum est, an ipse notarius sit bonæ famæ, quia tunc præsumitur, errore illam omisisse: si autem sit malæ famæ, tunc præsumitur falsatius, & puniri debet, Bald.in l. Quoties.§.1.ff.de hæred.instit.& Ferran.Gargia.cō-
150 nuo 125.nu.29. vol.1.inter cōl.crim.diuer. Et † an error in notario potius præsumatur, quam falsitas, latissimè per Mascard.de probat. conclus.644. & Ias. in l.errore, C.de testamen. Et Socin.cons.277.col.1. & 2. vide etiam Paul.de Castr.in cons.422.viso, &
151 examinato ver. Sed † in casu nostro, vol.2. vbi dicit, non esse in arbitrio notarij omittere illa, quæ necessariò sunt ponenda vel de iure, vel de facto, vel ex
152 consuetudine, sicut † nec in arbitrio partium, quominus omissa vitient; & si notarius omittat aliquid in instrumento, quod noceat parti, tenetur de damno, & interesse; & de damnis statur iuramento partis, si notarius illud dolosè omisit, sed si culpa, interesse debet plenè probari, vt per Boss.tit.de falsis nu.68.&
153 75.& sub nu.56. & 66. habetur, † quando præsumatur potius errasse, quam dolum commisisse, & ad prædicta vide etiam Alciat.in tract de præsump.reg. 3.præsumpt.13.nu.13. Plot.in l.si quando num.618.

C.vide

C. vnde vi. & Boer. decis. 37. nu. 4. qui loquuntur in
154 testamento, & in omnibus instrumentis; & † sicut non potest omittere, ita etiam aliquid instrumento addere non potest sine licentia Iudicis, alias falsum committit, latè Bertaz. in cons. 543. per totum, & ibi
155 addent. latissimè; Etsi errore † ductus addidisset instrumento aliquid diuersum à prothocollo, teneretur saltem læso ad interesse, Bar. in l. fin. nu. 6. ff. de tabul. exhib. & Angus. cons. 5. nu. 5. libr. 1.

V *Adde, quod notarius conficiens, &c.* Adde † ad hoc
156 videndum Guid. Papæ decis. 433. vbi dicit, quibus pœnis debeat puniri, & Alex. in consil. 77. circa me-
157 dium vol. 1. vbi † ponit indicia, per quæ potest deueniri ad torturam contra Notarium imputatum de falso. vide etiam Lud. à Peguer. in quæst. crim. c. 33.
158 nu. 1. vbi tenet, quod † Notarius conficiens Instrumentum vsurarium peccat mortaliter, infamis est, à testimonio repellitur, arte sua priuatur, & ad restitu-
159 tionem in subsidium tenetur, & † de multis casibus in quibus Notarius instrumenta conficere non potest habetur per Luc. de Penn. in l. 1. num. 1. C. vt nemo ad suum patroc. lib. 11.

160 Item † adde, si statutum puniat notarios, scienter contractus illicitos conficientes ad hoc, vt habeat locum, debet probari scientia de tali contractu illicito in notario, ita Bertaz. in consil. 189. numero 3. vol. 1.

161 Item † adde an Notarius teneatur pœna falsi si incepit falsum instrumentum, sed non perfecit hanc quæstionem plenè disputat Luc. de Pen. in l. si quis C. vt nemo ad suum patro. lib. 11. col. 2. & latè prosequitur Gram. in decis. 7. & 74. vbi de actu consumato, & de conatu, & plura de falsitate.

X *Item notarius negans.* Adde. † quòd Notario di-
162 centi, se prothocollum, aut originalem notam perdidisse non creditur, quia cum apud illum semel fuit, præsumitur dolus & culpa, ex quo tenebatur ad custodiam, ratione sui officij publici, Bald. & Imol. in l. cum ita. §. species. ff. de leg. 2. Feder. de Sen. consilio 113. incip. legitimus constituit. Felyn. in c. accepimus
163 de fide instr. Nec † notario creditur, si cum iuramento dixerit amisisse, Cephal. consil. 170. nu. 6. Sed si adsunt aliæ coniecturæ, & præsumptiones cum iuramento creditur, Bal. in l. fin. ad fin. C. de eden. Alex. in l. si quis. §. fi. ff. eod. & Alciat. cons. 18. lib. 7. vbi at-
164 testatur de communi & ibi etiam dicit, † quòd nō potest torqueri, quando pro eo concurrunt conie-
165 cturæ, & præsumptiones; & si † notarius producere, seu ostendere prothocollum noluerit, poterit torqueri, Curt. sen. cons. 55. num. 18. & Bal. in rubr. C. de
166 fid. instr. Et † an notarius præsumatur rogatus, latè per Mantic. de coniect. vltim. volunt. libr. 2. tit. 12. & Menoc. de præsump. lib. 2. præsump. 81. & Mascard. concl. 1097.

167 Item † adde, quòd notarius similiter tenetur de falso, si dicat, se rogatum de aliquo Instrumento, dando notulam eius parti, licèt non esset rogatus, Alex. cōsil. 77. num. 1. vol. 1. idem si dicat non recordari, quādo factum est de recenti, Roman. singul. 376. cum
168 addit. ibi. Et quando † notarius dicit, se non recordari, potest compelli ad exhibendum omnes suas imbreuiaturas vt perquiratur, si inter eas adest illa imbreuiatura, Lanfr. in c. quoniam contra, num. 474. de probat.

169 Item † adde, quòd notarius negans se rogatum fuisse de aliquo instrumento, vel illud celans, vel dicens, non se recordari, si conuincatur, vltra pœnam falsi tenetur parti ad omne interesse, Ioann. de Amic.
170 in cons. 106. & potest † compelli ad exhibendum eius imbreuiaturas, vt fiat perquisitio si adest instrumentum, de quo quæritur, & si non reperitur, oportet probari per testes, quod fuit rogatus, alias nō posset puniri de falso, Lanfran. de Adriano in tract. de fide instrum. nu. 2. in vol. 3. tract. & non potest probari per præsumptiones, Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 12. in fine.

171 Item † adde, quòd notarius amittens prothocollum, si non probauerit, absque eius culpa combustū, siue deperditum, debet puniri Iudicis arbitrio, Me-
172 noch. de arbitr. cas. 370. & † tenetur ad omnia dāna, & interesse partium, Franc. Marc. decis. Delphin.
173 193. Ceph. d. cons. 170. nu. 2. & 6. efficiturq; † periurus, Ruin. cons. 11. num. 19. volum. 3. & hæc procedunt, etiamsi authenticum haberet, quia tenetur penes se seruare, & custodire prothocollum, & notam originalem, Menoch. de arbitr. d. cas. 370. nu. 2. & in hac materia vide Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. an verò hæredi. ff. de edend. vbi multum notab. distin-
174 guit, & † differt, probata amissione, quis teneatur probare dolum, vel culpam, in quo vltimo artic. vide Gomes. var. resolut. tom. 2. cap. 3. sub nu. 12. vbi reassumit Bar. sed in exemplis, per eum ibi datis, non cōuenit cum Bart. & certè decipitur in aliquo ex eis exemplis, vt apud Bart. est videre.

175 Item † adde, si orta suspicione falsi contra notarium, appareant testes contradicentes Instrumento, & fiat instantia, vt notarius exhibeat matricem scripturam, & primam imbreuiaturam, & ipse nolit producere, vel differat, poterit torqueri, secundum Bald. in rubr. C. de fide instrum. Franc. Curt. cons. 56. num. 38. Rom. cons. 174. col. fin.

Y *Sunt etiam alij casus.* Adde, † quòd pluribus mo-
176 dis committūtur falsitates circa rescripta. Sed. Apostol. quos accumulauit Hostien. in summa. titul. de crimine falsi, num. 3. & in hac materia vide etiā Do-
177 ctor. in c. falsariorum eod. tit. & de † cancellario. Saluum conductum Principis falsificante habetur per Port. in cons. 94. cum alijs duobus sequen. & de-
178 truncans † Bullas de literis Papalibus, vel de alijs literis incidit in falsum, Bart. in l. Paulus in fine, ff. de
179 fals. & † alij casus, in quibus crimen falsi committitur, habentur per Iacob. de S. Georg. in leg. repertia
180 quidem, nu. 2. ff. de fid. instrumen. & præsertim † de eo, qui finxit se creditorem mercatoris fallit in præiu-
181 dicium aliorum creditorum, & de † multis falsitatibus Ponderum, annonæ, & similium, vide Fulgos. cons. 123. & Menoch. de arbitrar. Iud. casu 306. cum multis sequent.

182 Item † adde, quòd in huiusmodi crimine, quando falsificantur literæ Papæ, vel Regum, multa nō considerantur, quæ regulantur in alijs falsitatibus, vt per Afflict. in constit. Regni, quæ incipit, qui litteras, libro 3. quem refert, & sequitur Cassan. in consuet. Burgund. fol. 64. num. 51. & plenius per Fabi. Mon-
183 teleo. in sua Praxi. arbit. par. 4. nu. 815. vbi † in hoc crimine falsificationis litterarum apostolicarum, & Regiarum sexdecim specialia accumulauit.

184 Item † adde, an falsitas potius præsumatur in litteris gratiæ, quam iustitiæ, Mascard. de probat. concl. 747. vol. 2.

185 Item † adde, quòd falsitas commissa in litteris apostolicis est crimen mixtum, quod potest puniri à Iudice Ecclesiastico, & seculari, ita Abb. & Doct. in c. cum sit generale de foro compet. & Boss. in titu. de fals. nu. 108.

186 Item † adde, quibus pœnis puniantur falsificantes literas, vel sigillum Papæ, Regis, Iudicum, & Prælatorum, aut scienter vtens dictis litteris falsis, siue sit cleri-

clericus, siue laicus, latè per Boer. in decis. 82. Gram. voto 25. num. 9. & Socin. in c. falsariorum de crimine fals. & de pœna mandantis talem falsificationem
287 fieri, Gramm. decis. 27. & † an pœna falsi teneatur mutans, vel abradens litteras Iustitiæ Principis, vel sigillum, quoad facti narrationem, Ploт. consilio 95. vbi loquitur de constitutione Mediolani, qua puniuntur falsificantes litteras, sigillum, & litteras Prin
288 cipis, & quibus † pœnis puniantur clerici falsificantes literas apostolicas, vel Iudicum, Bern. Diaz. in Pract. crim. cano. cap. 108.
289 Item † adde, quòd falsificans literas Delegati Papæ, ita acriter non punitur, sicut, si falsificasset litteras
290 Papæ, Felyn. in c. 2. de rescript. vers. stylus; & † ita est de falsificante litteras Proregis, secundum Gram. in decis. 27. in fine.
291 Item † adde, quòd statutum puniens ad mortem falsificantem sigillum Regis non habet locum in falsificante verba scripturæ Regis, Afflict. decis. 404. & ibi latè de pœna iuris communis, & Regni Neap. falsificãtis sigilla, & literas Principis Partũ supponens. Adde, quòd iste casus deficit in textu authoris, licèt reperiatur in summario, de quo vide per Boss. in titu.
292 de partu † supposito, & quibus cõiecturis, & præsumptionibus partus suppositio probari possit latissimè per Mascar. de probat. concl. 1147. & Menoc. de
293 præsumpt. lib. 5. præsump. 24. & † per testes criminis participes istud crimen probatur, Dec. cons. 342. per totum, & cum Decio in eadem causa consuluit Ruin. in consil. 158. vol. 5. & idem tenet Crauet. in cons. 178. num. 3. Mutatio nominis. Adde, quod etiã iste casus non reperitur in textu, & est positus in
294 summario, de quo vide similiter Boss. in tit. de † mutatione nominis, & latissime per Menoch. de arbitr. Iud. casu 318. & quibus pœnis mutantes sibi nomen puniri debeant, & idem dicendum est de mutatione vestium dolosè facta, vt per Port. cons. 77. num. 3. &
295 † de consulente, vt quis nomen sibi mutet, vide Socin. iun. in cons. 38. vol. 2. & Affl ct. super const. eos qui scienter, in fine de periur. rubr. 55. libr. 3. vbi de consulente, vt quis sibi mutet nomen, quando deponit testimonium, qui puniatur de falso, & quando
296 sit licitum † mutare nomen proprium, signum, vel sigillum, & alienum sumere, & quomodo, Guliel. de Bened. in c. Rayn. in princ. fol. 4. num. 44. & an ex iusta causa absque pœna mutari possit; Bertaz. cons. 408. num. 15. & 19. vol. 2.

AA *Abradens instrumentum*. Adde, † quod delẽdo,
297 vel interlineando scripturas committitur falsitas, Ruyn. cons. 15. vol. 5. Item & lacerando, Grat. cons. 59. num. 12. & cons. 72. vol. 1. & Marc. quæst. 741. Itẽ si scripturæ aliquid addatur, vel detrahatur, Anchar. cons. 173. In Christi nomine, Marc. q. 743. & si aliquid amoueatur, Abb. in c. ex litteris. de fid. instrum.
298 Marc. q. 141. Sed † ad hoc, vt pœnæ falsi locus sit, oportet, vt rei substantia committetur c. ex litteris. de fide Instr. Bal. & Doct. in l. fin. C. de edict. Diu. Adria.
299 toll. Cephal. cons. 331. num. 13. & † quando dicatur commissum vitium rasuræ, siue cancellationis in parte substantiali, vel accidentali, Menoch. de adipi-
200 scen. possess. remed. 4. num. 712. cum seq. Et † rasura non nocet, quando, ea non obstante, potest legi, quòd prius erat scriptum. Crau. cons. 73. num. 15. & Gramm. consil. 75. in ciuil. & Vrsill. ad Afflict. in decis. vlt. num. 7. & Menoch. vbi sup. & de rasura scripturæ, vide etiam Mascard. de probat. conclus. 1254. vol. 3.

BB *Aperiens litteras alienas*. Adde, † quod amouẽs
201 litteras Iudicis à manu seruiẽtis, pœna falsi tenetur,
202 Guid. Papa decis. 579. nu. 5. & † quid in lacerante litteras iudiciales, vide eundem Guid. PP. in decisio. 233. & ibi addent.
203 Item † adde, quòd non dicitur aperuisse litteras, qui non legit, Bar. in l. 3. §. si quis tabulas. ff. ad Sillan.
204 & † quis dicatur legisse scripturam, Bar. & Bald. in l. 1. ff. de his, quæ in testam. delen. in princ. & Bar. in l. qui testamentum. ff. ad l. Corn. de fals. ita distinguit
205 † aut quis aperuit literas, vt aduersario mitteret, & eas ostendat; & tali in casu incidit in pœnam falsi: si verò aperit. & ipsemet vidit, & alteri non ostendit; & tunc putat, quòd debeat puniri extraordinariè crimine stellionatus: & idem tenet Roman. in consilio 367. vers. Dum vero. Et Alciat. in cons. impresso post
206 eius tract. de duel. nu. 14 & † si diuulgaret contẽta in litteris ad alterius iniuriam, actione iniuriarum teneretur, Gondisl. Villadiego Hispanus in tract. de legat. in 111. par. q. 1. num. 4.
207 Item † adde, qui literas alteri scriptas lacerat, vel comburit, tenetur pœna falsi, Abb. in c. cum olim. de offi. deleg.
208 Item † adde, quòd si aperiens literas alterius, esset clericus, eius pœna esset depositio, c. ad falsariorũ, de crim. falsi. & Roma. cons. 367.
209 Item † adde. quòd si quis ex apertura literarum publicarum consilium ineat, quo hostes Principis, aut Reip. aduersus eos iuuet; tali casu aperiens literas publicas incidit in crimen læsæ maiestatis, Roman. in dicto cons. 165.
210 Item † adde, quòd sigillans litteras alieno sigillo absque expressa attestatione incidit in pœnam falsi. &
211 quando, vide Franc. Marc. decis. 974. & † similiter scribens litteras alieno nomine, & ignorante, dicitur falsarius, Felin. in c. 1. num. 5. de magistris.
212 Item † adde, quòd lacerans instrumentum violenter in præsentia Iudicis, punitur arbitrio iudicantis Alexan. in l. respiciendum, §. delinquunt. ff. de pœnis, Bald. in l. 1. num. 2. C. de fid. Instrum. & Abb. in c. accepimus, nu. 4. extra eod. & ibi in additionibus multum diffusè declaratur ista materia de lacerãdis scri-
213 pturis, vbi habetur, † quòd eadem pœna veniret puniendus, si auferret, licèt non violaret. & idem tenuit Roman. in sing. 381. & Bald. in c. peruenit el primo de testi. cogen. quòd si laceratio fit, vt veritas occultetur, punitur pœna falsi: alias verò punitur extraordinariè, & idem tenuit Fely. in c. accepimus, nu. 12.
214 cum sequẽte. & ibi num. 14. dicit † de proijciente instrumentum in ignem, postquam fuerit producta, quando arguebantur de falso, quòd debet puniri pœ-
215 na falsi; & quando † lacerans instrumenta falsum committat, latè per Mascard. de probat. conclus. 959. vol. 2.
216 Item † adde, quòd veniret puniendus, etiã quod arriperet rem propriam & laceraret, seu in ignẽ proijceret, quia punitur talis temeritas, Anchar. consilio 173. num. 6.
217 Item † adde, quòd lacerans cartam de libro communis, vel t. fer punitur pœna l. si quis id quod, §. 1. secundum Bar. ff. de iurisd. omn. iud.
218 Item † adde, quòd aperiẽs literas relationis vnius Iudicis, etiamsi dirigerentur Summo Pontifici, non tenetur pœna falsi, sed extraordinaria, text. est in c. cũ olim magister, de offic. deleg. & ibi Abb. dicit communem, & Bertaz. consil. 112. vbi dicit, quòd aperiens literas tenetur pœna falsi, quando ostendit aduersario. & ibi in addition. habentur tres casus, in quibus non tenetur pœna falsi.
219 Item † adde, an ille, qui non restituit litteras eius, cuius mandatum suscepit, puniendus sit, & incidat in falsum,

in falsum, Bald. in l. Titio, cùm esset, in princ. ff. ad mu
nicip. & etiam ibi Bart. num. 3.
220 Item † adde, quod si Iudex mittat acta ad consul-
torem, & pars, cui acta sunt commissa deferenda cō-
sultori, dissigillat, aperit, & legit, aliam pœnam non
patitur, nisi quòd contra illa acta nihil amplius po-
test opponere, c. cum olim magister, de offic. deleg. &
ibi Bald. & Fely. dicunt, quod licèt non possit dicere
scripturam dissigillatam non esse veram, poterit tamen
dicere, contenta in ea non esse vera. idem tenet An-
221 gus. in consil. 20. lib. 1. vbi dicit, quòd licèt † nota-
rius ostendens attestationes, nondum publicatas, in-
currat pœnam falsi; pars autem, cui fuerunt ostēsæ,
nullam pœnam incurrit.
CC *Ascribens sibi legatum.* Adde † videndum om-
222 nino Hostiens. in summa, titu. de crimine falsi, nu.
5. circa huiusmodi falsitatem; & in quibus casibus
excusari possit.
223 Item † adde, quod notarius potest sibi ascribere in
testamento certam quantitatem pro mercede, & pre-
cio scripti testamenti; & non incurrit pœnam falsi,
dummodo quantitas legata non sit nimis excessiua
pro debito suæ mercedis, quia saperet legatum, Cu-
man. consi. 79. quem sequitur Simon de Pretis de in-
terpret. vlt. volu. lib. 2. solut. 2. nu. 28.
DD *Si tamen Notarius.* Adde, † quod idem tenet
224 Mantic. de coniect. vltim. volun. lib. 1. titu. 6. nu-
mero 5.
EE *Prohibens aliquem testari.* Adde † videndum
225 Plot. in l. si quando, §. 45. nu. 1. C. vnde vi. Practica
autem, & modus querelæ instituendæ aduersus ali-
quem prohibentem, ne quis possit testari, seu mutare
primum testamentum, & quot requirantur, & quo-
226 modo probentur, † plenè habentur per Paris. cōs.
67. vol. 3. & Guliel. de Bened. in c. Raynutius, in ver.
condidit, col. 2. num. 23. de testam. vbi dicit etiam, ꝙ
prohibitio probatur, si impediat venire notariū, vel
testes; Et quibus pœnis prohibens testari puniatur,
vide omnino Menoch. de arbitr. Iud. casu 395. vbi
227 de hac materia † latissimè, & grauissimè peccat cū
obligatione restituendi, & pęna perdendi hæredita-
tem, Nauar. in manuali confess. cap. 26. num. 36. to-
mo 1. fol. 454. vide etiam omnino nouissimè tradita
per Peregrin. de iure fisci, lib. 2. tit. 6. vbi, quibus mo-
dis testari prohibeatur, & quæ probationes requi-
rantur, & prohibitum quem fuisse testari, quomodo
probetur; vide etiam Mascard. de probat. cōcl. 1355.
Hoc autem non procedit, quando post prohibitionē
potuit testator multotiès ad libitum testamentum cō
dere, aut mutare; quoniam tunc illi, qui prohibuerāt,
damnum aliquod sentire non debent, Menoch. vbi
supra nu. 25.
GG *Vendens eandem rem duobus.* Adde, † quod fal
228 lit tribus modis, vt per Plot. in repet. l. si quando, §.
4. num. 60. fol. 50. C. vnde vi. vide Menoch. de Arbi-
tr. Iud. cas. 381. vbi declarat statutum de pęna ven-
229 dentis rem duobus, & ibi num. 11. ponit etiam † de
donantibus rem duobus,* & ēt, qui tentauit aliena-
re puniri debet secundum Menoch. de arbitrar. iud.
casu 360. nu. 70. Et ꝙ hodie huiusmodi delictum nō
sit punibile pęna falsi, Bursat. consi. 100. nu. 31. vol. 1.
vbi dicit, ꝙ tm̄ punitur ex iuris municipalis cēsura.
Item adde, quod obligans rem suam duobus, de-
bet dicere secundo, et si non prædixerit, crimine stel-
lionatus tenetur, l. 3. ff. de crim. stellion. quod intelli-
gendum est, si debitor interrogatus esset; aliàs non:
Aliter magna pars hominum, qui res suas obligaui
passim hoc crimine tenerentur, quod non est dicen-
dum. Vnde bonum esset, si creditor timet, rem ali-
prius fuisse obligatam, vt interroget tempore con-
tractus debitorem; & tunc, si per calliditatem nega-
uerit, tenebitur pęna, d. l. Ita declarat Rebuff. in cōst.
regn tom. 2. in tract. de cōst. reddituū artic. 1. gloss. 8.
vers. 15. fol. 408. & si dicit, illam non esse alteri obli-
gatam; & si contrarium appareret, promittit illam li-
berare, euitat pęnam Neguf. de pignor. par. 3. 1. mēb.
num. 21. Et ad hoc dictum, quòd vendens eandem
rem duobus teneatur pęna falsi, vide etiā Monticel.
in pract. crim. reg. 15. num. 36. vbi plenè.
Item adde, quod obligans eandem rem duobus
euitat pœnam, si alterum per obligationem pecuniæ
seruat indemnem, Luc. de pen. in l. 1. nu. 11. C. vt ne-
mo ad suum patroc. lib. 11.
HH *Trita est conclusio apud omnes, quod suspicio &c.*
230 Adde, † quid sit suspicio, & quod gradus sint suspi-
cionis, latissimè per Menoch. de præsumpt. lib. 1. qst.
7. num. 41. cum multis sequen. & de multis suspicio-
nibus habetur per Crau. in consi. 134. nu. 26 cum se-
quen. & cons. 28. Ruin. cons. 35. vol. 4. Socin. iun. cōs.
189. num. 61. vol. 2. Paris. cons. 12. num. 16. volum. 4.
Neuiz. consi. 8. nume. 38. decis. Pedem. 117. Decian.
consi 99 num. 11. volum. 2. Monticel. in pract. crim.
231 reg. 15. num 125. vbi accumulauit tredecim † su-
spiciones falsitatis, siue indicia, vide etiam Mascard.
de probat. conclu. 740. vbi multum latè, quæ præsū-
ptiones inducant iustam causam falsitatis, & Meno-
ch. de arbitr. Iud. casu 187. numeo 34. & in tract. de
præsumpt. lib. 5. quæst. 20. & Veral. decis. 4. par. 2.
maximè, quando agitur ciuiliter; & ad hanc mate-
riam, & de multis præsumpt. vide etiā Ferrant. Gar-
giaren. cons. 123. & consi. 125. vol. 1 inter cons. crim.
diuers. & Plot. cōsi. 79. vbi tractat de coniecturis cu-
iusdam donationis. Et sicut suspicionibus, & præ-
232 sumptionibus inducitur falsitas; ita † etiam con-
iecturis, & præsumptionibus cessat suspicio falsi; &
quibus præsumptionibus, & coniecturis, habetur per
Port. consil. 95. & magis latè Menoch. de præsumpt.
233 d. quæst. 20. Et † falsitas ex duabus præsumptionib.
probatur, quando ciuiliter agitur, Crauet. dicto con-
sil. 134. num. 33 Ceph. cons. 287. num. 40. Et Mascar.
234 d. conclu. 740. num. 45. & circa d. Archid. ꝙ † suspi-
cio falsi pro veritate habeatur, vide Crau. d. consi. 134.
nu 26. & Gabr. com. concl. lib. 7. concl. 6. & Abb. cōs.
99. per tot. sed contra Gabr. in loco supra citato tenet
Rimin iun. in cons. 58. per totum; vbi aliter declarat
d. Archid. & suspicio falsi in ciuilibus pro falsitate ha
betur, nisi à parte producente, siue fabricante instru-
mentū veritas approbetur, & poterit procedi ad pu-
niendum, l. iubemus, C. de probat. quod est speciale
in crimine falsi, secundum Curt. cons. 55. num. 16. &
Ferrant. Gargiaren. in d. cons. 123. nu. 24. & cons. 125
nu. 24. vbi de communi attestatur.
II *Est igitur distinguendum.* Adde, † quomodo in-
235 telligeda sit regula, quòd ad probandam falsita-
tem, probationes debent esse de necessitate conclu-
dentes, Ferrant. Gargiar. in consilio 126. numero
octauo, & sequent. & ibi etiam habetur, quomo-
236 do † probatur instrumentum falsum, & instrumen
tum suspectum de falso, vide etiam Alban. dicto
consilio 99. vbi hanc materiam plene discutit, &
237 † quæ differentia sit inter falsum, & suspectum
de falso.
KK *Aut loquimur in ciuilibus.* Adde, † quòd in du-
238 bio si agitur ciuiliter, iudex instrumento fidem ad-
239 hibere non debet, Alban. d. consil. 99. nume. 7. & †
quando quis arguit falsi suspicionem, contra instru-
mentum, vt in causa ciuili, & pecuniaria nullā faciat
fidem, satis erūt leuiores probationes, & præsumptio

nes, quàm illæ requisitæ in causa criminali, dummodo præsumptiones sint satis vrgentes: secùs autem, si leues, friuolæ, & temerariæ, Paris.consi. 18.num.50. vol.2. Natt.consi.633. num. 16. & Menoch.de præsumpt.lib.1.quæst.99.num. 19. & quod suspitio falsi pro veritate habeatur in ciuilibus ad infringendum fidem probationum tantum, non autem ad puniendum Ioseph. Ludo. in decis. Lucens. 15. numero 65.

240 Item † adde, quod testis, vel instrumentum, contra quod tantummodo excipitur, quòd est falsum adhoc, vt non probet, & probatur id verum esse per confessionem, vel per testes, non facit fidem; sed tamen ex ordine, nec extra ordinem non punitur de falso testis, nec producens instrumentũ, vel illud conficiens, nisi excipiens, petat etiam illum testem, vel partem criminaliter puniri, vel Iudex inquirat de eo delicto, secundum magis communem opinionem, vt per Boss.in tit.quomodo procedatur per except. num.2. & 3.* & sequen. vide etiam Io. Ant. de Nigr. in c. 216. nume. 5. vbi dicit, quod Iudex qui cognouit de crimine, ciuiliter poterit ex officio procedere contra delinquentem, & ei imponere pœnam criminalem, sed non eadem instantia, nec cum processu.

241 Item † adde, quod in causa ciuili, vbi agitur de falso, potest deueniri ad capturam ex sola suspicione falsi. Fab. Tim. ad Magin. in decis. Lucens. 43. litera b, & late Menoch.de præsump.d.quæst.99. num.8. vbi latè.

242 Item † adde, quod in causa falsi, ciuiliter mota, potest deueniri ad leuem torturam, etiam contra Notarium, Franc. Marc.decis.163.num.6.par.2. Mascard. de probat. concl. 740.nume 47. vol.2. Afflict. super Constit. Regni, lib. 3.tit. de falsarijs, nume.4. & Fab. Timc. ad Magin.in d.decis.42. litera,a, & decis. 43. litera,b, vbi dicit, quòd suspicio falsi sufficit ad capturam, & coniecturæ ad torturam; sed non ita acriter, sicut in criminalibus.

243 Item † adde, quod si producitur instrumentum confectum à notario, qui consueuit conficere instrumenta falsa, non probat in ciuili: sed repellitur, nisi testibus comprobetur, Paul.de Castr.in l.vlt.in prin. C.de probat. Alex. consi.77. num 6.vol.1. Curt.iun. cons.178.num.13. qui verè responderunt instrumẽto, quod dicebatur suspectum vitio latenti, testibus tamen, & coniecturis detecto, & comprobat Natt. cons.933 nu.13. sic etiam de vitio latenti respondet Neuiz.consi.27.nu.13. & 25. & ita tradit Menoch. de præsump.d.q.99.nu.17.& 18.

244 Item adde, quod si Notarius nondum esset condemnatus de falso; sed valde esset suspectus, & diffamatus, instrumenta ab eo confecta essent suspecta, Paul.de Castr.cons.103.vol.2. Bald.cons.66. tactum tale, vol. 3.Ferrant.Gargier consil.125.nume.29.vol. 1. inter consi.crim.diuers.Menoch.de præsumpt.lib. 5.quæst.20.num.27.Mascard. de probat. concl.740.

245 num.26.& Bertaz.consi.21.num.2. & † instrumẽta præterita non annullantur, licèt aliqualiter suspecta reddantur, vt per Doct.in c.fraternitatis, de hæret. Alex.consi.133.num.9.volu.7.Franc.Mar.consi. 22.nu.27.Paser.consil.8.nu 8. & Bertaz.consil.521. nu.35. vbi attestatur hanc esse veram, & communem opinionem.

31 M *Sed quæro, quæ sit pœna falsi*. Adde † videndũ
246 Menoch.de arbitr. Iud casu 306. vbi plenè de hac materia tractauit, & committens falsum in iudicio, sine nouo processu puniri potest, vt per Anchar.consil.173.col.fin.& Alex.cõsi.35.nu.1.vol.2. Et de ista quæstione plenè habetur per Boss. in titu. quomodo

247 per except.procedatur, & † Iudex etiam causarum ciuilium potest ex officio punire testem, qui falsum deposuit in iudicio coràm eo agitato, quia de omni delicto, quod fit in actu iudiciario, vel à parte, vel à notario, vel teste, vel aduocato Iudex ex officio potest punire delinquentem, latè Rolan. consi.12.in prin. vol.2.* Crau.consil. 53.in fine, & Io. Ant. de Nigr.in callustri Viceregi.num.14.cum seq.& an fi-

248 nita causa principali vide supra nume.75. & † si de falsitate constat iudici, poterit condemnare testem sine citatione, secundum Bal. in l. præsbyter. nume.2.

249 C.de episc.& cler & † si est graue crimen falsi, punitur pœna mortis, Mars. in rubr. nume.1. ff. de fals. Boer.decis.82.num. 8. & Port. cons. 94. num.40. & eadem pœna punitur faciens, & fieri faciens etiam si statuto falsitas puniatur vt per Rotam Pedemont.de-

250 cis.67. Et † qua pœna testes falsi puniantur in Regn.Neap.vide, quæ posui supra ad versi. testis, qui falsum.

251 Item † adde, quod falsificãs plures postas, seu plura capita libri, vel instrumenti, seu alterius scripturæ eodem tempore, dicitur vna falsitas: si vero diuersis temporibus & ex interuallo, dicitur pluribus vicibus falsificasse, & plures commisse falsitates, tamen si plures falsitates tẽderẽt ad eũdẽ effectũ, & finẽ, puta, si quis diuerso tẽpore plures testes falsos, seu plura instrumẽta falsa, seu simul testes falsos, & falsa instrumẽta ad vnũ, & eundẽ finẽ, & pro eadẽ causa fabricaret, & produceret eodem, vel diuerso tempore, & etiam ex interuallo diceretur vnica falsitas, & vna tãtum pœna esset puniendus, Soci.cons 62.vol.1. Plot.in l.si quãdo, §.44.nume. 5. & 6.C.vnde vi, & Couar. var.resolut.lib. 2. cap. 10. num. 8. secus autem, si committantur ad diuersum finem, & ad reportandam victoriam in diuersis causis, quia tunc multiplicanda est pœna pro numero falsitatum, Couar. vbi suprà.

252 Item † adde, quod testis dolo cessante, nulla pœna punitur, Corn. consi.182.nume.6.vol.4.Paris.consil. 151.num.23.vol.4.Anchar.quæst.44.nu.4. nec quidem pœna extraordinaria stellionatus, quæ requirit dolum, l.3.ff.de crim.stellion.Bal.cons.14.& 15. vol. 1.Socin.iun. consi.39.num 85. & cons.41. num. 8.

253 vol.2. & dolus † ex qualitate facti, & personarum perpenditur. Aret.in cap. in nobis. de test. Alciat. in l.si ex falsis, versic.ita demum nume.10. C.de transact. Plot.in reper.l.si quando, nume.722.C. vnde vi, & Vulpel.consil. 138. & Iudicis arbitrio remittitur, quando præsumatur testis scienter, vel ignoranter falsum dixisse testimonium; Menoch. de arbitr. iud. casu 308. sed idem Menoch.casu 309. nume.7.con-

254 tra Corn.& alios, tenens, dicit, † quod arbitrio Iudicis puniri debet, & ad hoc allegat Alciat. in l. pri. §. Sed si mihi in fine, ff.de verb.oblig. ita tenentem.

255 Item † adde, vt quis de falso pœna ordinaria puniri possit, tria copulatiuè requiruntur, mutatio scilicet veritatis, quòd dolo veritas mutata fuerit, & quod mutatio nocuerit, vel nocere poterit, Castrens. cons. 157.volu.1. Affli. decis.404.num.8.Ceph.consil.355.num.44.vol.3. & Gabriel.consil.169. nume. 14. & consil 180.nume. 6. & non sufficit dolus præsumptus, sed requiritur dolus verus, Rimin.iun. consil.145.num.11. & Gabriel.in d.consil. 169. nu-

256 me. 16. cum seq. & † vterque dolus, tàm verus, quàm præsumptus, probatur indicijs, & coniecturis; differunt tamen in modo probandi; dolus enim verus probatur coniecturis, & indicijs manifestis, & concludentibus; præsumptus

vero,

verò, quando indicia, & coniecturæ non sunt ita ma
nifestæ, vt omninò dolum concludant. ita post alios
tradit, ponit exempla Rimin.iun.in cons.43.num.44.
cum sequen. & latiùs cons. 184.nume. 1. & de dolo
vero, & præsumpto, vide apud Menoch.de recuper.
257 possess. remed. 19. nume.135. & † multos modos
probandi, & præsumendi dolum, vide etiam
per Decian. in consil.19.nume.17. volum. 1. consil.
65. numer.5.11.& 12. vol.2. & consil.32. nume. 3.
vol. 3.
258 Item † adde, quod testis deponens falsum ad de-
fensam contra Fiscũ pœna ordinaria non est punien-
dus, Gram. vot. 5. Bertaz.cons. 218. num.1. vol. 1. &
259 Boss.in tit. de fals.nume. 138. & eadem † pœna est
puniendus ille, qui mandasset, vt falsum testimoniũ
diceretur, Bal.in l. vnica, §. ne autem, C. de cad. tol-
lend.& Gram.in constit.& capit. Regni, in constit.
Qui falsitatem, sub nu. 2.fol.116.
260 Item † adde, an testis, qui nõ debebat examinari, si
examinatus falsum dixerit, debeat puniri, Afflict.in
c.1. §.sacram.de consuet.rer.feud.
261 Item † adde, quod qui falso teste vtitur, ad occul-
tandum crimen consanguinei, vel amici, tenetur pœ-
na Senatusconsulti Volusiani tantùm, quæ est adem-
ptionis tertiæ partis bonorum, l.ex Senatusconsult.ff.
ad leg.Iul.de vi priu.Io.Igne.in l.1. §. si cum omnes.
ff.ad Senatusconsultum Syllanianum, & Gramm. in
d.const.Qui falsitatem, nu.3. Sed ego arbitror, quod
hodie huiusmodi falsitas puniatur pœna arbitraria, vt
aliæ falsitates puniuntur, per ea, quæ tradit Gand. in
loco hic citato.
262 Item † adde, quod testis deponens falsum de ali-
quo delicto, in quo sit socius criminis, non debet pu-
niri de falso, nec aliqua pœna, Bertaz.consi.61.num.
26. vol.1.
OO *Et ideò secundùm eum, vbi adsunt statuta.* Adde,
263 † quod quando statutum irrogat pœnam falsum cõ
mittenti, vel committi facienti, debet accipi falsum
propriè, & strictè, & pro tali falsitate, quæ compre-
hendatur sub cap. l.Corneliæ, de fals. non autem de
ea, quæ largissimo modo est immutatio veritatis, vel
largo modo fit sinè dolo, vt declarat Bar. in l. quid sit
falsum, ff.ad l.Corn de fals.Cæpo.consil.22.num.12.
Paris.cons.151.nu.24.vol.4.Boss.in tit.de fals.nu.80.
Fran.de Porcellis, cons.65.nu.4.vol.1.cons.crim. di-
uers.& Bertaz.consi.172.nu.8.vol.1.
264 Item † adde, si statutum dicat, quod quis puniatur
tanquàm falsarius, non debet puniri, l. Cornelia, de
fals. sed alia pœna arbitrio Iudicis, vt ait Bal. in c.nõ-
nulli, §.sunt & alij, sub num. 3.de rescript. & Fely. in
c.solitæ col.2.de maior. & obedien. vide etiam Imo.
in consil. 104. vbi in terminis talis statuti loquitur
265 de fallsitate testium; Et † pro excusatione falsitatis
plura habentur per Campeg.in tract.de test.reg.424.
& 426.
266 Item † adde, quod statutum puniens testem falsũ
non comprehendit virum bonæ existimationis, &
magnæ probitatis, qui, si falsum deposuisset, videre-
tur potius per errorem, & non dolosè sic dixisse, se-
cundum Bal.in l.quotiens, ff.de hæred. instit. Cæpo.
cons.25.& Paris.cons. 151.vol.4.
267 Item † adde, quod statutum puniens testem fal-
sum producentem, & eo vtentem, punit eum, qui
induxit testem ad dicendum veritatem pro pecunia,
Pau. de Castr.in l.2.in prin. vbi Ias. numero 5. & 6.
ff. ob turpem causam, contrarium autem tenuit
Boss. in titu. de apposit. contra testes, numero 150.
& 151.
268 Item † adde, si extant duo statuta, vnum scilicet,
quod falsum committens pœna amputationis manus
puniatur; aliud, quod ille, qui instruxit testem ad fal-
sum deponendum, pœna falsi puniatur, an istud sta-
tutum intelligatur de pœna manus, secundum aliud
statutum, vel de pœna iuris communis, idest secun-
dum legem Corneliam de falsis, Afflict. super cõstit.
Regni in const.qui falsitatem, nume. 3.rubr.40.lib. 3.
fol. 321.
269 Item † adde, si tertius, & non principalis, qui liti-
gat, induxit, siue subornauit testem ad veritatem ta-
cendam, an teneatur statuto de pœna producentis fal
sum testem, vel instrumentum, Bertaz. cõs.218.cum
seq.vol.1. & Menoch. cas.310.
270 Item † adde, an statutum puniens testem falsum
habeat locum in mandante, Bertaz.dicto consi. 218.
vol. 1.
271 Item † adde, quod statutum disponens fieri facien-
tes falsa instrumenta damnari amputationis pugni,
& cõfiscationis bonorum, habet locum aduersus eũ,
qui persuasit alteri, vt falsum deponeret, vt latè per
Cachet.in decis. 67.per totam,
272 Item † adde, quòd statutum puniens notarium de
falso non habet locum in alio falsum fabricante, Ful-
go.consi.134.col.3.
273 Item † adde, quod falsitas in re modica dicitur le-
ue delictum, etiam quod dolus interuenerit, & leui-
ter debet puniri, vt per Crau. consi.46. nume.12.&
in fine & consi.75.num.16. Rolan.consil.38.nume.
37. volum.1.& sequitur Menoch.de arbitr.iud.casu
306.num. 36. vbi dicit, quod arbitrio Iudicis est pu-
274 nienda, & † res modica videtur esse, quando non
excedit summam duorum aureorum, in qua summa
non datur actio de dolo, secundùm Crau.vbi supra,
275 quod tamen non † procedit in falsitate commissa
in literis Apostolicis, vel Regijs; nam licèt sit modica
rasura, vel mutatio, tenetur, vt latè per Mars.consi.80.
nu.28.iunctis dictis per Anto.de Butr.in c. ex literis,
276 in fine, de fide instr.neq; in † tali falsitate erit distin-
guendum, prout in alijs, an sit posita in loco substan-
tiali, vel non, vt per Fely. in c. 2.de rescript. Marian.
Socin.in c.fi.de crim.falsi, & Anan.in c.accedens, eo.
titul.
277 Item † adde, quod conatus in crimine falsi, non se-
cuto effectu, pœna extraordinaria punitur Afflict.su-
per const.Regni, in const.qui falsitatem, in prin.rubr.
40.lib.3.fol. 321.
278 Item † adde, quòd à crimine falsi excusatur testis,
qui per torturam deposuerit falsum, quia metus ex-
cusat à dolo, Bald.in l.nouissimè, vers. tertio, quod te-
stis, ff.quod falsò tut.auth.
279 Item † adde, quòd licèt testes condemnentur
de falso, non præiudicat ei, quid dictos testes
produxit, nec è conuerso, vt per Natt. consil.668.
num. 5.
PP *Tu verò dic.* Adde Rimin.iun. cons. 345.vol.3.
280 latè quomodo, & quando † propter falsitatẽ causa
amittatur.
281 Item † adde, quod contrarium est in Reg. Neap.
vbi viget Pragm. incip. testem falsum, sub titu. de
falsis, qua cautum est, quod producens testes falsos,
vel alias scripturas scienter, vel eis vsus fuerit, ip-
so iure causam perdat, nisi infra octo dies post pro-
cessum publicatum continuo sequentes renuncia-
uerit coram Iudice talium testium depositioni spe-
cificè, & non in generali. A qua pœna Ecclesiæ,
pupilli, mulieres, & miserabiles personæ sunt
immunes, in quam pœnam tantum eorum pro-
curatores, curatores, & actores incidunt; &
de hoc vide etiam Capic.decis.67.in prin.

282 Item † adde, si extaret statutum, quod producens testes falsos amittat causam, an procurator præiudi-
283 cet domino, Capic. dicta decis. 67. & † quando procurator producit falsos testes, an teneatur dominus, Boss. in titu. de fals. num. 120. & Anan. in consilio 12.

284 Item † adde, quod è conuerso si ille qui impugnat instrumentum de falso, succumbat, an perdat illud, quód potuisset petere ex illo instrumento, vide Iacob. de S. Georg. in l. alia causa, in fine, C. de his, quibus, vt indign. vbi tenet, quòd sic in testamento; & in alijs instrumentis, quòd non.

Item adde, si actor produceret instrumentum falsum, puta mutui, & reus aliud instrumentum falsum solutionis, & extaret statutum, quod committens falsum deberet perdere causam, hoc casu actor tantū causam perdere debet, & non reus, quia in pari turpitudine melior est causa possidentis, ita Bald. in rubr. C. de fide instrum. col. 15. versic. incidenter etiam quæritur. Titius produxit. & Ias. in §. in bonæ fidei, nume. 81. Instit. de action. dicit, hoc esse magnū,
285 & mirabile dictū, & in † hac materia, quando producens capitulum falsum, & super eo testem examinauerit, & eo examine vsus fuerit, an, & quādo puniri debeat etiam, quòd testis posset aliqua causa
286 excusari, & † quid de procuratore habente mandatum generale cum libera, falsum capitulum producente, an ob hoc dominus possit puniri de falso, &
287 † quæ sit eius pœna, & an, & quando amittat causam, vel non, vide per Rim. iun. consil. 345. vol. 3.

QQ *Aut verò est commissa falsitas circa acta.* Adde,
288 † si quis tradiderit notario actuario scripturam expositionis, & requisitionis, in qua contineretur, ipsum, & nōnullos alios litis consortes in causa ciuili cōparere, & petere declarari, secundùm eorum expositionem, & petitionem; si appareret, quòd vnus ex consortibus non interuenisset, nec consensisset scripturę illius petitionis an producens tanquam falsarius puniri possit, vide Anguis. in consil. 4. lib. 1. vide etiam Menoch. casu 309. num. 2.

289 Item † adde, an statutum puniens Notarium conficiens falsum instrumentum pœna mortis habeat locum in magistro actorum falsificante acta, Bar. in l. fraudem, §. neq; instrumēta, ff. de iure fisci. & Gram. in decis. 27.

* Item adde, quod cancellans acta publica falsum committit, siue sit Notarius, siue alius, Bal. in consil. 330. vol. 2.

RR *Excusatur autem à crimine.* Adde, † quod idem
291 tenet Crau. consi. 46. num. 1. Rolan. consi. 38. nu. 45. vol. 1. Beci. consi. 78. num. 16. & Bertaz. consi. 8. num. 58. cum seq. & si quis diceret, quod hoc modo nemo poterit puniri de falso, quia in dubio dolus non præsumitur, & quilibet negaret dolo illud falsum cōmisisse, sed per errorem, & per consequens, cum dolosum non esse, ad hoc habetur responsio per Cæpo. in consi. 21. num. 31. cum multis sequen. vbi distinguit, vide etiam Menoch. de arbitr. Iud. casu 308. &
292 309. vbi dicit † testem præsumendum esse, quod scienter, & non ignoranter falsum testimonium dixerit; & qui falso vtitur in facto proprio præsumitur
293 scienter † & in facto alieno ignoranter, idem Me-
294 noch. in casu 316. num. 9. & 10. & † dolus centū, & viginti tribus modis præsumitur, vt per Luc. de Pen. in l. quemadmodum, C. de agric. & cens. lib. 10.
295 & † quomodo præsumatur dolus, vide etiam Decian. consi. 19. num. 17. vol. 1. consi. 65. num. 5. 11. & 12. vol. 2. & latissime in consi. 32. num. 3. cum multis seq. volum. 3. Mascard. de probat. conclus. 530. & 531. Menoch. de præsump. lib. 5. præsump. 3. nu. 14.
296 cum sequen. & † sicut dolus coniecturis, & præsumptionibus inducitur; ita etiam præsumptionibus, & coniecturis cessare præsumitur, de quibus per Mars. in rubr. nume. 4. de fals. & in l. 1. num. 3. eod. titu. Cæpo consi. 21. num. 24. & Capyc. decis. 67. numero 7.

297 Item † adde, quod in materia falsi non sufficit dolus præsumptus; sed requiritur dolus verus, l. nec exemplum, C. de fals. Rimin. iun. cons. 145. nu. 21 & latius, ac melius Gabriel. consi. 169. nu 16. cum seq.
298 & † quando in hoc crimine procedat condemnatio ex præsumptionibus, Crau. cons. 134. num. 29. &
299 Gabriel. cons. 180. num. 20. & † quomodo probetur dolus verus, & dolus præsumptus, Rim. iun. cōsil. 43. nu. 44. & consi. 184. nu. 1. & seq. & de dolo vero, & præsumpto vide etiam Menoch. de recuper. possess. remed. 15. nu. 135.

300 Item † adde, quod licet non adsit dolus, si temerè falsum deposuerit, non omninò debet absolui, saltem ob periurium, & mendacium factum in iudicio Ceph. consi. 355. nu. 50. Menoch. de arbitr. iud. casu 309. nu. 7. & casu sequen.

TT *Præ ered excusatur.* Adde videndum Gram. cōs. 30. in fine, & in voto 26. num. 12. Crau. consi. 46. nu. 8. Corn. cons. 26. num. 15. Alciat. consi. 461. num. 6. & Menoch. consi. 221. nu. 18. & in tract. de præsumpt.
301 lib. 5. præsump. 20. nu. 53. vbi dicit, † quod falsi cōiectura euitari potest, quando adest veritatis primordium, vide etiam Mars. sing. 35.

XX *Item excusatur, si falsitas.* Adde † videndum
302 Gabr. comm. concl. lib. 7. concl. 5. Menoch. de arbitr. Iud. casu 306. nu. 14 & Natt. cons. 588. nu. 15.
303 Item † adde, quod falsificantes literas apostolicas, siue regias debent puniri de falso, etiam quòd per eorum falsitatem nulli nocumentum datum fuerit, Bar. Bald. & Salyc. in l. damus, C. de fals. de quo latè per Alex. cons. 70. col. 6. & cons. 73. vol. 1.

ZZ *Hinc infertur, quòd quando scriptura, &c.* Adde
304 † videndum Gabriel. comm. conclu. lib. 7. conclu. 5. num. 9.

Item † adde, quod licèt ex actu nullo non sequatur pœna, tamen fallit, quando ille actus nullus fuit de facto mandatus executioni, Bal. in l. obseruare, §. pacisci, q. 6. ff. de offic. procons. & Ias. post alios in l. 1. §. fin. ff. quod quisq; iuris, Marcabr. consi. 94. numero 151.

305 Item † adde, quod si scriptura à principio nulla, quæ fidem non faciebat, si postea fidem faceret, puta ex aliquo statuto superueniente, non propterea falsū diceretur commissum, Boss. tit. de his, qui sibi ascribunt in testamento, nu. 6.

Item adde, ꝙ regula, Quòd pro actu nullo pœna non imponitur, non procedit in his, quæ sunt de genere prohibitorum, vt per Crau. in cons. 4. sub nu. 22. quem sequitur Botta in cons. 59. nu. 50.

306 Item † adde, ꝙ si quis in libro suo scribat, aliquem esse suum debitorē; vel si tabellio conficiat instrumētum publicū falsū in sui fauorē, tales possunt puniri de falso, quia quantū in eis fuit, validius falsitatē cōfirmare non potuerunt, Salyc. in l. 1. C. de sepulc. viola. sed Socin. in cōs. 104. nu. 2. vol. 1. contrariū tenuit, asserendo, hanc esse cōmunem; vide tū Gabriel. com. concl. lib. 7. concl. 5. nu. 2. cum seq. vbi habetur, quando falsitas cōmissa in scriptura priuata puniri possit.

Cc *Propterea ego hoc casu dicerem, &c.* Adde, ꝙ Monticel. in pract. crim. regu. 15. nu. 31. tenet, ꝙ debet puniri de falso, quem refert Bertaz. cons. 91. nu. 16.

Ee Et

Ee. *Et in hoc proposito generaliter concludo, &c.* Ad-
307 de † videndum Menoch. de arbitrar. iudic. d. casu
306. num. 29. cum seq. vbi idem tenet, & refert mul-
tos alios, idem tenentes. idem etiam tenuit Mazzol.
consil. 99. num. 23 & Lud. Bologn. consil. 30. Sed vi-
de omnino Vuipel. in consil. 129. cum multis subscri
ptionibus, vbi tenet, quòd requiritur etiam dolus, ad
hoc, vt quis pęna extraordinaria puniri possit, & ꝙ
his duobus concurrentibus, scilicet, quòd nocere nõ
possit, & quòd absit dolus, nulla pœna ordinaria, nec
extraordinaria imponi possit; & ibi loquitur de qua-
dam additione facta quibusdam capitulis. Sed Alcia.
in l. 1. §. sed si mihi, in fine, ff. de verb. oblig. quem se-
quitur Menoch. de arbitr. iud. casu 309. num. 7. tenet
quòd falsitas, etiam sine dolo commissa, arbitrio iudi-
cis puniri debet. & ita saepe seruaui, & seruari vidi.

Gg *Item debet iudex omni studio*. Adde pro concor-
dia testium ea, quæ posui supra ad vers. scias tamen.
Et circa instrumenta inspecta de falso, vide Menoch.
de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. & 21. & debet iu-
dex considerare qualitatem vitij, vt adducatur ad fi-
dem per illos gradus, quos considerat Bart. in l. admo
nendi, num. 19. ff. de iure iuran. Curt. iun. in consil.
132. num. 10. in fine, & de dictis gradibus latè habe-
tur per Menoch. de præsump. lib. 1. quæst. 7.

Hh *Dixi etia ꝙ circa monetam*. Adde † videndum
308 Fulgos. in consil. 139. vbi latè de falsis monetis, &
quibus pęnis eas falsificantes puniuntur, dicens, ꝙ
diuersa est pęna secundum diuersitatem monetarum,
conditionem personarum, & terrarum statuta, vel cõ
suetudines, vide etiam Nouell. in pract. crim. in rub.
contra monetarios, vbi latissime vide etiam Peguer.
309 in quæst. crim. cap. 46. & ibi, num. 7. habetur, † ꝙ
moneta, etiam quòd in se esset bona, dicitur falsa, &
adulterina, si à non habentem auctoritatem fabrica-
ta fuerit. sed omnino vide Decian. in tract. crim lib.
7. cap. 23 24. 25. 26. 27. & 28. tom. 2. vbi magis latè,
310 quam alibi, † de falsæ monetæ crimine, de præstan
tibus opem, conscijs, & expendentibus, de iudici-
bus, & probationibus, de excusationibus ab hoc cri-
311 mine, & de eius pęnis, † & quot modis dicatur fal
sa moneta latè Bald. in cap. quanto, colum. 2. in prin.
de iureiuran. & in consil. 376. Domini de la Scala,
vbi dicit, quod moneta falsa dicitur ex tribus causis,
ex causa materia, ex causa formali, & ex causa effi-
ciente, & ad prædicta habetur plene per Io. Anto.
de Nigr. in c. 31. de pęna infligen falsarijs, & Afflict.
in cap. 1. in ver. monetæ in titu. quæ sint reg. de vnb.
feud. ponit viginti duas quæstiones in materia mone
tarum, & multa alia dicit in const. adulterinam, & a-
lias quæstiones in eadem materia ponit Fran. Curt. in
l. cum quid. ff. si cert. pet.

312 Item † adde, quòd si extaret statutum puniens fal-
sificantem monetam, non procederet in falsificante
monetam reprobatam in loco statuentium, quoniam
statutum loquens de moneta procedit in moneta v-
suali, Alexan. in l. eleganti, §. qui reprobos, ff. de pign.
act. & in cons. 104. primo vol. Mars. cons. 71. nu. 10.
Tul. Scarlat. consil. 115. inter consil. crimin. diuers. in
fol. lib. 1. Barbat. consil. 51. lib. 3. Tiraq. de retract §. 1.
gl. 20. num. 12. Cassan. in consuet. Burgund. in rub. 1.
tit. 63. comm. opin. in vers. Monetam falsam, num. 4.
Rolan. consil. 29. vol. 3. Alciat. cons. 14. lib. 7. Cephal.
consil. 230. vol. 2. Paris. cons. 169. vol. 4. Et in hac ma-
teria falsæ monetæ, vide Menoch. de arbit. cas. 316.
vbi multum diffuse, & Machel. in patrocinio 44.
313 num. 5. & Viui. opin. 519. num. 4. volum. 2. Et † ex
quibus moneta probetur falsa, Mascard. de probat.
concl. 1066. vol. 2.

314 Item † adde, si extaret statutum, quòd cudentes
monetam adulterinam, pęna capitali feriantur, cudẽs
pecuniam, etiam quòd adhuc imaginem Principis
non impressisset, pęna mortis naturalis est puniendus,
licet delictum non sit perfectum, Gramm. decis. 74.

315 Item adde, † quòd monetam falsam cudens, si,
ea non perfecta, pęnituit, pęnam falsi euitat, Gramm.
consil. 36. num. 19. & Menoch. de arbitrar. iudic. casu
360. num. 10. vide etiam Mars. in l. qui falsam, ff. de
fal. & in consil. 105. num. 5. & Afflict. in const. adul-
terinam nu. 6. vbi ponit casum, quando aliqui reperti
sunt per curiam cum cunijs aptis ad faciendam fal-
sam monetam, & cum materia mixta pro faciendo
monetam adulterinam, & dicunt verum esse, quòd
volebant facere falsam monetam, & omnia fuerunt
præparata, sed postea pęnituerunt, & noluerunt per
ficere, & si constat, quod est verum non puniuntur
pęna ordinaria.

316 Item † adde, quòd falsificans bagatinos non tene
tur pęna statuti, quia statutum licet generaliter loqua-
tur, non comprehendit vilissima, & minima. Alex. in
cons. 104 num. 7. & per totum, vol. 1. quem sequitur
Afflict. in d. const. adulterinam, num. 4.

317 Item † adde, quòd statutum puniens falsifican-
tem monetam debet intelligi de eo, qui monetam sta
318 tuentis falsificauit; & licet † sit crimen læsæ maie-
statis; illud tamen non est verum, quando pecunia
sui Principis non fuerit falsificata, Rolan. cons. 29 nu
me. 34. vol. 3. vbi de priuatione feudi habetur.

319 Item † adde, quod huiusmodi crimen falsæ mo-
netæ multa habet specialia, quæ ponit Hosti. in sum-
ma, in tit. de crim. falsi, sub nume. 7. & magis latè Fab.
Monteleo. in sua pract. arbitr. par. 4. nu. 403. cum seq.

320 Item † adde, quòd tingens monetas, vel tingi fa-
ciens de iure communi punitur pęna mortis, l. qui-
cunq; ff. ad l. Cornel. de fals. quem text. not. Mars. cõ-
tra illos, qui deaurari faciunt monetas argenteas me
retricibus tradendas, in l. qui falsum, num. 101. ff. ad l.
321 Corn. de fals. & vide infra num. 334. Et quid † stan-
322 te consuetudine, vide per Bertaz. in consi. 56 Et † ꝙ
faciens cugnos monetæ falsos, puniri debeat, Capell.
Tholos. decis. 162. & decis. Delphin. 443. & 598. Et
323 † ad hoc, vt quis puniri possit de falsa moneta, de-
bet apparere de ea, euidenter, etiam ꝙ confiteretur,
se falsam monetam fabricasse, Cephal. in consil. 230.
nu. 11. vol. 2.

324 Item † adde, quod sciens aliquem cudere monetã
falsam tenetur reuelare Bar. in l. lege Cornel. nu. 2. ff.
de falsis, & Carau. in ritu 4. nu. 3.

Nn *Radens autem, aut minuens*. Adde, † ꝙ de iure
325 Regni Neap. monetam radens, vel alio modo di-
minuens, publicatis bonis ad mortem damnatur per
Constit. Qui nũmos, vbi Afflict. & pract. reg. quæ est
prima sub tit. de monitis. Et in Statu Ecclesiastico per
Const. falsam monetam, de falsar. lib. 4. c. 64 si quis to-
tonderit, vel limauerit monetam, causa illam dimi-
nuẽdi, si fuerit aurum in centũ florenis auri pro qua-
libet vice punitur: Sed per mot. propr. Pij V. sub die
3. Nouembris 1570. imponitur pœna vltimi suppli-
cij tàm tondentibus, siue radentibus monetam au-
ream, quàm argenteã, & in materia monetarum ton-
sarum tradit Mars. in indiuiduo in consi. 81.

326 Item † adde, quod radens, & tondens reducendo
monetam ad iustum pondus non dicitur delinque-
re, neq; potest puniri secundùm Alciat. in consil. 14.
per totum. tomo 2. lib. 7. quem refert, & sequitur Me-
noch. de arbitr. iud. casu 316. nu. 36. contrarium au-
tem tenuit, scilicèt, quòd possit puniri pœna falsi,
Grat. consi. 59. & 72. vol. 1. Beneuen. in tract. de mer-

tat.fol.7.numero 12. & Vrsil.ad Afflict. in decis.vlt. num.6.

327 Item † adde, quòd tondens monetam non incidit in pœnam statuti, si illæ pecuniæ erant parui momenti, nec eas expendit; sed misit ad Zeccham, Berta. consil. 552. per totum. Et in materia monetarum tonsarum, quæ sunt parui momenti, vide Marsconsf. 71. & Scarlat. consil. 115. volumine primo, consil. crim. diuers.

Oo *Expendens autem.* Adde, † quòd expendes falsam

328 monetam scienter debet puniri, nisi doceat ab alio habuisse, licet testes non deponant de nomine, secundum Bart. in l. maiorem. C. de fals. quod est verum secundum Mars. ibi singulariter, quando expendens est persona honesta; alias testis debet de nomine deponere. & Ang. Aret. cum addit August. Arimin. in tra-

329 ctat. malefic. in verbo, falsarij, 8. colum. & † expendens ignoranter non punitur; quæ ignorantia præsumitur, aut saltem iuramento probatur, Crau. in consi.

330 244. num. 4. & † quando monetam falsam expendens, vel habens, puniatur, vide Bursat. in cons. 146. volum. 2.

331 Item † adde, quòd in Regn. Neap. monetam falsam scienter expendens punitur vt falsificans, qui incurrit pœnā mortis, & confiscationis omnium bonorum per constitutionem incip. adulterinam, & ibi Afflict. num. 7. & Franch. decis. 401. vol. 2.

332 Item † adde, an expendens monetam, ab alio diminutam, puniri debeat, & qua pœna, Cœpol. in consil. 77. & ibi, quæ dicatur falsa moneta.

333 Item † adde, quòd expendens falsam monetam, si non apparet, quòd tales nummi sint plumbei, vel stannei, non incidit in pœnam legis Cornel. de falsis: sed solum pœna extraordinaria tenetur, Alexand. consi. 221. num. 3. vol. 7. & ibi per totum consilium tenet, defendendo quendam Parmensem militem, quod expendens quattenos falsos in parua quātitate, non potest puniri ad pœnam statuti, pœnam mortis imponentis, & idem ante eum tenuit Bald. in consil. 155. vol. 3 vbi nedum considerat rei quantitatem in qua falsitas sit commissa, sed qualitas hominis, & animus illius, & an falsitas potuisset nocere, nec ne.

334 Item † adde, quòd monetam argenteam deaurari faciens, vt meretricem deludat, leui pœna pecuniaria est puniendus, Bertaz. in cons. 56. vol. 1.

335 Item † adde, quòd expendens monetam non falsam, sed plusquam valeat, non punitur, nisi dolosè expendidisset pro maiori pretio, quia tunc pœna arbitraria puniri debet Io. Ant. de Nigr. in c. 31. numer. 9. de pœna inflig. falsarijs.

§. FORNICATIO.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio simplex an sit omni iure prohibita.*
2 *Et an cum meretrice. ver. eo.*
3 *Quæ sit pœna fornicationis. ver. Sed quæro,*
4 *Clericus notorius fornicator an sit ipso iure suspensus ab officio. ver. eod. ibi Clericus.*
5 *Qui sint coitus damnati. ver. Frequenter.*
6 *Concubinatus an sit de iure prohibitus. versic. Et in primis.*
7 *Et an possit puniri per iudicem secularem. ibid.*
8 *Et quæ sit pœna tenentis concubinam. ibid.*
9 *Et an tenens eodem tempore duas concubinas, vel vxorem, & concubinam sit infam. is.*
10 *Plura requiri ad hoc, vt dicatur concubinatus, versi. Vnum tamen.*
11 *Coitus cum virgine est punibilis. versic. Cum virgine. Remissiuè.*
12 *Et quid si sit cum puella nondum viri potente. versic. Cum puella. Remissiuè.*
13 *Coitus cum puero an sit punibilis. versic. Cum puero. Remissiuè.*
14 *Coitus cum nupta an sit punibilis. versic. Cum nupta. Remissiuè.*
15 *Coitus cum vidua an sit punibilis. versic. Cum vidua. Remissiuè.*
16 *Coitus cum affine an sit punibile. versic. Cum affine. Remissiuè.*
17 *Coitus cum Moniali an sit punibilis. versicul. Moniali.*
18 *Mulier si coierit cum Presbytero, an dicatur committere sacrilegium. ver. Cum presbytero.*
19 *Vasallus commiscens se cum domina, an puniatur. ver. Cum domina.*
20 *Coitus mulieris cum proprio seruo, an sit punibilis. ver. Mulieris etiam.*
21 *Dominus commiscēs se cum subdita, an puniatur. ver. Cum subdita.*
22 *Officialis carnaliter cognoscens mulierem sibi subditam, an puniatur. ibid.*
23 *Tutor cognoscens carnaliter pupillam, an puniatur. ver. Cum pupilla.*
24 *Custos carcerum, cognoscens carnaliter mulierem carceratam punitur. ver. Cum carcerata.*
25 *Iudæus, cognoscens carnaliter mulierem Christianam, an sit pœna mortis puniendus. ver. Cum Iudæis.*
26 *Christianus cognoscens carnaliter Iudæam, vel aliā mulierem infidelem, qua pœna puniatur. versic. Sed quid è conuerso.*
27 *Coitus cum bruto animali qua pœna puniatur. versic. Cum animali.*
28 *Coitus cum mortua an sit punibilis, versiculo, Cum mortua.*
29 *Mulierum inter se concubitus qua pœna puniatur. ver. Inter mulieres.*
30 *Raptus qua pœna puniatur. versicul. Raptus Remissiuè.*
31 *Vxores duas, vel duos maritos, vel plures ducēs, qua pœna puniatur. ver. Dicitur etiam.*
32 *Et quid si vxor credens virum suum mortuum esse alium ducat. ver. Sed pone.*
33 *Coitus cum violentia commissi, grauius sunt puniendi. ver. Omnes autem.*
34 *Monialem cognoscens tria committit delicta.*
35 *Rapiens inhonestam mulierem qua pœna puniatur.*

a Fornicatio *a* simplex de iure ciuili non est prohi-
1 bita, neque etiam in concubinatio, secundū aliquos, vt dixi infra vers. & in primis; de iure autem canonico vtique est punibilis, quum eo iure prohibitus sit omnis coitus præter matrimonialem, vt dixi in loco præallegato. De iure etiam diuino fornicatio simplex est prohibita, adeo quòd est proculdubio peccatum mortale; & ita tenent omnes sancti Theologi, vt attestatur Afflict. super prima parte constitut. regni, rub. 1. num. 21. Et qui aliter diceret, vel crederet, esset hæreticus, vt dixi infra hoc eod. lib. §. hæresis, circa prin. De iure autem ciuili, vt dixi, simplex fornicatio, siue coitus soluti cum soluta, non est punibilis; quinimo neque etiam coniugati cum soluta, vt dixi supra, hoc eo. lib. §. adulterium, circa prin. Hoc autem multo magis locū haberet, si talis mulier soluta esset meretrix:

a tetrix: nam fornicatio, vel coitus cum meretrice, nō est de iure ciuili punibilis, & hanc opinio. dicit esse communem Angel. in l. si vxor. §. sed & in ea, num.
b primo. ff. de adult. *b* Et hoc adeo verum est, vt etiam si per vim quis stuprauerit meretricem, non potest puniri, neque etiam crimine iniuriarum, quicquid di xerit Bald. in l. fin. numero 3. ff. de rer. diuis. cuius opi. est communiter reprobata, vt dicit Alexand. consilio 469. numero 1. Et hæc quidem conclusio in meretrice non nupta, nō habet multum difficultatis. Sed quid si sit nupta? Dixi sup. hoc eod. lib. §. Adulterium. vers. Sed nunquid. Quæro etiam quid si meretrix sit carcerata, an illam carnaliter cognoscens, sit puniendus. Dixi infra vers. cum carcerata.

c 3 Sed *c* quæro, quæ sit pęna fornicationis de iure
d canonico. Respond. *d* in laico est pęna arbitraria: in clerico autem variæ fuerunt opiniones inter Scribentes. Nam aliqui tenuerunt, quòd propter simplicem fornicationem clericus incurrat pęnam depositionis: Et hanc dixit esse communem opinionem. Aret. in cap. cum non ab homine, colum. 10. de iudic. Contrariam autem sententiam, quòd scilicet clericus propter simplicem fornicationem non incurrat pœnam depositionis, sed solummodo suspensionis, dicit communiter teneri glo. in c. Maximianum, in verbo, Remoueantur, 81. distin. quam refert, & sequitur Abb. in cap. ex parte, num. 1. in fin. de testibus. Hanc etiam opinio. dicunt esse communem Scribentes in cap. at si clerici. de iudic. & in specie Imola, num. 11. & Fel. post num. 14. versic. Verum autem, quem refert Foller. in pract. crimin. canon. fol. 221. numero sexto, & Dec. in eod. cap. at si clerici, numero 36. & Berous nume. 165. & sequen. Corset. in suis sing. in verbo, Fornicatio, vers. propter, Sylua de beneficio, f. 140. num. 7. Duennas reg. 101. in princ. Bermon. de concubin. fol. 251. num. decimo Boss. in tit. de coitu dānato, numero decimo. Et ab hac opinio. tanquam veriori, & magis communi nullo modo esset in practica recedendum, quam etiam dicit esse forensibus vsibus receptam, Menchiaca libro tertio, de testam. §. 22. num. 48. & sequen. Bene verum est quòd pro fornicatione, quæ habet insignem deformitatem, clericus est deponendus. Et est communis opinio. vt attestatur Menchiaca in loco præallegato, post numer. 49. Vide quæ dixi supra, hoc eodem lib. §. Adulterium, versic. Sed quæro, & infra, §. Incestus, versic. Sed quęro, & §. Sodomia, versic. Sed quæro, & §. Stuprum, vers. Sed quæro.

4 Cæterum coitus, qui fit inter clericum, & mulierem solutam, non est neque incestus, neque sacrilegium, vt dixi infra, vers. cum presbytero, & infra hoc eod. lib. §. Incestus, versic. sed nunquid, sed simplex fornicatio, prout etiam inter laicum solutum, & solutam. Clericus autem notorius fornicator est ipso iure suspensus ab officio. Et est communis opinio. vt dicit Abb. in cap. cum non liceat, numero quarto, de pręscript.

5 Frequenter dubitari contingit, quis dicatur dam-
e natus coitus. Scias igitur, quòd *e* Damnatus coitus dicitur ille, qui aliqua lege exteriori, & humana punitur. ita dicit Bart. in l. fin. num. 4. ff. de iis, quibus vt indi. atque ita ab omnibus receptum videtur, vt ait Didac. in epito, super 4 decret. fol. 172. post num. 15. Videamus igitur qui coitus sint à lege punibiles. Et reperio ꝙ à lege puniri videntur hi, qui sequuntur.

Cum concubina,
Cum virgine,
Cum puella nondum viripotente,
Cum puero,
Cum nupta,
Cum vidua,
Cum affine,
Cum moniali,
Cum presbytero,
Cum domina,
Cum subdita,
Cum pupilla,
Cum carcerata,
Cum Iudæis, vel infidelibus,
Cum animali bruto,
Cum mortua,
Mulierum inter se.

Hic accedit Raptus, & violentia, & is coitus, qui plures vxores eodem tempore ducendo committitur; de quibus omnibus sigillatim videamus.

f Et in primis quæro, nunquid *f* Concubinatus sit
6 à iure prohibitus. Respond. hæc quæstio de iure canonico nullam habet difficultatem: nam omnis coitus, præter matrimonialem, est prohibitus in foro cōscientiæ, secundum canones, vt tenet gloss. in clem. vt nostrum, in verbo, Non est de hæret. quam sequūtur omnes, vt dicit Caccialup. in rep. l. si qua illustris
g numero 30. in fin. C. ad Orficia. *g* Sed de iure ciuili magna fuit altercatio inter Scribentes. Nam aliqui tenuerunt quòd de iure ciuili coitus cum concubina non sit improbatus: & hanc opinionem, dixit esse cōmunem, Alexand. in l. ex facto. §. si quis rogatus, numero 13. ff. ad Trebel. quem refert Ioann. Garon. in rub. C. de secund. nupt. in 28. pęna, versic. ex qua conclusione, & in l. prima, in textualibus, numero 37. eodem tit. & Bermon. de concub. fol. 391. num. secundo Socin. in l. cum auus, post num. 65. versic. magis tamen, ff. de cond. & demonst. Contrariam autem sententiam, scilicet, quòd imò concubinatus hodie sit reprobatus etiam à iure ciuili, dicit communiter teneri, Alexand. sibi contrarius consil. 59. num. 3. in fi. li. 4. Felin. in cap. cum sit generale, num. 13. de foro comp. Ripa in l. fi. num. 38. in fin. C. de reuocan. donat. Didacus in epitom. super quarto decret. in prima part. c. 4. fol. 5. prout illum refert Nunius de los corregidores,
h fol. 223. num. 1. in fin. *h* Ego certè suspicor in puncto iuris veriorem esse opi. quòd concubinatus nō sit de iure ciuili prohibitus: atque ita videmus seruari de consuetudine, quæ est optima legum interpres, quia iudices seculares regulariter hoc crimen non puniūt nisi quatenus requisiti ab ecclesiasticis brachium suū impartiuntur, vt dixi infra hoc eodem libro, §. final. quæst. 37. versic. quæro etiam; propterea ego ab hac sententia in iudicando non recederem. De iure autē
i canonico laicus tenens concubinam, punitur *i* arbi-
l trio iudicis: *l* clericus autem concubinarius est priuandus beneficio, & tenetur ad restituendum fructus perceptos. Et est communis opin. vt dicit Bello. consil. 56. nume. 3. prout illum refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera C, num. 85. Sed certè Bello. ibi attestatur de communi in alio proposito, prout ego fideliter retuli infra hoc eod. lib. §. fina.
m quæst. 63. vers. pariter etiam. Item *m* de iure, tenens eodem tempore vxorem, & concubinam, vel duas concubinas simul, efficitur infamis, sicut ille, qui duas vxores habet eodem tempore, secundum gloss. in §. si vero effusa, in verbo, consistente, in Authen. quibus mo. nat. effi. sui. col. 7. Sed hoc non obseruatur de facto, vt dicit Bal. in l. neminem, quæ est lex 2. nu. 1. C. de incest. nuptiis, quem refert Barb. de testib. in 4. parte post num. 9. & Caccialup. in rep. d. l. si qua illustris, nu. 35. C. ad Orficianum, & Bermon. de concubinis,

fol.

Fol. 188. num. 3. & fol. 399. in prin. & Rolan. consilio 64. num 18. lib. 2.

n 10 Vnum tamen scias in hac materia, quòd ad hoc
o vt dicatur concubinatus, o plura de iure requiruntur quæ si nõ concurrant, transit in crimen stupri, quod est omni iure punibile, prout in facti contingentia iudicauit Curia Neapolitana, vt per Gram. voto quarto, quę relegauit per triennium quendam qui diu mulierem, vt concubinam tenuerat, deficientibus aliquibus ex dictis requisitis, quæ ibi enumerat, num. 6. & alijs seq.

11 Cum virgine proculdubio punibilis est coitus, & appellatur stuprum, de quo dixi infra hoc cod. lib. §. stuprum.

12 Cum puella nondum viripotente coitus est punibilis, vt dixi in d. §. Stuprum, vers. fuit aliquando.

13 Cum puero pariter est punibilis coitus, vt dixi infra hoc cod. lib. §. Sodomia.

14 Cum nupta est punibilis coitus, vt dixi supra hoc cod. lib. §. Adulterium.

15 Cum vidua est punibilis coitus, vt dixi infra, cod. lib. §. Stuprum.

16 Cum affine vel consanguinea, est punibilis, & damnatus coitus, vt dixi infra, hoc eodem libro, §. Incestus.

p Cum p moniali est prohibitus coitus, & punitur
17 pœna capitis, vt est text. in §. penultimo, in Authen. de sanctis. Episc. & ita etiam cautum est per constitutiones huius Ducatus in titu. de pœnis, cap. Carnali copula. Et idem etiam disponunt communiter statuta per Italiam, vt dicit Marsilius in l. vnica, nu. 40. & seq. C. de rapt. virg. vbi in hoc proposito eleganter loquitur.

18 Cum presbytero autem mulieris fornicatio proculdubio est prohibita, prout cum cæteris; Punctus est, nunquid concubina, vel alia mulier soluta concum-
q bens q cum presbytero, dicatur committere sacrilegium. Respond. quòd non, sed tantum dicitur committere simplicem fornicationem, & est communis opin. vt dicit Caccialup. in rep. l. si qua illustris, post num. 31. C. ad Orficia. prout illum refert Boss. in titu. de coitu damnato, num. 15. licet Caccialup. in libro meo id non dicat, sed quòd coitus clerici cum soluta non habeatur pro adulterio, neque pro stupro, neque pro incestu, sed tantummodo pro simplici fornicatione, attestatur esse communem opin. Menchiaca lib. 3. de testa. §. 22. num. 50. Boss. in tit. præallegat. de coitu damnato, num. 10. Vide quæ dixi infra hoc eo. lib. §. incestus, vers. sed nunquid. Et secundum hanc conclusionem necesse est dicere, quòd gloss. in c. per venerabilem, in verbo, adulterinus, qui filij sint legit. quæ appellat hunc coitum adulterinum, impropriè loquatur, licet illam communiter receptam esse asserat Didac. in epito. super 4. decret. fol. 172. col. 4. in fi. & Placa. lib. 1. de delicto. c. 41. nu. 31.

19 Cum domina punitur vasallus se commiscens, vt dixi sup. lib. prox. §. Feudum. q. 58. Item seruus cum
r domina coiens, flammis est r comburendus, vt dixi inf. vers. Mulieris etiam.

f Mulieres f etiam cum proprio seruo coitus inter
20 damnatos connumeratur, & grauissimè punitur ex dispositione, l. prima, C. de mul. quæ prop. seruis se iunxerunt: nam mulier ipsa capite punitur, seruus autem flammis comburitur. Et ita tenent communiter Doctores vt dicit Anton. Gomes super l. 80. Tauri, num. 23. Non tamen è contra si ancilla rem habeat cum domino, punitur, imo remuneratur, vt est text. in l. fin. C. communia de manumi. vnde sumit argumentum Cynus in dicta l. prima, quòd amatores debent donare amasijs suis, non è contra; subdens, Et crede experto quòd donum magis valet quam suspirium, imo suspirium nihil valet sine dono ferrum tamen præponitur auro, nam secundum illum, ferrum est quod amant. quod (vt ipse ait) quidam exponunt i. ferreum membrum, propter cuius ferri fortitudinem insignes etiam mulieres seruis vilissimis se exponunt. Quæ verba D. Cyni sunt notanda, quia licet
t fuerit excellens Doctor, fuit etiam t maximus amator,
u & egregius poeta, vt u Fran. Petrarcha attestatur in ijs carminibus, in quibus ipsius mortem deplorat. Et extant adhuc cantiones, & alia carmina amatoria D. Cyni non insulsa.

x 21 Cum x subita punitur & coitus in domino feudi.

22 Item in officiali cognoscente carnaliter mulierem sibi subditam.

y Cum y pupilla punitur tutor, vel curator se carna-
23 liter commiscens pęna deportationis, & confiscationis omnium bonorum, vt est tex. in l. vnic. C. si quis eam cuius tutor fue. &c. Et ita tenent communiter Doctor. teste Anton. Gomes super l. 80. Tauri, num. 24. licet ille tex. loquatur in eo, qui iam desijt esse tutor, vel curator, nihilominus multo magis locum habebit eius dispositio in eo, qui adhuc durante tutela, vel cura, eam stuprauerit; & ita esse de mente omniũ, attestatur Ant. Gomes in loco præalleg.

z Cum z carcerata coiens custos carceris grauiter pu-
24 nitur, & de consuetudine Regni Franciæ suspenditur, vt attestatur Io. Fab. §. item lex. Iul. num. 6. Instit. de pub. iud. quem refert Paris Put. de Syn. in verbo, Adulterium, cap. primo, post num. secundo, & Anto. Gomes super l. 80. Tauri, numer. 25. Sed hoc apud nos non seruatur. Habemus enim constitutionem in titu. de custo. reor. cap. si prætores. §. Custodib. per quam imponitur pœna trium ictuum funis, & vltra, arbitrio Senatus. Sed quid si mulier cognita à commentariensi esset meretrix? Respond. quòd licet coitus cum meretrice sit impunitus etiamsi per vim fiat, vt dixi supra versic. sed nunquid, nihilominus ratione loci, & custodiæ, non est impunitus dimittendus. Ideo in facti contingentia parlamentum Burdegalense iussit fustigari quendam custodem carcerum, qui meretricem carceratam, per vim cognouerat, vt refert Boer. decisio. 317. numero nono, de quo Aresto mentionem facit Papo libro 22. titu. octauo, Aresto primo. Si uero alius ex carceratis cognoscat meretricem pariter carceratam, non videtur propter hoc molestandus. & ita seruatum fuisse per eandem curiam Burdegalens. attestatur Boer. in dicta decisio. 317. nu. 10. vbi etiam nu. 14. dicit hanc esse com. opi.

aa Cum aa Iudæis etiam coitus est prohibitus. Potest
25 autem hoc dupliciter contingere, l. si Iudæus cognoscat mulierem Christianam, & è conuerso si Christianus cognoscat mulierem Hębræam. Quæro igitur qua pęna puniendus sit Iudæus cognoscens mulierẽ Christianam. Respond. quòd non debet puniri pœ-
bb na mortis, sed bb alia mitiore. & hanc esse communem opinionem attestatur Boer. decisio. 316. num. 5. quem refert Didac. in epito. super quarto decre. fol. 112. num. 35. Mantua. centuria. 1. nu. 30. Erit ergo puniendus pęna extraordinaria, arbitrio iudicis citra mortem. Et dicit Alciat consil. 458. num. 1. quòd Doctores magis communiter sentire videntur, quòd puniri debeat pęna pecuniaria; & ita in facti contingentia consuluit Alexan. consil. 13. lib. 7. & Corn. consil. 107. lib. 1. Oldrad. autem in consil. suo vltimo dicit, quòd in facti contingentia vidit iudicatum, quòd cuidam Iudeo, qui carnaliter cognouerat quandam mulierem Christianam amputaretur virilia, & dicit

se illa

ee se illa vidisse ante palatium. *ee* Et ego vidi Iudæum de hoc crimine accusatum transmitti ad triremes per decennium, etiam quòd mulier cum qua ipse carnaliter commiscuerat, esset publica meretrix. Hoc autẽ intellige vt procedat, quando talis coitus Hebræi cũ Christiana esset simplex fornicatio, sed si esset adulterium, vt in casu Ias. cons. 22. lib. 1. & aliorum quos retuli supra hoc eo. lib. §. adulterium, vers. pone stat statutum, vel alius coitus qui esset punibilis pœna mortis, crederem non esse debere meliorem conditionem Iudæi, quam Christiani. Refert etiam Boer. in d. decis. 316. num. 5. quòd Parisius fuit combustus quidam Io. Alardus, qui ex quadam Iudæa, quam in domo retinuerat, susceperat plures liberos.

27 Cum animali bruto coitus inter nefandos connumeratur, puta si vir coierit cũ asina, vt in casu in quo consuluit Rolan. cons. 7. lib. 1. dicitur enim talis coitus fieri contra naturam humani generis. c. hoc ipsum, §. 1. 33. q. 2. & punitur pęna mortis, vt est tex. in canulier 15. q. 1. & ita tenent communiter Doctores, vt attestatur Anton. Gomes super. l. 80. Tauri. numero 35. & ita fuit in facti contingentia ad mortem damnatus per curiam Burdegal. quidam, qui nixum fecerat coeundi cum bruto animali, licet impeditus opus non consumasset, vt refert Boer. decis. 316. vsq; ad num. 5. & Papo lib. 22. tit. 7. arresto 1. Et certe secundum legem Mosaicam tale facinus committen-

ee tes puniebantur morte, *ee* Exodi 23. & etiam mandatur occidi pecus, cum quo ipsum scelus committitur, prout etiam seruatum fuisse per prædictam curiam in nonnullis casibus refert Boer. in alleg. decisio. 316. post nu. 6. in quibus dicit viros, prius strangulatis animalibus, combustos fuisse. Vide in hoc proposito quæ dixi inf. hoc eo. lib. §. fi. q. 99. versicul. quarto etiam.

28 Cum mortua quoque coitus est punibilis: & hoc faciens videtur grauiter puniendus, tanquam contrectator cadauerum, iuxta dispositionem l. fin. C. de sepulchro violato, prout etiam sentit Boer. in alleg. decis. 316. nu. 13.

ff *ff* Inter mulieres cadit etiam coitus punibilis quã-
29 do inter se actum venereum faciunt, fricando, & se corrumpendo. de quo in facto propositam fuisse accusationem contra duas mulieres, refert Boer. in d. decis. 316. circa fin. Est autem à iure pro hoc crimine imposita pœna mortis, vt est text. in l. fœdissimam, C. de adult. & est communis opin. vt dicit Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 34. quam tamen ipse intelligit vt procedat, quando simul coeunt, non simpliciter fricando, sed imponendo aliquod instrumentum materiale, puta ligneum vel vitreum. Et ibi recesset multos casus qui in hoc proposito contigerunt, & dicit sibi relatum fuisse, quòd quædam moniales, quæ ita simul coibant, fuerunt combustæ. Quando vero simplex fricatio interuenit, debent secundum eum puniri citra mortem. Et ita in facti cõtingentia iudicatum fuisse refert in ciuitate Granatæ, quæ opin. tanquam mitior mihi satis placet.

30 Raptus etiam inter maxime damnatos coitus cõnumeratur, & punitur vltimo supplicio, vt dixi infra hoc eo. lib. §. Raptus.

gg Dicitur etiam damnatus, & *gg* punibilis coitus, il-
31 lius qui eodem tempore duas vel plures ducit vxo-
hh res. *hh* Scias autem, quòd sanctis Patribus ex diuina reuelatione permissum fuit plures vxores habere; & hæc est communis opin. vt dicit Floren. in 3. parte titu. 14. c. 10. nu. 2. quem refert Dida. in epit. super quar-
ii to decretal. fol. 124. num. 2. *ii* Hodie vero est prohibitum viros duas vxores ducere. & mulieri pariter duos maritos habere. Pęna autem viri accipientis duas vxores, & mulieris accipientis duos maritos, de iure canonico est, vt mulieris capilli, & panni anteriores, & posteriores scindantur, vt habetur in c. de benedicto. 32. q. 1. secundum expositionem quam dicit esse veram, & approbatam Pet. de Bagarottis inter cons. crim. diuersorum consi. 85. in fi. lib. 2. De iure autem ciuili variæ sunt opin. sed magis commu-
KK nis opin. videtur esse, quòd puniatur *KK* pęna stupri quæ est publicatio dimidiæ partis bonorum, vt in facti contingentia consuluit Alex. consil. 156. libro
ll 7. *ll* Præterea tales ducentes duas vxores sunt infames, vt est text. in l. 2. C. de incest. nup. & ita tenent communiter Doctores, vt attestatur Ant. Gomes super l. 80. Tauri, nu. 27. Sed hodie, vt ait Ant. Gomes ibi, & Dida. super 4. decret. fol. 126 num. 8. praxis recepit, vt contrahentibus binas nuptias candenti ferro fronti imprimatur litera Q. Cæterum hoc forte
mm apud Hispanos seruatur: *mm* Nos autem habemus constitutionem disponentem, quod puniantur in scutis 500. vel tribus ictibus aculei, & vlterius arbitrio senatus. Solet autem senatus, quãdo quis plures, quã duas vxores habet eodem tempore grauius in eo animaduertere, prout factũ fuit in quodam Bartho. Comensi, qui quatuor mulieres eodem tempore viuen-
nn tes in vxores duxerat. fuit enim publice *nn* fustigatus, & ad triremes per triennium transmissus, 2. Decemb. 1531. C. Gramm. aut voto 17. refert quod quidam, qui eodem tempore quinque vxores duxerat,
oo fuit propter delictum toties reiteratũ, *oo* vltimo supplicio affectus ex iudicio illius curiæ Neapo.

32 *pp* Sed pone, quod mulier virũ suum, qui lõgo tẽ-
pp pore absens fuerat, esse vita defunctum arbitrata, aliũ duxerit in maritum: nunquid erit punienda? Respõ. quod si quidem talis mulier certum nuncium de mariti morte acceperit, vel etiam aliter fama publica interueniente probabiliter credere potuerit illum defunctum esse, debet excusari: aliàs vero punitur de adulterio, & hæc est communis opinio, vt attestatur
qq Ant. Gom. super d. l. 80. Tauri, *qq* nu. 31.

33 Omnes autem coitus cuiuscunque generis sint, si
rr per vim committantur, grauius puniri debẽt. Et ideò cognoscens carnaliter mulierem per vim, punitur pęna capitis, vt dixi infra hoc eo. lib. §. Raptus, circa princ. & ita etiam cautum est per constitutiones huius Ducatus, quas tamen senatus non semper obseruat, licet grauissime puniat. Et memini quòd quidam Hieronymus de Lomatio pro violentia illata mulieri, etiam quòd haberet pacem, fuit transmissus ad triremes per quinquennium, 28. Septemb. 1559. P. N. Et potest poni exemplum in adulterio per vim commisso, vt in casu in quo consuluit Grammat. cons. 45. item in Sodomia perpetrata cum violentia, vt in casu, in quo consuluit Mantua. cons. 213. lib. 1.

ADDITIONES.

a *Fornicatio.* Vigel. M. 3. R. lib. 1. c. 13. De adul. reg. 22. 23. 25. 26. 29. 31. 32. 33. 34. & 35. Vnde dicatur fornicatio, quid, & quotuplex sit, & quo iure prohibita Farin. volum. 5. q. 137. nu. 41. De iure canonico vtrum punibilis. num. 11. & duob. seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

b *Et hoc adeo verum est.* Secus ex Nou. Constit. Med. tit. de cap. viden. erit Farin. q. 145. §. meretr. num. 191. & vol. 5. *Bern. Ross.*

b *Et hoc adeo verum est.* Non effugit tamen

extraordinariam sic stuprans, vt attestatur: Menoch. Tract. de arb. iud. lib. 2. Cent. 3. casu 291. nu. 3. ad fin. qui citat. Clarum hic. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

c *Sed quaero*. Adde fornicationis pęnam ex omni iure, per Iacob. Menoch. de arbi. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 289. *Giach.*

d *In laico.* Farin. d. q. 137. nu. 14. 15. & 16. cum seq. *Bern. Rosi.*

e *Damnatus coitus.* Farin. d. quaest. 137. num. 2. & 3. *Bern. Rosi.*

e *Damnatus coitus*. Contrarium huic regulae dixi infra ad quaest. 64. vers. vbi subsint. *Drogh.*

f *Concubinatus*. Farin. vbi sup. nu. 1. & 2. *Ber. Rosi.*

g *Sed de iure ciuili*. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 26. num. 8. Quo iure concubinatus sit prohibitus, & quae requirantur in concubinatu, eundem vide Farin. alleg. vol. 5. q. 138. p. 1. praecipuè num. 7. & seq. & nu. 30. & 31. Et non debet à praelato tolerari. Rodolph. q. 50. *Bern. Rosi.*

h Ego certè suspicor in puncto iuris. Vide Baiard.

i *Arbitrio iudicis*. De poena tenentis concubinam Farin. d. q. 138. p. 2. num. 32. & sequent. vbi etiam de clerico latissime. Et de clerico vxorem ducente ibid. *Bern. Rosi.*

l Clericus autem concubinarius. Vide Baiard.

m Item de iure, tenens. Vide Baiard.

n Vnum tamen scias. Vide Baiard.

o *Plura de iure requiruntur*. Vt per eundem Farin. d. q. & par. 1. *Bern. Rosi.*

p *Cum moniali*. Adde, & nota, quòd ille, qui carna-
34 liter cognoscit † Monialem tria delicta committit, incestum, adulterium, & sacrilegium. Vi. Dec. consi. 579. num. 5. Sed aduerte, quia glo. allegata d. cap. Virginibus 27. quaestio. prima dicit id verum quo ad accusationem, non autem quo ad actus accusationis, sed quo ad poenitentiam vnum tantum est: hoc est adulterium debet puniri, & plus si illud incestuosum sit. etiam vi. per Menoch. de arbi. cas. 389. colum. 4. & omninò per Osasc. decisio. 103. numer. 5. vbi plenius concordantes citat. Item, quòd poena praedictorum delictorum confundantur sub maiori, tradit in proposito Pract. Carer. fol. 453. colum. 1. in prin. Et ad materiam an, & quando delicta confundantur quò ad pęnam sub maiori. vi. & dic, vt per Mars. in l. prima, C. de raptu Virg. nu. 54. 55. An autem contineantur conuersae & seruientes Monialium appellatione, dic vt per Feder. de Senis consil. 213. sed an comprehendantur sorores tertij ordinis Sancti Francisci, quod sic. vi. per Carer. in pract. crim. §. Homic. 6. post nu. 257. pag. mihi 452. col. 2. Quid de laico maximè vxorato coeunte cum Moniali, an à Iudice seculari puniri possit, an vero à Iudice Ecclesiastico, duntaxat. vi. plenè per Osasc. in decis. 303. per totam. *Giach.*

p *Cum moniali*. Farin. q. 146. §. sacrilegium nu. 1. & 3. *Bern. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

q *Cum presbytero*. Farin. q. 146. d. §. sacrilegium, nu. 30. 31. 32. *Ber. Rosi.*

r *Comburendus*. Adde, quòd idem tenet Carer. in pract. crim. §. Homicid. 6. post num. 315. *Giach.*

s *Mulieris etiam*. Farin. d. q. 137. num. 58. & q. 141. num. 57. vol. 5. item q. eadem. §. stuprum numero 18. *Ber. Rosi.*

t *Maximus amator*. Farin. quaest. 136. cap. 1. num. 1. *Ber. Rosi.*

u *Franciscus Petrarca attestatur ad fin.* Adde infra q. 60. vers. 1. ibi, vidisse quendam minorem, vbi citaui hunc locum. *Drogh.*

x *Cum subdit*. Ancillam autem propriam, stuprans qua plectatur pęna. Vi. per Menoc. de arbitr. iud. cas. 291. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

y *Cum pupilla*. Adde, & quod idem habetur per Carer. in pract. crim. §. Homic. 6. num. 315. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

z *Cum carcerata*. Adde, & vi. per Iacob. Menoch. de arbi. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 292. Item quid econuerso, quando carceratus cognoscit vxorem, vel ancillā custod. s. vi. ibi. num. 5. & seq. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

aa *Cum Iudaeis*. Adde, & vi. per Iacob. Menoc. quibus pęnis afficiantur Iudaei cum Christianis in diuersis casibus ibi distinctè examinatis coeuntes, & econtra. Quid de Cathecumenis, & Saracenis, in tract. de arbitr. iudi. li. 2. centur. 3. cas. 290. vbi diligenter explanant illos. Sed aduerte quod onus probādi quòd mulier cognita sit Christiana & quod Iudaeus cognoscens sciret illam esse Christianam pertinet ad fiscū. Alc. respons. 11. nu. 7. tom. 2. li. 7. Item de pęna Iudaei adulterantis habetur per Carer. etiam pract. cri. pag. 449. num. 266. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

bb *Alia mitiore*. Roland. à Valle cons. 35. in 2. volu. Vulpell. latè cons. 42. & Farin. d. quaest. 139. vbi etiā de cognoscente aliam in fidelem nu. 32. *Ber. Rosi.*

cc *Et ego vidi Iudaeum*. Supra in §. Adulterium vers. pone stat in fin. *Drog.*

ee *Exodi cap. 23.* Voluit allegare Leuit. cap. 20. Adde Quintill. Mandos. Tract. de signa. grat. fo. 54. à tergo. *Drogh.*

ff *Inter mulieres*. Farin. q. 148. nu. 40. & sequ. vol. 5. *Ber. Ros.*

gg Dicitur etiam. Vide Baiard.

gg *Punibilis coitus*. Quid si ex forma statuti praescribantur delicta, & à die copulae elapsa sit praescriptio, extra quam Praetor non potest amplius cognoscere, & secundum vxorem iterum cognouit, & sequentibus annis cohabitauit, an sit capite puniendus iuxta statutum. Vi. per Anchar. consil. 4. *Giach.*

hh *Scias autem*. Latè Menoch. casu 420. Vinc. de Franch. decis. 36. vbi, An possit quis inquiri de haeresi & an causa ad eccl. remitti debent. *Bern. Rosi.*

ii *Hodie vero*. Farin. d. 5. vol. suae prax. q. 140. par. 1. num. 1. 3. & pluribus sequent. praecipuè num. 18. 21. 22. addas Gasp. Ant. Thesaur. 4. 14. *Ber. Rosi.*

KK *Poena stupri*. Adde, & per Carer. in practic. 464. num. 305. 413. & per Boss. titu. de coitu damna. & punibi. numero 75. quem Authen. in multis dissimulat. *Giach.*

ll *Praeterea tales*. Farin. sup. nu. 15. *Ber. Rosi.*

mm *Nos autem*. Boss. de coitu damnato nu. 78. Farin. d. nu. 21. & 22. *Bern. Rosi.*

nn *Fustigatus*. Item attestatus est Boss. vbi sup. *Giach.*

oo *Vltimo supplicio affectus*. Adde, & vide Boss. eodē loci, vbi egregie narrat casum de quodam condemnato ex eo, quod matrimonium contraxisset cū quatuor mulieribus, qui incidit in Regem Carolū, dum ducebant ad locum supplicij: & cui Rex ob lepidum responsum gratiam liberè concessit. Et verè fuit ex mera, ac propria gratia regali, quia licet alias non puniretur quis pęna capitis propter duas vxores: tamē quando plures duabus haberet, tenentur, vt latè habetur per Gramm. vot. 17. vbi refert ita fuisse notatum in magna curia: & illum refert atque sequatur Ludou. Carer. in pract. crim. §. Homic. 6. suo num. 214. *Giach.*

pp *Sed pone*. Farin. d. q. 140. par. 2. num. 42. vbi etiam qualiter

qualiter probetur mors viri, vt licentia detur per 12. concl. *Bern. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

qq *Num.* 31. Farin. dict. quæst. 140. par. 1. numero 5. *Bern. Rosi.*

rr *Omnes autem coitus.* Adde Constum de Tours titulo Droutz de haulte Iustice tit. 4. artic. 1. vers. fem-
35 me feroce. Rapiens † autem inhonestam mulierem punitur tantum pęna arbitraria, vt hic, & est fortassis ratio; quia, vt sæpe euenit in facto; Mulier, quæ cognoscit aliquem ob eius desiderium deperire, intendit inuita amari, ideo inuita, ratione publici officij cognosci potest, Dec. in l. Inuitus numero 7. ff. de reg. iur. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

§. FORNICATIO.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio quomodo probetur remissiuè.*
2 *Fornicatio per vim cum meretrice est punibilis.*
3 *Et in Regno Neap. vim inferentes meretricibus capite mulctantur.*
4 *Fornicationis pœna quæ sit.*
5 *Officiales habentes concubinas in statu Ecclesiastico priuantur officijs, & inhabiles declarantur.*
6 *Clerici concubinarij, vel fornicarij, quibus pœnis feriantur remissiuè.*
7 *Concubinatus est prohibitus de iure ciuili.*
8 *Et quæ dicatur concubina remissiuè.*
9 *Iudex secularis procedit ex officio contra mulierem cum clerico notoriè fornicantem.*
10 *Concubinatus notorius quomodo probetur remissiuè.*
11 *Clerici concubinarij quomodo puniantur remissiuè.*
12 *Iudex secularis potest vxorem habentem cogere, vt concubinam dimittat.*
13 *Concubinatus quandoque non transit in stuprum, licet requisita ad concubinatum non concurrant.*
14 *Moniales patientes se violari, quibus pœnis hodie puniantur, & quibus olim Virgines Vestales remissiuè.*
15 *Et de cognoscente carnaliter Monialem, aut conuersam, vel Monialem osculante, remissiuè.*
16 *Monialem violans committit incestum, adulterium, & stuprum. Et vterque Iudex in puniendo præuenire potest nu. eod.*
17 *Monialem rapiens laicus, vel sollicitans, aut corrumpens capite punitur, eiusque bona intra annum Monasterio applicantur.*
Et Monialis arctiori Monasterio traditur cum bonorum vsufructu donec vixerit, num. eod.
18 *Monialem carnaliter cognoscens Episcopus, vel Clericus deponitur.*
19 *Monialem rapiens debet pacem habere à Papa.*
20 *Monialis quomodo possit se à sacrilega fornicationis crimine purgare, rem. ssiuè.*
21 *Moniales impudicè viuentes sunt carcerandæ in eodem Monasterio.*
22 *Monialium appellatione an contineantur seruientes, conuersæ, & sorores tertij ordinis S. Francisci remissiuè.*
23 *Stuprans ancillam propriam qua pœna sit puniendus remissiuè.*
24 *Carceratus coiens cum vxore, vel ancilla custodis carcerum arbitrio Iudicis punitur.*
25 *Et quid in cognoscentibus mulieres carceratas, remissiuè.*
26 *Iudæi cum Christianis coeuntes, & è contra quibus pœnis afficiantur remissiuè.*
Et quid de Cathecumenis, & Saracenis, remissiuè, numero eod.
27 *Et statutum contra Iudæum Christianam mulierem cognoscentem, si non distinguat de nupta, vel meretrice, quomodo sit intelligendum, remissiuè.*
28 *Et fiscus tenetur probare mulierem esse Christianam & Iudæum non ignorasse.*
29 *Iudæus vxoratus, Christianam meretricem carnaliter cognoscens extraordinariè punitur.*
30 *Iudæus adulterans Christianam meretricem non punitur pœna adulterij.*
31 *Iudæus cognoscens meretricem Christianam quomodo puniatur.*
Et quid de Turco, & alijs extraneis fidei, numero eod.
32 *Iudæam Christianus cognoscens excusatur à pœna ordinaria ob minorem ætatem.*
33 *Statutum contra adulteros, & stuprantes comprehendit etiam, & Iudæos.*
34 *Vxores duas, vel duos maritos, vel plures, ducens eodem tempore, quibus pœnis puniatur, remissiuè.*
35 *Et quid in habente duas sponsas, vel vnam vxorem, & vnam sponsam, remissiuè.*
36 *Et quomodo puniatur in Hispania, remissiuè.*
37 *Et quid in Iudæis habentibus duas, vel plures vxores.*
38 *Et quid si vxorem credens virum suum mortuum esse, alium ducat remissiuè.*
39 *Mulieri non creditur de violentia, vbi carnalis copula sit secuta.*

a FOrnicatio. Adde † vidēdum Mascard. de probat.
1 conclus. 810. vbi latè, quomodo fornicatio probetur, & præsumatur.

b *Et hoc adeò verum est.* Adde, † quòd Couar. lib.
2 3. varia. resolut. cap. 14. numero 2. tenet contrarium quòd meretrix publica non potest cogi, & stuprans eam per vim pęna extraordinaria est puniendus.

3 Item † adde quòd in Regn. Neap. adest constitutio qua pęna mortis puniuntur vim inferentes meretricibus; quæ incipit omnes nostri Rubr. 20. libr. 1. & idem tenet Menoch. de arbit. cas. 291. vbi citat Couar. in loco supracitato, & ibi respondet ad cons. Alciat. hic allegatum.

c *Sed quæro, quæ sit pœna.* Adde † videndū de pœ-
4 na fornicationis, per Menoch. de arbit. iud. casu 289. & per Concil. Trident. sess. 24. cap. 8. de reformat. matrim. prouisum fuit, concubinarios, tàm solutos, quā vxoratos, si postquàm ab ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, & concubinas nō eiecerint, seque ab earum conuersatione non seiunxerint, excommunicatione feriendos esse, à qua non absoluantur, donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Et si per annum in concubinatu, neglectis censuris, permanserint, contra eos ab ordinario seuerè pro qualitate criminis procedatur; & mulieres, siue coniugatæ, siue solutæ, quæ cum adulteris, siue concubinarijs publicè viuunt, si ter admonitæ non paruerint, ab ordinarijs locorum ex officio grauiter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœcesim (si ordinarijs videbitur) inuocato, si opus fuerit, brachio seculari, eijciantur, alijs pęnis contra

adul-

adulteros, & concubinarios inflictis, in suo robore permanentibus.

5 Itē † adde, quod in statu ecclesiastico per Const. Nicolai V. summi Pontif. de qua in Bullar. nouiter impresso, const. 3. fol. 71. fuit prouisum, quòd officiales tenentes concubinas incurrant pœnas priuationis officiorum, & declarari debeant ad officia inhabiles.

6 Item † adde, quòd pœnæ Clerici concubinarij ponuntur per Concil. Trident. in sess. 25. cap. 14. de reformat. & plenè per Menoch. in cas. 410. & in casu 289. & in materia concubinatus vide Illustrissim. D. Card. Paleot. in suo tract. de noth. & spuri. c. 12. in fine, & Mascard. de probat. in ver. Concubina, & vide infra num. 11.

7 *Ego certè suspicor in puncto Iuris*. Adde, † quòd
b immò magis communis opinio est, quòd concubinatus de iure ciuili est etiam prohibitus, Marzar. in consil. 9. vers. Aduertendum est. ad fin. & idem tenet
8 Decian. cons. 5. nu. 94. vol. 1. Et quæ † dicatur concubina, vide Masolli. consi. 31. nu. 7.

9 Item † adde, quòd Iudex secularis non potest procedere ex officio contra mulierem occulte fornicantem, cum clerico in sacris, siue in minoribus constituto: secus autem, si clericus notoriè, & publicè cum ea fornicetur quia tunc iudex secularis illam mulierem punire poterit, Pet. de Anchar. in consi. 196. nu. 3. cum seq. & in c. ea quæ, num. 28. & 29. de reg. iur.
10 in 6. & † quomodo probetur concubinatus notorius, habetur per Follet. in pract. crim. canon. in fin. inter Miscellan. nu. 38. fol. mihi 328.

11 *Clericus autem concubinarius*. Adde † videndum
f Decian. in tract. crim. c. 21. lib. 6. tomo 2. vbi latè de clericis concubinarijs, & quibus pœnis puniantur, & in cap. 23. eodem libro de alijs clericorum illicitis coitibus, & vide supra num. 6.

12 *Item de iure tenens*. Adde, † quòd Iudex secularis
m potest tenentem vxorem, & concubinam cogere, vt concubinam dimittat, Albert. de Ros. in l. iustitia, §. Iuris præcepta, ff. de iust. & iure, quem refert, & sequitur Io. de Arnon. singulari 67. in patria mea.

13 *Vnum tamen scias*. Adde, † quod hoc non pro-
n cedit, si diu cohabitauerint, quia vetus stuprum purgatur, & præsumitur concubinatus, Mazol. consi. 31. num. 8.

p *Cum moniali*. Adde † videndum Menoch. de ar-
14 bitr. Iud. cas. 389 num. 22. vbi habetur, quibus pęnis puniebantur virgines vestales; & quibus hodie puniantur moniales, quæ se corrumpi patiuntur. Et
15 †. de cognoscente monialem professam, non tamen adhuc consecratam, & conuersam; & de osculante monialem vide Decian. in tract. crimin. libr. 6. capit. 20. tom. 2. & debet puniri etiam quòd monialis, quā carnaliter cognouit licentiam habuisset à Gubernatore generali Monasterij, seu dispensationum, ne amplius religioni esset obstricta, Mant. cons. 166. numero 57. quem refert, & sequitur Decian. vbi supra num. 11.

16 Item † adde, quòd subagitans monialem committit incestum, adulterium, & stuprum, & vterque iudex in puniendo præuenire potest, decisi. Pedemōt. 103. Deci. consil. 338. numero 1. & consil. 589. numero 5.

17 Item † adde, quòd laicus rapiens monialem, vel sollicitans, vel corrumpens capite punitur, & eius bona confiscantur, & ipsi monasterio applicantur, cui currit annalis præscriptio ad illa vendicanda: alias applicantur fisco; & monialis debet tradi arctiori monasterio, vt habetur in auth. de Illustris. Episc. §. si quis rapuerit, col. 9. qui est registratus in c. si quis rapuerit 27. q. 1. Franc. Marc. decis. 966. par. 1. vbi dicit etiam pro gl. in d. c. in verbo, cautioni, quòd bona monialis spectabunt secundo monasterio quoad vsumfructum, donec vixerit.

18 Item † adde, quòd Episcopus, seu clericus carnaliter monialem cognoscens debet deponi, Bertach. in tract. de Episc. 2. par. 8. part. princip. numer. 33. lib. 4.

19 Item † adde, quòd rapiens monialem debet habere pacem à Papa, Boss. in tit. de pact. nu. 27.

20 Item † adde, quòd forma purgationis monialis à tali crimine habetur per Lap. in allegat. 54. numero 6.

21 Item † adde, quòd moniales impudicè viuentes debent carcerari in eodem monasterio, Franc. Marc. d. decis. 966. in fine.

22 Item † adde, vt per Feder. de Senis in consil. 213. an seruientes, & conuersæ appellatione monialium contineantur, & an comprehendantur sorores tertij ordinis Sancti Francisci, vide Carrer. in pract. in §. homicidium 6. num. 157. vbi tenet, quòd sic, de hoc vide etiam Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 20. in fine tomo 2.

Item adde, quòd monialem cognoscens, siue virgo fuerit, siue alias cognita, & sic impudica punitur pęna capitis naturalis, Boss. in tit. de coitu damnato num. 79.

x *Cum subdita*. Adde, † qua pęna puniri debeat an-
23 cillam propriam stuprans, Menoch. de arbit. iud. casu 293.

z *Cum carcerata*. Adde, † quòd è contra si carce-
24 ratus carnaliter cognosceret vxorem, siue ancillam custodis carcerum deberet puniri arbitrio Iudicis, Menoch. de arbitr. Iud. casu 292. in fin. vbi latè hanc materiam tractauit, qua pęna plectantur cognoscen-
25 tes carnaliter mulieres carceratas. † & de ista materia etiam plenè habetur per Boer. in decisio. 317. hic allegata, & ibi etiam tractatur de cancellario cognoscente carceratam; vide etiam Farin. var. quæst. in q. 31. nu. 112. cum sequent. vbi opin. Menoc. sequitur, quæ mihi multum placet.

aa *Cum Iudæis*. Adde † circa huiusmodi quæstionē
26 videndum Menoch. de arbit. iud. casu 290. vbi pulchram facit distinctionem, & ibi ponit de Cathecu-
27 minis, & Saracenis. Et † si extaret statutum simpliciter disponens, Iudæos morte mulctari, si carnaliter cognouerint mulierem Christianam, nulla facta distinctione, an sit nupta, vel meretrix, quomodo esset intelligendum, vide etiam Gabriel. conclus. 21. libro
28 7. & † Fiscus tenetur probare, illam mulierem esse Christianam, & quòd Iudæus sciret, Alciat. consi. 11. num. 7. tom. 2. lib. 7. vide etiam Vulpell. in consil. 42.
29 vbi consuluit † pro Iudæo vxorato, qui carnaliter mulierem Christianam meretricem cognouerat, vt non posset puniri pęna capitali, sed pęna extraordinaria, & Alex. in fortioribus, in consil. 99. vol. 6. con-
30 suluit † Iudæum, adulterium committentem cum Christiana meretrice, non fore adulterij pęna puniē dum, refert. & sequitur Neuiz. in Sylua nup. libro 4.
31 sub num. 46. & Viui. opin. 391. vbi latè, † qua pęna Iudæus cognoscens Christianam puniatur; & latissimè per Decian. in tract. crimin. tomo 1. lib. 5. cap. 12. numer. 20. cum sequent. vbi, quibus pęnis puniantur Iudæi, qui rem carnalem habeant cum muliere Christiana meretrice, vel honestæ vitæ, vel in figura matrimonij; imò secundum Petrum de Vbald. in consil. 29. vol. 1. inter cons. crimin. diuers. paruæ impressionis, Iudæus carnaliter se immiscens cum muliere Christia-

Christiana meretrice, quæ stat in lupanario non põt aliqua pęna puniri per iudicem secularem, nec ecclesiasticum, quia lex facit meretrices indignas obseruatione legum, sed hoc iudicio meo non seruaretur in practica ob qualitatem iudaicam, quæ aggrauat ex conuersatione, & qualiter Christianus cognoscens Iudæam, etiã in forma matrimonij habetur per Boer. in d.decis. 316.nu. 5.& Decia.in d.tract.cri.lib.5.ca. 16.nu.1.tom.1. vide ẽt Boss.in titulo de coitu damnato,& punibili nu. 20. & Paul.Girlan. in tract.de pęnis omnisa.coitus c.12.per totum, & ibi etiã de Turco, Moro, hæretico, saraceno, & de similibus extra-
32 neæ fidei, & cognoscens Iudæam † à pęna ordinaria ob minorem ætatem excusatur, Alcia.consil. 58.in fi. quem sequitur Menoc.casu 329.nu.3.

33 Item † adde, quòd statutum puniens adulterium, & stuprum pęna pecuniaria, comprehendit etiam Iudæos, adulterium, vel stuprum committentes, Rolan.consi. 35.nu.39.45.& 49.vol.2.

34 *Dicitur etiam.* Adde † in hac materia illius, qui eo-
gg dem tempore duas, vel plures ducit vxores, vel maritos, videndum Menoc.de arbit.iud.lib.2. cent.5.cas. 420. vbi multa accumulauit, & de multis nationibus quæ pluralitatem vxorem admittunt, vide ẽt Boss.in tit.de coit.damna.nu.78. vbi refert de quodã, qui ob
35 lepidũ dictum, & respõsum fuit gratiatus. Et † quid de habente duas sponsas, vel vnam vxorem, & vnã sponsam, vide Aret.in tract.malef.in verb. *che mi hai adulterato*, ver.& aduertas, vide etiam Coua.in 4 decret.par.1. §. 3.nu.6. vbi dicit, quod fœmina nupta, si scienter contraxerit cum secundo, qui eam sciẽter acceperat, adulterij pœna damnatur, cum viro, & ibi
36 ponit alias pœnas, & quõ † in Hispania puniãtur, & de pœnis habentis duas vxores, vel duos maritos, vide ẽt Viu.com.opi.1057.in ver.vxores duas habẽs.

37 Item † adde, quod Iudæi habentes duas, vel plures vxores puniuntur, sicut Christiani nisi primã solemniter repudiassent, quod licet facere Iudæis, l.nemo Iudæorum, in fi.C.de Iudæis, & in c.gaudemus, de diuor.Bald.cons.428.inquisitio dicta, nu.3.vol.5. & latè per Dec.in tract.crim.tom.1.lib.5.c.12.n.13.

38 *Sed pone, quod mulier.* Adde † videndũ Menoc.de
pp arbit.Iud.lib.2.cent.5.casu 420.nu.118.cum seq.

39 *Omnes autem coitus.* Adde † quod Hostiens.in c.
rr continebatur, extra de despons.impub.dicit, ꝙ mulieri non creditur de violentia, si copula carnalis sit.

§. FVRTVM.

SVMMARIVM.

1 *Furtum quid sit.*
2 *Furtorum genera quot sint. versic. Furtorum autem.*
3 *Domino rei an liceat rem furatam perquirere in domibus aliorum. vers. Quæro nunquid.*
4 *Et an possit proponi edictum, vt quilibet teneatur indicare rem furtiuam, ver. Solent etiam.*
5 *Et an ille apud quem reperitur res subtracta, præsumatur fur. ver. Sed nunquid.*
6 *Et an furtum sit graue delictum, versicul. Quæro an furtum.*
7 *Furti pœna quæ sit, ver. Sed quæro.*
8 *Et quid in furibus famosis, ver. Scias tamen.*
9 *Et an pro vno furto magno possit quis suspendi, versi. Sed an pro vno.*
10 *Et an stante statuto, quod pro tertio furto quis suspendatur, si quis commiserit duo furta extra territorium, & vnum in territorio, possit suspendi, versi. Sed pone.*
11 *Et an fur, qui rem furatam in aliud territorium exportauit, possit in eo puniri ratione contrectationis, ver. An autem remissiue.*
12 *Et quid si fur pro duobus primis furtis fuerit iam punitus, ver. Quæro etiam.*
13 *Et quid si fuerit absolutus, ver. Sed quid si pro illis.*
14 *Et quomodo dicantur esse tria furta, versicul. Vnum tamen.*
15 *Fures an possit capite puniri, ver. Est igitur.*
16 *Et an puniantur pœna quadrupli, versicul. Pœna autem.*
17 *Fur deprehensus in flagranti crimine potest impune occidi, ver. Potest etiam. Remissiuè.*
18 *Contra furem potest in litem iurari, versicul. Item contra.*
19 *Quando dicatur constare de furto, vers. Quando autem. Remissiuè.*
20 *Fur an excusetur à pœna furti, si probet illum, cui furatus est, esse suum debitorem, vers. Excusetur autem.*
21 *Et quid si ille, cui res furata fuit, protestetur, quod illam accepit de eius voluntate, vel consensu, versic. ver. Item excusatur.*
22 *Furta domestica, an sint punienda, versic. Possit etiam.*
23 *Furtum de re modici valoris an sit puniendum, versi. Pariter etiam.*
24 *Propter necessitatem an licitum sit furari, ver. Quandoque.*
25 *Et an si postea fur ad pinguiorem fortunam perueniat, teneatur restituere, ver. Sed vidi.*
26 *Emens rem furtiuam an teneatur ad eius restitutionem, ver. Sed hic incidenter.*
27 *Qualiter procedatur pro furto aduersus nautas, caupones stabularios, vers. Pro complemento.*
28 *Et an quando familia furtum fecisse dicitur, punitio vnius liberet alios. ver. Non attingam.*
29 *Furtum varijs modis committitur.*
30 *Fur pro primo furto an comparere possit per procuratorem.*
31 *Mulier mortui mariti exportãs qua actione teneatur.*

a FVrtum *a* est contrectatio rei alienæ fraudulosa
1 lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam vsus possessionis. Et ita definit Iur. in l.1.§.furtũ, ff.de fur.
b *b* Furtorum autem duo sunt genera: manifestũ, &
2 nõ manifestum. l.furtorum, ff.de furt. Fur manifestus est ille, qui cum ipso furto deprehenditur. l.fur manifestus, eod.tit. Sed quid si non fuerit quis cum furto deprehensus, fuerit tamen visus furari, nunquid dice-
c tur *c* fur manifestus? Resp. ꝙ sic: ita tenet gl.in d.l.manifestus, in verbo Deprehensus, quæ in hoc cõiter approbatur, vt dicit Alber.in ead. l.fur manifestus in fine principij. Vide in hoc proposito quæ dixi inf.hoc eod.lib. §.fi.q.82.stat.6.ver.quæro, stat.& seq.
d *d* Quæro, nunquid liceat dño rei, qui dicit illam
3 sibi furto subtractam fuisse, accedere ad domos alio-
e rũ, & talem rem sibi furatã perquirere. *e* Respõ. ꝙ sic, dummodo id faciat cum auctoritate iudicis. Et est cõm. opi. vt dicit Aug. ad Ang.de malef. in verbo. Et vestem cælestem, nu. 34. Pract. Conta fol. 36. post nume.14. Et ita seruatur de stylo vt attestatur Boer.decis.174.post nu.20.& secundum hanc opin.iudicatũ fuisse refert Papo libr. 23. tit.6. arresto 3. Contrariam tamen sententiam, s.quod non sit concedenda perquisitio, dicit tenere cõiter DD. Abb. in c.qui cum fure, nume.6. de furtis, quem refert Pract. Conrad. in loco præall. Sed certe Pract. videtur approbabile, quod cõcedatur. Bene verum est, quod in hoc Ducatu iudices, non concedunt licentiam perquirendi ipsimet dominis, ne sequantur scandala: sed mittunt ipsi exe-

 cuto-

cutores suos, siue cõsules viciniæ, qui perquirãt, præ
sentibus etiam quãdoque ipsis dominus: & dicit Ale-
xand, consil. 462. in 1. dubio, quod ita videmus quoti
die fieri per iudices, & ꝙ minime mutanda sunt, &c.
f *f* Solent etiam plerunque proponi edicta, vel im-
4 petrari literæ, quas vocant monitorias, quibus sub
pœna excõicationis committitur scientibus rem fu-
ratam vt illam indicent, de quo dixi inf. hoc eod. lib.
§. fin. q. 17. ver. Sed quæro, & seq.
g *g* Sed nunquid ille apud quẽ reperitur res subtra-
5 cta, præsumitur fur? Resp. quòd (secundũ aliquos) si
est persona malæ famæ, præsumitur fur. secus autem
si esset persona bonæ famæ, & conditionis. Et hoc vi
dentur approbare communiter omnes Doctores, vt
dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et vestem cœ-
h lestem, post nu. 19. *h* Ex hoc tamen non oritur indi-
cium sufficiens ad condemnationem, sed bene ad tor
turam, vt dixi infra hoc eo. lib. §. fin. quæst. 21. ver. si
res furata.
i *i* Quæro an furtum dicatur graue delictum, Resp.
6 quòd si est factum in re magna, dicitur graue delictũ
& hæc est comm. conclusio, vt dicit Abba, consil. 25.
num. 1. in fin. lib. 1.
K K Sed quæro, quæ sit pęna furti. Resp. quòd de iu-
7 re cõi pro furto non est imposita pęna mortis; & est
cõis opin. vt dicit Gomes in §. ex maleficijs, nu. 12.
Instit. de actio. Et licet in cap. 1. §. si quis quinque so-
lidos de pace tenenda in vsib. feud. videatur constitu
l tum quòd pro furto *l* quinque solidorum quis de-
beat suspendi, tamen illud erat quia cum furto cõcur
rebat etiam violatio pacis. Et hæc est comm. opin. vt
dicit Gomes in d. §. ex maleficijs, nu. 2. & 3. Et in om
nem causam illam pęna imposita contra fures in d.
§. si quis quinque, non seruatur de consuetudine, vt
attestatur Gand. de malef. in tit. de furib. nu. 10. quem
refert Aug. ad Ang de malef. in verbo, Et vestem cæle
stem, nu. 12. Idem dixit gl. in c. 1. §. Iniuria, in verbo
Legitimè, de pace iur. fir. Hoc idem attestatur Bald. in
d. §. si quis quinque, num... & in auth. sed nouo iu-
re, post nu. 3. C. de seru. fug. quem refert Ias. in d. §. ex
maleficijs, nu. 3. Rom. in l. cum seruus, num. 14. ff. de
cond. causa data, Cæpol. in ead. auth. sed nouo iure,
nu. 8. & 71. Et dicit Auan. in c. ex literis, post nu. 9. de
m fur. quod oẽs hoc sequuntur. *m* Quinimò dicit Paris
Put. de synd. fol. 224. post nu. 5. quod proles Federici
Imperatoris, qui statuit in illa lege, quòd fur quinque
solidorum suspenderetur, & sic, ꝙ homo ad Dei ima
ginè creatus propter bona occideretur; & alij reges
successiuè, qui secuti sunt hanc legem, eorumq; mini
stri, non regnauerunt super terram, & male vitam fi-
nierunt, nec generatio eorũ ad tertium gradum per-
uenit. Ego tamen credo id potius eis contigisse pro-
pter bella, & indebitas vexationes, quibus Sanctam
Dei Ecclesiam perturbabant, quàm propter illam le-
n gem, quæ etiam (vt arbitror) *n* nunquam fuit vsu
recepta.
o *o* Scias tamen quòd hæc conclusio locũ nõ habet
p *p* in furibus famosis, siue infamatis de plurib. furtis:
8 tales. n. laqueo suspenduntur; & ita de consuetudine
seruari attestatur Vital. de malef. in rubric. de furtis,
nu. 10. Fur enim qui furari consueuit, dicitur famo-
sus latro. & ita obseruatur, vt dicit Pract. Conrad. fol.
357. nu. 1. In hoc autem proposito plura furta dicun
q tur tria. *q* Et ideò de generali consuetudine pro trib.
furtis fures laqueo suspenduntur, prout de hac gene-
rali consuetudine attestatur Chassan. super consuet.
Burgun. fol. 42. num. 17. in fin. & ante eum Bald. in d.
auth. sed nouo iure, num. 3. quem refert Ias. in d. §. ex
maleficijs, nu. 12. & Igneus in l. 1. §. hoc rescriptum,
nu. 32. ff ad Sylle. & Bolenc. in repe. l. capitaliũ, §. fa-
mosos. num. 46. ff. de pęnis, & Anan. in d. c. ex literis,
num. 6 in fin. de furtis, Cæpol. in dict. auth. sed nouo
iure, num. 82. vbi etiam, num. 84. dicit, quòd hæc est
communis opin. glo. & Doctorum, quòd fur pro fur
tis debet mori, s. furca suspendi, & numer. 85. subdit,
quod ita communiter practicatur de quadam consue
tudine generali. Quinimò videtur quod (secundum
aliquos) ex duobus furtis dicatur quis famosus fur,
& laqueo suspendi debeat: & ita generali consuetu-
dine obseruari refert nonnullos attestantes Fulgosius
consil. 157. num. 1. quos tamen in lib. meo id dicen-
r tes non reperio. *r* Ego puto in hoc seruanda esse sta-
tuta locorum, quibus non extantibus, non crederem
furem etiam propter multa furta esse pęna mortis af-
ficiendum, sed obseruari debere ius commune, vt ci-
tra mortem puniatur. Et hoc nisi in aliquo loco esset
specialis consuetudo, vt fures suspenderentur: nam
eo casu minime mutanda essent, &c. Fures autem in-
cendiarij etiam pro primo furto de consuetudine su-
spenduntur, vt attestatur Pract. Iodoci c. 114. num. 2.
quod tamen apud nos non seruatur. Posset etiam es-
se locus, in quo furtum committeretur, adeo insignis
vt etiam pro primo furto, quamuis exiguo, esset fur
suspendendus. Quod quidem seruatum fuit per par-
lamentum Paris. in quodam, qui crumenam cum 60.
solidis tantum inciderat in camera ipsiusmet Parla-
menti, 22. Ian. 1549. vt refert Papo lib. 23. tit. 6. arre-
sto 1 & Placita Galliæ tit. 4.
s *s* Sed an pro vno furto magno poterit quis suspen
9 di? Respõ. Bald. in d. auth. sed nouo iure, post num. 3.
tenuit quòd sic. Et dicit Ang. de malefic. in verbo, &
vestem cælestem, nu. 13. quod ita semel practicauit
Perusij, dum ibi assideret, & hanc opin. ex consuetu-
dine, inualuisse in Hispania attestatur Diaz, in pract.
crim. canon. c. 84. post nu. 2. Sed certe contra Bald. est
communis opin. vt dicit Ange. de Vbald. inter consi.
criminalia diuersorum, consi. 71. nu. 21. lib. 2 & Gre-
go. Lopez, quem refert D. Anto. de Padilla in l. transi
gere, post nu. 12. C. de transact. Neque hæc opin. Bal.
seruatur in practica, vt dicit Aret. in d. auth. sed nouo
iure, nu. 4. quem refert Chas. in loco præall. fol. 42. nu.
15. & Roland. cons. 51. circa fi. lib. 1. Et dicit Caccial.
in d. l. cum seruus, ff. de condi. causa data, quod vidit
quendam qui commiserat furtum mille ducentorum
aureorum, qui euasit pęnam mortis, & fuit solummo
do punitus pro primo furto.
t *t* Sed pone, stat statutũ quòd pro tertio furto quis
10 suspendatur: modo aliquis commisit duo furta extra
u territorium, & vnũ in territorio. *u* Quæro, nũquid il
la duo furta commissa extra territorium, sint compu
tãda, ad hoc vt pro isto tertio furto sit suspendẽdus.
Resp. ꝙ sic, & ita iudices feroces faciunt eos suspen-
di, vt dicit Io. And. in addi. ad Spec. super rub. de fur-
tis. Ita etiã seruari de consuetudine dicit Angel. in l. si
cui. §. fin. nu. 4. ff. de accus. quem refert Aug. ad Ang.
de malef. in verbo. Et vestem cælestem, post nu. 14.
& post nu. 24. & in verbo Existẽs Florentiæ. post nu.
1. & Nellus de bannitis, in 2. parte primi tẽporis, q.
6. & Apost. ad Dec. in l. bona fides, sub nu. 11. ff. de re
gul. iur. Chass. super consuet. Burgun. fol. 41. num. 17.
quem refert Didac. lib. 2. resolu. c. 9. post nu. 7. versic.
Idem erit obseruandum. Et dicit Cæpo. in d. auth. sed
nouo iure, nu. 89. in fi. quod hæc est communis opi.
moder. Alij verò distinguunt, quod Aut statutum re
spicit factum, puta qui fecerit tria furta, moriatur. &
tunc secundũ delictum aggrauatur à primo, Aut ve-
ro respicit pęnã, puta pro trib. furtis fur moriatur, &
tunc non grauat, & hanc opin. dicit esse communem

Alc.in c.cum non ab homine,nu.35.de iud.prout il-
lum refert Villalobos in sua collecta commu.opin.in
litera S.nu.108.qui tamen hoc non dicit licet ita te-
neat.Mihi placet prima opin. quam etiam consuetu-
do approbauit,dūmodo fur, de quo agitur,sit subdi-
tus ratione originis,vel domicilij illi iudici, in cuius
territorio tertium furtum commisit: alias vero illam
non seruarem,prout etiam se illam non seruaturum,
si esset iudex maleficiorū,dicit Aug.in d.verbo, Exi-
stens Florentiæ:Sed distinguerem,quòd Aut statutū
dicit Pro tribus furtis; & tunc non facerem illum su-
spendi,quia non potest diei commisisse tria furta, ex
quo illa duo fuerunt extra territorium commissa,pro
quib. non potest hic puniri. Aut vero statutum dicit
pro tertio furto:& hoc casu,cum statutū puniat ter-
tium furtū,& istud commissum in territorio, sit pro-
culdubio tertium,transirem cum opin.prædicta,quā
vsus recipit, prout ego etiam vidi multoties in pra-
ctica obseruari.Cæterum si statutum diceret,quod fa
mosus,vel publicus fur suspendatur, vtique illa furta
extra territorium commissa aggrauarent: ita vt pro
tertio,in territorio commisso, esset suspendendus. &
ita tenent communiter Doct.vt dicit Cæp.in d.auth.
sed nouo iure, nu.88. Nam ex interpretatione facta
à consuetudine ille dicitur fur famosus, quia tria fur
ta commisit,vt dixi supra.versi.scias tamen.neque in
hoc fit vlla distinctio, an consuetudo furandi sit in
vno territorio tantum,an in plurib. Et ideo stantibus
huiusmodi verbis statuti,dicerem illum esse omnino
suspendendum.Vide quæ dixi infra hoc eod.lib.§.fi.
q.40.ver.pro complemento.

11 An aūt fur,qui rē furatam in aliud territorium ex
portauit, possit in eo puniri ratione contrectationis,
dixi inf.hoc eo.lib.§.fi.q.38.ver.tu scis quòd furtum.

x *x* Quæro etiam stante statuto prædicto, si quis cō
y miserit *y* duo furta, & pro illis fuerat punitus, dein-
12 de commiserit tertium furtum,nunquid erit pro hoc
tertio suspendendus,non obstante quod pro illis duo
bus fuerit iam punitus.Respō.quod sic:ita tenuit V-
bertus de Bobio: & hanc opin.approbat cōsuetudo,
vt attestatur Apostil.ad Vital.de malef.in rub.de fur-
tis,sub.nu.3.illa enim duo furta non computātur ad
ea puniendum,sed ad aggrauandum tertium furtum:
& ita in hoc Ducatu seruatur.

z *z* Sed quid si pro illis duob. primis fuerit absolu-
13 tus per gratiā principis, nunquid nihilominus erūt
computāda,ad hoc vt pro isto tertio suspēdi possit?
Resp.ꝙ sic. Et hæc est cōis obseruantia,vt attestatur
Chass.super consue.Burgun.fol.41.nu.23.quem re-
fert Didac.lib.2.resol.c.10.nu.2.circa fi.

aa *aa* Vnum tñ nota in hoc proposito, quod ad hoc
14 vt dicantur esse tria furta, debent esse distincta non
solum re,sed ēt tempore, & ita tenent cōiter Docto-
res,vt dicit Cæpol.in d.auth.sed nouo iure, nu.105.

bb *bb* Est igitur pęna furum,vt furca suspendantur:&
15 ideo non debet eis caput amputari, ex quo hæc pę-
na proprie est contra eos à consuetudine introducta
& ita concludunt communiter Doctores, vt dicit
Chass.super consue.Bur.fol.47.nu.3.

cc *cc* Pœna autem quadrupli à iure cōi imposita pro
16 furto,hodie non est in consuetudine:sed pęna corpo
ralis tantum, vt attestatur Cæpol.in d.auth.sed nouo
iure,nu.59.Et dato ꝙ adhuc vigeret hęc pœna qua-
dd drupli,volo vt scias,ꝙ in *dd* foro conscietiæ fur nō
tenetur ad talē pęnā,sed tātummodo ad restitutionē
rei furatæ.Et hæc est comm.sententia,teste Gomes in
d.§.ex malef.nu.14. Inst.de actio.quem refert Benin
cas.de pauper.fol.103.num.9.Faciunt quæ dixi infra
hoc eodem lib.§.fi.q.80.ver sed hic incidenter.

ee *ee* Potest etiam fur deprehensus in flagranti crimi
17 ne impune occidi,vt dixi infra §.homicidium, ver.
vltima est.

ff *ff* Item contra furem iuratur in litem, & est cōis
18 opin.vt dicit Paris.consil.103.numer.30.lib.3.quem
gg refert *gg* Plotus in reper.l.si quando nu.189.circa fi.
C.vnde vi,Gratus cons.61.nu.16.libr.2.Plot.in d.l.si
quando,nu.129.Phanucius de in litem iurando,fol.
72.nu.63.Et ideò constito de furto, si non appareat
de quantitate rerum furatarum, neque ea facile pro-
bari possit,statur in hoc iuramento illius, cui furtum
est factum:& ita quotidie practicatur,vt dicit Bos.in
tit.de rapinis,nu.36.Et dicitur in hoc proposito con-
currere talis difficultas probationis, vbicunque res
furata non extet.Et hæc est comm.opin. vt attestatur
Bos.in loco præall.num.37.Sed in hoc proposito vi-
denda sunt quæ dixi inf.lib.7.§.iuramentum,vbi dif-
fusè tractaui hunc articulum.

hh *hh* Quando autem dicatur constare de furto, dixi
19 inf.hoc eod.lib.§.fin q.4.& q.76.circa princ.

ii *ii* Excusatur aūt fur à pęna pro furto imposita, si
20 probet,ꝙ ille,cui furatus est,erat eius debitor, & ꝙ
KK ab eo creditū suū KK consequi nō poterat:licitum
est.n.ei,qui non potest à suo debitore pecuniam,vel
rem aliquam consequi,æquiualentem rem,seu quan-
ll titatē ei subripere.*ll* Et hæc est cōis opi.vt ait Didac.
mm lib.1.resol.c.2.post.nu.15. vers.Quartò *mm* eodē.

nn *nn* Item excusatur,si probet quod rē ipsam,de cu-
21 ius furto imputatur, accepit de volūtate domini cu-
ius erat. ad hoc.n.vt dicatur furtū, requiritur ꝙ cō-
trectetur res aliena inuito dño. & propterea Iaco.de
Are.tradidit cautelam furi,vt faciat ꝙ dominus pro-
testetur,quod illā accepit de eius voluntate.Sed cer-
tè hæc excusatio in practica parum prodesset. nā il-
lud dictum Iacob.de Arena de consuetudine non ser
uatur,vt dicit Ang.in l.inter omnes. §.rectè.nu.5.ff.
de furtis,quem refert Aug.ad Ang de malef.in verb.
Comparent,& produxerunt instrumentū pacis,post
oo nu.12.& Anan.in rub.de furt.s, nu.4. *oo* Et contra-
riū tenuit Bar.in d.§.rectè nu.1.quod.s.hęc protesta-
tio domini non excusaret furem, quò minus esset de
furto condemnandus:quæ doctrina Bar.est commu-
niter approbata,vt dicit Cur.iun.in l.1.num.5.C.de
fur.quem refert D.Ant.de Padilla in l.transigere,nu.
105.C.de transac.illam etiam teneri per omnes atte-
statur Villalpan.in rep.l.22.c.23.num.5.nisi tamen,
pp vt subijcit Bar.ibi. *pp* vltra talem protestationē con
currerent etiam aliæ coniecturæ, & verisimilitudi-
nes,puta quia esset eius consanguineus, vel amicus,
vel solitus talia donare, vel ꝙ res esset modici valo-
ris,vel huiusmodi:tunc.n.posset excusari, & sic vide
tur dicendū, quod hoc relinquatur arbitrio iudicis:
& ita esse cōem opi.attestatur Fel.in c.nulli,nu.5.de
præsum. quem refert Publ.super consuet. Aluer.26.
col.1.in fi & Bos.in tit.de fur.post nu.58.

qq *qq* Posset etiam allegare furtum esse domesticū,&
22 ideò non debere puniri, per tex.in l.respiciēdum.§.
furta.ff.de pęn.Sed certè hæc etiam excusatio parum
prodesset:nam hoc de consuetudine non seruatur,ni
si in leuibus,& ita fuit laqueo suspēsus quidā famu-
lus,cui dominus pecuniam tradiderat, vt alteri mu-
tuaret,& ipse illam in vsus suos conuerterat,pro quo
famulo fuerat aduocatus D.Ioan.de Imola prout ip-
semet Imol.recenset in l.si tibi dederim,ff.de don. &
in l.Cassius.ff.de solutio.quem refert Igneus in l.1.in
prin.num.91.& seq ff.ad Syll.subdens quod ita etiā
Rothomagi fuit pluries iudicatum.hoc idem recen-
set Ias.in l.eius qui.§.quas verò,num.7.ff.si cer.pet.
Idem etiam seruatum fuit in quadā ancilla, quæ fu-

rata fuerat domino suo certam quantitatem auri, & argenti, & fuit laqueo suspensa, vt refert Chass. super consue. Burg. fol. 48. nu. 37. & de alia ancilla idem seruatum fuisse in ciuitate Neapolis attestatur Afflict. super prima parte constitutionum regni, rub. 63. nu. 12. & Boer. decis. 316. post nu. 7. refert quod quidam famulus pro furto fuit transmissus ad triremes perpetuò. refert etiam Papo li. 23. tit. 5. arresto 2. quòd quidam mulaterius, qui domino suo furatus fuerat notabilem quantitatem pecuniarum, fuit laqueo suspensus. Tales enim fures non modò sunt corporaliter citra mortem puniendi, vt pluries vidi seruari in hoc ducatu, sed debent furcis suspendi tanquam grassatores, seu famosi fures, vt dicunt præallegati Doctor. & in alijs prouincijs seruatum fuisse attestatur. Quin imò etiam furta domestica vidi ego aliquando puniri quando sunt multiplicata, vt in quodam Io. Iacobo Cremonen. 7. Nouembris, 1558. P. N.

rr *rr* Pariter etiam posset fur allegare rem furatam es-
23 se modici valoris: nam de re minima non videtur curandum, vt est text. in l. scio. ff. de in integr. rest. & est communis regula, vt dicit Gomes. in §. pœnales, post num. 4. Instit. de actio. Sed certè hæc etiam defensio
ss esset multum periculosa: nam *ss* actio furti datur etiã de re minima, puta pro gallina, vel pro antere, imò etiam pro ouo, vt dicit gl. in §. Gallinarum, in verbo, qui lucrandi animo. Instit. de rerum diuis. quã sequũtur omnes, vt dicit Tiraq. in tract. de iud. in reb. minim. exig. fol. 50. col. 2. vers. 10. & hæc opin. est frequentissimo omnium calculo recepta vt ait Didac. libro 1. resolutionum, cap. 3. nu. 12. licet dicat sibi nunquam hoc placuisse: ita tamen seruatur in practica, licet soleat aliquando propter rei modicitatem pœna mitigari. Faciunt quæ dixi inf. hoc eod. lib. § iniuria, vers. Item condemnatus.

tt *tt* Quandoque etiam excusatur quis à pęna furti
24 propter necessitatem. nam tempore extremæ necessitatis licitum est furari: & est communis opin. vt dicit Marian. in c. si quis propter, post nu. 12. de furtis, Cagn. in l. quæ propter necessitatem, num. 3. ff. de reg. iur. quem refert Benincas. de pauper. fol. 105. numero 22.

25 Sed vidi dubitari, nunquid iste, qui tempore necessitatis aliquid furatus est, teneatur si postea ad pinguiorem fortunam peruenerit, illud restituere? Aliqui dicunt quòd sic: & dicit Maria. in d. c. si quis propter, in vltimis verbis, quòd ita tenent communiter Doct. Hanc etiam opin. communem appellat Benincas. in loco præalleg. num. 37. Multi verò cõtrarium tenuerunt. & hanc dicit esse communem opin. Summa Syluest. § furtum, q. 5. quem refert Didac. in repe. c. peccatum, fol. 70. de reg. iur. in 6. Prima opi. tutior est, in foro contentioso non recederem à secunda opinio. Cum enim factum fuerit iure permittente, non est vlterius de restitutione tractandum.

uu *uu* Sed hic incidenter quæro, nunquid emẽs rem
26 furtiuam, teneatur ad eius restitutionem. Resp. quod sic, etiam nullo reddito pretio, vt est text. in l. in ciui-
xx lem. C. de furt. *xx* Et reperio quòd Natta consi. 436. in facti contingentia consuluit, quòd etiam si tempore quo eam emit, protestatus fuerit se illam emere, vt eam restitueret domino suo accepto pretio, tenetur nihilominus absque pretio illã restituere. quod ego
yy pro nunc non affirmo. *yy* Scias tamen, quod si illam acquisiuit bona fide, tenetur ipsam restituere, si extat; si verò bona fide consumpta est, tenetur solum quatenus est factus locupletior. Et hanc conclusionẽ dicit esse frequentissimo Theologorum & Canon. consen
zz su probatam Did. in repet. d. c. peccatum, *zz* fol. 303.

A *A* Pro complemento huius materiæ, quæro quid
B iuris, quando *B* in caupona, aut naui furtum cõmis-
27 sum fuisse dicitur, de quo est titu. in §. furti aduersus nau. caupo. stabul. Et quotidie contingit quod hospi-
C tes *C* consignant eorum valisias cauponibus. Dubitatur itaque quid agendum, si reddatur valisia aperta vel desigillata. Et in hoc articulo variæ fuerunt opin. inter Scribentes. Nam aliqui dicunt, quòd non creditur iuramento hospitis dicentis, quod aliquæ res, quæ erant in valisia, fuerint sibi furto subtractæ, sed debet Prætor torquere familiares, vel domesticus domus & alios, qui erant in domo. Et hæc fuit opinio. Bart. in l. 1. §. fin. nu. 5. ff. si famil. fur. fec. dicatur, vbi subdit, quod cum Pisis ei occurrisset, ita de facto obseruauit. Et dixit Alex. ibi in Apost. hoc esse notandũ: & quod quotidie ita seruatur. Alij verò dicunt, quod imò statur iuramento ipsius hospitis. Et hanc opin. dicit esse communem Ias. in l. in actionib. num. 41. ff. de in litem iuran. quem refert Paris consil. 41. nume. 11. & seq. lib. 1. & Diaz reg. 186. & Phanucius de in litem iurando, fol. 70. num. 62. Mihi placet opi. contra caupones, vt scilicet stetur iuramento hospitis. nam (vt experientia docet) huiusmodi genus hominum est furacissimum: ideò ad reprimendam eorum improbitatem, puto quòd in practica bonum sit seruare hanc opin. quæ etiam est magis communis. Et scias quod hoc casu ad hoc, vt sit locus iuramento, non est necesse quod hospes aparuerit valisiam cauponi, ita quod caupo sciret quæ res essent in valisia, quicquid dixerit glo. in l. 1. § fi. in verbo, in naui. ff. nautæ, caup. stabul. nam illa glo. communiter reprobatur, vt dicit Iason in loco præallegato, numero 43.

D *D* Non attingam hoc loco materiam tituli, si fami-
28 lia furtum fecisse dicatur, quia ille titulus, dum disponit, quod si plures serui furtum committant, dominus soluendo pęnam pro vno liberatur pro omnibus, & omnes etiam serui liberantur, non habet locũ si criminaliter agatur. Et hæc est communis opin. vt attestatur Rim. in l. si familia, nu. 6. ff. de iurisd. omn. iud. Bossi. in tit. si familia fur. fecisse dicatur, numer. 2. præsertim si imponenda esset pęna corporalis. Et hoc tenent omnes communiter, vt dicit Angel. in rub. ff. si famil. fur. feciss. dicatur, num. 1. Vide quæ dixi infra lib. proximo.

ADDITIONES.

a *Furtum*. Hic nota, quod furum alij sint improbi, alij improbiores, alij plusquam improbissimi, de omnibus vide per Iacobi de S. Geor. in l. sed nouo, C. de
29 ser. fug. Item † scias, quod furtum committitur etiam in re communi. l. rei communis. l. merito. ff. pro soc. & l. si socius. ff. de fur. Qua propter Crauet. in consil. 176. consuluit, ne præsumatur socius voluisse delinquere, negociasse cum pecunia communi, communi nomine. Vide plene per eum ibi. *Giach*.

a *Furtum*. Vigel. M. 1. R. lib. 5. cap. 10. reg. 11. vsque 28. Farin. cons. 60. num. 2. & 89. cons. 84. num. 13. in fin. cons. 96. num. 42. & decis. 101. num. 7. Plura per Bonacos. in quæst. crim. verb. Furtum, vbi quid in eo, qui pecuniam alicui deferendam accepit, & in vsus suos conuerrit tex. in l. si is cui, C. de fur. Ias. in l. eum, qui §. quas vero num. 7. ff. si cert. petat. Crau. consilio 244. col. fin. & Foller. in fragment. de furt. post Castr. cons. 141. lib. 1. num. 4. & Alciat. consil. 153. libro 5. vbi etiam de pecunia consignata alicui furto subtracta. *Ber. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

b Furtorum autem. Vide Baiard.

c *Fur manifestus.* Hic scias, quòd fur manifestus plus punitur, quàm raptor, & raptor mitius, quam fur manifestus, quare, de vtroque vide per Ang. Aret. in §. 1. col. 6. instit. vi bonorum raptorum, & in §. ex maleficiis, num. 4. instit. de actio. Item scias, quòd falsus procurator recipiens pecuniam Domino debitam cõmittit furtum, & quòd tenetur restituere rem, & vltra potest conueniri actione furti non manifesti ad duplum, ita notat Iac. de S. Georg. in l. fin. nume. 6. C. eodem. *Giach.*

d *Quæro nunquid liceat Domino rei.* Modum inueniendi furtum, & furem, quando suspicior, quòd res subtracta in domo alicuius. Vide etiam reperto. Hippo. in l. 1. ff. de quæstio. numer. 25. Animal inuentum in meo prato an possum retinere impune, donec mihi sit satisfactum de damno. vi. per Iacob. in l. 2. C. de seru. fug. num fin. & per Aret. in §. 1. num. 11. Inst. si quad. paup. fecisse dica. Item scias, quod negans depositum animo occultandi, & lucrandi, furtum committit, per negationem etenim depositi iuncta retentione, aut contractatione illius, non est dubium furtum committit, per Crauet. eius consil. 187. colum. 2. Et quouis modo quis condemnetur de furto est infamis. vi. per pract. Papien. titu. inquisitio. glo. Furto, num 4. & ibi in addit.

* Item in concedenda perquisitione vi. per Iac. de S. Georg. in l. 2. C. de ser. fug. *Giach.*

d *Quæro nunquid.* Vicini facilè torquentur. Vulpel. cõsil. 65. vide tamen eum consil. 149. numer. 3. & quod quis teneatur actione iniuriarum. vide Milleum, vt infra. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

e *Respondeo quod sic.* Infr. in §. fin. q. 27. vers. sed pone, & vers. sed quæro nunquid in fin. *Drogh.*

f Solent etiam. Vide Baiard.

g *Sed nunquid.* Vulpel. d. consil. 149. in prin. *Ber. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

h *Ex hoc tamen non oritur.* Infr. d. quæst. 27. & ideo periculosum est emere rem furatam cum illa protestatione, de qua per Alexand. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 29. num. 3. & de qua infra, hoc eodem §. vers. sed hic incidenter quæro; Nam stante statuto, quòd eadem pœna puniatur receptator, sicut fur, vt est statutum nostrum Pallauicinum in criminalibus rub. 25. titu. de furtis, & habetur infr. quæstione 90. vers. fin. si appareat rem emptam fuisse furatam, non caret suspicione, quòd res cum tali protestatione empta dicatur scienter empta; & ideo cauendum est; vide tamen quæ dixi ad d. quæst. 90. ver. fi. Et est tamen de iure verum, quod si quis rem, quam furto subtraxit deponat, vel commodet, depositarius, vel commodatarius, eam sibi reddere tenetur, Alexa. consil. 104. num. 7. vol. 4. *Drogh*

i Quæro, an furtum dicatur graue. vide Baiard.

k *Sed quæro quæ sit pœna furti.* Adde quibus pœnis afficiantur. Quid olim apud Græcos, Aegyptios, Germanos, & Romanos obseruatum fuerit, & quid de latrone famoso, vi. per Iac. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 3. cas. 295. Item furis Balnearis pœna, nec non & nocturnis, per eundem cas. 296. Item pœna subtrahentis rem naufragio facto, per eundem casu 297. Item furti quando teneatur commodatarius, qui ad alium vsum, quam concessum fuit re commodata vsus est per eundem cas. 298. Item expillatores, effractores, & directarij qui; & de eorum pęnis per eundem casu 299. Item pęna expilatæ hæreditatis; quæ, & aduersus quos, vi. per eundem casum 300. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

l *Quinque solidorum.* Quid de vna gallina. Afflict. libro 1. constit. regni, de malef. clandestin. rubr. 26. numero 38. *Bern Rosi.*

m Quinimo dicit Paris. vide Baiard.

n *Nunquam fuit vsu recepta* Et quid generali consuetudine non seruetur, dixit Flor. etiam in ll. si seruus, in princ. ff. ad leg. Aquil. fol. 27. vt retuli Iac. de Nouel. pract. & theor. cas. crimin. ch. 208. nu. fi. Scias tamen quod solidus in d. §. si quis, & aureus, in iure pro eodem accipiuntur, vt docet Crauet. in consil. 314. in fi. vnde intelligitur per illic allegata, si quis quinque solidos, idest aureos quinque furto subtraxerit laqueo suspendatur. *Giach.*

o Scias tamen, quòd hæc conclusio. vide Baiard.

p *In furibus famosis.* Aduerte, quod assessores non debent pati aliquem aduocare pro insignibus furibus, & latronibus, quorum periculi sui nescia ferunt infamia, vt inquit Bald. Authen. sed nouo iure, nume. 11. & in authen. habita. C. ne filius pro pat. qui autem dicantur famosi, & insignes latrones, & qualiter puniri debeant. Item qualiter intelligantur, quòd in his liceat iura transgredi. Item qualiter contra eos procedatur, ac seruari debeat iuris ordo, & vbi puniendi di sint, & qualiter, & an dictum eorum faciat iudicium contra consocios, & an possint renunciare defensionibus suis, & ex fama sola existente; quòd sit famosus latro, quis puniatur tanquam famosus latro. Vide remissiuè plenè per pract. Caler. pag. 57. colum. prima. *Giach.*

q *Et ideo generali.* De vnico furto sich. l. 14. com. opi. verb. pęna primi furti. fol. 271. & de vnico, & tribus, Vulpel. cons. 16. & de duobus Afflict. dicta rubr. 26. sub num. 38. *Bern. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

r Ego puto in hoc. Vide Baiard.

s *Sed an pro vno furto.* An autem de iure communi quis puniatur ad furcam tam pro vno magno furto, prout de tribus paruis, dic quod non, consideratur enim tunc magis malus vsus, quàm rei valor, vt hic, & contra Bld. in d. auct. sed nouo iure, tenuit glos. super consuetudine Turon. titu. des crimes, art. 6. Alex. de Imol. inter consilia crimin. diuers. consi. 71. nu. 21. vol. 2. aggrauant enim delictum mala consuetudo, vt per Dec. in l. bona fides, nu. 7. cum seq. ff. de reg. iur. qui rectè loquitur, dixi infra in §. homicidium, vers. sed quæritur. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

t *Sed pone stat statutum.* Pro intelligentia talis statuti, vide Alexa. consil. 110. vol. 4. qui melius loquitur. Adde Menoch. tract. de arbitrar. iud. casu 295. numero 18. lib. 2. cent. 3. infra q. 32. vers. sed pone tu scis, & quid in duobus homicidijs? Dec. in l. Bona fides, numero octauo, de reg. iur. ff. sed vtrum stante tali statuto, necesse sit, quòd fur condemnatus fuerit pro prioribus furtis? Quòd sic, Boer. decis. 219. nu. 2. ad med.

30 An autẽ † pro primo furto comparere possit per procuratorem? Quod sic, Menoch. de arbitr. iud. libr. 1. q. 80. num. 116. Plot. in l. si quando. §. 43. numer. 6. C. vnde vi. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

u *Quæro nunquid illa.* Quid si duo, hic, & vnũ extra territorium Bonacoss. quęst. crim. in verb. furtum, fol. 86. à ter. vbi etiam plura de materia furum. *Ber. Rosi.*

x Quæro etiam stante statuto. vide Baiard.

y *Duo furta.* Sed nunquid pęna mortis imponitur pro notabili furto, quod æquiparatur tribus furtis, vi. pro & contra per Roland. eius consil. 51. nume. 43. volum. 1. per Ang. de Aret. §. 1. num. 6. inst. vi bon. rapt.

Ita tenent etiam Bald. in d. Authent. sed nouo iure, num. 5. in consil. 247. & 358. in 5. par. Socin. in consil. 33. col. 4. ad fin. libr. 4. refert, & sequitur Boss. titu. de § en. col. 7. versic. quomodo. Et quando fur fatetur fecisse plura furta diuersis temporibus, intelligitur continuans, ita vt non censeantur plura furta, per Ias. in l. fructus, ff. solut. matr. quem refert, ac simpliciter sequitur Boss. tit. de furtis, num. 17. sed an confitenti se fecisse plura furta sit credendum, vide Bald. d. Authen. sed nouo iure. Castren. & Ang. in l. certum. in princ. ff. de confess. Gand. tit. de præsumpt. & indi. dubi. post num. 6. versic. aliud est. Angel. de Aret. de malef. ver. vestem. num. 25. Et omnino per Bossi. tit. de delic. sub num. 15. & num. seq. vbi declarat, quòd non in confessione nuda, & secus in confessione, de qua extabat indicium, vel fama. *Giacb.*

z *Sed quid si.* Vulpel. resp. 146. vbi etiam si pro prioribus non fuerit punitus. Bald. consil. 247. libro 5. vide etiam ea, quæ supra in §. Adulterium, versic. sed pone. fol. 5. & Boer. decis. 219. & Menoch. casu 295. num. 17. & sequen. siue tract. de arbitr. iud. ac Bonacol. in quæst. crim. verbo, furtum. *Bern. Rosi.*

Vide eundem Baiard.

aa *Vnum tamen nota.* Contrarium in adulterio supr. in §. Adulterium, vers. sed pone. *Drogb.*

Vide eundem Baiard.

bb Est igitur pena furtum. vide Baiard.

cc Pena autem quadrupli. vide Baiard.

dd *Foro conscientiæ.* Contrarium tamen vt teneatur, secundum legem Mosaicam, habetur Exod. cap. 22. in principio, sed an fur restituendo rem furatam pœnam euitet? quod non, Menoch. de arbitrar. iud. libro primo, quæst. quinta, sub numero secundo. Contrarium tamen, quòd stante præsenti statuto necesse non sit, quòd fur condemnatus fuerit pro primis duobus furtis, tenuit Gomes de delict. tit. de furto, num. 9. *Drog.*

ee Potest etiam fur deprehensus. vide Baiard.

ff Item contra furem iuratur. vide Baiard.

gg *Plotus in repet. l. si quando. num* 189. Adde etiam, & distingue, vt infra in §. fin. quæst. 2. vers. & hæc. vide Crau. per bellè, de antiq. temp. par. 1. vers. vidimus, sub nu. 15. *Drogb.*

hh Quando autem dicatur cōstare de furto. vide Baiar.

ii *Excusatur autem fur.* Et de mercatore, qui habebat quendam iuuenem ad bancum suum, & Dominus dedit ei ducentum ducatos, vt numeraret eos Sempronio, & conuertit in vsus suos. vi. omnino per Ias. col. fin. in l. si ego. ff. si cert. petat. Item, fur quando non sit conueniendus. vide per Ang. de Aret. §. quæ de fullone. instit. de obli. qua. ex deli. nascun. *Giacb.*

Vide eundem Baiard.

KK *Cons. qui non poterat.* Vt in casu notabil. in quo cōsuluere Cepol. in consi. 26. & Alex. 135. & lib. 1. quos sequitur Iacob. in l. etiam. C. eo. *Giacb.*

ll *Et hoc est communis opinio.* Punitur tamen criminaliter talis creditor iux. l. fin. ff. de vi priu. ex Bossi. tit. de decret. Mediol. num ero duodecimo post mediū,

31 sic etiam licet mulier † mortuo marito bona exportauerit non possit de furto puniri, tamen tenetur actione rerum amotarum, Tex. in l. qui tuto, §. item placuit, ff. de fur, quem sic expendit, Felin. in cap. primo, coll. quinta, versic. amplia etiam de offic. delegat. Non tamen tenetur crimine expilatæ hæreditatis, Menoch. de arbitrar. iudic. libro secundo, centuria tertia, cas. 300. in fin. imo rapiens ab inuito, rem propriā perdit. Tex. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. Quid autem si pretium rei furatæ à fure auferatur, vtrum dicti pretij furatæ rei, furtum committatur? Quod sic; est tex. in l. qui vas. §. cum iur. ff. de fur. & ita supponit Martinus de Gararis inter consilia criminalia diuersorum, consil. 61. sub num. 5. vol. 1. At si quis pro suo credito, etiam ad stratam vi rapiat à debitore, vtrum puniri possit, vt latro? Quòd non: Luchinus de Curte inter consilia criminalia diuersor. consilio 44. vol. 1. *Drogb.*

mm *Eodem.* Ad idem vide per Menoch. de recuperan. possess. in 1. remed. num. 283. deinde tres ponit limitationes. *Giacb.*

nn *Item excusatur.* De qua re vide Aret. in §. 1. num. 8. instit. de furt. *Bern. Rosi.*

nn *Item excusatur si probet.* Ad hoc idem adde, & vide quæ dixi in sing. meis, sing. 52. si formato processu vbi etiam habet quando credendum sit furi de credulitate, quo ad Domini consensum. *Giacb.*

Vide eundem Baiard.

oo *Et contrarium.* Vide quæ infra, quæst. 58. in principio, scripsi. fol. 195. *Ber. Rosi.*

pp Vltra talem protestationem. vide Baiard.

qq *Posset etiam allegare.* Quid de nuntio, qui rem ad alium perferenda intercipit, vel in vsus suos conuertit, dic, quòd committit furtum, sine nuntius debeat portare pecuniam ad certam personā, vt legi. & trad. in l. si is cui re. C. de furtis, & sequo con. vbi vide per Iacob. de S. Georg. Sed quid si pecunia nuntio fuerat numerata, vide per Crau. suo consil. 244. col. 4 in fin. ver. Postremo. Vxor vero, & nouerca aliquid accipientes, quando committant furtum, & quando non, & qua actione cōueniantur, vide per Iac. de S. Geor. in l. de his quæ, C. eo. *Giacb.*

Vide eundem Baiard.

rr Pariter etiam. vide Baiard.

ss *Actio furti datur.* Sed quot, & quæ actione dentur contra fures. vi. per Ang. de Aret. in §. item. instit. de obli. qua ex delic. nasc. *Giacb.*

tt *Quandoque etiam.* Hic adde Prouerb. cap. 6. *Drogb.*

Vide eundem Baiard.

uu *Sed hic incidenter.* Adde Alexan. tract. de præsump. reg. tertia, præsumpt. 29. Petr. de Benintend. conclusione. 54. *Drogb.*

Vide eundem Baiard.

xx *Et reperio.* Rodolphin. sua quæst. 27. & q. 46. vbi, & quid in Iudæis, vel mercatoribus. Alba. consil. 84. Boss. de furt. num. 50. Farin. decisio. 120. num. primo, & secundo. *Ber. Rosi.*

yy Scias tamen, quòd si illam acquisiuit bona fide. vide Baiard.

zz *Folio* 303. Latè Plot. in l. si quando, nume. 397. & seq. C. vnde vi. *Ber. Rosi.*

A Pro complemento huius materiæ. vide Baiard.

B *In caupona, aut naui.* Quid de publicano, dic, quòd si publicanus prætextu sui officij rem alienam rapiat, furtum committit, vt legitur atque notat in l. etiam fur ti actione, C. de furtis. *Giacb.*

C *Consignant.* Quid debitor meus obligauit mihi pignori aliquam rem suam, & non tradidit, sed postea vendidit eam sine licentia, quòd furtum committat, est tex. in l. si is qui rem pignori. in princ. ff. de furtis, quem ad hoc singularem esse dicit Iacob. de Sancto Georg. in l. manifestissimi. §. sed cum in secunda, C. eo. num. fin. Item emens equum, & illum capiens propria authoritate ante pretium solutum, committit furtum, similiter proceneras, qui intrat stabulum meū & capit equum meum, & vendidit, qui tametsi fecerit conditionem meam meliorem: puta, quod vendidit plusquam valeret, tamen tenetur de furto. De istis duobus, vide in singul. meis, sing. 205. Similiter falsus procurator recipiens pecuniam debitam domino, furtum committit, sed qualiter procedat hoc, vi. per

vi. per Iacob. de S. Georg. in l. fi. C. de furtis. sub nu. 6. & col. 3. & 4. *Giacb.*

D *Non attingam.* De receptante rem furatam. vide infra quæstio. 90. versicu. fin. in fin. quæstio. fol. 277. à tergo. *Ber. Rosi.*

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

§. FVRTVM.

SVMMARIVM.

1 *Furtum de iure canonico sumitur pro omni vsurpatione.*
2 *Furtum in foro poli sola voluntate contrahitur secus in foro fori.*
Et in re propria, cum creditur aliena nu. eo.
3 *Furtum in re communi committitur.*
Et quid in socio negocianse pecuniam communem, num. eod.
4 *Famulus, vel nuncius non restituens pecuniam Titio, cui deferendam dominus tradiderat, an furtum committat remissiuè.*
5 *Famulus fugiens a Domino an præsumatur res amissas subtraxisse.*
6 *Furtum committitur cum rei amotione, & contrectatione.*
Statutum de furto non habet locum in damno dato, nec è contra. nu. eod.
7 *Furtum vel rapinam non committit, qui per vim, metumuè iustum aliquid consequitur.*
8 *Vendens scienter rem alienam, an furtum cõmittat.*
9 *Et quid in exigente tributum, uel gabellam indebitam.*
10 *Fur debet puniri licet persona sit incognita cui furatus est.*
11 *Furtum manifestũ. & fur manifestus quis dicatur.*
12 *Furti perquisitio domino concedenda est.*
13 *Furtum fecisse præsumuntur uicini conuersantes, & familiares malæ famæ.*
Et cõtra quos præsumatur de furto remissiuè, nu. eo.
14 *Furta non sunt inuestiganda per auguria, uel magica documenta, aut superstitiones.*
15 *Et an possit proponi edictum de furtiuis reb. indicandis remissiuè.*
16 *Et ille tenetur rem furtiuam exhibere, penes quem reperitur.*
17 *Et an dominus domus, in qua fuit reperta res furtiua dicatur in culpa, & conscius furti, remissiuè.*
Et an credatur unico testi, ibi fuisse repertam, remissiue. num. eod.
Et an dominus domus possit torqueri, & condemnari, remiss. nu. eod.
18 *Et an Aduocatus consulens furem, ac retinens penes se rem furtiuam, teneatur propalare furtum, uel reũ remiss.*
19 *Furtum an præsumatur ab eo commissum, penes quẽ res furtiua fuit reperta, remiss.*
Et an teneatur docere, à quo rem habuerit, remissiuè, nu. eod.
20 *Furtũ quando dicatur delictum atrox, vel enorme.*
21 *Et comprehendatur sub statuto loquente de robaria.*
22 *Furtum an dicatur egregium, vel enorme, remittitur arbitrio iudicis.*
23 *Furtum licet modicum dicitur enormè, si ex eo tumultus subsequatur.*
24 *Furti pœna, quæ sit, & quæ olim apud Græcos, & alios, remissiuè.*
25 *Et quæ in Regno Neap.*
26 *Furis confessio quandoque sibi non præiudicat.*
27 *Fures ex generali consuetudine pro tribus furtis laqueo suspenduntur.*
28 *Confessus duo furta de quibus constabat, & plura alia minima de quibus non constabat, an possit ad furcas condemnari.*
29 *Furta tria licet leuia pœnam mortis merentur.*
Verbum sæpissimè de tribus vicibus intelligitur, nu. eod.
30 *Statutũ, vel consuetudo super furto, an comprehendat crimen expilatæ hæreditatis, vel rapinam.*
31 *Fur non debet relaxari, nisi restituta re furto subtracta, vel soluta.*
Etiam si ciuiliter actum non fuerit ad furti restitutionem, vel iudex procederet per inquisitionem, nu. eod.
32 *Et iudex tenebitur, si per negligentiam non fecerit restituere.*
33 *Et quid in diffamatoribus.*
34 *Et fur debet condemnari ad restitutionem, quamuis nihil fuerit petitum per partem, vel aliter, quàm deceat.*
35 *Et est condemnandus in eodem iudicio, instantia, & sententia, licet damnaretur ad mortem aliàs iudex teneretur de suo.*
36 *Et bona furis sunt tacitè hypothecata pro restitutione aduersus hæredes, & alios possessores.*
37 *Statutum si respiciat valorem rei, debet valor communi æstimatione probari.*
38 *Statutum quod committens furtum in re valoris scutorum decem suspendatur, comprehendit duos, vel plures eam summam furto subtrahentes, & diuidentes.*
39 *Et si diceret quòd furans infra valorem vnius auri fustigetur, & res tanti valent, nec pluris, aut minoris, perinde est, ac si esset infra vnum aureum.*
40 *Furti pœna punitur capiens bona in mare proiecta tẽpore tempestatis, vel cadentis à rheda, seu curru.*
41 *Furti causam dans aperiendo, vel frangendo ianuam domus, in qua furtum factum fuit, an teneatur furti.*
42 *Furtum magnum an pœna mortis vindicetur.*
Et quid si statutũ tria furtum requireret. num. eod.
Et quæ sint necessaria, vt dicatur furtum magnum, vel egregium, remiss. num. eod.
43 *Et an sit furtum magnum remittitur arbitrio Iudicis.*
44 *Furtum quibus circunstantijs aggrauetur.*
Furtum vnicum quibus casibus pœna capitis plectatur, remissiuè, nu. eod.
45 *Fur nocturnus cum armis aggrediens laqueo suspenditur.*
46 *Furtum quando dicatur vnicum remiss.*
47 *Statutum puniens opem, sicut furtum, non habet locũ in receptatore rei furtiuæ.*
48 *Fur inquisitus quod mille, & vltra subtraxerit de tasca, & condemnatus ad pœnam, & restitutionem, non potest amplius ex eadem sententia puniri, nec pars petere, nisi mille, licet re vera bis mille fuissent in tasca.*
49 *Statutum quod pro tertio furto quis suspendatur, an comprehendat mulieres.*
50 *Et quomodo iudex tertij furti procedere debeat pro aliorum furtorum verificatione.*
51 *Et an sufficiat, reum inueniri absque auriculis.*
52 *Statutum Parmæ super quarto furto declaratur.*
53 *Statutum, quod fur pro tertio furto moriatur, non habet locum in contrectante rem eandem per diuersas iurisdictiones.*

54 Et

54 Et an iudex primi, vel secundi, aut tertij furti possit punire furem pœna mortis, si alia duo extra suum territorium fuerint commissa.

Angelus impugnatur, num. 50. & seq.

55 Et an iudex originis possit punire furtum alibi commissum.

56 Furta sequentia, an aggrauent praecedentia, vel è contra.

57 Saluum conductum tollitur per subsequens delictum.

58 Fures, & malefici omni cum seuitia sunt puniendi.

59 Statutum, quod pro tertio furto fur suspendatur, procedit etiam si pro primis duobus furtis non fuerit punitus.

60 Et an si pro tribus furtis varias pœnas indiceret, & pro quarto pœnam mortis, possit fur pro quarto suspendi si pro primis tribus non fuerit condemnatus, Decian. lapsus num. eod.

61 Statutũ pro tertio furto furem suspendi requirit temporis interuallum ab vno furto ad aliud.

62 Furta de quibus non potest cognosci cursu temporis vel diuersitate loci aggrauant etiam stante statuto de huiusmodi delictis non posse fieri processum.

63 Furta de quibus secuta fuit absolutio, aut alius iudex cognoscere non potest, nunquid aggrauent vltimum furtum.

64 Et quid pro eis pœnam soluisset.

65 Et quid si extarent statuta, quòd de talibus delictis ante tempus, vel alio loco commissis non possit fieri processus.

66 Furtum dicitur vnicum etiam si plura commissa fuerint vna die, vel nocte in vna domo, vel pluribus.

67 Et quid si fur confiteatur, se plura furta fecisse in eodem loco, diuersis tamen temporibus, vel cum temporis interuallo.

68 Nobiles furcis non suspenduntur, nisi concurrat enormitas delicti.

Et quid in crimine furti. nu. eod.

Furca est pœna ignominiosa in Italia, sed in Francia secus. nu. eod.

69 Nobiles in Italia pro homicidio capite truncantur ignobiles furca suspenduntur.

70 Milites an suspendantur.

71 Fur in conscientiæ foro, quid teneatur restituere; remissiuè.

Et re extincta sine eius culpa, an teneatur ad æstimationem. nu. eod.

72 Et an ad expensas, quas furtum passus fecit in requirenda re.

Malefactor tenetur ad interesse damni etiam extrinsecum. nu. eod.

73 Furto rem subtractam, an tertius possit auferre à fure infragranti reperto.

74 Fur repertus in fragranti potest sine sententia fustigari.

75 Damnum an, & quando probetur per iuramentum damnum passi.

Et an admittatur probatio in contrarium. numer. eodem.

76 Furtum quomodo constare dicatur.

77 Furtum per testes probari potest, etiam statuto probationes testium reijciente.

78 Fur an excusetur a pœnam furti si probet suum esse debitorem cui furatus est.

79 Furari non licet Domino rem suam ab alio occupatam.

80 Furans Domino sciente, præsente, & non contradicente an teneatur furti.

Et quid in filio, vel in alia persona coniuncta. num. eod.

81 Furti pœna tenentur vicini receptantes furto subtracta a filijs, vxore, marito, vel patre.

82 Commendatarius an teneatur furti, si equo absque Domini voluntate ad longius iter vtatur.

Fur an excusetur à pœna furti si Dominus protestetur de ipsius voluntate rem fuisse sublatam, nume. eod.

83 Furtum committens in domo amici, an excusetur si dicat fuisse ioco.

84 Fures domestici, qui dicantur, & quæ sint necessaria, vt domestici appellentur.

85 Et familiaris vnam rem hodie furans, & cras alterã, licet viles, punitur tamquam de magno furto.

86 Furti pœna an teneatur famulus, vel creditor subtrahendo quantum sibi debetur.

87 Furans quod sibi debetur, an sit tutus in conscientia, & factis monitorijs, teneatur reuelare, aut restituere.

Et quid de scientibus illum accepisse. num. eod.

88 Fur pro leui furto, quandoque torquetur ad pœnam, & pro pluribus minimis suspenditur.

89 Et punitus leuiter tanquam pro leui furto non punitur vlterius, licet postea furtum fuisse magnum appareat.

90 Zingari pro furtis minimis etiam gallinarum sunt puniendi.

91 Columbas alieni columbarij etiam in suo capiens, vel occidens furtum committit.

92 Arbores incidens, & exportans tenetur furti.

93 Et quid de incidente arborem, & inde fauos mellis extrahente.

94 Furtum non cõmittit accipiens fructus ex fundo suo, in quem alius fuerat missus in possessionem ex primo decreto.

95 Tortura pro paruo furto infertur, legitimis præcedentibus indicijs.

96 Furti actio an detur pro re minima.

Et an pro gallina. num. eod.

97 Furari propter necessitatem an sit licitum.

98 Et quando quis dicatur esse in extrema necessitate, remittitur arbitrio iudicis.

99 Fur in quibus casibus excusatur à pœna furti, remissiuè.

100 Ludum aleæ tenens in domo lucri causa, an pro furto in ea commisso tempore ludi actionem habeat criminalem, vel ciuilem.

Et quid in alijs ludis prohibitis nu. eod.

101 Ludus aleæ dicitur ludus fortunæ.

Ludi receptator dicitur aleator. nu. eod.

102 Fures in quibus casibus excusantur, & pœnam mortis euitant.

103 Fur non excusatur, licet ex eius furto aliquod Reip. bonum accidat.

104 Emens rem furtiuam, an teneatur eam Domino sine precio restituere.

105 Et petens eam sibi restitui, debet probare furto subtractam fuisse.

106 Et quid si solutum fuerit precium illi penes quem erat furtiua.

Et res etiam sine furto in alium translata, an sine precio sit restituenda, nu. eod.

107 Emens equum furto subtractum à transeunte, amittit precium.

Et qualiter probetur fuisse subtractum remissiuè, num. eod.

108 Et an ille, cui fuit sublatus, possit à fure propria authoritate recuperare.

109 Et an debeat præsentare iudici, & expensas reficere.

110 Emens

110 *Emens rem raptam à latronibus, vel ab hoste nomine Domini, an amittat precium.*
111 *Emens equum furtiuum à Zingaro ad quid teneatur remissiuè.*
112 *Iudæi an debeant res furtiuas emptas, non refecto precio restituere.*
113 *Dominus rei furtiuæ, non repetit precium emptori bona fidei restitutum.*
114 *Pignori scienter accipiens res alienas furti tenetur.*
Et quid in Iudæis. nu. eod.
115 *Iudæi rem furtiuam scienter ementes, furtum committunt.*
Et Dominus si soluisset præcium, recuperat, numero eod.
116 *Furti actione an teneatur insolutum accipiens res furtim sublatas.*
117 *Emens rem furtiuam extraordinariè punitur.*
118 *Et an contra eum possit agi actione furti ad rei persecutionem.*
119 *Emens scienter à filio familias rem subreptam patri, tenetur furti.*
120 *Ludo scienter vincens filio familias, aut seruo pecuniam patris, vel Domini, an furtum committat.*
Et an Patri competat actio eod. nu.
121 *Et ludens præsumitur sciuisse pecuniam esse filij familias, vel serui.*
Et ad pœnam corporalem contra eum procedi non posset. nu. eod.
122 *Et ignoranter vincens ciuiliter tantum conuenitur.*
123 *Et an furtum committant ludentes cum Monachis furiosis, & alijs non habentibus liberam administrationem rerum appositarum in ludo, remissiuè.*
124 *Furtiua res ad furem reuersa ex deposito, vel commodato, cui sit restituenda, concurrentibus Domino, & depositario.*
125 *Fures qua actione possint agere pro recuperatione rei ab eis furto subtractæ contra alium furem eamdem rem surripientem.*
126 *Precium rei furtiuæ, & bona fide emptæ in mercato, vel nundinis, non debet restitui, etiam si extaret statutum, quòd res furto subtracta publicè, & bona fide empta vendicari non possit.*
127 *Furari an liceat domino rem suam, vel propria authoritate capere.*
128 *Emens rem furtiuam bona fide, eamq; postea reuendens non tenetur domino restituere præcium.*
129 *Ecclesia bona furto subtracta auocantur à detinente sine pretij restitutione.*
130 *Bona fides, an præsumatur in acquirente rem furtiuam ab alio, quàm à fure.*
131 *Furatam rem acquirens ea perempta ad illius pretiū tenetur.*
132 *Furtum aduersus nautas, caupones, vel stabularios quomodo probetur remissiuè.*
Et de iuramento in litem, ac familia torquenda, remissiuè, nu eod.
Et an sit standum iuramento scholaris, vel hospitis, num. eod.
133 *Et edictum l. 1. ff. naut. caup. stabul. procedit etiam in cameris locandis.*
Et an caupo teneatur ob furtum si clauem Cameræ tradiderit hospiti num. eod.
134 *Et quando teneatur caupo ad emendam rerum subtractarum in hospitio suo.*
135 *Et quid si quis in cauponam gratis diuerterit.*
136 *Et an teneatur caupo de rebus per fenestram sublatis à fure, vel viatore.*
137 *Et an hospes suspectus de calumnia possit torqueri.*

a 1 F*Vrtum*. Adde, † quod furtum de iure canonico largè sumitur pro omni vsurpatione 14. q. 5. c. dixit dominus, §. 1. & Zanet. in tract. de different. vtriusq; Iuris, num. 61. quod tamen procedit, quòad
2 deum, non autem quòad homines, & ideò † in foro poli absq; contrectatione rei alienæ, sola voluntate furtum committitur, & etiam in re propria, quando creditur aliena, secus in foro fori, cum non possit dici furtum, si non adest rei alienæ contrectatio. ita declarat Summa Syluestr. in titu. de furto, in princ.

3 Item † adde, quod furtum committitur etiam in re cōmuni, l. rei communis, l. merito, ff. pro socio, & l. si socius, ff. de furt. & si socius negociauerit pecuniam communem, negociasse præsumitur iure communi, & non iure proprio, ne furtum commisisse dicatur, ita Crau. in consi. 286.

4 Item † adde, si famulus, vel nuntius, cui per dominū tradita fuit pecunia, vt illam Titio deferret, & illam non dedit, an furtum committat, vide per Crau. in consil. 244. col. fin. & per Foll. in fragmen. not. 127.

5 Item † adde, quòd famulus, qui aufugit à domino, præsumptionem habet contra se, quòd res amissas subtraxerit; & quomodo hoc procedat, & quando aufugisse dicatur, vide Natt. in cons. 407. & Mascard. de probat. conclus. 822. vbi latissimè.

6 Item † adde, quòd furtum committitur cum rei amotione, & contrectatione; & ideò statutum de furto non habet locum in damno dato, & è contra statutū de damno dato non habet locum in furto, quia damnum datum est cum rei corruptione, vt per Deci. in consil. 83. Grat. in consil. 154. vol. 2. Bal. Alexan. & Ias. in l. pri. §. fin. ff. si quis iusdicenti non obtemp. & Plot. in l. si quando, C. vnde vi, §. 2. numero 43.

7 Item † adde, quod furtum, & rapina non committitur ab eo, qui per vim compulsiuam, metumue iustum ē mortis aliquid ab aliquo consequitur, Bero. cons. 195. vol. 3.

8 Item † adde, quod scienter vendens rem alienam, tū demum furtum committit, & de furto puniendus est si rem ipsam tradat, vt voluit glo. in l. item si res, in prin. in glo. magna circa medium, & ibi Bart. ff. de alien. iud. mut. ca. glo. & Doct. in l. si seruum vestrū, C. de furt. & requiritur vera, & realis traditio; nec sufficeret constitutum, aut precarium, Franc. Aret. in l. 3. §. si rem apud te, ff. de acquiren. poss. & Tiraq. de constit. par. 3. limit. 26. num. 3. contrarium autē, quòd sufficiat constitutum, tenuit Salic. in d. l. si seruum vestrum, quem sequitur Ias. in d. l. 3. §. si rem, versi. Sed adde ad istam regulam, Tiraq. vbi supra nu. 7. qui hoc indecisum relinquit.

9 Item † adde, quod exigens tributum, siue gabellam præter debitum scienter furtum committit; si ignorāter, tenetur ad duplum, & si ob id mercatores recusāt transire per illud territorium, tenetur ad interesse Communitati illius territorij, Franc. Marc. decis. 421. par. 2.

10 Item † adde, quòd fur debet puniri, si apparet de furto, licèt Iudici sit incognita persona, cui factum est furtum. ita tradit Alex. consi. 23. vol. 6.

b *Furtorum autem duo sunt genera*. Adde, † quòd
11 adhoc, vt furtum dicatur manifestum, attenditur princi-

principium, est text. in l. si quis in seruitute, ff. de furtis. Et habetur per Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsump. 32. nu. 3. & Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 17. nume. 5. & ideo fur non manifestus, si peruenerit ad locum destinatum, est fur non manifestus: & tamen, si postea, mutato proposito, exportet ad aliū locum, & in itinere deprehendatur cum furto, non propterea efficitur fur manifestus, vt per Io. de Lignano, in cons. 10. num. 9. volum. 1. inter consil. criminal. diuers.

d *Quæro, nunquid liceat.* Adde † de perquisitione

12 concedenda, vt per Iacob. de sancto Georg. in l. 2. C. de seru. fugit.

13 Item † adde, quòd vicini, & conuersantes præsumuntur fecisse furtum, si sunt malæ famæ, Bart. in l. fi. ff. de quæstion. & glo. de exhibitio. reor. in prin. dicit, quòd furtum potius præsumitur factum à familiaribus, quàm ab extraneis si sunt malæ famæ, & contra quos possit præsumi de furto, vide Mascard. de probat. cōcl. 831. vol. 2.

14 Item † adde, quod furta non sunt inuestiganda per auguria, vel alia magica documenta, 26. quæst. 2. c. illud, & per ea inquirere est idolatria, d. quæst. 2. cap. sed & illud, sicut nec per Phialam, nec aliam superstitionem, vt dicit Barb. in consi. 55 volu. 1. & de hac superstitione Phialæ latissimè habetur per Martin. de Arles in tract. de superstition. lit. l. sub num. 98. in prin. & seq. fol. 171. tom. 3. tract. nec perquirendū est cū sedacio, vt per Stephan. in sua Nigromantia, in dialogo 58.

f *Solent etiam.* Adde, † quæ posui infra ad quæst.

15 27. in versi. sed quæro.

g *Sed nunquid ille, &c.* Adde, † quòd ille, penès

16 quem reperitur res furata, tenetur eam exhibere, & facta exhibitione, debet deponi penès tertium, lite pendente, non obstante oblatione fideiussionis de ea restituenda in fine litis, Iustinian. Bonden. in consil. 104 tomo 2 consil. crim. diuers. magn. impress. & an

17 † si res furtiua fuerit in domo alicuius reperta, dominus illius domus dicatur in culpa, & conscius furti, an quod ibi reperta sit, credatur vnico testi; & an do-

18 minus possit poni ad torturam, & condemnari, & † an Aduocatus consulens furem secretò, & retinens rem furatam, penès se depositatam, teneatur saltem ad propalandum furtum, vel reum, vide Decian. vbi

19 latissimè in consi. 93. per totum vol. 2. & † ad istam quæstionem, an furtum præsumatur commissum ab illo, penès quem res furata inuenta fuerit, & an teneatur docere, à quo rem habuerit, vide etiam Mascard. de probat. conclus. 833. vol. 2. & Menoch. de præsumpt. lib. 9. præsumpt. 29.

i *Quæro, an furtum dicatur graue.* Adde, † quòd

20 furtum est delictum atrox, quando pœna furcarum imponitur, Gram. in decis. 38. num. 12. & etiam dicitur atrox, & enorme, quando fit cum fractura ostij,

21 capsæ, vel serræ; & † tunc comprehenditur sub statuto loquente de robaria, ita tradit Bero. in cōsil. 214.

22 num. 2. volum. 3. & quando † furtum dicatur egregium, vel enorme, remittitur arbitrio Iudicis, Cassan. in consuet. Burgun. §. 5. fol. 165. versic. quando autem.

23 Item † adde, quod furtum dicitur enorme etsi esset modicum quando ex eo tumultus, & publicæ quietis perturbatio sequeretur Ias. in l. cum seruus nu. 4. ff. de cond. ob causam quare sequitur Boss. in tit. de furt. num. 60.

K *Sed quæro, quæ sit pœna furti.* Adde † videndum

24 Menoch. de arbitr. Iud. cas. 295. vbi latè de pœnis furti, quod quomodo olim puniebantur fures apud Græcos, Aegyptios, Germanos, & Romanos.

m *Quinimò dicit Paris.* Adde, † quod non est tàm

25 admirandum de dicta lege Federici Imperatoris, quę non fuit imposita solùm pro furto, sed concurrente violatione pacis; quia in Regno Neap. adest c. incip. ad hoc, in ordine, ex quo disponitur, vt furtum committens vltra vnciam, quæ est sex scutorum, vel tria minima furta, pœna mortis puniri debeat, super quo capitulo latissimè scripsit Io. Ant. de Nigris, & ibi nu. 28. dicit, quòd lex Regni licet nimis dura, est tamen seruanda.

o *Scias tamen, quòd hæc conclusio.* Adde, † quòd

26 confitens se esse famosum furem, vel publicum talis confessio sibi non præiudicat, quia in iure consistit quando quis dicatur fur publicus & famosus, vel latro, sed solum præiudicat confessio, quando fatetur factum puta feci tale, & tale furtum, vel latrocinium Ang. consi. 403. & Crau. consil. 262.

q *Et ideò de generali.* Adde, † quòd idem tenet Go-

27 mes. de delict. cap. 5. num. 6. quod pro tertio furto de generali consuetudine imponitur pœna mortis, & Vulpell. in consi. 16. num. 3. Couar. var. resol. lib. 2. c. 9. num. 7. & Mascard. de probat. concl. 838. num. 6. vol. 2.

28 Item † adde, quod si quis confessus fuerit duo furta de quibus constabat, & plura alia minima de quibus non constabat, nesciens nomina eorum quibus subtraxerat poterit puniri ad pœnam furcarum, vt per Gram. in decis. 48. per totum.

Item adde, quod pro pluribus minimis furtis quis est puniendus, Gram. vot. 9. num. 25. & vot. 17. num. 5. & ibi num. 23. inquit quod cum dicitur sæpissimè id ter agi sat est, & Menoch. de arbitr. Iud. cas. 295.

29 num. 17. dicit, quòd ille, qui † committit tria furta, etiā leuia, pœna mortis puniri debet, & de communi attestatur.

r *Ego puto in hoc.* Adde, † quod statutum de furto

30 non comprehendit crimen expilatæ hæreditatis, latè per Menoch. in casu 300. & ideò non poterit puniri pœna furti, sed Boss. in tit. de furt. num. 23. dicit, quod nunquàm super hoc, quando erat aduocatus, fuit auditus, licèt allegaret diuersitatem terminorum, quia iudices non curant huiusmodi subtilitates, postquā maius est delictum, sicut etiam esset, si tractaretur, an rapina comprehendatur in statuto de furto loquēte, & ibi, sub nu. 21. dicit, quod crimen expilatæ hæreditatis dicit furtum largo modo, eo quòd appellatur furtum magis improbum, ad differentiam furti simplicis, & rapina improbissimum. idem tenuit Cassan. super consuet. Burg. in §. 5. fol. 151. versic. Nunquid; vbi dicit, quod nedum crimen expilatæ hæreditatis comprehenditur sub statuto furti, sed etiam sub consuetudine. & hoc etiam tenet Bal. in l. de his, C. de furt. Sed super ista quæstione vide Io. Ant. de Nigr. in cap. incip. Ad hoc sub rubr. de furtis, nume. 144. vbi latissimè eam examinauit, & tenet quòd expilatores extraordinariè puniantur. sed opin. Boss. & Cassani mihi placet.

31 Item † adde, quod fur relaxari non debet, nisi furto restituto, vel facta solutione, etiam quod ciuiliter actum non fuerit ad furti restitutionem, quod procedit etiam, si Iudex per inquisitionē procederet: aliàs

32 si Iudex † per negligentiam non fecerit restituere furtum parti, ipse tenebitur in solidum, Bal. in l. quod euitandi, in fine, C. de cond. ob turp. causam, & cōsi. 497. volum. 2. Cap. Tholos. & ibi adden. in decis. 22. Boss. in titu. de furt. num. 49. & Grau. consil. 53. num.

33 3. vbi dicit, hoc etiam † habere locum in diffamatione

tione indebitè, cùm diffamatores dicantur fures honoris, & bonæ famæ; & quod ideò manus Curiæ euadere non debent ante factam restitutionem honoris, & famæ per emendam honorabilem, & æsti-
34 mationem iniuriæ. Et † debet condemnari ad restitutionem rei, etiam quod nihil petitum fuerit per partem, vel aliter petitum quàm deceat Cassan. in consil. 40. num. 2. in fine, & super consuet. Burgun. fol. 163. num. 1. Guliel. de Benedict. in c. Raynutius, in versic.
35 si absque liberis, il 2. nu. 39. de testam. similiter † condemnari debet ad restitutionem rei furatæ in eodem iudicio instantia, & sententia etiam quod condemnaretur ad mortem: aliàs Iudex teneretur de suo, vt per Viui. opin. 347. num. 3. vol. 1. * & quid si fur nihil haberet in bonis hunc casum ponit Pari. de sind. in ver. condemnatio in versic. sequitur in fine, & relinquit cogitandam vidi etiam Io. Anto. de Ni-
36 gr. in c. 216. nume. 18. circa fin. & bona † furis sunt tacitè hypothecata pro restitutione, secundum Bald. & Salyc. in l. furti, C. de furt. & Negusant. de pignor. par. 2. membro 4. versi. nonus, num. 124. vbi dicit, quòd non tantum contra hæredes delinquentis, sed etiam aduersus quemcunq; alium possessorem bona huiusmodi possunt ab eo, qui damnum passus est, peti vigore tacitæ hypothecæ, & hoc saltem ex æquitate iuris canonici, & de communi attestatur, sed D. Camillus Plautius in quodam suo responso potiùs subtili, quàm vero contrà prædictos tenuit, videlicet, quod bona furis non sunt tacitè hypothecata.
37 Item † adde, si statutum respiceret valorem rei, valor debet probari communi æstimatione, Io. Anton. de Nigris in cap. ad hoc, nume. 49. in rubr. de furt.
38 Item † adde, si statutum disponeret, quod furtum committens valoris decem scutorum suspendatur, & duo, vel plures furto subtraherent dictam quantitatem, & eam diuiderent, omnes deberent suspendi, et quod pars cuiuslibet eorum non ascenderet ad summam contentam in Statuto, quia omnes tenentur in solidum, ita tenet Io. And. de Isern. in tit. de pace tenen. §. si quis quinq; solidos, col. fin. vbi allegat tex. in l. 1. C. de cond. furti, quem refert, & sequitur Io. Ant. de Nigr. in cap. 10. incip. ad hoc, num. 60. sub rubr. de furt.
39 Item † adde, quod si statutum disponit, quòd furãs valorem vnius scuti infra fustigetur, si res tantùm valet & non plus, nec minùs, perinde est, ac si esset infra vnum aureum, Io. Ant. de Nigr. in d. c. 10. incip. ad hoc, nu. 7. sub rubr. de furt.
40 Item † adde, quod punitur pœna furti capiens bona proiecta in mari tempore tempestatis, siue illa bona capiat in mari, siue in littore fluctibus expulsa; & idem est de capiente bona cadentia à rheda, siue curru, Instit. de rer. diuis. in fi. & Menoch. de arbitr. Iud. cas. 297.
41 Item † adde, si aliquis inimicitiæ, vel iniuriæ causa ianuam alicuius effregerit, siue aperuerit, & alius, fracta ianua, furtum fecerit in illa domo, frangens, siue aperiens ianuam tenetur de furto, si comprehendebat, furtum ibi esse committendum: secus, si ignorabat furtum committendum, Bart. in l. in furti, §. ope in prin. ff. de furt. & Alex. in consil. 103. videtur col. 5. vol. 1.
f *Sed an pro vno furto*. Adde, † quod immò opi.
42 Bald. est magis communis secundum Menoch. de arbitrar. Iud. cas. 295. num. 9. & hanc opinionem tenuit Ludouicus à Pegueria in suis quæst. crim. cap. 27. nu. 6. etiam quòd statutum tria furta requireret. Et ad hoc, vt dicatur furtum magnum, vel egregium, quæ requirantur, vide decis. Delphin. 6. num. 4. vbi ponit de quodam magno furto facto de nocte cum gladio, & per fenestram; quæ aggrauant, sed non concludit, an esset pœna mortis puniendus: & ibi nume. 8. & 9. dicit etiam, quod quando quis se abscondit in domo,
43 vel facit fracturam, quod furtum aggrauat. Et † quãdo dubitatur an sit magnum furtum, relinquitur arbitrio iudicis, Menoch. de arbitr. iudic. dict. cas. 295. num. 10.
44 Item † adde, quod in multis casibus pro vno furto tantùm imponitur pœna mortis, quos enumerauit Gomes. de delict. c. 5. num. 10. & ibi nume. 7. tenuit, quod pro vno furto, quantuncunq; magno non potest imponi pœna mortis, nisi in casibus per eum ex-
45 pressis. Et † quod fur nocturnus, qui cum armis aggreditur, pro vnico furto furca suspendi debeat, tenuit Cassan. in consuet. Burg. fol. 164. numero
46 8. & † quando dicatur vnicum furtum, vide eundem in §. 5. fol. 157. numero 10. cum sequen.
47 Item † adde, quod statutum puniens opem, sicut furem, non habet locum in receptatore rei furtiuæ, Rimin. iun. in consil. crim. diuers. partu æ Impress.
48 Item † adde, si quis fuerit inquisitus, quòd in tasca furatus fuerit mille, & vltra, & condemnatus fuerit ad aliquam pœnam, & ad restitutionem mille, & vltra, & postea repertũ fuerit, quod in tasca erant duo mille, non poterit amplius puniri, nec pars vigore dictæ sententiæ poterit petere nisi mille: sed poterit agere ciuiliter ad alia mille. ità tradit Paul. de Castr. in cons. 18. non video, vol. 1.
t *Sed pone, si ut statutum, quod pro tertio*. Adde, †
49 an tale statutum comprehendat mulieres, vt per Cæpolan consil. 16. vbi tenet, quòd non comprehendat. Sed Bald. in consi. 247. vol. 5. tenet, quòd sic, quem sequitur Cassan. super consuet. Burg. fol. 155. nume. 1. vbi latè hanc quæstionem examinauit.
50 Item † adde, quod quando reus confitetur alia duo furta, alibi commissa, Iudex loci, vbi tertium furtum commissum est, debet mittere literas requisitorias ad alia loca, vbi priora delicta sunt commissa ad ea veri-
51 ficanda; nec † sufficeret, quod reus reperiretur sine auriculis, quia de illis furtis fuisset punitus, ita tradit Gomes in c. 5. nu. 14. de delictis.
52 Item † adde quòd statutum Parmę, cuius verba sũt hæc videlicet; Pro quarto verò furto, cuiuscunque sit quantitatis, vel æstimationis suspendatur per gulam, dum tamen furta præcedentia inter omnia fuerint valoris librarum 25. Imperialium, & ab inde supra, si verò fuerit minoris valoris librarum 25. Imperialium, minus puniatur ad arbitrium Iudicis, vel potestatis, &c. non intelligitur comprehendere quartum furtum, sed requiritur ad hoc, vt quis possit suspendi pro furto, quod tria præcedentia furta, inuicē cumulata, ad summam librarum 25. Imperialium ascendãt, sine quarto licet adsint illa verba, inter omnia ita declarat Alexan. in consil. 110. per totum, vol. 4.
53 Item † adde, quod statutum disponens, quòd fur pro tertio furto moriatur, non habet locum in contrectante rem vnam per diuersas iurisdictiones, secũdũ Ang. Fulg. & Salyc. in authen. sed nouo iure, C. de ser. fugit. & Bal. in c. ecclesia Sutrina de causa possess. & proprietat.
54 Item † adde, quòd Iudex tertij furti poterit punire ad pœnam furcarum, si alia duo priùs extra territorium commissa fuerunt; non autem, si esset iudex primi,

primi, vel secundi furti, & quod alia alibi commissa
fuissent, quia furta sequentia non aggrauant præce-
cedentia: sed præcedentia aggrauant sequentia, eò
maximè, si de alijs alibi commissis pœna soluta fuis-
55 set; & quia † iudex originis non potest punire fur-
tum extra territorium suum commissum, ita declarat,
& restringit hanc communem opinionem per D.Cla
rum hic firmatam, Ang. inter consi. Bal. in consil. 348.
vol. 5. quem sequitur Gomes in titu. de delict. cap. 5.
num. 9. & idem tenuit Bertaz. in consi. 39. nu. 21. vol.
1. quæ restrictio, seu declaratio mihi videtur, quòd
non sit vera, nec aliquo modo sustineri possit; aut
enim procedet iudex originis, sex domicilij, & tunc
poterit punire ratione iurisdictionis suæ omnia furta
alibi commissa, iuxta formam statuti, vt infra latiss. p
D.Clar. in quæst. 39. versic. sed quæro; aut proceditur
à Iudice delicti, vbi commissum fuerit primum, vel
secundum furtum, & poterit similiter punire de alijs
alibi commissis, iuxta formam statuti, nam de eo, de
quo principaliter non potest cognosci, cognoscitur
per consequentiam, seu concomitantiam, etiam si de
alijs, extra territorium factis pœna soluta fuisset, ita
tradit Bal. in authen. sed nouo iure, num. 4. C. de furt.
& Gand. de malefi. in rubr. de furi. & latron. suo num.
5. dicens, quod sæpè contingit, quòd quis non habet
directò, habet per consequentiam, arg. l. quoties, C. de
iud. ibi tamen subdit, quòd iudex puniat de commis-
sis in sua iurisdictione; & de alijs fiat remissio, sed de
consuetudine, remissiones non fiunt, ergo ibi debet
puniri de omnibus furtis, nec obstat illa considera-
56 tio, quòd † furta sequentia non aggrauant præcedē
tia, quia potius est contrarium, quia ex primo furto
cognoscitur mala voluntas, ex secundo, magis cogno
scitur, & ex tertio multò magis; & sic semper aggra-
uatur per continuationem, siue reiterationem mala
voluntas, quæ orta est à primo furto, & ita semper ag
grauatur illud primum furtum, ex quo solo non po-
terat cognosci praua voluntas furantis, & ideò iura
noluerunt pro primo furto etiam magno, quod quis
pœna mortis puniatur, sed pro tribus, vel quatuor, &
sic propter consuetudinem, & reiterationem furto-
rum, quæ consuetudo non cadit in vno furto, ita Bal.
& cæteri in d. authen. sed nouo iure, & quod secun-
dum delictum aggrauat primum, tenuit Iodoc. in
57 Pract. crimin. in cap. 26. num 7. dum † dicit saluum-
conductum criminoso concessum ei non prodesse, si
aliud delictum committit, quia illud ipsum aggrauat;
imò potest etiam dici, quod numerus furtorum aggra
uat, & sic, quòd præcedentia aggrauat sequentia, &
sequentia præcedentia, & ita concludo, quòd per
quemcunq; iudicem, siue originis, siue domicilij, vel
delicti, dummodo tria furta commissa fuerint, fures
possint puniri ad mortem, iuxta formam statuti, vel
consuetudinis, & ita semper vidi obseruari. Et ad il-
lud, quod hic dicit *D. Clarus*, quòd hanc opinionem
seruaret, si fur esset subditus ratione originis, vel do-
micilij; aliàs non, respondentur per supradicta, scili-
cet, quòd quis non habet directò, habet per consequē
tiam, & concomitantiam, vt dicunt Bald. & Gand. in
locis supracitatis, ego valde admiror, quod multi con
fulcientes cauillationibus, conātur defendere fures, &
latrones, ne pœnis furcarum puniantur; qui si carnifi-
cibus non traderentur, nemo ab eorum manibus tu-
tus esset illi iudices, qui, reiectis subtilitatibus, eos su-
spendi faciunt, omni gloria sunt digni, & non sunt fe
roces, nec crudeles, vt aliqui dicunt c. non est cru-
delis, 23. q. 5. * nam cum furibus, & latronibus non
est misericorditer agendum, sed crudeliter, & rigoro-
sè. §. oportet, autem. vt iud. sine quoquo suffrag. per
quem tex. ita dicit Bal. in l. eos col. 1. ad fi. C. de exe-
cut. rei iud. & Mant. consi. 266. nume. 63. quinimmo
58 Beatus Gregorius in expositione Psalmi, † lætabitur
iustus; dicit iudicem esse pestem Reipublicæ, qui
reos cum rigore non corrigit, & secundum Paul. de
Castr. in l. nemo, C. de episc. aud. non potest Deo pin-
guior victima mactari, quam homo iniquus, & in sa-
cris literis scriptum est, non permittas viuere malefi-
cum super terram, ego quidem fui semper scelesto-
rum hominum persecutor, & præsertim furum, &
latronum, qui sunt pestis super terram. Germania
felix, vbi rarò furta, & latrocinia committuntur, quia
omni cum sæuitia, & absq; misericordia puniuntur,
& sic in illis partibus omnes sunt tuti de eorum bo-
nis, & personis, nam iudices dum apparet commissū
crimen, & à quo, debent esse prompti ad puniēdum
nec debent ponderare omnes subtilitates iuris, fauor
enim publicæ disciplinæ suadet, vt maleficia non re-
maneant impunita, Gram. in decis. 36. numero 63. vbi
dicit etiam, quòd quando delinquentes non puniun-
tur, publica turbatur lætitia, * & odio furum regulæ
iuris exorbitant. §. sic itaq; instit. de action. & Mant.
d. consi. 266. num. 64. & ait etiam Bald. in c. olim, co-
lum. pen. de rescript. quod contra malos non est
vtendum malua, seu emplastro, sed gladio, &
ita faciunt boni rectores, qui sunt soliti pruden-
ter gubernare Ciuitates, & Prouincias, vt ma-
lis hominibus expurgentur. l. congruit de off. præ-
sid.
x *Quæro etiam, stante statuto.* Adde † quòd dictum
59 statutū procedit etiam si für pro primis duobus fur-
tis non fuerit punitus, seu condemnatus, secundum
Gomes de delictis, cap. 5. nume. 9. versic. sed his non
obstantibus, vbi attestatur de communi hoc etiam
decidit Bal. in consi. 247. ad euidentiam, volum.
5. quod à fortiori comprobatur, si statutum ha-
bet locum, quando fur pro alijs furtis pœnas
luit; ergo multò magis, si de aliquo punitus non
fuerit.
60 Item † adde, si statutum diceret, quòd qui commi-
serit primum furtum, incidantur ei auriculæ, qui se-
cundum, incidatur nares, qui tertium, oculi eruan-
tur, qui quartum, furca suspendatur, requiritur ad
hoc, vt possit puniri pro quarto furto ad pœnam fur
carum quod pro primis tribus furtis fuerit condem-
natus, ita Decian in consil. 24. num. 16. cum sequen.
vol. 3. sed ego arbitror hoc verum non esse, nec ali-
quo modo posse sustineri; quia hoc non probant do-
ctores quos ipse allegauit, vt penès eos est videre; &
per ea quæ tradit Gomes in d. cap. 6. nu. 9. siq; inter-
pretatio Deciani esset vera, maximum resultaret in-
conueniens, quod si aliquis centum furta commisis-
set, non posset puniri nisi ad incisionem auricularum,
& postea alia centum, nisi ad incisionem narium; & sic
ad infinitum antequàm furca suspenderetur: seque-
retur ēt, quòd non possent suspendi fures nisi prædi-
ctis mēbris mutilati essent. & tā in Ciuitate Veneta-
rum, vbi dicit Decianus, extare tale statutum, vidi
multos fures suspensos, qui auriculas, nares & ocu-
los habebant.
61 Item † adde, stante statuto quòd pro tertio furto
vel pro tribus furtis fur suspendi possit: si in inquisi-
tione dictum fuerit quòd furtum commiserit tribus
vicibus poterit puniri ad pœnam furcarum, si ex
narratione furtorum facta in inquisitione appare-
bit de temporis interuallo, vt putà, quod vna die
fecerit vnum furtum, alia die aliud, & alio
tempore aliud, ita tradit Bald. in dict. consil. 247.
vol. 5.

62 Item

62 Item † adde, quod etiam furta, de quibus non potest cognosci cursu temporis, vel diuersitate loci, aggrauant, secundum Dyn. & alios communiter, in l. si cui, §. fin. ff. de accusat. & ita communiter seruatur per iudices, etiam quòd extarent statuta, quòd de talibus delictis post certum tempus, vel in alio loco commissis, non possit fieri processus; & quicquid in contrarium fiat, sit ipso iure nullum; & de illis statutis nihil curant, ita dicit Nell. de bann. in 2. par. 1. temp. q. 6. quem refert, & sequitur Marian. Soci. in c. qualiter, & quando, nu. 909. de accusat. & Gomes in c. 5. sub nu. 8. de delictis.

z *Sed quid si.* Adde † si quis fuerit inquisitus de tribus
63 furtis, tamen de primo, & secundo fuit absolutus à iudice, illa duo prima non debent computari, vt aggrauent vltimum, quia effectualiter duo prima non commisit, Cassan. in consuet. Burgund. §. 5. fol. 160. sub num. 16. vers. contrarium, sed Cels. Hugo. in cons. 85. hanc quæstionem diffusè tractauit, & concludit, quòd nedum delicta, quæ commisit aliquis in alieno territorio, de quibus iudex cognoscere non potest, siue quia in alieno territorio commissa fuerunt; siue quia ex condemnatione secuta fuit condemnatus pro illis; siue quia fit præscriptione tutus, vel quia sit à Principe gratiatus, accumulantur ad effectum aggrauandi delictum, postea commissum, sed etiam delicta, de quibus fuit absolutus per iudicis diffinitiuam sententiam, quando de delictis, de quibus fuit absolutus, veraciter fuerat annotatus; & ideò vide eum omnino quia multùm egregie hanc quæstionem examinauit, & de hoc etiam habetur
64 per Menoch. de arbitr. iud. casu 295. nu. 18. & † etiam, quòd de illis pœnam soluisset, vt ibi per eum sub nu.
65 19. & ita seruatur per iudices, dato † etiam, quod extarent statuta, quod de talibus delictis ante tempus, vel alio loco commissis non possit fieri processus, & quicquid in contrarium fiat sit ipso iure nullum, & de illis statutis nihil curant, ita dicit Nell. de bannitis in 2. par. 2. temp. q. 6.

aa *Vnum tamen nota.* Adde † quod si plura furta vna
66 die, vel nocte commissa fuerint in vna domo, vel in pluribus, dicitur vnum furtum, secundum Boer. decis. 219. quem refert, & sequitur Menoch. de arbitr. iud. cas. 295. nu. 20.

67 Item † adde, quod si fur confessus fuerit, se plura furta fecisse eodem loco diuersis temporibus illa confessio debet interpretari pro fure in minorem partem, scilicet, quòd fecerit diuersis temporibus continuatis, vnde erit vnum furtum tantum, & non plura, nisi dicatur, cum temporis interuallo, secundum Bald. in auth. sed nouo iure, col. 3. vers. cum quid si confitetur, C. de ser. fugit. Alex. consil. 71. num. 14. inter consil. crim. diuers. vol. 2. paru. impress. sed Bald. in cons. 247. col. 1. volum. 5. plenius hanc quæstionem disputat; & est sibi contrarius, cum dicat concludendo, quòd per illa verba, sex vicibus, intelliguntur sex furta, & de hoc vide etiam Cassan. super consuet. Burgund. fol. 178. nu. 1.

bb *Est igitur pœna furum.* Adde † quòd nobiles fur-
68 cis non suspenduntur: sed, concurrente enormitate delicti, suspenduntur, Grammat. vot. 3. num. 8. & in hoc crimine furti non fit distinctio inter nobilem, & ignobilem, Afflict. in const. terminum vitæ, num. 46. lib. 1. & ibi dicit, quòd furca est pœna ignominiosa in
69 Italia: secùs in Francia, & † quòd nobiles in Italia pro homicidio amputatione capitis puniuntur, & non nobiles furca suspenduntur, quia est maior pœna amputationis capitis, cum sit magis ignominiosa, Bart. in l. desertorem in princ. ff. de re milit. Bald. consil. 358. vol. 3. & Deci. in cons. 65. num. 4. & 5. etiam quod debeant furca suspendi, habetur per Bal. in c. 1. de pac. iur. firman. §. iniuria puniatur, num. 9.

70 Item † adde, quod de consuetudine milites non suspenduntur etiam pro delicto, pro quo plebeius suspenderetur, secundum Bald. in c. 1. §. si rusticus, de pac. tenen. sed ego vidi seruari contrarium, & seruatur, concurrente enormitate delicti.

cc *Pœna autem quadrupli.* Adde † videndum Couar.
71 in cap. peccatum. de reg. iur. in 6. par. 2. §. 6. vbi latè, quæ fur teneatur restituere in foro conscientiæ, & re extincta, an teneatur ad æstimationem, etiam si perierit absque eius culpa, quando eodem modo apud do-
72 minum peritura fuisset, & † tenetur etiam restituere impensas, quas furtum passus fecit in quærenda re sibi furto subtracta, scilicet eas, quas vir prudens, & bonus facere debuisset, quia earum causa fuit, & non solum fur, sed etiam quilibet alius malefactor tenetur ad interesse damni etiam extrinsecum, Nauar. in Manuali confessor. cap. 17. nume. 140. tomo 1. fol. 220.

ee *Potest etiam fur deprehensus.* Adde † aduerten-
73 dum, quòd non licet tertio, auferre rem furto subtractam à fure dato, quòd eum inueniret in flagranti crimine, Bald. in l. vt vim, ff. de iust. & iur. Io. de Aluarot. cons. 74. num. 51. inter cons. crim. diuers. vol. 1. paruę impressionis per not. in l. itaq; fullo. ff. de furt. & ita sentit Bal. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. tamen gl. in c. 1. de pace tenen. videtur hoc restringere ad personas coniunctas.

74 Item † adde, quòd deprehensus in furto in flagranti potest fustigari sine prolatione diffinitiuæ sententiæ, Angel. in l. ictus fustium, colum. 1. ff. de his qui not. infam. & Ias. in l. vnica. num. 29. ff. si quis iusdicen. non obtemp.

ff *Item contra furem iuratur in litem.* Adde † viden-
75 dum omnino Mascard. de probat. in concl. 471. vbi latissimè habetur, an, & quando damnum probari possit per iuramentum damnum passi, & an contra dictum iuramentum contrarium probari possit; & vide etiam Ang. in l. qui vas, C. de furt.

hh *Quando autem dicatur constare de furto.* Adde
76 † quòd dicitur constare de furto si iudex, quando dicitur furtum fuisse commissum, faciat describi per notarium querelam, testes & missionem officialis sui, vbi commissum fuit furtum & relationem, & debet verificari, quòd res, quæ dicitur furto subtracta, erat in domo, & quòd auditus fuit rumor, vel acclamatio, vel quòd dominus rei conquestus est cum vicinis, ita tradit Roland. in cons. 51. num. 10. & 11. vbi posuit alias præsumptiones, sed latius per Mascard. in concl. 830. & 831. & 832. vol. 2. inter alias præsumptiones sufficit legalitas personæ damnum passi, & lamentationes, Foller. in pract. crim. in ver. capiat informationem, num. 17. & 18. & potest probari per testes domesticos, per socios, & familiares, qui dixerint seu audiuisse strepitum de nocte, & clamorem, item se vidisse res antea esse in domo, & modò non reperiri; item, si appareat de fractura domus ostij, muri, & capsulæ, Alex. in consil. 54. volum. 1. & Bero. in cap. 1. num. 50. de restitut. spoliat. & quando præsumatur factum fuisse furtum, late per Menoch. de præsump. lib. 6. præsump. 61. num. 21.

77 Item † adde, quòd non obstante statuto, probationes testium reticiente furtum per testes probari potest. An. consil. 55. num. 2. & ratio, quia furtum de iure diuino est prohibitum, sequitur Mars. in rub. nu. 52. C. de probat.

Iul. Clar. Sentent. Pract. Crimin. H Excusa-

ii *Excusatur autem fur*. Adde † quod hoc dictum est ve-
78 rum, si nullum istorū quattuor cōcurrit. Primum quod possit iudice sententiante, suum rehabere, quia nemo debet sibi ius dicere: secundum scandalum sui, vel proximi innocentis, cuius forte custodiæ erat res commendata; tertium, periculum mortis corporalis, vel alterius læsionis magnæ: quartum, periculum mortalis peccati, scilicet periurij, & huiusmodi: quia aliquo istorum interueniente non licet, immo si accepit, & imminet periculum aliquod istorum trium postremò dictorum, tenetur restituere, ita declarat Summa Angelica, in ver. furtum, num. 40. quam sequitur Afin. in
79 tract. de execut. cap. 58. nu. 4. par. 2. & † per Summam Syluestr. in ver. furtum in 13. quæst. sex requiruntur, & quando liceat furto subtrahere sibi debitum, latè Io. Ant. de Nigr. in cap. ad hoc. nu. 106. vbi ponit tres opiniones, & concludit, quod quando quis habet copiam iudicis, & potest probare de suo credito tunc non est licitum furari, quia debet debitorem in iudicio conuenire, & contrafaciens punitur non tamen pœna furti, sed alia extraordinaria, & ad hoc allegat Alexand. in cons. 135. col. 3. volum. 1. quem sequitur Fab. de Mōteleone in praxi arbitr. par. 5. nu. 10. fol. 437. vbi loquitur de famulo furante domino pro suo salario, & vide infra nu. 87.

Item adde, quod rem suam occupatam per alium non licet domino furari, Alexan. cons. 135. volum. 1. Cepol. consil. 26. Plot. in l. si quando, num. 851. Menoch. de recuperan. possess. remed. 2. num. 224. Bertaz. consil 8. num. 36.

mm *Item excusatur, si probet, &c.* Adde † quòd ideo
80 capiens rem alterius, domino sciente, præsente, & non contradicente, non tenetur de furto, secundum Archid. in cap. pœnale, 14. q. 5. si prohibere poterat: secus, si ob timorem non contradiceret, quia non habetur pro consentiente, Abb. & Felyn. in cap. nonne, col. 5. vers. Fallit tertiò, de præsumpt. sed Rimin. iun. in cons. 106. num. 2. tomo 1. cons. diuers. crim. paruæ Impress. dicit, quòd taciturnitas non habetur pro consensu, quoad alterius delinquentis excusationem; nisi alia concurrat præsumptio cum taciturnitate, vt in furripiente rem meam, quia non intelligor consentire, nisi forte esset filius, vel alia persona coniuncta, quia ratio coniunctionis inducit præsumptionem cessantis doli, Bald. in l. si fine, columna secunda, C. ad Velleianum.

81 Item † adde, quod vicini, qui scienter receptant res furatas à filijs, & ab vxore, marito vel patribus furantibus, tenentur pœna furti, glo. & Castrens. in l. eos, C. de furt. & Rimin. iun. in cons. 106. in princip. tomo 1. cons. diuers. crim. paru. impress.

pp *Vltra talem protestationem concurrerent, &c.* Adde,
82 † quod idem esset si dominus sibi accommodaret equū vsque ad villam, quia de facili potuit credere, quod concessisset in longius iret, ita exemplificat Aret. in §. furtum, Inst. de obligat. quæ ex delict. num. 5. & ibi dicit etiam, quod præsumptio Iuris est contra furem, quod ipse crediderit, dominum non permissurum, quia nemo præsumitur iactare suum; & quòd talis protestatio domini rei furatæ nihil operetur, nisi concurrentibus alijs adminiculis, & remittatur arbitrio Iudicis, an sit credendum, idem tenuit Menoch. de arbitr. Iud. cas. 298. & ibi in fine dicit, quod licet in his, quæ ab animo nostro dependent, assertioni cum Iuramento credatur illud tamen non procedit, quando adest præsumptio in contrarium, vt in furto; & ita etiam declarat Crau. in cons. 225. num. 9. & cons. 271. col. vlt. & Natt. cons. 230. num. 6. vol. 1. Sed quomodo procedendum sit in casu prædicto, & similibus iudicijs quando commodatarius, aut creditor, aut depositarius vtatur re cōmodata, pignore, vel deposito eo vsu, cui propriæ res ipsa destinatur, & ad quem dominus ipse his rebus vti solebat, latè per Couar. var. resol. lib. 3. cap. 15 num. 8.

83 Item † adde, si quis committeret furtum in domo amici, non excusaretur, postquam fuit detectus, si confiteretur, & diceret iocose fecisse, nisi illud probaret, cap. 1. de præsumpt. & glo. in l. si non conuicij, C. de iniur.

qq *Posset etiam allegare, furtum domesticum esse.* Ad-
84 de, † qui dicantur fures domestici, & dic, quod pater, mater, filius, maritus, vxor, ascriptitius, colonus, seruus, mercenarius, cliens, seruientes, familiares, domestici, & alij, vt per Cepoll. in auth. sed nouo Iure, C. de seru. fugit. vt dicantur domestici, requiritur cohabitatio, ac etiam præstatio expensarum, Soc. cons. 17. Alex. cons. 135. lib. 1. Calcsar. cons. 106. tom. 1. cons. crim. diuers. mag. impress.

85 Item † adde, quod si familiaris hodie furatur vnam rem, & cras alteram, etiam viles, quod punietur tanquam de magno furto, & ita limitatur l. respiciendum, §. furta, ff. de pœnis, Cyn. Bald. & alij in l. apud antiquos. C. de furt. quos refert, & sequitur Barbat. cons. 11. num. 21. vol. 2. & Boer. decis. 316. nu. 7.

86 Item † adde, quod famulus non tenetur pœna furti, subtrahendo tantum, quantum sibi debetur, & ita creditor, Gram. cons. 50. Plot. in l. si quando. §. 53 num. 7. fol. 283 nisi habuisset animum furandi, vt per Gram. ibi. Sed punitur pœna arbitraria, quia nō potuit propria authoritate sibi ius dicere; ex quo poterat pro eius salario Iudicem adire, Cepol cons. 26. Alexan. cons. 225. circa primum dubium. volum. 1. Et de creditore vide Menoch. de recuper. poss. remed. 5. sed vide supra. num. 78.

87 Item † adde, quod furari illud, quod sibi debetur, in conscientia, est licitum; & si postea fiant monitoriæ, non tenetur reuelare, nec restituere; Immò nec scientes illum accepisse, si sciunt illum pro certo fuisse creditorem, non tenentur etiam ipsi propalare, Cepoll. cons. 26. Sylu. nu. 1. in vers. Monitoriæ, num. 43. fol. 167.

rr *Pariter etiam*. Adde, † quod Paris in tract. syndic.
88 in cap. tortura, il primo, dicit, quòd pro leui furto quando que tur torquetur ad pœnam, & quod pro pluribus furtis minimis imponitur pœna mortis, Grāmat. vot. 17. num. 5. fur enim magis ille est, qui modica furatur, quam qui magna, secundum Tiraq. in l. 2. nu. 12. de ll. connub.

89 Item † adde, quod punitus leui pœna, tamquam pro leui furto; si postea reperiatur, quod furtum fuit magnum, amplius non poterit puniri, licet sufficienter non fuit punitus, Paul. de Castr. cons 18. non video, volum. 1.

90 Item † adde, quod etiam Zingari pro furtis minimis, & pro furto gallinarum debent puniri, Plot. in consil. 50. num. 27.

91 Item † adde, quod capiens columbas de alieno Columbario, etiam in suo, vel eas occidens, furtum committit, Cassan. in consuet. Burg. fol. 1489. num 5.

92 Item adde, quòd incidens arbores, & illas exportans, furtum committit, vt per Paris. in cons. 111. num. 24. volum. 1.

93 Item † adde, quod si apes forte consederunt in arbore alicuius, & ibi fauos mellis fecerint; & alius incidit arborem, & fauos mellis acceperit, furtum non committit, nisi dominus arboris fecerit signum in arbore, ex quo appareat, quòd dominium, & possessionem apum, & mellis acceperit; sed incidens arborem tene-

tenebitur de incisione arboris, l. si apes, in princ. ff. de furt. & Io. Ant. de Nigr. in c. 10. incip. ad hoc. nu. 91. sub rubr. de furtis.

94 Item † adde, quòd capiens fructus ex fundo suo, in quo alius fuerat missus in possessionem ex primo decreto, furtum non committit, Roman. in cons. 150. in proposita quæstione, in princip. & Io. Anto. de Nigr. in c. ad hoc, nu. 83.

95 Item † adde, q pro paruo furto quis præcedentibus legitimis indicijs, torqueri potest, Lud. a Peguer. in q. crim. c. 16.

96 Item † adde, q licet detur actio furti pro re minima, exclamat tamen Marsil. in sing. 378. geminatio ante finem, contra iudicem punientem furem pro re minima, & Bertaz. in cons. 198. nu. 1. vol. 1. dicit, quod nunquam audiuit, quòd pro re minima quis fuerit inquisitus, & ideò Doct. Nauar. in disputatione super c. fin. 14. q. 6. defendit, non concedendam esse actionem furti propter ablationem rei exiguæ, quæ non pertingat ad pœnam mortalem: secus autem dicit in gallina, vt in Manuali, c. 17. nu. 4. vers. 2. quod ego crederem procedere in istis qui delectantur in huiusmodi aucupio gallinarum, vt etiam dicunt add. ad Bertaz. in d. cons. 198. in fin.

tt *Quandoque etiam excusatur*. Adde, † quòd hoc fallit,
97 quando existens in necessitate furatur existenti in simili necessitate, quia tunc non excusatur, secundum Cassan. in consuet. Burg. fol. 187. nu. 27.

98. Item † adde, quòd remittitur arbitrio iudicis, quando quis dicatur esse in extrema necessitate, secundum Cassan. in consuet. Burgun. fol. 187. nu. 30. & habetur per Felyn. in c. 3. de offic. deleg. col. 3. quando dicatur grauis necessitas, ad hoc, vt habeat excusare. Sed circa istam quæstionem, quando ratione necessitatis liceat furari, & quæ necessitas requiratur, vide Cas-
99 san. vbi supra, fol. 188. num. 15. cum sequen. & † ibi multi casus habentur, in quibus fur excusatur à pœna furti; vide etiam Viui. opin. 345. vbi ipse quoque ponit quosdam limitationes.

100 Item † adde aliam excusationem, quando furtum fit in domo tenentis ludum aleæ causa lucri, tempore quo luditur, siue factum fuerit à lusoribus, siue à quocunq; alio, & retinens ludum non habet actionem non tantum pœnalem, sed nec etiam ad rei persecutionem, ita Ang. de malef. & ibi adden. in ver. mettidore de mali dadi; in vers. Et viso quòd ludus, nu. 6. & 8. & Menoch. de arbitr. casu 399. nu. 23. & hoc habet locum etiam quoad alios ludos prohibitos; vt per Iod. in suo Enchirid. crim. cap. 126. num. 6. cum seq. & Bursf. cons. 116. num. 5. & licèt Paris. de ludo, num. 46. dicat non dari actionem criminalem contra furem, vult tamen, quòd detur actio ad persecutionem rei, quod negat post alios Cepol. caut. 55. & Ias. in l. si stipulatus fuero hanc summam, nu. 4. ff. de verb. oblig. quos sequitur Menoch. dicto casu 399. in fine; & hoc puto non procedere, si tenens ludum haberet licentiam à Principe, prout solet concedi à Principibus Deum non ti-
101 mentibus; & † omnis ludus fortunæ dicitur ludus aleæ, secundum Gram. in cons. 35. num. 59. & Paris. de Put. in d. tract. de ludo, nu. 4. vbi dicit etiam, quòd receptator ludi dicitur aleator.

102 Item † adde, quòd Io. Anto. de Nigr. super cap. Regni in c. 10. incip. ad hoc, sub rubr. de furtis, num. 37. ponit triginta nouem excusationes, quibus fures secundum eum excusari possunt, & Cassan. super consuet. Burgun. fol. 185. vsq; ad fol. 217. ponit viginti quatuor casus, quibus fur euitat pœnam mortis, inter quos adsunt etiam casus, quos hic ponit Clar. sed caueant fures, ne fidant, quia apud iustos, & practicos Iudices in paucis casibus pœnam furcarum euadere possent; Iudices enim, dum apparet commissum fuisse crimen & à quo, debent esse prompti ad puniendum, nec debent ponderare omnes iuris subtilitates, fauor enim publicæ disciplinæ suadet, vt maleficia non remaneant impunita, ita dicit Bald. in l. si ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. quam refert, & sequitur Grammat. in decis. 33. nu. 63.

103 Item † adde, quod committens furtum non debet excusari, etiam quòd ex illo furto aliquod bonum reipublicæ sequatur, secũdum Pet. Anch. in c. 1. de const. vbi dicit, quòd ingressus domum alicuius, si sermonem surripuerit, in quo erant litteræ proditionis ciuitatis; hoc patefacto, pœnam non euitabit, cum intentionem habuerit furandi; vnde fortuna, quæ felix ciuitati fuit, non consideratur, sed solus animus refert, & sequitur Gulielm. de Bened. in repet cap. Rainaldus, in quæst. an liceat occid. peccat. num. 30. extra de testamen.

uu *Sed hic incidenter quæro*. Adde † circa istam quæ-
104 stionem videndum Alciat. de præsumpt. regula tertia, præsumpt. 29. vbi plenè, & Couar. in cap. peccatum, in 3. part. §. 1. num. 5. fol. 218. & summam Syluestr. in versic. restitutio, 3. num. 7. versic. quartum si verò emit, Ioseph. Ludouc. decis. Perus. 42. prima parte, Mozzius in tract. de empt. & vend. num. 31. cũ sequen. & latissimè per Menoch. de præsump. lib. 5.
105 præsump. 29. nu. 9. & † qui petit rem sibi restitui debet probare, sibi furto subtractam fuisse, Bald. consi. 42. vol. 1. & de huiusmodi probatione sufficit, quòd habeat literas testimoniales sui iudicis ordinarij, Mandel.
106 consil. 84. num. 3. & ibi, num. 2. dicit, † quod si solutum fuerit pretium illi, penès quem erat res furata, non nocet, si cum protestatione fuerit solutum; & ibi dicit etiam, quòd res debet restitui sine pretio, etiam quòd sine furto fuerit translata in alias personas.

107 Item † adde, quòd emens equum furto subtractum à transeunte, pretium amittit, Affli. super Constit. Regni, lib. 3 rubr. 36. & Port cons. 60. & de modo probandi equum furto fuisse subtractum, & maximè quando duo contendunt equum esse suum, Mascard. de probat. conclus. 634. vol. 2.

108 Item † adde quòd ille, cui equus fuit furto subtractus, propria authoritate cum habere poterit si fur cum dicto equo sit in fuga, siue adsit suspicio fugæ, vel fur-
109 tum sit factum incontinenti, & † non tenetur præsentare equum iudici, Ang. in l. qui vas, num. 6. ff. de furt. & Alex. in consi. 64. per totum, volu. 3. Ioan. And. & Doct. in c. nullus, de pignor. & Bonacoss. in tract. equorum, quæst. 25. sed ego arbitror, quòd tutius esset omnia notificare posteà iudici.

Item adde, quòd possum recuperare equum à fure absque refectione expensarum, ad quas non teneor, secundum Bald. in l. ex argento, ff. de condit. furti.

110 Item † adde, quòd emens tam raptam à latronibus exteræ gentis cum dicta protestatione, vel ab hoste, poterit consequi pretium, dummodò non potuisset illos capere cum re furtiua, Natt. cons. 439. Alciat. d. præsumpt. 29. num. 4. & Couar. in reg. peccatum, de reg. iur. par. 3. §. 1. num. 5. vbi tenet, quod in casu prædicto tenetur in foro anteriori, & exteriori restituere pretiũ, attestando hanc opinionẽ esse magis communem,
111 Bertaz. consil. 43. nu. 5. vbi consuluit † ad quid teneatur emens equum furtiuum à Zingaro, sed circa istam limitationem, quòd dominus rei furatæ teneatur restituere emptori pretiũ, quando emit à latronibus cũ dicta protestatione, vide Couar. vbi sup. fol. mihi 218. & ista limitatio non procedit, nisi vtiliter egerit pro domino, vt quia emit pretio paruo, & non aliter, & nisi

publicè ſuiſſet proteſtatus, quod ea intentione emebat,
idest pro reſtituendo domino, vt plenè per Summ. Syl-
ueſtr. in verſ. reſtitutio 3. num. 7. verſ. quartum ſi vero
112 emit, Contrarium † eſt in Iudæis; quibus priuilegia
fere vbique conceſſa fuerunt, quòd non refecto pretio
non teneatur reſtituere, vt de ſimili tradit Abb. in cap.
quòd clericis. numero 34. de for. competenti Cremenſ.
ſing. 82.
113 Item † adde, quod ſi dominus reſtituiſſet pretium
emptori bonæ fidei, tunc amplius repetere non pote-
rit, l. ſeruus cuiuſdam, vbi Pau. & Iaſ. ff. de cond. indeb.
Mozzius in tract. de empt. & vend. nu. 32. & Alciat. in
d. præſumpt. 29. nu. 4. reg. 3.
114 Item † adde, quòd accipientes res alienas pignori
ſcienter, tenentur de furto, tex. notab. in l. ſi ſeruus. ff.
de cond. indeb. per quem text. Paul. de Caſtr. & Iaſ. ibi
valde exclamant contra Iudæos, & alios accipientes pi-
gnori res furto ſubtractas à filijs familias, & ſeruis, dene-
gantes illas reſtituere, niſi ſoluto pretio, de quo plenè
per Marſi. in ſing. 13. & conſ. 53. nu. 24. & in ſing. 334.
vbi atteſtatur, quòd Hebræis ex priuilegijs per totam
Italiam conceditur vt tutò res furtiuas pro pignore ac-
cipiant, idem tenet Alciat. in d. præſumpt. 29. nu. 7. vbi
tamen dicit tale ſtatutum, ſiue priuilegium non habere
locum, vbicunque mutuans ſciret rem eſſe alienam, ex
quo furtum committeret, & ſimiliter dictum priuile-
gium, ſiue Decretum non procederet in Iudæo acci-
piẽte rem alienam quam veriſimiliter ſcit eſſe alienam,
quia tunc teneretur reſtituere pignus illud domino li-
berè ſine pretio, Anan. in conſ. 70. & Boſſ. in tit. de in-
dicijs, nu. 62. & de dicto priuilegio, ſiue Decreto, vide
de Cremenſ. ſing. 81. & Felyn. in cap. cauſam quæ, co-
115 lum. 8. de teſt. & † quòd Iudæi delinquant, & furtum
committant, ſi rem furatam ſcienter emant, non ob-
ſtante dicto priuilegio, & quòd dominus ſi hoc caſu
pretium ſoluiſſet, illud poterit recuperare tanquam in-
debitè ſolutum, latè per Decian. in tract. crim. tom. 1.
116 lib. 5. c. 12. nu. 19. contrarium verò eſt in eo, † qui res
furto ſubtractas in ſolutum accepit, quia non tenetur
actione furti, ſecundum Iacob. Philip. Porc. in conſil.
206. ſed mihi videtur, quod nihil probat, & quòd in
hoc ſe decipit, cum datio in ſolutum ſit alienatio, Af-
flict. in deciſ. 369. num. 1. & Alex. in conſ. 52. vol. 1. &
militat eadem ratio in accipiente in ſolutum, quæ mili-
tat in emptore.
117 Item † adde, quod emens rem furtiuam ſcienter
punitur pœna extraordinaria, Marſ. conſil. 32. & 33. &
in d. conſ. 53. ea ratione, quia delictum iam erat con-
ſumatum, & Vrſill. in addit. ad Afflict. deciſ. 369. num.
5. dicit habuiſſe in facto in magna Curia Vicariæ, in
perſona cuiuſdam Ioan. Baptiſtæ de Cioffo, qui ſcien-
ter emerat quædam ſerica magni valoris à quodam,
qui illa furto ſubtraxerat, & fuit condemnatus ad tri-
remes per quinquennium; & tamen tenebatur ad pœ-
nam mortis, per cap. Regn. ad hæc.
118 Item † adde, quòd contra ementem ſcienter rem alie-
nam, agi poteſt actione furti, ſi res extat, non autem,
ſi non extaret, quia non poſſet agi ad pretium, niſi in
ſubſidium, vt per Afflict. in deciſ. 369.
119 Item † adde, quod emens à filiofam. rem ſurreptam
patri, ſcienter, tenetur furti. Aret. in §. ij qui, Inſtit. de
obligat. quæ ex delict. naſcunt. nu. 2.
120 Item † adde, quod vincens in ludo ſcienter pecu-
niam ſeruo, quæ erat ſui domini, vel filiofam. quæ erat
patris, committit furtum, & illam non lucratur, Rolan.
conſ. 45. nu. 4. vol. 1. & pater poteſt repetere, & actio-
ne furti agere contra luſores, Bal. in rubr. C. de condit.
ob turp. cauſam, & etiam ibi Iaſ. niſi pater ſciuerit fi-
lium furari in domo, & nullam prouiſionem feciſſet,
quo caſu vincens, ſeu retinens rem furto ſubtractam à
filio, non tenetur de furto, vt pulchrè conſuluit, Ri-
min. iun. conſ. 106. inter conſ. crim. diuerſ. paruæ im-
121 preſſionis, & † ludens præſumitur ſciuiſſe pecuniam
eſſe ſerui, vel filijfam. vt per Alciat. in tract. de præſum-
pt. reg. 3. præſumpt. 29. nu. 6. non tamen poſſe procedi
contra talem luſorem ad pœnam corporalem, ex quo
122 non eſſet in dolo, ſed in culpa, vt ibi per Alciat. † &
ſi ignoranter, poterit conueniri tantummodò ciuiliter,
ſecundum Bald. in rubr. C. de cond. ob turp. cau. & Al-
123 ciat. in loco ſupracitato, & † quando ludens cum fi-
lijs fam. ſeruis, monachis, furioſis, & alijs non haben-
tibus adminiſtrationem liberam rerum in ludo appoſi-
tarum committat furtum, vide Viu. comm. opin. 468.
num. 19.
124 Item † adde, quod res furtiua ſi reuerſa eſt ad furem,
forte quia ille cui alienauit accommodauit, vel depo-
ſuit ipſam penes furem; & in repetitione ipſius rei con-
currant depoſitarius, & verus dominus, potius fien-
da eſt reſtitutio vero domino, ſi in iudicio concurrunt
ſi vero extra iudicium concurrunt, aut deponens emit
bona fide, & reſtitutio ei eſt fienda; aut mala fide, & tũc
debet reſtitui domino; ita tradit Marian. Soc. in cap. 4.
nu. 7. de furt.
125 Item † adde, quod fures, & latrones non poſſunt
agere actione furti ad rem quam furto ſubtraxerant
contra alium furem, qui eandem rem ſubtraxiſſet, nec
ad exhibendum, nec interdicto ne vis fiat ei; poſſunt
tamen petere reſtitutionem, ſi ſunt ſpoliati, Craſſ. in re-
pet. c. cum ad ſedem apoſtolicam, num. 94. & 95. de re-
ſtit. ſpoliat.
126 Item † adde, quod pretium rei furtiuæ emptæ publi-
cè, & bona fide in mercato, ſiue in nundinis, non de-
bet reſtitui, etiam ſi extaret ſtatutum, quod rem furti-
uam publicè, & bona fide in mercato emptam ven-
dicandi ius non ſit, etiam quod nomine domini emiſ-
ſet, Benin. in deciſ. Bononien. 34. & ſi valet ſtatutum,
procedit tantummodo inter ipſos ſtatuentes, vt in di-
cta deciſione.
127 Item † adde, quod non licet domino rem ſuam pro-
pria authoritate accipere. § Ita tamẽ, Inſtit. de vi bono.
rapt. niſi eam iuris remedio recuperare non poſſet, quia
tunc liceret etiam furari, Iaſ. in l. 1. nu. 8. C. de teſtam.
Marſ. in ſing. 177. in alijs, Tiraq. de retract. in procem.
nu. 71. Menoch. de recup. poſſ. remed. 1. nu. 322. & ſeq.
& Pont. in tract. de ſpolio lib. 1. nu. 124. & lib. 3. nu. 83.
vbi dicit, quod ſi res ſic violenter occupata conſignaretur
Iudici ad effectum, vt pro iuſtitia deſuper conſule-
ret, vel violentia fuiſſet commiſſa deficiente Iudice,
qui iuſtitiam miniſtrare poſſet, quod tunc licet rem
propriam furto ſubtractam authoritate propria recu-
perare.
128 Item † adde, quod emptor rei furtiuæ bona fide, qui
alteri poſtea reuendidit, non tenetur reſtituere domino
rei furtiuæ pretium illius quod percepit ab emptore,
Angel. conſilio 36. tom. 2. conſ. crim. diuerſ. magn. im-
preſſ.
129 Item † adde, quòd bona Eccleſiæ furto ſubtracta auo-
cantur à detinente, non reſtituto pretio, communis eſt
opin. Burſar. conſ. 43. nu. 31.
yy *Scias tamen, quod ſi illam acquiſiuit bona fide.* Ad-
130 de † quod acquirens ab alio, & non à fure, præ-
ſumitur in bona fide, Bald. in rubr. de inueſt. de re alien.
fac. in vſib. feud. Sed contrarium tenet Anton. Scap. in
tract. iuris non ſcript. quod in vtroque for. obſer. lib. 3.
capit. 44. num. 8. cum ſequen. dicens, quòd acquirens
131 † rem furto ſubtractam, ſi non extat, ad æſtimatio-
nem rei indiſtinctè tenebitur, & quod pro empta agi
poteſt ad rem. in condemnatione tamen venire poteſt
pretium rei, & affirmat ſe pluries ita in Vrbe iudi-
caſſe.

A *A Pro complemento huius materiæ.* Adde † circa istam
132 quæstionem, Plot. in l. si quando, §. 10. nu. 6. vsque ad nu. 15. C. vnde vi, vbi multum diffusè, tàm de iuramento in litem, quàm de procedendo contra familiam ad torturam, pulchrè distinguendo, & limitando eam declarat; vide etiam Paris. in cons. 74. vol. 1. & Bero. in c. 1. num. 46. cum sequen. de rest. spol. vbi latè, quòd sit standum iuramẽto hospitis, & etiam scholaris, qui stabat ad cameram, seu duodenam in domo alicuius, & pecuniæ, seu vestes de camera, & domo subtractæ fuerunt, & de nauta, vide etiam Bertaz. cons. 338. per totũ, & ibi addentes, & de huiusmodi iuramento habetur etiam per Menoch. de arbit. iudic. casu 208. nu. 26. vbi tenet, quòd remittitur arbitrio iudicis in multis casibus.
133 Item † adde, quòd edictum l. 1. ff. naut. caup. & stab. procedit etiam in illis, qui accommodant cameras, vt vulgò dicitur, le camere locande, Bertaz. cons. 313.
134 Item † adde, quòd licet caupo clauem cameræ tradiderit hospiti, tenetur tamen ob furtum, & de dolo, si factum est sine fractione, Bertaz. d. cons. 313. num. 7. & in consil. 161. & quando caupo, siue hospes teneatur ad emendam rerum in hospitio suo subtractarum, & quid requiratur, ad hoc, vt teneatur Barthol. de Vulpis in consil. 95. volum. 1. inter consil. crimin. diuers. & latè tradit Peguer. in quæst. crimin. cap. 45. vbi distinguit, quando furtum commissum fuerit à viatoribus,
135 vel à familia cauponis; & † tenet, quòd caupo tenetur, etiam quòd quis in cauponam gratis diuerterit.
136 Item † adde, quòd quando fur introiuit per fenestram. & abstulit res hospitis, caupo tenetur, Rimin. consil. 391. & quando constat furtum factum fuisse à viatore, idem scribit Anchar. Regiens. quæstio. 61. per totam, lib. 1.
137 Item † adde, si hospes esset suspectus de calumnia, an sit torquendus, vide Paris. de syndic. in vlt. quæst. incip. Quidam vir leuis. quæ est in fine tract. vbi ponit multa exempla quorundam, qui dicebant, se dirobatos esse, & fuerunt puniti.

§. HÆRESIS.

SVMMARIVM.

1 *Quis dicatur propriè hæreticus. ver. Pro intelligentia.*
Et quid si quis asserat, fornicationem non esse peccatum mortale. ibidem.
Et quid si contendat, periurium non esse mortale peccatum. ibidem.
2 *Quæ requirantur ad hoc vt quis dicatur hæreticus. versic. Ad hoc autem.*
3 *Et an ore negans Christum, & corde credens, dicatur hæreticus. vers. Sed nunquid.*
4 *Hæresis crimen est merè ecclesiasticum, & in eo solus Iudex Ecclesiasticus est competens. vers. Hoc crimen.*
5 *Et quis inter ecclesiasticos sit iudex competens. ver. Et Scias.*
Et an solus Inquisitor, vel Episcopus possit inquisitum de hæresi absoluere. ibidem.
6 *Et an iudex ecclesiasticus condemnet hæreticum ad pœnam ignis. ver. Sed quis.*
7 *Hæretici igne sunt comburendi. ver. Scias tamen.*
8 *Et quid si pœniteat. ver. Sed quæro.*
9 *Et an liceat pœnitere etiam post condemnationem. ver. Sed vsque.*
10 *Et quid si dicat se nunquam fuisse hæreticum, & tamen testibus conuincatur de hæresi. ver. Et nota.*
11 *Et quid si non faciat emendam, ad quam est condemnatus. ver. Idem etiam.*
12 *Bona condemnatorum de hæresi confiscantur. versic. Vnum tamen.*
13 *Et cui fisco applicentur. & nu. 31. vers. Item.*
14 *Et an confiscentur etiam in præiudicium filiorum orthodoxorum. vers. Et scias.*
15 *Matrimoniũ propter hæresim separatur. ver. Itẽ ꝓpter.*
Et an viro redeunte ad fidem, teneatur vxor ad virum redire. ibidem.
16 *Clericus hæreticus, & eius filij priuantur omnibus officijs, & beneficijs ecclesiasticis. vers. Item clericus.*
17 *Et an pœnæ statutæ contra filios hæreticorum habeant locum etiam contra illos, qui nati sunt ante quàm pater esset hæreticus. ver. Quæro.*
18 *Hæreticis non est seruanda fides. vers. Præterea.*
19 *Aduocatus, & Procurator an possint pro hæreticis interuenire. vers. Vlterius.*
20 *In causa hæresis sufficiunt minores probationes, quàm in alijs criminibus. ver. Habet.*
Et an sufficiant testes singulares. ibid. Remissiuè.
21 *De crimine hæresis potest etiam post mortem inquiri, & defuncti memoria damnari. vers. Item.*
22 *Papa potest de hæresi accusari, & condemnari. versic. Item licet Papa.*
23 *Hæreticus occultus an incidat in pœnas hæresis. vers. Quæro.*
24 *Quæ facta sapiant hæresim manifestam. vers. Sed hic.*
25 *Sortilegia an sapiant hæresim, & possint ab inquisitoribus puniri. vers. Successiuè quæro.*
26 *Et quæ sit pœna sortilegij. ibidem.*
27 *Iudex laicus in puniendo conuictum de hæresi tenetur stare sententiæ iudicis ecclesiastici.*
28 *Iudæi quando de hæresi puniri possint.*
29 *Inquisitus ex sola sua confessione condemnari nequit. & num. 34.*
30 *Sententia declaratoria dicitur æquipollens condemnatoriæ.*
32 *An liceat vnicuique interficere hæreticos.*
33 *Imperator per solum Papam potest deponi.*
35 *An infirmus petens hostiam non consecratam sit hæreticus.*

a PRo *intelligentia a* terminorum, quæro quis dicatur
1 propriè hæreticus. Respon. quòd hæreticus propriè (secundum aliquos) dicitur in duobus casibus tantùm: Primò quando sentit de articulis fidei aliter, quàm sentiat Romana Ecclesia. Secundò quando male sentit de Sacramentis Ecclesiæ. & ita tenere communiter Doctores dicit Boss. in tit. de hæret. num. 1. Tu verò dic, quòd non modò est verè hæreticus ille qui male sentit de Articulis fidei, vel de Sacramentis Ecclesiæ, sed etiam ille qui habet peruersum dogma, vel gignit
b *b nouas opiniones falsas*, aut veteres falsas, & ab Ec-
c cles. damnatus *c sequitur*. ita dicit Glo. in Clem. vnica in Gloss. pen. de vsur. & ita tenent Doctor. vt dicit Fran. Squillac. in tract. de fide cath. c. 14. Hinc infertur, quòd
d si aliquis asserat simplicem fornicationem *d non esse peccatum*, erit iudicandus hæreticus: & ita fuit decisum in curia Tolos. teste Aufrer. decis. 346. Item fuit quæsitum: quem refert Mantua consil. 239. num. 8. lib 2. Pariter etiam si quis dicat periurium non esse mortale pec-
e catum, *e censebitur hæreticus*: & ita tenent communiter Doctores, vt attestatur Bellon. cons. 78. num. 6.
2 Ad hoc autem vt aliquis dicatur hæreticus, primò
f requiritur, quòd sit baptizatus. nam *f Iudæi*. Pagani, vel Mahumetani nõ sunt hæretici. Et hoc receptissimis Doctorum sententijs comprobatur, vt dicit Simancas de hæret. c. 31. nu. 3. Item requiritur, ꝙ scienter erret in fide catholica, approbando falsa pro veris, incerta pro certis, vel è conuerso. & hæc est omnium Doctorum concors, & vnanimis sententia, vt dicit Simancas in
g allegat. c. 31. nu. 5. *g Item ꝙ sit pertinax* in sua opi. Aliàs nunquam dicitur hæreticus. Et in hoc omnes concor-

dant. Fortius dicit Innoc. in cap. 1. in vltimis verbis, de summa Trinit. quod si quis habet fidem implicitam, quia scilicet credat illud quod credit sancta Mater Ecclesia, sed falsò opinetur, motus ratione naturali, quod pater sit maior vel prior filio, vel quod in Trinitate tres personæ sunt res à se inuicem distinctæ, non est hæreticus neque peccat, dummodo, hunc errorem suum non defendat, & hoc ipsum credat, quia credit ecclesiam sic credere, & suam opinionem fidei ecclesiæ supponat. Et hæc dicit esse famosa verba Lupus in allegatione hæresis. § 4. col. 3. vbi subdit, quod alij Doctores hoc sequuntur, & dicit esse valde notandū. Aduerte etiam, quia illud, quod dicitur, quod dubius in ijs, quæ sunt fidei, est hæreticus, intelligendum est, vt procedat, quando in tali dubitatione habuit firmitatem animi, & quandam pertinaciam, propter quam perseuerat in illa dubitatione; alias secus, ita dicit Ioan. And. in c. 1. de hære. quem alij sequuntur, vt dicit Lupus in loco præallegato, §. 5. in princip.

3 . Sed nunquid ille, qui metu mortis, vel tormentorum vel alia ex causa, ore Christum negat, credit tamen corde, censendus est hæreticus? Resp. quod talis quidem mortaliter, & grauissime peccat, vt dicit glo. in c. non solum, in c. fi. 11. q. 3. Doctores tamen illū nō iudicant hæreticum, vt attestatur Cald. cons. 4 de hæret. Solent tamen tales reconciliari ecclesiæ per Episcopum, & ab-
h solutionis, ac reconciliationis literas ab eo *h impetrare.*
i . *i Hoc crimen* hæresis est merè ecclesiasticum, & ideo
4 eius cognitio ad solos iudices ecclesiasticos spectat; neque potest iudex laicus aliquo modo in eo se intro-
K mittere, & cum hac conclusionem *K transeunt omnes* differenter, vt dicit Alci. in c. 1. nu. 73. de offic. ord. Dicit tamen prac. Millæi fol. 75 nu. 38. quod hodie etiam Iudex secularis cognoscit de crimine hæresis, & quod ipse vidit plures cremari propter hoc crimen, iudicatos à Preposito Parisiensi ex indulto summi Pontificis. Verum apud nos hoc non seruatur, sed cognitio spectat ad ecclesiasticum, & punitio ad laicū, prout etiam in practica obseruari attestatur Lupus de donatio. inter virum & vxorem, fol. 184. post nu. 22.

l *Et scias*, quod hæc conclusio adeò vera est, vt neque etiā
5 possit iudex secularis, postquam ei traditus est a iudice ecclesiastico aliquis de hæresi condemnatus, super ipso crimine aliquo modo cognoscere, neque pœnam a iure impositam commutare, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. q. 96. vers. quæro etiam. Bene potest iudex laicus detineri facere suspectos de hæresi, vt deinde eos tradat iudici ecclesiastico competenti. Et ita rescripsit Senatus prætori Cremonæ, 18. Iunij 1557. P. N.

6 Sed quis inter ecclesiasticos est iudex competens in causa hæresis? Resp. in hac causa Episcopi sunt iudi-
m ces ordinarij. Delegati autem sunt inquisitores *m hæreticæ prauitatis.* Et potest vterque eorum procedere simul & diuisim: non tamen possunt aliquem condemnare, nisi vterque interueniat. Sed nunquid poterunt absoluere? Respon. gl. in Clemen. 1. in verbo, Contra eos, tenet quod sic, ex quo ius antiquum solummodo correctum est in condemnatione. Et opin. illius glo. dicit esse communem pract. Cater. fol. 601. nu. 72.

7 Scias tamen, quod licet iudex ecclesiasticus de hoc crimine solus cognoscat, non tamen ipse condemnat
n ad pœnam ignis, sed *n tantummodo declarat* reum esse hæreticum, & remittit iudici seculari puniendum, & ita obseruat consuetudo, vt dicit Boss. in tit. de foro comp. post nu 61.

o . *o Sed quæro*, quæ sit pœna hæresis. Respon. Si hære-
8 ticis nolit ad fidem ecclesiæ redire, tunc de consuetudine igne comburitur, vt attestatur Vitalis de malefic. in rubr. de crimine hæresis, nu 6. in fi. quem refert Chassan. super consue. Burgun. fol. 44. nu. 3. in fin. Idem dicunt Scribentes in l. cunctos populos, C. de summa Trini. & in specie Aret. nu. 11. & Purpu. nu. 90. Grilandus de crim. lib. 1. q. 3. nu. 3. Et dicit Bertr. consilio 212. nu. 3. lib. 2. in 1. parte, quod ita interpretata est generalis consuetudo. Idem dicit Gundis. de hæret. q. 15. nu. 3. quem refert Pract. Conradi. fol. 346. circa prin. Pract.
p Conr. fol. 630. *p nu. 132.* Simancas de hæret. cap. 45. num. 9. quem refert Don Antonius de Padilla in l. transigere, num 98. C. de transact. Pract. Iod. c. 61. nu.
q 59. *q Cæterum si hæreticus* pœniteat, & paratus sit
r redire ad fidem ecclesiæ, & abiurare suam *r hæresim,* euitat pœnas de iure hæreticis impositas; est tamen
s *s ad perpetuos carceres condemnandus.* Et hanc dicit esse communem sententiam Legistarum, & Canonistarum Igneus in l. 1. §. cum dominus. nu. 32. ff. ad Sylla. Bene verum est, quod hodie ista pœna potest per superiorem, & etiam per inquisitorem in aliam commutari, vt est text. in c. vt commissi, de hære. in 6. Intellige per superiorem, iudicem ecclesiasticum: nam iudex secularis non posset illam commutare, vt dixi in d. q. 96.
t versi. quæro etiam. *t Item intellige*, nisi esset relapsus; tunc enim omnino est igne cremandus, etiam si velit
u pœnitere, & ad fidem ecclesiæ redire. *u Et nota*, quod quando hæreticus non relapsus, ante sententiam pœnitere, & abiurare paratus est, non modo euitat pœ-
x nam mortis, sed etiam confiscationem bonorum, *x licet ipso iure* à die commissi delicti sit imposita. Et hæc est magis communis opin. vt attestatur Paris. cons. 2. n. 185. & sequen. lib. 4.
y *y Sed vsque* ad quod tempus erit admittenda hæc pœ-
9 nitentia? Respon. Aliqui dicunt, quod non admittuntur, nisi statim post deprehensionem erroris sponte ad ecclesiæ veritatem, & vnitatem redierint. Et hanc opi. tenere communiter Canon. affirmat Gril. in tract. de hæret. q. 5. quem refert Simancas de hæret. c. 46. num. 8. licet subdat quod ipse ferè nullum inuenit qui hoc teneat. Alij verò dicunt, quod non sunt admittendi nisi vsque ad sententiā, & ita in Hispania obseruatur, vt tradit Simancas in d. c. 46. num. 11. Alij verò dicunt quod semper admittuntur etiam post condemnationem. Et hæc opi. est mitior & etiam magis communis, vt dicit Boer. dec. 343. num. 3. & 4. Idem dicit Prac. Cater. fol. 642. post num. 159. Et dicit Boss. in tit. de foro comp. post num. 137. & in tit. de hære. num. 20. quod ita seruatur prout etiam alias obseruatum fuisse attestatur Card. in cap. ad abolendam, col. 1. de hæret. nam Ecclesia nulli gremium claudit, nisi ijs, qui sunt in hæresim
z *z relapsi.* Et secundum hanc opi. in facti contingentia consuluit Bert. cons. 212. lib. 2. in prima parte.

10 Et nota in hoc proposito vnum, quod prima facie videtur mirabile, quod si aliquis imputatus, & conuictus de hæresi, puta quod dixerit seu tenuerit aliquod hæreticum, & contra fidem sanctæ Ecclesiæ, & paratus sit abiurare hæresim, & fateri illam opinionem esse
aa hæreticam, & *aa erroneam* nolit tamen confiteri quod ita dixerit, sed dicat se semper credidisse, & credere illud quod credit, & tenet sancta mater Ecclesia, talis non admittitur ad abiurationem, nisi fateatur se ita dixisse, prout conuictus est; Et si perseueret in negando est igne cremandus, tanquam impœnitens. ita decisum fuit per dominos de Rota decis. 595. accusatus quam decis. ego didici à reuerendissimo Vida Episcopo Albensi viro clarissimo, & mihi amicissimo, & postea reperi Rebu. in pract. beneficia. fol. 469. num. 20. & seq. qui idem tenet, prætereaque attestatur se ita vidisse seruari contra quendam astutum hæreticum. Et hanc sententiam receptam esse affirmat Simancas de hæret. cap. 47. num. 20. & seq. Mihi certè hæc opi. semper est visa rigorosa: non enim video quomodo iste possit dici hæreticus, cum non sit pertinax in errore, vt eleganter con-

considerat Boer. decis. 341. num. 4. Me tamen remitto determinationi Sanctæ matris Ecclesiæ.

bb bb *Idem etiam* (secundum aliquos) esset dicendum,
11 si hæreticus nollet facere emēdam, ad quam esset con-
cc demnatus, puta, vt publice incederet cū *cc aliquo si-
gno pœnitentiæ*: nā eo quoque casu esset igne combu-
rendus, prout se vidisse Parisijs practicari cōtra quen-
dā Io. Berquin, attestatur Milleus in pract. crim. fol. 10, nu. 112. & fol. 148. nu. 55. Et ita vsu comprobatam esse attestatur Simancas de hæret. in d. c. 47. num. 23. licet contrarium in facto cōsultum vidisse attestetur Calde. cap. literas, de præsump. in quodam Senensi, cui pro pœnitentia siue emenda iniunctum fuerat, vt per sex menses non ingrederetur ciuitatem: quod etiam refert Franc. Squillac. in d. tract. de fide cath. c. 19. Quæ opi.
dd mitior est, & iudicio meo *dd tenenda*, nisi cū tali contumacia concurrerent aliquæ aliæ coniecturæ, per quas appareret illum adhuc non bene sentire de ecclesia. hoc enim casu forte dicerem hunc tanquam verè rela-
ee psum, *ee flammis esse comburendum*.

ff *ff Vnum tamen scias*, quòd isti impœnitentes non
12 statim debent relinqui iudici seculari: non enim dicuntur relapsi, sed sunt monendi, & hortandi, non semel tantum, sed pluries, vt ad fidem reuertantur. & vbi pœniteant, sunt ipsi quoque ad reconciliationē admittendi, vt tenuit Cald. cons. 2. nu. 2. de hær. & ita vtimur, vt attestatur Simancas in d. c. 47. numero 24.

gg *gg Item bona condemnatorum* de crimine hæresis de
13 iure communi confiscantur. Et ita dicunt communiter Doctores, vt dicit Brun. consi. feudali, 31. num. 17. Et scias ꝙ non modo bona hæreticorum sunt confiscata
hh *hh ipso iure*, sed ipsi statim à die cōmissi criminis, amittunt administrationem omnium bonorum suorum, vt est tex. in c. cum secundum, de hære. in 6. Punctus est, cui applicentur: nam secundum dispositionem iuris canonici videtur expressum, ꝙ bona clerici hæretici habentis beneficium ecclesiasticum pertinent ad ecclesiam, in qua est beneficiatus: & si non habet benefi-
ii cium, pertinent ad fiscum ecclesiæ cathedralis. *ii Bona autem* laici hæretici applicātur fisco seculari. ita disponit tex. in c. excommunicamus. §. damnati, de hæreticis. Dicit tamen Pelin. in c. irrefragabili. §. cæterum, nu. 5. in fin. de off. ordin. ꝙ talis constitutio sublata fuit per quasdam extrauagantes pontificias disponentes, ꝙ bona hæreticorum diuidantur æquis portionibus inter Roma. eccles. episcopum & inquisitorem. Sed hoc etiam in practica non seruatur, vt ait Didac. lib. 2. resolut. c. 9. nu. 12. saltem in Hispania, vbi bona tam mobilia, quàm immobilia hæreticorum etiam clericorum, & habentium beneficia ecclesiastica applicantur fisco Regio; subdens, ꝙ ita praxis obtinuit. In hoc autem Ducatu seruatur ꝙ bona hæreticorum diuidun-
KK tur æquis portionibus KK *inter fiscum Ducalem, & Episcopum*, & inquisitorem. & in hoc seruāda est consuetudo locorum. Vnum tamen scias in hoc proposito, quòd in hoc Ducatu licet, vt dixi, pars bonorum applicetur Episcopo, & pars officio inquisitionis, nihilominus liquidatio bonorum fit per procuratores fisci Regij, & sic per hunc magistratum. Et ponuntur bona ad proclama, & omnia fiunt perinde ac si in totum essent applicata fisco Regio: & deinde facta liquidatione, datur vnicuique sua portio. Et ita fieri debere
ll *ll declarauit Senatus, consentiente etiam Reuer. inquisitore*, 30. Iun. 1559. A.C.

14 *Et scias, quod licet bona damnatorum* regulariter cō-
mm seruētur *mm* filijs ex dispositione auth. bona dānatorum, C. de bo. proscrip. & dixi infra hoc. eo. lib. 5. fi. q. 78 circa principium, & vers. videndum est etiam: nihilominus bona hæreticorum confiscantur etiam existentibus filijs ipsorum hæreticorum catholicis, & orthodoxis, vt est tex. in c. Vergentis, de hær. qui est approbatus etiam de iure ciuili per tex. in auth. Gazaros, C. de hære. Et ita communiter tenetur, vt dicit Pract. Caret. fol. 635. num. 140. hanc etiam dicit esse communem sententiam, & vsu etiam comprobatam, Simancas de hære. c. 9. nu. 2.

15 Item propter hæresim separatur matrimonium. Scias tamen quod vxor, quæ recessit à viro lapso in hæresim,
nn siue ex iudicio ecclesiæ siue non, *nn si ipse reuertatur ad fidem*, compellitur ad eum redire, nisi velit ingredi religionem: nam eo casu si fuit separata iudicio ecclesiæ, potest illam ingredi, nec tenetur ad virum redire. Et est communis opi. vt attestatur Abb. in c. de illa circa fi. de diuor.

oo *oo Item clericus* hæreticus priuatur omni officio, &
16 beneficio ecclesiastico. C. ad abolendam. §. 1. de hæret. & amittit omnem ecclesiasticam potestatem. Et hæc est concors sanctorum Patrum sententia, vt dicit Pighius de eccles. Hierar. c. 8. quem refert Simancas
pp de hæret. c. 45. nu. 18. Quinimo etiam *pp filij hæreticorum*, & eorum receptatorum, priuantur ipso iure beneficijs obtentis tempore cōmissi criminis. Et est communis opin. vt attestatur Io. Lup. de regno Nauarræ in 5. parte, §. 8. quem refert Didacus lib. 2. resolutionum c. 8. post nu. 4. ver. cæterum, ꝙ filij. Dicit tamen Simancas in tract. præalleg. c. 29. nu. 7. quòd pia consuetudine obtentum est non modo quòd non sint priuati ipso iure, sed etiam quòd neque per sententiam priuentur. Et hæc opi. mitior est atque benignior.

17 Quarto nunc, an pœnæ statutæ contra filios hæreticorum comprehendant eos tantum, qui nati sunt postquam parentes hæreticam labem contraxerunt, an autem etiam eos, qui prius nati erant. Respon. ꝙ indistinctè comprehendunt omnes filios, tam natos ante, quàm post. Et hanc opin. dicit esse communem Galind. in Regia disputatione. §. 18. quem refert Simancas in tract. præalle. c. 29 nu. 3. licet ipse teneat contrariam sententiam, quam (vt ipse ait) multi viri sequuntur, neque numero, neque auctoritate alijs inferiores. Et hæc etiam opi. tanquam æquior, & benignior mihi magis placet. Vide quæ dixi infra hoc eo. lib. §. Læsę maiest. vers. fuit etiam.

18 Præterea hæreticis non est seruanda fides à priuatis, ita allegatur tenere Bar. in q. inci. Lucanæ ciuitatis, & est frequentiori Doctorum calculo recepta sententia, vt dicit Simancas de hær. c. 45. num. 15. Placa lib. 1. delictorum, c. 37. nu. 11.

19 qq *qq Vlterius, pro hæreticis* non potest aduocatus
rr neque procurator *rr præstare patrocinium: &* hanc conclusionem dicit esse ex mente Doctorum afflict.
ss super 1. parte constit. Regni, rub. 1. nu. 43. *ss Hoc tamen*
tt *intellige* vt procedat, quando constat illum *tt esse hæreticum* & persistere in hæresi: secus autem si aduocatus vellet probare, quod ex processu non appareret illum esse hæreticum, vel quòd esset paratus redire ad catholicam fidem. Cæterum solent Episcopi, & inquisitores semper concedere veniam aduocatis, in quibuscunque causis hæreticorum, vt pro eis intercedant, qua venia
uu impetrata, non est vlterius *uu quærendum*.

Sunt etiam aliæ hæreticorum pęnæ tam à iure ciuili, quam à iure canonico constitutæ, quas copiose & eleganter tractat Prac. Caterij in trac. de hæreticis, nu. 132. & alijs seq. & Simancas, in d. tract. & alij qui de
xx hoc crimine integros tractatus *xx scripserunt*.

xx *Habet etiam hoc crimen xx* multa specialia, quæ pariter recenset Prac. Care. in tract. præalleg. & inter cætera in causa hæresis sufficiunt minores probationes, quàm in alijs, & hoc non modo ad inquirendum, de quo aliquid dixi infra hoc eo. lib. 5. fin. q. 6. ver. item
yy scias, sed etiā ad faciēdū *yy plenam probationē criminis*,

nis, vt videretur tex. in cap. in fidei, de hæret. in sexto, quem ita intelligunt communiter Doctores, vt dicit Boss. in tit. de hæretic. num. 5. Et ex hoc apparet non esse veram opin. eorum, qui dixerunt quòd ad conuincendum aliquem pro crimine hæresis, requirantur saltem tres testes: quia imò duo sufficiunt; & hæc opin. est communis teste Aman. in c. excommunicamus; §. Adijcimus, nu. 1. de hæret. quem refert Simancas de hæret. c. 50. nu. 3. Et in proposito circa testes de hæresi deponentes, videndum est cons. Crauettæ 262. Et an plures testes singulares sufficiant, dixi infra hoc eo. lib. §. fi. q. 35. vers. Dixi etiam.

22 †. *Item de crimine* hæresis potest inquiri etiam post
21 mortem & defuncti *A memoria damnari*: & ita in fa-
A cto practicatum fuit contra memoriam *B Bonifacij*
B *Papæ*, qui ad instantiam Regis Franciæ fuit post mortem accusatus de hæresi, vt refert Alb. in rub. C. de hæ. nu. 2. & 3. licet Boer. dec. 341. in fi. dicat se hoc nõ inuenisse in vitis Pontificum. Et scias q; de consuetudine Regni Franciæ corpus illius, qui post mortem damnatur de hæresi, relinquitur brachio seculari, & per brachium seculare comburitur. Hæc autem conclusio, q; in crimine hæresis possit contra defunctum procedi, & eius memoria damnari, habet locum non modo in hæretico vero, & qui per veras probationes est de hæresi conuictus, sed etiam in hæretico præsumpto, scilicet illo qui citatus in causa fidei fuit contumax per annum, & deinde mortuus est, vt per Bellameram, decis. 677. in tali processu. Et in hoc proposito videnda sunt ea quæ idẽ Bellamera ponit in sequen. decis. 678. 679. 680. 688. & 689. vbi multa eleganter tractat in hac materia, & præsertim an hoc casu sint vocandi hæredes defuncti, &c.

C *C Item licet Papa* non possit pro aliquo crimine ac-
22 cusari, vt dixi infra hoc eo. lib. §. fi. q. 35. vers. videdum igitur: potest tamen pro crimine hæresis accusari, & condemnari, vt ibi dixi.

23 Quæro, an occultus hæreticus, scilicet ille, qui solum corde deuiat à fide catholica, non tamen verbo, scripto aut facto aliquod signum hæresis ostendit, incidat in pœnam excommunicationis, & alias pœnas à iure impositas hæreticis. Resp. q; non: & hæc est Theologorum fere omnium receptissima sententia, vt attestatur Simancas de hæret. c. 42. num. 1. & seq. nam (vt vulgo dicitur) Ecclesia non iudicat de occultis.

24 Sed hic incidenter quæro, quæ sint facta, quæ sapiant manifestam hæresim. Resp. q; illa, quæ de sui natura præseferunt aliquid, quod manifesta est hæresis, dicuntur sapere manifestam hæresim; puta baptizare
D imagines, rebaptizare pueros, *D & huiusmodi*, & hæc est peritorum omnium sententia, teste Simanca in tract. præallega. c. 30. nu. 9.

E *E Successiue quæro*, nunquid inuocatio dæmonum
25 sapiat hæresim manifestam. Respon. q; aut inuocantur dæmones, vt quis sciat futura; & hoc sapit hæresim ma-
F nifestam; quia *F tribuit diabolo* id quod est propriũ
G Dei, scilicet *G ventura præscire*. Aut inuocantur ad alium finem, puta ad tentandam pudicitiam mulieris,
H *H vel huiusmodi*: & non sapit hæresim, quia aduocatur diabolus ad id, quod ei maxime cõuenit, cum sit
I *I tentator animarum*. Ita declarat eleganter Genun. cons. 54. vbi in pulchro casu ita consuluit, & ita distinguunt DD. vt attestatur Afflictus super prima parte constitutionum Regni, rub. 1. nu. 17. Et hoc secundo casu iurisdictio non spectat ad inquisitores, sed ad ordinarium, qui in hoc crimine potest esse tam secularis,
K quàm ecclesiasticus; nam crimen *K sortilegij* est communis fori, ita quòd vterque iudex potest procedere, vt tenuit Abb. in c. 1. nu. 3. & 4. de sortileg. quem sequuntur communiter DD. vt dicit Nunius de los corregidores, fol. 259. nu. 1. quod nota, quia in parlamentis Franciæ fuit super hoc diuersimode iudicatum, vt refert Papo lib. 22. tit. 3. aresto 1. & 2. Et dicit Alb. in rub. de hæret. nu. 13. quòd ita fuit determinatum in Romana curia in causa cuiusdam Ioan. de Parriniaco, q; huiusmodi incantationes, quæ fiunt ex causa amoris, non essent hæreticæ. & ita etiam refert Oldra. consil. 210. in fin. relatus, & ipse per Tiraq. de pœnis, causa 4. nu. 3. quòd in facti contingentia fuit absolutus quidam qui fecerat sortilegia propter amorem cuiusdam mulieris. Faciunt quæ dixi infra hoc eod. libro, §. fin. q. 60. vers. est & amor. Et ex his credo male consuluisse Barbat. cõs. 55. lib. 1. quòd sortilegia, quæ fiunt ad sciendã furta commissa, sapiant hæresim manifestam, & q;
L eorum cognitio spectet ad inquisitores. *L Pœna au-*
M *tem* de iure communi imposita *M huiusmodi sor-*
26 *tilegis*, diuinatoribus, & maleficis, est mortis & confiscationis bonorum, vt est text. in l. 3. C. de malef. Sed de cõsuetudine hæc pœna non seruatur, sed imponitur pœna fustigationis, vt attestatur Nunius de los corre-
N gidores, fol. 259. nu. 2. vel (secundum aliquos) *N ducuntur in* publicum cum mitra depicta in capite, & deinde eijciuntur, vt attestatur Barb. in viatorio iuris in rub. de sortil. circa fin. Et ideo cum superioribus annis in causa cuiusdam Angelæ Cornetanæ imputatæ
O de sortilegijs, maleficijs, *O & incantationibus*, dubitatum fuisset, an esset imponenda confiscatio bonorum, senatus censuit, quòd non, 20. Augusti 1563.
P P. N. *P Quod nota*.

ADDITIONES.

a *Pro intelligentia.* Vigel. M. I. R. l. 1. c. 13. de hæresi. Decian. to. 1. tract. crim. lib. 4. c. 26. nu. 4. Ber. Rosi. Vide eundem Baiard.

b *Nouas opiniones falsas.*] Adde quod immo dicitur hæresiarca, vt in c. quid autem, 24. q. 3. Giach.

c *Sequitur.*] Adde & per Carer. in tract. de hær. post num. 9. quem vi. per discursum vsque ad num. 67. vbi quamplurima ponit exempla quot modis contrahatur hæresis, & sub nu. 59. allegat alios locos, ad quos consulendum esse dicit, si quis alios casus studiosius velit perquirere. Et sub nu. 63. disputat, an si Ecclesiasti-
27 cus † tradit conuictum de hæresi puniendum iudici laico, & temporali, teneatur punire non viso processu, & sic stare sententiæ condemnatoriæ latæ per Ecclesiasticum? & concludit teneri, & num. seq. nisi addendo nouas pœnas, vt latius per eundem. Giach.

d *Non esse peccatum.*] Supple mortale, Vt habetur etiam per Lud. Carer. in d. tractat. nu. 17. & fortè fuit omissum errore typographi in textu, in summario etenim reperitur expressum. Giach.

e *Censebitur hæreticus.*] Adde idem de eo qui dicit non esse soluendas decimas, & clericos esse expellendos his temporibus, quia malè viuunt. Et eodem modo de illo, qui dicit, non esse peccatum duas vxores accipere. Nam hæreticus reputatur secundum Dec. in cap. 1. ante numerum 14. de officio deleg. Vbi etiam ponit illos duos casus descriptos ab authore, qui Dec. sub nu. seq. dicit etiam, quòd Inquisitores possunt procedere contra Dominum temporalem impedientem familiam suam in delatione armorum. Et Carer. dicto tract. nu. 28. & 90. Crau. cons. 262. col. 1. vers. planè, innuit hæreticum esse, qui male dixit de Ecclesia, qui mandata Pontificum despexit, qui præcepta Quadragesimæ non impleuit, & in cons. 280. col. penult. in princ. inquit, quod quando quis negaret decimas esse soluẽdas simpliciter, & absolute propter malam vitam clericorum, esset hæreticus, & Care. num. 37. d. tract. Post nu 6. quem, vide, quia alios ẽt ponit casus. Giach.

f *Iudei.*

f *Iudæi.*] Adde quòd possunt † tamen puniri ab In-
28 quisitore, vbi delinquunt in his, quæ propriè saperent hæreses inter Christianos, sed in his, quæ non pertinēt ad articulos fidei, sed solum ad opprobrium, vel contēptum puniet eos secularis, vel ecclesiasticus, vi. per Fel. in c. postulasti. nu. 4. de Iudeis, vbi vtrunque casu exemplificat, & per Carer. de hæret. nu. 91. *Giacb.*

g *Item quod sit pertinax.* Ideo pœnitentia prodest hæretico, modo quo infra, §. fin. q. 60. vers. sui quandoque infra hoc eodem §. vers. sed quæro, ibi cæterum si hæreticus; vtrùm ad probandum quem esse Hæreticum sufficiant testes singulares; vt potè si vnus dicat audiuisse G. dicentem Christum non esse natum de Virgine Alter dicat audiuisse eundem G. dicentem æqualitatem non esse in Trinitate, ac similia; vide Alexan. in
29 cons. 100. sub nu. 5. vol. 1. & an si quis † simpliciter dicat se esse hæreticum nulla expressa hæresis causa, puniri posset? Quòd non, dixit Crau. cons. 262. sub nu. 3. in his enim, quę iuris sunt, sola confessio non præiudicat, Idem Crau. consil. 29. nu. 2. cons. 48. nu. 7. & consil. 93. nu. 1. Tamen quia negari non potest, quin talia verba mixtum in se contemptum non haberent, talem ego punirem, si non vt hæreticum, vt contemptorem; infra ad q. 60. vers. 1. pro quo vide infr. in §. fin. q. 55. vers. quomodo autem, ibi in genere aliqua delicta commisisse, *Drogh.*

h *Impetrare.*] De illo cons. Cald. meminit Crau. consil. 202. post nu. 7. vi. ibi. *Giacb.*

i *Hoc crimen.* Decian. d. lib. & c. 26. nu. 4. *Ber. Rosi.*

k *Transeunt omnes.*] Adde, & hoc frequentiori calculo receptum esse etiam testatur Rolan. suo consil. 20. nu. 10. lib. 3. *Giacb.*

l *Et scias.* Decian. d. nu. 4. *Bern. Rosi.*

m *Hæretica prauitatis.*] Sed an ordinarius requisitus ab inquisitione, seu eius Vicario teneatur ire ad inquisitionem. Et quid si nolit, vtrum Inquisitor teneatur ire ad ipsum, vt causa in Episcopi tribunali terminetur? Vel an Inquisitor, seu eius Vicarius possit inceptam causam absque illo prosequi, & finire, vi. plene per R. Patrem meum F. Vincen. Giac. in suis opusculis, quæst. vlt. char. 50. *Giacb.*

n *Tantummodo declarat;* sed per talem declarationem dicitur exequi per modum antecedentis: Vnde similiter dicitur, quòd si Iudex declarat quem esse prodigum subsequenter eidē interdicit administrationem, vt per Crauet. de antiq. temp. par. 4. vers. Transeo nūc, nu. 66.
30 Vnde † declaratoria dicitur æquipollens sententię condemnatoriæ, vt per Tiraq. in l. si vnquam in verb. reuertantur sub nu. 371. C. de reuoc. don. Addo Crauet. consil. 79. sub nu. 4. Gram. decis. 6. nu. 12. Menoc. de retin. possremed. 3. nu. 192. Dec. rub. de appell. num. 33. cum seq. *Drogh.*

o *Sed quæro.*] Adde etiam de pœnis ordinarijs, atque extraordinarijs, vi. eundem per Lud. Carer. tract. suo de hære. nu. 143. vsque ad num. 158. Et qualiter euadantur, & de pœnis receptatorum vsque ad fin. & per d. consil. 78. num. fin. *Giacb.*

p *Num. 132.*] Vbi multas pœnas ordinarias in proposito ponit. *Giacb.*

q *Cæterum si hæreticus.* De hæretico, quem pœnitet. Farin. q. 124. par. 3. nu. 161. *Bern. Rosi.*

r *Hæresim.*] Hæresis abiuratio quomodo sit facienda diligenter explanatum, vide per Iac. Menoch. de arb. Iud. lib. 2. centu. 4. cas. 372. per totum. *Giacb.*

s *Ad perpetuos carceres condemnandus.*] Adde, & per Care. tract. suo sub nu. 62. 133. & 159. vbi etiam Inquisitores poterunt pœnam perpetui carceris commutare, nisi tamen abiurasset, & postea incideret in aliam, aut eandem hæresim; tunc enim relapsus, statim absque alia audien. traditur Curiæ seculari, c. super eo & accusatus, de hær. lib. 6. cum per eundem Care. citatis, que nu. 54. sup. eo. idem tenet post relatos, de eo, qui accusatus abiurasset iudicio, licet contra eum plene probationes non fuerint: qui si reincidat in eandem, vel aliam pro vero hæretico habetur. *Giacb.*

t *Item intellige.* Alioquin infinitos non euitaretur; Quo argumento in sui proposito vtitur Marsil. rubr. de fideiuss. num. 97. vide infr. q. 46. versic. quæro, quæ vbi dixi, *Drogh.*

r *Item intellige.*] Adde, an abiurans in iudicio hæresim, propter vehementem præsumptionem: si iterato labatur, nunquid relapsus fictè dicatur, text. & glos. in c. accusatus, de hære. dicit quod sic. *Giacb.*

u Et nota quòd; vide Baiard.

x *Licet ipso iure.* Adde quòd aliàs stat Decretum Mediolani confiscans bona, de quo infra in §. fin. q. 78. versic. vlterius quæro; ibi in hoc Ducatu; Quo stante, nec eximens se à pœna mortis recuperat bona, quæ remanent aut fisco, aut alteri succedenti ab intestato siue etiam de facto occupanti, vt d. q. 78. vers. vlterius quæro, & q. 59. vers. sed quæro, & ibi dixi; limita ergo supra scriptas decisiones in hæretico, vt hic, & nota in hæretico, quòd licèt bannitus post annum audiri non possit, nisi fuerit admissus à Principe, vt est infr. q. 96. versic. sed nunquid tamen hæreticus in contumaciam damnatus tanquam de hæresi suspectus, immo conuictus, auditur, licèt bona non recuperet, modo, quo per Chartar. De execut. sentent. cap. 1. nu. 278. cum seqq. *Drogh.*

y *Sed vsque.*] In clerico autem, vt reciperet beneficia, vide per Lud. Carer. d. tract. post nu. 159. qui num. seq. ponit relatiue formam iuramenti redeuntis ad formam absolutionis cum pœnitentia. Et adde, & vide in iudi. Inquisitor. atque in directorio. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.

z *Relapsi.*] Nam eis denegatur audientia, quo ad pœnam corporalem euitandam, & tantum conceduntur sacramenta, si manifesta sunt signa pœnitentiæ, vt habetur d. c. super eo, de hære. in 6. & tradit Lud. Carer. in d. suo tract. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.

aa *Erroneam.*] Obiter quæro nunquid Notarius, qui confessus est errores hęreticales, & ad S. R. Ecclesiam reuersus possit officium tabellionatus ad bancum iuris exercere vi. per Hippo. de Rim. consi. 185. *Giacb.*

bb *Idem etiam.*] Adde ad idem, & per Lud. Carer. in suo tract. de hæret. nu. 18. *Giacb.*

cc *Aliquo signo pœnitentiæ.*] Vt per crucis impositionem, vt alij terreantur, vt per Lud. Care. in eo. trac. post nu. 158. ver. Item punitur. *Giacb.*

dd *Tenenda.*] Adde, quod hanc opinionem sequitur nouissimè Hippol. Rim. in cons. 150. qui defendit mulierem inquisitam de pęna relapsi, cui R. Inquisitor iniunxerat, ne de domo, quam sibi pro carcere præfixerat, exiret, & exiuit sine licentia. *Giacb.*

ee *Flammis esse comburendum.*] Adde, & fusius per Hipp. Rim. eo. cons. 150. nu. 19. 20. *Giacb.*

ff Vnum tamen scias. Vide Baiard.

gg Item bona condemnatorum. Vide Baiard.

hh *Ipso iure.*] Et sic bona sunt publicata, nec processus, neque sententiam requiritur quoad publicationem, Vt etiam habetur per Lud. Carer. d. tract. suo sub num. 136. vbi subdit, requiri tamen declarationem propter administrationem, & fructus medij temporis. Item & antequam fiat executio: ex quo num. seq. post relatos tenet, hæreticis interdictum esse bonorum alienationem, quæ si fiat, reuocari potest per Inquisitorem, aut Episcopum, qui tamen tenetur pretium restituere, sicuti etiam tenetur, si hæreticus emisset bona, & pretium nō soluisset quia tenetur Inquisitor soluere, per eundē nu. 138. Item intra quantum tempus peti potest publicatio bono-

bonorum, & memoria defuncti damnari. Vide per eundem Carer. in d. trac. num. 142. quæ omnia bene nota. *Giach.*

ii *Bona autem laici*. Farin. tit. de delict. q. 25. vol. 1. nu. 12. vsque 18. *Bern. Ros.*

KK *Inter fiscum Ducalem, & Episcopum.* Vide Menoc. d. tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 374. num. 4. infra quæst. 80. vers. in hac; Boer. ad consuetud. Bitur. tit. 2.
31 §. 11. in glo. item Voyre: Bona † verò temporalia clericorum etiam si confiscatio fiat ab episcopo, applicantur Principi temporali, vt per Aym. Crau. consi. 128. sub nu. 6. *Drogh.*

ll *Declarauit Senatus conscientiente etiam R. Inquisitore.* Adde, quòd Senatus forsitan motus est ad sic declarandum, & R. Inquisitor ad accommodandum consensum, &c. *Giach.*

mm Et scias, quòd licet bona damnatorum. Vide Baiard.

nn *Si ipse reuertatur ad fidem.* Farin. vol. 5. suæ praxis, q. 143. §. hæresis, nu. 98. *Bern. Ros.*

oo *Item clericus*. Adde vt per Lud. Carer. in d. tract. num. 145. vbi extendit etiam in hæretico occulto, & num. seq. ponit opin. vsque ad quem gradum, & à nu. 145. vsque ad nu. 158. tractat de pœnis extraordinarijs: deinde qualiter euadantur pœnæ ordinariæ, atque extraordinariæ, & vltimo de receptator. pœnis & excusation. *Giach.*

pp *Filij hæreticorum*. Quid de filiis in potestate existentibus, quid de emancipatis, quid de adoptiuis, quid de legitimatis, quid de naturalibus tantum, quid de nepotibus ex vtroque parente, & qualiter, & quid de fœmina. De omnibus, vide relatiue per Lud. Carer. in eo. tract. post nu. 141. vbi quidē de dotibus vxorū. *Giach.*

qq Vlterius pro hæreticis. Vide Baiar.

rr *Præstare patrocinium*. Adde per notat. in c. aduersos. de hæret. & tradit Carer. d. tract. nu. 19. Rolan. in consil. 63. col. 2. vol. 3. Item in quibus non liceat fauere, nec defendere accusatum de hæresi, & quòd fautor hæreticorum dicatur quis tam in committendo, quam in omittendo. Vide de omnibus. Bello. in cons. 78. nu. 12. 13. Itē de aduocato vide plene per Lud. Carer. in tract. suo de hæret. sub nu. 114. *Giach.*

ff *Hoc tamen intellige*. Adde infr. q. 82. stat. 2. *Drogh.*

tt *Esse hæreticum*. Alias esset excommunicatus per Lud. Carer. in suo tract. de hære. ante nu. 114. *Giach.*

uu *Quærendum.* Vt in casu super quo consuluit Aymo. Crau. in cons. 262. & ita seruatum vidi. *Giach.*

xx *Scripserunt.* Adde, etiam Iacob. Menoch. de arb. iudic. lib. 2. centur. 4. cas. 374. & per Carer. in pract. §. Ho
32 mic. 6 sub nu. 367. Vbi licet † hæreticum occidere pro defensione fidei. Item si in aliquo loco reperiatur plures hæretici licet ignem immittere in loco illo, & eos comburere. *Giach.*

yy *Plenam probationem criminis*. Adde ad idem per Gabr. Eugu. cons. 178. nu. 1. l. fin. C. de probatio. qui in criminalibus ad condemnationem requirit probationes clarissimas, quòd procedit etiam in hæresi: concordantes allegat, & inter communes conclusiones, hanc ponit, sicuti & de iudicijs, quæ debet probari per duos testes ad effectum quæstionis, seu torturæ, contestes. vide ibi in 2 conclusione, & nu. 30. vbi debent esse omni exceptione maiores, & quod tres requirantur saltem. Ita practicari retulit. vi. ibid. *Giach.*

zz *Item de crimine*. Decian. d. num. 4. versic. nono potest. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

A *Memoria damnari.* Adde qualiter procedendum: vt defuncti memoria damnetur. vi. per Parif. cons. 2 num. 209. lib. 4. & vi. fusius inf. §. Læsæ maiest. col. pen additio. contra Principem, vel Rempub. Rom. adde vt per Ang. de Aret. in §. publica, nu. 3. & 4. Instit. de publ. iudicijs. Vide Rolan. consil. 8. in 3. num. 8. *Giach.*

B *Bonifacij Papa.* De hac re vide similiter infr. §. fin. q. 32. vers. debes scire, infr. q. 35. vers. sed attenta: Dec. in l. est receptum, nu. 6. ff. de iurisdic. omnium iud. Ideoque etiam mortuus conuinci potest 24. q. 2. cap. sanè, ibi, si modo conuinceretur. *Drogh.*

C *Item licet Papa.* Idem de Imperatore, † qui per solum
33 Papam, & non per alium potest deponi, vt per Carer. d. tract. nu. 98. qui num. 155. tenet non obstare, si eligatur. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

D *Et huiusmodi*. Prout est etiam ponere duo principia æqualia. Item & ponere duos vicarios æquales in terris, quia vtrunque est hæreticum, per Abbatem in c. nouit, nu. 12. de iud. Item qui plenitudinem potestatis Papæ interuertere nititur, vel negare, vel quouis modo violare hæreticus est censendus, c. ita dominus, 19. d. c. sacrosancta, 22. dist. cum multis alijs simil. allegatis per Mars. de tenentem tract. bannit. fol. 374. post nu. 146. Item, qui credit Papam non posse dimittere peccata, est hæreticus, vt sentit Oldrad. cons. 271. relatus, & sequutus à Mars. d. trac. fol. 357. nu. 281. Item multis alijs modis, quis dicitur hæreticus, vt. per Boss. relatiuè tit. de hæret. nu. 1. & per Carer. in d. tract. *Giach.*

E Successiuè quæro. Vide Baiardum.

F *Tribuit diabolo*. Adde, quòd hoc exemplum ponit Ludo. Carer. ac per plura probat in d. tract. de hær. sub nu. 23. vbi etiam ponit de adoratione dæmonum, de precibus effundendis Idolis, ac de consulentibus dæmones, vt ab eis responsa habeantur. *Giach.*

G *Ventura præscire*. Et ideo nil mirum, si Sixtus V. Pontifex Opt. Max. Artificalem (quam vocant Astrologiam) peruertit: Vide super hoc Dec. congruè loquentem in c. nouit, a, nu. 8. cum pluribus sequentib. extr. de de iudic. *Drogh.*

H *Vel huiusmodi.* Adde infr. q. 60. vers. est & amor; & quod sortilegium sit quid ab hæresi diuersum, tenuit Crau. cons. 6. in princip. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

I *Tentator animarum*. Adde etiam per Carer. vbi supra quem vi. nu. 50. *Giach.*

K *Sortilegij*. Adde sortilegiorum pœnas, vt per Iacob. Menoch de arbi. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 388. per totum. Item vide ad materiam supra, §. 1. additio. maleficium. *Giach.*

K *Sortilegij*. Decian. d. nu. 4. vers. non possunt, & num. 10. eius materiā latè tractat Farin. tit. de delict. & pœn. q. 20. vol. 1. nu. 73. vsque 110. & nu. 104. tract. de pocul amat. & q. 98. nu. 81. causa 13. *Ber. Ros.*

L Pœna autem de iure communi. Vide Baiardum.

M *Huiusmodi sortilegis.* Farin. sup. num. 89 90. 93 94 & 103. *Ber. Ros.*

N *Ducuntur in publicum.* Et quid in incantatoribus serpentum ibi num. 110. & Astrologis, & Chiromanticis idem nu. 111. & 112. *Ber. Ros.*

O *Et incantationibus*. Sed nunquid diuinatio, & incantatio, per quam appareat de maleficio faciat indicium, vi. per Carer. in pract. nu. 141. vbi retulit indiciū expertum in materia homicidij. Nam vbi nescitur homicida, & suspicatur de aliquo, vt deferatur cadauer; & incipit euomere sanguinē. Hoc ego nunquam expertus sum, & de isto iudicio valde dubito; sicut etiam audiui ab alijs iudicibus dubitari. *Giach.*

P *Quod nota.* Item nota, quòd si inquisitus dixisset, sum hæreticus, non exprimendo causas hæresis, quod non
34 posset † condemnari ex sola confessione secundum Crauet. d. cons. 262. vers. quinimo. *Giach.*
35 Item, si infirmus petat hostiam, non consecratam, nō quia de fide mali sentiat, sed vt dici possit eum sumpsisse Corpus Christi, reputans se indignum. Corpus Chri-

Christi assumere, licet peccet ita faciendo, & petendo hostiam non consecratam, non tamen iudicatur hæreticus, quia causa petendi non fuit, quod de fide male sentiret, sed quia indignum se crederet, secundum Calderinum in cons. 4. in tit. de hæret. quem refert, comprobat, & sequitur Crauet. in cons. 319. col. 5. post numerum 7. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. HÆRESIS.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus qui proprie dicatur, & quibus signis demonstretur, remissiuè.*
2 *Et quando dicatur conuictus de hæresi, remissiuè.*
Hæresis an probetur per testes singulares, remissiuè. num. eod.
Et semel tortus pro hæresi quando possit tertio repeti, & quo gradu torturæ, ac de protestatione iudicis antequam torqueatur, remissiuè. num. eod.
3 *Et de abiuratione facienda, & pœnitentia imponenda abiurato, remissiuè.*
Hæreticus quando censeatur relapsus, & de relapso verè, vel fictè, remissiuè. num. eod.
Et quomodo procedatur reo recusante abiurare, remissiuè, num. eod.
Et qualiter agendum sit contra pertinaciter loquentes, & defendentes errores, remissiuè, num. eod.
4 *Christianus centum, & quinquaginta vno casibus dicitur hæreticus, remissiuè.*
Hæresis atrocitas, remissiuè. num. eod.
Hæresis Iudices qui sint. remissiuè. num. eod.
Et inquisitores quæ possint, & quæ non, remissiuè, num. eodem.
Et de Iudicibus sæcularibus. remiss. num. eod.
Et quæ leges in eo crimine sint seruandæ, remissiuè num. eodem.
Et quomodo formentur processus, remissiuè. nu. eod.
5 *Et qualiter procedatur per inquisitionem, aut denunciationem, remissiuè.*
Et de exceptionibus, citatione, & carceratione, remiss. num. eod.
Et procedendum est summariè, & de plano. nu. eod.
6 *Hæreticus manifestus, notorius, occultus, & deprehensus qui, remissiuè.*
7 *Hæreticus an sit iudicandus retinens penes se libros prohibitos.*
8 *Hæretici an dicantur inuestigantes furta cum phiala, candelis accensis, & similibus, remissiuè.*
9 *Et an eius cognitio pertineat ad officium inquisitoris.*
10 *Hæreticorum pœnæ quæ sint, remissiuè.*
11 *Hæresis abiuratio quomodo sit facienda, remissiuè. num. 14.*
Hæretico incontinenti reuerso, parcitur. nu. eod.
Et quando dicatur incontinenti reuersus, remissiuè, num. eod.
12 *Hæresis pœna quando possint augeri, cumulari, minui, aut commutari, remissiuè.*
13 *Vniuersitas hæretica quomodo puniatur remissiuè.*
Hæreticorum receptatores, & fautores quibus pœnis afficiantur, remissiuè. nu. eod.
Sententia contra hæreticos qualiter ferenda, remiss. num. eod.
14 *Hæresis abiuratio, vel purgatio quomodo facienda.*
15 *Pœna ignis puniendus viuus concrematur.*
16 *Hæreticus vsquequo ad pœnitentiam admittitur, remissiuè.*
17 *Et quis censeatur relapsus, ac seculari brachio tradendus, remissiuè.*
Et de relapsorum pœnis, remiss. nu. eod.
Et quando relapsi morte feriantur, remissiuè, num. eod.
18 *Et qui sint impœnitentes, ac pertinaces, & qualiter puniendi, remissiuè.*
19 *Hæreticorum bona ante delictum acquisita prævia declaratoria Iudicis confiscantur.*
20 *Et immobilia fisco loci, vbi sunt, applicantur.*
21 *Hæreticorum bona quando eorum filijs reseruentur, remissiuè.*
22 *Hæreticorum Aduocatus, & procurator, se iustis tantum defensionibus vsuros, iurare debent.*
Hæreticorum defensiones, remissiuè. nu. eod.
23 *Hæresis quomodo probetur, remissiuè.*
24 *Et quid operentur præsumptiones, & suspitiones remissiuè.*
25 *Et quæ sint in eo crimine specialia, remissiuè.*
26 *Et quomodo, & cum quibus indicijs procedatur ad torturam, remissiuè.*
27 *Hæreticus intra quinquennium post mortem accusatur. Et qualiter sit procedendum, & sententiandum, remissiuè, num. eod.*
28 *Et an hæredes possint appellare, remiss.*
29 *Hæresis cognitio contra Papam & Principes, quando, & quomodo fieri possit, remissiuè.*
30 *Sortilegia an sapiant hæresim, remissiuè.*
31 *Et quæ sit pœna præbentis poculum amatorium ex quo præter propositum mors secuta est. remissiuè.*
Et quid seruetur hodie apud sanctum Officium, remissiuè, num. eod.
32 *Sortilegij pœna.*

a PRo *intelligentia terminorum.* Adde, † vt per Ri-
1 minal. iun. in cons. 395. vol. 4. vbi latissimè, quando
quis dicatur hæreticus formaliter, & propriè, & qui-
2 bus signis talis demonstretur, & † quando dicatur con-
uictus de hæresi, & an testes singulares probent hære-
sim, & quando semel tortus pro habenda veritate hæ-
resis repeti possit, nedum secundo loco, sed etiam ter-
tio, & quo gradu torturæ, & de protestatione fienda,
3 antequam reus torqueatur per Iudicem; de † abiura-
tione fienda, & quando relapsus censeatur, & de pœ-
nitentia abiurato imponenda, de relapso verè, vel fictè,
& quomodo procedendum sit reo abiurare recusante,
& quomodo agendum sit circa pertinaciter loquentes,
qui conuicti tenaciter defendunt errores, nec volunt
illos detestari, nec abiurare, nec ad Ecclesiam redire, vi-
de etiam omninò Decian. in tract. crim. lib. 5. c. 16. to-
4 mo 1. vbi accumulauit † centum quinquaginta, & vnū
casus, in quibus Christianus dicitur hæreticus, & in se-
quentibus capitulis habetur, in quibus casibus non di-
catur hæreticus, hæresis atrocitas, qui sint Iudices in
causis hæresis, quæ possint Inquisitores hæresis, & quæ
non possint, de officio ecclesiasticorum Iudicum in
causis hæresis, & eorum pœnis, de Iudicibus seculari-
bus, quæ leges sint seruandæ in causis hæresis, de pro-
cessibus contra hæreticos, quomodo sint formandi, per
5 inquisitionem quomodo † procedatur in hoc crimine,
quomodo per denunciationem, de exceptionibus, de
citatione, de carceratione, quòd proceditur summariè,
6 & de plano in hoc crimine, & † de manifesto, notorio,
& occulto hæretico, & deprehenso habetur in c. 53.
7 Item † adde, quòd tenens penès se libros prohibi-
tos iudicatur hæreticus de iure ex Concilio Tridenti-
no secundùm Carocc. in c. nunquid, par. 2. fol. 137. nu.
26. de reg. iur. in 6. Sed de hoc amplius est deliberandū,
secundum Bursat. in cons. 7. nu. 5. vide etiam in Appo-
still. ad Rom. in sing. 326. vbi hoc limitat tribus modis.
8 Item † adde, an hæretici dicantur quærentes scire fur-
tum

rum occultum cum phiala plena aqua, candelis accen-
sis, & pueris, aut puellis virginibus interpositis, quæ-
9 dam verba dicentibus, & † an eius cognitio pertineat
ad officium Inquisitoris, & de alijs ad Nigromantiam
pertinentibus, Rumin.iun.in cons.414 vol.4.

10 Adde † quam pœnam mereatur hæreticus, per Me-
noch.de arbitr.iud.cas.374.& per eundem in cas.372.
11 habetur, † quomodo facienda sit abiuratio hæresis, &
in casu seq. quòd hæretico incontinenti in viam reuer-
so parcitur; & quando dicatur reuersus incontinenti,
& latissimè per Decian. in tract.crimin.tomo 1.lib.5.
cap.40.de pœnis hæret. in cap.41. de pœnis hæretico-
rum spiritualibus, quæ animam tangunt, de pœnis cor-
poralibus, & de pœnis infamiæ, & amissionis dignita-
12 tum, & in cap.49. habetur, † quando pœnæ in hoc
crimine possint augeri, vel minui, vel cumulari, vel
13 commutari, & in cap.50. habetur, quomodo † vniuer-
sitas hæretica puniatur, & in cap.51. habetur de fauto-
ribus, & receptoribus hæreticorum, & quibus pœnis
puniantur; & in cap.38. habetur de sententia, qualiter
contra hæreticos sit ferenda.

u *Et nota quòd*. Adde † videndum Decian. in tract.
14 criminal.tomo 1.lib 5. cap.47. vbi latissimè de abiura-
tione, & quomodo sit facienda, & in cap. seq. habetur
de purgatione.

15 Item † adde, quòd quotiescunque quis pœna ignis
punitur, tunc viuus concremari debet, l.vniuersis, C.
vbi Fiscal.caus. Corser. in sing.51. in verb.pena, incip.
aliqui diuidentes.

y *Sed vsque ad quod tempus*. Adde † videndum om-
16 nino Decian.in tracta.crimi.tomo 1.lib.5.cap.54.nu.
3. vbi latissimè hanc quæstionem tractauit, & totam
materiam de pœnitentibus hæreticis.

z *Relapsi*. Adde, † quis censeatur relapsus, ita vt se-
17 culari brachio sit dimittendus, latè per Rum.iun.in con
sil.686.vol.6.& per Decian.in tract.crim. tom.1, c.56.
vbi etiam de relapsorum pœnis, & quando relapsi mor-
te puniri debeant.

ff *Vt tamen scias*. Adde, † qui sint impœnitentes,
18 & pertinaces, & qualiter puniantur latè habetur per
Decian.in tract.crim.tomo 1.lib.5. cap.55.

gg *Item bona condemnatorum*. Adde † videndum De-
19 cian.in tract.crim.tomo 1.lib.5.cap.44. vbi latissime de
pœnis hæreticorum, bona respicientibus.

Item adde, quòd bona acquisita per hæreticum à die
commissi delicti citra vsque ad sententiam, non veniūt
in confiscatione bonorum, sed ea tantum, quæ tempo-
re delicti possideret, vt est communis opinio, Burlat.
consil.14.num.18.43.nu.4.& ibi nu.1.dicit, quòd bo-
na hæretici non dicuntur Fisco incorporata, nec appre-
hendi possunt, nisi præuia declaratoria sententia, & at-
testatur de communi, & idem tenuit Lapus in allegat.
127. Anastasius Canonicus, num.8.

20 Item † adde, quòd bona immobilia hæretici Fisco,
vbi sita sunt, applicantur communis est opin. Burlat.
d.consil.43.num.14.

mm *Et scias, quòd licèt bona damnatorum*. Adde † vi-
21 dendum Decian.in tract.crim. tomo 1.lib.5.c.45. vbi
latissimè habetur, quando bona hæreticorum reseruan-
tur filijs, & quando non.

qq *Vlteriùs pro hæreticis*. Adde, † quòd Aduocatus,
22 & Procurator iurare debent, se iustis duntaxat defen-
sionibus vsuros, Decian.in tract. crim. tomo 1.lib.5.c.
37. vbi latissimè habetur de defensionibus reorum in
huiusmodi crimine hæresis.

xx *Habet etiam hoc crimen*. Adde, † quòd ad proban-
23 dum huiusmodi crimen, sufficiunt testes singulares, vt
plenissimè per Rumin.iun.in consil.85. per totum, to-
mo secundo, inter cons.crimin.diuersor. vbi attestatur
de magis communi, & quomodo probetur, quem esse
hæreticum, & an per testes singulares, latissimè per
Mascard.de probat.conclus.855.& 856.cum sequen.&
24 quid, † & quantum operantur præsumptiones, & su-
spiciones in huiusmodi crimine hæresis, vide Menoc.
25 in tract. de præsumpt. lib. 1. præsumpt.100. & † quæ
sint specialia in hoc crimine. & quomodo probari pos-
sit; vide etiam Decian.in tract.crim.tomo 1.libr.5.cap.
26 20.& cap.35.& in cap.36.habetur quomodo † in hoc
crimine sit procedendum ad torturam, & quæ indicia
requirantur.

zz *Item de crimine hæresis*. Adde, † quòd accusatio
27 debet fieri infra quinquennium à die mortis, ad hoc,
vt memoria damnari possit, l.2. C.de aposta.& ibi Bart.
& Roman.in sing.436. incip.de crimine læs.maiest. sed
Marian. Socin. in c.veniens, num.149.de accusat.di-
cit, quòd hoc dictum non est verum, nec tutum, quia
contra text.in cap.2.§.fin.de præscript.lib.6. vbi requi-
runtur 40. anni, nisi fortè diceretur illud procedere,
quantum ad publicationem bonorum, sed quoad dam-
nationem memoriæ, quòd procederet dictum Bartol.
licèt Bart. videatur loqui in publicatione bonorum: &
ideò Socin. ibi nihil decidit. Et qualiter sit proceden-
dum, vt memoria defuncti damnetur, vide Paris.consil.
2. num.209. volum.4. Gomes. var. resol.tom.3. titu.de
crim.læs.maiest.num.12. Zanch. de hæret.cap.41. nu.
3. cum sequen. Guindi. de hæret. quæst.22. num.9. Al-
ba. consil.90. in fine, & forma sententiæ habetur per
Zanch.in d.cap 41.nu.3. & quando defunctorum me-
28 moria in hoc crimine damnari possit, & an hæredes
possint appellare, latè per Decian. in tracta. crim.tom.
1.lib.5.cap.57.& 58.

C *Item licet Papa*. Adde, quando, & quomodo con-
29 tra Papam, & Princeps sit de hæresi procedendum,
latè per Decian.in tract. crimin. tomo primo, libro 5.
cap.52.

E *Successiuè quæro*. Adde omnino videndum Farinac.
30 nouiter impressum, var. quæst. in quæst.20. à num.
73. vsque ad 112. vbi latissimè de hac materia sorti-
legij.

H *Vel huiusmodi*. Adde videndum Menoch. de ar-
31 bitr.iud.cas.358. vbi de eo, qui dedit poculum ama-
torium, ex quo præter propositum mors secuta est,
qualiter puniatur, & quid hodie apud sanctum offi-
cium, vide Locat.in suo iudiciali Inquisit.fol.321. cap.
pocula amatoria.

L *Pœna autem de iure communi, &c.* Adde quòd pœ-
32 na sortilegiorum, & diuinatorum tàm de iure ciuili,
quàm canonico est, quòd fustigentur, nisi sint hæreti-
ci, & hoc in vili persona; in Notabili autem pœna est
perpetui carceris text. est singularis in cap. quod contra
sortilegos, aliàs contra idolorum.26.q.5. quem ad hoc
pro singulari refert, & sequitur Roman.in sing.660.in-
cipien. Tu scis quòd isti diuinatores, vide etiam in hac
materia sortilegiorum, Menoch. de arbitr. iudic. in
casu 388.

§. HOMICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Quotuplex sit homicidium.*
2 *Et quod dicatur homicidium casuale. versic. Casu autem.*
3 *Et quod homicidium culposum. versic. Culpa dicitur. Et qua pœna puniatur homicidium culpa commissum.*
4 *Et quid si aliquis citra animum occidendi alium percusserit. vers. Dicitur etiam.*
5 *Et quid si putans interficere vnum, occiderit alium, vers. Dicunt etiam.*

6 Et quod dicatur homicidium dolosum. vers. Dolosum.
7 Et quod dicatur homicidium commissum animo deliberato. vers. Deliberatum.
8 Et quod dicatur homicidium commissum ex proposito. vers. Ex proposito.
9 Et quod dicatur homicidium commissum ex insidijs. vers. Ex insidijs.
10 Et quod dicatur homicidium commissum proditorie. vers. Proditorie.
11 Et quod dicatur homicidium commissum per assassinium. vers. Per assassinium.
12 Quibus modis homicidium committatur. versic. Pluribus autem.
13 Et quid in eo, qui venenum alteri dedit. vers. Punitur.
14 Et quid si mors secuta non fuerit, an sit puniendus pœnam mortis. vers. Punctus est.
15 Et quid in iudice, qui innocentem condemnauit. vers. Item iudex.
16 Et quid si aliquem indebite torsit. vers. Item si aliquem.
17 Et quid in medico, qui mortis causam infirmo præbuerit. vers. Item medicus.
18 Quæ sit pœna homicidij de iure ciuili. vers. Sed quæro.
19 Et an valeat statutum imponens pro homicidio pœnam pecuniariam. versi. Sed nunquid.
20 Et quæ sit pœna homicidij de iure canonico. ver. De iure autem.
21 Et an clericus homicida priuetur ipso iure beneficio, an autem requiratur sententia. vers. Est tamen.
22 Et an homicida priuetur successione eius, quem interficit. vers. Priuatur etiam.
23 Et an teneatur ad interesse animæ occisi, & expensas factas in medicinis, & ad æstimationem operarum. vers. Tenetur etiam.
24 Homicida, qui alium interfecit ad sui defensionem, excusatur. vers. Excusatur autem.
25 Et quid si pro defensione bonorum suorum. vers. Hæc autem conclusio.
26 Et quid si pro defensione proprij honoris. vers. Idemque & multò.
27 Et quid si pro defensione coniunctorum suorum. vers. Item locum.
28 Et quid si pro defensione alicuius extranei. vers. Imò.
29 Et quid si volens offendere, sit clericus. vers. Præterea etiam.
30 Et quid si sit Papa, vel Imperator. vers. Adde quòd.
31 Et an liceat occidere alium non insultantem, si aliter me ab insultante defendere non poterã. ver. Sed pone.
32 Et quid si fugiendo poterã me saluere. ver. Atq; adeo.
33 Et quomodo probetur factum fuisse ad necessariam defensionem. & nu. 81. vers. Sed quomodo.
34 Et quid si excessũ fuerit in defensione. ver. Scias tamen.
35 Et an si quis neget se occidisse, possit postea fateri, & probare, quòd ad sui defensionẽ id fecerit. ver. Sed hic.
36 Et quid si occidi aliquem, qui me in insidijs expectabat, vt me offenderet. vers. Potest etiam.
37 Quando plures interuenerunt homicidio, & ignoratur quis fuerit interfector, an sint omnes puniendi. vers. Alia etiam est.
38 Et quid si vnicum tantum vulnus sit illatum. versic. Aut enim.
39 Et quid si appareat quis fuerit auctor rixæ. vers. Bene verum est.
40 Et quomodo sit formanda inquisitio, quando non apparet quis fuerit homicida. vers. Sed hic.
41 Et quid si sint illata plura vulnera, sed nescitur ex quo vulnere decesserit. vers. Aut verò.
42 Quid si reus probet, vulneratũ non ex vulnere decessisse, an sit à pœna homicidij excusandus. ver. Quãdoque.
43 Et an in hoc standum sit iudicio medicorum. versic. Scias tamen.
44 Et quid, si vulneratus intra breue spatium decesserit, an præsumatur mortuus ex vulnere. vers. Cæterum si vulneratus.
45 Et quid, si reus velit probare contrarium eius, quod medici dixerunt. vers. Sed pone.
46 Et quid si post illatum vulnus lethale alius superueniens qui vulneratum exanimauit, nunquid primus vulnerans excusetur. vers. Sed quid.
47 Fur an possit licite occidi. vers. vltima est.
48 Adulter an possit impune à patre occidi. versic. Dixi.
49 Et an à marito. vers. Sed quid.
50 Et quid in foro conscientiæ. vers. Sed hæc.
51 Et an pater vel maritus id possint alteri mandare. vers. Dubium est.
52 Banniti an possint impune offendi. versic. Plerumque.
53 Et an valeat statutum disponens, quòd possint impunè offendi. vers. Valet enim.
54 Et an stante tali statuto possint offendi etiam in foro conscientiæ. vers. Sed nunquid.
55 Et an etiam occidi. vers. Est tamen.
56 Et an mulier bannita adulterari. vers. Sed an stante.
57 Et an bannitus censeatur hostis ciuitatis, à qua est bannitus. vers. Stante hoc.
58 Et an æquiparetur deportato. vers. Item secundum.
59 Et an stante hoc statuto possit filius occidere patrem bannitum. vers. Sed hic quæro.
60 Et an eum quem prius promiserat non offendere. vers. Quæro aliquis.
61 Et an liceat bannitum proditorie interficere. vers. Sed an licebit.
62 Et quid si bannitus habuerit gratiam à principe, nondum tamen fuerit de albo cancellatus. ver. Itẽ quæro.
63 Et quid si bannum sit nullum. vers. Maior est.
64 Et an pendente appellatione à sententia banni possit bannitus impune occidi. vers. Successiue quæro.
65 Et an bannitus captus per familiam officialis, possit licite offendi. vers. Quæro etiam.
66 Et an liceat occidere bannitum, extra territorium, à quo est bannitus. vers. Vlterius quæro.
67 Et an occidens eum, quem ignorabat esse bannitum, gaudeat beneficio statuti. vers. Fuit etiam.
68 Si statutum permittat occidi bannitum in lib. centum an liceat occidere eum, qui est bannitus in pluribus minoribus summis, quæ cumulatæ excedunt centum libras. vers. Sed quæritur.
69 Exceptio proueniens ex hoc statuto, an sit peremptoria. vers. Sciendum est.
70 Et an possit opponi per procuratorem. ver. Item scias.
71 Bannitus, stante hoc statuto, an possit se defendere. vers. In hoc etiam.
72 Stante hoc statuto, si bannitus offendatur, an possit iudex ex officio inquirere. vers. Alia quoque est.
73 Casus, in quibus quis potest alium licite interficere. ver. Sunt etiam alij.
74 An in crimine homicidij puniatur affectus, etiam non secuto effectu. vers. Vltimo quæro.
75 Dolosus sicarius qua pœna puniatur.
76 Occidens asinum intendendo occidere hominem an puniatur de homicidio.
77 Animus deliberatus in delinquẽte quãdo præsumatur.
78 Portans litteras ad aliquem occidendum quando teneatur de occiso.
79 Medicus negligẽs in curãdo infirmo peccat mortaliter.
80 Occidens aliquem nec ipsi nec eius hæredi succedit.
82 Ad probandam defensionem sufficit semiplena probatio.
83 Defensionis modũ excedens punitur tantũ de excessu.
84 Fur de iure Canonico occidi non potest.
85 Homicidium non est sine immunditia.
86 In assassinio punitur affectus sicut effectus.

a 1 HOmicidij materia a malo nostro fato frequens
est. quotidie enim videmus, etiam ex leuissi-
mis causis, homines trucidari, quapropter in hoc de-
flenda est hominum conditio, quòd cum cætera eius-
dem generis animantia inter se non sæuiant, soli homi-
nes sibi inter se insidiantur, & crudeliter mortem in-
ferunt. Pro intelligentia autem terminorum præmit-
b tendum est, quòd homicidij b duæ sunt species, scili-
cet homicidium Simplex, & homicidiũ deliberatum.
& ad has duas species reduci possunt omnes aliæ spe-
cies homicidij. Simplex homicidium est illud, quod
committitur sine qualitate animi deliberati. Deliberatũ
vero est, quod cõmittitur ex proposito cũ illa qualitate.
Homicidium autem simplex altero ex quatuor modis
committi potest, scilicet, Necessitate, Casu, Culpa, Do-
lo. Necessitate cum quis ad sui necessariam defensio-
nem alium interficit, & de hoc late diximus infra ver.
excusatur autem, & alijs seq.

c c Casu autem dicitur committi homicidium, cùm
2 quis alium occidit sine culpa, aliud facere cogitans: &
d potest poni d exemplum in eo, qui cùm luderet ad
e e iaciendum palum loco solito, hominem interfecit, vt
in casu in quo consuluit Socin.consi.16.lib.1.

f f Culpa dicitur homicidium committi quando quis
3 non dolose, neque animo occidendi, sed inaduerten-
ter alium interficit: & hoc homicidium licet sine dolo
commissum, potest nihilominus puniri criminaliter,
non quidem pœna ordinaria, & sic pœna mortis, sed
g debet puniri pœna pecuniaria, g vel exilio, pro modo
culpæ: & ita seruari attestatur Bos. in tit. de defen.reo-
rum, num.68. & dixi infra hoc eo. lib.5.fi.q.84.circa
prin.& quandoque etiam pœna triremium, ad tempus,
vt seruatum fuit in quodam Laurentio Moreno, qui
propter homicidium culposum, fuit ad triremes per
triennium condemnatus, 9.Iun.1557.P.N. Semper
autem mitius punitur homicidium cõmissum sine do-
lo, & sine animo occidendi, quàm illud quod cõmit-
h titur dolo. h Et est communis sententia Scribẽtium, vt
dicit Carpol.cons.crim.37.col.1.& in hoc nemo discre-
pat, vt dicit Maranta in suo Specu.fol.26.post num.59.
Quinimo stante statuto, ꝙ homicida decapitetur, de-
bet intelligi quando homicidium est dolo commissum,
non quando culpa, vt dixi in d.q.82. Hæc tamen con
clusio, vt scilicet homicidium culposum possit crimi-
naliter puniri, intelligenda est vt procedat quando fuit
lata culpa commissum: talis enim lata culpa valde pro
xima est dolo, vt communiter dici consueuit: sed si non
i fuerit lata culpa, i sed leuis aut leuissima, tunc non de-
bet criminaliter puniri. Et hæc est commu.opi.vt atte-
statur Bos. in tit. quomodo procedatur per actionem,
nu.38. nam talis culpa potius æquiparatur casui, & sic
dicitur potius homicidium casuale, quàm culposum.
Huius autem homicidij ex culpa cõmissi possunt poni
exempla: puta, si quis versus turbam hominũ proiiciat
lapidem, ex quo hominem interfecerit: certe non ad-
fuit dolus in illo homine interficiendo, sed tãtum culpa
in proiiciendo lapidem: & ideo non erit puniendus
pœna ordinaria, sed tantum extraordinaria. Et hæc
est communis opi. vt attestatur Menchiaca con trouers.
Illustr.c.10.nu.22. Item potest poni exemplum in illo
architecto, qui ascenderat machinam, & eam non
ligauerat sufficienter, & machina tota cecidit super
caput existentis sub ea, & occidit eum, vt refert Ang.
in l.Cornelia.ff.de sicar.dicens, quòd fuit punitus pœ-
K na arbitraria. K Item in eo, qui culpa sua, causam dat
l homicidio, puta l in portitore, qui noluit in portũ re-
cipere currus onustos, vt eos transfretaret, & dum ip-
sorum curruum vectores per aquas transirent, vnus
eorum submersus fuit, pro quo tamen portitore consu-
luit Crauetta cons.80.

m m Dicitur etiam culposum homicidium quando quis
4 citra animum occidendi n alium percussit, ex qua ta-
n men percussione ille mortuus est, cuius rei vt plurimũ
solet sumi coniectura ex genere armorũ, vel instrumen
o ti, cum quo illata fuit percussio: o puta, si cum baculo,
prout contigit in illa muliere, quæ percussit baculo su-
per capite ancillam quã credebat esse ex viro suo præ-
gnantem, ex qua percussione ista decessit, & illa fuit per
cons.Neap.deportata per septenniũ in insulam, vt re-
fert Grammat.voto 23. Idem si cũ manaria, vt in casu,
in quo consuluit Bal.cons.136.lib.2. Vel cum ligone,
p vt in casu Io.de Amic.cons.23. p Vel pugno etiam ar-
q mato, vt in casu Are.cons.146. Vel calce, q vt in casu
Signo.cons.63. Item si quis habet ensem, & percutiat
cum pomo ensis, non autem cũ ipso ense punctim, nec
cæsim; Vel si habeat roncam, & percutiat cum hasta,
q non dicitur habuisse q animum occidendi. & ita dicunt
Doctores, teste Marsil.cons.67.n.18. Idem etiã, & mul
to magis dicendum est, si quis non animo percutiendi
aliũ percutiat, ex qua percussione mors deinde sequa-
tur, prout in eo, qui volẽs se defendere à cane, proiecit
lapidem aduersus canem, & hominem transeuntem
occidit, de quo per Signorol. cons.27. dicentem ita
fuisse iudicatum.

5 Dicunt etiam aliqui, quòd si aliquis volens occide-
r re Titium, r occidit Sempronium, non tenetur pœna
ordinaria homicidij, sed tantũ extraordinaria, ex quo
respectu Sempronij non fuit animus occidendi. Et sic
videtur hoc homicidiũ potius culpa, quàm dolo com-
s missum. Et hanc opi.dicit tenere Doctores s plures
numero Placa lib.1.delictorum, c.27.nu.1.quam etiam
cõmunem appellat Alba cons.30.nu.1.2. & Menchia-
ca controuers. Illust.c.96.post nu.32. & secundum il-
lam consuluit Gramma. cons.5. & fuit etiam in facti
contingentia iudicatũ per cons.Neap.teste eod. Gram-
mat. super const.Regni, fol.14.num.21. vbi dicit quòd
decisio Bartol.qui contrarium determinauit, in l.respi-
ciendum.§.delinquunt, in fi. ff.de pœn. ponit iudices
maleficiorum in magno discrimine, dum volunt illam
seruare. Vide quæ dixi infra hoc eo.lib.5.fi.q.77.vers.
t sed quid si aliquis. t Sed certe ego, si casus contingeret,
u illi facerem caput amputari. u Bene verum est ꝙ respe-
ctu istius homicidij cessat qualitas animi deliberati;
& ideo non esset reiiciendus, qui pro eo gratiam re-
portaret, habita legitima partis remissione. Et ita in
simili casu decisum fuit per Senatum, quod licet factus
fuerit insultus contra aliquem animo deliberato illum
occidendi, si tamen aliquis alius superueniat ad rixam,
& occidatur iste, dicitur occisus in rixa, & non animo
deliberato, & homicida est admittendus ad benefi-
cium decreti gratiæ. 2. Augusti. 1559. P.N.

x x Dolosum autem homicidium dicitur, quando quis
6 animo aliquem occidẽdi illum interficit, dicitur tamen
simplex homicidium, quando hæc deliberatio illum
occidendi, non ex interuallo præcessit, sed in rixa,
vel calore iracundiæ superuenit, vt dixi infra versicu.
ex proposito.

y y Deliberatum autẽ homicidium quatuor etiam mo-
7 dis committi potest, s. ex proposito absque alia qualita-
te, secundo ex insidiis, tertio proditorie, quarto per
assassinium.

8 Ex proposito dicitur committi homicidium, quan-
do quis aggreditur alium præuia animi deliberatione
z ex interuallo præcedente, & z illum interficit. Et dixi
aa aa ex interuallo, quia si quis casu obuium habuerit ini-
micum suum, & ira commotus illum interfecerit, non
bb dicitur homicidium bb animo deliberato commisisse,
nisi appareat, ꝙ antea deliberasset illum interficere, &
cc ambulasset armatus cc animo illum occidendi: eo enim
casu, etiam ꝙ illum casu obuium habuerit, & occide-
rit,

rit, dicetur animo deliberato illum occidisse. Et ita plures vidi in senatu seruari. Et licet Pract. Cason. fol. 15. num. 8. dicat quod conclusiue, secundum omnes, non dicitur homicidium ex proposito commissum, nisi industria, & insidiæ interuenerint; iudicio tamen meo non est eius opi. tenenda. nam etiamsi quis absque insidijs, vel industria alium præuia animi deliberatione insultando interfecerit, dicitur homicidiũ ex proposito commissum, vt patet ad sensum, & omnes fatentur post Bart. in l. respiciendum. §. delinquũt in primis verbis. ff. de pœnis. Illud vero quod cõmissum est ex insidijs, ab hoc longe differt, vt dixi infra ver. ex insidijs. Et hæc omnia nota, quia hoc, quando scilicet dicatur homicidium commissum animo deliberato, vel non, valde
dd est scire in hoc Ducatu, in quo *dd* non solent principes concedere gratiam homicidiorum animo deliberato commissorum. Item committens homicidium animo deliberato, non est tutus immunitate Ecclesiæ, secundum opin. magis communem, quam ego tenui infra hoc eo. lib. §. fi. q. 30. punctus est.

ee *ee* Animus autem deliberatus occidendi, cùm ea, quę in animo consistunt, à solo Deo videri possint, non nisi per coniecturas colligi potest, quarum multæ recensentur per Scribentes practicas criminales, & per Mantuam cons. 152. lib. 1. & cons. 236. eo. vol. & cons. 294. nu. 5. & seq. eo. vol. & cõs. 314. nu. 7. & seq. eo. vol. & cons. 325. nu. 5. & seq. eo. vol. & cons. 173. lib. 2. puta si præcedant inimicitiæ, minæ, tractatus, & huiusmodi. Item dicit Pract. Cason. fol. 37. nu. 2. quod secundum iurisperitos præsumitur tractatus, quando committitur homicidium cũ multitudine personarum, nisi ex acciden-
ff ti, seu casu tales personæ superuenerint. *ff* Sed ego in hoc proposito puto esse diligenter aduertendum. nam aliud est præsumere animum occidendi, aliud præsu-
gg mere animum deliberatum. nam *gg* animus deliberatus ex nullis coniecturis argui potest, nisi ex ijs, ex quibus verisimiliter colligitur ex interuallo præmeditatio homicidij committendi. Et ideo verum quidem est, quod ex loco corporis, in quo facta est percussio vel illatũ vul-
hh nus, *hh* itẽ ex genere armorum, item ex multitudine vulnerum, & huiusmodi, præsumatur animus occiden-
ii di, sed nõ deliberatus. *ii* Et ideo etiã si quis post acceptã iniuriam, statim cõgreget multitudinem sociorum armatorũ, reuersus interficiat eum, qui sibi intulit iniuriam, illum multis vulnerib. confodiendo, certe ex quo durabat calor iracundiæ, non dicetur homicidium animo deliberato commisisse, sed in rixa. Et hoc pluries per Senatum decisum fuit. Sed quando sedato calore, & (vt vulgo apud nos dicitur) à sangue freddo, post acceptam iniuriam quis alium interficit, tunc recurritur ad coniecturas, quæ sunt præparatio armorũ, congregatio sociorum, & huiusmodi, ex quibus verisimiliter colligitur, quod antea ex interuallo cogitatum, & deliberatum fuit homicidium illud committere.

9 Ex insidijs dicitur homicidium committi, quando
KK aliquis *KK* expectat alium, positus in loco, qui ab illo præuideri verisimiliter nõ poterat, animo eum occidendi, illumq; ex improuiso venientem aggreditur, & interficit. Et hoc vtile est scire, quia interficiens alium ex insidijs, si confugiat ad ecclesiam, non gaudet eius immunitate, vt dixi in d. q. 30. ver. hoc autem.

Ll *ll* Proditorie vero dicitur committi homicidium,
10 quando aliquis nulla præcedente inimicitia alium interficit, puta, quia veniens tecũ tanquam socius itineris, nulla interueniente rixa te percutio, vel dum sederes mecum in mensa, vel fi, cum me tibi amicum esse fingerem, te a tergo percutio: nam his casib. dicor te prodotorie interfecisse. ita dicit Bart. in d. l. respiciendum. §. delinquunt, num. 1. ff. de pœn. cuius doctrinam omnes qui Bart. posteriores sunt, transcribunt, vt dicit Igne. in l. si certus. §. si vnus ex dominis, post nu. 14. ff. ad Sylla. Et hoc etiam vtile est scire. nam in homicida proditorio omnes conueniunt, quòd si confugiat ad ecclesiam, non gaudeat eius immunitate, vt dixi in d. quæst. 30. vers. scias tamen.

11 Per assassinium autẽ dicitur committi homicidium, quando fit pecunia interueniente, de quo latius dixi supra hoc eodem lib. §. assassinium.

mm Pluribus autem modis potest committi *mm* homi-
12 cidium. An quãdo enim quis proprijs manibus alium interficit, & de hoc principaliter tractamus in hoc. §.
nn *nn* Aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo casu tenetur de homicidio propter mandatum perinde ac si ipse interfecisset, vt dixi infra hoc eod. lib. §. fi. q. 80. Aliquando dat auxilium vel consilium alteri ad homicidium committẽdum, de quo dixi in d. §. q. 88. & q. 90. Nec minus punitur vt homicida, ille qui seipsum interficit, vel vult interficere, de quo dixi infra hoc eod. lib. §. fin. q. 68. versicu. seipsum occidere. Dans etiam aliquid mortiferũ alicui ad comedendum vel bibendum, dicitur homicida. l. 2. §. Præterea. ff. de
oo sica. Item dans *oo* poculum amatorium, ex quo illud accipiens moriatur. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de sica. Item falsum testimonium dicens ad offensam contra aliquẽ de quo dixi supra hoc eo. lib. §. Falsum, versi. Testis qui falsum. Sic etiam dicitur homicida ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicos, vt occideretur, vt est tex. in l. 3. §. item si quis auctor. ff. de sicar. Et ita in facti contingentia iussit Senatus vt homicidam vltimo supplicio affici prætorem Caluationi, qui quendam hominem inimicis suis trucidandum tradiderat, 23. Septemb. 1542. P. N.

pp *pp* Punitur etiã vt homicida, venenũ malum scien-
13 ter faciens, aut dans ad aliquem occidendum. l. prima. l. 3. in princi. ff. de sicar. vt in casu, de quo per Carpol. cons. vltimo, Gramma. cons. 26. 38. voto 3. 30. 31. 38. decis. 2. 33. 38. Alban. cons. 72. Et certe quando ex veneno sequitur mors, nõ videtur dubitandum, quin illud dans sit pœna capitis puniendus. Et hæc est communi consensu recepta sententia, vt attestatur Placa lib. delictor. c. 20. post num. 1. Et ita iudicauit Senatus in causa
qq *qq* cuiusdam medici, qui vxori venenũ dederat, & fuit
14 ei caput amputatum. † Punctus est, an si mors ex veneno secuta non fuerit, debeat nihilominus puniri pœna ordinaria, nõ obstante generali consuetudine, præsertim cũ hoc crimen videatur esse ex atrocissimis, iuxta ea quæ dixi inf. hoc eo. li. 9. §. fi. q. 92. versi. scias ta-
rr men. *rr* Sed certe magis communis opi. videtur esse, quod non puniatur pœna ordinaria, vt attestatur Pract. Carer. fol. 190. num. 19. vbi dicit, quod ita concludunt magis communiter DD. quem refert. Did. in repe. clem. si furiosus, fol. 281. nu. 11. de homici. idẽ dicit Gram. super const. regni, fol. 107. col. 4. nu. 5. & ita se pluries iudicasse refert Bertach. in verbo, Venenatio, nu. 6. quem refert Pract. Contra. fol. 338. nu. 11. Et refert Grammat. in loco præalleg. se ita bis vidisse iudicari in sacro Cons.
ff in duabus *ff* ancillis, quæ dominis sui venenũ porrexerant, quarũ altera fuit cõdẽnata ad fustigationem, altera vero vt inseruiret infirmis, & languentibus hospitalis. Et de illa cõdemnatione mentionem facit idem Gram. decis. 2. Vidi etiam ego in facti contingentia, quod quidam Thom. Francus pro veneno propinato, fuit transmissus ad triremes per decennium. 23. Martij 1560. A. C.

tt *tt* Item iudex qui innocentem ad mortem condemna-
15 uit, punitur pœna capitis, vt homicida, si id fecit pecunia corruptus, vel ira commotus, vt est tex. in l. Lex Iulia. §. fi. ff. ad l. Iul. repe. Idemque si dedit operam vt accusatus, vel inquisitus aliquid falso confiteretur, per quod innocens postea damnaretur ad mortem. tenetur enim leg. Cor. de sicar. vt est tex. in l. 1. in princ. & in

uu l. 3. §. qui falsa. ff. de sicar. *uu.* Item si aliquem posuit in-
16 debite ad torturam, vel adeo modum excessit in tor-
xx quendo, vt *xx* mortuus sit, punitur pœna capitis, vt
homicida, de quo dixi infra hoc eo, lib. §. fin, q. 64. vers.
antequam tamen, & vers. iudex autem.
yy. *yy* Item Medicus si malum medicamentum scienter
17 adhibeat, vt infirmus moriatur, tenetur vt homicida,
l. Cornel. de sicar. vt colligitur ex text. in l. necessario,
§. fin. ibi, Medicus infidus, ff. ad Syll. Et memini ego su-
perioribus annis, quòd fuit in nō modico crimine qui-
dam Mag. Laurentius de Luciferis chirurgus, qui fe-
cit vnam incisionem cuidam rustico, propter quam il-
le ex nimia profusione sanguinis statim decessit: Cum
tamen nulla subesset suspicio, quòd animo illum occi-
zz dendi id fecisset, fuit solummodo *zz* iussus exulare
arbitrio Senatus, 13. April. 1562. P. N. Reperio etiam,
quòd quædam Rosa, quæ medicamentum non malo
animo dederat, ex quo sequuta erat mors, non fuit pu-
nita, quia fuerat tolerata vt ita mederetur, sed fuit illi
solummodo interdicta in futurum ars medēdi. 30. Au-
A gust. 1558. P. N. *A* Tenetur etiam Medicus, qui
propter imperitiam, vel culpam, infirmo præbet cau-
sam moriendi, ad damna & interesse, prout in facti con
tingentia consuluit Cassan. consil 48. in quodam Me-
dico, qui cuidam testiculos inciderat.
B *B.* Sed quæro, quæ sit *Pœna* homicidij? Respond. de
18 iure communi *C* homicida punitur pœna legis Corn.
C de sicar. vt est tex. in l. 1. ff. ad leg. Cornel. de sicar. quæ
pęna est nobili deportatio, & bonorum omnium con-
fiscatio, vt est tex. in l. 3. §. legis Corneliæ, eod. tit. de si-
cariis. Sed hodie illa pęna legis Corneliæ non est in
vsu, vt dicit Angel. in d. §. legis Cornel. nu. 1. ff. ad leg.
Cornel. de sicar. quem refert Afflict. super prima parte
const. regni, rub. 13. nu. 2. Idem dicit Marsil. in d. §. le-
gis, num. 1. & 2. quem refert Placa lib. 1. delictorum,
cap. 10. post num. 2. Vide quæ dixi infra hoc eo. lib. 9.
fin. q 67. vers. deportatio. Pęna ergo homicidij hodie
est pęna mortis. Et hęc est communis opin. vt dicit Boss.
D in tit. de homic. nu. 109. Et hodie locum habet *D* hæc
pęna tam in nobili committente homicidium, quàm in
plebeio. Et hanc opin. recepit practica, vt dicit Bolen.
in repet. l. capitalium, §. famosos, num 64. ff. de pęnis.
19 Sed nunquid valet statutum, vel consuetudo, dispo-
nens, quòd pro homicidio imponatur pęna pecunia-
E ria? Resp. *E* Aliqui dicunt ꝙ sic. Et hanc opin. vide-
tur tenuisse Bar. in l. 1. post nu. 10. vers. vlterius quæro,
de pub. iud. quam etiam dicit tenere communiter Doct.
Pract. Caret. fol. 515. num. 12. Contrariam autem sen-
tentiam, quòd scilicet tale statutum non valeat, multi
tenuerunt. Et hanc dicit esse communem opin. Anan.
in cap. fin. num. 1. de delict. puer. Dec. in c. 2. post nu. 2.
de constit. quem refert Public. super consuetud. Aluer.
fol. 159. nu. 4. Didac. lib. 2. resolu. c. 9. nu. 2. Et hanc ego
semper secutus sum vti veriorem, & magis cōmunem.
Et reperio etiam quòd Igneus in l. lege Cornelia, §. ex
hoc edicto, num. 62. & seq. ff. ad Syll. refert quòd suis
temporib. ita fuit iudicatum per Senatum contra No-
uarienses, apud quos vigebat huiusmodi consuetudo,
vt pęna homicidij esset centum aureorum. Bene ve-
rum est, quòd Alber. in 2. parte statutorum, q. 122 dicit,
quòd totus mundus seruat contrarium. Et illum refert.
Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ex interuallo, post
nu. 7. Sed certe illud potuit forte seruari temporibus
Alberici: nostris autem temporibus semper vidi obser-
uari, quòd talia statuta non valeant, nec sint obseruan-
F da. *F* Et ita teneas, & serues in practica. Sed posito ꝙ
valeant, quæro, pone quod Perusij extet statutum dis-
ponens, quòd si forensis ibi occidatur, puniatur pęna
pecuniaria: nunquid si Perusinus alibi occidatur, erit
puniendus occisor solummodo pœna pecuniaria, vt
scilicet tale ius reddatur, &c. Respond. quòd non, sed
debet huiusmodi homicida, eo non obstante, puniri pę-
na mortis. Et hæc est communis opinio, vt dicit Sa-
pia in l. 1. in princ. col. 1. versic. Ex istis præcedentibus,
ff. quod quisque iuris.
G *G* De iure autem canonico laicus pro homicidio ex-
20 communicatur: clericus autem deponitur, prætereaq́;
H *H* priuatur beneficiis. Est tamen non leuis contro-
21 uersia inter Doctores, an clericus homicida sit priua-
tus ipso iure beneficio, an autem veniat priuandus
per sententiam. Et in hoc articulo Innoc. in cap. cum
nostris. de concess. præb. tenuit, quòd non est priuatus
ipso facto, titulo beneficij; nec perdit ipso iure bene-
ficium, sed venit priuandus per sententiam. Et dicit
Anan. in cap. inquisitionis, num. 3. de accus. quòd ita te-
nent communiter Doctores. Ita etiam communiter te-
neri attestatur Corset. in suis singul. in verbo. Senten-
tia, versic. Clericus. Hanc etiam dicit esse communem
opin. Felin. in d. c. inquisitionis, num. 2. quem refert Fol-
ler. in Pract. crim canon. fol. 276. nu. 37. Diaz in Pract.
crim. canon. c. 88. Gomes in c. 1. post nu. 7. de rescript.
in 6. Alciat. in cap. cum non. ab homine. post nu. 16. de
iudic. Ferrarius cautela 44. canonicis constitutionibus,
Didac. in repet. Clem. si furiosus, fol. 302. nu. 6. in fin. de
homicid. Placa lib. 1. delictorum, cap. 11. nu. 2. Et qui-
dem in simplici homicida, scilicet qui animo delibe-
rato homicidium non perpetrauit, hæc opin. Innoc. ab
omnibus recipitur, vt dicit Igneus in l. necessarios, §.
I non alias in lectura, nu. 13. ff. ad Syllan. *I* Sed in homi-
cida deliberato, siue qualificato aliqui contrarium te-
nuerunt. nihilominus dicit Igneus in loco præallegato,
quòd omnis pene Canonistarum, & Legistarum schola
in hanc sententiam declinat.
K *K* Priuatur etiam homicida successione eius, quem
22 interfecit, vbi ex testamento, vel ab intestato talis suc-
L cessio ad eum pertinet. *L* Et ita volunt Doctores, vt
attestatur Marl. consi. 93. nu. 8. Et hoc non vt ab ea ex-
cludatur, tanquam incapax; sed vt admittatur ad suc-
cedendum, & deinde fiscus illam auferat, tanquam
ab indigno: tex. est in l. cum ratio. §. fin. ff. de bon. dam.
Et quòd filius occidens patrem illi succedat, & fiscus
ab eo auferat hæreditatem, tanquam ab indigno, di-
cit esse communem opin. Butr. consi. 63. in primis ver-
M bis. *M* Sed pone, ꝙ filius interficiat patrem: nunquid
nepotes, & sic filij homicidæ, poterunt auo succedere?
Resp. Bal. in l. si quis incestu, num. 4. C. de incestis nupt.
loquēdo in terminis statuti, tenuit quòd sic, sed in con-
trarium est magis communis opin. vt attestatur Boer.
decis. 25. nu. 8. & 17. vbi etiam refert ita iudicatum fuis-
se per illam curiam, prout etiam prius iudicauerat Par-
lamentum Parisiense, teste Aufrer. in 4. parte de Arre-
stis; q. 30. & Ioan. Gal. q. 146. Idem etiam dicendum
N fuisse in casu, in quo *N* frater fratrem occiderat, vt sci-
licet fiscus præferretur in successione fratris occisi filius
fratris occidentis attestatur Alber. in 3. parte statuto-
rum, q. 58. si frater occidit: quem refert Barbat. consil. 8.
post nu. 4. lib. 3. & consil. 70. num. 45. lib. 4. Aliàs autem
sequendo opin. Bal. daretur improbis facilior occasio
O delinquendi. *O* Si vero non extent filij occisoris, res
nullam videtur habere difficultatem, quòd fiscus venit,
de iure communi, ad ipsam successionem. Et hanc dicit
esse communem opi. & sententiam Barb. qui in his ter-
minis ita consuluit in allegato cons. 8. lib. 3. in 1. dubio.
P *P* Sed quid si maritus interficiat vxorem, nunquid lu-
crum dotis applicabitur fisco, an autem hæredibus ip-
sius mariti, vel vxoris? Resp. Bar. in l. fin. in fi. ff. de iis,
quib. vt indig. loquendo generaliter distinguit, ꝙ aut
lucrum defertur ex pacto, seu conuentione: & in eo
succedunt hæredes vxoris, simul cum reliquo eius pa-
trimonio: Aut defertur ex dispositione statuti, & ap-
plicatur

plicatur fisco. Sed certe hæc distinctio Bart. communiter reprobatur per Doct. qui volunt, quòd indistinctè
Q *Q* transeat ad hæredes ipsius vxoris, vt attestatur Rui. qui in facti contingentia ita consuluit, cons. 11. in fi. lib. 5. quam sententiam vti communem sequi videtur Rol. in suo eleganti tracta. de lucro dotis, q. 61. Et secundum illam consuluit Dec. cons. 525. quæ mihi etiam magis placet, vt viri facilius à delinquendo abstineant.
R *R* Et hæc conclusio locum habet etiã, quando maritus vxorem occidit iure, vel consuetudine id permittente, puta, propter adulteriũ; nam neque eo casu lucratur dotem iuxta formam statuti, vel pacti, quicquid dixerit Bart. in l. si ab hostib. §. si vir, *nu.* 5. ff. solu. matr. contra quem tenent fere omnes, vt dicit Ias. in d. §. si vir, circa fin. & contra Bart. esse communem opinio. attestatur Gomes Arias super lege 80. Tauri nu. 1. Quod nota.
S *S* Tenetur etiam homicida ad interesse animæ occisi.
23 scilicet ad dandum, vt pro ea fiant orationes, ieiunia, eleemosynæ, & huiusmodi, secundum facultates ipsius homicidæ: prætereaque ad mercedes, & expensas factas in medicis medicinis, & alijs ad eius curationem
T pertinentibus: necnon & *T* ad æstimationem operarum, quas interfectus exercere potuisset, si vixisset eo tempore, quo naturaliter viuere poterat. Et has conclusiones vti communes refert Rolan. cons. 39. per totum, lib. 2. Et ita in facti contingentia consuluit Bertran. consil. 217. lib. 8. quòd de iure fiscus tenetur ex bonis confiscatis soluere filijs occisi, æstimationem operarũ, &c. Sed hoc in practica male obseruatur. nam fiscus rapit omnia bona delinquentis, virtute confiscationis, & nulla prædictorum ratio habetur. In hoc tamen proposito videndum est cons. Crauettæ 119.
V *V* Excusatur autem homicida pluribus ex causis. Et
24 in primis quidem, si probet quod homicidium ipsum
X commisit ad sui necessariam *X* defensionem. est enim indubitata iuris conclusio, quòd homicidium factum
Y *Y* ad sui defensionem, non est punibile, cum licitum sit vnicuique vim vi repellere, quod quidem est vulgatissimum, & commune, vt dicit Carald. consil. 53. in primis verbis, inter consilia criminalia diuersorum lib. 1. & est text. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure, vbi est locus ordinarius huius materiæ. Et hanc sententiam dicit esse frequentiori Doctorum calculo receptam Placa lib. 1. delictorum, c. 28 nu. 3. in fine. Et ita omnium gentium
Y more, & consuetudine receptum esse ait *Y* Cepolla cons. crim. 42. vers. & profecto. quæ quidem procedit
Z etiam *Z* in foro conscientiæ. Et est communis opin. vt dicit Nicol. in concl. Gl. c. 56. Et ait Didacus in reper. d. Clem. si furiosus, fol. 323. post num. 1. quod hæc est apud Theologos receptissima sententia.
AA *AA* Hęc autem conclusio, quòd pro sui defensione li-
25 ceat alium interficere, locum habet non solum pro defensione vitæ & corporis sui, sed etiam pro defensione
BB *BB* rerum suarum. & hęc est communis opi. Legistarum, vt dicit Pract. fol. 371. nu. 29. & seq. hanc etiã opi. dicit esse communem Claud. in d. l. vt vim, num. 43. & seq. Dec. in d. l. vt vim, nu. 31. Ias. in d. l. vt vim, num. 23. & seq. quem refert Diaz reg. 507. Didac. in loco præal. fol. 325. nu. 6. Placa in d. c. 28. nu. 52. Plot. in reper. l. si quando, nu. 109. Menchiaca controuers. Illustris. c. 18. nu. 5. nam (vt vulgo dici solet) bona & res vitæ æquiparatur, vt dicit glo. in l. aduocati. C. de aduo. diuers. iud. prout illam refert & dicit esse communi consensu approbatam Plac. in loco præallega. versic adnotanda vtique. Dicit tamen Felin. in c. 2. post nu. 4. de homic. quod omnes concludunt, quòd de iure canonico non licet furem interficere, pro reb. tantum seruandis. Sed vide quæ dixi inf. vers. Vltima est.
26 Idemque & multo magis dicendum est, quòd liceat
CC alicui alterum interficere pro defensione *CC* proprij

honoris. nam periculum famæ æquiparatur periculo vitæ, l. iusta. ff. de manu. vind. Et est commune dictum, teste Bolen. in rep. l. capitalium. §. famosos, post nu. 161. ff de pœn. Et ideo si immineat periculum alicuius iniuriæ personalis, poterit quis licite aggressorem interficere. ita dicit Bart. in l. 1. nu. 8. C. vnde vi. Et dicit Ang. in l. is qui aggressorem, nu. 2. in fin. C. de sicar. quòd hoc practicauit in ciuitate Venetiarum, & defendit quendam accusatum de homicidio. Et illum refert Mars. cons. 81. nu. 16. Vide quæ dixi infra vers. Atque adeo.
DD *DD* Item locum habet, non solum pro defensione
27 proprii corporis, sed etiam pro defensione eorum, qui
EE sunt *EE* sanguine coniuncti. & ita tenent communiter
FF Doct. *FF* vt dicit Gramma. cons. 68. nu. 4. Hanc etiam dicit esse communem opi. Pet. Calcsar. inter consil. criminalia diuers. cons. 89. nu. 10. lib. 2. Et in facti contingentia quidam Ant. Persicus, qui, vt auxiliaretur fratri suo, interfecerat alium cum eo rixantem, fuit absolutus
GG 24. Nouemb. 1548. P. N. *GG* Imò etiam pro defensio-
28 ne alterius extranei, secundum Bart. in d. l. vt vim, & in l. si quis in seruitute, nu. 3. ff. de fur. Et est cõmunis opi. vt dicit Dec. in ea. l. vt vim, post nu. 32. vers. subijcit Bartol. & dicit Alciat. cons. 475. quòd hæc conclusio est ab omnibus Doctoribus approbata.
29 Præterea etiam generaliter & indistinctè intelligen-
HH da est hæc conclusio, ita vt *HH* pro salutis propriæ
II defensione licitum mihi sit aliũ *II* interficere etiamsi il
KK le, qui me vult offendere, *KK* sit clericus: nã & ipse
LL potest à me impune occidi pro mea *LL* defensione: imò non solũ pro mea, sed etiam propinquorum meorum, imò etiã extraneorum. & ita tenent Cano. indistinctè, vt dicit Claud. in lect. d. l. vt vim. nu. 85. Hanc etiã dicit esse cõmunem opi. Abb. in c. si verò, il 1. nu. 11. de sen. excõ. quẽ refert Did lib. 1. resol. c. 10. post nu. 8. vers. quartum si eiusdem. Quinimmò et si sit
MM *MM* Papa, vel Imperator, adhuc potest licite occidi. Et dicit Placa in d. c. 28. post nu. 7. vers. 3. illud, quòd hoc est cõstitutissimum inter vtriusque classis literatos. Quod tamen puto intelligendum esse cum grano salis, s. si Papa, vel Imperator contra omne ius volebat eum offendere, neque iste poterat se vllo modo saluare ab imminente morte, neque etiam fugiendo. Et adhuc si casu contingeret in practica, nescio an posset obtineri hæc opin. In inferioribus autem cuiuscunque dignitatis existant, credo quòd posset sustineri. Et reperio quòd in facti contingentia Rim. consil.
NN 44. consuluit pro quodam *NN*, qui percusserat Pretorem, à quo prius fuerat ipse percussus. Et not. in hoc proposito, quòd ille, qui percutit clericum se defendendo, non incidit in excommunicationem, etiam si in defendendo modũ excedat, dummodo id ex proposito non faciat. ita dicit Glos. in c. significasti, il secondo, in verb. Tutelæ, de homic. quam dicit esse communiter approbatam Socin. inter consi. Curt. sen. consi. 20. post num. 41. versic. Confirmantur prædicta.
OO *OO* Adde, quòd non solum licet insultato occidere ip-
30 sum insultantem, sed et licet occidere alium non offen-
PP dentẽ, si ab illo insultante *PP* se aliter defendere non poterat, nisi istum interficeret, ita dicit gl. in l. si familia, in verbo Poterat, ff. si fami. fur. fecisse dicatur. Et est communis opi. vt ait Deci. in d. l. vt vim, post nu. 9. ver.
QQ & quod dictum. *QQ* Sed pone, Ego fui aggressus à
31 Titio: & Caius se interposuit, vt rixã diuideret: & ego ne interficerer, opposui Titio me insultanti istũ Caium mediatorem, qui ab eo fuit occisus: nunquid ego teneor de homicidio? Respon. Hæc quæstio fuit disputata per Angel. Aretin. in sua q. incip. Atholus, & concludit ibi Ang. quòd nõ teneor. Et eius opin. dicit esse commun. Corse. in suis sing. in verbo, Metus, prout illum refert Pract. Cater. fol. 422. nu. 174. relatus & ipse per Placã in d. c. 28. nu. 26. Menchiaca controuers. Illustr. cap. 19.

RR nu.29. *RR* Quod est notandum contra eos, qui de
facili se interponunt rixis, vt diuidant inter se rixantes, quorum multos vidi ego remanere vulneratos: &
quandoque etiam interfectos, ipsis principalibus rixæ
saluis permanentibus. Quinimo, quocunque modo
ego me defendendo percutio alium, non debeo puni-
SS ri; quia videor dare operam rei licitæ. *SS* Et ita fuit
absolutus per Senatum quidam Anton. Dauerius, qui
dum se ab alio insultante defenderet, percussit quendam saxo, qui mortuus est, iussus tamen fuit ipse Dauerius exulare per annum, 24. Octobris 1543. P.N.
TT *TT* Atque adeo vera est hæc conclusio, quod
32 etiam si insultatus posset se fugiendo saluare, potest
nihilominus ipsum insultantem impune interficere. Et
est communis opi. vt dicit Ias. in d.l. vt vim, num. 38.
Dec. in ea.l. vt vim, nu. 35. Pract. Car. fol. 403. nu. 131.
Rimin. cons. 44. nu. 12. Io. de Amicis consil. 77. num. 5.
TT Boss. in tit. de homicidio, nu. 86. Et quòd *TT* insultatus ab aliquo, non teneatur fugere, etiam quòd posset
sine periculo illud facere, dicit esse communem opin.
Alex. cons. 109. nu. 4. lib. 1. & consil. 119. num. 12. lib. 7.
Alex. de Neuo inter consilia crim. diuersorum cons. 77.
nu. 7. lib. 1. Felin. in c. suscepimus, de homicid. attestans
hanc esse communem opinio. siue insultatus sit persona, cui sit dedecori fugere, siue non, Tiraq. de nobilita. cap. 20. nu. 64. Bertran. consi. 290. num. 10. lib. 3. in 1.
parte, & consil. 128. num. 1. lib. 7. Didacus in repet. d.
Clem. si furiosus, fol. 323. post nu. 4. Menchiaca controuers. Illust. Cap. num. 20. Placa in d. cap. 28. nu. 10.
& seq. Et quòd aggressus ab æquali, non teneatur fugere, dicit esse communem opi. Petrus Calepharus inter cõsilia criminalia diuersorum cons. 103. nu. 11. lib. 1.
VV *VV* Sed quomodo probatur, quòd fecit ad sui ne-
33 cessariam defensionem? Resp. non quidem est necesse,
vt probetur in specie ista necessitas defensionis, sed satis est, q probet simpliciter, quòd fecit ad sui defensionem, ita sensit Bal. in l. solam, post nu. 11. C. de testib. &
ita communiter teneri attestatur Pract. Carer. in loco
præallegato, nu. 126. quẽ refert Placa in d. c. 28. nu. 20.
Hanc etiam dicit esse cõmunem opi. Dec. in d.l. vt vim,
nu. 17. à qua non puto esse in practica recedendum,
quamuis contrariam sententiam receptiorem esse affirmet Menchiaca in d. c. 18. nu. 6. Hinc infertur, quòd
ad probandum aliquem fuisse in periculo vitæ, sufficit
probare, quòd eius aduersarius veniebat armatus contra ipsum, ita tenet Glo. in l. 1. in verb. Moderatione,
C. vnde vi, quam dicit esse communiter approbatam,
Bertr. in d. cons. 128. nu. 3. Claud. in lectura d.l. vt vim,
post nu. 54. Grammat. cons. 56. nu. 9. Dicit etiã Ancha.
in Clem. 1. post nu. 5. de homicid. quòd communiter
Gl. ita tenetur, prout illum refert Rimital. cons. 13. nu.
50. & cons. 23. post nu. 12. Vers. Vnde succedit, & Bertran. cons. 84. nu. 5. lib. 2. in 1. parte, & cons. 35. num. 5.
lib. 4. & cons. 146. nu. 6. li. 6. Hanc etiam dicit esse com-
XX munem opin. Placa in d. c. 28. num. 16. *XX* Nõ enim
tenetur quis expectare, quòd prius ab alio percutiatur, vel offendatur: sed si ille sibi mortem minetur, potest ipse statim illum percutere: ita allegatur tenere Bal.
in l. 1. nu. 18. C. vnde vi. & ante eum ita tenuit glo. præallegata in ea. l. 1. quam sequuntur communiter Doctores, vt dicit Pet. de Barbobus inter consi. criminalia diuersorum, cons. 97. nu. 21. lib. 1. & Petrus Calephat. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 88. num. 21.
lib. 2. & cons. 89. num. 3. eo. vol. & cons. 90. num. 4. eo.
YY vol. & *YY* ita affirmant communiter omnes; vt dicit Io. de Amicis, cons. 116. nu. 5. & ita, in facti contingentia, absolutum fuisse quendam nobilem, qui aliũ
sibi minantem interfecerat; refert Afflict. super prima
parte constit. regni, rub. 9. num. 33. & rub. 13. num. 36.
licet (vt ipse ait) aliqui intelligerent illud dictum in l.
procedere, quando quis facto minatur, non autem
quando verbis tantum. Est enim iusta causa timoris,
ZZ quòd veniat animo percutiendi, etiamsi non *ZZ* expectetur percussio, vt dicit Gl. in c. si perfodiens, in verbo, Secularibus, de homic. quam seq. cõmu. Doct. vt
dicit Alexan. de Neuo inter cons. crim. diuers. cons. 77.
Aa nu. 4. *Aa* Et in eo qui præparabat offendere, dicit fuisse in facti contingentia iudicatum, q potuerat impune
offendi, Ias. in d.l. vt vim, post nu. 9. referens id attestari Bald. in l. ... ff. loca. in quadam lectura antiqua, quam
ego non habeo, & illum refert Pract. Car. fol. 301. nu.
91. Vide quæ dixi infra, vers. Potest etiam, & infra, hoc
eod. lib. 5. fin. q. 60. vers. Nunc quæro.
Bb *Bb* Scias tamen, quòd talis defensio, propter quam
34 quis, iuxta prædicta, excusatur ab homicidio, debet esse facta cum moderamine inculpatæ tutelæ, quod quidem moderamen circa tria cõsistit, scilicet modũ, tem-
Cc pus, *Cc* & causam; & ita dicunt omnes Doct. vt ait
Blanc. in pract. crim. fol. 146. nu. 2. vbi ea omnia declarat, & ante eum ita dixit Bolog. cons. 36. col. 6. vers. Verum si dicatur. aliàs autem si aggressus excedat mo-
Dd dum *Dd* in se defendẽdo, vtique erit puniendus. Bene
verũ est, q hoc casu non debet puniri pœna ordinaria
homicidij, sed solũ de excessu pœna extraordinaria, &
Ee mitiore *Ee* arbitrio iudicis. Et hoc non solum quando
excessisset modũ ex culpa, secundũ opin. aliquorũ, quã
Ff dicit esse cõmunẽ Soc. Iun. cons. 36. nu. 10. lib. 2. *Ff* sed
etiam si excessisset modũ ex dolo. Et ita cõmuniter cõcluditur, vt dicit Prac. Care. fol. 409. num. 152. & seq.
quem refert Placa in d. cap. 28. num. 14. Bertrand. cons.
274. num. 2. lib. 2. in 1. parte, Didac. in repe. d. cle. si fu-
Gg riosus. 323. post nu. 3. *Gg* Hinc est, quòd si aliquis insultet me cũ baculo, non licet mihi illũ percutere cum
gladio, si aliter me defendere poteram. Et ita tenent
communiter Doct. dicit Gramma. consil. 63. nu. 2. & 3.
Hh *Hh* Sic etiã, si post se datam rixam, vulneratus ex interuallo insultum faciet in vulnerantem, nõ videtur id
fecisse causa defensionis, sed vindictæ. Et hæc est communis Theorica Docto. vt attestatur Cap. cons. crim.
43. circa prin. Sed in omnem casum occidens aggressorem se defendendo, nunquam tenetur de occiso. Et
ita tenent communiter Docto. vt dicit Gram. in d. cons.
Ii 56. nu. 7. *Ii* Sed debet minus, quam capitali pœna puniri. & hanc esse receptissimam ab omnibus sententiam, attestatur Soc. Iun. cons. 117. nu. 17. lib. 3. Faciunt
quæ dixi in d. vers. Nunc quæro.
KK *KK* Sed hic occurrit alia quæstio: Pone q reus in
35 suo examine *Ll* negauerit se Titiũ occidisse; deinde
Ll habita copia processus, cùm videret se esse de ipso homicidio conuictum, vult probare quòd illum interfecit
ad sui defensionẽ, nunquid erit admittendus? Resp. q
sic: ita tenet Bart. in l. nemo ex ijs. ff. de reg. iur. Et est
communis opi. vt attestatur Dec. in c. pastoralis, nu. 15.
in fi. de excep. Boer. decis. 164. nu. 12. Cagno. in d.l. nemo ex ijs, num. 4. Boss. in tit. de defens. reorum, num. 4.
nam reus non prohibetur proponere diuersas, & etiam
contrarias exceptiones, vt dixi infra, lib. 5. tox.
36 Potest etiam homicida se excusare, si probet illum,
qui ab ipso interfectus est, fuisse in insidijs positum, &
ipsum expectasse, vt interficeret; nam licitum est tales
insidiatores præuenire, & eos interficere, ita colligitur
ex Glo. præallegata in d.l. 1. in verbo, Moderatione. C.
vnde vi. Et hanc sententiam approbant communi consensu Doctores, vt dicit Placa lib. 1. delictorum, c. 21.
nu. 12. Quod tamen intellige vt procedat, dummodo
ex huiusmodo insidijs tale periculum, & adeo præsens
immineret, vt non satis tuto vitari posset, nisi insidiator occideretur: sed si aut ipse insidiator comprehendi,
aut vitari potuisset, crederem non esse homicidam ab
aliqua pœna extraordinaria excusandum. Vide quæ
dixi

dixi supra versiculo, Sed quomodo.

Mm *Mm* Alia etiam est defensio, quæ ad euitandam pe-
Nn nam homicidij proponi potest, oriturque *Nn* ex in-
37 certitudine eius, qui homicidium perpetrauit, quando
Oo ipsi homicidio *Oo* plures interuenerunt, quo casu
propter talem incertitudinem videtur omnes esse ab-
Pp soluendos. Quæro igitur, quando aliquis est *Pp* à
pluribus interfectus, & ignoratur quis eorum illum
interfecerit, nunquid omnes propter incertitudinem
sint excusandi, an autē omnes sint puniendi. Resp. Ali
qui simpliciter dicunt, quòd quando vnicū est tantum
vulnus lethale, & ignoratur quis illud intulerit, omnes
absoluuntur à pęna ordinaria legis Corneliæ, & con-
demnantur pœna pecuniaria. Et dicit Natta consi. 240.
nu. 9. quod in hoc concordant Legistæ, & Can. Hanc
etiam dicit esse communem opi. Boss. in tit. de homic.
nu. 26. Et dicit Rumin. cons. 23. circa fi. q; Bart. in l. si in
rixa, post num. 10. ff. ad l. Cor. de sicar. qui tenuit, quod
omnes puniantur pęna homicidij, communiter dam-
Qq natur. *Qq* Idemque si plura sint vulnera lethalia, &
ignoratur, ex quo vulnere mortuus sit; pariter enim
(secundum eos) sunt omnes absoluendi à pœna mor-
tis, & condemnandi pęna pecuniaria arbitrio iudicis,
vt allegatur tenere glo. in l. item Mela. §. sed si plures, in
verbo, Percusserint, ff. ad l. Aquil. & ita communi cal-
culo receptum esse attestatur Rolan. cons. 63. num. 10.
lib. 2. Hanc etiam dicit esse communem opin. Ang. de
malef. in verbo, Et Andreas, nu. 21. Alciat. de præsum-
ptin tertia regula. præsumpt. 44. num. 4. Hæc est ardua
quæstio, in qua, vt dicit Placa lib. 1. delictor. cap. 12.
Rr pauci nauigauerunt sine periculo. *Rr* Tu igitur pro
veriori resolutione, fac tres casus. Primus est, quando
homicidium est deliberatum, & ex proposito; & tunc
absolute facienda est conclusio, q; omnes qui in ipso
homicidio interuenerunt, tenētur pœna ordinaria ho-
micidij, siue defunctus ex vnico tantum vulnere, siue
ex pluribus decesserit, & siue vnum tantum vulnus es-
set lethale, cætera vero non lethalia; & siue appareat
quod omnes vulnerauerint, siue appareat non omnes
vulnerasse; siue sit dubium quinam vulnerauerint, vel
ne. Et hanc esse frequentiori Doctorum calculo rece-
ptam sententiam, dicit Placa in d. c. 12 num. 1. & ante
eum dixit hanc esse communem Didac. in repet. cle. si
furiosus, fol. 292. nu. 3. de homi. Et licet Placa in loco
præalleg. subdat quod hæc conclusio debet intelligi,
quo ad torquendum, non autem quo ad condemnan-
dum: ego teneo q; omnes sint condemnandi, non au-
tem torquendi: non enim potest negari quin etiam illi,
qui non occiderunt, præstiterint auxilium occidentib.
ex quo resultat alia iuris indubitata conclusio, quod
præstans auxilium ei, qui committit homicidium ani-
mo deliberato, debet puniri pęna mortis, vt dixi infra
hoc eo. lib. §. fi. q. 60. circa prin. puto tamen in hoc casu
aduertendum esse, vt omnino appareat certe, vel præ-
sumptiue, q; omnes fuerint conscij ipsius homicidij
committendi. potest enim esse, quòd idem homicidium
respectu vnius dicatur commissum animo deliberato,
Ss & respectu alterius dicatur *Ss* commissum ex impro-
uiso, puta, si quis sciens inimicum suum alicubi esse,
& deliberans eo accedere ad illum interficiendum,
conuocet amicos suos prætextu, quod vellet ire deam-
bulatum per ciuitatem, & deinde illos nihil tale cogi-
tantes, conducat ad illum locum, & illum interficiat,
vt quandoque vidi in facto contingere. & hoc quidem
casu si esset dubium super sententia, sequerer opin. Pla-
cæ tanquam tutiorem, quod scilicet deberent super ip-
sa scientia torqueri, & vbi illam negarent condemnari
in pęnam extraordinariam pecuniariam. vbi vero, vt
dixi, constaret de scientia; omnes essent capite punien-
di. Secundus est casus, quando liquido non apparet ho-
micidium fuisse animo deliberato patratum, sed bene
adsunt aliquæ suspiciones; & tunc, stante dicta incerti-
tudine, pariter sunt omnes torquendi super illa qualita-
te animi deliberati. Et vbi nihil fateantur, tunc debent
omnes de ipso tanquam simplici homicidio in pœnam
extraordinariam condemnari, ratione incertitudinis,
iuxta ea quæ infra statim subijciam. Tertius autem
est casus, quando certo apparet homicidium ipsum
ex improuiso, & in rixa commissum. Et tunc est etiam
distinguendum, prout etiam multis modis potest hæc
38 incertitudo considerari. † Aut enim vnicum vulnus
est illatum, ex quo vulneratus decessit, & ignoratur
quis ex plurib. illud intulerit: & tunc omnes puniun-
tur de occiso, non tamen pęna ordinaria homicidij, sed
tantum pęna extraordinaria, arbitrio iudicis imponen-
da. Et est commun. opin. vt ait Paris. consil. 148. num.
3. lib. 4. Pract. Caret. fol. 210. num. 75. vbi dicit, quòd ita
tenent communiter Doct. quem refert Placa in d. cap.
12. num. 6. Didacus in d. clem. si furiosus, fol. 294. num.
Tt 5. *Tt* Bene verum est, quòd hoc casu, si appareat
Vu quis fuerit principalis *Vu* auctor, siue inceptor ri-
39 xæ, contra eum ex hoc insurgit adeo valida iuris præ-
sumptio, vt ipse solus habeatur pro homicida, & pos-
sit forte, secundum iuris rigorem capite puniri, iuxta
tex. in l. quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de vi pu. &
ita à legum verticibus receptum esse ait Roland. cons.
63. nu. 3 lib. 2. Hoc tamen apud nos non seruatur. raro
enim propter homicidium in rixa commissum, con-
demnamus aliquem ad pęnam mortis.
Xx *Xx* Sed hic incidēter quæro, hoc casu, quomodo de-
40 beat formari inquisitio, ex quo non apparet, quis vul-
nus intulerit, & consequenter quis fuerit homicida.
Respon. Ang. in d. l. si in rixa, num. 7. ff. de sicar. refert,
quod ista quæstio contigit de facto, Perusij. & dicit
quòd si esset par pęna homicidij, & auxilij ad homici-
cidium, posset iudex vnū inquirere de homicidio, &
alios de auxilio. Et ita seruari attestatur Boss. in tit. de
delicto, num. 24 Plus dicit Ang. in loco præalleg. quòd
etiam quando pęnæ sunt diuersæ, puta, quia pro ho-
micidio sit pęna capitis, & pro auxilio pęna pecuniaria
iudices maleficiorum non curant, sed vni imponunt
ictum, & homicidium, & alijs auxilium & fauorem,
licet secundum eum, salua conscientia nullum sit re-
medium. Sed certe ego semper vidi seruari contra-
rium. vbi enim vnicum est vulnus, & ignoratur quis
ex plurib. illud intulerit, solent iudices inquirere om-
nes æqualiter de homicidio, narrando factum, & di-
cendo, quod vnus eorum vulnerauit, & alij auxilium
præstiterunt, neminem nominando pro homicida, &
si sint contumaces, omnes condemnantur in contuma-
ciam, in pęnam homicidij, prout etiam expressè decla
rauit Senatus faciendum esse, 27. Iun. 1547. & 8. Ian.
Yy 1558. P. N. *Yy* Si verò compareant, tunc vel omnes
torquentur, vel condemnantur pęna pecuniaria, vt su-
pra dixi.
41 Aut vero plura sunt illata vulnera, & certi sunt vul-
neratores, & certa etiam vulnera ab ipsis singulis illa-
ta, sed ignoratur ex quo vulnere in specie mortuus sit:
& tunc aut omnia vulnera erant lethalia, & omnes te-
nentur de occiso: & in hoc non videtur dubitatum;
Aut vero vnum, vel plura erant lethalia, & aliqua non
lethalia: & tunc illi tantum, qui intulerunt lethalia, te-
nentur de occiso, alij vero de vulneribus tantum. Et
hæc est omnium fere communis opinio, vt ait Dida. in
loco præalleg. fol. 292. vers. secundus casus. Hanc etiā
dicit esse omnium consensu receptam opinionem Pla-
ca in d. c. 12. nu. 5. Puniendi tamen sunt hoc casu vltra
pęnam ordinariam vulnerum, etiam pro auxilio ad
Zz homicidiū, pęna pecuniaria, iudicis arbitrio. *Zz* Aut
vero sunt certi vulneratores, sed ignoratur, quę vulne-

ta à singulis eorum illata fuerint: & tunc aut omnia
vulnera erant lethalia, & omnes tenentur de occiso,
vt supra dixi: Aut erat vnum tantum vulnus lethale,
Aaa & alia non lethalia: *Aaa* & hoc casu omnes qui-
dem de occiso tenentur, non tamen sunt puniendi pę-
na ordinaria, sed tantum extra ordinem, iudicis arbi-
trio. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Vital.
de malefi. in rubr. quid sit accusatio, nu. 71. Hanc etiam
opin. dicit esse communem Caret. in loco præallegato,
num. 75. Et hæc omnia bene nota: quia quotidie con-
tingunt in practica.
Bbb *Bbb* Quandoque etiam solet ad excusandum eum
42 qui de homicidio imputatur, proponi alia defensio, q.
Ccc scilicet vulneratus non ex ipso vulnere, *Ccc* sed ex
alia causa decesserit. Et in hoc vt habeas perfectam re-
Ddd solutionem, debes distinguere tres casus. *Ddd* Pri-
mus casus est, quando certum est vulnus illatum fuisse
mortale: Et tunc si mors superueniat, proculdubio vul
Eee nerans *Eee* tenetur de occiso, & puniendus est pę-
na ordinaria homicidij, iuxta tex. in l. ait lex. §. quod si
mortifero. ff. ad leg. Aquiliam: & ita communiter tenēt
vbique Doct. & attestatur Soc. cons 178. colum. 2. vers.
pro cuius conclusionis fundamento. lib. 2. subdēs se pu
tare, quod hoc casu non defenderetur vulnerans, ex
eo quia nullus medicus fuisset adhibitus, vel quia fuis-
set adhibitus imperitus, neque propter aliquam aliam
culpam commissam ab ipso infirmo, seu vulnerato:
quia licet forte propter ista mors fuisset accelerata,
tenetur tamen vulnerans de homicidio, iuxta tex. in
l. ita vulneratus, in princip. ff. ad l. Aquil. Et quamuis
Vital. de malef. in rubr. de insultu, nu. 16. dicat, q. licet
vulnus sit mortale, tamen alia causa, quæ superuenit,
Fff poterit probari ad excusationem vulnerantis: *Fff* con-
trarium tamen omnes alij tenuerunt, vt dicit Blan. in
Ggg prac. crim. fol. 135. nu. 97. *Ggg* Secundus est casus,
quando certum est, quòd vulnus non erat mortalę: &
tunc ex quo constat vulneratum mortuum fuisse ex alia
causa, quàm ex ipso vulnere, non tenetur vulnerans de
occiso. ita dicit Bal. in l. qui occidit. §. fi. ff. ad l. Aquil. &
ita etiam tenent Doc. vt ait Socin. in allegato cons. 278.
col. 2. Et dicit Riminal. cons. 81. nu. 7. quòd in hoc ne-
Hhh mo est qui discrepet. *Hhh* Tertius est casus quan-
do sumus in dubio, an vulnus esset lethale vel non: &
tunc aut non apparet de aliqua negligentia, seu culpa
vulnerati: & eo casu, ex euētu secuto præsumitur de-
cessisse ex vulnere, & punitur vulnerans de homicidio
Iii *Iij* aut apparet de aliqua negligentia seu culpa: & tunc
vulnerans non tenetur de occiso, iuxta tex. in l. si ex pla
gis, in princip. ff. ad l. Aquil. Ita tenet Gand. de malef. in
tit. de hom. post nu. 24. vers. sed pone quod aliquis. Et
ponit exemplum in rustico, qui in capite vulneratus,
iuit ad laborandum cum bobus ad solem. Et per illud
dictum Gand. dicit Signor. cons. 263. nu 6. quod ter ita
iudicari obtinuit in curia prætoris Mediolani. Hanc
etiam opi. dicit esse communem Blan. in loco præalleg.
post nu. 96. Ex quo itaque talis vulneratus non tenetur
de occiso, non debet puniri pęna ordinaria homicidij,
sed alia pœna extra ordinem. Et ita reperio iudicatum
fuisse in facti contingentia per cons. Neapolit. teste
Grammat. consil. 2. & ita etiam in hoc Ducatu pluries
vidi obseruari.
KKK KKK Scias autem, quòd in hoc, an vulnus fuerit
Lll lethale vel ne, standum est *Lll* iudicio medicorum.
43 Et hanc sententiam dicit esse omnium consensu rece-
ptam Placa lib. 1. delictorum, c. 13. nu. 6. Pariter etiam
Mmm in hoc an vulneratus decesserit *Mmm* ex vulne-
re, an autem ex malo regimine, statur iudicio medico-
rum, & peritorum. Et ita dicit se obtinuisse, & vidisse
obseruari Alb. in proœ. ff. nu. 14. & in 2. parte statu. q.
36. Item quid si aliquis: quem refert Aug. ad Ang. de
malef. in verbo, Et ex interuallo, post nu. 3. Ita etiam ser
uari in practica attestatur Boss. in tit. de homicid. post
nu. 115. Et isti medici debent esse duo, secundum com
munem opin. vt attestatur Pract. Contra. fol. 414. nu. 7.
Et hoc loquendo de iure: nam de consuetudine, statur
dicto vnius, vt attestatur Pract. Car. fol. 10. nu. 6. Item
intellige, quod requiruntur duo, si adsint: nam si vnus
tantum medicus esset in eo loco, illius solius dictum
sufficeret. Et est communis opi. vt dicit Anan. in c. signi
ficasti, nu. 14. in fi. de homi. & tales medici non debent
de necessitate esse doctores. Et hæc est passim recepta
sententia, vt dicit Placa in d. c. 13. num. 9. nam ad cu-
ram huiusmodi vulnerum solent adhiberi chirurgi, &
barbitonsores. & ita seruatur in praxi, vt dicit Boer. de-
cis. 323. post nu. 21. Debent tamen huiusmodi medici,
Nnn seu periti, deponere *Nnn* cum iuramento. & est
commun. opin. vt dicit Crot. de testibus post num. 227.
vers. Quarto extenditur: quem refert Didac. lib. 2 resol.
c. 13. post nu. 4. Fel. in c. proposuisti, nu. 15. de probat.
Afflict. super 3. parte constit. Regni, rub. 25. nu 8. Blan.
in pract fo. 133. nu. 90. Intellige quòd tenentur iurare
de credulitate, & iudicio suo, non autem precisè de
veritate. & est communis opin. vt attestatur Anan. in
d. c. significasti, post num. 13. de homicid. Ias. in repe. l.
admonendi, nu. 247. ff. de iureiu. Dec. in d. c. proposui-
sti. num 17 Bene verum est, quod si tales medici essent
specialiter destinati ad hoc officium visitandi, non te-
nerentur iurare in qualibet visitatione, vel relatione
quam facerent, dummodo semel in initio officij iura-
mentum præstitissent, prout de consuetudine seruari
attestatur Plac. Millei, fol. 13. nu. 2. Sed certe apud nos
Ooo non seruatur, quod absolute standum sit in hoc *Ooo*
iudicio peritorum: quinimo sæpius vidi, nullam fidem
adhibitam fuisse huiusmodi peritis, præsertim depo-
nentibus ad defensam, quòd vulnus non erat lethale,
vel quod vulneratus decesserat ex malo regimine. so-
lent enim id de facili deponere, tum vt faueant inquisi-
tis, tum etiam vt ipsi effugiant culpam malæ curatio-
nis. Et vt dicit Pract. Papien. in forma inquisitionis. in
verbo, Ex quibus percussionibus, nu. 2. videmus quod
circa tales protestationes mediocrum, solent committi
fraudes, cum multi corrupti pecunia, vel gratia, prote-
Ppp stentur contra veritatem. *Ppp* Propterea tutius est
dicere, quod in hoc, an vulneratus decesserit ex vulne
Qqq re vel non, standum est *Qqq* arbitrio iudicis, qui,
cōsiderata qualitate, & loco vulneris, & relatione me-
dicorum, præsertim illa quæ fieri solet, quando denun-
ciant vulnera illata ex debito eorum officij, considerata
etiam longitudine temporis, quo vulneratus superui-
xit post vulnus illatum, & alijs probationibus æstima-
bit an ex ipso vulnere, an autem ex alia causa decesse-
rit. Et ita tenent Doctores omnes communiter, vt di-
cit Mars. in prac. crim. §. & quia. nu. 16. & cons. 7. nu.
27. quem refert Apostil. ad Rimin. cons 281. sub nu. 1.
Rrr *Rrr* Cæterum si vulneratus, post illatum vulnus
44 processit de malo in peius, & intra breue spatium mor
tuus est, eo casu præsumitur mortuus ex vulnere; &
vulnerans tenetur de occiso Et hanc sententiam videtur
tur sequi omnes Canonistæ, & Legistæ, vt dicit Bolog.
cons. 5. col. 2. vers. Secundo pro eadem: Et dicit Capo.
cons. crim. 41. vers. tertio veniens, quòd ita omnes
Sss concludunt. *Sss* Sed quantum in hoc proposito
dicetur longum interuallum? Respon. Ang. in l. vnica.
C. de emenda. seruorum, dicit quod secundum senten-
Ttt tiam mediocrum, nullus lethaliter *Ttt* vulneratus
post viuere vltra 40. dies. quem refert Rimi. in d. cons.
281. nu. 2. vbi etiam subdit, quod ita obseruat commu-
nis stylus: refert etiam Blancus in prac. crim. diuersorū,
Vuu fol 135. nu. 221. *Vuu* Si tamen vulneratus post il-
latum vulnus ambulauit per triduum, eo casu etiam si
postea

postea moriatur, non præsumitur ex vulnere decessisse,
secundum Glo. in d.l. vnica, in verbo, Depulsa, C. de
emend. seruorum, quam approbant & sequuntur om-
nes Doct. vt ait Marsil. in l. si in rixa, nu. 59. ff. ad l. Cor-
nel. de sicar. & in pract. crim. §. & quia, nu. 16. & cons.
7. nu. 26 in fin. quem refert Dom. Anton. de Padilla in l.
transigere, nu. 30. C. de transact. Ioan. Arno. in solilo-
quio 39. Prospere quædam.
45 Sed pone quod fuerit lata sententia contra aliquem in
pœnam homicidij, ex relatione peritorum, qui dicunt
Xxx *Xxx* vulnus fuisse mortale: modo iste vult probare
Yyy *Yyy* contrarium: nunquid retractabitur talis sententia?
Resp. quod sic, & est communis opin. vt dicit Afflict. super
1. parte constitutionum Regni, rub. 13. nu. 47. nam ta-
les sententiæ latæ ex consilio peritorum nunquam tran-
seunt in rem iudicatam. Et ideo possunt quandocunque
retractari, ex consilio aliorum magis peritorum, vt dixi
Zzz infra lib. prox. *Zzz*. Sed certe apud nos non admitte-
retur talis opin. post condemnationem, cum aduersus
sententiam latam in causa criminali, sublatum sit omne
remedium à constitutionibus huius Ducatus. Admitte-
retur tamen reus ad hoc probandum ante sententiam,
non obstante relatione iam facta, per huiusmodi peri-
tos, siue ita retulissent ex necessitate officij, prout te-
nentur ex forma statutorum, vel consuetudinis, quæ
viget in multis ciuitatibus, siue etiam ita retulerint ex
iussu iudicis, qui illos miserit ex officio ad inspicienda
vulnera, secundum practicam Vltramontanorum, de
qua attestatur Blanc. in pract. crim. fol. 131. num. 72. In
aliquibus etiã locis seruatur, quòd iudex ad instantiam
ipsius imputati mittit peritos. qui referant, an vulnera
sint mortalia, vel ne. Et ita seruatum fuisse attestatur
Spec. in tit. de probat. §. videndum, vers. hoc quoque:
quem refert Afflict. super 3. parte constit. Reg. rub. 52.
nu. 7. vbi subdit, quòd ita faciunt cauti aduocati. Fol-
aaa lerin prac. crimin. fol. 375. nu. 222. *aaa* Sed hoc apud
nos non seruatur, nisi reo constituto in carceribus: &
esset hoc casu facienda iudicare talis electio perito-
rum, citato fisco, ac parte offensa, qui essent extra om-
nem suspicionẽ, & cum magna causæ cognitione, nisi
forte, si aliter fieret, destrueretur intentio fisci, & delin-
quens euaderet impunitus.
bbb *bbb* Sed quid si reus probet quod vulneratus non de-
46 cessit ex vulnere per eum illato, quia scilicet alius su-
peruenit, qui illum alio illato vulnere interfectum exani-
mauit? Certe videretur excusandus, ex quo apparet, quod
ipse non fuit verus homicida. Et dicit Rom. sing. 155.
quidam fuit vulneratus, quòd ipse ex hoc quendam li-
berauit, & lucratus est cappam sericeam: quem refert
Tiraquel. de pœnis, causa 91. Et referunt Doct. de quo-
dam aduocato, qui consuluit cuidam, qui alium letha-
liter vulnerauerat, quod deberet mittere statim alium qui
eum prorsus interficeret, quia ipse teneretur tantum
de vulnerato, & ille alius de occiso. Sed certe hæc
fuit pessima, & abominabilis cautela. Et recte dixit
Bald. in d.l. ita vulneratus, in 1. lectura, quòd præmium
illius aduocati, qui ita consuluit, erat, quod laqueo suspen-
deretur. Tu vero dic, quòd aut iste secũdus illum prius
vulneratum interemit de mandato aut voluntate pri-
mi vulnerantis; & tunc vterque est puniendus pœna
ordinaria homicidij; Aut vero non interuenit illius
mandatum, neq; voluntas; & tunc aut primum vulnus
ccc *ccc* non erat lethale, vel licet esset lethale, non erat
tale quòd omnino esset certum quòd vulneratus fuis-
set ex eo periturus; & tunc primus tenetur tantum de
vulnerato, secundus autem de occiso. Aut erat indubi-
tatum, quòd ex primo vulnere euadere non poterat: &
tunc etiam primus vulnerans tenetur de occiso. Et
hanc opin. dicit esse communem Boer. decis. 323. post
nu. 10. Didac. in reper. d. clem. si furiosus, fol. 292. nu. 4.
de hom. Placa lib. 1. delictor. c. 12. nu. 8. Blanc. in pract.
crim. fol 134. post nu. 69.
47 Vltima est defensio, quam reus proponit, licuisse
sibi impune eum, quem occidit, interficere, cuius rei
tria possunt afferri exempla, scilicet furis, adulteri, &
banniti, qui omnes videntur impune occidi posse. de
ddd his ergo singulis videamus. Et in primis *ddd* de fure;
in quo quidem est distinguendum inter furem noctur-
num, & diurnum. In fure nocturno facienda est conclu-
sio, quòd licet impune illum occidere, vt est tex. in l. fu-
rem nocturnum ff. ad l. Corn. de sicar. Scias tamẽ, quòd
ad hoc, vt licitum sit occidere furem nocturnum, mul-
eee ta requiruntur: *eee* Primo, quod istud fiat pro defensio-
ne sui ipsius, vel rerum suarum; alias non potest quis
occidere furem, si recedat sine rebus suis. Secundo
requiritur, quòd volens occidere furem nocturnum,
fff *fff* clamet. Tertio requiritur, quòd eum non reco-
gnouerit, neque habuit testes, qui potuerint illum co-
ggg gnoscere, & contra eum deponere de furto. *ggg* Quar
to requiritur, quod eum capere non potuerit. Et hæc om-
nia requiri secundum communem opin. attestatur Bo-
len. in rep. l. capitalium. §. famosos, num 164. ff. de pœn.
hhh Prac. fol. c. 78. nu. 2. *hhh* In diurno autem fure pari-
ter facienda est conclusio, quòd liceat illum interficere,
si telo se defendat. Et est communis opin. vt ait Bolen. in
loco præall. nu. 165. Quod intellige vt procedat, quan-
do quis dubitat an venerit ad furandum, vel ad occi-
dendum, neque potuit ei parcere absque propriæ vitæ
periculo. hoc enim casu vtique potest illum impũne
interficere. Et hoc fatentur omnes, vt ait Dida. in repet.
d. clem. si furiosus, fol. 327. vers. primus sit de homicid.
iii *iii* Idem etiam est dicendum, quando reperitur à do-
mino exportare res suas, & cum illis aufugere, neque
aliter poterant recuperari, quia scilicet nolebat eas resti-
tuere, & telo resistebat. Et est communis opin. vt dicit
Alex. cons. 138. nu. 9. lib. 6. Didac. in loco præall. fol. 217.
vers. Secundo proponitur. Et quod liceat impune occide-
re furem pro defensione rerum suarum, quando aliter
non possunt recuperari, dicit esse communem opin.
Iasin l. vt vim, nu. 25. ff. de iust. & iure: quem refert
Villalob. in sua collect. communium opin. in litera O,
versic. occidi potest fur. Vide quæ dixi supra versic.
Hæc autem.
KKK KKK Dixi etiam posse adulterum impune occidi.
lll Scias itaque quod licet patri impune *lll* occidere adulterũ
48 deprehensum cum filia in adulterio, vt est text. in l. pa-
tri, ff. de adult. Quod intellige vt procedat, dummodo
concurrant ea, de quibus in d.l. patri, & alijs seq. scilicet
mmm quòd pater *mmm* eodem impetu occidat etiam fi-
liam. Secundo, quòd filia sit in ipsis patris potestate.
Tertio, quòd illum occidat in domo sua, vel generi, nõ
autem alibi. Quarto, quòd filia sit nupta. Quinto, quòd
illum deprehendat in ipsa turpitudine. His autem om-
nibus non concurrentib. non licet et patri impune adul
nnn terum interficere. *nnn* Et hæc omnia locum habent,
etiã si talis adulter sit clericus potest enim pater illum
ita deprehensum, citra excommunicationem percute-
re, neque incurreret in pœnas, c. si quis suadente, 17.
q. 4. Et est communis opin. vt dicit Bermond. de con-
ooo cub. fol. 267. nu. 5. in fi. In iudice autem *ooo* vel magi-
stratu multi dubitant, an si deprehensus fuerit in adul-
terio, possit impune occidi. & Grammat. siue Blasius su-
per const. Regni, fol. 110. nu. 18. refert Bart. in l. marito.
§. illud, in primis verbis, ff. de adulter. attestantem com
muniter teneri, quòd non, ex quo magistratus non pos-
sunt accusari iure mariti; licet in libro meo Bart. nul-
lum verbum faciat de communi opin. ipse tamen Bart.
tenet quòd possit occidi. Et hæc sententia mihi magis
placet. & ideo caueant officiales à thoris alienis, ne ali-
quid tale eis contingat.

Sed

ppp ppp Sed quid dicendum, in marito? nunquid ei li-
qqq cebit adulterũ, cum propria vxore deprehẽsum qqq
49 impune interficere? Resp. Si quidem adulter sit vilis persona, tunc potest à marito impune interfici in domo propria, non tamen alibi: vt est text. in l. marito, ff. de adul. Si vero adulter non sit vilis persona, non licet illum impune occidere. Bene verum est quòd si illum occidat, non punitur pœna vltimi supplicij, propter iustum dolorem, sed mitius. nam si est humilis persona, damnatur in metallum; si vero est honestior, relegatur in insulam ita dicit text. in l. si adulterium cum incestu, §. Imperatores. ff. de adult. Vel mittitur in exilium. l. Gracchus. C. eo. tit. de adult. Et licet aliqui dicant, quod nullo casu liceat marito adulterum cũ vxore deprehensum interficere, tamen cõmunis opin. Legistarum est, quòd liceat, iuxta declarationem prædictam, vt attestatur Paris. cons. 154. num. 12. lib. 4. Et ita in facti contingentia consuluit Soc. Iun. cons. 34. lib. 2. Maritus autem clericum cum vxore in adulterio deprehensum percutiens, non incidit in pœnas d. cap. si quis suadente, vt etiam in parte supra dictum est. & est tex. in c. 3. in fin. de sent. excom. & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Ant. Gomez super l. 80. Tauri. num. 55. Quod tamen intellige vt procedat in marito: secus autem in sponso per verba de futuro, ita videtur sensisse Gl. in d. c. 3. in verbo, Cum vxore: quam dicit esse ab omnibus approbatam Didac. in epito. super 4. decretal. fol. 3. nu. 12. qui tamen tenet quod hoc casu sufficeret habere absolutionem à proprio Episcopo, non autem teneretur illam impetrare à Summo Pontifice: quod & mihi placet. Faciunt quæ dixi supra hoc eo. lib. §. Adulterium, vers. Sed hæc omnia.

50 Sed hæc quidem omnia procedunt in foro contentioso. rrr Cæterum in foro conscientiæ non licet patri neque marito, neque filiam, neque vxorem, neque adulterum in adulterio deprehensos interficere. ita dixit Glo. In c. inter hæc in Glo. 1. circa med. 33. q. 3. Et est communis opi. vt ait Didac. in epito. super 4. decreta. c. 7. §. 7. nu. 8. & seq. quem refert Villalob. in sua collect. communium opin. in litera M, vers. maritus si occidat, Menchiaca lib. 1. de test. in 1. parte. post nu. 7. vers. vnde data; & controuers. vsu frequentium. c. 8. num. 2. Et ideo peccant mortaliter eos occidendo. Hæc tamen opin. mihi nunquam placuit. impium est enim, iudicio meo, dicere, apud nos vigere aliquam legem, quæ peccatum mortale committi permittat, vt etiam dixi infra, vers. sed nunquid.

sss sss Dubium est nunquid possint pater, vel maritus
51 alteri mandare, vt alterum in domo sua deprehensum (in casibus tamen, in quibus de iure licite occidi potest) interficiat. nam aliqui dixerunt, ttt quòd non. & fuit opin. Bald. in cap. si quis vero, post nu. 3. de pace iuramen. firm. in vsibus feudorum, quam dicit esse communem Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Che hai adulterato, nu. 64. quem refert Grammat. super constit. Regni, fol. 110. nu. 9. Claud. in d. l. vt vim, nu. 124. Rolan. cons. 24. nu. 29. lib. 2. Cum enim casus sit valde exorbitans à regulis iuris communis, vt scilicet possit quis propria auctoritate vindictam sumere, non videtur ad
ttt alias personas extendẽdus. ttt Bene verum est, quod liceat patri, vel marito illud mandare proprio filio. & ita tenuit Bald. in d. l. Gracchus, nu. 3. Et hanc opi. dicit frequentissimam esse Didac. in epito. super 4. decretal. fol. 140. nu. 5. Ita etiam tenere communiter Doctores attestatur Ant. Gomes super l. 80. Tauri. n. 61. Quinimò multi tenuerunt quòd potest etiam alijs mandare. Et hæc opin. seruatur in practica, prout in facti contingentia reperio iudicasse Curiam Neap. teste Afflict. super 3. parte constitut. Regni, Rubrica 46. num. 9. quem refert Pract. Caret. fol. 445. num. 240. secundum quam se etiam in facto obtinuisse attestatur Cæp. de seruit. vrban. c. 23. circa fi. Vide quæ dixi infra hoc eodem lib. § fi. q. 60. vers. solet dubitari, circa fi.

uuu uuu Plerunque etiam, vt dixi, excusant se homi-
xxx cidæ, allegando, quod offensus xxx erat bannitus: &
yyy ideo potuit yyy impune offendi. Sed certe hæc ex-
52 ceptio quatenus habet fomentum à solo iure communi, parum vel nihil prodesset imputato. nam secundum
zzz dispositionem iuris communis zzz bannitus non potest impune offendi. ita dicit Bart. in l. vt vim, nu. 1. ff. de iust. & iure. Et ita determinant communiter Doctores, vt ait Claud. in ead. l. vt vim, in lectura, nu. 8. & in reper. nu. 17. vbi dicit quòd omnes illum sequuntur.
aaaa ita etiam dicit se vidisse aaaa communiter obseruari Alber. in quarta parte statutorum, quæstio. 16. circa fin. Habet autem hæc conclusio maximam æquitatem, ne homines ea ex causa inter seipsos sæuiant. Et si dicatur, quod banniti sunt hostes ciuitatis, à qua exulant, merito deberẽt impune offendi posse. Resp. quod imò regulariter non licet hostes interficere, sed speciale est in transfugis ad hostes, qui propter periculum reuelationis secretorum impune occidi possunt, iuxta tex. in l. 3. §. transfugas, ff. de ad l. Cor. de sicar. ita dicit Bart. in loco præalleg. quem cæteri communiter sequuntur, vt
bbbb ait Claud. in ea. l. vt vim, in lectura. nu. 9. bbbb Sed quia communiter per Italiam extant statuta, q̃ banniti
cccc possint cccc impune offendi, vtique stante huiusmodi statutorum dispositione, occidens bannitum erit à pœna homicidij liber, & prorsus immunis. Et hæc sententia est frequentiori interpretum calculo recepta, vt
dddd dicit Placa lib. 1. delictorum, c. 36. nu. 1. dddd Va-
53 let enim tale statutum disponens, quod bannitus possit impune offendi, vel occidi, vt dicit Ioan. And. in addit. Specu. in tit. de constitutio. §. 1. circa fin. & Bart. in l. omnes populi, nu. 23. ff. de iust. & iure. Et est communis opin. vt dicit Alex. cons. 2. circa fin. lib. 1. quem refert Dec. cons. 327. post nu. 3. Idem dicit Alex. cons. 65. nu. 2. lib. 3. & in l. si plagij, nu. 2. in fin. ff. de verbo. obli. prout illum refert Ias. in ea l. si plagij, num 4. Viuius in libro communium opin. vers. statutum disponens, q̃ bannitus possit, in prin. Ant. Gomes super l. 76. Tauri. post nu. 15. Et dicit Fabius in pract. arb. fol. 535. num. 39. quòd ita per omnes magis communiter tenetur.
eeee eeee Videtur enim talia statuta introducta pro quiete communi, vt dicit Bart. in l. 2. nu. 1. C. quando liceat
eeee vnicuique sine iud. vid. eeee Adde quod huiusmodi statutum valet non modo si simpliciter disponat licere bannitum offendere, sed etiam si illum offendenti, aut occidenti præmium constituat. Et est communis opin. vt dicit Alexan. in d. l. si plagij, prout illum refert Dec. in d. cons. 327. nu. 3. in fin. Dec. in c. quæ in ecclesiarum, num. 14. de constit. quem refert Viuius in loco præallegato. Non enim est inconueniens, vt ad ea, quæ licite permittuntur, homines etiam propositis pecunijs alliciantur. Hæc tamen omnia intelligenda sunt, vt procedant modo tales banniti, qui à statuto permittuntur, impune occidi, ex aliquo graui delicto banniti fuerint, propter quod iusta causa dici possit, vt ad eos interficiendos alij inuitentur. Sed si ex leui causa banniti essent; eo casu non valeret statutum permittens eos impune offendi. Et ideo statutum disponens, quòd bãniti pro debito pecuniario possent impune offendi, non valeret. Et est communis opin. vt ait Dec. in d. c. quæ in ecclesiarum, post nu. 14. vers. Excipiuntur plures: vbi tamen refert Nellum tenentem contrarium in tract. de bannitis, in 2. parte secundi temporis, q. 7. vbi etiam dicit quòd ita communiter tenetur, & seruatur: quem tamen aliter referre videtur Cæpolla, cons. ciuili. 48. num. 5. in fi. quod est duplicatum inter eiusdem consilia criminalia, consi. 5. Menchiaca controuers.

trouers. vsu frequentium.c.8.nu.9. Sed caueant ban-
niti, ne confidant super illa communi opin. per Dec. re-
lata: quia stante statuto illi qui eos occiderent, procul-
ffff dubio impuniti euaderent: *ffff* inhumanũ enim esset,
vt sub fide publica deciperentur.
ffff *ffff* Sed nunquid stante hoc statuto licitum erit ta-
54 les bannitos offendere & occidere, etiam in foro con-
scientiæ? Resp. Variæ quidem in hoc sunt Doctorum
opi. nam Io. And. in rub. de const. tenuit, quòd non: alij
vero tenuerunt, quòd sic. Et hanc opi. esse magis com-
munẽ sentire videtur Alex. in d.l. si plagij, nu.2. quem
refert Gomes super Insti. de actio. in princ. post nu.54.
vbi has opi. concordat, & vt ipse dicit, etiam ex men-
te Doctorum, quòd scilicet aut iste, qui bannitum in-
terficit, id facit zelo reipublic. & tunc excusatur etiam
in foro conscientiæ: aut vero id facit ob priuatam vin
dictam, vel animo effundendi sanguinem humanum.
& eo casu in foro poli non excusatur. non tamen ex-
plicat, an in dubio, si non appareat quo animo id fece-
rit, dicatur mortaliter peccare. Mencinaca autem de
test. in 1. parte. §.7. post num. 22. vers. vnde data, dicit
receptiorem opin. esse, quod etiam in dubio occidens
bannitum, vel adulterum, lege permittente, peccet
mortaliter. idemque attestatur controuers. Illustr. cap.
gggg 49. num.4. *gggg* Ego vero excusarem à peccato
mortali eum, qui bannitum lege, vel statuto permitten
te, interficeret, ne dicamus apud Christianos permitti
leges nutritiuas peccati mortalis, vt dixi supra vers. sed
hæc quidem. Cæterum in foro contentioso, proculdu-
bio excusatur etiam ille, qui bannitum causa vindictæ
interficit. Et ita obseruari attestatur Boss. in tit. Banniti
quid amittant. nu.1. in fine.
hhhh *hhhh* Est tamen diligenter aduertendum quomo-
55 do concepta sint verba statuti. Nam si absolute dispo-
nant, quòd bannitus possit impune occidi, non est du-
bitandum, quin illum interficiens sit à pęna homicidij
iiii excusandus. *iiii* Sed quid si statutum simpliciter di-
cat, quòd possit impune offendi, nunquid hoc casu po-
terit etiã impune occidi? Resp. quod sic. & est commu-
nis opin. vt dicit Ias. in l. in suis. nu.26. ff. de lib. & po-
sthu. Alciat. de verb. sig. lib.2. f.44. vers. præterea agitur.
Et dicit Albèr. in 4. parte statutorum, q.18. in fin. quòd
ita obseruat consuetudo. Dicit etiam Gand. de malef. in
tit. de mulctis. q.38. in fi. quòd cum consuetudo genera-
liter ita interpretari videatur, & talis sit omnium
opin. quòd possit occidi, non est ab hac opin. rece-
dendum.
KKKK KKKK Sed an stante huiusmodi statuto, si
56 mulier sit bannita, poterit quis eam impune adultera-
re? Respon. Nellus de bannitis in 2. parte secundi tem-
poris. q.36. tenuit quòd sic. Contrarium tenuit Bal. in l.
fi. post nu.4. C. si contra ius, vel vtil. publ. cuius opin.
communiter approbatur, vt attestatur Dec. in d c. quæ
in ecclesiarum, nu.16. quem refert Gigas de pensio. q.
18. nu.2. & Do. Ant. de Padilla in l. transigere, nu.73.
C. de transact. Et hoc mihi magis placet. cum enim sta-
tutum conditum fuerit pro quiete publica, vt supra di-
xi, certe adulterium commissum cum muliere bannita,
nihil pertinet ad quietem publicam. Et ideo cum sit cõ-
missum extra mentem statuti, non est impunitum re-
linquendum.
57 Stante hoc statuto, censetur bannito in dictum bel-
lum à banniente, & ipse factus hostis ciuitatis à ciui-
tate, à qua est bannitus. Et hæc est communis opin. vt
dicit Corn. cons.104. colum.1. vers. his tamen, lib.1. vbi
etiam subdit quod ita obseruatur in practica.
58 Item secundum aliquos virtute huius statuti banni-
tus æquiparatur deportato, de quo dixi infra hoc eod.
lib.5. fi. q.71. vers. dixi autem.
llll *llll* Sed hic quæro, nunquid, stante hoc statuto, pos-
59 sit filius occidere patrem bannitum. Respon. Bart. in l. si
adulterium cum incest. §. liberto. ff. de adult. tenuit, q
sic. & est communis opi. vt ait Mars. in l.1. §. præterea,
nu.33. ff. de quæst. Gomes in §. rursus, num.22. Inst. de
act. Berous in d.c. quæ in ecclesiarum, num.114. quem
refert Viuius in loco præallegato, in 2. ampliat. & ita
determinatum fuisse per collegium Perusij refert Ang.
de malef. in verb. & ex interuallo, nu.17. Ex quo enim
patet, virtute dicti statuti censetur effectus hostis pa-
triæ, vt dixi sup. vers. stante hoc statuto: merito etiam
videtur licere filio eum interficere, iuxta tex. in l. mini-
mmmm me, ff. de reli. & sump. fun. *mmmm* Mihi qui-
dem hæc opi. nunquam placuit, sed semper visa est cru
delitatis, & impietatis plena. licet enim pater sit banni-
tus, non tamen desinit esse pater, neque iura naturalia
amittit. propterea ego tali filio patrem occidenti, cen-
nnnn serem caput amputandum. *nnnn* neque aliquid
mouet, quòd virtute talis statuti, pater bannitus censea
tur effectus hostis patriæ. id enim est propter fictio-
nem, quæ in re tam enormi non debet veritatem patrię
potestatis adumbrare. Posset forte tolerari communis
opi. vbi talis pater bannitus, esset vere hostis patriæ, id
est actualiter arma contra patriam inferret, nam eo ca-
su filius, qui in eo actu patrem occideret: esse excusan-
dus. Et ita loqui videtur Claud. qui ita communiter
conclusi attestatur in l.1. §. ius gentium, num.13. ff. de
oooo iust. & iure. *oooo* Sic etiam videmus, quod stante
hoc statuto, non potest vasallus impune offendere do-
minum suum. Et dicit Albe. in 4. par. statutorum, quæ-
stio 27. quòd ita tenent communiter Docto. quem re-
fert Capo. cõs. crim. 5. vers. Septimo pro hoc, & tamen
nemo sani capitis negabit, maiorem reuerentiam debe-
re filium patri, quam vasallum domino suo.
pppp *pppp* Quæro, aliquis fecit pacem cum inimico
60 suo, & promisit eum non offendere sub pœna: nun-
quid si talis inimicus fuerit post pacem bannitus, po-
terit ab eo, qui pacem fecit, virtute huius statuti im-
pune offendi. Resp. quod sic. & est communis opin. vt
dicit Alex. in l. qui seruum: quam legit cum l. qui insu-
lam, post nu.2. vers. in tex. ibi interest. ff. de verb. obl.
quem refert Ias. ibi, nu.5. & Nouel. in prac. cri.197. nu.
54. Ripa in l. fi. num.86. C. de reuoc. dona. quem refert
Viuius in loco præalleg. fol.205. in 1. ampliat. Plus di-
cit Nell. de ban. in 3. parte secũdi temporis, q.52. quod
siue tempore pacis esset bannitus, siue post, semper po-
test impune offendi, & quòd ita seruatur. quæ opinio
mihi quoque placet in eo, qui nondum esset bannitus,
dummodo tale bannum secutum fuerit ex alia causa,
quam ex ea, propter quam fuit contracta pax inter ip-
sos. Sed si esset bannitus tempore initæ pacis, vel ban-
num postea secutum esset ex eadem causa, pro qua fue
rat contracta pax, non putarem illum esse excusandũ.
qqqq *qqqq* Sed an licebit virtute huius statuti banni-
rrrr tum proditorie *rrrr* interficere? Resp. quod sic: ita
61 tenet Dec. in c. quæ in ecclesiarum, num.14. in fin. de
const. Et ita seruari attestatur Boss. in titu. banniti quid
amittant, num.1. vbi etiam dicit, quòd licet eos occidi
facere per pecuniam, & sic per assassinium, subdens,
ssss quod ita seruatur. *ssss* Contrariam tamen senten-
tiam, scilicet quod imò non liceat bannitum prodito-
tttt rie interficere, *tttt* multi tenuerunt. Et dicit Mantua
cons.200. lib.2. nu.29. quod illa opi. Dec. communiter
reprobatur: quod est magnũ verbum, si est verũ. Dicit
etiam Ang. in l. fi. C. de delator. lib.10. relatus per Alex.
in Apostil. ad Bart. in ea. l. fi. quod in facti contingentia
fuit Perusij quidam vltimo supplicio affectus, qui so-
cium suum bannitum proditorie interfecerat. Et illum
refert Igne. in l.3. §. si ex stipulatu, num.54. ff. ad Syll.
vbi etiam num.48. narrat quòd dum ipse esset Senator
Mediolani, contigit quòd quidam, qui dederat ini-
mico

mico suo bannito fidem de non offendendo, addita etiam cautione, deinde illum interfecit: & dicit quòd super illo casu fuit dubitatum, & multis diebus in Senatu disputatum, non tamen dicit quid fuerit decisum.
uuuu Certe quicquid sit de iure, *uuuu* apud nos seruatur, quòd bannitus qui potest impune interfici, potest etiam proditorie occidi. Si tamen aliquis fidem expresse dedisset bannito, eum non offendendi, & illum interfice-
xxxx ret, ego illum decapitari facerem: nam *xxxx* etiam hosti fides seruanda est.
yyyy *yyyy* Item quæro: pone quòd bannitus habuerit
zzzz gratiam à principe sed *zzzz* nondum sit cancella-
62 tus de albo, seu numero bannitorum: nunquid poterit impune offendi? Resp. quòd sic: & est cōmunis opin. vt dicit Iasan l. si creditoris, nu. 2. & seq. C. de fideicom. prout illū refert Boss. in tit. Banniti quid amittant, post
AAA nu. 3. vbi etiam dicit *AAA* quòd ita pluries vidit in facto obseruari. Idem attestatur Marsi. sing. 340. caute agatur: Blanc. in pract. cri. fol. 101. nu. 125. & alijs seq.
BBB max. nu. 165. in fin. *BBB* Hoc tamen intellige vt procedat, modo nulla culpa ipsi offendendi ascribi possit. Ita dicit Ang. in l. filio quem, in prin. ff. de libe. & posth. prout illū refert & dicit magis communiter approbari Alex. in ea. l. filio quem, in prin. nu. 6. & seq. Ego tamen non reperio in lib. meo Ang. ibi hoc dicentem. Mihi placet in hoc articulo distinctio, quam ponit Cæp. cōs. 39. cri. col. pen. dicens illam esse ex omnium sententia, quod scilicet aut constant quod occisores sciebant bannum fuisse sublatum: & sunt proculdubio pœna ordi-
CCC naria puniendi: *CCC* Aut constat quod ignorabant, sed tamen perquirendo, illud facile scire potuissent: & tum ex hac culpa sunt etiam pœna aliqua extraordinaria condemnandi. Antequam enim quis ad huiusmodi actum homicidij de sui natura dolosum, & ab omni lege reprobatū deueniat, debet curiose inquirere, & non præcipitanter currere ad illum committendum. Et hæc opi. æquior est, & tenenda in iudicando, in qua, vt dicit Nell. de ban. in 1. par. tertij temp. q. 2. omnes concordant, quicquid dicat Blanc. in loco præallegato, num. 164. affirmans, quòd contrarium tenent communiter Doct. Caueant tamen banniti, quia nisi probetur præcise scientia occidentium, nunquam condemnantur in pœnam homicidij. Et quando probatur scientia per coniecturas, puniuntur tantum in pœnam extraordi-
DDD nariam. *DDD* Et ideo current quam primum de albo deleri, post quam à principe gratiam impetrarunt.
EEE *EEE* Sed quid si bannitus priusquam occidatur,
FFF protestetur, ꝙ *FFF* habet gratiam: nunquid adhuc poterit impune occidi? Resp. quòd sic, si aliter non fecerit fidem de ipsa gratia. Et est communis opi. vt dicit Ripa in c. cum M. num. 56. de constit. Et dicit Marsi. cons. 55. nu. 5. in fin. quòd ita tenent Doctores. Et dicit Gozad. consil. 61. nu. 9. quòd hanc opin. sequuntur omnes Docto. antiqui, & Modern. Non enim tenetur quis illi credere, nisi ostendat.
GGG *GGG* Maior est dubitatio, quando bannū est nul-
HHH lum, nunquid excusetur occidens ipsum *HHH* nul
63 liter bannitum. Aliqui dicunt, quòd nullo modo debet impune euadere: sed si habebat notitiam huiusmodi nullitatis, debet puniri pœna ordinaria. Et hanc dicit esse communem opi. Alex. cons. 77. nu. 5. lib. 3. quem refert Gomes Arias super l. 74. Tauri. num. 35. & pract. Conradi, fol. 317. in 8. ampli. & Blanc. in pract. crim. fol. 98. nu. 96. in fi. Marsi. cons. 10. nu. 16. prout illum refert Viuius in loco præal. in quarta limita. qui tamē in libro
III meo hoc non dicit. *III* Si vero non habebat notitiam talis nullitatis, tunc debet puniri pœna extraordinaria arbitrio iudicis. & hęc est commu. opi. vt dicit Vant. de nullita. nu. 44. Sed certe, in hoc 2. capite, hæc opi. mihi non placet. nam qui occidit bannitum condemnatum, & positum in albo, id facit sub fide publica statuti id permittentis: merito si probabiliter ignorauit nullitatem banni, iudicio meo est in totum excusandus. Et credo quod si casus contingeret, ita seruaretur in practica. & sibi imputet ille, qui est nulliter bannitus, neque curat facere reuocari bannum, & nomen suum de albo bannitorum deleri.
KKK KKK Successiue quæro, vtrum pendente appel-
64 latione à sententia banni, possit bannitus impune offendi. Respon. quod non. & ita tenent omnes, vt dicit Ang. Are. in l. 1. in princ. ff. nil noua appel. pend. Hanc etiam dicit esse communem opi. Soci. in l. 3. §. si seruus, vers. prima conclusio, ff. de acqui. poss. Ias. in d. §. si seruus: quem refert Villalob. in sua collecta communium opi. in litera B, vers. bannitus licet per sententiam. Idemque pendente causa nullitatis ipsius banni, vt dixi infra
LLL hoc eo. lib. 5. §. fi. q. 94. vers. scias autem. *LLL* Quinimo neque etiā potest impune offendi pendente tēpore ad appellandū ab ipsa sententia banni. Et hanc opi. dicit esse cōmunē Blanc. in pract. crim. fo. 99. nu. 108. & seq. Apost. ad Fel. in c. quærēti, sub nu. 2. de off. deleg. Sed in hac prouincia non contingit super his dubitari, cum in causis criminalibus sublata sit omnis appellatio.
MMM *MMM* Quæro etiam, pone quòd bannitus fue-
NNN rit captus per familiam *NNN* officialis: nun-
65 quid adhuc poterit impune offendi? Respon. quòd nōs ita tenuit Bar. in l. 3. § trāsfugas, ff. ad leg. Corn. de sicar. Et dicit Afflict. super 2. parte const. regni, rub. 3. nu. 51. quòd hæc limitatio cōmuniter tenetur. Idem dicit Ant. Gomes super l. 76. Tauri, post nu. 17. vers. Item adde, quòd postquam. Ita etiam communiter seruari, & approbari attestatur Alber. in 4. parte statutorū, q. 36. Adhuc quęro, in fi. quem refert. Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Fama publica, post nu. 58.
OOO *OOO* Vlterius quæro, nunquid occidens banni-
66 tū, extra territorium, à quo est bannitus, debeat decapitari. Resp. quòd non. ita dicit Bald. in l. cunctos populos, num. 9. C. de summa Trinita. referens quòd ista quæstio fuit de facto, in quodam Pico Tacone: & dicit quod ipse consuluit, quòd non poterat puniri: & forte est consilium, de quo mentionem facit, & attestatur eius opi. esse magis commu. Gomes in c. 2. §. statuto, num 42. de const. in 6. Et ita iudicauit Senatus in quodam, qui interfecerat bannitum extra territorium,
PPP *PPP* & in ecclesia, vt refert Boss. in d. tit. bāniti quid amittant, num. 6. Quæ quidem conclusio absq; difficultate procedit, quando iste, qui bannitū offendit, captus est in loco statuti permittentis bannitū impune offendi posse. non enim potest ibi puniri, ex eo ꝙ bannitum extra territorium offenderit. Et ita loquitur Bald. in loco præalleg. Et ita seruari attestatur Nellus de bannitis, in 2. parte secundi temporis. q. 57. quem refert Iasan l. fi. num. 22. ff. de iurisd. om. iud. & Cagnol. in ea. l. fin.
QQQ nu. 18. & Marsi. cons. 57. num. 35. *QQQ* Quinimo reperio etiā ꝙ Senatus in facti contingentia declarauit, quòd quidam Socinates, & sic subditi huic Ducatui, qui Laurētium Vallorum bannitū à dominio Venetorum, blanditiis conduxerant in agrum Brixiensem, vbi fuit occisus, non poterant in hoc dominio puniri. 19. Decembr. 1559. P.N. Quod est notandum: quia forte multi prima facie dicerent contrarium. Fuit etiam decisum per Senatum in causa cuiusdam Ludouici Pontenici, ꝙ quidam Brixienses banniti à dominio Venetorum, qui habitabant in hoc Ducatu, potuerant impune interficere, etiam proditorie, quendam Tamburinum pariter bannitum à dominio Venetorū, quē in territorio Brixiensi interfecerant. 2. Martij 1549. P.N.
67 Fuit etiam aliquando dubitatum, nunquid occidens bannitum, quem ignorabat esse bannitum, gaudeat mihi-

RRR nihilominus *RRR* beneficio huius statuti. & concludendum est quod sic. ita dixit Bart. in l. inter omnes. §. recte, nu. 4. ff. de furtis. Et ita communiter tenetur, vt ait Nell. in loco præalleg. q. 25. quem refert Dec. cons. 327. nu. 4. Hoc tamen intellige, vt procedat, quantum ad hoc, vt iste occidens bannitũ, euadat pœnam homi-

SSS cidij. *SSS* Sed si vltra impunitatem, statutum constitueret præmium occidenti, seu præsentanti bannitũ, talis ignoranter occidens, aut præsentans non consequitur illud præmium. ita dixit Bart. in l. 3. §. vtrum, nu. 3. ff. ad Sylla. & in l. genero, post nu. 2. ff. de his qui not. infam. Et hæc limitatio communiter tenetur, vt dicit Afflict. in d. rub. 3. nu. 53. Et dicit Angel. in d. §. recte, nu. 2. quòd ita vidit iudicari in ciuitate Perusij.

TTT *TTT* Sed quæritur, pone quòd statutum dicat, quod
68 bannitus in centum possit impune offendi: Modo aliquis est bannitus ex vna causa in quinquaginta, & ex alia causa, in alia quinquaginta: nunquid talis dicetur

VVV bannitus in centum, ad hoc vt dicatur *VVV* comprehensus in statuto, & consequenter possit impune

VVV offendi? Resp. quòd non. *VVV* ita dicit Bar. in l. vbi fideiussor, nu. 1. ff. de solutio. cuius opi. ab alijs Doctoribus comprobatur, & tenetur in practica, vt dicit Ang. de malef. in verbo. Dictum Sempronium, num. 1. Hanc etiam dicit esse communem opi. Iaf. in l. si idem cum eodem, in prin. nu. 4. ff. de iurisdict. om. iud. nam regulariter in materia odiosa non fit cumulatio, vt dixi infra, lib. 7. §. Cumulatio. Si tamen iudex ipse pro multis maleficijs separatis illum cõdemnasset in vnica summa, quæ omnes summas comprehenderet, & summam centum excederet, esset illum occidens excusandus. Et ita communiter tenetur, vt attestatur Nellus de bannitis in prima parte secundi temporis, quæst. 9.

69 Sciendum est autem, quòd defensio, & exceptio proueniens virtute huius statuti, est peremptoria, & impedit litis cõtestationem. ita dicunt communiter Doctor. vt ait Gand. de malef. in titu. vtrum procurator, nu. 15. vbi etiã subdit, quòd ita cõmuniter obseruatur.

XXX *XXX* Item scias, quod si officialis stante hoc statuto,
70 procedat contra huiusmodi occidẽtem bannitum, potest hæc exceptio non modo opponi per eius procuratorẽ, iuxta ea, quæ dixi infra, hoc eo. lib. §. fi. q. 32. vers.

YYY quarto modo: sed etiam *YYY* per quemlibet de populo, qui compareat, & ostenso banno, petat quod vlterius non procedatur, sed absoluatur. ita dicit Bar. in l. vbi pactum, nu. 10. C. de transact. quem sequuntur Doct. vt dicit Marsil. in l. si quis ne quæstio, num. 125. ff. de quæstionib. & sing. 372. capias vnũ, & in pract. cri. §. constante, nu. 38. Quod tamen intellige secundum ea, quæ dixi in loco præallegato, quod scilicet bannum sit adeo notorium, vt nullam aliam probationem requirat, quam exhibitionem ipsiusmet banni, &c. Hoc tamen apud nos in pract. non seruatur, vt ibi dixi.

ZZZ *ZZZ* In hoc etiam proposito quæro, nunquid
71 stante hoc statuto, possit bannitus se defendere aduersus eum, qui vult illum interficere. Resp. in hoc articulo varij varia senserũt, adeo vt nullus discernere potuerint, quæ nam esset crebrius recepta opinio, vt dicit Placa lib. 1. delictorum, c. 18. post nu. 3. vers. tertio suff. agati. Nihilominus reperio quod Clau. in l. vt vim, in lectura, nu. 23. de iust. & iure, dicit communem opi. esse quod non liceat illi se defendere, & quod si se defenderet, & occideret suum aggressorem, deberet puniri. Sed certe hæc opi. mihi semper visa est dura, & si casus contingeret, illum non puniri, saltem pœna mortis: nam propriæ vitæ, & salutis defensio, est de iure naturali, vt omnes fatentur: Et ideo lege humana aut statuto, tolli posse non debet.

72 Alia quoque est quæstio, nunquid stante hoc statuto, poterit iudex ex officio inquirere cõtra aliquem offendentem bannitum. Resp. Si statutum dicat, quòd bannitus possit licite offendi, res non habet difficultatem: certum est enim quòd de eo, quod licite committitur, non potest iudex inquirere. & est communis opi. vt dicit Aret. in c. nulli, nu. 6. de accusa. Sed quid si statutum simpliciter dicat, quòd bannitus nõ audiatur, vel quòd non reddatur ei ius, nunquid si fuerit offensus aut occisus, poterit iudex ex officio procedere? Respond. quod non: & est communis opi. vt dicit Aret. in loco præalleg. post nu. 8. lex enim, quæ prohibet aliquem de offensa sibi facta accusare, videtur permittere illum impune offendi posse. Vide quæ dixi infra hoc eod. lib. §. fi. q. 51. vers. posset etiam.

AAAA *AAAA* Sũt etiam alij casus, in quib. licitũ est
73 propria authoritate alium interficere: puta si ille, contra

BBBB quẽ decreta est captura, *BBBB* resistat familiæ officialis, neque aliter capi possit: licet enim eo casu familiæ illum interficere, vt dicit infra hoc eod. lib. §. fin. quæst. 28. circa prin. &c.

CCCC *CCCC* Vltimo quæro, nunquid in hoc crimine
74 puniatur affectus, etiam si non sequatur effectus. Respond. de iure clarum est quòd sic, vt est tex. expressus

DDDD in l. is, qui cũ telo. C. ad l. Corne. de sicar. *DDDD* nihilominus de consuetudine generali illa lex, & omnes aliæ punientes affectum, sunt sublatæ, vt dixi infra hoc eod. lib. §. fi. q. 92. Et ideo inferens vulnera, etiam animo deliberato occidendi, non punitur pœna homicidij, sed tantum de vulneribus, ex prædicta consuetudine generali, vt attestatur Vital. de malef. in rub. de insultu, nu. 15. & in rub. de inquisi. num. 58. Dicit tamen Igneus in l. 1. §. occisorum, num. 41. ff. ad Sylla. quòd in latronibus grassatoribus, quandoque vidit contrarium obseruari. Faciunt quæ dixi supra vers. Punitur et. Dixi plenius in d. q. 92. Et hęc sufficiãt in materia homicidij.

ADDITIONES.

a *Homicidij.* Farin. plenissime hanc materiam homicidij generaliter per tract. 5. vol. suæ praxis. q. 119. per quatuor inspec. & quæst. 120. per quinque sectiones, & q. 121. per duas partes, & q. 122. per partes sex, & quęst. 123. per inspect. quinque. & q. 123. per tres partes, & q. 125. per partes septem, & q. 126. per tres partes, & q. 127. per quatuor partes, & q. 128. per duas. Decian. tract. crim. to. 2. lib. 9. c. 17. 18. 19. 20. 27. & 28. Vigel. M. I. R. l. 1. c. 13. q. 4. de homicid. & plura Bonacol. in quæst. crim. verbo homicid. & est crimen grauissimum. Farin. d. q. 119. inspect. 1. vbi, & hanc distinct. tangit, & quando dolosum, culposum, vel casuale. idem d. q. 126. par. 1. *Ber. Ros.*

a *Homicidij.*] Homicidium autem quid sit, atque vnde dicatur. Vide late per Ludouic. Carer. in sua pract. crim. pag. 173. & 174. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

b *Duæ sunt species.*] Aliam distinctionem vide per Carer. in prac. §. Homicidium 1. *Giach.*

c *Casu autem dicitur.* Farin. d. quæst. 126. par. 3. nu. 5. & 31. 32. & 33. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

d *Exemplum in eo.*] Adde aliud exemplum in homicidio consanguinei, quod præsumitur casuale, & non dolosum, per Carer. pract. crim. pag. 237. num. 153. & pag. seq. num. 1. vbi habes qualiter puniatur de iure ciuili, Canonico, & regni, & numero 57. etiam multa alia exempla habes de casuali homicidio, vide ibidem. *Giach.*

e *Iaciendum palum.*] Vide plene per Carer. in pract. crim. p. 495. nu. 354. & 355. *Giach.*

f Culpa dicitur homicidium. Vide Baiardum.

g *Vel exilio.* Farin. in 4. volum. suæ pract. quæst. 87. in-

inspect. 2. num. 70. Quid autem sit dolus, fraus, vel culpa, & quotuplex ibidem quæstio. 88. & an in dubio præsumantur etiam ibi quæst. 89. inspec. 1. & quomodo probentur eademque inspectione 2. Deque præsumptionibus dolum excludentibus ibi inspect. 3. nu. 44. & quæ sint doli præsumpt. ibid. inspect. 4. numero 74. *Ber. Ros.*

g *Vel exilio.*] Vide ad idem per Carer. in pract. §. Homicid. 1. nu. 16. & per Cepo. crimin. consi. 29. num. 26. consi. 30. num. 9. etiam consil. 31. num. 16. vbi quò ad exilium tempus non debet esse maior quinquennio. & de pœna arbitraria isto casu imponenda. vide per Menoch. de arbit. iud. cas. 325. num. 12. & Ossc. decis. 304. & Cœpol. d. consil. 30. consuluit in casu regari ad lapides ludentium, & vnus alium occidit, non culpa, sed ex lasciuia, & in cons. sequenti loquitur etiam, & fusius in homicidio iocosè commisso, & non per dolum, sed per lasciuiam. Et quamplura exempla de culposo homicidio vide per Carer. in pract. crim. pag. 241. & 242. num. 8. & etiam per Iacob. Menoch. de arbit. iud. co. cas. 224. Vbi etiam plene. Item de pœna arbitraria pecuniaria imponenda, ac de exilio per quinquennium cum suis limitationibus per Lud. Carer. in pract. crim. §. homicid. 6. nu. 157. & seq. *Giacb.*

h *Et est communis.* De eo cuius causa fuit commissum homicidium, puta causa fratris rixātis. Menoc. cas. 471. sui tract. de arbitr. iud. Vulpell. consi. 22. nu. 2. *Ber. Ros.*

i *Sed leuis.* De leui culpa. Farin. d. q. 126. p. par. nu. 51. & 52. *Ber. Ros.*

k Item in eo, qui culpa sua. Vide Baiard.

l *In portitore.*] Quid si ego bona fide commodaui equum, vel arma, vel famulum meum ei, qui dixit se velle ire in villam, & fuit ad occidendum hominem, an debeam puniri? q̃ non tenent Bal. & Iaco. de S. Georg. in l. quicunque. C. de ser. fugit. hic nu. 9. ille nu. 20. quia non habuit mentem delinquendi. *Giacb.*

m *Dicitur etiam culposum.* Plaz. c. 10. num. 5. vbi plura exempla. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n *Alium percussit.*] Quid de illo, qui mandauit famulis suis, vt vulnerarent aliquem, sed non occiderent, an si mandatarij excedentes mandatum vulnerando occiderunt, an mandans videatur dignus pęna mortis. Vide late per Cępol. crimin. consi. 35. 36. 37. 38. & per Dec. consi. 482. & 622. vbi ad contraria respondet. Sed quæstio, fœdere distinctionis conciliatur Felin. in c. vniuersit. 1. de sent. excomm. Ias. in l. 1. C. de seru. fugit. & Cępol. d. consi. 35. in 3. dub. quos refert, ac sequitur Boss. tit. de manda. ad homic. nu. 10. vbi de communi. qui idem tenet etiam tit. de homic. nu. 71. 72. Vide vbique. *Giacb.*

o *Puta si cum baculo.* Farin. d. q. 126. p. 3. n. 117. & quid cum manu vacua Apostill. ad Bar. in l. prætor. §. si dicatur in fi. ff. de iniurijs. Vulpell. resp. 126. nu. 5. de baculo, & ferro hastæ, vel manu armata, nu. 25. & 34. & saxo, & ligone. vide, & Baiard. hic, & Mars. consi. 7. & de eo, qui vulneratus cecidit, & fregit crus ex qua fractura perijt Alciat. consi. 23. lib. 7. *Ber. Ros.*

p *Vel pugno etiam armato.*] Intellige etiam, & declara, vt per Pract. Carer. pag. mihi 115. Item vide per eundem pag. 243. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

q Vt in casu Signor. consi. 63. Vide Baiard.

q *Animum occidendi.*] Adde vt per Crau. eius cons. 205. col. 2. in princ. *Giacb.*

r *Occidit Sempronium.*] Quid de eo qui voluit vulnerari vnum, & alterum vulnerauit, & occidit. Vide, & dic, vt per Boss. tit. de Homicid. sub nu. 73. Item, principalem quæstionem vide per Carer. in pract. crim. §. Homicidium 6. nu. 179. per totum. *Giacb.*

s *Plures numero.*] De hac quæst. idem Farin. volum. 5. suæ praxis quæst. 125. par. 3. num. 159. & quæstione 126. par. 2. num. 60. & eam tenet etiam Carer. in pract. fol. 108. mihi versic. tertio quæro, & Boss. tit. de homic. num. 73. vide Menoch. casu 324. num. 8. & seq. & in addit. pag. 137. Toming decis. 38. Quid si asinum occiderit putans hominem interficere, de hoc adest Apostill. ad Bartol. in l. impuberem, §. primo, ff. de fals. *Bern. Ros.*

s *Plures numero.*] Vide communem etiam per Barth. Cępol. crim. consi. 33. per totum vbi late. Et adde quòd istam quæstionem plenius ponit Pract. Carer. §. homicid. primo. num. 56. 57. cum pluribus sequentibus, vbi etiam vide, quod de occidente mediatorem, numero 60. 61. *Giacb.*

t Sed certè ego, si casus. Vide Baiardum.

u *Bene verum est.* Sequitur Plot. in tract. de blasphem. sub num. 36. fol. 67. & 68. cum sequenti declarando modo saltem in genere non potuisset cogitare, quia tunc etiam de animo deliberato teneretur. *Ber. Ros.*

x *Dolosum autem.* Farin. quæst. 126. p. 3. nu. 6. 9. & 211. Plaza in epit. cap. 10. *Bern. Ros.*

x *Dolosum.*] Homicidium autem sine dolo commissum, qua pœna plectatur, vide supra, & adde videndum per Boer. quæst. 88. Vbi in materia quattuor format, ac decidit casus in homicidio non doloso. Do-
75 losus † igitur sicarius nedum pœna capitis est damnandus, verum etiam ad alia quamplura. de quibus omnibus vide, per Rolan. eius consil. 39. libro 2. vbi plenè. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

y *Deliberatum.* Plot. consilio secundo, inter consil. Ziler. & consilio 105. numero 18. & Farin. vbi supra. *Ber. Ros.*

z *Illum interficit.*] Sed quid non occidit ferro, sed suspendit hominem, aut aliter suffocat. Tu Regnicola vide per Carer. in Pract. §. homicidium 1. sub numero 33. *Giacb.*

aa Ex interuallo. Vide Baiardum.

bb *Animo delibera o.* Bald. in l. 1. C. de sicar. quem ad hoc ponderat. Cason. dicto num. 23. fol. 70. in fine. Viden. est Blanc. numero nono, in fine, ff. de quæst. Boss. de homicid. num. 57. & 65. Farin. d. q 126. limit. 3. num. 215. & p. 1. num. 12. & 47. *Bern. Ros.*

cc *Animo illum occidendi.*] Animus autem occidendi, ex quibus probetur. Vide per Carer. in pract. crim. pagina 195. & 196. Et an in dubio præsumatur animus occidendi, & cui incumbat probatio accusatori, seu inquirenti, quod fecerit animo occidendi; an verò accusato, seu inquisito asseueranti se non percussisse animo occidendi. Vide late per eundem pagina 197. sub numero 44. Item animus occidendi, ex quibus probetur. Vide per Bossi. titu. de homicid. num. 38. 40. 45. & 56. & per Foler. in pract. crimin. fol. 252. num. 29. & fol. 304. num. 27. Et per Iacobum Nouellum in pra. & theor. caus. crimin. fol. 34. num. 31. folio 40. numero 52. & in tractār. ad defen. folio 111. numero 131. & alibi sæpe per practicantes in locis, &
76 sedibus communibus. Sed quid † si volens occidere hominem, occidit asinum, an de iure puniatur de homicidio propter animum occidendi hominem, q̃ non, sed lege Aquilia, maximè in Regno. Vide per pract. Carer. fol. 205. nu. 67. *Giacb.*

dd *Non solent Principes.*] Decian. libro nono, capitulo 29. Mascard. conclusione 98. & Vulpell. respons. 127. *Ber. Ros.*

ee *Animus autem.* Latè Decian. lib. 9. cap. 27. & Farin. p. 3. q. 126. Vulpell. respons. 126. *Ber. Rossi.*

ee *Animus autem delibe atus.* Dic, quòd cum † cer-
77 tum est delictum, & certa delicti qualitas, tunc animus ad delictum deliberatus præsumitur, & facti atrocitas

-citas animum arguit, Teste Dyno, regula in obscuris. numero 18. de regu. iur. in sexto, & ante eum fuit elegans dictum Philosophi, Ethic. libro secundo, capit. 6. dum ait; Nam sunt quædam, quæ statim vt nominata sunt prauitatem connexam habent, vt maleuolentia, imprudentia: & in actibus stuprum furtum, homicidium, vide text. in cap. 1. de præsumpt. & in l. prima, de fic. quos refert Dec. in cap. in præsentia, num. 59. extr. de probat. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. num. 10. Ideoque aliter asserenti incumbit onus probandi; Fundata est enim intentio Iudicis, & fisci ex sola facti qualitate, vt per Blanc. repet. l. fin. num. 60. ff. de quæstion. Ias. in §. ex maleficijs, num. 71. Institut. de action. Crauet. consil. 151. sub num. 18. versic. & miror quomodo Dec. & Boer. Nam quando delicta sunt semper in genere prohibitorum, semper præsumuntur dolosa, Alexan. consil. 111. lib. 1. in principio, Octauius Vulpellus, consil. 127. sub num. 9. melius per Abb. Panormit. in cap. estote, num. 1. de reg. iur. super quinto. & vbi causa, quæ potest reddere actum licitū, non est clarè, nec dubiè probata: Tunc actus sonans in delictum illud præsumit, Felin. in capit. sunt & alij, qui de hoc rectè, & distinctè loquitur coll. mihi 3. extra de rescript. argumento, l. metuo, ff. pro soc. Boss. tit. de Inquisitione, num. 113. Crau. consil. 55. num. 8. aduerte tamen, cum reus confitetur delictum sub illa qualitate, & modificatione, de qua dixi, intr. ad quæstio. 55. versic. forte posset, in fine, in formanda tamen inquisitione cum animo deliberato aduerte etiam ad ea, quæ dixi infra ad quæstionem 84. in principio, vide in tali materia Menoch. latè de. arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 361. per totum: Nec in hoc mihi placet conciliatio quam facit Menoch. inter opinio. Casoni, & Clari, vt patet de arbitr. iudic. lib. 2. d. centuria, 4. cas. 361. nu. 30. Nempe quia in vtroque casuum positorum per eum, animus deliberatus effugi non potest: ad impetrandam tamen gratiam a Principe, prodesse potest talis consideratio, quia quæ mouere non debent Iudicem, mouere possunt Principem; Plor. in l. si quando, §. septimo, sub num. 3. C. vnde vi; vide quæ dixi infra, q. 32. versic. scienter; Aduerte tamen ad ea, quæ dixi supra in principio, quod videtur cum certum est delictum: illud fore verum, in his, quæ semper sunt de genere prohibitorum, vt dicunt Theologi, semper, & ad semper, sed in alis, qui simpliciter non sunt de tali genere, cum factum de per se non includat dolum, animus deliberatus, nec dolus præsumitur, ita distinguit Gulielmus de Perusio, inter cons. crim. diuers. consil. 38. sub nu. 4. par. 1. & quæ dicantur: delicta semper, & ad semper prohibita, vide Angelum Aret. in §. ex maleficijs, num. 1. Instit. de act. Item aduerte, quòd vbi sumus in delicto, cuius pœna est arbitraria, antequam declarata sit pœna, iudicatur vt delictum, pro quo veniat imponenda pœna corporalis, Crauet. consil. 224. sub num. 3. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Sed ego*. Cattar. de executione sententiæ, cap. 1. numero 371. *Ber. Ros.*

gg *Animus deliberatus.*] Adde, animus deliberatus, atque cogitatus occidendi, quibus coniecturis probetur, accuratè, & diligenter explanatum per Iacob. Menoch. tract. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 361. Item aduerte, quòd percutiens hasta sola non præsumitur percussisse animo occidendi: si ipse hoc allegat. Idem si quis percussit calce, aut ictu pedis, & idem si percutiat alapa. Idem si quis percutiat pugno inermi, vt de omnibus per Crauet. in consil. 205. col. 2. in princip. & in consil. 309. col. 2. vers. 2. Hæc tamen qualiter procedant, vide Boss. tit. de homic. post nu. 38. cum seq. & per Caret. in prac. crim. §. homic. vlt. sub nu. 106. *Giach.*

Iul. Clar. Sentent. Pract. Crimin.

hh Item de genere armorum. Vide Baiardum.

ii Et ideo etiam si quis. Vide Baiard.

KK *Expectat alium*. Farin. dicta quæst. 126. par. prima, num. 15. *Ber. Ros.*

ll Proditoriè verò dicitur. Vide Baiard.

mm *Homicidium*. Quid sit homicidium vnde dictum, & originem traxerit, & quid in occidente hominem monstruosum. Plaza in epitom. c. 9. num. 2. 4. 6. & 11. Farin. d. §. assassinium. *Ber. Ros.*

mm *Homicidium*.] Quid, si quis dederit calcem in ventro prægnantis mulieris, aut faciat aliter ipsam abortum pati. Vide per Caret. in pract. crimin. pag. 179. num. 24. *Giach.*

nn *Aliquando mandat.*] Adde idem de nuntio † por-
78 tante literas ad occidendum aliquem, nam occidendo nuntius tenetur de occiso. Idem de inuestigatore, & exploratore, vbi occidendus moraretur, & denunciauerit esse in tali loco, & inimici vadant, & occidant eum, nam talis, pœna mortis tenetur, vt per Caret. in pract. pag. 224. nu. 123. qui num. seq. tenet idem de indicante latitantem inimico. Item homicidium lingua tribus modis committi, docet Cæpol. in consilio 38. in principio, & pract. Caret. in tract. de homicid. §. 5. num. 1. *Giach.*

oo *Poculum amatorium*. Farin. quæst. 122. p. 5. nu. 112. & seq. vol. 5. *Ber. Ros.*

oo *Poculum amatorium.*] Vide etiam per Caret. in pract. pag. 179. nu. 25. *Giach.*

pp *Punitur etiam.*] Et qui dicantur venefici per Caret. pag. 65. col. 2. Sed quæ pœna sit contra vendentem malum venenum, si mors alicuius est sequuta. Vide per Iacob. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 359. Item, quomodo puniatur ille, qui voluit hominem venenare, sed pœnituit. Vide per Ioan. de Ligua. inter consil. crim. diuers. Ziletti cons. 20. num. 16. lib. 1. Et in veneficio, iudex facilior promptiorque esse debet ad torturam, ex quo est de delictis, quæ committuntur occulte, vt not. dicit Bal. in l. 3. C. de episc. audien. & tradit Alex. cons. 77. nu. 5. lib. 1. *Giach.*

pp *Punitur etiam.* Decian. lib. 9. c. 21. vsque ad 27. Farin. d. vol. 5. q. 122. par. 1. 2. 3. & 4. *Bern. Ros.*

pp *Punitur etiam vt homicida*. Adde huic dicto Cremens. sig. 50. vbi interpretatur statutum si quis voluerit venenare, Dec. in l. non vult hæres, num. 6. de reg. iur. *Droch.*

Vide eundem Baiardum.

qq *Cuiusdam Medici*. Filius erat Hieronymi Cardani. *Bern. Ros.*

rr *Sed certè*. Vide Foler. in praxi vers. Item quod venenauit sororem. Vulpel. consil. 145. Quid in emente venenum, vt daret. Alciat. cons. 28. lib. 7. Et de eo qui materiam dedit Bal. consil. 211. lib. 4. Farin. loquitur de vendente venenum, vbi sup. p. 1. nu. 32. & vide & par. 2. num. 22. *Ber. Rosi.*

ss *Ancillis.*] Adde, quod alia Senatus Mediolani, vt retulit Boss. tit. de homic. nu. 13. condemnauit ad mortem concubinam quandam, quæ parauerat venenum concubitori suo, vt eum interimeret, licet sequutus postea non fuisset effectus. Et id, vt domini redderentur securi à seruis suis. *Giach.*

tt *Item Iudex*. Farin. quæst. 111. volum. 4. num. 24. & seq. art. 2. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

uu Item si aliquem posuit. Vide Baiard.

xx *Mortuus sit.*] Vide etiam per Caret. in prac. pag. 225. num. 117. vbi idem si rumpatur funis aut trabs. *Giach.*

yy *Item Medicus.*] Adde etiam, quod Medicus † negligens
79 circa curā infirmi tenetur l. Cornelia de sicarijs. Et negligentia dr̄ dolus, & peccatū mortale in ijs, qui ex officio

ad diligentiam obligantur. Vide de omnibus per Crau. suo cons. 132. col. 2. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

22 *Iussus exulare.* Farin. quæst. 87. inspect. 1. volum. 4. num. 45. *Ber. Ros.*

A Tenetur etiam medicus. Vide Baiard.

B *Sed quæro.* Decian. c. 20. lib. 9. Farin. q. 119. inspect. 1. num. 12. & seq. præcipue, nu. 17. Carrar. de execut. sent. in præfat. nu. 8. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

C *Homicida punitur.* Adde infr. §. fin. quæst. 78. in principio, & versiculo, Multa autem, vbi videbatur contrariari, dum ibi dixit: Multa autem sunt crimina, in quibus secundum dispositionem iuris communis imponitur pœna confiscationis bonorum, exemplificãdo etiam in homicidio; ibi ergo intellige, quòd pęna confiscationis bonorum pro homicidio imponatur secundum veterem pœnam l. Corneliæ, vt hic: non autem attento nouo iure per auctoritatem. Bona damnatorum, C. de bon. proscript. *Drogh.*

C *Homicida punitur.*] Quid de teste, cuius depositio facit, vt quis indebite morte afficeretur, vel absolueretur, quod teneatur de homicidio habetur per Bald. Are. & Fel. in c. sicut, in 3. not. de testibus. & sequitur. Boss. tit. de opposi. contra testes. nu. 140. Sed vide etiam per eundem Boss. tit. de falsis. post num. 138. Et dic, vt per eundem num. 169. *Giacb.*

D *Hac pęna.*] Hic tamen scias, quod alteratur pœna ex qualitate occisi quamplura exempla vide per Pract. Carer. pag. mihi 228. *Giacb.*

E *Aliqui dicunt.* Farin. vbi sup. inspect. 2. num. 27. vbi plur. num. seqq. *Bern. Ros.*

F Et ita teneas, & serues in practica. Vide Baiard.

G *De iure autem.* Farin. d. q. 119. inspect. 3. num. 46. & 57. 63. & 64. *Ber. Ros.*

H *Priuatur beneficijs.*] Hic nota cautelam, quam tradit Felin. d. c. Inquisitionis de accusat. ante nu. 5. Vt ante priuationem renunciet alicui amico; qui post dispensationem eidem renunciet, & sic cautus erit, & refert, ac sequitur Carer. in pract. crim. §. Homicidium vltimo, post num. 66. in fin. & nu. 68. limitat in homicidio qualificato vt in assassinio. *Giacb.*

I Sed in homicidio deliberato. Vide Baiard.

K *Priuatur etiam.*] Aduerte, quòd ille, qui occidit

80 † alium, nedum prohibetur succedere ipsi occiso, immo prohibetur etiam succedere hæredi ipsius occisi: text. est in l. Lucius, ff. de iure fisci, quem esse ad hoc no. inquit Iacob. de S. Georg. in l. hæreditas. in fin. C. de his quibus vt indi. aufertur hæredi. Vbi etiam relatiue vide, quid iuris sit de occidente vxorem propriam. Adde, & vide pulchram quæstionem per Iac. de S. Georg. in l. sororem, colum. 1. C. eo. de occidente vxorem propriam. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

L *Et ita volunt Doctores.* Boss. de his quib. vt ind. Farin. quæst. 120. sect. 3. num. 23. 36. & sect. 4. numero 74. *Ber. Ros.*

M *Sed pone quod filius.* Farin. vbi sup. num. 29. 30. 55. & seq. *Ber. Ros.*

N *Frater fratrem.* Boss. d. loco num. 16. *Ber. Ros.*

O Si verò non extent filij. Vide Baiard.

P *Sed quid si maritus.* Boss. vbi sup. nu. 21. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Q *Transeat ad hæredes.* Farin. d. q. 120. sect. 3. num. 57. & idem si medicum non adhibuit. sect. 4. num. 74. & num. seq. *Ber. Ros.*

R Et hæc conclusio locum habet. Vide Baiard.

S Tenetur etiam homicida. Vide Baiard.

T *Ad æstimationem.* Farin. d. q. 119. inspect. 4. nu. 93. & 97. 102. 103. 104. & 126. *Bern. Ros.*

V *Excusatur autem.* Similes excusationes, & capitulandi modos pro Reo, vide apud Alc. Tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 29. per totum, vbi diffusius quàm hic. Adde infr. in §. fin. q. 60. per totum. *Drogh.*

V *Excusatur autem.* Late Farin. d. vol. 5. q. 125. p. 1. in princ. præcipue, nu. 1. q. 10. 11. 99. & 118. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

X *Defensionem.*] Quæ debet incontinenti fieri, non ex interuallo, & quando dicatur incontinenti fieri per Carer. in pract. crim. § Homicidium 6. cum... limitat à nu. 107. vsque ad nu. 112. & nu. 124. Et an confessus in iudicio, simpliciter homicidium posse ex interuallo suam interpretari confessionem, quod fecit ad sui defensionem. vide per pract. Carer. §. Homicidium 6. nu. 165. omnino Boss. tit. de cõfess. nu. 31. cũ seq. & tit. de falsis. nu. 66. Item defensio incontinenti non ex interuallo fieri debet, & defensionis modus, in quibus consistat. Item defensionis causa; quando videatur fecisse percussus, qui per horam stetit in terram, & postea ipse repercussit. Vide de istis omnibus per Boer. decis. 168. Et adde vnũ notabile verbum, quod iudex potest cogere reum, vt specifice et defensionis modum. vide per Ang. de Aret. in §. his igitur, Instit. de iust. & iure. post nu. 6. *Giacb.*

Y *Ad sui defensionem.*] Adde, & vide qua pœna plectatur is, qui ad sui defensionem occidisse fatetur, per Iac. Menoc. de arbit. iudic. lib. 2. cas. 279. nu. fin. Et homicidium quando dicatur factum ad defensionem, vide per Dec. plenè eius cons. 459. col. 1. per Craue. eius consil. 151. col. 5. vers. alibi. Et nota Ang. Aret. vbi homicidiũ

81 † in dubio præsumitur factum ad defensionem, vt delictum excludatur, & allegat Dec. pluribus in locis; ac Nic. Boer. demum de illis miratur, quòd ita loqui ausi fuerit: cum in dubio præsumatur contra occidentem, quod dolo fecerit, per text. in c. 1. de præsu. & in l. 1. C. de sicar. Et concurrentibus duabus præsumptionibus, aduerte, quod tunc vna præsumptio tollit alteram, & debilior cedit fortiori. l. pen. de restit. in integ. Item plures præsumptiones vincunt vnam, per Crau. cons. 145. nu. 11. & in cons. 149. nu. 17. Item quibus coniecturis præsumatur homicidium ad necessariam defensionem perpetratum, vide per Cepo. cons. crim. 29. num. 15. 16. Laur. de Palazolis inter cons. cri. Cæpol. cons. 43. Fel. in c. dilecti filij. col. pen. in princ. de except. Alex. eius cons. 24. col. fi. vol. 3. & per Boss. tit. de homicid. post nu. 89. Vbi inquit, quod res eo redigitur: quod si iudici excessorum dispari conditione videtur, quòd sit alienum à sana mente putare, quod occidens prius insultauerit, tunc præsumendum est, quicquid factum fuerit prouenisse ad necessariam defensionem, alias secus. Ad idem vide per Gram. plenè eius cõs. 56. per totum, vbi egregiè materiam reassumit. Et similiter si insultatus, qui proclamando (non dederis mihi impedimentũ) sui aggressionem occidit, vel vulnerauerit, quod ad sui defensionem fecisse præsumatur, vide per Alex. de Neuo. cons. 77. nu. 1. in 1. vol. inter cons. crim. diuer. Ziletti. *Giacb.*

Y *Capolla consil. crim. 42.*] Quem vide, quia ibi habes, quibus casibus liceat aggressorem interficere. *Giacb.*

Z *In foro conscientiæ.* Farin. d. p. p. nu. 20. *Ber. Ros.*

AA Hæc autem conclusio. Vide Baiard.

BB *Rerum suarum.*] Et ista est conclusio magis cõmunis etiam in iure diuino vt per Alex. in cons. 138. num. 12. lib. 6. qui facit regul. etiam in debitore, sed fallit nisi res esset valoris modici, & vilis, inspecta qualitate personarum, per Alex. ibidem. Item, intelligitur secundum additio. ibid. nisi quando subesset etiam probabile periculum personæ, & sic nisi ab instanti periculo vitæ alias extensiones, ac limitationes vide per Carer. Prac. crim. pag. 372. & 429. cum seq. *Giacb.*

BB *Rerum suarum.* Vulpell. consilio 79. numero 2. & 119. Et quid pro bonorum defensione, vide Farin. volum. 5.

volum. 5. eius prax. q. 125. par. 4. nu. 168. & 170. & etiã homines coadunat. Farin. q. 115. 4. inspectione, n. 149. & duobus seq. & d. p. 4. nu. 177. 234. *Ber. Rof.*

CC *Proprij honoris.* Vel honoris. Vide Farin. quæstio. 121. par. 2. num. 116. volum. 5. 1. & d. par. prima num. 41. & 42. *Ber. Rof.*

DD Item locum habet non solum. Vide Baiard.

EE *Sanguine coniuncti.* Vt puta patris. Alban. consil. 94. *Ber. Rof.*

FF *Doctores.* Farin. q. 51. nu. 38. vol. 2. & q. 125. p. 5. nu. 281. 290. *B. rn. Rof.*

GG *Immo etiam.* Aut etiam extranei Vide Farin. d. vol. 5. & q. 125. p. 5. nu. 267. & vol. 2. q. 51. nu. 58. 281. & rerum etiam extranei p. 4. nu. 188. modo incontinenti fiat. nu. 211. & 218. & in socio & amico d. p. 5. nu. 290. & 294. & pro vicino, & domino ibi nu. seqq. *Ber. Rof.*

HH *Pro salutis propriæ defensione.*] Quid de illo, qui interfecit aliquem turbantem in sua licita vindicta, an puniri debeat pœna l. Cornelia de sicarijs. Vide per Cæpol. crim. consil. 75. visis statutis. *Giacb.*

II *Interficere.*] Hic adde, ꝙ in causa defensionis non habetur ratio, an quis potuerit aufugere saltem, quando aggressus est notabilis atque bonæ conditionis secundum magis communem opi. de qua vide per Alex. con sil. 119. col. fin. lib. 7. qui nu. fin. idem tenet in aggresso minus potenti. *Giacb.*

KK *Sit clericus.* Et quid si is qui vult offendere sit clericus, vi. Farin. d. q. 125. & p. p. nu. 31. & 32. & 33. B. R.

LL *Defensione.*] Aduerte, quòd si percussus ab aliquo percussorem fugientem percuteret, quòd non dicitur percussisse ad defensionem, sed ad vindictam, vt per Nat. plene in cons. 412. num. 21. Item scias, ꝙ defensio debet esse proportionata, puta, pugnum pro pugno, baculum pro baculo, non ensem pro fuste, nisi tanta sit elegantia offensi, quod plus ponderet in ipsum fustus, quã in aduersarium ensis. Ita Bal. in l. 1. col. 10. C. de confes. & per Craue. cons. 119. nu. 7. Et licet non liceat, vt iam dictum est, fugientem, qui percussit occidere, quia esset ad vindictam, si tamen percussus illum fugientem interficeret, non deberet condemnari de homicidio, vt late habetur per Carer. in pract. §. homic. 6. post nu. 10. 170. & iusius nu. 151. 155. ob iustum enim dolorem pœna minuitur, vt per Dec. in allegata l. vt vim, nu. 11. cum illic allegatis & Cagnol. in regul. quicquid calore, nu. 8.

82 & vi. supra. Et adde, ꝙ ad probandam † defensionem sufficit semiplena probatio. Item dubia probatio sufficit in criminalib. De istis vide per Crauet. suo cons. 2. post nu. 16. Et probatur defensio per testes simpliciter deponentes homicidium fuisse factum ad defensionem, tametsi aliam rationem non adducant, vt tradit Dec. suo cons. 459. nu. 6. 469. nu. 5. & 10. Et habetur etiam per Boss. tit. de defensio. reor nu. 30. Item defensionis causa homicidium in dubio præsumendum est, per Dec. suo cons. 449. nu. 4. 469. nu. 11. & 678. nu. 7. Vi. tamen de hoc per Crauet. suo cons. 151. post num. 18. vbi contra Dec. & Boer. inuehit. *Giacb.*

MM *Papa vel Imperator.* vi. Farin. 5. vol. 34. *Ber. Rof.*

NN *Qui percusserat.* Qui prætorem se defendendo percussit, vel clericum. vi. Farin. q. 105. inspect. 4. num. 195. & q. 125. p. 5. nu. 276. *Ber. Rof.*

OO *Adde quod non solum.* Si alius occiditur, quando ab insultante non potest quis se defendere, vide Farin. sup. nu. 148. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

PP *Se aliter defendere non poterat.*] Adde, quando insultatus dicatur in discrimine vitæ constitutus, per Pet. Barbo. inter consi. crim. diuer. Ziletti in consil. 97. in 1.

83 vol. Item adde, ꝙ quando defensionis † modus exceditur tunc punitur solum quis de excessu communi, vi. per Alex. eius cons. 110. sub nu. 12. lib. 7. Adde etiã per Iul. Clar. Sentent. Pract. Crimin. Dec. in cons. 482. nu. 15. Sed aduerte, quia non tenetur de excessu, quando aliter euadere non poterat, per Marsil. cons. 4. nu. 18. Item, quando excessus fuit factus inopinate, per eundem ibi. nu. 22. Quomodo autem probari possit, & fecerit ad sui defensionem, vide per Ange. de Aret. in §. ius autem gẽtium nu. 6. & 7. Instit. de iur. natu. gent. & ciuil. vbi etiam habes, quòd præsumitur quis in discrimine vitę constitutus, eo ipso, ꝙ terror infertur cum armis, & quid de insultato à rustico, & de robusto à debili. Vide ibi, & sub nu. 8. declarat verum esse, ꝙ excedens modum tenetur tantummodo de excessu, & non de toto, quando excessus prædictus est punibilis. *Giacb.*

QQ *Sed pone.* Si oppositum Titio insultanti Gaium qui fuit interfectus, vide Farin. d. q. 125. p. 3. num. 146. & 148. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

RR *Quod est notandum.* Diuidentes rixas sæpe offensi remanent, vi. Farin. d. q. 125. p. 3. nu. 142. & seq. & 144. 154. & 155. & quando qui plures offendunt Bonacossa in comm crim. verbo. offensa. *Ber. Rof.*

SS Et ita fuit absolutus per Senatum. Vide Baiard.

TT *Atque ad eo.* Quid si insultatus fuga poterat se seruare, vi. Farin. d. vol. 5. q. 125. par. 2. nu. 121. vsque 127. & 131. & 133. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

VV *Sed quomodo probatur.* Adde Alc. d. tract. de præsum regula 3. præsumpt. 39. nu. 7. cum seqq. & hic adde, quòd volentem me percutere cum baculo, vel etiam manu vacua, si aliter euadere non possum, licitum est se cum gladio ferire ad euitandam percussionem, dicit Alex. cons. 14. num. 10. circa fin. lib. 3. Cran. consi. 119. nu. 7. supr. vers. Adde quòd non solum, Dec. cons. 676. in casu supradicto. *Diogh.*

VV *Sed quomodo.* Necessaria defensio quomodo probanda, vi. Farin. in d. vol. 5. & q. 125. par. 7. §. 1. nu. 419. & seqq & quomodo probetur aggressio ibi par. 7. §. 2. num. 436. q. eadem & par. 7. §. 3. num 484. Quid si non constat quis fuerit aggressor. vide etiam Farin. d. 4. 125. p. p. num. 61. & testib. etiam consanguineis, & leuibus probatur Vulpell. cons. 96. nu. 7. & 9. & etiam obscura Idem consil. 97. numero 4. Bald. consilio 111. libro 4. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

XX *Non enim tenetur.* Nemo tenetur expectare, vt ab alio percutiatur. Farin. dicta parte prima, numero 74. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

YY *Ita affirmant communiter.* Farin. d. par. prima, numero 67. *Ber. Rof.*

ZZ *Expectetur.*] Adde etiam, & plene per Carer. in pract. crim. §. homic. 6. nu. 9. *Giacb.*

Aa *Et in eo.* Farin d. p. p. nu. 63. *Ber. Rof.*

Bb *Scias tamen.* Defensio tamen debet esse cum moderamine inculpatæ tutelæ alias pœna extraordinaria punitetur. Farin. d. 5. vol. suæ prax. q. 125. par. 6. nu. 330. & seqq. & nu. 396. & 397. vide Vulpell. respons. 97. nu. 6. & 125. nu. 16. & seq. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

Cc *Et causam.*] Vt etiam dicit Pract. Carer. in §. homicidium 6. qui late etiam vnumquodque moderamen examinat, ac exemplificat. vide per eundem numero 96. cum pluribus sequentibus, vsque ad numerum 150. *Giacb.*

Dd *In se defendendo.*] Adde, & vide, quando dicatur modus excessus, per Menoch. in suo tract. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 3. cas. 277. versic dubitari, num. 5. 6. 7. *Giacb.*

Ee *Arbitrio iudicis.*] Adde per Iacob. Menoc. d. tract. cas. 278. quod est verum etiam, quò ad pœnam corrextionalem,

tentionalem, ad quam aggressus, qui se defendendo modum excessit non debet condemnari, sed leuiter tantum arbitrio Iudicis punitur, vt per Afflic. plenè decis. 206. in 2. dub. Et ex duobus contendentibus & rixantibus quis præsumatur aggressor, ac de eorum pœna cum ignoratur quis fuerit aggressor, vi. per Menoc. eo. trac. cas. 365. Et tit. de confess. nu. 37. *Giach.*

Ff Sed etiam si excessisset. Vide Baiardum.

Gg *Hinc est quod.* Farin. sup. nu. 349. & trib. seq. & nu. 354. & 357. & 359. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Hh *Sic etiam.* Farin. sup. nu. 338. & seq. *Ber. Ros.*

Ii *Sed debet mitius.* Farin. d. nu. 396. *Ber. Ros.*

KK Sed hic occurrit alia quæstio. Vide Baiard.

Ll *Negauerit.*] Quid si sit confessus: An poterit etiam ex interuallo interpretari se illud fecisse ad suam defensionem? quòd sic. Vide per Natt. suo consil. 412. nu. 18. 19. & 20. Et hæc addo illis, quæ superius adnotaui. Similiter homicidium, quando ad defensam, & quando ad vindictam factum dicatur, & qualiter puniri debeat, quando ad sui defensionem, vi. per Cœpol. consil. crimin. 28. 29. *Giach.*

Mm Potest etiam homicida se excusare. Vide Baiard.

Mm Alia etiam est defensio. Vide Baiard.

Nn *Ex incertitudine.* Incertitudo an excuset delinquentes Farin. vol. p. suæ prax. q. 96. vbi latè de hac materia, & præcipuè, nu. 14. & seqq. & num. 21. 64. *Bern. Ros.*

Oo *Plures interuenerunt.*] Adde, atque fusius ac dilucide explicatum, vi. quæ pęna sit contra plures vulnerantes tam in rixa, quàm sedato animo, si vel ex vno vel ex plurib. vulnerib. sequuta sit mors, per Iacob. Menoc. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 4. cas. 392. Item, & per Carer. in pract. §. homic. 1. sub nu. 75. quem vide quoniam tres dat limitationes, & num. 77. ponit casum de pluribus existentibus in domo aut coquina, & vnus lapidem proiiciat, & occidat prætereuntem, & nescitur quis lapidem proiecit, quod non omnes tenentur de occiso, sed alia pęna minori: Item de nostra principali quæst. vi. per eundem §. homicidium 6. sub nu. 345. vbi etiam illas tres limitationes repetit. *Giach.*

Pp *A pluribus.* Vltra hic dicta, adde quòd quando quis est à pluribus percussus, sed nescitur ex cuius vulnere decesserit, nullus ad mortem est damnandus teste Alex. cons. 15. col. 2. in fin. lib. 1. & hoc propter incertitudinem. pro quo vide quæ scribit Ancha. consil. 216. & Din. in c. in pœnis, & in c. in obscuris, de reg. iur. in 6. & Cagnol. in l. fauorabiliores, & l. semper in obscuris, ff. de regul. iur. *Guiot.*

Qq *Idemque.* Farin. sup. nu. 63. *Bern. Ros.*

Rr *Tu igitur.* Farin. sup. nu. 72. *Ber. Ros.*

Rr *Tu igitur.* Huic distinctioni adde Blancum in repetit. l. fin. nu. 53. de quęstio. Dyn. in reg. ratihabitionē, nu. 13. de reg. iur. in 6. Boer. in Addit. ad Dyn. in reg. in obscuris sub num. 19. in littera B, eod. tit. latè per Menoc. sæpius citato Tract. de arb. iud. lib. 1. q. 80. nu. 141. & quomodo in tali casu procedat inquisitio infra quæstione 90. vers. aduerte etiam Menoch. d. Tract. lib. 2. centur. 4. cas. 349. sub nu. 9. & cas. 352. nu. 18. Dum autem dicit hic quòd apparere debeat omnes fore homicidij conscios: hoc idem habetur per Menoch. Tract. de arb. iud. lib. 2. cēt. 4. cas. 314. nu. 15. & cas. 349. nu. 6. Immo in dubio præsumitur: potius casus in præsente, quàm destinata voluntas, vt ibidem, & quòd omnes sint torquendi super qualitate facti, stante incertitudine: Idem Menoch. vbi supra cas. 362. cent. 4. sub num. 20. & postea, quòd omnes, & multi numero apparerēt conscij, non tamen fortè omnes essent morte puniendi, ne sequatur strages multorum, vt per Felin. in cap. 1. colu. mihi 5. 7. limitatione de officio deleg. infr. q. 60. vers. Allegatur etiam ad Glo. in l. si in rixa, ff. ad l. Corn. de sicar. respond. vt per Alex. cons. 14. sub nu. 7. vol. 3. supradictis adde, in nouissimis constitutionibus Mediolani, appellantur ordines excellentissimi Senatus sub tit. Quomodo faciendę sint condemnationes in casu incertitudinis. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

Ss *Commissum ex improuiso.*] Et nunc in dubio non esset præsumendum ex proposito aduenisse ad vulnerandum & occidendum, nisi specialiter, & clare probasset, vt per Carer. in prac. cri. §. homicidium 1. num. 70. §. 4. num. 55. *Giach.*

Tt *Bene verum est.* Author rixæ intellige, quando rixę præcessit tractatus Decian. consil. 40. Farin. in q. 125. p. 1. in fine, & vi. de authore rapinæ Alexan. consil. 103. nu. 2. lib. 1. vel rixæ Farin. q. 125. p. 40. nu. 65. Cartar. de execut. sentent. c. fin. nu. 259. & 249. *Ber. Rosi.*

Vide eundem Baiardum.

Vu *Auctor siue inceptor rixæ.*] Adde, quia dicitur præbere causam propinquam homicidio; vt per Carer. in pract. §. homic. num. 116. vbi etiam idem in eo, qui est caput seditionis. Si ob talem concitationem tumultus in populo sequatur homicidium, vt fuit in Baraba. hoc tamen intellige, quando principaliter animo concitandi tumultum, & seditionem faciendi, secus si in cōsequentiam & incidenter. *Giach.*

Xx *Sed hic incidenter.* Homicidium in rixa quomodo soleat puniri Farin. q. 96. nu. 67. Quomodo sit formanda Inquisitio, quando non appareat quis vulnus intulerit Farin. q. 96. nu. 61. vol. 4. 44. & Farin. q. 126. p. par. numero 48. vol. 5. & nu. 49. *Bern. Rosi.*

Yy Si verò compareant. Vide Baiard.

Zz *Aut vero sunt.* Quando vulneratores sunt certi, sed ignoratur quæ vulnera à singulis illata fuerint. Farin. q. 46. n. 38. vol. 4. & nu. 42. & 57. & 65. & 69. *Ber. Rossi.*

Vide eundem Baiardum.

Aaa *Et hoc casu omnes.* Adde infr. quæst. 84. vers. vltimus quarto, Vide Felin. latius referentem in cap. capitulum coll. pen. de rescript. *Drogh.*

Bbb *Quandoque etiam.* Alia excusatio vulneratum ex vulnere non decesisse Farin. d. vol. 5. q. 127. nu. 87. suæ praxis par. 3. & nu. 88. & per totum. Quem vidè vt habeas magis perfectè hanc distinctionem & Menoc. casu 275. *Ber. Ros.*

Ccc *Sed ex alia causa decesserit.*] Et quam pluribus autem causis in pract. vi. per Lud. Care. in prac. cri. §. homicidium 6. sub num. 322. *Giach.*

Ddd *Primus casus.*] Farin. d. q. 127. p. 1. nu. 17. Bal. cons. 136. lib. 2. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Eee *Tenetur de occiso.*] Ac idem adde nouissime per præceptorem meum Dom. Hippol. Rimin. eius consil. 121. per totum; quoniam istos tres casus ponit pro vita vulnerantis a pęna mortis defensa, licet vulneratus decesserit, eos examinando, & coniecturas, atque rationes perscrutando. *Giach.*

Fff *Contrarium tamen.* Farin. d. q. 127. p. p. n. 12. *Ber. Ros.*

Fff *Contrarium tamen.*] Vi. etiam per Carer. in prac. criminn. §. homicidii 1. sub nu. 68. 69. & 70. qui nu. 71. limitat quod ad irregularitatem incurrendam. nam omnes efficiuntur irregulares, & idem pagin. 469. columna 2. *Giach.*

Ggg *Secundus est casus.* Farin. d. p. par. num. 13. & 16. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Hhh *Tertius est casus.* Pract. Corradi. tit. de vulnerantibus. nu. 17. fol. 416. & nu. 20. fol. 418. de febre 4. & Farin. d. p. prima, nu. 10. & seqq. & nu. 24. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Iii Aut apparet. Vide Baiardum.

KKK *Scias autem.* Quid sit vulnus mortale an non.

Farin.

Farin.d.p.1.nu.20.& 39.& sequentib.& par.4.nu.101. & 105. Vide Petrum de Soncino, cons.97.lib.1.cons. crim. principale conditur. nu.1.Vulpell.resp.72. nu.5. Vide Bal.consil.136.nu.4.lib.2.& cons.237. eod.vol. An vulnus sit lethale statur iudicio Medicorum,& pariter an decesserit ex vulnere.Farin. vol.5.suæ prax.q. 127.par.1.quando dicat lethale,& p.2.Quomodo probetur, An requiratur iudicium duorum Medicorum, vel vnus sufficiat.Farin.d.p.4.nu.105.& seqq.*Ber.Ros.*

KKK *Scias autem.*] Adde dici vulneratum lethaliter, qui secundum regulas medicinæ, aut non potest euadere à morte,aut cum difficultate, per Carer. in praxi. tract.de homicid.§.1.nu.5.& §.4.nu.326. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

Lll *Iudicio Medicorum.*] Idest chirurgicorum expertorum non tamen oportet, quod sint Doctores, sed sufficit esse practicos tantum, per Carer.d.§.6.nu.327. vbi vide,& nu.seq.Sed quid si reperiatur tantum vnus Medicus in loco.Vide ibi nu.329. Et qualiter debeant deponere vide,ibi,nu.330. Et an iudex de necessitate debeat stare dicto, & iudicio medicorum, vide ibi,num. 331. Et quid si testes examinati non deponant de vulnere non mortali, & ante mortem; & mors post mensem sit sequuta,an ij lem,vel alij testes possit examinari.vide per eundem.nu.332. *Giach.*

Mmm *Ex vulnere.*] Adde,quando præsumatur ex vulnere mortuum vel non,per Iacob.Menoc.de arbit.iud. lib.2.centur.3. cas.275. *Giach.*

Nnn *Cum iuramento.* Cum iuramento de credulitate vide de his omnibus Farin. d.q.127. par.4. nu.101.118. & 119.151.& 153.165.166.168.& 170. *Ber.Ros.*

Ooo *Iudicio peritorum.* Quod non stetur absolute iudicio Medicorum,& quare.Farin.d.q.127.par.2.num. 49 vsque 53. *Ber.Ros.*

Ooo *Iudicio peritorum.*] Sed quid si medici dubitant, an fuerit vulnus mortale, aut non, & pars dicat mortuum ex negligentia,& malo regimine, quod in dubio præsumendum.vide per Lud. Car. in pract.crim.§.homicidium 6.sub nu.323 qui num.seq recitat opiniones Doctorum inf.quantum tempus præsumatur mortuus ex vulnere, & num.325.an exculpatio offensi dicentis mori,non ex vulnere,sed ex sua culpa,ac malo regimine,prosit accusato,vide ibi per eum. *Giach.*

Ppp Propterea tutius est dicere. Vide Baiard.

Qqq *Arbitrio Iudicis.* Et ideo standum arbitrio Iudicis Farin.in d.q.127. par.2 nu.48. *Bern.Ros.*

Rrr *Cæterum si vulneratus.* Processit de malo in peius & intra paruum tempus mortuus sit Farin. d.q. & par. 2.nu.28.& seqq. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Sss Sed quantum in hoc. Vide Baiard.

Ttt *Vulneratus.* Nullus vulneratus viuit vltra 40. dies si lethaliter.Farin.d.q.127.p.p.nu.46.& 48. *Ber.Ros.*

Vuu *Si tamen vulneratus.* Ambulauit per triduum.Farin.d.par.2.nu.79.& 80. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Xxx *Vulnus fuisse mortale*] Quis autem dicatur lethaliter,& ad mortem vulneratus, vide relatiuè per pract. Carer.pag.mihi 174. nu.5. Item quod vulnus dicatur lethale. Vide etiam per Foler. in prac. crim. fol.mihi 375.nu.19. vbi late, & latius per eundem Lud. Caret. §.homici.6.nu.326 *Giach.*

Yyy *Contrarium.* Carrar.de execut.sententiæ c.fin.numero 312. *Ber.Ros.*

Yyy *Contrarium.*] De forma articulandi ex parte percussoris, atque de modo adhibendo in illius defensione; vide per Foler.in prac.cri. fol.mihi 375.sub nu.21. qui etiam nu. seq.docet defensorem tam in petendo coram iudice, vt mittantur medici ad inspiciendum vulneratum, quam etiam in illos iurare faciendo atq; producendo,quòd esse menti tenendum dicit. *Giach.*

Zzz Sed certè apud nos. Vide Baiard.

aaa Sed hoc apud nos non seruatur; Vide Baiard.

bbb *Sed quid si reus.* Vide Menoch. de arbitr.iud. casu 362.nu.41. *Ber.Ros.*

bbb *Sed quid si reus.*] Adde vulneratus si moriatur, an, & quando ex vulnere mortuus censeatur, & de occiso teneatur,qui occidit, vide plenè & diligenter per Prac. Carer.pag.469. sub nu.322. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

ccc *Non erat lethale.*] Vulnus mortale, vel non quod dicatur, vide per Cepol.consil.crim.28. & in consil.61. vbi plenè,& plenius per Pract.Carer.pag.472.nu.326. 327.qualiter,& per quos probetur & an in dubio præsumatur mortuus ex vulnere, vbi medici dubitant an fuerit vulnus mortale, aut non. vide per eundem pag. 470.nu.323.Et inf.quantum tempus præsumatur mortuus ex vulnere, vide etiam per eum sub num.seq. Et quod exculpatio offensi dicentis se mori non ex vulnere,sed sua culpa, malo regimine, non prosit accusato, vbi extant probationes, quò fuit vulnus mortale ex iudicio medicorum,tradit num.325.Sed quod debent esse medici deponentes ibid. nu.329. Et an vnus sufficiat; qualiter deponere debent,nu.330.Et quid si discordēt, nu.333.Et ad quem spectat electio medicorum, ad iudicem, vel ad partem,nu.334 Et an valeat sententia lata superueniente iudicio alterius medici contrarium sententeis. vide ibi num.335. vbi etiam an possit retractari. *Giach.*

ddd *De fure.* Quæ requirantur. Farin.vol.5.q.125.p.4. nu.168.& 169 vsque 204.& 210. *Ber.Ros.*

eee *Primo quod istud fiat.*

fff *Clamet.*] Adde quod ista duo requisita solum considerauit Dom.Alex.in consil. illius 140.num.1. lib.2. &

54 hoc de iure ciuili, de iure autem canonico † fur non potest aliquo modo occidi, pro recuperatione bonorũ, sed potius debet quis pati damnum, quam occidere, vt in c.suscepimus,de homic. *Giach.*

ggg *Quarto requiritur.* Farin.d.p.4.nu.257. *Ber.Ros.*

hhh *In diurno.* Farin.d.q.4.nu.252.& seqq. *Ber.Ros.*

hhh *In diurno*] Item vide per Ang. de Aret. in §.iniuria.post nu.7.Inst.de l.Aqui.Et de vtroque vide per Practic.Carer.§.homicidium 6. pag.mihi 430. *Giach.*

Iii Idem etiam est dicendum. Vide Baiard.

KKK *Dixi etiam.* Excusatio de adultero quæ requirantur in parte Farin. in sua pract.crim.vol.5.q.121.par.1. & 22.& 26.& q.91.nu.6 vol.4. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

lll *Occidere adulterum.*] Adde atque latius vide etiam per Care.in prac.crim.§.homicidium 6.num.234.cum seq.vbi fusius omnia requisita potuit. *Giach.*

mmm *Eodem impetu.* Quando autem intelligatur idem impetus, habetur in l.quod ait.§.fin.ff.de adult. *Drogh.*

nnn *Et hæc omnia.* Quid in clerico adultero.Farin. d.q. 121.par.1.nu.6.& 7. *Ber.Ros.*

ooo *Vel magistratu.*] De ista quæstione vide etiam per Carer. in pract. crimin. §. homicidium 6. num. 244. 246. *Giach.*

ooo *Vel magistratu.* Farin. d.q.121.& parte prima, numero 10.*Ber.Ros.*

ppp *Sed quid dicendum.* Quid in marito adultero occidente Farin.d.q.121.par.2.nu.57. vbi q.121. num.57. scribit an perdat dotis lucrum sect.3.& sect.4.nu.74. Quid si medicinalia non subministret in eadem,q.120, & sect.4.nu.74. *Bern Rosi.*

Vide eundem Baiardum.

qqq *Impune interficere.*] Adde,atque plenius vi.per Carer.in prac.cri. §.homicidium 6. nu.237. cum trib.seq. vbi extendit etiam in vxore prægnante,& an liceat alteri demandare, vt si maritus sit senex, vel infirmus.*Giac.*

Cæte-

ttt *Cæterum*. Quid in foro conscientiæ. Farin.d.q.121. & par.2.nu.122.& sequentibus. *Ber. Ros.*

sss *Dubium est*. Et vtrum pater, vel maritus possit id alteri mandare. Farin.d.q.121. nu.14.par.1. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ttt *Quod non*.] Sed quod possit etiam maritus alteri mandare, & mandando, quod non teneatur mandans, vide per Carer.in Pract.crim. §.homicidium.5.num.90. qui nu.seq.relatiue ponit de hoc, an, & quando alicui liceat de iure communi, aut statutario alteri demandare, & mandando non teneatur. Et in casu, in quo non potest aliis demandare, intellige de extraneis, non de filijs. Et etiam potest alios congregare socios, & facere, & tunc nec socij, nec ipse tenentur, vt ibidem plenè habes in §. autem, seq.sub num.249. dicit ex Pau. Castr.consil.289. q̃ si maritus, & fratres occiderunt vxorem, solus maritus punitur, & non fratres, & paulo inferius in statuto permittente fratri occidere conuersantem turpiter cum sorore; quod si frater conuocauerit amicos, & occiderit, excusandi sunt amici, & in materia quando liceat vendicare, an liceat congregare amicos, & consanguineos, retulit Marsi.late tractantem. *Giath.*

ttt *Bene verum est*. Farin.par.2.num.17.& 18.& par.2. num.79. & 83. *Ber. Ros.*

uuu Plerunque etiam, vt dixi, excusant. vide Baiardum.

xxx *Erat bannitus*.] Hic cadit pulcherrima quæstio. An per secundum bannum intelligatur recessum à primo, de quo non sit facta mentio. vt per Cæpol.crim.cons.6. vbi etiã plenè tractat, an absolutus, sed non cancellatus possit in vim statuti occidi impune. *Giath.*

yyy *Impune offendi*.]. Adde quando iudex arbitrium in causis capitalibus habens punire possit occidentem bannitum, fusissime explanatum per Iacob.Menoc.de arbitr.iudic.lib.1.quæstio.90. per totum. Item bannitus, an possit impune occidi intra quindecim miliaria vltra territorium, in quo maleficium commisit, stante statuto, vt Taruisij, quod bannitus de Taruisio, quod vltra territorium per quindecim miliaria impune occidi possit; si reperiatur bannitus de Taruisio in territorio Paduano, quod non distat per quindecim miliaria à territorio Taruisino, an impune occidi poterit. vide per Cepol.consil. crimin. 8. per totum. *Giath.*

zzz *Bannitus non potest impune offendi*; Et hoc verum est non modò de Iure communi, sed etiam attento Iure Diuino; Vnde in Genesi cap.4. Caym, interfecto fratre Abel, cum esset vagus, & profugus super Terram quod idem sonat, vt bannitus, non habens firmum domicilium, vt est infra. §.fin.q.39. vers.fui interrogatus, sic ait; omnis igitur, qui inuenerit me, occidet me; Dixit ei Dominus, Nequaquam ita fiet; sed omnis, qui occiderit Caym septuplũ punietur. Vnde legitimè dubitari potest, Vtrum tale statutum, quod bannitus impune offendi, & occidi possit, valeat? de quo in Cap.si non licet.23.q.5.§.his igitur exceptis; Distingue tamen legem veterem Mosaicam, vt per Tiraq. in præfat. de Retract.lig.nu.3.cum seqq. per Menoch.de arbitr.Iud. lib.2.Cent.3.cas.270.nu.10.& Cent.4.cas.357.sub nu. 15.est autem cautum in lege Mosaica per hæc Verba; Aliter expiari non potest nisi per eius sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit; Numer. cap.35.in fin At quicquid sit, aliter dici non potest, nisi quod tale statutum sit horridum, & inhumanum, & credendum est quod qui vident effusum sanguinem tum prece, tum pretio, tale statutum non approbant, nec in secreto gratiari, ex eo a probis hominibus laudantur; Homici-

85 dium †.n.non est sine immunditia, Fel.c.quæ in eccl. col.3. de const. Quicquid hic dixerit Clar. dixeritque Menoc.de arb.Iud.lib.1.q.90.nu.6. Quia quòd imò infames sint tales bannitos occidẽtes, & melius iudicio meo, (vtuntur enim officio Carnificis) dixit Plot.in l. si quãdo.§.50.sub nu.8.C.vnde vi Io.Arno.sing.71.Et quòd vtantur officio Ministri Iustitia, idest Carnificis. dixit Menoch.d.Tract. lib.2.cent.3.cas.284.sub num. 34.est tamen fauorabile statutum hoc, vt per Grau. Tract.de antiq.tem. .par.4. vers. videamus in principio stantibus maximè duabus super hoc Bullis Piorum Quarti, & V. referente Octauio Vulpello cons.crim. 2.num.4.& per Alex.Cons.2.in fin.vol.secundo. Nota etiam perpetuo tu, qui sollicitè quæris caput banniti, vt te liberes à banno, vel aliàs vt præmium consequeris. Quia non sufficit mittere speculatores, qui de mandato tuo requisitum occidant; sed oportet vt manus tuæ sanguine fœteant; Non enim potestas occidendi priuato concessa, delegari potest; sic Felin.& ibi latè in addit. cap. quæ in ecclesiarum, & in cap. Quoniam. §.Is autem.coll.secunda, ibi, Vtrum partes; de off.de-leg. Contrarium tamen in Patre deprehendente filiam in Adulterio, vt homicidium eidem concessum delegare possit, dixit infr.q.60. vers.solet dubitari, ad fin. Vide etiam Boss.Tit.de defensis nu.66.& in contrarium, quòd immò etiam per alium hoc fieri possit, Bal.cons. 401.in fin.vol.primo, quem refert Crau.cons.3.nu.1. in fin. Vide infra q.39. versic.fui interrogatus; Quod etiam comprobatur ex his, quę dixi infr.hoc eodem §. Vers. In hoc etiam, in fine; supr. Vers.1.Hanc materiam latè tractatam vide per Angelum de Aret.Tract. de malef. Vers.che hai adulterata la mia Donna, circa princ. & num.28. & 64. Vide infrà q.8.vers. sed nunquid. *Drogh.*

aaaa *Communiter obseruari*. Farin.q.103. vol.41. de qua in nu.8.& 9.& 10.atque 11.& seqq.vsq; 15. *Ber.Ros.*

bbbb *Sed quia communiter*. Quid secundum statuta latè Farin.in 4.volum.suæ prax. q.103. quia tradit varias quæstiones, & num.1.de eorum validitate. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

cccc *Impune offendi*.] Hic nota, quòd tam est graue hoc scelus veneficij, quòd de iure non licet veneno occidere hostem, nec etiam fori iudicatum: licet fuerit hostis publicus, nisi tamen sit bannitus, aut fori iudicatus pro crimine læsæ maiestatis, vt per Pract. Carer. in prac.criminn. §.homicid.1.nu.20. *Giath.*

dddd *Valet enim*. An tunc arma prohibita deferri, vel socios congregari Vulpell.cons.34.num.13.& 529. & cons.66.num.7. *Ber. Ros.*

dddd *Valet enim statutum*. Attento itaque tali statuto; adde quod non modo bannitus, verum etiam de proximo banniendus offendi poterit, vt ex mente Paul. de Castr.retulit, & sequutus est Marsil. rub. de fideiuss. sub num.218. Dixi infra in §.fin.q.36. vers.Item quarto. & q.71. vers.Dixi autem. *Drogh.*

eeee *Adde quod*. Huiusmodi, & tunc etiam bonis poterunt spoliari. Vulpell.respons.73.nu.4.& respons.142. num.6. & Boss.tit.bannit. Quid amit.nu.90. Farin.vbi supra, num.30.& 40. *Ber. Ros.*

eeee *Adde quod*.] Huiusmodi quamplures ampliationes, ac limitationes in materia dicti statuti tradit Pract. Carer. §. homicid.p 434. vsque ad 446. quas ibi plenè vide. *Giath.*

eeee Videntur enim talia statuta. vide Baiardum.

Vide eundem Baiardum.

ffff *Inhumanum enim esset*. Limita in bannito per Interloquutoriam, quæ quandocunque reuocari potest; Tunc enim, non est bannum relegationis, nec diffinitiuum, vt per Iasin l.1.§.& post operis.nu.10.ff.de ope. nou.nunciat.& tali casu, quia, à bannito sic per Interlocutoriam abest maleficium, crederem quòd hic bannitus offendi non posset, & esse potest ratio; Quia verum est, quòd lex puniens maleficia debet extendi; secus autem est cùm in banno non interueniunt maleficia; sic pro limitatione prædicta, not. Bart. in l. quemadmodum,

admodum; solo nu. 4. C. de Agric. & Censit. lib. 11. Vi- de Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 90. nu. 42. *Drogh.*

gggg *Ego verò excusarem à peccato*. Vide Baiardum.

hhhh Est enim diligenter aduertendum. Vide Baiardum.

iiii *Sed quid si statutum*. Si statutum dicat, quòd possint offendi, an poterunt occidi. Farin. d. q. 103. nu. 68. B. R.

KKKK *Sed an stante*. An mulier bannita possit adulterari. Farin. d. q. 103. num. 61. & 66. atque 68. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

llll *Filius*. An filius patrem bannitum possit occidere. Farin. d. q. 103. nu. 275. 276. & 277. *Ber. Ros.*

llll; *Filius*. Obiter hic quæro; quid si filius occidat patrem, ad quem non spectat hæreditas patris. vide per Iacob. de S. Georg. in l. hæreditas sub num. 7. C. de his quibus vt indig. aufer. hæred. *Giach.*

mmmm *Mihi quidem*. Adde, quod hæc fuit originalis opinio Dyn. quam sequuntur relati per Cępol. consil. crimin. 3. sub nu n. 26. vbi & ipse credit istam opinionem veriorem & tutiorem; quòd non sit licitum interficere patrem bannitum, etiam stante prædicto statuto, vid. totius per eum ibi. quia etiam contraria dicitur. Item, quòd stante statuto prædicto, non liceat coniugi coniugem interficere. vide plene atque subtiliter per eundem per totum illud consilium, vbi contraria tollit. Item per plura tenet non licere consocio, qui tractauit coniugem bannitum interficere. vid. ibi. per eundem col. pen. & fin. *Giach.*

mmmm *Mihi quidem hæc opinio*. Et rectè quidem, nam & si magnus sit versus patriam amor talia tamen terminare non est facile; Multas enim, ac varias habent pater, & patria inter se differentias, & magnitudine, & prauitate, & honesto, & necessario; vtendo verbis Philosophi. Ethic. lib. 9. cap. 2. loquentis in his terminis; Vide Menoch. d. Tract. q. 90. lib. 1. num. 44. & 45. cum seqq. & contra illos, qui tenuerunt filium impune posse occidere patrem, dic vt per Felin. in cap. quæ in ecclesiarum coll. 21. nu. 2 casu per eum posito; Videlicet, quòd talis opinio possit sustineri antefactum; post verò factum, & occurrente casu præualere debet contraria opinio; Sic etiam dixit, in c. consuluit. coll. 2. de off. deleg. Multa namque ex post valent, quæ ab initio non admittuntur, vt per Afflict. dec. 69. sub num. 6. Vide in Reper. Felini, Benedictum de Vadis in verbo, Statutum, an valeat, quod homicida addit. Contard. in l. vnic. limitatio 13. ob dilationem iudicis, num. 3. C. si de mom. poss. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

nnnn *Neque aliquid mouet*. Farin. q. 13. inspectione 9. num. 275. & nu. 279. Quid in fratre ibi, nu. 280. & vxore, num. 282. & de bannito tollerato, num. 289. & seq. *Bern. Ros.*

oooo *Sic etiam videmus*. Vassallus dominum bannitum non poterit occidere. Farin. supra num. 285. *Ber. Ros.*

pppp *Quæro aliquis*. Et an eum bannitum cum quo fecit pacem, promittendo non offendere, Farin. d. q. 103. vol. 4. nu. 46. 49. & 52. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

qqqq *Sed an licebit*. Et an etiam proditorie Vulpel. consil. 59. & ibi Farin. d. q. 5. nu. 107. & 111. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

rrrr *Interficere*. Adde quando quis dicatur proditorie interficere per Afflict. decis. 265. nu 64. & per Dec. d. c. quæ in Ecclesiarum, col. 6. vbi alios allegat concord. & per Marsil. sing. 16. in fine. *Giach.*

ssss Contrariam tamen sententiam. Vide Baiardum.

tttt *Multi tenuerunt*. Vide Angan l. fi. C. de dilato. l. 10. per illum tex. Marsil. sub d. sing. 16. Cępol. crim. cons. 34. num 6. Nisi esset bannitus, vel condemnatus pro crimine læsæ maiestatis, vt dicunt Doct. prædicti. *Giach.*

uuuu *Apud nos seruatur*. Obseruantia de qua Menoch. de arbit. iudic. quæstio 90. num. 49. *Ber. Ros.*

xxxx *Etiam hosti fides seruanda*. Vt habetur in l. si. ff. de legib. & hoc p singu. ponit Mars. què vt. sing. 66. *Giac.*

yyyy *Item quæro*. Quid si gratia illi facta sit, sed nondum cancellatus. Farin. d. q. 103. nu. 79. 80. & 88. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

zzzz *Nondum sit cancellatus*. Adde videnda tradita per Menoc. de arbit. iudic. lib. 2. centur. 3. cas. 283. nu. 34. vbi tenet punirì homicidam iudicis arbitrio extraordinarie. Adde videndum etiam per Albert. in l. æquissimum. §. si consulto. de secun. tabu. Ias. in d. l. si creditoris. C. de fideicomm. & Boss. tit. Banni. quid amit. col. 3. ver. quid verò vbi de communi. Tenendo communem amplia, quod sufficit si sit cancellatus in vno libro, dato, quod in pluribus descriptus esset, secundum Bal. in l. nostram. col. si. C. de testa. quod verum est, vbi cācellationis causa respicit omnes scripturas secundum eundem illic vt declarat Inno. in l. fi. ff. de his, quæ in testam. delen. Item limita. per Boss. vbi supra; nisi ex statuti dispositione, quilibet esset restituendus: quod contingit, quando per capitula fœderis disponitur, vt rebelles omnes restituantur, & multo magis si dicatur non habendam esse rationem vllam talis banni, vel nisi in Archiuio publico esset instrumentum solutionis banni, quia tunc diceretur in culpa. Item non procederet, vbi non appareret occisorem de tali gratia notitiam habuisse, quia isto casu excusaretur, vt per Dec. qui alios allegat concor. eius cōs. 327. sub nu. 5. vers. tertio nō obst. & nu. seq. *Giach.*

AAA Quod ita pluries vidit in facto. Vide Baiardum.

BBB *Hoc tamen*. Vide Cartar. de execut. sentent. cap. 3. num. 70. *Ber. Ros.*

CCC *Aut constat*. Farin. sup. num. 90. & 93. *Ber. Ros.*

DDD *Et ideo curent*. Farin. supra nu. 97. & 98. *Bern. Ros.*

EEE *Sed quid si bannitus*. Si bannitus protestetur habere gratiam Farin d. q. 103. num. 81. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

FFF *Habet gratiam*. Obiter hic scias, quod si fiat gratia bannito de homicidio, necesse est exprimere qualitatem, vt de parricidio, aut assassinio: alias non prodest gratia. Vt per Carer. in pract. p. 440. nu. 133. *Giach.*

GGG *Maior est dubitatio*. Quando bannum nullum est. Farin. d. q. 103. nu. 38. & sequentibus. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

HHH *Nulliter bannitum*. Adde, & vide per Iac. Menoc. de arb. iud. lib. 2. cēt. 3 & cas. prædicto 283. *Giach.*

III *Si vero non habebat*. Vide Cartar. de execut. sentent. c. fin. nu. 15. vbi etiam quid in iudice. *Bern. Ros.*

KKK *Successiuè quæro*. An appellatione pendente à banno. Farin. d. q. 103. nu. 305. 306. & 307. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

LLL Quinimò neque etiam. Vide Baiardum.

MMM *Quæro etiam*. Bannitus iam detentus num offendi poterit. Nell. de bannitis 2. par. 2. temporis q. 32. Bal. in l. libertas. ff. de stat. homi. Far. d. q. 103. n. 202. B. R.

Vide eundem Baiardum.

NNN *Officialis*. Sed an, & quando licitum sit familiæ officialis resistentem sibi occidere. Item & condemnatum ductum ad supplicium; vide per Carer. in Pract. crimin. §. Homicid. 6. num. 358. & 359. *Giach.*

OOO *Vlterius quæro*. An bannitus extra territorium occidi possit. Farin. d. q. 103. nu. 215. & 216. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

PPP Et in Ecclesia. Vide Baiardum.

QQQ *Quinimò reperio*. Vide Farin. d. q. 103. n. 12. B. R.

Vide eundem Baiardum.

RRR *Beneficio*. Occidens eum qui bannitus erat ignorans, an gaudeat beneficio statuti. Vulpel. cōs. 59. nu. 7. & Farin. d. q. 103. nu. 30. & 33. 34. & 35. *Ber. Ros.*

SSS Sed si vltra. Vide Baiardum.

TTT Sed quæritur, pone quod statutum. Vide Baiard.

VVV Com-

VVV *Comprehensus in statuto*. Vtrum summæ pecuniarum cumulari possint vt in statuto comprehenditur. Farin.d.q.103.num.273. *Ber. Ros.*

VVV *Ita dicit Bart*. Adde Alex.cons.135.nu.2.cum seq. vol 4.Ias.in §.ex maleficijs.nu.11.Instit.de Act.Dec.in l.bona fides. num.8.ff.de reg.Iur.Contrarium tamen in fure pluribus vicibus furante, vt computentur plura furta, & coniungantur ad pœnam, considerando magis malam furandi consuetudinem, quàm rerum valorem,dixi supra,in §.Furtum.vers.Sed an pro vno furto; pro quo faciunt quæ ex mente Io.Grisostomi in Io. cap.10.homil.59.Retulit Marant.in suo Spec.par.4.tit. seculare,vel ecclesi.distinct.11.sub num.29. Non enim ablatorum copia, sed rapientium voluntate iustitia metienda est. Hic cadit materia à Decio tractata in cons. 65.per totū;vtrùm videtur bannitus pro minori delicto à bannito maiori banno interfectus, liberet bannitum maiori banno, vide ibidem. *Drogh.*

XXX Item scias, quòd si officialis. Vide Baiardum.

YYY *Per quemlibet de populo*. Infr.q.33.vers. Sed quod plus est.quæst.61. vers.Sed hæc quidem. At qualis esse debeat talis de populo vide Felin.in cap. Non nulli. §. sunt,& alij,coll.18.vers.prædictis obstant duo,ad prin. extr.de Rescript. *Drogh.*

ZZZ *In hoc etiam proposito*. An bannitus se defendere possit ab occisore. Farin.d.q.103 .nu.129.& 134.dico 134. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

AAAA Sunt etiam alij casus. Vide Baiardum.

BBBB *Resistat familia officialis*.] Adde ad idem atque declara, vt per Lud.Carer. in Pract. crim. §. homicidium 5. num.115. *Giach.*

CCCC *Vltimo quæro*. Affectus an in homicidio priuatur. Farin.in sua prax.crimin. q.124. par.1.num.22.& seq. *Ber.Ros.*

DDDD *Nihilominus de consuetudine generali*. Fallit in
86 assassinio, † in quo punitur affectus, sicut effectus, supra in §.Assassinium, vers. Scias etiam, in princip. vide Alex.cons.140.sub num.2.volum.2. *Drogh.*

§. HOMICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium commissum inter ludentes ad brachium, vel ad pugnos, aut ad lapides, an sit casuale, remissiuè.*

2 *Homicidium dicitur casuale inter amicos.*

3 *Homicidium sine dolo committens qua pœna plectatur remissiuè.*

4 *Homicidium quando dicatur potius culpa, quàm dolo commissum.*

5 *Homicidij causam dare quis dicatur, & qua pœna sit puniendus. remissiuè.*

6 *Animus delinquendi, vel occidendi deliberatus quomodo præsumatur, remissiuè.*

7 *Homicidij pœna, an puniri debeat percutiens, caput lapide, vel alio instrumento apto ad interficiendum, & quid in homine facto cum baculo. & spatularum percussione.*

8 *Homicidium pugno dolosè committens, punitur æquè, ac si gladio occidisset.*

9 *Percutiens manu vacua cum sanguinis effusione minori pœna punitur quam si cum armis.*

10 *Et quid in percutiente pugno armato, remiss.*

11 *Percutiens lapide, cum haberet ensem in manu etiam secuta morte, mitius citra pœnam capitis puniri debet.*

12 *Homicidij pœna, an teneatur occidens vnum, volens alterum occidere.*

13 *Homicidium an præsumatur cum dolo, & ex proposito.*

14 *Homicidium quando dicatur commissum animo deliberato, remissiuè.*

15 *Animus deliberatus occidendi quibus coniecturis probetur. remissiuè.*

16 *Et fiscus tenetur eas probare.*

Et super qualitate animi deliberati est locus torturæ. nu.eod.

17 *Et confitens se voluntariè occidisse, tollit coniecturas etiam iuris, & de iure.*

18 *Et vna coniectura, vel præsumptio tollit aliam, & maior ratio vincit minorem.*

19 *Animus occidendi ex genere armorum præsumitur, remissiuè.*

20 *Iracundiæ calor quanto tempore durare dicatur ad euitandum animi deliberati qualitatem.*

21 *Iniuriæ propulsatio dicitur incontinenti facta, si sequenti die fiat.*

22 *Proditor dicitur, qui ostendit alium sine diffidatione, aut præbet alteri potionem venenatam. nu.23.*

24 *Proditor quis dicatur. & quot modis, remissiuè.*

25 *Proditor an dicatur occidens inimicum ex insidijs.*

Proditor in Hispania dicitur etiam ille, qui retro occidit inimicum suum ibidem.

26 *Venenum malum ementis, aut vendentis pœna.*

27 *Venenum præbens an pœna capitis sit puniendus, si mors secuta non fuerit.*

28 *Occidens, vel occidi faciens condemnatum ad mortem ad euitandum infamiam quomodo mulctari debeat.*

29 *Matres præbentes poculum filiabus prægnantibus ad faciendum abortum, qua pœna plectantur.*

30 *Venenatio quomodo cognoscatur, probetur, aut reprobetur, remissiuè.*

31 *Venenatio est crimen publicum.*

32 *Maritus præbens venenum vxori ex eo non morienti qua pœna teneatur.*

33 *Filius parans venenum patri, quod dare non potuit, tenetur parricidij.*

34 *Venenum pecunia daturus, si pœnitentia ductus, mandatum detegat iudici pœna arbitraria punitur.*

35 *Statutum contra volentes venenare, non comprehendit præparantes tantum venenum.*

36 *Veneni appellatione venit malum venenum.*

37 *Iudex innocentem damnans ad mortem qua pœna puniatur.*

Et quid si calore iracundiæ alium necauerit. nu.eod.

Et quid si citra mortem ad pœnam corporalem condemnauit. nu.eod.

38 *Iudex indebitè reum quæstionibus subijciens, vel in torquendo modum excedens qua pœna sit puniendus, remissiuè.*

39 *Medico ascribitur mors infirmi multis concurrentibus, remissiuè.*

40 *Medicus negligens circa curam infirmi tenetur. l.Cornel.de sicar.*

41 *Medicus quandoque tenetur tantum de dolo, & lata culpa, & interdum etiam de leuissima.*

42 *Homicidij pœna in Regno Neapol. & statu Ecclesiastico.*

43 *Homicidium committens in rixa punitur æquè, ac si deliberatè commisisset.*

44 *Et quid si ex vulneribus illatis in rixa mors sit secuta.*

45 *Occidentes ex interuallo sibi minantem ex causa iusti metus quomodo puniantur.*

46 *Statutū imponens pro homicidio pœnam pecuniariam an valeat.*

47 *Homicidium quibus modis dicatur qualificatum, & quibus causis aggrauetur, remissiuè.*

48 *Pater calore iracundiæ occidens filium an excludatur ab eius successione.*

49 *Et altero ex filijs occidente patrem alter patri succedet.*
50 *Maritus occidens vxoris fratrem priuatur eius successione.*
51 *Frater fideicommissarius sub conditione mortis amittit fideicommissum si fratrem occidat.*
52 *Monacum interficientis bona an danda sint Monasterio vel filijs Monaci ante ingressum susceptis stante statuto quòd bona occidentis hæredibus occisi debeantur.*
53 *Hæreditas in quibus casibus auferatur ab indigno, & applicetur fisco remissiuè.*
54 *Et quid in legato remissiuè.*
55 *Et præter fiscum non potest alius huiusmodi indignitatem opponere.*
56 *Et quando non applicetur fisco remissiuè.*
57 *Fiscus an succedat in bonis occisi stante alio in pari gradu cum interfectore.*
58 *Homicida non potest in bonis occisi ex testamento vel abintestato succedere.*
59 *Et quid in occidente filium, vel fratrem testatoris, aut alterius cui succedere posset.*
60 *Et quid in feudalibus remissiuè.*
61 *Et an fratre occidente fratrem confeudatarium feudi paterni filius occisoris possit in feudo succedere.*
62 *Fiscus excluditur stante statuto homicidam non posse succedere occiso.*
63 *Et quando homicida succedat interfecto, & fiscus auferat, vt indigno remissiuè.*
Et quid si interficiat bannitum vel vxorem adulteram remissiuè. nu. eod.
64 *Maritus an priuetur lucro dotis si vxor cum eo cubans reperiatur mortua.*
65 *Maritus impunè occidens vxorem in adulterio repertam an lucretur dotem stante statuto, quòd per mortem vxoris eam lucrifaciat.*
66 *Maritus interficiens vxorem an perdat ius succedendi quod habet in defectum coniunctiorum.*
67 *Homicida, aut vulnerans quando teneatur ad damna, expensas, & interesse.*
68 *Et quid si pœnam de qua in cautione de non offendendo offensus sit consecutus.*
Et possit in litem iurari remissiuè. nu. eod.
69 *Et an debeat haberi ratio cicatricum, & deformitatum, remissiuè.*
Vulneratus an possit petere lucrũ cessans, vel damnum emergens si consecutus est pœnam conuentionalem de non offendendo, remissiuè. nu. eod.
Vulneratus ad quid agere possit qua actione, & quo casu pro cicatrice ac deformitate, remiss. nu. eod.
70 *Vulneratus potest ciuiliter agere ad damna, expensas, & interesse licet vulnerans sit absolutus ab inquisitione.*
71 *Vim vi repellere quomodo liceat remissiuè.*
Defensionis limites excessos esse nec ne remittitur arbitrio iudicis. nu. eod.
Defensionis limites excedens punitur arbitrio iudicis. num. eod.
72 *Homicida probans interfecisse ad sui defensionem, an sit liberandus sine licentia Principis.*
73 *Aggressor potest occidi ob periculum iniuriæ personalis.*
74 *Homicidium quomodo probetur factum ad defensam, remissiuè.*
75 *Homicidium factum ad defensam non est punibile etiam stante statuto, quòd pœna mortis puniri debeat.*
76 *Irregularis non efficitur presbyter missam celebrans, si insultatus homicidium committat.*
Et potest missam incboatam perficere. nu. eod.
77 *Defensio quando sit licita, remissiuè.*
78 *Homicida prouocans primo non gaudet priuilegio necessariæ defensionis, quamuis postea rixando ponatur in discrimen vitæ.*
Aggressus an possit impune occidere furiosum, siue dormientem aggressorem. ibid.
79 *Homicida alium interficiens pro defensione bonorum suorum an excusetur.*
80 *Et quid in foro conscientiæ.*
81 *Et quomodo dicatur facere ad defensionem.*
82 *Et quid in Clerico.*
83 *Defendere licet socium itineris & amicum.*
Aggressorem an liceat extraneo occidere pro defensione alterius extranei. ibid.
84 *Homicidium sine dolo committens pœna arbitraria punitur.*
85 *Occidens mediatorem, vel alium ad defensam, & homicidium negans non debet torqueri.*
86 *Homicidij pœna non tenetur occidens alium in rixa, cum crederet insultantem interficere.*
87 *Et quando teneantur mediatores offendentes vnum ex rixantibus, remissiuè.*
88 *Et quid si mediatorem opposui insultanti, & mediator fuit interfectus.*
89 *Percutiens mediatorem, vel alium se defendendo an teneatur aliqua pœna.*
90 *Insultans an teneatur fugere.*
Vulneratus percussorem prosequens ac eum occidens pœna extraordinaria punitur. nu. eod.
91 *Insultatus potest aggressorem in terra prostratum vulnerare, & occidere.*
92 *Clericus, vel Monachus insultatus an debeat fugere.*
93 *Et quid in foro conscientiæ.*
Insultatus an peccat in sequendo aggressorem, & eum percutiendo quantum ad sui honoris defensionem opus esset. nu. eod.
94 *Et quid in ijs qui reuerentiam debent.*
95 *Homicidium potius ad defensam, quam ad vindictam factum præsumitur.*
96 *Et quid si duo adinuicem se insultarunt, & vnus fuit interfectus, remissiuè.*
Et quid in eo qui primo incepit, remissiuè. nu. eod.
97 *Et quid si testes dicant homicidium fuisse factum ad defensam, neque aliam rationem adducant, remissiuè.*
98 *Et an probent per verbum credo, remissiuè.*
99 *Et quid in dubio quando non apparet quis primo euaginauerit.*
Et quibus pœnis puniatur, remissiuè. nu. eod.
100 *Defensio quomodo probetur, remissiuè.*
101 *Aggressorem etiam se non defendentem occidens mitius punitur.*
Insultatus quando non excedat moderamen inculpatæ tutelæ. nu. eod.
Et quando non teneatur fugere, & post aggressorem fugientem insequi vulnerare, & occidere. nu. eod.
102 *Insultatus censetur omnia facere ad defensam.*
103 *Aggressor quis præsumatur, & quibus coniecturis, aut præsumptionibus.*
104 *Defensio quomodo sit in iudicio deducenda, & probanda remissiuè.*
105 *Minæ an excusent homicidam à pœna ordinaria.*
106 *Defensio quando dicatur facta cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
107 *Defensionis limites excedens in rixa nullam pœnam meretur.*
108 *Defensionis modum excedens aggressus non debet condemnari ad pœnam conuentionalem.*
109 *Homicida quando excusetur ob iracundiam, rixam, consanguinitatem, amicitiam, vel similia, remissiuè.*
110 *Iniuriatus verbis si gladio iniuriantem occiderit, mitius citra pœnam capitis est puniendus.*

Defensio

Defensio illicita est cum armis aduersus verba iniuriosa, vel percussionem cum baculo.nume.eod.
111 Vulnerari an possit gladio insultans cum baculo.
112 Homicidium si mentitus commiserit, mitius punitur.
Iniuriatus quando possit se propria authoritate vindicari, etiam defensionis modum excedens nu.eod.
113 Defensio an fuerit facta ex interuallo, vel incontinenti remittitur arbitrio Iudicis.
Iniuriæ propulsatio dicitur incontinenti facta si sequenti die fiat.nu.eod.
114 Homicidium an committere liceat pro euitanda iniuria personali.
115 Homicidium confessus in tortura potest tamen probare ad sui defensionem fecisse.
116 Et huiusmodi declaratio potest etiam fieri per procuratorem, ac impedit torturam rei.
117 Et si confiteatur hominem interfecisse, mox reuocando confessionem conuincatur de mendacio, auditur postea dicens ab alio fuisse interfectum.
118 Occidens ex iusto metu non punitur ordinariè.
119 Homicidæ incertitudo pluribus modis consideratur remissiuè.
120 Et an omnes interuenientes homicidio sint puniendi pœna ordinaria remissiuè.
Et quid in pluribus vulnerantibus remissiuè nu.eod.
121 Et quid si plures per vim inuadentes possessionem committant homicidium.
122 Et an possint omnes torqueri ad habendam veritatem.
123 Et à quo sit inchoandum.
124 Rixa quid sit.
125 Rixæ author quis dicatur.
126 Et an puniatur de homicidio, de quo alias non puniretur ob incertitudinem occisoris.
127 Rixæ author qua pœna sit plectendus, si appareat de homicida.
128 Homicidium in rixa an pœna mortis puniatur.
129 Occisus in rixa an præsumatur aggressor.
Et quid nemine moriente, nu.eod.
Et quomodo sint puniendi rixantes si ambo sunt vulnerati, & nescitur aggressor, nu.eod.
130 Et in dubio contra occidentem dolus præsumitur.
131 Aggressor quis præsumatur remissiuè.
132 Rixa authore non apparente si vulnerans dicat ad sui defensionem fecisse, neuter tenetur ad pœnam conuentionalem de non offendendo.
133 Vulpelli error.
134 Homicidij pœna an teneantur omnes si tot sint vulnera, quot sunt ij, qui homicidio interuenerant, remissiuè.
135 Vulnus mortale quando dicatur.
136 Et in quibus corporis partibus vulnera sint lethalia.
137 Vulnerans an teneatur de homicidio, si vulneratus vtens incantationibus, & medicis imperitis obierit.
138 Vulnerans mortaliter non potest puniri de homicidio nisi secuta morte vulnerati, licet certum sit, eum moriturum, & stante statuto, quod occidens occidatur.
139 Vulnerans inquisitus de homicidio debet condemnari de eo, si sequatur mors vulnerati pendente inquisitione, vel finita.
140 Et inquisitus de vulnere debet puniri de homicidio superueniente obitu vulnerati etiam si lata esset sententia super vulnere.
141 Vulnerans an teneatur de homicidio, quando dubium est, an sit vulnus mortale, & nihilominus vulneratus obierit remissiuè.
Et quid si vulneratus decesserit ex alia infirmitate. nu.eod.
142 Vulneratus non lethaliter si infra modicum tempus moriatur, an præsumatur ex vulnere mortuus, & vulneratus teneatur de homicidio, aut de vulnere tantum, remissiuè.
143 Vulnerans, quando præsumatur habuisse animum occidendi, remissiuè.
144 Vulnus, quando non sit mortale.
145 Sententia condemnatoria super homicidio ad iudicium Medici imperiti, si de contrario constet per peritiores, debet etiam sine appellatione retractari.
146 Vulneratus si spasmo superueniente moriatur, præsumitur ex vulnere mortuus.
147 Vulnus præsumitur mortale, si post vulnus mors sequatur.
148 Vulneratus si moriens dixit se non decedere ex vulnere, sed ex mala cura, vel Medicorum culpa, & pacem fecerit, an iuuet percussorem.
149 Et quid probandum sit ad defensionem, remissiuè.
150 Vulneratus, vel nullum, vel imperitum Medicum sibi adhibens dicitur esse in negligentia, & culpa.
151 Et negligentia in dubio non præsumitur.
Et quomodo probetur remissiuè.nu.eod.
152 Vulneratus an ex vulnere obijsse censeatur si Medici sint discordes.
153 Et quibus Medicis sit credendum, quando inuicem sunt contrarij.
154 Vulneratus an decesserit ex vulnere, standum est arbitrio Iudicis, nulla temporis habita ratione.
155 Et quid eo casu Iudex considerare debeat.
156 Vulneratus in infirmitate præsumitur mortuus ex vulnere.
157 Vulnerans lethaliter tenetur de homicidio, licet vulneratus culpa sua obierit.
158 Vulneratus post illatum vulnus ambulans per triduum, si postea moriatur, an præsumendum sit ex vulnere decessisse.
159 Vulneratum ex illatis vulneribus obijsse, quibus coniecturis probetur, remissiuè.
160 Vulnerans condemnatus de homicidio an possit probare contrarium eius, quod Medici retulerunt sententia sine appellatione, valeat retractari.
161 Medicus pro inspiciendis vulneribus, à quo sit eligendus.
162 Occidens proximum morti, tanquam homicida punitur.
163 Fur nocturnus potest vulnerari etiam absque periculo amittendi bona.
164 Fur nocturnus an possit impunè vulnerari, & occidi pro defensione rei minimæ, aut vilis.
165 Et quid si iam exiuerat è domo fugiens cum re minima.
166 Furem diurnum ex interuallo occidens, eò quod iuris remedio sua bona recuperare nō potuit, mitius punitur.
167 Pater an possit impunè filiam prægnantem in adulterio deprahensam interficere.
168 Et quando dicatur reperta in ipsa turpitudine, remissiuè.
169 Et si sit virgo, vel vidua, non potest impunè occidere.
170 Et non licet auo neptem in eius potestate constitutam interficere.
171 Pater non potest filiam in præludijs adulterij repertam impunè occidere.
172 Homicidij tenetur adulter, si deprahensus in adulterio patrem adulteræ se defendendo interficiat.
173 Pater an possit de iure canonico filiam, & maritus vxorem in adulterio repertam impunè occidere.
174 Pater, & Maritus possunt citra excommunicationem clericum in adulterio deprahensum occidere.
175 Maritus in Regno Neap. vxorem etiam prægnantem, & adulterum statim in adulterio deprahensos impunè occidit.
176 Maritus interficiens vxorem qua pœna sit puniendus.
177 Maritus in Hispania pro suo arbitrio de vxore, & adultero, eorumque bonis vindictam sumit.

178 Ma-

178 *Maritus, cui licet vxorem in adulterio deprahensam occidere etiam prægnantem interficere poterit.*

179 *Pater, vel Maritus lege ciuili permittente adulteram, aut adulterum occidens, an sit tutus in Terris Ecclesiæ.*

180 *Et quid de pœna spirituali.*

181 *Adulterum posse impunè occidi cur introductum, remissiuè.*

182 *Filius patrem, & libertus patronum in adulterio deprahensos, non possunt occidere.*

183 *Mulier in adulterio deprahensa quæ dicatur.*

184 *Adulterium an probetur confessione mulieris extraiudicali geminata.*

185 *Patre, vel marito conuocante amicos ad interficiendum adulterum in casu de iure licito, an sint amici puniendi.*

186 *Et eo casu Maritus, & socij possunt comparere per procuratorem.*

187 *Pater potest mandare filio, vt adulteros interficiat.*

188 *Iudex arbitrium in causis capitalibus habens, an punire eum possit, qui concedente statuto bannitum occidit, remissiuè.*

189 *Bannitus quomodo probetur, remissiuè.*
Et quando possit occidi, remissiuè. num. eod.

190 *Bannitus pro assassinio impunè occiditur de iure canonico.*

191 *Homicida probans occisum esse bannitum, absoluitur, stante statuto bannitum posse impunè occidi.*

192 *Bannitum etiam extra territorium bannientis interficiens gaudet beneficio statutariæ impunitatis.*
Et illius exceptionem opponens impedit vlteriorem processum, nu. eod.

193 *Bannitus non potest se ipsum impunè interficere etiam stante statuto, quòd bannitus occidi possit.*

194 *Statutum loquens de bannito, non verificatur in eo, de cuius banno disputatur.*

195 *Statutum, quod bannitus possit impunè occidi, an comprahendat clericos malefactores.*

196 *Et quid in eo, qui citatus comparuerit, nox iterum citatus, & contumax fuerit bannitus.*

197 *Et quid in proximè banniendo.*

198 *Et quid si non sit descriptus in libro bannitorum.*

199 *Bannitum ex statuto impunè occidens potest muros Ciuitatis transcendere, & arma prohibita deferre.*

200 *Statutum, quòd bannitus impunè possit occidi, an habeat locum in socijs bannitorum.*

201 *Et an eo casu liceat bannitorum bona dilapidare.*

202 *Et in quibus casibus huiusmodi statutum amplietur, & limitetur, remissiuè.*

203 *Bannitos impunè occidi ad persecutionem bannitorum deputatus ex causa statuere potest.*

204 *Statuto permittente, bannitum impunè occidi, an possit renunciari, remissiuè.*

205 *Motus proprius, seu statutum, quod capiens bannitum, vel interficiens, possit se eximere à banno, vel nominare alium bannitum, an comprahendat bannitos post motum proprium, vel statutum.*

206 *Et quid in Regno Neapolitano.*

207 *Et stante dicto motu proprio, vel statuto, capiens bannitum, vel interficiens, non amittit premium, si postea delinquat.*
Et concessa nominatione duorum bannitorum capienti vel occidenti aliquem ex capitibus, si post factam nominationem captus, vel interfectus repertatur esse simplex bannitus, primus nominatus duntaxat gratiam obtinebit, nu. eod.

208 *Et capiens bannitum pro furto non potest nominare bannitum pro homicidio licet captus confiteretur homicidium, pro quo non fuerat bannitus.*

209 *Et bannitum ignoranter occidens non consequitur præmium.*

210 *Et an huiusmodi motus proprius habeat locum, si inimicus occideret bannitum.*

211 *Et comprahendit clericos bannitos.*

212 *Bannitus occidens fortuito, vel ad sui defensionem, siue vt officialis, non habebit præmium statuti.*

213 *Bannitum occidens, qui dolosè eius bannum procurauit, non gaudet beneficio statuti.*

214 *Bannitus non potest impunè offendi ex dispositione statuti post terminum banni, si antea legitimè impeditus comparere non potuit.*

215 *Bannitum pro furto capiens, vel interficient, an possit nominare bannitum pro homicidio stante statuto, quòd possit remittere bannitum pro minori delicto.*

216 *Bannitus habens nominationem tantum, & expectans decretum non poterit interim capi, licet adhuc non sit insultatus.*
Bannitus reponendus in pristinam libertatem, quomodo relaxari debeat, num. eod.

217 *Bannitus ex pluribus bannis præsentans, aut interficiens bannitum ex vnico banno, an sit liberandus ab omnibus bannis, stante statuto, quòd debeat eximi de banno.*

218 *Bannitum capitale delictum committentem, minori tamen pœna ex iusta causa condemnatum capiens, aut interficiens, debet sine remissione partis gaudere præmio statuti proposito occidenti, vel capienti bannitum.*

219 *Bannitum occidentis præmium competit etiam interficienti extra territorium.*

220 *Bannitum interfecisse mentiens ad consequendum præmium statuti, vltimo supplicio est plectendus.*

221 *Banniti an possint absque peccato offendi, stante statuto quòd impunè offendantur.*

222 *Bannitum capiens, eumque in arbore suspēdens an incidat in pœnam homicidij, vel vsurpatæ iurisdictionis.*

223 *Bannitum impunè offendens ex statuto, an possit sæuire in eius cadauer.*

224 *Mulier bannita prægnans an vi dicti statuti impunè occidi possit.*

225 *Et mulierem bannitam adulterare non licet, cuius etiam vir est bannitus.*

226 *Bannitum capiens, vel occidentis præmium non competit capienti, aut occidenti mulierem bannitam.*

227 *Bannitum occidens mulier consequitur præmium statuti.*

228 *Bannitum patrem an impunè occidat filius, stante statuto, quod bannitus possit impunè offendi.*

229 *Bannitum maritum non licet vxori occidere ex dicto statuto.*

230 *Bannitus Ferrariensis ex Parma, eoque legatus à suo Principe missus, non potest tamquam bannitus offendi.*

231 *Bannitus an impunè occidi possit ab eo, qui in tregua, vel pace iurauit eum non offendere.*

232 *Et quid in foro honoris.*

233 *Et quid de iure Canonico.*

234 *Bannitus post promissionem de non offendendo, non liberatur à fideiussione præstita.*

235 *Bannitus si se defendendo, homicidium committat, non frangit cautionem de non offendendo.*

236 *Bannitum, qui ex statuto impunè occiditur, an proditoriè occidere liceat.*

237 *Bannitus impunè occiditur ad instantiam inimicorum, vel pro pecunia, stante dicto statuto.*

238 *Bannitus gratiatus à Principe, nondum tamen cancellatus ex albo, an possit impunè occidi, virtute dicti statuti.*

239 *Et quid de bannito minus legitimè cancellato, remissiuè.*

Et quid de bannito non cancellato, qui pœnam soluit, vel gratiam obtinuit, remissiuè. num. eo.
Et quando præsumatur scientia gratiæ, remissiuè. nu. eod.
240 Et de modo defendendi occidentem bannitum gratiatum, non tamen cancellatum ex libro bannitorum, remissiuè.
241 Bannitum petentem se deleri à banno, occidens, an debeat puniri.
242 Bannitus iniustè cancellatus à banno, vel à non habente authoritatem, impunè occiditur.
Et dicitur iniustè cancellatus, vbi non apparet de causa.
243 Bannitus toleratus an impunè possit occidi.
244 Bannitus habens saluum conductum potest offendi extra locum delicti.
245 Bannitus non cancellatus ex albo, an possit impunè offendi, stante reformatione, bannitos omnes absolutos esse, & de eorum banno cancellatos, ac restitutos, remissiuè.
246 Et quid si fuerit cancellatus ex vno libro, & non ex altero, remissiuè.
Et quid probare debeat Aduocatus banniti contra homicidam, remiss. nu. eod.
247 Bannitus gratiatus de homicidio, tacita alterius homicidij gratia, impunè potest occidi.
248 Bannitus gratiatus sub conditione habendæ pacis, an si habita pace, toleretur à Principe, possit impunè offendi antequam cancelletur è banno.
249 Cancellatio facta à non habente authoritatē non valet.
250 Bannitus si sub conditione alicuius seruitij debeat rebanniri vel sit liberatus à banno, an desinat esse bannitus absque declaratione Iudicis per seruitio præstito.
251 Bannitus intra tempus assecurationis homicidium committens, impunè occiditur ex dicto statuto.
252 Bannitus habens saluum conductum si sit repertus in comitiua bannitorum iure occiditur.
253 Bannitum occidens dicitur esse in culpa non inuestigando an esset sublatum bannum.
254 Bannitus an possit impunè occidi, si protestetur obtinuisse gratiam.
255 Bannitus minus legitimè, vel nulliter, an possit impunè offendi in statu Ecclesiastico.
256 Homicida notorius etiam non bannitus impunè offendi in statu Ecclesiastico.
257 Bannitus per sententiam legis Municipalis duntaxat, an possit impunè offendi virtute dicti statuti.
258 Bannitus clericus à Iudice laico ignorante illum esse Clericum, an possit impunè occidi, stante dicto statuto.
259 Et an dictus Clericus bannitus, si alium bannitum occidat gaudeat præmio.
260 Bannitus an possit impunè occidi ex dicto statuto pendente appellatione à sententia banni.
261 Et an pendente restitutione in integrum, vel alio remedio.
262 Et an pendente tempore ad appellandum.
263 Et quid in confesso, & conuicto.
264 Bannitus dum ad supplicium ducitur, an possit impunè occidi.
265 Bannitum captum à Curia occidens, an committat crimen læsæ Maiestatis, remissiuè.
266 Bannitus captus à priuato, an possit ab alio impunè occidi.
Et quis eorum debeat consequi præmium. nu. eod.
267 Bannitus an possit impunè occidi, dum citatus iret ad Iudicem.
268 Bannitus an possit occidi extra territorium, stante statuto impunè occidi in Ciuitate, vel districtu.
269 Et quid in statu Ecclesiastico.
270 Et an competat occidenti præmium statuti.
271 Bannitus impunè offenditur, vbi est confederatio cum loco banni, & locus est præmio statuti.
272 Bannitus pro assassinio, quādo possit impunè occidi extra territorium banni, vbi non viget statutum offendendi bannitum impunè.
273 Et quid si sit clericus.
274 Bannitus propter læsæ Maiestatis, aut rebellionis crimen, vel simile extra bannientis territorium impunè occiditur, & competit occidenti præmium statuti.
275 Bannitus occidens in Ecclesia, non tenetur sacrilegij.
276 Bannitum interficiens potest incontinenti illum impunè spoliare, & derogare.
277 Bannitum occidens extra territorium, vbi impunè occidi poterat, non debet puniri à Iudice originis, vel domicilij.
278 Bannitum præstantis præmium debetur consignanti caput.
279 Bannitum occidenti ad defensam, non datur præmium statuti.
280 Et quid in occidente bannitum ignoranter.
281 Bannitum interficere existimans se alium non bannitum occidat, an teneatur aliqua pœna.
282 Bannitus in libris centum si ex statuto impunè occiditur, an liceat interficere bannitum in pluribus minoribus summis excedentibus insimul centum libras.
283 Bannitus an possit se defendere.
284 Homicidium in viginti tres casibus non punitur pœna mortis, remissiuè.
285 Sodomiticum vitium tentans impunè occiditur.
286 Homicidium commissum in duello permisso à Principe non punitur.
287 Disrobantes in stratis publicis impunè occidi possunt.
288 Vulneranti à statuto pœna proposita, vulnerans animo occidendi maiori pœna punitur.
289 Vulnerans seipsum qua pœna sit puniendus, remissiuè.
290 Et an comprehendatur sub pœna statuti contra vulnerantem, remissiuè.
291 Et prosequens alium cadentem, ac se ipsum vulnerantem, an debeat puniri tanquam vulnerans.
292 Homicidij affectus, vt pœna mortis ex dispositione statuti puniri possit, quæ requirantur.
293 Vulnerans pro pecunia etiam sine animo occidendi grauius punitur.
Condemnatus in quinquaginta libris, quas si non soluerit infra mensem, pœna duplicetur, an non soluendo in prædicto termino possit impunè offendi, stante statuto quod condemnatus in centum impunè offendi possit, vide sub nu. 282.
Bannitos an clerici impunè occidere possint sub num. 259.
294 Qui pœnam, quique infamiam incurrant homicidæ in terris Ecclesiæ subiectis.

a **H**Omicidij materia. Adde quid sit homicidiū, & vnde dicatur latè per Carrer. in pract. crim. §. 1. nu. 1. cum sequen. fol. 46. & quot modis dicatur homicida, Bal. in cons. 52. vol. 1. & in cons. 384. vol. 5.

c *Casu autem dicitur, &c.* Adde † in eo qui interfecit
1 eum, cum quo ad brachium, siue ad pugnos, siue ad lapides ludebat, Deci. cons. 9. per totum, & alia exempla de casuali homicidio habentur per Carrer. in pract. crim. in §. homicidium il primo, & quæ pœna plectuntur delinquentes in ludo siue permisso, siue prohibito, Menoch. de arb. iudic. cas. 400.

2 Item † adde, quòd homicidium dicitur casuale inter amicos Io. de Amicis cons. 86. num. 15. & consil. 7. num. 37. & Bertaz. consil. 208. num. 14. cum sequen. Et ad excusandum homicidium casuale consuluit Socin. cons. 16. vol. 1.

Culpa

f *Culpa dicitur homicidium.* Adde † videndum Me-
3 noch. de arbitr. iud. cas. 324. vbi qua pœna puniatur homicidium sine dolo commissum, Tiraquell. de pœn. temperan. caus. 13 nu. 13. & Carrer. in §. homicidium. 1 nu. 5. & 6. cum sequen. vbi late de pęna pecuniaria, & de exilio per quinquęnium, cum multis limitationibus, vide Cæpo. cons. 30. vbi consuluit in casu Ragatij ad lapides ludentis, & vnum alium occidit.

4 Item † adde, quòd homicidium potiùs dicitur culpa quam dolo commissum, quando percussus insequitur vulneratorem, qui fugiebat, & eum occidit, Fely. in cap. dilecti filij, colum. 6. de excep. & Affl ct. in const. termi num vitæ, num. 18. vide, quæ posui infra in vers. Atque adeò vera est.

K *Item in eo, qui culpa sua.* Adde † alium casum, quan
5 do quis dat causam homicidio, & quà pęna puniatur, vt per Cacher. in deci. 104.

m *Dicitur etiam culposum.* Adde videndum Mascar.
6 de probat. conclusi. 97. & 98. † quomodo præsumatur animus delinquendi, & animus deliberatus ad occidendum, vbi plenè de multis coniecturis, & præsumptionibus, & præcipuè de præsumptionibus, hic per D. Clarum positis, vide etiam Alban. in cons. 46 & om
7 ninò Vulpell. in cons. 126. vbi tenet † quod percutiens in capite cum saxo, vel alio instrumento apto ad interficiendum debet puniri pęna homicidij, etiam quod percusserit in rixa, & ita respondet ad Gramm. Bald. Io. de Amic. Signor. & Marsil. hic allegatos, & contra Marsi tenuit etiam Laur. ab Occa in consil. 63. nu. 25. & 26. inter cons. crim. diuersor. 2. Sed contra Vulpell. in d. cons. 126 tenuit Mascard. in concl. 864. nu. 15. par. 2. & de homicidio facto, cum baculo, & percussione in spatulis, vide Marian. cons. 7. per totum, Gomes de delict. in c. 3. nu. 17. vbi voluit talem pęna legis Corneliæ, dignum esse, cuius opinionem credit esse veram, Thesaur. in deci. 224. in fine, in animo occidendi percusserit.

8 Item † adde, quòd si quis pugno aliquem interfecisset manu vacua, punitur ac si gladio occidisset, casus est singul. in l. quæ actione. §. 1. ff. ad l. Aquil. quem adhoc ponderat originaliter Iacob. Butr. vt refert, & sequitur Bald. in c. 1. §. iniuria, vlt. col. de pac. tenen. Bartb. in suo tract. de præst. Cardinal. vlt. tol. colum. 1. vers. vidi dubitari, vbi subdit, se habuisse in facto, quod est verum secundum Bald. in præcit. loco, dum tamen dolo interficiat.

9 Item † adde, quod minor pęna irrogatur percutienti manu vacua, & cum sanguine, quam cum armis secundum Angel. in l. si gemme. circa princip. ff. arbor. furt. Cæsar.

p *Vel pugno etiam armato.* Adde † videndum etiam
10 Dec. cons. 9. & declara, vt per Carer. in pract. crimin. §. homicidium. 1. nu. 23. & 26.

q r *Vt in casu Signor. cons. 63.* Adde † quòd idem esset, si
11 habere ensem in manu, & percussisset cum lapide, & non cum ense: & de tali percussione secuta fuerit mors: nam tunc non punitur pęna capitis, sed minori, ex quo potuit percutere cum ense, & percussit cum lapide, quo casu non præsumitur habuisse animum occidendi, ita Anton. Corsett. in repert. ad Abbat. in litera D. verb. Delictum, subdens ita de facto fuisse iudicatum, per tex. in l. omne delictum. §. si quis commilitonem. ff. de re milit.

t *Sed certè ego, si casus.* Adde † quod idem tenet
12 Boss. in tit. de homicid. numero 73. vt, si adsit animus occidendi in genere, occidens pœna ordinaria sit puniendus, tamen secundum contrariam opinion. decisum fuit per Senatum Pedemontanum, vt attestatur Ant. Thesau. in decis. 243. sed forsan posset responderi illud, quod dicit Boss. in loco supracitato; & illa decisio (sit dictum cum pace illius Senatus) non est sequenda: sed opinio Bart. Clari, & Boss. virorum illustrium, qui veritatem, & non apices Iuris, sequuntur. Nec dicatur, quod contra dictam opin. in facti contingentia per Cons. Neap. iudicatum fuit, teste Gram. in lo loco supracitato, quia ibi dicit, quòd ita pronunciatum fuit de mandato magni Capitanei Consalui Proregis illa die, qua recessit à Gubernio dicti Regni; & solet dici quod tempore recessus cassantur mille processus, non autem per bonos Gubernatores. Et opin. Bart. tenuerunt etiam And. de Isern. in constitu. Neap. lib. 1. Rubr. 13 de homicid. punien. nu. 13. & ibidem Afflict. num. 23. quam sententiam probat, & veram esse censet Lugdunen. in consuet. Parisi. tit. 1. §. 30. quæst 41. num. 153. quos refert, & sequitur Couar. in prima parte relect. §. 1 c. num. 14.

Idem tenuit Gomez. in c. 3. de delictis, nu. 34. & ibi nu. sequenti tractauit quæstionem hic per D. Clarum in fine tactam, de eo qui superuenit, & etiam de mediatore qui fuit occisus, & concludit opinionem Bart. & sequacium etiam eo casu esse verisimiliorem in puncto iuris, quod talis homicida debet puniri pęna mortis, quia verè fuit in dolo, & dabat operam rei illicitè, sed quòd opinio contraria est equior, ego autem contra dictam Bart. decisionem, inconsulto Principe nunquam iudicarem.

x *Dolosum autem homicidium &c.* Adde † quod in du
13 bio præsumitur, quòd homicida fecerit delictum cum dolo, & ex proposito, nisi contrarium probetur, Gomes. de delict. cap. 3. num. 17. & Blanc. de indic. tenet, quod dolus præsumatur in actu delicti, non autem ex proposito, & sic quod animus deliberatus non præsumatur; & ita declarat ibi, nu. 54. & 56. & quando dubium est, an quis interfecerit animo occidendi, an non; si constat, quod alias aliquem occiderit, præsumptio reuulsa, quod animo occidendi illum occiderit, Gand. in tract. de malef. sub tit. de homicid. colum. fi. Marsil. in l. 1. §. diuus Adrianus, num. 39. ff. de sicar. & Folier. in vers. recipiantur defensiones, nu. 29. Tiraqu el. de pęn. temperan. causa 10. nu. 6.

aa *Ex interuallo.* Adde, † quòd contra Clarum tenet
14 Vulpell. in cons. 127.

cc *Animus autem.* Adde † videndum Menoch. de ar-
15 bitr. Iud. casu 361. vbi enumerauit viginti coniecturas, quibus animus iste deliberatus, & penitus occidendi conijcitur, & ibi num. 30. opinio. Casso. conciliat cum Claro; & ad hoc vide etiam Bertaz. cons. 85. & Mascar. de probat. concl. 98. & 864.

16 Item † adde, quod Fiscus tenetur probare coniecturas, Boss. tit. de homicid. nu. 46. & erit locus torturæ super hac qualitate animi deliberati, Carrer. in pract. in §. homicidij, num. 34. hoc latè prosequitur Burs. consi. 271. num. 36. cum sequen.

17 Item † adde, quod confitens se voluntariè occidisse, per eius confessionem tollit omnes coniecturas, etiam iuris, & de iure, vt in authen. de æqualit. dot. §. illud in gl & per Innoc. in c. plerique de immun. Eccles. & Are. in cons. 80. nu. 3.

18 Item adde, quod vna coniectura, vel præsumptio tollit aliam: & specialis tollit generalem; & magis verisimilis præfertur minus verisimili; & maior ratio vincit minorem, Alba. cons. 56. nu. 4.

hh *Item ex genere armorum.* Adde videndum Aret. in
19 cons. 80. vbi de occidente cum gladio.

ii *Et ideo etiam si quis post acceptam iniuriam &c.* Ad-
20 de quod calor iracundiæ dicitur durare per triginta dies, secundum Luc. de Penn. in l. omnes omninò curiales, C. de decurion. lib. 10. Dec. in l. quicquid calore, de reg. iur. & Menoch. in cas. 361. num. 20. tenuit quod remittatur arbitrio iudicis.

21 Item † adde, quòd incontinenti facta iniuriæ propulsatio si die sequenti fiat, Menoch. consil.107. num. 40. Corrad.de duell.par.1.concl.18.num.1.& Bombin. consil.9.num.13.

ll *Proditoriè verò dicitur, &c.* Adde † quòd ille, qui
22 offendit alium sine diffidatione, dicitur proditor, secundum Ioan.And. in c.1.colum.5. extra de homicid. in 6.quem sequitur Bald.in authen.Item nulla communitas, C. de episcop.& cleric. & Afflict. in decis.265.
23 nu.64. Similiter ille, † qui dat alteri potionem venenatam,dicitur proditor, vt tenet Iacob.Butr.in l.athletas, §.calumniator, ff.de infamibus, Bald. in l.nemo clericus, C. de summ. Trinit.& Fide Cathol. & Augusti.in addit.ad Ange.in verb.fecit insultum,colum.fin.Felyn.
24 in c.1.de homicid.& † quis dicatur proditor, & quot modis, vide latè per multa exempla, glo. in cap.clericus, il primo, in verb.proditionibus 46.distinct.& Firman. in repert. verb. Proditor; in quibus locis multa exempla videre poteris. Et in hac materia proditionis plenè habetur per Ioannem Anton. de Nigr.in c nuper ad vindictam,& in addit.fol.62.& per Bursat.consil.196.num.142. volum.2.& per Petr. à Placa in epit. delict.cap.21. in fine princip.& Conar.var.resolut.libro 2.cap.fin. num.7.versic.tandem his prænotatis, in
25 fine, & † licet ibi concludant, proditorem esse illum, qui per insidias occidit, etiam quòd occideret inimicum suum, quos sequitur Dom. Farinac. quæst. crim. quæst.18. num. 76.& 77. Ego sequor opin. Bartol.in l.respiciendum, §.delinquunt, ff.de pœn. qui dicit occidentem per insidias, vel retrò inimicum suum, non esse proditorem, quia debebat præcauere ab inimico suo, quem sequuti fuere Gerard. singul. 14. Angel. de malefic.in ver.fecit insultum,versic.& benè nota, Placa epitom delict. in dicto capit.21. num.2. & Gomez. capit.3.titu.de homicid.num.5.& ibi Emmanuel Suarez in addit. attestatur de communi; & ego nunquam vidi formari Inquisitionem de proditione contra occidentem inimicum suum retrò, vel per insidias, & de proditione vide Farinac. vbi supra num.73. cum sequen. vide etiam, quæ posui infra in quæstion.68. versic.proditor. Sed in Hyspania per legem Regiam offendens retrò, & non de facie, ad faciem proditorium committit, etiam quòd inimicum suum occidat, vel offendat, & proditor occidens trahitur ad caudam equi per vias publicas,& postea furca suspenditur,Idē Gomez.ita attestatur in loco suprà citato.

pp *Punitur etiam, vt homicida, &c.* Adde † quòd ve-
26 nenum malum emi, nec etiam vendi potest,l.quòd sæpè, §. veneni mali, ff. de contrahend. emption. l.3.ff. de sicar. & qua pœna contrafaciens puniatur, Menochi.de arbitr Iudic.casu 359. vbi dicit, pœna arbitraria puniendum esse: & quando aromatarii toxicum vendentes teneantur, vide Bonacoss.in tract.de seruis, & famulis quæst.208.

Item adde Vulpell.videndum in consil.145. vbi te-
27 nuit contra Clar.in casu cuiusdam famuli, qui † venenum Domino suo præbuerat: vt puniretur pœna mortis, etiam quòd mors sequuta non fuisset, ita etiam iudicauit Senatus Mediolani in concubina, quæ venenum concubinario exhibuerat, etiam morte non secuta, vt meminit Boss. in titulo de homicid. num.13. cum seq.

28 Item † adde, quòd non punitur pœna mortis, sed relegationis ille, qui necauit, vel necari fecit condemnatum ad mortem eiusdem parentelæ, vt vitaret infamiam, ita notab. tenet Iacob. Bellon.in pract. Iudic. Rubric. de quæst. numero 138. Conrad. in pract. criminal. in titu.de venefic. num. 11. fol.336.& in titu. de homicid. num.20. licèt contrarium dicat dicto titu.de homicid. num.7. vide etiam Felyn. in capit. cum iuramento de homicid. in fino, vbi dicit, quòd tenetur de parricidio, & ita tenuit etiam Bald. in l.libertas, ff.de statu hominum, Marsil. in l.prima, num.6.ff.de sicar. Foller. in pract. crimin. in ver.item qui sororem venenauit, numero 54. & Boer. in decisione 216. num.3.
29 circa finem, & num.4. Et † ibi etiam habetur de matribus dantibus poculum filiabus impregnatis ob pu-
30 dorem,& qua pœna puniri debeant, & † qualiter venenatio cognoscatur, Paris de Puteo, de synd. in ver. tortura licèt, vt Mars.in l.1.§.propterea, num.37. ff.de sicar. Et quando probetur, vel potiùs reprobetur Pau.
31 de Castr.consi.197.visa inquisitione,& † crimen istud est publicum,l.1.ff.de publi.iudic.Ideò cuilibet de populo accusatio competere potest.

32 Item † adde, quòd si maritus dederit venenum vxori, licet euaserit, tenetur de parricidio, vt per Barto. in l.1.in fin.ff.de parricid. & per Salic. in l.1. C.de malefic. Angel.in gloss.ex interuallo, Carrer.in pract. crim. §. homicidii, el 1. num. 151. vbi dicit Bald. tenere
33 contrarium in consi.incip.Stephan.& idem est in filio, qui voluerit venenare patrem, quòd tenetur de parricidio, licèt venenum dare non potuerit secundum Gomez.de delict. cap.3. num.7. & ibi num.8. habetur, quomodo delictum veneni poterit probari, & de multis indicijs in huiusmodi crimine habetur per Alban. in consil. 72. & Paul. de Cast.in consil.195. quod pro singulari Paris de Puteo allegat in tractat.de Syndic.in ver.tortura, cap.mandauit, colum.2.versic.mulier in-
34 quiritur. Et † an venenum præbens veniat pœna ordinaria puniendus, si mors non sequatur, vide Menoch. de arbitr. Iud. casu 360. num. 46. vbi latè hanc quæstionem tractauit, & ibi causam dicit, quòd ille, qui suscepit mandatum, & pecunias, vt venenum daret, deinde pœnituit, & mandatum Iudici detexit, arbitrio Iudicis debet puniri, secundum Ioan.de Ligna. inter consil.crim.diuers.paruæ impressionis consi.20.in fin.lib.1. & de pœna vendentis malum venenum, vide eundem Menoch. casu 359.

Item adde, quòd licet tentans alterum veneno necare pœna mortis puniri non debeat, vt tenet hic Do. Clar. tamen hoc non procederet, vbi adesset statutum puniens pœna ordinaria attentatum,vt per Carrer.in loco supracitato,nu.21.

35 Item † adde, si statutum dicat, si quis voluerit venenare, capite puniatur: quòd si quis præparauerit tantùm venenum, non decapitabitur, secundum Franc.Crem.in sing.49. & Deci.in l.non vult hæres esse,ff.de reg.iur.

36 Item † adde, quòd dictio (veneni) ex vulgari consuetudine loquendi solet fieri interpretatio de malo veneno,ad mortem inferendam apto, Felyn. in cap.super his,num.20.de accusat.& Alciat.in l.qui venenum, ff. de verb.signific.

tt *Item Iudex, qui Innocentem*: Adde, † quòd erit in
37 arbitrio superioris mortem tali Iudici imponere,si passus supplicium, iniquè, & dolosè fuerit condemnatus; & si iudex ex ira, seu calore nimio aliquem necauerit, non punitur morte naturali, sed deportatione in insulam. ita latè tradit Boer. in decis.153.nu. 8.cum sequen. & ibi nu.13. habetur qua pœna sit puniendus, si non ad mortem condemnauit, sed ad aliam pœnam corporalem.

uu *Item si aliquem posuit.* Adde † videndum Menoch.
38 de arbitr.iud.casu 340. vbi latè, qua pœna puniendus sit Iudex, qui vel omnino indebitè reum quæstionibus subiecit, vel in torquendo modum excessit, vide etiam quæ posui infra in quæstione 64. versic. Iudex autem.

yy *Item medicus, si malum medicamentum, &c.* Ad-
39 de † quòd multa interuenire debent, vt mors infirmi

medico

medico imputetur: de quibus habetur per Io. de Anan.
40 in c.tua nos, de homicid. & † medicus negligens circa curam infirmi tenetur l.Cornel. de sicar. Crauet. consil. 132. col. 2.

A *Tenetur etiam Medicus*. Adde † quòd si medicus
41 gratis operam suam præstabat, tenetur solum de dolo, & lata culpa; si verò cum precio, tunc etiam de leuissima teneretur. Alber. de Rosat. in l. sed etsi quæcumque, nu. 10. ff. ad leg. Aquil.

B *Sed quæro, quæ sit pœna homicidij*. Adde † quòd in
42 Regno Neap. contra occidentem est pœna mortis naturalis per Constit. incip. terminum vitæ, Franch. decis. 324. in princip. & latè Fab. de Monteleo. in prax. arbitr. par. 4. nu. 536. fol. 210. & similiter in statu ecclesiastico est pœna mortis naturalis per Const. Marchiæ in lib. 4. cap. 54. incip. homicidium si quis.

43 Item adde † quòd committens homicidium in rixa punitur non minùs grauiter, quàm si id faceret deliberatè, Boss. in tit. de Inquisit. nu. 116. vide tamen Lud.
44 à Peguer. in q. crimin. cap. 14. vbi latè † examinauit, an homicidium ex vulneribus in rixa illatis secutum sit pœna ordinaria homicidii puniendum, vel extraordinaria, arbitrio Iudicis; & distinguit, an habuerit animũ occidendi, vel non.

45 Item † adde, quòd occidentes ex interuallo ex causa metus, quomodo iuste habuerunt ab illo, qui minatus erat eis mortem, & solitus illas exequi, sunt condemnandi ad perpetuas triremes, vt latè per Gramm. decis. 5. per totam, & an interficiens portantem pallium, siue Balduchinum, sub quo erat sacratissimi corpus Christi sit puniendus pœna cap. Fœlicis, de pœnis in sexto. Hanc quæstionem posuit Foller. in pract. crim. in Fragmen. num. 48. sed eam non decidit dicens cogitandum esse.

F *Et ita teneas, & serues in practica*. Adde † quòd
46 idem tenet Rolan. consil. 98. num. 26. volum. 1. & consil. 111. nu. 39. vol. 2. Hip. Rimin. in l. 1. nu. 195. ff. quod quisque iur. & ista est magis communis opin. quòd huiusmodi statutum non sit validum, esset tamen intelligendum, quando homicidium esset dolosum Kircou. comm. opin. cent. 4. concl. 63.

Item adde, quòd si tale statutũ in aliquo loco seruaretur, & officialis homicidam decapitaret, qui debebat in pecunia condemnari ex forma statuti, officialis veniret decapitandus, non autem in pœnam pecuniariam ad formam statuti condemnandus, Ang. in l. 1. nu. 5. ff. quod quisque iuris.

I *Sed in homicidio deliberato, siue qualificato*. Adde
47 † quibus modis homicidium dicatur qualificatum, & quibus causis aggrauetur per Guliel. Bened. in cap. Rainutius, de testamen. in fin. in quæstione de homicidio, vbi multum diffusè hanc materiam tractauit, & qua pœna puniendus sit clericus, qui cõmittit homicidium qualificatum.

K *Priuatur etiam homicida*. Adde, † quòd si pater ca-
48 lore iracundiæ occidit filium habentem bona materna, non succedit; sed fratres occisi, si pater renunciat vsufructui, secundum Angel. in l. adoptiuum, §. patronum, ff. de in ius vocan. & dicit, ita fuisse seruatum in facto, sed Alexan. de Neuo. in consil. 91. num. 11. dicit, quòd dictum Ang. non potest procedere, cum portio illa, in qua pater debuisset succedere, veniat confiscanda, & in alijs portionibus fratres defuncti, cum non sint sequentes in gradu successionis, sed pares pa-
49 tri debent succedere; & ibi num. 7. dicit, † quòd si quis habet duos filios, & vnus occidat patrem, delictũ eius non nocet fratri suo, quominus succedat patri.

50 Item † adde, quòd si maritus interficeret fratrẽ vxoris non poterit habere commodum ex illius bonis; sed vxor, & eius filius poterunt succedere, Ioan. Lopez in Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim. rep. rubr. c. per vestras. §. 70. num. 17. fol. 165. de donat.
51 int. vir. & vxo. & ibi num. 17. dicit, quòd † frater substitutus per fideicommissum, sub conditione mortis non consequitur fideicommissum, si fratrem occidit, idem tenet Bald. in cons. 50. vol. 4.

52 Item † adde, statuto disponente, vt bona occidentis hæredibus occisi debeantur, si quis monachum occidat bona monasterio debentur, & non filijs, quos ante ingressum habuerat, dummodò non adsit testamentum, quia deberentur hæredi instituto, quæ bona pro dimidia erunt Ecclesiæ, alia dimidia erit distribuenda pro anima occisi in eleemosynam. Bero. in c. in præsentia, num. 473. de probat. vbi ad partes hanc quæstionem examinauit.

O *Si verò non extent filij*. Adde, † quòd pluribus ca-
53 sibus quis dicitur indignus in quibus succedit fiscus, vt per Bart. in l. hæreditas, C. de his, quibus, vt indign. & ibi num. 6. dicit, quòd ratio, quare applicetur fisco, quod aufertur tanquam ab indigno est, quia turpia lucra sunt extorquenda ab hæredibus, per l. in hæredem,
54 ff. de calumniat. Et quando † legatum auferatur alicui, & applicetur fisco, vide Bartol. in l. fin. ff. de his, quæ vt indign. Natt. consil. 462. in fine, Mantic. de coniectur. vltim. volunt. libro 12. titu. 5. num. 19. cum seq.
55 & ibi nume. 20. dicit, † quòd alius hanc indignitatem opponere non potest, quia exciperet de iure tertii, attestando de communi, & in hac materia, quando bona, quæ auferuntur tanquam ab indignis applicari debeant fisco, vide Boss. in titu. de his, quibus vt
56 indign. & in tit. sequen. habetur, † quando non applicantur, ad hoc vide etiam Afflict. super feud. in titu. quæ sint regal. vbi enumerat duodecim casus, quibus res aufertur, vt ab indigno, nec in fiscum peruenit.

57 Item † adde, quòd secundum Bartolum, in l. cum ratio, §. præterea, ff. de bon. damnat. bona occisi non veniunt ad fiscum, si adest alius, qui sit in eodem gradu cum interfectore, vt puta si frater occideret fratrem, quod alius frater occisoris succederet, & non Fiscus. Idem tenet etiam Alexander de Neuo in consil. 91. numero 11. Sed hoc non est ita simpliciter verum, quòd tota illa hæreditas applicetur aliis venientibus ab intestato, qui sunt in paritate gradus cum interfectore, nec etiam est verum absolutè, quod tota applicetur fisco; eligitur enim media via, videlicet, quòd portio, in qua successurus erat interfector, applicetur Fisco: portio autem, quæ pertinebat ad alios pares in gradu eis reseruatur. ità tenent Bald. Salycet. & Alexan. in dicta l. hæreditas, C. de his quibus, vt indignis, & de communi attestatur Bois. in dicto titu. de his, quib. vt indign. numero 16. & Alb. consilio septimo, num. 10. Gomes epitom. delict. tom. 3. cap. 3. sub num. 51. vbi dicit hanc opinionem communem veriorem, & tenendam.

58 Item † adde, quòd si iustus, & legitimus hæres successit occiso, vel ex testamento, vel ab intestato, non potest instituere hæredem in dicta hæreditate, & bonis occisi occisorem; qui nec in dictis bonis ab intestato succedere potest, Gomes dicto cap. 3. num. 52. vbi latè.

59 Item † adde, quid de occidente filium testatoris, & quid de occidente fratrem testatoris, seu illius, cui quis succedere potest, Roman. singul. 467. occidens, & ibi
60 vide addent. vbi in fine habetur, † quid in bonis feudalibus; de quibus vide etiam Franciscum Mariam de Ploris consilio 66. tomo primo, inter consilia criminal. diuersor. & Ioannem Baptistam de Ploc. in
61 consilio 25. † in quo latè an filius fratris, qui fratrem confeudatarium feudi paterni interfecit, sit incapax, ne in feudo succedere possit filio interfecto-

 patrui

patrui sui, & in hac quæst. de bonis feudalibus, vide etiam Peregr. de iure fisci lib. 2. tit. 3. nu. 17.

62 Item † adde, quòd vbi extaret statutum, vt occisor non possit succedere occiso in eius bonis ex testamento, nec ab intestato, tunc fiscus excluderetur, vt per Corn. consil. 222. lib. 4. Barb. consil. 8. num. 8. volum. 3. Ruin. consil. 129. volum. 2. & Io. Ant. Anguis. consil. 76. lib. 6. & cum D. Clarus alleget Bald. in terminis statuti in l. si quis incesti, C. de incest. nupt. & dicat magis communem opin. esse contra Bald. allegando Boer. decis. 25. num. 8. id attestantem, profectò Boer. hoc non concludit in terminis statuti, sed postquàm discussit opiniones de iure communi, dixit magis communem esse pro fisco; & de statuto, ac doctrina Baldi incidenter locutus fuit. Et dum idem Clar. allegat Barbat. dicto consil. 8. sub num. 4. & consil. 70. num. 45. lib. 4. In quibus locis prædictus Doctor duntaxat loquitur in terminis iuris communis, vtiq; dicendum venit, quòd in illis etiam terminis ipse D. Clarus locutus fuerit, licèt videatur dixisse contrarium in terminis statuti. Et tale statutum est in ciuitate Spoleti, vbi sum ad præsens, secunda vice Gubernator sub Pontificatu sanctissimi D. N. Syxti Quinti; per quod causa duorum Iuuenum de Liguriis, qui duas sorores interfecerunt; & frater ipsorum prætendit hæreditatem, & bona, quæ peruenissent ad dictos occisores ex bonis dictarum interfectarum; decisa fuit ad fauorem dicti fratris, & contra Fiscum, per Magnificum D. Fabium Timeum de Bonseruis Vrbeuetanum Locum tenentem meum.

63 Et † de ista quæstione quando interficiens succedat interfecto, & fiscus auferat tanquam ab indigno, & quando interficiat impunè, vt quia occidat bannitum, vel vxorem adulteram, vide nouissimè per Peregrinum de iure fisci, lib. 2. tit. 3. per totum, vbi magis diffusè, quàm alibi.

P *Sed quid si maritus interficiat vxorem*. Adde,
64 † quòd nedum perdit lucrum dotis, si constat, quòd vxorem occiderit, sed etiam si vxor reperiatur mortua manè cuius serò erat sana ex quibusdam percussionibus sibi illatis, quia præsumitur interfecta à marito, cum ea cubante, nullis in camera, siue domo, præter eos existentibus, si prius ab eodem male tractabatur. ita concludit Bal. consi. 122. proponitur quòd vxor Petri fornarij. vol. 1. & notat. Luc. de Penn. in l. fin. colum. 2. vers. item nota, quòd maritus C. de incolis lib. 10. & sequitur Boer. in decis. 261.

* Item adde an per publicam vocem, & famam, & per indicium fugæ, & per confessionem factam priuatæ personæ probetur maritum interfecisse vxorem, ita vt excludi possit, & debeat à lucro dotis, Bal. in cons. 254. vol. 2. vbi tenet, quòd sic.

R *Et hæc conclusio locum habet*. Adde † quòd opinio Bart.
65 optimè saluatur per distinctionem, de qua per Rolan. in dicto tract. de lucr. dot. quæst. 63. nu. 6. scilicet, quòd maritus interficiens vxorem in adulterio repertam, statuto, vel consuetudine sic permittente lucratur dotem, si lex, vel statutum deferat lucrum ex alia causa, quàm ex delicto, prout est, stante statuto, quòd, vxore præmoriente, maritus lucretur dotem; quod lucrum defertur propter onera matrimonij; vide etiam Mars. cons. 93. & 226.

66 Item † adde, quòd maritus occidens eius vxorem perdit ius succedendi, quòd habet, in defectum coniunctorum, Bald. in l. 1. C. vn. vir, & vxor; de quo plenius per Gubel. Benedict. in c. Raynutius, in vers. mortuo itaque testatore, el primo. nu. 17. quod tamen fallit, si, statuto permittente, occidat, Campeg. in tract. de dote, par. 8. in 5. quest. & Boer. in decis. 25. nu. 4.

S *Tenetur etiam homicida*. Adde † in hac materia,
67 quando homicida, siue vulnerans tenentur ad damna, expensas, & interesse, & quando possit iurari in litem vt per Pior. in l. si quando, nu. 694. cum seq. & ibi nu. 698. dicit, quòd cicatricum & deformitatum in homine libero nulla habetur ratio: quòd secus est in seruo, & animali bruto. Et quòd vulneratus possit petere, vel lucrum cessans,
68 vel damnum emergens, & si † consecutus est pœnam, de qua in cautione de non offendendo, vide Bertazz. cons. 16. vbi respondit, quòd non, sed Vulpell. in tract. de pace. q. 64 contrarium tenuit, dicens, quòd pœna conuentionali parti soluta, quia paci, vel promissioni de non offendendo sit contrauentum propter vulnera, & medelas, interesse quoq; peti poterit, quia dicta pœna ratione contemptus potius, quàm interesse apposita censetur, & quando offensus possit iurare in litem, vide etiam Bertazzol. consil. 17. & 18. Et in hac materia quòd occidens teneatur ad expensas, & damna, ac interesse, vide multas ampliationes, & limitationes per Ioseph. Ludo. in conclusione 39. & Soci. in c. rixari, num. 57. de homicid. vbi habetur, ad quid vulneratus
69 agere possit, & qua actione, & † quo casu agere possit pro cicatrice, & deformitate. Et quo ad æstimationem operarum vulnerans non tenetur, si vulneratus nullam habebat artem, vt per Afflict. in Constitut. in pecuniarijs litibus, nu. 38.

Et si hæredes occisi agerent contra homicidam pro interesse & operibus quibus caruit defunctus, qui erat, vt puta officialis, qualiter, & pro quot annis operæ æstimari possint, an vsq; ad centum annos cum de iure, quis tantum viuere præsumatur, l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. vel æstimatio sit facienda secundum dispositionem l. si hæreditatum, ff. ad leg. Falcid. vide Gomez. de delictis cap. 3. num. 38. & ibi etiam an occidens ad sui defensionem, si excesserit teneatur ad interesse, & habetur etiam quando offensus non fuit occisus, sed factus inutilis, tunc delinquens tenetur ad operas annuatim quolibet anno quo vixerit. Ego autem arbitror, quòd circa tempus operarum non sit attendenda dispositio dictarum legum, sed remittendum esse Iudicis arbitrio, cui remittitur damnum, & interesse, quòd passo, siue vulnerato resarciendum est, vt per Menoch. de arbitr. casu 122. sed ego nunquam vidi, quòd quis agat ad dictam operarum æstimationem defuncti, & actio ad damnum expensas, & interesse transit ad hæredes, idem Gomez. vbi supra nu. 37.

70 Item † adde, quòd vulneratus potest ciuiliter agere contra vulnerantem, ad damna, expensas, & interesse, licèt vulnerans sit absolutus ab inquisitione, secundum Borgnin. in consil. 233. volum. 2. Roman. in cons. 213. & consil. 215. Maran. in Spec. aureo, in 4. par. 1. distin. num. 5. car. 33. & nu. 20. car. 35. & Borgni. filius in tract. de vsufruc. mulieri relicto, sub nu. 232.

* Item adde, quòd licet homicida teneatur ad damna, & interesse, & expensas, non tamen offensus potest agere contra homicidam actione iniuriarum ciuiliter, & hoc est speciale in crimine homicidij latè Maran. de ordin. iud. par. 6. titu. de inquisitione, nu. 90. & 91.

V *Excusatur autem homicida*. Adde † videndum Me-
71 noch. de arbitr. iud. casu 277. vbi quando vim vi repellere liceat, & quod remittitur arbitrio iudicis, quando quis defensionis limites excessisse dicatur, & in casu sequenti habetur, quòd excedens modum defensionis arbitrio iudicis punitur.

Item adde, quòd si quis teneret aliquem prostratum in terram, cum multis pugillis percutiendo, & ipse percussus gladiunculo, quem ad latus gestabat, ipsum interficeret, non esset puniendus pœna ordinaria, sed exilij per sex annos, ita Vrsil. ad Afflict. in decis. 289. nu. 34. per ea quæ tradit Alex. in consil. 76. vol. 1.

72 Item † adde, quòd probans fecisse homicidium ad sui defensionem, est liberandus etiam absque licentia

Princi-

Principis de iure secundũ Boer. in decis. 264 nu. 15. circa fin. tamen ibi dicit, quòd de stylo curiarum Franciæ nunquam liberatur per iudices sine remissione à Principe prius obtenta, quod esset seruandum vbique per
73 omnes iudices & † nedum aggressorem licitum est occidere, non solùm quando imminet periculum vitæ, sed etiam, quando imminet periculum alicuius iniuriæ
74 personalis, Mars. cons. 81. nu. 16. & † quomodo probetur homicidium, ad sui defensionem factum fuisse latissimè per Mascard. de probat. concl. 1126.
75 Item † adde, quòd homicidium factum ad sui defensionem non est punibile, etiam stante statuto indifferenter disponente, homicidium pœna mortis puniri, secundum Bal. in cons. 19. nu. 8. inter consil. crim. tom. 1.
76 nec † etiam Presbyter celebrans missam, si insultatus committeret homicidium, efficeretur irregularis, quin posset post illud missam incœptam perficere, Mars. in l. 1. nu. 28. & seq. ff. ad l. Corneliam, de sicar. & in cons. 4.
77 nu. 4. & 5. & cons. 82. nu. 2. & † in hac materia quando licita sit defensio, vide Duen. in reg. 191. & 192. vbi ponit multas amplia. & limit.
78 Item † adde, quod ille, qui primò prouocasset ad verba iniuriosa, licet postea rixando poneretur in discrimine vitæ, si interficeret, non gauderet priuilegio necessariæ defensionis, quia ipse causa fuit mali, & posuit semetipsum in necessitate, & per præsumptionem iuris nõ videtur interficere ad sui necessariam defensionem. l. quoniam multa facinora, C. ad l. Iul. de vi. & Bald. in cons. 143. nu. 1. vol. 1. & Bologn. in l. vt vim. nu. 94. & 95. circa fine, ff. de iust. & iur.

Item adde quod aggressus potest etiam impune occidere furiosum, siue dormientem aggressorem, Bal. in repet. l. 1. nu. 50. C. vnde vi, & Gomez. de delictis. cap. 3. nu. 20. sed ego credo hoc verum non esse ita simpliciter, nam si potuisset aufugere, & non aufugisset, quod extraordinarie veniret puniendus, quia tunc aufugiendo non incurrit aliquod periculum honoris, quinimò non aufugiendo.

AA *Hæc autem conclusio*. Adde, † quòd Bolognet. in
79 d. l. vt vim, nu. 66 cum sequen conatur velle restringere hanc communem opinionem, vt solùm procedat, quando quis pro defensione bonorum suorum poneretur in discrimine vitæ, & sic, quòd vtrunque concurreret, videlicet defensio personæ, & rerum; quæ restrictio mihi non placet, per ea, quæ adducit Clau. in d. l. vt vim, nu. 76. vbi tenet communem opin. quòd pro sola defensio-
80 ne rerum licitum sit homicidium, quod † etiam procedit in foro conscientiæ, Rimin. iun. in d. l. vt vim, num. 359. cum seq. & Achill. Pedroche in cons. 36. nu. 340.
81 & intellige quando talis defensio fit incontinenti, & etiam ex interuallo, vbi iudicis copia non offertur, Alciat. in cons. 132. col. 2. tom. 2. lib. 5. & Moron. in tract. de fide, pace, & treg. quæst. 162. nu. 1.
82 Item † adde, quod etiam clericus pro defensione rerum suarum, vim vi repellere licet, Innoc. in c. nisi cum pridem. 15 col. de renunt. & Felyn. in cons. 50. nu. 11. sed Foller. in pract. crimin. canon. cap. 14 in ver. & reis admissis, nu. 7. dicit, nullo modo licere clericis occidere rapientes, aut furantes benè tamen præter occisionem & percussionem licet defendere res proprias, cum sit permissa medica percussio pro defensione rerum, vt per Abba. in c. significasti, de homic.

DD *Item locum habet non solum*. Adde, quòd etiam
83 licet defendere sociũ itineris, & amicum, vt per Dec. consil. 469. num. 3. & 4. Gramm. consil. 56. num. 25. & Bertaz. cons. 473. nu. 2. vol. 2. & de extraneo occidenti aggressorem pro defensione alterius extranei, latè habetur per Gomez. in c. 3. num. 21. vbi tenet, quod non potest puniri nisi pœna extraordinaria, etiam quod aggressus non clamasset, & auxilium non petiisset, attestando se defendisse à pœna mortis quendam mediatorem, qui cum baculo aggressorem occiderat, & de hoc vide etiam Boer. in decis. 83. quando mediator interfecit rixantem, vel interfectus fuit, & Menoch. de arbitr. casu 324. num. 9. vbi concludit quòd talis homicida, sit puniendus pœna arbitraria, dummodo non adsit dolus.

OO *Adde, quod non solùm licet insultato*. Adde † quòd
84 non punitur pœna homicidij, sed punitur arbitrio Iudicis. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 324. num. 9. Boer. decis. 83. vbi mediator cum accepisset, vel teneret arma vnius ex rixantibus, qui se defendere non poterat, ab
85 eo fuit interfectus; & si † interficiens alium, siue mediatorem, se defendendo, homicidium negaret, non esset torquendus, quia homicidium esset impunibile, vt per Alban. in consil. 56 num. 35. & in dicto consilio ha-
86 betur de quodam † homicidio in rixa commisso ab vno ex rixantibus, credente occidere insultantem, quem sequitur Bertaz. consil. 223. num. 12. ambo concluden-
87 tes non teneri de homicidio; & † in d. decis. Boerij habetur etiam, quando teneantur mediatores, qui vnum ex rixantibus offendunt.

QQ *Sed pone, ego fui*. Adde, quòd in sing. hic alleg. de
88 hoc verbum nullum, nec de quæstione, Ang. Imo. Felyn. in c. significasti, e'l 2. nu. 14. de homicid. refert, quod Ang. in d. q. tenuit, quòd talis apprehendens puniatur, quasi excesserit defensionem, ponentem innocentem in periculo: sed Boer. in decis. 84. num. 4. tenet contrarium, quod aliqua pœna non teneatur nisi eo dolosè, vt clypeo vsus fuisset, se retroponendo.

SS *Et ita fuit absolutus per senatum quidam Ant. Da-*
89 *nerius &c.* Adde, † quòd debeat condemnari aliqua pœna per text. in l. scientiam, §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil. vbi proiiciens lapidem contra aggressorem, si non eum, sed prætereuntem percusserit; tenetur; & ibi Bald. dicit, quòd licèt sit licitum percutere aggressorem, non tamen mediatorem, vel alium, videatur Boer. in decis. 83. in fine. Et Menoch. de arbitr. Iud. casu 324. vbi ipse quoq; tenet quod pœna arbitraria sit puniendus.

TT *Atque adeo vera est*. Adde † quòd insultatus ne-
90 dum aufugere non tenetur, sed si percussus fuerit, & post ictum insequendo percussorem, siue vulnerantem fugientem eum occiderit, non debet puniri pœna mortis, sed alia pœna extraordinaria, quia est potius culposus, quàm dolosus, Abb. in c. olim, e'l 1. de resti. spol. Felyn. in c. dilecti filij, colum. 6. de excep. & hoc firmant scribentes, maximè Io. de Anan. in cap. significasti, il 2. de homicid. hoc etiam firmant Ang. Aret. & ibi addent. in tract. de malefic. in vers. & dictus Titius, se defendendo, in fine; Afflict. in constitut. terminum vitæ, num. 18. & Boer. in decis. 168. num. 8. Et de hoc vide etiam Natt. in consil. 412. nume. 21. & latè per Carter. in pract. in §. homicidium 6. num 152. & 153.
91 Item † adde, quòd etiam insultato licet vulnerare, & occidere aggressorem, in terra prostratum, cum potuerit timere, ne amicus, vel coniunctus illius veniret ad opem illi ferendum, Bertan cons. 290. nu. 13. quem sequitur Bertaz cons. 1. nu. 34. vol. 1.
92 Item † adde, quòd clericus tenetur fugere, Felyn. in d. c. dilecti filij, num. 21. de except. sed Bolognet. in l. vt vim, nu. 92. ff. de iust. & iure, tenet contrarium, quòd clericus aufugere non tenetur; dicens, hoc esse verum in monaco, cum videatur mortuus in mundo; & ibi
93 nu. 21. tenet, quod nec † in foro conscientiæ quis aufugere tenetur. Quinimo insultatus non peccat insequendo aggressorem, & eum percutiendo tantum, quantum ad sui honoris defensionem opus esset, nam licet illud non esset defendere personam, neque fortunas, esset tamen defendere honorem, quem licet defendere,

fendere, etiam occidendo, si eo ad id opus esset, ita tradit Nauar. in Manuali confess. cap. 15. num. 4. fol. 148. tom. 1.

94 Item † adde, quod quilibet tenetur fugere ab illis personis, quibus reuerentiam debet, vt per Bolognet. in d. l. vt vim, nu. 93.

VV *Sed quomodo probatur, quòd fecit ad sui defensio-*
95 *nem &c.* Adde, † quòd in dubio potius præsumitur factum ad defensionem, quàm ad vindictam, Dec. in cons. 459. nu. 4. & 469. nu. 11. & consil. 478. nu. 7. Alciat. reg. 3. præsumpt. 39. nu. 5. Boer. decis. 237. Crauet. consil. 151. num. 18. Socin. iun. consil. 135. num. 1. & 2.
96 Bertazz. consil. 31. num. 9. Et † quid si duo adinuicem se insultarunt, & eodem tempore euaginarunt, & vnus occisus fuit, an alius dicatur fecisse ad defensionem, Bart. in l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrup. paup. fecis. dicat. & ibi in apost. Nunquid in dubio præsumendum sit illum fecisse ad sui defensionem, qui primò inceperit,
97 & † an testes probent defensionem, si dicãt, factum ad sui defensionem, licet aliam rationem non adducãt,
98 Deci. d. consil. 459. Et † an probent, per verbum, credo, Boer. decis. 164. nu. 17. & in hac materia defensio-
99 nis vide Boer. decis. 168. & † quid in dubio, quando non apparet, quis primò euaginauerit, & quibus pœnis puniatur, vide Menoch. de arbitrar. iud. cas. 363. &
100 † quomodo probetur defensio, vide omninò Mascar. de probationib. conclus. 490. & 491.

Item adde, quòd ad defensionem probandam, etiam præsumptiones, & coniecturę admittuntur, Bald. in l. 1. num. 46. C. de confess. & ibi Barb. Gramm. consil. 19. num. 10. & consil. 56. num. 21. vbi dicit, quòd probatur per coniecturas, quæ Iudicis arbitrio relinquuntur, & multò magis ex iuris præsumptione defensio deducitur, Vulpell. in cons. 44. nu. 8. & quòd defensio probetur per præsumptiones, & coniecturas, vide omninò Mascard. de probat. conclus. 490. & 491. & plenissimè in conclusione. 1126. vol. 3. & Ceph. cons. 140. num. 3. vol. 1.

101 Adde † etiam, quòd occidens aggressorem, etiam non se defendentem, mitiùs punitur, Gram. decis. 5. nu. 22. & in hac materia quomodo insultatus non egrediatur modum tutelæ, & quomodo non teneatur fugere, & quo casu liceat fugientem aggressorem insequi, vulnerare, & occidere, vide Bertazzol. in consil. 1. per totum.

102 Item † adde, quòd insultatus censetur etiam omnia facere ad sui defensionem, Alexan. cons. 109. colum. 1. volum. 1. Dec. consil. 459. & 469. num. 8. Boer. decisio. 164. num. 17. Bero. consil. 194. num. 9. volum. 3. &
103 † quando non apparet, quis fuit aggressor, inspicienda est qualitas vtriusque rixantium, Io. de Amic. cons. 32. num. 6. Gramm. vot. 22. num. 10. & 24. num. 5. & cons. 29. num. 14. Alciat. reg. 3. præsumpt. 39. Carrer. in practi. crimin. §. 6. nu. 139. Et quibus coniecturis, & præsumptionibus quis præsumatur aggressor, Bertaz. cons. 1. & 30. num. 3. cum seq. & quando ignoratur aggressor præsumitur, quòd superuiuens fuerit aggressor, si alter est mortuus, Gomes de delict. cap. 3. numero 25.

104 Item † adde, qualiter sit deducenda ista defensio in Iudicio, idest quomodo sint formandi articuli, & quid debeant deponere testes, vt sufficienter sit probatum, quòd quis fecit ad necessariam suam defensionem, latè per Bolognet. in l. vt vim, num. 35. cum seq. ff. de iust. & iure, & licèt non fuerit probata defensio, cum reus confessus fuerit ad eius defensionem fecisse, non poterit capitaliter puniri, Panorm. in cap. auditis de præscript. Tiraquel. latè hanc partem examinat in tract. de pœn. causa 26. nu. 7.

XX *Non enim tenetur.* Adde videndum Gram. in de-
105 cis. 5. Thob. Non. consi. 109. & Bertaz. in cons. 433. & 434. vbi latissimè, quando minæ excusent. homicidium à pœna ordinaria.

Bb *Sciat tamen, quòd talis defensio.* Adde, † quòd
106 cũ moderamine inculpatæ tutelæ, quid factum fuisse dicitur, quando non potuit aliter quis euadere periculum personæ, famæ, seu honoris vel rerum, Gram. in cons. 56. nu. 16.

Item adde, quod moderamen inculpatæ tutelæ non consideratur, quando insultatus, furore accensus, excesserit, quia primi motus non sunt in potestate nostra; ita singulariter dixit Afflict. in const. asperitatem, in 7. notab. subdit tamen, totum residere in pectore Iudicis, & idem tenuit Menoch. de arbitr. Iud. cas. 277. & 278. vbi plenè in hac materia scripsit, & Gramm. in consil. 56.
107 num. 17. & 18. dicit, † quod excedens moderamen inculpatæ tutelæ, non tamen ex proposito, sed in rixa, non dicitur incurrisse aliquam pœnam.

108 Et † ad pęnam conuentionalem aggressus, qui se defendendo modum excessit, non debet puniri. Afflict. decis. 206. nu. 3. & 4.

Ff *Sed etiam si excessisset.* Adde † videndum Aret. in
109 cons. 80. num. 8. & ibi latè, quando iracundiæ calor rixa, consanguinitas, amicitia, instrumentum, vitæ anteactæ conuersatio, casus, & deliberandi tempus excusent, & alleuient occisorem, tradit Tiraq. de pœn. temperand. caus. 1. num. 7. rixam, metum instantes periculi, & nimium dolorem impedire consilium deliberandi; & quòd homo intenso dolore permotus non est in plenitudine intellectus; & ideo supergressus, excedens moderamen legitimum, non punitur tamquam dolosus, sed tamquam culposus ibi num. 6. quod ampliat, etiam si ex proposito modum excesserit num. 8. etiam si prouocator aufugiat. & prouocatus fugientem insequatur, & interimat, num. 9.

Item & si is, qui se defendendo modum excessit, dabat operam rei illicitæ nu. 11. Nec non, & si, qui occisus est, non dederit causam iræ, quæ occisorem ad maleficium impulerit ibi, num. 10. cum seq. quòd affinitas, amicitia, & similia excusent delinquentem, latissimè Tiraquel. vbi in causa 22. vicinitas causa 23. tutando salutem hominis excusari debet causa 24. quemadmodum, & id operatur numerus liberorum causa vigesimasexta.

Gg *Hinc est quod, si aliquis insultet me cum baculo, &c.*
110 Adde † videndum Boer. in decis. 169. vbi tenet, quòd iniuriatus verbis, si gladio occiderit, mitiùs sit puniendus. sed vide Gramm. decis. 98. vbi quidam fuit iniuriatus verbis, & baculo percussus in capite, & spatulis à quadam muliere, qui impatiens doloris eam interemit; nihilominus per duas sententias fuit condemnatus ad
111 remigandum; & in cons. 63. nu. 31. dicit, quòd † vulnerare non possum cum gladio insultantem me cum baculo, si poteram me aliter defendere, prout in dubio præsumendum est, me aliter defendere posse, vide
112 etiam Capic. decis. 58. vbi † dicit quòd mentitus, minus sit puniendus; quod intelligendum est si mentita non fuerit iusta, idest si non fuerit data ad repulsandam iniuriam, vide etiam Gramma. decis. 23. vbi tenet, quòd licet iniuriato se vendicare propria auctoritate, licet modum excedat, quando iniuria est talis, quòd, adeundo iudicem, res poneretur in derisum, & iniuriatus reputaretur vilis, quo casu est in facultate iudicis illum non condemnare ad mortem, si fuerit homicida, &
113 † an ex interuallo, vel statim facta fuerit defensio, committitur arbitrio iudicis, Boer. decis. 168. nu. 6. & dicit Menoch. in cons. 107. nu. 4?. volum. 2. quòd propulsatio iniuriæ dicitur facta incontinenti, si die sequenti facta fuerit.

114 Item † adde, quòd percussus cum pugno potest occidere

cidere cum gladio, si euadere non potest ab iniuria personali, vt ab altero pugno, pro quo euitando, & pro qualibet iniuria personali licet occidere, secundum Gramm. in cons. 29. per totum, quem sequitur Mazzol. consil. 11. Sed vide omnino Crau. in consil. 119. nu. 7.

Item adde de percusso cum pugnata, quod non teneatur, si occidit se defendendo, Alex. consil. 76. vol. 1.

Item adde per Bald. in l. 1. C. vnde vi, col. 6. de eo, qui volebat dare alicui maxillatam qui gladio se defendit si aliter non posset euadere maxillatam; quod non punietur de homicidio.

KK *Sed hic occurrit alia quæstio.* Adde, † hoc procede-
115 re, etiam quòd homicidium compulsus tortura confessus fuisset, Bertazz. consil. 128. num. 13. dummodò cum dicta qualitate fuerit confessus; Bertaz. consil. 27. num. 5.

116 Item † adde, quòd huiusmodi declaratio, scilicet, quòd occiderit ad defensionem, potest fieri per procuratorem in defensionibus, & facta dicta declaratione non potest deueniri ad torturam contra reum, vt per Bero. in cons. 194. vol. 3.

117 Item † adde si è contra, aliquis confessus fuerit occidisse hominem, postea reuocat confessionem, quia dicit hominem viuere, postea conuincitur de mendacio, auditur, si vult dicere, quòd ab alio, non à se fuit interfectus, Bal. in l. 1. nu. 16. vers. quintò punitur, C. de seru. fugit.

Mm *Potest etiam homicida se excusare.* Adde, † quòd
118 nedum excusatur occidens insidiatorem, sed etiam interficiens ex interuallo ex causa metus, quem iustè habuerat, ab illo, qui minatus erat ei mortem, & erat solitus exequi excusatur à pœna mortis, & condemnatur ad perpetuos triremes, Gramma. decis. 5. per totam.

Item excusatur, qui mandato alicuius, qui minatus ei fuerat mortem, si non occideret, occidit, & an puniatur aliqua pœna, vel in totum liberatur, tradit Tiraq. de pœn. caus. 36. & Clar. infra q. 60. vers. quarto modò nunquid.

Mm *Alia etiam est defensio.* Adde † Tiraq. de pœn.
119 caus. 63. nu. 1. & 2. quòd pluribus modis incertitudo consideratur; nam interdum est respectu delictum passi, interdum respectu delinquentium, interdum mixtim ex vtroq; & interdum est error, vt per Alber. de Rosat. in l. item mela, nu. 6. ad l. Aquil.

Rr *Tu igitur pro veriori.* Adde videndum Bertaz. in cons. 335. vbi hanc distinctionem de incertitudine delinquentium declarat, & alios ponit casus, per D. Clar. non tactos; vide etiam Menoch. de arbitr. iud. cas. 362.

120 vbi † latè de pœna, quæ fit contra plures vulnerantes, tàm in rixa, quàm sedato animo, vel si ex vno, vel ex pluribus vulneribus secuta est mors, vide etiam Thesaur. in decis. Pedem. 31.

121 Item † adde, quod si tractatus est, non ad homicidium, sed ad aliud illicitum, vt, si plures homines armati essent coadunati ad inuadendum possessionem per vim, & secutum sit homicidium, tunc omnes non tenentur de homicidio, sed quilibet de eo, quod fecit, ita Iul. Scarlat. in consil. 112. num. 16. cum sequen. inter consil. crim. diuers. vol. 1. quem sequitur Bursat. consil. 316. num. 32. Sed contrarium tenuerunt addentes ad Bertaz. in cons. 299. in litera A. vers. sed casus est à Claro, vt scilicet omnes teneantur, quæ opinio mihi non placet; tamen ipsi addentes se declarauerunt in consil. 326 in princ. & de hac quæst. vide etiam Boss. in tit. de homicid. nu. 25. & 74.

Tt *Benè verum est, quòd hoc casu si appareat, quis fue-*
122 *rit &c. author &c.* Adde, † quod hoc casu incertitudinis Iudex poterit omnes subiicere tormentis ad habendam veritatem, Mars. in l. 1. §. diuus, num. 52. ff. ad l. Corn. de sicar. Plac. d. c. 12. num. 12. Menoch. de arbitr. iu. cas. 362. num. 20. & latè per Charta. de exec. sent. c.

123 fin. nu. 145. cum seq. & inchoandum † erit ab illo, qui similia commisit, Mars. in l. 1. num. 21. ff. de quæst. Decian. cons. 75. nu. 8. vol. 3. Rolan. cons. 63. nu. 9. vol. 2. & licet Foller. in cons. 137. nu. 9. inter cons. crimin. diuers. vol. 1. quem sequitur Bursat. consil. 116. nu. 11. tenuerit non posse deueniri ad torturam, nisi contra eos, qui sint malæ conditionis, & famæ; tamen addentes ad Bertaz. in consil. 335. eos optimè impugnando concludunt, quod indistinctè omnes, qui interuenerunt rixæ, torqueri possunt pro inuenienda veritate; sed inchoandum esse ab illis, qui sint malæ famæ, si inter rixantes adsint; & ita practicari vidi, vide infra q. 47. nu. 36.

Yy *Si verò compareant.* Adde, † quod rixa est duorum,
124 aut plurium vt contentio. l. si. ff. de vi bon. rapt. & not. in l. fin. ff. ad l. Corn. de sicar. quæ ex improuiso procedit l. 1. §. diuus. ff. eodem, & l. 3. ff. de vi priua.

125 Item † adde, quòd author rixæ dicitur ille, qui dixit, aut fecit, aut facere tentauit aliquid illicitum; ex quo verisimiliter sequi posset delictum subsecutum, Bart. in l. diuus, ff. ad l. Cornel. de sicar. & delictum incipit, qui delinquentem ad iram prouocat, Bald. consil. 143. super quæst. num. 1. vol. 2. & Anguis. cons. 27. num. 10. & in
126 cons. 23. discurit, † an author rixæ puniatur de homicidio, de quo alias non puniretur ob incertitudinem occisoris: & ibi declarat d. l. quem multa.

127 Item † adde si de interfectore appareret, quod author rixæ, cuius causa fuit commissum homicidium, præter tamen voluntatem suam; sed tantummodo occasionem præbuit, debet puniri pœna extraordinaria arbitrio Iudicis, decis. Pedem. 104. per totam.

128 Item † adde, quòd licèt apud Senatum Mediolani ratò homicidium, in rixa commissum pena mortis puniatur; tamen de iure occidens in rixa hominem non minus punitur, quam si id deliberatè faceret, Boss. in tit. de inquisit. nu. 116. & Are. cons. 80. col. 2.

129 Item † adde, si duo rixassent, an interfectus præsumatur aggressor, & quid quando nullus est mortuus, Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 3. præsump. 39. Deci. cons. 459. & Boer. decis. 237. & ibi quomodo sint puniendi rixantes, quando ambo sunt vulnerati, & nescitur, quis fuit aggressor, sed vide omninò Crauet. in consil. 151. colum. 5. qui miratur de Decio, & Boerio;
130 quia in † dubio præsumendum contra occidentem, quòd dolo fecerit, capit. 1. de præsumpt. & l. 1. C. de
131 sicar. & † de multis præsumptionibus, & coniecturis quibus præsumi potest, quis fuerit aggressor, vide Cæpol. in consil. 29. & 42. Gramm. voto 22. & cons. 62. Menoch. de arbitr. iud. cas. 363. & in tract. de præsump. præsump. 39. lib. 5. Vulpell. in consil. 118. & Hercul. in tract. de caut. de non offend. in cap. 39. vbi latè, quando ignoratur quis primo cautionem fregerit.

132 Item † adde, quòd quando non apparet, quis fuerit author rixæ, & vulnerans dicat, se vulnerasse, ad sui defensionem, nemo tenetur ad pęnam conuentionalem, de non offendendo, vt per Hercul. in tract. de non offend. cap. 30. per totum, & tàm quoad pęnam applicandam parti, quàm fisco, vt ibi per eum, nu. 10. Mars. in rubr. num. 406. C. de probat. Plac. epit. delict. cap. 12. lib. 1. num. 16. & Mascar. de probat. concl. 72. in fine.

133 † sed contrarium tenuit Vulp. in cons. 50. & in quæst. 106. quæ est vltima in tract. de promiss. de non offend. scilicet, quòd ambo teneantur ad pęnam conuentionalem, quo ad fiscum tantum, idem tenuerunt Moron. tract. de fid. treg. & pace q. 168. num. 1. & Bertazzo. in cons. 48 num. 8. vol. 1. dicens, quòd in Auditorio Vrbinen. ita obtinuit, & quod pluries ipse ita iudicauit. Ego autem arbitror (sit pace dictum) illas sententias non posse subsistere, saltem ex parte eius, qui insultatus fuerat, quia non est iustitia, si propter peccatorem in-

nocens

nocens puniatur, vt dicit Boer. in d.decis.237.circa finem. Nec dictæ sententiæ sustineri posset ex eo, quòd licet de aggressore non appareat vterq; de delicto puniatur, quia illud est propter malum exemplum, & ob vtilitatem publicam nè delicta remaneant impunita, Boer.d.decis.37.num.4. & solum puniunt pœna pecuniaria arbitrio iudicis, qui potius excessum, quam dolum considerabit. ita Menoch. de arbitr. iud.d. casu 363.nu.19. sed pœna conuentionalis respicit commodum bursale fisci, quod est contra bonum publicum, & esset iniquum, quod insultatus duplici pęna grauaretur, scilicet pęna delicti per eum non commissi, & pęna conuentionali, cum afflictio non sit addenda afflicto. Accedat etiam quia illud, quod ad fisci commodum statutum est a fortiori debet esse statutum ad beneficium, & commodum priuatorum iuxta legem vnicam, §. pen.C. de caduc. tollen. & Menoch. de arbit. iud. quæst.98.num.4.& dicit Luc. de Penna in l.1. vers.ad idem est.C. de desert. lib 12. qui licet Reipublicæ vindicta criminum debeatur, principalius, debetur priuato, facit etiam regula, qui non competit actio criminalis fisco, vbi non oritur parti actio ciuilis, vt infra in quæst.50.in fine. Et ideo concludo primam opinionem esse sequendam, tanquam veram, & verissimam, & aliam fugiendam, & faciunt, & ea quæ infra posui ad quæst.2.in versic. & hæc quidem conclusio, ibi vnum tamen nota in verbo item adde, quòd si statutum. Item tenuerunt etiam Moron.in tracta.de fide treug.& pace quæst.168.num.1.Bertaz.cons.48.num.8.volu.1.Mars. in rubri.C.de probat.num.4 6.Carrer.in pract.crim.§. Homicidium 6.num.345.Plac.in epit.delict. lib.1.cap. 12.num.6.& addentes ad Bertaz.in cons.299. litera A.

Zz *Aut verò sunt certi*. Adde † quomodo sint pu-
134 niendi, quando tot sunt vulnera, quot sunt ij, qui
homicidio interuenerunt, quo casu articulus est magis
dubius, vt per Boss.in titu.de homicid.num.27.& vide
etiam Menoch.de arbitr.casu 362.& Gomez.de delict.
cap.3.nu.56.vbi latè.

Ddd *Primus casus*. Adde, quòd vulnus dicitur morta-
135 le, quando secundum regulas medicinæ vulneratus,
aut nullo modo sanari potest, aut cum maxima difficul
tate: sicut ille, qui de leui potest curari, nō dicitur mor
tifere vulneratus, Bal.in c.1.num.3.quibus mod.feud.
amitt.& in l.1.§.fi.ff. ad Syllan. vbi dicit, quòd vulnus
dicitur mortale, quando à principio videbatur mortale, & per Io. de Platea in l. semel, C. de re milit, lib. 12.
Gramm.in consil.2.num.4.Bertaz.in cons.85.nu.28. &
136 vulnera, in quibus corporis partibus sint lethalia, vide Boer. in decis.323. num.3. & de alijs tribus casibus
vide Rimin.iun.in cons.121. per totum, & quomodo
probetur vulnus esse mortale, vel non, & quem esse
mortuum ex vulnere, vel ex alia causa, Bal.in cons.328.
vol.2.

137 Item adde, si vulneratus fecerit se mederi incantationibus, & medicis imperitis, vulnerans non tenetur
de homicidio, vt per Socin.in cons.178.col.fin.hic allegato, quod tamen consilium in d. col. fin.intelligitur
per Iac.Nouell.in tract.ad defen.num.121. procedere,
quando medici dederint polizam, siue schedulam vulnerum sine periculo mortis, & in loco non periculoso;
neque cum periculoso instrumento.

138 Item adde, quòd vulnerans mortaliter non potest
statim puniri de homicidio, licet certum sit, vulneratum euadere non posse, etiam si extaret statutum,
quod occidens occidatur: quia, donec anima est in corpore quis non dicitur mortuus, Bal.in c.1.§.iniuria.colum.pen de pac.iuram.firman. Mart.in pract.crimin.§.
& quia, num.2. cum seq.& Franc.Marc.in decis.779.
num.1.par.2.Sed debet expectari, quòd mors superueniat, & tunc potest puniri de occiso, vt hic dicitur.&
si Iudex aliter faceret, teneretur de homicidio, vt contigit de facto in D.Odone Potestate Florentiæ; qui fecit decapitare vulnerantem ante mortem vulnerati; &
in syndicatu fuisset punitus de occiso, si Dux non venisset Florentiam, qui eum liberauit, ita inquit Bald.in l.
huic scripturæ.§.si seruus.ff.ad l.aquil.& in l.damni. §.
Sabini.ff. de damn.infect. quem referunt Boer.in decis.
323.nu.6.& Gram.in cons.49.nu.14.

139 Item adde, si vulnerans fuisset inquisitus de homicidio, debet condemnari, tanquam occiderit, licèt vulneratus fuerit mortuus post finitam inquisitionem; &
quòd ea pendente, mors superuenerit, Bal.in l.si in rem,
in fin.ff.de pign. action. Gram. d.consil.49.num.14. &
140 cons.161. num.13. tenet quòd è conuersus, si fuerit
inquisitus de vulnere, quod debet puniri de morte, si
mors sequatur; quia in criminalibus Iudex non habet
considerare modum concludendi in libello, sed qualiter lex concludat secundum qualitatem delicti, & similiter poterit condemnari de morte, non obstante, quòd
sententia lata esset de vulnere, Bart. in l.Senatus, de accusat.& Boer.in d.decis.323.nu.4.circa fin.

Ggg *Secundus est casus*. Adde videndum Boer. in decis.
141 323.nu.8. & vulnerans non tenetur de occiso si modo vulneratus decesserit ex alia infirmitate, non trahente originem à prima, sed penitùs diuersa, & quòd sit
habilis ad inducendam mortem, Io.de Anan. in cap.ad
142 audientiam, nu.2.de homicid. & vulneratus non lethaliter, si infra modicum tempus moriatur, an præsumatur ex vulnere mortuus; & an vulnerans teneatur
143 de vulnere tantum, vel de occiso, Cuma.cons.135. &
quando præsumatur, habuisse animum occidendi, vide
Menoch.de præsumpt.lib.5.præsump.40.

144 Item adde, quòd vulnus non est mortale, quando à
die vulneris, vsq; ad vigesimumprimum diem nulla
superuenerit febris, nullumq; accidens vulnerato, Soci.
consi.187.col.pen.vol.7.Caesar.cons.104. inter consi.
crim.vol.1.

145 Item adde si medici facerent relationem, quòd vulnus erat mortale, & Iudex reum condemnasset de occiso, qui condemnatus diceret medicos falsum deposuisse, & peteret, corpus interfecti existens in sepultura reuideri per medicos peritiores: & ita factum fuisset, &
medici retulissent, illud vulnus non fuisse mortale, illa
sententia deberet retractari, etiam quòd condemnatus
non appellasset, secundum Afflict.in consti.Terminum
vitæ, num.42. vbi latè hanc quæstionem examinauit.

Hhh *Tertius est casus*. Adde si spasmus superuenerit
146 præsumitur mortuus ex vulnere, Bald.consi.334 nu.
4.vol.2.Dec.consil.416.nu.9.vide omnino Menoc.de
arbitr.Iud.cas.275.vbi plenè.

147 Item adde, quòd vulnus præsumitur mortale, si post
vulnus sequatur mors, Ioan.de Anan.in c.Ioannes, nu.
2.de homicid. Cepoll.in cons.40.nu.18.

148 Item adde, quòd si moriens dixerit, se mori non ex
vulnere, sed mala vita, & culpa medicorum & pacem
fecerit, non iuuat percussorem, si aliter non appareat
Io.de Anan.& Felyn.in c.exhibita, de homicid.Felyn.
in c.litteras, col pen.de præscrip.Mars.consil.78.nu.21.
Cassane.in consuet. Burgun.rubr.1.§.6. nu.7. fol.271.
vide etiam Foller.in pract. crim. in vers. recipiātur de-
149 fensiones, num 4.& ibi etiam habetur, quid probandum sit ad defensionem rei, vide etiam Gomez. de delictis c.3 num.29. vbi latè, quòd in dubio semper sit
præsumendum, quod vulneratus ex vulnere decesserit, & ibi etiam de vulnerato, qui post triduum ambulauerat, quomodo sit intelligendum.

Iii *Aut apparet de aliqua negligentia*. Adde quod
150 culpa, & negligentia est, nullum adhibere medicum.
vel peritum, Corn.consi.263.volum.3.vel tardè, Mars.
cons.7.num.49.& Mascard.de probat.conclu. 1035.in
prin.

151 prin. & negligentia non præsumitur, & quomodo
probetur idem Mascard. in conclu. 1088.
KKK *Scias autem, quòd in hoc, an vulnus fuerit letha-*
152 *le, &c.* Adde † si plures medici fuerint examinati;
& sint discordes, quòd eo casu iudicatur contra percus-
sorem, quòd ex vulnere decesserit, Gram. cons. 49. nu.
6. sed Mars. in pract. crim. §. & quia, nu. 17. contrarium
tenet per regul. quòd semper in dubijs, & obscuris de-
bemus inclinare in mitiorem partem, Cæpoll. autem in
153 cons. 61. num. 21. & Boer. in decis. 323. num. 24 circa
med. dicunt, quòd quando numerus, & dignitas medi-
corum, qui sunt contrarij, esset æquales, vel omnes di-
cerent ea, quæ verisimilia essent, iudicandum esset
contra vulnerantem: sed quando pro vulnerante es-
sent plures, digniores, & meliùs dicentes, ac verisi-
miliora deponentes, tunc illis esset standum; tamen
Menoch. de arbitr. iud. cas. 275. in fi. dicit, in dubio,
pronuntiandum esse, quòd ex vulnere non sit mortuus.
Et quibus medicis sit credendum, quando sunt con-
contrarij, Cæp. in cons. 61. num. 21. Sed ad hanc quæ-
stionem, quando medici sunt contrarij, an pronuntian-
dum sit contra percussorem, vel ad eius fauorem, vide
distinctionem, quam facit Mascar. de probat. in conclu.
1034. nu. 45. & 46. volum. 2.

Item adde, quòd dictum Medicorum potest recipi
etiam publicatis attestationibus tam ad petitionem al-
terius partis, quam ex mero Iudicis officio, ita Bal. in
c. causam, de probat.

Ppp *Propterea tutius est dicere.* Adde, † quòd ista com-
154 munis opin. procedit, non habito respectu ad spa-
tium temporis, etiam si moreretur, post octo menses,
dummodò nunquam conualuerit à die illati vulneris:
sed semper processerit de malo in peius, quia tunc præ-
sumitur ex causa vulneris mortuus, Abb. in c. 2. de cle-
ric. percuss. quem sequitur Mars. in pract. crim. §. & quia
hic alleg. nu. 16. circa med. Gramm. consil. 49. num. 10.
155 Sed † Iudex arbitrari debet, considerato prius me-
dicorum iudicio, & alijs circunstantijs, & causis, qui-
bus considerari potest, an ex vulnere, vel alia causa
mortuus sit, Boer. decis. 323. num. 12. vers. quid tenen-
dum; vbi dicit, hanc opin. esse veram. Idem tenet Me-
noch. de arbitr. iud. cas. 275. Plac. in epit. delictorum,
cap. 15. nu. 24. In quibus locis diffusè tractatur de mul-
tis, quibus præsumi potest, an ex vulnere, vel alia cau-
sa sit mortuus, à quibus Iudex regulari potest; & præ-
cipuè per Boer. d. decis. nu. 11. cum seq. vbi duodecim
posuit præsumptiones, sex contra reum, & sex ad eius
fauorē; & similiter Blanc. in pract. crim. in c. his sic præ-
missis, multas posuit præsumptiones ad hanc materiam.

Rrr *Cæterum si vulneratus.* Adde † quod vulneratus
156 in infirmitate præsumitur mortuus ex vulnere, nō au-
tem ex infirmitate, licèt sit contrarium, quoad reg. can-
cellar. Fely. in c. præsbyterorum, de homicid. Rebuff.
in praxi benef. in reg. de infir. ben. resign. Glo. 11. &
Sebast. Med. in tract. mors omnia soluit, par. 1. nu. 71.

Sss *Sed quantum in hoc proposito dicetur longum inter-
uallum.* Adde, quòd non obstante medicorum senten-
tia, quòd nullus lethaliter vulneratus possit viuere vl-
tra quadraginta dies, Iudex post dictum tempus, im-
mò etiam post octo menses potest arbitrari, an ex vul-
nere sit mortuus, vt dixi in addit. præcedenti; & est ad-
uertendum, quòd Blanch. hic allegatus, non ita dicit,
sed quòd remittitur arbitrio Iudicis, & ibi nu. 21. dicit,
quòd ita tenet etiam Soc. in consil. 178. vol. 2. & Asin.
157 cons. 97. nu. 1. inter cons. crim. vol. 2. dicit, quòd vul-
neratus lethaliter ab initio, quandocunque mors sit se-
cuta, etiam propter defectum vulnerati, vel quia non
fuerint adhibiti medici, vel imperiti nō excusatur vul-
nerās, quin teneatur de occiso, & attestatur de cōmuni.

Vuu *Si tamen vulneratus post illatum vulnus, &c.* Ad-
158 de, quòd Gomes. de delict. cap. 3. num. 29. dicit glos-
sam hic allegatam esse falsam, quia solùm debet atten-
di, an vulnus fuerit lethale, vel nè; & an ex eo, vel oc-
casione eius decesserit; non verò; an infra triduum,
vel post triduum, vel aliud tempus ambulauerit, vel
saltem quòd dicta Gl. venit declaranda hoc modo,
quòd in casu, quo sit dubium, an vulnus fuerit letha-
le, vel non, propter excessus, quos fecerit vulneratus,
præsumatur non esse mortale, quando post triduum,
vel aliud tempus benè ambulauit; & dicit, quod ita
tenet, & declarat Bal. in l. 1. C. de ædilit. edict. nu. 12.
& Bart. in l. fin. C. ad l. Cornel. de sicar. nu. 12. Abb. &
alij in c. 2. de cleric. percuss. Fely. in c. præsbyterum, de
homicid. & Marsil. in pract. §. & quia, num. 16. hic al-
leg. Et ad d. glossam alium dedit intellectum Plac. in
epit. delict. cap. 13. num. 23. prout est videre apud eum.
Et cum d. Gl. diuersimodè fuerit intellecta, dixit Mars.
in consil. 7. num. 27. quod ideò Docto. omnes commu-
niter tenent, Iudicis arbitrio relinquendum esse, an
vulneratus fuerit mortuus ex vulnere, an non, atten-
ta qualitate vulneris; quem refert, & sequitur Rimin.
159 iun. in addit. ad consil. 281. Rimin. senior. & quibus
coniecturis probetur, vulneratum ex illatis vulneribus
mortē oppetisse, latè per Masca. de probat. cōcl. 1073.

Zzz *Sed certè apud nos.* Adde, quòd hanc opinionem
160 tenuit Abb. in c. proposuisti, nu. 11. de probat. quod de
rigore, nec de æquitate, possit talis sententia retracta-
ri, ex quo appellatum non extitit, & etiam propter ti-
morem subornationis, quæ cadit tàm in peritis, quàm
in testibus, quem sequitur Dec. in d. c. proposuisti, nu.
16. subdens, quòd si iusta causa allegatur, ex qua veri-
similiter iniustitia arguatur in relatione peritorum po-
terit peti restitutio in integrum à Principe. sed Blanc.
in pract. crim. in c. his sic stantibus, nu. 93. distinguit,
quòd si medicus electus fuerit ex officio, sententia po-
terit retractari, aut à partibus, & tunc non.

aaa *Sed hoc apud nos non seruatur.* Adde, quòd si pars
161 vulnerati, & pars vulnerantis concordant de medicis,
vno, vel pluribus assumendis, Iudex acquiescere debet:
si verò discordant, ipse iudex tunc eliget, Guliel. de Su-
zar. in proem. ff. §. 1. & Blanc. in pract. crim. in c. his sic
præmissis, nu. 87. & hoc, quando procederetur per In-
quisitionem, & sic ex officio; nam tunc partes non ha-
bent se intromittere; sed Iudex ex officio eliget, vt ibi
per dictum Blanc. sed ego credo, quòd benè faceret Iu-
dex ad euitandam omnem suspicionem si permitteret
electionem medicorum fieri per partes, dummodò pax
non sit secuta, ne dubitetur de collusione, vel quòd
vnum eligeret fiscus, & alium inquisitus.

bbb *Sed quid si reus.* Adde, ꝙ occidens illum, qui est pro-
162 ximus morti, & qui nullū habeat officium vitæ, puni-
tur tanquam homicida l. huic scripturæ. ff. ad leg. Aquil.
& Bal. in Decret. in rubr. de vita, & honest. cleric. nu. 3.

ccc *Primò quòd illud fiat.* Adde vnum notab. dictum
163 Alex. de Neuo in consil. 89. vbi † multùm subtiliter
tenuit, ꝙ licet vulnerare furem nocturnum, etiam sine
periculo perdendi res suas; & ibi declarat text. in l. fu-
rem, ff. de sicar. quod loquatur, quando quis processit
ad occisionem, vt tunc teneatur probare, quòd aliter
res suas defendere non potuisset.

164 Item adde, quòd ad hoc, vt fur nocturnus impunè
possit occidi, requiritur, quòd immineat periculū per-
ditionis magnæ rei: secùs, rei vilis, Areti. in verb. & ve-
stem cœlestem. col. 2. per textum in l. si ex plagis, §. ta-
bernarius. ff. ad legem Aquiliam. Sed Flori. in d. §. ta-
bernarius tenuit, quòd pro defensione rei suæ etiam mi
nimæ, quilibet potest vulnerare, & occidere furem no-
165 cturnum: sed † non licet eū occidere, qui iam domo
exiuit, & fugit cū re minima, quem refert, & sequitur
idem Alex. de Neuo d. consil. 89. nu. 5. & seq. & quòd
non

non liceat furem occidere pro re modica, tenet Tiraquel. in tract. de iudic. in reb. exig. feren. q. 77.

iii *Idem etiam est dicendum*. Adde, † quod si ex inter-
166 uallo occideret, quando Iudicē adiuit, & eius bona iuris remedio recuperare nō potuerit, mitius puniri dēt, Afin. in cons. 111. to. 2. cons. crim. diuers. magn. impress.

KKK *Dixi etiam posse adulterum, &c.* Adde, ꝙ pater po-
167 test occidere filiam inuentam in adulterio etiam prægnantem, Bart. in l. Imperator, la 2. nu. 2. ff. de stat. hom. idem tenent ibi in prima lectura, Ang. & Bal. ꝙ non puniatur de homicidio. In secunda autem lectura tenet idem Bal. referendo Guliel. & Cyn. & subdit, sed tu dic, ꝙ dolor non debet impedire animum; vnde licèt pater non puniatur, tamen aliqualiter punitur propter partū.
168 Item † adde, quando dicantur reperti in ipsa turpitudine, vt per Iodoc. in pract. crim. in cap. 89. num. 19 fol.
169 247. & ibi num. 23. dicit, quòd quando est virgo,
170 vel vidua, eam impunè non potest occidere: & quòd etiam non permittitur auo neptem, quam habet in potestate, occidere. Et idē tenet Aret. in Gl. *Che m'hai adulterato la mia donna*. vide etiam Decian. in tract. crim.
171 lib. 9. c. 15. nu. 15. tomo 2. vbi tenet, ꝙ pater deprehendens filiam in præiudijs adulterii, putà, permittētem lasciuè tractari, & osculari ab adultero, non poterit eos impunè occidere, quando aliqua pœna sit puniendus.
172 Item adde, ꝙ si adulter deprehensus in adulterio, se defendendo, interficeret patrem, deberet puniri de homicidio, quia eius defensio est prohibita, Bolognet. in l. vt vim, nu. 18. ff. de iust. & iur.
173 Item adde, quòd de iure canonico non licet patri occidere filiam in adulterio deprehensam, c. inter hæc. 33. q. 2. & Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 2. cap. 19. nu. 8. tamen communis opin. est in contrarium, quòd patri, & marito licitum sit occidere filiam, vel vxorem de iure canonico etiam in terris ecclesiæ, quamuis in Foropoli secùs sit, Paris. consil. 154. nu. 12. vol. 4. Neuiz. in Sylua nupt. lib. 1. num. 83. fol. 52. & 53. & latè Ceph. in cons. 305. per totum, vol. 3. vbi consuluit pro patre, qui filiam, & amasium in flagranti crimine repertos interfecerat: & ibi dicit, quod carnet hæc, sentit de pœna spirituali.
174 Item adde, quòd licet patri, & marito interficere clericum repertum in flagranti. idest in adulterio, nec per hoc incideretur in sententiam excommunicationis latæ sententiæ, vt in terminis tenuit Fulgo. in l. quid ergo, in §. si hæres. ff. de leg. 1. & ibi Bald. quos sequitur Bremon. de concub. in rubr. de adulterio, nu. 19.

ppp *Sed quid dicendum in marito*. Adde quòd in Regn.
175 Neap. adest Constitutio, quòd licet marito vxorem occidere, & adulterum, deprehensos in adulterio, nulla tamen mora protracta; quæ constitutio incip. si maritus vxorem. Et non fit distinctio, an sit nobilis, vel vilis persona, vt per Affl. c. in d. constit. & ibi nu. 4. habe-
176 tur, ꝙ si maritus interficeret deosculantem vxorem; & postea probaretur, ꝙ adulterium non fuerat secutū, non debet puniri pęna homicidii, sed minori, ob iu-
177 stum dolorem. Et in Hispania adsunt decreta, per quæ mulier, & adulter traduntur in manibus mariti, qui de eorum personis, & bonis potest facere, ꝙ vult, Io. Lup. in rubr. de do. nat. inter vir. & vxor. car. 10. in 4.
178 Item adde, quòd quando licet marito interficere vxorem in adulterio deprę̄hensam, eam interficere potest, etiam prægnantem, vt per Bald. in l. Imperatorem, ff. de statu homin. quem refert, & sequitur Felyn. in c. si verò, col. 11. extra de sent. excom. & idem tenuit Io. de Arno. in epito. 52. vbi d. constit. Regn. ampliat, vt maritus vxorem interficere possit, etiam ꝙ esset prægnans: & sequitur Cepha cons. 305. nu. 7. vol. 3.
179 Item adde, quòd si pater, vel maritus occidit adulterum, vel adulteram in casu à lege ciuili permisso in terris Imperii est tutus: sed in terris ecclesiæ poterit puniri pęna capitali, secundum Anan. in c. interfecisti, nu. 8. de homicid. quem refert, & sequitur Felyn. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 42 de constit. & Couar. in 4. decret. par. 7. §. 7. nu. 15. Contrarium tenuit Neuizzan. in Sylua nupt. lib. 1. in verb. non est nubendum, nu. 84. ꝙ imò in terris Ecclesiæ in Foro contentioso sit tutus, & nō possit puniri attestādo de communi, prout etiam attestatur Paris. consi. 154. nu. 12. vol. 4 & Cepha. cons.
180 305. In quibus locis tamen concluditur, quòd non
181 sint liberi à pęna spirituali; & quare constitutum sit adulterium, posse impunè occidi, Sylua nupt. lib. 1. ver. non est nubendum, nu. 79.
182 Item adde, quòd sicut libertus non potest patronum suum in adulterio cum eius vxore repertum occidere, sic nec filius patrem: quia, quamuis reperiatur in adulterio, remanet pater, cui reuerētia debetur: nec est, quoad filium turpis persona, quæ occidi potest per maritū, vt tenet Iar. in l. si adulterium, § fin. ff. de adulter. quem refert, & sequitur Gulielm. de Benedic. in c. Raynutius, nu. 30. fol. mihi 212. Anguf. cons. 7. nu. 10.
183 Item adde, quòd deprehensa in adulterio non solùm dicitur illa, quæ reperitur in flagranti, sed etiam illa, quæ est conuicta de adulterio, Iatt. in l. 1. per illum text. C. de petit. bono. sub. lib. 10. Ang. Rapha. & Pau. de Castr. in l. 3. in princ. C. de ser. fugit. vbi not. distinguūt, an statutum, vel lex loquatur in præterito, videlicet. si fuerit deprehensus: aut in futuro, si deprehendatur quia primò casu intelligitur quomodolibet conuictus, in secundò de actuali apprehensione, sequitur Deci. in cap. cum non ab homine, num. 11. de iud. & Bettaz. in cons. 42. num. 10. vol. 1. & ibi etiam dicit, quòd vxor per eius confessionem factam marito dicitur deprehensa in adulterio.
184 Item adde, quòd confessio mulieris extraiudicialis geminata, si concurrant aliæ præsumptiones, & coniecturæ, probat adulterium, Bettazz. dicto cons. 42. num. 1. cum sequen. Grat. consil. 80. num. 3. vol. 1. Socin. iun. consil 32. nu. 17. vol. 2. Rimin. iun. consil. 174. nu. 35.

sss *Dubium est*. Adde, quòd si quis vocaret multos ami-
185 cos, vt adulterum tutò interficerent, illi amici non debent puniri, Paris. consi. 154. volum. 2. & Socin. iun. cons. 32. vol. 2. vbi dicit etiam, quòd maritus, & socii
186 possunt comparere per Procuratorem, quòd tamen procedit, quando mandatum fuerit absque precio: aliàs mandans, & mandatum suscipiens grauioribus pęnis essent puniendi, secundum Piaz. epit. delict. lib. 1. cap.
187 15. in fin. & ꝙ pater possit mandare filio vt interficiat adulteros, latissimè per Viui. opi. 33. incip. adulteri.

uuu *Plerunque etiam, vt dixi, excusant, &c.* Adde in hac
188 materia Menoc. de arbitr. iud. q. 90. vbi multùm diffusè explanauit, quando Iudex habens arbitrium in causis capitalibus possit punire occidentem bannitum, statuto occidi concedente, ad quod statutum, vide etiam
189 Viui. opin. 770. vbi ponit multas limitationes, & bannitum quem esse quomodo probetur, & quando possit iure occidi, Mascard. concl. 162. vol. 1.
190 Item adde, quòd bannitus pro assassinio de iure communi impunè occidi potest, cap. pro humani, de homicid. in 6. & Ang. in consil. 14
191 Item adde, si accusatus de homicidio probauerit, ꝙ occisus erat bannitus: sed non probatur, qui erat bannitus ante vulnus, vel post, debet absolui, stante statuto, ꝙ bannitus impunè possit occidi, Foller. in vers. recipiantur defensiones reorum, nu. 33. in practi crim.

bbbb *Sed quia communiter per Italiā extant statuta &c.*
192 Adde, ꝙ huiusmodi exceptio impunitatis impedit processum ad vlteriora etiam, quòd interfecerit bannitum extra territorium bannientis, Brun. in tractat. de constit. & Decret. in ver. bannitus super verbo banni-

ti statutarij, vers. statutum dicit, quòd bannitus, & Franch. in decis. 276. nu. 2. vol. 2. & potest opponi per procuratorem, vt infra quæst. 32. vers. quarto modo.

193 Item adde, quòd bannitus non potest seipsum interficere, etiam stante huiusmodi statuto, secundum Bald. Salyc. Fulg. Pauli & Ias. in l. 1. C. de ser. fugit. Gulielm. de Bened. in c. Raynutius, in verb. mortuo itaque Testatore, nu. 46. fol. 84. par. 2. latè per Menoch. de arbitr. Iud. cas. 284. num. 32.

194 Item adde, quòd statutum loquens de bannito non verificatur in bannito, de cuius banno disputatur, Bald. in l. 2. ad finem, C. si pend. appell. mors interue. quem sequitur Socin. sen. in consi. 122. nu. 4. vol. 1.

195 Item adde, quòd huiusmodi statutum non habet locum in clericis malefactoribus, Bald. in c. cum non ab homine, col. fin. de Iud. quem refert, & sequitur Mars. in rub. de fideiuss. nu. 118. & idem Bald. in l. 1. num. 9. C. si non à comp. Iud. vbi videtur distinguere, quòd aut clericus occisus non erat in habitu: taliter quòd occidens ignorauit, & tunc vendicat sibi locum statutum; aut erat in habitu, & tunc secus:

196 Item adde, quòd dictum statutum non habet locum, si citatus pro aliquo delicto comparuerit in Iudicio, & omnia contenta in inquisitione negauerit, & suas exceptiones, & defensiones proposuerit; & postea iterum citatus non comparuerit, & bannitus fuerit, quia potius dicitur bannitus ob contumaciam, quàm ob maleficia; & ideo non poterit impunè offendi, secundum Curt. sen. in cons. 59. num. 17.

197 Item adde, quòd hoc statutum nedum habet locum in bannito, verum etiam in eo, qui de proximo est bannniendus, Ias. in cons. 133. ad fin. vol. 1. Bursat. cons. 216. in fine, vol. 2. si verè sunt lapsa tempora omnia præfixa ad comparendum, vt dicit Castrens. in l. 3. §. si seruus, ff. de acq. poss. Ias. in l. si qua mulier, col. 6. C. de sacrosanct. Eccle. Mars. singul. 106. & cons. 94. qui de proximo, & in l. vnica, nu. 74. C. de rapt. virg. & cons. 94. Alij contrarium tenuerunt, vt dicit Tiraq. de ll. connub. gl. 2. nu. 5. & præterea Aret. & Alexan. in d. §. si seruus, & Lazar. Fenur. in tracta. suo de momen. temporis, c. 28. nu. 4. vbi dicit, quòd opinio Aret. & Alex. contra Castren. est vera, eò maximè, si supersit facultas appellandi; & quòd opin. Castr. potest procedere in casibus, in quibus de iure communi, vel municipali appellari non possit, de hoc vide etiam addent. ad Bertaz. in consil. 223. vers. ampliant plerique, & Bertaz. in consi. 494. num. 3. vol. 2.

198 Item adde, quòd hoc statutum habet locum in bannito notoriè, & per publicum proclama, quòd potest impunè offendi, etiam quòd non sit descriptus in libro bannitorum, Bero. in cons. 196. nu. 36. vol. 3.

199 Item adde, si interficiens bannitum, muros ciuitatis transcenderit, non est puniendus. nec etiam si arma prohibita portauerit, latè per Bursat. in cons. 134. vol. 2. & armis prohibitis habetur, etiam in consil. 141. cod. vol. Bero. cons. 196. nu. 19. & cons. seq. vol. 3. Bertazz. consil. 132. nu. 5. & ibi addent. vol. 1. Menoch. de arbitr. iud. casu 394. nu. 73. Viui. comm. opin. in ver. statutum disponens, quòd bannitus, & Vulpell. cons. 66. nu. 7.

200 Item adde, quòd stante dicto statuto etiam socij bannitorum impunè occidi possunt; sicut cæteri banniti, si præstant opem bannito, ne offendatur, Castren. cons. 235. alias 194. vol. 1. Bero. cons. 196. nu. 16. cum seq. & 197. nu. 4. vol. 3. quos refert, & sequitur Bertaz. consil. 223. nu. 12. & 13. vol. 1.

201 Item adde, quòd stante hoc statuto bannitus potest offendi in bonis suis, Pau. de Castr. Roma. Alex. & Ias. in l. 1. C. de hæred. instit. Bal. in l. non solùm, C. de vectig. & commis. Imo. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. Ruin. in consi. 49. nu. 6. volum. 4. Alciat. in cons. 6. lib. 2. & Vulpell. vbi de communi attestatur in consi. 142. num. 6. Contrarium autem tenuit Illustriss. & Reuerendiss. Cardin. Alban. in consi. 8. nu. 29. quem sequitur Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 3. tit. 7. num. 45. in fine, Bolognet. autem in l. vt vim, num. 30. cum sequen. ff. de iust. & iure, ita distinguit, quòd si est bannum Imperiale, vt est, quando quis ipso iure bannitur, absque sententia Iudicis, vt dicitur in authent. cassa, C. de sacrosan. Eccles. & in cap. pro humani, de homicid. in sexto, & in cap. excommunicatus, §. moneantur, de hæret. tunc bona banniti possunt dilapidari, & occupari; vbicunque verò bannum non imponitur ipso iure, sed per sententiam, communiter concludit, quòd eius bona dilapidari non possint. sed prima opinio, quòd possit offendi in bonis, est communis, secundum Viui. comm. opin. 770. num. 28. volum. 2. Quinimmo etiam post mortem, si interfector illum statim, & incontinenti deprædauerit secus, si ex interuallo, Pau. de Castr. consil. 3. in fine, vol. 3. Burs. cons. 124. nu. 14. vol. 2. & Viui. vbi supra, num. 29.

202 Item adde, quòd plures sunt casus, in quibus dictum statutum non habet locum, de quibus plenè habetur per Duen. in regul. 68. vbi ponit multas ampliationes, & limitationes, quarum omnes iudicio meo, non sunt veræ, & in hac materia vide etiam Nell. de bannit. in 2. par. 2. tempor. quæst. 7. cum sex sequen. & in quæstione 15. 25. & 26. Menochius de arbit. iudic. quæst. 90.

eeee *Videntur enim talia statuta*. Adde, quòd nedum
203 huiusmodi statuta sunt valida, sed etiam officialis deputatus ad persecutionem bannitorum potest ordinare, suadente causa, vt quia multum ciuitatem opprimebant; quòd cuilibet licitum sit bannitos occidere, Ang. in l. 1. ff. quòd quisque iur. Rimin. iun. consi. 238. num. 5.

204 Item adde; an huic statuto permittenti, bannitum impunè occidi posse, renunciari possit, Ferret. in tit. de ferus, nu. 91.

205 Item adde, an motus proprius Summi Pontificis, quo conceditur præmium pro extirpatione bannitorū, vt capiens, vel interficiens bannitum, si ipse est bannitus, possit se eximere à banno; & si non est bannitus, habeat facultatem nominandi, & liberandi alium bannitum de pari, vel minori crimine, comprehendat bannitos post motum proprium, in simili decreto, siue statuto Lucensi, Angel. in cons. 67. consuluit, quod non; & idem tenuit Bart. in l. cum lex, ff. de legib. & in l. omnes populi, nu. 64. ff. de iust. & iur. & Cyn. in l. leges, C. de legib. & hoc, vt ibi dicit Bart. ne daretur materia delinquendi & idem tenuit Dom. Clarus infra in quæst. 59. vers. successiuè. Sed Nell. in tract. bannit. in 3. parte 2. temp. q. 10. vbi dicit hunc articulum non esse paruæ importantiæ, ita distinguit, quòd si aliqua ratione, vel causa sit reformatio in statutorum corpore non clausa, & ista secundum causam, vel rationem declaratur; vt contineat, vel non contineat bānitos in futurum: si verò nulla causa est depressa, & statutum loquitur expressè in futurum, & tunc ad futuros tantum, aut in præteritum, & solum de præteritis intelligitur, aut loquitur dubiè, quòd potest intelligi de præteritis, & futuris, & statutum est talis naturæ, vt reddat delictum penitus impunitum: & tunc non trahitur ad futuros bannitos; aut statutum non reddit maleficium penitus impunitum, sed condemnationem mitigat: & tunc, cessante illa ratione, habebit locum etiam in futurum. Alio modo Bolognet. distinguit in d. l. omnes populi, nu. 241. quòd statutum concernens indulgentiam delictorum, non trahitur ad futura, quando illa indulgentia fit simpliciter propter letitiam, vel aliud factum temporale: sed quādo fit propter seruitium perpetuum,

& propter publicam vtilitatem duraturã, tunc trahitur etiam ad futurum tempus, vt euenit in statutis, quæ dant præmium interficienti bannitos, & forisudicatos, vt si ipsi sunt forisudicati, restituantur; nam tunc talia statuta durabunt perpetuò, & comprehendent etiam delinquentes post statutum, & quòd ita videmus seruari in practica. Propterea ego credo, quòd motus proprius, & statuta similia respiciant tàm bannitos futuros, quàm præteritos, cum intersit reipublicæ, vt tam banniti facti, quam fiendi extirpentur; sed in vno casu tantùm iudicio meo, procedere non possunt, videlicet, quòd obtinens facultatem nominandi non possit nominare bannitos factos post motum proprium, sed solummodò præteritos, ne daretur materia malignandi, & committendi delicta, l. si vnus, §. illud. ff. de pact. & l. conuenire, de pact. dotal. & ita notant Bart. Bald. & alij in d. l. cum lex. Quilibet n. posset se inducere ad delinquendum, nam esset certus, quòd cum aliqua nominatione facile à bãno se liberaret, & quodammodo etiam contra voluntatem Principis, si concessio nominandi respiceret bannitos factos, & fiendos, & quod peius est, quis posset sibi prouidere secretò de nominatione, antequam homicidium committeret. Nec dicatur, quòd eadem ratio militat ex eo, quod se remittere possit interficiendo alium bannitum, quia de hoc non est certus, cum ita de facili non interficiantur banniti, & eos interficiendo fit inimicitia cum eorum attinentibus, & amicis, & ipse etiam eidem periculo subiaceret, quando esset bannitus; sed benè esset certus, quod posset emere aliquam nominationem, si quilibet bannitus nominari posset, nec tollitur præmium nominandi capientibus, siuè occidentibus bannitos; sed tantummodò restringitur, vt non possint nominare bannitos factos post motum proprium ratione prædicta. Non obstat decisio Ang. in d. consil. 67. quia eius fundamenta non subsistunt, nec in casu per eum proposito, quorum primum est dictum Cyni in d. l. leges, quod statutum disponens, si bannitus soluit decem, possit se facere cancellari de banno, non se extendit ad banniendos, quod est æquissimum aliàs inuitarentur homines ad delinquendum, si ità gratis absoluerentur, vt dicit Io. Bapt. à sancto Seuer. in d. l. omnes populi, nu. 158. sed motus proprius contrarium effectum operatur, cum tendat ad extirpationem bannitorum & non ad eorum impunitatem; & in casu nominationis, vt tollatur omnis suspicio fraudis, & occasio delinquendi, facultas nominandi, vt dictum fuit, restringitur ad bannitos præteritos tantum. Minusque facit aliud fundamentum, dum dicitur, verba stipulatione vallata, quæ propter eorum ambiguitatem ad plures sensus sunt trahibilia, in dubio intelliguntur, vt minùs obligent, quàm sit possibile, & imputetur stipulatori, qui potuit legem apertiùs dicere, l. veteribus, ff. de pact. quia non sumus in stipulatione, sed in cõstitutione, siue priuilegio Principis ad fauorem publicum inducto, & pro communi quiete, vt dicit Bolognet. in d. l. omnes populi, nu. 241. & plenè Ias. cons. 33. vol. 1. vbi dicit, quòd talia statuta non debent restringi, sed latè interpretari. Nec repugnat conclusio Bart. in d. l. cum lex, & in l. omnes populi, cum sit idem statutum, de quo per Cyn. allegatum per Ang. in quo eadem militat ratio, quod daretur delinquendi materia, vt dicit ipse Bart. si traheretur ad futurum. Accedat etiam, si motus proprius non comprehenderit, nisi bannitos factos, vtique tenderet ad fauorem bannitorum fiendorum, quia, cessantibus præmiis,
206 persecutionem non haberent. Et post hæc scripta ego inueni Prosper. Carau. super Pragm. 1. de exulibus, vbi tenet quod huiusmodi Decreta non comprehendant delinquentes futuros, sed postea dicit, quod Illustrissimus pro Rex eos admittit, quando interficiunt alios bannitos, & non dicit quando habentur nominationes, & vide quæ posui infra ad quæst. 59. in vers. successiuè.

207 Item adde, quòd stante dicto motu proprio, vel simili statuto præmium concedente si capiens, vel interficiens bannitum, postea delinquat, non amittit præmium sibi promissum, quia per gratiam primũ delictum extinguitur, & de secundo delicto puniri debet, & si concederetur nominatio duorum bannitorum capienti, seu occidenti aliquem ex capitibus bannitorum, & facta nominatione, de duobus bannitis, postea reperiretur quòd captus, vel interfectus erat simplex bannitus, eo casu, primò nominatus erit gratiandus. ita decisum fuit per sacrum Consilium Neap. in dictis duobus casibus, vt attestatur Franch. in decis. 433. vol. 2.

208 Item adde, quòd capiens bannitum, vt purà pro furto, qui postea confitetur homicidium, de quo non erat bannitus, non poterit remittere bannitum pro homicidio, sed pro furto tantum, per tex. vbi Bart. in l. si is, §. quòd si seruus, ff. de acquir. rer. domin. vbi habetur, quòd non dicitur inuentum opera alicuius, quod dedit fortuna. Facit etiam, quod occidens bannitum, quem
209 ignorabat esse bannitum, non consequitur præmium, vt est communis opin. de qua per Afflict. super Const. in rub. 3. nu. 53. quem refert, & sequitur D. Clar. infra vers. fuit etiam. Præterea capiens bannitum habet facultatem remittendi alium similem; sed ille erat bannitus de furto, & nõ de homicidio, ꝙ casu fuit repertum.

210 Item adde, an motus proprius habeat locum, quando inimicus occidit bannitum, Mars. cons. 10. num. 42. quem refert, & sequitur Arnon. solil. 40. dicit, quòd nedùm præmio est indignus, verum etiam pro homicidio puniendus, allegat pro hoc Bal. in l. decuriones, nu. 3. C. in quib. caus. impunit. irrogat. Fely. in c. si perfodiens, nu. 2. de homicid. Grat. verò in cons. 44 nu. 34. volum. 2. distinguit, dicens, quod impunitatem consequitur, non præmium. Sed Carauit. in pragm. prima de exulibus, nu. 134 tenet, nullam incurrisse pœnam; & quòd præmium habere debeat, impugnans Mars. & alios contrarium tenentes. Et ego credo, hoc esse verissimum, & ita semper practicaui, & practicari vidi, quia lex indistinctè omnibus capientibus, seu interficientibus bannitos impunitatem, & præmium concedit; & banniti non interficiuntur ab amicis, sed ab inimicis, & maleuolis, qui præmio ad eos occidendos magis inuitantur. Et non potest negari, quin tales occidentes sint executores iustitiæ in effectu, & quòd mentem Principis non adimpleant, nec inficiari potest, quòd si banniti ab inimicis non persequerentur, paruam persecutionem haberent.

211 Item adde, quòd motus proprius, & statuta similia comprehendunt etiam clericos bannitos, qui poterunt impunè offendi, secundum Mars. in cons. 12. num. 14. Sed vide quæ posui supra in vers. plerumque, in verbo, Item adde, quod huiusmodi statutum non habet.

212 Item adde, quòd occidens bannitum fortuitò, vel ad suam defensionem, vel vt officialis, non gaudet priuilegio statuti præmium concedentis, secundum Stephan. de Federic. in tract. de interpret. iur. par. 1. nu. 45.

213 Item adde, quòd occidens bannitum non gaudet beneficio statuti, quando ipse dolosè procurauit bannum, Abb. in c. postulastis, nu. 7. de concess. præben. Anchar. cons. 408. Natt. cons. 233. Fely. in c. non debet nu. 4. & seq. de testib. Roma. sing. 591. Roland. consil. 66. num. 47. vol. 1. & Marc. decis. Delphin. 425. nu. 6 lib. 2. & Rolan. de lucro dotis, quæst. 61. nu. 7.

214 Item adde, quòd stante statuto, quòd bannitus elapso termino banni, possit impunè offendi, si constat, bannitum intra terminum banni comparere nõ potuisse, vt quia carceratus, vel alia legitima causa impeditus,

interim

interimm offendi non poterit; communis est opin. de qua testatur Iaf. in l. si quis, stipulatus, §. 2. num. 8. ff. de verb. oblig.

215 Item adde, quòd capiens bannitum pro furto, siue interficiens non poterit remittere bannitum pro homicidio, stante statuto, quòd possit remittere bannitum pro minori delicto, quam sit bannitus occisus, vel captus, ita tenet Socin. in consil. 157. vol. 2. vbi diluit omnia argumenta Decij, qui contrarium consuluerat in cons. 65. & idem Dec. in c. at si clerici, nu. 60. de Iudic. dicit, quod secundum consilium suum fuit iudicatum; sed additio ad d. consil. eum dicit, quod malè consuluit, & malè iudicatum fuit. Ied Blanc. in practi. crimin. in c. visis iudicijs, nu. 133. tenet, quod consilium Soci. procedat in homicidio ex proposito facto: secus vero, si in pura rixa; tunc enim est minus furto, quia est dolus præsumptus, vt ibi latè per eum: mihi autem indistinctè placet opin. Soci. & ita vidi obseruari, & ipse quoque obseruaui.

216 Item adde, quod bannitus, qui habet nominationem tantum, & expectat decretum, si captus fuerit vti bannitus, & declaratum sit non posse gaudere dicta nominatione debet reponi in pristinam libertatem, nam paria sunt captum esse cũ indultu, vel intuitu indultus, vt per Alber. & alios in l. de præsenti, C. de his qui ad Eccles. confug. & quia nemo sub fide publica decipiendus est, l. 1. C. de his qui ven. ætat. impet. & ibi Paul. de Castro, & ita decisum fuit per sac. Reg. Conf. Neap. vt attestatur Nunti. Tartal. in sua praxi crim. cap. 1. de defens. reorum in addit. 2. & quando delinquens ponitur in libertatem debet ita poni, quòd sit difficilis eius persecutio, Bart. in l. 1. §. 1. ff. de acqui. rer. domi. & Felyn. in cap. innouamus, extra de treg. & pace.

217 Item adde, stante statuto quòd præsentans bannitum, siuè interficiens debeat eximi de banno; quòd si bannitus ex pluribus bannis bannitum præsentauerit vno banno bannitum, tantum eximi deberet de vno banno, nisi bannum suum esset de pluribus delictis simul commissis, Albert. in qq. ad statuta q. 98. in 4. parte.

eeee *Adde quod huiusmodi statutum.* Adde, quod si ex-
218 taret statutum, quòd occidens bannitum, vel eum capiens haberet præmium, puta, quòd si capiens esset bannitus posset se rebannire, & à banno se liberare; & aliquis cæperit bannitum, qui commisit tale delictum, propter quod pœnam mortis naturalis merebatur, Iudex tamen nõ imposuit ei talem pœnam, sed mitiorem fortè propter aliquam qualitatem, de iure pœnam minorantem; vel quia in processu non aderant probationes, sed indicia, ex quibus tortus, non fuit confessus, ipsum liberauit, nunquid ille capiens statuti præmio gaudebit? vide Prosperum Vitalianum Sanmitanum, in pragm. de exulibus, num. 156. vbi tenet quòd debet gaudere præmio, & dicit, quod quotidie ita seruatur; & ibi nu. 171. tenet etiam, quòd bannitus possit a banno liberari, etiam si non habuerit remissionem a parte; & quod ita practicatur.

219 Item adde, quod statutum dans præmium occidenti bannitum comprehendit etiam occidentem bannitum extra territorium, Marf. conf. 57. nu. 35. in 1. & Bald. in cons. 424. vol. 5.

220 Item adde, quod mendaciter dicens, se interfecisse bannitum, vt statuti præmium consequeretur, mortem reportare debet, vt in facti contingentia in ciuitate Parmiorum decisum fuit, ita refert, & concludit Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, in ver. mortuo itaque testatore, el primo, num. 341. & dicit Foller. in pract. crimin. in 3. part. num. 116. hanc doctrinam esse notandam.

gggg *Ego verò excusarem à peccato.* Adde quòd idem
221 tenet Afflict. in const. de forbannit. nu. 30. fol. 9. quod non sit in peccato mortale, quando respectu solius vindictæ publicæ occidit, auctoritate S. Thomæ de Aquino motus, vt ibi per eum. Et hoc etiam tenet Menoch. de arbitr. Iud. quæst. 90. nu. 5.

hhhh *Est tamen diligenter aduertendum.* Adde quid si ali-
222 qui caperent bannitũ, & eum in arbore suspenderent, an inciderint in pœnam homicidij, & vsurpatæ iurisdictionis, Afflict. in constit. de forbannit. nu. 50. fol. 10 vbi concludit, quòd non, quia suspendere est occidere nisi facerent illud pro exercenda iurisdictione, quam non haberent.

223 Item adde, quòd licèt statutum permittat bannitum impunè offendi, non tamen permittit, vt quis in banniti cadauer sæuire posset, quia tunc hæres offenderetur, Cagn. in reg. non licet. ff. de reg. iur. Quod intelligendum est, si aliquis inueniret eius cadauer, & illud offenderet, non autem, si bannitum occidisset.

KKKK *Sed instante huiusmodi statuto, &c.* Adde, quòd
224 vi huius statuti mulier bãnita etiamsi sit prægnans, poterit impunè occidi, Bal. in l. Imperator, la 2. in 3. reper. ff. de statu hom. Nell. in tract. bannit. in 2. par. 2. temp. num. 39. & ibi num. 45. de bannita prægnante distinguit, non excusari eam interficientem, si manifestè erat prægnans, siuè fuerit prægnans ex marito, siue ex illicito coitu, si verò manifestè prægnans non apparebat, & tunc, si probatur, occidentem sciuisse, punitur: aliàs non; secundum eum. Sed Viui. in opin. 770. num. 19. tenet, quòd mulier bannita prægnans non possit occidi, licet ignoretur, illam prægnantem esse, quia de hoc cogitare debuit, etiam si partus esset adulterinus, & etiam si esset prægnans decem, vel viginti dierum, & de hoc statuto vide omnino Viui. in opin. 770. vbi ponit multas limitationes.

225 Item adde, quòd non licet adulterare mulierem bannitam, etiam si eius maritus esset bannitus, est text. sing. in auth. de lenonibus. §. 1. coll. 3. & Io. Lop. in reper. c. per vestr. de donat. inter vir. & vxo. in rubr. §. 78. nu. 7. fol. 175.

226 Item adde, si statutum concederet nominationem capienti, vel occidenti bannitum, vel aliud præmium, non habet locum in capiente, vel interficiente mulierem bannitam, Angel. consil. 67. municipali lege, & benè; ratio enim statuti, siue constitutionis est, vt numerus bannitorum inquietantium extirpetur, quæ ratio cessat in muliere, cum à sæculo non sit auditum, quòd fœminæ bannitæ inquietassent, quò fit, vt etiam, ipsius constitutionis dispositio cessare debeat, capit.
227 cum cessante, de appellat. Sed è conuersò, si mulier occidisset bannitum, præmium consequeretur, quia statutum haberet effectum suum, quòd audacia bannitorum refrenaretur, & corũ numerus extirparetur, vulgata reg. vbi eadẽ ratio, ibi militat eadẽ iuris dispositio.

mmmm *Mihi quidem hæc opinio.* Adde, quòd idẽ tenuit
228 Menoch. de arbitr. iud. quæst. 90. nu. 43. vbi hanc opinionẽ benè muniuit, & probauit; & ità multum doctè tenet Foller. in pract. censurat. in ver. Nicolaus episcopus, nu. 148. cum sequen. vbi declarat tex. in l. minimè, ff. de relig. & sumpt. fun. procedere, quando filius occiderit patrem, defendendo patriam, qui eam impugnare, vellet; & sic defensio esset necessaria; & quòd aliter quodammodo fieri non possit, vt hic dicit Dominus Clarus, & hoc etiam videtur sentire Franch. in decis. 276. num. 9. cum sequen. volum. 2. * & prò vtraque parte deducendo iure, & rationis, Tiraquell. de pœn. temperan. caus. 10. nu. 6. cum sequen. vsque ad fin. illius causæ indecisum relinquit pronuntiatum, extendendo tamen partem mitiorem etiam ad filios naturales, parentes que naturales, nu. 12. cum sequen. & parentes, filiosque non, posse occidi censeo per iura, de quibus per Tiraq. vbi supra caus. 21.

229 Item † adde, quòd vxori licet occidere maritum ban-
nitum, Cæpoll. cons. 5. nu. 28. & 29. hic allegato, & ita
decisum fuit per sacrum consilium Neap. vt attestatur
Franch. in decis. 276. vol. 2. vbi multum latè hanc quæ-
stionem examinauit.

230 Item † adde, quòd bannitus, putà ex Parma, qui es-
set Ferrariensis, si ad Parmenses Ambasciator per suum
Principem mitteretur, offendi ibi, tanquam bannitus,
non posset vt not. dixit Angel. in §. Reuerendiss. in au-
th. de sanctiss. Episco. quem sequitur Rip. in l. si constan
te, num. 48. ff solu. matrimon. etiam quòd esset bannitus
pro crimine læsæ maiest. Gig. d. tract. de crim. læs. maie.
lib. 3. q. 7 in fine.

pppp *Quæro, aliquis fecit pacem*. Adde, † quòd idem
231 tenet Gozza. cons. 61. & est magis communis opinio
quòd quis interficere possit bannitum impunè, licèt in
in tregua, vel pace iurauerit eum non offendere, Bero.
cons. 166. nu. 13. vol. 3. & dicit Crot. cons. 346. quòd il-
lud statutum cum sit in odium bannitorum, pacto im-
mutari non potest, nec illi derogari, cum sit emanatum
ob publicam vtilitatem, & quòd ideò si inimicus post
bannum fecit pacem, adhuc impunè offendi poterit,
& est communis. Idem tenuit Corn. in cons. 104. col. 2.
& cons. 217. colum. fin. volum. 1. & Simon de Pretis,
cons. 78. num. 6 & per totum, videlicet, quòd possit im
punè offendi, etiam quòd fuerit promissum non offen-
dere bannitos, & tàm in pœna publica, quam in pœna
conuentionali, veriorem affirmat esse Vulpell. in cons.
232 37. etiã quòd pax sit facta cum bannito; vbi † tamen
dicit, aliud censendum esse in foro honoris, cum hosti
fides sit seruanda, nisi de mandato iudicis bannitos se-
queretur, quia tunc apud probos viros excusaretur; sed
si pax fuerit facta cum bannito, mediante magistratu,
qui stipulatus fuerit pro se, & nomine publico, tenet
Marsil. in consil. 9. quòd impunè non possit offendi.

233 Sed aduertendum est, † quòd prædicta non proce-
dunt de iure canonico, vbi adsit iuramentum, ratione
periurij, vt latè per Bero. in cap. quoniam ecclesiarum,
nu. 123. de constit.

234 Item † adde, an è conuerso bannitus post promis-
sionem de non offendendo sit ipse, & eius fideiussor li-
beratus à fideiussione, & ei contrauenire liceat, vide
Hercul in tract. de non offend. capit. 23. & Moron. in
tractat. de fide treug. & pace, quæstio. 108. vbi tenet
quòd non.

235 Item † adde, quod bannitus se defendens, si occidit,
licèt, stante dicto statuto, impunè possit occidi, tamen
cautionem non frangit, quia defensio est iuris naturalis
Ferret. in tit. de ferijs, nu. 91. & Herc. in tract. de caut.
de non offend. cap. 23. nu. 4.

qqqq *Sed an licebit, virtute huius Statuti*. Adde, † quod
236 si esset bãnitus pro crimine læsæ maiestatis, prodito-
riè posset interfici, vt per Cæpoll. cons 34 col. 3. vers.
prætereà, Menoch. de arbitrar. Iudic. quæst. 90. nu. 50.
& in Regno Neap. adest Pragmat. Regis Philip. in tit.
de exulibus, incipien. *Essendo peruenuto*, qua concedi-
tur facultas occidendi bannitos omni meliori modo, &
forma qua poterunt. Ex quo sequitur, quòd etiam pro-
ditoriè occidi poterunt.

ssss *Contrariam tamen sententiam*. Adde, quòd imò
contraria tenenda est, quòd videlicet bannitus prodito-
riè impunè occidi potest, Roc. à Cur. in c. fin. fol. 20.
de consuet. Petr. à Plac. epit. delict. capit. 7. num. 7. Vul-
pell. in cons. 59. nu. 2. vbi dicit, quòd receptior est ista
sententia, vt bannitos etiam proditoriè interficere, li-
ceat, & idem tenuit Viui. comm. opin. lib. 1. in verb. sta-
tutum, quòd bannitus, & Bursat. consil. 134. nu. 13. vol.
2. quod est verum, dummodò bannito ab interfectore
non fuerit data fides, secundum Bero. in c. quæ in eccle-
siarũ. n. 126. de const. & sic Bero. tenet hic cũ D. Claro.

237 Item † adde, quod bannitum occidit impunè, qui ad
instantiam inimicorum suorum, & pro pecunia eum
occidit, est communis opinio per Monticell in pract.
crimin. post eius repertor. de testib. nu. 28. fol. 26. & la-
tè tractat Nell. de bannit. par. 2. 2. temp. quæst. 12.

yyyy *Item quæro, pone, quod bannitus*. Adde † ad hanc
238 quæstionem vidẽdum Gabriel. lib. 6. tit. de regu. iur.
conclus. 6. nu. 11. cum seq. vbi multum latè hanc mate-
riam tractauit, & Menoch. de arbitr. iud. casu 283. nu.
3. vide omninò etiam Mascar. in tract. de caut. de pro-
bat concl. 162. vbi latissimè hanc materiam tractauit,
239 quando bannitus nõ cancellatus impunè occidi pos-
sit, cum multis ampliationibus, & limitationibus, &
quid de bannito non legitimè cancellato, & de non
cancellato, qui pœnam soluerit, vel gratiam obtinue-
rit. De hoc habetur etiam per Duenn. regu. 68. num. 2.
& 3. & Marsil. singul. 340. & quando præsumatur sciẽ-
tia gratiæ, Ang. in l. Titius §. Lucius, & Titius, ff. de lib.
240 & posthum. Et † ad materiam defendendi occiden-
tem bannitum gratiatum, non tamen cancellatum à li-
bro bãnitorum, vide Marsil. in cons. 10. per totum, &
Bero. cons. 54. nu. 33. vol. 2. & cons. 182. vol. 3.

241 Item † adde, quòd interficiens illum, qui petebat se
cassari à banno, debet puniri, si debebat cancellari: alias
non, Franch. in capit. cum quis, in fin. de reg. iur. in 6.

242 Et quid si non habuerit gratiam, sed fuerit iniustè cã-
cellatus de banno à non habente auctoritatem? vide
Menoch de arbitrar. Iudic. quæst. 90. nu. 23. vbi tenet,
quòd impunè possit offendi accumulando multos idẽ
tenentes & idem dicit esse si de banno liberatus fuit,
sed de liberatione non apparet in libro publico banni-
torum.

243 Item adde, quòd † bannitus non gratiatus, sed tole-
ratus non potest impunè occidi, Marsil. cons. 46. Cra-
uet. cons. 168. nu. 4 sed tolerantia talis esse debet, vt ap-
pareat, Principem approbasse illius banniti habitatio-
nem in ciuitate, quia simplex tolerantia de facto non
sufficeret, Menoch. consil. 276. num. 50. & in q. 90. nu.
56. & 57. de arbitr. Iud. & Ruin. in consil. 85. nu. 9. cum
sequen. volum. 4. vbi latè, de qua tolerantia intelligi de-
beat.

244 Item adde; † quòd bannitus habens tolerantiam, seu
saluum conductum non poterit offendi in loco deli-
cti: secùs autem, si alieno territorio habitaret, vt per Be
ro. in cons. 196. nu. 33. vol. 3.

Item adde, si fuisset facta reformatio, quod omnes
245 banniti † sint absoluti, & de eorum banno cancellati,
ac restituti, & reperiatur post reformationem, bannum
non esse cancellatum, an bannitus possit impunè offen-
di vide. Ang. in consil. 288 viso themate, quem refert
Blanc. in pract. crimin. in verbo, Ignorantia, num. 168.
& num. 161. & 166. tractat, quando cancellatio fuisset
246 facta de vno libro, † & non de alio; & num. seq. quid
probare debeat Aduocatus banniti contra interfecto-
rem.

247 Item adde, quòd bannitus habens gratiam de homi-
cidio, tacita primi homicidij gratia, poterit impunè oc-
cidi, vt per Alex. in consil. 114. vol. 1. & Boss. in tit. de re
med. ex sola clem. nu. 37.

248 Item adde, quòd † bannitus gratiatus à Principe,
habita prius pace ab offensis, & sic gratia sit sub con-
ditione, si pacem habuerit, vel habebit; qui à banno nõ
fuerit cancellatus, poterit impunè offendi, etiam quòd
in patriam reuersus toleratus fuerit à Principe, qui eũ
pro milite assumpsisset, & quòd ante gratiam pacem ha-
buisset de qua per instrumentũ publicũ constaret, nisi
per iudicem esset declaratum conditionẽ illam extitis-
se, & sic pacem habuisse; alias per gratiam; sub condi-
tione factam non desineret esse bannitus, ita tradit Rui.
in consil. 85. volum 4. per totum; vbi concludit, in-

terfi-

interficientem talem bannitum, ita grauatum & toleratum, fore, & esse absoluendum ab omni pœna ordinaria, & extraordinaria, idem tenet Moron. in tract. de fide, treug. & pace, quæst. 106. nu. 15. cum seq. De qua conclusione valde dubito, vt saltem à pœna extraordinaria absolui non possit; & ideò cogitandum est.

249 Item adde, quòd cancellatio facta ab eo, qui ius non habet, non valet. Bald. in consil. 402. volum. 1. numero 2. Ruinus consil. 49. num. 8. volum. 4. & potest impunè interimi. Bal. in cap. 1. in princip. Hic finitur lex Corradi, Cæpo. consil. 7. Marsil. sing. 340. & in pract. crim. §. aggredior. num. 5. Et dicitur etiam iniustè cancellatus, vbi non apparet de causa cancellationis, Marsil. cons. 55. nu. 5. Carrer. de homicid. nu. 201. Menoch. de arbitr. iud. quæst. 90. num. 25. & latè Moron. de fide, treug. & pace, quæst. 106. in fine, & in dubio, quis præsumitur iniustè deletus à banno, quando non apparet causa cur fuerit abstersus, Bald. in capit. cum super. colum. 6. de re iud. & in consi. 208. incipien. coniugatus. volum. 6. Abb. cons. 7. volum. 3. & Mascard. de probat. concl. 162. nu. 14. vol. 1.

250 Item adde, si post bannum facta sit lex, quòd banniti debeant rebanniri, qui seruiret duobus mensibus in exercitu suis expensis; vel dicebatur, quòd essent à banno liberati, & aliquis fecerit id, quod lex mandat, non desinit esse bannitus, nisi sequatur declaratio iudicis, quòd id factum sit, quod fieri debuit; tamen si lex diceret, quòd ipso iure sit liberatus, tunc non requireretur declaratio, sed statim esset liberatus, Nell. in tract. de bannit. in 3. par. 2. temp. q. 79. quem refert, & sequitur Ruin. in d. cons. 85. nu. 4. & 7. volum. 4.

AAA *Quòd ita plures vidit in facto obseruari.* Adde
251 quod si bannitus habuit securitatem à Principe pro vno anno, & in dicto tempore homicidium commiserit, & posteà occidatur; quòd occidens non venit puniendus, Afflict. in const. de for. bannitis, num. 32. fol. 9. vbi plenè istam quæstionem examinauit; vide etiam Gabriel lib. 9. conclus. 6. tit. de reg. iur.

252 Item adde, quod bannitus habens securitatem putà per mensem, licitè poterit occidi tam à sciente securitatem, quàm ab ignorante, si reperitur in comitiua bannitorũ, ita Nell. de bann. in 2. par. 2. temp. q. 15. nu. 15.

CCC *Aut constat.* Adde, quod occisores dicerentur es-
253 se in culpa, non inuestigando, quando quis verè erat rebannitus, vt per Ruin. in d. cons. 85. num. 8. vol. 4.

EEE *Sed quid si bannitus, &c.* Adde, quòd hæc con-
254 clusio limitatur, nisi vltra protestationem bannitus offerret, se paratum ire ad iudicium, Roman. sing. 276. & Rip. post Fely. in c. cum in Ferrariensis, num. 156. declarando, vt per eum, in vers. Quid tenendum.

GGG *Maior est dubitatio, quando bannum, &c.* Adde,
255 quòd in statu ecclesiastico fuit ad hoc prouisum per Constit. Marchiæ, lib. 4. cap. 35. vbi permittitur, impunè offendi etiam non legitimè, & nulliter bannitum, si nullitas non erat patens, & si interfector ignorauit. si verò erat patens, quòd teneatur de homicidio culposo, & non doloso occidens, qui non diligenter bannum
256 inspexit; & per eand. Cõstit. c. 36. fuit prouisum, quod homicida notorius, licet non bannitus possit impunè offendi. Et ad hanc quæstionem, an liceat occidere nulliter bannitum, vide Menoch. de arbitrar. iud. casu 283.

257 Item adde, quod stante huiusmodi statuto potest delinquens impunè offendi, licèt non fuerit bannitus, & condemnatus per os iudicis sententiantis, sed per sententiam legis municipalis, si statutum dixerit, vt putà, si incendium, vel tale delictum fecerit, ex tunc sit bannitus, & condemnatus in pœnam capitis; vel si dixerit, ipso iure sit condemnatus, vt per Corne. in consil. 281. nu. 7. cum sequen. vol. 4.

258 Item adde, quòd clericus bannitus à iudice laico, qui ignorabat, illum esse clericum, potest impunè occidi, stante dicto statuto, Bald. in l. 2. ff. si quis in ius voc. Roncer. 4. col. sed Bald. sibi contrarius in l. 1. C. si à non compet. Iudice, tenet, quòd non excusatur, qui occidit clericum bannitum, quamuis ignorauerit esse clericum; & sequitur Alex. in consil. 442. visis dubitationibus. Primam verò opinionem tenet Felyn. in suo Repertor. in verb. prorogatio facta de incompetenti Iudice. post Io. Andr. in reg. Quòd quis, de regu. iur. in 6. Alber. de Rosat. in 4. par. statut. q. 26. & Alex. sibi cõtrarius in cõs. 330. incip. attenta dispositione statuti, col. 4.

259 Item adde quod econtrario si clericus bannitus à iudice seculari occidat, vel capiat alium bannitum secularem an debeat gaudere præmio statuti, si fuerit bannitus pro crimine assassinij debet gaudere, secus autem si pro delictis, quorum cognitio ad secularem spectare nõ possit, tunc iudex laicus eum indultare non poterit, etiam quòd alium bannitum cœpisset, vel occidisset, quia fieret, præiudicium iudici ecclesiastico, ad quem spectat remissio. ita tradit Carau. super Pragmat. 1. de exulibus, num. 117. sed ego vidi contrarium in quodam fratre Iacobo, quod multa homicidia perpetrauerat, & latrocinia, & postea cum interfecisset nonnullos de sua comitiua fuit a Commissarijs Regijs indultatus. & deinde ibat armatus cum magna caterua tutus, & securus, quod erat maximum scandalum, & pessimum. sed quando clericus bannitus est publicus malefactor, & homicida, & latro, illũ interficiens, debet gaudere beneficio statuti, etiam si sciret eum esse clericum, quia amittit priuilegium clericale. ita latè Franc. in decis. 463. volum. 3. vbi dicit, quòd etiam in Regn. Neap. clericus vti laicus citatus tenetur per Rit. comparere personaliter cum bullis clericatus, aliàs habetur pro cõtumace, & poterit forisdicari, & eum interficiens fruetur præmio statuti.

Item adde an clerici stante dicto statuto possint impunè occidere bannitos, latè per Marsi. consi. 11. incip. circa hoc dubium.

KKK *Successiuè quæro, vtrum pendente, &c.* Adde, quod ban-
260 nitũ interficiens, pendente appellatione à sententia banni, non euitat pœnam, etiam quòd sententia per desertionem transierit in iudicatum, non obstante statuto concedente bannitum interfici posse, Ioan. Crot. in tract. de testib. num. 190. Bald. in l. qui à latronibus, in principio, de testam. Hanc tamen limitationem, quod bannitus, pendente lite super validitate banni, siue sententiæ, impunè non possit offendi, ita distinguit Bero. in c. quæ in ecclesiarum, num. 120. de const. videlicet, quòd limitatio absq; dubio procedat, quoad ipsum litigantem super banno cum bannito, sed quoad tertium, quod aut bannitus nondum erat in libro bannitorum descriptus, & tunc non possit impunè offendi; aut fuit descriptus, & dubium erat, an super validitate banni lis penderet; & tunc interficiens à pœna homicidij excusaretur, sed non à culpa, cum non inuestigauerit, an bannum in rem iudicatam transiuerit.

Item adde, quòd bannitus non potest offendi, appellatione pendente, siue appellatio sit recepta, siue non, vsque quò de appellatione ipsa fuerit cognitum, quòd tamen verum est, quotiescunque appellatio temeraria, & calumniosa non fuerit interposita, & notoriè istud appareret, Blanc. in pract. crimin. c. ignorantia, nu. 101. cum seq. fol. mihi 824.

261 Item adde, quòd bannitus, pendente restitutione in integrum, non potest impunè offendi, etiam si statutum diceret, quod querelæ bannitorum non debeant admitti, Lancellot. in tract. de attentat. par. 2. c. 18. nu. 40. fol. 380. & est idem quando bannitus aliomodo de banno iniusto conqueritur, Menoch. de arbit. q. 90. nu. 58.

LLL *Quinimò neque etiam.* Adde, quod hoc non pro-
262 cedit de consuetudine parlamenti, & aliarum curia-

tum Delphinatus, Francisc. Marc. decisione 907.

263 Item † adde, quod etiam non procedit in confesso, & conuicto; tunc enim dicti decem dies non expectantur, Guid. Pap. decis. 74. & ad prædicta vide etiam Lancellot. in tract. atten. par. 2. cap. 11. nu. 21. & 22.

MMM *Quæro etiam, pone, quod bannitus.* Adde, quòd
264 bannitus condemnatus, qui duceretur ad mortem, non potest impunè occidi, nec etiam à familia officialis, nisi de licentia iudicis, quando dubitaretur ne auferretur, Bal. in l. addictos, C. de Episc. aud. Afflict. in const. terminum vitæ, num. 22. fol. 52. Carrer. in pract.
265 crim. §. circa, nu. 221. fol. 119. & an interficiens bannitum captum à curia committat crimen læsæ maiestatis, vide Bursat. in cons. 216. vol. 2.

266 Item adde, quòd si bannitus fuerit captus à priuato, an alius possit eum impunè occidere, Nell. de bannit. in 2. par. 2. temp. q. 72. tenet, quòd sic: sed eum occidens tenebitur capienti pro eius interesse; quia non potuit præmium consequi, quod secundum eum procedit, si erat certum, quòd ille bannitus captus non erat à capientis manibus euasurus: aliàs non teneretur.

267 Item adde, quod si non fuerit captus, sed citatus, &, dum ad iudicem veniebat, occiditur, si iam se præsentauerat, & erat sub oculis iudicis, non potest impunè occidi; & ita fuit Florentiæ iudicatum per D. Odofred. Si autem fuit occisus, quando erat in via, occidi potest, nisi esset sibi data securitas, & de illa occidenti constabat, Bal. in l. 4. ff. de stat. homin. quem refert, & sequitur Anan. in c. cum iuramento, nu. 7. de homicid.

OOO *Vlterius, quæro nunquid, &c.* Adde, quod occidens
268 bannitum extra territorium, à quo est bannitus, non potest puniri, etiam quod statutum diceret, vt puta, quod bannitus possit impunè occidi in Ciuitate, vel districtu Parmæ, Ruin. cons. 84. nu. 6. cum seq. vol. 4. & hoc intelligitur, quoad iudicem loci, à quo ille erat bannitus; sed benè poterit à iudice puniri, in cuius territorio bannitum interfecit, Ruin. dicto cons. 84. Thob. Non. cons. 98. nu. 8. quod verum est, nisi in Prouincia decretum, siue constitutio extaret, quod banniitus ab vno loco ban-
269 nitus ab omnibus locis Prouinciæ intelligatur, vt est in statu Ecclesiastico, vbi adest Bulla Clem. VII. de qua in Bullario nouiter impresso f. 291. tunc enim talis bannitum offendens vbique locorum dictæ Prouinciæ, in quibus vigerent statuta, quòd banniti possent impunè offendi, licitè potuisset. & absq; pœna bannitum offen-
270 dere, vt tradit Corne. cons. 192. lib. 3. Et nedum interficiens bannitum extra territorium non potest à Iudice puniri, à quo fuit bannitus, sed etiam debet præmium consequi, si à statuto conceditur, Bald. in cons. 434. præmittendum est, vol. 5. Crau. cons. 409. nu. 15. Rim. iun. cons. 470. nu. 63. cum seq. Sed non euitabit peccatum, nec homicidij pœnam, Ferret. in cons. 330. nu. 4. vol. 2.

271 Item adde, quòd nedum potest impunè offendi bannitus in loco banni, sed etiam in loco confœderato, Alba. cons. 49. num. 1. & Plot. in consil. 24. nu. 43. & debet habere præmium constitutum, secundum Ferret. in dicto cons. 330. nu. 2.

272 Item adde, quòd bannitus pro assassinio potest impunè occidi extra territorium, dummodo probabilia argumenta appareant de delicto coram iudice, à quo fuit bannitus, Boss. in tit. de manda ad homicid. nu. 19. etiam non existente statuto, quòd bannitus possit impunè offendi, nec ab aliquo iudice occidens puniri
273 poterit, cum assassinus, licèt esset clericus, à toto populo Christiano per legem sit diffidatus, & ab omnibus possit impunè offendi, cap. pro humani, de homicid. in 6. Ang. cons. 14. Curt. sen. cons. 70. nu. 8. Gram. vot. 8. & 20. Ruin. cons. 4. col. 4. vol. 5.

274 Item adde, quòd bannitus propter læsæ maiestatis, vel rebellionis crimen, aut propter aliud atrocissimum delictum impunè occidi potest extra bannientis territorium, & interficiens dēt præmiū consequi, si à statuto cōceditur, vt per Ferret. in cōs. 330. n. 2. cū seq. vol. 2.

PPP *Et in ecclesia.* Adde, quòd interficiens bannitum in
275 Ecclesia nō punitur de sacrilegio, Nell. in tract. bannit. 2. par. 2. temp. quæst. 48. Mars. in vlt. q. pract. crim. Viui. comm. opin. verb. statutum, disponens quod bannitus,
276 Bursat. cons. 134. nu. 8. & cons. 216. nu. 144. vol. 2. & etiam interficiens bannitum potest incontinenti illum spoliare, furtumque, & derobationem cōmittere impunè, Castr. cons. 31. seu 33. Nell. de bānit. in 2. par. 2. tēp. q. 3. Io. de Arno. dialog. 17. Bursa. cons. 134. n. 14. vol. 2.

QQQ *Quinimò reperio.* Adde, † quòd idem consuluit
277 Ruin. in d. cons. 84. per totum, vol. 4. scilicet, quod iudex originis, vel domicilij, non potest procedere contra subditum, qui bannitum interfecerit extra territorium in loco, à quo fuerat bannitus, in quo extabat statutum, vt impunè possit bannitus occidi.

SSS *Sed si vltra impunitatem statutum, &c.* Adde,
278 quòd si stat statutum, quod præsentans, curiæ bannitum viuum, seu mortuum, præmium consequatur, sat erit cōsignare caput, iuxta tex. in l. cum in diuersis. ff. de religio. & sumpt. fun. & ita in practica obseruatur.

279 Item adde, quòd interficiens bannitum, se defendendo, non consequitur præmium statuti, Bart. in l. nulla macula, C. de delat. lib. 10. Roman. in l. si quis in graui, §. virum, ff. ad Syllan. Afflict. in const. pen. nu. 68. in fine, & Mars. in cons. 10. nu. 44. & 45.

280 Item adde, quòd bannitum occidens ignoranter; non consequitur præmium à statuto concessum, secus si ignorasset constitutionē, siue statutū, præmium concedens, & sciuisset illum esse bannitum, quia tunc gaudebit dicto præmio, Affl ct. in const. 2. Rub. 3. nu. 78. Bart. in l. omnes populi, num. 38. & ibi Crot. nu. 127. ff. de iust. & iur. Et de hac materia, quando statutum concedens præmium, porrigat effectum suum ignoranti dictum statutum, vide Fely. in c. Cognoscentes, versic. tertio limita, de constitut.

281 Item è conuerso, si alicui fuit relatum, quod in aliqua parte nemoris erat quidam Ioannes bannitus, quo audito de nocte accessit ad illum locum, & ibidem inuenit Petrum, qui non erat bannitus, & ipsum credens esse Ioannem eum occidit, & capite abscisso accessit ad curiam petens præmium, an debeat puniri, cognito, quod erat Petrus. Hanc quæstionem posuit Franc. de Arct. in l. cum seruo, ff. de iniur. & arguit, quòd excusatur, & in nullo punitur non enim cogitauit delinquere, sed putauit licitè agere, punitur tamen pro modo culpæ si aliqua potest considerari.

TTT *Sed quæritur, pone quod statutum.* Adde quod ita
282 distinguendum est; aut condemnationes sunt diuersæ, & pro diuersis delictis; aut vna condemnatio in diuersis summis, sed pro delictis diuersis, vtroque casu non fit coaceruatio summarum, aut pro vnico delicto per vnicam sententiam quis condemnatur in diuersis summis; & tunc fit coaceruatio illarum summarum, & erit locus statuto, ita declarat Peregr. de iure fisci, lib. 4. titu. 8. num. 31. & de hoc etiam tractat Lamberteng in tract. de contract. eorū, quibus &c. in tunc tract. nu. 254. fol. 454.

Item adde, quòd stante tali statuto, interficiens in Rixa condemnatum, in diuersis summis veniret absoluendus, tunc enim fit coaceruatio summarum, quia sumus in fauorabilibus, cum agatur deliberatione rei, qui non interfecit animo deliberato virtute statuti, & propter condemnationem, sed incidenter, & hoc procederet etiam, si ignoraret statutum, ita egregiè consuluit Ang. de Castro in cons. 41. inter cons. crim. diuers. tomo 2. cui se subscripserūt Pet. de Soncino, & Ioā. Baptista Rosellus, & ibi respōdetur ad doctr. Bar. hic allegatam,

gatam,& poteſt audiri per procuratorē, vt ibi per eos.
. Item adde, quòd ſtante dicto ſtatuto, ſi quis fuerit
condemnatus in libris quinquaginta, quas ſi non ſolue-
rit infra menſem pęna duplicetur, ſi in dicto termino
non ſoluerit impunè poterit offendi ſecundum Anto.
de Bongi. in conſ.67. Franc. de Maclauel. in conſil.68.
Petr. de Soncino in conſil.69. & Ang. de Caſtro, in
conſil.70. inter conſ. crimin. diuerſ. paruæ impreſſionis
tomo 2.

XXX *Item ſcias, quòd ſi Officialis*. Adde videndum
quæ poſui infra ad quæſt.32.nu.51.

ZZZ *In hoc etiam propoſito quæro*. Adde vidend. Doct.
283 in d.l. vt vim, vbi diſtinguitur, ſi ſtatutum diceret, li-
citum ſit bannitum occidere, quòd tunc bannitus non
poteſt ſe defendere: ſecùs, ſi diceret, bannitus impunè
offendi poſſit, quia hoc caſu non tollitur defenſio ban-
nito, ſed redditur homicidium impunitum. Si verò vl-
tra verba prædicta, quòd bannitus impunè offendi
poſſit, ſtatutum promitteret premium occidentibus
bannitum, tunc etiam ſublata eſſet defenſio bannito, ſe-
cundum Grat. in conſ.44.nu.17. & in d.conſ. pulchram
quæſtionem proponit, ad quid prodeſſe poſſit huiuſ-
modi quæſtio, ſi liceat bannito ſe defendere, videlicet
de pace, quæ dicebatur facta inter bannitū, & offen-
dentem, ſed Bologner. in d.l. vt vim. nu.15. cum ſeq. re-
prehendit iſtam diſtinctionem, & comprobat commu-
nem opin. multis fundamentis; ſiue dicat ſtatutum im-
punè, ſiue licitè, quòd bannitus non poſſit ſe defende-
re; etſi interficeret aggreſſorem, ſe defendendo, quod
de nouo eſſet banniendus.

AAAA *Sunt etiam alij caſus*. Adde † videndum in Aſ-
284 fl ct. in conſt. terminum vitæ fol.52. vbi ponit viginti
tres caſus, ſiue fallentias; in quibus homicidium non
poteſt puniri pęna mortis, vide etiam Plac. epit. delict.
cap.28.nu.9. vbi ponit remiſſiuè tamen centum caſus,
in quibus pœna mortis homicida non punitur; ſed ego
arbitror, non eſſe verum in omnibus caſibus.

285 Item † adde alium caſum, quod attentans de vitio ſo-
domitico poteſt impunè interfici ab ipſo tentato, vt per
Iulium Ferret. fol.155.nu.66. quem ſequitur Ant. Scap.
in tract. iur. non ſcrip. lib.5. cap.143. num.12. vbi dicit,
quò ipſo patrocinante liberatus fuit quidam famulus
pictoris Bononiæ. Et Leoniſſæ contigit caſus, dum
eram Locumtenēs pro Sereniſſima Madama ab Auſtria
in nobiliſſima ciuitate Aquilana, & in toto Celſitudi-
nis ſuæ ſtatu, quidam Pedagogus tentabat de dicto vi-
tio quendam puerum, qui cum gladiolo ei totum pria-
pum amputauit, & non fuit moleſtatus ab illo Guber-
natore, me ita mandante, non quod Ferrer. & Scap. vi-
diſſem, quos poſteà vidi, ſed propter illud pueri tam no
tabile factum; & pedagogus non fuit punitus, quia
aufugit.

Item adde, quòd occidi impunè poteſt, qui gratiam
nullam impetrauit, Alexand. conſ.114. vol.1. & Boſſ. in
tit. de rem. ned. ex ſola clement. Princip. nu.37.

286 Item adde, quòd homicidium in duello ſecutum
non punitur, ſi fiat cum authoritate Principis, ſecun-
dum Bal. in c.1. de pace tenen. in vſi. feud. col.6. Ioan. de
Anan. in rubr. de cler. pugn. in duello. Ioan. de Lign. in
tract. de duello, ante fi. & Marſ. in l.1. limit.7. ff. de ſicar.

287 Item † adde, quod diſrobantes in ſtratis publicis im-
punè occidi poſſunt. l.1. & 2. C. quib. liceat ſine iud.
vend. Fab. de Monteleone in praxi arbitrar. par.6. fol.
489. nu.5. & Foller. in practi. criminali in ver. audian-
tur excuſat. nu.89.

CCCC *Vltimo quæro*. Adde, quod ſi ſtatutum impone-
288 ret pęnam vulneranti, ſi vulnerauit animo interficien
di, maiori pœna erit puniendus, ſecundum Salyc. in l.
is, qui cum telo. C. de ſicar. & Gramm. conſil.49. num.
289 7. Et quid de vulnerante ſe ipſum, & qua pœna pu-
290 niatur, Gramm. deciſ.44. vbi, † an ſtatutum comprę-
hendat, ſe ipſum ſtudioſè vulnerantem, & de inſequen
291 dò alium qui cecidit, & ſeipſum vulnerauit dicit Bar.
in l. ſi gemina arbor. col.2. ff. arb. furtim cæſarum, quòd
non debet puniri tanquam vulnerans, ſed ſolum, vt fie-
ri faciens vulnus, quem refert, & ſequitur Foller. in
pract. crim. in ver. pœnis debitis ſciant. nu.10.

Item adde, quod in vrbe adeſt conſtitutio localis per
bullam ſextam Alexandri VI. qua prouiſum fuit, quod
offendentes litigantes in Romana Curia eius aduoca-
tos, procuratores, ſollicitatores, notarios, & teſtes ex
cauſa litis per ſe, vel per alios incurrant pœnam crimi-
nis læsę maieſtatis, excommunicationis, ammiſſionis
iurium, & omnium bonorum, etiam quod mors non ſe
quatur, dummodo adſit mutilatio membri, vt latius in
dicta Bulla de qua habetur per Pute. in deciſ.102. lib.1.
vbi dicit, quod ſi vulnera illata fuerint litiganti præſu-
mitur ex cauſa litis, niſi alia cauſa appareret, & in deciſ.
104. eod. lib. tenet etiam in verberante procuratorem
reuertentem ad curiam occaſione litis.

292 Item adde, quod ſi ex ſtatuto ſolus conatus pęna
mortis puniretur, quamuis ſecutum non eſſet homici-
dium, ad hoc, vt eſſet locus ſtatuto, duo copulatiuè
requirerentur, ſcilicet vulnus, ſeu inſultus cum telo eua
ginato, & animus deliberatus occidendi; & quòd hæc duo
cōtra candē perſonā concurrant. Alba. conſ.30. in prin.

293 Item † adde, quòd vulnerans per pecuniam, & ſi nō
habuit animum occidendi, magis debet puniri, Gabrie.
lib.7. tit. de maleſ. conclu.1. nu.30.

294 * Homicidæ odio habentur ab Eccleſia; & ideò cō
ſtitutione Pij II. bulla 8. decernitur, notorios homi-
cidas, vel infamatos, ſeu condemnatos de homicidio,
etiam quòd non poſſet ſuper tali delicto aliquo modo
inquiri vel aliqua pęna imponi, etiam ſi ipſius delicti,
vel pęnæ authoritate Apoſtolica, vel alterius, ab ea, vel
à Romano Pontifice poteſtatem habentis, ſit facta re-
miſſio, caſſatio proceſſus, & ſententia annullata, vel alias
quomodolibet diſpenſatum non poſſe habere officia,
vel dignitates in quibuſcumque locis, Ciuitatis, & ter-
ræ, a quibus banniti fuerint, in quibus domicilium eo-
rum, originemque habuerint, ſeu aliam moram traxe-
rint, vel reſederint, etiam ſi fuerint abſoluti, rebanniti,
vel alias eorum ſententia, ſeu condemnatio, ſiue pro-
ceſſus caſſatio irritatio, vel alias pro infectis habiti per-
petuò eſſe infames, & omni dignitate priuatos, nec
poſſe ferre teſtimonium, nec tabellionatus officium
exercere, nec admitti ad iudicandum, ſeu ad aliud offi-
cium exercēdum, & ab omnibus actibus legitimis per-
petuò ſuſpēſos, cum annullatione geſtorum per eos, &
pœna eligentium; & Pij decretum confirmauit Sixtus
Quartus bulla decima, Iulius Secūdus bulla 5. Leo De-
cimus bulla 31. Clemens Septimus bulla 6. Pius Quar
tus conſtitut.30. Pius Quintus conſtitut.13. Gregorius
Decimus tertius in conſt.66.

§. INCESTVS.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus inter quas perſonas committatur.*
Et an committatur cum moniali, verſ. Sed nunquid.
Et an cum presbytero, ibidem.
2 *Inceſtus pœna quæ ſit, verſ. Sed quæro.*
3 *Et an hodie pro inceſtu, imponatur pœna publicationis bonorum. verſ. Et ſcias.*
4 *Diſpoſitio, auth. inceſtas nuptias an habeat locū etiam in nuptijs, quæ ſunt inceſtæ de iure canonico, verſicu. quæro nunqu d.*
5 *Et an locum habeat tantummodo in nuptijs inceſtis ra- tione*

tione consanguinitatis, an autem etiam in alijs vers. Item quæro.

6 *Incestas nuptias contrahentes, sunt ipso iure excommunicati. vers. Præterea.*

7 *Et quid si fuerit, in contractu matrimonij, apposita conditio, Si Pontifex dispensauerit. vers. Sed quid.*

8 *Et an hæc pœna locum habeat in sponsalibus, vers. Hæc autem.*

9 *Incestas nuptias contrahentes excusantur, ex eo quòd ignorarent factum. vers. Excusatur.*

10 *Et quid si postquam detecta est affinitas, perseuerauerint in matrimonio. vers. Sed pone.*

11 *Iudæi contrahentes incestas nuptias in gradu permisso à lege Mosaica, sed prohibito à iure communi, an sint puniendi. vers. Quæro etiam.*

12 *Ignorantia excusat ab incestu.*

a
1 INcestus committitur inter personas sanguine coniunctas, vt in casu in quo consuluit Barb. consil. 23. lib. 2. puta si quis propriam filiam cognouerit, vt in casu decis. Boer. 318. Vel materteram, vt in casu Cæp. cons. crim. 69. Vel filiam sororis vxoris suæ, vt in casu Alex. cons. 229. lib. 6. Videndum est etiam in hoc proposito elegans cons. Crauet. 321. in quo defendit à suspicione incestus fratrem, qui per biennium cum sorore sua eodem lecto iacuerat.

b Sed nunquid committitur incestus, carnaliter cognoscendo monialem? Respo. quòd sic, & ita concludunt communiter Cano. vt dicit Bermon. de concub. fol. 75. num. 2. in fi. Quinimò etiam aliqui tenuerunt, quòd si mulier rem carnalem habeat cum clerico, in sacris constituto, sit incestus, ita dicit gl. in l. 2. in verbo, Filij, C. de epis. & cler. Et dicit Bal. ibi, num. 2. quòd cum quæstio fuisset de facto, ita fuit determinatum, quòd esset incestus. Hoc idem communiter à Doctoribus receptum esse ait Grillàd. de diuers. crim. li. 3. q. vltima, prout illum refert Pract. Contradi, fol. 376. nu. 11. qui etiam fol. 341. post nu. 13. dicit quòd hæc est communis regula. Sed certe Veritas est in contrarium: nam dicitur simplex fornicatio, vt dixi supra hoc eodem lib. §. Fornicatio, vers. Cum presbytero.

c
2 c Sed quæro, quæ sit pœna incestus. Resp. aliqui dicunt, quod de iure ciuili est pœna mortis. & hanc esse communem opin. attestatur Grilland. de diuers. crim. li. 3. q. 3. num. 5. prout illum refert Pract. Contra. fol. 376. nu. 15. Et est verum, quando incestus committitur cum aliqua alia specie fornicationis, puta, adulterio, vel stupro. & ita sensit glo. in l. si adulterium cum incestu. in prin. in gl. 1. ff. de adult. quam dicit esse communiter approbatam Grill. in loco præalle. Bermon. de concu-
d bi. fo. 87. vers. sum modo. d De iure autem canonico in clerico pro crimine incestus est pœna depositionis. Et hanc opin. sequuntur communiter DD. vt attestatur Dida. in epit. super 4. decre. fo. 91. num. 3. Vide quæ dixi supra, §. Fornicatio, vers. sed quæro. Si vero com-
e mittitur e contrahendo incestas nuptias, tunc punitur iuxta formam auth. incestas nuptias. C. de nuptijs. Ego
f vidi in facti contingentia per Senatum diuersimode puniri incestuosos. Nam Margarita Cella pro incestu commisso cum sororio suo, iussa fuit fustigari, 17. Nouem. 1548. P. N. Et Comina de Raynerio, talis se cum genero suo carnaliter commiscuisse, pariter fuit fustigata, 15. Martij 1559. P. N. Et Vincentius Maldurus, qui fatebatur cognouisse carnaliter eius priuignam, fuit tantummodo condemnatus in pœna statuti pecuniaria, 24 Iunij 1554. A. C. Quidam autem Io. de Cortis, qui filiam suam annorum 16. violauerat, fuit furcis suspensus. 6. Octob. 1548. P. N. Et refert Papo lib. 22. tit. 9. aresto 7. quòd quidam notarius qui carnaliter cognouerat matrem, & filiam, fuit per parlamentum Tholosæ, vltimo supplicio affectus. 9. Nouemb. 1548. & ibidem aresto 8. refert quòd fuit ad triremes perpetuas condemnatus quidam, qui in vxorem duxit quidam mulierem, cuius neptem prius grauidam reddiderat.

g
3 g Et scias, quòd dispositio d. authen. incestas nuptias, quatenus imponit pœnam confiscationis bonorum, non est hodie sublata, ex dispositione auth. bona damnatorum. C. de bon. proscri. Et hæc est commu. opin. vt dicit Boer. decis. 264 num. 12. Quinimo contrahens tales incestas nuptias, ipso iure amittit dominium bonorum suorum: neque vlla sententia, aut declaratio requiritur. Ita tenet gl. in d. auth. incestas nuptias, in verbo, Mox. Et est cōmunis opinio, vt dicit Bermond. de concub. fol. 84. nu. 2. & seq.

4 Quæro nunquid dispositio d. Auth. incestas nuptias,
h locum habeat tantummodo h in nuptijs, quæ sunt incestæ secundum ius ciuile, an autem etiam in ijs, quæ sunt incestæ secundum dispositionem iuris canonici. Resp. In hoc articulo variæ fuerunt Scribentium opi. Aliqui enim tenuerunt, quòd habet locum etiam in nuptijs, quæ sunt incestæ de iure canonico, licet non sint incestæ de iure ciuili. Et hanc dicit esse communem opi. Dec. cons. 158. num. 1. circa fi. quem refert Diaz, in prac. crim. can. c. 78. & Pract. Contra. fol. 376. num. 9. & Didac. in epitom. c. 6. §. 8. verb. nuptiæ incestæ super. 4. decre. nu. 18. relatus & ipse per Villalob. in sua collecta communiū opi. in litera N. Bello. cons. 84 nu. 5. Aliqui vero tenuerunt contrarium, quod scilicet non habeat locum nisi in nuptijs incestis de iure ciuili, & sic quæ dicebantur incestæ tempore conditæ illius legis.
i i Et hanc opi. dicit esse communiorē, & probabiliorem, & magis consonam veritati Foller. in prac. crim. can. fo. 63. post nu. 95. vbi ait, quod Dec. qui dixit opi. Abb. esse communem, deceptus est. Certe negari nō potest, quin magnæ sint auctoritates hinc inde, quas etiam recenset Foller. in loco præal. Ego vero, si casus contingeret, libentius adhærerem opin. contra Abb. quæ mitior est, & benignior, & quam etiam credo esse in puncto iuris veriorem: nihilominus (vt dixi infra lib. 7. §. Opinio) in istis casibus, in quibus est varietas opi. & in quibus sunt ex vtraque parte Doctores attestantes de communi, ante omnia recurrendum esse puto ad consuetudinem, & videndum secundum quam opi. solitum sit iudicari. Et illa est sequenda: quia Consuetudo optima est legum interpres, &c.

5 Item quæro, an dispositio d. auth. locum habeat sol-
K lummodo in nuptijs propriè incestis ratione consanguinitatis, an autem etiam in nuptijs K largo modo incestis scilicet inutilibus, vel illicitis, quia cum cognata spirituali, vel Iudæa, seu infideli, & huiusmodi. Respon. gl. in ea. auth. in gl. 1. tenuit quòd habeat locum in quibuscunque nuptijs illicitis. Sed certe contrarium tenent communiter Doctores, vt ait Salic. in ea auth. incestas, nu. 4. quem refert Dec. in d. cons. 158. post. nu. 1. vers. & hoc confirmatur. Hanc dicit esse communem opi. Boer. in d. decis. 264. nu 13. Pœnæ enim sunt molliendæ, non autem extendendæ.

6 Præterea incestas nuptias scienter contrahentes sunt ipso iure excommunicati, vt est text. in clem. eos, de consan. & affin. & declarat Gem. consil. 71. qui in facti contingentia ita consuluit.

7 Sed quid si aliquis contrahat matrimonium cū consanguinea, sub conditione, Si summus Pontifex dispensauerit, nunquid tale matrimonium valebit? Resp. In hoc articulo variæ sunt Scribentium opi. nam Inno. in cap. super eo. de cond. appo. tenuit quòd non. Et hanc opi. dicit esse commun. Aret. in l. apud Iulianum. §. constat. col. 3. ff. de leg. 1. prout illum refert Didac. in epito. super 4. decretal. fol. 31. post num. 7. & Viuius in lib. communium opi. in verb. Matrimonium contrahentes

Con-

Contrariam autem sententiam, scilicet quod sub ea conditione possit matrimonium contrahi, tenuit Anto. de Butr. in d. c. super eo. Et hæc opin. de consuetudine obseruatur, vt attestatur Boer. decis. 164. num. 27. Et reuera quotidie videmus in hac forma contrahi matrimonia, propterea ab hac opin. nullo modo esset in practica recedendum.

m 8 *m* Hæc autem pœna incestatum nuptiarū, non habet locum in sponsalibus, sed requiritur quòd matrimonium sit carnali copula consummatum. Et hanc dicit esse communem opin. Viuius in d. vers. Matrimonium contrahentes, in 1. limitat.

9 Excusatur incestum committens, vbicunque appareat, quòd ipse ignoraret factum. Et hæc est communis opin. vt dicit Bal. Nouel. de dote, in 1. parte vndecimæ partis princ. num. 8. & prout illum refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera P, num. 68. Didac. super 4. decret. fol. 99. post num. 22. *n* Quinimmo pœna amissionis bonorum non habet locum, vbi in ipsis contrahentibus, fuisset ignorantia iuris, vel facti, etiam ex crassa, & lata culpa, ita dixit Bart. in l. si adulterium cum incestu, in princ. num. 11. ff. de adult. Et est communis opin. vt attestatur Didac. in loco præalleg. num. 21.

o 10 *o* Sed pone quòd aliqui à principio bona fide incestas nuptias contraxerint, deinde fuit detecta consanguinitatis; ipsi vero (eo non obstante) perseuerauerūt: nunquid dicentur incidisse in pœnas à legibus, & canonibus impositas ijs, qui incestas nuptias contrahunt? Respon. quod non. ita tenuit Glo. in Clemen. vnica, in verbo, Scienter, de consanguin. quam approbant Doctores, vt ait Didacus in loco præallegato, nu. 19.

11 Quæro etiam, an Iudæi contrahentes inter se nuptias in gradu prohibito secundum ius ciuile, sed permisso à lege Mosaica, puniendi sint pœna incestus. Resp. quòd non: nam quicquid sit de iure, Iudæi non seruant dispositionem, l. nemo, la 1. C. de Iudæis, vt attestantur Scribentes in ea. l. nemo, & in specie Fulgos. & Ang. prout illos refert Barb. qui ita consuluit in consil. 13. num. 2. lib. 4.

ADDITIONES.

a *Incestus*. Incestus detestatio, diuisio, definitio, & pœna, quando, & quibus casibus locum habeat. Farin. vol. 5. suæ pract. q. 149. par. 1. & de pœnis contra incestuosos par. 2. nu. 121. Ignorantia quando excuset par. 3. nu me. 161. & quod sit Mixti fori, d. 1. par. nu. 117. & dissoluitur matrimonium, p. 2. nu. 144. Exempla aliqua Incestus. Farin. d. 1. par. nu. 63. & nu. 91. & nu. 89. & 92. Vigell. M. I. R. lib. 1. c. 13. de adult. reg. 5. 4. 14. 20. 30. In curia Vicemercati referente magnifico Bertolasio Vicario, Senatus mandauit patrem vxoratum, qui filiam grauidam reddidit laqueo suspendi debere, filiam verò fustigari, & vide per decennium hospitali inseruire debere anno 1587. *Ber. Ros.*

a 12 *Incestus*.] Adde, & supple scienter: puta cognouit quis carnaliter eam, cuius sororem antea cognouerat, quam tamen sororem esse ignorabat, † nam excusabitur ab incestu; licèt non à fornicatione per Federic. de Senis, consi. 167. mulier accusata, quem refert comprobat, ac sequitur Aymo. Crauet. in consil. 244. post numerum 7. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

b *Sed nunquid*. Farin. q. 46. §. Sacrilegium. nu. 6. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

c *Sed quærò*. De pœna incestus Fabius in 2. par. consi. criminalium Ziletti 95. immò videtur pœna deportationis Baiard. hic nu. 11. latè verò Farin. d. q. 149. p. p. num. 7. & p. 2. nu. 121. 122. & sequentibus, & quando cū adult. vel stupro d. par. 1. n. 16. 17. 18. & 20. *Ber. Ros.*

c *Sed quæro*.] Et incestum concommittens cum matertera ex alicuius statuti forma, qua pœna debeat puniri, & de tali statuti intellectu quando pœnam imponit an de mortis pœna intelligatur, vide per Cepol. crimin. consil. 68. per totum. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

d *De iure autem canonico*. Farin. d. par. 1. nu. 34. & 35. 53. vsque ad 57. *Bern. Ros.*

e *Contrahendo incestas nuptias*.] Item de pœnis contrahentis incestas nuptias, vide per Ludo. Carer. in pract. crim. §. Homic. 6. nu. 316. vbi relatiuè. *Giacb.*

f *Ego vidi*. Farin. vbi sup. nu. 76. 78. & d. par. 1. nu. 30. 31. 32. 63. & 64. 103. & 107. *Ber. Ros.*

g *Et scias*. Farin. d. p. p. nu. 127. 132 & seq. *Ber. Rossi.*

h *In nuptijs*. Farin. d. p. par. num. 40. 41. 44 57. 59. 83. 84. 85. & 118. *Bern. Ros.*

i Et hanc opinionem dicit esse. Vide Baiard.

K *Largo modo incestis*. Farin. d. par. prima, num. 48. 49. & 50. *Ber. Ros.*

l *Contrariam autem*. Farin. d. q. p. 2. nu. 147. *Ber. Ros.*

m *Hæc autem pœna*. Farin. d. 2. par. nu. 157. *Bern. Ros.*

n *Quinimò pœna*. Farin. d. q. 149. par. 3. num. 161. & seq. & 186. *Ber. Ros.*

o *Sed pone*. Farin. d. 3. par. n. 95. 198. 199. & seq. *Ber. Ros.*

§. INCESTVS.

SVMMARIVM.

1 *Incestus quid sit.*
2 *Incestæ nuptiæ cur ita dictæ.*
3 *Incestuosus, seu nefarius coitus dicitur in infinitum inter ascendentes, & descendentes.*
4 *Et qua pœna puniatur.*
5 *Incestus quomodo probetur, remissiue.*
6 *Monialem corrumpens quot crimina committat.*
Et quibus pœnis sit plectendus, nu. eod.
7 *Et Iudex laicus potest præuenire in puniendo.*
8 *Et quibus hodie pœnis afficiantur Moniales corruptæ, remissiuè.*
9 *Incestus pœna minor est in mulieribus.*
Incestus pœna, quæ sit de iure Ciuili, Canonico, & Regni, num. eod.
10 *Et quæ in statu Ecclesiastico.*
11 *Incestus cum adulterio, & stupro, an puniatur pœna mortis.*
12 *Incestæ nuptiæ de iure Canonico an subiaceant dispositioni auth. incestas nuptias. C. de nupt.*
Pater cognoscens propriam filiam, vel filius matrem, aut nouercam, vel frater sororem, alium nusvè nutricem, quomodo puniatur, remissiuè. nu. eod.

a 1 INcestus *committitur inter personas*. Adde, quòd incestus est coitus inter consanguineos, vel affines, qui, vtroque iure prohibente, matrimonium contrahere nequeunt, c. lex 36. q. 1. & Couar. in 4. decretal. §. 8.
2 c. 6. num. 1. vbi dicit etiam, quòd † incestæ nuptiæ dicuntur; quasi in illis minimè adsit cestus, idest cingulum illud, quo Venus vtebatur ad honestas nuptias. Et 1
3 coitus inter ascendentes, & descendentes vsque in infinitum dicitur coitus nefarius, seu incestuosus. & tales
4 coeuntes per modum fornicationis pœna mortis puniuntur. Gulan. de pœn. omnif. coit. cap. 2. & Boer. in decis. 318. hic allegata, & ibi loquitur de patre cognoscente filiam propriam, & de filio cognoscente matrem, vel nouercam, vel concubinam patris sui; & de alumno cognoscente nutricem, ac de cognoscente cōsanguineam vxoris suæ. & prædicta, si scienter. aliàs, si ignoranter, excusaretur ab incestu, non autem à pœna fornicationis,

tiis,Crau.consi.244.nu.7. & Boss.in tit.de coit.damn.
num.7. dicit, quòd parentes propter coitum habitum
cum earum filiabus, fuerunt igne combusti, vel furcis
5 suspensi, iussu Senatus. Et quomodo probetur incestus,
Mascar.de probat.conclus.89 3.
b *Sed nunquid*. Adde, quòd cognoscens carnaliter mo-
6 nialem, quattuor crimina committit, incestum, sacrile-
gium, adulterium, & stuprum; & punitur capite, eiusq;
bona applicantur Monasterio monialis violatæ, & iu-
7 dex laicus potest præuenire in puniendo, decis. Pede-
mon,103. Decian.consil.338.nu.1.Franc. Marc.decis.
Delphin.966.Girland.de pœn.omnifar.coit.quęst.1.&
8 quibus pęnis hodie puniantur Moniales, Menoch.de
arbitrar.iud.cas. 389.nu.22.cum seqq.
c *Sed quæro, quæ sit pœna*. Adde, quòd in hoc delicto
9 minus debent puniri mulieres, quàm mares, vt consu-
luit Follet.in consil.79.num.3. inter cons.crim. diuers.
volum.2.& idem tenuit in sua Prax.crimin.6.par.prin
cip.in c.de form.capit.in crim.incest.nu.9.quando in-
cestus committitur per viam fornicationis, & secun-
dum Bald. sunt arbitrariè puniendæ in consi.429.vol.
5.quem refert, & sequitur Fab.de Monteleo.in praxi.ar.
bitr.par.4.num.126 fol.137.vbi latissimè, quæ pœna
sit indicta tam de iure canonico, quàm ciuili, & de iure
Regni Neap. contra committentes incestuosum coi-
tum, & etiam quæ impediant matrimonium, sed si nu-
ptiæ præcesserint, & talis coitus sit commissus in figura
matrimonii; tunc, si scienter, sunt separandi, & aliis pę
nis plectendi de quibus in l.qui contra legum, C.de in-
cest.nupt.si verò ignoranter, parciter illis; sed, quando
incestus committitur per viam fornicationis, non fit il-
la distinctio, scienter, an ignoranter, nisi mulier sit me-
retrix, vel aliter impudica; tunc enim non punitur vir
pęna incestus, si verè erat ignarus, vt per Girlan.de
pęn.omnif.coit.in d.q.3.& Menoch.de arbitr.iud.casu
389.vbi tamen dicit, quòd debet puniri de iure cano-
nico ob fornicationem, sed Bertaz. in consi.261. num.
1.tenet, quòd ignorãtias excuset, etiam quòd incestus
fuerit commissus per viam fornicationis ex æquitate.
10 In statu autem Ecclesiastico per Constitutionem Sixti
V.contra incestuosos prouisum fuit, vt quicunque au-
su nefario scienter matrem, & filiam, siue duas sorores
germanas carnaliter cognouerit, etiam si eę, earumve
altera publicæ meretrices fuerint, siue clam, siue pa-
lam, aut in figura matrimonii incestum commiserit, si-
ue etiam cum altera earum legitimo matrimonio con-
iunctus fuerit, pęna vltimi supplicii plectatur, & simili
pęnà puniatur mulier, quæ sciens matrem, aut filiam,
vel sororem suam cum aliquo viro rem habuisse eidem
viro ipsa quoque sui corporis copiam fecerit. Et simi-
liter disponitur, vnamquamque mulierem, etiam cor-
pore publicè quæstum facientem, quæ cum patre, &
filio, siue cum duobus germanis fratribus sciẽter se car
naliter commiscuerit, siue à prædictis, sciens, se carna-
liter cognosci permiserit, etiam si eorum alteri legitimo
toro fuerit copulata, pęna vltimi supplicii puniri debe-
re; & quòd idem sit in viro, qui sciẽs patrem, aut filium,
vel fratrem suum cum muliere aliqua rem habuisse, ip-
se etiam eandem mulierem carnaliter cognoscere non
11 erubuerit. Et quamuis incestus committatur cum ali-
qua specie fornicationis, puta cum adulterio, siue stu-
pro, non debet puniri pęna mortis de iure communi,
licet eadem sit pęna incestus, & adulterii, vt dixit text.
in l.si quis viduam, ff.de quæstion.tamen pęna in adul-
terio fuit aucta per text.in l.quamuis, la seconda, C.de
adult.non autem in incestu, vnde cum in incestu non
sit alterata remanet eadem pęna, quæ erat introducta
per text.in d.l.si quis viduam, & sic æquiparatio quam
facit Glo.in l.si adulterium cum incestu, ff.de adult.vi-
detur procedere de iure digestorum, ita in specie dicit
Ang.in d.l.si adulterium, refert, & sequitur Alexan. in
consil.219.colum.2. volum.6. & Bermon. in allegato
tract.de concub.in titu.de incestu, num.15. versic.sed
aduertendum est, vbi dicit hanc opinionem esse verio-
rem, & æquiorem, quia vbi agitur de correctione iuris
non debet fieri extensio per subauditos intellectus de
casu expresso ad casum non expressum, etiam quòd ea-
dem, vel alia ratio vertatur, & secundum istam opinio-
nem iudicatum fuit per Reg. consilium Neapolit. vt
attestatur Franch.in decis.378.vol.2. & ita etiam senti-
re videtur Senatus Mediolani, cum diuersimodè pu-
niat incestuosos secundum exempla per Dominũ Cla-
rum hic posita, & quibus pęnis sint puniendi patres,
qui cognoscunt proprias filias, & filii matres, aut no-
uercas, vel concubinas patris, vel alumnus nutricem,
aut illi qui cognoscũt sorores, aut alias vxoris suæ con
sanguineas per modum fornicationis, aut in figura
matrimonii, vide Boer.in decis.318.vbi plenè.
i *Et hanc opinionem dicis esse communiorem, probabi-*
12 *liorem, &c.* Adde, quòd hanc opinionem tenuit etiam
Angus.in consil.7.vol.1.& D.Franch.in decis.240.nu.
15.vol.2.vbi latè, & concludit secundum causam iu-
dicandum esse, scilicet, quòd crimen incestus de iure
canonico non puniatur pęna incestus de iure ciuili.

§. INIVRIA.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam pluribus modis fieri.*
Quid intersit verberare & pulsare. vers. Scias autem.
2 *Intrans in agrum meum causa venandi, me inuito, an dicatur mihi iniuriam facere. vers. Quæro nunquid.*
3 *Iniuria facta vxori, an censeatur facta viro. vers. Item iniuria.*
4 *Ex iniuria duplex actio oritur, ciuilis, & criminalis. versic. Scire debes.*
5 *Et an in libello iniuriarum ponendus sit mensis, & annus & locus illatæ iniuriæ. vers. Vlterius quæro.*
6 *Et an requiratur, quòd in libello taxetur iniuriæ æstimatio. versic. Sed nunquid.*
7 *Iniuriæ pœna quæ sit. vers. Sed quæro.*
8 *Et an condemnatus actione iniuriarum efficiatur infamis. vers. Tollitur autem.*
9 *Actio iniuriarũ an prescribatur anno. ver. Tollitur aũt. Et an ille annus sit continuus. ibid.*
10 *Iniuria an tollatur per mutuam conuersationem, vers. Item tollitur.*
11 *Et an tollatur per remissionem. vers. Tollitur etiam.*
12 *Iniuriam faciens, an possit se excusare, dicendo, quòd non habebat animum iniuriandi. vers. Quæro nunc.*
13 *Et quid si in eodem actu, quo iniuriam intulit, fuerit protestatus, quòd nolebat iniuriam facere. vers. Sed pone.*
14 *Et quid si fuerat primo ipse prouocatus. ver. Quæro etiã.*
15 *Et quid si probet iniuriam fuisse veram, versic. Item quæro.*
16 *Et quid si dicat se iniuriam intulisse calore iracundiæ; & protestetur se pœnitere, vers. Quæro quid.*
17 *Aliquid alicui obiiciens, quando teneatur iniuriarum.*
18 *Vsque ad litis contestationem iniuria reuocari potest per pœnitentiam.*

a INiuria *a* pluribus modis cõmittitur, facto, scilicet,
1 & verbo. Facto, puta, si quis alterum percusserit
alapa, vt in casu Grammar. decis.14. Vel cubito, vt in
casu Paris.consil.163.lib.4. Vel cum manu sub mento,
vt in casu Guid.Pap.consil.224. Vel baculo, vt in casu,
de quo per Grammar.voto 15.28.consil.2.decis.16.17.
& Bertran. cons.161. lib.6. & consil.141. eod.volum.
& con-

& consil.164.lib.7.& Natt.consl.254. Vel vulnerauit,
vt in casu Io.de Amic. cons.77.& 85.& Mantu. cons.
41.lib.1.& Grammat.voto 1.22.& cons.56 62.68.69.
& decis.16.94.& Marsil. consil.31.34.& Boer.decis.
b 323.& Natt.cons.44. *b* verbo,puta,si quis alteri mina
tus fuerit, vt in casu Bal.cons.144.lib.2.& Crauet.cons.
c 13.& cons.53. *c* Vel si appellauerit aliquem falsarium
vt in casu,in quo consuluit Rom.cons.96.vel Vsurariũ
vt in casu Crauett.cons.145.vel Proditorem,vt in casu
Bald.cons.361.lib.4.& But.cons.44. Vel infamem, vt
in casu Bertran. cons.131.lib.5. Vel bastardum, vt in
d casu Bert. cons.189.lib.6.Vel si dixerit alicui,*d* Tu es
bonus homo, quæ verba communiter intelliguntur,
quod est cornutus,vt in casu, in quo consuluit Soc.in
quodam cons.de quo mentionem facit Carauita super
ritu 311.magnæ curiæ,nu.22.Vel alicui,dixerit, quòd
produxerit chartam falsam,vt in casu Rimin. cons.49.
Vel quod vẽdebat potestarias, vt in casu Soc.cõs.146.
lib.1.& Corn.cons.80.lib.3. Vel quod fecerat monetã
falsam, vt in casu Socin.consil.118.lib.1. Vel aliquem
diffamauerit de aliqua re, ex qua eius opinio læderetur,
vt in casu, in quo consuluit Rom.consil.97.puta,
quia dixerit mulieri,Ego te desponsaui, vt in casu Bal.
cons.230.lib.2.Vel quod illam appellauerit Sozza,idola,
malfatta,incendiosa, puttana,che te ho fatto tre heredi
dal corpo,vt in casu Bar.cons.108.vel quod ei dixerit,
Tu sei vna puttana,che te ho lauorata cinquanta
volte, vt in casu Nattæ cons.60. Vel dixerit alicui, Tu
mentiris,vt in casu Bal.cons.45.lib.1.& Soc. Iun.cons.
82.lib.3. Vel aliquem accusauerit de aliquo crimine,&
succubuerit,vt in casu Ang.cons.95 & Soci.cons.118.
lib 1. Vel fecerit aliquem indebite carcerari, vt in casu
Bal.cons.212.lib.3.& Guid. Papæ,dec.324.Si quis Titium.
Vel oppoluerit alicui crimen, de quo habebat
gratiam,vt in casu Crauettæ, cons.168. Dicitur etiam
iniuriam inferre, si quis vitauerit aliquem tanquam
excommunicatum,vt in casu,in quo consuluit Romar.
cons.387.Vel prædicator concionãdo, male dixerit de
aliquo vicino suo,licet illum non nominauerit,vt in casu
Alex.de Neuo cons.82.

Scias autem in hoc proposito,quod magna est differentia
inter Verberare, & Pulsare. nam Verberare est,
cum dolore cædere: Pulsare sine dolore. l.lex Cor.§.1.
ff.de iniur.Et ita declarant Doctores, vt dicit Ana.in
rub.de clerico percuss.post nu.4.

e *e* Quæro,nunquid si quis intret in agrum meum cau
2 sa venandi, possum ego cõtra eum agere actione iniu-
f riarum.Respon.de iure dicendum est, *f* quòd non: sed
contrarium vsurpatum est,& obtentum de consuetudi-
ne,s.q possum prohibere, ne quis intret in agrũ meũ;
& si intret me inuito, tenetur iniuriarum, vt de hac
g cõsuetudine Anan.in c.omnibus,nu.4.de *g* cle.vena.
h *h* Item iniuria facta vxori,cẽsetur facta viro. Et ideo
3 si statutum deponat, quod faciens iniuriam magistratui,
puniatur in centum,habebit locum etiam in facien-
te iniuriam eius vxori. Et dicit Placa li.1.delictorum,
c.6.nu.25.quod hæc sentẽtia adeo recepta est a Docto
i rib.vtriusque classis, vt impugnari non posse *i* videatur.
K *K* Scire debes,quòd ex iniuria duplex oritur actio ci-
l uilis scilicet & criminalis. *l* Ciuiliter agitur, quando
4 petitur æstimatio iniuriæ. Et de hoc dixi infra lib.7.§.
Actio. Criminaliter autem petitur iniuriantem puniri
m pœnis iuris, *m* &c.

5 Vlterius quæro,nunquid in libello iniuriarum sit ponendus
annus,& mensis, & locus illatæ iniuriæ. Resp.
quòd sic.Et est communis opi.vt dicit Alex. cons.212.
nu.1.lib.2.Bertran.cons.257.nu.1.lib.6. Vide quæ dixi
infra hoc eo.lib.5.fin.q.12.vers.Adde quod.

n *n* Sed nunquid in libello iniuriarum requiritur,quod
6 querelans taxet *o* iniuriam sibi illatam cum iuramen-
o to? Resp.quòd non, sed sufficit quod in libello expri-
mat aliquam summam,ad quam æstimet eius iniuriam,
p salua *p* taxatione iudicis, qui postea edoctus de iniuria,
ante sententiam moderatur, & taxat, & deinde de-
fert iniuriam passo iuramentum: cui permissum est iu-
rare vsque ad summam taxatam, vel minus, non autem
vltra illam summam. Et hæc est theorica, quam ponunt
Doctor.in hac materia, vt dicit Bertrand.cons.74.num.
6.lib.8.

q *q* Sed quæro,quæ sit pœna iniuriæ.Respon.quod re-
7 gulariter est arbitraria iudici,inspecta facti,& persona-
rum qualitate, vt est tex.in §.in summa. Inst.de iniur.
An autem possit iudex aliquo casu arbitrari pœnam
mortis,dixi infra hoc eod.lib.5.fin q.83.vers.sed quæ-
8 ro. † Item condemnatus actione iniuriarum efficitur
r infamis. Quod tamen intellige vt procedat, *r* modo
iniuria sit atrox: alias enim non efficitur infamis. Et
ita tenent omnes Doctores,vt dicit Ang.in l.infamem,
in primis verbis,ff.de pub.iud. prout illum refert Aug.
ad Ang.de malef.in verbo, Dictum Sempronium, sub
s num.4.& in verbo, Verba iniuriosa,post nu.17. *s* Sed
certe Ang.ibi non ita dicit, sed primo ait,quòd damnatus
pro graui iniuria secundum omnes efficitur infamis
deinde subdit:sed & pro modica videtur damnatus in-
t famis, *t* & sic aperte inclinat in sententiam, quod
etiam damnatus pro modica iniuria efficiatur infamis,
quam etiam sequitur,& dicit esse communem Feli.in c.
cum te,num.9.de re iudicata. Corser.de minimis in 2.
parte,vers.26.quem refert Pract. Contra.fol.408.nu.21.
Faciunt quæ dixi supra hoc eod.lib.5. Furtum, versic.
pariter etiam.

u *u* Tollitur autem actio iniuriarum per lapsum anni:
9 tanto enim temporis spatio præscribitur.ita tenet glo.
in l.si non conuicij.in gl.fi.C.de iniur. quam dicit esse
communiter approbatam Ruin. cons.21.num.5.lib.4.
Hanc etiam dicit esse communem opin.Placa in d.cap.
6.circa fin. Hoc tamen intellige vt procedat in actione
iniuriarum criminali. nam ciuilis est perpetua, vt dixi
in d.§.Actio. Et hanc esse communem opi.attestatur
Bal.de præscr.in 4.parte.4.q.principalis,q.1.nu.3.quem
refert Roland.cons.39.nu.15.lib.2.Scias etiam, quòd
iste annus, intra quem potest agi criminaliter actione
iniuriarum,est continuus,& est communis opi.vt dicit
Curna.cons.74.post num.5.Curtius Iun.in l.1.in princ.
nu.20.ff.quod quisque iuris.

x *x* Item tollitur per conuersationem habitam cum of-
10 fensore.censetur enim ex hoc iniuriam tacite remisisse.
Et hæc sententia ab omnibus iuris professoribus re-
cepta est, vt attestatur Placa in loco præalleg. num.45.
y Tollitur etiam *y* per remissionem expressam. An au-
11 tem per remissionem iniuriæ factam in foro conscien-
tiæ sit sublatum ius accusandi, & an qui remisit iniu-
riam,censeatur etiam remisisse damna, & expensas, di-
xi infra hoc eod.lib.5.fin.q.58.vers. quarto modo; &
vers.sed in proposito.

z *z* Quæro nunc, an ille, qui iniuriam intulit, possit se
12 tueri,dicendo,quod non habebat animum iniuriandi.
Resp.quòd non:quia omnis iniuria in dubio præsumi-
tur facta animo iniuriandi,nisi contrarium probetur.Et
ita concludunt communiter omnes DD. vt dicit Soc.
consil.146.post num.7.vers.circa tertiam, lib.1. Hanc
etiam dicit esse communem Parif.consil.149.num.19.
lib.4.

13 Sed pone, q in eodem actu,quo quis iniuriam intu-
lit,fuerit protestatus, q nolebat ex eo iniuriam facere:
aa puta,quia dicat alicui, *aa* Tu mentiris, saluo honore
tuo, vel salua reuerentia tua. Resp. q talis protestatio
nõ releuat,quò minus teneatur actione iniuriarum.ita
dixit Bart.in l.si quis extraneus,in prin.num.3.& seq.ff.
de acq. hæredi.& in l.non solum.§.morte, nu.47.ff.de
oper.

oper. nou. nunc. Et ita in facti contingentia iudicatum fuisse attestatur Guid. Papæ decis. 495. ex iniuria. Quæ tamen conclusio intelligenda est vt procedat, quando apparet quòd habebat animum iniuriandi verè, vel præsumptiuè, prout in casu, in quo loquitur Barto. nam illa verba, Tu mentiris, sunt ex consuetudine inducta, bb vt habeant vim iniuriandi, vt est omnibus notum. *bb* Cæterum si subessent coniecturæ, per quas talis protestatio adiuuaretur, quòd scilicet non habuisset animum iniuriandi, certè talis protestatio prodesset, vt dicit Oldrad. consil. 53. post nu. 3. cuius doctrinam dicit esse communiter approbatam Socin. consi. 118. nu. 5. in fin. lib. 1. Et ponit exemplum in magistro, qui loqueretur cum discipulo, vel similia.

cc *cc* Quæro etiam, nunquid si aliquis ab alio prouoca-
14 tus, dicat illi, *dd* Tu mentiris, teneatur ex eo actione in-
dd iuriarum, non obstante ipsa prouocatione, etiam si dicat verum. Resp. quòd sic. Et est communis opin. vt dicit Boer. consi. 4. nu. 27. & seq. vbi etiam subdit quòd ita obseruatur in practica, & ita reperio in facti contingentia decisum fuisse per consilium Neapolit. teste Capic. decis. 58. in causa Nicolai: regulariter enim in delictis prouocatio non excusat, vt dixi. infra in hoc eo. lib. 5.
ee fin. q. 60. versic. nunc quæro: *ee.* Sed bene prouocatus regulariter mitius punitur, vt ibi dixi. Senatus tamen aliter iudicauit in causa Nicolai Fodri, quem in totum excusauit, quòd dixisset cuidã, tu mentiris, qui ei prius dixerat, quòd non fecerat da gentilhuomo, 9. Ianuarii 1557. P. N. Sed fortè erat iam inter ipsos secuta pax, quo casu in huiusmodi iniuriis verbalibus, Senatus semper solet clementer agere.

ff *ff* Item quæro, nunquid dicens alicui iniuriam, quæ
15 vera sit, teneatur actione iniuriarum. Resp. Aliqui simpliciter dicunt quod sic, & hanc dicit esse communem opin. Curt. iun. in l. fin. nu. 3. ff. quod quisque iuris. Tu verò dic quòd aut interest reipubl. quòd illud delictum sciatur, puta quòd ille sit homicida, vel latro, &c. & nõ tenetur. Aut non interest, puta, quia sit cęcus, vel claudus, & tenetur. ita dixit Bart. in l. eum qui nocentem, in princ. ff. de pęnis. Et est cõis opi. vt dicit Alex. in l. 2. in princ. nu. 6. ff. de liber. & posthum. quem refert Villalobos in sua collecta communium opin. in litera A, num. 29. Apostil. ad Angel. in d. l. eum qui nocentem, sub nu. 1. Placa lib. delictorum, c. 1. post nu. 3. Scias tamẽ opus esse, quòd tale crimen, quod interest reipub. sciri, probetur. nam eo quidem casu non tenetur: sed si non probatur, vtique tenetur. Et est communis opin. vt attestatur Boer. in d. consil. 4. num. 36. in fine, & num.
gg 46. & 48. *gg* Et hoc etiam si tale crimen fuerit oppositum in iudicio excipiendo, puta contra testes, vel huiusmodi, vt dixi infra hoc eod. lib. §. fin. quæst. 53. versic. caueat tamen. Præterea etiam illa distinctio non procedit de iure canonico. nam eo iure alteri iniuriam dicens, licet vera sit, non excusatur, cum prius debeat præcedere charitatiua admonitio, vel correctio. Et est communis opin. Doctorum, vt attestatur Alex. de Neuo, consil. 82. nu. 5. in fine.

hh *hh* Quæro, quid si iniurians dicat se pęnitere, & q
16 dixit, fecit calore iracundiæ, nunquid erit excusandus? Resp. aliqui dicunt, quòd verba iniuriosè prolata per iracundiam non sunt punienda. Et hanc dicit esse communem omnium sententiam Ioan. Arno. Epitom. 58. Cum sit communis. Sed certè ego credo quòd hæc opinio non sit communis, neque vera, nam in delictis commissis non excusatur calor iracundiæ, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. quæst. 60. versic. Est etiam: licet quandoque prosit, vt quis mitius puniatur. Et ita semper vidi in practica obseruari. Pariter etiam pœnitentia post delictum commissum non excusat, vt dixi in d. §. quæst. 16. versic. item quæro, & quæst. 60. versic. fuit quandoque. Et in facti contingentia decisum fuit per curiam Tholos. teste Aufrer. decisio. 409. Item Titius: quem refert Mantua qui idem consuluit, consi. 77. lib. 2.

ADDITIONES.

a *Iniuria.* Iniuria generaliter, & specialiter quid significet Decian. in tract. crimin tom. 1. lib. 1. c. vlt. siue 17. Quid sit, quando in iure sumatur quando, & quot modis inferatur, & alia plura Vigell. M. I. R. lib. 5. cap. 10. de iniuriarum actione reg. 32. vsque ad 51. Fari. 4. vol. q. 105. inspect. 1. Item inspect. 3. num. 83. 84. & 85. & quando atrox, vel leuis inspect. 4. num. 175. & quomodo veritas excuset, inspect. 5. num. 219. & quando iniuria vni facta, alteri etiam illata censeatur inspect. 6. num. 253. De iniuria illata patrocinanti inspect. 7. nu. 306. De maledicente Principi inspect. 10. nu. 389. De libello famoso, nu. 401. Addas Bossium tit. de iniuriis. Plazam, c. 1. & 2. num. 19. & 20. & c. 3. 4. 5. 6. & 7. Alia Vulpell. consi. 67. num. 2. quod si coram Principe atrocem dixerit, aut iudice Bertazol. cons. 168. nu. 20. lib. 1. Quid si in genere idem consil. 237. num. 60. Vel in memoriali. Farin. d. loco, num. 5. videndus erit Bald. consil. 35. lib. 5. vbi Rouescala, & Farin. d. q. 105. nu. 5. & 6. vel Simoniacum, aut hæreticum Conrad. titu. de iniur. nu. 9. fol. 404. Vel furfante Bonacossa in 2. par. comm. verb. iniuriarum passus. Sed si dicatur alicui sum antiquior te, non fit iniuria, vt ibi per eum, nu. 161. in verbo iniuriosum verbum. Quid si se iactando non adulteraui, non feci homicidium, per eundem in prima par. in verbo iniuriosa verba. Quid si dicat al sindicato ti voglio, Baiard. hic num. 25. Vel si appelletur cæcus, mutus, vel claudus. Bonacossa in p. par. versic. iniuriarum actione, vbi etiam de obloquente, vel conuitium de absente proferente. Quid si appotuerit alicui crimen, de quo iam sit liberatus. Pasetus cons. 183. Quid si plures iniuriæ dicantur. Baiard. hic nu. 8. cum plur. in seq. videndus erit Bertaz. consil. 237. lib. 1. nu. 7. Bald. cons. 361. lib. 4. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Verbo puta si quis.*] Adde, quod iniuria dicitur inferri etiam quando alicui dicitur, quod est spurius & natus ex monacho Gloss. Bart. & Doct. in l. turpia, ff. de legatis 1. & fuit originale dictum Azo. in summa, de inta. & idem dicit Rom. eius consil. 96. num. 1. Ang. tamen de Aret. in §. 1. post num. 4. Instit. de iniur. not. ex Gloss. ibi, quòd quoties aliquid alicui impropero, vel
17 obiicio, † quod interest Reipu. sciri: Si verum dicam, non teneor iniuriarum. vt si dixero, tu fuisti mitratus pro falso, vt possis euitari in testem, vel dico, quòd tu es spurius, vt non admittaris ad honores. Interest etenim Reipub. sciri, & commune: latè per Alex. in l. & si perpetuit. nu. 6. ff. de liber. & posthum. secus si dicam, quod Reipubl. non interest sciri. vt si dico, quod es cęcus, vel tignosus, quia tunc teneor: & ista est veritas vt subiungit Aret. ibi, licet dicat Ioan. Fab. ibi tenere contrarium, & vide etiam Boss. tit. de iniur. pub. num. 3. Similiter dicens alicui. Tęde me, quòd fueris condemnatus de falso, vel alio delicto: tamen si præmittat, tędet me; tamen tenetur iniuriarum actione, quia præsumitur id dicere animo iniuriandi, per Ias. d. l. turpia, num. 11. & in §. morte, ante numerum 48. ff. de nou. ope. nunciat. Ripa. in c. cum M. Ferrariensis, de consti. ante numerum 90. Similiter dicens alicui iniuriam; quæ in eo non sit vera sed in socio, qui secum erat, poterit ille socius agere iniuriarum actione; quoniam præsumitur dixisse illa ad illius iniuriam, licet verba dixerit ad aliũ, quia non inspicitur, cum quo quis loquatur: sed in quem voluntatis intentio dirigitur, per Boer. consil. 3. num. 4. Conrad. in practo. fol. num. 403. Item si aliquis

alicui

alicui dicat, plus valet pilus mei equi, quam capilli tui. tex. & ibi D. Ant. in cap. cum te. de re iud. & tradit Iaf. d. l. Turpia, nu. 8. Similiter si dicatur alicui, quod sit Ra uagliosus, vel quòd vxor sua commiserit adulterium, vt per Rom. conf. 183. & Iaf. d. l. Turpia. nu. 9. Similiter iniuriarum actione tenetur dicens alicui, quod est vsurarius, animo tamen iniuriandi, si id dicat in publico loco, puta vniuersitatis: vt per Craue. in conf. 145. num. 1. Similiter procurator Principis, vel fisci indebite aliquē vexans tenetur iniuriarum actione: vt per Crau. consi. 168. in 2. dub. Similiter vocans aliquem, restitutum à Principe, proditorem, tenetur ei iniuriarum actione. Potest tamen ei dici, tu fuisti proditor. Vide Natt. consil. 624. col. 3. in princ. Et habetur per Crau. d. conf. 168. in 1. dub. Similiter legitimato non potest ei sine iniuria dici, Tu es spurius. Potest ei tamen dici, Tu fuisti spurius. per Nat. d. conf. 624. post nu. 25. Postremò no. vnum in materia pulcherrimum, quod iniuriam vt quis dicatur alteri inferre, non sufficit generale conuicium; sed requiritur, quòd deueniatur ad aliquam speciem delicti, per ea, quæ dixi in conf. syndica. nu. 151. cum seq. Et coniunctus, quando possit agere iniuriarum actione pro coniuncto. Item Dominus pro seruo, & amicus in simul pro amico. Item & vniuersitas, vide per Crauet. consi 45. colum. 1. & 2. *Giach.*

c Vel si appellauerit aliquem falsarium. Vide Baiard.

d Tu es bonus homo. Vide Baiard.

e Quæro, nunquid si quis inter. Vide Baiard.

f *Quod non.*] Immo quod sic, domino tamen prohibentes, probat text. in l. iniuriarum. §. si. ff. de iniur. & in §. feræ. Inst. de rer. diuis. *Giach.*

g *De cle. vena.*] Adde per Rol. conf. 9. in 2. nu 25. *Giac.*

h *Item iniuria facta vxori.*] Idem de iniuria facta officiali Regis etiam volenti, quę dicitur facta ipsi Regi, & punitur, per Care. in prac. fol. 201. nu. 5. *Giach.*
Vide eundem Baiardum.

i *Videatur.* Farin. d. q. 105. inspect. 6. nu. 269. & inspect. 2. nu. 25. & 26. Item inspect. 9. nu. 384. vbi de forma libelli agit, & maxime, nu. 388. *Ber. Rof.*

i *Videatur.*] Ad idem per Natt. conf. 6. in princ. *Giach.*
Vide eundem Baiardum.

K Scire debes. Vide Baiardum.

l Ciuiliter agitur. Vide Baiardum.

m *Et c.* Sed si in eadem causa publico iudicio agatur interim debet actione publico iudicio præiudicetur prætor, §. 1. de iniur. Fari. vt sup. inspect. 2. n. 29. & seq. B. R.

m *Et c.*] Et de omnibus vide per Crau. consi. 53. *Giach.*

n Sed nunquid in libello. Vide Baiard.

o *Iniuriam sibi illatam.*] Quid si illata sit mihi volenti, & consentiēti, an possit agi iniuriarum actione. vide & dic, vt per pract. Conradi tit. de iniuriant. sub num. 27. Et adde per Iacobin. de S. Georg. in l. si vnus, §. pacta. num. 2. ff. de pactis. *Giach.*

p *Taxatione iudicis.* Farin. d. loco inspect. 2. num. 38. & 49. *Ber. Rof.*

q *Sed quæro.* Vtrum quis possit capi de persona Afflic. in constit. Regni humanitatem, nu. 19. de his qui fideiussores date poss. Farin. vt sup. inspect. 2. nu. 56. & seq. sex. Item quando iniurians infamis efficiatur, d. 2. inspect. nu. 61. & 65. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

r Modo sit iniuria atrox. Vide Baiard.

s Sed certè Ang. Vide Baiard.

t Et sic apertè inclinat in sententiam, Vide Baiard.

u *Tollitur autem.*] Sed an ista exceptio præscriptionis sit dilatoria an peremptoria, ita quòd post litem contestatam opponi possit, & super ea diffinitiue pronuntiari, vide per Cæpol. cri. cōf. 70. in 2. dub. vbi plene. *Giac.*
Vide eundem Baiardum.

x *Item tollitur.* Vulpell. conf. 3. nu. 20. & conf. 67. nu. 1. Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim. & 9. Farin. n. 352. 376. & quot modis iniuriarum actio remittatur. Farin. d. q. 105. inspect. 8. nu. 334. & seq. vbi tradit nouem coniecturas. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

y *Per remissionem expressam.*] Item an, & quando remittatur salutatione, cōmestione, & osculatione, & huiusmodi signis, vide per Aufreri. ad deci. Capel. Tolos. 465. & dixi plene in li. annota. Super stat. Ferra. sub rub. quod de rixis & iniur. pace fact. fo. 780. vbi aliquas etiam adnotaui singul. declarationes. *Giach.*

z *Quæro nunc.*] Adde quod iniuria verbalis dicitur, quando dico Non fui condemnatus de fallo, vel hęreti, vel simili crimine. Vel si dixero, de domo mea nō sunt meretrices, vt per Boer. conf. 4 n.... Item iniuria cōmittitur contra Titium, quando ego vtor eius veste in eius contemptum. Boer. d. conf. 4. nu. 15. cum seq. Item iniuriarum actio datur contra illum, qui fecit actum manus iudicum. Vt quia sine causa fecit in ius citari, per Gul. Pa q. 324. vbi Addi verum intelligit, vbi quis ad talē actum procedit animo iniuriandi, & de hoc constat, quia in dubio non præsumitur, & ideo conueniri debet actione in factum ex quasi maleficio, per tradit. per Bart. in l. iniuriarum. §. item Labeo. ff. de iniur. Item de alijs vide per Conra. in prætorio, de iniuria. per totum. *Giach.*

z *Quæro nunc.* Farin. vbi sup. 3. inspect. nu. 113. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

aa *Tu mentiris.*] Vide ad materiam per Caret. in pract. crim. §. homicidium 6 nu. 103. *Giach.*

bb *Cæterum si subesset.* Farin. d. q. 105. inspect. 7. num. 306. & 315. cum seq. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

cc *Quæro etiam.* Farin. d. q. 105. inspect. 5. nu. 245. 249 & inspect. 7. nu. 306. & q. 121. par. 2. nu. 113. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

dd *Tu mentiris.*] At secus si dicas, non verum, vel falsum dicis, quia cū non intelligatur, quod ex proposito dicat, non dicitur iniuriam inferre, vt per Salv. & Iacob. de S. Georg in l. de tutela. C. de in integ. resti. nu... Iaf. in l. Turpia, nu. fi. ff. de leg. 1. & per Conrad. vbi sup. f. 410. nu. 31. Item vtrum iniuriatus possit reprobare iniuria contra iniuriantem, dicendo eidem similem, vel maiorem iniuriam, vide per Capyc. decis. 58. per totum. Item iniuriarum actione tenetur non probans crimen propositum excipiendo. Fel. in c. denique. nu. 18. de except. Anch. consi. 325. vide Boer. semper d. consi. 4. nu.... & decis. Tholos. 4..6. in Additio. Item, an & quando dolus dolo compensetur in maleficiis, vide per Lud. Caret. in pract. crim. §. homicidium 6. nu. 104. & seq. vbi plene concordantes allegat & post eos declarat mutua compensatione tolli, quando respicit interesse partis, secus quò ad fiscum, quia non datur compensatio in delictis in præiudicium fisci, sed pœna tenet suos authores, & vnusquisque punitur iuxta suum delictū. Iacob. de S. Georg. autē in l. illud eleganter, in 2. lectu. ff quod quisque, iur col 1. respondendo ad argumentum, quòd paria delicta mutua compensatione tolluntur; dicit hoc debere intelligi, quando est delictum circa idem, secus si circa diuersa: quæ omnia bene nota, & ad illud de dicente sibi iniurianti similem, vel aliam iniuriam; quòd non debeat euadere impunis, sed puniri mitius, tamen adde vt per Iacob. vbi sup. in prima lect. sub n 9. *Giach.*

ee *Sed bene prouocatus.* Bald. conf. 45. lib. 1. *Ber. Rof.*

ff *Item quæro.* Farin. d. inspect. 5. nu. 219. & seq. vbi recenset tresdecim opiniones. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiardum.

gg *Et hoc etiam si.* Farin. dicta inspect. 5. num. 233. & 246. Oldrad. dicto consil. 53. Capella Tholos. decisione 410. Magon. decisione Lucensi 26. Farin. quæstione 91. num. 30. volum 4. cum seq. & quæst. 105. 3. inspect. nu. 151. & 154. *Ber. Rof.*

N Quæro

hh *Quaero quid si iniurians.* Quae requiruntur vt poenitentia iniuriantem excuset. Neuiz. consi. 76. *Ber. Ros.*

hh *Quaero quid.*] Et intra quantum tempus dicens ali-
cui verba iniuriosa possit per poenitentiam reuocare ad
tollendum, & extinguendum iniuriarum actionem.
Vide per Cagnolum in l. quicquid calore, num. 11. cum
duob. seq. ff. de reg. iur. & per Bossium tit. de iniur. num.
22. & nouissime Natt. eius cons. 671. colum. fi. vbi tenet
opinionem Cagnol. tanquam benigniorem, & huma-
18 niorem, quod † ad litis contestationem iniuria possit
reuocari, non autem post; quia tunc quaesitum est ius
irreuocabiliter iniuriam passo ad haeredem transmissibi-
le per l. iniuriarum actio, vlt. ff. eod. Sed vsque ad litis
contestationem bene potest per poenitentiam reuoca-
ri, & eo modo satisfieri iniuriam passo, & ista opin. in-
ter varias debet praeualere, vt per Natt. ibid. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

5. INIVRIA.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria infertur etiam per actum proximum verberationis.*
2 *Iniuriam personalem facit retinens equum freno, licet equitantem non percutiat.*
3 *Iniuria fit etiam facto, apponendo cornua, vel aliud infamatorium.*
4 *Iniuriae personalis, & verbalis exempla, remissiue.*
5 *Iniuriae certa poena dari non potest.*
6 *Iniuria committitur etiam facto in praecedendo minus legitime.*
7 *Et eo casu potest resisti armata manu.*
Iniuriarum actione in multis casibus agi potest. nu. eo.
An fiat volenti, & quis possit agere pro fisco, & cui credendum. nu. eod.
Iniuria voluntarie passa ab vno de domo, & familia, potest ab alijs eiusdem domus, & familiae actione iniuriarum vlcisci, nu. eod.
8 *Iniuriosa verba eodem impetu dicta, licet sint plura, faciunt vnum conuitium.*
9 *Et quid in statuto imponente poenam pro quolibet verbo iniurioso.*
10 *Et quid si statutum puniret iniuriantem pro qualibet vice.*
11 *Iniuriosa verba quae dicantur, remissiue.*
12 *Iniuria atrox quae, remissiue.*
13 *Iniuria per verba impersonalia quo nam pacto fiat remissiue.*
Iniuria an reproperetur animo vindicandi, vel defendendi, quomodo cognoscatur, remissiue. nu. eod.
Iniuriatus non potest reproperare iniurianti maiorem, vel similem iniuriam, nu. eod.
14 *Iniuria fit, quibuscunque verbis offendatur, vel grauetur opinio alterius.*
15 *Iniuria verbalis quando fiat absenti, remiss.*
Iniuria fit etiam verbis subdole dictis, & indirectis, item rixu, & nutu, nu. eod.
16 *Iniuria dicitur etiam verbalis, quae fit per scripturam.*
17 *Iniuria minor est, si in genere fiat, quam si in specie, & nominatim.*
18 *Iniuria, eiusque remissio quomodo probetur, remissiue.*
19 *Iniuria, non fit sine dolo.*
20 *Verba tu falsum dicis, an praesumantur dolose prolata, & animo iniuriandi.*
21 *Verba tu bonus homo, an sit iniuriosa remiss.*
22 *Carcerari faciens non suspectum de fuga, quomodo excusetur ab iniuria.*
23 *Appellans si contra iudicem a quo verba iniuriosa dixerit in libello notatur infamia, & ab eodem iudice sine processu extraordinarie punitur.*
24 *Et quid si sententiam iniustam, vel iniquam dixerit.*
25 *Iniuria fit iudici, dicendo,* al sindicato ti voglio.
26 *Iniuriarum non tenetur officialis iniuriosum verbum proferens, animo corrigendi.*
27 *Iniuriarum tenetur iudici allegans eum suspectum, nec probans suspitionis causam.*
28 *Iniuriarum non tenetur asserens, se nobiliorem, & probiorem altero.*
29 *Statutum contra iniuriantem non comprehendit eum, qui impium, ingratum, & pessimum hominem alterum appellauerit.*
30 *Iniuriarum non tenetur dicens, tu es impudens.*
31 *Poenalis promissio de non offendendo in personam non committitur per iniuriam verbalem.*
32 *Iniuria est dicere,* Tu non ci vedi.
33 *Iniuria infertur ex minis.*
34 *Statutum contra iniuriantem comprehendit eum, qui in supplicatione hominem malae conditionis, & famae alterum dixerit.*
35 *Et habet etiam locum contra scribentem iniuriam.*
36 *Et si puniret dicentem alteri verba iniuriosa non comprehenderet loquentem contra absentem.*
37 *Iniuria facta vni de familia, omnibus facta intelligitur.*
Et an etiam omnibus consanguineis quarti, vel vlterioris gradus, & agnatis, nu. eod.
38 *Et quibus eorum competat actio iniuriarum ciuilis, vel criminalis.*
39 *Iniuria facta colono, procuratori, negociorum gestori, vel familiari, an possint agere Dominus, & principalis.*
Iniuria facta vni de collegio an omnibus facta censeatur, remissiue. nu. eod.
40 *Et Clerus, vel alij de domo, aut familia possunt agere pro iniuria ipsis illata, si clericus, vel vnus de domo, aut familia se verberibus subiecerit.*
41 *Iniuriarum non tenetur vocans meretricem, meretricem emendatam.*
42 *Iniuriarum tenetur delens insignia familiae, & arbitrio iudicis punitur, etiam si illa in pristinum restituerit.*
Iniuriam quomodo faciat ingrediens alienum fundum venandi, causa; & a quibus possit venatio probiberi, ibidem.
43 *Iniuria vni illata quando eius coniunctis facta dicatur remissiue.*
44 *Iniuriae aestimatio quomodo sit facienda, remissiue.*
Iniuriarum actione agitur etiam pro verbis, quae quoad se iniuriam non sonant, ibid.
Iniuriatus potest agere non solum criminaliter, & ciuiliter, sed quandoque etiam ad damna, expensas, & interesse. ibidem.
Et in quibus personis deformitas, vel cicatrix patens debeat per Iudicem aestimari. ibid.
Pro iniuria, ex qua sequitur mors, non agitur nisi criminaliter, ibidem.
Et quomodo Iudex procedat ad commodum partis offensae, & fisci. ibid.
45 *Iniuriae taxatio differt a taxatione damnorum, & quo pacto vtraque fieri debeat.*
46 *Iniuriarum libellus procedit etiam si pluris aestimetur iniuria, quam habeatur in bonis.*
Et quando procedatur in Regno Neap. ibid.
47 *Iniuriarum gradus, & poena, remissiue.*
Iudex an teneatur condemnare iniuriantem ad satisfactionem honoris, ibidem.
48 *Iniuria illata Doctori punitur, l. Iulia de vi pub.*
49 *Iniuria ex consulto facta grauior censetur.*
Iniuria personis Ecclesiasticis facta, quattuor concur-

rentibus

a INiuria *pluribus modis committitur.* Adde, † quod
1 non solum per verberationem infertur iniuria, sed etiam per actum proximum, putà, eleuando manum, minando verberare; Et ideò potest agi actione iniuriarum, Guid. Pap. decis. 12. Bruu. cons. 134 & Viui. decis. 161. in prin.

2 Item † adde, quod retinens equum fræno, quamuis equitantem non percutiat, dicitur iniuriam inferre, & personaliter offendere. ita affirmat Vulpell. in tract. de pace, quæst. 92.

3 Item † adde, quod facto etiam committitur iniuria, apponendo cornua, vel aliud infamatorium, & competit actio iniuriarum, tex. est in l. Constitutionibus, ff. de iniur. quem ad hoc allegat Firman. in repertor. suo, in verbo actio iniuriarum. Et in hac materia iniuriarum vide Fab. Montel. de arbitr. par. 4. fol. 367. vbi † po-
4 nit exempla iniuriæ personalis quinque modis; & etiã multa verbalis iniuriæ exempla, & præsertim de menti-
5 ta, & † ibi etiam dicit, quòd de iniurijs non potest dari certa pœna, cum ex varietate, locorum, temporum, personarum, & factorum, ipsæ quoque pœnæ variari soleat.

6 Item † adde, quod facto etiam committitur iniuria, si vnus præcedat alium, qui secundum eius dignitatem non debebat illi præferri, Bal. in l. obseruare. §. antequã. ff. de off. procons. licèt contrarium tenuerit Io. Fab. in §. aliam, ff. de bon. poss. immò Bald. ibi plus dicit, quòd
7 licèt † resistere de facto armata manu, quia nemo tenetur iniuriam pati; & maximè secundum eum, si sit in quasi possessione, ratione consuetudinis existentis in loco. Et ita tenet etiam Cassan. in consuet. Burgund. fol. 850 nu. 17. cum sequen.

Item adde quod in multis alijs casibus potest agi actione iniuriarum, vt per Afflict. in tit. de pace iuramento firman. §. iniuria. nu. 23. vbi infinitos casus enumerauit: & ideo ad eius dicta te remitto.

Item adde an iniuria fiat volenti, & an tunc agi possit per iniuriatum, vel per iudicem ad fauorem fisci, & an credatur ei, cui iniuria fuit facta, dicenti de voluntate sua sibi factam fuisse iniuriam, latè per Boss. in titul. de iniur. num. 14. cum seq. & Gram. decis. 37. num. 15. vbi tenet quod iudex ex officio procedere potest ad fauorem fisci, etiam quòd iniuria volenti facta fuisset.

Item adde, quod si vnus de domo, & familia voluntariè se subiecerit vulneribus alterius, poterunt alij de dicta domo, & familia agere iniuria sic illata sibi in alterum. Soc. in c. cum contingat. nu. 10. de sent. excomm. & ibi dicit idem esse de clerico.

b *Verbo, putà, si quis.* Adde † quòd plura verba iniu-
8 riosa eodem impetu dicta vnum conuitium faciunt, licèt oratio iniuriosa sæpè repetatur, Bar. in l. item labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. Couar. var. qq. lib. 2. cap. 10. num. 8. vbi plenissimè de iniurijs in foro animæ, &
9 in foro iudiciali, & de remissionibus. Et † idem esset, si statutum puniret quodlibet verbum iniuriosum: nam debet intelligi de quolibet verbo prolato ex interuallo, non autem, quando plura eodem impetu proferuntur, Deci. in l. si familia, num. 19. ff. de iurisd. omn. iud. Bart. consil. 108. & Petr. Ant. Angus. cons. 12. Sed Bartol. Fe-
10 nut. in tract. suo de momento, cap. 20. num. 12. ita † distinguit, quod si statutũ puniret quodlibet verbum iniuriosum, putà in decem, tunc plura verba iniuriosa eodem instanti prolata idem significantia, vt si quis in aliũ dicat, *traditore, traditore, seu ladro, mariolo, taglia borse.* quæ ferè idem significant, debet puniri pro vna iniuria tantum, quia est quadam verborum multiplicatio, quæ non mutat substantiam rei; si verò essent plura verba diuersas iniurias significantia; putà, si dictum esset; *ladro, tradirore, falsario*; tunc tot pœnæ imponi deberent, quot verba iniuriosa essent: aliàs statutum frustrà exprimeret pœnam pro quolibet verbo iniurioso. Et non potest dici, quòd verbum accipitur pro vna oratione; nã supradicta verba sunt plures orationes ex nomine, & verbo per se consistentes. Et hanc distinctionem sequitur Petr. à Plaza in epit. delict. cap. 1. nu. 17. Et si statutum puniret iniuriantem pro qualibet vice, putà, in decem, tunc proferens plura verba iniuriosa, etiã diuersas iniurias significantia, eodem tamen impetu, & momento non posset puniri, nisi pro vna iniuria; nec sufficeret quodlibet interuallum; sed requiritur tempus omninò separatum; vt si in contentione sermonis aliqua verba iniuriosa protulerit; postea intermediatis alijs sermonibus, rursus alia proferat verba iniuriosa; diceretur tamen vna iniuria tantum, incontinenti facta, quia requiritur; quòd omninò discessum sit ad alios actus, vt per eundem Fenut. in loco supracito, & Cepo. in consil. 76. num. 4. & cons. 77. in fine. Ego autem arbitror, quòd vbi esset consuetudo, qua statuta interpretari

11 precari solent, quòd illa esset seruanda. Et quæ dican-
tur verba iniuriosa, Gram decis. 14. num. 9. & 10. & in
12 hac materia quæ dicatur iniuriæ atrox. Menoch. de ar-
bitr. iud. cas. 265. sol. 271. & quomodo fiat iniuria per
13 verba impersonalia, & quomodo cognoscatur, si re-
properatur iniuria animo iniuriandi, vel defendendi,
Capic. decis. 58. vbi habetur, quòd iniuriatus non potest
repropetare iniuriam contra iniuriatum, dicendo simi-
14 lem, vel maiorem iniuriam. Et generaliter dicas, quòd
quis quibusuis verbis offendatur, aut grauetur, eius
opinio, iniuriam patitur, vt per Lancellot. Conrad. in
trac. de iniuriantibus in sua pract. crim. nu. 4 & in tract.
de duell. & pac. concl. 17. n. 1. & ibi n. 10. habetur, quan-
15 do iniuria verbalis etiam fiat absenti, & non solùm ver-
bis expressis, sed etiam subdolè dictis, & indirectis,
quibus iniuria afficitur, immò etiam risu, & solo nutu,
16 d. conclus. 13. num. 3. & iniuria, quæ fit per scriptu-
17 ram, dicitur verbalis, Rom. in consil. 378. & hoc pro-
cedit, siue iniuria inferatur in genere, siue in specie, Soc.
cons. 118. num. 1. vol. 1. Est tamen minor iniuria, quan-
do fit in genere; quàm, quando fit in specie, & nomi-
natur persona, Alcia. in consil 40 num. 7. lib. 5. Bero. in
consil. 161. col. 3. & 4. vol. 3. & Bertazz. in consil. 237.
18 num. 6. volum. 1. & quomodo probetur iniuria, &
remissio iniuriæ, vide Mascard. de probat. con-
clus. 902.

19 Item adde, quòd iniuria non fit sine dolo, Bald. cons.
444 nu. 4. volum. 4. Alexan. cons. 109. nu. 34. lib 6. Boss.
in titu. de iniur. nu 13. ita vt non sufficiat etiam lata cul-
pa, Bald. cons. 277. nu. 2. volum. 5.

c *Vel si appellauerit aliquem falsarium*. Adde, quòd
20 verbum prolatum contra aliquem: tu falsum dicis, non
infert, quòd sit dictum dolosè, & animo iniuriandi,
nec ex proposito, sed potiùs ex lapsu linguæ, vt non
præsumatur delictum, Salicet. in l. Tutela, C. de integr.
rest. min. quem refert, & sequitur Ferret. in consil. 375.
num. 3. vol. 2. Sed ego dubito, hoc verum non esse, si
huiusmodi verba irato animo prolata fuissent; & cre-
do, quod remittendum esset iudicis arbitrio, qui consi-
deratis præcedentibus verbis, & modo, quo dicta fuis-
sent, posset cognoscere, an lapsu linguæ, vel iniuriandi
animo fuissent prolata.

d *Tu es bonus homo*. Adde Card. in c. ex litteris, de
21 consuet. & Neuizz. in Sylua nupt. lib. 4. nu. 76.

22 *Ibi. Vel fecerit aliquem incarcerari*. Adde, quòd
intelligens, ex fama aliquem esse suspectum de fuga, &
eum incarcerari fecerit, excusatur ab iniuria, Cæpo.
cons. 70. nu. 13. Boer. cons. 4. nu. 43. & sufficit, si suam
intentionem per vnum testem probauerit, vel semiple-
nè, Bald. in l. 3. C. de calumniant. Ang. in l. Athletas, §.
calumniator, num. 7. ff. de his, qui not. infam. Ias. cons. 2.
nu. 9. vol. 1. & etiam excusari debet, si testes essent re-
probati, Bart. in l. 1. nu 6. ff. ad Turpil.

23 Item adde, quòd etiam appellans non debet iniurio-
sa verba dicere contra iudicem qui sententiam tulit. aliàs
debet puniri pœna extraordinaria, vltra quod notatur
infamia, l. iudici. ff. de iniur. & quod plus est, puniri po-
test ab eodemmet iudice, & sine processu, sed de facto,
quia defendit suam iurisdictionem, & honorem sui of-
ficij; & quia iniuria est notoria, quæ in appellationis
libello, & penès notarium, qui est publica persona, Iu-
dici infertur, vt per Paul. de Castr. in l. Illud, ff. de appel-
lat. quem refert; & sequitur Grauat. in addit. ad Prax.
Vestr. lib. 7. cap. 3. nu. 31. & Menoch. de arbitr. Iud. cas.
24 263. nu. 7. & 8. tamen aduertendum est, quod si appel-
lans sententiam iniustam, vel iniquam dicat, non vide-
tur per hoc conuitiari iudici; sed ita demum, si impin-
gat illi dolum, vt per Castr. in d. l. Illud; nihilominus di-
cit Grauat. in loco supracitato; quod solet adde per appel-
lantes; saluis semper vestris honore, & reuerentia, &
in Regno Neap. semper dicitur cum reuerentia.

25 Item adde, quod dicendo Iudici: *al sindicato ti ve-
glio*, infertur iniuria, Bart. in l. si tutor, ff. de author. tu-
26 tor. sed officialis actione iniuriarum non tenetur si
animo corrigendi verbum iniuriosum protulerit, Oldr.
cons. 53. Natt. cons. 462. nu. 10. & Felyn. in c. cum te. col.
fin. in fine. de sen. & re iud.

27 Item adde, quod allegans iudicem suspectum, &
causas suspicionis non probans, actione iniuriarum te-
netur Iudici allegato suspecto. Bald. in c. super, de offic.
& Ang. in l. quæ omnia. ff. de pact.

28 Item adde, quòd si quis dixerit alicui, quod est nobi-
lior, & probior eo, non tenetur actione iniuriarum, vt
decisum fuit per Bart. & Gulielm. de Cun. in consil. 5.
vol. 1. cons. crim. diuers. magnæ impress. & Plot. in cons.
151. nu. 20. inter cons. crim. vol. 1. & Alciat. in consil. 2.
lib. 7. vbi dicit, quòd non facit iniuriam, qui dicit, sum
nobilis, & probus, sicut tu, & plus.

29 Item adde, quòd dicens, aliquem esse impium, ingra-
tum, pessimum hominem, & similia, non potest puniri
pœna statuti punientis iniuriantem, cum non sint ver-
ba iniuriosa, sed diffamatoria, quia non descendit ad
nominationem alicuius delicti in specie, & in indiui-
duo, putà, quia non dixit, esse homicidam, adulterum,
spuriũ, & similia, vt latè per Ruin. in cõs. 162. n. 2. vol. 4.

30 Item adde, quòd dicens tu es impudens non tene-
tur actione iniuriarum, vt consuluit Natta cons. 67. in
princ.

31 Item adde, quod iniuria verbalis est offensio perso-
næ, sed non in personam, Bald. in rubr. solut. matrim.
col. 2. ver. sed quæstionis. Et ideò pœnalis promissio de
non offendendo in personã nõ committitur per conui-
tium, siue iniuriam verbalem, Cæphal. cons. 190. vol. 2.

32 Item adde, quod dicens: *Tu non ci vedi*, tenetur iniu-
riæ, Gram. decis. 14.

33 Item addde, quòd minæ inferunt iniuriam, Augu.
de Arim. ad Ang. in ver. & dictus Titius, se defenden-
do, col. 2. vers. quæritur, an ex solis minis, quem refert,
& sequitur Bertaz. cons. 434. nu 8. vol. 2.

34 Item adde, quòd supplicans si appellauerit aliquem
hominem malæ conditionis, & famæ, tenetur pœna
statuti punientis iniuriantẽ, Fely. in cons. 46. inter cons.
35 crimin. tom. 2. & ibi dicit, quod statutum de iniuriante
habet locum in scribente iniuriam; & idem tenet Bur-
sat. cons. 94. num. 5. sed si statutum diceret, quod si quis
36 alicui dixerit verba iniuriosa, non comprehendit oblo-
quentem contra absentem, secundum Soci. in c. 1. nu. 3.
de maledic. & statutum puniens verba iniuriosa habet
locum etiam quando verba proferuntur in genere, licet
non exprimatur certa species maleficij. ita Bar. in l. 3. ff.
de liber. & posth. quem sequitur Fely. vbi supra nu. 16.

37 Item adde, quòd iniuria facta vni de familia intelligi-
tur facta omnibus de familia, l. lex Cornelia, in princ. ff.
de iniur. Tiraq. in tract. de pœn. caus. 51. num. 88. & re-
mittitur arbitrio iudicis, qui ex facti qualitate, & re-
gionis consuetudine iudicabit, an etiam consanguineus
vltra quartum, vel vlteriorem gradum ea iniuria affe-
ctus sit, Menoch. de arbitr. iud. cas. 262. & 161. num. 4.
dicit, quòd ista regula intelligitur, quoad ea, in quibus
animi affectum consideramus non quoad commodum
aliquod, vtputà, quod omnis possit agere, vel pœnam con-
uentionalem consequi, & allegat Ias. in l. si ità stipula-
tus, §. Grisogonus, nu. 53. & Gramm. in cons. 12. nu. 27.
& Socin. in c. olim nu. 20. de iniur. dicit, quod licet iniu-
ria facta vni de agnatione censeatur facta omnibus de
38 illa parentela; tamen non cuilibet de agnatione compe-
tit actio ciuilis iniuriarum, sed solùm iniuriam passo, &
ei, qui illum habet in potestate; & quod alij criminaliter
accusare possunt, per ea, quæ tradit Bart. in d. l. lex Cor-
nel. ff. de iniur. & per Soci. in d. c. olim, eod. nu. habetur
etiam,

39 etiam, quod iniuria illata colono, vel procuratori, siue negociorum gestori, vel alij familiari libero, dominus, vel principalis poterit agere, si in eorum contumeliam iniuria facta fuerit, & etiam an iniuria facta vni de collegio, facta intelligatur toti collegio; & an collegium agere possit.

40 Item adde, si vnus de domo, vel familia se subiecerit verberibus alterius, poterunt illi de domo, & familia agere pro iniuria illata sibi in altero, Socin. in c. contingit, num. 10. de sent. excomm. vbi dicit idem esse in clerico, si passus fuerit, se verberari, quia à clero pro iniuria sibi illata agi poterit.

41 Item adde, quòd vocans meretricem, meretricem emendatam, non tenetur actione iniuriarum, Luc. de Pen. in l. errat. C. de castren. pecul. li. 12. Afflict. de feud. in tit. de pace iuram. firm. §. iniuria, nu. 20.

42 Item adde, quòd delens aliena insignia, tenetur actione iniuriarum, Cagnol. in l. 1. num 179. ff. si cert. pet. ac etiam, si illa reponat, & in pristinum restituat, Rip. in d. l. 1. nu. 74. ac poena arbitraria punitur, Marsil. sing. 474. Menoch. de arbitrar. cas. 281. num. 4. cum seq. Et multos alios casus penè infinitos, in quibus homo homini actione iniuriarum teneri potest, enumerauit Afflict. in tit. de pace iur. firman. in §. iniuria, nu. 23. & ideo ad eius dicta te remitto.

e *Quaero, nunquid, si quis intret, &c.* Adde, quòd imò de iure fit iniuria Domino fundi priuari, si venator fundum ingrediatur ipso prohibente, est tex. in l. iniuriarum, §. vlt. ff. de iniur. l. diuus. ff. de seruitut. rust. praed. Deci. consil. 197. Afflict. super constit. scire volumus, nu. 9. & Couar. 2. par. relect. §. 8. nu. 2. cum seq. & ibi etiam habetur, quod venator licet inuito Domino fundum ingressus fuerit, nō tenetur ad restitutionē auium, & ferarum, dicit tamen Boss. in tit. de regal. in fin. quòd communiter tenetur, licere etiam in agris alienis recreationis causa venari cum canibus, & auibus non autem cum retibus, laqueis, faueis, & huiusmodi artibus fraudolentis, praeterquam in capiendis, & occidendis bestiis nociuis, prout sunt apri, lupi, vrsi, leones, & similes, & an Princeps, Barones, seu feudatarij possint venationem prohibere, Deci. in d. cons. 197. Couar. vbi supra, Boss. in dicto tit. de regal. nu. 42. Gramm. in decis. 67. & latissimè Io. Ant. de Nigr. in cap. 23. Grauamina nu. 114. vbi ponit multos casus, & in supradictis locis habetur etiam de cautellis, quibus facultas venandi acquiritur, & ammittitur.

h *Item iniuria facta vxori, &c.* Adde, an, & quando 43 iniuria facta vni ex coniunctis censeatur facta aliis, Menoch. de arbitr. iud. casu 262.

i *Scire debes, quòd ex iniuria.* Adde, quod cumulatio criminalis, & ciuilis fieri non potest, nam vtraque actio ad vindictam tendit. Bar. in l. lex Cornelia, §. fi. & in l. praetor edixit, §. si dicatur, ff. de iniur. & Maran. de ord. iud. l. par. 4. distin. 1. nu. 12. Datur tamen remedium, vt possit intentari vtraque actio, tam in eodem libello, quam etiam post absolutum primum iudicium, vt si in eodem libello vtramque actionem concipiatur, fiat protestatio, quod altera poena concipiens contentus remanebit, si ea integrè, & sufficienter irrogata fuerit, alias, quod vtraque iniurians puniatur, Bal. in l. quod tempore, vers. secundo quaero, C. de restit. milit. vbi dicit, quod duo remedia, quae electione tolluntur possunt cumulari in eodem libello conditionaliter, quando sunt talia, quod vnum ex altero oritur, quia non dicitur cumulatio, sed potius quaedam subordinata propositio, quem sequitur Felyn. in c. significantibus, col. pen. de libell. oblat. & si libellus alteram tantum contineat actionem per conditionem, & protestationem supradictam poterit expedita prima altera intentari per dictam decisionem Baldi, altera cautela vti potest, vt scilicet iniuriatus aestimet iniuriam, & iniuriae dumtaxat aestimationem petat, & in fine libelli reseruationem faciat, quòd si reus sufficienter punitus non fuerit, reseruat sibi in altera actione satisfactionem omnimodam, quod facere potest per tex. in l. si tametsi, §. cum redibitoria, ff. de aedil. edicto, & ad praedicta, vide Laurent. Tenni. in tract. cautel. caut. 21. vbi latè.

l *Ciuiliter agitur.* Adde, quod nedum cum expressim 44 iniuria dicatur, actione iniuriarum agi potest, sed etiam quando aliqua verba proferuntur, quae quoad corticem iniuriam non sonant, sed in effectu iniuriosa sunt; vt scribit Card. in c. ex literis, nu. 1. de consuet. Neuiz. in Sylua nupt. lib. 4. nu. 76 & Plaz. c. 1. nu. 13. vbi exemplificat in eo, qui dicit alicui, tu es vna bona mulier, & in eo qui dicit doleo, quòd fuisti verberibus affectus, vt per Ang. in l. vestem, ff. de iniur. & etiam de illis, qui sub specie pietatis iniuriant, dicendo talis est persona satis prudens, sed doleo quod ei successit illud sinistrum, quod à tali fuit multis verberibus percussus, vel quòd eius vxor fuit inuenta cum tali, vt habetur per Carau. in vltimo Ritu nu. 22.

Item adde, quòd iniuriatus non solum potest principaliter pro iniuria agere ciuiliter, vel criminaliter, sed etiam incidenter ad damna, expensas, & interesse iuxta tradita per Couar. variar. resolut. c. 10. nu. 7. vbi latè, & Gomez. de delict. c. 6. nu. 9. & ibi etiam si offensus, & iniuriatus remaneat claudus, vel aliquo membro perpetuo debilitatus, quod non possit exercere officiū suum, qualiter per Iudicem fiat extimatio operarū.

Item adde si tali iniuriato remansit aliqua cicatrix, vel deformitas patens ex iniuria sibi illata, illa non potest, nec debet aestimari per offensum, nec per iudicem tanquam damnum, vel interesse, quòd non procedit in muliere saltem non nupta, nec in seruo in quibus fieret aestimatio cicatricis, seu deformitatis, tamen eo casu, quòd cicatrix, vel deformitas non debet aestimari in homine libero, offensus aestimabit grauius offensam suam, & rectus iudex grauius cōdemnabit, ita tradit Gomez. de delictis. c. 6. nu. 12. Roman. cons. 178. Plaz. lib. 1. c. 3. nu. 36. & Moron. de fid. treg. & pace, quaest. 124. nu. 25.

Item adde, quòd si ex iniuria illata sequatur mors non potest agi ciuiliter, etiam, quòd ex iniuria duplex oriatur actio, scilicet ciuiliter, & criminaliter, ita habetur per Gomez. de delictis, cap. 6. nu. 14.

Item adde, quòd pro iniuria iudex non potest ex officio procedere ad commodum partis offensae, nisi ad eius instantiam, secus vero, quo ad poenam pecuniariam fisco applicandam, etiam si iniuria fuisset remissa, ita Boss. in tit. de iniuria, nu. 31.

n *Sed nunquid in libello iniuriarum.* Adde, quòd 45 Couaru. in lib. 2. var. resolut. c. 10. nu. 7. fol. 539. tenet, quòd immo actor debet taxare eius iniuriam cum iuramento ante sententiam, plurimùm enim dicit, deferre aestimationem ipsius iniuriae ab aestimatione damnorum datorum, & expensarum, iniuriae aestimatio fit ad certam quantitatem iuratam ab iniuriato affectionis iuramento, salua semper Iudicis taxatione, de qua quantitate iurata moderatio fit, sed damnorum, & expensarum taxatio fit à Iudice, & quantitas ab eo diffinitur, & postea ab ipso actore iuratur, dictam quantitatem esse 46 veram: Et si quis aestimaret iniuriam, quòd voluisset potiùs amittere centum, vel mille, de bonis suis, quam dictam pati iniuriam; & non habuit tantum in bonis, quanti aestimat iniuriam, tamen libellus procederet, vt ait Affl. in const. varietates poenarum; & ibi attestatur Gramm. ita vidisse seruari in magna Curia Vicariae in diuersis causis * & si quis promitteret stare diffinitioni offensi circa aestimationem iniuriae, non ob id teneretur stare offenso, sed erit locus arbitrio boni viri, Viui. opin. 671. volum. 2. & quomodo sit formandus

dus libellus in Regno Neap. pro verbis iniuriosis, & an iudex possit procedere ex officio, & quid si iniuria facta fuisset viduis pupillis, ecclesiasticis, & aliis miserabilibus personis, & quid si iniuria facto illata fuisset, Foller. in fragmen. post pract. crim. in titu. de iniur. Gram. decis. 37. nu. 12. & latissime per Carau. in vlt. ritu nu. 7. cum sequen.

q *Sed quaero, quae sit poena iniuria, &c.* Adde videndum 47 dum Menoch. de arbitr. iud. casu 163. vbi late, quod inter iniurias aliquis datur gradus, cum aliquae simpliciter iniuriae, aliquae atroces iniuriae appellantur, & quibus poenis coerceantur, vide etiam Gram. in decis. 37. num. 11. vbi dicit, quod, quando agitur criminaliter ex officio Iudicis ad denuntiationem partis, tunc Iudex ex officio potest arbitrari poenam in corpus, vel in pecuniam applicandam in totum Curiae, * & pena iniuriae in Regno Neap. in qua iniuriam fuerit condemnatus, siue per sacramentum, siue per taxationem iudicis pro duabus partibus fisco applicatur, vel Baroni, cuius est iurisdictio, & pro alia tertia parte iniuriato, per Const. varietatis poenarum, & ibi Afflict. & Carau. in ritu 311. nu. 18. & in puniendis iniuriis tria sunt praecipue consideranda, primo, qualitas iniuriarum, secundo qualitas iniuriati, & iniuriantis, tertio, modus, quo illata fuit iniuria, ita tradit Lud. Peguer. in decis. criminali 13. nu. 18. vbi refert de quodam, qui dixerat alteri, quod erat Iudeus, & illud postea affirmauit in multis locis, qui fuit condemnatus, quod duceretur per loca solita Ciuitatis ad publice reuocandum verba, quae dixerat, & ad dicendum, *che haueua mal detto,* & quod per annum in exilium mitteretur, sed ad istam honoris satisfactionē, putasse mentiendo, vel veniam petendo, aut famam restituendo, an Iudex iniuriantem condemnare debeat late per Carau. in vlt. ritu num. 20. vbi concludit verissimam esse opinionem, tam de iure, quam de consuetudine, quod non tenetur condemnare ad satisfactionem honoris partium, licet in Hyspania aliter statutum sit in quinque verbis iniuriosis scilicet leprosus, sodomita, haereticus, proditor, & cornutus, in quibus contumeliam dicens illam retractare debet coram Iudice, & honestis personis palinodiam canendo, & trecentum solidis mulctatur, ita tradit Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 11. num. 2. & Plac. epit. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 2.

48 Item adde, quod iniuria commissa contra Doctorem efficitur grauior, & punitur lege Iulia de vi publ. Guid. Papae. decis. 88. nu. 5. & Crau. cons. 168. nu. 10.

49 Item adde, quod iniuria grauior censetur illius, qui ex consulto iniuriam facit, quam qui ex consulto Arist. problem. 29. quest. 6. & Petr. Foller. in cons. 80. in princ. inter cons. crim. diuers. tomo 2.

Item adde, quod iniuria facta personis Ecclesiasticis capitali poena punitur, dummodo quattuor in simul concurrant. Primum, quod sit Presbyter, vel Clericus, secundum, quod iniuria sit facta tempore, quo celebrantur Diuina officia, tertium, quod fiat in Ecclesia; quartum, quod Diuina officia fuerint turbata, ita Bald. & Salicet. in Authent. sed nouo iure, C. de episc. & cler. & Ioan. Ant. de Nigr. super capit. Regni c. 149. Rub. de offen. violen. & iniur. illatis religiosis, num. 14. vbi dicit, quod praedicta sunt intelligenda pro atroci iniuria, & etiam intelliguntur de Litaniis, vt in d. Auth. & Diuina officia dicuntur Matutinum, Missae, & Vesperae, vt per Praepo. in capit. de his nu. 7. distin. 13. Haec autem omnia officia aequiparata fuerunt per Clemen. 1. §. fin. vbi gloss. & Card. de Relig. & vene. sancto. inter quae non connumerantur, neque Diuina officia censentur horae canonicę per Gloss. in clem. 1. de celebrat. Missae, & de praedictis habet etiam per Fab. de Monteleo. in praxi arbitr. par. 4. fol. 370. nu. 68. cum seq.

* Item adde, quod iniuria facta clerico non dicitur respicere ecclesiam, quado improperatur sibi aliqua qualitas, quae licet sit vilis, non tamen est verecunda Ecclesiae talem praelatum sustinere, sicut est, si Episcopus sit filius rustici, secus si improperatur aliqua qualitas sibi, quae induceret dedecus Ecclesiae, si talem sustineret, sicut si praelatum simoniacum sustineret, ita Praepos. in c. si quis 2. q. 7.

r *Modo sit iniuria atrox.* Adde Menoch. de arbitr. iud. casu 263. vbi plene hanc materiam tractauit, & quę dicatur iniuria atrox, & quando iniuria fit Magistratui, & quomodo debeat fieri emendatio honorabilis, vide Franc. Marc. in decis. 34. num 6. vbi tenet, quod debent recognoscere publice eorum errorem, & se dedicere, quod mentiti sunt per os suum.

Et ad hanc quaestionem an iniurians teneatur iniuriato ad satisfactionem iniuriae, siue honoris ita quod possit de hoc a Iudice in sententia condemnari, Couar. variar. resol. lib. 1. c. 11. sub nu. 4. vers. iustissimum tamē est, & lib. 2. c. 10. nu. 7. vers. tenetur item. Et magis late per Carau. in vltimo Ritu num. 20. vbi concludit quod de consuetudine per Iudices ad satisfactionem honoris iniuriantes non condemnantur.

s *Sed certe Ang.* Adde hoc dictum limitandum esse, 50 vt per Clar. infra quaest. 72. vers. damnatus videlicet dummodo in contumaciam non sit condemnatus.

t *Et sic aperte inclinat in sententiam.* Adde, quod 51 Tiraq. in tract. de Iud. in reb. exig. fer. quaest. 64. tenet contrarium quod videlicet condemnatus pro leui iniuria non efficiatur infamis, & istā esse cōmunē opinionē attestatur Viu. comm. opin. verb. infamis non efficitur.

u *Tollitur autem actio iniuriarum.* Adde quod actio 52 iniuriarū criminalis durat anno nisi in tribus casibus, videlicet si quis pulsatus fuerit, aut verberatus; aut domus sua vi introita, in quibus est perpetua, quia descendit a l. Cornelia l. lex Cornelia in princip. ff. de iniur. Caepol. cons. 70. nu. 3. & est communis opin. Soarez recept. sent. in verb. Iniuriarum. num. 70. & Boer. in decis. 289. nu. 11. vbi dicit, quod si quis fuerit vulneratus, post annum poterit agere pro iniuria, & interesse suo etiā si delinquens pro vulneribus per iudicem fuisset punitus.

53 Item adde quod actio ciuilis iniuriarum annali praescriptione etiam tollitur nisi intra annum a tempore illatae iniuriae computandum, lis fuerit contestata, l. si non conuitij, C. de iniur. Rot. Rom. decis. 240. pro iniuriis verbalibus in nou. vbi adest longa additio, quam refert, & sequitur Bald. in loco hic allegato.

Item adde quod talis actio iniuriarum non solum perpetuatur per litis contestationem, sed etiā per libellum datū Principi l. 1. & 2. quando libell. Princ. dat. & Soc. in c. si culpa in fin. de iniur. & dam. dat. vbi plene in hac materia, quāto tēpore praescribatur actio iniuriarū.

54 Item adde quod actio criminalis iniuriarum non datur haeredi, nec in haeredem duabus rationibus. glo. in l. iniuriarum, la prima, in princ. ff. de iniur. August. cons. 21. nu. 4. lib. 3. caeteri tamen potest Paul. de Castr. in l. vlt. nu. 4. C. de haered. re. actio. vend.

55 Item adde quod exceptio praescriptionis actionis iniuriarū est mixta, & potest opponi ante litem cōtestatā, & post, & si in vim dilatoriae opponitur, litis ingressum impedit, Caepo. dicto cons. 70. num. 6. cum sequen.

56 Itē adde quod annus non est continuus, sed vtilis quando vni fit iniuria, per metum. Caepol. d. cons. 70. nu. 4.

x *Item tollitur per conuersationem.* Adde, quod iniuria 57 remittitur dissimulatione, vt si risit, vel lusit iniuriatus cum iniuriante, vel comedit cum eo postea, praesertim, si ex parte iniuriantis aliqua bona merita processerunt vel si fuit ipsū alloquutus, aequo tamen, animo vel confabulatus. Item, si salutauit iniuriantē item, si cū amicabilibus verbis misit ad eum litteras, nuncium, vel exemplum,

plum, vt plenè per Lucam de Pen. in l. vnica, nu. 22. ver
sic. Nono quæritur. ibi iniuria quippe Et quibus modis
iniuria censeatur remissa, latè Menoch. de præsumpt.
lib. 5. præsumpt. 114. Mascar. de prob. concl. 902. vol. 2.
& per Viui. in dec. 330. vbi septem signa ponit, quibus
reconciliatio præsumitur. Et quando comedunt simul
intellige, si sponte hoc faciunt: secus, si causa honesta-
tis, quòd fortè sunt inuitati in aliquo conuiuio, & se-
dent ad vnam mensam in simul, nam per hoc non cen-
setur remissa iniuria, Io. Fab. & post eum Angel. in §. fi.
Instit. de iniur. sicut quando quis recipit inimicum ad
osculum pacis in ecclesia, per hoc non censetur remis-
sa iniuria, clem. fin. de sen. excomm. & Io de Amic. cōs.
4. num. 25. vers. exemplum sunt duo inimici, Bald. in c.
1. quib. mod. feu. amitt. & Paris de Put. de syndic. in
cap. vltimò circa prædicta quærto. num. 4 Sed aduerten
dum est, quòd producto libello per iniuriatum, conuer
satione, & similibus actibus actio iniuriarum non tol-
58 litur, Capell. Tholos. decis. 233. & † ista tacita remissio
iniuriæ ita sufficit, sicut expressa, vt accusatio fieri non
possit; ita Faber. & Ang in §. fin. instit de iniur. & Luc.
de Pen. in l. 1. C. de publ. lætit. lib. 12. in quibus locis ha-
betur, quæ virtus sit tacitæ remissionis. Sed in Regno
Neap. non sufficit tacita remissio, sed requiritur, vt ex-
pressè fiat, & in iudicio secundum Regias Pragm. sub
tit. de composit.

Item adde, quod iniuria non censetur remissa licèt
inter se iniuriati contrahant, Bertaz. in cons. 361. num.
5. vbi declarat dictum Baldi, qui videtur tenere contra-
rium in c. 1. nu. 13. de prohib. feud. alien. per Fede. et sed
licet procedat in contractu gratuito, & non in contra-
ctu vltrò, citroque obligatorio.

z *Quæro nunc.* Adde, † quòd nec statur iuramento iniu
59 riantis, quod non fecerit animo iniuriandi, nisi probet,
Alex. de Neuo in cons. 82. nu. 6. Sed vide Cagnol. in l.
quicquid calore iracundiæ, nu. 14. de regul. iur. vbi mul
60 tos allegauit tenentes, quod † iniuria reuocari possit:
sed verior est, quòd non possit reuocari, vt per Addent.
ad Bertaz. in cons. 307. vbi latè, quid agēdum esset, qua-
tenus alia opinio esset magis vera.

61 Item † adde, quòd erga notarium non tenetur actio-
ne iniuriarum ille, qui non animo iniuriandi, sed, vt sibi
prodesset, supplicando Principi, dixit donationem
quandam non fuisse factam in testamento, vel non pu-
blicatam, Bertazol. consil. 214 & Paseth. consil. 183 sed
62 † in hac materia, quando supplici libello immissum est
aliquid, quod in alterius iniuriam trahi potest, licèt
suppressis nominibus, quod pœna iniuriarum teneatur,
scribit Purpur. cons. 524.

cc *Quæro etiam nunquid, &c.* Adde, † quod statutum
63 de iniuriis non comprehēdit illū, qui dicit: Tu mētiris,
vt quia sibi fuit dictum: Tu es fur, proditor, & similia;
& sic data fuit mentita ad tuendum suum honorem;
Menoch. in cons. 41. vbi multum diffusè, Alciat. consil.
248. & 288. Moron. in tract. de fid. treug. & pace, quæst.
161. nu. 12. Et hoc est verum, etiam si dicat in Iudicio
secundum Iacobus de Beluis. in pract. in tit. de iniur. &
quod prouocatus verbis iniuriosis possit illi iniuriosè
respondere, Paul. de Castr. Ang. & Modern. in l. fin. ff.
quod quisque iur. Natt. cons. 6 nu. 5. & contra Clar. te-
net Paulus Granut. procem. 5. per totum. Sed in hac
quæstione, vide omninò Bolognett. in l. vt vim, nu. 94.
64 95. ff. de iust. & iur. vbi † tenet, quod prouocatus ver-
bis iniuriosis potest dare mentitam, vel alias obijcere
iniurias, vel dare alapam; & latissimè melius, quam alij,
hanc materiam tractauit, declarando, in quibus casibus
hæc fieri possint, & cuius naturæ sit mentita; & an pos-
sit dari mentita supra mentitam; vide etiam Addent. ad
Bertaz. cons. 135. litera A. & cons. 358. vbi dicunt, quòd
contra Clarum iudicarent, prout ego bis iudicaui; nam
si licet hominem pro defensione honoris sui interfice-
cere, vt ipse Clar. fatetur in §. homicidium, vers. idem-
que, ergò multò magis verba proferre licebit, dummo-
dò mentita sit data ad repulsandam iniuriam, & incon-
tinenti, & non ex interuallo, quia tunc non est licita, vt
ait Boss. in tit. de homicid. num. 87. & vbi mentita esset
prohibita, erit punibilis etiam si dictum fuisset saluo
honore tuo. Menoch. in d. cons. 41. num. 32. & iniuria-
tus per aliam iniuriam propulsare potest, quia iniuria
alia iniuria compensatur, Plac. epit. delictor. lib. 1. cap. 1.
65 nu. 21. & ibi etiam an iniuriam verbis illatam armis re-
pellere liceat.

66 Item adde, quòd in foro conscientiæ licet dare men-
titam ad repulsandam iniuriam, vel dicere iniuriantem
esse mendacem, sed non licet appellare iniuriantem la-
tronem, vel concubinarium, & similia, quia hoc esset vl-
cisci, & non defendere. Dominus Sot. de iust. & iu. 5. q.
9. art. 3 col. 2. in fine, & mentiri dicitur qui falsum scien-
ter dixerit. Paris de Put. in tract. de duello, lib. 6. c. 15. nu.
2. Soci. iun. cons. 123. num. 21. cum seq. vol. 2.

ff *Item quæro nunquid, &c.* Adde, quod si dicatur ali-
67 cui iniuria non vera, quæ in socio, qui secum sit, vera sit;
si socius habet actionem iniuriarum, Ias. in l. turpia, nū.
68 10. ff. de leg. 1. Et de iniuriante, & verum dicente, videa
tur Roma. per conclusiones distinctas, procedens in
cons. 96. & Didac. var. resolut. lib. 1. cap. 11. vbi latissimè,
& Plac. epit delict. cap. 1. nu. 2. lib. 1.

69 Item adde, quod etiam dicens alicui bastardum, vel
excommunicatum, non tenetur actione iniuriarum;
etiam si ille esset legitimatus, vel absolutus, si non appa-
ret, quod notitiam habuerit de legitimatione, & absolu-
tione, Dec. consil. 102. tom. 1. diuers. crimin. mag. Im-
70 press. & quando iniuria vera sit, & eius patefactio con-
cernat bonum publicum, an possit actione iniuriarum,
vide Gram. decis. 57. vbi tenet, quod sic, si adest animus,
& voluntas iniuriandi, ita etiam tenet Lud. Peguer. in
decis. criminali 13. per totam.

71 Item adde, quod obiiciens alicui crimen post restitu-
tionem Principis factam, iniuriarum tenetur, quia nul-
lo modo reipublicæ intererat, crimen obiectum detegi,
vt illud puniretur, cum Principis gratia remissum; &
extinctum esset, Crau. cons. 168. num. 3. vbi, & quando
scientia præsumatur, quòd gratia sit concessa.

hh *Quæro, quid si iniurians.* Adde videndum Ploт. in
72 cons. 131. nu. 17. inter cons. crim. diuers. tomo 1. vbi te-
nuit, quod quælibet iniuria verbalis reuocatur per re-
uocationem verborum iniuriosorum factam per iniu-
riantem, ita quod nec ciuiliter, nec criminaliter agi po-
test pro tali iniuria, etiam si reuocaretur cum honestate
iniuriātis, putà, quia dicat, quod ea, quæ dixit, non sunt
vera; & quòd ea, dixit calore iracundiæ, vel malè infor-
matus; & ibi allegat multos, idem tenentes.

Et si opinio Plo. esset verior procederet si reuocatio fie
ret in illo loco, vbi verba iniuriosa fuerint prolata, & si
palam, palam reuocentur, & incontinenti, antequam
iniuriatus recedat à loco iniuriæ, ita addentes ad Ber-
taz. in cons. 307. vol. 2. sed opinio D. Clari iudicio meo
est sequenda.

§. LÆSÆ MAIEST. CRIMEN.

SVMMARIVM.

1 *Læsæ Maiestatis crimen pluribus modis committitur.*
2 *Læsæ Maiestatis crimen committitur non modo contra personam Papæ, vel Imperatoris, sed etiam contra Reges, principes, vel ciuitates, quæ superiorem non recognoscunt. vers. Committitur autem.*
3 *Et an cōtra principes, vel ciuitates quæ superiorem recognoscunt. vers. Dubium est.*

4 Et

4 Et an offendens Cardinalem incurrat crimen læsæ Maiestatis vers. Quæro nunquid.
5 Et an offendens consiliariũ principis. vers. Quæro etiã.
6 Et an ille qui non est subditus, dicatur committere crimen Læsæ Maiestatis, vers. Vidi quandoque.
7 Et quid in clerico, vers. Hinc infertur.
8 Criminis Læsæ Maiest. pœna quæ sit. vers. Sed quæro.
9 Et an ex hoc crimine bona publicentur. versic. Præterea licet.
10 Et an dispositio l. quisquis, habeat locum contra filias fœminas, vers. Hæc autem.
11 Et an contra filios naturales. vers. Sed nunquid.
12 Et quid in filijs natis ante delictum, versic. Fuit etiam. Et quid in filio concepto post bannum, ibid.
13 Et an habeat locum etiam contra nepotes. versic. Præterea quæro.
14 Et an hæ pœnæ statutæ contra filios, habeant locum etiam quando crimen Læsæ Maiest. non est commissum contra Imperatorem, vel Rempublic. Romanam, vers. vnum tamen.
15 Et an in hoc crimine puniatur affectus etiamsi non sequatur effectus. vers. Scias autem.
16 Et an in hoc crimine possit post mortem procedi, vers. Item licet.
17 Et an rebellis possit impunè occidi, & deinde probari quòd erat rebellis, vers. Hinc infertur.
18 Et an in hoc crimine possit procedi contra absentem, vers. Item quamuis.
19 Rebellis crimen patefaciens quid lucretur.

a LÆsæ *a* Maiestatis crimen pluribus modis commit-
1 titur, quos eleganter & copiosè recenset Gigas
de crim. Læsæ Maiest. in rubr. qualiter, & à quibus, &c.
& Franciscus Lucanus de priuilegio fisci, in secunda
b parte principali, in rubri. de crim. Læsæ Maiest. *b* Et
potest poni exemplum in subdito, qui fecerat tractatum
contra personam Domini, vt in casu in quo consuluit
Socin. iun. consi. 105. lib. 3. & Alciat. consil 456. Vel
contra statutum Principis, vel Reipub. vt in casu Bald.
consil. 58. & sequen. lib 1. & Alex. consi. 13. lib. 6. & Ias.
cõsi. 86. lib. 3 Alcia. consi. 453. Vel qui ciuitatis ipsius
dominium tyrannicè occupauerit, vt in casu Socin.
consil. 22. libro 1. Vel patriam oppugnauerit, vt in ca-
su Socin. consil. 275. libro 2. Vel armatus venerit in
bello, contra principem suum, vt in casu Alciati, consil.
c 467. *c* Vel quia cum hostibus domini pacem, & ami
citiam contraxerit, vt in casu Decii, consi. 604. 605. &
690. Grammatici, consil. 13. & 31.

Vel quia tentauerit tanquam hostis occupare castra
vel ciuitates ipsius domini, prout contigit in quodam
Ioan. de Landriano, qui dum inseruiret Gallis, decre-
uerat occupare oppidum Abbiatis Crassi, & tam ipse
cum socius, quàm Gabriel Burrus qui sciens eos rece-
ptauerat, & auxilium eis dederat, fuerunt capite trun-
cati, & in frusta scissi, 7. Septembris 1535. C. C.

Vel quòd castra ipsa inuaserit, & occupauerit, vt in
casu Ruin. cons. 1. & 2. lib. 5. Item potest poni exemplũ
in custode arcis, seu castri, qui illud tradat hostib. prout
in quodam Gallo castellano Castelletti Genuensis, qui
vendidit ipsum castelletum Genuensibus, & fuit pro-
pterea capite truncatus, & rotæ ligneæ insertus, vt re-
fert Boer. de custod. clauium, num. 25. Vel etiam si non
vendidit, sed illud hostibus tradidit, vt in casu Cornei,
consil. 96. lib. 4. Potest etiam exemplum poni in eo, qui
destruxit manu armata pontem existentem in territo-
rio domini sui: quod tñ si factum fuerit sine dolo, ex-
cusationem meretur, vt in facti contingentia eleganter
consuluit Cepha. consil. 75. & sequen. lib. 1. Vel quia
reuelauerit secreta Principis, vt in casu Marsil. consil. 1.
d *d* Item secundum aliquos potest poni exemplum in
e eo, *e* qui de principe, aut domino suo oblocutus fuerit,
in quo tamen videnda sunt ea, quæ in facti contingen-
f tia scripsit Ruin. cons. 145. li. 5. & Crauet. *f* cons. 6. & 9.
g *g* Committitur autem crimen læsæ Maiestatis nõ mo
2 do contra Papam, & Imperatorem, sed etiam contra
Reges, Principes, vel Ciuitates, quæ superiorem non
recognoscunt. Et ita concludunt Doctores omnes, ne-
mine excepto, vt dicit Gigas de crimine Læsæ Maie-
statis, folio 30. quæstione 28. Hanc etiam attestatur es-
se communem opinionem Boss. in titu. de crimi. læsæ
h Maiest. *h* num. 51.
i *i* Dubium est, nunquid crimen læsæ Maiest. dicatur
3 committi etiam contra principes inferiores, & ciuita-
tes, quæ superiorem recognoscunt. Et certè de iure lo-
quendo, iste articulus magnam habet difficultatem. &
K K multi tenent, quòd dispositio l. quisquis, C. ad leg.
Iul. maiestat. non habeat locum contra committentes
crimen læsæ Maiest. contra huiusmodi Principes, vel
ciuitates superiorem recognoscentes. Et hanc opin. di-
xit esse communem Soc. consi. 275. post nu. 1. lib. 2. quẽ
refert Ruin. consil. 3. post nu. 12. lib. 5. Sed certè quic-
quid sit de iure, dicit Pau. de Cast. in l. 3. nu. 6. in fine,
C. de Episcop. aud. quòd de facto seruatur, videre suo,
quòd etiam in istis ciuitatibus, attentãtes contra earum
statum, puniuntur de crimine læsæ Maiesta. siue reco-
l gnoscant superiorem, *l* siue non. Et hoc dictum Pauli
de Cast. refert Brunus consilio Feudali 28. nu. 3. & Gi-
gas in tract. præalleg. fol. 30. q 29. Ita etiam de consue-
tudine in Italia seruari attestatur Cępolla consilio crim.
17. nu. 19. quem refert Soci. iun. cons. 105. num. 24. lib.
3. Et Boss. in loco præalleg. post nu. 51. prout etiam de
facto seruatum fuisse refert Guido Papę decis. 344. po-
ne aliquis, in quodam, qui conspirauerat in necẽ Ama-
dei Ducis Sabaudiæ, de quo arresto mentionem facit
Papo lib. 22. tit. 1. arresto 1. Quinimò etiam de iure lo-
quendo, hanc opin. dicit esse communem Alex. consil.
13. nu. 2. lib. 6. prout illum refert Roland. consi. 88. nu.
1. lib. 2. Barb. consi. 70. nu. 34. lib. 4. Alciat. consi. 456. in
primis verbis. Et stante consuetudine, ita seruãdum es-
set, quò ad ipsum principalem delinquentem, licet quo
ad filios aliud sit, vt dixi infra, vers. vnum tamen.
m *m* Quæro nunquid offendens Cardinalem incurrat
4 crimen læsæ Maiest. Respon quòd sic. & est communis
opin. Doctorum, vt ait Gigas in tractatu præallegato
fol. 7. q. 1. nu. 1. Sunt enim Cardinales tanquam fratres
Papæ, & pars corporis ipsius.
n *n* Quæro etiam nunquid offendens Consiliariũ Prin
5 cipis incurrat crimen læsæ Maiestatis. Resp. Hæc quæ-
stio contigit de facto in personam excellentis Docto-
ris, & magni Feudistæ, D. Andreæ de Iser. qui fuit tru-
cidatus in ciuitate Neapolis tempore Reginæ Ioannę,
eius nominis vndecimæ, cuius ipse erat consiliarius. &
fuit determinatum ꝙ sic, vt dicit Paris Put. de syndic.
fol. 124. nu. 14. & refert Afflict. super 1. parte constit. re-
gni, rub. 29. nu. 6. Et ita in facti contingentia consuluit
o Rubeus, cons. 145. Et licet *o* aliqui distinguant, an id
fiat in odium principis, vt scilicet priuetur illo Consi-
p liario, *p* an ob priuatum odium ipsius Consiliarii, ego
tamen indistinctè teneo, ꝙ committatur crimen læsæ
Maiestatis. nã Consiliarii sunt pars corporis ipsius Prin
cipis; & ideo illos offendens indistinctè censendus est
principem offendere. semper tamen intelligo de Consi-
liariis residentibus apud personam Principis, & seden-
q tibus eius supremo consistorio, *q* & non aliter.
r *r* Vidi quandoque dubitari, nunquid ille, qui non est
6 subditus Principi, dicatur contra eũ committere crimẽ
læsæ Maiestatis. Et dicendũ est ꝙ non. ita probat text.
in clem. pastoralis, vbi gl. in verbo, Non subsunt, de re
s iud. & est cõis Doctorum sententia, *s* vt ait Rolan. con
sil. 4. num. 1. Et ideo licet aliquo particulari iure, puta

feudi,

feudi, vel delicti, quis efficiatur de foro alicuius Principis, si tamen ratione originis, vel domicilij, ei non sit subditus, non dicitur committere contra eum crimen læsæ Maiestatis. Et ita sentiunt communiter Doctores, vt dicit Gigas in tract. præalleg. fol. 54. q. 68. post nu. 2. Et ita vidi pluries in facto iudicari. & in specie in causa D. Cornelij Bentiuoli. 4. Nouemb. 1557. P. N. Reperio etiã, quod Senatus rescripsit Regi 17. Aprilis 1561. A. C. in causa Scipionis Vicomercati, quod illegitimè natus extra Dominium ex subdito bannito propter rebellionem, & muliere extera, non dicitur rebellis, etiam si sit legitimatus: quæ est magna decisio.

t 7 *t* Hinc infertur, quòd licet clerici nati in terris subditis alicui principali laico, dicantur naturaliter, siue originariè esse de dominio, & ditione illius Principis, prout tenere communiter Docto. attestatur Gig s de crimine læsæ Maiestatis, fol. 50. quæst. 63 nu. 2. nihilominus *u* cum re vera post clericatum iam non possint verè dici subditi ipsius Principis, non possunt dici contra eum committere crimen læsæ maiestatis. Et hanc dicit esse communem opi. Car. Alex. in c. in primis. §. de persona, colu. 5 vers. non obest, opin. 2. q. 3. quem refert Gomes in §. Rursus, post nu. 24. Inst. de actio. Et ita in facti contingentia Senatus censuit quendam Laurentium Vicomercatum, qui imputabatur, quod in exulet Gallis, absolutum fuisse, considerato quod esset perpetuus Commendatarius cuiusdam Abbatiæ, 19. Septemb. 1554. B. P. Reperio tamẽ q̃ Senatus in causa cuiusdam presbyteri appellati Don Iacobi Pugonij, qui conduxerat hostes ad oppugnandum quoddam oppidum huius Dominij, & consilia, & auxilia eis dederat, inclinauit in contrariam sententiam, quod scilicet videretur incidisse in crimen læsæ Maiest. & hortatus est Vicarium Episcopalem Cremonæ, apud quem ille presbyter reperiebatur detentus, vt viriliter contra eum procederet, & admitteret prætorem ad perficiẽdum processum. Sed credo quod propter decretum gratio. um statim fuerit subsecutum, fuerit relaxatus. Caueant tamen in omnem casum clerici, ne talibus se immisceant: quia licet hæc conclusio sit de iure vera, tamen *x* Principes seculares de facto seruant contrarium, vt dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. quæst. 36. vers. quæro nunquid. & in ciuitate Florentiæ fuit alias propter hoc crimen suspen us quidam Archiepiscopus.

y 8 *y* Sed quæro, quæ sit pœna committentis crimen læsæ maiestatis. Resp. quod est pœna mortis. Et de consuetudine solent huius criminis rei, viui in frusta scindi, & appendi in locis eminentibus ciuitatum, seu castrorum in quibus deliquerunt.

z 9 *z* Præterea, licet hodie, secundum ius commune, bona damnatorum non confiscentur, & hoc ex dispositione authenticæ, bona damnatorum. C. de bon. proscript. in hoc tamen crimine bona confiscantur, vt dicit Gl. in ca. authen. bona damnatorum, in verbo, Fisco, quam sequuntur DD. vt dicit Cæpol. consi. crim. 27. in 4. dubio. Dixi infra hoc eod. lib. 5. fin. q. 78. circa prin. Quinimò rei huius criminis, statim perpetrato delicto amittunt dominium, & administrationem bonorum suorum. Et ideo non puto verum esse id, quod aliqui dicunt, scilicet, quod in hoc crimine bona non confiscantur ipso iure: quam etiam dicit esse communem opi. Boss. in tit. de sent. nu. 48. quia imò à lege confiscantur ipso iure, licet confiscatio non sortiatur effectum, aa *aa* nisi secuta sententia hominis, per quam declaretur reum incurrisse in crimen læsæ Maiest. Scias autem, quod licet de iure hæc pœna confiscationis bonorum, non habeat locum, quando committitur crimen læsæ Maiest. contra Principem inferiorem, nihilominus de consuetudine in Italia seruatur contrarium. nam quilibet Princeps, etiam recognoscens superiorem, publicat bona suorum rebellium, vt attestatur Cæpolla in allegato consi. vers. Præterea licet etiam.

bb 10 *bb* Hæ autem pœnæ & aliæ, quæ impositæ sunt *bb* à l. quisquis. C. ad l. Iul. Maiest. filijs eorum, qui committunt crimen læsæ Maiest. quantum fieri potest, restringi debent, cum sint contra iuris regulam, qua cauetur, vnum pro alio in delictis puniendum non esse, vt dix cc infra hoc eo. lib. 5. fin. 86. *cc* Et ideo tales pœnæ non dd habent locum *dd* contra filias fœminas. Et est communis opin. vt dicit. Gigas in tract. præalleg. fol. 15c. quæst. 14. post nu. 15.

ee 11 Sed nunquid habent locum in *ee* filijs naturalibus tantum? Resp. quod sic. Ita tenuit Cyn. in d. l. quisquis. & ita etiam tenent communiter Docto. vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et hai tradito. nu 5. Hanc etiam dicit esse magis communem conclusionem Claud. in l. ex facto. §. si quis rogatus, nu. 11. ff. ad Trebel.

ff 12 *ff* Fuit etiam aliquando dubitatum, an dictæ pœnæ locum habeant solummodo in filijs natis post delictum patris an autem etiam in natis ante delictum. Et in hoc variæ fuerunt Doctorum opin. Nam aliqui tenuerunt quod habeant locum etiam in natis ante delictum. & hanc opin. dixit esse communem Claud. in l. si quis id quod, nu. 14. ff. de iurisd. om. iud. Gigas in tract. præallega. fol. 144. q. 5. post num. 2. Contrariam autem sententiam, quod scilicet non habeant locum in natis, vel con gg ceptis *gg* ante delictum patris, tenuit Cyn. in d. l. si hh quis. & hanc dicit esse *hh* communem Alciat. consil. 497. nu. 7. Et hæc opi. tanquam mitior & benignior mihi magis placet. Faciunt quæ dixi supra hoc eod. lib. 5. ii hæresis, vers. sed hic quæro. *ii* In filio autem concepto post bannum ex hoc crimine patri datum, certum est quod locum habent: & ideò ei non est danda legitima. Et hæc est communis opin. vt attestatur Boss. in tit. de crim. læsæ Maiest. nu. 138.

KK 13 *KK* Præterea quæro, nunquid dictæ pœnæ statutæ contra filios, habeant locum etiam contra nepotes. Resp. quod sic. Et est communis opin. vt dicit Saly. in d. l. quisquis, nu. 12. quem refert Didac. lib. 2. resolut. c. 8 nu. 3. in fin. Bene verum est, quod non extenduntur nisi vsque ad secundum gradum descendentium ex masculis inclusiuè, & vsque ad primum gradum descendentium, ex fœminis. & est communis opin. vt dicit Sal. in loco præalleg. quem refert Ias. consi. 106. num. 3. lib. 4.

Quæro etiam, nunquid dispositio d. l. quisquis, qua- ll tenus loquitur de filijs, habeat locum *ll* non solum in patre committente hoc crimen, sed etiam in matre. Respon. quod sic. ita tenuit Glo. in ea. l. quisquis, in verbo, Minus ausuras. & ita cõmuniter tenetur, vt dicit Ang. de malef. in verbo, Et hai tradito. num. 12. dicens, quod licet videatur inusitatum quod mulier tale crimen committat, illud tamen vidit semel de facto Bononiæ. Et illum refert Marsi. consi. 53. post nu. 8. quod nota pro limitatione eorum, quæ dixi supra lib. 1. quod in pęnalibus non fit extensio, &c.

mm 14 *mm* Vnum tamen non omitto, quòd dispositio d. l. quisquis, quatenus loquitur de filijs, non habet locum, nisi quando crimen læsæ Maiest. est commissum con- nn tra Imperatorem, *nn* vel Remp. Romanam. Et est communis opi. vt attestatur Gigas in tract. præallegato. fol. 161. q. 25. nu. 9. Et dicit Alciat. in d. consi. 467. nu. 6. in fin. quod hæc conclusio est approbata indistinctè ab omnibus. Et pro hac parte consuluit Socin. consil. 275. infra allegato. Neque est hoc loco prætermittendum id quod dicit Ang. in l. fallaciter, nu. 4. C. de abolitio, quod scilicet pęna d. l. quisquis, respectu filiorum non seruatur. quod verbum Angeli tanquam viri excellentissimi, & magni practici, multum esse à iudicibus ponderandum, dicit Socin. in d. consil. 275. num 3. in fin. lib. 2. illud

lud etiam refert, & idem attestatur Alciat. in d.consil. 467.nu.6. Et re vera apud nos nunquam vidi tales pœnas in filijs obseruari. loquitur tamē ibi Ang. in eo, qui hoc crimen committit contra propriam ciuitatem. Et ideo si commissum esset contra Papam, Imperatorem, vel Regem, qui superiorem non recognosceret, fortè aliud esset dicendum.

oo *oo* Scias autem, quòd in hoc atrocissimo delicto, lex 15 nonnulla specialia introduxit. *pp* Et in primis, licet regulariter in alijs criminib. non puniatur affectus, nisi sequatur effectus, vt dixi infra hoc eo.lib. §.fin.q.92. in hoc tamen crimine punitur solus affectus, etiam si effectus secutus non fuerit. Et est communis opi. vt dicit Boer. de seditiosis in 7. præsupposito, nu.42. Et ita hodie de consuetudine obseruari attestatur Soc. iun. consil. 105.nu.37.lib.3. præsertim *qq* si deuentum fuerit ad actum proximum. Et hoc communi omnium sententia receptum videtur, vt ait Dida. in rep. Clem. si furiosus, fol.278. vers. Primò infertur: de homicid. Quinimmo quod plus est, in hoc crimine punitur ex sola scientia ille, qui tractatum non reuelauit, vt dixi in d. §. fin. q. 87. versic. punctus est.

pp

qq

rr *rr* Item licet regulariter morte delinquentium crimi 16 na extinguantur, vt dixi infra hoc eod.lib. §. fin.q.51. vers. quarto nunc: est tamen speciale in hoc crimine, vt de eo etiam post mortem cognosci, & procedi possit, & defuncti memoria damnari, vt est text. in l.fin. C. ad leg.Iul.Maiest. Et ita tenuit Gloss. in §.per contrarium, in verbo, Damnata, Inst. de hæred. quæ ab intesta. defer. quam dicit esse notabilem, & approbatam Ferre. consi.31. nu.8. vbi refert multa exempla, in quibus ita seruatum fuit. In quo proposito videnda sunt, quæ in facti contingentia consuluit Cæpol. consil. crim.17. & Ruin. consi.3. lib.5. Quod tamen intellige, vt procedat,

ss quando crimen hoc committitur *ss* contra Principem,

tt vel Remp. Romanam: *tt* sed quando committitur contra alios principes inferiores, vel ciuitates, vtique extinguitur morte. Et hæc est vera, & communis opin. vt dicit Boer. de seditiosis in 6. præsupposito, num.20. quem refert Gigas in tracta. præallegato, fol.74. nu.24. Hanc etiam esse communem opi. attestatur Alciat. in d.consi. 467.num.1. Et intellige q̃ sit commissum contra personam ipsius Imperatoris, vel directò contra ipsam remp. & sic in primo capite, non autem in alijs. Et ita in facti contingentia iudicauit consilium Neapol. vt refert Grammat. decis.6. Scias etiam, quòd hoc casu ius accusandi, & damnandi memoriam defuncti, præscribitur quinquennio. Et est communis opin. vt dicit Gigas in loco præallegato, fol.73.q.23.nu.1.

uu *uu* Hinc infertur, q̃ rebellis poterit impune occidi, 17 & deinde probari, & declarari, q̃ erat rebellis. ita dixit Bart. in extrauag. qui sint rebelles, in verbo, Rebellando, nu.22. Et est communis opin. vt dicit Boss. in tit. de hæreticis, post nu.29. & in tit. de crimine læsæ Maiest. num.119. Et ita seruatum fuit in Duce Vrbini, quando interfecit Cardinalem Papiensem: super quo casu con-

xx suluit Rui. consi.4. lib.5. & Ferre. consil.31. *xx* Sed certè hæc opin. mihi semper visa est periculosa: neque consulerem amico meo, vt illud faceret. posset fortè hoc fieri præcedente consensu, & voluntate principis, vel vbi huiusmodi rebellis reperiretur in actu, seu exercitio ipsius rebellionis. Bene verum est, q̃ in omnem casum, vbi postea probaretur, quòd ille erat rebellis, proculdubio homicida esset liberandus.

yy *yy* Item quamuis regulariter de iure communi, non 18 possit absens pro aliquo crimine condemnari, vt dixi infra hoc eo.lib. §.fin.q.44. circa princip. est tamen speciale in hoc crimine, vt possit contra absentem proce-

zz di, & si fuerit contumax, *zz* ad mortem condemnari, vt est text. in extrauaganti, ad reprimendum. Et ita tenent communiter Doct. vt attestatur Anto. Gomes su-

A per l.76. Tauri *A* Apost.nu.7.

ADDITIONES.

a *Læsæ maiestatis crimen*. Vigell. M.I.R. lib.1.c.13. in princ. Decian. in tract. crim. tomo 2. lib.7. c.1. per totū, vbi etiam de coniurantibus factionibus, & seditionibus carcere priuato perduellione millitum criminibus statuis principum, & maledictis in eos latissimè verò per Farin.5. vol. q.112. per octo inspectiones, & q.113. per nouem inspectiones, q.114. per duas inspectiones, q.115. per tres inspectiones, & q.116. per quatuor, §. item, q.117. & 118. exceptiones in 14 inspectione prima, de vsurpata iurisdictione in eadem inspectione, nu. 21. de turbata iurisdictione in 15. q. inspectione 1. 2. & 3. de Moneta. in 16. q.5. Idem Farin. d.q.113. inspect. 1. tractat. de crim. læsæ Maiest. in 2. num.66. de rebellione in 3. de conspiratione, & secta, seu machinatione, num.104. in 4 nu.118. de congregatione, & hominum conuenticula, & in 5. num.176. de seditione in 6. num. 204. de reuelante secreta principum in 7. num.224. de collegijs illicitis, in 8. num.247. de perduellionib. in 9. nu.258. de consultorib. auxiliantib. & opem dantibus, crimen læsæ Maiestatis multis modis committitur. Farin. d.q.113. inspect.1. Vigel M.I.R. lib.1.c.13. in princip. De reuelante secreta principis. Farin. d. q.113. inspect.6. nu.204. Ab originalibus collegium ibi inspect. 7. nu.224. De perduellione ibi inspect.8. num. 247. De consultibus, & auxil. dantib. ibi inspect. 9. num.254. *Ber. Ros.*

a *Læsæ maiestatis crimen.*] Adde, quod de gestis à summo Pontifice, ab Imperatore, & à Principe, atque de illo cum rescriptis non est disputandum, neque dubitandum, quoniam sacrilegii instar esset vt per Cæpol. cri. consil. 59. in fin. & vid. fusius in cons. meo syndic. num. 302. vsque ad nu.317. Item adde quòd crimen læsæ maiestatis committitur ex sola contumacia in non resignando castrum. in l.3. §. vbi Gl. in verbo, tenuerit, ff. ad l. Iul. Maiest. & tradit Crau. consi.319. col.1. versic. Hoc ita præsupposito. Item contrauenienς iuramento fidelitatis incidit in crimen læsæ maiest. atque proditionis. Item solum consilium. Item conspiratio. per Alex. cons.13. post nu.6.7. lib.6. & per Crau. vbi supra. vers. 2. Et talis vasallus contraueniens fidelitati, feudum amittit, quod tale peccatum contra Principem est inexcusabile per Crau. ibi. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

b *Et potest poni exemplum*. Exempla diuersa recensentur, & Farin. sup.16. casus recitat. Quid si cōtra patriam Farin. d.q.112. inspect.6. nu.209. & ab vniuersitate, vel Imperatore contra Papam. Farin. d. q.112. inspect.7. nu.221. & seqq. & qualiter de rebelle vide eundem d. q.113. inspect. 2. nu.66. & de conspiratione ibi inspect. 3. num. 104. & de conuenticula contra principem ibi inspect.4 nu.118. De seditione ibi inspectione 5. nume.176. *Bern. Ros.*

c Vel quia cum hostibus Domini. Vidi Baiardum.

d Item secundum aliquos. Vide Baiardum.

e *Qui de Principe.*] Adde Principi maledicens, quando & qua pœna feriendus sit, & an Principi cōducat suos maledicos punire, varijs exemplis Principum declaratum, atque egregie explanatum, vide per Iacobum Menochium de arbitr. iudic. lib.2. centur.4. cas.377. *Giacb.*

f *Cons.6. & 9.*] Et vbique plene. Item quot modis contrahatur crimen rebellionis. vide remissiue per prac. Carrer. pag. mihi 56. nu.88. *Giacb.*

g *Committitur autem*. Et committitur contra quoscumque non recognoscentes superiorem. Farin. dicta quæstione

stione 112.inspect.1.num.18.19.20.21.22.& inspect. 5.nu.190. *Ber.Ros.*

h *Num 51.*] Vide Socin.consi.121.col.1. & 2. volumine 4. *Giacb.*

i *Dubium est*. Quid vero contra Principes inferiores Farin.d.q.112.inspect.5.num.176.vbi nouem casus recenset. *Ber.Ros.*

K *Multi tenent*. De vsurpante iurisdictionem. Farin.d. q.114.inspect.1.& Turbătib.eam ibi inspect.2.nu.21. & seqq.vbi latissimè præcipuè,nu.58.& 60. *Ber.Rossi.*

K *Multi tenent.*] Adde,atque vide tenentes istam opin. per Rolan.nouissime in consi.15.nu.7.vol.4. *Giacb.*

l *Siue non*. Farin.d.inspect.5.num.186.& duob.seq & num.190. *Ber.Ros.*

l *Siue non.*] Adde vt per Rolan.cons.74.nu.3.lib.3.Alciat.respon.9.in princ.to.2.lib.7.Qui tamen Alc.fuit in hoc sibi parum constans, nam contrarium voluit resp. * 19.nu 4.vbi attestatur de magis commu opin.Et quod crimen læsæ maiestatis committatur etiam contra Principes inferiores,puta Duces,Comites,Marchiones, vt post relatos per Crauet.in consil.319.col.1. versic. videtur. *Giacb.*

m *Quæro nunquid*. Cardinalem offendēs.Farin.d.q.112. inspect.75. *Bern.Ros.*

n *Quæro etiam.*] Quid de arripiente condemnatum à manibus familiæ. Item, quid de occidente condemnatum ductum ad supplicium.vide per prac. Carer. pag. 69.col.2. *Giacb.*

n *Quæro etiam*.An poterit ipse cognoscere idem Clarus in §.fi.q.35.ver.solet.Farin.d.q.117.nu.37.& d.q.112. inspect.1.nu.51.& nu.156.inspect.1.nu.64.& de oratoribus,& nuntiis.inspect.4. nu.160.& seq. *Ber.Ros.*
Vide eundem Baiardum.

n Quæro etiam. Vide Baiard.

o *Atqui distinguat.*] Adde, atque istos distinguentes. ita vt.per Rol.in consi.præallegato 15. nu.13. cum seq. vbi & ipse illos sequitur. *Giacb.*

p *An ob priuatum odium*. Secus in offendente officialem Vulpell.consi.21.num.5. Farin.d.q.112. inspect.3. nu 136.per totum. *Ber.Ros.*

q *Et non aliter*. Vide tamen Boss.tit.de crim. læsæ Maiest.nu.5.9.& 14. pro declaratione. Quid si à non subdito id fieret.Farin.d.q.112.inspect.8.nu.240.& num. 258. *Ber.Ros.*

r Vidi quandoque dubitari. Vide Baiard.

s *Vt ait Rolan.in cons.4.nu.1.*] Adde communem esse eundem latè d.consi.15.nu.7.& per totum. *Giacb.*

t *Hinc infertur*. Et quid in clerico,& prælatis. Farin d. q.112.inspect.7.num.230.& 231.232.233.& seq.vbi nu.221.tractat de vniuersitate, vel castro,& num.229. De Imperatore offendente Papam. *Ber.Ros.*
Vide eundem Baiardum.

u *Cum re vera post clericatum*. Infr.quæst.38. vers.vidi etiam, vbi de loco sacro tenuit contrarium, qui locus sacer ideo non desinit esse de Iurisdictione,& Territorio Principis,ibi vide. *Drogb.*

x *Principes sæculares*. Adde quòd in quodam Reuerendo Presbitero Pompeio Lando Placentino accidit de anno 1581.cum conspirasset(vt fertur)aduersus Serenissimum Ducem Octauinm Farnesium. *Drogb.*

y *Sed quæro*. De pœna criminis læsæ Maiest. Farin.d.q. 116.§.1.nu.1.& seq. *Ber.Ros.*

z *Præterea*.Hodie secundum ius commune bona damnatorum non confiscantur, secus in crimine læsæ Maiest.Farin.d.q.116. §.2.nu.42. num.12. & tit.de delict. quæst.25. num.11. & dicto §.2. 14. & 23. & 66. volum.1. *Ber.Ros.*

z *Præterea*. Infr.§.fin.q.71.versic.Multa autem.& versic. Dixi autem, quæst. 84. versic. sed pone ad fin. Capyc.decisione 136. num.16. ibi, acta praua malorum potius, quàm verba sententiarum ipsos faciunt pœna condignos. *Drogb.*

aa Nisi sequuta sententia hominis. Vide Baiard.

bb *A lege quisquis*. An locum habeant hæ pœnæ læsæ Maiestatis cõtra filias.Farin.d.q.116.§.3.n.72.*Ber.Ros.*

bb *A lege quisquis.*] Adde, quod habet locum in his, qui more militari, & aperte sequuntur partes alterius Principis prætendentis ius, vt per Alciat.respon.19.colum.1.tom.2.lib.7.Et in quibus locum habet, vel non, latissime per Rolan.consi.1.in 3. *Giacb.*

cc Et ideò tales pœnæ. Vide Baiardum.

dd *Contra filias fœminas.*] Adde, quòd debent dotari: quod habetur fusius per Rolan.consi.73. lib.2. retulit Isern. dicentem hoc benè fuisse seruatum temporibus suis per Regem Ferdinandum, qui honorificè maritauit filias Principis Rosani,qui notorie commiserat crimen læsæ Maiestatis contra Regem. Cõmunem etiam inquit Masuer.ad prac. Papien.in forma, inquisitio.Gl. fin. verbo, filius 2. *Giacb.*

ee *Filijs naturalibus*. d.q.116. Farin.d.q. nu.86. & 87. §.3. *Ber.Ros.*

ff *Fuit etiam aliquando*. In filiis natis ante delictũ prędictum,Farin.d.q.116.nu.91.92.§.3. *Ber.Ros.*
Vide eundem Baiardum.

gg *Ante delictum.*] Adde fusius,& in terminis per Rolan.consi.74.lib.3. vt ibidem;quia plene,ac in terminis consultus respondet. *Giacb.*

hh *Communem*. Farin.sup.num.77. *Ber.Ros.*

ii *In filio autem*. Et in concepto post bannum. Farin. sup.prox. *Ber.Ros.*

KK *Præterea quæro*. Quid contra nepotes. Farin. d.q. 116.nu.89.& seq.§.3. *Ber.Ros.*

ll *Non solum in patre*. Et idem si committatur à matre, & generaliter in fœminis. Farin d.q.112.inspect.7.nu. 227.& d q 116 §.3.nu.98. *Ber.Ros.*

mm *Vnum tamen*. Pęnæ criminis læsę Maiestat's respectu filiorum restringuntur in Imperatore, vel Ro.Rem pub.Farin.d.q.112 & inspect.5.nu.198.199.& 200.& 204.& d.q.116.§.3.nu.143.144.145.& 146. *Ber.Ros.*
Vide eundem Baiardum.

nn *Remp. Romanam*. Adde ꝙ de tali crimine accusatus apud Populum Romanum Coriolanus,dum interrogaret ipse Tribunos, cuius eum Reum criminis arguerent,responsum est per hæc verba:Martius(inquit) Tribunos rogat: cuius cum criminis reum arguant? perduellionis actionem esse aiunt,seque illud Regnum affectasse demonstraturos,inquiunt: Sic apud Plutarcum in Coriolani vita legitur: & apud Liuium Decad. 1.lib.1.Lex inquit, erat horrendi carminis; quem locũ citat Carell.Cotta in suis memorab.in verbo.perduellionis,& est lex,in l.fin ff.ad l.Iul.Maiest.Grammat.decis. 6 sub nu.4.vide in §.Interdum Instit.de hæred.quæ ab intest.defer. *Drogb.*

oo Scias autẽ,ꝙ in hoc atrocissimo delicto. Vide Baiar.

pp *Et in primis*. Affectus in hoc crimine punitur. Farin. d.q.116.§.4.nu.147.& quomodo quis possit excusari. Farin.q.117. *Ber.Ros.*

qq *Si deuentum fuerit ad actum.*] Adde ad idem ea quæ per Carer.in prac. cri. §.homicidii. 1.nu.15.vbi etiam exemplificat,si fuisset facta conspiratio,& tractatus cũ aliquibus & secus si affectus transiuisset in nudam voluntatem verbis tantum expressam,& non factam,nam dicit non puniri pœna ordinaria.Item & nu.seq.ponit. An,& quando sola cogitatio puniatur remissiuè,& nu. 17.limitat etiam in crimine seditionis, in quo attentatum punitur. *Giacb.*

rr *Item licet*. In hoc crimine læsæ Maiestatis proceditur etiam post mortem.Farin.q.10.num.42.vol.1.& q. 118.n.38.vol.5.vbi per tot.quæst.plura specialia. B.R.
Vide eundem Baiardum.

Contra

ss *Contra principem, vel Rempu. Recusionam.*] Adde quod in istis duobus casibus memoria defuncti dãnari potest, vt pulchre & late per Rol. in cons. 1. nu. 16. & seq. lib. 3. & sequitur Masuer. ad prac. Papien. in titul. Inquisitio, post Glo. contra & aduersus. post medi. & qualiter procedendum sit vt defuncti memoria damnetur. vi. per Capo. in cons. 17. in primo dubio Paris alios aduocantem in cons. 2. num. 209. lib. 4. & per Masuer. ad prac. Papien. vbi supra Clau. cri. reg. 70. 126. & 165. per Boss. tit. de hære. nu. 30. & seq. & tit. de sen. num. 47. Et infra quantum tempus peti potest memoria defuncti damnari, vide per Carer. trac. de hæret. nu. 142. *Giacb.*

tt Sed quando committitur. Vide Baiard.

uu *Hinc infertur.*] Quod autem modis contrahatur crimen rebellionis, & de pœna, vide per prac. Care. pag. mihi 55. sub nu. 88. *Giacb.*

uu *Hinc infertur.*] De rebelle vide Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 7. c. 22. & Farin. d. q. 113. num. 66. & seq. vbi quot modis committatur rebellio, inspect. 2. vel quinta. Rebellis primo potest occidi, & vide probari. Farin. q. 103. vel 40. nu. 14. *Ber. Ros.*

xx *Sed certè hæc optimo.* Et de Bannito, qui possit impunè offendi, infra in §. fin. q. 36. vers. item quæro. q. 71. vers. Dixi autem: supra in §. Homicidium. versic. Item scias; Attende tamen in hoc Crimine; alioquin inter atrociores connumerato, quòd implicitus in tali 19 crimine; si illud patefacit antequam ad actum processerit, non solum veniam, sed etiam præmium consequitur; si autem ad actum processit sed antequam perficiatur, propalauerit, veniam tantum, sed non præmium consequitur, Ita dicit Caraldus de Boncompagnis inter cons. crim diuers. cons. 55. nu. 4. vol. 1. *Diegb.*

yy *Item quamuis.* Et absens condemnari potest, licet alias non iure communi inspecto, Farin. d. eius praxi crim. vol. 5. q. 118. qui plura cumulat. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

zz *Mortem condemnari.*] Vt in S. constitutione Henrici Imperatoris, quam Pisis promulgauit, & de qua meminit Cepol. cons. cri. 47. nu. 8. *Giacb.*

Item scias, quod ordinarius qui ausus fuit Principis potestatem assumere, reus videtur esse criminis læsæ maiestat. vt per Crauet. cons. 18. num. 2. quòd qualiter procedat, vt post relatos per Menoc. de arbi. iudi. lib. 2. centur. 3. cas. 320. in 1. casu. & vt ibi per totum, quia ponit alios etiam casus in quibus, & qua pena puniendus est vsurpator authoritatis Principis, vel alterius, necnõ, & locum dignitatis ei non debitum. *Giacb.*

A *Post nu. 7.* Vide Cartar. tract. de execut. sentent. cap. 1. num. 15. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

§. LÆSÆ MAIESTATIS.

SVMMARIVM.

1 *Læsæ Maiestatis criminis duo sunt capita.*
Et quæ sit pœna vtriusque nu. eod.
2 *Læsæ Maiestatis crimen quinque quadraginta modis committitur.*
3 *Læsæ Maiestatis crimen committitur contra Imperatorem, Remp. Regem, & quemlibet alium Dominum non recognoscentem superiorem.*
4 *Et Vassalli recognoscentes Regem, si se contra Barones rebellent, qua pœna sint plectendi.*
5 *Læsæ Maiestatis Rei contra alium, quàm Regem, vel eius Consiliarium, si ijs non auferantur bona.*
6 *Læsæ Maiestatis crimen qualiter in primo, vel in secundo capite committatur, remissiuè.*
7 *Læsæ Maiestatis, & falsi pœnam incurrit faciens sibi domum aperiri, sub nomine officialis.*
8 *Læsæ Maiestatis crimen excluditur, vbi alia coniectura minoris delicti sumi potest.*
9 *Vassallus excusatur eò crimine læsæ Maiestatis si ob metum amittendi bona hostes Domini adiuuerit.*
10 *Maledicentes Principi, qua pœna sint feriendi.*
11 *Et maledicens Pontifici, vel Episcopo, non punitur.*
Læsæ Maiestatis reus ex affectu mutationis status non efficitur, nu. eod.
12 *Læsæ Maiestatis crimen incurrit offendens Sedis Apostolicæ Legatum, Cardinalem, Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum, vel eius Vicarium.*
13 *Et an occidens officialem Principis.*
14 *Læsæ Maiestatis crimen committit etiam non subditus.*
15 *Et quid in Clerico remissiuè.*
16 *Læsæ Maiestatis crimen requirit declaratoriã Iudicis.*
17 *Et qualiter sit facienda declaratoria pro publicatione bonorum, remissiuè.*
18 *Læsæ Maiestatis pœnæ ex l. quisquis. C. ad l. Iul. Maiest. non habent locum contra filias dotandas.*
19 *Nec etiam contra filios clericos.*
20 *Et quid in filio emancipato.*
21 *Et filius tenetur pro patre, sed non è contra.*
22 *Et an priuetur feudo, vel emphiteosi ob læsam Maiestatem à patre.*
23 *Et natus post delictum patris non sit obnoxius huiusmodi pœnis.*
24 *Et pœna patris nocet filijs in bonis obuenientibus ex eius persona.*
25 *Læsæ Maiestatis criminis vnum, & triginta specialia.*
Læsæ Maiestatis cognitio an veniat in concessionem meri, & mixti Imperij, vel Regalium, nu. eod.
Filius potest accusare patrem de læsa Maiestate, absque ingratitudinis nota, nu. eod.
26 *Læsæ Maiestatis affectus cum alio communicatus, sit punibilis.*
27 *Læsæ Maiestatis crimẽ an extinguatur morte, remissiuè.*
28 *Et qualiter sit procedendum.*
29 *Et quid si committatur contra Principes inferiores.*
30 *Et quæ probationes requirantur.*
31 *Rebellis quis dicatur, remissiuè.*
Et an requiratur sententia, vel declaratoria sufficiat, remissiuè, nu. eod.
32 *Et an bona rebellis transeant in fiscum ipso iure, remissiuè.*
Rebellio quando ex inobedientia incurratur, nu. eod.
33 *Et eo casu bonis publicatis filius potest agere pro recuperatione.*
34 *Læsæ Maiestatis crimen contra absentem agitatur, & quandoque contra non citatum.*

a 1 *LÆsæ Maiestatis.* Adde † quod in hoc crimine læsæ Maiestatis duo sunt capita. Primum est, quando committitur contra Rempub. vel contra Principem vt in l. fin. ff. ad l. Iul. maiest. * nisi ex particulari, & priuata inimicitia, quis offenderet Principem, nam tale crimen non incurret, puta si Princeps sororem illius deflorasset, vt consuluit Roland. in consil. 15. volum. 4. quem refert, & sequitur Ruminaun. cons. 374. num. 31. vol. 4. vel quando conspiratur de nece Senatoris, vel Collateralis, vel Consiliarij Regis, vt l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. licèt dicat Sayçet. quòd, quando conspiratur contra Officialem Principis filij non amittunt hæreditatem paternam, ita dicit ipse in d. l. quisquis, qui nullam facit differentiam, an conspiretur de morte Principis, vel eius officialis. Secundum caput l. Iuliæ maiest. est, quando committitur non contra Rempub. nec in Principem, vel eius Collateralem, sed alio modo; & tunc non est pœna omnium bonorum, nec punitur filij hæreditatis priuatione; sed tantum committens

mittens delictum ipse punitur pœna mortis, vt not.
2 Glo. in d.l.fin.ff. ad l. Iul. maiest. & quadraginta quinque modis quis incidit in crimen læsæ maiest. Primo si quis subditus Regis assumit arma, vel facit guerram, vel bellum aduersus, & contra Regem, l. 1. ff. ad legem Iuliam maiest. vbi tex. loquitur de eo, qui sumit arma aduersus populum Romanum. Idem tamen dicendum est de Rege in Regno suo, vt dicit Bartol. in l.hostes num.6.ff.de capt. & in l. lex 12. tabularum, ff. ad l.Iul.maiest. in princip. Idem, si congregaret contra aliam Ciuitatem, non recognoscentem superiorem, vt dicit Gloss. in l.fallaciter, C. de abolitio. sed Gloss. & Ioan. Fab. Instit. de pub. Iudic. §. publica, in Gl. quæ incipit, Romanorum, dicit, quod si quis congregat gentem contra Ciuitatem, non committit crimen læsæ maiestatis, vt filij puniantur priuatione bonorum, sicut, quando contra Regem, vel populum Romanum committitur; benè tamen committens aliquid contra Rempublicam propriam, committit crimen seditionis, & sic pœna capitis punitur, per l.1.C.de seditionis, & sic consuluit Bald. in consil. suo, quod incipit, quanquam sint multa, & pulchra. Benè tamen impropriè delinquens contra patriam propriam dicitur committere crimen læsæ maiestatis. Et sic patet, quòd istud crimen potest propriè, & impropriè committi, vt dicunt Cyn. & Salyc. in d.l. quisquis, & Ang. in l.1. ff. eod. Dicit tamen Salyc. in d.l. fallaciter, C. de abolition. quod si patria proditur, non vt à Principe auferatur, sed vt auferatur Baroni, tunc non committitur hoc crimen; secùs, si ad finem, vt Principi auferatur, quod est menti tenendum.

Secundò modo committitur crimen læsæ maiestatis, si aliquis offendit aliquos qui fuerint accusati à Populo Romano, vel à Rege; omnia enim, quæ dicuntur de Populo Romano tribuenda sunt Regi, & Ciuitati non recognoscenti superiorem, per ea, quæ notant Doctores in d l.Hostes, & Gulielm. de Cun. in l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. & Salyc. in d l.quisquis. Iste secundus modus probatur in l. 1. iuncta Glo. 1 ff. ad l. Iul. maiest.

Tertiò modo committitur si quis consilium fecit dolo malo aduersus Popu.Rom. vel Regem, vt in d.l.1.

Quartò si quis obsidet sine iussu Principis interfecit d.l.1.

Quintò si quis conueniat homines telis, vel lapidibus in Vrbe aduersus Popu. Rom. vel Regem, vt occupent loca, vel templa, vt in d.l.1.

Sextò si quis conuocet certum hominum conuentum ire ad seditionem Ciuitatis, d.l. 1. & facit l.1.C.de seditiosis.

Septimò si quis magistratum Pop. Romani occidit, vel dolo malo consilium dedit, vt occideretur, d.l.1. versicu. cuiusvè opera, &c. quod verum est, etiam si non occidit: sed processit ad actum, vt in d.l. quisquis. Qui ergò occidit officialem Regis habentem merum imperium à Rege crimen læsæ maiestatis committit, quia dicitur læsa maiestas Principis, cum aliquis sibi collateralis læditur, cap. si quis.6.quæst.1. & capit. felicis. de Pœn. in 6. & in d.l. quisquis. Et hoc verum, si occidatur officialis, vt illa prouincia careat ex illo officiali, vel propter odium, quod habet aduersus Principem, occidat officialem eius, vel alia causa, dum tamen respectu officij: sed si officialis fuisset occisus particulari odio. puta, quia erat inimicus particulari inimicitia, tunc non tenetur l.Iul.maiest.ita Andr. in Constit. Regn. vt participatio. Et sic patet, quòd, cum hodie ferè omnes Barones Regni ex priuilegio habent à Rege merum, & mixtum Imperium, quòd si ipsi offendantur, contra eos committitur crimen læsæ maiestatis, & hoc firmat Bart. in extrauag. Ad reprimendum, in verbo, rebellando. Sed de hoc dicam in 2.quæst.

Octauò modo committitur crimen hoc, si quis sumit arma contra Remp. d.l.1.

Nonò, si quis mittat litteras, vel nuncium, vel signum dedit hostibus Populi Romani dolo malo, vt hostes ipsi iuuentur contra Populum Romanum, vt in d.l. 1.ibi quivè hostibus, &c. Dicitur autem iuuare hostes ille, qui mutuat pecuniam hostibus, vt dicit Bartol. in l. 3.ff. ad l.Iul.maiest. & qui hostes iuuat telis, & armis, vt in l.fin.& ibi Bald.C. quæ res export. non deb. sed de ista materia quis dicatur opem præstans, habes plenè per scribentes & ibi plures remissionis in l.1. C.de seru.fugitiu. Sed quid si non mittit literas hostibus, sed recepit literas ab hostibus, an ex hoc incidat in crimen læsæ maiestatis; videtur, quòd sic, si illas non reuelauit, quia ille, qui recipit literas, & nihil dicit videtur approbare, vt dicit Ange. in l.1.C.de fil.fam. lib. 10. In contrarium tamen determinatur, quia ille, qui solum recipit literas ab hostibus, etiam si non reuelauit, non incidit in crimen læsæ maiestatis; quia hoc non reperitur iure cautum; nec lex loquens de eo, qui mittit literas hostibus, extenditur ad eum, qui solum literas hostis recipit, tanquam exorbitans, argumen. l.si verò, §.de viro, ff.solut.matr. Facit reg. odia, de regul.iur. in 6. Facit optimè tex.iunct.Gl. & ibi Bart. in l. 1.ff.ad l.Pomp. de parricid. vbi occidens consobrinum d.l.non tenetur, non tamen lex illa comprehendit occidentes in quinto gradu pares coniunctos, de quibus dicta lex loquitur, nisi ex interpretatione ipsius iurisconsulti. ergò, cessante interpretatione, lex loquens de occidente consobrinum, non extenditur ad occidentem, existentem in quarto gradu. Sic & in casu nostro lex loquens de mittente literas hostibus, non extenditur ad recipientem ab eis. Et ita ante tribunal diuæ memoriæ Regis Alphonsi allegauit quidam magnus Aduocatus Consistorialis, nomine Antonius Catarellus, vt testantur suæ allegationes factæ in defensionem Marchionis Giraci, in quibus de crimine læsæ maiestatis, dicens plus, idem doctor in dictis suis allegationibus, quod ex sola sigillatura literarum ad hostes non cõtrahitur crimen istud, nisi expresse probetur de missione ad hostes, quia hoc non dicit lex Iulia maiestatis, meritò non est extendenda, vt supra quod est notãdum; Quid de eo, qui non hostibus, sed fidelibus scripsit id, quod est in damnum Principis, si esset verum: & est falsum, tunc ex qualitate personæ iudicabitur, per l.1.C.si quis Imp.maled & dicit Gl.in fin in c.non omnis. 5.q. 5.quod qualitas facti ex persona facientis præsumitur.

Decimò. Committitur crimen læsæ maiestatis, si quis sollicitauerit, vel concitauerit milites, vt rebellentur contra Remp. vel Regem, vel sollicitauerit, vel cõcitauerit ipsos milites, vt fieret seditio, vel tumultus aduersus Remp. vt in d.l. 1.ibi quivè milites, &c. Et sic infertur, quod ille, qui Ciuitates obedientes Principi facit et rebelles, tenetur hoc crimine, vt in l. 3.& 4.ff.ad l.Iul. maiest. Et hoc voluit D.Card. Florent. in cl. pastoralis, in princ. in q.notab. de re iudic.

Vndecimò. Committitur si miles, vel alius officialis Regis, postquam sibi successum fuerit, discesserit de prouincia, quæ sibi fuerat commissa, ante quinquaginta dies, qui statuuntur pro syndicatu, vt in l.2.ff.ad l.Iul. maiest. & expressius patet in l.1. C. vt omn. Iud. tam ciui.quam milit.& in auth.de admin. §.1. & sic fuga in officiali, qui debet stare in syndicatu, facit eum incidere in crimen læsæ maiest. vt in dictis iuribus. Non tamen intelligas, quod hoc delictum committens sit in primo capite l. Iul. maiest. quoniam tale delictum non est contra Remp. nec contra Regem.

Duodecimò. Committitur, si aliquis sine licentia superioris exercitum deserat, d.l.2.ff.ad l.Iul. maiest.

Decimotertiò. Committitur, si quis priuatus ad hostes perfugerit, vt in d.l.2.

Decimoquartò. Committitur, si aliquis scripsit aliquid falsum scienter in tabulis publicis, hoc est in libris Reipublicæ, vel Principis: Et licèt tale crimen de directo non sit commissum contra Rempub. vel Regē, tamen est in primo cap. legis Iul. maiest. Nota ergò, & tene menti hoc genus falsi, quod inducit crimen hoc in primo capite. Et nisi diceret tex. nunquam ego hoc tenerem, vt patet expresse in tex. iuncta Gl. in d.l.2.

Decimoquintò. Committitur, si quis hostes concitauerit, vt bellum sumant, vel aliquid aliud contra Remp. vel Regem faciunt in eius damno, vt in d.l.3.

Decimosextò. Committitur, si quis opem hosti dederit, vt in d.l.3.

Decimoseptimò. Committitur, si quis miles, vel armiger stans in prælio recesserit, aut aliud fecit, propter quod eius opera factum est, quod hostes habuerint victoriam, vt patet in d.l.3 ibi, qui imbellis cesserit, &c.

Decimooctauò. Committitur, si quis sine licentia Principis tenuerit arcem, vel fortalitia in confinibus regni, vt in d.l.3. & patet in l.2. C de fund. limitroph. & terr. lib.11.

Vigesimononò. Committitur, si quis erat Castellanus Regis in aliquo Castro, & illud dedit hostibus, vel erat Castellanus Regis, & Rex voluit eum priuare Castellina, & alium constituere Castellanum, scribendo sibi, quod Castrum consignet Titio, & ipse noluit illud consignare, vel misit milites ad hostes sine licentia Principis, omnibus istis modis exponitur illud verbum positum in d.l.3. ibi dum dicitur, aut castra concesserit.

Vigesimò. Committitur, si quis sine licentia Principis gesserit bellum, vt in dicta l.3. dicitur enim bellum illicitum, quando fit sine Principis auctoritate, vt not. Doctor. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. Et quòd tale bellum illicitum committens incidat in crimen læsæ maiestatis, satis patet in l. Papinianus. §. rei perduellionis. ff. de acquiren. hæredit. facit l.1. C. de gladiat. lib.12. & §. per contrarium, Instit. de hæred. quæ ab intest. & l. fin. ff. ad leg. Iul. maiestat. vbi dicitur, quòd perduellionis reus est hostili animo aduersus Rempublicam, vel Principem animatus, vt in l. vnica; & ibi Glo. C. vt armor. vsus. lib.11.

Vigesimoprimò. Committitur, si quis elegit sibi milites de alijs militibus sine licentia Principis, vt dicit tex. in d.l.3. ibi, delectum vè habuit; & patet in l. milites. C. de re milit. lib.12.

Vigesimosecundò. Committitur, si quis exercitum comparauerit, id est præparauerit sine iussu Principis, d. l. tertia.

Vigesimotertiò. Committitur, si Princeps ordinauerit in Prouincia caput exercitus ad ipsius, vel pro eius arbitrio, & demum illi exercitui destinauit aliud caput, illud vetus admouendo, quod noluit exercitum consignare illi, qui sibi successit, vt dicit expresse tex. in d.l.3. optime facit text. in d.l. prima. C. vt omn. iud. tàm ciuil. quàm milit.

Vigesimoquartò. Committitur, si quis deputatus ad exercitum recesserit sine licentia Regis, vel Principis; vel si Princeps erat in prælio, & eum deseruerit, vt patet in d.l.3. ibi, qui vè Imperium; faciunt ea, quæ habentur in c.1. in princip. quib. mod. feud. amitt. & in cap.1. §.1. quę fit prim. caus. benefic. amitt.

Vigesimoquintò. Committitur, si quis assumpsit auctoritate propria magistratus officium cum falsis literis, vel alio modo, dolo malo se gesserit pro magistratu, cum non esset, vt dicit tex. in d.l.3. ibi dum dicit, qui vè priuatus, facit l. qui nomine, ff. de fals. & nota, quòd non solùm tenetur crimine læsæ maiestat. qui prædicta fecerit, sed etiam, si non fecerit, sed curauerit facere, vt dicit text. in d.l.3. in fin. Facit l. fin. & ibi Bald. C. quæ res export. non deb. Faciunt not. in l. si quis non dicam rapere. C. de episcop. & cler. & not. in cap.1. §. si voluerit, de capit. qui cur. vend.

Vigesimosextò. Committitur, si quis solus iurauit, quòd ipse Principem interficiet, vel aliquod sibi magnum malum faciet; vel iurauit, quòd aliquis malum faciet contra Remp. etiam si nihil fecit, vt probat tex. in l.4. in princ. ff. ad l. Iul. maiest. sed contrarium tenuit Afflict. super feud. in d. cap.1. §. si voluerit, nu.22. cum sequen. de cap. qui cur. vend. in const. regni, in constit. asperitatem, nu.2.

Vigesimoseptimò. Committitur, si quis operam dedit, vt exercitus Pop. Rom. vel Principes proditoriè incidat in manus hostium, vel insidias eorum; quod multis exquisitis coloribus, & astutijs fieri poterit, probat tex. in d.l.4. dum dicit, exercitus Pop. Rom.

Vigesimooctauò. Committitur, si Princeps sperabat habere hostes in manibus, vel esse eorum victorem; & aliquis malus homo aduisauit hostes de præparatione Regis, vel Ducis belli; ita quod propter eius aduisum hostes non sunt in posse Regis, vel Ducis, vt dicit text. in d.l.4. ibi quonimùs hostes in potestatem populi Romani veniant.

Vigesimononò. Committitur, si quis commeatum dederit hostibus Pop. Rom. vt d.l.4.

Trigesimo. Committitur, si quis iuuauerit, dando hostibus pecuniam mutuò, vel vendēdo eis arma, vt sunt balistæ bombardæ, tela, lanciæ, & alia genera armorum vel præstiterit auxilium, de aliqua alia re, vt probatur in d.l.4. & facit tex. in d.l. fin. & ibi Bald. C. quæ res export. non deb.

Trigesimoprimò. Committitur, si quis dedit operam, vt amici Pop. Rom. vel Regis fiant eorum inimici, vel hostes vt in d.l.4. & dico, quod si aliquis dedit operam, vt hostes Romani prædam factam diuidant inter eos, viui sunt concremandi, vt l. fin. C. de re milit. lib.12.

Trigesimosecundò. Committitur, si aliquis dolo malo fecit, quominùs Baro non obedierit Principi, vt probatur in d.l.4. ibi, dum dicit, quo Rex exteræ nationis, &c. nam olim Reges subditi erant Populo Romano, & ideò vocabantur Reges exteræ nationis; & si aliquis dabat operam, quominus tales Reges non obtemperarent præceptis Popu. Rom. crimen læsæ maiest. committebat, vt ibi dicitur.

Trigesimotertiò. Committitur, si quis operatus fuit dolo malo, vt hostibus Popu. magis dentur obsides, quàm pecuniaria subuentio; expedit enim magis Reipub. Rom. pecuniā dare, quàm obsides, vt probat tex. in d.l. ibi, quò magis obsides.

Trigesimoquarto. Committitur, si quis aliquem confessum, & condemnatum de crimine læsæ maiestatis exemerit à carceribus, operando, vt à carceribus fugiat vel à manibus familiæ, vt probat text. in d.l.4. in fin. sed si inquisitus de crimine læsæ maiest. existens in carceribus non fuit confessus ipsum crimen, nec condemnatus, & aliquis eum exemerit à carceribus, tunc non incidit in crimen læsæ maiestatis, sed capite punitur, vt in l. fin. C. de hæret. & Manich. In alijs autem casibus qualiter puniantur facientes fugere carceratos à carceribus, vide text. in auth. vt omne obed. iudic. prouin. §. arripiendum. Et facit ad hoc, quòd dicit Andr. in tit. quæ sint regalia in d. §. committentes in 2. column. qui voluit, quòd si Princeps concedat alicui Priuilegium, vt facinorosi ad mortem damnati, quando vadunt ad supplicium, transeuntes per domum eius possint auferri impunè à manibus familiæ potestatis, tale priuilegium non valet; vt in l. quicumque C. de diuer. offic. lib.12. quia esset iniquum, & contra publicam vtilitatem, quę vult, quod maleficia non remaneant impunita.

punita. Caueant ergo milites impetrare priuilegia contra publicam vtilitatem. nec etiam valeret talis consuetudo, quantumcunque antiqua in aliqua domo, vel terra; quia talis consuetudo esset contra neruum correptionis, quia inducit peccatum, vt in c. fin. in vlt. Glos. de consuetud. c. frustra. 8. distinct. & secundum Andr. in tit. quæ sunt regalia, §. bona committentium crimen.

Trigesimoquinto. Committitur, quando quis statuas Imperatoris, aut imagines conflauerit, vt in l. qui statuas ff. ad l. Iul. maiest. quod procedit secundum Iura. Digestorum. Hodie autem per aduentum Christi D.N. sublatæ sunt imagines propter peccatum Idolatriæ, quod grauissimum est, de quo plenè per B. Thomam secunda secundæ quæst. 96. Ideò Principes hodie prohibent, ne quis sine rescripto erigat statuam, vt in l. 1. C. de statu. & Imag. non tamen licet ipsis imaginibus inferre iniuriam, vt in l. vnica. C. de his, qui ad stat. confug.

Trigesimosexto. Committitur, si quis prodiderit dolo malo aliquam prouincialem Ciuitatem, vel consuluit, quòd Ciuitas rebelletur, vt in l. pen. ff. ad l. Iul. maiest. notatur in cl. pastolaris, de sent. & re iudic.

Trigesimoseptimo. Committitur, si quis crimen perduellionis contra Principem, vel Rempublicam commiserit, & efficitur hostis, & rebellis ipsius Principis, vt dicit Glo. in fi. ff. eo. tit. vbi dicitur, quòd non omnibus supradictis modis incidendo in crimen læsæ maiestatis, quis perdit bona, & applicantur fisco, sed tantum ille, qui committit crimen perduellionis aduersus Rempublicam, vel Regem; Et sic non omnis proditor dicitur committere crimen læsæ Maiest. sed tantum ille qui prodit in læsionem Regis, in sui persona, vel reipub. nam multis modis committitur proditio. de quibus per Lucam de Penn. in l. fin. C. de delat. lib. 10. & per Salic. in l. fallaciter. C. de abolitionibus, & per Ang. in consil. 159. incip. Consultatio, & Afflict. super feud. in cap. 1. in princip. quib. mod. feud. amitt. & tamen non omnis proditor dicitur committere crimen læsæ maiestatis: sed, qui committit proditionem in magnum damnum Regis, vel reipub. Vnde si Baro, qui habet terram, quæ possit impedire, ne gens munita inimica regi transitum faciat per illam terram, & permiserit, ipsam transire, proditor esset, vt in l. si quis barbaris. C. de re milit. lib. 12. & dicitur tunc impugnare Regem; & ideò incidit in crimen læsæ maiestatis. Idem, si guerram mouit in Regno, vt in Constitut. Reg. Comes.

Trigesimooctauo. Si Cardinalis, viuo Papa, procederent ad eligendum alium Papam, eo non deposito, secundum Io. Andream in cap. veniens, de testibus, & Bal. in l. quoniam. C. de testamen. diceretur tunc scisma, à quo Deus auertat.

Trigesimonono. Committitur, si aliquis operatur, quod aliqua Ciuitas, vel castrum, quod erat ad fidelitatem regis; discedat ab eius fidelitate, vt not. in l. fallaciter, & ibi Glo. Ange. & Salicet. C. de abolit. facit. l. pen. ff. ad l. Iul. maiest.

Quadragesimo. Committitur, si quis incidit in simplicem scientiam alicuius mali, quod habet contingere ex facto hominis in personam regis, vel contra rempubl. & non reuelauit, licet nulla operatio, vel factum ipsius interuenerit, vt probatur in l. quisquis, in fine, & ibi not. Doctor. C. ad l. Iul. maiest. Faciunt not. per Bart. in l. vtrum. num. 3. ff. de parricid. sed Afflict. super feud. in dicto titu. quæ sint regalia in §. bona committentium. num. 103. tenet, hoc dictum procedere, quando illa scientia posset per alium probari: sed, si probari non posset, non tenetur reuelare, nec patefacere, pro hoc allegat Gloss. in cap. plerumque in 2. quæst. 7. quæ dicit, quòd bonus vir id, quod scit, quod non potest probari, debet tacere, ita dicit Bald. in quodam suo consilio incipien. quamquam allegata sint multa, vbi deplorat mortem cuiusdam militis, qui ex hac causa fuit decapitatus prout refert Io. de Plat. Instit. de public. iudic. §. publica. Faciunt notata per Bart. & Angel. in l. 1. §. occisorum, ff. ad Syllan & per Abbat. in capit. 1. de restit. spoli. & in cap. 1. de offic. deleg. & per Angel. in l. fin. ff. ad l. Iul. de parricid. & ista est magis communis opinio, & humanior secundum Roland. in cons 88. num. 10. cum sequen. volum. 2. consultius tamen est, vt sciens detegat secretè admonendo Principem, vt à tali machinatione cauere possit, quicquid sit reuelando, vt ibi per Roland. in fine, ad hoc vide etiam D. Clarum infra in quæstione 87. versicul. punctus est; & Viui. opin. 694. incip scientia sola. Et dico, quod si ita non faceret, vtique vnà cum opin. Roland. & aliorum, sic tenentium decapitaretur, eius bona occuparētur, & tota eius familia in profundum mitteretur. vide etiam Decis. Pedemon. 80. vbi de quadam muliere, quæ sciuerat tractatum contra Principem, & illum nō reuelauerat, & qua pœna veniret punienda, quæ mulier erat mater facientis tractatum.

Quadragesimoprimo. Si quis Cardinalem sanctæ Romanæ Ecclesiæ hostiliter fuerit insecutus, vel percusserit offendendo, non defendendo, aut ceperit, aut socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit, vel fauorem, aut postea receptauerit, vel defensauerit scienter eundem, hæc omnia continentur in cap. felicis, de pœn. lib. 6.

Quadragesimosecundo. Modo committitur, quando quis conspirauit in necem alicuius collateralis, vel consiliarij Principis, tunc habetur, ac si in necem Principis conspirasset, vt dicit tex. in d. l. quisquis, & ratio est, quia isti consiliarij sunt pars corporis Principis, vt ibi dicit tex. ideo eadem offensio reputatur; & pro hoc facit, quia qui tangit vnam partem corporis, totum corpus tetigisse videtur, l. vulgaris, ff. de furt. & dicit Afflict. super feud. in tit. quæ sint regalia, §. bona committentium crimen nu 107. dicit, quod vidit Priuilegium Reginæ Io. prædictæ vindicantis mortem Andr. de Isern. eius Consiliarij, & Prædecessorum Regum, occisi tarda hora noctis, dum veniret à Castro prope portam Petruciam, per quosdam Theuronicos acriter condemnatos de crimine læsæ maiestatis.

Quadragesimotertio. Committitur, si quis contra iuramentum ligij periurauerit, de quo in d. cl. pastoralis, de re iud. Facit Gl. in l. 2. C. ad l. Iul. maiest & text. in auth. vt non lux. con. nat. col. 6. de quo per Cyn. in l. 2. C. de iureiur.

Quadragesimoquarto. Committitur, si quis dicat se Regem regni Neapol. quod est patrimonium B. Petri; vt in cap. ad apostolicæ, de re iudic. lib. 6. hoc dicit Bart. in l. 2. in princip. ff. ad l. Iul. maiest. qui non intrat per ostium ille fur est, & latro, de iur. patr. c. relatum, & c. insinuatum, de symo.

Quadragesimoquinto. Modo, si facta pace inter duos Reges, cum eorum sequacibus, & vnus sine iusta causa offendit alium; & sic frangitur pax secundum Bart. in l. 1. nu. 6. ff. ad l. Iul. maiest. cum dicit, hæc lex potest intelligi in securitate, &c.

Et sciatis, † quod sicut hoc crimen committitur contra Imperatorem, & Rempublicam Imperij; sic etiam committitur contra Regem, & quemlibet alium Dominum, non recognoscentem superiorem, vt tenet expressè Andr. in tit. quæ sint regalia, in §. bona committentium, col. 6. & Bart. in l. hostes, ff. de capt. & postl. reuers. Paul. de Liaz. in d. cl. pastoralis, Arch. in d. c. felicis, in verb. maiestatis, de pœn. lib. 6. & Brixiens. in verb. maiestas, allegat tex. in l. nemo. C. de episc. aud. & Bart. in extrauag. ad reprimendū, in verb. rebellando, benè faciūt omnia illa, quæ allegat Glo. in procem. Constit. Regn. & text. in l. si familia. ff. de iurisdict. omn. iud. vbi contra

tra Regem committitur crimen læsæ maiest. idem Bart.
4 in l. lege 12. tabularum, ff. ad l. Iul. maiestatis. Ex quibus infertur, quòd si vassalli Baronum, Regem recognoscentes, se rebellant contra Baronē, non tangendo Regem, non incidunt in læsæ maiest. crimen; hoc voluit Oldr. in cons. 43. incip. quæritur vtrum, & Bart. in l. executorem, C. de execut. rei iud. sed alia sunt pœna puniendi, si iniustè se rebellauerunt, hoc sanè intellige, quando Baro non habet merum, & mixtum Imperium: secùs, si haberet merum, & mixtum Imperium à Rege, & offenderetur in persona, tunc esset illud delictum crimen læsæ maiestatis, tamen nō puniuntur filij, vt dicit Salicet. in d. l. quisquis, & patet expressè in l. 1. ff. ad l. Iul. maiest. ibi, quoquis magistratum Pop. Rom. &c. & idem voluit Bart. in d. extrauag. ad reprimendā, in verb. rebellando; & Luc. de Pen. in l. 1. C. vt armorum vsus, lib. 11. in 2. col. & August. in addit. ad tract. Ang. de malef. in verb. *Che hai tradito la tua patria*. Et ibi de ista materia. Et
5 committentis crimen læsæ maiest. in aliam personam, quàm in Regem, vel eius consiliariū, nunquàm filij priuantur bonis, vt in d. l. fin. ff. ad l. Iul. maiest. Hæc omnia ferè ita vt supra formaliter accumulauit, Afflict. super feud. in tit. quæ sint regalia, in §. & bona committētium crimen. Et in hac materia vide etiam Fabi. Montel. super 4. literis arbitralibus, par. 4. num. 315. cum seq. fol.
6 169. vbi distinguit, & ponit, quot modis committatur in primo capite, & quot modis in 2. & tractatur etiam diffusè per Boss. in tit. de crimine læsæ maiest. & diffusissimè per Gigan in tract. suo de crim. læsæ maiest.

7 Item adde, quod fingēs, se esse officialem, & sub nomine officij faciens sibi aperire aliquam domum, vt aliquando faciunt discoli, incurrit pœnam l. 1. ff. ad l. Iul. maiest. & pariter pœnam falsi, Francis. Marc. in decis. 514. nu. 3. circa finem.

8 Item adde, si fiat actus inferens crimen læsę maiestatis, vt est ascensus per muros, castri occupatio, pontium demolitio, sed alio nomine, & ex alia causa, quàm Principem offendēdi, tunc nō incurritur crimen læsæ maiestatis, quia, vbi potest capi alia coniectura minoris delicti, quis non dicitur committere tale crimen, sed ab eo excusatur. Ruin. cons. 1. vol. 5. Dec. cons. 102. nu. 17. inter cons. crimin. tom. 1. Ceph cons. 75. nu. 9. & seq. & cons. 76. nu. 78. Bursat. cons. 152. nu. 37.

c *Vel quia cum hostibus domini*. Adde, quod metus
9 vasalli, ne bona sua depopulentur, & deuastentur, & auferantur, excusat vasallum, qui hostes domini adiuuit, Imol. cons. 34 Abb. cons. 3. vol. 2 Gramm. cons. 31. Grat. cons. 1. nu. 84. lib. 1. & cons. 5. num. 36. & seq. eod. vol. Tiber. Decian. cons. 23. nu. 26. lib. 1.

d *Item secundum aliquos potest poni exemplum in eo,*
10 *qui de Principe, aut Domino suo obloquutus*. Adde, quod nomini Principis detrahens ad ipsum Principem remittendus, & puniendus est pro motu animi sui, l. vnica, C. si quis Imper. maled. in fine, Afflict. decisione 265. num. 62. & decis. 307. vide omninò Menoch. de arbitr. Iud. cas. 377. vbi plenè, qua pœna sint puniendi maledicentes Principi; & an Principi eos punire expediat.

11 Item adde, quòd maledicens Papæ, vel Episcopo non punitur, Alber. de Ros. in rubr. C. si quis imper. maled.

Item adde videndum in hac materia, quando verba iniuriosa, & maledica contra Principem prolata faciant proferentem reum esse criminis læsæ maiestatis, Bursat. in cons. 28. Grau. cons. 224. Natt. cons. 592. num. 23. & Mascard. de probat. concl. 462. nu. 35. vbi tenent, verissimam esse sententiam, quod quis propter verba iniuriosa, & maledica prolata de Principe, non incidat in crimen læsæ maiest. sed debeat puniri iuxta dispositionem l. vnic. C. si quis Imp. maled. arbitrio eiusdem, habita ratione qualitatis personæ, verba proferentis, & ob quam causam, quæ magis peccat in leuitate vitæ, quàm cerebri, quàm quod multum sit prudens, Boer. in tract. de sed. ti of. in 4. præmisso, numero 1. & 2. nisi essent verba contra Principem, mulierem, viduam, quæ multum eius existimationem læderent; quia tunc aliud esset statuendum, Marsil. cons. 1. num. 22. cum seqq. & Bursat. cons. 147. nu. 10. 41. & seq. & de maledicentibus Principem, & eorum pœnis latè per Decian. in tracta. crim. lib. 7. c. 50. vbi multa habentur Principum exempla, qui, vti Princeps alti animi maledicta neglexerunt. Et an habens desiderium mutationis status, committat istud crimen. Bertaz. cons. 28. num. 12. vol. 1. vbi tenet, quod non; tamen cautius est non propalare tale desiderium: nam legitur in Historiis, quod Agrippa, qui affectabat imperium pro Caio nepote Tiberij Imperatoris dixit, vtinam viderem mortem importuni senis, scilicet Tiberij, & Caium dominum totius orbis; fuit accusatus apud Imperatorem Tiberium de hoc crimine, quod dicebant esse maiestatis, quod orauerat Deum pro morte Imperatoris, & Tiberius eum capi fecit, & incarcerari, vbi stetit per sex menses; & succedente morte Tiberij, fuit Caius ad imperium sublimatus, qui statim eum liberauit, & sibi bona, ac honores amplissimos contulit.

m *Quæro nunquid offendens Cardinalem*. Adde quod
12 nedum offendens Cardinalem incurrit crimen læsæ maiestatis, sed etiam si quis offendat Episcopum, vel eius Vicarium, secundum Bolognin. cons. 75. & de offendentibus Cardinales, Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Sedis Apostolicæ Legatos, latè per Viui opin. 88. lib. 1. & incurritur crimen læsæ maiestatis in primo, & secundo capite, Bero. in consi. 114. nu. 49. volum. 1.

n *Quæro etiam*. Adde, quod occidens officialem non
13 committit crimen læsæ maiest. dummodo propter eius factum, non Princeps offendatur, nec fiet circa latus ipsius Principis, & quòd supremus non sit, & superiorem recognoscat, Bar. in l. hostes. num. 15. ff. de capt. & postlimin. reuer. Isern. tit. quæ sint regalia, super verbo, & bona committentium, Dec. cons. 410. Gigas, in tract. de crimin. læsę maiest. lib. 3. cap. 23. nu. 7. & Alciat. cons. 19. lib. 7. & est receptissima sententia, vt per Vulpell. in cons. 21. num. 5.

r *Vidi quandoque dubitari*. Adde, quod dicitur læde-
14 re maiestatem Principis ille, qui lædit eius honorem, etiam si non sit subditus, Beron. consil. 165. num. 19. volum. 3.

t *Hinc infertur, quod licet clerici, &c.* Adde viden-
15 dum D. Farinac. in q. 8. nu. 28. cum sequen. vbi latissimè hanc quæstionem tractauit.

aa *Nisi sequuta sententia hominis, &c.* Adde, quòd
16 in hoc delicto requiritur declaratoria; & ista est magis communis opin. vt per Gabr. comm. concl. lib. 7. concl. 11. vbi ponit multas ampliationes, & limitationes; &
17 quomodo sit facienda declaratoria, ad hoc, vt quis sit priuatus suis bonis propter istud crimen, vide per Gabriel. consil. 179. nu. 1. & 2.

cc *Et ideò tales pœnæ*. Adde, quòd filiæ fœminæ de-
18 bent dotari, Rolan. cons. in cons. 33. vol. 2.

19 Item adde, quòd nec habent locum in filiis clericis, secundum Borellum in tractat. de arbitrar. §. 1. Gloss. 3. num. 54.

20 Item † adde, quòd etiam non habent locum in filio emancipato ante patris delictum, cui pater donauit bona, Afflict. in constit. Patarenorum in fine.

21 Item adde, quòd in crimine hæresis, & læsæ maiestatis filius tenetur pro delicto patris, sed non è conuerso, pater tenetur pro delicto filij, & quæ sit ratio diuersitatis, vide per Afflict. in d. const. Patarenorum, nu. 42.

22 ll Item adde, an filius, & quandò feudo, & emphiteusi priuetur ob delictum læsæ maiestatis à patre commissum, vide Capt. reg. 77. vbi latissimè; & Bero. in consil. 77. num. 7. vol. 1.

ff *Fuit etiam aliquando dubitatum.* Adde Rolan. in
23 cons. 74. vol. 3. vbi tenet, quòd huiusmodi pœnæ non habent locum in filiis natis post delictum.

mm *Vnum tamen non omitto.* Adde; aduertendum es-
24 se, quod in casibus, in quibus pœna patris nocet filiis, nocet tantum in his, quæ descendunt ex persona patris: secus in aliis, quæ aliundè obuenerunt ipsis filiis, Gram. decis. 6. nu. 14. vide etiam Bero. in cons. 65. nu. 155. vol. 2. & ibi etiam dicit, quando filius amittat feudum.

oo *Scias autem, quod in hoc atrocissimo delicto lex non-*
25 *nulla specialia, &c.* Adde, quod in hoc crimine habentur triginta vnum specialia. Quorum primum est. Quòd propter delictum patris filii priuantur successione, quia macula patris inficit etiam sanguinem filiorum, vt dicitur in l. quisquis; & ideò filius in hoc crimine, licèt ipse nihil deliquerit, propter patris delictum sustinet pœnam; vt per Andr. de Isern. in c. 1. §. præterea, quæ sit prim. caus. benef. amitt. vbi voluit etiam, quòd in feudus descendens ex illo sanguine maculato, & infecto, est priuatus successione, & hoc voluit dispositio d. l. quisquis. Regulariter autem contra, vt in l. crimen, ff. de pœn. & de ista materia, an patris delictum noceat filio, & nepoti, dixit Andr. in d. §. præterea, & in c. 1. §. hoc quoque de successio. feud. & ibi remissiuè. Fit tamen differentia inter filios masculos, & fœminas in hoc crimine, quia filius nihil habebit de bonis paternis; sed filiæ fœminæ illius, qui læsæ maiestatis crimen commisit, dotari debent per Fiscum de illis bonis, vt patet expressè in d. l. quisquis, §. ad filias, & voluit Andr. in const. Regn. ob filiorum culpas, vbi allegat l. tutores, ff. ad l. Iul. de vi priu. & l. si marito, in princ. ff. sol. matrim. Idem dicit Bald. in l. patri, 4. col. C. de dot. promiss. & hoc benè seruatum fuit in Regno Neap. nam Rex Ferdinandus maritauit honorificè filias Principis Rossani, qui commiserat crimen læsæ maiest. notoriè contra Regem ipsum, vt ait Afflict. in tit. quæ sint regalia, §. bona committentium, num. 3. Et quæ est ratio diuersitatis, dic, quod ratio est, quia masculi sunt audaciores fœminis; & propterea lex præsumit masculos magis inclinare in crimen paternum, vt dicit notab. tex. in d. l. quisquis, nisi in actibus venereis, in quibus mulieres sunt magis audaces, quàm viri, vt dicit Cyn. in d. l. quisquis, in 6. notab. Vnde Quint. Audacem faciebat amor, &c. Et est sciendum, quòd licèt filij priuentur ob culpam prædictam hæreditate paterna; tamen in feudis antiquis, in quibus agnati collaterales succedunt propter crimen læsæ maiest. commissum per agnatum, tenentem feudum, non priuatur successione feudi immediatè successurus post mortem illius, qui commisit dictum crimen, Fiscus enim tenebit feudum, donec viuit ille, qui delictum commisit; & posteà succedit Agnatus collateralis, qui aliàs succederet, vt dicit Andr. in d. §. præterea, & idem in capit. 1. §. denique quę sit prim. caus. benefic. amitten. quia resoluto iure datoris, resoluitur &c. vt not. Doct. maximè Paul. de Castro in l. Insulam, in prin. ff. solu. matrimo. & ex his primum speciale habetis in hoc crimine, quia filius portabit iniquitatem patris.

Secundum speciale est, pro quilibet admittitur in hoc crimine ad accusandum, etiam qui aliàs repelleretur, vt ff. ad l. Iul. maiest. l. famosi, & 2. q. 1. c. in primis, §. gloriosus vero: est enim hoc crimen publicum, vt in l. 1. ff. de publ. Iudic. facit. c. Ius publicum, distin. 1. & idem est in aliis criminibus exceptis, vt not. in cap. per tuas, & in c. licèt hely, de Symon. dicitur enim crimen læsæ maiestatis exceptum, vt 6. q. 1. c. quisquis, Instit. de publ. iudic. §. 2. Specul. in tit. de accusat. in fin. & non solum tales inhabiles admittuntur ad accusandum, verum etiam ad testificandum; quia in hoc crimine est ex æquata conditio Testium, vt dicit tex. in const. prosequentes. subaudi ad testificandum ea, quæ respiciunt delictum, non autem adminicula delicti, vt dicit Barto. in l. in quæstionibus, ff. ad l. Iul. maiest. ex quo infertur, quod in causa læsæ maiestatis iudex de facili non debet dare terminum ad repulsam: sed debet primo videre articulos expulsatorios, quia, si velit testes repulsare, tanquam infames, non debet concedere repulsam, quia non debet quis admitti ad probandum; quod probatum non releuat, l. ad probationem, C. de probat. sed si velit repulsare testes, tanquam inimicos, tunc concedet ipsam repulsam. iuxta not. in d. cap. per tuas. de symon. secundum Bart. in d. l. in quæstionibus. Et sic intelligitur id quid dicit Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verb. in figura Iudicij, in 4. colum. dum dicit, quod in hoc crimine fit publicatio processus: aliàs auferretur parti ius defensionis: si enim non publicaretur, non posset impugnare testes, & eorum dicta, subaudi testes, tanquam inimicos, non tanquàm aliter inhabiles, per d. l. famosi. Et per hoc facit Const. Regni, quæ incipit, si quis per inquisitionem, quę vult, q; in hoc crimine non detur copia testium parti inquisitæ, nisi facta consultatione Regi; & si rex rescripserit, dandam esse copiam, datur; aliàs non: & hoc habet locum tantum in crimine læsæ maiest. quod tangit personam Regis, non autem in alio crimine læsæ maiestatis, quod forte tangeret eius collaterales, & non eius personam, vt dicitur in d. constit. in verb. præterquàm; quod est notandum. *Hoc latiùs disputat* Andr. in titu. quæ sint regalia, in §. bona committentium, pro, & contra. An, scilicet si quis occidat Consiliarium Regis, vel eius Cancellarium odio particulari, licèt Rex eo careat, sit crimen lęsę maiest. & in persona Domini Andreæ, qui fuit interfectus, Regina Ioanna prima fecit edictum, vt cōmittat crimen lęsę maiest. occidens Consiliarium Regis, siue particulari odio, & inimicitia, siue, vt Rex careat illo Consiliario vtili Reipublicæ, & Regi, & quasi ipse præscius de sua morte violēta proluxiùs dictam quæstionem examinauit per duas columnas.

Tertium est speciale, quòd serui torquentur in caput domini, vt in l. meminisse, & in l. fin. C. ad l. Iul. maiest.

Quartum speciale est, quod milites, & aliæ personæ, quæ non possunt torqueri, in hoc crimine nullum habent priuilegium, vt in l. nullus, C. eod. tit.

Quintum est speciale, quod postquàm est commissum tale crimen, taliter delinquens non potest quicquam de bonis suis alienare, nec debitores eis soluentes liberantur, vt in l. fin. C. eod. titu. & patet in d. c. Felicis, de pœnis in sexto. Ibi dum dicitur, nullus ei debita reddere, quod non est sic in aliis criminibus, vt in l. post contractum, ff. de donat.

Sextum. Speciale est, quod ille, qui committit tale crimen, postquàm mortuus est, potest accusari, vt eius memoria damnetur, quod non est sic in aliis criminibus vt in l. fin. C. ad l. Iul. maiest. & not. in §. interdum, Instit. de hæredit. quæ ab intest. & hoc solùm habet locum, quando cōmittitur crimen perduellionis, vt dicit Azo. in Summa, eod. titu. nu. 4. allegat l. fin. C. eod. tit. & talis accusatio non potest fieri, nisi in quinquennium, à die mortis, argum. l. 2. C. de apost. Modum autem procedendi contra talem mortuum, vt damnetur eius memoria, vide per scribentes in d. §. interdum, & per Ang. in d. l. fin. C. ad l. Iul. maiest.

Septimum. Speciale est, q; in hoc crimine venit imponenda pœna mortis, & omnium bonorum publicatio, tàm burgensaticorum, quàm Feudalium, vt in d. l. quisquis. Et ideò dicitur crimen arduū, vt in c. 1. de cle-

tic. pugn. in duell. & sub generalibus verbis non veniunt ardua, vt in l. non solum, in princ. ff. de procurat. de quo per Ludo. Roman. in l. sed & si quis, §. quæsitum, ff. si quis caution. & per Io. Mont. & Io. Andr. in cap. in generali, de reg. iur. lib. 6. Et si Rex concederet ad tempus Baroni in terris suis, vel alicui Capitaneo merum, & mixtum Imperium in tali ciuitate, & castris, cum omnibus prouentibus, & introitibus, non venit cognitio criminis læsæ maiest. nec eius punitio; quia iste casus est de reseruatis ipsi Regi, quia semper in concessionibus Feudorum, & Castrorum cum mero, & mixto Imperio consuetum est reseruare crimen hæresis, falsæ monetæ, & crimen læsæ maiestatis: & ista consueta reseruari censentur reseruata, etiam quòd non sit dictum per tex. in c. cum M. Ferrariens. de constit. vbi Bald. dicit, quod ille text. ad hoc est melior, qui sit in iure. Et dicit Andr. Barb. in c. quod translationem, de offic. deleg. quod similis tex. est in l. generaliter, de fideiuss. & ibi etiam dicit ex auctoritate Lud. Roman. in quodam suo consilio, quod si datur mandatum ad negocium, intelligatur esse datum ad consueta fieri in dicto mandato, etiam quod non sit expressum, allegat multa iura ad hoc. Et ideò dicitur ad tempus, quia, si in perpetuum essent concessa aliqua regalia in territorio, tunc veniunt Regalia hic contenta, vt dicit Paul. de Castr. in cons. 227. incip. ad primum, circa fin. refert Fely. in c. quæ in Ecclesiarum, de constit. Sed non omnia, vt de crimine læsæ maiestatis commisso contra Regem concedentem, & alia, quæ sunt reseruata Regi in priuilegium Coronæ Regiæ, vt dicit Luc. de Pen. in l. 1. C. de priuileg. scholar. lib. 11. prout refert Paris de Put. in tract. de syndic. in 6. car. in 2. impress. Et licèt bona prædicta, quoad dominium ipso iure perdantur, vt in l. eorum, ff. ad l. Iul. maiest. & d. l. quisquis, & voluit Andr. in c. 1. quo temp. mil. & in c. 1. de feud. sin. culp. non amitt. Archid. in d. c. felicis, & expresè hoc cauetur in Regno, in c. quod incip. nuper apud Tranum; & in alio c. quod incip. Bona proditorum; tamen quantum ad auocandam possessionem requiritur sententia declaratoria, vt not. in auth. de incest. nupt. §. 1. & in c. cum sim. de hæret. lib. 6. & Andr. in locis præallegatis.

Octauum. Speciale est, quod in hoc crimine punitur voluntas, quæ venit ad actum sine opere perfecto, vt 6. q. 1. c. verum, d. l. quisquis, & in clem. pastoralis, in verb. tractauerat, de re iud. de quo in c. 1. §. si voluerit, de capit. qui cur. vend.

Nonum. Speciale est, quod committens tale crimen priuatur beneficio consuetudinis, quo cæteri gaudent 11. distinct. §. nos.

Decimum. Speciale est, quod hoc crimine condemnatus patitur, vt arma eius, quæ sunt depicta in Ciuitate debent destrui, & deuastari, vt not. Bart. in l. eorum, ff. de pœn.

Vndecimum. Speciale est, quod in hoc tam magno crimine procedi potest per accusationem, inquisitionem, & denunciationem summariè, & de plano, sine libello, strepitu; & figura Iudicij, vt patet in extrauag. ad reprimendum, quam notab. Bart. glossauit, & dicit Andr. in d. titu. quæ sint regalia, §. bona committentium, colum. 6. vers. Item nota, quod in hoc crimine proceditur summariè, & sine libello, vt in l. Manichæos, C. de hæret. & Instit. de hered. quæ ab intest. §. per contrariũ.

Duodecimum. Speciale est, quod nemini de se confesso contra alium creditur, nisi in crimine læsæ maiest. vt 15. q. 3. c. nemini, not. in c. cum monasterium, extra de confess. & in l. quoniam liberi, C. de testib. not. in c. vlt. de testib. cogen. Ludou. Rom. in l. si quis in graui, ff. ad Syllan. & de isto articulo, an in hoc crimine ex dicto socij possit procedi ad torturam contra alium nominatum socium in hoc crimine, dicit Dyn. in tract. de quæstion. quod inculpatio, quam facit socius criminis de alio in casibus, in quibus potest interrogari de socio, de quibus in Gl. in l. accusationis, C. de accusat. facit indicium ad torturam, quod verum est, si cum dicto socij concurrat alia præsumptio, vel aliud indicium; aliàs sola depositio nõ sufficeret ad torturam, vt tenent Alex. cons. 89. vol 3. & Abb. Sicul. in c. 1. de confess. & Franc. Brun. in tracta. de quæstion. in 5. quæst. Alex. cons. 118. volum. 4. Gl. in d. l. accusationis. & ibi Alber. de Rosat. & Andr. in const. Regn. si damna clandestina, Gl. in l. si filium, C. de liber. caus. vide etiam ad hoc Alex. in l. 1. ff. de quæst. & Bart. in l. reperti, §. is qui, ff. eod. titu. Bald. in l. quoniam, C. de testibus; & Paul. de Castr. cons. 18.

Decimumtertium. Speciale est, quòd in hoc crimine admittitur probatio per testes singulares, sicut in crimine vsurariæ prauitatis, vt habetur in l. 1. C. de testam. ita consuluit Petr. de Anchar. cons. 166. dum quæritur, vtrum ad probandum D. Manfredum de Cumo Capitaneum gentium armorum D. Baldassarus Cossa, Rom. Eccl. Cardinal. & Legati de Latere Bonon. ac Romandio. pro Romano Pontif. fecisset tractatum; conspirationem, & rebellionem dictorum Legati, & Pontificis contra itarum, probetur per quatuor testes singulares, de quorum singularitatibus in d. cons.

Decimumquartum. Speciale est, quod ille, qui læsæ maiestatis crimen commisit, non potest agere in Iudicio, vt voluit Specul. in tit. de actore, §. 1. vers. Item quod commisit crimen læsæ maiest.

Decimumquintum. Speciale, est quòd ille, qui commisit hoc crimen, non potest facere testamentum, nec actiuè, nec passiuè, vt dicit Specul. in tit. de Instrumen. edit. §. compendiosè, vbi ponit personas, quæ non possunt facere testamentũ, in vers. 14. allegat l. pen. C. ad l. Iul. maiest. Item volut Specul. in tit. de Iudic. in §. 1. versi. est etiam alia ratio hæreditatis. sed de hoc est tex. hodie in d. c. felicis, ibi, dum dicitur, nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicuius bona ex testamento, vel ab intestato vocatur, & pro hoc facit, quia ille, qui commisit tale crimen, habetur pro mortuo. Et ideo si filius qui commisit hoc crimen, esset præteritus à patre, testamentum valet; & non potest dicere filius testamentum nullum, quia censetur mortuus, licèt corporaliter viuat. ita Bald. in l. hac edictali, C. de secund. nupt.

Decimumsextum. Speciale est, quòd ille, qui commisit tale crimen, vel eius filius, non potest se defensare sub prætextu alicuius præscriptionis, vt in c. regni, quod incip. bona proditorum.

Decimumseptimum. Speciale est, quòd in hoc crimine admittitur probatio per duellum, vt not. Glo. in l. fin. ff. ad l. Iul. maiest. Et ideò hoc crimen vocatur perduellionis, de quo per Afflict. in c. 1. in §. si quis hominem, de pac. tenen. vel veriùs secundum Gl. in d. l. fin. dicitur crimen perduellionis, idest bellum tanquàm cum hostibus Populi Rom. l. quos nos, ff. de verb. signif. & not. Io. de Ligna in tract. suo de bello.

Decimumoctauum. Speciale est, quòd ille, qui manifestat socios huius criminis occultos antequàm fiat, veniã meretur, vt l. antepen in fi. C. ad l. Iul. maiest.

Decimumnonum. Speciale est, quod domus illius, qui tale crimen commisit, debet destrui, & dari in collapsum vsque ad fundamenta. & ista est noua pœna imposita per Papam in d. c. felicis, de pœn. in 6. Vnde ciuitas propter rebellionem subiiciatur aratio, vt not. Andr. in capit. 1. §. fin. de ca. corr. de iur. auc. Quid autem, si domus ruinanda communis sit cum aliquo, qui non deliquit, quid faciendum? vide per Archid. in d. c. felicis, & ibi etiam Io. Andr. Doct. in l. si communi, ff. si seruit. vendic. per Bart. in l. Atheius ait, §. de eo opere. ff. de aqu. plu. arcen, & in l. si is, cum quo, ff. com. diuid.

Bald.

Bald.fal.sed etsi seuerior, C.de infam. Alber.de Rosa.in 3.par.statut.cat.139.

Vigesimum. Speciale est, quòd prohibitum est pro filiis rebellium, vel pro illis, qui commiserint crimen læsæ maiestatis postulare, vel aduocare in causis, vt patet in d.c.felicis,ibi,sit eis postulandi negata facultas, nisi concedatur licentia, prout moris est. Et scias, quòd tanta est vis huius delicti, quòd filius non dicitur ingratus, accusando patrem cum veritate de hoc crimine, vt est Gloss.in const. Regni inconsutilem, de hæret. in verb.flammarum.

Vigesimumprimum. Speciale est, quia dicit Archidiaconus in d.c.felicis, in versic. Quinto opponitur, quòd speciale est in hoc crimine, quòd damnato non licet appellare propter criminis immanitatem, sicut est in raptu virginum, vt C.de rapt. virg.l.1. §.quibus, & in falsificatore monetæ,l.1.§.appellandi, C.de fals.monet. & in hæretico, vt in cap.ut inquisitionis, de hæret.lib.6. Sed contrarium tenuit Andr. de Isern.in d.tit. quæ sint regalia,§.bona committentium,col.9. quia non reperitur iure cautum, quòd in hoc crimine sit prohibita appellatio: Fallit, nisi in proditione commissa esset concitata seditio, vel facto ordinata; vt in l constitutiones, ff.de appell. videlicet, si aliquis ordinaret, quòd ciuitas rebellaret, hic est dux,& caput factionis,& non appellaret condemnatus, secundum Andr. vbi supra. Secundò, fallit, nisi esset notorium facti permanentis, sicut ille, qui tenebat nouercam pro concubina, vt 2.q. 1.c.de manifesta,& c. Deus omnipotens, & not. in c. vestra, de cohabit. cleric. & mulier. & in l.data opera, C.qui accusare non poss. Ergò in notorio facti transeuntis poterit appellare condemnatus, vt latius concludit Andr.in loco citato, qui super hoc articulo, an à sententia in hoc crimine possit appellari. scribit per duas columnas; pro; & contra, redarguendo, & finaliter concludendo, prout supra dixi. Et clarè ista conclusio patet in d.c.de manifesta, in Gl.magna, & in c. præterea,& in c.cum sit Romana,de appellat. Et vide ad saturitatem de hoc articulo Aret.in tract.malefic.in verb. præsente Caio, & appellante, & Gigan.in tract.de crimin.læsæ maiest.tit.de plur quæst.quæst.13.

Vigesimumsecundum. Speciale est, quòd puniuntur receptatores illius, qui committit tale crimen, pœna capitis, vt not.in l.1.ff.de recept.& patet in c. quod incip.Bona proditorum,de quo per Bart.in l.fin. C.de fabricens. in l.1.C.de desertor.& in l.omnes,C. de agric. & censit.lib.10.

Vigesimumtertium. Speciale est, quod in isto crimine potest incipi à quæstionibus contra accusatum, quando indicia haberi non possunt: secus, si possunt haberi, vt in l. si quis alicui,C. ad l.Iul.maiest. & dicit Salyc.ibi, quod est speciale in hoc crimine, vt talis præsumptio sit sufficiens ad torquendum accusatorem, qui pro se contra accusatum habebat sufficiens indicium: sed loquitur per verbum, credo. Facit, quod not. Bald. in l.quicunque, de ser.fugit.in fin.quod in istis tractatibus, qui fiunt secretò propter probationis difficultatem incipiendum est à tortura. Sed id speciale non puto verum, Afflict.in d.tit.quæ sint regalia §.bona committentium,nu.44 quia Ang. & Salyc.in d.l. si quis alicui, expressè videntur tenere, quod in hoc crimine non potest procedi ad torturam sine indiciis, sicut in aliis criminibus.

Vigesimumquartum. Speciale est, quòd licèt regulariter sententia lata contra absentem non valeat, vt in l.absentem, C. de accusat. tamen in hoc crimine valet sententia lata contra absentem, vt dicit ibi Ang. & patet in d.clem.pastoralis, de re iudic.

Vigesimumquintum. Speciale est in Regno Neap. quòd de hoc crimine nullus officialis cognoscit, nisi magna Curia Vicariæ, vt in const. Regni, statuimus, de offic.minor.offic.

Vigesimumsextum. Speciale est in dicto Regno, quòd in hoc crimine non datur copia repertorum sine speciali consultatione, & responsione Regis, vt dicitur in constit.hi, qui.

Vigesimumseptimum. Speciale est quod in hoc crimine non editur nomen delatoris, vt dicitur in d.const. hi, qui.

Vigesimumoctauum. Speciale est, quòd postquàm quis est carceratus pro isto crimine, non potest excarcerari sine expressa licentia Regis.

Vigesimumnonum. Speciale est, quòd illi, qui incidunt in hoc crimen, & retinent terras Ecclesiæ, vel Imperij, possunt condemnari per sententiam sine citatione, dictum est singulare Io. Andr. in c.cum olim, de re iudic. per illū tex. fuit memor Bald.in præslud.feudor.

Trigesimum. Speciale est, quòd clericus delinquens hoc crimine punitur per Iustitiarium, & non per iudicem ecclesiasticum, vt in const. Regn. incipien. De personis clericorum, sed ista constitutio non procedit per Iura canonica, nisi quoad Feuda, vt ibi per Andr.

Trigesimumprimum. Speciale est, quòd in hoc crimine punitur criminaliter vniuersitas delinquens per Principem, quia Ciuitas subiicitur aratro, vt in l.si vsufruct.ff.quemadmodum seruit.amitt.quod verum est, si Princeps hoc declarauit, vt dicit Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verb.rebellando, in fin. Et sic, si Princeps non declarauit, illam vniuersitatem rebellem, & debere subiici aratro, non potest per tertium allegari rebellio,& tunc in hac declaratoria veniunt pupilli,& illi, qui non deliquerunt; hoc est, speciale in hoc crimine; regulariter autem vniuersitas pro alio crimine non punitur criminaliter, vt pupilli innocentes, & furiosi puniantur: sed pœna commutatur in pecuniariam, vt dicit Bart. in l. aut facta, §. nonnunquam, ff. de pœn.& Salic.in l.1.C.de sediiiiosi. Et ista specialia nota, quia dominus Cardinalis in d.cl.pastoralis, & Io. Andr. in d.c. felicis. in nouella non ponunt tot specialia, quæ sic formaliter fuerunt congesta per Afflict.in cap.1.in titu.quę sint regalia,in vsib.feud.in §.bona committentium; & mihi ea placuit hic posuisse.

Ego autem addo aliud specialissimum, omnibus tamen notum, quod est sola Principis voluntas, qui facit, quicquid vult, & sibi placet; & vel homini illi, qui de tali crimine nedum imputatus, sed adumbratus fuerit.

26 Item adde, quòd si quis solus dixerit, & iuratus fuerit, quòd vult committere delictum contra Regem, & nihil aliud fecerit, non punitur ille affectus: secus, si cum alio dixisset, Afflict. in const. asperitatem, num.2. fol.48.

tt *Item licet regulariter &c.* Adde videndum Rolan.

27 in cons.1.nu.16.& sequen.vol.3.& qualiter sit procedendum, vt memoria defuncti damnetur, vide Paris.in cons.2.num.209.vol.4.& intra quantum tempus damnari possit. Carrer in tract.de hæret.nu.141.

28 Item adde, quod quando proceditur contra memoriam defuncti in crimine læsæ maiest.citandi sunt filij, cognati, & successores defuncti, vt veniant ad contradicendum, ne memoria defuncti damnetur; & non solum sunt citandi, quando post mortem cœptum sit iudicium; sed etiam, quando in vita fuit accusatus, & pendente appellatione decessit, Gigas in tract. de crim. læsæ maiest.in verb.quæst.in crim.læsæ maiest.q.21.

tt *Sed quando committitur.* Adde videndum Peregr. de iure fisci, lib.4.tit.5.num.19. cum pluribus sequen. vbi latissimè examinauit hanc quæst. an morte extinguatur & memoria damnari possit, quando huiusmodi

29 crimen contra alios Principes committitur; & concludit, quod consuetudo regionis attendi debet.

30 Item

30 Item adde, quòd requiruntur plenæ probationes ad hoc, vt defuncti memoria damnari possit, & eius bona publicari, secundum Deci. in cons. 410. nec sufficeret, q. Princeps affirmaret, defunctũ commisisse delictum.

uu. *Hinc infertur.* Adde, quòd quando quis dicatur re-
31 bellis videndum Brun. in cons. feud. 38. & an sententia, & quando requiratur, ad hoc, vt dicatur rebellis, latè Mascard. de probat. concl. 1357. vol. 3. & quando sola
32 declaratoria sufficiat, vt quis sit rebellis, & an ipso iure bona rebellis in fiscum transeunt, & qñ rebellio in sola inobediẽtia incurratur, vide omnino Gabriel. in cons. 179. & ibi etiã habetur, quando quis fuerit citatus suo pœna rebellionis, vt coram Principe personaliter com-
33 pareret; & si per tale præceptum bona fuerint publicata, quòd filius poterit agere remedio reintegrandi.

yy *Item quamuis regulariter, &c.* Adde, quòd in hoc
34 delicto nedum proceditur contra absentem, sed etiam in aliquo casu contra non citatum, vt dixi infra in quæstio. 31. versic. adde, quòd hæc omnia.

§. LVDVS.

SVMMARIVM.

1 *Ludum esse prohibitum.*
2 *Et quid in ludis, in quibus est mixtura ingenij, & fortunæ, vers. Hæc autem.*
Et quid in ludo scaccorum, ibid.
3 *Et an ludus scaccorum sit permissus clericis. versic. Quæro nunquid.*
4 *Et an hastiludia, & torneamenta licita sint, vers. Item quæro.*
5 *Et quid in sortibus, quas scommessas vulgò appellant, vers. Quæro etiam.*
6 *Quæ sit pœna ludentis ad ludos prohibitos, versic. Sed quæro.*
7 *Vincens in ludo prohibito, an teneatur lucrum victori restituere. vers. Item vincens.*
8 *Mutuans in ludo reprobato, an possit repetere, versic. Item mutuans.*
9 *Trãsactio occasione ludi, an sit permissa, ver. Præterea.*
10 *Emens rem ab aleatore censetur in mala fide.*
11 *In domo susceptoris aleatorum furari licet.*

a IN *a* hac materia facienda est generalis conclusio
1 quòd ludus est *b* de iure prohibitus, vt videtur
b text. in l. alearum vsus, C. de religio. & sumptib. funerũ. Et est communis opin. vt dicit Maluet. de ludo taxillorum, nu. 4. prout illum refert Pract. Conradi, fol. 420. num. 1 in fin. & in facti contingentia consuluit Corn. cons. 101. lib. 2.

2 Hæc autem conclusio locum habet non modo in iis
c ludis, in quibus sola sors versatur, *c* sed etiam in iis, in quibus est mixtura ingenii, & fortunæ: puta taxillorum, & tabularum, & chartarum. nam omnes pariter sunt prohibiti. Et est communis opin. vt attestatur Imola in c. clerici. il 2. post nu. 16. de vita & honestate cle-
d ricorum. *d* Vbi verò solummodo versatur ingenium, talis ludus est permissus. Et hinc infertur, quòd ludus
e scaccorum est de iure *e* licitus. & ita dicunt Doctores, vt ait Rosel. de Rosel. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 46. nu. 5. lib. 1.

f *f* Scias tamen, quòd etiam ad huiusmodi ludos permissos, non licet ludere vltra vnum aureum, vt est text. in d. l. Alearum vsus Bene verum est, quòd in hoc videtur derogatum à consuetudine dispositioni d. legis, vt nonnulli attestantur, quos refert Aug. ad Ang. de malefic, in loco præallegato, post nu. 4.

g *g* Quæro nunquid clerici possint ludere ad scaccos.
3 Respon. quòd sic. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Abb. in d. c. clerici, il 2. nu. 4. Hanc etiam dicit esse communem opin. Aug. ad Ang. de malef. in verbo Mettitore de mali dadi. nu. 3. Bertachi. in tract. de Episcopo, in 1. parte causæ finalis. q. 7.

4 Item quæro nunquid laici possint licitè facere torneamenta, & similia. Resp. quòd sic. Et est communis opi. vt ait Socin consi. 16. num. 3. 5. & 6. lib. 1. prout illum refert Prac. Conradi, fol. 426. in princ. licet Socin. in libro meo non attestetur de communi. In his enim versatur corporis agilitas, & ingenium, neque in arbitrio fortunæ aliquid est positum.

h *h* Quæro etiam, nunquid istæ sortes, quas vulgò scõ-
5 messas appellamus, sint licitæ. Resp. quòd sic. Et est communis opin, vt ait Dec. consi. 115. nu. 4. quem refert Didac. in repet. c. peccatum, fol. 122. in fine, de reg. iur. in 6. Dubius enim euentus fortunæ contractus illicitos non facit.

i *i* Sed quæro, quæ sit pœna ludentis ad ludos prohibi-
6 tos. Respon. de iure ciuili, non videtur imposita certa pœna. Et ideo videtur dicendum, quòd lusores ad ludos prohibitos sint puniendi extra ordinem arbitrio iu-
K dicis, secundum facti, & *K* personarum qualitatem.

l *l* Item vincens in ludo reprobato, tenetur lucrum vi-
7 ctori restituere; ita dicit Glo. in l. fin. in Glo. fin. de alea. quam omnes Doctores indistinctè approbant, vt dicit Aug. in loco præalleg. nu. 23. Hanc etiam dicit esse communem opin. Caccial. de Ludo, nu. 40. Sed hoc de consuetudine non seruatur, vt dicit Aug. ad Ang. in loco
m præalleg. nu. 17. *m* Et ideo stante consuetudine permittente, vt possit ludi ad aleas, talis consuetudo excusat etiam victorem. vt non teneatur ad restitutionem lu-
n cri, *n* dummodo in ludo fraus non interuenerit. Et est communis opin. vt attestatur Barb. consi. 66. nu. 7. lib. 3. quem refert Rochus de consue. fol. 23. num. 6. Dixit tamen Card. quem multi sequuntur, quòd tutius est animæ, pecuniã ipsam pauperibus erogare. Et ait Rochus in loco præal. quòd ita dicunt communiter Doctores. Ego tamen nunquam vidi hoc practica seruari. nam vt dicit Barbat. in loco præallegato, illud, quod dicitur de erogando pauperibus, est de consilio, & non ligat. Valet autem talis consuetudo, vt denegetur victo repetitio eius, quod amisit. Et ita tenent communiter Cano. Legistæ, Theologi, & Sancti viri, vt attestatur Caccialup. de ludo, num. 79.

o *o* Item mutuans in ludo, non potest repetere, vt est
8 text. in d. l. alearum vsus. Scias tamen quòd quicquid sit de iure, contrarium seruatur in Practica. Est enim consuetudo, vt possit huiusmodi pecunia repeti, vt attestatur August. ad Ang. de malef. in verbo, Metitor de mali dadi, nu. 15. & seq. Et talis consuetudo valet secundum communem opin. de qua attestatur Didac. in repet. d. c. peccatum, fol. 124. & est obseruanda non solum inter
p laicos, sed etiam inter clericos. *p* Et ita magis communiter receptum est, vt ait Didacus in loco præallegato, fol. 125.

q *q* Præterea in ludo, vel occasione ludi, non est licita
9 transactio. ita tenent communiter Doctores, vt dicit Abb. in d. c. clerici, nu. 16. Costa de ludo, art. 5. num. 1. Cum enim occasione ludi non possit esse lis, pariter etiam non cadit transactio, licet attenta consuetudine, aliter dicendum sit, per supradicta.

ADDITIONES.

a *In hac materia.* De ludo & illius pœna latè tradit Farin. in eius prax. quæst. 109. volum. 4. par. 1. & quid in clericis par. 2. num. 92. & par. 3. num. 106. qui ludi permittantur alias per Vigell. M. I. R. l. 3. cap. 10. regu. 65. & duab. seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

De

b *De iure prohibitus*. Ludum prohibitum esse. Farin. d.q.109.par.p.nu.60.& 84. *Bern. Ros.*

c *Sed etiam in his*. Etiam in his in quibus mixtura ingenii concurrit, Farin.sup.num.31. De retinente ludum domi. Farin. q.109. par.4.nu.137. Quid in Doctorib. & scolaribus ludentibus, & temporis amissione, d.q.& par.1.nu.43.& pariter causa recreationis, num.85.& sequen. *Ber. Ros.*

d *Ubi vero solummodo*. Secus si solum ingenium, vt in ludo scaccorum modo non vltra annum Farin.sup.num. 130.& seq.& 134.Clerici ad scaccos ludunt.Farin.d.q. 109. par.3.num. 114.& ideo & torneamenta licita sunt. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

e *Licitus*. Adde Glo.notam in auth.interdicimus, C.de episco.& cler.Et de materia ludi, vide F.Viuium libr.2. opin.163.164.165.& 166. *Gu..r.*

f Scias tamen. Vide Baiardum.

g Quæro, nunquid clerici. Vide Baiardum.

h Quæro etiam,nunquid istæ sortes. Vide Baiardum.

i *Sed quæro,quæ sit*. Ludentium pœna. Farin. sup.& p. 1.nu.57.& seq. *Ber. Ros.*

I *Sed quæro,quæ sit*.Adde,aleatorum pœnæ,quæ per Iacobum Menoc.de arbitr.iudi libr.2.centur.4. cas.399. vbi quid in clerico,& quid in laico,quid de iure Cæsareo, & quid de iure Pontificio, quid quando ludo admixtum est delictum, & quando aleator per vim compellit ad ludendum, etiam blanditiis alliciens, & quid quando mediate aliud diuersum delictum habet admixtum,& quid in receptore. Item pœna, qua plectantur delinquentes in ludo, & quid in hos sanciendum esse in suis legibus dixit Plato, per eundem cas.seq. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

K *Personarum qualitatem*. Tu vide Menoc.d.cas.399. nu.8.& Iodoc.de fals.Aleat supr.nu.17. *Ber. Ros.*

K *Personarum qualitatem*. Vbi Bart.in l.Lenia,nu.12. ff.de accusat. *Giacb.*

l *Item vincens*. Vincens num restituere teneatur,Farin. d.q.109.par.5.nu.175. *Ber. Ros.*

l *Item vincens*. An autem ludens cum seruo,vel filiofamilias,& vincens,prout aliquando faciunt illi barri, teneantur restituere patri, vel Domino? Vide Alc.tract. de præsump.reg.3.præsumpt.29.num.6.qui tenuit, ep. fic. An autem qui rem emit aludatore, seu aleatore
10 † censeatur in malafide? Quòd sic Menoch.de arbitr.
11 iud.lib 2.cent.3.cas.225 num.16. Furari tamen † licet in Domo susceptoris Aleatorum, quos alio vocabulo appellamus Treppi, vt per Menoch.lib.2. cent.4. casu 399.in fin. *Drogh.*

m *Et ideo*. Et quid de consuetudine, sed an valeat. Farin.d.q.& par.1.nu.46.vsque 56.& si cum fraude, nu. 70.& 71. *Ber. Ros.*

n Dummodo in ludo fraus non interuenerit.Vide Baiar.

o *Item mutuans*. Mutuans in ludo, an repetat, Farin. in d.q.109. par.6 nu.203. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

p *Et ita magis communiter*. De nullitate contractus inter collusores,& mutu. Farin.d.q.par.6.nu.203. B. R.

q *Præterea in ludo*. Et an licita sit transactio causa ludi. Farin.d.q.109.& par.6.nu.212. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Eccellentiss.Baiardi.

§. LUDUS.

SUMMARIUM.

1 *Ludus quid*.
2 *Ludorum species, & qui sint permissi, & qui non, remissiue*.
3 *Et Officiales non prohibentes ludos, quos possunt prohibere, ad quid teneantur*.
4 *Ludus in officialibus est detestabilior*.
5 *Ludus permittitur tempore pestis*.
6 *Ludus pilæ quandoque est prohibitus*.
7 *Ludus vsque ad quam summam sit licitus*.
8 *Et quid in Regno Neap.*
9 *Ludus scaccorum,à quo inuentus*.
10 *Ludus vt vulgo dicitur,ad scottum. an sit permissus*.
11 *Et an requirat æqualitatem, remissiue*.
12 *Lusores quibus pœnis plectantur,remissiue*.
Et eadem afficitur pœna,qui vidit ludere,vel ludentem docet,nu.eod.
13 *Ludens cum pluribus ad plures ludos,an debeat puniri pro pluribus delictis, stante statuto, quod lusor puniatur in certa quantitate*.
14 *Ludi fraus à quibus probari possit*.
15 *Ludentes ad creditum, vel mutuantes ludētibus nullam habent exigendi actionem in Reg. Neap.*

a
1 IN *hac materia*. Adde, quòd ludus est actus quidam cessationis, vel recreationis, quandoq; ex sola fortuna, interdum ex industria, nonnunquam ex vtroque prouenien, Marian.Socin.in c.inter dilectos, nu. 25.de excess.prælat. Et in materia ludi, vide Menoc.de arbit.iud.cas.399.& Caccialup.in tract. de lud.vbi ha-
2 betur, quot † sint species ludorum, & qui permissi, & qui non. Et Viui opin.468.& 469.& in d. opin.468.
3 num.9. dicitur, quòd officiales, qui possunt prohibere ludos,& non prohibent, tenentur ad restitutionē perditi à tempore, quo prohibere potuissent, & ipsi offi-
4 ciales ab huiusmodi vitio ludi se abstinere debent, & quidem si in aliis detestabile hoc pessimum vitium in magistratibus detestabilius, & horribilius censendum est communi vna omnium sententia, nam tot sunt puncti, tot in eis sunt peccata solet, in tit.de vita,& honestate cleric.& Fab. de Monteleone in praxi arbitr. par.1.nu.3.cum seq.fol.30. vbi late quot mala ex ludo oriantur.
5 Item adde, quòd ludus permittitur tempore pestis, ad effugiendas malencomicas cogitationes secundum Rip.in tract.de pest.in tit.de remed. præseru. cor. pest. num.157.& in hac materia ludi,& quando, & quibus casibus sit permissus, vide Capr.in regu.86.vbi multas quæstiones posuit, & latissimè tractauit, & addentes ad Bertazz.in consil.379.in litera B.

d *Ubi vero*. Adde, quòd ludus pilæ, in quo solum versa-
6 tur ingenium, aliquando est prohibitus, vt per Bursat. consil.316.nu.6.

f *Scias tamen*. Adde, quòd licet ludere vsque ad scutū
7 vnum, s.per totū vnum diem, Bar.in l.inficiando, § infans, ff.de furt.& Amod.in tract.de syndic.nu.92.& in
8 Ciuitate Neapol. lusores non possunt per diem continuum horarum 24.ludere vltra ducatos decem, vt per Reg.Pragm.incipien.*Essendo venuto*, fol.444.

g *Quæro, nunquid clerici*. Adde, quòd ludus scaccorū,
9 & tabularum cum taxillis fuerunt inuenti per Priamidem in exercitu Græcorum contra Troyam ad ocian- dum milites Macro.satur.53.refert Marian.Socin.in c. inter dilectos,de excess.prælat. & Par. in tract. de ludo, num.6.

h *Quæro etiam, nunquid istæ sortes*. Adde, quòd con-
10 uentio soluendi mille sub futuro fortunæ, vel conditionis euentu est licita, puta, si creatus fuerit Titius, Pontifex hoc anno, vel si talis moreretur infra mensem, vel similis conuentio, quas appellamus scottum, Stracc. de mercat. in fin. primæ part. de sponsion.mercat.4. quæst. num.1.& seq. quoniam dubius euentus non reddit contractum illicitum sed conditio pro causa legitima reputatur, l. in naui, vbi Castr. ff.locat. & Alex-

Alex.in l.à Titio, ff.de verbor.obligat. Deci.conf.115. nu.2.vbi hanc, vti communem, approbat Paris de Put. de ludo,nu.26.Thom.de Aquin.in 2.2. quæst.32.artic.7. concludens me posse promittere tibi centum, si plura puncta à fortuna habueris, quàm ego, quod dictum sequuntur Imol. & Canoni.communiter in c. pen de vit. & honest. cleric. Barbat.conf.63.vol.3.Afflict.decis.389.num.3.vbi ita iudicatum refert Bursat.
11 conf.163.nu.153.vol.2.& † an in huiusmodi sponsionibus æqualitas requiratur, Bertaz. in conf.379.& ibi addentes in litera D.& Nauar.conf.19.

i *Sed quæro,quæ sit pœna;* Adde,videndum Menoc.de
12 arbitr.iud.cas.399.tã de pęna clerici,quã laici,& quid de iure Cæsareo, & quid de iure Põtif.& quid qñ ludo admixtũ sit delictum,& ita punitur eadem pęna is, qui videt ludere, vel ludentẽ docet,qua is, qui ludit. ita tenet Bal.in auth.interdicimus,in prin.C.de episc.& cleric. Et quid si extaret statutum,q̃ lusor puniatur in tan-
13 tũ † an, si quis cum pluribus luserit vna nocte plures ludos,plura delicta commiserit, vide Io.de Anan.in cap. fi.de collus.nu.14.& Bart.in l.inficiando, §.infans, nu. 5.vbi tenet,quod sit vnus ludus,& non plures ludi, & ibi addentes dicunt,hoc esse verum,nisi recesserit à bancho ludi,& posteà,mutato proposito, redeat, licèt incontinenti;& quod tunc dicitur bis delinquere.

n *Dummodò in ludo fraus non interuenerit*. Adde,
14 quod fraus commissa in ludo probatur per barros lusores,& homines malæ conditionis,& famæ,Salic.in l.ea quidem C.de accusation.& fraus tunc dicitur commissa in ludo,quãdo fit vltra leges & cautelas ludi, & ideo in tali casu iudicandum est,secundum iudicium peritorum,ita Couar.in c.peccatum.de reg.iur.in 6.§.4.nu 4.

o *Item mutuans in ludo*. Adde quod in Regno Neap.
15 prouisum fuit per Reg.Pragm.sub tit.de aleator.fo.20. quod de mutuo facto per ludentem illi cum quo ludit non ius reddatur,nec etiam ludentibus ad creditum.

§. PARRICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Parricidium quando committitur.*
2 *Et an occidens patrem naturalem tantum,dicatur parricida.vers.Quæro nunquid.*
3 *Et an occidens alium,quàm patrem, vel filium ex ascendentibus vel descendentibus. vers.Scias etiam.*
4 *Et an occidens transuersalem. vers.Sed quid dicendum.*
5 *Parricidij pœna quæ sit.vers. Sed quæro.*
6 *Homicidium largo modo parricidium appellatur.*

a
1 PArricidium committit,qui patrẽ, vel filium proprium interficit,vt est tex.in l.vnica.C.de ijs qui parentes,vel filios occiderunt.

b *b* Quæro, nunquid occidens patrem naturalem tan-
2 tum,dicatur parricida, & consequenter puniatur pœna legis, vel statuti parricidium punientis. Resp.quod sic.ita communiter concluditur, vt dicit Alex.in l.2.nu. 10.ff.de in ius vocando.Hanc etiam opi.dicit esse communem Villalob.pand.in tep.l.22.cap.42 post num. 3.quem refert Placa lib.1.delictorum, c.41.post num. 5.vers. & primo fortissimum, Placa eod.lib.1.cap.22. num.12. Consideratur enim substantia filiationis, non qualitas. Et dicit Bal.in c.naturales,n.12.si de feud.fuc. contro.quòd fuit in facti contingentia combusta quædam monialis, quæ filium suum occiderat. Et illum refert Prac.Carer.fol.232.nu.134 & Apostil.ad Bal.in l. cum acutissimi,sub nu.8.C.de fideicom.

c *c* Scias etiam, quod licet tex.in d.l.vnica,videatur lo-
3 qui tantummodo in ijs qui patrem aut filium occiderunt,nihilominus *d* pœna parricidij, & sic d.l.vnica,
d
e *e* locum habet etiam in ijs, qui aliquem ex alijs ascendentibus vel descendentibus suis interficiunt. Ita tenet Gl.in l.1.in verbo Pęna. ff.ad l. Pompeiam de parric.& in §.alia,in verb.Sustinebit,Inst.de publ.iud. quas dicit esse frequentiori Doctorum calculo receptas Placa in
f d.c.22. *f* post nu.3.

g *g* Sed quid dicendum in transuersalibus? Respon.q̃
4 pariter locum habet in occidente fratrem, aut sororem, aut alium transuersalem intra quartum gradum, vt videtur colligi ex d.l.1.ff.ad l.Pompe.de parric.& ibi Gl. prææallegata,in verbo,Pœna,quam dicit esse frequẽtius receptam Placa in d.c.22.nu.4.

h *h* Sed quæro, quæ sit pœna parricidij. Respon.quod
5 parricida viuus insuatur corio,vnà cum gallo gallina-
i ceo,cane,vipera,& simia.& projciatur in mare, vel in proximum flumen, vt est tex.in d.l.vnica.Sed certè pęna illius legis hodie non est in vsu, vt dicit Bal.in d.l. vnica,quem refert Anan.in c.1.post nu.5.de ijs, qui filios occid.& pract.Conradi,fol.335.& Saly.in ea.l.vnica,post nu.1.subdens,quod de consuetudine decapitantur, & forte carere debent sepultura. Et illud dictum Sal.refert Ang.de malef.in verb.ex interuallo,num.16. & Prac.Carer.fol.236.num.147.Idem dicit Cæp.conf. crim.5.col fi.vers.ego tamen credo. Et dicit pract.lod. c.87.nu.2.q̃ secundum consuetudinem parricidæ damnantur, vt trahantur ad caudam equi, & deinde collocentur,& rotæ affigantur. Dicit tamen Placa in d.cap. 22.nu.7.in fi.q̃ in regnis Hispaniæ dantur canibus lacerandi,& eculeo insuuntur,& projciuntur in flumen. Et dicit,quod praxis ita obseruat. Ego dum essem in Hispania,vidi quandoque huius criminis reos prius strã-
K gulatos includi dolio, & in flumen proijci. K Apud
l nos autem decapitantur, prout alij homicidæ. *l* Et de-
m inde eis non denegatur ecclesiastica sepoltura. *m* Et ita pluries vidi obseruari in mulieribus, quæ proprios
n infantes post partum occiderant, *n* vel suffocauerant. Et aliquas etiam vidi furcis suspendi, & in specie quandam Luciam de Rouedotis,quæ filiam propriam infantem in puteum projecerat, ex quo suffocata remanserat 3.Ian.1556.P.N. Nam in hoc Ducatu seruatur, quod etiam mulieres furcis suspenduntur, quicquid aliqui in contrarium dixerint,quos refert, & idem Neapoli seruari attestatur, Gramm.super const.Regni, fol.121.col. 1.nu.10.A constitutionibus autem huius Ducatus imposita est occidentibus liberos pœna, vt trahantur ad caudam equi,& deinde rotæ ligneæ intexantur: quod tamen nunquam vidi in practica obseruari,sed, vt dixi, decapitantur,vel furcis suspenduntur, prout etiam fuit suspensus quidam Bernardinus de Ripa matricida 2. Iun.1558.P.N.

ADDITIONES.

a *Parricidium*. Vigell M.I R lib.1.c.13.de Parricidio & Decian.tract.crim tom.2.lib.9.c.5.vsque ad 17.Parricidis crimen quando committatur. Farin.q.120.§ sect. 5.nu.105.vol.5.Quid in occidente patrem naturalem. Decian.supra cap.8.& Farin.d.q.2.120.& sect.5.num. 110. In occidente vxorem. Farin.d.sect 5.num.129.& seq.& sect.3.nu.57. *Ber.Ros.*

a *Parricidium*.] Vltra illa, quæ habes, in tex.scias q̃ de parricidio tenetur filius,qui emit venenum, vt patri daret,licet dare nõ potuisset. Item de Medico qui scienter, & dolose dedit filio venenum,vt patri daret eadem lege tenetur. Item creditor mutuans scienter, & dolose pecuniam filio ad emendum venenum, vt patri daret vel per pecuniam faciat ipsum occidi, & fide iubẽs inuenta pecunia,& proxeneta,qui tenentur eadem lege, morte tamen sequuta; aliàs minori tenerentur pœna: hæc vi.per Carer.in prac.cri.§.homi.1.sub nu.128.qui num.

num.seq. ampliat prædicta in extraneo mandante filio, vt patrem occidat, nam mandans tenetur de parricidio. Item conscij, & participes delicti tenentur de parricidio, nedum occisores: & quid de fratre sciente tractatum mortis fratris, aut patris, & econtra ibi. vi. per eum qui nu. 130. idem dicit in seruo non reuelante tractatum in mortem Domini, & Monacho non reuelante tractatum in mortem Abbatis, & vasallo Domini, & in sciente tractatum contra Principem, aut Rempublicam, & patriam aut Ciuitatem, aut contra Papam, aut contra Ecclesiam: nam tenentur per ea, quæ tradit Bart. in l. vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid. Amplia etiam in occidente patrem spiritualem, vt teneatur de parricidio. Amplia etiam in Pilato occidente CHRISTVM Patrem vniuersalem. Amplia & in occidente officialem Ciuitatis, nam tenetur de parricidio. De his omnibus, & etiam de aliis quam pluribus in materia, vide per eundem Caret. in pract. vbi sup. num. 131. 132. 133. cum pluribus sequentibus, qui per totum quamplures etiam tradit notabiles limitationes, ac declarationes in materia. Vide etiam per eundem pag. 328. col. 2. *Giach.*

b Quæro nunquid, occidens patrem. Vide Baiard.

c Scias etiam quòd licet. Vide Baiard.

d *Pœna parricidij.*] Adde idem de marito, qui venenauit vxorem, licet non moriatur, qui tenetur de parricidio per Car. in pract. crim. pag. 446. nu. 250. *Giach.*

e *Locum habet etiam.* Et in aliis ascendentibus, vel descendentibus occisi. Farin. d. sect. 5. nu. 109. & Decian. sup. cap. 9. *Ber. Ros.*

f *Post nu. 3.* Et ibi idem dicit, n. 30. in interficiente vxorem sponsam, & è contra. Decian. idem c. 11. *Ber. Ros.*

g *Sed quid dicendum.* Vel transuersalibus. Farin. d. sect. 5. num. 123. & 126. & Decian. vbi sup. cap. 10. & sequenti. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Sed quæro.* Quæ sit pœna quot modis committatur, & quando hæc pœna locum habeat in parricidio, sect. 5. d. q. 120. nu. 104. & seqq. latissimè. Parricidii pœna. Farin. vol. 5. suæ prax. q. 120. sect. 1. nu. 6. vsque 16. & sect. 2. nu. 23. quod etiam occisi successione priuetur, & sect. 5. & locum habeat. *Ber. Ros.*

h *Sed quæro.* Sed quid, quando parricidium ex causa est commissum, dic puniri extraordinarie iudicis arbitrio. Vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centu. 4. cas. 356. & de patre occidente filium committẽtem aliquam causam ingratitudinis quod excusetur. Idem è contra si pater committat contra filium, & filius occidat patrem vide per Caret. in prac. crim. §. homicid. 6. num. 361. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

i *Caue vipera, & simia.* Hanc pœnam etiam contra non parricidas seruatam meminit Plutarcus in vita Tiberii Gracchi, per hæc verba; Inter quos C. Villius in culeo cum Anguibus insutus necatus est: Hic tamen notandum est, quòd omne homicidium † largo modo par-
6 ricidium appellari potest Authore Romulo, per ea, quæ in illius vita, sumpta ratione dixit Plutarcus in Romuli vita, per hæc verba: Illud etiam Romuli proprium, quòd cum nullam parricidę pęnam diffiniisset, homicidium omne parricidium nuncupari voluit; redditque rationem; quòd hoc impium, & nepharium, illud autem impossibile esse duceret. Hinc Cicero in orat. pro sexto Roscio Tom. 1. Solon cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset. Respondit si id neminem facturum putasse, sapienter fecisse dicitur, cum de eo nihil sanxerit, quod antea commissum nouerat, ne non tam prohibere quam admonere videretur. vide quæ dixi infr. ad q. 64. vers. vbi subsunt ad fin. *Drogh.*

K *Apud nos autem.* In parricidio de conatu non secuto effectu, Menoch. casu 360 nu. 63. *Ber. Ros.*

l Et deinde eis non denegatur. Vide Baiard.

m *Et ita pluries.* De matre infantem post partum occidente. Thesaur. decis. 13. & Adde de matre, & filia Carp. c. homicida, nu. 1409. Quid si effectus non sequatur, vide in 1. vol. 1. edit. cons. Ziletti cons. 98. per totum Corrad. de parricid. *Ber. Ros.*

n *Vel suffocauerunt.*] Quid de muliere, quæ ventris doloribus impulsa latrinam accessit, & partum in cloacam effudit, asserens se nesciuisse fuisse prægnantem? Vi. & dic, vt per Osasc. in decis. Pedemon. 60. *Giach.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. PARRICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Parricidij tenetur occidens patrem spiritualem.*
2 *Parricida impropriè dicitur, qui patrem, matrem, aut fratrem carcerandum curat.*
3 *Parricidij tenetur filius non adiuuans patrem, dum potest, ne vulneretur.*
4 *Et parricida est non detegens conspirationem contra patrem initam.*
5 *Parricidij pœna habet etiam locum in filio Sacerdotis.*
6 *Parricidium inter ascendentes, & descendentes, vel econtra, remissiue.*
7 *Parricidium an committatur in transuersalibus, & patronis, remissiue.*
8 *Parricidij pœna, quæ sit, remissiue.*
9 *Parricidij exceptiones, remissiue.*
10 *Parricidij pœnam quibus casibus euitant parentes occidentes filios, vel è contra.*
11 *Filius iniuriam inferens patri, matri, auo, vel auiæ, moderato eorum arbitrio punitur.*
12 *Parricidij pœna an sit locus, si filius anniculus reperiatur mortuus in lecto patris, matris, aui, vel auiæ.*
13 *Et quid si in lecto nutricis.*
14 *Et quid si mulier in latrinam partum ignoranter effudisset.*
15 *Parricidæ de iure diuino morti tradebantur.*
16 *Parricidij conatus an sit puniendus pœna ordinaria.*
17 *Pater quando possit filiam in adulterio deprehensam impunè occidere, remissiuè.*
18 *Parricida priuatur sepultura, & in mare, vel flumen deijcitur.*
Parricidæ sepultura impunè violatur, ac impeditur, num. eod.
19 *Parricidio causam præstantes, aut operam, qua pœna sint plectendi.*
20 *Et extraneus mandans filio, vt patrem occidat, parricidij tenetur.*
21 *Et filio ferente opem extraneo, vt patrem interficiat, an vterquè puniatur de parricidio.*

b QVæro nunquid, occidens patrem naturalem. Ad-
1 de, quòd eadem pęna punitur, qui occidit patrem spiritualem, qua qui occidit carnalem, Tiraq. de pœn. temper. cau. 21. num. 2. fol. 91.

2 Item adde, quòd parricidium dicitur facere, qui procurat patrem, vel matrem, vel fratrem carcerari, sed impropriè secundum Bald. in c. 1. §. fin. quæ sit 1. cau. benefic. amitt. in vsib. feud.

3 Item adde, quòd filius videns patrem vulnerari, si ipsum non adiuuat, dum potest, tenetur pęna parricidii, l. vtrum, ff. de parricid. & Modest. Polenton. in consil. 83. nu. 19. & 20. volum. 2. inter cons. crim. diuers. paruæ impression.

4 Item

4 Item adde, quòd filius, qui conscius est de conspiratione, in eius patrem facta, si eam non detexerit, parricida est, d.l. vtrum, ff. de parricid. & ibi Bart. & in l. 1. §. occisorum, ff. ad Senatusconsf. Syllan. Deci. in l. culpa caret, ff. de regu. iur. Plaz. epit. delict. lib. 1. c. 22. nu. 16. Menoch. de arbitr. casu 355. nu. 15.

5 Item adde, quòd pena parricidij habet locum etiam in filio Sacerdotis, vt per Ioan. de Anan. in c. cum venientis, nu. 6. de his, qui filios occid.

c *Scias etiam, quòd licet text in l. vnica.* Adde vidẽdum
6 Decian. in tract. crimin lib. 9. cap. 8. & 9. tom. 2. vbi latissimè de parricidio ascendentium, in descendentes, & descendentium in ascendentes.

g *Sed quid dicendum in transuersalibus.* Adde vidẽdum
7 Decian. in tract. crimin. libro 9. capit. 10. tomo 2. vbi latissimè tractat de homicidio transuersalium, & patronorum.

h *Sed quaero, quae sit poena parricidij.* Adde videndum
8 Decian. in tract. crimin. lib. 6. capit. 16. tom. 2. vbi latè
9 habetur de poenis parricidii, & in c. praecedenti habetur de excusationibus parricidii.

10 Item adde, quòd filij, siue parentes non incurrunt pœnam parricidii, sed relegationis, si inueniunt filios coeuntes cum eorum nouerca, & è contra, eosque occiderent, Bart. Bald. & Marsil. in l. diuus. ff. de parricid. & Ang. in verb. *Che mi hai adulterato la mia donna.* Fallit etiam, si occiderentur, quando sunt proditores patriae, Salicet. in l. 1. C. de his, qui parent. Et quomodo hoc sit intelligendum, multum notabiliter declarauit Foller. in sua pract. censual. in verb. Nicolaus episcopus, nu. 148. cum seq.

Item adde, quod pater, siue filius, si commiserit aliquam causam ingratitudinis, per quam possit exhaeredari, & occideretur à patre, vel à filio, non haberet locum poena parricidii; sed arbitrio iudicis debet puniri, Plac. epitom. delictorum, lib. 1. c 22. nu. 16. Ripa in l. fin. num. 6. C. de reuoc. donat. & Menoch. de arbitrar. iud. casu 356.

11 Item adde, quòd si filius iniuriatur patri, matri, auo, vel auiae, debet puniri illa poena, qua praedicti voluerint, l. 3. & seq. C. de patr. potest. dummodò non excedant modum in pœna, quia pietas paterna debet in pietate, non in atrocitate consistere. Bonifac. Vitali. in tract. de malefic. in tit. de parricid. num. 5. vbi dicit
12 etiam, quòd si filius anniculus reperiatur mortuus in lecto patris, vel matris, aui, vel auiae, si constaret, quòd dolosè eum occidisset pęna parricidii puniretur; & in dubio propter amorem paternum debet praesumi, illum potius mortuum, casu, aut negligentia, quàm
13 dolo, & impunitum esse debet: & idem esset, si reperiretur mortuus in lecto nutricis, si esset bonae famae, & conditionis mulier; si verò fuerit in culpa, punietur arbitrio iudicis, & non ad mortem, & idem tenuit
14 Cassan. in consuet. Burg. fol. 58. num. 33. & de muliere, quae doloribus ventris oppressa accedens ad latrinam, partum in illam effudisset, dicens, quòd ne credebat se esse praegnantem, vide decis. Pedemon. 60.

15 Item adde, quòd etiam de iure diuino parricidae morti tradebantur. Exod. cap. 20. dum dicitur qui percusserit patrem suum, vel matrem, morte puniatur, & in Leuitic. capit. 2. habetur, quòd qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur, & sanguis eius sit super eum.

16 Item adde, quòd conatus in crimine parricidii actui proximus punitur pęna ordinaria parricidii, Couarr. in clemen. si furiosus, par. 2. num 12. Menoch. de arbitr. iud. cas. 360. num. 63. & si conatus fuerit remotus, pœna extraordinaria punitur, secundum Menoch. dicto casu, num. 63. & Couarr. in d. clem. si furiosus dicit, quòd in veneno, etiam quòd non fuerit datum, sed praeparatum duntaxat debet iudici poena ordinaria parricidii, per text. in l. 1. ff. de parricid. & Neuizzan. in Sylua nupt. lib. 1. nu. 44. & quando conatus puniatur in parricidio, vide per Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 12. tom. 2.

17 Item adde, quòd pater occidere potest impunè filiam deprehensam in adulterio, l. patri, ff. de adulter. dummodo concurrant qualitates d. legis in patre, de quibus supra in §. homicidium, vers. Dixi etiam.

Item adde, quòd socius in isto crimine etiam extraneus, tenetur eadem pœna, qua principaliter parricida, vt per Gomes. de delict. capit. 3. num. 7. & ibi dicit
18 etiam, quòd parricidae denegatur sepultura, & quòd practicatur, quòd parricida proiiciatur in mare, vel in flumen, vt inde in perpetuum non extrahatur, & idem tenet Menoch. de arbit. iudic. casu 387. num. 30. vbi dicit quòd sepultura parricidae posset impunè violari, ac impediri.

19 Item adde, quòd medicus, vel alius, qui daret venenum filio, vt illud daret patri, vel mutuans pecuniam pro emendo veneno, vt patrem interfici faceret, vel qui fideiuberet, vel proxeneta scienter, teneretur pœna parricidii, morte secuta: aliàs, minori pœna teneretur, Carrer. in §. homicidii, num. 128. & ibi num. 29.
20 tenet, † quòd si extraneus mandauerit filio, vt patrem occidat, tenebitur de parricidio, Caepol. in consilio 36.

21 Item adde, quòd si filius praestaret opem extraneo, vt patrem occidat, tenetur de parricidio, sed extraneus occidens, vt simplex homicida, Ang. de malefic. in verb. dicto maleficio, versic. quaero, qua poena, ibi, quid è contra, sed Ioann. de Arnon. in caut. 5. videtur tenere contrarium.

l *Et deinde eis non denegatur.* Adde, quòd de iure sepultura potest denegari parricidae & potest violari impunè Menoch. de arbitrar. iud. casu 387. nu. 30.

§. PERIVRIVM.

SVMMARIVM.

1 *Periurium quid sit.*
2 *Poena periurij quae sit, vers. Sed quaero.*
3 *Et an periurus efficiatur infamis, ibid.*
4 *Et an clericus propter periurium amittat beneficium ipso iure, an autem veniat per sententiam priuandus. vers. Item clericus.*
5 *Et an periurus incidat in poenas, l. si quis maior, C. de transact. versic. Incidit etiam.*
6 *Et an repellatur ab agendo. vers. Praeterea.*
7 *Et an à testificando, vers. Repellitur etiam.*
8 *Et an periuro deferatur iuramentum, in supplementum probationis. vers. Item periuro.*
9 *Periurium non committitur sine dolo. versic. Excusari.*
10 *Difficultas excusat à periurio. versic. Item excusatur.*
11 *Periurium non nocibile, non punitur. versic. Potest etiam.*
12 *Periurium in nonnullis casibus, non punitur in foro contentioso, sed solum Deum habet vltorem. versic. Scias etiam.*
13 *Et quid si delatum sit iuramentum à parte parti. ibid.*
14 *Periurium inficit testimonium.*

a PEriurium *a* est mendacium, iuramento firmatum.
1 *b* Sed quaero, quae sit pęna periurii. Respon. quòd
b in primis periurus efficitur infamis. Scias tamen, quòd
2 de iure ciuili, periurus non efficitur infamis, ipso iure,
3 nisi in casu l. si quis maior. C. de transact. de quo dixi infra lib. 7. §. Iuramentum. Regulariter autem periurus

rus non efficitur infamis infamia iuris. Et hæc est com-
munis opin. vt dicit Felin. in c. testimonium, num. 20.
de testib. quem refert Pract. Cōtā [illegible], fol. 84. vers. amplia
etiam, Terza in suo libello communium opinionum,
cap. 1. Item scias, q ad hoc vt quis ex periurio incurrat
infamiam, requiritur quòd veniat contra promissionē,
& contra iuramentum: si verò veniat contra iuramen-
tum tantum, non efficitur infamis, ita tenuit Gloss. in l.
Lucius, §. quarto, in verbo, Debet autem, ff. de iis, qui
notantur infam. quam dicit esse communiter approba-
batam Cagn. in d. l. si quis maior, post num. 181. C. de
transact. & ideo vbicunque aliquis cum iuramento af-
serit aliquid de præterito, vel de præsenti, quod est fal-
sum, non efficitur infamis ex tali periurio commisso, su-
per illo iuramento assertorio. Sed si promiserit cum iu-
ramento aliquid de futuro, & illud non fecerit, tunc ex
tali periurio commisso super iuramento promissorio,
vtique efficitur infamis, ita expressè distinguit Gl. præ-
alleg. & est cōmunis opi. vt attestatur Lanfran. in repe.
c. quoniam contra, in materia testiū, nu. 106. [illegible] probat.
4 Item clericus propter periurium, potest priuari di-
gnitate obtenta, non tamen est illa priuatus ipso iure.
Et hæc est magis communis opin. vt dicit Gomes in §.
Item si quis, post num. 28. Instit. de actio. Et quòd cleri-
cus propter periurium non sit priuatus beneficio ipso
iure, sed priuandus, dicit esse communem opin. Felyn.
in c. ex parte, il 1. nu. 2. & seq. de rescript. Dec. in c. cum
non ab homine, post num. 5. de iud. Silua. de beneficio,
fol. 137. nu. 7. & seq. & in tract. de virtute iur. q. vi. post
nu. 3. Rebuff. de pacif. posse fol. 38. Diaz. in prac. crim.
cano. c. 80. Ripa in d. c. ex parte, nu. 13. Bene verum est,
quòd si talis clericus periurus instituatur in aliquo be-
neficio, non valet institutio ipso iure. Et est communis
opin. vt dicit Lamber. de iure patro. in 1. parte, lib. 2. q.
9. art. 15. quem refert Villalob. in sua collecta com mun.
opin. in litera P. vers. periurus non est priuatus. quod
intellige, quando ob illud periurium effectus est infa-
mis, iuxta ea, quæ dixi supra, vers. sed quarto.
c Incidit etiam periurus in *c* pęnas, d. l. si quis maior,
5 C. de transact. Sed quia illæ pœnæ potius respiciunt
causas ciuiles, quam criminales, ideo materiam illius
legis hic tractare visum non fuit, dixi late inf. libro 7.
d *d* §. iuramentum [illegible]
e *e* Præterea, periurus repellitur ab agendo, vt dixi in
6 d. §. iuramentum. [illegible]
f *f* Repellitur etiam periurus à testificando, secundum
7 Glo. in c. per tuas, in verbo, Adulterii, de simo. quam di-
cit esse communiter approbatam Gigas de crim. læsæ
Maiest. fol. 104. q. 11. nu. 1. Et dicit Alb. in d. l. Lucius,
8 nu. 3. ff. de inta. q ita tenent communiter Docto. *g* Hoc
tamen intellige, vt procedat in eo, qui est periurus su-
per iuramento licito. Cæterum si iuramentum præsti-
tum fuisset temerarium, & illicitum, certe transgres-
sor huiusmodi iuramenti temerarii, non repellitur à
testificando. Et ita communiter tenetur per Docto. vt
dicit Host. quem refert Abb. in cap. testimonium, post
nu. 7. de testibus.
g Item periuro nunquam defertur iuramentum in sup
plementum probationis. Et est communis opin. vt atte-
statur. Soc. cons. 136. post nu. 9. ver. Quarto, & vltimò,
lib. 1. quod est duplicatum in cons. 155. [illegible]. 2.
h *h* Excusari autem potest periurus a pœna periurii, in
9 primis si ostendat periurium fuisse sine dolo commis-
sum. nam eo casu non punitur, vera enim est iuris con-
clusio, q periurium non committitur sine dolo, ita alle-
gatur tenere. Bald. in l. obseruare, §. proficisci, colum. 3.
ff. de offic. procon. qui in hoc communiter approba-
tur, vt dicit Cagnol. in d. l. si quis maior, num. 185. &
seq. Hanc etiam dicit esse communem opin. Iasi. in l. vi-
deamus, in princ. num. 7. ff. de in litem iurando, Claud.
Iul. Clai. Sentent. Pract. Crimin.
in d. l. si quis maior, num. 41. Gomez Arias super l. 61.
Tauri, num. 19.
10 Item excusatur quis à periurio, propter difficulta-
tem, vt dicit Gl. in c. breui, in Glo. 1. de iureiuran. quam
dicit esse communiter approbatam Gomez Arias, su-
per l. 65. Tauri, num. 30.
11 Potest etiam excusari, si demonstret quòd tale periu
rium nulli præiudicauit, neque poterat præiudicare.
nam eo casu, etiam si quis deliberatè periurauerit, non
potest de periurio puniri in foro contentioso, sed tan-
tum in foro animæ, solum Deum habet vltorem, ita di-
xit Gl. in c. quicunque, in Gl. fin. 6 q. 1. & est communis
opi. vt attestatur Iasi. in l. si duo patroni, §. si quis iura-
uerit, il 2. post num. 1. ff. de iureiur. Io. de Amicis, consil.
19. in fin. Bero. q. 134. nu. 9.
i *i* Scias etiam alios esse casus, in quibus periurium non
12 potest iudicialiter puniri, sed solum Deum habet vlto-
K rem, prout est *K* periurium rei accusati, vel inquisi-
ti, in eius examine, quando interrogatur super crimine,
vt dixi infra. hoc eodem lib. §. fin. q. 45. versic. quid er-
l go. *l* Item quando defertur in iudicio iuramentum à
13 parte parti, non potest pars iurans, de periurio iudicia-
liter puniri, sed solum Deum habet vltorem. Et est com
m munis opinio, vt dicit Boer. decis. 305. post nu. 4. *m* ver-
sic. quid dicendum.

ADDITIONES.

a *Periurium*. De hac materia periurii vide Decian. in
suis tract. crim. lib. 6. tom. 2. c. 7. & sex sequentibus. De
materia periurii, Vulpell. respon. 75. num. 2. & Decian.
late tom. 2. tract. crim. lib. 6. cap. 7. & sex sequentibus.
An sit mixti fori idem Decian. tom. 1. tract. crim. lib. 4.
c. 26. nu. 6. *Ber. Ros.*
a *Periurium.*] Adde, quòd testis deponens circa id,
quod ignorat, est periurus, per Crauet. ius cons. 99. post
14 num. 7. & periurium † inficit testimonium, licet com-
mittatur circa extranea, per eundem ibi. I. nu. 8. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.
b *Sed quæro, quæ sit pœna periurij.*] Adde, & vide fu-
sius per Iac. Menoc. de arbitr. iudi. lib. 2. cēt. 4. cas. 319.
vbi etiam de sensu. l. 2. C. de reb. credi. & iureiuran. ple-
nè post aliorum intellectus, qui ibi referuntur, habetur
verus ac genuinus. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.
c *Pœnas d. l. si quis maior.*] Hic nota, quòd consilium
Mediolani non solet obseruare pœnas dictæ legis, te-
ste Neuiza. in sua Syl. nupt. lib. 5. ad char. 554. in dona-
tario: quòd seruentur, habetur per Crauet. consil. 151.
colum. 3. Item an in aliis contractibus quàm trāsactio-
nis. vi. per Rolan. qui ponit rationem, cons. 57. vbi de
communi. lib. 1. vbi habere dicit locum in omni con-
tractu iurato. Sed intellige de sponte facto, non autem
de facto ex necessitate per iudicis decretum, ita Bart. in
l. prædia, num. 8. de actio. empt. & communem de qua
supra testatur etiam Soc. cons. 26. nu. 4. lib. 3. *Giacb.*
d *§. Iuramentum.*] Adde quæ habentur in collect. mea
comm. opin. §. periurus, & §. lex. *Giacb.*
e *Præterea periurus.*] Intellige in materia, in qua iura-
uerat non agere, per Felin. in c. dilecti filii, nu. 2. de exce
ptio. vbi Dec. in 3. not. dicit, quòd communis conclusio
est, quòd periurus non repellitur ob agendo nisi in cau-
sa, in qua periurus reperitur, & tunc intellige parte op-
ponente, per Crauet. consil. 199. col. fin. vers. tertio re-
spondeo. Quæ exceptio est litis finitæ exceptio, quod
not. quia multi hoc ignorant, vt ait Apostil. ad Felin. in
d. c. dilecti. *Giacb.*
f *Repellitur etiam*. Testificando Farin. q. 56. art. 5. nu.
186. vol. 2. *Ber. Ros.*
f *Repellitur etiam.*] Adde vt per Rolan. in cons. 6. nu. 9.
volum. 2.

volum.2.etiam in crimine læſæ maieſtatis.Crau.conſi. 6.nu.58.& tempus iuramenti inſpicitur ad cognoſcendum,an quis ſit periurus vel ne, late Roland.d.conſ.6. num.42. *Giath.*

Vide eundem Baiardum.

g *Hoc tamen intellige.* Farin. ſup.nu.198. & ſeq. vbi & aliis modis limit. *Ber. Roſ.*

h *Excuſari autem poteſt.* Vide Baiard.

i *Scias etiam alios eſſe caſus.* Vide Baiard.

K *Periurium rei.* De periurio rei vide Rodolfin. ſua concluſ.5. *Ber. Roſ.*

l *Item quando defertur in iudicio.* Vide Baiard.

m *Verſic.quid dicendum.* Niſi ſtatuto,vel conſuetudine contrarium caueatur, vt ibi Menoch. caſu 319. in fine Vulpell.conſi.161.vide Menoch. *Ber.Roſ.*

Sequuntur additiones Eccellentiſs.Baiardi.

§. PERIVRIVM.

SVMMARIVM.

1 *Periurium quid ſit.*
2 *Periurus quis dicatur, remiſſiue.*
3 *Periuriorum diuerſitas, remiſſiue.*
4 *Periurus eſt non obſeruans quod ſub fide nobilitatis promiſit.*
5 *Periurium in dubio non incurritur.*
6 *Periurij pœna quæ ſit,remiſſiue.*
Iudæi qua pœna, & à quibus iudicibus puniantur de periurio.num.eod.
7 *Periurus fuſtigatur tanquam infamis.*
8 *Periurij pœna in Regno Neap.*
9 *Periurus an poſſit eſſe teſtis.*
10 *Periurium non committitur ſine dolo.*
Periurus non dicitur, qui tempore ſtatuto ſoluere non potuit,quod iurauerat.nu.eod.
Periurus an poſt emendationem, vel abſolutionem repellatur à teſtificando.nu.eod.
11 *Iuramenti temerarij tranſgreſſor etiam ſine abſolutione non repellitur, à teſtificando.*
12 *Iurans falſum.dum credit iurare verum, excuſatur.*
13 *Periurium non committit teſtis in ſecundo examine deponens quod ſe in priore neſcire aſſeuerat.*
14 *Periurij pœna ex qualibet iuſta cauſa excuſatur.*
15 *Periurium in pluribus caſibus excuſatur,remiſſiue.*
16 *Periurus, qui ad cauſæ deciſionem falsò iurauit iudicis arbitrio quo ad fiſci commodum mulctatur.*
17 *Periurij pœna non habet locum in principali examinato tamquam teſte, nec in teſte habente intereſſe in cauſa.*
18 *Periurium etiam nocibile interdum extraordinariè punitur.*
Iudex laicus poteſt declarare quòd quis incurrerit periurium, ſi quæſtio eſt facti, ſuo num.5.

a 1 PEriurium eſt mendacium. Adde, quòd hanc diffinitionem ponit Boer.decii.305. ſed Decian.in tractat. crimin. lib.6. capit.7. tomo 2. hanc diffinitionem impugnat, dicens, quòd non compræhendit omnes caſus periurii,& quòd magis ſatisfacit diffinitio, Gloſſ. vlt. in cap.tua nos, de iur.iuran. quæ ſic diffinit; quòd Periurium ſit tranſgreſſio iuramenti, quæ diffinitio omnem caſum compræhendit alia definitio habetur per Couaru in prima parte etiam lect.§.7.in princ. vbi dicit eſt ſecundum D.Thomam, quod periurium eſt tranſgreſſio præcepti prioris tabulæ & ex eo honori,&
2 reuerentiæ Dei Optimi Maximi detrahitur, & quando
3 quis dicatur periurus, vide Crau.in conſ.65.nu.9.& de diuerſis modis periurii habetur per Viu.deci.120.

4 Item adde, quòd committit periurium ille, qui promittit attendere, & obſeruare, & non contrafacere ſub fide nobilitatis, & ſic dicitur, *A fede da Gentilhuomo*, & efficitur periurus, ſi contrauenit ſecundum Bertrand.in conſil.162.num.8.& ſequen.volum.1.quia fidei datio, & iuramentum æquipollent, cap ad aures, quod met.cau.cap.2. in fin. de fideiuſſ. Capr. regu.71. num. 6. Sed ad hanc quæſtionem vide omnino Couaruu.in 1.parte relect. §.2.num.2. vbi diſtinguendo concludit quòd ſi fides accipitur pro fide humana, quam Gentiles, Turcæ, ac Sarraceni ſeruare tenentur iure naturali gentium, vel pro fide nobilitatis, quæ eam fidem ſignificat, quam nobiles præceteris in humanis conuentionibus præſtare ſolent, & debent, tunc in iſtis caſibus promiſſio, vel aſſertio facta ſub mentione fidei non inducit iuramentum, nec habet vim aut religionem, quoad periurium, nec quoad alios iuris effectus, aut fides in pactis, & conuentionibus intercedit, eo ſenſu quo pro virtute Theologica aſſumitur, & tunc iuramentum,& eius veros effectus inducit, quia vt res ſacra in teſtimonium adducitur, ſi quis per fidem Chriſtianam, aut per fidem Chriſti aliquid aſſeuerauerit, aut ſeruare promiſerit, & ibi etiam dicit quòd in dubio promiſſio intelligenda eſt de fide humana, & non de illa, quæ virtutem Theologicam habet, vide etiam Moron.in tracta. de fide treug. & pace quæſtione 16.vbi dicit,quòd fides,quæ ad naturam pertinet,& iuramentum differunt, & quod fide violator crimine ſtellionatus punitur, & redditur infamis, & dicta fides (licet Couaru. vbi ſupra dixerit eam non habere vim, quoad iuris effectus) habet vim iuramenti, quoad obligandum,& parit actionem, vt per Afflict. deciſione 389.vbi Vrſil. qui ſimiliter dicit, quòd frangens fidem non plectitur eadem pœna,qua iuramentum rumpens, & ſic non ſeruans fidem humanam, periurium non committit,nec punitur pœna periurii;& in terminis de eo, qui promiſit ſoluere certo tempore ſub tale per tactus palmarum, & poſtea non ſoluit, quod non poſſit puniri pœna periurii, ſed arbitrariè habetur per Affl.ct in conſtit.Eos qui ſcienter, nu.15.lib.3.

5 Item adde, quòd ſemper in dubio facienda eſt interpretatio, ne quis periurium incurriſſe dicatur, Bero. conſil.149. num.12. volum.1. & per iudicem laicum quis declarari poteſt incurriſſe periurium,quando non eſt quæſtio iuris,ſed facti.Roman.ſingu.425.incip.ego coram magnis,& Felyn.in c.1.de iureiur.

b 6 *Sed quæro, quæ ſit pœna periurij.* Adde in materia periurii, & quibus pœnis puniatur periurus, videndum Menoch.de arbitrar.iud.caſ.319. & ibi latè habetur,quòd Iudæi periuri à ſummo Pontifice, & ſuis miniſtris puniri debent, ſed non pœna ſpirituali, Socin. iun.conſil.125. num 10. & quomodo puniatur periurus,vide etiam Brun.in Repert.ſuo,in verſ.in 1.concluſione,verſic.Iuramentum, fol.136. lib.3. repert. antiq.
7 & Rom. in ſing.425. dicit, quòd etiam fuſtigatur, vt infamis; & vide etiam ibi Apoſtillantes, & quibus pœnis periurium puniatur, tam in principali,quàm in teſte,latè habetur etiam per Caſſan.ſuper conſuetud.Burgund.in rub.10. in ver.des retraicts, §.12. verſic. ſed pone,quòd contrarium,fol.mihi 1362. Marſ. in Pract. crimin.in §.ſupereſt, num.160. & magis latè per Decian.in tract.crim. lib 6.c.13.tomo 2.& Viui.in deciſ. 120.Ioann.a Selua de iureiur. quæſt.vlt. vbi tradit vndecim periurii pœnas.

8 Item † adde, quòd in Regno Neapol. pœna periurii eſt pœna manus per conſtitut. eoſque quod intellige, vt per Fab. de Monteleo. in praxi arbitrar. par. 4. num. 23. fol.344.

f *Repellitur etiam periurus à teſtificando.* Adde, quòd

9 quòd periurus non probat, etiam quòd deponeret cum tortura, Ruin.consil.146. numero 4. volum. 4. & Grauat.consil.6.num.16. & Cephal. consil.233.nu.7.& consil.234.nu.1.& Viui.commun.opin.in verb. testis. non potest esse periurus, nu.3. nisi in negocio hæresis,
* in quo testis periurus admittitur, vt ibi, nu.8. * admittitur etiam in crimine læsæ maiestatis, vt per Gigan.in quæst.11.nu.8.& in hoc Dominus Clarus errauit, qui dictam quæstionem in contrarium adduxit, & totam
10 non vidit, & periurus non posset dici ille, qui sine dolo, & ex inaduertentia peieraret, seu quia ad tem-
* pus statutum soluere non potuerit, quod iurauit, * periurus non dicitur, qui iuramentum non seruat ex causa à iure permissa, & qualiter debeat formari libellum, quando criminaliter agitur contra periurum, vt extraordinariè puniatur, & quæ causa excusat à periurio. Masuer. latè ad pract. Papien. in forma libelli, vt pact. seruent. in versi. transactiones, num.13. in addit. periurus, & Viui. in d. verbo, testis non potest, dicit, quòd periurus, nec post emendationem, siue absolutionem à periurio, in testem admittitur, & quòd nunquàm potest admitti, nisi id caueatur, & quòd Pontifex posset habilitare illum ad testificandum, sed ad prædicta omnia vide Mascard. de probationib. conclus. 1168. volum. 3. vbi latissimè habetur, in quibus casibus testis periurus repellatur.
11 Item adde, quòd quando periurium est temerarium, vt putà de non reuelando partum suppositum, trãsgressor non repellitur à testificando, etiam absolutione non præcedente, Ruin.consil.158.nu.20.vol.5.
h *Excusari autem potest periurus.* Adde quòd iurans
12 falsum, credens iurare verum, excusatur, vt est cõmunis opin. de qua Mandos. in Apostill. ad Roman.consil.391.
13 Item adde, quod testis potest in secundo examine testificari id, de quo in priore nihil scire asseruit, tanquàm melius recordatus: & quòd ideò non commisit periurium, secundum Vulpell. in consil.71. De quo dicto valde dubito, nisi optimam diceret rationem, cur melius recordaretur.
14 Item adde, quòd quælibet iusta causa excusat à pœna periurij; & est magis communis opin. vt testatur Boro. consil.88.nu.3.vol.1.
i *Scias etiam alios esse casus.* Adde videndum De-
15 cian. in tracta. crimin. lib.6. capitu.11. tomo 2. vbi habentur plures casus, in quibus periurium excusatur.
l *Item quando defertur in iudicio.* Adde contrarium
16 esse verius, quòd immò periurus ad causæ decisionem debet puniri ad commodum Fisci pœna arbitraria, vt plenè probauit Cagnol. in l. si quis maior, nu.127. C. de transact. & magis diffusè Menoch. de arbitr. cas.319. num.9.& seq.
17 Item adde, quod si reus examinatus fuerit, vti testis, & negauerit, non poterit puniri pœna periurij; & similiter Testis habens interesse, nec alia pœna, vt per Bertaz in consil.124.& ibi addentes vol.1.
18 Item adde, quòd scienter iurans falsum, alteri nocium, & postea confessione propria de periurio conuictus; pęna extraordinaria punitur, vt per Boer. in fine decis. allegatæ, & per Crauet. in consil.73.num.37. iuncto, nu.6. vers. postremo, qui loquitur, quando ex actis constat, & ita tradunt Addent. ad Bertaz. in consil.300. versic. Excipio tamen.
Item adde, quòd etiam iuratnentum calumniæ puniri potest, si per ipsius iurantis confessionem, aut per euidentem probationem constaret iurantem, vel in iuratione ipsa, vel aduersus eam calumnia vsum fuisse c. vltimo de iuretan. nu.6. & Conar. in prima par. releċt. §.7.num.7.
* Item adde, quòd periurus respondendo positionibus, & articulis extra ordinem punitur, Carau.

Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim.

in ritu 79.nu.7.& 8.& Rimin. consil.591. volum.3. vbi ampliat procedere etiam si respondeat per verbum credit, vel non credit.

§. RAPTVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptus quando committatur.*
2 *Raptus pœna quæ sit, vers. Sed quæro.*
3 *Et an pœna raptus locum habeat, etiam si mulier ipsa consenserit se rapi, vers. Adde quòd.*
4 *Et quid si raptor illam carnaliter non cognouerit, vers. Sed quid si ille.*
5 *Et an locum habeat in rapiente publicam meretricem, vers. Quæro nunquid.*
6 *Et an in muliere rapientem virum. vers. Sed pone.*
7 *Et an raptor possit cum rapta matrimonium contrahere. vers. Quæro modò.*
8 *Et an eo casu euitet pœnas raptoribus impositas. ibid.*
9 *Et an raptor, si ad ecclesiam confugiat, gaudeat eius immunitate. vers. Quæro etiam.*
10 *Raptor punitur pœna extraordinaria iudicis arbitrio.*

a Raptum *a* committit, qui mulierem libidinis cau-
1 sa, de loco *b* ad locum conducit, vt in casu, in
b quo consuluit Barb. cõs.71. lib.2.& Paul. de Castr. consil. 262. lib.2 & Alex. consil.1. lib.3. & Capolla consil.57. & seq. & Rimin. consil.17. quod videtur pro maiori parte duplicatum consil.439.& Grat. consil.38. lib.2. & consil.48. eo. vol. & consil.51. eod. vol. & Soc. Iun. consil.50. lib.3.& Crauetta consil.18.& Roland. consil.24. in secundo dubio lib.1. Et dixi de loco ad locum, quia aliter non potest dici raptus secundum omnes. Et hæc conductio de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi, non autem causa commodioris coitus. Et ideò si quis puellam ex vna camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, non est tanquàm raptor puniendus, vt in facti contingentia consuluit Bertrand. consil.39. lib.6. Idemque dicendum est in eo, qui puellam inuentam cum bestijs in campis, cępit, & per aliquot passus abduxit, vt eam carnaliter cognosceret, vt parte in facti contingentia consuluit Cuman. consil.96. Bene verum est, quod etiam si non mouendo de loco ad locum, aliquis per vim cognoscat mulierem, licet non possit dici raptus, est tamen actus violentus, & punibilis ad mortem. Et ita communiter practicatur teste Publ. super consuet. Aluer. fol.27. nu.22. Vide quæ dixi supra hoc eod. lib. §. Fornicatio, versic. omnes autem.
c *c* Sed quæro quæ sit pœna raptus? Respon. super hoc
2 edita fuit constitutio per Iustinianum, pęnam mortis & alias graues pęnas raptoribus imponens, quæ est lex vnica. C. de raptu virginum. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Ant. Gomes super l.80. Tauri, numero 36.
d *d.* Adde, q̃ pęna d. l. vnicæ locum habet etiã si ipsa mu-
e lier *e* consenserit se rapi: & hoc, siue ab initio, siue
f *f* etiam ex post facto consenserit. Et hanc opi. sequun-
3 tur communiter Doctores, vt dicit Alber. in l. raptores, nu.7. C. de episc. & cler. Et ita declarauit senatus in casu raptus filiæ cuiusdam Marmontæ cauponis, quæ volens, à domo patris abducta fuerat. nono Iunii 1552. P.N.
g *g* Quinimò (secundum aliquos) raptores etiam dicuntur illi, qui blandimentis, & verbis deceptorijs puellas, nulla vi adhibita, libidinis causa abducunt: quam sententiam dicit esse communem Barb. in viatorio iuris in tit. de raptor. post med. subdens, quod non est mirum, attenta immanitate criminis: quod intellige, modò

dò fiat ad effectum illas abducendi, & in alio loco, cō-
h tra voluntatem suorum, retinendi, *b* vt supra dixi.
4 Sed quid si ille, qui rapuit mulierem, eam carnaliter
non cognouit, nunquid punietur pęna d.l. vnicæ? Re-
spon. Aliqui dicunt quod sic. Et dicit Boss. in tit. de raptu
mulier nu. 14. quod Ias. in quodam consilio dixit, quòd
hæc erat commu. opi. Et ita seruatum fuisse in Francia
refert Chassan. super consuet. Burg. fol. 16 in fi. Refert
etiam Publ. super consuet. Aluer. fol. 27. num. 19. & fol.
159. & articulo 1. nu. 2. quod ita fuit practicatū Cunei,
ipso existente iudice, dicens quod licet ille etiam esset ac-
cusatus de aliis criminibus, hoc tamen mouit animos
iudicum. Multi tamen tenent contrarium, quod scilicet
si eam carnaliter non cognouit, non debeat puniri pę-
na d. legis. Et hanc opin. dicit esse communem Boer.
decis. 316. post nu. 4. quem refert Dida. in rep. clem. si
i furiosus, fol. 178. nu. 8. de homicid. & *i* Viuius in lib.
communium opin. in verbo, Raptor honestę, & secun-
dum illam dicit se vidisse in facti contingentia iudicari
K Io. de Anan. in c. cum causa, in fin. de raptor. K quem
refert Affli. super 1. parte constitutionum Regni, rub.
l 19. nu. 7. *l* Ego verò dico, quod aut eam nō cognouit, quia
non potuit id commode facere: & placet prima opi. vt
puniatur pœna d.l. vnicæ. Aut non cognouit, quia non
voluit, & placet secunda opin. ita tamen, vt punia-
tur citra mortem, ea grauiori pęna, quę iuxta qualitatem
facti, & personarum, iudicis arbitrio imponenda vi-
debitur.
m Quæro nunquid *m* pęna raptus habeat locum contra
5 rapientem publicam meretricem. Respond. Marsil. in
d.l. vnica, num. 26. dicit quod Doctores tenent quod non:
hanc etiam opin. dicit tenere communiter scribentes
Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 45. Et secundum
hanc opi. consuluit Cepha. consil. 140. lib. 1. ad defen-
sionem cuiusdam condemnari de raptu mulieris non
honestæ. Dicit tamen Cyn. in d.l. vnica, quod vidit aliquos
vltimo supplicio puniri qui rapuerant publicam mere-
tricem: & illum refert Affl. super prima parte const. Re-
gni, rub. 20. nu. 7. Refert etiam Grammat. super consti.
Regni, fol. 19. col. 1. nu. 2. quod cum plures iuuenes quan-
dam meretricem è prostibulo violēter rapuissent, vnus
ex eis Florentinus, qui fuerat principalis, fuit furca su-
spensus, & alij socij per triennium ad triremes condem
n nati. *n* Apud nos autem cessat hæc dubitatio: nam ex
dispositione constitutionum, rapientib. mulieres inho-
nestas, imponitur tantum pęna arbitraria, quam quidem
Senatus arbitrari solet, in tribus ictibus funis, prout
seruatum fuit cum quibusdam Varisiensibus. 9. Iulij.
1558. vel huiusmodi.
o Sed pone *o* quod mulier rapuerit virum: nunquid
6 erit punienda pęna d.l. vnicæ? Respon. Doctores in hoc
variè loquuntur. nam Gl. in d.l. vnica, in verbo, Spon-
sam, tenuit quod etiam mulier rapiens virum causa libi-
dinis, incidat in pęnam d.l. Et dicit Marsil. in d.l. vnica,
nu. 223. quod idem tenēt communiter Doctores: quem
refert Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 37. Et dicit
Ang. in ea l. in fi. quod secundum hanc opi. vidit Florentiæ
comburi quandam meretricem, quę adolescentulum ra-
puerat. Et hæc etiam opin. practicatur in Gallia, vt dicit
Papo lib. 22. tit 6. arresto 3. Contrariam autem senten-
tiam, q. s. pęna d.l. vnicæ non habeat locum in muliere
rapiente virum, dicit esse communem omnium Docto-
rum Grilland. de diuersis criminibus lib. 3. q. 10. nu. 23.
quem refert Pract. Conradi fol. 370. num. 3. Pract. Iod.
c. 95. nu. 17. Et hanc ego etiam sequor, tanquam tutio-
rem & mitiorem. nam in viri raptu cessant ferè omnia
scandala, de quibus mētionem facit d.l. vnica, quæ cum
valde rigorosa sit, non videtur ita de facili extendenda.
Et ideò si casus contingeret, talem mulierem dicerem
esse puniendam citra mortem, graui tamen pœna, arbi-
trio iudicis, secundum facti, & personarum qualitatem.
p Vnum tamen *p* nota in hoc proposito, quod hodie
milites seu stipendiarij, qui abducunt secum pueros,
quandoque etiam inuitis parentibus, non puniuntur,
quinimò licitum est eis illos etiam parentibus inuitis
retinere. Et ita hodie seruari de consuetudine iuris mili-
taris, attestatur Cæpolla in l. Marcellus, post nu. 6. ff. de
verb. sig. subdens standum esse huic consuetudini: &
quod ita aliàs vidit iudicari in ciuitate Bononię per Ni-
colaum Picininum militum Imperatorē illustrem. Ego
q certè si casus contingeret, *q* contrarium iudicarem im-
pium est enim aliquo casu posse filios ab inuitis paren-
tibus abduci, præsertim cum non modica sit suspicio
inhonestatis in huiusmodi stipendiariis.
r *r* Quæro modò, nunquid possit raptor cum rapta ma-
7 trimoniū contrahere. Resp. quod de iure ciuili non po-
s test, vt est text. expressus in d.l. vnica: *s* De iure autem
canonico bene potest cum ipsa matrimonium contra-
here, vt est text. in c. fin. de raptor. Et ita tenent commu-
niter Doctores, vt attestatur Paris. consil. 170. nu. 6. lib.
4. Anto. Gomes. in d.l. 80. nu. 43. vbi etiam subdit quod
propter huiusmodi matrimonium raptor euitat pœnas
8 à lege propter raptum impositas. Et refert Paul. de
Cast. & Aug. de Arim. dicentes in facti cōtingentia ob-
t tinuisse, & ait etiam se ita *t* in facto iudicasse. Quod
tamen ego pro nunc non affirmo, licet quidam Cæsar
Moscatus, qui puellam, quam violauerat, vxorem du-
xit, fuerit per Senatum absolutus, 26. Nouemb. 1560.
P.N. Audiui enim in facti contingentia plerunque cō-
trarium iudicatum fuisse, & in specie per Regem Hispa
niæ, qui post contractum matrimonium inter raptorem
& raptam, iussit ipsum raptorem decapitari, prout re-
fert Afflict. super prima parte consti. Regni rub. 19. nu.
13. & Pract. Carer. fol. 462. nu. 297. Cæterum quicquid
sit de pœna corporali, proculdubio pœna confiscatio-
nis bonorum, quæ applicatur fisco temporali, locum
habet contra raptorem, non obstante matrimonio, etiam
de iure canonico. Et ita allegatur tenere Gl. in c. cùm
secundum, in verbo, Certoque casu, de hæret. in 6.
quam dicit esse communiter approbatam Marcus deci-
sio. 2. nu. 3. Quod nota.
9 Quæro etiam, nunquid raptor si ad ecclesiam con-
fugiat, gaudeat eius immunitatè. Dixi infra hoc eod.
lib. 5. fin. q. 30. vers. quæro nunquid.

ADDITIONES.

a *Raptum committit.*] Aduerte, quòd etiam requiritur,
quòd per vim rapta sit, ideo caue, quia debent deduci
actus necessario concludentes violentiam, & de qua vi
intelligatur, vide de omnibus per pract. Carer. fo-
lio 457. *Giacb.*
a *Raptum committit.* Late per Vigell. M. 108. lib. 1. c.
13. q. 3. de raptu Corrad. in pract. titu. de raptorib. Car-
rer. in prack. crimin. 129. & 200. & sequen. Iodoc. cap.
95. Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 6. & 7. & seq. vsque
16. Quid sit raptus, & quando committatur. Farin. q.
145. num. 5. Et an puniatur conatus. Farin. vol. 5. suæ
praxis, §. conatus, d. q. 145. nu. 196. & de rapiente mo-
nialem, d. q. 145. §. monialis, nu. 215. Farin. d. q. 145.
nu. 70. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
b *Ad locum conducit.*] Quid si sponsus sponsam, vel
ecōuerso sponsa sponsum, vel mulier rapiat hominem,
licet hoc de raro contingat, quòd sit raptus, voluit
Gloss. in l. prima, C. de rapt. virg. vide infra versic. sed
pone. Item vide plene Pract. Carer. fol. 455. num. 227.
cum sequen. Item quid de masculo rapiente masculum
libidinis causa, quod habeat locum pęna legis vnicæ,
infra in text. allegata, decidit Pract. Carer. eod. loco,
fol. 457.

fol.457.nu.280. & multa de raptu, vide illic vsque ad num.302. *Giach.*

c *Sed quæro quæ sit pœna raptus.* Raptus pœna Farin. vol.5 suæ prax.q.145 §.raptus, nu.70. Raptus etiam si mulier consentiat fit. Farin.d.quæst.145.§.vis.nu.105. & 118.129.205. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

d *Adde quod.* Boss.tit. de raptu, num.6. quia dicit hoc habere locum mulieri stante statuto, vt nemo corporaliter puniatur, & ibi num. 7. plura de dicto statuto, num.8. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

e *Consenserit se rapi.*] Aduerte, quòd Boss. tit. de coitu damna.& puni.post nu.15.postquam istam comprobauit opinionem aliquibus, eam tamen falsam docet, subjungens vim tantum atrocem criminaliter puniri, & si aliter diceremus (vt illius verbis vtar) posset capite puniri vniuersus mundus. Item scias, quòd raptus pœnalis non dicitur, vbi præcessit tractus matrimonii, vide per Colleg. Pisan.inter cons.crimin.diuer. Ziletti. cons. 104.& per Boss.tit.de rap.mulier.sub nu.17. Sed an, & quando inter raptorem, & raptam possit consistere matrimonium, vi.per Carer.in pract. pag.462.& omnino in S.C.Trident.sess.24.decernit. *Giach.*

e *Consenserit se rapi.* Adde Bart.in l.3. §. si quis volentem, ff.de lib.hom.exhiben. quem refert in hoc proposito Boer. Addit.ad Dyn.in regula scienti, num.3. litera A, de reg.iur.in 6.& hoc non obstante quòd pueri, vel puellæ dicant.quòd voluntariè mouentur cum Raptoribus; sed in contingentia facti recurre semper ad Catald. de Boncompagnis inter consil.crimin.diuers.consil.59.vol.1.per totum. *Drogh.*

f *Etiam ex post facto consenserit.*] Adde etiam per Marianum Anguis.quem vide in terminis suo consil.33. *Giach.*

g *Quinimò.* Raptor & is qui blādimentis abducit, Farin. d.§.vis.num.110.& omnino 140. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Vt supra dixi.* Vide etiam Dyn.in regula scienti, nu. 3.de reg.iur.in 6. An si mulier à raptore non fuit cognitā.Farin.d.q.145.nu.196.& seq. & 209. & seqq. Thesaur.decis.217. Mascard. conclus.54. num.27. & seqq. Marsil.cons.61. Carrer.in praxi, num.201.& 202. Menoch.de arbitr.iud.casu 291.& 360.nu.30.plura tradūt de raptore. *Ber.Ros.*

i *Viuius in lib. communium opin.* Est opinio 257. libro 1. *Ber.Ros.*

K Quem refert Afflictus. Vide Baiard.

l *Ego vero dico.* Decian.tract.crim.lib.16.8.cap.nu.33. & 34.Menoc.d.casu 360.nu.32. *Ber.Ros.*

m *Quæro nunquid pœna raptus.* Adde Constum. de Tours tit. Drout de Haulte Iustice, tit.4. artic.2. versic. femme feroce: Rapiens autem inhonestam, punitur tantum pœna arbitraria, vt hic; Ratio potest esse, quia, vt sæpè cōtingit in facto, Mulier cum cognoscit aliquem deperire, vult inuita amari. Ideo ratione publici officij cognosci potest, cum se aliis prosternat. ita Dec. in l. Inuitus, nu.7. ff.de reg.iur. Et hæc non obliuiscaris lucentis, qui deperis. De muliere autem virum rapiente mirum videtur: Sed vide Regum libro primo cap. 20. vbi Saul: obiurgans Ionathæ filio suo ait, Fili mulieris vltro virum rapientis, Aym. Crau.tract. de antiq. tempor.par.4.versic. videamus, sub nu.37. Glo. in l.1.C. de rapt. virg.in princ. *Drogh.*

m *Quæro nunquid.*] Adde, quòd recepta magis, & vera
10 opinio est, quòd puniatur pœna † extraordinaria iudicis arbit. vide per Iacob. Menoch.de arbitr. iudic. lib. 2.centu.3.casu 291.& per Alciat. respons.21, in princ. tom.2.lib.7.Item & per pract.Carer.fol.453.post num. 276. vide per totum, & ad fin.duas ponit ampliationes. vt ad idem per Capol. consil.crim.57. per totum, qui in consil.præcedenti tenet raptum committi per rapientem mulierem, ante, vel post suam esse vxorem dicentem, vi. etiam plenè per prac. Carer. sub nu.27. qui num. seq. ponit quid è conuerso, si sponsa rapit sponsum. Item raptor virginis an, & quando appellare potest & quid in complicibus, & fautoribus, vi.per pract. Carer.pag.57. nu.93. & pag. 460. Item quid si ab vno loco fuerit rapta, & in alio loco cognita? vi. per eundem pag.456.nu.288. qui nu.seq.dicit contrahi raptū, quando mulier fuisset rapta libidinis causa non ex alia causa, & nu.290.an cognoscens, & rapiēs immaturam virginem puniatur. *Giach.*

m *Quæro nunquid.* Menoch. l.casu 291.Farin.d.q.145. §.meretrix num.153.155.& 162.multa alia per Alciatum, consi.21.lib.7. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n Apud nos autem cessat. Vide Baiard.

p *Sed pone.* Quid si mulier virum rapiat. Farin.d.q.145. §.raptus, à num.38.vsque ad 43. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

p *Vnum tamen nota.* Farin.d.q.145.§.raptus, num.97. *Ber.Ros.*

q *Contrarium iudicarem.*] Item q pœna raptus habeat locum in masculo masculum rapiente libidinis causa. vi. per Carer.pag.457.nu.280.q.& superius dixi. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

r Quæro modo, nunquid possit raptor. Vide Baiard.

s *De iure autem Canonico.*] Adde, & vide per Socin. & general Conc. Triden.sess.24.sub decr.de reforma.matr.c.6. decernit ibi quòd non: quandiu ipsa in raptoris potestate manserit, à raptore vero separata, & in loco tuto, ac libero constituta sit, sed nihilominus raptor, & consilium, auxilium, & fauorem præbentes sint ipso iure excommunicati, perpetuo infames, & dignitatum incapaces, & raptor tenetur eam debere arbitrio iudicis dotare, vide fusius, vt illic. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

t *In facto iudicasse.* Quid de raptu monialis idem Farin.d.q.145.§.monialis, num.215.& per totam quæst. *Ber.Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. RAPTVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptus non præsumitur ex libidine in muliere inepta ad Venerem nu.1.*
2 *Raptus cum quibus mulieribus committatur.*
3 *Raptores quomodo puniantur in Regno Neap.remiss.*
Statutum vel lex contra rapiētes mulieres aut eis vim inferentes, etiam copula non secuta, non comprehendit rapientes, vel vim inferentes ex alia causa, quàm libidinis, num.eod.
4 *Raptus quomodo committatur, & probetur, remissiue.*
5 *Raptus pœna an habeat locum in sponso rapiente sponsam.*
6 *Et quid de iure canonico.*
7 *Raptus confessio, an prosit raptori. remiss.*
8 *Raptoris pœna de iure canonico an habeat locum in socijs, & auxiliantibus, remissiue.*
9 *Raptus pœna, remissiue.*
Raptor quibus de causis excusetur, remissiue, nu.eod.
10 *Raptoris pœna punitur mulier falsò accusans de raptu.*
11 *Raptores quibus pœnis plectuntur in Ciuitate Neap.*
12 *Et quid in muliere consentiente rapt*ui.
13 *Rapiens maritus vxorem, an teneatur de vi.*
14 *Raptus an possit committi sine violentia.*

15 *Et mulieri dicenti se non fuisse violentatam, cum iuramento creditur.*
16 *Raptor non punitur pœna raptus, si constet de spontanea mulieris voluntate.*
17 *Et quæ dicatur voluntas libera, & quomodo probetur, remissiuè.*
18 *Raptor non tenetur pœna l. vnica C. de rapt. virg. si mulier sui iuris consenserit se rapi.*
19 *Et quomodo probetur voluntas.*
20 *Et erit locus pœnæ raptus, si mulier blanditijs & pollicitis fuerit seducta.*
21 *Statutum contra cognoscentem carnaliter mulierem inuitam, an compræhendat eum, qui puellam auro induxerit sibi consentiendum.*
22 *Raptor an teneatur pœna raptus, si raptam carnaliter non cognouit.*
23 *Statutum contra raptorem etiam copula non secuta, quomodo sit intelligendum.*
24 *Rapiens meretricem an sit puniendus.*
25 *Et quid in Regno Neap.*
26 *Et quæ dicatur publica meretrix, & quomodo probetur, remissiuè.*
27 *Raptor mulieris solutæ ab ipso, vel alio carnaliter cognitæ, an teneatur pœna statuti de rapiente mulierem honestam.*
28 *Rapius non committitur in muliere corrupta honestè viuente.*
29 *Raptor non tenetur pœna statuti contra rapientem mulierem honestam, nisi probetur honestas tempore raptus.*
30 *Et quid si spontè confessus fuerit raptum.*
31 *Raptus pœna an habeat locum in muliere rapiente virum, remissiuè.*
32 *Et quid in viro rapiente virum libidinis causa.*
33 *Rapiens Religiosum nouitium capite punitur.*
34 *Rapiens carentem patre non comprahenditur pœna statuti contra rapientem filium.*
35 *Raptor an possit cum rapta matrimoniū contrahere, & pœnas à iure ciuili, impositas euitare.*
36 *Iudex laicus an possit cognoscere de matrimonio incidenter.*
37 *Ius canonicum quando est contrarium iuri ciuili, an sit seruandum in vtroque foro.*

a R*Aptum committit.* Adde, quòd Carrer. in §. homi-
1 cidium, nu. 289. dicit, quod mulier senex inepta
ad venerem, præsumitur in dubio rapta ex alia causa,
quàm libidinis; & mulier iuuenis præsumitur rapta ex
causa libidinis, vt per Dec. cons. 234. & Carrer. in loco
allegato, & Plot. in reper. l. si quando, §. 2. num. 20. Et
ista est magis communis opin. secundum Viui. comm.
2 opin. in verb. raptor, vbi multùm diffusè; & † cum qui-
bus personis raptus committatur, vide Carrer. vbi su-
pra num. 275. cum seq. vbi dicit, quod committitur, siue
fuerit virgo, siue vidua, siue monialis, siue nupta, ho-
3 nestè viuens; & ibi etiam ponit, quomodo in † regno
Neapolitano puniantur raptores. Et omnes leges, siue
statuta, vel decreta totius orbis punientia rapientes mu
lieres, vel eis vim inferentes, etiam si copula non sequa
tur, procedunt contra eos, qui libidinis causa rapiunt,
vel vim mulieribus inferunt: secùs, si ex alia causa, quia
tunc non puniuntur ipsa pœna rapientes mulierem, vel
ei vim inferentis, vt per Carrer. Dec. & Plot. in locis su-
4 pracitatis, & quomodo raptus committatur, & probe-
tur, latè per Mascar. de probat. conclu. 1253. vol. 3.
c *Sed quæro, quæ sit pœna raptus.* Adde, † ꝙ sponsus, qui
5 per vim sponsam de præsenti cognouerit, & rapuerit nō
est puniendus pœna raptus, sed mitiori, arbitrio iudicis,
nisi rapuerit, & cognouerit fraude, & dolo sponsam tra-
ctantem ingressum religionis, secundum Couarr. in 4.
decretalium, par. 2. cap. 7. §. 4 num. 12. & ibi dicit, quòd
forsan idem deberet seruari in sponso de futuro, in quo
rigor dictæ legis non debet strictè seruari propter præ-
cedentem tractatum, & promissionem matrimonij con
6 trahendi: sed de † Iure canonico raptus nedùm spon-
sæ, sed etiam eius, cum qua fuit factus tractatus matri-
nij, est impunibilis, si mulier volens rapiatur secundum
Gram. cons. 48. num. 5. & Gabriel. cons. 172. num. 19. &
cons. 173. nu. 5. & tamen dicitur nuptiis iniuriam infer-
re. 36. q. 2. c. si quis virginem, cum ibi notat. vide etiam
7 Gabriel. in d. cons. 173. nu. 3. vbi ponit, † an confessio-
nes mulieris prosint ad fauorem raptoris.
8 Item † adde, an pœna raptoris de iure Canonico ha-
beat locum in socijs, & auxiliatoribus, distingue, vt per
Bal. in l. priuilegia, C. de sacrosan. Eccl. Carrer. in pract.
crim. §. circa, nu. 299. & Iacob. Nouel. in tract. ad defen.
9 nu. 127. & † de pœna raptus, & ex quibus causis excu-
setur raptor, vide Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 12. &
10 13. tomo 2. & in cap. 14. nu. 2. habetur, † quòd mulier
falsò accusans de raptu pœna raptoris punitur.
11 Item † adde, quòd huiusmodi pœna l. vnicæ fuit mi-
tigata in raptoribus in Ciuitate Neapolitana, per cap.
262. incip. vt sine mortal. pecca. quia si est paterfami-
liàs punitur publicatione bonorum; & si filius familiàs,
12 commodo successionis priuatur: & † ibi etiam puni-
tur mulier consentiens raptori, & cum raptore volunta
riè fugiens, quia perdit dotes, & paterna, maternaque
successione priuatur, & nullus pro ea intercedere po-
test, alias punitur.
13 Item † adde, quod licèt vi rapiens vxorem, de raptu
non teneatur, tenetur tamen de vi, vt sentit Rip. in l mi
les, §. qui iudicati. ff. de re iudi. &, quomodo hoc proce-
dat. vide Gabr. cons. 172. nu. 10.
d *Adde, quod pœna d. l. vnic.* Adde, † quòd multi tenue
14 runt, raptum non posse committi sine violentia, quia ra
pina non fit sine violentia, Ang. in l. sed eximendi. ff. ne
quis eum, qui. Sed ad hanc contrarietatem vide Mascar.
de probat. conclu. 1253. num. 25. cum sequen. vbi eam
15 conciliat; & quod † mulier non fuerit violentata, &
spontè accesserit, ipsi mulieri cum iuramento creditur,
Mars. cons. 61. num. 23. cum sequen. Ad prædicta vide
etiam Decian. in tract. crimin. lib. 8. cap. 7. num. 19. cum
16 seq. vbi † concluditur raptorem puniri non posse pœ-
na raptus, si verè apparebit de spontanea voluntate mu
17 lieris, & † quæ dicatur libera voluntas, & quomodo
probari possit, vide etiam Ruin. in cons. 122. per totum
vol. 4. vbi defendit quendam raptorem, qui fuerat inui-
tatus à muliere literis suis, vt eam raperet.
18 Item † adde, ꝙ mulier in nullius potestate existens,
si permittat se rapi raptor non poterit hac lege puniri,
19 secundum Mars. in d. l. vnic. nu. 6. & † voluntas proba-
20 ta dicitur, vbi recepit, & non contradixit. Sed † aduer-
tendum, est quod si dicta mulier blanditijs seducta fuis-
set, & promissionibus, quod tunc locus esset pœnæ ra-
ptus: secus autem si ipsa voluntariè consensisset, Ma-
scard. de prob. concl. 1253. nu. 29. & 30.
g *Quinimmo.* Adde † an ille, qui per auri munera in-
21 ducit mulierem ad sibi consentiendum, dicatur violen-
tiam fecisse puellæ, & teneatur pœna statuti cognoscē-
tes mulierem inuitam, Mascar. de probat. conclu. 1409.
nu. 28. cum sequen. & Plot. in l. si quando. C. vnde vi. §.
2. nu. 14. cum sequen. vbi tenet, quod sic, limitando hoc
non procedere, vbi consuetudo esset corrumpendi mu-
lieres per pecuniam, & contra corrumpentes non pro-
cedendi vigore statuti, siue decreti quem sequitur Ma-
scard. vbi supra, nu. 34.
K *Quem refert Afflict. sup 1. parte const. Reg.* Adde
22 † Gram. ita tenentem in decis. 2 nu. 29. sed aduerte, ꝙ
Affl. in d. loco tenet contrariū, vbi dicit, veritatē esse, ꝙ
per solū raptū etiā sine corruptione virginitatis est pœ-
na

na mortis. Et hanc distinctionem, quam ponit Clar. facit etiã Couar. in d. clem. si furiosus, quem sequitur Menoc. de arbitr. cas. 360. idem etiam tenet Mascard. de probat. concl. 1253. num. 35. cum sequen. & Gabr. consil. 172.
23 num. 3. & ibi nu. 6. dicit, quòd statutum puniens raptorem pœna raptus, etiam copula carnali non sequuta, debet intelligi, si non sequatur propter impedimentum: secus, si noluerit, & rapiens monialem est puniendus pœna mortis, etiam si eam carnaliter non cognouerit, per l. raptores, C. de episc. & cleric. & ita tradit Decian. in tract. crim. lib. 8. c. 11. nu. 34. tom. 2. vbi etiam sequitur distinctionem D. Clari.

m *Quæro, nunquid pœna raptus.* Adde Couar. lib. 3.
24 var. resolut. cap. 14 num. 2. & Menoch. de arbitrar. iud. cas. 291. vbi tenent, quòd rapiens meretricem debet puniri pœna extraordinaria, & quòd ista opinio est verior, & magis recepta, Alciat. cons. 21. tom. 2. vol. 3. & hoc arbitror verissimum esse, cum sit facienda differentia inter mulieres honestas, & meretrices, sed Pegu. in quæstionib. crimin. cap. 43. num. 14. & 15. tenet, quòd aliqua pœna non puniatur, nisi mulier inhonesta non consensisset raptui, quia volebat redire ad vitam honestam, vel quia contradicebat ratione affinitatis, vel consanguinitatis, quam habuisset cum raptore, vel quòd mulier iam desiuisset meretricari, & honestè viuere cœpisset. quibus in casibus raptor teneretur pœna l. raptores, C. de episc. & cler. secundum Paul. de Castro ibi, nu. 2. & Fulg. nu. 8. & licèt Afflict. in const.
25 hic allegata referat Cynum, dicit tamen, quod Cyn. vidit illud in Regno Neap. vbi adest Constit. Quòd inferẽtes violentiam meretricibus pœna mortis puniuntur. & ideo ille Florentinus, quem dicit Gramm. in loco hic citato fuit furca suspensus, non autem ex dispositio-
26 ne iuris communis. Et quæ dicatur publica meretrix, vide Angelum in consil. 10. num. 5. & de modo probandi aliquam esse meretricem, vide Mascar. de probat. concl. 1063. vol. 2.

27 Item adde, quòd raptor mulieris solutæ per vim, etiam ab alio semel cognitæ, & osculatæ, vel ab ipso, non tenetur pœna statuti de raptore mulieris honestæ, Paul. Castr. in cons. 306. viso statuto, nec eam vi rapuisse præsumitur. Alber. in 2. parte statut. q. 92. Gand. in tract. malef. Rubr. de aliquib. quæst. vari. Mars. sing. 74. & in pract. in §. diligenter, nu. 105. & Plot. in l. si quando, C. vnde vi, §. 2. nu. 26. & Gram. in decis. 107. nu. 5. vide etiam Cæpol. in consil. 57. per totum, vbi defendit vnum à pœna raptus ex eo, quod probatum erat, quòd anteà pluries eam volentem cognouerat. Sed Corn. contrarium tenuit in cons. 80. vol. 2.

28 Item adde, quòd raptus non committitur in muliere corrupta honestè viuente, Alber. de Ros. in 3. part. Statut. q. 3. Castrens. cons. 231. Afflict. in tit. quæ sint regal. §. condemnatorum, nu. 21. Idem tenet Gramm. in dicta decis. 107. nu. 5.

29 Item adde, quòd rapiens non poterit puniri pœna statuti punientis honestam mulierem rapientem; si non fuerit probatum, quòd tempore raptus illa mulier esset honestæ vitæ, Cæpol. consil. 58. vers. & pro hoc allego Æmilian. consil. 72. Rimin. cons. 17. nu. 16. Soc. consil. 439. volum. 3.

30 Item adde, quòd si quis, stante dicto statuto, confessus fuerit sponte raptum, non poterit puniri pœna statuti, vbi dictæ qualitates non fuerint probatæ, videlicet, quòd sit honestæ vitæ, & bonæ conditionis, & famæ Mars. sing. 187. & 189. Bursat. cons. 69. nu. 3. & seq.

n *Apud nos autem cessat.* Adde, quòd Boss. in tit. de plurib. violent. num. 69. dicit, quod in statu Mediolani adest decretum Ducis Francisci, quòd talis coitus in meretrices punitur etiam vltimo supplicio arbitr. iudicis; & per illud decretum tollitur etiam inhonestatis probatio, quando mulier habitat cum patre.

o *Sed pone, quod mulier rapuerit virum.* Adde Me-
31 noch. in cas. 291. in fin. de arbitr. iud. vbi Clarũ sequitur.
32 *Vnum tamen nota in hoc proposito.* Adde, quòd vir rapiens virum libidinis causa potest puniri pœna l. vnic. secundum Salic. in d. l. quem refert, & sequitur Girlan. in tract. de pœn. omnifar. coitus, cap. 10. nu. 5. licèt Bald. in d. l. vnica teneat contrarium. Item adde,
33 rapiẽs masculum nouitium à religione capite punitur, Bald. in l. data opera, nu. 9. C. qui accus. non poss. & eum
34 sequitur Io. de Ana. in c. 6. de aposta. col. 1. Item adde, si extaret statutum puniens pœna capitis rapientem filium alicuius non haberet locum in filio rapto carente patre, Ias. in l. fin. C. de indict. viduit. toll.

q *Contrarium iudicarem.* Adde, quòd D. Clarum sequitur Decianus in tract. lib. 8. cap. 11. nu. 29. tomo 2.

r *Quæro modo, nunquid possit raptor.* Adde quòd ho-
35 die per Concil. Trident. sess. 24. cap. 6 de reformat. matrim. inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium. & licet postea sequatur matrimonium, raptor, & ei dantes cõsilium sunt excommunicati, & infames, & raptor tenetur dotare raptam, siue eam duxerit in vxorem, siue non. & de hoc etiam habetur per Viui. comm. opin. 679. nu. 7. debet etiam puniri per iudicem secularem ad pœnas de iure ciuili raptoribus impositas, vt propter matrimonium pœnæ raptus non euitentur, Peguer. in quæst. crim. c. 42. vbi dicit, quòd pœnæ sunt temperandæ.

ſ *De iure autem canonico benè potest.* Adde, hoc verum, dummodo sit liber consensus mulieris, & quòd fuerit restituta in libertatem, Barbat. cons. vltimo, vol. 2.

Et si accusatus, siue inquisitus coram iudice seculari de raptu virginis ad sui excusationem opponeret matrimonium inter eos contractum fuisse, qui tollit pœnam
36 raptus d. c. fin. de rapt. ipse iudex secularis de dicto matrimonio cognoscere poterit, si tantum de matrimonio facto tractatur, non autem si tractaretur verum matrimonium teneret. Boss. de foro competen. num. 121. & ratio est, quia habemus regulam firmam, & tritam quod incidentia facit de incompetenti competentem, siue sit iudex ordinarius, siue delegatus, siue arbiter, nisi in spirituali incidenti coram laico. ita tradit Fely. in c. cum sit. nu. 45. de foro competen.

37 Item adde, quòd quando ius canonicum est contrarium iuri ciuili, vt in hoc casu, ius canonicum est seruandum in terris ecclesiæ etiam in foro ciuili, sed secus in terris imperij, nisi sit materia concernens peccatum, vt latè per Fely. c. in causis nu. 5. de test. vbi multos accumulaui idem tenentes, & de hoc vide etiam Neuiz. in Sylua nuptia. in ver. quomodo iudicandum sub nu. 69. versi. est tamen notandum vbi ponit alios casus, in quibus seruatur ius canonicum in vtroque foro.

§. SACRILEGIVM.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium quando committi dicatur secundum ius ciuile, & quando secundum ius canonicum.*
2 *Mulier se carnaliter commiscens cum presbytero, an dicatur committere sacrilegium. versic. Quæro nunquid.*
3 *Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum. versic. Hoc crimen.*
Sacrilegij pœna quæ sit. versic. Sed quæro.
4 *Statutum loquens de sacrilegio, an intelligatur de sacrilegio secundum ius canonicum, an secundum ius ciuile. vers. Sed pone.*
5 *Sacrilegij crimen dicitur mixtum.*

Sacri-

Alex.in l.à Titio, ff.de verbor.obligat. Deci.conf.115. nu.2.vbi hanc,vti communem, approbat Paris de Put. de ludo,nu.26.Thom.de Aquin.in 2. 2. quæst.32. artic.7. concludens me posse promittere tibi centum, si plura puncta à fortuna habueris, quàm ego, quod dictum sequuntur Imol. & Canoni.communiter in c. pen.de vit. & honest. cleric. Barbat.cons.63.vol.3.Afflict.decis.389.num.3.vbi ita iudicatum refert Bursat.
11 cons.163.nu.153.vol.2.& † an in huiusmodi sponsionibus æqualitas requiratur, Bertaz. in cons.379.& ibi addentes in litera D.& Nauar.cons.19.

i *Sed quæro,quæ sit pœna;* Adde,videndum Menoc.de
12 arbitr.iud.cas.399.tã de pęna clerici,quã laici,& quid de iure Cæsareo, & quid de iure Põtif.& quid qñ ludo admixtũ sit delictum,& ita punitur eadem pęna is, qui videt ludere, vel ludentē docet,qua is, qui ludit. ita tenet Bal.in auth.interdicimus,in prin.C.de episc.& cleric. Et quid si extaret statutum, q lusor puniatur in tan-
13 tũ † an, si quis cum pluribus luserit vna nocte plures ludos,plura delicta committit, vide Io.de Anan.in cap. fi.de collus.nu.14.& Bart.in l.inficiando,§.infans, nu. 5.vbi tenet,quod sit vnus ludus,& non plures ludi, & ibi addentes dicunt,hoc esse verum,nisi recesserit à bancho ludi,& posteà,mutato proposito, redeat, licèt incontinenti;& quod tunc dicitur bis delinquere.

n *Dummodò in ludo fraus non interuenerit.* Adde,
14 quod fraus commissa in ludo probatur per barros lusores,& homines malæ conditionis,& famæ,Salic.in l.ea quidem C.de accusation.& fraus tunc dicitur commissa in ludo,quãdo fit vltra leges & cautelas ludi, & ideo in tali casu iudicandum est,secundum iudicium peritorum,ita Couar.in c.peccatum,de reg.iur.in 6.§.4.nu 4.

o *Item mutuans in ludo.* Adde quod in Regno Neap.
15 prouisum fuit per Reg.Pragm.sub tit.de aleator.fo.20. quod de mutuo facto per ludentem illi cum quo ludit non ius reddatur,nec etiam ludentibus ad creditum.

§. PARRICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Parricidium quando committitur.*
2 *Et an occidens patrem naturalem tantum,dicatur parricida.vers.Quæro nunquid.*
3 *Et an occidens alium,quam patrem,vel filium ex ascendentibus vel descendentibus.vers.Scias etiam.*
4 *Et an occidens transuersalem.vers.Sed quid dicendum.*
5 *Parricidij pœna quæ sit.vers.Sed quæro.*
6 *Homicidium largo modo parricidium appellatur.*

a Parricidium a committitur,qui patrē, vel filium pro-
1 prium interficit,vt est tex.in l.vnica.C.de ijs qui parentes,vel filios occiderunt.

b *b* Quæro, nunquid occidens patrem naturalem tan-
2 tum,dicatur parricida, & consequenter puniatur pœna legis, vel statuti parricidium punientis. Resp.quod sic.ita communiter concluditur, vt dicit Alex.in l.2.nu. 10.ff.de in ius vocando.Hanc etiam opi.dicit esse communem Villalob.pand.in rep.l.22.cap.42 post num. 3.quem refert Placa lib.1.delictorum,c.41.post num. 5.vers. & primo fortissimum, Placa eod.lib.1.cap.22. num.12. Consideratur enim substantia filiationis, non qualitas Et dicit Bal.in c.naturales,n.12.si de feud.fue. contro.quòd fuit in facti contingentia combusta quædam monialis, quæ filium suum occiderat. Et illum refert Prac.Caret.fol.232.nu.134 & Apostil.ad Bal.in l. cum acutissimi,sub nu.8.C.de fideicom.

c *c* Scias etiam, quod licet tex.in d.l.vnica,videatur lo-
3 qui tantummodo in ijs qui patrem aut filium occide-
d runt,nihilominus *d* pœna parricidij, & sic d.l.vnica,

e *e* locum habet etiam in ijs, qui aliquem ex alijs ascendentibus vel descendentibus suis interficiunt. Ita tenet Gl.in l.1.in verbo Pęna. ff.ad l.Pompeiam de parric.& in §.alia,in verb.Sustinebit,Inst.de publ.iud. quas dicit esse frequentiori Doctorum calculo receptas Placa in
f d.c.22. *f* post nu.3.

g *g* Sed quid dicendum in transuersalibus? Respon.q
4 pariter locum habet in occidente fratrem, aut sororem, aut alium transuersalem intra quartum gradum, vt videtur colligi ex d.l.1.ff.ad l.Pompe.de patric.& ibi Gl. præallegata,in verbo,Pœna,quam dicit esse frequẽtius receptam Placa in d.c.22.nu.4.

h *h* Sed quæro,quæ sit pœna parricidij. Respon.quod
5 parricida viuus insuatur corio,vnà cum gallo gallina-
1 ceo,cane, vipera,& simia.& proijciatur in mare, vel in proximum flumen,vt est tex.in d.l.vnica.Sed certè pęna illius legis hodie non est in vsu, vt dicit Bal.in d.l. vnica,quem refert Anan.in c.1.post nu.5.de ijs, qui filios occid.& pract.Conradi,fol.335.& Saly.in ea.l.vnica,post nu.1.subdens,quod de consuetudine decapitantur, & forte carere debent sepultura. Et illud dictum Sal.refert Ang.de malef.in verb.ex interuallo,num.16. & Prac.Caret.fol.236.num.147.Idem dicit Cæp.cons. crim.5.col fi.vers.ego tamen credo. Et dicit pract.Iod. c.87.nu.2.q secundum consuetudinem parricidæ damnantur, vt trahantur ad caudam equi, & deinde collocentur,& rotæ affigantur. Dicit tamen Placa in d.cap. 22.nu.7.in h.q in regnis Hispaniæ dantur canibus lacerandi,& eculeo insuuntur,& proijciuntur in flumen. Et dicit,quod praxis ita obseruat. Ego dum essem in Hispania, vidi quandoque huius criminis reos prius strã-
K gulatos includi dolio, & in flumen proijci. K Apud
l nos autem decapitantur, prout alij homicidæ. *l* Et de-
m inde eis non denegatur ecclesiastica sepoltura. *m* Et ita pluries vidi obseruari in mulieribus, quæ proprios
n infantes post partum occiderant, *n* vel suffocauerant. Et aliquas etiam vidi furcis suspendi, & in specie quandam Luciam de Rouedotis,quæ filiam propriam infantem in puteum proiecerat, ex quo suffocata remanserat 3.Ian.1556.P.N. Nam in hoc Ducatu seruatur, quod etiam mulieres furcis suspenduntur, quicquid aliqui in contrarium dixerint,quos refert, & idem Neapoli seruari attestatur,Gramm.super const.Regni, fol.121.col. 1.nu.10.A constitutionibus autem huius Ducatus imposita est occidentibus liberos pœna, vt trahantur ad caudam equi,& deinde rotæ ligneæ intexantur: quod tamen nunquam vidi in practica obseruari,sed,vt dixi, decapitantur,vel furcis suspenduntur, prout etiam fuit suspensus quidam Bernardinus de Ripa matricida 2. Iun.1558.P.N.

ADDITIONES.

a *Parricidium.* Vigell M.I.R lib.1.c.13.de Parricidio & Decian.tract.crim tom.2.lib.9.c.5.vsque ad 17.Parricidis crimen quando committatur. Farin.q.120.¸ sect. 5.nu.105.vol.5.Quid in occidente patrem naturalem. Decian.supra cap.8.& Farin.d.q.2.120.& sect.5.num. 110. In occidente vxorem. Farin.d.sect 5,num.129.& seq.& sect.3.nu.57. *Ber.Ros.*

a *Parricidium.*] Vltra illa, quæ habes, in tex.scias q de parricidio tenetur filius,qui emit venenum, vt patri daret,licet dare nõ potuisset. Item de Medico qui scienter, & dolose dedit filio venenum,vt patri daret eadem lege tenetur. Item creditor mutuans scienter, & dolose pecuniam filio ad emendum venenum, vt patri daret vel per pecuniam faciat ipsum occidi, & fide iubẽs inuenta pecunia,& proxeneta,qui tenentur eadem lege, morte tamen sequuta; aliàs mitiori tenerentur pœna: hæc vt,per Caret.in prac.cri.§.homi.1.sub nu.128.qui

num.

num.seq. ampliat prædicta in extraneo mandante filio, vt patrem occidat, nam mandans tenetur de parricidio. Item conscij, & participes delicti tenentur de parricidio, nedum occisores: & quid de fratre sciente tractatum mortis fratris, aut patris, & econtra ibi. vi. per eum qui nu. 130. idem dicit in seruo non reuelante tractatum in mortem Domini, & Monacho non reuelante tractatum in mortem Abbatis, & vasallo Domini, & in scienter tractatum contra Principem, aut Rempublicam, & patriam aut Ciuitatem, aut contra Papam, aut contra Ecclesiam: nam tenentur per ea, quæ tradit Bart. in l. vtrum. ff. ad leg. Pomp. de parricid. Amplia etiam in occidente patrem spiritualem, vt teneatur de parricidio. Amplia etiam in Pilato occidente CHRISTVM Patrem vniuersalem. Amplia & in occidente officialem Ciuitatis, nam tenetur de parricidio. De his omnibus, & etiam de aliis quam pluribus in materia, vide per eundem Carer. in pract. vbi sup. num. 131. 132. 133. cum pluribus sequentibus, qui per totum quamplures etiam tradit notabiles limitationes, ac declarationes in materia. Vide etiam per eundem pag. 328. col. 2. *Giach.*

b Quæro nunquid, occidens patrem. Vide Baiard.

c Scias etiam quòd licet. Vide Baiard.

d *Pœna parricidij.*] Adde idem de marito, qui venenauit vxorem, licet non moriatur, qui tenetur de parricidio per Car. in pract. crim. pag. 446. nu. 250. *Giach.*

e *Locum habet etiam.* Et in aliis ascendentibus, vel descendentibus occisi. Farin. d. sect. 5. nu. 109. & Decian. sup. cap. 9. *Ber. Ros.*

f *Post nu. 3.* Et ibi idem dicit, n. 30. in interficiente vxorem sponsam, & è contra. Decian. idem c. 11. *Ber. Ros.*

g *Sed quid dicendum.* Vel transuersalibus. Farin. d. sect. 5. num. 123. & 126. & Decian. vbi sup. cap. 10. & sequenti. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Sed quæro.* Quæ sit pœna quot modis committatur, & quando hæc pęna locum habeat in parricidio, sect. 5. d. q. 120. nu. 104. & seqq. latissimè. Parricidii pęna. Farin. vol. 5. suæ prax. q. 120. sect. 1. nu. 6. vsque 16. & sect. 2. nu. 23. quod etiam occisi successione priuetur, & sect. 5. & locum habeat. *Ber. Ros.*

h *Sed quæro.* Sed quid, quando parricidium ex causa est commissum, dic puniri extraordinarie iudicis arbitrio. Vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centu. 4. cas. 356. & de patre occidente filium committentem aliquam causam ingratitudinis quod excusetur. Idem è contra si pater committat contra filium, & filius occidat patrem vide per Carer. in prac. crim. §. homicid. 6. num. 361. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

i *Caue vipera, & simia.* Hanc pęnam etiam contra non parricidas seruatam meminit Plutarcus in vita Tiberii Gracchi, per hæc verba; Inter quos C. Villius in culeo cum Anguibus insutus necatus est: Hic tamen notandum est, quòd omne homicidium † largo modo parricidium appellari potest Authore Romulo, per ea, quæ in illius vita, sumpta ratione dixit Plutarcus in Romuli vita, per hæc verba: Illud etiam Romuli proprium, quòd cum nullam parricidę pęnam diffiniisset, homicidium omne parricidium nuncupari voluit; redditque rationem; quòd hoc impium, & nepharium, illud autem impossibile esse duceret. Hinc Cicero in orat. pro sexto Roscio Tom. 1. Solon cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset. Respondit si id neminem facturum putasse, sapienter fecisse dicitur, cum de eo nihil sanxerit, quod antea commissum nouerat, ne non tam prohibere quam admonere videretur. vide quæ dixi infr. ad q. 64. vers. vbi subsunt ad fin. *Drogh.*

K *Apud nos autem.* In parricidio de conatu non secuto effectu, Menoch. casu 360 nu. 63. *Ber. Ros.*

l Et deinde eis non denegatur. Vide Baiard.

m *Et ita pluries.* De matre infantem post partum occidente. Thesaur. decis. 13. & Adde de matre, & filia Carp. c. homicida, nu. 1409. Quid si effectus non sequatur, vide in 1. vol. 1. edit. cons. Ziletti cons. 98. per totum Corrad. de parricid. *Ber. Ros.*

n *Vel suffocauerunt.*] Quid de muliere, quæ ventris doloribus impulsa latrinam accessit, & partum in cloacam effudit, asserens se nesciuisse fuisse prægnantem? Vi. & dic, vt per Osasc. in decis. Pedemon. 60. *Giach.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. PARRICIDIVM.

SVMMARIVM.

1 *Parricidij tenetur occidens patrem spiritualem.*
2 *Parricida impropriè dicitur, qui patrem, matrem, aut fratrem carcerandum curat.*
3 *Parricidij tenetur filius non adiuuans patrem, dum potest, ne vulneretur.*
4 *Et parricida est non detegens conspirationem contra patrem initam.*
5 *Parricidij pœna habet etiam locum in filio Sacerdotis.*
6 *Parricidium inter ascendentes, & descendentes, vel econtra, remissiue.*
7 *Parricidium an committatur in transuersalibus, & patronis, remissiue.*
8 *Parricidij pœna, quæ sit, remissiue.*
9 *Parricidij exceptiones, remissiue.*
10 *Parricidij pœnam quibus casibus euitant parentes occidentes filios, vel è contra.*
11 *Filius iniuriam inferens patri, matri, auo, vel auiæ, moderato eorum arbitrio punitur.*
12 *Parricidij pœnæ an sit locus, si filius anniculus reperiatur mortuus in lecto patris, matris, aui, vel auiæ.*
13 *Et quid si in lecto nutricis.*
14 *Et quid si mulier in latrinam partum ignoranter effudisset.*
15 *Parricidæ de iure diuino morti tradebantur.*
16 *Parricidij conatus an sit puniendus pœna ordinaria.*
17 *Pater quando possit filiam in adulterio deprehensam impunè occidere, remissiuè.*
18 *Parricida priuatur sepultura, & in mare, vel flumen deijcitur.*
Parricidæ sepultura impunè violatur, ac impeditur, num. eod.
19 *Parricidio causam præstantes, aut operam, qua pœna sint plectendi.*
20 *Et extraneus mandans filio, vt patrem occidat, parricidij tenetur.*
21 *Et filio ferente opem extraneo, vt patrem interficiat, an vterquè puniatur de parricidio.*

b Quæro nunquid, occidens patrem naturalem. Adde, quòd eadem pęna punitur, qui occidit patrem spiritualem, qua qui occidit carnalem, Tiraq. de pœn. temper. cau. 21. num. 2. fol. 91.
1

2 Item adde, quòd parricidium dicitur facere, qui procurat patrem, vel matrem, vel fratrem carcerari, sed impropriè secundum Bald. in c. 1. §. fin. quæ sit 1. cau. benefic. amitt. in vsib. feud.

3 Item adde, quòd filius videns patrem vulnerari, si ipsum non adiuuat, dum potest, tenetur pęna parricidii, l. vtrum, ff. de parricid. & Modest. Polenton. in consil. 83. nu. 19. & 20. volum. 2. inter cons. crim. diuers. paruæ impressionis.

4 Item

4 Item adde, quòd filius, qui conscius est de conspiratione, in eius patrem facta, si eam non detexerit, parricida est, d.l. vtrum, ff. de parricid. & ibi Bart. & in l. 1. §. occisorum, ff. ad Senatusconsf. Syllan. Deci. in l. culpa caret, ff. de regu. iur. Plaz. epit. delict. lib. 1. c. 22. nu. 16. Menoch. de arbitr. casu 355. nu. 15.

5 Item adde, quòd pœna parricidij habet locum etiam in filio Sacerdotis, vt per Ioan. de Anan. in c. cum veneris, nu. 6. de his, qui filios occid.

c *Scias etiam, quòd licet text. in l. vnica.* Adde videndum
6 Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 8. & 9. tom. 2. vbi latissimè de parricidio ascendentium, in descendentes, & descendentium in ascendentes.

g *Sed quid dicendum in transuersalibus.* Adde videndum
7 Decian. in tract. crimin. libro 9. capit. 10. tomo 2. vbi latissimè tractat de homicidio transuersalium, & patronorum.

h *Sed quaro, qua sit pœna parricidij.* Adde videndum
8 Decian. in tract. crimin. lib. 6. capit. 16. tom. 2. vbi latè
9 habetur de pœnis, parricidii, & in c. præcedenti habetur de excusationibus parricidii.

10 Item adde, quòd filii, siue parentes non incurrunt pœnam parricidii, sed relegationis, si inueniunt filios coeuntes cum eorum nouerca, & è contra, eosque occiderent, Bart. Bald. & Marsil. in l. diuus. ff. de parricid. & Ang. in verb. *Che mi hai adulterato la mia donna*. Fallit etiam, si occideretur, quando sunt proditores patriæ, Salicet. in l. 1. C. de his, qui parent. Et quomodo hoc sit intelligendum, multum notabiliter declarauit Foller. in sua pract. censual. in verb. Nicolaus episcopus, nu. 148. cum seq.

Item adde, quod pater, siue filius, si commiserit aliquam causam ingratitudinis, per quam possit exhæredari, & occideretur à patre, vel à filio, non haberet locum pœna parricidii; sed arbitrio iudicis debet puniri, Plac. epitom. delictorum, lib. 1. c. 22. nu. 16. Ripa in l. fin. num. 6. C. de reuoc. donat. & Menoch. de arbitrar. iud. casu 356.

11 Item adde, quòd si filius iniuriatur patri, matri, auo, vel auiæ, debet puniri illa pœna, qua prædicti voluerint, l. 3. & seq. C. de patr. potest. dummodò non excedant modum in pœna, quia pietas paterna debet in pietate, non in atrocitate consistere. Bonifac. Vitali. in tract. de malefic. in tit. de parricid. num. 5. vbi dicit
12 etiam, quòd si filius anniculus reperiatur mortuus in lecto patris, vel matris, aui, vel auiæ, si constaret, quòd dolosè eum occidisset pœna parricidii puniretur; & in dubio propter amorem paternum debet præsumi, illum potius mortuum, casu, aut negligentia, quàm
13 dolo, & impunitum esse debet: & idem esset, si reperiretur mortuus in lecto nutricis, si esset bonæ famæ, & conditionis mulier; si verò fuerit in culpa, punietur arbitrio iudicis, & non ad mortem, & idem tenuit
14 Cassan. in consuet. Burg. fol. 58. num. 33. & de muliere, quæ doloribus ventris oppressa accedens ad latrinam, partum in illam effudisset, dicens, quòd nesciebat se esse prægnantem, vide decis. Pedemon 60.

15 Item adde, quòd etiam de iure diuino parricidæ morti tradebantur. Exod. cap. 20. dum dicitur qui percusserit patrem suum, vel matrem, morte puniatur, & in Leuitic. capit. 2. habetur, quòd qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur, & sanguis eius sit super eum.

16 Item adde, quòd conatus in crimine parricidii actui proximus punitur pœna ordinaria parricidii, Couar. in clemen. si furiosus, par. 2. num 12. Menoch. de arbitr. iud. cas. 360. num. 63. & si conatus fuerit remotus, pœna extraordinaria punitur, secundum Menoch. dicto casu, num. 63. & Couaru. in d. clem. si furiosus dicit, quòd in veneno, etiam quòd non fuerit datum, sed præparatum duntaxat debet iudici pœna ordinaria parricidii, per text. in l. 1. ff. de parricid. & Neuizzan. in Sylua nupt. lib. 1. nu. 44. & quando conatus puniatur in parricidio, vide per Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 12. tom. 2.

17 Item adde, quòd pater occidere potest impunè filiam deprehensam in adulterio, l. patri, ff. de adulter. dummodo concurrant qualitates d. legis in patre, de quibus supra in §. homicidium, vers. Dixi etiam.

Item adde, quòd socius in isto crimine etiam extraneus, tenetur eadem pœna, qua principaliter parricida, vt per Gomes. de delict. capit. 3. num. 7. & ibi dicit
18 etiam, quòd parricidæ denegatur sepultura, & quòd practicatur, quòd parricida proiiciatur in mare, vel in flumen, vt inde in perpetuum non extrahatur, & idem tenet Menoch. de arbit. iudic. casu 387. num. 30. vbi dicit quòd sepultura parricidæ posset impunè violari, ac impediri.

19 Item adde, quòd medicus, vel alius, qui daret venenum filio, vt illud daret patri, vel mutuans pecuniam pro emendo veneno, vt patrem interfici faceret, vel qui fideiuberet, vel proxeneta scienter, teneretur pœna parricidii, morte secuta: aliàs, minori pœna teneretur, Carrer. in §. homicidii, num. 128. & ibi num. 29.
20 tenet, † quòd si extraneus mandauerit filio, vt patrem occidat, tenebitur de parricidio, Cæpol. in consilio 36.

21 Item adde, quòd si filius præstaret opem extraneo, vt patrem occidat, tenetur de parricidio, sed extraneus occidens, vt simplex homicida, Ang. de malefic. in verb. dicto maleficio, versic. quæro, qua pœna, ibi, quid è contra, sed Ioann. de Arnon. in caut. 5. videtur tenere contrarium.

l *Et deinde eis non denegatur.* Adde, quòd de iure sepultura potest denegari parricidæ & potest violari impune Menoch. de arbitrar. iud. casu 387. nu. 30.

§. PERIVRIVM.

SVMMARIVM.

1 *Periurium quid sit.*
2 *Pœna periurij quæ sit, vers. Sed quæro.*
3 *Et an periurus efficiatur infamis, ibid.*
4 *Et an clericus propter periurium amittat beneficium ipso iure, an autem veniat per sententiam priuandus. vers. Item clericus.*
5 *Et an periurus incidat in pœnas, l. si quis maior, C. de transact. versic. Incidit etiam.*
6 *Et an repellatur ab agendo. vers. Præterea.*
7 *Et an à testificando, vers. Repellitur etiam.*
8 *Et an periuro deferatur iuramentum, in supplementum probationis, vers. Item periuro.*
9 *Periurium non committitur sine dolo. versic. Excusari.*
10 *Difficultas excusat à periurio, versic. Item excusatur.*
11 *Periurium non nocibile, non punitur. versic. Potest etiam.*
12 *Periurium in nonnullis casibus, non punitur in foro contentioso, sed solum Deum habet vltorem. versic. Scias etiam.*
13 *Et quid si delatum sit iuramentum à parte parti. ibid.*
14 *Periurium inficit testimonium.*

a PEriurium *a* est mendacium, iuramento firmatum.
1 *b* Sed quæro, quæ sit pœna periurii. Respon. quòd
b in primis periurus efficitur infamis. Scias tamen, quòd
2 de iure ciuili, periurus non efficitur infamis, ipso iure,
3 nisi in casu l. si quis maior. C. de transact. de quo dixi infra lib. 7. §. Iuramentum. Regulariter autem periurus

rus

rus non efficitur infamis infamia iuris. Et hæc est communis opin. vt dicit Felin. in c. testimonium, num. 20. de testib. quem refert Pract. Cõra fol. 84. vers. amplia etiam, Turza in suo libello communium opinionum, cap. 1. Item scias, quod ad hoc vt quis ex periurio incurrat infamiam, requiritur quòd veniat contra promissionē, & contra iuramentum: si verò veniat contra iuramentum tantum, non efficitur infamis, ita tenuit Gloss. in l. Lucius, §. quarto, in verbo, Debet autem, ff. de his, qui notantur infam. quam dicit esse communiter approbatam Cagn. in d. l. si quis maior, post num. 181. C. de transact. & ideo vbicunque aliquis cum iuramento asserit aliquid de præterito, vel de præsenti, quod est falsum, non efficitur infamis ex tali periurio commisso, super illo iuramento assertorio. Sed si promiserit cum iuramento aliquid de futuro, & illud non fecerit, tunc ex tali periurio commisso super iuramento promissorio, vtique efficitur infamis, ita expressè distinguit Gl. præalleg. & est cõmunis opi. vt attestatur Lanfran. in repe. c. quoniam contra, in materia testiũ, nu. 106. probat.

4 Item clericus propter periurium, potest priuari dignitate obtenta, non tamen est illa priuatus ipso iure. Et hæc est magis communis opin. vt dicit Gomes in §. Item si quis, post num. 28. Instit. de actio. Et quòd clericus propter periurium non sit priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, dicit esse communem opin. Felin. in c. ex parte, il 1. nu. 2. & seq. de rescript. Dec. in c. cum non ab homine, post num. 5. de iud. Staph. de beneficio, fol. 157. nu. 7. & seq. & in tract. de virtute iur. q. vi. post nu. 3. Rebuff. de pacif. possess. fol. 38. Diaz. in prac. crim. cano. c. 80. Ripa in d. c. ex parte, nu. 13. Bene verum est, quòd si talis clericus periurus instituatur in aliquo beneficio, non valet institutio ipso iure. Et est communis opin. vt dicit Lambert. de iure patro. in 1. parte, lib. 2. q. 9. art. 15. quem refert Villalob. in sua collecta commun. opin. in litera P. vers. periurus non est priuatus. quod intellige, quando ob illud periurium effectus est infamis, iuxta ea, quæ dixi supra, vers. sed quæro.

c Incidit etiam periurus in c pœnas, d. l. si quis maior,
5 C. de transact. Sed quia istæ pœnæ potius respiciunt causas ciuiles, quam criminales, ideo materiam illius legis hic tractare visum non fuit, dixi late inf. libro 7.
d d §. iuramentum.
e e Præterea, periurus repellitur ab agendo, vt dixi in
6 d. §. Iuramentum.
f f Repellitur etiam periurus à testificando, secundum
7 Gl. in c. per tuas, in verbo, Adulteri, de simo. quam dicit esse communiter approbatam Gigas de crim. læsæ Maiest. fol. 104. q. 11. nu 1. Et dicit Alb. in d. l. Lucius, nu. 3. ff. de inia. quod ita tenent communiter Docto. g Hoc
8 tamen intellige, vt procedat in eo, qui est periurus super iuramento licito. Cæterum si iuramentum præstitum fuisset temerarium, & illicitum, certe transgressor huiusmodi iuramenti temerarii, non repellitur à testificando. Et ita communiter tenetur per Docto. vt dicit Host. quem refert Abb. in cap. testimonium, post nu. 7. de testibus.

g Item periuro nunquam defertur iuramentum in supplementum probationis. Et est communis opin. vt attestatur Soc. cons. 136. post nu. 9. ver. Quinto, & vltimò, lib. 1. quod est duplicatum in cons. 155. nu. 2.

h h Excusari autem potest periurus a pœna periurii, in
9 primis si ostendat periurium fuisse sine dolo commissum, nam eo casu non punitur, vera enim est iuris conclusio, quod periurium non committitur sine dolo, ita allegatur tenere. Bald. in l. obseruare, §. proficisci, colum. 3. ff. de offic. procons. qui in hoc communiter approbatur, vt dicit Cagnol. in d. l. si quis maior, num. 185. & seq. Hanc etiam dicit esse communem opin. Ias. in l. videamus, in princ. num. 7. ff. de in litem iurando, Claud. Iul. Clar. Sentent. Pract. Crimin. in d. l. si quis maior, num. 41. Gomez Arias super l. 61 Tauri, num. 19.

10 Item excusatur quis à periurio, propter difficultatem, vt dicit Gl. in c. breui, in Glo. 1. de iureiuran. quam dicit esse communiter approbatam Gomez Arias, super l. 65. Tauri, num. 30.

11 Potest etiam excusari, si demonstret quòd tale periurium nulli præiudicauit, neque poterat præiudicare. nam eo casu, etiam si quis deliberatè periurauerit, non potest de periurio puniri in foro contentioso, sed tantum in foro animæ, solum Deum habet vltorem, ita dixit Gl. in c. quicunque, in Gl. fin. 6 q. 1. & est communis opi. vt attestatur Ias. in l. si duo patroni, §. si quis iurauerit, il 2. post num. 1. ff. de iureiur. Io. de Amicis, consil. 19. in fin. Bero. q. 134. nu. 9.

i i Scias etiam alios esse casus, in quibus periurium non
12 potest iudicialiter puniri, sed solum Deum habet vlto-
K rem, prout est K periurium rei accusati, vel inquisiti, in eius examine, quando interrogatur super crimine, vt dixi infra. hoc eodem lib. §. fin. q. 45. versic. quid er-
l go. l Item quando defertur in iudicio iuramentum à
13 parte parti, non potest pars iurans, de periurio iudicialiter puniri, sed solum Deum habet vltorem. Et est com-
m munis opinio, vt dicit Boer. decis. 305. post nu. 4. m versic. quid dicendum.

ADDITIONES.

a *Periurium.* De hac materia periurii vide Decian. in suis tract. crim. lib. 6. tom. 2. c. 7. & sex sequentibus. De materia periurii, Vulpell. respon. 75. num. 2. & Decian. late tom. 2. tract. crim. lib. 6. cap. 7. & sex sequentibus. An sit mixti fori idem Decian. tom. 1. tract. crim. lib. 4. c. 26. nu. 6. *Ber. Rof.*

a *Periurium.*] Adde, quòd testis deponens circa id, quod ignorat, est periurus, per Crau. eius cons. 99. post
14 num. 7. & periurium † inficit testimonium, licet committatur circa extranea, per eundem ibid. nu 8. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.

b *Sed quæro, quæ sit pœna periurij.*] Adde, & vide fusius per Iac. Menoc. de arbitr. iudi. lib. 2. cẽt. 4. cas. 319. vbi etiam de sensu l. 2. C. de reb. credi. & iureiuran. plenè post aliorum intellectus, qui ibi referuntur, habetur verus ac genuinus. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.

c *Pœnas d. l. si quis maior.*] Hic nota, quòd consilium Mediolani non solet obseruare pœnas dictæ legis, teste Neuiza. in sua Syl. nupt. lib. 5. ad char. 554. in dotatario: quòd seruentur, habetur per Crauet. consil. 151. colum. 3. Item an in aliis contractibus quàm trãsactionis. vi. per Rolan. qui ponit rationem, cons. 57. vbi de communi. lib. 1. vbi habere dicit locum in omni contractu iurato. Sed intellige de sponte facto, non autem de facto ex necessitate per iudicis decretum, ita Bart. in l. prædia, num. 8. de actio. empt. & communem de qua supra testatur etiam Soc. cons. 26. nu. 4. lib. 3. *Giacb.*

d *§. Iuramentum.*] Adde quæ habentur in collect. mea comm. opin. §. periurus, & §. lex. *Giacb.*

e *Præterea periurus.*] Intellige in materia, in qua iurauerat non agere, per Felin. in c. dilecti filii, nu. 2. de exceptio. vbi Decan 3. not. dicit, quòd communis conclusio est, quòd periurus non repellitur ab agendo nisi in causa, in qua periurus reperitur, & tunc intellige parte opponente, per Crauett. consil. 199. col. fin. vers. tertio respondeo. Quæ exceptio est litis finitæ exceptio, quod not. quia multi hoc ignorant, vt ait Apostil. ad Felin. in d. c. dilecti. *Giacb.*

f *Repellitur etiam.* Testificando Farin. q. 56. art. 5. nu. 126. vol. 2. *Ber. Rof.*

f *Repellitur etiam.*] Adde vt per Rolan. in cons. 6. nu. 9. volum. 2.

volum. 2. etiam in crimine læsæ maiestatis. Crau. consi. 6. nu. 58. & tempus iuramenti inspicitur ad cognoscendum, an quis sit periurus vel ne, late Roland. d. consi. 6. num. 42. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

g *Hoc tamen intellige.* Farin. sup. nu. 198. & seq. vbi & alijs modis limit. *Ber. Ros.*

h *Excusari autem potest.* Vide Baiard.

i *Scias etiam alios esse casus.* Vide Baiard.

K *Periurium rei.* De periurio rei vide Rodolfin. sua conclus. 5. *Ber. Ros.*

l *Item quando defertur in iudicio.* Vide Baiard.

m *Versic. quid dicendum.* Nisi statuto, vel consuetudine contrarium caueatur, vt ibi Menoch. casu 319. in fine. Vulpell. consi. 161. vide Menoch. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Eccellentis. Baiardi.

§. PERIVRIVM.

SVMMARIVM.

1 *Periurium quid sit.*
2 *Periurus quis dicatur, remissiue.*
3 *Periuriorum diuersitas, remissiue.*
4 *Periurus est non obseruans quod sub fide nobilitatis promisit.*
5 *Periurium in dubio non incurritur.*
6 *Periurij pœna quæ sit, remissiue.*
Iudæi qua pœna, & à quibus iudicibus puniantur de periurio, num. eod.
7 *Periurus fustigatur tanquam infamis.*
8 *Periurij pœna in Regno Neap.*
9 *Periurus an possit esse testis.*
10 *Periurium non committitur sine dolo.*
Periurus non dicitur, qui tempore statuto soluere non potuit, quod iurauerat nu. eod.
Periurus an post emendationem, vel absolutionem repellatur à testificando, nu. eod.
11 *Iuramenti temerarij transgressor etiam sine absolutione non repellitur, a testificando.*
12 *Iurans falsum dum credit iurare verum, excusatur.*
13 *Periurium non committit testis in secundo examine deponens quod se in priore nescire asseruerat.*
14 *Periurij pœna ex qualibet iusta causa excusatur.*
15 *Periurium in pluribus casibus excusatur, remissiue.*
16 *Periurus, qui ad causæ decisionem falsò iurauit iudicis arbitrio quo ad fisci commodum mulctatur.*
17 *Periurij pœna non habet locum in principali examinato tanquam teste, nec in teste habente interesse in causa.*
18 *Periurium etiam nocibile interdum extraordinariè punitur.*
Iudex laicus potest declarare quòd quis incurrerit periurium, si quæstio est facti; sub num. 5.

a 1 PEriurium est mendacium. Adde, quòd hanc diffinitionem ponit Hoer. decis. 305. sed Decian. in tractat. crimin. lib. 6. capit. 7. tomo 2. hanc diffinitionem impugnat, dicens, quòd non comprahendit omnes casus periurii, & quòd magis satisfacit diffinitio, Gloss. vlt. in cap. tua nos, de iur. iuran. quæ sic diffinit; quòd Periurium sit transgressio iuramenti, quæ diffinitio omnem casum comprahendit alia definitio habetur per Couaru in prima parte etiam lect. §. 7. in princ. vbi dicit est secundum D. Thomam, quod periurium est transgressio præcepti prioris tabulæ & ex eo honori, &
2 reuerentiæ Dei Optimi Maximi detrahitur, & quando
3 quis dicatur periurus, vide Crau. in cons. 65. nu. 9. & de diuersis modis periurii habetur per Viu. deci. 120.

4 Item adde, quòd committit periurium ille, qui promittit attendere, & obseruare, & non contrafacere sub fide nobilitatis, & sic dicitur, *A fede da Gentilhuomo*, & efficitur periurus, si contrauenit secundum Bertrand. in consil. 162. num. 8. & sequen. volum. 1. quia fidei datio, & iuramentum æquipollent, cap. ad aures, quod met. cau. cap. 2. in fin. de fideiuss. Capr. regu. 71. num. 6. Sed ad hanc quæstionem vide omnino Couaruu. in 1. parte relect. §. 2. num. 2. vbi distinguendo concludit quòd si fides accipitur pro fide humana, quam Gentiles, Turcæ, ac Sarraceni seruare tenentur iure naturali gentium, vel pro fide nobilitatis, quæ eam fidem significat, quam nobiles præcæteris in humanis conuentionibus præstare solent, & debent, tunc in istis casibus promissio, vel assertio facta sub mentione fidei non inducit iuramentum, nec habet vim aut religionem, quoad periurium, nec quoad alios iuris effectus, aut fides in pactis, & conuentionibus intercedit, eo sensu quo pro virtute Theologica assumitur, & tunc iuramentum, & eius veros effectus inducit, quia vt res sacra in testimonium adducitur, si quis per fidem Christianam, aut per fidem Christi aliquid asseuerauerit, aut seruare promiserit, & ibi etiam dicit quòd in dubio promissio intelligenda est de fide humana, & non de illa, quæ virtutem Theologicam habet, vide etiam Moron. in tracta. de fide treug. & pace quæstione 16. vbi dicit, quòd fides, quæ ad naturam pertinet, & iuramentum differunt, & quod fidei violator crimine stellionatus punitur, & redditur infamis, & dicta fides (licet Couaru. vbi supra dixerit eam non habere vim, quoad iuris effectus) habet vim iuramenti, quoad obligandum, & parit actionem, vt per Afflict. decisione 489. vbi Vrsill. qui similiter dicit, quòd frangens fidem non plectitur eadem pœna, qua iuramentum rumpens, & sic non seruans fidem humanam, periurium non committit, nec punitur pœna periurii; & in terminis de eo, qui promisit soluere certo tempore sub tale per tactus palmarum, & postea non soluit, quod non possit puniri pœna periurii, sed arbitrariè habetur per Afflict. in constit. Eos qui scienter, nu. 11. lib. 3.

5 Item adde, quòd semper in dubio facienda est interpretatio, ne quis periurium incurrisse dicatur, Bero. consil. 149. num. 12. volum. 1. & per iudicem laicum quis declarari potest incurrisse periurium, quando non est quæstio iuris, sed facti. Roman. singu. 425. incip. ego coram magnis, & Felyn. in c. 1. de iureiur.

b *Sed quæro, quæ sit pœna periurij.* Adde in materia
6 periurii, & quibus pœnis puniatur periurus, videndum Menoch. de arbitrar. iud. cas. 319. & ibi latè habetur, quòd Iudæi periuri à summo Pontifice, & suis ministris puniri debent, sed non pœna spirituali, Socin. iun. consil. 125. num. 10. & quomodo puniatur periurus, vide etiam Brun. in Repert. suo, in vers. in 1. conclusione, versic. Iuramentum, fol. 156. lib. 3. repert. antiq.
7 & Rom. in sing. 415. dicit, quòd etiam fustigatur, vt infamis; & vide etiam ibi Apostillantes, & quibus pœnis periurium puniatur, tam in principali, quàm in teste, latè habetur etiam per Cassan. super consuetud. Burgund. in rub. 10. in ver. des retraicts, §. 12. versic. sed pone, quòd contrarium, fol. mihi 1362. Mars. in Pract. crimin. in §. superest, num. 160. & magis latè per Decian. in tract. crim. lib. 6. c. 13. tomo 2. & Viui. in decis. 140. Ioann. a Selua de iureiur. quæst. vlt. vbi tradit vndecim periurii pœnas.

8 Item † adde, quòd in Regno Neapol. pœna periurii est pœna manus per constitut. eosque quod intellige, vt per Fab. de Montelco. in praxi arbitrar. par. 4. num. 23. fol. 344.

f *Repellitur etiam periurus à testificando.* Adde, quòd

9 quòd periurus non probat, etiam quòd deponeret
cum tortura, Ruin.conf.146. numero 4. volum. 4. &
Grauat.consil.6.num.16. & Cephal. conf.233.nu.7.&
consil.234.nu.1.& Viui.commun.opin.in verb. testis.
non potest esse periurus,nu.3. nisi in negocio hæresis,
* in quo testis periurus admittitur, vt ibi,nu.8. * admittitur etiam in crimine læsæ maiestatis, vt per Gigan.in
quæst.11.nu.8.& in hoc Dominus Clarus errauit, qui
dictam quæstionem in contrarium adduxit, & totam
10 non vidit, & periurus non posset dici ille, qui sine
dolo, & ex inaduertentia peieraret, seu quia ad tem-
* pus statutum soluere non potuerit,quod iurauit,* periurus non dicitur, qui iuramentum non seruat ex causa à iure permissa, & qualiter debeat formari libellum,
quando criminaliter agitur contra periurum, vt extra-
ordinariè puniatur, & quæ causa excusat à periurio:
Masuer. latè ad pract.Papien. in forma libelli, vt pact.
seruent. in versi.transactiones, num.13.in addit. periurus, & Viui.in d.verbo, testis non potest, dicit, quòd
periurus, nec post emendationem, siue absolutionem
à periurio, in testem admittitur, & quòd nunquàm
potest admitti, nisi id caueatur, & quòd Pontifex pos-
set habilitare illum ad testificandum. sed ad prædicta
omnia vide Mascard. de probationib. conclus.1168.
volum.3. vbi latissimè habetur, in quibus casibus testis
periurus repellatur.

11 Item adde, quòd quando periurium est temerarium,
vt putà de non reuelando partum suppositum. trãsgressor non repellitur à testificando, etiam absolutione non
præcedente, Ruin.cons.158.nu.20.vol.5.

h *Excusari autem potest periurus.* Adde quòd iurans
12 falsum, credens iurare verum, excusatur, vt est cõmunis
opin.de qua Mandos.in Apostill. ad Roman.cons.391.

13 Item adde, quod testis potest in secundo examine testificari id, de quo in priore nihil scire asseruit, tanquàm
melius recordatus: & quòd ideò non commisit periurium, secundum Vulpell. in consil.71. De quo dicto
valdè dubito, nisi optimam diceret rationem, cur melius recordaretur.

14 Item adde, quòd quælibet iusta causa excusat à pœna periurij; & est magis communis opin.vt testatur Boro.consil.88.nu.3.vol.1.

i *Scias etiam alios esse casus.* Adde videndum De-
15 cian. in tracta. crimin. lib.6.capitu.11.tomo 2. vbi habentur plures casus, in quibus periurium excusatur.

l *Item quandò defertur in iudicio.* Adde contrarium
16 esse verius, quòd immò periurus ad causæ decisionem
debet puniri ad commodum Fisci pœna arbitraria, vt
plenè probauit Cagnol.in l.si quis maior,nu.127.C.de
transact. & magis diffusè Menoch. de arbitr. cas.319.
num.9.& seq.

17 Item adde, quod si reus examinatus fuerit, vti testis,
& negauerit, non poterit puniri pœna periurij; & similiter Testis habens interesse, nec alia pœna, vt per Bertaz in cons.124.& ibi addentes vol.1.

18 Item adde, quòd scienter iurans falsum, alteri nocivum, & postea confessione propria de periurio conuictus; pœna extraordinaria punitur, vt per Boer. in fine decis.allegatæ, & per Crauet.in consil.73.num.37.
juncto, nu.6.vers.postremo, qui loquitur, quando ex
actis constat, & ita tradunt Addent.ad Bertaz.in consi.
300.versic.Excipio tamen.

Item adde, quòd etiam iuramentum calumniæ puniri potest, si per ipsius iurantis confessionem, aut per
euidentem probationem constaret iurantem, vel in iuratione ipsa, vel aduersus eam calumnia vsum fuisse c.
vltimo de iuretan.nu.6. & Couar. in prima par.relect.
§.7.num.7.

* Item adde, quòd periurus respondendo positionibus, & articulis extra ordinem punitur, Carau.
in ritu 79.nu.7. & 8.& Rimin. cons.591. volum.3. vbi
ampliat procedere etiam si respondeat per verbum
credit, vel non credit.

§. RAPTVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptus quando committatur.*
2 *Raptus pœna quæ sit, vers. Sed quæro.*
3 *Et an pœna raptus locum habeat, etiam si mulier ipsa consenserit se rapi, vers. Adde quòd.*
4 *Et quid si raptor illam carnaliter non cognouerit, vers. Sed quid si ille.*
5 *Et an locum habeat in rapiente publicam meretricem, vers. Quæro nunquid.*
6. *Et an in muliere rapientem virum. vers. Sed pone.*
7 *Et an raptor possit cum rapta matrimonium contrahere. vers. Quæro modò.*
8 *Et an eo casu euitet pœnas raptoribus impositas. ibid.*
9. *Et an raptor, si ad ecclesiam confugiat, gaudeat eius immunitate. vers. Quæro etiam.*
10 *Raptor punitur pœna extraordinaria iudicis arbitrio.*

a RAptum *a* committit, qui mulierem libidinis cau-
1 sa, de loco *b* ad locum conducit, vt in casu, in
b quo consuluit Barb.cõs.71.lib.2.& Paul.de Castr.cons.
262.lib.2 & Alex.cons.1.lib.3. & Cæpolla cons.57.&
seq.& Rimin.cons.17.quod videtur pro maiori parte
duplicatum cons.439.& Grat.cons.58.lib.2. & consil.
48.eo.vol.& cons.51.eod.vol.& Soc.Iun.cons.50.lib.
3.& Crauetta cons.18.& Roland.cons.24.in secundo
dubio lib.1. Et dixi de loco ad locum, quia aliter non
potest dici raptus secundum omnes. Et hæc conductio
de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi,
non autem causa commodioris coitus. Et ideò si quis
puellam ex vna camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, non est tanquam raptor puniendus,
vt in facti contingentia consuluit Bertrand.cons.39.
lib.6. Idemque dicendum est in eo, qui puellam inuentam cum bestijs in campis, cepit, & per aliquos passus abduxit, vt eam carnaliter cognosceret, vt pariter
in facti contingentia consuluit Cuman. consil.96. Bene verum est, quod etiam si non mouendo de loco
ad locum, aliquis per vim cognoscat mulierem, licet
non possit dici raptus, est tamen actus violentus, &
punibilis ad mortem. Et ita communiter practicatur te-
ste Publ.super consuet. Aluer.fol.27.nu.22. Vide quod
dixi supra hoc eod.lib. §.Fornicatio, versic. omnes
autem.

c *c* Sed quæro quæ sit pœna raptus? Respon. super hoc
2 edita fuit constitutio per Iustinianum, pœnam mortis
& alias graues pœnas raptoribus imponens, quæ est lex
vnica.C.de raptu virginum. Et ita tenent communiter
Doctores, vt dicit Ant.Gomes super l.80. Tauri, numero 36.

d *d* Adde, quòd pœna d.l. vnicæ locum habet etiã si ipsa mu-
e lier *e* consenserit se rapi: & hoc, siue ab initio, siue
f *f* etiam ex post facto consenserit. Et hanc opi.sequun-
3 tur communiter Doctores, vt dicit Alber. in l.raptores,nu.7. C.de episc.& cler. Et ita declarauit senatus in
casu raptus filiæ cuiusdam Marmontæ cauponis, quæ
volens, à domo patris abducta fuerat. nono Iunij
1552.P.N.

g *g* Quinimò (secundum aliquos) raptores etiam dicuntur illi, qui blandimentis, & verbis deceptorijs puellas, nulla vi adhibita, libidinis causa abducunt: quam
sententiam dicit esse communem Barb. in viatorio iuris in tit.de raptori.post med.subdens, quod non est mirum; attenta immanitate criminis: quod intellige modo

dò fiat ad effectum illas abducendi, & in alio loco, cō-
h tra voluntatem suorum, retinendi, *b* vt supra dixi.
4 Sed quid si ille, qui rapuit mulierem, eam carnaliter
non cognouit, nunquid punietur pęna d.l. vnicæ? Re-
spon. Aliqui dicunt quod sic. Et dicit Boss. in tit. de raptu
mulier nu. 14. quod Ias. in quodam consilio dixit, quòd
hæc erat commu. opi. Et ita seruatum fuisse in Francia
refert Chassan. super consuet. Burg. fol. 16 in fi. Refert
etiam Publ. super consuet. Aluer. fol. 27. num. 19. & fol.
159. & articulo 1. nu. 2. quod ita fuit practicatū Cunei,
ipso existente iudice, dicens ꝙ licet ille etiam esset ac-
cusatus de aliis criminibus, hoc tamen mouit animos
iudicum. Multi tamen tenent contrarium, quod scilicet
si eam carnaliter non cognouit, non debeat puniri pę-
na d. legis. Et hanc opin. dicit esse communem Boer.
decis. 316. post nu. 4. quem refert Dida. in rep. clem. si
i furiosus, fol. 178. nu. 8. de homicid. & *i* Viuius in lib.
communium opin. in verbo, Raptor honestę, & secun-
dum illam dicit se vidisse in facti contingentia iudicari
K Io. de Anan. in c. cum causa, in fin. de raptor. K quem
refert Affli. super 1. parte constitutionum Regni, rub.
l 19. nu. 7. *l* Ego verò dico, ꝙ aut eam nō cognouit, quia
non potuit id commode facere: & placet prima opi. vt
puniatur pœna d.l. vnicæ. Aut non cognouit, quia non
voluit, & placet secunda opin. ita tamen, vt punia-
tur citra mortem, ea grauiori pęna, quę iuxta qualitatem
facti, & personarum, iudicis arbitrio imponenda vi-
debitur.
m Quæro nunquid *m* pęna raptus habeat locum contra
5 rapientem publicam meretricem. Respond. Marsil. in
d.l. vnica, num. 26. dicit quod Doctores tenent ꝙ non:
hanc etiam opin. dicit tenere communiter scribentes
Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 45. Et secundum
hanc opi. consuluit Cepha. consil. 140. lib. 1. ad defen-
sionem cuiusdam condemnati de raptu mulieris non
honestæ. Dicit tamen Cyn. in d.l. vnica, ꝙ vidit aliquos
vltimo supplicio puniri qui rapuerant publicam mere-
tricem: & illum refert Affl. super prima parte const. Re-
gni, rub. 20. nu. 7. Refert etiam Grammat. super consti.
Regni, fol. 19. col. 1. nu. 2. ꝙ cum plures iuuenes quan-
dam meretricem è prostibulo violēter rapuissent, vnus
ex eis Florentinus, qui fuerat principalis, fuit furca su-
spensus, & alij socij per triennium ad triremes condem
n nati. *n* Apud nos autem cessat hæc dubitatio: nam ex
dispositione constitutionum, rapientib. mulieres inho-
nestas, imponitur tantum pęna arbitraria, quam quidem
Senatus arbitrari solet, in tribus ictibus funis, prout
seruatum fuit cum quibusdam Varisiensibus. 9. Iulij,
1558. vel huiusmodi.
o Sed pone *o* quod mulier rapuerit virum: nunquid
6 etiā punienda pęna d.l. vnicæ? Respon. Doctores in hoc
variè loquuntur. nam Gl. in d.l. vnica, in verbo, Spon-
sam, tenuit quod etiam mulier rapiens virum causa libi-
dinis, incidat in pęnam d.l. Et dicit Marsil. in d.l. vnica,
nu. 223. quod idem tenēt communiter Doctores: quem
refert Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 57. Et dicit
Angel. in ea. l. in fi. ꝙ secundum hanc opi. vidit Florentiæ
comburi quandam meretricem, quę adolescentulum ra-
puerat. Et hæc etiam opin. practicatur in Gallia, vt dicit
Papo lib. 22. tit. 6. arresto 3. Contrariam autem senten-
tiam, ꝙ. s. pęna d.l. vnicæ non habeat locum in muliere
rapiente virum, dicit esse communem omnium Docto-
rum Grilland. de diuersis criminibus lib. 3. q. 10. nu. 23.
quem refert Pract. Conradi fol. 370. num. 3. Pract. Iod.
c. 95. nu. 17. Et hanc ego etiam sequor, tanquam tutio-
rem & mitiorem. nam in viri raptu cessant ferè omnia
scandala, de quibus mētionem facit d.l. vnica, quæ cum
valde rigorosa sit, non videtur ita de facili extendenda.
Et ideò si casus contingeret, talem mulierem dicerem
esse puniendam citra mortem, graui tamen pœna, arbi-
trio iudicis, secundum facti, & personarum qualitatem.
p Vnum tamen *p* nota in hoc proposito, quod hodie
milites seu stipendiarij, qui abducunt secum pueros,
quandoque etiam inuitis parentibus, non puniuntur,
quinimò licitum est eis illos etiam parentibus inuitis
retinere. Et ita hodie seruari de consuetudine iuris mili-
taris, attestatur Cæpolla in l. Marcellus, post nu. 6. ff. de
verb. sig. subdens standum esse huic consuetudini: &
quod ita aliàs vidit iudicari in ciuitate Bononię per Ni-
colaum Picininum militum Imperatorē illustrem. Ego
q certè si casus contingeret, *q* contrarium iudicarem im-
pium est enim aliquo casu posse filios ab inuitis paren-
tibus abduci, præsertim cum non modica sit suspicio
inhonestatis in huiusmodi stipendiariis.
r *r* Quæro modò, nunquid possit raptor cum rapta ma-
7 trimoniū contrahere. Resp. quod de iure ciuili non po-
f test, vt est text. expressus in d.l. vnica: *f* De iure autem
canonico bene potest cum ipsa matrimonium contra-
here, vt est text. in c. fin. de raptor. Et ita tenent commu-
niter Doctores, vt attestatur Paris. consil. 170. nu. 6. lib.
4. Anto. Gomes. in d.l. 80. nu. 43. vbi etiam subdit quod
propter huiusmodi matrimonium raptor euitat pœnas
8 à lege propter raptum impositas. Et refert Paul. de
Cast. & Aug. de Arim. dicentes in facti cōtingentia ob-
t tinuisse, & ait etiam se ita *t* in facto iudicasse. Quod
tamen ego pro nunc non affirmo, licet quidam Cæsar
Moscatus, qui puellam, quam violauerat, vxorem du-
xit, fuerit per Senatum absolutus, 26. Nouemb. 1560.
P.N. Audiui enim in facti contingentia plerunque cō-
trarium iudicatum fuisse, & in specie per Regem Hispa
niæ, qui post contractum matrimonium inter raptorem
& raptam, iussit ipsum raptorem decapitari, prout re-
fert Afflict. super prima parte consti. Regni rub. 19. nu.
13. & Pract. Carer. fol. 461. nu. 297. Cæterum quicquid
sit de pœna corporali, proculdubio pœna confiscatio-
nis bonorum, quæ applicatur fisco temporali, locum
habet contra raptorem, non obstante matrimonio, etiam
de iure canonico. Et ita allegatur tenere Gl. in c. cùm
secundum, in verbo, Certoque casu, de hæret. in 6.
quam dicit esse communiter approbatam Marcus deci-
sio. 2. nu. 3. Quod nota.
9 Quæro etiam, nunquid raptor si ad ecclesiam con-
fugiat, gaudeat eius immunitatè. Dixi infra hoc eod.
lib. 5. fin. q. 30. vers. quæro nunquid.

ADDITIONES.

a *Raptum committit.*] Aduerte, quòd etiam requiritur,
quòd per vim rapta sit, ideo caue, quia debent deduci
actus necessario concludentes violentiam, & de qua vi
intelligatur, vide de omnibus per pract. Carer. fo-
lio 457. *Giacb.*
a *Raptum committit.* Late per Vigell. M. 108. lib. 1. c.
13. q. 3. de raptu Corrad. in pract. titu. de raptorib. Car-
rer. in pract. crimin. 129. & 200. & sequen. Iodoc. cap.
95. Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 6. & 7. & seq. vsque
16. Quid sit raptus, & quando committatur. Farin. q.
145. num. 5. Et an puniatur conatus. Farin. vol. 5. suæ
praxis, §. conatus, d. q. 145. nu. 196. & de rapiente mo-
nialem, d. q. 145. § monialis, nu. 215. Farin. d. q. 145.
nu. 70. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
b *Ad locum conducit.*] Quid si sponsus sponsam, vel
ecōuerso sponsa sponsum, vel mulier rapiat hominem,
licet hoc de raro contingat, quòd sit raptus, voluit
Gloss. in l. prima, C. de rapt. virg. vide infra versic. sed
pone. Item vide plene Pract. Carer. fol. 455. num. 227.
cum sequen. Item quid de masculo rapiente masculum
libidinis causa, quod habeat locum pęna legis vnicæ,
infra in text. allegata, decidit Pract. Carer. eod. loco,
fol. 457.

fol.457.nu.280. & multa de raptu, vide illic vsque ad num.302. *Giacb.*

c *Sed quaero quae sit poena raptus*. Raptus poena Farin. vol.5 suae prax.q.145 §.raptus,nu.70. Raptus etiam si mulier consentiat fit. Farin.d.quaest.145.§.vis.nu.105. & 118.129.105. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

d *Adde quod.* Boss. tit. de raptu, num.6. quia dicit hoc habere locum mulieri stante statuto, vt nemo corporaliter puniatur, & ibi num. 7. plura de dicto statuto, num.8. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

e *Consenserit se rapi.*] Aduerte, quod Boss. tit. de contu damna.& puni.post nu.15.postquam istam comprobauit opinionem aliquorus, cum tamen talem docet, subjungens vim tantum atrocem criminaliter puniri, & si aliter diceremus (vt illius verbis vtar) posset capite puniri vniuersus mundus. Item scias, quod raptus poenalis non dicitur, vbi praecessit tractus matrimonii, vide per Codeg. Pisan.inter consil.crimin.diuer. Zilett. cons. 104.& per Boss.tit.de rap.mulier.sub nu.17. Sed an, & quando inter raptorem,& raptam possit consistere matrimonium, vi.per Carer.in pract..pag.462.& omnino in S.C.Trident.sess.24.de cetera. *Giacb.*

e *Consenserit se rapi.* Adde Bar.in l.3. §. si quis volentem, ff.de lib.hom.exhiben. quem refert in hoc proposito Boer.Addit.ad Dyn.in regula scienti, num.3. litera A, de reg.iur.in 6. & hoc non obstante quod pueri, vel puellae dicant quod voluntarie morentur cum Raptoribus; sed in contingentia facti recurre semper ad Carald. de Boncompagnus inter consil.crimin.diuers.consil.59.vol.1.per totum. *Drogh.*

f *Etiam ex post facto consenserit.*] Adde etiam per Marianum Anguis.quem vide in terminis suo consil.33. *Giacb.*

g *Quinimo.* Raptor & is qui blādimentis abducit, Farin. d.§.vis.num.110.& omnino 140. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Vt supra dixi.* Vide etiam Dyn.in regula scienti, nu. 5.de reg.iur.in 6. An si mulier a raptore non fuit cognita.Farin.d.q.145.nu.196.& seq. & 209. & seqq. Thesaur.decis.217. Mascard. conclus.54. num.27. & seqq. Marsil.cons.61.Carrer.in praxi,num.201.& 202. Menoch.de arbitr.iud.casu 291.& 360.nu.30.plura tradūt de raptore. *Ber.Ros.*

i *Viuens in lib. communium opin.* Est opinio 257. libro 1. *Ber.Ros.*

K Quem refert Afflictus. Vide Baiard.

l *Ego vero dico.* Decian.tract.crim.lib.1 6.8.cap.nu.33. & 34.Menoc.d.casu 360.nu.32. *Ber.Ros.*

m *Quaero nunquid poena raptus.* Adde Constum. de Tours tit. Drout de Haulte Iustice, tit.4. artic.1. versic. femme ferocie: Rapiens autem inhonestam, punitur tantum poena arbitraria, vt hic; Ratio potest esse, quia, vt saepe contingit in facto, Mulier cum cognoscit aliquem deperire, vult inuita amari. Ideo ratione publici officij cognosci potest, cum se aliis prosternat. ita Dec.in l. Inuitus,nu.7. ff.de reg.iur. Et haec non obliuiscaris lucubris,qui deperis. De muliere autem virum rapiente mirum videtur: Sed vide Regum libro primo cap. 20, vbi Saul: obiurgans Ionathae filio suo ait, Fili mulieris vltro virum rapientis, Aym. Crau.tract. de antiq. tempor.par.4.versic. videamus,sub nu.37. Glo. in l.1.C. de rapt. virg.in princ. *Drogh.*

m *Quaero nunquid.*] Adde, quod recepta magis, & vera 10 opinio est, quod puniatur poena † extraordinaria iudicis arbit.vide per Iacob.Menoch.de arbitr. iudic. lib. 2.centu.3.casu 291.& per Alciat. respons.21. in princ. tom.2.lib.7.Item & per pract.Carer.fol.453.post num. 276. vide per totum, & ad nu.duas ponit ampliationes. vt ad idem per Capol. consil.crim.57. per totum, qui in consil.praecedenti tenet raptum committi per rapientem mulierem,ante, vel post suam esse vxorem dicentem, vi.etiam plenè per prac. Carer. sub nu. 27. qui num. seq. ponit quid e conuerso, si sponsa rapit sponsum. Item raptor virginis an, & quando appellare potest & quid in complicibus,& fautoribus,vi.per pract. Carer.pag.57. nu.93, & pag. 460. Item quid si ab vno loco fuerit rapta, & in alio loco cognita? vi. per eundem pag.456.nu.288. qui nu.seq.dicit contrahi raptū, quando mulier fuerit rapta libidinis causa non ex alia causa,& nu.290.an cognoscens,& rapiēs immaturam virginem puniatur. *Giacb.*

Iul.Clar.Sentent.Pract.Crimin.

m *Quaero nunquid.* Menoch.d.casu 291.Farin.d.q.145. §.meretrix.num.153.155.& 162.multa alia per Alciatum,consi.21.lib.7. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n Apud nos autem cessat. Vide Baiard.

p *Sed pone.* Quid si mulier virum rapiat. Farin.d.q.145. §.raptus, à num. 38.vsque ad 43. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

p *Vnum tamen nota.* Farin.d.q.145.§.raptus, num.97. *Ber. Ros.*

q *Contrarium iudicarem.*] Item quod poena raptus habeat locum in masculo masculum rapiente libidinis causa.vi. per Carer.pag.457.nu.280.quod & superius dixi. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

r Quarto modo, nunquid possit raptor. Vide Baiard.

s *De iure autem Canonico.*] Adde,& vide per Socin. & general Conc.Triden.sess.24.sub decr.de reforma.matr.c.6. decernit ibi quod non: quandiu ipsa in raptoris potestate manserit, à raptore vero separata, & in loco tuto,ac libero constituta sit. sed nihilominus raptor,& consilium,auxilium,& fauorem praebentes sint ipso iure excommunicati, perpetuo infames, & dignitatum incapaces, & raptor tenetur eam debere arbitrio iudicis dotare, vide fusius, vt illic. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

t *In facto iudicasse.* Quid de raptu monialis idem Farin.d.q.145.§.monialis, num.215. & per totam quaest. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. RAPTVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptus non praesumitur ex libidine in muliere inepta ad Venerem nu.1.*

2 *Raptus cum quibus mulieribus committatur.*

3 *Raptores quomodo puniantur in Regno Neap.remiss. Statutum vel lex contra rapiētes mulieres aut eis vim inferentes,etiam copula non secuta, non comprehendit rapientes,vel vim inferentes ex alia causa, quam libidinis,num.eod.*

4 *Raptus quomodo committatur,& probetur, remissiue.*

5 *Raptus poena an habeat locum in sponso rapiente sponsam.*

6 *Et quid de iure canonico.*

7 *Raptus confessio,an prosit raptori.remiss.*

8 *Raptoris poena de iure canonico an habeat locum in socijs,& auxiliantibus, remissiue.*

9 *Raptus poena, remissiue. Raptor quibus de causis excusetur,remissiue,nu.eod.*

10 *Raptoris poena punitur mulier falsò accusans de raptu.*

11 *Raptores quibus poenis plectuntur in Ciuitate Neap.*

12 *Et quid in muliere consentiente rapuit.*

13 *Rapiens maritus vxorem,an teneatur de vi.*

14 *Raptus an possit committi sine violentia.*

P 3 15 Et

15 *Et mulieri dicenti se non fuisse violentatam, cum iuramento creditur.*
16 *Raptor non punitur pœna raptus, si constet de spontanea mulieris voluntate.*
17 *Et quæ dicatur voluntas libera, & quomodo probetur, remissiuè.*
18 *Raptor non tenetur pœna l. vnica C. de rapt. virg. si mulier sui iuris consenserit se rapi.*
19 *Et quomodo probetur voluntas.*
20 *Et erit locus pœnæ raptus, si mulier blanditijs & pollicitis fuerit seducta.*
21 *Statutum contra cognoscentem carnaliter mulierem inuitam, an comprehendat eum, qui puellam auro induxerit sibi consentiendum.*
22 *Raptor an teneatur pœna raptus, si raptam carnaliter non cognouit.*
23 *Statutum contra raptorem etiam copula non secuta, quomodo sit intelligendum.*
24 *Rapiens meretricem an sit puniendus.*
25 *Et quid in Regno Neap.*
26 *Et quæ dicatur publica meretrix, & quomodo probetur, remissiuè.*
27 *Raptor mulieris solutæ ab ipso, vel alio carnaliter cognitæ, an teneatur pœna statuti de rapiente mulierem honestam.*
28 *Raptus non committitur in muliere corrupta honestè viuente.*
29 *Raptor non tenetur pœna statuti contra rapientem mulierem honestam, nisi probetur honestas tempore raptus.*
30 *Et quid si spontè confessus fuerit raptum.*
31 *Raptus pœna an habeat locum in muliere rapiente virum, remissiuè.*
32 *Et quid in viro rapiente virum libidinis causa.*
33 *Rapiens Religiosum nouitium capite punitur.*
34 *Rapiens carentem patre non comprehenditur pœna statuti contra rapientem filium.*
35 *Raptor an possit cum rapta matrimoniū contrahere, & pœnas à iure ciuili, impositas euitare.*
36 *Iudex laicus an possit cognoscere de matrimonio incidenter.*
37 *Ius canonicum quando est contrarium iuri ciuili, an sit seruandum in vtroque foro.*

a *Raptum committit.* Adde, quòd Carrer. in §. homi-
1 cidium, nu. 289. dicit, quod mulier senex inepta
ad venerem, præsumitur in dubio rapta ex alia causa,
quàm libidinis; & mulier iuuenis præsumitur rapta ex
causa libidinis, vt per Dec. cons. 234. & Carrer. in loco
allegato, & Ploc. in repet. l. si quando, §. 2. num. 20. Et
ista est magis communis opin. secundum Viui. comm.
2 opin. in verb. raptor, vbi multùm diffusè; & † cum quibus personis raptus committatur, vide Carrer. vbi supra num. 275. cum seq. vbi dicit, quod committitur, siue fuerit virgo, siue vidua, siue monialis, siue nupta, ho-
3 nestè viuens; & ibi etiam ponit, quomodo in † regno
Neapolitano puniantur raptores. Et omnes leges, siue statuta, vel decreta totius orbis punientia rapientes mulieres, vel eis vim inferentes, etiam si copula non sequatur, procedunt contra eos, qui libidinis causa rapiunt, vel vim mulieribus inferunt: secùs, si ex alia causa, quia tunc non puniuntur ipsa pœna rapientes mulierem, vel ei vim inferentis, vt per Carrer. Dec. & Ploc. in locis su-
4 pracitatis, & quomodo raptus committatur, & probetur, latè per Mascar. de probat. conclu. 1253. vol. 3.
c *Sed quæro, quæ sit pœna raptus.* Adde, † quòd sponsus, qui
5 per vim sponsam de præsenti cognouerit, & rapuerit nō
est puniendus pœna raptus, sed mitiori, arbitrio iudicis, nisi rapuerit, & cognouerit fraude, & dolo sponsam tractantem ingressum religionis, secundum Couarr. in 4.
decretalium, par. 2. cap. 7. §. 4. num. 12. & ibi dicit, quòd forsan idem deberet seruari in sponso de futuro, in quo rigor dictæ legis non debet strictè seruari propter præcedentem tractatum, & promissionem matrimonij con-
6 trahendi: sed de † Iure canonico raptus nedùm sponsæ, sed etiam eius, cum qua fuit factus tractatus matrimonij, est impunibilis, si mulier volens rapiatur secundum Gram. cons. 48. num. 5. & Gabriel. cons. 172. num. 19. & cons. 173. nu. 5. & tamen dicitur nuptiis iniuriam inferre, 36. q. 2. c. si quis virginem, cum ibi notat. vide etiam
7 Gabriel. in d. cons. 173. nu. 3. vbi ponit, † an confessiones mulieris prosint ad fauorem raptoris.
8 Item † adde, an pœna raptoris de iure Canonico habeat locum in socijs, & auxiliatoribus, distingue, vt per Bal. in l. priuilegia, C. de sacrosan. Eccl. Carrer. in pract. crim. §. circa, nu. 299. & Iacob. Nouel. in tract. ad defen.
9 nu. 127. & † de pœna raptus, & ex quibus causis excusetur raptor, vide Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 12. &
10 13. tomo 2. & in cap. 14. nu. 2. habetur, † quòd mulier falsò accusans de raptu pœna raptoris punitur.
11 Item † adde, quòd huiusmodi pœna l. vnicæ fuit mitigata in raptoribus in Ciuitate Neapolitana, per cap. 262. incip. vt sine mortal. pecca. quia si est paterfamilias punitur publicatione bonorum; & si filius familiàs,
12 commodo successionis priuatur: & † ibi etiam punitur mulier consentiens raptori, & cum raptore voluntariè fugiens, quia perdit dotes, & paterna, maternaque successione priuatur, & nullus pro ea intercedere potest, alias punitur.
13 Item † adde, quod licèt vi rapiens vxorem, de raptu non teneatur, tenetur tamen de vi, vt sentit Rip. in l miles, §. qui iudicati. ff. de re iudi. &, quomodo hoc procedat. vide Gabr. cons. 172. nu. 10.
d *Adde, quod pœna d. l. vnic.* Adde, † quòd multi tenue-
14 runt, raptum non posse committi sine violentia, quia rapina non fit sine violentia, Ang. in l. sed eximendi. ff. ne quis eum, qui. Sed ad hanc contrarietatem vide Mascar. de probat. conclu. 1253. num. 25. cum sequen. vbi eam
15 conciliat; & quod † mulier non fuerit violentata, & spontè accesserit, ipsi mulieri cum Iuramento creditur, Marf. cons. 61. num. 23. cum sequen. Ad prædicta vide etiam Decian. in tract. crimin. lib. 8. cap. 7. num. 19. cum
16 seq. vbi † concluditur raptorem puniri non posse pœna raptus, si verè apparebit de spontanea voluntate mu-
17 lieris, & † quæ dicatur libera voluntas, & quomodo probari possit, vide etiam Ruin. in cons. 122. per totum vol. 4. vbi defendit quendam raptorem, qui fuerat inuitatus à muliere litteris suis, vt eam raperet.
18 Item † adde, quòd mulier in nullius potestate existens, si permittat se rapi raptor non poterit hac lege puniri,
19 secundum Marf. in d. l. vnic. nu. 6. & † voluntas proba-
20 ta dicitur, vbi recepit, & non contradixit. Sed † aduertendum, est quod si dicta mulier blanditijs seducta fuisset, & promissionibus, quod tunc locus esset pœnæ raptus: secus autem si ipsa voluntariè consensisset, Mascard. de prob. concl. 1253. nu. 29. & 30.
g *Quinimmo.* Adde † an ille, qui per auri munera in-
21 ducit mulierem ad sibi consentiendum, dicatur violentiam fecisse puellæ, & teneatur pœna statuti cognoscētes mulierem inuitam, Mascar. de probat. conclu. 1409. nu. 28. cum sequen. & Ploc. in l. si quando, C. vnde vi. §. 2. nu. 14. cum sequen. vbi tenet, quod sic, limitando hoc non procedere, vbi consuetudo esset corrumpendi mulieres per pecuniam, & contra corrumpentes non procedendi vigore statuti, siue decreti, quem sequitur Mascard. vbi supra, nu. 34.
K *Quem refert Afflict. sup. 1. parte const. Reg.* Adde
22 † Gram. ita tenentem in decis. 2. nu. 29. sed aduerte, quòd Affl. in d. loco tenet contrariū, vbi dicit, veritatē esse, quòd per solū raptū etiā sine corruptione virginitatis est pę-

na mortis. Et hanc distinctionem, quam ponit Clar. facit
etiã Couar. in d. clem. si furiosus, quem sequitur Menoc.
de arbitr. cas. 360. idem etiam tenet Mascard. de probat.
concl. 1253. num. 35. cum sequen. & Gabr. consil. 172.
23 num. 3. & ibi nu. 6. dicit, quòd statutum puniens raptorem
poena raptus, etiam copula carnali non sequuta,
debet intelligi, si non sequatur propter impedimentum:
secus, si noluerit, & rapiens monialem est puniendus
poena mortis, etiam si eam carnaliter non cognouerit,
per l. raptores, C. de episc. & cleric. & ita tradit Decian.
in tract. crim. lib. 8. c. 11. nu. 34 tom. 2. vbi etiam sequitur
distinctionem D. Clari.

m *Quæro, nunquid pœna raptus.* Adde Couar. lib. 3.
24 var. resolut. cap. 14 num. 2. & Menoch. de arbitrar. iud.
cas. 291. vbi tenent, quòd rapiens meretricem debet
puniri poena extraordinaria. & quòd ista opinio est verior,
& magis recepta, Alciat. cons. 21. tom. 2. vol. 3. &
hoc arbitror verissimum esse, cum sit facienda differentia
inter mulieres honestas, & meretrices, sed Pegu. in
quæstionib. crimin. cap. 43. num. 14. & 15. tenet, quòd
aliqua poena non puniatur, nisi mulier inhonesta non
consensisset raptui, quia volebat redire ad vitam honestam,
vel quia contradicebat ratione affinitatis, vel
consanguinitatis, quam habuisset cum raptore, vel
quòd mulier iam desiuisset meretricari, & honestè viuere
cœpisset. quibus in casibus raptor teneretur poena
l. raptores, C. de episc. & cler. secundum Paul. de
Castro ibi, nu. 2. & Fulg. nu. 8. & licèt Afflict. in const.
25 hic allegata referat Cynum; dicit tamen, quod Cyn.
vidit illud in Regno Neap. vbi adest Constit. Quòd inferẽtes
violentiam meretricibus poena mortis puniuntur.
& ideo ille Florentinus, quem dicit Gramm. in loco
hic citato fuit furca suspensus, non autem ex dispositione
26 iuris communis. Et quæ dicatur publica meretrix,
vide Angelum in consil. 10. num. 5. & de modo probandi
aliquam esse meretricem, vide Mascar. de probat.
concl. 1063. vol. 2.

27 Item adde, quòd raptor mulieris solutæ per vim,
etiam ab alio semel cognitæ, & osculatæ, vel ab ipso,
non tenetur poena statut. de raptore mulieris honestæ,
Paul. Castr. in cons. 306. viso statuto, nec eam vi rapuisse
præsumitur Alber. in 2. parte statut. q. 92. Gand. in
tract. malef. Rubr. de aliquib. quæst. vari. Mars. sing. 74.
& in pract. in §. diligenter, nu. 105. & Plot. in l. si quando,
C. vnde vi, §. 2. nu. 26. & Gram. in decis. 107. nu. 5.
vide etiam Cæpol. in consil. 57. per totum, vbi defendit
vnum à poena raptus ex eo, quod probatum erat, quòd
anteà pluries eam volentem cognouerat. Sed Corn.
contrarium tenuit in cons. 80. vol. 2.

28 Item adde, quòd raptus non committitur in muliere
corrupta honestè viuente, Alber. de Ros. in 3. part. Statut.
q. 3. Castrens. cons. 231. Afflict. in tit. quæ sint regal.
§. condemnatorum, nu. 21. Idem tenet Gramm. in dicta
decis. 107. nu. 5.

29 Item adde, quòd rapiens non poterit puniri poena
statuti punientis honestam mulierem rapientem; si non
fuerit probatum, quòd tempore raptus illa mulier esset
honestæ vitæ, Cæpol. consil. 58. vers. & pro hoc allego
Æmilian. consil. 72. Rimin. cons. 17. nu. 16. Soc. consil.
439. volum. 3.

30 Item adde, quòd si quis, stante dicto statuto, confessus
fuerit sponte raptum, non poterit puniri poena statuti,
vbi dictæ qualitates non fuerint probatæ, videlicet,
quòd sit honestæ, vitæ, & bonæ conditionis, & famæ
Mars. sing. 187. & 189. Bursat. cons. 69. nu. 3. & seq.

n *Apud nos autem cessat.* Adde, quòd Boss. in tit. de
plurib. violent. num. 69. dicit, quod in statu Mediolani
adest decretum Ducis Francisci, quòd talis coitus in
meretrices punitur etiam vltimo supplicio arbitr. iudicis;
& per illud decretum tollitur etiam inhonestatis
probatio, quando mulier habitat cum patre.

o *Sed pone, quod mulier rapuerit virum.* Adde Me-
31 noch. in cas. 291. in fin. de arbitr. iud. vbi Clarũ sequitur.
32 *Vnum tamen nota in hoc proposito.* Adde, quòd
vir rapiens virum libidinis causa potest puniri poena l.
vnic. secundum Salic. in d. l. quem refert, & sequitur
Girlan. in tract. de pẹn. omnifar. coitus, cap. 10. nu. 5. licèt
Bald. in d. l. vnica teneat contrarium. Item adde,
33 rapiẽs masculum nouitium à religione capite punitur,
Bald. in l. data opera, nu. 9. C. qui accus. non poss. & cum
34 sequitur Io. de Ana. in c. 6 de aposta. col. 1. Item adde,
si extaret statutum puniens pẹna capitis rapientem filium
alicuius non haberet locum in filio rapto carente
patre, Ias. in l. fin. C. de indict. viduit. toll.

q *Contrarium iudicarem.* Adde, quòd D. Clarum sequitur
Decianus in tract. lib. 8. cap. 11. nu. 29. tomo 2.

r *Quæro modo, nunquid possit raptor.* Adde quòd ho-
35 die per Concil. Trident. sess. 24. cap. 6 de reformat. matrim.
inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate
raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium.
& licet postea sequatur matrimonium, raptor,
& ei dantes cõsilium sunt excommunicati, & infames,
& raptor tenetur dotare raptam, siue eam duxerit in
vxorem, siue non. & de hoc etiam habetur per Viui.
comm. opin. 679. nu. 7. debet etiam puniri per iudicem
secularem ad pœnas de iure ciuili raptoribus impositas,
vt propter matrimonium pœnæ raptus non euitentur,
Peguer. in quæst. crim. c. 42. vbi dicit, quòd pẹnæ sunt
temperandæ.

s *De iure autem canonico benè potest.* Adde, hoc verum,
dummodo sit liber consensus mulieris, & quòd
fuerit restituta in libertatem, Barbat. cons. vltimo, vol. 2.

Et si accusatus, siue inquisitus coram iudice seculari
de raptu virginis ad sui excusationem opponeret matrimonium
inter eos contractum fuisse, qui tollit pẹnam
36 raptus d. c. fin. de rapt. ipse iudex secularis de dicto matrimonio
cognoscere poterit, si tantum de matrimonio
facto tractatur, non autem si tractaretur vtrum matrimonium
teneret. Boss. de foro competen. num. 121. &
ratio est, quia habemus regulam firmam, & tritam quod
incidentia facit de incompetenti competentem, siue sit
iudex ordinarius, siue delegatus, siue arbiter; nisi in spirituali
incidenti coram laico. ita tradit Fely. in c. cum sit.
nu. 45. de foro competen.

37 Item adde, quòd quando ius canonicum est contrarium
iuri ciuili, vt in hoc casu, ius canonicum est seruandum
in terris ecclesiæ etiam in foro ciuili, sed secus
in terris imperij, nisi sit materia concernens peccatum,
vt latè per Fely. c. in causis nu. 5. de test. vbi multos accumulaui
idem tenentes, & de hoc vide etiam Neuiz.
in Sylua nupt. in ver. quomodo iudicandum sub nu. 69.
vers. est tamen notandum vbi ponit alios casus, in quibus
seruatur ius canonicum in vtroque foro.

§. SACRILEGIVM.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium quando committi dicatur secundum ius ciuile, & quando secundum ius canonicum.*
2 *Mulier se carnaliter commiscens cum presbytero, an dicatur committere sacrilegium. versic. Quæro nunquid.*
3 *Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum. versic. Hoc crimen.*
Sacrilegij pẹna quæ sit. versic. Sed quæro.
4 *Statutum loquens de sacrilegio, an intelligatur de sacrilegio secundum ius canonicum, an secundum ius ciuile. vers. Sed pone.*
5 *Sacrilegij crimen dicitur mixtum.*

Sacri-

a SAcrilegium *a* (*b* secundum ius ciuile loquendo)
b ad hoc vt propriè committi dicatur, duo requiruntur
1 primum, quod res furata sit sacra; secundum quod de loco sacro subtrahatur. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Bar. in l. diui, num. 1. ff. ad l. Iul. pec. quem refert Gril. de diuers. cri. lib. 3. q. 1. num. 5. Et ideò Senatus quendam Gerardum de Capa, qui calicem sacrum surripuerat, iussit tantummodò condemnari in poenam statuti punientis fures in poena pecuniaria, 28. Iulij 1557. P. N. De iure autem canonico alterum sufficit, scilicet vel quod res sit sacra, vel quod de loco sacro subtracta fuerit.

2 Quæro, nunquid mulier se carnaliter commiscens cum presbytero, dicatur committere sacrilegium. Dixi supra §. Fornicatio, vers. cum presbytero.

3 Hoc crimē an sit ecclesiasticum, vel seculare, dixi infra hoc eodem lib. § fi. quæst. 37. vers. Vlterius quæro.

c *c* Sed quæro, quæ sit pœna sacrilegij? Respon. *d* De
d iure ciuili est pœna extraordinaria, secundum qualitatem rei personæ, temporis, & sexus; semper tamen est capitalis. Et hæc est communis opi. vt ait Salic. in rub. C. de crim. sacrile. in fin. quem refert Boer. decis. 354. post nu. 13. & Bertach. in verbo Sacrilegium, num. 17. Dicit autem pract. Iodoci, c. 111. nu. 6. & seq. quod consuetudo obseruat, vt omnes sacrilegi, siue furati sint rem sacram in loco sacro, siue rem sacram in loco profano, siue rem profanam in loco sacro, semper puniantur pœna mortis. Et dicit Bertach. in loco præalle. quod ipse in facti contingentia condemnauit quendam iuuenem pro sacrilegio ratione minoris ætatis, solummodo in amputatione membri. & alium, quem ætas non excusabat fecit furca suspendi. Et illum refert Chassan. super consuet. Burgun. fol. 40. num. 7. Refert etiam Foller. in pract. cri. fol. 389. num. 47. quod fuit Neapoli suspensus quidam Salernitanus, qui furto subtraxerat quandam crucem, ex ecclesia S. Florentij. Posset tamen sacrilegium habere aliquas circunstantias adeò enormes, vt omninò esset talis sacrilegus, etiam pro primo furto pœna mortis afficiendus, prout in eo, qui de nocte fregit ostium ecclesiæ, & accepit calicem, in quo seruabatur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, & prius sumpta Eucharistia, illum furtò subtraxit, vt narrat Foller. in pract. cri. can. fol. 206. in fin. dicens quod ille sacrilegus fuit (vt ipse ait) trasinatus, & deinde, amputatis prius manibus, furca suspensus. Senatus autem in hac specie facti, solet diuersimodè iudicare secundum rei, & personæ qualitatem, quandoque (licet rarò) ad pęnam vltimi supplicij; quandoque ad pęnam extraordinariam, puta triremium vel fustigationis, vt in duobus, qui candelabrum ex æde sacra surripuerant, qui tantummodo fuerunt fustigati, & eiecti. 19. Iun. 1558. P. N. Et quidam Antonius de Mariellis, qui subtraxerat calicem in Ecclesia, fuit ad triremes quinquennales condemnatus, 23. Martij 1556.

e *e* Sed pone, quod per aliquod statutum imponatur pœ-
4 na pro sacrilegio: nunquid tale statutum erit intelligendum de sacrilegio secundum ius canonicum, an autem de sacrilegio secundum ius ciuile? Resp. Aut statutum est conditum à laicis: & intelligitur de sacrilegio, secundum ius ciuile; Aut est conditum ab ecclesiasticis; & intelligitur secundum ius canonicum. Et hæc est communis opi. vt dicit Boss. in tit. de sacrileg. nu. 5.

ADDITIONES.

a *Sacrilegium.*] Hic scias, quod crimen sacrilegij di-
5 citur † crimen mixtum, vel vtriusque fori, quo ad pęnas temporales, & contentiosas, vt per Osac. decis. 103. nu. 7. *Giacb.*

a *Sacrilegium.* Plura Decian. tract. crim. lib. 6. tom. 2. cap. 14. vsq. ad c. 39. Farin. in 5. vol. q. 146. §. sacrilegium nu. 1. 3. & plurib. seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Secundum ius ciuile.*] Hic nota vnum quod dicit eleganter Bald. in l. si nondum, C. de furtis, & ser. corru. quod si statutum conditum à laicis, puta ab aliqua communitate, faciat mentionem de pęna sacrilegij: tale statutum debet intelligi secundum ius ciuile, a quo recepit authoritatem, & ideo ista duo requiruntur copulatiuè, vt pęna committatur, secus si esset constitutio Episcopi quia sufficeret alterum prædictorum, quod mēti tenendum esse dicit Iacobi. ibid. *Giacb.*

c *Sed quæro.*] Adde, qua pœna plectantur sacrilegi, illi præsertim, qui virgines Deo dicatas violant, per Iaco. Menoc. de arbi. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 389. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

d *De iure ciuili.* Menoch de arbitr. casu 389. Conrad. tit. de sacrilegijs & Farin. q. 92. num. 166. 168. volumi. 4. *Ber. Ros.*

e Sed pone, quod per dictum statutum. Vide Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

§. SACRILEGIVM.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium ratione personæ, rei, & loci multifariè committitur, remissiuè.*
Sacrilegium à quo Iudice, & quibus pœnis puniatur, remissiuè, num. eod.
2 *Sacrilegi qui sint, remissiuè.*
Sacrilegij species, remissiuè nu. eod.
Sacrilegium qualiter committatur circa personas, & quæ requirantur, remissiuè, nu. eod.
3 *Et quomodo circa loca, res, iura, & bona Ecclesiæ, remissiuè.*
Sacrilegij atrocitas pœna, excusatio, auxilium, consensus, Iudex, & processus, remiss. nu. eod.
4 *Sacrilegium an committatur in Ecclesia nondum consecrata.*
5 *Sacrilegium quot modis incurritur, & quibus modis defendi possit, remissiuè.*
Sacrilegus an dicatur interficiens portantem pallium supra Corpus Christi, nu. eod.
6 *Sacræ res, vel sanctæ, quæ dicantur.*
7 *Sacrilegus an dicatur exponens res furtiuas venales propè cemeterium.*
8 *Et an eo casu confugiens ad Ecclesiam possit extrahi.*
9 *Sacrilegij pœna quæ sit.*
Et quæ verberantis, vel occidentis clericum, nu. eod.
10 *Et quæ in Regno Neapolitano.*
11 *Et officia diuina, quæ dicantur.*
12 *Sacrilegium non committit percutiens clericum diuina officia perturbantem.*
13 *Sacrilegij pœna non confunditur cum pœna alterius delicti.*
14 *Statutum loquens de sacrilegio, an intelligatur de sacrilegio secundum ius canonicum, vel secundum ius ciuile.*
15 *Et imponens pęnam furanti comprehendit sacrilegium, nu. 7.*
16 *Statutorum de sacrilegio loquentium interpretatio, remissiuè.*

a SAcrilegium secūdum ius ciuile. Adde in materia sa-
1 crilegij, quot modis cōmittatur ratione personæ, ratione rei, & quot modis puniatur, & à quo iudice, Affl. ct. in Const. multæ leges in rubr. de crimin. sacrileg. fol. 35.

fol. 35.& plures modos committendi sacrilegium accu-
mulauit Luc. de Pen in l. 1. nu. 1. C. vt dignit. ord. serue.
lib. 12. sed vide omninò Decian. in tract. crim. tomo 2.
2 lib. 6. cap. 4. cum multis sequen. vbi, qui † sint sacrilegi;
quot sint species sacrilegij; quomodò committatur con
tra personas quæ requirantur, respectu personæ offen-
sæ, vt sit sacrilegium; & quæ requirantur respectu per-
sonæ offendentis, qualis debeat esse offensa; de sacri-
3 gio † circa loco, & circa res, iura, & bona ecclesiæ; de
atrocitate sacrilegij, de pœnis sacrilegis, de excusatione
eorum, qui sacrilegium committunt, de præstantibus au
xilium, & consensum sacrilegio; quis sit iudex in causa
4 sacrilegis, & de processu in dicto crimine. Et, † an sacri-
legium committatur in ecclesia dedicata, & non con-
secrata, vide Archid. in c. si quis 17. q. 4. vbi tenet, quòd
non, quia locus dedicatus tantùm sacer non dicitur, &
sacrilegium non committitur, nisi in re sacra, * Sacrile-
gium incurrit etiam, qui retinet bona deputata sub-
uentioni pauperum. Gemin. consil. 63. num. 7. & quot
5 modis sacrilegium committatur, & quibus modis de-
fendatur, vide etiam Foller. in pract. crimin. canon. par.
2. cap. 17. nu. 15. cum sequen. fol. 201. & an interficiens
portantem pallium, siue baldachinum supra Corpus sa-
cratissimi Christi, & offendens presbiterum corpus sa-
cratissimum gestantem committat sacrilegium, vel cri-
men læsæ maiestatis diuinæ, & qua pœna veniret pu-
niendus. Foller. in pract. crim. in fragm. num. 47. vbi di-
cit. quòd tunc habebat hunc terribilem casum præ ma-
6 nibus, & quæ res dicatur sacra, vel sancta, vide Gomes.
in c. 5. nu. 11. de delictis, vbi dicit, quòd sacra potest di-
ci custodia, calix, ara, vestimentum & similis res, non
verò alia, quæ pertinet ad ornatum, & cultum diui-
num, vt vasa, quibus ponitur vinum, & aqua, vel ali-
quod pallium, vel lignum, quo cooperiuntur altaria; &
crux etiam dicitur sacra, licet sit de ligno, ferro, lapide,
vel alia materia, quia repręsētat illam veram crucem, in
qua D. N. Iesus Christus passus est. ita tenet S. Thom.
2. 2. quæst. 5. artic. 3. versi. respondeo, & Gomes. in d.
cap. 5. num. 11. de delict. & quid dicatur sacrum, vide
7 etiam Peguer. in q. crimin. c. 24. nu. 3. Item adde, quòd
si fur res furatas exponat venales propè aliquod cimi-
terium, quod ratione mutationis territorij dicitur sacri-
8 legos, & ideò confugiens ad ecclesiam potest extrahi,
secundum Bernard. de Landri. in addit. ad Angel. Aret.
in versic. & vestem cœlestem, vers. quæro, quod si fur;
vbi allegat Specul. & Castrens. ita tenentes.
c *Sed quæro, quæ sit pœna sacrilegij?* Adde videndum
9 Menoch. de arbitr. cas. 389. vbi multùm diffusè tracta-
uit, qua pœna sacrilegi puniantur, & ibi num. 15. dicit,
quod hodie de iure ciuili offendens clericos incurrit
pęnam mortis, ex auth. sed nouo iure, C. de episc. &
cler. quatuor tamen concurrentibus. Primò, quod sit
clericus, Secundò, quod celebrentur diuina, Tertiò,
quod sit in ecclesia, Quartò, quod diuinum officium
perturbetur: alioquin, altero ex his quatuor deficien-
te, pœna solum erit exilij, & hoc secundum Bald. in
d. auth. Sed nouo iure, & de sacrilegij pęna varia ha-
bentur per Luc. de Pen. in l. 2. nu. 2. C. vt dignit. ordo
seru. lib. 12. & per Lud. à Peguet. in quæst. crimin. in c.
24. vbi contra D. Clarum tenet, quod crimen sacrilegij
quando sacrum de sacro tollitur, regulariter pęna mor-
10 tis puniri debet, & non arbitraria, & qua pęna de iure
Reg. Neap. puniatur. Foller. in pract. crim. in fragm. in
tit. de sacrilegio. num. 47. & Fab. de Monteleo. in praxi
arbitr. par. 3. num. 518.
11 Item adde, quod diuina officia dicuntur Matuti-
num, Missæ, & Vesperæ, vt per Præpos. in cap. de his,
nu. 7. 19. distinct. Hæc autem omnia officia æquiparan-
tur, per clem. 1. §. fin. vbi Glo. & Card. de reliqu. & ve-
nerat. sanct. inter quæ non numerantur, neque diuina
officia censentur horæ canonicæ, per Glo. in cl. 1. de
celebrat. miss.
12 Item adde, quod si percussio fieret in clericum tur-
bantem diuina officia, tunc non committeretur sacrile-
gium. vt est tex. in c. veniens, & ibi Abb. de sent. ex-
comm Arch. in c. in loco benedictionis 5. q. 4. & Foller.
in pract. crimin. canon. c. 17. nu. 44.
13 Item adde, quod pęna sacrilegij non confunditur
cum pęna delicti de vulnere; sed vulnerans in ecclesia
est condemnandus in pęnam sacrilegij, & in pęnam
vulneris, secundum Bart. in l. senatus, ff. de accusation.
Et quibus pęnis sacrilegij crimen puniatur, vide etiam
Foller. in pract. crim. can. cap. 17.
c *Sed pone, quod per dictum statutum.* Adde, quod
14 idem tenuit Mazzol. in cons. 29. num. 11. vbi ipse atte-
15 statur etiam de communi, & † statutum imponens
pęnam furanti, compręhendit etiam sacrilegium, videli-
cet furtum rei sacræ, ne scilicet minori pęna puniatur
sacrilegium, Gl. & Bal. in l. si nondum, C. de furt. vers.
Sed ad quid sacrilegium & Alexan. in addit. ad Bart. in
16 l. de his, C. eo. tit. de † interpretatione statutorum de sa-
crilegio loquentium, vide Decian. in tract. crim. lib. 6.
17 c. 38. tom. 2. & † quod statutum de furto compræhen-
dat sacrilegium tenuit Franch. in decis. 315. num. 7. vbi
attestatur quód ita in Regno Neap. obseruatur.

§. SIMONIA.

SVMMARIVM.

1 *Simonia quid sit.*
Et an precib. & gratia ctrahatur propriè simonia, ibid.
2 *Recipere aliquid pro labore pro sacramento ministran-*
do, an sit simonia. vers. Quæro nunquid.
3 *Et an pro concessione licentia docendi. versic. vlterius*
quæro.
4 *Et an pro habendo officio, liceat aliquid dare. vers. Præ-*
terea quæro.
5 *Papa an dicatur committere simoniam. versic. Quæro*
etiam.
6 *Simonia an dicatur committi in curia Romana, vers.*
Item quæro.
7 *Simonia est crimen merè ecclesiasticum. versic. Hoc cri-*
men.
8 *Simonia pœna quæ sit vers. Sed quæro.*
9 *Et an notorius simoniacus sit ipso iure suspensus ab of-*
ficio. ibid.
10 *Et an clericus simoniacus amittat beneficium. versic.*
Item clericus.
11 *Simonia est de criminibus exceptis, vers. Sciat autem.*
12 *Et an in hoc crimine sufficiat probatio per coniecturas.*
vers. Item scias.
13 *Iudex ecclesiasticus cupiens sportulas committit Simo-*
niam; & quid in laico.

a SImonia est a studiosa voluntas, siue cupiditas, siue
1 vitium emendi, aut vendēdi aliquod spirituale, vel
spirituali annexum. Ita diffiniunt Gl. & Doct. commu-
niter, vt dicit Ana. in rubr. de simonia, nu. 2. & potest po-
ni exemplum in casu, in quo consuluit Alex. de Neuo
cons. 64. & Bertrand. cons. 251. lib. 6. & Alciat. consil. 2.
b & Natta consi. 299. & Dec. cons. 118. b Et dixi emen-
di, & vendendi quia vera Simonia nunquam commit-
titur nisi concurrat exactio, vel promissio. Illa verò,
quæ precibus & gratia fit, non est propriè simonia, nisi
preces fiant illa mente, & intentione; vt notoriè indi-
gnus præferatur digno. Et ita communiter Doctores
tenent, vt dicit Gomes super regulas can. de trienniali
c possessione, c q. 12.
d d Quæro nunquid sit simonia, recipere aliquid pro
labore,

2 labore, pro sacramento ministrando: Respondeo quod non, dummodo non veniat in pactione rei spiritualis, & sit quid modicum: & est communis opi. vt dicit Card. Alex. in c. iud. ver. in ead. Glo. ibi, presbyter 1. q. 1. quem refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera S. num. 62. Pro sacramentis autem ministrandis, ita vt ipsa sacramenta emantur, non licet aliquid dare. Et hoc tam secundum sacros Doctores Theologos, quàm Cano. vt dicit Foller. in pract. crim. cano. fol. 214. nu. 35.

3 Vlterius quæro, nunquid ille, qui recipit pecuniam pro concessione licentiæ docendi, dicatur committere simoniam. Resp. quod non: dicitur tamen committere quasi simoniam. Et hæc est communis opin. vt attestatur Bertran. cons. 157. nu. 2. lib. 5.

e *e* Præterea quæro, nunquid pro habendo officio li-
4 ceat aliquid dare. Respon. quòd si est officium temporale, admittitur oblatio, quæ fit palam per eum, qui cupit prodesse, sed non præesse: Illa verò, quæ fit clam, reprobatur. Et hæc est communis opin. vt dicit Ana. in cap. 1. num. 4. de simon. Quod intellige, modo talis oblatio fiat principi: in eo enim cessat crimen ambitus: sed si fiat alteri, tunc non modo dantes aut offerentes aliquid pro officiis, sed etiam ea petentes puniuntur pœna infamiæ, & centum aureorum, vt est tex. in l. vni. ff. ad l. Iul. de ambitu, licet in practica male obser-
f uetur. *f* Teneturque officiales in principio officij iurare quòd non dederunt, neque dabunt, nec promiserunt, aut promittent aliquid pro ipso officio. Et licet Boss. in tit. de ambitiosis, nu 6. dicat quòd hoc iuramentum non seruatur apud: Ego tamen semper vidi obseruari, quòd omnes admittendi ad officia, id iurant in manibus Præsidis Senatus. Et de hac ob eruantia facta etiam fuit fides in scriptis per Senatum. 16. Iulij 1554. P.N.

g *g* Quæro etiam, nunquid Papa dicatur committere
5 simoniam. Respon. aliqui dicunt quòd sic, quando recipit aliquid pro collatione alicuius beneficij habentis administrationem ordinis, vel executionem clauium. Et hanc dicit esse communem opi. Fel. in cap. 1, nu. 2. de simon. Aliqui distinguunt, quòd aut loquunut de simonia, quæ est prohibita solummodo de iure positiuo, prout est vendere beneficia, & huiusmodi: & non dicitur Papa committere simoniam, cùm sit ipse supra omne ius positiuum. Aut loquimur in simonia, quæ etiam est de iure diuino prohibita, prout est vendere sacramenta: & in hac vtique etiam Papa dicitur Simoniam committere. Et hanc distinc. dicit esse communem Ana. in d. cap. 1. post num. 7. quæ mihi etiam magis placet.

6 Item quæro, nunquid crimen simoniæ habeat locum in curia Rom. Respon. quòd nõ. Et hanc dicit esse communem opin. Fel. in c. cum venissent, de iud. prout illum refert Apostil. ad Abb. in rep. c. extirpandæ, §. qui verò, sub num. 53. de præb. licet Fel. ibi in libro meo nihil loquatur de hoc proposito. Videtur autem dicendum, non committi simoniam in curia Romana, cùm sit ibi præsente Pontifice tolerata, sicut & crimen am-
h bitus non dicitur committi in curia principis. *h* Sed certè caueant sibi simoniaci, quia iudicio meo non excusantur propterea à crimine simoniæ, cum non appareat de scientia Papæ: Imò summi Pontifices solent semper in suis Bullis, & constitutionibus hoc crimen grauissime execrari.

7 *i* Hoc crimen est merè ecclesiasticum: & ideo iudex secularis non potest aliquo modo se de eo intromittere, nec cognoscere. ita sentit Gl. in c. cum sit generale, in gl. fi. de foro compet. quam sequuntur communiter Doctores, vt dicit Ana. in loco præall. nu. 9.

i Sed quæro, *i* quæ sit pœna simoniæ. Respond. quòd
8 imprimis Notorius simoniacus in ordine, est ipso iure
9 suspensus ab officio, & est communis opi. vt dicit Abbas in c. cùm non liceat, nu. 4. de præscript.

10 Item clericus simoniacus priuatur beneficio c. insinuatum, de simo. Scias tamen quòd propter conditiones, & pactiones illicitas, modo non contineant veram, & puram simoniam, dato quod saperent speciem simoniæ, non est quis beneficio priuandus. Et est communis opi. vt attestatur Paris. consi. 29, nu. 19. lib. 4.

K Scias autem *K* quod simonia est ex criminib. exce-
11 ptis, etiam si sit commissa tantum in beneficio. & est communis opi. vt dicit Are. in c. cùm P. Manconella, nu. 27. de accusat. & consequenter in ea locum habent, quæ dicuntur de aliis criminib. exceptis, de quib. multa dixi in discursu materiæ, inf. hoc eod. lib. §. fi.

l *l* Item scias, ꝙ licet regulariter in criminalib. requi-
12 rantur probationes luce meridiana clariores, tamen in hoc crimine sufficit probatio, quæ fit per signa, &
m *m* coiecturas, vt est tex. in c. sicut, de simon. Intellige tamen de signis euidentibus, & reum de ipso crimine cõuincentibus, vt sentit Gl. in c. insinuatum, in Gl. fi. de simonia, quam sequuntur Docto. vt dicit Alex. de Neuo consi. 64. nu. 2. & seq.

ADDITIONES.

a *Simonia.* Vide Decian. tom. 1. crim. lib. 4. cap. 26. nu. 5. Vigellium metodo iur. lib. 1. c. 13. de simonia. Farin. d. volum. 5. q. 124. num. 111. vbi de mentali. *Ber. Rossi.*

a Simonia est studiosa. Vide Baiard.

b Et dixi emendi. Vide Baiard.

c *Quæst.* 12.] Et vide Craue. cons. 122. nu. 9. *Giacb.*

d Quæro nunquid sit simonia. Vide Baiard.

e *Præterea quæro.* Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 21. & sex seq. *Ber. Ros.*

f Teneturque officiales. Vide Baiard.

g Quæro etiam, nunquid Papa. Vide Baiard.

h Sed certè caueant. Vide Baiard.

i Sed quæro, quæ sit pœna. Vide Baiard.

K Scias autem, quòd Simonia. Vide Baiard.

l Item scias, quòd licet regulariter. Vide Baiard.

m *Coniecturas.*] Ratio est, quia occulte solet committi, & ob id leuiores sufficiunt in eo probationes. Crauet.
13 consi. præd. 122. nu. 8. Item scias quòd iudex † Ecclesiasticus cupiens sportulas committit simoniam. Idem in ordinario laico qui contentus esse debet de stipendio Principis, vt per Anch. cons. 218. Syl. nupt. lib. 5. num. 96. 97. vbi vide. Adde tamen clarissimum esse in iure, ordinario sportulas solui debere iuxta consuetudinem loci per Anchar. vbi supra, & auth. offeratur, C. de litis contesta. & habetur plene per Natt. cons. 154. & Rolan. cons. 87. col. 1. & 2. lib. 2. & illa Auth. est canonizata, 3. quæst. 3. offeratur, & vtrobi vide per Glo. quæ declarat, vide etiam in collect. mea commun. opin. §. Iudex, sub num. 54. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. SIMONIA.

SVMMARIVM.

1 *Symonia quid sit, vnde dicta, & in quibus contrahatur, remissiue.*

2 *Symonia quibus modis committatur, & an precibus, vel gratia remiss.*

3 *Simonia quibus contractibus, vel pactis inducatur, remissiue.*

Symonia mentalis qualiter contrahatur, & tollatur, remiss. nu. eod.

4 Sy-

4 *Symonia quomodo tollatur, & in quibus casibus non contrahatur, remissiuè.*
Et an ex consuetudine, necessitate, vel pœnitentia excusetur, remiss. nu. eod.
5 *Symonia qualiter probetur, remiss.*
6 *Symoniæ precium applicatur Ecclesiæ, cui fit iniuria.*
7 *Symonia mentalis non obligat ad restitutionem.*
8 *Symonia conuentionalis non tollitur pœnitentia, sicut, & mentalis.*
9 *Symonia non committitur corrumpendo testem, vel Iudicem in causa temporali.*
10 *Symonia est dare aliquid Prædicatori vltra alimenta.*
11 *Et pro habendo officio in statu Ecclesiastico non licet aliquid tribuere.*
12 *Et quomodo iurent officiales eiusdem status.*
13 *Et quid in Regno Neap.*
14 *Symonia an possit committi à Papa, & in quibus, remissiuè.*
15 *Et quid de Regibus, aut Principibus præstantibus consensum in electione.*
Symoniaci qui sint, remissiuè, nu. eod.
16 *Symonia non contrahitur in beneficialibus accedente Papæ cōsensu, secus de symonia à iure diuino inducta.*
17 *Simoniæ pœna, remissiuè.*
18 *Symoniaci, vel mediatores in ordine, aut beneficio ipso facto excommunicati à Pontifice duntaxat absoluantur.*
19 *Symonia æquiparatur hæresi & læsæ Maiestati.*
20 *Symonia post sententiam non recipit appellationem.*
21 *Symoniæ duo specialia.*
22 *Symonia quibus coniecturis detegatur, remissiuè.*
Symonia an præsumatur ex munere dato concedenti beneficium, vel aliud spirituale, remiss. nu. eod.
23 *Symoniæ processus qualiter sit formandus, remissiuè.*

a
1 *Simonia est studiosa.* Adde † quod aliam ponit diffinitionem, Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 5. cap. 77. vbi dicit, hanc diffinitionem compræhendere symoniam solam mentalem, & in animo consistentem, neque ad actum deductam, cum dicat, quod est studiosa voluntas; & ibi etiam latè habetur, vnde dicta sit symonia; & in cap. 79. multum diffusè tractatur, quæ sint spiritualia, pro quibus, contrahatur symonia; & in cap. 80. quæ dicantur annexa spiritualibus.

b *Et dixi emendi.* Adde † quibus modis committatur
2 symonia, & an precibus, & gratia fiat, Rodoa. in tract. de symon. per totum, & magis distinctè, Nauar. in suo Manuali confess. c. 23. de symon. à num. 99. vsque ad nu. 112. & latè etiam per Decian. in d. tract. lib. 5. cap.
3 82. habetur, † quibus contractibus, vel pactis inducatur; & in cap. 83. quomodo symonia mentalis contrahatur,
4 quomodo tollatur, & in cap. 84. latissimè, quæ † requirantur, vt euitetur symonia; & in quibus casibus non contrahatur, & quid dari possit, & an, & quando consuetudo excuset, & an necessitas, & an pœnitentia;
5 & † quomodo probetur symonia, latissimè per Mascard. de probat. conclu. 1304 & 1305.

6 Item † adde, quòd datum per symoniam applicabitur illi Ecclesiæ, cui per talem dationem facta est iniuria, Barth. in auth. quom. oport. episcop. §. & hæc, * vel pauperibus, cum illud datum non sit restituendum emptori, nec venditori in detractionem culpæ eorum; sic enim pecuniam datam Iudæ à Iudæis, nec Iudæi retinuerunt, nec Iudæ remansit, sed fuit data in cimiterium pauperum, c. si quis. 1. q. 3. & ibi Præpos.

7 Item † adde, quod symonia mentalis licèt sit prohibita, non tamen obligat ad restitutionem, vt est communis opin. de qua Franc. Marc. in decis. 167. nu. 12. Torniell. cons. 19. nu. 1. secus in vsura mentali.

8 Item † adde, quod in symonia conuentionali non sufficit pœnitere: & in mentali sic, Socin. in c. tua nos. nu. 11. de symon.

9 Item † adde quòd dans pecuniam Iudici, vel testi, corrumpendò, non committit symoniam, si causa est merè temporalis, Host. in cap. tua nos de symon. quem ibi num. 12. refert, & sequitur Soci. * punitur tamen, vt simoniacus, etiam quod iustitiam foueat Glo. in cap. venientes, 1. q. 3. Abb. in c. cum ab omni de vita, & honest. cler. & Fely. in cons. 48. nu. 2.

d *Quæro nunquid sit simonia.* Adde, † quòd si ali-
10 quid vltra alimenta Prædicatori daretur pro prædicationibus esset symonia, vt est communis opin. per Rip. in 1. respons. de consuet. nu. 45. Innoc. & alij communiter in c. cum voluntate, de sent. excommun.

e *Præterea quæro, nunquid pro habendo* Adde, † quòd
11 in statu Ecclesiastico adest Constitutio Pij V. de qua in Bullar. fol. 1157. const. 50. contra ambientes, & precio, vel promissione impetrantes officia iurisdictionis, administrationem habentia, quæ ligat etiam mandatores. * & quibus pœnis ambientes officia puniantur Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 5. casu 401. cum sequen.

f *Teneanturque officiales.* Adde, † quòd in statu Eccle-
12 siastico tale iuramentum non præstatur ab Officialibus qui tantummodò iurant in manibus Illustri. I. Card. Camerarij de fideliter seruiendo, & de non accipiendo aliquod genus muneris præter esculenta, & poculenta, quæ triduò consumi possint, iuxta formam iuris communis.

13 Item † adde, quòd in Regno Neap. adsunt similiter constitutiones, capitula, & pragmaticæ contra obtinentes precio, vel promissione officia; & ibi præstatur ab officialibus sacramentum sub hac forma tradita per Pragmat. Caroli V. Imper. incip. Et quia sæpenumero, in tit. de official. quæ est Prágm. 4. scilicet, quòd per se, vel alium sub spe, & occasione habendi huiusmodi officium, non dedit aliquid, nec intendit aliquid dare, nec aliquis per se, nec promisit Iustitiario alicui alijvè officiali, vel alicui pro ipso, vel vxori, nec alteri personæ sub colore mutui, vel sub colore fraudis, durante officio nec eo finito, occasione promissionis prædictæ ratione officij obtinendi, & quilibet officialis præfatum iuramentum in præsentia decem testium recipere tenetur. sed vana fuit huiusmodi prouisio Caroli V. quia licèt tale iuramentum præstetur, tamen non seruatur.

g *Quæro etiam, nunquid Papa.* Adde videndum De-
14 cian. in tract. crim. tomo 1. lib. 5. cap. 78 vbi † latè, qualiter Papa possit committere symoniam, & in quibus
15 beneficijs, & an pro Papatu, & † an Reges, & Principes consensum in alicuius electione præstantes symoniam incidant; & ibi, qui possint esse symoniaci.

h *Sed certè caueant.* Adde † quod symonia non est
16 vbicunque pactio omnis in beneficialibus habet consensum Papæ, vt est communis opin. Bologn. cons. 19. nu. 35. nam Papæ auctoritas excusat à symonia de iure positiuo inducta, non autem iure diuino, vt per Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 5 cap. 84. nu. 9.

i *Sed quæro, quæ sit pœna.* Adde Foller. in Pract. crim.
17 canon. cap. 18. nu. 50. plenè tractat, quæ pœna sit symoniaco imponenda, & Diaz. in pract. sua crim. canon. in c. 85. & latissimè per Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 5. capit. 87.

18 Item † adde, quòd omnes symoniaci, quacunque præfulgeant dignitate, & etiam mediatores, qui symoniam commiserunt, tam in dando, quàm in recipiendo in ordine, aut beneficio tantum, siue in Curia, siue extrà, siue ipso facto excommunicati, vt per extrauag. Paul. II. & per aliam extrauag. Sixt. incip. Et si dominici gregis, requiritur Papalis absolutio. ita habetur per summ. Armill. in titu. de excomm. c. 59. fol. 480.

K *Scias autem, quòd symonia.* Adde, quòd istud delictum

19 lictum symoniæ æquiparatur hæresi, & crimini læsæ
20 maiestatis, & ab eo non datur appellatio, nisi quis ap-
pellaret ante sententiam, Fely. in d.c. sicut, de symon. &
per Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 5. cap. 85. vbi latis-
21 simè de atrocitate huius criminis, in quo dantur duo
specialia, primùm quod contra eos sufficiunt in proba-
tionem signa, & præsumptiones, vt infra, versic. item
scias, aliud est, vt contra eos ad accusandum admittan-
tur serui infames meretrices, & criminosi, c. tanta, vbi
laté Abb. & cæteri de symon.
l *Item scias, quòd licet regulariter*. Adde videndum
Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsump. 8. & Mascard. de
22 probat. conclus. 1304. & 1305. vbi habetur quib. conie
cturis detegatur symonia; & an præsumatur, quando
munus aliquod donatum fuit ei, qui concessit benefi-
cium, vel quid aliud spirituale, de quo laté per Redoa.
in tract. de symon. in 3. par. cap. 25. nu. 14. & per Dec. in
tract. crimin. tom. 1. lib. 5. cap. 84. & in cap. 86. habetur,
23 quomodo in hoc crimine formandus sit processus.

§. SODOMIA.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia est vitium contra naturam.*
2 *Et an dicatur proprie committi, etiam cum muliere. vers. Vidi quandoque.*
3 *Sodomia crimen est communis fori, vers. Hoc crimen.*
4 *Sodomiæ pœna quæ sit, versic. Sed quæro.*
5 *Et an clericus sodomita sit ipso iure suspensus ab ordine. versic. Item clericus.*
6 *Et an sodomita perdat ipso iure dominium bonorum suorum. versic. Item sodomita.*
7 *Et an propter hoc crimen separari possit coniugium. vers. Item propter.*
8 *Et an in hoc crimine puniatur affectus, etiam si effectus secutus non fuerit. vers. Quæro nunquid.*
9 *Religiosa persona an sanguinis sententiam proferre possit.*

a SOdomia, *a* vitium nefandũ, & super omnia detestã-
1 dum, est coitus contra naturam, vt in casu Barbar.
cons. 64. & cons. seq. lib. 1. & Alex. de Neuo cons. 85. &
Calcan. cons. 110. & Dec. cons. 90. & But. consil. 58. &
Marsil. cons. 28. & Grammat. cons. 65 & Mantua. cons.
213. lib. 1. & Socin. Iun. consil. 7. lib. 3. & Paris. consil.
163. lib. 4.
2 Vidi quandoque dubitari, nunquid sodomia pro-
b priè dicatur committi, etiam quando quis *b* cum mu-
liere rem habet, contra naturam. In quo quidem Do-
c ctores multi variè senserunt. *c* Tu dic, quòd etiã cum
fœmina committitur Sodomia, & punitur, ita tenuit
Dec. in l. si qua mulier, num. 9. C. de secun. nup. Et hæc
est communis opin. vt attestatur Viuius in lib. commu-
ni. opi. in verbo, Sodomiæ delictum. Et secundum hanc
opin. sæpè iudicatum fuit per Senatum, & combustæ
tam ipsæ mulieres, quàm viri, qui ad eas præpostera
Venere accesserant. Refert etiam Ant. Gomes super l.
80. Tauri, nu. 33. quòd in oppido Talaueræ fuit com
bustus quidam qui propriam vxorem contra naturam
carnaliter cognouerat.
3 Hoc crimen est communis fori: & ideò de eo cogno
scere potest vterque iudex, scilicet ecclesiasticus, & se-
cularis, vt dixi infra, hoc eod. lib. §. fi. quæst. 37. versic.
d *d* Item quæro.
e *e* Sed quæro quæ sit pœna Sodomiæ. Resp. de iure ci
4 uili est pœna mortis, tam in agente, quàm in patien-
te, vt est tex. in l. si cùm vir nubit fœminam, C. de adul.
& est communis conclusio, vt dicit Soc. Iun. in d. cons.
7. nu. 3. Ant. Gomes super l. 80. Tauri, num. 32. Et nota
quòd quamuis ille tex. videatur imponere pœnam gla-
f dij, id est amputationis capitis, *f* tamen de consuetu-
dine est quod sodomitæ igne comburantur, vt dicit Ang.
in d. l. cum vir nubit in fœminam, quem refert Affli. su-
per 3. parte const. regni, rub. 42. in prin. post nu. 13. Pra.
Lodo. c. 96. nu. 12. Et ita in facto pluries vidi obseruari:
& seruatum etiam fuisse per Parlamentum Parisiense
refert Papo lib. 24. tit. 10. arresto 6.
g *g* Item clericus sodomita, etiam occultus, atque etiam
5 peracta pœnitentia, suspensus est ab ordinis executio-
ne: & ideò interim celebrans efficitur irregularis, tali
irregularitate, quæ nisi à summo Pontifice remitti non
potest. Et ita inter Doctores receptum esse, attestatur
Apostil. ad Diaz. in pract. crim. cano. c. 80.
h *h* Item Sodomita perdit ipso iure dominium bono-
6 rum suorum, vt dicit Gl. in c. cùm secundum, in verbo,
naturæ contrarietas, de hæret. in 6. quam dicit commu-
niter à Doctoribus approbari Bermond. de concub. fol.
i 125. num. 27. *i* Audiui tamen quòd superioribus die-
bus, postquam ego fui ad hoc munus præsidis à Se-
renissimo Rege assumptus, Senatus declarauit, non es-
se pro hoc crimine de iure impositam confiscationem
bonorum. Et talis declaratio in hoc ducatu seruanda es-
set pro lege. Ego tamen credo contrariam opi. esse pro-
culdubio de iure veriorem & magis communem.
K *K* Item propter crimen sodomiticum separatur con-
7 iugium, vt est tex. in cap. omnes causationes. 32. & est
communis opin. vt attestatur Lamber. de iure patro. in
prima parte lib. 2. q. 9. art. 18. in fi. Didac. in epito. super
4. decretal. fol. 132. num. 6. Innoc. autem in cap. dicebat,
l *l* quòd propter Sodomiam quam maritus cum alijs e-
xerceret, non poterat vxor separari à thoro viri, nisi
quando maritus vellet etiam vxorem ad illam trahere.
Et opin. Innoc. dixit esse magis communem Floria. in c.
maritus, de adult. quem refert Anan. ibi num. 3. Sed cer-
tè prima opin. est magis communis, & tenenda. si enim
propter adulterium fit thori separatio, vt dixi supra hoc
eod. lib. § adulterium, versic. alia quoque: multò ma-
gis propter hoc crimen debet fieri posse, quod est mul-
tò grauius, & ex quo magis læditur matrimonium. Et
ita hanc opinionem contra Innoc. dicit esse magis
communem Abbas in dicto cap. maritus, in fin. quem
refert Practica Conradi fol. 374. nu. 4. Barb. cons. 64. nu.
8. lib. 1. vbi etiam subdit quòd ita de consuetudine ob-
seruatur.
m *m* Quæro, nunquid in hoc delicto puniatur affectus,
8 etiam si non sit secutus effectus? Resp. quod de iure, &
fortè etiam secundum consuetudinem generalem, de
qua dixi infra hoc eod. lib. §. finali, q. 92. cùm sit ex atro-
cissimis, videretur dicendum, quod sic. Senatus ta-
men hoc non seruat, vt aliquis pro hoc crimine attenta-
to, puniatur pœna mortis, etiam si deuenerit ad actum
n proximum. *n* Et reperio etiam, quòd Affli. super 3.
parte constitutionum Regni, in d. rubr. 43. in princ.
post num. 15. dicit vidisse, quòd fuit determinatum per
o magnos Doctores, *o* quòd si quis actum non consum
masset, quia scilicet in ipsas partes pudendas membrum
non imposuisset, sed tantum extra eas se polluisset, non
deberet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria: se-
cus autem si membrum imposuisset, licet intus semen
non emisisset. Et ita in facti contingentia, iudicauit
Senatus in causa cuiusdam Iosephi Caualiæ, quem
tantummodo virgis cædi iussit 10. Febr. 1545. P. N.
Grammat. super constit. Regni, fol. 108. in cap. legum
asperitatem, reprehendit Afflic. in loco præallegato, &
dicit quòd pro nunc sileat, quia cum feuerenti erra-
uit, licet senex: Tu tamen in practica non recedas ab
p opin. Afflicti, quæ mitior est & quam, vt dixi, *p* secu-
tus est Senatus.

ADDI-

ADDITIONES.

a *Sodomia.* Bonacossa q.crim.verbo sodomia. Vigell.M. I.R.c.13.de adult.reg.6.7.8.& 36.Rolan.cons.7.lib.1. Decian.tract.crim.lib.4.c.26.nu.11.Farin.5.vol.quęst. 148.per totam. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Cum muliere.* Adde, vt per Menoc.de arbitr.iud.lib.2. cent.3.cas.286.num.5.Quid de cognoscente virginem nondum viri potentem.vi. per Guid.Pap.q.555.nu.1. & 2.& per pract.Carer.fol.459.sub nu.290. *Giacb.*

c *Tu dic quod etiam cum fœmina.* Vide Baiard.

d *Item quæro.* Decian.d.c.26.num.11.& Farin.d.q.148. num.55. *Ber.Ros.*

e *Sed quæro, quæ sit pœna sodomiæ.*] Adde sodomitarum pęnæ, quòd de his plures relatæ leges, & sanctiones, & quid Solon, & Plato statuerint, per Menoch.vbi supra à num.10.vsque ad nu.23. *Giacb.*

e *Sed quæro, quæ sit.* Farin.d.q.148.nu.4.& seq. *Ber.Ros.*

f *Tamen de consuetudine.* Vide Baiard.

g *Item clericus.* Farin.d.loco, nu.25.& seq. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Item sodomita ipso iure.* Vide Baiard.

i *Audiui tamen.* Adsunt ordines Senatus impressi fol. 57. videndus erit Plotus in l.si quando, num. 311. *Ber.Ros.*

K *Item propter crimen sodomiticum.* Vide Baiard.

l *Quod propter sodomiam.* Farin d.vol.5.q.143 §.sodomia, num.83. Villalob.opin.commun.verb.matrimonium. *Ber.Ros.*

m *Quæro nunquid.* Farin. d.q.148.num.46. & sequentibus. *Ber.Ros.*

n *Et reperio quod Afflictus.* Vide Baiard.

o *Quod si quis actum.* Farin.loco sup.citato, num.64.& 65. *Ber.Ros.*

p *Secutus est Senatus.* Adde quòd olim Ciues Romani contra accusatum de hoc crimine ex sola vehementi suspitione exegerunt contra Capitolinum Romanũ Marcelli filium de Sodomia attentantem, vt per hæc verba locutus est Plutarcus in Marcelli vita in principio. Eius producti (inquit) cum pudorem lachrimas, & perpetuę simul iracundiæ pudorem iniustum animaduerterent; nullo alio ęgentes indicio, aduersus Capitolinum pronuntiauere sententiam, cumque in exoluendis mulctauere pecuniis; Quibus argenteum vas comparatũ Marcellus Deorum Mynisterió dicauit. Nec erat ad mortẽ punibile tale crimen nephandũ; Adeo quod de tali stupro conquerente Pausania versus Attalum corã Philippo Magni Alexandri Patre, sic refert Iustinus Histor.li. 9.cum variis frustrationib.nõ sine risu differretur; iram in ipsum Philippũ vertit. Et de lib. Papyrio legitur, qui attentante pudicitiam (crudeli quidem modo) C.Publicius debitoris pecunię credirę, bona debitoris, non corpus obnoxium, cautumquę in posterum ne vecterentur; Hæc Liuius lib.8.dec.1.& in similem pecuniariam pęnam aliquando puniri Rot.Dec.cons.90.sub num.3. Hoc autem crimen ad pęnam sanguinis punitur de iure canonico; vt per Menoch.de arbitr.iud.lib.2. cent.3. cas.386.in princ.licet regulariter ius Canonicum talem pęnam non imponat; per c.sententiam sanguinis extr. de cler.vel mon.& dixi inst.ad q.70.vers.pęna, & in §. fi.q.1. Cui conclusioni addere libet verum esse, quod religiosa

9 persona † sententiam sanguinis proferre non potest, hoc tamen non procedit vbi non opponatur; Aret. cons.58.coll.3. quem refert Herculanus tract. de Neg. sub nu.283.& ad dictum Capitulum sententiã sanguinis, Adde dictum Felyn.in c.si quis.coll.2.ante med. de maior. & obed. quia clericus respondens non superfacto, sed super iure etiam in causa criminali non efficitur irregularis, quod no. *Drogb.*

Iul.Clar.Sentent.Pract.Crimin.

p *Secutus est Senatus.*] Et Socin.consil.7.libro tertio, Affl.ct. in constit. asperitatem, titu. de adulr. & lenoc. num.12. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. SODOMIA.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia vitium peius est, quam cum matre concumbere.*
2 *Sodomia qualiter probetur, & per quos testes.*
3 *Et non creditur puero, vel meretrici asserentibus, se fuisse sodomiam passos.*
4 *Mulieri asserenti, Titium voluisse eam carnaliter cognoscere, non creditur.*
5 *Sodomiticum coitum præsumitur passa mulier coactè.*
6 *Et an dicatur committi propriè sodomia, cum muliere.*
7 *Sodomiæ pœna, quæ sit.*
8 *Et quæ in Regno Neap.*
Compositio non admittitur in Regno *Neap. pro crimine sodomitico, nu.eod.*
9 *Statutum imponens sodomitæ pœnam pecuniariam, non valet.*
10 *Et stante dicto statuto quomodo sodomita sit puniendus, remissiue.*
11 *Sodomitis domum commodantes, vel precium accipientes pari pœna plectuntur.*
12 *Sodomita mulctatur pœna ordinaria, licet non constat de corpore delicti.*
13 *Sodomiæ pœna ordinaria an tẽperetur in ætate minori.*
14 *Et quid in statu Ecclesiastico.*
15 *Sodomiæ vitium tentans impunè occiditur à tentato.*
16 *Vxor contra naturam à viro sub agitata, qua pęna sit plectenda.*
17 *Clericus sodomita qualiter puniatur, remissiue.*
18 *Sodomita bona an publicentur.*
19 *Sodomia impedit, & dirimit matrimonium.*
20 *Sodomita an puniatur affectus, si effectus secutus non fuerit.*
21 *Sodomita in casu notabili non punitur pœna mortis.*
Sodomiæ criminis specialia sub nu.19.

a *SOdomia vitium nephadum.* Adde, quod hoc vitium
1 est maius, quàm si quis propriam matrem cognosceret, 32.quæst.7. cap.adulteri, pro quo illæ quinque Ciuitates fuerunt igne consumptæ, Genes.19. cap.& Doctor.in c.clerici, de excess.prælat. & in materia hu-
2 ius delicti, vide Menoch.de arbitr.casu 286.& quomodò probetur, & an per socium criminis, & an per minorem viginti annis, an per testem inimicum, an per testem, plures defectus patientem, an per testes de auditu, vide Marsilium in consil.28. Paris.in consil.163. volum.4. & Mascard de probationibus, conclus.1313.
3 & quòd in hoc crimine sodomiæ non credatur puero dicenti, se fuisse sodomitatum, Gramm.in decis.40.nu. 14.& decis.28.colum.5.vbi tenet contra Calcan.in consil.109.nec etiam creditur meretrici dicenti, se sodomitatam fuisse, vt latè consuluit Decian.in cons.83.per to-
4 tum volum.3.& similiter non creditur mulieribus dicentibus, quòd talis voluit eam cognoscere, quia deponunt in causa propria Crauet.in consil.41.circa principium nisi concurrat fama publica secundum Pau. de Castr.in cons.348.circa finem, vol.1.

c *Tu dic, quòd etiam cum fœmina.* Adde, quòd mulier
5 patiens coitum sodomiticum præsumitur coactè, & non voluntariè, & saltem metu reuerentiali; Socin.
6 in consil.263. & an propriè dicatur committi vitium

Q sodomiæ

sodomiæ cum muliere, vide etiam Menoch de arbitr.iud.cas.286.

f *Tamen de consuetudine*. Adde, quod idem tenet
7 Duen.reg.113.scilicet, quod laicus comburi debet, nõ autem viuus cõburitur; sed prius occiditur, & demum eius corpus igni, & flammis traditur, ne lenta morte in desperationem salutis æternæ inducatur, ita Couar. var. resol.lib.2.cap.10.nu.9.& ita pluries in Gubernijs meis seruari feci, vt scilicet prius cum laqueo in gutture suspenderetur, & postea combureretur, & ita de consuetudine seruatur, vt ait Foller. super Pragm.2. sub tit.de sodomia.num.24.& in pluribus locis ita per statuta di-
8 sponitur, & præsertim in Regno Neapolitano vbi adsunt Pragmaticæ sub tit. de sodomia; quibus prouisum fuit, quod committentes hoc nefandum crimen comburantur, contra quos omni rigore officiales procedere tenentur: aliàs incurrunt priuationem officiorũ, & aliàs pœnas, vt in dictis pragmat. & denunciantibus præmium decem vnciarum auri statuitur, ac etiam prohibetur omnibus officialibus sub grauissimis pœnis, vt de hoc nephando vitio nullo modo compositionem, aut
9 gratiam facere possint, & si statutum puniret sodomitam pœna pecuniaria, non valeret, Alber.de Rosat.super stat.q.23.nu.23.vers.nec valeret statutum.&, stante
10 prędicto statuto, qualiter cõmittentes tale crimẽ essent puniendi, vide Barchin. in pract.cancell.Apost.fol.113. vers.In quadam terra Italiæ; & ibi vide alia de materia.
11 Item adde, quod consentientes sodomitis in hoc vitio, vt puta, domum commodando, vel recipientes precium eadem pœna puniuntur, Afflict.in constit.Regn. in titu.de adult.rubr.42.
12 Item adde, quod ad pœnam sodomiæ punitur sodomita, etiam quod non constet de corpore delicti, Boss. tit.de delicto, nu.32.& Plot. in cons.132.nu.22, vol.1. inter consil.crim.diuers.
13 Item adde, quod ob teneram ætatem delinquens in hoc crimine excusatur à pœna ordinaria, Soc.iun,cons. 7.in fine, vol.3.Menoch.de arbitr.Iud.cas.329.nu.5.sed Bombin consil.65.per totum, tenet, quòd minor in hoc crimine debeat puniri pęna mortis; & in statu Ecclesia-
14 stico adest Const.Marchiæ in lib.4.c.69.qua maior decẽ, & octo annis in hoc delicto pęna ordinaria punitur.
15 Item adde aliam pęnam, quod tentans de hoc nephando crimine impune potest interfici à tentato, vt tenet Ferret.in suo tract. de re milit.fol.155.nu.67. quem refert, & sequitur Ant.Scap.in tract.iuris non scripti, lib. 5.cap.143.nu.12.vbi dicit, quod ipso patrocinante, fuit liberatus quidam famulus Pistoris Bononię, & Leonissæ contigit casus, dum eram Locumtenẽs pro Serenissima Madama ab Austria in nobilissima Ciuitate Aquilana, & in toto eius statu Aprutino, ꝙ quidam puer cum gladiolo totum priapum suo Pedagogo eum tentanti amputauit, qui non fuit à curia molestatus, me ita mandante, non quod vidissem Ferretum, & Scapum, sed propter egregium, & notabile factum pueri; & pedagogus non fuit punitus, quia aufugit.
16 Item adde, quod vxor à viro subagitata contra naturam, etiam quod curiæ non denuntiauerit non debet puniri pęna mortis, nisi aliquo modo appareret de eius voluntate id actum fuisse, vt si nunquam de hoc cõquesta fuit, sed tacuit, & conquerendo poterat euadere huiusmodi crimen, quia forte habebat parentes potentes, vel ex aliis appareret, ꝙ voluntariè cõsensisset, & tunc teneretur pęna mortis, sed si diu nõ tacuit, & sæpe conquesta fuit cum parentibus, & aliis, & vir erat rixosus, & potens, de quo verisimiliter poterat dubitari, & parentes, & consanguinei erant humiles, & ex aliis coniecturis poterat cõstare, quod non voluntariè, sed saltem metũ reuerentiali id passa fuit, etiam si non denunciasset, pęna ordinaria non est punienda, ita tradit Foller, in comment.ad dictam pragm.de sodom.num.25.cum multis sequen. in lib. Comment. diuers. super Pragm. fol.111.vbi hanc quæstionem latè tractauit.

g *Item clericus sodomita*. Adde quibus pęnis puniatur
17 clericus sodomita, latè per Lambert.in tract. iuris patron.in 1.par.2.lib.artic.18.9.q.num.8.cum sequen.folio 81.& Viui.comm.opin.in versic.sodomita, & Menoch de arbitr.iud.casu 286. num.2. cum seq. Decian. cons.83.num.2.vol.3.& Plot.in cons.132.nu.4.vol.1. inter consil.crim.diuers.

h *Item sodomita ipso iure perdit*. Adde, quod Plot.in
18 consil.132.tom.1.consi.crim.diuers.tenet contrarium, & latè hanc quæstionem examinauit, & si in sententia apposita fuisset bonorum publicatio sententia non valeret, Thob.Non.cons.104.nu.9. vbi allegat Plot.in d. cons.& cum sequitur; & si delinquens moritur ante condemnationem, non punitur, nec eius bona publicantur, Butr.cons.58.per totum.

K *Item propter crimen sodomiticum*. Adde, quòd nedum
19 propter istud nephandum crimen separatur matrimonium, sed etiam impeditur, ne contrahatur, propter criminis horribilitatem, licet per sodomiam affinitas contrahi non possit, vt per Lambert. in tract.iuris patron. in 1.par.2.lib.artic.18.9.q.nu.21. fol.82. vbi latè hanc quæstionẽ tractauit. Et de hoc crimine decem, & octo specialia accumulauit Fab.de Monteleo.in praxi arbitr. par.4.488.cum sequen.fol.200.

n *Et reperto etiam quòd Afflict*. Adde, quòd idem te-
20 net Soc.iun.in consi.7.nu.1.vol.3.quem refert, & sequitur Menoc.de arbitr.iud.casu 286.nu.18.
21 Item adde casum notabilem, in quo committens sodomiam non punitur pęna mortis, vt si infamatus ab alio, quod de nocte, cum dormiret secum in lecto commisit sodomiam, & tortus confessus esset, ꝙ in somnis, dum cogitabat accedere ad quandam mulierem; accessit ad illum, tanquam ad fęminam, sed non deliberatè, & in sua mente, cum non constet de veritate aliter, quam per suam confessionem qualificatam, ita tradit Gomes. de delictis, c.3.nu.16. circa finem, vbi dicit se euasisse quendam à pęna mortis, qui ita fuerat diffamatus. Sed ego dubito, quòd Iudex, & Aduocatus erãt similis reo, qui à manibus boni Iudicis non euasisset, quia cantilenam non credidisset.

§. STVPRVM.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum pluribus modis committitur*.
2 *Stuprum an probetur per testes domesticos, vers. Quæro nunquid*.
3 *Stupri pœna quæ sit, vers. Sed quæro*.
4 *Et quid si stuprator dicat puellam non fuisse virginem, versic. Sed pone*.
5 *Vidua committens stuprum, an perdat dotem, vers. Sed nunquid*.
6 *Pœnæ impositæ viduis nubentibus intra annum luctus, locum habent contra viduas intra illud tempus stuprum committentes vers. Generaliter*.
7 *Vidua inhonestè viuentes non gaudent priuilegijs viduarum. versic. Pariter etiam*.
Et an amittat domicilium mariti, ibid.
8 *Vasallus committens stuprum cum vidua domini sui, priuatur feudo. versic. Item vasallus*.
9 *Deflorans virginem nondum viri potentem, qua pœna sit puniendus, vers. Fuit aliquando*.

a
1 STuprum *a* multis modis committitur, s. cum virgine, vt in casu Gramma.voto 4.& decis.107. Cra-

net.cons.205. Cum vidua, vt in casu Marsil.consil.13. Boer. decis.338.Soc.Iun.cons.111.lib.3. & cum puero. Cæterum de eo stupri genere, quod cum puero committitur, dictum est supra.§.Sodomia:nunc de eo quod cum virgine, vel vidua committitur videamus.

b Quæro, *b* nunquid stuprum possit probari per te-
2 stes domesticos. Respond. quòd non, sed tantummodo faciunt indicium. Et est communis opi. vt dicit Alciat. de præsump.reg.1.præsump.39.num.4.prout illum refert Pract.Conradi, fol.387.num.8. Sed certè Alcia.ibi dum attestatur Gl. in l.6. C.de accus. esse communiter approbatam, loquitur ad aliud propositum, an s.in delictis, quæ clam committi solent, admittantur testes in-
c habiles. Conclusio tamen est in se vera, & *c* obseruatur in practica.

d *d* Sed quæro, quæ sit pœna stupri. Respon. De iure
3 canonico, in foro contentioso, clericus propter stuprum cum virgine commissum punitur pœna depositionis. Et est communis opi. vt dicit Grilland.de diuers. crim.lib.3.q.7.post nu.2.quē refert Diaz in pract.crim. can.c.77. Bermon. de concub.fol.104. num.18. pract. Conradi, fol. 389. num.15. Et in hoc nulla est difficul-
e tas. Laicus autem committens stuprum *e* cum virgine, tenetur eam dotare, & in vxorem accipere, si ipsa & pater consenserint: vbi verò non consenserint, solum-
f modo *f* dotem soluere tenetur. Si verò stuprator renuerit, tunc prius verberibus tractatus, in monasterium detruditur pœnitentiam acturus, c.1.& 2. de adulter. Dicit autem Papo lib.22.tit.9.Arrest.9.quòd hodie contra stuprantes virgines sine vi, non est in vsu alia pœna, quàm vt illas ducant in vxores, vel condecenter dotent. Et ita in facti contingentia, consuluit Chas. cons.40. Et hoc idem etiam seruatur in Hispania: vt attestatur Ant.Gomes super l.80. Tauri, num.7. in fi. vbi quotidie fiunt lites, super huiusmodi stupris, quas lites [del virgo] appellant. Ita etiam vidi ego quandoque per Senatum iudicari: licet reuera dispositio illorum capitulorum, de iure non habeat locum, nisi in terris ecclesiæ, non autem in terris Imperij. Et est commu.opin. vt attestatur Ant.Gomes super d.l.80.num.7.

g *g* Sed quidquid sit de iure credo, quod vbique obseruetur, non quidem vt cogatur stuprator præcisè ad ducendum puellam in vxorem, sed alternatiuè ad eam ducendam in vxorem, vel condecenter dotandam. Et ita seruari in practica attestatur Ant. Gomes in loco præ-
h allc.nu.8. *h* Hæc autem omnia intelligenda sunt, vt
i procedant, si puella, quæ stuprum passa est, sit *i* hone-
K stæ vitæ, K alias verò non haberet locum dispositio d. c. Et ita illa iura intelligunt Scribentes, vt attestatur Paris.cons.100.num.14.lib.4. vbi in facti contingentia ita consuluit. De iure autem ciuili, pro stupro cum virgine commisso, non imponitur pœna mortis. & est communis opin. vt dicit Bermon. in tract. præallegato, fol. 110.nu.34. sed dimidiæ partis bonorum, cum relega-
l tione, licet (vt dixi) non seruetur. *l* Quod intellige, si tale stuprum sine vi commissum fuerit. Nam si violentia interuenerit vtrique punitur pœna mortis, vt habetur in §.item lex Iul.Instit.de publ.iud.

m *m* Sed pone quòd stuprator dicat puellam non fuisse
4 virginem tempore, quo cum ea concubuit: ipsa verò dicat quòd erat virgo: cui eorum est magis credendum?
n *n* Resp. quod in dubio præsumitur virgo, nisi ipse stuprator probet contrarium. Et ita tenentur communiter Doctores, vt dicit Abb. in c.1.nu.5. de adult. quem refert Bermon.in tract.præallegato, post nu.90.

o Cæterum pro stupro, commisso *o* cum vi sua ego nunquam vidi aliquem puniri, prout etiam in regnis Hispaniæ, de generali consuetudine abolitam esse pœnam huiusmodi stupri attestatur Anto. Gomes super l. 80. Tauri, num 14.

5 Sed nunquid vidua committens stuprum perdat dotem? Resp. In hoc variæ fuerunt Scribentium opin. Nam Paulus de Castr. consil.147.lib.2. tenuit quòd illam amittat: & hanc opi. dicit esse communem Boer. decis.338.nu.1.Apostil. ad Abb. in c.plerunque, de donat. inter virum & vxorem, prout illum refert Pract. Conradi, fol.388. num.12. Bellon. in rub. C.de edend. nu 8. quem refert Actius, C. de bonis maternis, fol.728. Multi verò tenuerunt contrarium; adeo quòd Soc. Iun.consi.111.num.7.in fi.lib.3.dicit quòd forte hodie contra Pau.de Cast. est magis communis opin. Quinimò Guid. de Benedi.in 3. parte rep.c. Raynutius in verb.qui cum alia matrimonium contraheret, num.202. dicit extra dentes, quòd hæc conclusio quòd vidua stuprum committens amittat dotem, communiter reprobatur. Et certè negari non potest, quin sint magnæ auctoritates hinc inde, credo tamen hodiernis temporibus opin.contra Pau.de Cast. esse magis communem, vt dicit Soc.Iun.in d.consil.111. & Roland. consil.87. circa fin. lib.2. secundum illam in facti contingentia iudicauit Curia Burdegalen. vt refert Boe. in allegata decis.338.in fin. Pariter etiam secundum hanc opinionem pluries iudicatum fuisse attestatur Didacus in
p epito.super 4 decret.fol.138.nu.10.& sequen. *p* etiam quando tale stuprum fuerat commissum intra annum luctus. Et ideo ab hac opinione, quæ etiam benignior
q est, non recedas *q* in iudicando.

6 Generaliter autem, licet omnes pœnæ impositæ de iure communi contra viduas nubentes intra annum luctus, hodie sint sublatæ, vt dixi supra lib.4.§. Matrimonium: attamen locum habent contra viduas luxuriose & inhoneste viuentes. Et hæc est communis opin. vt dicit Io.Garon.in rub. de secun.nupt. in 28. pœna, Io.Nic.Ardat. in l.generaliter, in prin. num.25. C. de secun.nup. Et consequenter non sublatæ in vidua committente stuprum intra annum luctus. Et ita tenent communiter omnes Doctores, vt dicit Ioan. Garon.in authen.eisdem pœnis, in tertio notab. in fi.C.de secundis nuptiis. Et ideo vidua post mortem testatoris stuprum committens, perdit tam ipsa, quàm stuprator, omnia sibi relicta à testatore: & ea fisco applicantur. Et est communis opi. vt dicit Io. Garon. in l.1. in textualibus.nu.58.C.de secun.nup.

7 Pariter etiam vidua inhonestam vitam ducens non gaudet priuilegiis, quæ à iure viduis conceduntur. & ita tenent omnes, vt dicit Fel. in c.significantibus, post num.8. de off. deleg. Quæ autem sint priuilegia viduarum, dixi supra lib.2.§.Vidua. Amittit igitur vidua luxuriose viuens, priuilegium domicilij mariti. Et est communis opin. vt dicit Claud. in l. cum quædam puella, nu.4.ff. de iurisd. om. iud. quem refert Cagn.in ea l.cum quædam, post nu.5.vers.limita.

r *r* Item vasallus committens stuprum cum vxore vi-
8 dua domini sui defuncti, priuatur feudo, vt dixi supra lib.4.§.Feudum, q.48.

s *s* Fuit aliquando dubitatum, qua pœna sit punien-
9 dus ille, qui deflorauit, seu deflorare conatus est, puel-
t lam virginem, *t* nondum viri potentem. Et in hoc reperio aliquos tenuisse, quòd debet puniri pœna mortis. Et dicit Io. Fab. in §. Item lex Iulia, post num.7.Instit. de publ. iud. quòd de consuetudine tales stuprantes virgines immaturas, suspenduntur: & illum refert & sequi videtur Afflict. super 1. parte constit. regni, rub. 19.num.14. Refert etiam Boss. in tit. de coitu damnato, num.67. Tu dic quòd tale delictum de iure communi non punitur pœna mortis, sed humiliores in metallum damnantur, honestiores verò in insulam relegantur, vt est text. expressus in l. si quis aliquid.§. qui nondum viri potentes.ff.de. pœn. Et secundum hanc opin.consuluit Signo.cons.207. Et ita reperio in facti

contingentia iudicatum fuisse per cons. Neapo. à quo fuit quidam cōdemnatus, pro hoc delicto, per septennium ad triremes, & ad dotandum puellam, vt refert Gramma. decis. 22. Hanc etiam opin. pariter in facti contingentia, seruat Curia Delphi. vt attestatur Guido Papæ, decis. 555. Vidi dubitari, quem refert Bertrui. de concub. fol. 114. num. 39 in fi. Ego, in hac specie facti, vidi per Senatum diuersimode iudicari: nam Stephanus de Alice, qui cum puella, nondum quadrienni, voluit coire, & ei fregit pudibunda, iussus fuit capite truncari. 6. Septemb. 1558. P.N. Et aliàs quidam Io. de Rassis, qui puellam quinque annorum violauerat, fuit tantummodò condemnatus ad triremes per decennium 8. Iunij 1555. I.D.P. quod etiam seruatum fuit in quodam Antonio Murinensi, 8. Aug. 1557. P.N. u Præterea crederem hoc relinquendum esse iudicis arbitrio, qui inspecta qualitate facti & personarum, illam pęnā imponeret, quæ ei videretur. Ego tamen semper fui in voto, quod vbi esset solum conatus ad deflorandum, non puniretur pęna mortis, sed alia, citra mortem graui puta triremium perpetuò, vel per decennium. Vbi verò frangeret pudenda, nullo modo euadere deberet pęnam vltimi supplicij.

ADDITIONES.

a *Stuprum.*] Istud autem probare habet accusans de stupro, quod fuerit virgo, & honesta, & stuprata, per accusatum versa vice, quid. vi. per Caret. in pra. crim. §. homi. 6. sub nu. 317. Et Adde quod pernoctatio sine causa arguit stuprum, & ad defensionem viduæ quæ pernoctauerat ex causa. vi. per Crau. cons. 205. Et pro fratre & sorore, qui simul dormierat, per eundem in consil. 32. *Giach.*

a *Stuprum.* De materia hac Carret. in praxi fol. 205. Iodoc. c. 92. Vigell. M. L. R. lib. 1. cap. 13. quæst. de adult. & stupro, regul. 1. 17. & 18. 38. & 39. Farin. d. volum. 5. q. 147. nu. 1. & seq. Et an sit mixti fori ibidem num. 53. & alia plura. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Quæro, nunquid stuprum possit probari.* Vide Baiard.

c *Obseruatur in practica.* Bonacossa in verbo stuprum prim. par. *Ber. Ros.*

d *Sed quæro, quæ sit pœna stupri.*] Adde de pœna stupratoris, quæ tam ex iure ciuili & Pontificio, quam ex foro conscientiæ, per Iaco. Menoch. de arbi. iudi. lib. 2. centu. 3. cas. 288. & per Caret. in pract. crim. §. homicid. 6. nu. 307. Qui tamen limitat duobus modis, nu. 309. & 310. & nu. 312. quid de eo, qui diu cohabitat cum aliqua, & retinet eam tanquam concubinam, an cuiret pœnam stupri. *Giach.*

d *Sed quæro, quæ sit pœna stupri.* Farin. d. q. 147. §. stuprum. nu. 6. & seq. vbi latè. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

e *Cum virgine.* Thesaur. decis. 3. Menoch. de arbitr. iud. casu 288. Farin. d. q. 147. §. dos. nu. 97. & seqq. *B. R.*

Vide eundem Baiardum.

f *Dotem soluere.*] Dubium est: an virgini stupratæ sint constituendæ dotes secundum dignitatem, & facultatem stupratoris, an verò secundum ipsius virginis qualitatem. Item an expensæ factæ in causa matrimoniali sint imputandæ. De omnibus vi. per Osasc. in decis. 107. *Giach.*

g *Sed quid sit.* Vide Baiard.

h *Hæc autem omnia.* Vide Baiard.

i *Honesta vita.*] Et idem in sponso cognoscente sponsam immaturam 12. ann. vi. per Lud. Caret. in prac. cri. §. Homic. 6. post nu. 103. *Giach.*

K *Alias verò.*] Adde, & vi. Natt. cons. 421. nu. 12. 13. Sed quid de illo, qui ancillam sclauam stuprauit, dic puniri extraordinariè, atque in arbitrio iudicis, quæ tamen pœna arbitraria cessetat, quando illa ancilla ab alio cognita fuisset, vt per Iacob. Menoch. de arbr. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 293. *Giach.*

l *Quòd intellige, si tale stuprum sine vi.* Vide Baiard.

m *Sed pone.* Bonacossa commun. opin. verbo virgo. Boer. decis. 17. in fi. & 316. nu. 56. Veg. cons. 66. nu. 24. lib. 1. Rosell. in cons. diuers. crim. 12. lib. 2. Horat. Lucius in 1. vol. cons. 161. Farin. q. 147. §. stuprum. num. 10. & seq. Item q. 147. nu. 46. Vulpell. respons. 225. vbi latè de viduarum materia & alia de muliere quæ stupro consentit. nu. 49. & seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n *Respondeo quòd in dubio.* Vide Baiard.

o *Cum vidua nunquam vidi aliquem puniri.*] Addo tamen, quod Gul. de Cun. in l. raptores, col. 2. C. de episc. & cler. quem refert, & sequitur Gramm. col. 4. nu. 23. quem refert, & sequitur Rolan. cius cons. 53. num. 26. vol. 2. Item, quod si quis cognoscit virginem, vel viduam sine violentia, & sine armis, non habet locum pena raptus: sed si est nobilis debet amittere dimidiam partem bonorum; si autem est vilis debet corporaliter puniri, non tamen vt moriatur. *Giach.*

p *Etiam quando tale stuprum.* Vide Baiard.

q *In iudicando.*] Adde, & vide per Crau. cōs. 205. col. 4. vers. Nono posito, vbi per 4. colum. consuluit contra Pau. Cast. & sequēdo partem contrariam illā comprobar, & cōtraria diluit. Idē tenet in cons. 304. col. fi. *Giac.*

r *Item vassallus.* Farin. d. loco nu. 20. T. *Ber. Ros.*

s *Fuit aliquando.* Thesaur. d. decis. 3. in fin. & dec. 148. & Farin. d. q. 147. §. stuprum, nu. 30. & seqq. *Ber. Ros.*

t *Nondum viri potentem.*] Adde, & fusius, vide per Iac. Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 294. vide quæ dixi supra §. Sodomia, verb. cum muliere. & per Caret. in prac. crim. §. homicid. 6. nu. 305. *Giach.*

u *Præterea crederem.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

§. STVPRVM.

SVMMARIVM.

17 Stu-

27 Stuprata qualiter sit dotanda.
28 Stuprans tutor pupillam deportatur, eiusque bona publicantur.
29 Stuprata an possit stupranti dotem remittere.
20 Stupri pœna à iure imposita non tollitur ex alia diuersa statuti.
21 Strupata non debet tradi custodienda consanguineis, aut matri absque fideiussione.
22 Stupri pœna tollitur matrimonio, non autem pœna dotandi.
23 Stuprum post 25. annum puella cõmittens non punitur.
24 Stupratæ an sit danda dos antequam nubat.
25 Dispositio cap. 1. & 2. de adult. an seruetur in Regno *Neapol.*
26 Stupratæ honestas, an sit probanda.
27 Et inhonestas, probatur per complices delicti.
28 Stuprata non violenter, vel precio conuento amittit ius petenda dotis.
Et eo casu iniuriarum actione competit patri æstimatio damni, nu. eod.
29 Mulieris inhonestas probatur per testes singulares, & reddit stuprum impunibile.
30 Stupri præparatoria tentans qua pœna teneatur, remissiuè.
31 Stuprum quomodo purgetur.
32 Concubinatus an probetur per disparitatem personarũ, & longam cohabitationem, remissiuè.
33 Schalis ascendens noctu domum mulieris, qua pœna sit plectendus.
34 Stuprans viduam, cum qua matrimonium esse non potest, deportatur.
35 Et eadem pœna punitur vidua.
36 Stuprum quando dicatur violentum, & pœna capitis mulctetur.
37 Et quid in prosternente Virginem in terram, vt eam carnaliter cognoscat.
38 Stuprum an dicatur violentũ propter blanda verba, & allectamenta.
39 Violentia non dicitur probata, si Titius per vim mulierem cognouisse probatur.
Stuprij voluntarij pœna, nu. eod.
40 Mulieri asserenti se vim passam, vel stupratam, aut tentatam de stupro, non creditur.
Violentia non dicitur, vbi non interuenit resistentia, nu. eod.
41 Mulieri asserenti se defloratam an credatur.
42 Virginitas, vt præsumatur in stupro, an debeat allegari ab ipsa muliere.
43 Vidua an propter stuprum amittat dotem, aut legatum sibi à marito relictum.
Et an minores restituantur ad opponendum huiusmodi exceptionem, nu. eod.
44 Vidua ob adulterium viuente, & ignorante viro commissum priuatur legato.
45 Stuprans virginem nondum viri potentem, qua pœna afficiatur.
46 Virginem nondum viri potentem in vxorem ducens an sit puniendus, si nixus est eam carnaliter cognoscere, & nu. 47.
Tortura quando habeat locũ in crimine stupri sub nu. 5.

a *STuprum multis modis committitur.* Adde, quod
1 stuprum propriè est illicita virginũ defloratio, sub parentum custodia existentium, vel inordinatus concubitus, quo virginalis integritas corrumpitur, cap. lex illa. 36. quæst. 1. S. Thom. in 2. 2. quæst. 154. nu. 6. Mandos. cons. 71. nu. 1. vol. 1. & Rumin. iun. ponit exempla in cons. 199. nu. 25. vol. 2.

2 Item † adde, quòd accedens ad istas, quæ vulgò dicuntur fantescħæ, non puniuntur de stupro, vt per So- Iul. Clar. Sentent. Pract. Crimin. cin. cons. 148. vol. 1. quod tamen intelligi debet, dummodo non sint virgines, nec nuptæ, nec viduæ honestę ita declarat Franc. Veg. in cons. 66. nu. 229 & ibi, num. 244. dicit, quod dictæ fantellastræ non præsumuntur virgines; & quòd ideò dicunt Doctores, quod coitus cum istis fantellastris non est punibilis, quando nõ sunt alteri nuptæ, nec viduæ honestæ.

3 Item † adde, quòd cognoscens ancillas suas non punitur, Alex. in cons. 13. nu. 6. vol. 7. & Granun. decis. vlt. nu. 7. quod intelligendum est, si iam ab alio cognitæ fuerunt: secus si ab eo stuprantur, quoniam tunc iudicis arbitrio punitur, Menoch. de arbitr. iud. cas. 293. vide etiam Boss. in tit. de coitu damnato, & punibili, nu. 26. cum sequen.

4 Item † adde, quod stuprum non committit, qui ignoranter coit cum moniali, Bal. in cap. 1. quib. mod. feud. amittat. c. 1 2. ad fin. vers. Item dicit, * & similiter stuprum non committit, qui virginem induram veste meretricali stuprauit, l. item apud Labeonem, §. si quis virgines, ff de iniur. l. nunc. C. de episc. audien. & Fely. in cons. 15. nu. 2.

b *Quæro, nunquid stuprum possit probari.* Adde videndum
5 Crauet. cons. 205. nu. 13. dum dicit stuprum probari saltem per famam. Et quomodo probetur; vide etiã Mascard. de probat. conclus. 1337. & per Ang. in cons. 125. habetur, quod contra stupratorem etiam faciunt indicia plures consanguinei patris puellæ ratione numeri concurrente verisimilitudine, quod esset eius amore captus, & per Afflict. in vsib. feud. in tit. quę sint regalia, in ver. contrahentium, vers. multis habetur quãdo possit perueniri ad torturam in crimine stupri.

6 Item † adde, quod non creditur mulieri dicenti, se fuisse tentatam de stupro, Ias. in cons. 72. vol. 1. Paris. cons. 14. & 160. vol. 4. Boer. decis. 319. nu. 7. Gram. cõs. 45. etiamsi cum ea maritus de violentia testaretur, licet aliter veritas haberi non posset, nisi aliæ concurrerent coniecturæ, vt ibi per eum, & Vulpell. in cons. 94. nu. 3. & Bertaz. cons. 3. nu. 2. cum sequen. & ibi nu. 18. tenet,
7 quod nec matri creditur, & multò minus mulieri creditur de violentia, si copula carnalis interuenerit, Hostien. in c. cont. neoatur, extra de despons. impub. verum
8 est, quod vociferatio mulieris violatæ facit magnũ indicium, Afflict. in const. de raptu virg. nu. 24. fol. 78. & Mascard. de probat. concl. 1409. nu. 27. vol. 3.

9 Item † adde, quòd si vir, & mulier inuenti in actu cõmistionis, & inquisiti de stupro asserunt, quod prius matrimonium adinuicem contraxerant, eis creditur cõcurrentibus aliquibus indicijs, & excusantur, Bald. de pac. tur. iurin. §. iniuria, col. penul. & Alexan. in cons. 24. nu. 15. vol. 2. & si alia non concurrent talis confessio non iuuaret, Mars. in sing. 22. incip. Confessio offensi.

d *Sed quæro, quæ sit pœna stupri.* Adde, quòd vltra
10 pœnam dispositionis tenetur eam dotare, siue seductus fuerit à puella, vel quòd ipse eam seduxerit: * Plot. in l. si quando. nu. 646. cum plur. seqq. C. vnde vi; etsi stuprum fuerit cum violentia, debet etiam in monasterium vel in carcerem intrudi, ita Diaz. in cap. 77. hic citato, quem sequitur Foller. in pract. crim. canon. in vers. Vel flagitium ca. nis, nu. 14.

e *Cum virgine.* Adde, quod si laicus stuprans eam in vxorem non ducat, quia sit vxoratus, vel quia nolit, aut non possit, tenetur de iure canonico vltra dotẽ constrictam alia pœna pecuniaria, siue extraordinaria arbitrio iudicis secundum Corrad. in pract. crim. tit. de stuprat. nu. 16. & Girlan. in tract. de pœn. omnifar. coit. c. 7. nu. 2. & de pœna stupri, tam contra clericum, quàm laicum, & tam in foro conscientiæ, quàm de iure ciuili, & pontificio, late per Menoc. de arbitrar. iud. casu 285. & quæ pœna sit stupri in Regno Neap. commissi cum scholis Franch. in decis. 333. nu. 3. vol. 2.

Item adde, quod etiam stuprator tenetur capere, & alere prolem nascituram ex stuprata, si eam prægnantem reliquit, quod præsumitur, nisi probet, alios habuisse copulam cum ea, idest post triennium, vsquè ad illam ætatem, qua ipse se alere poterit ex lucris personæ suę, & vsque ad triennium mater spurium alere tenetur, nisi talis mulier esset adeò pauper, quòd oporteret eam manibus operari pro victu, quia lactando filium operari non posset, & eo casu pater teneretur etiam infra triennium. ita Neuizzan. in Sylua nupt. lib. 3. num. 25. Et præsumitur filius stupratoris, etiam quòd per vim stuprũ commissum fuerit, Bald. in l. si qua illustris. versi.
11 quid ergo, si mater, C. ad Orfician. sed Boer. in decis. 241. num. 7. tenet, quod quando mulier redditur prægnans non præsumatur violentia cum requiratur emissio spermatis vtriusq;, sed hoc est relinquẽdũ medicis.

12 Item adde, quòd vilis persona plura stupra committens punitur pęna mortis propter reiterationem, & dicuntur plura, si sunt duo, vel tria, ita tradit Gramm. in voto 17. vbi dicit, ꝙ ita fuit iudicatum, & executum.

13 Item adde, quod in muliere de iure canonico nulla est pęna stupri: sed de iure ciuili eadem est pęna, quæ de crimine adulterij, scilicet, vt puella, seu vidua verberata intrudatur in monasteriũ, Io. de Plate. in §. item lex Iulia, de adulter. Instit. de public. Iudic. col. penult. qui ad finem dicit, ꝙ talis ęquiparatio sit de iure com-
14 muni, tamen statutum imponens pęnam pecuniariam adulteræ, non habebit locum in vidua, vel puella patiente se stuprari, & Syl. nupt. lib. 3. nu. 72. idem tenet & refert Io. de Plat. Sed Afflict. in titu. quæ sint regalia, §. condemnatorum, nu. 13. dicit, ꝙ crimen stupri non est punibile in muliere, lege ciuili, videlicet cum voluntate, siue sit virgo, siue vidua, quia non reperitur iure cautum, nisi quando rapuit iuuenem; & ibi reprehendit Ang. & Apostill. in tract. de malef. in verb. *Che mi hai adulterato la mia donna*, vbi tenet, quòd pęna stupri, de qua in d. §. eadem lege habet locum in muliere, quæ patitur se stuprari voluntariè.

15 Item adde, quod datur cautela ad euitandam pęnam stupri sine violẽtia, vt protestetur ꝙ cum ea vult committere stuprum hac intentione, vt eam habeat in concubinam: & sic excusabitur ab omni pęna, ita tradit Afflict. in c. quæ sint regalia, § condemnatorum, num. 17. vel quòd diu cohabitauerit, quia verus stuprum præsumitur concubinatus, Mazzol. in consil. 31. nu. 8. de hoc vide etiam Gram. voto 4. num. 15. Lud. Sard. in tract. de legitim. in titu. de connub. & Peregr. de iure fisci. lib. 3. tit. 18. nu. 6. vbi de prædicta protestatione.

16 Item adde, quòd stuprum commissum, antequàm esset meretrix, non tollitur, si posteà meretrix efficiatur, Ang. in l. mater, §. 1. ff. de adulter.

17 Item adde, an dos sit constituenda secundum dignitates, & facultates stuprantis, an verò secundum ipsius virginis qualitatem, Decis. Pedemon. 107. vbi decisum fuit, dotandum esse secundum qualitatem, & facultates stupratoris, habita ratione qualitatis ipsius virginis; ita vt maior sit dos: quàm si à patre filiæ virgini fuisset constituta, & Plot. in l. si quando, §. 24. nu. 5. dicit, quòd dos debet assignari maior, quàm exposcat qualitas virginis, & secundum Hostien. in rubr. de adulter. in vers. & qualiter puniatur, il 1. dos debetur, consideratis pluribus, arbitrio Iudicis, &, quomodo Iudex arbitrari debeat, vide Diaz. in pract. crim. cano. in c. 77. ver. Tertio quæro, qualiter.

18 Item adde, quod tutor stuprans pupillam deportatur, & eius bona publicantur, Girland. de pęnis omnifar. coit. cap. 9. num. 7.

19 Item adde, quòd licèt puella stuprata liberaret stupratorem, nihilominùs ipse dotem dare teneretur, patre ita volente, Flor. in 2. par. summæ, tit. 5. cap. 6. §. 1. quem sequitur Gab. Saray. in addit. ad Matthes. in sing. 99. sed ego teneo contrarium, quod scilicet eam dotare teneatur, etiam patre nolente, quia pęna c. 1. & 2. de adulter. non fuit imposita ad vindictam, sed ad bonum publicum, & spirituale, vt per Bero. quest. 84. nu. 8. vbi hac
20 ratione tenet, quòd si statutum pœnam stupratoribus imponeret diuersam, nõ tolleret pœnam d. c. 1. & 2. quibus sancitum fuit, vt stuprata in vxorẽ ducatur, & dotetur, vt infra dicam. Et licèt Diaz. in pract. crim. cano. in c. 77. vers. quartò quæro, primam opinionem tenere videatur, eam limitando; tamen ego in opinione mea persisto, eo maximè, quòd Diaz. præsupponit, statutum esse ad fauorem stupratæ, vt à stupratore dotanda sit; & quòd ideò fauori suo renuntiare possit, quòd minimè dicendum est, cum introductum fuerit ob bonum publicum, & spirituale, vt per Bero. in loco supracitato. Possent tamen pater, & filia fauori suo tacitè renunciare nihil petendo.

21 Item adde, quòd stuprata non est tradenda consanguineis suis absq; fideiussione, ne forte eam occidant, nisi matri, de qua lex confidit. quòd eam non offendet, nec offendi faciet, ita tradit Afflict. in constit. mulier, quæ dotarium, in 6. not. Sed Foller. in pract. crimin. canon. in vers. vel flagitium carnis, cap. 19. num. 15. tenet, quòd nec matri sine fideiussione sit relaxanda; nam licet præsumatur, ipsam adeò amare filiam, quòd eam non offenderit, nihilominùs non præsumitur, quòd possit illam à vi, & potentia masculorum liberare.

22 Item adde, quòd matrimonium tollit pœnas stupri, sed non pœnam dotandi, Gabr. cons. 173. nu. 15.

23 Item adde, quòd si puella stuprum committit post 25. annum, non punitur, Afflict. in const. in aliquibus, num. 79.

24 Item adde, quod dicta dos non est danda, nisi cum nupserit, nec sufficit cautio de nubendo, nec transmittitur ad hæredes defloratæ, nõ nuptę, Borgn. in Repert. decis. suarum in ver. matrimonium, num. 7. cum sequen. vbi dicit, ita pluriès iudicatũ fuisse in foro Fiuizanensi; quam refert, & sequitur Claud. Bertaz. ad cons. patris sui 96. Sed ego vidi semper seruari contrarium, & pluriès etiam seruaui, quod statim deflorans cogitur ad soluẽdum dotem parentibus puellæ, quibus facta fuit iniuria, vel ad deponendum, quia deflorans, ne cogeretur soluere dotem, posset multis fraudibus impedire, vt maritum non inueniret, & hoc modo facilius deflorata inuenit maritum.

g *Sed quicquid sit.* Adde, quod in Regn. Neap. quidam Augustinus Scoppę propter stuprum volũtarium cum quadam ancilla in domo Patroni commissum, fuit condemnatus à Magna Curia Vicariæ ad eam dotandam, & ad relegationem triennalem in insulam, vt attestatur Gramm. in decis. 107. per quam sententiam appa-
25 ret, quòd dispositio dictorum capit. primi, & secundi de adult. vbique non seruatur, & licet dicta sententia per sacrum Regium Consil. reuocata fuisset, non fuit propter qualitatem pœnæ, sed quia constabat de inhonestate dictæ mulieris. vt in d. decis. apparet.

h *Hæc autem omnia.* Adde, quòd ista qualitas debet
26 probari per accusatorem, siue querelantem, quia quilibet præsumitur honestus, Cæpol. consil. 58. in fine, vbi
27 dicit, quòd per complices delicti potest probari inhonestas. De hoc vide Boss. in tit. de plurib. violent. nu. 65. cum seq. & ibi tenet Boss. quòd si statutũ requiret qualitatem honestatis, accusans, siue Fiscus illam probare tenetur, sed quòd contrarium seruatur, quia accusati capitulant inhonestatem. Sed de hoc vide omninò Mascard. de probat. conclu. 1248. nu. 21. vol. 3. vbi latè de ista quæstione, & declarat dictum Bossij. Et, quòd qualitas honestatis à statuto requisita, sit probanda, vide Bursat. in consil. 69. num. 4. Cephal. consil. 206. nu. 7.

nu.7.& 450.num.24.Rimin.sen.consil.17.nu.16.Ro-
land.cons.84.nu.10.vol.3. & si non esset probanda se-
cundùm opinionem aliquorum, saltem deberet allegari
Socin.cons.274.& quòd talis qualitas esset ponenda in
inquisitione, tenuit idem Rimin.iud.cons.17.num.16.
& de hac materia vide Berraz. in consil.50. per totum,
vbi multos accumulauit tenentes, quòd talis qualitas
honestatis probari debeat, & in materia qualitatum, quę
requiruntur à statuto, quando sunt qualitates, quæ à iu-
re præsumuntur; quando sint probandæ, vide, quæ ap-
posui in q.85.vers.vbi agitur de imponenda.

28 Item adde, quòd si probaretur, stuprum fuisse com-
missum de voluntate puellæ, vel cum ea conuentum
fuisset de precio, ipsa puella perderet ius petendę dotis;
tamen pater puellæ posset agere actione iniuriarum, &
damni æstimationem sibi prouenientis, petere, quia
maiori eget pecunia ad eam dotandam. ita concludit
Bernard.Diaz.in pract.crim.canon.in c.77.vers.Quan-
tum autem.

29 Item adde, quòd inhonestas mulieris probari potest
per testes singulares, Gram.decis.107.nu.9. quæ inho-
nestas facit stuprum impunibile, vt ibi per eum & Natt.
cons.411.nu.12.& 13.

30 Item adde, qua pœna teneatur ille, qui non intulit
vim virgini, sed solum illam interrogauit, & apposuit
manum ad brachium, Berraz.in cons.203.vol.1.

31 Item adde, quòd stuprum non purgatum per lon-
gam cohabitationem, vel per concubinatum, & quo-
modo, & quæ requirantur, vide per Gramm. in vot.4.
32 & an concubinatus probetur per disparitatem perso-
narum, & per longam cohabitationem, Mascard. de
prob.concl.341.& 342.vol.1.

33 Item adde, quod ponens scalas ad fenestras, siue mu-
ros alicuius mulieris honestæ causa violandæ eius ca-
stitatis, punitur pœna mortis; si verò non esset mulier
casta, sed meretrix, punitur pœna extraordinaria, Bald.
in l.ti.in 1. lect.ff. de rer. diuis. Et ita executum fuit in
Ciuitate Neap.vt attestatur Gramm.in decis.36. vbi la-
tissimè de hoc tractauit; sed ibi aderat bannum, de man
dato Proregis emanatum.

34 Item adde, quod stuprans viduam cognatam, vel
aliam, cum qua matrimonium esse non possit, pœna
deportationis punitur, l.si quis viduam, ff. de quæst. &
35 ibi Mars.& eadem pęna punitur, vidua, vt ibi per eun-
dem Mars.num.4. cum sequen. vbi hanc quæstionem
latè examinauit.

l *Quod intelli ge, si tale stuprum sine vi. &c.* Adde,
36 quod ad hoc, vt stuprum dicatur cum violentia com-
missum, oportet, quòd violentia sit facta personæ, quia
crimen violentiæ dicitur crimen personale, Bar. in l.li-
citatio, §. quod illicitè, ff. de public. Ex quo sequitur,
quòd si quis frangeret ostium domus, vel thalami, &
violenter ingrederetur, & non violenter cognosceret,
non diceretur commisisse in coitu violentiam, sed vio-
lenter tantum ingressum fuisse. ita in terminis consuluit
Castren.in consil.27.num.1. & 2.vol.1. quem sequitur
Decia.in tract.crim.lib.8.c.15.num.3.tom.2.licet And.
de Isern.in tit.quæ sint rega. in ver. contrahentium in-
cestus nuptias, num.40.post med.contrarium tenuerit.
Sed contrarium tenuit And. de Isern. super feudis, in
tit. quæ sunt regalia, in ver. contrahentium incestas
nuptias nu.40.post medium.

37 Item adde, quòd prosternens in terram virginem, si
conatus est illam cognoscere, per hoc non debet pœna
capitis puniri, vt consuluit Cuman.consil.95. Christo-
phorus, quem refert, & sequitur Dec.in l. si fugitiui,
nu.46.C.de ser.fugit.

Item adde, quod illo, qui per violentiam virginem
stuprauerit, vel eam de domo rapuerit, & alibi aspor-
tauerit, vel eam sollicitauerit, & interpellauerit cum
odiosis artibus, circumueniendo, quamquam ex post
facto interueniat voluntas ipsius virginis, vel honestæ
viduæ, tunc committens stuprum punitur etiam pœna
capitis, vt per Afflict.in tit.quæ sint regalia, §. condem-
natorum, num.2.

38 Item adde, quod stuprum violentum non tantum
dicitur quando interuenit vis, & violentia vera, sed
etiam quando interueniunt blanda verba, & allecta-
menta, ac dolosæ promissiones, & isto casu etiam puni-
tur pœna mortis, quia illa promissio, & seductio est
vis interpretatiua, ita tradit Afflict. in const. si quis ra-
pere.2.not.3 quæst.num.9.& Foller. in practi. crim.1.
par.3.par.num.16.& hoc procedit etiam quod ipsa ac-
cessisset ad domum viri, vt ibi per Afflictum, vbi quo-
que habetur, quòd stuprum voluntarium, sine allicia-
mentis punitur medietate bonorum omnium suorum
fisco applicandorum (licet ipsa ad domum viri accessis-
set, si vir est honestæ conditionis,) & relegatione tem-
porali arbitrio iudicis, si vero sit vilis persona, fusti-
gatur, & nihilominus in exilium mittitur, & ista est
pœna, quæ imponitur de iure ciuili per text.in §. item
lex Iulia instit.de pub. iud. quæ tamen pluribus modis
limitatur per Gilan.in tract. de pœn.omnis coit.cap.7.
num.3.

39 Item adde, quòd si quis probetur cognouisse mulie-
rem per vim, quia illa elocutio potest intelligi actiuè,
& passiuè; ideo interpretabitur passiuè, vt excludatur
delictum, Bart.in l.2.in fine, ff. de duobus reis, Abb.in
cap.dubium, col 2.col.vlt.de elect. Decian. consil.8.nu.
45.volum.1.

40 Item adde, quod mulieri asserenti, se vim passam,
vel tentatam de stupro, seu stupratam, non creditur,
Crau.consil.41.nu.2.Grat.consil.52.nu.28.Gram.cons.
45.num.1.& Berraz. consil.3.volum.1. & de violentia
ista vide Brunellum in tract. de sponsal. concl.18.num.
10.tomo 10.vbi refert notabile exemplum de quodam
iudice, qui condemnauit accusatum de huiusmodi vio-
lentia ad dandam illi mulieri certam quantitatem pecu-
niarum, cui postea dedit licentiam auferendi illas pecu-
nias illi mulieri, & cum non potuisset ob resistentiam
dictæ mulieris mandauit, vt restitueret pecunias accu-
sato, quia multo magis defendisset corpus si voluisset,
ad illud carmen Ouidij.

Vim licet appelles, grata est vis ista puellis.

Et vis videtur fieri, dum mulier magno clamore auxi-
lium implorat, vt per Iodoc.in sua practica, c.95.nu 6.
& 10.aliàs non dicitur violentia, si non interuenit resi-
stentia, Corn.cons 24.vol.2. & quando mulier diu ta-
cuit, & distulit accusare, accusatus præsumitur inno-
cens, quia ex tarditate præsumitur dolus, & calumnia,
Boer. decis 42. num. 20. & Foller. in pract. censuaria
fol.250.

m *Sed pone, quod stuprator dicat, &c.* Adde, quòd
41 credendum sit mulieri asserenti se fuisse defloratam,
Paris.consi.160.volum.4.Foller.in pract.crim.ver.& si
confitebuntur, nu.146.fol.327.

n *Responde quòd in dubio.* Adde, quòd virginitas de-
42 bet allegari, & ab ipsa muliere, & non à tertio, ad hoc,
vt præsumatur, Craue.cons.166.nu.5. sed Mascard. de
probat.concl.1410.nu.9.cum sequen.dubitat de hoc di-
cto, quia virg initatis præsumptio est naturalis, cum sit
circa qualitatem insitam à natura.

p *Etiam, quando tale stuprum fuerit commissum.* Ad-
43 de, quòd Senat. Pedemont.iudicauit secundum affir-
matiuam opinionem, intra annũ luctus, decis. Pedem.
77.in fin. Et idem tenuit Rolan.consi.86.num.42. in 2.
Berrazz.cons.20.nu.42.& Viui.comm. opin. in vltima
opin.in ver.vxor vbi dicit sic vidisse seruari, & mino-
res non sunt restituendi ad opponendam huiusmodi
exceptionem stupri, ad effectum, vt mulier perdat do-
tem,

tem, quia agitur de lucro captando ex delicto alterius.
sed restituitur, vbi agitur de lucro mulieris, Franch. in
decis. 421. per totum, vol. 1. sed idem Bertaz. in consil.
316. nu. 9. dicit, veriorem esse opinionem tenentium,
quòd indistinctè, vidua committens stuprum quouis
tempore, dotem non amittat. Idem tenet Vulpell. in
cons. 123. quoad dotem, quò verò ad legatum, à marito
sibi factum, dicit eam esse priuandam, & ab eius petitionem repellendam.

44 Item adde, quòd vidua propter adulterium commissum, viuente, & ignorante marito, perdit legatum, ei
factum & habetur pro reuocato, & remanet penes hęredem mariti; si verò de adulterio commisso, marito
viuente, non possit apparere, sed duntaxat de stupro cōmisso in viduitate legatum perdit, & applicatur fisco,
Ruin. consi. 155. nu. 3. & 4. vol. 3. vide etiam Neuiz. in
Sylua nupt. lib. 2. in vers. seni non est nubendum, num.
45. vbi de omnibus, quæ perdit vidua stuprum committens.

u *Præterea crederem hoc relinquendum arbitrio Iudicis.*
45 Adde, quòd idem tenet Menoc. de arbitr. Iud. cas. 294.
46 vbi plenè hanc materiam tractauit: & ibi habetur, quid
de virgine viri impotente in vxorem ducta, an maritus
47 puniatur. Et tenet, quòd vti stuprator puniri debeat,
idem affirmat Afflict. in const. si quis rapere, nu. 17. dicit tamen, quòd in istis actibus de iure canonico malitia supplet ætatem, adeo, quòd maritus puniri non poterit, quia tunc matrimonium tali coitu consumatur,
dummodo virgo, ita fuerit ætati proxima, quòd potuerit copula carnali coniungi, & non adsit violentia, vel
post violentiam consensus accedat, est tex. in c. de illis
de despons. impub. & ibi etiam posuit alias quæstiones
in materia stupri, quas videre poteris.

§. V S V R A.

S V M M A R I V M.

a VSura *a* est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel
1 exactum. Et hæc est diffinitio vsuræ, tam Theo-
b logorum, quàm *b* Iuristarum, vt dicit Alberic. in l. iubemus, col. 4. vers. Quid de tali, C. de sacrosanct. eccles.
c *c* Committitur autem vsura multis modis, sed de hoc
2 cum magis ad ciuilem contractum materiam, quàm criminalem pertinere videretur, diffuse tractaui sup. libr.
proximo. vbi etiam dixi, an cambia mercatorum, sint
d licita, &c. *d*
e *e* Sciendum est autem, quòd vsuræ sunt omni iure
3 prohibitæ. & in primis quidem de iure naturali. & est
communis opin. vt ait Didac. lib. 3. resolutionum, c. 1.
post num. 5. dicens, quòd eam tenent frequentissimo
omnium consensu Theologi. Pariter etiam sunt prohibitæ de iure diuino, etiam euangelico. & ita Theologi, & Canonistæ, frequentissimo omnium consensu existimant, vt ait Didacus in loco præallegato, post nu. 5.
vers. Iure diuino. Itē de iure canonico, toto tit. de vsuris. & in hoc nemo dubitat.

4 Difficultas est, an etiam sint prohibitæ de iure ciuili.
Et in hoc quidem variæ sunt Scribentium opin. ex quo
videtur, quòd de iure ciuili, vsuræ infra legitimum modum sint permissæ, secundum opin. quam dicit esse cōmunem Alciat. in c. 1. num. 78. de offic. ordin. Et quòd
vsuras omnino non prohibeat lex ciuilis, dicit esse quasi omnium Doct. communem opin. Christoph. de Castil. cons. 36. post num. 8. Carauita super 21. ritu magnę
curiæ, nu. 5. Contrariam verò sententiam quòd scilicet
etiam de iure ciuili, per ius authenticorum vsuræ sint
prohibita, tenuerunt communiter Glo. Legistarum, vt
ait Imola in Cle. 1. nu. 8. de vsur. quem refert Anan. in c.
quia in omnibus, post nu. 16. de vsur. Et dicit Alber. in
l. cunctos populos, post nu. 15. C. de summa Trinit. &
fide catho. quòd ita tenent communiter Doctores. Dicit etiam Imol. in l. 1. col. 4. vers. & aduerte, ff. de solut.
quòd hanc opin. tenent communiter Doctores Legistæ, & Canon. Hanc etiam dicit esse communē Abb. in
c. cum sit generale, nu. 18. de foro compe. quem refert
Dida. in d. c. 1. nu. 6. Ias. in §. omnes, num. 14. Instit. de
action. & in d. l. cunctos populos, num. 47. Berous in
rub. de vsuris, nu. 80. Et hæc opin. apud nos seruatur, vt
statim subiiciam. & ab ea, tanquam veriori, & magis
f communi, non est aliquo modo in practica *f* recedendum.

g *g* Et ex hoc infertur, quòd vsura apud omnes repu-
5 tatur res illicita, & prohibita, & sic delictum: & consequenter propter vsuram potest quis etiam criminaliter
h *h* puniri. Et fuit hæc opin. Iac. Butr. in l. Improbum, C.
ex quibus caus. infam. irrogetur, quam dicit videri magis communem Corne. consil. 19. in litera G, lib. 3. hanc
etiam dicit esse communem Alciat. in d. c. 1. nu. 76. &
seq. quem refert Dida. in epito super 4. decret. fol. 78.
post nu. 19. Et quamuis Rolan. cons. 75. nu. 29. lib. 1. dicat, quòd immo opin. contra Iac. Butr. est mag. s communis & quòd Alciat. dicens contrariam decipitur, nihilominus si recenseantur auctoritates, nulli dubiū erit,
quòd comperietur Alciat. verum dixisse: & ita pluries
fuit iudicatum per Senatum, puniendo tales vsurarios
pœna extraordinaria, & facta etiam specialis delegatio,
vt contra ipsos inquireretur, 22. Nouemb. 1555. P. N.
Et licet Corne. in loco præallegat. & aliqui alij loquantur in iudice ecclesiastico, idem tamen dicendum est in
iudice laico, cum, vt dixi, secūdum magis communem
opin. etiam de iure ciuili, vsuræ sint prohibitæ. Et ideo
licet ipse Senatus dicatur iudex laicus, quia repræsentat personam Regis, qui est Princeps laicus, tamen vt
dixi, punit vsurarios pœna arbitraria, prout etiam illos
punit & torturæ subijcit Parlamentum Pariense; vt refert Molin. in tractatu de vsuris, nu. 156.

i *i* Casus autem, in quibus vsuræ sunt permissæ, tam
6 de iure ciuili, quàm de iure canonico, dixi supra libro
proximo.

K K Hæc autem cōclusio, quòd vsuræ sint omni iure pro-

7 hibitæ, satis de plano videtur procedere, quò ad Chri-
stianos: Sed quid dicendum in Iudæis, nunquid ipsi
de iure communi possunt licitè vsuras exercere? Re-
spon. quod non. Et est communis opin. vt dicit Cur. Iun. in
l. eius qui in prouincia, post num. 5. ff. si certum petat.
Et quòd peccent Iudæi fœnerando Christianis, dicit
esse communem opi. Theologorum, & Can. Alex. de
Neuo consil. 100. nu. 1. adeo quod ecclesia non debet, neque
potest hoc peccatum permittere, nec tolerare, infli gen-
do pœnam, neque propter aliquod maius malum vitan-
l dum, l neque propter aliquod bonū, quod exinde sequi
speretur. Et est communis opi. Can. & Theolog. vt di-
cit Alex. de Neuo cōs. 100. nu. 9. & 13. in fi. & cōs. 101.
post nu. 14. vbi dicit se dolere malitiam Doctorū Chri-
stianorum, qui consuluerunt contra tam apertam veri-
tatem. Et subdit rationem esse, quia nullus est offerens
mercedem, qui petat consilium, quod Iudęi non possunt
fœnerari, nec reperitur aliquis offerens munera princi-
pibus, vt Iudeos expellant. Sed veritas ista non dat præ-
mia terrena, sed æterna, &c. Sed certè quicquid sit de
iure, contrarium seruatur de consuetudine nam vbique
tolerantur Hebræi fœnerantes etiam in terris ecclesiæ
licet illam consuetudinem improbet Alex. de Neuo
in consil. 102. num. 13. & dicat, quod tanquam nutriti-
ua peccati, non valet. Quinimo si aliquis Iudæus exer-
ceat vsuras in Iudaismo, vt ipsi communiter faciunt, &
deinde efficiatur Christianus, tenebitur ad restitutio-
nem vsurarum, quas ante baptismum extorsit, vt dixi
supra lib. proximo.
m m Hoc crimen est merè ecclesiasticum. Et hanc dicit
8 esse communem conclusionem n Didac. in epito. super
n 4. decret. to. 78. in. 19. Tu verò dic, quod est merè eccle-
siasticum, quo ad cognitionem iuris, an s. contractus sit
vsurarius, vel ne: secus autem quò ad factum, vt dixi
infra, hoc eod. libr. §. fina. quæst. 37. versi. quæro igitur.
o Item quò ad pœnam, est communis sent. o vt ibi dixi.
p p Quæro, an crimen vsurarum possit probari per te-
9 stes singulares. Dixi infra hoc eo. lib. §. fi. q. 53. versic.
Dixi etiam.
10 q q Sed quæro, quæ sit pœna exercentis vsuras. Resp.
r quod punitur extra ordinem, r arbitrio iudicis.
11 Item tenetur vsurarius restituere vsuras. Hoc autem
quomodo intelligendum sit, & quibus casibus proce-
dat, & quid si habuerit remissionem à patre, & an
etiam hæres vsurarij teneatur ad earum restitutionem
& pleraque alia ad hoc pertinentia, cum (vt dixi) ad
ciuiles potius, quàm ad criminales causas facere videan-
tur, tractauimus supra lib. proximo.
12 Præterea dominium rerum, quas creditor extorquet
à debitore, ex causa vsurarum, non transit in ipsum
vsurarium. Et hæc opin. est apud Theologos, & Ca-
nonistas communi omnium consensu recepta, vt atte-
statur Summa Siluestrina in §. vsura, q. 6. num. 1. quam
refert & sequitur Didacus lib. 3. resolutio. c. 3. post nu. 6.
vers. sed ad huius.
s Item vsurarius s manifestus non potest t testari nisi
t præstita cautione de restituendis vsuris, vt dixi supra
14 lib. 3. §. Testamentum, q. 26.
14 Item neque etiam potest donare causa mortis, vt di-
xi supra lib. proximo, §. Donatio, q. 7.
u u Sed hic quæro, quis dicatur vsurarius manifestus.
15 Resp. quod Vsurarius manifestus dicitur ille, qui palam
& publicè fœneraticiam artem exercet, ita vt ipsa fa-
cti euidentia excusari non possit. ita sentit Bart. in l. fur
est manifestus, nu. 3. ff. de furtis: & in hoc omnes con-
ueniunt, vt ait Didac. lib. 3. resolutionum, c. 3. num. 4.
Item si quis coram sacerdote & testibus publicè fa-
teatur se esse vsurarium, & mandet restitui vsuras, di-
cetur vsurarius manifestus. ita dixit Gl. in c. quanquam
in verbo Manifestu, de vsur. in 6. & est communis opi.
vt attestatur Socin. consil. 127. nu. 1. lib. 3. Item ille, qui
in iudicio confessus est, se esse vsurarium, dicitur vsu-
rarius manifestus. ita dixit Gl. in c. 1. in verbo, Manife-
stus, de vsuris, in sexto, quam Doctores sequuntur, vt
ait Didac. in d. c. 3. post nu. 4. vers. est item. Præterea ille,
qui tanquam vsurarius est condemnatus à iudice, di-
citur vsurarius manifestus, secundum Glo. in d. c. 1. in
verbo Manifestus: quam dicit esse communiter appro
batam Didac. in d. c. 3. post nu. 4. vers. quarto etiam.
x x Punitur etiam vsurarius, de iure ciuili, pœna infa-
16 miæ, vt est text. in d. l. improbum. C. ex quib. caus. infa.
irrog. Et scias quod hæc infamia irrogatur ipso iure, se-
cundum Glo. in d. l. improbum. in Gl. fin. & est commu-
nis opi. vt ait Didac. in d. c. 3. nu. 2. Adde, quòd hac infa
mia notantur etiam illi qui exercent vsuras intra mo-
dum à iure ciuili permissum, quicquid dixerit Glo. pri-
ma, in d. l. improbum, contra quam tenent communiter
omnes Doct. vt ait Salyc. in d. l. improbum, num. 12. Ge
min. consi. 77. post num. 5. Et hanc opinionem contra
illam Glo. dicit esse communem Didac. in d cap. 3. post
num. 2. Et ex hoc infertur, quod vsurarius non potest
esse testis, neque etiam in causa ciuili, vt dixi sup. lib. 2.
§. testis.
17 Vltimò quæro, nunquid ille, qui aliquando exercuit
vsuras & postea desiit fœnerari, dicatur vsurarius. Resp.
quod sic. & est communis opin. vt ait Decius in cap. 1.
nu. 12. de probat. Vide quæ dixi in d. §. Testamentum,
quæstione sexta. vers. item quæro.

ADDITIONES.

a *Vsura est lucrum ex mutuo pacto debitum.*] Sed quòd
possit mutuans licitè aliquid recipere, quando sponte
sibi aliquid gratis offertur, à debitore suo vltra sortem
gratia remunerationis nulla interueniente petitione,
vel obligatione, seu pactione, vide latè per Nattam suo
consil. 498. nu. 28. vbi alios concordantes allegatur. fal-
lit tamen vbi mutuans habet mentem deprauatam, spe-
rando aliquid consequi. vt not. Abb. in c. consuluit, in
1. not. de vsuris, quia tenetur restituere. num. 5. vtroque
foro. nu. 6. Quid si recipiatur aliquod seruitium ver-
bale, vel facti, vide per Abb. in capit. fin. eod. sub nu-
merò 18. *Giach.*
a *Vsura est lucrum.* Vsura multa Peguerra decis. 30. 31.
32. 33. 34. 35. & 127. in ti. Vigell. M. 1. R. lib. 1. c. 13. spe-
cie 13. de vsur. *Ber. Ros*
Vide eundem Baiardum.
b *Iuristarum*] Adde his in materia vsurarum potius
esse standum doctoribus iuris canonici, quam Theolo
gis secundum Anchar in disput. antiquis, & modernis
temporibus viri catholici, & Dec. cons. 3. nu. 131. post
fin. 6. vers. nec curandum 602. in 3. dub. & in c. ne innit-
taris. in 1. lectu. in fin. de const. vbi pulchre vide. & ad
idem per Natt. in cons. 250. nu. 2. *Giach.*
c *Committitur autem vsura.* Vide Baiard.
d *Et c.*] Hic scias, quòd vsura omnibus aliis execrabi-
18 lior † est illa, quam committunt mutuantes de nundi-
nis ad nundinas: licet contractus veletur sub specie vē-
ditionis, vel permutationis, vel alterius cōtractus, cum
excedat centesimam, ita Hostien. in sum. de Vsu. §. in
aliis autem casibus, versic. quid si quis mutuet pecuniā,
& vsuræ velatæ sunt magis puniendæ, quam manifestę,
quia magis deliquit, qui sententiam legis saluis verbis
circumuenit, quam is, qui contra verba legis facit, ideo
acrius puniri debet, vt per Natt. in consi. 670. ante nu.
12. Triginta & septem casus, in quibus accipere aliquid
vltra sortem licet, vide per Socin. mihi sub regula sexta.
Et nota, quod licet vsura non sit de articulis, nec de sa-
cramentis, tamen dicere vsuram non esse peccatum est
hæreticum, vt per Bello. in cons. 78. nu. 7. & quomodo
probetur

probetur vsurarum crimen, vide per Osasc. plenè decis. 72. Et quid de vendente capitale mercium pro certa summa sibi soluenda cum pacto, vt sibi soluantur, vt puta quinque pro centenario in recompensatione lucro, an dicatur contraxisse illicite, vide Hippolit. Rimin.... *Giacb.*

e *Sciendum est autem.* Vide Baiard.

f *Recedendum.* Adde, & nouissime per Osasc. in decis. 137. nu. 13. & in collec. mea com. opin. c. vsura, numero 10. *Giacb.*

f *Recedendum.* Adde Vulpelli respons. 132. & 133. *Ber. Rossi.*

g *Ex hoc infertur.* Vide Baiard.

h *Puniri.*] Adde fęneratorum pęnæ, quæ ex iure Pontificio, atque Cęsareo exactissimo studio explicãtur, atque declarantur per Iacob. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. centu. 4. cas. 390. per totum. *Giacb.*

h *Puniri.* Gabriel. tit. de crim. conclu. 20. Laur. Chircouius cent. 5. q. 14. Farin. de ind. & tor. lib. 2. q. 42. nu. 36. 37. & 38. *Ber. Ros.*

i *Casus autem.*] Adde, videndum xxxvij. casus, in quibus accipere aliquid vltra sortem licet per Soc. congestos post reg. 6. inci. accipere aliquid vltra sortem: & de qua supra mentio fuit habita. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

k *Hæc autem conclusio.* Thesaur. decis. 57. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

l *Neque propter aliquod bonum.*]. Adde ad idem, atque vide per Osas. in sua dec. 137. nu. 18. & 19. *Giacb.*

m *Hoc crimen est mere Ecclesiasticum.* Vide Baiard.

n *Didacus.* Vide tamen eundem lib. 3. var. resolut. cap. 3. lib. 1. Vulpell. resp. 70. nu. 4. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 26. nu. 3. *Ber. Ros.*

o *Vt ibi dixi.*] Adde, & vide Nat. cons. 369. col. 3. & 4. in princ. & per Osasc. in decis. præallegata 137. num. 10. 11. & in sequentibus, ad contraria argumenta respondet, vide per eum. *Giacb.*

p *Quæro an crimen.*] Adde, atque vide idem per Lup. in suo tract. de vsu. & comer. illici. in præfatio. ad cap. quanquam. de vsur. nu. 27. & quid de alijs testibus, ibidem num. 26. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

q *Sed quæro, quæ sit pœna exercentis.* Vide Baiard.

r *Arbitrio Iudicis.*] Adde rationem esse, ex quo venit contra præceptum legis per Maran. in praxi. iudic. in 6. & vltima parte princ. num. 121. & disput. 5. num. 19. & Menoch. de arbitr. iudic. eod. num. 398. num. 22. & 23. Adde etiam ac fusius vide per Mansuer. ad Pract. Papien. in libel. delin. super Glo. 1. verbi incidenter. fol. 39. & in proposito an Iudex laicus possit super causa vsuraria cognoscere, & vsurarios punire. Item an Princeps ob subditorum vtilitatem vsurarios tolerare debeat, vltra ab Osasc. plenè d. decis. Pedemon. 137. tradita, vide etiam plenius per Ioann. Bapt. Lup. in suo tract. de vsu. & comer. illic. in §. 4. l. curabit. C. de actio. empt. num. 68. & 69. *Giacb.*

s *Item vsurarius manifestus.*] Quis sit vsurarius manifestus, & quibus probationibus talis probetur, vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cen. 3. casu 285. per totum. *Giacb.*

t *Testari.*] Adde etiam, quod non est † sepeliendus.
19 Gul. de Lud. sing. 123. Et vsurarium manifestum scienter sepeliens in cęmiterio, quando sit ipso iure excommunicatus, vide per Glo. & Anchar. in Clem. 1. nu. 8. de sepultu. & iudex Ecclesiasticus potest corpus ipsius sequestrare donec hæres caueat de restituendis vsuris, ita tenet Ang. in Auth. vt cl. defun. seu fune. in princ. & tradit Maran. in praxi iudici. §. seculare, vel Ecclesiasticum, num. 58. & quis dicatur manifestus, vide in collec. mea comm. opin. §. vsurarius, nu. 4. 5. 6. Quibus probationibus talis probetur, vide per Crau. consil. 155. & 156. Et fusius per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. casu 295. Et quod testamentum confitentis in iudicio se esse vsurarium non specificando vlterius, valeat etiam non præstita cautione, ex quo illa confessio non obligat, neque probat propter omnimodam incertitudinem, tradit Bal. in l. vnica, num. 46. C. de confes. Ad hoc tendunt deducta per Crauett. eius cons. 262. col. 2. & 160. col. 1. & 3. vbi quamplura similia deducit. Item quo ad sepulturam aduerte, quòd vsurarius manifestus non sepelitur ecclesiastica sepultura, etiam quòd illius hæres velit satisfacere, nisi ipse in morte sua hoc mandauerit, per Abb. in cap. quia in omnibus, num. 4. eodem. Et etiam vsurarius sepultus in Ecclesiastica sepultura debeat exhumari si sine scandalo fieri potest, alias secus ita not. tradit Abb. in c. super. nu. 2. de stat. monach. & cano. regulatium. Ad materiam scias, quòd vsurarius censetur qui personis indigentibus frumento, dat pecuniam, ita vt conuertatur in frumentum, & frumentũ ipsum censeatur datum, cum pacto quòd soluatur precium frumenti per mensem Maij, vide per Nat. eius cons. 369. in princ. Vbi etiam vsurarius censetur creditor mutuãs frumentum, cum pacto de recipiendo frumentum eo tempore, quo verisimiliter erit preciosus, & aufert libertatem soluendi ante illud tempus. Item vsura contrahi-
20 tur, † si quis emat frumentum tempore, quo verisimiliter valebat plus, vt ibidem, & per Syluc. §. vsura 2. num. 16.

Item emens frumentum nouum sibi dandum tempore recollectus non adiecto ex quo prædio, & precium numerauit in pluri, quo tunc valebat, vsurã committit, secus si dictum fuerit ex tali prædio. Vide per Nat. eius consil. 670. Item emens frumentum temporum messium soluto precio venditori, ita quod frumentum mensuretur sibi tempore Paschatis, vsuram committit per Nat. ibid. num. 7.

Similiter si creditor, haud aliqua interueniente mora debitoris dat ei dilationem ad soluendum, & interim aliquid percipit, censetur vsurarius, quia videtur ei data dilatio pro vsu pecuniæ per Nat. ibid. num. 5. Item ementes ab Ecclesia toto tempore eorum vitæ certo precio dato, ita vt post mortem eorum prædium ad Ecclesiam reuertatur, quando dicantur committere contractum vsurarium, vide per Nat. eodem consil. 670. num. 8.

Item societas non dicitur, sed mutuum, si quispiam det negotiator pecuniam ad merces emendas, ita vt lucrum percipiat, periculũ autem non sentiat, & est contractus illicitus. Vide in collecta mea comm. opin. in verb. contractus, nu. 1...

Similiter contractus non est licitus si tradatur alicui pecunia, & constituatur super ea annus census, siue redditus, donec de pecunia satisfecerit: At secus si talis annuus redditus constituatur super re fructifera, vide d. §. contractus. nu. 14.

Similiter, quòd contractus præsumatur vsurarius, stantibus tamen prauitate precij, & pacto de retrouendendo, etiam si emptor non sit solitus fœnerari, vide pro & contra de cõi, hac magis commun, d. §. contractus. nu. 29. 30. Sed ibi opin. affirmatiua est magis tuta, ac salutifera. Limita tamen atque sublimita, vt ibidem.

Similiter, qui emit rem de præsenti minus quam valeat, ex eo, quia differt traditionem rei emptæ, & soluit precium iam conuentum de præsenti vsurarius est censendus: nisi dubium sit, quòd plus, vel minus sit res valitura tempore traditionis, vt per Abb. in c. nauiganti, de vsuris. nu. 6.

Vendens rem ad certum terminũ plusquàm de præsenti, quando dicatur contractum confecisse vsurariũ, vide Abb. d. c. nauiganti. vlt. not. sed plenè vide per Marian.

rian.Soc.tract.de vsur.6 q.princ.sub nu.72. & plenius per Didac.variat.resolut.lib.2.cap.tertio.

Item vsura committitur, quando mercator conuenit, vt sibi soluatur certum quid annuum pendēte termino solutionis sortis, licet illud lucrum facturum fuisset verisimiliter. vide hoc plene explicatū per distinctionem sex casuum per Aymo.Crau.eius consi.189.num.7.per totum, num.seq.

Item casus super venditione rerum fructuosarum ad terminum, cum grauamine soluendi annuam pensionē pro pretio non soluto, vide pleno subtili, atque elegantiori studio discussum per insignem Iurisconsultum, atque Theologum eruditissimum patrum meum D.Vincentium Giachar.in opuscu. suis char.26. vsque ad 42. vbi quid Legistæ, quid Canonistæ, & quid Theologi sentiant habes explicatum.

Item an venditor, qui vendiderat rem & confessus est precium recepisse, quamuis postea fuerit subsequuta promissio, licite recipiat pro dicto pretio quid annuū. Item, an liceat carius vendere res immobiles occasione dilatæ solutionis, & venditori aliquid annuū recipere. Vide plene per Soc.suo cons.88.vol.4. De isto vltimo vide plene per Syluest.in summ.§.vsura 2.

Item maritus nō potest conuenire, à principio, quòd ratione retardatæ solutionis dotis habito respectu ad quantitatem sortis, debeatur aliquid singulis annis, & si fiat conuentio, est vsuraria, vt per Soc. consil.130. num.10.volum 4.

Pactum appositū inter socios super inæqualitate lucri, & damni, an & quando valeat, vide per Aug. de Aret.in §.de illa.Insti.de societ.num.3 4 & 5.Abb.in c. nauiganti.col.2.post nu.11.de vsur. Et an possit apponi pactum, quòd capitale semper sit saluum, vide Abb. vbi sup.post num.12.

Quod si mercator erat paratus proficisci in aliam regionem, empturus merces, in quibus verisimiliter fuisset lucratus centum, accessit amicus, & rogauit eum, vt mutuaret sibi illam pecuniam, quam promiserat sibi restituere cum lucro separato, nunquid contractus censendus sit vsurarius.vide per Abb.d.c. nauiganti.nu.13. 14.Et fusius per Soc.d.tract.sub nu.75.

Aliquis habet hic merces, quas inter die deferre ad aliam regionem, & vendere pro cariori pretio alius apparet hic, & offert idem precium, quod posset haberē in loco destinato, nunquid liceat facere hunc contractum. vi.Abb.in d.c.nauiganti.nu.15.omnino Syluest. in summ.§.vsura primo, num.21.

Clarum est, quòd non est licitum aliquid recipere vltra sortem ex pacto. Quid si recipiatur aliquod seruitium verbale, vel facti. vi.per Abb.d.c.nauiganti.nu.16.

Vsuram, & an quando committat ille, qui pecuniam acceptam sub vsuris dedit alteri, cum hoc, q ipse vsurario soluat sortem & vsuras, vi.per Syluestr.in summa, §. Vsura.1.post nu.20. & quatenus in primo casu distin, resider cum Ioan.Calde. quòd non committat vsuram. Adde per Roma. singu.341. vbi Apostil. quamplures alios modern.allegat.& ego de facto habui & abstinui, & adducebam etiā ad hoc plenū cons. Alex.211.vol.2.

Vsura, an sit, si ad tui instātiam cessaui emere possessionem reddentem quotannis decem, & tibi mutuaui hoc pacto, vt singulis annis reddas mihi vltra sortem decem. vide Syluest.d.§.vsura, nu.22.

Nunquid sit licitum emere rem, vt carius vendatur. vi.per Abbatem d.cap.fi. nu.18. Alios casus vsurarios. vid. per Syluestr. d.§. vsura.2.num.33. cum pluribus sequent.

Vendens carius, aut emens villius, quando sit vsurarius, vide per Sylue.§.vsura.2.nu.2. vsque ad num.9. Soci.d.tract nu.76.ponit casum, quòd non, quando potest verisimiliter dubitari.

Emere, an & quando liceat segetes vel fructus prouenturus, dū superius allegaui Nat.in consi 670.adde, & vide Sylue.d.§.Vsura 2.n.10.& Soc.d.tract.nu.77.

Vsura an sit accipere fructus possessionis venditę ob pretium non solutum.vi.Syluestr.eo.§.nu.11.vide etiā Vincent.Giach.patruum meum loco præciato.

Vtrum sit licitum emere annuum redditum maxime nouiter institutum, vi.Sylu.eo.§.sub nu.12.vbi plenè.

Quid de his, qui dant Monasterio, vel ecclesiæ certam quantitatem pecuniæ, vt ab eis recipiant certas possessiones tradendas loco tempore vitæ ipsorum. Vi. ibid.num.13.

Quid si quis emat actionem alicuius, vel summam certam minori pretio, ex eo, quia soluit ante tempus, vi.per Sylue.eo.nu.4.vbi plene casum discutit.

Quid de emptione, & venditione cum pacto retrouendendi.vi.eo.loci.nu.15.

Quid si Petrus dedit in pignus pro centum mutuatis domum valentem centum & decem, hoc pacto, quod si in termino statuto non soluerit impignoratio sit venditio, vide per Sylue.§.vsura.3.nu.1.

Quid de marito, qui recipit possessionem. An & quando teneatur computare in sortem. vi. per Sylue. d.§.3. nu.2.Item, quid si maritus accipiat, puta sex pro centenario de dote non soluta, an & quando vsurarius dicatur.vi.ibi nu.3.sed aduerte, quia non potest à principio conuenire.Item aduerte, quod qui dotem promittit, nō potest se ex pacto obligare pendente dilatione statuti temporis ad dotis restitutionem, ad soluendum certum quid pro cētenario singulis annis, quia esset vsura. Et de his duobus vide in collecta mea communi.opi.in prima parte.§.vsura.nu.3.& 4.vbi de crebriori.

Verum, si quis mutuet genero summam debitam pro dote, & retro accipiat à genero possessionem, quam habuerat in pignus possit talis mutuās lucrifacere fructus, quos gener lucrifaciebat.vi.illic.nu.5. vbi dicitur quod non, nisi liberaliter mutuasset, & gener liberaliter transtulisset in eum omne ius suum, quoniam tunc in vim donationis licitè acciperet, per allegatos vi.

Item si emisset à genero ius præfatę possessionis, quia tunc non potest esse vsura, nisi contrahat fraudulenter, & fingat se emere cum intendat mutuare. eod.§.nu.5. vbi tamen nihil allegat: sed credo ex ratione præcedenti.

Vtrum hæredes mariti possint similiter facere fructus suos dictæ possessionis alimentando vxorem eo anno, quo dotem restituere non tenentur, si sit in rebus mobilibus, quòd non, vi.per Syluest.ibi nu.6.sed quid si hærede vxori relictę assignent possessionem in pignus, vi.per eundem ibi.nu.7. Et adde, quòd vxori pauperi, & non habenti vnde se aleret, nisi de sua dote, vel etiam habenti, sed interesse passæ ob moram debitoris soluto matrimonio vsusfructus dotis sine interesse debetur, vt per Afflict.decisio.284.& Natta consil.495.

Prosequendo materiam. Adde quod publicus vsurarius dicitur, qui publice vendit rem ad tempus plus, quam ad numeratum vendi possit pretio rigido, & summo, vt per Syluest.§.vsura 9.nu.2.

Vendens pannum, vel equum pro centum illi, qui mox eidem venditori illum pro nonaginta est reuēditurus, vsuram committit, si cum intentione reemendi vendidisset, ac secus vbi non habuisset intentionem talem, sed vendidisset sine fraude, licèt postea rē emisset ab eodem minori pretio, nisi sit deceptio in pretio per Socin.d.tract 6.q.prin.nu.79.

A. vendidit decem pannos B. pro florenis 500.ad vnius anni terminum, si C.conueniat cum B. & ei de præsenti tradat 450.cum hoc, quòd ipse C. contentabit A.de 500.in die termini, quādo contractus sit vsurarius ex omnium parte, vide per Soc.eodem loco sub nu.82.

Mutuans

Mutuans alicui centum ad terminum, & simul eidem vendens res vltra dimidium iusti precij soluendi ad eundem terminum; quas alias is emptor sine illo mutuo non fuisset empturus, committit vsuram, vt per Soc.nu.83.co.

Idem quotiescumque cum mutuo ad terminum venderetur aliqua res pro minori, vel locaretur pro maiori, mercede, ibi, & in c.1.de Simon.nu...

Venditio cum pacto reluendi, & cum pacto, quòd fructus computentur in sortem, quando contractus præsumatur simulatus & vsurarius. vide vbi supra per Maria.nu.89.90.

Item contractus dicitur vsurarius, si emptor posset compellere venditorem ad retemendum, quandocunque placuerit emptori, venditor vero non posset compellere emptorem.ibid.nu.91.per Maria.Soc.

Et idem si pactum esset, quod emptio non duraret, nisi post quadriennium: sed post quadriennium emptio ipso iure rescinderetur. ibidem, nu.92.qui nu.seq.declarat prædicta procedere, quantum ad forum contentiosum. Quantum verò ad forum pœnitentiale non, vide per eundem.

Quid si venditor nolebat vendere, sed mutuo accipere, & ideò celebratus est contractus cum pacto reuendendi. vide per Soci.eodem loci sub nu.95. vbi contractum esse fœneratitium censuit, si emptor esset vsurarius, & venditio fuit sequuta pro ea pecunia, quam petebat mutuo, alias secus sine pacto prædicto. secus fortè si præcederent alia verba, vel tractatus, puta, quia diceret emptor, quod non esset bene securus mutuando. vnde, vt esset securus præcessit venditio, quo casu innuit Soc.contractum fœneratitium dici. vide per eum.

Venditio census vnius floreni super prædio constituti, an sit contractus vsurarius. vide per Socinum eodem tract.sub nu.99.

Item venditio facta de redditibus alicuius Ciuitatis ad rationem quinque pro centenario, quando sit contractus illicitus, & quando non, vide ibi.nu.10.

Item, venditio census decem corbium frumenti soluendi annuatim de omnibus bonis venditis, an sit contractus illicitus, vide per Soc.ibid.nu.101.

Item venditio vsusfructus possessionis magni valoris facta ab Ecclesia pro mille ad vitam fructuarij, an valeat, & sit vsuraria, vide pro & contra plene per Socin.ibidem post numerum 102. per quatuor columnas.

Item emptio de pecuniarijs redditibus ad vitam, an sit licita. vide per eundem Socin. plene ibid. post numero 103.

Item emptio de annuis redditibus alicuius prædijs pro centum, cum pacto, quod venditor restituto pretio contractum possit rescindere, an sit licita. vide plene Soci.ibi.sub nu.104.

Item emptio actionis ad consequendam pecuniam numeratam, quod sit contractus illicitus, quando tanta est paruitas pretij, quod cessio præsumeretur falsa, vel simulata, tenet Soc.ibi.post nu.105. vbi bifariam considerat pretij paruitatem. vide per eundem.

Item venditor facta de pensione ad vitam ementis pro mille, cum pacto, quod si emptor infra biennium decesserit teneatur venditor illius hæredibus restituere quingenta, quod sit licita. vide ibi.nu.106.

Item venditio facta pro mille de fructibus certi prædij pro annis xij. ex quo singulo quoque anno percipiuntur fructus valoris 150.an, & quando sint licita. vide per Soc.illic.post nu.7.

Et iustum pretium in proposito qq.dicatur, vide per Soc.ibi nu.108.

Item vendens oues, ex quibus singulis quatuor solidi quotannis de fructu percipiantur pro pretio solidorum duorum pro qualibet oue, annuatim, durante vendentis vita soluendo, etiam si oues omnes morerentur, an licite contrahat, vide per eundem nu.109.

Item venditio rei valentis centum pro quinquaginta pacto hoc addito, quod si emptor illa nō soluerit infra mensem, centum soluere teneatur, an sit licita. vide, pro & contra.ibid.per Soc.nu.110. Cogita. An possit dici, quod non sit adiectum in pœnam, vt arguit Soc. Item, quod non sit vsura, sed pretij augmentatio, vt dicebat Bald.ibid.relatus, seu potius quòd debeat dici vera æstimatio, seu reductio ad pretium iustum, quod est potius dicendum, quia res reducitur ad iuris terminos, ad tradita in l.2.C.de rescind.vend.& in c.2.& fin.de empt. & vendit. Et hoc de facili cum res redigatur ad suam primæuam naturam, l.si vnus.§. pactus ne peteret, ff.de pac.alia ad materiam, vide per Soc.ibi.

Vendens rem iusto pretio, pacto adiecto, quod si pretium intra præfixum tempus non soluerit emptor, teneatur soluere aliquid plus committit illicitum, secundum Soci.ibi.quod verum non existimo in solito negotiari, qui ob illam moram aliquod damnum sit passus, vide in collecta mea com opi.§.Interest.nu 8.10.& 11.

Dans pecuniam mercatori ad mercandū pacto adiecto, quod capitale sit saluum, & quòd dans recipiat lucri partem, committit vsuram, vide per Socin.ibi.sub num.116. & de communi. vide in collecta mea communi opin.§.contractus, nu.1.

Socius an possit pacisci, quòd tres partes lucri ex quatuor ipse percipiat? quod sic, contra Theologos tenentes contractum societatis illicitum tenet Marian.Socin. eodem loci 29.9.nu.121.

Tradens oues ad socidam, cum pacto, quòd ex primis fructibus ouium recipiat capitale, quando licet agat, & quando illicite. vide per Soc.ibi. nu.127.

Item tradens oues ad socidā pro libris xx; quicquid de ouibus contingat, illicite contrahit, per Soc.ibi.num. 128. vbi testatur de communi Theologorum opi. quam etiam habes in collect. mea commun. opin. §.tradens, num.1.

Emens a Seio oues, seu vaccas, quas Seius non habet, hoc sciente ipso emptore & illas locans eidem Seio pro certa annua pensione, vel faciens socidam siccam, seu in nube, illicite contrahit, inquantum sciebat Seium carere dictis ouibus, siue vaccis, vide per Soc. eodem loci, quæst.33.nu.129.

Regula in materia socidę, & societatis est, quod quotiescunque in contractu societatis, aut socidæ admiscetur mutuum verum, at velatum, ratione cuius, alterius ex socij conditio sit deterior, talis contractus, quòd dicatur illicitus, & quando non, vide per Socin. ibid.sub numero 132. vbi exempla ponit de mutuo velato, & vero.

Boues pro starijs viginti frumēti dandis quolibet anno, quod contractus sit licitus, & quando illicitus, vide per Socin.ibi.num.133. vbi distinctionem ponit à Doctoribus communiter acceptam.

Seius tradidit boues Titius cum pacto quòd damnum, & lucrum ipsorum boum sit commune, etiam si esset deteriorationis damnum. Vult tamen à Seio quolibet anno starios decem frumenti, an, & quando contractus dicatur licitus, vel illicitus, vide plene ibidem per Soc.37.q.nu.134.cum sequenti. Et hic tene menti, quòd vsura non potest appellari, quæ communiter reputabatur licita per ea, quæ plene tradit Cephal.consil. 237.nu.28.

Item pactum inter socios initum, quòd qui immittit tantum operam, pro ea parte, qua sustinet lucrum, pro eadem sustineat damnum capitalis, quod sit illicitum, communem vide in collec. mea commun. opin. §.pactum, nu.8.

Nota, quòd vsura prohibetur fieri non solum per Chri-

Christianos, verum etiam per Iudæos, per Alex.cons. 99.nu.11.vol.6. & commune inquit Anan.in cap. quia super hic.col.1.vers.præterea, de Iudæ. Et Christianus, siue Iudæus faciens contractum vsurarium, vel dans pecuniam ad vsuram debet puniri arbitrarie:commun. Corn.in cons.19. Videtur nu.11.vers.non obstant adducta, vol.3.Maran. post suum Speculum aureum in quinta disputat. post num.22. Stracha de Mercat. parte 3.num.31.

Item nota, quod vbi Iudæus, qui haberet priuilegiũ à Papa dandi pecunias ad vsuram, vsque ad certam metam, metam illam excederet, vel vsurarum vsuram exigeret, quod debet arbitrarie puniri vt in Addit.ad cons. Lauden.47.in fi. Nec potest Iudæus petere vsuras vltra tempus, quo pignus erat ponendum in sortem.

Item pactum appositum inter socios super inæqualitate lucri, & damni, an, & quando valeat, dixi relatiue superius, & allegaui Ang.de Aret.Inst.de societat. Adde videndum de vsura in societate, quamplures casus diligenter consideratos per Mart. Nauar. in suo Enchirid.fol.mihi 499. vsque ad 494. quos nolui transcribere, sed illos cum sequentibus per te videto.

Item de peccatis circa depositum vide per eundem Mart. Nauar. in suo Manu.fol.mihi 447.cum seq.a nu. 177.vsque ad nu.181.

De peccatis circa commodatum vide per eundem Nauar.eod.fol.mihi 451.a nu.182.vsque nu.186.

De peccatis circa locata, & conducta vide per eundem Nauar.Enchir.fol.mihi 453.vsque ad 460.à num. 187.vsque ad nu.199.

De peccatis circa iura, & tributa regia, & publica, vide per eundem Nauar.de Enchirid.mihi fol. 461.num. 200.cum seq.per duas col.

De peccatis circa pignora vide per eundem Nauar. d.Enchirid.fol.mihi 463.per duas col.

De peccato vsuræ circa mutua, vide per eundem Nauar.de Enchir.fol.mihi 465.vsque ad 474. & a nu. 206.vsque ad nu.213.

Et qui peccant peccato vsuræ circa mutua, vide plene per eundem Nauar. d. Enchirid.fol.mihi 475.cum pluribus sequ. a nu.214.vsque & per totum nu.246.

De vsura in pactis de retrouendendo, ad ea, quæ alias scripsi adde, atque vide per Nauar. in d.Enchirid.fol. mihi 487.nu.247.cum seq.per totum.

De vsuræ participantibus, & eam non restituentibus vide plene per eundem fol.495. vsque ad fol.502.& a nu.262. vsque & per nu.283.

Vltimò de vsura circa cambia vide ad saturitatem per Nauar. d. Enchirid.fol. mihi 503.vsque & per totum fol.519.& f.516. Vide Extrauagantem Pij V. hęc scribebam, dum essem Vicarius Episcopi Interamnæ ob querelas factas, vt dicebatur ab illis de Stroncono, contra Interamnates apud Sedem Apostolicam.

u *Sed hic quæro, quis dicatur vsurarius*. Vide Baiard.

x *Punitur etiam vsurarius de iure ciuili*. Vide Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss.Baiardi.

§. VSVRA.

SVMMARIVM.

1 *Vsura quid sit.*

2 *Vsura directè contrahitur in mutuo, in cæteris contractibus indirectè.*

Vsura multifariè committitur, nu.eod.

Vsura fit etiam circa frumenti mutuum, vel pecuniæ ad frumentum, remissiuè, nu.eod.

3 *Mutuanti an liceat aliquid accipere vltra sortem.*

4 *Mutuans granum, vel quid aliud, quod cursu temporis deterioratur pacto adiecto, quod non reddatur nisi tali die, vsuram committit.*

Vendens carius ad tempus quando committat vsuram remissiuè.nu.eod.

Vsura quomodo contrahatur annuo censu, remissiuè.nu. eodem.

5 *Vsura an præsumatur in dubio.*

6 *Et in materia vsurarum standum est potius Doctoribus Iuris Canonici, quàm Theologis.*

7 *Testator confitens se fuisse vsurarium, super talis extitisse præsumitur, vt hæres teneatur ad restitutionem.*

8 *Vsura piratica quæ dicatur.*

9 *Vsura quandoque colligitur ex contractuum coniunctione.*

10 *Et quomodo cognoscantur contractus vsurarij, remissiuè.*

11 *Vsura decem & nouem rationibus prohibetur, remissiuè.*

12 *Vsura est prohibita lege Mosaica, Euangelica, canonica, autentica, philosophica, & politica, idest ciuili.*

Vendens rem habita fide de pretio cum intentione eandem minoris redimendi vsuram committit. numero eodem.

13 *Vsurarij vltra pœnas canonicas an possint criminaliter puniri à Iudice laico.*

14 *Et an sit locus torturæ in hoc crimine.*

15 *Et quid in Regno Neap.*

16 *Et an Iudex secularis in eodem Regno possit procedere ex officio contra vsurarios.*

17 *Et quid de iure communi, remissiuè.*

18 *Vsura in quibus casibus sint permissæ, remissiuè.*

Et in quibus societas, seu soccida sit licita, remissiuè, nu.eod.

19 *Et quid de cambijs mercatorum, remissiuè.*

20 *Iudæi ex indulto Pontificis vsuras licitè exercent.*

Et in casu prohibito poterunt puniri à Iudice laico, nu.eod.

21 *Vsurarum crimen an sit merè ecclesiasticum, remissiuè.*

22 *Vsura qualiter possit probari.*

Et an per argumenta & coniecturas, nu.eod.

Vsurarius manifestus quomodo probetur, remiss.nu.eo.

23 *Vsura an probetur per testes, qui eam soluerunt.*

24 *Et quid in statu Ecclesiastico.*

25 *Et quid in Regno Neap.*

26 *Vsurarius contractus probatur præsumptionibus, & coniecturis.*

27 *Vsurarij quibus pœnis afficiantur.*

28 *Et quibus in Regno Neap.*

29 *Et quid in statu Ecclesiastico.*

30 *Et pœna mutuantis ad vsuram non extenditur ad recipientem.*

31 *Vsurarius an excusetur à pœna ob consuetudinem malam, & iniustam.*

32 *Vsurarius an sit puniendus, si vsuras non recepit.*

33 *Et quid si duntaxat fuerit enixus fœnerari.*

34 *Vsurariorum bona mobilia describi, & sequestrari possunt.*

35 *Iudex ecclesiasticus potest in crimine vsurarum vltra pœnas canonicas mulctam imponere, & ex officio procedere.*

36 *Iudex coram quo ciuiliter agitur de vsuris, potest in eodem processu iniuriosum diffamatorem ciuiliter condemnare.*

37 *Vsurarius manifestus quis dicatur, & quibus modis probetur.*

38 *Vsurarij sunt infames sola Iudicis declaratoria.*

Montes pietatis aliquid accipere possunt, sub numero 19.

a V*Sura est lucrum ex mutuo*. Adde, quod vsura
1 pluribus modis diffinitur; & ista est illa diffinitio, quę videtur magis recepta, quod vsura est, quicquid sorti accedit ex pacto, vel intentione præcedente, ita Innocẽn. Abb. Card. & Anan. in c. 1. de vsur. quam diffinitionem multis rationibus impugnat Couar. lib. 3. var. resol. c. 1. aliam tradendo diffinitionem, videlicet, quod vsura est voluntas capiẽdi vltra sortem lucrum aliquod temporale vi, & causa mutui principaliter, sed vtraque diffinitio a Io. Bapt. Lupo reprehenditur in tract. suo de Vsur. comment. 1. §. 1. & alio modo vsuram diffinit, dum dicit, quod vsura est lucrum receptum à creditore pro vsu rei, mutuo datæ; ibi tamen concludit, quod si aliæ diffinitiones in iure sunt periculosæ, ista est periculosissima.

c *Committitur autem vsura*. Adde, quod vsura com-
2 mittitur directè in mutuo, indirectè in cæteris contractibus, decis. Pedem. 95. nu. 36. Bero. consil. 168. vol. 1. Menoc. consi. 109. nu. 28. & ob malam intentionem sub quacunque verborum conceptione potest contineri, Natt. cons. 672. nu. 9. Rimin. iun. consil. 463. num. 30. & Menocd. cons. 109. multas detegit artes, quibus quã loque à feneratoribus ignari homines decoquuntur, vide etiam Nat. cons. 369. vbi tractat de vsuris, quæ committuntur mutuando frumentũ, vel pecuniã ad frumentũ;
3 & in cõs. 498. nu. 28. vbi tenet, ꝙ mutuans potest licitè aliquid recipere, quando sponte, aliquid datur remunerationis gratiã, nulla interueniente obligatione, siue interiore; & an licitum sit locare bonos ad granum, vide
4 Laurent. de Rodulphis in tract. de vsur. q. 23. & mutuans granum, vel quid aliud, quod cursu temporis deteriorari potest, pacto adiecto, quod non reddatur nisi tali die vsuram committit. Plot. cõs. 74. nu. 2. & de vendente cariori pretio ad tempus, quando non committat vsuram, Beci. cons. 111. & quomodo committatur vsura in contractu annui census, Io. Anton. de Nigr. super cap. Regni in cap. 238. nu. 27. cum sequen. & in Const. 82. Pij Quinti vbi datur forma creandi census.

5 Item adde, quod in dubio fauore animæ iudicandum est pro vsura, Cassane. consi. 63. nu. 2 Bero. consil. 198. nu. 2. vol. 1. Bursat. cons. 165. sed in foro cõtentioso vsura non pręsumitur, & eam allegans probare tenetur, Bald. cons. 39. & 220. vol. 3. Grau. cons. 48. nu. 8. vbi ipse dicit etiam, quod in foro conscientiæ opinio eligi debet in dubio, quæ animæ sit tutior; nisi quis esset solitus fęnerari, quia tunc etiam in foro contentioso in dubio contractus iudicaretur vsurarius, Deci. in l. rogasti, §. si
6 tibi, in fin. ff. si cert. pet. & in materia vsurarum potius est standum Doctoribus iuris canonici, quàm Theologis, vt per Alex. in cons. 1. col. 5. vol. 2. Deci. cons. 111. nu. 5. & Rimin. iun. cons. 177. nu. 25.

7 Item adde, quod si testator confessus est se fuisse vsurarium, præsumitur, quod semper fuerit ad finem, quod hæres compellatur ad restitutionem quia erit salubrius pro anima defuncti, Anchar. consil. 129. & Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. in fine.

8 Item adde, quod vsura pyratica dicitur, vbi venditur tempus, & qui, data dilatione, cum fideiussione vendunt merces cariori pretio, easq; per se, vel per interpositas personas reemunt viliori pretio, deinde illas cariori reuẽdunt; & isti sunt meri latrones, Franc. Scagl. super titib. magn. Curiæ Vicar. titu, vsura, num. 7. fol. mihi, post Carauit. 225. & vide infra num. 12.

9 Item adde, quod vsura colligitur aliquando ex duorum contractuum coniunctione, l. si venti, §. 1. ff. de priuileg. credit. & Bald. in rubr. extra de offic. iud. nu 4.
10 & ad decernendos aliquos contractus vsurarios, vide Crau. in consil. 145. vol. 1.

e *Sciendum est autem*. Adde, quod vsura est prohibi-
11 ta multis rationibus, vt per Marian. Socin. in rubr. de Vsur. vbi decem, & nouem rationes posuit, & multum diffusè hanc materiam vsurarum tractauit; & ibi num. 79. dicit, quòd vendens pannum, vel equum illi, qui mox eidem venditori pro minori precio est reuenditurus, qui venditor fecit dilationem temporis de precio primæ venditionis, vsuram committit, si cum intentio-
12 ne redimendi ab eodẽ vendidisset. Et vsura est prohibita lege Mosaica, Euangelica, canonica, authentica, philosophica, & politica, idest ciuili, secundum Ant. Corset. in cons. 25. in prin. inter cons. crim. diuers. tomo 2. vbi latè prosequitur.

g *Ex hoc infertur*. Adde, quòd similiter Io. Bapt. Lup.
13 in §. 4. c. quamquam, de vsur. nu. 18. tenuit magis communem opinionem esse, quod vsurarij vltra pęnas canonicas possunt criminaliter puniri per iudicẽ laicum, & tàm vsurarij simplices, quàm manifesti, & ibi impugnat Menoch. de arbitra. iud. cas. 398. vbi tenuit in foro ciuili puniri non posse. Hanc eandem opinionem, tanquàm magis communem affirmauit decis. Pedem. 137. nu. 11. & Rim. iun. cons. 369. nu. 19. & consil. 399. nu. 19. & consil. 218. nu. 72. vbi dicit, quòd vsurarij puniti per Episcopum, possunt etiam puniri per iudicem laicum pro excessu pęnæ, & hanc opinionem tenet etiam Gabriel. lib. 7. conclus. 20. vbi tamen eam limitauit, quod licet vsurarius criminaliter puniri posset, non tamen inquiri, & puniri posset per iudicem laicum, allegando Socin. in consil. 209. & alios, vt ibi per eum. Sed dicta limitatio non est vera, quando causa potest cognosci per laicum, cùm opinio cõtraria, vt dixi, sit magis vera.

14 Item adde, quòd in hoc crimine vsurarum potest irrogari tortura, Socin. consil. 219. in fine, volum. 2. & Io. Bapt. Lup. in tracta. de vsur. in c. quamquam, num. 20. etiam si ageretur ciuiliter, Natt. consil. 369. nu. 14. vol. 2. licet contrarium tenuerit Foller. in practi. crim. can. in c. 20. nu. 16. distinguendo tamen, quem sequitur Bertaz.
15 in consil. crimin. 251. num. 45. volum. 2. sed in Reg. Neapolit. in tali delicto non deuenitur ad torturam, vt per Maran. in 6. par. in mat. Inquisitionis, nu. 127. fol. mihi 332.

16 Item adde, quòd Iudex secularis in hoc crimine in Regno Neap. non potest procedere ex officio absque partis instantia, nisi contra vsurarios manifestos per Reg. Pragmat. Carol. V. incip. Vsurariam etiam voraginem, Pragmat. 4. in tit. de vsurar. per quam fuit correcta Constitutio Regn. Neapol. incip. vsurariorum, permittens inquiri in isto crimine vsurarum, vt ibi declarat Afflict. & de hoc vide etiam Cauens. super titib. mag. Cur. Cara. titu, item quòd nullus, num. 9. fol. mihi post Carauit. 208. vide etiam Carauit. in titu 20. num. 3. & desistente accusatore in quacunque parte iudicij, iudex poterit procedere in causa per titum 21. & ibi Carau. qui tenet, quòd econuerso, scilicet mortuo accusato de vsura procedere non poterit, sed vide, quæ posui
17 infra in quæst. si ad versic. scias etiam, & quando iudex de iure communi in causa vsuraria possit ex officio procedere, & an illud facere possit, nulla præcedente diffamatione, Lud. à Peguer. in quæst. crim. cap. 35.

i *Casus autem*. Adde, quod Cassan. in consuet. Burg.
18 fol. 767. num. 21. viginti casus enumerauit, in quibus secundum eum vsuræ sunt permissæ; & ibi fol. 774. nu. 54. tractat, an, & in quibus casibus socida sit licita, vbi
19 plenè; & ibi nu. 53. an cambia mercatorum sint vsuraria, de quo vide etiam Rodulph. in tract. de vsur. in 3. par. vbi latè dictam quæstionem examinauit, vide etiam Soci. in tract. fallent. reg. 3. per totam, Doct. in l. si in insulam, §. vsuras, ff. sol. matr. Carrer. in tract. de hæret. in prin. num. 9. Alphons. Guerrer. in titu. de vsur. cap. 67. & Viui. opi. 1048. & 1049. In quibus locis

cis enumerantur circa 32. casus, in quibus vsuræ sunt permissæ.

Item adde inter alios casus, quòd si ciues inuiti coguntur mutuare pecuniam Reipub. vel Principi, possunt aliquid vltra sortem vsurarum nomine recipere, & vsura hoc casu vtroque iure permissa est, Paul. de Cast. in l. si quis neque causam, in fine prin. ff. si cert. pet. & in consil. 19. Crot. in l. nemo potest, num. 3. ff. de leg. 1. & Vasqui. de success. creat. lib. 1. §. 6. num. 22.

Item adde, quòd Montes pietatis, qui à Ciuitatibus in subuentionem pauperum construuntur, licet aliquid accipiant pro mutuo, vt officialibus de competenti salario satisfaciant, nullam vsurariam prauitatem committunt, vt per Ant. Corset. in consil. 25. per totum inter consil. crim. diuers. tomo 2. & de hoc adsunt plures declarationes sum. Pont. ad fauorem multarum Ciuitatum, quæ huiusmodi Montes pietatis constituerunt, & præsertim Innoc. VIII. pro Patria mea de anno 1488. 16. Calen. Iunij.

K *Hæc autem conclusio.* Adde, quòd iudæis ex per-
20 missione, & authoritate apostolica licitum est vsuras, & vsurarum vsuras exigere absque metu pœnæ, & Iudæus vsurarius in casu, in quo puniri possit, à iudice laico puniri poterit, Bero. in consil. 209. volum. 3. sed lege Mosaica prohibita erat vsura secundum Ant. Corset. consil. 25. num. 1. inter cons. crim. diuers. tomo 2.

m *Hoc crimen est merè ecclesiasticum.* Adde viden-
21 da, quæ posui in quæst. 37. hic allegata in vers. Quæro igitur. Et in hac quæstione, an crimen vsurarum sit merè ecclesiasticum, vel mixti fori, late per D. Farinac. in quæst. 8. num. 134. cum sequen. & per Lud. à Peguer. in quæst. crim. cap. 30. & decis. Pedemont. 137.

p *Quæro, an crimen vsurarum possit probari.* Adde
22 vltra per authorem tradita in d. q. 53. quòd ad probandam vsuram sufficiunt probationes leuiores, quàm in alia causa non sufficerent, cum sit crimen difficilis probationis propter cauillationes fœneratorum, & quòd contractus vsurarij velatè, & clandestinè fieri solent, Alex. consil. 46. col. 1. volum. 3. & consil. 54. col. 1. volum. 6. Grau. consil. 73. num. 7. & proceditur per argumenta, & coniecturas etiam diuersæ speciei, & licet probationes non sint necessariò concludentes, tamen quando essent aliquæ verisimilitudines, saltem duæ simul iunctæ inducunt vehementem præsumptionem etiam sufficientem ad condemnationem, Bal. Nouel. in consi. 23. visis dictis contractibus inserto in primo vol. consil. Corn. & Plot. consil. 83. num. 1. cum sequen. &, quomodo probari possit vsura, & vsurarius manifestius, vide Mascard. in conclus. 1398. & 1399. volum. 3.

23 Item adde, quod testes, qui soluerunt vsuras, probant contra inquisitum, vel accusatum, si renuntiauerit eorum interesse, & commodo, Bald. in l. dictantibus, C. de testament. Deci. consil. 342. num. 4. Ias. consil. 78. col. 3. volum. 3. Io. Bapt. Lup. in tract. de vsur. comment. 4 in c. quamquàm, num. 2. Grau. consil. 73. num. 29. & seq. vbi addit, quod dictis testibus magis credendum est, quia deponunt de facto proprio: contrarium tamen tenet Bursat. in consi. 320. num. 89. & 90. vbi dicit, quòd non sunt omni exceptione maiores, & quod plenè non probant. Et sine dicta renuntiatione, siue protestatione non essent idonei, Feder. de Sen. consi. 61. Roman. sing. 355. Fely. in c. personas, de testib.

24 Item adde, quod in statu ecclesiastico fuit prouisum per Const. March. lib. 3. cap. 13. quòd sufficiant quatuor testes, qui vsuras soluerint, si in actis protestati fuerint, se illarum repetitioni renuntiare, addendo Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim. quod pauciores sufficerent, si cum illis alia concurrerent adminicula.

25 Item adde, quod in Regno Neap. per Pragm. incip. Quia nouiter, sub tit. de vsurar. fol. 427. publica fama concurrente, tres testes singulares de re propria testificantes sufficiunt in causa vsurariæ prauitatis.

Item adde, quod testes, qui soluerunt vsuras, faciunt fidem, quando deponunt in fauorem tertij, non autem ipsorum, Bald. consil. 361. volum. 5. & Grau. consil. 6. num. 102. & in materia de modo probandi, vide Ioan. Bapt. Lup. in tract. de vsur. comm. 4. c. quamquã, nu. 22. cum seq. Grauat. consil. 73. & consil. 6. & Menoch. de arbitr. cas. 235. num. 25. vide etiam Natt. in consil. 369. num. 11. vbi tenet magis comm. opin. esse, quod vsurarius non possit conuinci per testes, qui ab eo sub vsuris receperant, sed quod potest subijci tormentis.

26 Item adde, quòd contractus etiam probatur vsurarius ex præsumptionibus, & coniecturis, Ias. in l. Prætor ait, nu. 27. ff. de eden.

q *Sed quæro, quæ sit pœna exercentis.* Adde, quod
27 vsurarij de iure communi regulariter puniuntur arbitrio Iudicis, Menoch. de arbitr. Iud. cas. 398. num. 23. & Bero. in consil. 206. num. 22. volum. 3. vbi attestatur de communi; vide etiam Lud. à Peguer. in q. crim. cap. 30. vbi resoluitur, quibus pœnis vsurarij puniantur, & quod Principes seculares in suis Regnis possunt arbitrariè imponere pœnas contra vsurarios.

28 Item adde, quòd in Regn. Neap. adest pœna publicationis bonorum, vt per Constit. Vsurariorum, vbi Afflict.

29 Item adde, quòd in statu Ecclesiastico prouisum fuit per constit. March. cap. 13. lib. 3. quod vltra alias pęnas spirituales à sacris canonibus constitutas, vsurarij incurrunt pœnas centum ducatorum, ipso facto Cameræ Apostolicæ applicandorum.

Item adde multas alias pœnas vsurariis infligendas, per Io. Bap. Lup. in tract. de vsur. comment. 4. c. quanquam, à nu. 2. vsque ad nu. 18.

Item adde, quibus pœnis clericus vsurarius iure pontificio puniatur, Couar. var. resolut. lib. 3. c. 3. nu. 3.

30 Item adde, quòd pęna imposita mutuanti ad vsuram non extenditur ad recipientem, Boer. decis. 48. nu. 5.

31 Item adde, quòd consuetudo etiam mala, & iniusta excusat vsurarium à pœna, Bart. in l. si quis fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædilit. Rocch. de Curt. in trac. de consuet. num. 129. Dec. consil. 170. col. 3. ad fin. Grat. consil. 87. num. 21. & consil. 39. num. 4. volum 2. Soc. iun. consil. 83. ad finem, volum. 2. vbi fortiùs voluit non posse quem condemnari, nisi probaretur, tales contractus illicitos reputari, idem etiam tenuit Grau. consil. 6. num. 103. & consi. 145. num. 12. & Curt. iun. consi. 239. num. 58. volum. 3. & Bertaz. consil. 2. nu. 25. volum. 1. vbi multos alios accumulauit, idem tenentes; & idem etiam tenuit Io. Bap. Lup. in tract. de vsur. comm. 4. in c. quanquã. num. 65. sed prædicta non videntur procedere de iure canonico, secundum Rim. iun. in consi. 218. num. 53. & ibi nu. 57. & in consil. 399. num. 56. cum sequen. dicit etiam, quòd si manifestè appareret ex forma contractus, vsuram esse commissam, talis consuetudo non excusaret à pœna, & allegat Nat. consil. 586. colum. fin. & idem tenet Lup. loco præcitato; & quòd consuetudo fœnerandi non excuset à pęna temporali, multùm egregiè tenuit Lud. à Peguerra, omnino videndus in quæst. crim. cap. 34.

32 Item adde, quòd vsurarius debet puniri, etiam quòd vsuras non receperit, quia vsurarius dicitur ille, cui facta est promissio de soluendo vsuras, Ioan. de Anan. in cap. miserabilem, de vsur. & Ant. de Burg. in tract. de empt. & vend. in c. ad nostram, num. 6. vsque ad numerum 15. nisi quoad pœnam, cap. quanquam, de vsur. in 6.

in 6. quia tunc requiritur, quòd vsura fuerit exacta: aliàs vsurarius non posset puniri pœna d. cap. quanquam, vt per Dom. Ant. de Burg. in loco supra allegato, vbi hanc quæstionem latè examinauit.

33 Item adde, quòd solus conatus in crimine vsurarum punitur, Menoch. de arbitr. iud. casu 360. num. 83.

34 Item adde, quòd in causa vsurarum potest fieri inuentarium bonorum mobilium, & sequestratio, Carauita in ritu 21. num. 13.

35 Item adde, quòd Iudex ecclesiasticus vltra pęnas canonicas potest imponere aliam pęnam pecuniariam, & ex officio procedere, Corn. consilio 19. volumine tertio, (licet aliter senserit Deci. in consilio 170.) & Maran. in pract. par. 6. in ver. Inquisitio, numero 111. vbi plenissimè disputat, & cum Corneo concludit.

36 Item adde, quòd Iudex, coram quo ciuiliter agitur contra aliquem de vsuris, poterit condemnare ciuiliter iniuriosum diffamatorem in causa vertente coram ipso Iudice in eodem processu, vt per Grau. consil. 53. per totum.

u *Sed hic quæro, quis dicatur vsurarius.* Adde, quòd Iu-
37 dicis arbitrio relinquitur, quis dicatur vsurarius manifestus, Menoch. de arbitrar. iudic. casu 235. & ibi latè ponit, quot modis dicatur vsurarius manifestus, & quibus modis probetur, & ibi etiam reiicitur opin. Grau. in consil. 6. num. 102. vide etiam Mascard. de probat. conclus. 1418.

x *Punitur etiam vsurarius de iure ciuili.* Adde, quòd
38 idem tenuit Burs. cons. 107. nu. 8. vol. 3. & quòd sufficit sola Iudicis declaratoria, vbi etiam attestatur de commun. & Matthesil. in sing. 49. dicit, quòd, si quis diceret contrarium, esset hæreticus.

PRA-

PRACTICA CRIMINALIS.

§. FIN. LIB. V.

SENTENTIARVM RECEPTARVM.

CAPITA QVAESTIONVM.

§. FIN. PRAC. CRIMINALIS.

HActenus de varijs ac diuersis criminib. dictum est: sequitur nunc vt de ipsa criminum cognitione, ac iudicijs, quæ in criminalibus negocijs agitari solēt, breuiter videamus. Quamuis enim de toto iudiciorū ordine, proximo libro tractare proposuerimus, cū tamen hæc ipsa criminalia iudicia plerisque casibus aliter quàm ciuilia tractentur, existimauimus opportunum fore, vt statim post cognitas delictorū species ac qualitates, consequenter quibus modis contra delinquentes ipsos procedendum esset, subnecteremus. Est autem hæc rerum criminalium materia longe omnium: quæ in foro versantur, pulcherrima. Nulla enim adeò frequens, nulla huic vtilitate, aut grauitate comparari potest, cùm hic non de tritico, aut oleo legato, sed de hominum fortunis, existimatione, ac capite agatur, quibus rebus nihil est in orbe terrarum pretiosius.

QVÆSTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Quæ dicantur causæ criminales, & quæ ciuiles. & num. 7.*
2 *Et, quid si pœna partim applicetur parti, & partim fisco. versic. Quarta igitur.*
3 *Et, quid si agatur ad pœnam extraordinariam. versic. Quintus est casus.*
4 *Et quid si nulla præcedat accusatio. vers. Adde quòd.*
5 *Et, quid si agatur per viam exceptionis. vers. Sextus & vltimus.*
6 *Historia Iurisconsultis est vtilis.*
7 *Lis contestata cū defuncto quādo transeat ad hæredes.*

a 1 IN *a* primis igitur pro intelligentia terminorum quæro, quæ dicatur causa criminalis, seu iudi-
b cium criminale. *b* Vtilitas autem huius quæstionis potest esse maxima, puta ratione competentiæ iudicis: quia multi sunt, quorum iurisdictio est particulariter circa criminalia, vt sunt iudices maleficiorum, in multis ciuitatibus Italiæ: & multi, quorum iurisdictio est solummodo circa causas ciuiles, vt sunt vicarij prætorum. Et ideò multum interest intelligere, an causa
c sit *c* ciuilis, vel criminalis, ad hoc vt sciri possit, ad quē eorum pertineat eius cognitio. Præterea circa modum procedendi: nam in criminalibus plerunque proceditur per capturam: secus autem in ciuilibus. Item in criminalibus non admittitur procurator: Item in criminalibus infertur tortura reo, secus autem in ciuilibus regulariter. Item multi testes repelluntur à testificando in causis criminalibus, qui non repelluntur in ciuilibus. Pariter etiam circa diffinitionem ipsius causæ: in criminalibus enim requiruntur probationes luce clariores, in ciuilibus autem secus. Item in multis locis adsunt statuta quod in causis criminalibus non detur appellatio, neque reuisio, prout est generale decretum in hoc Ducatu, & alia huiusmodi, quæ per te videre poteris in discursu materiæ. Et sic vides quod hæc quæstio est valde vtilis, pro resolutione multarum dubitationum, quæ quotidie circa prædicta contingunt. Scias ergo quod in hoc articulo variæ fuerunt
d Scribentium opi. *d* Nam Gl. in l. lex Cornelia, in prin. in verbo Eorum ff. de iniur. videtur simpliciter sensisse quòd quandocunque agitur de crimine, dicatur causa criminalis. Sed hæc opin. communiter reprobatur per Doc. qui ferè omnes concludunt quod de crimine potest etiam ciuiliter agi, vt dicit Blanc. in pract. ca criminali, fol. 61. num. 158. *e* Secunda verò fuit opin. Gl. in l. si qua per calumniam, in verbo, Auri. C. de episcopis, & clericis, quæ videtur tenere, quòd quando pro crimine imponitur pœna corporalis, causa dicatur criminalis, quando verò imponitur pœna pecuniaria, causa dicatur ciuilis. Sed hæc etiam opin. communiter non tenetur, vt ait Dec. in rubr. de iudicijs, in decretalibus, num. 94. in 1. lectu. Illam etiam communiter reprobari attestatur Blanc. in loco præallegato, vers. secunda opinio. nam in publicis iudicijs plerunque imponitur pœna pecuniaria, vt in §. primo. Instit. de publ. iud. & similibus. Et tamen certum est publica iudicia esse criminalia, vt est textus in l. 1. C. quādo ciuilis actio crimin. præiud.

f Tertia fuit opin. Abb. in rub. de iud. nu. 5. quòd scilicet; Aut agitur principaliter ad effectū, vt quis pro delicto puniatur pœna ordinaria: & tunc causa dicatur criminalis, siue pœna applicetur fisco, siue parti: Aut non agitur directò, vt puniatur pœna ordinaria: & tunc semper dicatur ciuilis. Sed certè hæc etiam doctrina Abba. communiter reprobatur, vt dicit Maranta in suo Spec. fol. 21. nu. 2 & videtur esse contra textus, quos allegat Aret. in ea rub. post nu. 19.

g *g* Quarta igitur fuit opinio Glo. in l. 3. in princ. in ver-
2 bo, Centum aureorum, ff. de sepulchro viol. quæ tenuit quòd quando pro crimine agitur ad pœnam applicandam parti, iudicium dicatur ciuile, quando verò agitur ad pœnam applicandam fisco; tunc causa dica-
h tur *h* criminalis. Et hanc tenent omnes, vt dicit Barb. in ea l. 3. in prin. quem refert Abb. in d. rubr. de iudicijs, num. 5. & Zas. consil. 9. num. 1. lib. 1. Et dicit Io. de Platea in l. 2. in vltimis verbis. C. de iis, qui ex pub. ratio. lib. 10. quòd ista Gl. communiter tenetur per Doctores quem refert Gomes, Inst. de actio in prin. post num. 18. relatus & ipse per Cephal. consil. 141. num. 21 lib. 1. Idem dicit Curt. Iun. in rub. ff. de iud. num. 18. quem refert Duennas reg. 315. in 2. ampliat. Hanc etiam opi.

dicunt

dicunt esse communem Canonistæ in d. rub. de iud. &
in specie Aret.nu.19.& Dec.num.95.in 1.& 2.lectura,
num.51. quem refert Afflic. in tertia parte constit. Re-
gni, rub.32. §.varietates,nu.9.& Ripa.in d.rub.nu.91.
& seq.& Cephal.consil.35.nu.31.lib.1.Baro.in tract.de
restib.in 3.part.num.2.licet in libro meo videantur esse
corrupta eius verba; Corse. in reper. Abb. in verbo
Iudicium, Ias.in rub. C. de iud. num.2. quem refert
Apostil.ad Feli. in d.rub.de iud. vers.7.& vlt. & Villa-
lob. in sua collecta communium opin. in litera C,num.
25.Bertran.consi.247.in primis verbis, lib.8.Dec.in l.2.
post num.41.C.de edendo,Sapia in l.Imperium,nu.17.
ff.de iurisd. omn. iud.Marancain suo Spe.fol.21.nu.2.
& seq. Apostil. ad Abbat. in loco præalleg. sub num.5.
in verbo, Fortiter.Socinus Iun. consil.99.nu.26.lib.2.
Do.Ant.de Padilla. in l.transigere, post num.106.C.de
transactionibus.

Ex quorum omnium dictis habes, quod tunc iudi-
cium dicitur ciuile, quando agitur ad commodum pri-
uatum, siue causa descendat ex delicto, siue ex contra-
ctu; Illud autem dicitur criminale,in quo agitur ad cō-
modum publicum, siue sit imponenda pœna corpora-
lis ad publicam vindictam,siue sit ex delicto imponen-
da pœna pecuniaria, quæ veniat applicanda fisco. Et
i ab hac opinione quæ communis est & vera, *i* nullo
pacto esset consulendo aut iudicando recedendum.

Ego tamen pro clariori intelligentia, in primis volo
vt scias,quòd in hoc proposito possunt considerari duo
genera delictorum: Primum, per quod offenditur pu-
blica iustitia, siue iniuria, siue offensione alicuius ter-
tij, prout est crimen hæresis, simoniæ, & huiusmodi,
K K Secundum per quod offenditur non solum publica
iustitia, sed etiam fit offensio, seu damnum: Tertio,
prout est homicidium, incendium, furtum & similia.
Ex prima specie delictorum, vna tantum actio oritur,
quæ est ad vindictam publicæ iustitiæ, quia cùm non
agatur de offensione alicuius personæ, nulla potest
l alicui competere actio ad interesse. *l* Ex secunda au-
tem specie duplex oritur actio, vna quæ tendit ad pu-
blicam vindictam, alia quæ tendit ad resarciendum
damnum seu interesse partis offensæ. Et ideo si aliquis
committat violentiam in bonis alicuius, potest contra
eum agi ad pęnam impositam à lege, vel statuto, pro
vi publica, vel priuata. Et hæc actio competit cuilibet
de populo, cum sit ad publicam vindictam. Potest
etiam ille, in cuius bonis commissa est violentia, agere
ad emendam damni, & interesse. Et hæc actio com-
petit tantummodo parti offensæ, cum tendat ad priua-
tum commodum.

Scias etiam duo esse genera pęnarum, quæ pro de-
lictis imponuntur, ordinariam, l. & extraordinariam.
Ordinaria dicitur, quæ à lege, vel statuto est imposi-
ta committenti illud delictum, quod in iudicio dedu-
citur, puta pro homicidio pęna capitis, pro furto pę-
na fustigationis, vel perforationis auriculæ. Extraor-
dinaria est, quod quis propter crimen priuetur officio, be
neficio, dignitate, administratione,tutela, vel similib.

Item scias, quòd in casibus, in quibus oritur ex cri-
mine duplex actio, vt sup.dixi, potest offensus vtran-
que proponere, scilicet illam quæ tendit ad vindictam
publicam, & illam quæ tendit ad interesse priuatum.
Et potest vtranque intentare simul in eodem libello, li-
cet non æquè principaliter, vt dixi infra, quæst.prox.
vers. & hæc quidem. Potest etiam proponere alteram
actionem tantum, vel petendo simpliciter quod puniatur,
nulla facta mentione priuati interesse,vel petendo sim-
pliciter restitutionem rei,non agendo ad pęnas pro de-
licto à iure impositas. Præterea etiam potest proponi
crimen aduersus aliquem, ad alium finem, scilicet ne-
que vt puniatur pęnis iuris, neque vt damnum resar-
ciat, sed ad pęnam extraordinariam, puta vt priuetur
beneficio vel tutela, vt supra dixi. Postremo potest
etiam ad alium effectum proponi,puta ad repellendum
aliquem à testimonio, vel ad debilitandum eius testi-
monium, excipiendo aduersus eum,qui in testem pro-
ducitur de aliquo crimine, vt dixi infra q.16. vers. Per
exceptionem. Et sic colligendo omnia supradicta,ha-
bes multos casus, in quibus diuersimodè crimina in iu-
dicium deduci possunt.

Primus est, quando agitur ad pœnam ordinariam
corporalem, nulla facta mentione priuati interesse. Et
hoc casu nulla est controuersia, quin tale iudicium di-
catur criminale.& in hoc nemo dubitat.
m *m* Secundus autem est casus, quando agitur ad pęnam
pecuniariam tantum fisco applicandam. & in hoc va-
riæ fuerunt opin.inter Doctores, vt superius dixi: sed
magis communis opi.est contra Gl.in d.l.si qua per ca-
lumniam, quòd scilicet etiam si agatur de pœna pecu-
niaria tantum, nihilominus si illa est applicanda fisco,
causa dicatur criminalis.
n *n* Tertius est casus, quando simul cum pœna corpo-
rali, siue pecuniaria fisco applicanda, proponitur etiam
interesse partis, puta quia aliqua pars applicetur etiam
ipsi parti offensæ, vel quia pars vltra pœnam,agat etiam
incidenter ad rei restitutionem, vel refectionem dam-
norum, &c. Et tale iudicium à plerisque appellatur
mixtum; s. criminale, quatenus concernit publicam
vindictam: & ciuile, quatenus concernit interesse pri-
uatum.Et Boss.in tit.de appel.nu.8. attestatur quod hęc
est communis opi. prout etiam sentire videtur Ias. in
d. rub.C. de iudic. & Gomes Arias super l.80. Tauri,
num.10. in fi. Sed ego puto esse aduertendum, quia si
ex natura condemnationis necessariò simul cum pœna
publicæ vindictæ, venit etiam interesse partis, puta
quia idem statutum pro furto imponit pęnam scuto-
rum 10 versus fiscum, & quinque versus partem, vel
quod fur fustigetur,& restituat rem furatam:certè iudi-
cio meo absurdum esset dicere quod hęc causa dicenda
esset mixta, s.partim, criminalis, & partim ciuilis. Et
ideò proculdubio de ea tota iudicandum est secundum
eius digniorem partem, & sic tanquam de merè cri-
minali. Sed si interesse partis venit tanquam quid se-
paratum, & non de necessitate, connexum, puta quia
refectio damnorum, vel restitutio rei ablatæ, veniat
non ex eadem lege, vel statuto, sed ex alia, tunc fortè
posset habere locum opi. de qua per Boss.in loco præ-
allegat. vt scilicet tale iudicium cēseri debeat partim cri
minale, & partim ciuile. Ego tamen semper vidi per
Senatum reiici appellationes à condemnationib. dam-
norum, vel expensarum litis in causis criminalibus, si-
ue venirent ex eadem lege,siue ex alia, sed solummo-
do admittatur appellatio, siue reuisio respectu exces-
o sus. *o* Quartus casus est, quando solummodo agitur
ad interesse partis, puta rei restitutionem, vel refectio-
nem damnorum, &c. Et tunc nulla est difficultas quin
p iudicium dicatur *p* merè ciuile, licet agatur pro deli-
cto, quicquid dixerit Gl. in d. l. lex Cornelia; contra
quam est communis opi. vt supra dixi.
q *q* Quintus est casus, quando agitur ad pęnam extra-
ordinariam, puta priuationem officij, seu beneficij, &
nihil applicatur fisco.& hoc casu iudicium dicitur ciui-
r le, non autem criminale. *r* Et in hoc omnes concur-
runt,vt ait Gratus consi.71.nu.9.lib.2.Et licet hæc con-
clusio aliquādo mihi visa fuerit dura, ex quo talis actio
principaliter intentata videtur ad vindictam publicam,
præsertim si officium, de cuius priuatione agitur, esset
publicum, nihilominus iudicando non crederem ab ea
s esse recedendum, *s* intelligendo tamen, vt statim dixi,
quod talis pęna priuationis non sit pęna ordinaria, quæ
pro eo delicto imponeretur.

Adde,

4 Adde, quòd hæc conclusio locum habet siue agatur ad huiusmodi priuationem officii, vel beneficii, præcedente accusatione, vel exceptione partis: siue nulla præcedat exceptio, vel accusatio partis; sed agatur tantummodo via inquisitionis. Et ita communiter teneri attestatur Maranta in suo Spec. fol. 24. nu. 27.

t † Sextus, & vltimus est casus, quando agitur per viam exceptionis, proponendo crimen contra testem, non ad effectum vt puniatur, sed vt eius dictum non recipiatur, vel receptum non noceat. Et hoc casu omnes concludunt, quod ex quo agitur tantummodo ad priuatum commodum, & interesse partis, causa dicatur merè ciuilis: secus tamen esset, si tale crimen proponeretur ad puniendum, vt dixi infra quæst. 19. versic. Per exceptionem. Et hæc omnia bene nota, quia sæpe contingunt in practica.

ADDITIONES.

a *In primis igitur*. Loco præludii dicere debet, quòd particulariter tractatis criminibus, de quib. supra peruenit Author ad vniuersam criminalem materiam per has certum Quæstiones, quas receptas sententias appellauit eo modo, quò tractari conuenire dixit Iurisconsultus in l. si seruus seruum, §. inquit lex ibi, sed non est nouum, ff. ad l. Aquil. At quia talis modus durus, & insolitus videtur his, qui à studio literarum humanarum recedentes, molem hanc primò ingrediuntur, ita vt aliquando ob diffidentiam, quæ animos auertit, ab incœpto desistant vt habetur in §. His igitur Instit. de iust. & iur. Nam, vt dixit Felin. in c. super literis coll. 8. versic. exprimenda sunt, de rescript. Qui hæc de nouo addiscunt, putant se nihil in Scolis fecisse, & nouũ mundum inuenire; Scias adolescens Rethoricam, quam hucusque accepisti, oratoriamque artem esse quidem iuris ciuilis partem, vt dixit Cicero in principio de Inuẽtione; sicque declarando, & antiquis temporibus perorando tractatas fuisse criminales causas, vt patet in eodem Cicerone contra Verrem in Catilinam, & alios; Attamen quia sæpè in dicendo sub ambagibus pertransibãt causæ, puluerem verborum (in cuius locum successit nunc aurum) oculis Iudicum iniiciendo; fuit primus idem Cicero, qui taliter tractandi causas criminales modum inuenit, quem sequuti posteri, formam postremò adiecerunt; vnde Plutarcus in Ciceronis vita in hoc proposito sic locutus est. Hunc Verrem, qui cum Sciciliæ Prætor esset plurima infanda per Insulam omnem perpetrasset, non dicendo conuicit; nouum ipse comentus iudicii genus; ob gratiam enim Verris, cum Iudices ambagibus suis diu dictionẽ causæ protraxissent, quod manifestum foret ad eam dicendam non sufficere tempus; sicque illum integrum abiturum; stans Cicero, non orationibus, inquit, opus est; sed productis in medium testibus, probatisque iussit Iudices proferre sententias; Quod latè prosequitur Alc. in l. indicasse, quæ est lex 187. ff. de verb. sign. Et ne mireris iurisperitorum sententias cum historiis per me inuolutas hic, ac in his passim additionibus, quod improbasse visus est Clarus infra q. 35. versic. idem etiam, & ante eum Pithus ad consuetudinem Aurelianam, tit. de feud. c. 28. Quia im-
6 mò ex Historiis † legum origines, sensus, & causas elici demonstratur, in l. 1. & 2. ff. de origine iuris, l. in quæstionibus, ff. ad l. Iul. de adult. & dicebat Franciscus de Aret. quòd Doctores erãt parum curiosi Historiarum, ideoque eos increpabat, vt refert Hieronymus Pauli Barchin. in sua Practica Cancellariæ folio 280. ac alibi sæpè, vbi leges ipsas historiis annexas videre poteris, argumento eorum, quæ in proposito dixit Felin. in capit. Rodulphus, versic. cæterum, in fine, de rescript. collat. mihi 15.

Tractant autem hanc materiam Scriben. in l. Imperium, ff. de iurisdictione omnium iud. vide tamen melius quàm alibi, & distingue in practica, vt est Gloss. consuetud. Turon. in princ. Boer. in Addit. ad Dyn. in reg. Plus semper sub nu. 5. litera B, de reg. iur. in sexto, & ibi, an Iudex maleficiorum possit cognoscere in ciuilibus. *Drogb.*

a *In primis igitur*. Farin. quæst. 100. num. 2. volum. 4. cap. 1. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Vtilitas tamen*. Vide Baiard.

c *Ciuilis vel criminalis.*] Hic ad vnum aduerte, quod si causa criminalis sit præiudicialis ad ciuilem, prius cognoscitur de causa criminali, & interim supersedetur in ciuili. Et è contra si causa ciuilis est præiudicialis ad criminalem prius tractanda est causa ciuilis, & interea supersedendum in criminali. Idem si vtraque causa sit ciuilis, aut criminalis, quia de præiudiciali prius semper cognoscitur, & illa prius absolui debet, siue illa principaliter moueatur, siue per modum incidentis, aut emergentis, quod si aliter fiat, sententia redditur nulla. vide plene per Crauet. in consil. 280. col. 1. & maxime vers. ex quibus. *Giacb.*

d *Nam Glo.* Farin. d. loco, nu. 13. 14. 15. *Ber. Ros.*

e *Secundo vero*. Farin. vbi supra, nu. 11. & 12. *Ber. Ros.*

f *Tertia fuit opin.* Farin. ibidem nu. 18. 19. 20. *Ber. Ros.*

g *Quarta igitur*. Farin. ibidem, nu. 6. c. 1. & nu. 10. B. R.

h *Criminalis.*] Adde, quod † criminalis causa tota dici-
7 tur, vbi principaliter pœna fisco applicatur, quamuis consequentiam venit interesse partis sicut econuerso, vt per Boss. in titu. de appellatio. nu. 9. Item dicitur causa criminalis: si venit pœna applicando fisco, si tamen descendit ex delicto, non si descendit ex contractu illicito, per Foller. ad Marã. in praxi iudici. §. an sit iudiciũ ciuile, vel criminale. fol. 39. ante num. 3. similiter causa dicitur criminalis, quando agitur de tutore suspecto mulctando per Bart. in l. non solum. §. fin. in 2. not. de procura. in lib. 1. §. sciendum. circa princ. ff. de suspect. tut. & curat. & sequitur Maran. in Specul. suo praxis ciui. eod. §. an sit iudicium ciuile vel criminale, nu. 18. Bald. vero in l. 1. C. si tut. vel cur. non gesse arguit esse mixtũ; quia ex eodẽ processu venit remotio, & punitio. Item si pœnæ pars daretur accusatori. Vt per Alex. cons. 232. in 2. sub col. fin. lib. 1. quem tamen mordet Dec. in c. 1. col. 8. post num. 14. de probatio. sed non recedas ab Alexan. Quid de causa pacis ruptæ an sit ciuilis, vel criminalis. vi. Corn. consil. 41. lib. 1. cons. 42. in 2. & consil. 8. num. 3. *Giacb.*

i *Nullo pacto*. Farin. in 4. vol. q. 100. nu. 4. & 6. *Ber. Ros.*

K *Secundum per quod offenditur*. Farin. d. q. 100. c. 1. nu. 7. *Ber. Ros.*

l *Ex secunda autem specie duplex*. Vide Baiard.

m *Secundum autem casus*. Vide Baiard.

n *Tertius est casus*. Farin. d. q. 100. c. 1. num. 50. & 7. sequentibus. *Ber. Ros.*

o *Quartus casus est*. Farin. d. loco c. 1. num. 13. 14. & 15. *Ber. Ros.*

p *Mere ciuile*. Contrarium visus est tenere Dec. in l. hæredes, nu. 5. cum seq. ff. de reg. iur. Vbi si lis est contestata cum defuncto transit in hæredem, quod procedit, inquit, in actionibus ciuilibus, quæ dantur ex delicto, secus in criminalibus: sed an cùm agitur ciuiliter possit torqueri reus? Responde quòd sic, vbi factum pro quo ciuiliter agitur, habet delictum annexum, vt per Alexan. consil. 73. sub num. 8. versic. Non obstat, volumine 1. infr. quæst. 20. versic. ad forman. el primo, q. 21. vers. fuga, vbi dixi. *Drogb.*

q *Quintus casus*. Vide Baiard.

r *Et in hoc omnes concurrunt*. Farin. citato loco, num. 21. 22. 23. 24. & 25. *Ber. Ros.*

s Intel-

s *Intelligendo tamen.* Idem Farin.nu.27.& 28.Ber.Rof.
t *Sextus,& vltimus est casus.* Idem Farin.d.q.100.cap. 1.nu.16.& 17. Ber. Rof.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

§. FIN. QVÆSTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Causæ criminales, vel ciuiles, quæ dicantur.*
2 *Et quid si contra statutum quis in forensem alienauit, remissiuè.*
3 *Et an in causa turbatæ possessionis sit criminalis, vel ciuilis, aut mixta, remissiuè.*
4 *Causæ criminales quæ dicantur in Reg. Neap.*
5 *Iudex criminalis quando possit cognoscere de causa ciuili, vel econtra remiss.*
6 *Actio ex delicto priuato quo iure oriatur ad fauorem partis, & fisci, remissiuè.*
7 *Et quando non oritur parti, nec oritur fisco.*
8 *Et si pars excluditur à pœna, fiscus etiam repellitur.*
9 *Causa criminalis dicitur quando pœna delicti applicatur fisco.*
10 *Et quid si pœna conuentionalis applicaretur fisco.*
11 *Et quid si pars pœnæ applicaretur accusatori.*
12 *Et quid de causa pacis ruptè, remiss.*

a IN *primis igitur pro intelligentia.* Adde videndum
1 Menoch. de arbitr. iud. casu 265. vbi † habetur, quæ dicatur causa criminalis; vide etiam Viui. comm. opin. 172. nu.3. vol.1. & Mascar. de probat. concl.463. vol.1. & Bertaz. cons.399. & ibi latissimè per addentes, an
2 † causa sit criminalis, quando quis contra statutum in
3 forensem alienauerit; & † an causa turbatæ possessionis sit criminalis, vel ciuilis, aut mixta, late per Ioseph.
4 Lud. concl.71.* & causæ criminales appellatione causæ comprehenduntur Gl. in clemen.1. de offic. deleg. & Præposit. in cap nullus, 6.q.3. & quando causa est mixta sequitur naturam ciuilis, Ioan. And. in cap. tuæ de procur. col.2. vers. mixta, & sic ad iudicem ciuilem spectabit ita etiam Niger. fol.207. nu.13. in rubr. de causis crimin. vel ciuilibus, dicit tamen Alex. in cōs.82. in causa vertente in fine, quòd causa dicitur mixta, quando pœna pecuniaria venit, applicatur partim fisco, & partim parti, & sic non solum ad priuatam vtilitatem, sed etiam ad publicam, & ideo quòd cognitio causæ spectat ad iudicem causarum criminalium, tanquam ad magis dignum, ita etiam tenet Niger, vbi supra num.10.
4 Item adde, quòd hodie in Regno Neap. ad tollendas huiusmodi disceptationes adest Pragm. Regis Ferdinandi, incip. Illustri Viceregi, sub tit. de iurisdict. inuic. non turban. quæ declarat, tunc dici causam criminalem, quando venit imponenda pœna mortis naturalis, ciuilis, vel abscissionis membri, & in alijs casibus, ciuilem dici. Et super d. Pragm. multa accumulauit Io. Ant. de Nigr. fol.205. super capit. regn.
b *Vtilitas autem.* Adde videndum Menoch. de arbi-
5 tr. iud. quæst.82. vbi late quando iudex causæ criminalis cognoscere valeat super ciuili, & è contra, & in quæstio.91. nu.71.
l *Ex secunda autem specie duplex.* Adde videndum
6 Bero. in rub. de accusat. num.19. vbi latè quo iure actio ista ad fauorem priuati, & ad fauorem fisci oriatur.
7 Item adde, quòd quando actio non oritur parti, non oritur reipublicæ ad publicam vindictam, & tunc Iudex non potest inquirere, l. non solum, §. quanquam, ff. de iniur. quem text. ad hoc allegat Bart. cons.100. num. 2. & Cæpol. cons.58. num.26. & ita concludit Mars. in pract. crim. §. constante, num.34. & ibi ponit exempla, quando non oritur actio parti, & hoc procedit secundum eum ibi nu.37. in delictis commissis contra priuatos. Et in hac materia vide Maran. in pract. in 4. par.
8 fol.77. vbi plenissimè, & si parti, & fisco est quæsitum ius ad aliquam pœnam, si pars ex aliqua causa excludi potest, fiscus etiam excludi poterit, est text. in l. fin. circa finem, C. de ijs qui à non domin. manu. fuer. & hoc dicit notabil. Grauum. in addit. ad Constitut. Regni, in Constit. si quis in posterum, nu.6 lib.1.
m *Secundus autem est casus.* Adde, quòd hoc dictum,
9 quod vbi pœna venit applicanda fisco dicitur esse causa criminalis, procedit † vbi talis pœna imponeretur pro aliquo delicto, vt est de mente Bal. in l. fin. C. de litig. & clarius voluit Alex. in l.3. de sepul. viol. in addit. & Foller. in pract. crimin. in ver. audiantur excusatores, num.176.
Item adde, quòd si pœna ex conuentione, præter pœnam delicti, applicaretur fisco, diceretur causa ciuilis,
10 & non criminalis, quando ad ipsam pœnam conuentionalem ageretur, secundum Petr. Caleph. in cons.86. nu.2. vol.2. inter cons. crim. diuers. paruæ impress.
11 Item † adde, quòd causa dicitur criminalis quando pars pœnæ applicatur accusatori. Alexan. in cons.132.
12 col fi. vol.1. & quod de causa pacis ruptæ an sit ciuilis, vel criminalis. vide Corn. cons.41. vol.1. & cōs.42. vol.2. Corn. cons.42. col. penul. ad fin. vol.1. Grat. cons.136. nu.9. vol.1. & Bertaz. cons.180. nu.6. vol.2. vbi loquitur de pœna conuentionali pacis fractæ.
q * *Quintus casus.* Adde si agit contra clericum, vt propter aliquod crimē remoueatur à beneficio, si fit accusatio, vt degradetur, vel deponatur propter crimen commissum c. super his, & c. qualiter & quando il 2. de accusat. tunc dicitur causa criminalis, sed quando agitur solum ad remotionem beneficij, tunc dicitur causa ciuilis, & ciuiliter agi de crimine, & admittitur procurator, & laicus auditur contra clericum, & licet in libello in tali casu vtatur verbo accuso, tamen non est accusatio, sed attenditur finis, & conclusio ad quem ista accusatio intentatur, ita tradunt Feder. de Senis cons.23. incip. Tertius electus col.2. Barba. in c. testimonium, de testi. 2. parte col.12. & Io. Anto. de Nigr. in rub. de cau. criminalibus & ciuilibus nu.13. fol.206.

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio criminalis, & actio ciuilis, quando simul concurrere possint.*
2 *Et quid si criminalis intentetur principaliter & ciuilis incidenter. vers. Et hæc quidem.*
3 *Et an post intentatum iudicium criminale, actor possit intentare aliud iudicium ciuile ex diuersa causa. vers. Aut quæris.*
4 *Et an reus conuentus ciuiliter possit contra actorem criminaliter agere. vers. Sed quæro.*
5 *Et quid econuerso an conuentus criminaliter possit contra accusatorem intentare actionem ciuilem. vers. Sed quid è conuerso.*
6 *Et an accusationem criminalem. versic. An autem.*
7 *Et an absoluto vno iudicio, scilicet ciuili, vel criminali, possit deinde agi alia vis. vers. Vlterius quæro.*
8 *Iuramentum partis de valore rei furatæ non sufficit.*

a DIxi a su. in quæstione proxima, quod ex eodem
1 delicto regulariter oritur duplex actio, scilicet criminalis ad publicam vindictam, & ciuilis ad priuatum commodum. Et hoc apud Iurisperitos pro expedito esse attestatur. Pont. super consuetud. Blesen. fol. 183. colum. 1. circa med. Quæro nunc quomodo hæc duo

duo remedia simul aut separatim concurrere possint. Respond. Hoc potest multis modis contingere, propterea est distinguendum.

Aut enim quæris an vtraque actio, scilicet ciuilis & criminalis, possint ab eodem, & contra eundem ex ea-
b dem causa intentari. *b* & dicendum est, quod non. tex. est in l. interdum. ff. de pub. iud. qui semper ad hoc propositum solet allegari. & licet ille tex. loquatur quando pendente iudicio ciuili actor vult intentare iudicium criminale, tamen conclusio, secundum Doctores, indistinctè procedit, siue ab initio intententur simul in eodem libello, siue iam cœpto & pendente iudicio ciuili prius intentato, velit deinde actor ex eadem causa intentare iudicium criminale.

c *c* Et hæc quidem conclusio absque difficultate proce-
2 dit, quando actor vult dicta duo remedia intentare æ-
d què principaliter in eodem libello: *d* nam eo casu non possunt simul cumulari. Maior enim, & dignior est causa criminalis, quàm ciuilis: & vbi vna causa est maior altera, non possunt duæ actiones simul cumulari, iuxta ea, quæ traduntur per Doctores in l. edita, C. de edendo, & dixi infra libr. prox. Sed si actor intentaret iudicium criminale principaliter, & deinde incidenter peteret etiam rem ablatam sibi restitui, eo casu vtrique talis petitio admittitur, vt dixit Bartol. in l. interdum, §. si qui furem, num. 5. ff. de furtis: quem sequuntur communiter Scribentes, vt attestatur Cur. Iun. in d. l. edita, num. 108. Hiero. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, in vlti. Apostil. colum. 3. vers. secundo casu: quem refert Rolan. cons. 30. nu. 3. lib. 2. Ita etiam communiter teneri ait Rom. in ea. l. edita, post num. 143. vers. nõ obstat sua ratio. Et hanc dicit esse communem opin. Aret. in c. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos, nu. 139. de accusationib. Et ita obseruat consuetudo, teste Bald. in l. data opera, num. 6. in fin. C. qui accus. non poss. Eademque ratione admittitur libellus criminalis, concludens, delinquentem de delicto puniri, & condemnari, secundum formam iuris & statutorum, cum
e refectione damnorum, interesse, & *e* expensarum, &c. Et ita practicatur, vt attestatur Ang. in l. vnica, num. 6. C. quando ciuilis actio crim. præiudicet, quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et vestem cælestem,
f nu. 11. Amad. de syn. nu. 216. *f* Vnum tamen nota in hoc proposito, quod hoc casu iudex maleficiorum non potest condemnare reum ad rei restitutionem, vel ad damna partis, nisi quando illum condemnat per suam propriam confessionem: secus autem si illum condemnaret propter confessionem fictam, & sic in contumaciam. nam officium iudicis non deseruit nisi veræ confessioni. Et hæc est notab. decisio Bald. in l. qui crimen, nu. 28. C. qui accu. non pos. quam dicit esse communem Rolan. in d. cons. 30. nu. 18. subdens, quod licet quando reus per testes conuincitur, aliqui teneant contrarium, tamen quando condemnatur ex contumacia, nullus est qui eam impugnet. Illam tamen intellige, vt procedat, quando talis condemnatio ad restitutionem rei furtiuæ non venit ex eadem lege, vel statuto, pœnam criminalem imponente: nam eo casu non potest iudex, nisi reus vel per testes conuictus sit, vel proprio ore confessus, officium suum impartiri. Sed si eadem lex imponeret pœnam criminalem, & rei restitutionem, semper vidi vtranque condemnationem simul proferri, etiam contra contumaces. Non enim debet eadem dispositio diuerso iure censeri. Et illud quod dictum est, quòd non potest iudex maleficiorum cognoscere de restitutione rei furtiuæ, nisi incidenter, habet locum non modo quando proceditur ad querelam partis, & sic per viam accusationis, sed etiam quando proceditur ex officio, & sic per inquisitionem. Et est communis opi. vt dicit Boss. in tit. de decreto Mediolani, nu.

3 33. Aut quæris, an post intentatum iudicium criminale, possit accusator intentare iudicium ciuile ex diuersa
g causa, & penitus separata. Et *g* dicendum est quod non. ita allegatur tenere Bart. in d. l. edita, cum quo transeunt communiter Doct. vt dicit Cur. Iun. ibi, num. 181. Et hæc conclusio elicitur ex text. in l. fin. C. de ord. cogni. secundum intellectum, qui est magis communis, teste Alexan. in l. reum criminis, colum. 1. ver. Bar. autem. C. de procurat. quem refert Claud. in l. edita, num. 68. Esset
h enim *h* valde iniquum, quod per huiusmodi litem ciuilem impediretur reus in defensionib. suis faciendis.
i *i* Sed quæro, quid in reo conuento, nunquid ipse po-
4 terit contra actorem aliquam actionem instituere? Respon. quod si conuentus est iudicio ciuili, potest pendente eo iudicio, accusare actorem criminaliter, tam ex causa penitus separata, quàm etiam ex causa oriente ex eodem iudicio prout quotidie fieri videmus, quando reus accusat de falso testes actoris, qui contra eum deposuerunt in causa ciuili, & etiam ipsum actorem qui eos produxit. Et eo casu suspenditur iudicium ciuile, donec sit super ipso iudicio criminali pronunciatum. Et ita concludunt communiter Doct. vt dicit Sigismundus cons. feu. 6. nu. 6 Et hoc propter præeminentiam,
K & maioritatem iudicij criminalis. K Quod tamen intellige, vt suspendatur iudicium ciuile quo ad hoc tantum, ne possit super eo ferri sententia, non autem quo ad hoc, vt impediatur quò minus in ipso iudicio ciuili possit procedi vsque ad conclusionem in causa. Et ita re-
l perio decisum fuisse per cons. Neapo. teste *l* Cap. dec. 25. in causa Reuer. vbi multum eleganter tractat hunc articulum.

m *m* Sed quid econuerso, nunquid pendente iudicio cri-
5 minali, poterit reus conueniri ciuiliter suum accusatorem ex alia causa & penitus separata? Resp. quod non: ita colligitur ex tex. in d. l. fin. C. de ord. cog. secundum communem intellectum, vt dicit Claud. in d. l. edita, num. 68. Et ita concludunt omnes, vt attestatur Cur. Iun. in d. l. edita. nu. 182. in fi. Et hoc, ne propter talem litem ciuilem, distrahatur accusator à prosecutione iudicij criminalis, in quo vertitur publicum interesse, ne scilicet delicta impunita remaneant.

6 An autem reus criminaliter accusatus possit accusare suum accusatorem, dixi infra, quæst. 14. vers. tertius est casus.

7 Vlterius quæro, nunquid absoluto iudicio ciuili, contra aliquem intentato, possit postea actor intentare contra eundem accusationem criminalem, ex eadem causa; vel econtra, absoluto iudicio criminali, intentare actionem ciuilem. Resp. quod si actio ciuilis, & criminalis tendunt ad diuersa, tunc potest agi altera via, non
n obstante quod prius actum sit vna, *n* si verò tendunt ad eundem finem, tunc vna intentata, altera tollitur. Et ita intelligitur text. in l. 1. C. quando ciuil. actio cri. præiud. & est communis conclusio, vt attestatur Maranta in suo Spec. fol. 21. nu. 5. vbi potes, videre exempla. Et ita tene mente; quia male declarantur à Doctorib. vt dicit Clau. in loco preallc. Bene verum est, quod licet hæc materia cumulationis sit subtilis, rarò tamen contingit in practica, secundum Alb. in d. l. edita, col. fin. vers. circa quartum, quia (vt ipse ait) aduocati nolentes intricare processus communiter procedunt in prima causa, deinde ea expedita proponunt ea, quæ volunt in alia instantia. & hoc modo cessant omnes difficultates.

o *o* Præterea, cum hodie ex quocunque crimine possit iudex ex officio inquirere, non admitteretur reus qui contra querelam, siue accusationem contra se porrectam opponeret huiusmodi exceptiones, ad euitandum iudicium criminale. Faciunt, quæ dixi in d. q. 14. vers. tertius est casus.

ADDI-

ADDITIONES.

a *Dixi supra.* Farin. volum. 4 q. 100. cap. 3. num. 120. & duobus seqq. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

b *Et dicendum est, quòd non.* Vide Baiard.

c *Et hæc quidem conclusio.* Farin. in 4. vol. q. 110. c. 2. nu. 132. & 133. Ang. Aret. in procem. instit. Glo. tramites, nu. 3. Boss. tit. de decreto Mediolani, nu. 31. *Ber. Ros.*

d *Nam eo casu.* Restitutioni rerum ablatarum, seu furto subtractarum Iudex non condemnat reum furtum confessum per contumaciam, nisi quando reus cōdemnatur à lege, vel statuto ad restitutionem, vt hic; Cui adde, quæ dixit Chartar. tract. de exequut. senten. c. 1. num. 394. cum seq. Contrarium tamen, quòd etiam si statutum non loquatur de restitutione nihilominus Iudex criminalis ad restitutionē condemnare possit, cum bona rei sint tacitè obligata pro furto commisso, voluit Negus. tract. de pign. & hippoth. 4. membr. secundæ partis sub nu. 124. cum seqq. ad fin. sic etiam tenuit Iason §. ex maleficiis, nu. 76. cum seq. Instit. de act. Crau. consil. 58. sub num. 2. & licet Iudicium ciuile cumulari non possit cum criminali, officium tamen Iudicis incidenter implorari potest. Idem Crau. consi. 220. sub nu. 7. Adde Iason §. sic itaque, num. 35. cum seq. Instit. Cod. de act. Marsil. Rubrica de fideius. sub nu. 348. ad fin. Vide tamen Maran. in suo Spec. par. 4. sub tit. an iudicium sit ciuile, vel criminale in addit. nu. 29. cum sequen. An autem tunc sufficiat † iuramentum partis super quantitate, vel rei valore, quæ furata sit, Plot. in repetitio. l. si quando, nu. 689. vbi tenet, quòd non; & eo minus sufficit, cum agitur ad pœnam propter tale iuramentum, & in terminis etiam per Plot. in d. l. si quando, §. 40. sub nu. 3. & § 43. sub nu. 2. Vnde infertur ad statutum nostrum Pallauicinum in crimin. sub pœna de fur. dum ait. Si verò transcenderit dictam summam soldorum centum fustigetur; quòd non, sufficit iuramentum super dicta quātitate soldorum centum super primo furto, ad hoc vt sit locus pœnæ fustigationis ibidem declaratæ; sed requiritur plena probatio dictæ quantitatis supr. in §. furtum, vers. Item contra; Nil mirum ergo, si iuramentum non defertur, quando agitur ad rei restitutionem; quia tunc iudicium dicitur merè ciuile; sup. quæst. 1. versic. Quartus casus est: Aliter tamen sensit Dec. quòd videlicet tale iudicium non sit merè ciuile in l. in hæredes, nu. 5. cum seqq. ff. de reg. iur. est enim descendens ex delicto, vt ibidem. *Drogh.*

e *Expensarum.* Effectum vide apud Nattam consi. 537. num. 57. & 58. *Ber. Ros.*

f *Vnum tamen nota.* Vide Baiard.

g *Dicendum est quod.* Tu vide omnino Crau. consi. 280. per totum Fulu. Paccian. tract. de prob. quæst. 58. numero 74. *Drogh.*

h *Valde iniquum.* Farin. vbi supra, numero 73. *Bern. Ross.*

i *Sed quæro quid in reo conuento.* Vide Baiard.

K *Quod tamen intellige.* Farin. d. c. 2. num. 59. & plur. sequentibus. *Ber. Ross.*

l *Cap. decis. 25.* Adde Gram. cons. 75. sub num. 9. Afflict. decis. 229. *Drogh.*

m *Sed quid econuerso.* Farin. vbi supra cap. 2. num. 71. 72. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

n *Si vero tendunt.* Farin. vol. 2. q. 42. nu. 30. & plur. seq. & q. 100. c. 2. nu. 116. *Ber. Ros.*

o *Præterea cum hodie.* Farin. d. quæst. 100. num. 145. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

1 *Actio criminalis, & ciuilis quomodo simul cumular possint, remissiue.*
2 *Et prius debet decidi criminalis, quàm ciuilis etiam stante statuto, exceptiones reseruandas esse in fine litis.*
3 *Et quid si ageretur coram duobus Iudicibus.*
4 *Et an tertius possit interuenire in causa criminali pro suo ciuili interesse.*
5 *Et an eo casu possit status causæ inter fiscum, & reum innouari, remissiue.*
6 *Iudex maleficiorum quando possit cognoscere de causa ciuili, vel econtra, & nu. 9.*
7 *Fur non debet relaxari, nisi restituta re furtiua, licet ciuiliter pro ea actum non fuerit, & Iudex procedat ex inquisitione.*
8 *Iudex, qui non facit restitui damnum parti læsæ, peccat.*
10 *Confessio vera, vel ficta an differant quo ad interesse partes, & fisci.*
11 *Maritus ex ficta adulterij confessione non lucretur dotē.*
12 *Statutum, quòd fideiussores de non offendendo, vel de pace seruanda teneantur ex contumacia personalis ad pœnam conuentionalem, de qua pœna sit intelligendum.*
13 *Flamm. Chartar. impugnatur.*
14 *Causa ciuilis an suspendatur ob criminalem.*
15 *Et an exceptio falsitatis impediat sententiæ executionem, remiss.*
16 *Et an conuentus criminaliter possit contra accusatorem ciuiliter agere.*
17 *Et an absoluto iudicio ciuili, vel criminali possit agi alia via.*

a DIxi supra quæst. prima. Adde in materia istius
1 quæstionis, Plot. cons. 77. inter consi. sua, Bursat. consil. 33. Natt. cons. 138. & plenius per Lancellott. in tract. de attent. par. 2. c. 4. limit. 23. & Crau. in cons. 280. Plot. cons. 73. in princ. & Crau. in cons. 74. inter consi.
2 crim. diuers. vol. 2. & criminalis causa debet prius decidi, quàm ciuilis, etiam stāte statuto, q̄ omnes exceptiones reseruentur in fine litis cognoscendæ, Plot. in cons. 78. nu. 6. in volumine consiliorum suorum, & in cons. 73. nu. 31. inter cons. crim. diuers. to. 2. vbi ad hoc allegat Bald. in cons. 169. vol. 5. & Alciat. in cons. 748.

b *Et dicendum est, quod non.* Adde, quòd hoc procedit
3 etiam si ageretur coram duobus Iudicibus, scilicet coram vno criminaliter, & coram alio ciuiliter, quia tunc etiam non possunt cumulari. Puteus decis. 275. lib. 1.

c *Et hæc quidem conclusio.* Adde in hac materia cumulationis, Crauet. consil. 14. & 58. vbi etiam habetur,
4 quòd tertius potest interuenire in causa criminali pro
5 interesse suo ciuili, & ibi, quo tempore, & an ex interuentu status causæ inter fiscum, & reos poterit alterari,
6 & renouari; & in materia turbationis Iudex maleficiorum potest etiam incidenter cognoscere ciuiliter, Menoch. de retin. possess. remed. 3. num. 549. & vide infra
✠ num. 9.* & in hac materia cumula, vide etiam Mant. consi. 266. nu. 25. vbi inquit, quòd quinque sunt cumulationem impedientia, actionis electio, cōtrarietas, præiudicialitas, superfluitas, & absurditas.

f *Vnum tamen nota in hoc proposito.* Adde, quòd fur
7 relaxari non debet, nisi furto restituto, licet ciuiliter actum non fuerit ad furti restitutionem, quod procedit etiam si Iudex per inquisitionem procedat, alias ipse Iudex parti tenebitur insolidum, Crau. cōs. 53. nu. 3. etiam si in actis non appareat de petitione partis læsæ, Ant. Sola. in commen. const. Sabaud. in ver. Vt nemo iniustus accusari,

✠ accusari, nu. 2. fol. 170. * Quinimò fur nedum tenetur restituere rem furatam, sed etiam æstimationem quanti plurimi à die rei ablatæ, secundum Didac. in c. peccatum. in 2. par. §. 6. nu. 2. de reg. iur. in 6. quem refert, & sequitur Borgni. de tuto. & curat. num. 237. & iudex
8 peccat, qui non facit damnum parti restitui, cum possit, siue sit reipublicæ, siue personæ particularis, iuxta Scotum communiter receptum in 4. lib. Sent. dist. 15. q. 2. quem sequitur Nauar. in Manuali cap. 37. num. 136. fol. 220. tomo 1.
9 Item adde, quòd Iudex, qui de causa criminali cognoscit, potest etiam incidenter de ciuili cognoscere ex eodem facto descendente; hoc tamen procedit, quando reus criminaliter condemnatur, quia tunc etiam poterit condemnari ad restitutionem rerum damnum passo: secùs verò, quando absoluitur, quia tunc non poterit cognoscere ciuiliter de illa re, Bertaz. cons. 232. Rimin. cons. 106. nu. 8. inter cons. crim. diuers. paruæ impress. lib. 1. Rota, vt per Crescen. in decis. 167. lib. 1. & iudex si absolueret reum à pœna furti, & condemnaret ad restitutionem rerum furto ablatarum, sententia esset nulla, Natt. cons. 407. nu. 14. vol. 2.

Item adde, quòd Iudex maleficiorum potest cognoscere de causa ciuili incidenter, & eam suo Iudicio terminare, licèt aliter de crimine non constet, nec super eo crimine sententia fuerit lata; & si accusatus fuerit ciuiliter condemnatus, talis sententia erit valida; ita tradit Simon de Drusio, in cons. 49. nu. 2. vol. 2. inter cons. crim. diuers. paruæ impressionis, quem refert, & sequitur Menoch. de retin. possess. remed. 3. nu. 549. & quod Iudex criminalis possit cognoscere incidenter de causa ciuili, & èçõuerso iudex ciuilis de criminali, late Vant. in tracta. de null. in tit. de null. ex defe. iurisd. ordi. num. 47. cum sequen. & Menoch. de arbitrar. iud. quęst. 82. nu. 11. & quæ dicatur incidens quæstio, & quæ emergens, & quæ dependens, idem Menoch. in quæst. 45.
10 Item adde, quod ista differentia inter confessionem veram, & fictam, quoad interesse partis, communiter nõ tenetur, quia si contumacia operatur, quoad pęnam criminalem, ergò multò magis, quoad ciuilem applicandam parti, ita tradit Gulielm. de Bened. in c. Raynutius, in ver. mortuo itaque testatore, nu. 175. cum sequen. de testamen. vbi dicit, hanc differentiã saluari per Anchar. in consil. 408. in vno casu singulari, scilicet, vbi agitur
11 de lucro dotis applicando marito propter adulterium, quia nunquam applicabitur ex tali ficta confessione, quæ non facit ad lucrum dotis, quia requiritur vera probatio adulterij. Accedat etiam illud quod dicit Firman. in suo Repertorio, in ver. contumax puniri multis modis, vers. contumax qui ex forma statuti potest condemnari ad pęnam, potest etiam condemnari ad rei restitutionem, & ibi allegat Tortel. & Nellum, & sic non est verum, quòd nullus reperiatur, qui dictam differentiam impugnet, vt dicit Rolan. in d. cons. 30. hic allegato; & esset valde ridiculosum, si alicui sublatus esset equus, vel vestis, vel pecunia, & similia, quod non posset reintegrari de rebus suis per Iusdicentem, qui furem contumacem ad mortem condemnare potuit; sed ꝙ teneretur formare processum coram Iudice ciuili, vt bona sua sibi restituerentur; & ꝙ contumacia tantum operatur circa pœnam parti applicandam, & eius interesse, quãtum ad criminalẽ: cõprobatur, quia Princeps magis debet ꝓuidere subditis, quàm eius fisco Luc. de Penn. in l. 1. nu. 5 C. de super in dicto, lib. 10. aliàs non esset iustus, & ad prædicta faciunt etiam quæ infra dicuntur.
12 Item adde, quòd si statutum disponeret fideiussores de non offendendo, vel de pace conseruanda teneri ad pœnam conuentionalem, etiam probata contrauentione per fictam confessionem, deberet intelligi de pœna conuentionali applicanda fisco, non autem de pęna applicanda parti; ita concludit declarando Motum proprium Pij Quarti, Cartha. in tracta. de execut. sent. con-
13 tum. cap. 1. nu. 396. quod ego arbitror, verum non esse, quia non debet eadem dispositio diuerso iure censeri, cum ex eodem contractu oriatur actio, quæ non posset oriri Fisco, nisi oriretur parti offensæ, quando sumus in delictis contra priuatos commissis, vt per Mars. in pract. crim. in §. constante, nu. 33. quod comprobatur; nã Fiscus non potest suam partem consequi, si pars offensa non potest, Bertaz. in cons. 30. nu. 33. vol. 1. & esset iniquum, quòd Princeps potius voluisset prouidere eius Fisco, quàm subdito offenso, quod non est dicendum, secundum Luc. de Penn. in l. vnica, nu. 5. C. de super indicto, lib. 10. quia quod ad fisci commodum statutũ est à fortiori debet esse statutum ad beneficium, & cõmodum priuatorũ, iuxta l. vnicam, §. pen. C. de cad. tollen. Bart. in l. ambitiosa, nu. 13. ff. de Decret. ab ord. facien. & Menoch. de arbi. iud. quæst. 98. nu. 4. & intentio Pont. fuit prouidere, vt paciscẽtes. & existentes in treuga tutè viuere possint, quod nõ esset, si ex ficta confessione pars pœnæ tantum solueretur, & hoc modo lucro Fisci, & non subditorum quieti fuisset prouisum. Ex quibus concluditur, quòd confessio ficta operatur tam respectu pęnæ applicandæ Fisco, quàm parti, nec obstat Corn. in d. cons. 300. quia ibi actio ex eodem fonte non oriebatur, & opinio Cornei forsan non est tuta, per ea, quæ in præcedenti additione posui.

i *Sed quæro, quid in reo conuento*. Adde, quod ob iu-
14 dicium criminale super falsitate testium non suspenditur iudicium ciuile, quando alius, quam actor, vel reus iudicium instituerit, Doct. omnes in l. fi. C. de ordin. cognit. & Angus. cons. 6. nu. 9. vol. 1.

Item adde, quòd quando obiicitur, testes esse falsos, non impeditur quin procedatur super negocio principali, si animo calumniandi opponitur, & an calumniosè opponatur, vide omnino Barbat. in consi. 43. num. 7. vol. 1. & dicit Boss. in tit. de falsis, nu. 150. quòd Senatus Mediolani quotidie aduertit, faciendo videri indicia falsitatis ab aliquo fiscali, vel statuendo breuem terminum accusatori ad illa examinanda, & Barb. in dicto
15 cons. 43. ponit etiam, quando opponitur exceptio falsitatis contra sententiam, an impediat executionem eius, de quo vide etiam Felyn. in c. de cætero; col. 3. de re iud.
16 Item adde, quod quando causa ciuilis mota fuit ab vno, & causa falsitatis mouetur à reo contra actorem, vbi ex mero iudicis officio proceditur criminaliter, non impeditur iudicium in causa ciuili, Bald. in l. 1. nu. 6. C. de appell. Bart. in l. 2. §. hoc edicto, ff. vi bon. rapt. Ang. in tract. malefic. in vers. & ad querelam, nu. 89. asserentes, vbi ex officio iudicis proceditur, non vendicare sibi locum dispositionem l. 1. C. quando ciuil. act. & Angus d. cons. 6. nu. 9. Sed vide Crau. in consil. 180. col. 2. vbi concludit, quod si causa criminalis sit præiudicialis ciuili, prius cognoscitur de criminali, & supersedetur in ciuili, & ècontra, & idè si vtraque sit ciuilis, siue criminalis, quia semper de pręiudiciali, prius cognoscitur, siue principaliter moueatur, siue incidenter; etsi aliter fiat, sententia est nulla, vt ibi per eum. Sed vide omnino Plot. in consil. 73. in prin. vol. 2. consil. crim. diuers. vbi multũ latè, quãdo causa criminalis faciat cessare ciuilẽ.

Item adde, quòd vbi quis venit condemnandus ad mortem, non suspenditur iudicium ciuile, sed procedit causa ciuilis & criminalis accumulata, secundum Bald. in l. 1. 2. col. vers. Sed contra hoc, C. de appellat.

m *Sed quid econuerso*. Adde vt per Puteum in decis. 98. lib. 1. vbi hanc quæstionẽ examinauit, & tenet contrarium, videlicet, ꝙ reus possit conuenire ciuiliter accusatorem ex alia causa penitus separata, non autem, quando causa criminalis præiudicat ciuili, dicens, quod stantibus authoritatibus, ibi per eum allegatis, non po-

test

test cerni, quæ illarum opinionum sit communis, & ibi habetur, quando causa criminalis sit præiudici. lis ciuili.

o ° *Præterea cum hodie*. Adde, quòd idem tenet Angel. 7 cons. 6 nu. 9. & 10. lib. 1. Natt. cons. 138. nu. 12. & Lancellot. in tract. de attent. c. 4. limit. 23. sed vide etiam supra ad vers. sed quæro in verbo. Item adde, quòd quando causa ciuilis, & Boss. in tit. de indic. nu. 99.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

1 *Quibus modis criminaliter procedatur.*
2 *Et quid sit procedere per viam inquisitionis. versic. Et aduerte.*
3 *Accusationem esse remedium ordinarium: inquisitionem verò extraordinarium, versic. Debes autem, & vers. Sed certè.*
4 *Et an superueniente accusatore, cesset inquisitio, vers. Ex hac autem.*
5 *Iudex regulariter non potest de iure ciuili per inquisitionem procedere, de iure autem canonico potest, vers. Debes autem.*
6 *Et quid de consuetudine, vers. Sed certe.*
7 *Accusatio, & inquisitio an possint simul cumulari, versic. Hinc infertur.*
8 *Iudex an debeat priusquam inquirat, statuere parti offensæ terminum ad accusandum. versic. Et consequenter.*
9 *Et quid si pars ipsa offensa id petat. vers. Cessat pariter.*
10 *Iudex an debeat facere sibi dari licentiam ab accusatore, procedendi in causa, vers. Superflua etiam.*

a QVæro *a* quibus modis criminaliter procedatur. Respond. In hac quæstione multi ex Doctoribus, præcipuè modernis, multum se inuoluunt. Nam aliqui dicunt, quòd tribus modis proceditur, scilicet per accusationem, denunciationem, & inquisitionem. Aliqui addunt, quòd etiam per exceptionem & per notorium, & per deprehensionem in flagranti crimine. Et adeo intricatè loquuntur, vt vix possit ex omnium dictis haberi vera resolutio, quæ vel ad regulas iuris communis, vel ad communem practicam rectè possit accommodari.

Tu ergo dic, quòd in causis criminalibus duob. modis proceditur, scilicet vel ex officio, vel ad instantiam partis: neque ego inuenio in toto iure Ciuili, aut Canonico, neque in tota practica, quæ ex consuetudine communiter obseruatur, aliquem alium modum procedendi. Et scias, quòd in hoc proposito & in tota hac materia, ego non intendo aliquid tractare de illa inquisitione generalissima, quæ fit per officiales, & de qua (secundum aliquos) loquitur text. in l. congruit. ff. de offic. præsid. cuius loco hodie succedit illud bannum generale, contra omnes homines malæ conditionis & famæ? quod faciunt fieri potestates per proclama, in principio sui officii, vt attestatur Angel. de malefic. in verbo, hæc est quædam inquisitio, nu. 3. & Amad. de syndicatu, post num. 30. vers. tertia propter, & Maranta, fol. 81. num. 31. neque de aliis speciebus inquisitionum, de quibus per Iatt. in l. 2. §. si publico, ff. de adult. & alios criminalistas in locis ordinariis, neque etiam de illa inquisitione generali, quam facit Iudex, statim constitu de delicto, ad inuestigandum delinquentem, de qua dixi infra. quæst. 5. versic. poterit igitur, & q. 50. versic. item quia: sed tantum de inquisitione particulari quam iudex facit contra aliquem. Dico igitur, quòd ad instantiam partis proceditur, quando pars offensa, vel alius, ad quem de iure spectare potest ius accusandi, porrigit accusationem, seu querelam, & super ipsa querela proceditur. Et hoc est illud, quod Scribentes appellant Procedere per viam accusationis.

b Ex officio proceditur, quando iudex à seipso, & *b* ex suo officio assumit informationes contra delinquentem, & contra eum procedit. & hoc est quod dicitur Procedere per viam inquisitionis.

2 Et aduerte, quia in hoc proposito multi falluntur, putantes quòd procedere per viam inquisitionis sit, quando iudex transmittit reo inquisitionem: sed in hoc grauiter errant: nam (vt eleganter dicit Signor. consil. 245. in primo dubio, præsertim num. 5.) actus inquisitionis secundum communem loquelam & dispositionem iuris baptizatur, & appropriatur primo actui, quo mediate, per viam officii iudex videtur velle procedere contra aliquem, non autem attribuitur actibus

c sequentibus processus. *c* Et sic rectè loquendo, Inquirere contra aliquem, non est ei transmittere inquisitionem, sed est recipere testes, seu informationes contra eum. Charta verò inquisitionis, siue libellus criminalis, qui contra reum formatur, atque ei intimatur cum termino comparendi, est actus communis vtrique modo procedendi. Et ideo indifferenter transmittitur reo absenti, tam si procedatur ad accusationem, seu querelam partis, quàm si procedatur ex officio. Sed etiam formare inquisitionem contra aliquem, non est ipsam chartam, siue libellum inquisitionis ei transmittere: illud enim potius est illum citare, vt dixi infra quæst. 31. sed est facere processum informatiuum, assumendo informationes, & indicia contra eum super aliquo delicto. Ex quibus deinde informationibus, & indiciis elicitur titulus, & series facti, quæ postea narratur in ea, quam appellamus inquisitionem: quæ sic formata, & inscriptis redacta transmittitur reo in vim citationis, & libelli, vt dixi in d. quæst. 31. vers. quæro nunquid, & se. & infra, q. 28. vers. Scias autem.

d *d* Debes autem scire, quòd ex istis duobus modis, seu

3 remediis procedendi contra delinquentes, loquendo secundum ius commune, alterum, scilicet accusationis, seu querelæ, erat ordinarium, alterum vero, scilicet inquisitionis, siue ex officio, erat extraordinarium. ita dicit Innoc. in c. cum oporteat, de accu. quem sequuntur

e communiter Doct. *e* vt ait Diaz reg. 336. & est communis opin. vt dicũt Cano. in rub. de iudiciis, & in specie Dec. in 1. lect. post nu. 76. & in 2. lec. post nu. 43. Sapia in l. imperium, nu. 29. de iurisd. om. iud. Et licet aliqui tenuerunt, quòd de iure Canonico remedium inquisitionis esset ordinarium, ex quo secundum dispositionem iuris Canonici, super omnibus criminibus indifferenter possunt iudices inquirere, & procedere ex officio ad publicam vtilitatem, secundum Archi. in c. felicis, §. fin. de pact. in 6. cuius opin. dicit esse communem Marian. in d. c. qualiter & quãdo, nu. 108. in fi. Nihilominus magis communis opin. videtur esse quòd tam de iure Canonico, quam de iure ciuili sit extraordinarium. Et ita in specie hanc esse communem opin. attestatur Alci. in c. 1. num. 14. de off. ord. Hiero. in Apostil. ad Ang. de malef. in verbo, Hæc est quædam inquisitio, post nu. 80. Dec. in rubr. de iud. prout illum refert Boss. in tit. de Inquisit. nu. 17. Et ratio huius conclusionis est, quia de iure communi regulariter quilibet admittitur ad accusandum, vt dixi inf. q. 14. circa prin. meritò accusatio dicitur remedium ordinarium. Ex aduerso autem, iudicium inquisitionis dicitur extraordinarium, quia de iure cõmuni regulariter iudex potest ex officio procedere per viam inquisitionis, vt dicit Gl. in d. l. 2. §. si publico, in verbo, sine accusatore, ff. de adult. quę in hoc est communiter approbata, vt dicit Alb. in l. ea quidem, post nu. 4. C. de accus. prout illũ refert Apostil. præalle. ad Ang. de malef. post nu. 48. vers. In quantum

tum Ang. Et dicit Marian. in rep.d.c. qualiter & quando, num.106. quòd hanc opin. secuti sunt omnes antiqui Doctor. Illam etiam dicit esse communem Cuman.cons.136.circa fin.Pract. Conradi, fol.245.nu.1. meritò ergo iudicium inquisitionis dicitur extraordinarium. Et quamuis de iure Canonico videatur iudicium inquisitionis regulariter permissum, (vt supra dictum est) ex quo tamen etiam illo iure non seruantur in iudicio inquisitionis ea quę regulariter seruari deberent in iudicijs criminalibus, vt in discursu materiæ demonstrabitur, necessariò fatendum est, veram esse cõmunem opi. ꝙ tam de iure Canonico, quam de iure ciuili remediũ inquisitionis dicatur extraordinariũ.

4 Ex hac autem conclusione resultabat maximus effectus, quia cùm secundũ communes iuris regulas remedium ordinarium faciat semper cessare remediũ extraordinarium, necessario sequebatur, ꝙ pars volẽs accusare, esset præferenda iudici inquirenti, prout in hoc proposito Doctores omnes fatentur: & Alb. in 3.parte statutorum, q.75. attestatur etiam ita communiter seruari, ꝙ s.quando adest accusator idoneus, cessat inquisitio. Dicit etiam Bal.in addit.ad Spe.in tit.de sentẽtiis, col.17.prout illum refert Bos.in ti.de inquisitione, nu.19.practicam esse, ꝙ si plenior est accusatio, super ea
5 proceditur.& pronunciatur, non esse procedendũ super inquisitione. Et licet super hoc etiam articulo, an accusatio faciat cessare inquisitionem, magna fuerit varie-
f tas *f* inter scribentes, præsertim quando iam cœpta inquisitionis superuenit accusator, semper tamen recurrimus ad longam distinctionem, quam ponit Salin. d.l.ea quidem, num.54.C.de accu.quod scilicet, Aut accusator superuenit ante receptas probationes, aut post. Primo casu, aut potest imputari negligentia accusatori, & non cessat inquisitio, sed accusator repellitur; Aut verò non potest imputari: & tunc si persequitur suam, vel suorum iniuriam, auditur, & cessat inquisitio, nisi esset suspectus de collusione. Si verò neque suam, neq; suorum iniuriam persequitur, non est audiendus. Secundo autem casu, quando scilicet accusator superuenit post receptas probationes, tunc aut delictum est probatum: & repellitur accusator, Aut non est probatum, & tunc admittitur. Et hanc distinctionem Saly. dicit communiter teneri Fel.in d.c.qualiter & quando. §.licet autem, in fin. verbis, de accus.quem refert Maranta in suo Spec.fol.82.num.38.& Boss.in titu. de inquisitio.nu.18.Diaz in pract. crim. canon.c.6.vers.an autem iudex, Apostil.ad Ang. de malef. in d.Glo. Hæc est quædam inquisitio, post nu.80.

g *g* Sed certè quicquid sit de iure communi, hæc omis-
6 sa cessant ex consuetudine præsentis temporis. nam etiam de iure ciuili hodie in quocunque casu permissum est iudici procedere ex officio, & sic per inquisitionem, prout de hac generali consuetudine attestatur Gand.de malef.in tit. quomodo cognoscatur de malef. per inquisitionem, post nu.6.vers.sed hodie: vbi etiam subdit, quod ita vidit communiter obseruari: quem refert Bal. in l. ea quidem, post num.44. C.de accusa. & Card. Alex.in c. de accusatione, col.15. post medium, 2.q.8.Io.And.in addit.Spe. in tit. de inquisit.§. quando autem, in prin. vbi dicit, quod iudices secularis fori, de consuetudine faciunt sibi regulam inquirendi de quolibet malef. Io. Fab. Insti. de publ.iud.in prin. vbi dicit, quod ita seruatur de facto, Guid. de Suz. de malef. in rubr. qualiter fiat inquisitio, Cuma.in d.consil.136.circa fi.quem refert Apostil.ad Ang.de malef.in d.Gl. hæc est quædam inquisitio, sub nu.30.in verbo, Specialis, & Boss.in tit.de inquisit. num.8. Vital.de malef. in rub. de inquisitionibus, num.6. Blanc. de indic.num.5. Ita etiam practicari in regno Castellæ attestatur Ant.Gom. c.1.delictorum, num.49.in fi. Et sic hac consuetudine attenta, facienda est conclusio in contrarium, quod scilicet inquisitionis remedium est ita ordinarium, prout est remedium accusationis. Et ita dixit And.de Pisis relatus per Bal.in l.1.§.in initio, post nu.7.vers. sed nunquid, ff.de off.præfe.vrb. quod dictum quasi omnes sequuntur, vt dicit Ana.in d.c.qualiter, & quando, §.li-
h cet autem, nu.9. *h* Et ratio est, quia hodie de consuetudine, in quocunque crimine regulariter fiscus effici-
i tur accusator, vt ait Pract. Millei, fol.3.nu.31. Et *i* aduocati & syndici fiscales assumunt partes accusatoris, etiam si pars non querelet, vt quotidie videmus in practica seruari. Quinimò in aliquib. locis remedium inquisitionis factum est ordinarium, & remedium accusationis factum est extraordinarium, prout est in regno Neapol.in quo nullus admittitur ad accusandum, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, vt dixi infra q.14.vers.tertius est casus, in fi.& in Francia, vbi (quod plus est) per ordinationes regias prohibita est accusatio, etiam si quis velit suam, aut suorum iniuriam persequi, quãtum scilicet ad vindictam publicam, sed duntaxat permittitur pro suo interesse ciuili: & sic in omnib. causis proceditur per solam viam inquisitionis, vt attestatur Guil. Benedict. in 2. parte rep.c. Raynutius, in verb.mortuo itaque testatore, nu.200. Pract. Millei fol.17.nu.53.& fol.32.nu.35. Pariter etiam in Flandria ex inolitis iam olim stylo & consuetudine, pars offensa non potest concludere ad pœnam criminaliter, sed tantum in fiscum, vt attestatur Iodo.fol.68.nu.13.

1 Hinc infertur, quod licet de iure loquendo, & accusatio, & inquisitio non possint simul cumulari, vt omnes concludunt, teste Roma.in l. edita, post num.138. C.de edendo, sed accusatio facit cessare inquisitionem, vt supra dixi: nihilominus attenta hac generali consuetudine, vnum ex istis duob.remedijs, accusationis scilicet & inquisitionis, non facit cessare aliud, sed ambo simul concurrunt, seu concurrere possunt in principio, medio, & fine totius iudicij criminalis. Et ideò, etiamsi iudex procedat ex officio pro aliquo delicto, quandocunque superuenit pars, quæ velit querelare, semper admittitur; & econuerso si pars ab initio querelat, nõ propterea cessat iudex ex officio accipere informationes & examinare testes etiam non productos, neque subministratos à parte; Adeò quod modus procedendi, qui hodiernis temporib.obseruatur, est quidam modus, in quo potest concurrere mixtura, seu cumulatio vtriusque remedij, s.ex officio, & ad instantiam partis: & vnum ab altero non impeditur; quinimò multoties concurrunt denunciatio inquisitio, & accusatio in eodem processus vt infra etiam dicemus. Et hic modus procedendi à consuetudine introductus, conue-
K nit opi.quam tenebat Nic.de Matarel. *K* ꝙ scilicet accusatione superueniente procedatur super vtroque iudicio inquisitionis & accusationis, & super vtroque simul vnica tantum sententia feratur, de qua opi.mẽtionem facit Are.licet eam non sequatur, in d.c.qualiter & quando, in prin.post nu.14.vers.secunda fuit, referens Butr.ibi, post nu.13.dicentem, ꝙ hæc opi.esset approbanda per Principes & Põtifices, quia secundum eam cessant omnia inconuenientia. Nam si compareat accusator, qui suam, vel suorum iniuriam prosequatur, non excludetur à prosecutione suæ iniuriæ. pariter etiam procedente iudice super inquisitione, cessabit suspicio collusionis accusatoris: & si ipse colluder, non colluder iudex.

8 Et consequenter hodie superflua est etiam illa practica, quam tradit Alex.in Apostil.ad Bar.in d.l.2.§.si publico, post nu.2. in verbo Modum inquisitionis. ff.de adult. ꝙ scilicet iudex omninò statuat parti offensæ terminum ad accusandum, quo elapso poterit deinde, vbi pars non accuset, ex officio procedere: neque po-

terit

terit postea pars, etiam si velit accusare, impedire processum ipsius iudicis inquirentis, quod etiam practicari in regno Castellæ a peritis iudicibus, attestatur Ant Gom.c.1.delictorum nu.17. Est enim de iure indubitatum, quòd potest statui parti terminus ad accusandum: & quòd vbi in eo termino non accusauerit, non est postea audienda, secundum Bart. in l. Papinianus. §. 1. nu. 2. ff. de inoff. testa. cuius opin. communiter tenetur, vt dicit Imol. in c. tuæ, circa fin. de procu. Et hanc practicam, quam tradit Alex. sequuntur communiter Doctores, vt ait Blan. in pract. crim. fol. 6. nu.
l 41. *l* Sed certe hodie, cum ex dicta generali consuetudine possit iudex in omni casu inquirere, non est opus hac cautela, ex quo non potest timere ne per superuenientiam accusatoris inquisitio impediatur. Et ita se aliquando obtinuisse in facto attestatur Alber. in d. l. ea quidem, post nu. 8. versic. nunc aliquas. Et ideò licet fortè de iure iudex, qui antequam formet inquisitionē, non statuit terminum iniuriato ad accusandum, teneatur in syndicatu, hoc tamen in practica non seruatur, vt attestatur Amad. de syndicatu, post nu. 32. quem refert Boss. in tit. de inquisitione, nu. 68. & tit. de citat. nu. 41.

9 Cessat pariter cautela, quam tradit Cæpolla caut. 25. ad differendum processum inquisitionis, quòd scilicet compareat offensus, & petat sibi statui terminum competentem ad accusandum, quo termino durante, iudex non potest ex officio procedere. & illam dicit esse notabilem Blanc. in loco proximè allega. num. 43. subdens, quòd Doctores eam communiter sequuntur. Cessat autem (vt dixi) quia cùm ex supradicta consuetudine introductum sit, vt vnus modus procedendi alterum non impediat, non debet iudex expectando accusatorem ab inquirendo, & procedendo desistere.

10 Superflua etiam redditur alia practica, quam ponit Bart. in l. inter accusatorem, num. 8. ff. de publ. iud. ad euitandum ne accusatio impediat inquisitionem, quod scilicet facta, & producta accusatione, iudex faciat sibi dari licentiam ab accusatore, quod possit procedere, subdens hanc esse consuetudinem Italiæ: quem refert Aret. in c. licet, num. 20. de accus. & Afflict. in 2. parte constitu. regni, rub. 1. post num. 28. relatus, & ipse per Carauitam super ritu 21. magnæ Curiæ, post num. 2. Hoc idem attestatur tenere omnes Docto. Bald. in l. si accusatoribus, num. 4. C. de accusa. vbi etiam dicit quod cauti assessores faciunt scribi, quomodo pars dat eis licentiam expediendi processum, &c. quem refert Anan. in d. cap. licet, num. 6. Sed certè stante prædicta consuetudine, frustra peteret iudex licentiam à parte eius, quod ab ipsa consuetudine ei conceditur. Et ita hodie istam practicam Bart. non obseruari de stylo neque de consuetudine attestatur Blan. in d. pract. cri. fol. 11. nu. 25. Potest enim iudex ipse ad vindictam publicam, ex officio, prosequi iam cœptam accusationem, vel etiam nouum processum formare. & ita practicatur, vt dicit Ang. de malef. in verb. Comparuerunt, & negauerunt totum, nu. 20. quem refert Boss. in tit. de accus. nu. 14. Vide quæ dixi in hoc proposito infra q. 45. vers. facta autem, & q. 51. vers. sed quid si accusator, & q. 58. circa prin. Bene verum est, quod vbi non vigeret talis consuetudo, standum esset in meris terminis iuris Communis, & haberent locum tradita per Doctores, in locis superius allegatis.

ADDITIONES.

a *Quæro quibus modis*. Inquisitio quid sit, quotuplex sit, quando, contra quos, & de eius validitate, Farin. tit. de inquisit. vol. 1. *Ber. Ros.*

b *Ex officio suo assumit*. Et ita ex officio seruat totus mundus, infra q. 4. vers. quando verò ibi, hanc etiam dicit esse communem practicam totius orbis. q. 20. vers. ad formandam ibi, totus mundus sequitur, vt dixit Catus, q. 5. vers. Poterit igitur, ibi, & ità seruat totus mundus, vt dicit Innocen. q. 9. vers. Quæro etiam, in fine q. 61. vers. sed hæc quidem, ibi, quia secundum communem practicam, & ibi, si verò Reus, q. 65. vers. 1. ibi, Et hanc practicam, q. 58. vers. sed punctus, propè finem. q. 92. vers. 1. ibi, generali consuetudine totius Mundi; q. 31. vers. sed hic quæro circa princ. & q. 38. vers. hoc tamen, ibi, totius orbis Christiani. q. 25. vers. solet dubitari ad fin. q. 30. vers. scias tamen circa fin. Quibus locis satis elici potest, quæ variæ sint consuetudines totius Mundi. *Drogh.*

c *Et sic rectè loquendo*. Adde infr. q. 11. in princ. *Drogh.*

d *Debes autem scire*. Vide Baiard.

e *Vt ait Diaz reg. 336.*] Vbi retulit Rip. in rub. de iudi. qui ibi post varias opin. quæ fuerunt in isto articulo decisiones, communem hanc dupliciter limitat. *Giach.*

f *Inter scribentes.*] Adde, quòd fuit inter Dyn. & Cyn. sed per statuta terrarum ista quæstio est hodie sopita, per quæ ex superuenienti accusatione non habebit cessare inquisitio, sed locus erit præuentioni, vt per pract. Papien. tit. inquisitio Gl. fama publica præcedente, sub nu. 5. Iudices tamen practici obseruant Bal. practicam relatam a Boss. d. tit. inqui. nu. 19. & ab Authore. *Giach.*

g *Sed certè quicquid sit*. Vide Baiard.

h *Et ratio est quia hodie*. Vide Baiard.

i *Aduocati, & sindici fiscales;* Adde infr. q. 45. vers. sed hic incidenter. q. 10. vers. sed quæro, ac alibi sæpè, & per Crau. cons. 23. maximè, nu. 4. ibi, per accusatorem, seu procuratorem fiscalem. *Drogh.*

K *Quòd scilicet accusatione* Vide Baiard.

l *Sed certè hodie*. Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

1 *Statutum loquens de accusatione, an comprehendat denunciationem, vel inquisitionem, remissiuè.*
2 *Inquiri non potest pro leuissima culpa.*
Et quid pro culpa leui, nu. eod.
3 *Inquisitio non fit ad priuatorum commodum.*
4 *Fiscus est subditorum calamitas.*
5 *Inquisitio cessat, stante accusatione coram alio Iudice.*
6 *Iudex potest inquirere antequàm moneat offensum ad accusandum.*

d
1 D*Ebes autem scire quòd ex istis duobus*. Adde, si per statutum fit mentio de accusatione an comprehendat denunciationem, vel inquisitionem, videndum Foller. in practi. canon. cap. 5. de denunc. num. 44.
* * & Præposit. in c. accusatione. nu. 197. 2. q. 8.

g *Sed certè quicquid sit*. Adde, quod non potest pro-
2 cedi per viam inquisitionis pro leuissima culpa, pro qua nemo criminaliter puniri potest, sed ciuiliter ad æstimationem damni, & similiter pro culpa leui, dummodo sit in omittendo; & ratio est, quia respublica non reputa-
3 tur offensa, nec eius interest, & etiam quia iudex ad commodum priuatorum inquirere non potest, ita tradit Bald. in l. data opera. num. 5. C. de ijs, qui accus. non poss. & Maran. de ordine iud. par. 4. princip. num. 75. cum seq.

h *Et ratio est quia hodie*. Adde quòd non immeritò Bald. in cap. 1. colum. fin. extra de iure iurando dixit,
4 quòd fiscus † nihil aliud est quàm subditorum calamitas.

i *Quòd scilicet accusatione superueniente procedatur.* Adde,

5 Adde, quod si inquisitio fuerit formata per vnum iudicem, & accusatio producatur coram alio iudice, tunc silet inquisitio, quia electio iudicium est actoris, ita tradit Angel de Vbald. in repet. l. si vacantia. num. 221. C. de bon. vacant. lib. 10.

l *Sed certè hodie.* Adde quod idem seruatur etiam de
6 iure canonico, quia iudex potest inquirere non monito offenso ad accusandum, vt ait Arno. in Comment. 41.

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

1 *Iudici ante omnia constare debet de delicto.*
2 *Et quomodo dicatur constare de delicto ad effectum procedendi, ibid.*
3 *Et quomodo de delicto facti transeuntis, versic. Scias tamen.*
4 *Et quomodo de delicto facti permanentis, versi. Quando verò.*
5 *Et quid si dubitatur an delictum interuenerit, versic. Hac autem omnia.*
6 *In delictis occultis proceditur ex coniecturis.*
7 *Princeps procedit secundum conscientiam.*

a Dictum *a* est quibus modis criminaliter procedi
1 possit. Sciendum est autem, quod in omnem casum nunquam debet iudex procedere ad aliquem
b actum, *b* nisi prius illi constet delictum ipsum fuisse commissum. Et ita semper faciunt practici assessores, vt dicit Gratus inter consil. crim. diuersorum, consil. 99. post num. 7. versic. Secundò etiam, libr. 1. Est enim
c vulgaris & *c* trita conclusio, quòd ante omnia debet iudici constare de delicto, quæ colligitur ex tex. in
d in vulgata l. 1. *d* §. Item illud. ff. ad Syll. quem tex. sciunt omnes, vt dicit Boss. in ti. de delicto, nu. 2. licet reuera ille tex. loquatur de tortura, vt scilicet reus non subiiciatur torturæ, nisi prius constet delictum fuisse commissum. Et hoc adeò verum est, quòd etiamsi reus confiteretur delictum aliquod commisisse, non potest condemnari, nisi de ipso delicto aliter quam ex eius confessione appareat, vt dixi infra, q. 55. ver. potest etiam. Sed quia Docto. in hac materia satis intricate loquuntur, debes scire quod aliter debet constare de delicto ad effectum torquendi, seu condemnandi, de quo dixi in loco prælleg. & q. 64. vers. debet autem, & q. 66. circa princ. & aliter quò ad effectum in-
2 quirendi, seu procedendi. Nam quò ad inquirendum, sola querela vel denunciatio sufficit: quinimò habita querela, seu denunciatione, tenetur iudex procedere & inquirere. Et si id non faciat, poterit puniri tam ex dispositione iuris communis, quàm ex forma decretorum huius ducatus, in nouis constitutionibus, in tit. accusationibus, c. delatis. Et dicit Bal. in l. mancipia, nu. 1. C. de ser. fug. quod vidit semel condemnari quendam iudicem, qui portauit ad Cameram accusationem sibi delatam, & noluit super ea procedere. Et illum refert Amad. de synd. nu. 71.

3 Scias tamen aliqua esse delicta, in quibus iudex tenetur, priusquam inquirat contra delinquentem, inquirere de veritate delicti. Aliqua verò, in quibus non requiritur alia inuestigatio super veritate criminis, sed immediate procedi potest contra delinquentem. Et ideo debes præsupponere quòd quando delictum est tale, quod solo animo perficitur, vt hæresis; vel etiam tale, quod licet facto committatur, eius tamen facti nulla solent remanere vestigia, vt est adulterium, & alij
e coitus, qui sine fractura committuntur, *e* furtum pariter sine fractura, percussiones, quæ fiunt alapa, vel baculo siue liuore, iniuriæ verbales, vel similia: in istis criminibus non requiritur ad procedendum alia inuestigatio delicti: sed statim porrecta querela, potest & debet iudex inquirere contra delinquentem, assumendo contra eum informationes: & habitis indiciis, illum carcerari, vel citari facere, prout qualitas delicti requiret: aliàs infinita delicta impunita pertransirent: quod nullo modo est dicendum. Et super hoc in practica nulla solet fieri difficultas.

f Quando verò est delictum facti permanentis, cuius
4 scilicet certa remanent vestigia, puta homicidij ipsum cadauer, incendij locus combustus, & similia, tunc etiam porrecta querela, vel denunciatione, non dici-
g tur legitime constare de delicto, *g* nisi prius iudex, seu curia corpus ipsum, seu locus incendij, oculis subijciatur. Et ita superioribus annis, cum fuisset accusata quædam Antonia de Nouello, quod partum necasset, & ipsa aufugisset, Senatus rescripsit Prætori Lumi, vt antequam contra eam procederet, prius faceret cadauer infantis perquiri. Ego tamen quandoque vidi per Senatum aliquos imputatos de homicidio cogi ad præstandam fideiussionem de se præsentando toties, quoties, &c. licet de cadauere non appareret, prout seruatum fuit in quibusdam Marchettis de loco Aronæ, 12. Ianu. 1555. & hoc ne si postea cadauer repertum
h fuisset, illi possent fuga impuniti euadere. *h* Vidi etiam, quod Senatus iussit procedi contra quosdam de Longinis, qui simul nisi fuerant cum eo, qui dicebatur interfectus, etiam quod cadauer repertum non fuisset, 10. Septemb. 1555. P. N. Statim igitur quod ad iudicis notitiam peruenit delictum fuisse commissum, puta hominem fuisse interfectum, debet iudex ipse accedere ad eius cadauer visendum & inspiciendum. Et hæc est communis practica, vt dicit Blanc. in pract. crim. fol. 3. nu. 6. Vel secundum alios mittere notarium, qui cadauer ipsum inspiciat, & vulnera describat: Et ita seruat consuetudo, vt ait Nouel. in pract. crim. fol. 59. nu. 2. Pract. lod. c. 75. nu. 3. Hanc etiam dicit esse communem Practicam totius orbis Io. de Amicis cõs. 131. num. 7. Ita etiam obseruari dicit Boss. in loco præalle. num. 2. Et ita seruandum esse rescripsit Senatus Prætori Malei, 14. Februa. 1551. P. N. Et debet recognosci cadauer per testes, qui dum interfectus in humanis esset, illum cognouerunt, si id fieri potest, si verò, cuius esset ignoratur, debet per vestes & signa describi, & particulariter annotari omnia vulnera. Et hoc modo dicetur constare de delicto. Et ita docent omnes,
i vt ait Follerian pract. cri. fol. 15. nu. 4. *i* licet enim ignoretur nomẽ occisi, dummodo constet de corpore, satis dicetur cõstare de delicto, & proceditur etiam ad condemnationem. Et hoc omnes sciunt, vt dicit Boss. in loco prælleg. num. 23. Et dicit Bal. in l. quoties. §. si quis nomen. ff. de hære. instit. quod ipse vidit de facto quod fuit facta inquisitio contra vnum, qui occiderat quendam, cuius nomen ignorabatur, & fuit missus ad furcas. Et illum refert Mars. in pract. crim. in princi. post nu. 17. vbi etiam refert Ang. in l. 1. §. interdum, num. 1.
K ff. si pars hære. pet. dicentem, *K* quòd siue ignoretur nomen delinquentis, siue nomen offensi, ipse vidit vtroque casu practicari quod procedatur: Et quod est bona practica, ne ex eo, quod nomen ignoretur, delicta impunita remaneant. Vide quæ dixi infra q. 52. vers. vlterius etiam. Quinimò dicit Ang. in l. eum qui. §. si nupta, nu. 3. ff. de iniur. & in l. falsus. §. qui alienum, nu. 3. per illum tex. ff. de furt. q̃ procedit inquisitio contra furem, narrando quòd furatus est contra voluntatem domini, licet non sit aliquis dominus nominatus. Et refert quod ita fuit Perusij obtentum in contradictorio iudicio, contra quosdam, qui fuerunt suspensi ex eo, quòd furati fuerunt quosdam potus domus sapientiæ. Et illum refert Anan. in c. qui cum fure, in vltimis verbis, de furtis, quod est summè notandum, quia de facili

quis

quis responderet contrarium. Et aduertat notarius, vel Iudex, vt describat, seu describi faciat omnia vulnera particulariter, cum omnibus qualitatibus suis, & cum quo genere armorum illata videantur, & an punctim, vel cæsim, &c. & in scriptis reducat mortalia pro mortalibus, & non mortalia pro non mortalibus, prout dicit obseruare consuetudinem mundi Angel. in l. si in rixa, nu. 1. ff. de sica. Hæc enim quandoque sunt magnæ importantiæ ad cognoscendum à quo sint illata vulnera, puta ex genere armorum, quo apparet ex processu quemlibet ex vulnerantibus, seu admittentibus eo tempore armatum fuisse, & similia, propter ea, quæ dixi sup. hoc eodem lib. 5. Homicidium. vers. Alia est etiam. Et relatio huius visitationis communiter per totam Italiam appellatur visum, & repertum, quia notarii per illa verba eas incipiunt in actis redigere, vt dicit Marsil. in pract. crim. in princ. num. 4. in fin. Et hæc quæ dicta sunt de homicidio, intelligenda sunt etiam de similibus delictis, quorum remanent vestigia: puta in incendio, vt visitetur locus incendii, & reliquiæ combu-
l stionis; *l* in furto, vt videatur fractura facta in arca,
m ostio, vel pariete; *m* in stupro illato puero, vel vi illata puellæ, vt inspiciantur partes pudendæ per obstetrices, vel chirurgos, vel alias personas, vt quotidie fit. Et vbi tales personæ referant cum iuramento, se credere stuprum illatum, vel puellam corruptam fuisse, satis dicetur constare de delicto, quo ad hoc, vt cōtra delinquentem procedi possit.

n *n* Hæc autem omnia de plano procedunt, quando ap-
5 paret in re ipsa delictum interuenisse, puta quando in corpore inspiciuntur vulnera, vel signa violationis, vel similia. Et hoc est quod innuit text. in dicto §. Item il-
o lud, ibi, scelere interemptum, &c. *o* Sed quid si dubium sit, an scelere, an verò alia de causa? Et potest poni exemplum in eo, qui repertus est mortuus in puteo, vt in casu in quo consuluit Dec. consil. 438. potest enim
p esse, *p* quòd quis seipsum præcipitauerit, & quòd ab aliis præcipitatus fuerit, & etiam quòd casu ceciderit. Sic etiam in eo, qui dicitur habere signa veneni, potest enim esse venenum in corpore generatum, & ab aliis propinatum, & etiam ex aeris corruptione cōtractum, vt eleganter in facti contingentia declarat Grammat. voto 32. num. 21. Ego dico, quòd his casibus Iudex debet omnino inquirere, & informationes assumere, non quidem tanquam de maleficio, sed vt veritatem facti intelligat, ex qua deinde apparere possit, an sit delictū, vel ne, adhibendo etiam, vbi opus sit, iudicium Medicorum, vel aliorum peritorum. Et vbi ex informationibus assumptis, constet scelus non interuenisse, silebit processus: vbi verò resultet aliquod indicium, poterit ad vlteriora procedere. Et hoc modo nihil ei poterit imputari. Et hanc practicam seruant cauti iudices, & assessores. Et paucis ab hinc annis vidi duos processus agitari contra duos nobiles in ciuitate Papiæ, quorum alter imputabatur venenasse propriam vxorem, alter strangulasse eius concubinam. Et certè poterat dici quòd vix apparebat de delicto: & tamen fuit contra eos processum, etiam re in Senatu relata, cum maxima seueritate. Scio & plerosq; viros, quos pro certo fertur proprias vxores venenasse, absque vlla molestia per vrbem ambulare, quia dictum fuit, non constare de delicto. Sed iudices, qui dolosè palliant huiusmodi delicta, non euadent æterni iudicis condemnationem.

ADDITIONES.

a *Dictum est.* Farin. tit. de inquisit. quæst. 2. volumine 1. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

b *Nisi prius constet illi.* Et adeo verum est, in primis Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim.

constare debere de delicto, antequam præsumatur delictum; quòd aliàs non constito de corpore occisi Romuli, potius illum Deum factum crediderunt Romani, quàm delictum in eo præsumpserint, vt de ipso Romulo, Nec non & de Scipione Aphricano loquens, cuius Romuli corpus visitari nequiuit, in vita Romuli, per hæc verba loquutus est Plutarcus; verum, inquit, alii opinantur eum, quòd valetudinarius foret, sua sponte extinctum, alii veneno. Quidam eius inimicos, cum noctu irrupissent meatus animæ occlusisse. At qui Scipio mortuus palam in oculis omnium conspectus iacuit, visumque eius corpus suspicandi omnibus, ac diiudicandi facultatem attulit, Romulo autem subitò erepto nec pars corporis, nec vestibus reliquiæ vllæ repertæ; Sic & D. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 18. cap. 24. Mortuum Romulum, cùm & ipse nusquam comparuisset in Deos, quod & vulgo notissimum est. Retulere Romani: Iterum eod. lib. 18. cap. 19. Sed Æneam, quoniam quando mortuus est, non comparuit, Deum sibi fecerunt Latini, Adde infr. q. 55. versic. quomodo autem, & versic. potest etiam, & q. 66. versic. 1. vbi dicitur satis constare de furto, si Dominus conquæratur, si appareat seruum aufugisse, si appareat fractura, & similia, & quòd valeat consequentia seruus ergo fur, dixit Plot. in l. si quando sub num. 14. C. vnde vi, At quod in primis de furto constare debeat Crau consil. 244. in princ. & in hoc proposito, dic, quòd quædam sunt delicta considerabilia de per se seorsum à persona delinquentium, videtur facti permanentis, etiam quòd ignoretur persona delinquentis, vt homicidium: Quædam sunt delicta, quæ de per se considerari non possunt stante personæ incertitudine, & de his, dic vt per Crau. cons. 287. nu. 3. vers. Secundo respondeo, quòd melius, iudicio meo, dixi supra ad §. homicidium, vers. ex proposito. *Drogb.*

b *Nisi prius illi constet.*] Adde, quod de delicto constare debet plene. Adeo quod non sufficeret probari delictum per coniecturas, vt de omnibus tradit Crau. cons.
6 244. col. 1. scias tamen, quod in delictis † occultis proceditur ex coniecturis, seu præsumptionibus, & indiciis, & aliis lenioribus probationibus etiam ad condemnandum, vt habetur, & plene per Osasc. decis. 72. sub num. 1. *Giach.*

c *Tertia conclusio.* Videndus Farin. q. 38. volum. 2. numero 2. *Ber. Ros.*

d *§. Item illud ff. ad S.C. Syll.*] Adde, q Crau. ad id etiam allegat istum tex. & alios etiam aliosque pariter Doct. in consil. 287. col. 3. in princ. quem vide ea. col. in ver. quædam verò, vbi declarat. *Giach.*

e *Furtum pariter.* Monticell. in praxi reg. 12. nu. 2. quid si tantum per confessionem constet, vide eundem Clar. q. 55. vers. potest etiam. *Ber. Ros.*

f *Quando verò delictum est facti permanentis.* Pro cognitione facti permanentis, vel facti transeuntis, vide Ethic. li. 10. c. 5. vbi magistraliter loquitur Philosophus, vnde Ouid. fast. lib. 4. factum abiit, monumēta manet. infra q. 55. vers. quomodo autem; vbi notatur, quòd si confessio rei concurrit cum querela partis, etiam quòd simus in delictis facti transeuntis, sola confessio sufficit ad cōdemnationem; & quot modis quid dicatur notorium, de quo hic dicitur, vide omnino Bald. in c. fin. in princ. extra. de off. deleg. infr. q. 9. vers. 1. *Drogb.*

g *Nisi prius Iudex.* Vide Baiard.

h *Vidi etiam, quod Senatus.* Attende lector, quia hoc iudicium Senatus est magnum in practica, nec est trahendum in consequentiam à minoribus Iudicibus, tamen hoc idem in practica, de qua attestatur Clar. hic, seruatum fuisse refert Liuius libro tertio, Decad. tertię, per hęc verba, videlicet in pręsentia placuit comprehendi eos, qui simul fuissent, quæstionesque ex

cis haberi, & quia reperies passim in hac practica varias consuetudines viri contrarias, sic, & sic seruari de consuetudine, quicquid aliàs de iure verum sit, quas consuetudines in vnum redactas videre poteris collectas in fine praesentis operis, tales consuetudines intellige seruari in Senatu, qui loco Principis habetur, vt est infra q.60. vers. Praeterea est bonum; cui adde Guido Pap. q.29. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. cas. 98. nu. 9. Minor autem Iudex, & Magistratus, siue Potestas indistinctè, & ad vnguem iura seruare tenentur, vt sentit Ias. in §. ex maleficiis, nu. 14. cum sequen. Institut. de act. & in l. 1. sub nu. 8. C. de precib. Imper. offeren. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 16. sub num. 4. sic & infra q. 85. versic. Vlterius quaero, ibi, sed haec quidem; Cotta in suis memorab. in verbo Decretum maioris Iu-
7 dicis; Princeps † autem regulariter procedit secundum conscientiam, vt per Iasin §. sed iste, nu. 126. Instit. de act. Sic etiam procedit idem Senatus infra q. 64. versic. debet autem. De sententiis autem Senatus, & eius authoritate dixi infra, ad q. 78. versic. Quaero, si bona, & quamuis hic rectè caderet tenor reformationis, & ordinum à Regia Maiestate huic Senatui Mediolani transmissorum sub die 17. Aprilis 1581. Tamen cum intendam plenius super eis insistere declarando, ea reseruo; Quo loco Deo dante videbimus multa, quae in futurum valdè proficere poterunt: Non enim authoritas Senatus, qua in antea vtebatur, erat prorsus iuri communi contraria, vt innuere videtur dictum Decretum, stante maximè praerogatiua eidem Senatui data, de qua habetur per Clar. in d. q. 78. vers. Sed quaero ad fin. In derogatione namque dictae praerogatiuae eiusdem fieri debuit specialis mentio, Capyccio referente decis. 116. nu 6. 7. 8. vide infr. q. 38. vers. vidi aliquando, & q. 58. versic. Sed quid si nullus vbi de sententiis Senatus seruandis ratione dictae praerogatiuae. *Drogb.*

i *Licèt enim ignoretur nomen occisi.* Et tali casu, si quis reperiatur occisus in Castro Lauro, & ignoretur quis sit, reputabitur Castri Laurentis, sic Bononiae Bononiensis, vt attestatur Marsil. Rubrica de fideiuss. num. 263. Franciscus Tigrum. de Pisis inter consilia criminalia diuers. cons. 7. sub nu. 2. par. 2. Fel. c. quoniam, de off. ord. quia non sequitur, quòd vbi corpus repertum ibidem occisum sit, vt ex aliorum authoritate refert Dec. consil. 37. sub nu. 9. Quod nota ad multa, & praecipuè ad Statutum nostrum Pallauicinum in crim. sub Rub. De poena delinquentis extra Territorium, quia in nostro statu quilibet repertus occisus licèt incognitus, reputabitur tamen subditus, & ideo difficilius ab occisore poterit obtineri gratia, vt habetur infr. q. 59. vers. Adde, quòd pro bono pacis, ibi; verum est, quòd tales gratiae; & de incognitis quomodo, aliquando contra eos procedatur infra, quaest. 51. vers. Sed hic incidenter, ibi, similiter vidi suspendi, q. 31. vers. dictum est de forma, in fin. & q. 89. vers. scias autem, in fin. & hic addo Felin. in c. significante coll. mihi 3. ad fin. de rescript. Ang. Aret. in §. Quadrupli, nu. 3. Instit. de act. *Drogb.*

i *Licet enim ignoretur.* Cattar. de execut. senten. cap. 2. num. 4. *Ber. Ros.*

K *Quòd siue ignoretur.* Vide Baiard.

l *In furto.* Vide Baiard.

m *In stupro illato puero vel vi.* Farin. q. 47. §. probatio, nu. 140. & seqq. vol. 5. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n *Haec autem omnia.* Adde infra q. 66. in princ. ibi intellige modo constet. *Drogb.*

o *Sed quid si dubium sit.* Infr. q. 68. vers. seipsum occidere ibi, & ideo si quis in Puteum; & in proposito, Quaerendum est primo, an sit res, de qua quaeritur, deinde quid sit, Demum qualis, & propter quid, poster. lib. 2. in princ. & est text. in l. si quaeramus, ff. de testam. omnis enim dispositio praesupponit substantiam actus, vt in hoc proposito dicit Aym. Crau. tract. de antiq. temp. par. 1. vers. viso de verbis, num. 4. aliàs non constito de delicto frustra quaeritur de eius poena, Crau. vbi supra par. 4. vers. videamus, nu. 4. sicque seruaui ego de mense Iulii anni 1584. dum essem iusdicens: Nam dum fractus esset murus inter duos vicinos, quorum alter quaerebatur de altero, quod videlicet mediante fractura furtum factum esset, comperto, quòd per fractionem, puer quidam forte repertus, licèt paruulus, non tamen poterat aliquo modo ingredi fracturam; destiti à procedendo, reclamante Feudatario, qui aliter ob eius apertum sentiebat; visa namque fuit alterius vicini stratagema ad molestandum alterum, sed imperfecta, inf. q. 52. in princip. q. 66. in princ. & dum dicit de reperto in Puteo, Dic quod ab alio coniectum esse sic repertum simpliciter tenuit Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. casu 284 sub num. 36. lib. 5. praesumptione 15. nu. 7. & quomodo vxor reperta mortua in domo, in qua solus maritus cum ea viuebat; Credi possit, à marito occisa, vide Boer. decis. 161. *Drogb.*

o *Sed quid si dubium sit.* Idem Farin. volum. 4. quaest. 85. per totum. *Ber. Ros.*

p *Quòd quis seipsum praecipitauerit.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO IV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest capere informationem delicti post confessionem.*
2 *Iudici an satis constet de delicto ex querelis aliorum criminum.*
3 *Iudici quando, & quomodo debeat constare de delicto antequam procedat ad inquisitionem, capturam, torturam, vel condemnationem, remissiue.*
4 *Et sufficit constare per famam si non reperiatur corpus occisi.*
5 *Et in delicto facti permanentis non sufficit cum denunciatio officialis.*
6 *Et quid si ignoretur nomen delinquentis.*
7 *Et quomodo in furto, vel stupro dicatur constare de delicto.*
8 *Obstetrices possunt cogi, & debent deponere cum iuramento.*
9 *Homo repertus mortuus an praesumatur occisus, vel sua morte obiisse.*
Iudex potest exhumari facere cadauer pro facienda recognitione vulneris, vel aliorum percussionum sub nu. 4.

1a DIctum est, quibus modis criminaliter. Iudici ante omnia de delicto constare debet, Ptol. in l. si quando, nu. 759. 760. & 761.

1 Adde, quòd Iudex potest etiam se informare de delicto post confessionem, Aret. in verb. Et vestem coelestē, vers. quid si quis confiteretur, quando cōfitetur alia de-
2 licta. Et in hac materia, an dicatur satis constare, quando in actis constat de querelis aliorum furtorum, siue delictorum commissorum, vide Gramm. decis. 48. & ad capturam potest deueniri, antequam constet de crimine, etsi clericus, de sent. excom. in 6. & Paris de Put. in verb. an Iudex, qui pro debito, num. 12. Et quando
3 possit deueniri ad torturam, antequam constet de corpore delicti, vide Grammat. voto 2. & Gabriel. comm. conclus. lib. 7. conclu. 17. vbi ponit multas ampliat. & limitat. Et quòd malefactor possit capi etiam, antequam constet de delicto, ne aufugiat, tenet Blanc. in tract. de indic. nu. 8. Sed de praedictis quando, & quomodo Iudici

-dici constare debeat de corpore delicti, antequàm procedat ad Inquisitionem, capturam, seu condemnationem, nouissimè per Farinac. quæst. Crim. in quæst. 2.

Item adde, quòd si non reperitur corpus occisi, quia forte fuerit combustum, vel proiectum in mare, vel in
4 flumen, quod sufficiat constare per famam, Bal. in l. cum probatio. ff. de probat. & August. ad Aret. de malef. in verb. fama publica, vers. duodecimo, nu. 108. & Marf. cons. 8. in prin. vers. quinimò adeo, & si cadauer fuisset sepultum poterit iudex illud exhumari facere, Maran. in tit. de inquisit. nu. 18. Iodoc. in pract. in tit. de inspectione occisi c. 75. nu. 1. Bal. in l. si quis testibus in fin. C. de test. Clar. infra in quæst. 55. vers. quomodo autem, Farinac. quæst. 2. num. 5. & Paris. de synd. in ver. confessio. num. 6. vbi attestatur se vidisse huiusmodi exhumationes in pluribus locis, & præsertim in vrbe.

g *Nisi prius Iudex.* Adde, quod non sufficit denunciatio
5 facta per officialem ad hoc deputatum, Blanc. in l. fi. nu. 18. ff. de quæstion. Plot. in l. si quando, §. 49. num. 6. Sed debet fieri visitatio iuxta formam traditam per Foller. in ver. capiat informationem, nu. 4.

K *Quod sine ignoretur.* Adde, quod idem tenet Natta
6 in cons. 441. volum. 2. & tunc iudex debet inquirere de ætate, statura, vestitu, & alijs signis ipsius delinquentis incogniti; & de dictis signis debet constare in processu per testes; alias Inquisitio non valeret; & sententia non posset exequi, nisi ipse delictum confiteretur, Farinac. in quæst. Crim. q. 3. nu. 10. vers. sublimitando.

l *In furto.* Adde, quod inter alias præsumptiones fur-
7 ti sufficit legalitas personæ damnum passæ, & lamentationes, Foller. in pract. crimin. in ver. capiat informationem, nu. 8. 11. & 12. & vide, quæ posui supra ad l. § furtum, in vers. quando autem dicatur constare de furto.

m *In stupro illato.* Adde, quod ita docet Abb. in cap. proposuisti, extra de probat. num. 3. quòd inspiciantur puellæ deflòratæ; & Alber. in l. 1. §. ex rescripto, nu 8. ff. de vent. inspic. tamen Tiraq. de ll. connub. in l. 4. num. 21. dicit, quod genitalia virginis non sunt inspicienda ad coniiciendum de stupro, & oculus, & manus obstetricum sæpe fallitur, 27. q. 1. c. nec aliqua, & Franc. Marc. decis. 678. par. 1. Et hoc mihi contigit in facto, dum eram Gubernator Ciuitatis Spoletanæ, vbi quædam puella fuit tradita duabus obstetricib. ex improuiso vocatis; qua inspecta cum iuramento retulerunt, eam esse virginem, & postmodum fuit reperta prægnans; & cùm per Curiam procederetur contra dictas obstetrices pro falsa relatione, se excusabant, quòd illud iudicium est fallax, nec poterat verisimiliter dubitari de corruptela, quia statim, data querela de stupro, per Curiam ex improuiso fuerunt adhibitæ; & in illa Ciuitate erant multæ obstetrices, & ipsa puella dicebat, se fuisse defloratam, & quod virginitas probetur per assertionem honestarum mulierum, & obstetricum, Mascard. de probat. concl. 1410. n. 16. vol. 3. & Bertaz. cōs. 452. n. 20. vol. 2. vbi reprobat dictum cuiusdam obstetricis quæ prætendebat, & ita deponebat, quandam fuisse virginem, & hoc ex partu cognouisse; inquit enim quòd ex partu potest quidem cognosci, an sit primus partus, & an prius, quàm tunc fuerit prægnans; sed an fuerit virgo, nec ne, id ex partu non potest cognosci.

8 Item adde, quòd obstetrices † cogi possunt Ioan. de Plat. in l. patrimonium, C. de muner. patrim. lib. 10. & debent deponere cum iuramento, Franc. Marci decis. 678. & 680. nu. 4. par. 2.

p *Quòd quis seipsum præcipitauerit;* Adde, quod vbi
9 reperitur aliquis mortuus, & non appareant vulnera, non præsumitur occisus, sed sua morte mortuus, vt dicit Bal. in l. huic, ff. ad l. Aquil.

Item adde, quod repertus præcipitatus in puteum, vel ex turri, vel laqueo suspensus, vel vulneratus, & mortuus, non præsumitur, quòd se ipsum occiderit, Plot. cons. 130. nu. 82. inter cons. crim. diuers. mag. impress. lib. 1. sed in istis casib. per coniecturas, & indicia probabitur de corpore delicti, vt per Boss. in tit. de delictis, nu. 10. & per Foller. in pract. crim. in ver. capiat informationem, num. 24. & in vers. Item, quòd suffocauit vxorem, nu. 16. & nu. 59. & latissimè per Farinac. quæstio. Crim. q. 2. nu. 29. vbi ponit aliquas coniecturas, & præsumptiones, quibus probari potest, an delictum scelere commissum fuerit.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

1. *Iudex, constito de delicto, statim debet delinquentem inquirere.*
2. *Et an regulariter per inquisitionem procedi possit. vers. Quæro in quibus.*
3. *Et an sint aliqui casus, in quibus etiam, de iure communi, per inquisitionem procedi possit. versic. Scias etiam.*
4. *Aliquid præcedere debere, ad hoc, vt aperiatur via iudici ad inquirendum. ibid.*
5. *Potest iudex statim constito de delicto generaliter contra delinquentem inquirere, vers. Poterit igitur.*
6. *Odiosum est officium Inquisitionis.*

POstquam igitur iudici legitimè constat, delictum
1 commissum fuisse, statim debet super ipso delicto inquirere, vt quamprimum scire possit, quis delictum
a ipsum commiserit. *a* Qua in re maximè necessaria est celeritas, & diligentia, ne forte propter moram, quæ à iudice interponatur, non modo delinquens ipse fuga euadat, sed etiam detur spatium eius fautoribus & amicis, testes de negotio ipso informatos subornandi, & à veritatis dispositione deterrendi, vt sæpe numero contingere videmus. Sed hoc quidem loco in quo de ipsa inquisitione tractare incipimus, plura essent præmittenda, quæ ad terminorum cognitionem pertinent, scilicet quid sit inquisitio, ac quotuplex; & huiusmodi, quæ tamen, cum in practica nunquam ferè tractari contingat, consultò omittere decreuimus. poterit enim studiosus lector in locis ordinarijs ea omnia facile inuenire.

2 Quæro, in quibus casibus per inquisitionem procedi possit. Respon. dixi supra q. 3. vers. Debes autem scire quòd regulariter de iure ciuili non potest iudex per in-
b quisitionem contra aliquem *b* procedere. Nemo enim sine accusatore puniri debet: vt dicit Gl. in l. 2. §. si publico, in verb. Sine accusatore, ff. de adult. quam tenent cōmuniter omnes, vt dicit Ang. ibi, nu. 2. Et hoc, secundū
c ius commune, nullam habet difficultatem: *c* Cæterum de consuetudine regulariter in omnibus casibus potest iudex per viam inquisitionis procedere, vt dixi supra eadem quæst. 3. vers. sed certe.

3 Scias etiam, de iure communi multos esse casus, in quibus, circunscripta omni consuetudine, potest ex officio procedi, adeò vt de facili posset fieri regula in contrarium. Hos autem casus inuenire poteris apud eos, qui de maleficijs scripserunt sub rub. de inquisit. plerosque etiam recenset Ang. de malef. in verbo, Hæc est quædam inquisitio, & ibi etiam Aug. in additio. à nu. 12. vsque ad nu. 48. qui non modò sunt communiter 1
approbati, sed in eis nemo contradicit, vt attestatur idem Aug. ibi post num. 48. vers. item aduerte. Tu per te illos videre poteris. Sed aduerte ne erres: quia ad hoc, vt iudex possit in aliquo casu contra aliquem inquirere, & ex officio procedere, nō sufficit dicere quòd ille est vnus ex casibus, in quibus est permissa inquisitio,

v...o, neque quod contra eum est aliquod indicium etiam
proximum maleficio: Sed scias, quod in quocunq; casu,
in quo iudex, siue de iure communi, siue statuario, si-
ue ex consuetudine, potest procedere ex officio, & sic
per viam inquisitionis, nunquam debet, neque potest à
seipso procedere ad inquirendum, siue assumendas in-
4 formationes, vel indicia specialiter contra aliquem, nisi
d *d* aliquid præcedat, quod aperiat viam inquisitioni, sci-
e licet vel *e* diffamatio, vel querela partis, vel denuncia-
tio, vel huiusmodi: aliter processus esset ipso iure nul-
lus, etiamsi delictum fuisset deinde plenè probatum.
Et memini ego, quod fuit grauiter reprehensus Prætor
Vallis Sicidæ, qui processerat contra quendam de ince-
stu, quod propriam filiam carnaliter cognouisset, nulla
præcedente querela, vel denunciatione, & ambo fue-
f runt absoluti. 9. Nouemb. 1560. P.N. *f* Neque in hoc
attenduntur notificationes factæ extraiudicialiter, ne-
que illæ quæ fiunt incerto auctore & suppresso nomi-
ne notificantis. nam super huiusmodi notificationib.
prohibitum est procedi etiam si in eis essent nominati
testes de ipso delicto informati. Et si super eis fieret
processus, esset ipso iure nullus. Et de hoc extat de-
cretum in nouis constitutionibus in tit. de accu. c. om-
nibus, §. nec etiam. Et omnes illi contra quos fuit pro-
cessum super huiusmodi notificationibus vel denun-
ciationibus factis per personas incertas, fuerunt per
Senatum absoluti: & in specie de anno 1561. quædam
Catharina Zanetta P.N. & 20. Decemb. eiusdem anni
idem fuit rescriptum Prætori Vallis Sicidæ P.N. Et
ex hac causa fuit processatus commissarius Masij, qui
processerat contra quosdam super huiusmodi notifica-
tionibus secretis 15. Septembr. 1561. P.N. Hoc autem
fuit à iure introductum ad refrænandam malitiam &
propter prauitatem iudicum. Si enim daretur eis fa-
cultas procedendi ex abrupto contra omnes ad sui libi-
tum, possent multos indebite vexare: & ideo statu-
tum est, vt prius aliquid præcedat, quod iudicem ad
procedendum inducat, & quodam modo ex necessita-
te officii sui impellat, puta fama, vel clamor, vel quere-
la partis, vel denunciatio officialis, vel aliquid aliud,
g ex his, quæ infra proximis quæst. subiiciemus. *g* Poterit
igitur iudex in prædictis casibus enumeratis per Do-
ctores in locis præallegatis ex officio procedere & spe-
h cialiter contra aliquem *h* inquirere. Bene verum est,
5 quod absque eo quòd aliquid specialiter præcedat con-
tra aliquem, quotiescunque iudici constat aliquod ma-
leficium commissum fuisse, statim potest inquirere ge-
neraliter super ipso maleficio, vt inueniat personam,
i quæ commisit ipsum maleficium: *i* & habito aliquo
indicio contra aliquem, vocat deinde illum ad se de-
K fendendum: *K* Et ita seruat totus mundus, vt dicit
Inno. in c. bonæ, il 1. num. 5. de electio. subdens, quòd
illud, quod longam interpretationem recepit ex itera-
tione factorum, mutari nõ debet. Et hoc dictum Innoc.
refert Bal. in l. edicta, in repet. Patauina, num. 30. C. de
edendo, & in l. ea quidem, nu. 42. C. de accus. & Ana. in
d. c. qualiter & quando, il 2. §. debet, num. 9. & Card.
Alex. in c. de accusatione, colum. 14. vers. inquisitio ge-
neralis, 2. quæst. 8. & alij, quos retuli infra, q. 50. versi-
culo item quia, & sequen. Practica igitur est, quòd si
non sit porrecta contra aliquem querela, vel denuncia-
tio, vel aliter aperta via iudici ad specialiter inquiren-
dum, sed tantum constet delictum fuisse commissum,
l iudex statim ex officio *l* inquirit generaliter, interro-
gand testes, quos putat de negocio informatos, in
genere, an sciant quis delictum commiserit, neminem
nominando. Quando verò certus est delinquens, pu-
ta quia porrecta est contra aliquem querela vel denun-
ciatio, tunc iudex non inquirit generaliter, sed spe-
cialiter interrogando testes, quid sciant de contentis in
ipsa querela, vel denunciatione, in qua ille est specia-
liter nominatus. Tunc autem illa inquisitio genera-
lis transit in specialem, quando testes qui sunt in gene-
re interrogati, secundum ea, quæ statim dixi, nomi-
nant ipsi in specie delinquentem: nam eo casu, illa no-
minatio aperit viam iudici ad inquirendum specialiter
contra illum nominatum, id est ad alias informationes
contra eum assumendas. nam vbicunque ex informa-
tionibus assumptis super inquisitione generali oritur
aliquod indicium de crimine contra aliquem, illud in-
dicium, licet receptum sit parte non citata, inducit
tamen præsumptionem contra eum, quæ sufficiens
est ad inquirendum specialiter contra ipsum, vt dicit
Bar. in d. l. 2. §. si publico, num. 9. & est communis
conclusio vt attestatur Aret. in c. cum oporteat, num.
44. in fi. de accus. Quinimò si ex dictis huiusmodi te-
stium receptorum super inquisitione generali, resul-
taret sufficiens indicium contra aliquem, posset ille
capi, vel citari absque alia speciali inquisitione. Et
hoc est quod voluit dicere Innoc. in loco præal. Et
licet ipse loqui videatur in maleficio notorio, est ta-
men intelligenda eius doctrina in quocunque malefi-
cio, de quo iudici legitimè constet. Satis enim in hoc
proposito dici potest notorium id, de quo apparet ex
actis, vt dixi infra lib. 7. §. notorium. Et hæc omnia
nota: quia ille locus Inno. non est ab omnibus bene in-
tellectus.

ADDITIONES.

a *Qua in re.* Adde infr. q. 23. in princ. vbi de hac diligen-
tia, & celeritate. At in proposito præsentis Quæstionis
in qua tractatur materia inquirendi constito de delicto,
& habitis informationibus; Audi Liuium in proprijs
verbis sic declarantem, lib. 9. Decad. 4. Ita cùm Iudices
ambo in potestate essent, rem ad Senatum posthumius
defert, omnibus ordine expositis, quæ delata primò,
quæ deinde ab se inquisita forent. *Drogh.*

b *Procedere.*] Regulam, quòd iudex ex officio suo ad
priuatam vtilitatem etiam in criminalibus procedere
non possit nisi petatur, cum septem fallẽtiis, vt per Soc.
in hi reg. 248. *Giacb.*

c *Cæterum de consuetudine.* Vide Baiard.

d *Nisi aliquid præcedat.* Vide tamen multos casus in-
fra enumeratos: In quibus procedit Inquisitio non præ-
cedentibus indiciis ad q. 64. vers. sed nunquid. *Drogh.*

e *Diffamatio.*] Adde vt per Crau. consi. 238. col. 4. vers.
similiter. etiam si vigore statuti habeat potestas faculta-
6 tem liberè ingredi ibi. Odiosum † est enim officium In-
quisitionis, & contra ius ciuilium regularũ. ibid. *Giacb.*

f *Neque in hoc attenduntur.* De istis notificationibus,
& cedulis vide infr. q. 61. vers. Sed hæc quidem, ibi, siue
data sit cedula, & vers. Sed quæro ad fin. reiciuntur ce-
dulæ, nec extraiudicialiter procedendum infr. q. 33. &
tamen aliquando admittũtur, q. 23. vers. fin. in fi. *Drogh.*

g *Poterit igitur Iudex.* Infr. q. 20. in princ. *Drogh.*

h *Inquirere.*] Aduerte ad vnum, quòd Inquisitio iuris
ordine non seruato corruit per Crau. qui alios allegat
in consi. 262. col. fin. ante num. 6. Item ad aliud, quòd
non licet iudici inquirere absque indiciis vtcumque li-
berum obtineat arbitrium inquirendi in criminalibus
ibi. Circa primũ adde, quòd si inquisitio fuerit nulliter
formata, quòd poterit reus absolui ab obseruatione iu-
dicii, & noua formari inquisitio, & accusatio, per Ma-
ria. in prax. iud. in 6. & vlt. parte princ. fol. mihi 241. sub
nu. 52. & per Mars. in Praxi, §. secundũ, nu. 88. *Giacb.*

i *Et habito aliquo indicio.* Vide Baiard.

K *Et ita seruat totus mundus.*] Sed pro practica vide
quæ adnotaui infr. quæst. 89. versic. mandans homici-
dium. *Giacb.*

Inqui-

1 *Inquirit generaliter.* Adde infra q. 53. verſ. ſecundum caput, q. 50. verſ. item quia, q. 6. verſic. ſed quoniam, in principio. Aliter enim inquirendo, magis eſt officium ſuggerentis, quàm interrogantis: & talis proceſſus redditur nullus, infr. q. 21. verſ. Retenta igitur, & q. 45. verſic. Debet autem Iudex: & vt exemplum pateat: Quòd ſi inſtruatur reus quid Iudex appetat, magis, vt euadat torturam iudicii, quàm vt ita ſe habeat veritas innocens aliquando tortus, vel reus, indicat; Audi quid de indebite tortis ad talem ſuggeſtionem dixerit Liuius lib. 3. Decad. 4. Torti poſt paulo inſontes cùm ſcirent ipſi opinionem omnium, ea pro indicio, vſi: Leuſippum, & Piſiſtratũ nominauerunt nullo adiecto, cur ſcire quicquam viderentur, argumento: Hoc idem vide eund. Liuium lib. 4. Decad. tertiæ. De Theodoro quodam ſub Andronodoro Iudice. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiſs. Baiardi.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

1. *Inquiſitio inchoata ab vno Iudice qualiter poſſit perfici à ſucceſſore.*
2. *Inquiſitio formari poteſt, licet nomen delinquentis ignoretur.*

c
1 C*Æterum de conſuetudine.* Adde, quòd Iudex nouus poterit finire Inquiſitionem per prædeceſſorem ſuum inceptam: ſed debet dare nouam dilationem, ſecundum Pau. de Caſtro in l. edictum, ff. de iudic. qui intelligit de dilationibus expectatoriis.

Et habito aliquo indicio contra aliquem. Adde, quòd
2 etiam Inquiſitio formari poteſt, quando ignoratur nomen delinquentis ſecundum Boſſ. in tit. de delicto, nu. 33. & qualiter practicatur, vide eundem Boſſ. in tit. de inquiſit. num. 78.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

1. *Diffamationem præcedere debere, ad hoc vt index per inquiſitionem procedere poſſit.*
2. *Et quid in iudice ordinario, verſic. Sed retenta.*
3. *Et quid ſi Iudex ex mero officio procedat, ver. Idem etiã:*
4. *Et an etiam ad aſſumendas informationes ſuper ipſa fama, verſ. Scias etiam.*
5. *Et quid in Inquiſitione generali. ibid.*
6. *Et quid, in Inquiſitione, quæ fit contra officiales ſyndicandos, verſ. Cæterum quando.*
7. *Et quid, in crimine hæreſis, verſ. Item ſcias.*
8. *Et quid, ſi formetur inquiſitio ex mandato Principis. verſ. Præterea ſcias.*
9. *Et quid ſi non fuerit de hoc oppoſitum. verſic. Vlterius ſcias.*
10. *Et an hæc concluſio de conſuetudine obſeruetur. verſic. Vltimo ſcias.*
11. *Fama quomodo probetur, verſ. Sed quoniam.*
12. *Et an per duos teſtes tantum, verſ. Sciendum.*
13. *Et an debeant reddere ſufficientem cauſam ſcientiæ, verſ. Illud tamen.*
14. *Et an debeant dicere quòd illud audiuerunt à maiori parte populi. verſic. Debent etiam.*
15. *Et an debeant dicere, quòd illud audiuerunt publicè dici, verſic. Item requiritur.*
16. *Et an debeant nominare eos, à quibus audiuerunt. verſic. Amplius etiam.*
17. *Et quid ſi non fuerint ſuper hoc interrogati, verſic. Sed quid ſi non.*
18. *Et an debeant ſcire quid ſit fama, verſic. Poſtremo ſcias.*
19. *Fama an probetur per aſſertionem iudicis, verſic. Sed quæro.*
20. *Fama an requiratur, vt ſæpe ad iudicis aures aſcendat. verſic. Quæro nunc.*
21. *Et an ſola fama ſufficiat, an autem etiam requiratur, quod procedat clamoſa inſinuatio, verſ. Item quæro.*
22. *Iudex quid facere debeat, poſt aſſumptas informationes ſuper infamia, verſ. Succeſſiue quæro.*
23. *Et an reo petenti danda ſit copia indiciorum ſuper fama aſſumptorum. verſ. Sed quid ſi reus.*
24. *Fama an ſit res fragilis.*
25. *Teſtes probantes famam debent eſſe omni exceptione maiores.*
26. *Duplici fama probata, quæ præualeat.*

DIctum eſt ſupra quæſt. proxima, poſſe iudicem
procedere ex officio, ſiue inquirere ſpecialiter
contra aliquem, dummodo aliquod præambulum
legitimum præcedat, quod aperiat iudici viam ad
1 procedendum contra eum. Inter cætera autem, ſi
a præcedat contra aliquem *a* diffamatio, omnes fatentur, poſſe iudicem procedere, & ſuper ipſo crimine
b contra eum informationes, & indicia aſſumere. *b* Talis enim diffamatio ſuccedit loco accuſationis, vt tenent communiter Canæſte Card. Alex. in d. cap. de accuſatione, colum. 14. in fi. 2. q. 8. quaſi videatur populus ipſe illum, vt reum criminis, iudici deferre. Quinimò dici ſolet, quòd de iure communi ad hoc vt poſſit procedi ex officio, ſiue per viam inquiſitionis, requiritur quod præcedat diffamatio rei de crimine, pro quo iudex contra eum procedere intendit: ita colligi videtur ex verbo d. cap. qualiter & quando, de accuſ. Et hoc etiam ſonant illa verba, quæ ſolent in inquiſitionib. apponi, *Fama publica præcedente. &c.* Et hæc eſt communis ſententia Doctorum, vt atteſtatur Hieron. in Apoſtil. ad Angel. de malef. in verbo, Hæc eſt quædam inquiſitio, poſt num. 68. verſic. Secundò in quantum, Nouel. in prac. crim. fol. 63. poſt num. 17. Sed cer-
c tè quicquid ſit de iure, totum contrarium *c* docet practica, quæ communiter obſeruatur. Iudex enim conſtito de delicto, aſſumit informationes in genere, vt dixi ſupra q. prox. verſ. poterit igitur: Et interrogat primò teſtes quos putat eſſe de negocio informatos, ſuper veritate criminis, ſcilicet an ſciant quis maleficium illud commiſerit. Et ſi dicant ſe neſcire, tunc inter-
d rogat eos ſuper diffamatione *d* neminem nominando, ſed in genere interrogando, contra quem illius delicti fama laboret, vt dixi infra verſ. ſed quoniam. Et ſi ex eorum dictis reſultet probatio facta contra aliquem, tunc ſpecialiter contra eum inquirit, & ad vlteriora contra eum procedit, vel per citationem, vel per capturam,
e iuxta qualitatem indiciorum. *e* Et ſic vides, quod eodem contextu iudex aſſumit informationes ſuper veritate criminis, & ſuper diffamatione: Neque ego vnquam vidi fieri aliquem proceſſum qui inciperet ab huiuſmodi diffamatione: Sed ſemper præcedit querela, vel denunciatio, vel aliter aperitur via iudici ad inquirendum, iuxta modos, de quibus ſupra dictum eſt, & infra etiam dicemus.

2 Sed retenta communi concluſione, quòd ſcilicet ad hoc vt iudex poſſit inquirere, requiratur, quod diffamatio præcedat, ſcias, quòd Ang. in reper. l. ſi vacantia. C. de bon. vac. lib. 10. videtur tenere quod in hoc facienda ſit differentia inter iudicem ordinarium, & delegatum, vt ſcilicet iudex ordinarius poſſit abſque diffamatione inqui-
f rere, non autem delegatus: In hoc tamen Ang. *f* communiter

muniter reprobatur, vt dicit Alc.in c.1.nu.34.de offic. ord. Et hanc opi.contra Ang.dicit esse communē Card. Alex.in d c.de accusatione, col.25.vers. tamen fortius: quem refert Foller. in prac.cri.fol.86.num.32. Et ideo (secundum Doc.) modus procedendi est, vt iudex antequam procedat contra aliquem, assumat à seipso informationes super infamia rei, de illo crimine: deinde comperto eum esse de ipso delicto diffamatum, examinet testes contra eum super ipso maleficio. Et aduerte, quia de iure communi, si iudex vellet procedere super veritate criminis non facta prius inquisitione de fama, posset reus appellare. Et ita dicunt communiter Doct. vt ait Card. Alc. in d.cap.de accusatione, col.25.circa medium. Contrarium tamen, vt dixi, communiter obseruatur de consuetudine.

3 Idem etiam Ang.in repet.d.l.si vacantia, num.177. videtur tenuisse, quod hæc conclusio non procedat vbi iudex non ad postulationem partis, sed ex mero officio inquireret. nam eo casu (secundum eum) non requiritur quod præcedat diffamatio. Et dicit Aug.ad Ang. de malef.in verb. Hæc est quædam inquisitio, num.57. quod assessores communiter hoc obseruant. Sed certè hoc contra eum proculdubio est magis communis opi. vt dicit Hier.in Apostil.ad Ang in loco præalleg. post num.68. vers.Quartò in quantum, quem refert Grat. cons.57.num.11.lib.2.& Rolan. cons.24.circa fi.lib.1. Boss.in tit.de ind.nu.75.in fin. Hipp.Rim.inter consil. crim.diuers.cons.105.nu.27.lib.1. Quæ etiam est rationi magis consentanea: nam quando proceditur ex mero officio, tunc magis necessaria esse debet diffamatio, quæ succedit loco accusatoris, vt dicunt Scribentes in d.c.qualiter, & quando. Et dixi supra in prin q.

4 Scias etiam, quòd hæc conclusio, quæ habet requiri diffamationem, priusquam super delicto possit iudex ex officio inquirere, intelligenda est vt non procedat in inquisitione, quæ fit contra aliquem super ipsa fama: nam ista fieri potest modica diffamatione præcedente. Ita dicit Innoc.in cap.licet, in vltimis verbis, de accusa.quem sequuntur communiter Doctores vt ait Marian. in eo. cap.licet, num.19. Idemque dicendum est in inquisitione, quæ fit ad inueniendum ipsum crimen: nam in ea pariter etiam non requiritur quod infamia præcedat. Et hoc dicit omnes fateri Berous, in d. c.qualiter, & quando.num 34. Et ita obseruat practica, vt scilicet ad eam inquisitionem, quæ fit ad inueniendum crimen, vel ad assumendas informationes super fama, non solum modica diffamatio sufficiat, sed

5 imò nulla diffamatio requiratur: Intellige quando in genere inquiritur neminem nominando: sed in specie, contra certam personam, nunquam vidi practicari, vt nulla præcedente querela, vel denunciatione assumantur huiusmodi informationes, super diffamatione, vt supra dixi.

6 Cæterum quando syndicatores procedunt contra officiales, in syndicatu, vtique formant contra eos inquisitionem generalem, etiam nulla fama publica, vel clamosa insinuatione præcedente. Et hoc valde de consuetudine obseruatur, vt dicit Auge.in repet.d.l. si vacantia, num.170. quem refert Marian.in rub.de accus. num.9.& in repet. d.c.qualiter & quando, post num. 167.vers.52.quarto, & Marsil.in pract. crimin.§.constante, post num.20. Sed certè illa inquisitio non fit ad puniendum, neque ex ea sequi potest condemnatio, nisi secundum ea, quæ dixi infra quæst.50.vers.scias etiam. Et ideò nihil interest, an diffamatio præcedat, vel non præcedat. Iudex enim, qui vult aliquem syndicare, sicuti dupliciter se mouet ad procedendum contra ipsum, ita etiam duo remedia proponit, quorum primum est ad beneficium priuatorum, illos excitando per edictum, quod solet in principio ipsius syndicatus publicari, quod scilicet quicunque vult querelare, &c.neque super ipso delicto iudex aliquid vlterius facit, nisi ad ipsarum partium querelam. Aliud remediū est ex officio: & ad hoc proponit iudex illum libellum, qui appellatur inquisitio generalis, cuius forma traditur per Amadeum in suo tractatu syndicatus. Et super hac inquirit iudex ex officio, reuidendo libros & acta & cōdemnationes, &c. Et si aliquid reperiat in quo officialis deliquisse videatur, vocat ipsum, & fit litis contestatio, &c. vt dixi in d.vers.scias etiam. Et sic vides quod vtroque casu impertinens esset requirere quod aliqua diffamatio præcederet.

7 Item scias, quod prædicta conclusio nō habet locum in crimine hæresis: nā in eo propter delicti ipsius enormitatem potest procedi absque eo quòd præcedat diffamatio: sed sufficit ad inquirendum vehemens suspicio. ita communiter tenetur, vt dicit Felin.in d.c.qualiter, & quando, in prin. in vltimis verbis Credo tamen quod vltra ipsam suspicionem adhuc requiratur querela, vel denunciatio, prout in alijs criminibus: alias da-

g rentur nimis latæ habenæ inquisitorib. *g* si possent ex suo capite contra omnes inquirere, nulla notificatione vel querela, vel diffamatione præcedente, sed ex sola suspicione tantum: quod nullo modo est dicendum. Erit tamen hoc speciale in hæresi, quòd licet in alijs criminibus de iure requirantur legitima indicia ad formandam inquisitionem, vt dixi infra q.20. vers.ad formandam, in hoc crimine sufficiat vehemens suspicio. Vide quæ dixi supra hoc eod.lib.§.hæresis, vers. Habet etiam.

8 Præterea scias quod nō habet locum, quādo inquisi-

h tio *b* formatur de mandato, aut conscientia Principis, nam eo casu non requiritur quod præcedat aliqua diffamatio: ita dixit Innoc.in d.c.cum oporteat, post num.5. de accusat.& post eum Bald.in l.nullus, num.1. C.ad l.Iul.Maiest. Aduerte tamen (secundum aliquos) quia ista doctrina simpliciter intellecta fecit errare multos ignorantes, vt dicit Augu.ad Ang.de malef.in verbo, Fama publica, post num.5. subdens etiam, quod audiuit sæpe multos peritos, & aduocatos in hoc errasse: Ideo secundum eos intelligenda est vt procedat quando tale mandatum emanauit motu proprio: secus si ad postulationem partis: nam eo casu adhuc debet præcedere diffamatio. ita tenet Glo.in c.2.in verbo, Fuerat, de accus.in 6. quæ in hoc communiter à Scribentibus approbatur, vt dicit Mars.in prac. cri.in d.§.constante,

i post num.22.vers.sed hanc tamen. *i* Sed certè, ex quo talis postulatio partis habet vim querelæ, vel denunciationis, sicut preces, super quibus impetratur rescriptum, habentur loco libelli in causis ciuilibus. vt dixi infra lib.proxi. credo ego quod etiam sine diffamatione possit vtroque casu iudex inquirere, & informationes assumere. Et ita semper vidi seruari, quia (vt dixi) hæc practica diffamationis apud nos recessit ab aula. Item intellige, vt procedat, quādo princeps vtitur verbis assertiuis: secus autem si vtatur verbis narratiuis: hoc enim casu pariter est necessaria diffamatio. Et ita communiter tenetur, vt dicit Anan. in d.c.cùm oporteat, nu.2. Et in hoc non videtur dubitandum.

9 Vlterius scias, quod si fuerit processum non præcedente infamia, & hoc non fuerit oppositum, valet processus. Et hæc est communis opin. vt attestatur Aret.in c.qualiter, & quando.il 1.col.3.de accusat. prout illum refert Foller.in prac cri.can. fol.102. vers. item potest opponi. Et ex hoc corruit illa opin.Hostien.q. si prius recepti fuerint testes super veritate criminis, quam super infamia, licet deinde probetur infamia, testes prius recepti super veritate criminis, non probant crimen, ex quo non fuit seruata forma, vt scilicet prius constaret de infamia, quàm reciperentur testes super crimine.

trine. quæ quidem opi. non per omnes reprehenditur,
vt dicit Aret. in loco præalleg. post num. 11. valet etiam
processus, vt supra dictum est, licet omissa sit inquisitio
famæ, si pars non opponat. Effectus autem est maxi-
mus: nam quando huiusmodi præpostératio ordinis
reddit processum ipso iure nullum, potest opponi in
quacunque parte iudicij; vbi verò non annullat pro-
K cessum, K nisi parte opponente, tunc non potest op-
poni post litem contestatam, vt dixi infra lib. 7. §. Ex-
ceptio. Et a fortiori, quia Doctores in hac materia lo-
quentes, & dicentes, quod omnino fama debet præce-
dere inquisitionẽ, intelligendi sunt de inquisitione, quę
fit assumendo informationes super delicto contra ali-
quem, contra quem nulla sit querela vel denunciatio,
non autem de inquisitionis libello, qui transmittitur
reo, quando citatur, vt in iudicio compareat: nam cum
id non fiat, nisi præcedente processu informatiuo legi-
timè formato proculdubio non requiritur in specie
quod fama præcedat ad inquisitionem reo transmitten-
10 dam, sed sufficit etiam aliud indicium, prout etiam ob-
seruari attestatur Boss. in tit. de inquis. num. 27. Et in hoc
multi etiam docti viri æquiuocando decepti sunt, cum
tamen nemo deberet esse ita ineptus, vt crederet tot
patres familiæ, quod si adessent duo vel plures testes, qui
de visu maleficij deposuissent tempore visitationis ca-
daueris, vt plerunque contingit, non posset contra
reum transmitti inquisitionis libellus, nisi fama præce-
deret: quod esset omnino absurdissimum.
l *l* Sed quoniam plerunque contingat, delicta occultè
11 committi, quo casu difficile, & quandoque etiam im-
possibile est inuenire testes, qui de veritate criminis
deponant, quod sæpe euenire solet etiam in delictis
palam commissis, ex quo non reperitur de facili, qui
velit in causa criminali contra aliquem ad offensam
deponere; consueuerunt iudices, vt dixi, iis casibus,
postquam eis legitime constat delictum fuisse com-
missum, neque reperitur testis, qui de veritate crimi-
nis deponat, interrogare testes super fama, vt intelli-
gant quis sit de ipso crimine diffamatus. Et vbi ex ip-
sis informationibus assumptis super infamia resultet su-
spicio contra aliquem, procedunt ad vlteriora contra
eam super ipso crimine inquirendo. Videamus igitur
m quomodo talis fama contra aliquem *m* probetur.
n *n* Sciendum est autem, quod potest fama probari etiam
12 per duos testes tantum. ita videtur sensisse Glo. in l. 3.
§. eiusdem, in verbo, Confirmat. ff. de testib. Et in hoc
omnes concordant, vt dicit Alber. in d. l. ea quidem,
nu. 24. Hanc etiam dicit esse communem opin. Sal. in
d. l. ea quidem, in sexta charta, vers. venio ad septimam,
prout illum refert Dec. consi. 272. num. 4. Sed certè Sal.
in eo loco, qui est num. 82. loquitur de probatione no-
torij, & in eo proposito attestatur de communi opin.
vt ego fideliter retuli infra, q. 9. versi. quęro nunc. Est
tamen tenenda hæc conclusio, in qua, vt dixi, omnes
concordant, quòd scilicet duo testes sufficiant ad fa-
mam probandam, cùm in ore duorum vel trium stet
omne verbum.
o *o* Illud tamen in primis sciendum est, quod huiusmodi
p testes deponentes super fama, debent reddere *p* suffi-
13 cientem causam scientiæ: aliàs non probant. ita dicit
Barto. in l. de minore. §. plurimum, post num. 19. ff. de
quæst. Et in hoc omnes concordant, vt dicit Corn. in
d. consil. 233. in litera D. lib. 2. & consil. 216. in litera H.
lib. 3. Hanc etiam dicit esse commun. opin. Simancas
de hæret. cap. 63. num. 16. debet enim testis deponere
de iis, quæ sensu corporis percipiuntur, vt dixi supra,
lib. 2. § testis.
14 Debet enim dicere, quod illud audiuerit à maiori par-
te populi: aliàs non probant. ita dixit Glo. præallegata
in d. §. eiusdem, & sequitur Barto. in d. §. plurimum, nu.
59. Et ita concludere videntur Doctores omnes, vt
ait Marsil. in eo. §. plurimum, num. 46. Et ex hoc infert
Barto. in d. §. plurimum, nu. 22. quod non sufficit quod
q testes deponentes super fama, dicant quòd *q* audiue-
r runt illud *r* publicè dici: potest enim esse quòd audi-
uerint illud dici in loco publico, sed tamen à paucis, vel
etiam ab vno tantum: sed opus est q; dicant, quod illud
audiuerunt à maiori parte populi. Et ita communiter te-
neri affirmat Imola in l. hæredes palam, in prin. nu. 1. ff.
de testa. quem refert Alex. consil. 212. num. 5. lib. 2. &
consil. 20. post num. 9. lib. 4. & consil. 2. num. 16. lib. 7.
& consil. 35. num. 6. eo. vol. Corn. consil. 84. in litera G.
lib. 1. & consil. 68. in litera B. lib. 2. & consil. 198. in lite-
ra G. eod. vol. & consil. 232. in litera D. eod. vol. & cons.
216. in litera H. lib. 3. & consil. 304. in litera I. eod. vol.
vbi dicit quod ita aliàs obtinuit contra d. Benedictum
Capram in causa eius propria, & sæpius vidit in iudi-
cijs hoc pro satis claro reputari; Card. Alex. in c. cum
in tua, circa fin. de sponsal. Dec. in cap. 1. num. 53. de
appell. & consi. 133. nu. 4. in fin. & cons. 210. post nu. 9.
vers. secundò dato. Cur. Sen. consi. 82. post nu. 9. Cra-
uet. consil. 41. num. 5. & consil. 262. post num. 5. Hanc
etiam conclusionem dicit esse communem Alex. consi.
123. num. 3. lib. 7. Soc. consil. 54. nu. 27. lib. 4. Dec. consi.
37. post num. 10. vers. tertius testis, Bertran. consil. 74.
num. 10. lib. 8. Socin. Iun. consi. 69. num. 24. lib. 1. Gram.
consil. crim. 26. post num. 14. Sed certe hæc opi. Bart.
est multum aspera, & si teneretur in practica, vix re-
periretur ex mille testibus vnus qui rectè super fama
publica deponeret. Et ideo Bald. in c. literas, num. 2.
de præsumption. tenuit totum oppositum, quòd scili-
s cet *s* testis, qui dicit se audiuisse aliquid publicè dici,
probat famam, quia intelligitur publicè, id est, publica
voce à populo. Et hæc secundũ eũ est aptior expositio,
& secundum communem intellectum loquentium. Et
hæc opi. Bald. in practica seruatur, & contra Bart. est
communis obseruantia, vt attestatur Cassador. decis. 3.
maxime, num. 7. de probat. Et post eum ita seruari in
curia Romana attestatur Paris. consil. 52. in fin. lib. 3.
Hieron. Mont. in tracta. de finib. fol. 50. num. 4. Ferret.
consil. 168. post num. 19. Quam quidem obseruantiam
Romanæ curiæ in materia probationum omnes aliæ
curiæ deberent imitari. Apud nos etiam indistinctè
seruatur opinio Bald. contra Bart. & ille aduocatus,
qui vellet super hoc insistere reputaretur cauillosus, &
t proculdubio succumberet. *t* Quinimò hanc opi. con-
tra Bart. esse communem, & in iudicando sequendam
attestatur Calcan. consi. 8. nu. 11. Et dicit Alex. sibi con-
trarius, consi. 102. nu. 17. lib. 7. videri quod magis com-
muniter damnetur illa opin. Bart.
u *u* Item requiritur quòd dicant se audiuisse id publicè
15 dici. licet enim deponant quòd illud audiuerunt à ma-
iori parte populi, si tamen illud secretè, non publicè
audiuissent, non diceretur probata fama secundum
theoricam Barto. quam dicit esse communem Imola
in loco præallegato, prout illum refert Corn. consil.
221. in litera C. in fi. lib. 3. Sed certe iudicio meo Bar. in
d. §. plurimum. nu. 20. dicit totum oppositum. & Imola
iã supra fuit per me fideliter relatus, in ver. debet etiam.
x *x* Amplius etiam, debent testes deponentes super fa-
16 ma, si fuerint interrogati, nominare eos, à quibus au-
diuerunt id, de quo deponunt esse publicam vocem, &
y famam; *y* aliàs non probant. Ita dixit Bart. in d. §. plu-
rimum, num. 23. & ante eum Innoc. in d. c. qualiter &
quando, num. 1. quem sequuntur communiter Docto-
res vbique, vt attestatur Alexan. consil. 100. post num.
4. vers. sextus testis, lib. 1. Et dicit Aret. in d. cap. cum
oporteat, post nu. 58. vers. Communiter tamen, quòd
hæc est magis communis opinio, quæ etiam seruatur
in practica.

Sed

z 17 Sed quid, si non fuere super hoc interrogati? Respon. quod adhuc debent nominare eos, à quibus audiuerût vt possit iudex perpendere ex eorum qualitate, quanta sit illis fides adhibenda. Et ita seruari attestatur Io. And. in d. c. cum oporteat, de accu. prout illum refert Marsil. in d. §. plurimum, num. 50. & cons. 76. num. 22. & Gram. cons. crimin. 42. num. 19. & voto 34. num. 14. quamuis ego in libro meo non reperiam Ioan. And. ad attestantem. Sed certè communis practica est quod interrogentur. Et adhuc si non essent interrogati, crederem quod in criminalibus non probarent, nisi nomina-
aa rent eos, à quibus audiuerunt. *aa* Debet enim fama
bb habere originem *bb* à personis honestis, & fide dignis non autem à maleuolis, vel improbis, vt omnes fatentur: quod intellige, nisi agatur de re turpi: nam eo casu non esset contemnenda fama, quæ ortum haberet à turpibus personis: puta, si agatur de re commissa in lupanari, poterit oriri fama à meretricib. & lenonibus, non autem à Doctoribus vel equitibus, qui non solent ibi conuersari. sic etiam si agatur de chartis, vel taxillis falsis, poterit fama ortum habere à lusoribus, & barris, & non erit, vt dixi, per iudicem contemnenda.

18 Postremò scias, quod huiusmodi testes super fama deponentes, debent scire quid sit fama: & si interrogentur quid sit fama, & respondeant se nescire, nihil probant. Et hæc est communis opinio, vt dicit Marsi. in d. §. plurimum, nu. 104. & seq. Et ex prædictis potes conijcere quàm sit difficilis probatio famæ, adeò vt vix sufficerent ad eam rectè probandam testes, qui essent
cc *cc* iurisperiti.

19 Sed quæro, nunquid fama probetur per assertionem iudicis. Dixi infra. q. 31. in vers. Fama publica.

dd *dd* Quæro nunc, nunquid ad hoc vt super fama pos-
20 sit formari inquisitio, requiratur quòd fama sæpe ascendat ad aures iudicis. Resp. quòd sic, de iure loquendo: Et est communis opinio, vt attestatur Aret. in d. cap. qualiter, & quando, nu. 75. & seq. sed (vt sæpius dixi) in practica hæc non obseruatur, quia hodie (saltem apud nos) non inchoantur processus super diffamatione, nisi aliud concurrat, quod aperiat viam iudici ad procedendum.

21 Item quæro, nunquid sola fama sufficiat ad hoc, vt possit formari inquisitio. Respon. quod non, sed de iure requiritur etiam clamosa insinuatio, quæ ipsam famam ad aures iudicis sæpius detulerit. ita colligitur ex tex. in d. cap. qualiter, & quando, ex quo videntur sumpta illa verba, quæ communiter in inquisitionibus apponi solent, *Et clamosa insinuatione subsequente non tantum semel, sed sæpe, & sæpius, &c.* Quoties autem requiratur quod clamor & infamia peruenerint ad iudicem, ad hoc vt possit ex officio contra aliquem inquirere, non est à iure determinatum. Et ideò dic, quod est arbitrarium iudicis: & ita tenent communiter Doct. vt ait Maria. in d. c. qualiter & quando. nu. 119. Hæc tamen omnia intellige, vt procedant, quando inquisitio fit contra prælatum nam eo casu non sufficit simplex fama, sed requiritur, quod sit talis, quæ non possit sine scandalo, vel periculo tolerari. Secus autem quãdo inquisitio fit contra subditum: tunc enim sufficit quod fama præcedat, etiam quod non sit scandalosa, neque periculosa. Et ita tenent communiter Doct. vt dicit Card. Alex. in d. c. de accusatione, col. 28. in fin.

22 Successiuè quæro, quid facere debeat iudex post assumptas informationes super infamia. Resp. debet vocare ad se eum, contra quem intendit procedere, & ei dicere: Ego intendo inquirere contra te super tali crimine, super quo es diffamatus. Et vbi ipse confiteatur crimen, & infamiam, poterit eum punire: vbi verò neget, poterit ad vlteriora procedere. ita dicit Glo. in d. cap. qualiter, & quando in Glo. 1. Sed certè hæc practica communiter, de consuetudine non seruatur, imò
ee seruatur oppositum: quia primò fit inquisitio, *ee* & postea super ea inquisitus interrogatur, & examinatur, vt dicit Ang. in rep. d. l. si vacantia, nu. 197. quem refert Ang. Aret. de malef. in d. verbo, hæc est quædam inquisitio, & Card. Alex in d. cap. de accusatione, col. 36. circa med. licet ipse Ang. Aret. dicat quod illã doctri. Ang.
ff procedit, quando Iudex contra absentẽ inquirit. *ff* Sed si reus est præsens, & in fortia officialis, tunc (secundũ eum) semper iudex eum interrogat cum tortura; & si non, in camera pluries, vt videat bene super quo possit formare inquisitionem: & post eius interrogationem format inquisitionem: de quo tamen ego dixi infra, q. 45. Marian. autem in rep. d. c. qualiter, & quando, post num. 212. vers. 70. quæro, dicit & ipse quod illa practica, quam ponit Glo. præallegata, communiter non seruatur sed communiter citatur inquisitus, vt compareat ad se defendendum; & subijcit formam ipsius citationis. Ego verò supra in prin. quæst. dixi, quòd tota hæc practica diffamationis hodiè non seruatur, nisi quando alia indicia haberi non possunt. Propterea si casus contingeret, debet iudex, habita informatione super infamia, si reus est præsens, illum interrogare: si vero est absens, debet citare, iuxta ea, quæ dixi infra. q. 31. & interea perquirere fortiora indicia super ipso crimine. Indicium enim famæ solum, licet sufficiat ad inquirendum, vt dixi supra in princ. q. non tamen sufficit ad torturam, vt dixi infra q. 21. vers. fama sola.

23 Sed quid si reus dicat iudici, vt priusquam ad vlte-
gg riora procedat *gg* det ei copiam indiciorum; quæ super diffamatione assumpsit? Resp. Ang. in d. rep. l. si vacantia, nu. 89. dicit, quod cauti aduocati hoc petunt, vt possint impugnare testes diffamantes, & vt videant si fama est probata: nã si aduocatus poterit videre famam non esse probatam, vel testes esse suspectos, obtinebit in causa. Et dicit hoc vidisse fieri, & peti in ciuitate Aretij; quod quidem proculdubio esset valde vtile ipsi reo, præsertim cùm probatio famæ sit multum difficilis, vt potuisti videre sup. vers. illud tamen, & seq. Sed certè mirum est, quòd Doctores adeo varie loquantur in hoc proposito. Si enim secundum magis communem opi. creditur iudici, asserenti famam esse contra aliquem, nec tenetur aliter de ea parti fidem facere, vt dixi in d. q. 31. vers. fama publica, non video ego quomodo sit
hh danda eius *hh* copia reo petenti, præsertim cùm ex consuetudine generali iudex possit etiam non præcedente infamia inquirere, vt supra dixi. Et ideo dicit Ange. in loco præallegato, quod hodie Perusij hoc non seruant de consuetudine, ex quo ibi secundum formam statutorum potest de omni crimine inquiri. Dic ergo quod cum ex generali consuetudine non seruetur, vt prius assumantur indicia super fama, deinde super crimine, sed omnia eodem contextu recipiantur, iudex circa copiam diffamationis dandam, vel denegandam reo inquisito, debet obseruare ea, quæ generaliter dicta sunt de copia indiciorum, quæst. 49.

ADDITIONES.

a *Diffamatio.*] Adde, quæ dixi in quæstione præcedenti, ver. diffamatio. Et ad hanc quæstionem adde, & vide per Duen. plenè etiam mihi reg. 298. Vbi habes plenam regulam cum duabus ampliationibus, ac decem & octo limitationibus. *Gotb.*

Vide eundem Baiardum.

b *Talis enim diffamatio.* Non tamen insistat Iudex multum super hac fama, quæ facta, atq; infecta canit, iuxta illud Vergilij, Æneid. lib. 4. & vt per Bal. in c. tua, nu. 5. extr. de coh. mul. & cler. Et hoc alio non apparente, infr. q. 21. vers. primo, ibi, Nihilominus, cum fama, q. 60. vers.

vers. frequens, quo loco dixi in xi de fama, & q. 64. vers.
24 Dixi etiam; ibi, quia saltem. Est † enim fama res fragilis, vt plurimum per clientelas voces artificiosè transmissa ab iis, qui desiderant. Ita Guid. de Suz. in tract. de malefic. nu. 93. Contrarium tamen, quòd fama semper non sit fragilis, & vana tenuit Menoc. sæpius allegato tractatu de arb. iud. lib. 2. cent. 1. num. 86. cum pluribus seqq. sed aduerte Menochium minime loqui in casu famæ nostræ, quæ veniat ad puniendum, siue ad torquendũ, in quibus casibus non sufficit sola fama, sed in casibus, super quibus aliquando coniecturando procedimus, vt ibidem, nu. 91. & habetur infra, q. 20. vers. fin. q. 64. versic. & in hoc, idem Menoc. d. trac. lib. 2. cent. 3. cas. 279. in princ. *Drogh.*

c *Docet practica*. Vide quæ contra scribit Rol. cons. 57. nu. 26. & seq. lib. 4. *Bers. Ros.*

d *Neminem nominando*. Adde infr. q. 21. versic. retenta, circa fin. q. 20. versic. ad formandam: supr. q. proxima, vers. poterit igitur. *Drogh.*

e *Et sic vides*. Farin. q. 47. nu. 42. 43. & seqq. *Ber. Ros.*

f *Communiter reprobatur*. Farin. tit. de inquisit. 9. q. vol. 1. plenissime. *Ber. Ros.*

g *Si possent ex suo capite*. Adde sup. hac eadem q. versic. Scias etiam. *Drogh.*

h *Formatur de mandato*. Bona est cautela pro Iudicibus, qui sæpius coguntur obedire mandatis illicitis, vt faciãt annotari in lib. criminal. ex ordine superioris, &c. quam quæstionem tangit Capyc. decis. 132. & ibi habetur, an tutus sit Iudex in conscientia sua; valet tamen Inquisitio, & processus sic de mandato Principis factus, vt est infr. q. 64. vers. sed nunquid Bannitus, ibi, si processum sit ad Inquisitionem ex conscientia Principis, & hic adde Felin. in c. sicut Romana, coll. mihi 4. de rescript. vbi habetur, q. si Princeps mandat inquiri super aliquo delicto, de quo Iudex cognoscere poterat, virtute talis cõmissionis etiam fama non præcedente inquirere poterit, tamen tale dictum hodie parum prodest, per ea, quæ dicit infr. q. 31. vers. fama publica, in fine: sed an ex tali processu sic facto poterit ferri sententia, alio non probato, infr. q. 53. vers. sed quid, si aliquis, distingue vt ibi; Consilium autem, quid seruari debeat in mãdatis Principum infr. q. 60. vers. solet dubitari, circa fin. ibi, sed certè ego, & q. 87. vers. sed quarto. *Drogh.*

i *Sed certe ex quo*. Rescripto loco petitionis exhibito, Adde Ias. in §. Præiudiciales, nu. 20. Instit. de act. Capyc. decis. 71. nu. 31. *Drogh.*

K *Nisi parte opponente*. Infr. q. 24. vers. fin. in fin. & q. 13. vers. 1. post med. q. 15. vers. sed pone. *Drogh.*

l *Sed quoniam plerunque*. Supr. q. 5. vers. poterit igitur, vbi docet examen super Inquisitione generali infr. q. 20. in princ. q. 45. vers. debet autem Iudex, & q. 50. versic. Item quia. *Drogh.*

m *Probetur*.] Sed & quæ requirantur in eius probatione, Blanc. tract. de ind. nu. 131. & seq. omnino per Ludo. Carr. inter cons. crim. diuers. cons. 90. nu. 34. cũ seq.
25 Item hic scias, † quod in casibus, in quibus sufficit probatio famæ, testes producti ad eius probationem, oportet esse omni exceptione maiores per tal. in reper. l. admonendi, nu. 297. & Dec. in cons. 105. col. 3. vers. 3. respondetur. Et hoc dictum reputat stupendum Craue. in cõs. 149. nu. fi. sed aduerte, quod defectus ille suppletur ex numero & qualitate aliorum testium, Crau. consil. 73. nu. 27. *Giacb.*

n *Sciendum est autem*. Multa per Vulpell. cons. 4. item cons. 5. num. 7. & 8. item cons. 50. nu. 10. & seqq. Alia per eundem cons. 105. in fine, & 113. num. 7. plura alia requisita ad famæ probationem. Farin. q. 47. num. 207. cum multis aliis. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

o *Illud tamen in primis*. Vide Baiard.

p *Sufficientem causam*.] Supple etiam non interrogari per Crau. d. cons. 149. col. fin. ver. Item ad probationem famæ, & cons. 260. col. 5. ad fin. vers. tertio respondetur. Item debent deponere de causis verisimilibus ex quib. fama hortum habuit, aliàs non probant. Nam debet fama subnixa esse aliqua coniecturã idonea non leui. & nuda, alias dicitur vana vox populi, quæ audienda non est, de omnibus per Crau. d. cons. 260. sub num. 7. & in summa debet formiter probari, vt docet Lud. Car. inter cõs. crim. diuers. cons. 99. à nu. 34. vsque ad nu. 38. Item quomodo & qualiter, & per quæ verba probetur, habetur per Campe. de testibus regu. 408. Roland. cons. 3. nu. 48. cum pluribus seq. lib. 1. Et quibus casibus fama plenè probat. Campeg. regu. 405. & quibus non regu. 406. & scias, quòd quando ortum habuit à parte, in cuius fauorem tendit, nihil operatur. Natt. cons. 473. nu.
26 17. Et quando duę † famę contrariæ sunt probatæ posterior elidit priorem: & si eodem tempore concurrãt, statur illi famæ, quæ processit ex verisimiliorib. probationibus, per Natt. cons. 473. nu. 20. & 21. Item fauore rei bona fama præualet malæ. Boss. tract. cri. titu. de fauo. defen. num. 13. Item quando probantur duæ famæ contrariæ statur testib. deponẽtibus de bona fama Crauet. in cons. 275. nu. 12. Item si sit probata fama affirmatiua in Castro vbi delictum est commissum, & negatiua in ciuitate, tunc si qualitates testium, & causæ, ex quibus fama processit sunt æquales, tales probationes sibi inuicem derogant, adeo vt neutri fides adhibenda sit; sed si essent inæquales illis stabitur, in quibus concurrunt meliores & validiores causæ, & meliores testes, per Foller. in pract. crim. §. dentur capitula. num. 34. *Giacb.*

q *Audiuerunt*. A maiori parte populi. *Ber. Ros.*

r *Publicè dici*. Farin. d. q. 47. nu. 237. & seqq. vbi latissimè de similib. verbis. *Ber. Ros.*

s *Testis*. Farin. d. q. 147. nu. 217. & 236. quid si dicant nihil scire, neque dici audiuisse, & per eundem vol. 1. nu. 170. d. q. 47. *Ber. Ros.*

t *Quinimmo hanc opinionem*. Vide Baiard.

u *Item requiritur*. Farin. d. loco nu. 236. *Ber. Ros.*

x *Amplius etiam*. Adde, quòd in tantum verum est hoc modo famam verificari debere, vt aliàs orta fama de interitu Antonij, cognito nullum certũ habere nunciũ, à quo fama sumpsisset originem, illa ceciderit modo, quo legitur apud Plutarcum in vita Pauli Æmilij; sed cum paulo post Author nuncij quæreretur, ait, inuentus est nemo, sed alter alterum allegabat. Tandem verò quia in plebem, veluti inuastum quoddam pelagus sermo inferebatur, apparebatque nullum certum habuisse principium, subito huiusmodi fama prolapsa cecidit. *Drogh.*

x *Amplius etiam*. Farin. d. q. 47. nu. 23. & 229. *Ber. Ros.*

y *Alias non probant*.] Adde nouissimè, & plenè per Ossasc. decis. 79. sub nu. 53. qui nu. seq. post relatos tenet: quòd testes deponentes de bona fama in genere non tollunt infamiam resultantẽ ex specialib. delictis *Giacb.*

z *Sed quid, si non sunt super hoc interrogati*. Vide Baiard.

aa *Debet enim fama*. Fama à fide dignis originem trahere debet idem Farin. loco supra citato, numero 156. & 160. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

bb *A personis honestis & fide dignis*.] Adde vt per Crauet. in cons. 249. col. fi. vers. Item in casibus, vbi etiam illam qualitas debet articulari, atque probari quod not. *Giacb.*

cc *Iurisperiti*. Quid sit fama publica per Aufrer. ad decis. Tholos. nu. 380. *Ber. Ros.*

dd *Quæro nunc, nunquid ad hoc*. Vide Baiard.

ee *Et postea super ea inquisitus*. Adde infr. q. 31. vers. fama publica: vbi dixi. Non tamen semper, & indistinctè exami-

examinatur reus super Inquisitione, illam reo legendo ne forte informaretur ex ea ad respondendum, infr.q. 20.vers.Ad informandam; Et de conscientia, iussuque Principum in procedendo dixi supra hac eadem q.ver. Præterea. *Drogb.*

ff *Sed si reus est præsens.* Vide Baiard.

gg *Det ei copiam Indiciorum.* Tamen in danda copia Indiciorum & processus sit cautus Iudex, cùm generaliter procedit, vt illius copiam non tradat, nisi specialiter contra personam certam finitus sit processus; Eluduntur enim hoc modo sępius imperiti Iudices infr.q. 49.vers.Hæc autem omnia,ad fin.& nec ad petitionem Indiciorum, dicat copiam retardare, donec factis probationibus quia in hoc iudex nō cautè, nec benè procederet,ad Crau.in pulchro casu, cons.25.sub num.4. vers.Quinto satis.Boss.tit.de man.ad homicid.sub num. 27.cū seq. de iure communi in danda copia processus Capyc.dec.74.vbi distinguit,vtrùm procedatur ex officio,an ad instantiam partis;rarò tamen,vel numquam vtimur iure communi in tali casu, sed procedimus secundum statuta, vel consuetudines,vide quæ dixi infr. q.14.vers.tertius est casus. *Drogb.*

hh *Copia reo petenti.*] Adde, quomodo intelligatur, quando dicitur,quòd non datur copia, per Afflict.decis.391. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

1 *Iudex etiam ignarus de fama, vel infamia potest committere inquisitionem præcedente denunciatione personæ fide digna.*

Inquisitionem an debeat præcedere diffamatio, remissiuè.nu.eod.

2 *Fama quomodo probetur per testes,nu.seq.*

3 *Et quibus magis sit credendum, si ab vna affirmatiuè, ab altera negatiuè fuerit probata, remissiuè.*

4 *Et an fama faciat semiplenam probationem in criminalibus, remissiuè.*

5 *Et an testes super fama reddentes causam scientiæ de auditu faciant inditium.*

6 *Et an probent si deponant audiuisse publicè dici.*

7 *Et an debeant nominare eos à quibus audiuerunt.*

8 *Et quid si decem testes de ea deponant.*

9 *Fama non formiter probata coadiuuat probationes iam factas.*

10 *Fama orta ab habente interesse in causa nihil operatur.*

11 *Fama posterius probata elidit Priorem contrariam.*

12 *Et quid si eodem tempore concurrerent.*

13 *Et an testes debeant scire quid sit fama, remissiuè.*

14 *Reus non potest in criminalibus respondere per verbum credo.*

a *Diffamatio.* Adde, quod poterit iudex inquisitionem committere,etiam quod sit ignatus de fama,
1 vel infamia,quando fuerit facta denunciatio à persona fide digna, Anchar.in c.licet in beato.de accusat.Tiraq. de pęn.c.51.nu.103.

Adde,vt per Decn.in reg.298.vbi de ista quæstione tractauit,& posuit multas ampliationes,& limitationes & latè per Farin.in quæst.9.per totam.

n *Sciendum est autem.* Adde,quod si decem testes de-
2 posuerint de fama,probant licèt formiter, vt requiritur, non deposuerint,quia decem testes faciunt vnitatem, Bal.in authen.quod locum, prope fi. C.de collat.Gram. in consil.57.nu.19.& Carrer.in pract.in prin. num.11. dicit,quòd cautela est, vt super fama examinentur plures testes,saltem vsque ad numerum decem.Sed requiritur,quod dicti testes non patiantur defectus: alias nō probarent, vt latè per Natt.in cons.473.nu.22.vol.2.& Mascard.in concl.749.nu.37.dicit, quòd dicti decem testes ad hoc vt probent, debent esse bonæ famæ; sed Bursat.in cons.35.num.25. vol.1.hanc conclusionem, quòd per decem testes mala fama probetur,licèt minus legitimè deponant,impugnat.Sed Paris.in cons.67.nu. 108.vol.3.dicit,doctrinam Baldi.in d.authen.quod locum,non seruari in foro ciuili,cui contradicit Vulpell. in cons.29.nu.9.dicens,quòd attestanti de consuetudine non creditur, nisi in ea Curia,qua versatur; dicit tamen, quòd fama hoc modo per decem testes probata vehemens fama non dicitur, & per quot testes probetur fama,& quo pacto deponere debeant etsi per testes
3 probata fuerit affirmatiuè ab vna parte,& ab alia negatiuè,quibus fides adhibenda sit, & an probetur, quando testes in fine eorum examinis deponant de prædi-
4 ctis extare publicam vocem,& famam:& an fama semiplenam probationem faciat,quando agitur criminaliter vide Mascard.in tract. de probat.concl.749.750.752. & 754. multas remissiones habes etiam per Foller.in pract.crim.in ver.dentur capitula,quòd suffocauit vxorem,num.37. quomodo probetur fama. sed Gramm.in cons.42.nu.8.dicit,quod toto tempore vitæ suæ, nunquam vidit processum, in quo potuerit reperire probatam fuisse famam publicam,propter multa, quæ requiruntur ad ipsius famæ probationem.

o *Illud tamen in primis.* Adde, quòd testes deponen-
5 tes super fama,si exprimant causam, faciunt indicium, quamuis de causa non deponant, nisi de auditu; sed non est habile indicium,nisi ex post facto fuerint probatæ omnes causæ expreisè per testes, vt est inimicitia,vel alia similis, Blanc.in l.fin.num.311. Gram.consil.42.per totum, Brun.in tract.de indic. 3.quæst.princ. par.num.32.& Foller.in pract.crim.in ver.dentur capitula,quod suffocauit vxorem,nu.28.ad finem.

r *Quinimmò hanc opin.* Adde,quòd Bursat.in cons.87.
6 num.47.Curt. Iun. in cons.344.nu.7.tenent hanc opinionem contra Bart.esse magis seruatam, quòd fama probetur,si testis dicat,id publicè dici audiuisse.

z *Sed quid si non sunt super hoc interrogati?* Adde,
7 quòd nominari debent authores, quando fama habet originem solùm ex dicto personarum,saltem duo à quibus audiuerint dici, vt per Foller.in pract. crim.in ver. dentur capitula,quòd suffocauit,num.28.secùs autem, quando habet originem ab aliquo actu;& tunc non debent nominare eos,à quib. audiuerunt, & in hoc fama potest habere originem à vilibus personis. ita declarat Bar.in l de minore,§.plurimū quoque n.15.ff.de quęst.
8 Item adde, quòd probarent, si essent decem testes, etiam si non nominarent authores,Raph.Cum.cōs.68.
9 Item adde,quod fama licèt non sit formiter probata, tamen coadiuuat probationes iam factas, Bart.in d.§. plurimùm,nu.30.& Ferran.Garg.cons.126.nu.80.cum seq.inter cons.crim.diuers.tomo 1.in fol.

aa *Debet enim fama.* Adde,quod si fama originem ha-
10 beret à parte,ad cuius fauorem tendit,nihil operaretur, vt per Natt.in cons.473.nu.17.& ibi nu 20.habetur,q.
11 si duæ famæ cōtrariæ essent probatæ,posterior eliderer
12 priorē;& si eodē tēpore cōcurrerent,stažetur illi famæ quæ verisimilioribus probationibus fuisset probata.

dd *Quæro nunc,nunquid ad hoc.* Adde videndum Me-
13 noch.de arbitr.iud.q.78.vbi latè de hoc articulo.

ff *Sed si reus est præsens.* Adde, an Reus in criminali-
14 bus debeat respondere per verbum credo, Bartol.in l. genero, nu.2.circa med. ff.de his,qui notan.infam. vbi tenet,quòd non, sed quòd debet respondere per verbum veritatis,scio hoc, vel feci hoc,ita etiam tenet Afflict. in const.de interrogat.litigat.nu.7.fol.41.

QVÆ-

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

1 *Denunciationem aperire viam iudici ad inquirendum.*
2 *Denunciare quis possit, vers. Quæro igitur, & vers. Dixi supra. & seq.*
3 *Dictum denunciantis an sufficiat ad inquirendum, vers. Habes igitur.*
4 *Officiales quomodo constituantur ad denunciandum delicta, vers. Scias autem.*
5 *Et an possint denunciare etiam delicta non notoria, vers. Scias etiam.*
6 *Et an teneantur denunciare etiam ea maleficia, quæ sunt de iure impunita, vers. Sed quæro.*
7 *Denunciare an cuicunque liceat, vers. Dixi supra.*
8 *Monachus an possit denunciare, vers. Item quæro.*
9 *Laicus an possit denunciare clericum de crimine, vers. Quæro etiam.*
10 *Denunciationis forma quæ sit, vers. Quæro nunc.*
11 *Et an sint seruandæ solennitates iuris, vers. Vlterius quæro.*
12 *Denunciator, qui non probat contenta in denunciatione, an sit in expensis condemnandus, vers. Sed nunquid.*

Dictum est supra q. 5. vers. scias etiam, multos esse casus, in quibus potest iudex ex officio procedere, etiamsi nulla partis accusatio, vel querela præcedat: Dictumque est etiam supra q. proxima, diffamationem inter cætera operari, vt iudex contra diffamatum inquirere possit. Nunc scias alium etiam esse
1 modum, per quem aperitur via iudici ad inquirendum, scilicet si facta sit denunciatio apud acta, quòd aliquis maleficium aliquod commiserit. Et in hoc proposito ego omitto ea omnia, quæ de iure canonico dicuntur de materia denunciationis, de quibus dixi infra lib. 7. §. Denunciatio. Sed tantummodo loquor de illis denunciationibus, super quib. solet criminaliter procedi. Et in hoc debes aduertere, quia licet aliqui dicant quod iste modus procedendi per denunciationem, est modus ordinarius procedendi, sicut alij, & Boss. in tit. de denuncia. num. 1. affirmat quòd ita dicunt omnes Docto. nihilominus re vera modus procedendi per denunciationem, non est modus separatus ab inquisitione. nam denunciatio nihil aliud operatur, nisi quòd succedit loco diffamationis, vel querelæ, & sic aperit viam iudici ad inquirendum ex officio contra aliquem, quod alias de iure non posset, non præcedente querela, vel diffamatione, vt sæpe supra dictum est; adeò quod ita dicitur procedere iudex ex officio, quando præcedit sola denunciatio, sicut quando præcedit sola diffamatio. Et ideo facta denunciatione, iudex super ea assumit informationes, & indicia: & eis assumptis, format libellum siue inquisitionem, in qua narrat, quomodo propter denunciationem datam per talem officialem, intendit ex officio procedere, contra, &c. Et ita communiter seruatur in practica, teste Pract. Papien. in forma inquisitionis, in verbo, hæc est quædam inquisitio, post nu. 38. Et ita etiam quotidie esse in vsu, attestatur Bos. in loco præalleg. num. 2. Quæ omnia intelligo tam in denunciatione, quæ fit ex necessitate officij, quàm in ea, quæ fit ab alio non exercente officium, vt statim dicam.

2 Quæro igitur pro intelligentia terminorum; quis possit denunciare. Respon. Bart. in l. diuus, num. 7. ff. de custo. reor. dicit quod qui prohibetur accusare, est etiam prohibitus denunciare. Sed hæc opi. Bart. communiter in practica non seruatur. nam isti officiales, qui constituuntur ad denunciãdum, vt plurimum, sunt personæ pauperes & viles, & quandoque etiam infames: & tamen admittuntur, & super eorum denunciis proceditur ad inquisitionem. Et ita communiter obseruari attestatur Ang. de malef. in Glo. nec non & ad denunciationem, num. 4. quem refert Cardi. Alex. in d. cap. de accusatione, col. 65. in fin. vers. Secundò quæro, 2. quæst. 8. & Marian. in cap. reper. cap. qualiter & quando, nu. 81. & pract. Conradi, fol. 236. nu. 9. Et re vera ridiculum esset in practica, si quis vellet aliquam exceptionem proponere contra personas huiusmodi antianorum, siue consulum, qui delicta denunciant. Tu igitur dic, quòd Aut agitur de delicto, super quo ex forma statutorum vel consuetudinis non potest procedi, nisi ad instantiam partis: & tunc rectè procedit opin. Bart. vt qui non potest accusare, seu querelare, non possit etiam denunciare: aliàs fieret fraus legi, si ille qui non posset accusare, admitteretur ad denũciandum. Faciunt quę dixi infra q. 10. vers. scias autem. Aut verò agitur de delicto pro quo potest iudex procedere ex officio, & sic per viam inquisitionis, siue de iure, siue de consuetudine, & tunc quilibet admittitur ad denunciandum: & ita procedit allegata consuetudo hic, siue iste denunciet motu proprio, siue ex necessitate officij; quicquid distinguat Ange. in loco præal. cuius opin. in pract. non seruatur, & merito. Publicè enim interest delicta ad magistratuum notitiam quomodocunque peruenire, ne impunita remaneant. & talis denunciatio modici est momenti: quia cum nihil aliud operetur, nisi quòd aperit viam iudici ad inquirendum, non potest super ipsa
a denunciatione iudex cõtra aliquẽ procedere *a* ad citationẽ, neq; ad capturam, nisi prius habitis cõtra eũ legitimis indicijs siue informationib. vt inferius dicemus.
b *b* Habes igitur, quòd dictum denũciantis maleficium
3 sufficit ad inquirendum. Et hanc dicit esse communem conclusionem Boss. in titu. de denunciatione, post nu. 2. quam tamen intellige vt procedat quò ad inquiren-
c dum, *c* id est ad recipiendum indicia, siue informationes contra eum, qui pro reo nominatur in denunciatione, vt statim dixi: Si verò intelligamus ad inquirendum, id est transmittendam inquisitionem contra eum, qui de ipso delicto imputatur, tunc est distinguendum. Nam Aut talis denunciatio fit per ipsam partem offensam: & non sufficit, etiamsi ipse denuncians ex vulnere moriatur, & in ipsa denunciatione vsque ad
d mortem perseueret, *d* licet in hoc vltimo consuetudo contrarium obseruet, vt dixi infra quæst. 21. vers. assertio vulnerati. Aut fit per tertiam personam priuatam: & pariter non sufficit, quia ipse videtur in tali denunciatione fungi vice accusatoris. Et ideò super eius denunciatione, etiam iurata, non potest vllum fieri fundamentum, etiamsi deponat de visu. Et in hoc nullus est qui dubitet. Aut verò fit per syndicum, siue officialem deputatum auctoritate publica ad huiusmodi
e denunciationes faciendas: *e* Et tunc aut ipse testificatur cum iuramento vera esse ea quæ denunciat, & reddit causam scientiæ: & eo casu facit fidem, prout alius testis, qui super ipso delicto deponeret: & potest su-
f per eius dicto formari inquisitio. *f* Aut verò non deponit ipse super delicto, sed dicit alios esse informatos: & tunc eius dictum nihil operatur, nisi quia (vt dixi) aperit viam iudici ad inquirendum, & non potest super eo procedi, nisi legitima adsint indicia. Et ita ob-
g seruat communis pract. *g* Bene verum est, quod si huiusmodi denunciator fuisset deputatus nõ modo ad de-
h nunciandum, *h* sed etiam ad custodiendum, puta agros vel passus; vel ad capiendum, puta fraudantes gabellas, vel deferentes arma, vel similia, tunc ei daretur plena fides non modò ad inquisitionem formandã, sed etiam
i *i* ad condemnandum, nisi denunciatus probaret suam innocentiam. Et hoc propter iuramentum, quod tales officiales præstant in principio officij sui. Et ita de consuetudine obseruatur, vt dicit Gand. in titu. quomodo malef. cog. per denunciat. post num. 4. quem refert

refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Nec non & ad denunciationem, post num. 6 Sed hoc intellige vt procedat in causis, seu K delictis leuibus: Cæterum in
K causis grauibus, & in quibus ingeritur pœna corporalis, non credo quòd talis denunciator haberetur pro integro teste. sunt enim, vt plurimum, viles personæ, &
l infames, scilicet l Beruarij, vel similes, quos Mediolani Borlandettos appellamus. Et ideò non putarem eis, tanquam omni exceptione maioribus, plenam fidem adhibendam; nisi aliæ circumstantię iudicis animum mouerent.

m m Scias autem, quòd antiquis temporibus magistratus
4 deputabant officiales, qui eis delicta denunciarent: hodie verò constituuntur syndici per parochias, siue castra, qui sunt, tamquam officialis constituti ad denunciandum delicta. Et ita hodie communiter seruatur per Italiam, vt dicit Marian. in d. cap. qualiter & quando, num. 29.

5 Scias etiam quòd de iure huiusmodi officiales secundum aliquos, non possunt denunciare, nisi delicta notoria. Et ita tenent communiter Canon. vt dicit Car. Alex. in cap. de accusatione, col 67. versic. Quæro, an maleficia, 2. quæst. 8. Ita communiter teneri attestatur Marian. in d. c. qualiter & quando, post num. 179. Sed quicquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine. nam tales syndici non modo possunt denunciare etiam delicta occulta & non notoria, imò ex necessitate eorum officij, tenentur ea denunciare, sub pœna in statutis ciuitatum vel locorum expressa. Et hoc etiam admittit stylus curiarum ecclesiasticarum, vt attestatur Diaz in practic. crimi. canon. cap. 6. quem refert Practica Contadi, fol. 235. num. 5. in fin. nisi fortè delictum esset ita occultum, quòd syndicus illud non denuncians, excusari posset. Et ita Albe. in 2. part. statut. quæst. 82. dicit sæpe obtinuisse, super quo in præsentia nihil determino. Bene verum est, quòd Senatus de facili excusat huiusmodi consules, siue antianos, propter non factas denunciationes, vbi non potest in eis argui dolus, vel lata culpa, puta, si fuerit aliquis percussus in agris remotis à domibus, & percussus rem ipsam consuli non notificauit, prout contigit in loco Casaleti Laudensis, & fuerunt homines ipsius loci absoluti, 12. Aug. 1546. P. N. in aliis etiam plerisque casibus similibus ita semper vidi per Senatum iudicari.

6 Sed quæro, nunquid tales syndici tenentur denunciare etiam ea maleficia, quæ sunt de iure impunita, puta si sit occisus bannitus, qui ex forma statuti possit impunè offendi, vel huiusmodi? Respon. quòd sic: nam ad ipsos non pertinet iudicare an delictum sit punibile, vel ne. ita tenet Barto. in l. si quæ in graui, §. si meritus, ff. ad Syll. & est communis opin. vt dicit Aug. ad Ange. de malef. in verbo, Nec non, & ad denunciationem, nu. 7. Et ita in practica obseruatur. n Quinimò ex
n consuetudine tenentur denunciare quascunque offensiones, & mortes violentas, etiamsi casu contigisse dicantur, puta si quis in flumine submergatur, vel è tecto decidat. plerunq; enim hæc, & similia dolosè commissa, solent casui imputari. propterea bonum est, vt ad notitiam iudicum perueniant, ad effectum vt rei veritas detegi possit, prout ego in facto multoties vidi.

o o Dixi supra quod non modò officiales ad hoc depu-
7 tati, sed etiam alij admittuntur ad denunciandum, quæ res licet fortè de iure cõmuni aliquam habeat difficultatem, tamen de consuetudine passim seruatur, quod quilibet accedit ad iudicem, & denunciat iniuriam sibi, vel alteri factam. & iudices de facili procedunt, vt attestatur Albet. in d. l. ea quidem, num. 9. sumptis tamen prius debitis indiciis. Et est bona practica, ne aliquo modo delicta impunita pertranseant.

8 Item quæro, nunquid monachus possit denunciare. Resp. in forma iudicij non potest denũnciare, nisi proprium Abbatem: extraiudicialiter autem, & ad pœnitentiam potest denunciare quemcunque. Et hæc est communis opi. vt dicit Abb. in c. ex parte, nu. 6. de accu. sed hoc rarò contingit in practica.

9 Quæro etiam, nunquid laicus admittatur ad denunciandum clericum de crimine. Respon. quod regulariter non admittuntur laici ad denunciandos clericos, prout neque ad accusandum, vt dixi infra, q. 14. vers. propter reuerentiam. est tamen speciale in laico parochiano, vt possit prælatum suum denunciare. Et est communis opin. vt attestatur Aret. in cap. illa, num. 7. de accusa. Plurimum enim interest etiam laicorum habere bonos prælatos.

p p Quæro nunc, quæ sit forma huiusmodi denuncia-
10 tionis. Resp. Syndicus, seu officialis ad hoc deputatus notificat iudici apud acta, die tali commissum fuisse tale maleficium à Titio, & esse de eo informatos Petrum & Ioannem, &c. Et ita vsus obseruat, vt dicit Ang. de malef. in loco prælleg. num. 10. quem refert Pract. Conradi, fol. 236. num. 11. Et hoc sufficit. neque tenetur denunciator vlterius aliquid facere, sed relinquit iudici faciendum, cuius partes sunt statim inquirere de delicto contra nominatum pro delinquente in denunciatione, examinando testes in ipsa denunciatione nominatos, & etiam alios à quibus veritas haberi possit. Et ideò licet de iure denunciator teneatur probare vera esse ea, quæ in sua denunciatione continentur, vt est text. in d. l. diuus, & in l. ab accusatione, §. nunciatores. ff. ad Turpil. tamen communis vsus, & practica hoc non admittit, vt dicit Ange. in loco prælleg. Sal. in d. l. ea quidem, num. 23. Marian. in d. cap. qualiter & quando, nu. 179. in fin. Card. Alex. in d. cap. de accusatione, col. 68. vers. quæro an isti: sed sufficit (vt dixi) quod in cędula denunciationis inscribi faciant nomina testium, qui dicuntur esse de contentis in denuncia informari. Hæc autem omnia intellige vt procedant, quando ad notitiam ipsius denunciantis peruenit nomen delinquentis, & testium: Si verò est ei occultum, sufficit quod dicat nomina eorum, à quibus illud intellexit. Et tunc iudex facit citari partem offensam, vt habeat indicia, & plerunque etiam mandat ipsimet denuncianti, vt melius se informet, & termino bidui, vel tridui veniat de omnib. informatus, & curiæ referat.

11 Vlterius quæro, nunquid in huiusmodi denunciationib. seruandæ sint solennitates iuris. Respon. Lucas de Penna in rub. de delator. colum. 2. versic. item dicunt aliqui, lib. 10. dicit quod etiam denunciator tenetur se inscribere ad pœnam talionis; subdens quòd ita hodie de consuetudine obseruatur, prout illum refert Caraccita super ritu 68. magnæ curiæ, num. 11. cùm tamen re vera loquatur in delatore, prout eum fideliter refert Gram. super constit. Regni, fol. 63. num. 45. Sed Ange. in d. l. ea quidem, num. 3. dicit quòd imò denuncians non tenetur se inscribere ad pœnam talionis, sed in aliis solennitatibus, quæ requiruntur in libello accusatorio, scilicet expressio criminis, personarum, loci, & temporis, tenet quòd idem seruandum sit in denunciatione, quod in accusatione; subdens, quòd ita etiam videtur obseruari de consuetudine per totum mundum. Et ita illum refert & sequitur Aug. ad Ang. de malef. in loco præallegato, post num. 12. Vbi etiam subdit quod licet denunciator non teneatur se inscribere ad pœnam talionis, debet tamen ipsa denunciatio, quam vult dare iudici, esse in scriptis. Et dicit quòd ita volunt Doct. Et idem in effectu dicit Bos. in tit. de denunciat. num. 14. & ita etiam quotidie videmus obseruari: quia tales syndici nunquam se subscribunt ad pœnam talionis, sed tantummodo deferunt in scriptis suam denunciationem, iuxta formam, de qua supra dictum

ctum est, aut ipsimet narrant eam notario, qui ipsis dictantibus illam redigit in actis.

q *q* Sed nunquid, si reus absoluatur, denunciator ratione calumniæ erit in expensis condemnãdus? Respon. quòd sic, ita dixit Cyn. in l. seueriter, in vltimis verbis, C. de excusat. tuto. Et ita tenent communiter Docto. vt attestatur Albe. in l. sancimus, num. 6. in fin. C. de iud. quem refert Gratus consi. 92. num. 2. lib. 1. Et ita fuisse de facto terminatum in Ciuitate regia, attestantur nonnulli, quos refert Catald. de synd. q. 182. Et dicit Guido Papæ decis. 269. denunciator, nu. 1. quòd in Curia Delphin. denuncians aliquem nominatim pro aliquo delicto, si ille sit absolutus, condemnatur in expensis, si verò denunciat delictum in genere, non tenetur, nisi deinde subministrauerit probationes contra aliquem, vel instigauerit iudicem ad eum condemnandum: subdens quòd ita etiam vidit suis temporibus sæpe iudicari. Sed certe quicquid sit de iure, hodie de consuetudine isti syndici non puniuntur propter calumniam: nam ex quo denunciant ex necessitate eorum officii, cessat omnis præsumptio calumniæ. & ita de facto seruari attestatur Albe. in d. l. ea quidem, num. 9. in fin. & Amad. de synd. num. 85. Quod tamen ego intelligo, vt procedat quantum ad hoc, vt excusentur à præsumpta calumnia, quæ scilicet oritur ex eo ipso, quod delictum non probatur, vt dixi infra, quæst. 62. versic. dixi supra.

r *r* Sed si appareret de vera calumnia, tunc procederet communis opinio, vt deberet in expensis condemnari, & fortè etiam grauius puniri iudicis arbitrio, iuxta ea quæ dixi infra, q. 81. versic. sed quæro. Vbi verò esset

s *s* aliquis denunciator, qui non ex necessitate officii, sed sponte accederet ad denunciandum, crederem de eo iudicandum esse, prout de accusatore, & ideo ratione calumniæ illum esse condemnandum, vt de accusatore dictum est in locis prææallegatis.

ADDITIONES.

a *Ad citationem neque ad capturam.* Fallit tamen vt infr. q. 28. vers. Scias autem, ad fin. vbi detinentur rei ante Indicia scripta, non vt sint recepti inter Reos, sed causa custodiæ. *Drogh.*

b *Habes igitur.* Farin. tit. de indit. volum. 2. quæst. 52. numero 167. *Ber. Ros.*

c *Idest ad recipiendum indicia contra eum.* Adde infra q. 21. ver. Retenta igitur, ibi, ad inquirendum idest ad assumendum. *Drogh.*

d *Licet in hoc vltimo consuetudo.* Statutibus tamen contrariis Decretis, & ordinibus, de quibus dixi supra ad quæst. 4. versic. Quando verò: Vtrum hoc habeat locum? dicam infra in calce præsentium Additionum super dicto Decreto. Nota ergo cautelam in qui habes vnicum tantum testem de maleficio affirmantem, vt non permittas illum querelare, sed informes sindicum, qui denunciet, nominet autem testem illum vnicum: sic quando nulli sunt testes nisi complices, & criminis locu, quomodo sit procedẽdum vltra practicam, quòd eorum dicta sustineantur in tormentis, vide Alex. consil. 30. nu. 11. cum seq. vol. 6. vide sup. q. 3. vers. sed certe, ibi & Aduocati, & sindici fiscales. *Drogh.*

e *Et tunc aut ipse testificatur.* Farin. ibidem num. 175. *Ber. Ros.*

f *Aut vero non deponit.* Vulpell. consl. 44. nu. 3. qui loquitur ex dicto offensorum. Ber. Ros.

g *Bene verum est.* Vide Baiard.

h *Sed etiam ad custodiendum.* Intellige credi Campario si est simpliciter damnumisin autem transit factum non in damnum, sed in aliam speciem delicti, tunc non creditur, Crau. consl. 196. nu. 3. ad fin. & ibidem nu. 8. circa fin. habetur credi tunc, cum deponitur contra illum ipsum, qui damnum dedisse creditur; quando autem villa, vel alius quis tenetur pro damno dato, sed nescitur à quo, tunc non creditur, nec etiam ad summam per Camparium in ratam, vt ibidem. *Drogh.*

i *Ad condemnandum.* Farin. vbi sup. nu. 185. *Ber. Ros.*

K *Delictis leuibus.* Farin. d. loco. nu. 186. *Ber. Ros.*

l *Bernarij vel similes.* Baiard. hic nu. 2. Farin. q. 56. nu. 2. art. 11. nu. 370. & q. 105. num. 150. cum seqq. volum. 4. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

m *Scias autem.* Vide Baiard.

n *Quinimò ex consuetudine.* Vide Baiard.

o *Dixi supra quòd non modo officiales.* Vide Baiard.

p *Quæro nunc quæ sit forma.* Adde infra q. 23. in princ. Quid autem si vno, eodemque tempore constituti sint duo sindici ad denunciandum insolidum, si neuter ipsorum denunciauit, & vnus tantum soluerit pœnam ob denunciam non factam, an liberet alium? Quòd sic, Ias. in §. pœnalis, nu. 24 Instit. de act. & inquantum dixit supra vers. Scias etiam, quòd tales sindici excusantur vbi contra eos non potest argui dolus; Adde contrarium fore de iure verum etiam in sola negligentia sine dolo, per ea, quæ dixit Felin. in c. ad audientiam, el secondo, coll. mihi 12. vers. limitaretur tamen, ext. de rescript. In occultis tamen excusantur. Idem Felin. in c. consuluit coll. mihi sexta, de offic. deleg. De istis vide Barr. in l. Irenarchę, lib. 10. *Drogh.*

q *Sed nunquid.* De denunciatore calumnioso. Farin. in tit. de accus. q. 16. nu. 15. lib. 1. & num. 16. cum sequen. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

r *Sed si appareret de vera calumnia.* Notandum hic, quod non probata querela accusans, & prosequens debent condemnari, absoluto reo, & de forma inscriptionis secundum ius commune infr. q. 12. vers. forma autem, ad fin. sic de condemnatione accusatoris calumniantis infr. q. 62. vers. sed nunquid in istis. At de falsis accusatoribus, infr. q. 81. vers. Sed quæro, ad fin. vbi dixi. *Drogh.*

s *Aliquis denunciator.* Siue delator. Farin. d. loco num. 17. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

1 *Accusator, officialis, saltuarius, aut camparius nequeunt iurare in quibus eis non creditur.*

Denunciatio an sufficiat ad inquirendum, remissiue, num. eod.

Accusator iuret super quantitate rei furatæ, & depositæ, num. eod.

Denunciantis dictum an faciat plenam fidem, nu. eod.

2 *Et an sit ei credendum, quòd fuerit ab alio impeditus, vel verberatus.*

Denunciator querelans, & accusator, an, & quando possint esse testes, num. eod.

3 *Denunciantes ex officio si ob pecuniam crimina celant, symoniam committunt.*

4 *Syndicus tenetur se ipsum delinquentem deferre.*

5 *Et an possit recipi in testem, remissiue.*

6 *Et quæ exceptiones contra eum opponi possint, remissiue.*

7 *Et falsum denuncians qua pœna sit plectendus, remissiue.*

8 *Et an debeat consequi partem accusatoris vigore banni, remissiue.*

9 *Et quid si præuentus ab offenso, vel alio non denunciauerit, remissiue.*

10 *Syndicus intra tempus faciendæ denunciationis remotus tenetur nihilominus denuntiare delictum.*
11 *Et stante termino quatuor dierum ad denunciandum, an incurrat pœnam, si vulnus intra id tempus non denuncians, mortem inde sequutam intra alios quatuor dies denunciauerit.*
12 *Syndicus non tenetur denunciare delicta extra territorium commissa.*
Delictum si committitur in loco communi duarum villarum quis teneatur denunciare, nu. eod.
Denuncians vti priuatus, creatus exinde publicus non tenetur amplius denunciare, nu. eod.
13 *Denunciare delicta an cuilibet liceat.*
14 *Denunciator falsus an, & quando condemnetur in expensis, vel aliter.*

g B*Ene verum est.* Et vnam limitationem, ponit Flor. in l. si quando, C. vnde vi, in quibus accusatori, siue officiali, vel saltuario, aut campario non creditur, nec potest per eum iurari à num. 755. vsque ad numerum 869.

Denunciatio an sufficiat ad inquirendum Marcus Brun. ab Anguill. consi. 62. nu. 1. vol. 2. cons. crim. 1. iurat tamen accusator contra furem, & prædonem super quantitate rei furatæ, & deprædatæ, Farin. q. 60. nu. 71.
1 Adde, quòd idem tenet Paris de Put. in tract. syndic. in verb. nuncius, §. Iudex, vbi hanc materiam plenè tra
2 ctauit, & an eis credatur, quod ab aliquo fuerint impediti, ne sibi mandata exequerentur, vel quòd fuerint verberati, vide Tiraq. de retract. §. 8. Gloss. 9. num. 14. Alciat. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 14. Guid. Pap. decis. 557. & 618. Gabriel. in conclus. suis, conclus. 4. num. 3. titu. de citat. & quòd huiusmodi denunciator possit esse testis in leuibus delictis, quando denunciat ex necessitate officij sui, Mascar. de probat. conclus. 26. nu. 7. vol. 1. & Campeg. de testi. reg. 105. vbi late ¶ Farinac. q. 60. num. 74. 75. & 76. licet sint, qui dicant denunciatorem non posse recipi in testem, tamen, & asserunt illi, procedere, quando iudex ad denũciam procedit, non quando per inquisitionẽ, & ideo solent cauti assessores prouidere, quòd, quando non habent alios testes, procedant per inquisitionem, & examinent illos, quibus creditur Bart. in l. Diuus, num. 14. ff. de custod. reor. Cason. de denunciat. num. 10. procedítque etiam illud quod dicitur non recipi, in denunciatore grauato, qui etiam assistit denunciæ, & eam probare tenetur, & in locum succedit accusatoris: non in electo à publico, & à Communitate, qui non tenetur denunciam probare, nec assistere denunciationi, quia ille habetur loco testis, Bossi. de denunc. num. 2. Bald. in tertia cap. in omni, col. 2. de testi. regulam constituit, quòd omnino accusator, querelans, & denunciator à testificando repellatur Farinac. in suis quæst. criminal. quæst. 60. nu. 64. nec facit indicium contra accusatum, etiam si fuerit Princeps, & nobilissima persona, nec ad inquirendum, nec ad torquendum, nu. 65. etiam si sint plures, & vnus tantummodo tanquam magis idoneus fuerit electus, num. 66. & nedum repellitur, sed qui accusatorem impetrauit, num. 66. nec famulus de domo accusantis contra accusatum, num. 68. fallit tamen regula in crimine hæresis, quia denunciator potest esse testis, nu. 70. admittitur in causa matrimonii cum declaratione, de qua nu. 72. & 73. ad rem multa infra q. 10. nu. 8.
l *Beruarij.* Adde videndum Grat. in cons. 43. volum. 2. num. 22. vbi tenet, quòd Beroarii in testes admittuntur, si alias non patiuntur defectus, sed nunquam sunt integræ fidei. ad hoc vide etiam Mascard. de probat. conclu. 189. & quæ posui infra ad quæst. 8. in versic. scias tamen.
m *Scias autem, quòd antiquis temporibus.* Adde, quòd
3 isti Officiales si ob pecuniam crimina celant, quæ denunciare tenentur, symoniam committunt, c. nemo de symon. & Luc. de Pen. in l. vnica, num. 9. C. de Irenar. libro 10.
n *Quinimò ex consuetudine.* Adde, quòd syndicus tene-
4 tur seipsum delinquentem deferre. Catald. in cons. 52. inter consil. crim. diuers. lib. 1. fol. 99. quem refert, & sequitur Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 323. num. 15. & an
5 syndicus possit recipi in testem, & an possit opponi cõ-
6 tra eum; & quæ exceptiones: & an poterit puniri, si fal-
7 sum denunciauerit, & qua pœna, & an ei debeatur
8 pars accusatoris, quæ debetur virtute bannimentorum, vide Salicet. in l. ea quidem. C. de accusat. & Ang. in l. si
9 vacantia, C. de bon. vacantibus, & quid si fuerit præuentus ab offenso, vel alio, & non denunciauerit, Bald. in l. sororem, ff. de his, quibus vt indignus, Bart. in l. diuus, la 2. num. 12. ff. de custod. & exhib. reor.
10 Item adde, si syndicus qui habet quatuor dies ad denunciandum interim fuerit remotus, an successor, vel ipse teneatur denunciare, vide Bald. in rubr. extra de constit. nu. 28. vbi dicit, quòd primus tenetur denunciare, & non secundus, quia est de reliquiis officii sui, & in l. fin. in fin. ff. de iurisdict. omn. Iud. quem sequitur Gabr. in cons. 175. in fine, vol. 1.
11 Item adde, quòd syndicus habens quatuor dies ad denunciandum si aliquis fuerit vulneratus, qui mortuus est intra quatuor dies, non incurrit pœnam ex eo, quòd denunciauerit vulnus: si infra alios quatuor dies mortem denunciauerit, Bald. in l. si ita stipulatus, ff. de verb. oblig. quem refert, & sequitur Io. Ant. de Nigr. in c. frequens, num. 32. Ego autem crederem contrarium, quia Iudex non potuit capere informationem à vulnerato; & forsan delictum remaneret impunitum, si delinquens ignoraretur, & eo maximè, quia syndici in princip. officii sui iurant seruare statuta; & ego ita seruarem, si curia non haberet informationem de delinquente.
12 Item adde, quòd syndicus non tenetur denunciare delicta extra territorium commissa, sed solum ea, quæ in territorio committuntur, vt per Gabriel. in cons. 175. num. 10. vol. 1.
* * Item adde si committitur aliquod delictum in confinibus duarum villarũ, & sic in loco communi dictarum villarum, vterque sindicus, siue denunciator tenetur denunciare: sed tamen sufficit si vnus denunciet, si autem neuter denunciaret, vterque puniretur, Bal. in l. 2. C. vbi de crim. agi oport. & Præposit. in c. de accusatione, nu. 183. 2. q. 8.
* * Item adde si Titius denunciauit delictum, vt quilibet priuatus, & postea fuit creatus sindicus non tenetur amplius denunciare vti sindicus, Bal. & Imo. in l. si quis hæres, ff. de inuest. rup. irritoque testam. & Præposit. in c. accusatione, nu. 186. 2. q. 8.
o *Dixi supra, quòd non modo officiales.* Adde, quòd de
13 iure ciuili non possunt denunciare, nisi deputati ad denunciandum, sed de iure canonico, quilibet dummodo non sit infamis, vel inimicus, aut conspirator, vel vilis persona, Iodoc. in pract. sua criminali, cap. 7.
q *Sed nunquid sit reus.* Denunciator falsus semper ex-
14 pensis est condemnandus, Farin. quæst. 16. num. 15. intelligitur in denunciatore priuato, & sponte crimina denunciante: vel ob priuatum interesse, vel alia particulari causa d. q. 16. nu. 16.

Limitatur in denunciatore, qui ex necessitate officii publici crimina denunciat. Farin. d. nu. 16.

Sublimitatur in exploratoribus, eu delatoribus, aut spiis ibi, num. 17. sed non videtur conueniri limitationi, quia ibi tenetur necessario, hic voluntariè tit denunciatio.

Limitatur, vt non puniatur pœna falsi accusatoris

ibi num.18.& 19.vbi num. 18. ponit, quòd non se inscribunt ad pœnam talionis.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

1. *Deprehensionem rei in flagranti crimine aperire viam iudici ad requirendum.*
2. *Et an faciat plenam probationem, vers. Scias tamen.*
3. *Et an reo deprehenso in flagranti crimine, dandus sit terminus defensionis & copia indiciorum. versic. Sed nunquid.*
4. *Et an requiratur sententia. vers. Quæro. an quando.*
5. *Et quid si iudex oculis proprijs videat maleficium committi. vers. Sed pone.*

a · ALijs *a* etiam modis aperitur iudici via ad inqui-
1 rendum, nulla querela aut denunciatione præcedente; puta, si delinquens sit in flagranti crimine repertus, tunc enim non modo iudex potest contra eum inquirere, sed etiam procedere vsque ad sententiam, iuris ordine non seruato.

b *b* Scias tamen, quòd deprehensio in crimine non fa-
2 cit plenam probationem, sed tantummodo operatur, vt reus possit torqueri. & ita communiter tenetur, vt ait Alber. in l. defensores, num. 2. C. de defens. ciuit. Et ideò debet iudex bene aduertere, ne statim procedat ad executionem contra eum, qui ad prætorium ducitur, tanquam sit deprehensus in flagranti crimine, nisi aliter etiam constet tale delictum ab eo commissum fuis-
c se. *c* Solent itaque cauti iudices tales homines, qui ad eos conducuntur, tanquam deprehensi in flagranti crimine, examinare: & vbi fateantur, exequi pœnam contra ipsos; vbi verò negent, statim absque alio processu ducere ad torturam, vt eos cogant ad delictum confitendum. Et hac practica vtuntur assessores, vt dicit Ang. in l. interdum, §. qui furem, num. 8. ff. de furtis. Et scias, quòd licet talis reperiatur innocens, non propterea iudex, qui illum torsit, tenebitur in syndicatu, quia illa inciuilis ductio ipsum ita ductum in illud periculum posuit, vt dicit text. in d. §. qui furem, & notat Ang. ibi. Subdit tamen, Vtere hac tortura velut homo discretus, secundum causam, qualitatem, & conditionem personæ, ne aliàs vt iudex peruersus recipias punitionem. Hæc autem intellige, vt procedant in grauibus delictis, pro quibus etiam pœna grauis imponitur: Cæterùm in leuibus delictis potest iudex aliquem repertum in flagranti crimine ponere ad catenam, vel berlinam, vt vulgò dicitur, absque aliquo processu: & ita seruari ex consuetudine terrarum, attestatur Ang. in d. l. ea quidem, num. 1. in fi. subdens, ab huiusmodi consuetudine non esse recedendum. Et illum refert Paris Put. de synd. fol. 287. num. 8. Et ita se practicasse attestatur Barto. in l. leuia, num. 18. ff. de accus. Dicit etiam Angel. in l. ictus fustium, nu. 2. ff. de ijs, qui not. infam. quòd videmus hodie seruari quòd inuenti ad furandum vuas per officiales rectorum, absque interlocutoria, aut diffinitiua ducuntur cum vuis ad collum
d per ciuitatem. *d* Et eodem modo inuenti cum armis de facto, ducuntur ad palatium; & compelluntur ad soluendum pœnam antequam recedant. Idem dicit, Cagnol. in l. vnica, in princ. nu. 98. ff. si quis iusdic. non obtemp. Adde tamen, dummodo ille deprehensus, sit persona vilis: secus autem si esset persona nobilis, vel honesta: talis enim non esset puniendus pœna infamiæ.
e *e* Bene vidi aliquando etiam nobiles deprehensos cum armis sine processu plecti ictibus funis publicè: & nõ est iudicio meo mala practica, quamuis Paris Put. de syn. fol. 339. cap. 2. post num. 2. aliter sentiat, dicens quòd tortura est maxima pœna, &c. & ego sæpè vidi
f illam obseruari, licet quandoque ex eo iudicibus *f* male euenerit.

g *g* Sed nunquid reo capto in flagranti crimine debet
3 dari terminus defensionis, aut copia indiciorum? Resp. Bald. in l. vt vim, num. 2. ff. de iust. & iure, tenuit quòd non debet ei dare copia processus, neque statui aliquis
h terminus *h* ad se defendendum. Et dicit Foller. in prac. crim. fol. 197. col. 1. in fi. quod illud dictum Baldi quotidie practicatur, prout etiam fuisse practicatum Nea-
i poli in illis nobilibus, qui fuerunt reperti *i* cum scalis ad domum cuiusdam nobilis mulieris, refert Gramma. super constitut. Regni, fol. 58. num. 15. & decis. 36. Ego si reus cõfiteretur delictum, vtique transirem cum hac sententia: sed si negaret, putarem illam esse valde peri-
K culosam. K Et ideo consulo iudicibus, vt cautè procedant in huiusmodi casibus, neque exequantur pœnas capitales, non datis defensionibus nisi sit reus, præter talem deprehensionem etiam per testes idoneos de
l ipso delicto manifestè conuictus, vel confessus. *l* Bene verum est, quod vbi esset periculum maioris scandali, puta quia delictum esset atrox, & populus magnis clamorib. postularet eius supplicium non differri, vel quia esset concitata seditio, nec posset de facili sedari, nisi aliquis, qui esset deprehensus concitare populum, statim suspenderetur; tunc crederem posse iudicem excusari, qui illud faceret. Licet enim dici soleat, quòd vanæ voces populi non sunt exaudiendæ, illud tamen
m intelligendum est quò ad hoc, vt *m* innocens condemnetur, vt contigit Saluatori nostro Christo Iesu; vel vt nocens absoluatur: Sed bene quandoque exaudiuntur, vt pœna nocenti acceleretur, & non differatur, donec Principi rescribatur. Et hæc est communis resolutio, vt dicit Sali. in l. decurionum, in fin. C. de pœnis. & ita se vidisse de facto Florentiæ, attestatur Caral. de synd. quæst. 222.

n *n* Quæro, an quando reus est deprehensus in flagran-
4 ti crimine, requiratur sententia. Respon. Glo. in l. ictus fustium, in Glo. 1. in primis verbis, ff. de ijs qui not. infam. videtur sentire quòd non, sed quòd potest ei infligi pœna absque sententia: & illam dicit esse communiter approbatam Boss. in tit. de denunc. nu. 10. Practica tamen obseruat quod collaterales nunquam faciunt executionem alicuius pœnæ, nisi sentẽtia præcedat. possent tamen his casibus omitti solemnitates requisitæ in sententiæ prolatione, & sufficeret simplex ordinatio à iudice subscripta.

o *o* Sed pone quod iudex oculis proprijs videat aliquem
5 aliquod maleficium committere: nunquid poterit illum condemnare? Respon. quod non, nisi aliter probetur: & ita tenent Doctores, vt dicit Albe. in 1. parte statutorum. quæst. 53. Licet enim lex multum de iudice confi-
p dat, vult tamen quod *p* secundum acta & probata iustitia ministretur: aliàs posset iudex aliquem suspendi fa-
q cere, & dicere *q* quòd ipse vidit aliquod maleficium ab eo committi: quod esset intolerandum. Vide quæ dixi infra q. 66. vers. scias autem. Et licet aliqui dixerint, quòd poterit iudex eo casu illum torquere, tamẽ in hoc etiam contrarium tenetur per DD. vt dicit Pract. Carer. fol. 108. num. 144. Bene ex eo quòd iudex videat aliquem delinquere poterit absque alia querela, aut denunciatione statim super eo informationes assumere, & contra eum procedere. & sic iste erit vnus ex casibus in quibus aperitur via iudici ad inquirendum absque vlla querela, denunciatione, vel diffamatione præcedente. Et adde, quòd etiam hoc casu danda est reo copia processus, & terminus defensionis prout rescripsit Senatus in causa cuiusdam M. Antonij Cribelli, qui
r coram Prætore, & fiscali blasphemauerat, *r* 6. Apri. 1559. P.N.

ADDI.

ADDITIONES.

a *Alijs etiam modis*. De materia hac Vulpell.respõs. 137.circa fi. Fari.d.tit.de de delict.q.21.1.vol.nu.133. & quid si birouarij dicant cœpisse aliquem in loco sacro. Rodolf.q.26.lib.2. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Scias tamen*. Adde infr.q.28.ver.Dictum est,q.29. vers.quæro etiam,& ibi dixi. *Drogh.*

c *Solent itaque cauti iudices*. Vide Baiard.

d *Et eodem modo*.Farin.d.q.21.nu.137. & 138. Et an credatur birouarijs ibidem nu.157.& q.56. vol.2.nu. 378.cum seqq. *Ber.Ros.*

e *Bene vidi aliquando*. Attende differentiam pauperis, & diuitis,quæ locum habet etiam in administranda Iustitia,prout in pluribus locis huius operis reperitur hęc differentia, infr.q.39. vers. Sed hic quæro, q.28.vers. Scias autem.q. 47. vers. Sed quæro,in fin.q. 60. vers. Prodest etiam,q.83.ver.terminos mouens,& q.81.ver. sed pone,sup.in §. Homicidium,vers. Sed quid dicendum.Menoch.de arb.Iud.lib.2.cent.4. cas.393.nu.16. text. in l.2. ff. de term.mor. ac alibi sæpè; piorum tamen offendit aures talis differentia, quia habetur Prouerb.cap.23.Non facies violentiam pauperi,quia pauper est,neque conteres ęgenum in portaqu,ia iudicabit Dominus causam suam, & configet eos, qui confixerunt animam eius. Crimina tamen Nobilium facilius occultari, dixit tex.in l.splendidiores. C. de diuer.off. lib.12.vt refert Gram.decis.23.num.9.& vide Felin.in cap.Pastoralis,coll.mihi 2. de off.deleg. qui hoc disputat causasque reddit per tex.in cap.Nouit.§.Cœterum de Iud. *Drogh.*

f *Male euenerit*. Farin.q.108.nu.154.vol.4. *Ber.Ros.*

g *Sed nunquid reo capto*. Vide Baiard.

h *Ad se defendendum*.De reperto in flagranti idem Farin.vbi supra nu.142.& plur.seqq. *Ber.Ros.*

i *Cum scalis ad domum*. Adde infr.q.78.vers. Ascendens,q.60.vers.est,& amor. q.92.vers.1.ad fin. Vbi de his scalis. *Drogh.*

K *Et ideo consulo iudicibus*. Reo etiam reperto in flagranti crimine est danda copia processus, adde infra.q. 49. vers. Vlterius quæro. q. 28. vers. Dictum est.q.82. stat.6.vers.1.& ibi dixi in fin. Et hoc procedit etiam in notorio,infr.q.9.vers.Quæro etiam. patri autem,quòd licitum sit occidere adulterum repertum in flagranti crimine,quamuis non liceat iudici,supra in §.Homicidium,vers.Dixi etiam,& infr.q.64.vers.solet dubitari, ad fin.ibi,& potest poni exemplum;Et cur hoc sit,quòd patri liceat,quod Iudici, nec marito liceat, cum tamen maior ratio deberet esse in marito, iux.l. patri. ff. De adulter.Vide Alex.lib.2.de verb.sign.sub nu.52.ad fin. Occidere enim (ait) quem propria authoritate, per quã crudele est;vide singularit.Quintilianum Mandos. Tract.de sign.grat.vers.dispensationes matrimoniales. §.an autem puniri possit.fol.4.a tergo.At quod reperto in flagranti non dentur defensiones, adde Felin.latè referentem in cap.Pastoralis.§.Quia verò,coll.mihi 4.de off.deleg. *Drogh.*

l *Bene verum est*. Vide Baiard.

m *Innocens condemnetur*. Farin. vbi supra num.146. *Ber.Ros.*

n *Quæro an quando*. Idem Farin.nu.153. *Ber.Rosi.*

Vide eundem Baiardum.

o *Sed pone quod iudex oculis proprijs*. Ad vnum tamen aduerte in hac materia, quòd si in præsentia Iudicis sedentis criminali quod oriatur, licet acti non sint processus, nec examinati testes, tamen propter notorietatem Iudex sine alio processu condemnare potest, Glo.in cap.Deus omnipotens.2.quæst.1.Ant.Gomez de delict.cap.1.nu.48. Dec.cap.proposuit, nu.7. de appell. infr. q.25. vers. solet dubitari. *Drogh.*

p *Secundum acta,& probata*.] Et regulam, quod iudex omissa conscientia secundum acta,& probata pronunciare debeat, vide per Diaz.mihi reg.377.post Fel. in c.pastoralis, §.quia verò,de offic.deleg. num.23.qui vsque ad fin. d.§.septem adnotat limitationes, quas vide. *Giach.*

q *Quod ipse vidit*.Farin.d.loco num.162.& seqq.vel eo sedente pro tribunali.nu.158.& seqq. *Ber.Ros.*

r *6.April.1559.P.N.* Farin.d.loco plura alia.*Ber.Ros.*

Sequuntur additiones Eccellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

1 *Delinquens si reperiatur in flagranti quis ordo procedendi seruari debeat, remissiuè.*
2 *Et an faciant fidem Ministri Curiæ,vel alij consignantes,remissiuè.*
3 *Et quis dicatur in flagranti captus, remissiuè.*
4 *Et an quilibet possit capere repertum in flagranti, & ad iudicem ducere, remissiuè.*
5 *Et an priuati sint in culpa nisi in flagranti deprehensum capiant.*
6 *Nuncio quando sit credendum, & nu.8.*
7 *Delinquens in flagranti repertus absque processu potest puniri.*
9 *Et contra eum proceditur iuris ordine non seruato.*
10 *Et an eo casu admittenda sit appellatio.*
11 *Et an appellatione interposita,vel pendente termino ad faciendum defensiones sit differenda executio.*
12 *Et quid si timeatur de tumultu.*
13 *Fur deprehensus in flagranti potest sine sententia fustigari.*
14 *Et quid in furibus vuarum.*
15 *Iudex an semper secundum acta, & probata iudicare debeat.*

a A*Lijs etiam modis aperitur iudici*.Adde,qualis pro-
1 cessus sit habendus contra delinquentem repertum in flagranti crimine,& an Ministri Curiæ, vel alij
2 præsentantes captum in flagranti,si testificantur de visu,contra eum faciant fidem Andr. de Iser.& Afflict.in constit.humanitate, tit.de his, qui fideiuss.num.27.& 28.fol.209.lib.2.Foller. in pract.crimin.in vers. item quòd fuit captus in flagranti, num.12.& Farin quæst. 21.nu.157.vbi dicit,quòd si alij testes haberi non possunt,tunc creditur ipsis beroarijs,& officialibus,si alios non patiuntur defectus,in delictis leuibus, non autem in grauibus, vt per Boss.in tit.de denunc. nu.10.in quibus non probant crimen, sed faciunt indicium ad torquendum, Franch.in decis.379. vbi de capto cum archibusicto paruo.& ita ibi decisum fuit per sacrum
3 consilium. Et quis dicatur captus in flagranti, & an ille, qui latitabat, sed non per magnum interuallum, nullo actu extraneo in medio interueniente, & an qui-
4 libet possit capere delinquentem in flagranti, & cum
5 ducere ad iudicem;& an sint in culpa priuati, si potuerunt capere malefactorem in flagranti, & non ceperunt, vide eundem Afflict.in constit. qualit.in stit.se geret.num.7.& seq.fol.122.lib.1.& vide Foller.in pract. crimin.in d. ver. Item quod fuit captus in flagranti, vbi plenè hanc materiam tractauit, & Farinac.in dicta quæst.21.num.133.cum multis sequen. Et quando
6 sit credendum nuncijs,& executoribus, vide Scac.in q.84.Mascard.de probat.in verb.Birruarij, conclu.189. & Paulus Granut.lib.1. Theorem.19. & executoribus non creditur aliquid dicentibus, quando de eorum lucro

ctò agitur, Alciat.in tract.præsumpt.reg.3.præsump. 24.num.6.

o *Solent itaque tanti iudices.* Adde, quòd deprehen-
7 sus in flagranti crimine, etiam sine processu potest damnari,& puniri, Alexan.consil.275.viso themate lib. 7.Flori.in l.si seruus,nu.5.vers.sed aduerte, ff.ad l.Falc. Marsil.in l.vni.C.de rapt. virgin.nu.89.vsque ad nu.94.
8 Item adde, quòd in leuibus delictis, vt quis sit inuentus cum armis,vel ad ludendum,adhibetur fides birruarijs,siue executoribus, Bart.in l.prætor ait, vers.sed quid debet, ff de damn.infect. Alexan.consi.2.volum.3.Roman.consil.414.Et in materia armorum Carrer.in ver. Itemque eorum,num.30. & Foller.in pract. crim.in d. vers.Item quòd fuit captus,&c.nu.7. vbi dicit, quod probant,si per alios non potest probari, & hanc materiam plenè tractauit Mascard.de probat.in verb. birruarij,conclu.189. Contrarium tamen tenuit Bero.q.84. sed vide etiam quæ posui supra quæst.7.in vers.habes igitur,ibi.scilicet Beroarij. In grauibus autem delictis non probant ministri capientes delinquentem ad conuincendum,sed ad torquendum, & ita decisum fuit per sacrum Consilium in quodam repertto cum tormento paruo, vt attestatur Franch. in decis.379. vol.2.
g *Sed nunquid reo capto in flagranti.* Adde,quòd con-
9 tra captum in flagranti proceditur ex abrupto iuris ordine non seruato, Afflict.in const.humanitate, 6.notab. vers. Item quærit hic Andr.& in Const.Iustitiarij non per Kalendas,Gram.decis.36.nu.8. nec datur copia repertorum,siue indiciorum,vt tenet Bald.hic allegatus, nec expeditur citatio ad sententiam, Gramma.d.decis. 36.nu.71.cum seq.
10 Item adde,quòd pro eo non admittitur appellatio ad effectum,vt iudex,à quo teneatur illi deferre, Foller.in d. vers.Item quòd fuit captus,nu 4.
l *Bene verum est.* Adde, quòd etiam appellatione in-
11 terposita † executio non est differenda,& posteà superiori scribere causam,quare appellationi non detulerit, Boer. decis.153.num.5. nam quando periculum est in mora,iudex potest exequi,& posteà processum scribere,Boer.decis.259.nu.5.quem refert, & sequitur Lancellot.in tract.de attent. ampliat.4.num 16.fol.215.& etiam pendente dilatione ad faciendum defensiones nõ est differenda executio, si aliter tumultus sedari non potest.Roman.in sing.577.& de periculo propter moram credendum erit officiali illud asserenti, dummodò illius assertio aliquibus verisimilibus,& vrgentibus præsumptionibus, & rationibus munita sit. ita tradit Ancharan.cons.277.nu.12.quē sequitur Mascard.de probation.conclus.1157.nu.14.vol.3.
12 Item adde, quòd similiter Iudex non debet differre executionem,quando timet,quod amici,& consanguinei faciant tumultum,& auferant condemnatum; nam tunc debet accelerari executio, etiam durante termino defensionis, vt per Carrer.in pract.crim.§.homicidium Vltimo,nu.80.

Item adde, quòd è conuerso tumultus populi facit differre executionem,non tamen liberare,sicut facit accelerare executionem,non tamen innocentem condemnare,l.decurionum,C.de pœn.& Carrer.in loco supracitato,nu.79.

n *Quæro An quando reus est deprehensus.* Adde,quòd
13 in specie de fure,quòd si deprehensus fuerit in flagranti poterit fustigari sine prolatione sententiæ diffinitiuæ, Ang.in l.ictus fustium,col.1.ff.de his qui not.infam.&
14 ibi etiam dicit, quod hodie seruatur, quòd inuenti ad furandũ vuas,per Officiales absque interlocutoria, vel diffinitiua ducuntur cum vuis ad collum per Ciuitatē; & Iaſ.in l.vnic.nu.29. ff.si quis Iusdic.non obtēp.dicit, q in leuib.delictis inuentus in flagranti sine aliquo processu potest puniri ad catenā;& ita dicit de facto seruari.

p *Secundum acta.* Adde circa istum regulam, quòd Iudex secundum acta, & probata iudicare debet, vt per Diaz.in reg.377. vbi multas ponit limitationes, vide etiam Couar. var. resol.lib.1.cap.1. sub nu.7. Summam Syluestr.in verbo Iudex, il 2.quæst.5. & Mascard.de probat.conclu.948.nu.10.& 11.

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

1. *Notorietatē delicti aperire viam iudici ad inquirendū.*
2. *Et quod dicatur delictum notorium. ibid.*
3. *Et an requiratur quòd sint etiam notoriæ qualitates ipsius facti, vers. Sed aduerte.*
4. *Et an in processu,qui fit super notorio,requiratur citatio.vers. Quæro nunquid.*
5. *Et an requiratur probatio ipsius notorij. versic. Item quæro.*
6. *Et per quot testes probetur notorium. vers. Quæro nunc.*
7. *Et an crimine notorio danda sit reo copia indiciorum,& terminus defensionis. vers. Quæro etiam.*
8. *Et an in notorijs requiratur sententia. versic. Præterea quæro.*
9. *Et an in notorijs admittatur appellatio. vers. Vlterius quæro.*

a SEd *a* quid dicendum in crimine notorio? Respon.
b quòd notorietas delicti non modò *b* aperit iudici
1 viam ad inquirendum, sed etiam facit vt possit etiam vsque ad executionem procedere, iuris ordine non seruato. Vt autem scias,quid dicatur notorium, videnda sunt quæ dixi infra, lib.7. §. notorium. Nam vt dicit Gloss.vnica, in cap. manifesta, 2.quæst.1.quotidie de notorio loquimur,& quid sit notorium ignoramus.
2 In hoc tamen proposito dic, quòd illud dicitur crimen notorium, quod aliqua tergiuersatione celari non potest, vt illud, quod fit coram populo vel maiori parte populi. Et ita dicunt Doct. vt ait Cyn.in d.l.ea quidem,col.2.vers.quia ergo. *c* Et sic vides q non mo-
c do illud, quod est facti permanentis, sed etiam illud, quod est facti momentanei,potest transire in notorium licet aliqui contrarium dixerint. Et hæc est communis opin.vt dicit Tort. inter cons.Ant de Butr.consil.vltimo, post num.27.vers.ex prædictis ergo. Apostil.ad Angel.de maleficijs,in verbo,Etiam per modum notorij, sub nu.1.
3 Sed aduerte, quia in hoc proposito non sufficit factum ipsum esse notorium,puta quod Seius interfecerit Caium,nisi etiam sint notoriæ qualitates ipsius facti, scilicet quòd nulla defensio, aut excusatio competat Seio,quo minus puniendus sit pœna homicidij. Et hæc dicit esse communem omniū conclusionē Colleg.Flor. inter cons.Cur.Sen.cons.21.nu.13. Tort.in d.cons.vlt. post nu.29.vers.Nec obest tex. Potest enim esse, quod homicidium fuerit ad sui defensionem cōmissum, vel q aliàs Caius impune occidi potuerit, vel huiusmodi, de quibus dixi diffusius supra hoc eod.lib. 5. homicidiū.
d *d* Quæro nunquid in notorijs requiratur citatio. Re-
4 spon.quòd ad sententiam vtique requiritur, & in hoc nullus dubitat, vt dicit Alber.in d.l.ea quidem, num. 14.in fine.Hanc etiam dicit esse communem opi.Aret. cons.163.num.7.quem refert Bos.in titul.de denunciat. num.9. in fin. & in titu.quomodo procedatur in crimine notorio, post num.6. Quod tamen intellige iuxta ea quæ dixi infra,quæst.31. vers.sed hic quæro. Sed ad assumenda indicia super ipso delicto notorio, non est reus citandus, quotiescumque ex tali citatione reus instrueretur ad fugam.Et hanc dicit esse communem opinionem Ferre.consil.31.num.11. Et licet Ant.de Butr.

in d.cap.cùm olim, de re iudic. dixerit esse speciale in Papa, vt processus per eum factus in notorijs absque citatione valeat, nihilominus illud dictum communiter reprehenditur, vt dicit Barb.consil.70.nu.14.lib.4. Dixi infra q.31. circa princip. Bene verum est, quòd si notorium esset nullam defensionem competere, eo casu (secundum aliquos) posset procedi sine citatione. Et hanc opi. dicit esse communem & veram Colleg. Flor. inter consi. Curtii Sen.21. num.5. Tortus in d.consil. vltimo, num.30. Secùs autem quando certum esset defensionem competere, vel esset dubium, vt ibi. Et hanc distinctionem fieri per omnes attestatur Pract. Carer. fol.28.versic. Et an, & quando. Ego verò indistinctè teneo, quòd in quocunque notorio, si reus est absens, debet citari, non modo ad processum, si non sit suspicio fugæ (nam eo casu debet, si potest, personaliter capi) sed etiam ad sententiam, vt supra dixi. non enim video quomodo constare possit, nullam defensionem aut excusationem reo cōpetere, nisi eo munito, & audito: Si verò sit præsens, scilicet in carceribus detentus, crederem quòd posset procedere communis opin. quòd, vbi certum esset nullam defensionem competere, nulla citatio requireretur. Sed benè reus ipse verbo monendus, & etiam audiendus esset, si vellet aliquid ad sui defensionem deducere.

c e Item quæro, nunquid in notorijs requiratur proba-
5 tio delicti. Respon. quòd non. Et est communis opin. vt dicit Alber. in d. l. ea quidem, num.18. Et ideo dicit Ange. in l. fictus fustium, num.4. ff. de iis, qui not. infam. quòd mos hodiè inoleuit, quòd Rectores immediatè absque aliquo processu faciunt decapitari, & suspendi, & membra mutilari de facto malefactoribus notorijs, quibus, vt ipse ait, ita pœnas imponi subitò, expedit reipub. Et licet Cyn. in d.l. ea quidem, col.2. versic. Secundò iuxta hoc, teneat quòd vbi negetur, debeat probari, nihilominus secundum Alb. in loco præalleg. eius opinio non seruatur, nec approbatur per Doctores. Sed certè iudicio meo Alber. non refert fideliter verba Cyni. Et ideò puto quòd male illum reprehendat. Propterea scire debes, quòd magna est differentia, an dicatur notoriè constare de crimine, vel dicatur constare de crimine esse notorium, iuxta ea, quæ dixi in dicto §. Notorium. Dico igitur sic, quòd Aut quæris, an sit probanda notorietas ipsius delicti, scilicet ipsum delictum, de quo agitur, notoriè commissum fuisse: & dic, quòd sic. & ita loquitur Cyn. & in hoc nemo contra dicit. Neque sufficeret, quòd notoriè de eo appareret. potest enim esse quòd per tres testes de visu, vel per confessionem ipsius rei, ex quibus dicimus notoriè cōstare de crimine, probaretur delictum: & tamen nullus sani capitis diceret delictum ita probatum posse dici notorium, ad effectum, vt super eo tanquam notorio, ex abrupto procedi possit. Aut quæris, an sit probandum ipsum crimen, quod prætenditur esse notorium: & adhuc est distinguendum. Nam aut quæris, an debeat constare iudici, ipsum crimen fuisse commissum: & tenendum est quòd sic, iuxta ea, quæ dixi supra quæst.4. Aut quæris, an debeat verè probari, quod crimen fuerit commissum ab eo, contra quem prætenditur esse notorium: & dic quòd non. Et ideò licet non adsint testes, qui deponant super scientia delicti, si tamen appareat de delicto, & adsint testes idonei probantes concludenter esse notorium quòd Titius illud crimen commisit, poterit Titius ex eo condemnari: Et ita procedat opin. Alb. & communis, quæ tamen iudicio meo est multum periculosa. Et ideo re-
f ctè dicit Salic. in d.l. ea quidem, num.93. *f* Caueat iudex, ne asserat delictum notorium, cum non sit. multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt. propterea consuluit iudici, vt maiorem partem viciniæ examinet super delicti commissione, ne postea tempore depositi officii puniatur, si de notorio non doceret. Debet igitur iudex super tali notorio informationes assumere. Et hæc est communis opin. vt attestatur Afflict. super 2. parte constitutionum Regni rub.10. post num.30. Et scias, quòd debet notorium constare iudici, vt iudici ex actis, secundum commun. opin. vt dicit Pract. Conradi, fol.140. in fin. & fol.141. num.14. Et ideo non sufficerent informationes ab ipso iudice extraiudicialiter assumptæ.

g *g* Quæro nunc, per quot testes notorium probetur.
6 Respon. Glo. in c. Deus omnipotens. §. quando autem, in verbo, iudicis, 2. q.1. dicit quòd probatur per duos testes. Et ita se habet communis opin. vt attestatur Salic. in d.l. ea quidem, nu.82. vt in ore duorum vel trium stet omne verbum. Faciunt, quæ dixi supra, q.6. vers. Sciendum est.

h *h* Quæro etiam nunquid in crimine notorio danda
7 sit reo copia indiciorum, aut terminus defensionis. Respon. quòd sic. Et hanc dicit esse communem opinionem Ant. Gomes c.1. delictorum, post nu.43. referens id attestari Salic. in d.l. ea quidem, nu.86. qui tamen in libro meo hoc ibi non dicit. Tu ergo dic, quod aut reus proponit aliquam exceptionem, vel defensionem ad excusandum delictum: & danda est ei defensio; Aut ipse fatetur nullam excusationem habere: & non est illi danda. Et hanc practicam seruat totus mundus, vt dicit Bol. in tit. de denunc. nu.6. in fin.

i *i* Præterea quæro nunquid in notorijs requiratur sen-
8 tentia. Respon. Glo. in cap. euidentia, in verbo, Non indiget clamore, de accusation. tenuit quod etiam super notorio ferenda sit sententia. & illam dicit esse communiter approbatam Marsil. in pract. crimin. §. aggredior, nu.133. Pract. Conradi, fol.238. post nu.4. Et licet aliqui tenuerint, quod vbi crimen est ita notorium, quòd nulla potest tergiuersatione celari, non requiratur sententia declaratoria: quod etiam in plerisque locis frequentissimo omnium consensu receptum esse attestatur Didacus in repe. cap. Alma mater, folio 421. num. 9. de senten. excom. in 6. Nihilominus quicquid sit de iure, certè de consuetudine indistinctè obseruatur, vt etiam in criminibus notorijs requiratur, declaratoria. Et hanc sententiam esse in praxi receptam, fatetur idem Didacus in loco præallegato.

K *K* Plus dicunt aliqui, quòd non potest dici delictum notorium, quod excusationem non habeat, nisi prius fuerit super hoc cognitum, & declaratum per iudicem, illud esse notorium, citato etiam ipso reo. Et hanc opinio. attestatur esse communem Aretin. in d. consi.163. quem refert Ferret. consil.31. nu.5. & 35. licet Aret. in libro meo hoc explicitè non dicat. Et ideo iudices in huiusmodi notorijs cautè ambulent, ne si nimis properent, seipsos inuoluāt, vt supra dixi. Vide etiam in pro-
l posito citationis, quæ dixi supra, *l* vers. quæro nunc.
m *m* Vlterius quæro nunquid in notorijs admittatur ap-
9 pellatio. Dixi infra, q.94. vers. Solet etiam.

ADDITIONES.

a *Sed quid dicendum*. De delictis notorijs, & occultis. Farin. de delict. vol.1. q.18. nu.104. item q.21. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

b *Aperit Iudici.*] Adde Glo. in c. licet Hely. de Simon. legitur, & not. in c. euidentia, de accu. vbi vide per Abba. & quod notorium dicatur, & quomodo inducatur, vide per Iacob. Menoch. tract. de arbi. iud. lib.2. cent.1. cas.166. *Giach.*

c *Et su. vides.* Adde de isto facto permanente, vel transeunte sup. q.4. vers. quando verò. Menoc. de arb. iudic. lib.2. cent.3. cas.235. qui super notorio latè disserit, & quo-

quomodo in eo procedatur à nu. 13. cum seqq. inf. q. 55. ver. quando autem: dixi sup. q. 4. ver. quando verò. *Drogh.*

d *Quæro nunquid.* Vtrum requiratur citatio in notoriis Farin. d. q. 21. nu. 66. cum aliis pluribb. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

e *Item quæro.* Probatio in notoriis, an requiratur. Farin. loco sup. citato, nu. 20. 22. 23. 30. 35. 36. 80. & seqq. 94. 95. & alias Vulpell. respons. 137. nu. 9. & sequentibus. *Ber. Rof.*

f *Caueat Iudex.* Farin. vbi sup. num. 48. qui dicit arbitrio Iudicis remitti. *Bern. Rossig.*

g *Quæro nunc.* Farin. vbi sup. nu. 109. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

h *Quæro etiam.* Adde supr. q. 8. ver. sed nunquid. *Drogh.*

h *Quæro etiam.* Quomodo procedatur in notorio. Farin. vbi sup. nu. 77. *Ber. Rof.*

i *Præterea quæro.* Idem Farin. d. loco num. 112. 113. & seqq. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

K *Plus dicunt aliqui.* Farin. vbi supr. nu. 116. *Ber. Rof.*

l *Vers. quæro nunc.* De hac appellatione idem Farin. loco sup. recitato, nu. 117. & seq. *Ber. Rof.*

m *Vlterius quæro.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

1 *Notorium dicitur tripliciter.*
2 *Notorium quid sit, & quomodo inducatur, remiss.*
3 *Et statutum faciens mentionem de notorio, de quo si t intelligendum.*
4 *Et an requiratur probatio, quando delictum fit coram Iudice, & aliis sufficientibus ad notorium. & nu. 5*
6 *Et quomodo procedatur, si delinquitur coram Iudice, & Notario tantum.*
7 *Notorium per quot testes probetur, remiss.*
8 *Et an requirat sententiam.*
9 *Et appellationem admittat.*

a SEd quid dicendum in crimine notorio. Adde, quod
1 notorium potest esse tripliciter, videlicet, quoad Iudicem, & quoad alios, quoad alios, & non quoad Iudicem, & quoad iudicem, & non quoad alios, vt dicit Glo. in cap. fin. verb. quoad se ipsum, de cohabit. clericor. & mulier. & Gloss. in c. consuluit, in verb.
2 notoria, de appellat. & quòd dicatur notorium, & quomodo inducatur, vide Menoch. de arbit. iud. cas. 166. vide etiam Foller. in practi. crim. in ver. item qui est notorius delinquens, Capr. in tract. Notorij, in quo latissimè hanc materiam tractauit, & ad satietatem nouissimè per Farin. quæst. 21. per totam.
3 Item adde, quod statutum faciens mentionem de notorio in materia restringibili, debet intelligi de notorio facti, & non Iuris, Abb. in c. dudum, num. 7. de electione.

d *Quæro nunquid in notorijs.* Adde Gabriel. comm.
4 concl. lib. 2. de citat. conclu. 1. num. 2. vbi tractat plenè hanc quæstionem, an requiratur citatio in Notoriis; & ibi ponit tres declarationes.

e *Item quæro nunquid.* Adde, quod quando aliquod
5 delictum committitur, præsente Iudice in actu exercendi iustitiam, & officium suum, & tot aliis, qui sufficiant ad notorium facti, eo casu non requiritur probatio, vt per Boss. in tit. de denunciat. nu. 5. cum sequen. & de modo practicandi istud dictum, vide Luc. de Pen. in l. quoties, C. de dignit. lib. 12. & quomodo pro-
6 cedatur, quando delinquitur coram Iudice, & notario tantum, vide Foller. in practi. crim. in vers. Item, qui est notorius delinquens num. 27. cum seqq. & non requiritur sententia, vt per Gramm. decis. 105. num. 16. & ad hanc quæstionem, an requiratur probatio, vide etiam Paris. in cons. 147. vol. 4. Rolan. cons. 99. num. 22. vol. 1. Gramm. in decis. 36. num. 55. cum sequen. & latissimè Mascard. de probat. concl. 1103. vol. 2.

g *Quæro nunc, per quot testes.* Adde videndum Ma-
7 scard. de probat. conclu. 1105. vol. 2.

i *Præterea quæro, nunquid.* Adde, quod inoleuit cau-
8 tela, vt Iudex pronunciet factum, de quo agitur esse notorium, vt per Gramm. in decis. 65. nu. 12. & in decis. 105. nu. 16. dicit, quod in duobus notoriis non est necessaria declaratoria, idest in notorio, actu permanente, & in notorio commisso coram Iudicem pro tribunali sedente, & ad materiam notorij vide Salicet. in l. ea quidem, C. de accusat. vbi per decem quæstiones hanc materiam examinauit; & vide etiam Boss. in titu. quomodo procedatur in crimine notorio.

m *Vlterius quæro.* Adde circa istam quæstionem, an
9 admittatur appellatio in notorijs, Capr. comm. concl. in tit. de notor. in 4. memb. princip. num. 102. vbi latissimè, & Lancellot. in tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 9. & ibi num. 9. dicit, quòd Iudex, à quo non poterit deuenire ad executionem in notoriis, si à Iudice, ad quem fuerit inhibitum; & ibi ponit alias limitationes. Vide etiam Gomez. de delictis cap. 1. nu. 47. vbi dicit, quòd in delicto notorio Iudex potest denegare appellationem, & suam exequi sententiam ante tamen inhibitionem Iudicis ad quem, dummodo appareat in sententia, quòd Iudex condemnauit reum, vti de notorio crimine secus autem si simpliciter condemnauit, vt quemlibet criminosum, nam tunc teneretur appellationē deferre.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

1 *Querelam partis offensæ aperire viam iudici ad inquirendum.*
2 *Et an querela successerit loco accusationis, vers. Scias autem.*
3 *Promotor, seu instigator inquisitionis, quis dicatur, vers. Aliquid etiam, & seq.*
4 *Et an sit citandus, vers. Quæro nunquid.*
5 *Aduocatus, siue procurator fiscalis, qui instigant inquisitionem, an reo absoluto sint in expensis condemnandi, vers. Sed nunquid.*
6 *Et an fiscus debeat querelam porrigere, versic. Sed quæro.*

a ALius est modus, *a* per quem iudici aperitur via
1 ad inquirendum, scilicet querela partis offensæ. Et licet isti duo modi procedendi, scilicet ad querelam, & ex officio, videantur non modo diuersi, sed etiam quodammodo incompatibiles, tamen consuetudo admittit, quòd super querela partis iudex statim incipiat inquirere, scilicet informationes ex officio assumere, vt dixi supra, quæst. 3. versicu. hinc infertur.

2 Scias autem, quòd hæc querela multum differt ab accusatione. nam in accusatione, de iure requiritur solemnis libellus & inscriptio, vt dixi infra, quæst. 12. versi. dixi quoque: sed modus ille procedendi per viam solemnis accusationis, abiit prorsus in desuetudinem, & loco accusationis successit hic modus querelandi. Et ideo hodie per totam Italiam obseruatur quòd libellus non datur, sed simpliciter fit quædam scriptura, quæ datur loco libelli, & debet talis scriptura continere no-

men

men accusatoris, & accusati, & iudicis, & criminis commissi, & quo loco, anno, & mense commissum fuerit; nec non & diem dati ipsius libelli. Et si hæc deficiant, non procedit talis scriptura, quæ hodie datur loco libelli, vt dicit Gand. de malef. in rub. qualiter fiat accusatio, num.6. quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, num.3. & Bos. in titu. de accusa. num.2. & Carau. super titu 20. magnæ curiæ, num.4. & super titu. 202. num.6. & Pract. Conradi fol.225. num.5. Dum tamen ipse Boss. postea subdit. num.6. quòd vsus non admittit tales querelas pro accusationibus: tu dic id verum esse, si sumatur accusatio in forma solenni, prout de iure requiritur: sed certè hodiernis temporib. vtique dici, potest huiusmodi querelas subrogatas esse loco accusationis. Et quamuis, vt ipse dicit, non disputetur super istis querelis, an habeant requisita, vel ne, hoc procedit ex eo, qui talia requisita in parte sunt à consuetudine sublata, vt apparebit infra in discursu materiæ accusationis, & præsertim. q.38. per totum; & etiam quia hodie inquisitio concurrit in omnib. fere processibus cum ipsa querela, siue accusatione, vt dixi supra, in d. versi. hinc infertur: & sic iudex ex officio supplet quoscunque defectus.

b *b* Sed in casibus, in quibus ex forma statuti, vel consuetudinis iudex non posset procedere, nisi ad querelam partis, proculdubio ea, quæ possent de iure opponi contra accusatorem, & accusationem, possent opponi contra querelantem, & querelam. & ita multoties vidi in facto obseruari. Plus dico, quod si non esset aperta via iudici ad inquirendum aliter quàm per querelam, puta quia non præcederet denunciatio, neque diffamatio, neque aliquid aliud ex iis, quæ aperiūt viam inquisitioni, non deberet iudex procedere super huiusmodi querela, nisi haberet legitima requisita, iuxta ea, quæ dicit Gandin. in loco præallegato, licet contrarium plerunque obseruetur de consuetudine, secundum quam iudices valde prompti sunt ad procedendū, neque multum super istis subtilitatibus insistunt. Aliquid etiam hoc loco dicendum esset de promotore, seu instigatore inquisitionis, super quo ego pauca tantummodo attingam, ne aliquid prorsus omissum fuisse videatur, cætera reperire poteris in locis ordinarijs.

4 Scias igitur, quod tria sunt genera eorum, qui instigatores, seu promotores inquisitionis appellantur. Aliqui enim id faciunt ex necessitate, vel saltem ex debito eorum officij, prout sunt aduocati, & procuratores, seu syndici fiscales, ad quos maxime pertinet instare assiduè, vt iudices contra delinquentes inquirant. Aliqui verò id faciunt ex præcepto, siue deputatione iudicum, qui solent deputare aliquem coadiutorem, qui loco partis seu fiscalis assistat inquisitioni. nam in quocunque casu, in quo iudex potest ex officio procedere, potest etiam creare, & constituere fiscalem, qui accuset. Et ita practicatur, teste Anto. Gomes. c.1. delictorum, nu.10. in prima ampliat. Intellige qui accuset, non vt aperiat hoc modo viam inquisitioni, sed vt postquam illi est aperta via ad inquirendum, assistat ipsi inquisitioni, prout faceret accusator. & hoc quando non adest aduocatus, seu procurator fiscalis ordinarius: tunc enim non solet aliquis alius deputari. Postremò aliqui id faciunt sponte: quia comparent, in iu-

c dicio, & *c* subministrant testes, & indicia contra reos inquisitos.

d *d* Quarto, nunquid instigator sit citandus in causa inquisitionis. Respon. de aduocato, seu syndico fiscali nulli dubium est, quin sit citandus. nam in quocunque iudicio, in quo potest ex officio procedi, fiscus est loco partis. Idemq; dicendum est in eo, qui sit à iudice deputatus. nam & ille succedit loco fiscalis. & de eo idem iudicandum est in illa causa, quod de fiscali. Si verò loquimur de instigatore, seu promotore voluntario, tunc dicit Boss. in tit. de inquisitione, nu.26 quòd si talis instigator prius querelauit, & ad eius querelam iudex inquisiuit, tenet locum partis: & ideò est citandus. Et subdit, quod ita concludunt Doct. & quod ita seruatur. Et cum eo est lis contestanda, prout etiam cum accusatore, secundum Glo. in c. cum I. & A. in verbo, lite non cōtestata, de re iud. quam dicit ab omnibus approbatam Card. Alex. in c. de accusatione, col.37. in prin. 2.q.8. Quod tamen intellige secundum ea, quæ de litis contestatione dixi infra q.45. circa prin. Ego autem dico quod si querelauit, tunc non est citandus tanquam instigator, seu promotor inquisitionis, sed tanquam accusator, quia (vt dixi supra) tales querelæ succedunt loco accusationum. Sed quando quis non querelat, sed tantum instigat, seu promouet inquisitionem, non est de necessitate citandus, nisi compareat, & petat in actis se citari. nam eo casu, licet prius non querelauit, habe-

e tur loco partis, & citatur. *e* Et vbi succumbat, condemnatur etiam in expensis, vt accusator: prout in facti contingentia condemnatos fuisse quosdam instigatores refert Papo lib.24. titu.1. arresto 2. Et ita seruat communis practica.

5 Sed nunquid aduocatus, vel procurator fiscalis, qui instigant inquisitionem, & faciunt procedi contra aliquem, tenebuntur ad expensas, si repertum fuerit, illum non esse culpabilem? Respon. de iure forte posset dici quod sic. sed de consuetudine apud nos cōtrarium seruatur. prout etiam seruari in patria Delphin. attestatur Guid. Papæ decis.269. denunciator, post num.1. Et quod de consuetudine procurator regius non subiiciatur expensis actiue neque passiue, attestatur Pract. Mil-

f lei; fol.16. nu.45. Bene verum est, quod si *f* dolosè, & calumniosè persequeretur aliquem, esset in expensis & damnis versus partem condemnandus, vti quilibet priuatus. Et ita pluries seruatum fuisse per Parlamentum Parisiense attestatur Papo in dict. titu.1. Arresto 4.

6 Sed quæro, Tu scis quod hodie, nemine querelante, fiscus succedit loco accusatoris, vt dixi supra, q.3. versi. Sed certè: nunquid ergo debet eo casu fiscus querelam seu accusationem porrigere, super qua iudex deinde procedat? Respon. quod non, sed tantum proceditur ad informationem, eo instante. & ita se habet communis obseruantia omnium curiarum, vt dicit Carauita super

g 20. titu magnæ curiæ, post nu.4. *g* Et dicitur semper instare fiscus, vt procedatur contra delinquentes, etiāsi

h de huiusmodi instantia, in actis non appareat: *h* debet tamen prius esse aperta via iudici ad inquirendum aliter quàm per instigationem ipsius fiscalis, iuxta sæpius dicta, vt iudicibus præcludatur via subditos ve-

i xandi, *i* indebitis impensis.

ADDITIONES.

a *Alius est modus*. Vide Baiard.

b *Sed in casibus, in quibus*. Vide Baiard.

c *Subministrant testes*. Adde ad subministrationem testium, & indiciorum infr. q.11. vers. sed quid è conuerso, q.57. vers. sed hæc quidem, q.31. vers. vlterius quæro, & q.48. in princ. *Drogb.*

d *Quæro nunquid instigator*.] Et quando procedatur per inquisitionem, si adsit instigator. vi. Bald. in consil. 226. vol.1. Sed an instigator, & consultor torqueri possit, remissiue vi. per Carer. prac. crim. ante n.181. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.

e *Et vbi succumbat*. Condēnatur in expensis secundum Farin. tit. de accus. q.16. nu.14. *Ber. Ros.*

f *Dolosè, & calumniosè*. Boer. decis.324. lib.1. Farin. d. q.16 nu.14. & 24. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

g Et

g *Et dicitur semper*. Vide Baiardum.

h *Debet tamen prius aperta esse via*. Innoleuit tamen practica & quidem mala, vt cum pars aliqua vult querelare, faciat vt fiscus primo denunciet sibi deuenisse ad aures tale maleficium: deinde examinat testem, qui aliquando deberet esse ille, qui querelaret, ideo sic examinatus incurrit falsi pœnam si dilucidetur, ex mente Bald. in l. & si legibus, num. 2. ad finem, C. si contra ius vel util. publ. quem refert Boss. tit. de accus. sub num. 17. Contrarium tamen, quod Iudex, qui potest ex officio procedere, possit constituere fiscalem accusatorem, & quod ita vtamur, dixit Antonius Gomes. delict. cap. 1. sub num. 10. dixi infr. ad quæst. 62. versic. sed pone. Sed tamen sic proceditur fortasse ex defectu probationum: est ergo talis modus prohibitus, vt hic, sup. q. 3. versic. sed certè, argumento eorum, quæ dixi supra q. 3. vers. habes igitur, ibi; & ideo super eius denunciatione, & vide Alex. in consil. 3. num. 11. cum seq. volum. 6. de quo dixi supra ad d. q. 7. versic. Habes igitur: sed qua ratione, & cur reperti sint fiscales, vide apud Marant. in suo Spec. par. 6. tit. & peruenitur aliquãdo per viam Inquisitionis, nu. 104. *Drogh.*

i *Indebitis impensis*. De quo supra, quæst. 5. vers. sciat etiam. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

1 *Querela renuncians, vel ab ea desistens, an iterum querelare possit, remissiuè.*

2 *Et an si neget quis iniuriam sibi factam possit reuocare dictum, & de iniuria accusare.*

3 *Querela differt à querimonia, & lamentatione.*

4 *Et an cedula data in occulto debeat mouere Iudicem ad inquirendum.*

5 *Querelans si desistat, vel moriatur, poterit Iudex procedere ex officio.*

Querela post patratum diu delictum porrecta præsumitur calumniosa, nu. eo.

6 *Querelans tenetur declarare an intendat facere partem in iudicio.*

7 *Instigator an sit citandus quando proceditur per inquisitionem, remissiuè.*

8 *Et an possit torqueri, remissiuè.*

Querelanti de vulnere, aut offensione an credatur, numero eodem.

9 *Aduocatus vel procurator fiscalis dolosè instigantes, quibus pœnis sint afficiendi.*

Fiscus pro euidenti calumnia condemnatur in expensis in controuersia criminali, num. eod.

10 *Fiscus est vbique præsens.*

11 *Et an ei prosit confessio procuratore fiscali absente.*

a
1 A*Lius est modus*. Adde, an desistens à querela, vel querelæ renuncians, iterum ad querelandum admittatur, Bart. in l. si maritus, la seconda, § si negauerit, num. 4. ff. ad l. Iul. de adult. Bald. in l. accusationem, C. de his, qui accus. non poss. vbi plenè, Et
2 quid si aliquis interrogatus dicat. Titium nihil iniuriæ sibi fecisse, an poterit, suam confessionem retractando, de aliqua iniuria ipsum Titium accusare, siue querelare, vide Luc. de Pen. in l. prima, num. 47. versic. septimo, Ex hoc sequitur, vbi videtur tenere, quod sic. C. de desertor. lib. 12.

3 Item adde, quod querela differt à querimonia, & à lamentatione, vt per Afflict. in constit. pessimam, nu. 7. fol. 70.

4 Item adde, quod cedula, quæ datur in occulto, non debet mouere iudicem ad inquirendum: sed ille, contra quem porrigitur, si instat, vt procedatur, debet audiri, secundum l. diffamari, C. de ingenu. & manumiss. & l. 1. C. de famos. libell. Felyn. in c. inquisitionis, num. 12. de accusation.

b *Sed in casibus in quibus*. Adde, quòd iudex, data que-
5 rela, poterit procedere ex officio, etiam quòd querelans desisteret, per text. in l. constante matrimonio, in fin. ff. de adulter. Afflict. in constit. legum asperitate, num. 12. Gramm. decis. 31. num. 3. cum seq. & hoc procedit in quacunque parte iudicij, etiam quòd desistat, appellatione pendente, vel accusatore mortuo, vt per Caravit. in ritu num. 2.

d *Quæro numquid, instigator*. Nota, quod querela diu
¶ post delictum commissum porrecta præsumitur calumniosa, Farinac. q. 46. nu. 103.

Adde, per solam querelam, instigationem, & sollicitationem non intelligi querelantem facere partem in iu-
6 dicio; sed oportet declarari; Et ideo solet peti, vt mandetur querelanti, quod declaret, si intendit facere partem in iudicio ad quod tenetur iudex secundum Foller. in pract. crim. in verb. Audiantur exceptiones, nu.
7 2. & an instigator quando proceditur per inquisitionem sit citandus Bal. cons. 226. vol. 1. & an instigator
8 torqueri possit. Brun. in tract. de indic. in 8. q. princ. et
¶ not. ¶ Occurrit locus tractandi de querelante, ad eius propositum etiam multa diximus supra q. 7. nu. 2. Sciendum est ergo, quod querelans aliquem de vulnere, aut offensione, dicitur testis in causa propria, & ei non creditur, quia ex tali querela facit se inimicum querelati, Farinac. q. 46. num. 12. eique minimè contra accusatum, seu querelatum creditur ibi, num. 93. cum sequen. nec ipsius inculpatio facit indicium ad inquirendum, nec ad capturam sufficit, num. 97. & quamuis vt testis fuerit examinatus, non tamen ei creditur, num. 98. quinimò, & si ipsius dictum fuerit confirmatum in tortura non probat, quemadmodum nec dictum accusatoris, nu. 94. nec illorum est acceptanda oblatio, si dicant velle stare cum reo in tortura, nu. 101. caretque fide, etiam si Princeps esset, nu. 142.

f *Dolosè, & calumniosè*. Adde, quòd non solum pro-
9 curator, vel aduocatus fisci debet ob talem vexationem condemnari in expensis, & eas soluere de proprio, sed etiam maxima pœna veniret plectendus, vt decidit Imperator in l. vniuersi, C. vbi caus. fiscal. vbi eos viuos concremari iussit, & ita tenet Gramm. decis. 60. nu. 21. sed prædictæ non seruantur in practica, & si quis ageret ad dictas pœnas derideretur, vel forsan puniretur. Et hoc etiam tenuit Boer. in decis. 324. in princ. scilicet, quod si fiscus esset in euidenti calumnia in expensis veniret condemnandus. Dicit tamen Ant. Colomb. in tract. de modo proced. in controuer. criminal. artic. 138. quod fiscus nullas dat, nec recipit expensas allegando tex. in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. quem refert, & sequitur Peregr. de iure fisci lib. 7. titu. 4. de senten. aduersus fiscum in fine.

g *Et dicitur semper*. Adde, quod ratio est, quia fiscus
10 vbique est præsens, Gl. in l. 1. in princ. C. de quadrienn. præscript. licet secundum Salicet. in l. generaliter, 6. quæst. in fi. C. de non numer. pecun. & Marcabrun. in
11 cons. 28. num. 158. Fisco non prosit confessio, si procurator fiscalis est absens, sed Cald. in cons. 16. de testa. contrarium tenet, & ita seruatur.

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio an fiat contra absentem.*

2 *Et an sit citandus ille, contra quem assumuntur indicia, vers. Item quaero*
3 *Et an pars offensa, vers. Sed quid è conuerso*
4 *Iudex an debeat interrogare reum super iis, de quibus contra eum intendit inquirere, vers. Quaero etiam*
5 *Et an ante inquisitionem danda sit reo copia indiciorum, vers. Vlterius quaero.*
6 *Testium repetitio aliquando fit post eorum publicationem.*

a NVnc *a* videamus, quomodo procedendũ sit in
iudicio inquisitionis, intelligendo semper quòd
inquirere sit ex officio testes, seu informationes reci-
pere contra aliquem, pro aliquo delicto, vt dixi supra,
1 quaest. 3. in princ. † Et in primis quaero, an possit proce-
di per inquisitionem contra absentem, an autem con-
tra praesentem tantum. Resp. de iure loquendo regula-
riter non proceditur via inquisitionis nisi contra prae-
sentem: si verò reus sit absens, modo non per contuma
ciam se absentem fecerit, non potest inquiri, ita notatur
per omnes in d. c. qualiter, & quando. Sed certè quic-
quid sit de iure, hoc de consuetudine non obseruatur;
sed semper fit inquisitio de delicto, siue inquisitus sit
praesens, siue sit absens; & siue per contumaciam se ab-
sentauerit, siue non, vt attestatur Marian. in repetit. d. c.
qualiter, & quando, nu. 92.
b *b* Item quaero, nunquid priusquam iudex specialiter
2 inquirat, & sic assumat indicia contra aliquem, debeat
ille citari. Resp. de iure communi vtique requiritur par
c tis citatio: aliàs testes examinati, *c* reo nõ citato, nullam
contra eum fidem facerent neque ad sententiam, ne-
que ad torturam. Et haec est communis opin. vt dicit
Blanc. in pract. crim. fol. 5. num. 33. Antõ. Gomes c. 12.
delictorum, post num. 18. Quinimmo Ant. de But. in d.
cap. qualiter & quando. §. debet, post nu. 40. dicit, quòd
in receptione testium in causa inquisitionis specialis
debet reus citari, & quòd ita obseruat communis pra-
ctica, & illum refert Aret. in eod. §. debet, num. 98. Sed
certè quicquid sit de iure, contrarium seruatur de con-
suetudine, vt attestatur ipsemet Blanc. in loco praeall.
d subdens, quòd propterea *d* defensores reorum non
debent multum insistere super ista communi senten-
tia. Hanc etiam dicit esse communem practicam om-
nium curiarum Foller. in pract. crim. can. fol. 109. nu-
me. 1. Dicit etiam Blan. ibi, num. 6. quod stylus & con-
suetudo est in ciuitatibus Lombardiae, quòd testes, siue
super generali, siue super speciali inquisitione, & etiam
super accusatione, examinantur sine citatione partis,
& allegat Alexan. consi. 65. num. 9. in fin. lib. 1. quod est
duplicatum in consil. 41. libro 7. qui dicit, quòd (vt
verbo fertur) ita est stylus, & consuetudo in partibus
Lombardiae, quòd testes recipiantur sine citatione par-
tis. Et ita esse stylum Italiae, asserit Pract. Casoni, fol.
103. post num. 1. Dicit etiam Berber. in Viatorio iuris,
in rub. de iud. colum. 27. quod vsus, consuetudo, & sty-
lus hanc opin. approbant. Hunc etiam esse receptum
vsum, stylum, & consuetudinem attestatur Pract. Io-
e doci, fol. 24. num. 18. *e* Tu tamen dic, bene verum es-
se, quòd de consuetudine huius prouinciae testes, qui
assumuntur ad informationem curiae, contra reum ab-
f sentem, recipiuntur parte non citata: *f* ad effectum pro-
cedendi ad capturam, siue citationem contra reum, &
si ipse deinde vocatus fuerit contumax, faciunt fidem,
etiam quoad hoc, vt super eorum attestationibus possit
contra eum ferri sententia diffinitiua: & haec practica
fuit optima ratione introducta, ne si reus citaretur, sta-
tim aufugeret, vel posset facilius testes examinandos
g subornare: *g* Sed si reus comparet, tunc attestationes
talium testium examinatorum absque citatione par-
tis, nullam fidem faciunt, neque ad condemnationem,
neque ad torturam, nisi parte ipsa praesente, aut legiti-
mè citata, seu monita deponant, vel potius per eos de-
posita repetant, & in eis persistant. Caeterum quando
processus fit reo comparente, vel in carceribus existen-
te, semper seruatur communis opin. etiam in hac pro-
uincia. Dixi infra quaestione 45. versiculo caeterum si
reus.
3 Sed quid è conuerso, nunquid in hac inquisitione
debet citari pars offensa? Respond. de iure fortè dici
posset quòd sic; sed hoc de consuetudine non obserua-
tur, nisi Florentiae, vt dicit Ang. in d. reper. l. si vacan-
tia, C. de bon. vacan. quem refert Marian. in repet. d. c.
qualiter & quando, post num. 113. in 71. q. & Ang. de
malef. in verbo, Et ibi caput, num. 1. Tu verò dic, quod
aut pars querelauit, & de necessitate citanda est, aut
non querelauit, & tunc quamuis necessario citari non
debeat, tamen cauti & iusti iudices illam semper cita-
h ri faciunt *h* ad subministrandum indicia, si quae habet,
ad coadiuuandam intentionem fisci. Et ita seruatur in
hoc Ducatu, etiam si procedatur per inquisitionem, vt
attestatur Boss. in tit. de sentent. num. 81. in fine. Vi-
de quae dixi infra quaestione 31. versiculo, Vlterius
quaero.
4 Quaero etiam, nunquid priusquam iudex inquirat,
debeat reum interrogare super iis, de quibus intendit
contra eum inquirere. Dixi supra quaest. 6. versic. Suc-
cessiuè quaero.
5 Vlterius quaero, nunquid ante inquisitionem danda
sit reo copia iudiciorum. Dixi in d. quaest. 6. versic. sed
quid si reus.
Caetera autem, quae pertinent ad formam processus
criminalis, scilicet quomodo, & à quibus assumenda
sint indicia, & quid agendum sit post ipsas informatio-
nes assumptas, cum non minus iudicio accusationis,
quam inquisitionis communia esse videantur, paucis
in primis de accusationis iudicio specialiter praemissis,
infr. suo ordine explicabimus.

ADDITIONES.

a *Nunc videamus*. Vide Baiard.
b *Item quaero nunquid*. Vide Baiard.
c *Reo non citato*. Vel aliquo pro eo Marsil. in consil.
18. numero nono, & consilio 128. numero 11. Farin.
quaest. 72. volumine tertio, cap. 20. num. 87. per to-
tam. *Ber. Ros.*
d *Defensores reorum*. Et generaliter quod citari debeat
in ciuilibus. d. c. 1. nu. 11. & plurib. seqq. vbi plures ca-
sus in quibus citatio non requiritur, numero 36. vs-
que ad fin. quaest. Item in cap. 2. num. 103. 106. & 108.
Ber. Ros.
e *Tu tamen dic.* Carrat. de execut. sentent. nu. fin. ca-
pit. 175. Farin. de consuetudine loquitur, cap. secundo,
num. 100. alia, num. 134. & 135. cum sequentibus.
Ber. Ros.
f *Ad effectum procedendi ad capturam*. Adde quid ope-
rentur testes examinati parte non citata, infr. q. 50. vers.
Item quia, & ibi dixi quaest. 28. versic. Scias autem que-
stione 45. versic. caeterum ad finem. Vide Gramm. de-
cisione 11. sub numero 13. Marsil. sig. 24. ad finem.
Nota tamen, quòd aliquando etiam post testium pu-
blicationem fit eorundem repetitio, modo, quo per
Crauettam consilio 74. numero quarto, cum sequen-
ti. *Drogh.*
g *Sed si reus comparet*. Confrontatio tamen testium fa-
cit, vt testes dicantur recepti citata parte infr. q. 45. ver-
sic. caeterum. *Drogh.*
Vide eundem Baiardum.
h *Ad subministrandum indicia*. Infr. q. 57. vers. sed haec
quidem,

quidem, quaest. 31. versic. Vlterius quaero, dixi supr. q. proxima. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO XI.

SVMMARIVM.

1 *Confessus absque denunciatione, vel inquisitione, aut accusatione condemnari an possit.*
2 *Inquisitio fieri non potest ad priuatorum commodum.*
3 *Procurator fiscalis procedit per inquisitionem contra tenentes bona Principis.*
4 *Testis depositio etiam in tortura, absque citatione, non nocet parti.*
5 *Testes sufficiunt haberi per reum pro legitimè examinatis.*

a 1 N*Vnc videamus.* Adde, quòd imò, nec etiam confessus potest condemnari sine denunciatione, vel inquisitione, vel accusatione, secundum Capol. consil. 39. in fine, vbi dicit, quòd si consuetudo fuisset in contrarium, esset valida. Sed vide consil. 94. incerti authoris inter consil. crim. tomo 1. magnae impressionis, vbi dicit hoc procedere, quando fit confessio incidenter de aliquo delicto, contra eum non intentato, aliàs sola confessio etiam nullo praecedente processu, vel inualido sufficeret ad condemnandum, & vide etiam quae addidi infra in quaest. 55. num. 7. vbi de confessione incidenter facta.

Item adde, quòd Iudex non potest inquirere ad pri-
2 uatorum commoditatem, Innoc. in cap. ad nostram, de iur. iur. Sed bene poterit procedere per viam inquisitionis contra tenentes bona Principis, secundum Luc. de Pen. in l. 1. C. de cond. & procur. lib. 11. quem refert, sequitur Affl. ct. in const. inter multas, nu. 7. & per illam
3 constitutionem in Regno Neap. Procurator fiscalis potest procedere per inquisitionem contra occupantes bona ad Regium fiscum spectantia.

b *Item quaero nunquid.* Adde, quòd depositio testis abs-
4 que citatione, etiam quòd esset facta in tortura, parti non nocet, Felyn. in c. 2. extra de testibus, & Laurent. de Pin. conf. 69. nu. 12.

g *Sed si reus comparet.* Adde, quòd sit satis, quòd testes
5 Curiae habeantur per eum pro ritè, & rectè examinatis, & repertis, vt per Capic. decis. 74. & Foller. in pract. crim. in ver. detur copia. cap. etiam quòd essent mille testes, Aret. in consl. 163. col. 2. & vide, quae posui infra ad quaest. 45. d. vers. caeterum.

QVAESTIO XII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio quid sit.*
2 *Et an sit remedium ordinarium. vers. Quaero nunquid.*
3 *Et an sit actio, vel officium iudicis, vers. Item quaero.*
4 *Inquisitio an sit actio, vel officium iudicis. ibid.*
5 *Iudex procedens super accusatione an dicatur procedere officio iudicis nobili, vel mercenario, ibid.*
6 *Accusationis forma quae sit, vers. Quaero quae sit.*
7 *Accusatio an debeat fieri in scriptis, ibid.*
8 *Et quae in ea requirantur, versic. Praeterea.*
9 *Et an si omittantur, sit accusatio ipso iure nulla, versic. Dixi exprimendum.*
10 *Et quid si agatur de crimine ciuiliter, versic. Adde quod.*
11 *Et quid si procedatur per viam exceptionis, ibid.*
12 *Et an locus notorius debeat per confines designari, versic. Sed pone.*
13 *Et an dies exprimendus sit in accusatione. versic. Dixi etiam.*
14 *Et quid si dies expressus non probetur, versic. Sed quid si accusator.*
15 *Et an accusator teneatur se inscribere ad poenam talionis, vers. Dixi quoque, & vers. De iure autem.*
16 *Et quae sit forma inscriptionis, versic. Forma autem.*
17 *Et quid de consuetudine, vers. Caeterum.*
18 *Et quid de iure canonico, vers. Scias tamen.*
19 *Et an accusantes de adulterio teneantur se inscribere ad poenam talionis. vers. Sed retenta.*
20 *Et an mulier teneatur se inscribere, versic. Quaero etiam.*
21 *Et an in accusatione requiratur conclusio libelli, vers. Vltimo quaero.*

a 1 HActenus *a* de inquisitione dictum est, nunc de accusatione videamus. Quaero igitur in primis, quid sit accusatio. Respon. accusatio est delatio alicuius criminis ad vindictam publicam, legitima interueniente subscriptione, ita diffiniunt communiter Doctores, vt dicit Feliu in rub. de accusation. nu. 3. quem refert Gigas de crimin. laesae Maiest. fol. 58. q. 1. num 4. Et dicit Marian. in d. rubr. de accus. num. 1. quòd hanc diffinitionem omnes Doctores sequuntur. Mihi (vt saepius dixi) disputatio super diffinitionibus in pract. vtilis est semper inutilis; propterea multa quae contra hanc dici possent, consulto omitto.

2 Quaero, nunquid accusatio sit remedium ordinarium. Dixi supra q. 3. versic. debes autem. & vers. sed certè.

3 Item quaero, nunquid accusatio sit actio, vel sit officium iudicis. Vtilitas autem huius quaestionis potest esse maxima, puta si ex ter statutum, quòd non soluens collectas, non admittatur ad agendum, certè si est actio non poterit accusare, si verò est officium iudicis, vtique poterit. *b* nam qui prohibetur agere, non prohibe-
b tur iudicis officium implorare. Praeterea multae, & magni momenti sunt differentiae inter actionem, & officium iudicis, quas ponit Bart. in l. 1. nu. 10. ff. de iurisd. om. iud. In hoc autem articulo magis communis opin. videtur esse, quòd sit potius iudicis officium, quàm actio, prout attestatur Berous in rub. de accus. num. 7. in fin. licet ipse post multa teneat, quòd sit quaedã tertia species. Ego verò semper tenui, quòd accusatio (prout erat de iure introducta) esset potius actio, quam
c officium iudicis: *c* Sed hodie cum ex generali consuetudine sublatae sint ferè omnes solennitates, & formae accusationum, proptereaque (vt supra dixi) cum accusatione, seu querela partis officium iudicis inquirentis semper ferè simul concurrat; crederem quòd posset sustineri communis opin. Et ideo non putarem ab ea esse in practica recedendum, quae etiam magis fauorabilis est, ne delicta impunita remaneant. Bene verum est, quòd si essemus in casibus, in quibus non potest ex officio procedi, forte verius esset dicere, quòd esset de ea iudicandum prout de actione. Haec tamen difficul-
4 tates rarò contingunt in practica. De inquisitione verò, nulli dubium est, quin sit officium iudicis. Et hoc omnes fatentur, vt dicit Berous in d. rubr. de accusat.
d num. 10. *d* Scias autem in hoc proposito, quod iudex
5 procedens super accusatione dicitur procedere officio iudicis nobili, non mercenario. Et haec est communis opin. vt attestantur Scribentes in l. imperium, ff. de iurisd. omnium iudi. & in specie Caccialup. num. 11. & Gaspar. Valas. num. 40. & Sapia, num. 23. quod de iure potest esse vtile ad multa licet in facti contingentia nunquam viderim de his tractari.

6 Quaero, quae sit forma accusationis; & in primis nun-

7 nunquid debeat fieri in scriptis. Respon. Saly.in l.pe-
nult.num.2. C.de accusa. tenuit, quod siue accusator
porrigat libellum dictatum iudici in scriptis, vel por-
rigat verbalem querelam apud acta iudicis, & tabel-
lio eam in scriptis redigat, iuxta formam l.libellorum,
ff.de accusa. quòd satis est solennis accusatio, seruatis
tamen aliis seruandis. Contrariam autem sententiam,
quod scilicet libellus accusatorius debeat porrigi in scri
ptis, tenet Bart. in extrauag. ad reprimendum, in ver-
bo, Per inquisitionem, num.33. Et hanc dicit esse ve-
ram & communem opi.Card.Alexan. in d. cap. de ac-
cusatione, col.6.versic. ponitur etiam, 2.quæst.8. Cum
enim iudicia criminalia procedant ad instar ciuilium,
vbi aliter iure cautum non reperitur, & in ciuilibus de-
beat libellus offerri in scriptis, vt dixi infra lib. proxi-
mo, idem etiam dicendum videtur de libello accusato-
rio, vt scilicet in scriptis offerri debeat. Sed certè
quidquid sit de iure, in practica seruamus opinion. Sa-
lyceti, vt scilicet sufficiat verbalis querela, per notarium
in scriptis redacta, modò in cæteris seruentur seruan-
da. Et ita quotidie fieri videmus.
e *e* Præterea in libello accusationis requiritur dies: &
8 annus quo porrigitur accusatio, nomen accusatoris,
& accusati; & species delictis. & locus, & tempus, quo
delictum commissum fuisse dicitur, item inscriptio ac-
cusatoris, de quibus omnibus est tex. in l. libellorum,
ff.de accusation. Sed certè quò ad diem, & annum Im-
peratoris, siue Consulum, quo porrigitur accusatio
(quicquid sit de iure) multi Doctores, dicunt quòd ho-
die illud non est in vsu; & in specie Saly. in l.penult.
num.3. C.de accusatio. quem refert Angel. de malef. in
verbo, De anno præsenti, num.23. Idem dicit Ang.in
d.l. libellorum, prout illum refert Aug. ad Angel. de
malef. in loco præallegato. Apud nos tamen vtique
seruatur, quòd apponatur dies, & annus porrectæ ac-
cusationis, seu querelæ, vt dixi supra quæst.10. versic.
f scias autem. *f* Et si notarius non faceret apparere in
actis, quo dies fuisset porrecta querela, posset tanquam
imperitus, vel suspectus officio priuari: non tamen
credo hoc esse de substantia, ita quod si non apponatur,
vitietur querela.
g *g* Dixi exprimendum esse locum, & tempus delicti,
9 & cætera, iuxta dispositionem d.l.libellorum: Et si ac-
cusatio criminalis ea non contineat, erit ipso iure nul-
la, etiam si pars non opponat. Et hæc est communis
opin. vt dicunt Scribentes in l.edita, C. de edendo, &
in specie Alexan. num.13. Dec. num.34. Claud. num.
22. Ripa num.26. Curt. Iun. num.83. Idem attestatur
Aret.in d. cap. qualiter & quando. §.debet, num.115.
prout illum refert Villalob. in lib. communium opin.
in litera A, in verb. Accusatio, sicut & inquisitio. ibi
tamen Aret. loquitur in inquisitione, non autem in
accusatione, vt ego fideliter retuli infra quæst. 31. versic.
quòd de anno, Soc. consil.109. post num.2.lib.3.Go-
mes.Inst.de acti.in princ.num.45.Bellon.consil.63.nu.
2. Nisi enim exprimeretur locus, & tempus commissi
criminis, proculdubio incerta redderetur accusatio,
ita vt non posset reus, probando negatiuam coarcta-
tam, se aliquo modo defendere, neque (si opus esset)
h testes, qui contra eum deponerent, de falso *h* con-
uincere.
i *i* Adde, quod hæc conclusio procedit non modò
10 quando agitur de crimine criminaliter, sed etiam quan-
do agitur de crimine ipso ciuiliter, adhuc enim debet
exprimi locus. Et est communis opin. vt dicit Marian.
11 in d. cap. qualiter & quando, num.220. in fin. Et ideò
etiam quando proceditur per viam exceptionis, ne-
cessarium est exprimere in ipsa exceptione locum, &
tempus commissi delicti, iuxta formam d.l.libellorum.
Et est communis opin. vt dicit Socin. in l.1. post nu.4.
versic. Quarto infertur. ff.de excep. Ober. decis.321.
nu.2. vbi refert ita fuisse per illã curiam bis iudicatum,
Et hæc quidem absque difficultate procedunt, quan-
do actor proponit actionem ciuilem, ex qua tamen
condemnatio infamat: nam eo casu proculdubio ne-
cessaria est solemnitas d.l libellorum, & sic quod expri-
matur in libello locus, & tempus; aliàs secus. Et hæc
est communis opin. vt attestatur Alexan. in l.1. in prin.
num.30.ff.de edendo, & in d.l.edita, num.13. Soci.in
d.consil.109.num.1.& seq. lib.3.Maranta in suo Spec.
fol.24.num.30. Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad
querelam, num.55. licet subdat quòd hæc opi. non
obseruatur in curia Romana: est tamen tenenda &
obseruanda in practica. vbi enim agitur actione fa-
mosa, licet ciuiliter procedatur. dicitur tamen causa
grauis, & æquiparatur criminali, ex quo apud ho-
nestos & probos viros, fama & vita æquiparantur.
Quam tamen intellige vt procedat, si opponatur à
parte: nam eo casu necesse est exprimi locum, & tem-
pus: sed parte non opponente, quando ciuiliter agi-
tur, procedit libellus, etiam si ea non exprimantur. Et
hanc opin. dicit esse magis communem Soc.in d.cons.
109.nu.4. vbi in facti contingentia ita consuluit. quod
nota: quia est pulcherrima limitatio.
K K Est autem exprimendus locus in libello accusationis,
illum designando per cohærentias, vt videre potes
apud Angel.de malef. in verbo, In platea communis.
quod quidem optime procedit in delictis, quæ commit-
l tuntur aliquid faciendo, *l* sed si committantur non
faciendo, puta, quia accusetur syndicus qui non denũ-
ciauit maleficium, eo casu, cùm delictum non habeat
locum determinatum, quo circunscribatur, non credo
locum habere hanc conclusionem nisi quis fortè vellet
apponere locum palatij, in quo solent syndici deferre
denuncias, tanquam ibi commissa fuerit negligentia,
prout seruari Florentiæ attestatur Bald.in l.causis, nu.3.
C.de accus. quod est iudicio meo ridiculum.
12 Sed pone, quod sit aliquis locus publicè notorius,
prout est communis, vel Palatium Potestatis, nunquid
adhuc erit designandus per confines? Respon. quod sic.
ita dixit Gand. de malef. in rub. qualiter fiat accusatio,
num.3. prout illum refert Ange.in l. hac consultissima,
num.2.C.qui testam. facere poss. subdens quod ita ser-
uat consuetudo: quem etiam refert Aug. post Ang. de
malef.in verb. In platea communis, post nu.11. Sed cer-
tè Gand.in lib. meo hoc non dicit. Bene affirmat pos-
se sustineri libellum accusationis, in quo tantum dicitur
maleficium commissum fuisse ante domum dicti Petri,
& quod accusator poterit illum declarare; subdens ita
consultum fuisse Bononiæ, per plures legum Docto.
non tamen loquitur Gand. quando locus est adeò noto-
rius, vt declaratione non egeat. Ideò dic verum esse,
vt dicit Angel.in d.l.hac consultiss. quod de consuetudi-
ne (vt plurimum) solent apponi cohærentiæ, etiam lo-
m cus sit notorius, *m* sed tamen etiam si non apponan-
tur, procedunt querelæ, & accusationes, & etiam in-
quisitiones, modò locus sit certus. Et hanc opi. dicit
esse veram, & magis communem Menchiaca lib.1.de
testa.in 1.parte, §.4. num.33. neque ego vnquam vidi
propter hoc annullari aliquem processum, neque dice-
rem esse annullandum.
n *n* Dixi etiam, quod est exprimendum tempus delicti,
13 scilicet annus, & mensis, vt in d.l.libellorum. Sed pone
quod accusatus compareat, & petat exprimi per accu-
satorem diem certam delicti, quia fortè intendit ipse
ad sui defensionem probare, quòd eo die erat in alio
loco, remoto à loco delicti, nunquid eo casu debet iu-
o dex cogere accusatorem *o* ad ipsam diem exprimen-
dam? Resp. Barto.in l. is, qui reus, nu.10. ff.de pub.iud.
& in l.arbitraria.§.si quis Ephesi, num.6.ff.de eo, quod
certo

certo loco, & in d.l. libellorum in princ. num. 13. tenuit,
quod sic. Et dicit Corse. in reper. Aob in verb. Accus.
quòd illum seq. communiter Docto. Ita etiam commu-
niter teneri attestatur Iaf. in d. §. si quis Ephesi, post nu.
1. quem refert Simancas de haeret. c. 4. num. 4. & Boss.
in tit. de inquisitione, num. 92. Pract. Conradi, fol. 224.
post num. 3. Plot. inter consil. crim. diuersorum, cons. 109.
post num. 4. lib. 1. Apostil. ad Vitali. de malef. in rub.
quid sit accusatio: sub num. 12. in verbo, Sed anni,
Viuius in lib. communium opin. in verbo, Accusator
vel fiscus: Et hoc dicit se aliquando obtinuisse coram
magis peritis, existentib. Bergomi ad officium malefi-
ciorum: Albe. in d.l. libellorum in prin. num. 5. ff. de
accusa. Aliàs enim tolleretur reo magna pars defensio-
nis suae, scilicet facultas probandi negatiuam, quod es-
set inconueniens, quicquid dixerit Signo. qui in con-
trarium consuluit, consil. 244. vbi, num 22. dicit, quòd
hoc dictum Bar. est falsum, & quod suae opi. videntur
multum singulares, & phantasticae, & deuiantes à com-
munibus opinionibus nostrorum maiorum. Intellige
p tamen, quòd tenetur accusator reo id petenti, *p* expri-
mere diem, non autem illum probare. Et hoc omnes
fatentur, vt dicit Bertran. cons. 16. nu. 2. lib. 6. Quod ta-
men intellige iuxta ea quae statim dicam infra. in vers.
sed quid si accusator. Et subdit ibi Bert. quod sufficit, si
diem exprimat accusator tempore, quo datur reo termi-
nus suarũ defensionum. est enim ei satisfactum, ex quo
potest deinde probare negatiuam, in suis defensioni-
bus: quod est notandum. Scias etiam quòd quamuis iu-
dex possit cogere accusatorem ad exprimendum diem,
potest nihilominus accusator dicere, quòd non recor-
q datur de die, *q* & erit excusandus. Et ita communiter
practicatur, vt dicit Ang. in d.l. libellorum, nu. 5. quem
refert Aug. ad Ang. de malef. in verb. De anno praeteri-
ti, post num. 4. & Apost. ad Sal. in d.l. in causis, suo nu.
5. C. de acc. quod ego etiam admitterem, si casus con-
tingeret, dummodo accusator id affirmaret cum iura-
mento.

r *r* Sed quid si accusator in sua accusatione expressit
14 diem, cum non teneretur, & deinde non probauerit;
num quid debet propterea succumbere, licet testes alias
deponant de crimine? Resp. Bart. in d.l. is qui reus,
nu. 9. ff. de pu[b]l. iud. tenuit quod sic. Et dicit Bert. consil.
217. nu. 2. lib. 6. quod ita respondẽt communiter Doct.
Hanc etiam sententiam vti communem refert Aug. ad
Ang. de malef. in verb. de anno praeterito, num 4. Quae
tamẽ opinio mihi nunquam placuit, & credo quòd non
magna difficultate posset sustineri in practica, nisi
qualitas diei esset de substantia delicti, puta quia adesset statutum disponens, quòd tali die aliquid non fie-
ret, vel huiusmodi. Tunc enim procul dubio debet pro-
bari dies, ad hoc vt reus possit de ipso facto tanquam
de delicto puniri. Sed si factum, quod proponitur, es-
set ita delictum in vno die, prout in alio, non crederem
probato delicto, licet dies expressus non probaretur,
reum esse absoluendum. Solent enim in libello accu-
sationis, seu querelae apponi illae clausulae salutares,
Non se adstringendo, &c. super quibus omnibus, &c.
quae saluant, & sustinent accusationem, & processum,
etiam si non sit probata qualitas in accusatione dedu-
cta, modo de crimine constet, vt dixi infra q. 66. vers.
sed quid si pro parte.

s *s* Dixi quoque quod de iure tenetur accusator se in-
15 scribere ad poenam talionis, vt est tex. in d.l. libellorum,
& in l. 3. C. qui accus. non poss. Et est communis opin.
vt attestatur Affl. super const. regni, in quibusdam lo-
cis, prout illum refert Duennas reg. 27 in prin. licet ego
in libro meo non reperiam Afflict. ibi id attestantem.
Refert etiam Marian. in cap. super his, nu. 19 de accu-
sa. Io. And. attestari quod haec sit communis opin. quod
scilicet inscriptio sit de substãtia libelli accusatorii. Idem
attestatur Bertran. consil. 167. in prin. lib. 2. fuitque hoc
optima ratione introductum, ad refraenandam temeri-
tatem accusatorum, vt scilicet vbi accusationem non
probarent, ipsi in seipsos sententiam talionis propria
subscriptione susciperent. Licet autem communiter
appelletur inscriptio, tamen rectè loquendo deberet
appellari subscriptio, secundum Card. Alex. in d.c. de
accusatione, col. 3. vers. Inscriptione: Et ita illam ap-
pellat Iurisconsultus in d.l. libellorum, vers. Item sub-
scribere, quamuis secundum Felin. in d. cap. super his,
nu. 10. communiter videtur, quod inscribere, & subscri-
bere non differunt. Et ita videmus quod in hoc pro-
posito Doctores vtrunque ponunt indifferenter.

t *t* Forma autem huiusmodi inscriptionis erat, quod ac-
16 cusator se obligaret ad similitudinem poenae, & pro-
mitteret de accusatione prosequenda vsque ad finem,
ita dicit Bart. in l. si cui, in prin. num. 2. ff. de accus. Et
est communis conclusio, vt dicit Aret. in d.c. super his,
num. 33. Hanc etiam formam dicit communiter appro-
bari Marian. in d.c. super his, num. 17.

u *u* Caeterùm hodie de consuetudine non obseruatur
17 ista solennitas subscriptionis, vt dicit Spe. in tit. de ac-
cus. §. 1. num. 4. in fin. quem refert Foller. in Pract. cri.
fol. 136. post num. 3. & Milius in suo repertorio in ver-
bo, accusator, & Pract. Conradi, fol. 224. nu. 4. & Mar-
cus decis. 683. quaeritur qualiter, nu. 6. Io. And. ad Spe.
in tit. qui accus. non poss. prout illum refert Grammat.
super const. regni. fol. 61. num. 11. Idem dicit Gand. de
malef. in rub. qui accusare possint, num. 38. & in rub.
qualiter fiat accusatio, post num. 6. Bart. in d.l. si cui, in
prin. num. 2. in fin. ff. de accus. Saly. in l. qui crimine,
num. 4. C. qui accus. non poss. Angel. de malefi. in verbo.
Et hãc quaerelam, num. 5. & ibi Aug. in Apostil. Pract. Pa-
piensis in forma inquisitionis, in verbo, Haec est quae-
dam inquisitio, num. 1. in fin. Apostil. ad Vital. de ma-
lef. in tit. quid sit accusatio, sub num. 12. in verbo In-
scribere, rub. in l. pen. §. ad crimen, num. 5. ff. de publ.
iud. Gigas de crimine laesae Maiest. fol. 58. quaest. 1. nu.
6. Boss. in tit. de inquisitione post num. 14. Didac. lib. 2.
resolut. c. 9. num. 1. Duennas in d. reg. 27. vers. est tamen
notandum. Idem etiam obseruari in regno Franciae
attestatur Pract. Miller, fol. 15. nu. 25. & fol. 29. num. 2.
praeterquam in crimine falsi; nam in eo, moribus rece-
ptum est in ea prouincia, vt necessaria sit inscriptio, nul-
la facta distinctione, an ille qui vult aliquod instrumen-
tum vel aliam scripturam de falso redarguere, sit actor
vel reus, prout etiam attestatur Igneus in l. fideicom-
missum, num. 155. ff. ad Sylla. Ratio autem, cur hodie
x non obseruetur illa solennitas inscriptionis, est *x* quia
cum hodie pariter ex consuetudine sublata sit poena
talionis, secundum ea, quae dixi infra q. 81. superflua est
subscriptio, propter quam actor ad ipsam poenam talio-
nis se obligabat.

18 Scias autem, quod de iure canonico, adhuc necessa-
ria est huiusmodi inscriptio, & ita quotidie seruamus,
vt dicit Card. Alexan. in cap. libellorum, circa fin. q. 8. Et
ideò in curia Romana, vbi quis impetrat beneficium
per priuationem alterius, ex aliquo crimine, non da-
tur ei signatura quo ad priuationem, nisi in forma, vt
scilicet se subscribat ad poenam talionis, & iuxta for-
mam iuris, vt ibi, quem refert Gigas in loco praeallega-
to, q. 1. in fin. Idem etiam loquendo per verbum, Forte,
dixit Bart. in d.l. si cui, nu. 2. in fin.

y *y* De iure autem ciuili talis solennitas subscriptionis,
z vt dixi, *z* abiit in desuetudinem, quinimò secundum
aliquos (etiam circumscripta consuetudine) talis solen-
nitas subscriptionis nunquam fuit necessaria. Nam obli-
gatio ad poenam talionis, etiam si expressè non fiat,
subintelligitur ex legis dispositione, prout videtur ta-

nete Glo.in dicta lege in causis, in Glo.fin.in fin.C. de accus.qui vult,quod ex subscriptione, in qua accusator affirmet se dedisse illum libellum, censeatur se obligasse ad pœnam talionis. Refert etiam Felin. in d.c. super his, post num.10. quòd Bartol. in d.l. si cui attestatur quod hæc est communis opin. licet ego in libro meo non reperiam Barto. ita attestantem. Sed quicquid sit, tenenda est hæc conclusio, quòd etiam de iure cessante subscriptione, accusator, qui accusationi se non subscripsit, punitur nihilominus pœna talionis, perinde ac si subscripsisset: quam dicit esse communem Abb. in d.cap.super his, num.8. Aret. in eo. cap. super his, num.21. Et ideò etiam si omissa sit, non propterea vitiatur processus, prout etiam tenere communiter Docto. affirmat Card. Alexan.in d.cap.de accus.colum.3.in fin. Foller.in prac.crim.canon. fol.50. num.50. licet in hoc vltimo, reuera circumscripta consuetudine, forte dici posset contrariam opi.esse veriorem quòd scilicet omissa subscriptione, accusatio esset nulla, ex quo tradita videtur pro forma. Sed hæc nunquam contingunt in practica.

19 Sed retenta cõclusione, quod subscriptio sit necessaria; Quæro nunquid mariti,& alij accusatores de adulterio, qui præsumuntur accusare propter immensum dolorem,& ideò excusantur à præsumpta calumnia, teneantur se subscribere ad pęnam talionis. Respon.quod sic, & ita communiter teneter; vt dicit Ana. in cap. cum dilectus, post num.24. de calum. Et licet Aret. in d.c. super his, num.19.referat Doctores communiter dicere, quod maritus de adulterio accusans, iure mariti, non tenetur se subscribere; sed tantum quando accusat iure extranei, tamen indistinctè tenendum est, quod tenetur se subscribere. Quamuis enim excusetur à præsumpta calumnia, non tamen propterea debet excusari à vera, & consequenter neque etiam à subscriptione, vt per Aretabi.

20 Quæro etiam, tu scis, quòd regulariter mulier prohibetur accusare, vt dixi infra, quæst.14. versic.præterea dixi, nisi in quibusdam criminibus exceptis; nunquid ergo in casibus in quibus admittitur ad accusandum, tenetur & ipsa se subscribere? Resp. de iure ciuili vtique debet se subscribere, sed de iure canonico non tenetur. Ita dicitur tenere Glo. in d.cap.super his: quæ per Doctores communiter approbatur, vt dicit Card. Alex.in d.c.de accus.colum.1. Hanc etiam opin.communiter teneri à Canonistis, attestatur Hieron. in Apost.ad Ange.de malef.in d. verbo. Et ad querelam, num.18. Quam etiam communem appellat Aret.in d.c. super his, num.20.

aa *aa* Vltimò quæro, nunquid in accusatione criminali necessaria sit conclusio libelli. Respond. quòd non, secundum Iurto. in libellorum, num.19.ff.de accus. Et est communis opin. vt attestatur Marian. in repe. cap. qualiter & quando, num.211. de accus. Et dicit Bal.in l. si quis se, in fin. C.de accus. quòd ita dicunt omnes Docto. Ratio autem, quare non requiratur conclusio libelli in criminalibus, vt in ciuilibus, est secundum eum, quia in ciuilib. pars potest diuersis modis concludendo libellum facere, vt diuersis etiam modis possit sequi sententia: nam etiam si quis sit creditor de mille;
bb potest concludere tantummodo in centum, *bb* & iudex non poterit vltra illa centum condemnare, etiam si de maiori debito appareat. Sed in criminalibus ex narratione facti oritur certa iuris dispositio, quæ pro eo delicto pœnam imponit, quæ ex diuersitate concludendi variari non potest. Et sic lex ipsa semper concludit ad commodum fisci,& iustitiæ complementum. Sufficit ergo quod libellus accusationis ita concludat; Quare peto ipsum puniri iuxta formam iuris & statutorum, &c. Et ita est de consuetudine, vt dicit Alb. in l.interdum.in prin.num.2.ff.de pub.iud. Saly.in d.l. in causis, num 22.C.de accu.quem refert Aug.ad Ang.de malef. in verbo, Hęc est quędam inquisitio, nu 66. Idem dicit Ang.de malef.in d.verbo, Et ad querelam, nu.56. quem refert Pract. Conradi, fol.225.num.7. Ità etiam de consuetudine seruari ait Card. Ale. in d.c.libellorum, col.2.vers.nota quod non videtur, 2.q.8. Faciunt quæ dixi infra quæst. 31. versiculo super quibus omnibus.

ADDITIONES.

a *Hactenus de inquisitione*. Accusationis materiam habes apud Decian.de crim. tom.1. lib.3. per totum, vbi cap.38.complet.& lib.4.cap.4.5.& 6.& 7.latissime vero apud Farin. vol.1.q.12.vsque ad 17. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

b *Nam qui prohibetur agere*. Adde Neguś.tract.de pign. primo membr. 5.par.sub nu.36.Ias.in §.1.nu.54.Instit. de act. *Drogh.*

c *Sed hodie*. Adeo quòd capitulum, qualiter, & quando,& lex libellorum de accusat.recesserunt ab aula, infra quæst.15. versic.pen.ad fin.q.16. vers.Quæro nunquid ad fin. *Drogh.*

d *Scias autem in hoc proposito*. Vide Neguś. aliter distinguentem d.tract.de pignor.4. membr.secundæ par. num.51. *Drogh.*

e *Praterea in libello*. Idem infra versicu. homicidium. *Ber. Rossi.*

f *Et si notarius*. Dies ergo prætermissus in querela, an vitiet querelam, vide Ias.in §.ex maleficiis,nu.56.cum seq.Instit.de act.locus autem,& tempus sunt de substantia modo quo infr. vers.Adde quòd infr.q.31. versic.de anno;& est ratio appositionis diei, vt sciatur, an factũ propositũ sit illud met:& licet appositio diei non sit necessaria in Inquisitione, vel accusatione, apposita tamen debet liquidari, Aym. Crau.de antiq.temp. par.4. vers. Materia singularitatis, in princ. Confert constitutio Mediolani sub rub.de prob.6.& quia plerique. quã late interpretatur Plot.inter cons.criminalia diuers.consil.109. cum seqq. quæ quidem constitutio licet posita sit in ciuilibus, tamen procedit etiam in criminalibus, vt ibi, argumento eorum quæ dixit Boss.tit. de accusat. sub nu.74.infr.q.25. vers.torquentur etiam. Idem Boss. sub tit.quomodo procedatur per act. in delict. sub nu. 35.& tit.de confess.num.44. *Drogh.*

g *Dixi exprimendum*. Addas Muntcell.in sua praxi crimin.in verbo inquisitio, vers.tertio inquiritur, qui limitat non procedere in crimine læsæ maiestatis, & blasphemiæ, vide etiam Boss.in tit.de inquisitione. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

h *Conuincere*. Vide Vulpell. consil. 11 numero primo. *Ber. Ros.*

i *Addi quod*. Mansuet.plura tradit ad Pract. Pap. in forma libelli in actione reali, verbo, se tamen non astringens. *Ber. Ros.*

K *Est autem exprimendus locus*. De loco, Ang.in verbo, Hæc est quædam Inquisitio, num 62. vbi num 64. allegat Bal.in cap.1.num.20.quib.mod.feud.amit. vbi videtur dare limitationem, & Foller. in practica in verbo, audiantur exceptiones, num.9.& 12.vbi dicit hic non seruari in Regno. Iterum Ang. in verbo, De anno præsenti, num. 1. vbi Arimin. & Laudens. sub num. 65. iterum quoque idem Angel.in verbo, In platea communi, vbi Apostill. & per Bonacoss. in suis com. par. 1.verbo, Libellus in crimin.& in verbo, Locus delicti, par.2. *Ber. Ros.*

l *Sed si committantur non faciendo*. Adde infra quæstione 60. versic.primo, Dec.in l.absentia eius, num.2. de reg.iur. *Drogh.*

Sed

m Sed tamen etiam. Aliter autem dici solet, quòd demonstratio rei, quæ de per se patet, est frustatoria, Neguf. d. tract. de pign. 3. mem. 2. par nu. 18. Drogb.

n Dixi etiam quod est exprimendum tempus. Vide Baiardum.

o Ad ipsam diem exprimendam. Quid de horis. viden. erit Pap. in d. verbo, Inquisitio 5. anno, Ang. in d. verbo, De anno præsenti, vers. tertio quæro, nu. 5. Gand. in verbo, Qualiter fiat accusatio. nu. 9. Bar. in d. l. is qui reus. ff. de pub. iud. & in l. libellorum, ff. de accus. Ber. Ros.

p Exprimere diem. Foller. in pract. in verbo, Audiantur excusationes. nu. 44. Plot. in cons. 110. inter cons. crim. Ber. Ros.

q Et erit excusandus. Contrarium tamen in teste, quando non est verisimile ipsum non recordari, de quo quæritur, & quòd immo tunc possit torqueri; dixi infra q. 25. vers. Torquetur etiam. q. 19. vers. Hinc infertur. q. 45. vers. sed pone; sin autem dubitari contingat, qui sint casus, quos testis verisimiliter recordari possit, vel non, recurre semper ad Baldum in cap. statuimus, nu. 1. cum seqq. extra de offic. deleg. Aym. Cra. cons. 171. sub nu. 9. Boss. tit. de respons. a reo facien. nu. 5. Dum autem subiungit infr. vers. sed quid si accusator de die delicti expresso, sed non probato, & quòd optimo communis super tali articulo sibi nunquam placuit, stantibus etiam clausulis salutaribus apponi solitis in Inquisitionibus; Vide quæ dixi infr. ad q. 56. vers. fin. omnino vide Fel. ibidem per me allegatum. Drogb.

r Sed, quid si accusator. Vide Baiard.

s Dixi quoque.] In quibus autem casibus non requiratur inscriptio, vide post Glo. 2. in prin. per Fely. in c. super literis. allegato in text. num. 3. vbi alias Gl. simul & concord. citat. & an vbi tenetur, id intelligatur ipso iure vel sententia. Iasan l. vniuersa. C. de precib. Imper. offeren. vbi. Giach.

s Dixi quoque. Quod accusator teneatur se subscribere, tradit Farin. de accus. q. 16. vol. 1. nu. 1. & 2. Ber. Ros.

t Forma autem. Addas Farin. vbi supra nu. 3. Ber. Ros.

u Cæterum hodie. Sed de consuetudine non seruari generaliter tradit etiam Farin. d. loco nu. 4. Ber. Ros.

x Quia cùm hodie pariter. In instigatore tamen quid seruetur, supr. q. 7. ad fin. q. 62. vers. sed nunquid, ad fin. vbi habetur quando accusator sit in expensis condemnandus. Drogb.

y De iure autem ciuili. Vide Baiard.

z Abijt in desuetudinem.] Adde, ad idem, & fusius per Duen. d. reg. 27. vers. est tamen notandum, vbi quod plus est ponit rationem, quare in desuetudinem abijt. Giach.

aa Vltimo quæro. Vide Baiard.

bb Et iudex non poterit. Nota Iudicem non posse condemnare nisi secundum summam petitam etiam quod sibi de maiori appareret in actis. Contrarium tamen dixit Ial. in l. Certe debemus. nu. 13. ff. de verb. ob. vbi etiam Gl. Bar. & Scrib. Fallit si adsit clausula, Ius, & Iustitiam, & etiam in Principe. Capyc. decis. 10. num. 24. & 25. de qua clausula infra q. 66. vers. sed quid si pro parte. vide Doct. in §. sed minus, Inst. de act. Ant. Gomez tit. de delict. sub nu. 39. post med. c. 1. itē fallit. & per Crau. cons. 198. nu. 8. vide Bos. tit. de mād. ad homic. nu. 62. Drog.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

1 Accusatio quid sit, & quotuplex, remissiuè.

2 Accusare an dicatur, qui simpliciter libellum accusationis produxit, remissiuè.

3 Accusatio quomodo differat à denunciatione, vel delatione, remissiuè.

4 Accusatio falsi non requirit expressionem loci, aut temporis.

5 Et locus potest suppleri ex probationibus sequentibus.

6 Et Iudex etiam ex officio supplet locum, & alia necessaria.

7 Et an possit ex officio accusatorem cogere ad exprimendum diem delicti.

8 Et an falsa demonstratio diei, vel mensis, aut loci, vitiet probationem criminis.

9 Et quando tempus sit de substantia probationis.

Accusatio quando nulla, & incerta reddatur, vnica censeatur & qua lingua puniri debeat. nu. eod.

10 Accusator an teneatur se inscribere ad pœnam talionis, remissiuè.

11 Sententia valet in criminalibus, licet non sit conformis libello.

a 1 HActenus de inquisitione dictum est. Adde videndum Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 3. cap. 1. vbi latè; quid sit accusatio; quotuplex sit, & quid sit propriè accusare: & an accusare dicatur, qui simpliciter

2 libellū accusationis produxit, an potius requiratur perseuerantia vsque ad finem iudicij; & in cap. sequenti

3 habetur quomodo differat accusatio à denunciatione, & verbum defero, à verbo accuso.

g Dixi exprimendum esse locum, & tempus. Adde, quod

4 in crimine falsi non requiritur locus, nec tempus Glo. instit. de publ. iudic. in principio; Marian. rubr. de fals. nu. 16. Afflict. in Constit. Reg. in tit. de falsar. nu. 6.

Item adde, quod locus potest suppleri ex probationi-

5 bus sequentibus Petrus de Ancha in clem. constitutio, de electio. Roman. in l. non solùm, §. sed vt probari, ff. de nou. oper. nunciat. Imol. in c. cum dilectus, de ordin. cognit.

Item adde, quòd iudex ex officio potest supplere lo-

6 cum, & alia necessaria, ne iudicium reddatur elusorium Abb. in cap. causam, de iudic. & Dec. in cap. dilecti, de iudici. Ferrari. Gargia. cons. crimin. tomo primo, in fol.

§ Accusatus potest petere dotem sibi ad oculum demonstrari, Plot. in l. si quando. nu. 824. C. vnde vi.

n Dixi etiam quod est exprimendum tempus. Adde, quòd iudex ex officio cogere non potest accusatorem ad exprimendum diem delicti, sed benè ad requisitionem

7 partis potest, Octauian. Vestri. in suā prac. in tit. de responsion. rei ad positiones actoris, col. 2. quem refert, & sequitur Viui. opin. 24. nu. 3. vol. 1.

r Sed, quid si accusator. Adde, quod falsa demonstratio diei non vitiat probationem criminis in causa inquisi-

8 tionis: secùs, si falsus esset mensis, quia tunc deficit tempus, quod est de forma Iudicij, Bal. in l. priùs, nu. 46. C. de his, qui accusā nō poss. * Sed vide Laurent. Tenmi. in tract. de cautelis, caut. 117. vbi dicit quod absolutio sequi non debet etiam quod appareret alio tempore, & loco delictum fuisse commissum si in conclusione inquisitionis adest clausula super quibus omnibus, & singulis, &c. & clausula omni meliori modo, &c.

Item adde, quòd tempus est de substantia probatio-

9 nis, quando quis vult probare, tunc alibi fuisse, Innoc. in c. qualiter, & quando, el 2. vers. tunc autem, de accusation.

§ Accusatio est nulla, quando instatur exprimi diem, & non exprimatur, Plot. in d. l. si quando, nu. 824. C. vnde vi, ibi habetur, quod accusatio, seu querela debet habere annum, mensem, & locum, alioqui non valet; & super ea non potest agi, nec iurari; & ex quibus reddatur nulla, & incerta, & vnica censetur accusatio, licèt contra plures data sit de damno in eadem re, & eodem tempore, Plot. ibi nu. 893. Et an lingua materna, vel Latina

in

in damno dato dari debeat, ponit Plot. numero 853.

9 *De iure autem ciuili*. Adde, vt per Duen. in reg. 27.
10 vbi plenè de huiusmodi solemnitate inscriptionis tractauit, reddens rationem, quare in desuetudinē abierit.
aa *Vltimo quaero*. Adde, quòd licet sententia debeat esse conformis libello: hoc tamen non procedit in cri-
11 minalibus, † quia Iudex potest condemnare, & pœnam imponere, probato delicto, non attenta petitione, vel conclusione, vt est communis opinio, de qua per Gomez. de delict. cap. 11. nu. 8.

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

1 *Plures an possint in eodem libello accusare eundem.*
3 *Et an plures possint simul accusari, vers. Quaero nunc.*
2 *Et an vnus possit accusari de pluribus criminib. simul, vers. Sed nunquid.*
4 *Et an vnus possit de pluribus criminibus separatim accusari, vers. Item quaero.*
5 *Et an superstdendum sit in vno, donec super alio cognitum sit, ibid.*
6 *Mandans, & mandatarius etiam diuersis libellis accusati eadem sententia puniri poterunt.*

Dictum est de accusatione, & forma libelli accusa-
1 torij, nunc successiue videndum est, † an in eodem libello plures accusare, vel accusari possint. &
a a in primis quaero, nunquid plures possint simul accusare eundem. Respon. Aut cuiuslibet accusantium interest ratione officij: puta, quia sint plures tutores, vel administratores: & tunc possunt simul accusare in eodem libello, non autem in pluribus: idemque si eorum interest ratione communis iniuriae, puta, si communis eorum seruus occisus sit. Aut nullius eorum interest neque ratione officii, neque communis iniuriae: & tunc non admittuntur simul ad accusandum, neque in eodem libello, neque in diuersis, sed vnus eorum eligitur, qui sit magis idoneus. Ita dicit Salyc. in l. si accusatoribus, num. 2. C. de accus. Et haec distinctio in omnibus tribus membris cōmuniter tenetur, vt attestatur Hieron. in Apostil. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, num. 65. sed hoc vltimum, videlicet quando plures, qui non persequuntur suā, vel suorum iniuriam volunt accusare, debeat iudex vnum eligere, intellige vt procedat parte opponente; nam si pars non opponat, valet iudicium. & haec est communis opin. vt attestatur Aret. in cap. olim, num. 10. de accu. quem refert Villalob. in sua collecta communium opinion. in litera A, post numerum 13. Item intellige vt procedat, nisi ipsi omnes vellent vnum procuratorem constituere. tunc enim posset procurator nomine omnium causam prosequi. Ita tenet Innoc. in d. c. olim, num. 5. quem sequuntur communiter DD. vt attestatur Imola in d. cap. olim, in fin. prout illum refert Anan. in cap. 1. post nu. 3. vers. quid autem si plures, de collus. deteg. Dicit etiam Aret. in loco praeal. post num. 11. quòd hanc doctrinam approbant communiter Doctores, & illum refert Villalob. vbi supra.
b *b* Quaero nunc econuerso, nunquid possint plures si-
2 mul accusari. Respon. quòd regulariter quis non potest duos, seu plures in eodem libello accusare etiā si suam vel suorum iniuriam persequatur. Ita tenet Spec. in tit. de accusatore, vers. Item quòd non potest. Et dicit Marian. in cap. 1. post num. 145. col. 4. vers. Est ergo vera, de libel. obl. quòd ipse secundum hanc conclusionem consuluit, & quòd ita fuit iudicatum. Haec tamen conclusio intelligenda est, vt procedat, quādo agitur de diuersis delictis, sed quādo agitur de eodem delicto à pluribus simul, vel ex eadem causa commisso, tunc possent plures in eodem libello accusari, etiam si essent mille, quicquid dixerit Gl. in l. qui pupillam, in Glo. fin. ff. de adult. cuius opin. communiter reprobatur, vt dicit Marian. in loco praeallegato.
3 Sed nunquid potest accusator de pluribus criminibus in eodem libello accusationem proponere? Respon. Aut accusat vnum tantum, & potest contra eum multa crimina in eodem libello deducere; Aut accusat plures: & non potest ex diuersis delictis eos in eodem libello accusare. Et haec est communis opi. vt dicit Rom. cons. 140. post nu. 1. quem refert Apostil. ad Angel. de malef. in verbo, Et ad querelam, sub num. 25.
4 Item quaero, nunquid possit quis de pluribus criminibus separatim accusari. Respon. quòd sic, non modo si talia crimina ex pluribus factis resultent, sed etiam si ex eodem facto oriantur plura crimina, & sint specie diuersa. potest enim delinquens de ipsis omnibus separatim accusari, & de pluribus quoque puniri. Et vbi super vno crimine sit conclusum in causa, adeo quòd sola
5 sententia expectetur, erit supersedendum, donec causa etiam super altero crimine expediatur. ita tenet Bartol. in l. qui de crimine, ver. Venio ad fin. C. de accusat. Et haec conclusio est communiter approbata, vt dicit Grilan. de diuer. crim. lib. 3. q. 1. nu. 13. Quod tamen intellige vt procedat, quando tales causae tractarentur sub eodem iudice: secus autem si coram diuersis: nam eo casu quilibet iudex procedit, alio non expectato, nisi tamen reus sit in vno loco carceratus: tunc enim debet in alio supersederi, iuxta ea quae dixi infr. q. 34. vers. de carcerato. Vide quae in hoc proposito dixi infra q. 16. vers. quaero nunquid.

ADDITIONES.

a *Et in primis quaero nunquid plures possint*. Adde infra
6 quaest. 15. vers. fin. ad fin. Mandans † tamen, & mandatarius etiam si fuisset in diuersis libellis, & accusationibus accusati poterunt postea simul, & semel in eadem sententia condemnari cum teneantur vna, & eadem lege: Ita Boer. in addit. ad Dyn. in reg. qui per alium litera A, sub nu. 3. de reg. iur. in 6.

Vide eundem Baiardum.

b *Quaero nunc è conuerso*. Vide Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatoribus concurrentibus, quis sit praeferendus, remissiue.*
2 *Accusatus quando possit pendente accusatione de eodem delicto ab alijs accusari, remissiue.*

a Et *in primis quaero*. Adde videndum Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 3. cap. 31. vbi latè, pluribus
1 accusatoribus concurrentibus, quis sit praeferendus, & magis diffusè per Farinac. quaest. 13. per totam: & quan-
do semel accusatus, pendēte illa accusatione de eodem
2 delicto ab alijs accusari possit Decian. vbi supra c. 31.
b *Quaero nunc è conuerso*. Quòd plures possit in vno li-
5 bello, & quando accusari, dixi in princ. praeced. cap.

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

1 *Accusare qui possint, vel non.*

2 *Et quid si suam vel suorum iniuriam prosequantur. ver. Volo etiam.*
3 *Et an clericus possit accusare. versic. Dixi in primis.*
4 *Et an miles. vers. Quæro etiam.*
5 *Et an filiusfamilias. vers. Sed quid in filiofam.*
6 *Et an pupillus. versic. Dicebam etiam.*
7 *Et an minor, vers. Sed quid in maiore.*
8 *Et an mulier. vers. Præterea dixi.*
9 *Et an criminosus, vers. Dixi quoque.*
10 *Et an constitutus in peccato mortali, vers. Quinimò.*
11 *Et an infamis. vers. Secundus est casus.*
12 *Et an accusatus, vers. Tertius est casus.*
13 *Et quando dicatur nomen accusati receptum inter reos. vers. Sed hic incidenter.*
14 *Et an absolutus de crimine, vers. Quartus est casus.*
15 *Et an condemnatus de crimine, vers. Quintus est casus.*
16 *Et an excommunicatus. vers. Quæro nunquid.*
17 *Et an inimicus, vers. Vlterius dixi.*
18 *Et quæ dicatur capitalis inimicitia, ibid.*
19 *Et an pauper, vers. Sed hic etiam.*
20 *Et quis dicatur pauper, ibid.*
21 *Et an laicus possit accusare clericum, vers. Propter reuerentiam.*
22 *Et an patronus clericum in suo beneficio institutum. versic. Sed nunquid.*
23 *Et an vasallus dominum. vers. Sed quæro.*
24 *Et an syndicus vniuersitatis. vers. Item quæro.*
25 *Et an compater, vel filius spiritualis possit accusare de morte compatris, vers. Quæro, an compater.*
26 *Et an filij illegitimi de morte eorum parentum, versic. Quæro an filij.*
27 *Et an spurij, ibid.*
28 *Et an spurij possint accusare de morte matrum. vers. Sed an tales.*
29 *Inquisitio ex officio tollit omnes difficultates.*
30 *Inimicum potest quis accusare etiam in casu vetito si cum reo se in carcere constituat.*

a 1 NVnc *a* videamus quæ personæ accusare possint, vel non. Et quia materia est satis trita, breuius quàm fieri poterit, me expediam. Plenius videri potest
b in titulis ordinarijs, & apud Criminalistas *b* in suis
c rubricis. *c* In primis igitur fac regulam, quod quilibet potest accusare, qui non est à iure prohibitus: nam hoc edictum est prohibitorium, vt dicit Spec. in tit. de accus. §. 1. in primis verbis, vel melius permissorium, quia, scilicet generaliter omnibus illis permissum est accusare, qui expressè prohibiti non reperiuntur, text. est in l. qui accusare. ff. de accusa. Et hanc regulam ponunt communiter Docto. teste Ant. Gomes cap. 1. delict. nu. 31. Sunt autem aliquæ causæ, propter quas multæ personæ ab accusando repelluntur, scilicet aut propter dignitatem, vt clericus, & miles: aut propter defectum concernentem statum personæ, puta, filius famil. vel seruus: aut propter defectum ætatis, vt pupillus, & mi-
d nor: aut propter imbecillitatem sexus, *d* vt mulier; aut propter indignitatem personæ, vt criminosus, infamis, damnatus, excommunicatus, & huiusmodi; aut propter defectum fidei, quia scilicet de eo plenè non confidit, vt inimicus, & pauper. Aliquando etiam repellitur quis ab accusando propter reuerentiam, ad quam obligatur versus eum quem accusare intendit, puta, si seruus, aut libertus, aut vasallus velint accusare dominos suos, vel si laicus velit accusare clericum. Repellitur etiam quandoque propter amorem, ad quem obligatur,
e puta, maritus versus vxorem, *e* aut frater versus fratrem de quibus omnibus videamus.

Scias tamen, q̃ huiusmodi quæstiones rarò in Pract. occurrunt, quia vt sæpius dixi, ex generali consuetudine in omnibus ferè casibus hodie per inquisitionē, seu ex officio proceditur, etiam si nemo accuset. Et ideò iudices nunquam reijciunt querelam ab alio porrectam, propter aliquam ex prædictis causis, ex quo ipsi etiam sine querela partis possent ex officio procedere. Quinimò talis querela aperit viam assumendi informationes, & inquirendi super illo delicto, etiam si sit porrecta ab eo, qui de iure accusare non potest, vt quotidie videmus in pract. obseruari. Bene verum est, q̃ in locis, in quibus seruatur ius cōmune, possent hæ quæstiones esse valde vtiles. Pariter etiam in locis, in quibus non possunt iudices super omnibus delictis ex officio procedere, prodessent in illis casibus in quibus non posset procedi nisi ad querelam partis, quæ hodie succedit loco accusationis, vt dixi supra q. 10. vers. scias autem.

f *f* Volo etiam, vt præsupponas vnum pro absoluto in
2 hac materia, quòd scilicet omnes illi qui regulariter à iure prohibiti sunt accusare, admittuntur nihilominus indistinctè ad accusandum, si suam, vel suorum iniuriam persequantur. l. hi tamen omnes. ff. de accus. Et est cōmunis Theorica Doctorū vt attestatur Villalpand. super l. 22. cap. 50. post nu. 4. magis enim fauendum est ijs qui propriam iniuriam persequuntur. Appellatione autem suorum in hoc proposito qui veniant, non est à iure determinatum, & Doct. multum variè loquuntur, prout refert Anto. Gomes in cap. 1. delictor. num. 33. vbi recenset quatuor opinion. & tandem, quod vera & communis opin. est, quod ille dicitur accusando persequi suorum iniuriam, quando non cogeretur contra eum, cuius iniuriam persequitur, inuitus dicere testi-
g monium. *g* Tu verò dic, quod in hoc proposito, appellatione suorum veniunt parentes, & descendentes omnes; item patroni, & patronę, & eorum liberi, frater, soror, vxor, socer, socrus, gener, nurus, vitricus, nouerca, & priuignus. Et in hoc residet cum effectu Abbas in cap. de cætero, num. 7. de testib. cuius opin. dicit esse communem Felyn. in cap. cum dilect. num. 9. de accusat. quem refert Maranta in suo Spec. folio 84. nu. 61. & Carauita super 192. titu magnæ curiæ, num. 2. Quod bene nota.

h *h* Dixi in primis, quòd aliqui propter dignitatem, pro-
3 hibentur accusare. Quæro, nunquid clericus possit accusare. Respon. quòd sic, dummodo ex eo crimine, de quo alium accusare intendit, non ingeratur pœna sanguinis: nam eo casu si accuset, efficitur irregularis. text. est in c. postul. de homici. & est omnium communis sententia, vt ait Didac. in clemen. si furiosus de homici.
i fol. 311. vers. Tertio eodem. *i* Bene verum est, quòd si clericus in actu ipsius accusationis protestetur, quod non intendit agere ad vindictam corporalem, eo casu nō efficitur irregularis, vt dixi infra lib. 7. § irregularitas. Et hanc cautelam vidi sæpissime in pract. obserua-
K ri. Vide tamen quæ dixi infra q. 24. vers. K Sed quid si clericus.

4 Quæro etiam, nunquid miles, possit accusare. Resp. de iure communi milites prohibentur accusare, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur. text. est in l. non prohibentur, & in l. qui de crimine. C. de accus. debent enim milites curare, ea quæ ad militiam pertinent, non autem se criminalibus litibus immiscere. Tu verò dic, quod hoc fortè poterat locum habere in militibus antiqui temporis, de quibus dixi supra lib. 2. §.
l Miles: *l* sed hodie milites nostri temporis indistinctè admittuntur ad accusandum. Et ita communiter concludunt Doctores omnes, vt dicit Nouel. in trac. ad defensam, fol. 73. nu. 32.

Dixi etiam, q̃ propter defectum concernentem statum personæ aliqui prohibentur accusare. Exemplum
m in *m* seruo, & statu libero, qui alios accusare non possunt præterquam in nonnullis casibus exceptis.

Sed

n *n* Sed quid in filiofa.? Respon.si accedat consensus pa
5 tris,nulli dubium est quod poterit accusare: Pũctus est
o an possit accusare sine *o* consensu patris.Et in hoc,Gl. in l.fin.§.necessitatem, in Glo.magna,in verbo,imponenda,C.de bon.quæ liberis,tenuit quod non.Et ita magis communiter teneri attestatur pract. Carer.fol.617. post nu.108. Sed certè quicquid dicat Carer.illa Glos. communiter reprobatur, vt dicit Card. Alex.in cap.de accus. colum.9. vers. Idem secundum aliquos, 2.q.8. Hier.post Ang de malef.in verbo,Et ad quærelam,post nu.81. Dicit, etiam Pract.Papien. in forma inquisitionis,in verbo,Contra & aduersus,num.3.quod istud,ꝙ filiusfa.non possit in iudicio criminali esse sine consensu patris,male per iudices obseruatur. Et ita videmus quotidie contrarium seruari,quod scilicet non requiratur consensus patris, siue filiusfa.accuset, siue accusetur de publico crimine; & fuit opi.Bart.in l.inter liberos,§.1.ff.de adult. quam dicit esse communem Hieron.in loco præallega. subdens non esse in iudicando ab ea recedendum: quem refert Carauita super 201. ritu magnæ curiæ, nu.5. Hoc idem attestatur Anto.de Tremo.in addit. ad bona cap.in pra.exceptionum in rub.quibus modis suo no.am.nu.13.prout illum refert Villalobus in sua collecta communium opi. in litera F. num.133. Et dicit Aretin.in cons.138. in primis verbis,quod ista est communis omnium sententia, quòd in criminalibus,maximè vbi filius se defendit, non re-
p quiritur patris consensus. *p* Ego certè nunquam vidi in practica dubitari,in causis criminalibus,an filiusfam. siue agendo,siue defendendo posset stare in iudicio sine consensu patris; sed semper vidi procedi, siue ageretur de crimine publico,siue de crimine priuato. Et ideò putarem minime mutanda esse, &c. Et licet Alb. in l.pen. §.ad crimen, num.15. ff.de publ.iudic.dicat quod aduocati communiter ad tollendum omne dubiũ faciunt interuenire patris consensum: ego tamen vidi sæpe contrarium obseruari:nihilominus abundans cautela non nocet.

q *q* Dicebam etiam,quod propter defectum ætatis,non-
6 nulli ab accusando repelluntur,prout est pupillus, qui non admittitur ad accusandum, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur.l.2.§.Pupillus, vbi Doctores,ff. de accusat. Et est communis opin.vt ait Hieron.in d. verbo,Et ad querelam,post nu.29.

r *r* Sed quid in maiore 14.an. minore autem 25? Resp.
7 si est minor 20.an. adhuc repellitur ab accusando: & ita videntur concludere communiter Doctores, vt dicit Abb.in c.1.num.10.de accusa.Intellige, nisi suam, vel suorum iniuriam persequatur, vt in pupillo supra dictum est. & ita hanc esse communem opin. attestatur Ant.de Tremo.in loco præalleg.nu.6. vers.ad illos casus, prout illum refert Villalob.in loco præal.in litera M.in verbo.minor ante vigesimum. Si verò est maior 20.ann.tunc etiam si sit minor 25.potest indistinctè accusare, etiam si suam, vel suorum iniuriam non persequatur.ita tenet Bart.in d.l.2. § Pupillus,num.2. Et est communis opi. vt attestatur Alex.in l.de pupillo, quam legit cum §.præcedente, qui incipit, Si in publico,nu. 8.ff.de noui.ope.nunc. quem refert Nouel.in tract.ad defensam fol.67.nu.13.Idem attestatur Zanc.in cap.1. de accusat. prout refert Hier.in loco præalleg.post nu. 29.& Viuius in lib.communium opin.in verbo, Accusare regulariter. Hanc etiam dicit esse communem opi. modernorum.Saly.in l.si cautiones, nu.3. C.qui accus. non poss.Sed quicquid sit de iure,consuetudo indistinctè admittit minores ad accusandum, dummodo 14. ætatis annum excesserint.

s *s* Præterea dixi,quòd propter defectum sexus mulier
8 ab accusando repellitur, vt est text.in l.de crimine, C. qui accusa.non poss.Scias tamen,ꝙ si suam,vel suorum
t iniuriam prosequatur,nõ est ab accusando *t* excludenda, vt dicit text.in d.l.de crimine.Hinc infertur, quòd potest vxor accusare homicidam de morte mariti. & hæc est omnium receptissima sententia vt attestatur Placa libro 1.delictorum,c.40.nu.2.subdens etiam, quod est obseruantior, quam ipse viderit sunt enim maritus & vxor,tanquam duo in carne vna.

9 Dixi quoque quod propter indignitatem personæ
u multi accusare prohibentur. *u* Quæro ergo,nunquid criminosus repellatur ab accusando.Resp.Hęc quæstio potest multis modis contingere. nam aut loquimur de criminoso nondum diffamato,nec accusato;aut de iam diffamato,& nondum accusato; aut de accusato nondum condemnato,neque absoluto;aut de iam absoluto; aut de iam condemnato.Primo casu,quando loquimur de criminoso nondum diffamato, nec accusato distinguendum est inter forum ecclesiasticum, & seculare.
x *x* nam in foro ecclesiastico talis criminosus regulariter repellitur ab accusando,nisi suam vel suorum iniuriam persequatur.& hoc de iure canonico tenetur pro certo,vt dicit Card. Alex. in c. prohibentur, vers.nota quòd regulariter,2.q.1.

10 Quinimò de iure canonico nõ modo criminosus sed etiam simpliciter constitutus in peccato mortali de quo pœnitentiam non egerit, repellitur ab accusando.& hanc dicit esse communem opi. Berous in dict.cap.1. nu.35.de accusa.Multum autem interest inter criminosum & peccatorẽ, vt ibi per te videre poteris.Sed certè si peccatores non admitterentur ad accusandum, nullus reperiretur,qui posset accusare. de iure autem ciuili,propter crimen,quis ab accusatione non repellitur, nisi ex eo factus sit infamis,vt infra dicam.

y *y* Secundus est casus, quando loquimur in criminoso
11 nondum accusato,sed tamen de ipso crimine iam diffamato.Et tunc si quidem crimen est tale, ex quo non resultet infamia,non est de huiusmodi diffamatione cu-
z randum:Si verò ex tali diffamatione *z* effectus est infamis,videndum est generaliter, nunquid infamis possit accusare.Et in hoc scias esse distinguẽdum inter infamiam iuris, & infamiam facti.Nam Infamis infamia prorsus repellitur ab accusando,tam de iure ciuili, quã de iure canonico.c.infames.6.q 1.l.qui accusare, C.de accus.& hæc est cõmunis & indubitata conclusio, vt dicit Hieron.post Ang.de malef.in verbo,& ad querelam,post nu.23.Infamis autem infamia facti,de iure canonico repellitur ab accusando, sed de iure ciuili admittitur.Et ita tenẽt communiter Doctores, vt dicit Berous in d.c.1.nu.44. Hanc etiam opi. dicit esse communem Hieron.in loco præalleg. quem refert Viuius in libro communium opin.in verbo,Accusare non potest. Quis autem dicatur infamis infamia iuris, & quis infamia facti,dixi supra lib.2.§.Infamis.

aa *aa* Tertius est casus,quando agitur de criminoso iam
12 accusato. Et tunc est distinguendum. nam aut nomen ipsius accusati nõdum est receptum inter reos: & tunc potest accusare de maiori crimine, nedum quemcun-
bb que extraneum,sed etiam suum accusatorem. *bb* De pari autem,seu minori crimini neminem accusare potest,nisi suam,vel suorum iniuriam persequatur,secundum opin.Azo. quam dicit esse communem Imola in l.is,qui reus,num 21. ff.de publ.iud. Marian. in cap.1. num.67.de mutu's peritio. Et hanc opin.quantum
cc ad hoc quòd possit *cc* prosequendo suam iniuriam reaccusare suum accusatorem, & quòd super vtraque sit procedendum, dicit seruari Bald.in l.1.post num.21. vers.dicunt ergo: C.qui accus.non poss. Odof. autem tenuit quòd etiam de pari, vel minori possit accusatorem suum reaccusare. Et hæc opin.per totam Italiam de consuetudine obseruatur, vt dicit Gand. de malef.in titul.qui accusare poss.num.41.quem refert Aug.

ad

ad Ang. de malef. in d. verbo, & ad querelam, post nu. 63. Et ideò ab hac sententia non putarem in practica recedendum, reo tamen prius in carceribus constituto, vt statim dicam. *dd* Postquam autem eius nomen
dd est receptum inter reos, potest de maiori crimine alium
ee quàm accusatorem suum accusare. *ee* Et hanc partem sequuntur communiter Doct. vt dicit Imol. in d. l. is, qui reus, num. 17. Quinimò potest etiam ipsumet accusatorem suum reaccusare de maiori crimine, modo suam iniuriam persequatur. Et hæc est communis opin. vt dicit Marian. in d. cap. 1. post num. 73. versic. Aduerte etiam. Et hoc etiam dato, quod ille, qui primo loco accusauit pariter & ipse suam iniuriam persequeretur, adhuc enim potest accusatus illum reaccusare, & super vtraque accusatione pariter erit procedendum, quicquid dixerit Gl. in d. l. is qui reus, in verbo, Accusare, contra quam est cõmunis opin. vt dicit Imola in ea. l. is qui reus, post num. 6. vers. in ea. Gloss. ibi, quod accipe, Marian. in d. cap. 1. post num. 73. versic.
ff & prædicta procedunt: *ff* sed si secunda accusatio esset de minori crimine, vel æquali, tunc dicit Angel. in l. qui prior, post num. 2. versic. quandoque vtraque, ff.
gg de iud. & in l. quoniam, post nu. 1. C. de adult. *gg* quod licet ordo naturalis causarum postularet, quòd prius super prima, deinde super secunda accusatione cognosceretur, nihilominus gratia minuendarũ litium, poterit super vtraque cognosci: Et ponit exemplum. Accuso te de vulnere mihi illato, tu accusas me de falso, & quod falsam accusationem instituo: certè dicit ipse ista crimina inuicem se contingunt, & potest dici, quod vnum non sit maius alio. Et ideò ex consuetudine obseruum esse, quòd super vtroque procedatur, & quòd ex probationibus hinc & inde factis feratur sententia super vtroque iustitia mediante. Et hoc dictum Ange. refert Afflict. super 2. parte const. Reg. rub. 20. num. 1. Eandem opin. de consuetud. obseruari attestatur idem Ang. in l. 1. num. 5. C. de calum. subdens quòd hæc practica sibi videtur commendabilis. Et illum refert Io. de Anan. in c. 1. num. 10. de Calum. subdens quòd est bonum verbum & notandum, & Soc. consil. 118. nu. 1. in fin. lib. 1. dicens ei credendum esse de hac consuetudine attestanti. Apud nos autem regulariter non admittitur in practica querela accusati, contra querelam accusatoris, super eodem facto, nisi reus sit personaliter in iudicio constitutus: Aliàs enim esset destruere totam practicam criminalem: quia per indirectum reus admitteretur ad faciendum suas defensiones extra carceres, quod non est dicendum. & ita hic obseruatur, etiam si secunda querela sit de grauiori delicto. Vbi verò reus est in iudicio personaliter constitutus, semper admittitur querela contra querelam, siue de maiori, siue de minori crimine agatur, quando crimina se inuicem contingunt, vt loquitur Ange. in locis præalleg. Et super vtraque proceditur, &c. Cæterùm vbi crimina se non contingerent, forte in aliquibus locis seruaretur communis opin. vt non admittatur reus ad reaccusandum, nisi de maiori crimine, & in quo suam iniuriam prosequatur, vt supra dixi. Sed in hoc Ducatu, in quo potest ferè de quocunque crimine ex officio inquiri, hæc exceptio parum prodesset: nam ad instantiam fisci solent semper, & super omnibus assumi informationes ex officio, nulla habita ratione, an super eo crim posset procedere accusatio. Et ita vidi pluries obseruari. Bene verum est, quod si iudex videt quod accusatus reaccusauerit suum accusatorem, vt illum diuertat à prosequenda accusatione, solet quandoque accipere fideiussionem ab accusatore de se constituendo, quotiescunque iudici videbitur, & super prima accusatione procedere. In regno autem Neapo. hæc omnia sunt superflua, cum enim nemo admittatur ad accusandum, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, indistinctè admittitur accusatus ad reaccusandum suum accusatorem, vt declarat Maranta in suo Spec. fol. 43. nu. 48. subdens, quòd hodie in Regno nulla causa est præiudicialis alteri, sed super vtraque eodem tempore proceditur. Idem tamen Maranta ibi. nu. 55. allegat quendam ritum magnæ curiæ secundum quem dicit non admitti accusatorem ad reaccusandum, & consequenter correcta esse iura communia, & etiam constitutiones regni. Tu vide Carauitam super ritu 193. Ego enim nolo super his multum laborare: satis est ea transeundo attigisse. Et ideò illa Regnicolis diffinienda relinquo. Vide tamen tu Regnicola Gram. super const. reg. fol 65. col. 3. in fi. vbi dicit iudicatum fuisse per Consil. Neapo. quòd quando vtraque querela oritur ex eodem fonte, potest super vtraque eodem contextu procedi. Et ita seruauit Magistratus in quadam causa ardua superioribus diebus in qua vnus cuius famuli deprehensi fuerant conducere bladum extra terri-
hh torium, fassus est delictum, *hh* & querelauit officialem, quod eius consensu illud conduci faceret, petens se liberari virtute edictorum publicatorum, ex quorum dispositione denuncians officialẽ consentientem fraudibus consequitur impunitatem: nam fuit admissa querela istius cum fideiussione scutorum mille, de comparendo, quandocunque visum fuisset magistratui, & cœptum est super vtraque querela procedi, & causa adhuc pendet. Solet etiam Senatus quandoque ex causa, vbi videt secundam accusationem esse calumniosam, mandare vt super prima prius procedatur, prout factum fuit in causa cuiusdam d. Margaritæ Cribellæ, 24. Octobris 1555. A. C. & aliàs sæpe.

Quando autem criminaliter accusatus possit accusatorem suum ciuiliter reconuenire, dixi supra q. 2. vers. Aut quæris.

ii *ii* Sed hic incidenter quæro, quando nomen accusati
13 dicatur receptum inter reos. Respon. In hoc articulo Doctores variè locuti sunt. Tu verò dic, quòd regulariter si reus est præsens in iudicio, per litis contesta-
KK tionem dicitur eius nomen *KK* receptũ inter reos, & hæc fuit opin. Petri, quam consuetudo approbare videtur, vt dicit Bald. in l. 1. post num. 32. C. qui accus. non poss. Et dicit Villal. super l. 22. c. 49. in vlti. verbis, quod ita magis communiter concluditur: nam (secundum eum) ex consuetudine non fit aliquis actus describendi inter reos, tanquam actus separatus, prout etiam id non esse in vsu attestatur Saly. in d. l. 1. num. 15. in fin. sed solummodo fit litis contestatio: ideòque dicendum est, ex ipsa litis contestatione dici receptum esse nomen accusati inter reos, ita quòd statim quòd iudex interrogat reum an commiserit ipsum delictum, de quo imputatur, illico siue reus confiteatur, siue neget, facta responsione, dicatur eius nomen receptum inter reos. Et in hoc nulla videtur esse difficultas: talis enim interrogatio iudicis, & responsio rei inducit litis contestationem, vt dixi infra q. 45. circa prin. Si verò reus non est detentus, sed proceditur contra eum absentem, iuxta formam iuris communis in casibus, in quib. eo iure permissum est contra absentem procedi, vel statutorum id permittentium, tunc si quidem ex parte rei non sunt propositæ exceptiones concernentes merita causæ, & reus est contumax, statim in primo termino contumaciæ, dicitur eius nomen receptum inter reos, quia ex dispositione statutorum contumax habetur pro confesso, & consequenter etiam pro præsente: & ideò contumacia, quò ad hoc, succedit loco veræ confessionis & contestationis litis. Si verò opponuntur exceptionis dilatoriæ, siue declinatoriæ, puta, concernentes incompetentiam iudicis, vel inhabilitatem accusatoris, vel huiusmodi, tunc quando iudex declarat

super

super ipsis exceptionibus, & illas expressè reiicit, vel eis non obstantibus, procedit ad vlteriora, dicitur nomen imputati receptum inter reos, & non ante. Et hæc est distinctio Bar. in d.l. is qui reus, num. 3. ff. de publ. iud. quam dicit esse communem Alex. in l. cum mulier, num. 6. ff. solut. matrimo. Et dicit Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, num. 61. quòd hæc opi. Bar. in practica obseruatur, quam refert Card. Alexan. in c. de accusatione, col. 8. circa med. 2. quæst. 8. Et Hieron. in Apostil. ad Ang. in loco præallegato, dicit quòd est vera & communis.

14 Quartus est casus, quando loquimur in accusato, qui tamen fuit de ipso crimine absolutus. & hoc casu cessat omnis difficultas, talis enim proculdubio poterit post absolutionem etiam ipsummet accusatorem suum accusare. Et ita tenent omnes Doctores, vt dicit Marian. in d. cap. 1. num. 81. de mutuis peti. licet dicat quod de iure canonico, quò ad ipsum accusatorem non transit sine dubio.

15 Quintus est casus, quando loquimur de criminoso iam condemnato: & tunc etiam est distinguendum. Nam aut condemnatio est talis, propter quam condemnatus non amittat famam, nec ciuitatem, neque libertatem: & hoc casu dicendum est quòd pariter poterit accusare: & ita concludunt Docto. vt attestatur Marian. in d. c. 1. post nu. 81. Aut verò propter condemnationem amisit famam, sed non ciuitatem, nec libertatem: & tunc aliqui dicunt, quod potest accusare suum accusatorem, etiam si suam iniuriam non persequatur: Extraneum verò non potest accusare, nisi suam iniuriam persequatur. Et dicit Imol. in l. is, qui reus, post nu. 13. vers. in ea. Gl. ibi, ei dicit, ꝙ ita tenent communiter Doct. Hanc etiam dicit esse communem opi. Marian. in d. c. 1. nu. 82. de mut. pet. Alij verò indistinctè tenēt, quod criminosus damnatus de crimine publico per sententiam, non potest accusare. & hanc dicit esse communem opi. Bero. in d. c. 1. num. 25. & seq. de accusatio. quæ etiam mihi magis placet, ex quo talis proculdubio efficitur infamis, vt dixi infra q. 72. vers. damnatus publicè: meritò est ab accusando repellendus, iuxta ea, quæ dixi supra vers. secundus est casus, quem tamen intellige vt procedat, nisi suam vel suorum iniuriam persequatur. nam eo casu non est ab accusatione repellendus. Adde, quòd hæc conclusio locum habet etiam in ciminib. exceptis. nam huiusmodi infamis ex damnatione publici iudicij, neque etiam in illis admittitur ad accusandum. ita tenet Gl. in l. qui iudicio publico, in verb. mortem, ff. de accusa. & est communis opin. vt dicit Berous in d. c. 1. nu. 43. de accusatio. Aut verò per talem condemnationem amisit ciuitatem, vel libertatem: & tunc non poterit de nouo accusare, sed bene poterit accusationem iam incohatam prosequi, non solum aduersus suum accusatorem, sed etiam aduersus extraneum. & ita communiter tenetur, vt ait Imol. in d. l. is, qui reus, nu. 15. Hanc etiam opin. dicit esse communem Marian. in d. c. 1. nu. 83. de mutu. peti. Et hæc omnia bene nota, quia fortè non inuenies alibi tam clarè posita.

ll *ll* Quæro, nunquid excommunicatus possit accusare.
16 Respon. ꝙ non. nam excommunicatus non potest stare in iudicio, vt dixi sup. lib. 2. §. excommunicatus: & est receptissima Doctorum sententia, vt dicit Placa lib. 1. delictorum, c. 44. nu. 10. Quæ quidem locum habet etiam in foro ciuili: nam (vt dixi in loco præallegato) quamuis hoc, vt excommunicatus non possit stare in iudicio, sit introductum de iure canonico, tamen seruandum est etiam in foro Cæsareo.

mm *mm* Vlterius dixi, ꝙ nōnulli repelluntur ab accusan-
17 do, quia lex de eis plenè non confidit, prout est *nn* inimicus. Scire tamen debes, quòd hoc non omnino absolutè procedit, sed est distinguendum secundum qualitatem inimicitiæ. Non enim ex quolibet odio quis est prohibendus, ne alium accuset, secundum Vinc. in cap. repellantur, de accusatio. quem sequuntur communiter Docto. vt dicit Hieron. post Ange. de malef. in verbo, Et ad querelam, post num. 37. aliàs pauci essent qui possent accusare, Certum est enim ꝙ nullus amicus alium sibi amicum accusat, sed semper accusationem prace-
oo dere solet aliqua animorum offensio. *oo* Cæterum si esset inimicitia capitalis, vtique talis inimicus esset ab accusatione repellendus. Et ita communiter tenetur, & seruatur, vt dicit Ang. in loco præallega. num. 36. vbi etiam Hieron. in Apostil. dicit quod ita tenent communiter Doctor. Hanc etiam dicit esse communem opi. Berous in d. c. 1. num. 47. & seq. de accusatio. talis enim præsumitur potius accusare ad priuatam vindictam, quam zelo iustitiæ. hoc tamen intellige, nisi propriam iniuriam persequeretur. tunc enim nullo modo esset
18 ab accusatione repellendus. Quæ autem dicatur capitalis inimicitia, vel non, relinquitur arbitrio iudicis, vt dixi infra q. 24. vers. item quæro.

pp *pp* Sed hic etiam quæro, nunquid pauper repellatur
19 ab accusando. Solet enim lex de pauperib. nō multum confidere. Respon. quod regulariter pauper repellitur ab accusando, qui scilicet habeat in bonis minus quàm quinquaginta aureos, vt dicit tex. in l. nōnulli, ff. de ac-
20 cusatio. Bene verum est, quod si talis pauper est bonæ, & honestæ fidei, & vitæ, & non suspectus propter paupertatem, non repellitur ab accusando, secundum Gl. in d. l. nonnulli. in Gl. vnica, quam sequuntur omnes, vt ait Berous in d. c. 1. post nu. 54. subdens, non esse ab ea consulendo, aut iudicando recedendum. Quis au-
qq tem *qq* dicatur pauper dixi supra lib. 2. §. pauper.

rr *rr* Propter reuerentiam dixi etiam aliquos repelli ab
21 accusando, puta, si laicus velit accusare, seu denunciare criminaliter clericum de aliquo crimine. non enim admittitur, nisi suam iniuriam persequatur. Et hæc est communis opin. vt dicit Gl. in summa, 2. q. 7. in Gl. vnica. Et hoc omnes admittunt secundum Foller. pract. crim. canon. fol. 48. nu. 43. quæ etiam locum habet (secundum aliquos) in clericis primæ tonsuræ, vt scilicet de iure, neque ipsi à laicis accusari possint, licet hoc priuilegium, quò ad ipsos, in desuetudinem abierit, vt attestatur Pract. Casoni, fol. 99. nu. 5. Ratio autem huius conclusionis est maleuolentia laicorum versus clericos, propter quam laici præsumerentur potius moueri odio, quàm zelo iustitiæ, si clericos accusarent. Adde, quod neque etiam admittitur laicus ad proponendum crimen ciuiliter, cōtra clericum. Et est communis regula, vt ait Feli. in c. ex parte, num. 6. & seq. de testib. Scias tamen quòd quando in accusatione versatur crimen, siue ius publicum, puta, dilapidationis bonorum ecclesiæ, tunc quilibet laicus etiam extraneus admittitur ad accusandum clericum. & ita tenent communiter Doctores, vt ait Ferret. cons. 183. nu. 3. Præterea scias, quod quilibet laicus etiam extraneus potest accusare clericum, prosequendo suam vel suorum iniuriam corporalem, etiam criminaliter. & ita tenent omnes Doctores vbique, vt attestatur Ferret. in d. cons. 183. post nu. 4. vers. Quintò corroboratur.

22 Sed nunquid potest patronus laicus accusare clericum institutum in ecclesia, in qua est patronus? Resp. Gl. in d. c. ex parte, in verbo, Tacite, in fi. tenuit, quod sic. sed certè communiter tenetur oppositum, vt attestatur Aret. in c. cum dilect. post num. 10. de accus. Bene verum est, quod in libro meo illa Gl. dicit totum cōtrarium eius, ad quod allegatur. videtur enim tenere quod non potest accusare, sed admittatur ad denunciandum. Vide quæ dixi supra q. 7. versic. quæro etiam.

23 Sed quæro, nunquid vasallus possit accusare dominum

num de delicto. Respon. quòd licet inter Doctores sit controuersia, an possit illum criminaliter accusare, tamen quòd possit ciuiliter, hoc ab omnibus communiter recipitur, vt ait Gratus cons. 1. num. 60. lib. 1. Vide quæ dixi infr. lib. 7. §. Actio.

ss 24 *ss* Item quæro, nunquid possit quis nomine alieno accusare. Respond. quòd regulariter non potest. Hinc infertur, quòd syndicus vniuersitatis non potest aliquem accusare nomine syndicatorio, sed opus est, quòd accuset suo nomine, ad vtilitatem tamen ipsius vniuersitatis. Et hæc est communis opin. Legistarum, vt attestantur Scribentes in cap. dilectus, il 2. de simon. & in specie Io. And. super Gl. pe. & Anchar. & Henri. Boic. & Anan. nu. 16. quos referunt August. & Hieron. post Ang. de malef. in d. verbo, Et ad querelam, post num. 20. Sic etiam potest tutor nomine suo accusare ad vtilitatem pupilli, sed tenetur nomine proprio se inscribere, secundum communem opin. vt dicit Ana. in cap. 2. num. 20. de calum. Villalpand. super l. 22. c. 29. nu. 3. in fine. Sed certè Bal. in l. 1. num. 35. C. de accusa. tenuit indistinctè, quòd syndicus vniuersitatis possit in iudicio capitali comparere pro ipsa vniuersitate, tam accusando, quàm defendendo. & subdit, *tt* quòd ita tenent omnes Doctor. quæ opin. mihi magis placet, & etiam videtur consuetudo illam approbare. Posset autem contraria opin. procedere, loquendo secundum dispositionem iuris communis, secundum quam accusans subiicitur pœnæ talionis. Sed postquam hodie sublata est illa pœna talionis, non video cur vniuersitas non possit accusare per syndicum, vel procuratorē, sicut quilibet alius, iuxta ea, quæ dixi inf. q. 32. versic. quæro nunquid. Et idem dico in tutore.

uu *uu* Quæro, an compater vel filius spiritualis, quem xx vulgò *xx* filiastrum appellamus, admittatur ad accusan-

25 dum pro iniuria, vel offensa facta eius compatri, vel patri spirituali. Respon. quòd sic. ita tenet Bal. in l. 1. num. 57. C. qui accus. non pos. licet dicat se nescire, quòd de hoc reperiatur lex, neque decretalis. Maior enim est cognatio spiritualis, quam carnalis. Et (ni fallor) Placa lib. 1. delictorum, c. 40. num. 11. in fin. dicit, quòd nemo vnquam Doctorum refragatus est.

26 Quæro, an filij illegitimi admittantur ad accusandum de morte eorum patris. Respon. si quidem sunt naturales, s. nati ex soluto, & soluta, non modo admittūtur ad accusandum, sed etiā præferuntur cæteris consanguineis. ita tenet Bal. in d. l. 1. num. 50. C. qui accus. non pos. Et est receptissima omnium sententia, vt dicit

yy Placa lib. 1. delict. c. 41. num. 5. *yy* Si verò sunt spurii,

27 adulterini, vel incestuosi, non admittuntur. & est communis opin. vt dicit Felin. in c. nonnulli, §. sunt & alii, nu. 58. de rescript. & Villalpand. in l. 22. §. 41. num. 7. prout illos refert Placa in d. c. 41. num. 26. in fin. & seq. Tales enim filii, vt à lege reprobati, pro filiis non habentur, cùm certum patrem non agnoscant: Et ideo vbi certum patrem agnoscerent, fortè non essent ab accusatione repellendi. Et ita concludunt communiter Doctores, vt attestatur Petrus Bellus de re milit. folio 139. num. 64.

28 Sed an tales filij spurij poterunt accusare de morte eorum matrum. Resp. quòd sic: Et est omniū receptissima sententia, vt dicit Placa in d. c. 41. nu. 29. certa est enim mater, & quo ad ipsam lex eos pro filiis accipit, vt dixi supra lib. 2. §. Filius, quòd tamen intelligendum est, vt procedat, modo tales spurij non sint nati ex damnato coitu, & à lege punibili. Vide quæ dixi infr. q. 58. vers. Scias autem.

ADDITIONES.

a *Nunc videamus*. Plenè Farin. de accusat. q. 12. vol. 1. vbi etiam enumerat casus plures in quibus quis ab accusando repellitur. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *In suis rubricis.*] Et vide præcipuè per Bonifac. de Vitali in. titu. qui accu. non poss. qui in fi. duas ponit fallen. & quoniam secūda est in criminibus exceptis, ideo etiam ibid. vi. quæ sint crimina excepta. *Giach.*

c *In primis igitur*. Vide Baiard.

d *Vt mulier.*] Quid de vxore, an possit nomine suo accusare occisorem mariti sui. vi. per Boer. decis. 233. vbi decidit posse. *Giach.*

e *Aut frater versus fratrem*. De fratre & sorore vide l. si magnum, & l. si sororem, C. qui accusare non possunt cuncta, l. Læuia, ff. de acc. cum his quæ scribit Natta cons. 499. nu. 11. *Ber. Ros.*

f *Volo etiam.* Ad hæc vide Farin. vbi supra, num. 57. *Ber. Ros.*

g *Tu vero dic.* Appellatione suorum qui veniant, vide Ias. in §. æque, num. 43. Instit. de act. Crauet. consil. 22. & in hoc proposito prosequendi iniuriam, consil. 119. per totum. *Drogh.*

g *Tu vero dic.* Idem Farin. nu. 58. *Ber. Ros.*

h *Dixi in primis.* Farin. d. loco nu. 12. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

i *Bene verum est*. Vide Baiard.

K *Sed quid si clericus*. Ibi affirmat, quòd clericus efficitur irregularis, si patiatur quis, ex accusa sua pœnam sanguinis; De qua tamen materia vide latius per Fel. in c. 1. de offic. deleg. & ibi Doct. omnes. *Drogh.*

K *Sed quid si clericus.*] Omninò tex. qui tollit omne dubium in c. 2. de homicid. in 6. *Giach.*

l *Sed hodie.* Vide Baiard.

m *In seruo*. Farin. num. 60. *Ber. Ros.*

n *Sed quid in filiofamilias*. Vide Baiard.

o *Consensu patris*. Farin. vbi supra, numero decimo. *Bers. Ros.*

p *Ego certè nunquam vidi*. Vide Baiard.

q *Dicebam etiam*. Farin. nu. 15. *Ber. Ros.*

r *Sed quid in maiore*. Farin. d. loco. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

s *Præterea dixi*. De muliere Farin. vbi sup. nu. 16. *B. R.*

Vide eundem Baiardum.

t *Excludenda.*] Ad hoc faciunt deducta per Crau. consil. 220. in 1. dub. *Giach.*

u *Quæro ergo*. Hinc elice, quomodo repellas testes, contra quos opponis, licet hic principaliter loquatur contra accusatores. Adde infr. q. 21. vers. Inimicitia, infr. hac eadem, q. ver. sed hic incidenter, & q. 53. in prin. *Drogh.*

u *Quæro ergo*. Criminosus quando repellatur ab accusando tradit ibi Farin. mem. loco nu. 17. *Bern. Rossig.*

x *Nam in foro ecclesiastico*. Vide Baiard.

y *Secundus est casus*. Vide Baiard.

z *Effectus est infamis.*] Adde, quod semper admittitur si se constituat in carcere cum accusato. Ex quo tunc cessat omnis suspicio, & præsumptio, vt infra ead. q. in tract. de inimico, & paupere. *Giach.*

aa *Tertius est casus*. Adde Nouell. in tract. de defensa, verbo quæ personæ accus. non poss. nu. 23. Francisc. Cason. in q. crim. verbi qui accusatores, num. 10. & Farin. vbi sup. nu. 23. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

bb *De pari autem*. Adde infra q. 24. versic. Item quæro ad med. *Drogh.*

cc *Prosequendo suam iniuriam reaccusare suum accusatorem.*] Et an ambæ accusationes eodem tempore simul tractari debeant, an verò prior producta. vi. per Hipp. Rim. cons. 114. *Giach.*

dd *Postquam autem*. Vide Baiard.

ee *Accusare.*] Limita hanc communem decem modis, vt per Maria Soci. d. c. 1. à num. 69. vsque ad nu. 79. quem retulit

retulit Duen.qui regulam ponit sub regu.29. *Giach.*

ff *Sed si secunda accusatio*. Inquisitio † tamen ex officio
29 tollit omnes difficultates etiam à Iure ciuili emanantes, supra q.12.vers.Item quæro,infra q.15. & q.16.versic. Quæro nunquid. *Drogh.*

gg *Quòd licèt ordo naturalis*. Vide Baiardum.

hh *Et querelauit officiale*. Hæc est notabilis, & bona practica recusandi, quam nota; simili legitur de Temistocle,& Rebulo teste App.Alexandro ciuil.Bell.lib.4. Rebulum ait, Nauita quidam intra Nauem suscipiens quasi in Siciliam deducturus, pecunias ab eo postulauit eundem indicare velle cominatus, nisi tradidisset: Ille Temistoclis in morem,cùm fugeret, effecit; Comminatus & illum pariter accusare velle,quòd ob pecunias se intra naue recepisset: ob eam rem conteritus Nauita, Rebulum ad Pompeium deduxit. Hæc autem reaccusatio,apud Rethores appellatur Translatio:Cic. ad Heren.lib.2.vers.Translatio criminis. Adde Boer. in Addit.ad Dyn.in reg. in pari causa litera C. sub nu. 6.de reg.iur.in sexto, & vide in hoc proposito Boss.tit. de confess.sub num.42. tex.in l.neganda, C.qui accus. non poss.quem text.ad hoc citat Crau.cons.53.nu.4.& vide tex.in l.qui cum maior, §.idem puto, & si ab eo petitus retorsit, ff.de bon.liber. vide text.in l.ita nobis pudor in fin.C.ad l.Iul.de adult. *Drogh.*

ii *Sed hic incidenter*. De inter reos recepto vide, quæst. 3.cap.1. §.His itaque, vers.Ex quibus verbis, Boer.in addit.ad Dyn.reg. in pari causa litera B, sub num. 5. de reg.iur.in 6. *Drogh.*

ii *Sed hic incidenter*. Latè Vulpell. consil. 1. num. 1. *Ber.Ros.*

KK *Receptum inter reos.*] Adde, quòd per istam rationem tenet Osasc.decis.149.num.9.sententiam in pœna pecuniaria ferri posse in personam procuratoris Domini litis effecti, mortuo reo, post litem contestata, & de delicto confesso,vel conuicto, non autem in hæredum vocatorum, & in illa quæst.dubitabili existimauit opinionem hanc affirmatiuam crebriorem esse, & secundum quam iudicatum extitisse retulit. Hancque etiam sententiam post Osasc.veriorem, & receptiorem esse inquit Mansuet.ad pract. Papien. titu.inquisitio, post Gl.contra,& aduersus. post medium. *Giach.*

ll *Quæro nunquid excommunicatus*. Vide Baiard.

mm *Vlterius dixi*. Vide Baiard.

nn *Inimicus.*] Hic aduerte, quòd in illis casibus,in qui-
30 bus inimicus † ab accusando,repellitur, quod in eisdẽ accusando admittitur, quando se constituit in carcere cum accusato, quia tunc indubitanter cessat omnis suspicio, & omnis præsumptio, quæ ei posset obiici, & apponi tollitur.Ita late vi.per Marsil.in pract.crimi.§.diligenter, post nu.108. *Giach.*

oo *Cæterum si esset*. Nouell. in tract. ad defensam verbo quæ personæ accus.non poss.num.13. *Ber.Ros.*

pp *Sed hic etiam quæro.*] Nunquid pauper adde, vt supra adnotaui,quòd admittitur, quando se constituit in carcere cum accusato, quia tunc indubitãter cessat omnis suspicio.. *Giach.*

pp *Sed hic etiam quæro*. Farin. vbi sup.nu.46.& seq.& num.50. Ber.Ros.
Vide eundem Baiardum.

qq *Dicatur pauper*. Adde Bar.in l.illicitas, §.præses. ff. de offic.præsid. Paupertatis autem incommoda vide per Bald. & Docto. in l.si quis ad declinandam. C.de episc.& cleric.Bart.in l.si verò, §.qui pro rei qualitate, ff.qui satisd.cog. *Guiot.*

rr *Propter reuerentiam*. Farin.sup.nu.13. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

ss *Item quæro*. De sindico vniuersitatis: Foller. in verbo audiantur excusationes,nu.25.& Io.Pichar.in commun.vers.vniuersitas, Nouell.in d.tract. ad defensam verbo quæ personæ,num.27.Farin.q.99.num.6.vol.4. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

tt *Quòd ita tenent omnes Doctores*. Vide Baiard.

uu *Quæro an compater.*] Vel commater accusare possit occisorem sui compatris, vltra Bald.in text.allegatum, vi.per Boer.decis.233.col.2.cum ibi allegatis. *Giach.*
Vide eundem Baiardum.

xx *Filiastrum.*] Item, quod filiotius, seu filiolus admittatur ad accusandum pro iniuria,vel offensa facta patri spirituali.vi.etiam per Boer.eadem decis.233.in fin. *Giach.*

yy *Si verò sunt spurij*. Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentis.Baiardi.

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

1 *Accusatoris, & accusati legitimatio an in primis discutienda sit.*
2 *Exceptio excommunicationis, vel falsi procuratoris etiam post litem contestatam opponi potest.*
3 *Statutum, quod quilibet accusare possit, intelligitur de habili.*
4 *Accusare quando possit consanguineus.*
5 *Accusatio iniuriæ propriæ, vel suorum diuersè proponitur.*
6 *Pater an repellatur ab accusando iniuriam filij, vel filius repelleretur.*
7 *Pater potest prosequi mortem filij naturalis non vulgo quæsiti.*
8 *Socius potest accusare de morte socij.*
9 *Consiltus, vt accusare possit arbitrio Iudicis definitur.*
10 *Amicus suorum appellatione continetur.*
11 *Accusare an possit amicus.*
12 *Suorum iniuriam prosequens non agit ad pœnam conuentionalem.*
13 *Conuincti quando ad accusandum admittantur.*
14 *Et inter eos datur ordo prælationis.*
15 *Et pluribus concurrentibus,qui sint præferendi,remiss.*
16 *Accusatore mortuo,uel impedito quo alter admittatur*
17 *Clericus an possit accusare,nu.19.& seq.*
18 *Et an possit excipiendo crimen opponere.*
22 *Accusare an possit miles nostri temporis.*
23 *Et an filius familias.*
24 *Et quid in statu Ecclesiastico,vel in* Regno *Neap.*
25 *Et an minor.*
26 *Et quid in statu Ecclesiastico.*
27 *Et an mulier, vel vxor, aut sponsa.*
28 *Et quid in Regno Neapolis.*
29 *Et an criminosus.*
30 *Et an infamis,& in quibus casibus.*
31 *Et quæ dicatur infamia iuris, aut facti, vel canonica, remissiue.*
32 *Et quomodo constet de infamia facti, vt quis repellatur ab accusando, remissiue.*
33 *Et an Beroarij accusare possint.*
34 *Et an Iudæi,vel hæretici.remiss.*
35 *Et an accusatus.*
36 *Et quid in Regno Neap.*
37 *Et an excommunicatus.*
38 *Et quid si non fuerit oppositum de excommunicatione.*
39 *Et an inimicus.*
40 *Et an pauper.*
Et quis dicatur pauper,remiss.
41 *Et an laicus possit accusare clericum.*
42 *Et an parentes filios,frater sororem,affinis affinem,vel econtra,remiss.*
43 *Et an alieno nomine liceat accusare,remissiue, nu.47.*

44 Et

44 *Et in Regno Neap. mulieres coniugatæ, & Vniuersitates per procuratorem accusare possunt.*
45 *Et an Syndicus Vniuersitatis ad vnicam tantum causam possit accusare.*
46 *Et Vniuersitas potest agere pro iniuria facta vni de Vniuersitate.*
48 *Et Commater potest accusare de morte Compatris.*
49 *Et filia Sacerdotis de morte patris.*

a *Nunc videamus.* Adde, quod in primis, & ante omnia excutiendum est de legitimatione per-
1 sonarum tàm accusatoris, quàm accusati; siue velit accusare nomine proprio, siue alieno, nisi in exceptione
2 excommunicationis, quæ licet sit dilatoria, tamen de ea etiam post litem contestatam proponi, & cognosci potest propter periculum animæ; & in exceptione dilatoria, quæ reddit iudiciū retro nullū ipso iure, vt est exceptio falsi procuratoris, Bero. in c. 1. nu. 5. cu seq. de accus.
c *In primis igitur.* Adde, q̄ si statutum dicat, q̄ quilibet possit accusare de tali crimine restringitur ad nabilem,
3 Paul. de Castr. in l. 2. §. Prætor, nu. 5. ff. qui satisd. cogan.
Adde, quod consanguineus potest accusare, quando
4 suorum prosequitur iniuriam criminaliter, non autem ciuiliter, Foller. in pract. crimin. in ver. Audiantur exceptiones, num. 55.
Item adde, quod quando quis suam propriam iniu-
5 riam prosequitur, potest accusare de quacunque iniuria, sed pro sequendo offensam suorum accusat, cum mortem duntaxat propinquorum vindicat, d. l. hi tamen, ff. de accusat. in prin. & ita tenet Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 3. cap. 5. nu. 9.
Item adde, quòd si pater querelauerit de iniuria facta
6 filio, vbi filius repelleretur, repellitur etiam pater, si autem ex forma querelę apparet eum accusasse de iniuria facta sibi patri, per personam filij, tunc non repelleretur, Foller. in pract. crim. ver. banniantur, nu. 58.
Item adde, quòd pater potest prosequi mortem sui
7 filij naturalis, idest ex concubina retenta in domo secus in vulgo quæsitis, Bal. in l. 1. num 33. C. qui accus. non poss. & Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. c. 5. n. 12.
Item adde, quòd socius poterit accusare de morte
8 socij in mercatura, vel in aliquo artificio, Masuer. in pract. crim. tit. de expens. interess. & damn. fol. 107. col. 2. vers. Item per homicidium.
Item adde, quòd remittitur arbitrio iudicis, quæ di-
9 catur persona coniuncta, vt accusare possit, secundum Menoch. de arbit. cas. 146. nu. 8.
Item adde, quòd appellatione suorum continetur
10 amicus, singulari amicitia coniunctus, vt tenuit Bal. in l. 1. nu. 33. C. qui accus. licèt fateatur hoc non ex proprietate sermonis, sed fictè. & quòd amicus accusare
11 possit, tenet Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 3. cap. 5. nu. 13. cum seq quod forsan intelligendum est, quando non extant consanguinei.
✠ * Sed vide Plac. epit. delic. lib. 1. cap. 43.
Item adde, quòd quando quis suorum iniuriam prosequitur, non potest agere ad pœnam conuentionalem,
12 Ias. in l. si ita stipulatus, §. Grysogonus, ff. de verb. oblig. Gram. consl. 12. n. 27. & Menoch. de arbitr. cas. 262. n. 4.
Item adde, quòd nunquam possunt coniuncti accu-
13 sare, nisi prius videatur, an principalis offensus velit accusare, l. Senatus, secundum vnum intellectum, & ibi Bal. in princ. C. de his, qui accus. non poss. & inter
14 coniunctos est ordo prælationis ex gradu, caritate, dignitate, ætate, & sexu, Bald. in l. prius, C. eod. titu. Et qui
15 sint præferendi, quando plures concurrunt, vide omninò Gomez. de delict. c. 1. nu. 55. vers. si vero plures, & ibi nu. sequenti habetur, quomodo, & infra quantum
16 tempus, si accusator moriatur, vel aliàs impeditus, alius admittatur.

h *Dixi in primis.* Adde videndum D. Farin. in quæst. 12. nu. 12. vbi concludit, clericum non posse accusare
17 nisi prosequendo suam propriam offensam, vel ecclesiæ, vbi tamen pœna sanguinis nō veniret imponenda.
Item adde, quòd clericus per viā exceptionis crimen opponere potest, etiā si pro eo pęna sanguinis veniret
18 imponenda, vt tenent omnes in c. super his, de accusat.
Item adde, quòd clericus accusare potest, si ciuili-
19 ter ageret, quia cessat ratio pœnæ sanguinis, nam potest interesse suū prosequi ciuiliter; quo casu licet videretur iudici imponere pęnā sanguinis, tamē nihil imputādum esset clerico accusanti, c. 2. de homicid. Et ad supradicta vide Decian. in tract. crim. tomo 1. c. 10. lib. 3.
Item adde, quòd clericus regulariter clericum accu-
20 sare potest, c. ex parte, c. licet, & c. veniens, de accusat. & latè per Decian. in d. tract. crim. c. 10. nu. 17. cum seq. lib. 3. vbi ponit duas limitationes.
i *Bene verum est.* Adde, quòd idem est, etiam si po-
21 stea pœna sanguinis esset commissa, & sciuisset pro certo clericus, eam pœnam imponi debere, & accusatum esse moriturum, quia nullam irregularitatem incurrit stante d. protestatione, Foller. in pract. crim. canon. c. 4. nu. 38. fol. 47.
l *Sed hodie.* Adde, q̄ secùs esset in militibus etiam no-
22 stri temporis, qui essent in castris, quia in eis militat eadem ratio, ne deserant militarem disciplinam; ita tradit Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 16. num. 7. in quo capitulo latè, quando milites accusare possint.
n *Sed quid in filio familias.* Adde videndum Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. c. 9. vbi latè, quādo filius fami-
23 lias possit accusare vel non, & quando patris consensus requiratur; vide etiam Farin. q. 12. nu. 10. vbi vnà cum D. Claro attestatur, se nunquam vidisse in practica dubitari in causis criminalibus, an filiusfamiliàs, siue agendo, siue se defendendo possit stare in Iudicio sine consensu patris; sed quòd semper vidit sine dicto consensu procedi, siue de publico, siue de priuato crimine ageretur, prout ego quoque vidi ita practicari.
p *Ego certè nunquam vidi in practica dubitari.* Adde, quod in statu Ecclesiastico fuit expressè prouisum per
24 Constit. March. c. 17. lib. 4. quòd filiusfam. possit accusare, denunciare, & se defendere sine consensu patris, siue curatoris auctoritate, si multùm vrgētia præcedant indicia cōtra ipsum, & quòd habeat legitimā personam standi in Iudicio in criminalibus, tàm in primis causis, quàm in causis appellationū, & in Regn. Neap. fuit prouisum, per ritum 201. & 161. Carau. quòd filiusfam. nō admittatur ad denunciandum, nisi se obliget ad certam pęnam de probando ipsum denunciationē, & non concordando cum denunciato sine licentia Curiæ, cui obligationi pater consentiat, vel nisi constet Curiæ, quod habeat de alijs bonis, de quibus possit solui dicta pęna; quæ pęna per desuetudinem iam recessit ab aula, vt ait Gramm. decis. 39. in fine.
r *Sed quid in maiore XIV.* Adde, q̄ in hac quæstione quatuor sunt opiniones; & ista est magis communis,
25 q̄ maior 20. annis indistinctè in omnibus criminibus, etiam q̄ suam, vel suorum iniuriam nō prosequatur, accusare possit: Si verò sit minor xx. annis, siue pubes, siue impubes in criminibus exceptis accusare potest, cum auctoritate tamen tutoris; vel curatoris; si verò non agitur de criminibus exceptis, minor 20. annis ab accusando repellitur, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, sed cum curatoris auctoritate, si adultus sit; vel si infans, tutor eius nomine accusabit, & non alius, ita Bero. in c. 1. num. 50. de accusat. & D. Farin. in q. 12. num. 15. & nunquam vidi hanc consuetudinem, de qua D. Clarus hic attestatur, quod scilicet indistinctè admittatur minor ad accusandum, dummodo ætatem 14. ann. excesserit; quem sequitur D. Farin. vbi

supra, dicens, quòd ipse etiam ita indistinctè vidit ser-
uari in Vrbe: sed ego inueni in multis locis statuta ita
26 disponentia, & præsertim in statu Ecclesiastico adest
Constit. Marchiæ in lib. 4. cap. 17. qua prouisum fuit, vt
minores 14. annis in causis criminalibus habeant legi-
timam personam standi in Iudicio, tàm in primis cau-
sis, quàm appellationis, quæ Constitut. per Bullam
Pauli III. de qua in princ. ipsarum Constitutionum,
seruatur etiam in Vrbe, & in toto statu Ecclesiastico, &
si eam D. Farin. vidisset, vtique de ea mentionem fecis-
set, & de dicta consuetudine attestatus non fuisset.

Item adde, quòd minor non potest accusare de adul-
terio, quia hoc specialiter, & nominatim cautum est,
l. si maritus, §. lex Iulia, de adult. & est ratio, ne iuuenis
ætatis calore matrimonia infestet, ita etiam tradit De-
cia. in tract. crim. tomo 1. lib. 3. cap. 12. num. 24. In quo
capitulo latè habetur de his, qui ratione ætatis accusa-
re prohibentur.

s *Præterea dixi.* Adde, quomodo, & quando mulier
27 admittatur ad accusandum de iniuria illata alicui de
suis, per Carauit. ritu 191. nu. 8. & ibi habes practicam,
& quomodo seruatur in Regno Neapolit. vide etiam
Crau. in cons. 210. in 1. dubio, & de vxore latè habe-
tur per Farin. in quæst. 13. nu. 14. cum sequen. vbi etiam
de sponsa per verba de præsenti.

Item adde, quòd mulier in alios nouem casus accu-
sare potest. Primo in crimine læsæ maiestatis. Secun-
do in crimine de annona. Tertio de suspecto tutore.
Quarto de falso testamento. Quinto de crimine hæ-
resis. Sexto de crimine sacrilegij. Septimo de crimine
symoniæ. Octauo de dilapidatione bonorum ecclesiæ.
Nono de commatre, quæ potest accusare occisorem
compatris, ita tradit Gigas de crimin. læsæ maiest. lib. 2.
rubr. qui accusare possint, q. 2. per totam; & quando ra-
tione sexus, quis prohibeatur accusare, latissimè per De
cian. in tract. crim. lib. 3. c. 7. tomo 1. & si vxor concur-
rat cum filiis ad accusandum de morte mariti filij præ-
feruntur. Franc. in decis. 382. vol. 2. & ibi etiam dicit, quòd
28 in illis casibus in quibus mulieri permittitur accusare,
nūquam admittitur, nisi prius exploratum sit, quòd alij
quibus de iure communi competit nolunt accusare, vel
sint in mora accusandi, sed ibi num. 10. attestatur etiam,
quòd in Regno indistinctè recipiuntur querelæ, siue
masculorum, siue fœminarum, & postea instantibus
partibus, & eis auditis, censentur reiiciendi.

x *Nam in foro ecclesiastico.* Adde, quod criminosus
29 licèt nō admittatur ad accusandum regulariter, tamen,
vbi familiaris episcopi reperitur criminosus, in pœnam
tolerantis talem in domo, poterit ipsum episcopum ac-
cusare, c. nulli, de accusat. & Gomes. in reg. cancell. de
impetr. ben. vac. per obit. q. 7. vers. vel etiam quarto.

y *Secundus est casus.* Adde, quòd infamis infamia iu-
30 ris in sexdecim casibus accusare potest. Primus est si
suam, vel suorum iniuriam prosequatur. Secundus in
crimine læsæ maiestatis. Tertius in crimine hæresis.
Quartus in crimine symoniæ. Quintus in crimine frau-
datæ annonæ. Sextus in l. Cornel. C. de fals. & in testa-
mento falso liberti paterni, vel mani. Septimus in crim.
suspecti tutoris. Octauus in crim. fraudati census, quod
committit, qui furatur pecuniam sibi commissam.
Nonus in crimine perduellionis quod est simile crimi-
ni læsæ maiest. Decimus in crimine falsæ monetæ. Vn-
decimus in crimine sacrilegij. Duodecimus in malefi-
ciis. Decimustertius in latronibus. Decimusquartus
in eo qui potest accusare accusatorem suum. Decimus-
quintus in eo, qui fuit per Episcopum toleratus, qui li-
cèt sit infamis, tamen in odium ipsius episcopi eum to-
lerantis potest ipsum accusare. Decimussextus in are-
nario, qui licèt sit infamis, tamen accusat arenarium.
Quos omnes casus congessit Soci. in c. si legitimus, nu.
17. de accusatio. Et ad hanc quæstionem quando in-
31 famis accusare possit; & quæ dicatur infamia iuris, &
quæ infamia facti, & quæ dicatur infamia canonica la-
tè per Bero. in c. 1. num. 41. cum sequen. de accusat. vide
etiam Farin. in quæst. 12. num. 17. & Decian. in tract.
crim. tomo 1. lib. 3. cap. 17. vbi latissimè, & quomodo
32 dicatur constare de infamia facti, ad hoc, vt repellatur
ab accusando; Et ibi etiam habetur, quod Beroarij li-
33 cèt notati dicantur infamia ob vile exercitium, Bal. in
l. fin. q. 8. C. de ædilit. edict. tamen non erit æquum, vt
34 repellantur. Et Iudæi sunt infames infamia canonica,
Bertaz. in cons. 502. num. 11. & quando Iudæi accusare
nō possint, & hæretici latè per Decian. vbi supra, c. 18.

aa *Tertius est casus.* Adde videndum Decia. in tract.
35 crim. tomo 1. lib. 3. c. 24. vbi latissimè, quando accusa-
* tus possit accusare, vel non *, & accusatore volente
reus non admittitur ad reaccusandum, & iudex etiam
inuito accusatore potest repellere accusatum, Præposit.
36 in c. neganda. 3. q. 7. Et in Regno Neap. adest regia
Pragm. 1. sub tit. de accusat. qua cauetur, quòd accusatus,
eius vxor, liberi, parentes, aut fratres vtrinque coniun-
cti insimul habitātes de crimine aliquo priuato, vel pu-
blico quantumcunque maiori, prima accusatione pen-
dente, accusare non possint accusatorē eius coniugem,
liberos, parentes, fratres ve vtrinque coniunctos in eadē
tamen habitatione manentes, si accusatus fideiussionē
præstiterit de stando iuri prima accusatione finita, sed si
accusatus vel aliquis de prædictis post eam, etiam causam
accusationis offensus fuerit, tunc poterit accusare, si
suā, vel suorū iniuriā prosequi voluerit, & eodē tēpore
super vtraq; accusatione siue querela procedi poterit.

dd *Postquam autem.* Adde, quòd limitatur hoc decem
modis, vt per Duen. reg. 29.

gg *Quòd licèt ordo naturalis.* Adde Rimin. iun. in cons.
114. vbi tractat, an procedendum sit eodem tempore
super vtraque accusatione, vel super prima, & ea expe-
dita, super secunda.

ll *Quæro nunquid excommunicatus.* Adde, quòd ex-
37 communicatus accusare non potest, etiam quòd suam,
vel suorum iniuriam prosequeretur, Feder. de Senis in
cons. 116. & Farin. in quæst. 12. nu. 31.

Item adde, quòd ista conclusio, vt excommunicatus
accusare non possit, procedit in excommunicato ex-
communicatione maiori, non autem in excommunica-
nicato excommunicatione minori, vt per Plac. in c. 44.
hic allegato, num. 12. quem sequitur Farinac. vbi supra
num. 32.

Item adde, quòd excommunicatus, nec etiam in cri-
minibus exceptis accusare potest, quia in illis militat
etiam ratio participationis euitandæ, & in crimine hæ-
resis ita tenet Carrer. de hæret. nu. 107. quem sequitur
Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. c. 20. nu. 6. & ibi nu.
sequenti dicit, quòd excommunicatus alium æquè ex-
communicatum accusare potest; tamen in fine videtur
contrarium sentire.

Item adde, quòd exceptio excōmunicationis coram
iudice seculari solùm potest opponi, non autem proba-
ri, etiam per instrumenta, secundum Bald. in l. quoties,
in fin. C. de iud. Et etiam quòd non exciperetur, non est ad-
38 mittendus, quia iudex ex officio debet eum repellere,
c. exceptionem. in fine de except. Imo. & Socin. in cap.
* nulli, in fin. de accusat. * etiam reo inuito, Præposit. in
c. alieni, num. 2. q. 7.

mm *Vlterius dixi.* Adde, quod de iure ciuili inimicus
39 non est prohibitus accusare. Bart. in l. qui accusare, ff. de
accusat. Sed est prohibitus accusare de iure canonico,
& quomodo procedat, vide Socin. in d. c. repellantur
per totum, vbi plenè. Et in omnibus casibus inimicus
poterit accusare, & debet admitti, si cum accusato in
carceribus se constituat, Mars. in pract. crimin. in §.
diligen-

diligenter, nu. 208. Sed de istâ quæstione quod inimicus
accusare non possit, latissimè habetur per Decian. in
tract. crim. tomo 1. lib. 3. c. 25. vbi multùm diffusè ha-
betur de causis inimicitiæ.

pp *Sed hic etiam quæro, nunquid pauper.* Adde viden-
40 dum Menoch. de arbitr. Iud. cas. 65. vbi habetur, quis
dicatur pauper.

Item adde, quod pauper, & suspectus accusans se
subscriberet ad pœnam talionis, & carceri se mancipa-
ret, esset admittendus, vt per Marsil. in pract. crim. § dili-
genter, nu. 205. sed validissimè contrarium tenuit De-
cian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 3. c. 17. in 10. limitatione.

Item adde quòd potest accusare, si suam vel suorum
iniuriam prosequatur, Anch. consil. 416. col. 2. & De-
cian. in d. tract. crim. tomo 1. lib. 3. cap. 22. nu. 21.

tt *Propter reuerentiam.* Adde videndum Decian. in
41 tracta. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 10. nu. 6. cum sequen. vbi
habetur multiplex ratio huius conclusionis, & quòd
laicus potest accusare clericum in crimine hæresis, sy-
moniæ, læsæ maiest. assassinij, & in alijs casibus, vt ibi
per eum, & quòd talis prohibitio non procedit, si ante
litis contestationem non opponatur, & ad prædicta
vide etiam Farin. quæst. 12. nu. 13.

42 Item adde, an, & quando pater possit accusare filiũ,
& filius patrem, mater filium, & filius matrem, frater
sororẽ, & soror fratrẽ & affinis affinẽ, per Soci. in c. ac-
cusasti, nu. 11. cũ seq. de accusat. vbi latè & Gabriel. cõs.
74. nu. 4. vol. 1. & Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 3.
c. 14. vbi latè, qui ꝓpter reuerẽtiã accusare ꝓhibeãtur.

ss *Item quæro nunquid possit.* Adde videndum Farin.
quæst. 12. nu. 51. & Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 3.
43 cap. 36. in quibus locis latissimè, quando nomine alie-
no accusare liceat.

tt *Quòd ita tenent omnes Doctores.* Adde, quòd idem
tenetur Capic. decis. 5. etiam quòd non esset syndicus
44 vniuersalis, sed ad vnam causam tantum, & si dubita-
tur de mandato, quod debeat admitti, cum cautione de
45 rato, & in Regn. Neap. adest Constit. Generalia iura,
per quam Syndicus Vniuersitatis, & procurator mulie-
ris coniugatæ possunt accusare alieno nomine, & Af-
flict. in d. const. dicit requiri, quòd syndicus habeat
mandatum speciale, non autem in vniuersali. Immò vi-
detur sentire, quod etiam specialis possit accusare, & si du-
bitatur de mandato, tũc debeat admitti cũ cautione rati.

Item adde, quòd Vniuersitas potest agere pro iniu-
46 ria facta vni de Vniuersitate; nam qui tangit membrũ,
corpus tangit. Oldr. cons. 66. incip. an ex delicto, Foller.
in pract. crim. verb. audiantur exceptiones, num. 70.

Item adde, quòd ista regula, quod quis non possit
47 alieno nomine accusare, fallit in Fisco, Illustribus per-
sonis, mulieribus honestis; & minoribus; nam omnes
istæ personæ per procuratorẽ, tutores, & curatores, ac-
cusare possunt, vt habetur per Afflict. in const. benefi-
cium, nu. 2. Gl. in d. constit. Generalia iura, & in manda-
to debent apponi omnes illæ solemnitates, & requisita,
quæ debent apponi in accusatione; alias mandatum es-
set inefficax, Roman. cons. 40.

uu *Quæro, an compater.* Adde, quod etiam commater
48 potest accusare occisores sui compatris, secundum
¶ Bott. decis. 233. ¶ & hanc partem pluribus prosequi-
tur Tiraq. de pœn. temperan. caus. 21. nu. 11.

yy *Si verò sunt spurij.* Adde, quòd filia sacerdotis po-
49 test accusare de morte patris, secundum Ang. in l. 1. ff.
de accusat. & ibi Bart.

QVÆSTIO. XV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit ex officio repellere accusatorẽ nõ idoneũ.*
2 *Et quid si accusatus contra eum aliquid opponere non
possit, versic. Et hæc quidem.*
3 *Et quid si vterque sit infamis, versic. Sed quæro.*
4 *Accusatore minus idoneo, si pars non opponat, an pro-
cessus valeat, vers. Sed pone.*
5 *Iudex an possit cogere partem offensam ad accusandum,
versic. Item quæro.*
6 *Quis in accusando præferatur, vers. Successiuè quæro.*
7 *Par in parem non habet imperium.*

a VIsum est, *a* quæ personæ accusare possint, vel
non restat vt pro complemento aliquas etiam
quæstiones in hoc proposito subiiciamus. Quæro igi-
1 tur in primis, nunquid iudex possit ex officio repellere
accusatorem non legitimum, etiam si pars non oppo-
nat. Respon. quòd sic, ne si legitimus non fuerit accu-
sator, frustra fatigetur accusatus, vt dicit tex. in c. 1. de
accusa. Et ita communiter dicitur, vt ait Old. cons. 124.
num. 1.

2 Et hoc quidem de plano procedit, quando accusa-
tor ex culpa, vel defectu suo repellitur ab accusando:
Sed pone, quòd accusatus (iure in sui odium ita dispo-
nente) non possit opponere contra personam accusa-
toris, puta, Episcopus contra familiarem suum, vt est
tex. in c. nulli, de accusa. nunquid adhuc poterit iudex
ex officio suo illum repellere? Resp. quod sic. ita sentit,
loquendo per verbum, fortè, Gl. in d. c. nulli, in Gl. fi.
cuius opin. communiter ab omnib. approbatur, vt dicit
Corsi. in repert. Abb. in verbo, Iudex. Potest enim iu-
dex in iis, quæ sibi vt iudici nota sunt, procedere ex of-
ficio, & consequenter proponere exceptiones, quas
ipsi parti opponere non liceret.

b *b* Sed quæro, quid si aliquis, qui non potest accusa-
3 re, puta, infamis, vel excommunicatus, accuset alium
infamem vel excommunicatum, & iste excipiat con-
tra accusatorem, quod est infamis, nunquid erit hæc
exceptio admittenda, an autem poterit accusator dice-
re too, quòd cum ipse sit infamis, non debet posse ta-
lem exceptionem proponere, iuxta illud; quod vulgò
c dici solet; *c* Nihil Iudæus Iudæo, Nihil Catilina Ce-
thego. Respon. quòd reus potest hac exceptione repel-
lere accusatorem, non obstante quòd ipse sit infamis,
ita dicit Bar. in l. seruos. ff. de accus. cuius opi. communi-
ter tenetur per Doctores, vt attestatur Hieron. in
Apost. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, post
num. 69.

d *d* Sed pone, quòd aliqua persona ex iis, quæ de iure
4 accusare prohibentur, aliquem accusauerit, & non
fuerit contra eam oppositum: nunquid processus fa-
ctus super huiusmodi accusatione sustinebitur, an au-
tem erit ipso iure nullus? Respon. quod talis processus
factus parte non opponente valet. ita tenet Bart. in l. 1.
§. accu. nu. 2. ff. ad Turp. & dicit Ana. in d. c. 1. nu. 2. de
accusa. quòd ita tenent communiter Doct. Hanc etiam
attestatur esse commu. opi. Aret. in d. c. 1. num. 11. in fi.
quem refert Pract. Conradi. fol. 130. num. 14. Hieron.
post Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam, post nu.
40. Sibi enim imputare debet accusatus, qui exceptio-
e nem sibi competentem non proposuit. *e* Sed hoc ra-
rò contingit in practica, quia cum in quocunque cri-
mine (vt sæpè dixi) possit iudex per inquisitionem pro-
f cedere, nunquam ferè disputatur, an *f* accusator sit
idoneus, vel non.

g *g* Item quæro, si alicui sit illata iniuria, vel facta ali-
5 qua offensio, & ipse nolit de hoc querelare, siue accu-
sare, nunquid iudex poterit illum cogere ad accusan-
dum? Resp. quod non. ita tenet Gl. in l. si quis homicidij, in
verbo, Coges, C. de accus. quæ frequenti Doct. consen-
su probatur, vt ait Didac. lib. 1. resol. c. 11. circa fi. Et li-
cet Bar. in l. in cum. nu. 1. ff. de accus. tenuerit, quod spe-

cialiter in crimine homicidij, hæres possit cogi à iudice ad porrigendum querelam, siue accusationem de homicidio commisso in personam eius, cui successit: tamen contra eum est communis opin. vt attestatur Saly. in ea. l. si quis homicidij, num. 10. Hieron. post Ang. de malef. in d. verbo, & ad querelam, post num. 57. Bene verum est quod Bald. in d. l. si quis homicidij, num. 2. dicit contrarium communiter obseruari, scilicet quod iudex potest cogere hæredes occisi ad accusandum de eius morte, quem refert etiam Aug. post Ange. in loco
h præallegato. *b* Sed certè neque in hac prouincia, neque alibi ego vnquam vidi hoc obseruari. Bene cogitur offensus narrare cũ iuramento iudicialiter seriem rei, sed potest ipse dicere vel cum querela, vel sine querela, prout sibi magis placet. Et ita semper vidi practicari.

i *i* Successiuè quæro, si multi sint, qui velint accusare,
6 ad quos etiam de iure spectet ius accusandi, quis eorum sit in accusando præferendus. Resp. quod ille, qui persequitur suam, vel suorum iniuriam, proximior præ
K fertur extraneo accusare volenti. *K* Inter eos verò, qui persequũtur suam vel suorum iniuriam, proximior præfertur. Si autem omnes sint in pari gradu, omnes simul admittuntur. ita tenent communiter Doctor. test. Ant. Gomes lib. delictorum, c. 1. nu. 35. Et quod proximiores defuncti sint in ipsa accusatione cæteris præferẽdi, dicit esse frequentiorem Doctorum sententiam Placa lib. 1. delictorum, c. 39. nu. 4. Proximus autem est, quem nemo antecedit, vt dixi supra lib. 2. §. Proximus. Inter extraneos verò accusare volentes, iudex potest, & debet eligere magis idoneum vt est text. in l. si plures. ff. de accusa.

ADDITIONES.

a *Visum est quæ personæ.* Vide Baiard.
b *Sed quæro, quid si aliquis.* Vide Baiard.
c *Nihil Iudæus Iudæo.* Reperitur hoc idem apud consuetudinem Turon. tit. de successiõs de Fief. ar. 128. vers. si Filli noble, & aliàs dicimus, quòd par in parem non habet Imperium, infr. q. 38. vers. Quæro pone, Capyc. decis. 27. sub nu. 11. declara vt ibi; & de hac paræmia. vide apud Alc. tit. de verb. sig. lib. 4. in princ. sub nu. 4. ad Gl. in l. quidam in ver. postulabat. ff. si quis om. cau. test. *Drogh.*
d *Sed pone, quod aliqua persona.* Vide Baiard.
e *Sed hoc raro.* Vide Baiard.
f *Accusator sit idoneus vel non.* Supr. q. 14. vers. Dixi quoque, & vers. scias tamen. infr. q. 16. vers. Quæro nunquid ad fin. & in quantum dixit sup. parte oppente; vide quam multa tribuantur parti opponenti, addit. ad Maresil. notab. 22. Marsil. rub. de fideius. à num. 144. cum seqq. *Drogh.*
g *Item quæro, si alicui.* Vide Baiard.
h *Sed certe neque.* Adde totum titulum, C. vt nemo inuitus ag. vel accus. cog. *Drogh.*
i *Successiuè quæro.* Quis in accusando præferatur Farin. tit. de accu. q. 13. vol. 1. latissime. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
K *Inter eos verò.* Adde supr. q. 13. in principio. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

1 *Accusator inhabilis an possit ex officio à Iudice repelli post lapsum termini ad proponendum declinatoriam.*
2 *Et quomodo sit procedendum super inhabilitate accusatoris, & rei.*
3 *Accusatoris inhabilitas an possit opponi post litem contestatam.*
4 *Accusatio prohibita à statuto reddit processum nullũ, & condemnationem inualidam.*
Iudex non inquirit ad fauorem eius, qui per statutum ob auditur, nu. eod.
5 *Iudex an possit offenso statuere terminum ad accusandum.*
6 *Pater, quando præferatur matri, fratribus, & Nepotibus in accusando mortem filij.*
Et si omnes concurrerent omnes admittentur, ibidem.
Et si filius erat Monacus an præferatur pater, vel Abbas, aut Prior.

a V*Isum est quæ personæ.* Adde videndum Bero. in
1 c. 1. de accusat. num. 2. vbi dicit hoc verum esse etiam si pars sit exclusa à proponendo declinatoriam contra inhabilitatem personæ per lapsum termini, ita tamen distinguendo, quòd aut est talis exceptio declinatoria contra inhabilitatem personæ, quæ Iudicium retrò nullum non redderet, vt est exceptio, quod quis sit miles, vel fœmina, vel similis: & tunc ea non potest opponi post lapsum termini, aut est talis exceptio, quæ retrò redderet iudicium nullum, vt exceptio falsi procuratoris, vel quod sit seruus furiosus, vel infans: & tũc per Iudicem ex officio repelli potest. & Conrad. in pract. in tit. de accusat. nu. 14. ita distinguit, quod si accusator sit omninò & prorsus inhabilis, purà Iudæus, hæreticus, infamis, & similis, qui repelluntur odio ipsius personæ, & istos etiam parte non opponente, Iudex ex officio repellere potest; secus, si non sint omninò inhabiles, vt puta, quia possint expressè, vel tacitè consensum partium habilitari, quia tales, parte non opponente à Iudice non possunt repelli.
b *Sed quæro, quid si aliquis.* Adde, quòd facta opposi-
2 tione per reum contra personam accusatoris, & replicatione ad excludendam oppositionem, & personam rei, si exceptiones opposita personarum legitimitatem respicerent, & erant tales, quæ immediatè excluderent litigantes à limine Iudicij propter eorum inhabilitatem, & sic erant declinatoriæ contra personas litigantium, tunc quærendum est priùs de replicatione accusatoris, quam rei, aut replicatio accusatoris opposita contra exceptionem inhabilitatis personæ suæ respiceret non inhabilitatem personæ, sed merita causæ, tunc priùs cognoscendum esset de exceptione rei conuenti, quàm de replicatione accusatoris, ita tradit Bero. in c. 1. nu. 10. de accusat.
d *Sed pone, quòd aliqua persona.* Adde, quod exceptio
3 ista est dilatoria, & debet opponi ante lit. contest. Bart. in l. qui accusare, in princip. ff. de accusat. sed Conrad. in pract. tit. de accusat. dicit, quod si inhabilitas prouenit de iure ciuili, tunc de eà opponi debet ante litem contestatam, si verò proueniat de iure gentium, vel naturali, & tunc potest etiam post litem contestatam opponi.
Item adde, quòd si ex forma statuti quis non possit
4 accusari per aliquam personam, si fuerit accusatus, & in contumaciam condemnatus, non valebit processus, & condemnatio, secundum Bald. in cons. 426. lib. 5.
e *Sed hoc raro.* Adde, quòd iudex ex officio non potest inquirere ad fauorem illius cui à statuto est denegata audientia propter eius odium, & pœnam, Bero in c. nulli Episcoporum, nu. 5. de accusat.
g *Item quæro, si alicui.* Adde, quòd nec iudex ad in-
5 stantiam inquisiti poterit mandare offenso, quod si intendit facere partem in iudicio compareat infra certum terminum ad exponendam querelam: aliàs, eo elapso,

non

non audietur nisi praecesserit diffamatio facta per offensum, quia licèt taceat in querelando tamen ratione diffamationis poterit sibi praefigi talis terminus, & eo non veniente, decerni, quod alias non audietur, Roma. cons. 53. Cagn. in l. diffamari, nu. 14. vers. quarta difficultas, & Carau. in rit. 105. nu. 7. vbi dicit, quod idem esset in eo, qui semel accusauit, non autem in eo, qui non querelasset.

i *Successiuè quaero.* Adde, quod si pater, & mater
6 concurrant in accusando de morte filij, praefertur pater ratione patriae potestatis: sed si pater remiserit, poterit mater accusare, secundum Salic. in l. vxor, C. qui accu. non poss. & pater praefertur etiam in accusando de morte filij, fratribus, & nepotibus ex ipso filio praemortuo nisi pater colluderet cum occisore, siue componeret; & si omnes voluerint concurrere insimul, omnes de aequitate admittuntur, Boer. decis. 120. vbi plenè, & per Foller. in pract. crim. in ver. audiantur exceptiones nu. 42. cum sequen. vbi etiam habetur, quod si filius alicuius factus monachus occisus fuerit, pater, & abbas siue Prior admittūtur insimul ad accusandum, quilibet pro suo interesse, & remissio vnius non nocet alteri quo minus agere possit, vt etiam per Boer. decis. 121.

QVAESTIO XVI.

SVMMARIVM.

1 *Accusari qui possint vel non.*
2 *Et an accusatus de vno delicto, possit de alio crimine accusari. vers. Quaero nunquid.*
3 *Et an condemnatus, vel absolutus de vno crimine, possit de eodem crimine accusari. vers. An autem.*
4 *Et an bannitus pro vno delicto, possit de alio accusari. vers. Sed nunquid.*
5 *Et an ille, qui post delictum poenitentia ductus est, possit de eo delicto accusari, vers. Item quaero.*
6 *Officiales an possint durante officio accusari. versic. Praeterea quaero.*
7 *Vniuersitas vel collegium an possint accusari. vers. Vlterius quaero.*
8 *Et quomodo dicatur Vniuersitas, vel Collegium delinquere. ibid.*
9 *Et quomodo possit Vniuersitas puniri, versic. Sed quomodo.*
10 *Communitas faciens consilium extra locum solitum an puniatur.*
11 *Congregatus discedens a consilio habetur pro contradicente.*

1 SVccessiuè videamus, quae personae accusari possint, vel non. Et in hoc pariter facienda est conclusio, quod regulariter omnes, de quibuscunque delictis accusari possunt.

2 Quaero, nunquid accusatus de vno crimine, possit eodem tempore etiam de alio crimine accusari. Resp. quòd sic, non modò ab alio accusatore, sed etiam ab ipso met, qui de primo crimine accusauerit, modò in hac secunda accusatione propriam, vel suorum iniuriam persequatur. & ita seruatur de consuetudine, vt dicit Ang. in l. qui de crimine, post nu. 5. vers. descendo igitur, C. de accusat. Sed certè apud nos accusatus de vno crimine, potest à quibuscunque etiam pluribus, de alijs quibuscunque criminibus accusari. Et ita quo-
a tidie recipiuntur huiusmodi querelę. *a* cum enim (vt saepius dixi) in quocunque crimine procedatur ex officio, & sic per inquisitionem, non attenditur persona, neque causa accusatoris, sed omnes querelae solent admitti, & super omnibus procedi. An autem omnes processus sint eodem contextu expediendi, dixi supra quae-stione trigesimaprima, versic. Item quaero.

b *b* An autem accusatus de vno crimine, possit de eo-
3 dem crimine iterum accusari, dixi infra q. 59. per totum. Vnum tamen perpetuò non obliuiscaris, quod si reus accusatus de aliquo crimine coram vno tribunali, fuerit contumax, potest de eodem crimine ad instātiam ac-
c cusatoris *c* coram alio tribunali accusari, & banniri, si in eo pariter fuerit contumax. ita dicit Bal. in l. 1. num. 5. C. vbi de crimine agi oportet: & est in viridi obseruantia, vt dicit Carauita super ritu 205. magnae curiae, nu. 1. neque tenetur secundus iudex, neque ad instantiam partis, neque ad instantiam primi iudicis, in causa supersedere, vel causam ipsam illi primo iudici remittere: ita dicit Bar. in l. sepulchri, nu. 3. ff. de sep. viol. Et ita quotidie obseruatur, vt attestatur Carauita in loco praealleg. nu. 3.

d *d* Sed nunquid bannitus pro vno delicto poterit de
4 alio delicto accusari & banniri? Resp. quod sic. ita dicit Spe. in tit. de accus. §. Sequitur videre, num. 13. & dicit Nell. de ban. in 1. par. 1. temp. q. 3. quod ita determinant communiter DD. quem refert Bos. in tit. de bann. mili. nu. 9. Dicit etiam Io. And. in addi. ad Spe. in loco praeal. quod ita videmus de facto seruari. Ita etiam teneri, & seruari attestatur Alb. in rub. ff. de ijs, qui no. infa. post nu. 8. vers. & faciunt praedicta. Bene verum est, quod hoc casu potest bannitus petere sibi concedi saluum conductum ad hoc vt possit non obstante prima condemnatione comparere, & se defendere: qui non est illi denegandus vt dixi infr. q. 32. vers. tu scis, quod bannitus.

e *e* Item quaero, pone, quod aliquis post commissum de-
5 lictum, puta homicidium, poenitentia ductus fuerit, & poenitentiam pro delicto fecerit: nunquid talis poenitens poterit deinde accusari de ipso delicto? Respon. quòd sic: & ita tenent communiter Docto. vt dicit Aret. in §. ciaccusari, nu. 5. de accus. quem refert Villalob. in suo collecta communium opin. in litera A. post no. 13 nam in delictis poenitentia non excusat, vt dixi infra q. 6. vers. fuit quandoque. Quinimò neque etiam poena imposita in foro conscientiae liberat delinquentē à poena imponenda in foro contentioso, vt dixi infra q. 57. vers. Sed nunquid.

6 Praeterea quaero, nunquid officiales possint accusari durante eorum officio. Respon. Aliqui dicunt simpliciter, quod non, sed quòd debet expectari tempus syndicatus. Et ita obseruari vbique locorum attestatur. Vitali. de males. in rub. qui accus. non poss. in vlt. verbis. Tu verò dic, quod aut delictū, de quo officialis accusatur, est tale, pro quo à iure imposita sit poena priuationis officij, puta, quia fortè aliquid dedit, vt haberet officium, vel quia commiserit barattariam, vel huiusmodi. Et tunc potest accusari, & condemnari etiam durante officio: aliàs si esset expectandus finis officij, absurdum esset dicere quòd lex imponeret poenam, cui tempore condemnationis locus esse non posset: Aut verò pro delicto non imponitur poena priuationis officij: & tunc expectandum est tempus syndicatus. & ita de facto obseruatum fuisse in ciuitatib. Florentiae, & Castelli, refert Amad. de synd. nu. 43. in quodam capitaneo, &
f collaterali, qui fuerunt durante eorum officio *f* de barattaria accusati, & ab officio remoti. & ita etiam ego quandoque vidi seruari. Et quòd pro barattaria, & furtis possit officialis, etiam durante officio accusari, non expectato tempore syndicatus, dicit esse communem opi. Boss. in tit. de offic. corrup. pec. nu. 34.

g *g* Vlterius quaero, nunquid vniuersitas, vel collegium
7 possit accusari. Respon. quòd potest accusari, & puniri criminaliter. & ita communiter tenetur. vt dicit Alb. in l. ea quidem, post nu. 15. C. de accus. Et quod vniuersitas, collegium, siue capitulum possit consentiendo, & etiam committendo, delinquere, & consequenter puniri,

niri,dicit esse communem opin. Alb. in l.si quis in tan-
tam,col.1.ver.Quidam dicunt.C.vnde vi, Paris.consil.
h 21.nu.30.lib.4. *h* Sed hic aduerte,quia ad hoc, vt ci-
uitas, vniuersitas, vel collegium dicatur delinquere, &
possit pro tali delicto puniri,non sufficit quod totus po
8 pulus,vel omnes de collegio aliquid faciant, † sed ne-
i cesse est, *i* quod processerit ad id consilij publici con-
uocatio, & eius deliberatio.ita dicit Bartol.in l.aut fa-
cta, §.fin.nu.9. ff.de pœn. Et est communis opin.vt di-
cit Abb.in c.dilectus, il 2.num.13.de simon. quem re-
fert summa Siluestrina in verbo, Excommunicatio,7.
in 15.excommunicatione in 4.dubio, Torrus inter con
silia Anto.de Butr. cons. vlti.num.3. Anan.in d.c.dile-
ctus, il 2.num.12. Collegium Florenti. inter consilia
Curt.Sen.cons.21.nu.5.in fi.Iun.cons.174.num.36.&
cons.185.quod est cons.vlt.num.9.Fel.in d.c.dilectus,
il 2.nu.12.prout illum refert Blanc.in pract.crimin.fol.
26.num.85. Pract.Carer.fol.490.nu.348.& seq.in fin.
Boss.in tit.Banniti qui possint, nu.1.& ita in facti con-
tingentia eleganter consuluit Corn.consil. 224.lib.4.
Sed si omnes de collegio,vel vniuersitate, non præuia
consilij deliberatione,committerent aliquod delictum,
K tunc non punitur ipsa vniuersitas,siue collegiū. K sed
illi, qui deliquerunt tanquam singuli. Et ita serua-
uit quidam prætor Veronæ, qui processit contra con-
uentum & fratres sancti Francisci, ex eo quòd interfe-
cissent quendam Cremonensem,qui apud eos hospita-
tus fuerat,& fecit ipsos omnes,qui erant vltra num.50.
l *l* suspendi,per eorum hortulanum,qui erat minus gra-
natus, vt refert Marian.in reper.d.c.qualiter & quando,
nu.43.de accusatio.

9 Sed quomodo punitur vniuersitas pro delictis, quæ
ab ipsis de vniuersitate,& totam vniuersitatem repræ-
sentantib.committuntur? Respon. Aliquando punitur
in ademptione priuilegiorum,& iurium suorum:quan-
doque publicantur bona ipsius vniuersitatis: & quan-
m doque etiam *m* ciuitates ipsæ subijciuntur aratro, vt
de his omnibus potes videre exempla apud doctores
in locis prællegatis. Quandoque etiam punitur vni-
uersitas,ciuiliter, scilicet in publicatione alicuius,rei,
vel in pœna pecuniaria,seu mulcta: & tunc sciendum
est, quod si talis pęna pecuniaria non æquò cadit in sin
gulos de vniuersitate,sicut in ipsam vniuersitatem,pu-
ta,quia publicatur res ex delicto,tunc si illa res est vni-
uersitatis, ipsa vniuersitas punitur: & in hoc conue-
niunt omnes, vt dicit Boer.de seditiosis in 7. præsuppo
n sito, num.16. *n* Si verò pęna æquè cadit in singulos:
tunc aut collegium est paruum, & non punitur totum
collegium sed tantum delinquentes;aut est magnum,&
punitur totum collegium,siue vniuersitas, vt dicit Bar.
in d.l.aut facta.§.fi.post num.7.ff.de pęnis. Et hæc est
communis opi. vt dicit Boer, in d.7.præsupposito, post
nu.26.Scias tamen,quod in omnē casum non euadent
pœnam rectores,& gubernatores ciuitatum, qui con-
silium & mandatum dederunt. Et ita fuisse practicatum
attestatur Ant.Gomes cap.1.delictorum, nu.54.in fin.
vbi dicit, ꝙ quando aliquę ciuitates illius regni fuerunt
rebelles contra Carolum Imperatorem, licet communi
consilio deliquissent,tamen fuerunt etiam punitæ per-
sonæ particulares & singulares, quæ vere & realiter
commiserunt delictum,& similiter ipsi rectores & gu-
bernatores culpabiles. Et ita etiam memini ego obser-
uatum fuisse,contra ciuitatem Gandensem, & eius re-
ctores.

ADDITIONES.

a *Cum enim,vt sæpius dixi.* Adde supra q.14. vers. scias
etiam,q.15. ver. Tertius est casus,& vers.fin.q.12.ver-
sic.Item quæro. *Drogb.*

b *An autem accusatus.* Adde infra q.59. versic.Sed hic
quæro. *Drogb.*

c *Coram alio tribunali.* Hoc numquam vidi seruari,sed
Iudicem loci adiri, in quo moratur Reus, & ostenso
banno in publica, & authentica forma peti Reum, de
quo ibidem in banno,carcerari, & ita concedi solet in-
ter Principes confęderatos; Faciunt pro hac materia,
quæ dixi infra q.38. vers.Tu scis,in prima opinione,&
vers.Hoc tamen,ibi, Caueant ergo,q.54.vers.sed pone
ad fin.q.36.vers.Item quæro, & vers.sed pone,cum ver
sic.seq.vidi hanc q.positam per Bald. in l.executorem,
nu.27. C.de execut.rei iudic. *Drogb.*

d *Sed nunquid bannitus.* Vide Baiard.

e *Item quæro pone.* Vide Baiard.

f *De barataria accusati.* Infr.q.46. vers. Plerunque, q.
50,vers.Scias etiam,q.73.versic.Item Iudex:& an me-
diator ad faciendum à Iudice pecunias recipi, vt com-
muniter fit,in istis baratariis, sit testis idoneus,vide Ca
tald.tract.syndicatus,q.64. *Drogb.*

g *Vlterius, quæro nunquid.* Vide Baiard.

h *Sed hic aduerte.* Pro declaratione Capic. decis. 130.
num.69.Boer.de seditiosis,§.7.num.6 & seq.Vulpell.
respons.90. Farin,plenissime,tit.de delictis,q.24.n.148.
& seqq.vol.1.vbi vult esse distinguendum,non habere
locum in paruo.Collegio & capitulo, & ponit tripli-
cem speciem vniuersitatis. *Ber.Ros.*

i *Quod præcesserit ad id consilij publici conuocatio.* Ergo
10 communitas † condemnari non potest, quæ facit con
silium extra locum Consilij. Tiranni tamen in contra-
rium huic dicto Proclamata dicunt: Adde tamen quòd
quotiescunque de mandato officialis congregatur vni-
uersitas, præsumitur scientia de causa, ob quam con-
gregatur:Capyc.decis.4 sub nu.9. quia de mandato Po
testatis tantum debet,& potest Consilium congregari,
Idem Capyc.decis 27.num.22. Applaudet, de quo per
Liu.lib.9.Decad.primæ, spoponderunt,ait, Consules,
Legati,Quæstores,Tribuni militum, nominaque om-
nium, qui spoponderunt extant: Vbi quid deinde in
contrarium deductum sit, contra talem sponsionem
statim ex oratione Sp. Posthumij videre licet. Si tamen
11 † aliquis ex congregatis discedat è Consilio, vt puta,
quia liberè loqui non possit, vt sæpè contigit, habetur
pro contradicente Iac. à Canibus Tract. de repręsal.
part.1.nu.25.& an tunc remanentes possint actum ex-
pedire, Fel.c.cum omnes,col.pen.de Constit.quæ qui-
dem decisio comprobata videtur ex iis, quæ in Consi-
lio Argiuorum contra Philippum Macedonum facto
euenisse Diimeis, & Megalopolitanis, dum tali Con-
silio non assentirent, refert Liu. lib.2. Dec.4. Diimei,
inquit,ac Megalopolitani & quidam Argiuorū prius-
quam Decretum fieret consurrexerunt, ac reliquerunt
Concilium,neque mirante vllo,neque improbante, in-
fra.q.35. vers.sed tertia, vbi habetur de conuocatione
consilij aduersus Papam,& de congregatis in consilio,
ad hoc vt singuli assentiant, vel dissentiant, vtrum sic a-
ceant, videantur consentire, quod sic Fel.cap.cum om-
nes coll.6. ad principium, de constit. & nota quòd si
Instrumento congregationis vniuersitatum dicatur, ꝙ
Homines vniuersitatis sic consenserunt, vel fecerunt,
non per hoc concluditur, quòd tota vniuersitas sic fe-
cerit, vel consenserit, vt per bellè Alex.cons.114. nu-
mero 12. volum. 4. Alia multa ad hanc materiam fa-
cientia, vide per Crau.cons.4.per totum, & quod vni-
uersitas congregata etiam sine mandato Prætoris, si
tractat licita, non sit punienda dixit Bart. in l.monen-
te,nu.3.C.de decur.lib.10. *Drogb.*

i *Quod præcesserit ad id consilij publici conuocatio, & eius deliberatio.*] Adde communem esse, & plenè
per Oscascum decisione Pedemon.138. sub numero
27.qui num. seq.ponit, quænam sint articulanda, &
probanda

probanda ad hoc, vt teneatur, quæ illic vide. *Giacb.*

K *Sed illi, qui deliquerunt tanquam singuli.*] Ad idem vide post relatos per Oscasc. ea. decis. 138. sub num. 15. *Giacb.*

l *Suspendi per eorum Hortulanum.* Adde alium modum habendi carnificem, præter hic dicta per Clar. infr. q. 99. vers. Sed pone ad fin. *Dragb.*

m *Ciuitates ipsæ.* Copiosè Farin. d. q. 24. nu. 107. vsque ad 150. *Ber. Ros.*

n *Si verò pœna æque cadit in singulos.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus pro vno delicto, si de alio accusetur, an possit citari remissiuè.*
2 *Officialis an possit accusari durante officio, & nu. 8.*
3 *Et vbi posset contra eum agi, non conuenitur coram syndicatoribus.*
4 *Et pendente lite suspenditur ab officio, & alios subrogatur.*
5 *Officiali accusato quando sit interdicenda administratio, remissiue.*
6 *Officialis pendente contra eum inquisitione ab officio suspenditur.*
7 *Officialis legitimè priuatus officio non potest amplius illud exercere etiam ex Principis concessione.*
8 *Officiales violentas manus inferentes in subditos, aut eos alijs iniurijs afficientes, quibus pœnis plectantur, remissiuè.*
9 *Officialis durante officio potest conueniri ex iussu superioris.*
10 *Officialium Regis, vel Baronum excessus, à quibus Iudicibus cognoscantur in Regno Neap.*
11 *Officialem non defendentes subditi, quibus pœnis puniantur.*
12 *Et an teneatur ex sola scientia delicti committendi in personam officialis.*
13 *Vniuersitas quando dicatur ratificando deliquisse, remissiue.*
14 *Et quæ sint articulanda, & probanda, remissiuè; & num. 17.*
15 *Et quomodo possit Vniuersitas delinquere, & puniri, remissiue.*
Et qualiter vt singuli, remissiue.
16 *Et quando deliquit communicato consilio habet recursum contra homines de consilio.*
18 *Et an teneatur Vniuersitas non præcedente consilij deliberatione.*
19 *Vniuersitas an dicatur delinquere non communicato consilio.*
20 *Vniuersitas quomodo sit citanda.*
21 *Vniuersitas potest comparere per procuratorem in criminalibus.*
22 *Vniuersitas condemnata pro delicto debet soluere pœnam pecuniariam per as, & libram.*
23 *Et innocentes non sunt torquendi, nec pro pœna tenentur ad collectas.*
24 *Bononia propter rebellionem subuersa ex gratia fuit readificata.*
25 *Brixia quoque ob rebellionem condemnata fuit remissa pœna.*
26 *Vniuersitas etiam si pœna pecuniaria pro delicto mulctetur delinquentes, tamen corporaliter puniri poterūt.*

d **S***Ed nunquid bannitus.* Adde quomodo sit citandus
1 vt per Foller. in pract. crim. in ver. vel eos verbal. cita. sue. num. 32. & vide quæ posui in quæst. 32. ad vers. sic. tu scis, quod bannitus.

e *Item quæro pone. Præterea quæro.* Adde Afflict. in constit. Regn. const. statuimus, vt magn. nu. 39. vbi po-
2 nit quinque fallentias, Paris. de synd. ver. durante officio, & Carau. r. rit. 295. num. 3. & quando Iudex potest
3 conueniri non conuenitur coram syndicatoribus, qui solum possunt syndicare officiales, quando sunt expirata officia, Aug. in l. Liubemus, C. ad l. Iul. repetund. Paris. loco præcit. §. officiales: & tunc, durante lite, suspen
4 ditur ab officio, Gramm. cons. 10. num. 2. Paris. d. tract. verb. accusatus, & alius subrogatur. Et quando officiali
5 accusato sit administratio interdicenda vide Franc. decis. 8. & pendente inquisitione contra officialem, quod
6 officialis suspendatur ab officio, decis. Tholos. 370. & ibi Aust. in addit. & Franc. Marc. quæst. 654. & officialis semel legitimè priuatus non potest amplius illud
7 officium exercere, Capic. decis. 121. nu. 17. quod procedit, etiam si ex Principis rescripto id sibi concederetur, vt not. Franc. Marc. decis. 390. num. 2. & Capic. vbi supra sed de hac quæstione an officialis durante officio
8 accusari possit, vide omnino Io. Anton. de Nigr. in c. 132. num. 71. de syndicatu, vbi ponit decem limitationes, & quas pœnas incurrant officiales; qui violentas manus in subditos suæ iurisdictioni imponunt, & alias iniurijs adiciunt.

Item adde, quòd officialis, durante officio, potest
9 conueniri ex mandato superioris ita iubentis, quia Princeps, siue eius delegatus potest facere syndicari suos officiales, quandocunque sibi placeret, & sic durante officio, Gramm. decis. 40. nu. 9.

10 Item adde, quod in Regno Neap. de excessibus officialium, tàm Regis, quàm Baronum, qui in officio delinquunt sola Magna Curia Vicariæ cognoscit per ritum 49. vbi latè Carau. & de hoc cognoscere non possunt Barones, nisi ex priuilegio eis concessum fuerit, vel eisdem legitima præscriptione præcedente licitum esset, aliàs crimine vsurpatæ iurisdictionis tenerentur, vt dicit expresè Regia pragm. Caroli Quinti, incipien. prohibemus, Foller. in fragm. post pract. crim. num. de iurisd. iud. nu. 49. & Carau. in d. ritu 49. nu. 11. & sola magna Curia Vicariæ cognoscit de excessibus officialium, qui in officio delinquunt, tàm actiuè, quàm passiuè, Franch. in decis. 274. vol. 2. sed non cognoscit de magistro actorum de Beroarijs nuncijs, castellanis, & prisonerijs Baronum, vt per Foller. in pract. crim. in ver. audiantur excusatores, nu. 138. & de magistro actorum ita per sacrum Consilium decisum fuit, vt attestatur Franch. in decis. 407. volum. 2. & in decis. 274. nu. 8. dicit, quòd d. ritus intelligitur, tàm de officialibus Baronum, quàm Regijs, & ita seruatur in practica.

g *Vlterius quæro nunquid.* Adde, quod quando Ciues vident offendi officialem, cui sunt subditi ratione
11 iurisdictionis, vel ei vim inferre, tenentur ipsum defendere; alias sunt in pœna, & delinquunt, & erit delictum in omittendo, in quo ad hoc, vt committatur, non est opus conuocatione populi, vel congregatione Consilij, & deliberatione, sed eo ipso committitur, Capi. decis. 149. vbi habetur, quibus pœnis puniri debeant, &
12 quod ex sola scientia delicti committendi in personam
13 officialis tenentur, & quando Vniuersitas dicatur deliquisse, ratificando, vide Pedem. decis. 138. per totam.
14 Et ibi habetur quænam sint articulanda, & probāda, & quomodo vniuersitates possint delinquere, & puniri,
15 & etiam quomodo, vt singuli, vide etiam Gomes. de delict. c. 1. nu. 52. & 53. & Boer. in tract. de seditiosis, q. vltima vbi plenè, an vniuersitas possit delinquere tam in omittendo, quàm in committendo, & Carrer. in pract. crim. §. homicidium 6. sub num. 348. & 349. & quando
16 sit communicato consilio, quod tunc vniuersitas potest

test habere recursum contra illos de consilio nu.351. cum sequen.& de hac materia etiam latissimè habetur per Mascard.de probat.concl.1413.quæ probanda sint
17 ad hoc, vt vniuersitates de delicto teneantur,& nouissimè per D.Farin.in quæst.24.nu.108.cum multis seq.
* * Et latissimè etiam per Io.Ant.de Nigr.in cap.210.incip.licet contra receptatores.nu.15.cum sequen.

Item adde, quòd vniuersitas teneretur etiam si non
18 præcessisset deliberatio Consilij, si syndicus fateretur in iudicio factum à communitate, quia tunc præiudicat communitati, secundum Deci.cons.22.& Plot.in l. si quando, §.51.nu.9.

Item adde, quod vniuersitas non dicitur delinquere
19 nisi communicato consilio in delicto momentaneo: secùs in delicto successiuo,& continuato, vt dicit Anch. cons.157.vel 188.incip.ex narratis in facto, col.4.Card. Floren.in clem.1.§.ciuitas. Luc.de Pen.in 4.q.Fel.in c. dilectus, nu.7.de symon.vbi ponit duas alias limitationes,& Brun.in cons.feud 21.incip.nobilis dñe. Item limita tertiò, nisi facto delicto in vniuersitate per paucos homines, sequeretur posteà ratificatio aliorum; & tunc puniretur vniuersitas, secundum Innoc.in c.graue, de sent.excomm.Item quartò limita, nisi tota vniuersitas fuisset ibi, vbi factum esset delictum per paucos,& non contradixit, licèt non congregata, ad hoc, vel non esset pulsata campana, Bald. in l.sicut. §.1.ff.quid quisque iur.& Afflict.in const. dubitationem, nu.11.& 12.rubr.101.fol.190.& ibi nu.4.dicit, quod quando vniuer-
20 sitas est citanda sufficit rectores eius conueniri, vel maiorem partem in loco, in quo sunt soliti congregari; & si clauditur porta ciuitatis, vel loci vniuersitatis ponatur citatio in porta loci, vel in ecclesia vicina. Et ita plenè tradit Bald.in l.etiam de execut.rei iud.& in Auth.cum testator, C.ad l.Falcid.vbi dicit, quod citatio nō debet fieri ad domos singulorum Rectorum, sed ad locum residentiæ, etiam quòd Afflict.in const. dubitationem, nu.5.dicat, quod contumacia facta syndico non potest constituere vniuersitatem in contumacia nisi postquam vniuersitas fuerit citata, & sindicum constituerit,& admissus fuerit; quia tunc sufficit etiam citari in singulis actis,& requiri, vt per Luc.de Pen.in l.fin. C.de re milit.& ratio est, quia si prima citatio incipiat à procuratore & procurator sit contumax, illa contumacia non nocet domino absenti, Bart.in l.quamuis, ff.de damn. infect. & quō citari debeant vniuersitates vide etiam Io.Bapt. Villalob.in suis com.opin.in ver.vniuersitas, nu.45. & Menoch.de recup.poss.in 8.remed.nu. 119.vbi tenet, quòd sufficit vniuersitatem citari per ædictum propositum in loco, vbi consueuit congregari.

Item adde, quòd vniuersitas potest comparere per
21 procuratorem Io.Ant. Rub.Alex.in tract.de potestate procur.num.152.

n *Si vero pœna æque cadit in singulos.* Adde, quòd
22 quando vniuersitas condemnatur in pœna pecuniaria pro delicto, talis pœna nō debet solui per capita, sed per æs,& libram, secundum magis communem opinionem de qua per Felyn.in c.grauem, extra de sent. excommunicat.

Item adde, quod quando vniuersitas condemnatur in executione, quæ fieret pro pœna imponenda communitati, vel vniuersitati, illi qui cōtradixerunt,& sunt in-
23 nocentes non sunt torquendi, nec ad soluendam collectam cogēdi, vt per Anan.in c.dilecti, el 2.de symon.
24 & ibi post Abb.dicit, quod Bononia fuit submissa aratro, sicut Carthago, licet ex gratia fuerit reædificata, &
25 quod Brixia quandoque propter rebellionem fuit ad hoc condemnata licet talis pœna ex gratia fuerit remissa.

Item adde, ꝙ vniuersitate punita pecuniariter, singu-
26 li delinquentes corporaliter etiam poterunt puniri, secundum Luc.de Penn.in l.3.col.pen.& fin.C.de exact. & exeq.lib.12.& per Decis. Pedem.138.nu.15.& per Gomes.de delict.cap.1.nu.53.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio an de quocunque crimine institui possit.*
2 *Et an pro crimine priuato, ibid.*
3 *Et quid si pro huiusmodi crimine priuato imposita sit pœna pecuniaria fisco applicanda. vers. Sed quid si pro aliquo.*
4 *Et an in criminibus priuatis possit per inquisitionem procedi, ibid.*
5 *Nemine querelante fiscales id præstant.*

1 QVarto, an pro omni crimine licita sit accusatio? Respon. Si crimen est publicum, vnicuique licet
2 pro eo accusationem deferre: si verò est priuatum, re-
a gulariter non admittuntur ad accusandum, nisi ille, a cuius interest. Quæ verò sint publica, vel priuata delicta, dixi supra hoc eod.lib. §.1.circa prin. Et dixi Regulariter: nam aliquando ratione publicæ vtilitatis lex permittit, vt etiam pro crimine priuato quilibet possit accusare.& potest poni exemplum in suspecto tutore, qui potest accusari à quolibet de populo, vt est text.in §. Consequens, Instit.de suspect.tuto. Et tamen illud est crimen priuatum, secundum communem opi. vt attestatur Salice.in l.cum rationibus, circa fi. C.qui accus.non possunt.

3 Sed quid si pro aliquo delicto priuato, puta pro furto, imponeretur pęna pecuniaria, quæ veniret applicanda fisco, nunquid eo casu propter illam pœnam quilibet de populo admitteretur ad accusandum? Resp.Bar. in rub. ff.de popul. actio.nu.5.tenuit quod sic.& hanc esse communem opi. attestatur Aug.post Angel.de malef.in verbo, Et ad querelam, num.9.quem refert Pract. Conradi, fol.226.post nu.9.vers.declara 2. Contrariam autem sententiam, scilicet quod imò etiam si pro crimine priuato imponatur pœna pecuniaria applicanda fisco, non admittatur ad accusandum nisi ille, cuius interest, tenuit Bald.in rub. C.qui accus.non poss.num.9. & 10.dicens, quod contra Barto.tenuit communis opi. Doctorum maiorum nostrorum. Et illum refert Ana. in rub.de furt.nu.10.& seq. Illam opin. Bart.esse communiter reprobatam attestatur Rom.cons. 152.num.2. Et opin.Bald.communiter hodie in pract.seruari atte-
b statur Blanc.in pract.crim.fol.69. *b* nu.41.in fin. Ego verò dico, quod vbicunque etiam pro crimine priuato imponitur pœna pecuniaria applicāda fisco, semper admittitur accusatio per quemlibet de populo. Et hæc opi. est magis communis, vt ostendit Ang.in loco præalleg.& ideò obseruanda, nisi certa consuetudo alicuius prouinciæ esset in contrarium, tanto magis quia fauet iustitiæ, ne delicta impunita remaneant. Et de licto Bal.non est curandum, ex quo fuit etiam sibi in hoc contrarius, vt dicit Aug. ad Ang.in loco præalle.
c Adde, *c* ꝙ plerunque non modo ad querelam, siue accusationem proceditur pro priuatis delictis, sed etiam
4 ex officio, & sic per inquisitionem, etiam quod non sit imposita pœna corporalis, nec certa pœna pecuniaria:& talis delinquens punitur extra ordinem, vt ego
d vidi quandoque seruari in crimine vsurarum, *d* quæ practica fundatur super illa conclusione, quæ habet, ꝙ pro quolibet delicto etiam priuato potest ratione interesse reip.procedi ad pœnam extraordinariam, quam dicit esse communem regulam Dec. consil. 170. post
e num.1.Contrarium tamen vidi seruari in furto. *e* nam nemine querelante vidi reos absolui, rebus stantibus & in

in specie quendam Hier. de Lardis imputatum quod furatus fuisse examen apum. 17. Nouemb. 1559. Idem etiam vidi seruari in adulterio, vt dixi supra hoc cod. lib. §. adulterium. vers. est autem.

ADDITIONES.

a *Cuius interest.*] Considera an intelligatur in specie, vel in genere, quoniam verba magis sunt accipienda in specie, vt l. hoc legatum, ff. de lega. 3. *Guach.*

b *Num. 41. in fin.* Adde Viuium libr. 2. commun. opin. verbo crimen. *Ber. Ros.*

c *Adde quod plerunque.* Vide quæ sup. q. 3. versic. sed certe. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

d *Quæ practica fundatur.* Adde Maran. in sua disputatione 4. per totum infra q. 37. in princ. At quæ sit pœna extraordinaria, & quomodo intelligẽda, vide eundem Marant. in suo Spec. part. 4. 10. distinctione, num. 4. infra q. 68. & q. 83. in principio, q. 86. vers. secundo interitur in fin. & non effugitur pœna saltem extraordinaria, interueniente delicto, sit quomodo velit Menoch. tractat. de arbitr. iud. cas. 359. lib. 2. cent. 4. infr. q. 64. vers. Illata reo conferunt quæ dixi supra ad §. furtum, vers. excusatur: Cur autem hoc sit, & quando euenire possit, quod nemine querelante vt hic: Reus absoluatur, vide Alex. inter cons. crim. diuers. cons. 71. nu. 18. vol. 2. vbi dixit de furto in Ciuitate Bononiæ facto, & reperto Florentiæ, quod ibi puniri non possit, subaudi, nemine querelante, vt hic, & fortasse alia potest esse ratio, de qua infra, q. 38. vers. Tu scis. in fin. & q. 39. vers.

5 Quæro nunquid; nemine tamen † querelante fiscales assumere partes querelantis dixit sup. q. 3. ver. sed certè quicquid, post med. *Drogh.*

e *Nam nemine querelante.* Adde quia sequuta pace nemo solet accusare, vt est infr. q. 58. vers. primo, ibi, quod vbi pars offensa non accusat infr. q. 23. in princ. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij per inquisitionem in statu ecclesiastico puniuntur.*
2 *Et quid in Regno Neap.*
3 *Inquisitio ob priuatam vtilitatem quandoque in ciuilibus permittitur.*

c ADde, quòd plerunque. Adde, quod in statu Eccle-
1 siastico Iudices contra Vsurarios per inquisitionem procedere debent, & eos ad pœnam ordinariam punire per Constit. Marchiæ lib. 2. cap. 2. & in Regno
2 Neap. ex officio potest procedi contra vsurarios manifestos tantum, vt in Pragm. 4. Caroli V. incip. Vsurarium etiam voraginem, sub rubr. de vsurariis. in lib. pragmat. fol. 429.

Item adde, quòd in multis casibus ciuilibus est per-
3 missa Inquisitio ob priuatam vtilitatem principaliter, de quibus per Diaz. in regul. 337.

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo procedatur in iudicio accusationis secundum dispositionem iuris communis, & quomodo secundum consuetudinem.*
2 *Accusator an teneatur fideiubere de lite prosequenda, & pro expensis, vers. Eodem etiam, & versic. Tenetur etiam.*
3 *Et an teneatur iurare de calumnia, vers. Dicit etiam.*
4 *Et an teneatur simul cum accusato carceres ingredi, vers. Quando deinde.*

1 QVæro, quomodo procedatur in iudicio accusationis? Respond. de iure communi accusator debet se coram iudice præsentare, & ei dicere, Domine ego volo accusare Titium de tali crimine, vnde postulo, vt eum citetis. ita colligitur ex text. in l. nullus, C. de exhib. reis. Sed hæc de consuetudine non seruatur, vt dicit Specul. in tit. de accusatione, §. 1. num. 3.

Debet autem iudex ei dicere, Ex quo vis illum accusare, obliga te, quòd accusabis, & quod inscribes, & quòd accusationem prosequeris, & alia facies, quæ sunt in accusatione necessaria, & sic citabo eum. Sed hoc etiam vsus non tenet, vt dicit Spec. in d. §. 1. nu. 5. nam (vt ipse ait) iudices parati ad prædam, ad nutum citant, nec clamorem expectant; tanto magis cum de consuetudine pariter sublatæ sint huiusmodi inscriptiones, vt dixi sup. q. 12. ver. Cæterum hodie.

Hoc facto, reus citatur per edicta, vt dicitur in l. absentem, C. de accusat. scilicet per tria edicta, cum interuallo triginta dierum pro quolibet, secundum communem opin. vt dicit Salyc. in ea. l. absentem, nu. 5. Marian. de citat. in 27. artic. principali, in 8. q. num. 58. & seq. quem refert Boss. in tit. de senten. nu. 10. Sed neque hæc edicta hodie sunt in vsu, vt attestatur idem Salic. in d. l. absentem num. 7. sed fiunt citationes per nuncios vt dixi infra q. 31. Iste etiam numerus dierum, & quantitas dilationum non seruatur ex generali consuetudine, teste Specul. in tit. de citat. §. viso de temporum interstitiis, post num. 1. quem refert Marian. in loco præallegato post num. 59. Sed iudex in citatione habita consideratione personæ, & locorum, ponit terminum arbitrio suo. Apud nos communiter in citationibus, siue inquisitionibus, quæ reis transmittuntur, solet dici, quòd statim habito præcepto compareant. Sed deinde, si petatur dilatio, solet concedi. Puto in his (vt sæpius dixi) seruanda esse statuta, & consuetudines loci in quo fit processus.

Reo citato non comparente, annotantur eius bona, vt dixi infra q. 44. in prin. Si verò velit comparere, dandus est ei terminus 30. dierum ad componendum mæstos penates, vt habetur in d. l. nullus. C. de exhib. reis. Sed neque hoc de consuetudine seruatur, vt quotidie videmus, sed allegatur aliqua alia iusta causa, propter quam reus impeditus sit cõparere. illud autem, quod dictum est de dicto numero dierum, de facto non seruari, attestatur Spec. in d. §. 1. nu. 15. in fin.

Postea accusator offert libellum accusationis, de cuius forma, & solennitatib. requisitis dictum est supra, in d. q. 12. Sed certè hodie non datur libellus accusationis secundum consuetudinem totius Italiæ, vt dicit Calep. inter consilia criminalia diuersorum consil. 52. nu. 9. lib. 1. Sed datur simplex accusatio, siue querela, vt dixi supra q. 10. vers. Scias autem.

2 Eodem etiam contextu tenetur accusator præstare fideiussionem de accusatione, vsque ad finem prosequenda, vt habetur in l. 3. C. qui accus. non poss. Sed neque hoc de consuetudine obseruatur, vt dicit Vitalis de malef. in rubr. quid sit accusatio. nu. 15. Marcus decision. 683. Quæritur generaliter, num. 4. Et ideo cum quidam prætor consuetudinis ignarus, admitteret in causis criminalibus huiusmodi exceptiones de iurando, & satisdando de prosequenda querela, Senatus illum seuere monuit ne illas admitteret, 2. Septemb. 1558. P.N.

Tenetur

2 a Tenetur etiam accusator satisdare de soluendis expensis in casu succumbentiæ. Sed hæc etiam satisdatio recessit ab aula, vt dicit Boss. in ti. de accusat. num. 4. Reperio tamen quod Carauita super ritu magnæ curiæ 199. num. 4. dicit ꝙ parte accusata petente tenetur accusator præstare hanc cautionem: & subdit quòd ita seruatur. Sed in hoc vt in cæteris iudex debet seruare consuetudinē prouinciæ, in qua ius dicit. Et ita faciendo non errabit.

3 Dicit etiam Bar. in l. 1. num. 6. C. de iura. calum. quod hodie secundum communem vsum Italiæ, accusator tenetur iurare tempore quo offert libellum, quod accu-
b satio est vera, & quod *b* non animo calumniandi hoc facit. Et illum refert August. ad Ange. de malef. in verbo, Et ad querelam, post num. 4. & Mantua in l. transigere, post num. 23. C. de transa. & Suarez in lib. repetitionum, fol. 845. nu. 16. vbi etiam dicit, quod stylus Hispaniæ in hoc concordat cum stylo Italiæ. Et ita de generali consuetudine seruari attestatur Alber. in l. libellorum. in prin. num. 11. ff. de accus. Hanc etiam dicit esse communem practicam, & consuetudinem Curt. Sen. de iur. cal. in prin. nu. 2. Et quod in causis criminalibus iurandum sit de calumnia, attestatum esse commu. opi. Apostil. ad Ang. de malef. in verbo, hæc est
c quædam inquisitio, post num. 68. vers. 6. quarto. *c* Sed certè hoc apud nos hodie non seruatur in practica, prout etiam nunquam se vidisse illud obseruari nisi petente aduersario, attestatur Foller. in practica crim. canon. fol. 50. num. 51.

4 Quando deinde accusatus comparet, & est pro eo crimine in carcerib. ponendus, tenetur etiam ipse accusator carceres ingredi eodem tempore, vt si deinde non probet accusationem, possit puniri pœna talionis, vt est text. in d. l. nullus. C. de exhib. reis. Sed neque hoc de consuetudine seruatur, vt dicit Bart. in l. fin. C. de accus. Vitali. de malef. in loco præal. num. 14. Idem attestatur Felin. in cap. super his, nu. 6. de accus. quem refert Pract. Conradi, fol. 224. post num. 4. Boer. super consuetud. Bituricen. fol 23. colum. 1. Bos. in tit. de tortura accusatoris, num. 1. Marcus decis. 709. num. 4. Et dicit Guido. de Suzar. in l. fi. C. de accusat. quod sæpe vidit peti, quod accusator in carcerem detruderetur: tamen hoc nunquam de consuetudine seruatum fuit: quem refert, & attestatur Alb. in ea. l. fin. num. 2. & rub. in l. pen. §. ad crimen, num. 4 de pub. iud. Idem etiam obseruari de consuetudine regni Franciæ attestatur Pract. Millei, fol. 15. nu. 25. Et reuera, cum hodie sublata sit illa pœna talionis, vt dixi infra. q. 81. superfluum omnino esset accusatorem ipsum ea ex causa in carcerib. detinere.

Et hæc est forma, secundum quam proceditur de iure communi, in iudicio accusationis, quæ tamen (vt vi-
d des) tota ferè *d* abijt in desuetudinem. Volui tamen illam non prætermittere, vt scias quid seruandum sit de iure communi & quid de consuetudine. Cætera verò ad examen rei, & alios actus iudicij pertinentia, præsertim quomodo cum reo contumace procedatur, infra suis locis explicabimus.

ADDITIONES.

a *Tenetur etiam accusator.* Vide Baiard.

b *Non animo calumniandi.*] Quid si querelatus vellet querelantē de falso, siue magis de calumnia querelare. Aduerte quòd in querela debet concludere sic. Dico, ꝙ Titius scienter accusauit me contra veritatē, & ita probare, quia obtinebit. Et vbi non posset probare scientiam, sed tantum calumniam in se, debet interrogare eum, an velit querela vti, & si respondet velle, dicitur scienter produxisse illam querelam falsam vt per Boss. tit. de accusatio. post nu. 24. qui num. 26. declarat prædicta procedere, quando querela continet rem alienam; at secus si continet et factum proprium querelantis, puta quòd fuit insultatus, & falsum demonstraretur, satis est fundata intētio querelantis de calumnia ex ipsa querela, vt per Fel. in cap. præsentium, post num. 11. de test. & attestatio. *Giacb.*

c *Sed certè hoc.* Vide Baiard.

d *Abijt in desuetudinem.* Hinc elice multa ab Authore recitata, vt doceat, quid Iuris, non quid consuetudinis; & aduerte in proposito, quia in toto hoc opere inuenies clarum attestantem sic, vel sic de consuetudine seruari, quicquid aliàs de Iure verum sit, & tamen Doctori attestanti de consuetudine, non videtur credendū vulgaris iuribus? Dic debere credi huic Doctori de consuetudine attestanti diù versato in Curia, & Senatu Mediolanensi cùm ibidem fuerit Præses, vt dixit infr. q. 78. vers. sed quæro, in fin. & habet de hoc quòd fuerit Præses in Senatu Mediolani, contestem, celebrem Menoch. in epistola dedicatoria Illustri q. Polidonio Mediobarbæ Senatori, super Tractat. de Arb. Iud. lib. 2. Centur. 3. ad med. dictæ Epistolæ; infr. q. 82. stat. 7. in princ. Item fuit Senator regens in Hispania, vt attestatur idem ipse Clar. in epistola lectori dicata, incipiente, Existimaui aliquando, in quo etiam regimine, ni fallor, mortuus est; sic quando Doctori de consuetudine dicenti, credendum sit, Declarat Durantes Tract. de art. Test. tit. 5. de substit. caut. 35. nu. 3. vsque ad fin. Menoch. dicto Tract. de Arb. Iud. lib. 2. cent. 4. cas. 360. num. 94. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatoris fideiussor de expensis in casu succumbentiæ pro desertione causæ non tenetur.*

2 *Accusator de consuetudine litem non contestatur, nec de calumnia iurat.*

a Tenetur etiam accusator satisdare. Adde, quòd si data fuerit per accusatorem, vel querelantem cautio de expensis in casu succumbentiæ, & demum non succubuit in causa principali, sed super desertione
1 ipsius, quod fideiussor an tenebitur, Bal. in cons. 106. nu. 17. volum. 2. & Maran. in pract. par. 6. memb. 8. nu. 17.

c *Sed certè hoc.* Adde, quod de generali consuetudine attestatur Vitalin. in suo tract. malef. in tit. quot mo-
2 dis super malef. proced. nu. 9. dicens, quod licet de iure super libello, seu accusa lis contestari, & de calumnia iurari debeat, tamen quod non seruatur.

QVÆSTIO. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo procedatur in delictis per viam actionis.*

2 *Quomodo procedatur in delictis per viam exceptionis ciuiliter., vers. Per exceptionem.*

3 *Et quomodo criminaliter. vers. Criminaliter autem.*

4 *Quomodo procedatur in delictis per viam confessionis & vers. Vltimo non est omittendum.*

5 *Confessio nullis indicijs præcedentibus extorta semper reuocatur.*

a Priusquam *a* tamē ad vlteriora progrediamur, pau-
1 cis dicendum est quomodo in delictis procedatur per viam actionis vel exceptionis. Tu scis, quod regulariter ex quocunque delicto vltra accusationem criminalem,

tialem, quæ oritur reip. ad publicam vindictam, oritur etiam parti actio ciuilis ad interesse, vt dixi supra q. 2.
b circa princ. *b* Quando autem pars intentat pro crimine actionem ciuilem, ratione proprij interesse, neque veniat imponenda aliqua pœna corporalis, aut pecuniaria fisco applicanda, hoc non pertinet ad præsentem materiam, quia illud dicitur iudicium mere ciuile, vt dixi supra q. 1. & infra lib. proximo. Neque de eo aliquid hoc loco attingam, vbi de criminalibus causis tantummodo tractatur, ne materias ipsas contra operis ipsius institutum confundamus. Illud enim iudicium in omnibus, & per omnia regulatur secundum formam iudicij ciuilis. Et quamuis actio ipsa oriatur ex crimine, nihil habet commune cum criminalibus.

c *c* Vnum tamen scias, quòd hic etiam est vnus ex modis per quos aperitur via iudici ad inquirendum: nam si iudex, coram quo agitur huiusmodi causa ciuilis, habeat iurisdictionem etiam in causis criminalibus, poterit, constito ei de crimine ex probationibus factis in ipsa causa ciuili, procedere contra delinquentem, ad eum puniendum, & contra eum ex officio inquirere, etiam nulla partis querela criminali præcedente. Et hoc vbi pro eo delicto posset alias per inquisitionem procedi. Et ita de facto seruatur, vt dicit Iac. de Belu. in pract. cri. fol. 28. in rub. de caus. cri. nu. 1. & 2. An autem probationes factæ in hoc iudicio ciuili faciant fidem in criminali, dixi infra, quæst. 54. vers. item si producantur.

4 Per exceptionem autem deducitur crimen in iudicium duobus modis, scilicet ciuiliter, & criminaliter. Ciuiliter, puta quando excipio de crimine contra testem, vel contra instrumentum, & peto, nullam fidem ei adhiberi. Dicitur autem hoc casu procedi per viam exceptionis ciuiliter, quia super huiusmodi processu non potest sequi sententia criminalis, etiam quod constet de
d delicto, *d* sed tantum sententia ciuilis, vt testis repellatur à testimonio tanquam criminosus, vel instrumentum non probet tanquam suspectum de falso. & ideo in omnibus, & per omnia hoc iudicium reputatur ciuile, & ad instar iudiciorum ciuilium in eo proceditur, vt dixi infra lib. 7. §. exceptio. Nec potest iudex talem testem, etiam si sit de crimine conuictus, punire pœna ordinaria neque extraordinaria, secundum magis communiter Doctor. vt dicit Boss. in tit. quomodo procedatur per exceptiones, nu. 2. Bene verum est, quòd si ex probationibus factis super hac exceptione, appareat de delicto, poterit iudex criminaliter procedere, & inquirere contra delinquentem, prout etiam dixi supra versic. vnum tamen, quando delictum per viam actionis ciuilis fuit deductum in iudicium. Et ex hac noua inquisitione, & nouo processu poterit reus criminaliter puniri. Et ita obseruatur, vt dicit Bart. in l. 2. §. si publico, num. 20. ff. de adul. Vide quæ dixi infra, vers. Vltimò non est. An autem probationes factæ in hoc iudicio ciuili exceptionis, faciant fidem in iudicio criminali, recurrendum pariter est ad ea, quæ dixi infra in d. quæst. 54.

5 Criminaliter autem agitur via exceptionis, quando quis excipiendo, puta contra testes, petit illis tanquam falsis nullam fidem adhiberi, prætereaque eos de falso puniri. Et hoc quidem casu ita excipiens dicitur assumere partes accusatoris: Et perinde proceditur contra ipsos testes, ac si fuissent accusati, seu querelati de falso; & potest contra eos ferri sententia condemnatoria criminalis: & iudicium ipsum quamuis à principio fuerit ciuile, efficitur criminale, & in eo proceditur in omnibus, & per omnia ad instar criminalium iudiciorum.

Hinc infertur, quod sicut in iudiciis criminalibus, in quibus vsque ab initio proceditur per accusationem, vel inquisitionē requiritur, quod in ipsa accusatione vel inquisitione exprimatur dies, & annus, & locus commissi delicti, pariter etiam eadem sunt exprimenda, quando proponitur crimen per viam huiusmodi criminalis ex-
e ceptionis, vt dixi supra *e* q. 12. vers. adde quod.

Item sicut in iudiciis criminalibus non potest regulariter procurator interuenire, quando cœptum est agi via accusationis vel inquisitionis, ita nec etiam quando agitur hac via exceptionis criminaliter intentatæ, vt dixi infra q. 32. vers. tu scis quod in causis.

Et breuiter, dic quod ea omnia quæ seruantur in iudicio accusationis, seruāda sunt in hoc iudicio exceptionis criminalis, quia (vt dixi) talis exceptio, quæ tendit ad puniendum æquiparatur accusationi.

f *f* Vltimò non est omittendum, quod alio etiam modo
6 deducitur crimen in iudicio absque accusatione, vel exceptione, quando scilicet pars, seu testis incidenter confitetur se aliquod delictum perpetrasse, prout de facto quandoque vidi contingere. Et hoc quidem casu
g scias, quod talis *g* confessio incidenter facta non nocet confitenti, quò ad hoc, vt possit ex ea puniri: operatur tamen vt ea aperiatur via iudici ad inquirendum super ipso crimine confessato, absque vlla partis querela. Et eo casu debet iudex inchoare nouum processum super illa confessione, & dare suas defensiones reo, & alia facere, quæ in processibus criminalib. requiruntur. ita dixit B. in l. si confessus, circa fin. ff. de custod. reorum. & in d. l. 2. §. si publico num. 20. ff. de adult. Vbi etiam dicit, quod ita obseruatur, prout illum refert Boss. in tit. quomodo procedatur per except. nu. 4. ego etiam supra retuli, vers. per exceptionem. Et ita in facti contingentia fuit iudicatum per consil. Neapol. teste. Afflict. decisio. 176. quædam mulier: quem refert Foller. in pract. crim. fol.
h 276. *h* nu. 31.

ADDITIONES.

a *Priusquam tamen*. Vide Baiard.
b *Quando autem pars*. Vide Baiard.
c *Vnum scias tamen*. Vide Baiard.
d *Sed tantum sententia ciuilis*. Oportet ergo fabricare nouum processum specialem, contra talem testem inquirendo; postquam ciuilis processus aperuit tantum viam Iudici ad inquirendum, supr. q. 5. vers. Poterit igitur; & de fabricando nouo processu infr. q. 32. vers. sed pone, ad fin. vide infra q. 53. vers. Dixi etiam; & hic nota quòd tunc semper dicitur causa ciuilis, quando excipitur tantùm, sed non fit instantia, vt condemnetur vt putà de falso; sin autem diceretur, & instaretur ad officij priuationem tantùm, hoc idem esset, vide ad hoc Marian. par. 4. in princ. nu. 32. cum seqq. sed an excipiendo, si quis obijciat crimen, puta, falsi, & non probet, puniri possit, saltem actione Iniuriarum, quòd sic, vide Io. de Anania inter consil. criminalia diuers. cons. 46. per totum maxime nu. 10. vol. 1. Quid tamen seruetur in prac. vide infr. q. 53. vers. caueant tamen. *Drogh.*
e *Quæstione 12. vers. Adde quòd;* Adde hoc idem esse in d. q. 12. vers. Dixi etiam. *Drogh.*
f *Vltimo non est omittendum*. Vide Baiard.
g *Confessio incidenter facta*. Hoc intellige ante informationes sumptas modo, quo sup. q. 6. vers. successiuè quæro; post informationes verò, si reus incidenter cōfiteatur, vtique condemnatur; sed quæ sit ratio, cur confessio sic incidenter prolata non sufficiat nisi ad inquirendū, vt hic; confessio autem nulliter extorta indiciis non præcedentib. si sponte facta sit, ad condemnandum sufficiat, vt est infra q. 55. quomodo autem, ad fin. vers. Item posset, & ver. Confessio cū sequenti, Cogita; quia non satis percipio rationē differentiæ; nam ante informationes sumptas, & indiciis nō præcedētibus, idē importare videntur;

tur; nisi dicas, quòd stent insimul informationes sumere, & indicia non habere. Quod nihilominus est absonum: melius est enim non scribere tunc, quàm mēbranas occupare: Nota tamen, quòd confessio † extorta
5 nullis præcedentibus indiciis semper reuocari potest, tanquam metu facta, quod est huic dicto contrarium: quia tunc non præsumitur sponte facta: Boss. tit. de carc. nu. 22. ergo nunquam dicetur sponte facta. *Drogh.*
h Num. 31. In verbo, & etsi confitebuntur in ea parte, in qua tractat de confessione iudiciali. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XIX.

SVMMARIVM.

1 *Quando non oritur actio parti, non oritur fisco ad publicam vindictam.*
2 *Actio parti quando non oriatur, remissiue.*
Sententia lata in ciuili quando præiudicet in criminali, num. eod.
3 *Quomodo procedatur in crimine per exceptionem, remissiue.*
Confessio delicti violenter facta, an, & quando sufficiat ad pœnam ordinariam, nu. eod.

a Priusquam tamen ad vlteriora. Adde, quòd quando
1 actio non oritur parti, non oritur fisco ad publicam vindictam, & tunc iudex non potest inquirere, l. non solum, §. quamquam, ff. de iniur. quem tex. ad hoc allegat Bart. in cons. 100. nu. 2. & Mars. in pract. crim. §.
2 constante, nu. 34. & ibi ponit multa exempla, quando non oriatur actio parti, sed vide, quæ posui supra ad quæstion. 1. in vers. ibi ex secunda.
b *Quando autem pars.* Adde, quòd quando actum fuisset de crimine * ciuiliter per viam actionis ad vindictam publicam, & quando agitur actione populari de sepulcro violato, vel alia simili, nam tunc sententia lata in iudicio ciuili præiudicat in criminali, siue fuerit condemnatoria, siue absolutoria, ita limitat Bero. in cap. qualiter, & quando, nu. 88. de accusat.
c *Vnum scias tamen. Per exceptionem autem.* Adde vi-
3 dendum Boss. in ti. quomodo procedatur per exceptionem vbi latissimè hanc materiam tractauit, vide etiam Luc. de Penna in l. 1. nu. 13. C. de numer. actuar. lib. 12. vbi ponit limitationes, de quo habetur etiam per Rum. in cons. 82. vol. 4. & per Vrsil. ad decis. Afflict. 176.
f *Vltimò non est omittendum.* Adde, quod hoc procedit quando confitenti delictum incidenter non fuit datus terminus ad se defendendum contra eius cōfessionem, secus vero quando defensiones habuisset, vel eas fecisset, quia tunc absque nouo processu poterit pœna ordinaria puniri, & ita decisum fuit per sacrum Consilium, vt attestatur D. Vinc. Franch. in decis. 240. nu. 13. vol. 2. vbi dicit, quòd Afflict. ita loquitur in decis. 176. hic allegata, & dicit etiam, quòd quando tela iudicij est ordinata contra eum contra quem constat etiam incidenter de aliquo delicto, quod sit annexum principali delicto debet puniri pœna ordinaria, sine nouo processu, & ad hoc allegatur Fely. in c. 1. nu. 1. & 4. de except. & Luc. de Pen. in l. 1. nu. 13. C. de numer. actuar. libr. 12. * & quid de confessione incidenter facta in iudicio ciuili, Bero. in capit. qualiter, & quando, num. 9. de accusat.

Item adde, quòd licet confessio incidenter facta non sufficiat ad pœnam ordinariam, nisi incipiatur nouus processus, fallit tamen si confessio facta tangeret habilitatem, vel inhabilitatem personæ, nam tunc dicta confessio quatenus inficit personam, sequitur eum quocunque se vertit, sicut infamia, & lepra leprosum: ita tradit Afflict. in constitut. Regni Blasphemantibus, nu. 3.

QVÆSTIO. XX.

SVMMARIVM.

1 *Indiciorum gradus qui sint.*
2 *Et quæ indicia sufficiant ad inquirendum, vers. Ad inquirendum.*
3 *Et quæ ad inquisitionem formandam, versic. Ad formandam.*
4 *Et quæ ad torturam, vers. Ad torturam.*
5 *Et quæ ad condemnationem, vers. Ad condemnandum.*
6 *Et an ex indiciis, vel præsumptionibus quis possit in pœnam corporalem condemnari, versic. Scias tamen.*
7 *Et quid in crimine assassinij, hæresis, & simoniæ, versic. Scias etiam.*
8 *Et quid si præsumptio sit posita à lege, versic. Item scias.*
9 *Indicia nunquam dicuntur verè probationes.*
10 *Præsumptio super quo versetur.*
11 *Crimen quomodo probare debeat.*
12 *Sententia lata ex iuris præsumptione non transit in rem iudicatam.*

a Onstito *a* de delicto iuxta ea, quæ dicta sunt su-
1 pra quæst. 4. solent iudices recipere informationes, siue indicia contra delinquentem. Conueniens igitur est, vt de ipsis indiciis videamus. Repetenda tamen sunt hoc loco ea, quæ in hoc proposito dicta sunt supra, q. 5. vers. poterit igitur, quòd scilicet iudices ad indicia assumenda duobus modis procedunt. Nam quando non est certus delinquens, procedunt inquirendo generaliter quando verò est certus delinquens procedunt inquirendo, siue assumendo indicia specialiter contra eum, vt ibi declaraui. Hoc præmisso scire debes, quòd secundum omnes in materia indiciorum
b *b* non potest dari certa doctrina, sed totum relinquitur
c *c* arbitrio boni viri, s. iudicis, qui secundum qualitatem personæ, & delicti, & demonstrationum, seu suspicionum iudicabit indicium esse sufficiens, vel non. Et ita dicunt Doctores, vt attestatur Ang. de malef. in verbo, Fama publica nu. 9. dicit etiam Pract. Casoni. folio 14.
d num. 2. quòd ita dicunt omnes *d* Nihilominus vt materia ipsa distinguendo clarior reddatur, dico ego tres
e esse gradus *e* indiciorum: Aliqua enim sunt leuia, aliqua grauia, & aliqua grauissima. Leuia sufficiunt ad capturam, non tamen, vt statim debeat reus examinari super delicto, ita vt eius nomen recipiatur inter reos, sed vt tollatur eius facultas fugiendi, iuxta ea, quæ dixi infr. q. 28. circa prin. Sufficiunt etiam ad inquirendum, id est, ad assumendas ex officio informationes contra aliquem de delicto, non tamen ad illi transmittendam inquisitionem, vel citationem. Et huiusmodi indicia, si non sint multum vrgentia, ego puto rectè appellari posse suspiciones, si verò magis vrgeant, crederem posse dici præsumptiones, siue argumenta. Grauia sufficiunt ad transmittendam inquisitionem reo absenti, vel si sit captus, ad examinandum eum super delicto, tanquam reum, & etiam ad torturam. Et hoc ego credo propriè in hac materia appellari posse indicium, quod scilicet sit plusquā simplex præsumptio, & minusquam semiplena probatio. Et de hoc loquitur in proposito torturę Gl. in l. cum probatio, in Gl. 1. ff. de proba. Et idem etiam tenent Doctor. communiter omnes, teste
f Corn. cons. 101. in litera L, lib. 2. *f* Grauissima verò sufficiunt etiam ad condemnationem. Et hęc proculdubio debent esse non modo plusquam semiplena probatio,

sed

sed etiam quasi plena probatio. Et sic habes in hac
g materia *g* suspiciones, præsumptiones indicia, semiple-
nam probationem, & plusquam semiplenam probatio-
nem. Et in hac breui distinctione vnà cum exemplis
inferius positis, facile poterit quilibet iudex intellige-
re quomodo in quocunque casu procedere debeat, præ-
supposita tamen semper supradicta conclusione, quæ
per omnes Doctores traditur, quod in hac materia in-
h diciorum *h* non potest dari certa regula, sed multum
iudicis arbitrio committitur.
i *i* Ad inquirendum igitur, id est, ad assumendas infor-
2 mationes super delicto, dixi sufficere leuia indicia. Suf-
K ficit *k* enim aliqua probabilis suspicio, propter quam
iudex rationabiliter credat delictum ab eo commissum
fuisse, contra quem inquirere intendit, vt dicit Sal. in l.
ea quidem, nu. 41. C. de accus. Et cum eo concordat cō-
munis practica, vt attestatur Marian. in repe. c. qualiter
& quando, post nu. 108. de accus. quem refert Boss. in ti.
de inquisit. nu. 8. Et potest poni exemplum in dicto, seu
assertione morientis vt dixi infra q. proxima, vers. Asser-
tio vulnerati: Item in graui inimicitia, vt dixi in ead. q.
vers. Inimicitia: Item fama, vt dixi supra q. 6. circa princ.
Hæc eadem sufficiunt etiam ad capturam, iudicis ta-
men arbitrio, iuxta ea quæ dixi in allegata quæstione
28. circa principium considerata facti & personarum
qualitate.
l *l* Ad formandam, seu transmittendam inquisitionem
3 contra aliquem, id est ad eum citandum pro delicto,
de quo imputatur, omnes Doctores concludunt, quod
m omnino necesse est, vt *m* præcedant legitima indicia.
Et ita generalis consuetudo interpretatur, vt dicit Fulg.
cons. 175 post num. 1. Et ideò malefaciunt iudices, qui
nulla fama, vel indiciis præcedentibus, formant inqui-
sitiones, prout facere cōsueuisse officiales Montisferra-
ti dicit Pract. Pap. in forma inquisit. in verbo, Fama pu-
blica, num. 2. Et Senatus grauiter reprehendit Capita-
neum Vicomercati ex eo, quod non præcedentibus le-
gitimis indiciis formasset inquisitionem cōtra quosdam
de Vertemate, 11. Decemb. 1532. C.C. Meritò igitur
inquisitio taliter formata, cum omnibus exinde secu-
tis, est nulla. Et ita DD. intrepidè tenent vt attestatur
n Grat. consil. 57. post num. 11. lib. 2. *n* Et hanc conclu-
sionem, quod inquisitio, non præcedente diffamatione,
& non sumptis informationibus super ea, est nulla, to-
tus Mundus sequitur, vt dicit Catus inter consilia cri-
minalia diuersorum cons. 99. num. 1. lib. 1. vbi etiam nu.
3. dicit quod hæc conclusio est valde trita, & consulen-
o tes omnes illam affirmant. *o* Sed quæ sint ista legitima
indicia, Doctores in specie non exprimunt. & quidem
(secundum aliquos) non deberent iudices procedere
ad transmissionem alicuius inquisitionis, nisi delictum
esset contra reum taliter probatum, quod super eo pos-
set etiam torqueri. Vsus tamen contrarium obtinuit.
nam iudices valde prompti sunt ad huiusmodi inqui-
sitiones formandas, etiamsi non subsint indicia legiti-
mè probata: quos appellat malos assessores, & proter-
uos, & ignorantes iuris, Vitali. de malef. in tit. de inqui-
sit. num. 8. subdens quod tales non sunt iudices, sed po-
tius canes nuncupari merentur. Nihilominus attenta
hac generali consuetudine, vel potius corruptela, po-
terit fieri conclusio, quod ex vehementi suspicione,
quæ contra reum ex probabilibus argumentis resultet,
poterit contra eum formari inquisitio licet talia indicia
non sint talia; vel taliter probata quod super eis posset
p reus torqueri. *p* Et ideò dicit Boss. in tit. de inquisit.
nu. 61. quod ad formādam inquisitionem sufficiunt in-
dicia leuia, puta, diffamatio delicti. Et subdit, quod ita
q seruatur: quod autem ego non puto *q* de iure verum,
nisi vt dixi supra vers. ad inquirendum. Hæc autē, quæ
dixi in proposito formandæ inquisitionis, intelligo
vt etiam procedant in examine sine interrogationibus,
quæ fiunt reo præsenti, in locis, in quibus quando reus
est in carceribus, non solet formari aliqua inquisitio,
r prout seruatur in hoc Ducatu. *r* Nunquam enim reo
præsenti leguntur capitula, neque inquisitio, sed exa-
minatur reus super delicto. Dico igitur, quod sicut
non potest contra absentem transmitti inquisitio, nisi
præcedentibus indicijs legitimis, ita etiam non de-
bet iudex interrogare siue examinare aliquem præ-
sentem super crimine, & sic facere, vt eius nomen
recipiatur inter reos, nisi præcedant talia indicia, quæ
sufficerent ad formandam inquisitionem, vbi reus es-
set absens. Cæterum vbi indicia ad formandam inqui-
sitionem videntur iudici debilia, apud nos seruatur
s quod iudex iubet reum detineri: *s* nam ad capturam
sufficit quæcunque informatio, vt dixi infra q. 28. circa
prin. Et successiue vbi reus non inuenitur, fit de hoc
relatio apud acta, quo casu dicitur constare de eius
fuga, quæ quidem fuga proculdubio iuncta cum alijs
præexistentibus indicijs, sufficit ad transmittendam reo
inquisitionem, iuxta ea quæ dixi infra, quæstio. proxim.
vers. Fuga delinquentis, & est, iudicio meo, satis bona
practica.
t *t* Ad torturam etiam, quæ indicia sufficiant, non potest
4 dari certa doctrina, sed pariter relinquitur arbitrio iu-
dicis, vt dixi infra quæstio. 64. vers. Dixi quoque. Pote-
ris tamen videre aliqua exempla infra q. prox. Sufficit
autem minus quàm semiplena probatio, secundum Gl.
in d. l. cum probatio. de qua dixi supra, circa princ. quæ-
stionis.
u *u* Ad condemnandum vero grauissima indicia requi-
5 runtur, & (vt DD. appellant) indubitata, prout potest
poni exemplum infra q. prox. versic. si aliquis, & hu-
iusmodi.
x *x* Scias tamen quod in hoc articulo Doctores multum
6 varie loquuntur. Nam aliqui dicunt, quod regulariter
ex præsumptionibus, violentis, vel indiciis, quantum-
cunque indubitatis, nō debet, aliquis in causa crimina-
y li *y* condemnari, quam opi. dicit esse communem Dec.
cons. 175. post nu. 8. col. fi. vers. Præterea etiam, Marsil.
in rub. de probat. nu. 237. circa fin. Nouel. in prac. crim.
z fol. 118. nu. 34. *z* Alij dicunt, quod si agatur ad pœ-
aa nam pecuniariam, potest reus *aa* ex indicijs indubita-
tis etiam criminaliter condemnari. Et ita communiter
teneri attestatur Grat. cons. 136. nu 22. li. 1. secus autem
bb si agatur de pœna corporali. *bb* Alij dicunt quod vbi
ex præsumptionibus proceditur, multum debet iudex
temperare suam sententiam, & maxime ne condemnet
nisi raro, & modice ad pœnam nec pecuniariam, nec
corporalem. Et hæc sunt verba Innoc. licet non multū
fideliter per Doctores relata in cap. quia verisimile, nu.
2. de præsumpt. quem dicit sequi communiter Doctor.
Marsil in l. 1. §. diuus Adrianus, nu. 25. ff. ad l. Corne. de
sicar. Cauens. super ritu magnæ curiæ 247. num. 15.
Hanc etiam dicunt esse communem opi. Pala. Rouios
in allegatione hæresis. §. 11. & Iac. in rub. ff. de probat.
nu. 7. prout illos refert Placa lib. 1. delictorum, c. 14. nu.
3. in fin. & Duennas regula 303. circa med. Apostil. ad
Ang. de malef. in verbo, Fama publica, sub nu. 22. quem
refert Villalpa. in repet. l. 22. c. 10. post nu. 7. Gand. autē
de malef. in tit. de præsump. circa fi. dicit, quòd de con-
suetudine vidit obseruari, quòd ex indicijs quantum-
cunque indubitatis non imponitur pœna corporalis,
cc sed *cc* tantum pecuniaria: quod dictum Gandin. re-
fert, & sequitur Paul. de Castro cons. 299. nu. 3. in fi. lib.
2. subdens, ꝙ propter illud defendit quendā imputatum
de homicidio: & Cæpolla consil. crim. 32. circa fin. &
cons. 39. in primo dubio, vers nec propter dictam, &
Pract. Iod. fol. 143. nu. 11. & Aug. ad Ang. de malef. in
verbo, Fama publica, n. 28. & Bru. de ind. & tortur. f. 57.
nu. 16.

nu.16.& Marſ.conſ.96.num.10. Et ita tenere commu
niter Doctores atteſtatur Carer. in pract. crim. fol.36.
num.56. Hanc etiam opi. dicit eſſe communem Boſſ. in
tit. de conuictis, nu.34.& ſeq. affirmans, ꝙ ita ſeruatur
in practica, & quod iſte eſt communis ſenſus Doctorũ.
Hoc idem ſe obſeruari vidiſſe atteſtatur Bald. in l. mili-
tes, nu.6. C. de quæſt. prout illum refert Ant. de Cana.
de quæſt. in 2. membro, poſt num.44. licet Bald. in libro
meo nihil dicat de obſeruantia. Alij dicunt totum con
trarium, quòd ſcilicet etiam ex præſumptionibus reus
eſt condemnandus pœna ordinaria delicti, neque pro-
pterea eſt aliquo modo pœna mitiganda: & quod illud
dictum Innoc. communiter reprobatur. Et ita atteſtari
videtur Bellame. deciſ.689. verſ. ad vndecimum dico.
dd *dd* Alij vero dicunt, quòd quando indicia ſunt indu-
bitata, ſemper poteſt deueniri ad condemnationem, ma
ee xime *ee* in delictis occultis, & difficilis probationis, &
tractatibus ſecretis, & in quibus veritas clarius haberi
non poteſt, prout etiam communiter teneri atteſtatur
ff prac. Carer. fol.72. verſic. ex quibus omnium *ff* Et hæc
opin. apud nos ſeruatur, quantum ad hoc, vt ex præ-
ſumptionibus deueniatur ad condemnationem. nam
quotidie ex indiciis, & præſumptionibus rei per Sena-
gg tum condemnantur, *gg* non quidem in pœnam mor-
tis, neque pœnam ordinariam ipſius delicti, ſed in pœ-
nas etiam corporales puta triremium, fuſtigationis,
ictuum funis, & huiuſmodi: & in ſpecie ita ſeruatum
fuit in quodam Antonio Maria Fayta, qui cum eſſet in-
diciis indubitatis grauatus de homicidio, fuit per de-
cennium ad triremes condemnatus, 2. Iannua. 1557. P.
N. & in aliis multis. Et idem etiam ſeruatur in ſacro
Conſil. Neapo. vt videri poteſt apud Grammaticum,
hh præſertim deciſ.42. *hh* & alibi ſæpe.
7 Scias etiam aliquos eſſe caſus, in quibus etiam de iure
communi ex præſumptionibus poteſt quis ad mortem
condemnari, prout eſt in aſſaſſinio, vt dixi ſupra, hoc
eod. §. aſſaſſinium, verſ. præterea, & in crimine hære-
ſis, vt dixi ſupra, hoc eod. lib. §. Hæreſis, verſ. habet
etiam, & in crimine ſimoniæ, vt dixi ſupra, hoc eod. lib.
§. Simonia, verſ. item ſcias.
ii *ii* Item ſcias, quod quando præſumptio eſt poſita à le-
ge, tunc poteſt ex ea ſequi condemnatio capitalis. Et ita
tenent omnes, vt dicit Boſſ. in tit. de conuictis, nu.29.
ponens exemplum in ea præſumptione, de qua habe-
tur in l. ſi qui, C. de adulter.

ADDITIONES.

a *Conſtito de delicto.* Indicium quid ſit & quotuplex, &
plura alia Farin. volum.4. crimin. quæſt.36. num.27.
De præſumptione num.67.
Suſpitione num.91.
Coniecturis num.152.
Argumentis num.192.
Signo num.208.
Adminiculo num.213.
Opinione num.193.
Dubitatione num.197.
Fictione num.135.
Probatione num.4.
Et in quibus conueniant vel differant. *Ber. Roſ.*
b *Non poteſt dari certa doctrina.*] Vide tamen de trigin
ta octo indiciis per Carer. in ſua pract. crim. Item & de
indiciis plene vi. per Iaco. Nouel. in prac. & theor. cri.
in 1. & 2. Rub. & per Blan. de indi. & per Boſſ. de indi.
& conſi. ante tortu. *Giach.*
b *Non poteſt dari certa doctrina.* Farin. q.37. num.192.
vol.2. *Ber. Roſ.*
c *Arbitrio boni viri.* Adde, quis ſit bonus vir, Neguſ.
tract. de pign. 4. par. in prino. nu.2. *Drogh.*
d *Nihilominus, vt materia.* Vide Baiard.
e *Indiciorum*] Item indicium quid, argumentum, præ-
ſumptio, ſuſpicio, coniecturæ fictio. Item vnde dicatur
indicium qualiter probetur, & quotuplex, vi. per prac.
Carer. pag. mihi 74.75. poſt num.106. vbi etiam habes
quomodo debeat probari indicium proximum malefi-
cio, & quomodo indicium remotum à maleficio. *Giac.*
f *Grauiſſima.* Farin. d. q.36. nu.49 & 53. *Ber. Roſ.*
g *Suſpiciones, præſumptiones, & indicia.* Adde Blanc. in
reper. l. fi. ſub n.50. & 252. ff. de quæſt. infr. q.94. in prin
cip. & de diuerſis nominibus ſimilium vide Abb. in c.
veſtra, num.10. in fin. de cohab. cul. & cler. videlicet,
fama, rumor, indicium, argumentum, ſuſpicio, opinio,
credulitas præſumptio, notorium. Et aduerte quòd li-
cèt hic dicatur indicia grauiſſima eſſe quaſi plena pro-
9 batio, Tamen numquã aliqua indicia † vere dici poſ-
ſunt probationes, ſed modi, ex quibus vel examinando
teſtes, vel torquendo, vel aliter procedendo, deueni-
mus ad dictas probationes, ita, & melius iudicio meo,
quàm hic, diſtinxit Menoch. d. tract. de arb. iud. lib.2.
cent.3. caſ.235. nu.29. Tres tamen ſunt indiciorum ſpe
cies Neceſſariũ, quod appellant, & de hoc dici poteſt,
vt per Clar. hic, quòd videlicet ſit quaſi plena probatio;
veriſimile, & non repugnans, de quibus habetur dicto
tract. de arb. iud. lib.2. cent.3. caſ.270. & de neceſſario,
d. lib.2. cent.3. caſ.279. & caſ.394. nu.54. & 55. verum
tamen, vbi etiam ex præſumptionibus, & indiciis neceſ-
ſariis proceditur, nunquam tales probationes erunt ad
condemnationẽ criminalem ſufficientes: ſunt enim ma
gis modi, vt dixi ſupra Menoch. d. tract. lib.2. centur.4.
caſ.362. ſub nu.19. cum ſeq. Ratio eſt in promptu, cum
10 præſumptio † verſetur ſuper eo, quod incertum eſt. Iaſ.
in §. fuerat, ſub nu.55. Inſtit. de act. Aliquando tamen
ſciri, & cognoſci aliquid dicitur per vehementem ſuſpi
tionem contrariantem ſubſtantiæ veritatis; & hinc eſt,
quòd dixit grauiſſima Indicia ſufficere ad condemna-
tionem: Ad hoc vide Felinum in cap. cum contingat,
col. mihi 5. de reſcript. & in c. cõſultationibus, in princ.
de off. deleg. Vide ſuper his, & vnoquoque eorum Pet.
Anton. Pettam trac. de fideicom. prohibit. q.7. ſub nu.
64. ibi, quarum prima eſt, vbi ad ſatietatem. *Drogh.*
h *Non poteſt dari certa regula.*] Et hoc dicent commu
niter Docto. & bene etiam dicit Bart. in l.1. ff. de quæ-
ſtionibus. ſub nu.5. ſequuntur alii poſteriores, quos ci-
tat pract. Carer. pag. mihi 76. col.2. vbi etiam ſubiungit,
quòd licet indicia arbitraria ſint, tamen ſemper debet ar
bitrari taliter, vt inclinet in mitiorem partem. Item indi
cia arbitraria licet ſint, nõ tamen iudex paſſim ex quo-
libet indicio arbitrabitur ad torquendum: ſed talia eſſe
debent indicia, quæ de iure ſubſiſtant, & à iure appro-
bentur, & non aliter: & ponit exempla, & late compro-
bat iſtam ſententiam. Item indicium a iure approbatũ.
Item quando ex teſtibus ſingularibus, & ex pluribus
probationibus ſemiplenis torqueri quis debeat: vi. ibi.
num. ſeq. *Giach.*
i *Ad inquirendum.* Indicia ad inquirendum, id eſt infor
mationes aſſumendas, quæ ſufficiant. Farin. in d. q.36.
num.51. *Ber. Roſ.*
K *Sufficit enim aliqua probabilis ſuſpicio.* Caſus tamen,
quibus inquiritur, etiam præcedentibus nullis indiciis,
infr. q.64. verſ. ſed nunquid Bannitus, & q.24. verſ. fin.
ſuſpicio autẽ, qualiter apud Romanos eliſa fuerit etiã
vrgens, vide Cic. in oratione pro Sexto Roſcio, loquẽs
de Tito Clœlio: in eius cubili vbi duo tantum eius filij
cum eo erant: nec patebat aditus ad cubile, ait, Nomina
filiorũ de parricidio delata ſunt, quid poſtea? erat ſane
ſuſpitioſum neutrum ſenſiſſe; erat porrò nemo, in quem
ea ſuſpitio conueniret; Tamen cum planũ iudicib. eſſet
factũ aperto hoſtio dormiẽtes eos repertos eſſe, iudicio
abſoluti adoleſcentes, & ſuſpicione omni liberati ſunt.
Nemo

Nemo enim putabat quenquam esse, qui cum omnia diuina, atque humana iura scelere nephario polluisset, somnum capere potuisset. & saperi ex post Menoch. tale Indicium innocentiæ deducisse vt sup. tract. de præsumpt. lib. 5. præsumptione 48. nu. 13. *Drogh.*

l *Ad formandam.* Quæ indicia requirantur pro inquisitione formanda, Farin. d. q. 36. nu. 52. *Ber. Ros.*

m *Præcedant legitima indicia.*] Adde etiam in causa hæresis istud procedere secundum Craue. in cons. 161. in
31 princ. qui subiungit, quòd crimen † probari oportet clare, pure, & specifice, certo, & limitato modo, non etiam in genere. Ratio est, inquit ipse quia aliàs potestas defendēdi auferretur reo inquisito, vel accusato: alia quedam in materia hæresis ibidem habes, videto. *Giach.*

n *Et hanc conclusionem, quod Inquisitio.* Adde in proposito infr. q. 21. versic. Scias tamen, ad fin. d. q. 64. versic. Præterea debet, vbi habetur, quòd Iudex non debet procedere ad torturam nisi delictum sit tale, quod mereatur pœnam corporis, licèt vsus contrarium obtineat, & vers. sed nunquid Bannitus ibi, cum Inquisitio, & bannum non valeant, q. 45. versic. debet autem Iudex supr. q. 5. vers. Poterit igitur, Capyc. decis. 143. nu. 8. ad fin. & inquantum subdit, quòd attenta tali corruptela; adde hoc idem confirmari per ea, quæ dixit infra q. 21. vers. Scias tamen, in fin. q. 44. vers. quæro quando, ad fin. At omni in casu si non adsint indicia sufficientia ad transmittendum Inquisitionem, potest procedi per præcepta pœnalia modo, quo infra q. 31. vers. Item quæro in principio, vide supra ad q. primam, vers. primo, vbi dixi. *Drogh.*

o *Sed quæ sint ista.* Vide Baiard.

p *Et ideo.* Cattar. de execut. sent. c. fin. nu. 67. *Ber. Ros.*

q *De iure verum.* Cum Claro tenet Rolan. à Valle, con sil. 57. nu. 23. in 4. volum. & ibi per totum consilium latius de hoc articulo. *Ber. Ros.*

r *Nunquam enim reo præsenti.* Supra q. 6. vers. Successiuè quæro, vbi dat formam interrogandi. *Drogh.*

s *Nam ad capturam sufficit.* Vide tamen infra q. 28. in principio vbi dixit Iudicem illegitimè carceratum tenere in sindicatu infr. q. 21. vers. Assertio vulnerati, ibi, est etiam tale dictum. *Drogh.*

t *Ad torturam.*] Sed an, & quando vnum indicium sufficiat ad torquendum, an verò plura requirantur vi. per prac. Carer. pag. 80. sub num. 109. Item quæ sint indicia sufficientia ad torturam per Campeg. tract. de test. sub regu. 395. & per Menoch. de arb. iud lib. 2. centur. 3. cas. 270. Vbi etiam de eorum diuisione multa notatu digna habes. Et quando per torturam purgata censeantur, omnia remittuntur arbitrio iudicis. per eundem, de arb. iud. cas. 273. *Giach.*

t *Ad torturam.* Farin. sup. nu. 52. & in fol. seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

u *Ad condemnandum verò.* Vide Baiard.

x *Scias tamen.* Vide Baiard.

y *Condemnari.* Farin. d. q. 36. nu. 49. & 55. *Ber. Ros.*

z *Alij dicunt.* Farin. sup. nu. 113. *Ber. Ros.*

aa *Ex indicijs indubitatis.* Farin. 4. vol. suæ prax. q. 86. vbi latè de hac materia; & præcipuè, nu. 29. 30. 31. & 55. & 57. & 66. *Ber. Ross.*

bb *Alij dicunt.*] Adde, & vi. per Diaz. mihi reg. 370. vbi istorum opinionem refert, cōprobat, sequitur, ampliat, ac limitat, vt per Carer. in prac. pag. 418. nu. 168. *Giach.*

bb *Alij dicunt quod vbi.* Farin. sup. nu. 119. *Ber. Ros.*

cc *Sed tantum pecuniaria.*] Adde ad idem, atque vide per Carer. in prac. crim. fol. mihi 199. & 200. nu. 46. vbi etiam instruit iudicem quomodo se habere debeat, & nu. 47. limitat, & nu. 48. 49. declarat. *Giach.*

dd *Alij verò dicunt.* Farin. sup. nu. 56. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ee *In delictis occultis.* Farin. sup. nu. 31. *Ber. Ros.*

ff *Et hæc opinio apud nos seruatur.* Adde infr. q. 21. vers. Inimicitia, & vers. Scias tamen ad fin. & q. 92. ver. Scias tamen, & quod dicitur hic, quòd cum quis condemnatur ex præsumptionibus, solet minui pœna. Adde hoc idem seruari de iure in casibus, de quib. per Capyc. decis. 27. nu. 14. Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. casu 279. & eod. lib. 2. cent. 4. cas. 345. sub nu. 13. & cas. 362. sub nu. 19. ad fin. & cas. 370. in fin. Gramma. decis. 81. nu. 8. cum seqq. Distingue tamen præsumptiones legis, & à lege approbatas à præsumptionibus hominum, vt per eundem Clar. infra hac eadem q. vers. fin. & melius per Boss. tit. de partu supposito, nu. 34. vide Bal. in rubr. ext. de præsumpt. Glo. in c. ex parte, in verb. per annum, de regul. eundem Bal. in l. ordo sub nu. 2. in fin. C. de executione rei iud. & demum scias quòd præsumptio vera, & propria est illa, quę ex circumstantiis resultat. Ita eam diffinit Alex. cons. 89. nu. 8. vol. 3. videndū Alex. consi. 1. nu. 30. eod. volumine, de præsumptione autem, quæ est a lege posita pro vera, iuxta ea, quæ dixit infr. vers. fin. ex l. si qui, C. de adult. vide Alex. cons. 1. nu. 3. vol. 3. Bald. inter cons. criminalia diuers. cons. 23. sub nu. 8. vol. 2. Crau. cons. 18. nu. 4. Notatur in c. is, qui ext. de spons. l. fin. C. de pign. l. fin. § fin. C. ad Maced. & in l. fin. ff. vbi pupill. educ. deb. & not. quod quando præsumptio est iuris, tunc ad contrarium probandum requiruntur saltem duo testes, excellentes non solum idonei, refert Crau. cons. 129. in fin. est tamen verum, quod sen-
32 tentia lata † ex iuris præsumptione nunquam transit in rem iudicatam, Marant. in suo Spec. tit. & demum fertur sententia, nu. 133. vide Bal. in c. quoniam frequenter sub nu. 7. vt lit. non contest. *Drogh.*

ff *Et hæc opinio.* Vulpell. respons. 125. nu. 3. *Ber. Ros.*

gg *Non quidem in pœnam mortis.* Farin. sup. nu. 38. & nu. 114. 115 & 117. *Ber. Ros.*

hh *Et alibi sæpe.*] Adde, & vi. Natt. cons. 407. nu. 13. & Hipp. Rimin. in cons. 121. sub nu. 25. *Giach.*

ii *Item scias quod.* Farin. sup. nu. 52. 53. 54. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XX.

SVMMARIVM.

1 *Indicium, argumentum, præsumptio, suspicio, coniectura, & fictio quid sint, remissiuè.*
2 *Indicium vnde dicatur, quotuplex sit, & quomodo probetur maleficio proximū, vel remotum, remis. & nu. 4.*
3 *Indicia magna qualiter distinguantur à leuib. remissiuè.*
4 *Credulitatis quattuor gradus ad sciendum ea, quæ sunt facti transeuntis, nu. eod.*
Iudex habet varios gradus inuestigabiles, ac tres motus animi, num. eod.
Suspicio, & præsumptio quid sit, nu. eod.
5 *Indicia legitima ad formandam inquisitionem remittuntur arbitrio iudicis.*
6 *Indicia ad torturam sufficientia quæ sint.*
7 *Mortem alterius asseuerans ante verisimilem notitiam præsumitur conscius.*
8 *Litterarum acceptio cum taciturnitate super suspicione criminis contra accipientem an faciat indicium ad torturam.*
9 *Indicia indubitata quæ sint.*
10 *Condemnatio an sequi possit ex indicijs, vel præsumptionibus & qua.*
11 *Et quid si hinc inde adsint præsumptiones, remissiuè.*
12 *Et qualiter præsumptio, vel coniectura à duobus contestibus est probanda.*
13 *Et an tortus, & nihil confessus possit condemnari.*

14 *Indicia sufficientia ad condemnationem, quæ sint, remissiuè.*

15 *Iudex habens à statuto liberum arbitrium inquirendi, & puniendi maleficia quid agere possit, remissiuè.*

d NIbilominus, vt materia. Adde, quid sit indi-
1 cium argumentum, præsumptio, suspicio, con-
2 iectura, fictio: vnde dicatur indicium quotuplex sit, &
quomodo probetur indicium proximum maleficio, &
quomodo remotum, Carret. in pract. crim. fol. 74. &
3 75. nu. 106. & quomodo distinguantur magna indicia à
leuibus, vide Bal. in l. non hoc, in fine, C. vnde cogn. &
4 quando dicatur indicium proximum & quando remotum, Ioseph. Ludou. in suis conclus. comm. conclu. 45. & Ossasch. decis. 79. nu. 15. sed de prædictis ad satietatem habetur per excellentiss. D. Petrum Anto. in suo celeberrimo tract. de fideicom. quæst. 9. num. 123. cum seq. vide etiam Mascar. de probat. concl. 15. & Menoch. de præsump. lib. 1. q. 7. Et Bart. in l. admonendi, colum. 3. versic. hoc præmisso ff. de iureiuran. dat vnam singularem doctrinam ad sciendum ea, quæ sunt facti transeuntis, videlicet per credulitatem per quatuor gradus. Primo cum Iudici res proponitur per actorem, & per reum negatur, tunc inducitur animus iudicis ad dubitandum; quia nescit vbi applicet animum suum, an ad vnam partem, vel ad aliam: post dubitationem, potest Iudex inclinare animum suum ad aliquam partium, ex leui indicio, vel leui argumentatione, & ista dicitur suspicio, quæ mouet animum Iudicis non tamen in totum remouet dubietatem & hic est primus gradus probationis, siue credulitatis, quia iam incipit animus Iudicis adhęrere vni parti licet remaneat dubius, post autem istam suspicionem, si Iudici appareant argumenta fortiora, tunc Iudex incipit opinari, tamen adhuc dubitat ne sit contrarium, modicum tamen dubium remanet, & ista vocatur opinio, post istam opinionem si Iudici apparet, tantùm quod firmiter adhęreat vni parti, tunc dicitur perfecta credulitas, vt ibi latius per eum, & Bald. in rubr. de contr. inuest. dicit quod certi sunt gradus inuestigabiles, videlicet gradus informationis, gradus hominis præsumptionis, gradus præsumptionis legis, gradus vehementis adminiculationis, gradus semiplenæ probationis, & gradus indubitatæ scientiæ & probationis, & subdit ibi circa finem, quòd tres sunt animi Iudicis motus videlicet impulsiuus, siue suspicans, præsumptiuus, siue inclinatio vehemens, seu impressiuus, & clarus, siue plenariè informatus, primùs videlicet ad inquirendum &c. vt ibi per eum, qui etiam dicit in l. ea quidem. col. 1. de accusatio. quòd suspicio est aliqua applicatio animi ad aliquid cum vehementi titubatione, & præsumptio hominis est quidam conceptus causatus in mẽte ab aliqua probabili cõiectura.

o *Sed quæ sint ista.* Adde, quæ sint legitima indicia ad formandam Inquisitionem remittitur arbitrio Iu-
5 dicis, vt per Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 1. quæst. 44. num. 9.

t *Ad torturam etiam.* Adde Menoch. in tract. de prę-
6 sump. lib. 1. q. 89. vbi accumulauit quadraginta tria indicia, quæ secundum eum sunt sufficientia ad torturam; & ipse etiam tenuit in casu 270. de arbitr. iud. quod remittitur arbitrio iud. Vide etiam Mascar. de probat. conclus. 1385. & quæ posui infra quæst. 64. vers. dixi quoque ibi non potest dari.

7 Item adde, asseuerans mortem alicuius ante verisimilem notitiam, esse conscius pręsumitur alicuius con-
✠ spirationis factæ in mortem, Ripa in repons. 7. n. 3. * & Menoc. de præsump. lib. ... c. 37. nu. 1.

8 Item adde notabilem casum, si alicui scriptum fuerit, vt aduertat, ne capiatur nam aliqui testes deposuerunt se tale delictum occultum fecisse, & ille recipiat litteras, & illas legat, & nihil dicat, non se excusando, quòd de tali delicto est innocens, an talis receptio cum taciturnitate faciat contra eum indicium ad torturam. Hanc quæstionem tractauit Mars. in pract. crim. §. diligenter. num. 136. cum sequen. vbi dicit cogitandum esse, ego autem arbitror, quod forsan faceret indicium ad torquendum concurrentibus aliquibus adminiculis, siue coniecturis, & quod post receptionem dictarum litterarum aliquo modo latitare cępisset.

u *Ad condemnandum verò.* Adde, quod indicia in-
9 dubitata sunt demonstrationes rei per signa sufficientia; per quæ animus in aliquo tanquam existente quiescit, Brun. in tract. de indic. & quæst. in prin. num. 3 & in quæst. 4. num. 5. dicit, quòd Indicia indubitata sunt
10 ea, quæ à lege sunt approbata & vult, per ea fieri condemnationem., & quando contra aliquem inquisitum adsunt plura indicia dubitata tunc resultat vnum indicium indubitatum, & de pluribus indiciis indubitatis habetur per Guid. de Suzza. in tracta. de indic. & tort. nu. 99. & ibi Bolog. in addit. & Gabriel. cons. 177. nu. 3. lib. 1. dicit indicia indubitata esse, ex quibus resultat violenta præsumptio, quod delictum sit perpetratum, nec aliud esse possit. & in hac materia vide etiam Gand. de præsumpt. & indic. indubit. & quando, & quomodo quis ex præsumptionibus damnari possit, latè per D. Io-
✠ seph. Lud. in concl. 45. * punitur minùs, quam si ex euidentibus probationibus condemnetur, Tiraq. de pœn. caus. 27. & ibi latè.

x *Scias tamen, quòd in hoc articulo.* Adde in hac materia multas ampliationes, & limitationes per Ioseph. Ludouic. conclu. 45. & Monticel. in pract. crim. reg. 11. & Petr. Caleph. in cons. 86. vol. 2. inter consil. crim. diuers. vbi dicit, quod quis damnari non potest ex præsumptionibus hominis, sed iuris; & quòd non sufficiunt pręsumptiones temerariæ, sed probabiles exiguntur, quem refert, & sequitur Berraz. in cons. 242. nu. 13. & consil. 251. nu. 58 & 59. Vide etiam Ferran. Gargia. consil. 126. num. 100. & seq. vol. 1. cons. crim. diuers. vbi dicit, quòd etiam ex præsumptionibus potest quis condemnari, quando præsumptiones repetiuntur approbatæ à dictis Doctorum; & quando reus ex præsumptionibus damnatur, si hincinde adsint præsumptio-
11 nes vide Iul. Scarlat. consil. 120. inter cons. crim. diuers. vol. 1. & quælibet præsumptio; siue coniectura, etiam
12 minima duobus testibus contestibus est probanda, Ceph. in cons. 215. nu. 46. & Burs. in cons. 147. num. 12. vbi de communi attestantur.

13 Item adde, quòd rei legitimè torti pro eorum delictis, licet confessi non fuerint, remanentibus tamen indiciis possunt perpetuo morti ciuili tradi secundùm latè congesta, & decisa in sacro consilio per Gramm. decis. 8. vel ad tempus, vt per eundem Gramm. in decis. 42. & 96. in fine, quem ad hoc allegat, & sequitur Bb. de Monteleone in praxi arbitrali par. 4. fol. 332. nu. 29.

Item adde, quæ indicia sufficiant ad condemnatio-
14 nem, vt per Bal. in l. milites, C. de quæstionibus, & Abb. in c. tertio loco. 4. col. in fin. de probation. & Iacob. Nouell. in pract. crim. in c. de indic. quæ præcedere debeant, num. 22. Ita distinguit, quòd aut indicia sunt approbata a lege ad condemnationem faciendam; & tunc ista sufficiunt ad condemnandum, vt est bonus textus in l. adulterij, C. de adulter. vel approbantur à lege, & si agitur de pœna corporali leui, vt purà de fustigatione; benè probant, vt est tex. in l. 3. vers. & quia plerunque, ff. de offic. præf. vigil. aut indicium est semiplenè probatum per vnum testem, concurrentibus aliis argumentis; & tunc sufficiunt ad condemnandum, Bart. in l. 1. §. idem Cornelio, ff. de quęst. aut non est semiplenè probatũ, tunc etiam distinguit secundùm Abbat. & [illegible] Doctor.

Doctor.in d. cap.tertio loco. Sed hanc quæstionem, quando pœna ordinaria puniri possit de delicto conuictus præsumptionibus,& coniecturis; magis diffusè, quàm alij, tractauit Menoch.in tract.de præsumpt.lib. 1.quæst.97.

15 Item adde, quid facere possit Iudex si ex forma statuti habet liberum,& generale arbitrium inquirendi, & puniendi maleficia & excessus, vt per Gand.de quæst. nu.41.& an possit condemnare, stante dicto arbitrio, si deuentum fuerit ad torturam contra reos, etiam cum protestatione, vide Rimin.iun.in cons.705.nu.25.cum seq.vol.6.

dd *Alij verò dicunt*. Adde, quòd idem habetur per Osasc.in decis.Pedem.72.vbi plenè.

ii *Item scias*. Adde videndum Gomez. de delictis.c.12. sub nu.25.vbi multa alia exempla ponit.

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

1 *Fama an sit sufficiens indicium ad inquirendum, & ad torturam, vers. Fama sola.*
2 *Testis vnus an faciat indicium ad torturam. vers. Vnus testis.*
3 *Et quid si non viderit, sed audiuerit, & dicat cognouisse ad vocem, vers. Sed quid si testis.*
4 *Dictum, seu depositio socij criminis an faciat indicium ad inquirendum, vers. Retenta igitur.*
5 *Et an ad formandam inquisitionem, versic. Si verò quæris.*
6 *Et quid si sit etiam periurus. vers. Scias tamen.*
7 *Et an faciat indicium ad torturam, versic. Successiuè quæro.*
8 *Et quid in criminibus exceptis, vers. Sed quid in criminibus.*
9 *Mandatarij dictum an probet contra mandantem. vers. Et ex hac.*
10 *Quomodo sit excipiendum contra socium criminis. vers. In hoc autem.*
11 *Et quid si sunt plures socij criminis, qui contra alium deponant. vers. Sed pone.*
12 *Et an requiratur, quod socius criminis deponat cum iuramento. vers. Quæro nunquid.*
13 *Et an quod confirmet dictum suum in tormentis. versic. Scias etiam.*
14 *Assertio vulnerati an faciat indicium ad inquirendum, vers. Assertio vulnerati.*
15 *Et an ad capturam, ibid.*
16 *Et an ad excusandum à calumnia hæredem, qui accusationem, instituit, ibid.*
17 *Et an ad torturam, ibid.*
18 *Fuga an probet contra delinquentem, versic. Fuga delinquentis.*
19 *Et quid si opponatur vt delictum, ibid.*
20 *Et quid, si opponatur vt indicium ibid.*
21 *Et an semiplenè probet in criminalibus, ibid.*
22 *Et an sit sufficiens indicium ad torturam, ibid.*
23 *Et quid si reus aufugiat post formatam inquisitionem. ibid.*
24 *Et quid si reuertatur. ibid.*
25 *Et quid in fuga facta à carceribus, ibid. vers. Tertio autem modo.*
26 *Et quid si non erat legitimè detentus, ibid.*
27 *Et an indebitè carceratus possit licitè aufugere, ibid.*
28 *Et quid si statim ad carceres reuertatur, ibid.*
29 *Et an fuga iudicis, qui non stetit in syndicatu per quinquaginta dies, faciat contra eum plenam probationem, vers. Prætereà etiam.*
30 *Et an inimicitia faciat indicium, vers. Inimicitia.*
31 *Et an confessio extraiudicialis. vers. Confessio.*
32 *Et an confessio facta coram iudice incompetenti, vers. Sed hic quæro.*
33 *Et an confessio clerici facta coram iudice laico. versic. Hanc tamen.*
34 *Et quid si illam deinde coram iudice competenti reuocauerit, versic. Sed quid si reus.*
35 *Et an confessio facta coram iudice non sedente pro tribunali, vers. Sed hic cadit.*
36 *Et an confessio facta in tormentis, & deinde reuocata, versic. Vlterius quæro.*
37 *Et an minæ, vers. Minæ præcedentes.*
38 *Et an pax facta cum offenso, vers. Pax, seu transactio.*
39 *Et an mendacium inconstantia, vacillatio, & trepidatio rei, vers. Mendacium & vers. Cæterùm.*
40 *Et an, si visus fuerit cum gladio sanguinolento, versic. Si aliquis.*
41 *Et quid si res furata reperta sit penes aliquem, vers. Si res furata.*
42 *Sensus auditus quando probet in his quæ spectant ad visum.*
43 *Contra mandantem quando possit procedi.*
44 *Dictum morientis an plenam probationem faciat.*
45 *Fores carceris frangens, vt ibi detenti fugiant, qua pœna puniatur.*
46 *In leuioribus criminibus an indicijs sit vtendum.*
47 *Inimicitia tantum capitalis facit indicium ad torturam.*
48 *Quando ratificatione opus sit.*
49 *Confessio extra tormenta ad cautelam tantū ratificatur.*
50 *Testium trepidatio an scribi debeat in actis.*

a DIctum *a* est de indicijs in genere: nunc in specie 3
b de aliquibus indicijs *b* videamus.
c *c* Fama sola, quæ sit contra aliquem, quòd maleficium
1 commiserit, est sufficiens indicium ad inquirendum
contra eum, vt dixi supra q.6.circa prin. ipsa autem fa-
d ma *d* absque alijs adminiculis non est sufficiens indi-
cium ad torturam. Et ita tenent communiter Doctores,
vt ait Marsil.cons.3.num.4.in fin. Hanc etiam dicit esse
communem conclusionem Ias.in repet. l.admonendi,
nu.207.ff.de iureiur.quem refert Crauetta cons.41.nu.
6.& Blancus de indicijs, num. 313.& Duennas regul.
300.in prin.& Villalobos in sua collecta communium
opi.in litera F. verb.fama sola,& Foller.in Pract.crimin.
fol.156.num.28. Crottus in tracta. de testib.num.147.
Marsil.in l.de minore, §.plurimum, nu.30.ff.de quæst.
& sing.97.fama sola, quem refert Diaz regula 333. Ca-
e ret.in pract, cri.fol. 82.nu.111. quem refert *e* Plottus
f in repet.l.si quando.nu.891. *f* Et quamuis in hoc arti-
culo magna sit controuersia inter scribentes,& Io.And.
ad Spe.in tit.de not.cri. §.Fama, in verbo, Veniens, cir-
ca fi.quem refert Paris Put.de synd. fol.446.c.11.nu.2.
Et Mars.in d.§.plurimum, nu.30. & cons.72.nu.16.at-
g testatur contrarium de consuetudine seruari, *g* quòd
scilicet fama sola sit sufficiens indicium ad torturā, pro-
ut etiā se vidisse aliquādo per assessores obseruari dicit
Gand.de malef. in titu.de quæst.nu.39.quē refert Aug.
ad Ang.de malef.in verbo, Fama publica, post nu.41.&
Carauita super 41.ritu magnæ curiæ, num.8. & Brunus
de indicijs, fol.41.num.32. Ego tamen semper secutus
h sum *h* cōmunem opi.& ab alijs etiam iustis iudicibus
semper vidi obseruari, vt nisi cum ea concurrerat aliquod
i aliud adminiculum, nunquam *i* ex fama sola proceda-
tur ad torturam, quā etiā credo tutiorem & veriorem.
K *K* Fama enim in criminalibus non probat, neque etiam
l *l* semiplene, vt videtur sentire Gl.in c.veniēs, il 1.in ver-
bo, illorū, de testibus, quam ait communiter esse appro-
batam Berous.in d.c.qualiter & quando, nu.78.de ac-
cusa. Et hanc esse communem opin.attestatur Dec.in d.
cap.

cap. veniens, nu. 25. prout illum refert Blanc. de nu. indic. nu. 313. Et dicit Saly. in d. l. ea quidem, num. 133. C. de accusat. q͂ ita se habet communis practica, quem refert & sequitur, attestans ita se habere communem opi. Bertran. consi. 126. num. 11. lib. 7. Et licet (vt dictum est supra, q. proxima, vers. ad torturam) videatur sufficere ad torquendũ minus quàm semiplena probatio: nihilominus cum fama sit indicium valde remotũ à delicto, sit etiam indicium valde fallax, vt quotidie experientia docet, crederem tutius facere iudicem, si nullo alio adminiculo concurrente, reum tormentis non subijceret.
m *m* Cæterum si cum ipsa fama concurrant aliqua alia adminicula, eo casu vtique faceret indicium ad torturam. Et hoc omnes fatentur, vt dicit Gratus, in d. consi. 54. nu.
n 8. lib. 2. *n* Posset etiam esse delictum adeo difficilis pro-
o bationis, *o* vt sola fama sufficeret, vt quandoque etiam vidi seruari. Quomodo autem fama probetur, dixi su-
p pra q. 6. vers. illud tamen, & seq. *p* Sed pone quod reus, contra quem est probata fama publica de aliquo maleficio, probet in suis defensionib. se esse bonę vocis, conditionis, & famæ nunquid adhuc erit torquendus? Di-
q xi infra *q* q. 60. ver. frequens etiam. Scias tamen, q͂ hæc omnia procedunt in sola fama, quæ sint contra aliquem in specie de eo delicto, de quo agitur: sed si esset mala fama in genere, quia scilicet ille esset homo diffamatus de aliis delictis, & sic malę vocis, conditionis, & famæ, tunc ex qualibet leui suspicione attingente delictum,
r de quo agitur, solet reus tormentis subijci, *r* modo illa fama sit in eodem genere delicti. Nã semel malus, semper præsumitur malus, in eodem genere mali. c. semel malus. cũ ibi nota. de regu. iur. in 6. Et hæc est communis regula, vt attestatur Blanc. in prac. crim. fol. vlt. cau-
s te. 14. *s* Cæterum si delicta essent dissimilia, non orietur contra eum ex ea fama aliquod indicium. nam ad hoc, vt mala fama noceat reo, debet esse in eodem genere mali. Et ita dicunt omnes, vt ait. Pract. Casoni, fol. 16. num. 5. Bene verum est, quòd si talis ita diffamatus probaret, quòd per triennium proximum bene vixisset, & fuisset bonæ vocis, conuersationis, & famæ, illa mala fama contra eum probata nihil ei noceret, sed censeretur in totum purgata. ita dicit Sal. in l. si minorem, C. de in integ. rest. min. Et dicit Gramma. super c. Regni, fol. 142. num. 7. quòd ita concludunt omnes. Quod nota: quia posset tibi facere magnum honorem in practica. Vide in hoc proposito ea, quæ dixi in d. vers. Frequens etiam.

t *t* Vnus testis deponens de maleficio facit indicium
3 contra reum, hoc tamen intellige, vt procedat, quò ad inquirendum, id est quoad assumendas specialiter cõtra eum informationes super delicto. Sufficit enim vnicus testis etiam aliàs inhabilis, & minus idoneus. Et ita (indicio meo) intelligi debet dictum Bal. in l. seruos, C. de testib. quamuis aliqui illum intelligant, vt loquatur de inquisitione generali. Et hoc appellat Bal. ibi indicium facti, quod scilicet dirigit iudicem in viã perscrutationis ad indagandum, an ille talis qui ab eo nominatur, sit reus illius delicti: Et sic ad inquirendũ specialiter contra ipsum. Cæterum ad hoc, vt testis faciat legitimum indicium, quod Bal. ibi appellat indicium
u iuris, requiritur quòd sit integer, & *u* omni exceptione maior, id est, talis, contra quem nulla possit opponi Exceptio. Et hæc est communis omnium sententia, vt
x dicit Rui. consi. 147. post num. 2. lib. 5. *x* Et huiusmodi
y testis sufficit etiam *y* ad torturam, secundum communem opi. de qua attestatur Rom. consi. 451. nu. 4. Viuius in lib. commun. opi. fol. 300. vers. testis vnicus, Plot. in
z repe. l. si quando, nu. 879. *z* quam tamen intellige iuxta ea, quæ dixi infra, q. proxima, circa prin. & vers. vnũ tamen. Reperio tamen, q͂ Prac. Casoni, fol. 12. nu. 4. dicit, quod (secundum opi. multorum,) quando tractatur de inquirendo, siue torquendo, testes etiam non integri admittuntur. Et re vera multi iudices de facili etiam super dicto testis inhabilis, & minus idonei formant inquisitiones, & quandoque etiam torquent: Et male faciunt: quia sæpe vexant indebite innocentes.

aa *aa* Sed quid si testis non viderit committi maleficium,
3 sed deponat se audiuisse, puta, de nocte Titium percutientem Caium, & dicat se eum cognouisse ad vocem: nunquid faciet contra eum indicium ad torturam? Resp. Bald. in l. si non speciali, num. 1. C. de testam. loquendo per verbum, forte, tenuit quod sic. Et dicit Corta in memor. in verbo, testis deponens, q͂ hoc firmant
bb Doctores vbique. *bb* Hoc tamen intellige, vt procedat, modo testis ita deponens habeat verisimiliter adeo notam vocem rei, vt decipi non possit: aliàs secus. tale enim indicium vocis est multũ fallax & periculosum. Et ego multos cognoui ita proprie imitantes vocẽ aliorum, vt omnes etiam familiarissimos, & domesticos
cc eorum facile deciperent. *cc* Cæterum testes, qui di-
dd cunt se vidisse, cum esset de nocte, nec dicunt, q͂ *dd* luna lucebat, vel quòd lumen erat accensum, à seipsis naturaliter reprobantur, & nullam fidem faciunt. Et ita dicunt Doct. vt ait Boss. in tit. de indic. nu. 182. Dicit etiam Io. Arn. dialogo 70. licet vera, quod ab hac conclusione Doctorum nemo discrepat, quam etiam communem appellat Viuius in lib. commu. opi. fol. 255. vers. Testis deponens. Videntur enim deponere ea, quæ secundum naturam esse non possunt, vt manifeste patet.

ee *ee* Dictum socij criminis facit indicium contra eum,
ff qui pro socio nominatur. Debes autem scire, q͂ *ff* regulariter delinquens non potest interrogari de socijs. tex. est in l. fi. C. de accu. & est communis omnium sententia, vt dicit Io. de Amicis, consi. 27. nu. 1. præterquam in nonnullis criminibus, in quibus propter eorum imma-
gg nitatem permissum est, *gg* vt interrogetur: quæ quidem dicuntur crimina excepta, & ea videre potes apud Gl. in d. l. fi. quamuis Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et Sempronium, nu. 5. dicat, quod illa Gl. simpliciter non approbatur à Doct. quia multi etiam alij casus traduntur per Scribentes, præter illos, quos ipsa Gl. enumerat, vt ibi per eum. Bar. autem in l. repeti. §. 1. ff. de quæstion. distinguit, q͂ aut agitur de delictis, quę non committuntur principaliter in offensam, vel odium alicu-
hh ius, sed in commodum ipsius delinquentis, vt *hh* falsare monetam, furari, &c. Et tunc potest delinquens de
ii socijs interrogari. Aut vero agitur de delictis, *ii* quæ principaliter committuntur in odium, vel offensam alterius, vt est homicidium, adulterium, &c. & tunc non potest delinquens, licet contra se confessus, de socijs interrogari. Et dicit Aug. ad Ange. de malef. in verbo, Fama publica, post nu. 105. q͂ hodie assessores communi-
KK ter videntur obseruare hanc doctrinam Bar. *KK* Si tamen interrogetur, facit indicium, non quidem ad tor-
ll turam, *ll* sed ad inquirendũ. Et hanc dicit esse cõmunem conclusionem Publ. super consue. Alaxr. fol. 25. num. 3. Alia fuit opi. Sal. in d. l. fi. qui more suo satis prolixe di-
mm stinguit: & inter cætera concludit, *mm* q͂ in iis criminib. quę regulariter nõ solent cõmitti sine socijs, potest delinquẽs de socijs interrogari. Et hanc appellat cõmunem opi. Ant. Gomes c. 12. delictorum, nu. 16. in fi. & dicit Boss. in ti. de indi. nu. 145. quod illæ considératio-
nn nes Sal. seruantur in practica. *nn* Alij vero dicũt, quòd,
oo quicquid sit de iure, hodie *oo* ex consuetudine interrogantur rei in omni casu: & de hac consuetudine attestatur Gand. & Iac. de Belui. prout illos refert Blanc. de indicijs nu. 374. & Fulg. consi. 173. nu. 2. qui subdit illud intelligendum esse in eo, qui est malæ famæ, prout est quæstio proposita per Gand. in loco prælleg. Refert etiam Paris Put. de synd. fol. 460. c. 4. post num. 1. & fol. 480. post num. 1. Pract. Casoni, fol. 85. nu. 6. & fol. 86. num. 3.

pp nu. 3. *pp* Sed certe hęc cōsuetudo in hoc dominio non
servatur, nisi in furibus, fraudatoribus salis, vel blado-
rū, assassinis, & latronibus, qui in viis publicis grassan-
tur: in caeteris autem semper vidi servari ius commune.
Et ideo laudabile esset, iudicio meo, adhęrere iuri com-
qq muni, vbi in specie non vigeret talis consuetudo. *qq* V-
nus tamen est casus, in quo semper reus interrogatur, &
torquetur super mandante, quādo scilicet apparet quod
illud delictum commisit non sua causa, puta, quia nihil
ad eum pertinebat: tunc enim quia tenetur pro certo, ꝙ
fecit ad alterius instantiam, solet torqueri super man-
dante. Et ita servari attestatur Boss. in tit. praeallegato,
de indic. post num. 156. vers. Primo considero. Et licet
ipse post Sylve. loquatur in persona vili, ego tamen illud
rr vidi in omnibus indistincte *rr* observari.
ss *ss* Retenta igitur communi conclusione, & disposi-
5 tione iuris communis, scilicet quòd delinquens non
sit super sociis interrogandus, nisi in criminibus exce-
ptis, secundum ius commune, vel consuetudinem lo-
ci, in quo proceditur, videamus quod indicium faciat
tt *tt* dictum ipsius delinquentis contra sociū ab eo nomi-
natum. Et pro resolutione dico, quòd aut quaeris an di-
uu ctum socij criminis sufficiat *uu* ad inquirendū, i. ad
assumendum alias informationes contra eum qui ab ip-
so nominatur: Et in hoc Roma. in l. & si certus, in prin.
xx ff. ad Sylla. dicit, quòd cōmuniter concluditur *xx* quòd
sufficiat ad fundandam inquisitionem: quem refert,
& sequitur Aug. ad Aug. de malef. in verbo, Fama pu-
blica, nu. 31. & Gramma. cons. 21. nu. 10 & cons. 67. in
fin. & Io. de Amicis cons. 27 num. 5. & Novel. in pract.
cri. fol. 64. num. 19. Et quòd sufficiat ad inchoandam in-
quisitionem dicit communiter ita intelligere Docto.
Io. de Amicis, in d. cons. 27. nu. 3. Et haec conclusio in-
telligenda est, vt procedat, sive talis delinquens illum
socium nominaverit ad interrogationem iudicis ipsum
in genere interrogantis, an in maleficio committendo
aliquis alius intervenerit, sive etiam illum sponte sua
nominaverit, dum contra se examinaretur, puta, quia
postquam confessus est se Titium occidisse, iudex iu-
beat illum narrare, quomodo occiderit, & ipse dicat, ꝙ
tali die ipse, & Petrus, tali, & tali modo illum occide-
runt, &c. nam vtroque casu talis nominatio aperit viam
iudici ad inquirendum, & assumendū alias informatio-
nes contra Petrum nominatum, etiam si prius contra
ipsum nihil aliud esset in processu; neque puto faciendā
esse aliquam differentiam an simus in criminibus ex-
ceptis, vel non: nam etiam in criminibus non exceptis
credo quod faciat indicium ad inquirendum. Et ita lo-
quendo etiam in criminib. non exceptis dicit tenere
communiter Doct. Blanc. de indic. num. 389. quem re-
fert Villalob. in sua collecta commun. opin. in litera C.
yy num. 203. *yy* Et licet Ruin. consil. 147. num. 1. in fin.
lib. 5. dicat communem opi. esse, quod in casib. non ex-
ceptis nullum faciat indicium ad inquirendum, neque
ad procedendum, sive id sponte dixerit, sive ad inter-
rogationem iudicis, quem refert, & sequitur Rolan.
zz consil. 73. nu. 2. lib. 1. *zz* ego tamen credo contrariam
opi. esse communem, & illam semper vidi de consue-
tudine observari. hoc enim casu dictum istius socij
non est tanquam dictum testis, sed tanquam denun-
ciatoris, vel notificantis, qui tantummodo aperit viam
iudici ad inquirendum, prout faceret quicunque alius
notificator, seu denunciator, etiam infamus, & vi-
lis, iuxta ea, quae dixi supra, q. 7. versic. quaero igitur,
& seu quilibet alius testis etiam non idoneus, iuxta
ea, quae dixi supra, vers. vnus testis. Et opin. Rui. pos-
set procedere in casu suo, scilicet ad formandam inqui-
sitionem, de quo dixi infra versic. Si vero quaeris.
A *A* Debent tamen iudices, quantum possibile est, ca-
vere ne reos interrogent super socius, nisi in casibus, in
quibus id sibi est à iure vel à consuetudine permissum,
praecipue vero in aliquib. casib. etiam permissis reos
interrogent in specie de aliqua certa persona, nisi con-
tra eam adsit aliquod indicium sufficiens ad inquiren-
dum specialiter contra ipsam, sive simus in criminib.
B exceptis, sive non. *B* id enim potius est officium sug-
gerentis, quàm interrogantis; debentque ab eo iudices
omnino abstinere, ne proprias animas perdant, &
alios indebite vexent. Et hoc casu crederem, quod
totus processus, qui deinde fieret contra aliquem ita
suggerendo à iudice nominatum, non praecedentibus
aliquibus indiciis, esset ipso iure nullus. & proximus
mensib. in facti contingentia ita iudicatum fuit per ma-
gistrat. & graviter repręhensus quidam praetor à nobis
delegatus, qui delinquentem, ita suggerendo, contra
alium interrogaverat.
C *C* Si vero quaeris, an dictum socij criminis sufficiat,
non modo ad fundandam, vel inchoandam inquisitio-
nem, vt supra dictum est, sed etiam ad formandam, &
transmittendam inquisitionem, seu libellum crimina-
lem contra socium nominatum; ita vt teneatur persona-
liter comparere, & defensiones suas facere: Aliqui te-
nent quod sufficiat: & dicit Boss. in ti. de inquis. nu. 44. &
clarius in ti. de indi. nu. 182. ꝙ ita servatur in quibus lo-
cis loquitur etiam in casibus non exceptis. & allegat in
hoc proposito decis. Rom. quam ego superius retuli,
D vers. retenta igitur. *D* Tu dic, quod imò in casibus
non exceptis, non est sufficiens indicium ad forman-
dam inquisitionem. Et hanc dicit esse communem
Doctorum sententiam Dec. consil. 189. nu. 9. quem re-
fert Prac. Conradi. fol. 155. in prin. Et Vivius in lib.
cōmunium opi. fol. 263. vers. In testem non admittitur,
Rol. cons. 16 nu. 7. lib. 1. Sed in exceptis vtique est suf-
ficiens, secundum Rolan. in eo. consil. 16. nu. 2. qui dicit
quòd haec est recepta Doctorum sententia, quod suffi-
ciat ad inquisitionem: non tamen clare explicat, an sim-
pliciter ad inquirendum, an autem etiam ad transmittā-
E dam inquisitionem: sed ego ita semper vidi *E* servari.
F *F* Scias tamen; quod haec conclusio, ꝙ dictum socij
6 criminis sufficiat ad inquirendum, locum non habet,
G quando talis socius criminis, vltra illud crimen, *G* esset
etiam periurus. nam eo casu neque etiam facit indicium
ad inquirendum. Et haec est indubitata iuris conclusio,
vt dicit Rol. cons. 73. num. 18. lib. 1. Quod quidem ego
intelligo vt procedat quò ad transmittendam inquisitio-
nem, sed quò ad assumendas informationes certe suffi-
H ceret: *H* quinimo ad formandam inquisitionem: &
I *I* plerunque etiam ad torturam, consuetudo observat,
quod sufficiat. Vide quę dixi supra hoc eo. lib. §. falsum.
K versic. *K* subornans.
L *L* Successive quaero, nunquid huiusmodi nominatio
7 facta per socium criminis faciat indicium ad torturam.
Resp. Si loquamur in criminib. non exceptis, in quibus
non potest delinquens de consociis interrogari, res de
iure nullam habet difficultatem. talis enim nominatio
nullum facit indicium nisi ad inquirendum, vt dixi su-
pra, versic. si vero quaeris. & ita tenent communiter
Doct. vt dicit Pract. Carer. fol. 95. num. 122. Sed quic-
quid sit de iure, dicit Gand. de malef. in tit. de quaestio.
num. 28. quòd de consuetudine vidit torqueri. Idem
etiam fere per eadem verba dicunt Iac. de Beluis. in
Pract. crimi. in ti. de quaest. lib. col. 11. versic. Iuxta hoc
quaeritur, & Guid. de Suz. in tract. de indiciis, & tortu-
M ra, num. 55. & Bald. in tract. de quaestio. fol. 255. *M* nu.
4. in fin.
N *N* Sed quid in criminibus exceptis? Respon. quod ad-
8 huc talis nominatio (alia praesumptione non concur-
rente) non est sufficiens indicium ad torturam. Et est
communis opi. vt dicit Boer. decis. 319. num. 1. quem
refert Rolan. in d. consil. 16. num. 17. Grammat. voto 6.
num. 7.

num.7.quem refert Villalob.in sua collecta cōmunium
opin.in litera C.num.152.Rolan.in d.consil.73.nu.20.
Et dicit Afflict.super prima parte constitu. regni, rubr.
27.nu.34.quòd vidit per multos sapientes sic fuisse de-
cisum in facti contingentia, in crimine læsæ Maiest.Et
O illum refert Pract.Carer.fol.320.nu.101.in fin. *O* Be-
ne facit hæc nominatio contra nominatum aliqualem
præsumptionem, vt fere omnes fatentur: & dicit esse
P communem opin.Boer.in d.decis.319.num.4. *P* quæ
quidem aliqualis præsumptio habet tantam vim, quòd
concurrente aliqua alia suspicione potest reus tormen-
tis subiici. ita concludit Sal.in l.fin.circa fin. versic. sed
ego respondeo, C.de accus. Et dicit Boss.in tit. de indi.
num.149. quòd illud dictum Salyc. quotidie practi-
catur, & Doctores illud sequuntur. Et ita sæpius vidi
seruari.

Q *Q* Et ex hac conclusione infertur, quod solum dictum
R *R* mandatarij non facit indiciū ad torturam cōtra man-
9 dantem, nisi alia concurrant. Et est communis opin.
vt dicit Paris Put.de syndicatu, in verbo Tortura, il 3.
prout illum refert Nouel.in pract.cri.fol.66.num.31.&
seq. licet ego eum in eo loco id dicentem in lib. meo
non inueniam. Et ita in facti contingentia consuluit
Sign.consil.209. Reperio tamen quòd Bal. consil.429.
lib.3.distinguit, quòd aut talis mandatarius non susce-
pit mandatum, & facit indicium ad torturam: aut vero
suscepit, & non facit sufficiens indicium ad torturam.
Et dicit Boss.in tit.de indic.num.154 quòd ita obserua-
S tur. *S* Mihi placet communis opin. vt nullo casu fa-
T ciat *T* indicium ad torturam, nisi aliqua alia præsum-
ptio, vel saltem suspicio concurrat contra eum, qui
nominatur pro mandante: aliàs esset in facultate cu-
iuslibet scelesti facere quòd quilibet vir probus subii-
ceretur tormentis: quod esset impium, & absurdum.
Et ita semper seruari vidi, ita tamen vt in criminib. ex-
ceptis leuiores suspiciones sufficiant, quàm in non ex-
ceptis.

V *V* In hoc autem proposito aduerte tu, qui vis excipe-
10 re contra socium criminis, vt non dicas; excipio con-
tra te, quia es socius criminis, ne videaris fateri delictū,
X sed *X* dicas, Excipio contra te, quia tu hoc delictum
commisisti. Et ita consuluit Vbert.de Bobio. Vel si est
tale delictum, quod sine socio committi non possit, vt
sodomia, vel huiusmodi dicas, Excipio contra te, quia
facis te socium criminis, & ideo nihil probas: quod est
iudicio meo tutius.

Y *Y* Sed pone, quòd non vnus tantum, sed duo socij
11 criminis contra aliquem deponant: nunquid iste di-
cetur conuictus, ita vt possit contra eum sequi condē-
natio? Resp. quod non, sed bene faciunt contra eum in-
dicium ad torturam. Et ita in facti contingentia serua-
uit curia Burdegal. in quodam notario, contra quem
deposuerant duo testes, qui asserebant se ab eo corru-
ptos fuisse, vt refert Boer. in alleg.decis.319. Vbi etiam,
num.17. attestatur idem seruatum fuisse in quodam alio
imputato de homicidio, contra quem deposuerant
tres testes socij criminis, & tamen solummodo fuit
tormentis subiectus. Et idem etiam seruari per curiam
Parisien.attestatur Papo, lib.22.titu.13. arresto 2.& 3.
Z Et nota, quod hoc casu tales testes faciunt *Z* indi-
cium ad torturam, etiam quòd sint singulares. Et ita
seruari attestatur Boss.in tit.præalleg. de indi num.159.
Idem etiam seruari in Regno Neap. vt scilicet faciant
indicium ad torturam, attestatur Grammat. super cap.
Regni, fol.120.col.1.in fine.

Aa *Aa* Quarto, nunquid adhoc, vt dictum socij criminis
12 faciat indicium, requiratur, quòd illud deponat cum
iuramento. Respon. Mars.in prac.cri.§.diligenter, nu.
61. tenet quod sic: & narrat se propterea liberasse quen-
dam furem.& dicit quòd in hoc totus mundus errat. Et
iudicio meo verum dicit: quia licet quò ad se ipsum sit
reus, tamen dum deponit contra alium, fungitur vice
testis: merito non est ei adhibenda fides, nisi cum iu-
ramento, vt dixi supra, lib.2. §.Testis. Et ita semper
vidi seruari, quicquid dicat Blanc. de indi. num.384.
Bb *Bb* Sed intellige quòd sufficiat, quandocunque inter-
ueniat iuramentum, scilicet siue antequam ponatur ad
torturam, siue etiam si iuret præsente ipso, contra quem
Cc deposuit, prout *Cc* seruatur in confrontatione, teste
Boer.in alleg.decis.319.post nu.4.

Dd *Dd* Scias etiam, quòd dictum socij criminis, ad hoc
13 vt fidem faciat, requiritur quòd fuerit confirmatum in
tormētis: cum enim ex proprio delicto effectus sit infa-
mis, non debet admitti in testem sine tortura, iuxta ea
quæ dixi infra, q.25.circa prin.& ita apud nos seruatur,
licet Chass super cons.Burg.fol.44. post num 14. dicat,
quod sæpe hoc allegauit in curia, sed non voluit ad il-
lud attendere. Dicit etiam Simancas de hæres.c.62.nu.
6. quod iudiciorum vsus illud non admittit. Ego puto
nostram consuetudinem esse magis iuridicam: Tu ta-
men obserua quòd ibi seruatur, vbi ius dicis.

Ee *Ee* Assertio vulnerati dicentis se ab aliquo fuisse vul-
14 neratum, an faciat indicium contra eum, puto esse di-
stinguendum. Nam siquidem vulneratus conualue-
rit, res non habet difficultatem, quia tale dictum ha-
betur loco denunciationis, siue querelæ. Et ideo nisi
aliqua concurrunt indicia, non potest super eo de iure
procedi, nisi ad inquirendum, id est assumendas in-
formationes contra eum, qui ab offenso nominatur,
non autem ad transmittendam illi inquisitionem, siue
citationem: licet multi de facto contrarium obseruent,
quos appellat iudices imperitos Ang. de malef. in ver-
bo, Qui iudex ad probationem, nu.9. de quo dixi supra,
q.7.versic.Dixi supra. Si vero vulneratus moriatur, &
vsque ad mortem in tali dicto perseueret, de iure lo-
quendo non facit indicium. Et ita tenet Gl.in l. mater,
in Gl.1. C.de calum.quam dicit esse communiter rece-
Ff ptam Villalpand.super l.22.c.61.post nu.8. *Ff* Nihilo-
minus quicquid sit de iure, certe de consuetudine pra-
cticatur, quòd sit sufficiens indicium ad inquirendum.
Et ita seruat communis stylus, & obseruantia Italiæ, vt
dicit Igneus in l. Caius Seius, num.13. ff.ad Sylla. Et
quamuis contrariam sententiam, scilicet quòd neque
etiam sufficiat ad inquirendum, videatur cōmunē asse-
rere Plot. in tabula repe.l. si quando. C.vnde vi.in ver-
bo, Indicium ad inquisitionem, prout illum refert Prac.
Conradi, fol.256.vers. Decimo adde, licet Plottus ibi
hoc explicite non dicat, ex quo tamen longo vsu obten-
tum est sufficiat, non putarem ab ea esse in practica
15 recedendum: Est enim tale dictum vulnerati morien-
tis sufficiens ad capturam, secundum communem opin.
vt attestatur Gomes c.13.delictor.num.16 prout illum
refert Placa lib.1.delict.c.13.num.15.subdens, quòd ita
16 passim videmus in practica seruari. Est etiam sufficiens
ad excusandum à calumnia, & temeritate hæredem
mortui, qui motus est ad accusandum eum, qui fuerat
diffamatus à vulnerato moriente, secundum Gl.in d.l.
mater, in Glo.1.C.de calumn.quam sequuntur commu-
niter Doctores, vt dicit Bertrand.cons.137.nu.10. lib.2.
Gg in 1.parte. *Gg* Ad condemnationem vero non est suf-
ficiens: nam talis assertio vulnerati morientis non pro-
bat plene delictum: & ideo non sufficit ad condemnan-
dum.& est communis opin. vt dicit Placa in loco præ-
17 alleg. Sed nunquid facit saltem indicium ad torturam?
Resp. Ang in d.l.si quis in graui,§.si quis moriens, post
num.1. ff.ad Syllan. tenuit, quòd sic: sed eius opin.
communiter non tenetur, vt dicit Grammat, consil.57.
num.13.& 14. Et ita contra Ang. esse communem opi.
attestatur Placa in loco præallegato, Pract. Conradi,
fol.297. vers.trigesimumseptimū est indiciū. Dicit etiam

Chas.

Chas.cons.58.post num.28. quòd ita tenet omnes. Ita
Hh *Hh* etiam de stylo seruari, vt scilicet talis assertio ad
torturam non sufficiat, attestatur Mantua consil.118.in
Ii fine.lib.2.subdens,quòd minime *Ii* mutanda sunt,&c.
KK *KK* Fuga delinquentis † contra eum facit indicium:
18 sed ad hoc,vt habeas in materia fugæ perfectam doctri
nam,debes scire,quod fuga tribus modis opponitur con
Ll tra fugientem. *Ll* Primo vt crimen, puta, quando mi-
19 les in bello aufugit,& signa deseruit.& hoc casu pro-
bata ipsa fuga,dicitur probatum crimen,neque aliud re-
quiratur ad hoc vt reus possit ex ipsa fuga condemnari.
& ita tenent omnes, vt dicit Bru.de ind.fol.26.nu.7.Se-
20 cundo † opponitur fuga tanquam indicium, quando
dicitur reum commisso aliquo delicto aufugisse,& a lo
co ipso delicti se absentem fecisse. Et hoc casu, Aut est
tale crimen, ad cuius probationem sufficiat sola suspi-
cio, puta, in tutore. l.inter ubertan fin.ff.de susp.tut.Et
tunc sola fuga facit delinquentem suspectum, ad hoc
etiam vt possit ex ea sola sequi condemnatio, vt ibi;
Mm *Mm* Et in hoc etiã concordant omnes vt dicit Brun.
in loco præal. Aut vero est tale crimẽ,ad cuius proba-
bationem suspiciones non sufficiant, sed plena proba-
tio requiratur: Et in hoc casu licet aliquando magna
fuerit inter DD.altercatio, an fuga delinquentis faciat
21 contra eum plenam probationem, † vel semiplenam;
& aliqui tenuerint, quòd solummodo faciat cõtra eum
vnam probationem satis magnam, quam opin. dixit es-
se communem Romanus in dicta l.admonendi, num.
70.& Cur.Sen.num.130.& Cato Saccus num.78. Ta-
men magis communis opin.est quòd fuga probet se-
miplene illud crimen, ad quod probandum plena pro-
batio requiritur. Et hanc esse communem opi.attesta-
22 tur Ripa in d.l.admonendi,num.168.Et ideo facit con-
Nn tra eum sufficiens indicium ad *Nn* torturam. ita te-
Oo nuit Dyn.in d.l.diuus,ff.de custod.reor.& *Oo* est cõ-
munis opin. vt attestatur Ias.in d.l. admonendi, in re-
per.nu.158.quem refert Duennas regula 390 in prin.
& Blanc.de ind.num.278.& Gomes Arias super l.74.
Tauri, nu.18.Et dicit Ioan.And.in addit.Spec.in tit.de
præsumpt. §.1. sub num.5. quòd hæc opin. Dyni de
consuetudine obseruatur, prout illum referunt Do-
ctores in locis præallegatis. Et ideo quamuis multi te-
neant contrariam opin.quòd scilicet fuga non sit suffi-
ciens indicium ad torturam,adeo vt Cur.Iun.in d.l.ad-
monendi,num 49.& seq.dixerit illam esse magis com-
munem,non tamen putarem ab opinione Dyni aliquo
Pp modo esse in practica recedendum. *Pp* Quæ tamen
intelligenda est, vt procedat in ea fuga, quæ fit ante
formatam inquisitionem,vel assumptas informationes:
Qq *Qq* talis enim fuga vere arguit conscientiam delicti
commissi. Et hæc est communis opin.vt dicit Boss.in
tit.de indiciis, num.49. Cæterum si quis fugiat post
transmissam inquisitionem, vel informationes assum-
23 ptas per officium, † talis fuga non est sufficiens ad
torturam. Et est communis opin. vt dicit Blan.de ind.
nu.281. prout illum refert Villalo.in sua collecta com-
munium opin. in litera F. num.175. Ripa in d.l admo-
nendi, num.168. prout illum refert Simanc.de hæret.
c.63.nu.19.Ant.Gomes super l.76.Tauri,post num.12.
D.Anton.de Padilla in l.transigere, num.3. C.de tran-
Rr sac. *Rr* Hoc tamen locum habet solummodo in cau-
sis capitalibus:nam in non capitalibus si cum fuga con
currat fama publica,semper facit indicium ad torturam
siue sit ante, siue post accusationem. In capitalibus
autem,quando sumus post accusationem,nunquam fa-
cit indicium ad torturam. Et hæc est magis commu-
nis opin.vt attestatur Io.de Amicis, cons.37.num.5.&
Ss cons.131.num.3. *Ss* Scias etiam, quòd quando ille;
24 qui aufugit, postea citatus sponte comparet, tunc fu-
ga præcedens, nullum contra eum facit indicium, ne-
que etiam leue,secundum Bart.in l.quis sit fugitiuus, §.
1.ff.de ædil edict.quem omnes sequuntur, vt dicit Ioã.
de Amicis,consil.7.nu.19.subdens,quòd in hoc profe-
cto nemo dubitat. Hanc etiam dicit esse communem
Tt opin.idem Io.de Amicis,cons.85. *Tt* nu.8.
Vu *Vu* Tertio autem modo opponitur fuga delinquenti
25 tanquam confessio, puta, quia reus è carceribus aufu-
gerit. videtur enim fateri delictum,de quo imputaba-
tur, & ideo facit plenam probationem contra eum. Et
ita communiter tenetur, vt dicit Ripa in d.l.admo-
nendi, num.170. Cato Saccus in ea.l.admonendi, nu.
81. quem refert Duennas reg.389.in 2.limita. licet lo-
quatur in fugiente effractis carceribus. Talis enim,
qui ex carceribus aufugit,habetur pro confesso, & con-
uicto de eo crimine,de quo est imputatus, vt est text.
in l.in eos, ff.de custo.reorum. secundum communem
Doct.sententiam, vt attestatur Boer. decis.215. num.9.
quamuis forte ille tex. hoc nõ probet. Hunc etiam fate-
tur esse communem intellectum illius legis,quamuis il-
lum non sequatur, Ant.Gomes c.9.delict nu.11.Et ideò
potest de iuris rigore in pœnam ordinariam condem-
nari,licet Senatus hoc non obseruet, nisi contra contu-
Xx maces: *Xx* nam si quis post fugam captus sit, vel spon
te reuertatur,non solet propter solam fugam e carceri-
bus factam,illum condemnare,sed tantum grauius tor-
quere, prout etiam obseruauit in facti contingentia cu-
Yy ria Neapo. vt refert Gramma. voto 37. *Yy* Quinimo
secundum aliquos illa lex non habet locum, nisi in eo,
qui aufugit fracto carcere, & ruptis ferris, & cippis cũ
conspiratione.Et dicit Pract.Carer.fol.88.in fine, quòd
Zz ita illam legem intelligunt Docto. *Zz* Scias autem,
quòd hæc conclusio,quòd fuga è carceribus faciat con
tra reum plenam probationem delicti, intelligenda est,
vt procedat,quando talis carceratus fuit legitime deten-
tus. Talis enim iuste carceratus, non potest licite au-
fugere:quinimo si fuerit relaxatus cum promissione de
redeundo,tenetur promissionem seruare,& ad carceres
redire. Et est communis opinio, vt attestatur Andreas
de Beset.in repetitione.l.1.post num.56.C.de sacrosan.
AA Eccl. *AA* Sed quando fuit indebite & iuris ordi-
26 ne nõ seruato, carceratus,tunc propter talẽ fugam,etiã
BB cum fractione carceris *BB* non punitur,neque habe-
tur pro confesso.Et hanc dicit esse communem theori-
27 cam DD.Roland.cons.7.nu.47.lib.1.Potest enim lici-
te talis carceratus indebite detentus aufugere. Et ita cõ-
muniter receptum esse ait Didac.lib.1.resolut.c.2.num.
CC 11 quem refert Duennas reg.393.in 4.limita. *CC* Ne-
que tenetur redire ad carceres, etiam si iurasset se redi-
turum,secundum Gl.in clem.pastor.in verbo, Per vio-
lentiam,de re iud.quam dicit esse ab omnibus receptam
Dida. in d.c.2,post nu.7.Placa lib.1.delicto.c.23.nu.6.
subdens,quod Doct.etiam communiter addunt, quod
reus qui verisimiliter est iniuste damnandus,tenetur fu
gam arripere,si potest,&c.vt ibi per eum. Item intelli-
DD genda est hæc conclusio,vt procedat in eo, *DD* qui
aufugit ex carceribus publicis:secus autem si quis aufu-
giat de carcere priuato. Et hæc est comm.opin.vt dicit
EE Boer.in d.decis.215. nu.13. prout illũ refert *EE* Vi-
uius lib.1. commun. opin.in verbo, Fugiens a carce-
FF re. *FF* Scias etiam quòd si carcerati aufugiant nulla
facta violentia,puta, quia inuenerint portam apertam
negligentia commentariensis male carceres custodien-
tis, non debent capite puniri.& hoc se pluries de facto
vidisse attestatur Ang.in l.1. ff.de effract. Item scias quod
GG si carcerati non aufugerint, *GG* sed tantummodo ten
tauerint fractis carceribus aufugere, Senatus non so-
let ex ea causa aliquid graue contra eos decernere, pro-
pter attentatam fugam vel fracturam.& ita obseruatum
fuit in carceratis Laudæ 10. Decemb.1543 P N. sed
solet quandoque eos publice torqueri facere. Et nota-

ctari vidi in duobus, qui carcerem fregerant, vt aufugerent. 16. Iul. 1558. P. N.

HH *HH* Scias etiam, quod si talis fugiens è carceribus,
28 statim ad ipsos carceres reuertatur, non est tanquam fu-
II gitiuus, vel fractor carceris *II* puniendus. Et est communis opinio, vt dicit Boerius in allegata decisione 225. nu. 18 & 19.

KK KK Praeterea etiam potest poni exemplum in iudice,
LL qui post finitum officium *LL* non stetit per quinqua-
29 ginta dies in loco officij: nam eo casu habetur pro cōfesso, & conuicto omnium, de quibus est querelatus, vt colligitur ex text. in l. consiliarios, C. de assessor. secundum communem doctorum opi. vt attestatur Igneus in l. leg. Cornelia, nu. 65. ff. ad Sylla. & Viuius in loco prealleg. circa fi. qui tamen text. hoc non probat. Et ideo tenendum est quòd talis fuga officialis solummodo operatur, vt per querelantes possit contra eum iurari in litem: & iudicio meo, in hanc sententiam videntur inclinare communiter Doctores.

MM *MM* Inimicitia * vigens inter offensum, & eum qui
30 est de delicto suspectus, si quidem orta est ex causa le-
✠ ui, non facit indicium; si vero ex graui & capitali, tunc ex ea resultat indicium etiam ad torturam. Et dicit Nouell. in pract. crim. fol. 60 num. 3. quòd cum ista opinione pertranseunt fere omnes Doctores. Et quod ex inimicitia leui nō oriatur indicium, dicit esse communem opin. Plotus in repet. l. si quando, nu. 880. in fi. C. vnde vi. Quae autem dicatur capitalis inimicitia, statur arbitrio iudicis, vt dixi infra q. 24. vers. Item quaero, Tu
NN vero dic, quod *NN* Aut quaeritur, an inimicitia faciat indicium ad formandam inquisitionem: & placet distinctio superius relata, vt scilicet non sufficiat inimi-
OO citia, *OO* nisi ex causa graui, & capitali. nam vt videtur sentire Blanc. de indic. nu. 175. omnes DD. indifferenter tenent, quòd grauis inimicitia sufficiat ad inquirendum, quod ego intelligo non modo ad assumendas informationes specialiter contra eum super delicto; sed etiam ad formandam siue transmittendam contra reum
PP inquisitionem. *PP* Aut vero quaeritur, an faciat
QQ *QQ* indicium ad torturam: & dic, quod sola inimicitia non facit sufficiens indicium ad torturam. & hanc dicit esse communem opi. Ant. Gomes cap. 13. delic. num. 11. Et hoc non modo si sit leuius inimicitia, sed etiam si sit capitalis. & ita communiter tenetur, vt dicit Gram. consil. crim. 3. num. 17. Carer. in prac. crim. fol. 90. num. 118. Hanc etiam opin. quod indicium ini-
RR micitiae (vt remotū à facto) *RR* non sufficiat ad torturam, dicit magis communiter teneri Grammat. voto 30. nu. 29. & voto 34. nu. 7. Plotus in repet. d. l. si quando, num. 880. Et ita practicatur, vt dicit Boss. in tit. de indic. num. 47. Bene verum est, quòd si agatur tantummodo de captura, vel de inquirendo, id est, procedendo ad assumendas informationes, tunc poterit iudex arbitrari, quòd faciat sufficiens indicium inspecta qualitate personarum, & delicti. Ego tamen quandoque vidi, etiam quò ad torturam idem seruari, quando delictum fuit clam commissum, & nullus alius impu-
SS tatur: quia scilicet ijs concurrentibus *SS* vidi aliquos propter solam inimicitiam suspectos torqueri.

TT *TT* Confessio extraiudicialis facit contra confitentem
VV sufficiens indicium *VV* ad torturam: ita tenet Gl. in
31 l. capite quinto, in Gl. fi. ff. de adul. quae in hoc ab omnibus approbatur vt dicit Marsi. sing. 310. credo te scire. Hanc etiam esse communem opin. attestatur Felyn. in c. olim, nu. 5. de rescrip. Dec. in c. at si clerici, post num. 17. vers. alia opi. principalis de iud. prout illum refert Public. semper consil. Aluer. fol. 20. num. 6. vbi etiam dicit, quod omnes hoc fatentur, Ferret. cau. 27. circa prin. Alciat. in cap. cùm non ab homine, num. 98. de iudic. quem refert Villalob. in sua collecta cōmunium

XX opin. in littera C. nu. 135. Blancus de ind. *XX* num. 204. Et licet aliqui ex praeallegatis Doctoribus teneant quòd possit talis confessio hoc casu reuocari, etiam ad
YY hoc vt euitetur, tortura licet non doceatur *YY* de
ZZ errore, *ZZ* hoc certe iudicio meo, nullo modo est tenendum. nam si sola reuocatio hoc operaretur, nunquam esset locus communi conclusioni, propter hoc. n. deueniitur ad torturam, quia reuocatur confessio: quia si reus non reuocaret, non esset opus tortura. Tene igitur, quod nisi probetur error, semper talis confessio faciet
aaa indicium ad torturā. Et ita semper vidi *aaa* obseruari.
bbb *bbb* Sed hic quaero, an confessio facta coram iudice
ccc incōpetenti faciat indiciū ad torturam. Resp. *ccc* quòd
32 sic: & est communis opi. vt dicit Imola in cap. at si clerici, num. 7. de iud. quem refert Bolog. consil. 8. col. fi. & Ang. ad Ang. de malef. in verbo, Nec non ad denunciationem, post num. 22. & in verbo, Compareterunt; & confitentur totum, sub num. 14. relatus, & ipse per Prae. Conradi fol. 282. num. 10. vbi etiam dicit Abbatem consil. 25. lib. 1. attestari contrariam opin. esse magis communem, quem tamen in libro meo hoc attestantem non reperio. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Alex. in l. Magistratibus, num. 6. ff. de iurisd. omnium iud. quem refert Dec. in ea. l. Magistratibus, num. 8. & Rum. consil. 80. num. 2. lib. 4. Soc. in d. l. Magistratibus, prout illum refert Blancus de ind. nu. 219. Felin. in d. c. at si clerici, in princ. num. 15. in fin. Dec. in d. c. at si clerici; post nu. 17. Boer. decis. 90. post nu. 9. vbi in fine dicit, quòd ita seruatur, & quòd ita iudicatum fuit: Iafred. decisio. 104. quem refert Viuius in lib. communium opin. in verbo, Confessio facta coram, Menchiaca lib. 3. de testam. §. 23. num. 32.

ddd *ddd* Hanc tamen conclusionem aliqui restringunt, vt
33 procedat, modo iudex, coram quo facta est talis confessio, non sit prorsus incompetens, sed quòd eius iurisdictio sit aliquo respectu prorogabilis: secus autem si esset prorsus incompetens: nam eo casu (secundum eos) talis confessio non operatur, neque ad condemnationem, neque ad torturam. Et dicit Foller. in pract. cri. fol. 270. num. 1. quod omnes Doct. in hoc videntur concurrere. Sed certe, iudicio meo, haec distinctio nullo modo est tenenda. si enim confessio prorsus extraiudicialis facit indicium ad torturam, vt supra dixi, eadem ratione, & multo magis idem dicendum esse videtur quando facta est in figura iudicij, licet coram iu-
eee dice incompetenti. *eee* Et ideo videmus quòd confessio clerici facta coram iudice laico, facit contra eum indicium ad torturam, secundum communem opi. de qua attestantur Scribentes in d. c. at si clerici, & in specie Aret. & Dec. prout illos refert Boss. in tit. de confessis, num. 56. & Berous in eo. c. at si clerici, num. 124. in fin. Vbi etiam ipse num. 127. & seq. affirmat illam esse
fff communem opi. *fff* quando non metu tormentorum, sed sponte facta fuit, Boer. decis. 90. num. 3. Vbi etiam dicit, quod ita seruatur, referens idem attestari Aufre. in repet. clem. pe. de offi. ordin. in 3. regula, num. 16. quem refert etiam Carauita super titu 213. magnae curiae, nu. 16. & seq. Et licet Blan. de indicijs, nu. 215. asserat, quòd in contraria sententia resident communiter DD. vera tamen opi. affirmatiua est magis communis, vt videre potes in locis praealleg. ex qua necessario infertur, quod confessio facta coram quocūque iudice etiam prorsus incompetenti, & cuius iurisdictio prorogari non potest, vt est illa, quae fit à clerico coram iudice laico, est sufficiens indicium ad torturam. Et ita teneas. Bene verum est, quòd si talis confessio extorta fuisset à reo per iudicem incompetentem vi, vel metu tormētorum, eo casu nullum contra eum faceret indicium. Et hanc opi. secutos esse doctores communiter attestatur Berous in d. c. at si clerici, num. 126. Vide in hoc propo-

proposito ea quæ dixi infra, q. 56. vers. Vltimo quæro.
34 Sed quid si reus, qui confessus est delictum coram
ggg iudice incompetenti, *ggg* deinde postquam fuit con
stitutus coram suo iudice incompetenti, confessionem
illam reuocauerit: nunquid nihilominus faciet contra
eum indicium ad torturam? Resp. Bald. in l. vnica, nu.
hhh 96. C. de confes. *hhh* tenuit quòd non: *iii* sed con-
iii trarium in practica seruatur, vt dicit Boer. in d. decis. 90.
in vltimis verbis. Nam de facili quilibet reus talem cō-
fessionem reuocaret, & fieret fraus iustitię. Bene verum
est, ꝙ si reus reuocando huiusmodi confessionem do-
ceret de errore, crederem talem reuocationem ei pro-
desse debere; idemque si doceret talem confessionem
KKK *KKK* non sponte, sed metu tormentorum emanas-
se coram illo iudice, qui erat incompetēs, vt supra dixi.
lll *lll* Sed hic cadit pulchra quæst. Pone, quod reus con-
mmm stitutus coram iudice *mmm* tanquam priuato con-
35 fiteatur delictū: nūquid poterit ex ea confessione con-
demnari? Respon. ꝙ confessio facta coram iudice, non
tamen in forma iudicij, sed coram eo tanquam priuato
pro tribunali non sedente, non habet vim plene proba-
tionis, ita vt possit reus ex illa condemnari: sed bene fa-
cit sufficiens indicium ad torturam. Et est communis
opin. vt dicit Rom. in l. si quis in graui, §. 1. ff. ad Sylla.
prout illum refert Boer. in d. decis. 90. nu. 8. Idem etiam
dicit Rom. consil. 8. post num. 2. Foller. in pract. crim.
fol. 271. num. 7. Et ex hoc inoleuit practica assessorum,
quòd faciunt reum confiteri ad tribunal, vt ibi confitea-
tur in forma iudicij, vt dicit Ang. in l. ictus fustium. in
fi. ff. de iis qui not. infam. quem refert Barb. cons. 70. nu.
4. in fine libro 4. Faciunt quæ dixi infra, q. 49. vers. sed
hic incidenter.
nnn *nnn* Vlterius quæro, quid si reus confessus sit delictū
36 in tormentis, & deinde ductus ad ratificandam huius-
modi confessionem extra tormenta, iuxta ea quæ dixi
infra q. 64. vers. cæterum si reus, reuocet ipsam confes-
sionem, & neget delictum commisisse, nunquid talis
confessio facit contra eum indicium, ita quòd possit
denuo torqueri, & cogi ad perseuerandum in ipsa con-
fessione? Respon. quòd sic, ita dixit Bart. in l. vnius, §.
reus, in vltimis verbis, ff. de quæstionib. & ita tenent
communiter Doct. vt dicit Blancus de indic. num. 219.
Pract. Caret. fol. 164 nu. 190. Hanc etiam esse commu-
nem opin. attestatur Boss. in tit. de tortura, num. 34. vbi
etiam subdit, quod ita practicatur vbique absque vlla
hæsitatione. Hanc quoque sententia dicit esse viu rece-
ptam Simancas de hæret. c. 63. num. 45. Aduerte tamen,
quia dum DD. dicunt, quòd hoc casu potest reus reite-
rata tortura cogi, vt in ipsa confessione perseueret, hæc
verba debent sano modo intelligi, vt scilicet possit de
nouo torqueri, tanquam si vnum aliud nouum indi-
cium superuenisset, non autem vt tandiu torquendus
sit, donec in ipsa confessione perseueret: Quod Nota
contra eos, qui reum in tormentis confessum die no-
ctuque torquendo fatigant, donec perseueret, quia
non possunt hoc facere. Et illos grauiter repræhendit
Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Comparuerunt & cō-
ooo fitentur totum, post num. 10. *ooo* Quinimo si reus
iterum positus in tormentis confiteatur, & deinde in
ratificatione iterum neget, prout refert in facto conti-
gisse Paris Put. de synd. fol. 482. c. 6. post nu. 1. non esset
ppp procedendum in infinitum, *ppp* sed crederem suf-
ficere quod tormenta repeterentur vsque ad tertiam tor-
turam, & vbi deinde ductus ad ratificandum semper
qqq negaret, *qqq* absolueretur rebus stantibus.
rrr *rrr* Minæ præcedentes delictum, faciunt indicium cō-
37 tra eum, qui offenso minatus est. An autem faciant
sss indicium ad torturam, est distinguendum. *sss* nam si
quidem sunt minæ prolatæ per virum potentē, & malæ
famæ in e xlem genere mali, qui de facili potuisset mi-
nas suas exequi, & eas solitus erat exequi; faciunt in-
dicium ad torturam, quando scilicet ignoratur quis
maleficium commiserit: aliàs autem secus. Et ita com-
muniter distingui attestatur Imola in l. fi. num. 10. ff. de
ttt hæred. instituen. *ttt* Carter. in pract. crim. fol. 102. nu.
126. quem refert Plot. in reper. d. l. si quando, num. 885.
uuu *uuu* Blanc. de indiciis, nu. 183. quem refert Duennas
reg. 192. in 4. ampl. circa fi. & Placa lib. 1. delicto. c. 28.
post num. 18. vers. Secundo subiiciam. Hanc etiam opi-
nionem dicit esse cōmunem Boss. in tit. de indiciis, nu.
44. Sed apud nos non semper admittuntur huiusmodi
distinctiones. Nam probatis minis & causa minarū, Se-
xxx natus mādat sæpe numero reos tormētis *xxx* subiici.
yyy *yyy* Pax, seu transactio facta per aliquem cum offenso
38 de ipsa offensione, seu iniuria, facit contra eum indi-
cium ad inquirendum. Sed nunquid talis transactio,
seu pax, erit sufficiens indicium ad torturam contra
eum? Resp. Aut sumus in delictis, in quib. de iure lici-
tum est transigere: & non sufficit: nam quod fit iure
permittente, nemini obesse debet. Aut sumus in crimi-
nibus, in quibus non est de iure licita transactio: & in
zzz istis vtique faciat indicium *zzz* ad torturam. & hæc
est communis opi. vt dicit M. Ant. Blanc. de indi. num.
306. prout illū refert Villalob. in sua collecta commun.
opi. in litera T. verb. transactio non est sufficiens, licet
Blanc. in lib. meo hoc loco id non attestetur. In quib.
autem casib. licita sit transactio, dixi infra, q. 58. versic.
Successiue. Sed certe apud nos si reperitur instrumen-
tum pacis, illud plene probat delictum contra eum, qui
Aaa pro eo pacem facit. *Aaa* Et ideo cautela est, quod
Bbb Pax fiat per aliquē tertium nomine omniū, *Bbb* quo-
rum interest. Talis enim pax valet, & prodest cuicunq;
illam producenti, non secus ac si esset in ipsa remissione
specialiter nominatus, vt dixi in d. q. 58. vers. dictum est.
Et forte etiam si ille tertius in specie pacem faceret no-
mine ipsius rei, adhuc non deberet ei talis pax obesse,
prout in facti contingentia iudicauit curia Neap. vt re-
fert Grammat. voto 39. circa fin.
Ccc *Ccc* Mendacium, seu variatio, inconstantia, & tituba-
39 tio rei, faciunt contra ipsum indicium ad inquirēdum;
& in hoc nemo dubitat. Quo vero ad torturam solet
allegari Bart. in d. l. fi. nu. 3. ff. de quæst. vbi dicit, quòd
ex inconstantia, & trepidatione potest haberi aliqua
præsumptio contra reum: & quòd si repertus fuerit
in mendacio, erit maxima præsumptio contra eum. Et
sic videtur Bart. constituere differentiam inter eam præ-
sumptionem, quæ oritur ex trepidatione, vt sit aliqua-
Ddd lis præsumptio; *Ddd* & eā, quæ oritur ex mendacio,
vt sit maxima præsumptio. Et propter hoc multi alle-
gant Bart. in eo loco tenere, ꝙ mendacium sit sufficiens
iudicium ad torturam. Et hanc opin. in pract. obseruari
attestatur Paris Put. de synd. fol. 441. post num. 4. quem
refert & sequi videtur Grammat. cons. 5. num. 5. Sed re-
uera Bar. hoc non dicit, vt bene animaduertit Paris
Put. in loco præalle. post num. 6. sed tantum quod erit
maxima præsumptio contra eum, licet Boss. in tit. de ind.
num. 36. dicat, quòd quicquid ille dubitat, ipse ita vidit
semper illud dictum interpretari, vt scilicet faciat indi-
cium ad torturam. Et ibi etiam dicit, nu. 38. & seq. quod
practica seruat, ꝙ sola variatio rei, etiam sine trepida-
Eee tione, modo sit circa *Eee* substantialia, facit indicium
sufficiens ad torturam. Et quòd mendacium solum sit
sufficiens indicium ad torturam, dicit concludere com-
muniter Doct. Nouel. in tract. ad defensam, fol. 15. post
nu. 5. Multi tamen tenuerunt contrarium, quod scilicet
Fff solum *Fff* mendacium non sit sufficiens indicium ad
torturam, sed solummodo faciat quandam suspicio-
nem, quæ iuncta cum aliis sufficiat ad torquendum,
quam etiam dicit communiter teneri Pract. Carer. fol.
95. numero 119. Hanc etiam dicit esse communem

Ggg Grammat. voto 30.num.15.in fin. *Ggg* Ego vero in
hac varietate opinionum crederem hoc esse relinquen-
dum iudicis arbitrio, considerata qualitate personæ, &
rei, super qua est mendacium, seu variatio, an scilicet sit
talis, in qua verisimiliter possit cadere obliuio, & an sit
Hhh circa substantialia *Hhh* negocij, & an incontinenti
se correxerit, nam talis variatio diceretur potius emen-
datio, quam mendacium. Si tamen essem iudex, vix es-
set, vt ex solo mendacio, vel variatione ponerem reum
ad torturam, nisi aliquod aliud adminiculum concurre-
Iii ret. Et hoc puto esse *Iii* tutius.
KKK KKK Cæterum sola inconstantia, titubatio, & tre-
pidatio rei proculdubio non est sufficiens indicium ad
torturam, sed tantum facit contra eum aliqualem præ-
sumptionem; vt dicit Bart. in loco præallegato. Et ita
communiter tenetur, vt dicit Pract. Caner. fol. 92. num.
120. Hanc etiam dicit esse veram, & receptam senten-
tiam Simancas de hæret. c. 63. nu. 24. quam etiam com-
munem appellat Plot. in reper. l. si quando, num. 886.
Lll *Lll* Multi enim sunt adeo natura timidi, vt cùm du-
cuntur ad præsentiam iudicis turbentur, ita vt nesciant
quid dicant, etiam si sint innocentissimi, vt contigit illi
nobili, de quo scribit Paris Put. de syndic. fo. 441. num.
Mmm 7. quos propterea impium esset tormentis *Mmm*
subiicere.
Nnn *Nnn* Si aliquis visus sit exire ex aliqua domo cum
40 gladio sanguinolento, & cum facie pallida, quæ domus
non habeat nisi vnicum ostium, & intus reperiatur ho-
Ooo mo mortuus, tale indicium est sufficiens *Ooo* ad
condēnationem, ita allegatur tenere Ang. in l. fi. in prin.
ff. quod metus causa. Et est cōmunis opin. vt dicit Blan-
cus de indiciis, num. 192. prout illum refert Nouel. in
pract. crim. fol. 61. nu. 8. quanuis Angel. in loco præalle-
gato in libro meo videatur tenere contrarium. quinimò
ipsemet Ang. in l. quanuis, in fi. ff. de furt. expresse tenuit
contrarium, scilicet quòd imò non sufficiat ad cōdem-
nationem, sed tantum ad torturam: & dicit quòd ita
practicatur: quem refert Brun. de ind. fol. 51. num. 6.
Ppp *Ppp* Ego in practica semper vidi seruari, quòd hoc
positum sit in arbitrio iudicis nam aliquando vidi reos,
contra quos extabant huiusmodi grauissima indicia,
grauiter torqueri: aliquando etiam vidi eos condemna-
Qqq ri, non tamē pœna ordinaria delicti, sed tātū *Qqq* ex-
traordinaria, iuxta ea quæ dixi supra, q. proxima, vers.
ad condemnandum. Et ideo poterit iudex considera-
ta qualitate facti, & personarum, amplecti quam opin.
maluerit.
Rrr *Rrr* Si res furata reperiatur penes aliquem, talis in-
41 uentio facit contra eum indicium ad torturam, nisi ipse
doceat à quo habuerit. ita dicit Bart. in l. fin. post nu. 5.
ff. de quæst. Et hęc est communis Doctrina Doctorum;
vt dicit Mars. cons. 130. nu. 42. Rolan. consil. 45. nu 39.
& seq. lib. 1. Et ita in facti contingentia consuluit Gram.
consil. crim. 14. & ait ita fuisse executum. Hanc tamen
Sss conclusio intelligenda est, vt procedat, *Sss* modo il-
le, penes quem res furtiua reperta est, sit malæ vocis,
conditionis & famæ: secus autem si sit bonę vocis: tunc
enim etiam si non doceat à quo habuerit, non facit
contra eum indicium ad torturam. Ita dicunt Docto-
res, teste Bruno de indic. fol. 25. nu. 5. Dicit etiam Aug.
ad Ange. de malef. in verbo, Et vestem cœlestem, sub
nu. 19. ꝙ hanc distinctionem omnes Doctores com-
muniter approbare videntur. Ita etiam communiter
distingui attestatur Rolan. in alleg. consil. 45. num. 41.
Et secundum hanc opin. in facti contingentia consuluit
Bertrand. consil. 107. lib. 1. in 1. part. Idem etiam dicen-
dum est, si esset reperta apud aliquem, qui solitus esset
emere, & vendere tales res mobiles, & illam palam te-
neret. nam eo casu nulla ex eo suspicio contra eum
Ttt *Ttt* oriri posset.

ADDITIONES.

a *Dictum est de indicijs.* Adde quod materia præsentis quæstionis multum confert cum q. 64. & adde aliud indicium hic non tactum, à Senatu tamen declaratum, supra q. 4. ver. quando verò, ibi vide etiam, quòd Senatus iussit; & ibidem in d. q. 64. varia collige indicia, videlicet, in vers. sed nunquid bannitus, & vers. vltimo, videndum, ibi, puta si tortus dicebat: aliud collige indicium infr. q. 89. vers. sed hic, in principio, ac alibi sæpe. Iudici autem asserenti de fama creditur, vt est supra q. 6. vers. fin. Distingue tamen inter assertionem Iudicis, & Principis, vt ibi, & q. 53. vers. sed quid si aliquis, vide Crau. tract. de antiq. temp. par. 1. per totum, varia indicia collige apud Iacob. Nouellum in sua practica in præfatione à nu. 34. cum seqq. *Drogh.*

b *Videamus.*] Hic no. ꝙ indicium, seu remotum debet regulariter per duos testes probari, vt late per Osasc. decis. 79. nu. 16. & 29. *Giach.*

c *Fama sola.* De indiciis quibusdam in specie, & 1. de fama quando ad inquirendum vel torquendū sufficiens sit. Farin. in 1. vol. suarum quęst. q. 47. sub tit. de indiciis, & de fama ad inquirendum, ibi, nu. 37. 38. 39. 40. *B. R.*

d *Absque alijs adminiculis.*] Vide per Duen. mihi sub reg. 301. vbi ad regu. ponit quinque fallentias, quæ pro istis adminiculis seruiunt. *Giach.*

e *Plotus.*] Vide per eum, quia sex tradit fallentias ibid. in quibus quis ex sola fama potest torqueri. *Giach.*

f *Et quamuis.* Fama in ciuilis. Farin. d. q. 47. nu. 86. filiatione, 94. Morte, 97. Nobilitate, 101. in lęuibus, n. 105. in antiquis, nu. 106. & seqq. Fama orta post rei carcerationem, vel inquisitionem nihil operatur. Farin. d. q. nu. 176. Et de mala fama, nu. 199. & seqq. vsque 207. B. R.

g *Quod scilicet fama sola.* Vide Baiard.

h *Communem opin.* Farin. d. q. 47. nu. 4. 5. & 6. vsque 10. & 13. 15. Ber. Ros.

i *Ex sola fama procedatur ad torturam.*] Adde hic, ꝙ si iudex ex sola fama, & nuda poneret reum ad torturam: & ille fuisset confessus, talis confessio non noceret, sed haberetur, ac si fuisset extorta absque indiciis: sed quib. casibus faciat indicium ad torturā, vide etiam per prac. Caner. vbi supra per totum. *Giach.*

K *Fama enim.* Farin. d. q. nu. 54. & 59. & quid si concurrat vnus testis de visu, ibi, nu. 73. & 79. & 80. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

l *Semiplene.*] Regulam, ꝙ fama in criminalibus non faciat semiplenam probationem cum quinque ampliationibus, atque sex limitationibus, vide per Duen. ead. reg. 300. & aliam regulam, quod fama in criminalibus non faciat indicium ad torturam cum quinque limitationibus, vide per eundem reg. seq. *Giach.*

m *Oblitum si cum ipsa.* Farin. sup. num. 17. 18. 21. 28. & 35. *Ber. Ros.*

n *Posset etiam esse delictum.* Vide Baiard.

o *Vt sola fama sufficeret.* Farin. sup. nu. 11. *Ber. Ros.*

p *Sed pone, quod reus.* Vide Baiard.

q *Quæst. 60. vers. frequens etiam.* In d. q. 60. vers. frequēs concluditur, ꝙ probatio bonę famæ prodest, quando ex mala tantum fama indiciatur reus: secus, cum vltra famam aliquod adsit indicium, vel adminiculum: quid ergo si fama hæc sit informis? vt puta, quia in processu informatiuo appareat probata fama de delicto, pro quo inquiritur: reus autem in processu defensiuo probauerit de bona voce sua; & fama sine qualitatibus tamen à iure requisitis ad probandum famam, de quibus abunde supra quæstione sexta, versic. illud tamen cum pluribus sequentibus, dic, quòd tunc numerus testium copiosior præualet modo, quo per Socinum, consil. 54. sub numero 13. volumine tertio, Grammat. consilio 57. numero 19. Boss. de indic. numero 69. quid au-

tem

tem si diffamatio, siue mala fama de delicto contra aliquem dicatur, & probetur habuisse initium post delationem de ea in iudicio factam? Dic, vt per Bart. in l. de minore. §. in plurium qui in materia famę semper allegari solet, nu. 16. ff. de quæst. Videtur enim tunc per talem delationem procurata fama, vt per Felin. in c. cum contingat post principium de rescript. & nota semper quando fama non probatur cum illis qualitatibus requisitis per Bart. vbi supra, Tamen numerus testium informiter super ea deponentium supplet, Boss. vbi sup. d. nu. 69. & de fama in genere, & specie probata, Boss. ibidem, nu. 83. differt autē fama à rumore, vt per Alex. cons. 115. nu. 16. cum seq. lib. 4. dixi supra ad q. 20. vers. 1. ad fin. sed verè, & propriè loquendo cum in his, quę spectant ad probandam famam, multa requirantur, vt per Bar. in d. l. de minore, §. plurium, illa adaptari non possunt rumori, qui propriè intelligitur, cum valde remotus sit, & distans à loco, in quo oritur fama; Vnde legitur in 3. Reg. cap. 3. Maior est Sapientia tua, quàm rumor, quem audiui, de voce vana populi, quæ exaudiri non debet, vide tex. in l. decurionum, C. de pœnis. *Drogh.*

r *Modo illa fama sit in eodem genere delicti.* Adde infr. q. 64. vers. Dixi etiam, ibi, quia saltem, vbi contrarium videtur, quia ex eo solo, ꝙ aliàs quis deliquerit, non potest reus torqueri, esset enim dare nimis latas habenas Iudicibus, vt ibidem. *Drogh.*

r *Modo illa fama.* Farin. d. q. 47. nu. 205. *Ros Ber.*

s *Cæterum si delicta.* Farin. quæst. 23. de qua in num. 31. & quæst. 47. num. 204. tit. de delict. quæst. 23. num. 27. vol. 1. *Ber. Ros.*

t *Vnus testis.* Vnicus testis quomodo indicium faciat. Farin. q. 63. volum. 2. cap. 1 num. 51. 52. & 53. & num. 1. firmat regulam, quòd vnicus non probat cum 8. ampliationib. & 18. limitationib. & nu. 207. cap. 4. quid in facto proprio, & quid ad torturam. idem Farin. q. 36. vol. 2. nu. 228. & seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

u *Omni exceptione maior.* Quis autem sit testes integer, & omni exceptione maior infr. q. 24. vers. Quarto modo: quomodo autem probentur indicia per vnū testem tantum vide Crau. cons. 6. sub nu. 12. vers. in qua re considero: Adde hic ad formandum indicium per vnum testem, ꝙ talis testis debet esse maior omni exceptione Crau. cons. 36. nu. 19. cons. 244. sub nu. 8. *Drogh.*

u *Omni exceptione maior.*] Vide plene Rolan. in cons. 3. num. 38. cons. 37. num. 9. lib. 3. & Craue. cons. 9. nu. 11. testes autem omni exceptione maiores dicūtur, vbi contra eos nihil opponi potest, nec defectus, vt plene per Carer. in pract. nu. 165. Et aduerte, quia ista qualitas debet articulari, & probari, vide per Rolan. consil. 50. num. 17. lib. 2. & Dec. 37. col. 4. *Giach.*

x *Et huiusmodi testis.* Infr. q. 58. versic. Dixi etiam vbi seipsum hic allegat: quid autem si testis non integer, confirmet dictum suum in tormentis? Vide supra in §. falsum, versic. subornans. Hoc autem limita quando aliter nec actu, nec potentia veritas haberi potest infra q. 24. vers. sciendum est, in fine, & de dicto vnius testes tantum, vide per Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. casu 92. sub nu. 9. Nemo enim tam sanctæ, & inculpatæ vitæ extitit, vt illius assertioni ad condemnationem credendum sit, etiam si is Cato foret, vt fuit Prouerbium apud Romanos: sic legitur in Plutarco super vita Catonis Vticensis: & dixit Cicero in oratione pro Sexto Roscio tom. 1. Aphricanus, qui suo cognomine declarat tertiam partem orbis terrarum se subegisse, tamen si res sua ageretur, testimonium non diceret. An autem

42 dictum testis deponentis de auditu † super iis, quæ principaliter spectant ad visum, probet? vt est infra ver. sequenti: Dic quòd sic, dummodo sensus auditus non sit omnino improportionabilis actui visus, nec è contra, vt per Alex. cons. 24. sub nu. 10. ad medium, vol. 2. vnico tamen testi de facto suo deponenti etiam in alterius præiudicium præstatur fides, pract. Pap. in for. lib. opp. contra test. in Gl. ac etiā varij, nu. 5. Marf. in pract. criminali. §. diligenter, nu. 19. Alex. cons. 177. sub nu. 5. vol. 7. cons. 77. nu. 10. vol. 1. & cur hoc sit, vt vnico tantum testi de facto proprio deponenti sic credatur, dixi infra ad q. 24. vers. quarto nunquid: vbi allegaui Eusebium quam opinionem vt veram approbant moderni, vt per Horat. Luci. cons. 161. n. 41. inter cons. diuers. to. 1. Non. cons. 99. nu. 10. Bursat. cons. 20. num 23. vol. 1. cons. 152. nu. 46. vol. 2. Imò etiam legitur: quod persuadentes pręsumptiones cum vno teste concludunt Iudici, Aym. Crau. cons. 95. sub nu. 6. cons. 73. nu. 23. & nu. 30. vbi tamen vide: Hæc autem omnia sub moderamine, de quo per Fuluium Paccianum alioquin Clari obiurgatorem, in tract. de probat. lib. 1. c. 48 nu. 38. vbi vide plura in hac materia, vide apud Antonium Gabri. com. opin. lib. 1. de testibus conclus. 1. *Drogh.*

y *Ad torturam.*] Adde quibus casibus vnus testis faciat indicium ad torturam per Campeg. tract. de testib. reg. 365. *Giach.*

z *Quam tamen intellige.*] Item intellige, atque vide fusius per pract. Carer. pag. mihi 80. 81. sub nu. 110. qui loquitur in teste de visu: & ibid. declarat, quando vnus testis de visu sufficiat ad torquendum, ad illum in hoc recurre. *Giach.*

aa *Sed quid si testis non viderit.* Vide Baiard.

bb *Hoc tamen intellige.* Gramm. voto 21. nu. 2. & Farin. q. 69. vol. 3. c. 5. nu. 164. & c. 6. nu. 175. *Ber. Ros.*

cc *Cæterum testes.* Vulpell. cons. 68. nu. 5. *Ber. Ros.*

dd *Luna lucebat.* Hoc idem in occurrenti casu practicatum attestatur Plutarcus, in Alcibiadis vita per hæc verba, videlicet; Rogatus quidam accusatorum, quonam pacto, eum, qui Mercurij statuam percusserat conspexisset, Respondit: se beneficio Lunæ percussoris vultum, sacrilegique nouisse: verum cum Luna noua, qua tenebræ vigere pręcipuè solent, id facinus perpetratum esse cōstaret, satis perceptum fuit à prudentissimis viris eum & pugnantia secum loqui, & maleuolentia ad accusandum Alcibiadem non veritate compelli. *Drogh.*

ee *Dictum socij.* Multa apud Muciam Cam. in suo confessionario fol. 39. Peguerr. decis. 5. nu. 37. Farin. tit. de indic. & tort. vol. 2. q. 43. nu. 3. & 4. & per totam, & nu. 56. & plur. seq. de plurib. enormib. quæst. & Gabr. cons. 178. nu. 1. lib 2. dicit oportere, vt prius de proprio sit excessu conuictus, antequam interrogetur. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Regulariter delinquens.*] Et istam regulam, quod testis socius criminis regulariter non admittatur cum tribus fallentiis, vide per Socin. in trac. fallentia mihi reg. 517. Alex. cons. 69. nu. 8 lib. 2. Carer. in practic. crimin. sub nu. 122. per totum, & de cautela adhibenda in opponendo ei. Item & quibus casus, & quomodo debeat interrogari, vt faciat indicium. *Giach.*

gg *Vt interrogetur.* Infr. q. 64. versic. veritas, & versic. successiue quæro, ad finem. *Drogh.*

gg *Vt interrogentur.* Idem Natta cons. 298 nu. 2. & per totum & Farin. d. q. 43. nu. 56. & 57. *Ber. Ros.*

hh *Falsare monetam.* Menoch. casu 447. num. 20. de arbitr. iud. & Farin. vbi supra num. 43. & 64. *Ber. Ros.*

ii *Quæ principaliter committuntur in odium.* Contrarium quòd imò adulterium non committatur in odium sed in amorem infra quæstione 47. versic. sed quid si vnus, quæst. 87. versic. finali, ibi, quædam autem, vide Alexandrum regulam tradentem in consil. 79. nu. n. 8. volum. 2. *Drogh.*

KK *Si tamen interrogetur.* Adde infra q 64. vers. veritas, & versic. successiuè quæro, in fine. *Drogh.*

ll Sed ad inquirendum.] Adde & communem etiam vide per Prac.Carer.pag.95.sub n.122.col... vel.Ex quorum.Fallit tamen in casibus per eum ibi adnotatis.Item limita,atque declara,vt illic per totum. Giach.

mm Quod in ijs criminibus. Menoch. d. casu, & Farin. mem.loco,nu.123.& 124. Ber. Ros.

nn Alij vero dicunt. Vide Baiard.

oo Ex consuetudine.] Adde vltra allegatos in tex.quòd idem nouissime testatur Franc.Cason.trac.de torment. c.16.nu.6. vbi formaliter dicit, quod de consuetudine totius Italiæ rei interrogantur de sociis in omni casu.Et idem etiam tenet quādo proceditur per accusationem, quod nota. Giach.

pp Sed certe. Cartar.de execut.sentent.num.59.c.2. Farin.d.nu.64. Ber. Ros.

qq Vnus tamen est casus.Limita non credi asserenti mādatum quando nihil aliud concurrit infr.hac eadem q. vers.& ex hac conclusione:hoc idem in auxiliatore infra q.90. vers.Aut vero,in princ. ibi, fuit enim bis tortus super scientia:& aduerte quia in ista materia sociorum non solum fit differentia vtrum simus in casibus exceptis,necne,vt hic,sed etiam fit differentia, vtrum simus in his,quæ sunt facilis, vel difficilis probationis, ita vt in difficili probatione indistinctè super sociis interrogari quis soleat: & tunc socius criminis etiam ad torturam indicium facit,quod intellige cum aliqua alia concurrant cum tali dicto solius socij: Hæc, & multa in hoc proposito facientia, vide per Crau.consil.178.diffusè sub nu.3.& in his,ac similibus casibus recurre semper ad tex.eleganter in l.fin.in fin. C.de accus.Limita tamen,socium criminis facere indicium,vt sup.quò ad alios diuersos, non verò contra eos,cum quibus maleficium commisisse fateatur, vide Ludouicum Catum alios referentem inter cons.crimin. diuers.cons.99. sub nu.25.parte prima. Drogh.

rr Obseruari.] Ad idem vide Natt. cons.138.nu.22.& 298.num.2. Giach.

ss Retenta igitur. Farin.d.q.43.nu.43.& plur.seqq.& quid dicatur socius criminis Bald.cons.487.lib.4.& dictum socij, quando faciat indicium contra consocium Farin. d.quæst 43.volum.2. num.125.126.127.129. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

tt Dictum ipsius delinquentis. Et de modo tenendo interrogandi super socios,infr.q.64.vers.succesiuè quæro,in fi.vbi dixi,adde sup.q.20.vers ad formandam:infra q.45. vers.Debet autem Iudex, & ibi latius: Flam. Chart.in sua pract.interrogandorum reorum,lib.2.c.1. num.70. Drogh.

uu Ad inquirendum. Idest ad assumendas alias informationes.Hoc idem habetur supra q.7.vers.Habes igitur in principio. Drogh.

xx Quod sufficiat. Gramm.cons.66.in crim Laur.Chircou.commun.opin.lib.3.conclus.138.in lit.S B.r.Ros.

yy Et licet Ruin. Farin. vbi sup.num.190. Ber.Ros.

zz Ego tamen credo. Plott consil.31.num.5. Rolan.consil.57.numero 24. libro quarto, Farin. d.q.43.nu.129. 130. Ber. Ros.

A Debent tamen. Vulpell. cons.52. Cartar. de execut. senten.c.2.nu.82.& 84.Farin.d.q.43.nu.132. Ber.Ros.

Vide eundem Baiardum.

B Idenim est potius suggerentis. Adde infr.q.45.vers. Debet autem,circa principium.Hoc idem habetur per Boss.tit de examin.reorum,nu.12. Drogh.

C Si vero quaeris. Farin d.q.43 à nu.125.vsque ad 131. Chircou.d.conclus.38. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

D Tu dic, quod immo in casibus non exceptis. Dictum ergo socij criminis in casibus non exceptis non est sufficiens ad inquirendum; contrarium tamen,quando tale dictum est confirmatum in tortura, supra in §.falsum, vers.Subornans, & habetur clarè apud Hippolitū Riminaldum inter consil. crimin. diuersorum, consil. 106.sub nu.10.par.1.Quinimò in delictis quæ non solent committi in odium alicuius, sed tantum ad proprium commodum,tunc indistinctè,socius criminis facit indicium. Alex.cons 69. nu.8. vol.2. Dixi supra hac ead.q. vers.vnus testis, Adde infr.q.45. vers.cæterum; & ideo tortura confirmat fidem,infr.q.53.vers.Tertius est casus. At qui dicantur casus excepti,siue atroces supra §.1.vers.sunt etiam:Demum vt dicam quid in hoc passu sentiam,vtrum videlicet, quis possit interrogari super sociis,necne; placet mihi opinio Salyc. relata per Alex.cons.89.sub nu.3.ibi. Vel secundum Salyc.in d.l. fin. vol.3. vt quis possit interrogari super sociis in his, quæ regulariter committi non solent absque sociis, & ita semper seruaui absque suggestione tamen, de qua supra. Drogb.

E Seruari. Cartar. de execut.senten.cap.fin.num.75.& 77. Ber. Rossi.

F Scias tamen. Vide Baiard.

G Esset etiam periurus. Vel bannitus vt in statuto Mediolani, de quo per Boss.tit.de inquisit. nu.14.& seq. Roland.cons.57. nu.15.& 22.lib.4. Farin.q.citata, nu. 180. & sequentibus. Ber.Ros.

H Quinimo etiā ad formandā.Ex magna intellige suspicione, de qua supra q.20. vers.finali, ad fin. Adde infra hac eadem q. vers.Inimicitia vrgens in fine. Drogb.

I Plerunque etiam. Vide Baiard.

K Subornans.] Item in materia corruptionis,ac subornationis testium & in materia testis periuri, ac falsitatis, & probationis indiciorum,vide per Ioan.Ceph. cons. 233.& consil.seq. Giach.

L Successiue quaero. Farin.dicta quæst.43. num.3.4.24. 25.& 28. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

M Num 4.in fine. Vulpell. cons.27.nu.2. & consil.30. num.7.& 8. Ber. Ros.

N Sed quid in criminibus Vulpell.d.cons.52.Chircou. d.conclus.38.& Farin. vbi sup. num.131.145.& 152. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

O Bene facit. Farin. vbi sup.nu.145. Ber.Ros.

P Quæ quidem aliqualis. Vide Baiardum.

Q Et ex hac conclusione. Supra hac eadem quæstione, vers.Dictum socij ad fin.& aduertas quòd contra man

43 dantem † nunquam potest absolutè procedi nisi prius constet de mandatario nec debet ordo peruerti, text.l. si is,qui rem, la seconda, §.si tu Titium,ff.de furt.Boss. tit.de mandat.ad Homicidium,nu.37. Bursat.cons.20. num.6. Menoch. de arb.iud.cas.352. infr.q.90. versic. Scias autem. Drogb.

Vide eundem Baiardum.

R Mandatarij.] Obiter hic scias mandatarium excusari in quam pluribus casibus de quibus per Carer. in prac.pag.320.nu.303.vsque ad 115. Giach.

R Indicium ad torturam. Farin.in q.crimin.volum.2.q. 44. Ber. Ros.

S Mihi placet. Carrer. in praxi in verbo sequitur de mandatario,nu.10.& seq. Farin. vbi sup.num.11. & q. 43.nu.16 146.vsque ad 152.& nu.156.cum sequentibus scribit quænam sint ista adminicula. Ber. Ros.

T Indicium ad torturam.] Adde vt per Mars. suo cons. 22.gratia domini, vers.non obstat.& Ant. Ca.ad Ang. de Are.in §.interdum furti. Instit. de obli.quæ ex quasi delic.nascun.Item adde,atque vi.per Carer.in sua prac. crim.sub nu.123. vbi etiam concludit, ꝙ stantibus aliquib.præsumptionib.pro mandante,excusatur mandās, licet contra eum essent indicia;si verò non concurrāt, non excusari inquit. Item ꝙ mandatarius dictum non

faciat

faciat indicium ad torturam contra mandantem, vi. fusius per Rol. cons. 14. vol. 4. qui tamen in casu illo assassinij tenet facere, tametsi alia non concurrant, sed multò fortius vbi concurrunt, vt per eundem ibi. col. fin. vbi considerat aliqua adminicula concurrentia. *Giacb.*

V *In hoc autem proposito*. Vide Baiard.

X *Dicas excipio contra te*. Addas Ias. in §. Item si quis. il 2. nu. 28. Instit. de act. *Drogh.*

Y *Sed pone*. Roland. consil. 57. num. 36. lib. 4. Farin. d. quæst. 43. num. 34. 37. 39. & 41. & quæst. 45. nu. 25. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Z *Indicium ad torturam*. Farin. d. q. nu. 38. & q. 45. num. 44. *Ber. Ros.*

Aa *Quæro nunquid*. Farin. vbi supra. num. 141. & seqq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Bb *Sed intellige quod sufficiat*. Adde infr. q. 53. vers. sed quaro; & dum hic dicit, quòd cùm socius criminis deponit contra socium, debeat iurare, cùm licèt sit reus quò ad se, est tamen testis cõtra socium; intellige, vt tūc tali magis credatur sine tormentis, quam cum tormentis, vt ait Dec. in suo notabili consil. 188. sub num. 12. ad med. & ità limitatur, quod dictum est supra hac eadem quæst. vers. Si verò quæris; supra in. §. falsum, ver. subornans. vide pract. Papien in for. lib. opp. contr. Testes in Glos. & non iurati, num. 4. & in quantum dixit supra vers. Sed pone, quod creditur duobus socijs ad torturam; limita, nisi tales socij essent etiam infames ex alijs criminibus; Hypp. Riminal. inter cons. criminalia diuers. cons. 105. num. 10. Item limita, quando aliàs talis testis est periurus, quia nec etiam eidem cum tortura creditur. Crau. cons. 6. à num. 14. cum seqq. Et melius in hoc proposito. num. 58. in fin. & vide Lud. Catum inter cons. criminalia diuers. cons. 99. nu. 24. & num. 26. Sed dum hic dicitur, q. quò ad se ipsum si reus, & testis quò ad alios; Adde quòd si talis reus quò ad se fuerit varius in tormentis, & extra tormenta, & positus ad torturam sustinet id, quod in tormentis ratificat, tali dicto confirmato sit standum; quod tamen verum est, quando de se, & de alio interrogatur; sed quando simpliciter contra testes tantùm interrogatus fuit, licèt variauerit, & subinuerit, vt supra, hoc non procedit, vt per Lod. Catum d. cons. 99. num. 26. cum ibidem allegatis. *Drogh.*

Cc *Seruatur in confrontatione*. Adde infra. q. 45. vers. sed in proposito quæro, ibi, & licèt de iure communi non sit necessaria. *Drogh.*

Dd *Scias etiam*. Et similiter debet reperi cum omnibus suis qualitatibus, vt infra q. 45. vers. cæterum non debet esse grauis. Gabr. d. cons. 178. num. 8. & 13. lib. 2. & nu. 21. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Ee *Assertio vulnerati*. Adde quòd imò talis assertio facit indicium. Marsil. Rub de fideiuss. num. 42. Boer. ad consuetudinem Bitur. de Constum. concer. les viges. §. 13. vers. Item par la constume. fol. 40. in lib. meo, & de dicto vulnerati infr. q. 52. vers. potest etiam. q. 62. vers. sed pone, quòd accusator, circa fi. vbi excusat hæredem vulnerati ab expensis, & à calumnia. Adde Andr. Alc. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumptione 4. nu. 10. & in d. reg. 3. præsumpt. 44. nu. 5. distingue, vt ibi; Item adde quòd Mediolani per Decreta ibidem facta dictum

44 morientis † plenam facit probationem, vt attestatur Marsil. d. rubr. sub nu. 44. de quo tamen Decreto recordatus non est Clar. hic, de quo statuto, ni fallor, intelligi: Boss. tit. de indic. num. 191. Cautelam autem, vt tale dictum fidem faciat, docuit Durantes Tract. de art. test. sub tit. de tut. & exequut. num. 5. caut. 11. quam tamen cautelam vix seruari posse credo, stāte modo procedendi moderno; At in proposito de dicto morientis; recentiù fere liber dictum Pausæ Consulis Octauio Cæsari; Me, inquit, ab hominibus discedente in tempore probatum est, ne gratiam morienti exhibeas; Quod dictum facit ad propositum cum his, quæ hic dicta sunt; Sic ex App. Alex. ciuil. bell. lib. 5. plenam tamen fidem non facit dictum morientis, vt per Menoch. d. Tract. de Arb. Iud. lib. 2. cent. 1. q. 89. nu. 30. & lib. 2. cent. 2. cas. 108. nu. 20. Adde Flor. in l. si quando. §. 35. num. 3. C. vnde vi. *Drogh.*

Ee *Assertio vulnerati*.] Adde, atque vide per Caret. in prac. cri. sub nu. 124. *Giacb.*

Ee *Assertio vulnerati*. Quid in exculpatione, & Contra in Memor. in verbo, Testator lætaliter, & Apostilla ad pract. Pap. in for. inquis. verbo, Ex quibus percussionib. Marsil. in §. restat. Farin. q. 46. nu. 68. & seqq. Et de assertione illius in quē de morte sclopus explosus fuit, & dicit exoneratem vidisse, quod inuerisimile est Vulpell. cons. 57. lib. 4. & de assertione vulnerati an ad torturam sufficiat. Vulpell. cons. 72. & 118. num. 16. plenissime de materia eorum quæ à Claro hic tractantur. Farin. vol. 2. q. 46. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Ff *Nihilominus quicquid sit de iure*. Vide Baiard.

Gg *Ad condemnationem vero*. Marsil. in §. diligenter nu. 117. Casson. in sua pract. tract. 8. c. 1. Farin. d. q. 46. nu. 1. 10. 35. 44. 46. & 57. *Ber. Ros.*

Hh *Etiam de stylo seruari*. Vide Baiard.

Ii *Mutanda sunt*. Hercul. de proban. negat. nu. 159. Vulpell. cons. 30. nu. 4. *Ros. Ber.*

KK *Fuga delinquentis contra eum facit indicium*. Adde supra q. 20. vers. ad formandam, in fin. & nota, quòd si aliquis visis satellitibus fugam arriperet, vt aliquando euenire solet, etiam quòd fugiens non deliquerit, si capiatur, non tamen torqueri poterit, ascribitur enim sæuitiæ, & timori Iuris, vt per Blanc. reper. l. fin. nu. 44. ff. de quæstio. In contrarium tamen facit Prouerb. cap. 28. in princip. vbi ait, fugit impius nemine persequente, iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit; Quæ verba retulit etiam Bal. in l. executorem, sub num. 39. C de execut. rei iud. Et ideo licèt fugiens hoc modo torquendus non sit; rectè tamen faciunt Birroarij eos persequendo; & memini alios post carcerem dierum aliquot euasisse, alios verò post capturam detentos accusatos, & suspensos; & hic adde quod mirabiliter de fuga dixit Alexan. consil. 15. 1. volum. & consil. 41. 2. volum. quem refert Grammat. decision. 11. nu. 14. vbi voluit ex fuga sociorum insurgere indicium contra detentum infra quæst. 49. vers. sed pone, cui adde in materia fugæ. Crauett. cons. 6. num. 39. vbi quod immò sicuti præsumptio est contra fugientem, ità est, pro non fugiente in bonum, & sic in constitutione spontanea, arguit Boss. tit. de mandato ad Homicid. sub num. 26. *Drogh.*

KK *Fuga*.] Ad materiam quæro, quid de eo, qui vi fo-

45 res † carceri fregit, vt carcerati de criminibus fugiant, dic, quod punitur eadem pœna, qua puniendi erant, qui aufugerunt, vt per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 3. cas. 301. in 3. cas. num. 16. & idem in instigatore, fautore, & consultore, qui suasit carceratis fugam, ibi. num. 21. Idem in eo, qui effregit carcerem, vt aliquorum debitores effugerent. Is enim effractor tenetur loco illorum debitorum, ibid. num. 25. Declaratur tamen ille casus, vt non habeat locum in eo qui notoriè, & clare esset iniuste carceratus, ibi. num. 14. & num. 24. & ad materiam tamen principalem, quando fuga faciat indicium vel non sufficiens ad torturam, & quando probet.....crimen vltra Authorem hic, & allegata, adde, & vide per Zilet. deducta ad pract. Papien. titul. inquisitio post Gloss. 1. additio. sexta, fuga facit eum suspectum, & vide fusius in colle-

ctamea commun. opin. §. fuga, num. 1. 2. atque per Carer. in pract. crimin. pag. 84. vsque ad 90. sub nu. 112. vsque ad 118. Vbi declarat plene & eleganter, totam materiam. *Giach.*

KK *Fuga delinquentis.* Adde quòd fuga rei cum fama adiuncta, facit indicium ad torturam: nec vnum sine altero sufficeret. Ita M. Anton. Blanc. in l. fi. nu. 279. ff. de quæstio. Ex fuga tamen non potest regulariter fieri condemnatio, vt per Bened. de foro Sempron. in repertor. Felin. in verb. fuga. vbi de fuga, vide latissime. Adde Felin. in c. nullus. de præsumpt. *Guiot.*

KK *Fuga delinquentis.* Vide Farin. vol. 1. q. 48. sub tit. de indiciis. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Ll *Primo vt crimen.* Vide Baiard.

Mm *Et in hoc etiam concordans omnes.* Supra q. 20. vers. ad formandam infra q. 28. in princ. *Drogh.*

Nn *Torturam.*] Fallit vbi aliqua iusta causa posset opinari, ita per Tob. Non. cons. 99. nu. 12. qui num. seq. dicit, si sit dubium, de causa, statur iuramento rei. *Giach.*

Oo *Est communis opin.* Vulpell. respons. 115. nu. 2. Peguerra decis. 17. Farin. d. q. 48. nu. 3. vsque ad nu. 7. vbi postea ponit multas limit. & postmodum num. 60. ponit aliam regulam negatiuam, nempe quòd fuga non plenè probet contra fugientem & eam cum ampliationibus, & limitationibus. *Ber. Ros.*

Pp *Quæ tamen intelligenda est.* Adde infra, q. 61. vers. sed hæc quidem omnia, ibi reus, post publicatas attestationes, & ibi dat practicam, & nota q. hoc procedit non tantum post accusationem, seu denunciam realiter factam, sed etiam si sola sit denunciæ suspicio vt per Dec. cons. 233. sub nu. 1. vide Boer. decis. 215. nu. 30. *Drogh.*

Pp *Quæ tamen intelligenda est.* Farin. vbi sup. num. 27. limit. 1. *Ber. Ros.*

Qq *Talis enim fuga.*] Idem dic de eo, qui visus fuit aufugere cum ense euaginato, & sanguinolento de aliquo loco, vt domo, vel vinea, & ibi reperiatur homo mortuus: nam præsumitur, quod ipse occiderit, vt late per Carer. in prac. nu. 134. & Nouel. num. 7. *Giach.*

Rr *Hoc tamen habet locum.* Ergo etiam in non capitalibus criminibus, quis torqueri potest, licet modus aperiendi veritatem sit durior ipsa pęna, veritate reperta: Contrarium tamen sentit Crau. cons. 137. num. 10. cum seqq. inf. q. 64. vers. Præterea, vbi dixi. Capyc. decis. 116. nu. 5. cum seq. supr. q. 1. & q. 20. vers. Ad formandum.

46 Hinc est ergo, quòd cum sumus in leuioribus † criminibus, ad pęnam tantum pecuniariam pertinentibus, si adsint indicia; quia durum fortasse videtur ad torturam deuenire: fiscales ad compositionem recurrere solent, tum quia, vt dixi, durum videtur peruenire ad torturã, quando modus aperiendi veritatem est durior ipsa pęna, veritate reperta: tum etiam quia est non minus durum deuenire ad condemnationem criminalem per indicia tantum, non verificata: prout tamen deueniri posse dixit Crau. cons. 178. nu. 1. infr. q. 66. super quo tamen vide Alex. cons. 77. nu. 8. vol. 1. *Drogh.*

Rr *Hoc tamen locum habet.* Farin. dicto loco num. 33. *Ber. Ros.*

Ss *Scias etiam.* Declarant per Vulpell. resp. 139. num. 6. 18. & vide Farin. d. q. 48. nu. 48. Plott. cons. 31. nu. 24. de eo qui cum omnibus, de familia aufugit. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Tt *Num. 8.*] Vide Nattam cons. 407. nu. 10. 11. & omnino cons. 499. nu. 14. cum seq. & per totum: & per Iacob. Menoc. vbi supra, nu. 6. cũ plurib. seq. & per prac. Carer. pag. 88. sub nu. 116 vers. aut iuste, & in vers. seq. vbi declarat qualiter constet de animo redeundi, & quando non, & faciat indicium. *Giach.*

Vu *Tertio autem.* Vulpell. responso 50. num. 1. Menoch. de arbit. iud. casu 301, Peguerra decis. 5. 1. par. qui Menochium reprehendit. Farin. volum. 1. q. 30. tit. de carcere per totum. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Xx *Nam si quis post fugam.* Et est ratio, quia reuersus non dicitur fugisse, prout venisse non dicitur qui non stetit, Mars. d. Rubr. de fideiuss. num. 372. cum seq. Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 301. nu. 12. An autem si quis à duro carcere relaxatus sit, eidem assignata propria domo, vel aliquo hospitio, siue etiam tota Ciuitate pro carcere, aufugiat, & vocatus non veniat, dicatur indiciatus per hoc? Dic, quòd sic, ac si à publico carcere fugisset. Boer. decis. 215. nu. 15. Menoc. de arb. iud. cas. 301. nu. 7. cum seq. *Drogh.*

Yy *Quinimmo secundum aliquos.* Vide Baiard.

Zz *Scias autem.* Quid si iniustè carceratus fuit. Farin. ibi. num. 61. & seqq. plurib. & item de eximente carceratum, de auxiliatoribus, & de aliis, quid de exemptione de confesso, aut conuicto, aut condemnato, nu. 101. & seqq. & de eximente debitorem, & detentum, q. 31. nu. 64. & 67. & q. 32. Item de eximente seipsum ibid. num. 22. *Ber. Ros.*

AA *Sed quando fuit indebitè.* Vide Baiard.

BB *Non punitur.*] Adde vt per Iac. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centu 3. cas. 301. nu. 24. 25. & per prac. Carer. vbi supra, qui in fin. vers. quod tamen subiungit, quod non solum fugiendo non habetur pro confesso: immo tunc licet occidere custodes carceris impune, & num. 117. quod non dicitur rumpere fideiussionem de securo carcere. Idem de illo, qui aufugit timens sæuitiam Iudicis minantis, & metum inferentis, vel quia solitus erat de facto procedere. Idem si dolo iudicis. *Giach.*

CC *Neque tenentur redire.* Vide Baiard.

DD *Qui aufugit.* Farin. vbi supr. num. 149. & sequentibus. *Ber. Ros.*

EE *Viuius lib. 1.* Iterum Viu. opin. 119. & seq. vbi latè & Farin. nu. 160. *Ber. Ros.*

FF *Scias etiam, quod si carcerati.* Vide Baiard.

GG *Sed tantummodo tentauerint.* Plott. in l. si quando. §. 53. num. 8. C. vnde vi. Cuman. cons. 100. Farin. vbi sup. nu. 5. & sequentibus, & quid de reuerso, num. 148. & sequenti. *Ber. Ros.*

HH *Scias etiam quod si talis fugiens.* Vide Baiard.

II *Puniendus.*] Adde, vt per Iacob. Menoch. vbi supra nu. 12. An autem aufugiens fractis compedibus, & carcere, etiam absque conspiratione teneatur de fractoribus, & qua poena, vide per Carer. in prac. cri. relatiue pag. 89. col. 2. vbi & si attentauerit fugere, quòd ex hoc fuit positus ad torturam, ex quo conspirauerunt, & non aufugerunt, quia detecti, & non potuerunt aufugere: quæ bene notanda esse dicit, quia quotidiana, & solent in facto contingere. *Giach.*

KK *Præterea etiam.* Farin. d. q. 48. n. 81. & seqq. *Ber. Ros.*

KK *Præterea etiam.*] In officiali verò, inquintio de barataria, qui si aufugiat, habetur pro confesso, & condemnari possit, vide per Care. vbi sup. ante nu. 118. qui limitat procedere nisi reuertatur: nam eo casu requiruntur plenæ probationes. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

LL *Non stetit per quinquaginta dies.* Adde infra quæst. 51. vers. hoc etiam, quod tamen non seruatur nisi in statu Mediolani, cùm alibi saltem in Lombardia sindicatus non sint ita rigorosi. *Drogh.*

MM *Inimicitia vigens.* Adde supra q. 14. vers. Secundus est casus, cum sequenti. *Drogh.*

MM *Inimicitia.* Adde Specul. tit. de præsumpt. §. 1. vers. & idem est si aliquis. vbi tenet inimicitiam capitalem esse indicium sufficiens ad torturam. idem tenet Bart. in l. fi. vers. possumus etiam ponere casum. ff. de quæstion. Ang. in l. fin. C. eod. Rom. in l. 1. §. hoc scriptum. ff. ad Sillan. Felin. in c. afferre. de præsumpt. Contrarium: 4-

men tenet Aug. Arimin. in addit. ad Ang. de malefic. in verb. fama publica. vbi concludit indicium inimicitiae non concurrentibus aliis coniecturis, non sufficere ad torturam. *Guiot.*

MM *Inimicitia.* Farin. volum. 2. quaest. 49. & quaest. 43. num. 168. sub tit. de indic. sed quae dicatur inimicitia capitalis, vel non latè idem Farin. d. quaest. 49. num. 7. & sequentibus vsque ad 87. vbi tradit 20. conclusiones. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

NN *Aut quaeritur.* Vulpell. consil. 5. num. 2. & 4. Mascard. conclus. 98. Farin. vbi supra num. 105. 106. & 107. *Ber. Rossi.*

OO *Nisi ex causa graui, & capitali.*] Adde idem per Rolan. cons. 14 nu. 21. vol. 4. vbi plene. *Giacb.*

PP *Aut vero quaeritur.* Farin. dicta quaest. 49. nu. 87. & seqq. *Ber. Ros.*

QQ *Indicium ad torturam.*] Adde, vt per Nat. cons. 42. ante nu. 6. & per Osasc. decis. 79. col. 6. in fi. cum sit indicium à remotis. Contrarium tamen voluit Natt. in hoc sibi parum constans, consi. 499. num 6. vbi subiun-

47 git, quòd ad hoc vt faciat † indicium ad torturam, requiritur, quod sit capitalis inimicitia, vel quaestio de maiori parte bonorum. Adde etiam Gram. decis. 33. numero 8. *Giacb.*

RR *Non sufficiat.* Viu. vol. commun. opin. fol. 752. Gabr. de crim conclus. 18. Thesaur. decis. 24. lib. 7. in fin. & vide Farin. vbi sup. *Ber. Ros.*

SS *Vidi aliquos propter solam inimicitiam.* Adde, quòd tamen debet esse magna suspicio de qua supra quaest. 20. vers. Scias tamen. *Drogh.*

TT *Confessio extraiudicialis in principio.* Adde in materia confessionis extraiudicialis. infr. q. 55. in princ. Haec tamen confessio tãquam a maleficio remota debet probari per duos testes non singulares, vt per Blanc. reper. l. si nu. 47. cum seqq. & nu. 206. ff. de quaest. Aym. Crau. tract. de antiq temp. par. 4. versic. sed enim, nu 25. clarè Marant. in suo Specul. par. 6. sub tit. & producuntur confessiones, actu 5. num. 13. cum seq. infr. haec eadem q. versic. pen. vbi dixi, infr. q. 64. versic. debet igitur: Licet super hoc dubitare visus sit Crau. in consil. 244. sub nu. 8. Immo quòd vnus tantum testis faciat indicium, tenuit in consil. 281. num. 2. in fin. versic. secundo vltra confessionem: ibi tamen intelligit in teste omni exceptione maiori, vt ibidem sequitur versic. sed praemissis. Quomodo autem, & quando noceat talis confessio, vide Bald. consil. 198. ad fin. volum. 1. Boer. in addit. ad Dyn. in reg. quòd semel litera D, de reg. iur. in 6. Contrarium tamen ad fin. & ibi dixi, infra q. 22. vbi etiam dixi. *Drogh.*

TT *Confessio extraiudicialis.* Vide eundem Clarum latè in q. 55. Farin. vol. 4. q. 82. reg. 2. nu. 23. & quod non probet plenè reg. 1. nu. 1. & 2. sed tantum ad torturam d. reg. 2. nu. 25 27. & 28. vbi limitat. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

VV *Ad torturam.*] Adde per prac. Care. fol. 63. sub nu. 121. quem vide, quia declarat, ampliat atque limitat. *Giacb.*

XX *Num.* 204. Ad Blancum adde, num. 185. vbi constituit differentiam inter iactationem, quae fit ante delictum, & confessionem extraiudicialem, quae fit post, quae etiam quandoque dicitur quaedam iactatio, vt per d. Alciat. in l. fugitiuus, ff. de verb. sign. & ibi Blanc. optime loquitur de hac confessione late etiam Carrer. in pract. crim. car. 55. fol. 5. septimum indicium latissime Foll. in pract. crim. in 2. parte tertiae partis sub verbo, & si confitebuntur per totam, vide Boss. tit. de confessis, nu. 45. & 57. *Ber. Ros.*

YY *De errore.*] Adde, quod hanc tenent nouissime Nat. cons. 6. nu. 4. & Rol cons. 31. nu. 17. lib. 3. vbi de communi, vide etiam per Carer. in prac. cri. pag. 427. sub nu. 182. Aduerte tamen, quia retenta communi opinione punitur de iactatione, seu degloriatione extraiudiciali iudicis arbitrio per Iaco. Menoc. de arbit. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 351. nu. 2. cum seq. Adde prac. Carer. fol. mihi 94. col. 2. in fin. Item ad commun. opin. adde per Diaz reg. 125. vers. sub limite secundo, in fine. *Giacb.*

ZZ *Hoc certè iudicio meo.* Hoc prius fuit iudicium Decij in c. At si cleric. nu. 122. de iud. sed ego, quicquid alij distinguãt, & inuoluant, ita dicerem, quòd aut de confessione extraiudiciali constat solum per testes nihil habens aliud in contrarium confitens, quod maleficium tangat, & tunc possit reuocare, ad euitandam, aut praeter confessionem aliqualia sunt indicia, & tunc reuocari non possit, faciunt adducta per Crau. cons. 29. nu. 2. & melius, cons. 262. sub nu. 3. quem allegaui sup. in §. haeresis, vers. ad hoc autem; prout etiam dicimus, quòd vnica tantum confessio sufficit ad condemnationem sine alia ratificatione, quę tunc fit sufficiens ad condemnationem vbi tamen aliter constet de delicto, & habetur ex Boss. tit. de confess. nu. 19. & ita consulendo pertransiui in hoc tam difficili passu: sicut etiam in simili dicitur de confitente delictum sub spe promissae veniae, de qua habetur infra quaest. 55. vers. circa secundum. in fine. Vide Grammat. decis. 8. num. 9. ad medium: Adde infr. q 55. versic. sed pone, vbi limitatur hoc dictum si reus vult docere de confessione erronea; quia tunc auditur, vt ibi: Et aduerte quòd sicut confessio extraiudicialis aggrauat confitentem, vt hic, ita eadem confessio eundem releuat modo, quo per Bart. in l. Fulcimus, §. quod autem, ff. ex quib. caus. in possessionem eatur: quem citat Alexan. consil. 127. sub num. 15. vol. 4. Cur autem confessio incidenter facta aperiat tantum viam Iudici ad inquirendum, non autem ad torturam, supr. q. 19. vers. vltimo, vbi dixi. An autem confessio facta in iudicio ciuili praeiudicat criminali, vel è contra, infr. q. 54. vers. penultimo, in fine. *Drogh.*

aaa *Obseruari.*] Idem dicit infra quaest. 55. in vltimis verbis. *Giacb.*

bbb *Sed hic quaero.* Adde infra q. 55. versic. si verò confessio, in principio. *Drogh.*

bbb *Sed hic quaero.* Confessio facta coram iudice incompetenti. Farin. q. 81. vol. 4. cap. 1. num. 50. 51. 52. & 53. & nu. 188. & num. 206. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ccc *Quod sic.*] Et ista est vera, & approbata Doctorum schola teste Rolan. d. consil. 31. num. 17. lib. 1. ad idem per prac. Care. fol. 94. col. 2. versic. quid autem, vbi relatiue, & an cogatur perseuerare corã competente. Item confessus de crimine extra iudicium, quãdo puniatur, vide per Diaz sub ead. reg. 125. *Giacb.*

ddd *Hanc tamen.* Quid sit quando est penitus incompetens. Farin. d. q. 51. c. 6. nu. 207. *Ber. Ros.*

eee *Et ideo videmus.* Confessio clerici facta coram Iudice laico. Farin. d. q. 181. nu. 210. *Ber. Ros.*

fff *Quando non metu tormentorum.* Infr. q. 55. vers. Item posset allegare, ibi, quod tamen intelligendum est, q. 64. vers. Hunc de gradibus, & vers. Debet quoque, vbi annotantur contrarietates in istis confessionib. quae dicuntur sponte factae, licet praecedente tortura. *Drogh.*

ggg *Deinde postquam fuit constitutus coram suo Iudice.* infra q. 55. vers. fin. & vers. Praeterea etiam, vbi habetur similiter de duobus iudicibus. *Drogh.*

hhh *Tenuit quod non.*] Adde, quòd istam Bal. opin. secuti sunt quamplures alij Doctores, quos recenset Osasc. eius decis. 79. sub nu. 25. ex quibus forte dici possumus communiter, sicuti etiam adnotauimus supra in iudicio confessionis extraiudicialis, vers. de errore. *Giacb.*

iii *Sed contrarium in practica.* Vide Baiard.

KKK *Non sponte sed metu tormentorum.* Adde infr. q. 64. vers.

vers.sin autem reus, ibi, & si probaret terrorem, durum est enim probare confessionem non fuisse sponte factã, stante praua consuetudine, de qua infr. q.64. vers. debet quoque, ibi solent cauti assessores. sed si eueniret casus in quo velles probare confessionem factam fuisse metu tormentorum, recurre ad Dec. in l. in omnibus, num.7. cum seq. ff. de reg. iur. *Drogh.*

lll *Sed hic cadit pulchra quaestio*. Vide Baiardum.

mmm *Tamquam priuato*. Farin. vbi sup. in verbo, sed hic quaero. fol.104. *Ber. Ros.*

nnn *Vlterius quaero*. De confessione in tormentis, quę postea sit reuocata. idem Farin. tit. de indic. volum.2. q.38. nu.91. & 5. seqq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ooo *Quinimò si reus iterum positus*. Aliter tamen dicimus, quòd confessio facta post tormenta, non dicitur facta metu tormentorum etiam in praesentia Iudicis sequentis. infr. q.64. vers. Hunc de gradibus, ibi talis confessio dicitur sponte facta, argumento eorum, quae dixit Marsil. rubr. de fideiuss. num.98. His adde Hippolitum Riminaldum inter consil. criminalia diuers. cons.106. num.15. par.2. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

ppp *Sed crederem*. Farin. d. nu.96. *Ber. Ros.*

qqq *Absolueretur rebus stantibus*. Adde infr. q.62. vers. forma autem absolutionis, verum de tali absolutione rebus stantibus, truffatur Alciat. in l. si calumniator, nu.4. versic. & ideo bis errant. ff. de verb. signif. vide infr. q.57. vers. & haec quidem, vbi habetur de absolutione, eo quia non constat de delicto, nec quod crimen, vel delictum aliquod commissum fuerit: Limita tamen praesentem regulam ratificandi † post tormenta, vt hic;
48 quando quis tortus fuisset ob eius confessionem extraiudicialem factam de delicto: de qua confessione extraiudiciali habetur: supra hac eadem quęstione. vers. Confessio: quia tunc si in tormentis confiteatur nõ est opus alia ratificatione ex mente Tindar. quem refert, & sequitur Felin. in cap. olim, coll. mihi 4. ext. de rescript. & ibi Apostilla, quem allegat Soc. consil.228. in causa Gabrielis, in 2. volum. quicquid aliàs dixerit Blanc. contra Ias. in suo tract. de indic. & tor. nu.208. Ant. Gomes tit. de delict. cap.13. num.8. Nam ex quo confessio extraiudicialis, de qua apparet tam per testes, quàm per eius confessionem, dicitur sponte facta, non requiritur alia confessio nec alia expressior ratificatio. Boss. tit. de confess. num.2. & 19. & num.59. in confessum etenim nullae sunt partes Iudicis nisi in condemnando, l.2. ff. de confess. aliàs rectè sic dici non posset, sed deberet dici, in cõfessum partes Iudicis sunt, vt ratificari faciat; quod etiam elicitur ex Menoch. de arb. iud. lib.1. q.51. nu.8. & eo maximè hic dicta procedunt, postquam certi su-
49 mus, quòd etiam aliàs confessio † extra tormenta ad cautelam tantum ratificari solet, non quòd sit necessaria: Menoch. d. tract. lib.2. cent.1. cas.58. in princ. vide infra ad quaest.55. versic. vnum tamen, & q.95. versic. finali, demum distingue, vt ibi. Adde Mich. de Crassis tract. comm. opin. in verbo, Confessio. q.4. vbi quod in iudicio facta non requirit ratificationem. *Drogh.*

rrr *Minae praecedentes*. De minis val iactationibus. Farin. vol.2. q.50. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

sss *Nam si quidem sunt minae prolatae*. Adde infra q.60. vers. frequens, quomodo autem intelligantur verba ista ab aliquo prolata, *Io me ne vendicarò*, & vtrum sint minatoria, vide Alexan. consil.188. num.7. vol.7. referente Crau. cons.151. sub num.18. & quando liceat minantem occidere. vide Bald. in rubr. C. quando liceat vnicuique. *Drogh.*

sss *Nam si quidem*. Farin. d. q.50. num.1. & 10. vsque ad finem. *Ber. Ros.*

ttt *Carer. in pract.*] Adde, atque vide per eundem in §. homicidium 6. num.93. *Giach.*

uuu *Blancus de indicijs*. Nouell. in praxi, nu.61. in verbo, Minae, & iactario, Mascard. conclus.1061. *Ber. Ros.*

xxx *Subijci*. Thesau. decis.24. num.3. & 9. Farin. d. num.10. & 11. *Ber. Ros.*

yyy *Pax, seu transactio*. Vide Baiard.

zzz *Ad torturam.*] Adde atque vide per Plot. in tract. de in lit. iur. §. vltimo. nu.16. Item vide prac. Carer. sub nu.125. vide etiam Boss. tit. de pace. nu.23. & fusius tit. de indi. & considera. ante tortu. & Ias. l. transigere. col. fin. C. de trans. *Giach.*

Aaa *Et ideo cautela est*. Nota pacis, & reconciliationis modum ad euitanda fisci retia, & adde quòd talis pax apud nos fieri solet per Notarium stipulantem nomine cuiuscunque interest, vt infr. q.58. versic. Dictum est. Capyc. decis.73. sub num.2. An autem talis pax comperat foeminis, & quando, vide Dec. in l. foeminae, num.54. ff. de reg. iur. & dicta quaestione 58. versic. Sed quid si inter, & no. contra opinionem vulgarium, quod propter pacem; non tamen fiscus desistit à procedendo. Bal. in l. si quis in hoc, num.5. C. de episc. & cler. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

Bbb *Quorum interest.*] Adde quod hanc caeteris meliorem inquit Ias. in l. transigere, col. fin. vers. aliam meliorem. C. de transa. & fuit cautela Alber. ibid. *Giach.*

Ccc *Mendacium seu variatio inconstantia, & titubatio.*] Quid de testium vacillatione, & trepidatione? dic,
50 quòd debet scribi † in actis, & tunc iudex potest illis testibus fidem non adhibere: sed talis causa debet inseri bi in actis, ne postea teneatur iudex in syndicatu. Et quando testes dicantur vacillare, vel variare, vide de omnibus per Dec. in c. quoniam contra. de prob. nu.49. & 50. & not. ad materiam, inquit, quod talis vacillatio debet scribi praesente ipso teste; ne contradicere possit: quia talis vacillatione puniri potest saltem poena extraordinaria. Item post Abb. inquit, quod notarius debet vacillationem scribere ad mãdatum iudicis, dato quod ipse non videat, & debet scribere, quòd iudex ita dicit: non quòd ita sit. Et non potest not. scribere vacillationem, nisi de consensu iudicis, alias non probaret: quia officium iudicis necessarium est in scribendo, vt per Dec. illic. *Giach.*

Ccc *Mendacium*. Thesaurum addas decis.24. nu.2. & 8. Farin. q.52. nu.2. & seqq. vbi de variatione, n.8. & seqq. de vacillatione, titubatione, trepidatione, tremore, pallore, timore. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Ddd *Et eam, quae oritur ex mendacio*. Infr. q.90. vers. Aut verò in fin. vide tex. in l.2. C. de reb. cred. *Drogh.*

Eee *Substantialia.*] Quinimmo iunctis aliis indiciis, ita cõmuniter tenetur. Vti habetur abunde per Osasc. decis.79. sub nu.17. Item hic aduerte, ꝙ variationes factae circa factum principale non nocent inquisito, vbi sunt factae super inquisitione inepta, & inualida, vt ex pluribus plene probat Rol. cons.3. col. fi. lib.3. *Giach.*

Fff *Mendacium.*] Adde tu, quod hãc communem etiam vltra Osasc. vbi sup. dixit Nat. noster cons.499. nu.7. ex Gram. d. vot.30. & de vtroque vide per Rol. cons.14. num.19. lib.4. *Giach.*

Ggg *Num.119*. Vide Alciat. cons.18. n.5. lib.7. *Ber. Ros.*

Ggg *Ego vero*. Contra Clarum tenet Farin. vbi sup. nu.9. *Ber. Ros.*

Hhh *Negotij.*] Adde, quòd alias non nocet, vt per Nat. cons.42. nu.4. & cons.43. col.2. & per Crau. cons.160. post nu.5. ver.2. vbi alios allegat, & num.6. respondet, quod variatio consideratur, quando est dolosa, non autem si fit per errorem: & paulo inferius etiam dicit, variatione indicium ad torturam fieri non posse,

nisi prius constet commissum esse flagitium, quæ not. Item quod variationes non faciant indicium ad torturam, quando principaliter variatio nō est circa factum, sed circa circunstantias, & qualitatem delicti, habetur etiam plene per Rolan. eius cons. 3. nu. 53. *Giach.*

Iii *Tutius.* Vide Natt. cons. 499. lib. 7. *Ber. Ros.*

KKK *Cæterum.* Farin. d. q. 52. nu. 44. & seqq. *Ber. Ros.*

Lll *Multi enim sunt adeo.* Adde infr. q. 64. vers. fin. ibi, caueant tamen; & ibi, multi enim innocentes: In casu tamen quòd reus titubaret, pro qua titubatione se fundaret Iudex, excipiat Aduocatus; Magnitudine periculi, non conscientia peccati reum commoueri; Ad Heren. lib. 2. vers. Consecutio, ad fin. argumēto eorum, quæ dixi supra hac eadem quæstione, vers. Fuga. per Blanc. repet. l. fin. nu. 44. ff. de quæst. An autem petens misericordiam à Iudice videatur fateri delictum? Quod non, Menoch. de Arb. Iud. lib. 1. q. 8. sub nu. 37. In teste tamen trepidatio, & palliditas coram Iudice non minuit fidem, iux. Felin. in cap. pastoralis, §. quia verò, coll. mihi 7. de offi. deleg. *Drogh.*

Mmm *Subijcere.* Vulp. resp. 72. nu 6. *Ber. Ros.*

Nnn *Si aliquis.* Farin. d. q. 52. nu. 50. cum seqq. *Ber. Ros.*

Ooo *Ad condemnationem.*] Adde, quod doctores appellant hoc indicium indubitatum, & istud exemplum fuit D. Thomæ de Piperata, qui etiam alia ponit exempla, de quib. vide per Iacobinum de S. Georg. in l. cum probatio. col. 1. ff. de probatio. & omnino. col. fin. Item indicium indubitatum quod dicatur, vi. per prac. Carer. pag. 71. col. 2. in fi. & pag. seq. col. 1. vbi etiam citat Docto. ponentes exempla alia indicij indubitati. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

Ppp *Ego in practica semper vidi.* Remoue arbitrium in graui, & ardua causa Iudici concessum, vt hic, per probationes in contrarium modo, quo infra q. 91. vers. arbitrio, atque balya; per Brun. Tract. de indic. & tort. q. 5. primæ partis. nu. 2. At quomodo procedendum sit in arbitrio remouendo, infr. q. 64. vers. dixi etiam, ibi, caueāt tamen; est enim minus quàm sit possibile tribuendum Iudici, Docet enim experientia arbitraria Iudicum; sæpius in malo versari; vt per Illustrem Senatorem Pet. Antonium Petram Placentinum Tract. suo de prohibit. fideicomm. in princ. nu. 9. ex Bal. in cap. fin. num. 7. in fin. extr. de Rescript. vbi allegat Aristot. 1. Rethor. Nota ergo in proposito multa quæ Iudici non sunt arbitraria, videlicet pœna à consuetudine sancita. Menoch. de arbitr. Iud. lib. 1. q. 14. nu. 7. Idem quando quid est à lege determinatum. Menoch. vbi supra lib. 2. centur. 1. cas. 87. sub nu. 10. Plot. in l. si quando. §. 48. ad fin. Tiraq. de pœn. leg. in Præf. nu. 65. Quo casu pulchrum est videre apud Cic. in orat. pro Sexto Roscio Comedo. To. 1. aliud est Iudicium, aliud est arbitrium; iudicium est pecuniæ certæ arbitrium incertæ; ad Iudicium hoc modo venimus, vt totam litem aut obtineamus, aut amittamus, ad arbitrium hoc animo adimus, vt neque nihil, neque tantum. Deinde sequitur; Quid est in Iudicio? directum, asperum, simplex; Quid est in arbitrio; mire moderatum, quantum æquius, & melius sit dari. Item quando vocabuli significatio à iure scripto sumitur, Menoch. vbi supra lib. 2. centur. 2. cas. 199. in fine. Item cessat arbitrium aliàs Iudici datum cum nulla adest pœna, nec delictum; modo, quo per Menoch. d. cent. 4. cas. 354. sub nu. 38. vide Felin. in cap. Nonnulli coll. mihi 32. de Rescript. vbi quòd in causa boni publici cessat arbitrium; & in cap. inter cæteras, coll. mihi 5. vers. Quinta restrictio, & vers. per quem tex. dicit Bal. in l. quicunque, C. de ser. fug. & in cap. sunt & alij, coll. 17. vers. sed huic opinioni, ext. de rescript. cæterum quæ dicuntur in hoc vers. magis pertinent ad oratoriam artem, quàm aliter vide ad Heren. lib. 4. vers. frequentatio, & in suis terminis de Inuēt. lib. 1. vers. omnis & demonstratiua & clarius in Topicis, vers. ab adiunctis ibi, est igitur magna ex parte, locus hic oratorius non modo Iurisconsultorum, sed ne Philosophorum quidem, fol. mihi 92. Et an talis exitus cum gladio sanguinolento probari debeat per vnum testem, an verò per duos. vide Alex. concludentem, quod per duos, cons. 138. sub nu. 4. vol. 6. Matth. Filicianus inter cons. criminalia diuers. cons. 47. num. 21. par. 1. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cen. 3. cas. 270. num. 19. idem Alex. cons. 14. sub num. 1. vol. 3. vbi habetur, quomodo talis exiēs faciat indicium necessarium. *Drogh.*

Qqq *Extraordinaria.*] Adde, ac plene vide hoc per Carer. in pract. crimin. §. homicid. cap. vltimo, sub num. 39. *Giach.*

Rrr *Si res furata reperiatur penes aliquem.*] Item, quod possessor rei furtiuæ teneatur ex voluntate in iudicio nominare authorem suum, si vult euitare suspicionem, quæ ab omni bono viro debet esse aliena: legitur, atque notatur in l. inciuile. est, C. de furt. & seru. corrupto. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

Sss *Modo ille.* Vide supra in §. furtum. vers. sed nunquid ille. *Ber. Ros.*

Ttt *Oriri posset ad materiam.*] Adde, quod ex conuersatione malorum, multum mouetur animus Iudicis circa indicium ad torturam per Crau. cons. 220. num. 12. per totum. *Giach.*

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

1 *Fama an sit sufficiens indicium ad torturam.*
2 *Fama est magnum indicium in delictis nocturnis.*
3 *Fama in criminalibus an probet plenè, vel semiplenè.*
4 *Fama cum teste de visu an probet.*
5 *Fama probari potest matrem à filio fuisse percussam.*
6 *Statutum quòd sola fama probet delictum an valeat.*
7 *Statutum, quòd inter Magnates sufficiat fama, si hinc inde probata fuerit, non sufficiet.*
8 *Fama an sufficiat ad condemnandum.*
9 *Fama publica in statu Ecclesiastico plenè probat in quibusdam delictis.*
10 *Fama cum denunciatione syndici facit indicium ad torturam.*
11 *Fama an probet in his quæ sunt difficilis probationis.*
12 *Fama bona quando præualeat malæ, vel econtra.*
13 *Testis vnicus an faciat indicium ad torturam.*
14 *Et an debeat esse omni exceptione maior.*
15 *Et quid si veritas aliter haberi non potest.*
16 *Et quid in delictis exceptis.*
17 *Et quid in Regno Franciæ.*
18 *Indicium vnius testis de visu, & omni exceptione maioris non sufficit, dictante statuto, vel lege standum esse indicijs quo ad plenam probationem.*
19 *Fœmina habilitata per statutum non facit indicium ad torturam.*
20 *Et quid in statu Ecclesiastico.*
21 *Testes quomodo probent delictum fuisse factum noctis tempore.*
22 *Socij criminis, complices, adhærentes, fautores instructores, & consiliarij qui dicantur, remissiuè.*
23 *Socius criminis an possit in testem admitti.*
24 *Socius criminis an possit interrogari de consocijs.*
25 *Et an inculpatio eius vbi interrogari non poterat, faciat indicium ad torturam.*
26 *Et gratiatus, vel absolutus non potest tanquam testis interrogari de socijs, etiam in crimine hæresis.*

27 Et

g 1 Q*Vod scilicet fama sola sit sufficiens indicium ad torturam.* Adde videndum Duen. in reg. 301. vbi ponit quinque limitationes.

2 Item adde, quod fama est magnum indicium in delictis de nocte commissis, Bald. in cons. 174. col. 1. vol. 2. Grau. cons. 178. num. 8. & Menoch. de arbit. iud. cas. 261. tenet, quod licet simplex fama non faciat indicium ad torturam, quod tamen facit fama vehemens, & quòd remittitur arbitrio iudicis, quae frequens, ac vehemens fama dicatur, & Gram. decil. 34. nu. 51. & seq. & quod fama vehemens faciat indicium ad torturā, vide etiam Duen. reg. 301. limit. 1. vbi tenet, quod sic, & ibi plenè tractauit, quando fama faciat indicium ad torturam; vide etiam Gram. in cons. 42. nu. 15. vbi post multos tenet, quòd ex fama à personis fide dignis orta, nullū resultat indicium, sed quòd fama solum confirmat alias probationes, quando non probatur habuisse originem a iusta suspicione; & hoc etiam voluit Ang. in l. fi. sub nu. 4. vers. an ergo fama, C. de quaest. & quando faciat fama indicium ad torturam, vide omnino Menoch. de praesumpt. lib. 1. quaest. 70. nu. 26.

K 3 *Fama enim in criminalibus.* Adde in hac materia, an fama in criminalibus probet plenè, vel semiplenè. ita litera per Duen. in reg. 300. vbi ponit quinq; ampliationes, & sex limitationes, & Felyn. in cap. veniens, nu. 17. cum seq. de testib. vide omnino Mascard. de probat. conclu. 754. vbi lātissimè, an fama semiplenam faciat probationem, quando agitur criminaliter.

Item

Item adde, quòd fama iuncta cum vno teste de visu
4 non probat, Bart. in l. de minore, §. tormenta, ff. de quęstion. Paris. de syndic. verb. tortura, §. quidam latro famosus, nu. 5. Sed Fely. in d. c. veniens, nu. 14. tenet, quod fama cum vno teste de veritate, & cum alio indicio plenè probat delictum, & Ruminal. iun. in cons. 84. nu. 18. cons. crim. tom. 2.

Item adde, quòd per famam potest probari, quod
5 filius percusserit matrem, Bernard. Diaz. in reg. 331.

Item adde, si statutum disponeret, quòd sola fama
6 probet delictum, valet: sed quia est contra ius commune, pluribus modis restringitur per Dec. in c. 4. nu. 48. & seq. de appellat.

Item adde, quòd si statutum vult, quòd contra magnates sufficiat fama, & fama fuerit probata hincinde
7 talis fama non probat, secundum Bald. in l. sacrosanctæ, C. de episc. & cler. Bur. cons. 98. nu. 17. cum seq. & cons. 88. nu. 14. & cons. 20. nu. 20. & in multis aliis consiliis, vbi plenè tractat, & Menoch. cons. 94. nu. 8.

8 Item adde, quòd fama sola, iunctis aliquibus adminiculis, vbi vertitur difficultas probationis, inducit plenam probationem sufficientem ad condemnandum, non autem ad pęnam ordinariam, sed extraordinariam, Gramm. decis. 42. nu. 12. & cons. 57. nu. 17. & Paris. de syndic. in verb. tortura, §. quidam latro famosus, vbi plenè. Sed hoc per Iudices pendentes parum practicatur, nisi in casu Paridis, quando esset famosus latro, etiam quod fuisset tortus, & confessus non fuisset.

9 Item adde, quòd in statu Ecclesiastico robariæ, incendia, & alia grauia maleficia, vel damna in terra, vel in mari committuntur de nocte, probantur per publicam famam, quæ habetur in dictis delictis pro plena probatione, vt per Const. March. lib. 4. cap. 22.

10 Item adde, quòd fama facit indicium ad torturam, si cum ea concurrat denunciatio syndici secundum Bl. un. in tract. de Indic. par. 1. quæst. 3. nu. 32.

m *Possit etiam esse delictum adeò difficilis probationis.*
11 Adde, quòd ita tenet Bart. in l. si quidem, C. sol. matr. & Roman. cons. 76. in causa nobilis viri, col. 2. vers. Tertiò ad hoc: quem refert, & sequitur Soci. iun. cons. 90. num. 16. vol. 2. vbi dicit, quòd fama videtur per se, plenè probare in his, quæ sunt difficilis probationis, & licèt hoc procedat in causis ciuilibus, tamen in criminalibus faciet semiplenam probationem; & sic faciet indicium ad torturam.

p *Sed pone, quòd reus.* Adde, quod hoc procedit, si
12 vtraque sit probata in genere, vel in specie, quia si vna in genere, alia in specie, præualet illa, quæ fuit probata in specie, Alexan. in cons. 77. vol. 1. & Curt. consil. 55. & decis. Pedem. 79. num. 54. est verum, quod licèt non tollat, & non præualeat, tamen elidet, Bal. in l. 2. C. de falsis. Et aduertas, quod fama bona præualet malæ, quando non adest aliud indicium contra reum: secùs verò, si adest, Gand. in tract. de præsump. num. 15. vbi plenè examinat quæstionem, quando fuit commissum delictum, & statim inculpatus fuit Titius, & diffamatus, & pro eo fuit probata bona fama, an sit torquẽdus.

r *Vnus testis deponens de maleficio.* Adde, quod Blanc.
13 in reper. l. fin. ff. de quæstion. nu. 316. cum sequen. multùm notabiliter dicit, & declarat, quòd sufficit, quod testis sit integer, & idoneus, idest, quòd non repellatur à iure, & non requiratur, quòd sit omni exceptio-
14 ne maior.

Item adde, esto, quod requiratur ista qualitas, quòd sit omni exceptione maior, hoc non procedere, quando
15 aliter veritas haberi non potest secundum Franc. Cason. in tract. de indic. & torment. tract. 10. cap. 1. nu. 12.

Item adde, quòd non requiritur, quod sit omni exceptione maior, quando Iudex habet arbitrium, tàm in procedendo, quàm in sententiando, vel quòd possit procedere, sola facti veritate inspecta, Alex. consil. 65. nu. 9. vol. 1. Gramm. decis. 34. nu. 31. & Boss. in titu. de indic. & consid. nu. 12. & ibi num. 14. dicit, quòd prædicta conclusio fallit, vbi testis non omnino integer coadiuuaretur aliis adminiculis.

Item adde, quòd faceret indicium ad torturam, etiam quòd non esset omni exceptione maior, si concurreret leuitas vitæ rei, Carer. in l. obseruare curabis, nu. 110. & Plot. in l. si quando, nu. 829.

16 Item adde, quòd licet in delictis exceptis admittantur inhabiles, vt in crimine læsæ maiestatis, vel symoniæ, tamen non sufficeret vnius testis ad torturam, secundum Alex. cons. 11. lib. 1. Marsil. cons. 101. incip. Illumina quarto; & in pract. crim. in §. diligenter, nu. 5. 6.

Item adde, quod vnus testis, omni exceptione maior facit indicium ad torturam, dummodò aliæ circunstantiæ non resistant, Blanc. in reper. l. fin. ff. de quæst. num. 324. & Carrer. in l. obseruare, num. 110. circa med. Gramm. consil. 53. nu. 6. & Mars. in pract. criminali, in vers. diligenter, in prin.

17 Item adde, quod in Francia per Const. B. Ludouici in tit. de quæst. honestæ personæ, vel bonæ famæ, etiam si sint pauperes ad dictum vnius testis subuci tormentis non possunt, & ita in illa Curia Franciæ de stylo seruatur, vt affirmat Boer. in decis. 163. nu. 3.

Item adde, quod si ex forma statuti, vel legis deberet stari indiciis, quantum ad plenam probationem, indicium vnius testis de visu, & omni exceptione maioris
18 non sufficeret, sed esset necesse, quod probaretur per duos testes, Mar. in sing. 269. alias dixi, & in practi. crim. §. diligenter, nu. 4. circa med.

19 Item adde, quod fœmina non facit indicium ad torturam, quando est habilitata per statutum secundum Catald. in quodam suo cons. prout refert Firman. in
20 verb. fœmina, sed in statu Ecclesiastico attestationibus mulierum, plena fides in causis criminalibus adhibetur vt per Const. March. lib. 4. cap. 17.

aa *Sed quid si testis non viderit.* Adde, quod si testes
21 affirmarent, quempiam noctis tempore vidisse aliquem interficere, si probetur, eo tempore lunam obscuram fuisse, & eo loci lumen non fuisse, tunc pro falsis habebentur, & per computum dierum poterit probari lumen lunæ, ita Menoch. de arbitr. Iud. cas. 279. num. 5. Plot. in reper. l. si quando, nu. 844. fol. 302. & ibi num. 17. vers. fallit tertiò, tenet, quòd testes probarent si deponerent, cognouisse de nocte, quia erant valde propinqui, quamuis luna non luceret, vel saltem erit remittendum arbitrio Iudicis, & quando Testes, qui deponunt de aliquo maleficio de nocte commisso, probent: vide omnino Vin. opin. 950. vbi latissimè, & Mascar. concl. 1109. num. 9.

cc *Dictum socij criminis.* Adde, quando quis dica-
22 tur socius criminis per Rui. consi. 158. num. 15. vol. 5. & de complicibus sociis, adhærentibus, fautoribus, & instructoribus, vide Carrer. in pract. crim. in §. homicidium, nu. 14. Paris. in cons. 168. col. fin. vol. 4. & Gloss. in clem. 1. de pęn. in ver. defensauerit, vbi latè qui complices, socij, & consiliarij dicantur.

Item adde, quòd non potest dici socius criminis, qui fuit coactus per vim, & violentiam, l. si vxor, § si quis, ff. ad leg. Iul. de adult. & Lud. Alfer. consil. 143. num. 9. tom. 1. inter cons. crim. diuers. magnæ im. ressionis.

nn *Alij verò dicunt.* Adde, quòd idem tenet Vulpell. cons. 52. nu. 2. & de hoc vide etiam Mascard. de probat. concl. 1311. nu. 51. vol. 3. vbi dicit, quòd ita seruatur de generali consuetudine Italiæ; & ita semper vidi seruari in quocunque delicto.

ss *Retenta igitur communi conclusione.* Adde, quòd
23 hoc dictum, quòd particeps delicti non debet admitti in testem, procedit quando producitur ad probandum

deli-

delictum contra alium, cum quo participauit in delicto, & sic ad finem, vt ille puniatur criminaliter, vel ciuiliter, non autem, quãdo proceditur contra tertium, quia tunc admittitur secundum Ruin. in cons. 158. nu. 18. vol. 5. Sed de hoc dicto ego valde dubito, quia potest opponi, quòd sit criminosus, & infamis, vt per D. Clar. in quæst. 53. vers. sed nunquid, & per addita in hac quæstione in vers. Si verò quæris.

A *Debent tamen Iudices, quantum possibile est.*] Adde, q̃ hodie de consuetudine fit interrogatio in omni
24 causa de consocijs, † Blanc. in tract. de Indic. nu. 374. & inculpatio in casibus, de quibus de iure non debuis-
25 set interrogari, de consuetudine facit Indicium † ad torturam, si persona nominata sit malæ conditionis & famæ, Gandin. in tit. de quæst. nu. 18.

26 Item adde, q̃ gratiatus, † siue absolutus, sicut reus, non potest regulariter interrogari de socijs, ita ipse etiam tanquam testis de socijs interrogari non potest, nec etiam in crimine hæresis, vt latè per Decis. in cons. 137. num. 12. & 14. dicit tamen Paris de Puteo in tract. synd. in ver. tortura, c. 2. per totum. Sed hodie per Sac. Consil. Neap. seruatur indistinctè, quòd socius gratiatus, qui, vt delictum publicet, habuit gratiam de pœna quo ad se, torquetur non obstante gratia, vt faciat Indicium contra socios, ita Franch. decis. 459. vol. 3. quòd
27 gratiatus † à Principe occasione delictorum ab ipso commissorum poterit torqueri pro interesse partis ad sciendum damna data, & participes, vt lux veritati appareat per suam confessionem, quia Princeps, concedendo gratiam, non videtur remittere Ius partis, licèt remiserit pœnam, nec obstat, quòd tortura sit pœna, quia isto casu non consideratur vti pœna, sed vti inquisitio, & probatio veritatis, Princeps enim remittendo pœnam, non videtur remittere probationem per tormenta principalis, quæ fit ad reuelandam partem offensam ab onere probandi, & est ius partis, & Paris. sequitur Ant. Scap. in tract. Iuris non scripti, lib. 5. c. 119. nu. 19. cum seq.

28 Item adde, quoad suggestionem, † q̃ idem tenuit Paul. de Cast. in cons. 284. vol. 2. Foller. in pract. crim. in 3. par. 3. par. in vers. & si confitebuntur, nu. 76. debet enim Iudex interrogare reum in genere, si cum aliquo fecit rixam, & debet cauere, vt non interroget, an percusserit Caium cum ense in brachio, vel in tali loco, ac nominare aliquem, q̃ cum eo fuerit ad delinquendũ, Castren. vbi supra, & Bologn. in addit. ad Sucar. in tract. de indic. nu. 24. & 25 & Brun. in tract. de indic. & tort. q. 5. 2. partis, nu. 56. vbi de suggestione non fienda reo, nec testibus, & quando reus esset ita indiciatus, quòd appareret illum commisisse delictum, posset Iudex interrogare in specie, Boss. in tit. de examinibus reorũ, nu. 12.

C *Si verò quæris, an dictum socij criminis.*] Adde quòd
29 reo criminis, † qui confitetur de se, non creditur de alio, & ratio est, quia cum non possit alium accusare, non potest testificari, quia accusatio, & testificatio pari passu ambulant, & etiam quia est infamis; Quid ergo si Iudex primo eum in alium examinaret, & tunc non erat infamis, & secundo examinaret eum in seipsum, idem esset si incontinenti, & in eo districtu ordinis, vel fortè indistinctè, non valeret, ne fiat fraus legi prohibenti, ita dicit Bal. in c. cum Monasterium nu. 5. de confess.

F *Scias tamen, quòd hæc conclusio.*] Item adde, quòd de-
30 bet † intelligi de eo, qui est periurus super iuramento licito, vt per Dominum Clarum supra in §. periurium, vers. repellitur, & Ruin. cons. 158. nu. 20. vol. 5.

I *Plerunq; etiam ad torturam cõsuetudo obseruat.*] Adde quod ita affirmat Boss. in tit. de indicijs, nu. 156. quòd consuetudo obseruat, q̃ attenta tortura socij criminis,
31 † vbi tamen adsit aliud adminiculum, deuenitur ad torturam. Sed Roland. in cons. 94. nu. 16. & cõs. 98. nu. 19. cum sequen. vol. 4. Boss. & D. Clar. de huiusmodi consuetudine attestantes impugnare conatur, dicens, quòd seruari non possunt, nisi quòd sit consuetudo status Mediolani, vbi fuerunt ambo senatores. Ego autem miror
32 de tanto viro, † qui sic animosè dicat contra istos Excellentissimos viros, & tàm magnos practicos, quia per viginti septem annos continuos hanc consuetudinem, alio tamen concurrente adminiculo, & tortura socij criminis, practicaui, & practicari vidi in statu Ecclesiastico, & in Regno Neapolita. & ita practicabãt, & quotidie mei Auditores practicant, alias omnia ferè delicta remanerent impunita, præsertim occulta, quia non reperirentur; & est aduertendum, quòd Boss. & D. Clar. quando attestantur de consuetudine status Mediolani, dicunt. ita seruat Senatus apud Nos, & verba similia; & non attestantur de consuetudine in genere, prout facit in casu, de quo tractatur, & quando testes plures patiuntur defectus. an talis consuetudo sit seruanda, latè posui infra ad quæst. 24. in vers. sciendum est tamen.

L *Successiuè, quæro nunquid.*] Adde videndum omnino Mascard. in tract. de probat. concl. 1311. per totam, vbi magis latè, quam alij hanc quæstionem tractauit, cum multis ampliationibus, limitationibus, & declarationibus, & quid de socio criminis, cui sit promissa impu-
33 nitas, an probet † Boss. tit. de opposit. cõtra test. nu. 21.

N *Sed quid in criminibus exceptis.*] Adde, q̃ socius
34 † criminis, etiam q̃ esset tortus solus, idest si alia non concurrunt, non facit indicium, nec in criminibus exceptis; sed solùm facit qualem qualem præsumptionem, Gramm. in cons. 66. nu. 3.

P *Quæ quidem aliqualis præsumptio.*] Adde, q̃ dictum socij criminis cum diffamatione rei facit semiplenam probationem, & si cum socio criminis concurrat vnus alius testis idoneus, fit plena probatio, secundum Calca. cons. 110. col. 1. in fi. quẽ refert, & sequitur Crau. cons. 178. num. 3. circa med. & ad hanc quæstionem, quando socius criminis faciat indicium, vide omnino Ioan. Ant. de Nigr. super cap. Regni in c. 7. frequẽs sub nu 57. vbi latè cum multis limitationibus, & quæ sint
35 crimina † excepruata, & quæ adminicula habeat considerare Iudex, vide etiam Crau. cons. 178. vbi ad hanc materiam multa accumulauit, & qualis debeat esse illa suspicio, quæ concurrere debeat, vt possit deueniri ad torturam, remittitur arbitrio Iudicis, Menoch. de arbit.
36 Iud. casu 474. num. 47. & indicium resultans † ex dicto socij criminis in casibus excepruatis, eliditur per bonam famam, Gram. decis. 28. num. 18. Dec. consil. 17. &
37 consil. 189. & sicut dictum socij criminis † nocet, an econuerso exculpatio post ea facta prosit, & si torqueri poterit, vide infra remissiuè ad vers. assertio vulnerati, ibi etiam de stilo seruari.

38 Item adde, quòd facit adminiculum, † siue præsumptionem, si inculpatus habuerit conuersationem cum inquisito, Carrer. in l. obseruare, nu. 122. vers. erit adminiculum, & Gram. vot. 6.

39 Item adde, q̃ si statutum † permittat, quòd particeps criminis sit idoneus testis, & idoneus accusator, quomodo sit intelligendum, Corn. cons. 324. vol. 3.

Q *Et ex hac conclusione.*] Adde multa exempla indi-
40 ciorum † ad cognoscendum, q̃ quis mandauerit, homicidium committi, vt per Gram. in decis. 34. nu. 38. &
41 super isto articulo, an mandatarius † faciat indiciũ cõtra mandantẽ, vide Gram. decis. 28. per totã, & in cons. 21. cõs. 36. cons. 44. cons. 66. cõs. 70. & voto 34. & Ioan. Ant. de Nigr. in c. 7. nu. 64. cũ seq. Et ibi habetur, quæ adminicula cõsiderare habeat iudex, & ibi nu. 68. latè exa-
42 minat. nũquid ĩ crimine † assassinij mãdatarius indiciũ faciat, & Bursat. in cõs. 192. n. 7. vol. 2. tenet, q̃ nec in crimine assassinij mãdatarius faciat indiciũ ad torturã cõtra mandantem, alijs adminiculis non concurrentibus,

43 Item adde è conuerso, si mandatarius † dicat, se non
fecisse, exequendo mandatũ, sed occidisse motu proprio
quod erat suus principalis, & capitalis inimicus, vtrùm
ei credatur in excusatione mandantis. Bal. in c. 1. de pace
iur. firm. §. iniuria punitur, nu. 18. dicit recurrendum es-
se ad coniecturas, & quòd in dubio præsumitur contra
mandantẽ, l. sæpe, in fi. ff. de verb. signif. de hoc vide etiã
Boss. in tit. de delicto nu. 50. & Cæpo. in caut. 39. tenet,
quod excusaret si cõstaret de aliqua causa, & ibi per Bos-
si. habetur si mandans fateretur, & mandatarius negaret,
quod confessio mandantis non eliditur.

X *In hoc autem proposito aduerte tu*. Adde Gomesium
44 † de delict. c. 12. num. 16. vbi hanc materiam tractat, &
idem tenet.

Y *Sed pone, quòd non vnus tantum, sed duo socij*. Adde,
45 quod hoc procedit, † si socij criminis in tortura depo-
nant, vt per Roland. in cons. 16. num. 18. vol. 1. sed Ma-
scard. de probat. conclus. 1311. nu. 18. tenet contrarium,
scilicet, quòd duo socij, vel plures non faciant indicium
ad torturam.

46 Item adde, quod sicut plures † socij criminis nõ pro-
bant contra socium, ita nec ad eius fauorem, vt si sunt
quatuor in rixa, quorum tres deponunt quartũ non fuis-
se culpabilem, eis non creditur ita tradit Bal. in l. quoniã
liberi num. 2. C. de testi. quem refert, & sequitur Boer. in
decis. 319. hic allegata, & Monticel. in reg. 4. ampliat. 3.
& dicit Campeg. in suo tract. de test. reg. 86. & 87. quòd
socius pro socio in criminalibus non admittitur, & ad
hoc vide omnino Mascard. de probat. conclus. 1311. &
1357. vol. 3.

Item adde, quod in materia partus suppositi duæ mulie-
47 res honestæ vitæ sociæ criminis plenè probant † secun-
dum Deci. cons. 342. per totum, quem refert, & sequi-
tur Grau. consil. 178. nu. 3. de hoc vide etiam Mascar. de
probat. concl. 1311. nu. 56. & concl. 1147. nu. 53. quod
procedit quando agitur ciuiliter, non autem si ageretur
criminaliter.

48 Item adde, quòd coniuratio † facta inter aliquos pro-
bari potest per ipsos complices, & socios criminis, vt
notat Bald. in l. quam, in vers. quæro igitur, C. de testib.
quem sequitur Dec. dicto cons. 342. nu. 3.

Item adde, quòd sicut duo socij criminis faciunt in-
dicium ad torturam, ita etiam sufficiunt ad torturam
49 duo testes infames, † vt per Gram. in cons. 1. num. 4. &
cons. 32. nu. 14. Brun. de indic. in 2. quæst. 1. par. nu. 7.

Aa *Quæro nunquid*.] Adde, quòd non sufficit, † vt reus
50 iuret super facto suo proprio, quia tũc deponit, vt pars
de facto proprio, non tamen vt testis, parte citata, &
iuramento tanquàm à teste præstito, sed iudex debet es-
se cautus, vt reum, vel inquisitum deponentem de socijs,
adhibeat in testem, parte citata, & præstito iuramento,
& postea faciat dare copiam depositionis, ita tradit Go-
mes. de delict. cap. 12. nu. 18. circa med. vbi refert, & se-
quitur Mars. hic allegatum, & in practica seruatur apud
bonos iudices, quod rei cum iuramento examinantur,
tamquam principales in se, & testes in alios, & postea
nominati citantur ad videndum iurare testes, vel cum
eis fit confrontatio, delato prius iuramento principali
ad præsentiam socij nominati, vel quando concedun-
tur copiæ, habentur testes pro rite, & rectè examinatis,
& legitimè repetitis, & sic eius depositio tenet.

Dd *Scias etiam, ꝙ dictum socij criminis*. Adde, quod plus
creditur confitenti de se, & socio sine tormentis, quàm
51 cum tormentis, † Franc. Aret. cons. 61. Soc. cons. 233. De-
ci. cons. 175. secus verò, quando de alio tantum interro-
gatur, quia tunc validior est confessio cum tormentis,
* Bart. in l. 1. §. quæstioni. ff. de quæstion. * & ad hoc, vt
dictum socij criminis faciat indicium ad torturam requi-
ritur, vt cũ tortura deponat, & cum iuramento, alias si
tortura esset sine iuramento indicium nõ faceret, Mars.
in pract. crim. in §. aggredior nũ. 62. quem refert, & se-
quitur Gigas de crim. læsæ maiestat. lib. 2. c. 24. in fine.

52 Itẽ adde, quòd sufficit, † vt nominatio de socio sit fa-
cta statim deposito reo de tortura, Blanc. de Indic.
num. 380.

53 Itẽ adde, ꝙ socius criminis † non probat, si leuiter fue-
rit tortus, quia non dicitur tortus, & peti potest, vt suffi-
cienter torqueatur, aliàs ei nõ creditur, cũ habeatur pro
nõ torto, & si esset mortuus similiter ei nõ crederetur p-
inde ac si eius depositio facta fuisset sine tormẽtis, & idẽ
54 erit in teste † infami, & alijs similibus, quòd nõ admit-
tuntur in testes, nisi cũ tortura, ita egregiè tradit Io. Ant.
de Nigr. in c. 7. frequens, n. 51. Sed hoc nunquã vidi pra-
cticari, & cautus Iudex parte instante, non deueniret ad
reiterationẽ torturæ, quia dubitaret de collusione, nec
cautus aduocatus faceret huiusmodi instantiã, si nõ es-
set certus de reuocatione, & sic, iudicio meo, istud nõ fa-
cile poneretur in practica. Sed Aduocatus rei debet dice-
re, ꝙ non probat, quia leuiter tortus non dicitur tortus.

Ee *Assertio vulnerati*. Adde, ꝙ nedũ * assertio vulnerati,
* siue iniurati non facit indiciũ ad torturã, sed nec etiam
ille, qui cum eo erat, quando fuit iniuriatus, quia socius
itineris non potest esse testis pro eo, cui iniuria fuit facta
nam iniuria ipsi quoque, facta videtur, Glo. est sing. in l.
itẽ apud Labeonẽ, §. tenetur, ff. de iniur. & sic ei nõ est
credendũ tãquã deponenti in causa propria, Cepol. cõs.
32. num. 7. vbi dicit ita fuisse aliàs consultum per D.
Argentinum filium Rainerij de Forliuio attestando ita
seruari de facto, idem tenuerunt Campeg. in tract. de
test. reg. 101. versic. tertio fallit, Gram. decis. 25. num. 2.
Thob. Noni. cons. 101. nu. 11. Io. de Arno. problem. 59.
& sing. 47. Mantua. dialog. de denar. classe 9. interrog.
42. Cardin. Alban. in lucubrat. ad Barto. in l. vt vim. ff. de
iust. & iure. Mascard. de probat. conclus. 1312. num. 7.
Rimin. Iun. cons. 534. num. 23. volum. 5. Foller. cons.
37. nu. 1. inter cons. crim. diuers. tomo 2. vbi attestatur de
communi, & Vulpell. cons. 12. num. 10. & cons. 87. vbi
dicit in specie socium itineris, siue in rixa non probare,
quando est dubium, quis prior arma euaginauerit, & li-
cet D. Farin. in q. 60. nu. 402. affirmauerit veriorem esse
opinionem, quod socius itineris possit probare de iniu-
ria socio illata, dummodo iniuriam sibi ad animum non
reuocauerit, in hoc tamen (salua eius pace) se decipit, &
constat ex tot doctorum autoritatibus supra deductis,
qui se fundant in iure, & ratione naturali, & nescio vi-
dere Doctores, qui hanc opinionem tenuerint, quam ip-
se pro veriori approbauerat, nisi per eum allegatos. Qui-
nimo si Riminaldum iun. vidisset in d. cons. 534. illum
vtique ad eius fauorem non allegasset, quia totum con-
trarium tenet, & nescio cogitare causam quare à testi-
monio non sit repellendus etiam quòd iniuriam ad ani-
mum non reuocauerit, nam in corde suo concipere po-
tuit, dissimulando odium, & rancorem, cum iam illata
fuerit iniuria, quæ statim oritur non ex reuocatione ad
animum, vel ex alijs verbis similibus, sed ex contumelia,
l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis, & Gloss. in §. fi. in versi.
dissimulatione, Instit. de iniur. Reuocare ad animum
iniuriam nihil aliud operatur, nisi quod iniuria tacitè
non censetur remissa, nam tunc requiritur expressa vo-
luntas, vt dicatur remissa, aliàs poterit iniuriatus agere
actione iniuriarum non obstante dissimulatione, si se-
mel iniuriam ad animum reuocauerit; ita habetur per
Gloss. fin. in d. §. fin. & sic non oportet dicere illa verba,
reuoco ad animum, vel similia, sed sufficit, quod rema-
neat iratus, vel quòd ei non reconcilietur, vt dicit d. Gl.
fin. & Boss. in pract. crim. in tit. de iniur. Nõne videmus
quotidie, quòd multi dissimulando iniurias nocent vbi
nocere possunt, hinc est, quòd præsumptus inimicus in
testem non admittitur, Ias. cons. 177. num. 8. vol. 4. Mars.
consil. 15. num. 6. Gramm. cons. 45. num. 17. & Rimin.

d. consil. 534. vbi etiam hanc rationem considerat ad hoc, vt socius itineris a testimonio repellatur. Illud autem quod dicit Farin. potest procedere quando veritas aliter haberi non possit, eo enim in casu socius pro socio admittitur licet regulariter non sit admittendus. Decius consil. 139. num. 10. & Plot. de in litem iur. §. 4. num. 23.

Ff *Nihilominus, quicquid sit de iure certe de consuetudine, &c.*] Adde, ꝙ potest formari inquisitio, etiam ꝙ
55 offensus deposuisset † sine iuramento, quia informatio à principali potest capi sine iuramento, & cũ iuramento, vt per gloss. in c. 1. §. si duo, in verb. testimonium, de pac. Constan. & Paris de Put. in tract. de synd. in verb. tortura, §. officialis posuit ad torturam; offensus namq; ad probationem examinari non debet, sed ad instructionem tantum, Vulpel. in cons. 99. nu. 16.

Hh *Etiam de stylo seruari.*] Adde, ꝙ assertio iniuriati in articulo mortis, concurrente inimicitia, facit indiciũ
56 ad torturam, † secundum Gram. in decis. 35. num. 7. & ibi nu. 8. dicit idem esse, quando adest consanguinitas inter vulneratum, & inquisitum; vide etiam Menoch. de arbitr. iud. cas. 99. nu. 16. vbi plené, eò maximè si vulneratus perseueraret post susceptam Eucharistiam vsque ad mortem, Bald. in cons. 25. vol. 1. quem refert, & sequitur Vulpell. in cons. 72. nu. 2. & de assertione vulnerati, Mascard. in concl. 44. Vide etiam Couar. var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 8. & ibi in fine, an exculpatio mo-
57 rientis prodesset, † & tenet, quòd iudex, si indicia vrgerent, debet torquere reum, non obstante occisi attestatione; & de hoc quoque habetur per Menoch. de præ-
58 sump. lib. 1. q. 91. & quando credatur offenso † ad torquendum, optimè distinguit Casson. in tract. de indic. tract. 8. cap. 1. de dicto offensi, & delinq. & hanc quæstionem plené examinauit Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. nu. 77. cum sequen. & Mascard. de probat. con-
59 clus. 1129. vol. 3. & Io. Ant. de Nigr. vbi etiam de † exculpatione offensi, in c. 7. frequens, nu. 76. cum seq. de qua exculpatione habetur etiá per Alciat. de præsump. reg. 3. præsumpt. 4. nu. 10. vbi, ꝙ exculpatio vulnerati non operatur, quando in contrarium indicia vrgeant, quem sequitur Vulpell. in cons. 225. nu. 27. sicut etiam assertio vulnerati dicentis se mori culpa medici non iuuat percussorem, si aliter hoc non appareat Mars. sing. 22. & Fely. in c. literas col. pen. de præsumpt. & de exculpatione offensi, vide etiam Mascar. concl. 1130. vol. 3. & 389. vol. 1. & quid de exculpato à condemnato,
60 vel condemnando † quem inculpauerat in tortura laté per Gram. in voto 3. & 11. Burlat. cons. 201. num. 148. Menoch. de præsump. q. 90. num. 3. Mars. in pract. §. restat, Rimin. iun. cõs. 420. nu. 17. Mascar. de probat. cõcl. 1130. nu. 14. vbi an talis exculpatio prosit, & exculpans potest iterum torqueri secundũ And. de Isern. in const. si damna clandestina, quem refert, & sequitur Carrer. in l. obseruare sub num. 188. vers. & nota quòd etiam post sententiam, & quid de teste in articulo mortis deponen-
61 te † se falsum deposuisse, & corruptum à parte fuisse, Mars. in cons. 78. & vide quæ posui infra in quæst. 53. versic. secundus est casus.

Item adde, ꝙ dictum raptæ facit indicium ad tortu-
62 ram † contra raptorem, & socios, Carrer. in pract. crim. in §. circa, il 2. nu. 301. & ratio est, quia voluntas mulieris iuris præsumptione coacta præsumitur, l. 1. §. pœnas autem, C. de raptu virg. Mars. consil. 61. Mascard. de probat. concl. 1253. n. 28. & Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 9. nu. 11.

Kk *Fuga delinquentis.*] Adde in hac materia † Claud.
63 Bertaz. ad consil. 133. Bertazz. sui patris, vbi more suo multa accumulauit; vide etiam Menoch. cons. 230. nu. 76. qui sequitur hanc distinctionem D. Clari, & in cõs.
64 246. num. 73. vbi loquitur de famulo, † & quòd debet
probari fuga, & amissio rei, & in hac materia fugæ, vide etiam Mascard. de probat. concl. 498. & 819. vbi latissimè, & Viuiu. comm. opin. in ver. fuga, & nouissimè per eundem Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. nu. 36. plenis-
65 simè tractatum fuit, quando fuga † indicium ad tortu-
66 ram faciat, & an fuga notarij † noceat parti, quando quis accusatur, vel inquiritur de falso, vide Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de præsumpt. §. species, versic. violenta.

67 Item adde, ꝙ fuga † nunquam præsumitur in viro integerrimo famæ, & honoris sui curioso, Ang. in l. si à bonæ fidei, ff. de rei vendic. Mars. cons. 69. nu. 38. & Fely. in c. cum contingat, col. 3. vers. 1. cõclusio de rescrip. & Decian. in cons. 8. nu. 198. & ibi multum diffusè tractauit de fuga, & habetur per Bertazz. in cons. 560. quo-
68 modo tollatur suspicio fugæ. †

69 Item adde, ꝙ nuda, † & sola fuga non facit indicium sed suspicionem inducit, secundum Alex. cons. 65. vol. 2. nisi rumore præcitato, iuncta verò cum adminiculis, vt fama, inimicitia, & alijs circunstantiis, & coniecturis, facit indicium ad torturam: quod procedit etiam
70 in præparante, † & attentante aufugere, ita tradit Carrer. in pract. Crim. in l. obseruare, nu. 112. nisi fuga pos-
71 set † aliquo modo colorari ex aliqua probabili causa; nam tunc non facit indicium: & ideo si dicat timuisse, ne occideretur à consanguineis occisi, & quia ab ipsis fuit inculpatus, & tunc, ex quo ei locus non erat tutus, se absentauit, & aufugit, non facit Indicium, si de his constabit, & stabitur eius iuramento, si probationes non habebit, vel quòd se absentauerit propter partialitatis timorem, vel propter verba minatoria partis, vel quod dubitabat carcerari, vt plené per Carrer. in loco citato, & etiam esset probabilis causa, si diceret, se recessisse, vt amicos videret, Decian. d. cons. 8. num. 199. & absentia alicuius semper præsumitur in bonam partem, Bal. in l. bonæ fidei, C. de iur. iur. & Mars. in pract. crim. §. diligenter, nu. 43. concludit, quòd nunquam fuga facit indicium ad torturam, quia aut fuga erit post accusationem, & inquisitionem, & tunc non facit indicium, aut post suspicionem inquisitionis, & idem erit, quia poterit dicere, ꝙ aufugit propter suspicionem, ne contra eum formaretur inquisitio, & stabitur eius iuramento, & ego numquam practicari vidi, ꝙ propter solam fugam deueniatur ad torturam, nisi alijs concurrentibus.

Ll *Primo, vt crimen.*] Adde, quòd similiter † fuga est
72 crimen, quando officialis aufugit ab officio suo, & tenetur crimine læsæ maiestatis, §. 1. in auten. de admini. nor. Ripa in l. admonendi ff. de iureiur. & est communis opinio, vt per Viui. opinio. 343. nu. 32.

Pp *Quæ tamen intelligenda est.*] Adde quòd si vltra
73 † fugam adsint alia indicia, seu suspiciones contra fugientem, quod tunc fuga post formatam inquisitionem, facit contra eum maximum indicium, Beu. cons. 70. nu. 24. Duen. in reg. 391. limit. 1. & ibi habentur aliæ limit. & ampliat.

74 Item adde, quòd fugiens † post purgatam omnem suspicionem per torturam non præsumitur fugere propter timorem iudicij, Alciat. cons. 20. tom. 2. lib. 7.

75 Item adde quòd idem operatur † præparatio fugæ, ꝙ operatur ipsa fuga Bald. in l. penul. C. de pignor. actio. Mars. in l. 1. nu. 25. ff. de quæst. & Rim. iun. cõs. 302. nu. 11. volum. 3.

76 Item adde quòd fuga † non facit indicium, quando reus fugit manus executorum, & postea citatus statim venit Gram. vot. 10. n. 2. & Blanc. in l. fi. ff. de quæst. nu. 286. Zasi. in cons. 19. nu. 12. vol. 1. & Boer. in decis. 215. nu. 27. nisi in fuga faceret resistentiam Curiæ, quia tunc faceret indicium ad torturam, si captura esset iusta, Carrer. in pract. crim. in l. obseruare nu. 115. fol. mihi 24.

77 Item adde, quòd fuga † ex causa non facit indicium

& quæ sit iusta causa, remittitur arbitrio iudicis. Ias. in
l. admonendi num. 169. ff. de iur. iur.

Item adde, quòd non dicitur fugere quando quis va-
78 dit ad Ciuitatem † metropolitanam, vbi est caput iusti-
tiæ, & ibi publicè versatur Gramm. cons. 42. nu. 18.

Ss Sciat etiam quod quando ille qui aufugit &c.] Adde
79 quòd ad hoc, vt spontanea † comparitio tollat indicium
fugæ, requiritur quòd citatio præcedat. Gram consi. 42.
nu. 18. quē refert, & sequitur Rimin. iun. con. 88. nu. 49.

Vu Tertio autem modo opponitur fuga.] Adde quòd vi-
80 gesimosecundo † requiruntur ad hoc vt fugiens habea
tur pro confesso secundum Foller. in pract. crimin. in
verb. & si confitebuntur nu. 45. fol. 373. & Paul. Ghirl.
de relax. carcerat. in c. de fuga incarcerati. & ibi quomo
81 do cognoscatur † si reus recesserit animo fugiendi, &
non reuertendi, & ita habetur pro confesso, quando au-
82 fugit † de palatio officialis in quo detinebatur Gramm.
83 cons. 57. nu. 4. & tertius † iniustè fugiens de carceribus
non habetur pro confesso, nec inde puniri debet, ita
Alexand. in consil. 144. volum. 2. & an sit necessarium
84 † citare fugitiuum ad sententiam, idem Ghirl. in d. c. de
fuga nu. 13. ibi tenet esse magis tutum quod sic. Ad om-
85 nia, & quibus pœnis sint puniendi fugientes † de car-
ceribus, vel de palatio, etiamsi reperirentur innocentes,
& an sint citandi, vide plenissimè in d. decis. Boer. 215.
86 & Menoch. de arbitr. iud. cas. 301. vbi † dicit etiam,
quòd carceratus, qui effregit carcerem, & iam exibat,
& interim fuit captus, perinde habetur, ac si perfectè
aufugisset, & Bertaz. consil. 35. volum. 1. vbi etiam de
87 opem ferente, † & instigante ad fractionem carceris,
& quid de carcerato sub solis compedibus, & quando
fuga faciat haberi fugientem pro confesso, vide Duen.
regu. 392. vbi multas ponit ampliat. & limitation. &
Mascard. in tract. de probat. conclus. 820. volum. 2. &
quando aufugit fractis carceribus in conclus. 266. vo-
lum. 1. vbi latissime, & ibi num. 3. dicit quòd contra fu-
88 gientem potest ferri sententia † licet absentem, ac si
verè in iudicio delictum confessus fuisset, & q̄ fugiens
89 † de domo iusdicentis, vel habeat sub præcepto pro
carcere palatium, domum, vel ciuitatem, teneatur pœ-
na frangentis carcerem, vide Bertaz. cons. 35. nu. 3. &
Curt. sen. in l. admonendi nu. 675. ff. de iur. iur. Gramm.
d. cons. 57. Beu. cons. 44. nu. 36. Viu. comm. opin. in ver.
fugiens, & Mascar. de prob. in verb. carceratus concl.
266. nu. 19. & Decis. Lucensi 90. nu. 5. vbi dicit verio-
rem opinionem esse, q̄ statutum puniens fugientem à
carceribus publicis, comprehendit fugientem à Came-
90 ra, † vel palatio pro carcere à Iudice assignato, & de
eo, qui aufugit de thalamo, in quo erat sequestratus,
91 † vide Boer. cons. 65. nu. 6. & cons. 124. nu. 2. vbi tenet,
quòd habetur pro confesso.

92 Item adde, quòd non solum illi † dicuntur frangere
carceres, qui illis fractis ab eis aufugiunt, sed etiam illi,
qui à Iudicibus iussi ad eos non se conferunt, ita affir-
mat Iacob. de Beluis. in sua pract. crim. in titu. de in-
quisit. num. 56. quem sequitur Ant. Scap. in tract. iuris
non scrip. lib. 5. c. 54. nu. 6. sed ad omnia † prædicta, qui-
bus pœnis puniantur carcerum fractores, & quibus ca-
93 sibus habeantur † pro confessis, vide omnino nouissi-
mè per D. Farin. quæst. crim. in quęst. 30. vbi magis la-
tè, quàm alibi.

* Item adde quòd vassallus fugiens à carceribus Ba-
ronum, & recta via accedens ad magnam Curiam Vi-
cariæ, vel ad Baronem, nō tenetur de fracto carcere, per
tex. in l. si quis §. item apud Labeonē ff. de edilit. ædicto,
idem est in eo, qui aufugit causa deprecandi Baronē per
medium aliquorum l. bouem §. qui amicum ff. eod. tit.
Inn. in cap. veniens, de renunt. & Io. Vincent. de Ana.
Neap. in repet. cap. 1. de vassallo decrep. ætat. vbi dicit,
quòd cum quidam vassallus Illustrissimi Federici Car-
rafæ aufugisset, & accessisset ad Magnam Curiam, dum
molestaretur de fracto carcere per sacrū Reg. cons. fuit
remissus ad Baronem suum, vt procederet in causa de iu
stitia, citra pœnam fracti carceris, & ad hoc, quòd fu-
giens fractis carceribus, vt iret ad superiorem, non pu-
niatur, vide etiam Boer. decis. 215. nu. 28. Gram. vot. 39.
nu. 12. Io. de Amicis cons. 7. num. 20. & Petr. Aduena
reg. 593. limit. 3.

94 Item adde, q̄ si fugiens à carceribus † cito sponte, &
etiam citatus reuersus fuerit, tolluntur omnia, quæ ex fu
ga præcedente contra eum orta fuissent, Plot. in l. siquan
do, §. 30. nu. 3. fol. 200. C. vnde vi.

Yy Quinimo secundum aliquos.] Adde, quòd immo
95 † ista opinio est verior secundū Lud. Peguer. in quæst.
cri. c. 1. & ibi attestatur, q̄ ita decisū fuit in Regio Cōsi-
lio Cathaloniæ, & arbitror opinionē suā esse verissimā.

Item adde, quòd vtcumq. procedant præmissa, ne-
96 gari non potest, quin fuga † regulariter faciat in cri-
minalibus indicium, secundum Bart. in l. fin. ff. de quęst.
consil. 70. num. 23.

AA Sed quando fuit indebitè.] Adde, quòd contrarium
97 esset in auxiliatore † ad fugiendum, quia veniret pu-
niendus, vt auxiliatoris audacia reprimeretur, licet
principaliter non teneretur, Mars. in pract. §. attingā,
nu. 38. & Menoch. de arbitr. casu 301. nu. 16.

98 Item adde, quòd promittens † de tuto carcere pro
aliquo indebitè carcerato, si aufugerit ad pœnam pro-
missam tenebitur secundum Rim. iun. in cons. 82. nu. 1.
& 16. vol. 2. inter cons. crim. diuers. & cons. 135. nu. 1. &
21. volum. 2. Contrarium autem tenuit Farinac. varia.
quæst. in quæst. 30. num. 61. cum multis sequen. vbi latè
99 hanc quæstionē tractauit, sed † ego dubito, quòd eius
opinio in practica non posset obtineri. Quinimo sæpè
vidi huiusmodi exceptiones reijci, & fideiussores con-
demnari, adest nempe contemptus Iudicis, & hoc ne-
gari non potest, cuius ratione prætoriæ stipulationes
semper debentur, quando illis per partes contrauentum
fuit, ad tradita per Vulpel. in cons. 39. tanto magis, quòd
pro actu Iudicis præsumendum est c. in præsentia de re-
nunciat. & ad cognoscendum an carceratio fuerit iu-
sta, vel iniusta opus esset publicari indicia, & informa-
tiones contra reum contumacem existentes, quòd mi-
nimè fieri debet, vt per Clar. infra in quæst. 49. vers. scias
tamen; confert etiam multum, quòd materia informa-
tionum, & capturæ est quasi arbitraria Iudici, & hodie
seruatur in delictis grauibus, quòd plerumq; Iudices,
antequam indicia in scriptis redigantur, faciunt reos
detineri, & bene faciunt, quando adest suspicio fugæ,
ita tradit Clarus infra in quæst. 28. vers. scias autem, quò
fit, vt si detentus aufugerit, antequam informationes re-
dactæ essent in scriptis, captura esset nulla, quia post
fugam non posset iustificari in præiudicium fideiusso-
ris. Nec repugnat si diceretur, quòd si principalis iniu
stè carceratus aufugerit ad aliquam pœnam non tene-
retur, ergo multo minus fideiussor, cum in duriorem
conditionem obligari nō possit l. Græce. §. illud. ff. de fi-
deiuss. nam respondetur, hoc verum non esse, vbi iu-
ramentum fideiussioni accesserit, cuius virtute fideius-
sor, tanquam principalis tenebitur, Abb. & communiter
Doct. in c. cum contingat de iureiur. & ibi Alciat. num.
173. Angel. in l. hi qui accessiones, ff. de fideiuss. Rom. in
l. 1. §. si quæsita, ff. de verb. oblig. & Alex. in cōs. 30. vol.
4. caueant igitur fideiussores, nè carcerati pro quibus
de tuto carcere fideiusserunt, aufugiant, quia cogerentur
ad soluendum fideiussionem, vsq; ad minimum qua-
drantem, si aliam excusationem non haberent.

CC Neq; tenentur redire.] Adde, quòd nec etiam
100 peccat † secundum Nauar. in Manuali confess. c. 12.
nu. 18. fol. 102. tom. 1.

FF Scias etiam q̄ si carcerati aufugiant.] Adde, q̄ Iudicis
arbitrio

201 arbitrio puniri debent, Boer. decis. 215. num. 15. Me-
noch. de arbitr. iud. cas. 301. nu. 3. Bert. consil. 44. nu. 35.
& 36. Comens. consil. 105. & si quis promiserit quòd nõ
202 aufugeret, teneretur etiam, quòd culpa custodis au-
fugisset, Boss. in titul. de carcer. fideiuss. commit. num.
62. Rimin. iun. in consil. 135. num. 27. vol. 1. & Bertaz. in
cons. 80. num. 12.

203 Item adde, quod carceratus sub fideiussione de non
discedendo de aliquo loco, si aufugerit, fideiussor tene-
bitur etiam, quòd custos carceris ei dixisset, quòd pote-
rat discedere, quia licentiam à Iudice habuerat, Rim.
iun. in cons. 82. nel 2. inter cons. crim. diuers. & plenius
in consil. 135. vol. 2. suorum consiliorum, vbi in fine vlte-
rius tenet, quòd si quis fuerit carceratus in fauorem
fisci, non sufficit licentia discedendi habita ab ipso
Iudice, sed requiritur etiam consensus ipsius fisci, sed
contra Rimin. consuluit Bertaz. consil. 80. 257. & 421.
sed D. Farin. contrarium tenet in quæst. 30. num. 177.
Verum si sub dictis verbis custodiis non aufugisset, sed
à loco sibi assignato tantum recessisset, & tandem ad
dictum locum reuersus fuisset, tunc fideiussor non te-
netur secundum Bertaz. in consil. 80. sed caueant Iudices
faciant promittere, & stipulari, quòd non discedet sine
licentia iudicis in scriptis obtenta; & vide quæ posui
infra quæst. 46. vers. quæro, quæ debeat esse, ibi item
adde, quod fideiussor primus.

HH *Scias etiam, quod si talis fugiens.* Adde, quòd
204 licet recedens breui reuersus pœna fracti carceris non
teneatur, alia tamen pœna pro carceris exitu tenetur,
Boer. in decis. 215. nu. 19. & Vulpel. in cons. 139. n. 17.

205 Item adde, quod recedens à carceribus, non euitat
pœnam conuentionalem de non discedendo, etiam
quod statim sit reuersus, secundum Vulpell. in consil.
139. per totum; contrarium tamen videtur tenere Fari-
nac. var. quæst. in quæst. 30. num. 70. cum seq. vbi dicit
quod in vrbe vidit fieri compositionem cum fideiusso-
re pro medietate, & quòd vidit absoluere fideiussorem,
& concludit, quòd ipse numquam condẽnauit fideius-
sorem ad totam pœnam, sed ad dimidietatem, quę opi-
nio mihi multum placet, & ibi etiam dicit, quòd licet
carceratus, qui reuersus est tamquam fugitiuus, & fra-
ctor carceris nõ sit puniendus, tamen de eius temerita-
te impunitus non dimittitur, & ita tenuit etiam Cac-
cial. in tract. de debitore suspecto quæst. 1. nu. 2.

KK *Præterea etiam potest poni exemplum.* Adde quòd
206 si Officialis, qui aufugit, sponte, & citò reuersus fuit,
etiam si citatus esset, & a carceribus aufugisset, tollun-
tur omnia indicia, quæ ex fuga præcedente contra eum
fuissent orta. Bart. in l. quis sit fugitiuus. §. 1. ff. de edil.
207 ęd. nec potest iurari in litẽ contra ipsum, nec in sup-
plementum probationis vigore dictæ fugæ, sed requi-
runtur plenæ probationes, ita plenè tradit Plot. in l.
si quando, C. vnde vi. §. 30. num. 3. fol. 200. & ibi nu.
4. dicit quòd contra officialem fugientem nõ potest iu-
rari in litem, si contra eum ageretur criminaliter ad pœ-
nam corporalem, siue duplici: & fuga officialis quam
208 probationem contra ipsum faciat, & quando; vide
omnino Mascard. de probat. concl. 821. & concl. 498.
nu. 8. cum seq. & cõtra eum vti criminosum ferri potest
sententia etiam vsq; ad mortem, Franc. decis. 459. vol. 3.

Item adde, quòd discedens à loco sibi assignato cum
fideiussione de non discedendo ob aliquam iustam cau-
209 sam & accedens ad superiorem, non tenetur, quia
non dicitur cõtrauenisse Hercul. in tract. de non offen-
dendo. cap. 50. num. 21. & Boss. in tit. de carcer. fideiuss.
commit. num. 45. vbi dicit idem esse si fugit ad amicum
Domini pro auxilio impetrando, sed si discesserit sine
causa, vel cum causa iniusta, tunc licet aufugisse non
dicatur, quia ad superiorem conuolauit. l. quis sit fugi-
tiuus, §. idem probat Viuianus, ff. de edil. ædicto puniri
110 tamen debet aliqua pœna leuiori pro carceris exitu,
& temeritate, qua vsus est in discedendo sine licentia
iudicis, vt tenet Caccial. in tract. de debit. suspect. quęst.
1. nu. 3. & etiam ad pœnam conuentionalem; nisi quan-
do sumus in casu in quo recursus, & applicatio ad su-
periorem erat iusta, & de iure denegari non poterat, vt
per Hercul. vbi supra, & per Farin. quæst. crim. in quęst.
30. nu. 171. cum sequen. vbi etiam habetur de clausula,
quando promissum est non discedere sub quouis præ-
textu, etiam recursus ad superiorem, qui iudicio meo
nullo modo impediri potest, & credo, quòd dicta clau-
sula parum aut nihil operatur, sed quod tantummodo
sit considerandum, an iusta causa discesserit.

111 Item adde, quòd iste terminus quinquaginta dierum
non est in vsu, quia in multis locis adsunt statuta, qui-
bus syndicatus terminus præfigitur, & quia etiam syn-
dicatores, arbitrio suo tẽpus præfigunt, vt per Carau. in
titu 295. n. 29. vbi latè, an per syndicatores terminus sta-
tutus officialibus ad standum syndicatui breuiari possit.

112 Item adde, quòd officiales non tenentur assistere
syndicatui de persona, quando non habent querelas
criminales, sed tantum ciuiles, vel criminales ciuiliter
intentatas, cum possint relicto procuratore recedere,
l. 1. §. quod si intra, C. vt omnes iudices elapso tamen
tempore statuto ad dandum querelas, vt dicit tex. in d.
l. 1. in princ. & Io. de Anneis in cons. 139. nu. 12. in fine,
& Io. Ant. de Nigr. in c. 132. nu. 46.

113 Item adde, ꝙ officialis assumptus ad aliud officium
potest discedere, & per procuratorem syndicatum fa-
cere, quando vocatur a Principe, nisi ipse procurasset
causa subterfugiendi syndicatum, vel ad eius postula-
tionem obtinuisset, Pari. in tract. de synd. in ver. Procu-
rator, col. 2. Io. Ant. de Nigr. in c. 132. nu. 47. & Afflict.
in const. Regni incip. occupatis circa finem.

MM *Inimicitia vigens inter offensum &c.* Adde, quòd
114 ex iuris præsumptione præsumitur inter litigãtes ini-
micitia capitalis, Gramm. in decis. 33. nu. 6. & ibi etiam
habetur ꝙ sufficit probare causam odij, & inimicitiæ,
115 licet odium non ostendatur, & etiam inimicitia con-
trahitur inter litigantem, & aduocatum sibi contra-
rium, Blanc. in tract. de ind. nu. 142.

116 Item adde, quod cautio de non offendendo tollit su-
spicionis indiciũ, vt per Guglielm. Deugar in suo tract.
de securit. quem Bertaz. allegat in suo Repert. in ver-
bo iudicium, vers. 50. & Anton. Galeat. in cons. 110. nu.
27. tom. 1. cons. criminal. in fol. & ibi nu. 28. dicit, quod
similiter tollitur suspicionis indicium, quando offensus
plures habet inimicos, & ibi num. 29. dicit idem esse,
quãdo post inimicitiam offensus recepit absolutionem,
& sanctissimam Eucharistiam, idem tenet Burs. consil.
20. nu. 19. vol. 1. & Rimin. iun. cons. 88. num. 16. vol. 1.
117 vbi latè quæ tollant suspicionem inimicitiæ. Ego au-
tem arbitror hoc verum non esse indistinctè, sed quod
sit cõsideranda qualitas personæ, & ideò relinquendum
118 esse arbitrio iudicis.

Adde, quod Natt. in cons. 499. nu. 6. contrarium te-
119 nuit, vbi adsit inimicitia capitalis, vel quęstio de ma-
iori parte bonorum, & idem tenuit Gomes de delict. in
cap. 13. nu. 11. hic allegato, ita distinguendo, & concor-
dando opiniones, vt si inimicitia sit maxima, & ex gra-
ui causa producta sit sufficiens indicium ad torturam,
si vero leuis ex leui causa orta, tunc sola inimicitia non
sufficiat ad torquendum, hoc etiam tenet Gramm. in
decis. 33. nu. 8. & quando inimicitia facit indicium ad
torturam, vide etiam Mascard. de probat. conclus. 901.
vol. 2. & Rimin. iun. cons. 302. volum. 3. & quę dica-
tur inimicitia capitalis, remittitur arbitrio iudicis, Me-
noc. de arbitr. iudic. casu 110. & in materia inimicitiæ,
vide quæ posui infra in q. 24. ad vers. Itẽ quęro nũquid.
120 Item adde, ꝙ indicium inimicitiæ, non est indicium

generale ad omnia delicta, sed ad ea tantum, quæ ad
alterius iniuriam perpetrantur, vt sunt homicidia,
vulnera, verbera, & similia, non autem quo ad ea, quæ
ad proprium commodum facientis committuntur, vt
est furtum, falsum, adulterium, & similia, Bart. in l. re-
peti. §. 1. ff. de quæst. & Gabriel. conclu. lib. 7. concl. 18.
vbi de hac quæstione, an inimicitia faciat indicium ad
torturam, & in cons. 422. num. 19. vol. 2. vbi dicit quòd
inimicus potest torqueri, quando quis est interfectus,
& ignoratur à quo.

TT *Conf. ssio extraiudicialis facit contra confitentem.*
121 Adde in materia confessionis extraiudicialis quæ re-
quirantur ad hoc, vt faciat indicium, laté per Foller. in
pract. crim. in 2. par. 3. part. in versi. etsi confitebuntur,
& Carrer. in pract. crim. in l. obseruate, num. 121. vbi
ampliat, & limitat; & debet esse verisimilis, vt puta
quòd habeat causam præexistentem, in qua consistat
honor, seu vtilitas, vel aliud simile, vt inquit Alciat. in
l. fugitiuus, ff. de verb. signif. & licet Foller. in loco su-
pracitato commemoret decem, & septem requisita, ta-
men verè quatuor tantummodo sunt, reliqua enim
sunt cum cæteris coniecturis, & indicijs communia,
vt considerauit Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. num.
215. vbi plenè tractat, quando confessio extraiudicialis
indicium ad torturam faciat, de hoc etiam laté habetur
per Mascard. in conclus. 350. vol. 2. & ista confessio ex-
122 traiudicialis nō potest probari per vnicū testē etiam
tortum, vt per Bertazz. consil. 549. num. 6. volum. 2. &
quomodo probetur laté per Mascar. de probat. concl.
123 350. & Notario asserenti de confessione extraiudicia-
li non creditur, Specu. in titu. de teste. §. restat.

Item adde, quod quemadmodum confessio extraiu-
dicialis rei est sufficiens indicium ad torturam, ita &
pariformiter confessio extraiudicialis, & fortius iudi-
cialis querelantium faciens pro reo prodest ad absolu-
tionem, secundum Rom. in cons. 167. nu. 7. vers. sexto
fatis. & Pau. Meren. in cons. 91. nu. 65. inter cons. crim.
diuers. tomo 2.

124 Item adde, quòd ista limitatio quòd possit talis con-
fessio reuocari, fuit Fely. in d. c. at si clerici, vbi dicit, quòd
talis confessio non facit indicium ad torturam, quoties
ante cœptum iudicium reus eam reuocauerit, & Dec.
in l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iudic. dictam limi-
tationem nō impugnat, sed de hoc vide Blanc. de iudic.
num. 209. vbi plenè hanc quęstionem tractauit tenens,
quod aliquando non potest reuocari, & quando possit
125 reuocari, quòd debeat probari de errore, sed Gomes
de delict. in c. 13. sub num. 8. expresè tenet, quòd non
possit reuocari affirmando contrariam opinionem esse
falsam. Ego autem credo, quòd semper possit reuoca-
ri docto de errore, quia etiam confessio iudicialis, si
constet de errore reuocari poterit. Boss. in tit. de confess.
num. 60. & vbi D. Clar. hic dicit, quòd si sola reuocatio
hoc operaretur, nunquàm esset locus communi con-
clusioni; propter hoc enim deuenitur ad torturam, quia
reuocatur confessio, nam si non reuocaretur non opus
esset tortura, non est bonum argumentum, quia Fely.
non loquitur de reuocatione facta in iudicio, sed de
reuocatione facta ante cœptum iudicium, & sic posset
habere locum communis conclusio, etiam quòd limita-
tio esset vera, quando confessio extraiudicialis fuisset
reuocata non ante, sed post iudicium inceptum.

Item adde quòd huiusmodi confessio extraiudicialis
facit indicium ad torturam, etiam quòd sit facta à mi-
126 nore dummodo sit eius ætatis, vt torqueri possit, Go-
mes de delict. cap. 13. sub nu. 8.

127 Item adde, quòd cōfessio extraiudicialis facit indicium,
siue facta fuerit præsente, siue absente parte, Gomes de
delict. cap. 13. sub nu. 8. & Bal. in l. quoniam intelligitur,
ff. de his qui not. infam. Aug. in l. 1. C. de confes. & Fely.
in c. olim, de rescrip. quod tamen fallit, si agitur de cri-
mine ciuiliter, quia tunc confessio extraiudicialis parte
128 præsente plenè probat, & præiudicat. Abb. in c. quam
sit de excess. prælat. & in d. c. olim. de rescrip. vbi etiam
Fely. nu. 5. Sali. in l. fi. col. 5. C. de quæst. & Imol. in c. at si
clerici de iud. vbi reprobat Ant. de Butrio contrarium
tenentem, & ad hanc quæstionem vide omnino Ma-
scard. cons. 349.

129 Item adde, quòd confessio extraiudicialis facit indi-
cium, si fuerit facta particulariter, quia confessus est se
occidisse talem hominem, vel fecisse tale furtum, secus
tamen si sit in genere, quia cōfessus est se occidisse quē-
dam hominem, vel fecisse quoddam furtum, nam talis
confessio generica, & indiscreta non facit indicium ad
torturam, vt per Bald. in l. quoniam, ff. de his qui not.
infam. pen. col. vers. quinto, & vlt. quęro, quem refert,
& sequitur Gomes de delict. cap. 13. sub nu. 8.

Item adde quòd confessio extraiudicialis facta coram
130 sacerdote in confessione pœnitētiali non faceret indi-
cium si sacerdos postea dictam confessionem reuelaret,
nec aliquem effectum, quia talis confessio fuit facta tā-
quam soli Deo, & non tamquàm homini, ita tradit
Gomes de delictis, cap. 13. nu. 9.

131 Item adde, quòd confessio extraiudicialis de aliquo
delicto non facit indicium, quando contra suam con-
fessionem fuit iudicatum, quia fuit absolutus de illo de-
licto, & talis confessio non est attendenda & potest cō-
fitens ea non obstante illud negare, ita tradit Bertaz. in
cons. 396. sub nu. 5. vol. 2. sed hoc ita simpliciter non est
verum, nam aut confessio fuit facta in iudicio, & illa
non obstante fuit absolutus, & post absolutionem, siue
sententiam etiam extraiudicialiter confessus, fuit se fe-
cisse illud delictum, & tunc confessio non nocebit, quia
contra dictam confessionem alias iudicatū fuit, & Cu-
ria amplius non potest super ea se fundare, quia illam
non approbauit, nec recepit, vt dicit Abb. in c. mulieri,
de iureiur. aut fuit absolutus nulla præcedente confes-
sione, & post sententiam confessus fuit extraiudicialiter
se commisisse illud delictum, de quo fuit absolutus, tūc
talis confessio faciet indicium, & nocebit, ita distingue-
re videtur Foller. in sua pract. crim. in 1. parte tertię part.
in verb. confitebuntur. nu. 40. cum sequen. vbi declarat
dictum Innocen. in d. c. mulieri, qui dicit, quòd post sen-
tentiā cuilibet licet contra confessionē suā venire & ita
debent intelligi omnes Doct. quos allegat Bertazz. qui
omnes se fundant super doctrina Inno. in d. c. mulieri.

132 Item adde, quòd iudicis arbitrio punitur, qui extra-
iudicialiter gloriatus est aliquod crimen commisisse,
etiam si appareret, quòd non deliquisset, Menoch. de
arbitr. iud. cas. 331. & in casu sequēti dicit, quòd clericus ob
133 talem iactationē ab officio, & beneficio suspenditur.

bbb *Sed hic quæro.* Adde, quòd si per iudicem omnia
134 acta coram alio iudice vti incompetenti fuerint de-
clarata nulla, & illa irritauit, & annullauit, & sic contra
dictam confessionem pronunciatum fuit, ex quo dicta
confessio sic reuocata amplius confitenti nocere non
potest, nec ad torquendum, ita tradit Rolan. in cons. 21.
nu. 23. vol. 3. & ibi laté de confessione facta coram iudi-
ce incompetenti habetur, quando faciat indiciū ad tor-
135 turam, & quòd confessio incidenter facta coram iu-
dice incompetenti non sufficit ad torquendum.

iii *Sed contrarium in practica seruatur.* Adde, quòd
136 confessione facta coram iudice incompetenti tenetur
ipse reus illam confirmare coram competenti, & ex ea
condemnari, & est communis opinio, vt per Bologn. in
cons. 8. nu. 16. supra allegato.

lll *Sed hic cadit pulchra quæstio.* Adde, quòd similiter
137 confessio facta coram Notario maleficiorum, absque
iudice facit indicium ad torturam, Bal. in l. iubemus. nu.
1. C. de liber. causa.

Vite-

Hhh *Vlterius quæro; Quid si reus*. Adde quæ sit ratio,
138 quod qui semel confessus est in tormentis, si postea
reuocat confessionem, potest repeti tormentum, per
Afflict. in constit. de hom. cland. num. 45. vbi plenè.
139 Item adde, quòd iudicis arbitrio relinquitur, an confessio reuocata faciat indicium sufficiens ad torturam,
Decian l. Mag. stratibus, nu. 10. ff. de iurisd. omn. iud. &
Menoch. de arbitr. casu 270. nu. 4.
ooo *Quinimò si reus*. Adde, quòd tortura non potest
140 repeti vltra tres vices diuersis temporib. & si non cõfitetur, seu confessionem non ratificet, habentur indicia
pro purgatis, ita tenet Paul de Castr. in cons. 299. visa
inquisitione, vol. 2. in fine, Marsil. in sua pract. crim. §.
quoniam, nu. 8. Gram. in cons. 21. & in voto 6. num. 17.
& si vltra tres vices torquetur, dicitur tortura immoderata, vt ibi per eos, & Io. Ant. de Nigr. in c. 7. frequens,
num. 50. sed ego arbitror considerandum esse grauitatem delicti qualitatẽ rei, & qualia præcesserint indicia,
quæ possunt adeo esse vrgentia, vt quarto reus etiam
torqueri poterit, & ita etiam videntur tenere Blan. &
Carrer. in locis hic citatis, & tandem si non ratificauerit, debet relaxari sub fideiussione de se repræsentando,
vel absolui ab hactenus deductis, Charr. in praxi interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. nu. 164.
rrr *Minæ præcedentes*. Adde quòd odium præcedens, &
141 minæ sequentes sufficiunt ad probationem indicij, vt
quæ non prosunt singula, multa iuuant, & hoc procedit, licèt inimicus talia facere consuetus non sit, si enim
esset consuetus, sola inimicitia faceret plenam probationem, ita tradit Crau. consil. 35. num. 3. & quæ indicia
142 contra minantem oriantur, Mascard. de probat. concl. 1057. vol. 2. & Menoch. de præsumpt. quæst. 89. nu.
65. & quando ostensus alium haberet inimicum, tunc
minæ non facerent indicium, secundum Casson. in tracta. de indic. cap. 1. nu. 17. sed secundum Paris. de sind.
in ver. tortura cap. 6. num. 3. remittitur arbitrio iudicis,
an minæ faciant indicium ad torturam, quem sequitur.
Boss. in loco hic allegato.
143 Item adde quod minæ probantur per testes singulares, vt per Gram. decis. 5. nu. 15. & Dominus Per. Ant. à
Petra in tract. suo de fideic. q. 12. nu. 542. & licet Foller.
in pract. crim. in ver. item, quod sororem venenauit, nu.
25. dicat hoc procedere, quando testes essent singulares
ratione loci, vel temporis, secus vero si non concordarent de qualitate minarum, quia iudicio meo ista declaratio, siue restrictio non est vera, quia quando quis minatur, minæ non sunt semper vno modo, & eisdemmet
verbis, sed potest esse, quòd ad præsentiam vnius testis
vno modo minatus fuerit, & ad præsentiam alterius
alio modo, & quomodo tollatur tale indiciũ minarum
144 vide Blanc. de indic. num. 183.
yyy *Pax seu transactio*. Adde an pax, vel transactio fa-
145 ciat indicium ad torturam Plot. in repet. l. si quando,
§. 54. num. 6 fol. 289. vbi tenet, quod sic, si precio fuerit
facto; secus si gratis, idem tenuit Brun. in tract. de indic.
& tortura par. 1. quæst. 3. num. 27. & Mars. in pract. criminali, §. diligenter, num. 178. ad hoc vide etiam Vulpell. in tracta. de pace quæst. 27. & latè per Mascard. in
tract. de probat. concl. 500. vol. 1.
146 Item adde, quòd si pater pacifcitur, pro crimine filij
etiam mediante pecunia, quod non facit indicium contra filium, si ipse non consensit, Corn. consil. 300. in hac
consultatione. vol. 3. Afflict. in constit. post citationem
in fine, vbi dicit habuisse, de facto, quem sequitur Ioan.
Ant. de Nigr. in cap. 220. ad consultationem, num. 24.
147 & similiter præsumptio non est contra accusatum, si
consanguinei sui testium depositionẽ impediunt, Abb.
in c. constitutus, de testi. Bal. in l. 1. vol. 4. C. de seru. fug.
& Cur. Sen. cons. 41. nu. 2.
Aa2 *Et ideo cautela est*. Adde alias tres cautelas, quibus
148 paciscens sibi nõ præiudicat, prima est, vt pax, & concordia fiat iussu iudicis; secunda est, vt pax fiat gratis
per pactum gratuitum; tertia est vt reus expresse neget crimen commisisse, & non animo confitendi delictum sed quòd facit talem concordiam ad euitanda dispendia litis, Cœpo. caut. 240. & Brun. de indic. car. 3.
col. 4. vers. quæro quid & Ias. in l. transigere in fine, C.
de transact. & notarius in caut. hic per Do. Clarum posita, quando stipulatur nomine quorum interest, debet
ponere non animo confitendi delictum, secundum
prædictos doctores, vbi supra.
Ccc *Mendacium, seu variatio*. Adde, quomodo probe-
149 tur mendacium, Boss. in tit. de indicijs, & tort. nu. 37.
150 Item adde, quod licet principalis varius non possit
torqueri, tamen examinatus vti principalis quo ad se,
& tanquàm testis quo ad alios, prout communiter solet
fieri per actuarios, & in eo quod respicit socios fuerit
varius, vel conuictus per alios testes, quod occultet
veritatem, poterit torqueri, secundum Carau. in tit 79.
in fin. requiritur tamen, vt seruentur ea, quæ seruari debent in tortura, quæ infertur reis inquisitis, secundum
Foller. in pract. crim. in vers. capiat informationem, nu.
38. & quo ad principalem, quando est varius, siue contrarius in his, quæ non spectant ad eius defensionem,
est torquendus, secundum Blanc. de indicijs, nu. 269.
151 Item adde, perfectum non dici examen, siue negationem, si in eodẽ constituto reus reuocauerit primum
dictum cum rationis redditione, Bald. in l. Præsbyteri,
C. de episc. & cleric. & Ias. in l. lecta, ff. si cert. pet. & Bursat. in cons. 79. n. 15. Quinimo habetur in decis. Pedem.
152 79. nu. 17. quòd reus potest corrigere dictum suum
antequam conuincatur docto de errore.
153 Item adde, quod mendacium facit indicium, si fuerit tradita copia mendacij cum termino ad purgandum
Mars. in cons. 51. nu. 71.
Item adde notab. distinctionem Blanc. in reper. l. fin.
ff. de quæstion. quem refert, & sequitur Rim. iun. consil.
154 302. nu. 16. vol. 3. vbi quando mendacium faciat indicium ad torturam, & de hoc vide etiam Franc. Casson.
in tracta. de indicijs tract 9. c. 2. & Crau. cons. 260. nu.
5. & Natta in consil. 42. num. 4. & cons. seq. & 499. vol.
3. & Mascard. conclu. 1040. vide etiam Vulpell. in cõs.
155 109. nu. 8. vbi dicit, quòd mendacium etiam à temoris ad indicium faciendum, prodest, & Gram in consil.
17. nu. 9. de eo, qui negauerat commedisse domi alicu-
156 ius, & quando mendacium est valde substantiale de
per se, est indicium sufficiens ad torturam, Alb. cons. 56.
157 nu. 31. & deprehensus in mendacio, quomodo sciuerit de delicto, statim poterit torqueri. Iacob. Nouel. in
tract. suo, nu. 2. & 18.
Ooo *Ad condemnationem*. Adde, ꝙ tale indicium dicitur
158 indubitatum, & indiciũ indubitatum dicitur, & diffinitur, quòd sit demonstratio rei per signa sufficientia,
per quæ animus in aliquo tanquam in existente quiescit, & plus inuestigare non curat l. indicia, C. de rei
vend. & ita diffinit Bal. in l. ea quidem, col. 2. C. de accusat. Brun. in tract. de ind. 4. quæst. princ. 2. exemplo, vbi
etiam ponit exempla indiciorum indubitatorum, &
Pau. Girlan. in tract. de quæst. 3. quæstio. exempla ponit
etiam Gand. in rubr. de indic. & præsump ad condemn.
vide etiam per Iacob. de S. Georg. in l. cum probatio,
159 col. 1. & fin. ff. de probat. & si vxor reperiatur mortua
manè, cuius sero erat sana ex quibusdam percussionibus sibi illatis, an præsumatur à marito interfecta, cum
ea cubante nullis in camera, aut domo præter eum existentibus, si prius ab eodem malè tractabatur latè Boer.
in decisione 261. vbi concludit, quòd maritus est torquendus.
Rrr *Si res furata reperiatur penes aliquem*. Adde om-
160 nino videndum, Decian. in cons. 39. per totum vol. 1.

vbi latissimè an si res furtiua fuerit in domo alicuius reperta, dominus illius domus dicatur in culpa, & con-
161 scius furti, & an quod ibi reperta sit credatur vnico testi, & an propter hoc ille dominus poni possit ad torturam, & condemnari; vide etiam omnino Menoch. de præsump. præsump. 29. vbi multum diffusè habetur de
162 huiusmodi præsumpt. & vide quæ posui supra in §. furtum, vers. nunquid.

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quomodo probentur.*
2 *Et an per vnum testem, ibid.*
3 *Et quid si non sit omni exceptione maior, vers. Vnum tamen.*
4 *Et quid si cognouit tantummodo ad vocem, versic. Sed nunquid.*
5 *Oculus certior est auribus.*

a VIsum est, a quæ sint species indiciorum: quæro
1 nunc, qualiter indicia ipsa probentur. Resp. Io. de Amicis, consil. 127. num. 10. dicit quod est indu-
b bitata in iure conclusio, quòd quodlibet b indicium, seu adminiculum, maxime si sit remotum à facto, quinimis minimum, & leue, faciens ad causam, de qua agitur, ad hoc, vt de eo mentio, & ratio habeatur, de ne-
c cessitate debet saltem per duos testes c probari. * Et subdit, quòd in ista conclusione non legit aliquem contradictorem. Hæc autem conclusio sumpta est ex vulgata Gl. in l. fi. in verbo, vel indiciis C. fam. hercis. quam sequuntur communiter Doct. vt dicit Ange. de Castro, inter consilia criminalia diuersorum, consil. 94 nu. 26. lib. 1. Illam etiam dicit esse cõmuniter approbatam. Soc. cons. 54. num. 2. lib. 4. Et dicit Michellus patrocinio 46. post nu. 33. quòd illam Gl. passim Doct. sequuntur. Alia autem est Gl. in l. si quis, in verbo, conuictus, C. ad l.
2 Iul. maiest. quæ videtur velle, quod per vnum testem reus dicatur conuictus, saltem semiplene, & sic, quod dictum vnius testis sit sufficiens ad torturam. Et hanc Gl. dicit esse communiter approbatam Boer. decis. 163. num. 3. & Gul. de Bened. in 1. parte repet. c. Rayn. verb. Adiecte impuberi. nu. 34 licet dicant ꝙ ex ordinamentis, & stylo curiarum Franciæ contrarium seruatur: ad quod non aduertit Simancas, qui Gul. refert in tract. de here. c. 93. num. 12. tanquam de iure communi loquentem, Plac. lib. 1. delictorum, c 47. post num. 18. versic. 21. liber, Breuiter tu dic, quòd aut adest vnus testis de veritate deponens de ipsomet delicto, puta, quia vidit Titium vulnerantem Seium, vel audiuit Sempronium
d blasphemantem: d & tunc talis testis facit indicium ad torturam: ex ita procedat Gl. in d. l. si quis: & ita etiã dicit communiter approbari. Rolan. consil. 7. nu. 3. lib. 2. ita etiam communiter seruari in iudiciis attestatur Alb. in d. l. si quis, nu. 1. Et dicit Cæpol. consil. crim. 40. in 4. dubio, vers. imò plus, quod ita tenent communiter Doctores. Et dicit Paris Put. de synd. fol. 491. cap. 1 a. in prin. quòd ita communiter dicitur. Aut vero testis non deponit de visu ipsius maleficij, sed de aliquo actu vel remoto, vel etiam proximo ipsi maleficio: & tunc talis testis non facit indicium ad torturam, sed requiruntur duo testes ad ipsum indicium probandum: & ita procedat Gl. in d. c. fin. & ita eam dicit communiter approbari. Soc. consil. 54. num. 2. lib. 3 Marf. consil. 59. nu. 6. Et hanc distinctionem dicit esse canonizatam in iudiciis, & in scholis Alciat. cons. 445. nu. 1.
e e Vnum tamen scias, quòd ad hoc vt dictum vnius
3 testis faciat indicium ad torturam, requiritur ꝙ sit integer, & omni exceptione maior: aliàs autem vnus testis nunquam facit indicium ad torturam. Ita dicit Bar. in l. maritus, num. 1. ff. de quæst. & ita concludunt omnes, vt dicit Ioan. de Amicis consil. 57. nu. 6. Marf. cons. 101. nu. 37. Vide quæ dixi supra, q. proxima, vers. Vnus testis.
4 Sed nunquid testis non deponens de visu, sed dicens cognouisse delinquentem ad vocem, facit sufficiens indicium ad torturam? Dixi supra, q. proxima, versic. sed quid si testis.

ADDITIONES.

a *Visum est.* Adde quomodo probentur Incidia, Hyppolitus Riminaldus sen. inter cons. criminalia diuersorum. consil. 105. per totum, & quid iuris si probentur Indicia per vnum testem? quid si per duos? vnus tamen testis omni exceptione maior facit indicium sufficiens ad Torturam, si de visu deponat; Duo tamen testes requiruntur cùm deponunt aliter quàm de visu,
5 cùm aure † certior sit oculus; infr. q. 64. vers. debet autem Iudex; ibi puta si adsit tantum vnus testis, & dixi supra q. 21. vers. vnus testis, in principio, quando tamen vnicus tantùm testis facit indicium proba semper illum non esse integrum, si potes, vt euites torturam, d. q. 21. vers. 1. ibi frequens etiam, & quomodo procedat, quòd quilibet præsumatur bonus, & integer nisi contrarium probetur. vide Boer. decis. 118. ad fin. Glan cap. ex parte in verb. æstimare de scrut. in ord. faciendo; videtur tamen contrarium infr. q. 64. vers. sed quæro, in fin. vbi quòd imò vnum Indicium etiam remotum videtur sufficere; Dic vnum Indicium tantum remotum à maleficio sufficere ad torturam vt ibi; probari tamen debet per duos testes, vt hic; Confessio namque extraiudicialis est quid remotum à maleficio, tamen ad hoc vt faciat indicium ad torturam, non sufficit illam probari per vnum, vel plures testes singulares: Concordat Aym. Crau tract. de antiq. temp. par. 4. vers. sed enim, nu. 25. Blanc. reper. l. fin. nu. 47. ff. de quæstion. supra q. 21. vers. Confessio extraiudicialis; Hinc est, ni fallor, vt credam malè sensisse Menoc. d. tract. de arb. iud. lib. 2 cent. 4. cas. 303. sub num. 7. videlicet parem vim habere confessionem extraiudicialem cum iudiciali etiam quoad condemnationem, quando est testibus probata; Nam solum indicium facit, vt hic, non autem probationem plenam; & contrarium stati n dixit idem Menoc. d. tract. lib. 2. cent. 4. cas. 331. in princ. nisi forte in dicto casu 303. loquatur in casu probatæ confessionis ad iactantiam, de qua dicto casu 331. in fin. Indicia quædam particularia, vide apud Crau. consil. 178. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

b *Indicium, seu adminiculum.* Marsil. consil. 18. num. 11. *Ber. Ros.*

c *Probari.* Et hanc esse communem opin. dicit Apostillat. ad Alex. consil. 5. num. 4. lib. 1. & de materia vide Bursat. cons. 38. nu. 2. vbi quòd indicium etiam de propinquo duobus testibus omni exceptione maioribus probari debet. *Guiot.*

d *Et tunc talis testis non facit indicium.* Vide Baiard.

e *Vnum tamen scias.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quomodo probentur, remissiuè.*
2 *Testis vnicus quomodo probet, vel faciat indicium remissiuè.*

3 Testis

3 Testis vnicus deponens de aliquo actu proximo, vel remoto, ipsi maleficio facit aliqualem præsumptionem.
4 Testes singulares quomodo iungantur ad faciendum probationem, & indicium ad torturam, remissiuè.
5 Indicium remotum debet probari per duos testes.
6 Testes plures singulariter deponentes non faciunt indicium.
7 Præsumptiones plures, an & quando coniungantur.
8 Testes in facto concordes, sed in tempore discordes, vel non recordantes, faciunt indicium ad torturam.
9 Testis præsumitur omni exceptione maior.
- Lim. nisi qualitas hæc à statuto requireretur, tūc enim esset probanda.
10 Testes duo non omni exceptione maiores habentur loco vnius.
11 Testes duo non omni exceptione maiores, an plene probent, iudicis arbitrio remittitur.
12 Testes non integri non probant.

a VIsum est.] Adde videndum † ad hanc quæstio-
1 nem quomodo probentur indicia, Mascard. in
2 tractat. de probat. concl. 894. vol. 2. & an testis † vnicus
faciat indicium ad torturam, Gabriel. Iun. conc. 1. nu. 71.
& ī dicta cōclusione ponit multas ampliationes, & limi
tationes, quando testis vnicus plenè probet, & etiā Lan
cellot. Conrad. in sua pract. cap. dicta testiū assumendo
nu. 5 ponit triginta quinque casus, in quibus secun-
dū cum vnico testi plenè creditur, vide etiam Mascard.
de probat. concl. 5. nu. 118.
d *Et tunc talis testis non facit indicium ad torturam.*
3 Adde quod ille † testis facit aliqualem præsumptionem,
secūdum Fulgos. in l. fin. ff. de quæstion. quem refert, &
sequitur Brun. in tract. de indic. q. 2. pri. par. nu. 5. vide, ēt
Blanc. in d. l. fi. nu. 366. vbi plenè, quod probent testes sin
4 gulares. † & quando coniungantur ad faciendum pro-
bationē, & indiciū ad torturā, Gram. in decis. 34 nu. 35.
& in cons. 32. nu. 10. Crauet. cons. 35. nu. 6. & Vulpell.
5 cons. 109. nu. 3. & cons. 39. nu. 11. dicit, ꝙ licèt † indiciū
remotū debeat probari per duos testes, tamen quòd plu
6 res † testes, deponentes singulariter de singulis indicijs,
probant plures præsumptiones, quæ faciunt indicium
ad torturam, quoniā quæ non singula prosunt, multa col
lecta iuuant. Natt. cons. 369. in fi. Gigas in tract. de crim.
læs. maiest. lib. 2. titul, quomodo, & per quem quæst. 25.
in fine Gramm. cons. 57. colum. pen. Paris. cons. 57. col.
1. Rimin. iun. cons. 359. nu. 4. vol. 4. & Excellentiss. Do-
minus Petr. Anton. à Petra in suo tracta. de fideicomm.
7 quæst. 12. nu. 520. & sequen. † & licet in coniunctione
præsumptionum, seu indiciorum debeant singula indi-
cia, & præsumptiones esse in suo genere perfectè proba
ta, hoc tamen intelligendum est, vt requiratur ad con-
demnandum, non autem ad torquendum, ita respondit
Arnal. Albertin. in tract. de agnoscen. assert. cathol. & hæ
ret. quæst. 15. nu. 20.
8 Item adde, quòd testes † in facto concordes, sed in
tempore discordes, vel non recordantes, faciunt indi-
cium ad torturam, secundum Ang. in cons. 3. nu. 3.
e *Vnum tamen scias.* Adde † videnda, quæ posui su-
9 pra quæst. proxima in vers. vnus testis, & si extaret statu-
tum requirens testem omni exceptione maiorem, tunc
non præsumitur talis, nisi probaretur, secus autem
si à statuto talis qualitas non esset requisita, quia eo casu
de iure communi præsumeretur omni exceptione ma-
ior, ita Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 2. nu. 11.
& per totam, & latissimè per Mascard. de probatio. in
conclus. 1248. nu. 12. vol. 3.
10 Item adde, † quòd duo testes non omni exceptione
maiores saltē habentur loco vnius testis, secundum Imo.
in l. qui testamento de testamen. & Calcan. consil. 109.
col. 2. vers. præterea dico, sed Ang. in cons. 128. videtur
velle contrarium, & Alex. in cons. 151. col. 6. tenēt, ꝙ
11 † duo testes non omni exceptione maiores non probāt
plenè. Aret. autē, & Fely. in c. licet vniuersis de testi. di-
cunt esse in arbitrio iudicis; tamen aduerte, quòd licet sit
12 in arbitrio iudicis, nihilominus, quando † non sunt in-
tegri testes, iudex non debet arbitrari, quòd duo testes
sufficiant, vt dicit Corn. cons. 55. in fine vol. 4.

QVÆSTIO XXIII.

SVMMARIVM.

1 Indicia à quibus personis sumi debeant.
2 Et an ad ea sumenda debeat pars citari.
3 Et an sint danda interrogatoria testibus à reo.

a QVæro a postquā] est aperta via iudici ad inquirē-
1 dum, à quibus personis debeat sumere indicia si-
ue informationes? Respon. Si quidem pars in querela,
aut consul in denunciatione nominauerit aliquos, tan-
quam de ipso delicto informatos prout communiter fie
ri consueuit, vt dixi supra q. 7. vers. quæro nunc, tunc
eorum dicta ante omnia recipi debent, sin minus, exami
nandi sunt illi, qui verisimiliter possunt esse informati,
puta, vicini, secundum practicam, quam docet Bartol. in
b l. fi. post nu. 2 ff. de quæstio. b Debet autem iudex in
hoc caute ambulare, quia sæpe numero delinquentes,
seu agentes pro eis contrahunt secreto pacem cū offen-
sis, & deinde faciūt, quod ipsi, vel alij eorū nomine sub-
ministrant testes, qui eorū attestationib. destruunt inten
tionem fisci. An autem verum, vel falsum deponant,
Deus scit. Et ita solere aliquando practicari admonet
Blancus in pract. crim. fol. 22. post nu. 56. Propterea for-
te bonum esset, quòd iudex, vel notarius, qui recipiunt
testes super delicto, prius ab eis oretenus intelligerent
breuiter seriem facti, quàm eorum dicta in scriptis redi-
gerent. Et vbi cognoscerent, quod affectarent defensio-
nem rei, possent eos diligentius interrogare, perscrutan-
do à quibus fuissent vocati, aut instructi, aut cum qui-
bus locuti fuissent antequam deponerent, & similia, co-
gendo etiam eos ad fideiubendum, vbi ipsi iudici vide-
rentur de subornatione suspecti. Et hoc maxime, quan
do tales testes superueniūt post iam fundatam intentio-
c nem fisci. Quod nota, quia aliquando vidi c super hoc
fieri egregias imposturas iudicibus non indoctis, neque
d inexpertis. d Non autem probo, imò detestor quandam
practicam, quam seruant multi iudices, & notarij pa-
rum timentes Deum, qui dum recipiunt, & in scriptis re
digunt dicta testium deponentium ad informationem
curiæ, scribunt tantummodo ea, quæ faciunt pro fisco:
Et si testis aliquid dicat, quòd exgrauet delinquentem,
e omittunt illud scribere: e Male enim faciunt, quia de-
bent veritatem inuestigare tam pro fisco, quàm contra
fiscum, neque aliquid omittere. Sed vbi testis esset su-
spectus, bene potest (vt dixi) iudex illum interrogare
de subornatione, & facere quòd de hac suspicione in a-
ctis appareat, cogendò etiam eum ad fideiubendum, vbi
ita ipsi expedire videatur. Et Nota in hoc proposito
vnum, quod licet regulariter iudex non debeat cauilla-
re dicta testium, sed adiuuare, nihilominus si iudex ha-
beat testes pro suspectis, potest, & debet studere, vt eos
in verbis capere possit, eos interrogando etiam super
circunstantijs, scilicet an tempus esset clarum, vel nebu-
losum, quibus vestibus erat indutus ille, de quo depo-
nunt, & quid habebat in capite, & similia. Ita dixit A-
zo in Summa. C. de testibus, nu. 7. & ita (ni fallor) di-
cit obseruari Grammat. cons. crim. primo, nu. 9.
2 Quæro, nunquid ad recipiendum examina testium,
debeat reus citari? Dixi supra quæstio. 11. versic. item
quæro.

f Item f quæro, nunquid danda sint interrogatoria te-
13 bus ab ipso reo inquisito. Resp. Aut quæris de testibus, qui examinantur ad informationem curiæ parte absente, & res non habet difficultatem, quia reus non admittitur ad aliquid faciendum, nisi personaliter compareat: Aut vero quæris, an si recipiantur testes post litem contestatam, possit reus dare interrogatoria, & dic, quòd de iure communi forte dicendum est, quòd posset, per tex. in l. si postulauerit. §. quæstioni. ff. de adul. Sed de consuetudine contrarium seruatur, quia scilicet non dantur interrogatoria per inquisitum. Et ita hodie seruari de stylo omnium curiarum attestatur Foller. in pract. crim. fol. 252. nu. 32. Ratio autem, cur in causis criminalibus admittantur interrogatoria fisci contra reum, non autem rei contra fiscum, quamuis in iudicijs seruanda sit æqualitas, imò fauorabilior semper esse debeat causa reorum, est secundù ipsum, quia reus deinde publicato processu, potest probare contra personas, & dicta testium,
g quicquid vult: g fiscus autem non solet probare contra defensiones, neque datur ei aliquis terminus ad repulsam, prout seruari attestatur Carauita super ritu 258. magnæ curiæ, nu. 3. & est omnibus notissimum. Quæ tamen ratio non militaret quando extaret accusator, nam eo casu, si petat, semper ei datur terminus ad repulsam. Sed quicquid sit, consuetudo vtroque casu obseruat, quod inquisitus, vel accusatus nunquam dat interrogatoria testibus pro fisco deponentibus, non etiã dat accusator interrogatoria testibus deponentibus ad defensam, sed iudex aut fiscalis eos interrogat, prout sibi videtur. Vidi etiam dari quandoque per accusatorem interrogatoria facienda testibus, qui ad defensam deponunt, non quidem in forma iudicij, sed priuatim in aliqua cedula ad instructionem ipsius iudicis vel fiscalis, quod mihi non displicet.

ADDITIONES.

a *Quæro postquam*. Melius, & diffusius declarat hanc materiam Blanc. in repet. l. fin. nu. 49. cum sequen. ff. de Quæst. *Drogh.*

b *Debet autem Iudex*. Hoc idem habetur supra q. 5. in principio, & aduerte Iudex, est enim magna animaduersio, infra q. 95. vers. sed hic incidenter, q. 58. in princ. supra q. 17. vers. fin. in fin. infr. q. 49. vers. Hæc autem omnia ad fin. q. 61. vers. sed hæc quidem, dixi ad quæst. 44. ver. in in fin. ex Bar. in l. absente nu. 4. ff. de pæn. *Drogh.*

c *Super hoc fieri egregias imposturas*. Impostura quid sit infra q. 83. vers. Si quis Imposturam, vide Bal. declarantem imposturam esse enormem diffamationem in c. fin. sub nu. 5. extr. de rescript. *Drogh.*

d *Non autem probo*. vide Baiard.

e *Male enim faciunt*. Adde infra q. 61. vers. sed hæc quidem ibi, bene verum est; Vbi tamen suspecti sunt testes, ante eorum admissionem senatum consuli debere habetur in nouissimis Constit. tit. Declaratio senatus super præscript. §. quò ad taxas ad fin. faciunt ea, quæ dixit infr. q. 48. versiculo. Quæro quot dilationes, ante fin. *Drogh.*

f *Item quæro*. Farin. q. 73. vol. 3. vbi plene. *Bern. Ros.*

g *Fiscus autem non solet*. Terminus ergo reprobatorius non datur fisco ad reprobandum; Non tamen ob hoc prohibitum est fisco reprobare contrarietatem testium, quæ insurgit ex eorum Dicto, iuxt. Dec. in l. vbi repugnantia nu. 2. ff. de reg. Iur. Idem Dec. in c. ex parte il 2. nu. 55. de offic. deleg. & ibi Felin. coll. 4. 9. fall. *Drogh.*

Sequuntur additiones Eccellentis. Baiardi.

QVÆSTIO XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Testium depositiones quõ sint scribẽda in Regno Neap.*
2 *Testes debent examinari separatim de iure diuino.*
3 *Testes sunt interrogandi de causa scientiæ, aliter non probant.*

d N*On autem probo*. Adde quòd in Regno † Neap.
1 per Regiam Pragm. 6. incip. item quia nobis, sub tit. de actuarijs scribis, prouisum fuit, q̃ dicta testium pro, & contra inquisitos integra recipiantur, sed male obseruatur.

Adde, quòd in recipiendis indicijs, siue informatio-
2 nibus examinatio † testium, est facienda secretò, vt per Gloss. in l. si quãdo C. de testi. quæ dicit, quod fuit inductum per Danielem de Susanna, vt legitur in eius libro cap. 13. & ideò Bart. in tract. ad reprimen. in vers. figura nu. 15. tenet, quòd sit de iure naturali, siue Diuino, &
3 testes † sunt interrogandi de causa scientiæ alias non probant, Bald. in cons. 77. vol. 3.

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Testes in causis criminalibus qui esse possint.*
2 *Et an mulier, vers. Quæro igitur.*
3 *Et an in causis capitalibus, vers. Adde, quòd.*
4 *Et quid de iure canonico, vers. De iure autem.*
5 *Et an inimicus, vers. Item quæro.*
6 *Et quid si secuta sit reconciliatio, vers. Sed quid si sequuta.*
7 *Et an ille, qui dixit contra me testimonium in alia causa, versi. Sed nunquid.*
8 *Et an clericus, vers. Vlterius quæro.*
9 *Et quid si protestetur, quòd non vult reum puniri in pœnam sanguinis, vers. Sed quid si clericus.*
10 *Et an laicus contra clericum, vers. Præterea quæro.*
11 *Et an pauper, vers. Quæro etiam.*
12 *Et an affinis, vers. Quæro modò.*
13 *Et an infamis, vers. Item infamis.*
14 *Et an meretrix, vers. Item meretrix.*
15 *Et quæ dicatur meretrix, ibidem. Remissiuè.*
16 *Et an constitutus in peccato mortali, versic. Quæro nunquid.*
17 *Et an semel conuictus de crimine, ibid.*
18 *Et an pupillus, vers. Vidi quandoque.*
19 *Et an in subsidium testes inhabiles aliquando admittantur, vers. Sciendum est tamen.*
20 *Et an ad defensam, vers. Item scias.*
21 *Iudex an possit cogere testem ad testificandum, vers. Successiuè videamus.*
22 *Qui non possunt cogi ad perbibendum testimonium, vers. Scias tamen.*
23 *Testis, qui non debuit examinari, si fuerit examinatus, an faciat indicium, vers. Vidi etiam.*
24 *Numerus non supplet testium defectus.*
26 *Consanguinei quando repellantur à testimonio ferendo.*
27 *Qui testes à lege improbentur.*

a C*Æterum a in assumendis indiciis, siue informatio-*
1 nibus contra reum, non debet iudex omnes passim ad testificandum admittere, multi enim sunt, qui à testi-
b monio dicendo b repelluntur, de quibus abunde dictum est supra lib. 2. § testis. Et licet ibi multa dicta sint de causis ciuilibus, scire tamen debes, quod qui repellitur à testificando in causa ciuili, multo magis repellitur in criminali, in qua debent esse probationes luce meridiana clariores, l. sciant cuncti, C. de probatio. prout omnes sciunt, & dicunt, vt ait Bos. in tit. de conuictis, nu. 8. Quinimo multi admittũtur in causis ciuilibus, qui non admittuntur in criminalibus. Et de his hoc loco videndum est,

c Quæ-

c c Quæro igitur in primis, nunquid mulier admittatur ad testificandum in causis criminalibus. Respon. Est distinguendum inter ius ciuile, & canonicum, nam de iure ciuili mulier admittitur indistinctè ad testificandū
d d in causis criminalibus. & ita communiter tenetur, vt
e dicit Gram. cons. crim. 12. nu. 17. quem refert e Viuius in libro communium opin. vers. testis idonea, Blanc. de indi. nu. 350. Hanc etiam opin. dicit esse communem Abb. in c. quoniam, num. 2. de testib. Bolog. in addit. ad But. consi. 17. post nu. 16. Fehn. in d. c. quoniam, post nu. 1. prout illum refert Roland. cons. 7. nu. 12. libro 1. Dec. in d. c. quoniam, nu. 8. Bertran. consil. 259. num. 2. lib. 3. in 2. parte, Crot. de testib. nu. 57. Gratus consil. 57. nu. 3. lib. 2. Gigas de crim. læsæ Maiest. fol. 100. q. 6. nu. 3. Iacob. de S. Georgio in l. ex eo, num. 4. ff. de testibus prout illum refert Duennas reg. 315. in 2. limitat. Anton. Gomes. c. 12. delictorum, num. 13. Rolan. cons. 24. nu. 13. lib. 1. Et dicit Io. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de test. §. 1. sub num. 83. quòd ita seruatur in practica, quem refert Soc. cons. 54. nu. 6. lib. 5.

f f Adde, quòd admittitur ad testificandum etiam in
3 causis capitalibus, & ita communiter attestatur Alexan. cons. 11. nu. 6. lib. 1. Imol. in l. qui testamento, §. mulier, circa fin. ff. de testamen. quem refert Aug. ad Angel. de malef. in verbo, Comparuerunt, & negauerunt, post nu. 14 Et dicit Vital. de malef. in rub. de testibus, nu. 37. quòd in hoc ius ciuile vbique seruatur.

g g De iure autem canonico mulier non admittitur ad
4 testificandum in causis criminalibus. & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Blanc. de ind. nu. 351. Hanc etiam dicit esse communem opin. Abbas in d. c. quoniā, nu. 2. quem refert Dec. in l. fœminæ, nu. 34. & seq. ff. de reg. iur. & Apostill. ad Crot. de testibus sub num. 55. & Duennas in d. regu. 315. in princ. Butr. in loco præallegato, Dec. in d. c. quoniam, nu. 20. & seq. Hoc tamen intellige, vt procedat in causis criminalibus criminaliter intentatis; in illis enim vtique mulier de iure canonico à testificando repellitur. Et ita communiter teneri attestatur Io. de Imol. in d. §. mulier, circa fin. quem refert August. in loco præallegato. Hanc etiam dicit esse communem opin. Io. de Anan. consi. 17. post nu. 16. Pract. Conradi, fol. 205. post nu. 75. Sed in causis criminalibus ciuiliter intentatis bene admittitur etiam de iure canonico ad testificandum.

h h Item quæro, nunquid inimicus repellatur à testifi-
5 cando in causis criminalibus. Resp. quòd si inimicitia est capitalis, repellitur: aliàs secus. Et ita tenent omnes, vt dicit Ana. in c. cum oporteat, nu. 6. de accu. Felin. in eo. c. cum oporteat, post nu. 8. Hanc etiam attestatur esse communem opin. Aret. in d. c. cum oporteat, nu. 19. Leuis ergo inimicitia non repelleret testem à testificando. Et ita communiter tenetur, vt dicit Alb. in Auth. si testis, nu. 3. C. de testibus. Et scias, quòd in causis crimi-
i nalibus repellitur i inimicus à testificando etiam in casibus exceptis, puta, læsæ Maiesta. & huiusmodi, vt est tex. in c. per tuas, de simonia, quem Doctores reputant esse in hoc proposito singularem, vt dicit. Marsil.
K cons. 65. nu. 20. k Quis autem dicatur inimicus, statur arbitrio iudicis. ita dicit Ioan. And. in d. cap. cum oporteat, quem sequuntur communiter Doct. vt ait Marsil. in l. 1. §. præterea, nu. 53. ff. de quæst. Pariter etiam quæ dicatur inimicitia capitalis, vel non, relinquitur arbitrio iudicis. Et ita tenent omnes Doctores, & in hoc residēt, vt dicit Felin. in c. repellantur, nu. 3. de accusat.

m m Sed quid si secuta sit reconciliatio, nunquid adhuc
6 propter priores inimicitias erit quis à testificando in causa criminali repellendus? Resp. quòd sic. talis enim reconciliatio recens, & nouiter facta non tollit effectum præcedentis inimicitiæ. Ita sentire videtur Innoc. in d. c. cum oporteat, nu. 6. quem omnes sequuntur, vt ait Feli. ibi post nu. 10. vbi etiam nu. 12. attestatur hanc esse communem opin. prout etiam attestatur Didac. pract. q. 18. nu. 3. Plotus in reper. l. si quando, post nu. 880. Et ideo secundum aliquos, ad hoc vt quis post reconciliationem possit tanquam inimicus repelli à testificando, requiritur non modo quòd inimicitiæ sint recentes, sed etiam quòd nondum sit lapsum triduum à die reconciliationis. Et hanc dicit esse communem opi. omnium Doc. Sigismun. cons. feudali 46. post num. 27. Quod ego non credo verum, sed puto relinquendum esse arbitrio iudicis, qui ex circunstantijs, & qualitate personarum, & inimicitiæ æstimabit, an sit repellendus,
n vel non. n Et in omnem casum nunquam dicerem, quòd talis, qui semel fuit capitalis inimicus, etiam post mille reconciliationes posset vnquam dici integer testis, vel omni exceptione maior, licèt forte non esset in totum à testificando repellendus.

o o Sed nunquid ille, qui semel dixit testimonium con-
7 tra me in causa criminali, vel ciuili, in qua ageretur de maiori parte bonorum, poterit ad hoc esse testis contra me in alia causa criminali? Resp. Si sponte accedat in ista causa criminali ad testificandum, non potest examinari: si vero accedat ad deponendum coactus, quòd citatus, vtique debet examinari. & ita communiter tenetur, vt dicit Paris in c. fraternitatis, nu. 14. de testibus. Hanc etiam distinctionem dicit esse communem Aret. in c. cum P. Manconella, num. 3. & seq. de accusat Sed certe in omnem casum, talis testis nunquam poterit dici omni exceptione maior.

p p Vlterius quæro, nunquid clericus possit testificari
8 in causa criminali. Respon. quòd sic. debent tamen clerici abstinere à testificando in causis criminalibus, in quibus ingeratur pœna sanguinis. nam ex tali testificatione vbi contingat sequi mortem, aut membri mutilationem, efficiuntur irregulares, vt dixi supra lib. 2. §. Clericus. Et quid in hoc proposito obseruetur in regno Neapol. vide per Carauitam super Ritu 144.

9 Sed quid si clericus in actu testificandi protestetur, quod non intendit testimonium perhibere ad hoc vt reus pœna sanguinis afficiatur: nunquid propter talem protestationem euadit irregularitatem? Resp. quòd nō. Et ideo si reus, contra quem testimonium perhibuit, afficiatur pœna mortis, vel mutilationis membri, ipse
q erit nihilominus irregularis. Et hæc est q communis opin. vt ait Didac. in repetit. clem. si furiosus, fol. 314. vers. 13. his omnibus. de homicid. Vide quæ dixi supr. q. 14. vers. dixi in primis.

r r Præterea quæro nunquid in causa criminali possit
10 laicus contra clericum testificari. Resp. quòd in causa criminali non admittitur in testem contra clericum ille, qui non est clericus, & tale patitur corporis vitium, quòd à promotione, & sacerdotio repellat. Ita colligitur ex tex. in c. 1. de excep. secundum communem intellectū, vt ait Fel. in eo. c. 1. in primis verb. & Dec. nu. 13. quos refert, & attestatur hanc esse communem opin. Didac. practica, q. 18. post nu. 2. vers. Secundo illud. Et quòd si agatur contra clericum criminaliter, non admittantur laici, nec bigami, nec mulieres, dicit esse communem opin. Old. cons. 145. nu. 3. Tu dic, quòd si laicus indistinctè non admittitur in testem contra clericum in causis criminalibus criminaliter intentatis, prout est communis opin. vt attestatur Did. in loco præallegato, & Viuius in lib. communium opin. vers. testificari possūt, & Menchiaca lib. 3. de testa. §. 22. nu. 73. vbi loquitur etiam in criminibus exceptis: certe illud, quod dicunt Doct. vt repellatur ille, qui non posset propter aliquod corporis vitium esse clericus, videtur non satis bene posse procedere. Nam si intelligatur in laico, videtur superfluum, ex quo indistinctè repellitur, vt supra dixi. si vero intelligatur in iam clerico, qui tamen patiatur

aliquem

aliquem defectum, propter quem non posset de nouo promoueri, nõ videtur communis conclusio rationabilis, vt etiam ponderat Didac. ibi, nu. 7. circa fin. Nihilominus in practica difficile esset cõtra communẽ opinionẽ obtinere: Cęterum si clericus sit accusatus de crimine ciuiliter, vtique potest laicus contra ipsum testificari. Et ita concludunt Doctores omnes, vt attestatur Ferret. cons. 183. post nu. 5. vers. Vltimo confirmatur.

s s Quæro etiam, nunquid pauperes admittantur ad
21 testificandum in causa criminali. Respon. Taner. in c. si quid, de testib. dicit, ꝙ non. Et ita tenent communiter omnes Scribentes, vt ait Soc. reg. 289. pauper, quẽ refert Pract. Conradi, fol. 107. num. 8. Io. de Amicis consil. 78. nu. 9. quem refert Rolan. cons. 46. nu. 34. lib. 2. Hoc tamen intellige, vt procedat in paupere, & turpi persona: secus autem si sit persona honestæ vitæ, & bonæ conditionis, & famæ, argumento eorum, quæ dixi supra, q. 14. versic. sed hic etiam. Quis autem dicatur pauper, standum est arbitrio Iudicis, vt dixi supra lib. 2. §. pauper.

t t Quæro modo, nunquid in causis criminalibus affi-
22 nis repellatur à testimonio. Resp. quòd sic. Et ita communiter tenetur, vt dicit Corn. cons. 172. in litera T. lib. 2. Hanc etiam attestatur esse communem opin. Aret. in cap. cum oporteat, num. 11. de accus. Hoc etiam dicit esse certum, secundum omnes Alber. de testib. in
u 1. part. §. 1. nu. 16. u Quæ quidem conclusio absq; difficultate procedit, quando affinis, vel consanguineus accusatoris, vel partis offensæ vult contra reum testificari; nam eo casu proculdubio repellitur, cum iniuria facta consanguineo suo censeatur etiam ipsi communis. Et ita hanc esse communem opin. attestatur
x Villalpan. super l. 22. c. 53. post num. 2. x Sed ad defensam ego vidi multoties examinari affines ad probandam innocentiam rei, iuxta ea quæ dixi infra vers. item scias, & quandoque etiam ad offensam, licet non sint
y integri testes, iuxta ea, quæ dixi y supra q. 21. vers. vnus testis.

z z Item infamis infamia iuris prorsus repellitur à te-
23 stificando in causa criminali. aa Et hoc sine controuer-
aa sia admittunt omnes, vt dicit Pract. Conradi, fol. 77. num. 12. Sed quid in eo, qui est infamis infamia facti? Resp. ꝙ pariter repellitur in causis criminalibus: & est communis opin. vt attestatur Albe. in tract. de testib. lib. 1. §. consequenter, nu. 7. & seq. vbi etiam dicit, ꝙ ita communiter obseruatur, quem refert Pract. Conradi, fol. 79. nu. 15. Hoc tamen intellige, vt non procedat re-
bb gulariter, sed in subsidium, scilicet bb vbi aliter veritas haberi non potest, tunc vtique admittitur testis infamis
cc hac infamia facti cc cum tortura. Et ita concludunt communiter Doct. vt dicit Aret. in c. 1. nu. 40. de accusa. Vi-
dd de quæ dixi infra dd quæst. proxima, circa principium.

ee ee Item meretrix non potest esse testis in criminali-
24 bus. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Ias. in l. cunctos populos, in 2. lect. num. 54. C. de sum. Trin. & post eum attestatur hanc esse communem opin.
ff Pract. Conradi, fol. 80. num 18. ff Quæ autem dicatur
25 meretrix, dixi supra lib. 2. §. Meretrix.

gg gg Quæro, nunquid constitutus in peccato morta-
26 li repellatur à testificando in causa criminali. Resp. Aliqui dicunt simpliciter, quòd existens in peccato mortali repellitur à testimonio, vel saltem illi de fide diminuitur. Et hanc opin. dicit esse communem Alber. de testib. in prima parte. §. consequenter, num. 11. in fin. quem refert Bertrand. cõs. 203. nu. 4. lib. 7. Tu dic, quòd omne peccatum mortale continuum, puta, concubinatus, vel frequentatum, puta, adulterium, repellit à testimonio. Si vero est momentaneum vel transitorium, repellit quidem in foro ecclesiastico in causis criminalib. etiam inter laicos, sed non in foro ciuili. Et ita communiter tenetur vt ait Felin. in c. inquisitionis, post nu. 13. de accus. Et si dicas, quòd secundum hoc pauci poterunt in testes admitti, cum nemo sine crimine viuat: Potest responderi, quòd vbi pœnituerit de peccato, poterit admitti, quia amplius non dicitur in crimine constitutus. Et in dubio semper erit præsumendum, quòd pœnituerit, nisi appareat, quòd in eo
hh perseueret. hh Scias tamen, quòd semel conuictus de
27 crimine præcedente accusatione repellitur à testificando in causis criminalibus, licet postea fuerit emendatus, & est communis opin. vt dicit Barba. in tract. de testibus in prima parte, nu. 23. quem refert Prac. Conradi, fol. 79. vers. Quarta est.

ii ii Vidi quandoque dubitari, nunquid pupillus in cau-
28 sis criminalibus possit testificari, & fuit conclusum, quòd licet de iure minores 14. an. non possint testificari, vt dixi supra lib. 2. §. testis; tamen consuetudo admittit, quod possint examinari, si non vt probent, saltem vt prosint ad veritatem indagandam, & hoc præsertim in criminibus atrocioribus. Et ita tenent glos. & doctores, vt dicit Nicellus in concord. glos. c. 30. & ita etiam decisum fuit per Capell. Tholos. teste Aufret. decis. 237. An testimonium, Et ego intellexi, quòd plura delicta ex depositionibus huiusmodi puerorum in lucem venerunt, Et refert Igneus in l. excipiunt, nu. 37. ff. ad Sylla. quòd ex testimonio filij impuberis XII. annorum detectum fuit homicidium commissum ab eius patre
KK in personam eius vxoris. KK Cæterùm illud est indubitatum, quòd postquam quis factus est pubes, potest testificari de his, quæ vidit in pupillari ætate, Et hæc est communis omnium sententia, vt dicit Calcan. consi. 110. post nu. 8. vers. Nec obst. quòd isti; Igneus in d. l. excipiuntur, nu. 36. Et hoc dummodo deponat de rebus, quas vidit tempore, quo erat proximus pubertati, non autem ante. Et hoc dicit esse de communi omnium sententia Alber. de testib. in prima parte, §. Videndum est, nu. 11. vbi tamen hoc eleganter declarat. Item intellige vt procedat, modò ferat testimonium de his rebus, quas eo tempore intelligere poterat, aliàs secus.

ll ll Habes igitur plures causas, ex quibus potest quis à testificando in causis criminalibus repelli, plures etiam
mm explicauimus supra mm lib. 2. §. Testis.

nn nn Sciendum est tamen aliquos esse casus, in quibus
29 etiam testes inhabiles admittuntur, puta propter immunitatem criminum, vt in causa hæresis, & læsæ Maiestat. & huiusmodi, vt suis locis explicauimus. Item scias, quòd quando veritas delicti aliter haberi non potest, tunc in subsidium testes inhabiles admittuntur, ne delicta probationum defectu impunita remaneant. Et est regula, quòd quando ex natura facti alij testes haberi non possunt, admittuntur testes, qui aliàs prohibentur: quam dicit esse communem Dec. consil. 342. nu. 8. Bene verum est, quòd Ant. de Butr. in c. tertio loco. de probat. dixit hoc intelligendum esse, vt procedat, quando neque actu, neque habitu potest veritas delicti aliter haberi. Et sic (secundum eum) non sufficit, quòd non adessent alij testes, sed opus est etiam, quòd adesse non potuissent. Et hoc dictum reputat singulare
oo oo Marsil. sing. 73. vbi ait hoc esse menti tenendum, quia quotidie occurrit de facto: & quòd ipse aliàs fecit reprobare plures testes minus idoneos; quem post
pp alios refert, & sequitur pp Rolan. cons. 24. nu. 67. lib. 1. Sed certè apud nos vidi pluries seruari contrarium, & iudicio meo melius: nam ratio propter quam Doctores mouentur, quæ est difficultas probationis, ita militat quando certũ est alios nõ adfuisse, prout quando adesse
qq non potuerunt: qq Et ideo in huiusmodi casibus, vbi certum est, aut etiam verisimile, alios non adfuisse, senatus solet fidem adhibere testibus inhabilibus, si non

ad

ad condemnandum pœna ordinaria, saltem ad infligen-
dam pœnam extraordinariam, vel ad torquendum; &
ita teneas.
rr *rr* Item scias, quòd isti omnes, quos supra diximus, te-
20 stificando in causis criminalibus, possunt nihilominus,
& debent admitti, si producantur ad defensam, & sic ad
probandam innocentiam ipsius rei. Ita sentit Specul. in
tit. de inquisit. §. 1. nu. 22. & est communis opin. vt at-
ss testatur Ant. Gomes. c. 12. delictorum. nu. 23. *ss* Quod
tamen intellige, non vt omnino plenè probent, sed vt
deinde, inspecta facti & personarũ qualitate, iudicis ip-
tt sius religioni relinquatur, *tt* quãta sit eis fides adhibẽda.
uu *uu* Successiue videamus, nũquid possit iudex cogere
21 testes ad dicẽdum testimonium in causis criminalibus?
Respond. De iure ciuili videtur expeditum, quod pos-
sit eos cogere, sed de iure canonico variæ sunt opinio-
nes doctorum, nam aliqui dicunt, quòd non possunt co
gi testes in merè criminalibus, neque etiam in crimina-
libus ciuiliter intentatis. Et dicit Goffre. quem refert
Bald. in rubr. de testibus cogend. circa fin. quòd de con-
suetudine curiæ in medijs causis, & in criminibus qua-
litercunque intentatis testes non compelluntur testifi-
cari, nisi de speciali mandato Papæ, dicit etiam Capella
Tholos. decis. 412. quod communiter tenetur, quod etiam
vbi obiiciuntur testibus crimina per viam exceptionis,
non possunt cogi testes ad testificandum. Sed quicquid
sit de iure, hodie indistinctè seruatur cogi testes tam in
ciuilibus, quàm in criminalibus ad testificandum, vt at-
xx testatur Foller. in prac. crim. [illegible] f. 121. *xx* n. 34. in fi.
yy *yy* Scias tamen, quòd sunt aliquæ personæ, quæ in
22 causis criminalibus non coguntur testificari, & in pri-
mis frater contra fratrem non potest cogi testificari in
causa criminali. Et hoc est indubitatum apud omnes,
vt dicit Alb. de testib. in 2. parte, in prin. nu. 1. vbi ẽt post
nu. 3. hanc dicit cõem sententiam. Item clericus non est
compellendus ad perhibendum testimonium in causa
criminali. Et ita rescripsit senatus prætori Laudæ 4. Ian.
1557. P.N. Sed quid in milite? Resp. quod vtiq; cõpellitur
testificari in causis criminalibus. Et ita cõclusum fuit in
Senatu 20. Iul. 1556. P.N. Bene verum est, quod vbi aliter
veritas haberi non potest, eo casu ẽt priuilegiati possũt
cogi ad testimonium perhibendũ: quod quidem in ciui
libus nullam habet difficultatem, vt dixi infra lib. proxi-
mo, & illud vidi ẽt in criminalib. plerunque obseruari.
Debet tamẽ iudex, quantũ fieri potest, abstinere ab exa
minandis testibus, qui de iure contra reũ non possunt
compelli ad testificãdum, & vbi occurreret casus, quod ve-
ritas aliter haberi nõ posset, & delictũ esset atrox, posset
consulere principem, prout factũ fuit in causa quorun-
dam fratrũ de Barzaniga imperatorum de incendio, in
qua Senatus permisit, quod cõtra ipsos examinaretur eorũ
mater, & sup eius dicto ambo fuerunt capti, & interro-
gati, & cum fuissent cõfessi delictum, fuerunt suspensi.
zz *zz* Vidi ẽt plerumq; dubitari, nunquid testis, qui non
23 debuit *A* examinari in causa criminali, si tamen fue-
A rit examinatus, faciat indiciũ. Et in hac quæst. reperio,
quod Pract. Carer. fol. 109. nu. 152. dicit, quod traditur per Do
ctores quædam magistralis doctrina longa distinctio-
B ne, vt ibi per eũ. *B* Ego vero breuiter dico, quod Aut testis
prorsus à lege repellitur, & non facit indicium, nisi ad
inquirendum, i. ad assumendas informationes super de
licto specialiter contra aliquẽ, vel ad capturã, vbi ita iu-
dici videatur, nã ad hos effectus qualibet suspicio suf-
ficit, vt dixi sup. q. 20. vers. ad inquirendũ, & infra q. 28.
in prin. Ad transmittendã vero inquisitionẽ, seu citatio-
nẽ, neque ad torturã, non facit indiciũ. Aut vero testis
nõ omnino à lege repellitur, sed illi de fide diminuitur,
C & tunc si fuerit examinatus *C* parte nihil opponente
facit indicium, parte verò opponente non facit suffi-
D ciens *D* indicium.

ADDITIONES.

a *Cæterum*. De diuersis, qui ob infamiæ notam à testi-
monio repelluntur, copiosè per Farin. q. 56. vol. 2. tit. 12.
nu. 399. & seqq. vbi de spurijs.
Lusoribus,
Bustonibus,
Ebrijs,
Histrionibus,
Apostatis,
Decoctoribus,
Proditoribus,
Fustigatis,
Prodigis,
Calumniatoribus,
Litigatoribus, Centiuijs,
Quid de furioso, q 61. 2. vol. nu. 1.
De cœco, nu. 19.
De surdo, nu. 36.
Monaco & Religioso, nu. 23. & seqq.
Nemo in causa propria potest esse testis l. nullus, ff. de
test. vel in qua commodum, interesse, aut affectionem
habet, latè per d. Farin. vol. 2. q 60.
De oppositionibus contra examen testium idem Fa-
rin. volum. 3. q. 72. vsque ad 81. post Boss. tit. de oppos.
Quis dicatur integer testis, idoneus, legitimus, ac omni
exceptione maior. Farin. q 62. in princ.
De muliere, quæ in testem Farin. q. 79. num. 2. casu 1.
nu. 17. & seqq. plurib. Dec. in l. 2. nu. 33. de reg. iur. dicit
eam non esse omni exceptionem maiorem. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
b *Repelluntur.*] Hic aduerte, quod quando testes omni-
24 no repelluntur; tunc testium defectus † non suppletur
per numerum. Item in causa graui, & ardua, testium nu
merus illorum defectum non supplet, licet testes non
omnino repellantur. Vide de omnibus per Crauet. in
consi. 281. col. 4. *Giacb.*
c *Quæro igitur in primis*. Vide Baiard.
d *In causis criminalibus*. Intellige vt per Rolandum à
Valle cons. 7. nu. 10. & vltra in 1. vol. & cons. 13. 14. &
vltra eo. vol. Addas Farin. vbi sup. num. 26. 27. 28. 29.
& 30. *Bern. Ros.*
e *Viuius*. Et est opin. 383. lib. 1. *Bern. Ros.*
f *Adde quod admittitur.*] Sed aduerte, quia in causa
criminali, & capitali fœminæ non sunt omni exceptio-
ne maiores, quia varium, & mutabile testimonium sem
per producunt, vide per Cepollam latè in cons. crim.
32. in 1. dubio. *Giacb.*
Vide eundem Baiardum.
g *De iure autem canonico*. Farin. d. casu 1. item casu 2.
nu. 32. & quid in testamento casu 3. nu. 55. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
h *Item quæro nunquid inimicus repellatur*. Adde supra
q. 14. vers. inimicus, & ideo casu, quo examinetur, nec
etiam dictum talis inimici est sufficiens ad inquirendũ,
nec ad transmittendum Inquisitionem, prout nec etiam
id fieri potest super dicto banniti, Chartar. de execut.
sent. cap. fin. nu. 80. & in quantum dixit infra versic. sed
nunquid de teste deponente, tenuit Dec. consil. 188. in
fin. *Drogh.*
h *Item quæro.*] Adde, & quod extenditur quatuor mo-
dis, vt per Iacobum Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 28.
nu. 6. cum seq. vsque ad fin. *Giacb.*
h *Item quæro*. Farin. q. 53. num. 2. vbi plene, & quid in
socio inimici Vulpell. resp. 106. nu. 3. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
i *Inimicus*.] Adde idem de inimico præsumpto, vt
sunt valde amici, subditi aut consanguinei inimici ca-
pitalis. Communem vide in collect. mea commu. opi. §.
Inimicus, vbi talis repellitur etiam in criminibus exce-
ptis.

pris. Sed quid si inimicitia fuisset procurata, si essemus in ciuibus, non est dubium, quod talis malitia non debet procuranti prodesse. Vide per Iacob. de S. Georg. concord. allegantem in l. consequisse, §. sed si agant, nu. 2. ff. de iudi. & d. l. testium, nu. 18. ff. de testibus, & in l. non exigimus, §. finali, numero quinto, ff. si quis cautio. *Giach.*

K *Quis autem dicatur*. Farin. d. q. 49. vol. 2. num. 86. & 161. nu. 2. vsque ad nu. 87. *Bern. Ros.*

l *Num. 3. de accusat.* Vulpell. consi. 5. nu. 2. & cons. 33. ac cons. 106. *Bern. Ros.*

m *Sed quid si secuta sit*. Farin. dicta quæstione 53. nu. 58. & seq. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

n *Et in omnem casum*. Farin. q. 63. nu. 48. & sequentibus. *Bern. Ros.*

o *Sed nunquid*. Farin. d. q. 53. nu. ... *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

p *Vlterius quæro, nunquid clericus*. Adde supra q. 14. 25 vers. Dixi ad fin. Hodie tamen cessant in clericis istæ difficultates, cum ipsis interdictum sit à sacro Concilio Tridentino testificari nisi cum licentia, vide Crau. cons. 2. sub num. 1. Bellonum cons. 63. num. 17. distingue, vt ibi, Ratione autem cur laici non testificant contra clericum vide in cap. Nullus laicus, & cap. laicos, 11. q. 1. sunt enim clerici exosi, vt ibidem vide in d. q. 14. vers. propter reuerentiam, ibi, ratio autem, Boss. de opposit. contra test. sub nu. 91. ad med. *Drogh.*

p *Vlterius quæro*. Non tamen potest compelli, vt infra per eundem Clarum vers. scio tamen; & vide Carer. in praxi verbo, monacus Iodoc. in praxi c. 50. num. 18. Ocian. in c. quoniam contra in verbo. testes nu. 54. de probat. Guid. Pap. q. 117. & 55. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

q *Communis opinio*. Bonacossa lib. 1. cum verbo testis clericus. *Bern. Ros.*

r *Præterea quæro*. Ad hoc vide Rol. à Valle cons. 24. num. 15. in 1. volum. Farin. q. 61. vol. 2. oppos. 13. numero 98. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

ſ *Quæro etiam*. Adde infra q. 54. vers. Quartus est casus, & quando quis pauper reputari possit, vide inter alios Alex. cons. 15. nu. 2. vol. 3. *Drogh.*

ſ *Quæro etiam*. Farinac. quæstione 97. numero secundo, vbi etiam de vili, & de birouario, quæstione 56. artic. vndecimo, numero 370. Vulpell. respon. 125. numero 10. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

t *Quæro modo*. Farin. quæstione 54. volumine secundo, reg. 1. vbi latè si autem leuis sit affinitas secus Vulpell. resp. 87. nu. 5. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

u *Quæ quidem conclusio*. Notabile dictum quod consanguineus repellatur à testificando contra reum ad offensam, secus ad defensam, & hic adde, quod etiam filius testificatur pro Patre, dummodo pars ita contentetur, vt per Melchionem de Facinis inter consilia criminalia diuers. consi. 82. ad finem, vol. 1. vers. ex quibus omnibus, &c. & in contingentia casus recurre semper ad dictum consilium rectè declarans, qui, & quales testes admittantur, vel non. *Drogh.*

x *Sed ad defensam*. Farin. vbi sup. nu. 33. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

y *Supra q. 21. versic. vnus testis*. Ibi tantum docet quis dicatur testis integer. *Drogh.*

z *Item infamis.*] Adde, & declara quatuor modis, vt per Iacob. Menoch. de arbit. iud. libro primo, quæst. 27. num. 7. *Giach.*

Vide etiam Baiardum.

aa *Et hoc sine controuersia*. De teste infami Farin. quæstione 86. volumine secundo, vbi in principio explicat, quæ sit infamia, & quotuplex, & articulo primo, numero 26. de inf. mia iuris art. verò 2. num. 100. de infamia facti. *Bern. Ros.*

bb *Vbi aliter veritas haberi non potest.*] Supple dummodo articuletur, atque probetur, quòd aliter veritas haberi non poterat, alias secus, vt per Roland. consi. 3. nu. 48. lib. 3. *Giach.*

cc *Cum tortura.*] Intellige, vbi plures defectus non militarent contra eum, vt per Roland. d. suo cons. 3. num. 49. cum tribus sequentibus. *Giach.*

dd *Quæstione proxima circa principium*. Adde, quòd nec tamen ibi distinguit, sed simpliciter dicit. *Drogh.*

ee *Item meretrix*. Boss. de indit. & considerat. numero 170. & 185. Vulpell. respon. 94. Farin. quæstione 56. art. 19. *Ber. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

ff *Quæ autem dicatur meretrix*. Adde Menoch. tract. de arb. iud. cas. 328. libro secundo, centuria tertia, & nota quod mulieres regulariter, etiam quòd non sint meretrices repelluntur, Crauet. consilio 178. sub numero tertio, vide rationem apud eundem Crauet. de antiq. temp. par. prima, versiculo quæritur etiam num. trigesimoseptimo. *Drogh.*

gg *Quæro nunquid*. Farin. quæstione 56. num. 2. art. 7. num. 240.

De carcerato, vel accusato ibidem articulo quarto, numero 167.

De Iudæo hæretico, & infideli ibidem articulo sexto, numero 205.

De criminoso, q. 56. art. 3. nu. 126.

De excommunicato, & aliis, nempe adultero, concubinario, latrone, vsurario ibidem. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

hh *Scias tamen, quod semel conuictus*. Et est notandum contra frustatos, & similes personas. Adde tamē quod testis licet sit infamis, nihilominus rectè deponit de gestis, à se ipso, Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 2. centur. 1. casu 92. num. 8. cum seqq. statque simul, vt quis sit infamis, & tamen veritatem dicat, Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 1. quæst. 23. in principio, & refert Eusebius de Euangelica præpar. lib. 2. cap. 11. Nam quamuis (ait) neque necessario, neque probabiliter dicant, tamen quia rem suam enarrant, æquum est vt eis fidem adhibeamus, vide Crauet. consi. 178. num. septimo, consil. 73. numero 19. & 30. dixi supra ad quæstionem 21. versic. vnus. *Drogh.*

Vide etiam Baiardum.

ii *Vidi quandoque*. Vulpell. resp. 95. nu. 6. & 125. nu. 6. Farin. q. 58. vol. 1. *Ber. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

KK *Cæterum illud est indubitatum*. Adde Dec. in l. feminæ, nu. 11. vsque ad fin. ff. de reg. iur. At de istis impuberibus, qui testificari non possunt, vide tex. in l. excipiuntur. ff. ad Syllan. *Drogh.*

ll *Habes igitur plures*. Vide Baiard.

mm *Lib. 2. § testis*. Vt domestici Farin. q. 55. inspect. 1. familiares, famuli, ancillæ, serui, Farin. d. q. inspect. 2. nu. 117. subditi, vassalli, inspect. 3. nu. 181. coloni, inquilini, emphiteutæ inspect. 4. nu. 215. & amici inspect. 5. nu. 252. *Bern. Ros.*

nn *Sciendum est tamen*. Boss. de indic. ante tort. nu. 161. & plurib. seq. vbi etiam quid si ad commodum propriū, sed an tunc reputentur omni exceptione maiores Farin. q. 55. inspect. 1. nu. 53. vol. 2. & plenè de his omnibus testibus inhabilib. idem Farin. q. 62. cum reg. nu. 19. & 15. limit. ac sublimit. *Bern. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

oo *Marsil. sing. 73.* Adde eundem Marsil. rubr. de fideiuss. nu. 369. *Drogh.*

pp Rolan.

pp *Rolan.*] Adde, quod sequuntur & etiam multi alij, quos recensui in cons. syndica. nu. 82. cum sequentibus, & est commune, vide ibi... ..& illud consilium reperitur in fine istius in pract. *Giach.*

qq *Et ideo in huiusmodi casibus*: Contrarium quòd imo dicta talium testium valeant quò ad Indicia, licet non quò ad probationes, tenuit Andr. Alc. Tract. de praesumpt. reg. 1. praesumpt. 39. in fin. Quid autem si fiscus dicat alios testes quàm sic inhabiles haberi non posse, cui tūc incumbat onus probandi, vide Arelat. in addit. ad Alc. in d. Tract. reg. 1. praesumpt. 47. ibi ideo, quia inhabiles, vide Plot. in l. si quando §. 4. num. 24. C. vnde vi, Marsil. in sua pract. crim. §. diligenter num. 84. Alex. cons. 64. per totum vol. 1. *Drogh.*

qq *Et ideo*. Nisi alij defectus opponantur Vulpell. cons. 99. in fi. Gram. cons. 45. nu. 17. in crim. & seq. Baiard. hic, nu. 128. vel quando caeteri fuerunt examinati idem Vulpell. resp. 125. nu. 7. *Ber. Ros.*

rr *Item scias, quod isti omnes*. Vide Baiard.

ss *Quod tamen intellige*. Vide Baiard.

tt *Quāta sit eis fides adhibenda*; Adde Tex. vulgarem in l. 3. § 2. ff. de Testib. *Drogh.*

uu *Successiue videamus*. Boss. tit. de falsis nu. 163. Milleus in pract. nu. 2. fol. 29. Suarez comm. opin. 570. Farin. q. 78. c. 3. nu. 115. & seq. vbi c. 2. nu. 57. & seq. tractat quid in priuilegiatis, & eos omnes exprimit. *Ber. Ros.*

xx *Num. 34. in fin.* Pract. Conradi tit. de testib. nu. 6. Farin. d. q. 678. c. 1. idem Foller. in pract. crim. verbo capiat informationem nu. 40. *Ber. Ros.*

yy *Scias tamen*. addas Thesaurum decis. 42. & Farin. q. 54. reg. 2. nu. 88. & seq. & quid de parentibus pro filijs vel contra ibid. reg. 3. num. 145. & seqq. Quid de marito pro vxore, & è contra d. loco reg. 4. nu. 210.
De famulo, seu portitore pecuniarum, vel aliter Farin. q. 60. nu. 23. & seqq.
De habente affectionem ad causam nu. 29.
Quando animose nimis, & affectatè respondet, vel verbosè, aut morosè. ibid. nu. 53. & seqq.
Quid si habet consimilem causam, nu. 41. & seqq.
De aduocato nu. 155.
Procuratore 196.
Administratore, & negotiorum gestore nu. 261.
Tutore, curatore, executore, & actore ad lites num. 72. & sequentibus.
De Abbate vel Praelato nu. 154.
De accusatore nu. 64. & seqq.
De asserente vsuras persoluisse nu. 77.
De iudice, & arbitro nu. 89. & seqq.
De legatario, haerede fideicommissario nu. 287.
De creditore, vel debitore nu. 316.
De venditore, & emptore nu. 325.
De cedente pro cessionario vel econtra nu. 335.
De donatore pro donatario. 362.
De fideiussore 368. Socio 386. Proxeneta 406.
De teste vniuersitatis nu. 450. *Ber. Ros.*
Vide etiam Baiard.

zzz *Vide etiam*. Farin. d. q. 62. volum. 2. limit. 11. nu. 261. *Ber. Ros.*

Vide etiam Baiardum.

A *Examinari*.] Hic aduerte contra consanguineos,
26 quia vt † repellantur, debent esse de gradu ascendentium, aut descendentium, & non trasuersalium, quod intellige tam ad condemnandum, quàm ad torquendum, vide per C. ret. in pract. cri. pag. 123. colum. 1. vbi etiam vnum notatu dignum inquit, quod requiritur, vt testis sit omni exceptione maior vbi deponit de facto proximo, & maleficio immediato, secus verò de remotis à maleficio, quia tunc non requiruntur, quod sint omni exceptione maiores; & quòd ista qualitas debet articulari, & probari, vide ibidem. pag. 123. 124. & quae adnotaui supra quaest. 21. versic. vnus testis addi, ibidem omni exceptione maior. Illa tamen qualitas remittitur in subsidium, vbi aliter veritas haberi non potest, nisi per tales testes non omni exceptione maiores. Nam tunc tales inhabiles, vt mulier, meretrix, leno, impubes, & aliae personae inhabiles ad testificandum in criminalibus, admittuntur in subsidium, vide per eundem Caret. ibid. pag. 124. colu. 1. in fin. versic. limita. *Giach.*

B *Ego vero breuiter dico*. Nota quomodo intelligatur indicium ad inquirendum. Hoc idem supra q. 7. vers. Habes igitur in princ. ac alibi saepè; Discordare autem videtur ab alijs quae statim supra dixit hac eadem quaestione vers. sciendum in fin. ibi habetur, quòd vbi certum est alios Testes nō adesse, nec adesse potuisse, actu vide licet nec potentia admittit Senatus ēt alios inhabiles vsque ad Torturam; Hic verò distinguit de Teste omnino à lege repulso, vel non, Dicas distinctionem istam procedere in casu, quo in actu tantùm alius Testis adesse potuerit, adeoque natura actus non repugnet, vt alius omnino Testis adesse etiā non potuerit, ibi verò loquitur in casu, in quo nullo penitus modo considerari possit testem adesse potuisse, & sic consideratur non tantùm in actu, quantum in potentia Vide per Alex. cons. 64. lib. 1. Quem retulit Grau. de antiq. temp. part. 1. vers. viso, de fama nu. 19. & in his terminis late differit Boss. tit. de Indic. à n. 161. cum seq. Iterum hic casus differt ab illo, de quo habetur supra quaestione 21. vers. vnus Testis, Ibi enim loquitur quando vnus tantum adest Testis, non quando duo, Hic autem loquitur non tantùm in vno teste, sed in pluribus qui prorsus à lege repellantur, vel non, licet in singulari loquatur, argumento c. in primis 11. quaest. 1. Glos. in cap. Institutum 27. quaestio. 2. Crau. in cons. 180. sub nu. 3. Bal. in sua pract. tit. Quaestiones circa probationes, q. 17. in princ. Adde hic quod
27 testis, qui omnino à lege † repellitur, dicitur ille, qui est periurus, quia cùm in eo deficiat fundamentum, quod est fides, ideo repellitur, teste Andr. Alc. Tract. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 10. num. 3. infr. q. 53. in princ. supra quaest. 21. vers. scias tamen ad finem, Crau. cons. 6. num. 16. Ludouicus saccus inter Consilia crim. diuers. cons. 99. num. 24. vol. 1. At semper, & omni in casu Dictum confirmatum in tormentis supplet omnem defectum testium, supra in §. falsum vers. subornans, dixi supra ad quaestionem 21. vers. vnus testis ibi, & huiusmodi testis; At quò ad inquirendum, & inquisitionem trasmittendum supra q. 20. per totum. *Drogh.*

C *Parte nihil opponente*. Adde rationem, quia non opponente parte, quae impedire poterat, consentire videtur, vt not. Dyn. in reg. qui tacet, in princ. de reg. Iur. in 6. per tex. in cap. 1. de accus. in 6. Aym. Crau. Tract. de antiq. temp prima, vers. Quaeritur etiam in hac materia num. 28. infra q. 62. vers. 1. in fin. supr. q. 6. vers. vlterius scias ad med. q. 13. vers. 1. post med. q. 15. vers. sed pone Vide Menoch. de arb. Iud. lib. 2. cent. 3. cas. 239. maxime sub num. 3. & lib. 1. q. 33. num. 3. in fin. & lib. 2. centur. 4. cas. 315. num. 22. vbi multa inuenies, quae tribuuntur parti opponenti, & contradicenti cas. 340. sub num. 11. Plot. in l. si quando §. 4. sub nu. 24. fol. mihi 39. C. vnde ui. Crau. cons. 65. nu. 2. vbi pulchre, & cons. 150. per totum, & consil. 153. sub num. 4. vbi licèt petitio generalis admittatur parte non opponente, illa tamen ex post venit declaranda consil. 220. num. 5. alia ad hanc materiam concernentia, videlicet parte non opponente, vide apud Franciscum Herculanum Tract. Quis teneatur probare negatiuam sub nu. 283. dixi infr. ad q. 46. versic. plerumque. *Drogh.*

D *Indicium*. Tu vide per Bart. in l. maritus, sub nu. 3. ff. de quaest. vbi plene, sed plenius per Caret. vbi supra, ad quos recurre. Adde ēt, & vide additio. ad pract. Papie.

tim.inquisitio.Glo.1.additio.c.testes, vbi pro & contra allegat Bart.& in fin.allegat Bart.d.l.maritus.c ontrarietatis reducentem ad concordiam, vt ibid. *Giach.*

Sequuntur additiones Excellentis.Baiardi.

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Testem in criminalibus non recipiendum ad perpetuam rei memoriam.*
2 *Mutus non potest esse testis, nisi sciat literas, vel per indubitata signa ad plenum intelligatur.*
3 *Muti testimonium per scripturam latum, quomodo recipiatur, remissiuè.*
4 *Surdus etiam, & surdaster non sunt idonei testes de his, quæ auditu percipiuntur.*
5 *Testis si sit diuersæ locutionis, adhibitis interpretibus examinari debet.*
6 *Practica examinandi testem extraneæ locutionis.*
7 *Mulier an possit esse testis in criminalibus, remissiuè.*
Mulieres tres an conuincant reum, nu.eod.
8 *Et quid seruetur in practica in terris ecclesiæ.*
9 *Mulier in criminalibus admittitur in testem de iure canonico, quando veritas aliter haberi non potest.*
10 *Item quando proceditur per viam inquisitionis, vel denunciationis.*
11 *Item in crimine hæresis, læsæ maiestatis, & simoniæ.*
12 *Mulier deponens pro reo præfertur viro deponenti ad offensam.*
13 *Inimicus quando repellatur à testamento, & quomodo probetur talis, remissiuè.*
14 *Consanguineus inimici ex linea ascendenti, & descendenti, non facit indicium.*
15 *Consanguinei inimici vsque ad quartum gradum possunt repulsari.*
16 *Consanguinei appellatione venit amicus intimus.*
17 *Inimicus præsumptus, & reconciliatus, quid operentur, remissiuè.*
18 *Inimicus non admittitur in testem, etiam cum tortura.*
19 *Inimico non creditur, etiam in articulo mortis, & sacramento Eucharistiæ recepto.*
20 *Inimicus iudici præsumitur, qui ab eo fuit tortus, vel etiam carceratus.*
21 *Carceratus non est idoneus testis contra iudicem, qui eum carcerauit.*
Et an, & quando sit idoneus etiam contra alios.
22 *Inimicus facit quale quale indicium.*
23 *Et quid importet quale quale indicium, remissiuè.*
24 *Inimici capitales de visu cum alijs adminiculis, quando faciant indicium ad torturam.*
25 *Iudex debet supersedere in examine, si fiat protestatio, ne aliquis examinetur, quia inimicus; & offeratur in promptu probatio inimicitiæ, de qua iudex summatim cognoscere debet.*
26 *Princeps non potest facere, quod inimici in testes recipiantur.*
27 *Inimicitia præsumpta testem repellit.*
28 *Item incognita, & ex causa minus probabili.*
29 *Inimico reconciliato non est credendum.*
30 *Asserens se non diligere aliquem, videtur asserere se ei inimicum.*
31 *Inimicitia capitalis vnde oriatur, remissiuè.*
32 *Inimicus vtriusque partis pari inimicitia non repellitur.*
33 *Inimicus non capitalis, an faciat indicium, remittitur arbitrio iudicis.*
34 *Cohabitatio, & conuersatio stricta cum inimico, à testimonio repellit.*
35 *Inimicitia, vel conuersatio, quando dicatur parua, vel magna, est Iudici arbitrium.*
36 *Inimicitia capitalis testem repellit, etiam si prouenerit ex culpa eius, contra quem deponit.*
37 *Limit. nisi dedita opera inimicitiam contraxerit, vt à testimonio repelleretur.*
38 *Testis non potest accusari ab eo, contra quem deposuit, vt tanquam socius criminis repellatur.*
39 *Iudex ex officio non potest repellere testes inimicos, nisi ex processu de inimicitia appareat nisi per partem opponatur.*
40 *Testis studiosè percussus, vt repelleretur à testimonio, non repellitur.*
41 *Inimicitia ad repellendum testem debet specificè probari cum causa ipsius.*
42 *Inimicitiæ causam sufficit probare licet à parte ignoratam, Bart. in l.prima, ff.de his quibus, vt ind.declaratur.*
43 *Inimicitia satis constare dicitur ex cautionibus de non offendendo.*
44 *Inimicus tempore iuramenti, & amicus tempore depositionis, non repellitur.*
Amicitia, an, & quando repellat testem.
45 *Testi etiam coactè deponenti, & grauato is, cótra quem deposuit, præsumitur inimicus.*
46 *Testis quando dicatur deponere spontè, vel coactè remissiuè, nu.135.*
Clericus, an, & quando pro laico, vel contra laicum in criminali possit examinari.
47 *Laicus deponens ad defensam præfertur Clerico deponenti contra.*
48 *Clericus potest esse testis contra laicum, si de crimine ciuiliter agitur, nec ei nocet, si postea index illum sanguine puniret.*
49 *Laicus contra clericum in criminali non facit plenam probationem.*
50 *Laicus quando admittatur in testem contra clericum, remissiuè.*
51 *Et quid si veritas aliter haberi non potest.*
52 *Paupertas quomodo probetur.*
53 *Paupertas quando repellat à testimonio, est iudici arbitrium.*
Amicitia nunquid repellat testem, & quando non, numero 59.
Affines in criminalibus repelluntur.
54 *Affinitas soluta, an repellat, remittitur arbitrio iudicis.*
55 *Affinitas par inter accusatum, & accusantem, non repellit à testimonio.*
56 *Affines plures super eodem facto deponentes probant.*
57 *Consanguinitas transuersalis non repellit in totum à testimonio.*
58 *Affinitas transuersalis leuis non minuit de fide. Et vsque ad quem gradum affinis repellatur, & si contra affinem deponit probat.*
59 *Affinis non potest esse testis pro affine iniuriato, vbi est consuetudo, quod omnes de familia reuocare soleant ad animum iniuriam factam consanguineo.*
Affines accusantis repelluntur à testimonio.
Affines, & consanguinei, quando admittantur ad defensam, & quam fidem faciant.
60 *Infamis quomodo repellatur à testimonio, remiss.*
61 *Infamia iuris & facti quæ dicatur.*
62 *Infamia iuris non probatur nisi per confessionem, vel per sententiam.*
63 *Infamia probatur per testes non iuratos.*
64 *Infamia quo modo probetur, remiss.*
65 *Infamis potest esse testis de gestis in postribulo.*
66 *Infamis infamia iuris sufficit ad inquirendum.*

67 *Berroarij censentur infames infamia facti, & sunt vilissimi.*
68 *Berroarij quando probent, remissiue.*
69 *Iudæus est infamis infamia facti.*
70 *Iudæus non admittitur regulariter contra Christianum.*
71 *Iudæus quomodo iuret, remissiuè.*
72 *Papa potest ad testimonium habilitare infames, & criminosos, & alios inhabiles.*
73 *Lim. nisi sint inhabiles ex dispositione iuris naturalis.*
74 *Item si testificarentur in Concistorio Principis.*
75 *Infamis contra infamem, quomodo testificetur, remissiue.*
76 *Infamis potest esse testis contra eum producentem.*
77 *Lim. nisi causa infamiæ de nouo emerserit.*
78 *Infamia superueniens non minuit de fide.*
79 *Infamis restitutus admittitur in testem.*
80 *Et quid de emendato.*
81 *Testis habilitas, an consideretur tempore iuramēti, vel depositionis.*
82 *Infamis de iure facit semiplenam probationem de gestis à seipso deponens.*
83 *Opponens crimen contra testem debet specificare locum delicti, tempus, & circunstantias.*
84 *Dies, & hora non est exprimenda dum opponitur contra testes.*
Lim. nisi dies, & hora essent de substantia materiæ in actis deducta.
85 *Infamis quando admittitur in testem, remissiue.*
86 *Infamis torquendus, vt probet, debet sufficienter torqueri.*
87 *Infamis infamia facti, & vnus testis valde dignus plene probant.*
88 *Infamis infamia iuris admittitur in testem in subsidium.*
89 *Lim. nisi statutū requireret testes omni exceptione maiores.*
90 *Infamis, qui habetur pro non infami, potest esse testis.*
91 *Infamis potest esse testis per dispensationem.*
92 *Infamis quando possit dispensari ad testimonium, remissiue.*
93 *Condemnatus de infamia si appellauit, & interim testificetur, non vitiatur sua depositio, licet postea sententia per desertionem sit confirmata.*
94 *Infamis probat, si non opponatur.*
95 *Occidens bannitum licet impune per statutum: tamen efficitur infamis, & in facto graui non admittitur in testem sine tortura.*
96 *Opponens alicui infamiam, non retardat eius examen, nisi velit incontinenti probare.*
97 *Meretrix an dicatur illa, quæ vni tantum sui copiam fecit cum mercede.*
98 *Meretrix est infamis infamia facti.*
99 *Meretrix quæ dicatur, & quomodo probetur, remissiue.*
100 *Meretrix non dicitur, quæ amoris causa sui copiam fecit amanti, vel si auro obcæcata fuisset.*
101 *Meretrix licet emendata non est fide digna.*
102 *Meretrix nupta non comprehenditur à statuto excludente meretrices à testimonio.*
103 *Testis non confessus tempore debito non repellitur à testimonio.*
Intell. nisi fuerit declaratus propter hoc excommunicatus.
104 *Infamis quis efficitur per solam confessionem factam in iudicio.*
105 *Emendatus quando possit esse testis, remissiue.*
106 *Emendatio quomodo probetur, remissiue.*
107 *Impubes facit indicium, quando veritas aliter haberi non potest.*
108 *Impuberes duo plenè probant, quando veritas non potest aliter haberi.*
109 *Impubes quando possit esse testis, remiss.*
110 *Impubes pubertati proximus potest leuiter torqueri, vt faciat aliquale indicium.*
111 *Minor, qui non debuit torqueri, si fuerit tortus, an faciat indicium, remissiue.*
112 *Causas quadraginta duas repellendi testes, remissiue.*
113 *Inhabiles quomodo admittantur, remiss.*
Et quid si plures defectus patiantur, vide infra. numero 128.
114 *Veritas quando dicatur aliter haberi non posse.*
115 *Veritatem aliter haberi non posse remittitur arbitrio Iudicis.*
116 *Testi non idoneo creditur, quando verisimilia deponit.*
117 *Inimici non admittuntur in testes etiam, quòd veritas aliter haberi non possit.*
118 *Testes inhabiles quando admittuntur, non faciunt plenam probationem.*
119 *Testi inhabili ita demum creditur, si verisimilia deponit.*
120 *Testes inhabiles admittuntur in delictis nocturnis.*
121 *Et quid in delictis factis domi, remissiue.*
Stupratæ soror, & familiares admittuntur in testes, & faciunt indicium.
122 *Testes inhabiles non admittuntur, quando proceditur ad instantiam partis.*
123 *Testes inhabiles quando admittuntur, debet probari, quòd factum per alios probari non potest.*
124 *Nec sufficit, quòd ipsi testes hoc dicant.*
125 *Nisi id à iure præsumatur.*
126 *Testes inhabiles possunt de consensu partium tacito, vel expresso ad testimonium habilitari.*
127 *Testibus inhabilibus non creditur, cum de facto proprio deponunt.*
129 *Testes inhabiles admittuntur ad defensam, non tamen ad repulsam testium.*
130 *Consanguineus se offerens omnino repellitur.*
131 *Testes inhabiles quomodo probent innocentiam, remissiue.*
132 *Frater admittitur ad probandum innocentiam fratris.*
133 *Consanguineo an sit credendum remittitur arbitrio iudicis.*
134 *Consanguineus multum notæ fidei plenè probat.*
136 *Frater cogitur testificari contra fratrem in maioribus criminibus, & in defectum aliarum probationum.*
137 *Maritus etiam cogitur deponere contra vxorem.*
Sed vxor non admittitur contra maritum.
Et parentes contra liberos, & è contra.
138 *Consanguineis deponentibus contra ipsorum consanguineos probationes in contrarium fortiores requiruntur.*
139 *Testes qui non coguntur testificari, si sponte deponant, non probant, nisi in scriptis redigatur eos deposuisse sponte.*
140 *Absolutus siue gratiatus non debet post absolutionem, vel gratiam examinari, vti testis contra socios.*
141 *Exceptiones contra testes an sint reseruandæ, vel repellant testes à principio.*
142 *Bart. in l. maritus, ff. de quæst. declaratur.*
143 *Testis qui non debuit examinari, quando de facto examinatus faciat indicium, remiss.*
144 *Testis inhabilis de facto examinatus an possit per Iudicem ex officio repelli parte non opponente.*
145 *Accusatus pendente accusatione potest esse testis.*
146 *Adulter regulariter testis esse non potest.*
147 *Aduocatus non potest esse testis in causa, in qua est aduocatus.*
148 *Apostata non potest esse testis.*
149 *Blasphemator non est testis omni exceptione maior.*
150 *Calumniator de calumnia condemnatus non potest esse testis.*
151 *Cæcus quibus casibus testis esse possit.*

352 Cedens bonis nō potest esse testis.
353 Amasius pro Amasia, & è contra non potest esse testis.
354 Colonus, an, & quando admittatur in testem pro Domino.
355 Concubinarius repellitur à testimonio.
356 Proxeneta quando cogi possit ad testificandum.

a *COEterum in assumendis.* Adde, quod in † crimina-
1 libus non examinātur testes ad perpetuam rei me-
moriam, Rebuff. in 3. tom. constit. tit. de caus. benef. pos-
sess, num. 9. artic. 2. & Gloss. in cap. fin. vt lit. non contest.
Sed vide Alexan. in cons. 201. col. pen. & fin. volum. 2.
& Felin. in c. significauit de testi. vbi habetur in quibus
casibus tale examen fieri possit, tam ratione actoris, quā
rei, & de hoc etiam habetur, remissiuè per Boss. in tit. de
oppositionibus contra testes nu. 32.
2 Item adde, quod mutus † testis esse non potest, nisi
literas sciat, nam tunc per scripturam admittitur, vel ni-
si indubitata habeat signa, quibus ad plenū intelligi pos-
sit, Bonif. de Vitalin. in tract. de malef. in tit. de test. prep.
in c. cum apud. de spons. Mars. in l. de minore. §. plurium
quoque, nu. 8. de quæst. Ripa in l. 1. nu. 33. ff. de verbo.
3 oblig. & quando † accipiatur testimonium muti per
scripturam latum, vide Io. Igne. in l. 3. §. ignoscitur nu.
44. par. 1. ad Syllan. & de hac quæstione, quando mu-
tus possit esse testis. vide Mascard. de probatio. conclus.
1358. nu. 26. vol. 3.
4 Item adde † quòd surdus non potest esse testis de his,
quæ auditu percipiuntur, Steph. Aufr. in tract. de testi.
num. 88. & Bertach. in vers. testes qui esse poss. num. 47.
secus autem in surdastro, Aufre. vbi supra, vers. surdaster
tamen, & Mascard. de probat. concl. 1358. nu. 24. vol. 3.
5 Item adde si testis † examinandus erit diuersæ locu-
tionis, quam regionis, in qua testatur, adhibendi sunt
duo interpretes, vel vnus saltem si duo reperiri nequeūt
6 & notarius † ita scribere debet, talis testis iuratus, &
examinatus super dictis articulis sibi lectis, & vulga-
rizatis per talem iudicem, & per me notarium declara-
tis, & interpretatis per tales interpretes, siue per talem
ipsi testi idem dixit, & respondit in tali sermone, & in-
terpretato per tales, vel talem interpretes dicto iudici,
& mihi notario declarato, ita docet Nell. in tract. de
test. vers. qualiter num. 59. ad hoc vide etiam quæ posui
infra q. 26. in prin.
c *Quæro igitur in primis.* Adde videndum Mascar.
7 de probat. conclu. 726. an fœmina † in causis criminali-
bus testis esse possit.
f *Adde, quòd admittitur.* Adde, quod vbi agitur de pœ-
na mortis imponenda tres fœminæ non conuicunt reū,
vt consuluit Rim. iun. cons. 217. num. 5. vol. 2.
g *De iure autem canonico.* Adde, quod hoc in terris
8 ecclesiæ de facto nō seruatur, vt dicit Alex. cōs. 24. vol.
2. Gram. cons. 12. nu. 17. sed aduertendum est, quòd ex-
tat constitut. March. in lib. 4. c. 17. quòd in criminalibus
mulieres probant.
9 Item adde † quod etiam mulier admittitur de iure ca
nonico, quando aliter veritas haberi non potest, Alciat.
in tract. de præsump. reg. 1. præsump. 47. nu. 3. Dec. cōs.
363. nu. 5 & Mars. in practi. crim. §. diligenter nu. 81.
10 Item adde † quòd similiter admittitur, quando proce
ditur per viam inquisitionis, siue denunciationis, vt per
Innoc. in c. quoniam num. 1. de testibus, & etiam admit-
11 titur in crimine hæresis, † læsæ maiestatis, & simoniæ,
vt plenè per Petr. Duen. reg. 315. & de hac quæst. vi-
de etiam Mascard. de probat. concl. 762. & 1358. nu. 30.
12 Item adde † quòd testimonium mulierum præfertur
testimonio masculorum, quoniam mulieres deponunt
ad fauorem quærelati, Mars. in l. vnius. §. in ea causa, in
fin. ff. de quæstio. Gram. cons. 45. nu. 40. Follet. in pract.
crim. in verb. recipiantur defensiones reorum nu. 28. &
Roland. consil. 93. in fin. volum. 4.
h *Item quæro nunquid inimicus.* Adde videndum
13 Mascard. de probat. concl. 1046. vbi late quando inimi-
cus sit repellendus a testimonio in causa inimici, & ex
pluribus coniecturis, quis probatur inimicus, vt per eun
dem Mascard. de probat. conclus. 898. per Viui. opinio.
978. & Menoch. de arbitr. iud. casu 110.
Item adde, quòd inimicus non facit indicium, nec
14 eius consanguineus † ex linea ascendenti, & descenden
ti, secus vero ex linea transuersali, quo casu non possunt
repulsari, Grammat. decis. 34. nu. 20. sed Botta. in cons. 2.
nu. 13. cum seq. tenet quòd nedum inimicus capitalis re
15 pellendus est, sed etiam eius attinentes, † & consangui-
nei vsque ad quartum gradum affinium, & ibi etiam nu.
19. dicit, quòd appellatione consanguinitatis venit ami-
16 cus intimus † Neuiz. in cons. 67. nu. 14. & Natt. consil.
95. num. 14. & ad hanc quæstionem, quòd inimicus re-
pellatur à testimonio in causis criminalibus, vide etiam
Menoch. de arbitr. quæst. 28. num. 6. cum sequen. & ibi
17 latè † de inimico præsumpto, & reconciliato, & casu
262. nu. 3. & in lib. 1. de præsump. q. 89. num. 53. & Ma-
¶ scard. de probat. concl. 898. num. 12. vol. 2. ¶ adeò, vt
non faciat indicium, aut præsumptionem aliquam, Fa-
rinac. q. 53. nu. 12.
18 Item adde, quòd inimici † non sunt admittendi etiam
cum tortura, vt per Gramm. consil. 38. num. 11. & 12. &
cons. 45. num. 17. Bertaz. in cons. 8. nu. 44. & Boss. in tit.
de inquisit. num. 52. circa medium, & ibi nu. 53. dicit, q̄
19 nec in articulo mortis † inimico creditur, nec suscepto
corpore Christi etiam, quod laboraret in extremis, Mar.
in l. 1. §. præterea. ff. de quæstio. & Bertrand. cons. 131.
nu. 9. vol. 2. cons. 15. nu. 5. cons. 21. nu. 3. vol. 3.
20 Item adde, quòd inimicitia † inter iudicem, & reum
contrahitur nedum ex tortura, sed etiam ex carceratio-
ne, & ideo contra officialem examinari non potest
21 † Gram. in cons. 46. de hoc vide etiam Mascard. de pro
bat. concl. 899. num. 22. & Menoch. de præsump. lib. 5.
præsumpt. 42. nu. 17.
* Item adde, quod carceratus in vinculis publicis pro
crimine, quod per sententiam infamat, repellitur à te
stimonio nedum contra officialem, sed etiam con-
tra alios 4. quæst 4. §. item leg. Iulia, iuncta Glos. super
vers. in vinculis ad idem text. in l. 3. §. lex Iulia ff. de te-
sti. vbi Glos. dicit, quod isti vinculati repelluntur, vel pro
pter notam vitæ, licet non sint infames, vel quia præsu-
mitur, quod falsum testimonium pro aliquo dicerent,
qui eis se eos vinculis liberaturos promitteret, idem Spe
cul. de test. §. 1. vers. item qui accusatus, contra quem
¶ inducit, & Aufrer. de reprob. test. num. 15. ¶ Farinac. q.
56. num. 180. quod non procedit, si carceratus fuerit
pro crimine, quod non infamat, nu. 181. quia licet non
admittatur, & faciat plenam fidem, plures tamen car-
cerati, faciunt bonum indicium ad torturam num.
182. in testamento ad pias causas adhiberi testes possunt
carcerati num. 185. Item si criminis suspicione carent
num. 184. & liberatus testificari potest de his, quæ car-
ceratus vidit, vel audiuit nu. 183.
22 Item adde, quòd licet † inimici non faciant indicium
ad torturam, tamen faciunt quale quale indicium vt di-
cit, Glos. in cap. cum id est, extra de sent. & re iud. Paris.
de syndic. in verb. tortura, §. an testes reprobari, Mars.
singul. 158. testis qui non debet, in principio, & quid
23 † importat hoc quale quale, vide Bald. in l. si duo patro-
ni in princ. de iureiuran. & Felyn. in c. cum dilecti col.
pen. in fine de accusat.
24 Item adde, quòd † depositiones inimicorū capitalium
deponentiū de visu, iunctę cum alijs adminiculis, face-
rēt indicium ad torturam, in casu, in quo consuluit Ro-
man. consil. 451. cum ibi allegatis, & maximè si isti
testes inimici essent bonæ vitæ, & famæ, per ea quæ
dicit

dicit Bart. in l. desertorem, §. sed si ex improuiso ff. de re
milit.

25 Item adde, ꝙ quando Iudex † vult examinare te-
stem inimicum, si fiat protestatio, ꝙ non debet exami-
nari, quia est suus inimicus capitalis, & offerat in
promptu probationes, impeditur examen, & debet iu-
dex summatim de inimicitia cognoscere, secundũ Bart.
& Mars. in l. 1. §. si quis dicatur ff. de quæst. & habetur
per Gram. decis. 34. nu. 47. allegatũ per Foller. in pract.
crim. in verb. capiat informationem nu. 38. ista enim ex-
ceptio non reseruatur tempore publicationis, vt per
Menoch. de arbitrar. iud. cas. 239. nu. 7. & 8.

26 Item adde † quòd etiam Princeps non potest facere,
quòd inimici testes recipiantur, Paris. cons. 2. num. 64.
vol. 4. & Menoch. de arbitr. iud. q. 28. nu. 4.

Item adde Menoch. de arbitr. iud. d. q. 28. vbi habe-
tur, ꝙ nedum hoc procedit in inimico vero, quòd re-
27 pellatur à testimonio, verum etiam in præsumpto, † &
in inimico, cuius inimicitia non est publica, sed igno-
ratur, & etiam in inimico reconciliato, & etiam in ini-
28 mico si ex causa minus probabili † ipsa inimicitia pro-
uenit, & illud, quod dicitur de inimico recónciliato,
29 † intelligitur de eo, qui de recenti fuit reconciliatus, vt
per Alciat. in tract. præsumpt. 11. Tiraq. in tract. cess.
caus. limit. 16 nu. 7. Couar. pract. qq. cap. 18. nu. 3. Blanc.
de indic. nu. 137. vbi plenè.

30 Item adde, quòd qui asserit † non diligere partem,
tacitè, & indirectè videtur asserere se esse inimicum par
tis. Steph. Aufr. in tract. de reprob. testi. nu. 49. Mascar.
de probat. concl. 898. nu. 40. & Decian. in tract. suo cri-
min. lib. 3. cap. 25. nu. 78. par. 1.

31 Item adde † ex quibus causis oriatur capitalis inimi-
citia ad hoc, vt quis ratione inimicitiæ repellatur a te-
stimonio. Gigan. in tract. de crim. læsæ maiestatis lib. 2.
titu. quo non & per quos quæst. 2. per totam vbi po-
suit circa viginti causas, & plenè de hac materia tracta-
uit, & cõtrahitur etiam inimicitia capitalis ex verbis al-
tercatorijs iniuriosis, & minatorijs secundum Mars. in
cons. 2. nu. 12. Rolan. in cons. 24. nu. 38. concludens ta-
lem testem repelli posse, & Rimin. iun. in cons. 211. nu.
42. & dicit Ias. in l. procurator, C. de procur. in fine, hoc
esse notandum, quia quilibet diceret contrarium.

32 Item adde † quòd admittitur inimicus, si pari inimi-
citia vtriusque partis sit inimicus, Mars. in l. 1. §. cũ duos
latrones. nu. 12. ff. de quæst.

33 Item adde, quòd vbi inimicitia † non sit capitalis,
vel magna, inimicus admittitur, sed ita, vt ipsi testi mi-
nus fidei adhibeatur, & non faciat semiplenam proba-
tionem, Crau. cons. 6. nu. 32. Corrad. in pract. crim. lib. 1.
c. 9. nu. 65. circa medium. Sed Abbas in c. inquisitionis.
§. tertij nu. 11. dicit, quòd relinquitur arbitrio iudican-
tis, & Gramm. decis. 34. nu. 28. vbi dicit relinqui arbitrio
iudicis, an ex dicto inimici non capitalis resultet indi-
cium ad torturam.

34 Item adde, quòd † cohabitans, & conuersans cum
inimico meo, non potest esse testis, si conuersatio sit
stricta, & longa, vt per Blanc. in tract. de indic. nu. 164.
35 vbi plenè, & quando dicatur parua, † vel magna ini-
micitia, & conuersatio, relinquitur arbitrio iudicis, Fe-
ly. in c. 1. & c. quoties de testib. Alex. cons. 78. nu. 7. vol.
1. & Ias. in l. admonendi nu. 179. de iureiur. Corrad. in
pract. crim. lib. 1. cap. 9. nu. 64. & Menoch. de arbit. iud.
cas. 110.

36 Item adde, quòd testis inimicus † capitalis repelli-
tur, etiam si inimicitia prouenerit culpa eius, contra
37 quem producitur, dummodo † id non fecerit studiosè,
& data opera, vt ipsum testem excludere posset, Go-
mes. de delict. c. 12. nu. 14. & vide infra nu. 40.

38 Item adde, quòd testis † non potest accusari ab eo,
contra quem fuit examinatus, vt tanquam socius crimi-
nis repellatur, Bart. in l. 1. §. cum quis de quæst. in l. quo-
niam C. de testib. & Bald. in auth. si quando eod.

39 Item adde, quòd † Iudex ex officio non potest repel-
lere testes inimicos, licet in processu constet de inimi-
citia, quia pars videtur tacitè eos admittere, Anton. de
Butr. in c. cum dilectus, il 2. de consuetud. nu. 33. & ibi
Imo. num. 34. Alex. vbi hoc reputat singulare, & valde
vtile in practica in l. 4. §. hoc autem iudicium nu. 29.
ff. de damn. infect. Felyn. in c. intimauit de testib. nu.
10. & Gomes. tit. de delict. cap. 12. nu. 22.

40 Item adde † quòd testis, quem ego studiosè percussi,
vt eum excludere possem, non repellitur à testimonio.
Bart. in l. 1. §. cum quis ff. de quæst. Bald. in auth. si dica-
tur vers. modo quæritur, C. de testib. vbi assignat ratio-
nem, ne mea calumnia mihi prosit, & Deci. in consil.
163. col. 7. in princ.

41 Item adde † quòd ad repellendùm testem, non suffi-
cit allegare inimicitiam in genere, sed oportet eam pro-
bare in specie, scilicet, ꝙ est grauissima, siue grauis, &
causa dictæ inimicitiæ, & probatio debet esse euidens,
& manifesta, Gram. decis. 34. num. 24. & decis. 86. nu.
6. alias sic in genere probata non sufficeret, Bald. in cap.
constitutus de rescrip. & Carau. in titu 73. nu. 8.

42 Item adde † quod sufficit probare causam inimici-
tiæ, & quod per partem ignoretur, vt puta Titius accu-
sauit Semproniũ de aliquo crimine, & licet ipse Sẽpro-
nius nesciat se accusatum a Titio, tamen nõ poterit esse
testis contra Titium. Vel pone. Titius adulterauit vxo-
rem Caij, hoc tamen est incognitum ipsi Caio, attamen
non obstante illa ignorantia, quia causa subest inimici-
tiæ, non poterit ipse Caius testificari contra Titium, ita
exemplificando tenuit Mars. sing. 178. post Bart. Bald.
& alios in l. 1. in fin. ff. de his, quibus, vt indign. Alex.
cons. 126. in fin. vol. 4. Blanc. de indic. nu. 160. Gramm.
vot. 6. Menoch. de arbitrar. iudic. q. 28. num. 7. & Ma-
scar. de probat. conclus. 899. num. 5. Sed attendendum
est, quòd doctrina Bartol. in d. l. 1. non procedit ita sim-
pliciter prout exẽplificauit, Mars. d. sing. 178. nam si ve
re constaret, ꝙ testis non habuisset notitiam de iniuria
sibi illata ab eo, contra quem deponit, non repelleretur
à testimonio, vti inimicus verus, nec præsumptus, quia
non adesset odium, propter quòd testes inimici repel-
luntur, cum ex odio resultet verisimilis suspicio falsita-
tis, vt ait Gomes. de proban delict. c. 12. nu. 14. hoc idẽ
voluit Mars. cons. 29. nu. 23. & Decian. in suo tract. cri-
min. c. 25. nu. 9. lib. 3. par. 1. vbi multos accumulauit cõ-
trariũ tenentes, sed ipsa doctrina procedit, quando sub-
est causa inimicitiæ, & ignoratur an offensus de offen-
sione notitiam habuerit idem enim iudicandum est de
inimico præsumpto, quòd de inimico vero, maximè in
recipiendis testibus, vt per Innoc. in c. 1. de re iudic. &
Gram. cons. 45. nu. 17. & seq. vbi ad hoc dictam doctri-
nam Bart. allegauit, & ideo testes repellerentur etiam,
quòd ipsi attestarentur nullam habere inimicitiam cum
eo, contra quem deponunt, si tamen subsit causa inimi-
citiæ, vt per Gramm. in dictis locis, Mars. cõs. 20. nu. 35.
Alex. consil. 99. in princ. vol. 4. Blanc. in l. fin. nu. 160. ff.
de quæst. & Vulpell. cons. 26. nu. 2. & licet Menoch. in
d. quæst. 28. faciat differentiam inter inimicum præsum-
ptum, & inimicum, cuius inimicitia ignoratur, tamen
est idem, quia inimicus dicitur præsumptus, quando
adest causa inimicitiæ, & nescitur inimicitia, & inimi-
citia capitalis præsumptionibus probatur, Bal. in consil.
43 40. nu. 4. vol. 4. & ex fideiussionibus † de non offenden
do satis constare dicitur de inimicitia, Vulpell. cons. 26.
in princ.

44 Item adde, quòd † si testis tempore iuramẽti erat ini-
micus, & tempore depositionis amicus, vel econtra, vl-
tima qualitas attenditur, Rui. consil. 188. num. 25. vo-
lum. 1.

m *Sed quid si sequuta sit.*] Adde, videndum Mascard.
§ de probatio. conclus. 899. nu. 10. § Hactenus visum
est inimicitia repellere à testimonio, modò videndum
est de amicitiam, nunquid & ipsa repellat, & videtur,
quòd sic per tex. in l. 3. ff. de testib. cap. si testes 4. q. 3.
quam partem plures secuti sunt, quos refert Farinac. q.
55. nu. 232. quam opinionem improbarunt, qui censue
re amicum non repelli à testificando, & de qua ibi 233.
tertiam posuere alij affirmantes non repelli, sed inte-
grum non esse num. 234. distinguunt alij maximam
amicitiam à leui, vt hæc admittatur, illa repellatur
num. 236. contra quod alij sensere, quòd, & si maxi-
ma sit, non repellatur, sed tantum diminuatur ibi n. 239.
stari arbitrio iudicis alij dixerunt an amicitia repellat,
an non, ibi num. 241. Sed practica videtur concordare
cum tertia opinione ibi num. 242. 243. integrum est,
quando de illius commodo, vel incommodo non agi-
tur num. 244. suppletur defectus, vel numero, vel inte-
gritate aliorum num. 246. & 247. cum declaratione, de
qua ibi, non repellitur parte non opponente, num 248.
nec quando amicitia est pietatis, charitatisq; plena
num. 249. nec quando est neutralis num. 250. Item ad-
mittitur, quando aliter veritas haberi non potest nu.
251. & est probanda amicitia, & amicitiæ qualitas nu.
253. nec erit probata, si dicat se amicum ambarum
partium num. 254. vel simpliciter se se amicum num.
255. vel se expositurum corpus pro seruitio producen-
tis num. 256. potest tamen amicus potestatis, & offi-
cialis esse testis in syndicatu pro suo potestate, & offi-
ciali quæstio. 55. nu. 115.

o *Sed nunquid ille, qui semel.*] Adde, quòd ille † con-
45 tra quem deponitur, licet coactè, si grauatur per eius
dictum, præsumitur inimicus, & non poterit esse te-
stis contra eum, Abb. in c. cum p. de accusation. &
Blanc. in tract. de iudic. nu. 155. vbi plenissimè in hac
46 materia, & quando testis † dicatur coactè, vel sponte
deponere.

p *Vlterius quæro nunquid clericus.*] Adde tradita in
hac quæstione per Giga. in tract. de crim. læsæ maiest.
lib. 2. tit. quomodo, & per quos, quæst. 14. & Mascard.
de probatio. concl. 306. & licet regulariter clericus non
possit testificari in causa criminali sine licentia Episco-
pi, tamen si de facto examinatus fuisset, eius depositio
valeret, & teneret, secundum Carau. in titu 144. nu. 3.
vbi attestatur hanc opinionem esse veriorem, & Rolan.
cons. 24. nu. 77. vol. 1.

Item adde, quòd clericus in criminalibus potest exa-
minari ad defensam laici, vt per Fely. in c. de cætero de
testi. & etiam ad repulsam testium contra eundem lai-
cum examinatorum, puta ad probandum, quòd dicti
testes sunt accusatoris consanguinei, & similia non
concernentia crimen, & infamiam ipsorum testium,
quia si repulsa esset criminosa, & infamatoria, tunc nul-
latenus posset examinari pro laico, ita tradit Carau. in
d. titu 144. nu. 7. & 8. & quando clericus possit exami-
nari pro laico, latè per Farin. in quæst. 61. per totam de
§ opposit. contra personas testium. § Clericus in causa
criminali contra laicum examinari non potest, Farinac.
q. 61. nu. 57. maximeq; in crimine, pro quo laicus pu-
niendus esset pœna sanguinis nu. 59. & nedum proce-
dit regula in Clerico in sacris, sed in minoribus ordini-
bus constituto num. 60. adeò quòd examinatus nullum
facit indicium nu. 61. examinatus tantummodo in cri-
mine læsæ maiestatis nu. 65. & quando nu 67. & recen-
set contradictores nu. 66. admittitur tamen quando non
imponitur pœna sanguinis nu. 68. cum declaratione ta-
men, de qua nu. 69. & regula procedit coram iudice se-
culari, non autem Ecclesiastico nu. 70. & coram secula-
ri, quando aliter veritas haberi non potest num. 71. &
quomodo intelligitur, quòd aliter veritas haberi non
possit nu. 72. intelligitur tamen regula, quando clericus
examinatus super delicto immediatè per laicum com-
misso, non si super actu remoto à delicto nu. 73. admit-
titur tamen ad defensam, & pro parte rei ad innocen-
tiam ipsius ostendendam, non tamen quando haberet
locum pœna talionis, vt ibi num. 74. Item quando exa-
minarentur ad repulsam testium examinatorum pro fi-
sco, ita tamen vt repulsa non concernat crimen, &
infamiam ipsorum testium nu. 75. quando etiam instru-
mentarij essent, & ageretur de reprobatione ipsius nu.
76. quæ omnia tamen intelliguntur, quando clerici
deponunt cum licentia suorum prælatorum num. 83.
si verò sine licentia in casu permisso examinentur, va-
let depositio ibi num. 84. non videtur tamen necessaria
licentia tempore pestis, quando in eadem causa exami-
natur idem superior, vel prælatus, qui alijs clericis exa-
minandis licentiam impertitur; vel quando clericus,
vel religiosus examinatus simul cum superiore nu. 15.
potest tamen prælatus licentiam examinandi clericum
dare iudici laico, vel coram seipso, aut alio Ecclesia-
stico iudice examinare, vel examinari facere, & iu-
dici laico postea examen transmittere ibi num. 86. nec
licentia examinandi clericum præsumitur, sed pro-
banda est, ibi num. 87. Nec in casu permisso poterit
clericus cogi ad deponendum num. 88. nedum in cri-
minalibus, sed nec etiam in ciuilibus num. 89. nec in
criminali ciuiliter intentata num. 90. & minus ergò,
quando agitur de pœna sanguinis, num. 91. imò nec
in crimine læsæ maiestatis num. 92. non procedit ta-
men regula, quando aliter veritas haberi non potest
num. 93. & 94. & vbi agitur de pœna sanguinis num.
95. cum declaratione tamen, de qua num 96. dumta-
men non cogatur à suo iudice, non autem ab alio nu-
mero 97.

47 Item adde † si duo Clerici deponunt aliquem com-
misisse delictum, & duo laici deponunt contrarium,
laici clericis præferuntur fauore defensionis, Foller. in
pract. crimin. in versic. recipiantur defensiones nu. 30.
48 Item adde † vbi de crimine agitur ciuiliter cleri-
cus potest esse testis contra laicum, nec ei noceret, si
postea iudex illum sanguine puniret, Archid. in clem.
testimonium de testi. & Turrecremata in c. testimonium,
11. q. 1.

r *Præterea quæro nunquid.*] Adde, quòd † laicus
49 non admittitur in testem contra clericum in causa cri-
minali ad plenam probationem faciendam, secus tamen
quoad indicium, quia dictum laici facit indicium con-
tra clericum ad torturam, & admittitur etiam laicus
contra clericum ad probandam famam, & ita limitat
Mars. sing. 98 & Foller. in pract. crim. canon. 30. nu. 9.
& Rum. in cons. 158. num. 17. volum. 5. & quando lai-
50 cus † possit admitti in testimonium contra clericum
in causa criminali, late Mascard. de probat. conclus.
962. volum. 2.

51 Item adde, quòd laicus † admittitur in testem contra
clericum, quando aliter veritas haberi non potest, secun
dum Abb. in c. de cætero de testi. vbi ponit alias limi-
tationes, quem sequitur Franc. Marci. in decis. 776. nu.
12. & ideo Abb. vbi dicit, quòd si clericus commisit
delictum in loco, vbi non erat copia clericorum, quòd
hoc casu poterit conuinci per laicos, quem sequitur
Marsi. in sua pract. crim. in §. diligenter nu. 81. & ad-
mittitur etiam quando delictum est notorium, Abb. in
c. cum dilecti de purg. cano. & Fab. de monteleone in
prax. arbitr. par. 6. fol. 492. nu. 7.

s *Quæro etiam nunquid pauperes.*] Adde videndum
52 † Menoch. de arbitr. iud. casu 96. Couar. var. resolut. c.
6. nu. 8. Addent. ad Bertaz. cons. 3. in litera b. & Mascard.
de probat. concl. 1154. & 1155. vol. 3. in quibus locis
late habetur, quomodo probetur paupertas, & quòd

remittitur

53 remittitur arbitrio iudicis, quando pauper † sit in testimonium admittendus, & de hoc vide etiam Menoch. de arbitr. iud. cas. 65.

t *Quæro modo nunquid in causis criminalibus affinis repellatur.*] Affines in criminalibus repelluntur, Farinac. q. 54. nu. 1. & 2. cum distinctione, de qua ibi nu. 4. & 5. quod etiam procedit, si causa criminalis fuerit ciuiliter intentata num. 6. cum distinctione, de qua ibi per eum num. 4. & nu. 5. quod etiam procedit, si causa criminalis ciuiliter fuerit intentata num. 6. cum distinctione, de qua ibi num. 7. 8. 9. cum ab aliquibus censitum fuerit contrarium, & adeò vera est sententia, vt non admittantur, quòd, si admissi fuerint, non probant ibi nu. 10. nec cogi possunt ad testificandum num. 13. & 14. & 15. nisi, quando aliter veritas haberi non potest ibi nu. 18. quod priuilegium competit tantummodò affinibus proximis, vt ibi nu. 19 cum pluribus seqq. possunt tamen volentes admitti nu. 16. nisi se offerant nu. 17. quæ affinitas etiam transuersalis testem repellit nu. 29. quicquid infra num. 57. dicat Baiardus, cùm ea loquantur in causa ciuili.

54 Adde, quòd soluta † affinitate quis non repellitur à testimonio, Bald. & Ang. in l. cui eorum, §. affinitates, ff. de postul. Lanfr. domin. in reper. c. quoniam contra in verb. testium depositione de probat. Mars. in l. 1. §. idem Hummo, col. 1. ff. de quæst. Sed Tiraq. in tract. cess. cau. in 1. par. nu. 29. dicit, quod licet vinculum affinitatis sit solutum, non tamen dissoluitur in totum amoris vinculum, licet per dissolutionem affinitatis diminuatur, & ideo relinquendum esse arbitrio iudicis, quanta fides dicto testi sit adhibenda.

55 Item adde † quòd quando par esset affinitas inter accusatum, & accusantem, affines admitterentur vt tradit Angel. in l. aut affinitate, ff. de procurat. & quando plu-

56 res affines † super eodem facto deponerent, probarent. Gram. cons. ciuil. 66. col. 7. Boss. in tit. de opposit. contra testes nu. 61. Gabriel. com. conclu. in tit. de test. conclus. 14. nu. 3. & concl. 15. nu. 7. Gomes. tomo 3. cap. 13. rubr. de proban. delict. & Mascard. de probat. conclus. 26. num. 4. concl. 68. num. 7. & concl. 408. num. 21. § Farin. q. 54. num. 46. secus si essent in gradu inæquali num. 47. & vsque ad quem gradum repellantur nu. 49. & 50.

57 Item adde, quòd consanguinitas † repellit testem, quando talis consanguinitas ex linea ascendenti, vel descendenti, secus ex linea transuersali, quia tunc probant ad offensam, vt per Gram. in cons. 12. nu. 25. & deci. 34. num. 20. vbi dicit, quòd ita obtinuit Mars. sing. 335. Tamen Ang. in cõs. 194. colum. 2. dicit, quod licet affinitas transuersalis non repellat, diminuitur tamen de fide, quem refert, & sequitur Boss. in tit. de oppos. contra test. nu. 62. & quando affinitas in linea collaterali est leuis

58 † fidem non imminuit, Ias. in l. admonendi nu. 180. de iureiur. Ang. in d. cons. 194. Crau. cons. 2. nu. 9 & Vulpell. in cons. 87. nu. 3. ad prædicta, vide etiam Mascard. de probat. conclus. 68. & 904. & testes affines, vsque ad quem gradum repellantur, Gabriel. comm. concl. tit. de test. conclus. 13. num. 8. cum sequen. de quo, vide etiam Mascar. de probat. concl. 68. num. 14. sed aduertendum est, quòd quando deponunt contra affinem, tunc probant, Rimin. iun. cons. 61. nu. 28. vol. 1. Gabriel. in tit. de test. concl. 14. nu. 12. & Mascard. de probat. concl. 857. nu. 13. hæc procedunt in causa ciuili, vt diximus.

59 Item adde, quòd † hæc conclusio, vt nullus affinis possit esse testis pro affine iniuriato, cum iniuria facta veni de domo, vel de familia, censetur esse facta toti familiæ, & consanguinitati, procedit vbi esset consuetudo, quod omnes de familia, siue de consanguinitate reuocare soleant ad animum suum iniuriam factam consanguineo suo, vel alteri de familia, secundum Cyn. in l. vn. C. de rapt. virg. & Paul. Ghirlan. in tract. de pæn omni. const. quæst. 10. num. 5. § quòd affines accusantis non admittuntur, ponit Farinac. quæst. 54. nu. 9. vbi latè & quæst. 60. num. 68. imò nec cum accusatore habentes continuam conuersationem, vt ibi nu. 69. affinis tamen procuratoris non repelletur q. 60. nu. 239.

x *Sed ad defensam.* Affines & consanguinei admittuntur ad defensam, & ad probandam innocentiam rei, Farinac. q. 54. nu. 33. non tamen admittuntur ad reprobationem testium pro fisco examinatorum numer. 36. nec quando proceditur ad instantiam accusatoris num. 37. non tamen in casu defensæ sunt testes omni exceptione maiores num. 38. nec benè probant innocentiam rei in crimine infamatorio nu. 39. probant bonam famam inquisiti q. 58. nu. 54. errorem confessionis factæ per reum q. 54. num. 35. & quòd, quando sunt instrumentarij, & agitur de veritate instrumenti probanda d. q. 54. nu. 42. & 43. de consensu tamen partium admittuntur nu. 58. & an parte non opponente pro, & contra nu. 59. & seq. probant, quãdo inter eos non est magna affectio nu. 62. & quando dicatur magna affectio, statur arbitrio iudicis num 63. inhabilitatem tamen supplet numerus nu. 68. & depositio testium fide dignorum num 61. faciunt tamen indicium sufficiens ad informationem, & instructionem num. 170. item ad capturam, & inquisitionem generalem nu. 31. non ad specialem, & ad transmittendum reo inquisitionem nu. 72. admittũtur ad probationem, quando aliter veritas haberi non potest q. 54. num. 76. ad probandum crimina excepta q. 54 nu. 77. contra contra producentem q. 94. nu. 78. probant contra suos affines, & cõsanguineos, nu. 79. non repelluntur ex illicita affinitate nu. 73. & tam in terris Ecclesiæ, quam Imperij, & vbi admittuntur, non sunt integræ fidei nu. 80. & de contrario nu. 82. & 83.

z *Item infamis infamia iuris.* Adde videndum Meno

60 ch. de arbitr. iud. quæst. 27. & Mascard. de probat. concl. 1356 vbi latissime, quando testes infames à testimonio repelluntur.

61 Item adde, quòd † illa dicitur infamia iuris, quæ secundum leges ciuiles, vel ipso iure, vel mediante sententia est, Abb. in c. 1. de accusat. & infamia facti dicitur vbicunque est læsa fama, seu æstimatio alicuius, propter factum ab eo commissum, apud bonos & graues viros, Dyn. in c. infamibus de regu. iur. & Bart. in l. 1. ff. de his, qui not. infam. & ad prædicta, vide etiam Bal & Ias. in l. 1. C. de sum. trin. & fide Cathol. & Couar. pract. qq. cap.

62 18 nu. 1. & infamia † iuris non probatur nisi per sententiam, vel per confessionem delinquentis, quamuis delictũ probetur per testes, Iafred. in decis. 304. Viui. opin.

63 372. nu. 2. & infamia † probatur per testes, et nullo modo iuratos, Mars. in sing. 109. & quomodo probetur in-

64 famia † vide omnino Mascar. de probat. concl. 895.

65 Adde, quòd infamis † potest esse testis de his, quæ in postribulo committuntur, Bauer. in tract. de mora par. 3. nu. 3. tom. 16.

66 Item adde, quòd testis infamis infamia iuris sufficit ad inquirendum, Bald. in l. cunctos populos sub num. 5. C. de sum. trin. & fid. cath. & Boss. in titul. de inquisitione num. 40.

67 Item adde, quòd berroarij † infames infamia facti, &

68 vilissimi viri censentur, Bero. in quæst. 84. & quibus † casibus eorum testimonium admittatur, vide latè per Mascard. de probatio. concl. 189. lib. 1. & dicam infra quæst. 25. num. 25.

69 Item adde, quòd iudæus † est infamis infamia facti. l. cunctos populos C. de summ fide cathol. & regulari-

70 ter Iudæus non potest esse testis † contra Christianum, nisi in criminibus exceptis, Mascard. de probat. conclu.

71 944. num. 9. & per totam & quo pacto † iurare debeat

72 Item adde, quòd testes † infames, periuros, & criminosos, Papa ad testificandum habilitare potest, & alios in-

73 habiles, nisi sint inhabiles † ex dispositione iuris naturalis,

74 talis, vt sunt inimici, & furiosi, vel q; reddant † testi-
monium in concistorio Principis, quia tunc non pos-
sent habilitari, latè Corset. in sing. suis in vers. testis
14. incip. communis conclusio.

75 Item adde, quòd infamis † potest dicere testimo-
nium contra infamem, Ang. in l. arenam, C. de inoff. te-
stam. quod refert, & sequitur, Crau. cons. 178. nu. 3. iux-
ta fin. Hoc tamen limita pluribus modis, vt per Afflict.
in constit. mores, nu. 23. sed prima opinio est commu-
nis, secundum Viuium opin. 958. vol. 3.

76 Item adde, quòd testis † esse potest contra producen
tem is, qui productus fuit pro producente, licet infamis,
77 vel periurus, nisi † causa de nouo emerserit l. si quis te-
stibus, C. de testib. & Bald. in l. 1. § bestias post princip.
ff. de postul.

78 Item adde, quòd † testis fides non minuitur ex super-
ueniente infamia, Ruin. cons. 15. nu. 6. vol. 5.

79 Item potest † esse testis infamis restitutus ad famam,
Felyn. in c. cum Ioannes de fid. instrum. num. 11. non
80 aptè emendatus † ex quo tum comitatur infamia, quæ
cessante causa non cessat, vt per Tiraq. in tract. cess.
81 caus. limit. 2. num. 11. & seq. Et an † testis habilis tem-
pore iuramenti, & inhabilis tempore depositionis sit
admittendus, & q; tempus sit inspiciendum, vide Al-
ber. de Rosa. in tract. de testib. §. consequenter nu. 31.
in 1. par. qui distinguit, vt in concernentibus solemni-
tatem testium producendorum considerandum sit tem-
pus iuramenti; in concernentibus fidem vtrumq; tem-
pus, sed Alex. in consil. 78. num. 10. vol. 1. tempus iura-
menti, non depositionis inspiciendum est, & Rolan.
cons. 41 nu 43. vol. 1. Ruin. vero in cons. 188. num. 15.
vol. 1. tenet, q; attenditur tempus depositionis.

82 Item adde, quòd † testis infamis infamia iuris non
repellitur à testimonio, & facit semiplenam probatio-
nem, cum de gestis à seipso deponit, Paul. de Castr. in
l. 2. §. si absens ff. si ex nox. causa Soc. iun. cons. 61. num.
26. vol. 2. Gram. cons. 58. num. 18. & Menoch. de arbitr.
iud. casu 99. num. 10. videlicet, si non agit de proprio
commodo, & incommodo, & affectionem non ha-
beat ad causam, Tiraq. de retract. §. 1. gloss. 14. nu. 50.
& nisi quādo deponeret de facto etiam à se gesto, quòd
haberet admixtum factum partis, vt per Zuccar. in l.
fin. C. de edict. Diui Adria. toll. num. 293. quem sequi-
tur Bertaz. in consil. 284. num. 8. & nisi etiam, quando
laus, vel opprobrium posset ipsi testi obuenire, quia
tunc ei non creditur, Curt. iun. in consil. 165. num. 21.
volum. 2.

83 Item adde, quòd † quando excipitur contra testem
ob infamiam, vel periurium, vel aliam similem exce-
ptionem, non esse admittendum, debet specificari lo-
cus delicti, tempus, & aliæ circunstantiæ, vt tradit Bart.
in l. 3. §. lege Iulia, num. 4. ff. de testi. Ang. de malef. in
vers. quòd Iudex statuit num. 27. & hanc opinionem
ait esse communem, Foller. in pract. crim. in versic. si
confitebuntur num. 60. & magis communem asserit,
Viu. com. opin. in ver. testium criminosorum, & Boer.
decis. 321. num. 3. dicit aduertendum esse, quòd licet in
oppositione ad testes exacta requiratur expressio loci,
scilicet temporis, & aliarum circunstantiarum, diei ta-
84 men, † & horæ non exigitur expressio, dummodo
mensis, & annus specificentur, nisi dies, & hora essent
de substantia materiæ in articulis deductæ.

85 Item adde, quòd infamis † infamia facti, etiam quòd
sit emendatus, non debet admitti, nisi famæ sit restitu-
tus, vt not. in c. testimonium de test. & ibi Felyn. in 2.
conclusione, Alex. in cons. 32. col. fin. vol. 6. & Ferret. in
cons. 377. nu 2. vol. 2.

Adde nisi in casibus in quibus specialiter inductum
est, vt infames admittantur. Hyppol. cons. 101. num. 18.
vol. 2. & 104. nu. 15. & 119. nu. 14. vol. 2. & hoc tamen
intellige in quibus casibus admittantur Campeg. in
tract. de testi. reg. 29. 30. & 31. & Crot. in d. tracta. in 3.
par. nu. 20. cum seq. & in 4. par. nu. 63. cum sequen.

86 Item adde † quòd vbi testis infamis est torquendus
adhuc, vt probet, si leuiter fuerit tortus, non dicitur
tortus, & peti potest, vt sufficienter torqueatur, alias
ei non creditur, cum habeatur pro non torto, & si esset
mortuus, similiter ei non crederetur perinde, ac si eius
depositio sine tormentis facta fuisset, cum factum mi-
nus legitimè habeatur pro non facto, ita multum ele-
ganter tradit Ioan. Ant. de Nigr. in c. 7. frequens, num.
51. & ibi idem dicit de socio criminis, & de similibus,
qui sine tortura probant.

87 Item adde, † quòd testis infamis infamia facti, & te-
stis valde dignus plenè probant, vt not. Doct. in l. si
quis ex argentarijs, §. cogentur, ff. de eden. vbi Bald. &
Angel. & Roland. cons. 98. nu. 6. vol. 4.

88 Item adde, † quòd in subsidium ita admittuntur te-
stes infames infamia iuris, sicut infamia facti, Soci. in
89 reg. 415. nisi † à lege, vel statuto requirerentur testes
omni exceptione maiores, quia tunc etiam infamis in-
famia facti repelleretur à testimonio, vt per Bald. in l.
optimam, C. de contrahen. & committen. stipul. &
Socin. in reg. 416. secunda Fallent. scilicet cum tortu-
ra, Gram. decis. 35. nu. 58. & cons. 58. nu. 3. Menoch. de
arbitrar. quæst. 27. & Mascard. de probat. concl. 1356.
num. 52.

90 Item adde, q; infamis † quando habetur pro non in-
fami, potest esse testis, glos. in l. cum lex in fine, ff. de te-
stam. & Alex. in cons. 138. nu. 2. vol. 1.

91 Item adde, quòd testis † infamis potest esse testis, si
à principe fuerit dispensatum, vel in crimine læsæ ma-
iestatis, vel cum infamia alterius sit detegenda, vel in
subsidium cum tormentis, Menoch. de arbitr. iud. q.
92 27. num. 7. & quando Papa, † vel Princeps possit di-
spensare infamem, vt admittatur ad testimonium, vide
Felyn. in c. testimonium nu. 22. cum seq. de test.

93 Item adde, q; si condemnatus † de infamia appellat,
& pendente appellatione testificatur; licèt postea per
desertionem appellationis sententia sit confirmata, non
tamen vitiatur illud testimonium, Fely. in d. c. testimo-
nium nu. 17. de test. vbi latè de hac materia testis infa-
mis, & per alios.

94 Item adde, † quòd testimonium infamis probat,
si non opponatur, Felyn. in d. c. testimonium num. 3.
de testi.

95 Item adde, quòd † occidens bannitum, licèt aliqua
pœna non puniatur, ita statuto permittente, nihilomi-
nus est infamis, vt per Bald. in l. decurionem, circa fin.
C. ex quibus cau. infamia irrog. quem sequitur, & refert
Mars. in cons. 9. nu. 39. & in l. lege Cornelia, ff. de sicar.
adeo, q; in facto graui non potest esse testis absq; tor-
tura, secundum Bald. in auth. si dicatur col. fin. C. de
testi. quem refert, & sequitur Viui. opin. 770. num. 5.
volum. 2.

96 Item adde, quòd opponens † testem esse infamem,
non facit retardare eius examinationem, sed hæc exce-
ptio reseruatur in fine iudicij, nisi pars vellet eam in-
continenti probare. Viuiu. opin. 977. nu. 4. vol. 3.

ee *Item meretrix.*] Adde, quòd potest dici † meretrix
97 quæ vni tantum consentit cum mercede, secundū Lu-
cam de Penn. in l. si qua in principio, C. de spect. & sani.
lib. 11. & Bald. in l. idem, §. quoties de condit. ob turp.
caus. Sed Viui. commun. opin. opin. 679. nu. 4. impugnat
Lucam de Penna, & Afflict. cum seq. dicens, quòd illa
dicitur meretrix, quæ duos, & non plures, ad coitum
admisit causa quæstus, & q; dicitur publica meretrix, &
98 meretrix † est infamis infamia facti l. palam, §. quæ
adulterio, ff. de rit. nupt. Paris. cons. 54. nu. 49. vol. 4. Et
99 quæ † dicatur meretrix, vide Couaru. 2. part. relect.
cap. 2.

cap.2.nu.4. & Franc. decis. Neap.68. & qualiter probetur aliquam esse meretricem. Sylu. de nupt.. in verb. non est nubendum num.145.Rolan. cons.63. num.14. vol.3. & consil.74.nu.20.vol.1. Alex.cons.13.nu.25. vol.7.vbi dicit,quòd potest probari per eum, qui cum ea concubuit,Paris.con.54. num.48. vol.4.Crau.cons. 23.Natt.cons.205.in fin.Bursat.cons. 69.num.16.Bald. consil.208.vol.4.Alex.consil.77.vol.7. Gabriel.comm. concl.lib.1.conclus.2.tit.de testib. & vltimo loco, vide Mascar.in tract. de probat.concl.1063.vol.2.

100 Item adde, quòd † illa quæ amoris causa sui copiam fecit amanti, non dicitur meretrix, Menoch. de arbitr. iudic. casu 328. & esset idem si auro obcæcata fuisset, secundum Adden. ad Bertaz. in consil.134.in litera C, quod forsan verum esset considerata paupertate mulieris, & quantitate pecuniæ, & quòd vni tantum complacuisset.

101 Item adde, † quòd meretrix emendata non est fide digna, glos. & Iacob. in l. testium fides num.14. ff. de testib.

102 Item adde, quòd † statutum prohibens, ꝙ meretrix non possit examinari,non comprehendit meretricē nuptam,Alex.& Sicul.in addit.ad Bal.in l.consentaneum, C.quomodo,& quando iudex,& Arno.epit.19.

gg *Quæro nunquid constitutus in peccato mortali.*] Ad-
103 de,quòd testis,† qui est in peccato mortali,quia confessus non fuit tempore debito parocho à testimonio non repellitur non secuta declaratione, quòd propterea excommunicationis nexu sit innodatus, Socin. iun. in cons.32.nu.28. vol.1. quem refert, & sequitur Vulpell. in cons.53 in fine.

hh *Scias tamen.*] Adde, quòd sola † confessio facta in
104 iudicio sufficit, quia efficitur infamis, vt per Bart. in l. ictus fustiū nu.3.ff.de his,qui notan.infam.& Mascard. de probat.concl.895.nu.13.& 14. & ad istam quæstio-
105 nem,quando emendatus † possit esse testis in causa criminali,vide Felyn.in cap. testimonium de test. & quo-
106 modo probetur, quòd sit emendatus, † Mascard. de probat.concl.600.vol.2.& ad repellendum testem tanquam criminosum,non sufficit quodlibet crimen,sed requiritur,quòd sit animaduersione dignum,& non leue, Natt.in cons.161.num.10.vol.1.& Mascard.de probat. concl.27. nu.2.

ii. *Vidi quandoq; dubitari, nunquid pupillus.*] Adde,
107 quod quando † aliter veritas haberi non potest, dictum impuberis non solum facit indicium ad inquirendum,sed etiam ad torturam,secundū Mars. in pract. crim.§.diligenter nu.80.& Alber.de Ros.in l.testimonium.ff.de testib.dicit,quòd quando delictum aliter pro-
108 bari non potest,nisi per minores,quòd tunc duo † impuberes probant delictum,quem refert Mars. in d.§.diligenter nu.82.& in l.infames col. pen.vers. etiam illud dictum,C. ad l.Corn. de sicar. quod dicit esse singulare verbum,& Gramm.cons.45.nu.21. & iuramentum est deferendum pupillis de veritate dicenda,si sunt doli capaces,Franc.Marc.in decis.792.par.2. & quando possit
109 † pupillus dicere testimonium, Mascard. de probat. concl.1246.vol 3.& dicit Mars.in l.1.C.ad leg.Cornel. de sicar. & in d.l. infans, colum.3. quòd ipse conuicit quendam maritum, qui vxorem haurientem aquam in puteum proiecit, per duos infantes suos, quem refert, & sequitur Boer.in decis.261.vbi ponit alium casum de alio marito, quod fuit tortus, quia duo sui infantes contra eum deponebant.

110 Item adde, quòd † testis impubes potest leuiter torqueri, non vt plenè probet, sed faciat quale indicium, & non debet intelligi de infante,sed de eo, qui est proximus pubertati,ita latè per Brun. in tract. de indic. & tort.in 4.q.2.par.nu.16.cum sequen.& vide, quæ posui infra in quæst.64.vers. quæro nunquid minores.

111 Item adde, † si minor torqueri non debeat, & fuerit tortus, an faciat indicium,Bart.in l.maritus.ff.de quæst. & Mars.in l.1.§.diuus Antonius in prin.ff.eodem.

ll *Habes igitur plures causas.*] Adde † videndum Af-
112 flict. in constit.mores dissolut.num.1.cum sequen.fol. 128. vbi ponit quadraginta duas causas, ex quibus quis à testimonio repelli potest.

nn *Sciendum est tamen aliquos esse casus.*] Adde in qui-
113 bus casibus testes inhabiles admittūtur,vt per Mascar. de probat. concl.1359. & quòd testes non admittuntur sine tortura, quando non sunt idonei ex defectu famæ, vel status; etiam in casu,quando veritas haberi non potest, quòd secus est quando alio respectu testes nō sunt idonei,Mars.in pract. crim.§.diligenter.nu.63.& 83.& in cons.109.nu.15.Alex.cons.11.nu.6.vol.1.Carter.in pract.crim.num.65.Grat.cons.59.col. fin. vers.secundo, vol.1. & illud quod seruatur per Seuatum, est de iure,
114 nam satis est quòd à cōmuniter accidentibus alij † testes haberi non possint,nec est necessarium, vt impossibile sit alios testes haberi,Zas.cōs.2.nu.60. vol.1.Grām. decis.34.nu.7.vbi dicit,quòd in his,quæ à communiter accidentibus fiunt clam,& secrete.inhabiles,& nō idonei,& qui alias non admitterentur,haberentur pro idoneis.& * tali casu dicerētur testes omni exceptione maiores tex.in c.tertio loco de probat. Dec.in consil.342. nu.3.& Alex.cons.112.vol.2.& in cōs.152.nu.15.vol. 5.vbi dicit, ꝙ dicitur testes inhabiles non admitti,quādo ex natura actus alij potuerunt interuenire; procedere,quando quis in culpa fuit eos non adhibendi, vt in matrimonio, vel simili casu, secus vbi nulla culpa potest imputari, puta quando quis fuit vulneratus coram testibus inhabilibus, tunc enim sufficere debent, & sequitur Gram.in cons.26.num.27.& licet Rimin. iun.in cons.360.nu.88.cum sequen.vol.4 dicat, sibi non placere ea,quæ dixerunt Clar.Alexand.& Gramm. tamen mihi videtur contra fundamenta multū vrgere,& præcipuè,ꝙ multa delicti defectu probationum remanerent impunita,quòd esset contra bonū publicum; cum delicta committantur magis occultè,quam sit possibile, vt probari nō possint, & ad hanc quæstionem, ꝙ testes inhabiles admittantur, vbi aliter veritas haberi non possit, vide etiā Gabriel comm.concl.lib.1.tit.de test.concl. 7.& quòd si aliter veritas haberi nō possit,arbitrio iudicis remittitur, qui inspecta qualitate personarum, loci, negocij,temporis, & huiusmodi, poterit arbitrari, an
115 veritas aliter haberi possit, † necne, Plot.in l.si quando,§.2.nu.8.C. vnde vi,quē refert,& sequitur Mascar. de probat.concl.1403.nu.4.vol.3.

116 Item adde,† ꝙ testi non idoneo creditur,quādo verisimilia deponit,Ang.in cons.367.col.fin.Crau.cons.35. num.7.

117 Item adde,quòd licet † inhabiles admittantur,quādo veritas aliter haberi non potest, nō tamen admittuntur inimici, vt per Gram.cons.45.nu.19.& Io.de Anton.in soliloq.53.inimicus vbi plenè;& Bertaz. cons.528. vbi dicit, quòd nec etiam in articulo mortis; nec in crimine læsæ maiestatis, vel hæresis,nec iudex potest admittere testes inimicos, quando aliter veritas haberi non possit,etiam quòd liberum haberet arbitrium Menoch. de arbitr.iud.quæst.28.

118 Item adde; † quòd in casibus, in quibus testes inhabiles admittuntur,non probant plenè,sed solum faciunt qualem qualem probationem, vt dicit Aret. in c.cum nuncius col.2.in fin.de testib.Gram.consil.59.nu.12.& cons.45.nu.24.Alex.cōs.64.lib.1.Mars.cons.31.nu.30. & Carter.in pract.crimin.in l.obseruare.nu.165.vbi dicit, quòd admittuntur ad torquendum, non autem ad condemnandum,& Corset.cons.217.vol.1.

119 Et isti testes † inhabiles quando admittuntur, ita demum eorum dictis fides adhibetur, si verisimilia deponunt,

ponitur, Ang.cons. 367.col.fi.& Crau. cons.35.num.7.
& si ex verisimilibus coniecturis, ex numero testium,
& ex qualitate tam deponentium, quàm eorum, contra
quos deponitur, ac alijs circunstantijs hic testificantes,
non falsa dicere præsumuntur, vt dicit Gundizalucc.in
tract.de hæretic.quæst.13.nu.12.
120 Item adde, quod † in delictis factis de nocte, testes
inhabiles admittuntur, Alex.cons.156.nu.10.lib.5.Cra-
121 uet.cons.178.num.2.vol.1.& de delictis, † quæ fiunt
in domo, quando inhabiles admittantur, Ruin.consil.
* 158.nu.12.vol.2. * & in crimine stupri soror stupra-
tæ, & alij familiares admittuntur, & faciunt indicium,
Dec.cons.343.
122 Item adde, quòd † admittuntur inhabiles, quando
proceditur ex officio, non autem ad instantiam partis,
vt per Gramm.d.cons 45.nu.12.
123 Item adde, quòd † testes inhabiles, quando admittun
tur, debet probari per producentem, quod per alios pro
bari non potest, Capell.Tholos.decis.4.Grat.cons.59.
num.38.volum.2. Alex. cons.64.col.pen.vol.1. Gram.
124 cons.45.num.10.nec sufficit, † quod testes ipsi depo-
nant, non posse probari per alios testes, vt per Alex.&
125 Grat.in locis præcitatis, sed ista qualitas † non debet
probari, cum a iure præsumatur, vt est, quando de no-
cte committitur delictum, vel in nemore; sed tantum-
modo probari debet, quando à communiter accidenti-
bus facilis est probatio, ita declarat Bond.in cons.54.
num.43.& sequen. inter cons.crimin.diuers.vol.2.ma-
gnæ impress.sed hoc non vidi seruari in practica.
126 Item adde, † quòd testes inhabiles possunt de con-
sensu partium habilitari, & validari, Mars.sing.92.& in
l.1.§.ad quæstionem nu.14.ff.de quæst.& in rubr.de
probat.c.1.num.117. & Alex.in cons. 122.nu.8.vol.2.
vbi tenet, quod inhabilitas testis expressè, vel tacitè re-
mitti potest, & testes contra se produci patiens, nihil
excipiens, siue protestans, videtur consentire, Specu.in
c.per tuas, de donat.inter vir.& vxo.col.4.
127 Item adde, quòd † testes inhabiles admittuntur, quan
do sumus in his delictis, in quibus veritas aliter haberi
non potest, quando deponunt tantummodo de facto in
quisiti, siue inculpati; secus vero si deponunt de aliquo
facto proprio, scilicet de eo, quod ipsi fecerunt, quia tūc
eis non creditur, Mars.cons.74.num.8.decis.Pedemon.
79.nu.42. Grat.in cons.59.nu.39.vol.2. Mars.in cons.
102.nu.7.Gramm.cons.45.num.24.
128 Item adde, † quod testes inhabiles, qui plures patiun
tur defectus, etiam quod veritas aliter haberi non pos-
sit, non admittuntur, & eorum depositiones annihilan-
tur, Soc.cons.118.vol.1.Barbat. cons.65.vol.4. Marsil.
cons.102.& sing.385.vbi dicit, quòd si testis laborat ali
quo defectu, non repellitur in totum, sed si plura con-
tra eum laborant in totum repellitur, Grat.cons.59.vol.
2.Gram.cons 45.nu.22.& voto 34.nu.8. Paris.cons.2.
nu.85.vol.4. Rolan.cons.24.nu.61. & cons.73.nu.24.
vol.1.Syluan.cons.81.nu.15.Bursat.cons.70.volum.3.
Ceph cons.65.Rimin.iun.cons.113.644.& 571.Ioan-
nes Tucci. cons.81.nu.65.inter cons.crimin. diuers.to-
mo 2.vbi dicit, quòd potest verificari in duobus defecti
bus tantum, & quòd ista regula, vt testes inhabiles ad-
mittantur, quando veritas aliter haberi non possit, limi-
tatur, vbi testes patiuntur plures defectus, & commu-
nem tradit Soarez.in vers.testis inhabilis, nu.217. Bur-
sat.cons.275.& Bertaz.cons.5.num.32.dicit, quod om-
nium consensu tales testes nullam faciunt præsumptio-
nem, nec etiam cum tortura, vt per Bursat. consil.192.
vol.1.quia tortura tollit vnicam inhabilitatem, & non
plures, Crau.cons.6.num.54. & hoc procedit etiam,
quando de iure communi, statuto, vel consuetudine in
aliquo casu socij criminis admitterētur, quia intelligen-
dum est de socio criminis, alias non infami ex alio
delicto, Gram.cons.38.Mars.cons.74.nu.23. Paris.cōs.
53.nu.36.volum.4.Bursat.vbi supra num.20 quo casu.
nec ad inquirendum sufficiunt, vt per eundem Bursat.
cons.275.nu.19.vol.3.& cons.69.num.15.vol.1.quem
refert.& sequitur Mascard.de probat.conclus.1311.nu.
41.& 42.nec etiam admittuntur in criminibus excep-
tis, Cephal.cons.204.Natt.cons.298.nu.6. & Mascard.
conclu.1359.per totam, vbi dicit, quòd licet iura volue
rint testes aliàs inhabiles admittendos in crimine hære-
sis, læsæ maiestatis, latrocinij, simoniæ, coniurationis,
& in alijs exceptis, & atrocibus, in quibus aliter veritas
haberi non potest, tamen si tales testes plures defectus
patiantur, infames, & domestici omnino repelluntur, &
ideo in crimine læsæ maiestatis esse reijciendos consul-
uit Crau.in d.cons.6.in crimine falsæ monetæ, Mars.in
d.cons.74.in crimine falsi, Rolan.d.cons.16.volum.1.in
crimine stupri violenti, Rim.ion.cons.571. & in crimi-
ne sodomiæ idem Mascar.in conclus.1313.num.12.&
13.concludit socium criminis alijs defectibus laboran-
tem, nunquam admittendū, per ea, quæ consuluit, Mars.
cōs.28.& Paris.cōs.163.vol.4. & prædicti testes ab alijs
suppleri non possunt, cum eorū depositiones sint pror-
sus annullatæ, & perinde, ac si examinati non fuissent,
iuxta not.per Abb.& alios in c.ex parte de testi. & Ro-
lan.in d.cons.98.nu.52.vol.4.vbi enim testis esset omni
no inhabilis, eius testimoniū suppleri non potest, Crau.
cons.42. col.fi.& cons.172.num.2. & in tract. de anti-
qui.temp.nu.257.in 1. parte, nec etiam per numerum
testium, quia quod est nullum, suppleri non potest, Cra.
cons.99.num.10.testis ita demum suppletur ex integri-
tate alterius testis, quando defectus in totum non annul
lat testimonium, sed debilitat vt per Crau.cons.9.nu.12.
Nec dicatur, quòd tales testes cum tortura admittuntur,
vt per Boss.in titu.de indicijs num.156.& Clar.supra in
quæst.21.vers.Scias tamen. nam impugnantur per Ro-
lan.in cons.94.nu.21. & 98.num.19.vol.4.& Bertaz.in
consil.225.num.19.sed quicquid sit de iure, veritas est,
quòd consuetudo seruat, vt omnes testes cum tortura
admittantur, etiam quod mille defectus paterētur, alias
rarò dictum socij criminis indicium faceret, quia pauci
sunt socij criminis, qui pluribus defectibus non sint no-
tati, & sic delicta remanerent impunita. Ego tamen arbi-
trior, quòd tales testes, cum sint magis infames, maiorē
tortura sint afficiendi ad eorum dicta conualidandum.
rr *Item scias quòd isti omnes*. Adde, † quòd licèt huius-
129 modi testes admittātur ad defensam, non admittuntur
ad reprobationem testium, cum sit materia odiosa, Bal.
& Salic.in l.parentes, C.de testib.Gramm.in consil.32.
num.12.& decis.34 nu.14.& ibi nu.18.dicit, quod licet
non repellantur, quod tamen non sunt integri testes, &
130 † quādo testis consanguineus se offert, omnino repelli
tur, Aretin.in c.venientes, il 2.de testi.& Boss.de opposit.
contra testes nu.62.& quòd innocentia inquisiti, siue
accusati possit probari per testes consanguineos, affines
coniunctos, domesticos, familiares, & alios inhabiles,
& non idoneos, vide omnino Mascard. de probat.con-
131 clus.904. vbi ponit † multas ampliationes, & limitatio-
132 nes, & quòd frater etiam admittatur † ad probandam
innocentiam fratris, est magis communis opinio, vt ibi
num.4.& per Gabriel.com.concl.lib.7.tit.de criminali-
bus concl.22.& omnes prædicti admittuntur ad proban
dum innocentiam accusati, nisi contra eos essent alij te-
stes, Gram.in decis.34.nu.14.& Viui.opin.960.nu.10.
dicit etiam Fely.in c.literas de præsumpt. vers.quintus
casus, quòd fortè consanguinei non possunt produci in
causis criminalibus consanguineorum ad defensam, vbi
in causa esset accusator, quia tunc nedum ageretur de
præiudicio fisci, sed etiam partis, quod est præiudicium
maximum, & Felyn.refert Gramm. in cons.32. nu.13.
in fin. sed ego credo, quòd possent examinari, iuxta de-
claratione(m)

claratiouem per Dominum Clarum hic positam, quod remitteretur arbitrio iudicis, an probarent.

133 Item † adde, quòd socius criminis non admittitur in testimonium ad defensam sociorum, licet inhabiles admittantur, secundum Bald. in l. quoniam liberi, nu. 2. C. de testib. Campeg. in suo tract. de testib. reg. 86. & 87. & latè Mascard. de probat. concl. 1311. & 1357. volum. 3. sed vide etiam Cephal. in consil. 75. num. 49. & Bertaz. consil. 538. vol. 2. qui contrarium tenuerunt, quando aliter veritas haberi non possit. Sed ego arbitror, hoc relinquendum esse arbitrio iudicis.

66 *Quod tamen intellige*. Adde † quod frater, vel con-

134 sanguineus deponens in causa fratris, vel cõsanguinei, eius fides non diminuitur; si sit multum notæ fidei, & integræ vitæ. Ioa. And. & Imol. in c. cum R. Canonicus de offi. deleg. quos sequitur Crot. in tract. de testi. num. 85. & 86. vbi pro ista opinione allegat textum in c. in literis in fine de testi. & idem tenet Gigas in tract. de crimin. læsæ Maiest. lib. 2. tit. quomodo, & per quem quæst. 9. num. 7.

77 *Scias tamen q̃ sunt aliquæ personæ*. Adde † videndũ

135 ad hanc quæstionem Follet. in pract. crim. in verb. capiat informationem, nu. 29. vbi latè, & quòd testes tunc dicuntur inuiti, quando citati ad deponendum venerũt, & allegauerunt eorum priuilegium, petendo non esse cogendos ad deponendum, quo non obstante iudex cõpulit eos testificari; non autem quando fuerunt tantum citati, & eis fuit factum mandatum, quòd deponant, & illi deposuerunt non allegando priuilegium. per ea quæ tradit Alber. de Ros. in l. lege Iulia, ff. de testi.

136 Item adde, quòd frater contra fratrem in maioribus criminibus, & exceptis, in defectu aliarũ probationum testificari cogi potest. Feder. Schen. in tract. de test. nume. 3. & 4. tomo 13. Gigas in tract. de crim. læsæ maiestatis lib. 2. titul. quomodo, & per quem quæst. 9. num. 3. & Mascard. de probat. conclus. 462. nu. 8. & concl. 857.

137 num. 16. & † quando aliter veritas haberi non possit, maritus contra vxorem, & econtra cogitur testificari, Capel. Tholos. decis. 4. ¶ Vxor non admittitur ad testificandum contra maritũ, Farinac. q. 54. nu. 219. sed contra vxorem potest maritus, vt per Capell. Tholos. decis. 3. & 112. tenuit Aymon. in tract. de antiquit. temp. part. 1. sectione visio de fama num. 17. vers. licet secus in marito num. 220. potest tamen cogi in casu, de quo hic per Baiard. de quo Farinac. d. q. 54. num. 221. item, & in causa hæresis nu. 22. & liberi contra parentes, & parentes contra liberos Gomez. c. 12. in rubr. de probat. delict. nu. 24.

¶ vers. aduertendum tamen tom. 3. Parentes non possunt cogi ad testificandum contra filios, & è contra, Farinac. quæst. 54. num. 170. immo nec volentes admittuntur, non procedit tamen regula, quando aliter veritas haberi non potest ibi num. 171. nec illo casu debet fieri inconsulto Principe num. 172. admittuntur tamen in criminibus læsæ Maiestatis humanæ, & diuinæ, num. 173. & 174. & Schen. in tract. de testi. num. 31. licet contrarium ipse tenuerit, & ad effectum compellendi priuilegiatos, & coniunctos, satis esset iuramentum partis dicentis, non adhuc alios, quàm priuilegiatos, siue coniunctos, nulla tamen interueniente in contrarium coniectura, argum. cap. 2. §. fin. de iuram. calumn. in 6. & per ea quæ ibi Doct. & ita tradit etiam Nauar. in Manuali confess. c. 25. rubr. de peccatis testium n. 46. fol. 410. tom. 1.

138 Item adde, quòd quando filius, vel frater deponunt contra patrem, matrem, vel fratrem, verisimile est, quòd veritatem deposuerint, & tunc in contrarium fortiores, & efficaciores probationes requiruntur Dec. in consil. 342. nu. 1. circa med.

139 Item † adde, quòd testes, qui testimonium dicere non compelluntur, si sponte deponunt, fidem non faciunt, si in scriptis non redigatur, eos voluntariè deposuisse, quia præsumeretur, quòd inuiti deposuisset, vt per Nell. in tract. de test. vers. qualiter, num. 56. Bart. in authen. testes, nu. 3. C. de episc. & Cler. & Laurent. Tenn. cautel. 69. & Brun. in tractat. de indicijs quæst. 2. principaliter, num. 14.

Vide eundem Baiardum.

140 Item † adde, quòd absolutus, siue gratiatus, non debet examinari post absolutionem, vti testis contra socios, vt per Dec in cons. 137. nu. 14.

22 *Vidi etiam plerumq; dubitari*. Adde, † quod in dubio

141 exceptiones cõtra testes nõ repellunt illos à principio, sed sunt reseruandæ, & tunc testes, qui non debent examinari, si examinantur, nullum faciunt indicium, secus verò si exceptiones non essent reseruatæ per iudicem, quia tunc facerent indicium, iuxta tradita per Ferret. in

142 cons. 350. & † ita declarat procedere Doct. Bart. in l. maritus, ff. de quæst. vbi dicit, articulos reprobatorios ad impediendum examen testium nominatorum admittendos esse, ne examinati faciant indicium, & ibi etiam dicitur, quòd exceptio contra testes, etiam repellens ab initio, est reseruanda, si requiratur altam indaginem improbando illam. vide quæ posui infra in q. 53.

143 in princ. & ad hanc quæstionem, an testes, † qui non debent examinari, si examinati fuerint, faciant indicium vide omnino Brun. in tract. de in dic. & tort. in q. 2. primæ part. & Gram. in cons. 42. nu. 4. & 5. & latè etiam habetur per Mascard. de probat. concl. 1359. nu. 10.

144 Item adde, si de facto † testes inhabiles fuerunt examinati, an possint per iudicem ex officio repelli, parte non opponente, hanc quæstionem posuit Ant. de Butr. in c. cum dilectus, il 2. de consuet. & Gomez. de delictis c. 12. nu. 22. vbi concludit, quòd sic, quando testes sunt inhabiles ex eorum defectu, vel incapacitate, vt sunt infames, fœminæ, & similes, quia tunc consensu tacito, vel expresso ipsius partis, contra quam producuntur, non possunt habilitari, quia fauore publico prohibentur; secus tamen est, quando testes sunt inhabiles principaliter fauore partis, vt domesticus, consanguineus, inimicus, vel similis, quia tunc iudex non potest eos repellere ex officio, licet in processu constet de eorum inhabilitate, pars enim videtur eos admittere, vel habilitare.

¶ ¶ Quoniã in materia testium, & oppositionum contra eos, non est, qui clariùs, & dilucidius scribat, quàm Farinac. libuit capita recensere, ad quem facilè postea erit recurrere.

145 Accusatus pendente accusatione à testimonio repellitur q. 56. nu. 167. & hoc procedit in criminalibus nu. 170. cum declaratione 171. verum in criminibus exceptis admittatur n. 173. admittitur etiã, quãdo accusatio esset de leui, nõ autẽ de graui, & capitali n. 174. nõ recipitur autẽ si sit accusatus de falso n. 176. quicquid contra dixit nu. 175. potest etiã recipi, & seorsũ poni, donec ipsius accusati expediatur causa, & si sequatur absolutio probabit nu. 177. q. si causa, in qua fuit examinatus, expediretur ante ipsius absolutionẽ, vana erit eius depositio, potest tñ examinari, & admittitur eius dictũ, qñ accusatio maliciosè fuisset facta, ad finẽ, vt accusatus, non deponeret contra accusatorem nu. 178. Ad defensam autem hæc non attenduntur cum admittatur ibi nu. 179.

146 Adulter regulariter ferre testimonium non potest q. 56. nu. 289. quòd procedit in damnato de adulterio, & in adulterio notorio, secus in occulto nu. 190.

147 Aduocatus in causa, in qua est aduocatus, propter præsumptam affectionẽ testimoniũ ferre, non potest, Far. q. 60. n. 155. nec potest cogi ad testificandũ cõtra suũ clientulum, nisi quando aliter veritas haberi non potest, probata tamen prius hac qualitate à fisco, Bertazz. cons. crimi. 252. num. 1. vbi etiam addit.

148 Apostata in religione nõ potest esse testis, Far. q. 56. nu. 444. & multo magis repellitur, si fuerit apostata fidei n. 445. & de apostatis hĩ infra p Clar. q. 78. ver. apostata.

149 Blasphemator non est testis omni exceptione maior, Farinac.q.56.nu.414.Grammat.cons.26.nu.5.& Ial. Bertazz.cons.204.nu.10. vbi etiam in apostill.6,& in totum in aliquibus casibus repellitur nu.415.& præsertim in causis grauioribus, in criminalibus, matrimonialibus, & similibus nu.416.procedit tamen regula in blasphematore condemnato secundum aliquos nu.417.contra quem aliqui tenuerunt nu.418.sed procedit etiam in nõ condẽnato, dummodo sit publicus blasphemator, & consuetus blasphemare; alias secus n.419.& seq.Secundò limitatur regula in blasphemante per iracundiam num.224. non probat ad condemnandum, tamen probat ad torquendum nu.425.cum declaratione, de qua nu.426.

150 Calumniator de calumnia condemnatus non potest esse testis, nisi accedente arbitrio Iudicis; Farinac.q.56. nu.459.& 460.

151 Cæcus potest esse testis in actione iniuriarũ, Farin.q. 61.nu.25.& in his, quę auditu percipiũtur, dũmodò notas habet voces loquentium, vt falli non possit ibi, num. 24.& 26.non tamen est in his casibus omni exceptione maior, & integræ fidei num.27.cum declaratione, de qua num.31.vbi recensentur, qui contrarium tenuere, nec probationem in his casibus inducit, sed præsumptionem tantum num.28.in criminalibus tamen cum distinctione, de qua ibi num.30.valet tamen eius dictum. quando deponit de ijs, quæ vidit ante cæcitatem num. 32.probat in causa adulterij,& vbi agitur de prohibitione matrimonij nu.33.ita tamen, vt in hoc proximo casu deponat de re cadente sub sensu auditus; secus si de re cadente sub sensu visus num.34.& vt latiùs ibi per dictum Farinac.& in casibus non concernentibus criminales actiones.

152 Cedens bonis non potest esse testis, quia est infamis, Farinac.q.56.nu.448.

153 Amasius pro Amasia,& è contra non possunt esse testes, Farinac.q.54.nu.217.

154 Colonus non repellitur à testificando pro Domino suo de consuetudine, sed benè ei minor fides adhibetur, & ita seruatur tam in causis ciuilibus, quàm in criminalibus Farinac.quæst.55.nu.213.& 218.

155 Concubinarius regulariter à testimonio repellitur. Farinac.q.56.nu.284.& seq.quod nedum procedit de iure ciuili, sed etiam de iure canonico, tã in clerico, quàm in laico nu.286.& magis, quando deponit pro concubina 287.eoque magis repellitur concubinarius coniugatus nu.288.

156 Proxeneta cogitur deponere in causa simoniæ, Farinac.q.60.num 449.& quando aliter veritas haberi non potest, nu.418. & 449.

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

1 *Testes quando in causis criminalibus torqueri debeant.*
2 *Et quid si sint infames, ibid.*
3 *Et quid si sint socij criminis, versic. Item in socio, Remissiuè.*
4 *Et quid si sint varij, vers. Item testis.*
5 *Et quid in clericis, vers. Sed nunquid.*
6 *Et quid in constitutis in dignitate, vers. Scias tamen.*
7 *Et quid si testis dixit vnum extra iudicium, & postea contrarium in iudicio, vers. Sed pone.*
8 *Et quid si sit vilis persona, vers. Sed quæro.*
9 *Et quid si interfuit delicto, & dicit se non vidisse. versic. Torquentur etiam.*
10 *Et an testibus torquendis danda sit copia indiciorum, vers. Solet dubitari.*

a 1 SVnt *a* etiam aliqui casus, † in quibus testes inhabiles admittuntur cum tortura, talis enim tortura purgat defectum testis, adeò vt fidem faciat contra
b reum, licèt aliàs sine tortura non probaret. *b* Exem-
2 plum autem poni potest in teste, qui sit infamis, talis enim siue sit infamis infamia iuris, siue sit infamis infamia facti, nunquam probat nisi cum tortura. Et est communis opin. vt dicit Boss. in tit. de tortura testium, num.3. vbi etiam subdit, quòd testis crimine notatus, etiam si non sit vilis persona, non admittitur sine tortura. Vide quæ dixi supra, quæst. proxima, versic. Quæro nunquid.

3 Item in socio criminis, de quo dixi supra q.21. versic. Scias etiam.

c *c* Item testis varius in suis depositionibus non facit
4 fidem contra reum nisi firmet dictum suum in tortura. Et ita practicatur, vt dicit Boss. in loco præallegato num. 21. in fi. Vide quæ dixi infr. q.53. ver. Quartus est casus.

d *d* Sed nunquid hoc habet locum etiam in clericis, vt
5 scilicet clericus testis vacillans, vel suspectus, quod veritatem dicere recuset, possit torqueri? Resp. quod sic, & est communis opin. Canon. vt dicit Foller. in pract. cri. can. fol.127.nu.47. Magis enim peccat clericus celans veritatem, quàm laicus. Et licet Bart. in l. ex libero, circa princ. ff. de quæst. tenuerit, quod presbyter vacillans non sit de iure canonico torquendus, per text. in l. presbyteri, C. de episc. & cleri. nihilominus, vt dicit Boss. in tit. de tortura testium, illa lex in hoc non seruatur. Et contra Bar. qui (vt dixi) tenet de iure canonico presbyteros torqueri non posse, est communis opin. vt dixi
e infra q.64. vers. Sed an clerici. *e* Intellige tamen quod potest torqueri à suo iudice ecclesiastico, non autem à iudice laico, etiam quod coram eo vacillet. Et ita reperio in facti contingentia decisum fuisse per cons. regni Siciliæ teste Capic. decis.142. Faciunt quæ dixi infra, q.38. vers. sed hic quæro.

f *f* Scias tamen, quod hæc conclusio non habet locũ
6 in testibus in dignitate constitutis, tales enim, etiam si vacillent, non torquentur nisi in criminibus exceptis. Et hæc est communis opin. vt dicit Boss. in loco præallegato, nu.7. circa fin.

g *g* Sed pone, quod testis vnum dixerit extra iudiciũ,
7 deinde in iudicio deponat contrarium eius, quod extraiudicialiter dixerat, nunquid poterit ex hoc torque-
h ri? Respond. quòd sic, *h* Et ita tenent communiter omnes, vt dicit Alexan. cons.63. circa fin. lib.1. quem refert Turzan. in sua collecta communium opin. cap.134. Dicit etiam Alexan. consil.251. in fin. lib.6. quòd in hoc omnes conueniunt. Et ita practicari attestatur Boss. in loco præallegato, nu.21. in fin. An autem hoc casu standum sit primo vel secundo dicto, dixi infra in d.q.53. vers. Primus est casus.

i Sed † quæro, *i* nunquid vilis persona, si testificetur
8 in causa criminali, probet contra reum sine tortura? Aliqui dicunt, quòd sic. Et hanc dicit esse communem opi. Roland. consil.24. numero 64. lib.1. Alij vero dicunt, quòd testi vili, & ignobili non creditur sine tortura. Et hanc dicit esse communem regulam Ipocus in l. prima, §. serui appellatione, num.75. ff. ad Sylla. Tu dic, quòd hoc relinquendum est arbitrio iudicis, qui iuxta qualitatem personarũ, & facti poterit arbitrari, an talis testis torqueri debeat vel nõ. Sed in oẽm casum huiusmodi testibus nunquã tãta fides adhibetur, sicut alijs.

K K Torquentur ẽt testes, qui delicto interfuerunt, & tñ
9 dicunt neminẽ vidisse aut cognouisse, ex hoc. n. reddũt se suspectos, tãquã ꝙ veritatẽ celare velint. Ita dicit tex. in l. vnius. §. iudex, ff. de q̃ö. nõ tñ posset hoc casu iudex oẽs eos, qui interfuerũt torquere, sed tãtũmodo duos vel tres, secũdũ cõiter doctores, vt dicit Boss. in tit. præallegato de tort. testiũ n.10. in fi. Sed hoc nõ seruatur in practica, vidi enim multo plures aliquãdo torqueri, præsertim qñ omnes sunt suspecti, ꝙ verum dicere nolint. Et

ideo crederem hoc relinquẽdũ esse iudicis arbitrio, tam circa numerũ, q̃ circa qualitatẽ, & modũ torturæ, quæ tñ nullo modo dẽt esse ita grauis in testib., prout in reis.

l *l* Solet dubitari, nunquid quando testes sunt torquen-
10 di, debeat eis dari copia indiciorum & processus: Et dicendum est, quòd non, ita tenet Bart. in d. l. vnius, §. iudex, num. 1. ff. de quæstio. cui nemo contradicit, vt dicit Boss. in tit. præallegato, nu. 38. & seq. subdens, quòd ita etiam vidit in practica obseruari. Et certè si aliter fieret, destruerentur mille processus, talis enim tortura vt plurimum fit super inquisitione generali ad indagationem veritatis, cuius quidem generalis inquisitionis non datur copia parti nec testibus. Et ita obseruat consuetudo, vt dicit Anto. de Canar. de quæstion. in 2. mem-
m bro, num. 52. *m* Bene verum est, quòd si testis sit torquendus propter causam, quæ aliunde quam ex processu oriatur, puta, ex eo quia sit seruus, vel infamis, vel huiusmodi, vtique prius super hoc est disputandum, & cognoscendum, dato etiam illi termino ad deducendum, si quid in contrarium habet ad torturam curandam, vt ibi. Et dicit Boss. in tit. de mandato ad homicidium, post num. 30. quod ita seruat vniuersus mundus. Quod tamen ego in practica nunquam vidi seruari. nam iudices semper torqueri faciunt testes absque vlla disputatione, quod quidem tutius est, propter timorem subornationis. Faciunt quæ dixi infra, quæst. 94. versic. quæro nunc.

ADDITIONES.

a *Sunt etiam aliqui casus*. Farin. q. 79. vol. 3. & de infamia iuris, ibid. nu. 25. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Sine tortura non probaret.*] Aduerte, quod licet oppositiones, quæ fiunt contra testem reseruentur post examen, quod hoc tamen non procedit, vbi est examinandus cum tortura, ne tortura sit superflua, per Bart. in l. 1. §. si quis dicatur, ff. de quæst. Brun. in l. prius, ff. ad S.C. Syll. char. 6. col. 2. circa fin. vt refert Boss. qui idem tenet tit. de indi. & consid. ante tortu. nu. 153. Vbi subiungit, quòd multi sunt, qui inaduertenter seruant contrarium, quod not. Et quibus casibus testes non omni exceptione maiores, & inhabiles admittantur, vi. per Carer. in pract. pag. 127. *Giacb.*

c *Item testis verius.* Farin. q. 66. p. 3. nu. 98. & d. q. 79. nu. 6. & seqq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

d *Sed nunquid*. Testis clericus vacillans an torqueri possit tradit idem Farin. dicta q. 66. nu. 101. p. 3. *Bern. Ros.*

e *Intellige tamen.* Farin. d. p. 3. nu. 103. *Bern. Ros.*

f *Scias tamen*, Farin. d. q. 79. nu. 8. *Bern. Ros.*

g *Sed pone.*] Adde, & vide in collect. mea commu. opi. §. depositio testis. *Giacb.*

g *Sed pone.* Farin. q. 76. p. 2. nu. 83. & par. 5. num. 106. & 167. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Quod sic.*] Adde, atque vide per Cœpoll. consi. crim. 60. nu. 3. & 12. *Giacb.*

i *Sed quæro nunquid vilis persona.*] Vi. Didac. pract. q. capit. 18. sub nu. 1. vbi quid in ciuilibus causis. *Giacb.*

i *Sed quæro.* Farin. q. 57. vol. 2. vbi de paupere, & bircario, q. 56. art. 11. nu. 370. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

K *Torquentur etiam testes.* Adde Brun. tract. de Indic. & tortur. q. 4. par. 2. sub nu. 14. & hoc maximè procedit, quando testis dicit non recordari de eo, quod non sit verisimile non recordari, vt puta, quia præsens, & ideo potuit videre. Negat tamen vidisse, vel audiuisse, &
11 hoc limita, † vt per Dominum Antonium Petram Tract. de fideicom. proh. q. 12. nu 858. videlicet quando tempus est de substantia, pro quo vide Viu. tract. com. opin. vers. Testis, si deponat mutuum. Limita etiam in accusatore, qui non recordatur de die, quia licet præsens fuerit, nõ tamen exprimere tenetur. Alc. d. Tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 29. supra q. 12. vers. Dixi etiam, ad fin. licet huic dicto valde in contrarium faciat cõstitutio Mediolani sub Rubrica de probat. §. & quia plerique, quam latè interpretatus fuit Plotus inter consilia criminalia diuers. libro 1. cons. 109. cum seq. de qua constitutione dixi etiam supr. ad q. 12. vers. Præterea, in fine. Qui autem sint casus, in quibus quis verisimiliter recordetur, vel non, ibi dixi ex Baldo ad d. q. 12. vers. Dixi etiam; Nota tamen Iudex, quod an quis recordetur, vel non, in dubio non est recurrendum ad torturam nisi cum sic non recordans habeat in contrarium testes, qui dicant ipsum negãtem verisimiliter recordari posse, & debere Marsil. rub. de fideiuss. num. 42. Boss. tit. de Indic. num. 37. post princip. infra ad quæst. 45. versic. sed pone; imò talis testis sic negans, tunc conuincitur de mendacio, Menoch. de arbitr. Iudic. libro secundo, Centur. 2. cas. 105. num. 23. Aliter si non adessent in contrarium testes, qui dicerent negantem vidisse, vel audiuisse, vt supra cum attestatio negantis taliter, dependeat ab animo tantum, non esset torquendus, sed staretur iuramento suo videlicet sic asserentis, & negantis, Marsil. vbi supra num. 44. Etenim iustitia ipsius ignorantiæ aliquando venit probanda modo, quo per Menoch. d. Tract. de Arb. Iud. lib. 2. Centur. 2. cas. 186. nu. 15. & tunc maxime venit probanda cum contra ignorantiam adest præsumptio, vt hic, & per Menochium dicto Tract. lib. 2. centur. 3. cas. 298. in fin. dixi infra ad quæst. 55. versic. posset quoque, vide Boss. de Decret. Mediolani, num. 19. ad med. non enim qui scire potuit, sed noluit excusatur ab ignorantia, Felyn. in cap. Quia quæsitum coll. mihi 3. de offic. deleg. ex quibus omnibus circa torturam testium declaratur statutum Ripato. in crim. Rub. 270. quod est aduertendum. *Drogh.*

K *Torquentur etiam testes.*] Hic nota, quod regulariter testis in tribus casibus torquetur, quando vacillat, quando conuincitur de mendacio, & quando sponte accedit ad ferendum testimonium. Ita per Tobi. Noni. cons. 99. col. 3. in fine. vers. nec dicatur, ex doctrina Bart. in l. libero, ff. de quæst. in fine. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

l *Solet dubitari.* Adde Brun. d. Tract. de Indic. & tort. num. 15. fol. mihi 29. & cur non detur testi torquendo copia processus, vide Boss. de Indic. sub nu. 81. in fine. Melius per Bal. in sua Practica, tit. quæstiones circa notorium, q. 5. sub num. 7. Quia testis falsus peccat coram Iudice, & in loco publico, quo casu Iudex procedit sine processu, vt ibidem supra q. 8. versic. Sed nunquid. *Drogh.*

l *Solet dubitari*. Vide eundem Clarum q. 64. vers. Sed quid si illa. Farin. tit. de indic. q. 39. nu. 116. & seqq. vol. 2. Item & num. 147. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

m *Bene verum est.* Farin. d. q. 39. nu. 150. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

1 *Testes, qui non debent admitti sine tortura, si fuerint de facto admissi non probant.*
2 *Testes quomodo possunt torqueri, remiss.*
3 *Testes non debent torqueri, nisi postquam fuerit reus examinatus.*
4 *Testis tortus debet ratificare.*

5 Testes varius non torquetur si in secundo examine allegat causam rationabilem.
6 Testis an sit torquendus remittitur arbitrio iudicis, nec disputatur cum Aduocatis.
7 Et poterit torqueri tam in inquisitione generali, sicut in speciali.
8 Testis inhabilis potest torqueri, licet sit clericus.
9 Testes non torquentur ante litem contestatam.
10 Tortura quando infertur ad validitatem testimonij, debet pars citari, & ea præsente iuramentum deferri.
11 Testis qui non faceret indicium, non torquetur.
12 Falsarius non recipitur in testem, etiam contra falsarium, quod tamen limitatur, vt ibi.
13 Variatio, & vacillatio quæ dicatur, & quomodo sit scribenda, remissiuè.
14 Testis varius potest arbitrariè puniri.
15 Testis varius in causa ciuili potest torqueri.
16 Testium modica varietas non nocet.
17 Testes sufficit concordare in facto principali. Limita nisi agatur de probanda re verbali, veluti confessione.
18 Testis varius torquetur, licet sit rusticus. Quod tamen remittitur arbitrio iudicis.
19 Doctor examinatus, vt testis licet sit varius non torquetur.
20 Testium [illegible]atio debet præcedere torturam.
21 Testium contrarius quando torqueatur, remissiue.
22 Et quid de teste vili.
23 Vilis quis sit, remittitur arbitrio iudicis.
24 Testis vilis in graui causa testificari non potest.
25 Berroarij an, & quando probent, & admittantur, & repellantur in testes.
26 Testis vilis non repellitur deponens de gestis à seipso.
27 Testis vilis sciens factum, & nolens reuelare, potest absque indicijs torqueri.
28 Testis, qui interfuit delicto, & negat vidisse, vel audiuisse, quando possit torqueri.
29 Et an præsumatur vidisse, vel audiuisse, remissiuè.
30 Testis conuictus de mendacio ex dicto alterius dignioris, licèt solus, torqueri potest.
31 Testis liber homo non torquetur, nisi vacillet, vel præsumatur scire id, quod negat, & spontè accedat ad testimonium.
32 Testis tortus, non indiciatus de veritate occultanda, non probat.
33 Testis semel tortus, non repetitur absque nouis indicijs.
34 Testis dicens aliquem alicui actui interuenisse, an probet illius scientiam.
35 Et quid si ipse negauerit interuenisse, remissiuè.
Testis in foro conscientiæ an possit pro saluãda alicuius vita celare veritatem absque peccato mortali, remissiuè num. eod.
36 Tortura testis non validatur ex indicijs superuenientibus.
37 Iudex torquens sine indicijs, non excusatur, dicens se fecisse de conscientia Principis, nisi appareat.
38 Examinatus vti principalis in se, & testis in alios, non posset torqueri tãquam testis, nisi datis copijs indiciorũ.
39 Testes non debent torqueri nisi præcedant indicia contra reum.
40 Testis potest torqueri si iudex suspicetur, quod sciat veritatem, & reuelare nolit.

a SVnt etiam aliqui casus. Adde † si contingeret, quòd
1 tales testes essent admissi sine tortura, non creditur eorum dicto, sed statur dicto in tortura, Alciat. in tract.
2 de præsumpt. 29. num. 13. & quando testes † torqueri possunt, Frãc. Marc. decis. 780. par. 2. & latè Cœp. in cõs. 69. & vbi testis est torquendus, non debet torqueri, nisi
3 postquàm reus, † contra quem depòsuit, examinatus fuerit, quia si confiteretur, non esset opus de aliqua tortura contra testem, & si negaret, torqueretur ad hoc, vt probaret.
4 Item adde, quòd tortura † testis non operaretur, si non adest ratificatio, vt in reo. Bart. in l. penul. ff. de quæ. & Boss. in tit. de confess. per torturam nu. 7. & Gomez. in tit. de delictis c. 13. nu. 29. vbi ipse etiam tenet, quòd requiritur ratificatio, licèt Bald. in l. fin. C. de quæst. contrariũ dixerit. Sed de hoc vide Bertaz. in cons. 323. vbi habetur, quando quis torquetur in se, & in alium, & quando torquetur in alium tantum, & ibi dicit, quòd testis non debet torqueri, si aliter veritas haberi possit,
5 & quod testis † varius, qui in secundo allegat causam rationabilem variationis, non est torquendus, & casus, in quibus testes possint torqueri, tangit Harm. in lib. 2. pract. tit. 15. obseruat. 9. & Bertaz. cons. 153. nu. 5.
6 Item adde, † quòd in tortura testis, non exiguntur indicia, quæ requiruntur ad torturam rei, nec de eis habetur disputatio cum Aduocatis, sed totum iudicis arbitrio committitur. Bart. & Mars. in l. vnius, §. testes, ff. de quæst. & Brun. in tract. de indic. cap. 7. in princ.
7 Item adde, quod † ita potest torqueri testis in inquisitione generali, sicut in speciali, Bar. in l. qui sine, nu. 4. ff. de quæst.
8 Item adde, quòd ita † testes clerici, si sunt infames, vel alias inhabiles, torqueri possunt, sicut laici, ita latè Foller. in pract. crimin. cano. in vers. testibus diligenter examinatis, nu. 47.
9 Item adde, quod sicut † ante litem contestatam testes non possunt recipi, ita nec debent torqueri, vt per Bart. in l. si quis adulterium, nu. 1. ff. de adult.
10 Item adde, quòd † quando tortura est inferenda pro validitate testimonij, pars citari debet, & etiam ea præsente iuramentum deferri, Boer. in decis. 319. num. 4. & Vulpel. in cons. 76. in fine.
11 Item adde, quod † testis, qui alias non faceret indiciũ, non torquetur, Burs. in cons. 216. nu. 11. vol. 2. & Bertaz. cons. 549. nu. 5.
12 Item adde, quod licet testes inhabiles cum tortura admittantur, tamen falsarius non recipitur, etiam contra falsarium, nisi talis falsitas fuisset commissa in crimine læsæ maiestatis, vt falsare monetam Principis, vel eius sigillum, & tunc etiam aliqua alia præsumptio concurrere debet, & est torquẽdus, Innoc. & Bal. in c. 1. de cõfess.
c Item testis varius. Item adde, quæ dicatur † variatio,
13 vel vacillatio vltra notata in c. præterea de testib. cogen. vide Albert. de Ros. in tract. de teste varian. c. 2. & Bart. in l. eos, C. de fals. Deci. & Doct. in ca. quoniam contra de probat. & ibi per Abb. & Paris. in repet. nu. 157. cum sequen. an iudex debeat scribere vacillationem testium, & quando, & an eo teste præsente, vel absente, & si non scribit, qualiter teneatur, & Notarius sub qua forma debeat vacillationem scribere, & an Notarius debeat scribere vacillationem, secundum, quòd citat iudex vel qualiter.
14 Item adde, quòd † testis varius nedum potest torqueri, sed etiam pœna arbitraria potest puniri per Iudicem, coram quo vacillat. Abba. Felyn. & cæteri in d. c. quoniam contra de probat.
15 Adde, quòd † testis varius ita potest torqueri in causa ciuili, sicut in criminali, Matant. in Specul. de ordin. iudic. par. 6. act. 14. nu. 6. fol. 496. & not. in l. ex libero, §. fin. vbi Mars. ff. de quæst. & habetur in l. nullus. C. de test. & in auth. præsbyteri, C. de Episc. & cler.
16 Item adde, quòd modica † varietas non nocet, sed
17 sufficit quòd concordet in facto principali, † licet discordet in aliquibus circumstantijs, Alexan. in cons. 24. num. 43. volum. 2. quod tamen fallit, vbi tractatur de re verbali, idest de probanda confessione, in qua quælibet diuersitas operatur, vt testes censeantur varij, Iason in

l. 2. colum. penult. C. de bon. possess. secun. tab. & Alban. cons. 56. num. 28.

8 Item adde, quod testis † varius, licèt sit rusticus, poterit torqueri, quia non potest esse simplicitas, vbi est contrarietas, secundum Io. Andr. in c. cum Ioannes Eremita de fid. instr. & Bal. in l. scripturæ C. eod. tit. & Iason in l. si quis id, quod ff. de iurisd. omn. iud. & ista opinio est verior secundum Rip. in tract. de remed. pract. seruar. contra pest. nu. 234. ibi tamen subdit, quòd prudens, & circumspectus Iudex considerabit naturam personę ipsius rustici, & qualitatem facti, super quo vacillauit, & omnibus rectè pensatis amplectetur, quæ opinio sit sequenda. idem tenet Menoch. de arbitr. iud. casu 194. nu. 157. fol. 217.

19 Item adde, quòd † Doctores examinati vel testes, si essent varij, non possunt torqueri, ita tradit Mars. in l. ex libero nu. 4. ff. de quæst. & Ceph. in cõs. 164. n. 8. vol. 2.

20 Item adde, quòd ad torturam inferendam testibus propter vacillationem, non sufficit, quòd in tortura, vel post torturam vacillauerint, sed requiritur, quod vacillatio præcesserit torturam, Ruin. in cons. 7. in prin. vol. 5.

Sed pone, quòd testis. Adde videndum Cæpol. in cons. 60. nu. 12. in quibus casibus testis contrarius tor-

21 queri possit. †

Sed quæro nunquid vilis persona. Adde, quòd testis

22 † vilis regulariter nõ torquetur, nisi tribus concurrentibus, scilicet q vacillet, q conuincatur de mendacio, & q spõtè accedat ad ferendũ testimoniũ. Bart. in l. ex libero in fine princ. ff. de quæstio. Paris. cons. 151. num. 17. volum. 4. Ruin. cons. 147. num. 5. volum. 5. Tib. Non. consil. 99. volum. 5. in fin. & Cæpol. consil. 60. num. 7. & quid in causa ciuili, Couar. pract. quæst. c. 18. sub num.

23 5. 1. & quando dicatur † vilis remittitur arbitrio iudicis, Bald. in l. Gracchus, C. de adult. in princ. Menoch.

24 de arbitr. iud. cas. 67. & testis vilis † in causa graui testificari non potest, Gramm. decis. 11. num. 4. & an Ber-

25 roarij, qui † dicuntur vilissimæ personæ, in iudicio fidem faciant, Mascard. in conclusione 188. volum. 1.

§. Dixi etiam supra quæst. 24. num. 68. regulariter à testificando repelluntur, Farinac. quæst. 56. num. 371. & 373. contrarium tamen aliqui senserunt, vt ibi nu. 372. illis non creditur in his, quæ sunt annexa eorum officio, & quæ illud antecedunt, velut, si dicant, aliquid facere de mandato iudicis, q. 55. nu. 34. nec in his, quæ sequuntur eorum officium, vt quia dicant se in executione impeditos, vel iniuria affectos q. 56. num. 376. & sequ. nec quãdo dicunt reum in flagranti crimine captum nu. 378. & 379. in grauibus non, secùs in leuibus. creditur tamen in his, quæ spectant ad officium, vt executionem factam num. 380. & seq. quòd procedit in berroarijs specialiter deputatis ad inquirendum, & capiendum nu. 383. & sequent. creditur quando referunt in executione bona non inuenisse num. 384. & sequen. creditur etiã si referant bona, in quibus facta fuit executio spectare ad debitorẽ nu. 387. vbi habetur mẽtio de his, qui cõtrarium dixere, creditur si deponant ad rei defensionẽ, vbi etiam tractat, quòd admittũtur in syndicatu pro suo officiali, præsertim, si deponant pro, & contra officialem nu. 384. probant tamen, quando tunc temporis non reperiantur amplius ad eius officia, & nõ sint vilissimi num. 390. & seq. contra potestatem tamen possunt esse testes num. 392. crediturque baricellis, qui habent annexam iurisdictionem cognoscendi causas, & punien di delinquentes, num. 393. contra berroarios creditur 394. & generaliter horũ depositiones faciunt indicium ad inquirendum num. 395. non tamen admittuntur in criminalibus sine tortura n. 396. nec eorum dictum recipitur, vt dictum testis omni exceptione maioris, nisi fuerit adminiculatum ibi nu. 397. & seq.

26 Item adde, q † testis vilis, non repellitur, quãdo deponit de gestis factis à seipso, & non agitur de proprio commodo, vel incommodo. Menoch. de arbitr. iud. casu 92. num. 8.

K *Torquentur etiam testes, qui delicto.*] Adde, q † te-

27 stis, qui scit aliquod factum, & non vult reuelare, poterit sine indicijs torqueri; dummodo sit vilis persona, Gram. cons. 40. num. 21. & vot. 30. nu. 20. vbi dicit, q iudex potest torquere testes absque aliquibus indicijs, dum suspicatur q sciat veritatem, & nolit reuelare, & quando possit torqueri testis, qui interfuit delicto, &

29 negat factum vidisse, vel audiuisse, & an † præsumatur, q viderit, vel audiuerit, latè Cæpo. cons. 60. nu. 17.

30 Item adde, q † sufficit dictum vnius testis ad faciendum torqueri, quando dicit alium fuisse præsentem, si sit dignior, & in tali quæstione debet adhiberi causæ cognitio, Franc. Mar. in decis. 780. sub n. 10. par. 2. Boss. in tit. de tortura test. num. 10. & in tit. de indic. num. 37. & Mars. in l. vnius, §. testes torquendi, ff. de quæst. & Foller. in pract. crim. in ver. capiat informationem, nu. 23.

31 Item adde, q † testis liber homo regulariter non torquetur, nisi vacillet, vel conuincatur de mendacio, dum negat facto interfuisse, cum interuenerit; vel alias sponte ad testificandum accedat, Bart. & Mars. in l. ex libero, ff. de quæst. Carrer. in sua pract. vers. obseruare curabis, nu. 180. Boss. in tit. de tortura test. nu. 8. 10. & 13. vbi de communi; & vide supra nu. 22.

32 Item adde, † quòd testis non torquetur, nisi sit indiciatus de veritate occultanda; & aliter tortus, & confessus non probat, nec ei creditur, Dec. in cons. 189. nu. 19. etiam quòd eius confessio nullies ratificata fuisset, vel in repetitione sine causa confiteretur, quo casu nedum contra reum principalem, sed nec etiam contra se testem proprium nullam probationem faceret, licet ratificaret, Gram. cons. 21. nu. 18. & sequen. & vot. 6. num. 15. cum seq. & Gomes. de delict. cap. 13. nu. 35. & latissimè per Bursat. in cons. 216. nu. 113. & 116. vol. 2.

33 Item adde, quod † testis semel tortus, amplius non torquetur, nisi noua, & grauiora primis superuenirent indicia; vel non omnia priora purgasset, Campeg. reg. de test. 440. & latissimè per Bursat. in consil. 216. num. 115. volum. 2. & ibi num. 107. dicit etiam quòd testis dicitur bis tortus, si depositus fuerit de nouo eleuatus.

34 Item adde, quòd si vnus † testis interrogatus super aliquo, respondit, se nihil scire, & reprobatur per alios testes, qui dicunt ipsum fuisse præsentem; tunc ipse testis, qui nihil scire dixit, non potest torqueri pro habenda veritate; quia nõ sequitur, talis fuit præsens tali actui, ergo vidit, & intellexit, potest enim esse, quòd vnus esset separatus ab alio, ita quòd non intellexerit. l. diem proferre, §. coram, ff. de arbit. & Bart. in l. 1. §. fin. ff. de auth. tut. Alex. in cons. 180. num. 1. vol. 2. Mars. in sing. 408. & Viui. opin. 899. nu. 2. & ibi nu. 3. habetur, quando duo testes essent contrarij, quod vnus diceret alium

35 interfuisse, & ipse negauit, † quid tunc esset agendum, & ad prædicta, vide etiam Cepo. in cons. 60. nu. 17.

Item adde, an testes in foro conscientiæ possint pro saluanda alicuius vita celare veritatem sine peccato mortali. Afflict. in constit. inquisitionibus nu. 6. cum seq. & Host. in summa de pœniten. & remiss. §. quæ interrogationes vers. dixisti vnquam mendacium?

I *Solet dubitari.*] Adde, q licèt non detur copia indiciorum, tamen si testes fuerint torti sine indicijs, nihil probant in eo, quod deposuerunt; nec faciũt indicium contra illum, contra quem deposuerunt, Bart. in l. 1. §. idem, ff. de quæst. & Gram. voto 6. nu. 10. cõs. 21. nu. 19.

36 & Ruin. cons. 7. in prin. vol. 5. vbi dicit † q nec etiam iustificaretur, si indicia post torturam superuenirent; &

37 q iudex non potest se excusare, † si fortè dicat, hoc fecisse de conscientia Principis, nisi appareat in actis.

38 Item adde, quòd examinatus † rei principalis in se, & testis in alios, tanquam testis non posset torqueri non datis copiis indiciorum, Foller. in Pract. crim. in ver. capiat informationem, nu. 22. de hoc vide etiam supra in quæst. 21. versic. mendacium.

39 Item adde, quòd ad † tormenta testium deueniri non potest, nisi præcedant indicia contra reum inquisitum, secundum Bart. in l. 1. in princ. circa finem, ff. de quæstio. quem refert, & sequitur Ruin. in cons. 147. num. 6. volum. 5. Bossius in tit. de tortura test. num. 1. & in tit. de mand. ad homic. nu. 3. & Bertaz. cons. 549. n. 3. vol. 2.

40 Item adde quòd testis, † dum suspicatur, quòd sciat veritatem, per iudicem poterit torqueri absque aliquibus indiciis, vt veritatem dicat, si illam reuelare noluerit, Grammat. vot. 31. num. 20.

QVÆSTIO XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Testes debent coram iudice examinari in causis criminalibus.*

2 *Et quid si sint personæ egregiæ, vers. Et aduerte.*

3 *Iudex an possit concedere litteras subsidiales pro examine testium existentium extra territorium, versic. Sed quæro.*

4 *Id tamen sine magna causa fieri non deberet, ibid.*

5 *Princeps an possit receptionem testium alteri committere, vers. Vnum scias.*

6 *Citatus ad perhibendum testimonium, qui propter legitimum impedimentum non comparuit, & fuit excommunicatus, an dicatur legitimè excommunicatus, versic. Sed pone.*

7 *Testis non citatus fidem non facit.*

a 1 SOlent *a* autem in causis criminalibus testes plerunque ab ipsismet iudicibus examinari, quandoque etiam b per iudices *b* notariis eorum examina committi: sed quando deponunt ad informationem curiæ, ex stylo huius prouinciæ, notarij etiam absque vlla commissione iudicis eorum dicta recipiunt: Testes vero, qui ad defensam deponunt, vt plurimum recipiuntur ab ipsis iudicibus, quia eo casu maior subest fraudis suspicio. Si tamen testes essent in longinquis partibus, eo casu quandoque eorum examina committuntur aliis iudicibus, sub quibus habent domicilium, idque fit consulto prius Senatu. Cæterum in omnem casum si subest aliqua causa, propter quam iudex velit testem videre, & examinare, non attenditur distantia loci, neque committic tur alteri eius examen, *c* sed citatur, vt veniat personaliter ad deponendum. Et ita seruatur, vt ait Carauita super ritu 87. magnæ curiæ, nu. 5.

d *d* Et aduerte, quia dispositio l. ad egregias. ff. de iure2 iur. vt scilicet personæ egregiæ examinentur *e* in earũ e domibus, non habet locum in causis criminalibus, sed debent venire ad deponendum coram iudice, si ita ei videatur; & ita seruatur, vt dicit Carauita super 142. ritu magnæ curiæ, nu. 1. Si tamen essent personę, quæ aliquo f iusto impedimẽto essent *f* impeditæ, puta honestę mulieres, infirmæ, aut debilitatæ, eo casu non coguntur ad iudicem venire, sed ad eas accedit ipse iudex, vel mittit notarium. Et ita obseruatur, vt dicit Carauita super ritu 155. magnæ curiæ, nu. 2. & aliis seq.

g *g* Sed quæro, quid agendum sit, si testes, qui sunt exa3 minandi, reperiantur absentes, & extra territorium iudicis procedentis. Resp. de iure non potest iudex aliquid facere, nisi testes personaliter veniant coram eo ad testih ficandum, vt est tex. in auth. *h* apud eloquẽtissimum, i C. de fide inst. & est communis opi. vt dicit *i* Viuius in libro cõmunium opi. fol. 26. vers. testiũ examinationẽ.

K Sed *K* de consuetudine seruatur, † iudex potest, & del bet *l* concedere literas subsidiales, siue remissorias pro testes examinandis iudici, in cuius territorio ipsi testes reperiuntur. Et ita dicunt de cõsuetudine seruari Scribentes in c. constitutus. de fideiussor. & in specie Io. Andr. & Anto. de Bur. & Ancha. quos refert August. ad Ang. de malefic. in verbo, Qui iudex statuit, circa fi. & Carauita super ritu 167. magnæ curiæ, num. 7. & Socin. iun. cons. 60. nu. 7. in fin. lib. 2. Idem attestatur seruari de consuetudine etiam in causis capitalibus Bald. in d. auth. apud eloquentissimum, nu. 2. quem refert Anan. in c. fin. nu. 5. de collus. deregen. & Curt. sen. de testib. conclus. 29. nu. 61. & Grammat. cons. crim. 41. num. 16. & Afflic. super prima parte constitut. Regni, rub. fin. in princ. post
4 nu. 2. & Boss. in tit. de oppos. contra testes, nu. † *m* Dim cit tamen Alciat. cons. 461. num. 1. quod licet plerunque secundum consuetudinem tales literæ remissoriæ concedi soleant, id tamen non fit nisi ex magna, & necessaria causa, quando aliter veritas haberi non potest, ibin que recenset aliquos casus, in quibus *n* sunt concedeno dæ. *o* In hoc autem Ducatu nullus iudex inferior tales literas concedit, nisi iussu Senatus, qui etiam hoc nisi raro, & ex magna causa fieri non permittit. An autem possit alteri committi repetitio testium iam examinatorum ad informationem curiæ, dixi infra q. 45. vers. cæterum si reus.

p Vnũ *p* scias, quod dispositio d. authe. quod eloquen5 tissimum. non habet locum in principe, ita quilibet princeps tam ecclesiasticus quam secularis potest etiam in causis criminalibus receptionem testium alteri committere. Et hæc est communis opi. vt attestatur Nonius q *de los corrigidores*, fol. 211. *q* vers. Decimo fallit.

r *r* Sed pone, quòd iudex ecclesiasticus citauit aliquem
6 ad deponendum sub pœna excommunicationis, qui non comparuit, neque misit excusatorem, & ita fuit excommunicatus, deinde comparuit, dicens se non pof tuisse comparere propter *f* legitimum impedimentum: nunquid talis dicetur legitime excommunicatus? Respon. glos. in cap. cum super, in glos. fin. de testib. cogen. dicit, quòd ille testis, quo ad Deum non est excommunicatus, sed quo ad ecclesiam sic: tamen constito de legitimo impedimento, debet facili absolui. Et est communis opini. vt dicit Felin. in eod. cap. cum super, num. 7. & seq. Follerius in pract. crim. can. fol. 122. num. 38. Hæc tamen conclusio in puncto iuris non transit sine difficultate ex quo stante iusto impedimento, cùm non sit dolus, neque culpa, non deberet dici excommunicatus, vt Felin. in loco præall. qui nihilominus subdit, quòd non auderet contra hanc communem opinionem consulere.

ADDITIONES.

a *Solent autem*. Vide infra q. 45. vers. cæterum si reus; & de notario Farin. q. 77. c. 4. volum. 3. nu. 175. & aliis sequentibus. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Notarijs eorum*. Adde de hoc eodem stylo infr. q. 31. vers. scienter, & dolosè, q. 46. vers. Cæterum q. 53. vers. quintus. *Drogh.*

c *Sed citatur, vt veniat personaliter.*] Adde, quod communis opinio est, vt primo iudex teneatur remissoriam concedere, de qua vi. per Dec. in c. quoniam, 3. de testibus in 2. no. Sed non loquitur subsistente causa. *Giach.*

d *Et aduerte*. Vide Baiard.

e *In earum domibus*. Baiard. hic nu. 5. 6. & 7. Farin. d. q. 77. c. 5. per totum maxime nu. 224. Foller. in verbo. capiat informationes, nu. 4. circa fin. *Bern. Ros.*

f *Impeditæ.*] Ad hoc adde, & vide per Iacobin. de S. Georg. in l. testiũ fides, §. fi. ff. de test. post nu. 5. *Giach.*

g Sed

g *Sed quæro quid agendum*. Vide Baiard.

h *Apud eloquentissimum.*] Adde, quod idem per illum tex.no.Bal.Ang & Salic.ibi,& Diaz.reg.757. *Giach.*

i *Vtimus*. Opin.362.Gabr.lib.7.conclus.25. quid si Iudex requisitus non pareat. Foller. in verbo notatos capiat,nu.26.Farin.q.77.vol.3.c.2.nu.71.& seqq.& quando in ciuilib.c.1.per totum,& c.3. alias quæstiones ponit. Quando autem testis cogi possit testificari. Foller. in d.verbo informationes capiat,nu.62.& 63.& nu.40. & seqq.& vide quæ scripta sunt supra,q.24. versic.successiue,quid in reo. Clar.infra q.31. vers.sed hæc,& sequentibus iterum Foller. in verbo. vel eos verbaliter, num.27. *Bern.Ros.*

K *De consuetudine seruatur.*] Adde, & per Cassa. de dilatio.decis.4.Iacob.Menoch.de arbitr.iud. lib.2.centu.3.cas.250.Simon de Pret.eius cons. *Giach.*

l *Concedere literas subsidiales*. Adde infra q.31. vers. sed hæc quidem. Verum istæ literæ subsidiales olim etiam in criminalibus apud Romanos concedebantur, teste Plutarco in vita Cymonis: Hic,inquit,super ea re per litteras prætorias rogatus,omnem vt erat,eorum seriem planè exposuit. An autem testis † non citatus

7 licet examinatus fidem faciat,quod non, vide Rotam in nouis.tit.de fid.instr.decis.22. alias 372. per auctoritatē l.rogati,C.de testib.& toto tit.C.de testib.cog. *Drigh.*

m *Dicit tamen Alcia.consi.262.*] Adde, quod in recentioribus est respon.15.lib.7. *Giach.*

m *Dicit tamen Alciat*. Alias cons.15.lib.7. *Bern.Ros.*

n *Sunt concedenda.*] Scias, quòd idem est in causis ciuilibus arduis,& magni ponderis per Alciat.d.respon. 15.nu.9.lib.7.Adde,& vide per Benitend. decis.74.& per Hip.Rim.in cons.119.vbi dub. *Giach.*

o *In hoc autem Ducatu.* adde infra q.31.vers.sed hæc,& hinc nota cur etiam Placentiam per ordines Ducales expressum sit,quòd non concedatur examen per literas dimissorias ad instantiam Forensium, nisi cum licentia; Hunc autem locum citat Menoch. Tract. de Arbit.Iud. q.250. cent.3. lib.2. & vtrique quicquid sit de iure, vel aliter seruetur de consuetudine, mihi placet, vt testes ad offensam producti examinentur à proprijs Iudicibus inquirentibus per ea, quæ dixit supra quæst.23. vers.1. post medium.

o *In hoc autem ducatu*. Menoch. de arbitr. iud. casu 250. *Bern.Ros.*

p *Vnum scias*. Vide Baiard.

q *Vers.decimo fallit*. Alias fallentias vi. per Fel. c. cum causam,de testib.nu.22.cum seq. & Iacob.Menoch.de recuper.possess.15.reme.nu.359. cum sequentibus, & Corse.in repe.Fel.col.669. *Giach.*

r *Sed pone*. Vide Baiard.

s *Legitimum impedimentum.*] Adde quibus probationibus probari possit,per Iacob. Menoch.de arbitr.iud. lib.2.centu.2.cas.118.vbi plene. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in accipiendis informationibus debet scribi facere singula verba materna testium,nihil addendo,nec minuendo.*
2 *Testes non possunt deponere per nuncium,nec per eorum scripturas.*
3 *Et in causis criminalibus arduis debent examinari coram Iudice.*
4 *Testes ignoti idiomatis quomodo examinandi.*
5 *Testes in criminalibus coram Iudice debent examinari, licet egregij.*
6 *Egregia personæ quæ dicantur,remissiue.*
7 *Mulieres honestæ possunt extra Curiam examinari in causa etiam criminali.*
8 *Remissiones ad testes examinandos an concedantur in criminalibus,remissiue.*
9 *Et an in causis ciuilibus magnis,& arduis,remissiue.*
10 *Remissoria non conceditur,quando probatio non est facienda per testes,sed per instrumenta.*
11 *Consentiens decreto litterarum remissionalium potest reuocare consensu re integra.*
12 *Commissio de recipiendo testes super principali, non extenditur ad receptionem testium ad repulsam.*
13 *Commissarius Iudicis ordinarij ad examinandum an possit repetere testes sine noua commissione.*
14 *Limitationes ad auth.apud eloquentissimum, remissiue.*
15 *Testis citatus non comparens tenetur pœna stellionatus.*
16 *Testis post iuramentum se absentans,tenetur pœna falsi.*
17 *Impedimentum quomodo probetur, remissiue.*

a Solent autem. Adde, quòd iudices † in capiendis in-
1 formationibus debent scribi facere quicquid deponunt testes,tam contra reum, quam ad sui fauorem, & etiam contra fiscum,nec aliquid debent addere, vel diminuere depositionibus testium, sed attestationes suas secundum eorum verba materna, & prout dicta sunt per eos extendi facere, & non aliter, alias rei erunt gehennæ, & tenebuntur rationem reddere in die iudicij, cum tractetur de vita hominis;ita tradit Foller.in pract. crim.in verbo,capiat informationem, nu.54. & Carau. in titu 235.nu.3, & ideo optimè prouisum fuit in Regno Neapolit. per Regiam Prag. 6. incip. Quia nobis durum est,sub titu.de actuarijs, quòd dicta testiū pro, & contra inquisitos integra recipi debeant,sed hoc malè seruatur,tam per malos iudices, quam actuarios, qui dicunt,nolle facere reorum defensiones, & hoc est, ne lucrum eis diminuatur.

2 Item adde, quòd testes † non possunt deponere per nuncium,nec per eorum scripturas,si loqui possunt, vt per Afflict.in constitut.instrumentorum robur,nu.9.& latius per Couar.var.resol.lib.2,& c.13.nu.6. vbi attestatur de communi.

3 Item adde,iudices † in causis arduis criminalibus nō debent committere testium examinationem notarijs, sed ipsi sint præsentes examinationi, vt per Couar. varia.resol.lib.2.c.13.nu.10.& hoc omnino faciant,si volunt esse tuti de eorum conscientia, quia ego scio, quid faciunt notarij in præiudicium iustitiæ ad fauorem delinquentium,& plures expertus sui,& nil mirū si Carauit.in vltimo titu.dixit, quòd valida est consequentia, actuarius,ergo latro, sed loquitur solum de regnicolis, qui non vocantur actuarij,sed magistri actorum.

4 Item adde,quòd quando iudex † habet examinare testes ignoti idiomatis, quos ipse non intelligat, & non habeant linguam latinam,debet adhibere duos interpretes,vt in c.quoniam contra falsam, de probat.ita voluit Bart.in l.1.§.ea,vers.sed quæro, quid fiet in iudicio, de verb.oblig.& ibi posuit practicam,quomodo notarius debeat scribere depositionem istius testis,cuius dictum per interpretes fuit declaratum iudici,& notario, & ibi per Doctores habetur,si duo interpretes non reperirentur, an sufficiat vnus,& de hoc vide etiam, quæ posui supra in q.24. in vers.1. vbi etiam habetur, quomodo testis mutus sit examinandus.

d *Et aduerte*. Adde, quòd de iure † personæ egregiæ
5 examen in criminalibus committi non debet, vt per gl. in c.1.de testib.cogen.quam gl. per singul.allegat. Roman.in sing.suo incip. egregia persona, & firmat Abb. in c.cum causam,in 9.col.vers.quæro an Iudex inferior
6 de testib. & quæ sint † illæ personæ, quæ egregiæ dici pos-

possunt, vide Carãti.in titu 142.hic allegato,nu.7.

Item adde,quòd similiter est de iure communi,quòd
7 si sunt examinandæ mulieres † honestæ in causa crimi
nali,earum examinationes possunt committi, per c.2.
de iudic.lib.6. & hoc etiam firmauit Afflict. in c.in pe-
cuniarijs,nu.16.lib.2.rubr.19.

g *Sed quæro quid agendum.* Adde,an † in criminalibus
8 sit concedenda remissoria, vide Gabriel.comm. conclu.
lib. 7.concl. 25.Simon de Pretis cons.14. nu. 5. & Me-
9 noch.de arbitrar.iudic. cas.250.& quid † in causis ciui-
libus arduis, & magnis, vide Alciat. in cons.15. nu.9.
lib.7.Beniuten. in decis.74.& Rimin. iun. in cons.219.
& Franc. Marc. decis.774.par.2. & quòd quando pro-
10 batio † non debet fieri per testes, sed per instrumenta,
vel per scripturas, non concedatur pro illis remissoria,
cum facile transmitti possint, Dec.in cap. 1.num.74. de
appellationibus.

11 Item adde,si pars † consenserit decreto litterarum re-
missionalium, quòd poterit reuocare consensum re in-
tegra, ante acceptationem consensus, iuxta not. in l.er-
ror, C.de iur. & facti ignoran. & in capit. fin. de con-
fes. & Ferret.in cons. 367.sub nu.4.vol.2.

12 Item adde, quòd commissio † facta de recipiendo
testes super principali, non extenditur ad receptionem
testium ad repulsam, ex quo non est de appendicijs
primæ commissionis, Spec. in titu. de teste,§. qualiter
versic. sed quare, Ias. in l.2. ff. de iurisd. omn. iud. &
Ancha.in c.præsentium,§.testes,de test.lib.6.tamen iu-
dex si vult, potest committere receptionem testium in
causa repulsæ illi, cui fuit commissa receptio testium
in causa principali,per tex. & ibi Doct. in c.licet,il 3.
de test. Afflict. in constitut. animalia,num.2. vbi dicit,
quod in Regno Neapol. nunquam committitur audientia
testium in causa repulsæ, si causa est ardua.

13 Item adde, quòd commissarius Iudicis ordinari ad
examinandum testes, non poterit eos repetere, sine
noua commissione; nisi necessariæ interrogationes fuis-
sent omissæ, vel quòd testes primo confusè deposuis-
sent. Anton. de Butr. in c.licet in fine de offic. deleg.
& Afflict. in const. in pecuniarijs nu.3.

p *Vnum scias.*] Adde alias † limitationes ad d.auth.
14 apud eloquentissimum, vt per Menoch. de recup.poss.
15.remed.nu. 359.

r *Sed pone, quod iudex ecclesiasticus.*] Adde, quod testis
15 † citatus ad veritatem deponendam, si non comparet,
potest puniri pœna stellionatus, & si postquam iura-
16 uerit † se absentasset, pœna falsi punitur. Bald. in l.
presbyteri num.12.in fin.C.de episcop. & cleric. Ang.
in l.argentarius,§.cum autem, ff. de eden.

s *Legitimum impedimentum.*] Adde,quomodo pro-
17 betur impedimentum, † vt per Menoch. de arbitrar.
iud. casu 118.

QVÆSTIO XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit perquiri facere rem furatam in domo alterius, Remissiuè.*

2 *Reus an teneatur in causis criminalibus edere fisco contra se iura, vel instrumenta, versic. Sed hic incidenter.*

3 *Iudex an possit publicare edictum vel litteras monitorias, vt propaletur, vbi sit res furata, versic. Sed quæro.*

4 *Et an ad detegendum ipsum furem seu delinquentem, versic. Sed nunquid.*

5 *Statutum dans præmium reuelanti malefactorem, an habeat locum etiam in participe ipsius maleficij, ver. In multis.*

6 *Et an ille, qui reuelauit malefactorem, sed non probauit, consequi debeat præmium à statuto propositum, versic. Sed pone.*

a VIsum *a* est de indicijs, sed quid si nulla reperian-
1 tur indicia? Respond. Aliquando Iudex solet ea
perquirere in domo ipsiusmet rei, puta, si dicatur res
furata esse in domo alicuius, mittit satellites ad eam
perquirendam, vt dixi supra hoc eo,lib. §.furtum,vers.
quæro nunquid.

b *b* Sed hic incidenter quæro, Tu scis, quòd in causis
2 ciuilibus reus tenetur edere iura, & instrumenta fisco,
etiam ad ipsius intentionem fundandam,nunquid idem
erit dicendum etiam in causis criminalibus? Resp.quod
non & est communis opin. vt attestatur Dec. in l.2. nu.
41.C.de edendo. Et hoc non modo si causa sit capita-
lis, vt sentire videtur text. in l.2.§.Item diuus, ff. de iu-
c re fisci, sed etiam si non sit capitalis, *c* sed mere pe-
cuniaria. Et est communis opin. vt dicit Ripa in d.l.
2. num. 22. C. de edendo, Quod etiam dicit esse
ex mente omnium.Boss. in titu. de fisco, num.11. Parti
vero proculdubio non tenetur edere, nisi essent acta
communia, non autem tenetur edere attestationes,
cõfessiones, repetitiones, vel confrontationes testium.
Et ita de consuetudinè seruari attestatur Pract. Millei
fol.26.nu.6.

Aliquando etiam facit iudex proponi edictum, vel
d literas monitorias, ad hoc vt reueletur *d* delinquens.

e *e* Sed quæro, nunquid possit iudex ecclesiasticus
f concedere literas *f* monitorias, & pariter Iudex lai-
3 cus proponere edictum ad instantiam partis, vt qui-
cunque sciuerit, apud quam personam, vel in quo loco
reperiatur talis res, quæ dicitur furto subtracta, debeat
reuelare. Respon. quòd sic, & ita pro regula infallibi-
li traditur ab omnibus Doctor. vt dicit Foller. in pract.
crim. cano. fol.119.num.27. Quod intellige vt ex eo
quis obligetur ad propalandum, dummodo id sciat
aliunde, quàm ex reuelatione ipsius furis, nam si habe-
ret ab ipsomet, qui furtum commisit, eo casu non teneretur
reuelare, prout in facti contingentia consuluit So-
cin. consil.102.lib.4.

g *g* Sed nunquid poterit iudex concedere huiusmodi
4 literas, & edictum proponere non modo vt reueletur
res furata, sed etiam vt reueletur, qui illam furto subtra-
xit? Respon. Legistæ distinguunt, quod aut id fit ex offi-
cio, & potest iudex id facere; aut fit ad instantiam par-
tis, & non potest. Sed quicquid sit de iure, consuetu-
do diœcesanorum, & stylus Romanæ curiæ seruat in-
distinctè, vt etiam ad instantiam partis concedatur, vt
attestatur Neuiza. in sylua nuptiali, lib.3.num.30. Fol-
ler. in loco præallegato, num.28.Hanc etiam esse com-
munem opin. attestatur Neuiza. in loco præallegato,
quem refert Pract. Conradi folio 366. nu.12.in fin.

h *h* In multis autem locis adsunt statuta proponentia
5 præmium reuelanti, seu denuncianti malefactorem.
Quæro, stante hoc statuto, si compareat aliquis ex par-
ticipib. vel complicibus ipsius delicti, qui illud reuelet,
an gaudeat beneficio ipsius statuti. Respon. quod non; ita
i tenet *i* Bart.in l.3. §. si ex stipulatu, ff. ad Sylla. & est
communis opin. vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in
verbo, Nec non & ad denunciationem, num.31. Et
refert Ang. in l.4.§.si tibi, nu.2. ff.de cond. ob turpem
caus. quòd cum in nocte Veneris sancti fuisset interfe-
ctus quidam Hebræus cum filijs suis, & quidam For-
molus sub spe præmij quingentorum aureorum indi-
casset socios, & seipsum, fuit ipse Formolus laqueo
suspensus. Et hoc idem refert Ana. in c.qui cum fure,
nu.8.de furtis.

6 Sed pone, stat statutum, vel propositum est edi-
ctum, quod denuncians, vel detegens, vel arguens male-
factorem,

factorem, consequatur certum præmium; modo aliquis denunciauit, vel arguit aliquem de maleficio, sed non probauit; nunquid consequetur præmium propositum à statuto, vel edicto? Resp. quòd non, & ita interpretatur consuetudo generalis, quæ seruanda est, vt attestatur Albe, in l. diuus Adr. nu. 10. ff. de custo. reo. Intelligenda. n. sunt verba cum effectu, vt scilicet non sufficiat denũciasse, detexisse, vel arguisse, nisi etiam conuincat.

ADDITIONES.

a *Visum est de indicijs, sed quid si nulla reperiantur indicia*. Adde supra in §. furtum, vers. sed nunquid in fin. q. 31. vers. quæro nunc, vbi deduxi practicam, & supra q. 6. vers. sed quoniam. In hoc autem proposito, quando commissum est delictum, nec apparent legitima indicia, est cautius procedendum, & potius quam aliquẽ indebitè vexare, protestandum est iuxta illud Deuter. cap. 21. Manus nostræ, inquit, non offenderunt sanguinem istum, nec oculi nostri viderunt, propitius esto populo tuo Deus. *Drogh.*

b *Sed hic incidenter*. Vide Baiard.

c *Sed mere pecuniaria*. Vide Baiard.

d *Delinquens*. Farin. q. 51. vol. 2. nu. 19. *Bern. Ros.*

e *Sed quæro*. Videndus Farin. loco mox citato numero 21. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

f *Sed nunquid poterit*. Vide Baiard.

g *In multis autem*. Vide Baiard.

i *Bart. in l. 3. §. si ex stipulatu*. Magnum tamen est hoc dictum quòd socio reuelanti non attendantur literæ impunitatis, nec præmij promissio; Ideoque nil mirum, si stantibus literis impunitatis à Senatu concessis Illustrissimo Domino, & Patrono meo Raynutio Gambaræ super complicibus, & conscijs tractatus mortis Illustrissimi. q. Brunorij eius filii vnigeniti, nihilominus isti Assassini, & latrones nil detegunt. Hanc enim practicam nouerunt omnes Marioli, per tex. in l. 1. §. cum quis latrones. ff. de quæst. quem citat Boss. tit. de confess. nu. 19. & tit. de remed. ex sola clementia Principis, nu. 32. & est apud Felin. in c. 1. col. 2. de off. deleg. qui limitat hoc in non subdito, vt talis non subditus, sed particeps premiũ consequatur, allegat Bart. in l. 3. ff. de cond. ob turpem causam per tex. in cap. si quis Papa 79. distinct. vide similia proclamata apud antiquos Romanos in vsu fuisse; vnde Appia. Alex. Romanæ Historiæ ciuil. Bell. lib. 4. At qui interemptorum à se capita nobis apportarit, hic liber fuerit, quinque supra viginti mille Drachmas pro qualibet recipiet, seruus vltra proprii libertatem corporis decem millia Drachmas atticas, & ciuilitatem heri sui consequetur, eadem indicantibus præmia aderunt. Idem Appianus Alex. ciuil. bell. lib. 1. ait, senatus per præconem statim annunciari iubet, si quis Asellij interfectorem publicaret, libero quidem argentum, seruo libertatem, conscio veniam polliceri, & Liuius lib. 6. Decad. tertia. Itaque consul pro authoritate Senatus pro concione edixit; qui quorum opera id conflatum incendium profiteretur, præmium fore, supra in §. furtum, versic. solent etiam. Ratio autem, cur reuellanti gratia non attendatur, infr. q. 30. vers. Præterea quæro, sic, & alias dicimus, quòd Iudex promittẽs reo impunitatem, illam non tenetur seruare infra, quæstione 55. vers. circa primum. Contrarium tamen vt seruari debeat fides ab eo, qui potestatem habet promittendi impunitatem dixit infr. d. q. 55. vers. circa secundum. Nec satis reperio rationem differentiæ inter promissionem factam à statuto, quæ non seruatur, vt hic, & promissionem factam à Principe, quæ seruari debet, vt ibidem, cogita. At de monitorijs, de quibus supra hac ead. quæstione vers. sed quæro, & quomodo in eis maximè apud Ecclesiasticos procedatur, vide Concilium Tridentinum sessione 25. cap. 3. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 26. in fin. & eod. trac. lib. 2. centur. 4. cas. 355. nu. 5. & quomodo ad executionem monitorii procedatur, non secus ac in mulcta, de qua infr. q. 44. vers. vnum dum sciat, videlicet Quintil. Mandos. tract. de monit. q. 31. sub nu. 4. & not. quod cũ statutum dat præmium reuelanti, non sufficit reuellare, sed debet probari ex mente Ang. vt per Alex. cons. 78. sub nu. 27. vol. 5.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Reus quando non teneatur edere iura fisco in causis ciuilibus, remissiue.*
2 *Et quid in criminali, seu pecuniaria.*
3 *Monitoriæ quando concedi possint, remissiue.*
4 *Monitoriæ non adstringunt illos, qui bona voluntate defuncti aliquid tenent.*
5 *Inuentori rei alienæ an liceat aliquid recipere.*
6 *Iudex an possit publicare edictum ad reuelandum delinquentes, remissiue.*
7 *Fur non tenetur se reuelare.*
8 *Edicta contra testes, seu scientes aliquod factum non sunt valida.*
9 *Testes, qui virtute dictorum edictorum noluerunt deponere possunt in eadem causa se examinari ad defensam rei absque pœnæ incursu.*
10 *Delinquens si se reuelauerit, non consequitur præmium propositum reuelanti malefactorem.*
11 *Et quid in socio, remissiue.*
Coracora publici latronis in Hyspania exemplum, numero eodem.
12 *Reuelans delictum in crimine læsæ Maiestatis, licet particeps, consequitur præmium, & liberatur.*
13 *Præmium propositum reuelanti malefactorem, de cuius bonis soluatur.*
14 *Et an debeatur officiali, qui malefactorem ceperit.*
15 *Officialis an possit imponere pœnam capitis, & confiscationis bonorum contra non reuelantem delinquentem, remissiue.*
16 *Præmium petens propositum interficienti bannitum, asserens mendaciter se bannitum interfecisse, debet pro præmio capitaliter puniri.*
17 *Statutum proponens præmium inuenienti bannitum, intelligitur, si eum cœperit.*

b *Sed hic incidenter quæro*. Adde, quòd in multis † casibus
1 reus in causis ciuilibus non tenetur edere iura fisco, vt per Peregrin. de iure fisci lib. 7. tit. 3. num. 11. cum sequen.

c *Sed merè pecuniaria*. Adde, quòd † contrarium tenue-
2 runt Iaso. in l. 1. nu. 8. Deci. in l. 2. num. 41. C. de eden. & idem Deci. in c. 1. nu. 14. & Peregr. de iure fisci lib. 7. tit. 3. num. 23.

e *Sed quæro nunquid possit*. Adde, † videndum Neuiz. in
3 Sylua nupt. lib. 3. nu. 28. cum sequen. vbi ponit quinque ampliat. & septem limitationes, vide etiam Socin. cons. 118. volum 4. Crau. cons. 181. num. 6. Alba. cons. 15. & Purpur. cons. 363. nu. 2. vol. 1. & dictis edictis, siue mo-
4 nitorijs † non astringitur ille, qui bona voluntate defuncti aliquid tenet, Ripa respons. 77. sed latius habetur per Nauarr. in suo Manuali de furto.

5 Item adde, † quòd licet inuentori rei alienæ aliquid accipere à Domino, vt sibi rem indicet, secundum Hostien. in c. dudum, il 2. de election. tamen Abb. ibi in 6. col. in dubium reuocat.

g *Sed*

g *Sed nunquid poterit Iudex.*] Adde videndum † Ri-
6 min.iun.in cons.327.& Bertaz.cons.107.& 343.vbi latissimè, quando quis non teneatur reuelare delinquentem, etiam stante proclamate, de quibus consultationibus valde dubito, quando ab habente authoritatem proclama factum fuerit, & secundum Ias. in l.1.§.si tibi iudicium, ff. de cond. ob turp. causam, quis non tenetur indicare furem, siue malefactorem, nisi in quinque casibus.

7 Item adde, quòd nec † fur ipse tenetur se reuelare, vt per Rebuff. super const. tomo 2. in tract. de famil. salar. glos.10.nu.10.

8 Item adde, quòd huiusmodi † edicta contra testes, seu omnes scientes successum rixæ, seu successum homicidij, non sunt valida nec concedi debent, & testes,
9 † qui virtute edicti deponere noluerint, poterunt postea examinari in dicta causa ad defensionem rei, sine incursu alicuius pœnæ, ita tradit Sola in Commen. ad const. Sabaudiæ in ver. vt nemo inuitus accusare nu.6. cum seq. fol.171.

h *In multis autem locis adsunt statuta.*] Adde, ꝙ mul-
10 to † minus d. statutum intelligitur de ipsomet malefactore, si se ipsum reuelat, Bart. in l.1.§.si tibi. ff. de cond. ob turp. caus. Bal. in l.3. C. de eod. Affl.ct. in constit. si damna clandestina num.70.& ibi nu.50. loquitur etiam
11 de socio. †

Sed contrarium legitur de Cæsare Augusto, qui decies sestertium edicto promiserat illi, qui Coracotam in Hyspania Ducem latronum ad se deduceret. Coracotas re intellecta, se ipsum Augusto spontè obtulit, ac præmium promissum dari iussit, ne aut mercede promissa vitam eripuisse, aut publicam securitatem violasse videretur aduersus eum, qui in iudicio spontè se ipsum præsentauerat; tametsi iure damnare, ac supplicio latronem afficere potuisset. Ita recitat Bodin. de repub. lib.1.cap.2.car.2.in fin.

12 Item adde, ꝙ in crimine † læsæ maiestatis, particeps reuelans delictum, liberatur, & præmium consequitur, Gigas in tract. de crimi. læsæ maiest. lib.2. quæst.16.

Item adde, quòd iudex potest proponere præmium capienti malefactorem, si proponit cum consensu regentium ciuitatem, & tale præmium in dubio debet solui
13 de bonis offensi, † ad cuius iniuriam vindicandam hoc fit, & si illa bona non sufficerent, vltimo loco debet solui de bonis fisci, ita tradit Ang. in verb. quod fama publica, vers.13.nu.72. cum seq. & Roman. cons.409. &
14 tradit etiam Ang. ibi nu.74. quod officialis † publicus non debet habere tale præmium, etiam non à se constitutum, sed vniuersaliter ordinatũ, & à statuto deputatũ.

15 Item adde, † an officialis possit imponere pœnam capitis, & confiscationis bonorum per edictum contra non reuelantem delinquentem, vide Rimin. iun. cons. 327. volum.3.

16 Sed pone, † stát statutum, præmians interficientem bannitum, & aliquis mendaciter dixerit, bannitum interfecisse, & præmium peteret, loco premij mortem reportare deberet, & ita in contingentia facti fuit decisum in Ciuitate Parisiorum, vt refert, & concludit Gulielm. Bened. in cap. Raynutius in verb. mortuo itaq; testatore, il 1. nu.341. de testam.

17 Item adde, quòd si extaret † statutum, quod daret præmium inuenienti bannitum, debet intelligi de eo, qui bannitum ceperit, secundum Alber. Angel. & Doctor. in l.1.§. fin. ff. quod quisque iuris.

QVÆSTIO XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *De captura reorum.*
2 *Captura an concedi debeat; statim porrecta contra aliquem accusatione, versic. Scias autem.*
3 *Mulieres an possint personaliter detineri, versic. Quæro igitur.*
4 *Doctores an possint carcerari, versi. Item quæro.*
5 *Clerici an possint de iure detineri, versic. Quæro nunquid.*
6 *Et an à iudice seculari, versic. Si verò.*
7 *Capi nemo debet sine iudicis commissione, versic. Dictum est.*
8 *Captura an possit committi ipsi parti offensæ, versic. Scias etiam.*
9 *Detentus appellans an sit relaxandus, versic. Quæro si detentus, Remissiuè.*

a Dictum *a* est de informationib. & indicijs per cu-
1 riam assumendis: sequitur nunc vt videamus quid facere debeat iudex post ipsas informationes assumptas. Et in primis quidem debet iudex diligenter considerare; quid ex ipsis informationibus contra reum resultet, & an ei videatur deueniendum esse ad decretum capturæ contra ipsum, in quo quidem ad tria præcipuè animaduertere debet, ne si iniuste aliquem
b detineri faciat, *b* teneatur in syndicatu. *c* Primum
c est, vt delictum, de quo agitur, sit tale, pro quo inge-
d ratur pœna corporalis: *d* alias enim non est reus ad carceres conducendus. Quæ autem sint delicta, in quibus pœna corporalis ingeratur, dictum est infra q. 68.& alijs seq.

Secundum est, vt indicia, quæ resultant ex processu, sint sufficientia ad capturam, de quo aliquid dixi supra q.20. vers. ad inquirendum.

e *e* Scias autem ꝙ in hoc puncto aliqui tenuerunt ꝙ ex
2 eo solo ꝙ contra aliquem porrecta sit accusatio criminis, pro quo pœna sanguinis ingeratur, debet reus detineri, etiam ꝙ nulla contra eum adsint indicia. Et dicit Paul. de Cast. consil. 328. num.1. lib.2. quòd ita est generalis consuetudo. Alij vero dicunt, ꝙ antequam iudex procedat ad retentionem, seu carcerationem rei, necesse est, vt in primis præcedant legitima indicia. Et hanc esse communem Doctorum opin. affirmat Nouel. in pract. crim. fol.23. num.7. Mihi non placet prima, nec secunda opin. Si enim (secundum primam opin.) porrecta accusatione, statim absq; alia informatione, iudex deberet capi facere reum accusatum, esset in facultate cuiuscunq; vilis personæ carcerari facere quemlibet probum, & insignem virum, vt recte considerat Pau. de Castro in loco præallegato neque verum est hanc esse generalem consuetudinem: quia imò
f *f* priusquam deueniatur ad capturam, solẽt semper examinari testes. Et hanc dicit esse communem consuetudinem totius Italiæ Ang. de Castro inter consilia criminalia diuersorum, cons.94. num.2. lib.1. Et ita etiam hodie seruari ait Blanc. in pract. cri. fol.25. nu.68. in fin. Et si iudex sine indicijs aliquẽ carcerari faceret, teneretur in syndicatu. Si vero teneamus secundam opin. ꝙ ante capturam debeât præcedere legitima indicia, poterit reus de facili fugam arripere, & iudicem eludere.
g *g* Et ideo dic, ꝙ iudex, habita aliqua informatione, potest deuenire ad capturam rei: Et hanc esse puto veriorem opi. quam etiam dicit esse communem Blanc. de ind. nu.6. Et cauti iudices illam obseruant, vt dicit Ang. de malef. in verbo, iudex commisit ꝙ Caius, nu.4. quia s. habita aliquali informatione de delicto, iubent reum capi si crimen sit tale, ꝙ pena sit corporis afflictiua. Dicit etiam Bos. in tit. de captura, num.3. ꝙ ita decidunt communiter Doctores: subdens, ꝙ iudices boni ita obseruant. Hanc etiam dicit esse iuridicam practicam, & quam iudices moderni obseruant: Xuarez in suo vol. alleg. fol.685. num.5. Et secundum hoc intelligendum

esse

esse puto dictum Saly. in l.fin. in fin. C. de quæstio. de quo etiam aliquid dixi infra, q.45. vers. cæterum si reus, vbi ait, quod iudex habita informatione debeat formare inquisitionem, & deinde capi facere reum, non quidem vt loquitur Salyc. in inquisitione, prout est libellus, seu citatio quæ transmittitur reo, prout illum forte intellexit Dec. cons. 180. in fin. neq; etiã de inquisitione generali quo ad personas, & speciali quo ad delicta, prout illum intelligit Brun. de indic. & tort. fol. 167. num. 5. & post eum Bos. in tit. de capt. num. 82. subdens quòd ita pract. obseruat; sed de processu informatiuo, qui formatur à iudice assumendo indicia, & informationes contra aliquem specialiter, ex quibus iudex deinde elicit titulum crim. qui est forma, & substantia ipsius inquisitionis, siue processus; iuxta ea quæ dixi supra q. 3. versic. Et aduerte, Et hoc modo vtique debet formari inquisitio ante capturam, vt dicit Sal. in loco præal. non autem debet reo transmitti ante capturam: quia illud esset verbaliter illum citare; vt dixi infra q. 31. Et certè, si eo modo intelligeretur, Sal. esset sibi ipsi contrarius, & esset ridiculum transmittere reo inquisitionem, priusquam iudex illum capi faceret: quia nihil aliud esset, quam ipsum ad fugam instruere.

Et quia tota materia indiciorum est arbitraria iudi-
h ci, vt dixi supra, q. 20. *h* poterit iudex, inspecta qualitate personæ & delicti, decernere capturam contra reum, habita ea informatione, quæ sibi sufficiens videbitur. Aliter enim procedendum est contra nobilem, & contra diuitem, qui non præsumuntur velle aufugere, quàm contra pauperem, & vilem personam. Et ideo
i fortiora indicia haberi debent ad carcerandum *i* personam nobilem, & insignem, quàm pauperem. Præterea aliter procedendum est in delictis occultis, quàm in publicis: & sic minora indicia sufficient ad decernendum capturam quãdo agitur de crimine occulto, quam de publico: quæ omnia, & alia multa huiusmodi discretus iudex considerare debet; non enim potest in his da-
K ri certa regula. *K* Poterit iudex capi facere reum, vbi ei suspectus videatur, & de fuga & de delicto, & ad carceres conduci præcedente aliquali informatione. Et ita practicant iudices deputati ad malef. vt dicit Sal. in d.l. ea quidem, num. 77. & in l. nullus, num. 4. C. de exhib. reis. quem refert Carauit. super 34. ritu magnæ curiæ, post nu. 10. Non tamen debet iudex illum examinare, neque reum capi facere super delicto, nisi legitima præcedant indicia, vt dixi supra q. 20. circa prin. Et certe si in causis ciuilib. licet iudici, & quandoque etiam ipsimet parti capere debitorem, qui sit de fuga suspectus, vt dixi infra, lib. prox. multo magis id licere debet iudici in causis criminalibus, quæ sunt multo maioris momenti, & præsertim vbi agitur de criminibus
K atrocibus. *K* Et sic vides, quod hæc materia informationum & capturæ est quasi arbitraria iudici. Quinimò Salyc. in l. 2. nu. 2. C. de cust. reo. dicit, quod aliquando dici-
l tur etiam semiplene cõstare iudici *l* per informationem ab ipso habitam a pluribus, non in figura iudicij, & quod hoc sufficit ad capturam. Et dicit Cauent. super 41. ritu magnæ curiæ, nu. 10. quod ita hodie seruatur in delictis enormibus, quod est valde notandum ad excusationem iudicum, qui plerunque antequam indicia in scriptis
m redigantur, faciunt reos detineri: *m* & bene faciunt, quando delictum est graue, & subest probabilis suspicio fugæ.

Tertiò debet iudex animaduertere, ne fortè persona, contra quam captura decernitur, sit talis, quæ ex priuilegio detineri non possit.

3 Quarto igitur, nunquid Mulieres possint de iure personaliter detineri. Resp. quod non; tex. est in c. mulieres, de iud. in 6. & est commun. opin. vt attestatur Boer. in repet. l. consentaneum, num. 144. C. quomodo & quando iudex. quod tamen intellige vt procedat in mulierib.
n honestis; secus autem in *n* meretricib. & vilib. Sed cer-
o tè *o* quidquid sit de iure, hodie de consuetudine contrarium seruatur; nam indistinctè mulieres capiuntur pro delictis, & carcerantur, sed bene ponuntur in carcerib. separatis à carcerib. virorum. Et de hac consuetudine attestatur Imo. in c. 2. nu. 16. de pign. quem refert Marian. de citatio. art. 5. q. 17. versic. 16. fallit, & Gram. decis. 33. num. 11. Idem attestatur Blanc. in pract. crim. fol. 4. num. 27. Et ita etiam seruari de stylo, & consuetudine curiarum Franciæ ait Boer. decis. 349. num. 5. in fin. Bonum est tamen, quod iudex in hoc sit valde circunspectus: quia si mulier sit nobilis, vel honestæ conditionis, non debet illam cum dedecore ad se conduci facere, neque statim in carcerem conijcere, sed potest ei dare pro carcere domum alicuius nobilis, & honestæ matronæ sub idonea fideiussione; & hoc nisi delictum sit atrox; nam eo casu esset detrudenda in carcerem, vel in monasterium, vel in prætorio in aliquo cubiculo sub honesta custodia, & fideiussione retinenda arbitrio iudicis, inspecta qualitate delicti, & personæ. Et ita in hoc Ducatu seruatur, In regno autem Neapolitano si delictum est tale, propter quod, reus non solet relaxari fideiussori, mulieres carcerantur, alias non. & ita seruari hodie in magna curia Vicariæ attestatur Gramm. in d. decis. 33. quem refert Foller. in practica criminali, fol. 34. num. 18.

p *p* Item quæro, nunquid Doctores possint carcerari.
4 Resp. quod quando agitur de delicto leui, non potest Doctor carcerari, secus autem si agatur de delicto graui. Ita dicit gl. in l. medicos, in verbo, Exhiberi. C. de professo. & med. lib. 10. quam videntur sequi Doctores, vt dicit Marcus decis. 82. nu. 1. Et ego vidi in facti contingentia plures Doctores carceratos ex diuersis criminibus.

q *q* Quæro nunquid clericus possit pro crimine perso-
5 naliter detineri. Respon. Si loquimur in iudice ecclesiastico competenti, nulla videtur esse difficultas, quo minus ab eo possit clericus propter crimen personaliter detineri, & ita quotidie videmus obseruari. Scias tamen, quod de iure antequam clericus detineatur, debet constare iudici de delicto, pro quo talis clericus est detinendus. Ita dicit Ioan. And. in c. si clericos, in verb. Commissos, de senten. excom. in 6. suadens, quòd caueant sibi prælati nostri temporis, qui capiunt statim, quia (secundum eum) incidunt in pœnam excommunicationis. Et ita tenent communiter Doctores, vt ait Cor. cons. 325. quod est consilium vltimum in litera C. lib. 4. Quando autem dicatur constare de delicto, dixi supra q. 4. Item scias quod requiritur, quod ipse clericus sit fugitiuus: ita colligitur ex tex. in c. vt famæ, de senten. excomm. & ita communiter intelligunt Doctores, vt ait Corn. in loco præallegato. Scias etiam, quòd talis carceratio clerici debet esse ad custodiam, non autem ad pœnam. Ita dicit glos. in d. c. si clericus, in verb. postea: quam sequuntur omnes, vt ait Cor. in d. consil. in litera E. Sed certè quidquid sit de iure, hæc omnia de consuetudine male obseruantur hodiernis temporibus forte quia multum creuit malitia clericorum.

r *r* Si vero loquimur in iudice seculari, nunc facienda
6 est regula, quod ab eo non potest Clericus detineri, nisi in casib. in quib. potest etiam ab eo puniri, de quibus di-
s xi, infra q. 36. *s* Bene verum est, quod si clericus inueniatur in flagranti crimine, potest capi à familia iudicis secularis, non quidem vt puniatur, sed vt tradatur iudici ecclesiastico. Et hæc est communis opin. vt dicit Felyn. in c. si verò, num. 4. de sent. excomm. quem refert Villalob. in sua collecta commun. opin. in litera C. num. 77. Viuius in lib. communium opin. in verbo, iu-

dex laicus: quam etiam dicit esse consuetudine approbatam. Gramma. super consti. regni, fol.49. col.2. vers. 14. iudex. Publicè enim interest, ne delinquentes impuniti euadant. Quinimò hoc casu potest capi non solum à familia, sed etiam à quocunque laico. Et est communis opi. vt dicit Aret. in d.c. cum non ab homine, num.14. & seq. Pariter etiam, vbi clericus delinquens verisimiliter esset suspectus de fuga, potest capi, vt episcopo suo consignetur. & est communis opin. vt dicit Alciat. in d.c. cum non ab homine, num.63. quem refert Villalob. in loco præallega. Nam & hoc casu publicè interest, vt talis delinquens capiatur, ne crimen impunitum remaneat.

7 Dictum est, quæ personæ detineri possint vel non? Quæro nunc, quomodo decernenda est talis captura? Respon. quòd licet in causis ciuilibus in verbali citatione t quilibet nuncius absque iudicis speciali mandato possit quemcunque citare, tamen in causis criminalibus secus est. nam nisi præcedat specialis commissio iudicis, u nemo debet personaliter detineri. u Hæc tamen conclusio locum non habet, quando aliqui reperiuntur in flagranti crimine facere rixam, deferre arma contra formam edictorum, portare aliquid contra deuetum extra territorium, vel similia, nam in his casibus vtique capi possunt per familiam absque iudicis commissione. Ita dicit Paris Put. de synd. fol.188. nu.15. & ita seruatur in practica, vt attestatur Carauita super 34. ritu magnæ curiæ, post num. 2. An autem possit quis sine iudicis mandato citari verbaliter, dixi infra q.31. vers. vnum autem scias.

8 Solet autem captura committi satellitibus, & familiæ x ipsius iudicis. x Sed nunquid potest iudex committere capturam personalem rei delinquentis ipsimet parti offensæ? Resp. quòd sic, dummodo executio huiusmodi capturæ non habeat annexam causæ cognitionem, & dummodo fiat sine armis & resistentia. Et hæc est communis opi. vt dicit Cagn. in l.non est singulis, nu. 6. ff. de reg. iur. Sed certè, quidquid sit de iure, ego consulo quibuscunque iudicibus, vt à talib. commissionib. abstineant, ne detur occasio scandalorum, quæ quidem de facili euenient, quando huiusmodi actus non publica, sed priuata manu peraguntur: quod etiam consilium y dat Paris Put. de synd. f.291. n.3. y Posset fortè tolerari, si vnà cum familia curiæ transmitterentur aliqui ex offensis, qui assistendo auxilium, & fauorem præstarent ipsi familiæ, non autem vt ad ipsius capturæ actum manum apponerent. Sed hoc etiam non nisi ex vrgenti necessitate fieri debet.

9 Quæro, si detentus appellet, nunquid pendente appellatione sit relaxandus. Dixi infra q.45. versic. sed quid si reus.

ADDITIONES.

a *Dictum est de informationibus*. Iudex indebite carcerari faciens aliquem quod puniatur in sindicatu, teneaturque ad damna, & interesse, & ad alia plura Farin. q. q.27. nu.141. & aliis seqq. teneturq; actione iniuriarum ibidem num.134. & seq. alias Iudex indebite carcerari faciens aliquem, quod puniatur in sindicatu, teneaturq; ad interesse & ad alia plura, Farin. q.27. nu.141. & alijs pluribus. Captura dicitur iniusta multipliciter, nempe ratione loci. Farin. q.27. de qua infra num.88. & alijs sequen. Item ratione temporis, ibidem nu.105. & alijs pluribus, item ordinis non seruati ibidem. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Teneatur in sindicatu*. Adde supra q.20. versic. ad formandam q.21. vers. assertio vulnerati, ibi est enim tale dictum. *Drogh.*

c *Primum est*. De quo infra quæst.46. versic. in hoc per Clar. de indebite carcerato, seu detento Farin. tit. de carceribus & carcer. 1. vol. quæst.27. vbi numero quarto, inquit, dici eam indebitam esse capturam ratione incompetentiæ iudicis. *Bern. Ros.*

d *Alias enim non est*. Vide Baiard.

e *Scias autem*. Vide Baiard.

f *Priusquam denuntiatur ad capturam*. Farinac. dicta quæstione vigesimaseptima, numero 113. & 114. *Bern. Ros.*

g *Et ideo dic*. Vulpell. respon.74. numero primo, Farinac. dicta quæstione 27. numero duodecimo, 115. & 116. *Bern. Ros.*

h *Poterit Iudex*. Farinac. dicta quæstione 27. num.116. & 117. vbi tradit qualia debeant esse indicia recenserque octo opiniones, & post numerum 127. subnectit quatuor aduertenda esse, vt ibi per eum. *Bern. Ros.*

i *Personam nobilem*. Differentiam pauperis, vide supra q.8. vers. scias tamen. *Drogh.*

K *Poterit igitur Iudex*. Adde infr. q.31. versic. sed quid si reus, quæst.39. versic. cæterum cum, versic. sequenti, & pone de hoc exemplum in vagabundo, filio familias, & alijs similibus, in quibus probabilis est suspitio fugæ, & hic dictis adde, quæ nuperrime dixit Flaminius chart. in sua pract. interrogan. reorum libro primo, cap. secundo. *Drogh.*

K *Et sic vides*. Adde quod captura, & informationes sint arbitrariæ Iudici supra quæst.21. versic. assertio vulnerati infra quæst.64. versic. nunc de gradibus, & vers. Dixi quoque, quæstione vigesima, in princ. Menoch. de arb. iud. lib.1. q.88. num.3. & ibi late in materia capturæ. *Drogh.*

l *Per informationem*. Tribus concurrentibus tamen vt per Farin. d.q.27. nu.139. *Bern. Ros.*

m *Et bene faciunt*. Adde Blanc. reper. l.fin. num.8. ff. de quæst. contrarium tamen monuit supra q.7. vers. Quæro igitur in fin. *Drogh.*

n *Meretricibus*.] Adde, quod etiam carcerantur pro debito, siue priuato siue publico, quod etiam procedit in coniugatis, si tamen illarum viri sint conscij turpitudinis, secus si ignari. Sed quid de leui crimine. Et vbi de graui, & atroci agatur. Et si carcerandæ sunt quibus in carceribus sunt detrudendæ. De omnibus vide per Menoch. de arbitr. iudic. lib.2. q.84. nu.13. cum sequentibus vsque ad fin. *Gasch.*

o *Quidquid sit de iure*. Farin. vbi sup. d. q. 27. num.12. vsque ad 65. *Bern Ros.*

o *Sed certè quicquid sit de iure*. Vide Baiard.

p *Item quæro*. Farin. d.q.22. nu.77. vsque 87. *Ber. Ros.*

q *Quæro nunquid clericus*. Farin. d.q.27. num.65. vsque num.77. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

r *Si vero loquimur*. Vide Baiard.

s *Bene verum est*. Vide Baiard.

t *Quilibet nuncius*. Adde Ias. in §. quadrupli, num.15. cum seq. Instit. de act. *Drogh.*

u *Hæc tamen conclusio*. Adde infra q.29. vers.1. ibi, debere aduertere; quid autem seruetur contra reos repertos in fragranti crimine, & quando contra eos procedatur, supra q.8. vers. scias tamen, cum vers. seq. & dixi infra ad q.82. ltat.6. Adde tamē quòd si Iudex videt aliquem Arma deferre, potest illum punire pro delatione Armorum absque alia citatione, vel processu, Bal. in l. ad officium, C. fin. regund. glo. ad consuetud. Turon. tit. *des amandes*. art.3. quod est huic contrarium, & ad ea, quæ dixit supra q.8. vers. scias tamen, & q.49. versic. vltimus quæro cum concord. *Drogh.*

u *Hæc tamen conclusio*. Farinac. titulo de delict. quæstione vigesimaprima, volumine primo, numero 138. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

x Sed

b *Sed nunquid potest Iudex.* Adde quòd etiam absque licentia capiuntur malefactores modo, quo per Iasin §. superest. nu. 68. ad fin. Instit. de actio. *Drogh.*

y *Posset fortè tolerari.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex incompetens an possit delinquentem capere, & competenti praesentare, etiam sine periculo fugae.*
2 *Iudex quilibet dicitur competens ad capturam, quando adest suspitio fugae.*
3 *Iudex capiens temerè innocentem puniendus est.*
4 *Tenetur parti ad interesse.*
5 *Et etiam iniuriarum.*
6 *Iudex ecclesiasticus clericum temerè carcerans, excommunicationem incurrit.*
7 *Lim. nisi aliqua iusta causa excusetur.*
8 *Captus absque indicijs an debeat excarcerari si postea indicia superuenerint.*
9 *Captus nulliter relaxari non debet, quando de nouo contra ipsum captura esset concedenda.*
10 *Carcerari quis potest in criminalibus, etiam quòd poena sit pecuniaria.*
11 *Carcerandi arbitrium in criminalibus residet penes iudicem.*
12 *Quid Romae seruetur.*
13 *Captura ante contumaciam est arbitraria, postea vero necessaria.*
Testis, qui repellitur à lege, facit indicium ad capturam, nu. eod.
14 *Iudex non cogitur incipere à captura personae.*
15 *Iudex non deueniens ad capturam in delicto graui, non caret suspicione.*
16 *Iudex an possit deuenire ad citationem realem, vel personalem, non constito de delicto.*
Et quid seruetur in Regno Neapolit.
17 *Executor capiens aliquem iniustè, potest impunè ipsum liberare.*
18 *Iudex tenetur carcerare filium ad iussum patris.*
19 *Licentia de capiendo, an duret in tempus successoris, remissiuè.*
20 *Et an post mortem mandantis.*
21 *Mulier potest carcerari post condemnationem.*
22 *Mulier quando possit personaliter detineri.*
Et cum ea mitiùs est agendum, quàm cum masculo.
23 *Clerici quando possint carcerari, remissiuè.*
24 *Delicta enormia quae dicantur, remissiuè.*
25 *Clericus quando possit per laicum carcerari, remissiuè.*
26 *Iudex incompetens potest delinquentem capere, vt praesentet Iudici competenti.*
27 *Clericus debet remitti absque alia requisitione.*
28 *Delinquens in flagranti potest à quolibet capi.*
Priuata persona potest alios requirere ad capien. & custodien. malefactorem.
29 *Homicidium non dicitur ex animo deliberato si malefactor, dum capitur, occidatur.*
30 *Executores incedentes per Comitatus non possunt grauare rusticos.*

a *Dictum est de informationibus.* Adde, quòd Iudex
1 † incompetens potest delinquentem capere, & captum repraesentare competenti, etiam sine periculo fugae, Bart. in l. si quis in seruitute ff. de furt. & Boer. in decis. 215. nu. 34. contrarium autem tenuit Neuiz. cons. 52. nu. 14. sed Viui. in decis. 341. nu. 12. tenet, quòd ad
2 omnem capturam † cōmittendam omnis iudex est competens in suspitione fugae.

3 Item adde, quòd † iudex in criminalibus à captura personae incipiens, si temerè caperet innocentem, punitur, vt dicit Bald. in l. 2. C. de ijs qui latr. & Paris de Put. vers. captura, nu. 14. & in vers. quia plerumque, & tene-
4 tur parti ad interesse, † & expensas, vt ibi per eum, & Bald. in l. seueriter, C. de excusat. tut. immo talis iudex te-
5 netur actione iniuriarum, † vt per Bart. & Ang. in l. si vero, §. 1. ff. qui satisd. cogan. & Areti. in tract. malef. in vers. pro quibus Antoninus fideiussit, & ibi Addent. & Episcopus, vel iudex Ecclesiasticus clericum carcerans,
6 † incurrit etiam poenam excommunicationis. c. si clericus. de sent. excommun. in sexto, & Corn. in cons. 325.
7 vol. 4. nisi † aliqua ex iusta causa iudex excusetur, vt per
8 Paris. in d. vers. quia plerumque, & carceratus † nō praecedentibus indicijs, licet postea indicia superueniant, debet relaxari, quia captura non potest iustificari ex nouis causis, & indicijs postea superuenientibus, Bal. & Paul. de Cast. in l. si quis, ff. de testam. sed hoc non seruatur in
9 practica † & fatuus esset iudex, qui ita faceret, & est etiā de iure, per ea quae tradit Pau. de Cast. in cons. penult. in fine vol. 1. & addent. ad Bertaz. in consil. 465. in litera C. quia carceratus nulliter relaxari non debet, quando captura contra eundem de nouo esset concedenda, siue facienda, Crau. cons. 46. num. 7. & Viui. opin. 87. nu. 7. volum. 1.

d *Alias enim non est reus.* Adde, quòd † in criminali-
10 bus deuenitur ad capturam, etiam quòd poena sit pecuniaria, Boss. in tit. de carcer. fideiuss. relax. num. 2. & latè Farin. q. 27. nu. 39.

e *Scias autem, quod in hoc.* Adde, quòd † in criminibus
11 Iudex potest incipere à captura, antequàm constet de crimine si timet de fuga, vel propter atrocitatem delicti, personae qualitatem, & conditionem, & poenę grauitatem. c. si clericus, de senten. excomm. Salicet. in l. ea quidem nu. 77. & in l. nullus, nu. 4. C. de exhib. reis, & Cabal. ad constit. March. in c. 3. lib. 4. & est arbitrariū Iudici, etiam nullis praecedentibus indiciis, Menoch. de arbitr. iudic. quaest. 88. & dicit Anton. Scap. lib. 5. iuris non
12 scripti, c. 13. num. 3. quod Romae † seruatur, quod iudices habita relatione alicuius exploratoris de aliquo delicto graui per aliquem commisso, committunt statim capturam, & idem seruatur in toto statu Ecclesiastico, considerata tamen qualitate personarum, & grauitate delicti, & Foller. in pract. crim. in vers. notatos capiat, nu.
13 2. dicit, quòd captura † est arbitraria ante contumaciā, & post necessaria. Et tenet Vulpel. in cons. 74. in prin. quòd iudex ex qualibet leuissima suspitione ad capturā deuenire potest, & idem dicit Afflict. in constitutione Baiulus si furem in fin. & etiam Mars. in sing. 93. incip. iudex licet, & dicit D. Clar. supra in q. 24. vers. vidi etiam plerumque quòd testis, qui prorsus à lege repellitur, facit indicium ad capturam, vbi ita iudici videatur, quia quaelibet suspicio sufficit.

14 Item adde, quòd † licet possit Iudex incipere à captura personae, non tamen cogitur capere, si potius vellet eum citare, nec teneretur in syndicatu, imò si pars peteret familiā, & iudex denegaret, minimè teneretur in syndicatu, nisi reus esset cōtumax, quia tunc cogitur dare familiam, secundum Bart. in l. consentaneum, C. quomodo, & quando Iud. & Paris. in d. vers. captura, §. quia plerunque, & Bart. in l. cum eo. ff. ad l. Iul. pecul. sed hoc etiam cautus Iudex non faceret, si delictum esset tale, propter quod deueniendum esset ad capturam, alias
15 non careret suspitione, † & quandoque teneretur in syndicatu, & ad interesse partis, si capturam denegaret, & carceratus aufugeret, Paris de Puteo in versic. captura, §. quia plerunque in princ. & Carau. in titu 39. num. 11.

36 Item adde, quòd in Regno † Neap. Iudex non debet citare principalem ad informandum, nec ad capturam, deuenire, nec eum examinare, nisi prius constet de delicto, alias iudex puniretur, Gramm. in decis. 60. col. 2. vers. circa secundum, nu. 19. & hodie extat pragmatica Caroli Quinti, qua cauetur, vt non procedatur ad capturam, nisi incipiat constare de maleficijs, quæ incipit inolescere, quę est prima sub tit. de custodia reorum, quæ pragmatica non seruatur per iudices, nisi quando eis videtur, vt attestatur Carauit. in titu 39. sub nu. 10.

37 Item adde, ꝙ si baiulus, † siue executor aliquem capiat iniustè, poterit ipsum impunè liberare, l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de furt. & Paris de syndicat. in §. officiales destinati in fine.

38 Item adde, † quòd ad iussum patris debet iudex filium detinere, cum non sit verisimile, quòd pater, qui plus diligit filium, quàm se ipsum, velit eum carcerari sine iusta causa, si pater sit honesta persona, & discreta. Iaffr. decis. 209. Ascan. Clem. in tract. de patr. pot. effec. 1. nu. 18.

39 Item adde, an † licentia de capiendo, duret in tempus successoris, per Bal. in l. 1. nu. 3. ff. de postul. vbi dicit, quòd sic, distingue tamen, vt per Roland. in cōs. 38. nu. 7. vol. 3. & per Beu. cons. 4. num. 13. & similiter durat

20 † post mortem ipsius iudicis mandantis. Viui. opin. 555. nu. 4. vol. 2.

o *Sed certè quicquid sit de iure*.] Adde, ꝙ circunscri-

21 pta † huiusmodi consuetudine mulieres possunt detineri de persona post condemnationem, quia tunc cessat priuilegium, vt decidit, Bald. in l. neque. §. qui in ius vocatus, ff. de in ius voc. & Foller. in pract. crim. in verb. notatos capiat de persona num. 19. & quando mulieres

22 † personaliter detineri possint, vide Menoch. de arbitr. iud. in quæst. 88. nu. 19. cum seq. ¶ Quòd mitiùs agendum sit cum fœmina, quàm cum masculo, tradit Tiraq. de pœnis temper. caus. 9. vbi per totam illam causam tractat de hac materia.

q *Quæro nunquid clericus*.] Adde, videndum Foller. in pract. crim. can. par. 2. cap. 20. nu. 9. cum seq. vbi latè,

23 quando clerici † carcerari possint, & quæ dicantur

24 † enormia delicta, pro quibus sub fideiussoria cautione liberantur.

r *Si vero loquimur in iudice seculari*.] Adde, videndum D. Farinacium in quęst. 8. nu. 116. vbi ponit quin-

25 que casus, † in quibus clericus per laicum carcerari potest, vide etiam Bertaz. & ibi addentes in cons. 78. vbi latè de captura clerici facta per laicum, quando sit lici-

26 ta, & sic iudex † incompetens potest delinquentem capere, vt captum representet competenti, Boer. in decis. 215. num. 34.

s *Benè verum est*.] Item adde, quòd Clericus † debet

27 remitti sine requisitione, not. in auth. vt cleric. apud propr. episc. §. illud palam, c. vt famæ, extr. de sentent. excommun. & Scaglion in titu 46. fol. 224. nu. 8.

u *Hac tamen conclusio*.] Adde, quòd nedum † de-

28 linquens in flagranti crimine capi potest per familiam absq; iudicis commissione, sed etiam à quolibet in ipso actu delinquendi, vel immediatè post, qui eum iudici præsentare debet, Bald. super feud. de pace iur. firm. §. si quis verò nu. 6.

x Item adde, quòd priuata persona potest requirere alias priuatas personas, vt aliquem malefactorem capiant, & custodiant, donec iudex eum capiat, Gram. in constitutionibus, capitulis, & Pragm. Regni in constit. ad officium nu. 4. fol. 36.

y *Posset fortè tolerari in fine*. Adde, ꝙ ita consuluit

29 Mandell. in cōs. 47. & ibi tenet, ꝙ si malefactor † in captura occidatur, non possit inquiri de homicidio ex animo deliberato, & quod licentia iudicis probatur, si familia admittit secum offensos, vel socios.

30 Item adde, ꝙ Baroncelli, † & executores incedentes per Comitatum pro malefactoribus inquirendis, vel pro exactionibus collectarum, nō possunt grauare rusticos, vt sibi præstent alimenta, vel vt commodent equos, & hoc non debent pati iudices l. 2. & ibi Io. de Plate. C. de luc. aduoca. lib. 12. quem refert, & sequitur Rip. in tractat. de remed. præstan. con. pest. nu. 212.

QVÆSTIO XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Familia officialis an possit detinendum, si resistat, impunè interficere.*
2 *Officiali resistere an aliquando liceat, versic. Sed hic incidenter.*
3 *Eximens detentum è manibus familiæ qua pœna sit puniendus, versic. Eximens autem, Remissiuè.*
4 *Et quid si erat indebitè detentus, versic. Sed quid si ille.*
5 *Et an eximēs sei psū incidat in pœnā, versic. Quæro etiā.*
6 *Iudex an possit statuere præmium capienti delinquentem, versic. Sed quid si delinquens.*
7 *Capiens delinquentem recuperat à fisco id, quod expendit in eo capiendo, versic. Vnum tamen.*
8 *Statutum constituens præmium capienti delinquentem an habeat locum in officiali, versic. Caeterū in multis.*
9 *Statutum quòd villa teneatur capere malefactorem, an habeat locum, quando maleficium fuit de nocte commissum, & claues portarum erant apud rectorem, versic. E conuerso.*
10 *Delinquens si fugiat in aliam iurisdictionem, ibique captus sit à familia eum persequente, an sit liberandus, versic. Sed pone.*
11 *Officiali in casu resistentiæ non creditur.*

1 SÆpe numero contingit, ꝙ delinquentes ne capian-
a tur, a familiæ resistunt, & se armis tuentur: Quæ-
b ro, nunquid familia possit illos interficere. Resp. b ꝙ si familia habet mandatum iudicis aliquem capiendi, & ipse resistat, neque aliter capi possit, potest illum impunè interficere. Ita colligitur ex tex. in l. si seruus. C. de ijs qui ad eccles. confug. Et hoc verum esse nullus dubitat, vt ait Bolene. in reper. l. capitalium. §. famo-
c sos. num. 196. ff. de pœn. c Et dicit Bal. in l. fin. C. de exhib. reis, ꝙ vidit de facto liberari beruarium, qui vul-
d nerauerat fugientem, quem capere volebat. d Et illud dictum Bald. refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Fama publica post num. 54. Et ita etiam pluries iudicatum fuisse in facti contingentia, refert Amad. de synd. num. 100. & seq. quem refert Boss. in titu. de captura, num. 12. Et licet Amad. in loco præallega. videatur sentire, ꝙ in prædictis casibus satellites sint liberandi, dummodo captura sit iusta; alias secus; Ego indistinctè puto esse liberandos, quia ad eos non pertinet cognoscere an commissio iudicis sit iusta, vel iniusta, vt dixi
e e infra q. 60. versic. solet dubitari, sed solummodo illam exequi: Et ideo, vbi ipsa commissio esset in forma fidem faciente, illos semper excusarem. Admonet tamen, & rectè Amad. ibi, officiales, & familiam, vt quantū fieri potest, caueant ab huiusmodi vulneribus, & percussionibus, referens se vidisse in ciuitate Perusij populum insurgentem contra Potestatem, & familiam, quia vulnerauerant quendam captum resistentem familiæ. Debent etiam satellites cautè in hoc procedere; quia si deinde appareret, ꝙ illum capere potuissent absque eo ꝙ interficerent, vel vulnerarent, non euaderent pœnam saltem extraordinariam, prout in facti contingentia iudicatum fuit per curiam Neapol.
f teste Gramm. decis. 41. f Item debent aduertere, vt habeant secum licentiam illum capiendi in scriptis, vel saltem

saltem habeant insignia, quod sint satellites; alias verò posset reus licitè ab eis aufugere, & etiam se defendere, non enim tenetur eis credere. Et ita in facti contingentia alias determinatum fuisse, attestatur Ang. in l. Item apud. §. si quis virginem, nu. 2. ff. de iniur. quem refert Augin loco præallegato.

g Sed hic incidenter quæro, nunquid aliquando liceat h officiali, seu iudici resistere, præsertim si de facto procedat. Resp. Aliqui tenuerunt absolutè, quod sic. & hanc sententiam dicit esse frequentiori Doctorum calculo receptam Placa lib. 1. delictorum, c. 18. num. 9.

i Sed hæc opi. iudicio meo periculosa est. i Ideo tu dic, quod aut iudex procedit tanquam iudex, & nullo modo debet ei resisti, k nisi vellet inferre aliquod præiudicium irreparabile: Aut procedit eo modo, quo solent procedere priuati, & tunc impunè licet ei resistere. Et hæc distinctio colligitur ex Glos. in l. non videtur, §. qui iussu, in gl. vnica, ff. de reg. iur. quàm dicit esse communiter approbatam Bolenc. in repet. l. capitalium, § famosos, post nu. 149. ff. de pœnis, Et dicit Clau. in lectura l. vt vim, nu. 27. & 28. & in reper. nu. 48. ff. de iust. & iure, quod ita omnes volunt, & in hoc omnes concordare. & latius supra in §. iudex.

3 Eximens autem detentum è manibus familiæ punitur pœna capitis, vt dixi infra, quæst. 68. versiculo eximens.

l Sed quid si ille erat iniustè detentus, nunquid eximens erit puniendus? m Resp. quod non. est communis opin. vt attestatur Iasi. in l. 3. §. quod pretor, col. 3. ff. ne quis eum qui, propter illum refert Boss. in tit. de captura, nu. 7. & in tit. de carcere, nu. 15.

n Quæro h etiam nunquid ille, qui se ipsum eximit de 5 manibus familiæ, incidat in pœnam. Resp. Boss. in titul. de captura a num. 17. & seq. refert in facti contingentia fuisse determinatum in Senatu, quod sic, licet diceret quod in eo casu fugiens, seu eximens se, euaginauerat ensem, & sic videbatur etiam fecisse resistentiam familiæ. Ego credo, quòd fugiens è manibus familiæ sit puniendus, prout ille, qui fugit è carceribus, nam etiam ipse dicitur detineri, mitius tamen, ex quo non dicitur violare publicos carceres. Et hoc quando id facit o sine violentia, o Sed si defendat se cum armis, dicerem puniendum esse prout illos, qui resistunt capturæ. Non tamen omittam, quod etcum quædam Alegra Pitta maritum capitaliter damnatum exemisset è manibus satellitũ, fuit diu disputatum in Senatu, an esset punienda; & tandem non fuit diffinitiuè absoluta, neque condemnata, sed dictum eam nõ esse molestandam, donec aliud per Senatum ordinatum fuisset, 3. Iul. 1565. P. N.

p Scias, p quòd si delinquens aufugerit, ita vt capi non 6 potuerit à familia, nunquid poterit iudex seu potestas publicare edictum, & statuere præmium capientibus huiusmodi delinquentem? Resp. quod sic, & ita communiter tenetur, vt dicit Albe. in 4. parte statutorum, quæst. 48. quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Fama publica, post nu. 25 Quod tamen ego intelligo vt procedat in aliquo casu particulari, vbi delictum esset atrox & seuera pœna dignum: nam eo casu dicendum est licere iudici tale præmium constituere, sed non in generre cuicunque capienti malefactores, hoc enim esset condere legem, quod non permittitur nisi supremis magistratibus.

q q Vnum tamen nota in hoc proposito, quod quicunque, 7 etiam non habens mandatum à iudice, ceperit aliquem malefactorem, & tradiderit curiæ, & in eo capiendo aliquid expenderit, poterit illud recuperare ab officiali, vel à fisco. Et hoc fatentur omnes, vt dicit Grammat. sine Petrus de Monfort. super constit. regni, fol. 54. num. 5. dicens istud esse perpetuo menti tenendum.

r Certum autem in multis ciuitatibus, & oppidis Italiæ

Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim.

8 reperiri statuta, quæ constituunt præmium capientibus delinquentes: Quæro, nunquid officialis capiens aliquem malefactorem, debeat habere tale præmium à statuto propositum. Resp. f quod non, quia illud facere tenetur ex debito, & necessitate officii sui. Et ita dicunt omnes Scribentes, vt ait Io. Mont. de auctoritate magni consilii, post decis. Botr. post n. 146. vers. & ibi dicunt. Et dicit Boss. in tit. de captura, nu. 76. quod ita vidit seruari in facti contingentia.

t t E conuerso etiam in multis ciuitatib. stant statuta, q 9 villa teneatur capere malefactorem sub certa pœna. Pone, quod fuit commissum maleficium de nocte, & rector, seu potestas habebat claues castri, ita quod illi de villa nõ potuerunt exire, & capere malefactorem: Quæro, nunquid teneantur pœna statuti. Respond. quòd non, ita dixit Barran l. 3. §. subuenitur. ff. ad Syllan. Et hæc conclusio approbatur à Doctoribus, vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in verb. Qui iudex dictum Caium, post nu. 12. Cùm enim facto, seu impedimento superioris exire non potuerint, non potest eis aliquid imputari.

10 Sed pone, quod familia vnius iudicis incipiat in suo territorio persequi delinquentem, & eum capiat, & ille aufugiat in territorium alterius iudicis, & ibi fuerit à familia eum persequente comprehensus, nunquid erit retinendus ab ipso iudice, qui capturam decreuit, & ab eo puniendus? Respon. quod non, sed debet relaxari, & dimitti. Et est communis opin. vt dicit Barba. cons. 26. in fin. lib. 1. quem refert Boss. in tit. de captura, num. 34. & idem Boss. in titul. de fauoribus defensionis, num. 7. in fin. dicit, quòd ita vidit seruari. Ita etiam practicari attestatur Ant. Gomes. c. 9. delictor. num. 5. Non enim hoc casu attendi debet principium, sed finis. Et si casus contingeret, ita seruarem, licet contrarium in facti contingentia decisum fuisse referat Paris Put. de synd. fol. 190. c. 4. num. 1. in quodam qui commiserat delictum Perusii, & fuit insecutus à familia vsque ad ciui- u tatem Florentiæ, u & ibi captus.

ADDITIONES.

a *Familiæ resistunt.* An autem in casu resistentiæ, vel offensionis factæ officiali, debeat eidem credi? Dic quòd non, glos. ad consuetud. Turon. Tit. *des crimes*, art. 4. Alc. Tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 14. num. 7. ibi Puto contrarium, Menoch. dict. Tract. de arb. Iud. lib. 2. cent. 2. cas. 12, num. 15. plura super hoc congerit Petr. Picchius Tract. de Iur. sist. & manuum iniectione cap. 25. qui multum tribuit Iudicis arbitrio ex rerum, & personarum qualitate; An autem in casu resistentiæ liceat vulnerare resistentem? Respondetur, quòd non. Tenetur enim capiens de excessu Boss. tit. de captura. num. 65. *Drogh.*

b *Quod si familia.* Farin. titul. de carcerib. q. 32. vol. 1. num. 59. vsque 62. *Ber. Ros.*

c *Et dicit Baldus.* Et omni in casu mitius punitur ob iram. Carer. in pract. fol. 113. verbo sexto quæro nu. 21. imò regulariter non punitur, si ei fiat resistentia, idem ibi fol. 172. verbo circa secundũ. vers. 70. & 140. *Be. Ros.*

d *Et illud dictum Baldi.* Vide Baiard.

e *Infra q. 60. vers. solet dubitari.* Non facit in specie hãc mentionem immo videtur in contrarium infr. hac eadem quæst. vers. sed quid in fine. *Drogh.*

f *Item debent aduertere.* Hoc tamen fallit, vt dictum est supra quæstione proxima, vers. Dictum est, & habetur sup. q. 8. vers. sed nunquid, vide Marant. in suo Spec. parte sexta, titul. Rectè concipiatur citatio numero 71. *Drogh.*

f *Item debent.* Farinac. d. quæstio. 32. num. 31. & sequentibus. *Bern. Ros.*

g *Sed hic Incidenter*. Quando non possit resisti, vel non, officiali, aut iudici Farin, d.q.nu.33,34, vsque 38.& nu, 117.& seqq. & etiam nu,87. vsque 117. *Bern. Ros.*

h *Officiali, seu iudici resistere.*] Ad idem adde,& per Ludouic, Carer, in prac.cri, §.homicid.6, sub nu.78, vsque ad nu,83. vbi quamplura ponit exempla, quæ per te videre poteris. Vide etiam per Thom, Gram, crim.consil,51, *Giacb,*

i *Ideo tu dic*. Adde quod latius hunc passum in sui materia,& ad propositum explicat Negus, Tract, de pign. & hipp,2.memb, 3.par.nu.22, Menoch, de recuperan. possess, remed.8.num.29.infr. q.82, stat.4. de turb.poss, Plot, in l.si quando, §.sexto, sub num,21. & 30, C, vn. de vi, *Drogh,*

K *Nisi velles inferre*. Vide Baiard,

l *Sed quid si ille*. Farin,nu 66.vt sup, *Bern,Ros,*

Vide eundem Baiardum,

m *Respon.quod non*, Non tamen ad sic eximentes pertinet cognitio, an exemptus fuerit debite,& legitime detentus, vel non; Nec datur ratio differentiæ inter hos eximentes,& illos satellites, de quibus supra hac eadem quæstione, vers.primo in princ, sic etiam in nudo exequutore, quod ad eum non pertineat cognitio, Notat Ias.in §.si minus, nu,16. Instit.de act. Menoch, de arb, iud.lib.1.q.38.nu,20.ad fin, ex magna tamen causa etiã nudus executor admittit exceptionem, vt per Felin. in cap.canonum statuta coll,13, de cõstit. Faciunt hic tradita per Didacum à Couar.pract.cap,16. paulo ante finem, ibi, à quibus ipse discedo libenter, In criminalibus autem semper seruatur causæ cognitio in exequutore per ea, quæ ad saturitatem dixit Chart, tit, de exeq. sent, cap.fin.*Drogh*,

n *Quæro etiam*, Farin.d.q.32.num,22.& seqq. vsque 29, vbi quid in eo, qui clamauit ad arma, nu,25. *Bern.Ros,*

o *Sed si defendat se*, Farin, sup,num.79, *Bern. Ros.*

p *Sed quid si delinquens aufugerit*, Vide Baiard,

q *Vnum tamen nota in hoc proposito*, Vide Baiard,

r *Cæterum in multis ciuitatibus* . Vide Baiard,

s *Quod non*, Huic adde Tiraq. in l.si vnquam in verb, donatione largitus, numero 106. C.de reuocanda donat, *Drogh.*

t *Econuerso etiam*. Vide Baiardum.

u *Et ibi captus*. Aliter tamen seruãt venatores leporum insequentes, §.Apum quoque Instit. de rer. diuisione. *Drogh,*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Familia officialis, an possit impune resistentem interficere, & num.5.*

2 *Familia officialis debet portare signa iuxta solitum regionis.*

3 *Occidens Nuntium qualiter teneatur, remissiue.*

4 *Executori dicenti se habere commissionem, an credatur, remissiue.*

6 *Berroarijs an liceat vulnerare fugientem pro causa pecuniaria,*

7 *Resistentia permittitur, quando iudex non obstante iusta appellatione procedit ad executionẽ irretractabilẽ,*

8 *Resistere quis dicatur, remissiue.*

9 *Resistentia debet esse modesta.*

10 *Resistere quando liceat, remissiue,*

11 *Tortus indebite, iudicem interficiens, non punitur pœna mortis,*

12 *Eximens captum indebite, an teneatur.*

13 *Executori dicenti, captum sibi fuisse exemptum, an credatur, remissiue.*

14 *Nuntio quando credendum, remissiue,*

15 *Statutum puniens fugientem intelligitur de eo, qui capi non potuit.*

16 *Bannitus alios bannitos detegens, potest per iudicem rebanniri.*

17 *Intellige si eos prodiderit, antequam ab alio manifestetur.*

18 *Priuatus potest requirere alios priuatos ad capiendum malefactores.*

19 *Priuati conuocati per Curiam ad capiendum malefactorem, non consequuntur præmium.*

20 *Officialis recuperat expensas factas pro capiendo malefactore,*

21 *Berroarijs sunt concedenda præmia, vbi adest multitudo bannitorum,*

22 *Xistus V. P. M. præmia concessit etiam berroarijs capientibus bannitos.*

Auctor secunda vice Gubernator Spoleti,

23 *Statutum puniens præsentantem bannitum, habet locum in capiente bannitum ante statutum.*

24 *Latro capiens socium latronem, non debet habere præmium.*

25 *Præmium cui debeatur, si duo simul concurrant ad capiendum bannitum, remissiue.*

26 *Præmium an duplicetur ei, qui eundem delinquentem pluries cepit, vt quia captus euasit.*

27 *Villa, seu Castrum non dicitur, si nõ habet quinque patres famil,*

28 *Vniuersitas, quæ tenetur capere malefactores, quando probet suam diligentiam, remissiue.*

d ET illud dictum Baldi refert August. Adde, q † ita

1 etiam concludit Grammat.decis,41. quod procedit

2 si familia † portabat signa familiæ, quæ in illa regione fieri solent, secundum August, ad Ang, in verb, quod fama publica, nu.54.in fin; vide etiam Boet.decis,170.

3 & ibi etiam, qualiter teneatur occidens nuntium, † Et

4 an credatur executori, † dicenti, se habere commissionem, Bart,& Angel.in l.prohibitum, C.de iure fisci, lib. 10. & vide Mars.in Practicmen, §.vlterius,nu,7,& in

5 l.1.nu,78.ff.de sicar, & an berroarij † teneantur, si occiderint resistentem in captura, vel fugientem, vide Marcabrun.ab Anguill, consil.51. vide tamen omnino D.Farinacium in quæst. 32,num,39.& seq, vbi latissime hanc quæstionem tractauit.

6 Item adde, quod berroarius † non licet vulnerare fugientem, quem volebant capere ex causa pecuniaria, Bald.in Auth.sed omnino, nu.14. C. ne vx. pro marit, & August,cons,28,num,5.sed circa istam quæstionem, vide omnino D.Farinacium in quæst.32. num.54. vbi contrarium tenet.

K *Nisi vellet inferre aliquod præiudicium irreparabile.*

7 Adde exemplum, † vt est, si iudex non obstante appellatione iuste interposita, vellet procedere ad executionem irretractabilem, vt per Guid. Pap, decis.579. nu.3. vide etiam Parid, de syndic.in verb. resistentia, & per

8 eundem in c.seq.nu.4 quis † dicatur resistere, & quod

9 resistentia, quæ fit officialibus, debet † fieri modeste, In hac materia, quando liceat iudici, vel eius familiæ resi-

10 stere, † vide pulcherrimam distinctionem per Afflict, in constit.pacis cultum,nu.56. rubr,8.tit,de cult.pacis, fol.40.& Cassan,in consuetud.Burg.tit. *des Iustices,& droicts*, §.7. qui multum diffuse hanc quæstionem tractauit. Rip, in tract, de remed, ad conser, vbert. nu.89. Felyn.in c.si quando, de offic.deleg. Sed magis diffuse hanc materiam tractauit Bolognet. in l. vt vim, nu.54. cum seq. ff.de iust.& iur, vbi multas facit conclusiones post Claud.Seisell,ibi, & nouissime Farinac, var,quæst, in quæst.32.nu,88.cum multis seq. qui adeo hanc materiam tractauit, vt nihil amplius desiderari possit.

11 Item adde, si iudex † iniuste non præcedentibus in-

dicijs

dictis forsit aliquem, tunc si ille indebitè tortus, occidit iudicem, non debet puniri pena mortis, sed alia mitiori pena. Marsil. in sing. 455. incip. difficillimum est iustum dolorem temperare, & in pract. in §. diligenter, numero 58.

l *Sed quid si ille erat indebitè detentus.* Adde, quòd hoc 22 procederet, † si notoriè constaret de iniustitia, vt per Roman consil. 310. circa fin. & Alex. in l. 4. in §. Item si quis, ff. ne quis eum qui. Deci. in c. si quando, de offic. deleg. & in l. vt vim, col. 8. ff. de iust. & iur. Et Cagno in l. vnic. ff. si quis iudicem. in §. vt videtur, num. 28. & an 23 credatur executoribus, † dicentibus, captum ab eorum manibus exemptum fuisse. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 14. & Menoch. de arbitr. iudi. casu 112; vbi 24 plenè tractat † hanc materiam, quando nuntio publico sit credendum.

n *Quæro etiam nunquid ille.* Adde, si extaret † statutum, 25 siue proclama puniens fugientem contra Berroarios, intelligitur de eo, qui capi non potuit, secus de capto, si quis sit fugitiuus, §. idem ait, vbi Bald. ff. de ædilit. edicto.

p *Sed quid si delinquens aufugerit.* Adde, quòd etiam iudex 26 † bannitum rebannire potest, si multos alios bannitos detexerit, ac causam apprehensionis eorum præstiterit, ita Bart. in l. ambitiosa, num. 8. ff. de decret. ab ordine facien. Menoch. de arbitr. iud. q. 92. nu. 8. quod tamen in-27 telligendum † est, si prodiderit, antequam ab alio manifestetur; glo. in l. 1. in ver. processeru, C. de desert. lib. 12. Sed ego consulo iudicibus inconsulto Principe hoc non faciant, si tempus concedit.

q *Vnum tamen nota in hoc proposito.* Adde, quòd nedum 18 licet priuato † sine mandato iudicis capere malefactorem, vt ipsum iudici præsentet, vt per Gram. in loco hic allegato nu. 6. & Iacob. de S. Georg. in l. si longius, §. si filiusfam. ff. de iud. sed etiam priuatus potest requirere alios priuatos, vt capiant malefactorem, & custodiant, donec iudici consignari possit, idem Gram. in d. addit. ad Constit. Regni fol. 36. in constit. ad officium, num. 4. vbi allegat tex. in §. si quis vero auten. vt liceat matri, & auiæ.

r *Cæterum in multis ciuitatibus.* Adde, quod similiter 19 homines terrarum † conuocati in auxilium Curiæ in persecutionem malefactorum, non debent habere præmium, Paris in tract. de sindic. §. familiaris.

20 Item adde, quòd si officialis † aliquas expensas fecerint pro capiendo malefactorem, poterit illas recuperare. Paris de Put. in tracta. de syndic. in ver. salarium, §. si officialis, nu. 7. Ang. in authen. de collat. in §. iubemus, & 21 Io. Ant. de Nigr. in c. 7. frequens, nu. 106. sed † quando adest multitudo bannitorum, expedit, vt Berroarius præmia concedantur, vt fecit Sixtus Quintus in primo an-22 no sui Pontificatus, † & tunc eram Gubernator Ciuitatis Spoleti secunda vice, vbi aderat maxima copia bannitorum, quorum fuit facta magna strages.

23 Item adde, quòd si statutum † dat præmium capienti bannitum, & illum præsentanti Curiæ, habet locum in eo, qui cepit ante statutum, & post præsentauit, vt de communi testatur, Ruin. consil. 49. vol. 3. Rol. in tract. de lucr. dot. quæst. 93. & Decian. cons. 2. nu. 104. vol. 2.

24 Item adde, quòd si socius † latro capit socium latronē, non debet habere præmium, Ang. in l. 1. §. si ex stipulatione, ff. ad Syllan. Ias. in l. 1. §. si tibi, ff. de cond. ob turp. causam, Afflict. in constit. si damna clandestina, col. 23. vers. & in tantum, Ileunus in tractat. de stat. constit. & decret. in verb. præmium, vol. 3.

25 Item adde, si † debetur præmium primo capienti, & duo simul capiant, cui debeatur, vide Bart. in l. qui filiabus, §. 1. ff. de leg. 1. & Brun. vbi supra.

26 Item adde, † si quis eundem delinquentem pluries ceperit, quia fortè primo fuit captus, & postea aufugit à carceribus, plura præmia habere debet, secundum Cuman. in cons. 14. & Brun. vbi supr. & Io. Anton. de Nigr. in c. frequens, nu. 108. multa alia ad istam materiam, vide per Bart. in l. 1. C. de delator. lib. 10. vbi ponit, quid si se defendendo cœpit, & multa alia, an debeat habere præmium.

t *E conuerso etiam.* Adde, quòd villa, † seu Castrum non 27 dicitur si non habet quinque homines patres familias, & non tenetur ad pœnam statuti, vt per Alex. in l. fin. col. 2. C. de testam.

28 Item adde, quomodo † probetur diligentia per Vniuersitatem, quando tenetur capere malefactores, & quas defensiones possit facere, latè per Bart. in consil. 123. charissime Domine, Isti nostri Huccrini, & Ioan. Anto. de Nigris in c. clandestinis, nu. 22.

QVÆSTIO XXX.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia habet immunitatem, vt delinquens, qui in eam confugerit, non sit inde violenter extrahendus.*
2 *Et an ambitus, qui est extra ecclesiam per quadraginta passus, versic. Hinc est.*
3 *Et an palatium episcopi, vers. Scias etiam.*
4 *Et an ecclesia nondum consecrata, versic. Quæro, si constructa.*
5 *Et quid si ecclesia sit interdicta, versic. Idem etiam.*
6 *Et quid si sit destructa, vers. Maius est.*
7 *Et an oratoria priuata, versic. Sed quid dicendum.*
8 *Et quid si delinquens in vna ecclesia confugiat in aliam, vers. Sed quid si aliquis.*
9 *Et an omnes delinquentes gaudeant hac immunitate, versic. Quæro nunquid.*
10 *Et an raptores virginum, ibid.*
11 *Et an homicida proditorius, vers. Scias tamen.*
12 *Et quid in homicida animo deliberato, versic. Punctus est.*
13 *Et an ille, qui ex insidijs alium interfecit, versic. Hoc autem.*
14 *Et an fures, vers. Quæro, an fures.*
15 *Et an illi, qui in ecclesijs delinquunt, versic. Item quæro.*
16 *Et an clerici, vers. Vlterius quæro.*
17 *Et an Iudæi, versic. Præterea quæro.*
18 *Et an excommunicati, versic. Quæro etiam.*
19 *Et quid si delinquens tam insequente familia à locis prophanis in ecclesiam se receperit, versic. Pone, familia.*
20 *Et an possit iudex secularis propria authoritate delinquentem ab ecclesia extrahere, vers. Quæro nunc.*
21 *Et an possit iudex ponere custodes, vt delinquentem obsidat, versic. Quæro modo.*
22 *Et an immunitas ecclesiæ prosit iam condemnatis, vers. Scias autem.*
23 *Et an delinquens extractus ab ecclesia possit puniri corporaliter, vers. Successiue quæro.*
24 *Delinquens, confugiens ad sacerdotem portantem sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, an gaudeat immunitate, vers. Vltimo quæro.*
25 *Delinquens an possit extrahi à scholis, versic. In hoc autem.*
26 *Et an à domibus cardinalium, versic. Item adde.*
27 *Et an aulis à statuis principum, versiculo Tertio adde.*

a CÆterum a si delinquens ad Ecclesiam confuge-
1 rit, non est ab ea extrahendus, cap. inter alia, de immun. eccle. nam in ecclesia nemo personaliter capi

b debet. Et hæc est communis opin. vt ait b Maranta in
suo Speculo, fol. 505, nu. 29. Violatores autem huius im-
munitatis ecclesiarum puniuntur à iure pœna triginta
librarum argenti purissimi, vt habetur in c. quisquis,
c 17. q. 4. c Bene verum est, quod hæc pœna hodie non exi-
gitur; nam per desuetudinem perdidit ecclesia ius eam
exigendi, vt attestatur gl. in c. cum multæ, in verbo,
Connubio, 15. q. vltima, quam gl. refert & sequitur
Ang. de Castr. inter consilia Pauli de Castro eius patris,
d cons. 458, circa fin, lib. 2. d Sed quidquid sit circa pœ-
nam, vera est conclusio, quod delinquentes fugientes ad
ecclesiam consequuntur immunitatem. Et hæc est
communis omnium doctrina, vt dicit Gomes. in sti. de
act. in princ. num. 67, quam pro regula ponunt omnes
Legistæ, & Canon, vt ait Remig. de immu. eccl. fol. 14.
in regula. Hæc autem immunitas in duob. consistit.
e e Primum, vt inde violenter extrahi non possint; Se-
cundum, vt etiamsi violenter inde extracti non fuerint,
sed ab ipso episcopo, vel abbate iudicibus laicis spon-
te traditi, non possint amplius ex eo delicto condem-
nari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, vel
corporis afflictiuam; possunt tamen pecuniariter dam-
nari, vel alia pœna extra corpus, & cogi ad pœniten-
tiam agendam, & aliam satisfactionem. Et hanc dicit
esse magis communem opi. summa Angelica in §. Im-
munitas, num. 16. Idem dicit tenere communiter Doct.
Abb. in d. c. inter alia, num. 8. Sed certè hoc apud nos
non seruatur. Nam illi, qui post delictum aufugiunt
ad ecclesiam, si sponte traditi fuerint à prælatis, vel ali-
ter sponte exierint, vel per vim licitè extracti fuerint,
puniuntur. Et si tradita non fuerint, solent inquiri, &
citari, & si non compareant, condemnantur ad pœ-
nam mortis, vel aliam corporalem iuxta qualitatem de-
licti. Extra hanc partem immunitatis ecclesiarum ho-
die non esse in vsu attestatur Remigius de immunit. ec-
cles. fol. 7. & seq. fol. & 135 in 3. q. in fi. & affirmat in spe-
cie illam in Hispania non seruari, vt dixi infra vers. Suc-
cessiue quæro.

f f Scias autem, quod etiam prima illa pars immunitatis
concessæ ecclesijs, vt s. delinquentes in eis capi non
possint, hodie propter ingentem numerum ecclesia-
rum, & frequentiam delinquentium est à consuetu-
dine valde restricta, alias enim de facili quilibet malefa-
ctor euaderet manus iustitiæ, cum nulla ferè sit via in
ciuitatibus, in qua non sit vna, & quandoque etiam plu-
res ecclesiæ, ita vt priusquam caperetur, facillimè posset
in aliquam earum se recipere, maximè nemine perse-
quente: quod tamen esset contra mentem eorum, qui
ecclesijs immunitatem hanc tribuerunt, non quidem
g g vt essent asyli delinquentium, & speluncæ latronum,
sed vt præstarent refugium miseris, qui humana fragili-
tate, aut casu in aliquod crimen incurrissent.
h h Hinc est, quod licet de iure communi, non modo ec-
2 clesiæ ipsius ambitus gaudeat priuilegio huius immu-
nitatis, sed etiam quicquid est per quadraginta passus
circa ipsam ecclesiam si sit matrix, & per triginta si sit
alia, hoc tamen vsu non obseruatur, vt dicit Igneus in l.
1. in prin. nu 58. ff. ad Sylla. quem refert Remig. de im-
mun. eccl. fol. 5. in 6. ampliatione, Fab. in pract. arbitr.
i fol. 486. nu. 21. i Bene verum est, quod Senatus vltimo
Octobr. 1559. P. N. iussit prætori Papiæ, vt restitueret
ecclesiæ quendam Pinum imputatum de exoricidio, cap-
tum in cubiculo cuiusdam domus sitæ intra 36. passus
ab ecclesia maiori; dummodo ipsa domus cohæreret ec-
clesiæ, & esset ipsius ecclesiæ. Et ita his concurrentibus
seruandum esset in hoc ducatu; alias vero non esset à
communi consuetudine recedendum.
k k Scias etiam, quod licet de iure communi gaudeat
3 hac immunitate non solum ipsa matrix ecclesia, sed
etiam palatium episcopi, c. id constituimus, 17. quæst.
4. & fuit opin. Hosti. quam sequuntur communiter Do-
l ctores, vt dicit Barb. consil. 35. nu. 7. lib. 4. l & hoc non
modo si sit annexum ecclesiæ, sed etiam si sit separatè
constructum, & longè ab ipsa ecclesia vltra quadra-
ginta passus, secundum gl. in d. c. id constituimus. in
glo. 1. est communis opin. vt attestatur Didac. lib. 2.
resolutionum, cap. 20. num. 5 in fin. Remig. de immun.
eccles. fol. 76. in 15. ampliatione, vbi subdit etiam
communem opin. esse; quòd gaudeat, etiam si in eo
nulla capella constructa sit: Nihilominus contrariam
opin. praxis forensis frequenti omnium vsu recepit,
scilicet quòd palatium episcopi non gaudeat hac im-
munitate, nisi sit constructum intra dictos quadragin-
ta passus ab ipsa ecclesia, vt attestatur Didacus in loco
præallegato.

Huiusmodi autem consuetudines maximè sunt obser-
uandæ, vt ait Didac. in d. cap. 20. post num. 4. subdens,
quòd est præcauendum; ne hisce temporib. canones,
ipsos extendamus; cum oporteat reprimere audaciam
eorum, qui freti hac immunitate passim crimina com-
mittunt. Et ibi attestatur multos esse prælatos qui in ci-
uitatib. suis non tutantur delinquentes hac immunita-
te aduersus iudices seculares, nisi in ijs ecclesijs, in qui-
bus continuè seruatur sanctissimum Eucharistiæ sacra-
mentum.
m m Quæro, si constructa sit ecclesia, quæ tamen non
4 dum fuerit consecrata, neque in ea sint celebrata diuina
officia, nunquid talis ecclesia gaudeat immunitate præ-
dicta? Respond. quòd sic, modo sit auctoritate epi-
scopi constructa. Et ita frequentiore interpretum con-
n sensu receptum est, vt ait n Didac. in d. q. 20, num. 4. Ita
etiam communiter teneri attestatur Remig. de immu-
nitate eccles. fol. 15. vbi etiam post Bonifa. affirmat,
quòd ita seruat. consuetudo.
o o Idem etiam dicendum est in ecclesia interdicta,
5 nam & ipsa gaudet ecclesiastica immunitate. Ita tenuit
Goff. & sequuntur communiter Doctor. vt attestatur sum-
ma Ang. in verb. Immunitas, q. 27. Honos enim qui
ecclesijs debetur, ob Dei reuerentiam præstatur, quæ
propter hominum culpam cessare non debet.
p p Maius est dubium in ecclesia destructa, an s. gau-
6 deat ecclesiastica immunitate. Dic ergo, quòd si quidem
ecclesia sit destructa auctoritate superioris, vel sine
spe reædificationis, non gaudet; si verò est destructa
sine auctoritate superioris, vel subest spes refectionis:
vtique retinet priuilegium immunitatis. Et hæc est com-
munis opin. vt attestatur Remigius in loco præallega-
to, fol. 92. in 20. ampliatione.
q q Sed quid dicendum in oratorijs priuatis? Resp. quod
7 illa non gaudent immunitate ecclesiæ, etiam si in eis
diuina celebrentur officia. Et hæc est communis conclu-
sio, vt attestatur Abb. in c. fi. nu. 4. de censibus, Remig. in
loco præallegato, fol. 16. num. 10. Sunt enim huiusmodi
oratoria loca priuata, nam ad voluntatem domini do-
r mus r hodie potest esse oratorium, & cras erit camera;
merito non debet ecclesiarum priuilegio gaudere.
s s Quæro, nunquid generaliter omnes delinquentes,
8 qui ad ecclesiam confugiunt, gaudeant ipsius ecclesiæ
t immunitate? Resp. t Communis conclusio canonista-
9 rum est, † quod omnes delinquentes gaudeant immunita-
te ecclesiæ, præter latrones viarum, depopulatoresque
nocturnos agrorum, & homicidam, qui ex insidijs alte-
rum interfecit. Ita attestatur Pract. lo. c. 166. nu. 19. vbi
dicit quod in hac conclusione omnes Canon. simul con-
sentiunt. Et aduerte, quia ad hoc vt huiusmodi latro-
nes & depopulatores, indigni reddantur beneficio im-
munitatis ecclesiæ, requiritur, quod in strata publica, &
frequentata paratis insidijs obsederint, vt homines
interficerent, vel agros depopularentur. Et ita vult
tota canonistarum caterua, vt dicit Igneus in l. 1. §.

subue-

subuenitur, nu. 167. in fin. ff. ad Sylla. vbi etiam post nu.
317. appellat hanc communem omnium canon. opinio-
nem. Et quod requiratur quòd insidiose hoc fecerint,
dicit esse communem conclusionem Remigius in lo-
co præallegato, fol. 104. in 2. fallentia. Et hæc quidem
omnia secundum dispositionem iuris canonici, nullam
videntur habere difficultatem per text. in cap. inter alia
10 de immunitat. eccles. τ Sed de iure ciuili aliud vide-
tur. nam etiam raptores virginum, homicidæ, & adulte-
ri excluduntur ab hoc priuilegio, vt est tex. in §. quod si
delinquentes, in auth. de mand. princ. Bene verum est,
quòd secundum aliquos ille text. corrigitur per ius cano
nicum, nam secundum iuris canonici dispositionem (vt
dixi) etiam huiusmodi delictorum rei ad ecclesiam
confugientes, gaudent illius immunitate. Et ita com-
muniter teneri attestatur summa Angelica in §. immu-
nitas, nu. 17. in fin. summa Syluestrina. in §. immunitas
u tertio, in 1. quæst. nu. 2. u Et hanc dispositionem iuris
canonici esse consuetudine approbatam attestatur Ioan.
Fab. in §. sed hoc tempore, post num. 2. instit. de his, qui
sunt sui, vel alieni iuris. quem refert Alex. cons. 145. nu.
4. in 6. lib. 6. vbi in contingentia facti ita consuluit, & nu.
11. attestatur hanc esse communem opin. Refert etiam
(sed in contrariũ) Pract. lod. c. 106. nu. 11. Et ita seruari
a iudicibus Deũ timentibus ait Bos. in titul. de captura,
x post num. 21. x Et in specie de raptoribus virginum,
q non possint extrahi ab ecclesia, attestatur esse commu
nem opin. Henricus Boich. in cap. ecclesiæ, colum. 3. de
immun. ecclesiarum: quem refert Remig. in loco præal-
legato, fol. 197. fallentia 28. & Didacus in d. c. 20. nu. 8.
Vidi etiam in facti contingentia restitui ecclesiæ quen-
dam condemnatum pro violentia illata cuidam mu-
y lieri 17. Maij 1567. A.C. y De sacrilegis autem reperio,
quod senatus indistinctè iussit illos ab ecclesia extra-
hi, 14 Nouembris 1562. P.N. Et licet aliquid distinguãt
an delictum, pro quo quis vult se tueri immunitate ec-
clesiæ, sit commissum stimulo naturali, vel non, eorum
tamen opin. communiter damnatur, vt per Alexan. in d.
z cons. 145. nu. 9. z Quinimo Boss. in tit. de captura, nu.
32. dicit conclusum fuisse in senatu, quòd de iure neque
aa etiam aa pro crimine læsæ Maiest. potest reus capi in
ecclesia, quæ tamen decisio credo quod non obseruare-
tur in Practica, per ea quæ dixi infra, q. 36. versic. quæro
nunquid.

bb Scias bb tamen quòd hæc conclusio iuris canonici
11 non ita indistinctè procedit in homicida, vt absolute
cc ab ecclesia extrahi non possit. cc licet enim omnes cõ-
ueniant in homicidio simplici, scilicet quod commissum
est casu, culpa, vel etiam dolo, nulla tamen animi delibe-
ratione & interuallo præcedente, vt talis simplex ho-
micida gaudeat hac immunitate, quæ opin. proculdu-
bio est communis, vt ait Didacus in d. c. 20. nu. 7. in fin.
& ab omnibus indifferenter obseruatur, prout etiam il-
lam iussit seruari senatus in quodam August. Palmerio,
15. Febr. 1550. Tamen in homicidio commisso animo
deliberato, non modica est controuersia inter Do-
dd ctores. dd Et quidem si vltra qualitatem animi delibe-
rati, concurrat etiam qualitas proditionis, quia scilicet
fuerit aliquis ex insidiis, & proditoriè interfectus, in hoc
ferè omnes consentiunt, vt talis proditorie homicida
non gaudeat immunitate ecclesiæ. Et hanc dicit esse
communem opin. Dida. in d. c. 20. nu. 7. vbi etiam sub-
dit, quod est Christiani orbis consuetudine admodum
recepta Anto. Gomes. cap. 10. delict. post num. 2. versic.
Quinto limitat. Remig. Con. de imm. ecclesiarum, fol.
125. nu. 1. vbi etiam subdit, quod est vsu, & praxi magis
recepta, prout illum refert Placa lib. 1. delict. c. 21. num.
7. Menchiaca lib. 3. de testa. §. 12. post num. 53. versic. il-
lud autem. Hanc etiam conclusionem dicit esse com-
munem omniũ opi. vsu, & sententia iudicum sæpius esse
receptam, Igneus in l. 1. §. si dominus, nu. 7. ff. ad Syll.
ee ee Punctus est, quando homicidiũ est commissum cũ
12 qualitate animi deliberati, non tamen proditorie. Et
hoc casu multi tenent quòd talis homicida non sit ab
ecclesia extrahendus, quod secundum communẽ opin.
seruari asserit Alex. in d. cons. 145. num. 46. & 13. lib. 7.
prout illum refert Pract. Conradi fol. 268. num. 6. in fin.
vbi (vt dixi) Alexan. in contingentia facti ita consul-
uit. Et hanc opin. seruari ait Blanc. in pract. crim. fol. 4.
num. 26. Contrariam tamen sententiam dicit esse magis
communem Didac. in d. c. 20. post nu. 7. vers. in his pro-
fecto casibus. Et in hanc partem apertè inclinauit Se-
natus in causa cuiusdam Nicolai Siluerii, 7. Iulij 1561.
P.N. Et licet Dida. ibi videatur sequi opi. Abb. quod sci-
licet non possit extrahi, nihilominus subdit, quòd pro-
pter Doctorum auctoritatem, & communem opinio-
nem sæpissime tales homicidæ ab ecclesiis extrahun-
tur, prout etiam in facti contingentia seruatum fuisse
attestatur Guido Papæ, decisio. 181. in camera consilij,
Io. Gal. q. 172. & 6. per arrestum, Papo. h. 1. tit. 1 arresto 18.
Boer. in d. decis. 169. post num. 7. Ita etiam se pluries vi-
disse iudicari dicit May. in l. nemo de domo. num. 10. ff.
de reg. iur. Ita etiam obseruari in tota Italia attestatur
Practicus. Pap. in forma inquisitionis, in verbo. Hæc
est quædam inquisitio, num. 31. in fin. dicens quòd
ita bene prudenter obseruat Italia, quæ est omnium
prouinciarum domina, quæ excellet in monarchia, &
in qua est omnis virtus scientiarum, & fructuum af-
fluentia, & locorum, & ciuitatum pulchritudo, &
magna copia, quem refert Remigius. de im munit. ec-
cles. fol. 6. & Alciat. de præsumpt. in 3. regula præsum-
ptione 35. num. 4. Et quamuis hoc communiter repro-
bari afferat. Marian. in cap. 1. num. 3. de homicid. & in
tractatu de citat. art. 37. quæst. 6. colum 1. & Boss. in tit.
de captura, post num. 21. tamen secundum hanc opin.
tanquam magis communem, & à consuetudine ap-
probatam vidi pluries iudicari, & in specie contra
quendam Franciscum Cazulinum; qui licet captus
fuisset in ecclesia, intellecto per Senatum quòd homi-
cidium fuerat animo deliberato patratum, fuit vltimo
supplicio affectus. 8. Aug 1562. P. N. & aliàs etiam
contra quendam Petrum Anto. del Cento, qui homici-
dium animo deliberato commiserat, & captus fuerat in
camera cuiusdam monachi in monasterio S. Sigismun.
Cremonæ, & fuit iussu Senatus illi caput amputatum,
26. Apri. 1554. P. N. Neque puto ab ea in practica esse
recedendum, ne spes impunitatis præbeat scelestis ho-
minibus occasionem delinquendi.

13 Hoc autem multo magis obseruandum esse, quan-
do tale homicidium per insidias commissum fuerit;
talis enim homicida insidiosus proculdubio non gau-
det ecclesiæ immunitate. Et hæc est communis opin.
quæ in practica seruatur, vt attestatur Remig. in loco
præalleg. in 13. fallentia, prout etiam in practica serua-
tum fuisse attestatur Milleus in pract. cri. fol. 31. nu. 19.

ff Quæro, ff an fures gaudeant immunitate ecclesiæ.
14 Resp. De iure nulla est difficultas, quin gaudeant, sed
Didac. in d. c. 20. nu. 13. in fin. dicit, q consuetudo con-
sensu clericorum, & laicorum instituta obtinuit fures
etiam simplices non gaudere ecclesiæ immunitate, &
quòd ita passim ab ecclesiis abducuntur inuiti à iudicib.
secularibus. Hæc consuetudo apud nos non seruatur,
bonum est tamen illam seruare in locis, in quibus est co
pia furum, prout etiam eos in Gallia abundare dixit
Igneus in l. 1. §. si sibi manus, nu. 127. ff. ad Syll.

gg gg Item quæro, nunquid immunitas ecclesiæ prosit il
lis, qui in ipsa ecclesia delinquunt? Resp. q non, vt est
tex. in cap. fin. de immun. ecclesiarum, & in hoc omnes
conueniunt, vt ait Didac. in d. c. 20. num. 15. Nam qui
ecclesiam delinquendo offendit, non est dignus, vt
eius

eiũs beneficio iuuetur. Et hoc intellige etiam in furantib. in eccles. Et ita communiter notatur, vt dicit Ang. de Cast. inter cons. Pauli de Cast. patris sui in d. consil. 459. num. 1. in fi. lib. 2. quem tamen aliter refert Didac.
hh in loco præal. post nu. 15. vers. 45. prout etiam *hh* obseruatum fuisse in quodam sacrilegio attestatur Pract. Millei. fol. 51. nu. 21. & generaliter in quocunq; delicto in ecclesia commisso, etiam si non interueniat homi
ii cidium aut membri mutilatio: *ii* quicquid dixerit Card. cõtra quem est communis opin. vt attestatur Remigius
KK in loco præalle. in 3. fallentia, nu. 5. KK Hæc tamen conclusio intelligenda est, (secundum aliquos) vt procedat in ijs, qui delinquunt in eccles. sub spe immunitatis ipsius ecclesiæ, secus quando apparet aliquem non sub ea spe in ecclesia deliquisse, vtique gaudet ipsius immunitate, & hæc fuit opi. Host. quam dicit esse communem Remig. in loco præall. in 3. fallentia, num. 3. subdens, quòd si non ex proposito, vel veteri odio, sed casu fortuito quis committat delictum in ecclesia, gaudebit eius immunitate. Et quòd ista est communis opini. quæ tamen apud nos non posset in practica obtineri, semper enim vidi indistinctè seruari quòd qui in eccles. deliquit, reputatur indignus, vt eius immunitate se defendat.

ll *ll* Sed quid si aliquis in vna ecclesia delinquat, & de-
15 inde ad aliam ecclesiam cõfugiat, nunquid defendetur ab hac secunda ecclesia, vt gaudeat eius immunitate? Resp. quod non. & est communis opi. vt attestatur Remig. in loco præallega. fol. 123. in 11. fallentia, num. 2. Cum enim vna sit per totum orbem vniuersalis Ecclesia, qui facit iniuriam vni particulari ecclesiæ, omnes offendisse videtur. Dicit tamen summa Syluestrina, in verbo Immunitas. §. 3. quæst. 2. versic. tertium est, quod de consuetudine apud aliquos contrarium seruatur. Sed certè apud nos communis opin. seruaretur in practica.
mm *mm* Quinimo (secundum aliquos) ille, qui semel de-
nn liquit *nn* in ecclesia, si iterum delinquat extra ecclesiam, & post delictum ad ecclesiam confugiat, non debet eius immunitate gaudere, & ita in facti contingentia decisum fuit per Capellam Tholosan. decis. 412. Item fuit quæsitum, an si aliquis, &c.

16 Vlterius quæro, nunquid clerici gaudeant immunitate ecclesiarum, ita vt ab illis inuiti extrahi non possint ab eorum iudicibus ecclesiasticis. Resp. quod sic. non enim debent ipsi esse deterioris conditionis, quàm laici. Et ita consuluit Rom. cons. 234. & est communis opini. vt ait Diaz in pract. crim. canon. cap. 115. Sed quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine, vt attestatur Diaz. in loco præallegato, quem refert, & cum eo concordat Didacus in d. c. 20. nu. 16. & Remigius in loco præallegato, fol. 161. fallentia 21.

oo *oo* Præterea quæro, nunquid Iudæi confugientes ad
17 ecclesiam gaudeant eius immunitate. Resp. quod non. ipsi
pp enim sua infidelitate *pp* se indignos faciunt eius beneficio. Et hæc est communis opi. vt dicit Marsi. in l. ex Senatusconsulto, nu. 7. & seq. ff. ad l. Cor. de sica. quem refert Remig. in loco præallegato, in 18. fallentia. Bene verum est, quod multi tenent contrarium, quod etiam Iudæi gaudeant hac immunitate. Et dicit Didacus in d. cap. 20. post nu. 11. vers. 13. quod hæc sententia videbitur fortasse frequentiori auctorum calculo recepta: Tu verò non recedas à prima opin. tanquam veriore, & magis communi. Non enim debemus erga Iudæos perfidissimos Christiani nominis hostes aliqua humanitate vti, vt dixi supra lib. 2. §. Iudæus.

qq *qq* Quæro etiam, nunquid excommunicati, si delin-
18 quant, gaudeant immunitate ecclesiæ. Resp. quod sic, & est communis opi. vt attestatur Boer. decis. 110. nu. 7. quem refert Remig. in loco præalle. in 19. fallentia, nu. 1. & Didac. in d. cap. 20. num. 11. Quæ conclusio licet in puncto iuris non transeat sine difficultate, tamẽ propter honorem Dei non esset ab eorum practica recedendum. Faciunt quæ dixi infra q. 77. vers. sed nunquid.

rr *rr* Pone, familia insequitur reum: & postquam ipse
19 per loca profana aliquantum aufugit, recipit se in ecclesiam: nunquid poterit ab ea extrahi? Resp. Aliqui dixerunt, quod sic: sed certè contraria opin. est verior, & etiam magis communis, vt attestatur Remig. in loco præallegato, fol. 203. in 31. fallentia in fin. & ita seruatur, prout etiam se obseruari vidisse attestatur Boss. in tit. de captura, num. 22. Et reperio Senatum ita iussisse in casu cuiusdam Ale. Magni. 13. Feb. 1543. P.N. Quinimò cum semel carcerati, qui Papiæ detinebantur, è carcere ipso aufugissent, & in ecclesiam se recepissent, & iussu illustrissimi Ducis (vt dicebatur) ab ipsa ecclesia, in quam confugerant, extracti fuissent, senatus iussit ipsos tanquam male extractos ecclesiæ restitui. 28. Decemb. 1557. P.N. Et idem quoque per parlamentum Burdegalense obseruatum fuisse, refert Papõ lib. 1. tit. 1. arresto 17. & Boer. decis. 110. nu. 9. licet contrarium aliquando iudicatum fuisse refert Chass. super consuet. Burgund. fol. 55. nu. 116. de quo mentionem facit Remig. in loco præallegato, fol. 199. in 29. fallentia.

ss *ss* Quæro nunc, nunquid in casibus, in quibus delin-
20 quens non est tutus immunitate ecclesiæ; possit iudex secularis illum propria auctoritate ab ipsa ecclesia extrahere. Resp. Saly. in l. si quis ei, nu. 6. C. de adult. dicit quod non, sed quòd debet prius licentiam ab episcopo requirere. Sed certè in contrarium est communis opin. vt attestatur Remig. in loco præallegato, fol. 217. in 1. quæst. circa fin. Vbi etiam subdit, quòd seruatur in practica. Et ita quotidie videmus, quod iudices seculares extrahunt delinquentes ab ecclesijs non expectata licentia episcopi, quia prælati, & iudices ecclesiastici reddunt se in hoc valdè difficiles: & dum requiritur & expectatur licentia, sæpe clerici faciunt delinquentes aufugere. Et ita moribus, & praxi Christiani orbis receptum esse ait Didac. in d. cap. 20. post nu. 18. versic. 34. ita etiam seruari in curia, Delph. attestatur Guido Papæ decis. 121. in fin. & ita pluries se vidisse seruari refert Gulielm. de Benedictis in 1. parte repet. cap. Raynutius, in verb. Et vxorem in Decis. 2. fol. 81.
tt nu. 152. ita etiam de facto *tt* seruari attestatur Boer. de-
uu cis. 109. num. 2. *uu* Debent tamen in hoc iudices seculares modestè se gerere, & prouidere, quod sine tumultu, & offensa personarum ecclesiasticarum extrahantur, & vbi aliquando comperiant quod de iure non debuissent illos extrahi facere, debent eos confestim ecclesiæ restituere.

xx *xx* Quæro modo, nunquid si delictum est tale, pro
21 quo delinquens ab ecclesia extrahi de iure non possit;
yy liceat iudici seculari *yy* positis custodibus ecclesiam ipsam obsideri facere, & prohibere, ne ad eum alimenta deferri possint. Resp. quod non. & est communis opin. vt ait Didac. in d. cap. 20. post num. 17. vers. 31. & ita in hoc dominio seruatur. In alijs tamen locis aliquando vidi reos in ecclesijs obsideri, prout etiam in Nortmannia dicit esse hanc consuetudinem Igneus in l. 1. in princip. num. 9. ff. ad Sylla. vbi ait quod per victus subtractionem eos exire cogunt cum banni impositione; & pœnæ interminatione: deinde compellunt eos abiurare patriã, & in exilium ire: quod si reuertantur, & deinde in ecclesia capiantur, non gaudent amplius ecclesiæ immunitate, sed vltimo supplicio afficiuntur, vt narrat ibi Igneus, recensendo totam disputationem superinde habitam in facti contingentia, vsque ad num. 54. Bene solent rei, qui ad ecclesiam confugiunt, poni in compedibus, vel cum bona custodia, donec cognitum fuerit, an gaudere debeat ipsius ecclesiæ immunitate. Et ita de consuetudine obseruari

attestatur

attestatur Guido Papæ in d. decisio. 121. circa fin. Remigius in loco præalleg. fol. 238. q. 6.

22 Scias zz autem, quòd hæc immunitas ecclesiæ pro-
22 dest non modo delinquentibus qui post delictum in ecclesiam confugiunt, sed etiam carceratis, vt dixi supra versic. Pone familia; Quinimo prodest etiam iam condemnatis, & bannitis etiam capitaliter. Et ita jussit senatus restitui ecclesiæ quendam Io. Testam capitaliter condemnatum, qui ab ea extractus fuerat, 11. Ianuarij
A 1555. A.C. *A* Fortius dico, quòd si aliquis condemnatus dum ad supplicium ducitur, transit per ecclesiam vel cœmiterium, gaudet immunitate ecclesiæ, neque potest inde violenter extrahi. Et hæc est communis opin. vt attestatur Remigius in loco præallega. fol. 101. in 30. fallentia. Et ita se vidisse in facto iudicari affirmat. Chassan. super consuetud. Burgund. fol. 55. nu. 121. quem refert Boer. decis. 110. post nu. 8.

23 Successiuè quæro, nunquid ille, qui ad ecclesiam confugit, si deinde extractus fuerit in casibus, in quibus licitè extrahi poterat, possit puniri. Respon. Old. cons. 154. in fine dicit, quod extractus ab ecclesia (secundum omnes) non punitur pœna sanguinis. Ego tamen in practica nunquam vidi seruari, nam siue licitè ab ecclesia extractus fuerit, siue ipse sponte exierit, & deinde captus fuerit, semper vidi eum puniri, perinde ac si nunquam ad ecclesiam confugisset. Et ita etiam seruari de cōsuetudine, & stylo Franciæ attestatur Boer. in d. decis. 209. in fin. & dixi supra circa princ. q.

B *B* Vltimò quæro, nunquid delinquens, qui confugit
24 ad sacerdotem sacram Eucharistiam in manibus portantem gaudeat immunitate prout illi, qui ad ecclesiam confugiunt. Respon. quòd sic, fuit opin. Host. cum qua transeunt communiter Doctores, vt dicit Corset. in suis sing. in verbo, Cardinalis. Et dicit Ioan. Arno. soliloquio 89. dictat capitulum, quòd illum sequuntur communiter Doctores. Dicit etiam Gomes. in §. penales, post num. 50. Institut. de actio. quòd ita tenent communiter Doctores. Hanc etiam opin. dicit esse communem Cagnol. in l. vinum, num. 54. ff. si cert. pet. Didac. in d. cap. 20. num. 6. Remigius de immun. eccles. fol. 84. Anto. Gomes. cap. 10. delict. num. 1. quem refert Placa lib. 1. delic. cap. 34. num. 16. Menchiaca lib. 3. de rest. §. 22. num. 55 Cum enim in ipsa Eucharistia sit Christus Iesus, propter quem ecclesia gaudet hoc priuilegio, multo magis in eo idem dicendum est, quod in ecclesia. Vide quæ dixi infra q. 98. versic. sed pone. An autem si condemnato detur sanctissima Eucharistia, debeat eo die morti tradi, dixi infra quæst. 99. vers. sed quæro.

C In *C* hoc autem proposito adde; quòd sicut non li-
25 cet delinquentes ab ecclesia extrahere, ita neque etiam licet Scholares pro aliquo delicto è scholis extrahere. Et ita de consuetudine seruari attestatur Rebuff. de priuileg. scholar. vbi refert ob id quosdam fuisse suspensos, & illum refert Horatius de priuileg. scholar. cap. 53.

26 Item adde, quòd sicut delinquentes non possunt extrahi ab ecclesia, neque à palatio episcopi, ita neque etiam extrahi possunt à domibus cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et ita hodie consuetudo communis obseruat teste Manfredo in tractatu de cardinal. c. 8. in 14. priuil.

D Tertiò *D* adde, quòd etiam fugientes ad statuas Prin-
27 cipum sunt securi, ne inde auelli possint, vt videtur tex. in l. vnica. C. de ijs qui ad statuas confug. Et est communis opin. vt attestatur Remig. in lo. præalleg. fol. 97. in 23. ampliat. Dicit tamen Restaurus de Imperatore, q. 96. quòd hoc de consuetudine non videtur admissum, neque receptum. Et certè credo quòd vix posset in practica obtineri.

ADDITIONES.

a *Cæterum*, Adde ad materiam præsentis quæstionis, Marsil. Rub. de fideiuss. nu. 114. ad fin. *Drogh.*

a *Cæterum si delinquens*, Farin. tit. de carceribus. q. 28. vol. 1. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Maranta in suo speculo fol. 105. nu. 29.* Voluit allegare in par. 4. sub tit. Rectè concipiatur citatio, num. 119. & arguendo, Nota quia si non fiunt remissiones à Iudicibus separatæ iurisdictionis, vt hic, multo minus ab ecclesiis, de quo tamen attic. vide infra quæst. 38. vers. sed certè, vbi annotaui. *Drogh.*

c *Bene verum est*, De pœna Farin. d. q. 28. nu. 1. 2. & 3. 4. 5. & 6. *Bern. Ros.*

d *Sed quicquid sit circa pœnam.* Vide Baiard.

e *Primum vt inde violenter.* Vide Baiard.

f *Scias autem*, Farinac. d. q. 28. nu. 73. & 74. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

g *Vt essent Asyli delinquentium*, Asylum quid sit, vide Cott. in suis memorab. in verbo Asylum; Adde de ecclesiarum Asylo, Alc. Tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. distingue vt ibi; Liuius tamen Asylum vocat non partem templi, sed quia eo iure totum templum sanctum sit lib. 6. Decad. 4. in fin ibi, & in fano, lucoque ea religione, & iure sancto. quo sunt templa, quæ Asyla Græci appellant. In tantum autem hæc immunitas templis concessa dicitur, vt etiam antiquitus in Idolorum templis illam seruatam intelligamus, vt est apud Plutarcum in Pauli Æmilij vita. Cum igitur, inquit, Samothraciam se se Perseus recepisset. Cn. Octauius Æmilij Legatus ad ea loca profectus à violatione quidem Asyli ob honorem Deorum abstinuit, à fuga tamen, ac demigratione Perseum arcebat. Quo loci apertè colligitur Ecclesiam custodiri posse, ne reus fugiat, vt est infra hac ead. quæstione, vers. Quarto modo. At super priuilegio immunitatis Ecclesiarum reos recipientium, adest egregia oratio L. Æmilij Adolescentis Romani ad Samothracas apud Liuium lib. 5. Decad. primæ, vbi videndum; & de Asylo cecinit Virgilius 8. Æneid. Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum, Rettulit. *Drogh.*

h *Hinc est quod.* Et an ambitus, qui est circa ecclesiam per 40. seu 30. passus immunitate gaudeat. Farinac. d. q. 28. num. 12. & 13. Vulpell. cons. 130. vbi etiam quid in ecclesia claustrata. *Bern. Ros.*

i *Bene verum est.* Quid vero de cemeterio, ostio, ecclesiæ scalis, claustro, eundem Farin. d. loco nu. 14. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

K *Scias etiam quod.* Vide Baiard.

l *Et hoc non modo*, Farin. d. q. 28. nu. 38. *Bern. Ros.*

m *Quæro si constructa sit Ecclesia.* Vide Baiard.

n *Didac.* Farin. vbi sup. nu. 34. *Bern. Ros.*

o *Idem etiam dicendum est.* Farinac. idem numero 35. *Bern. Ros.*

p *Maius est dubium.* Farin. ibid. nu. 70. *Bern. Ros.*

q *Sed quid dicendum.* Farin. q. 28. nu. 71. *Bern. Ros.*

r *Hodie potest esse oratorium.* Sicut dicitur in positionibus, in quibus hodie vnum possum credere, cras aliud, infr. q. 45. vers. sed quid dicendum, in fin. q. 33. versic. vnum tamen. *Drogh.*

s *Quæro nunquid generaliter.* Vide Baiard.

t *Communis conclusio.* Farin. d. q. 28. num. 15. 16. & 50. *Bern. Ros.*

u *Et hanc dispositionem.* Farinac. vbi supra, numero 16. in fin. *Bern. Ros.*

x *Et in specie.* Contrarium Conradus de raptoribus, numero nono, vide Farinac. vbi supra, numero 17. 18. & 19. *Bern. Ros.*

y *De sacrilegis autem*. Farinac. vbi supra, numero 21. *Bern. Ros.*

z *Quinimo Boss.* Vide Baiard.

aa *Pro crimine laesae Maiestatis*. Farin. d. loco, num. 72. & 75. *Bern. Ros.*

bb *Scias tamen*. Farin. d. q. 28. num. 22. & 24. & quid de vulnerante proditoriè, & animo occidendi ibidem numero 25. *Bern. Ros.*

cc *Licet omnes conueniant*. Adde quod immo homicidae extrahi debent ab ecclesia, Exod. cap. 21. Deuter. c. 19. & hoc si homicidium sit voluntarium, & ex proposito, vt habetur in cap. 1. extr. de homicid. glos. ad consuetud. Turon. tit. 4. art. 1. ibi, secundo adducitur. Aduertendum est tamen, quia hodie indistinctè concessum est, vt in statu Mediolani, rei quorumcunque criminum capitalium, & de quocunque crimine capitali diffamati non sint tuti in Ecclesijs vigore Bullae Sixti V. ad instantiam Regis Hispaniarum aeditae de anno praeterito 1586. die 17. Septembris, quam saepius vidi seruari, & reos de ecclesijs indistinctè extrahi. Exiuit postremò Bulla Greg. Decimiquarti, die 28. Maij 1591. reuocatoria dictae Bullae Sixti immunitatem ecclesiarum confirmans. *Drogb.*

dd *Et quidem si vltra qualitatem*. Sic etiam in homicidio qualificato puta, cum factum est homicidium in personam Episcopi, vel Cardinalis talem qualitatem attendi debere dixit Dec. in l. consilij, nu. 5. ff. de reg. iur. & dixi supra in §. 1. in principio. *Drogb.*

Vide eundem Baiardum.

ee *Punctus est*. An autem Episcopus, vel Praelatus possit & debeat de ista qualitate cognoscere antequam reum extrahendum concedat. Videtur enim, quod sic, cum expressè dicat tex. in cap. inter alia extra de immunit. eccles. nisi publicus latro fuerit, important namque talia verba hominis qualitatem, cum non dicat, nisi imputatus sit, quòd sit publicus latro: facit etiam, quia si tractetur de relaxando reo sub fideiussione, inspicitur primo an delictum sit tale propter quod relaxari possit, supra q. 28. versic. Quaero igitur ad fin. & in proposito, in primis quaerendum est, an res sit, de qua agitur, quaestio. vt dixi supra ad q. 4. versic. Haec autem. Tu dic consuetudinem esse talem, vt nominato delicto, pro quo quaeritur reus, si delictum de sui natura est tale, quod Ecclesia reum tueri possit, non remouetur ab ecclesia, & immo remotus restituitur, sin autem est tale, quòd eum ecclesia non tueatur, relinquitur puniendus. Ita dixit Abbas in d. c. inter alia, nu. 13. Quam quidem practicam audiui etiam ab viuae vocis oraculo. q. Reuerendissimi Philippi Seghae Episcopi nostri, dum anno praeterito 1587. eidem narrarem, quendam Ludouicum Sfondratum in Ecclesia maiori Curtis maioris inclusum, & ibi custoditum fore innocentem à delicto, de quo imputabatur: Respôdit enim superfluum eidem esse sic narrare, Quaerebatur enim tantum, vtrum delictum, de quo dictus Sfondratus imputabatur, foret de reseruatis ecclesiae, vel non, cum de tali delicto ipse Reuerendissimus directè, nec indirectè cognoscere posset, & bene quidem dixit, vt per Bal. in cap. Tuam, vlti. §. in fin. de ordin. cognit. argumento supra quaest. 29. in princ. Adde in similibus infra q. 38. vers. Est autem, ibi, & licet aliqui voluerint, arg. eorum, quae dixi supra in §. Haeresis, vers. Et scias, & q. 7. vers. Sed quaero, & quae dixit Menoch. d. Tract. de arb. iud. lib. 2. centur. 4. casu 501 suo num. 17. Nota tamen perpetuo, quod si quis post acceptam iniuriam statim, & non multo interiecto tempore, etiam per insidias iniuriantem occiderit, quod nihilominus gaudet priuilegio confugiendi ad ecclesiam, Menoch. in d. Centuria 4. casu 361. numero 19. *Drogb.*

ee *Punctus est*. Vulpell. respon. 128. vbi etiam si ex insidijs, alias de qualitate animi deliberati quaestione supra citata numero 23. & 24. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Quaero an fures*. Farinac. dicta quaest. 28. d. num. 51. 57. & 58. *Bern. Ros.*

gg *Item quaero*. Quid si prope ecclesiam Vulpell. d. consilio 130. videndus Farinac. dicto numero 53. & 54. *Bern. Ros.*

hh *Obseruatum fuisse*. Sed quis cognoscat an laicus, vel ecclesiasticus Clar. infra quaestione 38. versic. vidi etiam. *Bern. Ros.*

ii *Quicquid dixerit Card.* Tu vide Roland. in quaest. 36. nu. 50. *Bern. Ros.*

kk *Haec tamen conclusio*. Vide Baiard.

ll *Sed quia si aliquis*. Farinac. dicta quaestione 28. numero 59. *Bern. Ros.*

mm *Quinimo*. Vide Baiard.

nn *In Ecclesia*. Farinacius vbi supra, num. 7. & 8. *Bernar. Ros.*

oo *Praetereà quaero*. Farinac. vbi supra, numero 68. & idem in apostata, haeretico, seu infideli. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

pp *Se indignos faciunt*. Adde hoc esse, quia de iure indigni, & odiosi non comprehenduntur in gratijs l. Testamento Centurio seruos, ff. de manumiss. Test. & haec forsitan est ratio, quare complici reuelanti, impunitas non seruetur, de qua supra quaest. 27. versic. in multis. *Drogb.*

qq *Quaero etiam*. Farinac. dicto loco numero trigesimonono. *Bern. Ros.*

rr *Vero familia*. Farin. d. loco nu. 44. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ſſ *Quaero nunc*. Idem Farin. nu. 75. & 76. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

tt *Seruari*. Adde Rufer. in tractat. Arrestorum, capit. 218. Io. Guior.

uu *Debent tamen*. Farinacius dicto num. 76. *Bernard. Ros.*

xx *Quaero modo*. An Iudex custodiam possit adhibere circa Ecclesiam, quando delinquens extrahi non potest, vel illi alimenta prohibere, Farinac. d. quaest. 28. num. 9. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

yy *Positis custodibus*. Dixi supra, vers. Scias autem, vbi de Cn. Octauio Pauli Aemilij Legato, qui à violatione quidem Asyli ob honorem Deorum abstinuit, à fuga tamen ac demigratione Perseum arcebat. *Drogb.*

zz *Scias autem*. Idem Farin. num. 47. & vide infra eundem Clarum q. 95. in princ. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

A *Fortius dico*. Vide Baiard.

B *Vltimo quaero*. Farin. dicto loco numero vndecimo. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

C *In hoc autem proposito*. Vide Baiard.

D *Tertio adde*. Farinac. dicta quaestione 28. nu. 48. & 49. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO XXX.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas ecclesiae an extendatur ad dormitorium Monasterij.*

2 *Iudex, si delinquentem ab ecclesia extraxerit sub promissione impunitatis, an teneatur eam seruare.*

3 *Iudex ecclesiasticus non potest per vim aliquem ab Ecclesia extrahere.*

4 Iudex

4 *Iudex laicus, licet non possit fugientes ad Ecclesiam ab ea extrahere, potest tamen in ea arma prohibita ab eis auferre.*
5 *Confugiens ad Ecclesiam an possit capi.*
6 *Quid seruetur in statu Ecclesiastico.*
7 *Quid in Regno Neapolitano.*
8 *Quid in Parma.*
9 *Domus existens intra quadraginta passus propè Ecclesiam, an immunitate gaudeat.*
10 *Palatium Episcopi an sit immune.*
11 *Hospitalia gaudent immunitate.*
12 *Priuilegia Ecclesiarum Hospitalibus competunt.*
13 *Hospitalia debent esse facta, vel confirmata ab Episcopo.*
14 *Et an præsumantur talia.*
15 *Blasphemus an gaudeat immunitate Ecclesiæ.*
16 *Armatus fugiens ad Ecclesiam, non est tutus.*
17 *Vulnerans licet proditoriè, non tamen occidens, Ecclesiæ immunitate gaudet.*
18 *Immunitas prædicta quando locum non habeat, remissiuè.*
19 *Et an habeat locum in crimine læsæ maiestatis.*
Mandans fieri homicidium non gaudet immunitate Ecclesiæ, nu. eod.
20 *Delinquens prope Ecclesiam, quando delinquere præsumatur spe immunitatis.*
21 *Occidens quem ex proposito, & ad Ecclesiam confugiens sub spe immunitatis, an occidisse præsumatur.*
22 *Sacrilegus non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
23 *Iudæi volentes fieri Christiani immunitate prædicta gaudent.*
24 *Captus an quis præsumatur intra fines Ecclesiæ vel extra, si de hoc sit controuersia inter captum, & familiam capientem.*
25 *Iudex laicus extrahens aliquem ab Ecclesia an teneatur iurare ei vitam seruaturum.*
26 *Et si iurauerit, an teneatur obseruare.*
27 *Iudex an teneatur seruare fidem ei, quem promissa impunitate criminis coegit à loco sacro discedere.*
28 *Banniti an gaudeant immunitate Ecclesiæ.*
29 *Condemnatus, si dum ducitur ad supplicium, transeat propè Ecclesiam an gaudeat immunitate illius.*
30 *Executores non debent intrare domum alicuius potentis ad inquirendum ibi latitantem sine licentia Iudicis.*
31 *Quod tamen non seruatur in practica.*
32 *Asylorum immunitates à Tiberio Imperatore sublatæ fuerunt, ne daretur occasio delinquendi.*
33 *XIXTVS V. P. M. Cardinalium frãchisias abrogauit.*

a **C***Æterum si delinquens.* Adde videndum † ad
1 hanc quæstionem de immunitate Ecclesiæ D. Farin. quæst. crim. in quæst. 28. vbi latissimè per totam, & ista immunitas Ecclesiæ extenditur etiam ad Monasterium fratrum, vt latè consuluit ad fauorem cuiusdam Parmensis capti in dormitorio, Decian. in cons. 80. nu. 38. vol. 3.

d *Sed quicquid sit, circa pœnam.* Adde, quod si Iu-
2 dex † promissa impunitate criminis, coegit à loco sacro discedere, & secum ire delinquentem, an teneatur ei fidem seruare, vide Cyn. in l. in præsenti, C. de his qui ad eccl. confug. vbi tenet, Iudicem non debere, nec teneri promissionem seruare, si delinquens iure poterat ab Ecclesia extrahi, & hoc ab alijs communiter receptum est, quibus, & Fortun. in l. conuentionum col. 4. ff. de pact. accedit, existimans secus esse, si Iudex non promisisset criminis impunitatem, sed promisit delinquentem restituere Ecclesiæ, si ab ea exiret, vt ab eo fecit rei gestæ inquireret, nã eo casu tenet Iudicẽ teneri reũ restituere eidem Ecclesiæ; quod tamen videtur dubium, Couar. variar. resolut. lib. 2. in fin. & Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. nu. 3. dicit, quod non tenebitur seruare promissionem, quia est bonus dolus.

e *Primum, vt inde violenter.*] Adde, quòd † nec
3 etiam violenter à Iudicibus Ecclesiasticis extrahi possunt, Rebuff. in tomo 2. in tract. de immunit. Eccles. artic. 1. glos. 2. nu. 40. fol. 338.

4 Item adde, quod licet † laicus non possit fugientes ad Ecclesiam inuitos abducere, potest tamen ab eis arma prohibita, etiam intra Ecclesiam auferre, Couar. var. resol. lib. 2. c. 20. nu. 18. vers. 36. & Foller. in pract. crim. cano. cap. 37. nu. 30.

f *Scias autem, quod etiam.*] Adde, quod idem tenuit
5 † Berber. in suo viatorio iuris rubr. 33. de violat. immunit. num. 3. in fi. Moron. in tract. de fide, treu. & pace, q. 103. nu. 10. Foller. in pract. crim. in ver. notato capiat de persona nu. 6. vltimæ impressionis in 4. folio, dicit, quod Iudices superiores hodie non seruant hoc priuilegium, quia indistinctè capiunt malefactores in Ecclesia; licet secus in inferioribus Iudicibus, vt ibi per eum: sed habemus Concil. Triden. sessio. 25. cap. 20. quo renouatur obseruantia immunitatis Ecclesiæ secundum formam Canonum, & aliorum Conciliorum, & sic consuetudo prædicta est sublata, benè verum est, quòd in Vrbe, &
6 in statu Ecclesiastico, † nunquam vidi confugientes ad Ecclesias esse tutos, nisi in leuibus delictis, & pro debito
7 ciuili, & ita vidi seruari in Prouincia Aprutina, † sed in patria mea Concilium seruatur ad vnguem.

i *Bene verum est.*] Adde, quòd ita † consuluit in ca-
9 su simili Marcu. in consil. 60. num. 14. sed contrarium tenet Gigas in tract. de crim. læsæ Maiest. lib. 1. quæst. 10. in fin. vbi declarat, in quo casu dictum consiliũ procedat, & dicit primam opinionem esse veriorem, & Vulpell. hanc consuetudinem ait esse seruandam in consil. 130. nu. 34.

K *Scias etiam, quod licet de iure causa.*] Adde, quod Farinac.
10 † quæst. crim. in quæst. 28 nu. 38. impugnando, siue restringendo hanc consuetudinem ad Regnum Hyspaniarum, de qua attestatur Couar. dicit à communi opin. recedendum non esse, sed ego vidi aliquando reos capi in palatijs Episcoporum, sed forsan fuit de eorum licentia.

m *Quæro si constructa sit Ecclesia.*] Adde, quòd Ho-
11 spitalia † auctoritate Episcopi facta hac immunitate gaudent, Ias. in l. plerique nu. 16. ff. de in ius vocan. Couar. var. resolut. lib. 2. c. 20. n. 4. in fine. omnia. n. priuile-
12 gia iure Ecclesijs concessa Hospitalibus competunt, & translata sunt, per l. omnes, C. de episc. & cleric. & late Fely. in c. de quarta nu. 3. de præscript. & Curt. iun. consi. 20. vol. 1. dummodo, vt dixi, ab Episcopo confirmata,
13 † siue facta fuerint, & quomodo hoc probetur, † siue
14 præsumatur, Benint. in decis. 13. nu. 4.

s *Quæro nunquid generaliter.*] Item adde, quod blas-
15 phemator † Dei, & Virginis Mariæ, & sacrilegus non gaudent immunitate ecclesiæ, vt per Capel. Tholos. decis. 422. Boer. decis. 110. Rebuf. in tract. de immunit. eccles. art. 1. glos. 1. num. 23. tomo. 2. fol. 336. &
16 ibi num. 21. dicit idem esse † in eo, qui armatus fugit ad ecclesiam.

17 Item adde, quòd vulnerans † etiam proditoriè, debet gaudere immunitate ecclesiæ, si non occidit, secundum Decian. in cons. 80. nu. 18. & 19. vol. 3. vbi consuluit pro quodam Parmensi capto in quodam monasterio fratrum, quia vulnerauerat quendam Paduanum. Et in hac materia immunitatis ecclesiæ, vide Giga. in tract. de crim. læsæ maiest. lib. 1. q. 10. vbi ponit sex ca-
18 sus, † quibus non habet locum dicta immunitas.

z *Quintmo Boss.* Adde, quòd in crimine † læsæ maie-
19 statis contrarium tenuit Rebuf. in tract. de immunit. eccles. art. 1. glos. 1. num. 23. tomo. 2. fol. 336. & Gigas in tract. de crim. læsæ majest. lib. 1. quæst. 10. nu. 29.

Et

dd *Et quidem si vltra*. Adde, quòd vulnerans tantum
etiam per industriam, gaudet immunitate ecclesiæ, se-
cundum Rebuf. in tomo 2. in tract. de immunit. eccles.
tomo 1. glos. 1. vers. quinto quibus personis, ibi secundo
excipitur, fol. 334. contrarium tamen habetur per D. Fa-
rinac. quæst. crim. in quæst. 28. nu. 25.
ee *Punctus est, quando homicidium*. Adde, quòd nec
etiam mandans fieri homicidium, gaudet immunitate
ecclesiarum, cap. 1. ibi vel defenderit, seu occultauerit,
de homicid. in 6. & Ant. Columb. in tract. suo de pro-
ceden. in controuers. crimin. art. 117. inter tract. crim.
diuers.
KK *Hæc tamen conclusio*. Adde, quòd delinquens † in
20 ecclesia, siue prope ecclesiam animo deliberato, non
autem in rixa, præsumitur delinquere sub spe immuni-
tatis ecclesiæ, Henri. Boich. in c. ecclesiæ de immunit.
eccles. & Anch. in c. fin. eod. tit. quem refert; & sequitur
Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. nu. 3.
vbi plus tenet, quod interficiens aliquem ex proposito,
21 & protinus † ad ecclesiam fugiens præsumitur sub spe
immunitatis id fecisse, licèt ibi teneat, quòd regulariter
quis non præsumatur sub illa spe delinquere. ad prædi-
cta, vide etiam Vulpell. in cons. 130. nu. 7.
mm *Quinimo*. Adde; quòd hoc procederet, † si de sa-
22 crilegio non fuisset punitus, nunc enim ille, qui sacrile-
gium commisit, si ob aliud prius, vel posterius delictum
commissum fugit ad Ecclesiã, immunitate nõ gaudet, ita
tradit Boer. in decis. 110. nu. 10. licet in fine dicat, cogita.
oo *Præterea quæro*. Adde, ꝙ iudæi, † si volunt fieri
23 Christiani, huiusmodi immunitate gaudent, vt per Re-
buf. in to. 2. in Constit. de immunit. eccles. art. 1. gloss. 1.
vers. quinto excipitur. fol. 336.
rr *Pone, familia insequitur reum*. Adde; quòd si fa-
24 milia † reum caperet, & assereret eum cæpisse in loco
non sacro, & sic extra ecclesiam, vel fines ecclesiæ; &
delinquens diceret, se captum fuisse in loco sacro, an
sit credendum familiæ, & Decian. in tract. crim. lib. 6.
c. 29. nu. 10. tomo 2. tenet, credendum non esse familiæ:
sed ego credo, ꝙ hoc non obtineretur in practica, quia
omnes rei ita dicerent.
ff *Quæro nunc, nunquid in casibus*. Adde, quòd licèt
25 iudex † secularis iurare teneatur, antequàm reum ex-
trahat ab ecclesia quòd vitam, & membra ei delinquen-
ti in honorem ecclesiæ seruabit. c. id constituimus, & c.
reum 17. q. 4. & Guid. Papæ decis. 121. in fine, hoc ta-
men hodie non seruatur. Rebuf. tom. 2. in tract. de im-
mun. eccles. art. 1. glo. 3. num. 1. cum sequen. & si iudex
26 secularis † promitteret, non teneretur seruare dictam
promissionem, secundum Alciat. in tract. de præsumpt.
reg. 3. præsumpt. 33. nu. 5. Sed quando captura non fuis-
set facta ritè in ecclesia, captus debet restitui ecclesiæ,
quæ petere potest, vt restituatur pristinæ libertati, qua
de facto fuit priuatus, vt per Rebuf. vbi supra.
xx *Quæro modo*. Adde, si iudex † promissa impunita-
27 te criminis coegit à loco sacro discedere, & secum ire
delinquentem, an teneatur ei seruare fidem. Cynus in l.
præsenti, C. de his qui ad ecclesiam confug. hanc quæ-
stionem tractauit, & concludit iudicem non teneri, si
delinquens iure poterat ab ecclesia extrahi; licet For-
tun. in l. conuentionum col. 4. ff. de pact. dixerit secus es-
se, si iudex non promisisset criminis impunitatem, sed
delinquentem restiturum ecclesiæ si ab ea exiret, & se-
cum pergeret fortasse, vt ab eo seriem rei gestę inquire-
ret. de quo dicto dubitat Couar. var. resol. lib. 1. c. 2. in
fin. vbi attestatur opinionem Cyni esse communem.
zz *Scias autem*. Adde, quòd D. Farin. quæst. crim. q. 28.
num. 47. dicit, hoc non esse verum, vt scilicet banniti
28 † hac immunitate gaudeant, quando capitaliter con-
demnati fuissent pro delictis, pro quibus immunitas
locum non haberet; sed solum quando fuissent banniti
pro homicidio simplici; vel pro alijs delictis, quibus
tali immunitate gaudere potuissent.
A *Fortius dico*. Adde, quòd D. Farinac. † in d. quæst.
29 28. nu. 69. contrarium tenuit.
B *Vltimo quæro*. Adde, quòd Couar. in loco hic al-
legato non tenet hanc opinionem, sed dicit, ꝙ est du-
bius, an sit vera, dicens, se fateri maiorem honorem ex-
hibendum fore Eucharistiæ, quam ipsis templis, quibus
ob ipsam Eucharistiam plura priuilegia conceduntur,
tamen cum immunitas hæc canonibus statuta sit, nulli-
bi Eucharistiæ hoc ius extra ipsas ecclesias datum fuis-
se legitur, & vide quæ posui infra ad quæst. 98. in vers.
sed pone.
C *Hoc autem proposito. Item adde, ꝙ sicut delinquen-
30 tes*. Adde, quòd publici † seruientes non debent in-
trare domũ alicuius potentis ad inquirendum ibi latitan-
tem sine licentia Iudicis, sed debent stare Boer. Decis.
31 174. numero quarto, sed hoc in practica non serua-
tur, & quotidiè ingrediũtur etiam palatia Cardinalium,
vt infra.
32 Item adde, quòd Tyberius † Imperator, ne daretur
occasio delinquendi, Asylorum immunitates in vni-
uersa Romani Imperij ditione abrogauit; ita inquit
Vulpell. in cons. 130. nu. 11. & ita sæpe fecerunt multi
33 Pontifices, & præsertim Sixtus † Quintus, qui huius-
modi franchigias, siue asylos Cardinalium substulerunt
vt ex eorum Bullis, siue constitutionibus apparet.

QVÆSTIO XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Citari debet reus ante omnia.*
2 *Et quid si princeps procedat contra subditum, versic. Adde quòd.*
3 *Et quid in sententia declaratoria censuræ, versic. Item adde.*
4 *Citatio in causis criminalibus debet fieri de speciali commissione iudicis, versic. Vnum autem.*
5 *Et an in citatione sit exprimenda causa, propter quam reus citatur, versic. Quæro nunc.*
6 *Et an in citatione possit apponi pœna, versic. Item quæro.*
7 *Et an in citatione inseri debeat totus tenor libelli, versic. Quæro nunquid.*
8 *Et quæ sit forma libelli inquisitionis, ibid. versic. Quæro quæ sit.*
9 *Arbitrium iudicis quid importet, versic. Arbitrio.*
10 *Fama an probetur per illa verba, Fama publica præcedente, versic. Fama publica.*
11 *Mensis, & annus an sit exprimendus in libello inquisitionis, versic. Quòd de anno.*
12 *Scientia & dolus an in delictis requiratur, vers. Scienter & dolosè.*
13 *Clausula, super quibus omnibus &c. in inquisitione quid operatur, versic. Super quibus omnibus.*
14 *Iudex an teneatur se inscribere in inquisitione, versic. Quæro etiam.*
15 *Citatio qualiter reo intimari debeat, versic. Dictum est.*
16 *Et an sufficiat quòd intimetur ad domum, ibid.*
17 *Et an sit necessaria perquisitio citandi per ciuitatem, versic. Sed nunquid.*
18 *Et an sit illi danda copia citationis. versic. Scias tamen.*
19 *Et quid si citandus sit extra territorium, versic. Sed hæc quidem.*
20 *Et quid si ambo territoria sint sub eodem præside prouinciæ, versic. Posset fortè:*
21 *Et quid si reus sit vagabundus, versic. Sed quid si reus.*

22 Et an vnica citatio in criminalibus sufficiat, versic. Quæro modo.
23 Et an peremptoria citatio in criminalibus requiratur, vers. Sed hic quæro.
24 Et an fiscus sit citandus, & pars offensa, vers. Vlterius quæro.
25 Et an pendente termino posito in citatione possit iudex capi facere reum, vers. Vltimo quæro.
26 Citatio sine termino valet.
27 Processatus de vulnere quando de morte subsequuta teneatur.

1 VBi locus capturæ non fuerit, tunc debet iudex cōtra reum ad vlteriora procedere, & vbi contumax fuerit, illum condemnare. Est tamen ante omnia præmittendum, quod debet omnino reus legitimè citari, vbi enim reus non fuisset citatus, *a* vel citatio esset nulla, vel minus legitimè facta, processus, & sententia, & omnia quæ sequuntur, sunt ipso iure nulla, vt dicit glos. in l. si accusatoribus, in glos. fin. C. de accusat. Et est communis theorica, vt attestatur Rolan. consil. 68. nu. 14. lib. 2. *b* Et hoc locum habet non modo in quocunque iudice, sed etiam in ipso principe: nam & ipse de ordinaria potestate non potest procedere contra aliquem non citatum. Et hæc est communis opin. vt dicit Corse. in repertorio Abbatis in verbo, Princeps, vel Papa, Socin. inter consilia Curtij Sen. consil. 20. num. 4. & seq. Et hoc etiam, si delictum sit notorium, vt dixi sup. q. 9. vers. Quæro nunquid.

c *c* Adde, quod hæc omnia locum habent etiam si ille,
2 contra quem princeps procedit, esset eius subditus, adhuc enim non posset contra eum non citatum procedere, text. est vulgatus in clemen. pastoralis, de re iudic. & est communis opin. vt ait Socin. consil. 87. post numero 19. vers. Capio sextam, lib. 3. & consil. 164. nu. 16. in fin. lib. 2. & consil. 166. num. 46. eod. vol. & consil. 120. post num. 10. lib. 3. dicit, quod omnes fatentur, quod in causis criminalibus non potest princeps, etiam de plenitudine potestatis procedere, etiam contra subditum, eo non citato. Et in hoc proposito videnda sunt ea, quæ dixi loquendo de causis ciuilibus inf. lib. proximo. dicit enim Socin. in eod. consil. 164. nume. 15. quod in criminalibus ita sentiunt omnes, qui hoc tenent in ciuilibus, & quod ita consultum fuit in causa interdicti ciuitatis Florentiæ per multos Doctores. Et reuera si in ciuilibus non potest princeps procedere contra subditum non citatum, secundum opin. quam in loco præallegato ostendi esse magis communem, idem & multo magis dicendum est in criminalibus, in quibus de maiori præiudicio tractatur. Et ita semper vidi in practica obseruari.

3 Item adde, quod licet aliqui tenuerint, quod hoc nō habeat locum in sententia excommunicationis declaratoria, nihilominus magis communis opin. est, quod etiam quando iudex declarat aliquem incidisse in aliquā excommunicationem, vel pœnam ipso facto, requiritur citatio etiam in sententia censuræ, & interdicti. Ita tenet glo. in clem. præsenti, in verbo, Constiterit, de censi. quam omnes approbant, vt dicit Socin. in d. consil. 20. nu. 16. in fi. Ripa in l. is cui bonis, nu. 27. ff. de verb. oblig. Hanc etiam dicit esse communem opin. Dec. in c. reprehensibilis, post num. 2. de appellat. Et dato, quod aliquo casu sustineri posset illa opin. quod ad sententiam declaratoriam censuræ non requireretur citatio, certè in ipsa discussione negotij, & causæ, propter quam peruenitur ad ipsam sententiam declaratoriam, vtique requiritur citatio. Et in hoc nemo discrepat, vt dicit Tort. inter consil. Ant. de Butr. consil. vlt. col. fi. vers. sed vnum est: aliàs enim esset tollere parti suas defensiones, quod nullo modo est faciendum.

4 Vnum autem scias, quod licet in causis ciuilibus valeat citatio sine speciali commissione iudicis, vt dixi inf.
* lib. proximo: Tamen *d* in criminalibus * debet fieri de
d speciali commissione iudicis: aliàs est nulla. Et hæc est communis opi. vt dicit Ripa in c. 1. nu. 86. de iud. quem refert Pract. Conradi, fol. 167. nu. 5. Blanc. de ind. num. 334. prout illum refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera C. nu. 55. Et ita seruatur de consuetudine, vt dicit Bal. in l. fi. nu. 4. C. de exhib. reis.

e *e* Quæro nunc, quæ sit forma huius citationis, & in
5 primis nunquid in ea exprimenda sit causa, propter quā reus citatur. Respond. Abb. in c. præterea, numero 8. de dilatio. distinguit, quod aut citatio mittitur in partes longinquas, & tunc est inserenda causa, propter quam quis citatur, & aut citatio fit in partibus propinquis, & non requiritur expressio causæ, sed sufficit dicere, quod compareat responsurus cuidam accusationi, seu inquisitioni contra eum formatæ. Et dicit Foller. in pract. crim. can. fol. 140. in fin. quod hæc distinctio Abb. seruatur in
f Romana curia, & alijs. *f* Sed certè quidquid sit de iure, apud nos indistinctè seruatur, quod in citatione inseratur causa. Et hanc opin. dicit esse communem, Imola in l. inter accusatorem, num. 2. in fi. ff. de pub. iud. prout illum refert Menchiaca controuers. vsu frequentium, c. 24. num. 12. Et ita etiam quotidie practicari attestatur idem Foller. in pract. crim. fol. 36. nu. 2. Quinimò de consuetudine non modo causa, sed totus tenor libelli sine inquisitione inseri debet in ipsa citatione, vt dixi inf. versic. Quæro nunquid.

6 Item quæro, nunquid possit iudex in tali citatione apponere pœnam pro contumacia. Respon. in hoc dominio prohibitum est per nouissimas constitutiones in tit. de accus. §. omnibus procedere præceptis pęnalibus sine licentia senatus, qui tamen aliquando concedit, vbi non adsunt indicia sufficientia ad formandam inquisitionem, præsertim in causis magnis, vt dicit Boss. in titu. quomodo procedatur per præcepta, numero 1.
g *g* Sed de iure communi vtique potest iudex commina-
h ri pœnam reo *h* non comparenti. Et hoc tam in ciuilibus, quam in criminalibus, vt latius dixi infra libro
i proximo. *i* Non tamen potest reum citare sub pęna confiscationis bonorum, quidquid dixerit Bald. in cap. 2. in primis verbis, de testib. cogen. cuius opin. communiter a Doctoribus reprobatur, vt dicit Cagnol. in l. vnic. in princ. num. 39. ff. si quis ius. non obtemp. Et itaetiam videmus, quod talis pęna confiscationis bonorum per contumaciam recessit ab aula, & hodie non est in vsu, vt attestatur And. de Iser. quem refert Afflict. in cap. 1. in verbo, Condemnatorum, numero 30. quæ sint rega. & Natta consil. 140. nume. 2. & Roland. con-
K sil. 47. num. 46. lib. 2. *K* Vide quæ dixi in loco præalle-
l ga. vbi etiam dixi, an iudex possit *l* excedere mulctando dispositionem text. in l. eos, C. de modo mulcta. & quid de facto seruetur.

m *m* Quæro, nunquid in citatione debeat inseri totus
7 tenor inquisitionis, seu libelli contra reum formati. Respond. De iure communi sufficit citare reum, vt compareat ad respondendum inquisitioni contra eum formatæ occasione talis delicti, nec requiritur, quod in ipsa citatione insertus sit tenor inquisitionis, seu libelli. Et ita communiter tenetur, vt dicit Marian. in repe. c. qualiter, & quando, num. 212. in fi. de accus. Blanc. in pract. crim. fol. 11. nume. 22. Sed quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine, vt scilicet necessario apponendus sit in citatione totus tenor inquisitionis. Et ita communiter obseruari, & practicari attestatur Marian. in loco præallegato, Angel. de malef. in verbo Iudex commisit, num. 3.

8 Quæro, quæ sit forma inquisitionis, seu libelli, cuius tenor est in citatione inserendus. Resp. Forma, quæ

passim obseruatur, est illa, quam elegantissimè glossauit Ang. de Aret. excellens Doctor, in suo tractatu maleficiorum. & Marian. in d. reper. cap. qualiter & quando, à nu. 187. vsque ad nu. 212. & Pract. Papien. in tit. de forma inquisitionis, quæ quidem est in hunc, qui sequitur, modum.

Hæc est quædam inquisitio. Reperio quod Carauita super 20. ritu magnæ curiæ circa fin. dicit, quòd iste modus dicendi in processu, Hæc est quædam inquisitio, non obseruatur generaliter. Et verum dicit quò ad processum, sed quò ad libellum, ego credo quòd apud omnes hæc forma dicendi obseruetur. Quid autem sit inquisitio, dixi supra quæst. 3. versic. Et aduerte. Materiam autem inquisitionis posui supra quæst. 5. & seq. & quomodo procedatur per viam inquisitionis supra quæst 11.

Siue titulus inquisitionis. Hæc verba apponuntur ad demonstrandum, quod re uera iste libellus non est propriè inquisitio, sed est quidam titulus criminis resultans ex ipsa inquisitione, s. ex indicijs siue informationibus per ipsum iudicem inquirentem assumptis.

Quæ fit & fieri intenditur. Hæc verba significant, quòd etiam transmisso libello inquisitionis non cessat ipsa inquisitio, imo iudex semper, ex officio durante processu perseuerat inquirendo, & recipit testes super delicto. An autem id facere possit post publicatas attestationes, dixi infra quæst. 61. vers. sed quæro.

Per Dominum N. Patronem, Et D. N. eius iudicem Maleficiorum. Apponitur nomen iudicis, vt sciat reus coram quo debeat comparere ad se defendendum: prætereaque titulus dignitatis, seu officij, ex quo possit cognosci ipsum esse iudicem competentem, & habere iurisdictionem in causis criminalibus.

Ex eorum, & cuiusque eorum mero officio, auctoritate, Potestate. Inquisitio enim propriè fit ex officio iudicis, vt dixi supra quæst. 3. Illa autem verba ex mero officio, operantur quod non requiratur quod præcedat diffamatio, secundum Ang. sed eius opin. communiter reprobatur, vt dixi supra q. 7. vers. Idem etiam.

n 9 *n Arbitrio atque Balia*. Iudex licet habeat arbitrium, debet tamē seruare ius commune, nam arbitrium quod conceditur officialibus super maleficijs, debet reduci, & restringi ad ius commune, nisi quò ad modum procedendi, & circa aliqua leuia, & ita tenent communiter Doctores, vt attestatur Alberic. in 3. parte statut. q. 32. vers. Item quæro, nu. 1. Vide quæ dixi infra q. 64. vers. dixi etiam. Et ideo aduertant officiales, ne prætextu arbitrij eis concessi, nimis animosè procedant. nam licet datum sit à lege, vel ab homine arbitrium procedendi, non tamen propterea censetur remota cognitio, sed remissa subtilitas secundum omnes Doctores, vt attestatur Catald. de synd. q. 106. & Amed. de synd. nu. 145.

Et ad querelam. Hodie non porrigitur accusatio solennis, scilicet cum subscriptione, & alijs requisitis, sed tantum simplex querela, vt dixi supra q. 12. Et potest hæc querela, quæ successit loco accusationis, concurrere etiam cum inquisitione, vt dixi supra q. 3. vers. hinc infertur.

Necnon & ad denunciationem N. Materiam denunciationis posui supra q. 7. Et licet Ang. de malef. in verbo, Nec non & ad denunciationem, dicat, quòd raro hæc tria remedia simul concurrunt; videmus tamen quotidie contrarium in practica: nam in omnibus

o *o* ferè delictis pars querelat, antianus siue syndicus denunciat, & iudex ex officio inquirit. Hic autem modus procedendi per denunciationem non est modus de per se, sed est connexus cum inquisitione, vt dixi in d. q. 7. in princ.

Contra & aduersus N. Exprimendum est nomen proprium imputati, eiusq; agnatio, & patria, & habitatio, si fieri potest, ita vt omnino certa sit persona, quæ inquiritur. Et dicit Marian. in d. cap. qualiter & quando, n. 190. quod quāto plures adijciuntur demonstrationes tanto minor datur certitudo; subdens, quod laudandi sunt Senenses, qui adijciunt nomen patris, aui, & familiæ, &c. Si tamen ignoratur nomen homicidæ, describendus est per signa, staturam, habitationem, vestes, & alias circunstantias, quæ exprimi possunt, nam eo

p casu *p* dūmodo constet de corpore, potest procedi etiam ad condemnationem. Et hoc omnes sciunt, vt dicit Boss. in tit. de delicto, nu. 33. & dixi supra q. 4. versic.

q quanto verò, *q* Moneo autem delinquentes, ne confidant super hoc, quia forte in libello inquisitionis erratum sit in cognomine, seu in patria: quia si permiserint se banniri, & postea perueniant in fortiam iustitiæ, dummodo constet de corpore & delicto, non poterunt euadere executionem condemnationis. Et dicit Ang. in l. his verbis, §. lin. in fin. ff. de hæred. instit. quod fuit in facti contingentia decapitatus quidam Bononiæ, qui erat descriptus in numero bannitorum, tanquam de vna ciuitate, cum esset de alia, ex quo constabat eum esse illum, qui fuerat pro illo maleficio citatus & condemnatus. Et illum etiam refert Ioan. Arn. Epit. 59. Quidam conciuis.

r *r Homicidam*. Exprimendus est titulus delicti, vt tempore condemnationis sciri possit, quæ pœna sit imponenda. Materiam autem homicidij posui supra hoc eod. lib. §. Homicidium.

Et P. auxiliatorem, Materiam auxiliatorum, & qua pœna sint puniendi, posui infra q. 90.

ſ *ſ Et F. Mandatorem*, Qua pœna puniatur mandans dixi infra q. 89.

In eo, de eo, & super eo, quod. Sunt verba idem significantia, quæ tamen consuetudo obtinuit, vt semper omnia apponantur.

10 *Fama Publica præcedente*. Diffamationem præcedere debere inquisitionem, dixi supra q. 6. ibique versic. Sed quoniam, & seq. posui quemadmodum fama probetur. Restat hic tantummodo videre nunquid ex ista

t assertione *t* iudicis, dicentis in libello inquisitionis famam publicam præcessisse, dicatur probata fama. Doctores in hoc multum se inuoluunt: nam aliqui dicunt simpliciter, quod sic, & dicit Foller. in pract. crim. canon. fol. 87. num. 33. quod ita tenent communiter Doctor. Aliqui distinguunt, an iudex procedat ad instantiam alicuius, an autem ex mero officio; ita quidem vt si ad instantiam alterius procedat, teneatur ille, qui promouet inquisitionem facere fidem de fama: si verò procedat iudex ex mero officio, credatur ipsi iudici asserenti famam publicam præcessisse. Et dicit Cardin. Alexan. in cap. de accusatione, colum 25. circa medium 2. q. 8.

u quòd ita teneat communiter Doct. *u* Alij distinguunt inter iudicem ordinarium, & delegatum; vt scilicet delegatus non possit inquirere, nisi prius fama ipsa per testes probata fuerit; & in hoc videntur concordare Doctores omnes, vt dicit Berous in d. cap. qualiter, & quando, num. 36. in fine. In ordinario verò, vbi procedat ex mero officio, sufficiat quòd extraiudicialiter ei de fama constet. Et hanc dicit esse communem opin. Aret. in cap. cum oporteat, num. 43. & seq. de accus. Berous in loco præalleg. num. 36. Et ex hoc inferunt, quòd potest ordinarius formare inquisitionem non examinatis testibus super infamia: & quòd vbi recipiat aliquos testes super infamia, non tenetur eorum dare copiam reo petenti. Sed tamen si appelletur ad superiorem, dicunt, quod tenetur iudex probare reum fuisse diffamatum, aliàs processus esset nullus. Et hanc attestatur esse communem opin. Alexan. de Neuo, consil. 86. nu. 1. Aret. in d. cap. cum oporteat, prout illum refert Boss. in tit. de inquisitione, post num. 70. Vbi etiam subdit, quòd ita

ita practicatur. Breuiter quidquid sit de iure canonico, in quo fuit inuenta ista diffamatio, practica fori ciuilis obseruat totum contrarium. Et Berous in loco praealleg. refert nonnullos attestantes seruari in practica, quod ordinarius non inquirit ex mero officio, si prius non appareat de fama ex dictis testium. Et certè si obseruaretur illa opinio, quod crederetur iudici de fama asserenti, posset quilibet iudex procedere ad inquisitionem specialem criminis contra aliquem, asserẽdo, quod sibi extraiudicialiter constat illum esse diffamatum de ipso crimine: quod esset destruere totam practicam criminalem, secundum quam prohibetur iudici inquirere, nisi praecedat diffamatio, aut aliquid aliud, quod aperiat viam inquisitioni, vt dixi sup. in dict. quaest. 6. in princ. & ver. sed retenta, & seq. Et dicere, quod si pars appellet, tenebitur iudex facere fidem de infamia coram superiore, mihi videntur somnia vigilantium, cum bona venia tantorum patrum. Et si quis vellet ista in practica obseruare, credo quod omnibus se deridendum praeberet. Tu ergo dic, quod ad hoc, vt iudex possit inquisitionem suam fundare super diffamatione, requiritur, quod de fama constet per testes iudicialiter receptos. Et ideo Ange. in repe. l. si vacantia, numero 182. C. de bon. vac. lib. 10. monet iudicem, vt sit cautus, quod semper recipiat dicta diffamantium ad bancum pro tribunali sedendo, ne possit obijci, quod diffamatio in occulto facta sit, quod dicit esse notandum Angel. de malefic. in verb. Fama publica, in primis verbis; subdens, quod quando recipitur a iudice talis diffamatio in suo bastardello,
x x notarius maleficiorum debet dicere, Et praedicta facta fuerunt ad bancum iuris iudice pro tribunali sedente. & dicit, Hoc tene menti in practica ne erres. Sed certè neque hoc seruatur in practica, nam stante generali consuetudine, quod ex omni delicto possit inquiri, hae informationes super diffamatione amplius non sunt in vsu, quia semper ferè aliquo alio modo contingit aperiri viam iudici ad inquirendum absque diffamatione. Et ideo practica obseruat, quod constito de delicto, eodem contextu assumuntur informationes super crimine, & super fama, vt dixi supra quaest. 6. versic. vltimo scias.

Et clamosa insinuatione referente. Clamosam insinuationem requiri de iure vltra famam, ad hoc, vt per inquisitionem procedi possit, dixi sup. quaest. 6. vers. item quaero.

Non quidem maleuolis, & suspectis, sed potius ab honestis, & veridicis hominibus, & personis. Debet enim fama habere originem a personis non suspectis, vt dixi in d. q. 6. vers. amplius etiam, & seq.

Non semel tantum, sed saepe & saepius ad aures, & notitiam dicti D. Potestatis, & Iudicis, & Curiae. Requiri, quod fama non semel tantum, sed saepius ad aures iudicis ascendat, dixi sup. in d. quaestione 6. vers. quaero nunc.

Etiam per modum notorij auditus peruenit. Haec verba solent semper apponi in inquisitionibus, etiam quod delictum non sit notorium. Et fuit cons. Angel. de malefic. in verb. Etiam per modum notorij, num. 1. vbi dicit, quod iudex habet semper in suis inquisitionibus apponere istud verbum; & quod a paucis vidit apponi, sed male faciunt. August. autem ibi in addit. dicit, quod imò male faciunt iudices, qui apponunt haec verba, quando delictum non est notorium. Ego credo, quod iudices, qui apponunt ista verba in inquisitione, bene faciunt, etiam si sit dubium an delictum sit notorium, vel ne; nam dicta verba nihil reo praeiudicant, cum iudici non credatur asserenti delictum esse notorium, nisi aliter de notorietate appareat: possunt autem iudici prodesse, si aliquid omitteretur in processu; ad eum excusandum, vbi deinde appareret, quod delictum fuisset notorium, & quod iudex tanquam super notorio processisset. Quod autem dicatur delictum notorium, & quomodo in crimine notorio procedatur, dixi sup. q. 9. per totum.

y *y Quod de anno praesenti, & mense Octobris*. In inquisitione debet exprimi annus, & mensis, prout in accusatione, secundum Bartol. in l. 2. §. si publico, numero
11 12. ff. de adul. Et ita communiter tenetur, vt dicit Cardin. Alexand. in d. cap. de accusatione, colum. 33. in fin. 2. quest. 8. quem refert Foller. in pract. crimin. canon. fol. 91. post numer. 39. Hanc etiam opin. dicit esse communem Aret. in d. cap. qualiter, & quando, §. debet, post numer. 115. Boss. in tit. de inquisitione, num. 90. Et ita videtur de consuetudine obseruari per totum mundum, vt dicit Angel. in l. ea quidem, numero 3. C. de accusat. Et licet Bald. in l. edita, in repet. Patauina, nu. 30. tenuerit contrarium, quod scilicet in inquisitione non requiratur expressio loci, & temporis, illud tamen dictum Baldi communiter non tenetur, vt dicit Cardin. Alexan. in loco praeallegato; est enim inquisitio subrogata loco accusationis. Et quamuis lex magis confidat de iudice, quam de accusatore, non est propterea tollenda reo facultas suae defensionis, quae potest resultare ex huiusmodi
z z expressione temporis. Et quia haec conclusio non habet in practica aliquam difficultatem, non est super ea vllo modo haesitandum. An autem in inquisitione debeat exprimi dies, recurrendum est ad ea, quae dixi sup. q. 12. vers. dixi etiam.

aa *aa Existens Florentiae in hospitio Leonis*. Locus de necessitate exprimi debet in inquisitione, prout in accusatione, de quo dictum est aliquid vers. praecedenti, & latius sup. q. 12. vers. est autem, & seq.

Caeterum hoc loco ea verba, quae pertinent ad qualitates delictorum, omittuntur, quia diuersimodè apponuntur in inquisitionibus, prout etiam variè sunt species delictorum. Et licet Angel. de malefic. voluerit omnia ad materiam criminalem spectantia tractare supra clausulis, & verbis vnicis inquisitionis, nobis visum est hic tantum tractare ea, quae pertinent ad formam ipsius libelli citationis: caetera verò suis locis explicauimus.

12 *Scienter, & dolose*. Haec verba in inquisitione apposi
bb ta sunt maximae importantiae, licet iudices, *bb* vel potius notarij, qui sunt compilatores inquisitionum, illa saepius inconsideratè apponant. In primis enim multa facta puniuntur scienter commissa, quae ignoranter com
cc missa non puniuntur. *cc* nam licet omnis ignorantia in delictis regulariter non excuset, vt dixi infra quaest. 60. versic. quaero nunquid, nihilominus quando est probabilis, saepe vel excusat in totum, vel saltem prodest ad mitigandam poenam. Et hoc habet locum nõ modo, si delictum commissum est in omittendo, sed etiam si commissum est in faciendo, puta si extet statutum, quod prae
dd stans opem bannito, *dd* vel nobili delinquenti, acrius puniatur: certè debet probari, quod sciebat illum esse bannitum, vel nobilem: alias non habet locum dispositio statuti. Et ita se in facto obtinuisse dicit Ange. in l. 1. post nu. 1. vers. videte domini, C. de Nili agger. nõ rumpen. quem refert August. ad Ang. de malef. in verbo, & ad querelam, post nume. 13. Praeterea multum interest, an in delicto interuenerit dolus, vel ne: nam videmus homicidium, quod sine dolo committitur, mitius puniri, quam illud, quod dolosè commissum est, vt dixi sup. hoc eod. lib. §. homicidium, vers. Haec autem. item nemo potest corporaliter puniri, nisi dolus in ipso delicto interuenerit, vt dixi inf. q. 84. circa principium.

ee Super quibus omnibus, *ee* & singulis, &c. Licet de
13 iure in criminalibus nõ sit necessaria conclusio libelli, vt dixi supra, quest. 12. vers. vltimo quaero, tamen de cõsuetudine apponitur in inquisitionib. ista clausula, Super

per quibus omnibus, & singulis, &c. quæ est loco conclusionis. Et ita de consuetudine seruari attestatur Bart. in d.l.2.§.si publico, num.13. quem refert Gomes. Arias super l.74. Tauri, circa prin. Ang. in d.l. ea quidem, post num.7. subdens, quod est optima practica, a qua non est recedendum: Salyc. in d.l. ea quidem, num.47. Angel. de malef. in verbo, super quibus omnibus, nume.2. Amad. de syndicatu, num.32. Marian. in d.c. qualiter, & quando, post numero 209. versic.63. quæro, Duennas regu. 31. num.3. Boss. in tit. de inquisitione, nu 80. Pract. Con-
ff radi, fol. 258. num.42. Maccus decis.668. nu.3. ff Operatur autem hæc clausula, quod licet regulariter, quando accusatio, vel inquisitio est proposita cum aliqua qualitate, si illa qualitas non probetur, non potest sequi condemnatio, neque etiam super eo, quod est probatum; tamen si in accusatione, vel inquisitione sit apposita ista clausula, poterit sequi condemnatio super delicto probato, etiam quod qualitas adiecta probata non fuerit, vt dixi inf. q.66. versic. sed quid si pro parte. Fortius dicunt aliqui, quod si aliquis fuerit accusatus, vel inquisitus de mandato, & deinde in processu non fuerit conuictus de mandato, sed tantum de cõsilio, adhuc virtute istius clausulæ poterit puniri de consilio, de quo est conuictus, licet non accusatus, vel inquisitus. Felicit Placa libro 1. delicto. cap.16. quod huic sententiæ interpretum ferè maior pars accedit. Quod tamen apud me non transit sine difficultate, & fortè etiam in
gg practica sine noua inquisitione, vel additione vix gg posset obtineri.

Secundum formam iuris, & statutorum. Hæc
hh clausula videtur in se hh continere incertitudinem, & posset etiam continere repugnantiam, vbi statuta imponerent pœnam diuersam ab ea, quæ imponitur per ius commune: nihilominus talis clausula de consuetudine admittitur, tam in accusatione, quam in inquisitione, vt attestatur Angel. de malefic. in verbo, Et contra formam iuris, numero 1. & ibi Aug. in apostil. Et fundatur talis consuetudo super gloss. in l. senatus, in gloss. mag. ff. de accus. An autem tali casu debeat iudex imponere pœnam statuti, vel iuris communis, dixi inf. q.85. vers. debet etiam.

Incohata, facta, & formata fuit dicta inquisitio per dictum D. potestatem, &c. Quæro etiam nunquid de iure in inquisitione requiratur iudicis subscriptio, prout in accusatione requiritur inscriptio accusatoris. Resp. quod non, ita dicit Bart. in d.l.2.§.si publico, num.12. & est omnium communis opin. vt ait Marian. in d.c. qualiter, & quando, num.211. Iudex enim non obligatur ad pœnam talionis, ex quo inquirit ex necessitate officij: præterea hodie ex consuetudine sublata est etiam in accusatione solennitas inscriptionis, vt dixi sup. q.12. versic. Cæterum hodie. Bene verum est, quod ad hoc vt citatio, quæ intimatur reo cum libello inquisitionis, fidem faciat, solent iudices illam subscribere. Et ita seruat communis practica.

15 Dictum est de forma citationis, & quid continere debeat; quæro nunc, qualiter citatio sit ipsi reo intimanda. Et in primis scire debes, quod si adsit in loco aliquod statutum disponens super modo citandi, illud
ii est seruandum. ii Potest enim indici a statuto modus citandi præter ius commune: & tale statutum valet, & ita seruat consuetudo, vt attestatur Brun. de constitut. in verbo, Absens. Sed loquendo de iure communi, quæro an citatio debeat reo personaliter intimari, an autem sufficiat citatio ad domum. Respond. Aliqui dixerunt, quod ad hoc, vt quis possit tanquam contumax banniri, non sufficit citatio ad domum: ex ea enim inducitur solummodo ficta contumacia, sed requiritur, quod sit verus contumax, & sic quod fuerit personaliter citatus. Et hanc opin. dicit esse communem Maranta in suo Specul. folio 109. num.9. prout illum refert Rol. consil.
16 47. nu.18. lib.2. † Tu vero dic, quod etiam in criminalibus sufficit, quod intimetur ad domum ipsa citatio. Et hæc est communis opin. vt attestatur Alex. in l.4.§. prætor ait, nume.3. in fin ff. de damno infecto, quem refert Boer. in repe. l. consentaneum, nume.104. C. quomo. & quando iud. Et dicit Gand. de malef. in rub. de citationibus, nu.4. in fin. quod ita de generali consuetudine obseruatur. Ita etiam seruari in pract. attestatur Blanc. in
KK pract. crim. fol.11. nu.24. KK Et quod talis citatio ad domum sufficiat, ad hoc vt quis possit banniri, dicit seruari de consuetudine Albe. in l.1. num.22. C. de hæred.
ll insti. & in 4. parte statutorum, q.51. ll intelligẽdo de domo, in qua habitat, & in qua sedem constituit, quem refert Nellus de bannitis in tertia parte primi temporis, q.3. Et licet Innoc. in cap. fin. post num.3. de eo, qui mittitur in poss. rei ser. causa, tenuerit, quod nõ sufficit ad hoc,
mm vt quis possit excommunicari, mm citatio ad domum, sed quod debet personaliter moneri, & dicat Foller. in pract. crim. canon. fol.133. nu.25. quod illud dictum Innocen. videntur sequi quasi omnes Doctores: ego tamẽ non putarem esse recedendum a consuetudine, quod scilicet etiam quo ad hunc effectum sufficiat citatio ad domum, præsertim vbi citandus latitaret maliciosè, ita vt non posset personaliter reperiri. In hoc autem Ducatu habemus formam, secundum quam rei absentes citandi sunt, traditam per decretum in nouis constitutionib. in tit. de accusat. cap. procedant, quæ omnino ser-
nn uanda est. nn Hæc autem omnia locum habent, quan-
oo do reus est certus, oo sed quando perfectè nescitur, quis delictum commiserit, tunc (secundum aliquos) de-
pp bent citari per proclama pp cum sono tubæ. Et ita practicari attestatur Berbe. in Viatorio iuris, in rub. de iudi. col.5. vers. sed pone. Quod tamen ego nunquam vidi in practica obseruari.

qq qq Sed nunquid requiritur, quod prius fiat inquisitio,
17 an reus possit personaliter inueniri, & postea fiat citatio ad domum? Respondetur de iure vtique requiritur, quod citandus perquiratur prius a nuncio per ciuitatem, an possit personaliter reperiri, & vbi non reperiatur, deinde citetur ad domum. Sed quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine: sufficit enim quod nuncius de directo vadat ad domum citandi, nulla prius facta perquisitione. Et ita tenuit Bald. in d.l. consentaneum, numero 44. C. quomodo, & quando iudex. & ita seruatur vbique, vt dicit Foller. in pract. crim. fol. 42. num.28.

18 Scias tamen, quod ad hoc, vt reus arctetur ad personaliter comparendum, danda est ei copia citationis: alias enim non tenetur comparere. Et ita seruat Rom. curia, vt dicit Vestrius in pract. lib.4. tit. de cita. extra cur. quem refert Foller. in pract. crim. canon. fol.135. nu.23. & ita etiam vidi vbique seruari. Commissionis autem suæ, & relationis non debet nuncius copiam relinquere parti; idque ex vsu styloque recepto, vt attestatur Practic. Iud. c.13. nu.12.

19 Sed hæc quidem omnia de plano procedunt, quando reus est in ciuitate, vel territorio illius iudicis, de
rr cuius mandato est citandus: rr Sed quid si sit in alieno territorio, quomodo poterit illi citatio intimari? Re-
ss spond. ss Debet hoc casu iudex literas dirigere ad iudicem illius loci, siue territorij, in quo citandus degit, vt ibi illum citari faciat, seu permittat; & hic modus citandi communiter seruatur, vt dicit Alber. in l.1. numero 2. ff. de requir. reis. & appellantur tales Literæ subsidiales, siue in subsidium iuris. Subdit tamen ibi Alber. se credere, quod de subtilitate iuris possit iudex reum citare extra suum territorium: Sed attenta generali consuetudine, non videtur circa hoc insistendum. Nullus enim iudex citat extra territorium suum. Et ita de facto

cto seruari attestatur Iac. de Beluis. in pract. crim. in rub. de fuga reorum, num. 21. Iac. de Beluis. Iunior in reper. §. contrahentes, nu. 142. in fin.

tt *tt* Posset fortè dubitari, si vtrunque territorium esset
20 sub eo dem principe, nunquid possit iudex vnius territorij citare reum in alio territorio degentem. nam Bart. in d. l. 1. §. 1. nu. 3. ff. de requi. reis, tenuit quòd quando est sub eodem præside prouinciæ, possit iudex etiam per literas suas citare reum in alio territorio. & hæc est communis opin. Legistarum, vt dicit Aretin. consil. 135. col. fin. & ita communiter teneri attestatur Ias. in l. fina. num. 24. ff. de iurisd. omn. iud. quem refert Marsil. in ea. l. fi. num. 34. & Marc. decis. 401. in vltimis verbis, Apostil. ad Abb. in cap. 1. sub numero 2. ff. qui matri. accus. poss. Io. Arno. Epito. 71. sæpè contingit. Contrarium autem tenent communiter Canon. vt attestatur Aretin. in consil. præallegato. Et ideo dixit Angel. in dict. l. fin. nume. 6. quòd in hoc articulo opus esset decisione imperatoris. quod dictum Angel. refert Foller. in practica crimin. fol. 40. nume. 27. In hoc Ducatu seruatur opin. contra Bartol. nam iudices semper citant reos existentes in alio territorio per literas subsidiales, prout etiam attestatur Boss. in titu. de citat. post numero 24. Et non est ab hac practica vllo modo recedendum.

uu Sed quid si reus nullum habeat domicilium, sed *uu* sit
21 vagabundus, quomodo poterit citari? Respond. Pract. Miller. fol. 34. nu. 13. & seq. dicit, quod sufficit illum citari per libellum lectum, & affixum in æde, vel voce præconis in publico: & subdit, quod ita de consuetudine solent facere seruientes, siue nuncij, qui si non inuenerint reum vagabundum citandum, referunt simpliciter se citasse reum, non dicendo vbi citauerint. Sed certè apud nos non seruatur hæc practica, sed citatur reus in formam absentis, iuxta dispositionem constitutionum huius Ducatus, de quibus supra dixi.

xx *xx* Quarto modo, nunquid in criminalibus vna citatio
22 sufficiat, an autem plures requirantur. Respond. de iure videtur, quod plures requirantur, vt colligitur ex text. in l. absentem, ibi, sæpius moniti. ff. de pœnis: sed hoc de consuetudine non seruatur, vt dicit Vital. de malef. in rubr. de citatio. numero 1. subdens, quòd assessores faciunt pro suo arbitrio. Tu verò aduerte ne erres. Nam, Aut quæritur, an præuia tantum vna citatione possit reus condemnari: & dic, quod non, vt ita procedat text. in dicta l. absentem. nam vltra primam citationem debet etiam reus citari ad allegandum, deinde peremptoriè ad sententiam secundum dispositionem

yy tionem iuris communis, vel aliter secundum *yy* formam traditam a statutis, vel a consuetudine, quæ seruatur in loco, in quo iudicium agitur. Aut quæritur, an quando citatur peremptoriè reus, requirantur tres citationes, secundum tradita in l. si finita, §. Iulian. ff. de damno infecto, an verò vnica citatio sufficiat: Et dicendum est, quod etiam in criminalibus vnica citatio peremptoria sufficit pro omnibus, quidquid dixerit Cyn. loquendo per verbum credo, in l. 1. versic. Quarto quæro, C. de requir. reis, cuius opin. communiter reprobatur, vt dicit Felin. in capit. consuluit, post numero 13. versicu. Quarto fallit. de offic. delegat. quem refert Boss. in titu. de senten. nume. 4. Et hæc sententia contra Cyn. est communiter recepta, vt dicit Blanc. in practica crimin. fol. 10. numero 19. Vbi etiam subdit, quod ita de consuetudine obseruatur. Ita etiam communiter teneri attestatur Alexan. in l. contumacia, numero 14. ff. de re iudic. Guliel. de bened. in 2. parte reper. cap. Raynutius, in verb. mortuo itaque testatore, 1. num. 152. Et licet glos. in clem. prima, in verbo, Tertio de vita, & honest. cler. sentire videatur, quod quando lex disponit, quod citatus incurrat pœnam ratione contumaciæ, requiratur præcisè trina citatio, & illam glo. dicat communiter approbari Alex. in d. l. contumacia, nu. 12. ff. de re iudi. veritas tamen se habet in contra

22 rium, quod scilicet etiam vbi agitur ad pœnam, *zz* sufficit vna citatio peremptoria pro omnibus. Et hanc dicit esse communem opin. Afflict. decis. 289. Sereniss. Rex, num. 7. Et in hoc non est dubitandum, præsertim stante generali consuetudine.

23 Sed hic quæro, nunquid etiam in causis criminalibus omnino necessaria sit citatio peremptoria. Respon. Aut sententia est ferenda contra reum contumacem, & de hoc dixi inf. quæst. 44. versic. item quæro; Aut verò reus est præsens in iudicio: & tunc sententia condemnatoria capitalis contra eum fertur, non modo ipso legitimè citato, sed etiam solet in eius faciem pronunciari. & ita obseruat totus mundus, vt dicit Ang. in l. penul. §. ad crimen, post num. 4. versic. Septimo fallit, ff. de publ. iud. quem refert Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, Qui D. iudex, post num. 12. & in verbo. Qui iudex commisit L. præconi, in fin. & Boss. in titu. de citation. nu. 8. & in titu. de senten. nu. 15. & pract. Conradi, fol. 441. nu. 7. Et ita communiter fieri consueuisse dicit Barb. consilio 70. num. 2. lib. 4. Ita etiam quotidie practicari attestatur Blancus in pract. crim. fol. 18. num. 40. Neque hoc casu potest interuenire procurator. Et est communis opin. vt dixi infra, q. proxima, versic. item quæro; Et in specie ita passim receptum esse in Flandria attestatur Pract.

A Iod. fol. 149. numero 12. *A* Sed certè in hoc Ducatu hæc pract. non seruatur. nam quando reus est in carceribus, sententia condemnationis fertur contra eum, absque eo quod citetur, aut conducatur ad præsentiam iu-

B dicis, *B* sed sufficit monitio generalis, de qua dixi infra, q. 45. vers. facta autem. Sed neque etiam sententiæ criminales in hoc Ducatu pronunciantur ab ipsis iudicibus sedentibus pro tribunali, nisi quando proferuntur contra contumaces: sed notarij scribunt sententias de commissione iudicum, & ipsi illas subscribunt, & deinde mittuntur executioni. & in his nullo modo est ab ipsa loci consuetudine recedendum.

24 Vlterius quæro, nunquid in causa criminali citandus sit fiscus, & accusator. Respond. in hoc Ducatu habemus decretum in nouis constitutionibus in titu. de accusat. cap. Eo amplius, disponens, quod in omnibus actibus præiudicialibus etiam ante inquisitionem forman-

C dam debet *C* citari pars offensa, & fiscus: & ita seruatur. De iure autem communi non reperio, quod hæ citationes sint de substantia processus vsque ad sententiam: sed ad sententiam ipsam ferendam, dicit Boss. in titu. de sententijs numero 17. quod sunt citandi omnes illi, qui sũt in causa, & cum quibus est lis contestata: aliàs sententia est nulla. Et subdit, quod hæc est communis opinio. Sed certè quo ad accusatorem cautela est, quod iudex faciat sibi ab eo dari licentiam procedendi, & expediendi processum etiam ipso absente, & eo casu poterit procedere etiam ad sententiam absolutoriam eo non citato, vt dixi infra, quæst. 45. versic. facta autem: de quo tamẽ vide quæ dixi supra quæst. 3. versic. superflua igitur; Vel quod pars accusata faciat illum citari iuxta practicam, quam tradit, & seruari attestatur Carauita super 202. titu magnæ curiæ, num. 4. in fine, & numero 5. Quo verò ad fiscum in hoc Ducatu, quando reus est præsens,

D consuetudo est *D* quod fiscales subscribant ipsi sententiæ. & sic potest dici, quod sententiæ criminales apud nos proferuntur non modo fisco citato, sed etiam præsente. Si verò reus est contumax, non citatur fiscus, neque accusator, sed fit condemnatio ad sonum tubæ, vel campanæ, vt dixi infra q. 44. versic. item quæro: quæ quidem campana, vel tuba habet vim citationis actoris, & rei, & omnium citandorum: Et hoc ex stylo, & consuetudine, vt attestatur Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ibi ca-

put, post nu. 2. Subdens, quòd talis stylus, & consuetudo faciunt ius. Vide quæ dixi sup. versi. dictum est, & supra q. 11. vers. sed quid e conuerso.

E Vltimò quæro, Tu scis quòd in citatione semper so-
25 let apponi aliquis terminus, puta tridui ad comparendum, & respondendum inquisitioni, &c. Nunquid pendente eo termino iudex poterit capi facere reum inquisitum? Respond. quòd sic; & ita seruatur, vt dicit Boss. in titu. de captura, nume. 10. Et ideo quando rei timent ne capiantur, cautela est, quòd exhibeant fideiussorem de comparendo infra certum terminum; & præstita huiusmodi fideiussione solet tolli decretum capturæ.

ADDITIONES.

a *Vel citatio esset nulla.* Vide Baiard.

b *Et hoc locum habet.* Vide Baiard.

c *Adde quod hæc omnia.* Vide Baiard.

d *In criminalibus*, Adde quòd etiam in criminalibus debet apponi hora in citatione, in qua reus debeat comparere: & est bona practica secundum Ang. in l. more, la 2. ad fi. ff. de ferijs, & citatus personaliter, non comparet per procuratorem, & vbi statutum requirit præsentiam. Abb. in c. exposuit, numero 12. de accusat. Citatio-
26 nem † tamen sine termino valere tenet Vantius de nullitatib. proces. fol. 188. nume. 71. quia intelligitur, quòd reus compareat quàm citius fieri poterit. *Guiot.*

e *Quæro nunc quæ sit forma.* Vide Baiard.

f *Sed certè quidquid sit de iure*; Adde quod ergo præceptum, de quo hic loquitur, debet fieri expressa causa, & tali præcepto vtimur, cum ignoratur delinquens, suspicamur tamen magna suspicione de aliquo, & tunc ille citari solet ad informandum super delicto taliter commisso; vide infra q. 64. vers. Sed nunquid, ibi, vel præceptis pœnalibus; & quando ignoratur delinquens supra q. 6. versic. sed quoniam q. 27. in principio, vbi dixi; At quo ad præceptum, quod fieri debeat expressa causa, adde Marsil. sing. 8. Marant. in sua practica sub titulo, Rectè concipiatur citatio par. 6. nu. 69. Guid. Papa q. 255. Petr. de Gerard. sing. 77. Vide tamen eundem Marsil. sing. 17. & ibi in addit. versic. & quid si adita fuerit; Arelat. in addit. ad Alc. Tract. de præsumpt. reg. 2. præsump. 30. Verum prouisum est super talibus præceptis pœnalibus in statu Mediolani per literas Regias, de quibus habetur in fine præsentium Additionum, ibi; *Intendiamo, che parimente le cause criminali*, & etiam per Constitutiones, de quibus infra versic. 1. Cur autem cũ quis personaliter citatur, vt compareat, sit exprimenda causa; vide Menoch. millies citato tractatu de arbitr. Iudicum lib. 2. cent. 1. cas. 53. nu. 23. & in proposito præsentis versiculi. Tiraq. de pœn. leg. temp. in præfat. num. 59. late Boss. sub titulo quomodo procedatur per præcepta; sed an sic citatus, vt vulgo dicitur, ad informãdum; si in præcepto nulla sit expressa causa, teneatur personaliter comparere? Quòd non, Ioann. de Arnon. sing. 75. *Drogb.*

f *Sed certè*, & hoc est de iure communi Cattar. de execut. senten. c. 1. nu. 6. limit. 3. Clar. infra vers. Quæro nunquid contrarium dicat. *Bern. Ros.*

g *Sed de iure communi*, Vide Baiard.

h *Non comparenti*, Nouissimi ordines anni 1581. *Bern. Ros.*

i *Non tamen potest reum citare*; concordat cum constitutione Parmæ Rubrica de Auditore Criminalium, §. Auditor, vel alius, Hoc tamen nuperrimè inoleuit etiã Venetijs, vbi citantur Rei sub pœna confiscationis bonorum, quod tamen in dicta Ciuitate nunquam antea seruatum erat. An autem feudatarij, qui & Castellani appellantur, sic citare, & mulctare possint? Dic, quod nõ, glos. ad consuetudinem Turon. art. 4. allegat l. 2. §. fin. ff. de Iud. Quod feudatarij, qui habent ius confiscandi, si tale ius illis proueniat a lege, vt qui delictum, propter quod fiat confiscatio de iure communi, trahit secum bonorum confiscationem, vt est infra q. 7. vers. Multa autem. Tunc confiscatio pertinet ad feudatarium; si verò de iure communi non trahit secum confiscationem, tunc non pertinet ad feudatarium dicta q. 78. vers. Quæro nunquid q. 59. versic. Hæc quidem. At de citatione Testium sub pœna confessi in materia falsitatis, & quòd talis citatio de iure non procedat Capyc. decis. 60. num. 1. *Drogb.*

K *Vide quæ dixi.* Vide Baiard.

l *Excedere mulctando*; Adde de mulcta, infra q. 44. vers. vnum tamen scias; & quæ sit differentia inter pœnam, & mulctam glos. ad consuetud. Aurel. titu. de exequut. instrument. capit. 19. Ias. in §. pœnales, numero 49. in fin. Instit. de act. infra quæst. 95. versic. hæc autem omnia. *Drogb.*

m *Quæro nunquid.* Cattar. d. c. 1. nu. 386. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n *Arbitrio.*] Adde quam pœnã incidere valeat iudex, qui in causis capitalibus arbitrium habet. latè, & subtiliter explicatum per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. quæst. 86. *Giach.*

n *Arbitrio, atque balia*, latè Farin. tit. de pœ. q. 17. vol. 1. nu. 3. cum alijs plurib. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

o *Ferè delictis.* Notãdum, quia pars querellat, Syndicus denunciat, Iudex inquirit. *Drogb.*

p *Dummodo constet.* Cattar. de execut. senten. c. 2. nu. 4. & 6. cum sequentibus. *Bern. Ros.*

q *Moneo autem.* Vide Baiard.

r *Homicidam.* Titulus delicti si non exprimatur saltem peremptorij tempore, vt Senatus pluries ordinauit, succurritur reo & hoc vt sciri possit pœna. *Bern. Ros.*

s *Et P. mandatorem.* Vide Baiard.

t *Iudicis dicentis.* Adde quòd immo nec etiã ratione arbitrij Iudici a statuto concessi Indicijs non præcedentibus, inquiri potest. Menoch. tract. de arbitr. Iud. lib. 1. q. 78. infra q. 53. vers. sed quid si Princeps, vbi dixi; supra, q. 6. in fin. q. 64. vers. sed nunquid bannitus, ibi, responde, quòd imò verificari potest. *Drogb.*

u *Alij distinguunt.* Adde Neguś. tract. de pign. & hyp. 3. par. tertij membri quintæ partis princip. nu. 6. *Drog.*

x *Notarius maleficiorum debet dicere.* Adde Brun. tract. de Indic. & tort. q. 9. sub nu. 4. *Drogb.*

y *Quod de anno præsenti.* Vulpell. cons. 12. & 18. num. 3. plura per Plott. consil. 52. nu. 15. & seqq. & limitat Natta consil. 422. nume. 11. & Baiard. hic; insuper videndus erit Cattar. de execut. senten. c. fi. nu. 149. *Bern. Ros.*

z *Expressione temporis*; Et ideo accusator ponens diem in accusatione, sed illum nõ probans succumbit; vt per Marsil. Rub. de fideiuss. nu. 72. infra q. 89. vers. scias autem circa finem, vbi habetur de isto tempore; An autem de necessitate exprimi debeat dies, supra q. 12. vers. Præterea in fin. cum seqq. est autem dies, maximè in causa falsi de substantia supra q. 12. versic. Dixi, ad fin. Capyc. decis. 5. nu. 9. vide Crau. consil. 262. sub nu. 1. ad fin. latissime Plot. inter Consilia criminalia diuers. consi. 109. per totum vol. 1. de quo dixi supra ad dict. q. 12. *Drog.*

aa *Existens Florentiæ.* Vide Baiard.

bb *Vel potius Notarij*, sup. q. 26. in princ. vbi similiter loquitur de Notarijs, qui vice Iudicum placita scribunt infr. q. 64. vers. Cæterum, q. 53. vers. Quintus. *Drogb.*

cc *Nam licet omnis ignorantia*, Adde Tex. & ibi Dec. in l. Regula, ff. de iur. & fact. ignor. & in quantum hic dicit, quod dictio, dolosè, interponi debeat, vt in fine versiculi, Adde quod vbi actus, super quo inquiritur, de sui natura foret semper malus, tunc non est necessaria dictio,

ctio, dolosè, quicquid dicat Clar. hic, nec ob id vitiatur inquisitio, hoc fuit dictum Aug. in l. si vacantia, C. de bon. vac. lib. 10. per tex. in l. 1. C. de sicar. sequitur Felin. in cap. cognoscentes col. 2. ad med. extra de constit. vide quæ dixi supra in §. Homicidium, vers. ex proposito; Item Felin. in cap. ex parte el 2. coll. mihi 12. vers. Restringuitur extra de rescript. & vide Boss. tit. de Inquisit. nu. 113. & tit. de Confess. sub nu. 23. Dec. in cap. in præsentia, nu. 55. de probat. *Drogh.*

dd *Vel Nobili delinquenti.* Adde quod de anno præterito 1584 exijt a Gregorio XIII. Pont. Max. simile Proclama, in quo gratiabantur omnes banniti, exceptis nobilibus. *Drogh.*

ee *Et singulis.*] Hic scias, quòd accusatus de vulnere, & 27 processatus, † si sequatur mors, potest de morte damnari, modo in inquisitione apposita sit ista clausula. Item de alijs clausulis vide per Caret. pag. 318. & de ista vide per eundem Caret. pag. 175. num. 8. qui nume. 9. ponit relatiuè, an probationes de vulnere possint in accusatione de morte sequuta, & num. 10. An de vulnere liberatus accusari possit de morte sequuta, & num. 11. an pax facta de vulnere extendatur ad mortem, & nu. 12. an fideiussor datus de se præsentando super vulnere, si mors sequatur teneatur in accusatione de morte præsentare, & num. 13. quid si ab vno mortaliter est vulneratus, & ab alio postea occisus: an primus de morte teneatur, & num. 14. si in vno mense quis est vulneratus, & in alio mortuus: quòd tempus vulneris sit inquisitione ponendum, non autem tempus mortis. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

ff *Operatur.*] Adde ad idem per Duen. sub reg. 28. vltima limit. vbi concordantes allegat, & de illa communi dixi in collec. mea commu. opi. c. qualitas, nu. 2. *Giach.*

gg *Posset obtineri.*] Adde, atque vide per Alex. consil. vlt. in 2. & de ista communi, vide in collect. mea commu. opi. c. qualitas, nu. 2. aliquas tamen fallentias nullitatis defectu non obstante, in quibus iudex alias potest pœnam minorare, vide per Ludo. Caret. in pract. cri. §. homic. 6. sub nu. fi. pag. mihi 507. *Giach.*

hh *Continere incertitudinem.* Vide decisam hanc quæstionem per Ias. in §. omnium, nu. 152. Instit. de act. infra q. 85. versic. Debet etiam, statutum. Riparol. in crim. rub. 276. Crau. cons. 150. sub nu. 3. *Drogh.*

ii *Potest enim induci a statuto.* Adde infra hac eadem quæstione, vers. Quæro modo. *Drogh.*

ii *Potest enim.* Cartar. de execut. sentent. c. fi. nu. 176. & seq. *Bern. Ros.*

KK *Et quod talis citatio.* Vide Baiard.

ll *Intelligendo de domo.* Adde Alex. cons. 107. num. 8. volum. 5. vbi rectè loquitur de citatione, quæ solet fieri in domo, & ad domum. *Drogh.*

mm *Citatio ad domum.* Adde eundem Alex. consil. 59. nume. 14. vol. 2. quod tamen secus foret in delegato, vt ibi dem per eum. *Drogh.*

nn *Hæc autem omnia.* Cartar. dicto loco nu. 182. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. c. 18. nu. 4. *Bern. Ros.*

oo *Sed quando perfectè.* Vide Baiard.

pp *Cum sono tubæ.* Adde supra q. 4. versic. Quando verò vbi de hac materia, ibi; Quod sine ignoretur nomen delinquentis infr. q. 89. vers. scias autem in fin. & quando delinquens in totum ignoretur, quid olim seruaretur. vide Deutet. cap. 21. dixi supra ad q. 27. in princ. *Drogh.*

qq *Sed nunquid requiritur,* Vide Baiard.

rr *Sed quid si sit in alieno territorio,* Decian. d. lib. 4. c. 18. nu. 5. Cartar. d. c. fi. nu. 185. *Bern. Ros.*

ſ *Debet hoc casu iudex.* Adde similem modum citandi testes supra quæstione 26. vers. sed quæro circa fin. est autem a senatu prohibitum, vt ibi; At in statu nostro Pallauicino citando in criminalibus non solent transmitti hæ literæ subsidiales, stante statuto secundo in criminalibus, ibi, Si vero delinquens fuerit forensis. An autem talis citatio facta in alieno Territorio arctet citatum, ita quod captus in proprio domicilio sententia a tali Iudice lata exequi possit, quia citare debuerat ei non subiectum per literas subsidiales, quod nō, dixit Char. de exec. sent. cap. bann. cap. fin. sub num 185. dixi inf. ad q. 85. vers. Tertius est casus. *Drogh.*

tt *Posset fortè dubitari.* Vide Baiard.

uu *Sed sit vagabundus.* Adde supra quæst. 28. vers. scias autem. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

xx *Quæro modo.* Cartar. d. c. fi. nu. 186. *Bern. Ros.*

yy *Formam traditam a statutis.* Farin. tit. de Inquisit. volum. 1. q. 11. nu. 36. *Bern. Ros.*

zz *Vna citatio sufficit.* Adde Neguf. tract. de pign. primo memb. 6. par. num. 4. infra quæst. 63. versic. Quærto modo, vers. Hæc autem, & vers. Quid si, q. 44. vers. Quæro nunc. *Drogb.*

A *Sed certè in hoc Ducatu.* Vide Baiard.

B *Sed sufficit monitio generalis.* Contra contumaces verò quomodo proferatur sententia infra, q. 44. versic. fin. q. 55. versic. Item posset quæst. 51. in princip. quæst. 93. versic. fuit aliquando, infra hac eadem quæst. 31. versic. sed quid. *Drogh.*

C *Citari pars offensa.*] Hoc fortè ad subministrandum indicia; Tamen sic raro vtimur extra statum Mediolani, quia rarò tractatur de præiudicio fisci, cum fiscus sit saccus. Vide supra quæst. 11. versic. sed quid econuerso, vbi quod pars necessario citari non debet. Adde infra q. 57. vers. sed hæc, quæst. 48. in princip. vbi de ista citatione. *Drogh.*

D *Quòd fiscales subscribant.* Adde infra q. 46. versic. Sed quomodo probabitur, in fin. *Drogh.*

E *Vltimo quæro.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Citatio nulla non validatur, si procurator compareat, & dicat de nullitate actorum,*
2 *Citatio nulla validatur, si procurator simpliciter compareat, & processum continuet.*
3 *Princeps an possit tollere citationem remissiuè.*
4 *Citatio an sit necessaria, quando causa iudicis arbitrio remittitur.*
5 *Princeps potest ex iusta causa citationem remittere,*
6 *Principis voluntas non impeditur citatione in actibus, quos liberè potest agere.*
7 *Princeps de plenitudine potestatis quomodo possit ferre sententiam sine citatione,*
8 *Citatio non potest tolli per statutum.*
9 *Citatio prima est de iure naturali, aliæ vero de iure ciuili.*
Citatio post conclusum in causa est de iure positiuo.
10 *Citatio non requiritur contra retinentes violenter terras ecclesiæ, vel Imperij.*
11 *Executio potest fieri sine citatione ex processu informatiuo secretè facto per legatum Papa contra committentem crimen læsæ Maiestatis.*
12 *Citatio facta generaliter pro interesse fisci non tenet.*
13 *Citationis forma in Regno Neap. remiss.*
14 *Præceptum non potest esse initium inquisitionis.*
15 *Mulcta non potest imponi, si formanda est inquisitio.*
16 *Præcepta pœnalia an requirant causas.*
17 *Præcepta ad informandum, vel ad audiendum, & faciendum quicquid per Curiam rationabiliter iniungetur, an valeant remissiuè.*

18 Præ-

18 Praeceptum iudicis sine causae cognitione valet circa pertinentia ad eius officium.
Praeceptum Iudicis in scriptis grauiori poena afficit trāsgredientem, quam voce factum.
Praeceptum potest fieri die feriato, & in camera.
Praeceptum de non exeundo domo, vt quis commodius capiatur, fieri nequit.
19 Praecepto iudicis contrauenieus, puniri debet ob contemptum, licet iustè contrauenerit.
20 Contemnere plus est, quam non parere.
Dolosus est, qui non sequitur arbitrium imperantis.
21 Contumax in criminalibus non censetur iudicem contemnere, sed nolle in sui discrimen incidere.
Contumax in criminalibus non mulctatur, nu. eodem.
22 Confiscationis poena non habet locum pro contumacia in causa ciuili, etiam si motu Principis fuisset cōcessa.
23 Contumacia an possit remitti, remissiuè.
24 Contumax an possit condemnari non dato ei termino ad se defendendum, & dicendum causam, cur non debeat mulctari, remissiuè.
25 Contumax an appellet remissiuè.
26 Contumax potest citari ad comparendum sub poena carceris, banni, vel diruendum domus.
27 Mulcta insolita dicitur iniusta.
28 Citatio an valeat sub poena confiscationis bonorum.
29 Mulcta non potest indici in causa criminali, quando per statutum potest ad diffinitiuam contra contumacem absentem deueniri.
Princeps potest praecipere subdito, vel vasallo, vt coram se compareat etiam non expressa causa, sub poena priuationis, & confiscationis bonorum, & feudorum, ac mulctare.
30 Iudex praecipiens alicui pro aliquo delicto, ne recedat de domo, non potest comminari, nisi ad poenam delicti.
31 Comminatio indignationis Principis nihil facit ad poenam pecuniariam.
Iudex ordinarius praecipiendo per praeceptum, vel per proclama, quòd aliquid fiat, vel non fiat absque impositione poenae; intendit delinquentem punire poena ordinaria, nu. eod.
32 Iudex comminatus alicui poenam aliquam, non cogitur eam imponere.
33 L. eos. C. de mod. mult. non seruatur in facto.
34 L. eos. C. de mod. mul. declaratur.
35 Citatio ad respondendum cuidam inquisitioni contra eum formatae, valida est.
36 Iudicis arbitrium in criminalibus quale intelligitur, remissiuè.
37 Iudex habens liberum arbitrium, non potest sine indicijs torquere.
38 Inquisitio valet, licet non constet de nomine occisi.
39 Inquisitio potest formari contra mandantem, licet non constet de mandatario.
40 Inquisitio tenet, licet non exprimatur tempus maleficij, quod ex iusta causa non potuit sciri.
41 Inquisitio in crimine falsi non requirit tempus.
42 Inquisitio valet non expresso loco delicti, qui ex iusta causa non potuit sciri.
43 Inquisitio in crimine falsi non requirit expressionem loci.
44 Clausula super quibus omnibus, &c. operatur, vt si fiat processus, & mors sequatur, possit processatus de morte puniri.
45 Citatio ad domum sufficit in Regno Neap.
46 Citatio ad domum sufficit in statu Ecclesiastico.
47 Citationes Romae quomodo fiant, remissiuè.
48 Citatio ad domum quomodo fiat in Regno Neap. si nullus in ea habitet, remissiuè.
49 Citatio facta ad apothecam, an valeat, remissiuè.
50 Citatio per edictum, an valeat, & quomodo fiat, remiss.
51 Nuntio, si post relationem in scriptis factam neget se citasse, an credatur.
52 Relatio nuntij generalis facta se fecisse, prout in mandatis, an valeat.
53 Nuntio an credendum.
54 Nuntius falso referens quomodo puniatur.
55 Nuntios falso referentes Author puniuit catena infami, exilio, & priuatione officij.
56 Poena facientis fieri falsam relationem, remissiuè.
57 Nuntio dicenti se aliter retulisse, quam Notarius scripserit, an credatur.
58 Nuntius non referens citationem, tenetur parti ad interesse.
59 Relatio citationis non potest fieri per alium nuntium, qui non citauit.
60 Nuntius potest citare per alium nuntium, vbi sunt plures nuntij publici.
61 Citationis relatio non potest fieri die feriato.
62 Citationis relatio an debeat constare iudici ex actis, antequam pronunciet.
63 Nuntio an sit credendum, quando pars negat fuisse citatam.
64 Statutum si extaret, quòd credatur nuntio; an probatio admittatur in contrarium.
65 Nuntius Regius potest citare in terra Baronis absque licentia.
66 Vagabundus citatur per edictum.
67 Citatio sine termini praefixione an liget.

a V*El citatio esset nulla.* Adde, quòd citatio † nulla
1 non validaretur, si procurator compareret, opponens de nullitate citationum, & actorum, quia hoc non posset inducere validitatem & sic contrarium effectū;
2 secus si simpliciter comparuisset, † & processum continuasset. Ruin. con. 61. nu. 38. vol. 5. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 9. glo. 2. num. 19. & adden. ad Bertaz. consi. 559. ad finem.

b *Et hoc locum habet.* Adde videndum Gabriel. in concl. suis lib. 2. tit. de citat. concl. 1. nu. 9., vbi multum diffu
3 sè huiusmodi quaestionem tractat; An † Princeps, siue Papa possit tollere citationem, & Staphil. in tract. de commiss. liter. iust. nu. 26. cum seq. fol. mihi 109. & an iudex cuius arbitrio est causa diffinienda teneatur citare,
4 † vide Menoch. de arbitr. iud. quaestione 17. & Gabriel. d. concl. 1. num. 31. limitat hanc conclusionem 13. quòd Princeps potest in suo processu omittere citationem, si
5 id ex iusta causa faciat. † Idem tenet Vasq. controuers. Iur. cap. 31. numero 8. vbi dicit, rationem esse, ne iuris naturalis potestas, & imperium ad iuuandum inscium, incipiat, esse nociuum; potest etiam Princeps tollere citationem in his actibus, quos ipse agere absque iniuria potest liberè, etiam sine causa, & in alterius praeiudiciū,
6 nec enim citatio tunc impedire potest † Principis liberam voluntatem. Socin. cons. 164. vol. 2. Crau. consil. 5. & Couar. pract. quaest. cap. 23. vers. 2. item constat, & Viui. opin. 710. num. 5. & ibi nume. 2. dicit, quòd Princeps
7 † de absoluta potestate potest procedere, etiam parte non citata, & ferre sententiam sine citatione, quando apparet, eum omnino voluisse alicui praeiudicare, ex quo actum eo inuito potest explicare. Item adde, quòd cita-
8 tio † nec a statuto, nec a Principe tolli potest Bal. in l. 1. colum. 1. vers. sed hic quaeritur, C. quomodo, & quando iud. cum alijs per Vant. de nullit. ex defect. citat. nu. 9. cum citatio sit iuris naturalis non propter se, sed propter defensionem, vt ibi per eum, num. 6. sed aduertendum est, quòd † prima citatio est de iure naturali, aliae
9 vero de iure ciuili; & post conclusum in causa est de iure positiuo, Afflict. decis. 283. & Doct. in c. ex parte el 2. de offic. delegat.

c *Adde, quòd haec omnia.* Adde, quòd citatio non requiritur,

ritur, quando Papa procedit contra committentem cri-
men læsæ maiestatis, retinendo terras ecclesiæ, vel Impe
10 rij violenter. † Gigas de crimin. læsæ maiestatis in ver.
11 qualit. in crim. læsæ maiest. q. 6. num. 7. & similiter † ex
processu informatiuo occultè, & secretè facto contra
committentem crimen læsæ maiestatis per legatum Pa-
pæ potest fieri realis executio contra ipsum, & Castra
feudalia occupari pro ipso non citato, Anchar. in cons.
277. per totum.

e *Quæro nunc quæ sit forma*. Adde videndum Nattam
12 in cons. 594. nu. 15. vol. 3 & ibi habetur, † quod citatio
facta pro interesse fisci non tenet, tanquam facta in ge-
nere generalissimo, nisi iustificetur per subsequentem
accusationem, vel inquisitionem; & quæ continere de-
13 beat citatio † in Regno Neap. & eius forma habetur
per Const. edictorum, & ibi Afflict. & Foller. in pract.
crim. in ver. vel eos verbaliter citari faciat.

g *Sed de iure communi*. Adde, quod iudex in criminali-
bus non potest facere præceptum imputatis de aliquo
delicto, vt comparere debeant sub graui pœna, quia
14 † præceptum non debet esse initium inquisitionis, &
15 quia mulcta † non potest imponi, si formanda est in-
* quisitio, Brun. cons. 87. nu. 46. Bertaz. cons. 354. * 415.
416. & 417. vol. 2. vbi loquitur etiam de præcepto, ne
recedat de domo, & Roland. cons. 47. nu. 44. & 45. vol.
16 2. & an in præceptis † pœnalibus requirantur causæ,
ad hoc vt teneant, & committatur pęna, & quid de præ
ceptis ad informandum Curiam, vel ad audiendum, &
faciendum quicquid per Curiam rationabiliter iniunge
17 tur. † Paris. in tract. de syndic. in ver. restat videre de
precept. & præceptum iudicis factum sine causæ co-
18 gnitione valet, † si est circa ea, quæ pertinent ad eius of
ficium, Alex. cons. 140. vol. 6.

* * Item adde, quod præceptum iudicis factum in scri-
ptis transgrediens grauius punitur, quam qui manda-
tum voce factum transgreditur, Afflict. in constit. si vas
sallus a domino in fine lib. 3. & præceptum potest fieri
die feriato, & in camera, idem Afflict in constit. Regiæ
Maiestatis, nu. 12.

Item adde, quod non potest fieri præceptum de non
exeundo de domo, vt commodius capi possit, Bertaz.
cons. 437. sub num. 24. vol. 2.

19 Item † adde, quod id, quod fit contra præceptum, &
quod iustè fiat, ne tamen contemnatur imperium, de-
struendum est, & licet benè, puniendum Luc. de Pen.
in l. qui fiscales, C. de nauicular. lib. 11. vbi dicit, quod
20 plus est contemnere, † quam non parere, imò est con-
trarium eius, quod iniungitur facere; dolosus est enim
eius animus, qui arbitrium non sequitur imperantis, sed
suas potius explicat voluntates.

21 Item adde, quod † in criminalibus non potest mul-
ctari contumax, quia non venire præsumitur, non quia
contemnat Iudicem, sed quia seipsum non contemnit,
idest quia non vult se obijcere carceri, & pœnis con-
scientia forsan sceleris ductus; vel etiam sine scelere re-
cusat in discrimen venire. Natt. in consil. 594. vol. 3. &
22 ibi num. 18. dicit, quod pęna † confiscationis bonorum
pro contumacia in causa ciuili non potest imponi, etiã
si motu Principis fuisset concessa, Marsil. in l. de vno
quoque nume. 175. ff. de re iudic. Bonac. commu. opin.
par. 1. pag. 116. & in hac materia contumaciæ, an contu
23 macia † remitti possit, & an contumax possit condem-
24 nari, † nisi prius præfixo sibi termino ad se defenden-
dum, & dicendum causam quare propter incursam con
tumaciam, & non comparitionem mulctari non de-
25 beat; & an possit † appellare, vide omnino D. Farinac.
quæst. crim. q. 18. num. 58. cum sequent. & ibi num. 59.
26 habetur etiam, quod contumax † potest citari ad com-
parendum, sub pœna carcerationis, vel banni, vel sub pę
na diruendæ domus.

27 Item adde, quod mulcta † insolita, & non consueta
de stylo Curiæ, dicitur iniusta, Felyn. in c. 2. in ver. sty-
lus Curiæ.

28 Item adde, quod † Iudex non potest citare sub pœna
confiscationis bonorum, & ratio est, quia sequeretur,
quod derogaretur auth. bona damnatorum, C. de bon.
præscript. vt dicit Natt. d. cons. 594. nu. 11. & ibi num. 9.
29 dicit, quod mulcta † non potest indici in causa crimi-
nali, vel prouidetur per statuta terrarum, quod possit
procedi ad diffinitiuam contra absentem contumacem,
& an possit citari sub pœna confiscationis bonorum, vi
de etiam Peregrin. in tract. de iure fisci lib. 5. nu. 32. vbi
* plenè. * Sed de Principe non est dubitandum, quia
potest præcipere subdito, vel vassallo, vt coram se perso
naliter compareat sub pęna bonorum confiscationis,
& priuationis feudorum, etiam non expressa causa, &
subditus si non comparuerit ad pęnam comminatam po
terit condemnari, eo tamen prius citato ad videndum
dictæ pœnæ fieri declaratoriam, ita tradit Natta in con-
sil. 556. vol. 3. & ibi num. 10. dicit etiam, quod iudex po
test facere præceptum alicui, vt compareat sub pœna,
quod aliàs impunè possit offendi, si aliter iurisdictionẽ
suam defensare non potest, & ibi etiam de validitate pręceptum
cepti sine clausula iustificatiua.

30 Item adde, † quod quando Iudex in pœnam alicu-
ius delicti præcipit alicui, ne recedat de domo, non po-
test comminari, nisi ad pœnam delicti, Ias. in l. quod ius-
sit, nu. 19. ff. de re iudic. nu. 5. & consil. 416. nu. 10. & ibi
31 in fin. dicit, quod comminatio † indignationis Princi-
pis nihil facit ad pœnam pecuniariam, de qua pęna in-
dignationis habetur per Menoch. de arbitr. iud. casu 36.
nu. 3. vbi concludit, quod sit pęna arbitraria.

Item adde, si Iudex ordinarius per præceptum, vel
per proclama præceperit, vt fiat, vel non fiat aliquid si-
ne impositione pœnæ, intelligitur arbitraria contra de-
linquentem, Nell. de bannit. in 1. par. secundi tẽp. quæst.
3. quem refert, & sequitur Socin. in c. licet, nume. 10. de
pœn. Tamen non poterit excedere mulctam contentam
in l. eos, C. de modo mulct. secundum Oldrad. consi. 15.
quem refert, & sequitur Afflict. in constit. Pœnam no-
uem vnciarum, num. 4. In Regno, aut Neap. non pote-
rit condemnare, nisi ad pęnam tertiæ partis bonorum
mobilium, vt ibi per eum, quæ est pęna ordinaria con-
tumacis per dictam constit. & obseruatur, vt etiam per
Foller in pract. crim. in verb. accusentur contumaciæ,
numero 11.

32 Item adde, quod † licet Iudex comminatus fuerit ali-
cui pœnam aliquam, non tamen cogitur eam impone-
re, sed potest mulctam remittere, vt per Barbat. cons. 72.
2. dub. vol. 3. & Cagnol. in d. l. 1. in prin. nu. 86. ff. si quis
Iudic. non obtemperaue. Imò potest in totum eam re-
mittere ex causa, si sibi placet, vt per Alciat. in l. aliud est
fraus, §. inter mulctam, ff. de verb. signific. & Bertaz. in
consil. 415. nu. 6.

K *Vide, quæ dixi*. Adde, quod hodie † de consuetudine
33 per Iudices non seruatur, l. eos, C. de modo mulct. sed
indistinctè arbitrio Iudicis mulctæ imponuntur nulla
habita ratione quantitatis, Ias. in l. 1. in princ. colum. 2. &
ibidem Cagno. num. 19. ff. si quis iusdicen. non obtemp.
Roland. consil. 47. num. 13. vol. 2. Menoch. in casu 280.
num. 2. & Boss. in tit. de mulct. num. 8. dicit, quod dispo-
34 sitio dictæ l. † eos, procedit, quando in præcepto
non est taxata certa pœna, secus si pœna sit taxata, &
determinata.

m *Quæro nunquid in citatione*. Adde, quod sufficit,
35 † quod in citatione exprimatur, vt veniat ad respon-
dendum cuidam inquisitioni contra eum formatæ, se-
cundum Bart. in l. inter accusatorem, ff. de public. iudic.
& Nat. d. cons. 594. nu. 15.

n *Arbitrio, atque balia*. Adde, quale arbitrium intelli-
gatur

36 gatur in causis capitalibus per Menoch.de arbit.Iudic. lib. 1.quæst.77.cum multis alijs sequentibus, vbi plenis-
37 simè de hac materia, & Iudex † licet habeat arbitrium, non potest venire ad torturam sine opportunis indicijs, Gram.vot.30.nume.21.& in consil.3.nume.19.& cons.64.nu.2.Paris.cons.151.col.3.volum 4. Ioan.Tunij in cons.81.nu.68.inter cons. criminal. diuers. vol.2. magnæ impress.& vide etiam Menoch.de arbitr.quæst. 84.lib.1. & in hac materia arbitrij, Monticell.in pract. crim.reg.2.vbi ponit 41.casus, in quibus arbitrium Iudici a lege conceditur,& Bursa.in cons.201. vbi latissimè de arbitrio concesso ad torturam cum amplissimis clausulis,& quo modo Iudex procedere debeat,vide etiam, quæ posui infra in quæst.64. versic. dixi, & ibi ne prætextu arbitrij.

q *Moneo autem.* Adde, quod similiter valet inquisitio,
38 † etiam quod non constet de nomine occisi, vt per Natt. in consilio 422. numero 10. & infra in quæstione 52.in fin.

f *Et F. mandatorem.* Adde, quod inquisitio potest for-
39 mari † contra mandantem, etiam quod non constet de mandatario,Nat.d.cons.422 lib.2.

y *Quod de anno præsenti.* Adde, quod inquisitio tenet,
40 † licet tempus maleficij non exprimatur, quādo Iudex habet iustam causam ignorantiæ,quod non potuit scire tempus delicti,Nat.in d.cons.422.num.11.vol.2.

41 Item adde, † quod in crimine falsi non requiritur tēpus,glos.instit.de pub.iud.in princip. Mars.in rub. ff.de fals.nu.16.& Ferran.Garg.in cons. 125.nu.1. tom.1. inter consil.crim.diuers.

aa *Existens Florentiæ.* Adde, quod inquisitio † valet,
42 etiam si non exprimatur locus delicti, quando est in Iudice iusta causa ignorantiæ, quod non potuit scire locum, in quo fuit commissum delictum, Nat.d. consil. 422.num.11.

43 Item adde, quod in † crimine falsi non requiritur expressio loci,glo.inst.de pub.iud.in prin. Mars.in rubr.ff. de falsis,nu.16.Ferran.Gargia.d.cons.125.nu.2.tomo 1. inter cons.crim.diuers.

ee *Super quibus omnibus,& singulis.* Adde,quod † stan-
44 te hac clausula, si quis processatus fuerit de vulnere tantum, & mors sequatur, de morte puniri poterit, vide Carrer.in pract.crim.fol.175.nu.8.

KK *Et quod talis citatio.* Adde, quod † idem in Regno
45 Neapol.seruatur de consuetudine, vt attestatur Foller. in pract.crim.in ver.& si confitebuntur 4.par.3.par.nu-
46 mero 3.in fine, & ita etiam seruatur in statu † ecclesiastico,in quo expressè cauetur per Constit.lib.4.cap.10. quod vt bannum sequi possit, citatio fiat personaliter, vel ad domum habitationis, siue domicilij citandi; &
47 de materia citationum, & quomodo fiant † in Vrbe latè per D.Farin. in quæst.11. numero 38. cum multis sequent.

48 Item adde, † si in domo solitæ habitationis nullus habitat,quomodo in Regno sit facienda citatio ad dictam domum, latè per Afflict.in constit. citationis litteræ, & Foller.in pract.crim.in ver.vel eos citari faciat,nu.29.

49 Item adde, † an citatio facta ad apothecā sit valida, latè per addent.ad Bertaz.in cons.559.in littera A.

oo *Sed quando perfectè.* Adde † vidēdum Foller.in pract.
50 crim.in ver.vel eos verbaliter citari,nu.39.& Mille. in pract.crim.fol.39.vbi tenent, quod citatur per edictum affixum in palatio, vel voce præconis cum sono tubæ in loco publico,& consueto, exprimendo signa personæ, & quod talis citatio erit valida.

qq *Sed nunquid requiritur.* Adde, † si nūcius dicat citas-
51 se, & relationem in scriptis faciat, & postmodum attestatur, quod illam falso fecit, an sic standum, quod sit falsa.Bar.in l.si librarius,ff.de reg.iur.& Bal.in cōs.252. vol.4. videntur decidere hanc quæstionem, tenendo, quod non sit illi credendum: ibi tamen Bal.dicit, quod si esset Iudex,studeret per testes & alio modo veritatem habere; & si habere non posset, nullo modo tali instrumento fidem adhiberet: & videtur concludere, quod istud sit remittendum arbitrio Iudicis, secundum Innocent. in c.1. de arbitr. sed Lud.Bologn.in cons.32. col. 2.dicit, quod si primo fecerit in scriptis, non est postea illi credendum si dicat contrarium.

52 Item adde, quod relatio † generalis,per quam Nuncius refert,se fecisse,prout habebat in mandatis, valet, & tenet secundum Socin.in cons.56. col.2.vol.4 & an credatur nuncio, vide Menoch. de arbitr.iud. casu 112. & Ioann. Baptistam Asin. in practica de ordine iud. §.9. capit. secundo, vbi attestatur communem opi-
53 nionem esse, quod nuncio † credatur, quando nuncius est iuratus.

54 Item adde, si nuncius † fecerit falsam relationem, qualiter puniri debeat,vide tex.in l.2.C.de sport. Bal. in cap.fin.in 2.colum.de dolo, & cont. & Foller.in pract. crim.in ver.fiat relatio nuncij,nume.15.vbi dicit, quod debet priuari officio,& alius subrogari in loco illius, & etiam corporali macula potest puniri,& pœna falsi.ego
55 pluries † nuncios falso referentes, feci ponere ad catenam,vt dicitur ad berlinam,& eos etiam exulando cum priuatione officij,& quod amplius tale officium exerce-
56 re non possent: & de illo qui fecit † fieri falsam relationem,vide Guid. Papæ decis.44.

57 Item adde,si nuncius † refert notario, qui facit publicum instrumentum de his,quæ sibi retulit nuncius, qui postea dicit,se aliter retulisse, quam sit scriptum; magis creditur notario,nisi esset suspectus, & nisi de pœna falsi ageretur, Abb.in c.cum parati de appel. & in c.ad audientiam in 5.notab.de præscrip.Ang.in l.1.§.1.ff.quēadm.testam.aper. Alex.in consil.70. col.1. & consil 74. col.pen. vol.1.& Felin.in d.cap.ad audientiam,col.2.& in c.cum causam in fine de test.

58 Item adde,quod nuncius, † qui non refert citationē, vel actum sibi commissum, tenetur parti ad interesse, Bald.in l.si mensor.ff.si men.fals.mo.dixer. quem refert, & sequitur Foller.in pract.crim.in verb.fiat relatio nuncij in fine.

59 Item adde, quod relatio † citationis non potest fieri per alium nuncium, qui citationem non fecit,licet nun-
60 cius † publicus per alium nuncium citationis articulum explicare possit,quando in eadem curia sunt plures nuncij publici,secundum Philip.Franch. in c.cum parati,nu.51.de appell.

61 Item adde,quod relatio † citationis per nuncium non potest fieri die feriato, vt per Philip.Franch.in cap.cum parati,nu.49.de appell.

62 Item adde, quod Iudici † primo debet constare ex actis de relatione citationis antequam pronunciet, alias processum est ipso iure nullus etiam, quod in veritate pars citata fuerit, & postea Iudici constaret, ita tradit Bartol.in l.multum interest,ff. de condit.& demonstrat. & ideo dicit Bald. in l.2.C. de sportulis, quod si Iudex festinat ad actum non expectata relatione nuncij, sententia erit nulla, cum debeat Iudici prius constare de contumacia partis,& hoc idem tenet Philip. Franch.in c.cum parati,nu.34.de appell.vbi ponit quatuor limitationes,& hanc doctrinam Bart. attestatur esse communem, Vant. in rubr. de null. & defectu citatio. dicens, quod si post actum factum relatio fieret, nihilominus actus præcedens non conualesceret cum a principio de relatione debuisset constare prætori, vt de sua potestate certus fieret,sed vide omnino Marsil.in l.patre, vel marito,nu.46.cum multis sequentibus,ff. de quæst. vbi latissimè disputat de veritate dictæ doctrinæ Bartol. & an sufficiat, quod constet Iudici alio modo quam ex actis, quod citatio fuisset executa.

Item

63 Item adde si nuncius † refert se citasse, & pars negat, quod magis credendum est nuncio publico, & iurato, sed aliquando erit arbitrarium Iudici secundum qualitatem personarum, & causæ, & secundum coniecturas, & verisimiles præsumptiones, plus credere parti quam nũcio, si nuncius est vilis persona, & pars ipsa in dignitate, vel vitæ laudabilis, & quandoque exiget iuramẽtum a parte contra assertionem nuncij, & quandoque plenam probationem, ita tenet Bald. in ca. quoniam contra de probationibus col. 12. Abb. & Philip. Franch. in cap. cum parati, nu. 36. de appell. & de hoc etiam vide Menoch. de arbitr. Iud. casu 112. nu. 10.

64 Item adde, quod contra relationem † nuncij admittitur probatio etiam si extaret statutum, quod credatur citationi, & relationi factæ per nuncium, Bald. in l. si tutor in fine, C. de peric. tutorum, & Philip. Franch. in ca. cum parati, nu. 37. de appel. & ibi multa alia habentur in materia relationis citationum.

tt *Posset fortè dubitari.* Adde, quod officiales † Regij
65 possunt citare in territorio Baronum, & nuncius Regius non debet accedere ad Baronem, seu eius officialem pro licentia, antequã citet. Boer. decis. 8. decis. Tholos. 423. & Foller. in pract. crimin. in ver. fiat relatio nuncij, num. 17.

uu *Sit vagabundus.* Adde, quod vagabundus † citatur
66 per edictum, secundum Menoch. in cons. 100. nu. 110. vol. 1. & in tract. de recuperan. possess. remed. 8. nu. 116. vide etiam Decian. in cons. 18. nu. 85. vol. 1.

A *Sed certè in hoc Ducatu.* Adde, quod idem seruatur in statu Ecclesiastico, & in Regno Neapolitano, & ita semper seruari vidi, & seruaui.

E *Vltimo quæro.* Adde, si quis fuerit † citatus sine ter-
67 mini præfixione, an talis citatio arctet citatum ad comparendum, Bar. in l. liber homo §. 1. ff. de verbor. oblig. & Bal. in l. consentaneum vers. & nota primo, C. quomodo, & quando Iudex; dicunt, quod tanquam incerta, & obscura non arctat. Bal. vero sibi contrarius in l. & perfectius, col. 3. vers. 2. quod vbi, C. de anna. except. tenuit contrarium, quia tacitè intelligitur tempus, infra quod citatus possit comparere, & hanc partem sequitur Boer. qui hanc quæstionem latè examinauit in decis. 235. quam magis communem esse attestatur Carau. in ritu 123. num. 9. dicit tamen, quod cautius erit semper in citationibus terminum apponere: & istam quæstionem disputauit etiam Vanti. in tract. de nullit. ex defectu citat. in verb. terminus, nu. 67.

QVÆSTIO XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem non esse audiendum in causis criminalibus.*

2 *Et quid in criminibus priuatis, versic. Et hæc conclusio.*

3 *Et quæ sit ratio, versic. Ratio autem.*

4 *Et quid si imponatur pœna pecuniaria, versic. Cæterum.*

5 *Et quid si imponatur pœna relegationis, vel minor, versic. Hinc est.*

6 *Et quid si imponatur pœna priuationis, seu depositionis ab ordine, vers. Idem etiam.*

7 *Et quid si pro crimine, pro quo de iure communi imposita est pœna corporalis, statutum imponat pœnam pecuniariam, vers. Dictum est.*

8 *Et quid si pro crimine imposita sit pœna arbitraria iudicis, vers. Sed quæro.*

9 *Et quid si imposita sit pœna pecuniaria, quam si non soluerit, infligenda sit pœna corporalis, versic. Vlterius quæro.*

10 *Et quid si ignoretur, an vulnus sit lethale, vel non, vers. Sed pone.*

11 *Et quid in casibus, in quibus potest contra absentem procedi ad sententiam diffinitiuam, versic. Hæc autem.*

12 *Et quid si reus sit ex alio maleficio bannitus, versic. Tu scis quod bannitus.*

13 *Et an hoc casu debeat ei concedi saluus conductus, ibidem.*

14 *Et quis possit eum concedere, versic. Sed hic quæro.*

15 *Et an in casibus, in quibus potest contra mortuum procedi, admittatur procurator, vers. Debes scire.*

16 *Et quid si reus sit carceratus, versiculo Item quæro.*

17 *Et quid si procurator velit pro absente allegare tantummodo causas absentiæ, versic. Prædicta autem.*

18 *Et quid si velit proponere, quod reus habet in eo loco capitales inimicitias, vers. Idemque si talis.*

19 *Et quid si velit opponere exceptiones contra personam accusatoris, vel iudicis, vers. Pariter etiam.*

20 *Et quid si velit opponere occisum fuisse bannitum, vers. Quæro modo.*

21 *Et an in causa nullitatis admittendus sit procurator, vers. Quæro an in causa.*

22 *Et an quando proceditur per viam exceptionis, vers. Tu scis quod in causis.*

23 *Et an possit pro accusatore procurator interuenire, vers. Quæro nunquid.*

24 *Et quid si non fuerit oppositum contra procuratorem, an processus valeat, vers. Pone quod in causa.*

25 *Et an ferenda sit contra dominum absentem, vel contra procuratorem præsentem, versiculo Vltimo quæro.*

26 *Relinquens aliquando excusatur ob causam.*

a SÆpenumero *a* in causis criminalibus post intima-
1 tas reis citationes comparent procuratores, & excusatores, qui multas exceptiones proponunt; propterea videndum est, nunquid sint huiusmodi procu-
b ratores in iudicijs criminalibus *b* admittendi. In hac autem quæstione tenenda est in primis conclusio, quod regulariter in causis criminalibus non admittitur procurator, vt est text. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. vbi omnes notant, & in l. seruum quoque, §. publicè, ff. de procur.

2 Et hæc conclusio locum habet, non modo in criminibus publicis, prout loqui videtur text. in d. §. ad crimen sed etiam in priuatis delictis, & est communis opinio. vt attestantur scribentes in eod. §. ad crimen, & in specie Bene. c. de Plumb. post num. 3. & Rubeus, post nu. 10. 121. & sequen. Marian. in c. veniens, num. 20. & seq. de accusat. quem refert Boss. in titu. An in causis criminalibus, & c. post nu. 1. vers. prima igitur, Rub. in d. §. publicè, nu. 2. in fin. Menchiaca controuer. vsu frequentium cap. 39. nu. 24. Et dicit Barto. in d. §. ad crimen, nu. 11. quod ita seruat consuetudo. Quod tamen intellige, vt procedat, quando pro huiusmodi priuatis delictis imposita est pœna a relegatione supra, iuxta ea quæ dixi inf. vers. ex hac autem, & seq.

c *c* Ratio autem huius conclusionis est, quia quilibet
3 reus mitteret procuratorem, qui pro ipso compareret, & vbi ipse esset condemnandus pro delicto in aliquam pœnam corporalem, non posset fieri executio condemnationis: Sic etiam quilibet accusator posset consti-

tuere

ruere procuratorem, & vbi succumberet in iudicio accusationis, euaderet condemnationem, quæ contra eum facienda esset ad pœnam talionis, & sic omnia iudicia criminalia redderentur elusoria. Et hæc est magis communis ratio, vt dicit Albe r.in d. §. publicè, post nume. 18. Blanc. in pract. crimin. fol. 15. numero 14. Bene verum est, quod quantum ad accusatorem hodie cessat hæc ratio, cum sit sublata pœna talionis, vt dixi infra quæst. 81. & consequenter respectu accusatoris cessat etiam ipsa conclusio. Et ideo ex parte accusantis semper admittitur procurator, vt dixi inf. versic. quæro nunquid.

d *d* Ex hac autem ratione infertur, conclusionem ipsam intelligendam esse, vt procedat in illis causis crimi-
e nalibus, in quibus venit *e* imponenda pœna corporis afflictiua, vt scilicet in illis non sit admittendus procurator. Et hæc est communis opin. vt dicit Sapia in repet. l. imperium, numero 42. ff. de iurisdict. omn. iudi. Et ideo vbi pro crimine imponeretur pœna fustigationis, vel huiusmodi, non esset procurator admittendus. Et hanc dicit esse communem opinio. Menchiaca controuers. vsu frequen. cap. 17. numero 7. Si tamen in aliquo loco esset consuetudo, quod admitteretur, illa seruanda esset, prout attestatur esse stylum, & consuetudinem patriæ Delphi. Guido Papæ decis. 338. aliquis accusator, quod scilicet in causis criminalibus non capitalibus admittitur reus per procuratorem, etiam ad media causæ.

f *f* Cæterum vbi ex iuris dispositione non imponitur
4 pœna corporis afflictiua, sed tantum pecuniaria, eo casu vtique admittitur procurator. Et hæc est communis conclusio omnium Doctorum tam iuris ciuilis, quam canonici, vt dicit Marian. in d. cap. veniens, nume. 24. Menchiaca in d. cap. 17. in fin. In istis enim casibus ces-
g sat ratio conclusionis superius adductæ; *g* nam cum executio condemnationis facienda sit in bonis, non autem in persona, nihil interest fisci, neque partis, an reus personaliter compareat, vel per procuratorem se defendat.

h *h* Hinc est, quod si agatur de delicto, pro quo tan-
i tummodo veniat imponenda *i* pœna relegationis, vel
5 alia minor relegatione, poterit procurator interuenire, ita tenuit gloss. in d. §. publicè, in verbo, datur: & est communis opin. vt attestantur Scribentes in d. §. ad crimen, & in specie Benedictus de Plumbino, post numero 24. & Rubeus, nu. 124. & seq. Idem attestantur Scribentes in d. cap. veniens, & in specie Abb. nume. 18. & Ana. num. 8. & Marian. num. 41. & seq. & Berous num. 35. subdens, quod ita seruatur in practica. Hanc etiam dicit esse communem Cyn. in l. reos, col. 1. vers. Secundo casu, C. de accusat. subdens, quod illam sequitur vsus causarum Italiæ, Bart. in d. §. ad crimen, post numero 4. subdens, quod ita iudicaret, Signorol. consil. 169. nume. 52. Angel. in d. l. reos post numero 1. Paulus de Castro in d. §. publicè, prout illum refert Anto. Gomes lib. delictorum cap. 1. numero 13. Cæpolla, consil. crim. 72. versic. de primo non videtur, Card. Alexand. in ca. si quando, col. 7. versic. in glo. ibi. ff. 2. quæstio. 6. Blanc. in pract. crimin. fol. 20. nume. 51. Foller. in pract. crimin. fol. 131. nume. 6. & fol. 132. post nume. 12. Pract. Conradi, fol. 262. num. 4. Berous in d. ca. veniens, nu. 35. & 39. quem refert Viuius in lib. communium opin. in verbo, Procurator in capitalibus, Menchiaca controuers. vsu freq. in d. cap. 17. numero 6. Carauita super ritu 108. magnæ curiæ, nume. 2. & super ritu 69. nume. 8. vbi dicit, quod ita concludunt communiter Doctores. Hanc etiam opinionem de consuetudine seruari attestatur Albe. in d. §. publicè, nume. 6. & sequen. Cæpolla. consil. crimin. 55. versi. Secundo, non obstat. Et dicit Salyc. in d. l. reos, numero 4. quod hanc opin. consuetudine roboratam esse omnes fatentur. Et licet aliqui voluerint facere differentiam, an relegatio sit ad certum locum, puta, in aliquam insulam, vel ciuitatem, quam vulgo Confinationem appellant; an autem sit a certo loco, puta, ab aliqua prouincia, vel territorio, quod vocamus Exilium: nihilominus indistinctè tenenda est communis conclusio, quod scilicet vtroque casu admittatur. Et ita tenent communiter Scribentes, vt dicit Rubeus in d. §. ad crimen, num. 146.

6 Item etiam eadem ratione dicendum est in casibus,
K in quibus tantummodo imponitur K pœna priuationis, seu depositionis ab ordine, seu dignitate: in his enim pariter poterit reus per procuratorem se defendere. Et est communis opin. vt dicit Benedict. de Plumb. in d. §. ad crimen, post num. 24. Marian. in d. c. veniens, numero 50. Rubeus in d. §. ad crimen, num. 150. & seq. & in d. §. publicè, num. 44.

7 Dictum est, quod in his criminibus, pro quibus imponitur pœna pecuniaria, admittitur procurator: modo tu scis quod pro homicidio de iure communi imponi-
l tur pœna mortis. *l* Pone quod ex dispositione statuti alicuius ciuitatis imponatur pro homicidio pœna pecuniaria: nunquid poterit reus de homicidio imputatus comparere per procuratorem? Respond. quod sic: & in hoc omnes concordant, vt dicit Bal. in d. l. reos, nu. 24. C. de accus. Marian. in d. cap. veniens, numero 24 in fi. & post nume. 50. versic. sed aduertendum, quem refert Boss. in titu. an in crim. iud. & in prima conclus. Et dicit Signorol. consil. 2. nume. 15. quod ita tenent communiter Doctores. Idem dicit Imola in d. §. ad crimen, post numero 20. versic. si autem statutum. Salyc. in d. l. reos, numero 9. Hanc etiam opin. dicit esse communem Rubeus in d. §. ad crimen, numero 183. Cum enim dispositio statuti in loco, in quo viget, succedat loco iuris communis, vt dixi supra libro 1. non est habenda in consideratione pœna iuris communis, sed tantummodo pœna statuti. Hoc tamen intellige, vt procedat, quando statutum imponit simpliciter pœnam pecuniariam pro homicidio: nam eo casu vtique potest procurator interuenire. Si verò statutum imponat pœnam mortis, a qua possit se liberare soluendo pœnam pecuniariam, tunc quia principaliter imposita est pœna corporalis, non esset procurator admittendus, & ita dicit communiter teneri Alber. in 2. par. statut. q. 123. Sed certè hæc quæstio rarò poterit in practica contingere, cum secundum magis communem opin. huiusmodi statuta imponentia pro homicidio pœnam pecuniariam, non valeant, nec sint obseruanda, vt dixi sup. hoc eo. lib. 5. homicidium, vers. sed nunquid.

m *m* Sed quæro, quid si ex dispositione iuris communis,
n vel statutorum pœna alicuius delicti remissa sit *n* arbi-
8 trio iudicis, nunquid hoc casu erit admittendus procu-
o rator? Respond. *o* Si quidem pro eo delicto ex tali arbitrio iudices non consueuerunt imponere pœnam corporis afflictiuam, vtique poterit procurator interuenire: aliàs secus, & ita obseruatur de consuetudine, vt attestatur Ang. in d. §. ad crimen, in vltimis verbis, quem refert Imola in d. §. ad crimen, post num. 20. vers. quid autem si pœna. Sed hoc intellige vt procedat, quando pœna est commissa arbitrio ipsiusmet iudicis: Sed si esset reseruata arbitrio principis, vel superioris, non est audiendus reus per procuratorem, etiam quod princeps pro eo delicto aliquando pœnam corporalem non imposuisset: nam ea, quæ pendent a voluntate principis, non sunt inferiorum regulis subiicienda.

p *p* Vlterius quæro, Pone quod lex, vel statutum impo-
9 nat pro aliquo delicto pœnam pecuniariam, sed in casu, in quo non solueret pœnam pecuniariam infra certum tempus, imponeret pœnam corporis afflictiuam: nunquid poterit reus eo casu comparere per procuratorem?

rem? Respond. quod sic: ita dicit Imola in d. §. ad crimen, num. 20. & est communis opin. vt ait Marian. in d. cap. veniens, post nu. 32. col. 3. vers. sed aduerte, Rubeus in d. §. ad crimen, nu. 179. & seq. Hanc tamen intellige vt procedat, dummodo principalis ipse sit notoriè soluendo, vel (vbi non sit idoneus) præstet idoneam cautionem de soluenda condemnatione pecuniaria, vbi eum condemnari contingat: alias verò tenetur personaliter cōparere, nè fortè condēnatio redderetur elusoria. Et ita seruatur, vt dicit Blāc. in pract. cri. s. 29. n. 113.

30 Sed pone, Tu scis quod ex forma statutorum pro vulnere communiter imponitur pœna pecuniaria, pro homicidio verò imponitur pœna mortis: modo Titius vulnerauerit Seium: & dubitatur an vulnus sit lethale vel ne: Quæro, si procedatur contra Titium, an eo casu sit admittendus,

q *q* vt compareat per procuratorem. Respond. Aliqui dicunt, quòd potest iudex hoc casu admittere procuratorem, sub conditione, quòd si Seius moriatur, habeatur pro non admisso: Et hanc dicit esse communem opinionem Alexand. in l. prætor ait, in princ. num. 5. & sequen. ff. de damno infecto: Sed certè hæc practica mihi nunquam placuit: quia hoc modo, si postea sequeretur mors vulnerati, iam reus fecisset suas defensiones absque personali constitutione: quod esset valde inconueniens. Et licet eo casu posset iudex inhærendo admissioni procuratoris conditionaliter factæ, decernere quod tales defensiones haberentur pro non receptis, nihilominus si ex eis appareret de innocentia rei, non video, quomodo posset eum quamuis contumacem condemnare. Propterea iudicio meo tutior est practica, quæ seruatur in hoc Ducatu, quòd scilicet iudex supersedet à procedendo, donec videatur exitus, an ex vulneribus sequatur mors, vel non: quam etiam practicam arbitror esse iuri communi magis conformem; nam clarum est quòd etiam si aliquis alium lethaliter vulnerauerit, ita vt certum sit illum ex eo vulnere periturum, non propterea potest

r inquiri de homicidio, neque puniri de occiso *r* antequam vulneratus moriatur, vt dicit Barto. in l. damni, §. Sabini, num. 5. ff. de dam. infe. & est communis opi. vt attestatur Card. Alc. in c. 1. in prin. col. 2. in prin. quib. mod. feud. amitt. prout illum refert Placa lib. 1. delict. c. 12. post num. 14. Non potest ergo iudex contra eum procedere, nisi de vulnere, & sic vbi mors postea sequatur, opus erit nouo processu, & noua condemnatione, & omnia prius acta erunt frustratoria, & nullius momenti. Bene verum est, quod in hoc Ducatu, in quo ex dispositione constitutionum pro vulneribus illatis animo deliberato, est imposita pœna mortis, vtique posset iudex procedere, etiam non expectato euentu, saluo tamen iure procedendi de homicidio, vbi mors sequeretur, ex quo vtroque casu reus teneretur personaliter comparere, & sic nullum posset sequi inconueniens. Et hoc aliquando vidi seruari in casib. atrocibus, & celeri expeditione dignis.

31 Hæc autem conclusio, quòd in causis criminalibus non sit procurator admittendus, non videtur de iure communi multum præiudicij afferre posse imputatis de aliquo crimine, ex quo regulariter de iure communi non potest procedi contra absentem ad sententiam diffinitiuam, sed tantummodo fit annotatio bonorum,

s vt dixi infra quæst. 44. *s* Sed quid dicendum in casibus, in quibus absens potest diffinitiuè condemnari ex forma statutorum, quæ communiter vigent in ciuitatibus Italiæ & alijs, disponentium, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto, & possit capitaliter condemnari? nunquid istis casibus erit admittendus procurator, qui pro ipso absente interueniat? Respond. Hæc est ardua quæstio, in qua doctores tam antiqui, quàm moderni variè locuti sunt. Nam Cyn. in d. l. reos, col. fin. vers. Tertiò quæritur, C. de accusat. videtur tenuisse, quod vbi absens potest diffinitiuè condemnari, sit admittendus procurator, referens Dyn. ita consuluisse in facti contingentia, & hanc opinio. dicit esse communem Imola in d. §. ad crimen, num. 17. in fin. quem refert Corn. consil. 17. in princ. lib. 3. & consil. 122. in litera F. lib. 4. & consil. 325. quod est consilium vltimum in litera G. lib. 5. & Ruin. consil. 119. in primis verbis lib. 5. Ang. in d. §. ad crimen, post numerum quartū vers. Nonò fallit, vbi etiam subdit, quòd ita practicatur vbique, quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Qui dominus iudex, sub nu. 13. Cepolla cons. criminali 46. versic. præterea dico, Abb. in d. cap. veniens, post num. 19. Marian. in d. cap. veniens, num. 54. & sequen. Bellamera decis. 717. si clericus. Et dicit Alexand. de Neuo cons. 90. num. 5. quod hæc est communis opin. Legistarum, & Canonistarum, quod consilium est repertum inter consilia criminalia diuersorum consil. 89. libro 1. Dicit etiam Cyn. in d. l. reos, versic. item scire debetis, quòd hæc est communis opin. maiorum nostrorum, & quòd quidquid sit de iure, consuetudo Italiæ approbat hanc opinion. & illum refert Corn. consil. 273. in litera D. lib. 3. Contrariam autem sententiam, scilicet quòd etiam in casibus, in quibus potest contra absentem procedi ad sententiam diffinitiuam, non sit admittendus procurator, tenuit Rayn. in d. l. reos. Et dicit Bald. in d. l. reos, numer. 15. quòd hæc est veritas secundum omnes. Hanc etiam opin. dicit esse communem Benedic. de Plumbino in d. §. ad crimen, num. 12. & sequen. Alex. consil. 116. num. 18. lib. 2. vbi etiam subdit quòd omnes dicunt ita de facto seruari, quem refert Marsil. in pract. crim. §. sequitur, numer. 27. & Rubeus in d. §. ad crimen, numer. 61. & Vantius de nullitatibus, fol. 139. num. 177. circa fin. & Practica Conradi, fol. 262. num. 5. Ias. in l. 2. C. qui testam. facere poss. prout illum refert Rubeus in dict. §. publicè, nu. 26. Et dicit Pract. Papiensis, in forma inquisitionis, in verbo, Hæc est quædam inquisitio, num. 34. in fin. quòd iudices maleficiorum nolunt aliquem audire quomodo-

t cunque veniat: *t* Mihi semper placuit opin. Rayner. quod etiam in istis casibus non admittatur procurator, quæ etiam (quicquid dicant tenentes contrarium) est magis communis, & in practica indistinctè obseruatur, vt attestatur Alberic. pater practicæ in d. §. publicè, numer. 24. Aliàs autem destrueretur tota practica criminalis, cum hodie ex consuetudine totius Italiæ, pro quocunque crimine possit absens (etiā ad mortem) condemnari, vt dixi infra quæstio. 44. sequeretur enim quod in quacunque causa procurator esset admittendus, quod esset (iudicio meo) absurdissimum, & ita tene,

u & serua in practica, & non errabis. *u* Et in omnem casum Doctores tenentes contrariam sententiam ferè omnes fatentur, quod potest iudex dicere procuratori, quòd vult quod principalis personaliter compareat, tanquam melius informatus, & quod assessores hoc obseruant in practica. Et hanc cautelam ponit Gand. & alij, qua etiam se vti solitum fuisse dicit Angelus de maleficiis, in verbo, Qui dominus iudex videns, num. 17. Illam etiam ponit Bartol. in l. 2. §. defendi, num. 2. ff. ex quibus caus. in poss. eatur, vbi dicit quòd hæc est communis practic. Et hoc etiam videtur fuisse ex mente Bartol. in l. qui bona, §. si alieno, numer. 16. ff. de damno infecto. cuius opinio communiter recipitur, vt dicit Rubeus in d. §. publicè post num. 31. Et ita seruat totus mundus, vt dicit Paul. de Castr. in d. §. publicè, num. 12. subdens quòd nisi hoc fieret, nunquam daretur aliqua sententia in criminalibus, quia semper mitterent procuratorem, qui cum suis cauillationib. obuiaret, vt dixi infra

x quæst. prox. vers. quinimo vt dixi. *x* Et ideo vbicūque citatio continet, quod reus personaliter compareat, non [illegible]

est tractandum an possit admitti procurator, vel excu-
sator, sed necesse est quod ipse reus principalis persona-
liter compareat, vt declarat. Rum. in allegato consil.
118. lib. 5. Bene verum est q si talis procurator non vel-
let causam absentis defendere, sed tantummodo pro-
ponere causam absentiæ, eo casu vtique esset audien-
dus. Et in hoc vtriusque partis fautores conueniunt,
vt attestatur Menchiaca controuers. vsu frequentium
cap. 17. nu. 2. vbi dicit quod hæc non modo est commu-
y nis, sed receptissima omnium opi. *y* Vide quæ dixi in-
fra vers. Prædicta autem.

Sed nunquid admittendus saltem erit excusator, qui
pro absente compareat ad eum defendendum? Dixi in-
fra q. proxima, vers. sed quod plus est.

z *z* Tu scis, q bannitus pro vno maleficio potest etiã
12 pro alio maleficio inquiri, & banniri, vt dixi supra quæst.
16. vers. sed nunquid; Pone modò quod banniens pro v-
no citetur, vt compareat pro secundo maleficio: nũquid
poterit comparere per procuratorem, ex quo propter
primam condemnationem non potest personaliter com-
parere ad se defendendum? Respon. quod non, & sibi im-
putet, si non potest personaliter comparere, cum id eue-
nerit ex suo maleficio, ex quo non debet ipse consequi
commodum, vt effugiat executionem secundæ con-
aa demnationis, vbi veniret condemnandus. *aa* De-
13 bet ergo impetrare saluum conductum respectu primæ
condemnationis, & personaliter comparere pro secun-
da ad se defendendum; & ita practicatur, vt dicit Blãc.
bb in pract. crim. fol. 23. num. 102. *bb* & talis saluus con-
ductus non potest ei denegari; aliàs esset illi auferre fa-
cultatem defendendi. & ita se pluries fieri vidisse attesta-
tur Boss. in tit. de citat. nu. 36.

cc *cc* Sed hic quæro, quis possit huiusmodi saluum con-
dd ductum bannito concedere. Resp. *dd* De principe
ee non est dubium, q potest illũ concedere, sed quid *ee* in
14 iudice? Et dicendum est, q & ipse potest de iure illum
concedere, & est communis opin. vt attestatur Blanc. in
pract. crim. fol. 33. nu. 15. & seqq. Quidquid tamen sit de
iure, in hoc Ducatu iudices non concedunt huiusmo-
di saluos conductus, sed solus princeps, vel senatus, vt
dicit etiam Boss. in loco præallegato. Et reperio, q cum
prætor Cremonæ, qui iuxta solitum erat Senator, talem
ff *ff* saluum conductum concessisset, senatus ei rescripsit,
vt post hac abstineret, & permitteret vt à Senatu pete-
rentur, 26. Februarij 1554.

gg *gg* Debes scire, q sunt aliqua delicta, pro quibus po-
15 test procedi etiam contra mortuos, & eorum memo-
ria damnari, vt est crimen hæresis, & alia, de quibus
dixi infra, q. 51. vers. quæro nunc, & seq. Pone ergo quod
in aliquo ex illis delictis procedatur contra aliquem
iam defunctum, nunquid poterunt eius hæredes con-
stituere procuratorem, qui ipsum mortuum defendat?
Respond. quòd sic. & ita in facto obtentum fuit Ro-
mæ tempore Clementis V. coram quo fuit accusatus
hh de hæresi *hh* Papa Bonifac. VIII. iam mortuus, vt re-
censet Albe. in rubr. C. de hæret. num. 15. & in d. §. pu-
blice, num. 17. in fin. quem refert Rubeus in d. §. ad
crimen, num. 83. & seq. subdens, ab hac opin. tanquam
communi non esse recedendum. Cessat enim hoc casu
ratio conclusionis, & regulæ, de qua supra, quod scilicet
nisi reus compareat personaliter, iudicium poterit reddi
elusorium, nam hoc casu neque reus potest personali-
ter comparere, neque in eum iam mortuum potest fieri
executio, iuxta ea, quæ dixi in d. q. 51. vers. sed hic inci-
denter.

ii *ii* Item quæro, quid si reus sit præsens in iudicio, quia
16 scilicet fuerit captus, vel sponte se constituerit, nun-
quid pro eo poterit procurator interuenire? Respond.
q sic. Et in hoc omnes Doct. concordant, vt dicit Bald.
in d. l. reos. num. 21. C. de accus. quero, refert Marian. in
d. cap. veniens, nu. 6. Et quod quando reus est ex illa cau-
sa carceratus, possit pro eo interuenire procurator, di-
cit esse communem opin. Imol. in d. §. ad crimen, num.
18. & seq. vbi etiam subdit quod ita seruat consuetudo,
quem refert Anto. Gomes. cap. 1. delict. num. 14. licet di-
cat quòd cauti iudices faciunt actos processus cum ip-
sismet carceratis, subdens quod ita est communis vsus,
& stylus in practica, quod tamen intellige secundum
ea quæ statim dicam. Aretin. in d. cap. veniens, num. 64.
Card. Alex. in c. si quando, colum. 4. vers. sed tenendo, 2.
q. 6. Rub. in d. §. ad crimen, num. 68. & seq. Menchia-
ca controuer. vsu frequentium, cap. 17. num. 4. in fin. Ita
etiam communiter teneri, & seruari attestatur Abbas
in d. c. veniens, nu. 21. Et dicit Bart. in d. §. ad crimen, nu.
10. quod ita approbat consuetudo, quem refert Bened.
Plumb. in d. §. ad crimen, n. 37. Idẽ dicit Bal. in d. l. reos,
nu. 40. in fin. Tu verò, ne erres, distingue etiam ex men-
te Doctorum in locis præalleg. & dic, quòd. Aut quæ-
ritur, an quandò reus est personaliter in iudicio consti-
tutus, possit admitti pro eo procurator ad responden-
dum accusationi, vel inquisitioni, vel interrogatio-
nibus, quæ ei fiunt à iudice super delicto, siue in pro-
ximo examine, siue in alijs, siue in tortura, & tunc di-
cendum est, quod nullo modo potest pro eo procura-
tor interuenire, sed debet personaliter duci ad bancum
iuris, vel ad locum tormentorum, per seipsum re-
spondere, & ita practicatur, vt dicit Ang. in d. §. pu-
blicè post numerum quorũ, quem refert Paul. de Castr.
in eo. §. publicè, num. 9. & Ang. de malef. in verbo, qui
dominus iudex: videns quòd inquisiti, numero 12. Ita
etiam practicari attestatur Ange. in d. l. reos, numer. 2. in
KK fin. *KK* Aut quæritur, an possit procurator interue-
nire ad alios actus causæ, puta ad opponẽdas exceptio-
nes, producendum capitula, & alia faciendum in ip-
sa causa, & dicendum est quòd sic: & ita dicit se pluries
obtinuisse, & vidisse de facto obseruari Alber. in d. §.
publicè, post num. 18. versic. Item quæritur an saltem.
Bene verum est, quòd non semper constituitur ad hoc
procurator cum mandato, sed quilibet defensor pro
carceratis admitti solet, prout etiam in practica ob-
seruari attestatur Blan. in practi. crimin. fol. 24. num. 65.
quæ tamen practica mihi nunquam placuit, quia talis
defensor, siue procurator, sine mandato potest quidem
prodesse reo, sed non obesse, quod est in maximum
præiudicium fisci, & accusatoris, propterea non de-
berent iudices ipsos admittere sine legitimo mandato;
& non sunt multi dies, quòd quidam carceratus pete-
bat tolli de processu quandam comparitionem factam
per eius aduocatum, quæ continebat quædam sibi
præiudicialia, asserens quod ille aduocatus nullum
ab eo mandatum habebat, licet senatus id ei concede-
re noluerit. Senatus tamen vult ita obseruari, vt sci-
licet admittantur huiusmodi defensores carceratorum,
ll *ll* etiam sine mandato, & cum quidam prætor reijce-
ret quendam defensorem ex ea causa, quia non haberet
mandatum, rescripsit illi prætori, vt omninò ei traderet
copiam indiciorum, neque postea aliquem ex ea causa
reijceret, 2. Septemb. 1558. P. N. Et ideo ita seruandum
est. Aut verò quæritur, an possit constitui procura-
tor ad sententiam audiendam: Et hoc casu dicit Ru-
be. in d. §. ad crimen, num. 82. quod omnes concludunt,
quòd non, & verum dicit loquendo de iure, nam de-
bet reus esse præsens ad audiendam sententiam, vt dixi
supra quæst. proxim. vers. sed hic quæro, quod tamen in
multis locis non seruatur, & præsertim in hoc Ducatu,
vt ibi dixi.

mm Prædicta *mm* autem conclusio, quòd in causis crimi-
17 nalibus non sit procurator pro reo absente admittendus,
intelligenda est, vt procedat quantum ad hoc, vt ta-
lis procurator non possit ipsius rei absentis defen-
sionem

sionem suscipere: sed si velit allegare causas absentiæ, vtique admittitur. Et hoc tenent omnes, vt dicit Anan. in d.cap. veniens, num.13. Dicit Ang. in d. l. reos, circa princ. C. de accusatio. ꝙ istud tenent omnes indifferenter. & ita seruatur, vt dicit Carauita super ritu 105. magnæ curiæ, num.2. Neque hoc casu facienda est differentia, an habeat in specie
nn mandatum ad allegandas *nn* causas absentiæ, an autem habeat ad causam ipsam prosequendam: nam vtroque casu est admittendus. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Anan. in loco præallegato, numero 14. Vide quæ dixi supra versic. Hoc autem, circa fin.

oo *oo* Idemque si talis procurator velit proponere, ꝙ
18 reus citatus habet in eo loco, ad quem citatur, capitales inimicitias: nam & eo casu erit cum mandato audiendus. Et est commun. opin. vt dicit Marian. in d.cap. veniens, post numero 68. versic. circa primam, quem refert Boss. in titu. an crimin. iud. numero 12.

pp *pp* Pariter etiam est admittendus, si velit propone-
19 re aliquas exceptiones dilatorias, seu declinatorias, aut aliquas alias ex ijs quæ ante litis contestationem proponi solent: puta, quòd accusator sit infamis, vel excommunicatus, vel aliàs inhabilis ad accusandum, vel quòd iudex sit incompetens, vel excommunicatus, vel huiusmodi. ita dicit Bart. in d. §. ad crimen: cum quo tenent omnes, vt dicit Imola ibi, prout illum refert Boss. in tit. de carce. fideius. com. num.16. Et hæc est commun. opin. vt dicit Bened. de Plumb. in
qq d.§.ad crimen, num.52. *qq* Hoc tamen intelligendum est, vt procedat, dummodo talis exceptio nihil ad ipsum crimen pertineat: secus autem si exceptio opponeretur quidem ad processum, sed tangeret etiam ipsum delictum, puta quia diceret quòd alias de ipso
rr crimine fuit absolutus, vel huiusmodi: *rr* non enim esset ad tales exceptiones proponendas admittendus. ita dicit Bart. in d. §.ad crimen, num.19. Et est communis opin. vt ait Rubeus in eo. §. ad crimen, num.214.

ff Nisi talis *ff* exceptio esset notoria: nam eo casu vtique esset admittendus secundum Bart. in loco præalleg. & ita communiter tenetur, vt dicit Nellus, de bannitis, in 2.parte secundi temporis, q.14. quem refert Boss. in titu. præalleg. de carcerat. fideius. com. num.26. in fin. Hanc etiam dicit esse communem opin. Aret. in d.cap. veniens, num.19. & seq. quem refert Boss. in loco præallegato, post num.13. Berous in d.cap. veniens, num.19. & seq. Quando verò talis exceptio mixta est dubia, tunc non potest per procuratorem proponi, vt dicit Bart. in loco præallegat. & est communis conclusio, vt attestatur Berous in d.cap. veniens, num.32.

tt *tt* Quarto modo, Pone ꝙ aliquis interfecit bannitum,
20 qui ex forma statutorum poterat impune occidi: & ex hoc homicidio contra eum proceditur: nunquid admitteretur procurator ad proponendam huiusmodi exceptionem banni. Respon. ꝙ sic: ita tenet Bart. in l. vbi pactum, num.10. C. de transact. quem sequuntur omnes Doctor. teste Marsil. consil.73. num.76. vbi subdit se hanc doctrinam millies practicasse, & obtinuisse. Ita etiam sentire communiter Doctores attestatur Gand. de malef. in rub. vtrum procurator, &c. circa fin. Nellus de bannitis, in 2. parte secundi temporis, q.14. vbi dicit quòd ita communiter tenetur, quem refert Marian. in d.cap. veniens, post num.79. Hanc etiam dicit esse communem opin. Alber. in 4. par-
uu te statutorum, q.38. num.14. *uu* Quinimo non tantum procurator, sed etiam quilibet de populo posset comparere, & talem exceptionem banni proponere, vt dixi supra hoc eod. lib. §. Homicidium, versic. Item scias. Hæc tamen intelligenda sunt, vt procedant, quando ex sola productione banni efficeretur notorium ꝙ talis offensus erat bannitus: nam eo casu vtique esset admittendus procurator ad ipsum bannum exhibendum: Sed si requireretur aliqua alia extrinseca probatio, tunc non admitteretur procurator. & ita communiter tenetur, vt dicit Rui. consil.9. post nu.2. versic. se-
xx cundo prædicta confirmantur, lib.5. *xx* In hoc tamen Ducatu nõ admittitur procurator ad exhibendum bannum, nisi reo in carceribus constituto, prout etiam seruatur in Regno Neapol. vt videri potest apud Carauitam super ritu 169. magnæ curiæ, num.3. Et ita expressè rescripsit Senatus Prætori Fontaneti 7. Martij 1559. P.N. Multi enim sunt casus, in quibus bannitus non potest impunè offendi, vt dixi in alleg. §. homicidium, versic. sed hic quæro, & alijs seq. Et ideo ne si homicida esset condemnandus, condemnatio illa redderetur elusoria, cogitur ipse ad personaliter comparendum: sed deinde legitimè constito de banno, citato fisco, & proximioribus interfecti, & ꝙ licitè offendi potuerit, statim reus liberatur. Bene verum est, ꝙ si plures interficiant bannitum, & aliquis ipsorum personaliter compareat, & exhibito banno, ostendat illum impunè occidi potuisse, possunt deinde alij socij admitti ad comparendum, & exhibendum bannum, absque eo ꝙ se personaliter constituant. Et ita rescripsit Senatus Prætori Papiæ 1550. P.N. in causa cuiusdam Antonij Nosini capitaliter condemnati, & banniti. Quod nota.

21 Quarto, an in causa nullitatis sententiæ criminalis admittatur procurator. Respon. Bened. de Plumb. in d. §.ad crimen, num.99. refert ꝙ Bald. quem appellat doctorem suum, tenuit ꝙ sic, & quòd dicit ita quotidie practicari. Quam opin. etiam ipse sequitur, dummodo agatur solummodo de nullitate sententiæ, non autem de iniquitate: & dicit se ita iam obtinuisse de facto. In hoc autem Ducatu seruatur totum contrarium. nullus enim admittitur ad dicendum de nullitate, nisi se personaliter constituat, quando non vult demonstrare
yy *yy* nullitatem ex ipsismet actis resultantem, sed per alias extrinsecas probationes: & hoc vt si in ipsis probationib. deficeret, possit contra eum sententia mitti executioni. Et reperio etiam, ꝙ Afflict. super 2. parte constitutionum Regni, rub.3. num.27. in fine dicit, ꝙ vidit
zz pronunciari aliquas *zz* sententias criminales nullas, puta, quia essent latæ contra clericum, vel per errorem, dummodo talis nullitas allegeretur per ipsummet principalem, & non per aliquem suum procuratorem, vel coniunctam personam.

A *A* Tu scis, ꝙ in causis criminalibus aliquando dici-
22 tur procedi per viam exceptionis, vt dixi supra q.19. versi. per exceptionem: Quæro, nunquid in huiusmodi causis possit procurator interuenire. Resp. Aut exceptio criminalis tendit solummodo ad repellendum accusatorem ab accusatione, vel testem à testificando, vel impediendam missionem in possessionem prælati ad dignitatem, vel beneficium, ad quod est promotus, vel huiusmodi: & hoc casu vtique potest admitti procurator: talis enim causa non dicitur criminalis, vt ibi dixi, sed ciuilis, ideo est procurator admittendus. & ita concludunt omnes Doct. vt dicit Foller. in pract. crim. canon. fol.104. num.4. Aut vero exceptio tendit etiam ad puniendum: puta, quia proponendo exceptionem criminis petatur non modo accusatorem, aut testem repelli, sed etiam puniri: & tunc non est admittendus procurator: quia in huiusmodi exceptione ipse accusatus, siue excipiens assumit partes accusatoris. Et ita concludunt omnes Doctores, vt dicit Blanc. in pract. crimin. fol.25. Vide quæ dixi in allegata quæstio.19.

B Quarto, nunquid ea quæ dicta sunt in reo, habeant 23 locum etiam in accusatore, seu denunciante, vt scilicet neque ipsi possint in causis criminalibus procuratorem constituere. Respon. Alber. in d. §. publicè. post num. 18. tenuit quòd non possunt cōstituere procuratorem, quia quod non licet accusato, neque etiam licere debet accusatori. & dicit Rubeus in d. §. ad crimen, nu. 7. quod hæc videtur crebrior, & solidior sententia, sed D quidquid sit de iure, contrarium seruatur in practica vt dicit Carauit. super ritu 108. Magnæ curiæ, num. 3. in fin. semper enim admittuntur procuratores querelantium, siue accusatorum, etiam in causis capitalibus, & meritò, cessat enim ratio communis, de qua supra, versic. ratio autem, quod scilicet iudicium redderetur elusorium, ex quo pœna talionis hodie est sublata, vt dixi infra q. 81. Et ideo neque etiam coguntur hodie accusatores ad ingrediendum carceres, vt dixi supra q. 18. versi. quando deinde, non enim agi potest de aliqua executione personali contra ipsum accusatorem facienda. Vnum tamen nota in hoc proposito, quod si ipse accusator non posset, si esset ab alio accusatus, per procuratorem comparere ad se defendendum, puta, quia esset bannitus, vel accusatus de aliquo crimine, pro quo non posset se per procuratorem defendere, eo casu non posset neque etiam per procuratorem alium accusare. Ita allegatur tenere Bald. in l. reos, C. de accusatio. Et dicit Nell. de bannitis, in tertia parte secundi temporis quæstion 68. quòd ita seruatur, prout illum refert Cępolla cons. crimin. 20. colum. 2. versic. imò plus dicit. Et sic hoc casu esset seruanda in practica communis opinio. Quod nota.

E Pone, quòd in causa criminali comparuerit procu-24 rator, & contra eum nihil fuerit oppositum, sed fuerit admissus ad defendendum reum, cùm tamen de iure admitti non deberet, nunquid processus superinde agitatus valebit, an autem erit ipso iure nullus? Respon. In hoc articulo variæ fuerunt scribentium opiniones. Nam glos. in cap. 1. in verbo, Criminalis, de iud. in 6. tenuit, quòd talis processus valeat, & dicit, Bald. in d. §. publicè, post nu. 6. vers. vlterius quæro, quod hæc opin. per omnes Canonistas approbatur. Hanc etiam dicit esse communem opin. Bald. in l. ita demum, post num. 4. C. de procur. quem refert Bertrand. consil. 358. circa princip. lib. 4. quod est duplicatum in consilio 1. num. 2. lib. 5. & Felin. in cap. meminimus, num. 18. de accusat. & Vantius de nullitate, fol. 239. num. 177. & Dec. in l. in ambiguis, §. non est nouum, num. 11. ff. de reg. iur. & consil. 469. in fi. & Marsil. in pract. crim. §. sequitur, post num. 17. & Practic. Conradi, fol. 264. in fin. Corsetus in verb. Procurator, in singul. inci. licet quis. Et dicit Imola in d. §. ad crimen, quod ita seruatur in practica, prout illum refert Rubeus in eod. §. ad crimen, num. 99. Contrariam autem sententiam, scilicet quod imò etiam si non fuerit oppositum contra procuratorem, nihilominus processus factus eo interueniente, in casibus in quibus de iure admitti nō debebat, sit ipso iure nullus, multi etiam tenuerunt, adeò quòd Gomes. in dict. cap. 1. post nu. 80. vers. quid tenendum, dixit quod opin. contra illam glos. sibi videtur magis communis, quem refert Menchiaca controuers. vsu frequentium, capit. 20. post num. 5. & ante eum Aretin. in d. cap. veniens, post num. 87. dixit quòd hæc est communior opinio. Quod verbum pro singulari refert, & idem attestatur Rubeus in d. §. ad crimen, num. 231. Anto. Gomes. capitulo 1. delictorum, num. 16. Ego verò dico sic: Aut delictum est tale, pro quo non potest procedi, nisi ad querelam partis, & tunc procedit opin. glos. pars enim ipsa sibi imputet, si non opposuit contra procuratorem, & fecit ipsum repelli; Aut verò ex eo delicto poterat etiam procedi ex officio, & tunc licet non fuerit oppositum, processus factus per procuratorem, qui non erat admittendus, est nullus, quia partis, aut iudicis malitia, negligentia, aut imperitia, non debet iuri publico nocere. Et dicunt Doctores quidquid velint, consuetudo ita obtinuit, quòd omnia gesta per procuratorem in causa criminali, vbi agatur de pœna corporis afflictiua, sint ipso iure nulla.

25 Vltimò quæro, in casibus, in quibus procurator in causis criminalibus admittitur, an sententia ferenda sit contra dominum absentem, an autem contra procuratorem præsentem. Respon. In hoc puncto variæ fuerūt Doctorum opiniones, propterea ad omne dubium euitandum vsus obtinuit, quod vterque condemnetur. Et ita de facto seruari, & secundum vsum curiarum, attestatur Iacob. de Beluis. in pract. crim. in verbo, Criminaliter condemnari, nu. 3. Menchiaca controuers. vsu frequentium, c. 20. post nu. 1.

ADDITIONES.

a *Sæpenumero*. Vulpell. cons. 57. dato quod pœna ex probationibus futura esset minor capitali, Blanc. in praxi num. 30. Farinac. alia tradit. volum. 4. p. par. quæstion. 99. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Admittendi*.] Adde, in quibus casibus procurator pro reo criminoso in iudicijs interuenire non potest, & in quibus potest, plenissimè explicatum per Iaco. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. quæst. 80. & lib. 2. centur. 3. casu 264. Item scias, quod in casibus, in quibus non est admittendus, quod si admittatur, valet processus. Crauet. cons. 220. numero quarto. Item, quod accusatus de crimine expilatæ hæreditatis possit se per procuratorem defendere, & opponere exceptiones concernentes accusationis ineptitudinem, & causæ merita, consultum vide per Cępol. consil. crim. 71. & quod clericus contra quem Episcopi Vicarius de homicidio vult procedere possit se per procuratorem defendere, vide per eundem cons. sequenti, & quando dubitatur, an debeat admitti, & super isto articulo stante statuto loci, quod admittatur, vide per eundem in consilio 73. *Giach.*

c *Ratio autem*. Farinac. vbi supra numero secundo, & 6. *Bern. Ros.*

d *Ex hac autem ratione*. Vide Baiard.

e *Imponenda pœna*. Farinac. vbi supra numero 21. *Bern. Ros.*

f *Cæterum*. Farinac. ibid. num. 76. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

g *Nam cum exequutio*. Hac igitur ratione attenta non esset nouum, vt cum citatur quis sub præceptis pœnalibus, cùm non adsint Indicia sufficientia ad inquirendum modo, quo supra quæst. 31. vers. Quæro nunc, cum versic. sequenti, & quæst. 64. vers. sed nunquid, talis citatus compareat per procuratorem; Nec aliter distinguo, an Crimen sit publicum, vel priuatum, vt tenuit Menoch. dicto Tract. De arbr. Iudic. lib. 1. quæst. 80. nu. 5. cum seqq. quia pace tanti Viri, magis loquitur ad iactantiam, quam ad veritatem; Nam ex quo facienda est exequutio in bonis, vt hic cessat semper ratio comparendi personaliter, & indistinctè, nec etiam patet pro filio admitti dixi infra, versiculo finali, & libenter vidissem modum obtentum à Amandesio tractat. de monitor. quæstione 2. de quo se iactat pro illo filio. Hinc est, vt stante statuto quòd minor annis quatuordecim non possit puniri ad mortem, nec nullatenus possit ei imponi pœna sanguinis, vt est statutum Riparoli in Crim. Rubr. 286. Et habetur in nou. Parmæ Cōsti. tit. de de aud. crim. §. Nullus vers. Minor etiam aucq. 14. Talis

lis minor poterit comparere in Iudicio etiam per procuratorem, vbi delictum esset etiam atrox, cum exprimat statutum prædictũ, quod in casibus in quibus aliqua ex prædictis pœnis inferretur maioribus quatuordecim annis, ipse minor arbitrio prædicti D. Vicarij generalis puniatur citra pęnam mortis, vel sanguinis, sup. hac eadem quæstione, vers. sed quæro, ex quo declaratur aliud statutum Riparoli prædicti sub rub. 310. quo disponitur per hæc verba; quod requisitus in maleficijs teneatur comparere per se, & videtur quod tale statutum non habeat locũ in minore per supradicta. Declaratur item statutum Pallauicinum in crim. rub. 4. His adde Menoch. Tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cons. 329. nu. 7. & lib. 1. q. 80. nu. 116. & stantibus statutis ac constitutionibus ad fauorem minoris quatuordecim annis vt sup. si confiteantur delicta, quod non restitui possint aduersus eorũ confess. Afflic. decis. 208. faciunt tradita per Marsil. rub. de fid. q. 50. ad fin. An autem Iudex tunc replicare posset, quia vult reum personaliter comparere tanquam melius informatum, vt est infra, hac eadem quæstione vers. Hæc autem cõclusio, ibi, & in omnem casum, cogita; nam stante clausula in præcepto, quod Reus personaliter compareat, non videretur amplius disputandum, credo tamen minorem cogi non posse, vt personaliter compareat, per procura. *Drogh.*

h *Hinc est quod si agatur de delicto.* Vide Baiard.

i *Pœna relegationis.* Hæc tamen pœna non est in vsu infra quæst. 67. vers. fin. *Drogh.*

i *Pœna relegationis.* Farin. d. q. 99. p. p. num. 66 67. & seqq. *Bern. Ros.*

k *Pœna priuationis.* Farinac. dicto loco numero 72. *Bern. Ros.*

l *Pone quod.* Farin. dicto loco num. 97. & tribus seqq. *Bern. Ros.*

m *Sed quæro.* Farin. d. q. 99. num. 28. volum. 4. par. prima. *Bern. Ros.*

n *Arbitrio iudicis.*] Adde, quod Anchar. eius consil. 172. quem refert, comprobat, ac sequitur Crauet. eius consi. 224. col. 2. vers. illud non omitto, tenet: quod vbi sumus in delicto, cuius pœna corporalis ad effectum produci non potest, ne procurator admittatur, quod nota. *Giacb.*

o *Si quidem pro eo delicto.* Vide Baiard.

p *Vlterius quæro.* Farin. vbi supra à num. 77. vsque ad 90. *Bern. Ros.*

q *Vt compareat.* Latè Farin. d. loco num. 106. & alijs seqq. *Bern. Ros.*

r *Antequam vulneratus moriatur.* Verumtamen examinando Iudex non debet reum interrogare, an ex vulnere per eum illato sequuta sit mors, inf. q. 45. vers. debet autem Iudex ibi; Præterea non debet, prout nec etiam examinando, debet interrogare, an velit vti dicto talis testis supra in §. falsum, versic. vtens dicto, ad fin. Adde quæ dixit Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 80. nu. 38. & 39. & num. 134. & in quantum hic subiungit de nouo processu, vide supr. q. 19. vers. per exceptionem. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

ſ *Sed quid dicendum.* Farin. d. q. 99. nu. 223. & duobus seqq. *Bern. Ros.*

t *Mihi semper placuit.* Farinac. vbi supra num. 226. *Bern. Ros.*

u *Et in omnem casum.* Farinac. ibidem numero 246. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

x *Et ideo vbicumque.* Tale præceptum quid importet, & quando sit fiendum expressa causa, dixi supra q. 31. vers. Quæro nunc; Hoc tamen, de quo hic dicitur, fallit, vt per Bar. in l. vbi pactum, nu. 10. C. de transact. supr. in §. homicidium, vers. item scias. *Drogh.*

y *Vide quæ dixi.* Farin. dicta quæst. 99. par. 2. num. 276. *Ber. Ros.*

z *Tu scis quod bannitus.* Farin. tit. de carcer. q. 29. vol. 1. nu. 80. & plurib. alis, vbi materiam hanc salui conductus latè examinat. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

aa *Debet ergo.* Farin. vbi supra num. 79. 80. & sequentibus. *Bern. Ros.*

bb *Et talis saluus conductus non potest ei denegari.* Ergo necessariò concedendus, Adde infra quæstione 38. versic. Hæc tamen supr. q. 16. vers. An autem accusatus, infra q. 34. in princ. q. 46. versic. Quarto pone, Marsil. Rub. de fideiuss. num. 50. In quibus locis passim de istis saluis conductis, & infra q. 96. vers. sed quid, & latius causas omnes, pro quibus peti possit saluus conductus vide apud Menoch. de Arbitr. iud. lib. 2. Cent. 4. casu 337. *Drogh.*

cc *Sed hic quæro.* Quid si exinde offendatur ab aliquo priuato, Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 7. c. 26. num. 20. *Bern. Ros.*

dd *De principe non est dubium.* Vide Baiard.

ee *In iudice.*] Adde, & vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 81. & libro secundo, centur. 4. casu. 337. num. 2. & per totum deinde, posito prius, quod iudicis arbitrio puniendus est offendens saluum conductum habentem, extendit duobus modis, ac declarat septem, vide ibi. Sed cautus esse debet impetrans saluum conductum, vt illum publicari faciat, atque ponit in loco, in quo apparet bannitus, ne sub prætextu banni offendatur. Vt docet Boss. tit. de citatio, nu. 36. & in materia faciendi saluum conductum bannito, vide per Afflict. decis. 4. *Giacb.*

ff *Saluum conductum concessisset.* Adde, quod ergo si saluum conductum concedere non potest, idem Prætor, & Senator nisi consulto senatu, nec etiam poterit concedere literas dimissorias, de quibus supra quæstione 26. versiculo sed quæro. Saluus autem conductus fieri potest per Iudicem in statu Illustrissimorum Principum de Gonzaga, vt est statutum in crim. rub. 173. & rub. 269. *Drogh.*

gg *Debes scire.* Farin. dicta quæstione 99. numero 210. vol. 4. *Bern. Ros.*

hh *Papa Bonifacius Octauus.* Supra in §. Hæresis, versic. Item de crimine hæresis infra q. 35. vers. sed retenta, in princ. *Drogh.*

ii *Item quæro.* Farin. dicta quæstione 99. num. 134. & alijs plurib. *Bern. Ros.*

KK *Aut quæritur.* Villalob. lib. 1. comm. opin. verbo absens Farin. dicta quæstione 99. numero 256. & p. 2. num. 276. *Bern. Ros.*

ll *Etiam sine mandato.* Hoc intellige quo ad excusandum absentiam; quo vero ad defensam, nequaquam, infra hac eadem quæstione. *Drogh.*

mm *Tradita autem conclusio.* Cartar. de execut. senten. capitulo finali, numero 266. Farin. volumine quarto, quæstione 99. parte secunda, numero 276. & 278. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

nn *Causas absentiæ.* Adde infra quæstione trigesimatertia, versic. sed nunquid, & nota non sufficere allegare impedimentum excusari, nisi probetur, quod illud sit causa immediata non comparendi, & quòd excusatus propter tale impedimentum non comparuerit. Felin. in capit. Plerunque in principio, extra de Rescript. sicque alias dicitur, quod causa protestationis debet exprimi, Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Prætori, numero secundo, ff. de oper. nou. nunc. sic etiam
26 delinquens † aliquando excusatur ob causam, si probat, quod fuerit motus ob causam; quam allegat Boss. de Decret. Mediolanen. sub numero 19. post medium;

exemplum ponit in iniuriante virginem in habitu meretricis, Felin. in cap. 1. collat. 5. de off. deleg. sic & alias arguit Crau. consil. 171. num. 14. cum sequen. vbi non sufficit consuetudinem probari, nisi etiam probetur, consuetudinem illam in causa, de qua agitur, occasionem, & ius dedisse, ibi vide satis pulchra, ex quibus declarari videtur Constitutio Parmæ Rubrica de Auditore criminalium, §. concedimus tamen, Idem Crau. cons. 151. sub nu. 21. vers. quarto, vt impedimentum, argumento, l. quia autem. §. non simpliciter, ff. si quis omiss. causa test. Idem Crau. cons. 179. nu. 9. *Drogh.*

oo *Idemque si talis*. Farinac. d. quæst. 99. p. 2. num. 280. *Bern. Ros.*

pp *Pariter etiam*. Vide Baiard.

qq *Hoc tamen intelligendum est*. Farinac. vbi sup. p. 1. nu. 48. 53. 213. 214. 215. *Bern. Ros.*

rr *Non enim esset ad tales exceptiones*. Addit. ad statuta Pallauicina in crim. stat. 25. *Drogh.*

ss *Exceptio esset notoria*. Farin. ibid. nu. 21. *Bern. Ros.*

tt *Quaro modo*, Vide sup. Clar. in §. homicidium, vers. plerunque, & vers. item scias, & Farin. d. q. 99. nu. 129. 130. & alijs sequentibus, *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

uu *Quinimo*, Farin. sup. num. 193. cum alijs pluribus, *Bern. Ros.*

xx *In hoc tamen ducatu*. Occidentes bannitum tenetur se constituere citato fisco, & affinibus interfecti; potissimum stante statuto Mediolani, quod calumniatus teneatur venire personaliter in c. 19 in criminalibus, & secundum hæc facit Farin. d. q. 99. num. 261. videndus etiam erit Bart. in l. si seruus in fi. vbi apostilla C. de his, qui ad ecclesiam confugiunt. *Bern. Ros.*

yy *Nullitatem ex ipsismet actis*. Pone exemplum, prout est, quando non constat de delicto, & tamen Iudex contra aliquem indebitè procedit, vt est supra q. 51. vers. fama, supr. hac eadem quæstione, vers. Hæc autem conclusio ad fin. Boer. addit. ad Dyn. in reg. Potest quis sub nu. 2. litera A, de reg. iur. in 6. *Drogh.*

zz *Sententias criminales*, Vt puta si ex actis constet Farin. d. q. 99. nu. 180. & seq. *Bern. Ros.*

A *Tu scis*. Farin. vbi supr. nu. 116. & seq. & quid in personis illustribus per eundem d. q. 99. nu. 115. cum alijs pluribus. *Bern. Ros.*

B *Quaro nunquid ea quæ dicta sunt*. Vide Baiard.

C *Procuratorem constituere*. Adde vide quando procurator accusatoris nomine possit in iudicio interuenire, diligenter explicatum per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 79. *Giacb.*

D *Quicquid sit de iure*. Bonacossa quæst. crim. verbo accusatio, *Bern. Ros.*

E *Pone quod in causa criminali*. Farin. d. q. 99. nu. 242. & duobus seqq. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Princeps de potestate ordinaria non potest procuratorem in criminalibus admittere, in quibus de iure non admittitur.*

2 *Procurator in criminalibus quando admittitur, remissiue.*

3 *Procurator non admittitur etiam pro minore.*

4 *Procurator in Regno Neap. in criminalibus non admittitur, nisi ad allegandum excusationem absentia, infirmitatis, vel captiuitatis.*

5 *Et quid de nullitate citationis.*

6 *Procurator non auditur in statu ecclesiastico in causa sanguinis, nisi reo in carceribus constituto.*

7 *Sententia lata personaliter non comparente in statu ecclesiastico, est ipso iure nulla, etiam fisco, vel parte non agente.*

8 *Procurator non admittendus, non admittitur etiam in causa appellationis.*

9 *Procurator non admittitur in causa criminali, sed pecuniaria, & quando admittitur, remissiue.*

10 *Procurator an admittatur pro accusatore, remissiue, & num. 53.*

11 *Iudex in omnibus delictis potest principalis rei præsentiam requirere, & nu. 16.*

12 *Procurator an interueniat in causa iniuriarum criminaliter mota.*

13 *Procurator non admittitur in delicto, cuius pœna est arbitraria, antequam pecuniaria declaretur.*

14 *Procurator non admittitur etiam in pœna declarata pecuniaria, quando reus fuerit contumax, & obtinuerit admitti ad nouas defensiones, vel fuerit restitutus.*

15 *Vulnerans, an possit puniri, antequam mors vulnerati sequatur, remissiue.*

17 *Bannitus an possit citari, remissiue.*

18 *Saluus conductus non conceditur ad agendum.*

19 *Saluus conductus an concedendus bannito, remissiue.*

20 *Saluum conductum frangens, quomodo puniatur, remissiue.*

21 *Saluus conductus datus alicui, & socijs extenditur ad hebræos.*

22 *Saluum conductum frangens, quando teneatur crimine læsæ maiestatis, remiss.*

23 *Saluo conductu abutens, quomodo puniatur, remissiue.*

24 *Socij, qui dicantur in saluo conductu, remissiuè.*

25 *Hispaniorum mos est non seruare fidem.*

26 *Cauendum à Catalanis.*

27 *Saluus conductus quando possit à iudice concedi.*

28 *Saluus conductus in statu ecclesiastico publicatur in locis publicis.*

29 *Saluus conductus potest à Iudice concedi in statu ecclesiastico.*

30 *Saluus conductus datus in eundo, intelligitur etiam in redeundo.*

31 *Saluus conductus quantum duret.*

32 *Saluus conductus extenditur ad res, & personas.*

33 *Saluum conductum habens si capiatur, debet reponi in pristinam libertatem.*

34 *Saluus conductus morte expirat, nisi verba sint ampla.*

35 *Saluus conductus an amittatur, si sub eo delinquitur.*

36 *Iudex potest assicurare testes, vt tutò veniant ad se examinandum.*

37 *Saluum conductum petens debet narrare omnes qualitates.*

38 *Saluus conductus de eundo liberè intelligitur etiam de mittendo nuntium.*

39 *Capitaneus belli potest concedere saluum conductum bannito, & hosti.*

40 *Saluum conductum Principis frangens, quomodo puniatur, remissiue.*

41 *Clericus frangens saluam guardiam Principis, an possit per iudicem laicum puniri.*

42 *Infamis potest allegare absentiam citati, & debet admitti.*

43 *Procurator an admittatur ad proponendum exceptiones dilatorias.*

44 *Et quid in Regno Neapolitano.*

45 *Quid in statu ecclesiastico.*

46 *Vniuersitas, & mulier coniugata an possint comparere per procuratorem in criminalibus in dicto regno.*

47 *Et quid si fuerint citatæ decem personæ.*

48 *Clericus in dicto Regno an possit per procuratorem declinare forum in criminalibus.*

49 *Et quid si citentur priuilegiati.*
50 *Priuilegium fori quando admittatur per contumaciam.*
51 *Procurator admittitur pro bannito ad petendum indultum pro illo crimine ex aliqua causa sibi competente.*
Quid autem seruetur in Regno Neapolit. nu. eod.
Quid in statu ecclesiastico, nu. eod.
52 *Exceptio impunitatis impedit processum ad vlteriora.*
Etiam quòd bānitus interfectus esset extra territorium bannientis nu. eod.

a **S***æpè numero in causis*. Adde, quod in casibus crimi-
nalibus, in quib. de iure criminalibus non admitti-
tur procurator, quod Papa, nec Imperator potest de po-
testate ordinaria ex parte rei procuratorem admittere,
1 † per text. sing. in c. veniens de accusat. per quē text. ita
dixit Alex. in d. §. ad crimen in apost. ad Bart. vide etiam
Mille. in pract. crim. in rubr. denunc. formu. num. 94. fol.
14. & Bertaz. cons. 422. num. 13. vol. 2. Et in hac materia
2 quando procurator † possit admitti in criminalibus, vi-
de Gabriel. comm. concl. lib. 7. concl. 9. vbi plenissimè, ac
latissimè omnium, vide Menoch. de arbitr. quæst. 80. vbi
multa statuta ad hanc materiam facientia declarat, & vi
de Rubeu. Alex. in tract. suo de potesta. procurat. & de-
fens. in caus. criminal. qui hanc materiam ex professo di-
sputauit, & tractauit, & in casibus in quibus quis per
procuratorem audiri non possit, non poterit audiri, e-
3 tiam quòd esset minor, † vt per Decian. in cons. 18. nu.
178. & 200. vol. 1. & Bertaz. in d. cons. 422. n. 11. vol. 2.
4 Item adde, quòd in Regno † Neapolitano ad tollen-
das cauillationes, & disputationes fuit prouisum per tit.
269. quod in causis criminalibus nulla exceptio per pro
curatorem citati admittatur, nisi exceptio infirmitatis
5 aut absentiæ, aut captiuitatis, potest tamen opponi † per
procuratorem nullitas citationis, si sit notoria, & ex
eisdem actis oculis corporeis legi possit, secundum
Franch. in decis. 132. volumin. 2. & in statu ecclesiastico
fuit prouisum per constitut. Marchiæ lib. 4. capit. 15.
quòd vbi pęna sanguinis veniret imponenda, nemo ni-
si in carcere constitutus audiatur per procuratorem,
6 † & per Piū IV. in const. 76. vbi vlterius, habetur, quod
7 processus, † & sententia pro reo personaliter non com-
parente lata, etiam fisco, vel parte non agente, sit nullius
roboris, vel momenti, prorsusq; pro infecta habeatur,
& ipse reus debitis pęnis puniatur, quemadmodum an-
te processum, & sententiam punitus fuisset.
d *Ex hac autem ratione*. Adde, quòd nec † in causa
8 appellationis potest interuenire procurator. August. de
Arim. ad Angel. in tractat. malefic. in verb. præsente d.
Gaio. num. 14.
f *Cæterum vbi ex iuris dispositione*. Adde Marian. Soc.
in d. c. veniens num. 50. cum seqq. vbi tractauit, quando
9 procurator admitti debeat, vbi poena sit pecuniaria, † &
ibi distinguit, quod aut talis pęna imponitur de iure com-
muni, aut ex forma statutorum, & nu. 61. ponit duas no
tabiles limitationes, & nu. 62. an, & quando in crimina-
10 libus ex parte accusationis procurator interuenire pos-
sit, ideo vide eum omnino in d. c. in quo infinitos casus
examinauit, & totam materiam, quando, & quibus casi-
bus, & causis admittatur procurator in causa criminali,
habes longè copiosius, & clarius expeditam, quā ceteri
Doctores tractent simul iuncti, vt affirmat ipse Soc. in
fin. d. c. vbi dicit, quod illi. c. veniēs potest dici benè ve
niatis, sed hodie per constitutiones, statuta, & consue-
tudines adeo prouisum fuit, vt amplius de hoc non sit
disputandum, & in omnibus ferè delictis principales
tenentur comparere personaliter, tanquam magis infor
mari, & vt melius veritas haberi possit, & ita seruat pra-
ctica iuxta doctrinam Bart. in l. seruum. §. publicè, ff.
11 de procurat. quod iudices † possunt dicere, nolle ali-
quem admittere; sed velle, quòd principalis compareat
vt videat qua fronte, & qua trepidatione loquatur; per
text. in l. minorem. §. tormenta, ff. de quæst. licèt dicta
doctrina Bart. intelligatur procedere, vt possit repellere
procuratorem, non autem defensorem, seu instructo-
rem, secundum Veronens. cons. 40. col. 3. in princ. quem
refert, & sequitur Rolan. consil. 47. num. 21. lib. 3. vide
etiam Capic. decis. 143.
b *Hinc est, quod si agatur de delicto*. Adde, quòd fal-
12 lit † in crimine iniuriarum criminaliter moto, per tex.
in l. fin. C. de iniur. exceptis personis Illustribus, sed ho-
die in Regno Neapol. per tit. 269. in causis criminali-
bus obseruatur, vt supra dixi vers. 1. hac ead. quæst.
o *Siquidem pro eo delicto*. Adde, quod ita etiam tenet
13 Anchar. cons. 272. quem sequitur Crau. cons. 234. col.
14 2. vers. illud non omitto, quod amplia † procedere, etiā
si iudex, in cuius arbitrium poena esset collata, contu-
macem in poenam pecuniariam condemnasset, & con-
demnatus obtinuisset admitti ad nouas defensiones,
quia tenetur se constituere in carceribus, prout tenеba-
tur ante declarationem poenæ pecuniariæ, Anchar. d.
cons. 272. Et idem est in causa restitutionis in integrum;
siue sit minor, siue sit maior, Mars. singu. 221. restitutio,
Plot. in l. si quando, §. 16. nu. 13. fol. 174.
r *Antequam vulneratus moriatur*. Adde, quid † si pu-
15 niretur ante mortem, videndum Parid. de sindic. verb.
condemnatio, car. 25. & Boer. decis. 259.
u *Et in omnem casum Doctores*. Adde, quòd etiam in
16 casibus, in quibus de iure communi in criminalibus
procurator potest admitti, iudex potest dicere procura-
tori, quòd vult, quòd principalis personaliter compa-
reat, tanquam melius informatus. l. fin. C. de procur. &
Bos. in tit. an in crimin. iud. num. 2. & Capyc. in decis.
143. in fine, & Ant. Scap. in tract. iuris non scrip. quòd
fer. in vtroq; foro lib. 3. cap. 42. vbi dicit, quòd licèt pę-
na sit pecuniaria, tenetur comparere, & poterit detine-
ri; & si non comparet, poterit procedi contra eum, tam-
quam contra contumacem; & poni in banno, & con-
demnari; & attestatur, quòd ita seruatur per totam
Italiam.
z *Tu scis, quòd bannitus*. Adde † videndum Nellum
17 de bannitis in prima par. primi temp. in 3. quæst. & Fol
ler. in pract. crim. in verb. vel eos verbaliter citari fa-
ciat, num. 32.
18 Item adde, quòd † saluus conductus non debet con-
cedi ad agendum, Bal. in l. sed si in hac, §. sed si per poe-
nam, ff. de in ius voc. & quando concedi debeat ban-
19 nito, † & quibus poenis violantes saluum conductum
20 puniantur, † vide Menoch. de arbitr. iud. casu 336. &
337. vbi latissimè.
21 Item adde, quòd † saluus conductus datus alicui, &
socijs, extēditur ad Hæbreos, Ang. in l. 1. ff. ad leg. Iul.
Maiest. & in l. vtimur, ff. de sepul. viol. & Roland. in
cons. 35. nu. 33. vol. 2.
d *Principe non est dubium*. Adde Boer. decis. 169. † vbi
22 etiam habetur, saluum conductum frangens, quando
teneatur crimine læsæ Maiestatis; & qualiter punia-
23 tur, saluo conductu abutens; † & qui socij † dican-
24 tur, vt saluus conductus vnius prosit alteri; & ibi in
25 fine dicit, quod Hyspanorum † mos est, non seruare fi-
dem, prout etiam dicit Io. And. in prohem. decretal.
quem sequitur Bald. ibi col. 6. vers. quarto si aliqua ne-
26 gatur, vbi dicit ibi Bal. caue ergo à Cathalanis. † & hoc
credo esse verissimum, & Afflict. decis. 4. vbi dicit verū
esse, securitatem posse per iudicem ex iusta causa dari,
quando datur ad tempus, & non in perpetuum; quia illa
dari non potest nisi à Principe; & hoc etiam procedere
quando bannitus esset delinquens ab illo Iudice, qui dat
27 securitatem, & quando Iudex † saluum conductū con-
cedere

cedere possit, Menoc. de arbit. iud. q. 81. & casu 337. & ibi etiam ostendens saluum conductum habentem, qua pœna puniatur: sed impetrans saluum conductũ, si vult cautè agere, ne offendi possit, faciat illum publicari, & poni in loco, in quo apparet bannitus, ita docet Boss. in tit. de citatio. nu. 36. & ita vidi practicari in statu eccle-
28 siastico, † & præsertim in ciuitate Spoletana, scilicet, ꝙ saluus conductus publicatur in locis publicis sono tubæ; sed non vidi, quòd ponatur in loco, vbi apparet de banno; & credo ꝙ sufficiat publicatio ad hoc, vt non
29 possit impunè offendi. Et in statu † Ecclesiastico adest constitutio Marcii. lib. 4. cap. 29. per quam conceditur facultas Iudicibus, vt possint concedere securitatem bannitis inquisitis de alijs delictis; & huiusmodi securitates semper sint seruandæ, vide Nell. de bannit. q. 15. 2. par. 2. temp. Gozad. cons. 22. nu. 22. & ibi etiam, quòd habens saluum conductum, non potest molestari directè, nec indirectè; & dato saluo conductu in eundo
30 intelligitur † etiam in redeundo, Alex. consil. 29. nu. 1. & cons. 90. volum. 6. & Nell. in tract. de bann. in 3. par. 2. temp. quæst. 17. & 18. vbi dicit, quod communiter ad tollendum dubitationem, apponitur etiam standi, & recedendi; & ibi etiam habetur quando securitas intel-
31 ligatur pro † vna vice tantum, quando non apponitur tempus: si vero habet tempus, quo concedens durare voluit illam, non finitur, licèt bannitus reuertatur ad locum extra dominium concedentis; quia ex temporis appositione colligitur contraria voluntas concedentis;
32 & saluus conductus † extenditur ad res, & personas, Dec. in cons. 51. & Paris. in tract. syndic. in verb. saluus conductus, fol. 95. & ibi, ꝙ si capiatur habens saluum
33 conductum, † debet poni in pristinam libertatem, etiam quòd a iudice authoritatem non habente, illud habuisset, Franch. in decis. 258. num. 1. vol. 2. sed de hoc vide
34 Farin. q. 29. num. 95. cum sequen. Et saluus † conductus morte expirat, nisi verba sint ampla, tenet Ioan. Faber. instit. mand. §. si adhuc vt puta, quòd duret donec reuocatum non fuerit. Sed istam materiam salui condu-
35 ctus, per quos concedi potest; & quando † admittatur propter delicta sub eo commissa; & omnia alia ad prædictam materiam facientia, vide omnino Farinac. var. quæst. in quæst. 29. per totam, & quando sub saluo conductu committitur delictum graue, salui conductus beneficium amittitur, etiam quòd cum iuramento concessum fuisset, ita Iodoc. in pract. crim. in c. 26. nu. 7. non autem, quando est delictum leue, quia tunc etiam quòd esset captus, reponitur in libertatem, Franch. in d. decis. 258. per totam vol. 2.

36 Item adde, quòd † Iudex potest assecurare testes, vt tuto veniant examinandi. Foller. in pract. crim. in verb. capiat informat. num. 52. & circa huiusmodi materiam salui conductus multa accumulauit Blanc. in loco allegato per Clar. vide etiam Magalott. in tract. suo de saluo cond.

37 Item adde, † quòd volens obtinere saluum conductum, debet narrare omnes qualitates, alias non tenet. Bertaz. in cons. 104. nu. 2.

38 Item adde, † quòd saluus conductus de eundo liberè, & securè, intelligitur etiam de mittendo nuntium, Bal. in auth. habita, 2. notab. C. ne fil. pro patr. & Bart. ibidem in fin.

39 Item adde, quòd † Capitaneus belli potest facere saluum conductum bannito, & hosti. Bart. in l. conuentionum in 2. oppos. ff. de pact. & ibi Bald. & Alex. &
40 qua pœna † puniatur frangens saluum conductum, siue saluam guardiam Principis, vide etiam Cassan. in consuet. Burgund. in rubr. *des iustices*, versic. aduerte tamen, quòd videtur nu. 46. fol. mihi 62. vbi dicit, quòd debet puniri pœna extraordinaria: & ibi etiam habetur, an iudex laicus possit punire clericum saluam guardiam
41 Principis frangentem.

mm *Prædicta autem conclusio*. Adde, quòd quilibet
42 etiam infamis † potest allegare absentiam imputati de delicto, & debet admitti, est communis opinio, vt per Soc. sen. in c. veniens nu. 39. de accusation.

pp *Pariter etiam*. Adde, quòd prædicta de iure † com-
43 muni procedunt; & etiam si extat statutum, ꝙ inquisitus de crimine nullam possit proponere defensionem per procuratorem, quo casu exceptio declinatoria fori per procuratorem proponi posset, cum per eam reus non defendatur super crimine; Sed si statutum diceret, ꝙ reus inquisitus nullam possit proponere exceptio-
44 nem per procuratorem, vt prouisum † fuit in Regno Neap. per rit. 269. tunc tales exceptiones non possent opponi per procuratorẽ, quia aliud est denegare defensionem per procuratorem, aliud est denegare exceptionem. Aret. in d. c. veniens. nu. 39. vers. consequenter de accusat. & ita tradit Carau. in d. rit. 269. in princ. vbi miratur de Gramm. qui in cons. 1. de forindicatis num. 39. post decis. sciens d. ritum firmauit, quòd in dicto Regno exceptio declinatoria fori possit per procuratorem opponi; & similiter dicendum est, quòd in statu eccle-
45 siastico † huiusmodi exceptiones proponi non possint per procuratorem, stante constitutione Marchiæ in lib. 4. cap. 15. vbi disponitur, quòd vbi pœna sanguinis veniret imponenda, nemo nisi in carceribus constitutus per procuratorem audiatur; & idem dispositum fuit per Piũ IV. in const. 76. & quòd si aliter factum fuerit, sententia sit nulla, & per d. Ritum 269. est etiam correcta constitu. Regni incip. Generalia circa, per quam
46 fuerat prouisum, vt Vniuersitas † & mulier coniugata possent in criminali causa comparere per procuratorem, scilicet quo ad mulierem, quæ non obstante d. constitutione personaliter comparere tenetur, vt tradit Carau. in ritu 108. sub nu. 3. & in d. ritu 269. sub nu. 9. vers. 7. amplia, & per ea quæ ibi notantur, potest etiam dici, quòd per eundem ritum censeatur derogatum capitulis Regni, videlicet c. 204. 211. & 282. quibus fuerat pro-
47 uisum, vt si plures speciales personæ vltra † decem citentur in quibuscunque delictis (excepto crimine hæresis, & læsæ Maiestatis) possent ipsi quoque per procuratorem comparere, & postea ampliatum, etiam si decem tantum citarentur, & per d. c. 282. prohibitum ne citentur ad nouem, ad hoc vt dispositionibus dictorum capitulorum non fieret fraus, & in practica seruatur d. ritus 269. siue sint decem, siue plures, qui sint inquisiti de eodem delicto.

48 Item adde, quòd in Regno Neap. † nec clericus si citatus fuerit ad informandum, poterit per procuratorem declinare forum; sed comparere tenetur, & proponere declinatoriam, per ritum 235. incip. Item obseruat ipsa Curia, qui est in viridi obseruantia, vt attestatur Franch. in decis. 329. nu. 4. vol. 2. sed aduertendum est, quòd quando citantur clerici, citantur vti laici nomine proprio tantum. Et licet continuè reputentur contumaces clerici, vt laici citati, & non comparentes personaliter coram iudice laico, iuxta formã d. ritus, capto tamen ipso clerico annullatur semper contumacia, quia Rex non potuit imponere legem ecclesiasticis personis, nec facere aliquid contra libertatem ecclesiasticam, vt per Gram. in cons. 1. post decis. & vot. 27. Capyc. decis. 161. & Foller. in pract. crim. in ver. audiantur excusatores, nu. 39.

49 Item adde, quòd in dicto Regno † citati, habentes priuilegium iudicis citantis forum declinandi, tenentur tamen comparere, & eius priuilegium allegare, per ritum 230. & ibi Carauit. tenet, quòd etiam citatus à Regia audientia, quem notoriè constat esse sub Baronis dominio, comparere tenetur, & allegare priuilegium.

Item

50 Item adde, † quòd citatus, si efficitur contumax, amittit priuilegium fori, si expresse ei renunciari possit. Afflict. decis. 133. & Franch. decis. 417. vol. 2.

tt *Quæro modo*. Adde, † quod similiter admittitur
51 procurator pro bannito, siue inquisito ad petendum indultum pro illo crimine, siue banno sibi ex aliqua causa competentem, secundum Bald. in l. reos num. 35. vers. quarto hic C. de accusat. & Nell. de bannitis in 3. part. 2. temp. q 68. sed in Regno Neap. per ritum 269. hic allegatum per procuratorem indultus peti non potest, & ibi Carau. nu. 4 & Franch. decis. 314. per totam. idem prouisum fuit in statu ecclesiastico per Piũ IV. in const. 76. in fin. Tamen Carau. in prag. 1. quæst. 17. nu. 167. de exulib. & in d. ritu 269. n. 6. circa finem dicit, quòd communi obseruantia introductum fuit, concedi indulta, etiam per procuratorem banniti, siue inquisiti; imò quòd etiam pro eo quilibet admittitur, licet non sit procurator, & ita etiam hodie obseruatur in statu ecclesiastico propter ingentem bannitorum numerum, quia nemo volebat se constituere in carceribus, & sic banniti ab alijs bannitis non interficiebantur.

52 Item adde, quòd † huiusmodi exceptio impunitatis impedit processum ad vlteriora, etiam quod bannitus interfectus fuisset extra territorium bannientis, vt per Brun. in tract. de const. & decret. in verb. bannitus super verbo banniti statuuntur vers. statutũ dicit, quod bannitus possit impunè offendi, & Franch. in decis. 276. nu. 3. vol. 2.

B *Quæro nunquid ex, quæ dicta sunt*. Adde † videndum
53 Menoch. de Arbitr. iud. quæst. 79.

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Excusator an possit in causis criminalibus interuenire.*
2 *Et quid in casibus, in quibus potest absens diffinitiuè condemnari, versic. Sed quod plus est.*
3 *Et an audiendus sit excusator sine mandato, versic. Sed nunquid.*
4 *Et an teneatur præstare fideiussionem de sistendo principali in iudicio, versic. Quæro nunquid.*
5 *Et an audiatur pater pro filio, dominus pro seruo, Abbas pro monacho, ciuitas pro ciue, dominus pro subdito, Episcopus pro clerico, vxor pro viro, &c. versic. Vltimo quæro.*
6 *Quando priuilegium allegari possit.*

a
1 HActenus a de procuratore dictum est: nunc de excusatore videamus. Sciendum est autem, quòd regulariter in omnibus, & quibuscunque causis criminalibus, in quibus potest contra absentem procedi, semper admittitur excusator, & hæc quidem conclusio de plano procedit, quando talis excusator non proponit aliquas defensiones ipsius rei, sed tantummodo allegat eius absentiam: nam eo casu vtique admittitur: Et ita communiter seruari in iudicijs attestatur Alber. in d. §. publicè, post num. 16. Idemq; si alleget infirmitatem ipsius rei, vel carcerationem in alio territorio, vel alia impedimenta propter quæ non posset reus, etiam si vellet, personaliter comparere: nam ad proponendas huiusmodi exceptiones quilibet admittitur. Ita tenet Bart. in d. §. ad crimen, num. 16. & est communis opin. vt ait Marian. in d. c. veniens, num. 67. de accusat. Et in hoc videtur esse difficultas: quia ad has exceptiones proponendas etiam procurator admitteretur, vt dixi sup. vers. prædicta autem. Fortius etiam sentire videtur Alber. in d. § publicè, post num. 25. vers. De secundo genere, quòd secundum communem opinionem debeat admitti excusator etiam ad media causæ, & alios articulos incidentes.

b b Sed quod plus est, multi etiam tenuerunt, quòd in omni-
2 nibus casibus, in quibus absens potest diffinitiuè condemnari, sit admittendus excusator absolutè, etiam ad probandum eius innocentiam. Et hanc opin. dicit esse magis communem Aret. cons. 146. nu. 6. vbi loquitur etiam quando talis excusator comparet post primum bannum, ex quo virtute statuti contumax habetur pro confesso. & Aret. refert, & sequitur Marsil. cons. 39. nu. 30. & consil. 73. nu. 39. & consil. 81. num. 57. & consil. 90. num. 3. & pract. crim. §. sequitur, num. 46. relatus & ipse per practic. Conradi, fol. 264. in 27. limita. & Apostil. ad Ang. de malef. in verbo, Qui dominus iudex, sub num. 13. Hanc etiam opin. attestatur esse magis communem Cæpol. consil. crimin. 51. circa med. Ias. in l. hi qui, nu. 7. C. qui testa. facere pos. quem refert Rubeus in d. §. ad crimen, num. 172. & Gomes. Arias super lege 74. Tauri, nu. 49. & Nouel. in tract. ad defensam, fol. 21. num. 10. Refert etiam Alex. consil. 4. num. 1. & seq. lib. 6. quòd Imola in d. c. veniens, colum. 27 de accusat. (cuius tamen lecturas super quinto decret. ego non ha-
c beo) dat hoc pro cautela, quam dixit se tunc proximis diebus seruasse, & alias vidisse Bononiæ obseruari, quòd scilicet comparéat aliquis ad defensionem absentis tanquam instructor, vel informator de defensionibus ipsius absentis. Et dicit Alex. in d. cons. 4. quòd omnes fatentur talem excusatorem, qui non compareat tanquam procurator cum mandato, sed vt quilibet de populo ad instruendum curiam, vel vti simplex defensor, posse & debere admitti: subdens, quòd id ipsum fecerat ipse quoque pluries seruari, & quòd ita communiter practicari, & seruari vidit. Refert etiam Ana. in eod. cap. veniens, nu. 22. Imolam ibi dicentem, quòd licèt quò ad procuratorem sint opiniones, tamen in excusatore ita omnes tenent, & illum refert Mars. consil. 63. num. 23. Hanc etiam opi. dicit tenere communiter omnes Doctores, legistas & canon. Cæpol. consil. cri. 47. circa fi. Hanc etiam dicit esse communem opi. Gramma. consil. criminali 37. num. 10. quem refert Viuius in lib. commu-
d nium opin. in verbo, Procurator in capitalibus. *d* Ratio autem huius conclusionis per supradictos Doctores allegatur, quia iudex debet omnibus modis veritatem indagare, & ex officio perquirere de innocentia rei, etiam nemine petente, prout est commun. opin. vt dicit Alber. in l. 3. C. de iis qui ad eccles. confu. ita relatus per Brun. consil. feud. 67. num. 2. Et hoc indubitatum esse attestatur Aret. in cons. præalleg. quem refert Mars. in d. consil. 60. num. 22. Eadem igitur ratione dicendum videtur, vt quòd potest iudex a seipso facere, etiam etiam ei facere liceat illo excusatore, aut quolibet alio subministrante testes & indicia, ex quibus rei ipsius innocentia detegatur. Et ita hanc esse commu. opi. attestatur Grats. consil. 18. num. 8. lib. 1. Et ideo doctor. præallegati dant cautelam, quòd compareat iste excusator, siue alius quilibet tertius, qui det in scriptis iudici ad partem super aliqua cedula nomina testium, qui deberent examinari ad probandum innocentiam rei: & dicunt quòd iudex tenetur illos examinari facere. Et hoc modo reus faciet suas defensiones absque eo quòd personaliter compareat. Et hanc cautelam ponit Cæpol. cautel. 68. & dicit Blanc. in pract. crim. fol. 22. nu. 58. fol. 158.
e cautel. 11. quòd ita practicatur, & practicari potest. *e* Sed certè hæc opin. mihi nunquam placuit: hoc enim mo-
f do proculdubio *f* destrueretur tota practica criminalis, nam nullus inquisitus vel accusatus compareret personaliter ad se defendendum, sed vel ex officio vel per huiusmodi accusatorem faceret testes ad sui defensionem examinari, absq; vllo capitis sui periculo. Et ita nunquam reus posset examinari, neq; torqueri, nec vlla condemnatio exequi; quæ omnia iudicio meo sunt valde absurda & ridicula. Et nisi [illegible] quòd tot & tanti Doctores

[illegible]

ctores illam opinionem tenuerint, aut seruauerint, quæ certè in hoc Ducatu non modo non obseruatur, sed in omnib. curijs adeò recessit à practica, quod si aliquis aduo-
g catus super ea insisteret, proculdubio g non sine risu exploderetur.

h *h* Quinimo, vt dixi supra quæst. proxima, vers. Hæc autem, omnes ferè fatentur, quod potest iudex dicere excusatori, se velle quod principalis personaliter comparear tanquam melius informatus, vt etiam videatur quo vultu, & qua trepidatione loquatur, secundum not. in l. fin. C. de prec. Et hoc non negat velle, & seruare communem practicam, Cæpolla in d. cons. 51. circa princ. à quo nullo modo est recedendum, quidquid ipse Cæpolla ibi in contrarium alleget.

i *i* Sed nunquid excusator, qui aliquas excusationes
3 vult proponere, est audiendus sine mandato? Respon. Aliqui simpliciter dicunt, quod requiritur mandatum, & quod talis excusator tenetur iurare, quod habet in mandatis ab absente illum excusandi, alias non auditur. Et dicit Pract. Iodo. cap. 25. nu. 4. quod ita praxis ipsa vsu recepit. Alij verò dicunt, quod si quidem vult proponere excusationes necessarias, puta quod reus est infirmus, vel quod est in alio loco carceratus, tunc admittitur etiam sine mandato, sed si velit allegare alias excusationes probabiles, puta quod itinera non sunt tuta, vel quòd reus in eo loco habet inimicitias, tunc non auditur sine mandato. Ita tenet Bartol. in d. §. ad crimen, num. 18. Et hanc dicit esse communem Doctorum sententiam Rubeus, in eo. §. ad crimen, num. 201. & num. 212. in fin. Alij autem indistinctè tenent, quod excusator allegans quascunque causas absentiæ probabiles, licet non necessa-
K rias, etiam sine mandato sit admittendus. K Et in hoc opi. Bart. communiter reprobari attestatur Card. Alex. in c. si quando, num. 21. 2. q. 6. Et hæc opin. contra Bar. est magis æqua, & mihi magis placet, dummodo absit calumnia, & tales exceptiones concernant tantummodo
l factum: *l* secus autem si concernerent etiam ius, puta declinatoriam fori, vel huiusmodi, nam eo casu sequeretur opin. Bar. vt scilicet non esset talis excusator sine mandato admittendus. Et hæc omnia, nisi aliter consuetudine receptum esset, à qua (vt sæpe dixi) nullo modo arbitror esse recedendum.

m Quæro, *m* nunquid excusator, qui compareret, tenea-
4 tur præstare fideiussionem de iudicato soluendo, vel de præsentando ipso inquisito. Respon. Si quidem comparear vt defendat inquisitum, tenetur satisdare, aliàs non auditur, sed si tantummodo excusat eius absentiam, nō tenetur satisdare. Et ita communiter tenetur, & seruatur, vt dicit Alber. in d. §. publicè, num. 12. in fin. Hanc etiam dicit esse veriorem, & crebriorem sententiam Rubeus in d. §. ad crimen, nu. 114. quod scilicet non tenetur cauere, nec de iudicio sisti, nec de iudicato soluendo, licet in quæstione videantur corrupta verba ipsius Rubei. Idem attestatur Menchiaca controuers. vsu freq. cap. 17. num. 8. Illud tamen, quod dictum est de defensione, cessat secundum meam opin. & practicas huius prouinciæ, quòd scilicet nullo modo admittatur excusator ad rei defensionem, vt dixi supra, vers. sed quod plus est.

n *n* Vltimò quæro, quod si pater aut dominus pro seruo,
5 vel filio inquisitis compareant ad eorum defensionem suscipiendam, nunquid debeant admitti. Respon. quod si compareant non tanquam procuratores, aut defensores eorum, sed pro interesse suo, vtique sunt admittendi. Et ita tenent communiter canon. vt dicit Ruminal. cons. 13. num. 1. Hanc etiam dicit esse communem opin. Bald. quem refert Baptista à S. Blasio inter consil. crim. diuersorum, cons. 77. num. 8. lib. 2. Marian. in d. c.
o veniens, post nu. 87. vers. tu aduerte. Et quod *o* admittatur pater pro filio, dicit esse communem opin. tam Legistarum quàm Canon. Alex. de Neuo. cons. 90. num. 2. quod est repertum inter consilia criminalia diuersorum, consil. 89. lib. 1. Dicit etiam Cæpolla. consil. crim. 75. in primis verbis, quod hæc est communis Doctorum sententia. Et quod ita communiter obseruatur, & practicatur in iudicio, & cons. crimin. 55. vers. dixi tertiò, dicit quod hanc opi. sequuntur omnes scribentes in materia, & consil. crim. 47. vers. sed prædictis, dicit quod communiter omnes Doctores ita concludunt. Et quod dominus admittatur pro seruo, voluit gloss. in l. 2. in glo. fin. C. de accusat. quam dicit esse communiter approbatam Ruminal. consil. 17. nu. 9. Et generaliter dicit Boss. in titul. an crim. iud. num. 17. quod dominus pro seruo, pater pro filio, vxor pro viro, abbas pro monacho, episcopus pro clerico, princeps pro suo subdito, ciuitas pro suo ciue, & similes, possunt pro interesse proprio, non autem nomine ipsorum vocatorum ad iudicium venire, & eos defendere.
p Et dicit, quod hæc est communis omnium opi. *p* Ideo dicit Blanc. in pract. crim. fol. 23. num. 62. quod practica est, quod Pater volens facere defensiones pro filio, compareat coram iudice, prius sibi facto speciali mandato per ipsum filium de confitendo delictum; & quòd deinde pater confitendo delictum faciat defensiones filij, probando, puta, quod homicidium fuit casu commissum, vel ad necessariam defensionem, vel quod mortuus non decessit ex vulnere, & subdit quòd ita seruatur in
q practica. *q* Poterit fortè hæc practica obseruari in locis, in quibus viget talis consuetudo, sed in hac prouincia hæc reputarentur somnia, si proponerentur coram iudicibus, nam (vt sæpe dixi) vbi ingeritur pœna corporalis, nullus auditur pro reo, nisi personaliter compa-
r reat, & ita seruando non errabis. *r* Bene posset pater, si filius accusatus, aut inquisitus, esset clericus, comparere, & declinare forum. Et ita dicunt Docto. vt ait Bald. in l. 1. nu. 31. C. de accus. Credo etiam quod non modo priuilegium clericatus, sed quodcunque aliud, ex quo notoriè appareret citatum non esse subditum iudicis citantis, posset per procuratorem, vel excusatorem exhiberi.

ADDITIONES.

a *Hactenus de procuratore.* Vide Baiard.

b *Sed quod plus est.* Quid in casibus, in quibus potest diffinitiue condemnari, Farin. q. 99. nu. 171. vsque 175. vol. 4. & num. 230. *Bern. Ros.*

c *Quam dixit.* Fariniac. supra num. 249. 251. & 253. & 254. & 255. *Bern. Ros.*

d *Ratio autem huius conclusionis.* Farin. supra num. 232. *Bern. Ros.*

e *Sed certe.* Farin. supra nu. 236. & 238. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

f *Destrueretur.* Cartar. de executio. sentent. in præfat. num. 45. *Ber. Ros.*

g *Non sine risu exploderetur.* Idem etiam de Nerua Iurisconsulto l. est differentia in fin. quibus caus. pig. tac. contrah. infr. quæst. 44. vers. quæro nunc ad fin. At de cedul. supra quæstio. 5. vers. scias etiam quæst. 61. vers. sed hæc quidem, & in simuli, de quo hic dicitur supr. q. 31. vers. fama publica ibi, & si quis vellet. *Drogh.*

h *Quinimo vt dixi supra.* Vide Baiard.

i *Sed nunquid excusator.* Farin. supra num. 256. & d. q. 2. par. nu. 280. *Ber. Ros.*

K *Et in hoc.* Farin. d. quæst. 99. 2. part. num. 291. & num. 293. *Ber. Ros.*

l *Secus autem si concerneretur.* Vide Baiard.

m *Quæro nunquid.* Excusator sine mandato an fideiubere debeat. Farin. d. q. 99. nu. 237. *Ber. Ros.*

n *Vltimo quæro.* Pater, & Dominus pro filio, vel seruo quando audiantur. Farin. quæst. 99. nu. 154. & quinque sequen. vol. 4. & nu. 163. & sequen. *Ber. Ros.*

Vide

Vide eundem Baiardum.

o *Admittatur pater*. Item admittitur pater ad allegandũ
6 pro filio † priuilegium clericatus quando venit imponenda pœna corporalis. Similiter allegari potest aliud priuilegium, ex quo notorie constat citatum non esse subditum iudicis citantis. Excusator autem allegans absentiam, maliriose allegare dicitur, quando apparet q̃ citatus visus fuit in loco delicti eo die, quo fuit commissum delictum, vel die præcedenti vel sequenti, secundum Caranitam super ritu magnæ curiæ 266. numero 7. *Guiot.*

p *Ideo dicit Blancus*. Vide eundem Blanc. fol. 40. nu. 30. in alio casu. *Bern. Ros.*

q *Poterit forte hac practica seruari*. Vide Alex. consi. 4. vol. 6. clarus Alex. de Neuo inter consilia criminalia diuersf. consi. 289. par. 1. Menoch. de arb. ind. lib. 1. q. 80. num. 58. sequere tamen practicam Clari, quicquid in contrarium dicant: Nam vera esse non potest Menochij sententia, dum dicit, quod statim potest constare de Rei innocentia, quia non potest dici statim, & incontinenti, quoties examinandi sunt testes, vel producenda instrumenta, vt per eundem Menoch. d. tract. lib. 2. cent. 1. cas. 12. in fin. & q. 17. in fin. quicquid etiam dixerit Chart. tract. de exeq. sentent. in præfat. num. 46. & in quantum hic dicit, quod Princeps pro subdito comparere debet, & etiam Arma mouere, vt per Dec. in l. non videtur defendere, num. 7. ff. de reg. iur. lege quæso, orationem Cassij ad exercitum ex Appio Alex. ciuil. bell. lib. 4. se Legislatorem pro legibus, Dominum pro populo, & in quantum hic in fin. loquitur de comparente pro clerico, vide Marsil. de fideiuss. nu. 278. *Drogh.*

r *Bene potest pater*. Declinatio fori à procuratore, vel excusatore opponi potest, quando notoria est Farin. d. q. 99. nu. 162. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Excusator an interueniat in causis criminalibus, remissiue.*
2 *Excusator in criminalibus non admittitur, nisi reis carceratis in statu ecclesiastico.*
3 *Idem in Regno Neap.*
4 *Idem in Regno Franciæ.*
5 *Idem in statu Mediolani.*
6 *Idem Florentiæ.*
7 *Exceptio incompetentiæ iudicis potest per quemlibet proponi.*
8 *Infamis admittitur pro alio ad allegandum incompetentiam fori, si ex actis illa appareat.*
9 *Iudex an possit dicere defensori, volo, quod veniat principalis, tanquam melius informatus.*
10 *Procurator admittitur ad declinandum forum.*
11 *Procurator generalis ad omnes causas non potest comparere in causa criminali.*
12 *Pater non admittitur in criminalibus pro filio in statu ecclesiastico, nisi pro suo interesse.*
13 *Pater non potest filium absentem in criminalibus defendere, etiam pro suo interesse, vti pater, sed solum proponere certam defensionem, sicut posset procurator.*

a *Hactenus de procuratore*. Adde, quòd multa in
1 hac materia excusatorum † habentur per Anto. de Carrar. in tractat. suo de excusat. vide etiam Crauet. consi. 6. nu. 88. Afflict. decis. 289. & Boss. in tit. an in crim. iudic. nu. 7.

c *Sed certè hæc opinio*. Adde, quòd in omnibus ferè Prouincijs, & Ciuitatibus extant prouisiones, quibus cauetur, vt tales excusatores non admittantur, nisi reis in car-
2 ceribus constitutis. In statu † Ecclesiastico adest constitutio March. lib. 4. c. 15. & motus proprius Pij Quarti sub tit. quòd banniti, & homicidæ non audiantur,
3 nisi in carceribus constituti. In Regno † autem Nea-
4 pol. adest ritus 169. Idem in Regno Franciæ, † vt attestatur Rebuff. super constitut. vol. 3. in tract. de excusat.
5 in fin. & in statu Mediolani, † & Florentiæ similes con-
6 stitutiones adesse † attimat Boss. in tit. an in criminali-
7 bus iudic. nu. 8. quibus statutis non obstantibus, † exceptioni competentiæ iudicis per alium proponi potest, Bal. in l. reos, C. de accusat. & Gram. in cons. 1. num. 39. cum sequen. de foriu dic. post decis. vbi dicit etiam, quòd si illa exemptio à iurisdictione citantis apparet ex actis,
8 admittitur etiam infamis † ad ipsam allegandam.

h *Quinimò, vt dixi supra*. Adde Boss. in tit. an in Criminal. iudic. nu. 6. vbi videtur tenere cõtrarium, quòd hoc non procedat, quando quis comparet vti defensor, sed tantum quando cõparet vti procurator, & de hac quæstione vide etiam Capyc. in decis. 143. Ego autem arbitror illud, quòd procedit, quando quis vult comparere vti procurator, procedere etiam si comparet vti defensor, & instructor, cum militet eadẽ ratio; vt scilicet reus comparere debeat personaliter, tanquam melius infor-
9 matus, & vt Iudex † videat reum qua trepidatione, qua constantia, quo palore, & similibus; per se ipsum ad interrogata respondeat, vt dicit Antonius Scap. in tract. iuris non script. quòd in vtroque foro seruatur lib. 3. cap. 42. vbi attestatur, quòd per totã Italiam ita practicatur.

l *Secus autem si concerneretur*. Adde, quòd etiam † per
10 procuratorem potest declinari forum, vt tenet Guid. Papæ decis. 338. nu. 3. & ibi nu. 6. dicit, quòd procurator
11 generalis † ad omnes causas non potest comparere in causa criminali, sed requiritur mandatum speciale.

n *Vltimo quæro, quid si pater*. Adde, quòd in statu † ec-
12 clesiastico adest Constit. March. lib. 4. cap. 15. & c. 16. qua disponitur, q̃ pater pro filio non audiatur, nec Abbas pro monacho, nec prælatus, aut Dominus pro subdito, vbi pœna sanguinis, vel iudicis arbitraria veniret imponenda, nisi reus se prius in carceribus constituerit, sed pater pro interesse suo audiri debet, compatitiones autem, & iura patris filio in carceribus non constituto suffragari non possint, & idem prouisum fuit per Pium Quartum in constit. 76. Quinimò ibi disponitur, quod sententia pro reo personaliter non comparente lata sit nullius roboris, & momenti, & debitis pœnis puniri debeat, ac si lata non fuisset.

13 Item adde, quòd pater † aliquo modo non potest defendere filium absentem de crimine imputatum, nec etiam pro interesse suo ratione patriæ potestatis, sed solum proponere certam defensionem, quæ non tangeret crimen, sicut posset procurator Barthol. de Valmar. in consil. 63. inter consilia crimin. diuers. tomo primo, vbi latissime.

QVÆSTIO XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Quæ excusationes in causis criminalibus proponi possint.*
2 *Et quid de excusatione absentiæ, ibidem.*
3 *Et quid si non allegetur in specie aliqua causa absentiæ, versic. Sed pone.*
4 *Et an teneatur illam probare, vers. Sed nunquid.*
5 *Et quid in excusatione infirmitatis, vers. Dixi etiam.*
6 *Et quid si allegetur timor insidiarum, versic. Allegatur etiam.*
7 *Et quid de excusatione carcerationis, vers. De carcerato*

Dictum

a 1 DIctum *a* est de excusatore: nunc de excusationibus, quæ ab ipsis excusatoribus proponuntur aliqua subijciamus, & in primis quidem de absentiæ excusatione, quæ in iudiciis sæpe proponi solet. *b* Scias autem, quod multiplex est Absentia, scilicet necessaria, & probabilis simul; necessaria tantum: probabilis tantum: & voluntaria. Necessaria, & probabilis, dicitur, quando quis abest ex causa publica, puta principis, aut ciuitatis. Et hoc casu debet iudex supersedere à procedendo contra reum, donec causa ipsa cesset: & si (ea non attenta) procederet ad vlteriora, processus esset ipso iure nullus. † Necessaria tantum est quando quis abest, *c* puta, quia est bannitus, & hoc casu non est supersedendum, sed potest ad vlteriora procedi tali absentia non obstante, cum ex facto, & culpa sua processerit: & ideo sibi imputet. *d* Bene potest impetrare saluum conductum, iuxta ea, quæ dixi supra q. 31. vers. Tu scis, quòd bannitus. *e* Probabilis verò causa absentiæ est, quando quis abest, puta, ex causa studiorum, vel mercaturæ, vel peregrinationis ob deuotionem, vel huiusmodi; & tunc facta fide de absentia, debet Iudex statuere terminũ competentem iuxta distantiam loci, ad ipsum absentem certiorandum, ac præsentandum, quo elapso poterit ad vlteriora procedere, ipso reo vlterius non expectato, & processus valebit. Cæterum si Iudex negaret statuere huiusmodi terminum ad certiorandum, siue comparendum, processus esset *f* ipso iure nullus.

g 3 *g* Sed pone, quòd excusator non alleget aliquam causam absentiæ necessariam aut probabilem, sed simpliciter dicat reum esse absentem, & petat statui terminum ad eum certiorandum. Resp. quod facta fide de absentia, adhuc debet statui dictus terminus, vbi de fraude non appareret. Et dicit Alb. in d. §. publicè, nu. 9. se vidisse seruari, quòd vbi non apparet de fraude, omnes absentiæ admittuntur. *h* Dicit autem Carauita super ritu magnæ curiæ 266. nu. 7. quòd dicitur malitiosè allegari absentia, quando apparet quòd citatus visus fuit in loco delicti eo die, quo commissum fuit delictum, vel die præcedenti, vel sequenti; subdens, quòd ita seruatur, nisi delictum non de recenti commissum fuisset: nam eo casu, ex quo facile potuit deinde post aliquot dies ab eo loco recessisse, debet dari dilatio, non obstante quòd die commissi delicti, vel etiam post, in eo loco visus fuisset: & subdit etiam quòd ita seruatur.

i 4 *i* Sed nunquid sufficit huic excusatori allegare absentiam ipsius inquisiti, an autem tenebitur etiam illam probare? Respond. quod tenetur illam probare, & ita seruatur, vt dicit Alber. in d. § publicè, nu. 10. Bene verũ est, quod secundum consuetudinem huius prouinciæ, *K* sufficit quæcũque leuis probatio, puta iuramentũ ipsius excusatoris, prout etiam seruari in regno Neap. attestatur Foller. in pract. cri. fol. 75. nu. 15. & Carauita super ritu 268. magnæ curiæ, nu. 1. licet dicat, quod non apud omnes curias est in vsu quòd deferatur huiusmodi iuramẽtum.

l 5 *l* Dixi etiam, quod auditur excusator allegans infirmitatem, seu carcerationem rei inquisiti. Scias autem quòd infirmus etiam si sit inquisitus de capitali delicto, non tenetur personaliter comparere, sed sufficit quod faciat fidem de infirmitate sua. Et hæc opin. communiter tenetur, & approbatur, vt dicit Gratus consil. 98. num. 2. lib. 1. Hæc autem fides fit siue per testes, siue per attestationem medicorum in scriptis redactam, & quandoque etiam vnius medici tantum, prout etiam in Regno Neap. seruari attestatur Carauita super ritu 267. magnæ curiæ, num. 7. præsertim si in eo loco non esset nisi vnus medicus, iuxta ea, quæ dixi supra hoc eo. lib. §. homicidium, versic. scias autem. & ita concludunt communiter Doct. vt dicit Carauita in loco præallegato, m nu. 8. in fine. *m* Debet etiam in eodem regno simul cum attestatione medici præsentari instrumentum publicum continens ipsam attestationem, &c. alias excusatio non admittitur, vt attestatur Gramm. super ritibus magnæ curiæ, fol. 157. super excusationibus infirmorum, circa fi. vbi etiam dicit quòd excusantur etiam senes, & quòd ita ipse obtinuit iudicari in consilio Neapo. quod tamen in criminalibus apud nos non obtineretur.

6 Allegatur etiam quandoque timor insidiarum, sed hoc casu dicit Salyc. in l. reos, num. 10. C. de accusatio. quod cautus iudex dicenti se venire non posse propter timorem insidiarum offerre debet saluum conductum; subdens, quòd ita vidit de facto seruari. Nihilominus dicit solet, quòd fragilis est cautio salui conductus, & ideo, vbi inimici essent potentes, & manu prompti, credo quòd non tenetur citatus vitam suam committere huiusmodi cautioni salui conductus, præsertim si inimicitia esset cum dominis, vel rectoribus loci ad n quem citatur. *n* Et hanc opinionem, quòd qui non tenetur comparere propter locum non tutum, ob insidias inimicorum, non teneatur etiam comparere sub saluo conductu, communem appellat Boss. in tit. de citat. numero 37.

o 7 De *o* carcerato autem aliqui tenent, quòd potest citari, & quòd debet comparere per procuratorem, & ita videtur tenere Bartol. in l. si qui reus, num. 14. ff. de pub. iud. Et dicit Marsil. in pract. cri. § attingam, numero 20. quòd hæc est communis opinio. Tu verò dic quòd, Aut reus est carceratus in alio loco, & hoc casu semper vidi seruari contrarium, quod scilicet expectatur, vt possit exire carceres, in quibus detinetur, nisi esset carceratio affectata, & hæc opin. tutior est, & benignior, quia carcerati in vno loco, male possunt se in alio defendere, & non omnibus est copia procuratorum, de quibus plenè confidant. Dicit autem Carauita super ritu magnæ curiæ 269. num. 16. quòd ex communi obseruantia dicitur carceratio affectata, quando secuta est post citationem ei intimatam à iudice, quod tamen apud nos non ita absolutè seruatur, sed iudicis arbitrio iudicandum relinquitur, prout & cætera omnia, quæ à iure determinata non reperiuntur, vt dixi supra libro 2. §. iudex. quinimò etiam si huiusmodi exceptio carcerationis opposita non fuerit, & ideo secuta fuerit condemnatio in contumaciam, semper solet Senatus, constito de ipsa carceratione, condemnatum admittere ad nouas defensiones. Et ita in specie conclusum fuit in quodam Hieronymo Castello, 20. Mart. 1559. P. N. Aut verò est carceratus in eodem loco, & tunc si est causa, propter quam ingeratur pœna corporalis, ita quod in omnem casum deberet ius dicere in carceribus, non p supersedetur à procedendo, *p* sed solet recommendari in carceribus pro secundo delicto, & vno eodemque tempore pro vtroque proceditur. Si verò non ingeritur pœna corporalis, solet expectari donec sit perfectus primus processus, si ipse petat, non tamen relaxatur nisi præstita fideiussione de iudicio sisti, & iudicato soluendo ex secunda causa, & si opus est, prius examinatur. Hæc autem omnia procedunt, quando agitur de diuersis criminibus, sed quando agitur de eodem delicto, tunc videnda sunt ea, quæ dixi infra, quæst. 38. vers. Est autem.

ADDITIONES.

a *Dictum est de excusatore.* Et in delictis accusandis, quando attendatur principium, & quando non. Vide per Alex. in cons. 75. num. 6. & 7. lib. 3. Crau. cons. 6. post nu. 88. per Afflictum decis. 210. n. 3. per Boss. tit. de sub. defen. numer. 7. & quæ ego plenius dixi in anno. super stat. Ferar. sub rubr. de occid. vel vulne. inuen. in domo de nocte. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

b *Scias*

b *Scias autem quod.* Et pro absentia, Farin.q.99. 2.par. nu.291.& 292. *Bern.Ros.*
c *Puta quia est bannitus.* Adde Iaf.in §.Rursus,num.3. Instit.de act. *Drogh.*
d *Bene potest impetrare.* Adde supr.q.32.versic. sed hic quæro ad fin.q.46. vers.Quarto pone,q.38.versic. Hoc tamen ad finem, caueant ergo infr.quæst.96.versic.sed quid si bannitus. *Drogh.*
e *Probabilis vero causa.* Farin.sup. nu.299. *Bern.Ros.*
f *Ipso iure nullus.* Farin.d.p.2.nu.294. *Bern.Ros.*
g *Sed pone.* Farinac.d.num.291.& 293.& 295.& 296. Bern.Ros.
h *Dicit autem Carauita.* Vide Baiard.
i *Sed nunquid sufficit.* Vide Baiard.
K *Sufficit quæcunque leuis probatio.* Farin. d.2. par.nu. 299. *Bern.Ros.*
l *Dixi etiam.* De infirmitatis, & carcerationis excusatione.Farinac.tit.de carcerib.quæst.27.nume.87.vol.1. *Bern.Ros.*
Vide eundem Baiardum.
m *Debet etiam in eodem Regno.* Adde tex.in l.semel causaria, C.de re milit.lib.12. excusatur autem infirmus etiam non mittens procuratorem cap.2. extr. de procur. Dum tamen fiat fides Iudici de infirmitate per Medicos inserta in instrumento, si absint a loco iudicij, vt est in hac eadem quæstione, vers. Dixi etiam, quam autem fidem faciat dictum Medici attestantis, vt hic, vide supra in §.Homicidium, vers. sed pone, & positam arbitrio Iudicis dixit idem Menoch.de arbitr.iudic. libro 2. cent.3.casu 275.num.3. & cui relationi Medicorum sic credere potest iudex, vt dicatur probatio, ibidem dicto casu 271.nume.11. debet tamen omni in casu apparere de diligentia, & inquisitione iudicis, aliàs relatio probationem non faceret, Boer.ad consuetud.Bitur.tit.de constit. concer. les Iuges. §.2. versicu. non aultrement in marg.fol.27. & hic nota, quod si occurreret casus visitationis vulnerati, in quo concurrerent tum Medici, tum etiam Chirurgi, vt aliquando fieri solet, & inter se discordarent, magis tunc est credendum Chirurgis, per ea, quæ dixit Felin.in cap.ne innitaris, in fin. ext.de const. Inueni autem practicam satis extrauagantem, & vigentem in Ciuitate Cremonæ, vbi non tantum quis excusatur non mittens procuratorem, si est infirmus, sed etiam indiciatus ad torturam propter homicidium, vel delictum tale, quod mereatur pœnam corporalem, solet fideiussoribus relaxari; Quod est vtrique detestandum. Nam præterquam, quod infirmitates sæpenumero cum arte parari solent, nec Medici cum iuramento suo sunt Sanctus Ioannes Baptista, durum est etiam credere, quod relaxati fideiussoribus velint redire ad carceres, vbi possint intelligere pœnam mortis fore passuros; Verumtamen hoc modo eluduntur iudicia, vt sic considerat Menoch.sæpius allegato tract.de arbitr.iud.lib.1. q.80.sub num.2. dicique potest pœnam sanguinis commutari cum pœna pecuniaria, cum alioquin statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valeat, vt dixi supra q.32.vers. Dictum est in fin. Felin in rubr.extr.de homicid. Dec.in l.1.in princ.ff. quod quisque Iur.& in cap.cognoscentes in 1.lect.in princ. extr. de Constit. nec admittit in tali casu fideiussorem Clar. inf.q.46.vers.in hac autem materia, Bar.in l.1.ff.de iust. reorum, glo.15.quæst.3.cap. cum homo, referente Capyc.decis.30.nume.2.& 7. & hoc practicando vidi obseruatum in personam cuiusdam Io. Pauli Fraganeschi, qui satis superque indiciatus, quod esset conscius, & auxiliator necis q.Illustris. Com.D.Brunorij Gambaræ filij Illustris. D. Raynurij Gambaræ tunc Domini mei, proh dolor, nulla subsistente causa a Co.Scipione Gambara proditore ad stratam interfectus est. Tamen cum esset dictus Fraganescus ob hoc detentus, & indiciatus, fideiussoribus relaxatus fuit, quod & nouum mihi, & mirandum est, vide tamen Capyc. decis.155. de tali consuetudine attestantem per Constitutiones Regni, quæ hic non vigent, Marant.in suo Spec.par.6.nct.membr. vid.sub tit.de satisdat. nu.4. Nouissime per doctissimum, & multæ lecturæ virum D.Iac.Menoch. in suo diffuso tract.de arbitr.iud.lib.2.cent.4 casu 303. nu.22. Boer.ad consuetud.Bitur.titu.des constitu. Concer. les Iuges.§.14.vers.si cautio sol mihi 42.Crau.consilio 23. per totum. *Drogh.*
n *Et hanc opinionem.* Vide Baiard.
o *De carcerato autem aliqui tenent.* Vide Baiard.
p *Sed solet recommendari.* Infra q.99.vers.vltimo circa principium. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Absentiarum genera quot sint remissiuè.*
2 *Tempus accedendi ad aliquem locum iudicis arbitrio statuitur.*
3 *Tempus in nauigationibus peragendis statuitur iuxta solitum illius nauigationis.*
4 *Processus an sit nullus, si iudex negat terminum ad certiorandum.*
5 *Ruin.consf.118.nu.9.lib.5.declaratur.*
6 *Sententiæ executio an impediatur probato impedimento remissiuè.*
7 *Exceptio absentiæ, & infirmitatis potest per quemcunque allegari.*
8 *Statutum, vt quilibet habeatur pro confesso, nisi per se comparuerit, intelligitur; quantum ad allegandum causas causæ, non autem absentiæ.*
9 *Absentia in Regno Neapol.non admittitur, quando citatus, fuerit visus die delicti, sequenti, vel praecedenti.*
10 *Et informatio, an quis fuerit visus, capiatur summariè sine citatione partis.*
11 *Et an à non admissione interposita appellatio non suspendit.*
12 *Et infra quantum tempus debeat esse citatus.*
13 *Absentia citati personaliter malitiosè allegatur.*
14 *Absentia præsumitur malitiosè allegata, si ex processu præsumptio malitiosè colligitur.*
15 *Absentia illius, qui semel fuit in iudicio, præsumitur malitiosa.*
16 *Iudicis arbitrio statuitur tempus ad perquirendum absentem.*
17 *Tempus statutum ad perquirendum, an prorogetur.*
18 *Absentia an sit probanda, vel alleganda solum.*
19 *Infirmitate allegata quid agendum.*
20 *Infirmitatis exceptio non admittitur, si non reperitur locus, vbi sit infirmus.*
21 *Infirmitas quomodo probetur, remissiuè.*
22 *Infirmitas suorum an excuset.*
Infirmitatem suorum allegans est risu dignus.
Authoris opinio in hoc.
23 *Infirmi carcerati, quod non pro infirmitate sint liberandi, & quomodo.*
24 *Sententia lata contra infirmum an valeat.*
25 *Locus non tutus excusat a comparendo.*
Vt nec teneatur comparere per procuratorem.
26 *Metum militum allegans non auditur, quando est guerra generalis, & Duces belli consueuerunt dare saluum conductum.*
27 *Citatio in loco notoriè non tuto est ipso iure nulla.*
28 *Absens oblato saluo conductu an teneatur credere.*
29 *Non sufficit generaliter allegare locum comparitionis* non

B Quaero, nunquid ea quae dicta sunt in reo, habeant
23 locum etiam in accusatore, seu denunciante, vt scilicet neque ipsi possint in causis criminalibus C procuratorem constituere. Respon. Alber. in d. §. publicè, post num. 18. tenuit quòd non possunt cõstituere procuratorem, quia quod non licet accusato, neque etiam licere debet accusatori. & dicit Rubeus in d. §. ad crimen, nu. 7. quod haec videtur crebrior, & solidior sententia, sed D quidquid sit de iure, contrarium seruatur in practica vt dicit Carauit. super ritu 108. Magnae curiae, num. 3. in fin. semper enim admittuntur procuratores querelantium, siue accusatorum, etiam in causis capitalibus, & meritò, cessat enim ratio communis, de qua supra, versic. ratio autem, quod scilicet iudicium redderetur elusorium, ex quo poena talionis hodie est sublata, vt dixi infra q. 81. Et ideo neque etiam coguntur hodie accusatores ad ingrediendum carceres, vt dixi supra q. 18. versi. quando deinde, non enim agi potest de aliqua executione personali contra ipsum accusatorem faciendam. Vnum tamen nota in hoc proposito, quod si ipse accusator non posset, si esset ab alio accusatus, per procuratorem comparere ad se defendendum, puta, quia esset bannitus, vel accusatus de aliquo crimine, pro quo non posset se per procuratorem defendere, eo casu non posset neque etiam per procuratorem alium accusare. Ita allegatur tenere Bald. in l. reos, C. de accusatio. Et dicit Nell. de bannitis, in tertia parte secundi temporis quaestion 68. quòd ita seruatur, prout illum refert Cepolla cons. crimin. 20. colum. 2. versic. imò plus dico. Et sic hoc casu esset seruanda in practica communis opinio. Quod nota.

E Pone, quod in causa criminali comparuerit procu-
24 rator, & contra eum nihil fuerit oppositum, sed fuerit admissus ad defendendum reum, cùm tamen de iure admitti non deberet, nunquid processus superinde agitatus valebit, an autem erit ipso iure nullus? Respon. In hoc articulo variae fuerunt scribentium opiniones. Nam glos. in cap. 1. in verbo, Criminalis, de iud. in 6. tenuit, quòd talis processus valeat, & dicit Bald. in d. §. publicè, post nu. 6. vers. vlterius quaero, quod haec opin. per omnes Canonistas approbatur. Hanc etiam dicit esse communem opin. Bald. in l. ita demum, post num. 4. C. de procur. quem refert Bertrand. consil. 358. circa princip. lib. 4. quod est duplicatum in consilio 1. num. 2. lib. 5. & Felin. in cap. meminimus, num. 18. de accusat. & Vantius de nullitate, fol. 239. num. 177. & Dec. in l. in ambiguis, §. non est nouum, num. 11. ff. de reg. iur. & consil. 469. in fi. & Marsil. in pract. crim. §. sequitur, post num. 17. & Practic. Conradi. fol. 264. in fin. Corsetus in verb. Procurator, in singul. incip. licet quis. Et dicit Imola in d. §. ad crimen, quod ita seruatur in practica, prout illum refert Rubeus in eod. §. ad crimen, num. 59. Contrariam autem sententiam, scilicet quod imò etiam si non fuerit oppositum contra procuratorem, nihilominus processus factus eo interueniente, in casibus in quibus de iure admitti nõ debebat, sit ipso iure nullus, multi etiam tenuerunt, adeo quòd Gomes. in dict. cap. 1. post nu. 80. vers. quid tenendum, dixit quod opin. contra illam glos. sibi videtur magis communis, quem refert Menchiaca controuers. vsu frequentium, capit. 20. post num. 5. & ante eum Aretin. in d. cap. veniens, post num. 87. dixit quòd haec est communior opinio. Quod verbum pro singulari refert, & idem attestatur Rubeus in d. §. ad crimen, num. 231. Anto. Gomes. capitulo 1. delictorum, num. 16. Ego verò dico sic: Aut delictum est tale, pro quo non potest procedi, nisi ad querelam partis, & tunc procedit opin. glos. pars enim ipsa sibi imputet, si non opposuit contra procuratorem, & fecit ipsum repelli; Aut verò ex eo delicto poterat etiam procedi ex officio, & tunc licet non fuerit oppositum, processus factus per procuratorem, qui non erat admittendus, est nullus, quia partis, aut iudicis malitia, negligentia, aut imperitia, non debet iuri publico nocere. Et dicant Doctores quidquid velint, consuetudo ita obtinuit, quòd omnia gesta per procuratorem in causa criminali, vbi agatur de poena corporis afflictiua, sint ipso iure nulla.

25 Vltimò quaero, in casibus, in quibus procurator in causis criminalibus admittitur, an sententia ferenda sit contra dominum absentem, an autem contra procuratorem praesentem. Respon. In hoc puncto variae fuerũt Doctorum opiniones, propterea ad tollendum dubium cautandum vsus obtinuit, quod vterque condemnetur. Et ita de facto seruari, & secundum vsum curiarum, attestatur Iacob. de Beluis. in pract. crim. in verbo, Criminaliter condemnari, nu. 3. Menchiaca controuers. vsu frequentium, c. 20. post nu. 1.

ADDITIONES.

a *Saepenumero*. Vulpell. cons. 57. dato quod poena ex probationibus futura esset minor capitali, Blanc. in praxi num. 30. Farinac. alia tradit. volum. 4. p. par. quaestion. 99. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Admittendi*.] Adde, in quibus casibus procurator pro reo criminoso in iudicijs interuenire non potest, & in quibus potest, plenissimè explicatum per Iaco. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. quaest. 80. & lib. 2. centur. 3. casu 264. Item scias, quod in casibus, in quibus non est admittendus, quod si admittatur, valet processus. Crauet. cons. 220. numero quarto. Item, quod accusatus de crimine expilatae haereditatis possit se per procuratorem defendere, & opponere exceptiones concernentes accusationis ineptitudinem, & causae merita, consultum vide per Cepol. consil. crim. 71. & quod clericus contra quem Episcopi Vicarius de homicidio vult procedere possit se per procuratorem defendere, vide per eundem cons. sequenti, & quando dubitatur, an debeat admitti, & super isto articulo stante statuto loci, quod admittatur, vide per eundem in consilio 75. *Giach.*

c *Ratio autem*. Farinac. vbi supra numero secundo, & 6. *Bern. Ros.*

d *Ex hac autem ratione*. Vide Baiard.

e *Imponenda poena*. Farinac. vbi supra numero 21. *Bern. Ros.*

f *Caeterum*. Farinac. ibid. num. 76. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

g *Nam cum exequutio*. Hac igitur ratione attenta non esset nouum, vt cum citatur quis sub praeceptis poenalibus, cùm non adsint Indicia sufficientia ad inquirendum modo, quo supra quaest. 31. vers. Quaero nunc, cum versic. sequenti, & quaest. 64. vers. sed nunquid, talis citatus compareat per procuratorem; Nec aliter distinguo, an Crimen sit publicum, vel priuatum, vt tenuit Menoch. dicto Tract. De arbr. Iudic. lib. 1. quaest. 80. nu. 15. cum seqq. quia pace tanti Viri, magis loquitur ad iactantiam, quam ad veritatem; Nam ex quò facienda est exequutio in bonis, vt hic cessat semper ratio comparendi personaliter, & indistinctè, nec etiam patet pro filio admitti dixi infra, versiculo finali, & libenter vidissem modum obtentum à Amandusio tractat. de monitor. quaestione 2. de quo se iactat pro illo fisco. Hinc est, vt stante statuto quòd minor annis quatuordecim non possit puniri ad mortem, nec pullarenus possit ei imponi poena sanguinis, vt est statutum Riparoli in Crim. Rubr. 286. Et habetur in nou. Parmae Cõsti. tit. de de iud. crim. §. Nullus vers. Minor ea n. admoq. 14. Talis

lis minor poterit comparere in Iudicio etiam per procuratorem, vbi delictum esset etiam atrox, cum exprimat statutum prædictũ, quod in casibus in quibus aliqua ex prædictis pœnis inferretur maioribus quatuordecim annis, ipse minor arbitrio prædicti D. Vicarij generalis puniatur citra pœnam mortis, vel sanguinis, sup. hac eadem quæstione, vers. sed quæro, ex quo declaratur aliud statutum Riparoli prædicti sub rub. 310. quo disponitur per hæc verba; quod requisitus in maleficijs teneatur comparere per se, & videtur quod tale statutum non habeat locũ in minore per sup. radicta. Declaratur item statutum Pallauicinum in crim. rub. 4. His adde Menoch. Tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cons. 329. nu. 7. & lib. 1. q. 80. nu. 116. & stantibus statutis ac constitutionibus ad fauorem minoris quatuordecim annis vt sup. si confiteantur delicta, quod non restitui possint aduersus eorũ confess. Afflic. decis. 208. faciunt tradita per Marsil. rub. de fid. q. 50. ad fin. An autem Iudex tunc replicare posset, quia vult reum personaliter comparere tanquam melius informatum, vt est infra, hac eadem quæstione vers. Hæc autem cõclusio, tot, & in omnem casum, cogita; nam stante clausula in præcepto, quod Reus personaliter compareat, non videretur amplius disputandum, credo tamen minorem cogi non posse, vt personaliter compareat, per procur. *Drogh.*

h *Hinc est quod si agatur de delicto.* Vide Baiard.

i *Pœna relegationis.* Hæc tamen pœna non est in vsu infra quæst. 67. vers. fin. *Drogh.*

i *Pœna relegationis.* Farin. d. q. 99. p. p. num. 66. 67. & seqq. *Bern. Ros.*

K *Pœna priuationis.* Farinac. dicto loco numero 72. *Bern. Ros.*

l *Pone quod.* Farin. dicto loco num. 97. & tribus seqq. *Bern. Ros.*

m *Sed quæro.* Farin. d. q. 99. num. 28. volum. 4. par. prima. *Bern. Ros.*

n *Arbitrio iudicis.*] Adde, quod Anchar. eius consil. 172. quem refert, comprobat, ac sequitur Crauet. eius consi. 224. col. 2. vers. illud non omitto, tenet: quod vbi sumus in delicto, cuius pœna corporalis ad effectum produci non potest, ne procurator admittatur, quod nota. *Giacb.*

o *Si quidem pro eo delicto.* Vide Baiard.

p *Vlterius quæro.* Farin. vbi supra à num. 77. vsque ad 90. *Bern. Ros.*

q *Vt compareat.* Latè Farin. d. loco num. 106. & alijs seqq. *Bern. Ros.*

r *Antequam vulneratus moriatur.* Verumtamen examinando Iudex non debet reum interrogare, an ex vulnere per eum illato sequuta sit mors, infr. q. 45. vers. debet autem Iudex ibi; Præterea non debet, prout nec etiam examinando, debet interrogare, an velit vti dicto talis testis supra in §. falsum, vers. vtens dicto, ad fin. Adde quæ dixit Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 80. nu. 38. & 39. & num. 134. & in quantum hic subiungit de nouo processu, vide supr. q. 19. vers. per exceptionem. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

ſ *Sed quid dicendum.* Farin. d. q. 99. nu. 223. & duobus seqq. *Bern. Ros.*

t *Mihi semper placuit.* Farinac. vbi supra num. 226. *Bern. Ros.*

u *Et in omnem casum.* Farinac. ibidem numero 246. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

x *Et ideo vbicunque.* Tale præceptum quid importet, & quando sit fiendum expressa causa, dixi supra q. 31. vers. Quæro nunc; Hoc tamen, de quo hic dicitur, fallit, vt per Bar. in l. vbi pactum, nu. 10. C. de transact. supr. in §. homicidium, vers. item scias. *Drogh.*

y *Vide quæ dixi.* Farin. dicta quæst. 99. par. 2. num. 276. *Ber. Ros.*

z *Tu scis quod bannitus.* Farin. tit. de carcer. q. 29. vol. 1. nu. 80. & pluribus alijs, vbi materiam hanc salui conductus latè examinat. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

aa *Debet ergo.* Farin. vbi supra num. 79. 80. & sequentibus. *Bern. Ros.*

bb *Et talis saluus conductus non potest ei denegari.* Ergo necessariò concedendus, Adde infra quæstione 38. versic. Hæc tamen supr. q. 16. vers. An autem accusatus, infra q. 34. in princ. q. 46. versic. Quarto pone, Marsil. Rub. de fideius. num. 50. In quibus locis passim de istis saluis conductis, & infra q. 96. vers. sed quid, & latius causas omnes, pro quibus peti possit saluus conductus vide apud Menoch. de Arbitr. iud. lib. 2. Cent. 4. casu 337. *Drogh.*

cc *Sed hic quæro.* Quid si exinde offendatur ab aliquo priuato, Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 7. c. 16. num. 20. *Bern. Ros.*

dd *De principe non est dubium.* Vide Baiard.

ee *In iudice.*] Adde, & vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 81. & libro secundo, centur. 4. casu 337. num. 2. & per totum deinde, posito prius, quod iudicis arbitrio puniendus est offendens saluum conductum habentem, extendit duobus modis, ac declarat septem, vide ibi. Sed cautus esse debet impetrans saluum conductum, vt illum publicari faciat, atque poni in loco, in quo appatet bannitus, ne sub prætextu banni offendatur. Vt docet Boss. tit. de citatio. nu. 36. & in materia faciendi saluum conductum bannito, vide per Afflict. decis. 4. *Giacb.*

ff *Saluum conductum concessisset.* Adde, quod ergo si saluum conductum concedere non potest, idem Prætor, & Senator nisi consulto senatu, nec etiam poterit concedere literas dimissorias; de quibus supra quæstione 26. versiculo sed quæro, Saluus autem conductus fieri potest per Iudicem in statu Illustrissimorum Principum de Gonzaga, vt est statutum in crim. rub. 173. & rub. 269. *Drogh.*

gg *Debes scire.* Farin. dicta quæstione 99. numero 210. vol. 4. *Bern. Ros.*

hh *Papa Bonifacius Octauus.* Supra in §. Hæresis, versic. Item de crimine hæresis infra q. 35. vers. sed retenta, in princ. *Drogh.*

ii *Item quæro.* Farin. dicta quæstione 99. num. 134. & alijs plurib. *Bern. Ros.*

KK *Aut quæritur.* Villalob. lib. 1. comm. opin. verbo absens Farin. dicta quæstione 99. numero 256. & p. 2. num. 276. *Bern. Ros.*

ll *Etiam sine mandato.* Hoc intellige quo ad excusandum absentiam; quo vero ad defensam, nequaquam, infra hac eadem quæstione. *Drogh.*

mm *Prædicta autem conclusio.* Carrer. de execut. senten. capitulo finali, numero 266. Farin. volumine quarto, quæstione 99. parte secunda, numero 276. & 278. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

nn *Causas absentiæ.* Adde infra quæstione trigesimatertia, versic. sed nunquid, & nota non sufficere allegare impedimentum excusati, nisi probetur, quod illud sit causa immediata non comparendi, & quod excusatus propter tale impedimentum non comparuerit. Felin. in capit. Plerunque in principio, extra de Rescript. sicque alias dicitur, quod causa protestationis debet exprimi, Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Prætori, numero secundo, ff. de oper. nou. nunc. sic etiam
26 delinquens † aliquando excusatur ob causam, si probat, quod fuerit motus ob causam; quam allegat Boss. de Decret. Mediolanen. sub numero 19. post medium;

exemplum ponit in iniuriante virginem in habitu meretricis, Felin. in cap. 1. collat. 5. de off. deleg. sic & alias arguit Crau. consil. 171. num. 14. cum sequen. vbi non sufficit consuetudinem probari, nisi etiam probetur, consuetudinem illam in causa, de qua agitur, occasionem, & ius dedisse, ibi vide satis pulchra, ex quibus declarari videtur Constitutio Parmæ Rubrica de Auditore criminalium, §. concedimus tamen, Idem Crau. consil. 151, sub nu. 21. vers. quarto, vt impedimentum, argumento, l. quia autem. §. non simpliciter, ff. si quis omiss. causa test. Idem Crau. consil. 179. nu. 9. *Drogh.*

oo *Idemque si talis*. Farinac. d. quæst. 99. p. 2. num. 280. *Bern. Ros.*

pp *Pariter etiam*. Vide Baiard.

qq *Hoc tamen intelligendum est*. Farinac. vbi sup. p. 1. nu. 48. 53. 211. 214. 215. *Bern. Ros.*

rr *Non enim esset ad tales exceptiones*. Addit. ad statuta Pallauicina in crim. stat. 25. *Drogh.*

ss *Exceptio esset notoria*. Farin. ibid. nu. 21. *Bern. Ros.*

tt *Quæro modo*, Vide sup. Clar. in §. homicidium, vers. plerunque, & vers. item scias, & Farin. d. q. 99. nu. 129, 130. & alijs sequentibus, *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

uu *Quinimo*. Farin. sup. num. 193. cum alijs pluribus, *Bern. Ros.*

xx *In hoc tamen ducatu*, Occidentes bannitum tenētur se constituere citato fisco, & affinibus interfecti, potissimum stante statuto Mediolani, quod calumniatus tenea tur venire personaliter in c. 19 in criminalibus, & secundum hæc facit Farin. d. q. 99. num. 261. videndus etiam erit Bart. in l. si seruus, in fi. vbi apostilla C. de his, qui ad ecclesiam confugiunt. *Bern. Ros.*

yy *Nullitatem ex ipsismet actis*. Pone exemplum, prout est, quando non constat de delicto, & tamen Iudex contra aliquem indebitè procedit, vt est supra q. 51. vers. fama, supr. hac eadem quæstione, vers. Hæc autem conclusio ad fin. Boer. addit. ad Dyn. in reg. Potest quis sub nu. 2. litera A, de reg. iur. in 6. *Drogh.*

zz *Sententias criminales*, Vt puta si ex actis constet Farin. d. q. 99. nu. 180. & seq. *Bern. Ros.*

A *Testis*. Farin. vbi supr. nu. 116. & seq. & quid in personis illustribus per eundem d. q. 99. nu. 115. cum alijs pluribus. *Bern. Ros.*

B *Quæro nunquid ea quæ dicta sunt*. Vide Baiard.

C *Procuratorem constituere*. Adde vide quando procurator accusatoris nomine possit in iudicio interuenire, diligenter explicatum per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 79. *Giacb.*

D *Quicquid sit de iure*. Bonacossa quæst. crim. verbo accusatio, *Bern. Ros.*

E *Pone quod in causa criminali*. Farin. d. q. 99. nu. 242. & duobus seqq. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentis. Baiardi.

QVÆSTIO XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Princeps de potestate ordinaria non potest procuratorem in criminalibus admittere, in quibus de iure non admittitur.*
2 *Procurator in criminalibus quando admittitur, remissiue.*
3 *Procurator non admittitur etiam pro minore.*
4 *Procurator in Regno Neap. in criminalibus non admittitur, nisi ad allegandum excusationem absentiæ, infirmitatis, vel captiuitatis.*
5 *Et quid de nullitate citationis.*
6 *Procurator non auditur in statu ecclesiastico in causa sanguinis, nisi reo in carceribus constituto.*
7 *Sententia lata personaliter non comparente in statu ecclesiastico, est ipso iure nulla, etiam fisco, vel parte non agente.*
8 *Procurator non admittendus, non admittitur etiam in causa appellationis.*
9 *Procurator non admittitur in causa criminali, sed pecuniaria, & quando admittitur, remissiue.*
10 *Procurator an admittatur pro accusatore, remissiue, & num. 53.*
11 *Iudex in omnibus delictis potest principalis rei præsentiam requirere, & nu. 16.*
12 *Procurator an interueniat in causa iniuriarum criminaliter mota.*
13 *Procurator non admittitur in delicto, cuius pœna est arbitraria, antequam pecuniaria declaretur.*
14 *Procurator non admittitur etiam in pœna declarata pecuniaria, quando reus fuerit contumax, & obtinuerit admitti ad nouas defensiones, vel fuerit restitutus.*
15 *Vulnerans, an possit puniri, antequam mors vulnerati sequatur, remissiue.*
17 *Bannitus an possit citari, remissiue.*
18 *Saluus conductus non conceditur ad agendum.*
19 *Saluus conductus an concedendus bannito, remissiue.*
20 *Saluum conductum frangens, quomodo puniatur, remissiue.*
21 *Saluus conductus datus alicui, & socijs extenditur ad hebræos.*
22 *Saluum conductum frangens, quando teneatur crimine læsæ maiestatis, remiss.*
23 *Saluo conductu abutens, quomodo puniatur, remissiue.*
24 *Socij, qui dicantur in saluo conductu, remissiuè.*
25 *Hispaniorum mos est non seruare fidem.*
26 *Cauendum à Catalanis.*
27 *Saluus conductus quando possit à iudice concedi.*
28 *Saluus conductus in statu ecclesiastico publicatur in locis publicis.*
29 *Saluus conductus potest à Iudice concedi in statu ecclesiastico.*
30 *Saluus conductus datus in eundo, intelligitur etiam in redeundo.*
31 *Saluus conductus quantum duret.*
32 *Saluus conductus extenditur ad res, & personas.*
33 *Saluum conductum habens si capiatur, debet reponi in pristinam libertatem.*
34 *Saluus conductus morte expirat, nisi verba sint ampla.*
35 *Saluus conductus an amittatur, si sub eo delinquitur.*
36 *Iudex potest assecurare testes, vt tutò veniant ad se examinandum.*
37 *Saluum conductum petens debet narrare omnes qualitates.*
38 *Saluus conductus de eundo liberè intelligitur etiam de mittendo nuntium.*
39 *Capitaneus belli potest concedere saluum conductum bannito, & hosti.*
40 *Saluum conductum Principis frangens, quomodo puniatur, remissiue.*
41 *Clericus frangens saluam guardiam Principis, an possit per iudicem laicum puniri.*
42 *Infamis potest allegare absentiam citati, & debet admitti.*
43 *Procurator an admittatur ad proponendum exceptiones dilatorias.*
44 *Et quid in Regno Neapolitano.*
45 *Quid in statu ecclesiastico.*
46 *Vniuersitas, & mulier coniugata an possint comparere per procuratorem in criminalibus in dicto regno.*
47 *Et quid si fuerint citatæ decem personæ.*
48 *Clericus in dicto Regno an possit per procuratorem declinare forum in criminalibus.*

49 Et

a *Sæpè numero in causis*. Adde, ꝙ in casibus criminalibus, in quib. de iure criminalibus non admittitur procurator, quod Papa, nec Imperator potest de potestate ordinaria ex parte rei procuratorem admittere,
1 † per text. sing. in c. veniens de accusat. per quē text. ita dixit Alex. in d. §. ad crimen in apost. ad Bart. vide etiam Mille. in pract. crim. in rubr. denunc. formu. num. 94. fol. 14. & Bertaz. cons. 422, num, 13, vol. 2, Et in hac materia
2 quando procurator † possit admitti in criminalibus, vide Gabriel. comm. concl. lib, 7, concl. 9. vbi plenissimè, ac latissimè omnium, vide Menoch. de arbitr. quæst. 80, vbi multa statuta ad hanc materiam facientia declarat, & vide Rubeu. Alex. in tract. suo de potesta. procurat. & defens. in caus. criminal. qui hanc materiam ex professo disputauit, & tractauit, & in casibus in quibus quis per procuratorem audiri non possit, non poterit audiri, e-
3 tiam quòd esset minor, † vt per Decian. in cons. 18. nu. 178. & 200. vol. 1. & Bertaz. in d. cons. 422. n. 11. vol. 2.
4 Item adde, quòd in Regno † Neapolitano ad tollendas cauillationes, & disputationes fuit prouisum per rit, 269. quod in causis criminalibus nulla exceptio per procuratorem citati admittatur, nisi exceptio infirmitatis
5 aut absentiæ, aut captiuitatis, potest tamen opponi † per procuratorem nullitas citationis, si sit notoria, & ex eisdem actis oculis corporeis legi possit, secundum Franch. in decis. 232. volumin. 2. & in statu ecclesiastico fuit prouisum per constitut. Marchiæ lib. 4. capit. 15. quòd vbi pęna sanguinis veniret imponenda. nemo nisi in carcere constitutus audiatur per procuratorem,
6 † & per Piū IV. in const. 76. vbi vlterius, habetur, quod
7 processus, † & sententia pro reo personaliter non comparente lata, etiam fisco, vel parte non agente, sit nullius roboris, vel momenti, prorsusq; pro infecta habeatur, & ipse reus debitis pęnis puniatur, quemadmodum ante processum, & sententiam punitus fuisset.
d *Ex hac autem ratione*. Adde, quòd nec † in causa
8 appellationis potest interuenire procurator. August. de Arim. ad Angel. in tractat. malefic. in verb. præsente d. Gaio num. 14.
f *Cæterum vbi ex iuris dispositione*. Adde Marian. Soc. in d. c. veniens num. 50. cum seqq. vbi tractauit, quando
9 procurator admitti debeat, vbi pœna sit pecuniaria, † & ibi distinguit, ꝙ aut talis pęna imponitur de iure communi, aut ex forma statutorum, & nu. 61. ponit duas notabiles limitationes, & nu. 62. an, & quando in crimina-
10 libus ex parte accusationis procurator interuenire possit, ideo vide eum omnino in d. c. in quo infinitos casus examinauit, & totam materiam, quando, & quibus casibus, & causis admittatur procurator in causa criminali, habes longè copiosius, & clarius expeditam, quā ceteri Doctores tractent simul iuncti, vt affirmat ipse Soc. in fin. d. c. vbi dicit, quod illi. c. veniēs potest dici benè venisse, sed hodie per constitutiones, statuta, & consuetudines adeo prouisum fuit, vt amplius de hoc non sit disputandum, & in omnibus ferè delictis principales teneantur comparere personaliter, tanquam magis informari, & vt melius veritas haberi possit, & ita seruat practica iuxta doctrinam Bart. in l. seruum. §. publice, ff.
11 de procurat. quod iudices † possunt dicere, nolle aliquem admittere; sed velle, quòd principalis compareat vt videat qua fronte, & qua trepidatione loquatur; per text. in l. minorem. §, tormenta, ff. de quæst. licèt dicta doctrina Bart. intelligatur procedere, vt possit repellere procuratorem, non autem defensorem, seu instructorem, secundum Veronens. cons. 40. col. 3. in princ. quem refert, & sequitur Rolan. consil. 47. num. 21. lib. 3. vide etiam Capic. decis. 143.
h *Hinc est, quod si agatur de delicto*. Adde, quòd fal-
12 lit † in crimine iniuriarum criminaliter moto, per tex. in l. fin. C. de iniur. exceptis personis Illustribus, sed hodie in Regno Neapol, per rit. 269. in causis criminalibus obseruatur, vt supra dixi vers. 1. hac ead. quæst.
o *Siquidem pro eo delicto*. Adde, ꝙ ita etiam tenet
13 Anchar. cons. 272. quem sequitur Crau. cons. 234. col.
14 2. vers. illud non omitto, quod amplia † procedere, etiā si iudex, in cuius arbitrium pœna esset collata, contumacem in pœnam pecuniariam condemnasset, & condemnatus obtinuisset admitti ad nouas defensiones, quia tenetur se constituere in carceribus, prout tenebatur ante declarationem pœnæ pecuniariæ, Anchar. d. cons. 272. Et idem est in causa restitutionis in integrum; siue sit minor, siue sit maior, Mars. singu. 321. restitutio, Plot. in l. si quando, §. 16. nu. 13. fol. 174.
r *Antequam vulneratus moriatur*. Adde, quid † si pu-
15 niretur ante mortem, videndum Parid. de sindic. verb. condemnatio, car. 25. & Boer. decis. 259.
u *Et in omnem casum Doctores*, Adde, quòd etiam in
16 casibus, in quibus de iure communi in criminalibus procurator potest admitti, iudex potest dicere procuratori, quòd vult, quòd principalis personaliter compareat, tanquam melius informatus. l. fin, C, de procur. & Boss. in tit, an in crimin, iud, num. 2. & Capyc, in decis. 143. in fine, & Ant. Scap. in tract. iuris non scrip. quòd fet in vtroq; foro lib, 3. cap. 42, vbi dicit, quòd licet pęna sit pecuniaria, tenetur comparere, & poterit detineri; & si non comparet, poterit procedi contra eum, tamquam contra contumacem; & poni in banno, & condemnari; & attestatur, quòd ita seruatur per totam Italiam,
z *Tu scis, quòd bannitus*, Adde † videndum Nellum
17 de bannitis in prima par. primi temp. in 3. quæst. & Foller. in pract. crim. in verb, vel eos verbaliter citari faciat, num. 32.
18 Item adde, quòd † saluus conductus non debet concedi ad agendum, Bal. in l. sed si in hac, §. sed si per pœnam, ff, de in ius voc. & quando concedi debeat ban-
19 nito, † & quibus pœnis violantes saluum conductum
20 puniantur, † vide Menoch. de arbitr. iud. casu 336. & 337. vbi latissimè,
21 Item adde, quòd † saluus conductus datus alicui, & socijs, extēditur ad Hæbreos, Ang. in l. 1. ff. ad leg. Iul, Maiest. & in l. vtimur, ff. de sepul, viol, & Roland. in cons. 35. nu. 33. vol. 2,
d *Principe non est dubium*. Adde Boer. decis. 169. † vbi
22 etiam habetur, saluum conductum frangens, quando teneatur crimine læsæ Maiestatis; & qualiter punia-
23 tur, saluo conductu abutens; † & qui socij † dican-
24 tur, vt saluus conductus vnius prosit alteri; & ibi in
25 fine dicit, ꝙ Hyspanorum † mos est, non seruare fidem, prout etiam dicit Io. And. in prohem, decretal, quem sequitur Bald. ibi col. 6, vers. quæro si aliqua ne-
26 gatur, vbi dicit ibi Bal. caue ergo à Cathalanis, † & hoc credo esse verissimum, & Afflict. decis. 4. vbi dicit verū esse, securitatem posse per Iudicem ex iusta causa dari, quando datur ad tempus, & non in perpetuum; quia illa dari non potest nisi à Principe; & hoc etiam procedere quando bannitus esset delinquens ab illo Iudice, qui dat
27 securitatem, & quando Iudex † saluum conductū concedere

cedere possit, Menoc. de arbit. iud. q. 81. & casu 337. &
ibi etiam ostendens saluum conductum habentem, qua
pœna puniatur: sed impetrans saluum conductū, si vult
cautè agere, ne offendi possit, faciat illum publicari, &
poni in loco, in quo apparet bannitus, ita docet Boss. in
tit. de citatio. nu. 36. & ita vidi practicari in statu eccle-
28 siastico, † & præsertim in ciuitate Spoletana, scilicet, ꝙ
saluus conductus publicatur in locis publicis sono tu-
bæ; sed non vidi, quòd ponatur in loco, vbi apparet
de banno; & credo ꝙ sufficiat publicatio ad hoc, vt non
29 possit impunè offendi. Et in statu † Ecclesiastico adest
constitutio Marcii. lib. 4. cap. 29. per quam conceditur
facultas Iudicibus, vt possint concedere securitatem
bannitis inquisitis de alijs delictis; & huiusmodi secu-
ritates semper sint seruandæ, vide Nell. de bannit. q. 15.
2. par, 2. temp. Gozad. cons. 22. nu. 22. & ibi etiam, quòd
habens saluum conductum, non potest molestari dire-
ctè, nec indirectè; & dato saluo conductu in eundo
30 intelligitur † etiam in redeundo, Alex. consil. 29. nu. 1.
& cons. 90. volum. 6. & Nell. in tract. de bann. in 3. par.
2. temp. quæst. 17. & 18. vbi dicit, quod communiter ad
tollendum dubitationem, apponitur etiam standi, &
recedendi; & ibi etiam habetur quando securitas intel-
31 ligatur pro † vna vice tantum, quando non apponitur
tempus: si vero habet tempus, quo concedens durare
voluit illam; non finitur, licèt bannitus reuertatur ad
locum extra dominium concedentis; quia ex temporis
appositione colligitur contraria voluntas concedentis;
32 & saluus conductus † extenditur ad res, & personas,
Dec. in cons. 51. & Paris. in tract. syndic. in verb. saluus
conductus, fol. 95. & ibi, ꝙ si capiatur habens saluum
33 conductum, † debet poni in pristinam libertatem, etiam
quòd a iudice authoritatem non habente, illud habuis-
set, Franch. in decis. 258. num. 1. vol. 2. sed de hoc vide
34 Farin. q. 29. num. 95. cum sequen. Et saluus † conductus
morte expirat, nisi verba sint ampla, tenet Ioan. Faber.
instit. mand. §. si adhuc vt puta, quòd duret donec re-
uocatum non fuerit. Sed istam materiam salui condu-
35 ctus, per quos concedi potest; & quando † admittatur
propter delicta sub eo commissa; & omnia alia ad præ-
dictam materiam facientia, vide omnino Farinac. var.
quæst. in quæst. 29. per totam, & quando sub saluo con-
ductu committitur delictum graue, salui conductus
beneficium amittitur, etiam quòd cum iuramento con-
cessum fuisset, ita Iodoc. in pract. crim. in c. 26. nu. 7. non
autem, quando est delictum leue, quia tunc etiam quòd
esset captus, reponitur in libertatem, Franch. in d. decis.
258. per totam vol. 2.

36 Item adde, quòd † Iudex potest assecurare testes, vt
tuto veniant examinandi. Foller. in pract. crim. in verb.
capiat informat. num. 52. & circa huiusmodi materiam
salui conductus multa accumulauit Blanc. in loco alle-
gato per Clar. vide etiam Magalott. in tract. suo de sal-
uo cond.

37 Item adde, † quòd volens obtinere saluum condu-
ctum, debet narrare omnes qualitates, alias non tenet.
Bertaz. in cons. 104. nu. 2.

38 Item adde, † quòd saluus conductus de eundo libe-
rè, & securè, intelligitur etiam de mittendo nuntium,
Bal. in auth. habita, 2. notab. C. ne fil. pro patr. & Bart. ibi-
dem in fin.

39 Item adde, quòd † Capitaneus belli potest facere
saluum conductum bannito, & hosti. Bart. in l. conuen-
tionum in 2. oppos. ff. de pact. & ibi Bald. & Alex. &
40 qua pœna † puniatur frangens saluum conductum, si-
ue saluam guardiam Principis, vide etiam Cassan. in
consuet. Burgund. in rubr. *des iustices*, versic. aduerte
tamen, quòd videtur nu. 46. fol. mihi 62. vbi dicit, quòd
debet puniri pœna extraordinaria: & ibi etiam habetur,
an iudex laicus possit punire clericum saluam guardiam
41 Principis frangentem.

mm *Prædicta autem conclusio.* Adde, quòd quilibet
42 etiam infamis † potest allegare absentiam imputati de
delicto, & debet admitti, est communis opinio, vt per
Soc. sen. in c. veniens nu. 159. de accusation.

pp *Pariter etiam.* Adde, quòd prædicta de iure † com-
43 muni procedunt; & etiam si extat statutum, ꝙ inquisi-
tus de crimine nullam possit proponere defensionem
per procuratorem, quo casu exceptio declinatoria fori
per procuratorem proponi posset, cum per eam reus
non defendatur super crimine; Sed si statutum diceret,
ꝙ reus inquisitus nullam possit proponere exceptio-
44 nem per procuratorem, vt prouisum † fuit in Regno
Neap. per rit. 269. tunc tales exceptiones non possent
opponi per procuratorē, quia aliud est denegare defen-
sionem per procuratorem, aliud est denegare exceptio-
nem. Aret. in d. c. veniens. nu. 39. vers. consequenter de
accusat. & ita tradit Carau. in d. rit. 169. in princ. vbi mi-
ratur de Gramm. qui in cons. 1. de forisudicatis num. 39.
post decis. sciens d. ritum firmauit, quòd in dicto Re-
gno exceptio declinatoria fori possit per procuratorem
opponi; & similiter dicendum est, quòd in statu eccle-
45 siastico † huiusmodi exceptiones proponi non possint
per procuratorem, stante constitutione Marchiæ in lib.
4 cap. 15. vbi disponitur, quòd vbi pœna sanguinis ve-
niret imponenda, nemo nisi in carceribus constitutus
per procuratorem audiatur.; & idem dispositum fuit
per Piū IV. in const. 76. & quòd si aliter factum fuerit,
sententia sit nulla, & per d. Ritum 269. est etiam cor-
recta constitu. Regni incip. Generalia circa, per quam
46 fuerat prouisum, vt Vniuersitas † & mulier coniugata
possent in criminali causa comparere per procurato-
rem, scilicet quo ad mulierem, quæ non obstante d. con-
stitutione personaliter comparere tenetur, vt tradit Ca-
rau. in ritu 108. sub nu. 3. & in d. ritu 269. sub nu. 9. vers.
7. amplia, & per ea quæ ibi notantur, potest etiam dici,
quòd per eundem ritum censeatur derogatum capitulis
Regni, videlicet c. 204. 211. & 282. quibus fuerat pro-
47 uisum, vt si plures speciales personæ vltra † decem ci-
tentur in quibuscunque delictis (excepto crimine hæ-
resis, & læsæ Maiestatis) possent ipsi quoq; per procu-
ratorem comparere, & postea ampliatum, etiam si de-
cem tantum citarentur, & per d. c. 282. prohibitum ne
citentur ad nouem, ad hoc vt dispositionibus dictorum
capitulorum non fieret fraus, & in practica seruatur d.
ritus 269. siue sint decem, siue plures, qui sint inquisiti
de eodem delicto.

48 Item adde, quòd in Regno Neap. † nec clericus si
citatus fuerit ad informandum, poterit per procurato-
rem declinare forum; sed comparere tenetur, & propo-
nere declinatoriam, per ritum 235. incip. Item obser-
uat ipsa Curia, qui est in viridi obseruantia, vt attestatur
Franch. in decis. 329. nu. 4. vol. 2. sed aduertendum est,
quòd quando citantur clerici, citantur vti laici nomine
proprio tantum. Et licet continuè reputentur contu-
maces clerici, vt laici citati, & non comparentes per-
sonaliter coram iudice laico, iuxtà formā d. ritus, capto
tamen ipso clerico annullatur semper contumacia, quia
Rex non potuit imponere legem ecclesiasticis personis,
nec facere aliquid contra libertatem ecclesiasticam, vt
per Gram. in cons. 1. post decis. & vot. 27. Capyc. decis.
161. & Foller. in pract. crim. in ver. audiantur excusato-
res, nu. 39.

49 Item adde, quòd in dicto Regno † citati, habentes
priuilegium iudicis citantis forum declinandi, tenentur
tamen comparere, & eius priuilegium allegare, per
ritum 230. & ibi Carauit. tenet, quòd etiam citatus à
Regia audientia, quem notoriè constat esse sub Baro-
nis dominio, comparere tenetur, & allegare priui-
legium.

Item

50 Item adde, † quòd citatus, si efficitur contumax, amittit priuilegium fori, si expresse ei renuntiari possit. Afflict. decis. 133. & Franch. decis. 437. vol. 2.

51 *Quæro modo*. Adde, † quod similiter admittitur procurator pro bannito, siue inquisito ad petendum indultum pro illo crimine, siue banno sibi ex aliqua causa competentem, secundum Bald. in l. reos. num. 35. vers. quæro hic C. de accusat. & Nell. de bannitis in 3. part. 2. temp. q. 68. sed in Regno Neap. per ritum 269. hic allegatum per procuratorem indultus peti non potest, & ibi Carau. nu. 4 & Franch. decis. 314. per totam. idem prouisum fuit in statu ecclesiastico per Piũ IV. in const. 76. in fin. Tamen Carau. in prag. 1. quæst. 17. nu. 167. de exulib. & in d. ritu 269. n. 6. circa finem dicit, quòd communi obseruantia introductum fuit, concedi indulta, etiam per procuratorem banniti, siue inquisiti; imò quòd etiam pro eo quilibet admittitur, licet non sit procurator, & ita etiam hodie obseruatur in statu ecclesiastico propter ingentem bannitorum numerum, quia nemo volebat se constituere in carceribus, & sic banniti ab alijs bannitis non interficiebantur.

52 Item adde, quòd † huiusmodi exceptio impunitatis impedit processum ad vlteriora, etiam quòd bannitus interfectus fuisset extra territorium bannientis, vt per Brun. in tract. de const. & decret. in vers. bannitus super verbo banniti statutuari vers. statutũ dicit, quod bannitus possit impunè offendi, & Franch. in decis. 176. nu. 3. vol. 2.

B *Quæro nunquid ex, quæ dicta sunt*. Adde † videndum

53 Menoch. de Arbitr. iud. quæst. 79.

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Excusator an possit in causis criminalibus interuenire.*

2 *Et quid in casibus, in quibus potest absens diffinitiuè condemnari, versic. Sed quod plus est.*

3 *Et an audiendus sit excusator sine mandato, versic. Sed nunquid.*

4 *Et an teneatur præstare fideiussionem de sistendo principali in iudicio, versic. Quæro nunquid.*

5 *Et an audiatur pater pro filio, dominus pro seruo, Abbas pro monacho, ciuitas pro ciue, dominus pro subdito, Episcopus pro clerico, vxor pro viro, &c. versic. Vltimo quæro.*

6 *Quando priuilegium allegari possit.*

a 1 HActenus *a* de procuratore dictum est: nunc de excusatore videamus. Sciendum est autem, ꝙ regulariter in omnibus, & quibuscunque causis criminalibus, in quibus potest contra absentem procedi, semper admittitur excusator, & hæc quidem conclusio de plano procedit, quando talis excusator non proponit aliquas defensiones ipsius rei, sed tantummodo allegat eius absentiam: nam eo casu vtique admittitur. Et ita communiter seruari in iudicijs attestatur Alber. in d. §. publicè, post num. 16. Idemq; si alleget infirmitatem ipsius rei, vel carcerationem in alio territorio, vel alia impedimenta propter quæ non posset reus, etiam si vellet, personaliter comparere: nam ad proponendas huiusmodi exceptiones quilibet admittitur. Ita tenet Bart. in d. §. ad crimen, num. 16. & est communis opin. vt ait Marian. in d. c. veniens, num. 67. de accusat. Et in hoc videtur esse difficultas: quia ad has exceptiones proponendas etiam procurator admitteretur, vt dixi sup. vers. prædicta autem. Fortius etiam sentire videtur Alber. in d. § publicè, post num. 25. vers. De secundo genere, ꝙ secundum communem opinionem debeat admitti excusator etiam ad media causæ, & alios articulos incidentes.

b 2 *b* Sed quod plus est, multi etiam tenuerunt, ꝙ in omnibus casibus, in quibus absens potest diffinitiuè condemnari, sit admittendus excusator absolutè, etiam ad probandum eius innocentiam: Et hanc opin. dicit esse magis communem Aret. cons. 146. nu. 6. vbi loquitur etiam quando talis excusator compareret post primum bannum, ex quo virtute statuti contumax habetur pro confesso. & Aret. refert, & sequitur Marsil. cons. 39. nu. 30. & consil. 73. nu. 39. & consil. 81. num. 57. & consil. 90. num. 3. & pract. crim. §. sequitur, num. 46. relatus & ipse per practic. Conradi, fol. 264. in 27. limita. & Apostil. ad Ang. de malef. in verbo, Qui dominus iudex, sub num. 13. Hanc etiam opin. attestatur esse magis communem Cæpol. consil. crimin. 51. circa med. Ias. in l. hi qui. nu. 7. C. qui testa. facere pos. quem refert Rubeus in d. §. ad crimen, num. 172. & Gomes. Arias super lege 74. Tauri, nu. 49. & Nouel. in tract. ad defensam, fol. 21. num. 10. Refert etiam Alex. consil. 4. num. 1. & seq. lib. 6. ꝙ Imola in d. c. veniens, colum. 27 de accusat. (cuius tamen lecturas super quinto decret. ego non ha-

c beo) dat hoc pro cautela, *c* quam dixit se tunc proximis diebus seruasse, & alias vidisse Bononiæ obseruari, ꝙ scilicet compareat aliquis ad defensionem absentis tanquam instructor, vel informator de defensionibus ipsius absentis. Et dicit Alex. in d. cons. 4. ꝙ omnes fatentur talem excusatorem, qui non compareat tanquam procurator cum mandato, sed vt quilibet de populo ad instruendum curiam, vel vti simplex defensor, posse & debere admitti: subdens, quòd id ipsum fecerat ipse quoque pluries seruari, & ꝙ ita communiter practicari, & seruari vidit: Refert etiam Ana. in eod. cap.

3 veniens, nu. 22. Imolam ibi dicentem, ꝙ licet quò ad procuratorem sint opiniones, tamen in excusatore ita omnes tenent, & illum refert Mars. consil. 60. num. 23. Hanc etiam opi. dicit tenere communiter omnes Doctores, legistas & canon. Cæpol. consil. cri. 47. circa fi. Hanc etiam dicit esse communem opi. Gramma. consil. ciuil. 37. num. 10. quem refert Viuius in lib. commu-

d nium opin. in verbo, Procurator in capitalibus. *d* Ratio autem huius conclusionis per supradictos Doctores allegatur, quia iudex debet omnibus modis veritatem indagare, & ex officio perquirere de innocentia rei, etiam nemine petente, prout est commun. opin. vt dicit Alber. in l. 3. C. de iis qui ad eccles. confu. ita relatus per Brun. consil. feud. 67. num. 2. Et hoc indubitatum esse attestatur Aret. in cons. præalleg. quem refert Mars. in d. consil. 60. num. 22. Eadem igitur ratione dicendum videtur, vt quòd potest iudex à seipso facere, idem etiam ei facere liceat illo excusatore, aut quolibet alio subministrante testes, & indicia, ex quibus rei ipsius innocentia detegatur. Et ita hanc esse commu. opi. attestatur Gratus consil. 18. num. 8. lib. 1. Et ideo doct. præallegati dant cautelam, ꝙ compareat iste excusator, siue alius quilibet tertius, qui det in scriptis iudici ad partem super aliqua cedula nomina testium, qui deberent examinari ad probandum innocentiam rei: & dicunt ꝙ iudex tenetur illos examinari facere. Et hoc modo reus faciet suas defensiones absque eo quòd personaliter compareat. Et hanc cautelam ponit Cæpol. cautel. 68. & dicit Blanc. in pract. crim. fol. 22. nu. 58. fol. 158.

e cautel. 11. ꝙ ita practicatur, & practicari potest. *e* Sed certè hæc opin. mihi nunquam placuit; hoc enim mo-

f do proculdubio *f* destrueretur tota practica criminalis, nam nullus inquisitus vel accusatus compareret personaliter ad se defendendum, sed vel ex officio vel per huiusmodi accusatorem faceret testes ad sui defensionem examinari, absq; vllo capitis sui periculo. Et ita nunquam reus posset examinari, neq; torqueri, nec vlla condemnatio exequi; quæ omnia iudicio meo sunt valde absurda & ridicula. Et miror ꝙ tot & tanti Doctores

ctores illam opinionem tenuerint, aut seruauerint, quæ certè in hoc Ducatu non modo non obseruatur, sed in omnib. curijs adeò recessit à practica, q̄ si aliquis aduo-
g catus super ea insisteret, proculdubio g non sine risu exploderetur.

h *h* Quinimo, vt dixi supra quæst. proxima, vers. Hæc autem, omnes ferè fatentur, q̄ potest iudex dicere excusatori, se velle quòd principalis personaliter compareat tanquam melius informatus, vt etiam videatur quo vultu, & qua trepidatione loquatur, secundum not. in l. fin. C. de prec. Et hoc non negat velle, & seruare communem practicam, Cæpolla in d. cons. 51. circa princ. à quo nullo modo est recedendum, quidquid ipse Cæpolla ibi in contrarium alleget.

i *i* Sed nunquid excusator, qui aliquas excusationes
3 vult proponere, est audiendus sine mandato? Respon. Aliqui simpliciter dicunt, quod requiritur mandatum, & quod talis excusator tenetur iurare, q̄ habet in mandatis ab absente illum excusandi, aliàs non auditur. Et dicit Pract. Iodo. cap. 25. nu. 4. q̄ ita praxis ipsa vsu recepit. Alij verò dicunt, quod si quidem vult proponere excusationes necessarias, puta q̄ reus est infirmus, vel q̄ est in alio loco carceratus, tunc admittitur etiam sine mandato, sed si velit allegare alias excusationes probabiles, puta quod itinera non sunt tuta, vel quòd reus in eo loco habet inimicitias, tunc non auditur sine mandato. Ita tenet Bartol. in d. §. ad crimen, num. 18. Et hanc dicit esse communem Doctorum sententiam Rubeus, in eo. §. ad crimen, num. 201. & num. 212. in fin. Alij autem indistinctè tenent, quod excusator allegans quascunque causas absentiæ probabiles, licet non necessa-
K rias, etiam sine mandato sit admittendus. K Et in hoc opi. Bart. communiter reprobari attestatur Card. Alex. in c. si quando, num. 21. 2. q. 6. Et hæc opin. contra Bar. est magis æqua, & mihi magis placet, dummodo absit calumnia, & tales exceptiones concernant tantummodo
l factum: *l* secus autem si concernerent etiam ius, puta declinatoriam fori, vel huiusmodi, nam eo casu sequeretur opin. Bar. vt scilicet non esset talis excusator sine mandato admittendus. Et hæc omnia, nisi aliter consuetudine receptum esset, à qua (vt sæpe dixi) nullo modo arbitror esse recedendum.

m Quæro, *m* nunquid excusator, qui comparet, tenea-
4 tur præstare fideiussionem de iudicato soluendo, vel de præsentando ipso inquisito. Respon. Si quidem compareat vt defendat inquisitum, tenetur satisdare, aliàs non auditur, sed si tantummodo excusat eius absentiam, nō tenetur satisdare. Et ita communiter tenetur, & seruatur, vt dicit Alber. in d. §. publicè, num. 12. in fin. Hanc etiam dicit esse veriorem, & crebriorem sententiam Rubeus in d. §. ad crimen, nu. 214. quod scilicet non tenetur cauere, nec de iudicio sisti, nec de iudicato soluendo, licet in quæstione videantur corrupta verba ipsius Rubei. Idem attestatur Menchiaca controuers. vsu freq. cap. 17. num. 8. Illud tamen, quod dictum est de defensione, cessat secundum meam opin. & practicas huius prouinciæ, quòd scilicet nullo modo admittatur excusator ad rei defensionem, vt dixi supra, vers. sed quod plus est.

n *n* Vltimò quæro, quod si pater aut dominus pro seruo,
5 vel filio inquisitis compareant ad eorum defensionem suscipiendam, nunquid debeant admitti. Respon. quòd si compareant non tanquam procuratores, aut defensores eorum, sed pro interesse suo, vtique sunt admittendi. Et ita tenent communiter canon. vt dicit Ruminal. cons. 13. num. 1. Hanc etiam dicit esse communem opin. Bald. quem refert Baptista à S. Blasio inter consil. crim. diuersorum, cons. 77. num. 8. lib. 2. Marian. in d. c.
o veniens, post nu. 87. vers. tu aduerte. Et q̄ *o* admittatur pater pro filio, dicit esse communem opin. tam Legistaquàm Canon. Alex. de Neuo. cons. 90. num. 2. quod est repertum inter consilia criminalia diuersorum, consil. 89. lib. 1. Dicit etiam Cæpolla. consil. crim. 75. in primis verbis, quod hæc est communis Doctorum sententia. Et q̄ ita communiter obseruatur, & practicatur in iudicio, & cons. crimin. 55. vers. dixi tertiò, dicit q̄ hanc opi. sequuntur omnes scribentes in materia, & consil. crim. 47. vers. sed prædictis, dicit quod communiter omnes Doctores ita concludunt. Et q̄ dominus admittatur pro seruo, voluit glos. in l. 2. in glo. fin. C. de accusat. quam dicit esse communiter approbatam Ruminal. consil. 17. nu. 9. Et generaliter dicit Boss. in titul. an crim. iud. num. 17. q̄ dominus pro seruo, pater pro filio, vxor pro viro, abbas pro monacho, episcopus pro clerico, princeps pro suo subdito, ciuitas pro suo ciue, & similes, possunt pro interesse proprio, non autem nomine ipsorum vocatorum ad iudicium venire, & eos defendere.
p Et dicit, quod hæc est communis omnium opi. *p* Ideo dicit Blanc. in pract. crim. fol. 23. num. 62. quod practica est, quod Pater volens facere defensiones pro filio, compareat coram iudice, prius sibi facto speciali mandato per ipsum filium de confitendo delictum, & quòd deinde pater confitendo delictum faciat defensiones filij, probando, puta, quod homicidium fuit casu commissum, vel ad necessariam defensionem, vel q̄ mortuus non decessit ex vulnere, & subdit quòd ita seruatur in
q practica. *q* Poterit fortè hæc practica obseruari in locis, in quibus viget talis consuetudo, sed in hac prouincia hæc reputarentur somnia, si proponerentur coram iudicibus, nam (vt sæpe dixi) vbi ingeritur pœna corporalis, nullus auditur pro reo, nisi personaliter compa-
r reat, & ita seruando non errabis. *r* Bene posset pater, si filius accusatus, aut inquisitus, esset clericus, comparere, & declinare forum. Et ita dicunt Docto. vt ait Bald. in l. 1. nu. 31. C. de accus. Credo etiam quod non modo priuilegium clericatus, sed quodcunque aliud, ex quo notoriè appareret citatum non esse subditum iudicis citantis, posset per procuratorem, vel excusatorem exhiberi.

ADDITIONES.

a *Hactenus de procuratore*. Vide Baiard.

b *Sed quod plus est*. Quid in casibus, in quibus potest diffinitiuè condemnari, Farin. q. 99. nu. 171. vsque 175. vol. 4. & num. 230. *Bern. Ros.*

c *Quam dixit*. Farinac. supra num. 249. 251. & 253. & 254. & 255. *Bern. Ros.*

d *Ratio autem huius conclusionis*. Farin supra num. 232. *Bern. Ros.*

e *Sed certe*. Farin. supra nu. 236. & 258. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

f *Destrueretur*. Cartar. de executio. sentent. in præfat. num. 45. *Ber. Ros.*

g *Non sine risu exploderetur*. Idem etiam de Nerua Iuriconsulto l. est differentia in fin. quibus caus. pig. tac. contrah. iusr. quæst. 44. vers. quæro nunc ad fin. At de cedul. supra quæstio. 5. vers. scias etiam quæst. 61. vers. sed hæc quidem, & in simili, de quo hic dicitur supr. q. 31. vers. fama publica ibi, & si quis vellet. *Drogh.*

h *Quinimo vt dixi supra*. Vide Baiard.

i *Sed nunquid excusator*. Farin. supra num. 256. & d. q. 2. par. nu. 280. *Ber. Ros.*

K *Et in hoc*. Farin. d. quæst. 99. 2. part. num. 291. & num. 293. *Ber. Ros.*

l *Secus autem si concerneretur*. Vide Baiard.

m *Quæro nunquid*. Excusator sine mandato an fideiubere debeat. Farin. d. q. 99. nu. 237. *Ber. Ros.*

n *Vltimo quæro*. Pater, & Dominus pro filio, vel seruo quando audiantur. Farin. quæst. 99. nu. 154. & quinque sequen. vol. 4. & nu. 163. & sequen. *Ber. Ros.*

Vide

Vide eundem Baiardum.

o *Admittatur pater.* Item admittitur pater ad allegandũ

6 pro filio † priuilegium clericatus quando venit imponenda pœna corporalis, Similiter allegari potest aliud priuilegium, ex quo notoriè constat citatum non esse subditum iudicis citantis. Excusator autem allegans absentiam, maliriosè allegare dicitur, quando apparet q̃ citatus visus fuit in loco delicti eo die, quo fuit cõmissum delictum, vel die præcedenti vel sequenti, secundum Carauitam super ritu magnæ curiæ 266. numero 7. *Guiot.*

p *Ideo dicit Blancus.* Vide eundem Blanc. fol. 40. nu. 50. in alio casu. *Bern. Rof.*

q *Poterit forte hæc practica seruari.* Vide Alex. consi. 4. vol. 6. clarius Alex. de Neuo inter consilia criminalia diuers. cons. 289. par. 1. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 80. num. 58. sequere tamen practicam Clari, quicquid in contrarium dicant; Nam vera esse non potest Menochij sententia, dum dicit, quòd statim potest constare de Rei innocentia, quia non potest dici statim, & incontinenti, quoties examinandi sunt testes, vel producenda instrumenta, vt per eundem Menoch. d. tract. lib. 2. cent. 1. cas. 12. in fin. & q. 17. in fin. quicquid etiam dixerit Chass. tract. de exeq. sentent. in præfat. num. 46. & in quantum hic dicit, quod Princeps pro subdito comparere debet, & etiam Arma mouere, vt per Dec. in l. non videtur defendere, num. 7. ff. de reg. iur. lege quæso, orationem Cassij ad exercitum ex Appio Alex. ciuil. bell. lib. 4. se Legislatorem pro legibus, Dominum pro populo, & in quantum hic in fin. loquitur de comparente pro clerico, vide Marsil. de fideiuss. nu. 178. *Drogb.*

r *Bene potest pater.* Declinatio fori à procuratore, vel excusatore opponi potest, quando notoria est Farin. d. q. 99. nu. 162. *Bern. Rof.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Excusator an interueniat in causis criminalibus, remissiue.*

2 *Excusator in criminalibus non admittitur, nisi reis carceratis in statu ecclesiastico.*

3 *Idem in Regno Neap.*

4 *Idem in Regno Franciæ.*

5 *Idem in statu Mediolani.*

6 *Idem Florentiæ.*

7 *Exceptio incompetentiæ iudicis potest per quemlibet proponi.*

8 *Infamis admittitur pro alio ad allegandum incompetentiam fori, si ex actis illa appareat.*

9 *Iudex an possit dicere defensori, volo, quòd veniat principalis, tanquam melius informatus.*

10 *Procurator admittitur ad declinandum forum.*

11 *Procurator generalis ad omnes causas non potest comparere in causa criminali.*

12 *Pater non admittitur in criminalibus pro filio in statu ecclesiastico, nisi pro suo interesse.*

13 *Pater non potest filium absentem in criminalibus defendere, etiam pro suo interesse, vti pater, sed solum proponere certam defensionem, sicut posset procurator.*

a HActenus de procuratore. Adde, quòd multa in

1 hac materia excusatorum † habentur per Anto. de Carrar. in tractat. suo de excusat. vide etiam Crauet. consi. 6. nu. 88. Afflict. decis. 289. & Boss. in tit. an in crim. iudic. nu. 7.

c *Sed certè hæc opinio.* Adde, quòd in omnibus ferè Prouincijs, & Ciuitatibus extant prouisiones, quibus cauetur, vt tales excusatores non admittantur, nisi reis in car-

2 ceribus constitutis. In statu † Ecclesiastico adest constitutio March. lib. 4. c. 15. & motus proprius Pij Quarti sub tit. quòd banniti, & homicidæ non audiantur,

3 nisi in carceribus constituti. In Regno † autem Nea-

4 pol. adest ritus 169. Idem in Regno Franciæ, † vt attestatur Rebuff. super constitut. vol. 3. in tract. de excusat.

5 in fin. & in statu Mediolani, † & Florentiæ similes con-

6 stitutiones adesse † affirmat Boss. in tit. an in criminali-

7 bus iudic. nu. 8. quibus statutis non obstantibus, † exceptioni competentiæ iudicis per alium proponi potest, Bal. in l. reos, C. de accusat. & Gram. in cons. 1. num. 39. cum sequen. de foriu dic. post decis. vbi dicit etiam, quòd si illa exemptio à iurisdictione citantis apparet ex actis,

8 admittitur etiam infamis † ad ipsam allegandam.

h *Quinimò, vt dixi supra.* Adde Boss. in tit. an in Criminal. iudic. nu. 6. vbi videtur tenere cõtrarium, quòd hoc non procedat, quando quis comparet vti defensor, sed tantum quando cõparet vti procurator, & de hac quæstione vide etiam Capyc. in decis. 143. Ego autem arbitror illud, quòd procedit, quando quis vult comparere vti procurator, procedere etiam si comparet vti defensor, & instructor, cum militet eadẽ ratio; vt scilicet reus comparere debeat personaliter, tanquam melius infor-

9 matus, & vt Iudex † videat reum qua trepidatione, qua constantia, quo palore, & similibus; per se ipsum ad interrogata respondeat, vt dicit Antonius Scap. in tract. iuris non scripti quòd in vtroque foro seruatur lib. 3. cap. 42. vbi attestatur, quòd per totã Italiam ita practicatur.

l *Secus autem si concerneretur.* Adde, quòd etiam † per

10 procuratorem potest declinari forum, vt tenet Guid. Pa par decis. 338. nu. 3. & ibi nu. 6. dicit, quòd procurator

11 generalis † ad omnes causas non potest comparere in causa criminali, sed requiritur mandatum speciale.

n *Vltimo quæro, quid si pater.* Adde, quòd in statu † ec-

12 clesiastico adest Constit. March. lib. 4. cap. 15. & c. 16. qua disponitur, q̃ pater pro filio non audiatur, nec Abbas pro monacho, nec prælatus, aut Dominus pro subdito, vbi pœna sanguinis, vel iudicis arbitraria veniret imponenda, nisi reus se prius in carceribus constituerit, sed pater pro interesse suo audiri debet, compatitiones autem, & iura patris filio in carceribus non constituto suffragari non possint, & idem prouisum fuit per Pium Quartum in constit. 76. Quinimò ibi disponitur, quod sententia pro reo personaliter non comparente lata sit nullius roboris, & momenti, & debitis pœnis puniri debeat, ac si lata non fuisset.

13 Item adde, quòd pater † aliquo modo non potest defendere filium absentem de crimine imputatum, nec etiam pro interesse suo ratione patriæ potestatis, sed solum proponere certam defensionem, quæ non tangeret crimen, sicut posset procurator Barthol. de Valmar. in consil. 63. inter consilia crimin. diuers. tomo primo, vbi latissimè.

QVÆSTIO XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Quæ excusationes in causis criminalibus proponi possint.*

2 *Et quid de excusatione absentiæ, ibidem.*

3 *Et quid si non allegetur in specie aliqua causa absentiæ, versic. Sed pone.*

4 *Et an teneatur illam probare, vers. Sed nunquid.*

5 *Et quid in excusatione infirmitatis, vers. Dixi etiam.*

6 *Et quid si allegetur timor insidiarum, versic. Allegatur etiam.*

7 *Et quid de excusatione carcerationis, vers. De carcerato*

Dictum

b *Scias autem quod.* Et pro absentia, Farin.q.99. 2.par. nu.291.& 292. *Bern.Ros.*

c *Puta quia est bannitus.* Adde Ias.in §.Rursus,num.3. Instit.de act. *Drogh.*

d *Bene potest impetrare.* Adde supr.q.32.versic. sed hic quaero a l fin.q.46. vers.Quaero pone,q.38.versic. Hoc tamen ad fin.ibi, caueant ergo infr.quaest.96.versic.sed quid si bannitus. *Drogh.*

e *Probabilis vero causa.* Farin.sup. nu.299. *Bern.Ros.*

f *Ipso iure nullus.* Farin.d.p.2.nu.294. *Bern.Ros.*

g *Sed pone.* Farinac.d.num.291.&.293.&.295.&.296. *Bern.Ros.*

h *Dicit autem Carauita.* Vide Baiard.

i *Sed nunquid sufficit.* Vide Baiard.

K *Sufficit quaecunque leuis probatio.* Farin. d.2. par.nu. 299. *Bern.Ros.*

l *Dixi etiam.* De infirmitatis, & carcerationis excusatione Farinac.tit.de carcerib.quaest.27.nume.87.vol.1. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

m *Debet etiam in eodem Regno.* Adde tex.in l.semel cau satia, C.de re milit.lib.12. excusatur autem infirmus etiam non mittens procuratorem cap.2. extr. de procur. Dum tamen fiat fides Iudici de infirmitate per Medicos inserta in instrumento, si absint a loco iudicij, vt est in hac eadem quaestione, vers. Dixi etiam,quam autem fidem faciat dictum Medici attestantis, vt hic, vide supra in §.Homicidium, vers. sed pone, & positam arbitrio Iudicis dixit idem Menoch.de arbitr.iudic. libro 2. cent.3.casu 275.num.3. & cui relationi Medicorum sic credere potest iudex, vt dicatur probatio, ibidem dicto casu 271.nume.11. debet tamen omni in casu apparere de diligentia,& inquisitione iudicis, aliàs relatio probationem non faceret, Boer.ad consuetud.Bitur.tit.de constit. concer. les Iuges. §.2. versicu. non aukrement in marg.fol.27.& hic nota,quod si occurreret casus visitationis vulnerati,in quo concurrerent tum Medici, tum etiam Chirurgi, vt aliquando fieri solet, & inter se discordarent, magis tunc est credendum Chirurgis per ea,quae dixit Felin.in cap.ne innitaris,in fin. ext.de constit.Inueni autem practicam satis extrauagantem, & vigentem in Ciuitate Cremonae, vbi non tantum quis excusatur non mittens procuratorem, si est infirmus, sed etiam indiciatus ad torturam propter homicidium, vel delictum tale, quod mereatur poenam corporalem, solet fideiussoribus relaxari; Quod est vtique detestandum. Nam praeterquam, quod infirmitates saepenumero cum arte parari solent, nec Medici cum iuramento suo sunt Sanctus Ioannes Baptista, durum est etiam credere, quod relaxati fideiussoribus velint redire ad carceres, vbi possint intelligere poenam mortis fore passuros; Veruntamen hoc modo eluduntur iudicia, vt sic considerat Menoch.saepius allegato tract.de arbitr.iud.lib.1. q.80.sub num.2. dicique potest poenam sanguinis commutari cum poena pecuniaria, cum alioquin statutum imponens poenam pecuniariam pro homicidio non valeat, vt dixi supra q.32.vers. Dictum est in fin. Felin.in rubr.extr.de homicid. Dec.in l.1.in princ.ff. quod quisque Iur.& in cap.cognoscentes in 1.lect.in princ. extra de Constit. nec admittit in tali casu fideiussorem Clar. inf.q.46.vers.in hac autem materia,Bar.in l.1.ff.de iust. reorum,glo.35.quaest.3.cap. cum homo, referente Capyc.decis.30.nume.2.& 7.& hoc practicando vidi obseruatum in personam cuiusdam Io. Pauli Fraganeschi, qui satis superque indiciatus,quod esset conscius, & auxiliator necis q.Illustriss. Com.D.Brunorij Gambarae filij Illustriss. D. Raynutij Gambarae tunc Domini mei, proh dolor, nulla subsistente causa a Co.Scipione Gambara proditore ad stratam interfectus est. Tamen cum esset dictus Fraganescus ob hoc detentus, & indiciatus, fideiussoribus relaxatus fuit, quod & nouum mihi, & mirandum est, vide tamen Capyc. decis.152. de tali consuetudine attestantem per Constitutiones Regni, quae hic non vigent, Marant.in suo Spec.par.6.oct.memb.vid.sub tit.de satisdat. nu.4. Nouissime per doctissimum, & multae lecturae virum D.Iac.Menoch. in suo diffuso tract.de arbitr.iud.lib.2.cent.4 casu 303.nu.22. Boer.ad consuetud.Bitur.titu.de constitut. Concer. les Iuges.§.14.vers.si cautio fol mihi 42.Crau.consilio 23. per totum. *Drogh.*

n *Et hanc opinionem.* Vide Baiard.

o *De carcerato autem aliqui tenent.* Vide Baiard.

p *Sed soles recommendari.* Infra q.99.vers.vltimo circa principium. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVAESTIO XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Absentiarum genera quot sint remissiuè.*
2 *Tempus accedendi ad aliquem locum iudicis arbitrio statuitur.*
3 *Tempus in nauigationibus peragendis statuitur iuxta solitum illius nauigationis.*
4 *Processus an sit nullus, si iudex negat terminum ad certiorandum.*
5 *Ruin.cons.118 nu.9 lib.5.declaratur.*
6 *Sententiae executio an impediatur probato impedimento remissiuè.*
7 Exceptio *absentiae, & infirmitatis potest per quemcunque allegari.*
8 *Statutum, vt quilibet habeatur pro confesso, nisi per se comparuerit, intelligitur, quantum ad allegandum causas causae, non autem absentiae.*
9 *Absentia in Regno Neapol.non admittitur, quando citatus fuerit visus die delicti, sequenti, vel praecedenti.*
10 Et *informatio, an quis fuerit visus, capiatur summariè sine citatione partis.*
11 Et *an a non admissione interposita appellatio non suspendit.*
12 *Et infra quantum tempus debeat esse citatus.*
13 *Absentia citati personaliter malitiosè allegatur.*
14 *Absentia praesumitur malitiosè allegata, si ex processu praesumptio malitiosè colligitur.*
15 *Absentia illius, qui semel fuit in iudicio, praesumitur malitiosa.*
16 *Iudicis arbitrio statuitur tempus ad perquirendum absentem.*
17 *Tempus statutum ad perquirendum, an prorogetur.*
18 *Absentia an sit probanda, vel allegandа solum.*
19 *Infirmitate allegata quid agendum.*
20 *Infirmitatis exceptio non admittitur, si non reperitur locus, vbi sit infirmus.*
21 *Infirmitas quomodo probetur, remissiuè.*
22 *Infirmitas suorum an excuset.*
Infirmitatem suorum allegans est risu dignus.
Authoris opinio in hoc.
23 *Infirmi carcerati, quod non pro infirmitate sint liberandi, & quomodo.*
24 *Sententia lata contra infirmum an valeat.*
25 *Locus non tutus excusat a comparendo.*
Vt nec teneatur comparere per procuratorem.
26 *Metum militum allegans non auditur, quando est guerra generalis, & Duces belli consueuerunt dare saluum conductum.*
27 *Citatio in loco notoriè non tuto est ipso iure nulla.*
28 *Absens oblato saluo conductu an teneatur credere.*
29 *Non sufficit generaliter allegare locum comparitionis* non

non esse tutum, sed causæ sunt exprimendæ.

30 *Locum non esse tutum quomodo probetur remissiuè.*

31 *Temperies aeris a comparitione excusat.*

32 *Aprutini citati ad magnam Curiam de mense Iulij expectantur vsque ad mensem Septembris.*

33 *Excusationis causa cessante cessat ipsius effectus.*

34 *Nuncio deponenti de accessu non tuto non creditur.*

35 *Carceratio præsumitur affectata facta per minorem Iudicem post citationem factam per maiorem.*

36 *Carcerationis excusatio non excusat citatum a maiori Iudice, & detentum a minori sub fideiussione per Ciuitatem.*

37 *Fugere non dicitur qui vadit ad superiores.*

38 *Citatus excusatur quis pluribus modis, ne comparere teneatur remissiuè.*

a DIctum est de excusatore. Adde in materia multa per Anton. de Carrar. in tractat. suo de excusat. & de absentia habetur per gloss. in l. fin. in verb. appella-
1 re, ff. de in integr. restit. quæ dicit † quod quinque sunt genera absentiarum, de quibus vide etiam Iason. in §. rursus in principio institut. de action. & per Ang. in disputatione, quæ incipit Bononiensis quidam, in 3. & 4. dubio, vbi multa notabilia ponit.

2 Item adde, quod † Iudex debet concedere terminum competentem ad rationem viginti miliarium pro quolibet die, & vltra arbitrio suo secundum qualitatem personarum, & locorum, & in nauigationibus debet conce-
3 dere † secundum solitum illius nauigationis. Menoch. de arbitr. iud. cas. 2.

4 Item adde, † an, & quando processus sit nullus, si iudex negat terminum ad comparendum, seu ad certiorandum. Nell. in tractat. de bannit. quæst. 5. 3. partis primi temp. quem refert, & sequitur Marian. Socin. in cap. veniens, nu. 181. de accusation. & per Menoch. de arbitra. casu 40. num. 13. habetur, quod sententia non est nulla, etiam quod per iudicem tantum tempus statutum non fuisset, vt perquiri potuisset per prouinciam, quando fuit allegata absentia, & non fuit dictum, quo in loco reperiatur citatus: quia tunc tempus remittitur arbitrio iudicis, & quod sententia, & processus sint nulli, si iudex processerit ad vlteriora, non obstante excusatione, constito postmodum iudici de impedimento allegato, est communis opin. vt attestatur Bombin. in consil. 63. num. 9. & 10. & in consil. 65. num. 9. & licet Ruin. cons. 118. nume. 9. vol. 5. videatur tenere, processum non esse nullum, si procurator, qui generaliter proposuerat absentiam sine aliqua iustæ causæ expressione, fuit repul-
5 sus tamen est aduertendum, quod in casu Ruin. † pater non comparuerat, vt excusator ad allegandum absentiã, vt filium certiorare posset; sed comparuerat ad eius plenam defensionem: quia si tanquam excusator, & allegator absentiæ ad certiorandum comparuisset, vtique sufficiebat simpliciter sine aliqua expressione iustæ causæ, allegare citatum esse absentem, vt per D. Clar. in versic. seq. sed ad hanc quæstionem, an processus sit nullus, & sententia lata contra contumacem comparere impeditum, si non miserit excusatorem, & protestatus non fue-
6 rit, & si erit nullus an † sententiæ executio impediatur probato impedimento, saltem ope restitutionis, latè per Farin. in quæst. 11. nu. 59.

7 Item adde, quod absentia, † infirmitas, & aliæ excusationes factæ per mulieres, minores, infames, clericos, & alium quemcumque inhabilem, & indignum, allegari possunt. Iodoc. in pract. crim. cap. 25. Foller. in practic. crim. in vers. audiantur excusatores, num. 10. & Socin. in c. veniens, num. 158. & seq. de accusat. vbi attestatur de communi, & hoc procedit, etiam, quod quis esset positus in banno, & sibi assignatus terminus octo dierum ex forma statuti; quia si excusator comparet, talis terminus banni esset differendus probata excusatione, quia non crederetur iuramento excusatoris; & similiter
8 admitteretur excusator, etiam si extaret † statutũ, quod quilibet habeatur pro confesso, nisi comparuerit per se ipsum, quia debet intelligi, quantum ad allegandum causas causæ, non autem causas absentiæ, ita tradit Bald. in l. eum quoque, §. pu dicè, ff. de procura. quem refert, & sequitur Marian. Soc. in d. c. veniens, nume. 160. cum seq. Sed seruatur in practica, quod allegatur simpliciter absentia per quemcumque & datur terminus per iudicem ad certiorandum, siue perquirendum, etiam nulla facta probatione.

h *Dicit autem Caruita*. Adde, quod † ita fuit proui-
9 sum in Regn. Neap. per cap. incip. post commissum flagitium, vbi plenè per Io. Ant. de Nigr. qui ponit multas limitationes ad dictum cap. post commissum, & ista informatio, quod citatus fuerit visus in loco delicti eo die, quo commissum fuit delictum, vel die præcedenti,
10 vel sequenti, summariè capitur † absque citatione partis; etiam extra informationem de delicto, quo casu si
11 absentia non fuerit admissa, non † potest appellari, & si appellatum fuerit a non admissione, currit tempus non obstante appellatione, quod tamen intelligendum est,
12 † quando delictum, pro quo, quis citatur est de recenti commissum; secus si non de recenti, idest per aliquos menses, quod remittitur arbitrio iudicis, & ita seruatur, vt per Caran. in ritu 276. num. 7. & Franch. decis. 327. num. 5. vol. 2.

Item adde, quod etiam malitiosè dicitur opponi de
13 absentia, quando inquisitus fuit citatus personaliter. † Caran. in d. ritu 166. num. 7. vbi dicit etiam, quod absentia præsumitur malitiosè allegata, quando ex processu
14 colligitur præsumptio. †

15 Item adde, quod † malitiose abesse præsumitur etiam non comparens, qui semel fuit in iudicio. Gemin. in ca. actor de dolo, & contum in fi. Innoc. in c. fina. de eo qui mis. in possess.

16 Item adde, quod † quando excusator allegat absentiam, & non dicit, quo in loco citatus reperiatur, petẽs statui terminum ad perquirendum, terminus ei statuitur arbitrio iudicis, & iudex prudens tantum temporis concedat, infra quod perquiri possit in prouincia, cum ex ea non præsumatur exiuisse, & ita præsumitur contra citatum, ne multum temporis ei tribuatur, quia illi imputandum est, quod non dixerit familiæ, quo in loco esset iturus, ita tradit Menoch. de arbitr. cas. 40. nu. 7. cum seq. Ibi tamen in fine dicit, quod terminus statui debet, vt etiã extra prouinciam perquiri debeat, secundũ qualitatem personarum, & locorum.

17 Item adde, quod elapso † termino, si excusator dixerit se diligenter perquisiuisse, & non potuisse inuenire, & petat prorogari seu de nouo dari alium terminum iudex procedere debet contra citatum, tanquam contra contumacem. Anton. de Carrar. in tract. de excusat. quæstione 15. & Foller. in pract. crim. in verb. audiantur excusatores, nu. 14.

i *Sed nunquid sufficit huic excusatori*. Adde, quod † si
18 per dictam excusationem lęditur alius, vt quia propterea impediatur absolutio, vel condemnatio fienda, & tunc plenè debet probari, vt per Bar. de Capyc. super cõstitut. Regni in rubr. de licet. citat. nu. 7. fol. 58.

l *Dixi etiam, quod auditur excusator*. Adde, qd † debeat
19 facere iudex, quando allegatur infirmitas, Foller. in practic. crim. in verb. audiantur excusatores, nu. 27. & 37.
20 & seq. vbi dicit, etiam quod infirmitate allegata, † si nõ reperitur, vbi sit infirmus, iudex dictam excusationem admittere non tenetur, & poterit procedere ad contumaciam, cum præsumatur eo casu excusationẽ infirmitatis malitiosè fuisse propositam, & quomodo probetur
21 infirmitas, † vide Mascar. de probat. concl. 896. vol. 2.

Item

22 Item adde, quod si pro parte citati † allegaretur infirmitas suorum, excusaretur a contumacia, sicut excusatur ratione propriæ infirmitatis. Iaſ. & alij in l. 1. col. pen. ff. de offic. eius, & in l. 1. col. 2. ff. de in ius vocan. sed Rebuff. in comment. constit. Franc. in tract. de excusat. nu. 31. vol. 3. dicit, quod ita generaliter de suis non est verum, sed tantum de patre, & filio, ac viro, & vxore, subdens postmodum, quod hodie vix excusatur quis ob duram valetudinem, aut mortem patris, vel matris, aut vxoris. Carau. autem in ritu 269. nu. 24. in fi. dicit, quod nedum, vt ait Rebuff. vix quis excusaretur, sed quod moueretur risus omnium in tribunali astantium, si in casu, vbi citatur quis, vt pater compareat excusaretur propter infirmitatem prædictorum, quia practica Regni Neapolitani non vtitur talibus excusationibus, imò ob fraudes, quæ fiunt quotidie in excusandis citatis, magna cum difficultate admittitur excusatio propriæ infirmitatis. Ego vero dicerem, quod attenta qualitate causæ, pro qua quis citatur, non malefacerent iudices, si citatis breuem dilationem concederent ob grauissimam infirmitatem parentum, & filiorum, aut vxoris; si fisco per dictam dilationem præiudicium non inferretur, quia si non concederetur, potius sæuitiam, quam iustitia dici posset.

Item adde, quod quando allegatur infirmitas per car-
23 ceratum, & petit liberari a carceribus, † ne ibi moriatur, quod in hoc debet esse iudex diligens, & multum circumspectus, quia sæpè carcerati fingunt infirmitatē, vt excarcerentur, & eo casu debet medicum, siue medicos peritos adhibere; qui non fallant, nec fallantur, & faciat scribi in actis eorum relationes cum iuramento. Et si ex causa ciuili essent carcerati faciant requiri creditores, ita docet Paris de Put. de syndic. in verb. tortura vers. sic. officialis posuit ad torturam, nu. 1. & seq. & denunciatio facta per medicum, nihil operatur, nisi diligens inquisitio præcesserit ipsius medici, & iudicis, vtrum sit infirmitas simulata, vel vera, secundum Corset. in sing. in verb. medicus, per ea quæ tradit Bart. in l. semel, C. de re milit. lib. 12. vbi Lucas de Penna dicit, quod iudex vltra denunciationem medici, deberet inspicere dictum carceratum, ne deciperetur.

Item adde, si facta non fuerit fides de infirmitate, &
24 iudex ad condemnationem procedat, sententia † mero iure valet, & tenet; sed datur restitutio in integrum alias sententia esset ipso iure nulla, si de infirmitate constaret, Bart. Iaſ. & alij in l. 2. §. si quis iudicio, ff. si quis caut. & in l. 1. de restit. in integrum, & quando infirmitas esset leuis, vel febris quattana, latè per Old. in tract. de restitut. q. 11. art. 6. & 7. & 8.

n *Et hanc opinionem.* Adde, quod nec † etiam tenetur
25 comparere per procuratorem, secundum Angel. in l. 2. §. quod diximus, ff. si quis caut. Afflict. decis. 29. num. 4. vbi tenet, quod quando iudex sciebat illud impedimentum, quod tutè non poterat comparere totus processus fuit, secus si iudex ignoraret impedimentum, quia tunc valet processus, sed restituitur, & in decis. 289. numero
26 20. cum seq. vbi dicit, quod quando guerra † est generalis, & Duces belli consueuerunt dare saluum conductum, quod tunc non excusatur allegans metum militum, & allegat DD. de Rot. in titu. de dol. & contum.
27 decis. 12. in nouis, & tunc citatio est ipso iure † nulla, quando fuit citatus in loco notoriè non tuto, quando vero non potest residere in loco propter suam, vel suo-
28 rum inimicitiam, non tenetur † stare literis salui conductus, & debet mittere procuratorem, & allegare locum comparitionis non esse tutum, & instare, quod sibi detur terminus ad probandum, quod locus citationis non est sibi tutus, quo probato non tenetur comparere; sed
29 aduertendum est, quod non sufficit allegare † locū comparitionis non esse tutum generaliter, sed debent exprimi causæ, alias citatus a contumacia non excusatur. Ruin cons. 118. nu. 9. lib. 5. vide etiam Ceph. cons. 304. nu. 100. cum sequent. vol. 3. vbi latè de citato ad locum
30 non tutum, & † quomodo probetur non esse tutum. Mascar. in concl. 17. cum tribus sequen. & de hoc vide etiam Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex defectu iurisd. nu. 156. Foller. in pract. crim. canon. in ver. non comparentes contumaces, & Menoch. de arbitr. casu 153. nu. 6. Et de hoc vide etiam Philip. Franch. in c. ex parte tua, nu. 15. cum sequen. de appel. vbi dicit, quod tria sunt cōsideranda ad hoc, vt locus dicatur non tutus, & ibi etiā concludit, quod exceptio loci nō tutè possit allegari per quemcumque absque alio mandato, & satisdatione, & quod potest allegari locus non tutus, etiam si ex sua, & propria culpa præcesserit.

31 Item adde, quod citatus † potest excipere de aere malo. Bart. in l. recusare, §. si quis, ff. ad Trebellian. vt illi de Aprutio de mense Iulij vsque ad mensem Septembris,
32 quando citantur a † magna Curia Vicariæ. Scaglion. in
33 ritu 163. nu. 27. & effectus † dictæ excusationis cessat, cessante causa, vt not. Hostiens. in ca. dilecti. col. 2. extra de foro compet. & Tiraque. in tract. cess. caus. prim. par. numero 43.

34 Item adde, † quod non creditur nuncio deponenti de accessu non tuto. Deci. cons. 460. num. 26.

o *De carcerato autem aliqui tenent.* Adde, quod Carau. in loco hic citato non loquitur indistinctè, quod carce-
35 ratio dicatur affectata, † quando secuta est post citationem factam; sed quando carceratur per iudicem inferiorem, postquam citatus fuit per maiorem & ibi num. 17. dicit etiam, quod si quis per iudicem inferiorem
36 † detineretur sub fideiussione per Ciuitatem, siue territorium, quod tunc exceptio carcerationis non excusaret, quia potest comparere si vult, quia non tenetur in vinculis, nec poterit molestari a iudice inferiori super contrauentione fideiussionis, nam qui vadit ad superio-
37 res non fugit, † & Iudex maior prouideret, ne molestaretur, quia comparuit coram eo.

38 Adde, quod multæ aliæ † excusationes vltra hic per D. Clar. positæ traduntur per Rebuff. super Constitut. in tractat. de excusat. volum. 3. vbi post Carrar. hanc materiam latissimè tractauit, & quatuordecim excusationes ponit, alias ibi non numeratas arbitrio iudicis relinquendo.

QVÆSTIO XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Declinari forum ex quibus causis possit.*
2 *Et quis sit iudex competens Papæ, vers. Sed retenta.*
3 *Et de quibus criminibus possit Papa accusari, versic. Videndum igitur.*
4 *Et an concilium generale sit supra Papam, ibid. Remissiuè.*
5 *Et an Papa etiam volens possit se iudici laico subijcere, vers. Sed hic quæro.*
6 *Et quis sit iudex Imperatoris, ibidem versic. Successiuè quæro.*
7 *Et an populus Romanus possit Imperatorem degradare, vers. Sed nunquid.*
8 *Et quis sit iudex regum, vers. Item quæro.*
9 *Et quis sit iudex aliorum principum secularium, ibid. vers. Idem etiam.*
10 *Et quis sit iudex Cardinalium, vers. Quæro etiam.*
11 *Et an possit solus Papa deponere Cardinalem absque cōsensu collegij, ibidem.*
12 *Et quis sit iudex competens Patriarcharum, & Archiepiscoporum, vers. Vlterius quæro.*
13 *Et quis sit iudex competens episcoporum, ibid.*

14 *Et an si Archiepiscopus delinquat in diœcesi alterius episcopi, possit ab eo puniri, ibid.*

15 *Et quis sit iudex clericorum, & monachorum regularium, vers. Quæro quis sit.*

16 *Et quis sit iudex clericorum secularium, ibidem Remissiuè.*

17 *Et quis sit iudex famulorum, & domesticorum Cardinalium, vers. Excipiuntur.*

18 *Et an familiares, seu famuli episcoporum, & clericorũ laici gaudeant priuilegio fori, vers. Quæro nunquid.*

19 *Et an illi, qui obtulerunt se, & bona sua monasterio, gaudeant priuilegio fori, ibidem, vers. Sed pone.*

20 *Pœnitentes an sint de foro ecclesiastico, vers. Fuit aliquando.*

21 *Et quis sit iudex competens in syndicatu officialium, vers. Præterea quæro.*

22 *Et an syndicatores possint cognoscere etiam de delictis officialium non pertinentibus ad officium, versic. Sed hic incidenter.*

23 *Et quis sit iudex competens scholarium, versic. Quæro nunc.*

24 *Et quis sit iudex competens militum, versic. Quæro modo.*

25 *Et quis sit iudex competens Iudæorum, versic. Modo quæro.*

26 *Et an officialis possit cognoscere de iniuria illata sibi, vel familiæ suæ, vers. Solet etiam.*

27 *Episcopus non potest determinare numerum fratrum in suis ecclesiis.*

a 1 PRæcedentibus *a* quæstionibus dictum est de exceptionibus, quæ ad excusationem, vel defensionem ipsius Rei principaliter pertinent: sequitur nunc, vt de fori declinatione, cuius materia in iudicijs frequentissimè versatur, videamus. Scias igitur, vt breui diuisione omnia capita complectamur, quod hæc exceptio oritur ex triplici causa, scilicet aut ratione personæ, aut ratione causæ, aut ratione loci.
b *b* Ratione personæ declinatur forum iudicis, quando reus dicit se non esse ei subditum, neque ratione originis, neque domicilij, neque delicti. Item cum dicit se clericum, seu religiosum non posse a iudice laico puniri, vel econuerso se laicum a iudice ecclesiastico puniri non posse, vel si dicat iudicem sibi inferiorem, aut parem in eum non habere imperium, vel quod ipse sit ab eius
c iurisdictione exemptus, vel huiusmodi. *c* Ratione causæ declinatur iudicis forum, cum quis laicus coram iudice laico accusatus asserit criminis illius cognitionem ad iudicem ecclesiasticum spectare, vel quod propter connexitatem causæ sit ad eum remittendus. Ratione loci, puta, quia prætendat delictum in ecclesia commissum ad iurisdictionem iudicis ecclesiastici pertinere, vel huiusmodi.

d *d* Videndum igitur in primis est de personis, & inci-
2 piendo a summo Pontifice, qui in terris vices Dei gerit, & est maior omnibus hominibus, quæro, Si Papa
3 delinquat, quis sit eius iudex competens. Respon. †. De iure habemus text. expressum in cap. si Papa 40. distinctione, qui dicit, quod culpas Roman. Pontificis nullus mortalium redarguere præsumit, quia cunctos ipse iudicaturus a nemine est iudicandus, nisi deprehendatur a fide deuius. Dicit tamen gloss. finalis ibi, quod ex quocunque crimine notorio, & ex quo scandalizatur ecclesia, potest Papa accusari, si admonitus sit incorrigibilis. Et illam gl. dicit communiter teneri, Abb. in c. significasti, nu. 4. de electione, & disput. sua incip. Episcopus, & rector, & in suo tractatu super Concilio Basilien. prout illum refert Card. Alexand. in d. c. si Papa, colum. 3. in princ. Et ille tractatus Abbatis fuit positus inter damnatos in indice librorum prohibitorum publicato tempore Pauli IV. licet postea in indice nouiter publicato post concilium tempore Sanctiss. D. N. Pij IV. non sit descriptus inter prohibitos. Refert etiam Card. Alexan. in loco præallega. licet liber sit corruptus) idem attestari Rom. consi. 523. incip. quæstio discutienda, vbi post nume. 13. dicit, quod illa gloss. est singularis, & quod illam sciunt omnes, & quod est canonizata a Concilio Constantien. Dicit etiam Dec. consi. 151. post nu. 4. quod illa glo. placuit cõmuniter canon. licet sit reprobata a Theologis. Et ita illum refert Albe. de pote. Papæ, in 1. parte, num. 151. licet ipse teneat contrarium. Et dicit Synodia de concilijs, fol. 120. col. 4. circa med. quod illa gloss. est communiter ab omnibus approbata, & fol. 124. col. 3. in fi. dicit, quod illæ sententiæ Concilij Constantiensis mirificè canonizarunt illam glo. & hanc conclusionem re ipsa comprobarunt, illam etiam communiter a Canonistis receptam esse ait Io. Brunellus post relectiones Didaci fol. 338. colum. 4. Illam etiam ab omnibus teneri attestatur Ias. in consilio 95. colum. 7. versic. iste passus, libro 4. licet deinde de eius veritate dubitare videatur. Contrariam autem sententiam, scilicet, quod solum pro
e crimine hæresis *e* possit Papa accusari, tenent communiter Theologi, vt dicit Zabarel. in eodem cap. si Papa, relatus per Card. Alexand. ibi, quinimò Berous in cap. at si clerici, nu. 9. de iudic. dicit, quod illa gloss. communiter maximè a canonistis est reprobata, & merito secundum eum, quia est contra tex. in d. cap. si Papa, licet deinde post nu. 11. dicat, quod communiter Theologi illam sequuntur. Idem etiam Berous in c. cum venissent, nu. 4. de iudi. dicit, quod contra illam glo. tenent magis communiter sacri Doctores Theologi, & post num. 43. dicit etiam, quod ita videntur tenere magis communiter Canonistæ. Hæc est periculosa quæstio, & in qua ego mallem discere, quam docere: propterea me remitto iudicio S. Matris Ecclesiæ, ac sanctissimi in Christo Patris, atque vniuersalis Ecclesiæ summi, atque optimi Pontificis Pij Quinti.

4 Sed retenta conclusione, quam dicit esse ferè omnium recentium Theologorum, & iurisperitorum consensu approbatam Simancas de hæc. c. 11. num. 12. quod
f scilicet *f* possit Papa de crimine hæresis accusari, & iudicari. Et certè nullum habet iudicem nisi concilium generale: & ita dicunt communiter DD. vt attestatur Cardin. Alex. in d. c. si Papa, col. 3. in fi. Et quod quando Papa accusatur de hæresi, concilium sit iudex competens, dicit esse planum apud omnes Ias. in d. consil. 95. col. 5. vers. transeo ad tertium lib. 4. Vbicunque enim reperitur, quod Papa possit iudicari, semper intelligendum est a concilio, ita dixit gloss. in cap. sicut. in verbo, Hortamur, 2. q. 7. quam dicit esse frequentioribus votis approbatam Alban. de potestate Papæ, in prima parte, nu. 84. & nume. 173. vbi subdit, quod in hoc nemo doctorum, quem viderit, dissentit. Et practica est secundum Zabarel. relatum per Card. ibi, quod si hæresis Papæ non est notoria, moueatur Papa per Cardinales, vel per alios, illis negligentibus, vt se purget ab infamia hæresis, de qua est suspectus, & si se purgauerit, non est vlterius procedendum. Si verò id facere recuset, & sit contra eum vehemens suspicio hæresis, tunc Cardinales illum roga-
g bunt, vt conuocet Concilium; *g* & si noluerit, congregabunt ipsi. Vbi autem hæresis est notoria, & requisitus a Cardinalibus persistat in errore, neque se emendet, tunc Cardinales conuocabunt concilium, & ipsis negligentibus, prælati seipsos congregabunt. Conuocato autem Concilio, si Papa de hæresi conuictus fuerit, & nolit mutare sententiam, priuabitur Papatu, & tradetur potestati seculari puniendus. Si verò ad pœnitentiam velit redire, nihilominus ex quo per aliquod tempus fuit pertinax in errore hæresis, priuabitur Papatu, & detrudetur in monasterium. Et hoc casu solet concilium

eide-

ei deferre, si velit ipsemet seipsum condemnare: si verò ipse noluerit se condemnare, tunc concilium expediet causam, & illum degradabit. Ita concludit Car. ibi, subdens quod ita etiam tradunt Doctor. in locis per ipsum allegatis. Hic esset videndum an concilium generale sit supra Papam, & an Papa recusante congregare concilium possint Cardinales, vel alij prælati, vel principes seculares concilium conuocare, de quibus dixi sup. lib. 2. §. Papa. Ego autem in omnibus prædictis, & etiam in alijs quibuscunque me semper remitto determinationi factæ, vel faciendæ per Sanctam Matrem Ecclesiam, in cuius fidei gremio semper vixi, & viuere, ac mori intendo. Vnum tamen non omitto, quod si Papa scandalizet vniuersalem statum ecclesiæ, tunc talia per eum gesta in scandalum ecclesiæ non tenent, & ei resistitur per ecclesiam, neque ei est in talibus obediendum. Et hoc omnes fatentur, vt dicit Card. in dict. cap. si Papa, col. tertia, vers. Nec etiam obstat.

5 Sed hic quæro, nunquid possit Papa etiam volens, Imperatori Romanorum, vel alteri laico se submittere. Respond. quod quicquid sit in ciuilibus, certè in criminalibus nullo modo potest alicui laico se submittere. Et ista est communis resolutio theologorum, vt ait Dec. in l. est receptum, num. 5. ff. de iurisd. omnium iud. Et ita etiam tenere communiter Doctores attestatur Alexand. in d. l. est receptum post numero 4. Iason. in ea. l. est receptum, num. 2. Hanc etiam dicit esse communem opi. Dec. cap. ecclesia sanctæ Mariæ, num. 62. & seq. de constitut. Quinimo si Papa delegaret alicui, etiam episcopo, causam criminalem contra se intentatam, non posset ab eo iudicari, nec condemnari. Et hanc partem tenent magis communiter Doctores, vt dicit Ierob. in cap. cum venissent, numero 32. de iudic. Fortius dicunt aliqui, quod Pontifex Maximus (etiam si velit) non potest se subijcere concilio, vt ab eo iudicetur: & dicit Alban. in loco præallegato, numero 104. & 123. quod ita iuris interpretes communiter affirmarunt, referens idem etiam attestari Ias. & Dec. in locis, quæ ego supra retuli.

h *h* Successiuè quæro, quis sit iudex competens Im-
6 peratoris, si delinquat. Respond. Doctores communiter videntur velle, quod Papa possit propter grauissimas culpas Imperatorem deponere. Et ita quandoque fuit de facto obseruatum, vt sunt notissimæ historiæ, & est text. in cap. ad Apostolicæ, de iudic. in 6. Intellige tamen grauissimas culpas, ex quibus turbaretur vniuersalis status Christianitatis; sed propter alia delicta non posset deponi, si esset Catholicus. Et quamuis Innocen. Papa in d. cap. ad Apostolicæ, id fecerit cum auctoritate concilij, nihilominus secundum Ioann. And. potest etiam illum deponere sine concilij auctoritate, & ita concludunt omnes, vt dicit Card. Alex. in d. cap. si Papa in vltimis verbis. Tutius tamen, & laudabilius est, vt adhibeat etiam auctoritatem concilij. Fuit etiam depositus per principes electores Vincislaus Imperator propter ignauiam, quamuis multi Doctor. teneant, quod hæc depositio Imperatoris non possit fieri nisi per Summum Pontificem. Hic etiam videndum esset, an imperium dependeat ab ecclesia, & an in temporalibus Papa sit superior Imperatore, de quibus dixi supra lib. 2. §. Imperator. Neque ego hic volo recensere historias super depositionibus Summorum Pontificum, & Imperatorum, quia in his libris profiteor explicare decisiones Doctorum, non historias, quas quilibet curiosus poterit apud auctores inuenire.

7 Sed nunquid poterit populus Romanus Imperatorem degradare, seu deponere? Respond. quod non: cum enim semel populus Romanus omnem suam potestatē in Imperatorem transtulerit, non potest illam amplius reuocare. Et hæc est communis opin. vt attestatur Aret.

in §. sed quod principi, nu. 6. Instit. de iure natu. gent. & ciuili, Alex. in sua disputat. incip. Sigismund. in 5. quæst. quem refert Restaurus de Imperatore, q. 81. post nu. 11. dicens, quod hoc hodie non toleraretur, ex quo potestas eligendi spectat principibus electoribus Germaniæ, & ius eum deponendi spectat Papæ.

i *i* Item quæro, quis sit iudex Regum, si delinquant?
8 Respond. quod id, quod supra dictum est de Imperatore, habet etiam locum in illis Regibus, qui superiorem non recognoscunt, vt scilicet Papa sit eorum iudex cōpetens. Et ita fuit de facto obseruatum in Rege Frāciæ, quia fuit per Zachariam Pontificem depositus, vt habetur in c. alius, 15. q. 6.

K *k* Idem etiam dicendum est de Ducibus, & alijs Prin-
9 cipibus: quia si recognoscunt in superiorem, Imperatorem, vel aliquem alium Regem, vel dominum, ab eo iudicari debent: si verò alium superiorem non recognoscunt, puniuntur a summo Pontifice. Et in his pariter possent adduci infinita exempla historiarum, quæ consultò omitto, ne iurisperitorum sententias cum historicorum narrationibus inuoluam. Præparaui ego quandoque volumen vniuersalis historiæ a Carolo Magno vsque ad hodierna tempora, vnà cum genealogia omnium ferè Principum Christianorum multo studio, & labore deducta ab ipsomet Carolo Magno, sed alijs grauioribus implicitus negocijs, illa studia intermittere sum coactus. Si tamen fortè contingeret, vt aliquid ocij nactus, illi supremam manum possem imponere, (quod tamen vix vnquam contingere posse spero) vtique crederem lectoribus opus illud maximè vtile, ac iucundissimum futurum.

10 Quæro etiam, quis sit iudex competens Cardinalium S. Romanæ Ecclesiæ. Respon. quod est Summus Ponti-
11 fex. † Sed nunquid quando Papa vult punire aliquem Cardinalem, debet etiam adhibere collegium Cardinalium, vt simul cognoscant, & iudicent? Respond. quod potest Papa, si velit, hoc facere, sed non tenetur, ipse enim solus, alijs non vocatis, potest vnum ex Cardinalibus deponere, & ob eius demerita punire. Et ita concludunt communiter Doctores, vt dicit episcopus Loazes in suis allegationibus pro Marchione Velez impressis Mediolani fol. 314. nu. 8.

12 Vlterius quæro, quis sit iudex competens Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum. Respon. Patriarchæ, & Archiepiscopi a solo summo Pontifice iudi-
13 cantur, c. si. 22. distin. † Episcopi verò iudicantur in criminalibus a suis Archiepiscopis, cum toto concilio Metropolitano, vt est text. in c. quorundam, 74. distin. Non autem potest Archiepiscopus solus contra Episcopum procedere. Et ita decisum fuit in parlamento Parisiensi,
l vt refert Papo lib. 7. titu. 7. arresto 45. *l* Sed quicquid sit de iure, hodie vt plurimum Papa cognoscit de delictis Episcoporum. Et quod Episcopi a solo Papa deponi possint, dicit communiter teneri Ana. in ca. excommunicamus, il 1. §. volumus, num. 5. de hæret.

m *m* Sed quid si Archiepiscopus delinquat extra suam
14 diœcesim, nunquid poterit Episcopus illius diœcesis, in qua deliquit, eum punire? Resp. quod sic: & ita communiter tenetur, vt dicit Marian. in c. 1. nume. 18 de ra-
n ptor. *n* Quod tamen intellige, nisi ille Episcopus esset suffraganeus ipsius Archiepiscopi delinquentis: nam eo casu non posset ipsum punire. Et hæc est cōis opi. vt dicit Abb. in c. cum inferior, post nu. 1. ver. similis quæst. de maio. & obed. Imol. in d. c. cū inferior, nu. 11. Marian. in d. c. 1. nu. 19. & in c. postulasti, nu. 8. & 9. de foro comp.

15 Quæro, quis sit iudex monachorum, & clericorum regularium. Resp. Prælati inferiores seculares non habent de iure aliquod territorium, ita quod habeant iurisdictionem in ibidem delinquentes, sed solus Episcopus est ordinarius in sua diœcesi. Et ita communiter teneri atte-

attestatur Abb. in c. cùm contingat, nu. 29. de foro compet. o Quo verò ad monachos dicendum est, quod Abbates habent in criminalibus ordinariam potestatem, & possunt illos capere, & detinere, & punire. Et dicit Calder. consil. 20. de reg. quod ita tenent communiter Doctor. Benè verum est, quod (secundum aliquos) p Episcopus est etiam iudex ordinarius monachorum, & potest contra eos procedere, etiam non expectata negligentia Abbatis. Et hanc fatetur esse communem opi. Abb. in c. graue, in fin. de offi. ord. Sed hoc de consuetudine non seruatur, præsertim in ijs, quæ concernunt obseruātiam regulæ ipsius, quam profitentur. Et ita iudicatum fuit in parlamento Parisiensi, vt refert Papo libro 7. titu. 7. ar-
16 testo 43. † Quis autem sit iudex clericorum secularium, vel aliarum personarum ecclesiasticarum, dixi infra quæst. prox.

17 Excipiuntur tamen a potestate cuiuscumque iudicis ordinarij, etiam si esset Vicarius summi Pontificis in vrbe Romana, famuli, domestici, familiares, & subditi Cardinalium, ij enim omnes ex consuetudine remittuntur q ad ipsos Cardinales puniendi: & ita quotidie videmus seruari in vrbe Romana. prout etiam se vidisse obseruari attestatur Zabarel. in Cle. ne Romani, de elect. in 7. quæst. 1. partis, quem refert Saui. in tract. de offic. & potest. cap. sede vacante, in 10. q. 2. par. princ. num. 39. in fi. Et ita etiam videmus ex hac causa permissum esse ipsis Cardinalibus, vt teneant priuatum carcerem, vt dixi infra q. 68. vers. priuatum.

r r Quæro, nunquid familiares, seu famuli clericorum
18 seculares, siue laici gaudeant priuilegio fori clericorum quorum sunt familiares. Resp. Calcan. in facti contingentia consuluit, quod sic, cons. 71. vbi post num. 3. dicit, quod hæc est conclusio secundum omnes, quod famuli clericorum laici gaudent priuilegio ipsorum clericorum quo ad fori declinationem. Sed certè quicquid dicat Calcan. in contrarium est communis opi. vt attestatur Capyc. decis. 12. num. 2. in fin. Ab hac tamen conclusione excipiuntur famuli, siue familiares Episcoporum, ipsi enim gaudent priuilegio clericali, ita vt si delinquant, non possint a iudice laico puniri. Et ideo etiam si sint meri laici, debent ad iudicem ecclesiasticum remitti. Tex. est in c. fi. de off. archi. & ita tenent communiter Doct. vt ait Io. de Monte Sperello inter con. Calc. cons. 72. quod est subscriptio præcedentis consilij. Hanc etiam opin. dicit tenere communiter Doctores, Abb. in c. 2. nu. 6. de foro compe. quem refert Boer. in tract. de foro
s compe. post nu. 127. Capyc. in d. s decis. 12. nu. 3.
t t Sed pone, quod aliquis laicus det se, & sua bona alicui
19 monasterio, aut loco religioso, non mutato habitu, & postea committat aliquod delictum, & captus sit per iudicem secularem, nunquid erit remittendus ad iudicem ecclesiasticum? Resp. quod non, sed debet puniri per ipsum iudicem laicum, & ita conclusum fuit in curia Tholos. vt per Aufrer. decis. 8.

20 Fuit aliquando dubitatum, nunquid pœnitentes sint de foro ecclesiastico, an autem remaneant sub iurisdictione iudicum secularium. Dic, quod aut loquimur de quibusdam pœnitentibus, qui profitentur quandam religionem, quam appellant publicæ pœnitentiæ: & isti sunt de foro ecclesiastico, prout & cæteri religiosi. & hæc est communis opin. vt attestatur Alex. in ca. 2. colum. 2. de foro compe. quem refert Simancas de hæret. cap. 46. num. 18. & Didac. Pract. q. 34. post num. 4. vers. 2. intelligitur. Aut loquimur de ijs, qui publicam pœnitentiam faciunt ex mandato prælati, seu inquisitoris: & isti remanent de foro seculari. Et refert Simancas in loco præallegato, nume. 20. quod cum hæc controuersia contigisset de facto Granatæ, pœnitens, qui hominem occiderat, fuit furcis suspensus.

u u Præterea quæro, quis sit iudex competens officia-
21 lium, scilicet ad eos syndicandos? Respond. quod de iure communi est princeps qui eis concessit officia. Item præfectus prætorio, vel episcopus, vt est text. in l. 1. C. vt omnes tam ciuil. quam mil. & in §. necessitatis, in Authen. vt iud. sine quoquo suffra. Sed certè quidquid sit de iure communi, quælibet ciuitas, vel prouincia in hoc sua habet statuta, & consuetudines, a quibus nullo modo est recedendum. Hodie enim non habemus istos præfectos prætorio in Italia. vt dicit Bald. de synd. post numer. 1. qui tractatus est in l. obseruare, §. proficisci, ff. de offi. procons. & Rondinel. de syndi. nu. 6. in fin. Pariter etiam (vt attestatur Bald. in loco præallegato) illa iurisdictio Episcopi, de generali, & rationabili consuetudine apud nos recessit ab aula. Idem etiam tam in episcopo, quam in præfecto attestatur Paris Put. de synd. fol. 129. num. 1.

x x Sed hic incidenter quæro, nunquid isti syndicato-
22 res possint cognoscere etiam de delictis officialium nō pertinentibus ad ipsum officium. Respond. quod quidquid sit de iure, consuetudo obseruat, vt de omnibus cognoscant, modo commissa fuerint durante officio: Cæterum de ijs, quæ ante, vel post officium commissa sunt, non pertinet ad eos cognitio, sed ad ordinarium. Et ita in practica seruari attestatur Amed. de syndic. numero 171.

23 Quæro, nunc quis sit iudex competens scholarium in criminalibus. Respond. de iure scholares habent in suos iudices episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores vniuersitatis secundum dispositionem auth. habitæ, C. ne filius pro patre, intelligendo illa verba, Domino, vel magistro suo, vt verbum Domino si-
y gnificet legum præceptorem, & verbum Magistro, y præceptorem medicinæ, vel artium, secundum interpretationem gloss. ibi: quam dicit esse communem Horat. de priuil. scho. c. 64. col. 1. Sed quidquid sit de iure, hoc de Doctoribus, seu magistris, non seruatur de consuetudine, vt dicit Bartol. in d. authen. habita, num. 4. quem refert Horat. in loco præallegato cap. 65. in 1. ampliatione: sed Episcopus, & Potestas ciuitatis in criminalibus sunt eorum iudices competentes. Et ita Bononiæ seruari attestatur gloss. in d. authent. habita, in verbo, Si litem, & in §. illud, in verbo, Professores, in proœ. Digestorum. Idem attestatur Cagnol. in d. § illud, numero 282. Plus dicit Abb. disput. sexta incip. Gandulphus clericus, numero 9. quod communis consuetudo, quæ viget per omnia studia Italiæ, est quod Rector vniuersitatis (si est clericus) exercet iurisdictionem etiam in clericos. Ego vidi in nonnullis ciuitatibus contrarium seruari, & in specie in gymnasio Papiensi, si scholaris est clericus beneficiatus, vel in sacris, procedit Episcopus, & Rector, si est laicus, procedit Rector, & Potestas. Et ita pluries rescripsit senatus, & in specie 12. Iul. 1561. P. N. & secundo Martij 1562. P. N. Propterea dic seruandam esse in quolibet gymnasio consuetudinem, quæ ibi viget. Quod nota: quia, vt dicit Paris Put. de synd. fol. 419. in verbo, Scholaris, in fin. scholares sunt primi, qui dant querelas contra officiales in syndicatu.

24 Quæro modo, quis sit iudex competens Militum in delictis. Respond. De iure communi Capitanei nullam habent iurisdictionem, nisi in delictis militaribus: sed de more, & generali consuetudine belli, Capitanei de omni crimine per armigeros, & pedites commisso cognoscunt, & puniunt, aut puniri faciunt, & ad capitaneos recurri solet: de qua consuetudine
z attestatur Boerius de custodia clauium, numero 29. z In hoc autem Ducatu habemus super hoc decretum conditum a Senatu distinguens quomodo, & per quos iudices in delictis militum cognosci debeat, quod quidem Senatusconsultum Illustrissimus Marchio Vasti, tunc

tunc Gubernator, iussit ab omnibus militibus obseruari, quod tamen non semper fuit executum. aa Et vidi plerunque ex iussu senatus remitti milites delinquentes ad iudices loci, & econuerso, & in specie vidi remitti ad præfectum militum quendam militem cataphractũ, qui alterum militem, dum esset in custodia, interfecerat, 21. Ian. 1557. P. N. Si verò aliquis miles reperitur condemnatus antequam militiam susceperit, si deinde capiatur a iudice ordinario, non remittitur capitaneo, sed mittitur executioni condemnatio. Et ita fieri debere rescripsit Senatus in causa cuiusdam Bartholomæi Oldoini condemnati de atroci blasphemia, 5. Mar. 1557. Vide in hoc proposito, quæ dixi infra q. 38. vers. quarto etiam.

25 Modo quarto, quis sit iudex competens Iudæorum delinquentium. Resp. quod iudex laicus, non autem ecclesiasticus, est eorum iudex competens. Ita colligitur ex tex. in Clem. 1. de Iudæis, & ita dicunt Doctores, teste Anan. in rub. de Iudæis, nu. 9. Faciunt quæ dixi sup. bb hoc eo. lib. §. Blasphemia, *bb* vers. sed pone.

cc *cc* Solet etiam quandoque dubitari, nunquid officia-26 lis possit cognoscere de iniuria illata sibi, vel alicui de eius familia. Tu dic, quod aut talis iniuria fuit illata si dd bi, vel familiæ suæ tanquam officiali: & *dd* potest de ea cognoscere; Aut est illata sibi tanquam priuato, & non potest. Ita videtur colligi ex dictis Oldr. in cons. 7. vbi consuluit, quod quidam dominus temporalis, qui condemnauerat quandam mulierem sibi subditam, ex eo quod facturas, seu maleficia in eius personam fecisset, tenebatur ad restitutionem: quia talis iniuria videbatur ei facta tanquam priuato. Et hanc distinctionem tenent communiter Doctores, vt dicit Alber. in l. Senatusconsulto, post nume. 3. ff. de offic. præsid. Hanc etiam dicit esse communem opin. Alexan. in consil. 13. post numero 10 vers. Sexto præsuppono, lib. 6. Roland. consilio ee 48 nume. 7. lib. 2. *ee* Bene verum est, quod si iniuria sibi illata tanquã priuato esset notoria, posset etiam super ea ff *ff* cognoscere. Et ita dicunt Doctores, vt ait Anan. in cap. innotuit, num. 8. & 9. de maledicis. Dicit etiam Roland. in d. consil. 48 num. 2. quod ita dicunt communiter Scribentes, & nu. 14. dicit hanc conclusionem esse communiter receptam. Quod intellige, vt procedat, quando pro tali iniuria esset pœna a iure præfixa: sed si esset arbitrio ipsius iudicis imponenda, tunc vtique posset, vt gg suspectus *gg* recusari, & in omnem casum vbicunque agitur de iniuria illata officiali, superior semper debet esse promptus in committendo causam alteri cognoscendam, præsertim parte id petente, vel saltem in dando illi adiunctum, vt iudicia sine suspicione pertranseant. Dicit tamen Bal. in l. 1. C. vnde vi, prout illum refert Paris Put. de synd. fol. 275. num. 5. & fol. 335. nu. 4 quod quicquid sit de iure, hodie magni domini habent hoc de cõsuetudine, vt possint cognoscere de propria iniuria. Bene verum est, quod ex eorum modestia eius cognitionem, vt plurimum, committunt.

ADDITIONES.

a *Præcedentibus quæstionibus.* Vide Baiard.

b *Ratione personæ declinatur forũ iudicis.* Vide Baiar.

c *Ratione causæ declinatur.* Adde, quod vtroque tamen casu, non obstante Iudicis incompetentia Testis coram altero Iudice falsum deponens ab eodem puniri potest infra q. 38. vers. sed hic quæro, & versic. sed quæro nunquid supra q. 25. vers. sed nunquid ad fin. Maran. 6. part. Iud. actu 12. fol. mihi 383. Contrarium tamen tenuit Capyc. decis. 5. num. 13. d. q. 38. vers. sed hic quæro, vbi tamen loquitur in clerico. *Drogh.*

d *Videndum igitur est in primis.* Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 3. c. 38. & lib. 4. c. 15. nu. 13. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiard.

e *Possit Papa accusari.*] Mar. tract. de bann. fol. 377. nume. 188. inquit, quod illud, quod dicitur Papa potest accusari de hæresi, & deponi, intelligendum est de hæresi propriè, & strictè sumpta, quæ est circa articulos fidei. Ego vero in ista periculosa quæstione, me vna cum toto præsenti opere meo subijcio, atque remitto, sicuti author hic se remittit, & de qua etiam vi. per Lud. Carer. in tract. suo de hæret nu. 99 & 100. qui nume. 155. notat, quod licet Papa accusari possit, vt priuetur, si hæreticus sit, tamen si eligitur ei non obstat exceptio hæresis. per allegata ibid. *Gtach.*

f *Possit Papa de crimine.* Adde, quod etiam fuit accusatus Bonifacius Octauus supra q. 32. versic. Debes scire Dec. in l. est receptum, nume. 6. ff. de iur. omnium iudicum, & Damasus Papa se subiecit Synodo, vt ibidem, & de ardua quæstione hic tacta, an videlicet Papa sit supra Concilium meminit Felin. in cap. Nonnulli col. mihi 4. extra de rescript. vide glo. in cap. ex parte in verb. Nolumus de Capellis Monachorum. *Drogh.*

g *Et si noluerit congregabunt.* Præsuppositis tamẽ semper terminis habilibus. Nam raro, vel nunquam plus potest in facto congregatio, quam Papa, vel alius Princeps, similiter dicas de quolibet alio Domino, nam vocato eius officiali ad consilium, si noluerit accedere, cõgregabuntur sine pœna Communitates, & homines supra q. 16. vers. Vlterius quæro ad med. quamuis dici soleat, quod semper vniuersitas de mandato officialis congregatur, Capyc. decis. 4. nu. 9. *Drogh.*

h *Successiuè quæro.* Adde, quod antiquitus milites Imperatores iudicabant; teste Appio Alexandrino Romanæ Historiæ ciuil. Bell. lib. 4. exercitum, inquit, primores alloquuti, ad Lucium oratorem destinant, qui eum cum Cæsare ad iudicium vocarent. *Drogh.*

h *Successiuè quæro.* Vide Decian. lib. 3. de quo sup. cap. 38. nu. 10. & lib. 4. c. 15. nu. 5. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

i *Item quæro.* Decian. d. c. 38. num. 13. & c. 15. prædicto cap. 10. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

K *Idem etiam.* Decian. d. c. 38 num. 14 & d. cap. 15. numero 11. *Bern. Ros.*

l *Sed quicquid sit de iure.* Vide Baiard.

m *Sed quid si Archiepiscopus.* Vide Baiard.

n *Quod tamen intellige.* Vide Baiard.

o *Quo vero ad monachos.* Vide Baiard.

p *Episcopus est etiam iudex.* Non tamen Episcopus Monachos, vel Mendicantes bannire potest, cum talis pœna banni non sit in vsu apud ecclesiasticos, vt est infra q. 63. vers. fin. in fin. Contrarium tamen vidi seruari inter fratres minores vulgo Zoccolantes Sancti Francisci. Nam & episcopus Placentinus vnum ex dictis fratribus affinem meum iussit exulare; similiter & eorum Commissarij, quos sic appellant (alio vocabulo videlicet Prouinciales, eos nominat Bal. in cap. de caus. nume. 49 ext. de offic. & potest. iud. deleg.) aliquando exulare iubent, comminantque, vt contigit in personam doctissimi fratris Francisci Bernardini de Burgonouo. Credo ergo, quod licet Bannum propriè apud tales personas non sit in vsu, d. q. 63. tamen vtantur illa pęna, quæ potius dicitur deportatio, quam bannum; illa enim apud eos est in vsu infra q. 63. vers. Deportatio, item addo, quod Epi-27 scopus † non potest determinare numerum fratrum in ecclesijs Diœcesis suæ, Felin. coll. 5. post med. de consti. in cap. cum omnes, & de hac materia vide glo. in ca. ex parte, in verb. Diœcesana, de regul. *Drogh.*

q *Ad ipsos Cardinales.* Contrarium seruauit Xistus V. modernus Pont. Maximus: nam ipse puniebat familiares Cardinalium, ipsis Cardinalibus irrequisitis, infra quæst. 68. vers. priuatum carcerem. *Drogh.*

Qua-

r *Quæro nunquid.* Vide Baiard.

ſ *Decif.12.num.1.* Michael Craff. lib.2.comm.opi. verbo Forum,q.7.Suarez lib.10. opi. verbo clericorum familiares. *Bern.Rof.*

t *Sed pone quod aliquis laicus.* Vide Baiard.

u *Præterea quæro.* Vide Baiard.

x *Sed hic incidenter quæro.* Vide Baiard.

y *Præceptorem medicinæ.* Adde,quod ſub tali vocabulo ſolent ſic appellari Medici in Ciuitate . . . Parmæ inf.q.77.verſ.Magiſtri,& ſcolares,tamen illa gloſſ. dum dicit de Domino, intelligitur, vt ibid. de his, qui Iuriſdictionem habent. Verbum enim, Dominus,hunc ſenſum patitur,Bal.in l.proprietatis,in principio,C.de probat.refert Capyc.deciſ.27.nu.31. *Drogh.*

z *In hoc autem ducatu.* An ſit illud decretum, de quo in nou.ordinib.poſt conſtit.Mediolani, fol.30.nam ſi miles vti priuatus delinquit legib communib.punitur.Decian.tract.crim.tom.2.lib.7.ca.15. vbi delicta militaria plura recenſet. *Bern.Rof.*

aa *Et vidi plerunque.* Et ego vidi exercitum Catholicũ in partibus Flandriæ habere generalem Auditorem punientem milites vſque ad mortem. Adde Marſil. Rubr. de fideiuſſ. nu.113. ad fin. Petrus Bellus tract. ſuo de re milit.de quo inf.q.59.verſ. Quæro nunquid,vide in propoſito Boſſ.tit.de capt.nu.63.cum ſequent. *Drogh.*

bb *Verſ.ſed pone.fol.9.* Decian.tom.1. crim.lib.4.cap.26. num.1. *Bern.Rof.*

cc *Solet etiam.* Bart.in l.ſi quis.§.ſi quis,ff.de iniur. vide quæ tangit author in §. læſæ Maieſtatis, verſ. quæro etiam fol.47. *Bern.Rof.*

Vide eundem Baiardum.

dd *Poteſt de ea cognoſcere.*] Adde per Crauet. conſ.232. col.3.verſ.3.reſpondeo. *Giach.*

ee *Bene verum eſt.* Vide Baiard.

ff *Cognoſcere.*] Rationem vide per Abb.in ca. cum veniſſent,ante nu.9.de iud. *Giach.*

gg *Recuſari.*] vt per Abb.vbi ſupra,& Iacob.de S.Geor. qui dicit notandum eſſe iſtam limitationem in l. qui iuriſdictioni.poſt num.10.ff.de iuriſdictio.omnium iudicum. *Giach.*

Sequuntur additiones Excellentiſs.Baiardi.

QVÆSTIO XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Incompetentia Iudicis ante litem conteſtatam eſt proponenda.*

2 *Incompetentia iudicis aliquando proponitur poſt ſententiam,remiſſiuè.*

3 *Exceptionibus propoſitis,concernentibus ſimul perſonã Iudicis, & partis cenſetur prius propoſita exceptio Iudicem reſpiciens de ordine intellectus.*

4 *Forum competens dicitur ratione delicti,originis,domicilij,& quod ſit vagabundus.*

5 *Papa regulariter accuſari non poteſt,nec a Concilio.*

6 *Imperator poteſt a Papa deponi,& excommunicari propter hæreſim, ſacrilegium, periurium,exinanitionem feudi Eccleſiaſtici,& ſi in ſeruitutem redigat Laicos,& clericos,& libertatem Eccleſiaſticam.*

7 *Rex ſi delinquat a quo iudicetur,remiſſiuè.*

8 *Dominis duobus exiſtentibus inſolidum in eodem caſtro,an alter poſſit alterum punire.*

9 *Et quid ſi vnus ciuilem, alius criminalem iuriſdictionem habeat.*

10 *Officialium Regiorum exceſſus quis cognoſcat,remiſſ.*

11 *Officialis maioris iudicis delinquens in terra Baronis, per quem puniatur.*

12 *Iniuria facta Miniſtro alicuius iudicis exercentis officium in alterius territorio per quem puniatur.*

13 *Delictum quando dicatur commiſſum prætextu officij.*

14 *Papa cognoſcit de delictis epiſcoporum.*

15 *Patriarcha poterit puniri ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi deliquerit.*

16 *Archidiaconus poteſt punire extraneum Epiſcopum delinquentem in Diœceſi ſua.*

17 *Suffraganeus quando poſſit punire Archiepiſcopum.*

18 *Abbas habet in Monachos delinquentes ordinariam poteſtatem.*

Quod tamen limita,vt ibidem.

19 *Familiares qui dicantur,remiſſiuè.*

20 *Domeſticus qui ſit,remiſſiuè.*

Commenſalis quis ſit remiſſiuè,nu.eod.

21 *Oblati, & Confratres per quos puniantur in Regno Neapolitano.*

Oblati, & confratres in Regno Neapolitano an gaudeant priuilegio fori,nu.eod.

22 *Bannitus ſi fiat oblatus,an gaudeat priuilegio fori.*

Et quid de Heremitis, & Hoſpitalarijs,ibid.

23 *Becchetti an gaudeant priuilegio fori.*

24 *Officiales in Regno Neap.quomodo ſyndicentur,remiſſ.*

25 *Appellatio in ſyndicatu in Regno Neap.ad quem fiat.*

27 *Officialis an cognoſcat de iniuria ſibi illata,remiſſ.*

28 *Alapam dans poteſtati, pot eſt per ipſum officialem ad furcas condemnari.*

29 *Delegatus cognoſcit de iniuria facta officiali ſuo, dummodo ex cauſa officij.*

30 *Iudex quando poſſit iudicare in cauſa propria.*

31 *Iudex poteſt recuſari etiam, quod pœna eſſet certa,ſi ad eum veniret applicanda.*

32 *Iudex iniuriatus, ſi quid recipiat ab iniuriante, ne ipſum puniat, reſtitutioni tenetur in foro conſcientiæ.*

33 *Conſuetudo, quod quis ſit iudex in cauſa propria, an valeat.*

34 *Iniuria an cenſeatur facta officiali, vti officiali; an vt priuato,remiſſiuè.*

35 *Sententia in propria cauſa eſt nulla,etiam parte non opponente.*

36 *Sententia in cauſa ſuorum parte non opponente eſt valida.*

a PRæcedentibus quæſtionibus. Adde,quod † exceptio
1 incompetentiæ iudicis regulariter ante litem conteſtatam eſt proponenda, & etiam in certis caſibus,
2 nedum poſt litem, ſed etiam poſt ſententiam † proponi poteſt,vt per Bero.in cap.1.num.16.de accuſat.& ibi numero 8.dicit, quod ante omnia quærendum eſt de
3 perſona iudicis, & ſi in ſcriptura † exceptiones concernentes defectum perſonæ iudicis, & partis ſimul proponerentur, & attento ordine ſcripturæ præcederet exceptio reſpiciens partem, tamen ſecundum ordinem intellectus, diceretur prius propoſita exceptio contra perſonam iudicis, & de illa prius cognoſcendum foret.

b *Ratione perſonæ declinatur forum iudicis.* Adde videndum Fulgoſium in conſilio 49. vbi dicit forum non
4 ſortiri † niſi ratione delicti, originis, vel domicilij, vel quod ſit vagabundus.

d *Videndum igitur in primis.* Adde,quod Papa † regu-
5 lariter accuſari non poteſt,nec a Concilio, niſi in certis caſibus, vt per Decian. in tract. crimin. tom. 1 libro 5. cap.38.

h *Succeſſiuè quæro.* Adde,quod Imperator † a Papa po-
6 teſt deponi,& excommunicari propter hæreſim,ſacrilegium,periurium,& exinanitionem feudi,quod ab eccleſia teneret, vel ſi in ſeruitutem vellet redigere Laicos, & clericos,vel libertatem eccleſiaſticam impugnare,vt per glo.& omnes ſcribẽtes in c.ad apoſtolic. de re iud.in 6.

&

& Restu. in tract. de Imperatore quaest. 81. vbi multa circa hoc reperies ad saturitatem.

i *Item quaero.* Adde videndum † Corset. in tract. de po
7 test. Reg. q. 44. Zamor. in tract. de orig. Principatus in 2. par. in princ. Abb. & omnes in ca. quae in ecclesiarum, de constit.

K *Idem etiam dicendum est de Ducibus.* Adde quod vnus
8 † Princeps potest socium sibi aequalem in Principatu delinquentem punire. Rot. Rom. decis. 3. de foro compet. in anti. q. sed Capyc. decis. 27. nume. 9. tenet contrarium, etiam quod sint Domini in solidum, & ibi nu. 10.
9 & sequent. tenet, quod si sunt duo domini, † quorum vnus habeat ciuilem, alius criminalem iurisdictionem in aliquo castro, & officialis habens ciuilem, deliquerit, quod poterit puniri per alium officialem, habentem criminalem iurisdictionem, & merum, & mixtum imperium, & ad praedicta vide etiam Franch. in decis. 274. per totam vol. 2.

10 Item, si officialis † regius deliquerit in terra Baronis, ad quem spectet cognitio ad Baronem, vel ad Regem, vide Petr. in tit. de stat. vniuersit. cat. 83. & Rebuff. in l. 2. C. de nupt. vide etiam Carauit. in ritu 49. numero
11 14. vbi ponit, quod officialis † maioris iudicis delinquens in terra Baronis extra exercitium officij punitur ibi per Baronem, dummodo notum faciat superiori suo, & Boer. decis. 9. & ibi etiam ponit deseruientibus Regijs, quod debent remitti, si delinquũt in officio, & quo modo contra ipsos procedatur, & ibi etiam tenet, quod
12 si ministro † vnius iudicis suum exercenti officium in alterius territorio fit iniuria, quod iudex cuius authoritate in alterius iurisdictione sergentatus fecerit executionem, cognosceret de iniuria, & quod seruiẽs Regius si delinqueret in terra alicuius Baronis, siue Domini, est remittendus, si delictum erit circa offic. um suum; & si aliter deliquerit, erit puniendus per officialem Baronis. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 13. § 1. n. 21. fol. 1457.
13 † & de praedicta quaestione habetur etiam per Foller. in pract. crim. in ver. audiantur excusatores, n. 143. vltimae impressionis, quae est in quarto folio, & quando delictũ dicatur commissum in officio, aut praetextu officij. Albe. in l. Senatusconsulto, ff. de offic. praesid. vbi dicit, q tunc propriè dicitur quis delinquere extra officium, quando delinquit de non pertinentibus ad officium, & dicit Salicet. in l. magistratus, C. de iurisd. omn. iud. quod tũc dicitur miles delinquere in officio, cum vendiderit arma, vel equos ei necessarios. & Rebuff. in tract. de sent. exec. glo. 15. fol. 381 in constit. 1. tomo ait, quod executor dicitur in officio delinquere, quando caperet bona clericorum pro executione, vel alias excederet, aut pecuniã acciperet, vt non exequeretur, vel non in illa re, vel differat donec impetrentur literae appellationis.

l *Sed quicquid sit de iure.* Adde, quod Marian. Socin. in cap. si quis episcopus, nu. 6. cum seq. de accusat. posuit plures opiniones, & tandem concludit, quod hodie so-
14 lus Papa, † vel Legatus ab eo potest absoluere, vel condemnare Episcopum.

m *Sed quid si Archiepiscopus.* Adde, quod etiam Pa-
15 triarcha † poterit puniri ab episcopo, in cuius dioecesi deliquerit, Abb. & latè Felin. in d. cap. cum inferior de maior. & obedien. 1. & 2. colum. vbi Ioann. Andr. dicit,
16 quod etiam Archidiaconus † poterit punire extraneum Episcopum delinquentem in iurisdictione sua, nam etiam maior in alieno territorio habetur pro priuato, ita quoque tradit Decian. in tract. crim. tom. 1. cap. 17. numero 22. lib. 4.

n *Quod tamen intellige.* Adde, quod suffraganeus † pos-
17 sit punire Archiepiscopum, si delinquat in dioecesi eiusdem sui suffraganei, non vt suffraganei, quia etiam ex dispensatione alterius Dioecesis Episcopus, & sic quo ad illum Episcopatum non erat subditus Archiepiscopo, Felin. in d. c. cum inferior, nu. 3. de maior. & obedien. & Decian. vbi su. nu. 24.

o *Quo vero ad Monachos.* Adde, † quod fallit in tribus
18 casibus, primo nisi esset tale crimen, propter quod esset deponendus, quia tunc Episcopus solus esset iudex competens, secundo nisi Abbas sufficienter non puniuisset secundum Canones, sed tantum secundum regulas claustrales, tertiò nisi Abbas esset negligens in corrigendo, vt de omnibus consuluit Roman. cons. 375. in proposita quaestione.

r *Quaero nunquid.* Adde per Carau. in ritu 46. nu. 29. cũ
19 seq. qui dicantur familiares, † & quibus priuilegia dominorum concessa intelligantur, & ibi etiam habetur
20 quis dicatur domesticus, † & quis commensalis, & quomodo probetur, q sint familiares, vide Ang. in consil. 74. nu. 2. to. 1. inter consil. crim. diuersorum.

t *Sed pone, quod aliquis laicus.* Adde, quod † in Regno
21 Neap. per Robert. Regem in c. priuilegia titu. de oblationib. fol. 337. fuit prouisum, quod oblati, & confratres retinentes bona, siue vsumfructum & vxores, & habitum non portantes non gauderet priuilegio clericorum in ciuilibus, nec in criminalibus, quod est etiam de iure communi, vt est text. cum glos. in cap. fin. de sepult. in 6. & in c. priuilegia extra de priuileg. Abb. in ca. cum, & plantare de priuil. colum. fin. Marian. Socin. in c. 2. de foro compet. vbi latè, & Afflict. in constit. Regn. statuimus la 2. col. 6. in 4. quaestione in fin. si tamen talis oblatus portaret habitum religiosi, & staret in monasterio; licet reseruasset sibi aliquid, gauderet priuilegio, quia non esset in fraudem, & ita procedit opinio contraria, de qua per Socin. in loco supracitato, & quae dicit Car-
22 din. in Clem. 2. in q. 1. de praebend. Et † quid si bannitus, & condemnatus, qui postea fuit effectus oblatus, fuerit captus, an debeat remitti ad Iudicem ecclesiasticum, vide Federic. de Sen. consil. 235. qui tenet eum esse remittendum, si tempore capturae incedebat in habitu, quem deferunt oblati, vide etiam Bald. in l. officiales, C.
23 de episc. & cleric. vbi dicit, quod Becchetti, † qui sunt illi tertij ordinis sanct. Francisci, habent accidentia sine subiecto, & quod ideo nihil valet eis eorum habitus, quia est potius quaedam apparentia in habitu, quam in existentia, & realitas in effectu, idem tenet Barto. in l. 1. ff. de poen. Item dicendum est de Eremita, & de rectoribus hospitalium in proprietate, & coniugio, vt per Abb. Guglielm. & Ioann. de Ligna. in clemen. per literas de praebend. & Aufrer. in addit. ad Capell. Tholos. decis. 8. & Socin. in d. c. 2. de foro compet. nu. 9. declaratione dicit, quod illis, qui in talem regulam ingrediuntur in fraudem, deberet cingi cordula non in loco centurae, sed in gutture, & eis pro parte fattanae furcas polliceri, & in fine dicit, quod in praedictis oblatis multum operatur consuetudo loci, vide etiam Cald. cons. 7. de foro compet. vbi dicit in fine, quod tenor priuilegij concessi a Sede Apostolica dictis oblatis, siue fratribus tertij ordinis debet attendi.

u *Praeterea quaero.* Adde, quomodo † in Regno Neap.
24 officiales syndicantur, & a quibus, & an sit † appellan-
25 dum ad Barones, seu ad mag. Cur. Videre per Carau. in ritu 295. & per Reg. Pragm. ibi allegatas.

x *Sed hic incidenter quaero.* Adde, quod in Regno † Nea-
26 politano prouisum fuit per Reg. Pragm. quae est tertia, sub rit. de offic. iud. & aliorum official. versatum, vt officiales, quod in syndicatu nedum contra officiales ad instantiam querelantium procedatur, sed etiam ad perquisitionem fisci.

cc *Solet etiam quandoque.* Adde videndum † Crauet. in
27 cons. 232. col. 3. vers. 3. respondes, & Farinac. in q. 17.
28 nume. 44. cum seq. & si quis daret † alapam Potestati, posset potestas ipsum furcis statim suspendi facere, Grã. in decis. 36. num. 4.

Item

29 Item adde, quod † similiter iudex delegatus poterit cognoscere de iniuria facta officiali suo ex causa officij, secus si ex alia causa, quia tunc iudex ordinarius cognoscet Boer. decis. 9. nu. 14. cum seq.

cc *Bene verum est.* Adde, quod † tale delictum debet esse
30 notorium notorietate facti permanentis, quia ipso actu pronunciaret iudex, & non sufficit, quod sit facti transeuntis, cum tale notorium indigeat probatione, vt per gloss. 2. q. 1. de transact. & multa dicuntur notoria, quæ non sunt, capit. consueuit, de appellat. & in his probationibus recipiendis iudex posset grauare partem, ideo vt suspectus, recusabitur. ita not. Philip. Franch. post Abb. in cap. proposuit, de appellat. loquens in suspicione iudicis, & in terminis in iudice iudicare volente in causa propria. not. Dec. in cap. cum venisset, colum. 5. de iudic.

31 Item adde, quod † etiam si pœna esset certa, tamen si veniret imponenda ratione proprij interesse, tunc poterit recusari iudex in causa propria is, ad quem pœna veniret applicanda, ita Salicet. in l. 1. C. ne quis in sua cau. col. 2.

32 Item adde, † quod iudex iniuriatus, si quid receperit ab iniuriante ne ipsum puniat, tenetur ad restitutionem in foro conscientiæ, Oldr. cons. 7.

33 Item adde, † si extaret consuetudo, quod quis posset esse iudex in causa propria, non valeret. Abb. in cap. postulasti, num. 14. de foro compet. sed glos. in cap. Romana de pœnit in 6. videtur tenere contrarium, scilicet, quod consuetudo valeret, & Doct. in cap. cum contingat. extra de foro compet. idem tenent Alex. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omn. iud. Afflict. in constit. iustitiarij per Prouincias in septimo not. & Io. Ant. de Nigr. quos omnes allegat. in c. Regni in cap. 119. incip. Item statuimus, num. 8.

34 Item adde, si † dubitatur, an iniuria fuerit illata tanquam officiali, vel tanquam priuato, tunc recurrendum est ad coniecturas, & præsumptiones, vt per Parid. de synd. in verb. iniuria officialis, §. an si officialis processus, num. 4. & ibi remissiuè habetur de coniecturis Capyc. decis. 130. nu. 12.

35 Item adde, quod sententia † in causa propria dicta est nulla etiam parte non opponente. Doct. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud. & Vant. de nullit. in rubric. ex defectu iurisd. ordin. nu. 93. Sed si sententia esset
36 in causa suorum † teneret parte non opponente, Cur. iun. in d. l. qui iurisdictionis, & Vant. in loco præcitato, num. 97.

QVÆSTIO XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Clericos pro delictis per eos commissis non posse puniri a iudice ecclesiastico.*
2 *Et an hoc priuilegium sit clericis concessum a iure diuino, ibidem.*
3 *Et an valeat consuetudo, quod clerici possint criminaliter conueniri coram iudice laico, vers. Sed ea retenta.*
4 *Et an possit clericus huic priuilegio renunciare, vers. Secundo infertur.*
5 *Et an clericus citatus a iudice seculari pro delicto teneatur comparere, & allegare coram eo priuilegium clericatus, vers. Est autem.*
6 *Et an possit clericus pro crimine reconueniri coram iudice laico, vers. Et hæc quidem.*
7 *Et an clericus illegitimè natus gaudeat hoc priuilegio fori, vers. Habet etiam.*
8 *Et an clericus coniugatus gaudeat priuilegio fori, vers. Quæro an clericus.*
9 *Et quid si sit bigamus, ibid.*
10 *Et quid si vnicam tantum vxorem duxit, sed illam post adulterium commissum cognouit, vers. Sed an ille.*
11 *Et quid si post delictum commissum fuit bigamus, versic. Sed pone.*
12 *Et an clericus coniugatus, qui non abstinet a negociationibus, & armis, gaudeat priuilegio fori, vers. Hæc verò.*
13 *Et an clericus coniugatus, non incedens in habitu, & tonsura clericali, gaudeat priuilegio fori, ver. Dixi clericum.*
14 *Et quis sit habitus, & tonsura clericalis, ibid.*
15 *Et quid si clericus coniugatus, qui ante delictum non incedebat in habitu, illum deinde post delictum reassumpserit, vers. Sed hic quæro.*
16 *Et quid si reassumat tonsuram post condemnationem, versic. Sed quid si clericus.*
17 *Et quid si clericus non deferat tonsuram, quia non habeat capillos, vers. Quæro nunc.*
18 *Et an clericus coniugatus, mortua vxore, recuperet omnia priuilegia clericis non coniugatis competentia, versic. Vnum etiam scias.*
19 *Et an clericus non deferens habitum, perdat priuilegiũ ante quàm sit ter monitus, vers. Hæc autem.*
20 *Et quid si facta sit generalis monitio in synodo, vers. Sed quid si facta.*
21 *Et quis iudex cognoscat super clericatus exceptione, ecclesiasticus an secularis, vers. Regulariter autem.*
22 *Et quis super habitu, & tonsura, versic. Dixi clericum, circa fin.*
23 *Et an clericus non deferens habitum, & tonsuram, & immiscens se enormitatibus, amittat priuilegium fori, vers. Quæro modo.*
24 *Et quid in clerico incedente in habitu, & tonsura, vers. Cæterum si clericus.*
25 *Et an clericus factus a principe officialis, si in officio delinquat possit ab eo puniri, vers. Quæro pone.*
26 *Et an clerici reperti cum armis possint a iudicibus secularibus puniri, vers. Vlterius quæro.*
27 *Et an clericus, committens crimen lesæ Maiestatis cõtra principẽ secularẽ, possit ab eo puniri, ver. Quæro nunqd.*
28 *Et an clericus, deponens falsum testimonium corã iudice laico, possit ab eo puniri, vers. Solet etiam remissiuè.*
29 *Et an clericus imputatus de assassinio, possit puniri per iudicem secularem, vers. Item quæro.*
30 *Et an hoc casu requiratur solemnis degradatio, versic. Sed quæro.*
31 *Et an requiratur sententia declaratoria, ibid.*
32 *Et an talis clericus assassinus sit tradendus curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate, vers. Quæro etiam.*
33 *Et an clericus incorrigibilis possit puniri per iudicem secularem, vers. Successiuè quæro.*
34 *Et an super incorrigibilitate requiratur declaratoria, ibid. vers. Sed quæritur.*
35 *Et an iudex secularis possit punire clericum, qui non sit prius degradatus, & traditus curiæ seculari, ver. Scias autem.*
36 *Et pro quibus criminibus clericus sit degradandus, vers. Scias etiam.*
37 *Et an clericus incorrigibilis sit tradendus curiæ seculari, vers. Dixi etiam.*
38 *Et an clericus propter contumeliam illatam suo episcopo sit tradendus curiæ seculari, vers. Hinc infertur.*
39 *Et an propter crimen falsi, vers. Videmus etiam.*
40 *Et an pro enormi homicidio, vers. Pariter etiam.*
41 *Et an pro crimine lesæ Maiestatis, vers. Nunquid autem Rem. siuè.*
42 *Et an iudex secularis, cui traditus est clericus, possit illũ punire corporaliter, ibid. vers. Sed an iudex.*
43 *Et an si quis post delictũ faciat se clericũ, vel monachũ, gaudeat priuilegio fori, vers. Sæpenumero contingit.*
44 *Et an præsumatur suscepisse clericatum in fraudem, versic. Sed in hoc.*

Et

45 *Et an monasterium teneatur pro delicto ingressi, versic. S d nunquid.*
46 *Et quid si in eodem delicto interuenerint clerici, & laici, an omnes sint ad iudicem ecclesiasticum remittendi, vers. Euenit plerunque.*
47 *Et quid si illata sit iniuria per laicum clerico, an cognitio spectet ad iudicem ecclesiasticum, vers. Quæro, quid si per laicum.*
48 *Quomodo facienda sit remissio clericorum a iudicibus laicis ad ecclesiasticos, vers. Quæro quomodo.*
49 *Iudex ecclesiasticus an teneatur stare processui facto per iudicem secularem remittentem, vers. Vltimo quæro.*
50 *Clerici alicui ecclesiæ seruire debent.*
51 *Arma reperta clericis fiunt officialium.*

a OMnium *a* autem exceptionum, quæ in causis criminalibus ad declinandam iudicum iurisdictionem proponuntur, nulla frequentior est, quam clerica-
1 tus: de ea igitur in primis videamus. † Et quidem in
b hac materia facienda est conclusio, quod *b* iudex secularis nullo modo potest occasione alicuius delicti procedere contra clericum, aut religiosum, text. est in cap.
2 cum non ab homine, de iud. & hoc priuilegium, † quod clerici non possint iudicari a laicis, est eis concessum a iure diuino. Et hæc est communis opin. vt dicit Alciat. in d. cap. cum non ab homine, numero 2. Didac. practica, quæst. 31. numero 1. qui refert idem attestari, Feli. in cap. 2. col. 1. de maior. & obed. & Rochum de consuet. fol. 51. colum. 4. & Rebuffum in concordat. in rubric. de protectione, quæ tamen conclusio in puncto iuris non transit sine difficultate, saltem quo ad clericos, qui non sunt in sacris constituti.
c *c* Sed ea retenta infertur, quod non valet consuetu-
3 do, quod in causis criminalibus clerici conueniantur coram iudice seculari, vt colligi videtur ex tex. in ca. clerici, de iudic. & est communis opin. vt ait Didac. in d. q. 31. num. 5. quam ego etiam sequor, quo ad hoc, vt non valeat consuetudo, per quam generaliter clerici pro criminibus subijcerentur iudicibus laicis: sed consuetudo particularis, quod in aliquibus casibus, vel causis, & aliqui clerici, puta, in minoribus constituti, possint puniri a iudice seculari, vtique valet, & ita in pluribus locis in practica indistinctè obseruatur. Vide quæ dixi infra q. 41. vers. sed quid dicendum.
d *d* Secundo infertur, quod nõ possunt clerici huic pri
e uilegio tacitè, vel expressè *e* renunciare, vt est tex. in ca.
4 si diligenti, vbi Doctores omnes notant, de foro compe. & communis sententia Doctorum, vt attestatur Boer. super consue. Bituricen. fol. 26. col. 3.
f *f* Est autem hæc exceptio tantæ efficaciæ, vt a se ipsa
5 proponatur, & ideo non teneatur clericus citatus per iudicem secularem occasione alicuius delicti coram eo
g per se, vel per procuratorem *g* comparere, & exceptionem clericatus proponere, vt dicit Archid. in cap. 2. 15. quæst. 4. & est communis opin. vt attestatur Felin. in ca. veniens, in vltimis verbis, de accusation. Quod intellige, nisi in citatione exprimeretur talis causa, propter quam clericus teneretur coram iudice laico comparere, puta, quia esset vassallus, iuxta ea quæ dixi sup. lib. 4. §. Feudum, quæst. 90. versicu. sed quid si dominus, & vers. & hæc quidem. Cæterum in casibus, in quibus clericus non potest a iudice laico iudicari, licet citatus sit prorsus contumax, non potest contra eum iudex secularis procedere, & si procedat, omnia sunt nulla, neque ipse tenetur hoc allegare, neque etiam post sententiam. Et ita se cõsuluisse, & intellexisse, quod ita fuit iudicatum, testatur Dec. consilio 241. in primis verbis, quem refert Didac. practic. quæstione 33. numero 2. Et si distulit il-
h lud allegare, *h* non propterea poterit iudex laicus illum
i in expensis condemnare, sed est remittendus *i* ad iudicem suum ecclesiasticum, etiam respectu refectionis impensarum, vt in facti contingentia iudicauit curia Neapolit. teste Grammat. voto 18. quem refert Carauita super ritu 65. magnæ Curiæ, numero 1. Quinimò etiamsi deinde contigerit clericum carcerari, non potest cogi, vt soluat, neque etiam pœnam ipsius contumaciæ, licet pecuniaria sit, sed est liberè dimittendus. Et ita in facti contingentia decisum fuit in curia Delphi. vt per Guid. Papæ decis. 450. supra quæstio. licet curia Neapolit. contrarium iudicauerit, vt per Grammat. voto 27. & male secundum eum, quam decisionem curiæ Neapol. aliter refert Foller. in pract. crimin. folio 63. numero 39. in fin. Scias tamen, quod Barto. in l. non videtur, la 1. numero 1. ff. de iud. videtur tenuisse contrarium, quod scilicet clericus citatus coram iudice laico, si non compareat, & alleget se clericum, possit mulctari, & hoc nisi in citatione dictum sit, citetur presbyter talis, vel aliquid aliud, ex quo appareat, quod ille esset clericus, quod tamen iudices nostri temporis non solent apponere in suis citationibus, licet secundum eum male faciant: non tamen potest contra talem clericum contumacem perueniri ad secundum decretum, quia non dicitur latitare, ex quo non tenetur in eo iudicio respondere. Et illam opinio. Bartol. seruari attestatur Aufre. in Apostil. ad decis. Tholos. 165. Sed certè communiter Canon. tenent contra Bartol. vt attestatur Cauens. super 235. ritu magnæ curiæ, numero 11. Et ita quicquid seruetur in Gallia, apud nos clericus contumax in casibus, in quibus non tenetur comparere, non mulctatur, & si mulctatus fuerit, quandocunque doceat se clericum, solet talis mulcta reuocari, & annullari. Et ita puto seruari debere a iudicibus Deum timentibus.
K *K* Et hæc quidem conclusio, quod scilicet clericus nõ
6 possit a iudice laico criminaliter iudicari, procedit siue clericus pro crimine coram iudice conueniatur, siue reconueniatur: nam clericus non potest coram iudice seculari pro crimine ciuiliter, neque criminaliter conueniri. Et hæc est communis opin. vt attestantur Scribentes in c. at si clerici, de iud. & in specie Imol. nu. 148. quem refert Berous ibi nu. 150. Card. Alex. in ca. multi, col. penul. versic. in fi. gl. 2. q. 1.
7 Habet etiam locum hæc conclusio, quamuis clericus sit illegitimus, licet enim nati illegitimè sint maximè odiosi sacris Canonibus, vt dixi sup. lib. 2. §. Filius, tamen etiam clericus illegitimus gaudet priuilegio fori, & ita in facti contingentia decisum fuit per Concil. Neapol. vt refert Grammat. decis. 81.
l *l* Quæro, an clericus coniugatus gaudeat priuilegio
8 fori. Respond. quod sic: nam propter coniugium non perditur priuilegium, quod in criminalibus non possit puniri a iudice seculari, dummodo cum vnica tantum,
m eaque virgine, matrimonium contraxerit, *m* & habitũ clericalem, tonsuramque deferat, vt est text. in cap. vni-
n co de cler. coniug. in 6. & est *n* communis opinio, vt ait
9 Didac. pract. q. 31. post num. 7. versic. Prima igitur. † Si verò sit bigamus, potest a iudice laico puniri: intellige tamen, si propriè sit Bigamus, scilicet si duas vxores du-
o xerit: nam alij *o* interpretatiuè bigami dicuntur, vt dixi supra, lib. 2. §. Clericus, & ideo non possunt a iudice laico puniri.
p *p* Sed an ille, qui vnam tantum vxorem duxit virgi-
10 nem, illamque propter adulterium dimisit, & deinde ei reconciliatus est, dicendus est bigamus, quo ad hoc, vt amittat priuilegium fori? Respond. Certè clericus qui vxorem post adulterium ab ea commissum carnaliter cognoscit, etiam si ipse adulterium ignoret, dicitur bigamus secundum communem opinio. etiamsi ex præcepto ecclesiæ illam inuitus cognouerit, vt dixi in loco præalleg. Nihilominus cum talis interpretatiuè dicatur biga-

bigamus, dicendum est, quod non amittit propterea pri
uilegium fori. Et ita tenent concorditer omnes, vt atte-
statur Auf. in decis. Thol. 64. referens ita fuisse decisum
in facti contingentia.
11 Sed pone, quod aliquis clericus solutus commiserit
aliquod delictum, & de eo fuerit accusatus: deinde po-
stea effectus sit bigamus, nunquid erit curiæ seculari re
q mittendus? Resp. quod non *q* attenditur enim status, in
quo erat tempore delicti. Et ita conclusum fuit in curia
Tholos. vt per Aufrer. decis. 377.
r *r* Qua ratione pariter etiam decisum fuit per consi-
lium Neapolit. quod si clericus post commissum deli-
ctum, vxorem duxerit, non potest de eo delicto co-
gnosci per iudicem secularem, sed debet ad iudicem
suum ecclesiasticum remitti, prout conclusum fuisse re-
fert Grammat. decis. 10. non obstantibus (vt ipse ait) cla
moribus fisci, quem refert Carauita super ritu 66. ma-
gnæ curiæ, num. 9. qui tamen de hac decisione dubitat,
vt ibi per eum.
s Hæc verò omnia procedunt, dummodo talis *s* cleri-
12 cus coniugatus abstineat a negociationibus, & armis:
aliàs autem si ab eis non abstineret, posset, non obstan-
t te clericatu, per iudicem laicum puniri. *t* Et hæc est cō
mun. opin. vt dicit Bertrand. consil. 13. num. 5. libro 8. Et
quod clericus coniugatus debeat abstinere a negocia-
tionibus, a quibus alij clerici non coniugati tenentur
abstinere, alias priuilegium fori amittat, tenuit Innoc. in
cap. si. de vita, & honest. cler. & ita firmant communiter
Doctores, vt dicit Alex. de Neuo, cons. 60. num. 4. Quæ
autem negociationes sint clericis interdictæ, dixi supra
lib. 2. §. Clericus.
u *u* Dixi clericum coniugatum gaudere priuilegio fo-
13 ri, dummodo incedat in habitu, & tonsura clericali,
licet hodie (secundum aliquos) de consuetudine cle-
x rici non coniugati *x* non incedant in vestibus, & ton-
sura clericali, vt fatetur esse generalem consuetudinem
y Fulgos. consilio 123. numero primo. *y* Sed quæro, quis
dicatur in hoc proposito habitus clericalis. Respond.
Omnes concludere videntur, quod non sit a sacris cano-
nibus determinatus clericis aliquis habitus ab alijs di-
stinctus, & ideo quod sit attendenda consuetudo regio-
14 nis. † Propterea ad iudicandum an aliquis incedat in
habitu, & tonsura clericali, videndum est, an ille, qui in
aliquo habitu incedit, prima facie si videatur in populo,
iudicabitur clericus, an autem laicus. Et certè vera est
hæc conclusio, si affirmatiuè intelligatur, scilicet, quod
sacri Canones non constituunt specialiter clericis cer-
tum habitum sed negatiuè non est vera: nam multi ha-
bitus sunt per sacros Canones prohibiti a clericis de-
ferri, vt videri potest in locis præallegatis per Foller. in
pract. crimin. fol. 64. numero 42. & sequent. Quid ergo
si clericus deferat biretum, seu capitium bipartitum, seu
virgatum, aut duorum colorum? Certè non dicetur
incedere habitu clericali, & ita fuit iudicatum per cu-
riam Tholos. teste Aufrer. decis. 227. idemque si deferat
colletum sic virgatum, vt eadem curia iudicauit, decis.
252. Et refert pract. Millei fol. 73. numero 8. quod qui-
dam clericus coniugatus, eo quod habebat caligas
bipartitas, Tholosæ reputatus fuit laicus, & pro cri-
mine tanquam laicus fuit laqueo suspensus, & nota in
hoc proposito, quod quamuis secundum opinio. magis
communem cognitio, an aliquis sit clericus, vel ne,
z pertineat *z* ad iudicem ecclesiasticum, de quo videnda
aa sunt ea, quæ dixi infra vers. *aa* regulariter autem: nihi-
bb lominus si dubitetur super habitu, *bb* an sit clericalis,
cc vel non, *cc* hæc cognitio spectat ad iudicem laicum;
non autem ad ecclesiasticum. Et ita decisum fuit in fa-
cti contingentia in parlamento Delph. vt refert Guido
Pap. decis. 138. & cons. 110. num. 2. vbi pariter in facto
ita consuluit.

dd *dd* Sed hic quæro, quid si clericus coniugatus, qui an
15 te tempus commissi criminis non incedebat in habitu,
& tonsura, reassumpserit habitum & tonsuram, & in-
continenti aliquod crimen commiserit, nunquid gau-
debit priuilegio fori? Respon. Io. Andr. in ca. Ioannes, in
4. q. de cler. coniugat. tenuit, quod sic, referens ita fuisse
Paduæ determinatum, licet communiter Doctoribus
(vt ipse ait) non placuerit, & illum sequuntur commu-
niter Scribentes, vt dicit Alex. consil. 8. post nu. 4. lib. 1.
& consil. 149. num. 7. lib. 6. quem refert Marsi. sing. 480.
apud Doctores. Hanc etiam dicit esse communem opi.
Didac. in d. q. pract. 31. post numero 7. vers. Quinto po-
tissimum, secundum quam in facti contingentia consul
uit Christoph. de Castil. consil. 5. Quod tamen ego in-
telligo, vt procedat, nisi talis clericus habitum, & ton-
ee suram reassumpsisset *ee* in fraudem, vt etiam dixi infra
ff statim, *ff* vers. sed quid si clericus.
gg *gg* Sed quid si clericus coniugatus, solitus aliquando
16 deferre tonsuram, fuerit condemnatus tempore, quo
non habebat tonsuram, pro aliquo delicto per eum
commisso, nunquid si reassumat tonsuram, & deinde ca
ptus sit a iudice seculari, poterit ab eo puniri? Respond.
quod non, sed est remittendus ad iudicem ecclesiasti-
cum. Et ita fuit decisum per curiam Tholos. teste Au-
frer. decis. 104. Hoc tamen locum non haberet, vbi ap-
pareret, quod ipse clericus reassumpsisset habitum, &
tonsuram in fraudem, vt pariter in facto fuit iudicatum
per eandem curiam Tholosanam, vt refert Aufrer. deci-
sione 144. vbi dicit, quod ita tenent communiter Legi-
stæ, & decis. 147.
17 Quæro nunc, quid si clericus non deferat tonsuram,
quia non habet capillos? Respon. quod excusatur, & ita
conclusum fuit in curia Tholos. vt per Aufr. decis. 256.
Nam ad impossibile nemo tenetur. Quod nota pro cle-
hh ricis, quibus *hh* morbo Gallico implicitis aliquando
solent capilli cadere.
18 Vnum etiam scias, quod clericus coniugatus, qui vni
cam tantum, & virginem vxorem duxit, ea mortua recu
perat omnia priuilegia, quæ competunt clericis nō con
iugatis. Ita dicit Abb. in c. clericus, il 2. num. 4. de vita, &
honest. clericorum, cuius opin. ferè vnanimi sententia
probant omnes, vt attestatur Dida. in d. pract. q. 31. post
nu. 7. vers. 5. potissimum. in fi.
ii *ii* Hæc autem, quæ de clerico non deferente habi-
19 tum, & tonsuram dicta sunt, intelligi debent, vt proce-
KK dant in eo, qui est coniugatus. *KK* Cæterum clerici
non coniugati licet non incedant in habitu, & tonsura,
gaudent priuilegio fori, nec possunt a iudice laico pu-
ll niri, cap. si iudex laicus, de sent. excomm. in sexto. *ll* Be-
mm ne verum est, quod si talis clericus fuerit *mm* ter mo-
nitus a suo prælato, vt deferat habitum, & tonsuram, &
nn ipse, *nn* neglectis monitionibus, adhuc incedat sine ha-
bitu, & tonsura, tunc in omnibus reputatur pro laico. Et
hæc est differentia in hoc proposito inter clericum con
iugatum, & non coniugatum: nam clericus coniuga-
tus, eo ipso quod non defert habitum, & tonsuram, abs-
que alia monitione amittit priuilegium fori, & hoc om-
nes fatentur, vt ait Didac. pract. quæst. 32. post numerū
1. Clericus autem non coniugatus non amittit priuile-
gium, nisi post monitionem, & hæc est communis opi.
vt ait Didac. in d. quæst. 32. numero 1. Et ita videtur cō-
muniter practicari, vt dicit Imola in c. fin. post nume. 7.
vers. aduerte tamen, de vita, & honest. clericorum. Sed
certè Alex. de Neuo consil. 59. num. 4. dicit verum non
esse, quod ita seruetur, & certè apud nos non serua-
tur: nam clerici, qui non sunt in sacris, neque habent
beneficia, si non incedunt in habitu, & tonsura, puniun
tur indistinctè per iudices seculares, etiamsi a suo præ-
lato moniti non fuerint. Et ita rescripsit Senatus præ-
tori Bobij, & vicario episcopali eiusdem ciuitatis, qui
contra

contra huiusmodi obseruantiam quandam inhibitio-
nem fecerat ipsi praetori, quam postea reuocauit, 7.
oo August. 1561. P.N. *oo* In regno autem Neapo. serua-
tur, quòd clerici etiam in minoribus constituti, & ha-
bentes etiam solummodo primam tonsuram, gaudent
priuilegio fori, etiamsi non incedant in habitu clerica-
li, vt pluries decisum fuisse in sacro concil. refert Gram-
mar. voto 33. in fin. & super const. Reg. fol. 3. col. 4. post
nu. 4. vbi tamen subdit quòd post promulgatam quan-
dam constitutionem Papae Clementis, & deinde Pa-
pae Pauli, aliter fuit obseruatum contra clericos non
beneficiatos, neque in sacris constitutos. Quinimmo
Alexan. in consil. praeallegato, nu. 6. in fin. tenuit, quòd
quantum ad amissionem priuilegij clericalis circa fo-
rum, nulla sit differentia inter clericos in minoribus,
& clericos in sacris constitutos: & allegat plures id te-
nentes, subdens, quòd hanc opi. quòd clericus se gerens
pro laico, deprehensus in crimine possit puniri per iudi
cem laicum, communiter videntur tenere Doctores;
forte moti hac ratione, quia his temporib. praelati red-
dunt se valde difficiles in huiusmodi monitionib. facien
dis, vt etiam dicit Afflict. super prima parte constitutio-
num Regni, rubr. 3. post nu. 20. & ne eorum iurisdictio
restringatur, potius tolerant vitia clericorum eis subdi-
torum. Quod an bene factum sit, Deus ipse iudicet. Cae-
pp terum clericus beneficiatus licet *pp* incedat armatus vt
miles, non potest à iudice laico puniri, & ita declarauit
Senatus in causa cuiusdam Ludouici Scribani, 21. Maij
1554. P.N.

qq *qq* Sed quid si facta sit monitio generalis in synodo;
20 nunquid illa vnica sufficit, pro trina monitione? Re-
spon. ꝙ sic, modo fiat expresse sub poena priuationis pri
uilegij clericatus. Ita tenuit Hostien. in c. 1. ne clerici, vel
monachi, & est communis opin. vt dicit Alex. de Neuo
rr cons. 60. nu. 14. *rr* Talis enim monitio in synodo facta,
habet vim constitutionis, in qua regulariter vnica sufficit
monitio, neque plures requiruntur.

21 Regulariter autem si clericus captus sit per iudicem
secularem, debet remanere penes eum, donec fuerit
cognitum per iudicem ecclesiasticum de clericatu: &
ss *ss* comperto quòd sit clericus, debet remitti ad eundem
iudicem suum ecclesiasticum. Et ita seruari attestatur
tt Afflict. in d. rubr. post nu. 19. *tt* Haec enim probatio &
cognitio, an aliquis sit clericus, siue ecclesiasticae iuris-
dictionis, debet fieri coram iudice ecclesiastico, non
autem coram iudice seculari. Et ita tenent communi-
ter DD. vt dicit Ripa in c. decernimus, post nu. 4. vers.
sed coram quo, de iud. Hanc etiam opin. dicit esse com-
munem Didac. in pract. q. 33. nu. 1. vbi etiam attestatur
uu ita seruari in Hispania. *uu* In hoc tamen Ducatu ali-
ter seruatur; nam clericus, contra quem procedit iudex
secularis pro aliquo delicto, exhibet coram ipso iudi-
ce seculari iura sua, & instrumenta. & eis visis, iudex
secularis illum remittit ad suum iudicem ecclesiasticum,
vbi sit in casu remissionis. Et ita seruari debere rescri-
psit Senatus Praetori Laudae in causa cuiusdam Bartho-
lomaei de Basilica Petri, qui faciebat se clericum benefi-
xx ciatum. 5. Nouembris 1556. P.N. *xx* Illi tamen, qui
non sunt constituti in sacris ordinib. neq; deferunt ha-
bitum & tonsuram, vltra clericatum tenentur exhibere
titulum beneficij, & probare quòd sint etiam in quasi
possessione ipsius beneficii: alias non remittuntur ad
iudices ecclesiasticos, vt supra dixi. Caeterum si sit
controuersia non super clericatu, sed super habitu vel
tonsura, iudex laicus proculdubio est super eo iudex
competens, vt dixi supra vers. dixi clericum, circa fin.
xxxx † Debet autem iudex ecclesiast. statim quòd ei in-
22 notescit clericum sibi subditum à iudice seculari detine-
ri, illum repetere: aliàs posset tanquam negligens ab
administratione deponi, & fortè etiam criminaliter pu-
niri, prout in facti contingentia consuluit Chassan.
cons. 38.

yy *yy* Quarto modo, quid si clericus, qui non defert ha-
23 bitum, & tonsuram, immisceat se enormitatibus, nun-
quid etiam si à praelato suo non fuerit ter monitus,
amittat priuilegium fori, ita vt possit à iudice laico
puniri? Resp. Haec est ardua quaestio, in qua Docto-
res multum variè loquuntur: & tota pendere videtur
ab intellectu tex. in cap. perpendimus, de senten. excom.
Ex quo secundum Doctores magis communiter colli-
gi videtur, quòd sacerdos, qui dimisso habitu & ton-
sura immiscet se enormitatibus, amittat priuilegium fo-
ri, ita vt possit à iudice seculari puniri. Et plures opi.
recenset Capic. decis. 161. in causa Crusconi, licet non
dicat quid in illo casu fuerit iudicatum. In hoc igitur
artic. aliqui dicunt quòd clericus, qui dimisso habitu
& tonsura immiscet se enormitatibus, non propterea
amittit priuilegium fori, nisi prius etiam fuerit à suo
zz episcopo vel praelato admonitus *zz* trina monitione,
vt à praedictis desistat, & habitum reassumat. Et hanc
dicit esse communem opi. Rolan. cons. 4. num. 31. lib. 1.
referens id attestari Alex. in consil. 8. lib. 1. de quo infra
mentionem faciam. Viuius, qui alios refert (vt ipse
ait) idem attestantes in lib. communium opin. in ver-
bo, Clerici à potestate, Menchiaca lib. 3. de testib. §. 22.
num 63. Et dicit etiam Alber. in 2. parte statut. q. 42. se
vidisse communiter seruari, quòd exigatur monitio,
& si post monitionem se non correxerint, perdant
tunc priuilegium clericale, & subiaceant iudici secula-
ri: quem refert, & idem attestatur Caepol. cons. crim.
11. versic. quintum etiam requiritur. Alii, vt Car. in d. c.
perpendimus, faciunt differentiam, an talis clericus
immiscens se enormitatib. interficiatur ab aliquo pri-
uato, an autem à iudice: & dicunt quòd priuatus po-
test illum interficere absq; eo ꝙ incurrat excommu-
nicationem, ex quo propter delictum est ipso iure pri-
uatus priuilegio. c. si quis suadente diabolo, 17. quaest. 1.
de quo priuilegio dixi infra q. 77. versic. percutiens cle-
ricum, & aliis seq. Secus autem in iudice, quia (secun-
dum eos) cum puniendo talem clericum iudex vio-
let immunitatem fori Ecclesiastici, non effugit poenam
excommunicationis: & dicit Card. quòd illud cap. per-
pendimus, communiter ita intelligitur, quòd scilicet
ille comes vt priuatus, illum presbyterum interfece-
rit. Sed certè hoc nullo modo est tenendum; & ex-
presse illud reprobat Alex. de Neuo in d. cons. 59. num.
12. dicens quòd Cardin. in hoc verum non dicit, &
quòd imo caeteri Doctores, nemine discrepante, tenent,
ꝙ non incurratur excommunicatio propter mortem ta-
lis clerici, quia priuatus erat priuilegio fori, & quòd
communiter intelligunt illum textum, ꝙ comes tan-
quam iudex, non tanquam priuatus interfici fecerit
illum presbyterum. Et certè esset absurdum aliter di-
cere, vt demonstrat latè Alex. de Neuo in loco praeal-
legato, & apertè hoc sonant verba text. dum dicit à
B. comite iussus est fustigari, qui postea eius mandato
traditus patibulo expirauit: quae verba fustigationis,
& patibuli non conueniunt priuatae vindictae, sed pu-
blicae iustitiae. Gofred. autem relatus per Alex. de Imo-
la in allegato cons. 8. post numero 2. dicebat, quòd ille
text. in d. cap. perpendimus, procedit in clerico con-
stituto in minoribus, vt scilicet si dimittat habitum,
& tonsuram, & immisceat se enormitatibus amittat
priuilegium fori, non autem in clerico in sacris con-
stituto. Sed certè hoc expresse repugnat text. d. capit.
quod expresse loquitur in sacerdote, & ideo subdit
Alex. de Imola ibi, quòd iste intellectus non est te-
nendus, sed quòd verior & magis communis intelle-
ctus est, quòd d. cap. perpendimus, locum habeat in
priuilegio canonis, si quis suadente, de quo dixi infra

quæst.77. versic. Sed an percutiens, non autem priuilegio fori; nam istud (secundum eum) non amittitur nisi præcedente monitione, & reuera negari non potest quin iste intellectus multum applaudat literæ illius cap. dum dicit, propter hoc ad obtinendam absolutionem apostolicam sedem adire cogantur: quæ verba magis videntur conuenire excommunicationi, quæ infertur ex dispositione canonis, si quis suadente, quàm illi, quæ infertur propter violatum priuilegium fori. Et quod monitio requiratur, dicunt in practica seruari Alber. & Imola in locis per me supra relatis. Et secundum hanc opinionem Alex. de Imola in d. consil. 8. dicit millies, imò semper fuisse iudicatum per curiam, & consil. Neapol. Gramma. super constit. Regni. fol. 29. colum. 1. vers. Decimò vbicunque: Sed tamen neque iste intellectus est communis: nam vt fatetur Car. ibi in decima oppositio. scribentes indistinctè tenent, quòd si clericus, dimisso habitu clericali, immiscet se læuis, perdit omne priuilegium, etiam quo ad forum, etiamsi non fuerit ter monitus, prout illum refert, & attestatur hanc esse communem opin. Alex. de Neuo in allegato consil. 59. post num. 10. Aliqui verò licet transeant cum hac sententia, quòd scilicet non requiratur monitio, addunt tamen, quòd talis clericus non modo immiscuerit se enormitatibus, & sæuis, sed diu etiam in illis perseuerauerit. Et ita hanc opin. tanquam magis communem obseruari, & tempore suo obseruatam fuisse asserit Aufre. in reper. clem. primæ, de offic. ord. in 1. regu. num. 27. quem refert Boss. in tit. de foro compet. num. 139. Pract. Conradi. fol. 247. in 19. limitatione, & Grammat. in loco supra allegato, Didac. pract. q. 32. post num. 2. versic. Tertio his erit, vbi etiam dicit, quòd credit eam moribus receptam in clericis primæ tonsuræ. Et dicit Chassan. super consuetud. Burgund. fol. 50. num. 55. quòd hanc opin. vidit communiter obseruari. Exempla tamen, in quibus idem Aufre. refert dictam opin. obseruatam fuisse, non sunt in clericis, qui diu in enormitatibus perseuerassent, sed in ijs, qui aliquod delictũ enorme, & sæuum perpetrassent, scilicet in clerico qui occiderat per insidias virum, cuius vxor erat eius adultera, & in alio, qui commiserat crimen læsæ Maiest. & huiusmodi. Hanc eandem opin. nulla facta mentione de perseuerantia, tanquam magis communem obseruatam fuisse refert Boer. decis. 69. num. 16. & seq. in clerico, qui ex proposito occiderat quemdam barbitonsorem, & in alijs, prout etiam multa huiusmodi exempla in primo delicto enormi absque vlla perseuerantia, aut reiteratione refert Gulielm. Bened. in 1. parte reper. cap. Raynu. in verb. vxorem nomine Adelasiam fol. 81. num. 149. & seq. secundum quam etiam decisum fuit per parlamentum Tholos. teste Guid. Papæ decis. 138. in camera consilij. Ex quibus omnibus apparet, quòd secundum magis communes decisiones prællegatas & consuetudines approbatas, clericus siue in sacris, siue in minoribus constitutus, qui dimisso habitu clericali aliquod enorme delictũ committit, etiam nulla monitione præcedente, amittit priuilegium fori, & potest à iudice laico puniri. Et ab hac opin. putarem non esse consulendo aut iudicando recedendum, salua semper determinatione S. matris ecclesiæ. Et reuera videmus, quòd prælati clericos criminosos (vt plurimum) leuiter castigant, & licet quandoque eos ad perpetuos carceres condemnent, tamen illos postea relaxant plerunque, ac dimittunt, ex quo oritur in populo scandalum, videre clericum & laicum eiusdem delicti reos adeò diuersimodè puniri, vt laicus pœna mortis afficiatur, & in frusta scindatur, clericus autem aliqua leui pœna castigatus per forum ambulet. Idemque populus contra prælatos, & clericos intumescit, & murmurat, vt dicit Anch. in cap. ea quæ fiunt, de reg. iur. in 6. & alij, quos refert Boer. in d. decis. 69. num. 9. Propterea non est mirum, si quandoque iudices seculares in remissionibus clericorum ad iudices ecclesiasticos faciendis, difficiles se præstant.

A A Cæterum si clericus incedat in habitu & tonsura, cessant hæc omnia: nam quantumcunque grauia crimi-
24 na committat, & illa reiteret, in eisque perseueret, nunquam efficitur de foro seculari. Et hanc dicit esse communem opin. Boss. in tit. de foro compet. post num. 134. & ita semper vidi obseruari. Bene verum est, quòd si clericus esset seditiosus, & turbaret publicam quietem, solet senatus, etiam quòd sit in sacris, illum ad tempus eiicere ab illa ciuitate, vel loco, quam perturbat, prout factum fuit proximis annis in quodam archipresbytero, 18. Augusti 1559. P.N. Et potest talis prouisio tolerari, quia videtur facta non minus ad beneficium ipsius clerici, ne scilicet offendatur, quàm aliorum. Vidi etiam per senatum condemnari ad triremes per decennium quendam fratrem Desiderium ex monasterio Castellarij, qui confessus fuerat se totondisse pluries monetam, 14. Septemb. 1560. A.C. habita tamen prius fide ab eius superiore, quòd fratres habebant illum pro incorrigibili, & pro membro putrido. Faciunt quæ dixi infra, vers. successiue quæro.

25 Quæro. Pone quòd clericus fuerit admissus per principem ad aliquod officium seculare, & in ipso officio deliquerit; nunquid poterit ab ipso principe, vel alio iudice seculari puniri? Respon. quòd non, etiam si tantum in minoribus sit ordinibus constitutus. Et hanc esse communem opin. attestatur Aufre. in d. clem. 1. num. 25. de offic. ordin. quem refert Didac. in pract. q. 33. post num. 6. Subdit tamen Aufrer. in loco præallegato, quòd hæc conclusio in Gallia non seruatur in practica: & ita etiam videmus quotidie principes seculares tales clericos etiam in sacris constitutos priuare officio, & etiam mulctare pœnis pecuniarijs, vbi qualitas facti hoc exigit, vt etiam dicit esse consuetum seruari in regno Franciæ Gulielm. Benedict. in prima parte cap. Raynutius, in verb. & vxorem nomine Adelasiam folio 81. numero 155. licet fortè de iure male sustineri posset.

B B Vlteriùs quæro, nunquid clerici reperti cum armis
26 prohibitis ex forma ordinum & proclamationum principis secularis possint à iudice laico puniri. Respond. Resolutio huius quæstionis videtur pendere ab illo articulo, nunquid talia edicta ligent clericos, in quo mihi semper placuit opin. affirmatiua, quæ etiam est magis communis, vt dixi supra lib. 1. Et patet ex auctori-
C tatibus allegatis per Didac. in pract. q. 33. nu. 7. C ex quo talia proclamata concernunt publicam vtilitatem, & quietem totius populi, prætereaque armorum vsus non modo de iure ciuili, sed etiam de iure canonico est interdictus, vt ibi dixi. Hac igitur opin. retenta, dic quòd si clerici fuerunt reperti cum ipsis armis prohibitis, potest iudex laicus, seu eius familia ipsos
D spoliare, D & arma eius auferre: neque tenentur illi eis restituere. Et ita passim obseruatur, & in specie id in Hispania seruari attestatur Didac. in d. quæst. 33. num. 7. & lib. 2. resolut. cap. 20. in fin. Placa lib. 1. delict. cap. 8. num. 26. Alias sequeretur, quòd clerici possent cum armis liberè vagari, & impunè turbare quietem ciuitatis, quod esset absurdissimum, & nullo modo tolerandum. Quo verò ad pœnam corporalem, credo quòd contra eos exequi non possit, sed si sit pecuniaria, bene posset exequi: non tamen potest iudex secularis ab eis illam exigere, sed sunt puniendi per iudicem suum ecclesiasticum, secundum opinionem Ioan. de Platea in §. Item lex Iulia, Institu. de public. iudi. Et ad hunc effectum iudex, & familia secularis

posset & deberet talem clericum cum armis deprehensum impune detinere, & consignare suo iudici, vt illum puniat: iuxta ea quæ dixi supra, quæst. 28. versic. si verò loquimur. Et licet Didac. in loco præalleg. dicat, quòd fortè non tenebitur iudex ecclesiasticus eis imponere pœnam comminatam in edictis principis secularis, sed solum eos punire pœna arbitraria, ego in pęna pecuniaria credo, quòd tenebitur eam illis imponere: non enim video, quomodo dicerentur clerici ligari huiusmodi edictis, vt est communis conclusio, cum qua etiam ipse sentit, nisi ligarentur etiam pœna pecuniaria in eis imposita. Bene quòd ad pęnam corporalem, teneo quòd nullo modo eos liget. Cæterum quidquid sit de iure, in Gallia iudices seculares puniunt clericos arma vetita defferentes, vt attestantur multi, quos refert Didac. in loco præalleg. Chassan. super consuetud. Burgund. fol. 52. num. 79. vbi refert etiam hic Mediolani dum ipse esset vicarius iustitiæ, captum fuisse quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus pęna pecuniaria, & euasit corporalem. In Gallia autem dicunt, hoc eis licere ex priuilegio Romani Pontificis.

E *E* Quæro, nunquid clericus committens crimen Læ-
27 sæ Maiest. possit puniri per principem, aut iudicem secularem, cui sit temporaliter subditus? Respond. de iure loquendo, quòd non. clericus enim non dicitur propriè committere crimen Læsæ Maiest. cum non sit verè subditus, vt dixi supra, §. Læsæ Maiestatis, versic. vidi quandoque. Et ita reperio in facti contingentia consuluisse Barb. consil. 22. in 1. dub. lib. 3. Roland. cons. 4. lib. 1. Tamen de facto principes seculares pluries seruant contrarium: quia in hoc crimine, cum agatur de ipsorum vita, aut statu, non solent clericos remittere ad iudices suos ecclesiasticos, sed ipsi per suos iudices illos examinari faciunt, & torqueri, & quandoque etiam suspendi, & possent fortè principes, & iudices seculares hoc facientes excusari per text. in cap. perpendimus, de senten. excom. & ea, quæ dixi supra, vers. quarto modo. Sed nunquid clericus postquam erit iudicatus à iudice suo ecclesiastico, quòd commiserit tale crimen Læsæ Maiestatis, erit deinde degradandus, & tradendus curiæ seculari. Respond. quòd proculdubio est degradandus, non tamen actualiter, sed verbaliter tantum. Et hæc est communis opin. vt dicit Curt. iun. consil. 159. num. 1. prout illum refert Villalobos in sua collecta communium opin. in litera E. num. 99. Et licet Abb. in dicto cap. at si clerici, in princip. in vltimis verbis, tenuerit quòd est deinde tradendus curiæ seculari, tamen communis opi. videtur esse in contrarium, vt ait Bos. in tit. de foro compet. nu. 137. & in tit. de crimine Læsæ Maiestatis, post num. 86. Nemo est qui nesciat hoc crimen Læsæ Maiestatis esset atrox, & enorme. propterea dicerem iudicem ecclesiasticum posse talem clericum, etiam non expectata incorrigibilitate, tradere curiæ seculari, non tamen teneri, iuxta ea quæ dixi infra, versic. Pariter.

28 Solet etiam quandoque dubitari, nunquid clericus deponens falsum testimonium coram iudice laico possit ab eo puniri. Dixi infra, q. 38. versic. sed hic quæro.

F *F* Item quæro, nunquid clericus imputatus de assassi-
29 nio, possit puniri per iudicem secularem. Respond. quòd
G sic. tales enim assasini *G* sunt diffidati à toto populo Christiano: & possunt à quocunque impune offendi, vt est tex. in c. vnico, de homi. in 6. & dixi supra, hoc eo. lib. §. Assasi. vers. sed quæro.

30 Sed quæro, Tu scis, quòd in casibus, in quib. clericus potest puniri à iudice seculari, requiritur solennis
H *H* degradatio, & traditio curiæ seculari, vt dixi infra versic. Scias autem, & seq. nunquid hæc etiam requiruntur, quando clericus de assasinio imputatur? Respon. quòd non requiratur actualis, neque solennis depositio, vel degradatio. & est communis opin. vt dicit Lambert. in c. 1. q. 11. nu 88. de hæret. in 6. quem refert Viuius in lib. communium opi. in verbo, Iudex laicus potest, Diaz. in pract. crim. canon. 91. Didac. lib. 2. resolutionum, cap. 20. post nu. 10. vers. Sexto deducitur, Placa lib. 1. de delictorum, cap. 19. num. 26. referens idem attestari Remig. Gond. de immunitate ecclesiarum, fol. 144. fallen. 15. num. 10. Et ita in practica obseruatur, vt ait Diaz. in d. c. 93. quem refert Pract. Conradi, fol.
31 247. versic. 18. fallit † Bene verum est, quòd quãdo requiritur sententia declaratoria, per quam iudex pronunciet ipsum esse assasinum. Et hæc est communis opin. vt dicit Pract. Carer. fol. 289. num. 11. Capic. decis. 112. num. 2. Placa in d. cap. 19. num. 27. qua declaratione sic facta, non requiritur alia sententia, per quam imponantur pęnæ contentæ in d. cap. vnico, sed statim illas incurrit ipso iure, & facto. Et ita dicit tenere communiter omnes Doctores Alex. consil. 166. num. 5. lib. 7. Sed nunquid talis declaratoria fieri potest per iudicem secularem, an autem requiritur in primis, quòd iudex ecclesiasticus, pronunciet ipsum clericum esse
I assasinum? Respon. *I* De iure res videtur clara, quòd spectat ad iudicem ecclesiasticum, sed de consuetudine ego video apud nos seruari, quod si talis clericus est in fortijs iudicis secularis, non fit aliqua declaratoria super hac qualitate, neque per iudicem ecclesiasticum, neque per secularem, sed reiecta exceptione clericatus, proceditur ad vlteriora contra talem clericum imputatum de assasinio, & retinetur in curia seculari iudicandus: & deinde perfecto processu, & constito de assasinio, infertur per ipsum iudicem secularem sententia declaratoria vna cum ipsa condemnatione. Et ita etiam reperio in facti contingentia obseruatum fuisse per Cons. Neapolita. vt attestatur Capic. in allegata decis. 112. numero 4. & seq. & decis. 155. post nu. 25. versic. Sed hanc sententiam, & Grammat. voto 8. & voto 11.

32 Quæro etiam, Tu scis, quòd regulariter clericus propter aliquod quamuis graue delictum, non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis, vt dixi infra, vers. dixi etiam: nunquid ergo propter crimen assassinij erit tradendus curiæ seculari non expectata incorrigibilitate? Respond. quod sic. & est communis opi. vt dicit Gul. Benedict. in quæst. de homic. quam posuit post repet. cap. Raynutius, fol. 41. in fin. quem refert Placa in d. cap. 19. post num. 26. Et licet ipse videatur sentire contrarium, ex quo iste casus (vt ipse dicit) non est specialiter exceptuatus à regula, non tamen est à communi opin. recedendum, quæ innititur verbis text. in d. cap. vnico, expresse disponentis, quòd absque vlla depositione vel sententia, ipso iure, & facto relinquatur curiæ seculari, in qua seculari curia parum curamus, an quis sit incorrigibilis, vel ne, vt est omnibus notissimum.

33 *Successiuè quæro*, nunquid clericus, qui sit incorrigibilis, possit puniri per iudicem secularem. Respon. quòd regulariter, licet sit incorrigibilis, non potest puniri à iudice laico, nisi prius sit degradatus, & traditus curiæ seculari. *Scias tamen*, quòd si talis clericus sit verè incorrigibilis, eo casu vtique poterit per iudicem secularem, absque vlla degradatione puniri, & hoc etiam, si sit in sacris constitutus. Et est communis opi. vt attestatur Dida. pract. q. 32. post num. 2. vers. Secundo est adnotandum. *Scias etiam*, quòd quando clericus incorrigibilis non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure compcim à iudice seculari, absque alia degradatione. Et hæc est communis opin. Mod. vt dicit Aret. in cap. cum non ab homine, post nu. 39. vers.

tertia fuit opinio, de iudicijs: quem refert Diaz in pract. crimin. canon. cap. 131. Et ita aliquando seruatum fuisse per Senatum dixi supra versic. cæterum si clericus.

34 Sed quæritur, nunquid requiratur declaratoria super huiusmodi incorrigibilitate prius, quàm clericus possit per iudicem laicum puniri. Respond. Fel. in d.c. cum non ab homine, post num. 10. dicit quòd potestas, quæ datur iudici seculari super clerico incorrigibili, non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis. Et dicit quòd ita colligitur ex omnibus dictis doctorum communiter, & Felin. refert, & sequitur Diaz in alleg. cap. 131. Bos. autem in titu. de foro compe. num. 132. dicit, quòd clericus qui non incedit in habitu, dicitur incorrigibilis, si præcessit trina monitio: ille vero, qui incedit in habitu, dicitur incorrigibilis, quando primo est depositus, secundò excommunicatus, tertiò anathematizatus, & ad huc in contumacia perseuerat. Qua forma seruata, dicit ipse, ꝙ absq; alia declaratione efficitur fori secularis: & subdit, quòd ita tenent communiter. Doctor. licet postea dicat quod ista forma rarò videtur in vsu. Cæterum Chassan. super consuetu. Burg. fol. 51. post num. 66. dicit, quòd in curia Parisien. obseruatur, quòd post binam remissionem de delictis pro quibus ingeritur pœna mortis, clericus habetur pro incorrigibili, tam in odium incorrigibilitatis, quàm in odium iudicis ecclesiastici, negligentis eum corrigere. Idem etiam declaratum fuisse per parlamentum Parisien. in criminibus, in quibus pœna mortis non ingerebatur, refert Papo libr. 1. titu. 6. arresto. 5. Quæ obseruantia mihi satis placet.

K K Scias autem, ꝙ regulariter clericus in sacris con-
35 stitutus, non potest propter quodcunque etiam enormissimum crimen à iudice seculari puniri, nisi prius
L sit à iudice ecclesiastico L degradatus, & traditus curiæ seculari. Et hoc omnes fatentur, vt ait Dida. pract. q. 33. num. 2. Duo itaque requiruntur ad hoc, vt iudex laicus possit clericum punire: primum, ꝙ sit degrada-
M tus: secundum, quòd sit traditus curiæ seculari. M Degradatio autem est duplex, verbalis scilicet & actualis, vt dixi infra q. 74. Et effectus huius differentiæ est maximus. nam quando degradatio est tantummodo verbalis, iudex laicus nullam habet iurisdictionem in clericum ita degradatum, nisi tradatur etiam curiæ seculari, vt dixi: Sed si sit actualiter degradatus, potest iudex secularis eum punire absque alia traditione. Et hæc est communis opi. vt dicit Alcia. in d. cap. cum non ab homine, nu. 108. prout illum refert Villalob. in sua collecta communium opi. in litera C. verb. clerici nunquam fuerunt. vers. fallit in clerico.

N N Scias etiam, ꝙ Clericus non est degradandus, nisi
36 pro tribus criminibus, scilicet hæresis, falsi commissi
N in literis Apostolicis, & conspirationis N in proprium episcopum. Et hæc est communis theorica Doctorum, vt ait Gul. Bened. post 3. partem repetitionis cap. Raynutius, in quæst. de homic. nu. 3. & seq. quem refert Foller. in pract. cri. cano. fol. 272. nu. 23. In alijs autem quātumcunque grauibus delictis, sufficit sola depositio absque degradatione. Et ideo quamuis clericus commiserit crimen enorme, & grauissimum, etiam si occidisset summum Pontificem, non debet degradari, si paratus sit se corrigere, sed debet detrudi in perpetuum carcerem, vel in monasterium. Et est communis opi. vt dicit Bos. in tit. de foro compe. nu. 136. Sed certè quidquid sit de iure, contrarium obseruatur in practica, vt dixi infra, vers. Pariter etiam.

37 Dixi etiam, ꝙ ad hoc vt clericus in sacris constitutus possit puniri à iudice laico, requiritur vltra degradationem ꝙ sit traditus curiæ seculari. Scias autem, ꝙ regulariter clericus etiam depositus non debet tradi cu-
O riæ seculari, nisi O sit incorrigibilis. Et hæc est communis opi. vt dicit Abb. in d. c. at si clerici, post num. 38. vers. Et sic residet, de iud. Si verò sit incorrigibilis, tunc potest iudex laicus, absque alia traditione facienda per iudicem ecclesiasticum, illum punire. Et est communis opin. vt dicit Alex. de Neuo cons. 59. num. 28. Quinimo ibi nu. 30. dicit communem opi. esse, quòd etiam absque degradatione possit clericum punire; & dicit ꝙ hanc esse communem attestatur Butrius in d. cap. cum non ab homine.

38 Hinc infertur, ꝙ licet ex dispositione cap. si quis sacerdotum, 11. q. 2. clericus propter calumniam, vel contumeliam illatam episcopo sit deponendus, & tradendus curiæ seculari, illud tamen intelligendum est, si sit incorrigibilis, & ita tenet gl. in d. c. cum non ab homine, in gl. fin. de iud. cuius opinio tanquam melior communiter approbatur, vt dicit Abb. in d. cap. at si clerici, post nu. 37. Summa Syluestrina in verbo, Degradatio, q. 2. Hanc etiam opi. dicit tenere communiter Doct. Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ibi caput, nu. 41. Anan. in c. ad abolendam, post nu. 19. vers. Tertius casus est, de hæret. Aret. in d. c. cum non ab homine, nu. 71. quem refert Diaz in pract. crim. canon. c. 109.

39 Videmus etiam, quòd quamuis clericus conuictus de crimine falsi statim sit deponendus & tradendus curiæ seculari, cap. ad falsariorum, de crimin. falsi, nihilominus hoc regulariter non seruatur, vt dicit Anan. in rub. de falsis, circa fin.

40 Pariter etiam licet clericus condemnatus pro enormi homicidio sit deponendus, & tradendus curiæ seculari, non tamen præest statim post depositionem tradi curiæ seculari, sed debet expectari ꝙ sit incorrigibilis. Et est communis opi. vt dicit Aret. in d. cap. cum non ab homine, num. 80. quem refert Dec. in d. c. at si clerici. nu. 259. Arnal. Albe. in c. quoniam, colum. 124. in fin. vers. nihilominus, de hæret. in 6. quem refert Diaz in pract. crim. canon. c. 60. relatus per Didac. lib. 2. resolutionum, c. 10. post num. 7. & Foller. in pract. crimi. fol. 66. nu. 45. circa fin. Plaza lib. 1. delictorum, cap. 21. num. 13. Berous in d. c. at si clerici, num. 181. Bossius in tit. de foro compe. nu. 141. in fin. Contrariam tamen sententiam, ꝙ scilicet clericus pro enormi homicidio, aut alio delicto tradendus sit curiæ seculari, dicit esse magis communem Guliel. de Bened. post tertiam partem repetit. c. Raynutius, in d. q. de homicidio, nu. 40. in fin. quem refert etiam Didac. in loco præallegato, non bene relatum per Villalobos in sua collecta communium opin. in litera I. num. 8. refert etiam Menchiaca de testam. lib. 3. §. 12. post nu. 52. Ita etiam dicit communiter teneri Pract. Cancer. fol. 544. num. 59. Et hæc opinio seruatur in practica, vt scilicet clericus propter homicidium proditorium, vel aliud enorme, & grauissimum delictum degradatus, tradatur curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate, vt in facto quandoque seruatum fuisse, refert Dec. in d. c. at si clerici, col. fin. Diaz in d. c. 90. quem refert Foller. in pract. crimin. canon. fol. 253. Et sic in aliis practicasse refert August. ad Angel. de malef. in verbo, Et ibi caput, post num. 43. & ego etiam aliquando vidi seruari. Ego in huiusmodi casib. enormibus, stante hac varietate opinionum, crederem hoc relinquendum esse arbitrio ipsius iudicis ecclesiastici degradantis, qui secundum qualitatem facti, & personarum decerneret, an esset
P tradendus curiæ seculari, vel non. P In dubio tamen dicerem non esse faciendam traditionem clerici delinquentis, qui non esset incorrigibilis, nisi natura rei, & circunstantiæ criminis aliud suaderent. Et hanc sententiam tanquam communem, & regulis iuris consentaneam amplecti videtur Dida. in loco præalle. vers. hinc sanè,

41 Nun-

41 Nunquid autem episcopus, aut clericus committens
crimen læsæ Maiest. in Principem secularem, sit illi tra-
dendus; Dixi supra vers. Quarto nunquid.

42 Sed an iudex secularis, cui traditus est clericus de-
gradatus per iudicem ecclesiasticum, poterit illum pu-
nire corporaliter? Respon. Si considerentur verba text.
in d. c. cum ab homine. videtur dicendum, ꝙ non, cum
ibi expresse dicat summus Pontifex, ꝙ non debet puni-
Q ri ad mortem, sed tantum pœna exilij, vel *Q* alia legi-
tima pœna. & verbum Alia, videtur intelligendum de
simili, iuxta ea quæ dixi infra, lib 7. §. alius. Sed in hoc
non est insistendum, nam de facto contrarium seruatur,
quia scilicet iudices seculares illos puniunt pœna mor-
tis: & ita vbique seruari attestatur Chassan. super con-
sue. Burgun. fol. 51. post nu. 66.

R *R* Sæpe numero contingit ꝙ delinquentes post com-
43 missa scelera faciunt se clericos. Quæro, nunquid cleri-
cus, qui post commissum delictum assumpsit clerica-
tum, aut factus est religiosus, possit puniri à iudice se-
culari. Resp. Aliqui dicunt simpliciter, ꝙ non, & ita
fuisse aliás iudicatum in curia Aquensi, refert Oldr.
consil. 4 in fin. Tu vero dic, ꝙ aut talis delinquens su-
scepit absq; fraude ordinem ecclesiasticum: & tunc libe-
ratur, & eximitur prorsus à iurisdictionem iudicis laici, &
relinqui debet iudici suo ecclesiastico puniendus, & hæc
conclusio est frequentiori doctorum calculo recepta, vt
attestatur Placa lib 1. delict. c. 35. nu. 1. Aut vero assum-
psit ordinem ecclesiasticum in fraudem, vt scilicet se
eximeret à iurisdictione seculari: & tunc non liberatur,
sed potest per iudicem laicum contra eum procedi. &
est communis opi. vt ait Imola, cons. 119. num. 1. Didaci
pract. q. 32. post nu. 4. vers. secunda cõclusio, Placa in lo-
S co præallegato, post nu. 1. *S* Bene verum est, ꝙ hoc casu
non poterit puniri corporaliter à iudice laico, sed tãtum
in cõfiscatione bonorum, aut pecuniaria: & sic remanet
subditus ratione causæ, & bonorum, nõ autem respectu
personæ. Et ita communiter tenetur, vt dicit Aufre. in d.
Clem. 1. in 1. regula, nu. 19. de offi. ord. quem refert Did.
in d. q. 32. post nu. 4. vers. Tertia conclusio, & Nunius
de los corrigidores, fol. 137. col. 1. versic. amo fortius, &
Viuius in lib. communium opi. fol. 22. in verbo, Ordo
ecclesiasticus. hanc etiam dicit esse commun. opi. Placa
in d. c. 35. nu. 3. Bossius in tit. de pœnis, nu. 38. Pract. Cõ-
radi, fol. 247. vers. Vndecimo fallit. Deberet tamẽ iudex
ecclesiasticus talem clericum, qui ecclesiasticũ ordinem
in fraudem suscepit, degradare, & tradere iudici seculari
etiam corporaliter puniendum. Hanc autem conclusio-
nem iudices seculares non obseruant, vt dicit Bart. in d.
l. 1. nu. 3. in fi. ff. de pœnis, quem refert Igneus in l. fidei-
commissum, post num. 266. ff. ad Sylla. Nam (vt ait Bart.
ibi) ex quo iudices ecclesiastici plerunque solent in hoc
se præstare difficiles, solent iudices seculares, absque hac
solennitate degradationis nihilominus eos ad mortem
condemnare, & propriam sententiam exequi, licet secun
T dum eum *T* male faciant.

V *V* Sed in hoc proposito quæro, quando præsumatur
44 delinquentem suscepisse clericatum, aut ingressum
fuisse religionem in fraudem, vel non. Respon. quòd si
prius fuerat de ipso delicto delatus, vel etiam diffama-
X tus, præsumitur *X* in fraudem fecisse, & ita censet maior
pars interpretum, vt attestatur Placa in d. cap. 35. nu. 1.
circa fin. & alias Senatus in causa cuiusdam Oldradi
Curticæ iudicauit beneficium in fraudem susceptum
fuisse, quoniam post commissum delictum illud ade-
ptus fuerat, 19. Nouemb. 1552. P. N. Hoc autem multo
magis locum haberet in eo, qui iam fuisset condemna-
tus. Et ideo reiecta fuit per Senatum hæc exceptio in
facti contingentia in quodam Barto. Trotto, qui dum
esset vxoratus, condemnatus fuerat in pœnam pecunia-
riam, eo quia non præsentauerat quendam reum pro
quo fideiusserat: deinde fecit se clericum, & Senatus
non obstante clericatu iussit contra eum procedi per iu-
dicem laicum. 9. Septemb. 1559. P. N.

45 Sed nunquid si delinquens ingrediatur religionem,
monasterium tenebitur pro delicto ipsius ingressi, prout
etiam dixi in hærede, infra quæst. 51. versic. sed hic quæ-
ro. Resp. ꝙ tenebitur ipsum monasterium, quatenus ad
eum peruenit. Et hæc est communis opin. vt dicit Al-
bert. in Authen. ingressi, nu. 2. circa fin. C. de sacrosan.
eccles.

46 Euenit plerunque, quòd in eodem crimine commit-
tendo interueniunt simul clerici & laici, & iudex ec-
clesiasticus procedit contra clericos, iudex vero secu-
laris procedit contra laicos: Quæro, nunquid causa
sit etiam quo ad laicos remittenda iudici ecclesiastico,
& hoc, ne continentia causæ diuidatur, & ne forte
etiam diuersæ sententiæ sequantur. Resp. de iure, ꝙ sic.
ita dicit Anto. de Prato veteri in l. 1. in fi. quæ sent. sine
app. rescind. Nam (vt ipse ait) magis dignum trahit ad
se minus dignum. c. quanto, de iud. prout est commu-
nis regula, teste Gomes. in cap. 1. num. 47. in fin. de re-
scrip. in 6. Et hanc opin. dicit esse communem Bos. in
tit. de foro comp. num. 116. in fin. Et ita se quandoque
vidisse in practica obtineri, attestatur Socin. in l. cum
senatus, in fin. ff. de rebus dubijs, quem refert Boss. in
titu. de foro compet. num. 147. & Foller. pract. cri. fol.
75. num. 79. Ita etiam se in facti contingentia obtinuis-
se attestatur Ioan. Arnol. soliloquio 57. non est negli-
Y gendum. *Y* Sed certe, quidquid sit de iure, hæc op.
non seruatur in practica vt dicit Igneus in l. 1. §. si quis
in villa, nu. 27. ff. ad Sylla. Et ita in hoc ducatu semper
vidi seruari, ꝙ iudex laicus cognoscit quo ad laicos, &
ecclesiasticus quo ad clericos: & ita etiam reperio in
facti contingentia seruasse Cons. Neapol. vt refert Ca-
pic. decis. 173. & licet Chassan. super consue. Burgun.
fol. 51. post num. 69. dicat se vidisse in hoc Ducatu ob-
seruari prædictam decis. Ant. de Prato, veteri hoc for-
te potuit esse suis temporib. hodie certe seruatur totum
contrarium, prout etiam se vidisse contra eam sæpius
iudicari, attestatur Igneus in l. Senatusconsulto, nu. 14.
ff. ad Sylla. Et ego pluries ita vidi iudicari, & in specie
in causa quorundam de Castelliono, 23. Martii 1553.
R. Et hanc opin. contra Anto. in practica seruari, attesta
tur etiam Rebuff. in reper. auth. habita, priuilegio 106.
& Ant. Gomes. cap. 10. delictorum, num. 6. in fin. &
alij plures, quos refert Didac. in pract. q. 34. num. 1. in
Z fin. *Z* Et ideo ab hac communi obseruantia non rece-
das in practica.

Aa *Aa* Quæro, quid si per laicum illata sit iniuria clerico,
47 nunquid cognitio spectet iudici ecclesiastico. Respon.
gl. in Auth. Item nulla communitas, in verbo, ab ec-
clesia. C. de epis. & cle. tenuit, quòd sic: Alij vero dicunt,
ꝙ quando laicus offendit clericum, potest vterq; iudex
de ipso delicto cognoscere, & inter ipsos est locus præ-
uentioni. Et ideo si iudex ecclesiasticus prius procede-
re cœperit, ipse præferetur, & econuerso. Et ita seruari
attestatur Guido Papæ decis. 562. vtrum officialis, nu. 3.
& ita iudicatum fuisse in parlamento, Gratiano refert
Pap. lib. 4. tit. 4. arresto 6. Mihi magis placet, ꝙ vterq; iu-
dex procedat, & vterq; condemnet, prout se in facti con
tingentia obseruasse attestatur Amed. de synd. nu. 171.
vbi dicit, ꝙ episcopus ciuitatis procedebat contra per-
cutientem clericum ad pœnas spirituales, & ipse pro-
cedebat ad pœnas fisco applicandas; vterque enim iu-
dex videtur offensus: merito vterq; ad pœnam sui fori
procedere debet, cum pœna spiritualis non tollat tem-
poralem, nec econtra, vt dixi infra q. 57. versic. sed
quæro.

Bb *Bb* Quæro, quomodo fiat remissio clericorum à iudi-
48 cib. laicis ad ecclesiasticos. Resp. in aliquib. prouinciis

consuetudo est, quod fiant tales remissiones cum irrisione maxima ipsorum clericorum, & plerunque etiam cum mitra in capite, vel tubis sonantibus, quod seruatum quandoque fuisse in ciuitate Perusij, refert Angel. in l. lege Iulia. circa fin. ff. ad l. Iul. de vi public. Solent etiam aliqui iudices eos mittere ligatos in maxima populi frequentia. Et alij faciunt eis radi caput, ne videatur corona clericalis, & ipsos tanquam laicos remittunt iudici ecclesiastico, vt refert Paris Put. de synd. fol. 220. post num. 5. In hac autem prouincia tales remissiones fiunt sine aliquo ipsorum clericorũ dedecore, aut ignominia; Et hæc consuetudo tanquam iustior, & honestior seruãda est. Et refert Paris Put. de syn. fol. 391. in verbo Remissio, quòd quidam regens, qui remisit clericum cum catena in collo ad Episcopum, fuit priuatus officio, quem refert Carauita super ritu magnæ curiæ 235. num. 7. & seq. vbi dicit hoc intelligendum esse, nisi catena illi opposita fuisset causa custodiæ potius quàm causa ignominiæ.

Cc Vltimo Cc quæro, nunquid quando iudex secularis
49 remittit clericum ad iudicem ecclesiasticum, teneatur ipse iudex ecclesiasticus stare processui facto à iudice seculari remittente. Respon. quod non, & est communis opin. vt attestatur Dec. in c. at si clerici. de iud. prout illum refert Gram. cons. cri. 42. nu. 1. & Viuius lib. cōmunium opin. in verbo, Iudex laicus, seu. Sunt enim acta facta coram iudice incompetente. Quid autem in confessione, dixi supra q. 21. vers. hanc tamen. Vide in hoc proposito ea quæ dixi infra q. 96. vers. quarto etiam.

ADDITIONES.

a *Omnium autem exceptionum*. Vide Baiard.

b *Iudex secularis*. Adde sup. q. 28. vers. si verò loquimur. *Drogh.*

b *Iudex secularis*. Farinac. in tit. de inquisit. vol. 1. q. 8. nu. 20. *Bern. Ros.*

c *Sed ea retenta*. Farin. d. q. 8. nu. 30. vbi num. 4. loquitur etiam de Papa. *Bern. Ros.*

d *Secundo infertur*. Vel possit clericus tali priuilegio renuntiare Farinac. supra nu. 10. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

e *Renuntiare*.] Vide plene in terminis per Cepol. in cons. 11. in 5. q. *Giach.*

f *Est autem hæc exceptio*. Vide Baiard.

g *Comparere*. Et teneatur illud allegare alias mulctari possit Farin. d. q. nu. 15. *Bern. Ros.*

h *Non propterea poterit iudex*. Adde, quòd Iudex tamen laicus condemnat clericum in expensis, quando coràm Laico litigando succumbit Maranr. 4. part. Iud. dist. 11. sub tit. seculare, vel ecclesiasticum. nu. 59. cum seq. vbi plura in hac materia. *Drogh.*

i *Ad iudicem suum ecclesiasticum*.] Clericus autem ad hoc, vt non possit in suum iudicem consentire, quæ requirantur, vide in Spec. in tit. de compet. iudic. ad 1. §. 1. nu. 22. *Giach.*

K *Et hæc quidem conclusio*. Clericus pro crimine corã laico reconueniri non potest in criminalibus. Farin. supra nu. 99. & 100. *Bern. Ros.*

l *Quæro an clericus*. Nec non & clericus coniugatus Farinac. supra nu. 60. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

m *Et habitum clericalem, tonsuramque*.] Adde, quod su-
50 peruenit aliud requisitum. quod s. clerici alicuius † Ecclesiæ seruitio, vel ministerio sint ab Episcopo deputati, eidēque Ecclesiæ seruiant, vt habetur in Sac. Conc. Triden. Sess. 23. de reforma. c. 6. Nullus. §. in clericis vero. Iste etiam cōiugatus gaudet priuilegio canonis, si quis suadente diabolo, 37. q. 4. vi. quæ dixi in fin. meo 344. *Giac.*

n *Communis opinio*. Non autem bigamus Farin. d. q. nu. 8. *Bern. Ros.*

o *Interpretatiue Bigami*. Adde infra hac eadem q. vers. sed an ille supra in §. Adulterium, ver. sed quarto. *Drogh.*

p *Sed an ille*. Quid de bigamo interpretatiue Farinac. d. nu. 8. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

q *Attenditur enim status*. Contrarium tamen in Iudæo ad fidem conuerso, tenuit infra q. 51. vers. fin. & attenditur tempus declarationis d. q. 51. vers. scias, & quæst. 60. vers. Item quæro nunquid, ibi, aut verò tempore delicti, Item attenditur tempus declarationis in confiscatione bonorum infra, q. 78. vers. Vlterius quæro, non enim bona acquisita post confiscationem, veniunt in ea, sed hic adde quæ dixit supra in §. Adulterium: vers. sed quid si aliquis. Item in contrarium facit infra hac eadem q. vers. sæpe numero in fine, an autem superueniens clericatus impediat causam criminalem contra tunc non clericum inchoatam? Quod non dixit Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ coll. mihi 40. fol. 46. de constit. allegat. c. proposuisti, ex. de form. comp. & l. cùm quædam puella vbi habetur ordinariè ff. de iurisd. omn. iud. Cur autem superueniens talis non excuset, dixit infra hac eadem quæst. versic. sed in hoc proposito, sed qua pœna puniendus sit talis effectus Clericus, an videlicet secundū tempus Delicti, & pœnæ vigentis, an secundum tempus faciendæ sententiæ, vide Felin. eundem in capit. fin. coll. mihi 15. ex. de constit. Vide tamen Grammat. decis. 10. per totum. *Drogh.*

r *Qua ratione*. Farin. vt supra nu. 66. *Bern. Ros.*

s *Clericus coniugatus*.] Item clericus primæ tonsuræ coniugatus, an & quando priuilegium clericale amittat, an, & quando iudex laicus supersedere debeat, & ipsum ad iudicem ecclesiasticum mittere vide per Cæpol. cons. crim. 10. & 11. omnino per Sacr. Concil. Trid. Sess. 23. c. 6. nullus. *Giach.*

t *Et hæc est communis opinio*. Farin. vt supra numero 90. *Bern. Ros.*

u *Dixi clericum*. Farinac. vt supra nu. 4. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

x *Non incedant*. Tu adde, quod immo hodie incedere debent, & clericali tonsura vti. Item, & alicui Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputatæ seruire, vt habetur in d. §. in clericis, alias non gaudent. *Giach.*

y *Sed quæro*. Farinac. vt supra nu. 69. *Ber. Ros.*

z *Ad iudicem Ecclesiasticum*. Et hoc habetur etiam per Iacob. de Sancto Geor. in l. quoties. q...... C. de iudic. num. 7. *Giach.*

aa *Regulariter autem*. Vide Baiard.

bb *An sit clericalis vel non*. Adde infra hac eadem q. vers. Regulariter autem faciunt, quæ dixi supra quæstio. 30. vers. punctus recurre ad Felin. in cap. super literis col la. mihi 11. vers. An sua, extr. de rescript. ver. octauo facit. *Drogh.*

cc *Hæc cognitio*. Farin. d. q. 8. num. 34. *Bern. Ros.*

dd *Sed sic quæro*. Vide Baiard.

ee *In fraudem*.] Idem de eo, qui post delictum, vel ante sententiam, effectus sit clericus, nam non potest condemnari per iudicem laicum, sed per ecclesiasticum debet puniri nisi factus sit clericus in fraudem, vt habetur plene per Carer. prac. crimin. §. homic. l. vltima, sub num. 92. quem vi. pro limitat. qui etiam num. seq. tractat illam quæstio. An & quando clericus primæ tonsuræ possit puniri per iudicem laicum, si non incedat in habitu, & tonsura, quod est hodie expeditum per Sacrum Concil. Triden. Sess. 23. sub decreto de reforma. d. cap. nullus. *Giach.*

ff *Vers. Sed quid si clericus*. Et quid in ordine suscepto post delictum Didac. q. 8. num. 4. vsque ad fin. & in vers. sæpe nu. 10. & seq. *Ber. Ros.*

gg *Sed quid si clericus*. Vide Baiard.

hh *Mor-*

hh *Morbo Gallico implicitis*. Adde quòd morbus gallicus clericis est familiaris. Item si punirentur de adulterio pauci ambularent per vias, supra in §. Adulterium, vers. sed quæro; Alia clericorum per propria crimina vide infra q.64. vers. sed an clerici. *Drogh.*

ii *Hæc autem*. Cartar. de execut. sent. c. fin. num. 205. Farin. sup. nu. 60. *Bern. Ros.*

KK *Cæterum clerici*. Hodie habemus Concilium Trident. sess. 23. c. 1. nullus prima tonsura initiatus. *Ber. Ros.*

ll *Bene verum est*. Et quando trina monitio requiratur ibi, nu. 61. *Bern. Ros.*

mm *Ter monitus à suo prælato*. Adde de ista trina monitione supra quæst. 31. vers. quarto modo infr. quæst. 44. vers. Item quæro, & vers. quid si facta quæst. 18. versic. Hoc facto. At quo ad quæstionem hic motam videlicet de priuilegio fori in clericis, vt puniri possint à laicis, vel non, data est forma à Concilio Tridentino sessione 23. cap. 6. quæ seruatur, vt per Octauianum Vulpellum Consiliorum criminalium 110. in fin. *Drogh.*

nn *Neglectis monitionibus*.] Adde quibus pœnis plectantur clerici, qui habitum clericalem spernunt, & an eis liceat commam, & barbam nutrire, explicatum vid. per Iacobum Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centuria 4. cas. 392. *Giach.*

oo *In Regno autem Neapolitano*. Vulpell. resp. 110. vbi Concilium Tridentinum etiam citat, & vide quoque Chartar. loco supra citato c. 1. nu. 205. & Francisc. um de Ponte cons. 24. *Bern. Ros.*

pp *Incedat armatus*. Farinac. vt supra num 96. *Bern. Ros.*

qq *Sed quid*. Farinac. vbi supra num 62. *Bern Ros.*

rr *Talis enim monitio*. infra q. 44. vers. Item quæro supra q. 31. sed hic quæro. *Drogh.*

ff *Comperto, quod sit clericus*. Adde, quòd tamen cognitio habitus clericatus spectat ad Iudicem laicum, sit autem, vel non sit clericus spectat ad Iudicem Ecclesiasticum; sup. hac eadem quæst. Dixi clericum, in fin. Adde Alc. tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 4. num. 3. ad fin. Qualiter autem quis probabitur clericus ad Balduin in Proœm. Decretal. num. 40. ibi, vide; In cognitione tamen habitus, vel clericatus aduertat Iudex laicus, vt statuat petenti remissionem ad ecclesiasticum, terminum ad producendū coram eo capitula, quæ intendit probare coram Ecclesiastico, vt videat, an teneatur, & ita nunquam errabit, In dubio tamen; Ita docuit Capyc. decis. 7. nu. 3. ad fin. Marsil. sing. 70. Casus autem, in quibus clericus, à laico detineri potest, vide apud Menoch. d. tract. de arbit. Iud. lib. 2. cent. 2. cas. 70. num. 18. Et an expensis Episcopi repetentis clericum, vel clerici capti sit remittendus Menoch. de Arb. Iud. lib. 2. Cent. 3. nu. 23. in fi. Capyc. decisio. 90. ad fin. & an clericus coram laico constitutus, & interrogatus recusare possit, ne respondeat, quod non. Flam. Chart. in Pract. interrog. reorum lib. 1. cap. 2. sub num. 13. & an clericus bannitus à Iudice laico captus non degradatus puniri possit; Idem Chart. de exequut. senten. cap. 1. nu. 284. & an clericus debitor, & de fuga suspectus à laico detineri possit, Marsil. sig. 43. *Drogh.*

tt *Hæc enim probatio*. Vincentius de Franchis decis. 37. Farin. vbi supra nu. 36. *Bern. Ros.*

uu *In hoc tamen Ducatu*. Vide Baiard.

xx *Illi tamen*. Farin. d. q. 8. nu. 70. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

yy *Quæro modo*. Farin. vbi supra, num. 73. & seqq. Franciscus de Ponte d. cons. 24. vbi quid similibus efficiatur. *Bern. Ros.*

zz *Trina monitione*. Supra hac eadem quæstione, vers. Hæc autem, q. 31. vers. Quæro modo, q. 44. versic. Item quæro, vbi habetur, quod si statutum dicat aliquem ter citari debere, tunc non sufficit vnica citatio tantum pro omnibus. Adde Marsil. congrue loquentem in casu talis statuti, vt aliquid addat iuri communi, Rubr. de fideiuss. num. 305. *Drogh.*

A *Cæterum si clericus*. Vide Baiard.

B *Vlterius quæro*. Farin. vbi sup. nu. 98. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

C *Ex quo talia proclamata*. Farin. vbi sup. num. 96. & q. 108. vol. 4. nu. 21 & trib. seqq. *Bern. Ros.*

D *Et arma eis auferre*. Adde quod ergo Arma † reperta
5 clericis fiunt officialium, infra quæstione 82. stat. 6. vers. scias autem. Adde Menoch. d. tract. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 394. nu. 34. *Drogh:*

E *Quæro nunquid clericus*. Farin. d. q. 8. num. 28. & seqq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

F *Item quæro nunquid*. Vide Baiard.

G *Sunt diffidati*. Adde quòd hoc est sumptum ex cap. 1. de homic. in 6. infr. q. 77. vers. offendentes, percutientes, in princ. Et aduerte, quia stante Decreto quòd bannitus possit impune offendi in re, & in persona talis bannitus dicitur diffidatus: vnde Franciscus Guizzardinus Historiarum suarum lib. 8. char. 218. In hoc proposito loquendo de Iulio II. Pont. Maximo, & de diffidatis ab eo Venetis, ita scriptum Italico sermone reliquit, *dichiarandoli diffidati come nemici in perpetuo di tutti i Christiani à quali concedeua facoltà di occupare per tutto le robbe loro, & far schiaue le persone*: Et iterum lib. 11. loquendo de dicto Pontifice, & de Rege Christianissimo fol. 322. & fol. 325. aut, *Concedendo quel Regno à qualunque l'occupasse*. Hoc idem ferè nostris temporibus fecisse, & declarasse Imperatorem constat ex Alphonso Vlloa Hystorico quidem, sed parum veridico Historiarū suarum, lib. 4. fol. 184. in hæc verba; *Il qual bando Imperiale, come s'è detto, altro non era, che dargli in preda à qualunque li volesse offendere, & tuorgli le terre, & gli Stati*, loquendo de Langrauio, & Duce Saxoniæ, & habetur in vita clem. 5. posita post clementinas, per hæc verba videlicet, Clemens cognita Venetorum contra eis Anathemate notans sacra interdicit, pro seruisque direptis eorum bonis, vbicunque locorum reperirentur haberi iussit: Bannum autem Imperiale quid sit declarat Plotus in l. si quando. §. 47. nu. 7. C. vnde vi, & videtur Tex. in authent. Item nulla Communitas, vbi Bart. & Doct. C. de episc. & cleric. quem in proposito alleg. à Festus Tract. de collect. par. 4. cap. 1. in princ. Hoc idem obseruatum aliquādo à populo Romano legimus App. Alex. Romanæ Historiæ ciuil. bell. lib. 1. licere, ait, ex his obuiam sine pœna occidere, loquens de C. Mario tunc hoste populi Romani pronunciato, & apud Liu. lib. 3. Dec. primæ sanciendo nouā legem, ne quis vllum magistratum sine prouocatione crearet: Qui creasset eum, ius, fasque esset occidi, ne vt ea cædes capitalis noxæ haberetur: An autem tale Decretum valeat, attento iure Diuino, Dixi supra in §. Homicidium, vers. plerunque, infr. q. 39. vers. fui interrogatus, estque fauorabile vt per Crau. de antiq. temp. par. 4. vers. videamus modo in principio. *Drogh.*

H *Degradatio*.] Qualiter autem clerici degradati dicantur, vi. in Specul. tit. de accu. §. 2. nu. 4. Item clerici degradatio, quæ requirat vel non, vi. ibi. nu. 5. *Giach.*

I *De iure res videtur clara*. Cartar. de execut. sent. cap. 1. nu. 285. *Bern. Ros.*

K *Scias autem quod regulariter*. Vide Baiard.

L *Degradatus*.] De forma autem degradationis relatiuè vide per Ludouic. Caret. in tractat. suo de hæret. ante num. 135. *Giach.*

M *Degradatio autem*. Cartar. d. c. 1. nu. 286. *Bern. Ros.*

N *In proprium Episcopum*.] Adde, vt per Ludo. Care. in prac. cri. §. homic. 7. sub nu. 59. vbi etiam alios ponit casus, quos per te illic videbis. *Giach.*

Vide

Vide eundem Baiardum.

O *Sit incorrigibilis*. Adde infr.q.70. verſ.frequens, in fin. Declarat Capyc.deciſio.112. maxime num.ſexto & 7. *Drogh.*

P *In dubio tamen*. Clericus ergo homicida indiſtinctè non traditur Curiæ ſeculari, infr.q.70.verſ.frequens ſupra hac eadem quæſtio. verſicul. Dixi etiam, in principio. *Drogh.*

Q *Alia legitima pœna*, Meliùs quàm alibi vide hunc paſſum à Fel.declaratum in cap.ſedes, coll.fin. extra.de Reſcript. *Drogh.*

R *Sæpe numero*. Hanc quæſtionem tangit Marſil.Rubrica de fideiuſſ.nu 110.cum ſeqq.latè Bart.in l.1.ff.de pœn. *Drogh.*

R *Sæpe numero contingit*. Bonacoſſa comm. opin.lib.1. verbo.clericus. Vincent.de Franchis deciſ.395.& dat. Marta de tribunal. vrbis c. de præuent.num.8. Decian. tom.1.tract. crim.lib. 4.c.9.nu.60.& c.24.num.2.Farin. d.q.8.nu.110.& ſeq. Garſia. tradit an clericus gaudebit beneficio indulti cõmento cap. 3. num.13.& c.29.nu. 15.& 16. *Bern.* Roſ.

Vide eundem Baiardum.

S *Bene verum eſt*. Supra hac eadem quæſtione, verſ. ſed pone vt dixi. Quo loci videtur contrarium hic, concorda ergo contrarietates ibidem annotatas, quia ibi loquitur de Iure, hic de facto, vt ſonat litera. *Drogh.*

T *Male faciant*. Cattat.de execut.ſentent.c.fi.num. 308. verſ.poteſt etiam. Ber.Roſ.

V *Sed in hoc propoſito*. Adde, quòd hæc materia eadem ferè videtur cum lege, poſt Contractum C.de Donat. infr.q.78.verſ.Fraus autem ibi, & hoc etiam ſi ſit delictum, Adde Menoch.de arb.Iud. lib.2.cent.4.caſ.361. num. 47.& 48.& de his, quæ habentur in hoc verſicul. dixi ſupra hac eadem quæſtio. verſ.ſed pone, vide Bald. hoc idem affirmantem in ſua practica Tit.de Iuriſdit.q. 3.ſub nu.2.ad fin. *Drogh.*

Vide eundum Baiardum.

X *In fraudem*. Boſſ.de foro comper.nu.38.poſt Marſ. & videndus erit Farin.nu.100.& 107. Ber.Roſ.

Y *Sed certè, quicquid ſit de Iure*. Adde ſic etiam clericũ laudatum remitti, & procedi contra habentem ab eo cauſam in ciuilibus. Idem Capyc. deciſ.197.ſub num. 7.hæc tamen deciſio, & obſeruantia ſenatus non ſeruatur in ſui ratione inter ciuiles, & homines feudatariorũ, Nam ſeruatum comperi, quòd ſi inter centum homines feudatariorum rixantes adſit tantùm vnus Ciuis, tota Cauſa remittitur Ciuitati, ſeu Maiori Magiſtratui; An tamen hoc fieri poſſit in ſtatu Pallauicino, videri poſſunt ea, quæ ſcripſi in Addit.ad ſtatuta noſtra Pallauicina, infra quæſtione 59.verſ.& hæc quidem, vbi dixi, ſupra q.35.verſ.1.ad fin.& in terminis Felin.in capit.quæ in eccleſiarum coll.mihi 22. declarat.6.extra de conſtit. Boſſ.titu.de for.comp.num.18.cum ſeqq & in Tract.de Princip.nu.286.& cum Claro hic, quòd nunquam opinio de Prato fuerit ſeruata tenet Boer.ad conſuetud. Bitur.in §.9.in fin. An autem ratione talis connexitatis Mandans, & Mandatarius, qui conueniuntur ſub diuerſis Iudicibus poſſint petere perduci ad vnum tantùm Iudicem? Capyc. deciſ.122.num.7.vide Menoch.ſuper hoc d. Tract.de arbitr. Iud.caſ.371.num.13.vide Crau. conſ.232. Marant.in Spe.par.4.11. diſtinctione titulo ſeculare, vel eccleſiaſticum nu.22. *Drogh.*

Z *Et ideo ab hac obſeruantia non recedas*. Vide Baiard.

Aa *Quæro quid ſi per laicum*. Vide Baiard.

Bb *Quæro quomodo fiat remiſſio*. Vide Baiard.

Cc *Vltimo quæro*. Vltra hic dicta adde quod ſi clericus fuerit in contumaciam à iudice laico bannitus, & poſtea captus, debet remitti ad ſuum forum, teſte Paul.de Caſt.in l.ſtatuimus. C.de epiſc.& cleric. Laicus tamen poteſt pecuniariter punire clericum turbantem eius iuriſdictionem, & impedientem. Paul.de Caſt.in l.addictos. C.de epiſ.aud. Item licet inſtantia cauſæ criminalis duret biennio, per l.properandum in princ. C. de iudic.tamen quando cauſa eſt cum clerico non durat niſi 2.menſib.ſecundum Ang.in auth.vt clerici apud prop.epiſc.Item nota, quod ſi laicus ſe fecit clericum in fraudem, vt euitaret iudicium ſecularis, hoc non debet ſibi prodeſſe, quo minus poſſit conueniri coram iudice, & præſumitur in fraudem feciſſe quoad pœnam pecuniariam, non quoad perſonalem, ſeu corporis afflictiuam, vel vt poſſit diſtringi perſona, faciendo ipſum detineri, vel incarcerari, vt eſt communis opi.per Imol. conſ.118.& conſ.119. *Guiot.*

Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiſs.Baiardi.

QVÆSTIO XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non cognoſcit de clericis.*
2 *Laici quando capiant clericos.*
3 *Famuli clericorum, & epiſcoporum an gaudeant priuilegio fori.*
4 *Iudex laicus quando cognoſcat de delictis clericorum.*
Iudices ſeculares regni Neapol.quando, & quomodo poſſint procedere contra perſonas Eccleſiaſticas, & eorum ſubditos, remiſſiuè.
5 *Iudex eccleſiaſticus quando cognoſcat de delictis laicorum.*
6 *Princeps poteſt eijcere clericum, & prælatum ſibi ſuſpectum.*
7 *Clericus poteſt eijci, quando populus eum odit, & eſt periculum ſcandali.*
8 *Iudex laicus attentans procedere contra clericum excommunicationem incurrit.*
9 *An autem ipſo iure.*
Iudex eccleſiaſticus, quando poſſit inhibere iudici ſeculari, remiſſiuè, nu.eod.
Priuilegium fori competens clerico, cur non competat eius fideiuſſori laico, nu.eod.
10 *Clericus non poteſt priuilegio fori renunciare, remiſſiuè nec cum iuramento.*
11 *Et ſi non opponat declinatoriam poterit puniri.*
12 *Clerici coniugati an gaudeant dicto priuilegio. Et quid in Regno Neap.*
13 *Clericatus quomodo probetur, remiſſiuè, & nu.29.*
14 *Beneficij titulum an ſufficiat allegare.*
15 *Clericus quando dicatur incedere in habitu, & tonſura.*
16 *Iudex capiens clericum, debet particulariter deſcribi facere, in quo habitu ipſum ceperit.*
17 *Habitus an ſit clericalis, vel ne, à quo iudice cognoſcatur.*
18 *Clericus factus poſt delictum, an puniatur per laicum.*
19 *Clericatus exceptio quomodo cognoſcatur in Regno Neapolitano, remiſſ.*
20 *Clericatus probatur etiam per teſtes, & nu.22.*
21 *Clericus remittendus ſuo iudici, debet remitti ſuis expenſis.*
23 *Clericatus an probetur per teſtes ſingulares, remiſſiuè.*
Sacerdotium probatur per teſtes ſingulares, nu.eod.
24 *Clericalis habitus, & tonſura coram quo iudice ſit probanda.*
25 *Tonſura collata à Prælato non ſuo valet.*
26 *Iudex eccleſiaſticus debet ſtatim repetere clericũ à laico captum.*
27 *Clericus primæ tonſuræ an gaudeat priuilegio fori.*
28 *Et quomodo practicatur in Regno Neapolitano, remiſſiuè.*

30 Cle-

30 *Clericatus non probatur ex sola possessione habitus, & clericalis tonsuræ.*
31 *Clericis in Regno Neapolitano auferuntur arma, prævia tamen monitione facta suis prælatis.*
32 *Clericus rebellis per quos puniatur, remissiuè.*
33 *Clericus assassinus ipso iure intelligitur degradatus.*
34 *Clericus assassinus per iudicem secularem puniri potest absque solemni degradatione.*
35 *Assassinij qualitas in clerico debet constare ante inquisitionem, & citationem aliàs omnia essent nulla ex defectu iurisdictionis.*
Et quæ requirantur, remissiuè.
Et quid si non appareat de assassinio.
36 *Assassinij qualitas est discutienda primo, si Clericus incompetentiam iudicis allegat.*
37 *Clericus assassinus potest cognosci per vtrumque iudicem, & erit locus præuentioni.*
38 *Degradationis forma, remissiuè.*
39 *Clericus degradandus debet esse incorrigibilis.*
40 *Et quid de hæretico & conspirante contra espiscopum.*
Clericus effectus, aut religiosus post patratum delictum an euadat pœnam.
41 *Clericatus assumptus post delictum, quando eximat à iurisdictione laicali.*
42 *Professus post condemnationem, an possit declinare forum, remissiuè.*
43 *Professio quomodo probetur, remissiuè.*
44 *Professus post habilitationē, an intelligatur religiosus.*
45 *Relegatus si fiat clericus, & relegationem non frangat, à quo puniatur.*
46 *Clericus post delictum vxorem ducens à quo iudice puniatur.*
47 *Et quid seruet sacrum consilium Neapolit.*
Clericus perdit priuilegium ex iterato matrimonio, cuius priorem virum interfecit. sub nu. 14.
48 *Clericatus quando dicatur assumptus in fraudem.*
49 *Laicus delinquens simul cum clerico, per quem iudicem cognoscatur.*
50 *Iudex ecclesiasticus potest contra sacrilegos ad excommunicationem, & alias pœnas spirituales procedere, non obstante sententia iudicis laici.*
51 *Officiales ecclesiastici in Regno Neapolitano non exercent iurisdictionem contra laicos.*
52 *Clericus debet remitti absque declaratione.*
53 *Iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui facto per iudicem secularem.*

a *OMnium autem exceptionum*. Adde, quòd ista
1 † conclusio, siue regula, quòd Iudex secularis nō
possit cognoscere de delictis clericorum, procedit, siue
clericus sit in sacris, siue in minoribus ordinibus tantum
constitutus. Bertaz. in cons. 78. & ibi addentes vol. 1, vbi
2 latè de captura † clerici facta per iudicem laicum, &
3 quando sit licita † sed hoc priuilegium, & declinandi
forum non competit famulis clericorum, secus autem
famulis episcopi, qui hoc priuilegio gaudent, Capyc. decis. 12. & Boss. in tit. de foro competen. nu. 127.
4 Item adde, quòd † ista regula fallit in quatuordecim
casibus, in quibus iudex secularis potest cognoscere de
crimine clerici, & criminaliter intentari, & in multis alijs
casibus quando agitur de ciuiliter, vt plenè per Cassan.
in consuet. Burgund. Rub. 1. §. 5. nu. 47. cum sequen. fol.
192. & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius in verb. &
vxorem nomine Adelasiam, nu. 459. vsque ad nu. 490.
de testam. vide etiam Carau. in rit. 235. vbi dicit, quòd
Cæsar Pitrinus in d. ritu inter Comment. cauens. enumerauit viginti, & vnum casum in criminalibus, & ciuilib. 32. vide etiam Aufrer. in tractat. de potest. secul. &
Maran. in 4 par. dist. 11. num. 2. & sequen. & viginti casus etiam accumulauit Decian. in tractat. crimin. tom. 1.
cap. nu. 66. cum seq. & iudices seculares in quibus casibus in Regno Neap. procedere possint per iura Regni
contra personas Ecclesiasticas, & earum vassallos, &
quomodo, latè habetur per Ioan. Ant. de Nigr. in ca. ad
regale fastigium, & in multis alijs capitulis ibi per eum
5 allegatis, & similiter regula est, quòd iudex † ecclesiasticus non possit cognoscere de delictis contra laicos, ad
quam regulam sexaginta sex limitationes ponit Decian.
in d. tractat. vbi supra cap. 10. vbi latissimè hanc materiam tractauit.
6 Item adde alium casum, quòd Princeps † secularis,
vbi ei est suspectus clericus, potest illum non admittere,
& eijcere, licet ei à Papa sit concessa Ecclesia, secundum
Abb. in cap. 1. col. fin. vers. item potest in fine de electio.
& ibi dicit, quod non tenetur admittere Prælatum, de
quo non posset confidere, ne fortè panderet aduersario
secreta Prouinciæ, & idem Abbas in cap. cum terra col.
2. eod. tit. & Innoc. in c. super his, col. penul. de accusat.
7 & dicit etiam Abb. in d. c. 1. quòd clericus † potest eijci,
quando populus eum odit, & est periculum scandali,
& sequitur Felyn. in c. 2. vers. decimo. de præscript. Verum dicit Bal. in c. 1. §. si clericus, de pace tenenda, quòd
in isto secundo casu debet fieri cum licentia Papæ, &
hoc credo verum esse, nisi periculum esset in mora.
8 Item adde, quòd Iudex † temporalis attentans velle
procedere contra Clericum, incurrit sententiam excommunicationis ipso facto, secundum Guid. Pap. decisione 77. sed verius † est, quòd non ipso iure sit excommunicatus, sed compellendus, vt desistat per censuras, ecclesiasticas cap. seculares de foro competen. in 6. & in addit. ad d. decis. 77. Guid. Pap. & per Decian. in d. tract. crimin. lib. 4. cap. 13. num 11. & in d. cap. latissimè, habetur
etiam de inhibitionibus, quæ fiunt per ecclesiasticos secularibus Iudicibus, & econtra.
Et quando Iudex Ecclesiasticus possit inhibere Iudici
seculari, vide Butr. Abb. & alios in c. suā de ord. cogn. &
in c. dilectus filius de rescriptis. Alex. in cons. 156. visis actis vol. 2. & Federic. de Sen. in cons. 300. factum est tale, debitor promisit.
Item adde, quòd priuilegium fori, quod competit clerico, non competit eius fideiussori laico, & sic non poterit declinare forum, nam exceptio declinatoria fori, competens principali, non competit eius fideiussori, siue cessionario, l. si reus ff. de Iud. sol. & l. sed si restituatur §. 2.
ff. de iud. & etiam quia exceptio, quæ competit personæ principalis non competit fideiussori l. exceptiones,
quæ personæ, ff. de exceptionibus, & l. in omnibus, ff. de
regul. iuris, sed hæc exceptio inest personæ clerici, ergo
non prodest fideiussori, & ita tenet Bald. in rubr. C. de
priu. dotis.
d *Secundo infertur*. Adde videndum † Cepol. in cons.
10 11. in quinta quæst. & etiam cum consensu Episcopi renuntiare non potest Gramm. decis. 29. nu. 9. nec etiam
cum iuramento, Io. de Campeg. in cons. 51. num. 2. inter
cons. crim. diuers. tom. 2.
f *Est autem hæc exceptio*. Adde, † quòd si compareat, &
11 non declinat forum per iudicem ecclesiasticum, pœna
extraordinaria puniri debet, etiam si statutum prohiberet declinare forum, Gram. in decis. 29. num. 7.
l *Quæro an Clericus*. Adde, † quòd hodie per sacrum
12 Concil. Tridentin in sess. 23. capit. 6. incipien. nullus prima tonsura, fuit prouisum, quod in clericis coniugatis
seruetur cōstitutio Bonifacij Noni, quæ incipit Clerici,
qui cum tunicis, modo hi clerici alicui ecclesiæ seruiant,
vel ministrent, & clericali habitu, & tonsura vtantur,
nemini quo ad hoc priuilegio, vel consuetudine etiam
immemorabili suffragante, & ad hoc vide Farinac. in
quæstio. 8. num. 6. cum sequen. & Campegg. in tracta. &
regu. de test. reg. 427. & in hac materia clericorum coniugatorum multæ quæstiones habentur per Ioan. Anto.
de

de Nigr.in clement.de vita,& honest.cleric.& quomo-
23 do † probetur clericatus Mascard.de probation.con-
clus.302.vsque ad conclus.306.

24 Item adde,quòd habens † tonsuram,dicens se habere
beneficium,non sufficit probare titulum beneficij, nisi
etiam probet illius possessionem,& ita iudicatum fuit in
Vrbe,vt attestatur Farinac.q.8.nu.45.

Item adde,quòd in Regno Neapol.clerici coniugati
non admittebantur ad huiusmodi priuilegium, per ri-
tum 66.qui postea fuit correctus per Prag.Regiam in-
cip.nuper ad maiestatem nostram,& seruatur ius cano-
nicum,vt ait Carau.in d.ritum.

p *Sed an ille,qui vnam tantum*. Item adde,quod Cleri
cus perdit priuilegium ex inualido matrimonio cum
adultera,cuius priorem virum interfecit, Bart.in decis.
262.num.1.

u *Dixi clericum coniugatum*. Adde,videndum Foller.
in pract.crimin.in verb.audiantur excusatores num.42.
25 cum sequen.vbi latè,quando clericus † dicatur incede-
re in habitu, & tonsura, & quando non,& ibi dicitur
26 etiam,quod Iudex, † si capit clericum,debet describi fa-
cere particulariter,cum quo habitu fuit captus, quia nõ
statur eius dicto,quod non incederet in habitu.

aa *Regulariter autem*. Adde,quòd † idem tenet Socin.
27 sen.cons.122.nu.3.vol.1.

dd *Sed hic quæro*. Adde,videndum Ang.domini Alex.
de Vbaldis in cons.30.num.37.& per totum consilium,
vbi latè de clerico coniugato, inter consi.crim.diuers.
tomo 2.

gg *Sed quid si clericus*. Adde, quòd similiter, † si quis
18 deliquerit, & post delictum ante sententiam effectus
sit clericus,non poterit puniri per Iudicem laicum, nisi
factus sit clericus in fraudem, ita Carrer.in pract.crim.
in §.homicidium l'vltimo sub nu.92.

uu *In hoc tamen Ducatu*. Adde quod † ita obseruatur
19 in Regn.Neap.per ritum 235.& ibi Carauita plenè do-
cet pract.regni circa huiusmodi cognitionem, & remis-
sionem, & quando clericus sit remittendus cum seruien
tibus,& cum cathena,& ibi nu.9.in fin.dicit,quod cleri
cis facienda est remissio per Iudices seculares, quoties-
cunque per informationem apparet de delicto, pro quo
inquiritur,aliàs si constaret iniustè detineri, nunquam
Iudici ecclesiastico esset remittendus, sed per eundem
Iudicem relaxandus,& ibi num.20.habetur,an sufficiat
producere bullas alicuius beneficij,vel requiratur bulla
clericatus ad probandum clericatum,& quomodo Cle-
ricatus,& in ritu 275.num.18.vbi dicit, quòd probatur
20 etiam per testes, † & vide infra num.22.

21 Item adde,quòd † Clerico petente se remitti ad suum
Iudicem, ipsius clerici expensis remitti debet, Bald.&
post eum Card.Alexand.in cap.1.§.si Iudex,de pace te-
nen.in vsib.feud. decis.100.& 274.Menoch.de arbit.ca
su 228.num.8.& seq.& Foll.in pract. crimin.canon.in
verb.miscellanea quædam nu.50.fol.330.

22 Item adde, quod clericatus † probatur etiam per te-
stes,cap.tuæ,de cler.peregr.ordin.not.per Glos.in c.si Iu
dex cons.crim.11. Et licet Guid. Pap.contrarium teneat
in decis.449.nu.13.Scagl.in tit.65.dicit pluries iudica-
tum fuisse contra d.decisionem,imò sacerdotium proba-
23 tur etiam per testes singulares † secundum Ang.in l.2.
ff.quemadm.testam.aperi.in §.idem imò per vnum testem
probatur clericatus, secundum Ias.in l.admonendi, nu.
198.ff.de iure iuran.& etiam per indicia, & coniectu-
ras, vt per Boer.decis.171.nu.25.quæ tamen procedunt,
quotiescunque de alterius præiudicio non ageretur, se-
cus vero si ratione clericatus esset lis introducta, vel
etiam si tractaretur de iurisdictione Iudicis ratione cle-
ricatus:quia tunc per duos testes probari deberet, Ga-
briel.comm.concl.tit.de test.concl.1.num.70.& quomo
do probetur clericatus,& an per vnũ testem, vide Ma-
scar.de probat.lib.1.concl.302.cum sequen.& Viui.o-
pin.974.num.2.cum sequen.vbi tenet, quòd per testes
probari non possit prima tonsura,& clericatus, nisi alle-
garet scripturas, & litteras deperditas esse, & ibi dicit,
quòd licet clericatus, & tonsura probari possint litteris
facientibus mentionem de ipsa ordinatione clericali,
hoc tamen non procederet in bulla,ac litteris Pontificis
in qua nominet aliquem clericum propter collationem
benefici j ei factam, & coram quo Iudice scilicet secula-
24 ri,siue Ecclesiastico † sit probanda tonsura, & habitus
clericalis, vide Mascard.de probat.concl.689.nu.2.

25 Item adde, quòd † tonsura collata à non suo Prælato
tenet Guid.Pap.decis.449.nu.3.

xx *Debet autem Iudex*. Adde, quod † hoc procedit e-
26 tiam,quòd clericus nolit excipere,quod sit clericus,alias
iudex ecclesiasticus teneretur ad pœnam, qua iudex se-
cularis teneretur,nisi clericum mori fecisset, & etiam te
neretur de damno dato per iudicem secularem, vt per
eundem Cassan.in consuet.Burg.fol.102.nu.75.

A *Cæterum si clericus*. Adde,quòd † hodie secundum
27 Conc.Trident.requiritur,quod habens primos ordines,
habeat etiam beneficium ecclesiasticum, vel quòd cle-
ricalem habitum,& tonsuram deferat,& alicui ecclesiæ
de mandato espicopi inseruiat, vel in Seminario clerico-
rum,vel in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia E-
piscopi,si vult gaudere priuilegio clericali 23.sess.capit.
6.incip.nullus prima tonsura lib.4.& quomodo dictum
28 † decretum Concilij Tridentini practicatur in Regno
Neapol.habes per Carau.in ritu 235.num.21.& dicit
Foller.in eod.ritu in suis comment.super Constitut.cap.
29 Pragmat.& rit.regni,quòd hodie † non ita de facili ex-
peditur articulus remissionis clericorum,& quòd datur
terminus ad probandum incumbentia super petita re-
missione, & fiscus sæpè nititur probare, clericum non
incessisse in habitu,& tonsura, immiscuisse se enormi-
bus,non fuisse insignitum charactere clericali,clericatum
fuisse adeptum in fraudem, & si est beneficiatus, quòd
non fuit adeptus possessionem beneficij, quòd alius il-
lud possideat, & alia plura, & super his longa fit discus-
sio, fit publicatio citatio ad dicendum, & discutitur cũ
Aduocatis,& sæpè longo interiecto interuallo expedit,
dicit etiam,quòd hodie isti clerici primæ tonsuræ, vt gau-
deant priuilegio,necesse est, quòd inseruiant in diuinis
in illo seruitio,quod per eorum ordinarios assignabitur,
vt cautum est in dicto Concilio Trident.vide etiam Ma
30 scard.de probatio.conclus.302.num.14.vbi dicit † non
probari clericatum ex sola possessione habitus, & cleri-
calis tonsuræ, sed et requiri,vt alicui ecclesiæ ex mãda-
to Episcopi inseruiat, & illi sit ascriptus, vel in semina-
rio clericorum: aut in aliqua schola,vel vniuersitate E-
scopi iussu quasi in via ad majores ordines suscipiendos
versetur, vt sancitum est in Concilio Trident.& quòd
ita in praxi obseruatur, prout ipse multoties habuit in
facto, & quomodo probetur clericatus,latè in d.con-
clus.302.vsque ad conclus.306.& Farin.in quæstion.8.
num.38.cum sequen.& in dicto regno adest pragm.si-
milis eidem Concilio,quæ incipit, quemadmodum ca-
nonicis sub tit.de clericis,seu diaconis saluaticis.

B *Vlterius quæro*. Adde,quòd in Regno † Nap.prouì
31 sum fuit per Reg.Pragm.quintam sub tit.de clericis, q
clericis arma portantibus tollantur, præuia tamen trina
monitione facta suis prælaris iuxta formam dictæ prag-
maticæ.

E *Quæro nunquid clericus*. Adde videndum D.Farinac.
32 in q.8.num.28.cum sequen.vbi latissimè more suo hanc
quæstionem tractauit.

F *Item quæro nunquid*. Adde in hac † materia viden-
33 dum Decian.cons.82.per totum lib.2.& ibi num.8.di-
cit,quòd clericus committens assassinium ipso iure, in-
telligitur degradatus,idem tenuit in tract.crimin.lib.9.
capit.

34 cap. 30. nu. 11. tom. 2. videlicet quòd clericus † tale cri-
men committens potest per Iudicem secularem morte
puniri absque solemni depositione, & degradatione, &
ita tenet communiter Doct. in d. c. de homic. in 6. Marſ.
in l. 1. nu. 107. C. de raptu virg. & Couar. var. resolut. lib.
2. cap. 20. nu. 10. Bernar. Diaz. in pract. crim. cano. c. 91.
Capyc. decis. 155. nu. 26.
35 Item adde, quod de † ista qualitate assassinij constare
debet ante citationem, & inquisitionem, alias bannum,
& omnia alia inde secuta essent nulla ex defectu iurisdi-
ctionis, etiam quòd post citationem de ista qualitate con
staret, Gram. in cons. 1. num. 56. post decis. & quando
Clericus committens crimen assassinij à iudice laico pos
sit puniri, & quæ requirantur, vide per Rimin. iun. cons.
685. per totum vol. 6. & Bal. in cons. 68. vol. 1. vbi dicit,
quòd etiam si constat contra clericum de delicto, si non
apparet de assassinio absoluitur de assassinio, & de alio
delicto cognoscet iudex ecclesiasticus.
36 Item adde, si per † clericum opponeretur de incompe-
tentia iudicis contra iudicem secularem, primo discuti
debet de qualitate assassinij, Gemin. cons. 57. in causa Ar
chidiaconi vol. 2. vers. non obstat Io. Ant. de Nigr. in c.
7. sequens nu. 68.
37 Item adde, quòd licet † iudex secularis possit proce-
dere contra clericum assassinum, potuit etiam ecclesia-
sticus contra talem clericum procedere, & locus est præ
uentioni, & si fuerit punitus ab Ecclesiastico, non pote-
rit iterũ à Iudice seculari puniri, Gram. in cons. 2. in cau
sa venerabilis post decis.
K *Scias autem, quòd regulariter.* Adde videndum Car-
38 rer. † in tract. de hæret. ante nu. 135. vbi relatiuè de for-
ma degradationis.
N *Scias etiam, quòd clericus.* Adde, quòd alios † casus
39 ponit Carrer in §. homicid. num 7. sub nu. 59. & de hære-
40 tico † intelligitur de incorrigibili, vel relapso, & de eo,
qui conspirat contra episcopum, similiter intelligitur de
incorrigibili, Nicol. Superant. in cons. 101. nu. 10. vol. 1.
inter cons. crimin. diuers.
R *Sæpè numero contingit.* Adde ¶ an clericus effe-
¶ ctus, aut religionem ingressus post commissum delictũ
pœnã effugiat, vide Tiraq. de pœn. temper. caus. 25. nu. 8.
41 quòd hæc conclusio, quòd clericatus † assumptus post
delictum commissum non eximat causam ipsius crimi-
nis à iurisdictione seculari, procedit, quando iudex præ-
uenerit ante clericatum, & iudex secularis non poterit
etiam, quando ante clericatum præuenisset eum capere,
nec detinere sine licentia episcopi, qui si eã cõcedere no-
luerit, ipse iudex poterit appellare ad superiorem Epi-
scopi, ita declarat Ang. de Cast. in consil. 37. lib. 2. consil.
crim. diuers. magn. impress. & hanc distinctionem com-
munem, quòd aut cum fraude, aut sine assumpserit cleri-
catum, sequitur & Franch. in decis. 209. nu. 2. cum sequ.
42 & de eo, qui post † condemnationem professionem fe-
cerit, an sit exemptus à iurisdictione temporali, latè per
eundem Franch. in decis. 384. & ibi, quomodo probetur
43 professio, † & etiam de eo, qui fuit habilitatus, † & an
44 tequàm rediret ad carceres, assumpsit ordines, & bene-
ficia, quòd fuit declaratum dictum religiosum esse re-
mittendum ad iudicem ecclesiasticum, quo ad distin-
ctionem personalem tantum, & de istis quæstionibus
multum plenè habetur in d. decisionibus; & per Farin.
45 q. 8. nu. 104. & si relegatus factus † sit clericus non po-
terit puniri a laico, si relegationem siue exilium fregerit,
quia agitur de nouo delicto, vt per Alber. de Rosat. in l.
meminisse col. 2. de offi. Præsid. quem sequitur Franch.
in decis. 395. sed vide, quæ posui infra quæst. 81. in princ.
sed è conuerso, si clericus commisit delictum tempore,
46 quo erat clericus, & postea vxorem duxit, † debet pu-
niri ab Episcopo, & non à iudice laico, ita iudicatum
47 fuit per Reg. † sacrum consilium teste Gramm. in de-
cis. 10. & idem tenet Franch. in decis. 417. nu. 4. vol. 2.
V *Sed in hoc proposito.* Adde † videndum Farin. in q 8.
48 nu. 110. vbi latè, quando Clericatus dicatur fraude post
delictum assumptus.
Z *Et ideo ab hac obseruantia non recedas.* Adde, quòd
49 idem † tenet Sylue. nupt. car. 147. secundum paru. im-
press. & latius, Crau. cons. 232. per totum, & opinionem
Ant. impugnat etiam decis. Pedem. 105. nu. 10. vbi dicit,
50 quòd non obstante † sententia iudicis laici poterit eccle
siasticus procedere contra tales sacrilegos ad excommu-
nicationem, & alias pœnas spirituales, & pro ista opinio
ne vidi nouissimè per Farinac. in d. quæst. 8. nu. 151. vbi
tenet, quòd licet visu magis receptum esse videatur, quòd
laicus cum clerico insimul delinquens possit à seculari
iudice puniri, non tamen à Doctoribus hanc opin. tenen
tibus negatur, quin possit etiam à iudice Ecclesiastico, si
in captura præueniat.
Aa *Quæro, quid si per laicum.* Adde, † quòd in Regno
51 Neapol. non est locus præuentioni, quia prouisum fuit
per Reg. pragmat. incip. Reuerẽde vir fol. 122. quod of-
ficiales ecclesiastici non exercent iurisdictionem contra
laicos.
Bb *Quæro, quomodo fiat remissio.* Adde, quòd † clericus
52 debet remitti absque requisitione, not. in auth. vt cleric.
apud proprium Episcopum, §. 1. ad palam, C. vt famæ,
extra de sentent. excommu. & Scagl. in tit. 46 nu. 8. post
Carauit. fol. mihi 224.
Cc *Vltimo quæro.* Adde, quòd nedum † non tenetur iu-
53 dex ecclesiasticus stare processui facto à iudice seculari,
sed ad hoc vt possit inquirere opus est nouo processu
per ipsum inchoato, & non debet ex processu fabrica-
to a laico informare inquisitionem, vt per Ruin. consil.
7. nu. 6. vol. 5. vbi attestatur de communi.

QVÆSTIO XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Delicta communis fori quæ sint.*
2 *Et an crimen vsurarum sit communis fori, vers. Quæro igitur.*
3 *Et an crimen adulterij, vers. Quæro nunquid.*
4 *Et an crimen concubinatus, vers. Quæro etiam.*
5 *Et an crimen sodomiæ, vers. Item quæro.*
6 *Et an crimen sacrilegij, vers. Vlterius quæro.*
7 *Et an crimen sortilegij, vers. Præterea quæro, Remissiuè.*
8 *Episcopus an possit capi facere laicos ob crimina communis fori, vers. Vnum tamen.*
9 *Reus absolutus vel punitus in vno foro, an possit etiam in alio puniri, vers. Vltimo quæro, Remissiuè.*
10 *Brachium seculare quando inuocari possit.*

a IN hac exceptione incompetentiæ iudicis sæpenu-
1 mero dubitari contingit ratione causæ ipsius seu
criminis, de quo agitur, an scilicet eius cognitio spe-
ctet ad iudicem ecclesiasticum, an ad iudicem laicum,
an etiam ad vtrunque. Et in hoc proposito scire de-
bes, quòd delictorum quædam sunt mere ecclesiasti-
ca, siue ad cognitionem ecclesiastici iudicis pertinen-
tia, quædam mere secularia, siue ad cognitionem iudicis
laici pertinentia, quædam mixta, scilicet communis fo-
ri, in quibus potest, & iudex ecclesiasticus, & laicus co-
gnoscere.
b Quæro *b* igitur, nunquid crimen vsurarum sit com-
2 munis fori. Resp. videtur dicendum quòd non, sed quòd
c pertineat solummodo eius cognitio *c* ad iudicem ec-
clesiasticum, nam istud crimen est mere ecclesiasticum
secundum communem opinio. de qua attestatur Didac.

lib. 3. resolutionum, c. 3. in primis verbis, dicens, quòd omnium iuris vtriusque professorum consensu in hanc itum est sententiam. Et quòd causa restitutionis vsurarum, etiam si agatur inter laicos, spectat ad iudicem Ecclesiasticum, neque in ea laicus sit iudex competens. voluit Glo. in Clemen. 2. in verbo, vsuris, de iud. secundum quam dicit esse communem opin. Alber. in rub. C. de vsuris. num. 5. Ita etiam communiter seruari, & practicari attestatur Lapus de Castel. allegatio. 56. Reuerende Domine, quem refert Imola in c. cùm sit generale, num. 6. de foro compet. Adeo quòd (secundum aliquos) non potest iudex secularis, neque etiam incidenter cognoscere super vsura. Et hanc opin. dicit esse communem Alex. in l. quoties, post nu. 4 vers. Extra Glos. C. de iudic. Quinimo (secundum alios) parte excipiente contractum esse vsurarium, non potest iudex secularis, neque etiam statuere terminum, intra quem debeat coram iudice Ecclesiastico probare exceptionem vsurariæ prauitatis, iuxta doctrinam Bart. in l. præses, post num. 4. C. de appell. quem omnes sequuntur, vt dicit Ripa in l.
d qui pro tribunali, nu. 7. ff. de re iudic. *d* Tu vero breuiter dic, quòd Aut loquimur, quando pro crimine vsurarum agitur criminaliter, & tunc nulla est difficultas, quin vterque iudex, scilicet tam ecclesiasticus, quàm laicus, possit pro ipso crimine criminaliter contra vsurarium procedere, vt dixi sup. hoc eo. lib. 5. Vsura, vers. Et ex hoc infertur. Et ita praxis obseruat, vt attestatur Didac. in d. c. 3. post num. 1. vers. Quarto non est. Aut loquimur quando inter partes agitur ciuiliter: & tunc, aut vertitur quæstio iuris super vsura, scilicet nunquid contractus sit vsurarius, vel non, & tunc cognitio spectat ad iudicem ecclesiasticum, neque potest iudex secularis in ea vllo modo se intromittere; & ita concludunt omnes Doctores tam Legistæ, quàm Canonistæ, vt dicit Ias. cons. 153. nu. 3. lib. 4. vbi etiam refert Bal. in l. filium, cum definimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, dicentem, quòd ita seruatur de consuetudine, Dec. consil. 170. num. 3. vbi dicit, quòd Doctores omnes ita concludunt, Rolan. cons. 95. nu. 44. lib. 2. Hanc etiam opin. dicit esse communem Socin. cons. 88. nu. 23. lib. 4. Alciat. in c. 1. nu. 77. de offic. ord. Et ita etiam communiter practicari, saltem quãdo iudex ecclesiasticus facit inhibitionem, attestatur Marian. in d. c. cùm sit genera-
e le, nu. 22. de foro compet. *e* Aut vero vertitur quæstio facti super vsura, puta, quia non refricatur in dubium, an contractus sit vsurarius, vel ne, sed solummodo repetuntur vsuræ: & tunc vtique laicus est iudex competens. Ita dicit Bald. in d. l. quoties, circa fin. C. de iudic. qui in hoc communiter approbatur, vt dicit Blanc. de compromissis, fol. 94. post num. 9. Item etiam communiter receptum esse attestatur Didac. in d. c. 3. circa princ. & in epito. super 4. Decretal. fol. 197. nu. 5. Hanc etiam dicit esse communem opin. Abb. in d. cap. cùm sit generale, nu. 17. quem refert Afflict. super prima parte Constitutionum Regni, rub. 6. c. statuimus, nu. 1. & Berous in rub. de vsuris, post num. 85. Alex. in d. l. quoties, prout illum refert Turzan. lib. commun. opin. c. 90. Alciat. in d. cap. 1. nu. 77. Hæc tamen omnia intelligenda sunt, vt procedant, quando principaliter in iudicio de-
f ducitur quæstio vsurarum: *f* cæterum quando incidenter opponitur per modum exceptionis contractum esse vsurarium, tunc bene potest iudex laicus cognoscere, etiam super quæstione iuris, & contractum ipsum tanquam vsurarium annullare, & rescindere: & est communis opi. tam Legistarum quàm Canonist. vt dicit Guido Pap. cons. 180. nu. 2. & ita quandoq; vidi seruari.
g *g* Quæro, nunquid causa adulterij sit communis fo-
3 ri, ita quòd in ea possit procedere, tam iudex ecclesiasticus, quàm secularis. Respon. quòd sic: & ideo ex causa adulterij potest Episcopus punire etiam laicos, vt dicit Abb. in c. intelleximus, nu. 1. de adult. & est communis opin. vt attestatur Alciat. in d. c. 1. nu. 18. de offic. ord. & ipsos excommunicare, & detrudere in monasterium, & est communis opin. vt ait Didac. in d. epitom. super 4. Decretal. c. 7. §. 7. num. 20. quem refert Villalob. in sua collecta commun. opinio. in litera L, verb. laici possunt. Cum enim hoc delictum sit violatio sacramenti matrimonialis, merito eius vindicta non minus pertinet ad iudicem ecclesiasticum, quàm ad laicum. Scias tamen, quòd quando agitur ad separationem thori propter adulterium faciendam, tunc de ea solus iudex ecclesiasticus cognoscit. Et hæc est communis opin. vt ait Dec. consil. 212. post num. 2. Didac. in epitom. super 4. Decretal. fol. 137. num. 8.

b *b* Quæro etiam, pro crimine concubinatus quis sit
4 iudex competens. Respon. Aliqui dicunt, quòd de hoc crimine iudex ecclesiasticus cognoscit, cum sit merè ecclesiasticum. & ita tenuit Gofred. quem refert Abb. in d. c. cum sit generale, num. 25. & hanc dicit esse communem opin. Bermon. de concub. fol. 304. nu. 2. Et hæc quidem opin. absque difficultate procedit, tenendo quòd concubinatus de iure ciuili non sit delictum, de quo dixi supra, hoc eo. lib. 5. fornicatio, vers. & in primis. Sed tenendo, quòd etiam de iure ciuili cõcubinatus sit prohibitus, necessario fatendum esset, quòd etiam iudex secularis possit super eo procedere, & punire: quod certe sensisse videntur illi, qui asserunt, quòd etiam cõcubina sacerdotis, si est notoria, potest puniri per Iudicem secularem, licet si sit occulta, non possit puniri, nisi per Episcopum: quam opi. dicit esse communem idem Bermond. in loco præalleg. fol. 305. post nu. 6. & reperio in facti contingentia consuluisse Euerard. consil. 202. Sed quidquid sit de iure, nos videmus, quòd Iudices laici de concubinatus crimine puniendo parum se intromittunt, & hodie pauci etiam ex ecclesiasticis, forte ne in alijs puniant id, in quo ipsimet delinquunt.

5 Item quæro nunquid pro nefando crimine sodomiæ possit etiam iudex ecclesiasticus contra laicum procedere. Resp. quòd sic. ita colligi videtur ex tex. in c. clerici, de excess. prælato. & est communis opin. vt attestatur Bermond. in d. tract. de concub. fol. 128. nu 43.

6 *h* Vlterius quæro, nunquid crimen sacrilegij sit ecclesiasticum. Resp. aliqui dicunt, quòd de iure eius criminis cognitio spectat ad Iudicem ecclesiasticum: & videtur text. in c. cum sit generale, & in c. conquestus, de fo-
i ro compet. *i* Alij dicunt, quòd est crimen mixtum, quod potest ab vtroque Iudice tam laico, quàm Ecclesiastico puniri, & quòd inter eos est locus præuentioni. Et dicit Mantua cons. 266. nu. 80. quòd ita omnes concludunt. Sed apud nos de cõsuetudine Iudices laici cognoscunt de sacrilegio, non autem ecclesiastici, prout etiam seruari in Regno Franciæ attestatur Pract. Millei, fol. 74. num. 17. vbi refert se fecisse suspendi quendam qui ab-
K stulerat ab ecclesia *k* vas sacræ Eucharistiæ. Faciunt
l quæ dixi infra q. proxima. *l* vers. Vidi etiam.
7 Præterea quæro, an sacrilegij crimen sit cõmunis fori. Dixi sup. hoc eo. lib. 5. hæresis, vers. successiue quæro.
m *m* Vnum tamen volo, vt scias in hac materia, quòd
8 Episcopus in criminalibus communis fori, in quibus potest procedere contra laicos, non potest illos personaliter capi aut carcerari facere, aut punire, sed tantummodo potest contra eos procedere per censuras. & ita communiter tenetur, vt dicit Ioan. Andr. in addit. Spec. prout illum refert Foller. in Pract. crimin. canon. fol. 97. nu. 52. & seq. Aufrer. in tract. de potesta. eccles. super laicis, num. 1. quem refert Didac. pract. q. 10. nu. 2. licet ipsi videantur sentire contrarium, & dicant se aliquando contrarium obseruasse. Hanc etiam dicit esse communem opin. Menchiaca lib. 3. de testa. §. 22. post nu. 17. licet subdat, quòd fere tãtus est numerus eorum, qui

tenent

tenent contrarium. Sed quidquid sit, apud nos communis opin. in practica obseruatur, neque ab illa esset vllo pacto recedendum, & secundum illam in facti contingentia iudicatum fuisse per Parlamentum Parisiens. refert Papo lib. 1. tit. 5. arresto 26. Bene verum est, quòd si Prælatus legitime præscripsisset hanc facultatem exequendi contra laicos, vtique posset illos capere, & carcerari facere. Et hoc ab vtriusque partis fautoribus receptum esse attestatur Menchiaca in loco præallegato, num. 12. in fine. Quo ad clericos autem nulla est difficultas, quin possit Episcopus eos capere, & in carcerem
n mittere, etiam sine auxilio *n* brachij secularis; & est communis omnium opinio, vt attestatur Didac. in d. q. 10. post num. 2. versic. Quarto non est: & ita quotidie videmus obseruari.

9 Vltimo quæro, si pro huiusmodi criminibus communis fori reus fuerit in foro ecclesiastico absolutus, vel punitus, an possit deinde etiam per Iudicem laicum inquiri, & puniri. Dixi infra, quæst. 57. vers. Sed hic oc-
o currit, & *o* vers. Sed quæro.

ADDITIONES.

a *In hac exceptione*. De delictis mixti fori latius scribit Decianus to. 1. tract. crim. lib. 4. c. 26. latissimè vero Farinac. tit. de inquisit. q. 8. nu. 229. volum. 1. & nu. sequentibus. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Quæro igitur*. Decian. d. c. 26. nu. 30. *Bern. Ros.*

b *Quæro igitur*. Adde, quòd vsurariorum iudicium, si disputatur de iure, est ecclesiasticum: si autem de facto, potest iudex secularis se intromittere: vt per Alciat. in c. perniciosam, nu. 77. vbi communem dicit. de offic. ordi. Si tamen vsurarij per iudicem ecclesiasticum puniuntur, possunt nihilominus puniri per iudicem secularem secundum Alciat. in d. c. perniciosam, nu. 8. vbi communem dicit. *Io. Guiot.*

c *Ad iudicem ecclesiasticum.*] Adde communem etiam, vt dixi in collecta mea commun. opin. cap. contractus, nu. 21. 22. & 23. vsque ad nu. 26. *Giach.*

d *Tu uero breuiter dic*. Vidi tamen Marant. in sua disputatione 5. per totum, super q. 17. ad fin. infr. q. 53. vers. sed hic occurrit, & dum hic dicitur per modũ exceptionis vide diffusius per Capyc. decis. 7. nu. 4. & 5. *Drogh.*

e *Aut uero uero uertitur quæstio*. Vide Baiardum.

f *Cæterum quando incidenter*. Vide Baiardum.

g *Quæro nunquid*. Decian. to. 1. pract. crim. lib. 4. c. 26. nu. 7. & Farin. q. 141. vol. 5. nu. 47. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Quæro etiam pro crimine*. Vide Baiardum.

i *Alij dicunt*. Decian. d. c. 26. num. 1. *Ber. Ros.*

K *Vas sacra Eucharistiæ*. Adde, quod auferre ab ecclesia calicem est etiã sacrilegium, sup. in §. sacrilegiũ. *Drogh.*

l *Vers. Vidi etiam.*] Vide Rolan. cons. 24. in 2. *Giach.*

m *Unum tamen*. Decian. vbi sup. nu. 15. *Bern. Ros.*

n *Brachij secularis.*] Et ad materiã, an & qñ brachiũ seculare cõcedere debeat iudex secularis absq; eo, ꝙ de nullitate, vel iniquitate sñię latę p ecclesiasticũ cognoscat, vide per Nat. plenè eius cõs. 159. At brachium seculare
10 † nõ põt inuocari, nisi qs prius fuerit excõicatus, grauatus, et regrauatus, & ille effect⁹ esset incorrigibilis, adeo ꝙ ecclesia nõ hẽt vlterius, quid faciat p eundẽ. ibi. n. 36. Itẽ cautus esse debet iudex secularis, à quo per delegatũ imploratur brachium seculare, vt videat an ille sit iudex cõpetens necne. Nam si erit incompetens nõ debet præstare sibi ministeriũ alicuius obedientiæ, vel executionis, per Bal. & Sal. in l. in criminali. C. de iurisd. omn. iud. & Nat. vbi sup. nu. 37. 38. ad idem per Rol. in cons. 37. nu. 3. vol. 1. Postremo scias, ꝙ quando Vicarius, seu officiales Episcopi ad vtilitatem litigãtis petit dictum auxilium, quod debet vti literis requisitoriis, non aũt præceptoriis sub pena excõicationis, vt Franc. Marc. decis. 147. p. 1. Et ecõuerso brachium ecclesiasticum pro exequenda sententia iudicis secularis, quando concedi debeat, & quando non, vide Nat. d. cons. 529. nu. 8. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

o *Vers. Sed quæro*. Addas Decian. d. c. 26. n. 16. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Delicta mixti fori quæ dicantur, remissiuè.*
Iudex ecclesiasticus, in quibus causis cognoscere possit, remissiuè num. eod.
2 *Præuentio non habet locum in Regno Neapolitano inter iudicem laicum, & ecclesiasticum.*
3 *Et quid in Statu Ecclesiastico.*
4 *Præuentio non operatur, si præueniens sit negligens, vel in dolo.*
5 *Vsurarum causa cuius fori sit.*
6 *Quæstio quæ dicatur facti, & quæ iuris.*
7 *Vsura quando incidenter deducitur, iudex laicus potest cognoscere, etiam quod sit quæstio iuris.*
8 *Quæstio iuris, vel facti, quando dicatur super vsuris, remissiuè.*
9 *Iudex laicus quando possit de vsuris cognoscere, remiss.*
10 *Iudex laicus in Statu Ecclesiastico potest procedere contra vsurarios ex officio, & sola facti veritate inspecta.*
11 *Et quid in Regno Neapolitano.*
12 *Adulterium non cognoscitur criminaliter in foro canonico ad pœnam, sed solum ad separationem thori, & amissionem dotis.*
13 *Concubinarij pœna imposita per Concilium Tridentinum, plecti debent, remissiuè.*
14 *Brachium seculare quando concedatur, remissiuè.*
15 *Brachium ecclesiasticum, quando concedatur, remissiuè.*
Iudex recusans præstare brachium seculare, qua pœna sit puniendus, remissiuè.

a IN *hac exceptione*. Adde vidẽdum Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 27. vbi latè habetur, quæ delicta
1 sunt mixti fori, † & in quib. causis iudex ecclesiasticus cognoscere possit, latè per Marant. in Spec. p. 4. dist. 11.
2 Adde, ꝙ hodie in Reg. † Neap. nõ est locus præuentioni in hmõi delictis, q̃ sunt mixti fori, quia prouisum fuit per Reg. Prag. Reg. Phil. incip. Reuer. Vir. fol. 122. ꝙ officiales ecclesiastici nõ exerceãt iurisdictionẽ contra laicos. & idem prouisum fuerat in Statu Ecclesiasti-
3 co † per Pium IV. in motu proprio de non admittenda appellat. 1565. de mẽse Iunij, sed postea per Pium V. dictus motus proprius 1566. die 20. Iunij ad terminos iuris redactus fuit, expressè cauendo, ꝙ in præuentionibus inter iudices ecclesiasticos, & seculares procedatur in omnibus, & per omnia iuxta formã iuris cõis, & decretorũ Cõcilij Tridẽtini, & nõ aliter, nec alio modo.
4 Item adde, ꝙ post † præuẽtionẽ nõ põt alter præuẽtus se intromittere, nisi pp dolum, siue negligentiã iudicis præuenientis; quia aliter eo casu poterit procedere, & punire, etiã ꝙ sit iudex laicus, cũ nõ intelligatur præuenisse, qui dolo, vel negligẽtia procedere prætermisit. c. cũ plures, de offi. deleg. in 6. & Anch. in cõs. 196. n. 7. & 8.
e *Aut vero vertitur quæstio iuris super*. Adde, ꝙ hoc pro-
5 cedit † qñ vertitur quæstio iuris canonici, quod disponit super vsuris. Sed si vertitur quæstio iuris statutarij, quod de vsuris loquitur, tũc iudex secularis põt cognoscere, licèt sit quæstio iuris, ita declarat Paul. de Castr. in cõs. 210. visis, & ponderatis omnibus, vol. 2. vbi etiam subdit circa fi. cõs. quod si iudex ecclesiasticus sibi inhiberet, posset ei facere responsionẽ, quod ad eũ non pertinet

tinet cognitio super his, quæ dependent à statuto laico-
rũ, & sequũtur prædicta Iason. l. quoties, C. de iudic. &
Nat. cõs. 269. nu. 12. Bero. cõs. 207. vol. 3. Rim. iun. cons.
6 218. nu. 72. & cõs. 399. nu. 20. Et quã dicatur quæstio † fa
cti, vel iuris habetur per Bald. in l. Arethusa. ff. de statu
hominum, vbi dicit, quòd quæstio facti est, quæ exigit pro-
bationes facti, & quæstio iuris est, quæ determinatur
per disputationem, & interpretationem prudentum.
f *Cæterum quando incidenter*. Adde, quòd idẽ † tenet
7 Ceph. cons. 402. nu. 16. & Rimin. iun. in cons. 399. n. 21.
8 Item adde, quæ † nam dicatur quæstio super vsuris
meri facti, & quæ meri iuris, per Cachar. decis. Pedem.
9 137. nu. 11. & quando Iudex † laicus possit cognoscere
de vsuris, vide etiam Ioan. Bapt. Lup. in tract. de vsur. in
c. quamquã in §. 4. num. 66. & quando est quæstio facti,
siue iuris, semper actor potest eligere iudicem ecclesia-
sticum, vel si velit repetere vsuras, & si est quæstio fa-
cti, & vsuras repetere velit; potest etiam adire iudicem
secularem, ita tradit Paul. de Castr. in cons. 109. visa peti-
tione nu. 2. vol. 2.
10 Item adde, quòd in statu ecclesiastico prouisum fuit
per constitutionem March. in lib. 3. c. 22. ad tollendas di-
sputationes, quòd iudices seculares possint contra vsura-
rios procedere ex officio, & in capit. 23. in fin. prouisum
fuit, quòd etiam procedere possint sola facti veritate in-
11 specta, quid autem † in Regno Neapolit. obseruetur
posui supra in §. vsura. in vers. & ex hoc infertur.
g *Quæro nunquid*. Adde, quod Ferret. † in cons. 185.
12 volum. 2. tenet contrarium, videlicet, quòd non potest
agi in foro canonico criminaliter ad pœnam adulterij,
etiam contra mulierem, nisi ad separationem thori, & ad
amissionem dotis, & attestatur de cõmuni, & de hoc vi-
de ẽt Afflict. in constitut. maiestati nostræ num. 4. lib. 3.
h *Quæro etiam pro crimine*. Adde quòd hodie est ser-
uanda prouisio Concilij Trident. vt patet sess. 24. c. 8. de
13 refor. contra laicos † concubinarios, & sess. 25. c. 14. de
refor. contra clericos, cõcubinas, aut alias mulieres, de
quib. possit haberi, suspicio ĩ domo, vel extra detinẽtes.
m *Brachij secularis*. Adde, an & quando iudex † secu-
14 laris debeat concedere brachium seculare, & quæ re-
quirentur, & quid econuerso; an & quando brachium
15 ecclesiasticum iudici † seculari sit concedendum, vt
per Natt. in cons. 529. vbi plenè de hac materia tracta-
uit, & qua pœna puniatur iudex recusans præstare bra-
chium seculare habetur per Menoch. de arbitr. iud. lib. 2.
cent. 1. casu 452.

QVÆSTIO XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex loci delicti an possit contra delinquentem aliàs sibi non subditum procedere.*
2 *Et an possit reum punire, etiam secundum statuta ipsius loci delicti, ibi. Remissiuè.*
3 *Si sint duo domini eiusdem castri, an si vnus delinquat, possit ab alio puniri, vers. Quæro pone.*
4 *Et quid si aliquis delinquat in exercitu vnius prætoris posito in alio territorio, vers. Quæro etiam.*
5 *Et an in foro pœnitentiali quis sortiatur forum ratione delicti, vers. Quæro nunquid.*
6 *Et an mandans fieri delictum sit puniendus in loco mandati, vel in loco delicti, vers. Item quæro.*
7 *Et an ratificans delictum sit puniendus in loco ratificationis, vel in loco delicti, vers. Sed pone.*
8 *Et an ratione tractatus quis puniri possit, vers. Vidi aliquando.*
9 *Emittens sagittam in vno territorio, & vulnerans in alio, in quo sit puniendus, vers. Item pone.*
10 *Delinquens in vna ciuitate, an possit puniri in alia illi fœderata, vers. Successiuè quæro.*
11 *Et quid si delictum sit commissum in confinibus duorum territoriorũ, quis iudex procedat, vers. Præterea quæro.*
12 *Et quid facere debeat iudex si reus alleget delictum in alieno territorio commissum fuisse, vers. Vlterius quæro.*
13 *Iudex, coram quo testis falsum deponit, an possit illum punire, vers. Sed quæro.*
14 *Et quid si clericus deponat falsum coram iudice laico, versic. Sed hic quæro.*
15 *Et quid si laicus deponat falsum coram ecclesiastico, vers. Quæro nunc.*
16 *Et an furãs rem in vno territorio, & contrectans in alio, possit in loco cõtrectationis puniri, ver. Tu scis quòd.*
17 *Furta commissa in alienis territorijs an competentur, vers. An autem Remissiuè.*
18 *Si laicus committat delictum in ecclesia, ad quem iudicem cognitio spectet, vers. Vidi etiam.*
19 *Remissio an fieri debeat ad locum delicti, ver. Est autem.*
20 *Et quid de consuetudine, vers. Sed certè.*
21 *Et quid si loca sint sub eodem præside prouinciæ, vers. Hoc tamen.*
22 *Et quid si iudex, à quo petitur remissio, non habeat iurisdictionẽ procedendi ex eo delicto, ver. Sed quid si iudex.*
23 *Et an in leuibus delictis sit locus remissioni, vers. Scias tamen.*
24 *Et quid si agatur pro crimine ciuiliter, vers. Item scias.*
25 *Et an in curia Romana habeat locum remissio, ver. Scias etiam.*
26 *Et an si agatur de pluribus delictis ab eodem commissis, vers. Hæc autem.*
27 *Iudex laicus tenetur clericum delinquentem remittere ad iudicem ecclesiasticum, vers. Item intelligenda.*
28 *Inter duos iudices loci delicti pro eodem crimine procedentes, quis sit præferendus, vers. Frequenter autem.*
29 *Depositio de tractatu non probat actus consummationem.*
30 *Vagabundus vbique puniri potest.*

a Dictum *a* est de iudicis competentia ratione per-
1 sonarum, & causarum; nunc de loco delicti vi-
deamus. In hoc autem indubitata est iuris conclusio,
b quòd *b*. iudex loci, in quo commissum est delictum,
potest contra delinquentem procedere etiam quòd ille
aliàs non sit iurisdictioni suæ suppositus, eumque con-
2 demnare, & punire. † Et hoc receptum esse affirmat Di
dac. pract. q. 11. num. 5. & dixi infra q. 84. in princip. vbi
etiam dixi, an possit illum punire solummodo secun-
dum dispositionem iuris communis, an autem etiam se-
cundum statuta ipsius loci delicti.
c Quæro, *c* pone quòd sint duo domini vnius castri,
3 qui diuidant administrationem inter se, & vnus eorum
delinquat in iurisdictione alterius, nunquid poterit ab alio
d puniri? Resp. quòd nõ: ita tenet *d* Bart. in l. inter tutores, post
nu. 6. ff. de admi. tutorum, & est communis opin. vt dicit
Gaspar Valas. in repet. l. imperium, post nu. 186. vers. ex
supradictis infertur ff. de iurisd. omn. iud. Hoc etiam esse
commune dictum attestatur Fel. in c. prudentiam, nu. 4.
de offi. delegat. Nam (vt communiter dicitur) Par in pa
rem non habet imperium.
4 Quæro etiam, pone quòd aliquis delinquat in exer-
citu Mutinensium tunc posito in territorio Bononiensi,
nunquid poterit puniri à Prætore Mutinensis exerci-
tus? Resp. quod sic: ita tenuit Mar. Sili. in l. cunctos po
pulos, C. de summa Trinit. & est commune dictum, vt
ait Corse. in repertor. Abbatis, in verbo, Iudicis incom-
petentia, in 35. limit. Ita etiam tenere DD. attestatur
Bald. in l. 3. num. 3. ff. de offic. præsid. & in d. l. cunctos
populos, nu. 24. in fin. dicens, quòd ita est de generali con-
suetudine, & ante eum ita etiam seruari de consuetudi-
ne dixit Bart. in d. l. cunctos populos, nu. 46. Idem atte-
statur Grammat. super constit. Regni, fol. 64. nu. 6. & 7.
Potest enim vniuersitas prorogare iurisdictionem, &

exer-

exercitus in hoc habetur loco vniuersitatis. Et in hoc proposito non est omittenda notabilis decisio facta per senatum contra quendam Ioan. Raffam, militem cataphractum, qui dum esset hospitatus cum eius comiti-
e tiua in ciuitate Papiæ, commisit homicidium e super territorio Placentino: & conclusum fuit, ꝙ licet ipse non esset subditus Ducatus Mediolani, neq; ratione originis, neq; ratione domicilij, neque ratione delicti, nihilominus poterat tanquam subditus ratione militiæ puniri, iuxta ea quæ tradit Bart. in l.1.nu.13.ff. ad mun. Et ita perfecto processu fuit damnatus ad triremes perpetuo, 11. Maii. 1570. P.N. Vide quæ dixi supra q.35.versic. Quarto modo.
5 Quæro, nunquid in foro pœnitentiali quis sortiatur forum ratione delicti. Resp. ꝙ non: & ita tenent communiter Doctores, vt dicit Abb. in c.1.nu.1.de raptorib. quem refert Rochus de consuetud. relatus per Didac. pract.q.11.nu.4.& Duennas reg.378. in 1.limitatione. Et ideo licet quis delinquat extra locum, in quo habet domicilium, tenetur tamen peccata sua confiteri sacerdoti, in cuius parochia tenet habitationem.
f f Item quæro, nunquid mandans fieri aliquod deli-
6 ctum, sit puniendus in loco, in quo fuit datum mandatum, an autem in loco, vbi secutum est delictum. Resp. ꝙ debet puniri in loco in quo delictum fuit consummatum, non autem in loco, vbi mandauit. Et hæc est communis opi. vt dicit Abb. in d.cap. fin.num.27. de foro compet. quem refert Probus in c. inquisitores, num. 5. in fin. de hæret. in 6. Pract. Conradi, fol.251. in princ. Marian. in d.cap. postulasti, num. 5. de foro compet. & in cap. 1. num. 15. de raptor. Lancel. Dec. in l. hæres absens, §. apud Labeonem, ff. de iudic. quem refert Duennas in d.reg.378. in 3.amplia. & Placa lib.1. delict. cap. 15. num. 17. Remig. de immun. ecclesiarum fol. 116. in 5. fallentia, post num. 3. Et ratio est, quia mandans non tenetur ex mandato, sed ex delicto propter mandatum
g secuto, vt dixi infra, q.89. versic. scias autem. g Dicit tamen Bald. in l. non ideo minus, in fi. C. de accus. ꝙ si mandans, & mandatarius conueniantur coram diuersis iudicibus, non possunt petere se remitti ad eundem iudicem; fundens in facti contingentia ita fuisse iudicatum, quod nota, quia apud nos forte contrarium serua-
h tetur in practica, si vterque iudex esset h subditus huic Ducatui.
i Sed i pone, quòd aliquis commiserit homicidiũ Flo-
7 rentiæ, vt redderet securum aliquem Senensem, qui Senensis postea Senis ratificauit dictum homicidium; nunquid talis Senensis ratificans erit puniendus Florentiæ, & sic in loco commissi homicidij, an autem Senis, & sic in loco in quo secuta est ratificatio? Respon. quod debet puniri Florentiæ, vbi commissum fuit homicidium, & est communis opin. vt attestatur Marian. in d.c. postulasti, nu.5. vers. circa tertiam. Faciunt quæ dixi sup. vers. Item quæro.
K Vidi K aliquando dubitari, nunquid ille, qui non est
8 subditus ratione originis, neque domicilij, possit pu-
l niri occasione l tractatus facti de committendo aliquo maleficio extra territorium. Et post multa tandem decisum fuit per senatum, quòd sic, in causa cuiusdam Catalli. 20. Decembris 1552. Et hoc licet maleficium fuit commissum extra ducatum, neque ipse esset iurisdi-
m ctioni nostræ suppositus. Quod Nota m quia cum sit
n decisio Senatus seruanda esset pro lege n in hac prouincia. Reperio tamen, quod idem Senatus in causa cuiusdam Guidonis Bomoasij, qui molestabatur occasione tractatus facti in dominio de committendo homicidiũ, quod commiserat postea extra dominium, visus est inclinare in sententiam, ꝙ ex quo ipsemet deinde commisit homicidium, quod tractatum fuerat, non poterat
o pro tractatu in hoc dominio puniri, 30. Aug. 1560. o li-

cet ego contrarium de iure sentiam, per ea quæ in terminis consulendo dixit Bulognin. cons.8. in 2. dubitatione, vbi valde eleganter loquitur.
p Item p pone, quòd aliquis existens in vno territorio emittat sagittam, cum qua percutiat; vel exoneret archibusium, cum quo interficiat aliquem existentem in alio territorio: quis erit iudex huiusmodi delicti? Resp. quòd poterit puniri in vtroque territorio, & inter ipsos iudices vtriusque territorij erit locus præuentioni; & ita communiter concluditur, vt dicit Abbas in d.c.fin.nu.25.de foro compet. quem refert Pract. Conradi folio 250. in fine. Ita etiam communiter teneri attestatur Albericus in 4.parte statutorum, quæstio.79. quem refert Nellus de bannitis in 2.parte primi tem-
q poris q.8. q Successiue quæro, nunquid † delinquens
r in vna r ciuitate possit puniri in alia ei confœderata.
10 Resp. Bart. videtur in aliquibus locis sensisse quod sic, sed Bal. in l. excusatorem, nu.32. C. de exec. rei iud. tenuit totum oppositum, dicens quod in hoc Bart. errauit, nec seruatur dictum suum de consuetudine, quia sapientibus non placet, & ideo illud consuetudo abhorret, & illum refert Ias. in l. à diuo Pio, §. sententiam Romæ, post nu.10.ff. de re iud. Et ab hac opi. contra Bart. non recedas in practica, nisi aliter ex capitulis fœderum expresse cautum esset. Faciunt quæ dixi infra quæst.71. versic. quarto modo.
s Præterea s quæro, Pone ꝙ aliquis committat deli-
11 ctum in confinibus duorum territoriorũ, ita quod nesci tur super quo territorio possit dici commissum fuisse: quis iudex procedet? Resp. Aliqui dicunt quòd vterque iudex potest procedere: si tamen vnus præueniat, ille solus cognoscere debet. Et hanc dicit esse communem opi. Iacobi. Beluis. Iun. in repe. §. contrahentes, post num.
t 18. t Sed quidquid sit de iure, vsus obtinuit, quòd vterque iudex procedit, & punit in suo territorio. Et ita communiter seruari attestatur Iacob. de Beluis. in loco præalleg. post numerum decimumquartum, Marian. in d.cap. proposuisti, prout illum refert Boss. in titul. de foro comp. et. nu.60.
u Vlterius u quæro, Pone ꝙ quis accusauerit Titium
12 de aliquo delicto: Titius comparet, & non negat de-
x lictum, sed dicit illum commisisse x in alieno territorio quid debet iudex hoc casu facere? Resp. ꝙ ante omnia potest, ac debet cognoscere, an ille locus in quo delictum commissum fuisse dicitur, sit de sua iurisdictione. Et hæc est cõmunis opin. vt dicit Marianus in c. postulasti, quod est c.fi. post n.9. ver. Circa 14. de foro compet.
y Sed quæro nunquid iudex, y coram quo testis falsum
13 deponit, possit illum punire de falso, etiam si respectu pœnæ non sit illi iudex competens? Resp. Aut est iudex ordinarius: & potest illum punire pęna extraordinaria, secundum Bart. in l. nullum, nu.8. C. de testib. & est cõ-
z munis opi. vt dicit Boss. in tit. de falsis, nu.103. z & scias, quòd licet iste iudex puniat illum testem tali pęna extra-
aa ordinaria, aa potest nihilominus iudex competens ipsius testis procedere contra eum de falso ad pęnam ordinariam; & ita volunt communiter Doctores, vt ait Boss.
bb in tit. præalleg. nu.104. Aut est bb iudex delegatus: & tunc est distinguendum. Nam aut loquimur in delegato principis, & potest eũ punire: aut loquimur in delegato ab inferiore à principe, & non potest. Ita dicit Io. And. in addit. Spec. in tit. de teste, §.2. sub nu.44. Et hæc distinctio est frequentiori suffragio iuris vtriusque interpretum recepta, vt ait Didacus in pract. q.18. nu.8. Scias tamen, quod non potest delegatus huiusmodi testem punire pęna ordinaria, sed tantum extraordinaria. Et hæc est communis resolutio, vt attestatur Sapia in l. fin. nu. 8. de offic. eius.
cc cc Sed hic quæro, quid si clericus deponat falsum te-
14 stimonium coram iudice laico, nunquid poterit ab eo

dd puniri de falso? Resp. In hoc art. tres fuerũt opin. *dd* Prima fuit glossæ in d. l. nullum, in glosella 1. C. de testib. quæ videtur sensisse, quòd iudex laicus possit illum punire de falso. Sed illa glos. communiter reprobatur, vt dicit Card. Alex. in c. de accusatione colum. 32. versic. sed quid si clericus, 2. quæst. 8. Secũda fuit opi. Federici de Senis cons. 93. factum tale, ꝙ scilicet iudex secularis non ad accusationem partis sed ex officio potest punire clericum de testimonio falso coram eo perhibito, in pœna pecuniaria. Et hanc opin. dicit in Francia seruari Guliel. Bened. in 1. parte repet. c. Rayn. in verb. & vxorem nomine Adelasiam, nu. 142. quem refert Chassan. super consuet. Burgun. fol. 52. num. 87. Idem attesta-
ee tur Aufrer. in clem. 1. de offic. ord. in 2. fall. 1. reg. *ee* Tertia fuit opin. Host. quòd iudex laicus non possit illum punire neque corporaliter, neque pecuniariter. Et hanc opin. tenent communiter canon. vt dicit Afflict. decis. 230. quam etiam dicit esse communem Felin. in cap. verum, de foro comp. prout illum refert Capic. dec. 2. nu. 13. & Rol. cons. 12. nu. 48. li. 2. Maranta in suo Speculo, fol. 130. num. 4. Vantius de nullitatib. fol. 111. num. 50. Diaz in pract. cri. can. 87. in fi. quem refert Pract. Conradi fo. 247. in prin. & Nunius *de los corregidores*, fol. 232. col. 2. vers. quòd intellige, Did. in pract. q. 18. post nu. 8. quem refert Don. An. de Padilla in l. transigere. nu. 112. C. de trã sact. Boss. in ti. de falsis nu. 110. Et hæc opi. apud
ff nos seruatur in Pract. *ff* Bene potest iudex laicus in ipsa causa ciuili cognóscere super falsitate, quam clericus deposuit, non quidem ad effectum puniendi ipsum clericum, sed ad effectum expediendi ipsam causam coram eo vertentem. Et hoc omnes fatentur, vt ait Did. in d. q. 18. in vltimis verbis.

gg *gg* Quæro nunc, quid econuerso, si laicus deponat fal
15 sum testimonium coram iudice ecclesiastico, nunquid poterit eum punire? Respon. ꝙ sic: & eo casu vterque
hh iudex, scilicet *hh* ecclesiasticus, & secularis potest procedere contra huiusmodi testem, & inter ipsos iudices erit locus præuentioni. Et ita in facti contingentia decisum fuit per consilium Neap. vt per Afflict. decis. 219.

ii *ii* Tu scis, ꝙ furtum est contrectatio rei alienæ inuito
16 domino. Modo aliquis commisit furtum in ciuitate Astensi: postea transtulit se cum re furtiua ad ciuitatem Alexandriæ: nunquid prætor Alexandriæ poterit ratione contrectationis eum punire de furto? Resp. Bart. in l. si dominium, num. 2. ff. de furtis, tenuit ꝙ sic: & dicit Ang. in d. l. si abducta, in lectu. Perusina, C. de furtis, quòd sæpius vidit practicari opi. Bart. & multos ad furcas duci: & in lectura Patauina dicit, quòd assessores seruant opin. Bart. tanquam vtilem reip. quem refert Mart. Laud. cons. 61. num. 5. inter cons. crimin. diuersorum lib. 1. & Flor. in d. l. si abducta, dicit ꝙ assessores tenent opi. Bar. pro Euangelio. Hanc etiam opi. Bar. seruari de consuetudine attestatur Bal. in d. l. si dominium, in quadam lectura, quam pauci habent, vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, & vestem cœlestem, nu. 16. Dicit etiam Paul. de Cast. in l. siue manifestus, §. 1. num. 13. ff. de cond. fur. ꝙ opi. Bart. practicatur per totum mundum, & assessores, & iudices habent eam pro Euangelio, quẽ refert Mars. in l. fi. post nu. 210. ff. de iuris. omn. iud. Dicit etiam Nell. de ban. in 2. par. 1. temp. q. 5. quòd istam partem vt plurimum sequuntur assessores, dicentes hanc opi. sanctam, licet in fine subdat, quòd in hoc assessores non rectè se fundant de iure: possunt nihilomi
KK nus defendi *KK* ex varietate opi. & fortè ex consuetudine. Dicit etiã Marian. in c. 1. nu. 15. in fi. de rap. ꝙ hæc
ll *ll* opin. Bart. fecit suspendi centum millia hominum.
mm *mm* Et dicit Boer. decis. 13. nu. 47. ꝙ opi. Bart. communiter seruatur in praxi, quã refert Did. li. 2. resol. cap. 20. nu. 15. in fin. & pract. q. 11. nu. 9. & Benincasius de paupert. fol. 104. nu. 17. & Viuius in lib. communium opi. in verbo, Iudex domicilij. in fi. tãquam attestantem ꝙ opi.
nn Bart. sit communis, licet ego non reperiam *nn* in libro meo Boer. in loco præal. id attestãtem. Bene inueni Affl. in 2. inua, in 3 not. nu. 7. de pace iura. firm. attestãtem ꝙ opi. Bart. est cõmunis. Et dicit Capic decis. 104. in causa D. Comitis ꝙ cons. Neap. habet illã opin Bart. pro vera, saltem in practica, quam etiam se communiter seruari vidisse attestatur Iac. de Beluisio iunior in repet. §. contrahentes, post num. 120. Sed certe ego non credo, ꝙ in
oo hoc Affl ct. verum dicat: *oo* Quinimo opinio. contra Bart. esse communem, attestatur Cæpolla consil. crimin. 59. circa fin. vbi dicit, ꝙ hæc opinio contra Bart. est verior, & æquior de iure, & hodie etiam magis communis: quem refert, & sequitur Boss. in tit. de furtis, num. 18. Et Ang. in d. l. si dominium, num. 1. expresse dicit, ꝙ illa opinio Bartoli de rigore iuris communiter reprobatur, licet subdat, quòd illam vidit obseruari per plures assessores, & quòd talis obseruantia est vtilis reip. & Ang. refert Alex. in Apostil. ad Bart. in eadem l. si dominium, & Riminal. consil. 7. num. 12. & Iacob. de S. Georgio in d. l. si abducta, num. 4. C. de furtis, & Aug. de Vbald. inter consilia criminalia diuersorum consil. 71. numero 18. in fin. lib. 2. Et dicit Abb. in d. cap. 1. num. 11. de rapto, quòd vsque ad tempora Bart. contraria opin. fuit communis: quem refert, & deridet Ans. in cap. ex literis, post num. 6. de furtis, licet idem etiam dicat Marian. in eod. cap. 1. nu. 15. in fin. Et dicit Pract.
pp Papie. in forma inquisitionis, in verbo, *pp* Contrectando, num. 3. quòd illa opi. Bart. non est communis, neque approbata per Moder. de iuris subtilitate, quem refert Pract. Conradi, fol. 368. num. 22. Quinimo Bald. cons. 154. lib. 1. & cons. 471. li. 3. dicit, quòd illa opi. Bart. de facto nunquam vel raro obseruatur, & contra illam se in facti contingentia iudicasse attestatur Cæpolla in l. Marcellus, nu. 23. ff. de verb. signifi. Illam etiam esse communiter reprobatam attestatur Hippol. Rimin. inter consilia criminalia diuersorum consil. 105. num. 11.
qq lib. 1. & ita teneas. *qq* Certe in hoc Ducatu non seruatur opi. Bar vt s. fur repertus cum re per eum furata in alieno territorio puniatur criminaliter. Et ita contra illam opi. Bar. vidi in senatu sæpissime iudicari, & in specie 20. Nouembr. 1558. in quodam fure Cremense. Solet tamen quandoque senatus tales fures eiicere à Ducatu sub aliqua pœna, prout seruatum fuit cum quodam Pe
rr tegrino, 10. Martij 1551. P. N. *rr* Et secundũ hanc opi. male potuisset defendi cons. Barb. 33. in primo dubio, li. 4. in quo consuluit, ꝙ fur qui cum re furata ad ecclesiã, dicitur ibi ex noua contrectatione nouum furtum com-
ss mittere; & ideo potest ab ea impune extrahi; quòd *ss* non credo verum per prædicta.

17 An autem furta commissa in alienis territorijs computentur, & faciant numerum ad effectum vt quis possit pro pluribus furtis suspendi, dixi supra hoc eo. lib. §. furtum. vers. sed pone.

tt *tt* Vidi etiam quandoque dubitari, an si laicus com-
18 mittat aliquod delictum in ecclesia, eius criminis cognitio spectet ad iudicem ecclesiasticum, an ad secularem; & reperio quòd Cyn. in l. præsenti, vers. Secundo quæro, C. de ijs qui ad eccle. conf. tenuit, quòd eius co-
uu gnitio, & punitio spectet ad ecclesiasticum. *uu* Contrariam autem opin. quòd s. cognosci, & puniri debeat per iudicem secularem, tenuit Bart. in l. si cui, §. cum sacrilegium, nu. 3. ff. de accusat. Et hanc dicit esse magis communem opin. Roland. cons. 24. nu. 5. & 6. lib. 2. & ita reperio in facti contingentia elegãter consuluisse Bertran. consil. 9. & 10. lib. 7. licet enim locus ecclesiæ sit sacer,
xx non tamen propter hoc *xx* desinit esse de territorio principis secularis. Et ita indistinctè apud nos obseruatur. Faciunt, quæ dixi supra quæst. proxima, versic. Vlterius quæro.

yy *yy* Est autem tantæ potentiæ locus delicti commissi,
19 vt de iure communi teneantur alij iudices, puta origi-
zz nis, vel domicilij, ipsum delinquentem *zz* remittere
ad iudicem loci delicti, si fuerint ab eo requisiti; & hoc
ad effectum vt ibi contra eum procedatur, & punia-
tur; & hæc est communis opi. vt dicit Cæpolla consil.
crim. 59. vers. primum est an de iure, Curt. Iunior in l.
hæres absens, §. 1. num. 5. ff. de iudicijs, Sapia d. l. hæres
absens, nu. 10. Et quòd iudex domicilij, si nondum cœ-
pit cognoscere, omnino teneatur remittere, si remissio
petatur, dicit esse communem Marian. in d. c. postulasti,
post num. 14. versic. si verò iudex, de foro competent.
Hanc etiam dicit esse communem opinionem in atro-
cibus delictis Pract. Conradi, fol. 249. num. 12. Si ve-
ro petita non fuerit remissio, non tenetur iudex remit-
tere: & hæc est communis opinio, vt attestatur Didac.
pract. q. 11. num. 6. Et quòd vbicunque delictum rema-
neret impunitum si remissio non fieret, debeat de neces-
sitate remissio fieri, dicit esse communem opin. Anan.
in cap. ex his, post nu. 9. vers. Et primo arguit. de furtis.
A *A* Et licet aliqui voluerint, quòd iudex de remissione
requisitus, debeat prius ipse cognoscere, an ille sit cul-
pabilis de delicto, pro quo imputatur, & dicat Cæpol.
in d. cons. 54. versic. & in hoc bene consideret, ita fuisse
aliquando iudicatum: tamen illam opin. praxis non ad-
mitit, vt attestatur Didacus in d. q. 11. num. 8. & con-
trarium tenent Doctores communiter, vt dicit Imo-
la in l. interdum, §. Idem autem, versic. nota argu-
mentum, ff. de publ. & ita semper vidi in practica ob-
seruari.
B *B* Sed certè quidquid sit de iure, hodie ex consue-
20 tudine communiter non fit remissio vt attestatur Cyn.
in auth. apud eloquentissimum in 3. not. C. de fide
inst. Bart. in l. sepulchri, nu. 3. ff. de sep. vio. quem refert
Abb. consil. 24. nu. 1. lib. 1. & Gramma. cons. 28. in fin. &
Publ. super consuet. Aluern. fol. 18. art. 1. num. 3. Gand.
de malefic. in rubr. de citat. faciend. num. 8. Bald. consil.
393. lib. 1. & consil. 229. in fin. lib. 2. & consil. 238. lib. 4.
& in l. 1. num. 2. in fi. C. vbi de crim. agi opor. quem re-
fert Afflict. super 2. parte, const. Regni, rub. 3. num. 68.
Vital. de malef. in rub. quid sit accusatio, num. 53. Iac.
de Beluis. in §. si quis vero comprehensorum in auth.
vt nulli iudicum, quem refert Aug. ad Ang. de malef.
in verbo, & ibi caput, num. 27. Abbas cons. 24. num. 1.
& seq. lib. 1. Ias. in l. à diuo Pio. §. 1. num. 2. ff. de re iud.
quem refert Pract. Conradi, fol. 249 in 8. limita. Rimin.
cons. 7. nu. 7. Mars. in pract. crim. §. opportune, nu. 35. &
cons. 32. nu. 9. & cons. 99. num. 21. quem refert Roland.
cons. 60. nu. 22. lib. 2. Idem Marsil. in reper. l. vnicæ, nu.
143. in fi. C. de raptu virg. Gramm. decis. 26. num. 3. Be-
rous in c. de ijs, num. 29. de accus. Et dicit Ang. in l. solet
nu. 3. ff. de custod. reo. quòd hodie non vtimur istis re-
missionibus, quia vnaquæque ciuitas sibi ipsi præses
est, nec subsunt ciuitates eidem dominio: merito vnus
præses alteri obedire non tenetur. Et ideo in Italia in
C qualibet ciuitate habente *C* iurisdictionem separatam,
quilibet delinquens est securus. Et ita seruari de con-
suetudine attestatur Fulgos. cons. 149. num. 2. Soc. Iun.
cons. 76. nu. 7. li. 3. Ita etiam obseruare praxim Galliæ, vt
scilicet non fiat huiusmodi remissio, attestatur Igneus
in l. fideicommissum, num. 232. ff. ad Sylla. Dicit etiam
Pract. Millei, fol. 37. nu 64. & 69. & fol. 63. num. 2. q de
consuetudine regni Franciæ non fit remissio ad iudicem
loci delicti, sed ad iudicem ordinarium delinquentis,
D *D* respectu originis, vel domicilij, prout etiam attesta-
tur Pontan. super consuet. Blesen. fol. 168. col. 1. circa
medium.
E *E* Hoc tamen, q non fiat remissio, intelligendum
21 est, vt procedat inter illos iudices, qui non sunt subdi-
ti eiusdem principis; & hæc est communis sententia
vtriusque censuræ, vt dicit Probus in Apostil. ad Ioan-
nem Monac. in cap. inquisitores, sub nu. 8. de hæret. in
sexto. Dicit etiam Chassan. super consuetud. Burgun.
fol. 365. nu. 14. q hæc est communis sententia omnium,
tam iuris ciuilis, quàm canonici, quam quotidie vide-
mus obseruari. Et ait Didac. pract. q. 11. num. 10 q hæc
sententia communi totius orbis Christiani vsu, & praxi
recepta est. Et ita etiam hodie seruari attestatur Bald.
in l. executorem, num. 30. in fin. C. de execut. rei iudi. &
in l. requirendi, post num. 2. C. de ser. fugi. quem refert
Marcus decis. 400. num. 9. Paulus de Castro consil. 309.
lib. 2. Iacob. de Beluis. Iunior in repetit. §. contrahen-
tes, num. 71. & 111. & aliis seq. vbi etiam attestatur
quòd hæc est communis opin. Doctorum vtriusq; iu-
ris, Anan. in cap. 1. post num. 8. de raptor. Martin. Laud.
cons. 61. nu. 2. inter consilia criminalia diuersorum, lib.
1. Berous decis. 29. num. 5. Aufrer. super decis. Tholos.
319. Et dicit Ang. in auth. si vero, C. de adul. quòd hodie
ista remissio non fit nisi in locis subditis vni præsidi.
Idem dicit Cæpol. in d. cons. 59. vers. & prædicta proce-
F dunt, Paris. Put. de synd. fol. 190. cap. 4. post nu. 1. *F* Et
G ideo secundum Ang. in d. l. solet, post num. 3. *G* si plu-
res ciuitates subessent vni dominio, tunc deberet fieri
remissio de vno præside ad alium, subdens, quòd ita
vidit practicari, & obseruari pluries, & bene. Cæte-
rum inter diuersa dominia de generali consuetudine
non solet fieri remissio. Bene verum est, q de facto
quandoq; vidi (non obstante tali consuetudine) fieri re-
H missiones delinquentium captorum *H* in hoc Ducatu
principibus finitimis in delictis atrocibus, & econuer-
I so. *I* quod tamen ego nunquam laudaui: quia cre-
do quod stante consuetudine ipsi debeant esse securi. Ta
K men ad punitionem malefactorum *K* Deus aliquando
ita fieri permittit. Caueant ergo huiusmodi delinquen-
tes: & ne hoc eis contingat, procurent habere à prin-
L cipe, sub quo morantur, *L* fidantiam seu saluum condu-
M ctum, quo habito, tute poterunt ibi permanere. *M* Sunt
etiam quædam prouinciæ, quæ aliquando inierant capi-
tula cum Ducibus Mediolani de tradendis inuicem de-
linquentibus: sed talia capitula non solent obseruari nisi
ad libitum: & cum semel fuisset dictum in Senatu de re-
uocandis huiusmodi capitulis cum dominio Veneto-
rum, fuit allegatum id quod dicit in hoc proposito
Chassan. super consuet. Burgun. fol. 365. post nu. 4. quem
omnino vide.
N *N* Sed quid si iudex, à quo petitur remissio, non ha-
22 beat iurisdictionem procedendi pro illo delicto, &
consequenter nec ipsum reum capiendi: nunquid ha-
bere poterit locum hoc casu remissio? Resp. Cald. te-
nuit q sic, dicens quòd attendi debet solummodo iuris-
dictio iudicis id petentis, non autem eius, à quo peti-
tur remissio: Contrariam tamen sententiam, quòd sci-
licet non habeat locum remissio, nisi iudex, a quo peti-
tur, habeat iurisdictionem capiendi ipsum reum, &
procedendi pro illo delicto, dicit esse communem Bos.
O in tit. de foro compet. *O* nu. 25. & seq. Ego semper vi-
di de facto contrarium seruari. Nam siue remissio pe-
tatur à iudice, qui sit sub eodem principe, seu præside
prouinciæ, siue petatur ab eo, qui sit sub alio principe,
non attenditur an possit ab eo capi de iure, vel ne, sed
solum an ille, qui petit, habeat iurisdictionem proce-
dendi contra eum. Et hoc casu si remissio petitur à iu-
dice, qui sit in hoc dominio, potest iudex requisitus à se
ipso talem remissionem facere; si vero petitur à iudice,
qui sit extra dominium, non fit remissio, nisi principe
ita iubente. Nam in hoc Ducatu prætores, neq; iudi-
ces inferiores, neque etiam senatus, facit huiusmodi re-
missiones iudicibus extra dominium existentibus, sed
solus Princeps, seu Locumtenens generalis.
23 Scias tamen, q vbi agitur de leuibus delictis, non

debet fieri remissio, & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in d.c.fi.nu.15. quem refert Duennas in d.reg.278. in 3. limitatione, & Dida. pract. q.11. post nu.7. vers. octauo remissioni.

P P Item scias, quòd quando agitur ciuiliter pro cri-
24 mine, non habet locum remissio, neq; etiam de iure; & hoc siue crimen sit leue, siue etiam grauissimum, & dicit Abb. in d.c.fi.nu.15. de foro comp. quòd ita communiter tenetur. & ita fuit in facti contingentia iudicatum per curiam Tholosanam, vt refert Aufrer. decis. 319. Quidam de Narbona. Nam quando agitur ciuiliter pro crimine, non potest procedi ad reum puniendum, vt dixi supra, q.19. merito non habet locum remissio.

Q Scias etiam, quòd Q curia Romana nunquam in ali-
25 quo casu remittit delinquentes ad aliam ciuitatem, seu prouinciam. Et hæc semper fuit ibi consuetudo, vt attestatur Oldra. cons. 124. in fin. vbi dicit, quod iste casus iam sæpe, & sæpius acciderat. Et ratio est, quia Roma est
R R communis patria, &c.

26 Hæc autem omnia, quæ de remissione dicta sunt, intelligi debent vt procedant, quando agitur de eodem
S delicto: S sed si agatur de pluribus delictis per eundem reum commissis, super quibus duo iudices procedant vtrique finito processu per vnum, fit remissio rei ad alium, vt & ipse suum processum finire possit. Et ita quotidie seruatur, vt dicit Boss. in titu. de foro comp. num. 58. quod verum est, quando ambo iudices sunt sub eodem præside prouinciæ: sed si sunt sub diuersis dominijs, non solet fieri remissio, vt supra dictum est.

T T Item intelligenda sunt, vt procedant in ea remis-
27 sione, quæ inter ipsos iudices laicos fieri petitur: Cæterum si iudex ecclesiasticus petat ad se remitti clericum delinquentem, tenetur & debet iudex laicus illum remittere. & ita sentiunt omnes, vt dicit Ioan. Campeg. inter cons. Alex. de Neuo, cons. 56. num. 3. Et ita in facti contingentia consuluit Iason cons. 121. in 1. dubio, lib. 1. Quod tamen intellige secundum ea, quæ dixi supra, quæst. 36.

V V Frequenter etiam dubitari contingit inter duos iu-
28 dices loci delicti, qui pro eodem crimine procedunt, quis eorum sit præferendus. Et hoc sæpe contingit Mediolani, vbi est Capitaneus iustitiæ, & Prætor, & duo eius iudices, qui omnes habent iurisdictionem in criminalibus. Nos autem super hoc habemus decretum in nouis constitutionibus, in tit. de accusa. §. si in eadem, per quod declaratur, quòd ille censeatur præuenisse, qui prius inquisitionem transmisit, nisi eodem die, quo fuerit per vnum iudicem transmissa inquisitio, alter reum capi fecerit: nam eo casu præferendus est iudex capturæ; voluitq; decretum in omnem casum perferri iudicem, qui de grauiori delicto inquirit. Et ita in facti contingentia declarauit Senatus, 8. Iunij 1558. quòd ille, qui præuenit per capturam, & procedit de grauiori delicto, præferatur. Quib. autem modis de iure com-
X muni dicatur præuenta iurisdictio, dixi infra lib.7. X §. iurisdictio.

ADDITIONES.

a *Dictum est*. Vide Decian. tom.1. crim. lib.4.c.17. 18.19. *Ber. Ros.*

Vide eundum Baiardum.

b *Iudex loci*. Et est ratio, quia locus delicti de iure est locus principalis in quo punitio fieri debet. ad eum enim iudex domicilij remissionem facere debet, dato quod in cognitione præuenisset. auth. si vero criminis, & in corpore vnde sumitur, C. de adulter. Nec potest iudex originis cognoscere aut inquirere de delicto commisso per subditum extra territorium, secundum Oldr. in l. cunctos populos, C. de sum. Trini. Iacob. de Belui. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de compet. iud. addit. incip. antequam extraneus, Bal. in l.1. C. de ædili. act. & est magis communis opin. vt per Socin. in l. à Diuo Pio, §. sententiam, nu.16. ff. de re iudic. Grammat. decis. 26. nu.9. & 11. Et si iudex originis habet reum in carceribus suis, tenetur remittere eundem ad iudicem loci commissi delicti, vt sentit Glo. in c. pastoralis, de re iud. & not. scribentes in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oportet. *Io. Guiot.*

c *Quæro pone quod sint duo domini*. Vide Baiardum.

d *Bart. in l. inter tutores*. Adde Capyc. decis. 27. nu.9. eundem Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, coll. 28. & ibi in Addit. extra de constit. Contrarium, quod imo ab alio condomino puniri possit tenuit Rot. tit. de foro compe. decis. 3. in antiq. *Drogb.*

e *Super territorio Placentino*. Adde infra q.71. versic. Quarto modo, q.83. in principio, & hoc modo euenit, quod excusatio à tanto non excusat à toto, vt est infra q.60. vers. Quæro nunquid infra. *Drogb.*

f *Item quæro*. Contrarium tenet Conradus tit. de mandato ad homicid. nu.12. & tit. de inquisitione, nu.16. videlicet, quod etiam in loco mandati, & Boss. vt infra, vide Baiard. hic nu.11.12. Decian. d.c.17. nu.7. & 8. Farin. vol.5. q.135. par.3. nu.148. Bald. cons. 311. vbi etiam alia consimilia diuersorum. & cons. 313. lib.4. contraria. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

g *Dicit tamen Baldus*. Vide Baiardum.

h *Subditus huic Ducatui*. Boss. de foro compet. nu.109. & 110. *Bern. Ros.*

i *Sed pone*. Farin. tit. de inquisit. volum.1. q.7. nu.50. & Decian. d.c. nu.13. *Bern. Ros.*

K *Vidi aliquando dubitari*. Vide Baiardum.

l *Tractatus facti*.] Aduerte, quod testis, qui deponit de tractatu non probat actus consummationē, multa enim tractantur, quæ nō perficiuntur, & multa dicuntur, quæ non fiunt per Dec. consil. 488. nu.10. & cons. 199. nu.3. cons. 404. nu.11. & 463. nu.11. & per Alexan. cons. 28. num.3. vol.2. *Giacb.*

m *Quia cum sit decisio senatus*. Adde de sententiis Senatus Mediolani infr. q.78. vers. Quæro si bona, circa med. supr. in §. sodomia, vers. fin. in fine, ac alibi sæpe. Est autem authoritas Senatus cōformis Iuri communi, nec dissonat ab eo, vt est tex. in l. Iulianus, ad fin. ff. de leg. 2. quicquid in contrarium videatur dispositum per literas Regias anno præterito 1581. vt dixi supra quæst. 4. vers. Quando verò, maxime cùm per tales literas, & ordines non sit expresse derogatum prærogatiuæ eidem Senatui attributæ, de qua in d. quæst. 78. vers. Sed quæro, ad fin. sed quid de iure seruari debeat in hoc casu à Claro formato, vide Io. de Madijs inter consilia criminalia diuersorum, cons. 60. per totum, par. 1. *Drogb.*

m *Quia cum sit decisio senatus*. Thesaur. in præfat. decis. num.32. *Bern. Ros.*

n *In hac prouincia*.] Vt legitur, atque no. in l. fin. C. de legibus. *Giacb.*

o *Licet ego*. Farin. d. quæst. 7. num.49. *Ber. Ros.*

p *Item pone*. Quis autem erit Iudex in casu contingenti, quod aliquis alium vulneret in vno territorio, & postea eundem prosequendo in alio territorio occidat, & quomodo reus ab altero Iudicum condemnandus vide Alex. cons. 75. ad fin. lib.3. Bal. in sua Practica. tit. Quæstiones circa sententiam, q.7. nu.6. *Drogb.*

Vide eundem Baiardum.

q *Successiue quæro*. Vide Baiardum.

r *Ciuitate*. Adde ad propositum quæ scribit Guid. Papæ q.177. nu.2. & Nicol. Boer. decis. 29. nu.2. *Io. Guiot.*

s *Præterea quæro*. Baiard. hic nu.30. Boss. de foro comp. nu.161. & 115. Decian. d. to.1. crim. lib.4. c.16. nu.22. & c.16. n.16.21. Fari. d. ti. de inquisit. q.7. n.51. *Ber. Ros.*

Vide

s Vide eundem Baiardum.
t *Sed quicquid sit.* Vide Baiard.
u *Vlterius quæro.* Vide Baiard.
x *In alieno Territorio.* Materiam hanc latè diffusam vide apud Felin. in capitul. super literis coll. mihi 11. sub vers. fallit 1. sept. fall. de rescript. infra quæst. 43. vers. fin. huic vers. & superiori proximo adde Menoch. Tract. de retin. poss. remed. 3. nu. 321. Sed contrarium huic Dicto, Quòd videtur Iudex non possit cognoscere, an sua sit Iurisdictio, videtur innuere Constitutio Mediolani lib. 3. titu. de feudis. §. Quod si oriatur lis; Adde his, quæ dixerunt Felin. & Menoch. Fulu. Pac. de probat. lib. 2. Cap. 42. nu. 59. cum seq. *Drogh.*
y *Coram quo testis falsum deposuit.* Adde infra hac eadem quæst. vers. sed hic quæro, circa fin. supra q. 35. in princ. fallit in clerico deponente falsum coram seculari, quia remittitur puniendus ad proprium Iudicem, Capyc. decis. 5. num. 13. post Bart. in l. Diuus, col. fin. ff. de fals. & decis. 142. ad fin. *Drogh.*
z *Et scias quòd licet.* Adde infr. q. 83. vers. fin. vbi passim de isti pœnis extraordinarijs. *Drogh.*
aa *Potest nihilominus.* Farina. d. q. 67. vol. 2. §. 2. nu. 26. & 27. 31. 33. 38. 40. & 46. 51. *Ber. Ros.*
bb *Iudex delegatus.*] Adde, & vide fusius explicatum per Iac. Menoc. de arbitr. iud. quæst. 91. in 2. casu per totum. *Giach.*
cc *Sed hic quæro.* Adde infr. q. 25. vers. sed nunquid ad fin. & q. 35 in princ. *Drogh.*
cc. *Sed hic quæro.* Adde viden. in collect. mea commun. opi. § testis, nu. 18. *Giach.*
dd *Prima fuit Glossa.* Farinac. d. quæst. 67. §. 2. num. 54. 55. *Ber. Ros.*
ee *Tertia fuit opinio.* Farinac. vbi supra num. 56. & 57. *Bern. Ros.*
ff *Benè potest Iudex laicus.* Adde Capyc. de quo dixi supra, vers. sed quæro nunquid supra quæst. 35. in princ. *Drogh.*
Vide eundem Baiardum.
gg *Quæro nunc.* Farinac. d. loco nu. 31. 32. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
hh *Ecclesiasticus, & secularis.* Adde supra q. 16. vers. An autem q. 36. vers. Quarto, vbi accusatus simili modo coram vno Tribunali, potest nihilominus coram alio accusari si in priori tribunali fuerit contumax, & postquam loquitur hic de præuentione, quomodo se se defendat Reus, qui vocatus, vel dilatus priùs coram vno Tribunali, deinde forsan relaxatus sub fideiussione, citatur coram altero, vide quæ latè scripsit Felin. in c. cum M. Ferr. coll. mihi 11. extra de Const. ex mente Inn. in d. cap. cum M. Ferrar. in fin. qui tamen loquitur in Ciuilibus vt ibi per eum, Infra hac eadem quæst. vers. fi. & vide Boss. tit. de for. comp. nu. 80. cum seqq. *Drogh.*
ii *Tu scis quod furtum.* Io. de Lignano in lib. 1. cōs. cri. 2. edit. 21. Zileti cons. 10. & an puniri debeat statutus loco rum, vbi ventilatur iudicium Bart. ibidem cons. 9. num. 25. & videndus erit Decian. tomo 1. crimin. lib. 4. capit. 15. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
KK *Ex varietate opinionum;* Adde, quòd eadem varietas defendit Iudicem, infr. quæst. 69. vers. quæro nunquid ad fin. *Drogh.*
ll *Opinio Bart. fecit suspendi.* Adde quòd propterea Anima Bartoli cruciatur in Inferno, infra q. 87. vers. Punctus est, ad med. q. 90. vers. 1. ad med. At si quis scire cupiat, cur ità Bart. in suis decisionibus fuerit seuerus, & atrox, videat Stephanum Guazzum de Monteferrato in suis Dialogis Italico vulgari sermone confectis; *Nel Dialogo del Giudice, ad fin.* Nota tamen casum, in quo, dato pro vera opinione hic recitata contra Bart. Quòd videlicet, Fur committendo furtum in vna ciuitate repertus in alia non possit ibidem puniri ratione contrectationis; tamen ratione talis contrectationis puniri possit etiam de iure, & est quando fur repertus cum re furata à Domino rei furatæ in alia ciuitate, se opponit Domino rem furatam quærenti factis, & verbis, & ità ex voto meo practicatum fuit; Nam verum est tunc, quòd ibidem in alia Ciuitate extrà locum furti fit de nouo contrectatio alienæ rei inuito Domino Arg. Text. in §. gallinarum Instit. de rerum diuisione; Qui Textus, dum loquitur in gallinis, & Anseribus habet etiam locum in bobus, & equis, & Vaccis, & alijs similibus furatis, vide Alex. inter cons. crim. diuers. cons. 71. sub nu. 9. part. 2. & melius per Martinum de Garatis Laudensem inter dicta cons. Crim. diuers. cons. 61. part. 1. *Drogh.*
mm *Et dicit Boer.* Idem Boer. decis. 218 nu. 5. *Ber. Ros.*
nn *In libro meo.*] Fortasse authoris liber erat mendosus, sed Boer. in lib. meo sub nu. 47. benè dicit, quòd opinio Bart. communiter seruatur in prax. quinimò, num. seq. dicit requiri, vt stet per vnam ad minus diem in illa ciuitate, alias non diceretur fur nouam committere contractationem, nec contra eum nasceretur noua furti actio. *Giach.*
oo *Quinimo.* Quid si sit vagabundus vide infra q. seq. vers. cæterum. Sed contra publicam vtilitatem hanc Clari opinionem tenet Suarez lib. suo sententiarum verbo fur, & videndus est Baptista Plottus cons. crimin. lib. etiam 1. 2. edit. Zileti cons. 113. num. 3. 11. 12. & 45. vbi de vagabundo repetit in consilio 24. in ciuilibus Ploti. *Bern. Ros.*
pp *Contractando.*] Vbi ad idem vid. ibid. plenam additionem. *Giach.*
qq *Certe in hoc Ducatu.* Vide Baiard.
rr *Et secundum hanc opinionem.* Vide Baiard.
ss *Non credo verum per prædicta.* Adde quòd imo aperté colligitur hanc opinionem esse falsam nisi limitatè loquendo vt supra, & con. expressam regulam, de qua per Dec. in l. nunquam ex post facto num. 1. ff. de reg. Iur. *Drogh.*
tt *Vide etiam quandoque dubitari.* Vide Baiard.
uu *Contrariam autem opin.* Farinac. q. 28. num. 62. 73. & 74. vbi etiam bullam summi Pontif. adducit. *Bern. Ros.*
xx *Desinit esse in Territorio Principis*, Adde quòd hac fortasse ratione visus est Cotta in suis memorabilibus in Verbo Episcopus electus, infra q. 76. vers. Item Ciuitas, ibi, sed hæc intelligenda sunt, per Felin. in c. cam te coll. mihi 13. §. Aliud singuli ad fin. extra de Rescript. per rationem forte, de qua per eundem Fel. in cap sedes circa principium. Eodem tit. Vide Boss. in tit. de hæret. nu. 14 & tit. de foro competen. num. 3. Idem Felin. in cap. Rodulphus coll. 11. de Rescript. Contrarium tamen in persona sacra notatur supra in §. læsę Maiestatis, versic. Hinc infertur. *Drogh.*
yy *Est autem.* Vulpell. cons. 46. nu. 12. & seqq. Decian. d. lib. 4. c. 19. vbi viginti duas conclusiones tradit, & Farin. vol. 1. q. 7. sub tit. de inquisit. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
zz *Remittere.*] Fallit in vagabundo qui potest vbique puniri, hanc opi. doct. frequentissimo omnium consensu sequuntur, teste Didac. pract. q. c. 11. sub num. 7. quem vide, quia existimat, atque probat falsam esse, & nu. seq. tenet necessariam esse ad talem remissionem faciendam summariam criminis cognitionem, & probationem, quæ fieri debet à iudice loci delicti, qui remissionem petit, & cuius expensis fieri debeat remissio tradit sub nu. 10. & num. fin. tractat an hæreticus sit remittendus. *Giach.*
A *Et licèt aliqui voluerint.* Adde in simili, quæ dixi supra ad quæstionem 30. versicul. Punctus est ad principium. *Drogh.*
Vide eundem Baiardum.
B *Sed certè.* Cartar. tract. de executi. sentent. cap. 1. nu. 252.

252.& c.fi. nū.264. Decian.d.c.19. nu.18. Peguera decis.2.in fin.& decis.56. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

C *Iurisdictionem separatam*. Adde quòd hinc est, cùm fiunt proclamationes Parmæ super bannitis, semper specificari solet status Pallauicinus, qui status vtique cùm habeat Iurisdictionem, ac leges proprias, & statuta separata, aliàs de Iure includeretur sub generali Proclamate, faciunt quæ dicit Felin. in cap. Rodulphus §. Districtus post med. de rescript. innuendo de d. statu Pallauicino respectu Parmæ, prout inducitur de illo Comite. & eius Castris respectu Veronæ ad differentiam Venetorum, à quibus non dicitur exemptus, licet quantum ad Veronam sic, & ideo illis stantibus, nec etiam bannitus foret tutus in d. statu per ea, quæ voluit Bal. in l. etiam nu. 7. C. de iur. dot. stantibus maximè conuentionibus, inter Ciuitatem Parmæ, & hunc statum, nunc maximè indulto Serenissimi Ducis separatum Adde inf. q.71. vers. Quæro modò, quæst.96. vers. Item quæro, in fin. supra hac ead. quæst. vers. successiuè quæro, infra q.59. vers. Et hæc quidē. *Drogh.*

D *Respectu originis, vel domicilij*. Adde infr. q.96. ver. sed quid si bannitus, ibi licet enim Iudices diuersorum, supr. q.30. vers. Cæterum. *Drogh.*

E *Hoc tamen*. Peguera decis.66. per totam. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

F *Et ideo secundum Ang. in d. l. solet*. Vide Baiard.

G *Si plures ciuitates*. De hoc infra q.39. vers. sed quæro in fi. Carrar. vbi supr. nu.252. *Ber. Ros.*

H *In hoc ducatu*. Carrar. sup. nu.255. & seqq. *Bern. Ros.*

I *Quod tamen ego nunquam*. Vide Baiard.

K *Deus aliquando*. Exul nota. Adde supra q.16. vers. an autem accusatus infr. quæstione 96. vers. sed quid si bannitus per totum, Vide Bal. in d. l. executorem, C. de execut. rei iud. nu.52. *Drogh.*

L *Fidantiam seu saluum conductum*. Adde supr. q.34. vers. 1. q.32. versic. Tu scis in fin. ac alibi sæpe de istis saluis conductis. Drogh.

M *Sunt etiam quædam*. Vide Baiard.

N *Sed quid si iudex*. Vide Baiard.

O *Nu.25.& seq.* Peguera decis.2. nu.2. *Bern. Ros.*

P *Item scias quod quando*.] Agitur ciuiliter. Adde ad idem, & in proxima quæstion. per Didac. vbi in tex. allegato. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

Q *Curia Romana*.] Vide per Didac. vbi supra fol.161. cum pluribus sequentibus. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

R *Communis patria*. Adde Felin. in capit. Quoniam in princ. de offic. ord. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

S *Sed si agatur*. Vide supra quæst.34. vers. de carcerato. *Bern. Ros.*

T *Item intelligenda sunt*. Vide Baiard.

V *Frequenter etiam*. Sed quo ad reuera, si erit contumax in vtroque loco condemnatur Bal. in l.5. §. si cum. ff. ad Syllan. Far. vbi sup. q.7. nu.52. & seqq. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

X §. *iurisdictio*. Plura per Boss. titul. de foro compet. nu. 70. & alijs seqq. Decian. tom.1. crim. lib.4. cap.20.21. & 22. vbi latè. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Forum ratione delicti, quando competat, remissiuè.*

2 *Iudex loci delicti potest procedere cotra delinquentem in loco domicilij absolutum.*

3 *Forum competit ratione delicti, etiam quòd delinquens ex priuilegio non possit conueniri pro delicto, nisi corā vno Iudice.*

4 *Iudex loci delicti punit crimen commissum in mari suo territorio adiacenti.*

Et quod ius sit seruandum, ibidem.

5 *Et quando possit procedere contra delinquentem priuilegiatum, remissiuè.*

6 *Cap.1. de priuileg. nu.6. declaratur remissiuè.*

7 *Episcopus prohibens, ne quis eat ad monasteria, poterit eundem punire licet exemptum.*

8 *Barones vnius Castri si administrationem diuidant, & vnus delinquat, an alter puniat.*

9 *Condominus iniuriatus à suo subdito, non cognoscit de iniuria; sed an socius.*

10 *Baro habens iurisdictionem ciuilem in vno territorio potest puniri à Condomino habente criminale.*

11 *Mandans delictum fieri quomodo puniatur in loco mandati.*

12 *Mandans, & mandatarius an habeat ab eodem Iudice cognosci.*

13 *Tractatus punibilis punitur à Iudice loci, in quo fuit factus.*

14 *Tractans, & mandans differunt, remissiuè.*

15 *Tractatus quomodo probetur, remissiuè.*

16 *Insultans in vno territorio, & in alio vulnerans potest ab vtroque Iudice puniri.*

17 *Insultus, & vulnus quando confundantur.*

18 *Sagittans in vno territorio, & in alio percutiens, à quo Iudice puniatur.*

19 *Decian. in tract. crimin. impugnatur.*

20 *Rapiens puellam in vno territorio, & in alio cognoscens, potest vtrobique puniri.*

21 *Mandans in vno loco committi homicidium in alio, vbi cognoscatur, remissiuè.*

22 *Ratificans in vno territorio maleficium commissum in alio à quo Iudice cognoscatur.*

23 *Arma in vno territorio portans, & in alio vim publicam committens, in vtroque punitur.*

24 *Capiens hominem in vno loco, & in alio derobans, in vtroque puniri potest.*

25 *Consuetudo potest inducere, vt delinquens in vna Ciuitate, puniatur in alia confœderata.*

26 *Delinquens in vna Ciuitate, an puniatur in confœderata, remissiuè.*

27 *Et quid inter Regnum Neapolitanum, & statum Ecclesiasticum.*

28 *Delinquens in confinio duorum territoriorum, si in vno habitet, à Iudice illius punietur.*

29 *Mortuo reperto in confinio vterque Iudex procedat.*

30 *Delicto commisso in confinibus, quid sit faciendum.*

31 *Iudex lata sententia an possit procedere contra eum, qui falsa coram se deposuit.*

32 *Arbiter non punit testem falsum.*

Limit. nisi Iudex esset arbiter, qui imperium haberet.

Item nisi iurisdictionem à statuto haberet.

33 *Iudex cuius iurisdictio fuit prorogata, an puniat testem falsum.*

34 *Iudex maior deponens falsum coram minori, an ab eo puniatur.*

35 *Testis deponens falsum coram Iudice non suo, ab vtroque potest puniri.*

36 *Iudex examinās ad instantiam alterius, potest punire testem falsum, licet non sit iudex causæ principalis.*

37 *Iudex laicus an possit inhiberi per Iudicem Ecclesiasticum, coram quo cognoscitur de falsitate commissa per Clericum coram laico.*

38 *Iudex ecclesiasticus non punit laicum post sententiam, qui falsum coram eo deposuit.*

39 *Fur potest vbiq; capi, puniri, & conueniri, vt rē reddat.*

40 Fur

a **D**ictum est de iudicis competentia. Adde ad hanc
1 regulam, † quòd forum quis sortitur ratione delicti, plures ampliationes, & limitationes, per Duen. in reg. 378. & Decian. in tract. crimi. tom. 1. lib. 4. cap. 17. per totum.

2 Item adde, quòd Iudex † loci delicti poterit procedere contra delinquentem, etiam quòd fuisset condemnatus, siue absolutus in loco domicilij, siue originis, vt per Viui. com. opin. 420. nu. 4. vol. 1. sed vide quæ posui infra, in quæst. 57. vers. scias etiam.

3 Item adde, quòd ratione † delicti quis sortitur forum loci, in quo deliquit, quamuis haberet priuilegium, quod etiam ratione delicti non posset, nisi coram alio iudice conueniri, c. 1. & ibi Doctor. de priui. in 6. & in c. fi. de foro compet. quamuis Bald. in l. 1. & auth. ibi posita, C. vbi de crim. agi oper. contrarium sentiat, & male secundum Paul. Castr. & alios in d. authent. & Bero. in consil. 172. num. 1. vol. 3.

4 Item adde, quòd iudex † ratione delicti poterit punire delictum commissum in mari, territorio suo adiacenti, Bart. in l. 1. C. de Class. lib. 11. Mars. in l. fin. num. 3. de iurisdict. omn. iud. & Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 17. num. 29. & vbi agitur de delicto puniendo facto in mari, vel in insula, vel in littore, vel portu, est obseruandum ius consuetudinarium illius maris, insulæ, vel portus, per text. notab. in authen. de vsu naut. §. fin. & Cœpol. de ser. rust. prædio. cap. 26.

5 Item adde, an & quando † ratione delicti priuilegiatus amittat priuilegium, siue exemptionem, & puniri possit à iudice loci, in quo delictum commisit, latè per Couar. pract. quæst. cap. 11. nu. 6. vbi habetur etiam de

6 intellectu † c. 1. de priuileg. in 6. & per Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 4. cap. 17. nu. 30. & 31. & c. 28. & Feder. de Senis cons. 2. incip. Statuto Episcopi.

7 Item adde, quòd Episcopus, † qui constitutionem edidit contra euntes ad monasteria, poterit punire euntem ad monasteria, etiam exemptum, Gemin. in c. 1 §. fin. de stat. reg. in 6. & ibi dicit, ita tenuisse Lupus.

c Quæro pone, quod sint duo domini. Adde, quod contrarium

8 † ha-

8 † habetur per Rot. Roman. decis. 3. de for. compet. in antiq. nec obstat, vt ibi dicitur, quòd par in parem non habeat imperium, quia Baro delinquendo factus est, sicut alius priuatus, & est communis opinio, de qua per Iaff. Balb. decis. 116. sed Fely. in c. prudentiam hic allegatus impugnat d. decis. Rot. Roman. dicens esse communem opin. quòd puniri non possit, & respondet ad decisionem.

9 Item adde, si vnus † ex condominis fuerit iniuriatus per subditum suum, non poterit cognoscere de iniuria sibi illata, sed condominus cognoscet Innoc. Io. Andr. & alij in c. dilectus de pœn. & Innoc. in cap. ex parte de verb. signif. & Bar. in l. qui iurisdictioni col. fi. v ersic. sed nunquid, ff. de iurisdict. omn. iudic.

10 Item adde, quòd si sunt † duo Domini, quorum vnus habeat ciuilem, alius criminalem iurisdictionem in aliquo castro, & officialis habens ciuilem deliquerit, quod poterit puniri per officialem, habentem criminalem iurisdictionem, si non delinquat in officio in concernentibus officium, vt per Capic. decis. 27. nu. 10.

f *Item quæro, nunquid mandans*. Adde, quòd man-
11 dans † in loco mandati pœna extraordinaria puniri debet, secundum Imol. in l. si vt proponantur, ff. de fideiuss. quem refert, & sequitur Bero. q. 89. & per ea, quæ ibi traduntur, potest dici, quòd quando mandatum est de per se punibile, vt in c. 1. de homicid. in 6. & in cri. læsæ maiest. & rapt. virg. debet puniri pęna ordinaria.

g *Dicit tamen Bald*. Adde, ꝙ hanc † doctrinam Bald.
12 sequitur Angel. in glo. & Sempronium mandatorem q. 20. nu. 41. & ibi August. de Arimin. Capyc. decis. 122. nu. 7. & Boss. in tit. de for. compet. nu. 109. vbi plenè huiusmodi quæstionem tractauit, & ibi attestatur ita determinatum fuisse in senatu, quia licèt sit idem factum, tamen diuersæ oriuntur obligationes, nec vna accedit alteri.

K *Vidi aliquando dubitari*. Adde, quòd tractatus † de-
13 bet puniri a iudice territorij, in quo fuit factus, quando tractatus in iure esset punibilis, vt in casu c. 1. de homicid. in 6. in crim. læs. maiest. & in crimin. raptus, & in alijs similibus casibus, secus vero si tractatus nō esset punibilis, Bero. q. 84. & ibi in fin. dicit, quòd tractans,
14 & mandans crimen inter se differunt, & quomodo tra-
15 ctatus † de committendo maleficio probetur, vide Mascard. de probat. conclus. 1386.

p *Item pone, quòd aliquis*. Adde, quòd si quis in † vno
16 territorio insultauerit, & in alio vulnerauerit, siue occiderit, poterit puniri per Iudices vtriusq; territorii de insultu per Iudicē territorii, in quo insultauit, & per aliū de vulneribus, siue homicidio, quia insultus, & vulnera, siue homicidium subsecutum non confunduntur,
17 † secus autem si insultus, & vulnera in eodem territorio commissa fuisset, nam tunc confunderentur, ita tradit Bero. in q. 89. & hoc casu, & similibus arbitror locū non esse præuentioni; nam quilibet Iudex potest punire delictum, quod committitur in sua iurisdictione, in qua maior est omnibus alijs Iudicibus not. Doct. in l. Magistratibus, ff. de iurisdict. omn. iud. & late per Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 4. cap. 16. nu. 7. sed si extaret statutum, est distinguendum, nam si dicat, quòd quicunq;
18 † sagittauerit, vel scloppum exonerauerit, tunc punietur etiam à Iudice, in cuius iurisdictione existens exonerauit, dato, quòd in aliena iurisdictione occiderit; secus si statutum puniret percutientem, vel vulnerantem, vel occidentem, ita determinauit Pet. quem refert Cyn. in l. 1. C. vbi de crim. agi oportet, & Io. And. in cap. in obscuris de reg. iur. in 6. in nouellis, & idem videtur tenere Bar. in l. libellorum, de accusat. nu. 7. & ita etiam tradit Decian. in tract. crim. to. 1. lib. 4. cap. 17. nu. 9. & ibi nu. sequenti dicit, quod idem esset, si quis existens in vno territorio conuicium dixerit in aliquem in alieno territorio existentem, nam si statutum puniat proferentem conuicia, punietur in loco, in quo protulit; si vero puniat iniuriantem, vel conuiciantem, attenditur locus,
19 in quo ille passus est iniuriam; & licet Decian. † ibi prosequendo dicat, si non extaret statutum, quòd de iure communi confunduntur mandatum, tractatus, sagittatio, percussio, prolatio iniuræ, & passio ipsius; quia de iure communi delictum denominatur à fine, & sic à consumatione, Bar. in d. l. libellorum, nu. 7. ex quo videtur velle inferre, quòd statuto non existente, Iudex loci, in quo consumatur delictum, solus procedere possit. sed ego credo hoc non esse verum, quia delicta prædicta non confunduntur, quando actus cœptus in vno territorio fuisset consummatus in alio, sed solum quando in eodem territorio fuit cœptus, & consumatus, vt per Bero. in d. q. 89. nu. 2. & ideo concludendum est, de iure communi, si delictum erit diuisibile, in vtroq; loco puniri, vt si quis in vno territorio cœpit aliquem, & commisit priuatum carcerem, & in alio spoliauit, nā de captura iudicabitur à Iudice loci, in quo cępit illum, & de spolio à Iudice, in quo expoliauit, ita Bal. in cap. 1. §. iniuria
20 nu. 11. de pace iuram. firm. ita si quis rapuit † puellam in vno territorio, & eam in alio cognouit, vt per Mars. in l. fin. nu. 106. ff. de iurisd. omn. iud. & ibi nu. 204. habetur,
21 etiam si existens Bononiæ mandat † homicidium committi Florētiæ, & secuto homicidio, vbi possit inquiri,
22 & similiter de ratificante † in vno territorio delictum, in alio territorio commissum, à quo Iudice debeat puniri, habetur per Decia. in tract. crim. to. 1. c. 16. n. 13. &
23 † si quis portaret arma in vno territorio, & in alio vim faceret publicam cum ipsis armis, per vtrumq; iudicem puniri poterit. Gram. in cōs. 43. nu. 2. & consil. 55. nu. 3.

Adde, quòd si puella fuit capta in vno territorio & cognita in alio, vnusquisq; iudex poterit procedere, secundum Bal. in l. si quis non dicam rapere col. 5. C. de episc. & cler. quem refert, & sequitur Felyn. in c. 1. sub nu. 12.
24 de præsump. & ibi † dicit, etiā quòd si in vna villa vnus fuit ligatus, & in alia derobatus, quòd similiter ab vtroq; iudice poterit contra delinquentes procedi.

q *Successiuè quæro*. Adde, quòd † consuetudo potest
25 inducere, quòd delinquens in Ciuitate confęderata puniatur. vt per Pet. Ra. in tract. de consuet. sub nu. 248.

26 Item adde, ꝙ Mars. in cons. 121. nu. 9. cum seq. tenet contrarium, videlicet, quòd committens delictū in vna Ciuitate, possit puniri in alia ei cōfęderata, & ibi acumulauit multos idem tenentes, sed hoc nunquàm vidi ser-
27 uari, & conuentio, quę est inter summum † Pontificem, & Regem Philip. de qua in libro pragmaticarum, sub tit. de malefact. est solum, quòd banniti non sint tuti, sed quòd debeant ab officialibus vtriusq; Principis omni cum diligentia persequi, & ad eorum officiales remitti.

ſ *Præterea quæro*. Adde, quòd si cum altero † ex illis
28 iudicibus concurret aliquis alius modus, quo quis sortitur forum, vt quia esset iudex domicilij, vel originis delinquentis tunc is præfertur, qui duplici iure fuerit iudex, quia duo vincula magis stringunt, ita tenet Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 4. cap. 17. nu. 19.

29 Adde, quòd si maleficium † committatur in confinio, & homo reperiatur mortuus prostratus, ita ꝙ tangat de vtroque territorio, & confinio, vterq; iudex poterit procedere contra delinquentem. Bal. in l. si vero, § ꝙ si ex medrano, ff. de his qui eiec. vel effud. & in l. 2. C. vbi de crim. agi opor. & Cotta consil. 47. nu. 56.

t *Sed quicquid sit*. Adde, quòd † hoc non est de æqui-
30 tate, quia ne reus vexetur à duobus Iudicibus, deberent inter se concordare, vt alter vices amborum sustineret, vt per Marian. in c. postulasti num. 7. de foro competent.

u *Vlterius quæro. Sed quæro nunquid iudex*. Adde, an iu-
31 dex † testem, qui corā eo falsum deposuit, posset punire lata sententia in causa principali, procedēdo per inquisitionem:

tionem: & dic, aut fit depositio coram iudice habente
merum imperium, & tunc potest etiam postea inquiri;
aut non habet merum imperium, & nō potest, ita distin-
guit Ang. de Vbald. in reper. l. si vacātia de bon. vacant.
lib. 10. nu. 138. & ibi nu. 140. cum seq. ponit, quòd testes
32 deponens falsum coram arbitro † non poterit per eum
puniri, nisi fuerit factum compromissum in iudicem
habentem imperium, qui non vt arbiter, sed vt iudex,
eum punire posset, sed si non haberet imperium, etiam
quòd esset iudex non posset punire, quia non incidisset
quæstio coram eo, tāquam coram iudice, sed tanquam
coram arbitro, dicit tamen, quòd si esset arbiter, habens
iurisdictionem à statuto, prout in Ciuitate Perusij, pos-
set punire, sed quod nunquam vidit illud obseruari Pe-
rusij, vbi tales arbitri habentes iurisdictionem eligun-
tur, licèt de iure fieri posset, & nu. 149. ponit, quod iudex,
33 † cuius iurisdictio fuerit prorogata, poterit punire te-
stem coram eo falsum deponentem, & idem credit de iu
dice ad vnam causam delegato. ponit etiam ibi nu. 152.
34 quod si iudex † maior coram iudice minori falsum de-
poneret, quòd per illum iudicem inferiorem posset pu-
niri. Sed de ista quæstione vide etiam Menoch. de arbit.
iud. q. 91. vbi late, quando iudex ad cognoscendum cau
sas ciuiles habet arbitrium tanquam iudex ordinarius,
vel delegatus.
35 Item adde, quòd poterit † puniri ab vtroque iudice,
si ab vno non fuerit sufficienter, & cōgrua pęna punitus,
vt est communis opi. de qua Becci. cons. 69. nu. 4. vol. 1.
36 Item adde, quòd deponēs † falsum coram iudice, qui
ad instantiam alterius iudicis examinaret, ab eo poterit
puniri, licèt non sit iudex causæ, ita Bal. in l. nullum, nu.
6. C. de test. Maria. in c. postulasti, nu. 19. de foro cōpet.
& Decian. in tract. crim. tomo 1. cap. 17. nu. 28.
ff *Benè potest iudex laicus*. Adde, quod iudex † laicus
37 poterit procedere in causa, etiam quod sibi per iudicem
ecclesiasticum inhibitum fuisset, coram quo clericus fuis-
set conquestus de falso, vt per Feder. de Sen. in consil. 93.
quem sequitur Soci. in cons. 99. n. 23. vol. 3. & Lance. in
tract. de attent. par. 2. c. 20. nu. 87.
gg *Quæro nunquid econuerso*. Adde, quòd iudex † eccle-
38 siasticus nō poterit punire testem laicum, qui coram eo
deposuerit falsitatem post sententiam in causa datam,
quia functus est officio suo Butr. & Bald. in c. 1. de ca-
lumniat. & Fely. ibi nu. 4. & secundum hanc decisionem
iudicatum fuit, vt refert Vrsill. ad Afflict. in decis. 219.
hic allegata.
ii *Tu scis, quod furtum est contrectatio*. Adde, quod fur
39 vbiq; potest conueniri, capi, & puniri, vt rem furatam,
aut eius æstimationem restituat, etiam si reperiatur sine
re furata, & si fur non habuerit, quod pro furto reddat,
& incognito rem furatam vendiderit, ipse venundabi-
40 tur, † vt per Bernar. de Plotis cons. 133. nu. 45. fol. 167.
inter cons. crim. diuers. tomo 1. sed hoc non credo, nec
seruatur, vt venundari possit.
41 Item adde, quòd non † diceretur committere furtum
per contrectationem, si non apportaret rem furatam, sed
precium, vt per Martin. de Gratis cons. 61. num. 4. & 5.
vol. 1. inter cons. crim. paruæ impressionis, & Ang. hic
allegatum in vers. etiam vestem cælestem vers. quæro,
42 quòd si fur in fine, & ibi Aug. de Arim. vbi ad hanc † do
ctrinam Bart. multas ponit limitationes, & inter alia li-
mitat dictam doctrinam non procedere, si non fecerit
residentiam per spacium vnius diei; quem refert, & se-
quitur Boer. in decis. hic allegata, nu. 48.
43 Item adde, si quis † cum armis fecerit rapinā Perusij,
postea cum re capta captus fuerit Mediolani, an debeat
puniri tanquam latro, an tanquàm simplex fur, hanc
quæstionem tractat Bald. in c. 1. §. iniuria punitur, num.
21. de pace iur. firm.
Item adde, retenta opinione Bart. quòd statutum di-
44 sponens, † vt fur pro tribus furtis moriatur, nō habet lo
cum in contractante rem vnam per diuersas iurisdictio-
nes, vt dicatur tria furta commisisse; secundum Ang. Ful
go. & Saly. in authen. sed nouo iure, C. de ser. fugit. &
Bald. in c. ecclesia Sutrina de caus. poss. & propriet. & la-
tissime per Alex. de Imol. in cons. 71. num. 20. vol. 2. in-
ter cons. crim. diuer. paruę impressionis, & ibi etiam im-
pugnat opin. Bart.
45 Item adde, quòd iudex † loci per quem fur trāsit cum
re furata, potest eum capere, & punire secūdum Bart. in
cons. 9. inter cōs. crim. diuers. magnæ impressionis, tomo
46 1. ex quo sequitur limitationem Augustini † supra reci-
tatam, scilicet, quòd requiratur residentia per spatium
vnius diei, non esse veram, quæ mihi videtur ridiculosa,
& semper vidi in practica puniri fures captos cū rebus
furatis, etiam transeundo per alia territoria, licet moram
ibi non traxerint per spacium vnius diei, & si aliquid
Augustino furto subtractum fuisset, vtique hoc non di-
xisset.
qq *Certè in hoc Ducatu*. Adde, quòd in Principatu † Ca-
47 thaloniæ seruatur opinio Bar. vt attestatur Peguera. in
quæst. crim. c. 28.
rr *Et secundum hanc opinionem*. Adde, pro opinione
48 † Barbat. facit Bernar. de Land. in addit. ad Ang. in d. ver
bo. & vestem cælestem, vers. quæro quid si furtum num.
ibi allegat. Specul. & Castren. tenentes in locis ibi per
49 eum allegatis, quòd si fur † res furatas exponat venales
propè aliquod cimiterium, quod ratione mutationis ter-
ritorij dicitur sacrilegus, & confugiens ad Ecclesiam, po
test extrahi, & si D. Claro aliquid subtractum fuisset à
fure, qui ad ecclesiam fuisset, non dixisset Barb. non pos
50 se defendi. †
tt *Vidi etiam quandoq; dubitari*. Adde, quòd ratione
sacrilegij potest etiam procedere Iudex Ecclesiasticus,
51 † si vult contra illum, qui in Ecclesia deliquit, secūdum
Didac. var. resol. c. 20. nu. 18. & Farin. q. 28. nu. 61. & li-
52 cet laicus † sit Iudex competens, non tamen poterit ca-
pere delinquentem in Ecclesia, sed Ecclesiasticus capiet,
& tradet Iudici seculari, Abb. & cæteri in c. cum sit gene
rale de foro compet. nu. 27. vbi Maria. Soci. in nu. 25. &
Barbat. nu. 235.
53 Item adde, quòd si quis fuerit † captus per Mantellū
in hostio Ecclesiæ, & ductus extra Ecclesiā fuerit offen-
sus, non dicitur percussus in Ecclesia, Bald. in c. 1. verb.
iniuria col. 3. de pace iuram. firm. & Io. And. in c. fin. de
immun. eccl. in nouella, vbi Abb. tenet contrarium.
yy *Est autem tantæ potentiæ*. Adde, quòd hoc fallit † in
54 vagabundo, quòd vbique puniri potest, vt per Couar.
pract. quæst. c. 11. nu. 7.
A *Et licet aliqui*. Adde, quòd in Regno Neapol. ser-
uatur per Regia tribunalia, quòd quando per officiales
Baronum petitur remissio alicuius causæ per viam gra-
uaminis in illis tribunalibus introductæ, si non constet
de corpore delicti, non remittitur etiam quòd Barones
habeant primam, & secundam instantiam priuatiuè, &
hoc per decis. Guid. PP. 202.
B *Sed certè quicquid sit de iure*. Adde, quòd ista consue-
55 tudo † nō valet respectu homicidę animi deliberati; quia
est contra ius diuinum, secūdū Bernar. de Plot. in cons.
133. per totum inter cons. crim. diuers. tomo 2.
56 Item adde, quòd ista † consuetudo non valet, si delin-
quens remanet impunitus, quia si nō fieret remissio esset
contra ius publicū, cum delicta per talē cōsuetudinē re-
manerent impunita, & ad hoc vt valeat, requiritur, quod
iudex, qui non vult remittere, velit punire, ita tenet
Cald. in cap. 1. de raptor. quem omnes sequuntur, & in
specie Abb. in c. fin. de foro compet. nu. 23. Ias. cōs. 121.
vol. 1. Boer. decis. 29. nu. 6. & Gram. decis. 26. num. 3.
E *Hoc tamen quod non fiat remissio*. Adde, quòd in cau-
57 sis † hæresis quilibet inquisitor, cuiuscunque Prouin-
ciæ

ciæ potest petere remissionem à quocunque alio inquisitore, quia omnes inquisitores ad causas hæresis sunt Romani Pontif. Legati, & crimen est merè ecclesiasticum, ratione cuius nulli Domino temporali subsunt inquisitores, sed soli Pontifici, aut Generalibus inquisitoribus debent obtemperare, & delinquentes a Hyspania in Italiam remitti debent, ita tradit Franc. Peguer. schol. 45. ad 3. par. Director. Inquisit. col. 3.

F *Et ideo secundum Ang. in d. l. solet.* Adde, quæ requi-
58 rantur, † vt fiat remissio videndū Guid. PP. decis. 202. & ibi in addit. vbi habetur, quòd nouem requiruntur, & in quibus casibus sit facienda remissio, & quæ requirantur, vide etiam in Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 12. §. 1. nu. 1. fol. 1435. & casus, in quibus non fit remissio in criminalibus, vide per Oldrad. cons. 104. q. remissio, & ad prædicta omnia, vide omnino Dec. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 19. vbi latissimè, & in casibus, in quibus est remittendus reus, debet remitti sub bona custodia expēsis
59 † remissionem petētis, vt per Aufr. in addit. ad Cap. Tholos. decis. 100. Boer. decis. 303. & Decia. vbi supra nu. 19.

60 Item adde, an † remissio delinquentis in territorio Baronis habentis iurisdictionem cognoscendi in delinquentes in suo territorio priuatiuè, & annullatiuè debeat fieri ad Baronem, & Dominum delinquētis similiter habentis priuilegium cognoscendi in suos vassallos alibi delinquentes, vide Foller. in pract. crim. in verb. audiantur excusatores, nu. 65. cum sequen. & Gram. in decis. 30. per totam, vbi latissimè, & per Carau. in ritu 206. nu. 3. & in Pragm. 6. incipiente pro bona, § item, quòd Gubernator de officio Iustitiarij.

61 Item adde † si inquisitus per Iudicem Baronis fuerit captus à Curia superiori, siue à Principe, an sit facienda remissio, Gramm. decis. 30. & Foller. in d. verb. audiantur excusatores, nu. 82.

62 Item adde, † q remissio debet peti ante condēnationem; aliàs reo condemnato per Iudicem, qui fecit capturam, non habeat locum remissio, Gramm. decis. 16. nu. 5. & Afflict. in Constit. Capitaneorum num. 22. fol. 107. & ibi num. seq. dicit cuius expensis debeat fieri dicta remissio, & ibi dicit etiam, quòd Iudex qui remisit delinquentem ad requisitionem Iudicis loci, vbi est commissum delictum, non potest amplius cognoscere, an deliquerit,
63 † & idem tenuit Oldrad. in cons. 89. incip. Episcopus; & reus, qui remittitur, debet puniri secundum legem Iu-
64 dicis † ad quem fit remissio, Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. in fine.

65 Item adde, quòd † fit remissio ad locum delicti duabus de causis, vt cęteri timeant, & vt consolentur parentes offensorum not. authen. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi oport.

66 Item adde, quòd † Iudices, qui essent sub eodem dominio, si non remitterent delinquentes ad locum delicti puniendi essent de inobedientia, secundum Iacob. Beluis. in c. Romana, §. contrahentes, nu. 113. de foro competent. lib. 6. quem refert, & sequitur Anto. Scap. in tract.
67 iuris non scrip. lib. 5. cap. 8. num. 9. & in Regno † Neapolit. fuit prouisum per Reg. Pragm. Caroli V. quæ est quinta sub tit. de delicto quis conueniri potest, quòd officiales Regni debent capere delinquentes, qui etiam delinquunt extra territorium, & illos remittere ad officialem territorij, in quo deliquerint, aliàs non si essent pu-
68 blici latrones, discrobatores stratarum publicarum, † qui possunt à quocunque officiali capi, & puniri, sed de dicta Pragm. vide Foller. in pract. crim. in verbo audiantur excusatores, nu. 89. vbi tenet, quòd dicta pragm. non ha-
69 beat locum quo ad Barones † iurisdictionem habentes in eorum vassallos cognoscendi de delictis, etiam alibi commissis priuatiuè, sed solum procedere in officialibus Regis de vno ad aliū, non autē in officiali Regio ad Baronē, attestando per Deum se millies ita obtinuisse, sed ego reperio aliter decisū fuisse per Sacr. Reg. cons. de re-
70 gia Audiētia ad Baronē, s. q latro † stratarū captus p regiā Audiētiā ad Baronē dicta priuilegia habērē, non est remittēdus, vt attestatur Franch. in decis. 416. vol. 2. Sed aduertēdū est, q si Iudex requisitus superior iurisdictione sit, nō remittitur Iudici inferiori, sed ipse cognoscit de
71 causa, nā dici solet, q Curia maior † nō remittit inferiori, Cassan. in consue. Burg. rub. 12. nu. 16. Couar. pract. q. c. 11. nu. 10. vers. 13. illud: vbi hāc limitationē intelligit procedere, vbi Iudex maior, & inferior potest causam iā cæptam coram inferiori auocare, aut retinere cuiuscunque appellationis occasione, secus si hāc nō habeat potestatē, quē refert, & sequitur Farinac. q. cri. in q. 7. nu. 33.

I *Quòd tamen ego nunquam.* Adde quòd † non ob-
72 stante tali consuetudine remissio in grauibus delictis, & etiam leuibus fieri potest, Abb. cons. 24. vol. 1. & latissimè Decian. in tract. crim. tomo 1. cap. 19. nu. 6. quo stante D. Clarus deberet laudare, & non damnare Principes remittentes, quia delicta non remanent impunita.

M *Sunt etiam, quidam.* Adde, quod Bert. in cons. 410. in fine vol. 2. dicit falsum esse, quod Domini Veneti non obseruent conuentiones de tradendis Bannitis, & veritatem dixit. Vtinam omnes Principes ita obseruent fidem, vt seruat, & semper seruauit illa Serenissima, & iustissima Republica, quam Deus conseruauit ob suam integerrimam fidem, & iustitiam.

N *Sed quid si iudex.* Adde, quòd † hoc est de iure, & ita
73 fuit decisū per sacr. cons. Neap. vt attestatur Frā. dec. 37.

P *Item scias quod quando agitur ciuiliter.* Adde † vi-
74 dendū Couar. pract. q. c. 11. nu. 7. nec in causis ciuilibus habet locum remissio Bart. & Doct. in l. hæres absens, § si quis, ff. de iud. fallit tamen pluribus modis vt per Soc. in reg. 336. & per Diaz. in reg. 514.

Q *Scias etiam, quòd curia Romana.* Adde videndum
75 † D. Prosq. Farin. in suis quæst. crim. q. 7. nu. 12. vbi latissimè, & concludit, quòd in Vrbe omnes delinquentes puniuntur, & si non sunt subditi ecclesiæ, & extra statum Ecclesiasticum deliquerint, non pœna ordinaria, sed extraordinaria Iudicis arbitrio puniri debent.

R *Communis patria.* Adde tex. in l. Roma, ff. ad muni-
76 cip. c. fin. de for. compet. & Papa † est iudex ordinarius
77 singulorū 9. q. 3. c. cuncta, & c. per principalem de electione, & semper iuxta iuris communis dispositionē ban-
78 nitus, † & condemnatus de vna ciuitate intelligitur bannitus à Roma, secundum Iacob. Beluis. in sua pract. crim. in tit. de fuga reorum nu. 30. quem refert, & sequitur Ant. Scap. in tract. iuris non scrip. lib. 5. c. 6. nu. 3.

79 Adde, quòd si quis † plura delicta commiserit, quorum vnum sit priuilegiatum, de quo cognoscere debeāt officiales Regij, per cognitionem illius trahitur ad eos cognitio aliorum delictorum, Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 11. §. 11. nu. 26. vers. limita 2. fol. 376.

T *Item intelligenda sunt.* Adde, quòd in foro † ecclesia-
80 stico indistinctè fiunt remissiones, cum omnes † eccle-
81 siasticæ personæ subsint vni Principi supremo spirituali, videlicet Papæ 9. q. 3. c. cuncta per mundum, qui cogeret personas ecclesiasticas remittere recusantes, & ideo in illis est eadem ratio, quæ erat in foro temporali tempore legis cōditæ per illū, qui solus præerat temporali iurisdictioni, quo tempore totus orbis suberat vni Principi videlicet Imperatori, & ista est opinio Card. Flor. in clem. pastoralis in glo. in verb. de more. de sent. & re iud. quem refert, & sequitur Cassan. in consuetud. Burgud. Rub. 12. §. 1. nu. 14. vers. & hoc est verum fol. 1436.

V *Frequenter etiam dubitare contingit.* Adde, inter quos
82 † detur præuentio, & in quibus causis, vt per Decia. in tract. crim. lib. 4. c. 20. to. 1. vbi ponit vndecim casus, in quibus est locus præuentioni cum duodecim limit. & in c. 21. habetur quando, & per quos actus dicatur legitime facta præuentio, & in c. sequenti habetur de effectibus præ-

praeuentionis, & ideo vide eum in locis praedictis, in quibus de materia praeuentionis latissimè tractatur, & de hoc etiam per Gramm. decis. 30. & si iudices proce-
83 dentes sint sub diuersis † praesidibus prouinciae, idest sub diuersis Principibus, non est locus praeuentioni, vt infra in quaest. 39. vers. sed quaero circa finem.. Et in hac materia praeuentionis vide omnino Maria. Socin. in ca. proposuisti a principio vsque ad finem per tredecim columnas. Vitalin. in tract. claus. in octaua charta, & pluribus sequentibus, & Boss. in tit. de foro compet. num. 36. cum multis alijs.
84 . Item adde, quod si delinquens † procurauerit inquiri in Curia, in qua imponitur minor poena, talis praeuentio non valet, vt per Bald. in l. si seruus plurium, §. si quis tamen. ff. de legat. primo, & Feli. in ca. non debet, nu. 3. de testib. Becc. cons. 67. nu. 7. & seq. Et quis sit praeferendus de iure communi, vide Foller. in verb. audiantur excusa
85 tores, nu. 159. vbi plenè, & ex quibus praeuentio † probari possit, Mascard. de probat. conclus. 1226. vol. 3.
86 Item adde, quod † si eodem tempore, vtputa eadem hora fuerit formata inquisitio a duobus iudicibus, tunc cessat praeuentio, & reus debet recurrere ad superiorē, quando sub eodem Principe sunt iudices, & instare, ne ex eodem delicto vexetur in duobus locis, Boss. in titu. de foro competen. nume. 104. sed secundum Bald. in de-
87 ci. 329. dicit, quod in dicto casu † reus poterit eligere quem iudicem velit, & alteri opponere non exceptionē praeuentionis. sed quod causa coram altero pendet, vide etiam Io. Anto. de Nigr. super capit. Regn. vt delatas. folio 241. num. 58. vbi aliter loquitur. * Sed aduertendū est, quod praeuentio non potest allegari virtute inquisitionis formatae, vbi non fuisset subsequuta citatio, Grammat. voto 28. nu. 10.
88 Adde, quod si contentio † esset inter iudicem ordinarium, & iudicem delegatum de aliquo crimine commisso ab aliquo de familia iudicis delegati, iudex ordinarius erit praeferendus, si delictum non fuerit commissum ex causa officij, si vero ex causa officij, cognoscet delegatus, siue ipse deliquerit, siue ex facto officij sui offensus fuerit, ita tradit Boer. in decis. 9. & ibi etiam habe-
89 tur, quod si delegatus † delictum commiserit extra officium suum, poterit puniri ab ordinario, & idem decisum fuit per Capel. Tholos. in decis. 423. item fuit quaesitum an si delegatus, & de hoc vide omnino Grauat. in addit. ad pract. Vestrij lib. 3. cap. 9. num. 20. sed puniri non poterit nisi finita delegatione, Iaso. in l. 2. num. 1. ff. de in ius voc. Ego nunquam vidi in facto, quod ordinarius puniat delegatum Principis in territorio suo delinquentem, nec consulerem iudicibus, vt hoc facerent, nisi de licentia Principis, vt admonuit Bart. in l. Officialem, C. de offi. recto. prouin. & idem est, quando officialis maioris iudicis deliquit in terra Baronis extra exercitium officij, quod poterit puniri per Baronem, siue eius officialem, Boer. d. decis. 9. Carau. in ritu 49. nume. 14 & Cassan. super consuet. Burgund. fol. 305. nu. 46. vers. sed iuxta praedicta, vbi plenissimè hanc quaestionem examinauit, & hoc est verum, dum tamen notum faciat superiori suo, vt ibi dicit Carau.
90 Item adde, † quod quando alicui competit iurisdictio virtute priuilegij, non est locus praeuentioni, vt per Gram. in decis. 30. num. 12. quod tamen, vt ibi dicit in sacro consilio obtinere non potuit. Nam in Regno practi
91 catur, quod vasalli † Baronum citantur a magna Curia Vicariae, vel a regia Audientia illius Prouinciae, & si cō parent personaliter, & petatur remissio ab ipso citato, vel a Barone, siue ab eius officiali, remittitur, & ita quotidie seruatur, dato etiam, quod iudex Baronis non praeuenisset, & hoc ratione priuilegiorum, quae tribuunt Baronibus iurisdictionem priuatiuam cum caeteris officialibus, si vero non comparent proceditur in causa per Regiam audientiam, non obstante litis pendentia, & praeuentione facta a iudice Baronis, & non fit remissio, licet Barones habeant in priuilegijs, quod eorum vassalli non possint ab alio quocunque officiali citari, trahi, & euocari, & quod aliter citati non teneantur comparere, & casu quo fuerint effecti contumaces, contumacia sit nulla, quia de tali clausula Barones nunquam fuerunt, nec sunt in possessione: & ideo priuilegijs omissis seruatur id, quod iuris est. & ex consequenti, allegata litis pendentia, & praeuentio non obstat secundo iudici, per rationem, quam tradit Bart. in l. sepulchri, num. 3. ff. de sepul. violat. quia processus primi iudicis per secundum non impeditur, ex quo liberè potest procedere, quamuis neuter possit delictum punire, cum delinquentem non habeant, adeo, quod inquisito non comparente personaliter coram secundo iudice, etiam ad instantiam Baronis non remittitur, nec de remissione tractatur, si autem comparet, purgata contumacia fit remissio per Pragm. 6. incip. pro bona, §. item, quod Gubernator sub titu. de officio Iustitiarij, & praedicta latè habentur per Carau. in ritu 205. nume. 3. sed hodie seruatur, quod si tales contumaces reperiantur in carceribus Baronum, & tractetur de remissione, conceduntur prouisiones a Magna Curia Vicariae, quod Regia audientia de remissione cognoscat, non amoto carcerato, &
92 hoc, vt inanes circuitus euitentur. Et citatus † a regia audientia. etiam quod notoriè constet, eum esse sub Baronis dominio, personaliter comparere tenetur, & eius priuilegium allegare, & forum declinare, per ritum 230. vbi Carau.
93 Item adde, quod citatus † coram duobus iudicibus, si comparet coram secundo iudice, & alleget litis pendentiam, coram primo supersederi non debet, nam alias sequeretur, quod esset in ipsius citati potestate, eludere poenam, cum coram primo non compareat, & coram secundo impediat propter pendentiam litis, Bartol. in l. sepulchri, num. 2. de sepul. viol. Alexand. consil. 11. colum. 2. in quinto dubio volum. 1. & consil. 23. volum. 3. Felin. in cap. qualiter, colum. 1. de iud. & licet multi contrarium tenuerint, tamen ista est verior, secundum Paul. de Cast. Areyan. & Angel. in l. hoc amplius, §. Celsus, ff. de dam. infect. quos sequitur Carau. in ritu 295. num. 1. quod tamen, vt ibi per eum limitatur, non procedere si coram primo iudice purgasset contumaciam solutis expensis. & praestita cautione de stando iuri, vel esset paratus nunc purgare, & cautionem praestare de stando iuri coram primo.

QVAESTIO XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Delinquens an possit puniri in loco originis.*
2 *Et quid si ibi non inueniatur, ibid.*
3 *Et an quis sortiatur forum in delictis ratione domicilij, vers. Sortitur etiam.*
4 *Et an iudex originis, vel domicilij possit ex officio, & sic per inquisitionem procedere contra subditum, qui extra territorium suum deliquit, vers. Sed quaero.*
5 *Et an his casibus puniri debeat reus secundum ius commune, an verò secundum statuta loci originis, domicilij, vel delicti, vers. Sed nunquid, remissiuè.*
6 *Et an possit delinquens puniri in loco, in quo assiduè conuersatur, vers. Quaero nunquid.*
7 *Et an vagabundus possit vbique puniri, versic. Caeterum si reus.*
8 *Et quis dicatur vagabundus, versiculo Sed hic quaero.*
9 *Et an banniti dicantur vagabundi, versicu. Fui quandoque.*

10 Et an delicta commissa extra territorium noceant ad aggrauandum, vers. Pro complemento.
11 Mala conuersatio facit indicium.

a Diximus *a* delinquentem posse puniri in loco commissi delicti, Quarto nunc, an possit puniri in loco originis. *b* Respon. quod sic, & licet aliqui teneant, quod hæc conclusio procedat tantummodo vbi delinquens inueniatur in ipso loco originis, † aliàs vero non possit ibi puniri pro delictis commissis extra illud territorium, & hanc dicat esse communem opin. Boss. in titu. de foro compet. numero 73. hoc tamen verum non est in delictis, sed tantum in causis ciuilibus. Et ità loquitur Alexand. in Apostil. ad Bart. in l. assumptio. §. filius, sub nu. 2. ff. ad municip. & in l. cum quædam puella, nume. 5. ff. de iurisd. omnium iudicium, quem refert Boss. in titu. de citatio. numero 30. & ita videmus quotidie obseruari. Faciunt ea quæ dixi infra, [v]ersi. Sortitur etiam.

c *c* Sortitur etiam quis forum in delictis ratione domicilij, possunt enim delinquentes *d* puniri a iudice loci, in quo reperiuntur habere domicilium tempore commissi delicti. quæ opin. communiter approbatur, vt dicit Sal. in l. 1. nume. 3. C. vbi de cri. agi opor. quem refert Gram. consi. 27. num. 6. in fin. Et dicit Afflict. super tertia parte constitutionum Regni rubr. 55. num. 18. quod ista est communis conclusio omnium Doctorum nemine discrepante, & hoc non solum si delinquens reperiatur in loco domicilij, sed etiam si sit absens, adhuc enim poterit iudex loci domicilij illum citare, & si sit contumax, condemnare. Et hanc opinio. dicit esse communem Abb. in c. fin. num. 41. de foro compe. nam vbicunque sit, remanet semper subiectus ipsi iudici, sub quo domicilium contraxit, merito potest ab eo citari, & condemnari. Faciunt ea quæ dixi supra, in princip. quæstionis.

e *e* Sed quæro, nunquid iudex originis, aut domicilij possit inquirere, & procedere contra subditum delinquentem *f* extra territorium. Respond. Si præcedat accusatio, seu querela partis offensæ *g* nullus dubitat quin possit procedere, & punire. Punctus est, quando pars non querelat, an possit ipse ex officio inquirere, & contra delinquentem procedere. Et in hoc magna est controuersia inter Doctores: nam aliqui tenuerunt, quod non possit inquirere, nec procedere, etiam si extaret statutum in loco ipso originis, vel domicilij, disponens, quod de omni maleficio possit iudex inquirere. Et hæc fuit opin. Odofr. quam dicit tenere communiter Doctores Alber. in 3. parte statutorum, quæst. 36. nu. 6. Hanc etiam dicit esse communem opin. Alex. consi. 11. lib. 1. prout illum refert Paris. consil. 159. num. 6. lib. 4. licet re vera Alexand. id non attestetur, loquitur enim Alexander, an possit imponi pœna statuti loci originis subdito delinquenti extra territorium ab ipso iudice loci originis, de qua quæstione ego dixi infra, quæstione 85. vers. Tertius est casus. *h* Et ideo aduerte ne æquiuoces: quia multum interest quærere, an iudex originis possit inquirere, an autem inquirendo, seu procedendo possit imponere pœnam statuti. Hanc tamen opi. quod iudex loci originis, vel domicilij non possit inquirere contra subditum delinquentem extra territorium, dicit videri magis communem Marsil. in pract. crim. §. constante, num. 90. quem refert Grammat. decis. 26. nume. 9. & num. 11. Apostil. ad Riminal. consi. 32. sub nume. 20. & consil. 484. sub num. 1. licet corrupte alleget, & Viuius in lib. communium opinio. in verbo, Iudex domicilij. Sed hic etiam aduerte: nam Marsil. ibi dicit se credere, quod si cœptum sit procedi per iudicem loci delicti, non potest iudex loci originis inquirere, *i* ne de eodem delicto eiusdem hominis sæpius quæratur. Et ideo hæc opi. Marsil. nihil facit ad quæstionem nostram sed magis pertinet ad illum articulum, an si per vnum iudicem cœptum sit procedi, possit alius iudex pro eodem crimine procedere. de quo dixi supra, quæstio. 16. vers. an autem, & versic. vnum tamen; Vel ad alium articulum, an scilicet quando iudex delicti contra aliquem procedit, possit reus ab alijs etiam iudicibus, scilicet originis, aut domicilij inquiri, & condemnari, an autem sit remittendus ad iudicem loci delicti, de quo dixi sup. quæst. prox. versic. est autem. Nos autem loquimur simpliciter, an iudex domicilij, vel originis possit pro delicto extra territorium commisso inquirere, præsupposito, quod non appareat, quod in aliquo alio loco pro eodem crimine procedatur. Hanc eandem opin. Marsilij videtur sensisse Alciat. in c. 1. nu. 131. de offi. ord. vbi dicit, quod si delinquens non puniatur in loco delicti, poterit puniri per iudicem loci originis, secundum statuta loci, in quo deliquit; & subdit, quod ista est communis sententia. Et illum in hoc proposito refert Didac. in practic. crim. canon. ca. 9. Ex quo expresse innuere videtur, quod si procederetur in loco delicti, non posset iudex originis, vel domicilij pro eo crimine inquirere, nec cōdemnare. *K* Cæterum Bologni. consi. 8. col. 2. vers. capio igitur, simpliciter loquendo dicit, quod secundum magis communes Doctorum sententias, etiam si subditus ratione originis delinquat in alieno territorio, non potest iudex originis inquirere, nec procedere contra talem delinquentem, & illum refert Paris. in d. consi. 159. numero 7. Idem attestatur Ioan. de Amicis, consilio 60. num. 10. Roland. consil. 19. nume. 20. lib. 2. Dicit etiam Bald. in l. fin. nume. 17. C. si a non compe. iudic. fue. iud. quod consuetudo quasi generalis est, quod non possit inquiri de maleficio, quod quis committit extra territorium. Et illum refert Rimi. in d. consi. 32. num. 20. & consil. 471. num. 10. & in d. consi. 484. nu. 1. Non enim videtur (secundum eos) offensa resp. in cuius territorio delictum non est commissum: merito non debet posse procedi per inquisitionem, quæ principaliter tendere videtur ad publicam vindictam. *l* Contrariam autem sententiam, quod scilicet iudex originis possit contra subditum suum, qui extra territorium deliquit, ex officio inquirere, & procedere, dicit esse communem Bologni. sibi contrarius consil. 57. versic. sed plus dicunt, Aug. ad Angel. de malefic. in verbo, hæc est quædam inquisitio, post num. 83. quem refert Alciat. in c. 1. num. 67. de offi. ordi. relatus per Villalob. in sua collecta commun. opin. in litera D. num. 57. & Pract. Conradi, fol. 251. nume. 19. & seq. Didacus Pract. q. 11. post num. 6. versi. sexto in hoc, Pract. Cassoni, fol. 114. num. 20. Idem attestatur Cassan. super consuet. Burgun. fol. 40. num. 11. Boss. in tit. de foro compet. num. 182. vbi etiam subdit, quod hanc opin. vsus approbauit; Syluan. consil. 103. Marcus decis. 989. quæritur super casu, nu. 7. vbi dicit, quod ita tenent cōmuniter omnes, Bombi. consil. 8. nu. 11. Dicit etiam Cagnol. in l. fi. num. 153. ff. de iurisdict. omnium iud. quod hæc opi. de consuetudine obseruatur, subdens, quod qui vidit, testimonium perhibet, prout etiam de facto seruatum fuisse dicit Ange. in repetit. l. si vacantia, C. de bon. vacanti. quem refert Anan. in cap. qualiter, & quando, m §. ad corrigendos, numero 30. in fin. de accusa. *m* Certè negari non potest, quin magnæ, & multæ sint auctoritates hinc inde: nihilominus cum hanc opinio. affirmatiuam generalis consuetudo videatur approbasse, ab ea n non recedas in practica, præsertim *n* in hoc Ducatu, in quo sine controuersia ita semper fuit iudicatum, & seruatum. Licet enim ex delicto patrato in alieno territorio non videatur principaliter offensus locus originis, vel domicilij, negari tamen non potest quin publicè intersit, vt hi, qui origine, vel habitatione sunt subditi, rectè viuant, & vbicunque delinquant, ab ipso

ipso etiam præside suo puniantur, argu. l. congruit, cum ibi no. ff. de offic. præsi. Et certe si secus fieret, magna daretur occasio delinquendi. Quilibet enim scelestus ad delinquendum in alienas prouincias properaret, si sciret se in loco, vbi habitat, puniri non posse. Bene verum est, quod si in aliqua prouincia contraria opinio obseruaretur crederem illam esse sequendam. Nam in omnibus causis, præsertim vero in criminalibus, nunquam est a communi practica, & vsu recedendum.

o *o* Statim igitur commisso delicto omnes tres iudices, scilicet delicti, originis, & domicilij possunt contra delinquentem procedere, siue ad instantiam partis, siue etiam ex officio, vt supra dictum est, seruatis tamen seruandis, & habitis legitimis indicijs, neque vnus processus
p alium impedit. *p* Et si ipsi iudices procedentes sint sub diuersis præsidibus prouinciæ, non est locus præuentioni, neque remissioni: sed si sunt sub eodem præside, solet semper reus remitti ad iudicem loci delicti, nisi aliud ex causa ipsi præsidi videatur, debentque ipsi omnes iudices alterum adiuuare, & indicia, quæ habent, ad alium transmittere, vt melius iustitiæ locus esse pos-
q sit. *q* Si tamen reus sit in aliquo loco carceratus, solent alij iudices supersedere dummodo id per collusionem factum non fuerit. Et si in eo loco, in quo detentus est, fuerit punitus, vel absolutus, facta fide de huiusmodi punitione, vel absolutione, non potest amplius per alios iudices molestari. Quæ omnia intellige, semper fraude cessante, iuxta ea quæ dixi alijs locis huius §. de quibus
r supra *r* mentionem feci.
5 Sed nunquid poterit iudex originis, vel domicilij punire huiusmodi delinquentes secundum ius commune, vel iuxta statuta loci delicti, an originis, an vero ip-
s sius loci domicilij? Dixi infra quæst. 85. *s* versic. Tertius est casus.
6 Quarto, nunquid possit delinquens puniri in loco, in
t quo *t* assiduè conuersatur. Respon. quod (secundum aliquos) vbi talis conuersatio continuauerit per decem annos, potest in eo loco puniri. Et ita dicit Boss. in tit. de foro comp. nu. 72. quod ita communiter tenetur. Ego nunquam vidi apud nos aliquem non subditum puniri propter delicta extra ducatum commissa, etiam si conuersatus esset per decennium in ducatu. Forte si vltra assiduā conuersationem concurreret, quod haberet familiam, & maiorem partem fortunarum, posset puniri: nam eo casu videretur in eo loco constituisse domicilium, in quo quidem nullus discrepat, vt dicit Bertran. cons. 103. post nu. 23. lib. 2. secunda parte.

u *u* Cæterum si reus sit vagabundus, poterit de delicto
7 commisso puniri in quolibet loco, in quo inueniatur: nam, vt dicit gloss. hoc tenens in l. 1. in glo. fin. C. vbi de crimin. agi oportet, vbi te inuenero, ibi te iudicabo, quam Doctores frequentissimo consensu sequuntur, vt ait Didac. pract. q. 11. nu. 7. & per illa gl. ait Bart. in l. hæres absens, §. proinde, ff. de iud. quod multi ribaldi suspensi sunt, & quotidie suspenduntur. Et in hac quidem conclusione, quod vagabundus possit vbique puniri, omnes concordant, vt dicit Alber. in d. §. proinde, post num. 2. Hanc etiam opin. dicit esse communem Bellamera cons. 11. colu. 1. quem refert Probus in Apost. ad Io. Monach. in c. inquisitiones, nume. 5. de hæret. in 6. Et ita senatus iussit quendam Brixiensem, qui dicebatur esse vagabundus, pro furto extra ducatum commisso fustigari, 7. Octobr. 1557. P. N.

x *x* Sed hic quæro, quis dicatur vagabundus. Respon.
8 quod vagabundus dicitur ille, qui per mundum vagatur, ita dicit Bart. in l. 4. §. prætor ait, num. 24. ff. de damno infect. & est communis opin. vt dicit Marian. in c. fi. nu. 57. de foro comp. quem refert Boss. in tit. de foro cōpet. num. 60. Supple, neque habet alicubi certum domicilium, in quo habitet, & dixi in quo habitet: nam in hoc proposito non consideratur, an habeat certum domicilium originis, vel ne, quia (eo non attento) dummodo non habeat certum domicilium habitationis, potest vbicunque conueniri, & puniri, & ita communiter tenetur, vt dicit Imola in c. dilectus, numero 10. de rescript. & in c. fin. num. 15. de eo qui mitti. in poss. rei seruandæ causa. Et licet aliqui dixerint, quod ad hoc, vt quis dicatur vagabundus, requiritur, quod non habeat, neque etiam domicilium originis, tamen illa opinio communiter reprobatur, vt attestatur Marian. in loco præalleg. ea enim retenta sequeretur, quod necesse esset ciuitatem, in qua ille natus esset, funditus esse euersam, & destructam, quod esset ridiculum.

y *y* Fui interrogatus quandoque nunquid banniti di-
9 cantur vagabundi. Respon. quod non, & allegaui Albe. in 4. parte statutorum, quæst. 80. item quæro, dicentem, quod ita tenent communiter Docto. quem etiam refert, & sequitur Cæpoll. cons. crim. 59. vers. sed dubium est. Quod tamen intelligendum est, vt procedat, quando bannitus habet in aliquo loco certam habitationem, seu domicilium: aliàs enim si sine certa habitatione per mundum vagaretur, vtique habendus esset pro vagabundo, prout & alij ita vagantes: nec propter bannum efficeretur in hoc melioris conditionis, quam cæteri non banniti.

z *z* Pro complemēto huius materię volo, vt scias, quod
10 ex maleficijs, de quibus propter diuersitatem loci, vel in competentiam iudicis, cognosci non potest, possunt iudices aliqua maleficia, de quibus cognoscere possunt, aggrauare, & in maiori pœna punire. Et ita communiter dicitur, vt attestatur Nell. de bannitis, in 2. parte primi temporis, quæst. 6. subdens, quod ita communiter seruatur per assessores, licet secundum eum malè faciāt, & in animarum suarum perniciem. Vide quæ dixi supra hoc eo. lib. §. Furtum, vers. sed pone, & infra quæst. 51. vers. vnum tamen.

ADDITIONES.

a *Diximus delinquentem posse puniri in loco originis.*] Adde, quod non solum potest puniri in loco originis, verum etiam illius bona publicari, quando subsunt vni, ac eodem Domino, per Alciat. respons. 3. in 1. tomo 2. libro 7. *Giach.*
Vide eundem Baiardum.

b *Respondeo, quod sic*, crebriorem in contrarium esse testatur Menoch. cons. 2. nu. 130. in 1. volum. & vide Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 16. *Bern. Ros.*

c *Sortitur etiam quis forum.* Vide Baiard.

d *Puniri a iudice loci.*] Adde, sed non a iudice procedente per viam inquisitionis, quia tunc magis communis opi. est, quod iudex domicilij, vel originis non potest cognoscere in subditum suum de delicto in alieno territorio commisso per Mars. in §. constante, nu. 90. & per Gramm. decis. 26. col. 4. & fi. in fine, & per Roland. nouissimè in cons. 19. vbi latius, lib. 2. & item in collec. mea commu. opin. §. iudex, nu. 24. sed fallit de iure Pontificio commu. per Didac. pract. q. c. 11. fol. mihi 159. colum. 2. *Giach.*

e *Sed quæro.* Vt per Gandin. q. vlt. suæ praxis rubr. an in loco domicilij, Nouell. in praxi crim. num. 15. & Vulpell. cons. 46. *Bern. Ros.*

f *Extra territorium.* Quod iudex domicilij, seu originis non possit cognoscere, nec inquirere de delicto per subditum commisso extra territoriū, not. Iac. de Beluis. in l. fi. ff. de iurisdict. om. iud. & ibi Guliel. de Cun. Io. Andr. in addit. Spec. in tit. de cōpet. iud. adit §. 1. in addit. ante quā extraneus, Salic. in l. seruos, C. ad leg. Iul. de vi. *Guios.*

g *Nullus dubitat.*] Adde idem, & per Didac. vbi supra, & fol. 157. col. 1. in fi. *Giach.*

h *Et ideo aduerte.* Adde infr.q.78.vers. Sed hic quæro, ybi,Item intellige, vt procedat quæst.85. versic. Tertius est casus. *Drogh.*

h *Et ideo aduerte.* De hac re infr.q.85. vers.Tertius est casus Vulpell.cons.57.58.& 59.in fi.& cõs.91.*Ber.Ros.*

i *Ne de eodem delicto.* Adde tex.in l.si cui, §.idem,ff.de accus.Decian l Bona fides,nu.4.ff.de reg.iur. *Drogh.*

K *Cæterum.* Bonacossa in suis Comm. p.1. verbo iudex fol.101.Vulpell.cons.57.nu 4. *Bern.Ros.*

l *Contrariam autem sententiam.* Vide Pancirolum consil.115.nu 7 & 9.& Becc. gl.93.nu.9.Vincen.de Franch.decis.66. *Bern.Ros.*

m *Certè negari non potest.* Vide Baiard.

n *In hoc Ducatu.* Decian. vbi sup.nu.2.distinguit. *B.R.*

o *Statim.* Adde infra quæstione 44.vers.Dictum est,& est notandum pro Magistratibus.Adde Bal. magistraliter loquentem,in l.executorem, num.29. C. de execut. rei iudic. *Drogh.*

p *Et si ipsi iudices.*] Et vna ex causis erit fortè illa Bossi. tit.de foro compet.num.104. & alia Vulpellius gloss.6. in fin. *Bern.Ros.*

q *Si tamen reus.* Vide Baiard.

r *Mentionem feci,* pœnam exiget, vt infra q.57.versicu. scias etiam. *Bern.Ros.*

s *Vers.Tertius est casus.* Vide Decian. vbi supra numero 9. *Bern.Ros.*

t *Assiduè conuersatur.*] Et hic obiter nota, quod mala
12 † conuersatio per loca, & cum malis hominibus facit indicium, vt per pract. Care.num.239.vbi comprobando retulit Bal consuluisse quendam Episcopum potuisse torquere conuersantem cum hæretico, cum inculparetur de hæresi. Et ex loci conuersatione varia colligitur coniectura per l.vlt.C.si emãcipata fuerit aliena. Itẽ frequẽtatio assidua in aliquo loco, an faciat indicium, si ibidem reperiatur mortuus aliquis, & nescitur a quo fuerit occisus, vide per eundem nu.140. *Giach.*

u *Cæterum si reus sit vagabundus.* Adde sup.quæst.28. vers.scias autem, vbi dixi de vagabundis & quomodo contra eos procedatur, vide sup.quæstio.31.versicu.sed quid si reus,infr.quæstione 64.versic.sed pone in fin. At idem in fine versiculi sequentis ait, ridiculum esse Ciuitatem a vagabundis funditus euersam fore, Tu dic hoc verificari posse in Ægyptijs, seu Cingaris. Item in Cyprijs nostris partibus sine vlla patria vagantibus, vt docet experientia; Ideoque isti vagabundi tam ratione delicti, quam ratione contractus vbique conueniri possunt ad glos.in l.hæres absens, §. si quis tutelam, ff. de iudic. *Drogh.*

u *Cæterum si reus.* Cattar.de execut.sentent.c.1. nume. 297.Decian tract.crim.par.1.lib. 4.c.13.n.50. *Ber.Ros.* Vide eundem Baiardum.

x *Sed hic quæro.* Cattar. vbi sup.& nu.250. Decian.d.c. 13.nu.1.Peguerra decis.3. *Bern.Ros.*
Vide eundem Baiardum.

y *Fui interrogatus nunquid banniti dicantur vagabundi.* Contrarium, de quo hic, verius videtur per verba, quæ leguntur de Caim post fratricidium, Gen.cap 4. & ero vagus,& profugus in terram, quod idem est, ac bannitus,& vagabundus, vide supra in § Homicidiũ, vers. Plerunque etiam, vbi dixi, Quicquid etiam in contrarium dixerit Cattar.de execut.senten.c.1.num.252.parum memor de eo, quod paulo ante num.241. dixerat, videlicet bannitum ex animo deliberato in nulla mundi parte forte tutum, ergo vbi quis non est tutus ibi habere domicilium non potest, quia esset locus, l.plerique, C.de in ius vocan.cum concord. *Drogh.*

y *Fui interrogatus.* Decian.d.cap.13.num.2.& cap.16. num.16. *Bern.Ros.*

z *Pro complemento.* Farin.tit. de delict.q.23.vol.1.nu. 13.circa fi. *Bern.Ros.*

Sequuntur additiones Excellentis.Baiardi.

QVÆSTIO XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Originarius quis dicatur, remissiuè.*
2 *Originarius quomodo probetur, remissiuè.*
3 *Absolutus in loco delicti, non potest molestari in loco originis, & nu.14.*
4 *Condemnatus in duobus locis potest cogi ad solutionem vtriusque pœnæ.*
5 *Condemnatus in loco delicti pecuniariter, si pœnam soluit non potest in loco domicilij capite puniri.*
6 *Domicilium quomodo contrahatur, remissiuè.*
7 *Habitans in confinio duarum Ciuitatum ab vtroque iudice puniri potest.*
8 *Domicilium quomodo probetur, remissiuè.*
9 *Famulus exterus stans ad seruitia alicuius, an dicatur habitator illius loci.*
10 *Iudex incompetens potest punire delinquentem, cũ quo fuit lis contestata non opposita incompetentia.*
11 *Iudex suus dicitur ratione originis, domicilij, delicti, & consensus.*
12 *Iudex originis potest inquirere contra subditum extra territorium delinquentem.*
13 *Item Baro licet non habeat priuilegium cognoscendi delictum extra territorium.*
15 *Prosp.Farinac.impugnatur.*
16 *Vagabundus potest vbique conueniri.*
17 *Vagabundus quis sit, remissiuè.*

a **D**Iximus delinquentem. Adde † videndum, quis di-
1 catur locus originis, & quot modis quis dicatur originarius, latè per Decian.in tract.crim.tomo 1.libro
2 4.c.17.nume.17.cum sequen.& † quomodo probetur, quem alicuius loci originarium esse, Mascar. de probat. conclu.1141.vol.3.

b Item adde, quod poterit † procedere, nisi in loco delicti fuisset absolutus, vt per Viui. commun. opin.420. nu.4. vol.1.sed si fuisset condemnatus, poterit etiam puniri a iudice domicilij, siue originis, etiam ad publicationem bonorum, Alciat.cons.3.lib.7. nisi primam con-
4 demnationem soluisset, & si reus † passus fuerit se condemnari in duobus locis, poterit cogi soluere condemnationem in vtroque loco, nec poterit allegare præuentionem, si est contumax in eo loco, in quo est facta præuentio, cum non possit contumax vti beneficio, l.vbi cœptum est iudicium, ita latissimè traditum fuit per Boss. intit.de foro compet.nu.79.cum sequen. & per Decia. in tra.cri.to.1.lib.4.c.16.nu.7.

5 Item adde, quod si iudex † loci delicti condemnauit pecunia, & soluit, & eodem tempore locus domicilij condemnauit capite, non poterit capite puniri, secundũ Bald.in cons.124.Quidam cagnus, vol.5.

c *Sortitur etiam quis forum.* Adde, quomodo † domi-
6 cilium contrahere,& sortiri qualiter, & quando de iure quis dicatur. Decian.in tract. crimin. tomo 1.lib.4.cap. 16.numero 8.& ibi numero 22.habetur, quod habitans
7 † in confinibus duarum Ciuitatum, vel prouinciarum ab vtroque iudice puniri potest, & quomodo domici-
8 lium probetur, † Mascar.de probat.concl.354.volumine 2. & ex quibus contractum esse dignoscatur, Me-
6 noch.de arbitr.iud.casu 86.& an † famulus exterus, qui stat ad seruitia alicuius dicatur habitator illius loci, Gram.decis.87.

10 Item adde, † quod quis potest puniri in loco, vbi lis est contestata, non opposita fori exceptione ab eo, qui sciebat, se non esse suppositum iurisdictioni illius iudicis, qui de maleficio cognoscit, Gandin.in tract. de ma-
lefic.

lesic. in titu. vbi puniatur delinquens in princ. & in vlt. quæstione, versic. nam dixit ipsa lex, vbi dicit, quod vbi lex dicit, quod iudex puniat delinquentes vbicumque deliquerint, debet intelligi, dummodo sint suæ iurisdi-
11 ctionis, † vel ratione originis, vel ratione domicilij, vel ratione delicti, vel ratione consensus.

m *Certè negari non potest.* Adde, quod Becc. † in consil.
12 93, tenet hanc partem affirmatiuam esse magis communem, idem tenet Bero. in consil. 162. vol. 3. & secundum hanc opinionem affirmatiuam decisum fuit per sacrum consil. Neap. vt attestatur Franch. in decis. 66. Quinimo
13 etiam ibi iudicatum fuit, quod officialis Baronis † inquirere possit vassallum extra territorium delinquentem, etiam quod Baro non haberet priuilegium cognoscendi delicta extra territorium.

q *Si tamen reus.* Adde videndum Ruin. in consilio 84.
14 nu. 5. vol. 4. vbi idem tenet, quod accusatus † vel inquisitus de delicto extra territorium commisso a Iudice delicti amplius non poterit molestari per iudices originis, vel domicilij; sed si non fuerit absolutus, vel punitus pendente iudicio coram primo iudice in contumaciam, alius iudex poterit ipse quoque inquirere, & similiter quando contra reum contumacem fuit lata sententia condemnatoria, quæ non potuit exequi, & idem tenet Barto. in l. sepulchri. ff. de sepulch. viol. & ibi in fine dicit, quod ab vtroque iudice poterit cogi ad soluēdum vtramque condemnationem, & secundum Viui. in opi. 420. num. 4. absolutus, vel condemnatus in loco domicilij, vel originis non prohibetur accusari in loco delicti, quia est principalis locus, in quo punitio fieri debet; secus in condemnato, & absoluto in loco delicti, in quo casu amplius molestari non poterit, sed D. Prosp. Farin. in suis elegantissimis quæst. crimin. in quæst. 7. sub numero 26. dictam opinionem reprobat. attestando hanc esse veriorem, quod indistinctè etiam, quod simus in diuersis iurisdictionibus, & territorijs, condemnatus, vel absolutus in vnico loco, siue domicilij, siue originis, siue delicti, non possit vllo modo molestari in alio, fraude, & collusione cessante, vt hic dicit D. Clarus; sed ego
15 † valde dubito, quod dictum Farin. non procedat, nisi quando reus fuisset punitus, quod tunc amplius non esset molestandus, vt plenè dixi infra in quæst. 57. versic. scias etiam.

u *Cæterum si reus.* Adde ad † hanc quæstionem Boss. in
16 tit. de foro compet. sub num. 70. Soc. in reg. 87. fallen. 6. Neutz. in sylua nupt. lib. 4. nu. 104. & Duen. in reg. 378. limit. 4. & Claud. in regu. crim. 7.

x *Sed hic quæro.* Adde † videndum Mascar. in tracta. de
17 probat. in conclus. 1395. vol. 3.

QVÆSTIO XL.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius prætoris an possit cognoscere de causis criminalibus.*
2 *Et an possit imponere vltimum supplicium, aut mutilationem membri, vers. Sed nunquid.*
3 *Vicarius episcopi an possit de causis criminalibus cognoscere, vers. Item quæro.*

DIctum *a* est qui sint iudices competentes in causis
1 criminalibus: nunc de eorum Vicarijs videamus. Et in primis quæro, nunquid Vicarius prætoris possit cognoscere de causis criminalibus. Respon. quod sic, potest enim de omnibus ijs cognoscere, & ea omnia facere, de quibus poterat cognoscere, & quæ poterat facere ille, in cuius locum est constitutus, quod tamen intellige secundum ea, quæ dixi supra, lib. 2. §. Vicarius.
2 Sed nunquid poterit talis Vicarius imponere reo vltimum supplicium, vel mutilationē membri? Respon-
b quod non, ita tenuit *b* gloss. in l. 2. in gl. fin. loquendo per verbum, Forte, C. de offic. eius qui vices alter. gerit, quā dicit communiter approbari Alber. in l. placet, post numero 8. C. de peda. iud. Hanc etiam opin. dicit esse communem Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, hæc est quæ-
c dam sententia, circa fin. Tu vero dic, quod *c* aut loquimur in Vicario prætoris, qui communiter esse solet in omnibus ciuitatibus, & deputatur quandoque a Principe, quandoque etiam ab ipsomet prætore, & de hoc iudicatur tanquam de iudice ordinario, & eius iurisdictio regulatur secundum statuta, & consuetudinem ciuitatis, in qua est Vicarius: nam in multis ciuitatibus tales Vicarij non habent iurisdictionem criminalem, in aliquibus vero habent, sed limitatam; in alijs habent absolutam, prout ipsemet prætor. Et ideo in hoc standum est dispositioni statutorum, vel consuetudini: Aut vero
d loquimur in vicario, qui sit *d* deputatus locumtenens ipsius prætoris, puta, ex causa absentiæ, & tunc pariter est distinguendum. Nam aut est deputatus ab ipsomet prætore sine auctoritate Principis, & non potest imponere vltimum supplicium; quia causæ meri imperij non possunt alteri delegari, vt dixi infra, q. proxima: Aut est deputatus a Principe in locum prætoris mortui, vel absentis, & potest, quicquid dicat gl. præalleg. Et ita videmus quotidie fieri, & obseruari, vt attestatur Boss. in tit. de sententijs, num. 22. Et hanc etiam opi. dicit esse communem Maranta in suo Specul. fol. 33. nu. 20. & seq. Et idem etiam dicerem, vbi esset deputatus ab ipsomet prætore cum auctoritate Principis. In hoc tamen Ducatu, neque delegati, neque vicarij, neque ordinarij possunt imponere pœnam vltimi supplicij, neque mutilationis
e membri, nisi facta *e* prius relatione in Senatu, ita disponentibus decretis.
f *f* Item quæro, nunquid Vicarius episcopi possit cau-
g sas criminales *g* cognoscere. Respond. quod ex speciali commissione Episcopi, vel capituli, potest de criminibus accusatorum cognoscere, & etiam diffinire. Et ita communiter seruatur, vt ait Spec. quem refert Paul. de offic. & pote. cap. sede vacante, in 10. quęst. 2. partis principalis, num. 35.

ADDITIONES.

a *Dictum est.* Vide Decian. to. 1 tract. crim. lib. 4. ca. 25. *Bern. Ros.*

b *Glos.* Similem glo. habemus in l. aliquando, ff. de offi. procons. & leg. quam ibi sequuntur Alber. & Bald. & in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. *Guid.*

c *Aut loquimur in Vicario Prætoris.* Adde tamen, quod Præturæ, & officia specialiter in dicto statu venduntur plus offerenti, vnde rectè exclamat Cic. offi. lib. 2. Malè, inquit, tunc res agitur, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecunia, Perbelle in hac materia lege Persium Flaccum Satyr. 3. per totum. *Drogh.*

d *Deputatus locumtenens.* Adde Ias. in §. fuerat sub nu. 7. Instit. de act. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 54. nu. 5. & lib. 2. cent. 3. casu 253. nu. 4. Sin autem debeat constare de mandato Vicemgerentis, Bal. in l. executorem, nu. 13. C. de execut. rei iud. *Drogh.*

e *Prius relatione in Senatu.* Adde infra q. 64. vers. Forma autem, ibi, sed hoc apud nos non seruatur q. 46. versic. solent etiam, & hoc idem in grauioribus seruatū habemus, Exod. c. 18. Ioseph de bello Iudaico li. 2. ad fi. de quo dixi inf. ad q. 85. vers. vlterius quæro. *Drogh.*

f *Item quæro nunquid.* Vide Baiard.

g *Cognoscere.*] Sed an Vicarius Episcopi assidendo cum iudice seculari, faciens propter crimina torqueri clericum, qui postea persistit in tali confessione spontanea coram iudice seculari, qui illum vltimo supplicio dam-

dam nauit, efficiatur irregularis, vide per Capol. plenè in suo consi.cri.78. vbi etiam habes multos casus, in quibus incurritur irregularitas.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XL.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas quando incurratur, remissiuè.*
Clericus suadens occisionem licitam non fit irregularis.

f
1 *I Tem quæro nunquid*. Adde videndum † Capol. in consil.78. vbi ponit multos casus, in quibus incurritur irregularitas.

* * Item adde, quod clericus suadens occisionem licitam non fit irregularis, Plac.epit.delict.c.17.nu.6.

QVÆSTIO XLI.

SVMMARIVM.

1 *Causa criminales an possint delegari.*
2 *Delegatus an possit causas criminales alteri subdelegare, vers. Si verò.*
3 *Et quid si sit delegatus a Principe, vers. In delegato.*
4 *Delegatus an possit procedere vsque ad vltimum supplicium, vers. Sed nunquid.*
5 *Episcopus an possit delegare laicis causas criminales clericorum, vers. Quæro nunquid.*
6 *Et an laico simul cum clerico, ibid.*
7 *Et an clerico coniugato, vers. Sed an poterit.*
8 *Et quid in summo Pontifice, vers. Sed quid dicendum.*
9 *Clericus an possit esse delegatus Principis laici in causis criminalibus, vers. Quæro quid econuerso.*

a
1 HActenus *a* de iudicibus ordinarijs dictum est: sequitur nunc vt de iudicibus delegatis in causis criminalibus aliquid subijciamus. Et in primis videndum est, nunquid causæ criminales possint delegari. Et quidem in causis, quæ non sunt meri, vel mixti imperij, omnes conueniunt, quod possint delegari, & in hoc nulla est difficultas: In ijs autem, quæ sunt meri, vel mixti imperij, est distinguendum. Nam aut loquimur in Principe, & pariter omnes conueniunt, quod possit omnes causas criminales, cuiuscunque generis sint, delegare: Aut loquimur in inferiore a Principe, & pariter est distinguendum.

b Nam si quidem est iudex *b* ordinarius, dicendum est,
c quod regulariter non potest tales *c* causas meri, aut mixti imperij alteri delegare, & hanc esse communem opinionem attestantur scribentes in l.1.ff. de offic. eius, & in specie Dec. nu.28.& Curt.Iun.nume.21. Et ratio est, quia cum huiusmodi causæ specialiter concessæ sint maioribus magistratibus, censetur electa industria personæ eorum, merito delegari non possunt, & hanc esse communem rationem attestatur Claud.in d.l.1. in prin. num.2. Hanc autem conclusionem ego pluribus quæstionibus ampliaui infra, lib.7.§. Iurisdictio, quas hoc loco transcribere operæpretium non existimaui, tum quia hæc materia est multum trita in locis ordinarijs, tum etiam, quia est parum fructuosa, attento quod quidquid sit de iure, hodie ex generali consuetudine indistinctè omnes causæ meri, & mixti imperij delegantur, etiam quo ad pœnam vltimi supplicij, vt attestatur Cagnol.in l.nemo potest gladij, in fin. verbis, ff. de regu. iur.& in suo exercitatorio libel. fol. 68.c.11. Ideo ad ibi diffuse dicta te remitto.

d *d* Si vero est iudex delegatus, tunc etiam est distin-
2 guendum inter delegatum Principis, & delegatum ab inferiore. Nam si quidem est delegatus ab inferiore, nullo modo potest causas criminales subdelegare. Et licet aliqui dicant, quod talis delegatus inferioris a Principe potest post litem contestatam subdelegare, etiam in criminalibus, & hanc opin. dicat esse communem Nunius de los corregidores, folio 10. col.4. prout illum refert Villalob. in sua collect. commun. opin. in litera D. num. 34. ego tamen credo id verum non esse: sed neque etiam in lib. meo Nunius in loco præalleg. id dicit, neque aliud loquitur in hoc proposito.

e *e* In delegato autem a Principe magna fuit aliquando
3 controuersia inter Docto. Nam gloss. in l. vnica, in verbo, Iudicādus, C. qui pro sua iurisdictione, tenuit quod potest causam criminalem sibi commissam alteri delegare, & illam dicit esse magis communem opi. Pau. de Castr. in d.l. vnica, nu 9. quem refert, & sequitur Vantius de nu'lit. fol.169. nu.29. Idem dicit Iason. in d.l.1. num. 74. Alciat. in c. quod sedem, num. 81. de offic. ord. quem refert Villalob. in d. litera D. nu. 37. & Boer. decis. sexta, num.8.& 9. Et dicit Guido Papæ decis.624. clarum est, numero 1. quod secundum hanc partem vidit vti, & seruari in illa curia Delph. Contrariam autem sententiam, scilicet, quod imò etiam delegatus principis non possit causam criminalem meri, vel mixti imperij alteri subdelegare, tenuit Iacob. de Arena, & hanc partem tanquam tutiorem tenuit Alber. in d.l.1. in prin. num.21. dicens, quod illa opin. gloss. in d.l. vnica, communiter per Doctor. reprobatur. Et dicit Ias. ibi, post num.64. versic. contrariam, quod credit Alber. verum dixisse, scilicet, quod hæc opinio esset magis communis ante aduētum Bartol. Quidquid sit de iure, in hoc Ducatu seruatur hæc opin. Iacobi de Are. & videretur apud nos res valde absurda, si delegatus a Principe in causa criminali illam alteri subdelegaret. Nam vt rerum experientia docet, nunquam huiusmodi causæ delegantur a Principe,

f *f* nisi personæ industria specialiter electa. Et ita etiam hanc opin. in Francia seruari attestatur Boer. ind. decis. 6. in fin.

4 Sed nunquid in casibus, in quibus merum imperium potest delegari, poterit delegatus procedere vsque ad vltimum supplicium? Resp. Aliqui dixerunt simpliciter, quod sic, & hanc esse communem opi. attestatur Alciat. in d.c. quod sedem, nu.83. de ord. Quam tamen ego intelligo, vt procedat, si ex tenore ipsius delegationis colligeretur: aliàs tutius arbitrarer facturum delegatum, si prius quam pœnam mortis imponeret, Principi referret. Certè quando esset periculum in mora, vt in insigni latrone, vtique posset delegatus pœnam mortis imponere. Et hæc est communis opi. vt ait Cur. Iun. in d.l.1. nu. 65. ff. de offic. eius.

g Quæro, nunquid Episcopus possit delegare *g* laico
5 causas criminales clericorum. Respon. quod non: & est communis opi. vt attestatur Ripa in c. decernimus, nu. 34. de iudic. & hæc quidem conclusio de plano procedit in laico, qui solus in huiusmodi causis delegetur.

6 † Sed quid si velit eas laico simul cum alio clerico delegare? Respon. quod pariter non potest, & est communis opin. vt attestatur Decius in d.c. decernimus, nu.5. in fi. quem refert Rolan cons.4. num.4. lib.1.

7 Sed an poterit Episcopus tales causas delegare clerico coniugato? Respon. quod non: & est communis opi. vt ait Ripa in d. ca. decernimus, nu.64. talis enim clericus reputatur tanquam merus laicus, præterquam in duobus casibus, vt ibi.

8 Sed quid dicendum de summo Pontifice? Respond. quod Papa potest etiam mero laico committere causas criminales laicorum. Ita dicit glo. in ca. bene quidem, in verbo, Præter, 96. distin. quam totus mundus sequitur, vt

vt attestatur Berous q.7.nu.1. Habet enim Papa in omnibus causis ecclesiasticis absolutam plenitudinem potestatis. Non tamen posset Papa conferre iurisdictionem ordinariam principibus laicis in clericos. Et hęc est communis opin. vt attestatur Mench. lib.3. de testa. §. 22. post nu.60. Quod intellige, vt procedat iuxta ea, quæ dixi supra q.36. vers. sed ea retenta.

9 Quarto, quid econuerso, nunquid possit clericus esse
h delegatus principis laici in causis criminalibus. *b* Resp. quod sic, in vna causa tantum, & est communis opin. vt dicit Ripa in d.c. decernimus, num.46. & seq. quem refert Didacus in repetit. clemen. si furiosus, fol.315. in fi. de homicid. Quæ tamen conclusio multas recipit restrictiones, vt ibi.

ADDITIONES.

a *Hactenus de iudicibus.* Vide Baiard.
b *Ordinarius.*] Vide Rip. in l.2. C. de edend. numero 22. *Giatb.*
c *Causas meri, aut mixti.* Adde infr. q.66. vers. scias tamen supra in §. fin. q.1. *Drogb.*
d *Si vero est iudex delegatus.* Vide Baiard.
e *In delegato autem a Principe.* Vide Baiard.
f *Nisi personæ industria.* Adde infra quæstione 71. versic. fin. *Drogb.*
g *Laico causas criminales.* Contra Magnificum, & Excellentiss. Borgninum Caualcanum, qui per plures annos exercuit officium Vicariatus generalis Illustrissimi & Reuerendissimi tunc episcopi postea Cardinalis Papiæ; Quomodo autem clericus possit consulere in causis criminalibus dixi supra in §. Sodomia, in fin. ex Felin. in cap. si quis extr. de maior. & obedien. vide tamen pro Borgnino Boss. tit. de Principe, nu.109. *Drogb.*
h *Resp. quod sic.* Vide sup. Decian. nu.28. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XLI.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius, si ei causa committatur, an efficiatur delegatus.*
2 *Delegari causæ criminales quando possint, remissiuè.*
3 *Iurisdictio quando dicatur delegata, vel excitata, remissiuè.*
4 *Differentia an iudex procedat, vt ordinarius, vel delegatus, remissiuè.*
5 *Delegatio causarum generalis an comprehendat causas criminales, remissiuè.*
6 *Delegatus citans an debeat, inserere in citatione copiam delegationis.*
Officiales Regni Neap. tam Regij, quam Baronum non possunt subdelegare.
7 *Delegatus an possit subdelegare.*
8 *Delegatus Principis an subdeleget causas meri, & mixti imperij.*

a *HActenus de iudicibus.* Adde, quod si † Iudici or-
1 dinario causa committitur, si eius iurisdictio fuit alterata, tunc erit iudex delegatus, & tunc ab eius sententia appellatur ad superiorem, Ang. in l.1. §. si quis simpliciter, ff. de verb. oblig. & ibi communiter Doct. & Viu. comm. opin. 421. volum.1. & ad hanc materiam delegā
2 di † causas criminales, & quando delegantur iudicibus
3 ordinarijs, & quando iurisdictio dicatur excitata, † vel
4 delegata, & quæ differentia sit quando † Iudex procedit, vt ordinarius, vel vt delegatus; & mortuo delegato
5 an ordinarius possit se impedire, & an delegatio † causarum generalis comprehendat etiam causas crimina-
6 les, & an delegatus † citans debeat copiam delegationis in citatione inserere, vide omnino Decian. in tracta. crim. tom.1. lib.4. c.25. vbi latissimè.

* * Item adde, quod in Regno Neap. officiales tam Regij, quam Baronum non possunt subdelegare, quia tenētur ipsi personaliter seruire, & non per substitutos, ita prouisum fuit per c. Regni. Item quod prædicti officiales, & per Regn. Pragm. Caroli Quinti, incip. mandamus sub tit. de administr. & de hoc latè habetur per Afflict. in Const. duram, & diram, & per Io. Ant. de Nigr. in c. quia de Vicarijs, nu.11. cum seq.

d *Si verò est iudex delegatus.* Adde videndum † Caprā
7 comm. conclus. in reg.79. per totam.
e *In delegato autem a Principe.* Adde videndum † Me-
8 noch. de arbitr. iud. in q.54. vbi hanc quæstionem latissimè tractauit, concludendo delegatum Principis non posse subdelegare causas meri, ac mixti Imperij.

QVÆSTIO XLII.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio an possit prorogari in causis criminalibus.*
2 *Et quod si ille, in quem fit prorogatio, aliàs non haberet iurisdictionem in criminalibus, versi. Est tamen.*
3 *Et an quando proceditur per inquisitionem, sit locus prorogationi iurisdictionis, versi. Scias autem.*
4 *Priuatus iuri publico renunciare nequit.*

a QVarto, *a* nunquid in causis criminalibus possit iu-
1 risdictio prorogari. Respon. quod sic, & est communis opin. vt dicunt scribentes in l.1. ff. de iudic. & in specie Pau. de Cast. num.20. & Sapia, num.39. & Curt. Iun. nu.37. & Cagnol. nu.46. Et quod etiam in criminalibus possit expresse, & tacite prorogari iurisdictio, dicit esse communem Doctorum sententiam Aret. in cap. ad petitionem, num.15. de accusation. Quod intellige quo ad præiudicium partis, vel partium, quæ prorogationi ipsi consentiunt, non autem in præiudicium reipublicæ, vel iudicum, ad quos pertinet perpetrati criminis cognitio, & punitio: aliàs possent mille fraudes quotidie committi.

2 Est etiam hæc conclusio intelligenda, vt procedat dummodo ille iudex, in quem fit prorogatio, aliàs etiam haberet iurisdictionem in similibus causis criminalibus: alias secus, & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in c. si diligenti, nu.14. de foro compe. Hanc etiam opin. dicit esse communem Imola in c. P. & G. num.48. de offic. delegat. vbi enim iudex non haberet in talibus
b causis iurisdictionem, *b* non esset locus prorogationi eius, quod non esset, sed potius esset iurisdictionis noua
c collatio, quæ e partium consensu in causis criminalib. tribui non potest. Sed in hoc proposito videnda sunt ea, quæ dixi infra lib.7. §. Iurisd.

3 Scias autem, quod vbi proceditur per inquisitionem ex mero officio, non habet locum prorogatio. Ita tenuit Bald. in l.1. in fin. C. vbi de cri. agi opor. Et hanc dicit esse communem opinio. Socin. consilio 108. nume.21. libro 4. Petrus Calefatus inter consilia criminalia diuersorum consil. 102. nume.4. libro 1. & consil.93. numero 25. libro 2. Cum enim in hoc iudicio instituendo non interueniat aliqua partium, sed tantummodo iudex & diffamatio, quæ loco accusatoris fungitur, certè absurdum esset dicere, quod ipse iudex posset a seipso iurisdictionem suam prorogare; Nec minus absurdum videretur, quod fama, quæ est res inanimata, possit in iudicem non competentem consentire, illique iurisdictionē
d tribuere; *d* Quidquid tamen sit de iure, cum hodie iudex inquirens sit quodammodo loco accusatoris, credo quod

quod si reus consentiret in ipsum, vix posset euadere, ne censeretur facta prorogatio in ipsius quidem rei praeiudicium, non autem in praeiudicium iudicis competentis, vel alterius accusare volentis.

ADDITIONES.

a *Quaero nunquid.* Vide Decian. to. 1. tract. crim. libro 4. cap. 23. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Non esset locus prorogationi.* Adde, quia quod non est, prorogari non potest, Neguf. tract. de pign. & hyp. tertio memb. 6. par. princ. nu. 6. vide Felin. in cap. Caeterum vers. vt dicta coll. mihi 7. de rescript. & in cap. Pastoralis coll. 5. ext. eodem tractatur materia in ca. de causis, extr. de offic. deleg. *Drogh.*

c *Partium consensu.* Adde rationem in criminalibus,
4 quia iuri † publico per priuatos renunciari, nec derogari potest, l. nemo potest, ff. de leg. 1. pro hoc vide Ias. in l. 1. §. & post operis, nu. 2. vltima fallentia, & num. 11. ff. de ope. no. nunciat.

d *Quicquid tamen.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO XLII.

SVMMARIVM.

1 *Prorogare iurisdictionem quid sit, remissiuè.*
2 *Et an possit fieri in criminalibus.*
3 *Et quomodo prorogatio fieri dicatur.*
4 *Praestans fideiussionem coram iudice incompetenti de parendo mandatis, non dicitur prorogare iurisdictionem.*
5 *Procurator sine speciali mandato iurisdictionem non prorogat.*
6 *Iurisdictio limitata, & delegata non potest prorogari.*
7 *Exceptio incompetentiae potest quandocunque opponi, si iurisdictio est limitata.*
8 *Ignorans non dicitur iurisdictionem prorogare.*

a QVaero nunquid. Adde videndum omnino Decian.
1 in tract. crim. lib. 4 cap. 23. vbi † habetur, quid sit
2 prorogare iurisdictionem, & an † fieri possit prorogatio in criminalibus, & in quibus casibus, & quae sit tacita
3 prorogatio, & quibus concurrentibus fiat prorogatio, † & multa alia habentur ad materiam facientia, & inter alia
4 notatu digna, habetur, quod quis praestando † fideiussionem coram iudice incompetenti de parendo mandatis, non dicitur prorogare iurisdictionem, quia tacitè semper intelligitur haec conditio, si competens fuerit, vt per plura Paris. consilio 48. num. 1. cum sequen. volum. 1.

5 Item adde, quod † procurator sine speciali mandato iurisdictionem prorogare non potest, cap. cum olim, de offi. deleg. Guid. Pap. decis. 285. nu. 2.

6 Item adde, † quod iurisdictio delegata, & limitata nō potest prorogari, Abb. in c. P. & G. de offic. deleg. & Do
7 ctor. in l. 2. ff. de iudic. & Natt. cons. 82. vbi dicit, † quod exceptio incompetentiae iudicis quandocunque opponi potest, quando iurisdictio est limitata, & Ruin. cons. 165. nu. 12. vol. 4.

8 Item adde, quod iurisdictionis † prorogatio errore siue ignorantia facti impeditur. Bero. in consil. 9. numero 28. vol. 3.

d *Quicquid tamen.* Adde, quae posui supra in quaest. 39. vers. fortitur etiam.

QVAESTIO XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit in causis criminalibus, vt suspectus recusari.*
2 *Et quibus ex causis, versic. Ex quibus autem remissiuè.*
3 *Et an contra iudicem opponi possit exceptio, quod sit criminosus, vers. Item quaero.*
4 *Et an iudex possit cognoscere super exceptionibus, quae contra eius personam opponuntur, versic. Vnum tamen.*

a QVaero, *a* nunquid in causis criminalibus iudex
b possit tanquam *b* suspectus recusari. Respo. quod
1 sic, ita tenet glo. in cap. qualiter, & quando, in gloss. magna, in versic. item si ille, de accusat. quam dicit esse communiter approbatam Cardin. Alexand. in cap. de accusatione col. 41. vers. venio ad septimum, 2. q. 8. Item etiam tenere communiter Doctores attestatur Marian. in d. c. qualiter, & quando, num. 78. Si enim in causis ciuilibus, in quibus solummodo agitur de re pecuniaria, admittitur recusatio iudicis suspecti, vt dixi infra lib. proximo, multo magis admittenda est in criminalibus, vbi agitur de vita.

c *c* Ex quibus autem causis possit iudex tanquam suspe-
2 ctus recusari, & reliqua, quae ad ipsius recusationis materiam pertinent, dixi in loco praeallegato.

3 Item quaero, nunquid contra iudicem opponi possit, quod sit criminosus. Respond. glo. in d. cap. qualiter, & quando, in gl. 1. tenuit, quod sic, sed certè illa gl. communiter non tenetur, neque in ordinario, neque in delegato, vt dicit Card. Alexan. in d. cap. de accusatione, col. 42. vers. item excipitur. Et quod iudex non repellatur exceptione criminis, dicit esse communem opi. Marian. in d. cap. qualiter, & quando post num. 72. Et si haec exceptio admittitur, pauci possent iudicare, cum nemo sine crimine viuat. Vide quae dixi supra q. 14. versi. dixi quoque, & seq.

d *d* Vnum tamen scias in hoc proposito, quod licet a-
4 liàs regulariter iudex possit cognoscere super exceptionibus, quae contra eius iurisdictionem proponuntur, si tamen opponatur aliqua exceptio, sugillans eius personam, puta quod est infamis, vel excommunicatus, vel huiusmodi, non potest ipse super tali exceptione cognoscere. Et haec est communis opin. vt dicunt scribentes in l. quidam consulebant, ff. de re iudic. & in specie Imola nu. 15. Alex. nu. 15. nam quo ad hunc articulum diceretur esse iudex in causa propria: & patet ad sensum, quod nullus iudex esset, qui se pronunciaret infamem, vel ex-
e cōmunicatum. *e* Et ideo super tali exceptione superior debet ipse cognoscere, vel alium iudicem dare.

ADDITIONES.

a *Quaero nunquid.* Vide Baiard.

b *Suspectus recusari.*] Aduerte, quod iudicis suspicio secundum ius canonicum debet probari; at secus de iure ciuili, quia iusta causa secundum communem est iuramentum, teste Rolan. cons. 19. num. 14. lib. 3. ad idem per eundem cons. 31. cum in ibi allegatis, in fin. eod. seruando ius Pontificium aduerte, quod coram iudice re-
5 cusato † causa suspicionis probabilis proponenda est, sed probanda coram arbitris communiter eligendis, ca. secundo requiris, §. fi. de appel. c. cum speciali. eod. titu. Electis arbitris debet iudex illis assignare terminum, iuxta c. legitima, de appel. in 6. per quam decretalem remanet correcta decretalis, suspicionis, de offic. deleg. idem, inquit

inquit gl. in d. §. 6. Non probata suspicionis causa iudex sua vtitur iurisdictione, d. ca. cum speciali. Ea verò probata, remittit negocium ad superiorem, vel causam committit de recusatoris consensu, d. cap. cum speciali. Sed scias tres esse casus, in quibus suspicionis causa coram arbitris non est tractanda, quos vide in c. si contra, de offic. deleg. in 6. Item scias tempora tria esse distinguenda ad sciendum, an iudex suspectus possit committere causam. Vide in c. iudex, de offi. deleg. in 6. hæc etiam habes in collect. mea commu. opin. verbo suspicio iudicis, & ad principalem quæst. Authoris adde, atque vide plenè per Osasc. decis. 15.

c *Ex quibus causis.* Vide Baiard.

d *Vnum tamen scias.* Adde melius, quam alibi declaratam materiam, vt per gloss. in l. ex quacunque in verbo sciatur. ff. si quis in ius voc. non ier. vide Felin. & Doct. in cap. super literis, coll. mihi 12. prima fallentia extr. de rescript. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

e *Et ideo super tali exceptione.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quando possit recusari, remissiuè.*
2 *Et quid in ordinario.*
3 *Et quid in delegato Principis.*
4 *Suspectum iudicem allegans, & non probans in Regno Neapolitano pœnam incurrit.*
5 *Idem in Aduocato & procuratore.*
6 *Et quid in statu Ecclesiastico.*
Recusandi iudicem, quæ differentia sit inter ius canonicum & ciuile, nu. eod.
Iudex recusatus, an teneatur ad instantiam partis iurare, an causa suspicionis sit vera, num. eod.
Suspicionem non probans, tenetur iniuriarum.
7 *Fiscalis procurator potest ex legitima causa vti suspectus recusari.*
8 *Procurator sine speciali mandato non potest iudicem suspectum allegare.*
9 *Iudex allegatus suspectus impeditur iurisdictionem exercere.*
10 *Et si procedat, an processus sit ipso iure nullus.*
11 *Suspiciones ortæ ante conclusum in causa, non possunt post conclusionem allegari in Regno Neap.*
Etiam quod allegans probare velit de nouo ad eius notitiam deuenisse.
12 *Minor restituitur aduersus omissam exceptionem suspicionis.*
13 *Iudex per sententiam recusatus, potest appellare.*
14 *Et ex quibus causis recusetur, remissiuè.*
15 *Et an ipsemet possit cognoscere super exceptionibus contra se oppositis.*
Sportularum interesse an habeatur in consideratione, remissiuè.
16 *Iudex declarans se competentem, an possit procedere in causa principali, si ab hac declaratione fuerit appellatum.*
17 *Suspicionum causæ per quem cognoscantur.*
18 *Et quid seruetur in practica.*
19 *Iudex recusatus non remouetur in Regno Neapolit. nisi factis probationibus.*
20 *Excommunicatus publicus non potest esse iudex.*
21 *Iudex recusatus quare non cognoscit de sua suspicione, & tamen cognoscit, si est competens.*
22 *Notarius actorum si allegetur suspectus non est allegandæ causa, sed sufficit iuramentum.*
Secus in Regno Neapolitano.

a 1 QVæro nunquid. Adde in hac † materia recusationis iudicis in causis criminalibus videndum Osasc. decis. 15. per totam, & Roland. consilio 19. numero 14. & consilio 31. in fin. volumine 3. vbi dicit, quod suspicio iudicis secundum ius canonicum debet probari, secus de iure ciuili, quia iusta causa secundum communem est iuramentum, sed omnino vide Ioan. Anto. de Nigr. super capitulis Regni in cap. 217. incip. prolixitatem, vbi ad saturitatē de recusatione iudicis habetur, & quid iudicem recusantes facere possint pendente recusatione, & licet de iure iudex † ordinarius recusari nō

2 possit, Authen. si vero contingerit, C. de iud. tamen hodie non seruatur, vt dicit Bald. in d. Authē. & recusatur

3 † etiam delegatus Principis, Menoc. de arbitr. iud. q. 54. nume. 12. & 13. & in Regn. Neapol. prouisum fuit per ritum 265. secūdum dispositionem iuris canonici, quod

4 allegans † iudicem suspectum debet probare causas suspicionum, & eis non probatis, punitur arbitrio iudicis suspicionem cognoscentis, & idem dicitur in pragm. 40 incip. allegantibus subtitu. de offic. sacri Regij consilij, vbi quod tali pœna arbitraria non tantum principa-

5 lis puniri poterit, sed etiam procurator, † & Aduocatus, qui suspiciones ipsas proposuerint, & de prædictis vide etiam Carau. in d. ritu 265. vbi plene, & ibi non datur appellatio a decreto in causis suspicionum iudicum pro ritu 265. & ita habetur per Franch. in decis. 408. vo-

6 lum. 2. & vide infra num. 15. † Et in statu Ecclesiastico de forma recusandi iudicem habetur per Constit. Marchiæ cap. 17. lib. 5. & ibi latissimè per addentes. Et quæ sit differentia in modo recusandi iudicem inter ius canonicum, & ciuile, latè Philip. Franch. in c. cum speciali, num. 46. de appell. & Abb. in cap. si quis contra clericum de foro compet. & per eundem Fran. vbi supra nu. 28. habetur etiam si pars recusans petit ipsum iudicem interrogari cum iuramento, si causa suspicionis sit vera, an iudex iurare teneatur.

7 Item adde, quod de iure † communi, allegans iudicem suspectum, si causas non probauerit actione iniuriarum tenetur, secundum Bald. in cap. super de offi. deleg. & Angel. in l. quæ omnia ibi magis conuicium, ff. de procur.

* Item adde, quod etiam procurator fiscalis licet iurisdictionem non habeat potest reuocari vti suspectus ex legitima causa per ea, quæ tradunt Anchar. consilio 263. Alex. cons. 104. num. 2. vol. 5. Deci. in c. postremo, nu. 2. de appell. Decian. cons. 8. nu. 151. vol. 1. & Boer. in decis. 158. nu. 7. & 8. & optime facit etiam doctr. Abb. in c. nouit illa, nume. 2. versic. conclude ergo de appell. vbi dicit, quod deputatus ad certum ministerium in quo possit occultè grauare recusari potest, & quantum procurator fiscalis clam grauare possit omnes sciunt, & dignosci potest ex grauissima pœna contra eum imposita, vt scilicet viuus concremetur, si aliquem indebite vexauerit est tex. in l. vniuersi, C. vbi cau. fiscalis, & Gram. in decis. 60. nu. 21.

8 Item adde, quod iudex † suspectus allegari debet per principalem, non per procuratorem, nisi habeat ad hoc speciale mandatum, vt inquit Rebuff. in tractat. de recusat. artic. 1. glo. 1. num. 1. volum. 3. & ratio est secundum eum, quia procurator non potest aliquid facere, per quod dominus incidat in pœnam, si ad id non fuit specialiter constitutus, dicit tamen ibidem fuisse decisum, ibique seruatum, quod si Dominus esset absens, & iudex esset suspectus, posset allegare suspicionem, offerendo dominum ratum habiturum, & petendo terminum ad habendam ratificationem, & speciale mandatum, & ipse deberet abstinere, sed hodie ista cessant, quia

quia communis forma omnium procurationum se habet, quod in specie dicatur istud, vt etiam dicit Carauit. vbi supra nu. 25.

9 Item adde, quod post † recusationem impeditur exer
10 citium iurisdictionis, & processus † factus per iudicem suspectum, est ipso iure nullus, Corn. consi. 147. colum. 1. vol. 1. Dec. consil. 275. col. 1. & Vant. de nullit. senten ti. ex defectu iurisdict. ordin. nu. 140. cum seq. vide tamen Rot. Pedem. decis. 84. vbi distinguit, & Couar. practic. quæst. cap. 26.

Item adde, quod in Regno Neapol. fuit prouisum per
11 Reg. Pragmat. quod suspiciones † ortæ ante conclusionem in causa, non possunt allegari contra iudices post conclusum in causa, etiam quod allegans suspiciones prædictas, velit probare de nouo ad eius notitiam peruenisse, prout erat prouisum per capit. regni prolixita-
12 tē, Franch. in decis. 431. vol. 2. vbi tenet, † quod minor aduersus omissam allegationem suspicionis restituitur.

13 Item adde, quod iudex † recusatus per sententiam, potest appellare, Abb. consilio 92. Mandell. consil. 75. libro 1.

c *Ex quibus causis.* Adde videndum † Philip. Franc. in
14 c. postremo, de appell. vbi enumerat 40. causas. Vide etiam Matan. in Specu. par. 6. vers. appellatio, nu. 28. Lanfranc. in cap. quoniam contra ver. recusationes, de probat. & Capyc. decis. 137. & 138.

d *Vnum tamen scias.* Adde ad † istam regulam, viden-
15 dum Felyn. in c. super literis, nu. 18. cum seq. de rescrip. vbi ponit de iudice delegato, & de iudice ordinario, cū multis ampliat. & limitat. & an interesse sportularum sit habendum in consideratione.

16 Item adde, quod si iudex † pronunciaret se competentem, & appellatum fuisset, tali casu appellatio ligaret manus iudicis, vt non posset procedere ad vlteriora in causa principali, quod tamen intelligendum est, quando ad instantiam alicuius Baronis, vel alterius iudicis fuisset petita remissio causæ; secus autem ad instantiam inquisiti, Curt. iun. in consil. 124. sacratissimè, num. 13. & Rebuff. in tract. de senten. exequ. art. 3. glo. 2. in prin. & art. 9. glo. 6. volu. 1. & ratio talis distinctionis est, quia primo casu interlocutoria, quo ad Baronem, alium ve iudicem habet vim diffinitiuæ, secundo vero casu non, & ita in practica quotidie obseruatur, vt inquit Carau. in ritu 259. in fine.

e *Et ideo super tali exceptione.* Adde, quod † ita tenet
17 Archidiac. in cap. suspecti, col. 3. q. 5. vbi dicit ita seruare Curiam Romanam, quod de tali exceptione delegatus non cognoscit, & a quo sit cognoscendum de suspicionibus iudicum, habetur in locis supracitatis, & quando causa suspicionis esset euidenter iusta in iure, & in facto, tunc non esset necesse eligere arbitros, vt tenet Abbas in cap. cum speciali in fin. de appellat. & de istis arbitris, qui eliguntur in causa recusationis, vide etiam Felin. & alios in ca. suspicionis, de offic. deleg. Ego autem
18 non vidi in pract. † quod in causis criminalibus suspicionum causæ probentur coram arbitris, sed Princeps auditis causis pro parte reorum expositis, si eis iustæ videbuntur, remouent iudices, siue sint ordinarij, siue delegati, & alijs iudicibus causas committunt, vel iudici
19 ordinario datur adiunctus, in Regno † tamen Neapol. arbitror, quod iudices non remoueantur, nisi factis probationibus, iux. formam d. ritus 265. & supradictæ pragmaticæ.

20 Item adde, quod † excommunicatus publicè non potest esse iudex ordinarius, nec delegatus, & omnia per eum gesta, erunt nulla, & inualida, vt per Vant. de nullit. in titu. de nullit. ex defectu iurisd. ord. nume. 137. & in titu. de nullit. ex defectu iurisd. nume. 61. cum seq. vbi habetur etiam, quando quis dicatur publicè excommunicatus,

21 Item adde, quæ nam sit ratio differentiæ, † quod iudex recusatus non recognoscit de sua suspicione, & tamen cognoscit, an sit iudex competens, latè per Philip. Franch. in c. secundo requiris, nu. 12. de appell.

* Item adde, † quod si Notarius actorum allegatus
22 fuerit suspectus non oportet allegare causam, sed sufficit solum iuramentum, Ancar. cons. 263. subtiliter, & Alex. in consi. 104. vol. 5. sed in Regno Neap. debent allegari causæ, vt per Afflict. in const. iustitiarij per Prouincias, nu. 5. & ibi addentes.

QVÆSTIO XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Quibus modis contra absentes contumaces procedatur.*
2 *Absens de iure communi non potest diffinitiuè condemnari, sed fit annotatio bonorum, ibid.*
3 *Et quid de consuetudine, vers. Sed hodie.*
4 *Et an possit etiam ad mortem condemnari, versicu. Licet autem.*
5 *Et an si reus intra annum compareat, & satisdet de parendo iuri, recuperet statim bona annotata, vers. Dixi quod.*
6 *Et an eo casu teneatur ipse probare innocentiam suam, vers. Quæro quando.*
7 *Et an quando reus est contumax, debeat eius contumaciæ accusari, vers. Dictum est.*
8 *Et an requiratur declaratio iudicis super ipsa contumacia, vers. Sed nunquid.*
9 *Et an sit citandus reus ad allegandum, versic. Vnum tamen.*
10 *Et an vltra contumaciam requiratur, etiam quod sit per probationes conuictus, vers. Quæro nunquid.*
11 *Et an contra huiusmodi fictam confessionem inductam a statuto admittatur probatio innocentiæ, vers. Quæro nunc.*
12 *Et an possit iudex pro reo absente aliquas probationes inducere, vers. Quæro etiam.*
13 *Reus contumax an sit citandus ad sententiam, vers. Item quæro.*
14 *Et an possit statim lapso termino peremptorio condemnari, vers. Vidi quandoque.*
15 *Et quæ sit forma sententiæ, quæ contra absentem, & contumacem proferatur, vers. Videamus.*
16 *Reus, qui de se consignando fideiussionem dedit, si ad secundam citationem non compareat, banniri non potest.*
17 *Inquisitio contra contumacem debet continere crimen punibile.*

1 Visum est de exceptionibus, quæ contra personam iudicis, eiusque iurisdictionem proponi possunt (nam ad eas proponendas plerunque etiam absentes, seu contumaces solent per procuratorem admitti) de reliquis autem, quæ merita causæ concernunt, infra
a in eorum defensionibus dictum est. a Videamus nunc,
b quomodo contra contumaces procedatur. b † Et in pri
2 mis sciendum est, quod de iure communi non potest contra absentem deueniri ad sententiam diffinitiuam, siue condemnationem occasione delicti, de quo ipse reus absens imputatur, & ita tenent communiter DD. vt dicit Anton. Gomes. super l. 71. Tauri, numero 1. Certum est enim, quod de iure communi contumax non potest a iudice haberi pro confesso, & conuicto, & licet Iacob. de Arena, tenuerit, quod quando crimen est liquidatum inter præsentes, potest eo casu fieri sententia contra absentem, tamen contra eum est communis opin. Doctor. vt dicit Bald. in l. quamuis, la 1. numero 1. C. de adulter. & Boss. in tit. de requir. reis, nume. 1. in fin. Et quod etiam de iure canonico non posset contra absen-

absentem, lite non contestata, deueniri ad condemnationem, neque etiam ad testium receptionem, dicit esse communem opin. Abb. in cap. veritatis, post nume. 20. & post numero 27. de dolo, & contumacia. Et hoc adeo verum est, vt quamuis in causis ciuilibus si testes sint
c senes, vel c valetudinarij, vel in longinquas partes re-
d cessuri, possint examinari etiam parte absente d ad perpetuam rei memoriam, vt dixi supra libro 2. §. testis: Nihilominus in causis criminalibus absente parte non possunt huiusmodi testes recipi ad perpetuam rei memoriam. Et ita tenent communiter Doctor. vt attestatur Anton. Gomes. in d. l. 76. num. 4. Hanc tamen conclusionem intellige, vt procedat, quando pro crimine, de quo agitur, venit imponenda poena corporis afflicti-
e ua: e sed vbi venit tantummodo imponenda poena relegationis, vel relegatione minor, eo casu vtique absens potest etiam de iure communi condemnari. Et haec est communis opinio. vt dicit Bald. in l. absentem, in fin. C. de accusat. Salycet. in d. l. absentem, numero 14. quem refert Pract. Conradi. fol. 441. post num. 7. versic. Quarto
f excipio, Boss. in d. tit. de requir. reis, post nu. 1. f In illis igitur casibus, in quibus absens non potest diffinitiuè cõdemnari, legitime intimata reo citatione iuxta formam, de qua dixi supra q. 31. si reus in termino sibi ad comparendum assignato nõ comparuerit, tunc iudex facit eius bona annotari, & deinde facit ipsum iterum vocari, & citari per edicta, vt veniat ad se excusandum, illi etiam notificando qualiter eius bona sunt annotata: & hoc casu si quidem reus infra annum compareat, & se defendat ab imputatione ipsius criminis, absoluitur, & in pace dimittitur, & etiam restituuntur illi omnia bona sua annotata: si vero post annum etiam quandoque compareat, adhuc semper audiri debet, & si se defenderit, absoluitur, sed bona illi non restituuntur, sed fisco remanent in poenam suae contumaciae. Et haec omnia proce-
g duntur g secundum dispositionem iuris communis, vt habetur in l. 1. ff. de req. reis.
h h Sed hodie (vt inquit) Gand. de malefic. in rub. quid
3 sit agendum reo absente, num. 3. de consuetudine generali non seruatur contra contumaces illud, quod dictum est de annotatione bonorum, neque quod accusatus expectetur per annum, imò cum fuerit citatus solenniter, ponitur in banno communis, & potestatis, & postea super illa accusatione, & banno condemna-
i tur, & ita secundum eum obseruatur i per totam Italiã, quem refert Pract. Conradi, fol. 441. post num. 8. Pariter etiam Iacob. de Beluis. in tit. de pace tenenda, in princip. versicu. & nota hic, dicit, quod hodie non fit annotatio nisi bonorum mobilium, & ita illum refert Bald. ibi, post nume. 14. & Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, qui dominus iudex videns, num. 8. & Capyc. decis. 131. numero 4. licet attestetur repertum fuisse, quod in regno Siciliae etiam feuda, & castra apprehendi solent, & admi-
K nistrari per commissarios regios. K Dicit etiam Bald. in d. l. absentem, nu. 2. C. de accus. quod Doct. dicunt, quod ista annotatio hodie non est in vsu, sed eius loco hodie successit bannum, quod fit reis absentibus, idem dicit
l Blanc. in pract. crim. fol. 9. num. 8. l In hoc autem Ducatu, statim post assumpta indicia, seu informationes contra reum, quae sufficiant ad capturam, si crimen est tale, pro quo ingeratur confiscatio bonorum, statim transmittitur notarius, qui describat omnia bona, tam mobilia,
m quam immobilia ipsius delinquentis, m iuxta formam traditam in l. si quis intra prouinciam, C. de bon. proscr.
n & illa sic descripta n consignat consulibus, & syndicis locorum, in quibus bona sita sunt, & mobilia reponit etiam penes ipsos, vel aliquem alium idoneum depositarium. Et generaliter etiam ita seruari attestatur Carauita super 21. ritu magnae curiae, circa fin. Ita etiam dicit quotidie fieri, & practicari Ant. Gomes. c. 9. delictorum, numero 2. Et si periculum est, ne bona propter moram fiant deteriora, vel pereant, solent vendi, & precium eorum deponi. Et ita de consuetudine obseruari attestatur Pract. Millei, fol. 45. num. 21. Hanc etiam bonorum annotationem fieri per commissionem criminalem executoris, simul atque assumptae sunt informationes contra aliquem inolito receptoque stylo, & vsu, & consuetudine attestatur Pract. Iod. fol. 41. nu. 7.
o o Facta autem huiusmodi descriptione, & consignatione, proceditur contra reum, & si est contumax, seruatis seruandis bannitur, & condemnatur diffinitiuè. Et si deinde post condemnationem infra annum compareat, solet plerunque per Senatum admitti ad se de nouo defendendum. Et si se defenderit, absoluitur ab ipsa condemnatione, & recuperat bona, non obstante praedicta annotatione, seu descriptione, vel etiam quacunque alia apprehensione facta per fiscum, & etiam quibuscunque sententijs superinde secutis. Si vero comparet post annum, non recuperat bona, sed tantum si se defenderit, absoluitur à condemnatione corporali, & bona remanent fisco in poenam eius contumaciae. Et haec practica, si bene consideretur, est in multis valdè conformis dispositioni iuris communis, de qua supra. Et haec dixi obseruari, quando crimen est tale, pro quo imponitur bonorum confiscatio, quia in alijs criminibus, in quibus non venit imponenda publicatio bonorum, non sunt ponenda bona ad manus curiae, etiam quod reus sit contumax. Et propterea neque etiam in istis casibus fit aliqua bonorum descriptio, ita disponente decreto in nouis constitutionib. in ti. de accus. ca.
p rei carcerib. §. pari modo. p Et licet Chass. super cõsue. Burgun. fol. 87. num. 11. dicat, quod iudices nostri temporis aliter faciunt, & pro contumacia faciunt subhastari bona, apud nos tamen seruatur, vt non fiat, nisi in casibus, in quibus bona confiscantur.

4 Licet autem de iure communi (vt supra dixi) non possit absens diffinitiuè condemnari, tamen ex generali consuetudine totius Italiae, proculdubio in quantum-
q cunque graui crimine q proceditur contra absentes, &
r habentur pro confessis r ex contumacia, & banniuntur, & condemnantur etiam ad mortem, vt attestatur Gand. in loco praeallegato, Alberic. in l. seruum quoque, §. publicè, numero 23. in fin. ff. de procur. & in l. pen. §. ad crimen, num. 23. ... de publ. iud. & in 4. parte statutorum, q. 1. num. 3. Vitalis de malefic. in rub. de compositione accusati, num. 70. & seq. & alij omnes criminalistae, & est omnibus notissimum. Pariter etiam in Gallia constituto de delicto, proceditur contra absentem etiã ad sententiam diffinitiuam, quatuor tamen praecedentibus contumacijs, vt dicit Ioan. Fab. in l. cunctos populos, de summa Trin. Pra. Masuer. in tit. de dilat. num. 25. & in tit. de contumac. num. 12. quem refert Boer. decis.
s 63. nu. 8. & s super consuet. Bituricen. fol. 25. col. 1. Et cõtumax habetur pro confesso, & conuicto, & virtute huiusmodi confessionis condemnatur etiam ad mortem. Et ita seruari, & quotidie tractari in curijs Franciae attestatur Gul. de Bened. in 2. parte, repe. cap. Raynutius in verb. mortuo itaque testatore. 1. num. 158. Igneus in l. lege Cornelia, nu. 32. ff. ad Sylla. Pract. Millei, fol. 9. num. 90 & fol. 62. nu. 22. & fol. 139. nu. 12. & num. 18. Idem etiam in Hispania obseruari attestatur Anto. Gomes. super l. 76. Tauri, nu. 8. Et haec omnia obseruantur nõ modo in foro ciuili, sed etiam in foro cano. nam hodie si citatus est contumax, excommunicatur, vt dicit Foller. in pract. crim. can. fol. 148. nu. 12. in fi. Et si perseuerauerit in excommunicatione per annum, habetur pro confesso, & conuicto de crimine, de quo imputatur. Et est cõmunis conclusio, vt dicit Ricar. in c. 1. nu. 77. de iu.

5 Dixi, quod de iure communi, si reus compareat intra annum, & se defendat, recuperat bona iam annotata.

tata. Pone quod reus compareat infra annum, & satisdet
coram præside de parendo iuri, iuxta formam d. l. 1. ff.
de requir. reis, nunquid statim recuperabit bona, an au-
tem remanebunt in sequestro, donec super ipso crimine
fuerit diffinitiuè pronunciatum? Respond. Glo. in l. fin.
in verbo, Purgauerint, ff. de requir. reis, videtur senti-
re, quod statim illa recuperet, & ita dicit se vidisse com-
t muniter obseruari, Alber. in d. l. 1. numero 4. *t* Et hoc est
satis rationabile, quia talis annotatio fit tantum ratione
contumaciæ, non autem ratione delicti, merito omnis
eius effectus tolli debet statim purgata contumacia
per ipsius rei comparitionem. Sed si quis admittere-
tur ad nouas defensiones post condemnationem, & bo
norum confiscationem, tunc in hoc Ducatu seruatur,
quod bona descripta remanent penes fiscum, neque re-
laxantur reo, nisi purgato crimine, & condemnatione
per contrariam sententiam sublata, talis enim descri-
ptio fit ratione delicti, non autem ratione contumaciæ,
& confirmatur secuta confiscatione, merito eius effe-
u ctus non tollitur, nisi secuta absolutione. *u* Quinimo si
reus ad nouas defensiones admissus se constituat in car
ceribus, vt fieri solet, & superueniente infirmitate de-
x cedat, *x* firma remanet eius bonorum confiscatio, nulla
habita ratione probationum per eum factarum, neque
earum, quas eius hæredes facere vellent ad demonstran
dam eius innocentiam. Et ita iudicauit Senatus in cau-
sa cuiusdam Panigarolæ. Vix tamen credo, quod pos-
sit princeps talia bona retinere in foro conscientiæ, vbi
de innocentia rei appareret, prout etiam in fortioribus
terminis videtur sensisse Boss. in tit. de remed. instit. cir-
y ca fin. *y* Sed cum sit sententia Senatus, non est vlterius
quærendum. Quid autem sit, quando decedit penden-
te appellatione, dixi infra quæstione 94. versicu. sed po-
ne. Hæc autem quæ dicta sunt de admissis ad nouas de-
fensiones, locum habent, quando condemnatus fuit ad-
missus ad ipsas defensiones intra annum, eo enim casu,
vt dixi supra versic. facta autem, si fuerit absolutus, recu
perat etiam bona; sed post annum etiam si sit absolutus,
non recuperat bona, ita disponentibus decretis huius
Ducatus, prout etiam seruari attestatur Boss. in tit. de li-
teris principis, &c. in principio.

6 Quæro, quando reus, cuius bona sunt annotata com
paret infra annum ad se defendendum, nunquid tenea-
tur ipse probare innocentiam suam, an autem accusator
ipse adhuc teneatur probare delictum. Respond. gloss.
in l. 1. in verbo, Purgauerit, C. de requir. reis, tenet, quod
vtrique eorum, scilicet tam accusatori, quam accusato
incumbat onus probandi: tamen quod accusatore non
probante, reus absoluitur, & dicit Albe. in l. 1. numero 5.
ff. de requir. reis, quod ita communiter seruatur, & ap-
probatur. Mihi videtur, quod hoc sit in effectu dicere,
quod accusatori tantum incumbit onus probãdi, ex quo
eo non probante, reus etiam si nihil probet, est absoluen
z dus. *z* Sed quidquid sit de iure in ijs, quorum bona
aa sunt annotata, *aa* contrarium seruatur in hoc Ducatu
in admissis ad nouas defensiones post condemnatio-
nem: nam nisi probent ipsi eorum innocentiam, vel sal-
tem elidant indicia, quæ contra eos sunt in processu, so-
bb let exequi condemnatio, *bb* vel saltem torquentur, aut
puniuntur aliqua pœna extraordinaria arbitrio Sena-
tus. Ratio autem differentiæ est, quia admissus ad nouas
defensiones habet sententiam super delicto contra se,
cc *cc* quæ facit ius, ille autem, cuius bona tantum sunt an-
notata, non habet nisi simplicem annotationem bonorũ,
quæ fit ex causa contumaciæ, vt sup. dixi. Et cum hoc cõ
tigisset de facto in quodam Vayrano, qui fuerat in con-
tumaciam condemnatus in pœnam ignis pro Sodomia,
& deinde captus, & admissus ad nouas defensiones, no-
lebat aliquid probare, allegando, quod nihil erat contra
eum in processu, quod vrgeret, Senatus rescripsit præto-
dd ri Cremonæ in hæc verba: *dd* Non dicat Vayranus si-
bi non opus esse defensionibus, eo quod nulla eum pre-
mant indicia. Satis enim grauatur sententia condemna-
toria, quæ contra eum viget. Quare illi tempus ad se de-
fendendum statuetis, & si quas fecerit defensiones,
perscribetis. Si vero nihil egerit, sententiam contra eum
latam exequimini, 8. Nouemb. 1548. P. N.

ee *ee* Dictum est, quod ex generali consuetudine Italiæ
7 proceditur contra absentem, etiam ad sententiam diffini
ff tiuam, & ratio est, *ff* quia communiter per Italiam ex-
tant statuta disponentia, quod contumax habeatur pro
gg confesso, & conuicto: & ideo *gg* virtute huius fictę cõ
hh fessionis condemnatur etiam ad mortem. *hh* Quæro, nũ
quid stante hoc statuto debet rei contumacia accusari a
parte. Resp. quod sic: aliàs non noceret ipsi contumaci,
& ita de generali consuetudine obseruari attestatur Af-
flict. super 2. parte constit. Regni, rub. 3. num. 8. quem re
fert Foller. in pract. cri. fol. 337. nu. 20. In hoc tamen Du
catu contrarium seruatur, nunquam enim pars accusat
contumaciam rei: nam hodie in criminalibus iudex sup
plet defectum partis, & ita etiam de facto obseruari atte
statur Imola in l. inter accusatorem, nu. 3. ff. de publ. iu-
dic. Boss. in tit. de bann. nullit. nu. 7. Dicit etiam Carauita
super ritu 198. magnæ curiæ, nu. 3. quod quando proce
ditur ad instantiam fisci, licet actor non compareat, pro
curator fiscalis accusat contumaciam rei, & fit condem-
ii natio; Subdens, quod ita seruatur. *ii* Sed certè super his
solet dari forma in qualibet prouincia ex statutis, vel cõ
suetudine, quæ omnino seruanda est.

8 Sed nunquid debet super huiusmodi contumacia fie-
ri declaratio per iudicem priusquam ad vlteriora proce-
datur? Resp. De iure fortè posset dici, quod sic, & ita e-
tiam requiri ex consuetudine, & stylo curiarum Frãciæ
attestatur Boer. in allegata decis. 63. in vltimis verbis,
KK *Kk* in Italia autem practica seruat, quod eodem cõtex
tu iudex declarat, & pronunciat ipsum reum contuma-
cem, & illum tanquam contumacem condemnat, vt at-
testatur Affli. in loco prææallegato, nu. 9. & ita etiã apud
nos obseruatur. Et ideo tu, qui facis processum, sequere
consuetudinem, quæ in eo loco obseruari solet, & ita fa
ciendo non errabis, ita enim communiter obseruari at-
testatur Nellus de bann. in 3. parte primi temp. q. 1.

9 Vnum tamen scias, quod priusquam proferatur ali-
ll qua sententia, seu mulcta contra contumacem, *ll* debet
etiam de nouo citari ad allegandum quare mulctari nõ
debeat; statuto ei termino sex, aut octo dierum secundũ
consuetudinem prouinciæ. Ita dicit Bar. in l. 2. in princ.
nu. 17. ff. si quis in ius voc. non ierit. & ita tenent com-
muniter Doctores, vt dicit Boss. in tit. de mulctis, nu. 6.
Hanc etiam attestatur esse communem sententiam, Ni-
cel. in concordan. gl. c. 325. quem refert Rolan. cons. 47.
nu. 6. lib. 2. & dixi infra lib. prox.

mm *mm* Quæro, nunquid ad hoc, vt possit contumax cõ-
10 demnari, & banniri, requiratur, quod vltra cõtumaciam
sit etiam per legitimas probationes de ipso delicto con-
uictus. Respond. De iure fortè posset dici, quod sic: sed
quidquid sit de iure, contrarium de facto seruatur, vt at
testatur Guido de Suz. quem refert Marsi. in reper. l. vni
cæ, num. 129. C. de raptu virg. & cons. 82. nume. 40. vbi
tamen subdit non esse credendum Guidoni hoc dicen-
ti. Sed certè vniuersalis practica docet, Guid. verum di-
xisse: nam dummodo subsint indicia ad transmittendam
inquisitionem sufficientia, de quibus dixi supra q. 20.
versic. ad inquirendum, si reus sit contumax, semper cõ-
demnatur, absque alijs probationibus, & in hoc non vi-
detur aliquo modo hæsitandum.

nn *nn* Quæro nunc, an contra huiusmodi fictam confes-
11 sionem inductam a statuto, vel consuetudine admitta-
tur probatio innocentiæ. Resp. Aliqui dicunt, quod ta-
lis confessio non potest reuocari, etiam probato erro-

re,

ne, & ita communiter seruari ait Bald. in l. seruum quoque, §. publice, num. 7. in fin. ff. de procur. quem refert Aretin. consilio. 146. num. 3. Foller. in pract. crimin. folio 336. num. 18. & Menochiaca lib. 3. de testam. §. 23. num.
oo 28. *oo* Tu vero dic, quòd aut reus, qui vult probare cō
tra hanc fictam confessionem, comparet antequam contra eum proferatur sententia diffinitiua condemnationis; & omnino debet audiri: neque hoc casu tenetur ipse probare errorem huiusmodi confessionis, sed sufficit ipsa comparitio; ex illa enim purgatur contumacia, propter quam statutum inducit illam fictam confessionem: Aut vero comparet post condemnationem, & non auditur nisi sit à principe, vel senato admissus ad nouas defensiones. Et ita in hoc Ducatu seruatur, prout etiam ita expresse declarat Aret. cons. 146. nu. 5. & 6. vbi attestatur communem opinio. esse, quòd etiam per excusatorem, absque eo quòd principalis personaliter compareat, possit hæc probatio fieri: super quo videnda sunt ea quæ dixi supra q. 35. vers. sed quod plus est, & Villalpan. in rep. l. 22. c. 18. nu. 7.

pp Quæro *pp* etiam nunquid iudex in huiusmodi pro-
12 cessu qui fit contra absentem, possit aliquas probationes ex officio inducere. Respon. Si vtraque pars, scilicet tam accusator quàm reus, sit præsens, potest iudex pro vtraque parte veritatem inquirēdo nouas probationes ex officio inducere: Reo autem absente, non potest nisi in casibus in quibus contra absentem procedi potest, s. in delictis, quæ sunt à relegatione infra. Si vero accusator de absentem fecerit, & reus sit præsens: tunc non potest contra reum ex officio probationes inducere, sed debet nomen rei aboleri. Et hæc est distinctio Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium, nu. 8. ff. de damn. infec. quā dicit esse communem Alex. in eo. §. hoc autem iudicium, nu. 29. Sed certe quidquid sit de iure, in practica seruatur totum contrarium: nam iudices ex officio recipiunt testes contra absentes, non autem pro ipsis: Et iudex, qui produceret testes ex officio pro reo contumace, posset tanquam imperitus, & fatuus, ab officio remoueri. Tu vide quæ latius dixi infr. q. 61. versic. Sed quæro, & seq.

qq Item *qq* quæro, nūquid reus contumax sit citandus
13 ad sententiam. Resp. de iure dicendum est, quod sic, vt colligi videtur ex text. in l. accusatorem, ff. de public. iud. sed de consuetudine non citatur, vt dicit Angel. de malef. in verbo, Qui iudex commisit L. præconi, nu. 2. & 3. & Card. Alex. in c. de accusat. colum. 41. vers. Et prædicta 2. quæst. 8. qui etiam attestatur, quod consuetudo est, quòd per Præconem banniantur ad consilium generale, vel campanam, vel cornu, vel tubam, secundum statuta locorum. Et dicit Pract. Malef. fol. 8.
rr n. 76. quòd de consuetudine citantur cōtumaces *rr* vnica citatione pro tribus. Et subdit, quòd de consuetudine Franciæ, regulariter citantur ad sonum tubæ, prout etiam seruatur in hac prouincia, vide quæ dixi supra
ff q. 31. vers. quæro nunquid. *ff* Et in regno Neap. citantur non modo reus ipse ad domum, sed etiam eius consanguinei, amici, & vicini ad allegandum causas, &c. prout ab immemorabili tempore introductum esse de more, & stylo magnæ curiæ attestatur Grammat. super constit. Regni, fol. 52. nu. 12. Ego vero puto ab omnibus iudicibus seruandum esse illud quod seruari consueuit in locis, in quibus proceditur.

tt Vidi *tt* quandoque dubitari nunquid statim lapso
14 termino peremptorie statuto ad comparendum, possit reus condemnari. Respon. quòd de iure forte posset dici quod sic, sed de generali consuetudine, & æquitate expectatur triduum, postquam accusata est contumacia, & deinde sequenti die fit condemnatio. Et de hac consuetudine attestatur Afflict. super secunda parte constitutionum Regni, Rubric. 12. post num. 6. vers. Quid autem, quem refert Carauita super ritu 198. magnæ curiæ, circa fin. subdens, quod ita practicatur. In hoc tamē Ducatu hoc non seruatur: quia neque accusatur contumacia, vt supra dixi, neque expectatur per triduum, nisi ita iudici ex æquitate videatur, sed plerumque in ipso termino peremptorij fiunt condemnationes:

uu Videamus, *uu* quæ sit forma proferendæ sententiæ
15 contra huiusmodi reos contumaces. Resp. Et quia nobis & officio nostro constat ipsum esse culpabilem dicti maleficij, præsertim ex eius confessione resultante ex cōtumacia iuxta formam statutorum, &c. ideo ipsum condemnamus in amputatione capitis, & eius bona fisco re-
xx gio confiscamus: *xx* Ita quòd si aliquo tempore venerit ad manus iustitiæ, quòd ducatur, & duci debeat ad locum iustitiæ consuetum, & ibi eius caput amputetur, ita quod moriatur. Et interea ipsum à toto dominio bannimus, &c. Et ita practicatur vt dicit Angelus de maleficijs, in verbo. Qui dominus Iudex videns, num. 45. Hanc etiam formam seruari de stylo curiarum Franciæ attestatur Boer. decis. 278. nū. 12. Vide quæ dixi infra q. 93. vers. Fuit aliquando.

ADDITIONES.

a *Videamus nunc.* Quòd autem absens non possit legitimè condemnari, est elegans oratio Lucij Pisonis pro Antonio in Senatu habita, Teste App. Alexan. ciuil. bell. lib. 3. ad quam remitto, esset enim nimis longum recensere, est tamen digna legi; Contrarium tamen in eodem Senatu seruatum fuisse contra absentes, constat ex Plutarco in Vita Bruti per hæc verba; Qua in re cum illorum causa, respondente nullo, deserta foret, coacti Iudices sunt proferre sententias; Casus autem, in quibus etiam absens damnari potest de iure communi, ponit Bart. in l. pen. §. Ad crimen ff. de publ. Iud. supra in §. læsæ Maiestatis vers. fin. *Drogh.*

b *Et in primis sciendum est.* Cartar. de execut. sentent. c. 1. in princ. Farin. tr. de inquisit. q. 11. nu. 1. & 2. vol. 1. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

c *Valetudinarij.* Farin. q. 75. par. 4. nu. 113. & 114. vbi ampliat. & limitat. *Bern. Ros.*

d *Ad perpetuam rei memoriam.* Adde statutum Placentinum lib. 2. stat. 53. *Drogh.*

e *Sed vbi venit.* Cartar. supra nu. 5. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

f *In illis igitur casibus.* Quomodo procedatur contra absentes de iure communi. Farin. supra nu. 3. & Cartar. supra d. c. 1. nu. 7. & 8. *Bern. Ros.*

g *Secundum dispositionem Iuris communis*; Quid de Iure communi seruandū sit in constitutis, seu examinibus infr. q. 45. vers. Scias autem. Item de Iure cōmuni Reus quantumcunque contumax, non habetur pro confesso, sed alijs remediis cogitur ad respondendum Inquisitioni seu accusationi, Bal. in c. fi. sub. nu. 14. ad fin. de off. deleg. concordat cum oratione Lucij Pisonis de qua supra; Vide Bart. in l. pen. nu. 7. ff. de quæst. *Drogh.*

h *Sed hodie.* Farin. supra nu. 30. in fin. & n. 4. *Ber. Ros.*

i *Per totam Italiam.* Cartar. d. c. 1. num. 427. & 429. *Bern. Ros.*

K *Dicit etiam Bald.* Vide Baiard.

l *In hoc autem Ducatu.* Cartar. supra num. 2. & seq. *Bern Ros.*

m *Iuxta formam traditam in l. si quis. intra prouinciam.* Vide Baiard.

n *Consignat Consulibus*; Attende practicam consignandi Consulibus; Adde Chart. de exec. senten. nu. 21. & vide in constitutionibus Mediolani Rubr. de off. Quæst. extraord. vers. eaque omnia lib. 1. *Drogh.*

o *Facta autem huiusmodi descriptione.* Vide Baiard.

p *Et licet Cassaneus*. Vide Baiardum.

q *Proceditur contra absentes*. Chartar. vbi supra, nu. 9. 10. & 11. Farinacius supra, num. 3. in fine. *Ber. Ros.*

r *Ex contumacia etiam banniuntur*. Adde, quod tamen ista probatio, quæ fit ex cōtumacia, & sic per legis præsumptionem, non est vera, sed impropria, nec cadit in statutis propriè intelligendis, Ias. in §. præiudiciales, nu. 71. Instit. de act. contrarium, quod nihilominus bannitus in contumaciam dicatur bannitus ex maleficio supra in §. 1. vers. Quæro etiam, vbi dixi. *Drogh.*

s *Super consuetud. b. tur.* Ibi videre poteris, quicquid dispositum sit circa contumaciam, & quod contumax habeatur pro confesso, quod tamen quando Iudici talem contumacem non esse culpabilem constat, non debet illum condemnare, verba sunt Boer. super d. consuetudine Biturix. *Des costum. concernans les iuges*, §. 18. vers. Item quicunque. & §. 20. vers. Item aussi. fol. 45. & 47. allegat Cepol. cons. 41. & Marsil. sing. 72. per Doct. Bal. in rub. C. de man. mil. vind. ibi vide idem Bal. in l. in omnibus, §. hoc iudicium, ff. si quis ius dicenti non obtemp. & per Crau. cons. 172. sub nu. 7. Dec. cons. 458. At quod de iure cōmuni contumax non habeatur pro confesso. Bal. in l. accusationem, nu. 12. C. qui accus. nō possunt. Nota tamen, qui degis in statu Pallauicino, quod licet statutum nostrum in criminalibus sub rubrica, De modo, & forma procedendi in causis criminalibus statuto secundo. Non dicat quòd contumax habeatur pro confesso, cùm tamen hoc verum sit ex generali consuetudine totius mundi, attenta tali cōsuetudine etiam in dicto Statu habebitur pro confesso. Ex consuetudine namque ita vt ex statuto ita dictante contumax haberi potest pro confesso, vt animaduertit Chartar. de execut. sentent. cap. 1. num. 128. Quod tamen etiam attento iure communi procedit. Nam præsens, & nolens respondere habetur pro contumace; Felin. in cap. Consultationibus col. initi 2. de off. deleg. An autem bannitus à Statu Pallauicino, in quo adhuc non vigent proclamata specificata, quod bannitus possit impunè offendi in re, & in persona modo, quo supra dixi, ad quæst. 38. vers. Sed certè, possit ibidem impunè bannitus offendi, eiusque bona occupari. Hæc quæstio cùm occurrisset de facto in personam D. Petri Francisci de Marchesiis banniti à statu Pallauicino, totoq; Dominio Serenissimi Ducis Parmæ eueniente casu hæreditatis sibi delatæ q. Domini Oliuerij de Marchesiis & deprædatis talibus bonis, & hæreditate per nobilem, & pulchram Dominam Isabellam dicti Domini Oliuerij sororem, cum qua deprædatione principaliter se defendebat, tanquam licitè facta, & quia bona banniti occupari possunt; omisso, quod; conditio, sub qua institutus fuerat, nundū euenisset, & illa erat; si rediret in gratiam Principis, & non aliter; qua deficiente adhuc non poterant dici eius bona esse talia bona, vt deprædari possent. Respondi, tale statutum licet in ciuitate Parmæ vigeret, non tamen in Statu Pallauicino attendi posse, nec debere, cum & si nunc sub eodem Principe sit Status Pallauicinus; cùm tamen viuamus propriis statutis, & legibus, non est de vno Statu ad alium inferendum. Allegatus Socin. cons. 271. in præsenti, vol. 2. Felin. in c. cùm dilecta, col. 13. de rescript. Apostill. ad Ias. in §. Rursus, nu. 40. Instit. de act. Aym. Crau. tract. de antiq. temp. par. 4. vers. primo, num. 55. & 56. faciunt, quæ dixi infra ad quæstionem 71. vers. Quarto modo, & quæst. 96. versic. Item quæro, ad finem, & ideo consulendum fuerat dicto bannito, qui interim pendente conditione vtiliter institutus fuerat, vt pendente tali conditione, sub qua institutus fuerat, peteret bonorum possessionem secundum Tabulas; vt per Capyc. decis. 194. sub num. 14. Anton. Gomez tom. c. 2. nu. 15. Non autem debuerat tergiuersari, prout eisque modo tergiuersatum est, infra quæst. 59. vers. Sed quæro, quod facit pro dicta D. Isabella si vtiliter institutus non foret, prout tamen vtiliter institutus est; cùm non possit offendi, sed possit acquirere per ea, quæ dixi infra ad quæstionem 71. In quantum autem hic dicit de clerico perseuerante in excommunicatione, vide infra, quæst. 73. versic. Item clericus. *Drogh.*

t *Et hoc est satis rationabile*. Vide Baiardum.

u *Quinimo si reus*. Farinac. in supra alleg. q. 11. nu. 89. & 90. *Bern. Ros.*

x *Firma remanet*. Adde infra quæst. 94. versic. Sed pone ad finem, & hinc nota modum procedendi de iure communi contra contumaces, & quid de iure canonico obseruetur, supra hac eadem quæstione, versic. Licèt autem in fine. Itaque tali iure communi attento cogi non debet reus ad respondendum, nec habetur pro conuicto, vel confesso, Bart. in l. Quæstionis habendæ, num. 2. ff. de quæst. Bal. in cap. fin. nu. 14. extra de offic. deleg. An autem reus, contra quem forsitan non adsint indicia, ad transmittendam inquisitionem sufficientia,
16 si citatus compareat, † & det fideiussionem de se consignando, possit iterum citari, & comparere teneatur, aliàs banniri possit, attento dicto iure communi; quòd non dixit Bart. in d. l. Quæstionis habendæ, nu 4. ff. de quæst. *Drogh.*

y *Sed cum sit sententia Senatus*. Et de sententiis Senatus adde infra quæst. 78. vers. Quæro si bona, Menoch. tract. de arbitr. iud. cas. 352. num. 14. in fine, & ideo non videtur mirandum, ex quo sententiæ recta doctrina ponderantur in ciuitate Mediolani, si admissus ad nouas defensiones probare debet suam innocentiam, solentque torqueri, vt infra, versic. Quæro quando, cur autem hoc sit vide Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 13. de constit. Nam hoc est, quia alibi, sententiæ præcipitantur, de quo perbelle per Crau. cons. 155. sub num. 2. *Drogh.*

z *Sed quicquid sit de iure*. Vide Baiardum.

aa *Contrarium seruatur*. Farinacius d. quæstio. 11. numero 6. 11. in fine. & 12. & num. 47. & numero 100. *Bern. Ros.*

bb *Vel saltem torquentur*. Adde hoc de iure regulare, quòd admissus ad nouas defensiones, alio etiam non apparente torqueri potest, vt per Alciatum de præsumptionibus, regula tertia, præsumptione 22. in fine, infra quæstione 96. versic. Sed nunquid, in fine. Menochius de arbitrar. iudic. libro primo, quæstione 84. num. 7. & Tract. de præsumptionibus, libro 2. præsumpt. 70. num. 14. Not. tamen, quòd & si bannitus ob contumaciam torqueri possit, vt supra, & habeatur pro confesso. Nihilominus captus non punitur, si suam innocentiam probare velit. Ita Menoch. præsumpt. 48. num. 6. libro quinto, quæ innocentia etiam per consanguineos, & domesticos probari potest ibidem numero 8. De iure tamen defendi posset contrarium, cùm eadem ratione, qua resoluitur bannum in vim simplicis citationis, reo se constituente, deberet etiam sic admissus tanquam simpliciter citatus per talem admissionem tractari; cessante namque contumacia cessare debet eius pœna, vt dicit Felinus in cap. ex literis, col. 9. extra de constit. vide ad quæstionem octuagesimam quintam, versic. Successiuè quæro. Non recedas tamen à practica; de qua latius per Chartarium de execut. sentent. capitulo primo, numero 275. & nota, quòd bannitus solum banno illo, quod apud nos appellatur bannum librarum mille, videlicet, quia vocatus non comparuit infra terminum dierum duodecim, vt habetur in statuto nostro secundo, in criminal. Comparens post illum terminum, licèt non condemnatus, potest torqueri, Chartar. de exec. sent. cap. 1. num. 452. *Drogh.*

bb *Vel*

bb *Vel saltem torquentur*. Vulpell.resp.105.num.2.& resp.113. Chartar.de execut.sent.cap.1.nu.127.& nu. 165 & nu.220. *Bern. Ros.*

cc *Quæ fatiatur*. Adde infra q.64.vers.Sed nunquid, ibi, vt loquimur in bannito. *Drogh.*

dd *Non dicat Vayranus*. Et contra istam Vayranum erant indicia sufficientia ad transmittendam inquisitionem, alias nec in cōtumaciam damnatus fuisset, per ea, quę dixi supra, vers. Dixi, quod de iure, infra hac eadem quæstione, vers. Quæro nunquid, & quæst.94. vers.Est etiam. Capyc. decis.143. num.6. ad finem. Chartar.d. Tract.de execut.sent.cap.1.num.229.& cap.fin.nu.35. *Drogh.*

ee *Dictū est, quod ex generali consuetudine*. Vide Baiard.

ff *Quia communiter*. Bald.cons.193. lib.2. *Bern.Ros.*

gg *Virtute huius fictæ confessionis*. Limita, dummodo appareat maleficium, & contumaciam descriptam non in filijs, sed in libro maleficiorum.Mars. Rubr. de fideiuss.nu.184.ex Baldo in d.l.si Aduersarius.(qui hoc nō dixit) C.de fid.instr. à Felyno tamen relato, in cap.cum ordinem, sub nu.6.de rescript.prout etiam è conuerso, quis non dicitur liberatus à banno, nisi ita scriptum sit, & appareat in eodem lib. Menoch.d. Tract.lib.1.q.90. nu.34. Et hic nota, quia dum dicit virtute huius fictæ confessionis, concordat cum Iasone in §.præiudiciales, nu.71.Instit.de act. Verum est tamen, quòd bannitus in contumaciam (si tamen citari potuit) dicitur bannitus ex maleficio supra in §. primo, versic. Quæro etiam. *Drogh.*

hh *Quæro nunquid*. Chartar.de execut.sentent.cap.fin. num.171. *Bern. Ros.*

ii *Sed certè super his*. Adde supra quæst.39. versic.Sed Quæro. *Drogh.*

KK *In Italia autem*. Hoc idem dixit in modo mulctandi sup.q.31.vers.Item quæro, in fine. *Drogh.*

KK *In Italia autem*. Chartar.de execut.sentent.cap.fin. num.174. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

ll *Debet etiam de nouo citari*. Adde rationem, quia nunquam ius ab altero auferri potest sub illa conditione, si aliquid fecero, vel non fecero, nisi bis Iudex moneat; vide Capyc. à qua practicam intelliges, decis.205. sub nu.3. Felin.in cap. ex litteris, col.mihi 6. vers. fallit nono, de cōstit.& est ratio rationis in promptu, quia aliàs sine noua citatione præsumitur ignorantia de tali mulcta, quam euitare potest, si fuerit iterum monitus. Felin. in cap. cæterum. col. pen. in fin. de rescript. & in cap. si autem, col.2. versic. Negligentia, eodem tit. Crauet. consil.103.num 9. Boss.tit.de Mulctis, num.6. & melius per Melch. de Faccinis inter consil. crimin.diuers. consil.78.nu.31.par.1. aliam practicam posuit Quintil. Mandos.tract.de monit.q.1.nu.14. *Drogh.*

mm *Quæro nunquid ad hoc, vt possit contumax condemnari*.] Nota vnum in materia contumaciæ, quòd in causa falsi, vt quando testis accusatur de falso, & in actis constat de falsitate; quod si est contumax, habetur pro confesso, & condemnatur. Ita per Pract.Carer. pag.41. post num.60. *Giach.*

mm *Quæro nunquid*. Chartar.de execut.sentent.cap.fin. num.138. *Ber.Ros.*

nn *Supra quæst.20.vers.ad inquirendum*. Quid autem in casibus, in quib. potest inquiri, indiciis non præcedentibus; de quibus infra, q.64.vers.Sed nunquid bannitus; Tunc crederem contumaciā non officere, vt hic à contrario sensu; vide Capyc.d.decis.143.nu.6. ad fin.Bar.in l.Quæstionis habendæ, nu.4.ff.de quæst. Alex.cons.34. nu.1. vol.6. Adde quæ dixit Cotta in suis memorab. in verbo Bannitus, qui in ciuitate, circa finem. *Drogh.*
Vide eundem Baiardum.

oo *Tu vero dic quod aut reus*. Carthar.d.cap.1.nu.140. & 165. & 202. & 203. & cap. 3. num.38. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

pp *Quæro etiam nunquid*. Vide Baiardum.

qq *Item quæro*. Chartar. supra cap.1. num.430. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

rr *Vnica citatione pro tribus*. Adde supra quæst.31. vers. Quæro modò q.36.vers.Hæc autem, & vers. Et quid si facta sit. Marsil. Rub.de fideiuss. nu.304. *Drogh.*

ss *Et in Regno Neapolitano*. Vide Baiardum.

tt *Vidi quandoque dubitari*. Vide Baiardum.

uu *Videamus quæ sit forma*. Nota ergo formam proferendæ sententiæ contra contumaces, quia in ea debet exprimi causa, id, quod Iudices aliàs male practici non aduertunt. Adde infra q.93. vers.Fuit aliquando, circa fin.supra q.31.vers.Sed hic quæro, q.51. in princ. Lanfranc.de Oriano in cap.quoniam contra, verb. Interlocutoriæ, nu.80.de prob. licet in ciuilibus diffinitiuis secus, Idem Lanfranc.in verb.confessiones, nu.13.vbi supra; sequere tamen consuetudinem supra hac eadem quæst.vers.sed nunquid ad fin.& pro hac practica, dum dicitur, ita quod moriatur, quæ inuēta fuit, propter Doctorum sophismata euitanda, videlicet de pœna capitali vel non; vide Felin.in cap.ex litteris, col.mihi 10. extra de constit. & de alia clausula videtur, ita quòd vnius pœna cæteris trāseat in exemplum, Aul.Gell. Noct.Attic.lib.6.c.14.de qua in l.si quis seruo, in fi.C.de fur.fug. Aduertas tamen, quòd si ex actis ipsis constaret de innocentia rei debet absolui; vide Dec. in l. Nemo quis condemnare, sub nu.3.ff.de reg.iur. dixi supra hac ead. quæst.vers.licet autem, & hanc innocentiam etiam absentis debet attendere, ne plus operetur fictio, idest bannum in sentētia, quàm ipsa veritas, cum aliquis vt contumax damnatur; quia etiam pro confesso, & conuicto veritas locū habere debet; late super hoc Raph.Fulg. inter consil.crim.diuers.cons.43.maxime nu.5.cū seqq. par.1. Et vtique hæc est ratio, quare in tali sñia inserenda sit causa. Nā si appareret de rei innocentia, nulla subesse potest condemnandi causa, quæ exprimi posset.

17 Nam inquisitio † debet etiā contra contumacem continere crimen punibile. Bal.in l.fin.§.Quod si actor, sub nu.4 ibi, & facit ad quæstionem.C.de iuramento calumniæ, præter id etiā, quia cùm quis condemnatur in contumaciam, & sic vigore fictæ cōfessionis, oportet talem fictam contumaciam declarare; quæ declaratio nisi per expressam causam fieri non potest: sic colligitur ex Felino in cap. Quærenti, col.fin. extra De offic. delegati. Non tamen per hoc dico, vt contumacis quærātur defensiones. infra q.61. vers.sed hæc quidem, circa finem, q.23.vers.primo, ibi. Malè enim faciunt, pro quo vide Bart.in l.absentem, nu.4. ff.de pœn. *Drogh.*

xx *Ita quod si aliquo tempore*. Adde infra q.31. vers.Vlterius quæro. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Princeps potest contra absentem in criminalibus ad sententiam diffinitiuam deuenire.*
2 *Absens in quibus casibus possit condemnari.*
3 *Litis contestatio an requiratur de iure canonico, quando proceditur per inquisitionem.*
4 *Absens potest condemnari, quando crimen est liquidatum inter præsentes.*
5 *Iacob.de Aren.ab impugnat. Iul.Clar. defenditur.*
6 *Pœnæ vltra relegationem quæ sint, remissiue.*
7 *Bannum successit loco adnotationis bonorum.*

8 Adnotatio bonorum seruatur in Regno Neapol. Et quomodo fiat, remissiuè.
9 Admissus ad nouas defensiones, & absolutiones recuperat bona alienata.
10 Et quid in statu ecclesiastico.
11 Bona contumacium quomodo vendantur in d. statu.
12 Adnotatio bonorum propter contumaciam differt ab ea, quæ fit ob delictum.
13 Admissus ad nouas defensiones, intelligitur solum admissus ad ostendendum suam innocentiam.
14 Citatio sub pœna confessi, & conuicti valet, & seruatur tribunali Domini Auditoris Cameræ.
15 Banniti in statu ecclesiastico non audiuntur, nisi ex liquidissimis probationibus innocentiam probent.
16 Quid in statu Mediolani.
17 Quid si Princeps rescribat, quòd eis fiat iustitia, condemnatione non obstante.
18 Reus admissus ad faciendum defensiones, condemnatione non obstante, an possit opponere nullitatem.
19 Vulpell. in cons. 105. impugnatur.
20 Reus in criminalibus non potest defensionibus renunciare.
21 Substantialia iudicij non possunt per partes remitti.
22 Bannito admisso ad nouas defensiones, accusator etiam poterit probare suam intentionem.
23 Minore restituto aduersus rem iudicatam, censetur etiam restitutus aduersarius.
24 Fiscus an restituatur in criminalibus.
25 Bannito admisso ad nouas defensiones, an fiscus possit noviter suam intentionem probare.
26 Sfort. Odd. consilium in prædicta quæstione.
27 Dilatio concessa reo fit communis actori.
28 Contumacia rei est in causa, quod fiscus plenius non probet suam intentionem.
29 Restitutio alicui concessa, prodest etiam aduersario respectu eorum, quæ de nouo restitutus deducit.
30 Restitutio non habet locum in pœnalibus.
31 Fiscus in obtinenda restitutione vtitur iure minoris.
32 Minor non restituitur in pœnalibus ad necem alterius.
33 Item quando tractatur magis de lucro odioso, & damno alterius quàm de proprio incommodo.
34 Negligentia rei facit, vt restitutio sibi concessa actori prosit.
35 L. 1. C. de transact. declaratur.
36 L. petenda, C. de temp. in int. rest. intellectus.
37 Nell. de bann. 2. p. 2. t. q. 34. locus explicitus.
38 Bal. in l. per hanc, nu. 17. C. de temp. app. enucleatur.
39 Iudex non debet esse affectator seueritatis, neque clementiæ.
40 Statutum, quòd contumax habeatur pro conuicto, & confesso, pluribus modis limitatur, remissiuè.
41 Confessio vera, & ficta differunt, remiss.
42 Confessus fictè potest condemnari, licet iudici constet, quòd poterat aliqua exceptione se tueri.
43 Statutum, quòd contumax habeatur pro confesso, plura operatur, remiss.
44 Debet tamen prius constare de corpore delicti.
Requisita antequàm contumax condemnetur, remissiuè.
45 Terminus per statutum præfixus sub pœna confessi, non potest per iudicem alterari.
46 Absentia potest allegari, etiam quod quis sit positus in banno.
47 Statutum suprascriptum afficit minores.
48 Flamm. Chartar. impugnatur.
49 Statutum prædictum non comprehendit pupillum.
50 Minor bannitus an restituatur.
51 Bannitus captus in statu ecclesiastico non potest per iudicem ad defensionem admitti.
52 Statutum prædictum an operetur quo ad qualitates aggrauantes.
53 Anchar. in cons. 408. declaratur.
54 Doctores debent intelligi secundum leges, quas allegãt.
55 Contumax habetur pro confitente factum non qualitatem facti, cuius essentia ab illo facto, vel confessione non pendet.
56 Decian. cons. 96. nu. 20. lib. 3. declaratur.
57 Gabr. cons. 170. nu. 26. lib. 1. explicatur.
58 Gramm. cons. 1. nu. 56. declaratur.
59 Assassinij qualitas debet concludenter probari, quando laicus contra clericum vult procedere.
60 Qualitas separata à delicto, si est notoria, licèt non sit probata in processu, potest iudex procedere ad condemnationem quasi super notorio.
61 Iudex in notorijs potest supplere etiam de facto.
62 Sententia lata tanquam super notorio, licèt iudici non constaret factum notorium, ex quo tamen ita est, irreuocabiliter tenet.
63 Maleficia puniri fauor publicæ disciplinæ suadet.
64 Contumacia an sit accusanda.
65 Contumax habitus pro confesso vigore statuti existentis in loco delicti, an vigore illius statuti possit alibi puniri, remissiuè.
66 Statutum loquens de vero malefactore, an habeat locum in habito pro confesso.
67 Foller. lapsus.
68 Relatio nuntij debet præcedere contumaciam, aliàs sententia est nulla.
69 Item etiam commissio iudicis debet præcedere citationem, nuntio referenti se citasse de commissione, & an ei credatur.
70 Stante statuto, quòd contumax ponatur in banno, non requiritur alia iudicis interlocutoria, quæ faciat eum contumacem.
71 Declaratio super contumacia non requiritur in statu ecclesiastico.
72 Contumax habitus pro confesso, & conuicto, licèt minor, non est amplius audiendus.
73 Bannitus comparens ante sententiam, licèt post terminum banni, audiri debet; nec tenetur probare errorem suæ confessionis.
74 Iul. Clar. ab impugnatione Flam. Chart. defenditur.
75 Stante prædicto statuto, an bannitus audiretur, processus sit nullus.
76 Et si bannitus appellauerit, an sibi incumbat onus probandi suam innocentiam.
77 Statutum prædictum an procedat, quo ad pœnam applicandam parti.
78 Et quid si extra processum constet de innocentia.
79 Citatio minus legitima in causa dicti statuti non vitiat sententiam.
80 Citatio minus legitima non vitiat actum, in quo non requirebatur.
81 Stante statuto, quòd quis citetur, vt compareat per se, vel per alium, si fiat citatio simpliciter, vt ipse compareat, citatio valebit.
82 Citatus comparens, antequàm ad pœnam contumaciæ sit condemnatus, non debet vlterius condemnari, licet comparuerit post terminum.

b ET in primis sciendum est. Adde, quod † hoc fal-
1 lit in Papa, & in Imperatore, Angel. in l. reos, C. de accusat. & Fely. in c. cum olim, nu. 14. de re iudic.
2 Item adde, † quòd ista conclusio fallit etiam in alijs casibus, in quibus potest deueniri ad condemnationem, etiam capitalem contra absentem: primus faciens aliquem spadonem, l. Cornelia, § constitutum, ff. ad l. Cornel. de sicar. secundus repertus in venali perfidia apparitor, l. nec dum, C. de pen. tertius in crimine læsæ maiestatis, quos refert Marl. in d. l. Cornel. § constitutum, nu. 7. & Cepol. cons. 40. num. 8. & Villalob. comm. opin. verf.

absens

absens in principio, & fallit etiam in crimine hæresis, iuxta c.cum contumacia de hæret.in 6.& Boss.in tit.an in criminal.iudic.nu.6.& in tit.de req.reis n.1.vers.fallit,& vide omnino Maria.Soc.in c.qualiter, & quando nu.927.cũ sequen.de accusatio.vbi magis diffuse,quam alibi hæc materia tractatur, quando non possit deueniri ad condemnationem contra absentem, tàm de iure ciuili,quam de iure canonico,& de consuetudine, seu ex forma statutorum,& ibi habetur quòd de iure canonico absens condemnari potest;& disputatur,an requira-
3 tur litis contestatio de iure canonico,quando iudex procedit per inquisitionem:& hanc quæstionem an requiratur litis contestatio,latius tractauit in d. cap.qualiter, & quando num.960. Et quia hic Dominus Clarus impugnans Iacobũ de Aren.tenet,quòd nec etiam, quando crimen est liquidatum inter præsentes, potest eo ca-
4 su ferri sententia contra absentem, & allegat Bald.in l. quamuis,la 1.num.1. C.de adult.testantem de communi,& Boss.in tit.de req.reis num.1.in fin. quos refert, & sequitur D.Flam Charta.in suo tract.de exec.sent.contum. cap.1. num 2. cum plur. seqq. Ego tamen aduer-
5 tendum puto, opinionem Iacob.de Aren.conciuis mei esse veram, ita distinguendo, si post litem contestatam adhuc non liquidato negotio,reus se absentauerit, & tunc contra eum absentem sententia ferri non posse in casu a relegatione supra iuxta comm.vt per Bart. in l.absentem.ff.de pœn.Boss.in loco per Clar.citato, & etiam Soc.in d.cap.qualiter, & quando num.928.vbi nullam facit mentionem de liquidatione delicti, sed tantummodo attestatur comm. opin.esse contra tenentes,quod lite contestata possit condemnari absens,etiam in pœnis supra relegationem;si vero reus non se absentauerit, statim lite contestata, sed post liquidatum delictum,tunc crederem in eum absentem sententiam fieri posse, etiam vltra relegationem; ratio enim in l. absentem,est,ne quis ex præsumptionibus damnetur, vt per Boss.d.tit.de req.reis num.1.in princ.ac etiam quia requiritur magna causæ cognitio, vbi agitur de magno præiudicio,quæ esse non potest,nisi inter præsentes, vt per Bald in l.absentem, C.de accusat.nu.8.quæ rationes liquidato crimine,cessare videntur, quia sententia non fertur ex præsumptionibus; sed ex veris probationibus; & causa cognita, & vbi reus est de ipso crimine legitime conuictus,non est vlterius quærendum,sed illum iudex condemnare debet, vt dicit Boss.in titul.de conuict. num.3.& Clar.in quæst.67.in princip. Et ideo inoleuit praxis,& stylus in Regno Franciæ, quòd non seruatur l.absentem,vbi de delicto per informationes constet, sed contra absentes tam minores, quam maiores quatuor prius obtentis contumacijs diffinitiue proceditur, etiã lite nõ contestata,ita affirmat Boer.dec.63.n.8.& seq.

Nec dicatur quod absens frustra damnaretur,cum nõ possit fieri executio, vt dicit Bald.in d.l.quamuis sub num.1.quia si hæc ratio vigeret, sequeretur, quòd in crimine lęsæ Maiestatis, & in alijs casibus supra deductis sententia in absentem ferri non posset, & tamen de iure ferri potest, quod procederet etiam secundum statuta, ex quibus hunt condemnationes capitales in absentes,& tamen exequi non possunt,nisi quando condemnati peruenerunt in fortijs Curiæ; Et licet hæc quæstio videatur de lana caprina stantibus statutis, & consuetudine in contrarium,tamen quia hic D.Clar.loquitur de iure communi,hæc pauca dixisse volui.

e *Sed vbi venit tantummodo.* Adde † quæ nam sint pœ-
6 næ vltra relegationem, vt per Foller.in pract. crim.in verb.pœnis debeat seruari nu.46.

K *Dicit etiam Bald.* Adde, quòd † idem tenuit Natt.
7 cons.540 num.19 & in cons.542.num.5 quod loco adnotationis bonorum hodie subintrauit bannum.

8 r Itẽ adde, quòd in Regno † Neap. hodie seruatur adnotatio bonorum per Const.grandis vtilitas, qua statutum est,quòd omnia bona mobilia,& immobilia contumacis debeant adnotari,& describi, & quod bonorum mobilium tertiam partem in sui commodum fiscus conuertat & irremissibiliter acquirat statim propter contumaciam inquisiti;& solet Curia facere compositionem de dicta tertia parte: alia vero bona sic adnotata conseruabuntur, vt si contumax intra annum comparuerit, & suam contumaciam purgauerit, recuperet dicta bona, & si intra annum non comparuerit,& forisiudicatus fuerit,bona fisco vendicantur, nisi habuerit contumax filios,quia si vnicum filium habuerit,bona æqualiter inter ipsum,& fiscum diuidentur; & si duos habuerit filios,fiscus habebit tertiam partem bonorum contumacis stabilium,& sic si plures habuerit,alia vero bona mobilia contumacis elapso anno erunt fisci, siue contumax habuerit filios,siue non;& in hac materia adnotationis, quæ fit in Regno, vide Foller.in pract.crim.in verb.adnotatio bonorum.

m *Iuxta formã traditam in l.si quis intrat prouinciã.* Adde vidẽdũ Har.in l.facultas,C.de iur.fisci,li. 10.vbi plene

o *Facta autem huiusmodi descriptione.* Adde, quòd
9 admissus ad nouas defensiones,& absolutus quãdocunque recuperat bona,etiam per fiscum alienata,quia est restitutio per viam iustitiæ.Ias.in l.Gallus, §.& quid si tantum,nu.73 ff.de lib.& posth.& ibi Crot.nu.118.Boss.in tit.de remed.ex sol.clem.princip. nu.3.& seq.Alc.cons. 169.nu.15.& Menoc h.de recuper. poss.remed.10.nu.
10 113.vbi plenè. Sed in statu ecclesiastico contrarium seruatur,s.quòd alienata per fiscũ non restituuntur, etiam,quod bãniti virtute motus proprij Pij Quarti,& Pij Quinti infra annum audiri possunt, facta enim con-
11 demnatione, † & confiscatione bonorum,& capta possessione nomine fisci attinentes bannitorum vsque ad quartum gradum secundum ius canonicum computandum,compelluntur ad redimendum bona confiscata, si sunt soluendo;sin minus, Communitates locorum, vbi bona sita sunt,iuxta const.March.in lib.4.c.19.Et si postea banniti se constituunt,& sint absoluti, non propterea recuperabunt bona,si sunt alienata,& ita semper vidi obseruari. Et quòd statim fiscus capiat possessionem bonorum descriptorum,& confiscatorum, & quòd illa non expectato anno arbitrio suo vendat, ita etiam Farinac.quæst.crim.quæst.11.nu.88.in vrbe, & in statu Ecclesiastico seruari attestatur.

p *Et licet Cassaneus.* Adde,quòd Farinac.q. crim.in q. 11.nu.62.vers.sed quid sit, attestatur, ita seruari in statu ecclesiastico,& ego quoque idem attestor.

t *Et hoc est satis rationabile.* Adde, ꝙ differentia † est in-
12 ter publicationem bonorũ,quæ fit ex delicto,& eã,quæ fit ratione contumaciæ,per lapsum anni à die adnotationis bonorum,ita tenet Caran.in ritu 205.nu.17.per ea, quæ tradit Afflict.in const.Regni Puritenorum nu.25. vbi ponendo multos casus,in quibus bona publicãtur, ponit istũ casũ publicationis, ratione contumaciæ per lapsum anni, vt diuersum ab alijs, in quibus fit ex delictis,& hoc etiã colligitur ex notatis hic per D.Clarum, dũ dicit, ꝙ reus cõparens infra annũ, statim recuperat bona adnotata,& non remanent in sequestro!, donec sit discussum super crimine,ꝙ fieret,si adnotatio facta fuisset ratione delicti,& si comparet post annum,non recuperat bona etiam quòd esset absolutus à delicto,vt supra hic per D.Clarum in 1.vers.ad finem.

z *Sed quicquid sit de iure.* Adde, ꝙ † bãnitus admissus ad
13 nouas defensiones, intelligitur admissus ad ostẽdẽdum innocẽtiã suã,nõ autẽ ad faciẽdũ alias defensiones,Bal. in l.ita demũ in fi.C.de procurat. Ias.in l.de his,qui test. fac.poss.Hier:Gabr.cõs.171.nu.16.vol.2. & Abb.cons.
14 56.nu.22.vbi loquitur de † citato sub pœna cõfessi, & conuicti,ꝙ potest fieri,vt ipse ibi dicit; & ita seruatur in

vrbe,

vrbe, apud tribunal Reuerendissimi D. Auditoris Cameræ, captis tamen prius informationibus, quod si ita citatus patiatur condemnari, & postea comparuerit, tenetur concludenter probare de eius innocentia, vt supra
15 dictum est, & in statu Ecclesiastico adest † constitutio March. in lib. 4. c. 15. vers. nisi forsan extaret statutum, qua disponitur, quòd stante statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, non audiantur banniti, nisi ex liquidissimis probationibus constaret Iudici ipsum non
16 commisisse delictum; Sed † Senatus Mediolani admittit bannitum ad faciendum nouas defensiones, vt possint se defendere non obstante sententia, & banno, per quam admissionem non tollitur confessio, & fiscus habet intentionem fundatam, & quod Iudices referunt Senatui statum causæ, & si ex qualitate indiciorum tutam habet conscientiam, mandat sententiam exequi, & aliquando iubet torqueri ad habendam veritatem, ita refert Boss. in tit. de liter. Princip. vbi hāc quæstionē tractat, & quòd bannitus admissus, ad nouas defensiones, debeat probare de eius innocentia. D. Farina. q. 11. nu. 100. cum sequen. post hæc scripta visus magis plenè, quàm alibi, & ita eleganter, & ad saturitatem, vt nihil amplius desiderari possit, & ibi dicit hoc in statu Ecclesiastico multo magis seruandum esse per motum proprium Iulij II. per Pium IV. confirmati, quo cauetur, quod bannitus etiam post sententiam audiatur, si supplicauerit, & in carcere innocentiam suam probare voluerit; sed si
17 Princeps concederet, † quòd fiat iustitia, non obstante contumacia, cum defensio nemini sit auferenda, tunc reus non tenetur probare, & satis eius defensionem, fecisse diceretur, si actor non probaret, etiam si extaret statutum, q contumax haberetur pro confesso, & cōuicto: nisi Principi in aliquo esset obreptum, quia tunc non valeret rescriptum, ita ex traditis per Bal. in cons. 121. vol. 1. & si rescriptum diceret, reus admittatur ad nouas defensiones, condemnatione nō obstante, vide Vulpell. in consil. 105. vbi dicit, sententiam non elidi ex tali rescripto, quia sat est rescriptum operari, vt audiatur, quia aliàs non audiretur, statuto sic disponente, contumacia, & res iudicata appellationem prohibent, & quòd ita huiusmodi rescriptum interpretatur Ducale Auditorium Vrbinense, vt quis audiatur tantum, contumaciæ, banni, & sententiæ effectu in suo robore permanente,
18 & ibi dicit etiam, quòd de nullitate sententiæ † obijci non potest, quia ex quo fuit petitum, & obtentum reum audiri, condemnatione non obstante renunciatum videtur nullitati, & præsuppositum sententiam valere, quod
19 enim nullum est, obstare non potest. Sed ego arbitror hoc verum non esse, quia obiectum nullitatis est mera defensio, vt voluit Io. Andr. in nouel. in c. 1. de rescript. in 6. quem sequitur Felyn. in cap. ex parte col. penult. de off. deleg. & Paris. de synd. in §. an si sententia lata, vers. nam quædam sunt sententiæ.
20 Sed † in criminalibus nemo defensionibus suis renunciare potest, Glo. in l. pactum inter hæredes in verb. li-
21 ceat. ff. de pact. ergo &c. Quin † imo nec in ciuilibus acta substantialia de voluntate partium omitti possunt, nisi partes ipsæ per pactum, siue stipulationem se obligent, non excipere de nullitate: ita tradit Vant. de nullit. in tit. qualiter sententiæ, & processus num. 18. quod pactum in causa criminali non admittitur vt dictum fuit; ex quibus sequitur, quòd reus admissus ad faciendū defensiones, si sententia contra eum lata ex defectu citationis, siue iurisdictionis, vel alio substantiali defectu erit nulla poterit de nullitate opponere, etiā quòd in rescripto adsint illa verba condemnatione non obstante, durum esset vtique si per dictam clausulam sententia, vt puta defectu citationis, nulla conualidaretur, quod minime Princeps facere potest, cum non possit tollere defensiones reo, vt est communis opinio, de qua per Socin in cons. 266. sub num. 41. volum. 2. minusque reus, acceptando rescriptum sibi præiudicare potuit iuribus supra deductis.

Item adde, quòd admissus ad faciendum defensiones, probando eius bonam famam, nihil operatur contra sententiam, quæ facit plenam probationem, vt per Vulpel. in cons. 105. nu. 6.

22 Item adde quòd admisso † bannito ad nouas defensiones, accusator, siue querelans poterit probare crimen banniti, per ea quæ tradit Nell. de bānit. in 2. part. 2. temp. q. 34. ibi, etiam aduersarius suus crimen, & licet Nell. loquatur de bannito non forma statuti, sed de eo, qui à iudice propter eius contumaciam, & fugam habitus fuit pro confesso, & sic fuit bannitus, tamen idem est in bannito ex forma statuti, disponentis, contumacem haberi pro confesso, cum nulla diuersitatis ratio possit considerari, dummodo post sententiam audiatur, siue ex gratia Principis, siue aliter: faciunt etiam tradita per Odd. in tractat. de restit. in integr. quæst. 47. art. 10. num.
23 47. vbi tenet per l. 1. C. si aduers. transact. † quod minore, siue maiore restituto aduersus rem iudicatam, intelligitur etiam restitutus aduersarius, si capitula illius
24 sententiæ sunt connexa. Sed quo ad fiscum, † licèt succedat loco accusatoris, Bart. in l. 2. §. si publico, ff. de adult. videtur contrarium, quod scilicet non intelligatur admissus ad faciendum nouas probationes contra ban-
25 nitum, cum regulariter in pœnalibus fiscus † non restituatur, nisi per Principem ex sua absoluta potestate, concurrente cōmissi facinoris magnitudine, vel quòd sententia lata fuisset dolo, vel fraude, vel præuaricatione, aut collusione, quia tunc etiam à iudice fiscus restitueretur. Ita tradit Boss. in tit. si aduers. rem iud. restit. postul. numero 9. cum sequen. & d. Excell. D. Odd. in dicto tractat. quæstione 3. artic. 15. nu. 85. par. 1. vbi testatur de magis communi, quod fiscus in pœnalibus non restituatur. Quod comprobatur nam. l. diui fratres, ff. de pœn. per quam introductum fuit remedium illud, quòd ex gratia iustitiæ Princeps concedit bannito, vt possit facere nouas defensiones, admittit dictum remedium gratia damnati, secundum Boss. in titul. de supplic. aduersus rem iud. num. 6. sed si fiscus, qui habet sententiam pro se iterum posset contra eum inducere nouas probationes, ipsum remedium magis tenderet ad fauorem ipsius fisci, quàm banniti; sed forsan fiscus intelligeretur admissus ad probandum contra bannitum admissum ad nouas defensiones, vbi quis per simplicem contumaciam de aliquo atrocissimo delicto fuisset bannitus, & ipse fiscus vellet inducere testes nouiter repertos, & hoc pro bono publico, ne tantum facinus remaneret impunitum, argumento eorum, quæ habentur per Boss. in tit. si aduers. rem iudic. num. 15. Tamen ego credo, quod in tali casu Princeps esset consulendus. Cogita, quia istam quæstionem non inueni ab aliquo tactam; Et ideo decreui super hoc puncto, cum mihi accidisset in facto, dum secunda vice eram Gubernator Illust. Ciuitatis Spoleti, consulere prædictum D. Oddum, qui ex professo totam materiam restitutionis in integrum latissimo campo disseruerat, vt in dicto suo percelebri tractatu videre est; qui sic à me consultus vt infra respondit.

Illust. & Excellentiss. Domine Balarde, Domine mi colendissime.

26 Dubitauit † Excell. V. an si bannitus in contumaciam restitutus sit ex gratia Principis ad faciendum suas defensiones, & ad innocētiam eius ostendendam, econtra fiscus quoque dicatur restitutus ad melius probandam suam intentionem contra dictum bannitum. Et videtur, quòd fiscus sit admittendus ad huiusmodi probationes, Primò per reg. l. 1. C. de transact. secundò per l. peren

dæ.

dæ. C. de temp. integr. restit. versic. quid si defensio; vbi
27 actori † fit commune beneficium dilationis ad probandum reo concessę. Tertiò, per id, quod scribit Nell. de
28 bannit. in 2. par. 2. temp. q. 34. Quarto, quia † contumacia rei videtur esse in causa, quare fiscus non probauit clarius suam intentionem, quando illud condemnauit, satis enim fuit id, quod fecit, iuncta rei contumacia, ideo subintrat communis conclusio Doctorum, quòd restitutio concessa alicui ad nouas probationes faciendas prodest quoque, & communis est aduersario eius, de qua per Bar. in l. 1. §. nunciatio nu. 36. ff. de op. nou. nunciat. & ibi Alex. in fin. cum concord. vt per eum, & per Canon. in c. audiuistis col. fi. de restit. in integr. vbi Anch. in fin. Butr. nu. 29. Card. q. 5. & sequitur Capyc. decis. 170. num. 2. & ego sequutus fui in tract. de restit. q. 47. artic. 11. Quinto, per id, quod scribit Bald. in l. per hanc nu. 17.
29 C. de temp. appell. vbi † vult, quòd restitutio minoribus, vel maioribus, ex causa concessa prosit quoque aduersarijs eorum respectu, quæ de nouo ab ipsis restitutis per nouos testes, vel instrumenta deducuntur.
30 In contrarium est † communis illa conclusio, quod in pœnalibus non succurritur ope restitutionis in integrum, per tex. in l. auxilium. §. in delictis ff. de minorib. & per illum tex. ita tradit Ang. in l. fin. ante fin. ff. si test. liber esse. Iason in add. ad Specul. in tit. de accus. vers. quòd si iudex. Crem. sing. 23. Boss. in tit. si aduer. rem iud. nu. 13. Tob. consil. 105. nu. 3. Ant. Gabriel. lib. 7. concl. tit. de crim. concl. 13. in fin. vbi verius, & æquius esse dicit. Pro qua facit clara ratio, nam fiscus non potest in hac materia restitutionis esse magis priuilegiatus, & fa-
31 uore dignus, quàm sit ipse minor, cum iure eius † vtatur in obtinenda restitutione in integrum l. 1. C de iure. aduers. fiscum lat. & ibi glos. iuncta l. 1. vbi expressum.
32 C. ex quibus cau. maior, sed minor † non restituitur in pœnalibus in necemque vel pœnam alterius, l. auxilium, ff. de min. in princip. l. sepulchri. ff. de sepul. violat. & l. in causæ, la 2. ff. de min. tradunt moderni in l. 1. §. nunciatio, & ibi Ruin. num. 234. ff. de oper. nou. nunc. Pelyn. in c. fraternitatis col. 5. versic. fallit 3. de testib. Couar. pract. quæst. cap. 26. num. 4. vers. 1. cum concord. quos congessi in tract. restit. q. 89. num. 21. & seq.
33 in 2. par. Item non restituitur minor, † vbicunq; magis tractatur de lucro odioso, & de damno alteri inferendo, quam de suo proprio commodo. Bart. in l. cum §. si pupilli nu. 1. ff. de vsur. Pau. de Castr. in l. 3. §. labeo in fi. ff. de acquir. poss. Alex. consi. 119. nu. 13. lib. 6. Curt. iun. cons. 110. nu. 14. Afflict. decis. 391. per totum, & est tex. in l. sciendum ff. ex quibus caus. maior. Ergo neq; fiscus, cum in necem alterius tendat effectus restitutionis, quam sibi communem esse prætendit contra d. l. in causę ff. de minor.

Pro resolutione, ego puto sic posse dici, & ab integerrimo, & oculatissimo Præside seruandum esse. Aut fiscus vult admitti ad probandum aliquid, quod tendit ad elidendas nouas rei probationes, & puto quòd possit, & admitti debeat. Aut vero vult nunc probare nouis testibus & indicijs innocentiam rei melius, quàm fecerit ab initio, antequam eum condemnaret, & puto quòd non possit; & vtrunque membrum videtur mihi clarè probari ex theorica Bart. & scribentium in d. l. 1. §. nunciatio ad fin. ff. de op. nou. nunciat. quæ est,
34 quòd quando † negligentia rei fuit in causa, quo minus actor melius suam intentionem probaret, quia ipsi actori non erat opus melius probare ad obtinendum, quàm eo modo, quo fecit, stante negligentia rei, tunc restituto reo ad melius probandum suam innocentiam, potest quoque actor admitti ad probandum cõtrarium. secus vero si actor id omisit ex propria eius secordia, vt distinguunt præallegati, & ego dixi plene d. tract. q. 47. artic. 11. sed in proposito, si fiscus omisit probare delictum concludenter, & dilucidis probationibus, prout probare debebat ex mera secordia, quia fuit contentus dictum reum in contumaciam condemnare ex leuibus inditijs, prout hodiernis temporibus procuratores fisci facere solent, vt possint illico ad executiones in rebus, & bonis deuenire, sibi imputare debeat, neque amplius audiendus est in nomine alterius, quemadmodum neq; minori suffragatur lapsus ætatis in nomine, & pœnam alterius. Si vero vult nouas probationes rei nouis quoque probationibus elidere, videlicet conuincere testes rei de mendacio ratione loci, vel temporis per alios testes nouiter ad illorum receptionem examinandos, & tunc poterit, quia nihil est, quod ei imputari possit, & sic non ex aliquo priuilegio speciali, sed iure communi facere poterit, quia si non prius hoc fecit, fuit in causa, quia non prius ipse reus huiusmodi probationibus ad suam innocentiam ostendendam vsus fuit. Et hanc puto meram veritatem, & bonam viam ad reprimendas simul, & semel reorum calliditates, quando dolo malo huiusmodi probationes suæ innocentiæ differunt post condemnationes ad fisci fauorem factas, & etiam fiscorum nimias festinationes in deueniendo ad condemnationes reorum, & confiscationes bonorum absque legitimis probationibus, quando illas habere possunt, & negligunt.

Quibus stantibus remanent conciliata contraria, quæ faciebant iure optimo scrupulum Illust. D. V.

35 Nam ad † l. 1. C. de transact. respondetur, quòd procedit, quando alias is, qui restitutionem petit, tractat de remanendo in lucro, vnde non mirum, si etiam aduersarius debeat reponi in pristino statu, alias secus. Corn. cons. 198. num. 8. lib. 3. dixi in d. tract. quæst. 41. art. 12. nu. 60. q lucrum non adest hic ex parte rei resti-
36 tuti. Ad secundum † respondetur distinguendo, vt per Bart. & alios in d. §. nunciatio, & dixi supra in conclu-
37 sione. Ad tertium † respondetur, quòd vltra quod ibi loquitur de accusatore, procedit, quando ipse reus admittitur iure communi ad suam innocentiam probandam, tunc enim, & fisco iure communi eodem competet eadem facultas probandi delictum; hic vero secus, vbi non nisi ex gratia audiri potest reus, prout ipsemet Nell. considerat, si diligenter inspiciatur; & ratio differentiæ est ea, de qua per Bart. & præalleg. in d. §. nunciatio, nam non est inconueniens, quod fiscus reseruet sibi clariores probationes, quando expectat, seu expectare potest, & debet, quòd reus possit, & velit ad suam defensionem, & suam innocentiam iuris communis beneficio detegere, vnde sibi non imputatur negligentia eo casu, sicuti in casu, quo reus non potest amplius sperare audientiam, nisi ex supremi Principis gratia, cuius concessio solet reputari impossibilis, vt dici solet. Ad quartum respondetur distinguendo, vt supra in conclusione. Ad quintum respondetur,
38 quòd procedit dictum † Bald. eo modo, quo ego distinxi, videlicet, quando probationes fisci tendunt ad elidendũ probationes rei eo modo, quo supra dixi, aliàs secus. Et ita puto de iure æquius, & securius ad tollendas, vt dixi, reorum calliditates, & fiscorum negligen-
39 tias, & nimias † confiscationum anfietates, neque seueritatis, neque clementiæ nimiæ affectatus dici poterit iudicio meo iudex, qui in huiusmodi casibus diligenter perpendet species probationum, quas fiscus facere voluerit in terminis huius gratiosæ instantiæ, quæ certè in odium eius, cui concessa fuit, nequaquàm retorquenda videtur, vt ipsum Illustr. D. V. considerat, nisi eo modo quo supra dixi, saluo semper &c.

Sfortia Oddus.

Dictum

ee Dictum est, ꝙ ex generali consuetudine. Adde, quòd
40 † istud statutum, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto, pluribus modis limitatur, vt per Plot. consil. 52. num. 14. cum seq. & sex debet considerare iudex, antequàm deueniat ad condemnationem virtute dictæ fictæ confessionis, quæ animaduertit Guighel. Bened. in c. Raynutius in vers. Mortuo itaq; testatore, nu. 158. vsque ad num. 169. & ibi num. 173. cum
41 seq. quatuor † ponit differentias inter confessionem veram, & fictam, & sub d. num. 169. dicit etiam, quòd
42 Iudex propter fictam confessionem poterit † condemnare contumacem, etiam si constaret iudici, quòd poterat se tueri propter præsumptionem iuris, & de iure, vel alia exceptione, vt puta exceptione temporis, siue
43 præscriptionis: & multos effectus † huius statuti accu-
44 mulauit etiam Ioseph. Ludouic. 3. & † tale statutum non habebit locum, si prius non constat de corpore delicti. Decian. in cons. 96. sub num. 19. vol. 3. & Ant. Columbanus in tract. de contro. crimin. art. 152. fol. mihi 412. in volum. tract. diuer. crim. dicit, quòd antequàm contumax condemnetur, iudex debet aduertere ad septem.

45 Item adde, † quòd iudex non potest diminuere, vel prorogare terminum præfixum à statuto ad comparendum, alias habeatur pro confesso. Bald. in auth. iubemus num. 10. C. de iud. & Rim. iun. in consil. 115. num. 28.
46 vol. 2. † sed quando petitur terminus allegando absentiam, siue infirmitatem, iudex d. terminum suspendere potest, cum absentia possit allegari, etiam quando quis esset positus in banno, vt supra dixi in quæst. 39. in princ.

47 Item adde, quòd hoc † statuto afficiuntur etiam minores absque curatore citati, & condemnati. Natt. cons. 542. num. 27. cons. 540. & 541. Ioseph. Ludouic. in d. concl. 3. D. Odd. de restit. in integr. par. 2. quæst. 82. nu. 103. Menoch. cons. 100. num. 120. & seq. lib. 1. Boer. decis. 63. Sed D. Flam. Chartar. in tract. suo nouiter impresso de execut. sentent. contum. cap. fin. num. 224. cum seq. multos accumulauit tenentes contrarium, inhærendo eorum opinioni, dicens, quòd tenentes opinionem affirmatiuam, non possunt negare, quod si contigisset sententiam latam fuisse contra minorem, & ille captus fuerit, ratio tamen ætatis habenda est, quæ de iure haberi debet, quàmuis simus post sententiam, & quod passim ita seruatur in magna curia Vicariæ, allegans ad hoc Foller. in pract. crim. in verb. foriudicentur nu. 7.
48 Ego † autem non reperio Foller. ita dicentem in libro meo, nec in Regno vidi hoc seruari, in quo per sex annos continuos, & vltra, Magistratus potitus sum, sed Foller. formaliter dicit, quòd ad impediendam prolationem sententiæ foriudicationis, primo potest opponi de minori ætate, quæ obstat in tantum, quòd minor foriudicari non potest, vnde cogetur iudex dare terminum ad probandum de minori ætate, & quòd aliquando vidit processum ad sententiam foriudicationis, ita quòd quandocunq; perueneri illc foriudicatus in fortijs Curiæ, habeatur ratio de minori ætate allegata. Ex quibus non est mirandum, si postea capto foriudicato habetur ratio ætatis, quia hoc fuit reseruatum in sententia ob negatum terminum ad probandum minorem ætatem, allegatam ante sententiam, vt ipse Foller. dicit; & si non fuisset facta isthæc reseruatio, vtique iudex non potuisset huiusmodi considerationem ætatis habere, cum iam functus esset officio suo. l. iudex, ff. de re iudic. & ideo nec sententiam suam aliquo modo retractare posset inconsulto Principe, etiam si ipse iudex videret propriis oculis illum viuum, qui dicebatur occisus, vt dicit Guigliel. Benedict. in loco supracitato num. 162. per vulgat. tex. in l. 1. §. fin. ff. de quæstio. Ergo multo minus poterit retractare sententiam contra minorem latam, habendo rationem ætatis, quæ de iure haberi deberet, nisi, vt dixi, de voluntate, & licentia Principis.

49 Item adde, quòd dictum statutum non comprehendit pupillos, vt per Boer. in decis. 63.

50 Item adde, ꝙ † minor bannitus in contumaciam virtute dicti statuti non debet restitui aduersus bannum, nisi legitimo impedimento, videlicet infirmitatis, captiuitatis, & similium, fuerit impeditus, vt per D. Oddum in d. q. 82. artic. 8. sed in statu ecclesiastico adest constitutio Pij V. quòd bannitus non comparens infra annum à die condemnationis, amplius non possit admitti ad defensiones, nec ad dicendum de nullitate, quæ constitutio ita seruatur contra minores, sicut contra maiores, vt ibi attestatur D. Odd. & ita ego vidi semper obseruari: sed si tam maior, quàm minor infirmitate, captiuitate, vel alio iusto impedimento detentus fuerit, quòd infra annum ad se purgandum venire non potuerit, debet admitti ad faciendum suas defensiones, vt tradit Boer. d. decis. 63. num. 15. quæ admissio, seu restitutio cum sit ex gratia iustitiæ, minimè per iudicem fieri potest, sed recurrendum est ad Principem; vt infra per D. Clar. quæst. 94. vers. est etiam, vt per Boss. in tit. de re-
51 med. con. bann. num. 3. Et in statu † ecclesiastico expresse prouisum fuit, quòd iudices non possint, nec debeant bannitos captos siue infra annum, siue post annum admittere ad eorum defensiones, sed quòd debeant sententias exequi, non obstante quacunque appellatione, & dictione nullitatis, nisi ad defensiones admissi fuerint per ipsum Principem, qui sibi hanc facultatem reseruauit, vt in dictis motibus proprijs.

52 Item † adde, quòd istud statutum non operatur, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto quo ad qualitates aggrauantes delictum, sed requiritur, quòd aliter constet, quàm per huiusmodi fictam confessionem, vt notab. tradit Anchar. in consil. 408. num. 5. quem refert, & sequitur Ias. in l. si duo patroni, §. si quis iurauerit, num. 9. ff. de iureiur. August. ad Ang. in verbo, qui D. Iudex, num. 38. Foller. in pract. criminis in 4. par. 5. part. in verb. confitentur, num. 19. Guighel. Bened. in c. Raynutius, in verb. mortuo itaque testatore num. 168. de testam. & Mars. in pract. crimin. in §. postquàm nu. 62. & D. Chartar. in suo tract. de execut. sentent. contum. num. 358. & seq. vbi multos accumulauit contrarium tenentes, & præsertim Roland. in consil. 31. num. 7. volum. 1. sed dicit primam opinionem esse magis communem, etiam quòd totus tenor inquisitionis in citatione insereretur. Ego autem arbitror, vtramque esse veram, ita distinguendo, aut tractamus de qualitatibus separatis à delicto, quæ plenè possunt probari, aliter quàm per contumaciam rei, vt puta, quod quis sit vxoratus, vel pater, vel clericus, aut officialis, aut quòd aderat pax, quando formatur inquisitio de pace fracta, & similia; & tunc prima opin. procedit, & ita
53 loquitur Anchar. † in d. cons. 408. dum dicit tale statutum non operari quo ad qualitates aggrauantes delictum ratione personæ, in qua delinquitur, vel personæ delinquentis, quæ qualitates omnino sunt separatæ à delicto, & ita debent intelligi Doctores hanc opinionem sequentes, quia omnes allegant d. consil. Anchar.
54 Doctores enim † debent intelligi secundum doct. quos allegant, vt per Grat. consil. 63. num. 40. volum. 2. & hoc etiam sentire videtur Ant. Columbanus in tract. procedendi in controuer. crim. artic. 152. quia dum dicit contumacem non haberi pro confesso virtute statuti, quo ad qualitates aggrauantes, ponit exempla qualitatum à delicto separatarum, videlicet, quando quis est citatus ad respondendum super particidio, vel adulterio. Aut tractamus de qualitatibus annexis delicto, quæ fiunt ab ipso delinquente, vt puta, quòd interfecerit cum assassinio, vel proditoriè, vel quòd vulneratum

siue

fine interfectum derobauerit, aut quòd cum armis pro-
hibitis vulnerauerit, & similia, & tunc procedit secun-
da opinio, vt contumax ita habeatur pro confesso su-
per huiusmodi qualitatibus delicto annexis, sicut super
delicto principali, eo maximè quod possunt dici pars
delicti alias non possent probari, si non probaretur de-
lictum principale, & aliquando illud probari potest, &
non qualitates, sed sufficit, quòd adsint indicia ad in-
quirendum, & ista distinctio colligitur ex traditis per
55 Angel. cons. 146. vers. nec contumacia, vbi dicit, † quòd
contumax habetur pro confitente factum, non qualita-
tem facti, cuius essentia ab eius facto, vel confessione
non pendet, & ita etiam animaduertit Illustrissimus
Cardin. Alban. in lucubration. ad Bart. in d. l. si duo
patroni, §. si quis iurauerit, num. 3. quem refert, & se-
quitur D. Chartar. in d. c. nu. 384. Nec obstat Becc. in
consil. 11. num. 18. vbi tenuit, quòd ficta confessio pro-
pter contumaciam ex statuto resultans non se extendit
ad qualitatem, quòd homicidium ex proposito, & vo-
luntate fuerit commissum, sed quo ad homicidium tan-
tum, & quòd ideo fiscus tenetur probare illam qualita-
tem, quia D. Cartar. in d. cap. num. 369. ad eum rectè re-
spondit, dicens, quòd homicidium præsumitur dolosè,
& ex proposito factum, cum sit de genere prohibito-
rum, & ideo fiscum non teneri ad probandum illam
56 qualitatem. Minusque obstat † Decian. in consil. 96.
num. 20. volum. 3. vbi consuluit, quòd ficta confessio
non operatur circa qualitatem robariæ, licet operetur
circa homicidium, quòd prætendebatur factum cum
robarijs, quæ est qualitas annexa delicto: nam respon-
detur, quod solum allegat Anchar. in d. consil. 408. qui
loquitur de qualitatibus personæ offensæ, & ostenden-
tis, quæ sunt qualitates separatæ à delicto, & non de-
pendent à facto contumacis, nec ab eius confessione, vt
dixit Ang. in d. cons. 426. Bene fateor, quod si in casu De-
ciani nulla extabant indicia de robarijs, sed potius con-
stabat de contrario, quòd ficta confessio circa dictam
57 qualitatem non nocebat, & hoc modo † respondetur
ad D. Gabriel. qui tenet in consil. 170. num. 26. volum.
1. non posse pronunciari contra inquisitum de assassi-
nio, nisi veris, & plenis probationibus de assassinij qua-
litate appareat: quia ipse etiam allegat Anchar. in d.
cons. 408. & Guiglielm. Bened. in d. cap. Raynutius,
in verb. mortuo itaque testatore, num. 168. qui loquitur
tantummodo de qualitatibus separatis à delicto, vt dixi,
quæ non dependent à confessione contumacis; & non
de qualitate annexa delicto. Respondetur etiam, quòd
in casu D. Gabriel constabat, quòd istud delictum non
erat cum assassinio, & ideo ficta confessio nihil operari
58 poterat circa qualitatem assassinij. Et ad Gramm. † in
consil. 1. num. 56. quem allegat Gabriel respondetur,
quòd ibi requirebatur plena probatio qualitatis assassi-
nij, quia iudex volebat fundare iurisdictionem in cleri-
cum, & priuare iurisdictione sua iudicem ecclesiasti-
cum, quod nunquam fieri poterat per confessionem fi-
ctam; vt ibi plenè per Gramm. num. 53. & ad hoc, vt
59 laicus possit punire clericum, † requiritur, quòd qua-
litas assassinij probata sit concludenter, secundum De-
ci. in cons. 13. colum. 2. Merenda. in consil. 88. num. 7.
volum. 2. criminalium, & Rimin. iun. consil. 685. nu.
60 9. volum. 6. Vlterius, † ego credo, quod quando quali-
tas separata à delicto est notoria, vt puta, quòd quis sit
pater, vel maritus, vel clericus, quia publicè celebrat
Missam, vel Episcopus, & similia, si non fuerit pro-
bata in processu, quòd nihilominus Iudex, quasi super
quodam notorio, ad condemnationem procedere pote-
rit, vt per Ang. d. consil. 246. versic. circa quod, &
Aret. in tract. malefic. in verb. cicatrix, nu. 3. quem re-
fert, & sequitur Marsil. in pract. Crimin. § aggredior, nu.
130. vbi in formalibus terminis tenet, quod si statutum
dicit, quòd non possit ferri sententia condemnatoria de
cicatrice, nisi adhibitis medicis, qui ita iudicent, tamen
si ipsa cicatrix est notoria, poterit Iudex deuenire ad
condemnationem non adhibitis medicis, quia in noto-
61 rijs † Iudex potest supplere etiam de facto, vt dicit Bald.
in l. circa principium, C. vt quæ desun. Aduoc. & talis
sententia cum sit valida, exequi poterit, licet D. Char-
tar. in d. tract. in c. final. num. 261. tenuerit eam non esse
exequendam, si in processu qualitates aggrauantes pro-
batæ non appareant. Et quod exequi debeat, compro-
batur per doctr. Innoc. in c. tua in fin. de cohabitat. cler.
quem refert, & sequitur Gram. in decis. 65. num. 60. vbi
62 dicit, quod si iudex † processit tanquam Iudex super noto-
rio, licet sibi non constaret factum notorium, ex quo ta-
men verè est notorium, sententia eius irreuocabiliter
tenet. Et quando apparet de delicto Iudices debent es-
se prompti ad puniendum, nec debent ponderare om-
63 nes iuris solemnitates, quia † fauor publicæ disciplinæ
suadet, vt maleficia puniri debeant, vt tradit Gramma.
decis. 36. nu. 63. si aliquis reperiretur capitaliter banni-
tus, ex eo quod Episcopum vulnerasset, & in processu
non constaret de Episcopatu, & notorium esset, quod
sit Episcopus, vtique ridiculosum esset, si sententia non
exequeretur ob dictam qualitatem notoriam, & in pro-
cessu non probatam, & de vulneribus tamen puniretur.
Si vero huiusmodi qualitas separata à delicto esset du-
bia, vt puta an esset cicatrix, vel ne, an esset clericus,
quia non incederet in habitu, & tonsura; vel an esset pa-
ter, vel maritus: quia fortè essemus inter forenses de-
linquentes incognitos, & an pax inita fuisset inter rixan-
tes, quando formatur inquisitio de pace rupta, & simi-
lia, eo casu arbitror, condemnationem non esse exe-
quendam, si de dicta qualitate in processu non appare-
ret, & consulendum esse Principem.
64 Item adde, quòd stante † d. statuto, non est necesse,
accusare contumaciam. Trigon. in sing. 88. & Bonacoss.
comm. opin. in verb. contumax semel citatur in fin. par.
2. & vide in hac quæst. Roland. in consil. 90. num. 16.
volum. 3. vide etiam Chart. in d. tract. de execut. sent.
contum. cap. fin. num. 167. cum sequen. vbi multa accu-
mulauit, & concludit, quod hodie de consuetudine
non seruatur, quòd contumacia accusari debeat, siue
procedatur per viam inquisitionis, siue accusationis.
65 Item adde, † an contumax habitus pro confesso ex
forma statuti loci, vbi fuit commissum delictum, pos-
sit in alio loco vigore illius statuti, puniri. ponit Imo. in
cap. de his, de accusat.
66 Item adde, quòd † statutum loquens de vero ma-
leficio, vel de vero malefactore habet locum in con-
demnato de maleficio per contumaciam, stante statuto,
quòd contumax habeatur pro confesso, vt per Bald. in
67 cons. 193. num. 1. vol. 2. & † licet Foller. in pract. crim.
in 4. par. 3. par. in verb. & si confitebuntur, nu. 41. dicat
contrarium consuluisse Corn. in cons. 42. nu. 4. & 5. vol.
1. Ego tamen non inuenio dictum consilium in libro
meo, imo reperio, quod idem consuluit in cons. 281. per
totum vol. 4.
KK In *Italia autem*. Adde, quòd licet † aliquis verè sit
68 contumax, si Iudex hoc ignorans eum condemnat,
hic actus non valet; quia debet præcedere in actis rela-
tio nuntij, qui eum citauit. Bart. in l. Titulum interest,
ff. de condit. & demonstr. & si Iudex prius pronuncia-
ret contra contumacem, quàm relationem reciperet, &
postmodum reciperet relationem, sententia esset nulla,
& processus, secundum Marant. de ordin. iudic. par. 6.
vers. propositi, alias citatio, num. 56. Rolan. in cons. 47.
num. 70. volum. 2. & relatio nuntij nihil proficit ad ali-
quem constituendum contumacem, nisi constaret de
commissione sibi ad citandum data, secundum comm.
opin. de qua per Roland. in consil. 90. num. 32. vol. 1. &
d. cons.

d.consil.47.nu.65.& Vant.in tract.de nullit.ex defectu citationis,nu.40.vbi dicit magis communem opin.esse,
69 quòd nuntio referenti,† se de Iudicis commissione cita te,creditur,concludit autem,standum esse stylo,& consuetudini Curiæ,vbi fueris,& ista doctrina,quòd præcedere debeat relatio,est laudata per omnes Doctores, vt dicit Fel.in c. quoniam contra.nu.28.de probat. vbi hoc limitat duobus modis.
70 Item adde, † si statutum dicit contumacem debere poni in banno,quòd non est opus alia Iudicis interlocutoria,quæ faciat eum contumacē,Bal.in qq.ad stat.verb.
71 contrahere,& vide Rol.cons.90.lib.3.Et in statu † Ecclesiastico non est necessaria huiusmodi declaratio super contumacia, per Constitut. March.in lib.4.capit.1. & 10.
nn *Quæro nunc*. Adde videndum † Natt.consil. 542.
72 nu.7.& 10.vbi concludit,bannitum vigore statuti,quo contumax habetur pro confesso,& conuicto, non esse audiendum; & quod condemnatio reuocari non potest,etiam quòd bannitus esset minor, & de hac materia tractat etiam in cons.540.quem refert,& sequitur D. Ioseph.Lud.in conclus.3.
oo *Tu vero dic*. Adde, † quòd Chart.in tract. de exe-
73 cut.senten.c.1.num.147.cum sequen.tenet contrarium, scilicet, quòd bannito comparenti post terminum banni ante sententiam diffinitiuam incumbit onus probandi suam innocentiam, dicens,quòd D.Clarus hic ma-
74 le locutus est, qui cum sit vir † tantæ auctoritatis, & doctrinæ, & quòd maiores totius Italiæ Magistratus vsque ad mortem gesserit, ita de facili non esset reprehendendus, & tanto minus, quia veritatem dixi, salua pace D.Chartar. Nam bannum ratione contumaciæ datum reuocatur, quàm primum citatus compareat, etiam si compareat post terminum in banno assignatum, vsque ad sententiam diffinitiuam, Socin.in capit.qualiter, & quando,il 2.num.994.de accusatio.& latè posui infra in quæst.64.vers.sed nunquid bannitus, ibi ergo inquisitus, & Angel.de malefic.in verb. qui Dominus Iudex vitiens num.4.& Farinac.quæst.11.num.3.vers. præmitto quarto,vbi citat D.Clarū in hoc loco, & eum sequitur.Nec obst.dicere,quòd hoc modo lapsus termini nihil operaretur, quia operatur,vt inquisitus habeatur pro confesso, sed reuocabiliter; eo enim comparente, & negante lapsus termini nihil operatus est, & amplius non habetur pro confesso: sed eo non comparente,& secuta Iudicis declaratione,tunc lapsus termini operatur, quòd habetur pro confesso irreuocabiliter, ita tradit Paul.de Castr.in consil.3.num.4.& 24.volum.3. si bannitus comparens,post terminum banni ante sententiam condemnationis teneretur docere de eius innocentia,sequeretur,quòd non probata innocentia, ad executionem contra eum esset deueniendum; sed quis Iudex ita imprudens,& temerarius hoc faceret? nemo certè, si ante comparitionem diffinitiuè condemnatus non fuisset. Accedat, quòd super huiusmodi contumacia requiritur declaratio, quæ per totā Italiā de generali cōsuetudine fit eodem contextu cū condemnatione, declarando eum contumacem, vt per Clar.supra versic. nunquid, & versic. videmus,quæ sit forma,& ita semper vidi obseruari,nec credo, quòd per D.Chart. possit attestari,opinionem suam practicari vidisse,& hoc modo sententia, siue condemnatione opus non esset, si positus in banno, elapso termino banni ante sententiam, ita teneretur ostēdere eius innocentiam, sicut post condemnationem. Nec potest dici, quòd Dominus Clarus loquatur, quando reus vult assumere onus probandi, quod maleficium non commisit, quod facere tenetur post sententiam, sed clarè, & apertè dicit,quòd sufficiat eum comparere, quo casu contumacia purgatur,& non tenetur probare innocentiam suam.
75 Adde,† quid si bannitus, cui per statutum audientia est denegata,audiretur, an processus nullo opponente factus,esset nullus. Afflict.in const.de forbannit.nu.43. fol.10.remissiuè.Et Vāt.de nullit.in tit.de nullit. ex defect.inhabil.num.52.vbi tenet, quòd esset nullus absque ope alicuius exceptionis, etiam quòd statutum simpliciter prohibuerit,ipsum audiri, & non addiderit, si secus factum fuerit,sit nullum,si fuerit agitatus in territorio banniti,quia illud statutum non haberet locum extra territorium; sed si statutū prohibens audientiam, adderet pœnam,si non fuisset oppositum,gesta valerēt, & pœna solueretur:sed si vltra pœnā statutum annullaret actum,tunc sine dubio omnia acta essent nulla,& ita Vant. in dicto numero 52. multum eleganter declarauit.
76 Item adde, quòd stante huiusmodi statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, reo post condemnationem,licet appellauerit,incumbet onus probandi eius innocentiam, etiam si iudex vellet,tamen contumaciam remittere,vt plenè per Cepol. cons.63.nu.12.cum seq.& Bal.in l.ita demum, C.de procurat. vbi dicit,quod si bannitus probauit in appellatione de eius innocentia, obtinebit; licet habeatur pro confesso,& conuicto;quia illud procedit ex ficta confessione, quæ resultat ex sola contumacia: sed si non assumpserit in se onus probandi innocentiam,nūc debet succumbere,quia in dubio standum est confessioni, etiam fictæ, vide etiam Curt.Iun. in l.principales, §.si actor num.30. C.de iuramen.calumn.
77 Item adde,† quod huiusmodi statutum procedit quoad pœnam applicandam fisco, non parti, Bertazol. cons.17.nu.11.Sed aduerte,quòd sententia lata in iudicio criminali accusationis, vel inquisitionis prodest fisco,& parti læsæ,quo ad pœnam legalē,sed non ad conuentionalem,Bero.cons.206.nu.40.vol.5.
pp *Quæro etiam nunquid*. Adde,quòd † si iudici consta-
78 ret ex process.u informatiuo de innocentia contumacis,non debet eum condemnare,licèt habeat confessionem fictam ex contumacia, vigore dicti statuti, ita docet Bart.in l.absentem, ff.de pen. vide etiam Afflict.in constit.de for. bannit.nu.33.& seq.fol.9.
qq *Item quæro nunquid*. Adde, quòd si citatio † minus
79 legitima interueniret, non ideo vitiaretur sententia, quia licet citatio inualida vitiet processum; fallit tamen
80 in casibus,† in quibus non est necessaria citatio, vt per Decian.in 4.cons.18.nu.216.& 217.vol.2.
81 Item adde,† si dictat statutum,quòd quis de aliquo ponitur in banno,debeat citari, vt veniat ipse, vel alius pro eo,si iudex citauit simpliciter,vt compareat,valebit bannum licèt non fuerit seruata forma citationis à statuto expressa, quia iudex intelligitur citare, vt veniat per se,vel per alium, vnde expressio nihil operatur, ex quo tacitè includitur. Natt.consil.542.numero 23.volum.3.
ss *Et in Regno Neapolitano*. Adde, quòd hoc non seruatur,nisi quando iudex vult deuenire ad foriudicationem, vt per Foller.in practic.crim.in verbo foriudicantur,vbi dat formam citandi,& foriudicandi.
tt *Vidi quandoque dubitari*. Adde,quòd † si citatus non
82 compareat in termino,sed compareat antequàm sit ad pœnam contumaciæ condemnatus, non debet condemnari, etiam quòd sit contumax, Afflict.in constit.pecuniatijs num.36.fol.233. vbi dicit hoc esse in viridi obseruantia.

QVÆSTIO XLV.

SVMMARIVM.

1 *Qualiter reo personaliter comparente procedatur.*

2 *In causis criminalibus an sit necessaria litis contestatio, versic. Et in primis.*
3 *Et an cum instigatore, versic. An autem, remissiuè.*
4 *Et an in criminibus fiant positiones, versic. Sed hic incidenter.*
5 *Reus comparens an sit examinandus, versic. Scias autem.*
6 *Et quid si nolit respondere iudici interroganti, versic. Sed pone.*
7 *Et quid si priusquam respondeat, petat dilationem ad deliberandum, versic. Sed hic quæro.*
8 *Et quid si petat copiam inquisitionis & indiciorum, vers. Sed quid si reus.*
9 *Et an iudex in examine debeat deferre reo iuramentum de veritate dicenda, versic. Sed quæro.*
10 *Et an si falsum dicat, poterit tanquam periurus puniri, versic. Quid ergo.*
11 *Et quomodo iudex in examine se gerere debeat, versic. Debet autem.*
12 *Et an debeant esse præsentes examini patroni ipsorum reorum, versic. Quæro etiam.*
13 *Facto examine, si reus neget, testes sunt repetendi, eo citato seu præsente, versic. Cæterum si reus.*
14 *Et quid si non sit reus citatus, sed testes cum eo confrontati perseuerent, versic. Sed in proposito.*
15 *Iudex debet petere licentiam à reo, procedendi ipso vlterius non citato, versic. Facta autem.*
16 *Positiones fisci quando fieri dicantur.*
17 *In criminalibus reus tenetur respondere de veritate.*

a
1 HActenus *a* de ijs, quæ fiunt reo absente, vel contumace dictum est: nunc videamus de ijs quæ contingunt reo in iudicio personaliter comparente, siue quia captus fuerit, siue quia sponte comparuerit.

b *b* Et in primis quæro, nunquid in causis criminalib. ne-
2 cessaria sit litis contestatio. Resp. Aliqui dicunt, quòd sic, & hanc opin. attestatur esse communem Marian. in d. cap. qualiter & quando, num. 222. Alij vero dicunt, quòd quando proceditur ad instantiam partis, necessaria est litis contestatio, secus autem si procedatur ex mero officio. Et hanc dicit esse communem opin. Abb. in cap. cum dilectus, num. 3. de purg. canon. Blanc. autem in pract. crim. fol. 6. num. 36. in fin. dicit, quòd hodie de consuetudine in criminalib. lis non contestatur. Tu
c vero dic, quòd *c* aut reus est contumax; & tunc cum ex dispositione statutorum habeatur pro confesso, non
d est necessaria *d* alia litis contestatio, quàm illa; quæ fit per talem confessionem fictam à statuto, & sic contra ipsum proceditur (vt dixi) etiam vsque ad condemnationem. Aut vero reus comparet in iudicio, & examinatur super delicto; & tunc responsio, quam ipse facit respondendo accusationi vel inquisitioni ad interrogationem iudicis, inducit litis contestationem, etiam absque eo quòd pars aduersa sit præsens: & hoc etiam si procedatur ad instantiam partis. Et ita seruatur in practica, vt attestatur Bart. in l. is qui reus, num. 4. ff. de publ. iud. quem refert Aret. consil. 58. nu. 7. & Apostil. ad Angel. de malef. in verbo, hæc est quædam inquisitio, sub num. 67. nam in criminalibus etiam absente accusatore, potest iudex ex officio procedere & interrogare, vt dicit Bald. in lege 1. numero 34. C. qui accus. non poss. vbi subdit, quòd ita seruat practica.

3 An autem sit lis contestanda cum instigatore siue promotore inquisitionis, dixi supra quæst. 10. versic. quæro nunquid.

e *e* Sed hic incidenter quæro, nunquid in causis crimi-
4 nalibus *f* possint fieri positiones ab vtraque parte prout
f fiunt in ciuilibus. Respond. Respectu accusatoris, vel fisci, satis videtur dici posse, quòd admittantur positiones, ex quo eorum querelæ, vel inquisitioni cogitur reus cum iuramento respondere, vt infra statim dixi: Sed quid dicendum in ipso reo accusato, nunquid poterit dare accusatori positiones, puta, quòd ipse tale delictum non commisit, vel quòd illud commisit ad sui defensionem, vel huiusmodi? Respond. quòd non, & ita se habet vsus iudiciorum, vt attestatur Iac. de Aret. in tractat. positio num. 5. 7. num. 1. hoc enim modo possent de facili (secundum eum) accusator & reus inter se colludere, & delicta impunita remanerent. Quæ tamen ratio parum facit, ex quo secundum consuetudinem huius
g temporis, etiam *g* parte desistente, aut concordata, iudices procedunt ad expeditionem processuum, vt dixi infra q. 58. circa prin. Verum tamen est, quòd consuetudo ita obseruat, vt non possint per accusatum dari dispositiones; à qua nullo modo est recedendum.

h *b* Scias autem, quòd reo capto, vel sponte comparen-
5 te, solent iudices illum statim adhibito notario super ipso delicto interrogare, eiusque examen (quòd vulgo Constitutum appellant) in acta redigi facere. Cæterum secundum dispositionem iuris communis, si reus com-
i pareat & neget, non est vlterius examinandus, *i* sed recipiuntur testes, & ad vlteriora proceditur ad perfectionem processus. Et hæc est communis opin. Doctorum, vt dicit Marian. in d. cap. qualiter & quando, post nu. 217. q. 75. in fin. Hodie tamen seruatur contrarium de consuetudine: nam si facta inquisitione reus compareat, & neget, nihilominus interrogatur, & examinatur super ea. Et ita communiter in practica seruari attestatur idem Marian. in loco præallegato, & in
K hoc non est difficultas. K Et licet aliqui dixerint, quòd quando nulla præcedit diffamatio de crimine, non tenetur reus respondere, prout etiam ita concludere communiter Doctor. attestatur Card. Alex. in c. de accusatione, col. 37. post med. 2. q. 8. nihilominus indistinctè seruatur (vt dixi) quòd teneatur reus super ipso crimine iudici respondere.

l *l* Sed pone, quòd reus constitutus coram iudice no-
6 lit respondere interrogationibus sibi per eum factis, præcise affirmando vel negando, sed vel omnino nihil respondeat, vel per verba dubia, puta, Non scio. Non
m recordor. *m* Respon. quòd hoc casu potest, & debet iudex illum ponere ad torturam, & cogere, vt respondeat affirmatiuè, vel negatiuè. Ita dicit Bald. in l. accusationem, post num. 11. versic. super hoc melius, C. qui accus. non poss. Et talis tortura (vt dicit Bald. ibi) non datur reo ad eruendam veritatem: nam ad hoc necesse esset vt præcederent indicia ad torturam sufficientia, vt dixi infra q. 64. versic. dixi etiam: sed datur ad extorquendam responsionem. Et hanc opin. Bald. in contingentia facti approbauit consilium Neapol. teste Capicio decis. 145. prout illum refert Foller. in pract. crim. fol. 108. num. 4. Et est indicio meo bona practica, & eam sæpe vidi obseruari non modo quando reus non vult respondere super facto principali, scilicet an commiserit homicidium, vel non, sed etiam super circunstantijs substantialibus pertinentibus ad ipsum delictum, quidquid dicat Foller. in loco præallegat. modo sint tales de quib. verisimile sit ipsum recordari; puta, quia interrogetur de facto proprio de modico tempore,
n & de rebus *n* de quibus alij solent communiter recordari, prout ipse iudex considerata facti, & personarum qualitate poterit arbitrari. Et ita serues. Et recordor quòd semel quidam Moncinus, qui dum interrogaretur super quadam rixa, in qua ipse interuenerat, nolebat respondere, neque iurare, fuit iussu senatus affectus tribus ictibus funis publice, deinde reductus ad carceres iurauit, & respondit ad interrogata 28. Octobr. 1554.

A. C. Aduerte tamen, vt omnino aliqua subsint indicia
o contra reum: *o* alias enim non tenetur respondere; quinimo

quinimo aliqui dicunt, q̀ si non præcedat diffamatio, non teneretur reus respondere. Et dicit Cardin. Alex. in d.c. de accusatione, colum. 37. circa fi. 2. quæst. 8. q̀ ita Doctores communiter concludunt. Idem dicit Are. in c. qualiter & quando, il 2. §. debet col. 4. vers. In foro autem, de accusatio. quem refert Don. Anton. de Padilla, in l. transigere, nu. 5. C. de transactio. Quod tu intellige, nisi præcedat diffamatio, vel tale quid, quod sit loco diffamationis, iuxta ea, quæ dixi supra quæst. 6. circa principium.

7 Sed hic quæro, quid si reus vtique velit respondere, sed petat dilationem ad respondendum, an velit recedere vel contendere, nunquid erit illi concedenda prout etiam conceditur in causis ciuilibus vt dixi infra lib. proximo? Respond. Aliqui tenent, quòd sic. & dicit Alexan. in l. 1. in princ. num. 6 ff. de edendo, quòd ita concludunt magis communiter Doctor. *p* Contrariam autem sententiam, scilicet quòd imo super facto proprio non debeat dari reo terminus ad deliberandum, tenuit Bald. in l. cum fallum, num. 2. ff. de acquir. hære. Et hanc opin. dicit esse communem Aug. ad Ang. de malef. in verb. Comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totum, num. 6. prout illum refert Pract. Conradi, fol. 280. num. 2. Et hæc opi. seruatur de consuetudine; nam reus statim cogitur respondere. Et q̀ (secundum practicam mundi) non sit dandum in criminalibus tempus reo ad deliberandum, attestatur Salyc. in authen. offeratur, numero 6. C. de litis contest. Paul. de Cast. in ead. authen. offeratur, numero 5. & 11. quem refert Pract. Conradi, fol. 32. post num. 5. Amed. de synd. num. 184.

8 Sed quid si reus priusquam examinetur, petat copiam inquisitionis, & indiciorum contra eum existentium, nunquid debet iudex illam ei dari facere? Respon. De iure forte dici posset, q̀ sic, vt ex prædictis apparet: & ita tenet Pract. Papien. in forma inquisitionis, in verb. Fama publica, num. 3. vbi tamen dicit, quòd male seruatur in practica per istos latrunculatores auaritiæ deditos in animarum suarum maximum præiudicium & detrimentum, & subdit quòd pessimè faciunt. Quidquid igitur sit de iure, consuetudo seruat totum oppositum, quòd scilicet reus interrogetur, & examinetur ante datas defensiones, & copiam indiciorum. Et ita quotidie practicari dicit Follet. in Pract. crim. canon. fol. 165. nu. 9. Pract. Conradi, fol. 255. in 6. limitat. Hunc etiam dicit esse receptum stylum, vsum & consuetudinem Pract. Iod. fol. 24. num. 18. Et stante hac generali consuetudine, male faceret iudex, qui aliter obseruaret in practica.

9 Sed quæro, nunquid in huiusmodi examine faciendo debeat iudex deferre iuramentum reo de veritate dicenda? Respond. Videtur dicendum quòd non. nemo enim cogi debet ad detegendum propriam turpitudinem. l. alias, ff. de iureiur. prout est communis regula, teste Dec. in l. fin. post num. 6. C. de edendo. Et sic satis esset simplex interpositio fidei, prout est de consuetudine in Regno Franciæ, teste Marco decis. 674. quæritur an in causa, in prin. In contrarium tamen est magis communis opin. quòd scilicet *q* sit deferendum reo iuramentum de veritate dicenda. ita tenuit Bart. in l. inter omnes, §. rectè, in fin. ff. de furtis, qui in hoc communiter ab omnibus approbatur, vt dicit August. ad Ang. de maleficiis, in verbo, Comparuerunt, & confitentur totum, post num. 13. Bertran. consil. 321. nu. 3. in fin. lib. 3. in 1. parte. Hanc etiam dicit esse communem opin. Marsil. in l. quæstionis habendæ, num. 72. ff. de quæstion. quem refert Pract. Conradi, fol. 280. in princ. & Gomes. cap. 1. delictorum, num. 65. Et ita hodie secundum communem stylum Italiæ, tam in inquisitione, quam in accusatione, reus comparens iurat de veritate dicenda, prout de huiusmodi stylo attestatur Marian. in d. c. qualiter, & q̃n post nu. 227. q. 84. in fin. Ita etiam obseruare communem stylum Italiæ attestatur Bart. in l. 1. post nu. 6. C. de iura. calum. vbi etiam Bald. num. 8. dicit quòd ita seruat consuetudo. Mihi certè hæc practica nunquam placuit; est enim manifesta occasio periurij. Nam rei propter metum illius iuramenti nunquam solent fateri delictum, vt quotidie experientia docet: & tamen communis est conclusio, quòd vbi subest probabilis suspicio periurij, nunquam est deferendum iuramentum, vt dixi infra lib. 7. §. Iuramentum. Tamen (quidquid sit) non auderem in practica recedere à communi obseruantia. Et ideo in locis, in quibus seruatur, vt reo deferatur huiusmodi iuramentum, iudex debet illud deferre; nam minimè sunt mutanda, &c.

10 *r* Quid ergo si reus in ipso examine falsum dicat, nunquid poterit ex eo tanquam periurus puniri? Respond. q̀ in foro contentioso puniri non potest, sed solum Deum habet vltorem. Ita dicit Alex. in Apost. ad Bar. in l. 1. sub nu. 1. ff. de bonis eorum: cui nemo contradicit, vt ait Berous q. 134. nu. 3. Et dicit Boss. in tit. de periuris, nu. 3. quòd ita practicatur. Hoc etiam vigere in practica attestatur Nunius *de los corregidores*, fol. 237. post nu. 18. vers. quæ dicta sunt. Bene verum est, quòd si reus in examine dicat aliquod mendacium, de quo deinde conuincatur, erit tale mendacium contra eum sufficiens indicium ad torturam, iuxta ea quæ dixi supra q. 21. versic. mendacium.

11 Debet autem iudex in huiusmodi examinibus faciendis recto tramite procedere ad finem veritatis indagandæ, non autem vt reum inuoluat, & inducat ad confitendum delictum. *s* Item secundum aliquos non debet reum *t* specialiter super ipso delicto, de quo agitur interrogare, cum id suggerentis potius, quàm interrogantis esse videatur. De consuetudine tamen contrarium obseruatur, vt ait Pract. Casoni, fol. 84. nu. 3. quando reus interrogatur de facto proprio: secus tamen esset, si interrogaretur vt testis contra alium, vt dixi supra, q. 21. versic. tertia igitur, circa fin. Præterea non debet interrogationibus suis procurare, vt auferat reo suas defensiones, puta, si reus confiteatur aliquem percussisse, aut vulnerasse, non debet eum interrogare, an ille ex tali percussione, aut vulnere decesserit, neque ab eo extorquere huiusmodi confessionem; nam ista est diabolica practica, vt dicit Signor. consil. 163. numero 5. subdens, quòd super hoc multoties reprehendit iudices maleficiorum ciuitatis Mediolani, & quòd istud est plusquam diabolicum, nam fiscus satis habet intentionem fundatam, ex quo ille vulneratus, seu percussus mortuus est. Et hoc iudici sufficere debet absque eo, quòd velit per eiusmodi confessionem tollere reo facultatem probandi, quòd non decesserit ex percussione seu vulnere, quæ esset magna ipsius defensio, vt dixi supra hoc eo. lib. 5. homicidium, versic. plerunque etiam.

12 *u* Quæro etiam, nunquid quando fit examen rei, debeant esse præsentes patroni causarum. Resp. q̀ de iure videtur dici posse q̀ sic, per tex. in l. custodias. ff. de publ. iud. sed certè vsus, & curiarum stylus hoc non obseruat, vt attestatur Igneus in l. 1. §. quæstionem, nu. 19. in fi. ff. ad Syll. & est omnibus notissimum. Faciunt quæ dixi infra, q. 64. vers. quæro nunc.

x Cæterum si in examine cõfiteatur delictum, poterit puniri ex tali confessione, vt dixi infra quæst. 65. in princip. *y* Si vero neget, debent parte citata examinari testes super veritate ipsius delicti: & ita tenent communiter Doctor. vt dicit Card. Alex. in loco præallegato. Et ideo dicit Salyc. in l. fi. in fi. C. de quæst. q̀ cauti iudices ante inquisitionem recipiunt informationem

testium,

testium,& in scriptis redigunt,ne postea dicant contra-
rium,& habita informatione formant inquisitionem, &
si pœna sit corporalis, faciunt citari reum re , non ver-
bo,ne fugiat, & postea faciunt illum respondere inqui-
z sitioni,& si neget, z iterato examinant testes , eo citato
ad videndum eos iurare,&c. Et illud dictum Salic.re-
fert Grammat.consil.crimin.15.numero 1.& 2. de quo
etiam aliquid dixi supra quæst.28.versic.scias tamen.Et
valde grauiter erraret iudex, qui omissa tali repetitione
testium procederet ad torturam,vel condemnationem :
nam testes recepti ante litis contestationem nullam fi-
dem faciunt contra reum , cum sint examinati ipso non
citato,vt dixi supra quæstione 11.versic.Item quæro,&
aa infra quæstione 50. versicu. item quia. aa Et aduerte,
quia hæc repetitio fieri debet cum omnibus illis quali-
tatibus,quæ requirerentur,vbi isti testes repetendi nun-
bb quam fuissent examinati,& ideo debent bb de nouo iu-
cc rare: alias nullam prorsus fidem facerent. cc Item si sũt
tales testes, quorum dictis de iure non sit adhibenda fi-
des nisi cum tortura, puta quia esset socius criminis, nõ
sufficeret , quod prius fuisset examinatus in tormentis ,
& quod de nouo iuraret,sed opus etiam esset, vt de no
dd uo post iuramentum poneretur in tormentis,& dd per-
ee seueraret in illo dicto. ee Nam illa tortura,& omne id,
quod fuit agitatum ante litis contestationem,non habe-
tur (vt dixi) in consideratione,quo ad præiudicium ip-
sius rei comparentis. Quod nota , quia ad hoc aliqui
iudices non aduertunt , & scias, quod licet receptio te-
stium non soleat committi, seu delegari alteri, vt dixi su
pra quæstione 26.tamen repetitio testium,qui examina-
ti sunt in processu informatiuo , potest delegari , & ita
seruatur de consuetudine , vt attestatur Carauita super
ritu 157.magnæ curiæ,numero 11. quod tamen intelli-
ff ge secundum ea, quæ dixi in loco præallega. ff In hoc
autem proposito volo, vt scias, quod quando reus per-
mittit se in contumaciam condemnari , deinde petit se
admitti ad nouas defensiones,& admissus comparet, iu
dex non debet repetere testes examinatos contra eum
in processu informatiuo , licet enim examinati fuerint
ipso reo non citato , iuxta consuetudinem , de qua dixi
gg supra quæstione 11.versic.item quæro , gg ex quo ta-
men ipse reus citatus non comparuit , habentur illi te-
stes pro legitimè examinatis in odium eius contuma-
ciæ,neque vlterior eorum repetitio requiritur. Et me-
mini, quod propter hoc fuit grauiter reprehensus a Se-
natu Prætor Valentię,qui in causa Petri Nouati admis
si ad nouas defensiones , citauit testes ad repetendum ,
& quia non comparuerunt,eos condemnauit, cuius cõ
demnationis Senatus censuit nullam rationem haberi
debere,7.Nouemb.1556.P.N.

14 Sed in proposito quæro , Pone quod reus non fuerit
citatus ad videndum iurare,& repeti testes,sed quod iu
hh dex hh eos repetat, & confrontet cum ipso reo , & te-
stes confitentur in præsentia ipsius rei ea , quæ prius di-
xerant, nunquid isti testes dicentur recepti parte citata,
ita vt probent contra ipsum reum? Respond. quod sic ,
& ita practicatur, vt dicit Afflict. super 2.parte consti-
ii tutionum Regni , rubr.10. numero 20. ii Hæc autem
confrontatio fieri solet, quando testes deponunt tale
quid , quod de directo contrariatur ei , quod reus dixit
in suo examine,& licet de iure non sit necessaria, tamen
in practica obseruatur, ad hoc , vt in ipsa confrontatio-
ne veritas melius elucescat. Ego certè non credo,quod
sit de substantia , & ideo licet esset omissa, regulariter
processus non corrueret . Senatus tamen vult omnino
eam fieri,quando est testis,qui contra reum deponit de
visu. Et ita rescripsit Prætori Cremonæ in causa cuius-
dam Augustini Botti 20.Martij.1545.Vel etiam quando
testes sunt inter se contrarij, & ita rescripsit Capitaneo
Vicomercati 29. Martij 1533. C. C. Præterea quando

depositio testis non potest certificari nisi mediante in-
spectione ipsius rei, puta, quando testis dicit illum non
cognoscere de nomine , sed tantum de visu : Vel quan-
do eum describit per signa : nam eo casu reus est illi ex-
hibendus, vt reum recognoscat:& ita rescripsit Senatus
Prætori Alexandriæ , in causa cuiusdam Ascanij Gra-
narij,qui non fuerat exhibitus cuidam testi , vt illum re
cognosceret, 14.August.1556. P.N. Debet tamen hoc
casu reus exhiberi testibus , non solus , quia esset timor
subornationis, sed positus inter alios tres, aut quatuor ,
& illi similes,quantum eo tempore fieri potest,vestibus,
statura,& etiam facie. Et ita seruatur in hac prouincia,
prout etiam seruari in curia Neapol:attestatur Foller.in
pract.crim.fol.23.nu.34.in fi.

kk kk Facta autem repetitione , & confrontatione te-
15 stium , consueuerunt iudices prius, quam reum carce-
ll ribus tradant , vel fideiussori relaxent , facere ll quod
reus inquisitus eis det licentiam procedendi vsque ad
sententiam diffinitiuam inclusiuè , singulis diebus &
horis , etiam eo absente , & non citato : & est practi-
ca, quam tradit Bartol.in l.is qui reus , numero 4. ff.de
public. iudic. quam ex communi consuetudine hodie
obseruari attestatur Marian. in cap. qualiter , & quan-
do,post nume.235 versic.90. quæro. Ita etiam quoti-
die fieri dicit Bald.in l.diem proferre, in versic. Si quis
litigator,ff de arbi.& in l.si quando,numero 5.C de te-
stibus,dicit quod ita practicatur, & in l. vt perfectius ,
numero 15.C.de annali exceptio. dicit , quod ita obser-
uant assessores,quem refert Angel.de malefic.in verbo,
Et ad querelam,numero 61.& August.ad Ang. de ma-
lefic.in verb.qui iudex fecit sibi dari licentiam,post nu-
mm me.2.Et successiuè iudices faciunt ipsis reis mm mo-
nitionem generalem, vt singulis diebus, & horis adesse
debeant processui faciendo per ipsos iudices, tam circa
receptiones testium , quam quæcunque alia vsque ad
sententiam inclusiuè, &c. Et hæc monitio (præceden-
te tamen licentia, vt dicit Marian. in loco præallega-
to) operatur, quod non requiritur vlterior citatio ;
sed si non præcederet licentia , tunc posset reus ab hu-
iusmodi monitione appellare, & dicere, quod imò vult
ad omnes actus citari , & monitio ipsa hoc modo per
appellationem rescinderetur , & nullius esset effectus.
Et hæc est communis opinio, vt dicit Boss.in tit. de sen-
tent.numero 13. Et quod dictum est de reo, pariter lo-
cum habet in ipso accusatore. Solent enim cauti as-
sessores scribi facere in actis , qualiter accusator dat
eis licentiam expediendi processum , etiam ipsis ab-
sentibus , & ita omnia expediunt , & etiam ipsam
sententiam proferunt eo non citato , vt dicit Bald.
in l. si accusatoribus , numero 4. C. de accusa.subdens,
quod ita tenent omnes Doctores (Iudicio tamen
meo hæc cautela , quo ad accusatorem est superflua
etiam) vt quæstione 31. versicu. vlterius quæro. Po-
terit itaque iudex stante prædicta licentia testes reci-
pere , & examinare absque alia partis citatione , &
hanc esse hodiernam practicam , quam iudices obser-
uant , attestatur Alexand.in Apostil.ad Bartol. in d. l. is
qui reus,sub num.4. Et ideo miror, quod Blanc.in pra-
ctic.crim.fol.11.nu.25.simpliciter dicat,quod ista pra-
ctica tradita per Bartol. non obseruatur de stylo , neque
de consuetudine. Nam licet quo ad accusatorem , seu
querelantem bene loquatur , vt dixi in locis præallega-
tis,certè in reo quotidie in hoc Ducatu, & alibi obser-
uatur;nec aliquis solet facto examine carcerari,quin no
tarius in actis scribat, Quo facto fuit consignatus, & ei
facta in faciem monitio generalis , vel huiusmodi. Et
credo, quod si de ipsa monitione non appareat in actis,
omnia acta postea facta reo legitimè non citato cor-
ruerent.

ADDITIONES.

a *Hactenus de his quæ fiunt.* Vide Baiard.

b *Et in primis.* Vide Baiard.

c *Aut reus est contumax.* Adde supra quæst. proxima, vers. Et in primis. *Drogh.*

d *Litis contestatio.* Adde supra quæst. 14. versic. sed hic incidenter. *Drogh.*

e *Sed hic incidenter.* Vide Baiard.

f *Possint fieri positiones.* Adde, quod dicuntur fieri posteriores fisci, † cum reus medio eius iuramento respondet iudici, vt est supra q. 30. vers. sed quid dicendum, infr. q. 53. vers. vnum etiam volo q. 55. vers. cautius igitur in principio, vbi annotatur responsio, sup. q. 3. vers. sed certe, vbi habetur de fisco loco accusatoris, vt hic. *Drog.*

16

g *Parte desistente, aut concordante*, supr. q. 23. vers. primo, inf. q. 58. in principio. *Drogh.*

h *Scias autem.* Innocent. Vulpell. respons. 95. numero 13. *Ber. Ros.*

i *Sed recipiuntur testes.* Adde aliũ modũ procedẽdi de iure communi, sup. quæst. 44. vers. sed hodie. *Drogh.*

K *Et licet aliqui dixerint.* Adde quomodo procedatur, quando nulla præcedit diffamatio, nec indicia infra q. 64. vers. sed nunquid bannitus, & vers. Dixi quoque, supra q. 8. in princ. quæst. 20. in princip. & versic. scias autem. *Drogh.*

l *Sed pone.* Vide Baiard.

m *Resp. quod hoc casu.* Vide Mill eom in pract. folio 88, nu. 4. & Boss. tit. de responsionib. a reo facien. numero 4. Vulpell. consil. 34. qui dicit, quod debet esse leuis tortura. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

n *De quibus alij solent.* Hoc idem seruari in teste dicente se non recordari, de quo verisimilis non sit obliuio, supra quæst. 12. versic. Dixi etiam ad fin. quæstione 19. vers. Hinc infertur, quæst. 25. vers. Torquetur etiam testis. Adde Marant. par. 6. titu. de contumacia, numero 29. *Drogh.*

o *Alias non tenetur respondere.* Aliquando euenit, quod reus, vel etiam testis dubitat respondere, ne fortassis priori dicto, vel examini contrarietur, tunc per reum, vel testem vtenda est cautela, de qua per Barto. in l. eos, num. 6. & 7. ff de falsis, videlicet, vt reus, vel testes, priores attestationes, & dicta petat sibi prius legi, vel exhiberi; Quibus visis, vel auditis, respondeat, quod prout modo sibi videtur, dixit, sic, vel sic, & si appareat aliter dixisse, ex nunc se corrigit, & vt ibi, vide Craue. consilio 115. sub numero 11. Menoch. dicto tract. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 2. casu 109. numero 12. cum sequ. vbi limitat hanc cautelam, & monet iudicem, quando talem responsionem latè secutus est etiam Boss. titu. de tort. test. num. 34. Flamin. Chartar. in pract. interrog. reorum, lib. 3. cap. 2. num. 88. & in quantum hic dicit reum teneri respondere super circunstantijs substantialibus; dic quod ista est ratio, quia aliter simplex responsio non facta mentione de circunstantijs, & qualitatibus requisitis, ad illas non trahitur, & propterea non dicitur sine illis reum congruè respondisse, Chartar. de exequ. sent. cap. 1. nume. 263. vbi alios adducit, & vide in addit. ad pract. Pap. in for. lib. opp. contr. testes in gloss. ac etiam

17 varij litera A, & no. quod in criminalibus reus † tenetur respondere de veritate, non de credulitate, vt no. Bar. in l. 2. §. Quod obseruari in fin. C. de iureiuran. propter calumniam. *Drogh.*

p *Contrariam autem sententiam.* Vulpel. d. cons. 34. nu. 9. qui dicit, quod poterit petere, vt sibi legatur primum dictum. *Bern. Ros.*

q *Sit deferendum reo iuramentum.* Adde, quod tamen hoc iuramentum veritatis succedit loco iuramenti purgationis, cui iuramento quomodo, & quando locus sit, inf. q. 63. vers. solet etiam, & vers. licet autem, ibi, sed eius loco succedit iuramentum. *Drog.*

r *Quid ergo.* Rodulph. sua conclus. 5. per totã. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

s *Item secundum aliquos.* Farinac. in 4 vol. suæ praxis, q. 53. c. 4. præcipue, nu. 98. *Bern. Ros.*

t *Specialiter super ipso delicto.* Adde supra quæstione 21. versic. Retenta, & quæst. 20. versic. Ad formandum, ibi, nunquam enim reo præsenti, quæst 6. vers. 1. ibi, & si dicant se nescire. Ludouicus Carus inter consilia criminalia diuersorum, cons. 99. nu. 9. par. 1. super q 32. versic. sed pone, tu scis, ibi, quam etiam practicam. Item nec etiam inquirendo, siue examinando debet iudex reum interrogare, an velit vti dicto alicuius testis, sup. §. falsum, vers. vtens dicto ad fin. & est ratio, cur Diabolica sit ista practica, quia quandocunque ex tali vulnere non est mors secuta, supra in §. homicidium, vers. cæterum, non punitur, vt ibi, & pro hoc elegans est dictum Cicer. in orat. pro Milone, occidit iure an iniuria, nihil ad Tortorem, facti enim in eculeo quæstio est, iuris in iudicio, vide Alex Cons. 115. num. 4. volu. 3. idem Boss. tit. de confess. nu. 80. & sub tit. de respons. a reo fact. numero 17 pro quo vide Alex. d. consilio 115. vbi in causa veneni propinati non sufficit propinatorem dicere quem mortuum ex propinatione, cum talis cognitio spectet ad peritos. Displicet tamen practica quædam rigorosa, qua vtuntur moderni latrunculatores; nam solent interrogare reum, vt respondeat an talis sit homo probus, vt non possit postmodum ipsum reprobare, quod approbasse videtur, Crau. cons. 178. nu. 3. circa fi. & nu. 6. in fin. & cons. 35. sub nu. 18. & videtur tex. in l. si quis testibus, C. de testibus, & ibi Bald. numero 7. & ideo præterquam malè faciunt, ignoranter etiam procedunt. Nam & si aliquem, vt probum existimem, quandocunque tamen ille talis improbus appareat, non teneor eius personam amplius approbare, & etiam saluum est nihilominus semper ius reprobandi dictum si non personam, Aym. Crauet. tract. de antiq. tempo. par. prima, versic. Viso de verbis, num. 18. cum seq. idem Crauet. par. 4. versicu. quarto limitatur, numero 30. in fine, hinc retulit Menoch. tract. de arbitr. iud. lib. 1. quæstione 8. nume. 49. non obstantibus verbis vulgarium, cum dicunt, promitto stare tuo dicto, tamen tunc non stari, si iniquè dicatur, sequitur Iaso. in §. Item si quis esset, sub numero 53. ad med. instit. de act. Plotus in l. si quando, § 48. in princip. & §. sequẽti sub numero 3. C. vnde vi. Stant etiam ista simul, vt quis infamis sit, & tamen veritatem dicat, & econtrario, Menoch. de arbitr. iud. libro primo, quæstio. 17. sub numero 1. immo non obstante, quod habeatur testis pro repetito, est tamen saluum ius opponendi iterum contra personam, infra hac eadem quæstione, versic. facta autem, Plura alia ad præsentem materiam, vide apud Flam. Chart. in sua practic. interrogandorum reorum, libro 2. capit. 2. numero 19. vide gloss. in cap. præsentium, in verb. protestatus, extra de testibus, Marant. par. 6. artic. 13. numero duodecimo, Capyc. decisione 62. numero sexto, Borgn. decisione 12. par. prima, numero quarto, titulo de iud. & de quadam alia interrogatione, qua vtuntur moderni videtur vtrum sit possibile aliter factum esse, vide Bald. in l. de quibus sub numero 35. versic. interrogatus si potuisset, ff. de leg. & inibi patet, quã friuola sit talis interrogatio, si etiam testis dicat id nescire, cui adde Felin. in proœmio Rex pacificus, coll. 2. ibi, & dicit, quod testis dicẽs; Et ideo interrogatus an aliter fieri potuerit ab eo, de quo respondet, & si dicat, quod sic; Nihilominus præsumptio sumitur ex his, quæ apparent, non ex his, de quibus non constat, Crauet. cons. 319. sub nu. 13. vers. Decimanona præsumptio. *Drogh.*

Quæro

u *Quaero etiam nunquid.* Vide Baiard.

x *Caeterum si reus in examine.* Vide Baiard.

y *Si vero neget,* testium repetitio vide trad. per Farin. q. 72. c. 2. nu. 101. & 102. & 136. *Bern. Ros.*

z *Iterato examinant testes.* Quid si sint mortui, Foller. in pract. crim. verbo Repetantur, nume. 6. fol. 272. & Milleus fol. 111. & Natt. cons. 394. nu. 21. Et quod repetitio sit necessaria, Bursat. cons. 34. nu. 5. & dicit communem suo consil. criminal. num. 101. Vulpell. cons. 40. in princ. & cons. 76. in fi. & 83. nu. 8. & 95. nu. 1. 2. & 3. Farin. q. 73. nu. 136. *Bern. Ros.*

aa *Et aduerte.* Honded. consil. 101. nu. 30. Vulpel. consi. 76. in fin. *Bern. Ros.*

bb *De nouo iuraret.* Farinac. titu. de indit. quaest. 43. num. 136. vol. 2. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

cc *Item si sunt tales testes.* Contrarium, vt in socio criminis: vnicum tantum sufficiat iuramentum, dixit supra q. 21. vers. Quaero nunquid. *Drogh.*

dd *Et perseueraret in illo.* Hanc materiam nedum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, melius, & diffusius tractatam, vide infra q. 53. vers. Tertius est casus, & ibi cōcordatur cum ijs, quae dixerat supra in §. falsum, versic. Subornans ad fin. *Drogh.*

ee *Nam illa tortura, & omne id quod fuit.* Vide Baiard.

ff *In hoc autem proposito.* Vide Baiard.

gg *Ex quo tamen.* Carrar. de execut. senten. c. fin. nu. 175. circa fin. *Bern. Ros.*

hh *Eos repetat, & confrontet.* Adde supra quaestione 21. vers. Item quaero. *Drogh.*

ii *Haec autem confrontatio.* Quomodo, & quando fiat ista confrontatio, supra q. 21 vers. Quaero nunquid ad fin. infr. quaest. 50. vers. Item quia ad fin. Contrarium tamen innuit infra quaest. 53. vers. Tertius est casus, & de modo tenendo in fienda recognitione in fine huius versiculi, vide Bal. in cap. cum causam, sub nu. 53. extra de testib. *Drogh.*

ii *Haec autem confrontatio.* Farin. d. q. 72. limit. 15. num. 139. vsque 148. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

KK *Facta autem.* Adde infra q. 48. vers. 1. & vers. Itē scias, & q. 50. vers. Item quia ad fin. ibi debent tamen, publicātur autem testes habitis prius indicijs pro repetitis, & solet Reus protestari, quod saluum sit sibi ius opponendi tam contra testes, quam etiam contra eorum dicta, quae practica sumpta est ex cap. veniens ext. de test. vide Capyc. decis. 74. *Drogh.*
Vide eundem Baiardum.

ll *Quod reus inquisitus, praeualet,* Bal. in l. si quaestio. nu. 5. C. de test. *Bern. Ros.*

mm *Monitionem generalem.* Adde de ista monitione, quam etiam vertitur in ciuilibus, supra q. 31. vers. sed hic quaero, & per Maranth. in suo Spec. par. 6. tit. rectè concipiatur citatio, nu. 118. illaque stat ratio, quia quando fit processus reo praesente, id est in carceribus; testis examinatus ipso non monito, fidem non facit, sup. q. 11. vers. Itē quaero in fi. & q. 31. vers. Vlterius quaero, & q. 50. versi. Item quia, ad fi. in ciuilibus. Tamen si partes volunt, possunt has citationes ad videndum iurare praetermittere, Bal. in l. presbyteri, nu. 5. C. de epis. & cler. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO XLV.

SVMMARIVM.

1 *Causa si duobus committatur, quis cognoscat.*
2 *Litis contestatio est necessaria in Regno Neapol. & de eius forma, remissiuè.*
3 *Positioni criminosae non est regulariter respondendum.*
Positiones an, & quando admittantur in criminalibus, & quomodo eis sit respondendum.
4 *Reus nolens respondere praecisè, sed remittens se alteri depositioni, an possit torqueri.*
5 *Et quomodo cogi possit reus nolens respondere, remissiuè.*
Reus nolens iurare habetur pro confesso secundum Speculatorem, qui ab auctore impugnatur, nu. eod.
6 *Reus falsus deponens an possit puniri.*
7 *Et quid si iudicem corrumpat.*
8 *Et quid si fuerit interrogatus vti testis, & falsum dixerit.*
9 *Et quid si iudex sub poena ei praeceperit, vt dicat veritatem, an teneatur ad illam poenam.*
10 *Nec partes non interueniunt examini testium.*
11 *Nec Aduocatus, aut Procurator.*
12 *Lim in Aduocato, & Procuratore fisci.*
13 *Repetitio testium quomodo fiat, remissiuè.*
14 *Testes non repetiti non faciunt indicium.*
15 *Confessio facta in tormentis ante repetitionem testium non conualidatur in repetitione subsequenti.*
16 *Testes iurati parte non citata non faciunt indicium.*
17 *Etiam quod per Principem omnis solemnitas esset remissa.*
18 *Testes in repetitione dicentes, se non recordari, non probant.*
19 *Testes quando probent absque repetitione.*
20 *Et an faciant praesumptionem.*
21 *Testes non possunt repeti post conclusum in causa.*
22 *Testes mortui habentur pro repetitis saluo iure opponendi contra dicta, & personas.*
23 *Foller. impugnatur.*
24 *Tortura potest inferri etiam non repetitis testibus de stylo.*
25 *Testes habiti pro legitimè examinatis, habentur pro repetitis.*
26 *Testes non dicuntur legitimè examinati, si fuerit decreta copia sub conditione, quatenus testes habeantur pro legitimè examinatis, si postea fuerit tradita simpliciter, non habitis testibus pro talibus.*
27 *Reus habens testes pro legitimè examinatis, potest re integra reuocare consensum.*
28 *Testes, quibus necessario est standum, probant sine citatione partis.*
29 *Repetitio quando non requiratur, remissiuè.*
30 *Testis cum se declarat, non requiritur citatio partis.*
31 *Testes examinati in partibus longinquis probant absque citatione.*
32 *Item si examinentur in articulo mortis, nec pars citari possit.*
33 *Item si pars expressè contradicat.*
34 *Testes repeti debent, etiam quod procedatur sola facti veritate inspecta, & omni solemnitate omissa.*
35 *Testis examinatus sine citatione partis, non probat.*
Etiam coram Papa.
Et quod procedatur manu regia.
Et quod iudex arbitrium procedendi haberet.
Et quod inquisitus esset carceratus.
36 *Tortura in Regno Neap. quando irrogetur ex processu informatiuo.*
37 *Citatio an requiratur in capiendo informationem, quando mandatur iudici, vt se instruat.*
38 *Testis sine citatione partis non probat, etiam cum tormentis.*
Et quando sine citatione possit examinari.
39 *Testium repetitio quomodo sit scribenda.*
40 *Testis repetendus, si citatus aufugiat, praesumitur deposuisse falsum.*
41 *Testium numerus non supplet defectum iuramenti.*

42 *Testium repetitio non est necessaria quando reo confesso datur terminus ad faciendas suas defensiones.*
Auctoris consilium super hoc.
43 *Expeditio causæ criminalis in Regno Neapolitano, non retardatur prætextu testium Curiæ non repetitorum.*
44 *Testes debent repeti post litem contestatam.*
45 *Testis an possit petere, quod sibi legatur primum examen.*
Et quid in reuelatione facta vigore monitorij.
46 *Confrontatio non valet, si non præcedant iuramenta testium ad præsentiam partis.*
Et quid si sequatur.
47 *Testes non iurati non probant etiam cum tortura.*
Faciunt tamen præsumptionem ad informandum conscientiam iudicis.
48 *Testes quando probent sine iuramento, remissiuè.*
49 *Testes in confrontatione deponentes, non præsumuntur iurati, nisi in actis appareat.*
50 *Carceratus si velit interesse examini testium infirmorum, quid agendum.*
51 *Citatio procuratoris non sufficit, si non constat in actis de mandato.*
52 *Testes deponentes sine iuramento in præsentia partis, nihil dicentis, non probant.*
53 *Iuramenta testium possunt remitti.*
54 *Confrontatio testium cum reo quid operetur.*
55 *Iudex torquens ex depositione testium examinatorum parte non citata, tenetur in syndicatu.*
56 *Testes debent examinari post litem contestatam.*
57 *Lis quando dicatur contestari.*
58 *Testes examinati ante litem contestatam cũ tormentis, an post litis contestationem sint iterum torquendi.*
59 *Testes examinati pro informatione Curiæ parte non citata, non repetuntur, si bannitus admittatur ad nouas defensiones.*
60 *Confrontatio quomodo sit facienda, remissiuè.*
61 *Confrontatio habetur loco publicationis.*
62 *Testes possunt cogi ad confrontationem.*
63 *Confrontatio quando habeatur loco repetitionis.*
64 *Confrontatio sine iuramento nihil operatur.*
65 *Reo nolente habere testes pro legitimè repetitis, nec dare licentiam procedendi, quid agendum.*
66 *Rei non solent dare licentiam procedendi in statu Ecclesiastico, nec in Regno Neapolitano.*

a
1 H*Actenus de his, quæ fiunt.* Adde, si † duobus iudicibus causa commissa fuerit, coram quo erit facienda præsentatio, & apud quem ex eis sit carcerandus ipse reus, vide Bertaz. in consil. 422. numero 20. & sequen. volum. 2. vbi dicit, quod quando commissio sit facta per nomen collectiuum, debent simul concordare de loco, & commune carcere habendo, cum habeant parem auctoritatem.

b *Et in primis.* Adde, quod † in Regno Neap. requiri-
2 tur litis contestatio, & de eius forma, & quomodo sit facienda, latè per Foller. in pract. crimin. in ver. fiat litis contestatio.

c *Sed hic incidenter quæro.* Adde, quod † veritas est in
3 contrarium, quod positioni criminosæ regulariter nõ est respondendum ad instructionem aduersarij, seu reuelationem oneris probandi, vt est communis opin. de qua per Ias. in l. omnem officium, ff. de offi. assess. in princ. vt per Bal. in l. accusatorem, nu. 7. vers. super hoc melius, C. de his qui accus. non poss. vbi pulchram facit distinctionem, & ibi dicit, quod in criminalibus non quæritur veritas per viam positionis, sed officio iudicis per modum interrogationum, ¶ Positiones in criminalibus admittuntur ex sententia Iacobi de Arena in tractat. positionum, §. 7. nu. 1. & in his non admittitur ad respondendum etiam cum mandato speciali procurator. Afflict. in constitu. Regni rub. 25. de interrog. litig. nu. 5. col. 2. posset tamen mulier coniugata, & honesta respondere per procuratorem specialem add. ad Roman. sing. 696. vers. & in quantum, sed si fuerit positio criminosa admittitur, non tamen ei respondetur Corn. consil. 18. nu. 15. vol. 3. Ias. in l. transactionem, num. 3. C. de transact. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, num. 36. de iureiur. Soci. in c. qualiter, & quando, de accusat. nisi, quando esset de eo crimine infamatus, quia tunc fiunt positiones super notorio, & fama quibus tenetur respondere. Old. consi. 331. in fi. & si respondet affirmatiuè, tenetur ex post etiam respondere super crimine. Specu. tit. de posit. §. 12. & seq. Masuer. ad practic. Papien. in forma exception. contra posit. ver. deregentes, in verbo positioni, Bar. consil. 194. col. 2. vers. super tertio, vbi ponit, quod casu, quo talibus positionibus criminosis respondere teneretur, non teneretur, vbi per tales positiones examinaretur id, quod iam decisum est per sententiam, vel iusiurandum d. addit. in verbo positioni, accusator autem nõ tenetur respondere positionibus, quas fecisset reus ad suam defensionem, quia eius confessio non præiudicaret fisco, vel Reip. Natt. consil. 240. col. 5. in princ. & quamuis regula sit, quem non teneri respondere positioni criminosæ, ne turpitudinem suam detegat, non tamen hoc procedit, si interrogatio fiat a iudice. Osasc. decis. 66. nu. 10. & dicitur positio criminosa, quandocunque cõtinet crimen, siue ciuiliter, siue criminaliter agatur. Bald. in d. l. transactionem, nu. 1. Capell. Tholos. q. 371. & ideo iure deridebatur ille Causidicus, qui positioni criminosæ dicebat respondendum esse in mixtis, quoniam si non tenetur, quando ciuiliter agitur, minus, quando mixta est causa; item quia ratio est, ne detegat turpitudinẽ suam, quod tantum facit in mixtis, quantum in simplicibus, & respondendo positioni, & fatendo, non intelligitur fateri qualitates simpliciter ex not. per Ias. qui artic. declarat in l. si cui serui, §. a filio, nu. 8. & seq. ff. de leg. 1. Masuer. vbi supra, & licet responsio de credulitate, sed debet esse de veritate, ita notat Bar. in l. 2. §. quod obseruari, nu. 33. C. de interrog. prop. caium. dat. Afflict. in d. rubr. 25. de interrog. litig. Carpan. ad cap. 83. nu. 135. statut. Mediolan. in c. parte.

l *Sed pone.* Adde quod similiter reus torquendus est, do-
4 nec respondeat iudici, & replicet, quando postquam acceptum est constitutum a reo de plano, & si ducitur ad torturam, & iterum interrogetur, quid sciat de tali re, respondeat, dixisse, & interrogatus quid dixerit, respondet esse scriptum, & aliud responsum non vult dare, & sic licet indicia sint leuia, reus poterit torqueri adhoc, vt respondeat, & replicet, vt per Franc. Cason. in tractat. suo de torment. cap. 3. numero 4. folio mihi 361. & Blanc. in tracta. de indic. in verb. ex verbis indicia, nume. 273. fol. mihi 333.

m *Resp. quod hoc casu.* Adde, videndum Claud. Battand.
5 in pract. crim. reg. 12. nu. 18. † vbi etiam de alijs modis, quibus rei ad respondendum cogi possunt, sed de hac quæstione nouissimè habetur latè per D. Chart. in sua praxi interrog. reorum lib. 3. c. 2. nu. 1. cum seq. ad quem me remitto, de hoc etiam vide Volp. consi. 34. num. 7. & Menoch. de præsump. lib. 1. quæst. 89. nu. 142.

Adde, si reus nolet iurare, habetur pro confesso. ita dicit Specu. in tit. de iur. calu. §. superest, vers. quoniam, vbi allegat tex. in l. si confessus, ff. de custo. reorũ, quod dictum credo non esse verum, quia text. allegatus hoc non probat, sed erit cogendus ad iurandum.

r *Quid ergo si reus.* Adde, quod hoc † est verum, quan-
6 do crimen est tale, ex quo veniat imponenda pœna sanguinis, l. transigere, & ibi gloss. & Bald. C. de transact. & Paul. Girlan. de relaxat. carcerat. vers. quarto, nu. 9. rubr. de fuga incarcerati.

Item

7 Item adde, quod † similiter reus corrumpens iudicem, vt pro se ferat sententiam, quando crimen est capitale, non punitur; cum sit licitum qualitercumque proprium sanguinem redimere, Bart. in l. qui extlicandi, C. de accusat. Bero. in quæst. 134. num. 4. & Foller. in pract. crimin. in fragmentis, num. 181. sed Simon de Pret. consil. 105. num. 20. cum seq. tenet contrarium, quod videlicet sanguinem suum non licet periurio, vel falsitate, vel aliqua fraude redimere, & quod committens delictum pro saluatione suæ vitæ, eiusdem delicti pœnam non aufugit, vt in frangente carceres, Salic. in l. 1. num. 19. C. de hæred. instit. Franc. Cason. in tract. crim. tract. 9. c. 11. de sortileg. & Luc. de Penn in l. quoties, col. 9. C. de dignit. lib. 12. & idem tenet Ant. Scap. in tract. iuris non scripti lib. 5. c. 122.

8 Item adde, quod reus † interrogatus vti testis, si negauerit, similiter non poterit puniri pœna periurij, nec pœna falsi, vt per Bertaz. in cons. 124 num. 1. & 2. vol. 1. & ibi addentes, vbi plene, quando in constitutis suis dicitur principalis in se, & testis in alios, quia habet interesse, vt idem Bertaz. in cons. 323. nu. 2. vol. 2. Vide etiam Chart. in praxi interrog. reorum lib. 3. c. 3 nu. 16. vbi tenet, quod non possit puniri.

9 Item adde, quod † si Iudex præceperit principali, quod habeat respondere, & dicere veritatem sub aliqua pœna, & responderet; demum conuincatur de mendacio, quod tunc tenetur ad illam pœnam, secundum Bald. in l. ius alimentorum, ff. vbi pupill. educ. debeat. sed Foller. in pract. crim. in verb. & si compareant, num. 12. dicit, quod Bald. iudicio suo ibi in vltima solutione, videtur se limitare, sed per Senat. Pedemont. iudicatum fuit secundum opinionem Bald. vt in decis. Pedem. 66. vbi habetur, an hoc procedat, vbi pœna sanguinis ingeratur.

u *Quæro etiam nunquid.* Adde, quod nec † etiam partes
10 possunt esse præsentes depositionibus; quæ debent fieri secreto. Gomes. de delict. c. 1. nu. 65. vbi dicit communem, licet partes debeant videre testes, quando iurant,
11 nec etiam debent interuenire † Aduocatus, & procurator fisci, iuxta tradita per Affl. in const. quæstiones, nu.
12 6. rub. 41. sed ego † semper vidi seruari contrarium quo ad Aduocatum, & procuratorem fisci.
x *Cæterum si reus in examine.* Adde, † videndum Fol-
13 ler. in pract. crim. in verb. & demum repetantur testes, vbi dat formam repetendi.

14 Item adde, quod adeo † est necessaria repetitio testium cum citatione partis, quod ea omissa, si reus torqueretur, & fateretur, nulla omnino esset confessio. Brun. in tract. de indic. col. 3. Corn. consil. 68. vol. 2. Rui. consil. 46. volum. 4. & Vulpell. in consil. 95. in princ. nec sufficeret illa generalis monitio ad omnes, & singulos actus, & videndum examinari testes in responsione ad inquisitionem, quando pars non est contumax; Io. And. ad Spec. tit. de citat. §. viso. Imol. & Barb. in cap. consuluit, de offic. deleg. Feder. de Sen. in consil. 161. & 189. & Vulpell. in d. cons. 95. num. 3. & testes parte non citata examinati, etiam si essent mille testes, non probant, nec ex eis resultat indicium Gram. vot. 30. nu. 7. & 8. & testis non ritè examinatus, licet sit omni exceptione maior, non facit indicium, Marс. sing. 242. incip. quando testis, & consil. 64. nu. 41. vol. 1. Rebuff. in tract. de inquisit. seu causa commissar. art. 20. nu. 18. tomo 3. sed de hoc vide infra in vers. Item adde, quod si essent. Et si quis fue-
15 rit tortus † testibus parte non citata examinatis, si postea fuerunt reproducti, & legitimè examinati, non conualidatur confessio metu torturæ facta. Bobr. in decis.
16 263. numero 8. & testes parte † non citata iurati, non faciunt indicium, etiam quod per Principem omnis so-
17 lemnitas sit remissa. † Boss. in tit. de opposit. contra testes, num. 34.

18 Item adde, si testes † in repetitione dicant, se non recordari, non probant, secundum Foller. in vers. & demũ repetantur testes, num. 7.

19 Adde, quod in † crimine læsæ Maiestatis, assassinij, & alijs grauibus delictis, & criminibus, testes probant, etiam non repetiti parte citata. Felin. in ca. frequenter in princ. vt lite non contestata. Diaz in sua pract. c. 92. nu. 20. Gram. cons. 40. nu. 7. Capyc. decis. 155. colu. antepen. Mascard. de probat. conclu. 137. num. 2. contrarium autem tenuit Burs. in cons. 201. nu. 113. vol. 2. vbi conatur probare hanc partem esse veriorem. Foller. in pract. crimin. in verb. & si confitebuntur, num. 41. cum seq. & ibi nu. 45. dicit, quod licet testes recepti parte non citata,
20 non faciant indicium, tamen faciunt aliquando † argumentum, & præsumptionem, ita etiam dicit Gramm. decis. 34. nu. 33. decis. 11 nu. 13.

21 Item adde, quod si testes non possunt reperi, postquã pronunciatum est in causa, Grammat. decis. 28. numero 6. nec post conclusionem, Capyc. decis. 35. in fin. quos sequitur Foller. in pract. crimin. in verb. & demum repetantur testes, nu. 12. possunt tamen repeti publicatis attestationibus, Rimin. iun. consil. 138. nu. 11. vol. 1.

22 Item adde, quod testes † mortui habentur pro repetitis, & probant saluo iure opponendi contra eorũ dicta, & personas, secundum Paul. de Castr. in l. fin. C. de testi. & Ioan. Mille. in sua pract. fol. 84. num. 17. sed Foller. in pract. crim. in ver. & demum repetantur testes, nu. 6. dicit, quod non credit, istud dictum procedere in criminalibus ad plenam probationem, & ideo cogitandum esse.

23 Sed ego † credo hoc procedere etiam in criminalibus, & ad plenam probationem, ita distinguendo, quod si reus citatus, & inquisitus fuerit ante mortem testium, & comparere noluerit, quod tunc habeantur pro repetitis in odium contumaciæ, vt hic per D. Clarum, secus vero si ex negligentia iudicis citatus nõ fuisset, nisi post mortem, & comparuit, & tunc non habeantur pro repetitis, tamen contra Foller. est tex. Clar. & auctoritas Mille. nec ipse Foller. affirmatiuè loquitur.

24 Item adde, quod potest † deueniri ad torturam etiã non facta repetitione cum citatione partis, dummodo stylus ita se habeat. Alex. consil. 65. volum. 1. Bologn. in addit. ad Guid. de Suz. in tract. de torm. in vers. pro conclus. Domini Auctoris, & Gramm. in decis. 34. num. 37. circa finem.

25 Item adde, quod † quando testes habentur pro ritè, & rectè examinatis, quod tunc habentur pro repetitis, & ac si parte citata examinati fuissent, Capyc. decis. 74. & Vulpell. cons. 68. nu. 7.

26 Item adde, † si copia processus per iudicẽ decreta fuerit sub hac cõditione, quatenus testes habẽtur pro rectè, & legitimè examinatis; si postea tradita fuerit copia simpliciter, non habitis prius a reo pro talibus, non dicuntur legitimè examinati. Vulpel. in cons. 32. nu. 6.

27 Item adde, quod † reus, qui habuit testes pro ritè, & rectè examinatis, potest re integra eius consensum reuocare, quia in his quæ sunt publici iuris, non procedit regula, quod semel placuit. Hieron. Gabriel. consil. 178. nume. 18. vol. 1. quem sequuntur addentes ad Bertaz. in cons. 91. in l. d. vol. 1.

28 Item adde, quod si † sunt testes omni exceptione maiores, quorum dictis esset de necessitate stãdum, quibus aliquid opponi non posset, valeret eorum iuramentum, & dictum sine citatione partis, vt probatur ex dictis Anton. de Butr. in cap. veniens, el 1. col. 2. de testib. & est de mente Bar. in l. Theopompus, ff. de dot. prælеg. vers. itẽ quæro quando aliquis. Mars. in l. 1. §. fi. col. 5. vers. & facit, ff. de quæst. & Viui. commun. opin. in ver. testes non possunt examinari, nu. 7. & idem esset, si partes dicto testis stare assenserunt, idem Viui. opin. 942. nu. 3. & Socin. in reg. 406. testium depositiones.

29 Item adde † multos casus, in quibus non requiritur repetitio, quos ponit Felin. & Aretin. in capit. 2. de testib.

30 Item adde, † quod ad declarationem dicti testis non requiritur citatio, secundum Rumin. in consil. 482. colum. fin. quem sequitur, Boss. in tit. de opposit. contra testes, num. 35.

31 Item adde, quod si testes † fuissent examinati in partibus longinquis ad probandum naufragium, eorum depositio valeret absque citatione partis secundum Barto. in l. 1. C. de naufrag. & Alex. in l. 4. §. prætor, col. 2 ff. de dam. infect. Castr. in l. si creditor, C. de pign. & Gabriel. comm. opin. tit. de citat. concl. 1. nume. 352. vbi ampliat hanc limitationem in quocunque casu occurren. & in remotis partibus, & aliæ limitationes in tit. habentur, vide etiam Mascar. de probat. conclus. 273. Alciat. consilio 101. num. 19.

32 Item adde, † si testis esset in articulo mortis, quod pars non posset citari, posset omitti citatio partis, Natt. in consil. 537. num. 15. vol. 3.

33 Item adde, † si testes fuerunt examinati parte non citata, visura testes iurare, quod pars poterit consentire expresse, non autem tacitè. quod valeant attestationes, perinde ac si vocata fuisset. Guid. Pap. decis. 216. nu. 2. & Viui. opin. 931. nu. 18. vol. 3.

34 Item adde, quod † testes sunt repetendi parte citata, etiam quod procederetur sola facti veritate inspecta, vel essemus in casibus, in quibus procedituur argumentis, & præsumptionibus, vt in decis. Pedemon. 79. num. 19. & etiam vbi causa committatur omni iuris solemnitate
35 omissa, nec posset omitti † citatio, etiam per Principem, secundum Abbat. in consil. 46. volum. 2. nec testi examinato coram Papa creditur sine citatione partis. Gramm. decis. 103. num. 233. vel quod in causa homicidij de nocte commissi, quæ fuisset commissa cum ampla auctoritate procedendi, inquirendi, carcerandi, & torquẽdi pro inueniendis, & puniendis delinquentibus, prout sibi videbitur opportunum arbitrio suo, & secundum eius conscientiam, vt per Simon. de Pretis, cons. 202. nu. 7. etiam si procederetur manu regia, Bar. in l. filiusfam. num. 4. ff. de donat. Iasan. §. in bonæ fidei, nume. 4. num. 26. instit. de actio. Claud. Bertaz. in addit. ad consil. 94. Barthol. patris in litera B, & requiritur dicta citatio, etiam quod inquisiti essent carcerati, vt per Mars. in cons. 12. nume. 5. & in l. 1. nu. 4. ff. de quæst. nec dicatur, quod quando iudex habet præeminentiam procedendi ex processu informatiuo, potest deueniri ad torturam, etiam parte
36 † non citata, argumento eorum, quæ de præeminentia Magnæ Curiæ Regni Neapol. scribit Carter. in pract. in princ. nume. 108. & Gramm. in consil. 64. nu. 4. etiam voto 3. & 30. nume. 23. quia talis præeminentia procedit ex cap. Regni 272. incip. si cum sceleratis, in quo expresse iudici conceditur, vt parte non vocata ad torturam procedere possit, & ita etiam respondetur in d. decis. Pedem. 79. nume. 19. & si mandatur iudici, vt se in-
37 struat, an requiratur citatio in assumenda † informatione, vide Marian. in tract. de priuileg. rubric. de officiali Dominorum concl. 3.

38 Item adde, † quod testis examinatus parte non citata, non nocet parti, etiam quod eius depositio facta fuisset in tormentis, Felin. in c. 2. de test. & Laurent. de Pinu
¶ consil. 64. num. 2. ¶ testes, vt præiudicent, debent examinari parte citata, Bertaz. consil. 553. nu. 5. & dari eius copia cum nomine, & cognomine, vt præiudicent, numero 6. alias recepti non probant consil. 338. num. 8. & si sint recepti sine iudice, consil. 376. nu. 15. idem etiam si non sint repetiti parte citata etiam si sint recepti pro informationibus ante responsiones rei, consil. 350. num. 6. & 7. quia testes non repetiti parte citata, etiam si sint recepti pro informationibus ante responsiones rei non probant. consil. 557. nume. 2. non enim iurati parte non citata probant, consil. 358. num. 22. etiam si fit per Principem remissa omnis iurium solemnitas ibidem, nu. 25. examinati vero ad defensam nihil indicij faciunt, & ideo iure dicebam perperam processum per iudicem in causa Illustris. D. Marchionis Fœlicis Pallauicini, in qua post processus publicationem per octingentos septuaginta duos dies examinati fuere testes ad offensam parte non citata, & prout latius in allegationibus illius, possunt tamen testes examinari parte non citata, quando agitur de probando casum, ne quis indebitè damnũ patiatur, Bertaz. cons. 384. nu. 6.

39 Item adde, quod repetitio † testium debet fieri per iudicem, nisi fuerit legitimè impeditus, legendo vnicuique testi depositionem suam separatim ab alijs testibus, & in secreto; ne vnius depositio per aliam fabricetur, & lecta depositione testi, debet scribi actus repetitionis, iuxta tradita per Foller. in pract. crim. in verb. Et demum repetantur testes, num. 4.

40 Item adde, si testis † citatus ad hoc, vt repetat, quod dixit in primo examine, si arripuit fugam, eius depositio facta falsa præsumitur, & est maxima præsumptio innocentiæ accusati, siue inquisiti, vt per Bottam in consil. 1. nu. 75 & 76.

Item adde, quod licet regulariter examen reddatur nullum, si pars non fuerit citata ad videndum iurare testes, tamen sanatur, si cum interrogatorijs datis ab ipsa parte examinati appareant per commissionem, arbitrio iudicis, ita Ant. August. decis. 727. lib. 3. Put. decis. 301. lib. 3. & Viui. opin. 931. nu. 6. vol. 3. contrarium tamen videtur tenere Bertaz. cons. 359. nu. 23. vol. 2.

41 Item adde, quod numerus † testium non supplet defectum aliorum testium deponentium sine iuramento. Viu. opin. 931. nu. 17. vol. 3.

Item adde, quod in Regno Neapolitano solent haberi testes pro citatis, iuratis, & legitime repetitis, præter testes absentes, & mortuos, vt refert Foller. in pract. cri. in verb. detur copia capitulorum num. 5. & ibi disputat. an fiscus instare possit, vt non detur copia processus cũ dicta reseruatione. Sed vide, quæ posui infra in quæst. 49. vers. Item scias, vbi latissimè.

42 Item adde, quod non † est opus repetitione testium, quando reo confesso datur terminus ad faciendum defensiones suas, quia ex ipsa confessione iam sequuta, cõdemnatio sequi debet; & ideo in decreto defensionis non est necessaria illa clausula, habitis testibus, &c. ita tradit Carr. in praxi interrog. reorum lib. 4. ca. 2. nu. 29. sed iudicio meo melius esset, quod testes haberentur pro repetitis, nam si confessio rei ex aliquo capite annullaretur, testes non repetiti, nihil probarent, quod fisco esset damnosum, cuius interest plures habere probationes, & fundamenta, iudices igitur in decreto clausulam apponant, vel testes repeti faciant ante dationem termini ad faciendum defensiones, si cautè procedere volunt.

43 Item adde, quod † in Regno Neapolitano extat Regia Pragmat. incipiens Carolus, &c. quæ est tertia sub titu. de citationibus, qua cauetur, quod expeditio causæ criminalis nullatenus retardetur prætextu testium Curiæ non repetitorum, vt etiam habetur per Gram. in decis. 28. nu. 6. & statuitur quoque in d. pragm. testes posse repeti infra tempus datum reo ad defensionem, & postea per tres dies, nisi testes sint absentes, quo casu dabitur competens dilatio,

44 Item adde, quod † repetitio testium debet fieri post litem contestatam, scilicet post interrogationem, & responsionem rei, c. qualiter, & quando el 2. extra de accusat. & Mille. in pract. fol. 118. nu. 24.

45 Item adde, † quod testis non potest cogi ad se repetendum, & nõ lecta sua depositione, Boer. in decis. 108.

quod

quod non procederet, vbi prima depositio non esset iurata, vt solet fieri in propalationibus, & quae metu excõmunicationis, siue monitorialium fuerit, quae depositio non debet legi, quia vel saltem erit in arbitrio iudicis facere testi legi eius depositionem, quia nullus subest timor variationis: nam illud primum dictum cum non sit iuratum, nihil facit, quominus testis possit contrariũ cum iuramento deponere absque timore contrarietatis, ita tradit Neuiz. in sylua nupt. lib. 5. num. 61. & Bar. in l. eos, ff. de fals. dat aliud consilium, quod testis in repetitione, si primam depositionem videre non potest, dicat, quod ipse deponit, prout sibi videtur modo, sed si appareret aliter dixisse in alia depositione, ex tunc corrigit secundum dictum, & se reducit ad primum, cum illo tempore melius recordetur; sed primum consilium, vt scilicet petat sibi legi primam depositionem, videtur esse verius secundum Boer. in d. decis. 108. sub nu. 9.

bb *De nouo iurare.* Adde, aduertendum † esse, quod de-
46 beant iurare ad praesentiam partis, quando fit confrontatio. Boer. decis. 319. nume. 4. & antequam deponant: quia si post depositionem iurarent, eorum depositiones non essent validae. Boer. decis. 259. nume. 2. contrarium autem multi tenuerunt, sed Socin. in cap. paternitatis, de testi. ita distinguit, aut testis incontinenti post depositionem iurat sponte, non requisitus a iudice, veluti dico Titium occidisse Seium, & ita iuro, tunc admittitur; aut incontinenti iurat, requisitus a iudice, & tunc repellendus est testis, cuius distinctionis ea ratio est, quia quando quis sponte iurat, cessat ratio, quod propter erubescentiam, & euitandam infamiam non sit reuocaturus dicta prius per eum, & hanc distinctionem etiam probauit Felin. in c. de testib. nume. 8 extra de testi. & testis sine iuramento, etiam quod deponeret in tortura non
47 probat. † Crau. in consil. 6. num. 48. faciunt tamen praesumptionem ad informandam iudicis conscientiam. Rip. in l. admonendi, num. 197. ff. de iureiur. & Deci. in consil. 159. & de ista quaestione, quod testes prius de-
48 beant iurare, antequam deponant, & in quibus † casibus sine iuramento probent. Masch. de probat. conclus.
49 1361. nec † praesumitur iuramentum delatum fuisse in confrontatione, si non apparet in actis. Bertaz. cons. 341. num. 30. vol. 2.

50 Item adde, si † carceratus velit videre iurare testes, qui essent infirmi, vel senes, vel alio modo impediti, qđ non possent venire in iudicium, iudex si dubitat de fuga ipsius, carcerati, non debet eum mittere ad vidẽdum iuramenta testium, sed debet cogere carceratum, vt constituat procuratorem ad videndum iuramen. Et si non velit facere dictum procuratorem, Iudex in eius contumacia poterit recipere iuramenta dictorum testium, & si iudex non timeret de fuga, poterit mittere carceratum benè custoditum, expensis tamen ipsius carcerati. ita tradit Afflict. in constit. in pecuniarijs, nu. 18. lib. 2. rubric. 29.

51 Item adde, quod † examen factum non facta citatione ad videndum iurare testes, non valet, etiam si citetur procurator, de cuius mandato in actis non constet. Viu. commun. opin. in verb. testes non possunt examinari, num. 2. fol. 93.

52 Item adde, quod si fuero † citatus, & testes non iurati deponunt me praesente, tacente, & non contradicente, non videor propterea consentire, quod deponant sine iuramento, quamuis iuramentum possit remitti te-
53 sti. † ita tradit Ioan. Andr. in cap. nuper, de testib. quem refert, & sequitur Ias. in l. quae dotis, nume. 107. ff. solut. matrimon.

54 Item adde, quod confrontatio † testium cum reo operatur plus, quam si testes parte citata fuissent examinati. ita dicit Afflict. in constitut. si damna clandestina, numero 36. in rubric. 27. libro 1. quem sequitur Anton. Scap. in tractat. iuris non scripti libro 5. ca. 114. numero 8.

55 Item adde, si officiales † ex indicijs per dicta testium non confrontatorum, vel parte non citata examinatorũ inquisitos ad torturam ponerent, tenerentur in syndicatu, & confessio, quae ex tali tortura sequeretur non valeret. Brun. in tract. de indicijs, & tort. quaest. 2. pri. par. numero 9. & Ant. Scap. in tractatu iuris non scripti lib. 5. c. 114. num. 9. & 10. nisi in casibus, in quibus testes non reperti, probant.

cc *Nam illa tortura, & omne id, quod fuit.* Adde, quod
56 in criminalibus † testes non debent examinari lite non contestata, quia strictè proceditur. Abb. Innoc. & Marian. Soci. in c. quoniam frequenter extra vt lit. non contest. alias talis testis lite non contestata examinatus, non faceret indicium. Abb. in c. 1. col. 2. de confess. etiã quod
57 essent mille testes. Aret. in cons. 163. col. 2. & lis † dicitur contestata per solam responsionem rei interrogati a iudice super delicto. vt supra in princ. Marf. in pract. crimin. §. diligenter a num. 62. vsque ad nu. 67. & Gomes. de delict. cap. 12. num 18. circa medium tractant istam
58 materiam, & non dicunt, quod tortura † reiteretur, sed debet de nouo iurare, vti testis, parte citata, quia non sufficit primum iuramentum, & idem dicit Boer. in decis. 319. nume. 4. vbi allegat Marf. in loco supracitato, & ideo ego credo, quod si deposuerit de socio in tortura, quod sufficiat illum repetere cum iuramento, vel cum eo praestito iuramento, facere confrontationem absque aliqua reiteratione torturae: sed si socium sponte sine tormentis nominauerit, tunc erit torquendus ad purgandam infamiam; tamen me remitto.

ff *In hoc autem proposito.* Adde, quod ita † communi-
59 ter seruari attestatur Car. in tract. de execut. sent. contum. cap. fin. num. 175. & Mascard. de probat. in conclu. 496. num. 13.

ii *Haec autem confrontatio fieri solet.* Adde Guliel. † Be-
60 ned. in verb. mortuo itaque testatore in ca. Raynutius, nu. 102. de testam. vbi tradit formam quomodo sit faciẽda huiusmodi confrontatio, quae habetur loco publica-
61 tionis † secundum Bar. in extrauag. ad reprimendum in verb. & figura. & de forma cõfrontationis latè per Carr. in sua praxi interrog. reorum lib. 3. c. 3. num. 28. & testes
62 cogi possunt, † & compelli, vt confrontentur secũdum eum in d. praxi. lib. 3. c. 1. nu. 93. & ibi nu. 97. quando sit abstinendum a confrontatione.

63 Item adde, quod † confrontatio est loco repetitionis, quando testes iurant in praesentia rei in actu confrontationis. Bertaz. cons. 70 num. 30. vol. 2. cons. crim. diuers. in folio quem refert, & sequitur Bursat. cons. 192. num.
64 35. vol. 2. vbi dicit, quod confrontatio † sine iuramento nihil operatur, & quod iuramentum est nullum, si defertur per fiscum.

KK *Facta autem repetitione, & confrontatione.* Adde,
65 quid esset faciendum, si reus † non vellet dare hanc licentiam, nec habere testes pro repertis, & legitimè examinatis, vt per addentes ad Bertaz. in consilio 91. in l. d. volum. 1. & ista consuetudo, quod per reos huiusmodi
66 licentia detur iudicibus, non est † in statu ecclesiastico, nec in regno Neap. sed habentur testes pro legitimè examinatis, vel quod repetuntur reo citato, vel in eius faciem examinantur, quando fit confrontatio.

QVAESTIO XLVI.

SVMMARIVM.

1 Rei, *perfecto examine, debent carceribus commendari.*

2 *Et quid si a carceratione appellent, versic. Sed quid si reus.*

Carce-

3 *Carceris fabricatio ad quem pertineat, versic. Et quoniam:*
4 *Custos carceris tenetur singulo mense carceratorum nomina iudici deferre, vers. Scias etiam.*
5 *Quid facere debeat custos carceris, si aliquis ex carceratis moriatur, vers. Sed in hoc proposito.*
6 *Reus quando sit fideiussoribus relaxandus, vers. Plerunque verò.*
7 *Et quid si non ingeratur pœna corporalis, versic. In hac autem.*
8 *Et quid in seruis, vers. Et hæc quidem.*
9 *Et quid in festis paschalibus, vers. Solent etiam.*
10 *Et quid si appareat de innocentia rei, versicu. Pariter etiam.*
11 *Et quid in dubio, vers. In dubio autem.*
12 *Et quid si fideiussores non sint idonei, versic. Cæterum debet.*
13 *Et quid si detentus in vna ciuitate velit dare fideiussorem in alia, vers. Pone quod Papiensis.*
14 *Et quid si reus propter paupertatem non inueniat fideiussorem, vers. Sed quid agendum.*
15 *Et quomodo id probari possit, vers. Sed quomodo.*
16 *Et an viri illustres dimittendi sint iuratoriæ cautioni, vers. Scias autem.*
17 *Et quæ debeat esse forma promissionis huiusmodi fideiussoris, vers. Quæro quæ debeat.*
18 *Et an possit aliquis se obligare pro alio ad pœnam corporalem, vers. Sed nunquid.*
19 *Et quid si pro delicto imponatur pœna pecuniaria, vers. Vbi verò.*
20 *Cautela recipiendi fideiussoris, vers. Sis tamen.*
21 *Si statutum imponat pro vulnere pœnam centum, & pro homicidio pœnam mille, & aliquis simpliciter fideiusserit pro imputato de vulnere, sub qua pœna teneatur illum consignare, vers. Sed quæro.*
22 *Et quid si ille, qui præstitit fideiussorem, sit deinde ex alia causa bannitus, vers. Quæro pone.*
23 *Quantum tempus concedatur fideiussori ad reum præsentandum, vers. Sed hic quæro.*
24 *Si fideiussor reum non consignet, cui applicetur pœna promissa, vers. Successiuè quæro.*
25 *Qui semel aufugit a carceribus non est fideiussoribus relaxandus.*
26 *Fideiussio an transeat ad hæredem.*
27 *Obligatus pro sorte non tenetur pro vsuris.*
28 *Fideiussor post sententiam non tenetur.*

a His *a* peractis, debet iudex deliberare, an reus sit
b carceri, seu custodiæ tradendus, *b* an autem fide-
1 iussori relaxandus. Vt plurimum autem perfecto reo-
rum examine factisque debitis confrontationibus te-
stium, solent iudices ipsos reos ad carceres duci facere,
prout communiter fieri consueuisse attestatur Bened. de
Plumb. in repet. l. pen. §. ad crimen, post nu. 69. ff. de pu
blic. iud. Debent autem rei poni in carcere custodiendi,
c *c* non autem in vinculis. & ita in hac prouincia obseruа-
tur, prout etiam in Curia Parisiensi obseruari attestatur
Igneus in l. necessarios, §. non aliàs in lectura, num. 74.
ff. ad Syll. dicens, quod ibi nullum reum in vinculis te-
nent, sed tantum custodiunt, tametsi (vt ipse ait) in alijs
curijs cum carcere, & diligentiori custodia seruetur.
Certè vbi qualitas personæ, & delicti hoc exposceret,
d posset iudex reum in arctos carceres conijcere, *d* & pro
hibere ne cum aliquo loquatur. Et ita practicari per
iudices peritos, & expertos, attestatur Ant. Gomes. ca. 9.
delict. num. 5. in fi. Aliàs autem laudabilius est reos, qui
de graui crimine delati non sunt, vinculorum asperitate
non vexare.
e *e* Sed quid si reus, qui videt se ad carceres conduci,
2 appellet, nunquid stante appellatione adhuc erit carce-
randus? Respond. de iure fortè dici posset, quod non, ni
hil enim innouandum videtur appellatione pendente.
Sed certè contrarium seruatur de consuetudine, præser
tim in hoc Ducatu, in quo in causis criminalibus non
admittitur appellatio, & ita etiam seruari de stylo, &
consuetudine patriæ Delphin. attestatur Guido Papæ
decis. 235. quem refert Marcus decis. 915. Quæro an pē
dente, numero 4. Nec dicitur iudex qui delinquentem
carcerari iubet, aliquid contra eum innouare, sed potius
videtur ius publicum, & suum tueri, ne ille fuga pœnam
delicti euadat. Et certè si carcerandi appellantes rela-
xandi essent, frustratorium esset carceres ædificare: quia
omnes appellarent, & sic omnia iudicia criminalia elu-
derentur.
3 Et quoniam hoc loco incidit mentio carceris, bo-
num est, vt scias, quod Fabricatio domus ad vsum car-
ceris pertinet ad ciuitates, seu loca, in quibus de carcere
f est prouidendum, *f* custodia autem carceratorum per-
tinet ad Regem, seu dominum, cuius est iurisdictio, &
eius officiales. Et ita de iure probari demonstrat, & con
suetudine etiam interpretatum esse attestatur Nunius
de los corregidores, fol. 131. nu. 4. Quod nota: quia sæ-
pius vidi super hoc in facto dubitari, & in multis etiam
locis vidi contrarium obseruari.
g Scias etiam, quod de iure, commentariensis, siue cu-
4 stos carcerum tenetur singulo mense numerum ipsorū
carceratorum iudici significare vnà cum titulis delicto
rum, propter quæ detinentur, eorumque qualitate, & æ-
tate, sub pœna viginti lib. auri, & iudex si in hoc etiā fue-
rit negligens, punitur in 10. lib. auri, &c. vt est tex. in l. fi.
C. de custo. reorum. & licet pract. Iod. c. 17. num. 11. di-
cat, quod illā practicæ vsus non recipit, in hac tamen ci
h uitate Mediolani hoc optimè seruatur. *h* Quinimò so
let singulo mense vnus ex senatoribus accedere ad car-
ceres, & omnia prædicta diligenter exquirere, & in cau
sis leuibus plerunque relaxari facere detentos sub fide-
iussione, in grauibus autem senatui referre, cui maxima
est cura, ne carcerati in vinculis macerentur, quod & in
Hispania diligenter obseruari attestatur Ant. Gomes. ca.
9. delict. nu. 7. in fi.
i *i* Sed in hoc proposito quæro, si aliquis ex carceratis
5 in carcere moriatur, quomodo succursum erit custodi
carcerum, vt non teneatur illum exhibere. Respond. Po
terit probare mortem illius per testes & ea probata, nō
erit vlterius molestandus, l. fi. ff. de cust. reor. Dicit tamē
K Ang. in d. l. fi. nu. 6. quod *K* hodie custodes carcerū vtun
tur hac cautela, quia scilicet quando carceratus infirma
tur, ducunt medicum, & de ægritudine faciunt extrahi
publicum instrumentum, & deinde postquam ille mor-
tuus est, illum extrahunt de carcere inuolutum in quo-
dam sacco in signum mortalitatis. Sed certè hæc caute-
la apud nos non admitteretur, non enim sufficit facere
fidem de ægritudine, nisi etiam fiat fides de morte: nam
omnes, qui infirmantur non moriuntur, & si hoc ad-
mitteretur, esset cuilibet de facili aperta via fugiendi.
Propterea in hoc Ducatu seruatur, quod quando ali-
quis ex carceratis infirmatur, custos monet iudicem de
illius ægritudine: & deinde si moriatur, facit vocari
notarium processus, qui coram testibus visitat cadauer,
& illud recognoscit pro eo, qui dicitur mortuus, & il-
lam visitationem redigit in actis. Et hoc modo præclusa
est via fraudibus.
l *l* Plerunque vero aut ipse reus, aut eius procuratores,
6 petunt eum a carcere dimitti, ac fideiussori relaxari. Vi-
m dendum est igitur, Quando reus *m* sit fideiussori rela-
xandus. Et scias, quod ille, qui intercedit pro reo, & pe-
tit eum relaxari fideiussori, debet facere hanc petitio-
nem poni in actis cum oblatione idonei fideiussoris:
n *n* nam si non reperiatur in actis, iudex si eum non rela-
xet, non tenetur in syndicatu. Et ita in facti contingen-
tia

tia iudicatum fuisse attestatur Afflict. super 2. parte con
o stitutionum Regni, rub. 10. nu. 3. *o* Scias etiam, quod li-
cet de iure regulariter contractus facti a carcerato non
valeant, prout tenent communiter Doctor, teste Marsi-
lio in pract. crim. §. attingam, nu. 2. tamen de consuetudi
p ne *p* carcerati solent procuratores constituere, & satisda
re, & alios contractus facere. Et ita continue in practi-
ca seruari attestatur Alber. in l. qui in carcerem, ff. quod
metus causa.
q *q* In hac autem materia facienda est conclusio, quod
7 regulariter vbicunque pro crimine imponitur pena cor
9 poralis, *q* reus non est fideiussoribus relaxandus. Et hæc
est communis opin. vt ait Xuares in suo vol. allegatio-
num, fol. 693. circa fin. in qua allegatione valdè elegan-
ter loquitur in hac materia. Et huic opinioni applaudit
consuetudo, vt dicit Card. Alex. in cap. quisquis, 2. quæ-
r stione 8. *r* Vbi vero non ingeritur pœna corporis affli-
ctiua, non debet reus carceribus mancipari. Et ita tenēt
communiter DD. vt ait Ant. Gomes. c. 9. delict. nu. 8. &
nos de hoc habemus decretum, in nouis constit. in titu.
de accusat. cap. rei carceribus. Quod intellige, vt proce-
dat, modo offerat præstare fideiussorem: aliàs si non ha-
beret fideiussorem, vtique deberet in carceribus detine-
ri, & ita seruatur.
8 Et hæc quidem conclusio maximè locum habet in
seruis, nam illi non relaxantur fideiussori, vt est text. in
l. 2. ff. de custo. reorum, & in l. lex Corn. §. præterea, ff.
ad Sylle. & dicit Afflict. in d. rubr. 10. in fin. quod ita vi-
dit fuisse iudicatum.
s *s* Solent etiam plerunque iudices in festis Pascha-
t tis, & Natalis Domini reos in carceribus *t* detentos re-
9 laxari facere, & ad hunc effectum solent illis tempori-
bus quatuor Senatores ad visitandos carceres accede-
re, & alios fideiussoribus dimittere, alios carceratos re-
linquere, & vbi negocium est grauis momenti, senatui
referre, & his relationibus solent etiam interesse in Se-
natu principes nostri, vel eis absentibus, eorum in hoc
Ducatu locumtenentes. De hoc autem habemus text.
expressum in l. nemo, quæ est lex tertia, C. de episcop.
aud. vbi excipiuntur etiam delicta, quorum rei non
sunt eo tempore relaxandi. Dicit tamen ibi Bartol. quod
consuetudo interpretata est contrarium, & illum refert
Marcus decis. 409. numero 1. & Pract. Cōradi, fol. 276.
numero 14. Sed certe si crimen non sit enorme, & reus
non sit confessus, vel conuictus, vtique debet in festis
Paschalibus, & Natalitijs relaxari, saltem data domo,
vel ciuitate pro carcere. Et ita de consuetudine apud
nos obseruatur, de qua etiam attestatur Boss. in tit. de car
cer. fid. com. num. 27.
u *u* Pariter etiam, vbicunque etiam pendente proces-
10 su, apparet reum non esse culpabilem delicti, de quo
imputatur, debet relaxari, vt est text. in l. 1. C. de exhib.
reis. Et ita Florentiæ practicatur, vt dicit Apostil.
ad Bald. in l. nullus, sub numero 2. ff. de custo. ex-
hib. reor. quem refert Chassan. super consuet. Bur-
gund. fol. 50. numero 170. & Boer. super consuet. Bi-
turi. fol. 23. col. 1. & Grammat. super constit. Regni, fo-
lio 60. post numer. 42. & Carauita super 40. titu ma-
gnæ curiæ, circa princip. & super titu 41. nume. 5. & li-
cet tex. in d. l. 1. non videatur requirere fideiussores, sed
x simpliciter dicat illum debere relaxari, *x* nihilominus
practica obseruat, quod præstetur fideiussio, & ita serua
ri videmus, vt dicit Boss. in titu. de sentent. numero 61.
Subdit tamen Carauita in loco præallega. quod in Re-
gno Neapol. hodierna practica communiter, & genera
liter se habet, quod facta publicatione processus, etiam
quod appareat de innocentia rei, non relaxatur fideius-
sori, quod ego non laudo, nisi crimen sit valdè enorme,
vel speret iudex habere noua indicia. Hæc autem rela-
xatio operatur, quod non potest reus iterum in carce-
res conijci ex ea causa, nisi superuenientibus nouis in-
dicijs. Et ita seruari attestatur Boss. in loco præallegato,
quod tamen (vt videmus) non ita distinctè obseruatur,
y sed iudicis arbitrio relinquitur. *y* Præterea scias, quod
in omnem casum tempore, quo fit relatio diffinitiua
causæ in Senatu, semper solet reus ad carceres reuoca-
ri, ne, si sequatur condemnatio corporalis, possit illam
z fugiendo *z* eludere.
aa *aa* In dubio autem debet iudex semper inclinare in
11 mitiorem partem, vt scilicet reum sub fideiussione rela-
xet, & hoc vt subditos minus, quam fieri potest, grauet
impensis, licet iudices seueritatis gloriam affectantes de
consuetudine seruent contrarium, ipsi enim in dubijs
semper consueuerunt retinere reos in carceribus manci
patos, vt dicit Benedict. de Plumb. in repet. l. pen. §. ad
bb crimen, post nume. 67. ff. de pub. iud. *bb* Potest tamen
iudex reum consignare militibus, vt illum custodiant in
aliquo loco tuto extra carceres, vel fideiussoribus, qui
promittant eum in aliquo loco tenere, vel statuere pa-
latium, vel ciuitatem pro carcere sub fideiussione, quan
do personæ qualitas hoc requirit, & iudex credit pro
certo illum non fore culpabilem, prout se vidisse infini
tis vicibus obseruari attestatur Ange. in l. nullus, nume-
ro 3. C. de exhib. reis, quem refert Xuares in suo vol. al-
legationum, fol. 688. num. 11. & Nunius de los corregi-
dores, fol. 155. colum. 2. in princ. Subdit tamen ibi Ang.
Consulo tibi assessori, vt nunquam eum relaxes fideius-
sori: quia magna pericula posses incurrere. Sed in hoc
iudicio meo male loquitur, & contra æquitatem, & cō-
munem practicam.
cc *cc* Cæterum debet iudex diligenter aduertere, quan-
12 do facit reos sub fideiussione relaxari, vt dentur idonei
fideiussores: aliàs ipse teneretur in syndicatu, quinimò
refert Boss. in titu. de carcerato fidei commit. numero 7.
quod ipse vidit in contingentia facti, quendam ma-
gnum virum compelli etiam ante syndicatum ad sol-
uendam pœnam, quam promiserat fideiussor. Propre-
rea bonum est, quod iudex vbi fideiussor non sit noto-
riè plusquam soluendo, faciat ei dari approbatorem, seu
collaudatorem, qui illum collaudet, & approbet pro
idoneo: nam ipse collaudator tenebitur vbi repertum
fuerit fideiussorem non esse soluendo. Et hæc est bona
cautela, vt dicit Marian. in d. cap. qualiter, & quando,
post numero 236. vbi subdit, quod ita etiam seruat con-
suetudo. Dicit etiam Ang. de malefic. in verbo, Pro qui-
bus & quolibet eorum, num. 13. quod ita est consuetu-
dd do per Italiam, quem refert Boss. in loco præallegat. *dd*
Sed certè in hoc Ducatu seruatur, quod notarij rerum
ee criminalium recipiunt ipsi fideiussores, *ee* & tenentur
ff in subsidium, vbi illi *ff* non sint idonei. Quod fuit opti-
ma ratione introductum, quia vt plurimum iudices sūt
forenses; notarij verò municipes, & ideo habent magis
notas personas, & facultates eorum, qui faciūt pro reis
gg fideiussiones: propterea ipsi bene aduertant. *gg* Dicitur
autem fideiussor idoneus non modo, qui possidet bona
immobilia, sed etiam qui licet nulla possideat immobi-
lia, habet tamen tot bona mobilia, quæ de facili asporta-
ri non possunt, puta, si haberet magnam apothecam, vel
multa nomina debitorum, arg. eius quod dicit Bart. in l.
sciendum, num. 5. ff. qui satisd. cog. Et ita seruatur, vt at-
testatur Carauita super titu 160. magnæ curiæ, nu. 7. in
fin. qui multa ponit in hoc proposito, de quibus ego di-
xi sup. libro 2. §. Fideiussor.
hh *hh* Pone, quod Papiensis sit detentus Mediolani,
vel econtra, & offerat dare fideiussores in ciuitate Pa-
piæ, quia dicit eos non reperire in ciuitate Mediola-
ni, quia sit forensis, nunquid erit admittendus, vt fi-
deiubeat in ciuitate Papiæ? Respond. quod non, sed
ii semper *ii* dari debet fideiussor in loco iudicij, & ita ser-
uatur, prout etiam se vidisse obseruari attestatur Afflict.
super

KK super 2. parte cōstitutionum Regni, rub 10. KK nu. 6.
ll *ll* Sed quid agendum, si reus propter paupertatē non
14 inueniat fideiussorem? nunquid erit relaxandus præsti-
ta per ipsum iuratoria cautione? Res. De iure fortè es-
set dicendum, quod sic, & est communis opi. vt ait Mar
sil. in repe. rubricæ de fideiussoribus, nume. 166. & seq.
mm *mm* De consuetudine tamen seruatur contrarium, &
in specie de mulieribus, quod non relaxentur cum iura
toria cautione, dicit Apostil. ad Bal. in authen. hodie, C.
de custod. reorum, quod ita obseruat consuetudo. Ita
etiam iudicatum fuisse in curia Burdegalen. attestatur
Boer. decis. 349. col. fi. vers. tamen tunc, & in fi. illius de-
cisionis dicit, quod idem etiam seruatur in viris, prout
etiam in hoc Ducatu seruatur indistinctè. Solent tamē
quandoque relaxari delinquentes multum grauati in
processu cum iuratoria cautione, & præcepto in faciē,
nn cum comminatione pœnæ iudicis arbitrio, *nn* prius ta
men consulto Senatu vel etiam si agatur de leui crimi-
ne, Senatu non consulto. Et iudicio meo est optima con
suetudo, ne rei, qui aliàs essent relaxandi, vbi fideiusso-
rem non inuenirent, propter eorum paupertatem, in car
ceribus marcescant.
oo *oo* Sed quomodo probabitur, quod reus non possit
pp inuenire fideiussorem? Resp. *pp* Eo ipso, quod reus cum
15 iuramento affirmet, quod non putat inuenire posse fide
iussores satis censetur probasse difficultatem præstandi
fideiussorem, secundum glo. in l. 1. in verbo, Fideiussori-
bus, ff. qui satisd. cog. quam dicit esse communiter appro
batam Soc. cons. 79. col. 2. vers. tertio confirmatur, lib. 2.
prout illum refert Cotta in memoral. versi. Iuramentum
probat, circa princip. In practica tamen apud nos serua-
tur, quod iudex ex officio summariè, & sine scriptis cū
interuentu fisci se informat de facultatibus ipsius rei ali-
ter, quam per eius iuramentum, & deinde fit ordinario,
qq quod relaxetur cum iuratoria cautione. *qq* cum parti-
cipatione, & interuentu fisci, & subscribitur a fiscali, &
iudex est postea tutus in syndicatu.
rr *rr* Scias autem, ꝙ de iure loquendo, viri illustres non
16 possunt cogi ad fideiussionem præstandam in causa cri-
minali, sed dimitti debent iuratoriæ cautioni, vt est tex.
rr in l. quoties, C. de dign. lib. 12. *rr* Sed quidquid sit de iu
re, contrarium seruat consuetudo, vt. s. non modo cogā-
tur fideiubere, sed etiam in carcerem detrudantur. Et ita
dicit Fab. in pra. crb. fol. 458. nu. 12. quod dispositio d. l.
quoties, recessit ab aula, & in practica non seruatur.
ss *ss* Quæro, quæ debeat esse forma promissionis fideius
17 soris in causa criminali. Respon. Quidam dicunt suffice
re, quod promittat simpliciter consignare reum *tt* ad om
nem requisitionem ipsius iudicis, quo casu si id non ob-
seruauerit, tenebitur ad interesse. Et hoc videtur tenuisse
gl. in l. fi. in verbo commodius, ff. de præto. stip. Alij ve-
rò dicunt, quod non sufficit illa simplex promissio, sed
debet promittere de eum consignando sub certa, & de-
terminata pœna. Ita tenuit glo. in l. sed, & si quis, §. fi. in
verbo, plusquam statutum est, ff. si quis caut. & ita com-
muniter seruatur, vt dicit Alberic. in l. si quis reum, nu.
1. ff. de custod. reorum. Carauita super 44. ritu magnæ
curiæ, nu. 8. in fine.
uu Sed nunquid poterit aliquis se obligare *uu* ad pęnam
18 corporalem ex sua conuentione propter delictum al-
terius? Respond. quod non, ita tenet gloss. in cap. cum
homo, in verbo, Supplicium, 23. quæstione 5. quam di-
cit esse frequentissimo omnium consensu receptam Di-
dacus libro 2. resolutionum, cap. 8. nume. 8. Et ita com-
muniter seruatur, vt dicit Alberic. in prima parte statu-
torum, quæst. 51. quem refert Marsil. in rubr. ff. de fide-
iuss. num. 208. & in l. infans, num. 16. ff. ad legem Corn.
de sicar. Et ideo apud nos non admitteretur in practica,
illud, quod dicit Xuares in suo volum. allegat. folio 700.
nu. 28. in fi. quod scilicet aliquis recipiat custodiam car-
cerati, & se obliget tanquam fideiussor carceratus.
xx *xx* Vbi vero tantummodo imponitur pro delicto pœ
yy na pecuniaria, *yy* solet reus dimitti cum fideiussione de
19 iudicato soluendo, & secuta sententia condemnatoria
contra reum, fit executio contra ipsum fideiussorem,
etiam absque alio nouo processu, vt dixi infra quæstio-
ne 95. circa princ.
zz *zz* Sis tamen cautus tu, qui recipis fideiussorem, vt
20 facias apponi clausulam, quod promittit stare, & solue-
re quamcunque condemnationem, quæ fiet contra eius
A principalem, *A* etiam in causis appellationis: nam regu
lariter talis fideiussio expirat lata sententia, & ideo fide-
iussor non tenetur in causis appellationis. Et hæc est cō
munis opin. vt dicit Boer. decis. 315. nu. 1. Paris. consil.
171. nu. 30. lib. 4. vbi dicit, quod ita communiter conclu
ditur. Et hanc cautelam tradit Angel. Aret. in §. sed ho-
die, nu. 1 Instit. de satisdatio. Quæ tamen apud nos non
practicatur ex quo (vt sæpè dixi) in causis criminalibus
non admittitur appellatio.
B *B* Sed quæro, pone quod statutum pro vulnere impo
21 nat pęnam centum, & pro homicidio pœnam mille, &
quod aliquis simpliciter fideiusserit pro alio imputato
de vulnere, de eum consignando, & ꝙ deinde vulnera-
tus decesserit, nunquid fideiussor, si illum non cōsignet,
C erit puniendus in centum, an autem in mille? *C* Respon.
Aut vulnus erat a principio mortale, & fideiussor debet
condemnari in mille, aut non erat mortale, & debet con
demnari solummodo in centum. Et ita communiter de-
terminatur, vt dicit Gand. de malefic. in rubr. de multis
quæstionib. nu. 1. Hęc tamen q. hodie cessat in practica,
D cum fideiussiones accipiantur pro *D* certa, & determi-
nata summa, vt dixi sup. vers. quæro quæ debet.
22 Quæro, pone quod aliquis præstitit fideiussorem in
E causa criminali, deinde fuit imputatus *E* de alio cri-
mine bannitus, nunquid fideiussor datus in prima cau-
sa tenebitur adhuc sub pœna contenta in fideiussione
illum consignare? Respond. quod non, imo secuta con-
demnatione contra illum, remanet prorsus liberatus,
nec tenetur illum amplius præsentare, & ita commu-
niter tenetur, vt dicit Alberic. in quarta parte statut.
quæstione 64. vbi etiam subdit, quod ita vidit commu-
niter seruari. Et dicit Boss. in titu. de carcer. fideius. re-
laxan. numero 41 quod ita tenent communiter Docto.
F *F* Propterea iudex debet esse cautus, vt priusquam con
demnet reum ex secunda causa, citet fideiussorem ad
illum præsentandum ex prima causa, & vbi non con-
signet, eum condemnet in pœna contenta in fideius-
sione: deinde procedat contra principalem, ex primo
& secundo delicto. Dicit autem Boss. in loco præalle-
G gato, *G* quod si iudex condemnat reum ex prima cau-
sa, fideiussor non liberatur, & fuit opin. Barto. in l. si quis
reum, numero 2. ff. de custo. reorum. Sed contrarium te-
nuit Bald. post Dyn. in l. qui crimen, nume. 12. C. qui ac-
cus. non poss. & hæc opin. Bal. apud nos de facto serua-
H tur; solet enim primo *H* citari fideiussor ad consignan-
dum reum, & vbi non consignet, condemnari; deinde
citatur reus, & si non comparet, condemnatur. Et ita fa-
ciunt cauti iudices; vt dicit Alberic. quem refert Nel-
lus de bannitis, in secunda parte tertij tempor. quæ-
stione 6. & Boss. in loco præalleg. num. 51. in fi. Idem di
cit Spec. in tit. de dolo, & contu. num. 13. versic. sed po-
ne, quem refert Carauita super ritu magnæ curiæ 158.
nume. 3. in fin. vbi etiam subdit, quod ita practicatur in
I omnibus curijs Regni: *I* & ideo si iudex primo citaret
reum, & eo non comparente illum banniret non voca-
to fideiussore, si post bannum vocaretur fideiussor, vt
K illum sisteret, *K* esset excusatus, ex facto enim iudicis
videtur impeditus ne illum consignet. Et quamuis in-
teruenerit etiam factum, & culpa ipsius rei principalis,
non propterea debet fideiussor teneri, cum tempore de-
bito

L bi q monitus non fuerit, vt illum L consignaret.

M *M* Sed hic quæro, quantum tempus habeat fideiussor
23 ad præsentandum reum. Respondeo quod de iure communi videtur habere dilationem sex mensium, vt est text. in l. sancimus, quæ est lex antepenult. C. de fideiuss. Et ideo dicit Angel. in lege si quis reum, post numerum textum ff. de custod. reorum, quod debet iudex facere, quod fideiussor renunciet beneficio d. legis; & subdit, quod assessores ita practicant. Sed certe apud nos non est in vsu dispositio illius legis, & consequenter, neque etiam practica illius renunciationis, omnes enim fideiussores expressè recipiuntur de consignando ad omnem requisitionem, & toties quoties &c. & propterea cessant omnes difficultates: quia sumus extra ca
N sum N illius legis.

O *O* Successiuè quæro, si fideiussor reum nō consignet,
24 cui applicetur pœna promissa. Resp. quod applicatur fisco, & ita obseruat consuetudo, vt attestatur Bart. in d. l. si quis reum, nume. 4. ff. de custod. reorum, vbi etiam
P Ang. nu. 7. dicit, quod P ita practicatur.

ADDITIONES.

a *His peractis.* Vide Farin. vol. 1. quæst. crim. q. 27. & seq. vbi de carcerib. vel de carceratis. *Bern. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

b *An autem fideiussori relaxandus.* Nota tamen in practica præsentis quæstionis; Quod si quis promisit repræsentare aliquem malefactorem, cum semel illum repræsentauit est liberatus nisi in fideiussione adductū sit, quod fideiussor promisit præsentare reum toties, quoties. Ita glo. in l. si duobus, in princip. ff. de iureiurando, §. 1. in verbo exhibuerit, quod sequitur Felin. in cap. innouamus coll. mihi 3. De tregua, glo. sup. consuetud. Turon. tit. de Dauane de Femme noble, art 6. infra hac eadem q. vers. Quæro, quæ debeat q. 47. vers. sed quoniam, & q. 62. forma autem ad fin. dixi supra ad quæstionem 34. vers. Dixi etiam, sed pone quod aliquis promisit præsentare hominem infra octo dies, & tamen elapsi sunt dies, an hic promittens possit dici constitutus in mora, Dic quod non, nisi fuerit interpellatus prius ad præsentandum; est dictum singulare Pauli de Castr. cons. 165. quē refert, & sequitur Iaf. in l. si ex legati causa, nu. 14. versic. vltimo limita, ff. de verb. oblig. Boer. diffusè in cons. 22. per totum, Anch. Reg. quæst. fam. 53. lib. 3. nu. 3. & vide in simili Marant. in suo Specul. par. 6. titu. de except. fol. mihi 317. num. 41. in illo, qui promisit soluere pro Titio Ducatos centum, si Titius dictos Ducatos non soluit infra decem dies, vbi omissa æquitate inter mercatores, tenet, quod de iure talis promittens debeat interpellari, allegat l. fideiussor obligari, §. fin. ff. de fideiuss. & Castrensem refert, & sequitur Felin. in cap. si autem fol. mihi 93. extra de rescript. coll. 3. Marsil. rubr. de fideiuss. sub numero 144. Boss. titu. de cas. fideiuss. committ. numero 61. Quid autem stante iuramento per talem fidem præstito? an sine interpellatione dicatur in mora, vide Crauet. consil. 64. numero 2. per cap. Breui, de iureiurando. Quis autem prius sic fideiusserit, pulchrum est videre apud Liu. libro 3. Dec. 1. vbi de Quintio Cæsare sic loquitur; Tot vadibus accusator vadatus est reum, hic primus vades publicos dedit, infr. hac eadem quæst. vers. Quæro, quæ, *Drogh.*

c *Non autem in vinculis.* Nam carcer est mala mansio locus horribilis, & sepultura viuorum, vt latius scribit Farin. tit. de carcerib. d. q. 27. vol. 1. num. 1. 2. & 3. & non debet esse obscurus, vel subterraneus, vt ibi numero 96. & 97. Quod autem quis in compedibus, aut ferris vide ibidem nu. 98. vsque nu. 104. quid si detur in pœnam, nume. 104. & dicitur iniustus ratione loci, numero 95. *Bern. Rof.*

d *Et prohibere ne cum aliquo.* Vide Baiard.

e *Sed quid si reus.* Vide Baiard.

f *Custodia.*] Ad d. de qualitate custodiæ, item & vinculorum carceratorum, quæ vide per Iacob. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 305. *Giacb.*

g *Scias etiam.* Vide Baiard.

h *Quinimo solet.* Recessit ab Aula & sic vidi practicatum in ipsa ciuitate Mediolani. *Drogh.*

h *Quinimo solet.* Et eius expensis sint alendi carcerati Baiard. hic nu. 15. *Bern. Rof.*

Vide eundem Baiard.

i *Sed in hoc proposito.* Vide Baiard.

K *Hodie custodes carcerum.* Et quid agere debeat si carceratus infirmatur, Farin. d. loco 431. nume. 44. & seq. volum. 1. *Bern. Rof.*

l *Plerunque vero.* Vide Baiard.

m *Sit fideiussori relaxandus.*] Adde longa serie, & accuratè enarratum, quando carcerati datis fideiussoribus relaxari possint per Iacob. Menoc. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 5. cas. 303. vbi etiam multæ leges municipales declarantur. Item qua pœna, & quando plectatur fideiussor, sub cuius fideiussione relaxatus è vinculis carceratorum fugiat, per eundem cas. 304. vide vtrobi. *Giacb.*

m *Sit fideiussori relaxandus.* An finito processu, Farinac. q. 33. nu. 70 vol. 1. *Bern. Rof.*

n *Nam si non reperitur in actis.* Adde Marsil. rub. de fideiuss. nu. 148. est autem ratio, quia tunc semper intelligimus iudicem teneri si pars petierit, Benintend. decis. 55. verò autem oblata fideiussio non debet acceptari, tūc enim constat iam reum soluere debere, Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 303. num. 8. & quod iudex non teneatur nisi fuerit petitus, Felin. in cap. si autem, coll. 5. de rescript. vide supra ad quæst. 24. versic. fin. vbi dixi, *Drogh.*

o *Scias etiam quod.* Farin. d. loco 4. q. 35. vbi plenè vol. 1. præcipuè nu. 24. *Bern. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

p *Carcerati solent.* Adde, quod item, & condemnati testari possunt infra in §. Testamentum, q. 21. vers. 1. ad finem, q. 96. vers. fin. *Drogh.*

q *Reus non est fideiussoribus.* Adde Mars. rub. de fideiuss. nu. 110. dixi supra ad quæstionem 34. vers. Dixi etiam, latius, quam alibi per relationes habetur, per Felin. in cap. legebatur in princ. extr. de maior. & obed. Nota tamen, quod si reus relaxetur cum cautione solita, & à fisco approbata, quamuis post modum reuocetur ad carceres, nouis tamen indicijs non superuenientibus pro priori imputatione, amplius de iure torqueri nō potest, Ay. n. Crauet. consil. 321. ad fin. Item reus, qui aufugit
25 † semel è carceribus si iterum capiatur non est relaxandus fideiussoribus, etiam quod sola pœna pecuniaria foret puniendus, Menoch. de arbitr. iud lib. 2. centu. 4. cas. 303. nume. 9 cum sequent. Quæ autem dicantur noua indicia, vide Marsil. in pract. crim. §. quoniam, nume. 9. vbi, quod debent esse diuersi generis a primis, vide inf. ad quæst. 62. vers. forma autem. & de nouis indicijs, q. 21. vers. Vlterius quæro, ibi tanquam si vnum aliud, & q. 64. in fin. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

r *Vbi vero non ingeritur.* Farin. vol. 1. q. 33. vbi plenissimè hæc explicat; secus in delicto leui, vel vbi agitur de pœna pecuniaria, ibi nu. 1. & seq. & 19. *Bern. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

s *Solent etiam plerunque iudices.* Esset impiū hic recensere de Barrabā dimisso in Paschali festo, de quo legitur in passione Dominica, hic tamē vsus etiam ante apud Romanos extitit, vnde Liu. lib. 5. Dec. 1. iniurijs, ac litibus temperatū, vinctis quoque dēpta in eo die vincula. *Drogh.*

s *Solent etiam plerunque.* Farin. d. q. 33. nu. 77. *Ber. Rof.*

Vide eundem Baiardum.

Deten-

t *Detentos relaxari.*] Quid de reo criminis falsi, vi. per Menoch. cas. 302. in fi. Item quid de eo, qui eam ob causam semel fuit excarceratus ibid. *Giacb.*

u *Pariter etiam.* Farin. in d. q. 27. nu. 147. qui ait iudicem qui detinet relaxandum, vel relaxat detinendum puniri etiam ad damna, & q. 33. nu. 707. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

x *Nihilominus practica obseruat.* Adde inf. q. 64. vers. il lata reo, ibi, debetque hoc casu Marsil. rubr. de fideiuss. num. 219. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

y *Praeterea scias.* Adde infra quaest. 83. vers. & nota ad med. *Drogh.*

z *Eludere.* Milleus in sua pract. verb. denunciauerunt, nu. 65. fol. mihi 12. Carau. titu 159. nu. 5. *Bern. Ros.*

aa *In dubio autem.* Vide Baiard.

bb *Potest tamen iudex.* Farinac. d. quaest. 33. num. 69. volum. 1. *Bern. Ros.*

cc *Caeterum debet iudex.* Farinac. d. quaest. 33. num. 82. & seq. vsque 91. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

dd *Sed certè in hoc Ducatu.* Adde supra q. 26. in princip. quaest. 31. versic. scienter, & dolosè; Notarius enim fideiussionem ab eo recep. tam approbare videtur, vt hic, & ideo tenetur, vt per Marsil. rubr. de fideiuss. num. 73. argum. l. 1. §. si Magistratus, ff. de Magistr. conuen. & alibi seruatur, vt deputati approbent talem fideiussionem, Marsil. vbi supra, numero 345. imò Pater pro filio Notario tenetur, cum assumitur filius ad aliquod officium sciente patre, Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 4. casu 345. numero 8. & hoc stante, male poterit practicari, de quo in l. si verò, §. qui pro rei, ff. qui satisda. cog. de quo per Alexand. consil. 37. volum. 2. eo quia Notarij fideiussionem assumentes dicuntur idonei, & approbari, vt hic; Quod autem remedium competat creditori reperto fideiussore non idoneo, vide Angel. & Paul. de Castro in l. 1. coll. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. referente Torniola Cremense, cons. 9. sub numero 32. par. 1. At in proposito talium Notariorum, qui notarij in hac temporum calamitate solent esse non notarij, sed iudices, penes quos scribere deberent secundum Innocentium, & alios in cap. quoniam contra. extra de probat. Maran. in suo Specul. par. 6. nona distinctione tit. aliud ordinarium, aliud summarium, numero 201. & ita ducunt (vulgare prouerbium) iudices per Nasum. Audi quid in vita Catonis scripserit Plutarchus. Itaque postea huiusmodi Magistratum iniens magnam fecit conuersionem ministrorum, & scribarum, qui ordine versabantur, qui cum leges & publicas scripturas in manibus haberent homines adolescentes, qui eum Magistratum gerebant, ita gubernare soliti erant, vt ipsi planè Magistratus essent. De origine autem Notariorum, & vnde nomen sumpserint, sic in eiusdem vita scriptum est postmodum; Hanc solam Catonis Orationem seruatam ferunt, Cicerone Consule velocissimos scriptores deponente, atque docente, vt per signa quaedam paruas, breuesque notas multarum literarum vim habentes dicta colligerent. Nondum enim reperti erant hi, qui notarij appellantur; sed tunc eius rei vestigium ferunt extitisse, vnde Martial. libro 14. Epig. 208. de Notario, Currant verba licet, manus est velocior illis, nondum lingua suum, dextra peregit opus, vide quae de Notarijs dixerim, infra ad quaest. 53. vers. Quintus, q. 31. versic. Scienter, & quaest. 26. in princip. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

dd *Sed certè in hoc Ducatu.* Farin. q. 33. nume. 88. & sequent. *Bern. Ros.*

ee *Et tenetur.*] An in puncto iuris teneatur notarius, qui non idoneos fideiussores acceperit, quod non, per Ang. consil. 295. *Giacb.*

ff *Non sunt idonei.*] Quod si multum diues offerat fideiussores non idoneos, an sint recipiendi, quod sic, quando se obligauit. Afflict. in constit. Regni, lib. 2. cap. 19. num. 8. *Giacb.*

gg *Dicitur autem.* Farinac. d. q. 33. num. 79. & seq. volumine 1. *Bern. Ros.*

hh *Pone, quod Papiensis.* Adde in casu suo Marsil. rubr. de fideiuss. nu. 262. Neguss. tracta. de pign. secundo membro, 5. par. sub num. 18. ad fin. Alexand. consil. 57. numero 3. & 5. vol. 3. Ang. Aret. in §. actionum sub nume. 17. instit. de act. *Drogh.*

ii *Dari debet fideiussor.* Farin. sup. nu. 41. & 42. *Ber. Ros.*

KK *Num. 6.* Contrarium verò si non posset, l. si fideiussor, §. si necessaria, vbi Bart. ff. qui satisd. cogan. vbi tamen, vide Bal. & Castr. *Bern. Ros.*

ll *Sed quid agendum si reus.* Vide Baiard.

mm *De consuetudine tamen.* Farina. d. q. 33. nu. 43. & seq. vol. 1. *Bern. Ros.*

nn *Prius tamen consulto Senatu.* Adde infra quaest. 82. versic. Sed quid si delinquens. q. 85. vers. fin. ad fin. q. 95. versic. sed quid si reus, & quae sit poena iudicis mutantis poenam sine causa, Roman. sig. 77. incip. veni qua, Boer. addit. ad Dyn. in cap. odia, litera B. de regul. iur. in 6. quod tamen limita in commutatione poenae, quae fit ex voluntate sola commutantis iudicis, non autem in commutatione, quae fit aliquando ex legis necessitate vt voluit Capyc. decis. 27. numero 14. nam tunc, cum fit ex legis necessitate, credo Romani dictum locum non habere, sequere tamen consuetudinem, & potius iussa Senatus, vt dixi infra ad quaestionem 59. versic. Et haec quidem in fine, & de minuitione, siue mitigatione poenarum habes infra q. 60. per totum, & maximè in hoc proposito, vers. pen. vide Foler. latè disputantem in addit. ad Marant. in suo Spec. par. 4. prima distinct. versic. An iudicium sit ciuile, vel criminale a nume. 85. vsque ad numerum 86. per totum, Antonius Gomez de delic. cap. 1. nu. 63. *Drogh.*

oo *Sed quomodo probabitur.* Vide Baiard.

pp *Eo ipso, quod reus cum iuramento affirmet.* Alium modum probandi talem impossibilitatem posuit Neguss. dicto tract. de pign. 1. memb. 8. par. princ. nu. 15. Iaso. in §. item si quis, el 1. num. 71. cum sequenti instit. de act. sed quid erit in ciuilibus, stante statuto, quod nullus forensis audiatur nisi praestita prius fideiussione, vt in statuto nostro Pallauicino, in ciuilibus, stat. c. 18. vide gl. ad cõsuetud. Turen. tit. de Drout de Basse Iustice, artic. 14. allegat Castren. in l. si constante, §. quoties, ff. solut. matrimon. vide quae dixi in proposito sup. ad §. falsum, vers. Trita est conclusio. *Drogh.*

qq *Cum participatione, & interuentu fisci.* Adde supra quaestione 31. versic. Vlterius quaero, ibi; quo verò ad fiscum, infra quaestione 95. versic. Haec autem, vbi similes pauperes componuntur, non tamen relaxantur inuitis illis, quibus pro parte applicatur poena pecuniaria, vt est in dicta quaestione 95. versic. sed quaero, immo describuntur eorum bona, instante fisco, vt ibidem, vers. primo ad med. *Drogh.*

rr *Sed quicquid sit de iure.* Farinac. d. quaest. 33. numero 62. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ss *Quaero.*] Hic nota, quod sicut morte rei extinguitur crimen, nec regulariter transit contra haeredem delinquentis; ita & fideiussio pro maleficio extinguitur morte fideiussoris, itaque fideiussio † non transit ad haeredem. Quod perpetuo notandum esse dicit Ang. de Aret. in §. fideiussor. Insti. eo. qui declarat hoc verum, quando fideiubebat simpliciter pro furto, vel alio delicto; secus si promisit poenam centum, licet non dicat pro furto, quia tunc poenalis stipulatio transit contra haeredem, & contra haereditatem tacentem, quando suae pura

26

obli-

obligatio, vel in diem, secus si sub cōditione, & sic nullam subsistentiam incipit habere contra hæreditatem iacentem; quia tunc tractatur de magno præiudicio, quod hæreditas iacens pati non potest. Hæc omnia vide per eundem Ang. ibi. *Giacb.*

ſſ *Quæro.* Gabr. cons. 181. lib. 1. Far. in d. p. vol. q. 34. num. 24. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

tt *Ad omnem requisitionem.* Hodie tamen vtimur hac clausula, videlicet promisit de consignando Reum totiesquoties, & etiam nouis Indiciis non interuenientibus. Adde infra q. 62. vers. forma autem ad fin. q. 47. vers. sed quoniam in fin. erit tamen fideiussor securus post vnam Rei consignationem, etiam si postmodum aufugiat, Marsil. Rub. de fideiuss. nu. 99. supr. hac eadem quæstione in princ. vbi dixi; Attende tamen, quia stante tali fideiussione non solùm semel, sed bis citari, condemnarique potest fideiussor Reo citato non comparente, sed vsque in infinitum; vt per Ant. Gabr. Tract. commun. opin. titul. de Malefic. conclus. 15. Quæ tamen infinitas moderanda videtur, vt per Mars. Rubr. de fideiuss. num. 97. & per Illustr. Tiraq. in Tract. ad l. Boues. §. Hoc sermone limit. 26 argumento eorum, quæ dixit Menochius; de Arb. Iud. lib. 2. centur. 3. cas. 207. num. 17. Alex. cons. 145. nu. 2. vol. 2. late Bald. in l. si sine venia, ad fin. ff. de in ius voc. Est tamen aduertendum, quia ex quo fideiussor realiter se obligauit, id euenit sui culpa; argumento l. fideiussor. §. si necessariò sit, ff. qui satisd. cogant. Etadde in quantum hic dicitur, de certa, & determinata pœna; reperio tale pœnam apud Romanos secundum accusatoris vtilitatem fuisse Reo impositam; vt attestatur Liuius lib. 3. Dec. primæ; Quod darentur permissum Tribunis est, Decem finierunt, tot vadibus accusator vadatus est reum; Hoc idem aliquando verum esse, vt arbitrio Accusatoris determinata sit pœna, iuxta ex Liuio recitata, tenuit idem Menochius de arbitr. Iud. lib. primo, quæst. 80. num. 33. Dixi supra hac eadem quæstione vers. 1. *Drogh.*

uu *Ad pœnam corporalem;* Contrarium tamen seruatum legimus inter Damonem, & Pythiam, apud Val. Max. lib. 4. sub titul. de amicitia; Hic adde Marsil. Rubrica de fideiuss. num. 206. Et hoc quidem per pactum fieri non potest, secus autem per statutum, Glos. in capit. cum Homo mortuus 23. quæstione 5. Refert Ias. in §. quædam, nu. 37. ad fin. Instit. de act. Fel. in c. cognoscentes in principio extra. de Constit. Flam. Chart. Tract. de execu. sententiæ in præfat. nu. 71. Hoc idem tenuit Menoch. d. Tract. de arbit. Iud. lib. 2. q. 7. num. 12. & lib. 2. Cent. 4. cas. 303. num. 16. Vide tamen quæ dixi supra ad q. 34. vers. Dixi etiam in fin. Et dum hic dicitur, quòd in statu Mediolani non recipitur fideiussio tanquam Carcerarij, & Comentariensis; adde quòd extra illum statum fortasse procederet talis fideiussio per ea, quæ posuit Menoch. d. Tract. lib. 2. cent. 4. cas. 303. nu. 37. in fin. & cas. 304. num. 3. Vide Fulius Pilot. pro fideiussore, qui de iure non possit carcerari, in l. si quando. §. 49. sub nu. 19. C. vnde vi, Quamuis in contrarium tenet Marsil. d. Rub. de fideiuss. nu 216. dum ait fideiussorem, qui diu stetit in Carcere posse cogere principalem prius quam soluat. *Drogh.*

xx *Vbi vero.* Vide Baiardum.

yy *Solet reus dimitti.* Farin. d. q. 33. nu. 28. *Bern. Ros.*

zz *Si is tamen tantus sit.* Farina. d. q. 34. nu. 110. & seqq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

A *Etiam in causis appellationis.* Sic & aliàs dicimus quòd obligatus pro sorte non tenetur pro vsuris. Neguss. Tract. de pign. 4. membr. 3. par. principalis sub num. 47. in §. quadrupli nu. 11. Instit. de Actionibus. *Drogh.*

B *Sed quæro pone.* Vide Baiardum.

C *Resp.*] Ias. in l. 1. nu. 14. ff. de in lit. iura. quem sequitur Boss. de carcer. fideiuss. nu. 45. dicit quod fideiussor pro vulnere non tenetur pro morte. Sed non recedas ab authore. Et ad materiam scias, quod fideiussor liberatus † lata absolutoria non reincidit retractata sententia. Bartol. & Doctor. in l. fin. ff. de pac. & Boss. vbi supra. Item fideiussor prætorius non tenetur pro tempore, quo magistratus prorogatur, vide per Boss. eo. loci sub num. 56. *Giacb.*

28

D *Certa, & determinata summa;* Adde Marsil. vbi supra nu. 211. *Drogb.*

E *De alio crimine.* Farin. d. q. 34. num. 39. & seqq. & num. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. & 69. atque 71. & 76. *Bern. Ros.*

F *Propterea Iudex.* Adde quod tamen contra hunc procedendi modum late defendit fideiussorem Mars. Rub. de fideiuss. nu. 250. cum seqq. *Drogb.*

Vide eundem Baiardum.

G *Quod si iudex.* Gabr. d. cons. 181. nu. 21. lib. 1. *Ber. Ros.*

H *Citari fideiussor;* Attende practicam notabilem citandi reum, qui iam priùs datis fideiussoribus de se constituendo; *Non si tosto*, fuit extra Carceres, quod commisit aliud delictum, & ita citandus est, vt possit puniri: pro secundo delicto, & hic adde Boss. Tit. de Carcer. & fideiuss. committendo num. 51. in fin. sed euade ò fideiussor hanc pœnam obtinendo saluum conductum pro secundo delicto, iuxta tradita supra quæst. 32. versic. tu scis, quæst. 38. vers. Hoc tamen ad fin. quæst. 16 vers. Sed Nunquid bannitus quæstio. 34. in princ. In quibus locis passim videre potes materiam salui conductus; Attende tamen vt in precibus narres omnia, quæ impedire possunt, vt dicitur, de gratia, & inspecie si es sub fideiussione saluæ guardiæ, siue de recte viuendo, vt est supra quæst. 59. vers. debes autem in fin. Si autem non vis supplicare, & euadere pœnam fideiussionis permitte tuum principalem banniri, & condemnari in contumaciam, quia tunc de sententia in absentia per contumaciam lata nō teneris, ad Bart. & Doct. in l. cum filiusfam. ff. de ver. obligat. Char. de execut. senten. cap. 1. num. 302. pro hoc est Text. in l. sed & si quis, §. dixerit aliquis, ff. si quis caut. contumacia namque principalis, cùm habeatur respectu fideiussoris pro ficta, eidem nocere non potest, & vide Maran. in suo Spec. part. sexta octauo membro Tit. de satisdatione num. 14. plura in hoc proposito relata vide apud Borgn. Caual. Dec. 27. sub numero 34. part. 2. Item si constaret de delicto Rei, pro quo facta esset fideiussio de præsentando, puta per publicam famam, vel per facti notorietatem excusaretur fideiussor à præsentatione. Idem Chartarius dicto capitul. 1. numero 477. Verùm cauti Iudices, vt hic, & ibidem aliter seruant. De simili condemnatione supra quæst. 36. vers. sed in hoc proposito; ibi in quodam Bartholomeo Trotto. *Drogb.*

H *Citari fideiussor.*] Sed quid si per vnum ex indicibus denunciatum fuit accusato, quòd fugeret, ne caperetur, an fideiussor pro illo vltra teneatur vi. per Cæpol. crim. 25. col. fi. *Giacb.*

I *Et ideo si iudex.* Secus si ab alio iudice fuisset etiam captus Io. de Anan. cōs. 44. in vol. diuers. Zileti lib. 1. editione 2. *Ber. Ros.*

K *Esset excusatus.* Vide Baiardum.

L *Consignaret.* Vide Farinac. in sua quæst. criminali 34. nu. 39. vsque 71. & Cartar. tract. de execut. sentent. capto bannito c. 1. nu. 468. & seqq. vsque ad fin. *Bern. Ros.*

M *Sed hic quæro quantum tempus.* Vide Baiard.

N *Illius legis.* Vide de hac materia Roman. cons. 37. *Bern. Ros.*

O *Successiue quæro.* Vide Baiardum.

P *Ita practicatur.* Et est generale Boss. de pœnis n. 30. quia soluta nō tenebitur ad aliquid versus parte ita Baiar. hic

Farin.tit. de carcerib.vol.1.q.34.per totam.& præcipue 29.& 30. Bern. Ros.

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Carceratio iusta quot requirat.*
2 *Carcer quotuplex, remissiue.*
3 *Iudex potest committere carceratum detineri in quocumque loco sua iurisdictionis, donec mittat familiam pro eo.*
4 *Carceratum alloquens quando incurrat pœnam impositam alloquenti carceratum.*
5 *Carceratus iniustè an post decem dies possit appellare.*
6 *Carceratus appellans à carceratione pendente appellatione non excarceratur.*
7 *Commentariensis quomodo iuret, & ad quid teneatur.*
8 *Carceratorum visitatio quomodo sit facienda.*
9 *Carcerati infirmi sunt habilitandi fideiussoribus.*
10 *Et quid si eos non inueniant.*
11 *Et quid si is non reperiatur, ad cuius instantiam quis fuit carceratus.*
12 *Querelans an teneatur subministrare expensas litis accusato pauperi.*
13 *Carcerum visitatio quomodo fiat in Reg.Neap.*
14 *Carcerato pauperi in Regn.Neapo.administrantur alimenta per Curiam.*
15 *Et quid de iure communi.*
16 *Commentariensis quid debet facere, si carceratus ægrotat, vel moriatur.*
17 *Et quid si carceratus reperiatur mortuus.*
18 *Et quid si deberet fideiussores de securo carcere.*
19 *Carcerati quando sint relaxandi fideiussoribus, remissiuè.*
20 *Carcerati contractus quando valeat.*
21 *Carceratus ob pœnam pecuniariam an sit fideiussoribus relaxandus.*
22 *Quid seruetur in Regno Neap.*
23 *Et quando non sit relaxandus etiam in pœna pecuniaria, remissiuè.*
24 *Carceratus magnæ existimationis relaxatur etiã in causa corporali.*
25 *Statutum, quòd puniendus pœna corporali relaxetur fideiussoribus valet.*
26 *Et quid in consuetudine.*
27 *Carceratus pro pœna pecuniaria non debet relaxari, si ipse à principio carcerari maluit.*
28 *Carceratus pro pœna pecuniaria non debet relaxari, si sit iudicatus ad torturam.*
29 *Testis torquendus non relaxatur fideiussoribus.*
30 *Carceratus sponte confessus, non relaxatur.*
31 *Item si sit solitus aufugere.*
32 *Item si de socijs sit interrogandus.*
33 *Item si fuerit captus in flagranti.*
34 *Et quid si sit condemnandus in pœnam corporalem ob defectum pecuniariæ.*
Et quomodo hoc casu sit concipienda fideiussio.
35 *Falsarius debet in vinculis causam dicere.*
36 *Et si fuerit relaxatus sub cautione non citata parte, est ad carceres reuocandus.*
37 *Fideiussore non existente soluendo cuius sit periculum.*
38 *Carcerati in die Natalis, seu Paschatis possunt relaxari etiam non publicato processu.*
39 *Carceratus relaxatur sub cautione, etiam pendente processu, si de innocentia constat.*
Quid autem in Regno Neap.
40 *Carceratus, si tempore sententiæ reperiatur relaxatus, & pars appellet, non reducitur ad carceres, nec econtra.*
41 *Iudicis arbitrio remittitur, an carceratus sit fideiussoribus relaxandus.*
42 *Et quales debeant esse fideiussores.*
43 *Fideiussores de repræsentando non habent beneficium excussionis.*
Carceratus non potest ponere alium in eius locum, vt excarceretur, nisi ...
Homo liber non potest dari pro obside, nisi pro publica vtilitate.
Pignus an possit dari loco fideiussorum.
Aduocatus, & Procurator an possint fideiubere clientulis.
44 *Carceratus relaxatus sub fideiussoribus non idoneis, potest iterum capi, vt idoneos præstet.*
45 *Et an primi sint liberati.*
46 *Et quid si postea efficiantur non soluendo.*
47 *Carcerati an possint ad inuicem pro se fideiubere.*
48 *Notarius non capiens idoneos fideiussores, an, & quando teneatur.*
49 *Cautio iuratoria quando admittatur.*
50 *Carceratus quomodo probet non posse reperiri fideiussores.*
51 *Illustris quis dicatur, remittitur arbitrio Iudicis.*
Fideiussor de præsentando ad certam diem non tenetur nisi fuerit monitus.
52 *Dies quando interpellat pro homine.*
53 *Mora requirit declarationem.*
54 *Fideiussor de præsentando infra octo dies, si infra octo dies non fuerit requisitus, an teneatur amplius.*
55 *Mora purgatio quando cesset, remissiuè.*
56 *Tempus breue quando dicatur, est Iudicis arbitrium.*
57 *Iudicialis authoritas non debet vilescere.*
Mora quando purgetur in Regno Neapolitano.
58 *Mora non purgatur si reus fuerit captus per Curiam.*
59 *Petrus Bellug. in tractat. specul. Princ. impugnatur.*
60 *Mora quando possit purgari post factam executionem.*
61 *Mora geminata non purgatur.*
62 *Item quando executio est facta à lege ipso iure.*
63 *Pœna legalis, & dies impediunt purgationem moræ.*
64 *Terminus datus à Iudice etiam comminatoriè, non prohibet purgationem moræ.*
65 *Fideiussores non possunt excusari, etiam quod reus repræsentandus veniret capitaliter puniendus.*
66 *Limit. si per superiorem esset comminata mors reo, & ille aufugit.*
67 *Ampliatur etiam si permisisset non obstante quacumque causa, & iam de nouo superueniente.*
68 *Fideiussor primus an liberetur per dationem secundi.*
69 *Fideiussor de tuto carcere an liberetur ex prorogatione loci.*
70 *Nouatio quando liberet fideiussores.*
71 *Fideiussor vt supra si sit præsens, & videat locum mutari à Curia, an liberetur.*
72 *Reus carceratus absque præsentatione fideiussoris, an possit à fideiussore efferri, vt amplius non teneatur.*
73 *Fideiussor an obligetur non obligato principali.*
74 *Promissor facti alieni liberatur, facta possibili diligẽtia.*
75 *Fideiussio nõ valet, nisi præstetur officiali, vel Notario.*
76 *Fiscus non agit, nisi obligatio sit facta sibi, vel alij suo nomine recepto.*
Fiscus in Ciuilibus non potest agere ex officio.
Et ad eius fauorem non fit exactio pœnarum conuentionalium per partem non accusatarum.
77 *Promissio de parendo mandatis Curiæ quid operetur, remissiuè.*
78 *Fideiussio de se præsentando coram vno Iudice an transeat ad successorem.*
79 *An in causa appellationis.*

80 Fi-

80 *Fideiussio coram Iudice incompetenti est nulla.*
81 *Fideiussor de præsentando, si non præsentat, tenetur ad*
b *pœnam promissam.*
Et si fuerit in dolo, punitur extra ordinem.
82 *Fideiussio simpliciter iuxta solitum scripta, censetur habere omnia requisita.*
83 *Fideiussio probat etiam sine scriptura.*
84 *Fideiussio est strictissimè interpretanda.*
85 *Fideiussores duo debent dari pro quolibet inquisito in Regno Neapolitano.*
86 *Fideiussores in Regno Neapolitano tenentur insolidum, licet non fuerit dictum in promissione.*
87 *Fideiussio facta penes acta fauore fisci an valeat.*
Fideiussio sine scriptura, quando dicitur facta penes acta, remissiue.
Et apud acta videtur facta officiali, vel parti, & in dubio officiali.
88 *Fideiussio de repræsentando, si non sit scripta, non obligat vltra duos menses.*
89 *Fideiussor an possit se obligare ad pœnam corporalem.*
90 *Condemnatio rei in contumaciam an exequatur contra fideiussorem sine nouo processu.*
91 *Fideiussio de præsentando, quando transeat ad hæredes.*
92 *Fideiussio de soluendo iudicatum, an expiret absoluto reo in prima instantia.*
93 *Fideiussio de iudicio sisti, quomodo sit capienda.*
94 *Et an expiret lata sententia.*
95 *Et an perempta instantia.*
96 *Et quid si adest clausula toties quoties.*
97 *Fideiussor de præsentando an teneatur post sententiam.*
98 *Fideiubens pro vulnerante, an teneatur morte secuta.*
99 *Fideiussor an liberetur, si procurauerit banniri suum principalem.*
100 *Fideiussor non tenetur præsentare bannitum etiam cum saluoconductu.*
101 *Et quid si principalis fiat clericus.*
102 *Et quid si denuo delinquat.*
103 *Fideiussor non tenetur præsentare coram alio Tribunali, quam eo, in quo fuit facta obligatio.*
104 *Et quid si reus fuerit captus, & postea aufugit.*
105 *Et quid si iudex fuit in causa, ne reus se præsentaret.*
106 *Tempus ad præsentandum statuitur arbitrio iudicis.*
107 *Fideiussor desistendo in criminalibus, non potest suscipere defensiones rei, sed solum petere inducias ad præsentandum.*
108 *L. sancimus, C. de fideiuss. an procedat in fideiussione iurata.*
109 *Fideiussor non præsentans reum, vltra pœnam debitam fisco, an teneatur etiam parti ad interesse.*

a *His peractis debet iudex.* Adde, quatuor † requi-
1 ri, vt carceratio dicatur iusta, videlicet causa, iurisdictio, ordo, & forma carcerationis. Boer. decis. 215. num. 53.

2 Item adde, quòd carcer † quadruplex dicitur secundum Cassan. in consuet. Burgun. in tit. *des droictz*. rubr. 1. nu. 69. fol. 99. & secundum Caran. in titu 47. nu. 18. & 19. est quintuplex.

3 Item adde, quòd iudex † potest committere carceratum detineri in quocunque loco suę iurisdictionis, donec mittat familiam pro eo. Bal. in authent. si quis, C. de adult. et Paris. de synd. in §. carcer. et carceratus, in fi.

d *Et prohibere ne cum aliquo.* Adde, an † & quando
4 dicatur commissa pœna, si inhibitum fuerit carceratis, vt neminem alloquantur aliquo modo directè, vel indirectè. Crau. in cons. 3.

e *Sed quid si reus.* Adde, quòd iniustè † detentus potest
5 semper appellare, etiã post decem dies à tempore mandati de capiendo, vel à tempore capturę, etiam quòd essent lapsi triginta anni, Franc. in c. super eo, il 2. nu. 4. de appellat. quia grauamen est continuum, & successiuum, Bal. in l. 2. C. de episc. audient. Abb. & alij in c. ex parte. il 1. de appellat. & Gomes. de delict. c. 10. nu. 10. hoc tñ nõ procedit quando quis appellat à grauamine sibi iam per mẽsem puta, illato, quia ab illo grauamine præterito, quasi non sit amplius, infra decem dies nõ poterit validè appellare, nõ procedit ẽt si vltra illationẽ grauaminis successiui iudex ẽt pronuntiasset carcerationem esse iustã: quia tũc necesse esset appellare infra 10 dies à die latæ sñiæ. Lãcel. in tract. de attẽt. p. 2. c. 12. n. 131. cũ seq.

6 Item adde, quòd appellãs † à carceratione, & à sententia, quòd quis detineatur in carceribus, etiam pendente appellatione detinetur in carceribus, & sic successiua quædam executio sententię fit contra appellantem, non obstante sua appellatione, secundum Bald. in l. 2. vers. Sed incidenter, C. de episcop. audien. Maran. in 3. par. 6. par. princ. actu 2. nu. 178. vers. Decimo limita, & Lancel. de attent. par. 2. c. 12 ampl. 4 nu. 21.

g *Scias etiam.* Adde, quid † facere teneatur commen-
7 tariensis, & quod iuramẽtum præstare debeat in introitu officij sui, per text. in clem. 1. §. porro, de hæretic.

h *Quinimò solet singulo.* Adde in materia † visitationis
8 carceratorum videndos Doct. in l. 3. C. de episcop. aud.
Et quid debeat facere iudex, quando aliquis carceratus
9 est infirmus, † & petit liberari ob infirmitatem, vide
Paris. in tract. de syndic. in verb. tortura, vers. officialis
posuit ad cordam, num 3. & vbi carceratus esset infir-
mus, adeo quòd leuiori carcere indigeret, & non repe-
10 riret fideiussores, † custodia adhiberi debet suis sum-
ptibus, cum id fiat pro eius salute. arg. l. 4. C. fin. regund.
& Paris de Put. in tract. de syndic. in ver. carcer. in c. an
carcerarius teneatur alimentare. Et quid etiam facere
11 debeat, † quando carcerati facultas nescitur, vel non
reperitur, vide Bald. in l. si quis, in fine. ff. de condic. in-
stit. Angel in l. fin. ff. de exhiben. reis. & per Paris. in d.
tract. de syndic. in verb. captura, vers. licèt dicatur. Et an
12 querelans, † seu instigator teneatur ad sumptus in li-
tem accusato, quando est adeo pauper, quòd nequit se
defendere, vide Boerium in decisione 325. vbi tenet,
quòd sic.

13 Item adde, quòd in † materia visitationis carceratorum benè fuit prouisum in Regno Neap. per Carolum Quintum in Pragm. incip. Pro cura pauperum mandamus, quod de publico salarientur duo medici, vnus Physicus, alter Chirurgus, qui habeant vacare circa curam carceratorum, & deputetur aliquis, qui habeat vacare circa curationem eorum, & per constit. humanitate fuit prouisum, quòd si carceratus sit adeo pauper,
14 quòd expensas † sibi ministrare non possit, quod Cu-
15 ria eum alimentare teneatur. Et hoc † etiam est de iure
communi, quod carceratus, si est pauper, debet custodiri expensis fisci; & si non est pauper, expensis suis, Bart. & Alex. in l. sanctum, ff. de rer. diuis. & Afflict. in d. constit. humanitate, num. 52. & in decis. 71.

i *Sed in hoc proposito.* Adde, quòd Luc. de Pen. in l.
cum sæpè contingit, C. de erogat. milit. ann. lib. 12. do-
16 cet, quòd custos † carceratorum videns carceratum
ægrotantem coram testibus, protestari debet, quod ip-
se captiuus absque sui culpa moritur, quodque in eius
custodia nihil egit, propter quod periculum mortis in-
curreret. Et quòd tales protestationes faciendæ sunt co-
ram aliis custodibus, & eis deponentibus, ac etiam af-
17 firmantibus rem sic esse, & carceratus † inuentus mor-
tuus, præsumitur mortuus culpa custodis. Mascard. de
probat. conclus. 267. & ibi nu. 13. dicit, quòd si carcera-
tus sibi ipsi spontè mortem intulerit, quòd præsumitur
id accidisse culpa custodis carcerum. Corne. cons. 156.
per totum volum. 1. vbi latè, quando custos mortuo
carcerato teneatur, & ibi etiam instruit custodem,
quid facere debeat, quando carceratus est mortuus,

18 & idem esset † etiam, quòd fideiussionem carceratus dedisset de tuto carcere, secundum Lancel. Conrad. in suo tract. crim. in tract. de carcerat. nu. 26. quem refert, & sequitur Bertaz. in consl. 421. nu. 31. vol. 2.

l *Plerumque vero*. Adde † videndum Menoch. de ar-
19 bit. iud. casu 303. & 304.

o *Scias etiam quòd licet*. Adde, † videndum Farinac.
20 quæst. crim. in quæst. 35. & ibi in fine declarat consuetudinem, de qua attestatur Alber. procedere, quando carceratio est iusta, & licita, nec vllus metus, aut ius contrahenti carcerato infertur, sed vbi carceratio esset iniusta, & ad fauorem carcerantis, qui vim, & metum carcerato intulisset, contractus fuisset celebratus, eo casu contractus non valeret.

q *In hac autem materia*. Adde, quòd idem † est, quan-
21 do pęna non est expressè determinata à lege, vel statuto, sed arbitraria, quòd non liberantur inquisiti sub fideiussoribus. Gram. consl. crim. 55. nu. 7. & hoc, quia nulla causa potest esse in principio certa omnino, de pęna imponenda, & quando sumus in delicto, in quo pęna est arbitraria, iudicatur tanquam delictum, in quo esset pęna corporalis imponenda, donec fuerit per iudicem arbitrata. Ancharan. consl. 272. plenè, & subtiliter nu. 1. &
22 2. Crauet. consl. 224. nu. 3. & ita obseruatur † in Regno Neap. & Magna Curia, & regijs Audientijs Prouinciarum, etiam si certum esset ex communi obseruantia non esse imponendam pęnam vltra relegationem, sed infra, vt attestatur Carau. in ritu 41. num. 15. & in d. regno fuit etiam prouisum per Reg. pragm. 8. incip. procura. §. *Item vogliamo*, lo 1. de off. mag. Iustitut. quòd vbi venit imponenda pęna solum relegationis, non sit permissa liberatio inquisiti, etiam sub fideiussoribus, neque per palatium Curiæ, neq; per aliam partem; nisi ex causa toto tribunali visa, & audito aduocato fiscali. Et quando pęna est arbitraria, an carceratus sit fideiussoribus relaxandus, vide omnino Menoch. de arbitr. cas. 303. num. 39. vbi reprehendit Gramm. d. consl. 55. & sequitur Bal. in l. 2. col. vlt. C. de exhib. reis, ita distinguentem, si ex consuetudine pro illo delicto imponitur pęna corporalis, & non relaxatur; & si pecuniaria, relaxatur, & quando non constat de consuetudine; Menoch. ibi num. 41. tenet, hoc esse iudicantis arbitrio; & ibi etiam in d. casu 303. habentur plures casus, in quibus reus non est relaxandus fideiussoribus, etiam quòd pęna esset
23 pecuniaria. †

Item adde, ꝙ carceratus nobilis magnæ æstimationis, & diues, relaxatur fideiussoribus, vbi etiam sit pęna
24 corporis afflictiua, † etiam si negaret imputationes sibi datas, imo potest etiam relaxari sub iuratoria cautione, vt puta mille scutorum de se repræsentando toties quoties; & de parendo iudicatum perpensa criminis qualitate, dignitate, nobilitate, & diuitijs, ita tradit Girlan. in tract. de relax. carcer. in rubr. de fideiuss. nu. 8. quem refert, & sequitur Conrad. in pract. crim. lib. 1. cap. 9. §. 3. sub rub. de carceratione, nu. 15. fol. 276. vide etiam Iodoc. in pract. crim. c. 20. nu. 11. fol. 48. vbi latè.

25 Item adde, si extaret † statutum, quod puniendus pęna corporali, fideiussoribus veniret relaxãdus, esset validum, Cepol. consil. 40. Caballin. ad constitut. Marchiæ
26 lib. 4. in c. fideiussoribus, num. 27. & an † consuetudo valeret, vbi imponeretur pęna capitis, vide Rocch. de Curt. super cap. fin. de consuet. & Aug. ad Ang. de malef. in ver. pro quibus Antonius, in prin.

r *Vbi vero non ingeritur pœna*. Adde, quòd licet pęna
27 † sit pecuniaria, reus tamen non erit fideiussoribus relaxandus, si ipse à principio carcerari voluit, & postea in fine, quando sententia est ferenda, vellet dare fideiussores, Ang. in l. nullus, C. de exhib. reis. Et quid si dicta fideiussio data fuerit coram vno iudice, an operetur, si per alium iudicem iudicatum fuerit, latè per Gabriel. comm. conclu. lib. 3. tit. de fideiuss. conclu. 4. vide etiam Couar. in cap. requisisti, num. 6. de test. vbi tenet, quòd dicta fideiussio durat coram successore, etiam quòd expresso nomine ipsius iudicis data fuisset.

28 Item adde, quòd quando reus † est indiciatus ad torturam, non est relaxandus fideiussoribus, etiam quòd agatur de pęna pecuniaria, Bald. in l. si quis post. ff. de testam. & Farin. in quæst. 33. nu. 38. & seq. ibi num. se-
29 quenti dicit, similiter † testis torquendus fideiussoribus relaxari non debet.

30 Item adde, † si reus sponte confiteretur delictum, etiam quod pęna esset pecuniaria, fideiussoribus non esset relaxandus, Bald. in l. nullus. C. de exhib. reis, & Mars. in pract. crimin. in §. attingam, nu. 3. & Gram. in consl. 55. nu. 8.

31 Item adde, quòd † carceratus ex delicto, pro quo fideiussoribus esset relaxandus, si alias de carceribus aufugisset, amplius non esset relaxandus, sed diligenter custodiendus, quia perdit beneficium l. 1. ff. de cust. reorum, ita tradit Mars. in l. maritus, col. penult. ff. de quæst. & August. ad Ang. in vers. pro quibus Antonius, in princ.

32 Item adde, quòd † liberandus fideiussoriæ cautioni, potest sine iniuria detineri in carcere, vt socios manifestet, vel quid aliud, vbi de socijs interrogari possit, Paris. de syndic. in §. carcer. & carceratus, vers. quarto si est factum delictum.

33 Item adde, quòd † captus in flagranti non est relaxandus sub fideiussoribus, licet pęna delicti, esset pecuniaria, secundum Marsil. in pract. crim. in §. attingam, num. 3. & Gram. in consl. 35. nu. 8. quos sequitur Carau. in ritu 41. in fin.

34 Item adde, quòd pœna † corporali in pecuniariæ defectum condemnandus, fideiussoribus est relaxandus, vt per decis. Pedemont. 18. vbi datur forma fideiussionis præstandæ. Vide etiam Aret. in tract. malefic. in verb. pro quibus, & quolibet eorum, vbi dicit, quòd est relaxandus, quando est tale delictum, ex quo nõ venit principaliter, nec in defectum, vel in quandam consequentiam pœna corporis afflictiua imponenda.

35 Item adde, quòd † accusari de falso in carceribus ius dicere debent, etiam si pœna pecuniaria veniret puniendi, Gramm. consl. 109. ciuili, col. 2. Mars. in pract. in ver. attingam, nu. 8. & Foller. in sua pract. crim. 2. par. 2. par. vers. examinati, num. 19. & hoc procedit similiter, si statutum puniret testem falsum in libris mille soluendis infra decem dies, alias ei manus dextera amputetur. Magon. in decis. Lucens. 32. & ibi, num. 12. respondet ad
36 Castren. in consl. 328. vol. 2. & si † carceratus pro crimine falsi fuisset relaxatus cum cautione, parte non citata, est reuocãdus ad carceres, vt latè per Deci. in consl. 143. per totum, quem sequitur Ferran. Gargia. in consil. 125. nu. 25. vol. 1. inter consl. crim. diuers. sed ad hanc materiam, quando carceratus sit fideiussoribus relaxandus; &
37 fideiussore non existente soluendo, † an iudex, vel notarius pro eo teneatur, vide omnino Farinac. var. quæst. in quæst. 33. per totum, vbi multum diffusè hanc materiam tractauit.

s *Solent etiam plerumque iudices*. Adde, quòd † talis
38 relaxatio fieri potest, etiam nondum publicato processu, vt per Franc. Mar. in decis. 796. & de ista relaxatione, vide etiã Menoch. de arbit. iud. casu 303. nu. 38. & Farin. in q. 33. nu. 77. vbi de consuetudine vrbis attestatur.

u *Pariter etiam*. Ibi Carauita super rit. 40. † Adde, quòd
39 Carau. in d. ritu 40. dicit, quòd in regno contrarium seruatur, & ibi attestatur, ꝙ ipse non potuit obtinere liberationem sub fideiussoribus, etiam quòd constaret de innocentia rei.

x *Nihilominus practica obseruat*. *Vide infra quæst. 64. versic. illata. Ibi. Hæc autem relaxatio*. Adde,

40 Adde, quòd si liberatur ante sententiam, † & pars post
sententiam appellaret, remaneret in libertate, sed quan-
do fertur sententia, & reperitur carceratus, & appella-
tur, tunc pendente appellatione non liberatur. Rom.
sing. 496. accusatus.

aa *In dubio autem.* Adde, † hoc esse arbitrariũ iudici, qui
41 habet considerare qualitates delictorum, personarum,
facultatum, & aliarum circunstantiarum, ita dicit Iodoc.
in c. 20. qui ad hoc ponderat text. in l. 1. ff. de custod. reo-
rum, & Menoch. de arbitr. d. cas. 303. nu. 2.

cc *Cæterum debet iudex.* Adde quales † debeant esse isti
42 fideiussores, qui ad præsentandum inquisitum præstan-
tur, vt per Afflict. in const. humanitate, nu. 4. cum seq.
Cassan. super consuet. Burg. tit. des iustices rub. 1. §. 5.
nu. 171. Carau. in tit. 160. & Cauen. in tit. 135. & per
Cassan. in loco supracitato habetur, quòd talis fideius-
43 sor † non habet beneficium excussionis, & quòd reus
non admittitur ad dandum pignus, vbi non potest dare
fideiussorem si iudex nolit recipere. & an iudex, aduo-
catus, & procurator possint esse fideiussores pro clien-
tulis suis, Boer. decis. 315. nu. 2. Nec carceratus alium in
eius locum ponere potest, puta patrem, filium, fratrem,
vel alium coniunctum, quia liber homo non potest se
obligare pro obside, nisi pro publica vtilitate, non
autem pro priuata, ita Afflict. in constit. humanitate
sub nu. 54. lib. 2.

44 Item adde, quòd si Iudex † maleficiorum acceptauit
fideiussores non idoneos, & captum relaxauit, poterit
tamen iterum capere reum, & facere quòd alios præstet
45 fideiussores, quibus præstitis nihilominus † etiam pri-
mi fideiussores remanent obligati, Bald. in l. 1. ff. si quis
in ius vocatus non ier. quem sequitur August. ad Aret.
in verb. fama publica car. 11. & Marf. in rubr. de fide-
iuss. num. 75.

46 Item adde, quòd si quis dederit fideiussorem ido-
neum, qui postea factus sit pauper, & non soluendo,
iterum poterit cogi ad præstandum fideiussorem ido-
neum si dicta fideiussio fuerit data ex officio iudicis,
Marf. in rubr. de fideiuss. nu. 74.

47 Item adde, † quòd carcerati possunt ad inuicem fide-
iubere, Bart. in l. Romanus. ff. de tutor. & curator. dat. &
quotidie ita seruari attestatur Carau. in tit. 160. in fin.
quando sunt facultatibus idonei, & dicta fideiussio, quæ
datur ad inuicem inter inquisitos, dicitur fideiussio. Vi-
cariæ, vt per Carau. in tit. 163. nu. 1. Sed Iodoc. in pract.
crim. c. 20. nu. 1 §. fol. 49. tenet, quod licebit in paruis de-
lictis ciuiliter intentatis.

dd *Sed certè in hoc Ducatu.* Adde, quod notarius, † qui ac-
48 cepit fideiussores non idoneos, de iure communi non
tenetur, Ang. in consil. 285. contrarium autem habetur
per D. Farinac. in quæst. 33. num. 88. vbi accumulauit
etiam multos casus, in quibus notarius non tenetur,
præsertim quando de mandato iudicis fideiussorem re-
cepit.

ll *Sed quid agendum si reus.* Adde, quòd † ista regula
49 habet multas limitationes, quas ponunt Alex. Ias. & Ia-
cobin. in l. 1. ff. qui satisd. cogan. quòd tamen etiam nõ
procedit, vbi cautio fideiussoria non posset præstari
propter malos, & corruptos mores eius, qui præstare
tenetur, vt dicit Bald. in auth. cui relictum, C. de indicta
vid. tollen. quod dictum esse benè notandum, ait Iaco-
bi. 101, col. 2. vers. Dicit etiam.

oo *Sed quomodo probabitur.* Adde quòd Socin. in cap.
qualiter, & quando, nu. 30. de accusat. consuluit iudi-
50 ces, † quod faciant examinare testes, qui cognoscant
conditionem inquisiti, & qui talis est, qui non reperi-
ret fideiussores verisimiliter, & eorum depositiones fa-
ciant redigi in scriptis; sed in practica obseruatur illud,
quòd dicit hic D. Clar. retento tamen prius reo in carce-
ribus per aliquot dies iudicis arbitrio, postea fisci pro-
curator se informet de qualitate rei, & an dolosè diffe-
rat, malaque intentione, & inuenta impossibilitate, tunc
relaxabitur sub iuratoria cautione, ita in effectu seruat-
tur, & ita etiam affirmat Anton. Scap. in tract. iuris non
scripti lib. 5. c. 74. nu. 5.

rr *Scias autem.* Adde, quòd † iudicis arbitrio relin-
51 quitur, quis dicatur Illustris, Menoch. de arbitrar. iud.
casu 68. num. 2.

ss *Quatro quæ debeat esse forma.* Adde, quòd promit-
52 tens † præsentare aliquem intra certum tempus non di-
citur in mora ad committendam pœnam, nisi post præ-
ceptum sibi factum de præsentando, & tunc incipit cur-
rere tempus, ita tradit Paul. de Castr. in cons. 100. vol. 2.
quem sequitur Felin. in c. sin autem sub nu. 4. de rescrip.
Ias. in l. si ex legati causa col. pen. in vlt. limit. ff. de verb.
oblig. & in l. vniuersa, nu. 6 C. de precib. imper. offeren.
Marf. in l. vnius, §. cognitorum, nu. 18. ff. de quæst. & la-
tius in rubr. de fideiuss. nu. 16. Boss. in tit. de carcer. fide-
iuss. commit. nu. 61. Deci. in cõs. 2. nu. 7. Vrsil. ad Afflict.
in decis. 130. in fine, Gigas in tract. de pensio. quæst. 77.
num. 7. Gabriel. commun. conclus. in tit. de solut. con-
clus. 9. num. 22. Decian. in consil. 11. num. 15. volum. 2.
Port. in cons. 5. nu. 18. Herc. in tract. de caut. de non of-
fend. cap. 23. num. 26. Roland. consil. 58. num. 14. vo-
lum. 1. & Hier. Gabriel consil. 173. num. 5. volum. 2. &
Iudex non aliter deuenire poterit ad condemnationem,
nisi dicta monitione præcedente, vt ait Moron. in
tract. de fide, treug. & pace cap. 128. num. 3. nec ob-
53 stat, quòd regulariter dies interpellat † pro homine,
nam illa regula procedit in actibus extraiudicialibus,
secus autem in iudicialibus. ita respondent Felyn. &
Marf. in d. §. sin autem, & in d. §. cogitatorum. Con-
trarium autem, quòd non requiritur interpellatio, te-
nuerunt Deci. in consil. 145. & Caccheran. in decis. Pe-
demont. 49. vbi purgatio moræ fuit admissa, quia infra
tantundem tempus purgata non fuerat, sed Bertaz. in
cons. 560. vol. 2. dictam decision. conatur reddere du-
biam, & ideo cauti Iudices in similibus fideiussionibus
apponere faciunt clausulam, etiam irrequisitus, sed
esto, quòd absque interpellatione quis diceretur moro-
sus ipso iure, requireretur tamen declaratio Iudicis, qui
eum declaret esse morosum, alias non posset deueniri
ad executionem, vt per Rimin. iun. in cons. 404. nu. 44.
cum seq. vol. 4. & quòd requiratur interpellatio, attesta-
tur de magis communi D. Farinac. in quæst. 34. num.
125. cum multis sequent. vbi latissimè hanc quæstio-
nem examinauit.

54 Item adde † quando fideiussor promisit præsentare
aliquem infra octo dies, si infra dictum tempus non
fuerit requisitus, an amplius teneatur illum repræsenta-
re, & si dictum tempus appositum fuerit gratia facien-
dæ obligationis, vt si promitteret præsentare infra octo
dies ad beneplacitum Iudicis, vel gratia differendæ obli
gationis, vide Paul. de Castr. in cons. 100. num. 2. vol. 2.
Ripa in l. dies, §. hoc autẽ iudicium, nu. 11. ff. de damn.
infect. Deci. in cons. 145. & Herc. in tractat. de caut. de
non offend. c. 23. nu. 26. vbi dicit, quod tempus in dubio fi-
niendæ obligationis appositum videtur.

55 Item adde, quòd † de æquitate Canonica fideiussor
potest purgare moram repræsentando reum infra breue
tempus, vel spontè se præsentauerit, etiam quòd in fi-
deiussione adsit dies, & pœna, & iuramentum, Marf. in
sing. 463. Doct. in l. si insulam, ff. de verb. oblig. Gabriel.
cons. 181. nu. 7. vol. 1. Rimin. iun. in cons. 124. num. 47.
cum sequen. vol. 2. Bertaz. in d. cons. 560. num. 25. & la-
tè per Mascar. in tract. de probar. concl. 1066. num. 24.
& Vivi. comm. opin. 522. vbi latissimè, & an ita de æqui
tate canonica possit purgare in alijs locis, sicut in terris
Ecclesiæ subiectis, etiam si purgationi esset renunciatũ,
& quòd post breue tempus mora purgari possit, etiam

si apposita fuerit dies, & pœna fuerit declarata, ita decisum fuit per Senat. Pedemont. vt attestatur Thesaur. in decis. 77. & hanc opinionem latissimè tenuit Dominus Farinac. quæst. 34. num. 135. cum sequent. & Steph. de Se. Raph. de priuileg. iuram. priuil. 45. nu. 11. & seq. vbi ponit decem, & octo casus, in quibus moræ purgatio non admittitur in promissionibus iuratis, nec etiam de æquitate canonica, & quod tempus dicatur breue
56 † ad præsentandum reum, & purgandam moram remittitur arbitrio Iudicis, vt per Menoch. de arbitr. iud. in casu 40. & Ias. in l. si et post tres, nu. 6. ff. si quis caut. alias
57 sequeretur, quòd iudicis † auctoritas quotidie contemneretur, & carcerati, vel habilitati recederent, aut se præsentarent ad sui libitum, prætextu, quod omni tempore moram purgare possent, quòd quidem permitti non debet, ne iudicialis auctoritas vilescat, vt dicit Carau. in titu 163. num. 2. & ideo infra breue tempus, & non semper mora purgari potest, nec dicatur, quod per text. in l. sancimus, de fideiusso. ad purgandam moram tantum tempus conceditur, quantum ex conuentione fuit statutum, hoc enim est secũdum vnum intellectum, sed secundum alium conceditur tempus sex mensium, vt ibi tenuit Bart. Ripa in l. si insulam, nu. 62. ff. de verb. oligat. Alciat. 3. libro peregr. iur. c. 20. Curt. iun. cons. 281. num. 22. Herc. in d. tract. de caut. de non offend. c. 23. nu. 23. Maran. de ordine iud. 8. mem. nu. 5. & per D. Clar. hic, vers. sed hic quæro, Menoch. in d. casu 40. & Bertaz. in d. cons. 560. num. 3 & per huiusmodi contrarietatem remittitur arbitrio Iudicis, vt dixi, quod tempus dicatur breue ad purgandam moram nõ obstante d. l. sancimus, vt per Menoch. in d. casu 40. Quinimo fortius refert Bertaz. in d. cons. 560. nu. 25. quod voluit Pet. Belluga in suo tractatu Specul. Prin. rub. 31. de officia. incarc. milit. nu. 27. quod etiam si pęna fuisset exacta in totũ, vel in partem fideiussores possunt purgare moram pręsentando reum, & quòd eius opinionem sequutus fuit Gramm. in decis. 95. cum temperamento tamen, vt supraſederetur vsque ad exitum causæ, & reperto quod principalis iustam causam foueret, fideiussor esset liberatus, si vero iniustam, quòd nõ esset exemptus, & sequitur Foller. in pract. cri. in verb. verum si citati, nu. 13. & Carau. in titu 163. vbi æquiparat casum fideiussionis de se repræsentando ad casum fideiussionis de nõ discedẽdo à camera, vel palatio, & discessit, sed in d. decis. 95. non fuit iudicatum, nisi de fideiussione de se repræsentando, & ibi etiam dicit, quod si reus habetur in fortijs post incusatam pœnam, quia
58 fuit captus, † semper debetur pœna, cum non possit tractari de purgatione moræ, vbi opera fideiussorum non intercessit ad præsentandũ reum, nec ipse reus spon-
59 tè se præsentauerit, & quia d. Belluga dicit, quòd si fideiussores possunt purgare moram etiam, quod pœna sit exacta in totum, vel in partẽ, ego credo quod in hoc se decipiat, nam facta executione non est locus purgationi moræ, Rimin. sen. in cons. 421. nu. 8. vol. 1. & Ias. in l. si insulam. nu. 31. ff. de verb. oblig. vbi tamen ponit
60 duas limitationes, † sed post hæc scripta vidi D. Farin. qui multum egregiè hanc quęstionem tractauit in q. 34. nu. 125. cum multis sequent.

Nec omittendum est, quòd prædicta æquiparatio, quam facit Carau. in d. titu 163. de fideiussione de non discedendo ad fideiussionem de repræsentando, subsistere non potest, quia dictæ fideiussiones differunt, cum maius sit delictum in faciendo, quam in omittendo, vt considerauit Boss. in tit. de carcerat. fideiuss. committen. nu. 49. quem sequitur Rimmal. iun. in cons. 82. num. 19. inter cons. crim. diuers. tom. 2. Quo stante illud quòd decisum fuit in d. decis. 65. non procederet in fideiussione de tuto carcere, si carceratus aufugeret, & postea se præsentaret, vt ibi Carau. præsupponit, eo maxime, quod in fuga adest contemptus Iudicis, cuius ratione prætoriæ stipulationes semper debentur, quando illis contrauentum fuit, ad tradita per Volpell. consil. 29. & etiam quia dicta decisio est fundata in purgatione moræ, quæ non potest habere locum in fideiussione de non discedendo.

Non obstat cons. Rom. 193. allegatum in eadem decisione, in quo detentus recesserat a curia sine licentia, & redierat, & tamen pœna stipulationis non fuit commissa, quia loquitur de fideiussione de iudicio sisti data in causa ciuili ad instantiam creditoris, vt de eius persona esset securus. Et si diceretur, quod ea fuit ratio decisionis, quia non licet hominem possidere, & pœnam exigere per tex. in l. apud Celsum, §. labeo, ff. de doli exceptione. Respondetur, quod hoc modo si reus esset captus per familiam curiæ, pœna non posset exigi, quia etiam eo casu curia possideret hominem, & tamen pœna deberetur, cum non intercesserit opera fideiussorum, ad eum præsentandum, nec ipse reus sponte se præsentauit, & tenet Carau. in d. titu, nu. 2. in fine, & sic apparet quòd causa decisionis fuit tantummodo purgatio moræ.

61 Item adde, quod † vbi geminata erit mora, & apposita dies, & pęna, non poterit purgari, Ias. in l. si insulam, nu. 15. ff. de verb. oblig. & decis. Pedemon. 71. nu. 7. nec etiam de æquitate canonica, Roman. cons. 352. Gozad. cons. 57. nu. 1. & Bott cons. 22. nu. 3.

62 Item adde, quòd mora † non potest purgari, quando executio est facta à lege ipso iure, & est magis cõmunis opinio, vt per Paris. in cons. 19. nu. 228. vol. 1.

63 Item adde, quòd dies, † & pœna adiecta à lege impedit purgationem moræ. Rui. in cons. 198. col. 4. vol. 1. & & Gabriel. commi. conclu. in tit. de solut. concl. 9. nu. 12.

64 Item adde, quòd † quando datum est tempus ad purgandum moram. à iudice etiam comminatoriè re integra, admittitur purgatio moræ, secus autem si tempus ad purgandum moram datum fuerit à lege, quia tunc non purgatur mora, decis. Pedem. 71. nu. 59. & 63.

65 Item adde, quòd † fideiussores de repręsentando non possunt excusari, etiam quòd repræsentandus veniret pœna capitali plectendus. Bertaz. consil. 500. vol. 2. licet Gabriel. in cons. 181. contrarium tenere videatur.

66 Item adde, quòd fideiussor † de aliquem repræsentando non tenetur, quando per superiorem est comminata mors reo principali, ex qua comminatione ille fugam arripuit Petr. Calefat. in cons. 87. nu. 47. inter cons. crim. diuers. paruæ impress. quem refert, & sequitur Bertaz. in cons. 435. nu. 3. vbi dicit, quod nec etiam tenetur, si oblata fidantia noluerit cõparere, & idem tenuit Gabriel. cons.
67 183. & hoc † procedit, etiam quod fuisset promissum repræsentare non obstante quacunque causa, etiam de nouo superuenienti, secundum Bott. in consil. 38. numero 8.

68 Item adde, quòd † fideiussor primus non liberatur per dationem secundi. Afflict. in constit. humanitate, nu. 10. lib. 2. rubr. 10. si expressè non fuerit facta nouatio, vt ibi per eum, contrarium tenet Gabriel. consil. 181. num. 16. & ibi similiter fideiussio de non discedendo de vno carcere, non tollitur per aliam fideiussionem præstitam
69 causa infirmitatis de non discedendo de alio loco, † in quo fuerat translatus, & recuperata valetudine de redeundo ad eundem carcerem, idem Gabriel. cons. 170. vol. 2. & similiter fideiussor carcerati, quòd non exibit de tali domo ex prorogatione loci, censetur liberatus, quia non fuit facta nouatio, Bertaz. in cons. 63. volum. 1.
70 & quando dicatur facta † nouatio, per quam fideiussores liberati videantur. Decian. cons. 72. per totum vol. 2. Cephal. cõs. 331. & Rimin. iun. cons. 201. & si fideiussor
71 esset præsens, & videret, quòd mutaretur à Curia locus carcerato, pro quo ipse fideiusserat, quod de dicto loco nõ discederet, & taceret, non esset liberatus à d. fideiussione, nam assentiens, & non contradicens non obligatur.

Marc.

Marc.decis.539.nu.6.1.part.& est communis opinio, Gomes.variar. resolut.tom.2.cap.13.nu.20. vers.secundo modo, Burs.cons.193.nu.49.& ita tenuerunt addet. ad Bertaz.in d.cons.63.in litera E, vbi respondet ad Barbat.qui contrarium tenuit in cons.31.num.15.vol.1.& vide, quæ posui supra in q.21.vers.fuga, ibi; scias etiam, quòd si carcerati aufugiant.

72 Item adde, quòd si † reus erit carceratus absque præsentatione fideiussoris, si fideiussor voluerit eũ represen tare, vt amplius non teneatur, an iudex illã præsentationem acceptare debeat, Roman. cons.137.& latissimè per Farin.in q.34.nu.99.& dicit Afflict.in constit.Regni Humanitate, nu.15.quod ita obtinuit.

73 Item adde, quòd † adhoc, vt fideiussio valeat, requiritur, vt principalis se obliget, & postea fideiussor, alias non tenet obligatio fideiussoris, quia cum sit accessoria, non potest stare sine principali, ita tradit Bald.in consil. 261. nu.7.vol.1. & Maran.de ord.iud.memb.8.nu.26. credo tamen, quòd valeret vti principalis, & principaliter insolidũ, & cum alijs clausulis quæ solent apponi.

74 Item adde, quòd nemo † fideiubendo factum alienũ promittere potest, de hoc est text.expressus in l.sicut ff. de fideiuss.& Bart.in l.cum filiusfam. §.1.sub num.1. ff. de verb.oblig.vbi dicit, quod quando fideiussor promittit, quòd principalis faciet, talis promissio non valet, & quòd ideo frustra quæritur de mora, & quando promittit cum iuramento facta possibili diligentia liberatur, vt latè per Paris.in cons.11 c.nu.75.& 76. vol.1.

75 Item adde, quod † fideiussio non valet, nisi fiat officiali, vel notario, l.cum qui pro quo, ff.de in ius voc.per regulam, l.stipulatio ista, §. alteri, ff.de verb. oblig.quæ regula etiam procedit in fisco, vt ibi per Ias.in princ.& ita tradit Boss. in titu.de carcer.fideiuss.committ.sub nu.68.

76 & fiscus † agere non potest, si ei non fuerit facta promissio, vel abquis pro eo non receperit, vt consuluit Corn.in cons.211. vol.3.

Item adde, quod fiscus in ciuilibus non potest agere ex officio, puta si testes citati non compareant, vel in similibus casibus, parte non instante, Afflict.in constit.in pecuniarijs nu.33.& similiter exactio non fit ad fauorem fisci in pœnis contentis in obligationibus propter contrauentionem, nisi fuerint accusate per partem contra principalem, vel eius fideiussores, Afflict.in dec.3.

77 Item adde, † an promissio de parendo mandatis Curiæ intelligatur tantummodo de iudicio sisti, vel etiam de iudicatum soluendo, Alex.in d.l.cum pro quo, & ibi Ias.ff.de in ius vocan.

78 Item adde, an † fideiussio de se representando coram vno Iudice transeat ad successorem, Roman.in consil. 210.in rub.de fideiuss.nu.133.vbi distinguit, & Rolan. in cons.58.nu.13.vol.1. vide etiam Andr.de Isern.in tit. quæ sint regalia in verb. vectigalia, & an dicta fideius-

79 sio duret, si causa occasione † appellationis alteri commissa fuerit, Bellamer.decis.335.& si fideiussio præstita

80 fuerit coram Iudice incompetenti, est nulla. Franc. in decis.400.nu.8.vol.2.

81 Item adde, quod † fideiussores de non representando principalem non tenentur, ad aliud, quàm ad pœnam promissam, nisi dolo non præsentent, quoniam tunc extra ordinem punirentur, l.si quis de custod.reorum, & ibi Bart.Cauit.in tit.159. num.4. Cassan.in consuet. Burgun.titul.des iustices.rub.1.§.5.num.169. & Guid. Pap.decis.570.nu.3.

82 Item adde, quod † fideiussio iuxta consuetudinem simpliciter scripta, in eam intelligitur omnis solemnitas à iure, & statutis requisita.Socin.cons.94.vol.1.& ibi etiam dicit, quòd fideiussio etiam sine scriptura proba-

83 ret, † & fideiussionis obligatio † strictissimè est inter-

84 pretanda, Ferret.cons.49.nu.2.& Menoc.in cons.212. nu.13.vol.3.

85 Item adde, quod in Regno † Neapolitano semper pro quolibet inquisito debent dari duo fideiussores, & licet ipsi fideiussores fideiubeant ad certam summam, ad præsentandum quando quilibet eorum tenetur insoli-

86 dum † etiam si non dicatur in fideiussione, quòd insolidum promittunt per ritum incip.item pro quolibet latè Foller.in fragm.in vreb. fideiussores nu.268.& 269.in fine pract.crim.

87 Item adde, quòd fideiussio facta penes acta furore fisci concurrente, perinde est † ac si interuenisset stipulatio, l.cum ostendimus, §.fin.& ibi Bart.ff.de fideiuss.tuto. Abb.in capit.nonne, ff.de præsumpt.doctor.in l.1.in princip. ff.de verbor.obligation. & Iason.in cons.111. sub num.4. vol.1.& Cauit.in tit.159.sed contra Bart. est communis opinio, secundum Boer.in decis.314.nu. 5.Socin.autem in c.qualiter, & quando, num.1043.de accusation. dicit vtramque opinionem saluari posse, quia aut fideiussor interuenit pro maleficio ad publicam vtilitatem, & tunc procedit prima opinio, quia fauor pupilli, & fisci æquiparatur, vt per Bald. in l.cum ostendimus, §. fin.aut interuenit ad priuatam vtilitatem, tunc procedit secunda opinio: & vide etiam Angelum de malefic.in ver.pro quibus, & quolibet ipsorum nu. 14.& ibi addent.* & fideiussio, sine scriptura quãdo dicatur facta penes acta, habetur per Affl.ct.in constitut. Magistri Camerarij, nu.14.& fideiussio apud acta videtur facta officiali, vel parti, & si non constat cui fuerit facta præsumitur officiali, Socin. in consil.94. num.3. volum.1.

88 Item adde, † quòd si fideiussio de representando aliquem non fuerit scripta, fideiussor non tenebitur eum representare elapsis duobus mensibus.l.si fideiussor, C. de fideiussor.

nu *Ad pœnam corporalem*. Adde Petr. † à Duena in

89 reg.331.nu.3.vbi hanc quæstionem examinauit: & an consuetudo esset valida, quòd quis pro alio ad pœnam corporalem se obligare possit.

xx *Vbi vero*. Adde, † quod condemnatio facta contra

90 reum in contumaciam sine nouo processu, non potest exequi contra fideiussorem, vt per Cuma.in consil.32. vers.2.sed vide quæ posui infra in q.95.in princ.

91 Item adde, an † & quando huiusmodi fideiussio transeat ad hæredes fideiussoris. Aretin.de malef.in verb.pro quibus Antonius in princ. Rolan.in consil.58.vol.1.& Sebast.Med.in tracta.mors omnia soluit, quæst.45.num. 125.vbi tenet, quòd talis fideiussio de aliquem represen tando morte fideiussoris extinguitur, sed vide Farinac.in q.34.nu.12.cum sequen.

Item adde, an fideiussor de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, sit liberatus, si principalis condemnatur, & eius bona publicantur, Raphael de Raymond.in cons. 36.num.12.cum seq. inter consil.criminal. diuers.tomo primo.

22 *Sis tamen cautus*. Adde videndum † omnino ad hãc

92 quæstionem Gabriel.commun.conclu.in tit.de fideiuss. concl.4 & Franch.in decis.320.per totam, vbi data fuerat fideiussio de stando iuri sub pœna magnæ Curiæ applicanda, & de soluendo quicquid iudicatum fuerit, non adiecto per magnam Curiam, & reus fuit absolutus, & postea appellatione interposita per sacrum Consilium condemnatus; & tamen fuit decisum, fideiussores teneri.

93 Item adde, quòd fideiussio † est recipienda de iudicio sisti, & de representando toties, quoties, & de iudicato soluendo; tam in dicta Curia, quàm alibi, si contingat appellari, vt per Franc.Mar.decis.796.in princ.par.2.sed vide Farin.in q.34.nu.110.cum sequen.

94 Item adde, quod similiter fideiussio de iudicio sisti, lata sententia expirat, l.græce, §.& post litem, ff.de fideiuss.& ibi Bart.& Doctores, Viui.commu.opin.118.nu. 2.Duen.reg.333.quod ampliatur quatuor modis, & duo-

duobus modis limitatur per Ias. in l. 2. §. si in fideiussorem, ff. qui satisd. cogant.

95 Item adde, quod † vtraque fideiussio, tam de iudicio sisti, quàm de iudicatum soluendo, perit perempta instantia, tam in criminalibus, quàm in ciuilibus, vt per Petr. Calef. in cons. 87. inter cons. crim. diuer. vol. 2. parui

96 impress. etiam, quod adesset † clausula, toties quoties, vt per Afflict. in constit. sæpe contingit num. 4. lib. 2. rubr. 14. & Caracc. in tit. 44. nu. 12. sed Gabriel. in cons. 181. nu. 2. tenet contrarium, & ibi nu. 3 dicit etiam, quod fideiussor promittens aliquem repræsentare toties quoties

97 tenetur etiam post sententiam, † quando sententia est condemnatoria, & aliquid occasione eiusdem criminis contra eum restat faciendum: secus autem quando est absolutoria, & ad istam quæstionem an fideiussor de repræsentando teneatur etiam post sententiam, vide Laurent. Rodulph. in caut. 78. vbi tenet, cautius esse, quòd apponatur in fideiussione etiam post sententiam, & Viui. commun. opin. 298. vbi tenet, quod durat etiam post sententiam, si adsunt verba toties quoties; vel si appellatio fuerit deserta.

B *Sed quæro pone*. Adde, quòd † hanc distinctionem

98 impugnat Bar. in l. fideiussores magistratuum, vbi ita distinguendo, dicit, fideiussorem non teneri, si intercesserit accusatione iã proposita: sed si nulla esset proposita accusatio, sed solum super vulnere promisit de iudicio sisti, & iudicatum soluere, tunc tenetur ad mille; quia tunc videtur fideiussisse in crimenem causam, quæ ex vulnere descenderet, & Bart. sequitur Barth. Soci. in consil. 275. vol. 2. Sed Alb. de Rosate in l. diuersum, ff. quorum bono. aliter tenet, Paul. de Castr. in d. l. fideiussores magistratuum, ita distinguit, quòd inspicienda est inquisitio, si loquatur de vulnere simpliciter, vt fideiussor non teneatur: si vero loquitur de vulnere mortali, tunc propter illam additionem censetur etiam inquisitus de morte, & fideiussor tenebitur, & dicit consuluisse in Ciuitate Brixiæ, & ita fuisse iudicatum, sed iudex inquisitum de vulnere non relaxat fideiussoribus.

99 Adde, quòd si fideiussor † eius, qui aufugit, procurauerit eum banniri, vt excusaretur ab eo præsentando, non esset liberatus, secundum Bart. in l. si vero, in princ. ff. qui satisd. cog. & ibi Fulgos. subtili ratione tenet contrarium.

100 Item adde, quòd † nec cum saluo conductu fideiussor tenetur præsentare bannitum, Butr. in cons. 167. nu. 16. inter cons. crimin. diuers. tomo 1. magnæ impress. & Tnob. Noni. cons. 165. nu. 2. eodem tomo.

101 Item adde, † quòd si principalis sit clericus, quod fideiussor non tenetur eum præsentare, & sic liberatur, Card. in clemen. 1. 9. quæst. de cens. Bald. in l. si filius, ff. de tut. & ratione distra. & Boss. in titu. de carcer. fideiuss. com. nu. 42.

Propterea iudex. Adde, quòd † hoc fuit consilium

102 Gand. in tit. de multis quæst. dependen. à statuto sub n. 33. vers. vide bonus; & cautus iudex, sed contra hoc consilium tenet Gabr. in cons. 181.

103 Item adde, quod † si fideiussor esset citatus ad præsentandum reum coram alio tribunali, quàm coram eo, in quo fuit facta obligatio fideiussoris, non tenetur eum præsentare, Rol. in cons. 58. nu. 11. vol. 1.

K *Esset excusatus*. Adde, quod similiter fideiussor de

104 repræsentando toties quoties excusatur † si principalis pro illa causa fuisset captus à Curia, & postea aufugisset, quia tunc non teneretur eũ repræsentare. Afflict. in decis. 130. & Gram. cons. 66. num. 60 & 64. secus si ex alia causa fuisset carceratus, & aufugit, quia fideiussor non esset liberatus, nisi fideiussor, quando ille erat carceratus, protestatus fuisset, quòd habet illum præsentatum per eum in carceribus, & amplius non vult teneri, vt per Afflict. in d. decis. 130. sub nu. 5. & hoc procederet, etiam quod promissum fuisset repræsentare, non obstante quacunque causa, etiam de nouo superueniente, secundum Bottam in cons. 38. quod tamen non procederet, si alius iudex, cui facta non fuisset promissio, reum principalem capi fecisset, quia tunc fideiussor non liberaretur ob talem captiuitatem: nec etiam cum protestatione. Io. de Anan. in cons. 44. nu. 4. inter cons. crim. diuers. tomo 1. & de ista quæstione latè habetur per D. Farin. in q. 34. num. 99. cum seq. Et si aduocatus daret consilium, quod captus aufugeret, vt fideiussor liberaretur, acriter puniendus esset, Franc. Marc. decis. 797. in fine.

105 Item adde, † quòd fideiussor non excusaretur, si à iudice esset persuasum illi, qui deberet præsentari, vt aufugeret secundum Cœpo. in cons. 25. num. 2. cum sequen. nisi via iudiciaria impedimentum præstitum fuisset; vel nisi pœna deberet applicari ipsi officiali, vt ibi per eum, & ita etiam tenet Boss. in tit. de carcer. fideiuss. committ. n. 62. vbi dicit per ea, quæ tradit Anchar. in cons. 341. viso themate in fine, quod ille, qui monuit faciendo illum aufugere tenetur, contrarium autem tenuit Foller. in pract. crimin. in fragmentis de fideiuss. nu. 255. vbi etiam de iudice minante velle fualè tractare reum, dicit tamen in fine cogitandum esse.

M *Sed hic quæro quantum tempus*. Adde, quòd † re-

106 mittitur arbitrio iudicis, quod tempus sit statuendum fideiussori, vt principalem præsentet, Menoch. in casu 40. de arbitr. iud.

107 Item adde, † quod fideiussor desistendo in criminalibus, non potest suscipere defensiones rei, sed petere tantum inducias ad eum sistendum, vt per Boss. in titul. de carcer. fideiuss. comm. nu. 52. & Bartholom. de Valmara. in cons. 69. nu. 23. inter cons. crim. diuers. tom. 1. magnæ press.

Item adde, quod fideiussor desistendo in criminalibus non habet beneficium excussionis, & ab eo iudex potest incipere, vt reum sistat Bart. & Alexand. in l. 2. ff. qui satisd. cogantur, & Cassan. super consuetu. Burgun. fol. 232. nu. 171.

108 Item adde, quòd l. sancimus non habet locum, quando promissio de exhibendo aliquem fuit iurata. Bart. in l. si insulam col. fin. ff. de verb. oblig. & ibi Rip. nu. 62. & 91. Alex. cons. 76. nu. 8. & seq. vol. 5. vbi dicit, Doctores ita communiter tenere. Rube. consil. 113. vbi similiter dicit, quod est communis. Et licet Bald. in l. qui ad crimen col. 3. C. qui accus. non poss. tenuerit contrarium, tamen per Ias. in d. l. si insulam num. 35. reprobatur, & ibi etiam ipse attestatur de communi, idem habetur in decis. Pedemon. 49. nu. 11.

O *Successiuè quæro*. Adde, quòd vltrà † pœnam pro-

109 missam, quæ applicatur fisco, fideiussor etiã tenetur parti ad interesse, Affl. in decis. 234. Foller. in pract. crimin. in fragm. nu. 260. qui dicit communem, Viui. comm. opin. 109. contrarium autem tenuit Paul. de Castr. in l. 2. §. in fideiussorem, ff. qui satisd. cogant. Cœp. consil. 25. num. 2. Menoch. de arbitr. iud. cas. 304. nu. 5. & Gramm. ad Afflict. decis. 234. dicit, quòd de anno 1531. secus seruatum fuit in magna Curia Vicariæ in causa cuiusdã Francisci Paragalli cum quodam Francisco Hispano, qui sistere promiserat Hieronymum suum nepotem in causa criminali, qui aufugit, & ipse fideiussor carceratus fisco pœnam soluit, & liberatus fuit, & ista opinio videtur æquior, ne afflictio addatur afflicto, quando scilicet ipse fideiussor non fuerit in dolo, vt reus fugam arriperet, ita dicit Lauren. Tenni in caut. 76. Et ego nunquam vidi in practica, quod fideiussor teneatur ad aliquod interesse partis, quando certa pœna est promissa, & idem affirmat. D. Farin. in q. 34. nu. 5. quæ post hæc scripta vidi.

QVÆ-

QVÆSTIO XLVII.

SVMMARIVM.

1 *De cautione de non offendendo.*
2 *Et nunquid à parte regulariter peti possit, versic. Et in primis.*
3 *Et an possit iudex ex officio cogere partes ad illam præstandam, vers. Sed nunquid.*
4 *Et quid si pars illam petens dederit causam inimicitiæ, vers. Sed pone.*
5 *Et an hæc cautio præstanda sit cum fideiussoribus, versi. Sed quæro.*
6 *Et quanto tempore duret, vers. Item quæro.*
7 *Et quid si durante promissione de non offendendo inter aliquos, vnus offendat aliũ, an possit deinde alius illum impunè offendere, vers. Sed quoniam.*
8 *Et quid in inducijs, vers. Sed hic incidenter.*
9 *Et quid si ex noua causa sequuta sit offensio, vers. Quæro nunc.*
10 *Et quid si eodem tempore vnus alterum offendat, vers. Sed hic quæro.*
11 *Et an si quis offendat fratrem alterius, dicatur incidisse in pœnam, vers. Quæro etiam.*
12 *Et quid si adulterauerit eius vxorem, versic. Sed quis si vnus.*
13 *Et quomodo hæc pœna, & pro quibus portionibus transmittatur ad hæredes, vers. Quæro quomodo. Remissiuè.*
14 *Rem duobus vendens an dicatur bene viuere.*

a FRequenter *a* contingit, ꝙ postquam iudex mandat
1 inquisitum è carceribus sub fideiussione relaxari,
comparet accusator, seu pars offensa, quæ petit illum
b prius, quàm relaxetur, cogi *b* ad præstandã fideiussionem
de eum non offendendo: Nunc ergo aliquid de ipsa cautione videamus.
c *c* Et in primis quidem facienda est generalis conclu-
2 sio, quod potest pars petere ab eo, à quo timet offendi,
d sibi præstari *d* cautionem de non offendendo: & tene-
tur iudex illum cogere ad eam præstandam l. illicitas, §.
e ne potentiores, ff. de offic. præsidis. *e* Et hæc est recep-
tissima omnium traditio, vt ait Placa li. 1. delict. c. 7. n. 1.
f *f* Sed nunquid potest iudex ex suo mero, & absoluto
3 arbitrio, non præcedente aliqua causæ cognitione, coge-
g re aliquem ad præstandam hanc cautionem? *g* Respo.
quòd non, sed solummodo si petatur à parte, & cum
iusta causa. & hæc est communis opinio, vt dicit Paris.
consilio 168. num. 10. lib. 4 quem refert Placa in d. cap.
7. num. 1. in fin. Ego tamen plerumque vidi contrarium
obseruari, quando subest timor scandalorum. Solent
enim iudices, & debent cogere partes ad inuicem fide-
iubendum de se non offendendo, omni appellatione, &
exceptione remota: & vbi recusant fideiubere, eijciun-
tur à ciuitate, sub comminatione graui pœnarum. Et
hæc practica mihi semper placuit. Debent enim omni
studio iudices curare, vt in ciuitate omnia sint pacata, &
tranquilla. Quinimò in multis locis vbi quis minatur al-
h teri, solet illi dari in *h* custodiam aduersario suo sub
i pœna vitæ, *i* & hanc custodiam appellamus K Salua-
K guardiam, quam senatus ex causa quandoque solet con-
cedere, præsertim quando aduersarij sunt potentiores,
& manu promptiores. Et hoc etiam seruari de consue-
tudine Franciæ attestatur Aufrer. ad decis. Tholos. 489.
& Marcus decis. 125. num. 2.
4 Sed pone quod pars, quæ petit sibi caueri de non of-
fendendo, fuerit illa, quæ dederit causam inimicitiæ:
nunquid poterit eius aduersarius ei hoc obijcere, & re-
cusare illam præstare? Resp. quod non: sed eo non ob-
stante, adhuc cogendus erit, vt eam præstet. Ita tenet
Bartol. in l. qui bona fide, §. si quis iuxta, num. 1. ff. de
damn. infect. & est communis opin. vt dicit Ripa in ru
br. de iud. post nu. 14. vers. præmissa etiam, Ant. Gomes.
c. 12. delictorum, post nu. 14. vers. quod etiam extende.
l *l* Sed quæro, quomodo præstanda sit hæc cautio.
5 Respond. quòd debet præstari cum fideiussionibus; &
ita seruatur de consuetudine, vt dicit Alber. in l. non est
verisimile, in princip. versic. Sed vidi dubitari. ff. quòd
metus causa. Et ita semper vidi seruari, etiam quòd
pars multa bona possideat. Bene verum est, quòd si il-
le, à quo petitur hæc cautio, sit pauper, ita vt verisimi-
liter non possit inuenire fideiussorem, tunc admittitur
ad præstandum loco fideiussionis iuratoriam cautio-
m nem, & hoc dummodo *m* sit bonæ vocis, & famæ:
aliàs enim non esset de eo confidendum; sed debet iu-
dex illum potius cogere, vt exulet; neque excusatio
paupertatis esset hoc casu admittenda; nam homines
n malæ vitæ, & conditionis *n* quanto sunt pauperio-
res, tanto etiam promptiores sunt ad delinquendum,
cùm non timeant confiscationem bonorum, quæ non
habent.
o *o* Item quæro, quanto tempore duret hæc cautio, &
6 promissio de non offendendo. Respond. Aliqui dixe-
runt, quòd tantum durat 30. diebus; & hanc dicit esse
communem opi. Alberic. in d. §. ne potentiores post nu-
merum quartũ, vers. item quæro quarto. Sed certè hoc
non seruatur in practica, sed solet limitari tempus arbi-
trio iudicis, & si intra illud tempus non cessauerit causa
suspicionis, tunc iudex potest, ac debet cogere partes per
aliquod tempus antequã expiret, ad illam renouandam.
Et aduerte, quia ex negligentia iudicum super hac re-
nouatione facienda, vidi ego in facto multa mala con-
tingere. Et hanc opin. quod tempus, quo habet durare
hæc cautio, relinquatur iudicis arbitrio, dicit esse com-
munem Ripa in rubr. ff. de damno infect. num. 23. quem
refert Placa in dict. capitul. 7. num. 4. & ab ea (præsertim
stante consuetudine) nullo modo est in practica rece-
dendum.
p *p* Sed quoniam plerunque secuta aliqua offensione
7 post datam fideiussionem solet de varijs quæstionibus
dubitari, non impertinens existimaui de eis etiam ali-
q quid subijcere. *q* Quæro itaque in primis, facta per a-
liquos promissione de non offendendo, prout fit quan-
do contrahitur pax, vel præstatur hæc cautio, nunquid
si vnus ipsorum offendat alterum, & sic frangat pacem,
r possit alter *r* impune illum offendere? Resp. quod sic.
ita sentit Bart. l. cum pater. §. libertis, in fi. ff. de legat. 2. &
ita communiter concluditur, vt attestatur Alexan. in l.
cum proponas num. 6 C. de pactis. Hanc etiam esse
communem opinionem, dicit Alexan. cons. 115. num. 7.
lib. 4. Dec. cons. 380. num. 2. Paris. cons. 164 numero 23.
f lib. 4. Claud. in d. l. cum proponas, num. 6. *f* Cephalus
cons. 35. num. 27. lib. 1. & dicit Corn. consil. 42. in lite-
ra F. lib. 2. quod in hoc omnes concordant. Et hoc etiam
t si in contractu apposita esset clausula, *t* ꝙ Pęna toties
committatur, quoties contra factum fuerit: adhuc enim
iste, qui posteriore loco offendit, non dicitur in pœnam
incidisse. Et hanc opinionem tanquam communem
sequitur Alex. in allegato cons. 115. nu. 8. & seq. Pet. Bel.
u de re militari, fol. 136. *u* nu. 52.
x *x* Sed hic incidenter quæro, Pone ꝙ sint factæ indu-
8 ciæ, vel (vt nostri Doctores appellant) treuga, inter
aliquas partes: nunquid si vna pars frangat inducias, po-
terit altera pars eis contrauenire? Respond. Aliqui dixe-
runt quod non, sed ꝙ tenetur eas nihilominus obserua-
re: & fuit dictum originale Vincentij in cap. inter verba.
11. quæst. 3. Et hanc opin. dicit esse communem Decia.
in c. constitutus, il 1. post num. 2. vers. ad prædicta, de
appella. Gratus cons. 105. nume. 1. & seq. lib. 1. Et dicit
Imola in d. l. qui seruum, num. 1. quod ita obseruatur de
con-

consuetudine, prout illum refert Soc. cons.261. in fin.
lib.2. quod est duplicatum consil.90. lib.3. Sed certè
Imol. ibi hoc non dicit, sed tantummodo refert Vincent.
dicentem ita seruari in Hispania: & subdit, quòd illud
videtur potius de consuetudine, quàm de iure. Et
Vincentium ita attestantem refert etiam Io. Andr. in ad-
dit. ad Specul. in tit. de treuga & pace, super rubr. &
Alex. in d. l. cum proponas, num.3. & Ias. in d.l. qui
seruum, num.3. & Gomes. Arias super lege 36. Tau-
ri, num.12. Ego credo contrarium de iure verius es-
se, scilicet quòd pars nullo modo teneatur obseruare
y treugam, y quam eius aduersarius fregerit; & ita etiam
semper vidi vbique obseruari. Et dicit Corn. in d.cons.
42. in litera E, se putare quòd illa opin. nullibi serue-
tur in practica; Claud. in d.l. cum proponas, nu.4. atte-
statur quòd vbique contrarium seruatur, præterquam in
Hispania.

z z Quarto nunc, Pone quòd existente inter aliquos ri-
9 xa seu inimicitia, facta fuerit inter ipsos promissio de
non offendendo sub aliqua pęna, & quòd deinde ex noua
causa siue rixa superueniente vnus eorum alterum of-
fendat: nunquid dicetur commissa pęna? Respon. Bart.
in l. aut facta, §. causa, num.1. ff. de pęn. tenuit, quòd
non. & ita communiter teneri attestatur Corn. in d.
cons.42. in litera B. Hanc etiam dicit esse communem
opin. Alex. in l. qui insulam, nu.4. ff. de verb. obl. prout
illum refert Paul. in d. cons.165. num.26. lib.4. licet in li-
bro meo Alexand. id non dicat: refert etiam Taeg. in
pract. crim. c.13. nu 6. in fi. Soc. iun. consil.103. num.7.
lib.3. Et dicit Bald. in cap.1. in prin. nu.2. de pace tenen-
da, quòd ita tenent communiter Doct. & ita in facti
contingentia consuluit Rom. cons.258. Mantua. consil.
aa 169. lib.1. Hoc tamen intellige vt procedat, aa quando
bb apparet de noua causa verisimili: aliàs secus, bb prout
in facti contingentia consuluit Cephal. consil.35. lib.1.
cc in 1. dubio. cc Item intellige vt procedat quando ille,
qui offendit, non dedit causam vel occasionem secundæ
rixæ, vel illam aliquo modo procurauit seu affectauit:
dd dd aliàs enim vidi pluries iudicari, quòd diceretur com-
missa pęna: & hoc ad euitandas fraudes, quæ de facili
possent hoc modo committi. Quilibet enim posset fa-
cere oriri nouam causam, & ita impunè alium offen-
dere, non obstante promissione: quod esset maximè in-
conueniens.

ee ee Sed hic quæro. Pone, quòd duo promiserunt se
10 inuicem non offendere sub pęna. Modo contingit, quòd
ambo se inuicem offenderunt eodem tempore, ita vt
non appareat, quis primo offenderit: nunquid aliquis
ipsorum dicetur incidisse in pęnam? Respond. quòd
nemo eorum tenetur, sed offensa inuicem compensa-
tur: ita tenet Bar. in l. cum pater, §. libertis. num.7. ff. de
legat.2. & est communis opin. vt dicit Alexan. in l. si
seruum. §. sequitur, num.9. ff. de verbor. oblig. quem
refert Boer. decis.237. post num.2. Gratus cons.114. nu.
ff 14. lib.2. Ias. in d. §. sequitur, num.12. ff Et hæc qui-
dem conclusio de plano procedit; quando agitur solum-
modo de pęna applicanda parti: sed si in promissione
fuisset apposita aliqua pęna, quæ esset applicanda fisco,
fortè ambo essent condemnandi: licet enim ratione in-
gg certitudinis regulariter omnes debeant absolui, gg ta-
men illud habet locum, quando agitur de pęna corpora-
li: secus autem quando agitur de pęna pecuniaria: nam
omnes puniuntur, ne delictum remaneat impunitum,
vt dixi inf. q.60. vers. vidi ego.

hh hh Quæro etiam, si duo promiserunt se inuicem non
11 offendere sub pęna, nunquid si vnus eorum offendat
ii fratrem alterius, dicatur incidisse in pęnam? ii Resp.
quòd non. ita tenet Bart. in l. si ita stipulatus, §. Chrysogo-
nus, num.10. ff. de verb. obl. & ita dicunt communiter
Doct. vt ait Bald. in c.1. §. similiter si dominum, num.4.
quib. mod. feud. amit. Pet. Bellus de re milit. fol.156. post
num.53. Hanc etiam dicit esse communem opin. Alex.
in d. §. Chrysogonus, num.10. & seq. Ad hoc enim vt
dicatur pax rupta, requiritur, quòd persona offensa sit talis,
quòd propter eius offensam cōpeteret principali actio iniu-
kk riarum proprio nomine. kk Quod tamen intellige, vt
procedat, nisi manifestè appareret, quòd offendisset eius
fratrem, vt ipsum principalem offenderet, puta quia nul-
lam aliam causam inimicitiæ haberet cum ipso fratre:
nam eo casu grauius etiam esset puniendus.

ll ll Sed quid si vnus ex illis, qui promisit alium non of-
12 fendere sub pęna, adulterauerit vxorem alterius, nun-
quid incidit in pęnam? Respond. quòd non: quia præ-
mm sumitur potius id mm fecisse causa libidinis, quàm ani-
mo iniuriandi. Ita tenet Bar. in l. verum, num.4. de fur-
tis. Et hoc dictum Bart. communiter à consulentibus
approbatur, vt dicit Lud. Carus inter consil. criminalia
diuersorum cons.99. num.13. lib.1 Hanc etiam dicit esse
communem sententiam Aug. ad Ang. de malef. in vers.
nn bo, [Che hai adulterato.] post nu.90. nn Et ideo si
mulier illa esset adeo deformis seu vetula, vt verisimi-
le esset, quòd potius animo iniuriandi, quàm ex causa
libidinis id fecisset, fortè posset dici, quod incidisset in
pęnam.

oo oo Quæro, quomodo hæc pęna, in quam incidit con-
13 trafaciens promissioni de non offendendo, & pro qui-
bus portionibus transmittatur ad hæredes. Dixi supra,
lib. proximo. § stipulano.

ADDITIONES.

a Frequenter contingit. De cautione de non offenden. vide latissimè per Farin. in eius praxi crim. 4. vol. q.107. artic.2. partis primæ, & artic. 3. 4. & 5. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. & par. 2. artic. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 21. 22. 23. vsque 35. par. 3. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Ad præstandam fideiussionem.* Latè Vulpell. tract. de treu. de promissione de non offenden. post eius resp. onsa q.73. vsque 106. inclusiue & an cogatur pro fratre Laderch. cons.208. & Farin. d.q.107. nu.25. vel pro filio Rodolfin. q.47. *Bern. Ros.*

c *Et in primis.* Vide Baiard.

d *Cautionem de non offendendo;* Adde Bald. in cap.20. num.1. de off. deleg. Io. Arno. sing.30. statutum nostrum Pallauicinum in criminalibus. Rubr.2. lib.2. vide Plot. in l. si quando. §. 5. sub num.37. C. vnde vi, & nota, quòd de iure loquendo securitas non potest postulari nisi appareat causa, Bart. in l. capitalium. §. ad statuas, ff. de pęn. *Drogh.*

d *Cautionem de non offendendo.*] Adde quòd ista cautio non esse debet ad tempus perpetuum, sed debet arbitrio iudicis moderari, vt per Fel. in rub. de treu. & pace, col.6. in fi. vers. tertia declaratio. Quid de inimico forensi, qui venit ad Ciuitatem, an possim petere ab eo ipsam cautionem de non offendendo, vide per Feli. vbi supra in 4. declaratio. Et quale detur remedium ei, qui timet offendi à forense, vid. per Ias. in l. si super possess. nu.7. C. de transf. Melch. de Fac. consil.78. 2. dub. in 1. vol. Ziletti diuers. Scias etiam, quòd cautio de non offendendo non est superuacua inter fratrem minorem, & maiorem; vide per Rotam Senij. decis.7. num.3. Adde, quod non tenetur quis ad præstandum cautionem, quando non offendisset, nec offendere voluisset, sed potius se defenderet iure licito. Cæpol. crim. consil.4. col. fin. versic. tertio sequitur. Et quæ sit causa iusta præstandi cautionem, remittitur iudicis arbitrio per Menoc. de arbitr. iud. cas.140. *Giacb.*

f *Sed nunquid potest iudex.* Vide Baiard.

e *Et hæc.* Vide Baiardum.

g Quod

g *Resp. quod non*. Farin.d.q.107.art.2.primæ partis nu. 11.& 12.& 19.22.& 23. *Bern. Ros.*

h *Custodiam*; Hanc, vt puto, saluam guardiam appellat, quam nos dicimus fideiussionem, de benè, recteque viuendo; Non enim in nostro statu strictior datur fideiussio, Franci illum, cui committitur talis custodia, appellant Gardiatorem, Gul. de Cuneo tract. de securitate, sub num. 28. & an si ille, qui datus sit sub ista salua guardia reperiatur occisus, possit Gardiator torqueri sine alijs Indicijs, si nō caueat aliunde de delicto, Quod sic idem Gulh. vbi supra num. 37. allegat in arg. auth. Vt hic. Matri, & Auiæ, §. pen. quæ est auth. si quis, C. de adult. & ad Syl. l. 1. singulariter autem No. quod si aliquis constitutus sub tali fideiussione vulgo appellata de benè viuendo vt supra, casu quo sit existens rem

14 venderet † duobus, non diceretur benè vixisse, Fabr. de Mont. Tract. De empt. & vend. 3. q. princ. sub num. 50. allegat Gloss. in l. 2. C. de dign. lib. 12. At quò ad determinationem temporis, de quo infra vers. Item quæro Credo, quòd in eodem statu fideiussio indeterminatè duret per annum tantùm, stante statutorum ciuilibus, Titul. de Debitoribus cogen. Rub. 36. vide Menoch. d. Tract. de Arb. Iud. lib. 2. Centur. 1. cas. 42. & melius Centuria 4. cap. 338. *Drogh.*

h *Custodiam*.] Adde per Syl. nup. lib. 1. nu. 76. *Giacb.*

i *Et hanc custodiam*; Vide Baiard.

K *Saluaguardam*.] Adde, quod saluaguardia data ex aliqua causa, cessante causa cessat, licet non fuerit abolita, & est perinde ac si data non fuisset per Herc. de tract. c. 50. num. 56. *Giacb.*

l *Sed quæro quomodo*. Vide Baiardum.

m *Sit bona vocis*. Farin. d. q. 107. part. 1. art. 4. num. 36. 39. 40. 41. 42. & 43. *Ber. Ros.*

n *Quanto sunt pauperiores*. Adde sic etiam contra pauperes sup. q. 8. vers. Scias tamen in En. q. 2. & 33. versic. sed hic, vbi remissiuè. *Drogh.*

o *Item quæro quanto tempore duret*.] Vide superius: adde, quod potest reuocari ad iudicis nutum, etiam inuitis partibus, cum pendeat ex eius officio nobili; vt per Hercul. d. tract. de cautio. c. 12. nu. 7. item scias, quod castigantes ex minima lætitia, vt maritus, pater, auus, tutor, quod similes, nisi adsit dolus, cautionem præstitam non frangunt. Vt per eundem Hercul. eodem tract. ca. 34. num. 10. *Giacb.*

o *Item quæro*. Farinac. vbi supra art. 5. nu. 45. per totum. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

p *Sed quoniam*. Farin. d. q. 107. p. 3. nu. 404. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

q *Quæro itaque in primis*. Offensionis appellatione quid veniat Farin. d. q. 107. part. 2. nu. 142. art. 13. & an ex solo insultu art. 14. nu. 158. vbi ponit 12. casus. Quid si modica sit offensio art. 15 num. 210. Et an sit materia fauorabilis, aut odiosa art. 31. nu. 396. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

r *Impunè illud offendere*. Vide Baiardum.

ſ *Cephal. consil. 35*. Vide Baiardum.

t *Quod pœna toties committatur*. Adde quod talis clausula solita est apponi in Instrumentis, quæ tamen parum, vel nihil operatur; & de ista clausula supra q. 46. in princ. & vers. Quæro quæ debeat. *Drogh.*

u *Nu. 52*. Vide per Soc. consil. 87. 7. dub. vol. 1. *Giacb.*

x *Sed hic incidenter*. Vulpell. in tractat. de indir. post consil. & Farin. d. q. 107. art. 32. par. 3. nu. 406. *Ber. Ros.*

y *Quam eius Aduersarius fregerit*; Adde, quod tamen quatenus opinio Vincentij procedat, illa strictè intelligitur, & in treuga tantùm, non autem in promissione de non offendendo facta ad tempus, ad quam Iudex partes cogit, vt supra, ita dixit, Petr. de Benintend. decisio. 65. nu. 5. vbi loquitur in his terminis. *Drogh.*

z *Quæro nunc*. Vulpell. consil. 2. nu. 39. & consil. 7. n. 13. & consil. 8. num. 1. & consil. 9. in fin. & consil. 26. num. 9. & 11. & consil. 36. nu. 7. & seq. Et an sola admonitione consil. 49 & quid, sine sanguine consil. 51, Quid ex alapha consil. 58. & 78. & 82. 88. & 89. & origo rixæ attendenda cōs. 98. nu. 1. & 6. Quid veniat offensionis appellatione vt censeatur rupta cautio, vel pax Farinac. d. q. 107. part. 2. art. 13. nu. 142. & seqq. & art. 3. part. 3. num. 403. & trib. articulis seqq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

aa *Quando apparet de noua causa*; Quomodo autem noua causa probetur ibid. art. 33. nu. 432. & an sufficiat læsis, art. 34. nu. 460. & seqq. vbi ponit 18. casus, item art. 34. par. 3. nu. 462. & seqq. Quid si prohibetur causa allegari art. 35. nu. 499. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

bb *Prout in facti contingentia*. Vide Baiard.

cc *Item intellige*. Vide Baiard.

dd *Alias, enim vidi pluries iudicari*. Adde, quòd an pax rupta sit ex causa antiqua, vel noua relinquitur coniecturis, & est ad materiam l. per contractum, C. de Donat. An autem promittens cum fideiussione pacem nō frangere, si talis promittens sub colore pacis interficiat inimicum, incurrat in pœnam, vide Marsil. d. Rub. de fideiuss. nu. 152. & num. 208. Et an in dubio pax intelligatur rupta ex causa noua, vel antiqua, Benintend. d. decisio. 65. nu. 26. *Drogh.*

ee *Sed hic quæro*. Vulpell. resp. 86. & 114. & 118. Farin. d. q. 107. art. 33. num. 456. & duob. seqq. & num. 459 *Bern. Ros.*

ff *Et hæc quidem conclusio*. Vide Baiard.

gg *Tamen illud habet locum*. Vide Baiard.

hh *Quæro etiam*. Quid si curare promisit, quod quis non offenderet. Vulpell. resp. 81. per totū, & an largè capiatur, & futuros affines cōprehendat, Vulpell. resp. 84. nu. 5. & 8. plura per Farin. d. q. 107. p. 2. art. 22 num. 317. & videndus erit Cæphalus consi. 587. nu. 19. lib. 4. item d. Farin. art. 23. nu. 321. item art. 24 nu. 329. nec non d. q. 107. p. 1. art. 16. nu. 227. Et quid si offendatur vxor ibid. art. 25. nu. 337. Quid de filio. Quid de spurijs. Quid de spiritualibus, vel adoptiuis ibi art. 26. num. 346. per totum. Et quid de adhærentib. art. 28. nu. 370. Et quid de fœminis art. 29. nu. 380. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ii *Responde quod non*. Contrarium dixit Marsil. Rubr. de fideiuss. nu. 231. in fin. cum hoc dicto tamen tenuit Fel. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, col. mihi 39. in fin. coll. de constitut. & in cap. cum ordinem coll. 7. de Rescript. *Drogh.*

KK *Quod tamen intellige*. Vide Baiard.

ll *Sed quid si vnus ex illis*. Vide Baiard.

mm *Fecisse causa libidinis*. Contrarium quod immò potius Adulterium committatur in odium, quàm amorem, vel causam libinis, dixit supra q. 21. vers. Dictum socij; Veruntamen cum hoc Dicto concordat Marsil. d. Rub. de fideiuss. nu. 48. ad fin. & num. 152. cum seq. Adde infra q. 87. vers. Quæro nunquid, Vide Bart. in l. verùm ff. de Furt. & Melchionem de Faccinis inter consilia Criminalia diuers. cons. 78. nu. 55. part. 1. His tamen adde illud Horatij Carmin. lib. 2. Satyra 3. Adde Crucem stultitiæ, atque ignem gladio scrutatæ, modo, inquam; Hellhade percussa. *Drogh.*

nn *Et ideo si mulier*. Vide Baiard.

oo *Quæro quomodo hæc pœna*. De hac pœna cautionem frangentis, nempè, quæ sit, & cui applicetur Farin. d. q. 107. art. 7. p. par. nu. 77. & art. 8. nu. 90. & an insolidū art. 10. nu. 96. An pace secuta & extincta d. art. 12. num. 117. & num possit iterum exigi art. 9. num. 95. & an probetur ex fuga ipsa fractio in spect. nu. 105. Quomodo in cautione censeātur hæredes actiuè, & passiuè compræhensi

hensi d.q.107.art.17.nu.351.& ibi etiam si cadaueri facta sit offensio. Ber. Ros.

Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Promissio de non offendendo quid sit.*
2 *Offendere quando quis dicatur, vt incidat in pœnam promissam de non offendendo.*
3 *Offensio verbalis an comprahendatur sub cautione prædicta.*
4 *Offensa personalis, & in personam quomodo differant, remissiuè.*
5 *Cautio de non offendendo an duret extra territorium.*
6 *Et an comprehendat consanguineos alienigenos.*
7 *Et an bannitum nominatum in tregua.*
8 *Et quid si adsit iuramentum.*
9 *Et quando intelligatur rupta, remissiuè.*
10 *Mandatū speciale requiritur ad petēdam dictā cautionē.*
11 *Cautio prædicta an sit præstanda pro familia, & adhærentibus.*
12 *Et an à marito vxori.*
13 *Maleficium quomodo impediri possit, remissiuè.*
14 *Cautionem prædictam petens, iustam causam timoris probare debet.*
15 *Et quæ sit iusta causa, remittitur arbitrio iudicis.*
16 *Et quid seruetur in statu ecclesiastico.*
17 *Iudex potest ex officio cogere partes ad dictam cautionem.*
18 *Cautio prædicta si contineat diem, an currat de momento ad momentum.*
19 *Momentum quot modis sumatur, remiss.*
20 *Cautionem prædictam præstans sub protestatione, quòd valeat, nisi similis per partem fuerit præstita, si interim offendat, an excusetur.*
21 *Et protestatio prædicta an sit admittenda.*
22 *Cauere nolentes sunt carcerandi.*
23 *Pater an cogatur ad cauendum de non offendendo filio.*
24 *Spoletani habent manus nimium promptas ad offendendum, & se vindicandum.*
25 *Saluaguardia quid sit, remissiuè.*
26 *Fideiubens de non offendendo, an possit condemnari ex contumacia principalis.*
27 *Fama sola sufficit in casu pacis ruptæ.*
28 *Item contumacia in statu ecclesiastico.*
29 *Noua causa quando in dicto statu allegari possit.*
30 *Fideiussor potest se defendere non obstante contumacia principalis.*
Cautio prædicta quamdiu durat.
31 *Quando dicatur rupta.*
32 *Et quid de pace.*
33 *Pax facta à pluribus, si vnus offendat, an omnes teneantur.*
34 *Pace inter aliquos stante, in qua verbis generalib. tantum erant comprehensi banniti, si aduersarij in pace comprehensi dictos bannitos prosequantur, & occidant vnum ex comprehensis expressè in pace, qui bannitis fauebat, incidant in pœnam.*
35 *Auctor rixæ quomodo cognoscatur.*
36 *Pœna an dicatur incursa, si duo ad inuicem se offendunt, & auctor nesciatur.*
37 *Pax an dicatur rupta, si aliquis ex comprehensis in ea ante ipsius ratificationem offendatur.*
38 *Fiscus pace fracta non agit ad pœnam nomine partis læsæ absque mandato, neque etiam suo, si fisci nomine non fuerit acceptata.*
39 *Cautio facta per totum mensem Maij, & vltra ad beneplacitum iudicis, non extenditur vltra dictum mensem, non facta declaratione beneplaciti.*
40 *Spurius an comprehendatur in pace.*
41 *Et an filij nondum nati, nec concepti tempore pacis.*
42 *Insultatus occidens insultantem non tenetur pœna pacis fractæ.*
43 *Cautionem prædictam frangens tenetur ad pœnam conuentionalem, & etiam corporalem iuxta qualitatem delicti.*
44 *Cautio prædicta an rumpatur per explosationem archibusij.*
45 *Et an per insultum.*
46 *Clericus præstans fideiussorem laicum, si offendat, fideiussor coram laico conueniatur.*
47 *Cautione ab vtraque parte rupta, quomodo exigatur pœna.*
48 *Tregua inter aliquos existente, si fuerit facta pax, & vnus promiserit filium suum absentem, & in pace comprehensum, infra octo dies pacem ratificaturum post eius redditum, alias pœna treguæ quoad filium tantum duret, si filius ignorante patre redeat, vt vnum ex eis offendat, an pater ignorans, & non interpellatus ad pœnam treguæ teneatur.*
49 *Tregua an rumpatur ex noua causa.*
50 *Causa noua in dubio præsumitur.*
51 *Et quid si fuerit promissum non offendere quomodocunque, qualitercunque, & ex quacunque causa, tam cognita, quam incognita.*
52 *Causa noua quomodo cognoscatur.*
53 *Auctor nouæ causæ non potest nouam causam allegare.*
54 *Pax non dicitur rupta ex parte prouocati, si incontinenti sequatur offensio.*
55 *Fideiussor an possit allegare nouam causam.*
Inquisiti de pace fracta non audiuntur extra carcerem in statu ecclesiastico.
Et quid de fideiussoribus ipsorum.
56 *Insultus dicitur noua causa.*
57 *Occisurus bannitum, si in actu occisionis alium occidat in pace comprehensum, non dicitur pacem frangere.*
58 *Offendens patrem, fratrem, vxorem, aut filium, an committat pœnam stipulationis.*
59 *Vindictam transuersalem committens incidit crimen læsæ maiestatis in statu ecclesiastico.*
60 *Et in Ciuitate Spoleti pingi debet in loco publico capite euerso.*
61 *Sponsus an comprehendatur nomine affinium in causa cautionis.*
62 *Rapiens filiam alicuius, non dicitur frangere cautionem de non offendendo, etiam si rapiendo, & abducendo illam percuteret.*
63 *Offendens adulterantem suam vxorem, vel filiam rapientem, non dicitur pacem frangere.*
64 *Limita nisi pro tali iniuria pax inita fuisset.*
65 *Fur non dicitur pacem rumpere.*
Fur, & adulter quando dicatur pacem frangere.
66 *Adulterans mulierem vetulam, & deformem, non dicitur fecisse animo offendendi, sed libidinis causa.*
67 *Pœna pacis ruptæ quomodo sit diuidenda inter cōsortes.*
68 *Cautionēs de non offendendo præstita in vno territorio, si in alio contrauematur, an dicatur pax rupta.*
69 *Bannitus, cui ex dispositione statuti, audientia derogatur non potest agere ad pœnam pacis ruptæ.*

a 1 FRequenter contingit. Adde, quòd † promissio de non offendendo est legitimum præsidium, quòd iuste timenti iniuriam sibi inferri, ad ipsius instantiam, vel ex officio præsidis, ne partes ad arma procedant, præstari solet. ita tradit Vulpell. de promiss. de non offenden. quæst. 73.nu.3.

Item

2 Item adde, † quando quis dicatur offendere, & quæ offensa propriè dicatur, vt quis teneatur ad pœnam promissam de non offendendo, Bero. consil. 203. nu. 1. & 25. volumine tertio, & Cephal. in consil. 587. nu. 39. vol. 4. vbi dicit, quod illa dicitur propriè offensa, ex qua potest quis agere suo nomine actione iniuriarum; & Corn. in cons. 51. num. 6. vol. 1. dicit, quod offensa dicitur omne id, quod prouocat ad iracundiam, meretur pœnam, licet quandoque largè loquendo, dicatur offensa etiam illud, quod non meretur pœnam. Addetur. ad Bertaz. in cons. 76. sed vide omnino Vulpell. in cons. 26. nu. 7. & 8. vbi tenet, quòd quando agitur, quòd ex promissione vnius alter teneatur, verbum offendere strictissimè capitur; videlicet, vt iniuria fiat corpori, vel rebus corpori cohærentibus, & ad hoc allegat Deci. consil. 406. & Marsil. cons. 80. nu. 31. vide etiam eundem Vulpell. in tract. de pace quæst. 91. cum sequen. vbi dicit, quòd promissio de non offendendo generaliter, seu simpliciter præstita,
3 etiam verbales † graues, tamen arbitrio iudicis, amplectitur: secus est autem, si est de non offendendo personaliter, vel in personam, quia offensas, quæ verbis fiunt, non continet, & ibi ponit etiam, quæ nam differentia sit inter offensam personalem, & offensam in personam,
4 † & multa quando quis personaliter offendi dicatur.
5 Et an † ista cautio de non offendendo obseruanda sit extra territorium, vide Franc. Hercul. de caution. de non offend. c. 9. fol. 39. vide etiam Menoch. de arbit. cas. 141. fol. 174.
6 Item adde, quòd † huiusmodi cautio de non offendendo, vel de conseruando pacem, non comprehendit consanguineos alienigenos, secundum Alciat. cons. 388. vel cons. 39. nobilium, to. 2. lib. 6. fol. 127.
7 Item adde, † quòd nec etiam comprehendit capitaliter bannitum. Hom. cons. 112. etiam quòd esset nominatus in tregua, & cum iuramento, secundum Gozad. cons. 61. num. 14. cum seq. sed contrarium tenet virtute iuramenti, Marsi. cons. 9. & consil. 107. nu. 15. Grat. cons. 44. vol. 2. & de hoc vide Hercul. d. tract. de caut. de non of-
8 fend. cap. 23. vbi multos allegat, qui † tenent, quòd non obstante iuramento non comprehenditur, quando impunè offendi potest.
Item adde, quòd cautio de non offendendo comprehendit etiam offendentem extra territorium loci, in quo non offendere promisit. Barto. in l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de offic. præsid. & Ias. in l. fin. num. 12. de iurisd. omn. iud. & ibi Mars. nu. 20.
9 Item adde, † quòd aliquando quis non tenetur pœna conuentionali, licet offendat aduersarium offensa, quæ pœnam meretur. Bero. cons. 202. vol. 2.
c *Et in primis.* Adde, † quòd ad petendam huiusmodi
10 cautionem requiritur mandatum speciale, vt per Alex. in cons. 78. col. 1. in fin. vol. 5.
11 Item adde, † an quis teneatur præstare cautionem de non offendendo etiam pro familia, & adhærentibus, vt per Ludoui. Bologn. in reper. §. Cato, col. 99.
12 Item adde, an, † & quando vxor possit petere istam cautionem à marito, Natt. in cons. 616. vol. 3.
e *Et hac.* Adde, quod † pluribus modis prouideri po-
13 test, ne maleficia committantur, & octo modis docet Afflict. in constit. intentionis, nu. 60. Et Iudex, vt obuietur delicto futuro, potest recipere testes non iuratos, & etiam infames audire, delictum reuelare volentes, ad inquisitionem procedendo, vt tradit Monticell. in prax. crim. nu. 45. & Barbat. cons. 64. in prin. vol. 1. nam multa specialia à iure sunt introducta, ne delictum futurum committatur, l. nullus, C. de summ. trin. & fide Cath. vbi Bald. & Io. And. in c. Præterea de testib. dicunt, quòd vt obuietur futuro crimini, derogatur Iuri: & Iudex tenetur obuiare delictis, aliter potest remoueri ab officio secundum Bal. in l. 1. §. quies, ff. de off. Præfect. Vrb. & debet esse facilis ad credendum de delicto committendo, ad hoc ne committatur, Glo. in c. hoc videtur, 22. q. 5. Barb. vbi supra. Cassan. cons. 1.
f *Sed nunquid potest Iudex.* Adde, an † petens cautio-
14 nem de non offendendo iustam causam timoris probare debeat, Mascar. de probat. conclu. 1370. & quæ sit iu-
15 sta causa timoris, remittitur arbitrio Iudicis, † secundum Menoch. de arbit. Iud. casu 140. nu. 40. Et in statu Eccle-
16 siastico passim, & † indistinctè, nulla facta, probatione de causa timoris, partes coguntur ad præstandum dictam cautionem, data prius cautione per partem, quæ petit cautionem sibi dari; & quando dubitatur de aliquo scan-
17 dalo, coguntur ex officio, † etiam inuitis ambabus partibus. Quinimo Iudex in sententia, quam profert ad fauorem inquisiti, potest iusta causa subsistente etiam ex officio condemnare inquisitum absolutum, ad præstandum cautionem de non offendendo querelantem offensum, vel testes contra eum examinatos, Franch. in decis. 359. vbi etiam tenet, quòd quando vanus est timor petentis reciprocam fideiussionē, pars non tenetur reciprocè fideiubere.
Item adde, quòd de iure potest Iudex ex officio cogere partes ad dictam promissionem, vt per Rot. Bonon. in decis. 65. vbi etiam habetur, quæ sit fideiussio de non offendendo, & treuga.
18 Item † adde, si in d. fideiussione, siue tregua apposita fuerit dies, an currat tempus de momento ad momen-
19 tum, Corn. in cons. 279. in hac consultatione vol. 4. Et quot modis sumatur † momentū, vide glo. in l. 1. C. quæ sit longa consuet. in verb. appellat. & Gram. super constitut. Regni in const. appellationum tempora nu. 12.
20 Item adde, quòd petens † cautionem de non offendendo, cum protestatione, quòd dicta cautio non valeat, nisi similis fuerit præstita cautio per aduersarios, quòd talis protestatio non excusat ab offensa, quæ exinde fie-
21 ret. Vulpell. in tract. de pace quæst. 81. & ibi † etiam dicit, quòd talis protestatio admitti non debet, nec dicta cautio, propterea annullatur, nisi in eo excessu, in quo discordaret à data per aduersarios; vt consuluit Lauren. ab Occha cōs. 66. nu. 17. vol. 2. cons. crim. diuers. & Bertaz. in cons. 183. nu. 13. & 14. vol. 1. & ibi dicit etiam Vulpell. quòd in statu Vrbin. publico proclamate prouisum fuit, vt facta requisitione de cauendo sub pœna, cautiones sub eadem pœna pro præstitis habeantur, quod est optimum decretum ad euitandum scandala. Et apud bonos, & practicos iudices, quando fit præceptum ad cauendum de non offendendo, ponitur clausula, vt interim habeatur pro data, si recusant fideiubere, non sunt reijciendi à Ciuitate, vt dicit D. Clarus,
22 quia hoc modo non obuiatur scandalis, sed sunt † carcerandi, vt fideiubeant; & de dicta protestatione non est curandum, etiam si ipse ex officio coactus fuerit ad præstandum dictam cautionem, quæ data fuisset cum conditione, quòd ab altera parte præstetur similis, & reciproca, alias non intelligatur data, scilicet, quando timor sit vanus, vt est, quando pars est senex, vel non apta ad offendendum: & si fideiussio fuerit fracta, pœna non obstante dicta protestatione, & quòd ex aduersu aliqua fideiussio præstita non fuerit, erit exigenda. ita tradit Franch. in decis. 359. per totam volum. 2. Idem tenuit Hercul. in tract. de caut. de non offen. q. 31. nu. 9. & ex traditis ibi etiam probatur, quod dicta protestatio nihil operatur, quando fuit facta ab eo, qui cautionem sponte dedit; secus si iussu iudicis; nisi timor esset vanus, vt dixi.
23 Item adde, quòd † si filius naturalis præstat fideiussionem de non offendendo patrem, ipse etiam tenetur reciprocam præstare fideiussionem filio instante, vt decisum fuit per sacr. Reg. consilium teste Franch. in decis. 418. vol. 2. Et ego dum erā Gubernator Ciuitatis Spole-

stitiæ, vbi duabus vicibus fui Gubernator, pluries tam ex
officio, quam ad instantiam partium, fuerunt præstitæ
cautiones inter patres, & filios legitimos, & naturales
de se non offendendo, & si disputatum fuisset (prout
in casu suprascriptæ decisionis) interim se offendissent,
24 quia Spoletani habent manus nimium promptas ad se
offendendum, & iniurias vindicandum.

i Et hanc custodiam appellamus saluam guardiam. Ad-
25 de † in hac materia salua guardiæ decis. Pedem. 88. vbi
plenè, & vt Guid. Pap. decis. 418. Io. Feral. in tract. de pri-
uileg. Regni Franciæ priuileg. 16. Cassan. super consuet.
Burg. in rubr. des iustices, vers. aduerte tamen, num. 46.
fol. 16. & in Cathal. glor. mundi in parte 1. num. 118. &
195. & Natta cons. 85. vbi ponit differentiam inter sal-
uam guardiam generalem, & specialem, vide etiam Me-
noch. de arbitr. iudic. cas. 338.

l Sed quæro quomodo. Adde, quid agendum, quando
quis petit sibi dari cautionem de non offendendo à fo-
rense. Felyn. in rubr. de tregua, & pace in 4. declaratione
Iason in l. super possess. num. 7. C. de transact. & Melch. de
Facinis cons. 78. inter cons. crim. diuers. vol. 1.

26 Item adde, quòd isti fideiussores de non offendendo
sub pœna, non possunt teneri ad pœnam, neque cogi ex
processu, & banno lato contra reum principaliter ratio-
ne suæ contumaciæ; etiam alijs indicijs, & præsumptio-
nibus concurrentibus, sed legitimæ probationes requi-
runtur. Bero. in cons. 203. per totum vol. 3. nec ex dicto
vnius testis de visu; & contumacia asserti delinquentis,
secundum Plot. in cons. 130. n. 22. inter cons. crim. tomo
1. dicit tamen Vulpell. in tract. de pace quæst. 104. in fi-
ne, quòd leuiores probationes sufficiunt, quia contuma-
ciæ principalis fisci probationes plurimum coadiuuant.
27 & † Alex. in cons. 115. viso themate col. 3. vers. quin-
mo. vol. 4 tenet, quòd in pace rupta, etiam si non esset
plenè probatum delictum, sufficiat, quod in loco delicti
sit publica vox, & fama, notat latè, & sequitur Mars. in l.
de minore §. plurimum. col. 3. ff. de q. & latissimè per Iu-
stin. Bonden. in cons. 54. num. 34. & per totum, maximè
concurrente condemnatione principalis, & quòd deli-
ctum de nocte commissum fuisset inter cons. crim. diuers.
volum. 2.

28 Item adde, quod † in statu ecclesiastico prouisum fuit
per motum proprium Pij Quarti, de quo in Bullar.
870. quod fideiussores de non offendendo teneantur ad
soluendum pœnam promissam per solam contumaciam
principalis, ac si per testes plenè delictum, & contrauen-
tio probata esset. Non autem per hoc prohibetur, quin
fideiussores ipsi comparere non possint, & ostendere se
ex tali delicto non teneri, secundum Bertaz. in cons. 280.
& 287. dummodo prohibitum non sit allegare nouam
29 causam, † quæ in certis casibus allegari non potest per
motum proprium Pij V. vt latè posui infra ad vers. quæ-
ro nunc pone.

o Item quæro quanto tempore. Adde † Menoch. vi-
30 den. in casu 145. de arbitr. iud. vbi habetur quanto tem-
pore duret hæc cautio.

p Sed quoniam plerumque. Adde, quomodo † cautio
31 ista de non offendendo rupta dicatur, vel non, vt per Ma
scard. de probat. conclus. 1131. & ex quibus pax dicatur
32 † rupta, per eundem habetur in concl. 1157. vol. 3.

33 Item adde † aliam quæstionem, quod si plures fece-
rint pacem cum aliquibus, & promiserunt eos non of-
fendere sub pœna mille, si postea aliquis eorum offen-
datur ab aliquo ex parte, non tenetur solus offensor ad
pœnam conuentionalem, sed quilibet de parte offenden
te pro virili portione, ita tradit Alex. in cons. 116. vol. 4.
de quo consilio vide Thob. Non. in cons. 151. nu. 17. in-
ter cons. crim. diuers. to. 1. vbi dicit, quòd Alex. loquitur
quando plures, qui fecerunt pacem, considerantur, vt v-
num corpus.

34 Item adde † aliam quæstionem, quòd pace, seu tregua
inter aliquos inuicem de se non offendendo, & cum iu-
ramento facta, quorum aliqui ex vna parte non expres-
sè, & nominatim, sed verbis generalibus tantum compre-
hensi in tregua, & pace banniti erant, & rebelles, pote-
rantque de iure ex sententia contra eos lata offendi, &
occidi, si aduersarij in pace, seu tregua comprehensi, il-
los bannitos occisuri ad locum aliquem accedant, & eos
interficiant, & cum eis alium non bannitum expresse
in pace seu tregua comprehensum, qui bannitorum erat socius,
& defensor, si pacem, seu treugam non rupisse dicuntur, vt latè
per Bero. in cons. 196. per totum volu. 3. & in cons. seq.

q Quæro itaque in primis. Adde videndum omnino
Vulpell. in consil. 118. vbi tenet, recurrendum esse ad
coniecturas, & præsumptiones ad cognoscendum, quis
35 fuerit aggressor, † siue auctor rixæ, & ibi ponit multas
præsumptiones, vide etiam Hercul. de caut. de non of-
fend. in c. 130. vbi latè, quando quis fatetur se vulnerasse
ad sui defensionem, & non apparet quis fuerit inceptor
rixæ.

36 Item adde, quòd † in dubio non præsumitur aggres-
sor, si tractatur de pœna conuentionali, & commodo pri-
uati, Mascard. de probat. concl. 72. nu. 15. & quando am-
bo sunt vulnerati, & non apparet de inceptore, an te-
neatur ad pœnam conuentionalem de se non offendendo,
vel de pace seruanda, vide quæ posui supra in §. homi-
cidium vers. alia est defensio, ibi benè verum est in fine.
§ num. 233. Tiraq. de pœn. caus. 62. vbi num. 1. tractat, an
puniantur.

37 Item adde, quòd pax, † aut tregua facta inter aliquos
etiam pro absentibus, pro quibus Notarius fuerit stipu-
latus, aliquo ex dictis absentibus, ante ratificationem il-
lius offenso nullum ei, aut hæredibus ius ad pœnam agen-
di competit, nec pax diceretur rupta, etiam quod post offen-
sam offendens ratificasset, Bero. in cons. 199. vol. 3. De-
cian. cons. 24. num. 61. vol. 1. & latissimè Rimin. in cons.
203. vol. 1. & cons. 470. vol. 4. vbi idem tenuit, quòd ex-
tarent constitutiones, quòd condemnationes præiudica-
rent principalibus delinquentibus comprehensis in pa-
ce, licèt non fuissent in pace nominati, nec etiam ratifi-
cassent, declarando dictam constitutionem non habere
locum in ignorantibus, & absentibus, & ibi multi contra-
rium tenentes. Sed si principales pro absentibus de rato
promisissent, tunc pax, aut tregua esset rupta ante ratifi-
cationem, quantum ad obligandum principales, quoad
pœnam conuentionalem, Dec. cons. 558. in fin. & Mo-
ron. in tract. de fide, tregu. & pace, q. 135. nu. 1.

38 Item adde, † quòd fiscus pace facta nomine partis
læsæ absque mandato ad pœnam, rectè non agit, neque no
mine suo, si publica persona pœnam promissam fisci no-
mine non acceperit, & nisi plena, & legitima probatio
fuerit facta de offensa. Bero. in cons. 200. vol. 3.

39 Item adde, si quis sub pœna promiserit non offende-
re, nec offendi facere aliquem per se, vel per alium de
sua parentela, pro quibus de rato promisit, & quòd pro-
missio esset duratura per totum mensem Maij, & vltra
ad beneplacitum Præsidis, eo offenso per eorum de di-
parentela post mensem Maij, durante adhuc officio præ-
sidis, & nulla facta declaratione beneplaciti, promittens
ad pœnam non tenetur, secundum Bero. cons. 204. vol. 3.

40 Item adde, † si pater promitteret pro se, & filijs suis
non offendere, vel pacem conseruare, quòd etiam filij
spurij intelligerentur comprehensi, vt late per Rimin. iu.
41 in cons. 442. per totum vol. 4. & an filij non nati, † nec
concepti tempore pacis intelligantur comprehensi. Ber-
taz. cons. 30. & 185. vol. 1. & cons. 282. vol. 2. & Rimin.
iun. cons. 101. vol. 1.

42 Item adde, quòd si vnus ab altero insultatur, & ille in-
sultatus se defendendo occidit insultantem, & excessit
modum in se defendendo, non punitur pœna conuen-
tionali,

tionali, sed pro excessu tantum. Afflic. in decis. 206. incip. penes, & apud acta, & Foller. in pract. crim. in verb. recipiantur defensiones, nu. 14.

t *Impunè illum offendere*. Adde quòd † offendens ali-
43 quem, cum quo habet fideiussionem de non offenden-
do, poterit ab eo exigi pœna fideiussionis, & puniri etiam
pœna corporali iuxta qualitatem delicti. Mars. cons. 9.
colum. fin. & Foller. in pract. crim. in verb. debitis pœnis.
num. 23.

ſ *Cephal. conſ. 35.* Item adde, † quod fideiussio de non
44 offendendo facta, in personam tantum, per explosa-
tionem archibusciaræ non rumpitur, quando non adest
45 offensio. Gabriel. cons. 171. nec † insultu rumpitur fide-
iussio, quæ est de non offendendo in personam, Alex. in
l. semel mora. ff. solut. matri. & Grat. in cons. 3. nu. 3 vol.
2. contrarium tenuit, scilicet, quòd ex insultu, & sola in-
uasione proxima maleficio fiat, quod treuga dicatur rupta,
tenuit Lud. à Peguer. in q. cri. c. 21. & maximè stante sti-
pulatione de non offendendo, & iniuriam inferendo.

46 Item adde, si † clericus præstiterit fideiussionem de
non offendendo laicum, & laicus erit fideiussor poterit
conueniri coram iudice laico, Afflict. decis. 206. & Gui-
do. Pap. decis. 562.

Item adde, quod Cephal. dicto consil. 35. num. 31. &
47 sequen. † dicit, quod si ab vtraque parte fuerit contrauen-
tum, partes non poterunt agere ad pœnam conuentio-
nalem, quia mutuæ pœnæ compensatione tolluntur, &
quia est iudicium ciuile: sed fiscus pœnam sibi applica-
tam in instrumento ab vtraque parte exigere poterit,
quia est iudicium criminale, ad hoc vide etiam Vulpel-
lū in cons. 89. per totum, & in tract. de pact. quæst. 103.
vbi tenet, quòd fiscus pœnam conuentionalem exigere
poterit; sed vide quæ posui supra ordi. §. homicidium. in
vers. alia etiam est defensio.

48 Item adde, † quòd treuga inter aliquos prius existen-
te sub pœna, si postea pax inter eosdem facta sit, & vnus
ex eis promittat filium suum absentem, alias in treuga
comprehensum, pacem ratificaturū infra octo dies post
eius redditum in patria, alias pœna, de qua in treuga iam
facta inter dictas partes, in suo robore pro d. filio tantum
remaneat, ex eo quòd ignorante patre dictus filius in pa-
triam reuersus pacē nō ratificauit, sed vnū de cōprehen-
sis in pace vulnerauit, pater ignorans, & non interpella-
tus, vt faceret filium ratificare, ad pœnam dictam non te-
netur, secundum Bero. in cons. 205. volu. 3. Ego autem
de huiusmodi conclusione valde dubito, & credo, pos-
se agi ad pœnam in treuga contentam, quæ fuit reseruata
donec ratificasset, quā ratificationem infra octo dies post
redditum in patriam facere tenebatur, & iste est verus
intellectus illius stipulationis, ni fallor, & ideo fuit di-
ctum, quod in suo robore pro dicto filio tantum rema-
neret, & non fuit dictum, quod post octo dies non
secuta ratificatione intelligeretur renouata, ex quo pa-
rum facere videtur responsio Beroi dicentis, quòd dici-
tur renouata, si pater esset in mora faciendi ratificare
filium infra octo dies, eo maximè, quòd treuga non
erat extincta, quia nondum pax erat inita, siue perfecta
cum filio, alias filius non fuisset tutus, cum amplius non
fuisset sub treuga, nec sub pace, nisi elapso dicto tempo-
re, quod non est dicendum, alias resultaret istud inconue-
niens contra bonū publicū, & mentem cōtrahentium,
qui viuebant sub treuga, & vt magis tuti essent, pacem
inierunt, & voluerunt treugam quo ad filium tantum in
suo robore permanere, donec ratificasset, & quòd pa-
ter teneretur ad faciendum eum ratificare infra dictum
tempus, accedat etiam, quòd si fideiussio treugæ extin-
cta fuisset, amplius reuiuiscere non poterat sine noua sti-
pulatione cum fideiussoribus fienda. Ergo dicendum
est, quod in suo robore vsque ad ratificationem remane
bat, & sic filius erat tutus sub treuga ante ratificationem,
& post ratificationem sub pace, ex quo sequitur quod
similiter pars aduersa tuta erat sub treuga, & ideo offen-
di ab eo sine fractione ipsius treugæ non poterat.

z *Quæro nunc pone*. Adde, quod in hac † quæstione
49 indistinctè posita, maxima est inter Doctores contro-
uersia, multi enim tenuerunt hoc tantum procedere in
pace, non autem in treuga, quam voluerunt ob offen-
sam ex noua causa factam, ruptam esse, & pœnā cōmis-
sam, vt latè per Moron. in tract. suo de pace, & treuga q.
117. & 118. vbi recitatis Doctorum opinionibus, cōclu-
dit veriorem esse, quod treuga ad instar pacis ex noua cau-
sa non rumpatur, dicit tamen, quod bonū esset habere iudi-
cē amicū, & quod in arduis optimè faceret iudex Principē
consulendo; & hanc similiter dicit veriorē Bero. in cōs.
206. nu. 13. vol. 3. Viu. opin. 227. lib. 1. & Benint. in dec.
65. nu. 4. Vulpel. vero in tract. de pace. quæst. 72. dicit,
quòd in tanta maiorum nostrorum altercatione ani-
mus suus adhuc in dubio versatur, & ibi ponit quandam
suam distinctionem, quam videre poteris. Sed ego in
facti contingentia opinionem negatiuam tanquam ve-
riorem semper seruaui, & seruari vidi, nam ratio quæ
militat in pace, militat etiam in treuga, vt ait Benint. in
allegata decisione, & multas alias rationes, & fundamen
ta adduxit Moron. in d. tract. quæst. 319. 320. & 321. &
ratio est, nam id quod non subijcitur materiæ belli, non
venit in materia pacti, vel pacis, vt ait Bald. in l. si præ-
50 dium, nu. 17. C. de ædilit. action. & in dubio † causa no
ua præsumitur. Alexan. cons. 115. vol. 4. & Bero. in cons.
198. nu. 14. vol. 3.

51 Item adde, † quòd etiam ex noua causa tenetur ad pœ-
nam conuentam, si promissum fuerit sibi inuicem, & vi-
cissim non offendere, molestare inquietare, & damnifi-
care quomodocunque, qualitercunque, & ex quacū que
causa tam cognita, quàm non cognita, ex quibus verbis
partes videntur voluisse, siue ex antiqua, siue ex noua
causa conuenta pœnæ locum esse, ita tradit Riminal. iun.
cons. 101. nu. 23. & per totum vol. 1. sed in eodem casu
Rim. contrarium, & melius iudicio meo consuluit Ber-
taz. in cons. 185. vol. 1. & 282. vol. 2.

aa *Quando apparet de noua causa*. Adde, quod † ad co-
52 gnoscendum quando sumus in dubio, an sit verisimile,
& præsumatur, quòd ex noua causa, vel antiqua causa
offensa illata fuerit, considerādū est, si qualitas nouæ of-
fensæ correspondet qualitati antiquæ offensæ; tūc in du
bio offensa debet præsumi illata ob antiquam causam, &
inimicitiā, super qua pax, siue treuga fuit facta, si vero
qualitas nouæ offensæ non correspondet qualitati anti-
quæ; tunc pax siue treuga non dicitur rupta, quia debet
præsumi offensa facta ex noua causa, & non ex antiqua.
ita tradit Bal. in l. si prædiū in pen. & vlt. col. C. de ædilit.
actio. quem sequitur Alex. in l. semel mora, ff. solut. matr.
Ceph. in cons. 35. nu. 5. hic allegato, & Bero. in cōs. 206.
nu. 12. volum. 3. & an offensa magis respondeat nouæ,
quàm veteri causæ, iudicis arbitrium terminare debet,
ita Vulpell. in tract. de pace q. 47.

bb *Prout in facti contingentia consuluit* Cephal. cons. 35.
Adde Hercul. de caut. de non offend. c. 13. & decis. Lu-
cens. 100. & quod simplex insultus, propter quem insul-
tatus insultantem offendit, dicitur esse noua offensionis
causa, vt offendens de pace rupta non teneatur. Bero. in
cons. 198. nu. 2. vol. 3. & Alex. in l. qui seruum, ff. de ver-
bor. oblig.

cc *Item intellige*. Adde, quòd vbi † auctor, qui fuit no-
53 uæ causæ, pacem, vel treugam rupit, nouam causam al-
legare non poterit, ne ex sua fallacia præmium conse-
quatur; & ne homini licitum sit legem eludere, arg. l. qui
testamentum, de probat. & dicit Alex. in cons. 36. vol. 6.
Mars. in sing. 337. quòd incipiens rixam, si offendatur,
non rumpitur pax, vel treuga. Et de prædictis latè
per Moron. in tract. de fide, pace, & treuga quæst. 122.

& 123. vbi habetur; quæ dicatur iusta causa, & in quæst. 124. & 125. habetur, quòd pro parte prouocati pax
54 non dicitur rupta, † si incontinenti sequitur offensio, & non ex interuallo; & quod pax non dicatur rupta pro parte prouocati, si incontinenti sequitur offensio, & non ex interuallo, tenet etiam Vulpell. in tract. de pace q. 103.

Item adde, quòd ad hoc, vt quis teneatur de pace, seu treuga rupta, necesse est, quod constet de contrauentione legitimè, & plenè per testes, vel per veram confessionē principalis, Bero. in cons. 197. nu. 2. vol. 3. Et si statutum disponeret contumaciam rei principalis nocere fideiussoribus, per hoc non prohiberet, quòd fideiussores ipsi non possunt comparere, & ostendere, se ex tali delicto non teneri. Bertaz. cons. 280. & 287.

55 Item adde, quòd † in statu ecclesiastico noua causa in pace, nec in fideiussione potest allegari, per Mot. propr. Pij IIII. & Pij V. de quibus in bullario nouiter impresso, fol. 870. & fol. 933. nec potest allegari per fideiussores, ne per indirectum principales defendantur, vt in d. mot. propr. Pij IIII. Et qui vult allegare nouam causam, debet prius obtinere facultatem eam allegandi, secundum Vulpell. quæst. 47. & 48. an offensio ex antiqua, vel noua causa facta præsumatur, & qualis causa esse debeat, vt à fractione pacis, vel induciarum excuset, & in cons. 88. nu. 2. vbi dicit, quòd causa noua, vt excuset, debet esse prouocans, vsque ad iracundiam. Et in ista quæst. de noua causa, vide Hercul. de caut. de non offend. cap. 13. fol. 50. vbi etiam declarauit d. mot. proprium, quod non procedat, quando noua causa est clarè probata, & non est dubia, vel ambigua, quæ non censetur sublata per Mot. proprium, sed censetur excludere minutam, leuem, vel friuolam causam, non verā & probatā, ita simile decretum propriè declarat Bertaz. cōs. 4. nu. 10. & cons. 151. nu. 13. & Bero. in cons. 198. nu. 15. & 16. vol. 3. dicitur, quod tale decretum non esset validum, si nō intelligeretur, quod solum haberet locum in casu dubio, in quo de iure communi præsumitur ex noua causa; nā stante tali decreto, in dubio ex causa antiqua intelligeretur: sed quando pro certo constat offensionem fuisse factam ex noua causa, pax, seu treuga non dicitur rupta, & ita interpretanda esset conuentio, si instrumento pacis expresse conuentum fuisset, vt non posset allegari noua causa. Bertaz. consil. 147. num. 24. volum. 1. & quod pax non dicatur rupta, vbi adsit noua causa, vide Decian. consil. 4. num. 22. volum. 3. etiam si causa sit iniusta, Thob. Non. cons. 108. num. 17. & consil. 111. num. 10. & 11. Vulpell. in cons. 67. & Bero. in cons. 198. num. 2. vol. 5. In materia d. mot. propr. & an causa noua allegari per fideiussores, vide D. Hieron. Mag. decis. Lucen. 102. nu. 19. cum sequen. & ibi adnotata per Fab. Tim. de Bonteriis de Vrbeueteri, qui fuit in Gubernio Spoletano meus Generalis locum tenens. & Modest. Polent. cons. 49. nu. 42. vol. 2. cons. crim. diuers. mag. impress. tenet, quod in his, quæ non tangunt delictum, debet audiri, & Scarlatt. cons. 114. inter cons. crim. tomo 1. tenet indistinctè, quod fideiussores audiri debeant. idem tenet Bertaz. cons. 287. colum. 2. vbi dicit, hoc procederet etiam stante statuto, quod contumacia noceat fideiussori, & principales inquisiti de pace fracta, siue eorum fideiussores extra carceres non possunt audiri, per Bulla Clemen. VII. de qua facit mentionem Thob. Non. in cons. 152. nu. 18. inter cons. crim. diuers. tomo 1.

Item adde, quod pœna apposita pro pace conseruanda, quæ fuit applicata fisco per paciscentes, non potest remitti in præiudicium fisci, Bal. Ang. & alij in l. in insulam, §. fin. sol. matr. Couar. var. resol. lib. 1. c. 14. in fin. Moron. in tract. de pace, fide, & treuga q. 129. nu. 25.

ff *Et hæc quidem conclusio*. Adde, quod hoc procedit in mutua promissione de non offendendo, quæ pœna conuentionalis parti obseruāti applicatur: secus autē quando pœna applicatur fisco, vt hic dubitatiuè tenet D. Clarus. quod procedit si in stipulatione adsit clausula, rato manente pacto; & clausula, qua pœna toties committatur soluta, vel non: quia tunc non potest excusari eo prætextu, quod altera pars prius contrauenerit, & offensioni causam præbuerit, ita tradit Vulpell. cons. 89. per totum.

gg *Tamen illud habet locum*. Adde videndum Bero. in cons. 196. nu. 25. vol. 3. vbi tenet, quod vterque à pœna immunis esset, idem tenet Viui. in opin. 84. in verb. currentibus num. 4. vide etiam Cornaui cons. 51. nu. 5. vol. 1. & illud, quod dicit D. Clarus, quod quādo agitur de pœna pecuniaria, omnes puniuntur, procedit quo ad pœnam delicti, non autem quo ad pœnam conuentionalem, &
57 Bero. d. cons. 196. nu. 16. quod occisurus † principaliter bannitum, si in actu occisionis occasionaliter occidat alium non bannitum, & comprehensum in pace, non dicitur treuguam rupisse.

hh *Quæro etiam, si duo promiserunt*. Adde videndum
58 † Vulpell. de pac. quæst. 40. idem tenet Bero. cōs. 135. nu. 17. vol. 3. quod pœna non dicatur commissa: nec etiā diceretur commissa, si postea frater interfecti, qui erat comprehensus in promissione, occideret offendentem, quia vt ibi dicit Bero. est noua causa, sed Luc. de Pen. in l. vni. num. 50 C. publ. lætit. vel cons. tenet contrarium, quòd offendens vxorem, patrem, filium, vel fratrem pœnam stipulationis committit.

KK *Quod tamen intellige*. Adde, quòd in † statu eccle-
59 siastico sumentes vindictam contra propinquos offendentes, siue sit ille, qui fuit offensus, vel alius suus propinquus, quòd offendat ad vltionem iniuriæ propinqui sui, crimē læsæ maiestatis, & rebellionis incurrit, & alias pœnas, de quibus in const. S. Paul. II. fol. 91. quæ constitutio, licèt sit locata in vrbe per Clem. VII. constit. 6. fol. 187. fuit extensa per totum statum ecclesiasticum, & postmodum fuit confirmata per Pium IIII. & V. & multos alios Pontifices, vt apparet in Bullario nouiter im-
60 presso. Et in Ciuitate Spoletana propter frequentiam d. delicti, quod ibi appellatur, vendetta transuersale, fuit edita constitutio per Illustriss. D. Cardinalem Sforziam, tunc status ecclesiastici Legatum, qua, vltra alias pœnas, committens tam enorme delictum, euerso capite in loco publico pingi debet, & illa constitutio in quolibet bimestri legitur in publico Concilio. Et hoc tam detestandum scelus iura non cogitauerunt, sicut nec D. Clarus hic sciuit, quo nomine illud appellare posset.

61 Item adde, † quòd cautio præstita inter inimicos de non offendendo affines, & attinentes, tam actiuè, quàm passiuè, vsque ad tertium gradum, secundū ius canonicum inclusiuè computandum, non comprehendit sponsum, & sponsam, & consequenter eorum cōsanguineos, & affines, Viui. comm. opin. 808. nu. 32. & 41. vol. 3.

ll *Sed quid si vnus ex illis*. Adde, quòd † idem esset, si
62 alter ex ijs, qui pacem sub pœna fecerunt, violēter filiam alterius rapuerit, etiam si rapiendo, & abducendo, rapiens illā acriter percusserit. Alex. cons. 113. vol. 2. quem
63 sequitur Bero. in cōs. 208. nu. 8. vol. 3. sed ille, † cui vxor adulterata, vel filia stuprata, vel rapta fuerit, poterit adulterantem, siuè rapientem offendere absq; eo, quod dicatur rumpere pacem, secundum Paul. de Castr. in l. qui seruum, ff. de verb. oblig.

64 Item adde, † quòd fallit, nisi pax pro tali iniuria facta fuisset, Melchior. in cons. 38. nu. 35. vol. 1. cons. crim. fol. 169. & Io. de Anan. in rub. de adult. nu. 7. & idem est in
65 furto, † vt propter furtum pax nō dicatur rupta. Corn. in cons. 51. nu. 3. vol. 1. quæ tamen non procedunt, vbicunque aliquo vestigio, signo, vel coniectura colligi posset adulterium ipsum, seu furtū commissum fuisse nō animo explendæ luxuriæ, aut lucri proposito, sed principaliter

liter offendendi, & vindicandi, & tunc pax rupta censetur. Mand. in addi. ad Rom. in cõs. 183. post Gozad. in cons. 31 nu. 14. & Viui. opin. 366. sub num. 5. vol. 2. Sed Luc. de Pen. in l. vnica, nu. 54. C. publicæ lætitiæ, vel cõsulum, lib. 12. vbi tenet indistinctè, quod paciscens, qui promittit non offendere in personam, nec in rem, si adulteret vxorem paciscentis volentem, vel filiã, siue neptẽ ex filio; vel sororem, vel nurum; adulteriũ commisit. & ibi nu. 55. dicit etiam, quod ex lenocinio cum personis prædictis paciscentis, pax dicitur rupta. Bertaz. autem in cons. 26. dicit magis communem esse, quòd pax non dicatur rupta, & opus non esse, quòd constet magis motum fuisse ex libidine, quam odio.

nn *Et ideo si mulier.* Adde, quòd licet † mulier esset ve-
66 tula, & deformis, quòd per hoc nõ diceretur fecisse animo offendendi, sed causa libidinis, ita consuluit Bertaz. cons. 261. per totum.

oo *Quæro quomodo.* Adde † videndum Rim. iun. cons.
67 306. vol. 3. vbi habetur, quomodo sit facienda diuisio pœnæ pacis ruptæ inter consortes.

68 Item adde, † quod cautiones de non offendendo in vno territorio præstitæ, si in alio sit contrauentum, dicuntur ruptæ, & exigi possunt, iuxta tradita per Vulpell. in cons. 89. per totum.

69 Item adde, quòd † bannitus, nec eius procurator non admittitur agendo ad pœnam pacis ruptæ, saltem pro parte sibi applicanda, quando ex dispositione statuti, banniti non audiuntur, nec ad agendum admittuntur, Bero. in cons. 197. nu. 1. vol. 3.

QVÆSTIO XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *De dilationibus.*
2 *Quot dilationes dari debeant in causis criminalibus, vers. Quæro quot.*
3 *Et an in causa adulterij concedendæ sint dilationes, prout in alijs causis, vers. Sed nunquid.*
4 *Dilationes in causis criminalibus an sint vtrique parti communes, vers. Cætera autem.*

1 PErfecto processu informatiuo ex parte iudicis, reoque examinato, factisque debitis repetitionibus, &
a confrontantibus testium, solet pars offensa *a* citari ad subministrandum, si quid habet contra ipsum reum, præsertim vbi adest querela, & etiam eodem contextu citatur ad videndam fieri publicationem processus. Et scias quod licet in causis ciuil. publicatio processus non sit de substantia iudicij, sed ea omissa processus nihilominus valet, vt dixi infra lib. prox. tamen in criminalibus si
b omitteretur, processus esset ipso iure nullus: *b* quia tolleretur reo facultas se defendendi; nam secundum communem practicam, eodem contextu solent iudices publicare processum offensiuum, & eius copiam parti decernere, vnà cum termino ad faciendum suas defensiones.

Sed pone, quod accusator compareat, & petat sibi statui dilationem ad probandum. Resp. quod iudex debet illam concedere & supersedere à publicatione processus. Et ita vbique indistinctè obseruatur.

c 2 *c* Quæro quot dilationes dandæ sunt in iudicijs crimi
d nalibus. Resp. quod de iure dandæ sunt accusatori *d* duę
e dilationes, tres *e* reo, vt dicit text. in l. fin. ff. de ferijs, & licet ille tex. videatur loqui in causis capitalibus tantùm nihilominus intelligi debet, vt procedat etiam in alijs causis criminalibus quibuscunque. Et ita illam legem intellexit Glos. magna ibi, cuius opin. dicit esse communem Bald. in ead. l. fin. in vltimis verbis, & illam de consuetudine obseruari attestantur Scribentes ibi, & in specie Angel. post numerum 1. & Paul. de Cast. post nu. 3.
f & Alex. nu. 22. & Ias. nu. 50. *f* Maranta in suo Spec. fol. 118. post nu. 2. In hac prouincia seruatur, quod materia dilationum in causis criminalibus est arbitra iudicibus, secundum opin. Inno. in cap. ad petitionem. num. 4. de accus. quam etiam tenent communiter cano. vt dicit Alex. in l. 2. num. 8. ff. de re iud. & ideo solent iudices de facili concedere plures etiam dilationes reis, præsertim quando sunt in carceribus; nam eo casu cessat præsumptio calumniæ. Accusatoribus autem non ita de facili concedunt, ne rei grauentur impensis. Et nota, quod si iudex suspicetur partem petere dilationem per calumniam, potest illi comminari mulctam, in casum, in quo deficiat in probatione, vel etiam illam cogere ad promittendum fisco aliquam pœnam pecuniariam, si non probauerit illud, ad quod probandum petit ipsam dilationem; & ita sæpe vidisse fieri, & obseruari attestatur Cagn. in rubr. si quis iudici non obtemp. nu. 4. Quod tamen ego nunquam vidi seruari. Bene vidi quãdoque accusatorem petentem tertiam dilationem ad probandum, reo existente in carceribus cogi ad fideiubendum de omnibus expensis versus parte, vbi non probet. & hæc practica mihi magis placet.

3 Sed nunquid in crimine adulterij dandæ sunt dilationes, sicut in alijs causis criminalibus? Respon. quod de iure non est danda dilatio, nisi ex iusta causa, vt videtur esse tex. in l. crimine, ff. de adulter. Sed certè quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine. ita enim dantur dilationes in causa adulterij, vt in alijs delictis. Et ita practicamus in palatio, vt dicit Bald. in d. l. fi. nu. 14.

g *g* Cætera autem, quæ pertinent ad materiam dilatio
4 num, posui infra lib. proximo. Et nota, quod sicut in cau
h sis ciuilibus dilationes concessæ vni parti, *h* sunt etiam alteri communes, vt ibi dixi, ita etiam in causis criminalibus; quidquid in contrarium consuluerit Signorol. cons. 160. contra quem tenent communiter Doctores, vt attestatur Apostillator ibi in summario ipsius consilij, & ita semper vidi seruari.

ADDITIONES.

a *Citari ad subministrandum.* Adde supra q. 11. vers. sed quid è conuerso q. 57. vers. sed hæc q. 31. vers. Vlterius quæro in princ. In hac autem materia dilationum, nota quòd etiam lapso tempore statuto ad probandum si tamen de nouo superueniant probationes sunt admittendæ; Boer. in Addit. ad Dyn. in reg. Indultum, vbi diffusè loquitur in litera A. ad fin. de reg. Iur. in 6. Procede tamen ante publicatas attestationes vt est infra quæst. 61. vers. Sed hæc quidem; Et hic quia locutus sum de dilationibus, adde infra q. 51. vers. Alia etiam; & quia in Criminalibus dilationes sunt arbitrariæ, vt infra versic. Quæro quot, Idem nota esse in Ciuilibus si statutum non obstet, attento iure communi. tex. in l. non vnquam ff. de Iud. l. 1. C. de dilat. Crau. cons. 23. n. 7. ad fi. *Drogh.*

b *Quia tolleretur Reo facultas,* Adde supr. q. 45. versic. fin. *Drogh.*

c *Quæro quot dilationes.* Vide Baiardum.

d *Duæ dilationes.* Farin. tit. de indic. vol. 2. q. 39. nu. 4. 5. & 6. *Ber. Ros.*

e *Reo.* Adde quod in criminalibus iudex de iure non potest statuere reo vnam dilationem, & peremptoriam pro tribus, secundum Bal. in l. non sunt liberi, ff. de statu homin. & Cyn. in l. 1. C. de requirend. reis. Guiot.

f *Maranta.* Tit. de dilationibus, nu. 3. p. 6. *Bern. Ros.*

g *Cætera autem.* Vide Baiard.

h *Sunt etiam alteri communes.* Adde Tex. in l. Per edæ, C. de in integ. rest. per. Nihilominus debet dari maiores dilationes Reo, quã Actori Glo. celebris in l. sicut. §. Sed si quæ-

si quærãtur in Gl.1.ff.si serui.vẽd.Boer.in addit.ad Dyn.
in Reg.Nõ licet sub nu.1.litera A.de reg.iur.in 6. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio à Iudice concessa potest commutari, abbreuiari, & reuocari.*
Limit.nisi is, cui fuerat concessa, ea vti cœpisset.
Item nisi fuisset data de consensu partium.
2 *Dies termini an, & quando computetur in termino, remissiuè.*
3 *Dilatio longior conceditur nobili, quam rustico. Et quando possit alterari, remissiuè.*
4 *Dilatione pendente Iudicis officium conquiescit.*
Et an processus factus ea pendente sit nullus.
Et an consensu partium ratificari possit.
5 *Dilatio secunda, nec noui articuli, nec noui testes post primum terminum dantur in sacro Consilio Neapolitano, licet ex æquitate reus admittatur in criminalibus ad vberius se defendendum sine dilatione.*
6 *Defensio valet licet facta sine termino.*
7 *Dilationes in criminalibus non sunt necessariò dandæ.*
8 *Dilatio vni parti concessa, est alteri communis.*
Ampliat. etiam si fuerit concessa de iure speciali.

c QVæro quot dilationes. Adde, quòd † dilatio data
1 per Iudicem potest ab eo commutari, reuocari,
& abbreuiari; nisi ille, cui data fuit dilatio, incœpisset illa
vti, latè d. Bald. decisione 138. licet communem, & nisi
dilatio data fuisset de consensu partium, idest accusatoris, vel fisci, quia tunc reuocari non posset sine consensu partiu m. Gabriel. comm. conclus. lib.2. sub rubr. de di-
2 latio. concl.1. num.10. Et an dies termini computetur in
termino, vide multas limit. per Petr. Duen. reg.196. &
197. & Tiraq. de retract. lignag. §.1. Glos.11. num.19.
& num.42.
3 Item adde, † quòd nobili datur dilatio longior, quàm
rustico, Menoch. de arbitr. iu d. cas. 52. fol.108. vbi plenè de materia dilationum, & quando sint prorogandæ,
& quando coarctandæ.
4 Item † adde, quòd dilatione pendente officium iudicis conquiescit, l. siue pars, C. de dilatio. & an ea pendente processus iudicis reddatur ipso iure nullus, & an
sententia sit ipso iure nulla, vt consensu partium ratificari non possit, vide omnino Gabr. comm. conclu. lib.2. tit.
de dilat. concl.1. vbi ad hanc regulam ponit multas ampliat. & limitat.
5 Item † adde, quòd in Regno Neap. adest constit. quæ
incipit, lite legitimè contestata, qua disponitur, quod in
primo termino dato omnia producãtur: & loquitur tam
in criminali, quàm in ciuili. & ideo sacrũm consiliũ non
admittit nouos articulos post terminũ, nec nouos testes,
nec dat secũdam dilationẽ, sed de æquitate permittit, quod
reus sine aliqua dilatione examinet ad pinguius probandum, & se defendendum, ex quo sumus in criminalibus,
vt attestatur Capyc. in decis. 81. in fin. & Carani. in ritu
69. vbi latè, & Follerius in pract. crim. in verb. & facta
litis contestatione, nu.9.
6 Item adde, quòd † valet defensio, etiam quod facta fuisset sine termino, secundum Bart. in l. vnius, §. cognituru,
7 nu.2. ff. de quæst. † & in l. in criminali, ff. de adult. quia
dicit Bal. in l.1. C. qui accusar. non poss. quòd in criminalibus causis necessariò dilationes non sunt dandæ.
g *Cætera autem.* Adde quòd † omnes termini dati vni
8 parti, sunt alteri cõmunes, licet quod ei re nõ integra renunciasset, & etiã si terminus datus esset iuniori iure speciali

restitutionis in integrum, vt per Cara. in ritu 90. num. 2. & seq.

QVÆSTIO XLIX.

SVMMARIVM.

1 *De publicatione processus, eiusque copia parti decernenda.*
2 *Et quid si procedatur per viam inquisitionis. vers. Et hæc quidem.*
3 *Et quid in crimine hæresis, vers. Habetque locum.*
4 *Et quid si pars illam non petat. vers. Sed nunquid.*
5 *Et an pars petens copiam processus, teneatur exprimere causam, vers. Sed quæro.*
6 *Et quid si reus sit contumax. vers. Scias tamen.*
7 *Et quid si ex pluribus reis aliqui sint præsentes, & alij contumaces vers. Sed pone.*
8 *Et an prius fieri debeat repetitio testium ver. Item scias.*
9 *Et an sit danda reo copia allegationum, vers. Quæro nunquid. Remissiuè.*
10 *Et an etiam accusatori danda sit copia processus, vers. Danda est autem.*
11 *Et quid in processu, qui sit super inquisitione generali, vers. Hæc autem omnia.*
12 *Et an facta publicatione processus possint adhuc testes recipi. vers. An autem, Remissiuè.*
13 *Neminem condemnari debere, nisi dato termino defensionis, vers. Est igitur.*
14 *Et an princeps possit huiusmodi terminum defensionis tollere in causa criminali, vers. Et hoc adeò.*
15 *Et quid si reus captus sit in flagranti crimine, vers. Vlterius quæro. Remissiuè.*
16 *Et an possit reus huic termino renunciare, vers. Quæro nunc.*
17 *Et an reus petens veniam delicti, censeatur illud fateri, vers. Sed hic incidenter.*

a VBi *a* accusator aliam dilationem ad probandum
1 non petat, *b* fit publicatio processus, decernitur
b turque ei copia *c* cum termino defensionis. Et quod
c danda sit reo *d* copia indiciorum, dicit esse commu-
d nem opin. Ripa in l.2. num.8. C. de edendo, quem refert Villalobos in sua collecta communium opin. in litera
I. verb. indiciorum copia
e Et *e* hæc quidem conclusio nullam habet difficulta-
2 tem, si reus eam petat sibi dari *f* nam regulariter etiam
f si contra aliquem, procedatur per viam inquisitionis,
danda sunt inquisito nomina testium contra eum productorum, nec non & dicta ipsorum testium (eo petente) publicanda sunt, ad effectum vt possit seipsum defendere, & suas exceptiones proponere, aduersus eorum dicta, & personas, vt colligitur ex textu in cap. qualiter, & quando, il 2. §. debet igitur, de accusat. Et ita firmant scribentes omnes, vt dicit Paris. cons. 2. num.155.
lib.4. Ita etiam tenere communiter Doct. attestatur Cæpol. cons. crim. 65. circa fin. & cons. 66. vers. Quintò probatur.
3 Habetque locum hæc conclusio etiam in crimine hæresis. Nam etiam in causa hæresis danda est reo copia
indiciorum, non tamen edenda sunt nomina testium,
vbi adsit suspicio periculi, forte propter potentiam
g *g* ipsius inquisiti, vt dicit Glos. in cap. fin. in verbo indicijs, de hæretic. in 6. & ita firmant communiter omnes
Scribentes, vt dicit Paris. in d. cons.2. num.164. Et idem
etiam eo casu seruandum esset in alijs causis. Et ideo
h dicit Blancus in pract. crim. fol.38. nu.80. *h* quod inoleuit practica, quòd dentur nomina testium confusa,
& separata à dictis testium ob potentiam reorum; ne
possint scire, quid ab vnoquoque eorum dictum fue-

rit.

rit. Et proximis mensibus ita obseruauit Senatus in causa homicidij commissi in personam Iacobi Philippi Frascariæ, in qua propter potentiam aduersariorum permissum fuit iudicibus in ipsa causa delegatis, vt non ederent nomina testium, nisi prout sibi videretur, 25. Aug. 1564. A. C. quod tamen nunquam alias vidi per
i Senatum concedi. *i* Bene verum est, quod in causis hæresis, cum semper graue periculum credatur imminere, si non testibus, saltem causis fidei Catholicæ, quia pauci liberè testimonium perhiberent, si nominum publicatio fieret, ideo consuetudine receptum est, vt nunquam nomina testium publicentur, vt attestatur Simancas, de hæret. cap. 62. nu. 9.
4 Sed nunquid tenetur iudex dare copiam indiciorum
K reo *K* non petenti? Respon. Aliqui tenuerunt, quod non. & dicit Blanc. in pract. cri. fol. 39. nu. 102. quòd ita quotidie seruatur, quod scilicet iudices dant aduocatos carceratis: & cum proceditur in causa, qui vult indicia, illa petit. &
l subdit, quod ita vidit seruari. *l* Tu vero, dic quod Aut loquimur an sit danda reo copia indiciorum antequam subijciatur torturæ: & tunc non est danda, nisi petatur: & est communis opi. vt attestatur Boss. in tit. de indi. nu.
m 79. vbi etiam subdit, quod ita practicatur: *m* Si verò petatur, omnino dari debet: & est communis opin. vt dicit Nouel. in tract. ad defensam, fol. 89. in primis verbis, Alex. de Neuo, consil. 86. num. 4. dixi infra quæst.
n 64. versic. sed quid si ille. Aut loquimur, *n* an sit danda ante condemnationem: & dic quod debet omnino dari, etiam si non petatur. Et hoc siue sit conuictus, siue etiam confessus, vt dixi infra versic. est igitur. & ita seruatur in hac prouincia. Non tamen intellige quod sit danda reo cum effectu ipsa copia processus expensis officij, vel partis querelantis, sed fit tantummodo decretum copiæ, ita vt pars (si velit) possit illam habere,
o o suis tamen expensis.
5 Sed quæro, nunquid reus petens copiam processus, teneatur exprimere causam, propter quam illam petat. Respon. Fortè de iure posset dici, quod sic: & ita videtur tenere Alexand. consil. 65. col. penult. lib. 1. Sed
p contrarium *p* ex communi vsu seruatur, vt dicit Blancus in pract. crim. fol. 38. num. 78. & sequent. & sic satis est, quod pars dicat, Peto copiam indiciorum mihi decerni, hæc enim assertio inclusam habet causam, quia scilicet volo me defendere, & eludere indicia aliter quam per torturam.
q *q* Scias tamen, quod hæc publicatio processus fieri non
r solet, nisi quando proceditur *r* contra reum absentem,
6 & contumacem; tunc nulla facta publicatione processus, neque data copia parti, deuenitur contra eum ad condemnationem etiam capitalem, vt quotidie videmus.
s *s* Sed pone quod plures sint rei de vno delicto accusati,
t *t* quorum vnus sit præsens, alij vero contumaces. Resp.
7 quòd licet secundum aliquos non debeat differri processus rei præsentis, donec illi, qui sunt contumaces, condemnentur; & hanc dicat esse communem opin. Boss. in
u tit. de senten. num. 85. *u* in hac tamen prouincia seruatur totum contrarium: quia scilicet nunquam publicatur præsenti processus offensiuus, nisi prius contumacib. condemnatis, vt etiam fatetur Boss. in loco præalleg. & in titu. de delicto, num. 46. Et ita omnino seruandum esse, in facti contingentia senatus expresse rescripsit prætorib. Fontanellæ, & Romanenghi, 11. August. 1558. Et est (iudicio meo) optima practica, ne (si publicetur processus) possint contumaces instrui de indicijs contra eos existentibus, & subornare testes, &
x deinde comparere. *x* Ipsis autem contumacibus condemnatis, fit publicatio processus quò ad præsentes, da-
y turque eis copia, deletis tamen prius, *y* quantum commodè fieri potest, nominibus contumacium, atque iis omnibus, quæ ad eos pertinent, quatenus tamen quo ad præsentes per huiusmodi deletionem non tollatur vel in minimo facultas defensionis.
z *z* Item scias, quod nunquam publicatur processus,
8 neque datur copia parti, nisi prius factis debitis testium repetitionibus, iuxta ea quæ dixi supra, q. 45. non enim datur reo copia indiciorum, quæ iudex sumpsit super processu informatiuo, nisi postquam sunt eo citato legi-
aa timè repetita. Et ita practicatur, vt dicit *aa* Maranta in suo Specul. fol. 80. nu. 8. in fin.
bb *bb* Quæro nunquid sit danda reo copia allegationum.
9 Dixi infra lib. proximo.
10 Danda est autem processus copia non tantum reo, sed etiam accusatori, si illam petat: quod intellige, quando processus publicatur etiam reo, sed ante publicationem processus non debet dari copia accusatori, etiam si
cc illam petat pro interesse fisci, *cc* vt possit alia indicia subministrare. Est enim hoc casu omnino repellendus: & ita seruatur, vt dicit Bos. in tit. de iud. nu. 82. Vidi tamen quandoque ostendi à iudicibus examina reorum accusatorib. vt melius sciant fisci partes tueri: quod tamen ego non nisi ex magna causa, & in atrocioribus delictis, & in quib. difficilè esset habere indicia, faciendum esse consulerem.
dd *dd* Hæc autem omnia, quæ de publicatione proces-
11 sus dicta sunt, intelligi debent, vt locum habeant in processu, qui specialiter fit contra aliquem, contra quem tanquam culpabilem iudex inquirit. Secus autem dicendum est de processu, qui fit super inquisitione generali ad inuestigandum quis fuerit delinquens; cum enim in ea non sit adhuc aliquis reus certus, nō est alicui danda copia indiciorum: & ita obseruat consuetudo, vt attestatur Anto. de Canar. de quæst. in 2 membro, num. 52. in fin. Quod nota, quia plerunque solent fieri quædam comparitiones præuentoriæ, petendo copiam indiciorum, &c. cum tamen adhuc non sit formatus proces-
ee sus informatiuus, siue inquisitio specialis, *ee* eludunt iudices imperitos; debet igitur iudex prius formare ipsam inquisitionem specialem, siue processum offensiuum: & deinde seruatis seruandis (iuxta dicta in
ff quæstionibus præcedentibus) poterit dari copia *ff* inquisito.
12 An autem facta publicatione processus, possint adhuc recipi testes, dixi infra, quæstio. 61. versic. sed quæro.
gg *gg* Est igitur certa iuris conclusio, quod in criminalibus
13 nemo debet condemnari, nisi prius dato termino *hh* ad
hh faciendum suas defensiones, etiam si fuerit delictum ip-
ii sum *ii* sponte confessus. Et hanc practicam seruat totus mundus, vt dicit Syluest. in l. 2. post num. 2. C. de custod. reorum, Ang. de malef. in verbo, Qui iudex dictis inquisitis, in primis verbis: quem refert Pract. Conradi, fol. 307. num. 3. Ita etiam seruari ex communi obseruantia attestatur Marian. in rep. cap. qualiter & quando, post num. 132. de accusat. Paris Put. de synd. fol. 459. cap. 6. in fin. Pract. Cater. fol. 538. nu. 45. Boss. in tit. de senten. num. 1. potest enim reus contra propriam confessionem multa deducere, de quibus dixi infra q. 55. vt in facti contingentia consuluit Gramm. cons. 16.
KK Vide quæ dixi infra quæst. 65. in prin. *KK* Et aduerte, quia talis terminus defensionis dandus est reo etiam non petenti, vt supra dixi; & hoc non modo quando tantum est conuictus, vt aliqui faciunt, & dicit videri communem mentem Doctorum Bos. in tit. de confessis, nu. 10. sed etiam quando est sponte confessus, vt dicto loco præalleg.
ll *ll* Et hoc adeo verum est, vt nec etiam princeps pos-
14 sit etiam de plenitudine potestatis tollere in criminalibus suas defensiones reo, secundum Bald. in l. 3. Si is pro quo. vers. in ead. gloss. ibi non obstante, ff. quod quisque

quisque

quisque iuris. Et hanc doctrinam omnes Doctores tenent, vt dicit Socin.cons.166. post num 46. versic.tertius casus, lib.2. quem refert Marsil. in pract.crimin.§. expedita,nu.76. & in §.opportunè, nu.61. & cons.81. num.78.quod cons.Soc.ego retuli supra q.31. vers.Adde quòd hæc.

25 Vlterius quæro, nunquid reo capto in flagranti crimine dandus est terminus defensionis? Dixi supra q.8. versic. Sed nunquid.

mm *mm* Quæro nunc an possit reus per pactum renun-
16 ciare termino sibi statuto ad faciendum suas defensiones. Respon.quòd in causis criminalibus potest reus renunciare suis defensionibus, quando agitur de imponenda pœna corporis afflictiua. Ita sentit Glo. in l.pactum inter hæredes, in verbo Liceat, ff. de pactis, quæ communiter approbatur à Doctoribus, vt ait Duennas regu.190. in 4.limitatione. Illam etiam dicit esse ab omnibus receptam Didacus in Epitom. super 4. Decretal. fol.202. nu.16. Hanc etiam attestatur esse communem opin. Ant.Gomez.cap.1.delictorum,post num.66.Bene verum est, quòd si reus fuisset sponte confessus delictum, & iudex illi statuisset terminum ad faciendum suas defensiones, posset hoc casu reus illi termino renunciare, & posset iudex statim illum morti tradere: & ita practicatur, vt dicit Bald.in l.si accusatoribus, num.11. C. de accusa. hoc etiam in practica satis receptum esse testatur Didac.in loco præallegato. Solentque iudices hu-
nn iusmodi renūciationi apponi facere clausulā, *nn* Quia scilicet scit nullam se habere defensionem iuxta dictum Bald. in l.raptores,nu.4. C.de episcop. & cleric. quod se dicit semper practicasse Angel. de malefic. in verbo, Qui iudex dictis inquisitis,&c. num.8. Et dicit Angel. in l.sed si quis,§.quæsitum,post num.3.ff.si quis cautio. quòd hac practica hodie vtuntur assessores: quem re-
oo fert Aug.ad Ang.in d.verbo,Qui iudex,nu.14 *oo* Consulo tamen iudicibus, vt nullo modo curent inducere reos ad renūciandum suis defensionibus, ne super eos, & eorum filios conuertatur, si inique fecerint, vt dicit Ang.in d.§.quæsitum.

pp *pp* Sed hic incidenter quæro, nunquid reus implorans
17 clementiam iudicis, & petens *qq* veniam delicti, cen-
qq seatur fateri delictum. Respon. Si quidem petat veniam delicti solenniter coram iudice, videtur fateri delictum: si verò petat veniam extraiudicialiter, illud fateri non videtur. Et hæc distinctio est de mente Doctorum, vt dicit Gigas de crim.læsæ Maiesta.fol.112.quæst.23. num.3. Faciunt quæ in hoc proposito dixi supra q.21. versic. Sed hic cadit.

ADDITIONES.

a *Vbi accusator*. Videndus erit Farin. tit.de indit. vol. 2. q.39.plenissime nu.2. & 1. per totam. Quid quando processit ad torturam ex informatiuo, an sit danda copia, vel facienda repetitio. ibid.nu.164. Bern. Ros.

b *Fit publicatio processus*. Vide Baiardum.

c *Cum termino defensionis*. Vide Baiardum.

d *Copia indiciorum*.] Sed qualiter danda, & in quibus casibus non danda, adde, & vide plene in collect. mea commun.opin.§.copia indiciorum. Giach.

e *Et hac quidem conclusio*. Vide Baiardum.

f *Nam regulariter*. Farin.d.q.39.nu.71. Ber. Ros.

g *Ipsius inquisiti*.] Idem tam in testium publicatione,quam processus, vide plene per Ludouic. Caret.in pract.sua de hæretic.post num.122. Giach.

h *Quod inoleuit practica*. Farin. d. q.39. num.85.86. & 87. Bern. Ros.

i *Bene verum est*. Farin. d.quæst.88. Bern. Ros.

K *Non petenti*.] Vide etiam per Caret.in pract.crim. pag.157.col.2.vbi etiam subiungit,quod copia indiciorum data, si in termino ad indicia purganda petierit, post terminum repulsæ concedendus est. Item, quòd indiciorum copia danda sit reo nō petenti, communem dixi in collecta mea communium opin. cap.indicium, num.9. Giach.

l *Tu vero dic*. Vide infra quæst.54.vers.Sed quid.Vulpellus respon.74. num.7. & sequen. Farin. d. quæst.39. nu.35.& seq. & num.90.91.97.vbi etiam de petente. Bern. Ros.

Vide eundem Baiardum.

m *Si vero petat*. Vide Baiardum.

m *Si vero petatur*.] Item de copia repertorum in inquisitione speciali danda reo illam petenti atque de forma in danda adhibenda; Item de copia danda inquisito. vide in collecta mea commun. opin.copia indiciorum, num.1.2. Giach.

n *An sit danda ante condemnationem*. Adde quòd hęc copia indiciorum, quæ datur ante condemnationem, etiam si non petatur, differt ab illa, quæ petitur ante torturam, cùm hæc non detur non petenti, & dicitur præuentoria. Illa autem omnino dari debeat supra quæst.8. vers.Sed nunquid.q.28. vers.Dictum est. Dixi infra ad quæstionem 82.stat.6.vers.Primo,ad finem. Adde Bonifac.de Vitalinis in suo Tractatu malefic. titul. Quæ indicia debeant præcedere torturam, sub numero 10. Drogh.

o *Suis tamen expensis*. Vide Baiardum.

p *Ex communi vsu*. Farin.d.q.39.nu.74.75. Ber.Ros.

q *Stat tamen quod hæc publicatio*. Vide Baiardum.

r *Contra reum absentem*. Adde infra,quæst.61. versic. Sed hæc quidem, vbi in hoc micatur de Aretino, & Marsilio. Drogh.

s *Sed pone quod plures sint rei*. Vide Baiardum.

t *Quorum vnus sit præsens*. Absentes ergo condemnantur, vt supra, vers.1.Deinde constituris, & præsentibus publicantur processus, & cur hoc sit, vide Bod.tit. de delict.nu.46. Placentiæ tamen ex ordine Ducali dabantur sex menses absentibus, quibus elapsis nunquam amplius audiuntur, & interim supersedebatur contra præsentes; quæ tamen constitutio hodie correcta reperitur per aliam nouam publicatam de anno 1594. die 12. Decembris, Rubrica de Auditore criminalium, §. vbi contingat esse plures reos; sed in Statu Mediolani per Regias literas anni 1581. die 17. Aprilis, ibi *intendiamo oltre ciò*; Dantur duo anni absentibus, quibus elapsis nec vnquam audiuntur, nec ad nouas defensiones admitti possunt; de quibus literis dixi supra ad quæstionem quartam, vers.Quando verò, & dicam infra. An autem sic absens à præsente, vel è contra grauari possit, vide in addit.ad Dyn.in reg. Ratihabitionem litera D,de reg.iur.in 6.Crau.tract.de antiq.temp. par.1. vers.Propositum,nu.23. & ead.par. vers.ampliatur nu. 5.& 10. & an res sic inter alios acta præiudicet; fusius per eundem Crau.d.tract.par.2.num.42. cum seq. vide quæ dixi supra ad quæst.21.vers.Fuga. Drogh.

u *In hac tamen prouincia*. Farin.d.q.39.nu.55.Ber.Ros.

x *Ipsis autem contumacibus*. Vide Baiardum.

y *Quantum commode fieri potest*. Farin.vbi supra,nu. 56.& seq. Bern. Ros.

z *Item sciens*. Vide Farin.q.66.p.8.nu.310. Bern.Ros. Vide eundem Baiardum.

aa *Maranta*. Et tit.de inquisit.nu.8. Ber.Ros.

bb *Quæro nunquid sit danda copia*. Vide Baiardum.

cc *Vt possit alia indicia subministrare*. Adde quoad ministrationem indiciorum supra quæst.11. versic. Sed quid è conuerso. Drogh.

dd *Hæc autem omnia*. Secus de his, quibus fiscus non vtitur. Vulpell.resp.102. Ber. Ros.

ee *Vt eludāt iudices*. Adde quæ cōtra imperitos iudices dixit sup.q.6.ad fi.& de iudicib.imperitis, & modernis

qui

qui permittunt se à Notarijs gubernari dixi supra ad q. vers. Cæterum. *Drogh.*

ff *Inquisito*. Idem per Boss. in tit. de deliquen. nu. 3. & 4. & de inquisit. nu. 70. Roland. consi. 12. nu. 33. 35. cum sequentibus lib. 3. *Giach.*

gg *Est igitur certa iuris conclusio*. Cattar. de execut. senten. c. 1. nu. 115. Farin. tit. de indit. vol. 2. q. 39. nu. 1. 2. 15. & 32. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

hh *Ad faciendum suas defensiones.*] Adde, & vide in Reper. do. Fel. §. reus in criminalibus. colum. mihi 552. *Giach.*

ii *Sponte confessus*. Adde supra hac eadem quæstione vers. sed nunquid, infra q. 96. vers. Et hæc quidem conclusio, q. 54. vers. sed quid si exhibeatur Confessio, q. 55. vers. potest etiam cum seq. infr. ad q 82. stat. 6. in fin. vbi dixi. *Drogh.*

KK *Et aduerte*. Vide Baiardum.

ll *Et hoc adeo verum est*. Rota Lucensis decis. 32. Farin. tom. 2. quæst. 38. nu. 3. sub tit. de indit. & q. 39. num. 18. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

mm *Quæro nunc*. Farin. d. q. 39. nu. 51. 52. & 55. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

nn *Quia scilicet, scit*. Farin. d. quæst. 39. nu. 56. & seq. *Ber. Ros.*

oo *Consulto tamen Iudicibus*. Ergo serua semper ordinē, & regulam traditam infra q. 65. ver. primo, & adde, quia contra tales Iudices inuehitur Marsil. consil. 16. num. 25. vt per Menoch. d. Tractatu de arbr. Iud. lib. primo, quæst. 7. num. 10. eodem lib. 1. quæst. 87. num. 8. in fin. Et quòd immò de iure non possit renuntiari defensionibus, tenuit Felin. in cap. si quando col. 1. de offic. delegat. allegat Glos. in l. pactum inter hæredem ff. de pact. & in cap. ex parte, il 2. col. 2. de off. delegat. & in capit. Pastoralis §. quia verò, col. mihi quinta extra eodem, Gomez. de delict. cap. 1. sub nu. 66. per Glos. fin. in l. pactum inter hæredem in fine, ff. de pact. quicquid in contrarium dixerit etiam Crauet. consil. 115. num. 12. ad fin. quia pro pecunia loquitur ibi; Et dum in versic. seq. tractat de Reo veniam petente, Vtrum videatur confiteri, Adde Decium in l. si non videtur rem, ff. de reg. iur. in fin. *Drogh.*

pp *Sed hic incidenter quæro*. Vide Baiardum.

qq *Veniam*. Adde Corset. in repertor. Abbat. in vers. absolutio vel venia. Blanc. in l. fin. nu. 308. ff. de quæstion. Alciat. consi. 108. num. 10. & sequ. §. 5. Nota tamen quod qui gratiæ, & clementiæ Princip s se submittit, iuri suo renunciare non videtur. Francis. Marc. decis. 389. nu. 1. in 2. part. *Guiot.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO XLIX.

SVMMARIVM.

1 Iudex vlterius instantia, an, & quando possit publicare processum.
2 Reus debet reduci ad carceres inferiores, & ei dari licentia, vt possit cum Aduocato, & Procuratore colloqui post datum terminum defensionis.
3 Iudex an possit prohibere, ne reus Aduocatum, & Procuratorem alloquatur.
Stracc. in adnot. ad Cran. lapsus.
L. custodiam ff. de publ. iud. non seruatur.
4 Ioseph. Ludou. error.
5 Rei examinati possunt liberè alloqui Aduocatos, & Procuratores in statu Ecclesiastico.
6 Originalis processus nemini est dandus.
7 Iudex non tenetur dare defensiones, donec effectualiter amplexa fuer. informatio.
8 Publicatio est necessaria ad impugnandum testes, & eorum dicta.
Publicatio an dicatur fieri per confrontationem.
9 Indiciorum copia est danda miserabilibus personis, etiā quòd non petant.
Et si statutum concederet copiam si petatur.
10 Indiciorum copia, an, & quando sit danda, remissiuè.
11 An tertio comparenti pro suo interesse.
12 An Doctori carcerato
Doctores in rebus proprijs sciunt minus, quam alij.
13 Stylus quod non detur copia indiciorum, an valeat.
14 Magna Curia Vicariæ habet præeminentia in torquendo ex processu informatiuo.
15 Gubernatoribus Romæ datur ius prædictum.
16 Processus primus deperditus si post confectionem secundi reperiatur, attendi debet.
17 Indiciorum copia est danda, licet Princeps mandet procedi ex processu informatiuo.
18 Et quid si Iudex ex statuto haberet liberum arbitrium.
19 Et quid si non petatur.
20 Et in quid in crimine læsæ Maiestatis.
21 Et si fuerit denegata, an confessio valeat ad condemnationem.
22 Indiciorum copia datur in statu Ecclesiastico, etiam quòd non petatur.
23 Flamm. Chart. error.
24 Indiciorum copia est danda petenti ante torturam.
Et quid si petens esset torturæ alligatus.
25 Indiciorum copia pōtest denegari, homini malæ famæ, & etiam Aduocatis.
26 Iudex procedens ex officio, an possit ad torturam deuenire, non data copia indiciorum.
27 Pauperi est danda copia gratis.
28 Pauper quis dicatur, remissiuè.
29 Et quid seruetur Romæ.
30 Tertio comparenti ad defensionem absentis an sit danda copia.
31 Processus factus contra plures, an sit publicandus, si omnes non comparent.
Socij, & complices nominati in capitulis absque nominibus, an debeant reo declarari, nu. eod.
32 Copia processus datur ante repetitionem, si per reos fuerint habiti testes Curiæ pro repetitis.
33 Testes habiti pro repetitis probant.
34 Protestatio rei, quod habet testes pro repetitis, exceptis mortuis, & absentibus, & saluo iure repetendi super interrogatorijs, an sit admittenda.
35 Flamm. Chartar. impugnatur.
36 Magna Curia Vicariæ est maius Tribunal Italiæ.
37 Expeditio causæ criminalis non retardatur in Regno Neap. sub prætextu testium Curiæ non repetitorum.
38 Renuncians repetitioni testium absque reseruatione opponendi contra dicta, & personas, non sibi præiudicat, quin possit opponere.
39 Reus non potest defensionibus renunciare.
Flamm. Chartar. lapsus.
40 Repulsa in criminalibus conceditur indistinctè.
41 Testes ad defensam possunt examinari, etiam post publicationem cessante timore subornationis.
42 Conclusio non fit in causis criminalibus.
43 Foller. error.
44 Copia testium examinatorum pro informatione Curiæ an sit danda reo.
45 Et quid de copia depositionum testium inquisitorum de subornatione.
46 Vulpell. impugnatur.
47 Copia allegationum an sit danda.
48 Innocentiæ signa, remissiuè.

49 Stan-

b *Fit publicatio processus.* Addde, an iudex alterius
1 instantiae poterit publicare processum, & in quibus casibus, si à primo iudice non fuerit publicatus. latè Felin. in c. causam quae, num. 14. de test.

c *Cum termino defensionis.* Adde, quòd † dato termino
2 defensionis reus debet reduci ad carceres inferiores, idest poni ad largam, vt possit loqui cum Procuratoribus, & Aduocatis, & ordinare suas defensiones, secundum Marsil. in pract. crim. n. 5. post quam. nu. 5. in fi. quem refert, & sequitur Foller. in sua pract. crimin. in
3 verb. & facta sua contest. num. 10. nec potest † vetari, quòd reus eos non alloquatur, vt per Straccham in adnota. ad Crau. in consil. 35. vbi tamen laudat illos iudices, qui aliquo officiali Curiae assistente admittunt defensores rei ad alloquendum, ne instruatur rei, & ne occasio detur veritatem occultandi, & ad hoc allegat tex. in l. custodias. ff. de pub. iud. Ego autem hoc nō approbo, quia si libera non est locutio, liberae non sunt defensiones, nam aduocati, & procuratores timore illius officialis, sed potius fisci, vel accusatoris exploratoris non audebunt dicere omnia, quae facerent ad defensionem rei, vt puta pro repellendis testibus, vel aliquid contra accusatorem, & similia; nec tex. in l. custodias. illud probat, quinimo contrarium: ibi enim habetur, quòd quando fiebat examen rei, debebant esse praesentes patroni causarum, quod erat ad fauorem reorum: sed hodie nō seruatur, ita dicit D. Clarus supra in q. 45. in vers. quaero etiam, & si fiscus potest recipere informationes, & examinare reum sine interuentu eius Aduocati, & Procuratoris, ita etiam, & reus debet posse alloqui eius Aduocatos, & procuratores sine praesentia fisci, vel eius, siue accusatoris exploratorum, cum in iudicijs seruanda sit equalitas, imò semper esse debet fauorabilior causa reorum, vt per D. Clarum sup. in quaest. 23. vers. Item quaero nunquid, fateor tamen, quòd hoc possit fieri cum publicis latronibus, sicarijs, assassinis, & similibus diffamatis, qui possunt nominare plures complices, & ita aliquā feci seruari per Auditores meos; sed quòd indistinctè sit faciendum cum omnibus reis, non laudo, nec solet
4 fieri apud bonos, & iustos iudices, & † licet Ioseph. Ludouic. in conclus. 38. vers. infertur 99. dicat, quòd ex communi obseruantia non solent poni ad largam in casibus arduis, nisi postquam ratificauerint delictum, vel essent in casu absolutionis, & si eorum Aduocati, vel Procuratores voluerunt alloqui eos, permittitur in praesentia iudicis, vel fiscalis, vel Notarij, vel saltem Custodis carcerum, tamen salua eius pace, se decipit, & ipse confitetur, quod contrarium practicauit, & practicari
5 vidit, † & nescio videre, quomodo tam breui tempore abrogatum fuerit, si versatus fuisset in Regno Neap. & & in Statu Mediolani, de huiusmodi obseruātia vtique attestatus non fuisset, & in Statu ecclesiastico prouisum fuit per motus proprios Pauli III. ad fauorē pauperum, & Pij IIII. super reformatione Auditoris Camerae, quod completo processu, & dato termino ad faciendum defensiones suas, debet poni ad largam, vel in secretis carceribus, prout facti qualitas expostulat; sed tamen ei sic retento in secretis carceribus, pendente termino defensionis, commoditas dari debet liberè loquēdi cum eius Aduocatis, & Procuratoribus etiam semotis arbitris; nisi tamen qualitas causae aliud necessario suadeat; & licet dicti motus proprij loquantur de iudicibus Almae Vrbis, tamen seruari debent in toto Statu ecclesiastico, secundum Menoch. in consil. 51. nu. 36. volum. 1. quem refert, & sequitur Chartar. in prax. interrog. reorum, lib. 3. cap. 3. num. 47.

6 Item adde, quòd † Notarius nemini dare debet originalem processum, vt est communis opin. Io. de Amic. consil. 106. num. 7.

7 Item † adde, quòd Iudex licitè copias, & defensiones denegare potest, donec effectualiter completa fuerit informatio, nam primò debet fundari intentio actoris, & Curiae per testes, antequam reus audiatur in suis exceptionibus, & defensionibus, vt per Foller. in pract. crimin. in verb. recipiantur defensiones, nu. 22.

8 Item adde, quòd † per confrontationem dicitur etiam fieri publicatio testium, Bart. in Extrauag. ad reprimen. in verb. & figura, dicens, quòd si non publicarentur, nō possent impugnari testes, nec eorum dicta.

e *Et haec quidem conclusio.* Adde, quòd copia † indicio-
9 rum est danda mulieribus, pupillis, pauperibus, & alijs personis miserabilibus, & non petentibus; licèt extaret statutum, quòd copia daretur parti, si eam petierit. Marsil. cons. 56. num. 14 in 1. Simon de Pret. consil. 202. num. 15. & Vulpell. consil. 34. nu. 6. & consil. 74. num. 7.
10 Et in hac materia, an † sit danda copia indiciorum, vide Bertaz. in consil. 130. cum addition. vbi ponit multas
11 ampliationes; & ibi habetur, an † sit danda testio comparenti pro suo interesse, & copia debēt dari etiam Do-
12 ctori † carcerato, potius quàm alijs, quia Doctores in rebus proprijs sciunt minus, quàm caeteri, vt dicit Boss. de indicijs, & consid. nu. 80. sed aduertendum est, vbi
13 extaret † stylus, vel consuetudo contraria, quòd copia indiciorum, & terminus ad defendendum dari non debet. Rota decis. 11. col. fin. Afflict. decis. 391. num. 5. & decis. 135. num. 3. & Paris. consil. 44. vol. 1. quos omnes refert, & sequitur, Viui. opin. 717. nu. 24. vol. 2. sed iudicio meo Afflict. in d. locis hoc firmare non videtur, nisi contra latrones insignes, disrobatores stratarum, incendiarios, violentos raptores, & committentes grauia crimina, contra quos laborat infamia. Et etiam aduertendum est, quòd in Regno Neap. nō potest dici stylus,
14 quia † magna Curia Vicariae habet praeeminentiam expressè à Rege concessam, quae ex processu informa-
15 tiuo ad torturam procedere potest, et † talis praeeminentia concessa fuit etiam Gubernatoribus Vrbis per Sum. Pont. Leonem X. vt in constit. 7. de qua in Bullario nouiter impresso, vol. 1. fol. 185. vide tū circa huiusmodi stylum

stylum Alex. in cons. 65. nu. 9. & 10. vol. 1. vbi conatur
defendere officialem post factum, sed ibi sub num. 3. di-
cit, quòd si antè torturam requisitus fuisset de consilio,
consuluisset officialem rectè, & sanctè facturum, si ne
dum vnam dilationem sed etiam plures ad indicia antè
torturam purganda, dedisset; & sic arbitror, quòd om-
nes iusti iudices facere debeant, & teneantur.

36 Item adde, † si processus esset deperditus, & fieret
nouus, & ante sententiam reperiretur primus; debet iu-
dicari secundum primum. Afflict. in const. cordi, nu. 19.
rub. 5. lib. 2. & vide, quæ posui infra, in quæst. 93. in prin.
Ibi, in hac tamen Prouincia.

37 Item adde, quòd † Iudex tenetur dare copiam indi-
ciorum reo, etiam si Princeps rescripsisset, contra inqui-
situm procedēdum esse ex processu informatiuo. Gram.
cons. 64. Rolan. cons. 12. vol. 2. Pans. cons. 2. nu. 156. vol.
38 4. & † hoc procedit etiam, quod iudex ex forma statuti
haberet liberum arbitrium, ita consuluit Ruin. cons. 147.
nu. 7. vol. 7. & Menoch. de arbitr. iud. quæst. 78. in fin.
Sed ego vidi semper, quòd iudices habentes auctori-
tatem à Principe procedendi ex processu informatiuo,
denegatis copijs indiciorum, ad torturam deue-
niunt.

l *Tu vero dic.* Adde † videndum Viui. opin. 717. vbi
19 ponit multas ampliationes, & limitationes. & an danda
20 sit copia in crimine læsæ maiestatis, † & si reus, qui te-
nebatur petere copiam, tortus fuerit ante repetitionem
copiæ, & postea ante repetitionem torturæ illam perie-
rit, non est danda, si super primis indicijs torquetur, su-
per quibus sufficienter non fuerit tortus, & sibi imputet
si antè primam torturam, copiam non petierit. Mars. in l.
21 vnius, §. cognituram, nu. 3. ff. de quæst. & † si copia de-
negata fuerit, an ex confessione facta à reo etiam
ratificata, possit deueniri ad condemnationem, vel ad
alium effectum, Girlan. in tract. de quæst. & tortura in
in vlt. cap nu. 20.

22 Item adde, quòd in statu ecclesiastico iudices debent
dare copias indiciorum, etiam si petitæ non fuerint per
motus proprios Pauli III. in fauorem pauperum, & Pij
IIII. super reformatione officij Auditoris Cameræ; licet
23 † Chart. in praxi interrogandorum reorum lib. 3. cap. 3.
nu. 52. dicat, intelligendos esse secundum ius communē
scilicet, si petantur; de quo intellectu valde dubito: nam
motus proprij nihil operarentur, quia de iure communi
debent dari petenti, nec facit doctrina Ias. in l. vniuersa,
C. de precibus imper. offeren. de statuto requirente, vt
fideiussio præstetur, quod debet intelligi si petatur, nam
statutum non disponit super eo, quod de iure communi
fieri debebat, vt disponunt Motus proprij: & velle in-
terpretari, quòd summi Pontifices in suis Motibus pro-
prijs nihil disponant vltra ius commune, mihi videtur
durum; tamen me remitto, & credo, quòd potius erat
dicendum, quòd prædicti Motus proprij parum obser-
uantur.

m *Si vero petatur.* Adde, quòd † omnino dari debet,
24 etiam ꝙ reus esset torturæ alligatus, & esset superseden
dum, secundū Vulpell. in cons. 21. nu. 2. & cons. 74. nu.
8. nisi iudex procederet ex processu informatiuo virtute
præeminentiæ, quia tunc non tenetur dare copiam an-
te torturam, quam habet magna Curia Vicariæ, & Gu-
bernator Vrbis.

25 Item adde, † quod homini malæ conditionis, & fa-
mæ capto, potest denegari copia indiciorum, cui etiam
propter delicti qualitatem Aduocatus denegatur Aug. ad
Angel. in verb. quòd fama publica præcedente num. 37.
Tiraq. de pœnis mitig. causa 49. nu. 30. & etiam iudex
26 † procedens ex officio, poterit deuenire ad torturam,
non datis copijs indiciorum. Gram. vot. 3. num. 26. & in
cons. 34. nu. 13.

o *Suis tamen expensis.* Adde, quòd pauperi † inquisi-
27 to debent dari copiæ indiciorum, fieri acta, & defensio-
nes gratis, Foller. in pract. crim. in verb. recipiantur de-
28 fensiones, nu. 27. † & quis dicatur pauper in causa ci-
uili, & criminali declarat Alexan. in cons. 18. volum. 4.
29 & Menoch. de arbitr. iud. cas. 65. & in statu † ecclesiasti-
co expressè prouisum fuit per motum propriū Pij IIII.
super taxa mercedum Notariorum criminalium Vrbis
in fine, ꝙ pauperibus dentur copiæ processus gratis, &
vbi opus fuerit loco copiæ indiciorum, tradantur origi-
nalia Aduocato, & procuratori pauperum gratis, & sine
aliqua impensa; remittendo arbitrio Aduocati, & pro-
curatoris pauperum, quis sit pauper.

q *Scias tamen, quòd hæc publicatio.* Adde, quòd ter-
30 tio † comparenti copia non est deneganda, licèt reus
sit absens; nec potest deueniri ad condemnationem sta-
tuto permittente, vnicuique de populo veniendi ad dè-
fensam absentis, alias sententia èsset nulla. Paul. de Cast.
in cons. 331. in fin. vol. 2.

s *Sed pone, quòd plures sint rei.* Adde, † ꝙ idem habe-
31 tur per Ant. Scap. in tract. iuris nō scrip. lib. 5. c. 114. nu.
14. cum seq. & ita passim practicatur apud bonos, & pra-
cticos iudices.

x *Ipsis autem contumacibus.* Adde, ꝙ D. Clarum se-
quitur D. Chart. in pract. sua interrog. reorū c. 3. nu. 75.
lib. 3. sed Foller. in pract. crim. in ver. detur copia nu. 12.
dicit, quòd socij complices, mandantes, & mandatarij de
bent per curiam declarari, & nominari, vt cōmodè reus
possit facere defensiones suas, & ad hoc allegat Mars. in
cons. 49. quia ita generaliter non loquitur, sed tantum-
modo de mandatario, & non de alijs. Ego autē vidi pra-
cticari in statu ecclesiastico, & etiam in Regno Neap. ꝙ
nomina sociorum, & complicum tacentur, sed quò ad
mandatarium, fateor, quòd debet nominari, si de eius no
mine apparet in processu, quia principaliter tangit de-
fensionem mandantis; & si darentur omnia nomina so-
ciorum, esset pandere secreta Curiæ, contra quam multi
falsitates fabricari possent, & forsan posset dici, hoc re-
linquendum esse arbitrio iudicis.

z *Item scias.* Adde, quòd † in omnibus Curiis ferè to-
32 tius Italiæ seruatur, quòd copia processus datur, etiam
antè repetitionem testium, si per reos, vel eorum pro-
curatores ad hoc in specie constitutos, testes Curiæ ha-
bentur pro ritè, & rectè examinatis, & repetitis: quia
33 tunc † perinde est, ac si parte citata per iudicem repeti-
tio formiter facta fuisset, Capic. decis. 74. Vulpell. cons.
68. num. 7. & Foller. in pract. crim. in ver. detur copia
34 capitul. num. 5. vbi dicit, † quòd multoties, vt habeatur
copia repertorum, solent haberi testes pro citatis, iura-
tis, & legitimè repetitis, præter absentes, & mortuos;
sed quòd fiscus instare potest, vt non detur cum dicta
reseruatione, si in omnes habeātur pro repetitis; & quòd
ita seruatur in magna Curia Vicariæ, licet Salerni, & in
sancto Seuerino detur copia repertorum, etiam cum
dicta reseruatione. Sed Chartar. in sua praxi interrog.
reor. lib. 3. num. 61. cum seq. absolutè tenet, hanc reser-
uationem esse admittendam, dicens, quod copia est
concedenda, si reus vel eius procurator ad hoc in spe-
cie constitutus habeat testes pro ritè, & rectè exami-
natis, præter absentes & mortuos; & saluis sibi exce-
ptionibus contra personas, & dicta testium, & repetitio-
ne super interrogatorijs, quatenus illos repetere volue-
rit; eo quòd ita in statu ecclesiastico practica inoleuit,
& etiam in Regno: allegans ad hoc Capic. in dicta de-
cis. 74. & Foller. in pract. crimin. in ver. si confitebun-
35 tur, num. 51. in quibus † locis nulla sit mentio de di-
cta reseruatione, vt in eis est videre, quinimmò Foller.
in loco supra per me citato, tenet prædictam reseruatio-
nem non esse concedendam, dum dicit, quòd fiscus in-
stare potest, vt non detur copia cum dicta reseruatio-
ne, & quòd ita obseruat magna Curia Vicariæ, & licet

postea

posita ibidem contrarium tenere videatur in testibus absentibus, qui longa absentia absituri sint; illud tamen non affirmat, dicens, quòd est maius dubium quo ad absentes, quàm ad mortuos, qui amplius reperi non possent, & benè dicit, quia si testes sunt præsentes, possunt induci ad discedendum, vt non habeantur pro repertis; & absentes, vt non redeant, ne reperi possint; & sic quocunque modo insurat suspitio fraudis, tam quo ad testes absentes, quàm præsentes; nec vnquàm vidi in statu ecclesiastico practicari, quòd huiusmodi reseruationes admittantur, sed quod tantummodo habentur testes pro repertis saluo iure opponendi contra eorum dicta, & personas; alias nimis damnosum esset fisco, si absentes non haberentur pro repertis propter timorem fraudis, vt supra dixi: & reseruatio testium mortuorum minimè fieri potest, quoniam est cōtra casum, l. fin. C. de testib. qua disponitur, quòd testes mortui, licèt repetiti non fuerint, probant saluo iure legitimo ipsi reo opponendi contra personas, & dicta testium, & ita firmat ibi Paul. de Castr. & Mille. in sua praxi fol. 54. nu. 17. Alia reseruatio repetendi testes, quatenus illos repetere voluerit omnino est reicienda, cum ipsa quoque sit multum præiudicialis. Et ideo Clar. in quæst. 53. vers. Quartus est casus in fin. monet iudices, præsertim in causis criminalibus, vt se abstineant ab huiusmodi repetitionibus, quæ fiunt ad instantiam partium, nam sæpè numero processus inuoluunt, ac destruunt, magnamque præbent occasionem subornationibus, & falsitatibus testium; & licèt de iure communi permittebatur inquisito, vt posset facere interrogatoria testibus contra ipsum examinatis; hodie tamen de stylo omnium Curiarum non dantur, quia inquisitus habet repulsam. Foller. in verb. recipiantur defensiones, num. 32. quem sequitur Clar. in quæst. 23. item quarto. Stantibus itaque prædictis, concludendum est, quòd iudices nullo modo dictas reseruationes admittere debent, cum sint ita præiudicials, maximè, quia à magna Curia Vicariæ, (quæ
36 † est maius tribunal totius Italiæ) reijciuntur, iuxta illud prouerbium. A boue maiori discat arare minor; sed concedere possunt copias habitis testibus pro ritè repertis, cum reseruatione tantum, si petatur, opponendi contra personas testium, & eorum dicta; & hoc à lege conceditur, Clar. in d. quæst. 23. vers. Item quarto. Ex hoc capite etiam est reijcienda reseruatio de testibus absentibus, quia nunquam fieri potest publicatio processus, nec dari copia pacti, nisi prius factis debitis testium repetitionibus, vt hic per D. Clarū ex quo sequitur necessario, quòd omnes testes tam absentes, quàm præsentes pro repertis habeantur, alias publicatio non posset fieri, quia debitæ repetitiones testium non essent factæ, vtique ridiculosum esset, publicare processum nullum, imperfectum, & nihil probantem, reuelando secreta Curiæ inquisito sub spe repetendi testes absentes, qui raro opera inquisitorum reperi possent: quod esset contra vtilitatem publicam, quia multa delicta impunita remanerent, & ideo licitum est iudici, denegare copias, & defensiones reo, donec fiat repetitio, quia nondū processus dicitur completus, vt per Folle. in pract. crimin. in vers. recipiantur defens. num. 22. & Chartar. vbi supra, num. 57. cum sequen. volens igitur copiam processus, debet renunciare repetitioni testium indistinctè, tam absentium, quàm præsentium, vel expectare, vt repetantur, & eo casu, fiscus omni cum diligentia procurare debet, vt quàm primum fiat repetitio, quæ si fieri nō poterit infra competentem dilationem, reus, ne in carceribus marcescat, est relaxandus sub fideiussione de se representando toties quoties in forma, & sic reo, & fisco succurritur; quæ tamen non procedunt in Re-
37 gno Neap. † vbi expeditio causę criminalis nullatenus retardari potest prætextu testium Curiæ non repetitorum, vt per Gram. decis. 28. num. 6. Nec omittam, quòd
38 si inquisiti † renunciarent repetitioni testium absque reseruatione opponendi contra eorum depositiones, & personas, non sibi præiudicarent, quin dictas oppositiones facere possent, quia à lege pro defensionibus reorum conceduntur. Clar. supra in d. q. 23. versic. Item quarto, aliter sequeretur, quod reus expresse renunciaret defensionibus suis, quod minimè fieri potest, vt per Gloss. & DD. in l. pactū inter hæredem ff. de pact. & renunciare repetitioni testium nihil aliud est, quàm renunciare citationi ad videndum iurare testes, vt supra dixi; nihilominus procuratores ad abundantiorem cautelam dictam reseruationē facere solent, licet Chart. vbi supra, nu. 70. & 71. dicat, quòd quando testes habentur pro ritè repertis, si non fieret huiusmodi reseruatio, siue protestatio excipiendi contra eorum dicta, & personas, non posset postea contra testes opponere, & eorū dicta impugnare, per ea quæ tradit Salic. in l. si quis testibus, C. de testib. & post eū Foller. in pract. crim. in verb. concedatur repulsa, nu. 18. Maran. in Spec. 6. part. actu 13.
39 quæ procedunt in causis ciuilibus, non autem † in criminalibus, in quibus nemo potest renunciare defensionibus suis, vt latè per Boss. in tit. de opposit. contra testes nu. 8. & 9. & ita etiam in simili tenet idem Foller. in loco citato, nu. 15. dum dicit, ritum, quo cauetur repulsam peti, debere intra decē dies procedere in ciuilibus, & nō in criminalibus, vbi tractatur de vita hominis, & quòd
40 nunquam vidit seruari illum ritum, sed † repulsam dari indistinctè, quando petita fuit; hinc est, quòd etiam post publicationem processus possunt examinari testes ad de-
41 fensam, si cessaret suspicio † subornationis, iuxta tradit per Clar. in q. 61. vers. si. vbi tenet etiam, quòd in causis
42 criminalibus nō concluditur in causa, † dicens æquum esse, & rationabile, quòd vbi de vita hominis tractatur, reus quādocunque suas probationes, & defensiones fa-
43 cere possit, & miror de Follerio, † dum dicit, quòd quando inquisitus citatur ad videndū iurare testes, vel quòd coram eo examinantur, debet esse cautus, & protestetur contra personas testium, & eorū dicta ne videatur consentire, quia consentire non possunt, vt dictum fuit. Et ego nunquàm vidi, nec forsan ipse, quòd rei in confrontationibus, quæ fiūt cum testibus, talem protestationem faciant; Rei nempè essent in maximo periculo vitæ, si omittendo dictam protestationem, viderentur cōsentire depositionibus contra eos factis, quæ protestatio omitti posset ignorātia reorum, vel procuratorum; & ideo dici non potest, quod dicta reseruatio, seu protestatio sit necessaria, sed quod potius sit ad benè esse, quàm de necessitate.

44 Item adde, quòd copia † testium examinatorum pro informatione Curiæ non datur, quia eorum attestationes, parte non citata, nullum inquisito afferunt præiudicium; sed datur copia attestationum, quæ factæ fuerunt cum citatione partis, nisi dubitaretur de variatione ab examine informatiuo ad aliud examen, ita tradit Dec. in l. 2. num. 21. de edend. & Vulpell. in cons. 102. vbi tamen dicit, dictum Decij procedere, quando aliter, quàm per simplicem partis assertionem de varietate dubitaretur. Ego autem semper vidi practicari, si testes non habentur pro repertis, & quòd repetantur, quòd datur copia tam primi examinis, quàm repetitionis, & & tanto magis, quòd in secundo examine non extenditur tota depositio, sed primum examen confirmatur, &
45 ibi Vulpell. tenet, † dandam non esse copiam inquisito de subornatione constitutorum testium, quòd affirmabant se subornatos fuisse; sed quòd solum daretur copia
46 examinis facti, vti testis parte citata; quòd † mihi videtur durum, quia multa possent esse in constitutis, quæ tenderent ad defensionem rei, & quòd forsan detegerent falsitatem testium.

Quare

bb *Quaero nunquid sit danda copia.* Adde, quod † Guid.
47 Pap. decis. 441. tenet, quod non.
gg. *Est igitur certa iuris conclusio.* Adde, quod reus pluribus modis se defendere potest, & ponit Bursat. in con-
48 sil. 216. sub nu. 229. viginti duo signa innocentiç † multum notabilia.
49 Item adde, quod si † extaret statutum, quod confitēs delictum puniretur, iudex non obstante petitione termini ad se defendendum, poterit statim procedere ad condemnationem, praemissa tamen interlocutoria; vide licet, dilationem non esse dandam, tanquam per calumniam petitam, ita notat. Innoc. in c. ad petitionem de accusat. Ego autem arbitror, quod cautius faceret iudex, si dilationem concederet, saltem vbi ageretur de poena corporali.
KK *Et aduerte.* Adde, quod hoc † procedit in dilatione,
50 quae esset concessa per legem scriptam, quia tūc debet dari etiā parte non petente; secus vero in dilatione, quae conceditur ministerio iudicis, quam iudex non tenetur dare nisi petatur ita distinguit Bal. in l. nouerit, in princ. C. vt intr. cert. temp. vbi dicit, hac distinctione posse defendi iudicem, si delinquentem confessum mitteret ad furcas, non dato termino ad faciendū suas defensiones. Sed ego dubito, quod non esset bona defensio, & ideo iudices caueant ab huiusmodi distinctione.
51 Item adde, quod † iudex poterit denegare defensiones in criminalibus, quando vidit illas peti cauillandi causa, vt per Rolan. in consil. 12. nu. 42. vol. 3. & Decia.
52 in consil. 99. nu. 11. vol. 2. Et † similiter poterit denegare defensiones furibus famosis, & latronibus, Mars. in l. 1. nu 43. ff. de quaest. pro quibus non debet pati aliquem aduocare, per tex. in l. omnes, C. de defens. ciuit. & nedū publicis furibus denegari possunt defensiones, sed etiam cuilibet insigni delinquenti, dummodo notoriè sint tales, secundum Boss. in tit. de indic. nu. 76. & Rolan. d. consil. 12 nu 62. vbi loquitur de latronibus, disrobatoribus, incendiarijs, violatoribus, & raptoribus publicè diffamatis.
ll *Et hoc adeo verum est.* Adde Afflict. † in constit. in-
53 quisitionis, § item dura, nu. 3. fol. 142. li. 1. vbi plenè tractat istam quaestionem, & ibi dicit, quod licet Princeps non possit tollere defensionē, poterit tamen variare modū defensionis, & ibi etiā in fi. & in decis. 391. exclamat contra praeeminentiā Vicariae, quod ex processu informatiuo possit deueniri ad torturam, & concludit non habe-
54 re locum contra hominem bonae famae, † sed solum cōtra latrones insignes, disrobatores stratarum, incendiarios, violentos raptores, & committentes grauia crimina, contra quos laborat infamia, & quod contra istos potest procedi iuris ordine non seruato, & sic ad torturam ex processu informatiuo: quia propter terribiles casus, licet iustas leges transgredi, & de huiusmodi praeeminentia plenè tractauit Gram. vot. 3. vbi ponendo intelligentiam, & limitationem ad dictam praeeminentiam, tenet, quod procedendo ex processu informatiuo tortura repeti non debet, sed contrarium tenuit Simon de Pretis in cons. 104. nu. 5. & 6. & ibi tenet etiam, quod contra hominem malae vitae, & famae etiam de iure communi procedi possit ad torturam, non data copia indiciorum, quod similiter tradit Gram. in d. vot. 3. nu. 7. & 26. & cōsil. 17. nu. 16. & cons. 34. col. fin. & qualis sit praeeminentia Vicariae, in quibus casibus, & quomodo ea vti possit, habes in c. Regni 272. & ibi latissimè per Io. Ant. de Nigr. nu. 9 & num. 28. vbi concludit, quod licet magna Curia Vicariae habeat dictam praeeminentiam, & plenum, ac liberum arbitrium in maleficijs, tamen quod non possit aliquem torquere, nisi in illo processu informatiuo concurrant legitima indicia, ex quibus si esset legitimus processus, posset inferri tortura; & ita in specie tenet Gram. in cons. 64. nu. 6. vbi multa allegat.

55 Item † adde, quod summus Pontifex ex iusta causa potest tollere defensionē, vt per Dec. in c. dilecti, col. 7. de except. Alex. in l. mulier, col. 5. ff. sol. matr. & Vasq. cōtrou. Illustr. ca. 31. nu 9. vbi dicit rationem esse ne id ius natura insitum ad iuuandum incipiat esse nociuum, & in cap. 36. tenet quod Princeps ex iusta causa possit tollere defensiones in criminalibus, nedum ex plenitudine potestatis: sed etiam de potestate ordinaria.

Item adde, quod ad hāc quaestionem, quod Princeps non possit tollere defensionem in criminalibus, Sim. de Pret. cons. 203. & Natt. cons. 451. num. 30. reprehendit
56 † Boss. qui in tit. de indic. nu. 142. tenuit, quod iudex habens commissionem procedendi ex conscientia, potest sine indicijs torquere reum, & quod Princeps regulariter non possit tollere defensiones in criminalibus, habes per Viui. opin. 717. vol. 2. vbi ponit multas ampliationes, & limitationes.
mm *Quaero nunc, an possit reus.* Adde, an † idem sit in ap-
57 pellationibus, quod in criminalibus, vt non possit renūciari appellationi, vide decis. Delphin. 60. nume. 7. in 2. par. & Boer. in decis. 167. sub num. 16. circa med. vbi tenet, quod in causa criminali, quando tractatur de morte ciuili, vel naturali, vel membri mutilatione, non potest per condemnatum, vel condemnandum expresse appellationi suae, vel per quemlibet alium interpositae, vel interponendae, renunciari.
58 Item adde, quod † renunciatio valet in nouem casibus, quos ponit Felin. in c. cum venissent, de testib. & in c. quaerenti, num. 3. de for. compet. & in cap. si diligenti, eod. tit. dicit etiam, quod reus criminis potest renunciare defensioni statutariae.
59 Item adde, quod † latrones suis defensionibus possūt renunciare simpliciter, & renunciatio tenet, secundum Ang. in l. custodias, de pub. iud. & ibi etiam inō.
60 Item † adde, quod nec etiam cūm iuramento reus potest renunciare defensionibus suis, Bald. in l. vnica, C. de confess. numero 27. & Gomes. de delict. cap. 1. numero 66. & ibi dicit etiam, quod defensioni personae,
61 & status non potest renunciari: & quando fit † renunciatio cum clausula, quia nullam habet defensionem, debet fieri hoc modo; videlicet, talis inquisitus spontè ex certa scientia, sciens carere omni spe defensionis, renunciauit cuilibet termino sibi statuendo, tam ex forma iuris communis, quam statutorum, & hanc formam tradit Socin. in capitu qualiter, & quando, numero 1055. de accusation. vbi dicit, quod talis renunciatio valebit.
62 Item adde, † quod renunciatio defensionis reuocari potest in causa criminali, glo. & Doct. in l. 2. C. quorum appellat. non recip. Ang. in l. non tantum, ff. de appellat. & Mar. Fran. decis. Delphin. 60. nu. 8. par. 2.
pp *Sed hic incidenter quaero.* Adde, † an confessio delicti
63 resultet ex precibus Principi porrectis. decis. Pedemō.
64 138 num. 1. & Capyc. decis. 71. vbi † habetur etiam, an narrata in rescripto praeiudicent inter alias personas, si reus rescriptum reprobauerit, & si lata fuerit sententia contra illud rescriptum, & quando confessio facta in precibus probet contra confitentem, vide Mascard. de probat. in conclus. 368. & ibi an possit reuocari, & in conclu. 301. & quod de confessione facta in libello, in positionibus, in capitulis, & in exceptionibus; & an ex supplicatione, & veniae petitione quis dicatur fateri delictum, vide omnino Farinac. quaest. crim. q. 5. num. 25. vbi latissimè.
65 Item adde, † an & quando confitens delictum, & cōponens cum fisco possit ex praetextu metus ab officiali in syndicatu repetere. Io. de Amicis cons. 49.
66 Item adde, † an confiteri delictum videatur ille, qui soluit aliquid pro compositione, & si soluit parti, vel fisco, vt per Paris de Put. in tract. de synd. in verb. compo-

sti in verſ. an officialis Epiſcopi, nu. 2. Bal. in l. ea quæ vl tima col. verſ. ſed quid ſi non vult negare. C. de conſ. l. in. deb. Paul. de Caſt conſil. 220. incip. notandum, quod in fin. & Pau. Ghirlan. in tract. de relax. carcer. tit. de pœna-rum compoſit. quæſt. 4. & ibi etiam, quomodo ſit facien
67 da † compoſitio, ne fateri videatur.
68 Item adde, quod ſe † ſubmittens gratijs, & miſericordiæ Curiæ, ſeu iudicis, prout ſæpè faciunt carcerati in Regno Neapol. vbi iudices regulariter habent poteſtatem componendi delicta ante ſententiam, præcedente tamen remiſſione partis, non fatetur delictum ſaltem, vt poſſit condemnari, & ſi iudex non vult facere gratiam, vel miſericordiam in priſtino ſtatu illũ reponere debet, quia illa ſubmiſſio intelligitur facta ſub conditione, ſi fiat gratia arbitrio boni viri, alias non nocet, Ange. & alij in l. fin. de prætor. ſtip. per tex. in c. veniens, & in c. ſanè, de renun. Alexand. in conſil. 70. nu. 20. & 21. vol. 1. Guido Pap. deciſ. 495. ille, qui ſe ſubmittit, & Io. Ant. de Nigr. ſuper capit. Regni in cap. 297. incipien. multorum ad aures noſtras, num. 14. vbi latè, & Menoch. de arbitr. iudi. quæſt. 8. nume. 37. ſed Gigas in tractat. de crimine læſæ maieſta. quæſt. 23. numero 3. dicit, quod ſi venia fuerit petita ſolemniter in iudicio, ſiue coram iudice, quod cenſetur illud fateri; ſi vero extraiudicialiter, illud fateri non videtur, concord. not. per Rom. in l. ſi quis in graui, §. 1. ff. ad Syllan. ſed vide Blanc. in repert. l. fina. de quæſt. nu. 308. & in pract. crimin. quæſt. 49. verſ. ſed hic incidenter. Alciat. conſil. 108. num. 10. & ſeq. li. 5. Franc. Marc. deciſ. 389. nu. 2. ſecunda parte. Corſet. ad repert. Abb. in ver. abſolutio, nu. 7. & hanc diſtinctionem ſequitur etiam Maſcard. in concl. 501. * & Ioã. Vincent. de Anna. Neap. in repet. rubr. & cap. 1. de vaſſallis decrep. num. 57. vbi dicit, quod cum Magnificus Iacobus Caracciolus Baro Sicignani compoſuiſſet quendã Notarium in ducatis ducentis, qui gratijs Curiæ ſe remiſerat, habuit recurſum ad magnam Curiam Vicariæ, quæ compoſitionem reuocauit & eum liberauit, non obſtante remiſſione, & cum eſſet appellatum ad ſacrum Regiũ Conſilium, cauſa fuit remiſſa ad Baronem, quæ remiſſio intelligitur, vt arbitrio boni viri compoſitionem moderaret. vide etiam Neuiz. in conſ. 68. nu. 12. & 13. vbi dicit etiam, quod producens gratiam, fatetur delictum, & idem tenuit Gram. in conſ. 34. nu. 5.

QVÆSTIO L.

SVMMARIVM.

1 *De nullitatibus proceſſus.*
2 *Proceſſus formatus contra minorem 25. annis, non dato ei curatore, eſt ipſo iure nullus, ibid.*
3 *Quadrageſimali tempore an poſſit procedi in cauſis criminalibus, verſ. Pariter etiam.*
4 *Proceſſus factus ſuper generali inquiſitione an valeat, ita quod poſſit reus ex eo condemnari, verſicu. Item quia.*
5 *Et quid in cauſis ſyndicatus officialium, verſicu. Sciis etiam.*
6 *Stante ſtatuto, quod alicui deuegetur actio, an poſſit iudex ex officio inquirere, verſ. Poſſet etiam.*
7 *Reſponſio minoris in inquiſitione cum auctoritate curatoris tunc præſtiti, an valeat.*

a 1 NVnc *a* de reorum defenſionibus videamus: & prima quidem eſt defenſio, quæ oritur ex illis ex-
b ceptionibus, quæ concernunt *b* nullitatem proceſſus, quarum multas colligere potes ex ijs, quæ ſuperius dicta, & inferius dicenda ſunt in diſcurſu materiæ, & po-
2 teſt etiam poni exemplum; † puta, ſi proceſſus fuerit formatus contra minorem 25. annis, nullo prius illi da-
c to curatore: nam eo caſu proceſſus *c* eſt ipſo iure nullus, l. Clarum, C. de auth. præſtan. & eſt communis opin. vt dicit Boſſ. in titu. ſi aduerſus rem iud. nume. 22. Roland. conſil. 31. num. 1. lib. 1. Et dicit Placa lib. 1. delictor. cap. 32. nu. 12. in fin. quod ita in Regnis Hiſpania-
d rum vſu receptum eſt, *d* & praxis id obſeruat. Sed certè iudices noſtri hoc male ſeruant, vt dicit Practic. Pap. in forma inquiſitionis, in verbo, Contra, & aduerſus, num. 2. & ita in hoc Ducatu hæc exceptio in practica non admittitur: nam in delictis minor 25. ann. dummodo ſit maior 14. habetur in omnibus, & per omnia pro maiore, maximè quando confitetur delictum, vt dixi infra
e q. 55. verſ. vlterius etiam. *e* Et dicit Boſſ. in tit. de confeſ-
f ſis, num. 69. quod ita vidit quotidie *f* obſeruari, contra d. l. Clarum, & dicta doctorum, de quibus ſupra, tam in confeſſione, quam in alijs actis factis per minorem in iudicio criminali, nullo dato curatore. Fortè poſſet ei prodeſſe talis defenſio ad effectum minuendi pœnam, iuxta ea, quæ dixi infra q. 60. circa prin.
3 Pariter etiam opponi poſſet, quod proceſſum fuerit tempore quadrageſimæ; nam illis diebus inhibita eſt cognitio cauſarum criminalium, vt eſt tex. in l. quadraginta, C. de ferijs. Sed certè hæc exceptio parum prodeſ-
g ſet, quia illa lex quadraginta, *g* de conſuetudine non ſeruatur, vt atteſtatur gl. fin. ibi, quam refert Marcus deciſ. 409. quæritur in feſtis, poſt num. 1. An autem diebus feriatis poſſit inferri tortura reo, & an exequi condemnatio capitalis, dixi infr. q. 64. verſ. quæro an tortura, & q. 97. verſ. quæro etiam.
h Item quia proceſſum fuiſſet *h* per inquiſitionem ge-
4 neralem nulla facta ſpeciali inquiſitione, quo caſu non videtur ſequi poſſe condemnatio: nam inquiſitio generalis fit ad inueſtigandum, non autem ad puniendum, & ſic vt præparetur via inquiſitioni ſpeciali, ſecundum Innocent. in cap. bonæ, il 1. numero 5. de elect. vbi atteſtatur, quod ita practicat totus mundus, & illud dictum Innocen. referunt ſcribentes in cap. inquiſitionis, de accuſar. & in ſpecie Anan. num. 4 & Felin. poſt nume. 5. & Tiraquel. de pœnis, cauſa 53. num. 3. Idem dicit Angel. in d. l. ea quidem, numero 5. Tu verò (ne erres) aduerte: quia ſi ex inquiſitione generali, id eſt, informationibus, quæ aſſumuntur per iudicem ad inueſtigandum, quis delictum commiſerit, nihil emergat ſpecialiter contra aliquem, nulli dubium eſt, quod ſuper ea non poteſt ſequi condemnatio. Sed ſi reſultent indicia ſpecialiter contra aliquem, tunc ipſe citatur ſuper ipſa inquiſitione generali ad ſe defendendum, & contra eum proceditur, vt dicit Innocent. in loco præallega. quem ego fideliter retuli ſupra quæſt. 5. verſ. poterit igitur. Et hoc caſu, facta citatione, & ſecuta litis conteſtatione, ſequi poteſt ex ipſa generali inquiſitione condemnatio, vt dicit Bal. in l. edita. ibi per me allegatus. Et dicit Anton. Rondine. de ſyndic. numero 119. quod ita communiter ſeruatur.
i *i* Debent tamen hoc caſu reo comparente repeti teſtes, & alia fieri, de quibus ſupra dictum eſt in diſcurſu materiæ. Teſtes enim, qui recipiuntur ſuper inquiſitione generali, recipiuntur parte non citata: merito non faciunt fidem contra reum, poſtquam comparuit, niſi ipſo citato, aut præſente reperantur, vt dixi ſup. q. 11. verſic. item quæro, & q. 45. verſ. cæterum ſi reus.
5 Scias etiam, quod in cauſis ſyndicatus officialiũ proceditur ſuper generali inquiſitione, & ſuper ea poſſunt officiales condemnari, etiam nulla ſpeciali inquiſitione præcedente, & ita obſeruat conſuetudo, vt dicit Ang. in d. l. ea quidem, poſt nume. 5. prout etiam ſe pluries in practica ſeruaſſe dicit etiam Angel. in rep. l. ſi vacantia, C. de bon. vacan. lib. 10. quem ego retuli ſup. q. 5. verſic. hinc eſt. Ita etiam communiter practicari atteſtatur Card. Alexand. in cap. de accuſatione, col. 56. circa med. 2. q. 8. Sed aduerte, quia in cauſa ſyndicatus offi-

cialium,

K cialium, licet posset agi criminaliter K pro barataria, tamen vt plurimum agitur iuridiciè tanquam ciuiliter, vt dicit Fran. Accur. de syndicatu, relatus per Amed. pariter in tracta. de syndic. nume. 27. affirmans, quod ita est obtentum de longa consuetudine totius Italiæ, a qua non est recedendum. Sed si pars vellet agere criminaliter (secundum eum) esset necessarius libellus, iuxta formam, l. libellorum, ff. de accus. de quo dictum est sup. q. 32. Et si esset procedendum ex officio, necessaria esset inquisitio specialis, quod tamen ego non credo verum: sed puto, quod in causis syndicatus posset sequi condemnatio super inquisitione generali, illud tamen intelligendo, iuxta ea quæ dixi supra versi. item quia, in d. quæst. 5. versic. poterit igitur, scilicet, quod ad hoc, vt super hac generali inquisitione possit sequi condemnatio, requiratur, quod officiales sint citati, & lis contestata, & facta monitio super probationibus recipiendis, & data licentia procedendi vsque ad sententiam. Et hoc modo poterit sequi condemnatio: & ita seruari in practica attestatur Bald. in d. l. edita, in repet. Param. nume. 30. quem refert idem Amed. de synd. num. 15. & post num. 29. Et sic vides, quod nulla est differentia inter inquisitionem generalem, quæ fit contra officiales, & illam, quæ fit in alijs casibus, nisi quod ea, quæ fit contra officiales, fit ad inuestigandum delicta per eos commissa, licet nulla adsint iudicia, neque diffamatio, vt dixi supra q. 6. versicu. cæterum quando: Illa vero, quæ fit in alijs casibus, non fit nisi constito de delicto. Et scias, quod licet glossa allegata per Amed. in loco præallc. num. 217. dixerit, quod

l in syndicatibus hodie non seruatur ordo iuris, illud tamen intelligendũ est, vt procedat, quando officialis ipse a syndicatu aufugit: alias secus, vt declarat Amed. ibid.

6 Posset etiam reus ad sui defensionem allegare statutum disponens, quod illi, qui dicitur offensus, denegetur actio, prout quandoque fit in bannitis, & in illis, qui onera non subeunt, & huiusmodi: quo casu non modo non admittitur eorum accusatio, seu querela, sed neque etiam potest iudex ex officio inquirere. Ita tenuit Barto. in l. non solum, §. quanquam, ff. de iniur. cuius opinio. dicit esse communem Claud. in repe. l. vt vim, nume. 25. in fin. ff. de iustit. & iure. Bene verum est, quod in hoc articulo multi tenuerunt contrarium, adeo vt Alexan. in l. 1. § sublata, num. 4. ff. ad Trebellia. dixerit, quod communiter teneatur contra Bartol. & illum refert

m Villalpand. in repe. l. 22. c. 16. post nume. 5. m Sed mihi semper placuit opin. Barto. Si enim ille, qui est offensus, conqueri non potest, ergo nec respublica, quæ illi prohibet, ne conquerarur. Et solet allegari pro regula, quod non competit actio criminalis reipublicæ, vbi non oritur parti actio ciuilis. Faciunt quæ dixi infra q. proxima, versi. & hæc quidem, & sup. hoc eod. lib. §. homicidium versi. alia quoque.

ADDITIONES.

a *Nunc de reorum defensionibus.* Vide Baiard.

b *Nullitatem processus.* Adde, quod omnes nullitates, quæ in hoc opere continentur, reassumpsi, & annotaui in fine præsentium Additionum. Item consuetudines, ac alia, de quibus ibi; & adde, quod si in statuto contineretur, quod citato statuatur aliquis terminus puta octo dierum ad comparendum, & tamen iudex non statuerit fortasse nisi quinque, quod ob hoc processus non dicitur nullus, quia terminus suppletur a lege tenuit Bal. in l. si ea nu. 19. C. qui accus. non possunt. *Drogh.*

c *Est ipso iure nullus.*] Adde etiam per Rolan. eius consil. 68. nu. 33. lib. 2. vbi etiam sententia redditur nulla tanquam lata contra indefensum, vt legitur, & notat. in l. cum & minores, C. si aduer. rem iu. tenendo istam, illam intellige de minore præsente, secus de absente, & contu-

mace, stante præsertim statuto, quod contumax habeatur pro confesso. Vt plenè, & eleganter habetur per Nat. eius consil. 540. cum duobus seque. vbi obiecta pulcherrimè tollit. Ad vnum aliud aduerte, quod statutum quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto, requirit declarationem ante condemnationem, in qua declaratio fieri poterit, per Roland. consilio 9. numero 38. libro 1. *Giacb.*

d *Et praxis id obseruat.* adde Rol. a Valle cons. 31. 1. & 2. colum. 1. vol. *Bern. Ros.*

e *Et dicit Boss. in tit. de confess.* Vide Baiard.

f *Obseruari contra dictam legem.*] Tamen hic aduerte, quod stylus contra ius commune non valet, per Dec. cõsil. 677. nu. fi. & quod stylus vnius curiæ non possit operari, ac inducere derogationem legis contra ius commune, sed solum declarationem eius, quod esset arbitrio iudicis commissum, vt per Roland. in consil. 3. nume. 36.

7 lib. 3. qui num. 34. tenet, quod imò responsio † minoris ad inquisitionem cum auctoritate curatoris sibi decreti eo momento temporis, quo fuit constitutus curator, quo tempore authorare non potuit inquisito ob temporis breuitatem, & sic ob non adhibitam causæ cognitionem, non valet; & quod cautus debet esse iudex; quia non debet pati, neque admittere, quod eo temporis momento, quo datus est curator, eodem authorizet in aliquo minori, quia nullus esset actus ob temporis breuitatem: ex quo apparet, quod in tali authoritatis præstatione non præcessit causæ cognitio, quæ ad validitatem debet omnino interuenire, quinimò etiam si in præstatione auctoritatis interuenisset causæ cognitio, de qua non sit facta mentio in actu gesto per minorem, ille actus non valeret, nec minoris confessio, & quod plus est non sufficere adhibitam fuisse causæ cognitionem, nisi de ea fiat mentio, atque fiat scriptura de per se, vt plenè per eum ibi, sed stylus, & consuetudo quomodo inter se differat, vide per Dec. in consil. 21. nu. 11. & Nat. in cons. 575. num. 31. *Giacb.*

g *De consuetudine non seruatur.* In ciuilib. Farinac. q. 8. oppos. 36. nu. 55. vol. 1. *Bern. Ros.*

h *Per inquisitionem generalem.* Modo, quo supra q. 5. vers. Poterit igitur, q. 6. versic. sed quoniam, limita hanc nullitatem non procedere in casu, de quo inf. q. 55. vers. Quomodo autem circa finẽ, videlicet, in illo qui proiecit Dominum suum in lacum Comensem, credo nempè contra illum Rusticum non fuisse processum generaliter. *Drogh.*

i *Debent tamen.* Farin. q. 72. c. 2. n. 101. 102. vol. 3. *B. R.*

K *Pro Barattaria tamen.* Adde, quod pro barattaria tãtũ furtis, & illicitis extorsionibus tenentur officiales, infra q. 73. vers. item iudex, q. 94. vers. quæro nunc, ad fin. sup. q. 16. vers. præterea in fin. Contrarium tamen vidi seruari contra potestates oppidorum in eodem statu: nã pro qualibet etiam leui, vel minima querela infinitè vexantur, non sic potestates Cremonæ, & Papiæ cũ sint Senatores, vt est sup. q. 32. vers. sed hic quæro ad fin. *Drogh.*

l *In syndicatibus hodie non seruatur.* Adde inf. q. 6. vers. Cæterum, q. 16. vers. Præterea quæro, q. 46. vers. plerunque inf. q. 73. vers. item iudex. *Drogh.*

m *Sed mihi semper placuit.* Quam communiter teneri ait Suarez com. opi. verbo Actio, vbi alia. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO L.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas est mera defensio.*

2 *Nullitas, quæ colligitur ex eisdem actis, potest quandocunque opponi.*

3 *Processus factus per iudicem excommunicatum est nullus.*
4 *Excommunicatus publicè quis dicatur, remissiuè.*
5 *Processus an, & quando sit nullus ex defectu indiciorum.*
6 *Sententia faciens mentionem processus an probet processum processisse.*
7 *Et quid si sint lapsi decem anni.*
8 *Curator an requiratur in criminalibus.*
9 *Confessio minoris sine curatore in criminalibus valet.*
10 *Et quid in confessione facta vigore statuti.*

a NVnc de reorum defensionibus. Adde, quod † nulli-
1 tas est mera defensio rei, Paris de Put. in tracta. de syndic. in §. an si sententia lata, versic. quædam sunt sententiæ, &c. Felin. in cap. ex parte colum. penul. de offic. delegat.

2 Item adde, quod nullitas processus, & sententiæ, causæ principalis, quæ colligitur ex eisdem actis, potest opponi tempore allegationum iuris, etiam si aliter primo non fuerit in actis de ipsa nullitate exceptum, & potest opponi etiam post conclusum in causa, dummodo nullitas deprehendatur, vt supra ex actis per solas allegationes iuris, ita tradit Ferret. in consil. 379. vol. 2. & Vant. de nullit. in rubr. quot, & quibus modis null. proponi poss. num. 22.

3 Item adde, quod † processus, & omnia acta per iudicem ordinarium, siue delegatum publicè excommunicatum, sunt nulla, & inualida, Vãt. de nullit. in tit. de nullit. ex defectu iurisd. ord. nu. 137. & ibi nu. 136. dicit, q̃d protestatio aliqua a parte non erit fienda, & in tit. de nullit. ex defectu iurisd. deleg. nu. 61. cum seq. vbi etiam ha-
4 betur quando quis dicatur publicè † excommunicatus ad effectum, quod processus non teneat.

5 Item adde, quod † processus valeret, etiam si esset nullus ex eo, quod indicijs legitimis non præcedentibus processum fuerit, quia quod indicia debent præcedere, intelligitur locum habere, si inquisitus comparuit, & opposuit de nullitate inquisitionis ex defectu indiciorum, secus si non fuerit oppositum, cap. 2. de accusat. in 6. Alexand. cons. 120. num. 2. vol. 7. Ruin. 80. num. 3. vol. 4. Becci. consil. 70. in fin.

6 Item adde, † quod sententia condemnatoria, vel absolutoria criminalis faciens mentionem processus, si reperta fuerit in Camera Romanæ Ecclesiæ, vel thesaurarij inter alias sententias, & a tali sententia non esset appellatum, vel reclamatum, vel de nullitate dictum intra annum a tempore, quo fuit lata, quod pro tali sententia præsumatur, & fingatur totum processum etiam processisse, secundum Const. Marchi. lib. 4. c. 16. rubr. de condemnat. in caus. crim.

7 Item adde, † quod si ex verbis sententiæ appareat omnia solemniter processisse, & sunt elapsi decem anni, non potest amplius de nullitate dici, etiam quod non appareat de processu, & sententia exequi debet. Gram. decis. 24.

e Et dicit Boss. in tit. de confess. Adde, quod † idẽ tenuit
8 Antonius Columba in suo tracta. contra ... art. 171. vbi dicit, quod in criminalibus non attenditur auctoritas patris, siue curatoris, vel absq. auctoritate eiciendo ri-
9 diculosum videri, quod auctoritas † hæc interuenire debeat, quæ adaptari nunquam posset, nec inueniretur pater, qui vellet assentire, quod filius delictum confiteretur; pariter, nec curator, qui datur tantum ad vtilia gerenda, & art. 174. affirmat, quod præsentia iudicis in criminalibus supplet defectum curatoris.

10 Item adde, quod † idem est in ficta confessione, stante statuto, quod contumax habeatur pro confesso, quod confessio minoris est valida, etiam nullo dato curatore, & potest condemnari. Natt. cons. 540. 541. & 542.

QVÆSTIO LI.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio criminalis tollitur spatio 20. annorum.*
2 *Et an eo temporis cursu tollatur etiam inquisitio, vers. Et hæc quidem.*
3 *Et si delictum sit reiterabile, quando incipiat illud tempus currere, vers. Sed hic quæro.*
4 *Et an crimen adulterij præscribatur quinquennio, vers. Potest etiam, remissiuè.*
5 *Si statutum præfigat iudici tempus ad inquirendum, an illud incipiat currere a die delicti, an autem a die scientiæ, versic. Sed quæro.*
6 *Et an iudex, qui est sub syndicatu, possit se tueri exceptione lapsus termini statuti ad querelandum in edictis syndicatorum, vers. Hac etiam.*
7 *Et an huiusmodi maleficia præscripta obsint ad aggrauandum alia delicta, pro quibus procedi potest, versic. Vnum tamen.*
8 *Perempta instantia an reus sit absoluendus, vers. Alia etiam.*
9 *Et quid de iure canonico, ibid.*
10 *Accusatore mortuo an extinctum sit iudicium criminale, versic. Pariter etiam.*
11 *Et an alius volens accusare sit admittendus, versicu. Quinimò.*
12 *Et an possit iudex ipse processum prosequi, versicu. Sed quid si accusator.*
13 *Delinquente mortuo an extinctum sit iudicium criminale, vers. Quæro nunc.*
14 *Et quid in criminibus exceptis, vers. Sunt tamen.*
15 *Et quid in casibus, in quibus ipso iure venit bonorum confiscatio, vers. Scias etiam.*
16 *Et quid si reus moriatur, postquam est de crimine conuictus, vel confessus, an debeat eius cadauer suspendi, versic. Sed hic incidenter.*
17 *Hæres an teneatur ex delicto defuncti, versicu. Vlterius quæro.*
18 *Et an vltra vires hæreditarias, vers. Scias tamen.*
19 *Et quid si delinquens reliquerit plures hæredes, quorum vnus tantum sit soluendo, an ille teneatur exonerare conscientiam defuncti, vers. Sed pone.*
20 *Iudæus, qui post delictum factus est Christianus, an possit pro eo delicto amplius puniri, vers. Vltimo quæro.*

a POtest *a* etiam reus se defendere exceptione præscri-
1 ptionis, quia scilicet lapsum sit a die commissi cri-
b minis tempus 20. annor. nam eo temporis spatio *b* præscribitur omnis accusatio criminalis, l. querelam, C. de falsis, & ita tenent communiter Doctor. vt dicit Abb. in d. cap. cum haberet, num. 4. de eo, qui duxit in matr. &c. Card. Alex. in d. 2. de accusatione, col. 43. vers. item opponi potest, 2. q. 8. Boer. decis. 26. numero 6 quem refert
1 Villalob. in sua collecta communium opin. in litera D. num. 55. licet liber sit corruptus, & Vimius in lib. communium opin. in verbo, Accusatio falsi, Ant. Gomes. super l. 76. Taur. num. 5. Marsil. consil. 117. num. 40. Et ita in facti contingentia quidam Io. An. de Vaylate imputatus de homicidio supra 25. annos commisso de quo nisi tunc fuerat querelatus, iussus fuit in pace dimitti, 16. Iun. 1554. P. N. Idem etiam iudicatum fuit per parlamentum Burdegalens. in quadam incendiaria, vt refert Papon lib. 24. titu. 2. arresto 1.

c *c* Et hæc quidem conclusio de plano procedit in ac-
2 cusatione, vt scilicet non possit quis post 20. annos a
d die commiss. criminis de eo accusari. *d* Sed quid in inquisitione, nunquid poterit iudex ex officio de ipso delicto procedere post huiusmodi tempus 20. ann. Respon-

glo.

gloss.in d.l.querelam, in gloss.1.loquendo per verbum
fortè tenuit, quòd non præscribatur officium iudicis in
quirentis nisi spatio 30.annorum. Sed certè illa gl.com-
muniter reprobatur, vt ait Ias.in l.1.num.8.in fi.ff.de iu-
risd.omn.iud. Balbus de præscrip.in 4.q.quartæ quæstio
nis principalis, quæst.2.num.3.quem refert Pract.Con-
radi, fol.257.nume.26.Boss.in tit.quomodo procedatur
per actionem, nu.17.Taeg.in pract.crim.c.16.post nu-
mero 21.Hanc etiam opin. contra illam glossam dicit es
se communem Iasced. decis.486. quem refert Viuius in
loco præallegato, Boss.in tit.de accus. nume.32. Et dicit
Pract.Iodoc.fol.25.num.25.quod communiter Docto-
res ita fixo pede tenent. Et ratio est, quia cum inquisitio
succedat loco accusationis, vt sæpius dixi, meritò subla-
to iure accusandi, censetur etiam sublatum ius inquiren
di. Et in hoc omnes concordant, vt dicit Ange de Castr.
inter consil.criminalia diuersorum consil 94.nu. 16.lib.
1. Et ita etiam sentire videntur Doctores allegati in ver
sic.præcedenti. Vide etiam in proposito ea, quæ dixi su-
pra quæst.proxima, versic. posset etiam. Vnum tamen
scias, quod licet criminalis actio, vel inquisitio præscriba
tur, vt dixi, spatio viginti annorum; nihilominus om-
nes actiones ciuiles, quæ ex crimine descendunt, durant
vsque ad 30. annos. Et hæc est communis opin. vt dicit
Igneus in l.in cognitione, post num.185.ff. ad Syll.dixi
infra lib.7.§.actio.

3 Sed hic quæro, quid si aliquis committat aliquod de-
lictum reiterabile; puta, adulterium, stuprum, incestum,
vel huiusmodi, nunquid hoc tempus erit computādum
a die primi delicti commissi, an autē ab vltimo delicto?
Resp. quod est computandum a die vltimi delicti, ita di
cit glo.in l.si mariti, §.sex mensium, in verbo, Commissi
criminis, in fi.ff.de adul.& est magis communis opi. vt
attestatur Ang.de Cast.in d.cons.94.nu.10.

e *e* Potest autem hæc exceptio in aliquibus casibus ori
4 ri, non solum ex cursu 20.ann.sed etiam ex minori spa-
tio temporis, puta in adulterij crimine, cuius accusa-
tio quinquennij spatio præscribitur, secundum iuris
communis dispositionem, vt dixi supra, hoc eod.lib.5.
adulterium, vers.vnum tamen; Vel etiam vbi ex dispos
itione statutorum præfixum esset breuius tempus ad pro
cedendum in causis criminalibus, prout est in multis ci
uitatibus.

f *f* Sed quæro, si statutum expressè præfigat terminum
5 iudici ad formandam inquisitionem pro delictis, nun-
quid talis terminus præfixus iudici ad inquirendum cur
rat a die commissi delicti, an autem a die scientiæ? Resp.
Aug.ad Ang.de malefic.in verbo, inchoata fuit, &c. di
cit, quod iste passus est valdè dubius: cum nedum DD.
sint varij, sed etiam illustres Doctores ipsimet varient,
quia in vno loco vnum dicunt, & ipsimet in alio dicūt
contrarium. Solet tamen in hoc articulo allegari doctri
na Bar.in l.cum qui.§.in popularibus, circa fin.ff.de iu-
retur.qui tenuit, quod non currat nisi a die scientiæ, de
qua doctrina dicit Aug.in loco præalleg. quod vidit do
ctissimos aduocatos inquum magnifacientes, & excla-
mantes in hac materia. Et hanc opin.dicit esse commu-
g nem Natta cons.225.nu.2. *g* Sed certè contraria opi.est
magis communis; s. quod currat statim a die commissi
delicti, vt attestatur Alex.in d.§.in popularib. num.12.
quem refert Rui.cons.27.post nu.6.vers. Secūdo istud,
lib.4.Marsil.pract.crim.§.constante, num.85.& seq.&
cons.87.n.15. Regulariter enim omnis præscriptio cur
rit ignoranti, vt dixi infra lib.7.§.præscriptio.

h *h* Hac etiam præscriptionis exceptione tueri se po-
i test iudex existens *i* in syndicatu: nam lapso tempore,
6 quod præfigi solet in edictis syndicatorum ad querelan-
dum, non potest vlterius molestari non modo in ipso lo
co officij, sed neque etiam in eius propria patria. Et ita
communiter tenetur, vt dicit Ferrar.cau.14.vers.& cir-
ca istam. Hæc autem conclusio, quando iam secuta est
absolutio, non videtur habere multum difficultatis, pro-
ut etiam se obtinuisse in facti contingentia attestatur A-
lex.in Apost.ad Bart.in l.2.sub num.6.ff.ad leg.Iul.repe
tund.prout illum refert Paris Put.de syn d.fol.137.nu.
1.in fi. Sed certè idem etiam dicendum est, si non sit se-
cuta absolutio; & ita vtroque casu hanc esse communē
opin.attestatur Boss.in tit.de official.corrup.pec.nu.32.
Et refert idem Paris de synd.fol.142.post nume.7.quod
vidit multos officiales euasisse syndicatum, & fuisse ab-
K solutos, quia *K* querelæ non fuerunt porrectæ in tempo
re banni: & ita quotidie practicari attestatur Anton. Go
mes.c.1.delictorum, nu.23.in fi.

7 Vnum tamen scias in hoc proposito, quod ex ma-
leficijs, de quibus obstante cursu temporis, non potest
cognosci, potest iudex alia maleficia, de quibus cogno-
scere potest, aggrauare, & in maiori pœna punire. Et ita
communiter dicitur, vt attestatur Nellus de bannitis, in
2.parte primi temporis, quæstione 6.subdens, quod ita
communiter seruatur per assessores, licet dicat, quod de
iure id fieri non potest, & quod rectores illud seruant
in animarum suarum perniciem. Hanc etiam dicit esse
communem opin.Ias.in l.si idem cum eodem, ff. de iu-
risdict.omn.iudic.quem refert Villalpand. in repe l.22.
cap.8.post num.4. Vide quæ dixi supra q.39.versic. pro
complemento.

l *l* Alia etiam est defensio, qua potest reus vti, excipien
8 do peremptam esse instantiam causæ; nam eo casu de-
bet absolui. Et licet in ciuilibus perempta instantia actor
m adhuc audiatur *m* refectis impensis, vt dixi infra lib.pro
ximo, tamen in criminalibus accusator post peremptam
instantiam non est vlterius audiendus. Et ita communi-
ter dicitur, vt attestatur Salyc.in l.qui de crimine, post
num.8.C.de accusat.quem refert Capyc. decis.206. nu-
mero 4. Et scias, quod licet regulariter de iure canonico
causæ nullam habeant instantiam, vt dixi infra lib.pro-
ximo: illud tamen intelligendum est, vt procedat in cau
sis ciuilibus, non autem in criminalibus: nam in istis tā
de iure canonico, quam de iure ciuili perit instantia, &
in hoc omnes concordant, vt dicit Anan.in d.ca.quali-
ter, & quando, il 2.§.licet autem, numero 6.de accusat.
In hoc tamen Ducatu hæc defensio parum prodesset:
quia in causis criminalibus nulla seruatur instantia ne-
que iuris communis, neque constitutionum, neque sta-
tutorum, quinimò ex generali consuetudine etiam per-
empta instantia potest iudex prosequi processum, & ita
seruat practica, vt dicit Boss.in tit.de inquisitione, num.
89.qui etiam in tit.de senten.num.108 attestatur, quod
ordines huius Ducatus disponentes super instantia cau-
sarum criminalium, in practica non seruantur, & est om
nibus notissimum.

n Pariter etiam posset allegare *n* accusatorem esse mor
9 tuum, proptereaque extinctum esse, & abolitum ipsius
accusationis iudicium, neque hoc casu audiendi essent
hæredes ipsius accusatoris, si vellent vti hæredes accu-
sationem ipsam prosequi, l.1.& per totum titulum, C.
si reus, vel accus.mor.fue. & est omnium receptissima
sententia, vt dicit Placa lib.1.delictorum, cap.38.nume-
ro 2. Sed certè hæc etiam defensio non multum pro-
desset; licet enim hoc casu secuta dicatur legitima accu-
sationis abolitio, potest nihilominus iudex ipse ex offi-
cio accusationem ipsam prosequi, & processum perfice
re, & ita tenet Bartol.in l.libellorum, §.fin. numero 5.ff.
de accusat. & ita communiter tenetur, vt ait Corset.
in repertor. Abb.in verbo, Abolitio, Anan.in cap.crimi-
na post num.5.versic.his autem præmissis, de collus.de
teg.licet dicat, quod cōtraria pars est mitior, humanior,
& benignior, & ita seruat practica, vt attestatur Boss.
in tit.de inquisitione, nume.89. Quæ quidem conclusio
hodiernis temporibus nullam habet difficultatem, cum

ex generali consuetudine in omni casu procedatur per inquisitionem, siue extet accusator, siue non, vt dixi supra quæst. 3. vers. sed certè. Vide quæ dixi inf. quæst. 58. versic. & scias.

10 Quinimò si accusatore mortuo velit aliquis alius accusationem prosequi, potest illud facere, dummodo cõpareat ad illam prosequendam intra 30. dies, & etiam post 30. dies, si velit de nouo accusare principaliter, & per se, admittitur intra tempus a lege accusationi præfixum: Ita declarat Barto. in l. libellorum, §. fin. nu. 6. ff. de accus. Et est communis opin. vt dicit Ant. Gomes. lib. de delictorum, cap. 1. nu. 36.

11 Sed quid si accusator desistat, nunquid poterit iudex procedere? Respon. quod ex quacunque causa accusator desistat, poterit iudex ipse prosequi processum, & finire. Ita sentit Bart. in l. libellorum, §. fi. nu. 5. ff. de accus. & est communis opin. vt dicit Gand. in titu. de transact. quem refert Pract. Cater. fol. 505. nu. 379. in fin. Aret. in §. licet nu. 22. de accus. subdens, quod seruatur in practica. Vide quæ dixi supra q. 3. vers. superflua etiam, & o infra q. 58. circa princ. *o* Sed hoc intellige, vt procedat in illis casibus, in quibus iudex ab initio potuisset ex officio procedere; aliàs secus.

p *p* Quarto nunc, quid si allegetur, & probetur delin-
12 quentem esse mortuum, nunquid adhuc debet iudex
q ad vlteriora procedere. Respond. *q* quod non: nam crimen, & pœna per mortem extinguitur l. defuncto, ff. de publ. iudi. & est communis conclusio, vt Cagnol. in l. pupillum qui. §. in hæredes, post numero 4. versicu. Et prædicta, ff. de reg. iur. Neque mortuo accusatore transit in hæredes accusatio, vt est text. in l. 1. C. si reus, vel accusator mortuus fuerit. Et hanc dicit esse omnium receptissimam sententiam Placa lib. 1. delictorum, cap. 38. numero 2.

r *r* Sunt tamen aliqua crimina excepta, in quibus etiã
13 post mortem delinquentis procedi potest, scilicet hære-
s sis, & læsæ Maiest. repetundarum, peculatus, *s* homicidij sui ipsius ob conscientiam sceleris patrati, quos omnes casus recenset, & dicit a Doctoribus communiter teneri Ant. Gomes. c. 1. delictorum, nume. 80. de quibus ego suis locis tractaui.

t *t* Scias etiam, quod in omnibus casibus, in quibus pœ-
14 na amissionis bonorum est imposita a lege ipso iure, potest etiam mortuo delinquente tractari de eo crimine contra hæredes, ad effectum confiscationis bonorum. Ita dicit glos. in l. 3. §. quod autem, in verbo, Etiam hæredi eius, ff. quod quisque iur. & est communis opin. vt dicit Tiraquel. in repet. l. si vnquam in verbo Reuertatur, num. 241. C. de reuoc. donat. Ias. in d. §. quod autem, nume. 2. vbi dicit, quod omnes ita tenent, Didacus in epitom. super 4. decretal. fol. 82. post num. 6. Ant. Gomes. in loco præalleg. vers. sextus casus, Menchiaca con trouer. illustr. cap. 96. numero 22. & controuers. vsu frequentium, cap. 6. num. 15. Vide quæ dixi infra quæstione 94. versic. sed pone. Et quod vbi agitur de pœna pe-
u cuniaria, possit etiam post mortem *u* sequi condemna-
x tio, modo prius esset conclusum in causa, *x* consuluit in facti contingentia, Alba. cons. 90. Tenenturque eo casu hæredes, probato crimine, non modo bona ipsa fisco relaxare, sed etiam omnes fructus per ipsum delinquentẽ a die commissi criminis perceptos restituere. Et hæc est communis opinio, vt ait Diaz in practica criminali canon. cap. 123. quem refert Didacus in loco præallega-
y to, post num. 7. Menchiaca in d. cap. 7. num. 16. *y* Adde, quod non requiritur, quod ante mortem secuta sit declaratio criminis. Et hanc fatetur esse communem opinio Boss. in titu. de pœnis, num. 34. in fin. licet in titu. de accusat. num. 34. dicat, quod in hoc Ducatu non obstante Decreto, cuius virtute bona ipso iure confiscantur a die commissi criminis, seruatur nihilominus, vt requi-

z ratur, quod *z* facta fuerit declaratio criminis ante mortem ipsius rei, quod ego etiam semper vidi obseruari, & in specie in bonis cuiusdam Petri Martyris de Monte, scribæ, & ratiocinatoris in negocio salis, qui cõfessus fuerat se libros suos vitiasse, & falsas relationes in fisci præiudicium fecisse; cum tamen mortuus esset ante condemnationem, re in Senatu discussa, iudicatum fuit eius bona fisco non competere, sed ad ipsius proximiores spectare, 11. Augusti 1552. P. N. Credo tamen, quod hoc de iure vix posset sustineri, præsertim in casibus, in quibus potest memoria defuncti damnari; in quibus quidem ego apud nos nunquam hoc vidi decisum in facti contingentia, & si casus contingeret, fortè non recederem a communi opinione, præsertim cum in nouissimis constitutionibus, in titu. de accusatio. cap. mortuorum, videatur hic articulus relictus dispositioni iuris
aa communis, *aa* Scias autem, quod in casibus, in quibus potest damnari memoria defuncti, vel bona post mortem confiscari, illud intelligendum est, vt procedat intra quinquennium a die mortis defuncti, non autem vltra. Ita tenet glo. in l. Manichæos, in verbo, Subire, C. de hæret. & communiter Doct. teste Ant. Gomes. in loco præallegato, num. 81.

bb *bb* Sed hic incidenter quæro, Pone quod reus, qui
15 est de crimine confessus, vel conuictus, vel etiam condemnatus, ante executionem moriatur, vel naturali fato, vel quia sibi manus intulerit, quid debet iudex hoc
cc casu facere? *cc* Respond. quo ad pœnam corporalem
dd certè non debet vllo modo *dd* sæuire in eius cadauer, neque illud suspendi facere, & assessores, qui id faciunt, tenentur iniuriarum, & est pessima practica, vt dicit Paris Put. de synd. fo. 345. num. 1. Et hoc est commune dictum, vt ait Sapia in l. Imperium, post num. 7. ff. de iurisdict. omnium iu. Hanc etiam opin. dicunt esse communem scribentes in d. l. Imperium, & in specie Curt. iun. nume. 35. Igneus in l. 1. §. si sibi manus, post nu. 46. & 54. ff. ad Syll. Boss. in titu. de accusat. nu. 33. Nam crimen, & pœna morte delinquentis extinguitur, vt dixi supra, vers. quarto nunc. Et hæc ratio assignatur per Doctores communiter, vt dicit Sapia in loco præallegato, numero 6. Sed certè quidquid sit de iure, contrarium praxis tenet, & obseruat, vt ait Igneus in loco præallegato, numero 21. & 42. vbi etiam subdit, quod in parlamento Rothomagensi bis vidit iudicari contra hanc cõmunem opinio. Contrarium etiam de facto seruari attestatur Bald in l. 2. num. 2. C. qui testa. face. poss. quem refert Marcus decis. 958. quæritur de ratione, num. 7. Imola in cap. Raynutius, num. 144. de testa. Cagnol. in l. pu-
ee pillum qui. §. in hæredes, num. 2. ff. de regu. iur. & *ee* in famosis latronibus idem attestatur Imola in d. l. Imperium, prout illum refert Gigas de crimin. læsæ Maiestat. fol. 137. quæst. 43. numero 4. Idem etiam dicit Imola in l. defuncto, nu. 3. ff. de publicis iud. & in l. 1. §. quoties, ff. de iniur. prout illum refert Bertach. in verbo, Cadauera, numero 3. & Ang. de malefic. in verbo, qui iudex videns, num. 43. & Marian. in repe. cap. qualiter, & quando, num. 161.

Idem etiam practicari in regno Castellæ attestatur Anton. Gumes. cap. 1. delictorum, nume. 79. referens se ita vidisse practicari in quodam forensi in ciuitate Salmaticensi, qui dicebatur fugisse de religione, & monasterio, & tentasse habere accessum ad puerum, vt cum eo committeret peccatum contra naturam, & ex indicijs captus fuit, & in carcere se suspendit: nam fuit statim publicè ductus per ciuitatem, & vias publicas, & igne concrematus. Ita etiam quandoque vidisse seruari in vilibus, & publicis latronibus, attestatur Boss. in loco præallega. & in titu. de execu. sententiæ, numero 18. Et ego vidi aliquando delinquentes, qui in actu capturæ a satellitibus occisi fuerãt, suspendi ad aliorum terrorem,

&

ff & hoc quando delictum erat notorium. *ff* Similiter vidi suspendi quendam incognitum, qui aggressus fuerat quendam, & contra eum sclopum exonerauerat, licet enim fuisset ille incognitus in illa rixa interfectus, iussit tamen senatus illum furcis suspendi. Sic etiam vidi alios qui pendente processu seipsos interfecerant, furcis publice suspendi, & in specie quendam Ludouicum Bergaminum, qui post confessionem delictorum seipsum in carcere strangulauerat, 6. Nouembr. 1555. P. N. Et licet Igneus in d. §. si sibi manus, nu. 21. dicat, quod communis praxis, & obseruantia iudicum est, quod eos, qui seipsos ex quacunque causa occidunt, suspendi faciunt, ex eo quod sui ipsius homicidæ sunt, hæc tamen practica apud nos non seruatur, nisi (vt dixi) id faciant pendente processu in carcere existentes: nam eo casu præsumitur id fecisse
gg *gg* conscientia proprij sceleris, vt dixi infr. quæst. 68. vers. seipsum occidere.

hh Vlterius quæro, nunquid hæres teneatur *hh* ex deli-
16 cto defuncti. Respond. quod de iure ciuili nō tenetur: nam regulariter pœnæ delictorum non transeunt ad hæ-
ii redes, l. 1. ff. de priuat. delict. *ii* De iure autem canonico, tenetur hæres pro delicto defuncti, etiam si nihil ad eū peruenit. Et ita tenent communiter canon. vt dicit Abb. in cap. in literis, numero 3. de rapt. quem refert Anan. ibi, post nume. 3. vers. In glos. hæredis, Ioann. Brun. post relectiones Didaci, folio 360, colum. 2. versic. Secundo adde. Hanc etiam dicit esse communem opin. Canon. Abb. in c. 6. post num. 6. de sepul. quem refert Anto. Gomes. ca. 1. delictorum, num. 85. Et illam communem appellat Aret. in rub. ff. de acqui. hæred. colum. 2. quem refert Ruin. cons. 20. nume. 1. lib. 4. Burgos in c. 1. col. 4. de empt. & vendit. Didacus lib. 3. resolutionum, ca. 2. post num. 7. Et hoc etiam si cum defuncto lis contestata non fuerit. Et hanc dicit esse communem opin. legistarum, & canonistarum Duennas reg. 13. nu. 12. Xuarez alleg. 26. nu. 4. Menchiaca controuer. cap. 96. post nume. 47. vers. Sexta limitatio.

KK *KK* Scias tamen, quod hæres non tenetur ex delicto
ll defuncti, nisi vsque ad vires hæreditarias, & hoc *ll* siue
17 confecerit inuentarium, siue non. Et est commu. opi. vt dicit Aret. in loco præallegato, quem refert, & sequitur Ruin. in d. cons. 20 circa fin. Negul. de Pignor. fol. 50. nu. 124. in fin. Anan. in d. c. in literis, nu. 7. de rap. Didac. in d. c. 1. nu. 8. Boss. in tit. de pœnis, nu. 34.

18 Sed pone, quod delinquens reliquerit plures hæredes, & vnus eorum non sit soluendo: nunquid tenebitur alius exonerare conscientiam defuncti? Resp. quod sic. Ita tenet Hostien. in cap. tua, de vsur. & est communis opinio, vt attestatur Alciat. in l. 2. §. & harum, num. 31. in fin. ff. de verb. oblig.

mm *mm* Vltimo quæro, nunquid Iudæus, qui post com-
19 missum delictum suscepit sacrum baptisma, possit pro eo delicto puniri. Respond. In hoc fuit aliquando controuersia inter Doctores: nam glo. in cap. quod autem, in verbo, Permanens, 32. quæst. 4. tenuit, quod non. & dicit Ferrar. cautela 24. post nume. 4. quod hæc est communis opin. Theologorum, quem refert Viuius in lib. communium opin. in verbo, Accusari potest Iudæus. Alij verò multi tenuerunt contrarium, ita dicentes, quod licet baptismus nullat pœnam spiritualem criminum antea commissorum, non tamen liberat a pœna temporali, quæ pro eisdem imponenda. Et hanc esse communem opin. attestatur Anan. in d. cap. de ijs, post num. 6. quem refert Ruin. cons. 13. num. 3. lib. 5. vbi in facto contingenti ita consuluit, licet subdat, quod erit in arbitrio iudicis eligere contrariam opin. tanquam mitiorem, & æquiorem. Pat. cum d. cap. de ijs, num. 15. Apostil. ad Ang. de malefic. in verbo, Et ad eum, post num. 91. Dec. cons. 130, num. 2. Ferd. Loazes in §. ijs itaque, numero 28. instit. de iustitia, & iure, quem refert Plaça libro 1. delictorum, cap. 34. num. 17. Marquar. de Iudæis

nn in tertia parte, cap. 5. num. 1. *nn* Ego verò, si casus contingeret, libentius inclinarem in opin. glos. quæ proculdubio æquior est, & religioni nostræ magis fauet, magisque attrahit Iudæos ad conuersionem, vbi tamē non appareret, quod sacrum baptisma in fraudem suscepissent. Bene verum est quod in omnem casum, licet talis Iudæus sit liberatus a pœna temporali, non tamen erit liberatus a restitutione, vel emendatione damni, ad quā tenebatur ante baptismum susceptum, & hoc dicit esse verissimum, & ab omnibus approbatum Ruin. in d. consil. 13. num. 2.

ADDITIONES.

a *Potest etiam reus.* Contumax tamen etiam post tale tempus condemnatur. Alex. in l. si enim in iudicio, ff. si quis caut. vide etiam Bonacoss. comm. opin. par. 1. verbo accusatio criminalis, vel si erant assumptæ informationes, vt per Boer. d. decis. 26 & scripsi ad Bar. in l. absentem, in fine princ. ff. de pœn. & ad eundem in l. querela intus allegata. Alia per Cattar. de exec. sentent. c. fin. num. 314. & sequen. & per Farinac. tit. de inquisit. q. 10. vol. 1. vbi num. 3 & nume. 28. cum sequentibus limitationes collegit. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Præscribitur.*] Fallit in quampluribus casibus, vt per Ludou. Carer. in pract. crimin. §. homic. 6. post numer. 378. *Giach.*

c *Et hæc quidem conclusio.* Vide Baiard.

d *Sed quid in inquisitione.*] Adde ad idem per Craue. in consi. 262. col. fin. post num. 6. vbi etiam subiungit, quod omnes exceptiones, quæ possunt opponi contra accusatorem, possunt etiam contra iudicem inquirentem opponi. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

e *Potest autem.* Vide Baiard.

f *Sed quæro.* Vide de statutaria præscriptione, Farin. d. q. 10. nu. 25. 26. & 27. *Bern. Ros.*

g *Sed certè contraria opinio.* Vide Baiard.

h *Hic etiam præscriptionis exceptione.* Vide Baiard.

i *In fyndicatu.* Vide tamen Marsil. rubr. de fideiuss. numero 212. & in quantum dixit supra vers. sed hæc, quod actiones ciuiles, quæ ex crimine descendunt durant tantum vsque ad 30. annos, adde Alex. consil. 16. sub num. 24. ad fin. lib. 5. declarantem, quod actio, quæ potest dari contra tertium detinentem rem pertinentem ad Ciuitatem tollitur spatio 30. annorum, id intelligitur contra illud, qui non habet titulum a ciuitate, tu dic, vt ibi, eue mente casu. *Drogh.*

K *Querelæ non fuerunt porrectæ.* Adde, quod tempus, intra quod debent porrigi querelæ solet esse dierum quinquaginta supra q. 21. versic. Præterea. *Drogh.*

l *Alia est defensio.* Vide Baiard.

m *Refectis impensis.* Adde Abb. in cap. venerabili, & ibi in addit. extr. de offic. deleg. supr. ad quæstionem 48. versic. 1. *Drogh.*

n *Accusatorem esse mortuum.*] Quid si accusatus sit mortuus dic crimen extinctum esse etiam si esset accusatus de crimine falsi, vide per Cæpol. crim. cons. 25 numero 5. qui nu. seq. dicit quibus casibus non extinctum remanet crimen, accusatorum morte, quod etiam tradit Iul. Clar. inf. vers. sunt tamen. Adde Alb. Gand. de malef. tit. accusari, quæ perso non possint, col. 1. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

o *Sed hoc intellig.* Vide Baiard.

p *Quæro nunc.* Farinac. d. q. 10. nu. 36. 37. & 48. & nu. 50. & 52. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiard.

q. *Quod non.*] Hic cadit pulcherrima, & quotidiana dubi-

dubitatio. An scilicet sententia in pœna pecuniaria ferri possit in personā procuratoris effecti domini litis, mortuo reo post litem contestatam, & de delicto conuicto, vel confesso, an autem ferri debeat in personam bæredum vocatorum; de qua nouissimè plenè vide & dic, vt per Osasc.decis.Pedem.149. *Giach.*

r *Sunt tamen aliqua crimina.* Farinac.q.10.num.42. volum.1. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

s *Homicidij sui ipsius.*] Hic adde, qua pœna afficiatur mortem sibi consciscens, vel vulnus inferens, quid iure diuino, Pontificio, ciuil., Romano, quidque Græco, eleganter explicatur per Iacob.Menoch.de arbit.iud.lib.2.centu.3.cas.284. *Giach.*

t *Scias etiam quod.* Farinac.vbi sup.nu.57.& alijs maxime 65. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

u *Sequi condemnatio.*] Adde post Boss. citatum, vide per Osasc.cap decis.143.nu.6. *Giach.*

x *Consuluit in facti contingentia.* Vide Baiard.

y *Adde, quod non requiritur.* Vide Baiard.

z *Facta fuerit declaratio.* Illa stat fortassis ratio, quia ante sententiam nullum ius competit fisco, per ea, quæ tradit Negus.tract.de pign.4.memb.2.partis, num.115.ad finem, aliàs autem vbi imponeretur pœna, ipso iure at-
20 tenditur † tempus delicti, non autem declarationis, prout etiam stante Decreto, de quo infra quæst.78.vers. Vlterius quæro, attendi solet in statu Mediolani tale tempus delicti, & vtique confert hæc practica cum Iure Canonico, Constito nam que de delicto statim est locus pœnæ, sed pœna non habet locum ante declarationem factam, Beninteend.decis.37. numero 12. & decis.46.in fin. *Drogh.*

aa *Scias autem.* Adde text.24.q.2.cap.sanè, ibi, si modò conuinceretur, & inde omnino, Ang.de Castr.inter consilia criminalia diuers.consil.94.num.8.& 9.cum seqq. vol.1. *Drogh.*

bb *Sed hic incidenter quæro.* Cattar.de execut.sentent.ca.fi.num.466.Decian.de crim.rom.tradit.lib.9.c.4.nume.14. Menoch.casu 285.de arbitr.iudic.Farin.vbi sup.numero 56. *Bern.Ros.*

cc *Respondeo, quod pœnam corporalem.* Vide Baiard.

dd *Sæuire in ipsius cadauer.*] Adde quando in mortuos sæuire liceat aliqua memoratu digna per Iac.Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent.3.cas.285. *Giach.*

ee *In famosis latronibus*] Idem in assasinis, patricidis, & alijs committentibus grauissima crimina, ratione immunitatis scelerum, vide per Lud.Carer. in pract. crim. §.homicid.vlt.sub nu.15. *Giach.*

ff *Similiter vidi suspendi quendam incognitum.* Adde de incognitis, supr.quæst.4.vers.Quando verò ibi, licet enim ignoretur, infra q.89.versic. scias autem in fin. At quod iste incognitus interfectus de iure suspendi non potuisset, vide Dec.in l.in hæredem, num.20.ff.de reg.iur.Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent.3.cas.285. in principio. *Drogh.*

gg *Conscientia proprij sceleris.* Adde infra q.60. vers.prodest etiam, in fin. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

hh *Ex delicto defuncti*] Adde atque fusius vide de ista q.per Osas.decis.Pedem.152.per totum. *Giach.*

hh *Ex delicto defuncti.* Farin.vbi sup.nu.57. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ii *De iure canonico.* Adde glo.in cap.parochiano. de sepult.& glo.1.quæst.4.§.item pacto.& gl.in d.cap. in literis, de rapror.& glo.14.quæst.2.cap.sanè,& gl. in cap.si episcopus.ibi.quæst.2. *Guttot.*

KK *Scias tamen.* Vide Baiard.

ll *Siue confecerit inuentarium siue non.*] Adde, quod ista est crebrior sententia, teste Osas.d.decis.152.nu.fi. *Giac.*

mm *Vltimo quæro.* Cattar.de execut.senten.ca.fi.nu.308.in fin.& Farinac.in 4.volum.quæst.98.causa 16. numero 144. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

nn *Ego verò si casus contingeret,* sup.q.36.versic.sed pone vbi attenditur status temporis delicti, & ibi varietates dixi. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO LI.

SVMMARIVM.

1 *Limitationes ad l.querelam, C.de falsis, remissiuè.*
2 *Condemnatus non potest opponere præscriptionem, etiam quod post quinquaginta annos post sententiam sit captus.*
3 *L.querela non habet locum in Ecclesia.*
4 *Boer.in decis.16.& 263.declaratur.*
5 *Præscriptio in criminalibus non interrumpitur per oblationem libelli.*
6 *Et an opponatur post litem contestatam.*
7 *Et an ea non opposita processus valeat.*
8 *Præscriptio potest opponi per quemlibet de populo.*
9 *Confessio ficta operatur non obstante præscriptione.*
10 *Exceptiones sunt perpetuæ.*
11 *Ciuiliter potest agi pro delicto etiam post viginti annos.*
12 *Exceptio, quæ potest opponi contra accusatorem, procedit etiam contra iudicem inquirentem.*
13 *Præscriptio delicti quando currere incipiat.*
14 *Confessio an operetur post præscriptionem.*
15 *Fiscus an restituatur sub prætextu, quod nunc habet notitiam delicti.*
16 *Præscriptio statutaria non habet locum in crimine falsi.*
17 *Statutum, quod Iudex non possit cognoscere de delictis sex mensibus ante introitum officij commissis, quomodo intelligatur.*
18 *Officialis, qui non stetit syndicatui, quamdiu teneatur, & possit conueniri in patria.*
19 *Instantia per biennium quomodo perire dicatur.*
20 *Et quid seruetur in Regno Neap.*
21 *Instantia statutaria currit sicut legitima.*
22 *Causæ criminales an restituantur perempta instantia.*
23 *Instantia perempta, an pereant effectus confessionis.*
24 *Instantia non currit coram Principe.*
25 *Iudex potest perempta instantia punire contumacem factum durante instantia.*
26 *Item quando Rex est consulendus.*
27 *Consuetudo, quod non pereat instantia, valet.*
28 *Fideiussio de iudicio sisti toties quoties finitur perempta instantia.*
Instantiæ peremptio potest opponi etiam post sententiam.
29 *Accusatio ciuilis an transeat in hæredes.*
30 *Iudex de consuetudine in omnibus delictis procedit.*
31 *Mors quomodo probetur.*
32 *Hæres accusati potest petere, vt declaretur, defunctum non deliquisse.*
33 *Crimen an, & quando morte extinguatur.*
34 *Pœna, quæ infligitur ipso iure, transit in hæredes etiam lite non contestata.*
In crimine hæresis potest procedi post mortem infra quadraginta annos, nu.eod.
Et imponitur pœna confiscationis omnium bonorum aduersus quemcumque possessorem, nu.eod.
Pœna in dubio nunquam intelligitur imposita ipso iure, sed per sententiam ferendam.

Contu-

35 *Contumacia habetur pro conclusione quando ex statuto contumax habetur pro confesso.*
36 *Hæres an teneatur de dolo defuncti in contractibus.*
37 *Declaratoria an fieri possit post mortem rei.*
38 *Pœna non declarata contra defunctum, an possit declarari contra hæredem.*
39 *Sententia in pœna pecuniaria, an mortuo reo feratur in personam procuratoris, vel hæredis.*
40 *Hæres an teneatur ex confessione ficta propter contumaciam defuncti.*
41 *Hæres quando non teneatur.*
42 *Quando in mortuos seuire liceat, remissiuè.*
43 *Cadauer occidentis seipsum an debeat suspendi.*
44 *Ius ciuile, & canonicum si sint contraria, quid obseruandum sit.*
45 *Hæres quando teneatur ex delicto defuncti.*
46 *Et an vltra vires hæreditarias.*
47 *Iudæus post delictum factus Christianus an possit puniri, remissiuè.*

a **P**Otest etiam reus. Adde, huiusmodi † præscriptio li-
1 mitatur pluribus modis per Carrer. in pract. crim. §. homicidium 6. num. 278. & septem modis, vt per Foller. in pract. in verb. forindicentur, nume. 17. cum seq. & ibi nume. 26. habetur, quod ista exceptio potest opponi per agnatos, & cognatos, & Balb. in tract. de præscrip. 4. par. princip. q. 2. vbi tenet hanc præscriptionem locum non habere in crimine suppositi partus, Parricidij, & concessionis, & de crimine læsæ maiestatis, idem tenet Gigas in tracta. de crimine læsæ maiestatis lib. 1. qualiter in crimine læsæ maiesta. procedatur Balb. de præscr. in 3. par. 6. par. princip. & Marsil. in l. qui falsam, §. 1. ff. ad leg. Cornel. de fals. vbi hanc limitationem extendit ad crimen Sodomiæ, & stupri violenti, & alia delicta excepta, & enormia, & ista præscriptio limitatur quindecim modis per Decian. in tractat. crimin. tomo 1. lib. 3. cap. 37.

2 Item adde, quod † condemnatus non potest huiusmodi præscriptione se tueri, etiam quod post quinquaginta annos post sententiam captus fuerit, Nell. in tract. bann. in 2. part. 2. temp. quæst. 64. quem refert, & sequitur Foller. in pract. crim. in verb. captus forindicatis, numero 7. & vltimo loco Chart. in tract. de execut. senten. contum. cap. fi. nu. 313. cum seq. & etiam nefandum crimen sodomiticum vllo vnquam tempore non præscribitur, vt per Gulicl. Bened. in ca. Raynutius in ver. mortuo itaque testat. nu. 138.

Item adde, quod licet crimen falsi spatio viginti annorum præscribatur, per tex. in d. l. querelam, hoc tamen
3 fallit in † ecclesia, contra quam nunquam præscribitur, secundum Specu. in titu. de senten. §. quoniam. vbi allegat texe. in cap. verè omnis, 30. quæst. 2. quem refert, & sequitur Roman. sing. 185. & in aliquibus casibus agi potest vsque ad centum annos, Boss. in titu. si ex fals. instrum. num. 6.

Item adde, quod in hac materia præscriptionis dict. l. querelam, quod secundum Vrsillum ad Afflict. in decis. 264. nume. 6. distinguendum est, quod aut viuit delinquens, & tunc datur accusatio vsque ad annos 20. cum bonorum confiscatione, iuxta tex. in l. querelam, & tunc procedunt adducta in decis. Boer. 26. hic allegata, aut est mortuus, & tunc quinquennio etiam in crimine læsæ Maiestatis, & publicationis bonorum cum accusatione
4 delicti. & tunc procedunt † tradita per Boer. in decisio. 263. num. 18. quæ distinctio an sit vera, cogitandum relinquo, sufficit mihi eam retulisse.

5 Item adde, † quod ad interrumpendam præscriptionem in causa criminali non sufficit libelli porrectio, sed requiritur citatio, vt in causa ciuili, & est magis communis opinio, secundum Gabriel. commu. conclu. libro 2. titu. de citatio. conclu. 1. num. 387.

6 Item adde, † quod potest opponi quandocunque etiam post litem contestatam, Arno. in Comment. 155. & Felin. in c. inter monasterium, col. 7. de re iudic. latè ed; decis. 318. & si † non opponeretur accusatio, seu inqui-
7 sitio valeret, & iudicium teneret, secundum Bart. in l. 1. §. accusationem, ff. ad Turp. & in l. absentem vlt. col. ff. de pen. & Balb. in 4. par. princ. quæst. 2.

8 Item † adde, quod potest opponi etiam per quemlibet de populo, Mars. cons. 24. nu. 30.

9 Item adde, † quod si non obstante lapsu temporis procedatur, & vocatus non veniret, ficta confessio operatur, vt veniat puniendus, non obstante præscriptione, Bart. in consil. 100. a Domino Titio, & in l. absentem versic. quarto, ff. de pœn. quem refert, & sequitur Boss. in titu. de bann. nuili. nu. 6. & Guglel. Bened. in ca. Raynutius in verb. mortuo itaque testatore, nu. 169. quia tempus non tollit condemnationem criminalem ipso iure, sed parit exceptionem.

c *Et hæc quidem conclusio.* Adde, quod licet accusatio, seu inquisitio spatio 20. annorum tollatur, vt quis amplius de crimine inquiri, nec accusari possit, hoc tamen procedit agendo, secus autem excipiendo: quia exce-
10 ptiones † sunt perpetuæ, Cephal. in consil. 338. nu. 65.
11 vol. 3. & consilio 558. num. 57. vol. 4. & licet † agi non possit criminaliter nisi spatio viginti annorum, poterit tamen agi ciuiliter, vsque ad triginta annos, secundum Boss. in tit. quomodo procedatur per actionem in delictis, num. 20. distinguendo, vt ibi per eum.

d *Sed certè illa glossa.* Adde, quod † ratio est, quia om-
12 nis exceptio, quæ opponi potest contra accusatorem, opponi potest etiam contra iudicem inquirentem.

e *Potest autem.* Adde, quæ posui supra in §. adulterium vers. vnum tamen.

g *Sed certè contraria opinio est magis communis.* Adde
13 † videndum Ludouicum de Interamna consil. 60. li. 2. inter consi. crim. diuers. vbi intelligit istam communem, quando delicta deuenerunt ad notitiam, & non in delictis occultis, idem affirmat Marian. Socin. cons. seq. int. d. consil. sed Franc. de Albergott. d. lib. 2. consil. 12. dicit istud procedere, quando delictũ nõ fuit omnino occultum, sed ignorabatur a quo fuerat commissum, quod tunc incipit currere a die delicti commissi. Et hanc communem opinionem limitat, Alexan. in l. fin. col. fin. C. de dol. quem sequitur Boss. tit. de sent. nu. 110. de qua limitatione tractat idem Franc. d. cons. 12.

14 Item adde, † quod elapso tempore statuti poterit iudex cognoscere, vbi de delicto constabit per confessionem partis, Alexand. in l. fin. col. fin. C. de dol. & Boss. in supradicto loco; sed Socin. in consil. 108. num. 3. vol. 4. tenuit contrarium, & Paris. consil. 196. num. 3. vol. 4. & Sylua. qui dicit communem in consil. 7. num. 7. Et quod post lapsum termini expiret iurisdictio tenuit Crot. consil. 70. num. 44. & Roland. consil. 94. num. 11. vol. 3. sed verba statuti sunt inspicienda, quia si statutum tollit instantiam, adhuc durat actio, licet instantia sit lapsa, & tunc attenditur confessio, si vero præscriptum sit iuri inquirendi, ita statuto disponente, tollitur delictum, & eo casu confessio nihil operatur, ita Scaliar. inter consi. crim. diuers. consil. 112. num. 21. vbi dicit, quod ista opinio est verior.

15 Item † adde, quod vbi statutum præfigit terminum iudici ad inquirendum, non poterit fiscus petere restitutionem eo prætextu, quod nunc habeat probationes eius delicti, vel scientiam illius, quæ prius non habebãtur. Socin. in cons. 108. vol. 4.

16 Item † adde, quod iudex in crimine falsi potest inquirere etiam post tempus datum a statuto, secundum Marsil. in sing. 507.

17 Item † adde, si statutum, quod iudex non possit cogno-

gnoscere de maleficijs commissis sex mensibus ante introitum officij, debet intelligi de delictis, quæ non durant, sed momento fuerunt expedita, vt sunt homicidia: secus si delicta durant, vt sunt furta, Barto. Alex. & alij in l. cum qui, § in popularibus, ff. de iureiur. & ideo iudex poterit inquirere, etiam si furtum commissum fuerit sex mensibus ante introitum sui officij, & idem erit de testamento falso, vt per Garg. consil. 124. numero 17. volum. 1. inter consil. crimin. diuers. & de prædictis latè per Lazar. Feruit. in tracta. de momento temp. ca. 10. num. 38.

h *Hac etiam præscriptionis exceptione.* Adde, † quid 18 si officialis non steterit ad syndicatum, nec absolutoriam habuerit, an perpetuo, vel secundum naturã actionum conueniri poterit in patria sua de gestis in officio, latè Io. Ant. de Nigr. super cap. Regni, cap. 132. nu. 18. sub rubr. de syndicatu.

l *Alia etiam est defensio.* Adde, † an huiusmodi instan19 tia pereat, quando fuerit processum per inquisitionem, & an instantia per lapsum biennij pereat, & omnẽ ius, vel de nouo possit accusari, vel diffinitiuè sit absoluendus, & an competat restitutio parti, vel fisco, vide per Gramm. in vot. 31. vbi plenissimè, & an currat in consistorio Principis, & Benint. in decis. 76. num. 14. vbi dicit, quod causæ criminales terminantur biennio, siue procedatur per viam accusationis, siue inquisitionis, vide etiam per Carrer. in pract. crim. in § obseruare num. 369. & Carau. in tit. 248. vbi multum diffusè hanc ma20 teriam tractauit, & ibi etiam posuit, † quomodo in Regno Neap. procedatur circa peremptionem instantiæ, 21 & quid seruatur, & instantia statuti currit † in causa inquisitionis, sicut instantia iuris communis. Beto. in ca. venerabilis, nu. 79. de iud. & ibi num. 37. an contra clericos, quo tempore finiri debeant causæ criminales, & 22 in hac † materia instantiæ, vide etiam Franch. in decis. 250. vol. 2. vbi tenet causas criminales omnimodo esse finiendas infra biennium, sublata spe prorogationis, dispensationis, retractationis, restitutionis in integrum & purgationis moræ, nec ex quauis occasione, siue proxima, siue remota vltra biennium prorogari, siue per actorem, siue per reum, siue per iudicem steterit, & in fine dicit, quod in Regno Neap. a Proregibus instantia sine aliqua causæ cognitione prorogatur.

23 Item adde, quod † si accusatus, siue inquisitus confessus fuerit delictum, quod poterit condemnari, non obstante peremptione instantiæ, tanquam ex notorio, cum enim non pereat confessio, quæ facit notorium, vt not. extra de appell. cap. Romana. § finautem lib. 6. & ideo reus condemnari poterit, quia in notorijs, non requiritur ordo iudiciorum, & facit, quod dicit Innoc. in c. per inquisitionem, extra de electio. & in c. cum super de cõfes. Et idem est, si tempus instantiæ esset præfixum a consuetudine, vel a statuto, secundum Grammat. in constit. Regn. de desistent. ab accusatione, in fin. Et an idem sit in ficto confesso, quia contumax, vide Roland. consilio 94. vol. 3. & idem esset, si perempta instantia appellationis, idest, quod appellatio esset deserta appareret de confessione, iudex posset condemnare, Beto. in ca. venerabilis, nu. 67. circa med. de iud.

24 Item † adde, coram Principe instantiam non obseruari, secundum Calcan. cons. 26. nu. 9. & Menoch. de arbitr. iud. quæst. 8. nu. 22. fol. 10.

25 Item adde, † quod iudex poterit condemnare, & punire contumacem perempta instantia, qui non obtemperauerit mandato iudicis, facto durante instantia, Andr. de Isern. in constit. in pecuniarijs, & Afflict. in constit. accusatorem, nu. 4.

26 Item † adde, prout ibi dicit idem Afflict. quod nunquam currit instantia in causa, de qua secundum iura, & Constitutiones, Rex est consulendus, & idem tenet Luc. de Pen. in l. fin. C. de naufrag. & ibi etiam idem Af27 flict. dicit, † quod consuetudo potest facere, quod in causa non pereat instantia.

28 Item adde, † quod fideiussio de iudicio sisti toties quoties finitur finita instantia, Affli. in constit. sæpè contingit, nu. 4. & 5. & Imol. in consil. 47. in casu permisso, & Carauit. rit. 44. nu. 12.

* * Item adde, quod de peremptione instantiæ potest opponi etiam post sententiam, Ioseph Lud. decis. 24. inter luc. & decis. 43. in fine.

n *Accusatorem esse mortuum.* Adde, quod † non pro29 cedit, quando accusatio esset ciuilis, quia tunc indistinctè transit ad hæredes, modo accusator decesserit post litem contestatam, vt per Gomes. in cap. 1. de delict. numero 85.

o *Sed hoc intellige.* Adde, quod hanc restrictionem D. 30 Clari impugnat Farin. in q. 4. nu. 32. in fi. vbi dicit, † qđ hodie de consuetudine iudex in omnibus delictis procedere potest, quinimo hoc esse de iure, per tex. in l. constante matrimonio in fine, ff. de adult. & hoc latè habetur supra ad § adulterium, in princ. in vers. item adde, quod si extaret statutum.

p *Quæro nunc.* Adde, quod mors † viginti modis proba31 tur, quando agitur de re pecuniaria, seu de præiudicio reparabili, secus autem, vbi de re graui, seu de præiudicio irreparabili; nam tunc plenè mors omnino probari debet, vt per Sebast. Med. in tractat. mors omnia soluit par. 1. nu. 87. cum seq. fol. 13. & quomodo mors probari possit, vide omnino Mascar. de probat. conclus. 1070. & 1071. & 1072.

32 Item † adde, quod licet iudicium regulariter morte extinguatur, tamen hæres accusati potest instare, & petere a iudice, vt declaret defunctum delictum non commisisse, habita, & recepta super hoc informatione, & probatione vera, & iuridica, & iudex tenetur facere pro euitanda infamia defuncti, & conseruanda eius memoria, l. filio, § Seia, ff. de adimen. leg. & Gomez. de delict. cap. 1. num. 83.

r *Sunt tamen aliqua crimina.* Adde, † videndum Pere33 grin. de iuribus, & priuil. fisci, lib. 4. tit. 4. nu. 5. cum seq. vbi ac unitauit decem & septem casus, in quibus per mortem delinquentis crimen non extinguitur quoad pœnam, respectu bonorum fisco applicandorum, vel respectu pœnæ pecuniariæ, & de crimine hæresis, ita tenet latè Direct. inquisit. par. 2. q. 12. quod procedit in hæretico vero non suspecto, Zanch. de Hæretic. ca. 24. num. 2. & in crimine læsæ maiestatis, adde Meno. cons. 99. & Decian. consil. 18. vol. 1. contra Roland. consil. 1. volu. 3. vbi multa de pœna pecuniaria, & tenuit etiam Menoch. in casu 265. num. 11. pœnas pecuniarias non extingui morte delinquentis.

t *Scias etiam.* Adde, quod idem tenet Iafred. in decis. 34 391. quod pœna, † quæ infligitur ipso iure, transit contra hæredem, etiam lite non contestata contra defunctum. Adde, quod Gomez. in loco hic allegato tenet, quod in crimine hæresis post mortem potest procedi infra quadraginta annos, & imponitur pœna confiscationis omnium bonorum, quæ nocet hæredibus, & alijs quibuscunque possessoribus, per tex. in c. 2. de præscrip. in 6. & ibi ad contraria respondet, sed vide quæ posui * supra in § hæresis ad vers. Item de crimine hæresis. * Est aduertendum, quod nunquam in dubio pœna intelligitur imposita ipso iure, sed per sententiam ferendam, Alex. cons. 103. nu. 16. vol. 1.

x *Consuluit in facti contingentia, Alba. cons. 90.* Adde, 35 quod ibi Alba. dicit, † quod contumacia habetur pro conclusione, stante statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & dat formam sententiæ, vide etiam Menoch. de recuper. poss. remed. 1. num. 159. & consil. 39. num. 157.

Item

36 Item † adde, quod hæres tenetur ex dolo commisso per defunctum in contractu, vel quasi contractu indistinctè, etiam lite non contestata cum defuncto, & etiā quod ad hæredem nihil peruenerit ex dolo, l. ex contractibus, & l. ex deposito, ff. de action. & obliga. & l. 1. C. ex delict. defunct. & gl. ibi. Abb. in c. fin. de sepul. Franc. Tigrin. cons. 16. nu. 6. & Vgolī. consil. 17. nume. 7. inter cons. vltimar. volunt.

y *Adde, quod non requiritur, quod ante mortem sequuta*
37 *sit declaratio criminis.* Adde, quod † declaratoria etiam
38 post mortē rei fieri potest, & ita est verior, vt per Nell. de bannitis in 1. par. 2. temp. q. 7. Boss. in tit. de senten. nume. 47. & Bero. in cons. 176. nu. 93. vol. 1. quia declaratoria non requiritur ad effectum pœnæ committendæ, & dominij rerum in fiscum transferendi, sed tantum super facto, & aduocatione possessionis bonorum, nam facta declaratione criminis commissi, ex tunc retro declaratur, reum ex delicto incurrisse in pœnas a lege ipso iure indictas, Abb. in c. peruenit, de cens. Bero. in d. consilio 176. nu. 95. sic etiam contingit in criminibus, pro quibus rei defuncti memoria damnatur, & in his huiusmodi pronunciatio requiritur, veluti in crimine læsæ maiestatis, & hæresis, Rolan. cons. 8. nu. 8. vol. 3. Bursat. consil. 43. Menoch. cons. 99. nu. 172. & ita tradit Peregr. de iur. fisci lib. 4. tit. 5. nu. 13.

Adde circa huiusmodi quæstionem, si pœna non declarata contra auctorē possit contra eius hæredē declarari, vide Gabr. concl. 35. li. 7. vbi plenè, vide etiā decis. Pedem. 148. vbi tenet, sententiam pecuniariam mortuo reo post litem contestatam, modo de delicto confessus, aut conuictus fuerit, proferri posse, & hoc procedere, siue procedatur per viam inquisitionis, siue accusationis, & tam in confiscatione omnium bonorum, siue partis, quam in condemnatione facta in quantitate, & hæc est communis opinio, Bursat. cons. 77. nu. 21. vide etiam Bertaz. cons. 33. num. 5. vol. 1. & ibi per Addent. in litera
39 B, & in dicta decis. Pedem. habetur etiam an † sententia in pœna pecuniaria ferri possit in personam procuratoris, effecti Domini litis mortuo reo post litem contestatam, & de delicto conuicto, vel confesso, an autem ferri debeat in personam hæredum mortuorum.

40 Item † adde, quod confessio ficta, quæ resultat ex contumacia, quando transit ad condemnationem, pœna trāsmittitur ad hæredes propter sententiam, decis. Pedem. 106. & Bertaz. cons. 83. nu. 31. secus vero si delinquens ante condemnationem mortuus fuerit, quia tunc hæres non poterit condemnari; morte enim delictum extinguitur, Paul. de Castr. in l. transigere, nu. 9. C. de transact. Bart. in l. ex iudiciorum, ff. de accusat. Ang. Aret. consil. 71. nume. 41. vol. 1. crim. & hoc communiter in palatijs versatur, vt dicit Ludouic. concl. 3. lib. 1. comm. vers. amplatur nono.

41 Item † adde, quod hæres non tenetur in duobus casibus, vnus est, ff. si mens. fals. mod. dix. l. si ex duobus, §. vlt. alius est, ff. de tributor. l. illud, §. vlt. & ita tenet gloss. magna, in fin. c. fi. de sepult.

cc *Responde quo ad pœnam corporalem.* Adde † Menoch.
42 de arbitr. iud. d. casu 285. & latissimè per Farin. d. q. 10. num. 77. cum seq.

gg *Conscientia proprij sceleris.* Adde Menoch. de arbitr. iud. cas. 284. nu. 15. vbi tenet, quod iudicis arbitrio relinquitur † an cadauer illius, qui sibi mortem consciuit,
43 suspendi debeat, & idem tenet in casu 285. nu. 7. Marsil. in l. fin. num 40. ff. de quæst. Boer. in decis. 316. nu. 9. & Sebast. Medices in tract. mors omnia soluit par. 1. num. 142. vide etiam Farinac. var. quæst. in q. 10. nu. 77. cum sequen. vbi latissime.

hh *Ex delicto defuncti.* Adde distinctionem, † quam fa-
44 cit Osasc. in decis. Pedem. 152. in Terris non subiectis ratione temporalitatis ecclesiæ, seruandum esse ius ciuile, locis vero subiectis ecclesiæ, seruandum esse ius ca-
45 nonicum, & quando hæres † teneatur de delicto defuncti, vide etiam Capr. comm. concl. reg. 67. per totam, & latissimè per Farin. var. quæst. in q. 10. nume. 56. cum multis sequen. & ibi etiam, quando reus fuerit condemnatus in contumaciam.

KK *Scias tamen.* Adde tradita † per Osasch. decis. Pedem.
46 152. in fine.

mm *Vltimo quæro.* Adde tradita † per Couar. varia. resol.
47 lib. 2. c. 10. nu. 4. & vide etiam Angel. de Cast. in 2. tom. cons. crim. diuers. in cons. 32. cum duobus alijs sequent. vbi habetur, quod Iudæus propter baptismum non sit puniendus pœna mortis, sed alia pœna, & idem Ange. ibi nu. 5. dicit, quod hoc sibi videtur æquum, & iuridicum, etsi baptismus esset susceptus in fraudem, & causa euitandi pœnam mortis, & etiam si ad ipsam pœnam mortis iam condemnatus fuisset, & hoc fauore fidei.

¶ § Tiraquel. de pœn. temp. caus. 25. nu. 6. cum seq.

QVÆSTIO LII.

SVMMARIVM.

1 *Si probetur delictum, de quo reus imputatur, non fuisse commissum, debet reus absolui.*
2 *Potestque id probari per rei euidentiam, ibid.*
3 *Item potest probari per testes, vers. Item potest.*
4 *Negatiua simplex, & indeterminata est improbabilis, secus autem si sit coarctata loco, & tempore, versicu. Scias autem.*
5 *Potest etiam negatiua probari per dictum ipsius offensi, vers. Potest etiam.*
6 *Et an exculpatio facta per offensum eximat reum a tortura, ibid.*
7 *Vbi non constat de delicto, reus non potest puniri, versic. Præterea etiam, remissiuè.*
8 *Si non appareat de nomine offensi, an possit reus puniri, vers. Vlterius etiam.*
9 *Quæ sit negatiua oratio.*

1 TVetur etiam se quandoque reus probando deli-
2 ctum ipsum non fuisse commissum, † idque proba
a ri potest in primis *a* per euidentiam rei, puta, si homo qui dicitur occisus, exhibeatur viuus, vel domus quæ dicitur combusta, reperiatur illæsa, & huiusmodi. Et dicit Bal. in l. si quis testibus in fin. C. de testib. quod semel contigit de facto, quod fuit exhumatum corpus illius, qui dicebatur vulneratus, & cum repertū fuisset, quod ille non fuerat vulneratus, fuit reus absolutus, licet contra eum plenè probatum fuisset. Et illud dictum Bald. refert Ang. de malef. in verbo Comparuerūt, & produxerunt instrumentum pacis, num. 33. & Pract. Caret. folio 558. nu. 96. Vide quæ dixi infra, q. 98. versi. sed nūquid. Idemque si delictum, quod commissum fuisse dicitur,
b *b* sit per rerum naturam impossibile, prout contigit superioribus annis in quodam Ioan. Antonio Zanetto caupone, contra quem processum fuit per curiam Papiæ, tanquam quod præpostera venere fregisset cuidam fœminæ rectum intestinum, ex qua parte ipsa postea peperisset, de quo processu valdè miratus est Senatus, & ipsum Zanettum tanquam de re incredibili accusatum absolu.it, 2. Decemb. 1556. P. N.

3 Item potest probari per testes, probando negatiuam, scilicet, quod reus delictum ipsum non commiserit, neque committere potuerit.

c *c* Scias autem, quod negatiua non entis est improba-
4 bilis, secundum omnes, vt dicit Igneus in repet. §. non
d alias, nu. 77. ff. ad Sylle. *d* Præterea etiam negatiua simplex, & indeterminata est improbabilis, vt dicit gloss. in ca. bonæ, il 1. in verbo, Per rerum naturam, de elect. quam

quam dicit esse communiter approbatam Paris. in cap. quoniam contra, nume. 8. de proba. Hanc etiam opinio. dicit esse communem Hercula. de proba. nega. numero 272. e Si tamen coarctetur loco, & tempore, tunc æquè probatur, vt affirmatiua, quando scilicet testes deponunt ipsam negatiuam, & reddunt rationem quod f non potuisset esse, vel fieri quin ipsi testes vidissent, vel sciuissent. Ita dixi gloss. in §. si verò absunt, in verb. Et vidisse, in auth. de hære. & falci. colla. 1. & ait Felin. in cap. in nostra, num. 8. in fin. de testi. quod audiuit Aret. in voce dicentem, quod opin. illius glo. obtineretur in practica, quia est communis, quem refert Ruin. consi. 97. circa fi. lib. 4. Hanc etiam esse veram, & receptam sententiam attestatur Simancas, de hæret. cap. 26. nume. 4. g Caueant tamen testes, quia eo ipso, quod deponunt super negatiua, h dicuntur suspecti de falso, quod tamen intellige iuxta ea, quæ dixi sup. hoc. eod. lib. §. falsum, versic. solet etiam.

i Potest etiam hæc negatiua probari per confessionem, & dictum ipsiusmet offensi, K licet enim assertio 5 vulnerati contra aliquem non probet, neque faciat indicium ad torturam, tamen econuerso dictum defuncti exculpantis imputatum de homicidio, tollit omnia indicia, quæ sunt contra ipsum, ita vt ex eis non possit torqueri. Ita dicit Bald. in l. 1. nu. 33. C. communia de lega. & est communis opin. vt dicit Plotus inter cons. criminalia diuersorum, cons. 110. nu. 1. lib. 1. 6 † Quam tamen intellige, vt procedat, quando res est dubia: sed si appareret de veritate in contrarium, vel essent contra reum iudicia valdè vrgentia, & proxima delicto, non esset standum huiusmodi assertioni, saltem ad euitandā torturam. Et ita practicatur teste Blanco in pract. crim. fol. 28. nu. 101. Plerunque enim videmus, quod offensi, siue propter remissionem quam fecerunt vulneranti, siue propter suasiones amicorum, faciunt huiusmodi protestationes veritati contrarias: propterea in hoc maximè versabitur iudicis arbitrium, qui inspecta qualitate facti, considerabit an talis exculpatio videatur verisimilis, vel ne; & an ei standum sit.

7 Præterea etiam potest reus se defendere, allegando, quod non constat de delicto, & circa hoc videnda sunt ea, quæ dixi supra quæst. 4. & infra quæst. 55. versic. potest etiam, & seq.

l Vlterius etiam potest opponere, l quod non constat de nomine offensi, vel occisi. Sed certè hæc defensio non esset admittenda, valet enim inquisitio, & accusatio super homicidio, licet ignoretur nomen occisi, secundum gloss. quæ reputatur singularis in cap. libellorum, in verbo, Caio Seio. 2. quæst. 8. quæ quidem indistinctè obseruatur in practica, prout etiam se vidisse sæpius ita practicari attestatur Angel. in l. 1. §. interdum, numero 2. ff. si pars hæred. peta. & in l. si exceptione, §. in hac, numero 3. ff. quod metus causa, quem refert August. ad Angel. de malefic. in verb. hæc est quædam inquisitio, post nume. 90. Et hoc sciunt omnes, vt dicit Boss. in titu. de delicto, num. 33. Vide quæ dixi supra, quæst. 4. versi. quando vero.

ADDITIONES.

a *Per euidentiam rei.* Cartar. de execut. senten. c. fin. numero 42. *Bern. Ros.*

b *Sit per rerum naturam impossibile.* Adde, quæ dixi supra ad q. 4. vers. Hæc autem omnia, in fractura muri, de qua ibidem, Cartar. de execut. senten. cap. fin. numero 43. *Drogh.*

c *Scias autem.*] Immo potest probari vide per Nat. consil. 648. & declara, vt per Spec. tit. de probat. §. probare, col. 1. & 2. vi. inf. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

d *Præterea etiam*, negatiua simplex est improbabilis, Farin. q. 65. vol. 3. par. 3. nu. 221. *Bern. Ros.*

e *Si tamen coarctetur loco*, Farinac. d. q. 65. & par. 3. nu. 222. *Bern. Ros.*

f *Non potuisset esse, vel fieri.* Adde, vt cautus sit testis, ne talia deponat, vt hic in fine; tunc enim redditur per tale dictum suspectus de falso, qua sola suspicione stante super tali dicto carcerari potest, vt in suspecto de falso dixit Dec. cons. 174. sub nu. 5. & cons. 602. num. 9. ad med. quod tamen limita, vbi testis sic carcerandus vellet fideiubere, Capyc. decis. 30. nume. 4. supra in §. falsum, versicu. Trita est, & potest esse ratio, quia cum pro crimine falsi non sit pœna mortis naturalis, vt est supra §. falsum, versic. sed quæro, fideiubendo euadit carceres per ea, quæ dixit supra quæst. 46. versicu. In hac autem. *Drogh.*

g *Caueant tamen testes.* Vide Baiard.

h *Dicuntur suspecti de falso.*] Vt per Dec. qui alios concordantes allegat in c. quoniam contra, nu. 3. & nu. 18. de probat. vel procedere, inquit, etiam si verbis affirmatiuis proponatur, quod & comprobat apostilla illic, quo 9 niam consideratur effectus, & illa oratio † verè negatiua est, quæ priuationem significat. per Dec. post allegatos ibidem, qui illam limitat duobus modis. Et primo, nisi negatiua sit tenui coniuncta, adeoque cadat in sensum testis; puta si dicatur, Titius non habet oculos, non habet hirtum in capite, & tunc non probatur negatiua directo: quia quod non est, non cadit in sensum testis, sed indirectè probatur, quia ex quo non repræsentatur aliquid visui, iudico, quod nihil sit in loco. Secundo prædicta conclusio non habet locum in negatiua coarctata loco, & tempore, quæ bene probari potest, per indirectum tamen, vt per gl. in d. cap. quoniam contra, & tradit Alexand. consilio 43. Visis, libro quarto, nu. 18. & hoc verum intelligitur, vt quando tali modo coarctata sit, vt cadat in sensum testis, vt declarat Bald. in l. actor. C. de probat. & tradit Dec. vbi supra, & in capi. tertio loco, supra eodem. Et restrictio negatiuæ etiam aliter considerari potest, videlicet, quando facta fuit discussio, & relatio per nuncium de commissione iudicis, per Dec. post alios relatos, ibidem. Similiter dicitur coarctata negatiua, quæ restringitur ad certam scripturam vt per Dec. ibid. cum multis similibus, vt in consil. meo synd. nu. 289. 290. Et caueat regulariter testis ne astruat meram negationem: quia posset puniri de falso, vt per Iacob. de S. Geor. in l. si per alium, §. docere, ff. ne quis eum qui nu.... *Giacb.*

i *Potest etiam* Farinac. vol. 2. quæst. crim. q. 46. nu. 104. & sequent. nu. 110. & 113. & 116. & seq. & scripsi sup. fol. 102. in fi. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

K *Licet enim assertio vulnerati.* sup. q. 21. vers. Assertio, vulnerati in principio, & distingue assertionē vulnerati non morientis, de qua dicta q. 21. vbi supra, ab assertione vulnerati, & morientis, vt hic; Hæc enim assertio facit indicium, illa verò non, ade sup. q. 7. vers. habes igitur, ibi nam aut talis denunciatio, Alex. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 44. nu. 5. & præsump. 4. nu. 10. & de veritate in contrarium apparente huic dicto morientis, adde Boss. tit. de indicijs, nu. 84. *Drogh.*

l *Quod non constat de nomine offensi*, supra q. 4. versicu. Quando verò. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO L.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua non entis an sit probabilis.*

Testes

2 *Testes super negatiua praesumuntur falsi.*
3 *Exculpatio quomodo sit facienda, & quando prosit, remissiue.*
4 *Inquisitio valet, etiam quod ignoretur nomen delinquentis.*
5 *Cadaueris recognitio quomodo sit facienda.*

c 1 *Scias autem.* Adde videndum † Nat. in cons. 648. vbi, quod negatiua non entis sit punibilis.

g 2 *Caueant tamen testes.* Adde † videndum Deci. in capit. quoniam contra nu. 3. & 18. de probat.

i 3 *Potest etiam haec negatiua.* Adde videndum † Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 18. numero 8. in fine, Menoch. in comment. praesumptio. lib. 1. quaest. 90. Io. Ant. de Nigr. in cap. 7. frequens, numero 76. cum sequent. Alciat. de praesumptio. reg. 3. praesumpt. 4. numero 10. & Vulpell. in consil. 225. nume. 27. & in consil. 113. num. 8. & Bursat. in consil. 20. numero 38. & 39. & Hercul. in tractat. de negat. proban. numero 159. & omnino addentes ad Bertaz. in consilio 246. in l. 2. vol. 1. vbi latissimè, quibus modis fiat exculpatio, & quando prosit inculpato, vide etiam Mascar. de probat. conclus. 1130. nume. 10. & 15. & de exculpatione eius, qui extra carceres facit fidem ad fauorem alicuius carcerati, puta pro homicidio, dicentis se illud homicidium fecisse, & propterea carceratum esse innocentem, vide Foller. in pract. crimin. in 2. par. 3. par. in ver. confitebuntur, num. 9. vbi tenet talem exculpationem non prodesse.

l 4 *Quod non constat de nomine.* Adde, quod similiter † valet inquisitio, etiam quod ignoretur nomen delinquentis, vt supra in quaest. 31. vers. contra, & aduersus, & eo
5 casu quando iudex mittit ad inspiciendum cadauer † faciat describi signa dicti cadaueris, Farin. q. 2. nu. 28. vbi latissimè.

QVAESTIO LIII.

SVMMARIVM.

1 *De exceptionibus, quae contra testes proponuntur.*
2 *Et an si opponantur eis crimina, opus sit specificare locum, & tempus commissi delicti, vers. In hoc autem.*
3 *Et an opus sit etiam probare, quod communi opinione habentur pro talibus, vers. Sed nunquid.*
4 *Et an opponens contra testes crimina, & ea non probans, teneatur actione iniuriarum, versicu. Caueant tamen.*
5 *De exceptionibus, quae contra processum ipsarum attestationum proponuntur, vers. Secundum caput.*
6 *De exceptionibus, quae contra dicta testium proponuntur, vers. Tertium est caput.*
7 *De exceptione falsi, vers. Frequentissimè.*
8 *Et an testis falsus in vno, probet in aliis, versicu. Sed quaero.*
9 *Et quid si testis falsum dixerit in non concernentibus substantiam rei, de qua agitur, vers. Scias tamen.*
10 *Et quid si ipsemet sibi contradicat, quia scilicet aliquando vnum, aliquando aliud dixerit, cui dicto standum sit, primo an secundo, vers. Praedicta autem.*
11 *Et quid si primo dixit vnum extra iudicium, deinde contrarium in iudicio, vers. Primus casus.*
12 *Et quid econuerso, vers. Secundus est.*
13 *Et quid si in vno iudicio dicat contrarium eius, quod dixit in alio, vers. Tertius est.*
14 *Et quid si in primo dixit nihil scire, in secundo vero deponit de veritate rei, vers. Sed quid si testis.*
15 *Et quid si in eadem instantia, & inter easdem personas contraria deponat, vers. Quartus est.*
16 *Et quid si primo deposuit per verbum Credo, secundo autem per verbum assertiuum veritatis, vers. Vnum etiã.*
17 *Et quid si testis neget se ita deposuisse, vt scriptum reperitur, vers. Quintus est.*
18 *Testes singulares an probent, vers. Dixi etiam.*
19 *Et quid si agatur de probando vt genere aliquem esse adulterum, vel huiusmodi, versicu. Et haec conclusio.*
20 *Et quid si Episcopus faciat statutum, quod crimen vsurarum possit probari per testes singulares, versicu. Sed quid si episcopus.*
21 *Et quid si princeps testificetur contra aliquem, an ei soli credatur, vers. Sed quid si aliquis.*
22 *Testis non reddens causam scientiae, etiam non interrogatus, in causis criminalibus nihil probat, versic. Praeterea dixi.*
23 *Qui deponit falsum per errorem non dicitur falsarius.*
24 *Testis asserens post depositionem se in ea dixisse falsum parti non praeiudicat.*
25 *Tortura quando sit loco testis idonei.*

a 1 Est *a* etiam pars defensionis exceptio, quae fit contra testes, a quibus reus grauatur, potestque haec exceptio ex triplici capite proponi, quorum primum respicit personam ipsorum testium, quia scilicet non essent in causa criminali examinandi, de quo dictum
b est *b* supra, quaest. 24. puta, quia sint infames, periuri,
c *c* & similia.

d *d* In hoc autem proposito scire debes, quod quando
2 aliquis vult opponere contra personas testium, non suf-
e ficit opponere generaliter, quod sunt periuri, infames, &c. sed opus est specificare locum & tempus commissi delicti, & circunstantias. Et est communis opin. vt dicit Boer. decis. 321. num. 2.

3 Sed nunquid excipiens debet etiam probare, quod ille testis, quem dicit esse infamem, communi omnium opinione esset tentus, & reputatus pro tali? Respon. Barto. in l. 1. num. 4. C. de testa. tenuit, quod sic, sed certè in
f contrarium est magis communis opin. *f* quod scilicet sufficiat probare, quod est infamis ex tali causa, vel tali crimine, absque eo, quod dicatur, quod pro tali reputabatur. Et ita attestatur Alex. cons. 152. nu. 16. lib. 5. quem refert Crottus de testib. nu. 4 in fin.

g Caueant tamen illi, qui opponunt contra testes, &
4 non habent in promptu probationes criminum oppositorum: quia, Si non probant ipsa crimina opposita, tenentur actione iniuriarum. Et est communis opin. vt
h dicit Boss. in tit. de iniur. nu. 21. *h* Nam generaliter obijciens aliquod crimen in iudicio, siue agendo, siue excipiendo, si illud probat non tenetur, & in hoc conueniunt omnes, vt dicit Boer. consil. 4. numero 57. Si verò non probat, tenetur, etiam si excipiendo illud proposuerit, & est communis opin. vt dicit Boer. in d. consi. 4. nu. 37. in fi. Dicit tamen Boer. ibi post numer. 49. quod de generali consuetudine regni Franciae, ille qui opponit excipiendo contra testes, non tenetur, etiam si non probet. Et ego etiam nunquam vidi in hoc Ducatu super hoc procedi. Semper autem aduocati in exceptionibus, quas faciunt contra ipsos testes, apponi faciunt prote-
i stationem, quod *i* citra animum iniuriandi, &c. prout etiam communiter fieri solere attestatur Boer. in consil. praeallegato, nu. 23.

5 Secundum caput respicit processum ipsarum atte-
K stationum, quia scilicet testes ipsi K minus legitimè re-
l cepti sint; puta, *l* quia sine iuramento deposuerint, vel aliàs minus legitimè examinati fuerint, non seruatis ijs, de quibus dixi supra, lib. 2. §. testis, vel quia fortè recepti fuerint super generali inquisitione, quo casu fi-
m dem non faciunt, *m* nisi repetantur, vt dixi supra q. 11. vers. Item quaero.

6 Tertium est caput respiciens dicta, seu depositio-

nes ipsorum testium: puta, quia sint falsi, varij, contra-
rij, singulares, & quod non concludenter deponant, vel
huiusmodi.

7 Frequentissimè autem in iudicijs criminalibus versa-
tur exceptio falsi, quæ contra testes opponitur: nam his
n temporibus rarò fiũt processus *n* in causis criminalibus,
in quibus, vel ad offensam, vel ad defensam non exami-
nentur testes falsi: & pluries etiam vidi ex vtroque la-
tere testes falsos examinatos fuisse, quod non aliunde
procedit, nisi quod iudices hoc delictum nimis leuiter
castigant. Et licet a constitutionibus huius Ducatus sit
pro eo grauis pœna imposita, illa tamen non seruatur,
prout seruari deberet, de quo ego multoties exclamaui
o in senatu. Arbitror enim nullum crimen esse *o* pernicio-
sius reipublicæ, quam crimen falsi: & ideo esset seuerif-
p simè castigandum. *p* In hac autem materia facienda est
conclusio, quod testi, qui in sua depositione falsum di-
xisse conuincitur, tanquam periuro nulla est fides adhi-
benda. Et hæc est communis opin. vt dicit Alex. consil.
152. num. 10. lib. 7.

q *q* Sed quæro, pone quod testis in vno falsum dicat,
8 nunquid eius depositio vitiabitur in totum, ita vt nul-
r lam prorsus fidem faciat? Respond. *r* quod sic: nam iu-
ramentum est indiuisibile, merito vbi testis est in vno
suspectus, totum eius testimonium redditur suspectum,
& quando eius dictum in vno reprobatur, non cre-
ditur ei neque etiam in alijs. Et hæc est communis opi-
nio, vt dicit Alexand. in l. si ex falsis, numero 13. C. de
transact. & consil. 27. numero 3. lib. 2. quem refert Dec.
consil. 105. post num. 5. versic. similiter testis, & Gratus
consil. 2. nume. 18. lib. 2. Idem etiam dicit Alexan. con-
sil. 133. nume. 7. lib. 1. & in d. consil. 162. nume. 10. lib. 7.
& consil. 183. post nume. 2. eod. vol. quem refert Cotta
in verbo, Iuramentum est quid, Socin. consil. 136. nu-
mero 9. lib. 1. quod est duplicatum consil. 155. li. 2. Mar-
sil. sing. 76. communis conclusio, Alciat. l. 1. §. sed & si
mihi, numero 43. ff. de verbo. oblig. Paris. consil. 88. nu-
me. 82. lib. 3. Apostil. ad Crottum de testibus post num.
s 388. quem refert Gratus consil. 152. nume. 13. lib. 2. *s* Et
t hæc conclusio locum habet, siue *t* capitula, super qui-
bus talis testis deposuit, sint separata, siue sint conne-
xa: nam vtroque casu eius testimonium tanquam vni-
cum, & super vnico iuramento fundatum, nihil valet.
Et dicit Alexand. in d. l. si ex falsis, num. 5. C. de transact.
quod in hac opi. sunt communiter Doctores. Hanc etiã
dicit esse communem sententiam Alberic. de testibus,
in tertia parte principali, nu. 25. & seq. & siue illud di-
ctum falsum præcedat, siue sequantur alia dicta, ex qui-
bus probat. & est communis opi. vt dicit Socin. iun. con
sil. 41. nu. 13. & seq. lib. 2.

u *u* Scias tamen, quod hæc conclusio est intelligenda,
9 vt procedat, quando testis falsum deposuit circa fa-
ctum principale, vel qualitates substantiales: secus au-
x tem si circa alia extrinseca: *x* nam eo casu non dicitur
falsus, neque vitiatur eius depositio, & ita concludunt
omnes, vt dicit Imola in l. 1. §. si quis simpliciter, nume.
35. col. 3. versic. item inducitur per Bald. ff. de verb. ob-
y lig. Et dicit Alexand. consi. 88. nume. 19. lib. 5. quod *y* ita
communiter concluditur: sufficit enim quod testes in
facto principali conueniant, & dummodo in eo sint
z concordes, *z* non nocet, quod sint varij, vel contrarij
in accessorijs. Et hoc est commune dictum maiorum,
nostrorum, vt ait Socin. iun. consil. 102. num. 6. libro 3.
Hanc etiam dicit esse communem regulam Dec. in d.
cons. 105. post nu. 2. versi. Venio ad secundum, & cons.
602. nu. 9. Hanc etiam esse communem opin. attestatur
Alex. cons. 47. nu. 5. lib. 2.

aa *aa* Prædicta autem omnia locum habent, quando v-
bb nus testis ab alijs de falso conuincitur: *bb* sed quando
10 ipsemet testis aliquando vnum dixit, aliquando aliud
cc totum *cc* contrarium, magna est altercatio inter scriben-
tes, an ei sit credendum, & an standum sit primo, vel
secundo dicto. Et in hac quidem quæstione aliqui fa-
ciunt simpliciter regulam, quod primum dictum testis
regulariter attendi debet, & dicit Dec. consil. 175. nu-
mero 7. in fi. quod ita tenent communiter Docto. quem
refert Gram. voto 34. col. 2. Idem etiam dicit Dec. consi
lio 186. nume. 6. & post num. 10. versic. Secundo princi
paliter, in quibus locis refert Corn. consi. 27. colum. pen.
dd lib. 3. ita dicentem, *dd* qui tamen hoc expressè dicere
non videtur, licet obiter alleget communiter canon. in
c. cum causam, de testibus ita tenentes. Eundem etiam
Corn. tanquam attestantem hanc esse communem opin.
refert Gratus cons. 42. num. 29. lib. 1. Alij verò simplici-
ter faciunt regulam in contrarium, quod scilicet quan-
do testis vario modo loquitur, secundum dictum atten
di debeat. Et hanc dicit esse communem opin. Dec. sibi
contrarius cons. 429. nu. 17.

Tu verò pro resolutione huius quæst. quæ satis con-
fusè tractatur a doctoribus distingue nonnullos casus.
ee *ee* Primus casus est, quando testis primo dixit vnum
11 extra iudicium, deinde in iudicio deposuit contrarium
eius, quod extraiudicialiter dixerat. Et hoc casu Bartol.
in l. eos, numero 4. ff. de fals. tenuit, quod sit standum pri
mo dicto, & quod pro secundo puniendus est tanquam
falsarius: nihilominus magis communis opin. videtur
ff esse contra Bart. scilicet, *ff* quod imò standum sit secun
gg dæ depositioni *gg* factæ in iudicio. Et ita dicit commu-
niter teneri Ange. de malefic. in verbo, Falsario, numero
23. Corn. consil. 58. in litera I. libro 1. vbi dicit, quod in
hoc omnes concordant. Hanc etiam opi. dicit esse com
munem Abb. in cap. per tuas, numero 11. de probation.
prout illum refert Ferrer. consil. 196. nume. 19. licet in
libro meo id non dicat Alexand. consil. 74. num. 8. lib. 1.
& consilio 222. numero 13. lib. 2. quem refert Crauet.
consil. 6. nume. 7. Corn. consi. 197. circa fin. libro 4. Tyn
dar. de testibus lib. 2. cap. 1. numero 7. Angel. de Vbald.
inter consilia criminalia diuersorum consil. 73. nume. 1.
lib. 2. Bertach. in verbo, falsitas, numero 103. Riminald.
consil. 48. nu. 7. vbi Apostil. Thomas Ferrat. cautel. 83.
quæstio est. Et dicit Felin. cap. cum in tua, numero 10.
de testibus, quod hæc pars est communior, & verior,
quem refert Boer. decis. 108. numero 2. & consi. 40. nu-
me. 116. & Gram. cons. 65. nu 6. & Apostil. ad Crot. de
testibus, post nu. 345. in verbo, non tollitur. Idem etiam
dicit Aret. in d. c. per tuas, in vltimis verbis, Felin in c. in-
quisitioni, §. 3. circa fin. de accusat. quem refert Didac.
lib. 2. resolutionum, cap. 13. nu. 7. Dec. in d. cap. per tuas,
nu. 41. de probat. Rum. cons. 97. post nu. 8. lib. 1. Boss. in
tit. de oppos. contra testes, num. 3. Menchiaca contro.
vsu frequentium, c. 32. num. 4. Illud etiam dictum Bart.
communiter reprobari ait Cæpolla cons. crim. 61. versi.
Tertio quia, Publicus super consuet. Aluer. fol. 28. num.
49. Et quod hoc casu præferendum sit secundum dictũ
iuratum, & in scriptis solenniter receptum, dicit esse
communem Alexan. consil 66. nu. 20. lib. 6. Marsil. sing.
hh 212. communis omnium. *hh* Bene verum est, quod
debilitatur fides huiusmodi testis, & ita dicit fateri om-
nes Doctor. Aret. consil. 71. col. 2. nu. 1. in fin. quem re-
fert Boss. in loco præallegato, & ideo poterit testis tor-
ii queri, vt dixi supra quæst. 25. vers. sed pone. *ii* Scias ta-
men, quod si testis illud, quod dixit extraiudicialiter di-
KK xisset *KK* cum iuramento, deinde contrarium etiam
cum iuramento deposuisset iudicialiter, tunc forte pro-
cederet opi. Bart. vt scilicet posset de periurio condem-
nari, ex quo reperitur positus inter iuramenta contraria.
Et hanc dicit esse communem Doctorum opi. Camerar.
in consil. suo matrimoniali post consilia Zabarel. nu. 5.
quam etiam se vidisse in practica obseruari attestatur
Boss. in loco præallegato.

Secun-

ll ll Secundus est casus, quando testis deposuit vnum
32 in iudicio cum iuramento, deinde extra iudicium illud dictum reuocauit. Et hoc casu standum est eius primo dicto iudiciali. Et hæc est communis opinio, vt sentit Gratus consil. 59. numero 26. lib. 2. Menchiaca in d. cap. 32. post nume. 3. versic. Tertio casu, & hoc etiam, si testis talem reuocationem faceret in articulo mortis constitutus, & ita videtur tenere Bartol. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, in vltimis verbis, ff. ad Sylle. & in d. l. eos, numero 4. qui in hoc communiter approbatur, vt dicit Alexan. in l. sciendum, numero 33. in fin. ff. de verbor. oblig. quem refert Didac. in d. cap. 13. num. 7. in fin. Curt. iun. in l. 1. num. 39. ff. si certum petat. Marsil. in rubrica de fideiussoribus, post nume. 39. Simancas de hæret. cap. 62. numero 28. Ploc. in repet. l. si quando, post num. 651.

33 Tertius est casus, quando testis in vno iudicio deponit contrarium eius, quod deposuerat in alio iudicio. Et hoc casu cum vtrunque dictum sit iuratum, certum est, quod potest tanquam falsarius puniri. Et est communis opinio, vt dicit Camerar. in dict. consil. matrimoniali, numero 3. & in hoc nulla videtur esse difficultas. Punctus est, quod dictum attendi debeat, scilicet primum an secundum. Et in hoc variæ sunt scribentium opiniones. Aliqui enim dicunt, quod ex quo appatet, quod in altero dicto est falsus, ei non creditur, neque in vna, neque in alia causa, & hanc dicit esse communem opin. Ruin. consilio 75. post num. 8. lib. 1. Alij vero dicunt, quod si testis reuocet primum dictum in alio iudicio, siue ciuili, siue criminali, statur primo dicto. Et hanc dicit esse communem Alciat. de præsump. in 2. regul. præsumpt. 29. nume. 7. quem refert Menchiaca in d. cap. 32. num. 1. Et hæc opin. mihi magis placet. Cum enim iam ex primo dicto iudiciali, & iurato quæsitum sit ius parti, non debet illud ab ea sine eius culpa, vel facto auferri posse. Faciunt ea, quæ dixi supra, vers. secundus est. Debilitatur tamen primum dictum quo ad fidem probationis. Et hanc dicit esse communem Dec. in d. consilio 189. colum. 3. prout illum refert Boss. in titu. de opp. contra testes, numero 6. Bene verum est, quod si essemus in casibus, in quibus etiam liber homo non
mm admittitur ad testificandum mm nisi cum tormentis,
nn tunc nn standum esset illi dicto, in quo perseueraret in tormentis, licet in alio iudicio ciuili contrarium deposuisset. Si verò semel bene deposuisset in ciuili iudicio, licet deinde reuocaret in tormentis, staretur primo dicto, & hæc est communis opin. vt dicit Alciat. in d. præsumpt. 29. circa fin. Quod intellige, vt procedat, quan-
oo do primum dictum non fuisset oo cum tortura confirmatum: nam hoc casu licet perseueraret in reuocatione in tormentis, adhuc crederem standum esse primo dicto. Scias etiam, quod si prima depositio facta fuisset in iudicio nullo, & secunda in iudicio valido, tunc standum esset secundæ depositioni, nec noceret, quod dixisset contrarium in iudicio nullo, secundum gloss. in cap. cum causam, in gloss. fina. de testibus, quam sequuntur omnes, vt dicit Felin. in d. ca. cum in tua, num. 7. Arelaten. in Apostil. ad Alciat. in d. præsumptione 29. in fine.

pp pp Sed quid si testis in primo iudicio dixerit nihil sci-
34 re, deinde in secundo deponat de veritate facti? Resp. quod nihil probat, & hæc est omnium conclusio, vt dicit Ang. de Vbal. in d. consil. crimin. diuersorum consil. 73. nume. 23. in fin. lib. 2. dicens, quod ita tenent omnes nullo discordante.

qq qq Quartus est casus, quando testis in eadem instan-
35 tia, & inter easdem personas contraria testimonia deposuit. Et in hoc puncto est distinguendum. Nam aut testis est sibi contrarius in eadem depositione, aut in alia depositione contradicit primæ suæ depositio-

ni. Si est contrarius in eadem depositione, aliqui simpliciter dicunt, quod eo casu non statur alicui dicto, primo scilicet, nec secundo, imò in totum reijcitur tanquam falsus. Et hanc dicit esse communem opin. Alciat. de præsumpt. in d. præsumptio. 29. num. 6. quem refert Practic. Conradi, folio 120. post nume. 10. Menchiaca in d. cap. 32. numero 9. in fin. Tu verò dic, quod aut testis in eodem examine contraria deponit sine iusta correctionis causa, & tunc illi prorsus non creditur, & hoc omnes passim fatentur, vt ait Didac. lib. 2. resolut. in d. cap. 13. post numer. 8. versicu. cæterum si testis. Neque etiam reducitur ad concordiam, vt probet. Et hæc conclusio communiter approbatur, vt dicit Crot. de testibus, numero 328. & sequen. Et hoc non solum si sit manifesta contrarietas, & non de facili concordabilis, sed etiam aliquo modo compatibilis. Et hæc est communis opin. vt dicit Alexand. consilio 20. numero 3. lib. 4. quamuis illum in contrarium alleget Sigismund. consi. feudali 49. nume. 7. tenens, quod quando contrarietas est facilè concordabilis, debet ad concordiam reduci etiam, vt probet. Et ibi etiam refert Felin. in cap. cum tu, de testibus attestantem, quod hæc est communis opin. Ego tamen non reperio, Felin. ibi nume. 1. vbi loquitur de hoc articulo id attestantem, & credo, quod contraria opinio sit (vt dixi) tu-
rr tior, & magis communis. rr Aut verò deponit contraria in diuersis examinibus, & tunc aut deponit contrarium secundo loco, non dicendo in specie se errasse in prima depositione, sed simpliciter loquendo: & tunc, modo secundum dictum compatiatur cum primo, debet, quantum fieri potest, ad concordiam reduci, secundum Imol. in l. qui bona, §. si quis stipulatus, versic. No. ex tex. ff. de damno infecto, quem in hoc communiter sequuntur Doctor. vt dicit Sigismund. in d. consil.
ss 49. nu. 6. in fi. ss Aut ipsemet testis dicit se velle primum dictum suum corrigere: & tunc, si quidem illud vult
tt facere incontinenti, tt est admittendus, ca. præterea, de testibus cogend. & dicitur hoc casu incontinenti, antequam testis ipse alloquatur partem, & ita communiter seruatur, vt dicit Felin. in d. cap. præterea, num. 9. quem refert Capyc. decis. 142. num. 9. Si verò velit illud corrigere ex interuallo, non auditur, sed tanquam periurus, & falsarius puniri debet. Et in hoc omnes conueniunt, vt ait Didac. in d. cap. 13. post nume. 8. versic. cæterum
uu ibi, tertium est, uu standum est tamen eius primæ depositioni. Et hæc est communis opin. vt attestatur Dida. in loco præalleg. secundum quam intelligendus est Corn. & Dec. in consilijs per me relatis supra, versi. Prædicta
xx autem. xx In hoc tamen Ducatu hæc opin. non seruatur in causis criminalibus: nam si testis reuocet primam depositionem, quia dicat se errasse, vel falsum deposuis-
yy se, yy tunc ponitur in tormentis: Et illa depositio, quam confirmat in tortura, solet attendi. Et ita seruandum esse rescripsit Senatus commissario Aronæ, 30. Ianua. 1557.
zz P.N.; zz Benè verum est, quod ex quo talis testis om-
A nino est periurus, A punitur de falso, vt supra dixi, prætereaque etiam eius primo dicto non adhibetur plena fides, tanquam dicto integri testis, sed multum de eius fide diminuitur, adeo quod eius dictum sine alijs adminiculis non sufficeret ad torturam contra reum, sed solummodo ad inquirendum. Et hanc dicit esse communem
B opinio. Menchiaca in d. cap. 32. numero 9. B Et aduertere, quia licet (secundum aliquos) ad hanc torturam, quæ fit ad confirmationem huius secundæ depositionis, deberet pars citari, ex quo agitur de eius magno præiudicio, scilicet de reuocatione primæ depositionis in eius fauorem factæ, nihilominus hoc ex consuetudine non seruatur, vt dicit Boss. in titu. de oppos. contra
C testes, post nume. 1. versic. quo vero ad primam. C Ego etiam puto in huiusmodi reuocationibus multum esse

tribuendum arbitrio iudicis, qui considerare poterit ex illis depositionibus contrarijs, quæ videatur magis verisimilis, & cum qua concurrant plura adminicula, & illi adhærere, præsertim vbi subesset aliqua suspicio subornationis, vt quotidie contingere videmus in pra-
D ctica. D Aut verò non ipsemet testis, sed aliqua partium petit ipsum testem iterum examinari: & tunc, si est illa pars contra quam testis deposuit, non debet audiri: subest enim magnus timor subornationis. Si verò est illa pars, in cuius fauorem testis deposuit, vtique auditur. Et si testis deinde variet, & diuersa, seu contraria deponat, tunc standum est secundo dicto. Et ita communiter tenetur, vt dicit Alber. in l.fin.nu.2.C. de testi. & sibi imputet pars, quæ petijt illum iterum examinari. Ex hoc enim censetur eius primo dicto renun-
E ciasse. E Consulo tamen iudicibus, præsertim in causis criminalibus, vt quantum fieri potest, caueant ab huiusmodi repetitionibus testium, quæ fiunt ad instantiam partium; nam sæpenumero processus inuoluunt, ac destruunt, magnamque præbent occasionem subornationib. & falsitatib. testium.

16 Vnum etiam volo vt scias in hac materia, ꝙ quando
F testis primo loco deposuit F per verbum, Credo, in secundo deponit per verbum assertiuum veritatis, eo casu semper standum est secundo dicto. Ita videtur sentire gloss. ordinaria in l. de tutela, in verbo Probata, C. de in
G integr. restitu. mino. dicens ꝙ G hodie possum credere vnum, & cras aliud: quæ in hoc communiter ab omnibus approbatur, vt dicit Soc cons. 95. nu. 7. lib. 3. Cror. de testib. post nu. 343. Tyndar. de testib. lib. 1. c. 5. nu. 1. Foller. in pract. crim. fol. 25. nu. 44.

17 Quintus est casus, quando testis non contrariatur de directo suæ primę depositioni, sed negat se ita deposuisse, vt à notario scriptum reperitur; & tunc est distinguendum. Nam aut tractatur de puniendo teste de falso: & hoc casu tantum creditur testi, quantum notario, vt dixi supra hoc eod. lib. §. falsum, versic. Pone testis. Aut tractatur cui plus credendum sit, an notario, qui dicit testem deposuisse vt scriptum est, an vero testi id
H neganti: & tūc H plus creditur notario. Et hæc est com-
I munis I distinctio, vt ait Thomas Ferra. cau. 26. licet cōdecens, Foller. in pract. cri. fol. 144. num. 15. Ad euitan-
K das tamen omnes controuersias bonum esset, K ꝙ iudices assisterent notarijs recipientibus dicta testium: nam eo casu non auditur testis postea dicens se non ita deposuisse, vt scriptum est à notario præsente iudice: imò si contrarium, postea deponat, potest etiam de falso puniri. Et hæc omnia bene nota: quia frequentissimè contingunt.

L L Dixi etiam contra testes opponi solere, quòd sunt
M singulares; M nam testes singulares non sufficiunt ad
18 plenam probationem, vt dixi in d. §. testis, præsertim in causis criminalibus, prout tenere scribentes omnes af-
N firmat Marsil. cons. 1. num. 25. N & consequenter neque ad condemnationem, sed solummodo faciunt indicium ad torturam, iuxta ea, quæ dixi supra q 21. versic.
19 vnus testis.† Et hęc conclusio de plano procedit, quan-
O do agitur O de probando aliquo delicto in specie: nam eo casu debent testes esse contestes, vt sufficiant ad con-
P demnationem. P Sed quid si agatur de probando deli-
Q cto in genere, puta aliquem esse Q hæreticum, adulterum, vsurarium, blasphematorem, vel huiusmodi, nunquid testes singulares, qui deponant vnusquisque eorum de diuersis actibus, sufficient ad cōcludentem probationem? Respond. Aliqui dixerunt, ꝙ sic: & in proposito probandi aliquam mulierem esse inhonestæ vitæ, attestatur hanc esse communem opi. Alexan. consil. 13. num. 24. lib. 7. Idem in eodem proposito attestatur Abb. cons. 25. nu. 1. Idem, loquendo in proposito adulterij, attesta. Ferret. cons. 168. post num. 14. & 15. allegans alios idem attestantes, quos ego cum alijs multis retuli in d. §. testis post gl. in l. ob carmen, §. fin. in gl. fi. ff. de testibus. Alij vero dicunt totum oppositum, quòd scilicet etiam hoc casu testes singulares nō sufficiant. Et hanc attestatur esse communem opi. Menchiaca in 1. parte de testa. §. 4. nu. 45. & loquendo in proposito cri-
R minis adulterij Io. de Amicis, cons. 127. nu. 1. R Ego aliquando cogitabam, quis esset sensus Doctorum ita loquentium de probando delicto in specie, vel de probando delicto in genere. Et credo, quòd (secundū eos) tūc dicatur agi de probādo delicto in specie, quādo tra-
R ctatur de puniendo aliquem criminaliter. R Et hoc casu verior sit secunda opi. q. testes singulares non probent aliquem esse adulterum, vel hæreticum, vel vsurarium; & ita semper vidi seruari, prout etiam loquendo de hæresi, dicit Siman. de hær. cap. 62. num. 24. quod hanc opi. vsus iudiciorum sanctæ Inquisitionis comprobauit. Quinimo ad probandam hæresim, neque etiam sufficerent testes singulares cum fama. Et hanc attestatur esse communem Lupus in allegatione de hæresi, §. 12. quem refert Siman. de hær. cap. 50. num. 1. Tunc vero agi dicatur de probando delicto in genere, quando agitur
S non de pœna infligenda, sed ad alium finem, S puta, excipiendo de adulterio ad priuationem dotis, vel de alio crimine ad diminuendam fidem testis. Et hoc casu fortè procedere posset prima opin. quam tamen ego puto restringendam esse iuxta ea, quæ dixi in d. §. Testis. Bene verum est, quod isti testes singulares multum faciunt ad aggrauandum reum, contra quem deponunt, scili-
T cet, quo ad hoc, vt acrius torqueatur, vel vt T seuerius puniatur.

20 Et quid si Episcopus faciat statutum, ꝙ crimen vsurarum possit probari per testes singulares, nunquid tale statutum valebit? Resp. ꝙ non. ita consuluit Feder. de Senis, cons. 17. quem communiter Doctores sequuntur, vt ait Foller. in pract. crim. canon. fol. 229. nu. 17. Hanc etiam dicit esse commu. opi. Abb. in cap. cum in diœcesi, circa fi. de vsuris. quem refert Ias. consil. 78. col. 2. versic. Secundo principaliter, lib. 3. & Didacus lib. 3. resolutionum. c. 5. post nu. 5.

V V Sed quid si aliquis princeps dicat testimonium cōtra reum, nunquid ei soli credetur? Resp. Aut agitur de modico præiudicio, prout est inquirere, & procedere contra reum: & hoc casu creditur solius principis assertioni, vt dixi supra q. 6. vers. præterea scias; Aut vero
X agitur de magno præiudicio, & tunc aliqui dicunt, X loquendo de summo Pontifice, quòd nullo modo credi-
Y tur eius assertioni in facto tertij. Y Et hanc dicit esse communem opin. Soc. inter consilia Curtij senio. consil. 20. post num. 12. Alij vero loquendo de summo Pontifice dicunt, ꝙ imo standum est eius assertioni; & hanc dicit esse communem opi. Aret. in c. cum à nobis, nu. 7. de test. nedum in iis, in quibus Papa habet summam potestatem, sed etiam in omnibus causis profanis, etiam laicorum, prout illum refert Ruin. cons. 103. nu. 11. lib. 5. Ego pro nunc de summo Pontifice nihil determino: Quo verò ad reges, & Principes seculares, sic distinguo: Aut princeps attestatur de eo, quod ipse vidit: & illi soli creditur etiam ad condemnationem. arg. clem. literis. de probatio. Aut princeps asserit aliquid, quod ipse intellexerit coram alijs fuisse gestum: & non est ei soli credendum: posset enim princeps male ab alijs informatus fuisse. Et hoc casu duo concurrerent specialia: Primum, quòd crederetur ei soli: Secundum, ꝙ testi deponenti de auditu alieno adhiberetur fides: quorum vtrunque est contra communes regulas, vt dixi in d. §. Testis. Bene verum est, quòd si Imperator diceret aliquid sibi constare ex relatione Principum facta sibi, & rem esse adeo notoriam, vt non indigeret probatione, & rescriberet proprio motu, tunc esset

creden-

credendum eius assertioni, secundum ferè omnium opi. vt dicit Socin. consil. 87. post num. 19. lib. 3. saltem quo ad hoc, vt transferretur onus probandi contrarium parti contrarium affirmanti: quod tamen ego in præsentia non affirmo.

z ż Præterea dixi, quòd contra dicta testium opponi
22 solet, quòd non concludant. Potest autem in primis al-
Aa legari, quòd non reddant causam scientiæ; *Aa* licet enim regulariter testis non interrogatus super causa scientiæ non teneatur illam reddere, vt dixi supra, lib. 2. §. Testis: est tamen speciale in causis criminalibus, vt
Bb *Bb* teneantur testes etiam non interrogati reddere causam scientiæ: aliàs non probant, neque faciunt indicium. Ita dixit Innoc. in cap. cum causam, de test. quem omnes Doctor. sequuntur, teste Marsil. consil. 50. nu. 10. Et hæc est communis opin. vt ait Bald. consil. 182. num. 2. lib. 4. prout illum refert Novell. in pract. crim. fol. 114. num. 15. & Viuius in lib. communium opi. fol. 271. vers. testes in causis, quamuis in libro meo id non dicat Apostil. ad Felin. in d. cap. cum causam, sub nu. 22
Cc de test. secundum vltimam impressionem. *Cc* Sed hoc
Dd intellige, vt procedat in testibus, *Dd* qui ad offensam deponunt: sed testes qui deponunt ad defensam, vtique probant, etiam si causam scientiæ nō exprimant. Et hanc opin. communem appellat Viuius in loco præallegato.
Ee *Ee* Possunt autem, & alia multa circa hoc contra testes deduci, secundum facti contingentiam, prout latius dixi in allegato, §. Testis.

ADDITIONES.

a *Est etiam pars defensionis*. Adde supra q. 14. versic. Dixi quoque quæstione 24. vers. fin. *Drogh.*

a *Est etiam pars defensionis*.] Obiter hic quæro, An testium nomina aduersario sint edenda, vt. & dic, vt per Iacob. de S. Georg. in l. lege Iulia, num. 3. de testibus. *Giacb.*

a *Est etiam pars defensionis*. Aduerte quòd Farin. tradit vltra infrascriptas etiā plures exceptiones generales cōtra dictum testium d. 3. vol. & vigesimo primo loco illam, quando depositio est dubia, obscura, & incerta q. 68. §. 1. num. 1.

Secundo illam quando deponit de credulitate quam latè explicat d. q. 68. nu. 61. & seqq. §. 2.

Tertio illam de auditu alieno q. 68. cap. 1.

Quarto an testes de auditu probent consanguinitatem d. q. 69. cap. 20.

Quinto an probent in antiquis d. q. 69. cap. 3.

Sexto de Auditu proprio quando probent dict. q. 99. cap. 4.

Septimo si loquentis vocem se bene notam habere asserunt d. q. 69. cap. 5.

Octauo de Auditu ex interiecto pariete, vel cortina d. q. 69. cap. 60.

Nono an dicant se audiuisse Titium & Bertam se carnaliter cognoscere retro cortinam d. q. 69. cap. 7. Scias quoque quòd idem Farin. in d. vol. 3. q. 80. ponit diuersas alias oppositiones contra examen testium nempe, nu. 1. de teste, qui vltro se offert, n. 27. quādo deponit per scripturā, nu. 55. de die feriato, nu. 60. quando ex termino, nu. 92. quando secreto examinentur, nu. 105. quādo in articulo mortis nu. 114. de numero effrenato referendo & 108. quando in iudicio nullo materia potius ciuilis. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Supra q. 24.* Adde hoc idem expressum in d. q. 24. vers. Item Infamis, distingue, vt ibi. *Drogh.*

c *Et similia*. Vide Baiard.

d *In hoc autem proposito*. Vide Baiard.

e *Generaliter quòd sint periuri, infames.*] Ad idem Iul. Clar. Sentent. Pract. Crim. adde per Crau. in consil. 261. nu. 2. *Giacb.*

f *Quod scilicet sufficiat*. Vide Baiard.

g *Caueant tamen illi*. Farin. q. 105. inspect. 5. nu. 233. & seq. & 236. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Nam generaliter obijciens*. Vide supra, §. iniuriarum vers. Item quæro & Bertaz. consil. 178. num. 20. lib. 1. & consil. 214. vbi apostill. *Ber. Ros.*

i *Citra animum iniuriandi*. Vide super hac protestatione Felin. in c. quæ in ecclesiarum col. mihi 27. de Constit. Surd. decis. 89. nu. 24. cum seq. *Drogh.*

K *Minus legitimè recepti*. Supra q. 5. vers. Poterit; q. 63 vers. sed quoniam, quæst. 20. in princ. quæst. 50. vers. Item quia. *Drogh.*

l *Quia sine iuramento*. Farin. q. 72. volum. 3. & sequent. *Ber. Ros.*

m *Nisi repetantur*. Adde supra, de repetitione q. 45. vers. Cæterum; infra hac eadem quæstione versiculo Cæterum, & vers. Tertius est casus. *Drogh.*

n *In causis criminalibus*. Farin. q. 67. vol. 3. §. 1. vol. 3. nu. 1. & §. 3. vbi latè ampliat. & lim. *Ber. Ros.*

o *Perniciosius reipublicæ*. Adde infra q. 58. versic. ab hac tamen regula, imò in generali abolitione non continetur crimen falsi, infra quæstio. 59. vers. In huiusmodi. *Drogh.*

p *In hac autem materia*. Farin. dicto §. 3. nu. 58. latè. *Bern. Ros.*

q *Sed quæro*. Not. q̄ si testis vnum dicat extra iudicium, & contrarium postea in iudicio, tanquam falsarius punitur, & neutri dicto statur, secundum Bart. in l. eos. vers. aut primo dixit extra iudicium. ff. de fals. decis. Tholos. 376. Corn. consil. 170. nu. 15. versic. & quando testes. vol. 2. Card. in c. per tuas. in prin. de probat. Notā-
23 dum tamen q̄ testis† deponens falsum, cum existimet verū dicere, falsarius nō dicitur, sed videtur fallere: nam qui subit iuramentum calumniæ, & iurat id, quod credit verum, licet sit falsum, non dicitur periurus: secundum Hostiens. in c. fin. & ibi Ant. de But. de iureiurand. Felin. in c. 1. vers. & ita intellige. de lit. contestat. Hippol. in rub. de probat. & in l. 1. vers. & ideo dico. ff. ad l. Corn. de fals. Tiraquel. in tract. de retract. ligna. §. 2. in gl. 2. nu. 16. Non inconcinnè hic subnecti poterit, q̄ testis post
24 depositionem† iudicialem, si extra iudicium dicat se falsum testimonium deposuisse, non propterea præiudicabit parti, pro qua deposuit, secundum Bart. in l. generaliter. in j. lect. circa fi. vers. & per hoc dicemus. C. de non num. pecu. Ang. consil. 309. vers. hoc etiam probatur. Adde hoc verum, etiamsi in articulo mortis constitutus hoc dicat, secundum eundem Bart. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, versic. item facit ad quæstionem. ff. ad Syllan. Bald. in auth. si dicatur. versic. sed quid si testis. C. de testib. Salyc. in l. nullum. eo. tit. Aret. in c. sicut, in j. notab. eod. tit. Alex. in l. sciendum, de verb. obl. versic. adde tamen. *Io. Guiot.*

q *Sed quæro*. Farin. q. 67. vol. 3. §. 4. num. 111. & 141. & ibi d. num. 111. regulam constituit. ampliat & limit. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

r *Quod sic*. Farin. d. q. num. 176. & seq. *Ber. Ros.*

f *Et hac conclusio*. Farin. d. §. 4. num. 113. & 150. *Ber. Ros.*

t *Capitula super quibus*. Adde supra q. 21. vers. Quæro nunquid, quo loci ad propositum natura iuramenti est attendenda. *Drogh.*

u *Scias tamen*. Vulpell. respons. 138. & 144. num. 4. *Ber. Ros.*

x *Nam eo casu non dicitur falsus*. Vide Baiard.

y *Ita communiter concluditur*. Farin. d. q. 67. §. 4. numero 116. 154. & 158. ac 135. & 148. & 164. & 165. & 168. & 172. 178. & seq. *Ber. Ros.*

2 *Non nocet, quòd sint varij*; Adde Crau. consil.6. & & cons.35.sub nu.15.& cons.78.nu.3. & Tract.de antiq. temp.par.4.num.9.& 10.vers. sed enim, vbi diffusè loquitur; Boss.Tit.de Tort.Test.num.27.quod limita vt per Perram, Tract. de fideicom. pro.q.12. nu.627 .vers. potest tamen respondert, cum pluribus seqq. Vide tamen Ias. in contrarium, in l.in testamento, ita quidam, ff.de cond. & demonstr. vbi si sunt quatuor vel plures demonstrationes, & vna, vel duæ tantum reperiantur concordes, non dicitur constare de illo corpore, pro quo concordant duæ tantum demonstrationes, Alex. cons.153.nu.5.vol.2.Dic tamen aliud esse in depositione Testis, qui concordari potest cum altero Teste, aliquid narrando in vna re, in altera vero non; prout sæpius occurrit in Euangelio, maximè in facto durabili, & successiuo, vt per Petr. Tract. de fideicom. prohib. q.12.nu.859. Alex.lib.2. de verb. sign. sub nu.54. cum similibus & tunc prætermissæ, vel amplius additæ demonstrationes minime vitiant, vt est variatio in pronomine, agnomine in loco originis vnius patriom, & similia; Capyc.decis.142. sub num.30.Aliud esset in describendo, siue confinando terram, vel rem aliquam. Talis enim descriptio, & confines, si non sunt concordes in omnibus, tunc constare perfectè non dicitur de corpore descripto, & tunc procedit dicta lex in Testamento, ita quidam, ff. de condit. & demonstratio. exemplum pone inter duo flumina æqualia extare per longitudinem plurimas petias terrarum, volo describere petiam terræ, cui cohæret à flumen Ardæ, à flumen Longinæ, istæ duæ demonstrationes sunt nempe concordes multis petijs terrarum; sed si addo; ab alia vero parte cohæret G. M. cum tamen cohæreat L. M. Tunc vitiatur descriptio, nec constare dicitur de illo corpore, pro quo quæritur; & hoc nisi aliter de veritate constet, vt per Alex.cons.8.vol.4.quem refert addit. ad Felin. in cap. significante, col.fin. de rescrip. vide Menoch. Tract. de arbitr.Iud.lib.2.cent.2.cas.105.num.12. August.ad Ang. de Malef.in verbo: Caium Sempronij, nu.6. & dum hic dicitur, quòd Testis circa extrinseca deponens, licet falso, quod ob id non vitietur eius dictum; Contrarium vide per Menoch.de arbitr. Iud.lib. 2.cent.4.cas.307.sub nu.5. Vbi quod immo vitiatur, licet falsi pœnam euitet; punitur etiam extraordinariè. supra, §. falsum, vers. Sed quid si Testis post medium. *Drogh.*

aa *Prædicta autem omnia*. Vide Baiardum.

bb *Sed quando*. Quando testis dicatur sibi contrarius, varius, vel vacillans, Farin.q.66.par.1.vol.3.nu.1.2.vsque nu.13. *Bern. Ros.*

cc *Contrarium.*] Adde ac plenè vide per Angè. de Are. in §.si de alia re.sub nu.4.Instit.de inutil.stipu.& in §.si minus.sub num 43.Insti. de act.qui n.seq. docet multis modis reduci testes ad concordiam, quod etiam dico in collect. mea commu.op.cap.testis, nu.67. *Giach.*

dd *Qui tamen hoc*. Et qua pœna puniatur par.2.nu.56. & seq. *Ber. Ros.*

ee *Primus casus est*. Adde supra q.25.vers.sed pone, & in quantum in fine facit mentionem de eo, qui positus sit inter duo iuramenta contraria; Adde Capyc. decis. 142.sub nu.6.Crau.cons.6.sub nu.15. & 43. His adde Bott. cons.40.nu.116.cum seq. *Drogh.*

ee *Primus casus est*.] Adde, & vide in materia plures casus luculenter explicatos per Iacob. Menoch.tract.de arbitr.iud.lib.3.centur.3.cas.208. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Quod imo standum sit*. Farin.d.q.66.par.2.num.83. vol.3.& par.6.nu.193. *Ber. Ros.*

gg *Facta in iudicio*.] Adde etiam per Menoch. vbi supra num.22.qui nu.seq.tradit quinque declarationes notdignas. Et vi.per Crau.d.cons.6.sub num.46.47.Aduerte tamen, quòd ex tali testimonio iudiciali non potest ad sententiam diffinitiuam peruenir, sed torqueri debet testis, per Crau cons.75.nu.30.qui & nu.seq.dicit, quòd imo statur dicto extraiudiciali, habenti plures præsumptiones pro se. *Giach.*

hh *Bene verum est*. Farin.d.q.66.par.6.nu.211. *Ber. Ros.*

ii *Scias tamen*.] Adde & plenius per Menoch. vbi supra nu.22. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

KK *Cum iuramento*.] Adde, vt per Campeg.trac.de testib.reg.277.vers.6. Fallit; vt per Cæpo. in terminis suo consil. crim.60.nu.9.& colum.3. vers.Nec ob.qui in secundo principali dubio, col.pe.vers. super secundo principali dubio, tenet, quòd si testes, quia in causa deposuerunt, ponuntur ad torturam, & dicunt contrarium eius, quod vel primo, vel secũdo loco in iudicio dixere, standum erit vltimo dicto in tormentis; & idem si primo dixerunt extra iudicium cum iuramento vnum, & postea cum iuramento in iudicio dixerunt contrarium. Et sub nu.19.limitat duob.mo.illud quod dixit stãdum esse vltimo dicto cum tormentis.Item num.28. docet cautelam pulcherrimam, quòd stetur vltimo dicto testis; vi. etiam quæ dixi in collecta mea com.op.c.testis, nu.52. Obiter ad materiam quæro, An testes qui semel deposuere, possint petere sibi legi primam eorum depositionem, & ad eam se referre. An vero compellantur extense deponere vi. & dic. vt per Osasc.decis.118. *Giach.*

ll *Secundus est casus*. Quãdo vnum dicit in iudicio & extra iudicium reuocauit Farin.q.46.2. vol.nu.81. & q. 66.par.2.nu.85.& q.66.par.6.nu.200. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

mm *Nisi cum tormentis*. Farin.d.q.66. par.5. num.179. *Bern. Ros.*

nn *Standum esset illi dicto*.] Aduerte, quia illud non procedit quando testis est periurus, vt per Crauet. eius cons.6.post num.6. dicentis, quòd conclusio illa, quòd statur dicto testis in tortura, procedit in ciuilibus, in quibus infamia testis purgatur per torturam, secus in criminalibus, ita per citatos per Crau. eod. cons.6. nu.47. *Giach.*

oo *Cum tortura confirmatum*. Adde, quod hoc ideo est, quia standum est illi dicto, in quo talis Testis perseuerat in tormentis, supra q.45. vers. Cæterum, ibi; Nam 25 illa tortura; & est ratio; quia Tort. est loco Testis idonei; Crau.cons.13.sub nu.4. cum simil. Aliud vero est in Iudicio ciuili quo ad præiudicium litigantium, tunc enim statur priori dicto contrarij Testis, non obstante reuocatione in tormentis ex post facta; est enim tunc quæsitum Ius parti, quod ab ea non potest auferri d. q. 45. vers. Cæterum ibi, quod intelligitur; Menoch. de arbitr. Iud.lib.2.cas.108. nu. 9.10.14. Cent.2. fallit hoc tamen in causa hæresis, quia quicquid contrarium deponat in tormentis, & etiam Iuramento, vel sine, statur dicto Hæresim detegentis; ibidem num.13.pract.Papa in for.lib.opp.contra Testes in gl. ac etiam varij sub nu. 4.supra q.25.in princ.& in §.falsum vers. subornans ad fin. quibus locis habetur hæc materia; An autem post dicta à parte testificata, si compareat Testis siue sponte, siue ad instantiam partis, & dicat se pænitere de eo, quod dixerit, eo quia falsum deposuit subornatus, sicque ratificat in Tormentis, audiri possit in præiudicium partis, contra quam deponit? credo quod non, per ea, quæ dixit infra q.61. vers.sed hæc quidem, statur.n.priori dicto; Capyc.decis.142.sub num.3. cum seqq. & vtique si Iudex essem in tali casu non admitterem talem Testem etiam cum tortura, alio non apparente, prout non creditur testi neganti in 1. examine, & in 2. de veritate dicenti; infra vers. sed quid si testis; Non enim est verisimilis pœnitentia tanta, vt quis alio non cogente velit turpitudinem suam detegere, illamque in Tormentis sustinere

stinere & non est tamen admittendus; vt per Menoch. de arb. Iud. lib. 1. q. 73. nu. 15. Bene verum est, quod si talis confessio falsitatis concurreret cum instantia partis, quæ didicisset testificata, Testem sic confitentem condemnarem, vt est infra q. 55. versic. Quomodo autem, infra hac eadem quæst. vers. Quartus est casus, ibi, bene verum est. *Drogh.*

pp *Sed quid si testis.* Farin. q. 66. par. 9. num. 357. Vide Vulpell. cons. 29. qui dicit illos etiam extraordinarie puniri vide eundem cons. 71. *Ber. Ros.*

qq *Quartus est casus.* Testis quando in eadem instantia cōtraria testimonia dixit. Fari. d. q. 66. par. 1. nu. 13. & seq. vbi regulam negatiuam cōstituit q. nihil probet & ampliat & limitat vsque nu. 56. cum parte 9. per totum vbi nu. 319. & seqq. ponit. 15. quæstiones speciales. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

rr *Aut vero deposuit.* Farin. nu. 321. & seqq. Farin. q. 66. par. 9. nu. 317. *Ber. Ros.*

ss *Aut ipsemet testis.* Farin. d. q. 66. num. 227. & 229. & 231. 232. 234. 240. & ex interuallo, nu. 228. 247. Foller. in pract. crimin. in verbo capiat inform. num. 60. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

tt *Est admittendus.* Farin. nu. 241. 246. 250. 251. & 254. *Ber. Ros.*

uu *Standum est tamen.* Farin. q. 66. p. 4. nu. 124. late Vulpell. resp. 104. *Ber. Ros.*

xx *In hoc tamen Ducatu.* Farin. sup. par. 1. nu. 98. & par. 4. nu. 124. & par. 5. nu. 166. & 184. *Ber. Ros.*

yy *Tunc ponitur in tormentis.* Intellige modo, quo supra q. 24. vers. Item infamis; & nota, quia haud practicam posuit Text. in l. si postulauerit, §. sed & si negauerit, ff. de adult. quem Tex. in terminis citat Tiraq. in præfat. l. si vnquam, nu. 49. C. de reuocand. donat. Vide Boss. tit. de Tortura Test. num. 20. Varietatem autem rationem vide apud Gram. decis. 8. post nu. 3. statur ergo depositioni factæ cum Tortura, quando Testis est varius: quid si testis dixerit vnum extra Iudicium, & aliud contrarium in Iudicio? Quo casu tunc etiam torqueri debet, vt per Crau. cons. 74. nu. 6. cons. 75. num. 30. Dic quod depositio, quæ pluribus adiuuatur præsumptionibus, præualet. d. cons. 75. nu. 32. Aduerte tamen, Quod cum Tortura infertur pro validitate Testimonij pars citari debet, & ea præsente debet iurari: Vulpellus cons. 76. nu. 14. allegat Boer. Decisione 319. nu. 4. Gram. voto 30. & 34. *Drogh.*

zz *Bene verum est.* Contrarium, quod hoc casu Assessores non reducunt secundam depositionem in actis, sed tantum primam, adeo quod cessent hic scripta de affirmatione primæ, vel vltimæ depositionis: Dixit Alc. Tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 29. nu. 10. ad fin. Brun. Tract. de Indicijs, & Tort. q. 4. 2. par. num. 15. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

A *Ponitur de falso.* Farin. d. q. 66. par. 2. nu. 65. *Ber. Ros.*

B *Et aduerte.* Farinacius d. q. 66. part. 5. numero 168. *Ber. Ros.*

C *Ego etiam puto.* Farin. p. 7. nu. 239. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

D *Aut vero.* Farin. in d. quæstion. 66. part. 8. num. 255. *Ber. Ros.*

E *Consulo tamen iudicibus.* Farinac. supra num. 263. & 264. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

F *Per verbum Credo.* Farinac. quæst. 66. part. 4. numero 336. *Ber. Ros.*

G *Hodie possum credere vnum;* An autem Reus absolute respondere possit, credo, vel non credo, hoc addito, vt ponitur, siue vt in positionibus? Vide Bart. in l. inter omnes. §. Recte in fin. ff. de Furt. supra q. 30. vers. Huiusmodi autem, & de Teste primo dicente se credere postea deponente de verbo assertiuo veritatis, vt hic, & de alijs similibus latius ad Boss. Tit. de Tortura Testium sub nu. 22. An autem respondens in facto proprio per verbum Credo si in contrarium appareat veritas sit periurus? late Surdus decisione 17. per totum. *Drogh.*

H *Plus creditur notario.*] Sed quid si plures essent testes, qui omnes conuenirent, vide per Natt. consil. 392. Alex. cons. 65. col. fin. vol. 2. & per Mauser. ad prac. Papien. tit. de rescisio. sent. gl. fuerunt vnquam præsentes. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

I *Distinctio.* Aymo. cons. 13. nu. 30. late Roland. cons. 88. lib. 1. per totum & Gaspar. Anton. Thes. quæstione 31. *Ber. Ros.*

K *Quod Iudices assisterent Notarijs;* Supra in §. Falsum, vers. Pone testis, & idem est, vt hic, si vltra Notarium adsit etiam scriptor. Alc. Tract. de præsumpt. reg. 3. præsumptione 13. sub num. 19. Et de illis Notarijs, qui insistunt Iudicibus, & volunt ipsi esse Iudices dixi supra ad quæstionem 31. vers. scienter, & dolose, & quæstionem 26. in princip. & ad quæst. 46. vers. Cæterum; Nota demum quod pars, cōtra quam in Ciuilibus sic deponit, obtinet modo, quo supra in §. falsum, vers. Item propter; Capyc. dec. 67. in princ. quod intellige in falsificatione actorum tantum, non testium, nec instrumentorum, vt ibidem; & immo talis testis, de quo hic dicitur, non tantum debet iterum examinari, petente parte, sed iterum torqueri, vt est supra q. 45. vers. cæterum, ibi, Item si sunt tales Testes; Et hæc vtique procedunt quando tractatur de puniendo Teste; Quia tunc non plus creditur Notario, quam Testi, cum non adsit aliquis alius; sin autem tractatur ad effectum, vt sciatur tantum cui in ipsa Causa Ciuili stari debeat, nec tractetur de pœna aliqua, Tunc magis creditur Notario, Capyc. decis. 61. num. 5. supra in §. falsum vers. pone Testis, ibi, sed quantum ad hoc. *Drogh.*

L *Dixi etiam.* Regula est quod testes singulares non probant. c. cum literis. de testib. vbi Glo. in verb. soli. in c. cum dilecti. de elect. cap. licet causam. de probat. & ibi Abb. Felin. in c. licet ex quadam. de testib. Alex. cons. 3. volum. 1. Ias. in repet. l. admonendi. de iureiur. limitatur tamen; Nisi ex dictis testium singularium iudex in credulitatem adduceretur, propter quam potest fidem adhibere testibus singularibus: quia quantam fidem habere debeat iudex testibus, est sibi arbitrarium l. 3. §. tu magis, ff. de testib. not. Paul. de Castr. in d. l. admonendi, & in l. Lucius. ff. de ijs qui not. infa. Et per hanc rationem istam limitationem ponit Dec. cons. 163. in fi. Hippol. in pract. §. diligenter. & in l. si quis ne qō. ff. de qōn. Item vbi ageretur de probatione actus connexi, vt si vnus testis probat de principio, alius de [illegible], tunc tales testes, etsi singulares, probant, vt per Bar. in l. ob carmen. in fi. ff. de testib. Ang. in disputat. Astensis miles Felin. in d. c. licet ex quadam. de testibus. *Guiot.*

Vide eundem Baiardum.

M *Nam testes singulares;* Adde hic, quod licet sufficiat vnus Testis ad Torturam, vt est supra q. 21. versic. vnus Testis, non tamen sufficit ad conuincendum, vt hic. Hoc autem etiam verum est de Iure Diuino, Deuteron. cap. 17. Distingue tamen singularitates, vt per Crau. Tract. de antiq. temp. par. 4. vers. sed enim. Borgn. Tit. de contract. par. 2. nu. 1. lim. Ioseph. Lud. Dec. Perus. 9. num. 14. & nu. 30. vbi melius, quam alibi; supra in §. falsum, vers. Scias tamen ibi dixi; Vide etiam, Petrum de Barbobus inter cons. Crim. diuers. cons. 95. part. 4. nu. 17. qui dixit ex mente Bal. Tunc Testes dici singulares, quando vnus contradicit alteri, sed vbi conclusiue vnus dicit quod alius, tunc in nulla materia mundi dici possunt

possunt singulares; distingue tamen in actu reiterabili, vt per Crau. vbi supra. *Drogh.*

N *Et consequenter.* Vide plenè & generaliter per Farin. q. 64. vol. 2. vbi nu. 2. quid sit singularitas & num. 3. Quotuplex & nu. 5. 6. 7. & per quatuor causas; num. 8. atque per decem prædicamenta nu. 10. in seqq. & in genere probando nu. 150. & 153. vel iudicium nu. 314. & seq. *Ber. Ros.*

O *De probando aliquo delicto in specie.*] Adde commune hoc esse, vt per Alban. in cons. 25. nu. 11. & Crau. cons. 73. col. 11. *Giach.*

P *Sed quid si agatur.* Bonacossa in suis comm. verbi testes singulares fol. 171. in 1. parte in verbo testis singularis nu. 172. & in verbo testis vnicus fol. 3. vide & verbo testes singulares fol. 174. ac verbo testes singulares in 2. parte fol. 78. 170. & 79. & 80. *Ber. Ros.*

Q *Hæreticum, adulterum, vsurarium.* Adde de his omnib. per Iacob. de S. Georg. Lob carmen, §. fin. nu. 17. cum pluribus sequent. Item, q. testes singulares non probent; quando tractatur de probando aliquid in genere, magis communem vt. in collec. mea comm. opi. cap. testis, nu. 97. Item quod non probent quem hæreticum, vel vsurarium adnotaui in d. mea collect. eo c. nu. seq. Item non pronantur cons...... ibid. nu. 21. sed plenè probare confessionem in genere, vt ibi nu. 22. *Giach.*

R *Ego aliquando;* Adde in probando aliquid in specie, vel in genere, Quod voluit Neguss. Tract. pign. parte memoro 8. part. princ. nu. 25. infra q. 55. vers. quomodo autem ibi, Si vero confiteatur in specie, Menoch. Tract. de arb. iud. lib. 2. centuria 3. sub nu. 23. cas. 135. Ab hac tamen distinctione dissentire videntur aliqui moderni, vide Peña. Tract. de fideic. prohib. q. 12. num. 313. Fulgius Paccianus, qui audacter loquitur, & cum paruo fundamento ita, vt Illustrem hunc authorem tanquam solum huius opinionis damnet, Tract. de probat. lib. 2. cap. 14. num. 11. & tamen habet plures istius opinionis adstipulatores vt. patet ex Menochio supra citato, & per Crauet. cons. 73. nu. 32. cum seq. cons. 78. sub num. 6. ad med. cons. 131. nu. 13. cum alijs adductis per Petram, vbi supra, vers. Decimus Quintus effectus anno 1582. vsque ad numerum 64. Tu tene intrepidè hanc decisionem in practica; per ea quæ dixit ibidem, num. 66. cum numero sequenti, & quæ ego dixi supra ad, §. falsum vers. tria est in fin. quia dum dicti moderni ita plenè probare volunt, & Iura diffinire ita quod necessario concludant, non aduertunt alterare iura, quorum diffinitio semper fuit periculosa, arbitriumque concessum Iudicibus, credendi, vel non, Testibus, confundunt, & seipsos inuoluunt, vt ex vtriusque Petræ, & Pacciani lectura patet; Et ego quidem nescio videre, quomodo Iudex inquirens generaliter contra accusatum (vt vtar verbis Pacciani) si iam habet Testes, quorum vnus dicat audiuisse accusatum dicentem Christum minimè de Virgine natum, alius dicat Christum verum non fuisse Deum; tunc procedere possit in genere, cum omnino in casu facta tali nominatione generalis Inquisitio transeat in specialem supra q. 5. versic. poterit igitur ibi, porrecta igitur, & q. 6. in princ. ibi, & si dicantur cum vulg. argumento eorum, quæ dixit Tex. in cap. Cum in iuuentute ext. de purg. Can. gl. in cap. ex parte, in verb. purgationem extr. de purg. Can. gl. in terminis cap. delictorum, in verb. super criminibus, ibi, Quod obijciebantur crimina testib. ex. de testibus cogend. Menoc. de arbitr. Iud. lib. 2. Centur. 4. cas. 307. nu. 5. cum similibus; *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

S *Puta exercendo de Adulterio;* Adde Abb. Panor. in capitulo primo, in principio extra de except. supra quæstione 19. versic. per exceptionem, & habetur supra q. 3. vers. Scias, cum vers. seq. *Drogh.*

T *Seuerius puniatur.* Vide tum Mars. §. diligenter, nu. 16. *Ber. Ros.*

V *Sed quid si aliquis princeps.* Vide Baiard.

X *Loquendo de summo Pontifice.* Adde quid in Iudice sit asserente supra q. 51. versic. fama, Contrarium, quòd imo non credatur supra q. 6. versic. Sed quid si Reus ad fin. Vide omnino Crau. Tract. de antiq. tempor. parte prima, Alex. cons. 80. nu. 11. vol. 1. infra q. 64. vers. sed nunquid bannitus Idem Crau. cons. 48. nu. 1. *Drogh.*

Y *Et hanc dicit.* Farin. q. 63. cap. 3. vol. 2. nu. 79. vbi format regulam affirmatiuam in Papa & nu. 8. in Imperatore & Rege vel habente iura Imperij, nu 87. cum pluribus ampliat. & limit. ad eum recurre. *Ber. Ros.*

Z *Præterea dixi.* Vide Baiard.

Aa *Licet enim regulariter.* Farin. q. 7. vol. 3. num. 14. & seqq. c. 1. Qualis debeat esse ratio c. 3. nu. 127. De ratione, quia vicinus c. 3. nu. 164. *Ber. Ros.*

Bb *Teneantur testes etiam non interrogati reddere causam scientiæ.* Adde idem per Crau. in cons. 2. & 56. nu. 5. cons. 125. nu. 10. Et istud est verum, quo ad iudicandum ad torturam, non quo ad præsumptionem. Campeg. reg. 246. Sed quæ dicatur sufficiens ratio. vi. per Boss. in tract. crim. tit. de opposi. contra testes à nu. 73. vsque ad nu. 80. Et quibus casibus valet dictum testis rationē non reddentis, habetur per Campeg. de testib. sub reg. 193. & 341. & quibus casibus non valeat generaliter per eundem Campeg. in d. tract. reg. 192. & per Cror. eo. tract. 7. par. num. 12. vbi plenè. Sed plenius adnotaui in regu. meis Ciuil. iudi. §. causa scientiæ per testes per totum. *Giach.*

Cc *Sed hoc intellige.* Farin d. quæst. 70. cap. 10. nu. 91. & 181. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Dd *Quia ad offuscandum deponunt.* Adde, quod talis testis, debet interrogari à iudice, non autem à notario, ut præmonitis est supra quæst. 16. in principio. *Drogh.*

Ee *Possunt autem.* Quid si non cognoscit litigantes idem Farin. q. 71. oppositi. 25. nu. 31. & 54. d. vol. 3. & per totam qua generaliter materiam tractat. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LIII.

SVMMARIVM.

1 *Testes quando repellantur, remissiuè.*
2 *Exceptio opposita contra testes an sit reseruanda, vel à principio repellat.*
3 *Probatio quando dicatur fieri incontinenti.*
4 *Exceptio requirens altiorem indaginem est reseruanda, & quæ sit.*
5 *Testes examinati in prima instantia, non possunt repulsari in secunda, nisi ex falsitate.*
6 *Testes possunt probari falsi, etiam post sententiam.*
7 *Testem falsum allegans, quia subornatum, an teneatur vtrumque probare.*
8 *Repulsa quomodo fiat in Regno Neap.*
9 *Inimicitia repellens testes debet esse grauis.*
10 *Repulsari possunt testes etiam post mortem.*
11 *Repulsa debet fieri in specie.*
12 *Testis an teneatur respondere super crimine sibi subiecto.*
13 *Testis criminosus non repellitur, si agitur ciuiliter in his, quæ sunt difficilis probationis.*
14 *Testis an possit vel socius repulsari, si reus negauerit delictum commissum.*
15 *Obijcientes contra testes, & non probantes, an pœnam incurrant.*
16 *Et quid in Regno Neapolitano.*
17 *Testis in vno falsus an in omnibus fide careat.*

18 Periu-

18 *Periurus non est idoneus, etiam quòd sit absolutus.*
21 *Testis iurans dicere veritatem super omnibus, de quibus interrogabitur, si in aliquibus circunstantijs sit falsus, an in caeteris probet.*
22 *Testis falsus in his, quae mediatè spectant ad negotium, non repellitur in totum.*
23 *Testes (licèt diuersi in genere armorum) probant homicidium.*
Testis falsus quo ad vnum articulum in omittendo, non repellitur quòd alios, num. 19.
Falsitas in vno capitulo non vitiat caetera omnino diuersa, num. 20.
24 *Testes quando dicantur varij, & contrarij.*
25 *Testis vnum dicens in iudicio, & aliud extra, an probet.*
26 *Testis falsum dicens extra iudicium, an puniatur.*
27 *Et quid si in iudicio deposuerit, & extra reuocauerit.*
28 *Et quid si dicat extra iudicium se in iudicio falsum deposuisse, an noceat primae depositioni.*
29 *Testis contrarius an probet, remissiuè.*
30 *Et quando possit suum dictum corrigere.*
31 *Verisimilia quae dicantur.*
32 *Testis in prima tortura dicens vnum, in secunda aliud, est tertio torquendus.*
33 *Testis si in prima, & secunda tortura variet, cui dicto erit standum.*
34 *Testis repetendus an possit se remittere primo examini.*
35 *Teste contradicente Notario, cui credatur.*
36 *Testes singulares quando probent, remissiuè.*
37 *Et quando dicantur singulares.*
38 *Testis non dans contestem in specie dicitur singularis.*
39 *Testes nobiles verisimilia deponentes, probant licèt singulares.*
40 *Testis fisci pro reo deponens probat licèt singularis, & & de auditu.*
41 *Iul. Clar. à Rim. im. impugnatur.*
42 *Papae, Cardinali, Iudici, Notario, an credatur.*
43 *Principi recognoscenti superiorem non creditur.*
44 *Papae creditur in antiquis, & cum adminiculis.*
45 *Testis non reddens rationem scientiae quando probet.*
46 *Et quid si ex depositione sua ratio colligi possit.*
47 *Testes ad defensam probant etiam domestici, & per verbum credo.*
Testes varij, contrarij, & vacillantes qua poena puniantur, sub nu. 33.
Imperator, Rex, & alius Princeps non potest statuere, quòd Imperatori, Regi, vel alteri Principi credatur in causa propria, ciuili, vel criminali, sub nu. 44.
48 *Testes deponentes de auditu ad defensam, an & quando, & quid probent.*

a 1 E*St etiam pars defensionis.* Adde, quòd Afflict. † in constit. mores dissolutè, nu. 1. cum seq. fol. 228. ponit 42. causas, quib. testes à testimonio repellũtur. vide etiam Monticel. in repertit. testium, fol. 185. cum multis sequẽtibus, vbi ponit, quib. modis testes impugnari possint; & an ad probandam inhabilitatem testium requiratur, quòd probetur, illam adesse tempore iuramenti, vel depositionis; vel requiratur, quòd adsit inhabilitas vtroque tempore. Mascard. conclus. 1356. num. 9. vol. 3. & conclus. 26. nu. 5. vol. 1.

2 Item adde, † quòd quando opponitur exceptio contra testes, est in arbitrio iudicis recipere probationem exceptionis statim, vel reseruare ad tempus publicationis, licet regulariter reseruetur, Felyn. & alij in cap. ex parte, de testibus. Mascard. de probatio. conclus. 694. & Menoch. de arbit. iud. casu 239. nu 9. Hoc tamen fallit in exceptione excommunicationis contra testem opposita propter periculum communionis; & ideo dicta exceptio non est reseruanda, secundum Io. And. in d. c. ex parte, & Lanfr. in tract. de testi. nu. 67. Fallit etiam, si opponens se offerat incontinenti probaturum, nam tũc etiam debet admitti probatio, & non reseruari, vt per Innocent. in d. c. ex parte, nu. 1. in verb. probaturum, & Lanfran. in d. nu. 67. Fallit etiam, quando opponitur inimicitia capitalis, authent. si testis, §. si vero, C. de test. & ibi Bart. nu. 10. & Lanfran. in d. nu. 67. Item fallit, si opponens dicat, vitium esse publicum, siue notorium; & tunc etiam non reseruatur, secundum Innoc. in d. c. ex parte. nec requiritur, quòd opponens se offerat incontinenti se probaturum, vt dicit Fely. in d. c. ex parte, num. 14. & ad omnia praedicta vide Mascard. de probat. conclus. 694. vol. 2. fallit quoque si est exceptio infamiae de facto ex delicto, & offeratur probatio incontinenti, secundum Ferret. cons. 367. in princ. vol. 2. & ibi nu. 9. dicit, quòd satis esset, si peteret breuem dilationem, etiam si non se offerret incontinenti, & quòd appellatio esset bona, si statim probatio non admitteretur, sed illa reseruaretur: & quando offertur probatio incontinenti, non requiritur, quòd offerens testes secum ducat, sed sufficit, quòd simpliciter se offerat incõtinenti probaturum. Deci. in cap. interposita, col. 3. vers. postremo, de appellat. & ibi habetur, etiam si interposita fuerit appellatio, coram quo veritas exceptionis sit probanda, an coram iudice à quo, vel iudice ad quem, & quando probatio
3 † dicatur fieri incontinenti, remittitur arbitrio iudicis, secundum Menoch. de arbitr. iud. casu 9. nu. 5.

4 Item † adde, quòd exceptio contra testes etiam repellens ab initio, est reseruanda, si requirat altiorem indaginem in probando illam, secundum Ferret. in consil. 350. num. 6. vol. 2. & exceptio altiorem indaginem requirens, quae dicatur, iudicis arbitrio remittitur. Menoch. casu 20. nu. 3.

5 Item adde, quòd testes non obiectati in prima instantia, in alijs instantijs impugnari non possunt; nisi noui testes in causa appellationis producti fuissent. Cravet. in addit. ad pract. Vestr. lib. 5. cap. vlt. num. 32. vel quando pars velit ipsos repulsare tanquam falsarios, & in tantum hoc est verum, quòd etiam si in prima instantia fuit concessa repulsa, & fuisset obiectum de falsitate contra dictos testes, & nihil fuisset probatũ contra eos,
6 posset fieri probatio † falsitatis in causa appellationis, etiam post sententiam infra tempus viginti annorum, vt per Bero. in c. licet causam, num. 28. de probat. sed si pars velit repulsare testes examinatos in prima instantia, tanquã aliter criminosos, hoc fieri nõ poterit, nisi in prima instantia fuisset repulsa petita, & non concessa; quia tunc deberetur concedi. Afflic. decis. 266. sed secus de consuetudine Curiae parlamenti, dicit Guid. Pap. decis. 500. actor. vbi concludit, quòd obiectus dati contra testes, & non probati in causa principali, benè poterit probari in causa appellationis.

7 Item † adde, quod quando quis allegat testem, falsum deposuisse, quia subornatus: [illegible] vtrumque probare. Ias. in l. si post diuisionẽ, C. de iur. & fact. ign. & in l. diuus. ff. de re iud. & Pior. in l. si quando, C. vn. vi. nu. 522. Contrarium autem, quòd sufficiat probare solã falsitatem, tenuerunt Glo. Bar. Bal. & Paul. de Castr. in l. ex falsis, C. de trãsact. et Alex. in l. diuus Adrianus, nu. 12. ff. de re iud. sed ad hanc quaestionẽ, vide Mascard. de probat. concl. 688. vbi eam latè examinauit, & ponit non-
8 nullas limitationes: Et in hac † materia repulsae testiũ, vid. Foller. in pract. cri. in 2. par. 2. par. in verb. cõcedatur repulsa, vbi latissimè, & Carau. in rit. 73. & ibi n. 8. dicit, quòd in Reg. Neap. de ea tantum repulsa sit magnus casus, quae inimicitiam tangit, & de alijs multum non curatur, dummodo talis inimicitia in specie allegetur, & probetur: quia sic in genere probata, non sufficeret, & ra-
9 tio est, quia ad hoc vt inimicitia † repellat testem, debet esse grauissima, vel saltem grauis, secundum Gram. in decis. 86. num. 4. & 7.

Item

20 Item † adde, quod testes possunt repulsari, etiā quod moriantur ante publicationem processus, licet morte crimina extinguantur: quia repulsa non fit cum teste, sed cum parte, & non fit ad effectum punitionis, sed ad fidem rei testificatæ, ita tradit Carauit. in ritu 73. in fin.

n *In hoc autem proposito.* Adde † videndum Crau. in
21 consil. 162. nu. 2.

o *Quod scilicet sufficiat.* Adde, quod † ille testis, contra
22 quem opponitur de aliquo crimine, non tenetur de eo respondere, etiam si tale crimen sit notorium, Felin. in c. cum causam, col. 11. de testib. Syl. nupt. in ver. monitione, num. 34. lib. 3.

23 Item † adde, quod testis criminosus non repellitur, si de crimine agitur ciuiliter in his, quæ sunt difficilis probationis. Rui. cons. 188. nu. 15. cum seq. vol. 5.

p *Caueant tamen illi.* Adde, quod pars, † contra quam
24 deposuit, si negat crimen fuisse factum, non potest se fundare in assertione dicti testis ad proban. esse criminis participem, quia d. assertionem impugnauit, vt per Rui. d. consil. 158. nu. 21. & 28. vol. 5.

25 Item adde, quod obijciens † contra testes, tenetur actione iniuriarum, si fuerit admissus, & non probauerit, secus si non fuerit admissus, secundum Masuer. in sua pract. in tit. de iniur. nume. 12. & Boer. in decis. 245. num. 7. sed cum d. protestatione non tenerentur. In re-
26 gno † autem Neap. adest pragm. sub titu. de testi. refren. & repul. qua obijcientes tenentur ad pœnam decem tarenorum, licet actione iniuriarum agi non possit, vt per Carau. in ritu 73. nu. 10.

q *Sed quæro pone, quod testis.* Adde, ad hoc † vidēdum
27 Gabriel. in quæstionibus suis lib. 7. conclus. 4. vbi ponit multas fallentias & ampliationes, vide etiam Menoc. de arbitr. iud. cas. 308. & qui in vno dixit falsum, in totum est periurus, & nihil probat, etiam id quod dicit verum
¶ ¶ etiam, quod in modico esset falsitas, Bal. in cap. cum a Deo, num. 4 de rescript. Mascard. de probat. concl. 742. num. 22. & conclu. 743. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 22. num. 5. Bertaz. cons. 71. & hoc pro-
¶ pter iusiurandum, quod est indiuisibile, ¶ Mōcad. post Crot. in tracta. de teste, num. 388. Menoch. de præsumptio. lib. 5. præsump. 22. num. 3. Afflict. super constit. Re-
28 gn. in c. de periur. lib. 3. fol. 152. in fin. vbi † dicit, quod etiam si esset absolutus a periurio, non esset idoneus testis in aliqua causa, & vide quæ posui supra ad §. falsum in vers. testis qui falsum.

19 Item adde, † quod testes falsum deponentes in vno articulo, non redduntur falsi in alijs articulis, si falsum fuerit commissum per testes in omittendo, non autem in committendo, qui tunc redderentur falsi in omnibus, ita declarat Tiraq. in tract. de pœn. temp. causa 44. num. 42. quem sequitur Viu. opin. 935. nu. 1. & ibi num. 4. di-
20 cit, & de communi attestatur, quod falsitas † in vno articulo, seu capitulo non vitiat cætera capitula omnino diuersa a falso, & Boer. in decis. 253. nu. 6.

x *Nam eo casu non dicitur falsus.* Adde, quod † si testis
21 iurasset super omnibus, de quibus interrogabitur, dicere veritatem, tunc si falsum deponeret in circunstantijs non necessarijs, omnino eius depositio in totū corrueret, secundum Aym. consil. 99. num. 8. & Bertaz. consil. 296. nume. 6. vide etiam ea, quæ posui supra in §. falsum ad vers. sed quid si testis.

22 Item adde, † quod si testis deponeret falsum in eo, quod mediatè spectat ad negocium, non per hoc eius dictum in alijs corrueret, Aret. in cap. licet causam, de probat.

23 Item adde; † quod si testes diuerso modo deponerent de genere armorum, nihilominus probaretur homicidium, Marsil. sing. 206. & consil. 37. Bertaz. consil. 5. num. 11.

aa *Prædicta autem omnia.* Adde † circa istam quæstio-
24 nem de testibus variantibus, & contrarium dicentibus, Menoch. de arbitr. iudic. cas. 108. fol. 158. vbi plenè, vide etiam Gabriel. lib. 7. conclu. 26. cum seq. conclus.

ee *Primus est casus.* Adde circa † istam quæstionem tra-
25 ditam per Menoch. de arbitr. iud. d. casu 108. & Gabr. conclus. communium lib. 7. tit. de malefic. concl. 31. vbi plenè, vide etiam Crau. in consil. 75. num. 31. vbi dicit, standum esse dicto extraiudiciali, quando habet plures præsumptiones pro se, vide etiam Viui. opin. 905. vbi idem tenet, quod secundæ depositioni iuratæ standum sit, & quod non possit puniri de falso.

ii *Scias tamen.* Adde, quod testis † ratione depositionis
26 extraiudicialis non iuratæ debet puniri pœna extraordinaria criminis stellionatus Bald. in l. 1. nu. 2. C. de sepul. viola. Felin. in c. tua res, de iureiur. Socin. cons. 107. in princ. vol. 1. Afflict. decis. vlt. Grammat. vot. 36. Gabr. comm. conclus. lib. 7. titu. de malefic. conclus. 5. num. 24. & ex tali testimonio iudiciali ad sententiam diffinitiuā deueniri non potest, sed testis torqueri debet, vt per Crau. in cons. 75. nume. 30. Et si prima depositio fuerit cum iuramento, erit puniendus de periurio, & non pœna falsi quasi ea tantum admittenda sit contra testem in iudicio falsum deponentem, & tunc ipsi testi non credatur propter manifestum periurium, ita tradit Couarr. in 1. par. relect. §. 7. nu. 5. circa fi.

ll *Secundus est casus.* Adde, videndum † Gabriel. com.
27 conclu. lib. 7. tit. de malefic. conclus. 30.

28 Item adde, † si testis post depositionem iudicialem extraiudicialiter diceret, se falsum deposuisse, an, & quā do tales assertiones præiudicarent, & an facerent indicium ad torturam, & an probarent contra ipsos confitentes, vide Anchar. cons. 14. Deci. cons. 189. Soci. iun. cons. 39. num. 54. vol. 2. Gramm. cons. 57. nume. 44. quos omnes accumulauit Gabriel. comm. conclus. lib. 7. tit. de malefic. conclu. 32. nu. 11. vide etiam Mars. in repet. rub. de fideiuss. num. 42. & in cons. 78. num. 18. & cons. 102. num. 8. & cons. 101. num. 40.

qq *Quartus est casus.* Adde plenè † Menoch. de arbitr.
29 iud. cas. 108. Bertaz. consil. 70. nu. 17. tom. 2. cons. crim. diuers. Cephal. cons. 233. & 234. & Bursat. cons. 213. numero 101. vbi ex sex causis demonstrat, quando sit standum primo dicto, * vide etiam Laur. Tenni. in tract. de cautel. caut. 268.

ss *Aut ipsemet testis dicit.* Adde, quod correctio † fieri
30 potest, siue fiat antequam notarius priorem scripserit responsionem, siue antequam iudicis exeat conspectum, seu partem alloquatur, & licet talis correctio, siue reuocatio fieri permittatur, etiam si error non probetur, vt per Abb. & Felin. in d. cap. præterea, tamen ipse testis saltem iustum errorem allegare debet; alioquin tanquam testis varius diuersa afferens testimonia in vna eademque causa eodem tempore, & coram eodem iudice, de falso puniri posset, vt est ex mente Bart. in l. eos, nu. 3. ff. de fals. & ita tradit Laurent. Tenni. in caut. 280. & si testis dictum suum semel declarasset, amplius illud declarare non potest, Bar. in l. 1. ff. si cert. pet.

zz *Bene verum est.* Adde videndum Gramm. in decis. 43. cons. 19. num. 6. cons. 13. num. 11. cons. 41. nu. 12. & 15. cons. 47. nume. 8. & Carau. super Pragm. 2. de falsis, nu. 117. cum seq. vbi habetur, quod testes varij, contrarij, vel vacillantes, si non tangunt negocium principale, vel in modico non fuit falsarij, & pœna ordinaria falsi puniri non possunt, sed extraordinariè; quamuis variatio contrarietas, siue vacillatio, esset modica, tam in facto principali, quam non, quia aures iudicis offendunt, & qui ex hoc non repellerentur, sed ad prædicta vide omnino Menoch. de arbitr. iud. casu 307. vbi latè, & similiter variatio, & vacillatio si est sine dolo, non punitur pœna falsi, sed tantummodo arbitraria leui, & est magis

com-

communis opinio, vt tradit Bologn.cons.30.Crau.con-
sil.46.nu.20.& Bertaz.cons.523.nu.2.vol.2.
C *Ego etiam puto.* Adde Gabr.conclus.26.lib.7. vbi ple-
nè, quando dictum testis cum tormentis præualeat, &
31 iudicis arbitrio relinquitur: quæ verisimilia † dicantur,
Menoch.de arbit.iud.cas.85.
32 Item adde, † si tortus in caput aliorum in prima tor
tura dixit vnum, in secunda aliud, potest torqueri ter-
tio, vt stetur vltimo dicto conformi vni ex præcedenti-
bus. Auge.in l.fin.C.de quæst.Gabriel.cons.178.nu.21.
vbi dicit etiam, quod si in prima, & secunda tortura idē
dixisset, non est deueniendum ad tertiam torturam, quia
nihil operaretur, si contrarium in tertia diceret, quia bis
contrarium dixisset, & cui dicto sit standum, si testis bis
33 fuisset tortus, & variasset. † Decian.in cons.9.num.45.
cum seq.vol.2.
Item adde, quod hoc dixit Cepol. cons.60. nu.19. &
seq.quod multum sit tribuendum iudici, an debeat stari
primo, vel secundo dicto; & quæ depositio sit magis ve
risimilis, idem tenet Bartol.Socin.cons.253.vol.2. quem
refert, & sequitur Deci.in cons.177.Roland.consil.73.
num.35.vol.1.Crau.cons.6.num.49.& cons.75.nume.
32.& magis standum est dicto, quod est conforme, &
consonum iuri communi, secundum Corset.in sing.7.in
ver.testis.Innoc.in c.auditis de præscrip.& Paris.in con
sil.67.num.113.vol.3. & de testibus, verisimilia, aut in-
uerisimilia deponentibus, latè Tiraquel.in repet.l. si vn
quam de reuoc.donat. in præfatione, numero 37. cum
multis sequentibus, & vide etiam Menoch.de arbitr.iu-
dic.casu 85.
E *Consulo tamen.* Adde, quod Cæpol.d.cons.60. nu.18.
dat cautelam, quod quando quis vult complacere ami-
co suo, persuadeat testibus, vt dicant contrarium eius;
quod primo dixerunt, & postea iudex repetendo testes,
faciat eis aliquem timorem in tormentis, & stabitur eo-
34 rum secundo dicto etiā ex interuallo, & an testes, † qui
semel deposuerunt, possint petere sibi legi primam eo-
rum depositionem, & ad illam se referre; an vero com-
pellantur extensè deponere, decis.Pedemon.128. etiam
Menoch.de arbitr.iud. casu 109.nu.12. & Natt.consil.
337.nu.3.cum seq.vol.3.
H *Plus creditur notario.* Adde, quod si † essent plures te
35 stes, qui omnes cōtradicerēt notario credendum esset,
Nat.cons.391.Item adde, quod testi magis creditur, quā
notario quando testis est persona multum notabilis, vt
per Tiraq.de pen.temp.causa 6.nu.129.
L *Dixi etiam contra testes.* Adde, † videndum ad hanc
36 quæstionem, an & quando testes singulares probent;
Gabriel.comm.conclu.tit.de testi.lib.3.conclu.2.& Vi-
ui.commu.opin.in verb.testes singulares, il 2. & testes
37 † quibus modis dicantur singulares, vide omnino Mon
38 ticel.in repert.testium, fol.191. & testis, † qui non dat
contestes specialiter, sed in genere in aere, dicitur etiam
singularis.Marsil.in cons.20.nu.25.
39 Item adde, quod si testes † singulares sunt ita nobiles,
& probatæ vitæ, & deponerent verisimilia, quod iudi-
cem inducant ad indubitatam fidem, iudex non debet
curare illam singularitatem, & secundum eos iudicare.
Paul.de Castr.in l.admonendi, ff.de iureiur. & Mars. in
sing.114.incip.vulgarum, & tritum. Paris.cons.57.col.
fi.vol.1.& Soci.iun.in cons.32.col.3.vol.2.
40 Item adde, † quod testis fisci, si pro reo deponit, ipsi
quamuis singulari creditur, etiam quod sit de auditu.
Rom.cons.104.Socin.iun.cons.69.nume.11.vol.1.Ce-
phal.cons.65.num.55.cons.82.nu.47.Horat.Luci.con-
sil.168.num.4.& 15.tom.1.inter cons.crim.diuer. Burs.
cons.216.num.45.vol.2.& Simon de Pretis consil.178.
numero 6.
R *Et hoc casu verior.* Adde, † quod contraria opinio, vi
41 delicet, quod testes singulares probent in genere (ma-
ximè in crimine hæresis) est verior, secundum Rimin.
iun.in consi.2.per totum vol.1. vbi latissimè hanc quæ-
stionem tractauit, & distinctionem D.Clari egregie im-
pugnauit.
V *Sed quid si aliquis Princeps.* Adde, quod † ista est ma-
42 gis communis opin.quod narratiuæ Papæ de gestis nō
coram se, sed alibi non creditur, vbi agitur de magno
præiudicio, Gabriel.cons.129.nume.5. vbi multum latè
hanc quæstionem tractauit, etiam si adsit clausula, motu
proprio, & Gram.in decis.65.nume.6.maximè quando
tractatur de eius interesse, & an assertioni Papæ, vel Car
dinalis, vel Principis, vel iudicis, aut notarij standum
sit, vide omnino Mascard.in conclus.139.140.141.142.
145.& 1227.& Plot.cons.2.nu.8.
43 Item adde, quod † Principi recognoscenti superio-
rem aliquid dicenti non creditur. Deci.consil.410. vol.
2.quem refert, & sequitur Plot.cons.53.nu.1.& in con-
sil.2.num.8.
44 Item adde, quod † statur narratiuæ Papę cum magno
præiudicio tertij, quando sumus in antiquis, & cum ad-
miniculis, secundum Crescent.decis.89.Moheda. decis.
271.& sequen.Gomes.decis.38.Ant.August.decis.410.
Ferret.in consil.249.nu.3.vol.2. vbi de communi, quos
omnes refert, & sequitur Viui.comm.opin.193.& 342.
639.nume.4.& Crauet. in tractat.de antiq.temp.1.part.
numero 33.
Item adde, quod Imperator, Rex, vel alius Princeps
non potest statuere, quod credatur in causa propria ciui
li, vel criminali, Imperatori, Regi, aut Principi, & si sta-
tuerit, non valet statutum, Bal.& Comes Bened. de Plo
tis in cons.5.inter cons.crim.diuers.tom.2.
Z *Præterea dixi.* Adde, quod † quando testes deponunt
45 de illis maleficijs, quæ possunt percipi sensu corporis;
probant sine alia ratione, etiam si non sint de causa in-
terrogati.ita Deci.cons.100.nu.2. & quibus casibus te-
stes, qui rationem scientiæ non reddunt, probent, vide
per Campeg.in tract.de testi.reg.
46 Item adde, † quod si ex depositione testis causa, &
ratio etiam non reddita colligi posset, veluti si quis di-
cat fui præsens, tunc dictum valet.Innoc.Felin.& Bald.
in c.cum causam, de testi.& Illustriss.Card.Alban. Com
pater meus in lucubra.ad Bart. in l.solam, C.de testi. vel
videri, vel iudicio suo.
Cc *Sed hoc intellige.* Adde, quod † testes ad defensam;
47 etiam quod sint domestici, & familiares; si deponunt
per verbum credo, probant Mazzol.in consi.77. nume.
48 10. ¶ potest † etiam opponi, quod deponunt de audi-
tu, quo casu non probant, Bertaz.cons.cum.244.num.4.
cons.491.num.11.nec sunt veri testes cons.283.nu.12.
& maximè si audiuerūt ab illis, qui sunt suspecti, & qui-
bus nullo modo credendum est, cons.251.nu.37.& 38.
& cons.296.num.7.faciunt aliqualem præsumptionem,
quæ suspicio dicitur cons.255.nu.6.cons.288.nu.14. &
15.cons.487.nu.2.Farinac.q.43.nu.164. & talem, quæ
transfert onus probandi in aduersarium contrarium cō
sil.406.num.14.& 15. faciunt indicium ad torturam de
materia mandati, Farinac.q.44.num.14. cum fama ple-
nè probant, Bertaz.cons.366.nu.15. non sic, si vnus tan
tum esset, Farinac.q.47.nume.77.& seq.probant contra
producentem, Bertaz.cons.311.nu.3.& 484.nu.8.pro-
bat de auditu confinia, Bertaz.consil.366.num.14. si va
rij essent, non probant, ergo de falso non puniantur,
Bertaz.cons.523.nu.3.

QVÆSTIO LIIII.

SVMMARIVM.

1 *Delictum non potest probari per instrumentum.*

Acta

2 *Acta facta in iudicio ciuili non faciunt fidem in criminali, vers. Item si producantur.*

3 *Et quid si illud iudicium ciuile erat super crimine, versi. Et hoc quidem.*

4 *Confessio procuratoris facta in iudicio ciuili, an praeiudicet principali in iudicio criminali, versicu. Sed quaero.*

5 *Confessio principalis facta in iudicio ciuili, an ipsi praeiudicet in criminali, vers. Sed quid si exhibeatur.*

6 *Sententia lata in loco delicti, an sit mittenda executioni in loco originis, vers. Sed pone.*

a DIctum *a* est de excusationibus, quae personas, & 1 dicta testium concernunt: Sed quid si accusator ad probandum delictum produxerit aliqua instrumenta? Respond. Potest dicere reus, quod delicta non probantur per instrumenta: solet ad hoc allegari text. in cap. cum in ecclesijs, de maior. & obed. & est doctrina Bartol. in l. Senatus, numero 2. ff. ad Senatusconsf. Turpil. quam dicit esse communiter approbatam Curt. iun. in auth. si quis in aliquo, post num. 34. versic. quarto aduerte, C. de edendo. Hanc etiam dicit esse communẽ opin. Berous in cap. at si clerici, nume. 4. de iud. Et dicebat Dyn. quod haec opin. tenetur, & seruatur pro euangelio, quem refert Gand. de malefic. in tit. de poenis, numero 15. Hoc tamen intellige, vt procedat, quando crimen consistit in facto separato ab ipso instrumento, puta, homicidium, furtum, adulterium, &c. sed si crimen consisteret in animo prout est haeresis, vtique per instrumentum, in quo aliquis assereret aliquid hereticum, posset crimen ipsum probari. Idem si quis ratificet per instrumentum delictum commissum ab alio, pariter talis ratificatio, quae etiam ipsa est delictum, vt dixi infra q. 87. vers. quaero, nunquid, poterit per ipsum instrumentum probari. Idemque si delictum consisteret in facto incorporato, vel connexo ipsi instrumento: puta, si aliquis faciat instrumentum contractus vsurarij, certè poterit delictum vsurae probari per illud instrumentum. Et illam conclusionem declarat practica, quae est optima legum interpres.

b *b* Item si producantur aliqua acta, ? potest reus dicere, quod acta facta in iudicio ciuili, non faciunt fidem 2 in criminali. Et ita communiter concluditur, vt dicit Felin. in c. at si clerici, nu. 26. de iud. Ripa in l. 2. num. 40. C. de edendo, quem refert Pract. Conradi, fol. 283. nume. 10. in fi. & Villalob. in sua collecta commun. opin. in litera A. post nume. 47. Diaz. reg. 10. Sed hoc intellige, vt procedat, quantum ad hoc, vt plenè probent: sed bene c faciunt indicium *c* ad inquirendum, * vt dixi supra q. 19. Et hoc quidem de plano procedit, quando huiusmo 3 di causa ciuilis fuisset agitata super aliqua re in controuersiam deducta: Sed quid si fuerit intentata super crimine, prout saepenumero contingit, iuxta ea, quae dixi in loco praeallegato? Resp. quod adhuc talia acta, neque etiam sententia super ipso crimine lata, non faciunt fidem in iudicio criminali. Et est communis opin. vt dicit Abb. in ca. per inquisitionem, post nu. 12. de elect. quem refert Berous in c. qualiter, & quando, num. 87. de accusa. Apostil. ad Ang. de malefic. in verbo, Et ad querelam, col. pen. vers. & aduerte.

c *c* Sed quaero, nunquid confessio procuratoris facta in 4 vno iudicio ciuili, praeiudicet principali in alio iudicio criminali. Respon. quod non, & ita tenent communiter DD. vt dicit Berous in loco praealleg. nu. 91.

d *d* Sed quid si exhibeatur confessio ipsiusmet princi- 5 palis facta in alio iudicio ciuili? Respond. quod (secundum aliquos) plenè praeiudicat confitenti. Et ita videtur tenuisse Spec. in titu. de actionib. §. super petitionibus, num. 8. cuius opin. dicit esse communem Aret. in c. causam quae, num. 17. & seq. de test. quem refert Boss. in tit. quomodo procedatur per exceptio. num. 4. & in titu. de plurib. viol. post num. 17. Idem dicit Public. super consuet. Alue. fol. 21. nu. 11. Mihi verò semper placuit contraria opi. quod scilicet huiusmodi confessio facta in iudicio ciuili, non faciat in iudicio criminali plenam probationem, sed tantummodo semiplenam, & sic indicium ad torturam. Cum enim sit facta coram alio iudice, & ad alium finem, potius debet dici extraiudicialis respectu secundi iudicij, quam iudicialis: merito non debet sufficere ad condemnationem, & si casus contingeret, e fortè ita seruarem, nisi vna cum ipsa confessione *e* concurrerent alia indicia.

6 Sed pone, quod exhibeatur sententia, & condemnatio lata contra aliquem in loco delicti, nunquid illa faciet fidem in loco originis, vel domicilij, ita vt sit executioni mittenda? Resp. quod non, quando est lata per iudicem alterius territorij prorsus separati, scilicet, quod sit sub alio principe, vel sub alio praeside prouinciae, vt f dixi infra q. 96. vers. item quaero: *f* sed tantummodo facit contra eum indicium, ita quod etiam aliter non constito de delicto, poterit contra eum procedi. Et superioribus annis ita decisum fuit in senatu, & iussus detineri quidam Io. Ambrosius Plenus, subditus huius ducatus g ratione originis, *g* qui fuerat Perusij condemnatus ad furcas pro vulneribus illatis cuidam 4. Septẽbris 1560. A. C. Caeterum sine causae cognitione non solent tales sententiae executioni demandari. Et ita rescripsit senatus praetori Cremonae, 2. Augusti 1554. P. N.

ADDITIONES.

a *Dictum est.* In hac quaestione tractatur, an delicta probentur per instrumenta, & acta publica: conclusio est, quod non, adde Marant. in sua pract. par. 6. actu 10. sub titulo actorum, edit. num. 30. Bart. in l. Senatusconsultum in principio, ff. ad Turpill. & de hac materia, Bald. in l. contra negantem, C. ad leg. Aquil. & adest Decretum Mediolani super hoc, ne bannum possit probari per testes, de quo dixit Menoch. de arbitr. iudic. libro 2. cent. prima cas. 57. numero 8. declara, vt ibi. & vide Bartol. magistraliter loquentem in l. prima, §. Hoc edicto, numero 5. cum sequent. ff. vi bon. rapt. limita, quando scriptura ad probationem actorum fieri potuit, cum autem secus, per testes tunc fieri potest probatio, Crauet. consil. 12. sub nume. 5. contrarium, quod imò talia acta publica probari possint etiam per testes, retulit Menoc. tract. de adipisc. possess. remed. 4. sub nume. 915. ex Dec. in cap. quoniam contra num. 235. extra de probat. distingue, vt ibi, vide Carrar. de executione sentent. capit. bann. cap. fi. sub nu. 38. ad fin. versic. sed quia per instrumentum Lanfrancum in c. quoniam contra in princ. nu. 23. de prob. *Drogh.*

a *Dictum est de excusationibus.* An delicta per instrumenta probentur, seu de exceptionibus, quae aduersus instrumenta, acta vel in causis proponuntur, Farina. volu. 4. suae prax. q. 84. nume. 1. & sequent. & praecipuè num. 9. & 12. & 16. & 21. & 19. & sequentib. quia limitat. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Item si producantur aliqua acta.* Adde Bened. de foro Sempronij in repertor. Felin. in verb. acta, vbi ponit fallent. Felin. *Guiot.*

Vide eundem Baiardum.

c *Ad inquirendum.* Adde l. quod euitandi, C. de condi. ob caus. *Guiot.*

c *Sed quaero nũquid.* Farin. q. 81. vol. 4. c. 3. nu. 108. *B. R.*

d *Sed quid si exhibeatur.* Confessio principalis in causa ciuili an in criminali praeiudicet, Farin. vol. 4. suae prax. q. 81. c. 3. nu. 92. & seqq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

Con-

e *Concurrerent alia Indicia*. Adde, quòd imò etiam si concurrent alia Indicia; non posset quis condemnari, nisi statuto ei termino ad faciendum defensiones, supra quæstione 49. vers. est igitur in principio. quęst. 21. vers. Confessio extra iudicialis. *Drogh.*

f *Sed tantummodo*. Cartar. de execut. sentent. c. fin. nu. 11. & plur. seq. vbi vult vt etiam videatur processus vsq; 29. & nu. 36. *Ber. Ros.*

g *Qui fuerat Perusij condemnatus*. Adde supra quæst. 26. vers. An autem accusatus, vbi dixi practicam, infra quæst. 96. vers. Item quæro; ibi, sed hoc intellige; vide Bald. hoc dicentem in l. executorem sub num. 30. C. de execut. rei Iud. versic. & sic est argum. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LIIII.

SVMMARIVM.

1 *Crimen an, & quando probetur per instrumentum.*
2 *Acta facta in iudicio ciuili, an probent in criminali.*
3 *Dictum vnius testis in vna causa probat contra eundem testem contraria deponentem in alia inter diuersas personas.*
4 *Confessio ficta in vno iudicio, non probat in alio.*
5 *Confessio vera præiudicat, licèt fortuito facta.*
6 *Confessio facta in inquisitione nocet etiam ad fauorem personæ, quæ non fuit pars illius iudicij.*
7 *Confessio facta per litteras missas iudici probat.*

a
1 **D***ictum est de exceptionibus*. Adde † videndum Mascar. in tracta. de probat. conclus. 460. & 499. volum. 1. vbi latè tractat, an crimen probetur per instrumentum, & in quibus casibus.

b *Item si producantur*. Adde, ad hoc vidēdum Mascar. de probat. concl. 34 vol. 1.

2 Item adde, † an probationes factæ in iudicio ciuili, faciant fidem in iudicio criminali, latè Marian. Soci. in repet. c. qualiter, & quando, q. 13. art. 2.

3 Item adde, quòd † dictum vnius testis in vna causa facit fidem contra eundem testem, deponentem contrarium in alia causa inter alias personas, Fely. in c. causam, quæ de testi. num. 21.

d *Sed quid si exhibeatur*. Adde, quòd † intelligendum
4 est de confessione vera, & non ficta, Roman. in singul. 301. si confessus, & Alexand. in l. 2. §. 1. ff. vi bonor. rapt.

5 Item adde, † quòd confessio vera præiudicat, etiam si fortuito facta fuisset, Bal. in l. quod euitandi, C. de condit. ob turp. caus. Fely. in c. at si clerici num. 12. de iudic.

6 Item adde, † quòd confessio facta iudice inquirente nocet confitenti etiam ad fauorem personæ, quæ non fuit pars illius iudicij: non autem confessio, quando fuit facta mediante accusatore, vt per Felyn. in cap. causam, quæ num. 23. de testibus.

7 Item † adde, quòd confessio principalis absentis facta per literas missas Iudici præiudicat, quia probat, vt per Bald. in c. olim ex literis de rescript. num. 7.

QVÆSTIO LV.

SVMMARIVM.

1 *De exceptionibus, quæ contra propriam confessionem proponi possunt.*
2 *Confessio extraiudicialis non sufficit ad probationem delicti.*
3 *Confessio facta coram iudice incompetenti non valet, nisi vt extraiudicialis, versi. Præterea etiam.*

4 *Et quid si facta fuerit parte præsente, & acceptante, vers. Vnum tamen.*
5 *Et quid si facta sit coram iudice non sedente pro tribunali, vers. Item potest, remissiuè.*
6 *Et quid si talis confessio emanauit extra causam, de qua agitur, vers. Posset etiam dicere.*
7 *Et quid si fuit extorta a iudice sub spe impunitatis, versic. Allegare etiam.*
8 *Et an iudex possit huiusmodi impunitatem reo promittere, vers. Circa primum.*
9 *Et an reus confessus sub spe talis promissionis, possit ex ipsa confessione ad mortem condemnari, vers. Circa secundum.*
10 *Et quid si non constet de delicto, an possit reus ex propria confessione condemnari, versicu. Potest e*[illegible].
11 *Et quomodo dicatur constare de delicto, vers. Quomodo autem.*
12 *Confessio facta a minore sine authoritate curatoris, an illi noceat, vers. Vlterius etiam.*
13 *Confessio facta super processu formato iuris ordine non seruato, an noceat confitenti, vers. Item posset.*
14 *Et quid si facta sit in tormentis, vers. Si verò.*
15 *Confessio cum qualitate adiecta, an possit pro parte acceptari, & pro parte reijci, vers. Posset quoque.*
16 *Et an saltem reus sit mitius puniendus, versic. Fortè posset.*
17 *Cautela quomodo debeant hoc casu concipi verba confessionis, vers. Cautius igitur.*
18 *Reus an possit confessionem a se spontè factam reuocare, vers. Sed pone.*
19 *Confessio quando sufficiat ad condemnationem.*
20 *Mutus, & surdus a natura homicidium confiteri potest.*

a **V**Isis a defensionibus, quæ contra testes, aut acta
1 in iudicio exhibita proponi possunt, Quæro, quid si reus confessus sit delictum, nunquid adhuc non obstante confessione, poterit ad euitandam condemnationem aliquid ad defensionem suam adducere. Respon.
b quod sic. *b* Et in primis potest dicere, quod talis confes-
c sio fuit *c* extraiudicialis, quæ quidem non sufficit ad probationem delicti. Et ita communiter dicitur, vt ait Paris Put. de synd. fol. 439. ca. 3. in primis verbis. Ita etiā tenere communiter Doct. attestatur Alber. in l. quoniā,
2 num. 1. ff. de infamib. † Bene verum est, quod talis confessio extraiudicialis sufficit ad torturam, vt dixi supra, q. 21. vers. Confessio extraiudicialis.

d *d* Præterea etiam, si confessus fuerit delictum in iudi-
e cio, poterit dicere, quod iudex erat incompetens: *e* talis
3 enim confessio facta coram iudice incompetenti nō valet in vim iudicialis confessionis, sed tantummodo valet, vt extraiudicialis. Et hæc est communis opi. vt dicit Aret. cons. 26. circa fi. Alexan. in l. seruus, nu. 3. ff. de iureiur. & in l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iud. prout illum refert Capyc. decis. 279. nu. 1. in fi. Et ideo non sufficit ad probationem delicti, vt statim dixi, sed bene sufficit ad torturam, vt dixi in loco prææalleg.

f *f* Vnum tamen scias in hoc proposito, quod licet cō-
4 fessio criminis facta extraiudicialiter, vel coram iudice incompetenti regulariter non præiudicet ad plenam probationem, si tamen facta fuerit parte præsente, & acceptante, eo casu facit plenam fidem contra confitentem. Ita videtur sentire Abb. in cap. at si clerici. post num. 16. vers. si verò confessio, de iud. quod dictum sequuntur communiter DD. vt ait Berous in eo. cap. at si clerici, nu. 141. Bene verum est, quod hoc casu requiritur, quod pars talem confessionem expressè acceptet, nec sufficeret tacita acceptatio, secundum communem opin. de qua attestatur Berous in loco prææalleg. nu. 143. Sed certè, quicquid sit de iure, ego semper vidi in pra-

ctica obseruari, quod tales confessiones non præiudicāt
g confitentibus ad plenam probationem, g si deinde illā reuocant, sed tantummodo torquentur, vt in ea perseuerent, nisi fortè cum huiusmodi confessione concurrerēt tot alia argumenta, ex quibus posset dici, quod omnibus simul iunctis de crimine plenè liqueret.

h *h* Item potest dicere, etiam quod iudex esset compe-
5 tens, quod talis confessio facta fuit coram ipso iudice non sedente pro tribunali, & sic tanquam coram priuato: talis enim confessio non dicitur iudicialis, ita vt reus possit ex illa condemnari, sed tantummodo facit indicium ad torturam, vt dixi supra, quæst. 21. versic. sed hic caue.

i *i* Posset etiam dicere, quod talis confessio emanauit
6 extra ipsam causam, de qua principaliter agitur. Hæc tamen defensio non esset multum tuta, quia quando de delicto contingente causam, de qua agitur, constat per confessionem ipsius delinquentis, tunc potest ex ea pu-
K niri *k* etiam pœna ordinaria, licet directò actum nō fuerit contra confitentem: & in hoc omnes consentiunt, vt dicit Abb. in c. cum super, num. 13. de confess. Hanc etiā opin. dicit esse commun. Aret. in c. causam quæ, numero 27. de test. de quo mentionem feci sup. q. prox. vers. Sed quid si exhibeatur.

l *l* Allegare etiam posset, quod talis confessio fuit sibi
m extorta a iudice *m* cum promissione impunitatis; quo ca-
7 su non videtur ex ea posse condemnari. Et ita reperio in facti contingentia, quod quædam Catharina Candolia, quæ coram prætore Vogonię confessa fuerat se partum necasse, cum deinde asereret illam confessionem a se per ipsum prætorem blandis verbis, minisque extortam fuisse, idque probasse coram prætore Iurij per Senatum ad id delegato, fuit tantummodo torturæ subiecta, & cum perstitisset in negatiua, fuit absoluta, 27. Iul. 1558. P. N. Sed in hoc proposito duo sunt videnda. Primum, an iudex, vt veritatem eliciat a reo, possit aut debeat huiusmodi promissiones facere. Secundum, an facta per eum tali promissione, teneatur, aut debeat illam obseruare.

n *n* Circa primum, dicendum est, quod potest iudex ad
o eruendam veritatem talem *o* promissionem impunita-
8 tis reo facere. Et est communis opinio. vt dicit Apost. ad Dec. in l. ea est natura, sub nume. 7. ff. de regu. iuris, quem refert Placa lib. 1. delictorum, cap. 37. numero 2. vbi per totum illud capitulum satis bene loquitur in hac materia. Certum est enim, quod licet iudicibus indagandæ veritatis gratia aliquid simulare, vt colligitur ex Salomonis exemplo, de quo in cap. afferte, de præsumpt. & est crebrior recepta sententia, vt dicit Placa
p in d. cap. 37. num. 1. in fin. *p* Sed certè hæc opin. mihi nunquam placuit: hoc enim (iudicio meo) est illaqueare reum fraude, & mendacio, quod cuilibet bono viro, præsertim vero iudici, qui veritatis amantissimus esse debet, videtur summopere vitandum, neque exemplum
q Salomonis quidquam facit: *q* longè enim differt fictio,
r ac simulatio a mendacio, ac deceptione. *r* Finxit enim quandoque Saluator noster se longius ire, Lucæ 24. priusque finxerat se nolle ascendere ad diem festum, & tamen ascendit, Ioann. 7. non tamen quenquam decepit, aut alicui mentitus est. Consulo itaque iudicibus, vt ab huiusmodi promissionibus, quantum fieri potest, abstineant, atque alijs iustioribus modis studeant veritatem delictorum inuenire, prout etiam dixit Dyn. in tract. de quæst. quem refert Paris Put. de synd. folio 484. c. 7. circa princip.

ſ *ſ* Circa secundum verò, an scilicet posset iudex non
9 obstante huiusmodi promissione reum ad mortem condemnare, variæ fuerunt scribentium opinio. nam Imo-
t la consil. 109. *t* consuluit, quod reus virtute talis confessionis extortæ, vt ipse dicit, per dolum, & fraudem,
u *u* non posset condemnari. Et hanc esse communem opi. dixit Cagnol. in d. l. ea est natura, num. 18. in fin. licet dicat aliquando Taurini seruatum fuisse contrarium. Idem attestatur Remig. de immunit. eccles. fol. 181. fallen. 26. in fin. Contrariam verò sententiam, scilicet quod imò possit, & debeat reus non obstante tali promissione condemnari, tenuit Cyn. in l. præsenti, C. de ijs, qui ad eccles. confug. & in hanc sententiam frequentius iuris esse dicit Alciat. in l. natura, in fin. ff. de verb. signif. Hanc etiam dicit esse communem opinio. Apost. ad Dec. in
x d. l. ea est natura, sub num. præallegato, quem refert *x* Viuius in lib. communium opinio. in verbo, iudex promittens, Placa in d. cap. 37. numero 7. Valet enim talis confessio eo modo extorta, non solum quando iudex dicit reo, vt narret veritatem, quia nihil mali sibi eueniet, sed etiam quando expressè ei promittit, quod liberabitur, modo vlterius dolosè agendo non procedat, secundum opin. quam dicit esse magis communem Boss. in titu. de confessis per torturam, numero 12. Ego certè suspicor opi. Cyn. esse magis communem; nihilominus opin. Imolæ æquior videtur, præsertim vbi promittens impunitatem delicti poterat etiam de ipso delicto gratiam, seu indulgentiam concedere, puta, quia esset princeps, vel ab eo auctoritatem habens tales gratias delictorum concedendi: tunc enim omnino diceretur seruandam esse ab eo promissionem impunitatis, turpe enim est fidem fallere, l. 1. in prin. ff. de constit. pec. & dicit Boss. in titu. de confessis per torturam, quod ita semper vidit seruari, & reuera apud nos ita semper obseruatum fuit, & quotidie obseruatur. Si verò sit promissa impunitas ab eo, qui non potest illam concedere, tunc sibi
y imputet, qui credidit tali promissioni. *y* Nunquam tamen huiusmodi reum condemnarem ex tali confessione ad pœnam ordinariam delicti, nisi esset alijs etiam indicijs grauatus.

z *z* Potest etiam contra confessionem allegari, quod
10 non constat de delicto. Nam vbi aliter non apparet de crimine, quam per confessionem ipsius rei, non debet
aa reus ex sola confessione sua *aa* condemnari. Et licet Io. Andr. in addit. Spec. in titu. de accus. §. fin. vers. Sed pone A. fuit accusatus, dicat, quod contrarium seruatur de facto, & referat Guidonem de Suzaria idem dixisse, vt per Boer. decis. 259. num. 3. quem tamen locum Ioann. Andr. ego in libro meo hactenus inuenire non potui,
bb *bb* attamen in hoc Io. Andr. male dixit, quia imò seruatur, quod nisi aliter constet de delicto, nunquam reus condemnatur ex sola confessione, vt etiam sentire videtur Marsil. in pract. crim. §. postquam, nume. 48. Et ideo dicit Ponz. de Lanz. post numer. 70. quod iudex debet inquirere de veritate confessionis, quia aliquādo aliqui confessi sunt delictum, & postea reperti sunt non deliquisse. Et ait quod ita dicunt Doctores, & illum refert Gram. cons. crim. 16. post nu. 5.

cc *cc* Quomodo autem dicatur constare de delicto, ad
11 effectum, vt super eo procedi possit, dixi supra quæst. 4. Sed ad effectum, vt aliquis possit condemnari ex sola confessione, ego ita distinguerem: Aut delictum, quod reus confitetur, est tale, quod solo animo perfici possit, vt est hæresis, vel similia: Et tunc ex quo tale delictum vix aliter probari potest, quam per propriam confessionem, crederem, quod sola confessio, (modo esset verisimilis) sufficeret. Aut verò est delictum, quod etiā facto committatur: & tunc si quidem reus confiteatur
dd in *dd* genere aliqua delicta commisisse, puta, vnum, aut etiam plura homicidia, vel multa furta, non exprimendo in specie quos homines interfecerit, aut cuius res furto subtraxerit, certè non debet ex tali confessione
ee condemnari. *ee* Et hic casus nullam habet difficultatem apud Doctor. vt dicit Bosi. in titu. de delicto, nume. 15. Si verò confiteatur in specie aliquod delictum, puta,

ea, se aliquem certum hominem interfecisse, aut alicui
ff furto ff certa bona subtraxisse, tunc est distinguendum:
gg Nam aut est delictum gg facti transeuntis, cuius scilicet nulla solent remanere vestigia, puta, adulterium, furtum, & similia; & tunc vbi cum querela partis concurrat etiam confessio rei, vtique erit sufficiens ad condemnandum, & ita videmus quotidie obseruari, teste Bossio in loco praeallegato, nu. 19. vbi etiã, nu. 21. subdit, quod in furto practica est, quod sufficiat querela partis, vbi verò non adsit querela partis, aut aliqua alia informatio, sola confessio non sufficeret. Et ideo iudices, quando fu
hh res confitentur coram eis *hh* maria, & montes, & plura furta se alibi commisisse, debent mittere nuncios ad habendam informationem: aliàs saepè innocentes condemnarentur, vt dicit Ange. de malefic. in verbo, Et vestem celestem, nu. 15. quem refert Brun. de ind. & tortura, fol. 138. nu. 10. quod pluries temporibus suis vidisse contingere asserit Igneus in l. 1. §. item illud, post nu 6. ff. ad Sylle. Et ita seruari attestatur Boss. in loco praeallegato, post num. 15. vers. sed quid si quando. Et ita seruari debere priusquam suspenderentur quidam fures, & latrones, qui plura delicta confessi fuerant, rescripsit senatus, 12. April. 1561. & 28. Nouemb. 1562. & aliàs saepissimè. Et propter hoc fuit in magno periculo vitae quidam Doctor, qui consuluit quendam furem, qui plura furta confessus fuerat, de quibus tamen aliter non constabat, furcis esse suspendendum, pro quo Doctore consuluit Alexand. consilio 19. lib. 7. Aut est delictum facti permanentis, quod scilicet oculis subijci possit, & cuius remanere solent vestigia, vt est homicidium, & incendium, & similia: & tunc nisi per inspectionem, seu visitationem factam, vel faciendam per curiam (iuxta ea, quae dixi in d. quaest. 4.) appareat delictum fuisse commissum, non poterit reus ex sola confessione cõdemnari. Et cauti iudices his casibus solent perquiri facere cadauera eorum, qui dicuntur occisi, & ea exhumari, & inspici, an extent vestigia vulnerum, vt saepius se in contingentia facti seruari vidisse narrat Paris Put. de syndic. folio 207. numero 6. Et ideo male posset de iure defendi sententia Domini Nicolai Toreli de Prato, qui fecit suspendi tres diffamatos pro assassinis, qui confessi fuerant se occidisse tres incognitos, & eos in mare proiecisse; & tamen eorum cadauera non fuerant reperta, vt refert Angel. in l. certum, nume. 2. ff. de confes. & Berous in loco praeallegato, post numer. 11. & August. ad Ang. de malefic. in loco praeallegato, post num. 25. & Paris Put. de syndic. in verbo, Confessio, ca. 1. post num. 1. & Igneus in d. l. 1. §. Item illud, nume. 4. Bene verum est, quod si confessio esset de aliquo homine certo, & haberentur informationes, quod non reperiretur, & reus fateretur illum interfecisse, & apparerent
ii aliqua vestigia, *ii* licet non reperiretur cadauer, fortè posset ex ipsa confessione condemnari, prout etiam refert Cassan. super consue. Burgund. fol. 49. post num. 41. condemnatum fuisse a Senatu quendam Massarium, ipso existente Vicario iustitiae Mediolani, qui confessus fuerat se occidisse dominum suum, & proiecisse in lacum Comensem: nam licet cadauer ipsius domini repertum non fuerit, tamen reperto sanguine in loco designato ab ipsomet Massario, vbi dicebat se delictũ perpetrasse, fuit ille vltimo supplicio affectus. Et ita puto intelligi debere ea, quae dicit Boss. in loco praeallegato, post nume. 15. quod scilicet etiam quando confessio est de homine, vel re certa, debet iudex a se ipso mittere ad intelligendum, an delictum commissum fuerit: & eo non comperto, illum absoluere, aliàs condemnare; subdens, quod ita seruatur: satis enim dici poterit compertum delictum in casu praedicto, etiam si cadauer repertum non fuerit.

KK KK Vlterius potest reus contra propriam confessio-

ll Item allegare, quod ipse *ll* esset minor, propterea que
12 eius confessio facta sine auctoritate curatoris illi obesse non debet, de quo videnda sunt ea, quae dixi supra
mm quaest. 50. circa princip. *mm* Et dicit Alber. quod semel obtinuit de facto, quod confessio minoris facta in tormentis sine auctoritate curatoris ei non obesset, & ita illum refert Raph. Fulg. in l. Clarum, C. de auth. praestand. relatus per August. ad Angel. de malefic. in verbo, Comparuerunt, & confitentur totum, post nume. 13. & Grammat. qui in facti contingentia ita con-
nn suluit, *nn* consil. crimin. 16. Sed certè haec defensio pa-
oo rum prodest *oo* stante consuetudine, de qua dixi in d. quaest. 50. secundum quam in confessione minoris non requiritur curatoris auctoritas, prout etiam communiter seruari in practica attestatur Bald. in l. 1. numero 59. C. de confess. quem refert Paris Put. de synd. fol. 457. nume. 7. Ang. de malefic. in verbo, Comparuerunt, & confitentur totum, nu. 8. subdens, quod esset quasi ridiculum dicere contrarium. Hoc idem seruari apud Venetos, & multa Italiae loca attestatur pract. Casoni, fol. 76. nu. 2. Vide quae dixi infra q. 60. circa prin. vbi etiam dixi, an saltem prosit minor aetas ad hoc, vt reus in mitiorem poenam condemnetur.

pp *pp* Item posset allegare, quod talis confessio facta fuis-
13 set super processu formato per iudicem iuris ordine
qq non seruato. *qq* Scias tamen, quod haec defensio non ita absolutè procedit, sed est distinguendum, an confessio ipsa sponte emanauerit, an verò in tormentis. Nã si quidem confessio est a reo spontè facta, tunc etiam si facta sit super processu nullo, adhuc potest reus ex illa condemnari, & est doctrina Innocen. in cap. qualiter, & quando, il 2. de accusat. quam dicit esse communiter approbatam Alexand. in l. inter stipulantem, §. 1. circa fin. ff. de verbor. oblig. vbi etiam Ias. num. 11. idem attestatur, & dicit Marsil. in l. 1. §. diuus, nume. 10. ff. de quaest. & consil. 94. num. 7. & consil. 130. nume. 2. & in pract. crimin. §. postquam, nume. 12. quod omnes eum sequuntur. Idem dicit Alexand. consil. 19. nume. 3. lib. 8. & Io. Anto. commentario 120. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Marsil. sing. 201. in confessum. Foller. in pract. crimin. fol. 285. nu. 65. Hanc etiam dicit esse communem opin. legistarum, & cano. Anton.
rr Gomes. cap. 12. delict. nume. 8. *rr* Quod tamen intelli-
ss gendum est, vt locum habeat *ss* quando nullitas non procedit ex defectu iurisdictionis, sed ex aliqua alia causa, & ita colligitur ex mente omnium Docto. vt attesta-
ss tur Anton. Gomes. in loco praealleg. *ss* Dicit tamen Angel. consil. 178. circa fin. quod est duplicatum in consil. 293. quando confessio emanat super processu nullo, tutior est via, quod reus absoluatur ab obseruatione iudicij, & de nouo procedatur; subdens, quod si ipse consuleret, hanc partem eligeret, vt effugeret syndicatorum terria, & quod ipse ita obtinuit Perusij in syndicatu cuiusdam D. Raynerij Lanfranchi, vt ibi per eum, quem refert August. ad Ange. de malefic. in verbo, Comparuerunt, & confitentur totum, post num. 5. Et certè credo, quod iudex, qui ita faceret, non erraret: nihilominus cum haec communis opin. iam sit canonizata in iudicijs, & in scholis, posset iudex iudicando illam intrepidè sequi, absque eo quod timeret sibi inferri molestiam in syndicatu.

tt *tt* Si verò confessio facta sit in tormentis, tunc si legi-
14 tima indicia non praecesserint, & seruata non fuerint seruanda, talis confessio est ipso iure nulla, nec potest confessus ex ea condemnari, etiam quod in illa perseueret. Ita videtur sensisse gloss. vnica in l. quaestionis habendae, ff. de quaest. quam sequuntur communiter Doctor. vt ait Foller. in pract. crimin. fol. 307. num. 1. & illam dicit esse ab omnibus celebratam Marsil. consilio 95. nume. 10. Hanc etiam conclusionem dicit esse com-

munem Alexand. in l. qui in aliena. §. Celsus, nume. 12.
ff. de acquir. hæred. quem refert Iason. in eod. §. Celsus,
post numer. 38. & consil. 118. nume. 2. lib. 2. relatus per
pract. Conradi, fol. 285. in 21. limitatio. Brun. de ind. &
tortura, fol. 234. numero 3. Bertran. consil. 226. nume. 5.
lib. 2. in 2. parte. Marsil. in l. 1. in princip. nume. 24. ff. de
quæstio. Ant. Gomes. c. 15. delictorum num. 25. Et vide-
tur text. expressus in l. pen. ff. de quæst. secundum lectu-
ram, quam Bartol. & communiter omnes Doctores se-
quuntur, vt dicit Alexand. de Neuo consi. 86. num. 9. Et
dicit August. ad Ang. de malefic. in verbo, Fama publi-
ca, post nu. 36. quod aliàs ita obtinuit in persona vnius,
uu qui vocabatur suo nomine August. de Arim. uu Et li-
cet Paris Put. de synd. fol. 445. c. 9. nu. 2. intelligat hanc
conclusionem procedere in illa tacita perseuerantia, quæ
inducitur non approbando, neque reuocando, secus au-
tem (secundum eum) si expresse ratificet confessionem
ipsam ad bancum iuris, quia tunc (vt ipse ait) habetur
tanquam si vsque a principio sponte confessus fuisset;
xx xx hoc tamen est contra communem opin. Doct. vt di-
cit Hippol. Rimin. inter consil. criminalia diuers. consil.
305. post num. 16. versic. obstat etiam, lib. 1. vbi ostendit
contrariam opin. proculdubio esse magis communem,
yy a qua non puto esse recedendum. yy Quinimò etiam
si post huiusmodi confessionem extortam vi tormento-
rum, indicijs legitimis non præcedentibus, deinde legi-
tima superuenirent indicia, non propterea talis confes-
sio conualidatur, vt dicit Bart. in l. magnus, num. 2. ff. de
quæst. Dixi infra q. 64. vers. Dixi etiam.
zz zz Posset quoque reus contra propriam confessionẽ
15 allegare, quod talis confessio non esset absoluta, & pu-
ra, sed cum aliqua qualitate adiecta, quo casu non pos-
set, nec deberet pro parte acceptari, & pro parte sperni,
A A iuxta doctrinam Barto. in l. Aurelius, §. ideo quæsit.
B nu. 2. B ff. de lib. lega. cuius opi. communiter per Docto-
res approbatur, vt demonstraui loquendo de causis ci-
uilib. infra lib. proxim. Sed certè hæc defensio esset val-
C dè periculosa: nam vbicunque cõfitens habet C præsum-
ptionem contra se, eo casu potest eius confessio pro par-
te acceptari, & pro parte sperni, vt dicit Bartol. in loco
præalleg. vbi refert, quod homicida, qui confessus est ho-
minem occidisse ad sui defensionem, habetur perinde
ac si confessus fuisset simpliciter homicidium sine illa
qualitate, nisi deinde illam probet, & potest ex tali con-
fessione condemnari. Et hanc decis. Barto. dicit esse com-
muniter approbatam Ias. in l. vt vim, num. 13. ff. de iust.
& iure, quem refert. Boss. in tit. de confessis post numer.
19. & Menchiaca lib. 5. de fest. §. 23. num. 23. Thomas
Ferrat. caut. 5. col. 1. & 2. & Petr. Calephatus inter con-
sil. criminalia diuersorum, consil. 88. num. 2. lib. 2. Et di-
cit Pract. Carer. fol. 413. num. 163. & seq. quod ita com-
muniter concluditur. Hanc etiam opin. dicit esse com-
munẽ Boer. decis. 164. post nu. 10. Alcia. in l. 1. §. si quis
simpliciter, nu. 76. ff. de verb. oblig. Berous in c. at si cleri-
ci, num. 73. & seq. de iud. Simancas de hæret. c. 63. num.
23. Blanc. in pract. crim. fol. 149. nume. 25. & seq. vbi di-
cit, quod in hoc resident communiter Doctores, Men-
chiaca controuers. illust. c. 2. nu. 8. Et dicit Ang. de male-
fic. in verbo, Comparent dicti inquisiti, & partim negãt,
post princip. quod vidit hanc opin. Bar. in practica ser-
uari. Ex his vides, quod Mars. consi. 136. nu. 31. & num.
44. vbi dicit, quod opin. contra Bart. est magis commu-
nis, valdè fallitur: & ideo non recedas in pract. ab opi-
nio. Bar. quæ proculdubio, & communi Doctorum con-
sensu, & consuetudine est magis approbata.
D D Fortè posset hæc exceptio ipsi reo prodesse, quo
16 ad hoc vt minori pœna afficeretur, multi enim tenue-
runt, quod licet reus possit ex tali confessione condem-
E nari, non tamen poterit condemnari E ad pœnam
F mortis, & fuit dictum originale F Abb. in ca. auditis,
numero 32. de præscript. quod dicit esse commune Boss.
in titu. de confess. num. 30. & sequen. & dicit Pract. Ca-
rer. in loco præallega. nume. 167. quod ita communiter
concluditur. Dicit etiam Grammat. consil. 69. in fi. quod
ita semper fuit in practica obseruatum, prout etiã idem
attestatur super const. Regni, folio 16. colum. 1. Et ita
reperio, quod in facti contingentia Prorex Neapol. con-
demnauit ad triremes perpetuo quendam, qui confes-
sus fuerat alium occidisse ad sui defensionem, & ita in
tormentis sustinuerat, vt refert Grammat. voto 2. de quo
etiam mentionem facit idem Grammat. super constitu.
G Regni, folio 14. numero 30. G Quam tamen practi-
cam, vt scilicet ita confessus torqueatur, ego non lau-
do, neque apud nos vnquam vidi illam obseruari, pro-
ut etiam idem attestatur Boss. in loco præalleg. num. 47.
H & seq. H Quod tamen intellige, vt procedat, quando
contra reum non esset aliquod aliud legitimum indi-
cium: alias sequeretur, quod de facili reus ita confiten-
do homicidium, posset euadere pœnam mortis, etiam
quod ex alijs probationibus esset de ipso homicidio cõ-
uictus quod esset absurdum. Item intellige, vt prædicta
conclusio procedat, quando eodem contextu verbo-
rum reus confessus est occidisse ad sui necessariam
defensionem: tunc enim posset pœna mitigari: sed si
prius confessus est, explicitè occidisse, deinde (aliquo
interiecto) addat, quod illud fecit ad necessariam de-
fensionem, tunc ex tali confessione potest absolutè
condemnari ad mortem, si non probet qualitatem de-
fensionis. Et ita concludunt, & declarant communiter
Doctor. vt dicit Boer. in d. decis. 164. numero 11. in fin.
I & nume. 14. in fin. I Quam quidem qualitatem vtique
potest reus in suis defensionibus probare, etiam quod
prius simpliciter confessus fuerit se illum occidisse, vt
dixi supra hoc eod. lib. §. Homicidium, vers. Sed hic oc-
currit.
K K Cautius igitur faciet reus, qui alium ad sui defensio-
17 nem interfecit, si negauerit homicidium commisisse;
K subijciendo, K Et si id feci, feci ad mei defensionem;
qua quidem responsio admittitur, & pro pura negatiua
habetur. Et hæc est communis opi. vt attestatur Boss. in
d. tit. de confessis, num. 36. Et licet Gramm. super consti.
Regni, fol. 13. num. 9. dicat tutius esse, quod confiteatur
cum illa qualitate, quia euitabit torturam, credo quod
in hoc decipiatur, & ipsemet in locis præallegatis, præ-
sertim voto secundo narrat, quod ille Colinus, qui ita
confessus fuerat, fuit grauiter tortus.
L L Sed pone, quod reus velit confessionem a se spon-
18 tè factam reuocare, & probare contrarium, nunquid
M erit audiendus? Respond. M quod sic, si velit docere
confessionem ipsam fuisse erroneam, & errorem proba-
re. Et hæc est communis opin. vt dicit Aret. in cap. cum
dilecti, in vlt. verbis, de accus. quem refert Boss. in titu.
de confessis, post num. 60. & in titu. de defens. reorum,
nume. 4. Dixi infra quæst. 64. vers. Sin autem reus. Et di-
cit idem Boss. in tit. de confessis, numero 6. quod ita vo-
lunt omnes, adeo quod non sufficeret (vt ipse ait) velle
probare per torturam. Bene potest reus se excusare,
& aliquid deducere contra propriam confessionem,
N N quod tamen possit simul stare cum ipsa confessione,
O non autem illam perimat, & penitus euertat. O & ita
dicunt omnes, vt ait Boss. in tit. præallegato, de confes-
sis, num. 35. Reperio tamen, quod Salic. in l. fin. post nu.
4. C. de probat. tenuit, quod indistinctè possit reuoca-
rio, & dicit Angel. de malefic. in verbo, Comparent, &
produxerunt instrumentum pacis nume. 1. quod ita vi-
dit practicari. Sed certè apud nos seruatur contrarium
P in confessione facta sponte, vel ratificata extra tormen-
Q ta: nam illius, nunquam admittitur reuocatio, Q nisi
probato errore.

ADDITIONES.

a *Visis defensionibus.* Quæ exceptiones contra propriã confessionem opponi possint, Farin. vol. 4. suæ prax. q. 81. reg. 1. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
b *Et in primis.* Vide Baiard.
c *Extraiudicialis.* Adde Felin. in cap. at si clerici de iud. vbi dicit communem esse opi. quod confessio extraiudicialis nihil operetur. Et licet non probet, facit tamen indicium, vt per Alciat. in cap. cum non ab homine, nume. 98. de iudic. M. Anto. Blanc. in tract. de indic. & tortur. num. 204. *Guiot.*
d *Præterea etiam.* Farin. q. 81. c. 6. nume. 188. volum. 4. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
e *Talis enim confessio.* Farinac. vol. 4. suæ prax. q. 81. ca. 6. num. 188. *Ber. Ros.*
f *Vnum tamen scias.* Farin. q. 82. reg. 1. nu. 5. & 6. vol. 4. & nu. seqq. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
g *Si deinde illam reuocant.* Confessio tamen incidenter facta non præiudicat nisi ad inquirendum, supra q. 19. vers. fin. & de perseuerante in tormentis, quomodo non ratificans absoluatur, sup. q. 21. versic. vlterius quæro in fin. quo verò ad præsentiã partis acceptantis, adde Boer. addit. ad Dyn. in regula, quod semel litera A. sub nu. 8. de reg. iur. in 6. Brun. tract. de indicijs, & tortura, q. 3. 1. par. sub nume. 15. contrarium tamen visus est tenere sup. in d. q. 21. vers. Confessio extraiudicialis, vbi quod immo confessio sic facta absente parte reuocari non potest, nisi docto de errore. *Drogb.*
h *Item potest dicere.* Farin. quæst. 81. ca. 1. vol. 4. nu. 50. *Bern. Ros.*
i *Potest etiam.* Farinac. quæst. 81. ca. 7. vol. 4. nu. 219. & 260. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
K *Etiam pœna ordinaria.* Vide tamen supra q. 19. versi. fin. vbi apparet; quod confessio incidenter facta non præiudicat nisi ad inquirendum, quod videtur contrarium huic dicto; Dic ergo, quod ibi illa confessio non præiudicat nisi nouo inchoato processu super illa confessione, adhoc vt possit postea puniri, vt hic. *Drogb.*
l *Allegare etiam posset.* Farin. d. q. 81. c. 8. nume. 276. & num. 300. *Bern. Ros.*
Vide eundem Baiardum.
m *Cum promissione impunitatis.*] Adde, quæ pœna sit criminosi, qui spe promissæ impunitatis delictum confessus est, per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 367. *Giacb.*
n *Circa primum.* Farin. d. q. 81. c. 8. nu. 279. *Ber. Ros.*
o *Promissionem immunitatis reo facere.*] Tu adde, quod si reus confiteatur, non potest ex tali confessione condemnari tanquam dolo extorta. Ita post citatos, vide per Lu. Carer. in pract. crim. in §. homicidium, vlt. nu. 43. quod & etiam placuit authori, qui consuluit ab huiusmodi promissionibus esse abstinendum. *Giacb.*
o *Promissionem impunitatis.* Ad propositum adde Anchar. in cap. vtilem, 22. quæst. 2. qui refert Alexandrum eius nominis tertium, ita fecisse cum quodam episcopo simoniaco. sequitur Felin. in cap. afferte, de præsumpt. Contrarium tamen tenet Imol. consil. 319. visa inquisitione prædicta, vbi ex pluribus concludit, quod virtute huiusmodi confessionis per dolum extortæ reus condemnari non possit per tex. in cap. sanè, de renunciat. & verior videtur hæc opin. quia fides data seruari debet vbi potest sine interitu salutis æternæ, l. 1. l. iurisgentiū, §. prætor ait, ff. de pac. l. 1. in princ. ff. de const. pecu. & in c. cum dilectus, quod met. caus. adde Hippol. in l. 1. §. quæstioni ff. de q. in sing. 201. & in prac. §. postquam, num. 15. *Guiot.*
p *Sed certè hæc opinio.* Vide Baiard.
q *Longè enim differt.* Farin. sup. nu. 311. *Ber. Ros.*
r *Finxit enim quandoque.* Adde infra q. 100. versic. primo ibi, prout etiam seruatum fuit; Contrarium etiam dixit Alciat. tracta. de præsumpt. reg. 3. præsumptione 27. in fin. & si casus eueniret, quod iudex aliqua iusta de causa sic promitteret distingue vt ibi, quicquid aliter senserit Dec. in l. ea est natura, numero septimo, ff. de regul. iur. vide tamen Menoch. qui dixit talem reum sic confitentem ad iudicis promissionem non effugere pœnam extraordinariam de arbitr. iudic. cent. 4. casu 368. num. 7. *Drogb.*
f *Circa secundum.* Farin. d. q. 81. c. 8. num. 276. c. fin. nu. 278. *Ber. Ros.*
t *Consuluit.* Farinac. supra numero 283. 285. & 286. & 287. Et quid de blanditijs, ibi numero 304. & 305. *Bern. Ros.*
u *Non possit condemnari.*] Adde, quod idem post relatos tenet Lud. Carer. in pract. crim. §. Homicid. vlt. sub num. 43. *Giacb.*
x *Viu. lib. com. opin.* Vide Baiard.
y *Nunquam tamen.* Farinac. supr. numero 292. 293. & 294. *Bern. Ros.*
z *Potest etiam.* Vide Baiard.
aa *Condemnari.* Adde infra quæst. 49. vers. est igitur in principio, vide quæ dixi infra ad versic. Quomodo autem, & nouissimè per Flam. Cartar. in pract. interrogan. reorum lib. 2. c. 1. *Drogb.*
aa *Condemnari.*] Adde ad idem per Tho. Gram. vot. 2. qui voluit etiam non posse torqueri, vbi pulchrè & plenè, & etiam ad idem vide etiam per Gabr. Sara. ad Marthesyl. sing. 37. col. 2. per Lud. Carer. in pract. crim. §. homicid. vlt. nu. 40. qui nu. 41. limitat. Ad idem per Cephal. cons. 230. num. 11. & per Crau. in. cons. 260. col. 1. & 3. ver. Amplius dico idem in cons. 262. col. 2. loquēdo in hæresi. vbi consuluit non valere simplicem confessionē dicentis se hæreticum, cum necesse sit aliter apparere de hæresi; puta, ita dixi contra fidem, ita feci, ita credidi, confitendo factum, ex quo de iure arguatur hæresis. Similiter, si quis fateatur se publicum, & famosum latronem, aut stratarum aggressorem; talis confessio sibi non præiudicat, quia in iure consistit; quando quis dicatur publicus, aut famosus latro, vel stratarum aggressor. Sed solum præiudicat confessio, quando fatetur factum: puta feci tale, & tale latrocinium, aut talem aggressuram. Et ad istud vltimum allegat Ange. in consil. 403. vide ibi susius. *Giacb.*
aa *Condemnari.* Farinac. tit. de inquisit. q. 2. vol. 1. numero 7. *Bern. Ros.*
bb *Attamen in hoc.* Cartar. de execut. sentent. c. vlt. nu. 9. sol. 105. tit. fol. 6. *Bern. Ros.*
cc *Quomodo autem dicatur.* Vide Baiard.
dd *In genere aliquā delicta.* Adde supra q. 53. versi. Dixi etiam, ibi, & credo. *Drogb.*
ee *Et hic casus nullam habet difficultatem.* Vide Baiard.
ff *Certa bona subtraxisset.*] Quid de eo, qui ex furto senserit cōmodū? dic, quod dicitur ratificare delictū, quādo vtilitas delicti ad eū perueniret immediatè, at secus si per aliam manū, per Are. cons. 163. &.... 261. ante, & nu. 4. *Giacb.*
gg *Facti transeuntis.* Adde sup. q. 4. vers. quando verò, & 19 q. 9. vers. primo; Et hic aduerte, quod quando confessio † concurrit cum querela partis, etiam quod simus in delictis facti transeuntis, illa sufficit ad condēnationē, adde quæ dixi supra ad quæstionē quintā, vers. poterit igitur, quandum dicit, quod confessio concurrere debet saltem cū querela partis, illud est cum eo, de quo per Liuiū loco ibidem citato, dum ait, nullo adiecto, cur scire quicquā viderentur, argum. Non enim sola confessio sufficit, nisi concurrat aliud argumentum, & ad hāc materiam adde Bal. in l. si quis testibus in fin. C. de testib. *Drogb.*

Vide eundem Baiardum.

hh *Maria, & montes.* Adde infra quæst.64.versi. vltimo ibi, multi enim innocentes; confessio ergo sola patrati criminis non sufficit ad condemnationem, vt hic, fallit, vt est infra hoc eodem versiculo, videlicet in illo Massario, qui proiecit Dominum suum in locum, adde Menoch.de arbitr.iudic. lib.2.centur.3.cas.269. vide hanc quæstionem latè tractatam ad partes per Marsil. in practic.criminal. §. secundum per totum; Cur autem hoc sit, videtur quia confessio facta non præcedentibus indicijs minimè præiudicat, illa est, quia tunc de domo rei sumuntur indicia probationum, quod est prohibitum, vt per Flau. Cartar. in practica interrogan.reorum lib. 1.c.2.num.5.& 6.item fallit in assassinio, Blanc. repet.l. fin.sub nu.13.ff.de quæst.Boss.tit.de foro comp.sub nu. 66.Crau.cons.157.nu.9.in fin. *Drogh.*

ii *Licet non reperiretur cadauer.* Vide Baiard.

KK *Vlterius potest reus.* Farinac.vol.4.suæ prax. q.81. ca. 10.num.352.& seq.& præcipuè, numero 370.& 374. *Bern.Ros.*

ll *Esset minor.*] Item an, & quando valeat confessio minoris spontanea, vel in tortura absque curatore, & quomodo etiam authoritas curatoris interuenire debeat, vide plenè per pract.Car. §.homicidium 5.numer.9.vide quæ dixi supra quæst.30.Item, minor aduersus confessionem delicti aliter non probati restituitur in integrum etiam non docto de errore, quia ex hoc dicitur læsus, ita singulariter decidit, Ang.in l.certum, §.in pupillo, ff. de confessis, vbi reputat hoc valdè notabile, & quotidianum.& sequitur Alex.eius cons.115.num.6.lib.3. Subiungens istum solum sufficere ad defensionem minoris, & Apostil.ibi, & Carer. vbi supra, nu.10.alios citat. Obiter hic quæro, nunquid surdus, † & mutus a natura homicidium, quod fecit, possit confiteri? quod sic, ex quo habet intellectum, & generare potest, & est plusquam animal irrationabile, licet minus quam homo perfectus. Item ex quo potest habere bona, & possidere, & frui, aliàs frustra quæreret, an posset testari, decidit Bald. in l. vnica, num.12.C.de confes.vbi damnandum esse dicit, dato sibi prius curatore, non ex sola confessione, sed ex testium attestationibus. *Giach.*

20

mm *Et etiam dicit Alberic.* Vide Biard.

nn *Consil.crim.*16.Roland.a Valle. cons.51. 1.& 2.col. in 1.volum. *Bern.Ros.*

oo *Stante consuetudine.* Bal.consi.408.lib.3. vbi Ronerscal. *Bern.Ros.*

pp *Item posset allegare.* Farinac.q.81.vol.4.cap.2.numero 66. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

qq *Scias tamen.* Cartar.de execut.sentent.ca.fin.nu.215. & sequent.& Farin.vol.4.suæ prax.quæst.81.nume.66. c.2. *Bern.Ros.*

rr *Quod tamen intelligendum est.* Cartar.sup.num.218. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Quando nullitas non procedit.* Confessio ergo spontanea valet super processu inualido, nisi talis inualiditas proueniat ex defectu iurisdictionis, toto titulo si non a comp.iudice, Crauet.cons.115.sub num.6.ad fin. & hic adde Felin.in cap.ecclesia Sanctæ Mariæ coll.mihi nona versic. Et hinc est, quod nisi iudici.de constit.& in capit.cum dilect.coll.18.vers.limita regulam in fin.de rescript.& hoc est summè notandum pro limitatione nullitatum in toto hoc opere contentarum, de quibus maximè habetur supra quæst.50.in principio, quæ quidem nullitates seriatim habentur in fin. præsentium additionum; tamen cum in processu dicatur, spontè semperq; sic dicendo falsum asseratur, vt dixit infra quæstione 64. vers.debet quoque, Credo, quod semper opponi posit, quod talis confessio non fuit spontanea, & ideo subsistere nullitatem factam, tali confessione asserta spontanea non obstante, supra quæstione 21.vers.sed hic quæro. *Drogh.*

ff *Dicit tamen.* Cartar.sup.d nu.215.& 216. *Ber.Ros.*

tt *Si vero confessio facta sit in tormentis.* Adde, quòd talis confessio facta non præcedentibus indicijs est nulla, & nullius momenti, etiam si millies ratificetur: communem vide per Roland.suo consil.3.num.55.lib.3.Quod & ego fusius dico in commu.opin.meis c.confessio, nume.2.vbi dico idem etiam si sit ratificata ad bancum iuris, dato quod superuenerint noua indicia, etiam in crimine læsæ maiestatis, etiam si iudex haberet arbitrium, vt ibi. *Giach.*

tt *Si vero confessio.* vide Rouiscal.ad Bal.cons.77.li.3.Farin.vol.4. suæ prax.q.83.c.1.nu.1.& sequentib.& c.2. num.32.Et quid si metu tormentorum, Farin.q.83.c.2. num.32.& seq. & num.61. & quid si per interrogatiua suggestiua, c.4.nu.84. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiard.

uu *Et licet Paris Put.de syndic.* Vide Baiard.

xx *Hoc tamen.* Farin.d.c.1.nu.9. *Ber.Ros.*

yy *Quinimo etiam post.* Vide Baiard.

zz *Potest quoque.* Farin.vol.4.suæ prax.q.81.c.4. n.110. & seqq.& quid si facta sit per viam exceptionis, ibi c.7. per tot.vel etiam incidenter. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

A *Iuxta doctrinam.* Contrarium tenet Salic.in l.1. versi. quarto opponitur, C.de confess.Alexand.consil.87. volum.1.Hippol.consil.136.vbi dicit opin.contra Bart.esse æquiorem, Bald.in l.nec codicillos, versic.etiam quæro, C.de codicil. Angel. in l.1.§. si quis simpliciter, de verb.oblig. *Guior.*

B *ff.de liber.lega.* Vulpell.cons.44.nu.5. *Ber.Ros.*

C *Præsumptionem contra se.* Adde Ias.in §.sed iste, nu. 92.& in §.item si quis, el 2.num.21.ad fin.instit. de act. dixi supra ad quæst.25.versic.Torquentur etiam, adde eundem Menochium dicto tract.de arbitr.iud. libro 2. cent.1.casu 93.a num.36.cum seqq. & melius per Marant.in suo Spec.par.6.act.quinto, sub tit.& producuntur confessiones, nume.27.cum seqq.fol.mihi 345.cum Boetio tamen reprobato; vt hic sensisse videtur parum sibi constans, Menoch.eodem tract.& lib.2.cent.1.casu 95.sub num.14. dum ait rectius sensisse Signarolum Fulgosium, & Boer.quem paulo ante in eodem casu reprobauerat si benè perpendatur, vide etiam Dec.in cã.cum venerabilis, numero 82.cum sequenti, extra de except. *Drogh.*

D *Fortè potest.* vide alia per Vulpell.d.cons.44.nume 6. & 7.& consil.45.num.1.quid si negauit Vulpell. consi. 69.nume.4. confessio qualificata prodest ad euitandum pœnam ordinariam, Farin.d.quæst.81.& ca.4. numero 120. *Bern.Ros.*

Vide eundem Baiardum.

E *Ad pœnam mortis.*] Adde, quod idem etiam concludit Iacob.de S.Georg.in l.cum de indebito, num.4.5.& 6.ff.de probatio.ratione incertitudinis, & quia tunc iudex ferendo sententiam ex præsumptionibus habet multum temperare illam, & hoc bene menti tenendum esse dicit. Ad idem adde, atque vide per eundem Iacobinum in l.nec codicillos, sub num.4.C.de codicil.vbi etiam de modo, & practica formandi articulos pro eo, qui dicit se fecisse gratia defensionis suæ remissiuè habes. Adde etiam per Ange.de Aretio, in §.ius autem gentium, nu. 4.Inst.de iure natu. Foller.in pract. crim. ca.recipiantur defensiones reorum, nu.11.& 12.& per Caret.in prac. pag.401.538.num.44. *Giach.*

F *Abb.* Adde ibid.Felin.sequitur Alex.in l.non solum, §.sciendum, & ibi Claud.ff.de nou.oper.nunciat.Felin. in ca.significasti, il 2.de homicid.in cap.affertæ, de præsumpt.& in cap.cum venerabilis, de excep.Hippol.singul.

gul.185. Crauet. consil.2. Guid. Pap. q.503. Alciat. in l.1. §. si quis simpliciter, num.22. de verb. oblig. Dec. in d.c. cum venerabilis. Contrarium tamen tenet Soc. in l. non vtique, ff. de except. *Guiot.*

G *Quam tamen practicam.* Confessus ergo non debet torqueri, inf. quæst.64. versicu. veritas, immo aliquando nullis datis defensionibus solet mandari exequutioni ad mortem per Senatum, infra quæst.92. versic. scias tamen ibi, Confessus delictum; at inquantum hic dicitur, quod illa modificatio operatur, ne reus possit condemnari ad pœnam mortis ex mente Abbatis, in d. cap. audi tis, quem latè defendit Dec. in cap. cum venerabilis, numero 87. de except. Adde, quod illud fortasse procedere potest, quia sic modificando reddit intentionem dubiã modo, quo per Crauet. consi.6. sub nu.127. Modum autem arguendi, vt ex contradictionibus concludatur in ambiguitatem docuit Zeno, vt in vita Periclis ad principium retulit Plutarchus per hæc verba; Artem quandam dicendi, quæ ex contradictionibus in ambiguitatem concluderent edocebat, vide in proposito Octauianum Vulpellum consil. criminali, 4 num.5. qui ex mente Bald. in l. nec codicillis, C. de codicil. concludit, quod qui confitetur aliquem vulnerasse quidem, sed ad eius defensionem, magis negare videtur, ex quo talis modus confitendi remouet culpam, vide quæ dixi supra ad §. homicid. vers. ex proposito, vide tamen Capyc. decisio. 135. sub num.18. versic. Ad quintam. Socratem autem ab Aristophane repræhensum ob hanc artem dixit Cõment. ad Danthem lib.4. Inferni, vide Cardinalem Tuschum nuper impressum lib.2. conclus.447. in verb. Dilema. *Drogh.*

G *Quam tamen practicam.* Farin. sup. nu.137. *Bern. Ros.* Vide eundem Baiardum.

H *Quod tamen intellige.* Farinac. sup. nume.133. & 134. & 139. *Bern. Ros.*

I *Quam quidem qualitatem.* Farinac. sup. numero 142. Bern. Ros.

K *Et si id feci.* Adde, quod hæc rei tuta responsio posset forte adaptari responsioni, quæ fit positionibus, de quibus supra q.45. vers. sed hic incidenter, quæst.30. versic. sed quid dicendum quæst.53. vers. vnum etiam, Felin. in cap. de causis coll. mihi 5. versic. præterea per simplicẽ, extr. de offic. deleg. adde Dec. in l. nemo ex his, num.1. ff. de reg. iur. Dyn. in regu. exceptionem ad finem, de regul. iur. in 6. Ias. in §. si quis, el 2. num.27. Instit. de actio. his adde Marant. in suo Spec. par.6. act.5. principali titulo, & producuntur confessiones, num.27. cum seqq. Gramm. decis.5. nu.14. *Drogh.*

K *Cautius igitur.* Quomodo confiteri debet reus qui homicidium se defendendo commisit, Farinac. sup. numero 142. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

L *Sed pone, quod reus.* Adde de errore contra propriam confessionem probando in criminalibus, supra quæstione 21. vers. Confessio, infra q.94. vers.1. ibi, & licet aliqui dixerint, & versic. est etiam ibi, Hanc autem admissionem. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

M *Quod sic.*] Adde idem de patre, qui potest reuocare confessionem iuratam filij de maleficio commisso, contrarium probando, siue patris intersit pecuniariter, siue solum ratione patriæ potestatis: quia pater, & filius sũt duo quasi in vna substantia per Bal. in l. vnica, conf.17. vers. pone, C. de conf. vbi verum esse etiam id putat, si de lite spurij agatur, quia communis est. *Giacb.*

M *Quod sic* Farin. vol.4. q.8. suæ prax. ca.9. num.315. & seqq. *Bern. Ros.*

N *Quod tamen simul possit stare,* ergo etiam post rei cõfessionem est spes salutis, vt hic, adde infra quæstio.64. versicu. sin autem reus, quæst.65. versicu.1. ibi, & apud acta, & de dicto contra propriam confessionem, infra quæst.94. vers. primo ibi, & licet aliqui, & est notatum supra. *Drogh.*

O *Et ita dicunt omnes.* Cattar. de execut. senten. c.3. numero 38. *Bern. Ros.*

P *In confessione facta sponte,* supra quæst.21. versicu. sed quid si reus. *Drogh.*

Q *Nisi probato errore.* Vide ad idem etiam sup. q.21. ver. confessio extraiudicialis, vbi tamen notaui communem opinionem esse in contrarium. *Giacb.*

Q *Nisi probato errore.* Et quid è contra si primo negasset Vulpell. respon.93. & quod non possit dici periurus idem respons.102. num.12. Farina. q.46. 2. vol. nu.109. & hoc per testes, & non per torturam, Farinac. q.81. de qua sup. c.9. nu.1. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LV.

SVMMARIVM.

1 *Confessio quid operetur, remiss.*
2 *Confessio extraiudicialis quando probet.*
3 *Confessus coram sacerdote, & testibus reus criminis.*
Verisimilia quæ dicatur, remiss. num. eod.
Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam.
Et confitens extraiudicialiter delictum punitur arbitrio Iudicis de illa iactatione, & gloriatione, num. eod.
4 *Confessio coram Iudice incompetenti an probet.*
5 *Et an possit reuocari.*
6 *Confessio extraiudicialis cum iuramento plenè probat.*
7 *Confessio incidenter facta an præiudicet.*
Et quid in Sacro Consilio Neapolitano.
8 *Et quid in crimine falsi.*
9 *Confitens delictum sub spe immunitatis, quomodo sit puniendus, remiss.*
10 *Iudex an possit blandè, & in conuiuijs confessionem à reo extorquere.*
11 *Confessio sub promissione impunitatis, an, & quando præiudicet.*
12 *Et an Iudex teneatur eam seruare.*
13 *Confitens se hominem occidisse, & proiecisse in mari, an puniatur cadauere non apparente.*
14 *Delictum fuisse commissum sufficit quomodocumque constare.*
15 *Confessio sola delicti an noceat, si de delicto non constat.*
16 *Et quid si Iudex condemnauerit, & postea constet.*
17 *Sententia lata per Iudicem alterius dominij an probet delictum alibi commissum, si aliter non constat.*
18 *Persona, cui fuit res ablata si nesciatur, non refert, si de re constat.*
19 *Confessio quando non præiudicet, remiss.*
20 *Hæresis quomodo probetur.*
21 *Confitens se latronem, & disrobatorem stratarum sibi non præiudicat, nisi crimina confiteatur in specie.*
22 *Corpus delicti ex coniecturis probatur, vbi ipsius vestigia non remaneant.*
23 *Confitens se Titium occidisse, condemnari potest, si Titius ille non reperiatur.*
24 *Iudicis præsentia in criminalibus supplet defectum curatoris.*
25 *Confessio super processu facto, non seruato iuris ordine, an, & quando præiudicet.*
26 *Confessio coram Iudice delegato non validat processum nullum.*
27 *Confessio nulla non firmat processum inualidum.*
28 *Probationes apertissimè tollunt ineptitudinem processus.*
29 *Confessio an validet processum nullum ex defectu iurisdictionis.*

Con-

30 *Confessio etiam ratificata non sanat inquisitionem formatam non praecedentibus indicijs.*
31 *Confessio quando dicatur sanare vitium processus.*
32 *Confessio torti sine indicijs est nulla.*
Et iurata, & in criminibus exceptis, & millies ratificata.
Idem in tortura indebitè repetita.
33 *Testes torti sine inditijs non probant.*
Confessio torti inualida validatur dicto de confessione prius extraiudicialiter facta.
Confessus in tormentis absque indicijs, etiā si pluries ratificarit, & delictum per euidentiam facti sit verificatum, an, & quomodo sit absoluendus.
34 *Confessio leuiter torti sine indicijs valet.*
35 *Confessio facta metu torturae an valeat.*
36 *Et quando dicatur talis.*
37 *Et quid si superueniant indicia.*
39 *Et quid si fuerit lata sententia vigore dictae confessionis.*
40 *Et quid si superueniat indicium confessionis extraiudicialis.*
41 *Confitens delictum cum aliqua qualitate, an, & quomodo puniatur.*
42 *Confitens se vulnerasse ad sui defensionem, quomodo teneatur probare qualitatem, si de poena conuentionali agatur.*
43 *Confitens delictum simpliciter, an censeatur confiteri eius qualitatem.*
44 *Responsio indefinita debet intelligi secundum praecedentem interrogationem.*
45 *Abb. declaratur, remissiuè.*
46 *Confitens se occidisse ad sui defensionem, an possit torqueri, vt purè fateatur.*
47 *Cautela quomodo hoc casu sit responsum.*
48 *Responsio rei, non occidi, & si occidi, feci ad meam defensionem, an sit admittenda.*
49 *Confessio, an, & quando possit reuocari.*
50 *Et quid si sit redacta in scriptis.*
51 *Et quid si constet de errore in vna parte ipsius.*
52 *Et quid si non fuerit acceptata.*
53 *Et quid si sit datus terminus ad deliberandum.*
54 *Error quomodo probetur, remiss.*
55 *Confessio an possit reuocari in secunda instantia.*
56 *Pater an possit reuocare confessionem filij spurij.*
57 *Confessio post sententiam quando reuocetur.*
58 *Et quid post exceptionem.*
59 *Et an ex interuallo.*
60 *Et an post conclusionem.*
61 *Et quid si adsit iuramentum.*
62 *Renunciari defensionibus in criminalibus non potest.*
63 *Confessio an possit declarari, remiss.*
64 *Reuocatio confessionis calumniosè petita, non est admittenda.*
65 *Confessio facta sub promissione gratiae, an possit reuocari.*
66 *Et quid de confessione facta ob contumaciam.*
67 *Confessio potest interpretari, vt tamen non perimatur.*
68 *Confessio deliberata, an reuocetur.*
69 *Confessio facta in libello, positionibus, & precibus, an possit reuocari remiss.*
70 *Confessio in dubio non praesumitur erronea.*
71 *Confessionis error quomodo cognoscatur, & probetur.*
72 *Confessio geminata an possit reuocari.*
73 *Confessio iuncta cum probationibus non reuocatur.*

a **V***isis defensionibus, quae contra testes.* Adde † videndum de viribus confessionis, Rimin. iun. in consi.
1 103. nu. 29. & 30. vol. 1.
b *Et in primis.* Adde, quod † confessio extraiudicialis
2 verisimilitudinibus fulcita, etiam plenam probationem in criminalibus facit, Capyc. decis. 179. num. 2. Mars. in l. de minore, num. 52. ff. de quaest. Tiraq. l. si vnquam, C. de reuocan. donar. Mars. consil. 116. & Carrer. in l. obseruare, nume. 165. & tandem arbitrio iudicis commissum esse, dicit Boer. decis. 164. num. 5. & 6. & vbicunque
3 confessio † extraiudicialis facta foret de aliquo crimine coram sacerdote, & aliquibus alijs testibus, tunc ea dubio procul operaretur, vt confitens ipse diceretur publicus reus criminis ita confessati, Abb. consil. 2. colum. 1. volum. 2. Felin. in cap. audit is, col. penult. de rescript. & Socin. cons. 127. col. 2. vol. 3. vbi dicit hanc esse communem opin. & sequitur Viu. decis. 149. Et ad cognoscendum, quae sint verisimilia, latè per Tiraqu. vbi supra in praefatione, nu. 60. cum multis sequen. Decian. cons. 62. nu. 76. vol. 3. & Menoch. de arbitr. iud. casu 85.

Item adde, quod confessio extraiudicialis non solum facit indicium ad torturam, sed etiam confitens delictū extraiudicialiter iudicis arbitrio punitur de illa iactatione, & gloriatione, Mars. in l. de minore, nu. 32. ff. de quaestion. & Menoch. de arbitr. casu 331.

d *Praeterea etiam.* Adde tradita † per Mascard. in tract.
4 de probat. conclus. 352. vbi ad hanc quaestionem multa accumulauit, & ibi etiam habetur, an talis confessio reuocari possit. †
5
f *Vnum tamen scias.* Adde videndum Mascar. de probat. concl. 497. vbi latè an delictum probetur ex confessione extraiudiciali, vide etiam Gram. cons. 40. num. 19.
6 vbi tenet, † quod confessio extraiudicialis iuramento interueniente praeiudicaret.
i *Posset etiam dicere.* Adde, quod aliter † fuit decisum
7 in sacro Consilio Neap. decis. 176. in casu mulieris inquisitae de furto, quae incidenter confessa fuit adulterium, in quo fuit dictum, quod specialiter inquiratur de adulterio, & detur copia defensionis, & fuit relaxata a carceribus cum fideiussione de se repraesentando, & hoc forsan fuit, quia delictum non erat de contingentibus causam, de qua principaliter agebatur, sed aduertendum est, quod dicta decisio procedit, quando confessus delictum incidenter, non habuit defensiones, vel se non defendisset; secus si defensiones habuit, vel se defendisset: quia tunc non est opus aliqua inquisitione, & poena ordinaria puniri potest, ita declarat Franch. in decis. 240. num. 13. vol. 2.
8 Adde, quod † confessio falsi incidenter facta debet puniri, secundum Marsil. in sing. 581. Petr. de Anchar. cons. 172. circa primum colu. 2. quem sequitur, & refert Deci. in c. at si clerici, col. 3. vers. sed ista limitatio extra. de iud. Soci. iun. in cons. 39. nu. 10. vol. 1. & Boss. in titu. quomodo procedatur per except. nu. 9.
l *Allegare etiam posset.* Adde, qua † poena sit punien-
9 dus ille, qui sub spe impunitatis delictum confitetur, Menoch. de arbitr. iud. casu 367.
p *Sed certè haec opin.* Adde, quod idem dicit Afflict. in
10 const. de praest. iuram. lib. 1. fol. 125. nu. 6. † quod non licet iudici dicere mendacium inquisito ad eruendam confessionem, sed quod bene potest conniuare reum, & post coenam venire ad blanda colloquia pro habenda confessione delicti, quod mihi nō placet, quia est fraus, quam iudex minimè adhibere debet, & potest puniri tāquam transgressor legis, vt idem Afflict. in const. in rub. de praestan. sacramento, nu. 6. eo maximè, quia iudices semper debent cauere, ne dicant aliquid in iudicando, quod videatur vulgo iniquum, vt not. glo. in l. si maior annis, C. de transact. & Paul. de Castr. in consil. 300. sub num. 1. vol. 2. vbi dicit, quod debemus semper iudicare pro opinione, quae magis applaudet vulgi opinioni, quae est quodammodo quoddam ius naturale insitū naturaliter mentibus cuiuslibet nō artificialiter, quāquam de iure scripto possit illa vulgi opinio cauillari.
x *Viu. lib. comm. opin.* Adde † hic Viuium, qui distin-
11 guit, quod si reus perseuerauerit, postquam spe promissionis

sionis frustratus fuerit, damnari poterit, vt per Imol. d. consil. 169. & alios ibi allegatos. Vide etiam omnino Menoch. de arbitr. iud. cas. 367. fol. 349. vbi aliam ponit distinctionem, & quod sit puniendus reus, qui sub spe impunitatis confessus fuit, pœna extraordinaria, quando confessionem non confirmat, nec reuocat, vt Couarruuias resol. lib. 1. cap. 2. in fin. vide etiam Grammat. in quæst. 3. vbi hanc quæstionem latè examinauit, & re-
12 net, † quod iudex teneatur seruare promissionem, & quod reus ex tali confessione non poterit condemnari. Idem tenet Carrer. in pract. crimin. §. homicidium syluum sub num. 43.

z *Potest etiam.* Adde, quod † si essent latrones, qui con-
13 fiterentur occidisse mercatores, & eorum corpora proiecisse in mare, & esset propè litus maris, deberent puniri, etiam quod corpora occisa non apparerent, ita limitat Ang. in l. 1. ff. de confess. quem refert, & sequitur Ias. in l. iusiurandum, §. procurator in 7. col. ff. de iureiur. & Cassan. in consuet. Burgund. in rubr. 1. §. 5. num. 40. fol. 190. vbi dicit, quod dum ipse erat assessor Capitanei iustitiæ Mediolani, quidam Massetius confessus occidisse Dominum suum, & illius cadauer proiecisse in lacum Cumanum, quod fuit piscatum, & non inuentum, sed fuit repertus sanguis in illo loco, in quo confitebatur eū interfecisse, qui locus distabat à lacu per iactum lapilli, & facto verbo cum senatu fuit condemnatus ad mortem, ibi dicit etiam idem Cassan. quod non est necesse, quod constet de nomine occisi, & idem tenet Nat. consil. 442. vide etiam Boss. in tit. de delicto, num. 16. vbi dicit, quod quando confessio non est nuda, sed erat indicium, vel fama, quod delictum commissum esset, quod tunc confessio ita vestita sufficiat, per ea quę tradit Gād. in titu. de præsumpt. vers. aliud etiam notatu dignū, dicens in hac materia, quod ad hoc, vt debeat, & possit præsumi contra aliquem, quod commiserit delictum,
14 debet † constare iudici delictum fuisse commissum quomodocunque, vel per testes, vel indicium, vel euidentiā facti; & ibi hoc existimat notatu dignum, & obliuioni
15 non tradendum, & ad istud dictum, quod quis † ex sola confessione damnari non possit, si non constet de delicto, vide Mascar. de probat. conclu. 354. Crau. in consil. 260. Cephal. in cons. 230. num. 15. & Gramma. cons. 60. num. 60. vbi voluit, quod nec etiam torqueri possit,
16 vide etiam Boer. in decis. 259. vbi † latè, an iudex condemnans ad mortem, antequam bene constaret, excusaretur, si postea bene constet.

17 Item † adde, quod si contra aliquem exhiberetur sententia condemnatoria, lata per iudicem alterius territorij prorsus separati, scilicet alterius Principis, posset procedi contra eum, etiam non constito de delicto, Boer. in decis. 164 num. 10. & D. Clar. in quæst. præcedenti vers. sed pone.

18 Item † adde, quod non est necesse, quod constet de persona, cui fuit derobatum, sed sufficit, quod constet de re furata, vt per Alex. cons. 23. lib. 6.

Item adde, quod Marsil. in sing. 329. viginti duos ca-
19 sus accumulauit, in quibus † secundum eum confessio non nocet confitenti, saltem quo ad plenam probationem faciendam, vel ad imponendam veram pœnam delicti, de quorum casuum veritate dubitat, Anton. Scap. in tractat. iuris non scripti, quod vtroque foro obseruatur lib. 3. cap. 69. numero 18. ego quoque de multis dubito, & de prædictis vide etiam Gabriel. comm. concl. lib. 7. concl. 17.

cc *Quomodo autem dicatur.* Adde, quod est † necesse ali-
20 ter apparere de hæresi, puta ita dixi, ita feci, ita credidi; confitendo opinionem, ex qua de iure arguatur hæresis, Crau. cons. 261. nu. 4.

ee *Et hic casus nullam habet difficultatem.* Adde, quod idem tenuit Ang. in cons. 304. ex forma statuti, vbi cō-
21 soluit, † quod si aliquis tanquam latro, & disrobator stratarum inquiratur, & confiteatur se esse latronem, & stratarum disrobatorem, quod talis confessio sibi non præiudicat, nisi crimina in specie confiteatur, quia est confessio iuris, & non facti, quem refert, & sequitur Paris. de syndic. in verb. quidam latro famosus.

gg *Fallit igitur fuerit.* Adde, videndum Farin. in quæst. 1. num. 13. vbi dicit, quod non sufficit querela, & confessio rei ad condemnandum, sed requiritur, quod ex indi-
22 cijs constet de corpore delicti, † & quod vbi non remanent vestigia, corpus delicti dicatur sufficienter probatum ex indicijs, & coniecturis, Mascard. de probat. conclu. 830. num. 7.

ii *Licet non reperiretur cadauer.* Adde, quod † idem te-
23 net Bald. in l. quoties, §. si quis, ff. de hæred. institut. & de hoc vide Blanc. in sua praxi in princip. nu. 3. & Diaz. in reg. 124. limit. 2.

mm *Et etiam dicit Alberic.* Adde, † quod contrarium te-
24 nuit Cyn. in d. l. Clarum, vbi dicit, quod præsentia iudicis supplet defectum curatoris, quando minor torquetur, & confitetur in iudicio sine curatore, qui interesse non debet, & idem tenet Bal. in cap. item sacramenta de pac. iuram. firm. in 5. col. vers. quid ergo.

pp *Item posset allegare.* Adde † ad hoc Mascar. de pro-
25 bat. conclu. 357. vol. 1. vbi ponit multas ampliationes, & limitationes, & Soc. iun. in cons. 39. nu. 21. vol. 2.

26 Item adde, quod † confessio facta coram iudice delegato non validat processum nullum, Angel. in consil. 217. col. fin. & Mars. in cons. 46. nu. 19. circa medium.

27 Item † adde, quod confessio vera, si est nulla, conualidat processum iuris ordine non seruato fabricatum, Bald. in l. 1. col. fin. vers. item dicit C. de confess. Alexan. consil. 127. col. 1. vol. 4. Roland. in consil. 94. nume. 26. volum. 3. & latè per Cartar. de execut. sent. ca. fin. num. 235. cum sequen.

28 Item † adde, quod probationes apertissimæ, & concludentes ineptitudinem processus conualidant, vt no. in q. causam, de testib. & in l. si patronus, ff. de iureiur. & Mar. in cons. 269. nu. 10.

rr *Quod tamen intelligendum est vt locum habeat.* Ad-
29 de, † quod Felin. in d. cap. qualiter, & quando, § licet, num. 3. de accusat. hanc conclusionem 12. modis limitat, & dicit Bero. in cons. 201. nu. 26. vol. 3. quod si nullitas prouenirer ex incompetentia iudicis, cuius iurisdictio non posset prorogari, quod tunc illa nullitas per confessionem non tollitur.

30 Item † adde, quod confessio facta ad inquisitionem formatam, non præcedentibus legitimis indicijs, etiam ratificata non conualidat, nec præiudicat, Paris. consilio 161. in fin. vol. 4. vbi respondet ad illud dictum, quod
31 confessio † sanat omnem vitium processus, & ad hoc vide etiam Mascar. de probat. conclu. 351. vbi latè.

tt *Si verò confessio.* Adde, quod † confessio facta in tor-
32 mentis, legitimis non præcedentibus indicijs, est nulla, etiam quod esset iuramento ratificata, & in criminibus exceptis, etiam in crimine læsæ maiestatis, & hoc procedit, licet iudex haberet arbitrium, ita latè Rolan. a Vall. consil. 12. num. 90. cum sequen. vol. 3. Bertaz. consil. 341. num. 19. cons. 417. num. 9. & cons. 449. num. 4. & Bursa. in cons. 201. num. 24. volum. 2. & centum ratificationes non sufficerent, vt dicit Boss. in tit. de confessis per tortur. nume. 8. nec nullis, vt per Iul. Scarlat. in consil. 112. nu. 36. tom. 1. inter consil. crim. in fol. & Bursat. in d. consil. 201. num. 20. & talis confessio non nocet sibi, nec alteri, vt per Plot. consil. 31. nume. 14. & ad hanc quæstionem, an confessio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs probet, latè per Mascar. conclus. 353. vol. 1.
* & licet actus confessionis sit nullus, id tamen non procedit respectu reliqui processus, l. 1. & ibi no. Bal. C. de quæst. & Bertaz. in d. cons. 341. nu. 13.

Item

Item adde, quod idem est, si cōfessio fuerit facta post tormenta repentè, quæ reperi non debuerant, Marsil. in pract. crim. §. quoniam, nu. 42.

33 Item † adde, quod idem procedit in depositione testium, quæ non valet si fuerunt torti sine legitimis indicijs, nec facit indicium contra illum, contra quem deponunt. Deci consil. 189. col. pen. quem refert, & sequitur Gram. vot. 6. num. 10.

* Item adde, quod licet confessio facta in tortura nō præcedentibus indicijs non valeat, tamen validatur, si reperiatur ex post, quod ipse alias ante torturam extraiudicium confessus fuerit illud delictum commisisse, Marsil. in l. pen. ff. de quæst. nu. 59. vers. vlterius teneas semper menti, quem refert, & sequitur Matthesil. in notab. 55. vers. & adde Hippoly.

Item adde, quod confitens delictum in tortura sine legitimis indicijs, etiam si pluries ratificasset debet absolui ab inquisitione, & ab omnibus in ea contentis, vt latè per Marsilum con. 95. per totum & August. de Arim. in ver. quod fama præcedente, nume. 36. vbi dicit, quod alias obtinuit in personam vnius amici sui, sed si vltra confessionem, & ratificationem delictum confessatum per euidentiam facti verificatum fuisset, vt si quis confiteretur occidisse Titium cum tribus vulneribus in capite, & alijs tribus in pectore, illumque in horto suo sepelijsse, qua confessione facta illud cadauer in dicto horto cum dictis vulneribus repertum fuerit, tunc diffinitiuè non est absoluendus, sed solum ab obseruatione iudicij stante verificatione delicti, & deinde iudex debet formare nouam inquisitionem, & contra eum seruatis seruandis procedere; Aliud enim est confiteri delictum simpliciter vi tormentorum legitimis non præcedentibus indicijs, quia talis confessio, & ratificatio non nocet, nam tunc procedit glos. communiter approbata in l. penult. ff. de quæst. aliud est quando confessio non est simplex, sed verificata; quo casu d. glo. locum nō sibi vendicat, quia de veritate delicti confessati constat per euidentiam facti ita egregiè idem Marsil. in practic. crim. in §. secunda quæstio per totum, vbi plenissimè quem refert, & sequitur Matthesi. in notab. 555. incip. quotiescumque iudex, post medium, ego autem ab? error, ita distinguendum esse, aut confessio ex abrupto, nullis præcedentibus indicijs fuit extorta, & tunc reus diffinitiuè est absoluendus, aut aderant testes, qui parte non citata fuerunt repetiti, vel non fuit legitimè facta confrontatio, vel copia indiciorum petita non fuit concessa cum termino ad se defendendum, vel alia facta non fuere ante torturam, quæ erant de iure facienda, & eo casu non diffinitiuè, sed ab obseruatione iudicij debet absolui, & de nouo facere processum, tamen me remitto.

uu *Et licet Paris Put. de syndicat.* Adde, quod ita tenet Grammat. in decis. 34 num. 55. cum sequen. & in consil.

34 40. num. 15. eo maximè, quando fuit modica † tortura, & tortus non erat infirmus, nec debilis, & ibi num. 20. tenet etiam, quod illa confessio erit valida, si tam ante torturam, quam post extraiudicialiter emanauerit, & num. 22. quod si causa alteri iudici commissa fuerit, & inquisitus coram secundo iudice idem delictum sponte perseuerando confessus fuerit, quod talis confessio omne vitium primæ confessionis factæ in tormentis sine legitimis indicijs coram primo iudice purgat, sed de hoc vide Foller. in pract. crimin. in ver. & si confitebuntur fol. 342. num. 36. & ibi nume. 37. dicit, quod confes-

35 sio tenet, etiam si facta fuerit † apud cordam valet; & tenet: sed contrarium tenet Carrer. in pract. crimin. in l.

36 obseruare, num. 172. & ibi latè † quando confessio dicatur facta metu torturæ, & ad prædicta vide Boss. in titu. de confessis per torturam, num. 25. sed ad istam quæstionem, quod confessio facta in tormentis legitimis

37 non præcedentibus indicijs sit nulla, † & quod superuenientibus postea indicijs non possit conualidari, vide Montecell. in sua pract. crimin. reg. 18. vbi ponit vndecim ampliationes, & multas limitationes, ideo vide eū

38 omnino, & quando vltra confessionem, † & expressam ratificationem, subsecuta fuerit condemnatio, quæ fecerit transitum in iudicatum, tunc amplius non erit tractandum de validitate confessionis, secundum Paul. Meren. in consil. 88. nume. 26. inter consil. crim. diuers. tomo 2.

yy *Quinimò etiam si post.* Adde, quod ita tenet etiam Boer. decis. 259. & Roman. in cons. 165. Corn. in cons. 134. col. 2. vol. 4. & Gramm. consil. 21. nume. 19. & 20. & consil. 37. num. 6. & in voto 6. num. 10. & hoc proce-

39 dit, † quamuis iudex haberet latum, & liberum arbitrium procedendi, & quod confessio sit iurata, & delictum confessatum totum sit verificatum, Bertaz. consil. 341. num. 19. 20. & 21. etiam si procederetur in crimine læsæ maiestatis, vt per Bursatum consil. 201. num. 41. vbi de communi attestatur, nisi post confessionem rei sine indicijs extortam, superueniret indicium confessio-

40 nis extraiudicialis ipsius rei, † nam tunc prima confessio conualidaretur, secundum Marsil. in l. quæstionis, num 83. de quęst.

zz *Posset quoque reus.* Adde, quomodo † confitens deli-

41 ctum cum aliqua qualitate puniatur, Gabriel. commu. conclus. lib. 7. conclus. 19. vbi ponit multas ampliat. & limitat. in hac materia. Bursat. cons. 77. num. 18. Osasch. decis. 60. num. 9. Ioseph. decis. Perus. 19. & Bertaz. consi. 27. & in cons. 449. num. 31. vbi declarat dictam doctrinam Bar. in l. Aurelius, ff. de liber. leg. & an probetur homicidium per huiusmodi confessionem qualificatam, vbi alijs modis probari possit, Mascar. de probat. concl. 867. vbi latissimè de hac quæstione habetur.

42 Item adde, † quod vbi agitur de pœna conuentionali de non offendendo, confitens se vulnerasse ad sui defensionem, non tenetur probare qualitatem, & de treuga, seu pace rupta non potest condemnari, tam quo ad pœnam parti applicandam, quam fisco, nisi contra eum præsumptiones, & coniecturæ extarent, quod non fecisset ad sui defensam, ad latè tradita per Hercul. in tract. 2. de caut. de non offen. c. 30. per totum.

43 Item adde, quod † confitens delictum simpliciter, nō dicitur confiteri qualitates, Bart. & Bal. in l. si cui, §. si a filio, ff. de legat. 1. & Brun. in cons. feud. 69. vol. 2. vers. 2. moueor in fin. & Ias. in d. l. si cui, §. fin. nu. 10. cum seq.

44 dicit, quod † responsio indefinita in criminalibus debet intelligi secundum præcedentem interrogationem, & ibi attestatur de communi.

D *Fortè posset hæc exceptio.* Adde † videndum circa do-

45 ctrinam Abbatis, Menoch. de arbitr. iud. casu 279. Grammat. voto 24. num. 2. Gabriel. commu. conclu. 19. nu. 7. Tiraquel. de pœnis temper. casu 27. & Io. Petr. Anchar. lib. 1. quæst. fam. quæst. 40. numero 3. & dicta doctrina procedit, quoquomodo sit facta confessio, secundum Bertaz. consil. 449. num. 30. & in consil. 450. vbi latè de hac quæstione.

G *Quam tamen practicam.* Adde, quod † ita tenuit Fer-

46 rar. caut. 5. quod ita confitens non possit torqueri, tamen Boer. d. decis. 164. num. 11. tenet contra eum, quod possit torqueri, quæ fuit opinio Bald. in l. 1. C. de fals. quam limitat Grammat. d. voto 2. nume. 12. idem tenet Bertaz. in consil. 449. num. 2. quod possit torqueri, vt purè homicidium fateatur, & si torqueretur, & perseueret in tortura, affirmando occidisse. vel occidi fecisse ad sui defensionem, tunc tollit, & elidit illam pręsumptionem, quæ erat contra eum, & debet penitus absolui, & ita declarat Alcia. in l. 1. §. si quis simpliciter, num. 78. ff. de verbor. oblig. & Boer. d. decis. 164. nu. 15. & decis. 237. in fin.

Cautius

K. *Gaminsig fin* Adde, quod † idem tenet Lauren. Tien
47 nian caut. 28. vbi reddit rationem, dicens, quod si reus
negat, non potest puniri, nisi conuincatur, si non negat,
fiscus statim habet intentionem suam fundatam. 1. 27. 13
48 Item † adde, quod huiusmodi responsio esset admit-
tenda, etiam si statutum mandaret accusationi simplici-
ter respondere, Bald. in l. 1. sub num. 2. C. de edilit. actio.
& Felin. in c. præterea in princ. de offic. deleg. vbi dicit,
quod ista est veritas, licet idem Bal. & Ang. in l. manife-
stissimi, C. de furt. contrarium voluerint; & Bald. idem
voluit in l. iubemus, C. de appell. & opin. Felin. sequitur
Bonacossa in quæst. crim. in verb. responsio simplex, &
idem tenet Boss. in tit. de confess. nu. 30.
L *Sed pone, quod reus.* Adde, quod † confitens eius con
49 fessionem, incontinenti reuocare potest, etiam non do-
cto de errore, glos. in fin. in verb. iusta causa de iuretur.
Iasin l. error, col. 2. C. de iur. & fact. ignor. quod tamen
50 procedit, † nisi fuisset redacta in scriptis; tunc enim
non posset illam reuocare, nisi docto de errore, vt per
Alex. in consi. 42. col. fin. & consil. 87. vol. 5. & similiter
51 † quando constaret aliquem in vna parte confessionis
iuratæ errasse, nam de facili debet iudex credere, eum
etiam in alia parte idem fecisse, Cum. consi. 154. col. fin.
52 & similiter † confessio non acceptata, potest reuocari
non probato errore, quæ tamen quandocumque acce-
ptari potest, & si acceptata fuerit, poterit etiam reuoca-
ri, sed oportebit probare de errore, ita tradit Alciat. de
præsump. reg. 3. præsumpt. 21. & confessio reuocari po-
53 test, etiam quod inquisito † datus esset terminus ad re-
spondendum, & deliberandum, Anton. de Butr. cap. fin.
col. 19. de confess. August. de Arimin. ad Ange. in verb.
comparent inquisiti, dummodo in specie specificet cau-
sam erroneam, cum non sufficiat allegare erroneam in
54 genere, Curt. sen. in consil. 55. nume. 13. & † de modo
probandi errorem, vide Adden. ad Bertaz. in consi. 103.
in litera c.
55 Item adde, quod † reus potest reuocare confessionem
suam tanquam erroneam, etiam si non reuocauerit in
prima instantia. Afflict. in const. super incisionibus, nu.
27. fol. 82. Capyc. decis. 28. nu. 5.
56 Item † adde, quod pater confessionem filij etiam sua-
sij reuocare potest, vt per Bald. in l. vnica, col. 17. versic.
pone, C. de confess.
57 Item † adde, quod confessio, etiam docto de errore
post sententiam, reuocari non potest, nisi per viam resti
tutionis in integrum, Bellam. decis. 693. sed ad hoc, an,
& quando confessio in criminalibus post sententiam
reuocari possit, vide omnino Bero. in consil. 201. nume.
58 14. cum seq. volum. 3. & etiam post † executionem re-
uocatur, quo ad ea, quæ possint reuocari, vt ibi per eum,
numero 19.
59 Item † adde, quod confessio nedum incontinenti re-
uocari poterit, sed etiam ex interuallo, puta in termino
defensorio, vt per Ang. de malefic. in ver. comparent in-
quisiti, & qualiter pro eorum defensione, Anchar. in cō
sil. 24. & Signor. consil. 155. nume. 19. & non solum in
60 termino probatorio, sed † etiam post conclusum in cau-
sa, Ang. de malefic. vbi supra, Mars. in l. 1. §. fin. nu. 93. de
quæst. & Gramm. in voto 10. nu. 23. licet Marsil. in sua
pract. in §. sequens quæstio. nu. 14. & Bald. in l. error, C.
de iur. & fact. ignor. tenuerint, quod post conclusum in
causa non possint fieri probationes.
61 Item adde, quod † confessio reuocari potest, etiam
quod iuramentum interuenerit, Marsil. in l. 1. in §. fina.
num. 40. de quæst. Bar. in l. error, C. de iur. & fact. ignor.
Gram. voto 10. num. 35. & Bero. in consi. 201. nu. 17. vo
62 lum. 3. & ratio est, quia † nemo renunciare potest suis
defensionibus in criminalibus, Bal. in auth. iubemus cir
ca med. C. vnde vi; quod verum est nisi hoc malitiosè
fecerit, Paris. de synd. fol. 342. & si non posset reuocari,
63 an saltem posset excusari, † declarari, vel interpretari.
Marsil. in l. 1. §. fin. nu. 91. de quæstion.
64 Item adde, † quod si reuocatio confessionis calum-
niosæ fieret, non admitteretur, Bald. in l. a præcedente,
C. de dilat. & Ang. de Arim. ad Ang. in verb. comparent
inquisiti.
65 Item † adde, quod similiter confessio facta sub pro-
missione gratiæ reuocari poterit, nisi in ea confitens
perseuerauerit, Paris de Put. in tracta. de syndic. in verb.
sequitur quæstio quotidiana, & Monticell. in sua pract.
crim. reg. 20. nu. 9.
66 Item adde, † quod confessio facta ore proprio, reuo-
cari potest, non autem confessio facta per dispositionē
statuti, disponentis contumacem haberi pro confesso,
Monticell. in sua praxi crim. in reg. 20. limit. 4. vbi late
quando confessio reuocari possit, & per Clarum supra,
in quæst. 44. vers. quæro nunc, & Carrar. de executione
senten. c. 3. nu. 38.
67 Item † adde, quod reus confessionem suam interpre-
tari potest, tamen quod eam non perimat. Natt. consilio
412. nu. 18. vol. 2.
68 Item † adde, quod confessio etiam deliberata prætex
tu erroris reuocari potest, & hanc sententiam tanquam
æquiorem, & magis communem, dicit amplectendam
esse, Gabr. commun. conclu. in tit. de confess. concl. 5. in
69 fin. & an, & quando † confessio facta in libello, positio-
nibus, exceptionibus, capitulis, & precibus reuocari
possit, vide Mascar. de probat. in conl. 368.
70 Item † adde, quod confessio in dubio non præsumi-
tur errore facta, sed allegans illam esse erroneam, proba
re tenetur, Bar. in l. non fatetur, ff. de confess. & Crau. de
antiq. temp. in 1. par. in ver. propositum nostrum, num.
56. Corn. consi. 250. col. fin. vol. 4. & Mascar. de probat.
71 conclus. 636. & quomodo † cognoscatur erronea, vide
Bero. in consil. 87. volum. 2. & consilio 152. numero 8.
cum sequent. volum. 3. & quomodo error confessionis
probetur, latè habetur per Mascard. de probat. con-
clus. 636.
72 Item adde, † quod confessio geminata, & sæpius ite-
rata prætextu erroris, reuocari potest, Bald. quem sequi-
tur Alex. in l. 1. C. de error. calcu. & est verior opinio, vt
per Bero. in consi. 201. nu. 30. vol. 3.
73 Item adde, † quod confessio, quæ habet etiam legi-
timas probationes adiunctas, est irreuocabilis, etiam
prætextu falsitatis, vel erroris, Bero. in d. consi. 201. nu-
mero 5. vol. 3.

QVÆSTIO LVI.

SVMMARIVM.

1 *Si reus probet licitè facere potuisse id, de quo imputa-*
tur, est absoluendus.
2 *Puta si de iure permissa est illi leuis castigatio, vers. Po*
test etiam.
3 *Et quid si probet illud aliquo loco, & tempore licitè fie-*
ri potuisse, an id sufficiat, vers. Et in hoc.

a 1 POtest *a* etiam reus, qui id, de quo imputatur, con-
fessus est commisisse, allegare, quod illud licitè fa-
cere potuit, puta, quia fortè ille, quem occidisset,
fuisset bannitus, vel fur, vel adulter, in furto; vel a-
dulterio deprehensus: tales enim licet occidere, vt dixi
supra hoc eod. lib. §. Homicidium, versic. Vltima est, &
alijs seq.
2 Potest etiam poni exemplum in ijs, quibus permissa
b est correctio, & *b* castigatio, puta, patris in filium, viri
in vxorem, magistri in discipulum, & dominæ in ancil-
lam, vt in casu Alex. consil. 75. lib. 3. Et reperio, quod in
facti contingentia fuit absolutus per senatum, quidam
de

de Bonetis, qui filium suum interfecit illum corrigendo, 7. Maij 1555. Marito quidem permittitur ex iusta causa verberare vxorem, leuiter tamen: Et ita tenent cõmuniter omnes, vt dicit Alex.consl.155.num.3. libro 5.

c *c* Quo verò ad magistrum, dic quod illi permissa est leuis castigatio in discipulum, non autem immoderata. Ita colligitur ex text.in l.item quæritur, §.si tutor, aliàs est, §.si Iulianus, ff.locati, & ita communiter tenetur, vt attestatur Anan.in rubr.de magistris, num.3.

d *d* Et in hoc proposito nota, quod ad euitandam con-
3 demnationem, ita quod pro delicto quis puniri nõ possit, sufficit probare tale quid, ex quo appareat illud ex aliqua causa potuisse licitè fieri, licet punctualiter non probetur, quod factum fuerit iure licito, secundum doctrinam Bart.in l.non solum, §.sed vt probari, num.1.ff. de no.oper.nunc.cum qua Doctores videntur communiter sine additione transire, vt dicit Alex.in eo.§.sed vt probari, quem legit cum §.sciendum, nume.2.quem refert Grammat.consl.67.post num.8. Illam etiam doctrinam dicit esse communiter approbatam Iasl.in d.§.sciendum, post num.7.August.ad Ang.de malefic.in verbo, De anno præsenti, post num.5.Et ait Dec.in ca.in præsenria, num.51. de probat. quod totus mundus illam sequitur, quem refert Neuizan.in sylua nuptiali, folio 12. col.2. versic.Vigesimus primus principalis, Rimin.consil.44.post num.4.Bertrand.consil.290. num.4. lib.3. in 2.parte, Tortus inter consilia Ant.de Butr.consi.vlt.numero 7.Ant.Gomes.super l.80.Tauri, nume.57.Berous in c.in præsentia, nume.133.de proba.Nam vbicunque aliquid est prohibitum, & punibile certo, & limitato loco, vel certo, & limitato tempore, oportet, quod accusator precisè probet reum illud fecisse in illo tempore, vel loco prohibito: aliàs præsumitur factum loco, & tempore licito, vt per Bart.& alios, in locis præallegatis. Et ex hoc infert Barto.ibi, quod si accusator probet, quod accusatus vulnerauit Titium de mense Nouemb. & ac-
e cusatus probet, *e* quod de mense Nouembris Titius esset bannitus, etiam si non appareret, quod Titius fuerit bannitus, antequam accusatus illum vulnerauit, nihilominus accusatus est absoluendus. Et hanc decis. Bartol. dicit esse communem Aug.ad Ang de malefi. in verbo, De anno præsenti, post num.6. Parisius in d.cap.in præsentia, nu.31.& sequen. Bossius in titulo, de conuictis, numero 60.

ADDITIONES.

a *Potest etiam poni.* Vide Baiard.

b *Castigatio.*] Adde castigatio, quæ concessa sit superiori in inferiorem, & de pœna excedenti moderatam castigationem per Iacob.Menoch.de arbitr. iudic.lib.2. cent.4.cas.364. *Giacb.*

b *Castigatio.* De corrigente, Farinac.q.105.inspect.3.numero 138.139.& 140. & 144. & 146. & q.175. par.1. num.102.& 108.Farin.q.105.d.inspect.3.nu.134.& q. 125.par.1.nu.107.& 111. *Bern.Ros.*

c *Quo verò ad magistrum.* Vide Baiard.

d *Et in hoc proposito.* Vide Baiard.

e *Quod de mense Nouembris.* Adde, quod hic est casus contra l.non hoc, C.vnde legit. videlicet, non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, vide supra quæstione 12.versic.sed quid si accusator: & hic adde, quæ dixi in proposito in Consilio per me producto Excelso Consilio Placentiæ in causa Baptistæ Capelli iam in cõtumaciam capitaliter condemnati, quem defendi ab imputatione delationis Pistollæ, in qua delatione discordabant testes in tempore, & de vno tempore stabat querela, de alio testes, & de alio interrogabat iudex; cui adde in proposito temporis, Felin.in ca.ex parte, el 1.coll. mihi 14. versic. restringe, 2.de rescript. hic in materia, quod licitè quid fieri potuisset, vel non & ad remouendam culpam adde Crauet.consil.131.sub nu.19. dixi supra ad quæst.55.versl.fortè posset, rectè per Alex.consi. 115.vol.4.nu.15. *Drogh.*

Sequuntur additiones Excellentiss.Baiardi.

QVÆSTIO LVI.

SVMMARIVM.

1 *Castigans immoderatè, quomodo puniatur, remiss.*
2 *Pater quando præsumatur verberare animo corrigendi.*
3 *Filio non licet verberare patrem eum percutientem.*
4 *Marito an liceat percutere vxorem baculo, remissiuè.*
5 *Maritus quando corrigat, remissiuè.*
6 *Filio licet corrigere famulum patris præsente patre.*
7 *Castigatio immoderata an præsumatur dolosa.*
8 *Castigans immoderatè, tenetur pro excessu.*
9 *Magister potest castigare discipulos modestè.*
10 *Et quid debeat probare ad euitandum pœnam.*
11 *Berroarius qui in Ciuitate Spoleti suffocauit captum dum eum ducebat ad carceres, fuit per Auctorem condemnatus ad furcas.*
12 *Corrigendi animus quomodo probetur.*
13 *Marito licet corrigere vxorem, etiam quod prius præstitißet cautionem de non offendendo eam.*
14 *Index supremus potest iudicare secundum conscientiam; & potest quæ potest Princeps.*

a POtest etiam poni: Adde † Menoch.de arbitr.iudic.in
1 casu 364.vbi plenè de pœna excedentis castigationem moderatam.

2 Item adde, quod † pater præsumitur verberasse filiũ causa correctionis, dummodo atrocitas pœnæ aliud nõ
3 suadeat. Alciat.de præsump.reg.1.præsumpt.3.nec † filio licet patrem, eum verberantem, percutere, Bart.in l. vt vim, ff.de iust.& iur.

4 Item adde, † an liceat marito vxorem baculo percutere, Alciat.de præsumpt.reg.1.præsumpt.3.num.3. & in
5 quibus † casibus possit corrigere vxorem, habetur per Franc.Marc.decis.762.par.2.

6 Item adde, quod † licet filio corrigere famulum, siue ancillam ad præsentiam patris, vel matris, quia præsumitur factum de eius mandato, Alexan.in consil.75. hic allegato.

7 Item † adde, quod ille, qui potest moderatè corrigere, & castigare, si excedat modum in castigando, tenetur non tanquam dolosus, sed culposus, nisi ex genere instrumenti præsumatur dolus, vt si percussit ferro, quia ex genere instrumenti præsumitur animus, Bal.in l.sed & si, §.si magister, ff.ad leg.Aquiliam, & Alex.in consi. 75.nu.6.sic allegato.

8 Adde, quod † habens potestatem corrigendi, si modum excedit pro omnibus verberibus, non tenetur, sed solum pro excessu, Bart. in l.si adulterium cum incestu, §.Imperatores, ff.de adulter. & ibi Angel. & not. Doctor.in cap.significasti, el 1.in glo.fin.de homicid.& Alex.in d.consl.75.nu.4.hic allegato.

c *Quo vero ad magistrum.* Adde, quod ideo † magister
9 Fantinus in Padua, magister in grammatica, fuit decapitatus, vt refert Salycet. in d.l. Item quæritur, in §. item Iulianus, ff.locat.ex cuius percussionibus puer obijt, &
10 quid † probare debeat magister ad euitandam pœnam Io.de Anan.in c.presbyterum, num.6.de homicid. & dicit Bal.in l.sed & si, §.si magister, ff.ad leg.Aquil. quod si magister excessit modum, tenetur non tanquam dolosus, sed tanquam culpabilis; nisi ex genere instrumenti
11 præsumatur dolus. Et ego † dum eram Gubernator

Illustr.

Illustr. Ciuitatis Spoleti prima vice de anno 1569. seden
te Pio V. Pontif. Opt. Max. per hanc doctrinam Salyce-
ti condemnauit ad mortem vnum birruarium, qui quen-
dam iuuenem nobilem de Grassis ob delationem armo-
rum a Curia captum, vt illum magis tutè ad carceres
duceret, laqueo ad eius collum posito, suffocauit, & bir
ruarius fuit propterea furcis suspensus. Et super hac con
clusione, quando dicatur moderata correctio, secũdum
qualitatem personarum, loci, temporis, & instrumento-
22 rũ, quibus fit correctio, & quomodo probetur, † quod
animo corrigendi; & quibus pœnis pro excessu punia-
tur, vide Marian. Socin. in ca. ad audientiam, nu. 5. cum
seq. de homicid.

23 Item adde, quod † correctio maritalis est permissa ma
rito, etiam quod prius præstitisset propter sæuitiam suã
cautionem, de non offendendo eam. Abb. in c quemad-
modum de iureiur. & Paris. in cons. 54. nu. 34. vol. 4.

d *Et in hoc proposito.* Adde, † quod doctrina Bart. for-
24 san non haberet locum in supremis iudicibus, vt est sa-
crum Consilium Neapol. Senatus Mediolani, & similes
magistratus, qui possunt iudicare secundum eorum
conscientiam, quia habent liberum arbitrium, & pos-
sunt, quæ potest Princeps, secundum Guid. Pap. decis.
29. & Roland. consil. 70. nu. 22. volum. 1. eo maximè si
actor, siue offensus esset vir probus, & reus malæ condi
tionis, & famæ, vt in simili habetur per Menoch. de ar-
bitr. iud. casu 98. num. 10. quando plus credatur proba-
tionibus rei, vel actoris.

QVÆSTIO LVII.

SVMMARIVM.

1 *Vbi reus aliàs de eodem crimine absolutus fuerit, aut cõ
demnatus, non potest contra eum amplius procedi.*
2 *Et quid si fuit absolutus, non quia crimen non commi-
serit, sed quia non fuerit probatum, versic. Sed hæc
quidem.*
3 *Et in dubio qua ex causa præsumatur absolutus, versic.
Sed hic quæro.*
4 *Et an ille, qui primam accusationem ignorauit, poßit,
non obstante absolutione superinde sequuta, iterum accu
sare, versic. Sed pone.*
5 *Et quid si primus accusator præuaricatus fuit, versicu.
Vlterius quæro.*
6 *Et quid si fuit absolutus virtute transactionis inita cum
accusatore, versi. Successiuè quæro, remißiuè.*
7 *Et quid si processum fuit per inquisitionem, versi. Proce
dunt etiam.*
8 *Et quid de iure canonico, versi. Sed hæc quidem.*
9 *Et quid si sit sequuta absolutio per viam dispensationis,
versic. Habet etiam.*
10 *Et quid si quis fuerit absolutus in foro pœnitentiali, ver
sic. Sed nunquid.*
11 *Et quid si sit absolutus in foro ecclesiastico de crimine,
pro quo possit etiam procedere iudex laicus, versi. Sed
his occurrit.*
12 *Punitus de aliquo crimine an possit iterum accusari, ver-
sic. Dictum est.*
13 *Et quid si iudices sint sub diuersis præsidibus, vers. Scias
etiam.*
14 *Et quid si quis fuerit punitus a iudice ecclesiastico, &
crimen sit communis fori, vers. Sed quæro.*
15 *Et quid si crimen sit valdè atrox, vers. Vnum tamen.*
16 *Absolutus a loco delicti non dicitur absolutus a loco
originis.*

a ALia *a* est etiam defensio, quam reus in iudicio
1 criminali proponere potest, quod scilicet aliàs de
b eodem crimine absolutus fuerit, *b* aut etiam con-
demnatus: nam eo casu non potest vlterius contra eum
procedi, & ita tenent communiter Doctores, vt dicit
Pract. Conradi, folio 227. numero 11. Pro intelligen-
tia autem huius materiæ facienda est in primis con-
clusio, quod de his criminibus, de quibus semel quis
fuit absolutus, non potest accusatio replicari, text. est
in cap. de ijs, de accusat. & in l. si cui, §. ijsdem, ff. de
accusat. & ita dicunt communiter omnes Doctores, vt
attestatur Angel. de malefic. in verbo, Et ad querelam,
numero 90. Nam de eiusdem hominis delictò sæpius
quærendum non est, & ita in facti contingentia consu-
luit Mantua consil. 251. lib. 1. & Io. de Amicis consi. 57.
c *c* in 1. regula.

d *d* Et hæc quidem conclusio de plano procedit, quan
2 do quis est absolutus, eo quia non commisit crimen:
nam eo casu proculdubio illi competit huiusmodi ex-
ceptio rei iudicatæ. Et dicit Foller. in pract. crimin. ca-
non. fol. 502. num. 3. quod hęc est vera conclusio ab om
nibus approbata tam secundum Legistas, quam secun-
dum Cano. Et hoc non solum si primum iudicium fue-
rit criminaliter intentatum, sed etiam si fuerit inten-
tatum ciuiliter: adhuc enim si reus fuerit absolutus, eo
e quia *e* crimen commissum non fuerit, non potest am-
plius criminaliter accusari. Ita dicit Cyn. in l. vnica, in 3.
quæst. C. quando ciuil. actio. crim. præiud. quem sequun
tur communiter Doctor. vt dicit Socin. in l. qui agnatis,
post nume. 3. ff. de except. & est communis opin. vt ait
Boss. in titu. de senten. num. 77. Sed si esset absolutus eo
quia probatum non fuisset, tunc vtique posset iterum
accusari.

f *f* Sed hic quæro, an in dubio censeatur quis absolu-
3 tus, eo quia crimen non commiserit, an autem, quia pro-
batum non fuerit. Respon. quod in dubio sententia ab-
solutoria in causa criminali censetur lata ex eo, quod
non fuerit probatum: & ita communiter tenetur, vt
dicit August. ad Ange. de malefic. in verbo, Et ad quere-
lam, post num. 88. versi. An autem; vbi etiam Hieron. in
Apostil. attestatur hanc esse communem opinio. Villal-
pand. super l. 22. cap. 50. numero 5. in fin. Scias tamen,
quod in hoc Ducatu hæc opin. non seruatur: nam vt di
xi infra q. 62. vers. forma autem, stylus est, quod quando
quis absoluitur, eo quia crimen non commisit, fertur sen
tentia absolutoria simpliciter, & diffinitiuè, vbi verò ab-
soluitur, quia non probatum, semper apponitur clausu-
la, Stantibus rebus prout stant: & hoc secundo casu quã
docunque superueniant noua indicia, semper procedi-
tur: sed quando est simplex absolutoria, non potest am
plius procedi, vt ibi dixi.

4 Sed pone, quod aliquis primam accusationem igno-
rauerit, nunquid ipse non obstante absolutione poterit
accusare? Respond. quod sic, si suam, vel suorum iniuriã
persequatur, tex. est in d. §. ijsdem, & ita tenet gloss. vni-
ca in d. cap. de ijs, quam dicit esse communiter rece-
ptam Didac. lib. 2. resolut. cap. 10. post num. 1. versi. Ter
g tio admittenda. *g* Probabiturque hoc casu ignorantia
per proprium iuramentum ipsius accusare volentis, vt
dicit gloss. in d. §. ijsdem, in verbo, Doceatque, quam
Doctor. sequuntur, vt ait Didac. in loco præallegat. nisi
aliter in contrarium de scientia appareret. Et ita ho-
die seruari attestatur Anton. Gomes. lib. 3. delicto. ca. 1.
numero 26. in fin. Debet etiam hoc casu esse, & proba-
bilis, & verisimilis ignorantia, & etiam oportet, quod
subsit aliqua magna causa ad hoc, vt amplius procedi
possit, vt apertè dicit text. in d. §. ijsdem, ibi, magna ex
causa. Et ideo cum semel hic casus de facto contigis-
set, ego dicebam non esse audiendos huiusmodi de
nouo accusare volentes, nisi in criminibus magnis, &
atrocioribus, & nisi præstita fideiussione de omnibus
impensis, & damnis, in casu quo delictum non proba-
rẽt: quia non videbatur posse dici subesse magna causa,

vbi non esset grauis etiam qualitas ipsius criminis.

h b Vlterius quæro, si primus accusator præuaricatus
5 fuisset, nunquid poterit alius accusare. Respond. quod sic, ita dicit gloss. prædicta in d.cap. de ijs, & est communis opin. vt ait Didac. in d.cap. 10. post numer. 1. versic. Secundo tunc demum. Non enim debet obesse dolus primi accusatoris huic secundo accusare volenti, pro quo stat fauor publicus, ne delicta impunita remaneant.

6 Successiuè quæro, quid si in primo iudicio reus fuerit absolutus virtute transactionis initæ cum accusatore, nunquid poterit ab alio accusari? Dixi infra q. proxima versi. sed pone.

7 Procedunt etiam hæc omnia, quando in primo iudicio processum fuit ad instantiam accusatoris: nam eo casu secuta absolutione, non debet posse accusatio replica
i ri. i Sed quid si processum fuerit via inquisitionis? Respond. quod adhuc locum habet conclusio, vt non possit de nouo accusari, & est communis opin. vt dicit Berous in d.cap. de ijs, num. 20. Nam inquisitio habetur loco accusationis, vt supra sæpius dixi: merito idem de ipsa iudicandum est.

8 Sed hæc quidem conclusio de plano procedit de iure ciuili, secundum cuius dispositionem ita imponitur pœna ordinaria, quando proceditur per viam inquisitionis, sicut quando proceditur per viam accusationis, vt dixi inf. q. 60. versi. potest etiam. Et ita hanc conclusionem attestatur esse communem Aret. in d.c. de ijs, num. 21. & sentit Berous in loco præallega. Sed quid de iure canonico, secundum cuius dispositionem non solet imponi pœna ordinaria delicti, quando proceditur per viã inquisitionis, nunquid hoc casu poterit pars offensa accusare ad imponendam pœnam ordinariam? Respond. Aliqui dixerunt, quod sic: & ita communiter esse receptum ait Didac. in d.cap. 10. num 5. quod scilicet absolutus in iudicio inquisitionis possit iterum accusari, quoties non esset imponenda pœna ordinaria delicti. Quod tamen ego in pract. nunquam vidi seruari, neque seruan
K tem, præsertim si pars offensa k citata fuisset ad subministrandum, iuxta pract. quæ hic seruatur, vel aliter sciuisset, aut scire potuisset iudicium ipsum inquisitionis fuisse intentatum.

Idemque dicendum est, si reus absolutus fuit in iudicio agitato super denunciatione, & ita dicunt Doctores, teste Cardin. Alexan. in cap. de accusatione, col. 69. versicu. quæro, an absolutoria, 2. quæstio. 8. Nam re vera iudicium, quod fit super denunciatione, non differt a iudicio inquisitionis, vt dixi supra quæstio. 7. circa princip.

l l Habet etiam locum hæc conclusio, quod post abso
9 lutionem alia accusatio non permittitur, quando processum fuit ad absolutionem per viam meræ iustitiæ. Sed quid si secuta sit absolutio per viam dispensationis, nunquid erit accusator postea admittendus? Respond. quod non, ita tenet gloss. præallegata in d.cap. de ijs, quam sequuntur communiter scribentes, vt ait Decius consilio 137. circa princip. Quod intellige, modo dispensatio pro
m cesserit ab eo, m qui haberet potestatem dispensandi, vt dicit gloss. ibi; subdens, quod crimina semel dimissa, iterum in vltionem venire diuina clementia non pati
n tur. n Scias tamen, quod si aliquis ob idem delictum fuerit condemnatus in loco delicti, & etiam in loco originis in contumaciam, prout quotidie fieri videmus, si deinde habuerit gratiam a domino loci delicti, nõ pro
o dest ei talis gratia o in loco originis, & ita declarauit Senatus 9 Nouemb. 1556.

10 Sed nunquid, si quis fuerit de aliquo crimine absolutus in foro pœnitentiali, poterit vlterius de ipso crimine accusari? Respon. quod sic, secundum præallegatam gl. in d.cap. de ijs, quam omnes approbant, vt dicit Aug. ad Angel. de malefic. in verb. Et ad querelam, numero 91. Et ait Didac. in d.cap. 10. num. 3. quod illa glos. est communiter recepta. Idem dicit Cardin. Alexan. in c. haber, colum. fin. versic. Ideo etiam, 2. quæst. 5. Simancas de hæret. cap. 8. numero 4. aliàs enim quis de facili habita absolutione a confessore posset euadere pœnam delictorum, quod esset valdè ridiculum. Idemque dicendum est, si fuerit punitus in foro pœnitentiali pœna quantũcunque magna; adhuc enim non attenta tali punitione poterit puniri in foro iudiciali. Ita tenet glo. in cap. gaudemus in gloss. fin. de diuort. quam omnes Doctores sequuntur, teste Anto. Gomez. cap. 1. delictorum, post nume. 40. versic. sit prima, vbi etiam subdit, se hoc vidisse de facto in quibusdam scelestis, qui in die carnis priuij quoddam spectaculum fecerunt in vilipendium Dei, & Catholicæ religionis.

11 Sed hic occurrit alia quæstio: Tu scis, quod multa sunt crimina communis fori, scilicet pro quibus potest laicus puniri a iudice laico, & etiam ab ecclesiastico, vt dixi supra quæst. 37. pone quod aliquis fuerit de tali crimine accusatus coram iudice ecclesiastico, &
p ab eo causa cognita absolutus; p nunquid poterit non obstante dicta absolutione iterum coram iudice laico de ipso crimine accusari, & puniri? Respond. quod sic, & ita omnium consensu receptum esse attestatur Didac. in d.ca. 10. numero 6. Nam iurisdictio ecclesiastica, & sæcularis sunt prorsus separatæ, & distinctę: ideo absolutio lata in vna iurisdictione, non parit in alia exceptionem rei iudicatæ. Et ita in facti contingentia consuluit Bald. consilio 260. libro 5. contra quendam imputatum, quod cognouerat quandam monialem, qui fuerat ab Episcopo absolutus. Faciunt ea, quæ dixi infra versic. Scias etiam, & seq. & refert Papo lib. 1. tit. 5. arresto 46. iudicatum fuisse per parlamẽtum Parisien. quod clerici in casibus, in quibus ex priuilegio Gallicano possunt puniri etiam a iudicibus laicis, si prius fuerunt pro eisdem criminibus absoluti a suis iudicibus ecclesiasticis, possunt non attenta huiusmodi absolutione a laicis puniri.

Sed quid, si pro eo crimine fuerit punitus ab ecclesiastico? Dixi infra, versi. sed quæro.

12 Dictum est, non posse procedi contra eum qui fuerit pro eodem crimine absolutus; sed quid si fuerit pu
q nitus? Respon. q Si quidem fuit punitus ea pœna, quam
r requirebat r qualitas delicti, nulla est difficultas, quod non potest amplius procedi. Et ita in facti contingentia consuluit Bald. consil. 31. lib. 4. & consil. 292. eo. volum. & consil. 124. lib. 5. & Paul. de Cast. consi. 118. lib. 1. Ita etiam declarauit Senatus in causa cuiusdam Andreæ Marzæ, qui fuerat punitus ex causa ludi prohibiti, & iterum pro eodem delicto molestabatur, 23. Nouembr. 1555. Sed si fuit punitus minori pœna, quam criminis
s qualitas requireret, fortè posset dubitari. s Adhuc tamen dicendum est, quod non potest iterum puniri. Et ita quotidie practicari videmus, vt dicit Bald. consilio 34. in fi. lib. 1. militat enim etiam hoc casu generalis ratio,
t quod de eodem delicto sępius non est quęrendum. t Quod tamen intellige, vt procedat, nisi ex parte iudicis, qui minorem pœnã imposuit, intercessisset aliqua fraus, vel collusio, imponendo pœnam leuiorem pro delicto valdè graui: nam eo casu, non obstante huiusmodi punitione, posset reus iterum accusari, & puniri. Et ita reperio iudicatum fuisse in causa cuiusdam Gasparis Canouæ, qui pro homicidio animo deliberato patrato fuerat punitus pœna pecuniaria per prætorem Domus Ossulæ: iussit enim Senatus Prætori eius successori, vt nulla habita ratione illius condemnationis de nouo contra ipsum Canouam procederet, 8. Octobris 1556. P.N. Et Paulus de Castro consilio 548. lib. 1. consuluit, quod quidam qui fecerat compositio-

nem

nem pecuniariam cum vicario episcopi pro adulterio, poterat non obstante compositione iterum ab episcopo inquiri, & puniri.

u 13 *u* Scias etiam, quod licet prædicta conclusio procedat de iure, tamen consuetudo illam non admittit, nisi quando isti duo iudices sunt sub eodem domino. Sed quando eorum territoria, & iurisdictiones sunt penitus separatæ, & distinctæ, & sub diuersis præsidibus prouinciarum, tunc si delictum commissum in vno loco potest puniri a duobus iudicibus in solidum, condemnatio facta ab vno, & exactio pœnæ non tollit accusationem,

x *x* neque punitionem coram alio. Et ita de consuetudine obseruari attestatur Bald. relatus per Aret. in d.c. de his, numero 20. & in specie ita obseruari in Italia dicit Iaco. de Beluis. cons. 9. circa fin. inter consilia criminalia diuersorum, lib. 1.

14 Sed quæro, quid si aliquis fuerit accusatus coram iudice ecclesiastico pro aliquo crimine ex ijs, pro quibus etiam iudex ecclesiasticus potest contra laicum procedere, de quibus dixi in d. quæst. 37. & fuerit ab ipso iudice ecclesiastico punitus, nunquid poterit iudex laicus illum iterum pro eodem delicto grauius puni-

y re? *y* Respond. quod sic, & est communis opin. vt dicit Felin. in d.c. de ijs, num. 10. prout illum refert Alciat. in cap. 1. nume. 128. de offic. ordin. qui & ipse attestatur hanc esse communem opin. licet ego in libro meo non reperiam, Felin. in eo loco id attestantem, Didac. in d. ca. 10. post num. 6. Ant. Gomes. cap. 1. delictorum, post nu-

z me. 40. in prima conclusione, sunt enim *z* iurisdictiones distinctæ, & prorsus separatæ, vt dixi supra vers. sed hic occurrit. Subdit tamen Anto. Gomes. in loco præalleg. circa fin. quod aliud esset dicendum si prius fuisset punitus a iudice laico: nam (secundum eum) non posset deinde ab ecclesiastico molestari, & dicit, quod ita colligitur ex mente omnium doctorum, quod ego etiã sequor, dummodo pœna imposita per iudicem laicum non esset minor illa, quam pro eo crimine posset imponere iudex ecclesiasticus, loquendo de pœna corporali, vel pecuniaria. Nam licet pœna excommunicationis, quam iudices ecclesiastici passim imponunt, secundum quid sit grauior omni pœna temporali, cum tamen tendat potius ad salutem animæ, & sic sit potius medicinalis, quam afflictiua, non est in hoc proposito connumeranda inter graues pœnas.

15 Vnum tamen scias, quod tanta posset esse criminis atrocitas, quod non obstante punitione per vnum iudicẽ illata, posset etiam per alium iudicem puniri. Et ita colligi videtur ex tex. in c. ad falsariorum, de crimin. falsi. & in hoc omnes DD. consentiunt, vt attestatur Pont. super consuet. Blesen. fol. 182. col. 1. in fi. vbi per tres colum. satis eleganter loquitur in hac materia.

ADDITIONES.

a *Alia est etiam defensio.* Exceptio, quod alias fuit de eodem crimine inquisitus, vel condemnatus, aut absolutus, Farin. tit. de inquisit. q. 4. vol. 1. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Aut etiam condemnatus.* Adde supra q. 16. versic. An autem. Valet tamen statutum, quod reuideantur processus, & acta, non obstantibus absolutorijs, Marsil. rubrica de fideiuss. num. 93. & num. 212. & petitur reuisio modo, quo infra, q. 78. vers. Quæro in fin. inst. q. 62. vers. forma autem. *Drogh.*

c *In prima regula.* Rota Luc. in nouiss. decis. 20. *B. Ros.*

d *Et hæc quidem.* Vide Baiard.

e *Crimen commissum non fuerit.* Adde hic tamẽ, quod moderni iudices nunquam, vel saltem raro, sic diffinitiue absoluunt; sed rebus stantibus, infra q. 62. versi. forma autem; & hoc, vt iterum possint molestare relaxa-

tos, vt dixit Alciat. relatus per me in dicto versic. formæ autem, vide eundem Boss. titulo de carcer. fideiuss. committ. num. 19. & in pract. vide Boer. decis. 163. num. 15. cum seq. *Drogb.*

f *Sed hic quæro.* Vide Baiard.

g *Probabiturque.* Vide Baiard.

h *Vlterius quæro.* Vide Baiard.

i *Sed quid si processum.* Vide Baiard.

K *Citata fuisset ad subministrandum.* Adde practicam citandi partem offensam ad subministrandum indicia, supra q. 11. vers. sed quid econuerso ad fi. q. 48. in princ. q. 31. vers. vlterius quæro, vbi dixi, circa princip. *Drogb.*

l *Habet etiam locum.* Vide Baiard.

m *Qui haberet potestatem dispensandi.* Adde infra q. 59. vers. & hæc ad fin. *Drogb.*

n *Scias tamen.* Vide Baiard.

o *In loco originis.* Absolutus ergo † a loco delicti non dicitur absolutus a loco originis, quod intelligitur, in quantum sit, respectu iuris cõis, vt est sup. q. 38. in principio, infra q. 85. vers. Tertius est casus. *Drogb.*

p *Nunquid poterit.* Vide Amad. de Ponte in tit. quis sit iudex in causa feudi, nu. 24. *Bern. Ros.*

q *Si quidem fuit punitus.* Vide Baiard.

r *Qualitas delicti.* Adde infra q. 68. vers. Custos carcerum ad finem. *Drogb.*

s *Adhuc tamen dicendum est.* Vide Baiard.

t *Quod tamen intellige.* Bald. cons. 292. lib. 3. & ibi Rouelcall. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

u *Scias etiam.* Vulpel. cons. 46. nu. 10. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

x *Neque punitionem coram alio.* Pone modo, quod reus sub tali iudice penitus separatæ iurisdictionis reuocaret confessionem sub alio iudice factam, an posset puniri, vel torqueri? Dic quod sic, nisi confitens doceret de errore, vel metu alterius iudicis, supra q. 21. vers. Sed quid si reus? *Drogb.*

y *Resp. quod sic.* Amad. a ponte in quæst. Laud. titu. quis sit iudex fol 63. alias n. 24. 25. & 26. & dicit, quod vnus non poterit alteri inhibere. *Ber. Ros.*

z *Iurisdictiones distinctæ.* Adde supra quæst. 38. vers. sed certè. *Drogb.*

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LVII.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus, an, & quando pro eadem causa possit molestari.*
2 *Absolutio delinquentis an prosit mandanti.*
3 *Acta facta inter accusatorem, & accusatum non egrediuntur illorum personas.*
4 *Sententia criminalis non transit in rem iudicatam quo ad procuratorem fiscalem.*
5 *Iul. Clar. a Bertaz. impugnatur.*
6 *Crimen semel in iudicium deductum, quando possit iterum deduci.*
7 *Relaxatus simpliciter a carceribus causa cognita, sine alia sententia, an possit iterum molestari.*
8 *Ignorantia, vel scientia accusare volentis, quomodo probetur, remissiuè.*
9 *Et an per iuramentum, remissiuè.*
10 *Præuaricatio quomodo probetur, remissiuè.*
11 *Absolutus in iudicio inquisitionis, an, & quando possit molestari per viam accusationis.*
12 *Relaxatus sub cautione repræsentando, quando possit inquietari.*
13 *Et quid in absoluto per præsumptionem.*

Ss 2 Et

14 *Et quid in absoluto per baptismum.*
15 *Confessus delictum, si de facto fuerit absolutus an vigore illius confessionis possit iterum molestari.*
16 *Absolutio facta per officialem ex abrupto, non facta inquisitione solemniter, nec dato termino, sed solum examinatis testibus pro informatione curiæ, non valet.*
17 *Absolutio facta per officialem in fine officij, non ritè procedendo, non præiudicat parti, aut Reipub. nec successori.*
18 *Clericus adulter potest per Episcopum puniri, non obstā te compositione pecuniaria facta per eius Vicarium.*
19 *Gratiatus in loco delicti an possit molestari in loco domicilij.*
20 *Condemnatus debitè poterit adhuc torqueri quo ad complices.*
21 *Condemnatus pro vulnere, quando possit condemnari de morte.*
22 *Absolutus, vel condemnatus quando possit ratione additæ qualitatis iterum molestari.*
Et quid si pœnam soluit.
Transactio super criminibus publicis in committendo consistentibus est prohibita.
23 *Fiscus potest appellare a minoritate pœnæ.*
24 *Condemnatus in duobus locis pro eodem delicto in contumaciam, ad vtramque condemnationem tenetur.*
25 *Collusio quomodo probetur.*
26 *Condemnatus in vno loco an possit molestari in alio.*
27 *Farinac. impugnatur.*

a *Alia est etiam defensio.* Adde † videndum Roma.
1 in consil 213. præsupposito pro vero Felin. in d. c. de his, de accusat. vbi ponit tredecim limitationes, & Maran. in Spec. in 6. & vlt. parte, in rubric. de inquis. in 4. quæst. prin. nu. 44. vbi dicit, hanc regulam procedere, quando esset lata sententia absolutoria diffinitiua; secus si esset ab obseruatione iudicij, quia tunc posset iterum inquiri, & accusari, sed vide omnino dominum Farinac. in quæst. 4. per totam, vbi more suo multum latè hanc quæstionem tractauit, & plene etiam habetur per Decian. in suo tract. crim. tomo 1. lib. 3. c. 30.
2 Item adde, quod absolutio † delinquentis non prodest mandanti, vel ratum habenti si absoluatur, quia non fuit culpabilis; secus propter delictum non commissum;
3 nam licet † res inter alios acta, non prosit alteri, illud procedit, quando iura diuersarum personarum sunt diuisa, & separata; secus quando per omnia est eadem causa defensionis, & ex eodem facto ambo sumunt originem, ita Franc. in c. ratihabitionem, nu. 6. de reg. iur. in 6. & ibi dicit, quod formata inquisitione contra duos, vt contra Titium, quia occidit, & contra Seium, quia mandauit, & contra vtrumque est probatum; sed Titius probauit, quod fecit ad sui defensionem, & Seius nihil probauit, probatio Titij non prodest Seio, vt absoluatur, quia bona fides facientis, non excusat malitiam mandantis; si vero Titius probauit, se fuisse absentem a loco maleficij, tunc si iudex illos testes pro veritate vtriusq; inquisitionis communiter contra vtrumque formatæ, quod potuit, & tunc per illas probationes, per quas absoluitur Titius, absoluetur Seius: sed si iudex recipit illas probationes ad specialem defensionem Titij, tunc Titius absoluetur, & talis probatio non proderit Seio, requiruntur tamen tunc clariores probationes contra Seium de suo mandato propter præsumptionem surgentem ex absolutione Titij, sed si ageretur per viam accusationis, tunc prædicta distinctio locum non haberet, cum acta facta inter accusatorem, & accusatum, (quantumcunque generalia) non egrediantur ipsorum personam, ita Barto. in l. denunciasse, §. quæritur, ff. de adult. & in l. adulter. §. eo tempore, ff. eod.
d *Et hæc quidem.* Adde, quod sententia † criminalis nō
4 transit in rem iudicatam, quo ad procuratorem fiscalem, ita refert fuisse iudicatum Rebuf. in proœm. const. in gl. 8. num. 118. lib. 1.
5 Item † adde, quod D. Clarus circa istam distinctionem, si reus fuerit absolutus, quia constitit ipsum non deliquisse, quod non poterit amplius molestari, secus autem si fuisset absolutus, eo quia probatum non fuisset delictum contra eum, reprobatur per Bertaz. in consil. 396. nu. 4. cum seq. vbi tenuit, quod non poterit molestari, etiam quod fuisset absolutus ob non probatum delictum, & ibi multos accumulauit idem tenentes, dicēs quod Butr. in d. c. de his hos duos casus parificat, si non fuit probatum, vel constitit de innocentia, nisi adsit clausula, rebus sic stantibus, vel alia similis, & ita etiam obseruat Senatus Mediol. vt in versic. seq. D. Clar. attestatur, & quomodo probetur innocentia latè Mascard. de probat. conclus. 904. vol. 2.
f *Sed hic quæro.* Adde Couar. var. resol. lib. 2. cap. 10. vbi
6 latissimè tractat hanc quæstionem, quando † crimen semel in iudicium deductum possit iterum in iudicio tractari, & de hoc casu vide etiam Boss. de senten. num.
7 64. Et ibi nume. 60. an simpliciter † relaxatus a carceribus causa cognita sine sententia, ex eadem causa iterum molestari possit, & de ista materia quando absolutus iterum molestari possit, tractauit Pau. Ghirlan. in tractat. de relax. carc. in rubr. de absolutione innocentis vers. 2. quæro solutionem.
g *Probabiturque.* Adde, quomodo † probetur ignoran
8 tia, & econtra † qualiter accusatus probabit scientiam illius, qui vult eum accusare de nouo. Socin. in d. cap. de his, nu. 47. de accusat. & an ignorantia probetur per iu-
9 ramentum, † & quando, vide Menoch. de arbitr. iud. casu 186.
h *Vlterius quæro.* Adde † quomodo probetur præuari-
10 catio, Soci. in c. de his, nu. 45. de accus.
i *Sed quid si processum.* Adde, quod absolutus † in iudi-
11 cio inquisitionis non potest amplius molestari per viam accusationis; etiam si interuatur noua qualitas delicti, nisi probetur collusio in causa inquisitionis, vel nisi offensus accusans ignoraret causam inquisitionis, Bald. consilio 192. volumine 3. & consil. 430. formata volum. 3. & Crauet. in consilio 321. Federicus
12 de Vgho in fine, & ibi dicit † etiam quod si inquisitus fuerit relaxatus cum cautione de se repræsentando, non poterit inquietari, nisi nouis superuenientibus indicijs.
Item adde, quod ista conclusio quinque modis limitatur per Socin. in ca. de his, nu. 37. & 45. de accusat. &
13 ibi nu. 38. habetur etiam de absoluto † per viā præscriptionis, quia fuit præscriptum de potestate cognoscendi de crimine, & an amplius possit cognosci, & quid si confiteretur se deliquisse, an posset condemnari, & ibi
14 nu. 19. quid de absoluto per baptismum. †
Item adde, quod si aliquis spontè confessus fuerit delictum, & iudex de facto eum absoluerit, non poterit vi
15 illius confessionis amplius condemnari. † Boer. decis. 289. nu. 8. & Rolan. consil. 31 num. 23. vol. 3. vbi dicit, etiam sententiatum fuisse contra sententiam; quando fuit declaratum omnia agitata coram illo iudice tanquā incompetenti, coram quo fuerat facta confessio, esse nulla, & illa iudex irritauit, & annullauit, & quod dicta cōfessio sic reuocata nullo modo confitenti nocere potest, nec ad torturam.
16 Item † adde, quod absolutus de nouo poterit inquiri, si inquisitio solemniter non fuerit facta, & datis copijs parti, & termino ad faciendum defensiones, & postea sententialiter absolutus, sed solum examinatis testibus pro informatione iudicis, ex abrupto ad absolutionem deuentum fuerit, ita tradit Paul. de Castr. in consil. 348. notandum, nu. 1. circa med. vol. 1.

Item

17 Item † adde, quod si officialis, qui est in fine officij,
vult parti gratificari, vel implere crumenam, & non ritè
procedendo, profert sententiam absolutoriam, vel can-
cellat inquisitionem, & processus, hoc facere nō potest,
nec valet in præiudicium reipublicæ, & partis, ac suc-
cessoris, non seruando debitum ordinem, vt per Pari.
in tract. de synd. in verb. pęna, §. iuxta prædicta, col. 2.
in fin. cum concordan. ibi quem refert, & sequitur Ioan.
Ant. de Nigr. super cap. Regni ca. 40. incip. Item si quæ
vniuersitates, nu. 6. de except. rei iud.

l *Habet etiam locum.* Adde, quod compositio † pecu-
18 niaria facta cum officiali Episcopi per clericū de adul-
terio, nō præiudicat ipsi Episcopo, quo minus possit ite-
rum cognoscere, & legitime criminosum punire; ita
Paul. de Castr. in cons. 348. per totum vol. 1.

n *Scias tamen.* Adde, quod aliter † esset, si locus delicti,
19 & locus originis esset sub eodem fisco, & eodem marsu
pio; quia tunc gratia prodesset, vt per Vulpell. in consil.
46. nu. 10. & Farinac. quæst crim. quæst. 7. nu. 26.

q *Si quidem fuit punitus.* Adde, quod licet † debita pę-
20 na condemnatus amplius molestari non possit, tāquam
de delicto conuictus; tamen si prouisum non fuerit su-
per eius tortura quo ad complices, cum ex processu li-
queret delictum patratum fuisse cum socijs, poterit mo
do præses prouinciæ ipsum torquere solum ad sciendū
socios, ne ipsi impunè pertranseant, & de eorum scele-
re glorientur, cum Reipublicæ intersit delicta puniri, l.
licitatio, §. quod illicitè, ff. de publica, & ita tradit Cara-
uit. in ritu 269. nu. 23.

21 Item † adde, quod condemnatus de vulnere, potest
condemnari de morte, quia non erat bene actum; nisi
occasione vulneris esset facta executio, & hoc quando
mutatur titulus criminis, sed additur qualitas, an primo
22 absolutus † ratione additæ qualitatis possit iterum ac-
cusari, vel fuit condemnatus, an iterato condemnādus,
vide Specul. in tit. de accusat. vers. omnis accusator; vi-
de etiam Ang. de Vbald. in reper. l. si vacātia, C. de bon.
vacan. lib. 10. num. 137. vbi dicit, quod si quis de simpli
ci vulnere fuit accusatus, condemnatus, & punitus,
quod iterato poterit accusari, vt pęnæ augumententur
ratione qualitatis omissæ, hoc est ratione cicatricis, nisi
ille, qui de vulnere accusauit, dolosè cicatricem omise-
rit, & hoc idem tenent Bar. & Doctores in l. senatus, ff.
de accusat. Lancellot. in tract. de attent. par. 2. c. 12. limi-
tat. 27. nu. 10. & Bero. in cons. 196. num. 36. vol. 3. idem
Ang. in d. l. si vacantia, num. 134. ponit, an iudex inqui-
rens, si punit extra ordinem inquisitum, cum non possit
eum punire pęna ordinaria, an per talem punitionem
tollatur pęna ordinaria. Et circa istam quæstionem, an
condemnatus post sententiam diffinitiuam iterum pos-
sit accusari, & condemnari de eodem delicto, si in pri-
ma accusatione omissa fuerit aliqua qualitas, quæ aggra
uet delictum, & augeat pęnam, & si ante, vel post execu
tionem primæ sententiæ, vide omnino Gomez. de deli-
ctis c. 1. num. 27. vbi tenet indistinctè, quod condemna-
tus ratione omissæ qualitatis amplius molestari nō pos
sit, siue prima sententia sit executioni demandata, siue
non, & de hoc etiam habetur per Alciat. in cap. perni-
ciosam, nu. 128. de offic. ordin.

Item adde, si in accusatione aliqua qualitas omissa
fuerit, & reus fuerit condemnatus pecuniariter, vbi pro
pter qualitatem debebat condemnari corporaliter, de-
nuo propter illam qualitatem poterit accusari, & pecu-
nia restituetur, & pęna corporali punietur, secundum
Barr. in l. senatus, ff. de accusat. & Paul. de Castr. in cons.
348. nu. 1. circa med. vol. 1.

23 Item † adde, quod fiscus poterit appellare a minori-
tate pęnæ. Gramm. decis. 14. nu. 2.

24 Item † adde pro limitatione regulæ, quod quis pro
eodem delicto bis puniri non debet, vt si quis vti contu
max passus fuerit pro eodem delicto condemnari in
duobus locis, poterit cogi ad soluendum vtranque con
demnationem, nisi ante secundam sententiam iā soluis-
set condemnationē primæ sententiæ, Barr. in l. sepulchri
violati in fi. ff. de sepul. viol. & Boss. in tit. de for. comp.
nu. 82. cum seq. vbi latè hanc quæstionem tractauit, &
ideo vide eum, & omnino Carau. in ritu 205. nu. 10.

s *Adhuc tamen dicendum est.* Adde, quod idem tenet Boer.
in decis. 289. vbi hanc quæstionem plenè tractauit.

t *Quod tamen intellige.* Adde videndum Carau. in ritu
269. nu. 22. vbi latè, ex quibus præsumatur fraus, & col
25 lusio † facta inter inquisitum, & iudicem, quo casu
Præses Prouinciæ, siue iudex maior iterum de causa co
gnoscere possit.

u *Scias etiam.* Adde, quod † D. Farinac. quæst. crim. in
26 q. 7. nu. 26. vers. sed tertia, tenet contrariū, & impugnat
consuetudinem hic allegatam, dicens, opinionem verio
rem esse, quod indistinctè, etiam quod diuersæ sint iuris
dictiones, & territoria, absolutus, vel condēnatus in vno
loco, siue domicilij, siue originis, siue delicti, nō possit
vllo pacto molestari in alio, fraude, vel collusione cessā
te, ibi impugnando etiam Viui. tenentem in opin. 420.
nu. 4. quod absolutus, vel condemnatus in loco domici-
lij, vel originis non prohibetur accusari in loco delicti,
quia est principalis locus, in quo punitio fieri debet; se-
cus autem in condemnato, vel absoluto in loco delicti,
quo casu amplius molestari nō poterit: sed ego arbitror
27 opinionem D. Farinac. † quo ad punitionem factam,
quando sufficienter punitus fuisset, esse veram, quia de
eodem delicto nemo duplici pęna est puniendus, nō au
tem quando fuisset absolutus in loco originis, vel domi-
cilij; nam daretur materia fraudandi, quia delinquentes
confugerent ad locum domicilij, & originis, vbi de faci
li ob defectum probationum, vel alia de causa absolutio
nē obtinerent, & de fraude constare non posset; & quia
etiam locus delicti est locus principalis, & principaliter
offensus, in quo punitio fieri debet, vt dicit Viu. in loco
supra citato; sed si absolutus fuisset in loco delicti, eo ca-
su crederem amplius non posse molestari, nam prędicta
cessarent, & sic potest dici, quod in casibus prædictis, s.
quando absolutus fuisset in loco originis, vel domicilij,
impugnandam non esse dictam consuetudinē, & ita et
dicit D. Farinac. si benè eius fundamentū consideratur,
dum tradit exemplum de punito, & non de absoluto.

Item adde, quod quādo reus potest puniri a duobus
iudicibus pro eodem delicto, si condemnatus fuerit pe-
cuniariter ab vno, potest iterum condemnari corporali-
ter per alium iudicem, ita dicit Bald. in l. 2. C de sportul.
quem refert, & sequitur Afflict. in constit. blasphemiam
in fin. lib. 3.

QVÆSTIO LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Pace habita ab offenso, an possit vlterius procedi.*
2 *Et an possit transigi super crimine prius, quam sit insti-*
tuta accusatio, vers. Sed punctus est.
3 *Et an facta pace post cœptum iudicium, possit iudex il-*
lud prosequi, ibid.
4 *Et an stante pace possit tertius accusare, vers. Sed pone.*
5 *De quibus criminibus possit fieri pax, versic. Successiuè*
videamus.
6 *Et an de criminibus priuatis, vers. Habetque.*
7 *Et an vbi ingeritur tantum pœna mutilationis mem-*
bri, vers. Item locum.
8 *Et an vbi pœna fustigationis, versic. Sed quid si in-*
geratur.
9 *Et quid si agatur de imponenda pœna perpetui carce-*
ris, vers. Hinc infertur.

a SEquens *a* est defensio quam reus contra processum
1 proponere potest, quod scilicet habet pacem, seu remissionem a parte offensa. Et hæc materia est valdè vtilis, tam propter statuta, quæ plerunque habita partis remissione minuunt pœnas delictorum, vel etiam aliquando disponunt, delinquentes habita pace non posse molestari, quam etiam propter gratias, seu remissiones, quæ
b illis fiunt a principe, *b* quæ in hoc Ducatu, & multis
c etiam in locis non fiunt, *c* nisi præuia partis remissione.
d *d* Hæc autem pax, seu remissio partis offensæ, si habita esset antequam cœptum esset procedi, multum prodesse posset delinquenti attenta dispositione iuris communis, secundum quam non proceditur regulariter sine accusatore, vt dixi supra quæst. 3. vers. debes autem. Vi-
e demus enim quod *e* vbi pars offensa non accusat, raro solent alij accusare, vt experientia docet. Sed de consuetudine, secundum quam hodie iudices pro quocunque crimine procedunt per inquisitionem, id est ex officio,
f vt dixi in d. quæst. 3. versic. sed certè, *f* parum prodesset partis remissio, quo ad impediendum processum: quia iudex ea non obstante procederet ex officio. Et ita in facti contingentia rescripsit senatus prætori Comi, 16. Septembr. 1546. P.N. Bene posset prodesse quo ad
g debilitandum re ipsa processum: *g* nam vbi pars remittit, videmus vt plurimum, quod cum maxima difficultate possunt haberi per fiscum indicia, vel probationes contra delinquentes.

2 Sed punctus est, nunquid possit transigi super crimine antequam sit super eo instituta accusatio: nam de iure loquendo videtur, quod non, & quod si facta sit transactio, nihil valet, quinimò illemet, qui remisit per pactum, vel per transactionem, poterit non obstante tali pace, vel transactione accusare. Et est communis opi. vt dicit Alexan. in l. transigere, nume. 16. C. de transact. quem refert Paris. cons. 150. num. 4. lib. 4. & Mantua in ea. l. transigere, num. 194. in fi. & fuit opin. glo. in l. iurisgentium, §. si paciscar, in verbo, Non liceat, vers. sed an
h idem, ff. de pact. quam dicit esse communiter approbatam Villalpand. in reper. l. 22. ca. 4. num. 1. *h* Sed certè de consuetudine contrarium seruatur: nam quandocunque fiunt paces, & transactiones super criminibus, semper valent, & sunt obseruandæ. Et licet de iure communi transactio, seu pactum, facta per proximiorem offensi, non impediat, quo minus alius sequens in gradu possit accusare, secundum communem opin. de qua per Villalpan. super l. 22. cap. 52. nume. 1. nihilominus de con-
i suetudine seruatur, quod *i* vbi primus in gradu remittit, non possunt alij accusare, nisi prout posset quilibet extraneus: & ita in casu statuti, vel decreti, vel gratiæ particularis semper remissio proximioris tollit alijs facultatem accusandi. Et ita in practica indistinctè sem-
K per vidi obseruari: *k* Post † cœptum autem iudicium,
3 siue per viam accusationis, siue per viam inquisitionis, credo quod hæc defensio fundata super pace, aut remissione partis, esset modici effectus: nam non obstante tali pace, seu transactione, quæ facta esset super crimine etiam in casibus a iure permissis, deuenitur ad condemnationem contra delinquentem, perinde ac si nulla pax, aut remissio partis secuta esset. Et dicit Gand. de malefi. in tit. de transact. nume. 13. quod hæc est opin. omnium doctorum communiter, & quod ita de consuetudine seruatur, quem refert Villalpand. in reper. l. 22. ca. 6. numero 5. Pract. Carer. fol. 155. num 379. relatus & ipse per Villalob. in sua collecta communium opin. in litera T. num. 121. vbi subdit, quod ita praxis obseruat. Dicit etiam Vital. de malefic. in tit. de pace. num. 4. quod in hoc concordant communiter Docto. & quod ita seruatur. Ita etiam seruari attestatur Angel. in d. l. transigere, post num. 10. quem refert Anan. in cap. 1. post num. 20. de collus. deteg. & Card. Alex. in cap. si quendam, §. in omnibus, in gl. 1. 2. quæst. 3. & Villalpand. in repe. l. 22. c. 5. post num. 2. Et dicit Alber. in 2. parte statutorum, q. 127. quod ita communiter tenetur, & seruatur, quod tamen intellige, modo delictum sit tale, pro quo possit ex officio procedi. Et ita in facti contingentia rescripsit se-

natus prætori Cremonæ 24. Iulij 1564. Vide quæ dixi sup. q. 51. versic. sed quid si accusator. Verum est, quod Bar. in d. l. transigere, nu. 7. tenet, quod facta transactione super crimine in casibus a iure permissis non possit deueniri ad condemnationem sanguinis contra reum: Et Curt. iun. in d. l. transigere, num. 29. dicit hanc opin. esse communem, quæ fortè etiam in puncto iuris est verior, & in regno Castellæ passim, & indistinctè obseruatur, vt attestatur Villalpand. in repe. l. 22. c. 6. nu. 1. & seq. & Anton. Gomes. c. 3. delictorum, num. 55. & sequen. inhærendo literæ tex. d. l. 22. licet idem Gomes. referat quandoque contrarium fuisse obseruatum: Nihilominus veritas est, contrariam opin. esse magis communem: & ita semper vidi seruari vbique locorum, vbi nō extent in aliquibus casibus statuta contrarium disponētia. Cum enim ex generali consuetudine totius Italiæ, & fortè etiam totius orbis possint iudices ex officio procedere super quibuscunque delictis, vt supra dixi, parum curamus, an pars accuset, vel remittat: & in hoc (maximè stante consuetudine) non est dubitandum.

l *l* Et ideo in casibus, in quibus non potest procedi nisi ad querelam partis, crederem, quod remissio partis superueniens tolleret omnem processum, & quod accusatus omnino esset absoluendus, in cæteris autem tenēda est communis opi. vt scilicet remissio partis nihil operetur quo ad hoc, vt processus impediri, aut tolli possit. Et hoc apertè innuit decretum in nouis const. in tit. de accus. c. in casibus, disponens, quod vbi agitur de pęna pecuniaria, habita remissione ab offenso, vel eius hæredibus, non possit aliquo modo procedi, nisi sint casus, in quibus possit etiam ex officio procedi.

Et scias, quod licet secuta absolutione per transactionem, vel mortem accusatoris, possit iudex accusationē ipsam prosequi, debet tamen nouum processum, & nouam instantiam inchoare, ex quo prima instantia per transactionem fuit extincta. Ita tenet Bartol. in d. l. transigere, nume. 8. cuius sententiam dicit esse communem Anton. Gomes. ca. 1. delictorum, post num. 36. versic. ex quo apertè, licet ipse teneat contrarium, & re vera cum hodie (vt sæpius dixi) iudex inquirendo cōcurrat cum accusatore, practica seruat, quod per transactionem nō dicatur perempta instantia, sed potest iudex illam quandocunque prosequi, secundum Angel. in d. l. transigere, num. 7. quem refert Don. Ant. de Padilla in d. l. transigere, num. 47. Et ita de consuetudine hodie obseruari attestatur Ant. Gomes. in loco præallegato, nume. 37. in fin. Vide quæ dixi supra quæst. 51. vers. Pariter etiam. Adde, quod accusator, qui transigit super crimine etiam in casibus a iure permissis, incidit in pœnam Senatuscons. Turpill. & est communis opin. vt dicit Curt. iun. in d. l. transigere, num. 29. quem refert Don. Ant. de Padilla in ea. l. transigere, num. 46. Villalpan. in repet. l. 22. cap. 71. num. 3. Et sic punitur non vt præuaricator, sed vt desistens, quam etiam opin. dicit esse communem Alex. in ea. l. transigere, num. 10. in fi. licet enim lex permittat accusato transigere, vt sanguinem suum redimat, non tamen propterea permittit accusatori, vt se corrumpi patiatur. m Sed certè quidquid sit de iure, hoc apud nos non seruatur in practica, vt accusator transigens in aliquo casu puniatur.

n *n* Sed pone, quod pars offensa faciat remissionem delinquenti, nunquid poterit o aliquis tertius, non obstante tali remissione, ipsum delinquentem de eo crimine accusare? Respon. quod sic: & est communis opi. vt dicit Felin. in c. de ijs, num. 3. de accus. vbi dicit, quod ita tenēt omnes DD. Curt. iun. in d. l. trāsigere, nu. 34. Marantà in suo Spec. fol. 84. nume. 61. Didac. lib. 2. resolut. c. 10. post num. 5. versic. nono idem, Don. Anto. de Padilla in l. transigere, nume. 51. Quod intellige, vt procedat in criminibus, in quibus illi tertio competit ius accusandi, vel quia sit publicum, vel quia prosequatur suorum iniuriam: aliàs secus.

5 Successiuè videamus, super quibus criminibus licitum sit facere pacem, seu transactionem. Resp. De hoc habemus text. in d. l. transigere, vbi est locus ordinarius huius materiæ, ex quo colligitur prima regula, quod de criminibus, pro quibus ingeritur pœna sanguinis, licita est transactio. Et dicit Placa lib. 1. delictorum, ca. 39. nume. 3. quod hæc est constrictissima conclusio, & frequēti Doctorum calculo recepta sententia. Ratio autem huius conclusionis est, quia vnicuique licet sanguinem suum redimere. Ita dicit glo. in d. l. transigere, in verbo, Prohibitum, quæ quidem ratio ab omnibus approbatur, vt dicit Purpurat. in d. l. transigere, num. 17. & illam communem appellat Curt. iun. in ea. l. transigere, nu. 4. quem refert Don. Ant. de Padilla, ibid. nu. 2. Mantua in ead. l. transigere, num. 8.

6 Habetque locum hæc conclusio non modo in criminibus publicis, sed etiam in priuatis: nam si pro illis, puta, pro furto, vel huiusmodi imposita sit pœna sanguinis, vtique etiam in illis licita erit transactio. Et est communis opin. vt attestatur Villalpand. in l. 22. c. 1. nume. 11. Ant. Gomes. c. 3. delictor. num. 54. prout illum refert Don. Ant. de Padil. in d. l. transigere, nu. 7. Militat enim eadem ratio, quia scilicet vnicuique licitum esse debet sanguinem suum redimere.

7 Item locum habet conclusio non solum criminibus, pro quibus ingeritur pœna mortis, sed etiam in illis, pro quibus ingeritur pœna mutilationis membri. Et est communis opin. vt attestantur scribentes in d. l. transigere, & in specie Curt. iun. nume. 23. & Purpur. num. 9. & Alcia. nu. 45. & Don. Ant. de Padilla, nu. 8. Villalpand. in l. 22. cap. 1. nu. 4. Cassan. super consuetud. Burgund. folio 56. num. 129. Talis enim dicitur etiam pœna sanguinis.

8 Sed quid si ingeratur solummodo pœna fustigationis? Respon. quod etiam super illis licita est transactio, & est communis opin. vt dicit Curt. iun. in d. l. transigere, num. 26. Cassan. in loco præalleg. Purpurat. in d. l. transigere, num. 12. Don. Ant. de Padilla in ea. l. transigere, nu. 12. Et hæc opi. verior est, & mihi magis placet, quāuis contrariam opin. multi sequantur, quam etiam communem appellat Rom. in d. l. transigere, nu. 9.

9 Hinc infertur, quod si agatur de crimine, pro quo veniat imponenda pœna perpetui carceris, non erit licita transactio. Et hæc est communis opi. vt attestatur Curt. iun. in d. l. transigere, num. 22. & Mantua post num. 37. quidquid in contrarium dixerit Abb. in c. 1. col. fin. vers. Idem putarem, de collus. detreg. cuius opi. magis communiter reprobari affirmat Don. Ant. de Padilla in d. l. transigere, num. 15.

10 Item quæro, quid si agatur tantum de amittenda libertate, aut auctoritate, nunquid poterit transigi? Respond. quod non, ita tenet glo. in d. l. transigere, in verbo, Capitali, quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Curt. iun. in ea. l. transigere, numero 27. Nam eo casu non dicitur propriè agi de pœna capitali, vel sanguinis: merito cessat legis ratio, & consequenter etiam dispositio.

p *p* Excipitur tamen ab hac regula crimen adulterij, li-
11 cet enim pro eo de iure communi imposita sit pœna mortis, vt dixi sup. hoc eod. lib. 5. Adulterium, vers. Sed quæro, nihilominus non est super illo licita transactio, vt expresè dicit text. in d. l. transigere, Et ratio est propter frequentiam, & immanitatem ipsius criminis, & ita dicunt communiter Docto. vt dicit Alber. in d. l. transigere, post nume. 17. versic. Quarto quære, quem refert Don. Anto. de Padilla in ea. l. transigere, post nume. 77. quam tamen rationem communiter reprobatam esse ait Coras. lib. 2. Misce. cap. 1. nume. 2. Vel etiam ita inductum

ctum fuit in fauorem matrimonij, cui leges multum fa-
q uent, q ne fiat sanguinis turbatio, ne ve fortè sordidę stir pis viri splendidis natalibus subrogentur, quam etiam rationem communiter teneri attestatur Mantua in ea.l. transigere, num.65 & Alciat num.20. Hoc tamen intellige, vt procedat antequam pœna pro ipso adulterio im
r posita sit, sed post impositam pœnam, r vtique etiam in adulterio licita est transactio. Ita tenet Bart. in d.l. transigere, num.13. & est communis opin. vt attestatur Purpurat. in ea l. transigere, num.71. Ego tamen in contingentia facti nunquam vidi reijci remissiones factas a maritis pro adulterio: quinimò dicit Papo lib.22. tit.9. Arresto 12. quod quandocunque maritus remittat ante sententiam, mulier non punitur, & quod ita fuit iudicatum per Parlamentum Tholosanum.

12 In alijs autem criminibus præter adulterium licet transigere, etiam si grauiora sint ipso crimine adulterij. Et ita communiter concluditur, vt dicit Pract. Carer. folio 628. post num.127. Hinc infertur, quod licita est trã
f sactio super f raptu; ita tenet Barto. in d.l. transigere, numero 12. quem sequuntur communiter Docto. vt dicit Curt. iun. in ea.l. transigere, num.35. Hanc etiam opi. dicit esse communem Alex. in ea.l. transigere, nume.51. & Purpur. num.54. & seq. & alij, quos refert Don. Anton. de Padilla in d.l. transigere, num.79. & Villalpan. in re-
t pet. l.22. cap.17. num.2. & ca.18. post num.5. t Et si dicas, quod imò parentes prohibentur sub pœna deportationis facere pacem pro raptu filiarum, vt expressè dicit tex. in l. vnica, C. de raptu virg. Respond. quod ipse quidem pater transigendo incidit in pœnam dictæ legis, tamen remissio valet, nec suo nomine amplius agere potest. Et ita consueuerunt Doctores communiter dicere, vt ait Salyc. in d.l. vnica, nu.31.

13 Secundo infertur, quod licita etiam est transactio super crimine incestus, & est communis opi. vt attestatur Boer. decis.91. nu.2. & 3.

14 Tertiò infertur, quod licita etiam est transactio super stupro, & est communis opi. vt attestatur Coras. libro 2. Miscel. cap.1. num.5. Don. Anto. de Padilla in d.l. transigere num.82.

t t Secunda regula quæ colligitur ex tex. in d.l. transigere, est, quod super criminibus, pro quibus non ingeritur pœna sanguinis, non potest fieri pax, siue transactio. Ratio autem est, ne delicta impunita remaneant. Et ita communiter dicitur, vt attestatur Alexand. in ea.l. transigere, post nume.5. versic. quæ autem. Sed certè & contra hanc rationem, & multas decisiones Doctorum in hac materia multa dici possent, quæ tamen omitto, tum quia istæ disputationes parum, vel nihil prosunt, tum etiam quia hodie ex generali consuetudine Italiæ licitum est facere pacem pro quocunque crimine. Et sic ferè omnia prædicta raro, vel nunquam tractantur in practica.

16 Sed hic quæro, nunquid hæc conclusio locum habeat, non modo si agatur de criminibus publicis, sed etiam si agatur de criminibus priuatis, vt scilicet etiam in istis non sit licita transactio, si pœna sanguinis non ingeratur. Respondeo, Aliqui tenuerunt, quod non habeat locum in criminibus priuatis, & cõsequenter, quod in illis licitum sit transigere, & dicit Alber. d.l. transigere, num.22. quod ita tenent communiter Doct. Contrariam autem sententiam, quod scilicet etiam in criminibus priuatis, vbi non ingeratur pœna sanguinis, non liceat transigere, tenuit Bart. in l. transigere, nu.14. & seq. Et hanc dicunt esse communem scribentes ibi, & in specie Purpur. num.129. Don. Ant. de Padilla in ea.l. transigere, nu.104. Bossius in tit. de furtis, post nu.58. Militat enim etiam in illis ratio prædicta, ne scilicet, delicta impunita remaneant.

17 Pone modo, quod pro crimine, pro quo de iure communi imponitur pœna mortis, puta, homicidio, ex statuto imposita sit pœna pecuniaria: nunquid eo casu poterit super tali crimine transigi, vel paciſci? Resp. quod non, & est communis opin. Doctorum, vt ait Alber. in 2. parte statutorum, quæst.124. Ana. in cap.1. post nume.22. versicu. quid autem si pœna, de collus. detegen. Gregor. quem refert Don. Ant. de Padilla, in d.l. transigere, post nu.66. Magis enim attenditur pœna statuti, quam natura criminis. & ex quo recessum est a iure cõmuni in impositione pœnæ, videtur etiam recessum ab omnibus, quæ veniunt ex genere pœnæ. Faciunt quæ dixi supra quæst.32. versic. Dictum est. An autem valeat tale statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, dixi sup. hoc eodem libro, §. homicidium, vers. sed nunquid.

18 Ab hac tamen regula excipitur crimen falsi: nã quamuis pro eo de iure communi, non imponatur pœna mortis, vt dixi, supra hoc eo. lib. § Falsum, vers. Sed quæro, licitum est tamen pro eo transigere, vt est tex. in d.l. trãsigere. Et ratio est, quia nullum crimen est, quod maio-
u rem infamiam irroget, u quam crimen falsi: & ideo eius pœna, quæ est honoris iactura tam grauis, pœnæ sanguinis æquiparatur. Et hanc rationem dicunt esse communem scribentes in d.l. transigere, & in specie Roma. nu.7. & Curt. senior, nu.37. & alij quos refert Don. Ant. de Padilla, ibid. post nu.111.

19 Scias etiam, quod in casibus, in quibus non est licitum transigere, neque etiam licet gratuito, paciſci. Et hæc est magis communis sententia, vt attestatur Don. Anto. de Padilla d.l. transigere, nu.108. Villalp. in repet. d.l.22. c.18. num.3.

20 Vnum autem volo, vt scias in hoc proposito, quod si statutum prohibeat fieri pacem pro aliquo delicto, non poterit fieri pax, neque cum principali delinquente, neque cum eo qui mandauit ipsum delictum committi. Et ita commu. obseruatur, vt dicit Gand. in tit. de transact. & pactis, in fi. quem refert Villalp. in reper. l.22. ca.66. num.9. idem enim iudicandum videtur de mandante,
x quod de ipso x principali delinquente, circa quod tamen videnda sunt ea, quæ dixi infra quæst.89. in princ. & versic. Sed quæro.

y y Visum est de quibus criminibus licitum sit transi-
21 gere: videamus nunc ad quas personas spectet ius faciendæ pacis, seu remissionis. Et si quidem extat ille, qui offensus est, proculdubio ad eum pertinet offensam
z remittere; si verò ille mortuus est, tunc z ad eius pro-
aa ximiores spectat pacem facere, aa eo scilicet ordine, vt qui præfertur in accusatione, pariter præferatur in re-
bb missione facienda. bb Quis autem præferatur in accusatione, dixi sup. q.15. vers. Successiuè quæro.

cc cc Quæro, nunquid pater possit facere remissionem
22 pro iniuria facta filio. Respond. quod sic, ita tenet Bart.
dd in l. sed si vnius, §. filiosam. num.2. ff. de iniu. & dd est communis conclusio, vt dicit Boer. decis.120. num.1. & seq. quem refert Menchiaca controuers. illust. ca.15. numero 8. Villalpan. super l.22. c.26. num.1. in fi. Placa libro 1. delictorum, cap.6. post num.21. Arius in l.1. C. de bon. mater. fol.586. nam ex iniuria facta filio magis videtur offendi pater, quam filius, & hoc etiam inuito filio. Et ita in facti contingentia iudicauit curia Tholos.
ee teste Aufrer. decis.261. Hanc tamen conclusionē ee aliqui limitant, vt non procedat, quando iniuria facta esset a coniuncta persona, vt scilicet illam non possit pater inuito filio remittere. Et hanc dicit esse communem limitationem Arius in loco præallegato fol.587. licet illam non sequatur. Et re vera quidquid sit de iure, Sena-
ff tus non seruat hanc conclusionem, ff sed indistinctè vult, quod in remissione iniuriæ interueniat consensus vtriusque, scilicet filij, qui iniuriam accepit, & eius patris. Bene verum est, quod quando non interueniunt

cędes,

cædes, neque vulnera, solet approbari remissio facta a patre sine filio, qui est offensus, & ita vidi seruari in gra
gg tia cuiusdam Bapt. Righetti 5. August. 1551. P.N. gg
Hæc autem omnia intellige, vt procedant in filio, qui sit
hh in patris potestate constitutus: *hh* sed si esset emancipatus, sufficit ab eo remissionem habere, etiam sine patris interuentu. Et ita conclusum fuit per Senatum in approbatione gratiæ cuiusdam Francischini Balli 6. Octobr. 1557. P.N.
ii *ii* Præterea quæro, nunquid prælatus possit remitte-
23 re iniuriam factam ecclesiæ. Respond. quod non, & ita tenet glo. in c. 1. in verb. Punire, de pœn. in 6. & est communis opin. vt dicit Boer. decis. 120. num. 5. prout illum refert Placa in loco præallegato, num. 21. Hoc tamen intellige, vt scilicet non possit Episcopus solus illam remittere, sed bene potest cum consensu capituli: & ita tenuit glo. in cap. contingit, in glo. 1. de sent. excomm. Et hanc esse communem opin. attestatur Felin. in eo. ca. contingit, num. 8. prout illum refert Foller. in pract. cri. canon. fol. 52. num. 58.
KK *KK* Sed quid dicendum in blasphemia, per quam di-
24 uina Maiestas offenditur? ad quem spectabit facere remissionem? Respond. Doctores videntur concludere, quod spectet ad Episcopum: sed quidquid sit de iure, apud nos seruatur, quod non requiratur remissio. Cum enim solus Deus sit offensus, ipse pœnitenti semper remittit. Et ita rescripsit Senatus iudici maleficiorum Papiæ 10. Maij 1551. P.N. Idem etiam seruat Senatus in
ll casibus, in quibus solus princeps offenditur, *ll* prout in sfrosatione bladorum. Cum enim princeps ipse indulgeat, non est alterius remissio requirenda. Idemque in ijs, qui deferunt sal in dominio. Bene verum est, quod si princeps alicui locasset vectigal salis, eo casu requireretur remissio conductorum ipsius vectigalis, de quorum interesse principaliter agi videtur, & ita in facti contingentia conclusum fuit in Senatu, in gratia cuiusdam Petrini Banchi sfrosatoris salis, vltimo Septembris 1557. P.N.
mm *mm* Vlterius quæro, Pone quod fuit interfectus mo-
25 nachus qui reliquit filium, quem ante monachatum legitimè susceperat: nunquid spectabit ius faciendæ remissionis Abbati monasterij, an autem filio ipsius monachi? Respond. In hoc fuerunt variæ Doctorum sententiæ: nam aliqui tenuerunt, quod filius præferatur monasterio, & ita consuluit Feder. de Senis consil. 174. Et hanc opin. dicit esse magis communem Boer. decis. 121. præsertim, num. 9. quem refert Placa in d. ca. 6. nu. 18. & c. 42. num. 16. & Carauita super 275. ritu magnæ curiæ, circa fi. Aliqui verò tenuerunt contrarium, scilicet quod remissio spectet ad monasterium, & non ad filium. Et hanc dicit esse magis communem Alciat. in l. 4. §. Cato, nu. 175. ff. de verb. oblig. quem refert Don. Anton. de Padilla in d. l. transigere, num. 38. C. de transact.
nn *nn* Ego verò in hac Doct. varietate aliquando sic dicebam, quod aut apparet iniuriam factam fuisse monacho intuitu ecclesiæ, vel monasterij, & debet præferri monasterium: Aut apparet, quod facta fuit intuitu personæ ipsius monachi, & filius est præferendus: Aut sumus in
oo dubio: & tunc ad vtrunque spectat. *oo* Tutius est tamen (si potes) vt semper habeas remissionem ab vtroque, & cessabit omnis difficultas: nam vt reperio in facti contingentia iudicatum fuisse per parlamentum Burdegalense, vterque & filius, & abbas admittuntur ad accusandum pro suo interesse: merito ab vtroque debet haberi remissio. Et de illo attesto mentionem facit Papo lib. 24. tit. 2. attesto 4. Scias tamen, quod si ille, qui est offensus, non esset professus religionem, eo casu nō spectaret ad monasterium facere pacem pro iniuria ei illata. Et ita fuit declaratum per Senatum in approbatione gratiæ cuiusdam nobilis, qui vulnerauerat coquum monasterij Carmelitarum, quæ fuit admissa cum remissione ipsius tantum, & dictum non requiri consensum prioris, nec monasterij, comperto, quod non erat professus, 12. Maij 1558. P.N.
26 Scias autem in hoc proposito, in quo incidit mentio de filijs monachorum, quod Senatus non admittit remissiones factas a filijs spurijs, & ita declarauit in causa cuiusdam Margaritæ Balassi de Creula, 9. Decembr. 1559. P.N. Et licet quibusdam videretur, quod eo casu de iure fuissent admittendi, ex quo agebatur de homicidio commisso in personam eorum matris, cuius respectu habentur pro filijs, & eis competit ius accusandi, iuxta ea, quæ dixi supra q. 14. versic. Quæro an filij, & supra lib. 2. §. Filius; Nihilominus cum (ni fallor) essent suscepti ex coitu damnato, & a lege punibili, non fuit
pp eorum remissio per senatum admissa. *pp* Sed circunscripta obseruantia Senatus, fortè contrarium esset de
qq iure dicendum, scilicet quod imo filij naturales, & *qq* spurij possint pacem facere pro offensis factis eorum matribus, & etiam patribus, quando sunt certi. Et ita videntur concludere communiter Doctores, vt attestatur Petr. Bellus de remissa. fol. 139. nu. 64.
rr *rr* Quæro, an tutor possit facere pacem nomine pu-
27 pilli pro offensa facta defuncto, vel etiam ipsi pupillo. Respon. Si pupillus sit maior infante, & in ipsa pace in-
ff teruueniat, nulla est difficultas: *ff* Nam certum est, quod pupillus maior infante potest cum auctoritate tutoris pacem facere. Et in hoc omnes concordant, vt dicit Nellus de bannitis in 3. par. secundi temporis, quæstio. 32. Bru. in lib. de constit. in verbo, Pax, vers. Item quæritur. Si verò est infans, pariter videtur expeditum, quod neque ipse solus, neque cum tutore potest pacem facere. Et ita communiter concluditur, vt dicit Carauita super 275. ritu magnæ curiæ, num. 19. Et dicit Crott. in 1. repet. §. Cato. num. 167. quod in hoc omnes concordant. Idem dicit Brun. in loco præalleg. Et hoc idem ante eos dixit Nellus in d. q. 32. Punctus est, an solus tutor pro eo pacem facere possit. Et in hoc aliqui dixerunt, quod quando delictum non est clarum, neque notorium, puta quia non sit certus homicida, potest tutor facere pacem pro pupillo. Si verò certus est homicida, & clarum delictum, eo casu non potest; & fuit opin. Guid. de Suzar. quam dicit esse communem Brunus in loco præallegato. Sed certè hæc opi. communiter non tenetur, vt dicit Io. de Amicis, cons. 88. post num. 4. Alij itaque dixerunt, quod aut remissio est damnosa pupillo, puta, quia sit in dedecus ipsius pupilli, vel familiæ suæ, & non valet. Aut verò remissio est vtilis pupillo, puta, quia fortè eius aduersarius est potens: & tunc valet. Et hanc dicit esse communem opin. Nellus in d. q. 32. Alexan. in l. pactum curatoris, num. 7. C. de pact. prout illum refert Villalpand. super l. 22. c. 29. num. 5. & Placa lib. 1. delictorum, c. 45. num. 6. & seq. Curt. iun. in ead. l. pactum curatoris, num. 17. Crotus in 1. repet. §. Cato. num. 69. Et dicit Carauita in loco præalleg. post nu. 19. quod ita communiter concluditur. Et ita in facti contingentia consul
ff uit Abb. consi. 108. lib. 2. vbi etiam num. 3. *ff* attestatur communem opi. esse, quod in huiusmodi pace per pupillum facienda non requiritur iudicis decretum. Et illum refert Don Ant. de Padilla in d. l. transigere, nume. 64. In hoc Ducatu indistinctè admittitur pax facta a tutore pro pupillo, absque alia causæ cognitione, vt etiam attestatur Boss. in tit. de pace, num. 14. Bene quando pupillus est maior infante, requiritur, quod & ipse in contractu pacis interueniat, & hoc sæpè declarauit senatus, & in specie 2. Septemb. 1557. in causa cuiusdam Io.
tt Mariæ Mazzolarij. P.N. *tt* Hæc tamen, quæ de tutore dicta sunt, intellige, vt procedant in tutore generali, qui fideiubeat, & inuentarium conficiat, & cætera faciat, quæ de iure requiruntur, non autem in tutore speciali.

ciali. Et licet aliàs remissiones factæ per tutores speciales fuerint quandoque in Senatu habitæ pro legitimis, prout reperio in approbatione gratiæ cuiusdam Dominici Ferratij seruatum fuisse 12. Iunij 1548. nouissimè tamē die 8. April. 1559. P.N. conclusum fuit in causa cuiusdā Darij Carenzoni, quod non erant admittendæ huiusmodi remissiones factæ a tutoribus specialibus, & ita postea (ni fallor) semper fuit obseruatum.

27 Sed an procurator habens ab offenso mandatum
28 cum libera, & generali administratione, poterit pacem facere cum offendente? Respon. quod non, sed requiritur, quod habeat speciale mandatum, ita tenuit Specula. in rubr. de treuga, & pace, nu. 4. & ita seruatur, vt attestatur Nellus de bannitis, in tertia parte secundi temporis, quæst. 37. quem refert Villalpand. in re
29 pet. l. 22. c. 67. num. 1. Nam in mandato cum libera, nunquam veniunt ea, quæ verisimiliter constituens nō concessisset, qualis est remissio debiti liquidi, quæ donationi æquiparatur.

A Quæro, Pone, quod aliquis fuit lethaliter vulnera-
29 tus, & ad instantiam amicorum, vel aliter, fecit pacem cum ipso vulnerante, deinde mortuus est, nunquid hæc pax proderit delinquenti? Respon. Aut statutum simpliciter loquitur, puta, quod habens pacem mitius puniatur: & tunc loquendo de iure, potest quis habere pacem ab ipsomet vulnerato de eius morte, vbi sequatur, & talis remissio ei proderit secundum Bartol. in l. damni, §. Sabini, nu. 1. in fin. de damno infecto, quamuis illum in contrarium referat Boss. in titu. de pace, numero 13. vbi etiam refert Roman. in §. Cato, attestantē, quod opin. Barto. est communis, qui tamen in lib. meo hoc non dicit. Sed certè quicquid sit de iure communi,
B consuetudo hoc non approbat, vt attestatur B Alciat. consi. 477. num. 1. & ita quotidie videmus in senatu obseruari, quod scilicet tales remissiones habitæ ab occisis non attenduntur, vt etiam attestatur Boss. in loco præalleg. Et id expresè declarauit senatus in causa cuiusdam Baptistæ Ildæ opilionis, 25. Februar. 1545. P.N. & idem
C rescripsit prætori Papiæ 3. Iulij 1559. P.N. C Aut vero statutum requirit, quod pax habeatur ab hærede: & tunc proculdubio non prodest pax habita a defuncto, & ita tenet Bart. in d. §. Sabini, num. 2. Et dicit Roma. in d. §. Sabini, num. 2. in fi. quod hanc opi. Barto. sequuntur communiter Doct. quem refert Aug. ad Ang. de malefi. in verbo, Comparent dicti, & produxerunt instrumentum pacis, nume. 6. in fi. & Crottus in repet. §. Cato, nu. 361. Et hæc opin. proculdubio est tenenda, præsertim stante consuetudine, de qua statim dixi.

30 Vnum tamen scias in hoc proposito, quod etiam de
D iure loquendo, D si quis aliquem vulnerauit, & ille ei pacem fecerit de illis vulneribus, si deinde mors sequatur, talis pax facta pro vulneribus, non prodest in causa mortis, & hæc est communis opin. vt attestatur Gand. in tit. de malefic. num. 15. quem refert Don. Anto de Padilla in l. transigere, nume. 28. C. de transact. Villalpand. super l. 22. c. 56. nu. 4.

E E Contingit etiam aliquando, quod maritus interficit
31 vxorem, quæro nunquid proderit illi pax habita a filijs communibus ipsius vxoricidæ, & vxoris occisæ? Respond. Boss. in tit. de pace, num. 21. refert, quod hic casus de facto contigerat, & quod senatus reddebat se valdè difficilem in approbatione huiusmodi pacis. Quinimo ego reperio, quod in facti contingentia senatus expresſe reiecit gratiam, quam obtinuerat quidam Georgius Barata vxoricidia a filijs communibus, eorumque tutoribus specialibus, nisi haberet pacem a fratribus, & attinentibus ipsius vxoris occisæ, 5. Decembr. 1547. P.N. Reperio tamen, quod econuerso fuit approbata gratia cuiusdam Dominæ de Gabianis, quæ maritum in rixa interfecerat, habita remissione tantummodo a filijs, 18. Iun. 1555. A.C. fortè quia non militat ratio metus reuerentialis in matre prout in patre.

F F Quarto nunc, Pone quod offensus reliquit filium,
32 qui non vult esse hæres patris, nunquid si iste filius faciat pacem, valebit? Respond. quod sic, ita dicit Bar. in l. si filius qui patri, nume. 8. ff. de vulgar. & est communis opin. vt attestatur Ias. in d. l. si filius qui patri, nume. 21. quem refert Villalpan. super l. 22. c. 41. post nu. 7. Boer. decis. 121. num. 4. in fi. quem refert Don. Ant. de Padilla in d. l. transigere, num 62. C. de transact. Crottus in 1. repet. §. Cato. nu. 150. Hippol. Rimin. in l. qui se patris, nu. 82. C. vnde lib. Nam reuera ius faciendi pacem non est hæreditarium, vt dicit Bart. in d. §. Sabini, nume. 2. in fi. & communiter tenetur teste Ruino in reper. §. Cato, post num. 102. In hoc Ducatu plerunque fuit seruatum
G contrarium, G vt scilicet non admitteretur remissio habita ab hærede sanguinis, nisi etiam habita esset pax ab hærede bonorum. Ego vero dicebam, quod vbi appareret de alio hærede bonorum, vtique bonum esset, quod etiam ab eo pax haberetur: sed vbi non appareret, satis esse deberet remissio habita ab hærede sanguinis. Et ita de ann. 1561. 27. Septemb. P.N. fuit conclusum, qd probaretur gratia cuiusdam Iosephi Fatinæ, qui habebat pacem ab hærede sanguinis, qui non dicebat se hæredem bonorum: Fuit tamen apposita conditio, quod si aliquādo appareret hæres bonorum, teneretur Fatina ab eo legitimam remissionem termino duorum mensium obtinere: aliàs gratia esset nulla, &c.

33 Sed hic incidenter quæro, nunquid si filius faciat pacem pro offensa illata patri suo defuncto, videatur ex hoc adire eius hæreditatem. Respond. Aliqui dicunt, quod si pro ipsa pace aliquid recipiat, videtur se facere hæredem: sed certè communis opin. est in contrarium, vt attestatur Nellus de bannitis in 3. parte secundi temporis, q. 36. quem refert Don. Ant. de Padilla in d. l. transigere, num. 63. Brunus in lib. suo de constit. &c. in verbo, Pax, vers. Item quæritur an ex tali. Ex quo enim iure sanguinis potest filius pacem facere, etiam si non sit hæres bonorum, debet eadem ratione pro ipsa pace aliquid posse recipere, absque eo quod ex eo censeatur se facere hæredem. Nihilominus ad euitandas disputationes quotidie hæredes sanguinis impetrant dispensationes a senatu, vt possint facere remissiones citra ius, & nomen hæredis, & senatus illas concedit.

34 Frequenter solet dubitari, nunquid si offensus decesserit relictis pluribus hæredibus, sit habenda pax ab omnibus hæredibus an autem sufficiat illam habere ab aliqua, vel saltem a maiori parte hæredum. Et in hoc quidem articulo variæ sunt opin. inter Doctores, nam Ol-
H drad. H tenuit, quod sufficiat illam habere ab vno eorum: sed hęc opin. communiter non tenetur, vt dicit Alcia. in d. §. Cato, nu. 168. & illam dicit esse communiter damnatam, Crot. in 2. reper. §. Cato, post nu. 81. Bar. autem in eod. §. Cato, nu. 33. tenet, quod sufficiat illam habere a maiore parte hæredum, & dicit Boer. decis. 121. post nume. 3. quod opinionem Bartoli sequuntur com-
I muniter Doctores, & illum refert I Viuius in lib. communium opinionum, versic. statutum disponens, quod bannitus non possit. Idem dicit Boss. in titu. de pace, numero 21. Dicit etiam Aretinus in l. pro hærede, §. fi. post num. 11. ff. de acqui. hæred. quod communiter tenemus sententiam Bartol. in d. §. Cato, quem refert Virgilla. in d. §. Cato, nume. 175. & Bologni. in eod. §. Cato, nu. 199. & Alcia. consi. 477. nume. 2 Hanc etiam opin. dicit esse communem, Crottus in 1. repet. d. §. Cato, nu. 151. vbi enumerat auctoritates, & in 2. repet. num. 82. Iacob. Villalpand. in repet. l. 22. ca. 52. num. 9 Placa lib. 1. delictorum, c. 46. nu. 7. Ioā. de Amicis, consi. 88. nu. 6. dicēs, quod hæc opin. tanquam magis communis, & æquior tenenda est in iudicando. Multi autem tenuerunt contrarium,

trarium, scilicet quod imò habenda sit pax de necessita-
te ab omnibus hæredibus. Et dicit Felin. in ca. cum om-
nes, nu. 27. de const. quod contra Bar. in hoc communi-
ter tenetur, quem refert Iaf. in d. §. Caro, nu. 57. & Alcia.
in eod. §. Caro, post nu. 172. & Socin. iun. in eod. §. Ca-
ro, nu. 273. Ita etiam communiter teneri attestatur Ioan.
Arno. dialogo 14. fuit interfectus. Hanc etiam dicit esse
communem opi. Ripa in d. §. Caro, nu. 103. quem refert
Per. Bellus de re militari, fol. 137. nu. 54. Alciat. in l. in v-
su, ff. de verb. sign. vbi dicit, quod hoc frequentius rece
ptum videtur, Didac. lib. 1. resolutionum, c. 13. post nu.
8. vers. Quarto hinc, vbi ait, quod ita aduersus Bart. fre-
quentiore calculo receptum est, Menchiaca controuer.
vsu frequentium, c. 30. nu. 39. Et hæc opin. mihi semper
magis placuit, nisi enim omnes remittant, non videtur
sublatus rancor, & odium inter offendentem, & hære-
des offensi, quod videntur statuentes principaliter con-
K sideraste. *K* Præterea cum quilibet heredum pro sua por
tione repræsentet personam defuncti, vtique ad hoc, vt
dicatur plena remissio, debent omnes in ea interuenire.
L Et ita in hoc Ducatu seruatur. *L* Hæc autem conclusio
multo magis procederet, vbi statutum requireret, quod
pax haberetur concorditer, siue vnanimiter ab heredib.
nam eo casu proculdubio requireretur, quod omnes cō
sentirent nemine discrepante. Et ita communiter conclu
ditur, vt dicit Claud. in d. §. Caro, nu. 43.
M *M* Sed quid si inter hæredes relictos a defuncto re-
35 periatur vna fœmina, nunquid etiam ab illa erit haben
da pax? Respon. Ang. in d. §. Caro, post num. 18. videtur
tenuisse, quod non; quia (vt ipse ait) fœmina non potest
leuare faydam, id est inimicitiam, & sic manualiter pro-
sequi vindictam: ergo neque debet posse pacem facere:
Sed contrarium communiter tenetur, vt attestatur Ripa
in eod. §. Caro, nu. 105. Per. Bellus de re mili. fol. 138. nu
me. 58. nam mulieri permittitur accusare vbi suam, vel
suorum iniuriam prosequitur, vt dixi sup. q. 14. vers. præ
terea dixi, merito poterit etiam pacē facere, & ita apud
nos indistinctè obseruatur, & senatus expressè reiecit
gratiam cuiusdam Galeazij Docij, ex eo quod non ha-
bebat remissionem a filiabus defuncti. 18. Ianuar. 1547.
N P.N. *N* Bene verum est, quod si filiæ essent exclusæ a
O successione per statutum, *O* quia dotatæ, vel huiusmo-
di, non requiritur earum remissio. Et ita dictum fuit in
approbatione gratiæ cuiusdam Bernardini Caprioli, 24.
Febr. 1557. P.N. & in gratia cuiusdam Io. Cauagnæ, 28.
Febr. 1556. P.N. Pariter etiam si filia fœmina non fuisset
instituta hæres, sed tantummodo relictum ei legatum,
& habita esset pax ab hæredibus testamentarijs, qui etiā
essent hæredes sanguinis, Senatus censuit in casu cuius-
dam Bernardini Putei illam sufficere, 10. Ian. 1559.
36 Sed quid si nullus adsit hæres, a quo pax haberi pos-
sit? Resp. Solet hoc casu Senatus approbare literas gra-
P tiæ, *P* apposita conditione, vt si aliquis hæres apparue-
rit, teneatur ille, cui conceditur gratia, infra aliquem ter-
minum, puta, vnius mensis, habere pacem ab ipso: aliàs
&c. ita etiam fecit obseruari Senatus tempore decreti
gratiosi conditi anno 1554. in causa cuiusdam Michae-
lis Martiani, 21. Nouemb. 1554. A.C. licet deinde con
clusum fuerit per Senatum 4. August. 1559. P.N. quod
illi, qui propter defectum hæredum admittuntur ad gra
tiam sine remissione partis debeant impetrare gratiam
particularem, & non admittantur amplius ad beneficiū
decreti gratiosi, & est (iudicio meo) longè tutius: nam
Q tempore decreti gratiosi declarationes fiunt *Q* per iu-
dices inferiores, qui non ad omnia diligenter aduertūt,
prout facit Senatus, coram quo præsentantur gratiæ
R particulares. *R* Pariter etiam si offensus sit forensis, &
absens, ita quod ignoretur vbi sit, solet approbari gratia
cum conditione, quod si comparuerit in dominio, tenea
tur offendens in termino duorum mensium habere ab
eo pacem: alias &c. Et ita tempore eiusdem decreti gra
tiosi seruauit Senatus in causa cuiusdam Annibalis Bol
letti, 3. Decemb. 1554.
S *S* Dictum est ad quas personas pertineat ius faciēdæ
T pacis; Quæro nunc, *T* nunquid pax possit fieri absenti,
37 ita vt cum effectu valeat. Resp. quod nō, nisi in ipsa pa
ce interueniat aliquis, qui pro ipso absente recipiat. Ita
tenet Bal. in l. 2. nu. 4. C. de liber. & eorum liberis, & ita
se habet magis communis opin. vt dicit Alex. cons. 131.
nu. 9. li. 4. Aret. in d. §. Caro, in vlt. verbis, quamuis illum
V referat contrarium attestari *V* Villalob. in sua collecta
communium opin. in litera P, verb. pax prodest. Et hæc
opin. iudicio meo est æquior, & etiam verior. Cæterum
in practica seruatur, quod huiusmodi remissiones fiunt
X *X* notario stipulanti nomine omnium, quorum interest.
Et sic cessat omnis difficultas, valet enim pax ita cōtra-
cta, & prodest cuicunque eius beneficio vti volēti, per-
inde ac si esset in ipso contractu specialiter nominatus.
Et ita declarauit Senatus in causa Lucij Maynardi 19.
Decemb. 1560. Hæc tamen intellige, vt procedant in pa
ce, seu remissione solemni, quæ fit ad effectum, vt prosit
etiam in foro iudiciali, non autem de ea, quæ fit in foro
pœnitentiali, nam illa secundum omnes potest fieri sa-
cerdoti, vel etiam alteri cuilibet tertio, etiam si nemo
sit, qui pro absente recipiat.
Y *Y* Quarto modo, si facta sit simpliciter pax pro iniu-
38 ria, vulnere, vel morte, nunquid censebitur etiam facta
remissio interesse pecuniarij respectu damnorum, & ex-
pensarum? Resp. q̄ non, ita tenet gl. in §. fi. in verb. Nō
reuocauerunt, Insti. de iniur. quā ita intelligit, & sequū
tur cōiter Scribentes, vt dicit Io. de Amicis, consil. 88.
nu. 14. Hanc etiam dicit esse cōem opi. Di. dac. lib. 2. reso
lutionum, c. 10. post nu. 6. vers. Quarto eodem. Villalp.
super l. 22. c. 57. nu. 4 Placa lib. 1. delictorum, c. 6. nume.
40 In dubio enim censetur propter æternam salutem so
lum rancorem animi remisisse, non autem damna quo-
rum refectionem licitè petere, & consequi potest.
Z *Z* Sed in proposito quæro, quid si facta sit remissio in-
39 iuriæ, siue offensæ in foro conscientiæ, nunquid propte
rea censebitur sublatū ius accusandi? Resp. q̄ non; & est
cōis opi. vt dicit Alex. in l. si tibi decem, §. quædā, nu. 1.
ff. de pact. quem refert Dida. lib. 2. resolut. c. 10. post nu.
A 16. vers. Tertio, vt cōstat, & pract. Conradi, fol. 411. *Aa*
nu. 32. Aug. ad Ang de malef. in verbo, comparēt, & pro
duxerūt instrumentū pacis, nu. 28. quē refert Pract. Cō
radi, fol. 411. nu. 33. Iaf. in d. §. quædam, nume. 2. & seq.
Igneus in l. Diuus, num 25. & seq. ff. ad Sylle. Per. Bellus
de re mil. fol. 148. nu. 127. Placa in d. c. 6. post nu. 46. Et
est ratio, quia (vt dixi) non tenetur quis ex præcepto E-
uangelico remittere nisi rancorem, & odium.
Bb *Bb* Adde, quod etiam, si quis ostendat, vel probet se
40 restituisse rem ablatam, vel satisfecisse pro damnis, vel
soluisse pœnam pecuniariam, in qua fuerat condemna-
tus versus partem, non propterea talis restitutio, solu-
tio, vel satisfactio prodest volenti impetrare gratiam si-
ne partis remissione, pro pœna corporali, vel exilio, in
quo est condemnatus, sed opus est præcisè remissione
partis. Et ita decisum fuit per Senatum in facti contin-
gentia in quodam Nicolao Forbecano, qui fuerat pro
homicidio condemnatus ad triremes per triennium, &
in scutis 50. versus partem: nam cum in approbatione
gratiæ triremium produxisset instrumentum solutionis
scutorum 50. factę patri ipsius interfecti, fuit reiecta gra
tia, & opus fuit illi habere ab eo plenam pacem, & re-
missionem, qua habita, fuit deinde gratia approbata 10.
Decemb. 1560. A.C. Quod nota: quia multi falluntur,
credentes contrarium.

Et aduerte, quia non modo ipse principalis homi-
cida non admittitur ad gratiam sine remissione par-
tis, sed neque etiam ille, qui pro simplici auxilio ad
homi-

homicidium, sit condemnatus in pœnam pecuniariam, si velit ab ipsa pœna gratiam reportare, prout sæpè fit tempore, quo publicantur decreta gratiosa. Et ita rescripsit Senatus iudici maleficiorum Papiæ 10. Maij 1559. P.N.

Cc *Cc* Scias etiam, quod Senatus non solet admittere probationem pacis, nisi per publicum instrumentum, & vidi plerunque repulsam dari ijs, qui volebāt illam probare per testes, vel per fides subscriptas, etiam a perso-

Dd nis fide dignis. *Dd* Si tamen Senator, & fiscalis attestarentur pacem coram se factam, & delictum non esset valdè graue, fortè admitteretur, prout in facti contingentia admissa fuit gratia cuiusdam Ioan. Angeli Cardani, qui insolenter se gesserat cum quodam Doctore, qui iniuriam verbo remiserat me præsente, & vno ex fiscalibus: nam nobis id attestantibus fuit gratia approba-

Ee ta, 3. Octob. 1559. *Ee* P.N.

Ff Pro complemento huius materiæ quæro, *Ff* nūquid

41 iudex, seu officialis regens prouinciam possit cogere offensum, vt iniuriam remittat, & pacem faciat cum offendente. Respon. quod non, ita tenent Bal. in l. 1. §. quies, nu. 2. ff. de offic. præfect. vrbis, & est communis opin. vt

Gg attestatur Marsil. consi. 98. nu. 6. *Gg* Aequitatis enim ratio non patitur, vt quis cogatur inuitus offensam remittere præterquam in foro pœnitentiali. Debet ergo iudex suadere, non cogere subditos, vt pacem faciant.

Hh Vide quæ dixi supra lib. 2. *Hh* §. Iudex.

ADDITIONES.

a *Sequens est defensio*. Pax quotuplex sit, & quomodo diffinitur Vulpell. de pace q. 1. & ibi plura de materia per 66. quæst. & quid ab inducijs, seu treuga differat, ibi q. 67. & quinque seq. & an sit indicium mixtum si frangatur, vide Decian. tom. 1. tract. crim. lib. 4. c. 26. nu. 14. pax quid sit, & quotuplex, quid concordia, quid tregua vel induciæ, quid assecuratio, seu cautio, vel promissio de non offendendo. Et quando quis cogi possit ad faciendum pacem, Farin. in sua praxi crim. vol. 4. q 107. art. 1. primæ partis art. 1. De pœna frangentis, vel violantis pacem, ibi art. 6. nu. 17. & quando pax rupta censeatur, vide ipsum in omnibus articulis dictæ q. 107. de quibus sup. fol. 172. An non obstante pace, vel transactione possit quis iterum molestari, Farinac. titu. de inquisitione quæst. 4. numero 31. & sequentib. & quid si transegit cum fisco idem Farinac. quæst. 5. vbi latè, quæ ad validitatem compositionis requirantur, volum. 1. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Quæ in hoc Ducatu*. Vide Baiard.

c *Nisi præuia partis remissione*. Adde supra quæst. 23. in princ. *Drogh.*

d *Hæc autem pax*. Et de exculpatione vide Cott. memorab. verbo, testatur lethaliter, Felin. c. 1. de præsumpt. in fin. nu. 18. *Ber. Ros.*

e *Vbi pars offensa non accusat*. Adde sup. q. 17. vers. fin. in fine. *Drogh.*

f *Parum prodesset partis remissio*. Adde Boer. super consuetud. Bitur. titu. Des costum. concer. le viges. §. 16. versic. est Faicte. Ratio est, quia, cum agitur de interesse publico, remissio partium non præiudicat, Doctor. & ibi Iason in l. 1. §. & post operis, vltima fallentia, ff. de oper. nou. nunciat. At nemine querelante etiam si ius sit publicum non proceditur supra quæst. 17. versic. finali, in fin. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

g *Nam vbi pars remittit*. Adde in quantum sit de iure ad materiam pacis, ea, quæ melius dixit Quintil. Mandos. tract. de signat. grat. fol. mihi 55. cum seq. *Drogh.*

h *Sed certè de consuetudine*. Vide Baiard.

i *Vbi primus in gradu*. Adde infra hac eadem quæstio. versic. sed pone, & vers. visum est, aliter tamen visus est tenere dictus Quintil. Mandos. vbi supra, versic. Quantum ad illa. *Drog.*

K *Post cœptum*. Vide Baiard.

l *Et ideo in casibus*. Vide Baiard.

m *Sed certè*. Vide Baiard.

n *Sed pone quod pars offensa*. Vide Baiard.

o *Aliquis tertius*. Intellige tertium, videlicet, qui non

42 sit post † primum gradum, quia rectè primus in gradu facit pacem in præiudicium cæterorum, supra hac eadem quæst. vers. sed punctus, sed an vulneratus faciens pacem vulneranti medio sacerdotis, talis pax valeat, quod sic, tenet Gulielmus de Cuneo inter consil. crim. diuers. cons. 8. nu. 4. par. 1. *Drogh.*

p *Excipitur tamen*. Vide Baiard.

q *Ne fiat sanguinis turbatio*. Hæc autem sunt in abusu, & ideo non punitur in ab js, vt est supra q. 37. versicu. Quæro etiam in fine, infra q. 64. vers. Vlterius quæro in fine, Horat. Carm. lib. 3. Od. 6.

Fœcunda culpæ sæcula nuptias
Primum inquinauere, & genus, & Domos.
Hoc fonte deriuata clades.
In patriam, populumque fluxit.
& eodem lib. Od. 29.
Stirpesque raptas, & pecus, & Domos.
Voluentes vna; Drogh.

r *Vtique etiam in adulterio*. Transactio tamen in tali casu videtur non posse fieri; tunc enim fit transactio, cum simus in re dubia: sed in re clara, rectè non dicitur Dec. in rubric. ff. de transact. & ibi scribo infra versic. Scias etiam hac ead. quæstione, vide Crauet. consi. 152. num. 10. *Drogh.*

s *Raptu*. Adde Hieron. Gabriel. consilio 172. numero 43. *Guiot.*

t *Et si dicas*. Vide Baiard.

t *Secunda regula*. Vide Baiard.

u *Quam crimen falsi*. Adde, quæ dicta sunt supra q. 59. vers. In huiusmodi autem, ob hoc enim crimen alijs exclamauit Author. in Senatu supra q. 53. versic. frequentissimè. *Drogh.*

x *Principali delinquente*. Adde sup. q. 38 vers. Itē quæro post med. q. 29. in princip. q. 60. vers. solet dubitari, q. 89. Scias autem, quibus locis passim videre partes de mādante, & mandatario, adde Felin. in c. nonnulli, §. sunt, & alij coll. mihi nona, vers. sed Petrus de Ancharano in regula rati, de rescript. fol. mihi 145. *Drogh.*

y *Visum est*, Farin. in sua praxi, vol. 2. q. 14. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

z *Ad eius proximiores*.] An & quando requiritur omnium consensus, vel sufficiat maior pars, vt per Alex. in l. 4. §. Cato. col. fi. ad finem, ff. de verb. oblig. & per Fran. Aret. in l. pro hærede, §. si sepulchri, ff. de acquir. hæred. Quid si facta sit pax de vulnere prima facie mortali, & remissa sit omnis iniuriar. actio. Dic, quod si vulneratus decedat, quod censetur mors remissa per Bart. in l. damni, §. Sabini, col. 1. ff. de dam. infect. Et hoc verum, maximè vbi tempore mortis vulnerans esset bannitus, ita Nel. de ban. 3. p. 2 temp. q. 40. *Giacb.*

aa *Eo scilicet ordine*: Adde supra hac eadem quæstione vers. sed punctus, ibi nihilominus de consuetudine seruatur, & vers. sed pone, q. 29. in princ. *Drogh.*

bb *Quis autem præferatur*, Farinac. tit. de accus. q. 14. volum. 1. *Bern. Ros.*

cc *Quæro nunquid pater*. Ad idem adde gl. & Bart. in l. in personam, ff. de pact. Foller. in pract. crim. §. audiantur exceptione, nu. 44. Boss. in tit. de pace, nu. 6. & per Crauet. eius cons. 45. post num. 8. *Giacb.*

cc *Quæro nunquid*, Farin. sup. nu. 54. & seq. *Ber. Ros.*

Vide

Vide eundem Baiardum.

dd *Est communis conclusio.* Alba cons. 419. & cons. 444. *Bern.* Ros.

ee *Aliqui limitant.*] Adde quod istam limitationem tenet Roman. sing. 73. Mars. in l. diuus, nu. 2. ff. ad legem Pomp. de Par. & per Maran. in praxi, iudic. 6. par. 5. & punitur aliquando per viam Inquis. sub nu. 71. Bertachi. ver. actio iniuriar. & in verb. iniuria. vers. 3. Item limita non procedere quando pater esset vilis persona, & filius honesta, per Boer. ead. decis. 120. num. 6. & Maran. vbi supra, num. 68. Item fallit si pater esset absens per Boer. eo. loci, col. 3. *Giacb.*

ff *Sed indistincte vult.* Vide Baiard.

gg *Hæc autem omnia.* Vide Baiard.

hh *Sed si esset emancipatus.*] Adde, quod tenet Crau. suo cons. 45. post nu. 8. per tex. in l. sed si vnus, §. filio familias, ff. de iniu. qui hoc innuere videtur, & huic sententiæ subscribo. *Giach.*

ii *Præterea quæro.* Vide Baiard.

KK *Sed quid dicendum in blasphemia.* Adde quod blas-
43 phemię † pœna de iure diuino est pœna mortis: De iure tamen canonico blasphemans cogitur ad publicam pœnitentiam ante fores ecclesiæ faciendam, vt in c. 2. de maledic. *Guiot.*

Vide eundem Baiard.

ll *Prout in sfrosatione Bladorum.* Adde quod tamen tales sfrosationes componuntur, nec proclamationes super eis, licet atroces, exequi sunt solitæ, infra q. 82. statuto 7. circa principium. *Drog.*

mm *Vlterius quęro pone, quod fuit interfectus monachus.*]
44 Quid si rapta fuerit monialis, dic, quod pax † haberi debet a Papa, quia principaliter Deus est offensus, ita no. Bal. per illum text. in l. vnica, in 2. no. C. de rapt. virg. & tradit Boss. in tit. de pace, nu. 37. *Giacb.*

nn *Ego vero.* Vide Baiard.

oo *Tutius est tamen.* Vide Baiard.

pp *Sed circumscripta.* Vide Baiard.

qq *Spurij.* Filij tamen incestuosi, & alij nati ex damnato coitu non possunt pacem facere pro offensis factis eorum parentibus. Quinimo possunt parentes in ius vocare sine venia, vt est gl. cõmuniter approbata, de qua per Soc. in l. in ius vocari, §. prætor ait, num. 5. ff. de in ius vocand. *Guiot.*

rr *Quæro, an tutor.* Circa istũ Artic. an videlicet tutor possit facere pacem pro pupillo, dubitat Alc. tract. de præ-
45 sumpt. reg. 1. præsumpt. 52. nu. 6. Vtrum mater † tutrix, quæ vt mulier non potest se obligare sine consensu proximiorum, vt ex Decreto paulo ante emanato, possit tñ tutelam gerere, pacem facere, & se obligare? nihil ibi diffinit Alc. sed ego credo matrem obligari; per regulã, qui vult conseq. vult & necessario antecedens: arg. l. qui testam. in prin. ff. de testam. l. Furiosum in fi. C. de testam. c. 1. de ætat. & qualit. cum similib. sic etiam dicimus de dispen. quę est strictissimi iuris, & tamen extenditur ad ea, quæ sunt antecedentis necessarij: Aym. Crau. cũ ibi not. tract. de antiq. temp. p. 4. vers. 1. n. 63. Nã nisi tutrix contrahere posset, vtiq; non esset tutrix, & tali modo tutela regularetur ab aliena voluntate, non matris, quam tamẽ auctoritatem matris, & eius regimen approbat statutũ eidem ante omnes deferens tutelam: nam ex sententia Liuij ea in libertate posita est, quæ suis stat iuribus, non ex alieno pendet arbitrio lib. 5. Dec. 4. quę verba repetũtur a Crau. cons. 182. sub nu. 7. & illa non dicitur potestas, ad cuius exercitium alius requiritur, glo. in Clem. Dudum in verbo, liberè de sepult. quam expendit Felin. in c. 1. post prin. extr. de const. Alex. cons. 12. n. 2. vol. 2. Crau. cons. 122. num. 4. & pro Gen. responso primo, sub nu. 43. vers. scite huc; vbi rei cohærere id dicitur, quod immediatè, non re, aut iure alio mediante. Rursus cum causa prohibitionis Decreti cesset, cessare debet eius effectus: sed ratio Decreti illa fuit, vt obuietur fraudib. fiendis in præiudicium mulierum: ergo non debet ad res minorum extendi, maximè cum tale Decretum sit strictissimè intelligendum, de quo cum non expresserit Decretum, nec nos exprimere debemus; Hoc argumento vsus est Crau. in quæst. de indemnit. mulier. posita post tractatum de antiq. temp. num. 50. cum seq. & d. Tract. de antiq. temp. par. 4. vers. primo num. 42. allegat Alexandrum cons. 137. lib. 6. Hanc partem licet dubitet, & non decidat Alc. vbi supra, tenuerunt Paulus de Castro & Alex. quos refert Maran. in suo spec. distin. 16. Tit. validum, aut inualidum nu. 37. folio mihi 196. Boss. tit. de pace nu. 31. esset tamen magis tutum, vt cum mulier accedit ad aliquam tutelam, illam assumeret cum authoritate propinquorum ad formam dicti Decreti, Nam vt inquit tex. in l. serui electione. §. primo, ff. de legat. 1. non dicitur spectare duobus id, quod vnus facit cum consensu alterius: Ideo licet cõsensus sio præstetur mulieri, non alterat quin sola mulier vere non sit tutrix, & curatrix, & hoc nota, qui degis in Pallau. statu, cum ibidem vigeat statutũ vt matres præferantur cæteris Agnatis in tutela, vt est in ciuilibus statuto 12. cæterum nec mirum foret, si tale decretum diceretur non trahi ad ea, quæ expresse non derogantur, multa sunt enim, quæ indigent speciali derogatione, nec includuntur sub generali proclamate, arg. eorum, quæ dixi infra quæst. 59. vers. in huiusmodi. At demum cessat hoc dubium in statu Mediolani stantibus constitutionibus sub titulo de Notarijs publicis lib. 2. §. Hæc tamen constitutio, vide tamen Guidonem de Suzzaria inter cons. criminalia, diuers. par. 1. cons. 2. in fine, vbi tenet pacem a matre tutrice fieri non posse cum certus est homicida per tex. in l. præses C. de transact. *Drogb.*

rr *Quæro, an tutor.* Adde quod pacem simpliciter tutor, vel pupillus tutoris accedente authoritate facere potest, secundum magis comm. opin. tamen pax facta sub obligatione ad pęnam, non valet. Bal. in l. pactum curatoris, nu. 3. & ibi alij Doct. C. de pact. Et est ratio, quia obligatio ad pœnam reputatur damnum ipsi pupillo. Iacob. Nouell. in tract. crimin. in vlt. par. vers. 88. pax facta per tutorem. *Guiot.*

Vide eundem Baiard.

ss *Nam certum est.* Farin. in eius prax. vol. 1. q. 15. nu. 8. vbi etiam de ipso tutore, nu. 11. & seq. *Bern.* Ros.

Vide eundem Baiard.

tt *Hæc tamen quæ de tutore.* Vide Baiard.

uu *Darij Carenzoni.* Iste Darius fuit oriundus in inclita Terra Casalis maioris propè Padum, & ibidem me præsente, & adhuc puero, de anno 1560. fuit occisus. *Drogb.*

xx *Sed procurator.* Vide Baiard.

yy *Sed requiritur.* Farin. d. q. 107. p. 2. nu. 273. 4. vol. *B. Ros.*

zz *Nam in mandato cum libera.* Adde Negus. Tract. de Pign. primo membr. 3. part. sub num. 36. & 3. parte tertij membri secund. part. princip. nu. 7. ad fin. & 3. memb. 6. part. princ. sub nu. 28. Ias. in §. sequens nu. 15. Instit. de act. Nota tamen quia procurator cum libera dicitur habere speciale mandatum. capit. qui ad agendum. de procur. in 6. quem tex. ad hoc citat. Fel. in capit. sunt & alij, in principio extra de Rescript. & demum Procurator iste potest omnia dependentia incidẽter, & cõnexa, etiam si exigant speciale mandatum: Feli. in c. sunt & alij coll. mihi 10. extra de rescript. & in cap. edoceri coll. 2. extra de rescript. Item nota, ꝙ clausola in mandato, cum libera, non operatur vltra expressa, vel similia, Felin. in c. sedes coll. mihi 5. de rescript. Adde Ang. Aret. in §. 1. num. 2. Instit. de his, per quos ag. poss. & per quæ verba fiat talis procura, seu mãdatum vide Alex. cõs. 44. nu. 1. vol. 2. Dec. Cons. 404. nu. 6. & demum scias, quod procurator cum libera non potest prorogare solutionẽ

debitoris, vt per glos. in l. qui Romæ in §. Calimacus, in verbo Herote, ff. de verb. oblig. *Drogb.*

A *Quæro pone.* Vide Baiard.

B *Alciat. conf.* 477. seu conf. 134. lib. 5. *Ber.* Rof.

C *Aut vero statutum.* Vide Baiard.

D *Si quis aliquem vulneraverit.* Farin. in d. vol. 1. de accus. q. 14 nu. 28. *Bern. Rof.*

E *Contingit etiam.* Vide Baiard.

F *Quæro nunc.* Vide Baiard.

G *Vt scilicet non admitteretur.* Farin. d. q. 14. n. 21. B. R.

H *Tenuit quod sufficiat.* Farin. in d. q. 14. nu. 2. 3. 4. & nu. 11. & 12. & seq. & nu. 25. *Bern. Rof.*

I *Viuius.* melius in 3. volu. opin. 204. seu in lib. comm. opin. meo fol. 769. *Bern. Rof.*

K *Præterea cum quilibet hæredum;* Adde Negus. d. trac. de pign. 2. membr. 2. par. sub nu. 34. & 3. memb. 7. p. prin. nu. 48. per tex. in l. 1. C. si vnus ex pluribus. *Drogb.*

L *Hæc autem conclusio.* Vide Baiard.

M *Sed quid si inter hæredes.* Vide Baiard.

N *Bene verum est.* Vide Baiard.

O. *Quia dotata, vel huiusmodi.* Sed an talis filia faciat partem in legitima? infra quæstione 78. vers. viden. in fin. supr. quæst. 21. vers. pax, Dec. in l. fœminæ num. 54 ff. de reg. iur. qui ibidem aliter distinguit, loquitur tamen Decius in vindicta, hic autem in pace, Capyc. decis. vltima. *Drogb.*

P *Apposita conditione.* An saltem haberi pax debeat a loci delicti communitate. Plott. in l. si quo. §. 7. in fin. C. vnde vi. alias, nu. 353. *Bern. Rof.*

Q *Per iudices inferiores.* Adde de sententijs, & authoritate senatus supra quæstione. 44. vers. dixi, quod de iure communi, ibi, sed cum sit sententia senatus, infra qu. 78. vers. Quæro, si bona, ibi, quod est notandum q. 38. vers. Aliquando: est tamen verum, quod Concistoriũ Principis, siue senatus non põt vti plenitudine potestatis, Capyc. decis. 47. post nu. 7. & dicitur infra in calce præsentium prout supra, ad quæstionem. 4. vers. quando vero, Adde rationem huic dicto, quia magis præsumitur pro sententia Iudicis maioris, quam inferioris, leg. 1. ff. de off. Præfect. prætor. Crau. de antiq. temp. par. 2. nu. 38. & in quantum hic dicitur de non habente, cum quo pax fiat, vide Bart. conf. 167. Minister fratrum de pænitentia, ubi loquitur etiam de blasphemante. *Drogb.*

R *Pariter etiam.* Vide Baiard.

S *Dictum est.* Vide Baiard.

T *Nunquid pax.* Farin. q. 107. p. 2. art. 21. num. 272. vol. 4. vbi quid si non sit ratificata, & interim secuta aliqua offensio. *Bern. Rof.*

V *Villalob.* Est lib. comm. opin. meo fol. 167. *Bern. Rof.*

X *Notario stipulanti;* Adde supra quæstione 21. vers. Pax. *Drogb.*

Y *Quæro modo.* Farin. q. 105. inspect. 8. n. 363. vol. 4. B. R. Vide eundem Baiard.

Z *Sed in proposito quæro.* Vide Baiard.

Aa *Num.* 32. Farin. d. q. 105. vt supra num. 376. *Ber. Rof.*

Bb *Adde quod etiam.* Vide Baiard.

Cc *Scias etiam quod Senatus.* Vide Baiard.

Dd *Si tamen senator.* Vulpell. resp. 55. vbi etiam quomodo differat a reconciliatione. *Bern.* Rof.

Ee *P. N.* Vide Mastril. de indultu. c. 24. num. 43. 44. & 45. *Ber. Rof.*

Ff *Nunquid iudex.*] Intellige, quod iudex non potest partes componere, antequam delinquens non fuerit legitime punitus. Matth. in comm. opi. diuers. fol. mihi 344. ver. licet 2. ad idem. & per Iacob. de S. Georg. in l. transigere. in fi. C. de transac. & in l. si vero in principio. *Giacb.*

Gg *Aequitatis. n. ratio.* Farinac. q. 107. allegata supra in princ. art. 1. nu. 30. *Bern. Rof.*

Hh *§. Iudex* Quomodo autẽ violetur vide Vulp. cõs. 51. cons. 8. nu. 2. cons. 67. nu. 5. & cons. 82. nu. 11. B. *Rof.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Pax à quibus sit habenda.*
2 *Pax quomodo probetur.*
3 *Pax habita post sententiam, an prosit stante statuto, quòd habita pace, quis mitius puniatur.*
4 *Offensus declarans coram testibus, quòd non intendit querelare, censetur remittere.*
Statutum alleuians pœnam de pace facta cum offenso, non intelligitur de pace facta cum fisco, sed cum principaliter offenso, nu. eod.
5 *Pax, & remissio an differant.*
6 Paciscens *de iniurijs censetur concordasse.*
7 *Pax de delicto intelligitur etiã, & de qualitatib. ipsius.*
8 *Compositiones quomodo fiant in* Regno *Neapolitano.*
9 *Iudex non potest præfigere terminum offenso ad querelandum.*
10 *Pœna pacis ruptæ debetur etiam, quòd subsequatur reconciliatio.*
11 Re*missio partis quando præiudicet fisco.*
12 *Iudex an possit procedere post remissionem partis in statu* Ecclesiastico.
13 *Et quid in Regno Neapolitano.*
14 *Accusatore desistente an possit procedi.*
15 *Accusatores an possint impunè desistere in Reg. Neap.*
16 *Et quid in statu Ecclesiastico.*
17 *Accusator nouus an possit prosequi processum, super quo fuit transactum.*
18 C*omponens cum fisco quando possit iterum molestari.*
19 *Pax facta sub conditione, ne offendens redeat ad patriam sine licentia offensi, an valeat.*
20 *Transactio quare prohibeatur in crimine adulterij.*
21 *Et quando possit fieri in crimine raptus.*
22 *Transactio nulla an impediat transigentẽ iterum agere.*
23 *Pax à coniunctis vsque ad quem gradum requiratur.*
24 *Pax an sit habenda à filijs adoptiuis, emancipatis, naturalibus, & legitimatis.*
25 *Pax debet constare in actis.*
26 *Vxore alicuius occisa, quis debeat facere pacem vir, aut pater.*
27 *Pater an possit remittere iniuriam factam filio.*
28 *Et si remiserit, an mater possit accusare.*
29 *Et quid in sorore si frater remiserit.*
30 *Pater vilis non potest remittere iniuriam filij.*
31 Nec *etiam iniuriam violati Thori.*
32 *Parte remittente, an alij filij agere possint.*
33 *Et an filius iniuriatus.*
34 *Filius non ratificans pacem factam à patre, non dicitur proditor.*
35 *Iniuria facta ciui non potest remitti per Antianos sine consensu consilij.*
36 *Blasphemans absolutus à sacerdote, an dicatur habere pacem blasphemiæ.*
37 *Monaco habente filium interfecto, à quo sit habenda pax, à filio, vel à Monasterio.*
38 *Et quid si filius, & Monasterium discordent.*
39 *Offensa facta Monaco, & facta* Clerico *seculari an differat.*
40 R*apiens monialem à quo debeat habere pacem.*
41 Re*ligiosus non dicitur ante professionem.*
42 *Spurius an possit remittere necem patris, vel è contra.*
43 *Tutor, an, & quando possit facere pacem, & num. 45. Et quid de minore.*
44 *Et an teneatur ad illius obseruantiam.*
46 *Et quomodo sit facienda cum pupillo.*
47 *Pax facta à tutore ante cõfectionẽ inuẽtarij an valeat.*

Pro-

A *SEquens est dessensio.* Adde videndum Farinac. quaest.
1 crim. 14. vbi latissimè † pax a quibus habenda sit,
2 stante statuto, quod pacem babens mitius puniatur; & de modo probandi pacem, latè habetur per Mascar. de probat. 1156. vol. 3. vide etiam, quae posui infra ad vers. visum est.

3 Item adde, † si extaret statutum, quòd delinquens mitius puniatur secuta pace, siue transactione ante sententiam diffinitiuam, pax siue transactio post sententiam erit valida, si facta fuerit pendente appellatione, & sententia prima reuocari debet, & delinquens mitius puniri, ita tradit Gomes. de delict. in c. 3. num. 69. vbi attestatur, ita iudicatum fuisse in Cancellaria Regia de Valladolit, quem sequitur Plac. in epit. delict. c. 39. num. 27. & 28. Franch. in decis. 370. num. 19. vol. 2.

Item adde, quod statutum alleuians poenam facta pace cum offenso, non procedit, fiat pax nisi cum principaliter offenso. Ilkun. consil. feud. 66.

4 Item † adde, quod si offensus non conqueratur, & declaret in iudicio, vel extra coram testibus, quod non intendit exponere querelam, nec in scriptis remittere, quia sibi esset dedecus, sed videat offensor habere pacem cum curia, quia quo ad se nihil vult videre, censetur remittere, & sic curia poterit remittere, siue componere, Bartol. in l. 1. §. si Dominus ff. ad Senatusconsult. Sillanian. & Foller. in ver. audiantur exceptiones, num. 58. vbi dicit, cogita, & multa in hac materia remissionis habes per Carauit. in rit. 275. vbi plenè de hoc tracta-
5 uit, & inter alia † dicit, quod pax, & remissio ad hunc effectum sunt idem, licèt inter se differant; remissio enim fit, cum ab vna parte tantum fuit offensio, pax vero, seu concordia cum ex vtraque parte.

6 Item adde, quod si † fiat pactum de iniurijs sibi factis intelligitur fieri pax; & concordia, & ideo est satisfactum statuto, requirenti pacem, & concordiam, vt bannitus rebanniatur, vel accusatus non puniatur. ita tenet Ang. in l. 1. super glo. in verb. pactum ff. de pact. & Caccialup. in tract. de pact. in 2. quaest.

7 Item adde, † quod pax facta de delicto, etiam quod in instrumento pacis non fiat mentio de qualitate delicti, prodest inquisito, quia remisso delicto, eius qualitas remissa videtur. Bald. in cons. 378. vol. 4. & Roma. cons. 448. qui transcripsit consilium Baldi de verbo ad verbum, cum sequendo.

B *Qua in hoc ducatu.* Adde, quod in Regno † Neap.
8 remissiones, seu compositiones nullo modo fieri possunt nisi prius parte concordata, vt per ritum 172. & 173. & ibi latissime Carau. qui ponit multas quaestiones si compositio, siue remissio, parte non concordata, facta fuisset, vide etiam Io. Anto. de Nigris super cap. regni in cap. 221. incipien. exercere volentes, & omnino Fabium Monteleon. de literis arbitralibus par. 5. fol. 403. & per Pragm. nouellam prag. 4. sub tit. de composit. & de praedictis vide etiam, quae posui infra in quaest. sequenti versi. adde quod pro bono pacis.

Item adde, quod stantibus ritibus praedictis, iudex nō potest facere compositionem, siue remissionem cum il-
9 la cautela, quod offenso statuat, † terminum ad accusandum, siue querelādum si vult accusare, quia etiam quod non compareat, & nihil dicat compositio non potest fieri; nisi remissio partis praecedat, quae ad accusandum cogi non potest, siue ad agendum, Carau. in d. ritu 272. nume. 20. nisi in casu ibi posito.

F *Parum prodesset.* Adde, quod idem † procederet, si
10 pax facta fuisset a duobus sub obligatione, & poena applicanda fisco, de non rumpendo eam: qui si se offenderent, & postea se reconciliarent, talis reconciliatio non noceret fisco. Fely. in consil. 10. nume. 8.

11 Item, † adde, quod remissio partis prodesset in praeiudicium fisci in delictis, quae fiunt in omittendo, secus in illis, quae fiunt in committendo. Boer. in consuet. Bituricen. tit. de iurisd. omn. iud. §. 16. in glo. fin.

12 Item, † adde, quod in statu ecclesiastico adest constitutio Marchiae in lib. 4. ca. 9. qua prouisum fuit, vt iudices vlterius procedere non possint facta remissione partis, & abolitione petita, & solutis solidis quinq; Camerae Apostolicae, dummodo non interueniat collusio, vel alia illicita pactio, facta cum accusato; quod arbitrio iudicis remittitur, exceptis haeresi, sodomia, latrocinio, incaestu, homicidio, raptu virginum, & Monialium, falsitate, incendio doloso, sacrilegio, furto, & delictis commissis in personis officialium, & Curialium Curiae prouinciae, & vulneribus atrocibus, in quibus abolitio nullatenus admittatur, aut concedatur, sed d. constitutio non seruatur in practica, nisi in leuibus delictis, vt in verbis iniuriosis, pugnis, & similibus.

H *Sed certè de consuetudine.* Adde, quod Carau. in ritu 272. nu. 26. idem attestatur, dicens, quod facta remissione principalis offensi, vel eius ad quem principaliter ius querelandi pertinet, neque ex eodem, neque ex nouo processu tractatur amplius de causa, & quod hoc est bene notandum, quia seruatur in practica.

K *Post captum*. Adde, quòd in multis locis præsertim in statu Ecclesiastico communiter seruatur, vt pace habita vel reuocatione querelæ ad cassationem processus deueniri solet, in certis tamen casibus leuibus, & de ista consuetudine attestatur etiam Ant. Scap. in tractat. iuris non scripti, (quod in vtroq; foro obseruatur) lib. 4. c. 9.
13 nu. 10. Et † in Regno Neap. parte concordata rato deuenitur ad sententiam, sed ad aliquam compositionem.
14 Carau. in ritu 341, nu. 2. Et an habita pace possit † deueniri ad condemnationem pœnæ ordinariæ, vide Farinac. quæst. crim. quæst. 4, num. 34.

L *Et ideo in casibus*. Adde, si extaret statutum, quòd in crimine adulterij, vel stupri, non posset procedi, nisi ad querelam patris, data querela poterit iudex procedere ex officio, etiam quòd querelans desisteret, per tex. in l. constante matrimonio ff. de adult. & Afflict. in const. legum asperitate, nu. 12. & Gram. in decis. 31, num. 3. cum seq. & hoc procedit eo desistente in quacunq; parte iudicij, etiam appellatione pendente, vel accusatore mortuo, vt per Carauit. in ritu 21.

M *Sed certè*. Adde, quòd idē † seruatur in regno Neap.
15 licet adsint constitutiones, & ritus imponentes pœnas desistentib. ab accusationibus, quæ hodie non seruatur, & accusatores sine metu alicuius pęnę desistere possūt, ita attestatur Carau. in ritu 205. num. 1. & 2. & miror de Foller. qui in prac. crim. in verb. audiantur exceptiones, nu. 31. dicit, quòd desistentes tenentur ad pęnam sex tarenorum, allegando dictum ritum 205. & non vidit Carau. ibi attestantem illam pęnam penitus ab aula recessisse, nam quotidie accusatores desistunt sine licētia Cu-
16 riæ, & solutione pęnę, & † ita in statu ecclesiastico seruari vidi.

N *Sed pone, quòd pars offensa*. Adde, quòd † tertius que-
17 relans non poterit prosequi processus, super quo fuit transactum, nec etiam iudex ex officio, si in illo delicto non poterit procedi, nisi ad querelam, sed oporteret aliū formare processum, & hoc in casibus, in quibus permissa est transactio; in casibus verò non permissis poterit accusator, & Iudex prosequi eundem processum, secundum Bart. in l. transigere, C. de transact. & ibi Alex. in 4. col. & magis communiter scribentes, vt plene per Maran. in 6. parte, nume. 48. vide etiam Carau. in ritu 272. nu. 23. vbi latè, vide etiam quæ posui infra vers. secunda regula.

18 Item adde, quòd † si fuerit transactum cum parte, & Curia in casibus permissis, non poterit molestari, vt per Paul. Girlan. in tract. de relax. carcerat. q. 6. sed de prædictis vide omnino nouissimè per Farin. q. crim. in q. 5, vbi plenius quam alibi an, & quando componens, transigens cum fisco, & Præside possit iterum molestari, & inquiri de eodem delicto.

19 Item adde, † si pars offendens, siue denuntiata, & accusata in eodem instrumento remissionis promisit aliquid ratione expensarum, & interesse; vel per annum non accedere ad patriam patris offensæ, vel non transire per eius domos, & facta est compositio per Curiam cum delinquente, si pars offendens promissis non stetit, pars offensa vlterius accusare, & inquisitum pęna debita puniri facere non poterit, tex. in terminis, quē ibi cōmendat Bar. Bald. & Salic. in l. quamuis, C. ad turpill. & ratio est secundum Salic. ibi, quia per talem remissionē dicitur accusator destitisse, & in Turpillianum incidisse propter quod amplius deueniri ad condemnationem pęnæ ordinariæ accusari non permittitur, l. quòd destiterit, ff. ad Turpil. quod tamen non procederet, quotiescunque remittens, nondū querelasset, & remitteret ante litis contestationem, & dationem fideiussionis debitæ prosequenda, quoniam tunc cum fimus ante litis contestationem per remissionem, quis non dicitur desidere, nec in Turpillianū incidere: & propterea si instrumento dictum esset, quòd in casu contrauentionis liceret agere, & suam querelam prosequi, posset ipsum accusare, & pęnam iuris contra eum prosequi, quia non seruan lo promissa incidit in pęnam in instrumento cōtentam, non obstante d. l. quamuis, quæ in hoc casu non habet locum ratione cessante, quod tamen verum est, secundum Bart. in l. si vnus, §. pactus in si. ff. de pact. quē ibi sequitur Alex. num. 16. & Ias. nu. 46. quotiescunque ex illo crimine veniret imponenda pęna pecuniaria, quę potest in stipulationem deduci, quoniam tunc illa pęna potius imponeretur ex stipulatione, & pacto posito in instrumento, quàm ex delicto, cuius pœna fuit remissa; secus si alia pœna, quàm pecuniaria, quoniam tunc talis adiectio non valeret, quia vt ibi dicit tex. ex delicto oriri debet, non ex pacto, & ideo melius est in istis instrumentis remissionum, in quibus aliquid dandum, vel faciendum promittitur, in casu contrauentionis adiicere certam pęnam pecuniariam, vna cum refectione damnorum, expensarum, & interesse, ita quòd pęna soluta, vel non soluta, rata adhuc remaneat promissio, quemadmodum docet Spec. in tit. de treuga, & pace in prin. & ita tradit Carau. in ritu 275. num. 12. cum sequen. & an pax facta sub conditione, quòd bannitus intra certum tempus, vel absque paciscentis licentia ad patriam redire non possit valeat. Vulpeil. in tract. de pace, q. 55.

P *Excipitur tamen*. Adde; aliam rationem forsan me-
20 liorem, quòd prohibita sit transactio in crimine adulterij, ne maritus in crimine lenocinij incideret, quia transactio fieri non potest nullo dato, vel retento. l. transactio, C. de transact. hanc rationem considerauit Gregor. Tholosan. in sintagmat. s lib. 18. c. 2. num. 10. & lib. 36. c. 11, num. 8.

T *Et si dicas*. Adde, quòd † parentes, si facerent pacem
21 post sententiam iudicis in crimine raptus, non incurrerent pœnam d. l. vnica, secundum Gabriel. in cons. 172. num. 43. vol. 1.

T *Secunda regula*. Adde, † q; in casibus, in quib. pro-
22 hibita est transactio, non prohibetur repeti accusatio, etiam a primo accusatore, licet transactionem fecerit, quia nulliter transegit, secundum Fely. in c. de his, col. 1. vers. secundo limita de accusat. Io. Marc. Monticel. reg. 1 nu. 9. Foller. pract. crimin. cano. c 35. num. 15. vbi dicit, hoc non procedere in tribus casibus, scilicet in crimine adulterij, quando est impositum perpetuum silentium, & in transactione facta post litem contestatam, sed ego nunquam vidi hoc seruari in practica, q; post pacem, siue transactionem transigens, siue paciscens possit de nouo accusare, vel nouam accusationem facere, quia vt dicit D. Clarus, de quocumque delicto de consuetudine fiunt paces.

¶ Item adde, quòd prohibita est transactio super criminibus publicis, quæ consistunt in committendo, Tiraq. de pęn. c. 44. num. 27.

Y *Visum est de quibus criminibus*. Adde, quòd † pax si-
23 ue remissio est habenda a descendentibus, siue ascendentibus vsque in infinitum, & a collateralibus vsque ad decimum gradum: & magis coniuncti occiso minus coniunctis præferuntur, latè per Nunci. Tartal. ad pragm. incipien. *Nelli anni passati*, parte secunda, nu. 18. cum seq. sub tit. de compos. in lib. comment. diuers. super pragmaticis, & Plac. lib. 1. Epit. delict. c. 39. nu. 13. vbi de commun. attestatur.

24 Item † adde, q; etiam a filijs adoptiuis habenda est remissio, si transit in potestate adoptantis, iuxta terminos l. cū adoptionis, C. de adopt. §. sed hodie instit. eod. secus autem si non transeunt, ita tradit Nunci. Tartal. in comment. pragm. incip. *Nelli anni passati*, num. 17. de compos. in lib. comment. diuers. super pragm. fol. 138. & habenda est etiam a filius emancipatis, & in multis casibus etiam ab eorum filijs, ac etiam a filijs naturalibus

legiti-

legitimatis, & a naturalibus tantum, non existentibus
filijs legitimis, & naturalibus, vt latè per eundem Nũ-
ci. in loco supracitato, nu. 22. cum seq.
Item adde, quòd si occiso nullus descendentium su-
persit, & superstite patre, & matre ab eis requiritur re-
missio; & matre existente tantum, ab ea est obtinen-
da, licèt filius vulgo esset quæsitus: vel quòd ipsa ad se-
cundas nuptias transiuisset, vel quòd esset infamis, &
publicè quæstum faceret; vel ꝙ filio occiso tutorem nõ
petijsset: & si cum dictis, patre, matreq;, vel aliquo ip-
sorum supersit frater, & soror vtrinq; coniuncti, vel ipsis
deficientib. eorum filij, ab omnib. requiritur remissio,
vel a Nepotibus eis non existentibus, & si non existerẽt
pater, & mater, sed auus, & auia; vel alter eorum: & fra-
ter, vel soror occisi: remissio quoq; ab omnibus obtinen
da esset: ita habetur per Nunci. ad d. pragm. in 2. parte a
princ. vsque ad num. 13. fol. 141.
25 Item † adde, ꝙ de pace debet apparere in actis. Bald.
in cons. 402. vol. 1. & Moron. de fideius. treu. & pace, q.
106. num. 15.
26 Item adde, † ꝙ vxore occisa, patre marito, & filijs e-
xistentibus, sufficit, quòd pax habeatur ab vno tantum,
scilicet a patre, vel a marito, secundum Catald. in tract.
de synd. q. 128. sed Vulpel. in tract. de pace, q. 24. tenet,
quòd ab omnibus habenda sit.
cc *Quæro nunquid.* Adde † videndum Boss. in tit. de pa-
27 ce, nu. 16. Crau. cons. 45. nu. 8. & Foller. in verb. audian
tur exceptiones, num. 44.
28 Item † adde, quòd si pater remiserit, mater etiam po-
terit accusare, secundum Salic. in l. vxor, C. qui accus.
non poss. & Afflict. in const. summo periculo, in q. no-
29 tab. & simil. † poterit soror accusare, si frater pacem fe-
cerit de morte fratris sui occisi. Afflict. in const. iustitia-
rij non per Calendas in fi. & Foller. in pract. crim. in
verb. audiantur exceptiones, nu. 21. & 22.
ee *Aliqui limitant.* Adde † aliam limitationem, quando
30 pater esset vilis persona, & filius honesta, quia tunc pa-
ter vilis, non potest remittere iniuriam illatam filio. Ma-
ran. in 1. p. nu. 68. & Bero. qu. 75. vbi etiam dicit, ꝙ pater
furiosus similiter non potest remittere iniuriam filij, nec
forte mediante curatore; & an pater possit remittere in-
iuriã factam filio, latè habetur per D. Ioseph. Lud. in cõ-
clus. 41. vbi ponit regulam, quòd pater possit remittere
cum quatuor ampliationibus, & quinque limitationi-
31 bus: nec remittere potest † iniuriam violati thori sine
filio. Bal. nouel. in tract. de dote p. 6. priuileg. 18. nu. 2. Et
similiter, si pater esset absens. Boer. decis. 120. col. 2. &
ad hanc quæstionem nunquid pater possit remittere in-
iuriam factã filio, habetur etiam per Farin. in q. 14. num.
34. cum seq.
32 Item adde, † quòd facta remissione a patre de iniu-
ria factã filio, alij filij non poterunt agere de d. iniuria.
33 Maran. in d. p. 6. n. 67. nec † ille, cui iniuria facta fuisset,
quia per remissionem, quã facit pater, tollitur actio præ-
toria, quæ competit patri: & ciuilis, quæ competit filio,
ita tradit Gabr. in cons. 172. n. 44. vol. 1. vbi attestatur de
communi, quod tamen limitatur in aliquibus casibus,
quos recenset Ias. in l. in persona. ff. de pact.
ff *Sed indistinctè vult.* Adde, quòd est de iure communi,
secundum Vulpell. in tract. suo de pact. q. 8. Et hinc est,
34 quod filius non dicitur † proditor, si pacem a patre fa-
ctam ratam non habuit. Vulp. d. tract. q. 9. & 10. vbi ha-
betur, an filius patre inuito possit facere pacem, & Bom-
bin. in cons. 59. per totum, dicit, ꝙ licet pater possit face-
re pacem inuito filio, vel filia, si eam fecerit, quòd vxor,
& filij occisi eam rumpere poterunt.
gg *Hæc autem omnia.* Adde, quòd idem tenuit de filio
emancipato. Crau. cons. 45. num. 18.
ii *Præterea quæro.* Adde, quòd † similiter Antiani non
35 possunt remittere iniuriam factam Ciuitati sine consen-
su consilij. Bald. in c. 1. de pace iur. firm. §. iniuria puni-
tur, num. 6.
KK *Sed quid dicendum?* Adde, † si statutum diceret, quòd
36 quicumq; habuerit pacem ab offenso, liberetur à pœna
ordinaria, si blasphemans confessus fuerit peccatum sa-
cerdoti, & absolutionem habuerit, & sic pacem fecerit
cum Deo, non gaudebit beneficio statuti, secundũ ma-
gis communem, vt per Couar. var. resol. lib. 2. c. 10. n. 3.
& latissimè per Decian. in tract. crim. c. 5. nu. 16. tom. 2.
& ratio est, quia absolutio sacerdotis remittit pœnam
spiritualem, non temporalem, vt declarat Io. And. in c.
pro humani de homicid. in 6. & ita tenuit Ponzin. de
Lamijs, num. 86.
mm *Vlterius quæro.* Adde videndum † Feder. de Sen. in
37 consi. 35. & Vulpell. in tractat. de pace, q. 13. vbi aliam
faciunt distinctionem.
nn *Ego vero.* Adde, ꝙ de ista distin. latè habetur per Fe-
lyn. Dec. & Paris. in c. præsentia, nu. 127. de probat.
oo *Tutius est tamen.* Adde, quòd † si filij, & consangui-
38 nei pacem facere vellent, & monasterium denegaret,
tunc fauore pacis, & liberationis a banno, filij præferen
tur, & è contra, si monasterium pacem facere vellet, &
filij negarent fauore liberationis, præfertur monasteriũ:
quæ tamen procedunt, si non adesset testamentum, quia
tunc spectaret ad hæredes institutos, ita tradit Bero. in
c. in præsentia, nu. 474. de probat. & quid si monachus
offensus non haberet filios, an ab ipso vel a monasterio,
vel ab vtroq; remissio sit facienda, latè per Carau. in ri-
39 tu 275. nu. 27. hic allegatum; & ibi etiam habetur, † ꝙ
est differentia inter offensam factam clerico seculari, &
factam monacho.
40 Item adde, quòd † rapiens monialem, obtinere debet
remissionem a summo Pontifice, Boss. in titu. de pace,
nu. 27. quod intelligas vna cum cõsanguineis suam, vel
suorum iniuriam prosequentibus, si erat professa, secus
autem si non erat professa, tunc enim sufficeret habere
remissionem a dictis consanguineis, ac si rapta esset vir-
41 go, non monialis, sed secularis, † cum quis ante profes-
sionem non dicatur religiosus, vt hic in fine, & Barb. in
Clem. 1. de cleric. & in cons. 38. vol. 5.
pp *Sed circumscripta.* Adde quòd † hæc conclusio intel-
42 ligitur, dummodo filij legitimi non essent, & ex damna-
to coitu non procedant, Plaza Epit. delict. c. 41. nu. 19.
& in d. c. per totum latè habetur de filiis illegitimis, ne-
cem patris vindicantibus. Et an pater possit facere pacẽ
de morte filij spurij, Iodoc. in Ench. rerum crim. c. 146.
num. 12.
rr *Quæro, an tutor.* Adde, quòd † tutor, licet possit face-
43 re pacem cum pupillo, non tamen illam facere potest
sub obligatione pœnali, & facta non valet, Thob. noni.
in cons. 152. nu. 11. inter cons. crim. diuers. in folio, to. 1.
Corset. in trac. de priuileg. pacis priuileg. 88. & Lauren.
Rinchou. lib. com. opin. cent. 5. concl. 73. tom. 2. nec pa-
cem facere potest nomine pupilli, siue posthumi non-
dum nati cum interfectoribus sui patris, secundum Bal.
in l. 2. §. fin. ff. de testam. tutel. Ias. in l. pactum curatoris
in fin. C. de pact. & Nunci. Tartal. super pragm. fin. de
composit. nu. 29. vbi hanc quæstionem examinauit.
43 Item adde, quòd minor † absque aliis solemnitatibus
pacem facere potest, Bal. in c. 1. de pact. iuram. firm. §. 1.
nu. 3. sed quando pax facta a minore, seu ab eius tutore,
44 vel curatore valeat: & † an minor ob ruptam pacem
sit puniendus pœnis conuentionalibus, & statutarijs,
latissimè per Farinac. var. qq. in q. 15. per totam, &
colleg. Maceraten. in cons. 150. & Thob. noni. in consil.
152. per totum, cum multis subscriptionibus inter cons.
45 crim. diuers. in folio, tomo 1. & hanc † quæstionem
quando sit valida pax facta a tutore, vel a minore nouis-
simè per Farinac. habetur in quæst. 15. vbi ad saturita-
tem.

f *Atte statur communem opi. esse*. Adde, quòd Decian.
in cons. 38. volu. 1. num. 9. consuluit, quòd iudicis de-
46 cretum adhiberi debet, & ibi † docet, quomodo sit fa-
cienda pax pupilli.

tt *Hæc tamen quæ de tutore*. Adde † quòd licet tutor
47 generalis inuentarium generale non confecerit, nec sa-
tisdederit, pax tamen erit valida, & non poterit dici de
nullitate, nec erit locus restitutioni in integrum, secun-
dum Carau. in ritu 275. num. 23. cum seq. hic per D.
Clar. allegatum.

xx *Sed an procurator*. Adde, ꝙ † si in mandato conce-
48 datur specificè aliqui casus paci similes, & eiusdem na-
turæ permiscuæ cum clausula generali, ad pacem ex-
tenditur, Vulpell. in tract. de pace quæst. 4. num. 3. & ibi
quæst. 5. habetur etiam, quòd mandatum ad pacē man-
dantis morte expirat.

49 Item † adde, quòd procurator constitutus ad facien-
dam pacem, & concordiam, si pactus sit, quòd eius do-
minus, ac filij non possint stare, vel morari in Ciuitate,
hoc facere non poterit, secundum Anchar. in cons. 74.
viso diligenter instrumento, quem sequitur Iacob. no-
uell. in pract. crim. c. vlt. num. 69.

50 Item adde, † quòd in Regno Neap. non sufficit man
datum speciale, & quomodo sint faciendæ remissiones
secundum regias pragm. latè habetur per Luci. Foller.
in comment. super pragm. de composit. nu. 77. cum se-
quen. in lib. comment. diuers. fol. 134.

A *Quæro pone*, Adde, quòd † pax proderit vulneranti,
51 etiam si mors sequeretur, si dictum fuerit, etiam quòd
mors sequatur; vel si pax facta fuerit de vulnere, & de
his, quæ ex vulnere sequi possent, vel aliquo modo de-
prehendi posit, ꝙ paciscentes etiam mortis casum præ
cogitauerint, Vulpell. in tract. de pace, q. 22. Pet. a Plaz.
epit. delict. c. 12. col. fin. sed de prædictis vide omnino
Farinac. q. 14. nu. 28. cum sequen. vbi latè, & in Regno
Neapol. per Reg. Pragm. 6. sub tit. de composit. proui-
sum fuit, quòd sola remissio morientis non sufficiat.

C. *Aut vero statutum*. Adde, † stante hoc statuto, quòd
52 pax requiratur ab hærede occisi, si quis occisus fuerit
relictis filio impubere, vxore matre dicti impuberis, &
patre, & mortuo impubere, mater successit; an ius fa-
ciendæ pacis spectet ad matrem, vel ad patrem occisi;
hanc quæstionem posuit Nunci. Tartal. ad pragm incip.
Nelli anni passati, in 1. parte, nu. 55. sub tit. de compos.
in lib. comment. diuers. super pragm. fol. 140. vbi tenet,
spectare ad patrem occisi, & non ad matrem pupilli, li-
cet sit hæres.

E *Contingit etiam*. † Adde, quòd D. Farinac. in qu. 14.
53 num. 48. contrarium tenet, scilicet, quod sufficiat pax,
seu remissio a filijs communibus habita, dicens, remis-
sione filiorum non præsumi meticulosam, dū minæ, si-
54 ue verbera nō præcedāt. Ego † autem (salua eius pace)
55 arbitror, hoc verum non esse, quia † ad præsumendum
metum reuerentialem non requiruntur minæ, nec ver-
bera, vt ipse præsupponit, sed sufficit sola reuerentia, &
enormis læsio, Capyc. decis. 159. num. 34. Gram. decis.
103. nu. 49. Neuiz. cons. 22. nu. 20. Alba. cons. 77. nu. 11.
affirmans, hanc esse communem opinionem, & consil.
69. nu. 5. Crau. cons. 11. nu. 12. Curt. iun. cons. 141. num.
11. quos omnes, & multos alios refert, & sequitur Ma-
scard. de probat. concl. 1051. nu. 28. vol. 2. & decis. Pe-
demont. 172. nu. 5. vbi habetur, hoc procedere etiam, si
adesset iuramentum: & quanta læsio filij, qui matre
priuatur, nemo est, qui ignoret, quinimo remittitur ar-
bitrio iudicis, quando metus reuerentialis præsumatur,
licèt de læsione probatum non sit, secundum Menoch.
de arbitr. iudic. cas. 136. nu. 7. stantibus itaq; prædictis,
tollitur fundamentum ex aduerso adductum, quo sub-
lato, nempè, firma remanet conclusio D. Clari, & sena-
tus, qui ita de facili reprehendi non possunt, cum in illo
supremo magistratu semper interueniant præstantissimi
viri eminentis scientiæ, ac multum practici, & sequitur
Clarum, & B ss. Nunci. Tartal. in comment. suo super
pragm. Regni Neap. incip. *Nelli anni passati*, num. 50.
sub titu. decim. posit. & Idem tenuit Vulpel. in tract. de
pace qu. 25. posset forsan aliquo casu præsumi, filiorum
remissionem non esse meticulosam, vt si essent maiores,
vel ꝙ separatim a patre habitarent, vel emancipati, aut
quòd mater propter adulterium interfecta fuisset.

F *Quæro nunc*. Adde, † ꝙ idem est in filio exhæredato,
56 nam ius sanguinis exhæredatione non tollitur, text. est
in l. fin. ff. vnde legit.

L *Hæc autem conclusio*. Adde, quòd † si statutum di-
57 ceret ab hærede occisi, tunc non requireretur ab alijs,
Bott. decis. 121. nu. 3. sed Vulpell. in tract. de pace q. 20.
dicit opinionem contrariam esse veriorem, quòd scilicet
pax sit habenda ab omnibus hæredibus, etiam quòd
statutum loquatur in singulari, vt scandali occasio aufe-
ratur.

58 Item adde, quòd † statutum de pace habenda non ve
rificatur in concordia, quia pax est genus, & concordia
species, Alex, & alij in l. 1. ff. de pact.

59 Item adde, quòd † in Regno Neapol. prouisum fuit
per Regiam prag. Regis Philippi, quæ est octaua sub ti-
tulo de compositionibus, ꝙ remissio, siue pax sit haben-
da ab omnibus, quibus successio defertur.

M *Sed quid si inter hæredes*. Adde, † videndum distin-
60 ctionem Vulpel. in tract. de pac. qu. 14 fol. 30. sed vide
etiam Carauit. in ritu 272 num. 26. vbi dicit ꝙ facta re-
missione principalis offensi, vel eius, ad quem principa-
liter ius querelandi pertinet, neq; ex eodem, neque ex
nouo processu tractatur amplius de causa, & quòd hoc
est bene notandum, quia seruatur in practica.

61 Item adde, quòd † soror defuncti existente filio non
habet ius faciendi pacem, etiam, quòd accusasset, *De-
cian*. cons. 38. nu. 12. & seq. Item adde, si vxor interfe-
cti concurreret cum consanguineis, vel hæredibus, ꝙ
vxor præfertur, secundum Gomes. de delict. c. 3. nu. 65.
& in Regno Neap. concurrit, & cum eis admittitur ad
querelandum, & ideo ab ea etiam requiritur remissio,
secundum Nunci. Tartal. super pragm. 8. de composit.
num. 30. quod intellige, si est vidua, quia dicitur esse in
matrimonio primi viri, & hoc etiam procedit in spon-
sa, vt ibi per eum.

N *Bene verum est*. Adde, quòd † forsan posset dici cō-
62 trarium, cum iura sanguinis statuto minimè tolli pos-
sint. l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. & quia ius faciendi
pacem non est hæreditarium, Bar. in l. damni, §. sabini,
nu. 2. ff. de damn. infecto. Decian c. præsentia de probat.
Shan. in tract. de inuent. parte 6. nu. 56. relatus per Bo-
nacos. lib. com. opin. crimin. par. 1. in ver. stante statuto,
quòd occidens occidatur.

R *Pariter etiam*. Adde, quòd hoc casu in Regno Neap.
cautius proceditur, quia pro interesse partis recipiunt
cautionem de stando iuri cum patre, quandocunque su
peruenerit antequam delinquēs ad compositionem ad-
mittatur, ita tradit Carau. ritu, 272. nu. 29.

S *Dictum est*. Adde, an † hoc casu, quando pax fit
63 absenti, requiratur ratificatio, & dicit Brun. in cons. 94.
inter cons. crim. diuers. lib. 2, quòd sic, alias esset nulla:
idem tenet Bertaz. in cons. 95. eod. lib. sed cum quic-
quid fiat ob pacem, legis habeat vigorem, Bald. consi.
212. vol. 3. Nouel. de pace, num. 65. & ideo ratificatio
non requiritur, & hanc esse magis communem opi-
nionem, attestatur Hercul. de Syluestris in consil. 97.
inter cons. crim. eodem lib. vide tamen ad hanc quæ-
stionem Moron. in tract. de pace, fide, & treug. in
quæst. 132. per totam: sed ad effectum, vt reus mitius
puniatur, vel gratiam obtineat, non est opus aliqua ra-
tificatione, cum ea vtendo, satis ratificata dicatur.

Quæro

Y *Quæro modo.* Adde,† quòd damna, & interesse in so-
64 ro diuino, siue conscientiæ nemo tenetur dimittere
23. quæst. quarta, capit. si illic, & dicta satisfactio de-
65 bet fieri competenter, iuxta mensuram iniuriæ † d. c.
si illic, & arbitrio boni viri. l. sed si vnius. §. ait Prætor.
ff. de iniur. & si præter damna, & interesse, quæ pas-
66 sus est offensus, aliquid datum fuerit † sine iussu iudi-
cis, vterque erit infamis; offensor soluens, infamia
iuris; & offensus recipiens, infamia facti; quia iniu-
riam, & corpus suum precio vendidit, vt plenè per Lu-
cam de Penn. in l. vnica, C. publi. lętit. vel cons. col. 10.
versic. & hanc satisfactionem; idem tenet Vulpell. in
tractat. de pace quæst. 28. vbi dicit, pacem esse validam
propter publicam vtilitatem, & inimicitias tollendas.
Item adde, quòd ille, qui paciscitur cum parte, vel illum
pecunia corrumpit, ne accedat ad Curiam ad illum ac-
cusandum, non euadit infamiam, & nihil sibi prodest
compositio quo ad Curiam, ac si nihil fecisset, secun-
dum Girland. in tract. de relaxat. carcerat. in rub. de
pœnar. compos. nu. 10.
67 Item † adde, quòd quando quis dicit, se facere plenam
remissionem, dicuntur damna remissa, & actio iniuria-
rum, Alex. & Ias. in l. si tibi §. quædam ff. de pact. post
Bald. in c. 1. §. iniuria, nu. 7. de pac. iuram. firm. Ro-
man. in l. 1. num. 7. ff. ad Syllan. & Alex. in d. §. quædam
dicit, quòd si verba remissionis ita lata sint, quòd vltra
iniuriam remitterentur, deuastationes, & expulsiones,
tunc censerētur remissa damna, vt d. verba aliquid ope-
rarentur: sed Rimin. iun. in cons. 103. nu. 41. vol. 1. & in
cons. 134. nu. 47. cum seq. tomo 1. inter cons. crim. di-
uers. contrarium tenuit, damnando Alex. in d. l. si tibi. §.
quædam ff. de pact. ideo vide eum, & idem esset, si di-
ctum fuisset in pace. quòd omnis iniuria remittebatur,
Vulpell. in tract. de pace, quæst. 29.
68 Item † adde, quòd remittens iniuriam precio, non vi-
detur remittere damna, expensas, & interesse, quæ ex
iniuria sibi illata potest prætēdere; nisi & illa remiserit,
Gomes. de delict. cap. 6. num. 13. & Rimin. iun. in cōs.
103. num. 39. vol. 1. & in cons. 134. nu. 48. tomo 1. inter
cons. crim. diuers. & ibi sub num. 53. dicit, quòd non
censentur remissa damna, & interesse, etiam quòd præ-
cessisset instrumentum pacis, in quo promissum fuisset
cum iuramento, reficere damna, interesse, & ex-
pensas, & postea in alio instrumento facta fuisset ge-
neralis renunciatio, aut remissio, cum non intelliga-
tur derogatum illi conuentioni iuratæ, etiam si dictum
fuisset in secundo instrumento, nō obstantibus quibus-
cunque pactis, & capitulis; vnde iure merito Bal. in d.
§. quædam dicit, quòd sis benè cautus, vt facias tibi re-
mitti damna, & interesse, si vis, quòd plena sit re-
missio.
69 Item adde, † quòd si inter partes facta sit cassatio, &
annullatio processuum, iniuriarum, & condemnatio-
num, censetur etiam remissa pœna conuentionalis, iam
incursa ob fractionem pacis, siue treugæ, Io. Franc. Ter
zanius cons. 503. & 504. inter cons. crim. Bertaz.
vol. 2.
Z *Sed in proposito quæro.* Adde, quòd † quando fit remis
70 sio plenissimè tunc damna, & expensæ presumuntur
remissæ, Plac. Epit. delict. cap. 6. nu. 40. Menoch. de
præsumpt. lib. 3. præsumpt. 114. nu. 6. & Mascard. de
probat. concl. 902. num. 31. præsertim, quando est vir
probus, clemens, & quietè viuit, secundum Afflict. in c.
1. § iniuria nu. 111. in fine de pace iur. firm.
Bb *Adde, quòd etiam.* Adde, quòd idem tenet Boss. in
furto, in quo non sufficit, quòd fur satisfaciat, sed requi-
ritur remissio partis, si extat statutum, vel consuetu-
do, vt non remittatur delictum, siue offensio sine pa-
71 ce; quia differunt † inter se, remittere iniuriam, & con-
sequi satisfactionem, ita in tit. de remed. ex sola clem.
num. 26. cum seq.
Cc *Scias etiam, quòd senatus.* Adde, quòd † Nell. in
72 tract. bannit. 3. par. 2. temporis quæst. 38. num. 14. te-
net, quòd remissio possit probari per testes, quem refert,
& sequitur Carauit. in ritu 275. num. 15. cum seq. vbi
dicit, hoc esse verum de iure communi, illud compro-
bans, quia multi sunt casus, in quibus de necessitate re-
quireretur scriptura, vt patet ex gl. c. 1. §. post. de cons.
quæ enumerat viginti nouem. & Spec. de instrum. edit.
§. restat vers. sed si vnus & non reperitur casus iste, &
ita in terminis tenuit Catald. de synd. quæstio. 99. quē
refert Vulpel. in tract. de pace quæstio. 66. subdens ta-
men, quòd Curia pacem, nisi in instrumento probetur,
admittere non consueuit; & quòd vidit seruari in Curia
Vrbini, Marchiæ, Perusij, & Romæ illud, quòd serua-
tur in statu Mediolani, sed quòd est contrarium de iu-
73 re Regni † per d. ritum, quo disponitur, quòd duobus
modis constare debet Curiæ de remissione partis offen-
sæ, vel, quòd querelans ipse accedat ad iudicem, & di-
cat, quòd non vult iustitiam de denunciato, vel, quod
appareat per instrumentum publicum de tali remissio-
ne, & vt tollantur fraudes, fuit prouisum per regiam
pragm. incip. *vna delas causas*, quòd remissiones de-
beant fieri per instrumentum coram Iudice.
Item adde hic incidenter: quòd instrumentum pacis,
nec alius actus exterior est necessarius cum inimico
pro salute animæ paciscentis, siue iniuriam remittentis,
sed sufficit dilectio, & sacerdos tenetur absoluere con-
fitentem, licet non velit peruenire ad actum exterio-
rem pacis, Odd. de rest. in integr. quæst. 85. artic. 7.
num. 54. contrarium autem tenuit Ludou. de Beia. in
respons. casuum conscien. casu 10. sed ego audiui, quod
vtraque opinio seruatur secundum voluntatem Episco-
porum.
Ff *Nunquid iudex.* Adde † Vulpell. in tract. de pace
74 quæstio. 3. vbi plenè, & ponit duas limitationes, & an
Papa, & Princeps possint compellere ad pacem, & ibi
75 tenet, quòd Iudex potest cogere ad treugam, † idem
tenet Viui. opin. 424. sub num. 4. vol. sed si diu inimi-
citia durauerit, vel si ex inimicitia reipublicæ posset
præiudicium inferri; dicit tamen, quòd hoc numquam
vidit seruari per Iudices ordinarios.
76 Item † adde, quòd si Iudex compelleret aliquem ad pa-
cem, non teneretur ædicto, quod metus causa, quia
non facit ad suum commodum, & quia propter vtilita-
tem publicam mouetur, Bal. in l. continent ff. quòd.
metus causa, quem sequitur Deci. in cons. 42. sub
num. 6.
77 Item † adde, quod sunt triginta, quæ ab hominibus
tolluntur, & pacem impediunt. Luc. de penn. in l. 1.
in verb. pacis in 5. quæst. C. de public. lætit. lib. 12. &
Archidiac. in c. nulli. 25. quæstione 1. Bald. in prohem.
decretal. & glo. in c. ad Apostolicæ. de re Iud. lib. 6.
Abb. in c. fin. de restit. spoliat. in 3. col. ponunt sex ca-
sus, propter quos non seruatur pax.
78 Item adde, † an Iudex possit cogere partes ad concor-
diam, quando de lite graui scandalum timetur, latè per
Luc. de pen. in l. 1. num. 11. C. de Irenar. lib. 10.

QVÆSTIO LIX.

SVMMARIVM.

1 *Vbi reus exhibet gratiam sibi à principe concessam, non est vlterius molestandus.*
2 *Princeps supremus potest pœnas delictorum remittere, tam corporales, quàm pecuniarias, etiam post sententias in iudicatum trāsactas, versi. Et hæc quidem.*
3 *Potest etiā pro bono pacis remittere iniurias, & damna singularium personarum absque earum consensu, vers.*

Regu-

4 *Regulariter princeps non concedit gratiam delictorum, nisi præuia partis remissione, ibidem.*
5 *Ille, cui princeps dicit, Facio tibi gratiam pro delicto, an recuperet bona, versi. Quæro nunquid.*
6 *Et an recuperet etiam bona alienata, versi. Item quæro.*
7 *Et an recuperet etiam fructus, versi. Quæro etiam.*
8 *Et an hæreditatem alteri delatam, versi. Sed quæro.*
9 *In impetratione gratiæ exprimenda sunt ea omnia, quæ principem ab ipsius gratiæ concessione retrahere potuissent, versi. Debes autem.*
10 *Gratiæ à principe concessæ debent à senatu approbari, versi. Et quia.*
11 *Decreta gratiosa an trahantur ad delicta futura, versi. Successiuè quæro.*
12 *Et an ad delicta commissa sub spe decreti, versi. Fortius dico.*
13 *Et an comprehendant condemnatos pro crimine falsi, versi. In huiusmodi.*
14 *Et an prosint carceratis, versi. Scias etiam.*
15 *Exemptus a banno quando ad famam restitutus intelligatur.*
16 *Gratiam petens non dicitur fateri delictum.*
17 *Abolitio, & indulgentia in quo differant.*

a A Lia *a* est defensio, cum reus proponit delictum
1 sibi à principe remissum fuisse. Sciendum est
enim quòd potest supremus princeps pœnas delicto-
rum delinquentib. remittere, & indulgere, vt dicit gl.
in l. 2. in verbo, Concedi. C. de in ius vocando, quæ
est communiter ab omnibus approbata, vt dicit Parif.
cons. 1. nu. 1. lib. 4.
b *b* Et hæc quidem conclusio generaliter intelligenda
2 est, vt scilicet possit princeps omnes *c* pœnas remitte-
c re tam corporales quàm pecuniarias, etiam per sen-
tentiam, & condemnationem inflictas, etiam si talis
sententia in rem iudicatam transiuerit: & ita firmant
omnes indifferenter, vt dicit Parif. in d. consi. 1. nu. 59.
d *d* Et dixi quod potest princeps, quia ad ipsum solum
spectat gratias facere delictorum, licet de facto vel de
e consuetudine *e* barones seruent contrarium, vt dicit
Iacob. de Beluis. in pract. crim. in tit. de senent. crim.
num. 10. in fin. Bald. in l. seruos, C. ad leg. Iul. de vi.
pub. quem refert Boss. in tit. de remed. ex sola clemen.
f nu. 51. *f* In hoc tamen Ducatum Barones vel feudatarij
non possunt gratias delictorum concedere, nisi id eis
specialiter concessum fuerit in eorum inuestitura, pro-
g ut in aliquibus criminibus exceptis cócessũ fuit *g* Du
cibus Farnesijs, quando fuit eis infeudata ciuitas No-
uariæ per Carolum V. Cæs.
h *h* Adde, quòd pro bono pacis potest etiam princeps
3 remittere iniurias, & damna singularium personarum:
nec eorum consensus requiritur: & est conclusio com-
munis, à qua nullus discrepat, vt dicit Dec. consi. 520.
num. 5. quem refert Pet. Bellos de re mil. folio 130. nu.
20. Menchiaca controuers. illust. cap. 4. num. 11. Quod
intellige, vt procedat, si id specialiter, & expresse dictũ
4 sit. † Cæterum in dubio non censetur princeps velle
iuri priuatorum præiudicare, prout in facti contingen-
i tia consuluit Ruin. cons. 60. lib. 5. *i* Quinimo in hoc
K Ducatu non solet concedi gratia, nisi ijs, qui habent *K*
remissionem à parte offensa secũdum communem ob-
seruantiam, & consuetudinem huius prouinciæ, vt etiã
attestatur Boss. in tit. de pace, in primis verbis, & in titu.
de remed. ex sola clem. num. 24. vbi subdit, hoc locum
habere non modo in offensionibus factis in personam,
vt est homicidium, vulnus, & similia, sed etiã in offen-
sionib. factis in rebus, vt est furtum, robaria, & huiusmo
di. Et quòd hæc practica semper fuit obseruata in hoc
Ducatu: neque admitteretur per Senatum talis gratia,
dato quòd princeps in ipsa expresse reseruaret ius ip-
sius partis offensæ, prout etiam obseruari in regno Nea-
pol. attestatur Gramm. super constit. Regni, fol. 153. de
concordia partis, post nume. 4. vbi dicit fuisse per consi.
Neapol. reuocatam quandam compositionem factam
per quendam D. Moysem parte non concordata: & q
non fuit mirum, quòd ille D. Moyses in hoc errauerit,
quia (vt ipse dicit) erat senex centum annorum. Repe-
rio tamen, quòd hæc regula quandoque etiam fuit al-
terata, nam semel fuit approbata per senatum gratia cõ-
cessa Capit. Nicolao Sicio pro quatuor homicidijs non
habita remissione partis, & postea de anno 1556. 4. Fe-
bruar. fuit etiam approbata gratia alterius Ioan. Anto-
nij Louatelli, qui in eisdem homicidijs interuenerat,
nulla pariter habita partis remissione. Verum est quòd
tales gratiæ fuerant concessæ ab ipsomet Imperatore ex
certa scientia, & forte aderat etiam secunda iussio, &
homicidia (ni fallor) fuerant patrata in exteros. Repe-
l rio etiam, quòd *l* cum quidam medicus fuisset priuatus
dignitate doctoratus, & præterea iussus exulare à Du-
catu arbitrio Principis, eo quia fuisset oblocutus de Ba-
rone Syinech, fuit deinde receptus in gratiam ipso ba-
rone mortuo absque remissione ipsius, neque hæredum
& gratia per senatum approbata, 18. Octo. 1558. P.N.
Et potuit forte Princeps, & senatus facilius ad id moue-
ri, ex eo quòd ipsius hæredes in partibus valde remotis
habitarent, & delictum non esset atrox: Cæterum ego
semper vidi seruari pro lege, quòd gratiæ concessæ sine
partis remissione non approbantur per senatum, prout
etiam seruari in Regno Neap. attestatur Gramm. voto
35. num. 8. in fin. subdens, quòd princeps aliter faciens,
mortaliter peccaret; & refert ibi fuisse vltimo supplicio
affectum quendam, qui se composuerat pro quibusdam
homicidijs, pro quibus non habebat partium remissio-
nes. Et contra eum, qui obtinuerat gratiam non habita
remissione partis, consuluit idem Grammat. consi. crim.
54 Reperio autem, quòd senatus aliquando eos, qui se
constituerant pro approbatione literarum gratiæ, & ex-
hibebant remissiones minus legitimas, fecit è carcerib.
dimitti, vt seruatum fuit in quodam Christophoro Pi-
lono 17. Maij 1542. P.N. Aliquando etiam vidi de eis
sumi vltimum supplicium prout factum fuit de Anto-
nio Losa 3. Ianuarij 1558. A.C. Sed in casu Losæ fue-
rat etiam probatum, quod pax fuerat ab hæredibus occi-
si extorta per vim, & metum, & erat etiam malę vo-
cis, & famæ.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus non requiritur re-
missio partis, quo declarauit senatus tempore, quo ego
iussu illustrissimi Ducis Sueßæ tunc Regij locum te-
nentis in hoc Ducatu compilaui decretum gratiosum
conditum ob pacem initam inter Serenissimum Regem
nostrum, & Christianissimum Regem Francorum, qui
sunt hi, qui sequuntur: Simplex insultus, de quo etiam
extant literæ vltimo Maij 1559. P.N. in causa Antonij
Mariæ Mirabilis; prima euaginatio, & prouocatio, &
delatio armorum prohibitorum, nisi vulnus interuene-
rit, aut percussio animo deliberato illata: & de his etiam
extant literæ 30. Martij 1545. P.N. Et hoc dato etiam,
quòd cum prima euaginatione interuenisset ictus, mo-
do non esset secutum vulnus. Et ita declarauit senatus
in causa Baptistę Negroli, 1. Decem. 1554 A.C. Sed hæc
omnia intellige vt procedant, quando non interuenit
animus deliberatus: nam vbicunque animus delibera-
tus interuenit, semper est necessaria partis remissio, li-
cet nihil mali secutum fuerit. Et ita rescripsit senatus
prætori Domus Osulæ 19. Iulij. 1559 P.N. Subdens,
quòd illi, qui mandant homicidia patrari, quamuis pa-
trata non fuerint, & illi, qui sclopum cum animi delibe-
ratione deposuerant, licet non vulnerassent, non erant
sine partis remissione ad gratiam generalem admitten-
di. Et hæc omnia nota, quia quotidie contingunt in
pra-

practica. Si tamen quis dederit alapam alicui, requiritur
remissio. Et ita declarauit Senatus in casu Nicolai Gal-
lerati 17. Nouemb. 1554.
m *m* Scias autem, quòd huiusmodi gratiæ solent à prin-
cipibus duobus modis concedi: Primo quidem, quando
princeps alicui facit pro delicto specialem remissionem
siue indulgentiam delicti, & hæ apud nos appellantur
n literæ gratiæ: *n* Secundo quando princeps ex aliqua
causa, puta, pacis initę, aut ducendæ vxoris, aut natiui-
tate primogeniti, aut in ingressu possessionis alicuius re-
gni, vel prouinciæ, facit gratiam generalē. Et hoc apud
nos appellatur decretum gratiosum.
o *o* Quarto, nunquid si princeps dicat alicui, Facio tibi
p gratiam pro delicto, dicatur ille *p* plene restitutus. Res
5 pond. quod sic, & consequenter recuperat etiam bona,
secundum Barto. in l. fin. nu. 11. C. de sentent. pas. & est
q cōmunis opi. *q* dicit Boss. in tit. de remed. ex sola clem.
r prin. *r* num. 1. & seq. Et quòd restitutio comprehendat
etiam bona, quæ nondum sunt in alium translata, dicit
esse communem omnium sententiam Bellus de re milit.
folio 123. nume. 21. & ideo in hoc Ducatu princeps
quando facit gratiam, solet addere quò ad pœnam cor-
poralem tantum. Crederem tamen, quòd ex quo in hoc
Ducatu non solet princeps facere gratias quo ad bona,
sed tantum quo ad personam, dici posset, quòd etiam
hæc verba si apposita non fuissent, deberent censeri
s omissa per errorem, & *s* haberi pro appositis, nisi in
contrarium appareret de mente principis. Et ita superio
ribus diebus in facti contingentia conclusum fuit in hoc
Magistratu.
6 Item quæro nunquid restitutio, seu gratia in eo ca-
su, in quo comprehendit etiam bona, trahatur non mo-
do ad bona existentia penes fiscum, sed etiam ad bona
iam per ipsum fiscum alteri donata, seu vendita. Resp.
quòd regulariter non veniunt bona alienata: & est com
munis opin. vt attestatur Felin. in c. inter quatuor, nu.
4. de maiori. & obed. quem refert Viuius in lib. com-
munium opi. in verbo, Bannitus, seu deportatus, Nel-
lus de bannitis in 1. parte tertij temporis, q. 5. Ias. in l.
Gallus, & §. quid si tantum, nu. 70, & seq. quem refert
Plotus in repet. l. si quando, nu. 9. in fin. Boss. in tit. de re-
med. ex sola clemen. princip. post num. 11. Et secundum
hanc opin. in facti contingentia consuluit Christop. de
Castel. cons. 8. & Natta cons. 471. vbi num. 1. dicit quòd
omnes illam sequuntur. In dubio enim non est præsu-
mendū quod velit princeps tollere ius tertij, nisi id ex-
t presse disposuerit. *t* potest tamen princeps (si velit) ex
causa restituere bannitū, etiam ad bona in alios aliena-
ta. Et hæc est communis opin. vt attestatur Rubeus cōs.
u 154. nu. 6. *u* Et ideo si princeps diceret, quòd bannitus
plenissime restitueretur, ita quòd de banno nihil oppo-
ni posset, forte talis restitutio traheretur etiam ad bona
alienata, secundum opin. quam dicit esse communem
x Viuius in loco præalleg. *x* quæ tamen mihi nunquam
placuit, & apud nos vix posset obtineri, nisi in specie
verba restitutionis comprehenderent etiam bona penes
tertium existentia. Bene posset ita restitutus (secundum
aliquos) recuperare à fisco pretium ipsorum bonorum
venditorum, & sic quatenus fiscus factus esset locuple-
tior. Et hanc opin. tenuit Bartol. quem Doctores com-
muniter sequuntur, vt attestatur Nellus in dict. 1. parte
tertij temporis, q. 6. licet subdat, quòd apud eos non ser-
uatur, prout neque etiam seruatur apud nos.
y *y* Quæro etiam, nunquid restitutus in casibus, in qui
7 bus recuperat bona, recuperet etiam fructus. Respon.
quòd non recuperat neque fructus perceptos ex bonis
iam alienatis, neque perceptos ex non alienatis: & est
communis opin. vt attestatur Boss. in titu. de resti. quæ
fiunt a prin. &c. nu. 17. in d. tit. de reme. ex sola clemen-
tia, post nu. 11. & Viuius in loco præallegato.

z Sed quæro, pone quòd *z* tempore banni deuoluta
sit hæreditas bānito, quæ eo reperto incapace, delata fue
8 rit alteri proximiori in gradu iuxta iuris dispositionem,
nunquid si bannitus fuerit restitutus, recuperabit illam
hæreditatem alteri delatam, & acquisitam? Respond.
quòd non: & est communis opinio, vt attestatur Boss.
in tit. de remedijs ex sola clemen. nu. 43. Nam (vt supra
dixi) non censetur princeps velle auferre ius alterius.
aa Debes autem aduertere tu, qui vis *aa* impetrare gra-
9 tiam delicti a principe, vt exprimas in supplicatione
omnia ea, quæ potuissent verisimiliter retrahere ani-
mum Principis ab eius gratiæ concessione, si ea sciuis-
set, ne tempore impetrationis gratiæ ponas te in peri-
culo, prout fecit ille, quem defendit Crauetta consil. 2.
bb *bb* Præsertim vero exprimas si aliàs habuisti gratiam
de aliquo delicto; nam vt dicit Barb. in c. super his, col.
34. de rescrip. quem refert Gul. de Bened. in 2. parte re-
pet. c. Raynutius, fol. 88. nume. 122. quidam, qui im-
petrauerat gratiam de secundo homicidio, & non fe-
cerat mentionem de primo, fuit Bononiæ decapitatus.
Idem etiam refert Ana. in c. ad abolendam, nu. 7. de hæ-
re. & dicit quòd ille appellabatur Formica: refert etiam
Ias. in l. nec damnosa, nu. 3. C. de precibus imp. offe. &
Pract. lo doci, cap. 147. num 12. & Frac. Carer. fol. 502.
num. 375. & Villalpand. in repe. l. 22. cap. 8. num. 3. Et
recordor, quòd quidam Bartholo. Claudus insignis si-
carius qui obtinuerat literas impunitatis à principe, ne-
que expresserat, quòd tempore impetrationis erat in car
ceribus detentus, fuit laqueo suspensus. 6. Maij. 1558.
P. N.
cc *cc* Et quia plerunque contigit dubitari, an in aliqui-
10 bus casibus requiratur, quòd gratiæ sint per senatum
approbatæ, scias quòd regulariter Omnes gratiæ de-
bent à senatu impetrari: alias nihil valent, ita expresse
disponentibus constitutionibus huius dominij: quod
etiam in Flandria seruari attestatur Pract. lo loci, capit.
147. num. 13. Et aduerte, quia non modo gratiæ, quas
princeps facit absolute remittendo delictum, sed etiam
illæ, quas facit commutando pœnam, debent à senatu
impetrari, prout sæpe fuit decisum, & obseruatum: &
in specie in illa, quæ facta fuit Ioa. Hieronymo Ceruto
4. Iul. 1547. P. N. in qua pœna furcarum commutaba-
tur in pœnam triremium perpetuarum: in istis enim,
prout in alijs, requiritur partis remissio, ex quo Com-
mutatio vel Diminutio pœnæ est gratia: licet senatus
quandoque contrarium obseruauerit in commutatione
pœnę vltimi supplicij ad triremes perpetuas facta cui-
dam Iacobo Mactrix, quæ approbata fuit absque partis
remissione, & dictum, quod in commutatione, quæ fit
ad triremes perpetuas, forte non requirebatur partis re-
missio, præsertim attenta illius temporis qualitate,
26. Mar. 1551. P. N. Quod nota, quia dum ego
sederem in senatu, nunquam vidi approbari aliquam
commutationem pœnæ, nisi præuia partis remis-
sione. Sunt tamen aliqui casus, in quibus non re-
quiritur approbatio senatus, prout est quando Princeps
concedit gratiam exilij arbitrarij. Et ita declarauit sena-
tus in causa cuiusdam Georgij Scriuani 24. Maij 1546.
P. N. Item quando conceditur gratia à pœna extraor-
dinarie imposita per edicta ipsiusmet principis. Et ita
iussit senatus per secretarium P. N. rescribi prætori Cre
monæ 26. Febr. 1559. Pariter etiam rescripsit senatus ei-
dem prætori 8. Ian. 1546. super gratia concessa Franci-
sco Marię Regio, vnum, de quo ego sępius miratus sum
quòd scilicet, quando non est facta gratia pro delicto
capitali, non requiritur senatus approbatio: quod idem
expresse dixit senatus in literis concessis in causa Scri-
uani, de quibus supra facta est mentio. Ego tamen toto
tempore, quo in senatu sedi, semper vidi omnes gratias
etiam pro delictis non capitalibus à principibus con-
cessas,

cessas, in senatu interinari, & ita puto seruandum esse.

dd *dd* Successiuè quæro, nunquid statuta, seu decreta
11 concedentia liberationem, seu indulgentiam delictorum, vel disponentia, quod banniti cancellentur de banno, trahantur ad banna, vel delicta futura, scilicet committenda post publicationem ipsius decreti. Respond. quod non: & ita communiter tenetur, vt dicit Imol. in cap. fi. num. 11. de const. Et hoc, ne detur occasio delinquendi.

12 Fortius dico, quod si aliquis commiserit aliquod delictum ante publicationem ipsius decreti, *ee* sub spe tamen decreti, nullo modo est ei indulgendum, *ff* & in hoc proposito refert Gulielm. de Bened. in 2. parte repetit. c. Raynutius fol. 88. num. 115. & in 3. parte folio 49. num. 38. quod vidit Tholosæ quendam decapitari, qui sub spe, & confidentia habendi gratiam a Rege alium occiderat, & de hoc ante delictum se iactauerat, dicens, quod pro decem aureis deinde gratiam obtinuisset. Cũ autem in supplicatione hoc non expressisset, fuit iudicatum gratiam per eum obtentam fuisse subrepticiam, & ipse fuit decapitatus.

gg *gg* In huiusmodi autem generali abolitione delictorum non comprehenditur *hh* crimẽ falsi. Et ideo si fiat
13 decretum, vel statutum, quod omnes carcerati relaxẽtur soluta certa quantitate, tale statutum non extenditur ad eos, qui sunt carcerati pro crimine falsi. Et ita communiter tenetur, vt dicit Nellus de bannitis, in 3. parte secundi temporis, q. 12. quem refert Apost. ad Ang. de maleficiis in verbo, Et ad querelam, post nu. 80. Et hoc propter criminis enormitatem. Faciunt quæ dixi supra, quæstio. 58. vers. Ab hac tamen.

ii *ii* Scias etiam, quod licet de iure communi istæ abo-
14 litiones non extinguant crimen, sed tantum suspendãt processum per triginta dies secundum aliquos, item nõ prosint illis, quorum crimina sunt iam liquidata, apud nos tamen seruatur totum contrarium: nam liberantur, etiam si sint in carceribus, & iam condemnati. Et proximis annis, cum in ciuitate Laudæ esset repertus in carceribus quidam Raynutius Veronensis tempore decreti gratiæ publicati de anno 1544. qui iam per multos dies antea fuerat pro furtis damnatus ad furcas, & fuisset dilatum eius supplicium dolo Collateralis, senatus censuit ipsum gaudere *KK* beneficio decreti, & liberari,
KK 15. Nouemb. 1544. & condemnauit ad triremes per decennium ipsum Collateralem, qui corruptus suppliciũ distulerat. Vide quæ dixi infra quæst. 97. vers. Regulariter autem. Quinimo virtute ipsius abolitionis generalis solent etiam liberari illi, qui sunt in triremibus condemnati, modo sint in casu decreti. Et ita pluries declarauit senatus, & in specie in causa cuiusdam Ioannis de Zardinis condemnati ad triremes perpetuo ob falsum testimonium, 20. Decemb. 1554. I. D. P. & alterius cuiusdam Baptistæ de Alexijs condemnati ob atroces blasphemias ad triremes per decennium. 23. Decembr. 1554. I. D. P.

ADDITIONES.

a *Alia est defensio*, Farinac. vol. 1. suæ prax. tit. de inquisit. q. 6. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

b *Et hæc quidem*. Cartar. de execut. sentent. ca. 3. num. 58. & 60. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

c *Pœnas remittere*. Farinac. tit. de inquisit. d. q. 6. vol. 1. num. 1. *Bern. Ros.*

d *Et dixi quod potest Princeps.* Vide Baiard.

e *Barones seruant contrarium.* Adde, quod penes istos Regulos, seu feudatarios inoleuit practica, quod quando eorum Potestates relegant aliquem ad tempus, vt est infra quæst. 71. versic. fin. adijciunt clausulam, Plus, & minus arbitrio præfati D. Feudatarij: nam aliàs, non reseruata sibi tali facultate, sicut augere, ita nec minuere bannum possent, vt est dictum Bart. quem citat Ias. in l. centesimus, §. si ita stipulatus, in fin. ff. de verb. obligat. Aduerte tamen feudatarij Potestas, quod facta condemnatione ad mortem non potest facere gratiam feudatarius tuus, sed superior Princeps, vt hic, aliàs dici solet; Quod absoluere, & condemnare sunt sub eadem specie iurisd. vt per Dec. in l. nemo qui condemnare sub numero 4. ff. de regu. iur. & quod principes non recognoscentes superiorem, possint restituere, & gratiam facere Alcia. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumptione octaua, in principio, adde dicta per Dec. in l. Bona fides, numero 5. cum seq. ff. de regu. iur. quæ sunt ad materiam præsentis quæstionis. *Drogh.*

Vide eundem Baiardum.

f *In hoc tamen Ducatu.* Et quid de feudatarijs, Farinac. sup. nu. 3. *Bern. Ros.*

g *Ducibus Farnesijs.* Supra quæstione 57. versic. Habet etiam, adde aliud speciale fuisse concessum dictis Ducibus, vt videlicet possint vti, & nõ vti Decretis Mediolani disponentibus super donationibus, vt per Ploti. in l. si quando, §. 12. in fin. sic olim poterant gratiam concedere, & iura Principum exercere, quondam Illustrissimi Rolandus, & cæteri Marchiones huius Pallauicini status, qui erant absolutè Domini, vt attestatur Bellus consi. 37. Octauianus Vulpellus consilio suo criminali 57. nume. 4. Et est notandum in proposito, quod ex quo Illustrissimi q. Rolandus Pallauicinus Marchio, & eius successores, qui in præsenti Pallauicino statu merum, & mixtum Imperium, atque omnimodam potestatem, & iurisdictionem obtinuerunt, legisque condendæ authoritatem habuerunt, vt ex allegatis Doctoribus, ac alijs, & patet in epistola posita in principio statutorum dicti Pallauicini status, mediante fœdere venerunt in deditionem quond. Serenissimorum Ducum Mediolani, vt patet ex relatis per Curt. iun. consi. 21. maximè a numero 6. cum seqq. quo ad plenariam potestatem eisdem Ducibus, & eorum successoribus subditi non fuerunt, vt per Alciat. tract. de præsumpt. reg. 3. præsump. 3. nu. 9. Pyrrhus ad consuetud. Aurel. tit. de feudis cap. 1. ad fin. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cent. 4. casu 316. num. 29. hoc enim importat statutum in crimin. 26. lib. 2. titu. de crimine læsæ Maiestatis, faciunt tradita per Alex. consilio 13. num. 17. vol. 6. & ideo cum mediantibus talibus fœderibus facti sint socij, Parmenses, & Pallauicini, talia fœdera seruari debent, tametsi vterque status nunc gubernetur sub eodem Principe, vt est infra q. 71. versic. Quarto modo, & per ea, quæ dixit Crau. tract. de antiq. temp. par. 4. vers. 1. num. 55. cum seqq. idem Menoch. late dicto tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 100. maximè sub numero 19. Curt. iun. consi. 124. per totum, & per Feli. remissiuè in cap. Rodulphus in verb. Comitatus de rescri pti. text. in l. non dubito, §. liberatorem, ff. de cap. & postlim. reuers. latè Cottar. in l. vnic. limit. 3. tit. ratione iuris can. nu. 22. cum seqq. C. si de mom. poss. &c. Alex. consil. 140. in fin. volum. 5. Habetur in diuina Scriptura Machab. lib. 1. c. 8. & ad ornatum dictorum fœderum, quæ omnino seruari deberent; audi lector, quid ex Menippo Antiochi legato apud Romanos retulit Liu. lib. 4. Decad. 3. in hæc verba: Esse puta tria fœderum genera, quibus inter se paciscerentur amicitias, Ciuitates, Regesque. Vnum cum bello victis dicerentur leges, vbi enim omnia ei, qui armis plus posset dedita essent, ex his habere victos, quibus mulctari ipsius ius, atque arbitrium esse; Alterum, cum pares bello æquo fœdere in pacem, atque amicitiam venirent, tunc enim repeti, reddique per conuentionem res; & si quarum turbata bello possessio sit, eos aut ex formula iuris antiqui, aut ex par-

tis

tis vtriusque commodo componi; Tertium esse genus, (& hic est casus noster,) cum qui hostes nunquam fuerint ad amicitiam sociali fœdere inter se iungendam coeant, eos neque dicere, neque accipere leges; Id enim victoris, & victi esse; ex eo genere, cum Antiochus esset, mirari se se, quod Romani censeant æquum ei leges dare: at dum hic dicitur, quod feudatarij non possunt gratiam facere nisi id expresse concessum sit, vt Serenissimis Farnesijs, adde quod de iure contrarium verum est. Nam feudatarij, qui exercent Imperium, & sic possunt condemnare ad mortem, etiam attento tali iure possunt absoluere, quia, qui potest vnum, potest & alterum, l. 3. cum ibi notat. ff. de re iudic. At quomodo confiscare, & condemnare possint feudatarij distingue, vt per Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 93. num. 3. supra ad quæst. 31. versi. Item quæro, contrarium tamen aliquando euenit, vt quis absoluere possit, non autem condemnare, vt per Menoch. d. tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 43. nu. 23. & quæstione 54. sub num. 4. Nota ergo, quod ideo feudatarius gratiam facere non potest, quia eius superiori hoc reseruatum est, vt hic, & per Menoch. d. tract. de arbit. iudic. lib. 1. q. 92. num. 23. & magis, atque magis nota Iudex, vt etiam in his, quæ tibi licita, & arbitraria sunt vigore legum, vel statutorum, semper quæras consensum a tuo Principe, cognitio enim liciti, vel non, semper est reseruata superiori, Plot. in l. si quando, §. 8. sub nu. 23. ad fin. C. vnde vi, argumento eorum, quę dixit Boss. tit. de Principe sub nu. 87. *Drogh.*

h *Adde quod*, Farin d. q. 6. nu. 22. *Ber. Ros.*

i *Quinimo*, Menoch. de arbit. iud. nu. 86. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

K *Remissionem a parte*, infra q. 60. versi. pen. in fine, infra hac eadem quæstione vers. sed quæro. *Drogh.*

l *Cum quidam Medicus.* Intelligit de Domino Iosepho Pallauicino Medico, & hãc materiam, eiusque propter hoc carcerationem, & processus, vide per eundem Medicum satis diffuse tractatam in Tomo eius literarum familiarium impresso, & dicato fęlici recordationi quõdam Illustrissimæ, & Excellentissimæ Dominæ Iuliæ Sfortiæ Pallauicinæ, vxori q. Illustrissimi, & Excellentissimi D. Sfortiæ Pallauicini. *Drogh.*

m *Scias autem.* Vide Baiard.

n *Secundo quando Princeps.* Adde, quod istud est Decretum gratiosum, de quo supra q. 58. versi. sed quid si nullus in principio, & in §. Homicidium, versicu. dicunt etiam in fin. in §. læsæ Maiestatis, versic. Hinc infertur, ad fin. *Drogh.*

o *Quæro nunquid.* Vide Baiard.

p *Plenè restitutus.*] Adde & nota, quod exemptus a bã
25 no † ex mera Principis gratia, & non ex eo, quod soluit pecuniam, in qua erat condemnatus, intelligitur eriã ad famam restitutus, vt per Alex. in consil. 12. & 114. lib. 2. vbi Apostil. concordantes allegat. *Giacb.*

q *Vt dicit Boss.* tu aduerte, quoniam Boss. in lib. meo nõ dicit communem opi. esse, vt refert author hic. *Giacb.*

r *Num. 1. & seq.* Rolan. a Valle consi. 45. num. 20. in 4. volum. & Farinac. d. quæst. 60. numero 31. & sequent. *Bern. Ros.*

ſ *Haberi pro appositis.* Vide Baiard.

t *Potest tamen Princeps si velit.* Vide Baiard.

u *Et ideo si Princeps.* Farin. d. q. 6. nu. 38. *Ber. Ros.*

x *Quæ tamen nunquam mihi placuit.* Vide Baiard.

y *Quæro etiam.* Farin. d. q. 6. nu. 44. *Ber. Ros.*

z *Tempore bãni deuoluta sit hæreditas.* Hic adde, quod licet Princeps possit facere gratiam bannito, non tamen bannitus recuperat bona interim, durante eius banno alteri quæsita, plura ad hoc cumulat Alcia. d. tract. de pręsumpt. reg. 3. præsumptione 8. nume. 4. Non enim Princeps potest auferre ius interim alteri quæsitum, causa non præcedente, Grauet. pro Genero responso primo, num. 73. Arelat. in addit. ad dictam regulam tertiam præsumptione 11. litera C. Item nec recuperat fructus interim perceptos, Dec. in l. in condemnatione, §. cum verbum, num. 2. ff. de reg. iur. Pro bono autem pacis bannitus restitutus bona recuperat, supra hac eadem quæstione versic. Adde, quod pro bono pacis, Capyc. decis. 69. num. 22. supra q. 44. versi. licet autem, item si restituatur cum dictione, Plenissimè, recuperat bona, vt voluit Felin. in cap. quæ in ecclesiarum coll. 3. ad med. extr. de cõstitu. & in cap. super eo coll. 1. ad med. de offic. deleg. item recuperant bona si rescribatur, non obstante quacunque condemnatione præcedente, quam vult haberi pro non facta, Felin. in cap. quoniam coll. mihi 4. eodem tit. latè Dec. consi. 251. sub num. 7. filius tamen bãnitus, viuente patre, etiam cum bonorum confiscatione, mortuo patre etiam ab intestato non transmittit talem hæreditatem fisco, vt retuli infra ad quæstionem 78. versi. item in fiscum, est tamen remedium, si quis testando cupiat eius bona tutè relinquere bannito, ita vt post gratiam bona recuperet, vt per Duran. de art. testan. cautel. 10. sub titu. de his, qui non habent fac. testandi, ad fin. at in materia confiscationis infra q. 78. vers. vlterius quæro ad fin. & vers. sed an teneatur. *Drogh.*

aa *Impetrare gratiam.*] Hic aduerte, quod gratiam pe-
16 tens † non dicitur fateri delictum, nec iudex potest dicere volenti vti gratia impetrata, fatearis prius delictũ, alioquin non vteris illa, vt per Boss. tit. de remed. ex sola clem. prin. nu. 29. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

bb *Præsertim verò exprimat.* Adde Dec. congruè loquẽtem in l. bona fides, num. 7. cum seqq. ff. de reg. iur. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 3. casu 303. cum seq. Felin. qui refert Barbat. hic, in cap. postulasti, coll. 4. ext. de rescript. & in cap. Pastoralis, §. cum autem ad fin. de offic. deleg. *Drogh.*

bb *Præsertim vero.*] Adde, vt per Boss. tit. de reme. ex sola clemen. princ. nume. 35. vbi etiam non valet secunda gratia secundi homicidij tacita prima, adeo vt is potest impunè occidi, per Alex. consi. 114. lib. 1. & Boss. vbi supra, num. 37. & multa alia de gratia notatu digna, vide per discursum per Boss. eod. tit. *Giacb.*

bb *Præsertim vero.* Farin. d. q. 6. nu 46. & seq. *Bern. Ros.*

cc *Et quia plerunque.* Vide Baiard.

dd *Successiuè quæro.* Farin. d. quęst. 6. numero 57. & 61. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ee *Sub spe tamen decreti.* Farin. d. q. 6. nu. 57. *Ber. Ros.*

ff *Et in hoc proposito.* Vide Baiard.

gg *In huiusmodi autem.*] Adde, atque vide alios casus, qui non comprehenduntur in generali abolitione, de quibus per Caret. in pract. crim. §. homicidium 6. nume. 324. vbi etiam notanter ponit differentiam inter aboli-
17 tionem, & indulgentiam. Nam abolitio † non extinguit crimen, sed tantum instantiam iudicij, & ideo transacta Iætitia infra triginta dies, potest accusator de nouo accusare. Indulgentia vero principis, quam facit ex causa, extinguit crimen, ac extenditur ad præmissa, etiam ad falsi crimen, siue generaliter, siue specialiter indulgeat criminibus, nisi sit concessa ad partis petitionem, nam si in petitione non exprimat alia grauiora, ad ea non extenditur, vt per eundem in dicto tractatu abolitionis. *Giacb.*

gg *In huiusmodi autem.* Farin. d. q. 6. nu. 54. vbi plura alia delicta reseruat. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

hh *Crimen falsi.* Adde Bald. in cap. tuam, num. 5. extr. de ord. cognit. casus item dotis non comprehenditur sub generali lege, Negus. tract. de pign. primo memb. 8. par. sub nume. 23. item sub generali reuocatione non venit priuilegium concessum ad placitum, Capyc. decis. 116. num. 6.

num.6. Item lex noua superueniens non comprehendit casus pendentes per appellationem text. in authentico, vt cum de appellatione cognoscitur in principio, & de tali crimine falsi supra q.58. vers. Ab hac tamen. & quæstione 53. vers. frequenter fit ibi, de quo ego multoties, & quod falsum non solum in Decreto, sed nec etiam in statuto de falso loquente contineatur, vide Marsil. rubri de fideiuss. num. 29. & num. 201. vide latius per Menoch. tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. consil. 202. num. 16. & casu 306 num. 11. Ant. Gabriel. tract. com. opin. tit. de legibus, & constit. num. 6. conclu. 1. Gram. decis. 2 sub nu. 28. & generaliter in tali materia recurre semper ad Fel. in cap. nonnulli, extra de rescript. *Dregh.*

Vide eundem Baiardum.

ii *Scias etiam quod licet.* Vide Baiard.

KK *Beneficio decreti.* Farin. d. q. 6. nu. 59. & 61. *Bern. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LIX.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus, vel gratiatus per Regem, vel Locumtenentem contra expressam formam decreti, vel statuti, non debet puniri, sed relaxandus est, ne sub fide regia decipiatur.*

2 *Bannitus ex crimine infami, si cancelletur simpliciter, intelligitur etiam restitutus ad famam.*

3 *Lim. nisi esset conuictus per aliud genus probationis, quam ex contumacia.*

4 *Item nisi fuisset cancellatus, quia soluisset pœnam.*

5 *Gratiatus de delicto, an censeatur restitutus ad famam, & honores, remissiuè.*

6 *Princeps an possit remittere pœnam applicandam parti.*

7 *Princeps in casibus, in quibus non potest remittere pœnam applicandam parti, potest imponere parti silentium, & ei denegare audientiam.*

8 *Dominis duobus existentibus, quorum vnus habeat ex conuentione regimen pro duobus annis, non potest remittere pœnam bannitis ad dictam conuentionem.*

9 *Gratia non probatur per testes, sed per scripturas.*

10 *Et quid de gratia facta ab inferiori.*

Gratia, quæ non est contra, sed secundum ius, potest probari per testes.

Item si gratia semel scripta casu fuerit amissa.

Et plus fuisse dictum, quam scriptum.

11 *Gratia facta mediante pecunia an dicatur verè gratia.*

Et an reuocari possit, nu. eod.

12 *Gratia facta bannito, non tamen adhuc munita sigillo, si bannitus sub eius clypeo reuertatur, non potest puniri, sed debet curare sigilli appositionem.*

13 *Gratia concessa verbotenus, an expiret per mortem concedentis.*

14 *Et quid seruetur in Curia Romana.*

15 *Princeps omnes pœnas potest remittere, & augere.*

Gratia a Principe concessa pro delicto in suo territorio commisso, non eximit delinquentem a pœna in alio territorio imponenda, nu. eod.

16 *Princeps an possit gratiare homicidam ex animo deliberato.*

17 *Barones non possunt inconsulto Principe gratiare bannitos.*

Etiam si bannum non recepisset perfectionem, ibid.

Etiam si de innocentia banniti constaret, ibid.

Et in condemnatione ex causa ciuili, ibid.

18 *Limit. quando bannitus plures bannitos apprehendisset.*

19 *Iudex quando possit gratiare bannitos, remissiuè.*

20 *Barones, licet habeant merum, & mixtum imperium, & omnimodam iurisdictionem, non possunt gratiare post sententiam.*

21 *Barones Regni Neap. gratiant vassallos ante sententiam, & parte concordata.*

22 *Princeps Bisiniani potest componere etiam parte non concordata.*

23 *Barones prædicti componunt post sententiam, si ab ea fuerit appellatum.*

24 *Etiam quod esset causa introducta in magna Curia Vicariæ si habent primas, & secundas causas.*

25 *Barones prædicti non cognoscunt de crimine hæresis, læsæ Maiestatis, & falsæ monetæ.*

26 *Compositiones non fiunt in Regno Neapolitano pro nefando vitio, & blasphemia.*

27 *Compositiones quomodo sint faciendæ.*

28 *Barones abutentes potestate in gratiando vassallos, possunt priuilegijs priuari.*

29 *Gratia concessa de facto, non prodest, nisi obtinens credidisset concedentem habere potestatem.*

30 *Potestas gratiandi Principi reseruata, non censetur translata in feudatarium generaliter de Regalibus inuestitum.*

31 *Barones non possunt remittere pœnam infamiæ.*

32 *Nec concedere gratiam, nisi ad pœnam eis applicandam.*

33 *Episcopus non potest gratiare condemnatum ad perpetuum carcerem.*

34 *Barones quando possint facere gratias, remissiuè.*

35 *Banniti capitaliter in statu ecclesiastico non possunt rebanniri per Gubernatores, & alios officiales.*

36 *Etiam si essent banniti pro homicidio casuali.*

37 *Princeps quando possit remittere iniuriam, & damna alterius pro bono pacis.*

38 *Princeps non potest remittere pœnam parte non concordata.*

39 *Et quando id possit, remissiuè.*

Et quando partes possint cogi ad pacem, remissiuè, ibidem.

40 *Princeps quando possit pœnam remittere.*

41 *Et quid de iudice ordinario, vel delegato.*

42 *Princeps remittens pœnam non concordata parte, mortaliter peccat.*

43 *Et quid in mulcta ex vera contumacia.*

Farinac. impugnatur, ibidem.

44 *Compositio non potest fieri in Regno Neapo. non concordata parte.*

Et requiritur pro forma, vt remissio præcedat, ibidem.

Et quid si pars non querelauerit.

Et quid in transactionibus.

45 *Nisi delictum fuerit commissum in persona incognita.*

46 *Remissio in d. Regno non potest fieri per procuratorem sine speciali mandato, & quare.*

47 *Et quomodo debeat fieri, remissiuè.*

48 *Et an sufficiat remissio solius offensi.*

49 *Et quomodo de ea constare debeat.*

Et non præcedente partis remissione, officiales non possunt facere causæ relationem ad instantiam petentium compositionem, nu. eod.

Compositio facta contra formam prædictam est nulla, & ea non obstante compositus debet condẽnari, nu. eod.

50 *Et si fiat sine remissione partis, ad quos iudices sit recurrendum, remissiuè.*

Et an ipsemet iudex, qui composuit, possit compositionem reuocare, num. eod.

Et datum pro compositione erit restituendum, ibid.

Nullitas ex ijsdem actis a quocunque iudice, & inferiori potest recognosci, ibidem.

Et an teneatur necessario super nullitate pronunciare, ibidem.

Et

Et quid si fuerit petitum prouideri super nullitate. ibidem.
Officiales Baronum habent laxiores habenas in faciendis compositionibus in Regno predicto, quam officiales Regij.
51 *Pacem exposcentes per vim, & metum in statu ecclesiastico incurrunt pœnam læsæ Maiestatis.*
Officiales Baronum in d. Regno an possint commutare pœnam mortis inconsulto Prorege, nu. eod.
Et quid debeant considerare dum componunt, nu. eod.
Compositio non potest fieri in d. Regno in crimine blasphemiæ, & sodomiæ, nu. eod.
52 *Princeps an possit gratiare quò ad pœnam corporalem, & interesse publicum sine pace.*
Gratia facta sine pace parti non nocet, nec iuribus suis, num. eod.
53 *Reus obtinens gratiam sine pace, debet exulare à loco delicti.*
54 *Gratia interinata, an, & quando gratiatus possit puniri.*
55 *Et à quo Iudice sit approbanda.*
Compositio non potest fieri in atrocissimis inconsulto Principe, nu. eod.
Compositio non debet fieri cum illis, qui pluries deliquerunt, nu. eod.
Compositio cum famosis latronibus non potest fieri in Regno Neapolitano, nu. eod.
56 *Restitutio gratiosa qua dicatur, remissiuè.*
57 *Restitutus à Principe recuperat bona prohibita alienari pro familia ad familiam deuenta ob confiscationem.*
58 *Etiam quid sit restitutus sine alterius præiudicio.*
59 *Gratia quomodo probetur.*
60 *Gratia simpliciter facta, censetur facta secundum stylum gratiantis.*
61 *Dispositio omnis capit interpretationem à solito.*
62 *Rescriptum Principis de bonis alienatis an extendatur ad bona acquisita per Baronem.*
63 *Et an ad bona feudalia, & emphyteutica.*
64 *Et quomodo sit facienda, vt comprehendat bona alienata.*
65 *Et an sit opus noua apprehensione possessionis.*
Gratia quando trahatur ab bona alienata, remissiuè. ibidem.
66 *Et an ad fructus perceptos ex bonis publicatis.*
67 *Et an si trahatur, fiscus teneatur ad restitutionem pretij, fructus, & de euictione.*
68 *Et quid si Princeps ea bona donauerit, & donatarius ea vendiderit.*
69 *Vsusfructus amissus per confiscationem, an recuperetur per restitutionem, & gratiam.*
70 *Restitutio plenissima an extendatur ad bona alienata.*
71 *Potestas Principis absoluta, & ordinaria.*
72 *Impetrans gratiam pro secundo homicidio, an debeat facere mentionem primi.*
73 *Gratia quando dicatur subreptitia, remissiuè.*
74 *Et quando ex taciturnitate vitietur.*
Et quando vitietur ipso iure, ibidem.
75 *Et quid si in gratia adsit clausula, quid de subreptione, & obreptione dici non possit.*
76 *Gratia Principis in festo Natalis, & Pascatis tollit vitium subreptionis, & censetur motu proprio.*
77 *Litteræ quare dicantur obreptitiæ, & quare non valeant.*
78 *Subreptio ex facti expressione generali non euitatur, nisi exprimatur modus.*
79 *Generalis locutio non redditur subreptitia, licet in aliqua minima specie non verificetur sub genere inclusa.*
80 *Subreptio omnis in gratiosis vitiat ipso iure.*
81 *Clausula vt petitur, ex certa scientia, motu proprio, non obstantibus, quando tollant subreptionem, & quid operentur, remissiuè.*
82 *Et quid si in gratia non dicatur ad postulationem, sed postulatio gratiam præcedat.*
83 *Gratia signata fiat vt petitur, non dicitur signata motu proprio.*
84 *Et quid si Papa manu propria scripserit motu proprio, & asserat se facere ad instantiam partis.*
85 *Impetrans an teneatur probare exposita esse vera, vel excipiens opposita.*
86 *Gratia obtenta non expressa qualitate delicti, ob qua in Princeps potuisset non concedere, est nulla.*
87 *Qualitates an sint narrandæ remittitur arbitrio Iudicis.*
88 *Impetrans remissionem pœnæ iam solutæ debet narrare, se iam soluisse.*
89 *Item etiam causam, ex qua pœna fuit imposita.*
90 *Gratia in crimine læsæ Maiestatis non valet sine clausula. Motu proprio.*
91 *Iudex non potest dicere indulgentiam Principis præsentanti, quod fateatur delictum, alias non vtetur.*
92 *Narrans in precibus, se non animo deliberato homicidium commisisse, si ex actis contrarium potius appareat, poterit torqueri pro veritate sine ipsius iniuria, nisi alio modo vellet per ipsum ostendere, exposita esse vera.*
93 *Indultatus comprehendit delicta tempore concessionis nondum detecta.*
94 *Et an comprehendat delicta futura, remissiuè.*
95 *Delictum futurum non potest per Principem remitti.*
96 *Restitutio finita guerra, extenditur etiam ad mortuos.*
97 *Delinquens sub spe impunitatis, non est tutus.*
Abolitio quid sit, & quotuplex, nu. eod.
Barones in Regno Neapolitano an possint facere indultum in eorum statu, nu. eod.
Et quando, quibus ex causis, & quomodo, nu. eod.
Indultus Regij an extendantur ad vassallos Baronum, num. eod.
Indultus priuatus quid sit, num. eod.
98 *Remissio generalis an extendatur ad crimen falsi, & quando, & nu. 102.*
99 *An ad homicidium commissum proditoriè.*
100 *An ad crimen læsæ Maiestatis.*
101 *An ad solitos delinquere, & iterum gratiatos.*
103 *Abolitio generalis, quæ delicta comprehendat.*
Et an delicta commissa in officio, nu. eod.
104 *Et an crimen assassinij.*
105 *Et an extendatur quo ad restitutionem rei ablatæ.*
106 *Indultus de omnibus delictis præteritis, intelligitur parte concordata.*
107 *Abolitio, & indulgentia quomodo differant, remissiuè.*
108 *Remissio generalis an extendatur ad carceratos.*
109 *Abolitionis effectus, remissiuè.*

Alia est defensio. Adde, quòd † stante decreto regio, siue statuto, quòd quis non possit de certis delictis in eodem decreto expressis per Regem, siue Principẽ, vel eius locumtenentem generalem, & alios quoscunq; Regios officiales, & ministros absolui, aut guidari cum clausula, quòd si contra decretum fiunt gratiæ delictorum, & guidatica sint ipso facto nullæ, & nulla; absolutus, siue guidatus per Regem, seu eius locumtenentem de delictis in d. decreto absolui, & guidari prohibitis, de dictis delictis non debet puniri, sed est relaxandus, ne sub fide regia sit deceptus, ita decisum fuit per Regium consilium Cathaloniæ, vt attestatur Peguer. in quæstio. crimin. cap. 39.

2 Item † adde, quòd bannitus pro crimine ex quo irrogatur infamia, si cancellatus fuerit à banno ab habente potestatem, nulla facta mentione restitutionis, ad famã intelligitur restitutus, maximè si bannum sit in contumaciam latum, & non † in conuictum per aliud genus probationis, quàm per contumaciã; & nisi cancellatus fuerit ex

4 eo, quòd pœnam soluerit, † ita latè per Alexand. in cons. 112. vol. 2. & an gratiatus de delicto censeatur etiam re-
5 stitutus ad famam, honores, & dignitates, † vide omnino Odd. de rest. in integ. 2. q. 92. cum seq. Ghirlan. de relax. carcer. tit. de benef. & indul. prin. q. 1. & quæst. 6. & Rol. cons. 45. num. 3. vol. 4.
6 Item adde, quod † Princeps non potest remittere pœnam parti offensæ applicandam, Gram. cons. 34. & plene Menoch. de arbitr. q. 96. quando pęna debetur de iure naturali, vel gētium, sed si pęna debetur de iure ciuili, vel municipali, vel ex priuilegio Principis, tunc valet remissio. Menoch. de arbitr. iud. in 5. centur. vltimo impressa in ca-
7 su 447. num. 17. sed in casibus, † in quibus Princeps non potest remittere pœnam applicatam parti, potest tamen parti imponere silentium, & illi prohibere audientiam, vt tenent ferè omnes in l. Gallus, §. & quod si tantum, & latè comprobat Curt. iun. in cons. 310. num. 72. cum seq. volum. 3. & ad prædicta vide omnino addent. ad consil. Bertaz. 163. volum. 1.
8 Item † adde, quòd si sunt duo Domini, quorum vnus ex conuentione habeat regimen, vt puta pro duobus annis, non potest pęnam remittere bannitis, seu condēnatis ante dictam conuentionem, & dicti banniti non erunt tuti finito biennio, sed poterunt molestari, secundum Rimin. iun. cons. 33. per totum vol. 1.

Item adde, quòd iudex non potest impetrata indulgentia à Principe, dicere reo fatearis prius delictum, alias nolo, vt indulgētia Principis vti possis, Affl. in c. 1. §. naturales in 4. notab. si de feud. fuer. controu. int. dom. & agnat. & Gabriel comm. opin. libro 7. de malef. concl. 23. in fine.
9 Item † adde, quòd gratia Principis, licèt quantum ad validitatem non requirat scripturam, tamen quò ad probationem requirit, & per testes probari non potest. Boss. de remed. ex sol. clem. Princip. nu. 54. Boer. decis. 348. nu. 5. Cott. in memorab. in verb. gratiam a Principe, Natt. in cons. 402. num. 31. & in cons. 410. nu. 11. reddit rationem, quare gratia requirat scripturam ad probationem, sed qualitates gratiæ possunt probari per testes, Abb. in cap. auditis in 2. notab. de restit. in integr. & Felyn. in c. 2. col. 7. de probat. & Soc. cons. 287. Rot. decis. 321. Bellam. decis. 746. sed vide etiam Cassan. super consuet. Burg. fol. 237. num. 180. & ibi num. 185. attestatur, quòd fuit ad-
10 missa probatio gratiæ per testes; & dicit † etiam, quòd gratia facta ab inferiori potest regulariter probari per testes; vide etiam infra, versic. quæro nunquid. * sed ad prædicta videndus est Ripa in rubr. de constit. nu. 51. cum sequen. vbi dicit, quòd quando gratia non est contra ius, sed secundum ius, potest probari per testes, & similiter si agatur de probando tenorem gratiæ simul scriptæ, sed casu amissæ & quòd etiam probari potest plus fecisse dictum, quam scriptum.
11 Item † adde, quòd gratia facta mediante pecunia verè dicitur gratia, non obstante pecunia, si gratia præponderet, Socin. cons. 4. colum. 2. volum. 2. Curt. sen. consilio 49. colum. 3.

Item adde, quòd gratia Principis capta pecunia, reuocari non potest, ex quo transit in contractum irreuocabilem, Bald. in l. qui se patris, C. vnde liberi, versic. hoc scias Rom. sing. 457. an iudex, Felyn. in c. 1. de probat. & Brun. cons. feud. 12. col. 10.
12 Item † adde, quòd gratia facta bannito, licèt sigillo non fuerit insignita, tamen sub clipeo litterarum remissus non debet decapitari; & potest curare, vt sigillum apponatur impunè. Mandos. in glad officium cancellariæ in §. vt proprium in glos. sigillum column. 6. pag. 311. vbi dicit, euasisse quendam a pęna mortis: & in hac materia gratiæ vide omnino D. Odd. in tract. de restit. in integr. q. 92. vbi plenè.
13 Item adde, † quòd si gratia tantum verbo conceditur, aut fiat, non reuocatur morte concedentis, sed debent litteræ fieri tempore successoris, faciendo mentionem de
14 concessione prædecessoris, & est hodie practica † in Curia Romana, vt si Pontifex, qui fecit gratiam, moriatur ante bullas expeditas, successor concedat bullas, & super hoc adest reg. cancellariæ, quæ est octaua in ordine, incip. Item voluit, quòd concessa per prædecessorem, & ad prædicta vide Cassan. in consuet. Burg. fol. 237. num. 180. cum seq. vbi latè.
15 *b Et hac quidem.* Adde, quòd † sicut Princeps omnes pęnas remittere potest, ita quoq; per contrariū illas augere potest, & maiores inducere, Alcia. in l. quos nos hostes, ff. de verb. sign. & Soc. iun. cons. 68. num. 48. vol. 3. & in his statur Principis voluntati, etiam quòd inordinatè processerit, seu procedi iusserit ad pęnas capitales, vt latè idē Soc. in consil. 92. vol. 2. & qui non vult stare eius voluntati, contrarium faciat, si potest.

Item adde, quòd gratia à Principe concessa pro delicto in suo territorio commisso, non liberat delinquentem à pęna in alio territorio imponenda, Oldr. cons. 73. & Boss. in tit. de foro compet. num. 85.
16 Item adde, quòd † Plot. in cons. 73. num. 45. vsque ad fin. multum eleganter tenet, quòd Imperator, Rex, nec alius Princeps nō potest facere gratiam, nec liberationem pęnæ mortis homicidæ, qui animo deliberato occiderit, etiā si vtilitas publica suaderet, & quod pacem, & remissionem ab offenso obtinuisset, de quo vide ea, quæ nouissimè tradit Farin. quæst. crim. in q. 6. num. 15. cum seq. vbi latissimè de hoc articulo tractauit.
17 *d Et dixi, quod potest Princeps.* Adde, † quòd hoc procedit, etiamsi bannum perfectionem non recepisset, & de illius banniti adhuc carcerati innocentia constaret, nam adhuc restitui non poterit, sed opus erit Principem consulere, l. 1. §. vlt. & ibi Marsi. nu. 46. ff. de quęst. post Bart. & alios, Rimin. cons. 21. nu. 2. lib. 4. procedit etiam in condem-
18 natione ex causa ciuili, Aret. cons. 89. Fallit † tamē, quando bannitus plures alios bannitos apprehenderit, & eos ad Ciuitatem conduxerit, à qua ipse, & alij erant banniti, tunc enim solus Iudex poterit rebannire, ex. est. singularis in l. non omnes, §. fin. ff. de re milit. quem notat Roman. sing. 538. nullus, Menoch. de arbitr. iudic. q. 92. nu. 5. cum seq. & Farin. q. crim. q. 6. num. 10. cum seq. vbi
19 ponit multas ampliationes, & limitationes † an Iudex possit gratiare bannitos.
20 *e Barones seruent contrarium.* Adde, quòd † Barones habentes merum, & mixtum Imperium, & omnimodam iurisdictionem in causa capitali, post sententiam non poterūt facere gratiam, Iacob. de S. Georg. in tract. de feud. in glo. cum mero, & mixto imperio nu. 9. & an consuetudo tribuat huiusmodi iurisdictionem gratiandi, & an præscribatur, cum sit de regalibus, vide Cassan. in consuet. Burg. fol. 242. nu. 12. cum seq.
21 Item adde, quòd † in Regno Neap. oēs ferè Barones habēnt priuilegia gratiandi, siue componendi delicta vassallorum ante sententiam, quando adest partis remissio,
22 exceptis † Principibus Bisignani, qui habent potestatē, etiam parte non concordata, & dicta priuilegia interpretantur, vt & post sententiā componere, vel indulgere pos-
23 sunt, pendente † tamen appellatione, quis appellatio introducta fuisset in magna Curia Vicariæ, si Barones ha-
24 bent primas, & secundas causas † ita Franch. in deci. 370. vol. 2. & faciunt tradita per Placam epit. delict. lib. 1. c. 39. nu. 17. & 28. Sed aduertendū est, quòd Barones non habent cognitionē criminis læsæ Maiestatis, hæresis, & falsę mo-
25 netę † in quibus delictis se nullo modo intromittere possunt, cū sint de reseruatis Principi, etiam quod in priuilegijs reseruata non fuissent, ad latè tradita per Isern. & Affl. in titu. quæ sint regalia, de vsib. feud. & de crimine sodomiæ, & blasphemiæ Dei, Iesu Christi, & gloriosissimæ
26 Mariæ Virginis componere non possunt, † per Reg. nouel. pragmat. Regis Philippi incipien. *con grandissima*

ragione fol.437.licèt dicta delicta punire valeant,& quo-
modo sint faciendæ remissiones, vt compositiones sint
validæ, Carau. in ritu 283. & 284. cum alijs duobus se-
quentibus, vide etiam quæ posui in versic. sequenti ibi,
quinimo in hoc Ducatu, & de materia compositionum,
27 † & quomodo sint faciendæ, habetur per Carau. in d. ri-
tibus Ioan. Anton. de Nigr. capit. 221. incip. exercere vo-
lentes, Fab. Monteleo, in sua praxi super quatuor literis
arbitr. in quinta parte per totam, Luci. Foller. & Nunc.
Tartal. in comment. super pragmat. de composit. vbi la-
28 tissimè ad saturitatem. Et Barones † in componendis
delictis, si sua abutuntur potestate, aggrauando Vassal-
los, priuilegijs, & sua iurisdictione priuari possunt per
Regiam pragmat. Caroli Quinti incipien. mandamus
sub titu. de Baronibus, & eorum officio, Afflict. in con-
stit. rei vendicatione,& Ioan. Anton. de Nigr. in cap. gra-
uamina, num. 50. vbi plenè de grauaminibus vassallorum
tractauit.

29 Item adde, quòd † gratia de facto concessa non pro-
dest criminoso, etiam quòd impetrans ignorasset pote-
statem illius, qui gratiam concessit, & credidisset illum
posse dare gratiam, sed poterit iterum per Principem
capi, & detineri, ita tradit Cassan. in consuet. Burgund.
fol. 244. vers. sed quia vtebatur de facto.

30 Item † adde, quòd hæc potestas soli Principi reserua-
ta in feudatarium, etiam de regalibus in genere inue-
stitum, translata non censeretur. Felyn. in capit. quæ in
ecclesiarum, columna decimasecunda, de constit. Luc. de
penn. in l. contra rempubl. C. de re milit. libro decimose-
cundo, Afflict. in titu. quæ sint regal. numero sexagesi-
mooctauo, & Osasch. decis. 101. numero decimosecun-
do, & Bart. in l. acta, §. amplianda. ff. de re iudic. vbi di-
31 cit, quod Comites, † & Barones pœnam infamiæ, vel
aliam pecuniariam remittere non possunt, & Boss. in titu.
de remed. ex sol. clem. Princip. numero quinquagesimo-
primo dicit, feudatarios non posse subditis suis concede-
32 re gratiam, nisi ad bona, † & pœnam, quæ eis applican-
33 tur: nec Episcopus † potest remittere condemnatos ad
carcerem perpetuum, cum hoc spectet ad supremum
Principem, secundum Ioan. Fab. in l. pœnam, C. de pœn.
quem refert, & sequitur Cassan. in consuet. Burgun. fol.
242. numero vndecimo. Et an Barones, & feudatarij
34 gratias facere possint, † vide omnino nouissimè Farinac.
quæstio. crimin. in quæstio. sexta, numero secundo, cum
sequen.

35 Item adde, † q; in statu ecclesiastico legati etiam à la-
tere, Gubernatores, & alij officiales non possunt reban-
nire, seu remittere capitaliter bannitos, vt per constit. 8.
Pij II. de qua in Bullar. fol. 81. & licèt loquatur de banni-
tis pro homicidio, fuit tamen extensa ad alios pro quo-
cunq; capitali crimine bãnitos, per Iul. II. in constitut. V.
fol. 153. & postmodũ dict. constitutiones per multos alios
Pontifices cõfirmatæ fuerunt, præsertim per Pium quin-
tum in constitut. 13. vers. & subsequenter sanctæ memor.
fol. 919. & nedum non possunt facere gratias, seu com-
positiones cum bannitis pro homicidio animo delibera-
36 to, † sed nec etiam cum inquisitis, seu condemnatis de
homicidio in rixa, seu casu fortuito, non alio quouis mo-
do facto, pro quo pęna ordinaria, vel extraordinaria im-
posita, vel imponenda esset, vt per Pium quartum consti-
tutio. 104. fol. 810. circa vero alia delicta possunt facere
compositiones, & gratias, vt quotidie faciunt.

h *Adde, quòd pro bono pacis.*

37 Adde, † videndum Luc. de penn. in l. vnica de publi.
lætitiæ, vel consul. num. 66. vbi latissimè.

i *Quinimò in hoc ducatu non solet.*

38 Adde, q; hoc est † est etiam de iure communi, q; Prin-
ceps non possit remittere pęnam parte non concordata,
per l. 2. C. de precib. Imper. offerend. ita dicit Andr. de
Isern. in titu. de cap. qui cur. vend. in quęst. de Curia Ca-
puana, & vide Ruin. in cõs. 60. vol. 5. Bal. in l. venia, C. de
in ius vocan. 3. & vlt. notab. & in l. quicunque, C. de seru.
39 fugit. vlt. col. & quando possit remitti † delictum, etiam
inuita parte, & compelli partes ad faciendum pacẽ, vide
Paul. de Cast. cõs. 195. viso processu inquisitionis, & quan
40 do possit † Princeps remittere, vide Andr. de Isern. in
tit. quę sint regalia, §. & bona, Paul. de Cast. in cons. 119.
41 & Menoch. de arbitr. iud. q. 96. & ibi † etiam, quid de Iu-
dice ordinario, & quid de delegato, & Ploc. in consil. 78.
num. 33. vbi latissimè in suis, & in cons. 73. num. 57. inter
cons. crim. diuers. vol. 2. & Farin. in q. 6. nu. 15. cum mul-
tis seq. in quibus locis attestatur, q; de generali consuetu-
dine totius Italię, & totius Orbis ita seruatur, q; Princi-
pes non solent remittere pęnas, nisi prius parte cõcorda-
42 ta, concludendo, quòd Princeps † illud facere non pos-
sit, aliàs, quòd facit contra conscientiam, & mortaliter
peccat, secũdum D. Thomam in 2. secundę quęst. 63. ar. 4.
vers. sed Princeps, Paris de put. de synd. in verb. composi-
tio cap. 7. num. 11. & Gram. cons. 34. num. 1. & voto 35.
43 num. 9. & hoc † etiam est seruandum in mulcta ex vera
contumacia, vt per tex. in c. venerabilibus, §. porrò, vers.
secus. de sent. excomm. in 6. vide etiam Bertaz. in consilio
163. cum addit. vbi loquitur de parte tangente officiali,
& quando pęna debetur parti de iure ciuili, vel ex statuto,
vel priuilegio Principis; vel de iure naturali, vel gentium;
& quibus casibus Princeps pęnam parti applicatam tol-
lere possit; & an possit imponere silentium, de qua mate-
ria ibi multum latè tractatur; & gratia facta homicidæ,
vel alij delinquẽti, si non pręcesserit pax, & remissio par-
tis offensę, vel hęredum, non valet, etiam quòd esset facta
de plenitudine potestatis ab Imperatore, vel à Rege, nam
pars offensa, vel hęres non recipit honoris sui recompen-
sationem, vbi via iuris non punitur iniurians, vel offen-
dẽs, sed absque pace Princeps ei gratiam facit, vt ait Bea-
tus Thom. artic. 4. & ita Bald. & Comes Bened. de Plotis
requisiti à potentissimo Io. Galeatio Duce Mediolani re-
sponderunt, vt habetur in consil. 6. inter consil. crimin.
diuers. tomo 2. & alius Plotus in consilio 73. numero 52.
cum sequen. eod. tomo dicit, quod de iure diuino vide-
tur, quod requiratur pax offensi, vel hęredum, & quòd
absque ea, etsi esset Imperator, Rex, aut Dux non possit
facere gratiam, ac liberationem pro aliquo delicto, etiam
alias gratiabili, & ibi latissimè hanc quęstionem tracta-
uit. Ex quo, ni fallor, opinio D. Farinac. in quęst. 5. numero
12. dicentis gratiam, siue compositionem sine pace vali-
dam esse quo ad fiscum, nullo modo sustineri potest, si n.
dicta distinctio esset vera, vtique Diuus Thomas, & prę-
dicti doctores illam non ignorassent, & ideo secundum
eorum opinionem veram, & sanctam semper est iudican-
dum, & ad prædicta faciunt etiam, quæ posui supra in
44 quæst. 2. num. 13. & in † Regno Neapol. non potest de-
ueniri ad aliquam compositionem, nisi prius parte offen-
sa concordata, per ritum 275. & pragmat. 4. sub titu. de
composit. quæ vult pro forma, vt in primis, & ante om-
nia partium remissio præcedat, quæ seruanda omnino
est, alias actus est nullus, nec per æquipollens seruari
posset; & hoc procedit etiam, quòd ex officio sit proces-
sum super aliquo delicto; & pars non querelauerit, quia
tunc etiam requiritur remissio partis ante compositio-
nem, ita tradit Luci. Foller. in d. pragm. 4. de composit.
numero 101. hoc quoque tenuit Carau. in d. ritu 272. nu.
20. & dicta pragm. & aliæ loquentes de compositionibus
habent locũ, & procedunt tam in transactionibus, quàm
in compositionibus, vt per Luci. Foller. vbi supra, nume-
ro sexagesimoquinto, & Carau. in ritu 276. & per prag. 3.
de composit. nec potest fieri compositio saluo iure partis,
quando non adest remissio, vt disponebat ritus 274. qui
fuit correctus per d. ritum 275. vbi plenè per Carau. &
45 in ritu 272. & ibi numero 28. habetur, quòd † si deli-
ctum fuerit commissum in persona incognita, ex quo re-

missio haberi non possit, quòd tunc eo casu poterit ob-
seruare ritum 274, idest componere inquisitum, & pro
interesse partis recipere cautionem de stando iuri cum
parte quandocumq; superuenerit; nihilominus consu-
luit iudicibus, vt talem compositionem non faciant abs-
46 que licentia Proregis. Vlterius, † hodie in dicto regno
remissio per procuratorem etiam cum speciali mandato
non valeret, quia is, qui habet remittere, debet coram
officiali id agere per nouissimam pragm. 7. §. *Vna de
las causas*.in titu.de composit. & ratio dictæ pragm.fuit,
vt in ea dicitur, ne partes offensæ per vim, vel metum fa-
cerent remissiones, & ita habetur per Carau. in d. ritu
47 273. & 275. sub num.7. in quibus ritibus docet, † quo-
modo in regno hodie fieri debeât remissiones partium,
vt compositiones delictorum sint validæ, & sola remis-
48 sio † morientis non sufficit, sed requiritur remissio om-
nium, quorum interest, idest, eorum quibus successio
defertur, & omnium, qui sunt in eodē gradu, per prag-
49 mat.8.de cōposit.& per ri.275. & datur forma, † quo-
modo constare debeat de remissione partis offensæ, de
qua prius debet apparere in actis, antequàm fiat compo-
sitio. Fab.de Monteleo.in prax.arbitr.par. 5.num.13.fol.
380. vbi latissimè de materia compositionum, quem re-
fert, & sequitur Nunci. Tartal. super pragmat.8.incip.
Nelli anni passati, sub tit.de compositionibus,& per ea-
dem pragmaticam prouisum fuit, quod officiales non
possunt facere relationes, quando inquisiti petunt se ad-
mitti ad compositionem; nisi prius cōstiterit de partium
remissione: & quando compositiones fiunt contra for-
mam constitutionem, rituum, & pragmaticarum re-
gni, sunt nullæ, & inualidæ, & rei compositi, non ob-
stante compositione, vltimo supplicio sunt condemnan-
di, Gram.vot.35.& ibi latè quæ sint consideranda in cō-
positionibus fiendis,& in cons.34.consuluit contra quē-
dam Panarellum, qui obtinuerat gratiam à Prorege non
habita remissione partis, vide etiā Luc.Foller. in d.prag-
mat.4.nu.95.sub titu.de compositionibus, vbi dicit com-
positionem factam prius, parte non concordata, esse nul
50 lam,& inualidam. Et † ad quos iudices sit recurrendū,
quando compositiones fiunt nulliter. Carau.in dicto ri-
tu 273. & Foller. in pract.crim.in verb. audiantur excu-
satores, num.117.in 4.fol. in quo plura sunt, quàm in
alijs, & si aditus fuerit iudex, qui fecit compositionem,
nullam, ipsemet reuocare poterit, & cognoscere super
delicto, & datum pro compositione erit restituendum.
Paris. de syndic. in verb. an si delinquens in fine, quem
sequitur Carauit.in d.ritu 273.in finalibus verbis,& Fol
ler. vbi supra num.118. nam quæ fiunt contra leges, ha-
benda sunt pro infectis, & ipso iure non valent. Fab. de
Monteleo. in prax. arbitr.par.5.in verb. facta composi-
tione num.4. fol.446. & Vant.in tracta. de nullita.in ti-
tu. de nullit. ex defectu process. numero 118. Quinimò
quando nullitas ex eisdem actis, & processu resultat, à
quocunque iudice etiam inferiori poterit cognosci su-
per negotio principali, dummodo sit iudex ordinarius,
& quod inferior possit cognoscere de nullitate gratiæ
superioris, quando opponitur à parte, tenent communi-
ter Doct. in c.cum venissent, de iud & ibi precipuè Fely.
num.1.& Deci.num. 5. & Ferran. Gargia.in consil.125.
num.17. inter consil.crimin.diuers.tomo 1. & necessario
super nullitate non erit pronunciandum, cum dicatur
incidenter deducta, ita latè per eundem Vant.in titu.co-
ram quo nullit. propo. poss.num.13. Capyc. decis.1.nu.
36. & Paul.de Castr. in consil. 252. per totum volum.1.
vbi plus voluit, quòd sententia lata super negotio prin-
cipali sit valida, non pronunciato super nullitate, etiam
quod expresse petitum fuisset, licet Iudex non benefa-
ceret. Et in d. Regno Officiales Baronum, qui habent
potestatem componēdi delicta, siue gratiandi, habēt la-
tiores habenas in compositionibus faciendis, quàm offi-
ciales Regij, qui non possunt componere, siue commu-
tare delictorum pœnas, pro quibus veniret imponenda
pœna mortis, vel membri mutilationis inconsulto Pro-
rege Regni, per pragm.2.incip. Et ne sperata delictorum
venia, sub titu.de composit. quæ non habet locum in of-
ficialibus Baronum, vt per Io. Anto. de Nigr.in cap. ne
peruersorum, num.8. & Carau. in ritu 272. num. 7. qui
tamen non possunt componere, nisi concordia partis læ-
sæ præcedente, (quod etiam expresse dicitur in eorum
priuilegijs,) & alijs supradictis requisitis; & licet in hoc
maiorem auctoritatem habeant, debēt tamen benè ad-
uertere, quid agant in componendis, siue gratiandis de-
lictis, per Pragmat.mandamus sub titu.de Baronibus, &
eorum officio, qua prouisum est, vt Barones, & eorum
officiales debeant delinquentes debitis pœnis punire,
aut puniendos mandare; & quòd eorum priuilegijs nō
abutantur, ne de eorū abusu pro iustitia contra eos pro-
uideatur, & ita etiam latè tradit Luci. Foller. in d.prag-
mat.de composit.num.95.& seq. Sed aduertendum est,
quòd nec ipsi, nec Regij officiales possunt aliquo modo
componere crimen sodomiæ, & blasphemiæ, per pragm.
2.de sodomia, & pragm.5. de æditis per Illustris. Card.
51 de Granuela. At † in statu Ecclesiastico ad prouiden-
dum, ne paces fiant per vim, & metum, inferentes mi-
nas pro habenda pace incurrunt pœnas criminis læsæ
Maiestatis, & alias pœnas, de quibus in Bulla Innocent.
VIII. fol. 128. & Pauli II. fol. 98. & licèt supradictæ
Bullæ sint locales in Vrbe, fuerunt tamen per Clemen.
VII. extensæ per totum statum Ecclesiasticum, vt in d.
Bulla.fol.287. & postmodum cōfirmatæ per pium IIII.
& V. & alios Pontifices, vt apparet in d.Bullario nouiter
impresso; Sed in d. statu nō curant de tot remissionibus,
& concordia partium, quia vt plurimum, Gubernatores
nulla habita consideratione, quòd mortaliter peccant,
solent componere delicta etiam enormia, & gratias fa-
cere absque aliqua pace, siue concordia partis offensæ;
& aliquando ponunt clausulam in rescriptis, habita pa-
ce, vel humiliter petita, vel seruato exilio, sæpè à Ciuita-
te tantùm, donec pacem habuerint; & hoc quam sit in-
stum, & honestum, me remitto: Summi Pontifices hoc
nempè non faciunt, quibus reseruata est gratia homici-
dij, quam non concedunt, vel raro, & cum maxima cau-
sa, nisi prius pax secuta fuerit; & miror, quòd ad illud
maximum inconueniens non prouideatur. Contrarium,
52 † quod imò Princeps, quò ad interesse publicum, & ad
pœnā corporalē sine pace remittere possit, tenet Thom.
2.2. quæst.77. num.1. Bart. Ias. & alij in l.venia, C.de in
ius voc. Boer. quæst.65. Boss. in tit.de remiss.ex sol. clem.
Princip. Plot. consil.78.num.32. Couar.lib.1.variar.re-
solut.cap.20.num.8. tamen pace non facta ipsi parti, &
iuribus suis gratia non nocet, Paul.de Castr. consil.423.
volum.1. Osasch.decis.134.num.11. hoc autem non est
verum, ita simpliciter in qualibet remissione Principis,
sed specialiter in ea, quæ fit pro bono pacis, & sic cum
causa, & ita sunt intelligendi Doctores supra allegati,
vt tradit Q. Farinac. in dicta quæst. 6. sub numero 18.
cum sequen. vbi multum doctè hanc quæstionem exa-
53 minauit, & † quando reus obtinet gratiam delicti sine
pace, debet exulare à loco delicti ad euitanda scandala.
Deuteron. cap. 19. ibi ad vnam Vrbium confugit; &
54 si † gratia non interinatur ob grauitatem delicti, tunc
reus restituendus est pristinæ libertati, ne Principis au-
ctoritate deciperetur, l.1.C. de his, qui veniam ætat. impetr.
Boss. in titu.de remed. ex sola clem.num.42. Si vero non
veniret interinanda ob defectum verificationis conten-
torum in precibus, vel ob subreptionem, deberet pu-
niri; posset tamen iterum Principem supplicare, ac ob-
tinere ampliorem gratiam ad remouendum dubium.
55 Marc. quæstio. 504. in fin. & † cognitio approbationis
gratiæ ei iudici spectat, in cuius territorio reus deli-

quit,

quit, l. 1. & auth. qui in prouincia, C. vbi de crim. agi oport. nisi à Principe causa cōmissa fuerit, vt plenè per Ant. Solam in const. Sabaudiæ in Decret. Gratian. gl. 1. nu. 2. fol. 195. Item adde, quod iudex non potest compo nere in atrocissimis inconsulto Principe, nec debet com ponere cum illis, qui pluries deliquerunt, Paul. Ghirlād. in tract. de relax. carcer. cap. 2. & 3. & in regno Neapol. fuit prouisum per cap. regni incip. Ne peruerso, quod famosi latrones, & alij malefactores grauiorum scelerum non admittantur ad compositiones, sed hoc malè seruatur per Barones, qui volunt pecunias.

m *Scias autem.* Adde, quod hoc potest facere Princeps cum bona conscientia, quando non est pars, quæ accuset, & quando remissio non tendit in graue detrimentū Reipublicæ, quia alias non potest Princeps remittere cum bona conscientia, ita Sanct. Thomas in 2. 2. quæst. 67. art. 4. quem refert, & sequitur Gomez. de delictis ca. 13. num. 38.

Adde videndum ea, quæ posui infra sub num. 97. vbi latè de hac materia.

o *Quæro nunquid.* Adde, † quod hanc materiam resti-
56 tutionis gratiosæ excellens D. Oddus in suo tracta. de restit. in integr. q. 95. 96. 97. 98. & 99. eleganter, & diffusè more suo tractauit, vt nihil amplius desiderari possit, & ibi decidit omnes casus, qui in hac materia contingere possunt.

57 Item † adde, quod restitutus ex Principis indulgentia, recuperat ex mente testatoris bona prohibita alienari, vt conseruarentur in familia, quę propter publicationem peruenerant ad illos de familia, etiam quod Prin-
58 ceps † dicat in gratia, ad bona sine alterius præiudicio, ita notabiliter tradit Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Albanus in cons. 1. nu. 18. & 20.

59 Item adde, quod † gratia Principis non probatur per testes, Bal. in l humanum ad finem, C. de legib. ita etiam Cort. in memorab. in verb. gratiam, & Boss. in titu. de remed. ex sol. clem. nu. 54. Et licet non possit probari per testes, tamen gratiæ, vel priuilegij qualitates poterunt probari, Abb. in c. auditis in 2. notab. de rest. in integr. & Deci. cons. 297. & tradit Rot. decis. 331. Romana curia, & Bellam. decis. 246. vide etiam Natt. consil. 402. num. 31. & 420. num. 11. volu. 2. Sed ad prædicta, quomodo gratia Principis probetur, vide omnino Mascar. de probat. concl. 845.

Y *Haberi pro appositis.* Adde, quod ista interpretatio est de iure facienda, Boer. in decis. 64. num. 5. & Boss. in d.
60 tit. de remed. ex sola clemen prin. nu. 7. dicit † aduertendum esse, quod vbi Princeps non soleret facere gratiam, nisi ratione personę, cessaret difficultas, quia intelligere-
61 tur Princeps secundum vsum suum fecisse, quia † omnis dispositio capit interpretationem à solito, Inno. in c. olim in princ. de verb. signif.

r *Potest tamen Princeps, si velit.* Adde, quod restitutio
62 facta per Principem de bonis alienatis, trahitur etiā ad bona acquisita per Baronem, in cuius territorio erant bona confiscata, vt per Cassan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 5. nu. 142. fol. 223. & ibi dicit Cassan. quod subsistente causa fieri potest, sed Boss. in tit. de remed. ex sol. clem. nu. 53. tenet, quod hoc Princeps facere non potest. In hac materia vide Boer. q. 64. nu. 5. Ofasc. decis. 90. nu. 14. Bursa. cons. 54. num 20. Ruin. cons. 45. vbi plures casus distinguit, vol. 4. Dec. cons. 257. in fi. & Neuiz. cons. 68. n. 47.
63 qui consuluit contra Decium. Et an † contineantur etiā feudalia, & emphyteutica, Natt. cons. 471. hic allegato, formam autem litterarum gratiæ, idest clausularum, vt
64 bona tertijs alienata comprehendantur, docet † Cagn. remissiuè in l. ea sola, nu. 13. ff. de reg. iur. & Pars. in cō sil. 1. nu. 38. cum sequen. vol. 4. & si in eis inserantur vberes clausulæ, de quibus in decis. Rom. 64. in nouis, acquiritur etiam pristina possessio, sine alia noua apprehē-
65 sione, † vt per Pont. tract. de spolio lib. 3. num. 29. Et circa istam quæstionem, quando gratia trahatur ad bo-
65 na alienata, † vide Menoch. de recup. poss. remed. 10. nu. 101. cum seq. vbi plenè tractauit, & ibi num. 113. quod restitutio per viam iustitiæ, & non per gratiam dicitur etiam trahi ad alienata, vide etiam Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 2. nu. 43. vbi tenet gratiam non comprehendere alienata, etiamsi Princeps expressè dixerit, quod restitutio trahatur ad bona in alium translata, quod tamē per eum ibi limitatur, vide omnino, & Viu. com. opin. 78. & ibi dicit etiam, quod restitutio Principis trahitur ad bona, quæ filijs erant attributa, & ad bona, si ex forma statuti pro parte hæredibus interfecti, applicarētur: sed quocunque casu bannitus non recuperaret fructus
66 † à fisco, nec ab alio, nisi causa iustitiæ restitueretur, tunc enim recuperaret etiam fructus. Et an gratia delicti trahatur ad bona alienata, vide nouissimè tradita per Farin. in tract. suo quæst. crim. in quest. 6. nu. 33. cum sequen. vbi ponit multas ampliationes, & limitationes, &
67 etiam quando gratia † trahitur ad bona alienata, an fiscus ad restitutionem pretij, & ad fructus, & de euictione teneatur. Et vide etiam Gomez. de delictis ca. 13. sub nu. 39. vbi concludit, quod ille, cui per legem, vel hominis dispositionem bona delinquentis sunt applicata, non tenetur ea restituere, nec sibi auferuntur, siue sit apprehensa possessio, siue non.

68 Item adde, quod † si Princeps donaret bona cōfiscata, & donatarius ea venderet, & postea Princeps dicta bona condemnato restitueret, emptor non potest ad rei euictæ pretium agere contra venditorem, sed contra fiscum; nam euictio vbi fit facto Principis, venditor ad restitutionem non tenetur. Puteus decis. 381. in causa Bononien. lib. 3. vbi tractat de bonis Bentiuolorum, quę de anno 1506. à Iulio II. fuerunt confiscata, & per Bononienses Card. Papien. alienata, & postmodum de anno 1514. per Leonem X. ipsis Bentiuolis restituta.

69 Item adde, quod † extincto vsufructu per confiscationem, si vsufructuarius haberet gratiam, & libertatem recuperaret, non videtur recuperasse vsumfructū, postquam semel fuit extinctus, vt per Deci. consilio 621. & Ias. in l. si is, qui pro emptore, num. 89. vers. sicut secundum, ff. de vsucap. non obstantibus allegatis per Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, in 4. limit. num. 1. ff. de verb. signif. quia ibi loquitur de vsufructu annuo, sed Borgn. Caualcan. in tract. de vsufruct. mulieri relicto, nu. 235. vers. & extincto vsufructu, tenet, quod vsusfructus semel extinctus, siue sit annuus, siue sit vnicum legatū, amplius renasci non possit.

x *Quæ tamen nunquam mihi placuit.* Adde, quod † idē
70 tenet Cassan. in consuet. Burg. rubr. 1. §. 5. nu. 143. folio 225. vbi dicit, quod si gratia contineret bona alienata, duo absurda sequerentur, vnum quod fieret per indirectum, quod videtur fieri non posse per directū, aliud quod Princeps non administraret iustitiam, & de potestate Principis latissimè habetur per Pinel. in repet. l. 2. C. de rescind. vend. in rub. c. 2. per totum, & ibi nu. 245.
71 egregiè impugnat † illā distinctionem, quam multi Doctor. faciunt, distinguendo potestatem absolutam Principis ab ordinaria.

aa *Impetrare gratiam.* Adde, quod † hoc procedit tribus
72 concurrentibus, primo quod sit homicidium, vel simile delictum, pro quo gratia obtineretur: secūdo, quod pro illo sit facta gratia, prout in effectu volunt Syluan. cons. 50. num. 1. & 12. Tertio, quod pœna sit capitalis, prout secunda, pro qua gratia vltimo obtinetur, & ab eodem Principe non diuerso sint gratiæ concessæ, vt per Sylu. d. cons. 50. nu. 12. & per Bursat. cons. 177. num. 23. cum seq. vol. 2. & nouissimè per Farin. var. quæst. in quæst. 6, num. 47. cum sequen. vbi dubitat de prædictis tribus limitationibus, siue requisitis, de quibus ego quoq; valdè

dubito per rationem, quam ipse allegat, & quia, vt hic
dicit auctor, volens impetrare gratiam, debet exprime-
re in supplicatione omnia, quæ potuissent verisimiliter
retrahere animum Principis a concessione gratiæ, si ea
sciuisset, & cũ mihi bis casus contingerit, consului Prin
cipem iuxta consilium Alciati in c. cum ab homine, nu.
44. de iudic. & Couar. var. resol. lib. 1. cap. 20. num. 8. &
nunc reperio, quod Farinacius idem consulit in loco su
73 pra citato, & gratia quo pacto † probetur subreptitia, la
tè per Mascar. de probat. conclus. 846. Et etiam tenetur
facere mentionem, non solum de delicto, de quo gratiã
habuit, sed etiã de delicto, de quo fuisset punitus, alias
gratia esset nulla, secundum Bal. in l. quicũque, C. de ser,
fug. & in l. 3. de Episcop. aud. gl. Abb, & Io. de Anan. in
c. 1. de cleric. percus. Bar. in l. si cui. in fine, ff. de accus. &
Afflict. in const. cum vniuersis, nu. 8.

74 Item adde, quod † gratia non vitiatur ex omnibus
tacitis, quæ mouissent Principem ad non concedẽdum,
sed ex eis tantum, quæ sunt expressa a iure. Aegidius
decis. 698. incip. conclusio extra rotam, & Brun. consil.
feud. 11. & Feli. in c. postulasti, col. 3. vers. declara etiam
notabiliter, extra de rescript. Boss. in titu. de remed. ex
sol. clem. princip. num. 34. cum sequen. Rot. decis. 32. nu
mero 5. de rescript. in nou. Soci. consil. 120. nu. 5. lib. 4.
Cassad. decis. 12. num. 5. de præben. Curt. iun. consil. 27.
col. fin. & consil. 32. ad fin. & huiusmodi subreptio ipso
iure absque partis oppositione gratiam vitiat, Crau. con
sil. 68. num. 2. & Ruin. cons. 21. num. 13. lib. 1. & cogni-
tio, quando taciturnitas vitiat gratiam alicuius rei, de-
prehenditur ex stylo, & concedentis solito, Bursat. con-
sil. 177. num. 13. vol. 2.

75 Item adde, quod † si in gratia adesset clausula, quod de
subreptione, & obreptione dici nõ possit, d. clausula in-
telligitur iuridicè, existentibus narratis in gratia, quo-
ties gratia concessa fuerit ad petitionem partis; secus si
motu proprio. Pure. decis. 213. lib. 2.

76 Item † adde, quod gratia concessa a Principe in festo
Natiuitatis, vel Resurrectionis Domini Nostri Iesu
Christi censetur motu proprio concessa, & omne vitiũ
subreptionis censetur sublatum. Bursat. in consil. 177. nu
mero 15. vol. 2.

77 Item adde, † quod litteræ obreptitiæ dicuntur, quan
do propter inuolucrum verborum Princeps decipitur,
& dicuntur furtiuæ, quia effugiunt plenam, & delibera
tam conscientiam Principis, & propterea non valent,
¶ Capr. comm. concl. reg. 43. nu. 5. & seq. ¶ de obreptio-
ne, & subreptione in casu rescriptorum tradit Tiraq. de
pœn. caus. 44. nu. 38. 39. 40. & 41.

78 Item adde, quod † ad saluandam subreptionem non
sufficit exprimere factum aliquod generaliter, nisi etiam
exprimatur modus, per quem factum fuit, & qualitates,
Brun. cons. feud. 12. col. 4. Gram. consi. 34. num. 10. alias
79 gratia erit nulla, Bertaz. consil. 104. vol. 1. sed † genera-
lis locutio non redditur subreptitia, licet in aliqua mini
ma specie inclusa sub genere verificari nõ possit, Brun.
cons. feud. 1. col. fin.

80 Item † adde, quod in gratiosis omnis subreptio vitiat
ipso iure, communis est opin. per Feli. in c. ad audientiã,
num. 22. de rescript. & Verall. decis. 49. par. 2.

81 Item † adde, quod clausulæ, vt petitur, ex certa scien-
tia, motu proprio, & non obstantibus, quæ solent appo-
ni in litteris gratiosis, non tollũt subreptionem, quoties
gratia est facta ad postulationem partis, vt per addit. ad
Berta. consi. 478. littera C, vsque in fin. vol. 2. & de istis
clausulis, & earum effectu, vide Gabriel. comm. conclu.
lib. 6. tit. de clausulis concl. 1. & 2. Rimin. iun. cons. 5. nu
82 me. 22. vsque in fin. vol. 1. Et si in gratia † Princeps nõ
dixerit ad postulationem partis, sed ipsa postulatio præ-
cedat, si postea sequatur concessio cum clausula, etiã mo
tu proprio, illa clausula nihil potest operari, Socin. iun.
cons. 77. nu. 98. vol. 1. & Paris. cons. 79. nu. 23. vol. 4. Et
83 gratia † etiam non censetur signata motu proprio, quã
do est signata, fiat vt petitur, etiam quod in corpore di-
84 catur, motu proprio, Verall. decis. 45. par. 2. etiamsi † Pa
pa propria manu scripserit clausulam, motu proprio, &
asserit se id facere ad partis instantiam, talis clausula ni-
hil operatur, Rui. cons. 41. col. 5. vol. 1.

85 Item † adde, quod impetrans tenetur probare, om-
nia narrata per eum esse vera, vt per Felin. & Deci. in c.
constitutus. de rescript. Crau. consi. 104. nu. 3. & 148. nu
me. 8. & Paris. cons. 49. num. 30. vol. 4. maximè, quando
Princeps habet relationem ad supplicata, secundũ Rip.
lib. 2. respons. respons. 24. nu. 4. sed ad hanc quæstionem,
an impetrans, vel excipiens obreptionem probare te-
neatur, & an omnia in rescripto narrata sint probanda,
86 latè Mascar. de probat. conclus. 1123. vol. 5. Et † quod
gratia sit nulla, non expressa qualitate delicti, ob quam
Princeps potuisset illam non concedere, vide Bertaz. cõ
sil. 104. vbi etiam loquitur de saluo conductu obtento.
Et in hac materia rescriptorum obreptionis, & subre-
ptionis, vide Menoch. de arbitr. iud. casu 203, vbi multa
87 accumulauit, & ibi nu. 25. dicit, quod arbitrio † iudicis
relinquuntur qualitates narrandæ in precibus, ne rescri
ptum reddatur subreptitium.

88 Item † adde, quod si aliquis fuerit condemnatus ad
pœnam, quam soluit fisco, & impetrat remissionem illius
pœnæ, & non faciat mentionem, quod illa pœna erat so-
luta fisco, non valet impetratio, tãquam subreptitia, Bal.
& Ias. in l. nec dãnosa circa princip. C. de precib. Imper.
offeren. & in l. præscriptione in fi. C. si contra ius, vel vtil.
publ. & Dec. in l. libertos, C. de collat.

89 Item † adde, si quis fuerit condemnatus puta in mil-
le libris, & impetrauerit a Principe gratiam, siue remis-
sionem talis pœnæ, & non fecerit mentionem, ex qua
causa fuerat condemnatus, non valet talis gratia, Ias. in
d. l. nec damnosa in princ. Oldr. consil. 22. incip. ad quæ-
stionem in fin. Alex. cons. 114. col. 1. vol. 1.

90 Item † adde, quod gratia, siue restitutio condemnati
de crimine læsæ Maiestatis ad hoc vt valeat, requiritur
etiam, vt dicatur motu proprio Principis illa fuisse fa-
cta, vt per Curt. iun. in l. 1. §. si procurator, in princip. ff.
quod quisque iur. per tex. in l. 1. C. de petitio. bon. liber.
quem refert, & sequitur Cagnol. in l. ea sola in fin. ff. de
regu. iur.

cc *Et quia plerunque*. Adde, quod † iudex non potest im
91 petrata indulgẽtia a Principe dicere reo, fatearis prius
delictum, aliàs nolo, vt indulgentia Principis vti possis,
Afflict. in c. 1. §. naturales in 4. notab si de feud. fuc. cõt.
92 int. dom. & agnat. sed si ex processu † appareret, homici
dium potius animo deliberato factum fuisse, quam ali-
ter, non tamen clarè constaret, & impetrans narrasset, se
non animo deliberato illud fecisse, posset torqueri ad ve
ritatem inueniendam sine ipsius iniuria, nisi per alias
probationes vellet ostendere, quæ narrasset, vera esse,
Boss. in tit. de remed. ex sola clemen. Prin. nu. 42.

dd *Successiuè quæro, nunquid.* Adde, † quod huiusmodi
93 decreta, siue indultus comprehendunt delicta, quæ tem
pore concessionis nondum erant detecta, secũdũ Grat,
in consi. 157. vol. 1. & cons. 144. vol. 2. & ideo secũdum
eum, si aliquis bannitus pro aliquibus certis delictis ce-
perit, vel occiderit aliquem bannitum, & propterea de
suis delictis indultatus fuerit, & demum compertum
fuerit, aliud delictum commisisse, de quo non fuerat ad-
huc inquisitus, non poterit pro tali delicto per Curiam
94 molestari, & † ad hanc quæstionem, an huiusmodi de-
creta comprehendant delinquentes futuros, vide, quæ
posui supra ad §. homicidium, versic. plerunque etiam,
ibi, item adde, an motu proprio.

Item adde, quod decreta gratiosa nedum nõ compre-
95 hendunt delicta futura, † sed nec per gratiã Princeps
potest

potest remittere delictum futurum, l. si vnus, §. illud, ff. de pact. & Salycet. post Butr. in l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. nu. 130. fol. 221. & Rolan. cons. 3. nu. 40. vol. 2.

96 Item adde, † quod indultus, seu restitutio finita guerra, quod omnes rebelles sint restituti in pristinum, comprehendit etiam mortuos, Bald. in cons. 408. quidam ciuis, vol. 1. Sigismund. Lofred. cons. 8. quia illa restitutio retrotrahitur, & finguntur restituti præambula hora, ante moram guerram, vt ibi per eos.

ff *Et in hoc proposito.* Adde Cassan. † in consuet. Bur-
97 gund. rubr. 1. §. 5. nu. 130. fol. 221. qui refert Gulicl. de Benedict. in loco hic citato, idem tenuisse.

gg *In huiusmodi autem generali.* Adde, quod generalis abolitio, quæ fit a Principe, siue indultus, nil aliud est, nisi quædam indulgentia, quæ potest esse generalis, vel particularis, & a solo Principe conceditur, puta ob diē insignem filij nati, resque prosperè gestas, hostesq; debellatos, vel ob possessionem Regni, vel status adeptā, l. abolitio cum l. sequent. ff. ad Turpil. & latè per Luci. Foller. super pragm. 4. de composit. nume. 57. vbi dicit, quod etiam Barones Regni Neap. faciunt indultum in eorum statu, attestando, ita fecisse Don Ferdinandum Gonzagam, & Don Cesarem eius filium in nouo ingressu eorum status, sed hoc est intelligendum, dummodo Barones in suis priuilegijs potestatem habeant componendi, & gratiandi, & quod partium remissiones præcedant, & tales indultus aliquando solent concedi ob ingentem bannitorum copiam cum aliqua conditione, puta, vt inseruiant Principi in bello, vel in aliquo præsidio ad certum tempus, vel pro pecunia, quod non est laudādum. Et in omnibus ferè Ciuitatibus, & Prouincijs adsunt statuta, siue bannimenta, quibus bannitis alios similes bannitos interficientibus gratia conceditur; & quando huiusmodi indultus, siue decreta gratiosa conceduntur, fere semper aliqua delictorum genera excipiuntur, & sæpè delinquentes expresse nominantur, vt factum fuit per Serenissimum Regem Philippum, quādo eius nomine adepta fuit possessio Regni Neapol. per cessionem, siue refutationem Regnorum a Carolo Quinto Romanorum Imperatore Patre Maiestatis suæ factam, qui indultus reperitur in pragmatica 5. sub tit. de abolitionibus, & de alio indultu eiusdē Maiestatis habetur, in pragm. 1. de edit. Card. de Granuel. qui cōceditur delinquentibus, dummodo inseruiant in Regijs triremibus pro tempore ibi expresso, partium remissione obtenta, vel obtinenda, & in pragm. 2. & 15. eod. tit. alius indultus generalis per eandem maiestatem elargitus fuit post ortum Serenissimi Ferdinandi filij, nonnullis grauibus delictis, & criminibus exceptis, qui comprehendit etiam vassallos Baronum, præter in pœnis pecuniarijs, quæ Baronibus applicantur, & dictæ pragm. poterunt seruire pro forma indultuum, qui si fiunt simpliciter, multa delicta non comprehendunt, vt infra patebit, & plene habetur per Carer. in pract. §. circa nu. 374. cū seq. Priuatus autem indultus est, quādo alicui Princeps, vel alius superior indulget, §. quod Principi ver. planè, instit. de iur. nat. gent. & ciui. & Carer. in pract. crim. §. circa nu. 375. fol. 136.

hh *Crimen falsi.* Item adde, † quod contrarium tenuit
98 Ang. in cons. 254. Ioan. Rebuff. in l. diuus, ff. ad Syllan. Boer. decis. 117. nu. 23. quod scilicet remissio generalis extendatur ad omnes falsitatis criminosos, quo ad vindictam publicam, & non quo ad interesse partis, pro quo adhuc retineri debet in carceribus, sed de hoc vide Dominum Farinac. in quæst. 10. nu. 7.

99 Item † adde, quod non comprehenditur homicida proditor, Carer. in pract. crimin. fol. 18. num. 96. & Moder. in c. quæ in ecclesiarum, extra de consti. si autē opinio contraria esset verior, non procederet, quando in banno, vel in carceribus non essent alij banniti, vel carcerati, nisi pro falsitate, vel quod banniti, vel carcerati essent tres, quorum duo essent condemnati pro falsitate, alius vero pro alio crimine; tunc beneficio remissionis gauderent, Nell. in tracta. de bann. 5. par. 2. temp. quæst. 4. Marsil. in rubr. de fals. nu. 13. Caccialup. in l. omnes populi de iust. & iur. nu. 112. & Montic. in pract. crimin. reg. 15. nu. 109. & 110.

100 Item † adde, quod non comprehenditur delinquens in crimine læsæ Maiestatis, Capyc. decis. 150. numero 56. Rimin. consil. 12. num. 7. vol. 1. & Gram. cons. 40. num. 10.

101 Item † adde, quod non comprehenduntur criminosi, qui pluries reiterauerunt delicta, de quibus alias fuerant per Principem liberati, Boer. in dicta decis. 217. num. 22. & ad quę gratia generalis extendatur, vide omnino Dominum Farinac. in quæst. 6. nume. 51. cum sequen. & in quæst. 10. num. 7. & 8. habetur, an compre-
102 hendat casus speciales, & crimen falsi: † vide etiam Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 35. vbi de aboli-
103 tione generali, & † quæ delicta comprehendat, multum diffusè tractauit.

Item adde, quod non comprehenduntur delicta in officio commissa, vt per Pand. in tract. de synd. in ver. an si potestas, quem sequitur Carer. in pract. crimin. §. circa nu. 376. fol. mihi 136.

104 Item † adde, quod in Generali abolitione facta a Principe, vel a statuto, non comprehenditur crimen assassinij, vt per Mascard. in pract. crim. in §. diligenter, & §. examinata.

105 Item † adde, quod huiusmodi generales delictorū abolitiones, siue indulgentia intelliguntur quo ad pœnam, non autem quo ad rei captæ persecutionem, Ang. in l. si docueris, C. ad leg. Cornel. de fal. quem sequitur Cassan. super consuet. Burg. rubr. 1. num. 163. fol. 230. & dicit Marant. de ordine iud. par. 6. tit. de inquisit. nu. 56.

106 quod si Princeps † facit indultum de omnibus delictis præteritis, quod intelligitur, scilicet, parte offensa concordata, aliàs non valeret, nisi vellet vti plenitudine potestatis, qua vti, non est præsumendum, Gram. consilio 34.

ii *Scias etiam, quod licet.* Adde videndū Carer. in pract.
107 crim. §. homicidium 6. nu. 374. vbi † ponit differentiā inter abolitionem, & indulgentiam, & dixit, quod quādo abolitio generalis fit a Principe, est indulgentia, quę extinguit delictum, & de hac indulgentia hic loquitur D. Clarus, & non de abolitione legali, quæ non extinguit crimen, sed tamen instantiam iudicij, & ideo transacta lætitia infra triginta dies, potest accusator de nouo accusare, l. si interueniente, ff. ad Turpil.

108 Item † adde, an generalis remissio trahatur ad eos, qui sunt in carceribus, vide Bald. in cons. 305. vol. 1. col. 1. in fin. & ad hanc materiam abolitionis generalis vide Plaz. epit. delict. cap. 38. vbi plenè, & Iodoc. in pract. crimin. cap. 146. & omnino Cassan. in consuet. Burg. folio 183. nu. 2. cum seq. vbi latè tam de abolitione generali, quam speciali, & Farinac. in d. q. 6. nu. 51. cum sequent. & Decian. in tract. crim. tomo 1. lib. 3. c. 35. num. 4. cum
109 sequent. vbi † latissimè de effectibus huius abolitionis, & quæ delicta non comprehendat.

QVÆSTIO LX.

SVMMARIVM.

1 *Quæ in delictis prorsus excusent, vel saltem prosint ad minuendam pœnam.*

2 *Aetas an excuset, ibid.*

3 *Infans, pupillus, aut minor an excusentur in delictis, ibidem.*

Et

a Dictum *a* est de defensionibus, quæ reis compe-
b tunt, vt ab accusatione, vel inquisitione cōtra eos
formata absoluantur: videamus nunc de ijs, quæ ad
excusandum delictum, vel *b* ad minuendam pœnam
proponuntur, & in primis quidem de ætate. † *c* Quæro igitur, nunquid *d* ætas in delictis excuset. Respond.
2 Aut reus est infans & proculdubio excusatur: nam
talis ætas quidquid videt, ignorat: & ideo infans non
potest pro delicto criminaliter puniri, text. est in l. infans. ff. ad leg. Cornel. de sicar. Et hæc conclusio est frequentiori Doctorum calculo probata, vt dicit Placa li-
e bro 1. delictorum, cap. 32. numero 1. *e* Aut est maior
infante, sed pupillus: & tunc est distinguendum. Nam
f aut delictum *f* consistit in committendo, & potest puniri, aut consistit in omittendo, & non punitur. Et hæc
fuit distinctio Cyn. quam dicit ab omnibus approbatam
Igneus in l. 1. §. impubes, numero 5. ff. ad Syll. Scias tamen, quod impubes si non est doli capax, nunquam punitur, si vero est doli capax, punitur, vt est text. in l. pupillum, ff. de regu. iur. & est omnium recepta sententia,
vt dicit Placa in d. cap. 32. numero 6. Item scias, quod
nunquam punitur, nisi etiam sit proximus pubertati:
nam vtrunque requiritur, & ita dicit August. ad Ange.
de malefic. in verbo Scienter, & dolose, post nume. 6. se
Ferrariæ euasisse vnum puerum, qui occiderat super ri-
g pa Padi vnum fachinum. *g* Quando autem pupillus dicatur proximus pubertati, dixi supra libro 2. §. Pupillus. Et sic vides, quod ad hoc, vt impubes possit pro delicto puniri, tria requiruntur: Primum, quod ipse sit doli capax: Secundum, quod sit proximus pubertati: Ter-
h tium, quod deliquerit in committendo: † Sed in om-
3 nem casum nunquam debet pupillus pœna capitali affici pro quocunque graui delicto, sed eius pœna debet
esse citra mortem, vel membri mutilationem. Et ita plu-
ries vidi seruari, & in specie in quibusdam pueris, qui
permiserant se ab alijs carnaliter cognosci, qui fuerunt
tantum fustigati, non autem flammis combusti. Quinimo (secundum aliquos) in delictis carnis pupillus
nullo modo tenetur, ex quo dicit Anton. Gomes. capi.
1. delictorum, numero 60. in fin. se vidisse quendam minorem 11. ann. qui habuit accessum contra naturam ad
i vnum canem, *i* & emisit semen. Et licet probatum esset delictum, tandem obtinuit, licet cum difficultate, &
fuit liberatus. Et hoc ego semper sequerer in iudicando, saltem quo ad pœnam ordinariam. Scias autē, quod
hæc defensio proderit pupillo non modo ante sententiam, sed etiam post condemnationem contra eum in
contumaciam secutam, Et ideo quidam Io. Dominicus
Bonescus condemnatus in contumaciam pro executione prohibita in tribus ictibus funis, vel in 200. aureis,
sumptis iussu senatus informationibus, & comperto,
quod tempore, quo fuit condemnatus, erat tantummo-
K do annorum 8. fuit absolutus 15. Apr. 1564. A. C. *K* Aut
vero est maior 14 annis, sed minor 25. & tunc non excusatur, debet tamen propter ætatis imbecillitatem mitius puniri arbitrio iudicis. Ita colligitur ex tex. in l. auxilium, §. delictis, ff. de mino. & est communis opi. vt dicit Grammat. decis. 23. nume. 12. vbi etiam ita refert seruatum fuisse per consilium Neapol. Ita etiam tenere Doctores frequentiori calculo attestatur Placa in d. cap. 32.
num. 11. Quinimo si delictum fuit commissum sine dolo, posset minor iuuari ope restitutionis in integrum,
etiam ad hoc, vt a tota pœna excusaretur. Et ita super
hoc articulo distinguunt DD. vt dicit Anan. in c. 1. post
l num. 8. de delict. puer. † *l* Quando autem minor repe-
4 ritur deliquisse per dolum, non restituitur: sed si per culpam, tunc restituitur, & ita communiter dicitur, vt atte-
m statur Anan. in cap. 2. nume. 8. de apostat. *m* Proderit
etiam minor ætas (secundum aliquos) ad petendam, &
n obtinendam *n* restitutionem in integrum aduersus confessionem delicti, factam per ipsum minorem, etiam cū
iuramento, quando contra eum non adest alia proba-
o tio, *o* quam propria confessio, secundum Bal. in l. vnica,
num. 60. C. de confessis, cuius opin. dicit esse communē
Anto. Gomes. cap. 1. delictorum, num. 66. referens se ita
vidisse de facto in oppido Talabricæ, (vnde se dicit
oriun-

oriundũ) in quodam minore, qui fuit captus pro enormi delicto cõtra naturã præcedentibus indicijs, & sponte cõfessus fuit delictum: nam petita per eius aduocatũ restitutione, tandem dicit, habito consilio, & deliberatione, illam fuisse concessam per iudicem, & illum minorem fuisse absolutum. Certe apud nos non obtinuisset ille minor huiusmodi restitutionem præsertim in tam graui crimine; & ita subdit ipsemet Anton. quòd & ipse
p iudicaret *p* contra illam communem opin. & quòd consuluit theologos probatæ vitæ, & conscientiæ, qui fuerunt in eadem opin. contra communem, quam & ego sequerer in iudicando; & ita apud nos semper vidi ob-
q seruari. Faciunt quæ dixi supra quæst. 55. *q* versiculo Vlterius etiam.

Sed nunquid minor delinquens in minori ętate pote-
r rit de tali delicto puniri *r* postq̃ est effectus maior? Respond. quòd quando agitur de delicto, pro quo non poterat puniri durante minori ætate, neque etiam potest puniri, postquam peruenit ad maiorem ætatem, & ita colligi videtur ex gloss. in l. sciant cuncti, in verbo, Moritur, C. de leg. hæred. quam sequuntur Doctores, vt dicit Marsil. in d. l. infans, numero 13. ff. ad l. Cornel. de Sicar. & in l. de minore in princ. numero 40. ff. de quęst. de qua tamen glos. ego latius dixi supra libro 2. §. Tutor.

6 Successiue quęro, nunquid in delictis *s* Senectus ex-
s cuset. Respond. quòd non, vt scilicet omnino pœnam euadat, sed bene quo ad hoc vt mitius puniatur. Ita dicit glos. in l. fere in omnibus, in glos. vnica, circa prin-
t cip. ff. de reg. iur. *t* & hęc est frequentiori calculo recepta sententia, vt dicit Placa in d. cap. 32. numero 13. in fin. quam tamen ego nunquam vidi in practica obseruari, nisi in leuibus delictis. Et ideo senatus iussit fustigari quendam furem senem appellatum Antonium de Cumis, 14. Ianuarij 1547. tanquam quòd ex longa ætate videretur in furtis inueterasse.

7 Item quæro, nunquid in delictis *u* furor excuset. Re-
u spond. Aut delinquens tempore commissi criminis erat furiosus, & non potest propter illud puniri. text. est in d. l. infans. ff. ad l. Cornel. de sicar. & est frequentiori Doctorum calculo approbata sententia, vt dicit Placa libro 1. delict. capit. 29 numero 1. Ignorat enim furiosus quidquid facit, prætereaque satis furore suo pu-
x nitur: & *x* ita seruauit senatus in Philippo Nicola, qui proprium filium, quem vnicum habebat, interfecit: iussit enim illum absolui, 9. Iul. 1543. Sic etiam quædam Iac. Ferraria, quę puellam quandam trimam baculo interfecerat, comperto quòd laborabat atra bile, & quòd aliàs vti mente capta custodita fuerat in hospitali sancti Vincentii, fuit absoluta, & ad ipsum hospitale
y iterum transmissa, 24. Feb. 1454. A. C. *y* Contrarium tamen refert Igneus in l. 3. §. ignoscitur, numero 82. ff. ad Sylle. iudicatum fuisse Parisijs in quodam mente capto, qui in aula regalis palatii quendam Vngarum interfecerat, qui biduo ante illum alapa percusserat, & fuit ad mortem condemnatus: quod ego non laudo. Refert etiam Anto. Gomes capit. 1. delictor. numero 72. quod serenissima regina Castellæ fecit puniri quendam furiosum, qui intulit vulnus serenissimo regi Ferdinando eius marito, quod quidem propter regalis personę excellentiam potuit iustum videri. Aut vero tempore
z delicti erat sanę mentis, *z* & postea effectus est furiosus, & neque etiam hoc casu potest puniri de ijs, quæ ante furorem perpetrauit. Ita tenet Bald. in l. furiosum circa fin. C. qui testam. facere poss. & est communis opin. vt attestatur Ias. in d. l. furiosum. numero 8. & in l. ex facto, post numero 30. ff. de vulg. & in l. si seruum, numero 7. ff. si ex noxali causa agat. quem refert Gomes Arias super l. 45. Tauri, numero 2. Ripa in d. l. ex facto, numero 73. & in l. fin. numero 229. C. de reuoc. donat. quem refert Viuius in libro communium opin. in verbo, Furiosus occidens, Gomes in §. item si quis in fraudem. post numerũ 6. Inst. de actio. Marsil. in l. 1. numero 58. ff. ad l. Cornel. de sicar. Igneus in d. l. 3. §. ignoscitur, post numero 74. Didacus in repet. clem. si furiosus fol. 316. numero secundo. Pract. Carer. fol. 365. numero decimoquarto. Cagnol. in l. in negotijs, numero tertio, ff. de regul. iur. Menchiaca controuer. illust. ca. 96. numero 31. Duennas regula 259. Apostil. ad Decan. d. l. in negotijs, sub numero tertio, Placa in d. capit. 29. numero primo, & numero septimo, Apost. ad Rom. in d. l. furiosum, in fin. & ita se in facti contingentia iudicasse attestatur Gul. de Benedic. in secunda parte capit. Raynutius. fol. 45. numero 25. in fin. & ita seruatum fuit in quodam fure Andrea de Aurificibus, qui postquam fuerat ex ea causa detentus, videbatur insanire. Rescripsit enim senatus prætori Leuci, vt diligenter animaduerteret, ne insania esset procurata: quod si esset vera, illum dimitteret, 21. Nouemb. 1556. P. N. Hoc tamen intellige, vt procedat, quantum ad hoc, vt puniri possit pœna ordinaria, sed bene debet puniri pęna extraordi-
a a naria arbitrio iudicis, *a a* secundum Bald. in loco præalleg. vbi dicit, quòd patitur annotationem bonorum: cuius opin. per Doct. communiter comprobatur, vt ait Nouel. in tract. ad defensam, fol. 29. numero 40. subdens, ita plures fuisse iudicatum: Et reperio, quod quidam Anto. Maria Sarzarius, qui in testimonio in causa criminali perhibito variauerat, fuit iussus fustigari, non
b b obstante allegata insania. Mihi quidem placet *b b* opin. Bald. quo ad hoc, vt talis furiosus non puniatur pœna mortis, sed non placet, quod non puniatur pœna aliqua extraordinaria, neque pecuniaria, neque corporali, nisi furor superuenisset iam perfecto processu suarum defensionum: aliàs autem diceretur indefensus condemnari, ex quo semper furiosus pro absente habetur. Et licet ex statutis Italiæ possit absens condemnari etiam ad mortem, vt supra sæpius dixi, illud est, quia absens à statuto habetur non modo pro præsente, sed durante con-
c c tumacia *c c* habetur etiam pro confitente, & conuicto:
d d quod non potest cadere *d d* in furiosum, qui cum sit extra mentem, non potest dici neque confessus, neque conuictus, etiamsi esset præsens. Faciunt quæ dixi supra lib. 3. §. Testamentum, quæst. 41. vers. sed pone.

8 *e e* Sed quæro, quid si iste delinquens perseuerane-
e e rit sanæ mentis vsque ad sententiam inclusiue, & de-
f f inde *f f* post condemnationem effectus sit furiosus: nunquid poterit contra eum fieri executio ipsius condemnationis? Respon. quòd non: & est communis opin. vt dicit Menchiaca controu. illu. cap. 96. post numerũ 9. Pla. in d. cap. 29. numero 7. quæ mihi etiam placet, quo ad hoc, vt ei pœna corporalis non sit infligenda, sed quo ad condemnationem bonorum, crederem propter furorem superuenientem non debere impediri eius executionem.

9 *g g* Est etiam ira breuis furor: quæro igitur, nunquid
g g in delictis excuset. Respon. Aliqui simpliciter dicunt: quòd factum per calorem iracundiæ non est punibile, & ait Iason. in l. si duo patroni, §. si quis iurauerit il 1. post numerũ primũ, ff. de iureiu. quòd ita solet communiter dici, vel saltem (secundum omnes) mitius puniri
h h debet. *h h* Et potest poni exemplum in eo, qui calore iracundiæ blasphemauit: est enim mitius puniendus secundum Abb. Antiquum in cap. 2. de maled. quẽ Doct. sequuntur, vt dicit Grãmat. super constit. regni, fol. 113.
i i num. 5. *i i* Tu vero dic, q. aut ira prouenit *K K* ex iusta
K k causa: & tunc non excusatur in totũ, sed vt delinquẽs mitius puniatur, vt in viro occidente vxorem repertam in adulterio, dixi supra hoc eod. li. §. homicidiũ, vers. sed quid dicendum; Aut vero non prouenit ex iusta causa: & tunc in nihilo excusat. Et hæc est communis opin. vt attesta-

testatur Menchia.controu.illustr.c.18 num.29 Reperio tamen quandoque eos, qui etiam sine iusta causa calore iracundiæ in verbis excesserant, puta, contumelias alicui inferendo, fuisse mitius punitos. Et refert Affl. super 3. parte const. regni, rubr. 54. numero 5. quòd per curiam Neap. fuit absolutus quidam rusticus, qui faciendo computa cum domino suo iratus dixit, quod Deus non potuisset facere, quòd esset debitor tot operarum. Vide quæ dixi supra hoc eod. lib. §. Iniuria. versic. quæro quid.

10 *ll* Est & amor furoris species, teste Platone in Phædro:
ll qua ratione mitius puniendus videtur, qui propter amorem deliquerit: & dicit Chass. super consuet. Burgun. fol. 39. numero decimotertio, quòd in facti contingentia vidit quodammodo excusari propter amorem quandam mulierem, quæ receptauerat res furatas ab amasio suo.
mm *m m* Fuit etiam in facti contingentia absolutus qui-
n n dam, qui fecerat sortilegia *n n* propter amorem: de quo dixi supra hoc eodem libro §. Hæresis, versic. Successiue quæro. Et secundum hanc conclusionem fuit iudicatum per senatum in casu cuiusdam Baptistæ Gazani, qui libellum famosum publicauerat contra quandam puellam, cuius amore captus erat: fuit enim absolutus 3. Feb. 1554. tanquam quòd ex nimia amoris vehementia non esset mentis suæ compos. Bene verum est, quod habebat remissionem à parte offensa: aliàs forte hæc excusatio illi non profuisset. Certe non profuit illis nebulonibus
o o Neapolitanis, qui posuerũt *o o* scalas ad domũ amasiarũ suarum, qui iussu Viceregis fuerũt decapitati, vt per Grã. decis. 36. de quo dixi infra q. 68. vers. ascendẽs cum scalis.

11 *p p* Vlterius quæro, an sicut furiosus, ita etiam prodi-
pp gus in delictis excusetur. Respon. quòd non, sed punitur sicut quilibet alius. Ita tenet Bartol. in l. is cui bonis, numero sexto, ff. de verborum obligatione, & est communis opin. vt attestatur Cagnol. in d. l. furiosi, numero 15. ff. de regul. iur. Placa in d. cap. 29. post numerũ primũ, versic. quibus sic perpensis. Licet enim prodigus in administratione bonorum nõ reputetur integri sensus, & ideo contrahendo non obligetur, in cæteris tamen vtique habetur pro homine sanæ mentis; merito delinquendo proculdubio obligatur. Et est communis opin. vt dicunt scribentes in d. l. is cui bonis, & in specie Ias. numero 17. & Ripa, numero 53. quidquid dixerit glos. in l. si quis in tantam, in glo. magna, versic. sexto de furioso, C. vnde vi, quæ ab omnibus Docto. reprobatur, vt dicit Angel. in d. l. is cui bonis, numero septimo, & in l. Fulcinius. §. adeo autem, numero tertio, ff. ex quibus causis in pos. eatur, quem refert August. ad Angel. de malef. in verbo, Scienter, & dolose, post numerũ decimosextũ, & Butigel. in d. l. is cui bonis, numero 34. Et ideo tenendum est, quòd prodigus delinquẽs punitur tam pęna pecuniaria, quàm corporali: & aliter dicere esset ridiculum, quòd scilicet excusaretur à pecuniaria, quæ est minor, & puniretur corporali, quæ est maior. Hæc tamen omnia intellige, vt procedant in delictis, quę fiunt committendo: nam in ijs,
qq *q q* quæ fiunt omittendo, omnes fere consentiunt, quod prodigus excusetur.

12 *r r* Præterea quæro, nunquid committens delictũ tem-
r r pore, quo *s s* est ebrius debeat excusari pretextu ebrietatis.
s s Respo. quod excusatur a dolo, sed non à culpa: & ideo puniendus est non pœna ordinaria delicti, sed extraordinaria. Et ita tenent communi consensu Doctor. vt ait Placa libro primo, delictorum, capit. 30. numero primo. Hanc etiam opin. communem appellat Menchiaca controuers. illust. cap. 96. post num. 31. Cæterum si sine culpa fuisset factus ebrius, puta quia socij, ipso inscio, sal in vinum coniecissent, tunc crederem ipsum esse à culpa, & à dolo prorsus excusandum. Vidi ego plerosque imputatos pro varijs delictis non potuisse prætextu ebrietatis impunitos euadere: & in specie Christophorus de Prinis pro blasphemia fuit affectus vno ictu funis publice, 5. Septemb. 1556. P. N. & Ludouicus de Papia duob. 12. August. 1556. P. N. & alij plerique. Semper tamen ille, qui ebrietatis calore blasphemauit, mitius est puniendus secundum Abb. Antiquum in cap. 2. de maled. quem sequuntur communiter Doctores, teste Grammat. super const. Regni, fol. 113. num. 6.

13 Quæro etiam, Pone quòd aliquis *t t* dormiendo delin-
t t quat, puta, hominem interficiat, vel huiusmodi, nunquid erit excusandus? Respon. quòd sic; non enim erat tempore delicti compos mentis; ideo de eo tanquam de furioso videtur iudicandum. Hoc tamen intellige vt procedat, quando aliàs ei dormienti talia euenire non solẽt: sed si aliquando id ei contingere soleret, vt scilicet à lecto surgeret, & ensem euaginaret, vel similia faceret, vt de multis audiui, tunc si ipse non præcauisset claudendo ostium, diceretur esse in culpa: & ideo deberet pęna extraordinaria puniri. Ita tenet Bar. in l. pen. ff. ad legẽ Põp. de parricid. & est cõis opin. vt ait Didac. in reper. cle. si furiosus, fol. 319. nu. 6. Placa, lib. 1. delictorum, c. 31. nu. 3.

14 *u u* Quæro, nunquid ignorantia in delictis excuset. Re-
u u spond. Aliqui simpliciter dicunt, quòd quælibet ignorantia etiam iuris excusat à dolo: & hanc dicit esse communem regulam Cæpol. cons. ciuili 18. numero quinto. Alij dicunt, quòd quando ignorantia constitutionis, vel decreti est absque culpa, tunc proculdubio excusat reum ad omnem pœnam euitandam. Et hanc dicit esse communem opin. Gratus consilio 49. numero 35. libro secundo, quem refert Plottus in repetit. l. si quando, num. 858. Tu vero, dic, quòd quando delictum, quod punitur ab ipsa constitutione, vel decreto, est etiam prohibitum de iure communi, eo casu ignorantia constitutionis, vel statuti non excusat. Vide quæ dixi infra quęst. 85. versic. secundus est casus. Scias etiam, quòd in iudice, qui tenetur leges scire, ignorantia iuris ciuilis, vel canonici, vel positi-
x x ui, licet illum *x x* excuset à tanto, nunquam tamen excusat a toto. Et ita communiter dicitur, vt ait Paris Put. de synd. fol. 300. nu. 1. Vide in hoc proposito ea, quæ dixi supra q. 31. vers. scienter & dolose.

15 Solet dubitari, nunquid *y y* mandatum superioris in
y y delictis excuset. Tu dic, quòd regulariter excusat, modo illud, qđ quis facit ex mandato alterius, non sit de genere ꝓhibitorũ, & sic de sui natura nõ possit fieri citra delictũ.

16 *z z* Et ideo operarij, & Fabri excusantur de eo, quòd operantur in re alterius ex mandato conducentis, secundum glos. in l. in rem, §. dignum, in glos. fin. ff. de rei vendic. quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Socin. consilio sexagesimoquarto, numero vigesimotertio, libro quarto. Et dicit Ias. in l. de pupillo, §. nunciationem, numero septimo, ff. de noui oper. nunc. quòd illa glo. approbatur per omnes, & tenetur in practica. Hanc etiam dicit esse communem opin. Boss. in tit. de mandato ad homicidium, numero decimosecundo. Taeg. in pract. crim. cap. 10. num. trigesimosexto, Rolan. consilio quinquagesimoquarto, numero sexto, libro primo, vbi in facti contingentia pro operarijs, qui ligna inciderant, consuluit prout
A etiam pro huiusmodi *A* operarijs criminaliter accusatis consuluit Bald. consilio 144. libro primo, & consilio 314. eodem volum. & consilio 463. libro tertio, & consil. 436. libro quinto. Scias tamen, quòd quando ipsis operarijs, seu laboratoribus fuisset facta denunciatio, siue protestatio, vt ab ipso opere desisterent, eo casu non excusantur, & ita videtur communis opin. vt ait Dec. in l. velle non creditur, post numerũ tertiũ, ff. de reg. iur. quem refert Taeg. in loco pręallegato, numero trigesimoseptimo, talis enim denunciatio illos in mala fide constituit. Item si huiusmodi operarij de nocte accessissent ad laborandum, vel actum clandestine fecissent, non essent excusandi. Et hæc est communis opin. vt attestatur Plottus in repet. l. si quando, numero 790. Ex quo enim clam agunt, videntur esse in dolo. Faciunt quæ dixi infra, vers. sed an forte.

forte. Ex hoc etiam infertur quòd si miles, vel collatera-
les prętoris de eius mandato aliquem decapitari fecerint
iniuste, excusantur, prout aliàs iudicatum fuisse in facti
contingentia refert Catald. de synd. q. 120. Scias etiam,
quòd hæc conclusio intelligenda est vt procedat in deli-
ctis leuibus: nam in delictis atrocibus mādatum superio-
ris nunquam excusat. Est communis opin. vt dicit Ias. cōs.
136. post med. lib. 1. quæ autem dicantur delicta atrocia,
B dixi supra hoc eod. lib. *B* §. 1. vers. sunt etiam. Intellige
quoad hoc, vt in totum non puniatur, sed bene excusat vt
mitius puniatur, etiam in atrociorib. Ita sentit gl. in l. 2. in
gl. 1. C. de sepult. viol. quā Doctores communiter appro-
bant vt attestatur Didac. in epito. super 4. decret. fol. 46.
C nu. 7. in fin. *C* Hæc autem de plano procedunt in mānda-
to superioris simpliciter loquendo: sed si esset vir potens,
& seuerus erga eos, quibus mādare potest, forte esset ex-
cusandus, qui de eius mandato aliquod delictū commit-
teret, nō quidem à tota pęna, sed mitius & citra mortem
puniendus, prout reperio in facti contingentia seruasse
curiam Neapol. quæ condemnauit ad triremes quēdam
famulum, qui de mandato cuiusdam domini viri potētis
opere & sermone, apposuit cuidam comitissæ fragmenta
lapidis adamantini in quadam cratera, &c. vt refert Grā-
D mat. voto 38. *D* Sed quid in principe, vel domino, si mā-
det alicui vt alium occidat sub comminatione, quòd nisi
exequatur, ipsum occidi faciet; nunquid hoc casu māda-
E tarius excusabitur? Respon. quod de iure ciuili *E* excu-
satur, & est communis opin. vt attestatur Corset. in ver-
bo, Metus, sing. incip. an operatur timor, quē refert Prac.
Care. fo. 422. nu. 174. Taeg. in prac. crim. can. 10. num. 36.
videtur enim hoc quodammodo facere ad sui necessariā
defensionem, ne s. ipse occidatur. Faciunt quæ dixi infra
F vers. quæro modo. *F* Idemque si princeps mandat offi-
ciali, vt aliquem sine processu suspendi faciat, poterit of-
ficialis tale mādatum exequi licite, & sine peccato. Et ad
hoc allegatur decis. Cyni, quam dicit esse communiter à
Doctorib. approbatam Cagnol. in d. l. velle non creditur,
nu. 10. in fin. ff. de reg. iur. Reperio tamen q. Pract. Carer.
fol. 323. nu. 150. dicit, quòd imò contrarium cōmuniter
concluditur, scilicet q. nullo modo debet officialis exequi
tale mandatum iniustum, sed supersedere, & principi re-
scribere, maxime si princeps motus fuerit iracūdia: quam
opin. dicit etiam videri magis communem Taeg. in d. q.
G 10. nu. 38. *G* Sed certe ego non darem amico meo tale
consilium, & multo minus, quando princeps est iratus, ne
ei contingeret id, quod cōtigit prętori Varisij de quo mē-
tionem facit Bos. in titu. de homici. nu. 98. in fi. Excusatur
etiam ex mandato ille, qui delictum commisit, quando
mandatum factum fuit à persona, quæ illud idem deli-
ctum poterat impune committere. Et potest poni exem-
plum in eo, qui de mādato patris interfecit filiam depre-
hensam in adulterio, de quo dixi supra hoc eo. lib. §. ho-
micidium, versic. dubium est. Et licet aliqui dixerint hoc
non habere locum, nisi in illis personis, quibus potest im-
perari, prout est in filijs, & in seruis, nihilominus commu-
niter tenetur contrarium, vt dicit Cępol. cons. cri. 4. col. 2.
subdens etiam, quòd ita obtinuit in facti contingentia,
H prout illum refert Pract. Carer. fol. 325. nu. 115. *H* Vide
quæ dixi loco præallegato.
17 *I* Quæro modo, nunquid metus, aut vis in delictis ex-
I cuset? Resp. q. sic, & ideo delinquens propter metum, vel
coacte, non punitur, & est communis opin. vt ait Dec. in
l. vt vim, in 2. not. ff. de iustit. & iur. prout illū refert Pract.
Carer. fol. 421. nu. 173. de quo dixi supra hoc eo. li. §. ho-
mici-dium, vers. excusatur autem, & seq. Et pro muliere,
quę per metum adulterium commiserat, consuluit Abb.
cons. 4. lib. 1. Hinc infertur, quòd, Si quis alium interfi-
ciat metu mortis, non est puniendus pęna homicidij, vt
dicit Bald. in c. 1. §. iniuria, post num. 19. vers. sed pone, de
pace iuram. firman. & est communis opin. vt attestatur
Bolenc. in repet. l. capitalium, §. famosos, nu. 200. ff. de pę-
nis. Faciunt quæ dixi supra, vers. solet dubitari.
18 *K* Nunc quæro, nunquid prouocatio aduersarij delin-
K quentem excuset. Resp. quòd regulariter prouocatus, qui
deliquit, non excusatur: & est cōmunis opin. vt dicit Boer.
cons. 4. nu. 28. loquens de iniuriato, qui iniuriantem iniu-
ria affecerat; subdēs etiam, quòd ita obseruatur in practi-
ca: de quo ego dixi supra, hoc eo. lib. §. iniuria, ver. quæro
L etiam. *L* Mitius tamen punitur: quia in dubio ille, qui est
prouocatus, præsumitur facere id quod facit, causa se de-
fendendi, & non causa vltionis: & ita dicunt iura, & Do-
ctores, vt ait Mars. cons. 137. num. 8. Vide quæ dixi supra
hoc eo. lib. §. homicidium. vers. sed quomodo. Et ita in fa-
cti contingentia seruatum fuisse in quodam homicida,
qui verbis iniuriosis fuerat prouocatus, refert Papo lib.
22. tit. 5. arresto 1.
19 *M* Sed hic quæro, nunquid iustus dolor in delictis ex-
M cuset. Resp. Nō vt delinquens impunitus euadat, sed be-
ne debet pęna aliquantum temperari, text. est in l. si quis
in graui. §. maritus. ff. ad Sylle. & in l. si adulterium cum
incestu. §. Imperator. ff. de adult. & dicit Afflict. super 3.
parte constitutionum regni, rub. 46. num. 1. quòd sæpius
vidit ita fuisse practicatum tempore Regis Ferdinandi
Primi. Exemplum poni potest in marito occidente vxo-
rem deprehensam in adulterio, ut dixi supra hoc eo. lib. §.
homicidium, vers. sed quid dicendum. Ad vnum tamen
aduerte tu, qui defendis reum, vt probes non solum cau-
sam ipsam, quam prętendis illum impulisse ad ita facien-
dum, sed etiā quòd ipse motus fuit ex ea causa ad illud fa-
ciendum. Ita dicit Alex. cons. 103. post nu. 13. vers. & dato
quod comes. lib. 1. & ita practicatur, vt ait Blanc. in prac.
crim. fol. 139. num. 7.
20 Sed an forte proderit reo excusatio, quòd delictū clam
N commissum fuerit? Respon. *N* Aut delictum est ex illis,
quæ ex sui natura possunt esse licita, & illicita, vt sunt
contractus, qui regulariter sunt liciti, sed in aliquibus ca-
sibus prohibentur, puta tutori cum pupillo, vel huiusmo
di, & tunc magis punitur qui ea clam committit, quàm
qui palam: nam ex eo, quòd illud clam facit, pręsumitur
O scire illud illicitum esse, & ideo non excusatur: *O* Aut
vero delictum est ex ijs, quæ de sui natura sunt semper il-
licita, vt est blasphemia, furtum, homicidium, & huius-
modi: & tūc plus punitur, qui ea palam committit, quàm
qui clam. Et hæc est communis distinctio, & resolutio
Doctorum, vt dicit Gomes in §. ex maleficijs, num. 21.
Institut. de actio. subdens, non esse ab ea consulendo, aut
iudicando recedendum.
21 *P* Fui quandoque interrogatus, nunquid in delictis
P pœnitentia excuset. Respond. quod aut loquimur in pę-
nitentia post delictum commissum: & ista non excusat,
quin possit accusari, vt dixi supra quæst. 16. versic. Item
quæro, & supra hoc eodem libro §. Iniuria, versic. quæro
quid: sed neque ad euitandam pœnam reperio, quòd
pęnitentia in aliquo delicto prosit, prætei quam in crimi-
ne hæresis, de quo videnda sunt ea, quæ dixi supra hoc
eodem libro §. hęresis, vers. sed quęro. Vnum tamen no-
ta, quòd licet hęretico pęnitenti parcatur, si quis tamen
accusauerit falso alium de hæresi, non potest iste pęnite-
re, ad hoc ut euitet pęnam, sed omnino puniendus est: &
ita refert in facti contingentia iudicatum fuisse Cyn. &
post eum Angel. in l. fin. numero 3. C. de accu. quos refert
Ana. in cap. 2. post num. 18. de calum. Et ego uidi duos
igne comburi, qui falso detulerant quendam de Bonetis
tanquam relapsum de hęresi, & contra eum falsum testi-
monium perhibuerant, quorum alter erat uxor ipsius-
met accusati, & alter erat eius adulter. Et hoc, non ob-
stante, quod offerrent uelle pęnitere, & condignam sa-
tisfactionem facere. Aut loquimur in pęnitentia ante
patratum delictum: & tunc est distinguendum: nam. Si
quidem pęnituit, quia facere non potuit, non excusatur,
sed

gationem, sine contumeliam officij, vel dignitatis; quia
tunc magis punitur nobilis, quam ignobilis pęna cor-
porali, ita tradit Cępol. consilio 39. numero 23. & 24.
Item etiam grauius puniuntur in casu proditionis, &
falsit. Tiraq. de pęn. caus. 31. nu. 21. & 23.
Item adde, quòd si ignobilis homicidium committit,
suspenditur. Afflict. in const. terminum vitæ num. 46.
Cc *Nobiles, & magnates*. Adde videndos octo casus,
96 in quibus † quis furca suspenditur, quos ponit Gand. in
tract. malefic. in titu. de pœn. reor. num. 58. versic. Item
suspenditur.
Item adde, quòd in Regno Neap. similiter nobiles
gladio puniuntur, & ignobiles laqueo Franch. decis. 240.
nu. 8. & licet Afflict. in constit. terminum vitæ nu. 46. &
in constit. prosequentes in fine dixerit, quòd in crimine
furti non fit distinctio inter nobilem, & ignobilem, ta-
men se decepit, quia in cap. Regni incip. ad hoc pro ip-
sum allegato, expressè disponitur in fine, quòd furtiuas
manus extendens ad bona vltra vnciam, vel ad plura
furta, licet minima, suspendi condemnetur: si nobilis,
pœna capitali plectetur; & in crimine rapinæ idem di-
sponitur in cap. placuit.
Item adde, quòd similiter in eodem regno Neap. no-
biles ad pęnam triremium non condemnantur, etiam
quòd fuissent relegati in Insulam propter aliquod deli-
ctum, & relegationem fregissent, ita Gram. decis. 32. per
totã, secus autem in statu ecclesiastico, & in patria mea,
vbi tam nobiles, quam ignobiles ad triremes condem-
nantur.
Dd *Dicit etiam Bald.* Adde Gramm. vot. 3. num. 8. vbi di-
97 cit, quod nobiles, † licèt furcis non suspendantur, ta-
men concurrente delicti enormitate suspenduntur, &
Mars. in cons. 9. nu. 19. & vide quæ posui supra in §. fur-
tum, vers. est igitur pęna.
Ff *Pariter etiam bonum est*. ¶ Adde, quòd excellentia in
homine consideratur quoad vitam, & mores, & quoad
exercitium; quoad vitam, quòd sit optimis moribus, at-
que vitæ sanctimonia commendatus, quod, si delique-
rit, mitiùs puniatur: ratio enim ante actæ vitæ conside-
randa est ad æstimanda, metiendaque facta hominum
Tiraq. de pęn. caus. 51. nu. 1. & 3. & nu. 8. & 9. vbi dicit,
quòd propter excellentiam hominis receditur ab omni
iure, omniq; statuto, & argumentis, atq; auctoritatibus
probat hanc sententiam, ut uidere est num. 10. & seq. &
recenset infinitas prerogatiuas, quas habent uiri probi,
& fide digni.
Adde, quòd excellentia hominis in aliquo artificio,
uel in corporis robore prodest delinquenti, vt impuni-
tus dimittatur, prout est textus in l. ad bestias, ff. de pęn.
& ideò refertur Azonem, dum ad tribunal iustitię duce-
retur in Ciuitate Bononię (si uera sunt, q̃ de ipso in hoc
casu fantur) pluries dixisse, & alta uoce ad bestias, qua
uoce magis irati Bononienses, eum quantocius ad sup-
plicium duxerunt, credentes se bestias uocatos, quod de
se ipso propter ipsius excellentiam dicebat, & de tali
excellentia tractat Tiraquel. d. tract. de pęn. caus. 50.
numero 10.
98 Adde, quòd † excellentia hominis debet probari per
15. testes, l. unicuique, C. de proxim. sacror. scrin. libro
decimosecundo, & Ias. in l. cum quid ff. si certum peta-
tur, & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius de testam.
in uerb. adiecti impuber. numero 20. fol. 216. Et quòd
pœna remittatur, in hoc casu non procedit in famoso
latrone, & seditioso, quia punitur secundum Tiraquel.
ubi supra numero secundo, qui ibidem refert, quòd Cę-
sar Tyberius mandauit interimi artificem, qui vitrum
flexibile composuerat.
99 Item † adde, quòd quando Populus petit gratiam,
Princeps est consulendus, ut per Roman. sing. 725. po-
testas, & Cępol. caut. 2. quando, num. 1.

Ii *Vtilis est etiam probatiò*. ¶ Adde, quòd pœna remit-
titur, aut certè minuitur propter delinquentis, aut etiam
maiorum, & proximiorum ipsius merita, beneficiaque
in Remp. collata, Tiraquel. de pęn. capit. 49. numero 1.
13. & 47. ubi num. 2. declarat, quomodo sunt accipien-
dæ leges, quæ decernunt delinquentes afficiendos pęna,
& non præmijs num. 2.
Adde, quòd hoc non procederet si grauissimum cri-
men in Rempublicam commisisset, secũdum Plac. epit.
delict. lib. 1. capit. 33. sub num. 3.
Item adde, si quis maximum beneficium Reipubli-
cæ fecisset, furtum committendo, non propterea debe-
ret excusari à pœna furti, secundum Petr. Anchar. in c.
1. de constit. vbi dicit, quòd si ingressus domum alicuius
scrinium surripuisset, in quo erant literæ proditionis Ci-
uitatis, & hoc patefacto pœnam non euitaret, cum in-
tentionẽ habuerit furandi, vnde fortuna, quæ felix Rei-
publicæ fuit, non consideratur, sed solus animus: refert
& sequitur Gugliel. de Bened. in repet. capit. Raynutius
in quęst. an liceat accipere num. 39. sed forsan mitius es-
set puniendus, ex quo literas proditionis Reipublicæ re-
uelasset. ¶ In maleficijs attendi animum, & nõ euentum
rei tenuit Tiraquel. de pœn. capit. 52. num. 7. 8. 9. cum
seq. quamuis in princ. illius causæ censuerit pęnam mi-
norandam.
100 *Solet etiam dici*. Adde † de hoc, videndum Tiraq. de
Ll pœn. temp. cau. 18. vbi plenè, & in causa seq. tenet idem
de patre, quòd si à filio puniendus offeratur, mitius sit
agendum, vide etiam Menoch. de arbitr. iud. casu 347.
¶ Et filius, si patrem accuset, & plectendum obtrudat
mitiùs cum eo agendum est, Tiraquel. vbi supra caus.
20. num. 1.
101 *Allegatur etiam plerumque*. Adde, quòd † cum mul-
Oo titudine delinquentium magis cedendo, quàm iuben-
do; magis monendo, quàm minitando, agendum est; &
Egisippus de Bell. Iudai. lib. 5. dicit, q̃ animaduersio in
singulos vsq; ad factum procedere debeat in multitudi-
nẽ verbotenus: illa vsq; ad pęnã, ista vsq; ad correptio-
nẽ, & hæc fuerunt verba Titij Imperatoris in obsidione
Hierusalẽ. Luc. de penn. in l. siue ex prętoriano, de exact.
102 & execut. lib. 12. vbi dicit † etiã, q̃ vniuersitates delin-
quẽtes puniantur: vide etiã Tiraq. de pęn. tẽper. cau. 47.
vbi plenè, & quo casu multitudini nõ sit parcendũ, ¶ vbi
ponit septem intelligentias ad illam regulam.
103 Item adde, † q̃ multitudo in hoc casu non verifica-
tur, nisi vltra quadraginta, & q̃ pęna ordinaria princi-
palioribus est infligenda, alijs vero mitiganda. Soc. in c.
latores num. 4. de cler. excomm. tamen ibi nu. 12. dicit,
quòd multitudo debet intelligi secundum subiectã ma-
teriam, & ideo credo, quòd in tali casu nõ possit dari de-
terminatus numerus, sed quòd remittatur arbitrio iudi-
cis secundum qualitatem populi, si est Ciuitas, vel po-
pulus magnus, vel paruus. Et in hac materia quãdo mi-
tius sit agendum, vbi sit multitudo delinquentium, &
in quibus casibus multitudini non sit parcendum, vide
Tiraq. de pęn. temp. cau. 41. vbi latiss.
104 *Vidi ego quandoque*. Adde Boer. in decis. 237. † vbi ha-
Tt betur, quis præsumatur aggressor, mortuus, vel super-
stes, & in fin. dicit, quòd quando contra superstitem ad
sunt indicia, & coniecturæ, deueniendum est ad tortu-
ram super aggressione.
105 Item adde, † quòd duobus se inuicem uerbis iniurio-
sis afficientibus, licet uterque puniatur, & compensatio-
ne non tollatur delictum, tamen quando non apparet
quis inceperit, uel quando simul ambo inceperint, uter-
que est absoluendus; secus si armis contendissent. Felyn.
in cap. dilecti col. fin. de except. quem refert, & sequitur
Boss. in tit. de iniur. num. 8.
106 *Preterea potest reus*. Adde, quòd † delictum po-
test dici antiquum etiam spatio octo annorum, vt per

Gram. in consil. 39. vbi dicit, hanc regulam procedere etiam in homicidio; sed ibi loquitur de homicidio facto in rixa: & quòd procedat etiam in homicidio, idem tenuit Roch. de Curt. in repetit. capit. fin. in 1. notab. de consuet.

107 Item adde, ꝙ ista regula non procedit in condemnato, in quo pęna nō est temperanda, sed sententia exequi debet, non obstante quacunq; præscriptione, siue diuturnitate temporis. Bal. in l. data opera nu. 57. vers. sed pone C. qui accus. non poss. Foller. in pract. crim. in verb. captis foriudicatis num. 7. Chart. de execut. sent. contum. cap. fin. num. 313. & sequen.

108 Item adde, † quod ista regula non procedit in crimine assassinij, læsæ maiestatis, hæresis, parricidij, suppositi partus, apostatatus, falsæ monetæ, simoniæ, cōcussionis, & abortus, in quibus nulla currit præscriptio: sed perpetuo horum criminum, dum viuunt, accusari, inquiri, & puniri possunt. Gigas in tract. de crim. læsæ maiestatis libro 1. qualiter in crimine læsæ maiestatis procedatur, Bald. de præscript. in 3. par. 6. par. prin. Mars. in l. qui falsam §. 1. ff. ad l. Corn. de fals. vbi istam limit. extendit ad alia delicta excepta, & enormia, ad prædicta vide etiam Farin. var. quæst. in quęst. 10. num. 29. & 90.

109 Item adde, † ꝙ ista regula, vt diuturnitas temporis pęnam minuat, procedit, dummodo delinquens à tempore delicti perpetrati in posterum fuerit bonæ, & laudatæ vitæ, nec aliud delictum commiserit, alias non minuitur pœna, ita multum prudenter tradit Farinac. var. quæst. in quæst. 10. nu. 91. ¶ & hanc partem tractat Tiraq. de pœn. caus. 29. nu. 4. & 5. & vbi multa ad rem pro sequenti additione.

aaa *Apud nos autem.* Adde, quòd † Farin. var. q. in q. 10.
110 num. 84. dicit se credere, ꝙ iudex non solum possit, sed
debeat ex diuturnitate temporis pęnam minuere, etiam
in grauibus delictis; & propterea quòd possit isto casu
homicidium ad pecuniariam compositionem admitte-
111 re. Ego † autem de hoc valde dubito, quia vt dicit D.
Clarus, nunquàm in practica hanc regulam in grauibus delictis vidi seruari, & cōsulo iudices, vt inconsulto Principe hoc non faciant, tum quia hodie Principes de delictis etiam leuibus volunt certiorari; tum quia, vt supra dicebam, enormia delicta non pręscribuntur, vt late per Mars. in d. l. ꝙ falsam §. 1. ff. de fals. Non obstat Afflict. in allegat. decis. 287. quia ibi per ritum magna Curia hebebat auctoritatem componendi, & commutandi pęnam vltimi supplicij, vt in d. decis. legitur, nec Gram. in decis. 39. nam ibi agebatur de homicidio in rixa cōmisso, & per prouocatos, minusq; officiunt alij Doctores allegati, quia loquuntur indistinctè, & non dicunt de delictis grauibus, & licet dicant de homicidio, non debet intelligi de doloso, & appensato, & ita ego semper eligerem opinionem D. Clari tanquam tutiorem.

bbb *Potest etiam allegari.* ¶ Adde, quòd de iure nulla est differentia, vel procedatur per accusationem, vel per inquisitionem, non sic de iure canonico, vbi mitius punitur; quando proceditur per inquisitionem, Tiraquel. de pœn. caus. 53. vbi declarat non procedere in inquisitione generali, sed tantummodo in inquisitione speciali.

112 *Non desunt etiam Aduocati.* Adde † videndum De-
ccc cian. in consilio 24. numero 11. volum. 3. ¶ Confessus
crimen non conuictus, videtur mitius puniēdus, quàm, si cùm conuicto ageretur, Tiraquel. de pęn. caus. 30. numero 1. & 2. & dicitur spontè confessus, qui confessus est citrà metum probationis, vel tormentorum ibi numero 9. & 10. vbi ponitur declaratio vna cum quinque limitationibus.

eee *Legitur etiam.* Adde, an ratione amicitiæ possit Iudex minuere pœnam, Tiraquel. de pęn. temper. caus. 16. cum distinctione an pęna sit arbitraria, an non, vtrum concernat præiudicium aduersarij, an non, vtrum denique fiat à Principe, an ab inferiore, ibi num. 4. & de qua amicitia intelligendum sit num. 5. Et an possit minuere pęnam ex causa illius, qui pro delinquente intercedit caus. 17.

113 *Sed pone quòd illi.* Adde, quòd † hoc procedit quando
ggg constat dolo, & ex proposito offendisse, aliàs in dubio
non præsumitur dolus, sed casus in coniunctis personis, vt not. glos. & Mars. in l. 1. C. de sicar. Roman. in l. 1. ff. de in ius voc. Bald. in l. fin. 20. oppos. C. de hęred. instit. Cepoll. in cons. 23. Aret. cons. 80. sub nu. 5. Carrer. in pract. crim. in §. homicidij el 1. in fin. Bartol. in l. vt vim ff. de iust. & iur. in fin. Salyc. in l. 1. C. ad l. Cornel. de sicar. di-
114 cit, quòd non sufficit affinitas, † sed debet etiam considerari qualitas offendentis puta, an sit rixosus, vel insidiosus, an prauæ, an verò frugi, vel vitæ religiosæ, vel valetudinarius, & dicit etiam, ꝙ si pro vtraq; parte sint coniecturæ, ꝙ adsit dolus, & non adsit, quòd Iudex debet decidere ad fauorem affinitatis.

hhh *Cæterum si delictum sit leue.* Adde, quòd hanc distin
ctionem facit secundum Dyn. Gand. de malef. in rub. de
115 aliquibus quæst. num. 1. quod scilicet † delicta atrocia
inter consanguineos, vel affines seuerius puniantur, & leuia mitius.

QVÆSTIO LXI.

SVMMARIVM.

1 *De publicatione processus defensiui.*
2 *Et an facta huiusmodi publicatione processus, possint adhuc recipi testes. vers. sed quæro.*
3 *Et an iudex ex officio facere possit. ibid.*
4 *Et quid si aliqua partium sit absens. ver. sed hæc quidem.*
5 *Et an possit iudex post publicatas attestationes iterum examinare testem, vt declaret dictum suum obscurum. vers. quæro nunquid.*
6 *Et an in causis criminalibus concludatur in causa. vers. quæro etiam.*
7 *Contra reum fugientem quando procedatur in contumaciam.*
8 *Et an talis pro confesso habeatur.*

1 PErspectis defensionibus reorum, fit publicatio pro-
cessus defensiui. Scias tamen, quod licet publicatio
a processus offensiui sit de substantia, *a* adeo ꝙ reus,
cui non est decreta copia processus, neq; datus terminus defensionis, nō possit condēnari, vt dixi sup. q. 49. nihilominus publicatio processus defensiui nō est de substātia, quia acta sūt sēper nota iudici, & fisco. Si tn̄ adsit accusa-
b tor, *b* solet publicari ēt ꝓcessus defensiuus, ad hoc vt ip-
se videat, an velit aliqd in cōtrariū deducere, aut ꝓbare.
2 *c* Sed quęro, nunquid facta huiusmodi publicatione
c processus, possint adhuc recipi testes. Resp. quòd de iure loquendo, regulariter conclusio est, quod in causis criminalibus, non obstante publicatione processus, vel conclusione in causa, possunt testes de nouo recipi. Et hanc
d dicit esse *d* cōem conclusionem Mars. in pract. crimin.
§. sequens, numero 6. intellige ad defensam: illi enim possunt recipi etiam post conclusionem in causa, sed ad offensam non possunt recipi post publicatas attestationes, neque etiam ex ipsius iudicis officio. Et ita communiter tenetur, vt dicit Pract. Carer. fol. 627. post numerū 128. Dicunt etiam aliqui, quòd quando proceditur parte instante, non possunt in criminalibus recipi testes, neque etiam ad defensam post publicationem processus. Et hanc dicit esse communem opin. Aretin. in cap. cum clamor, col. 2. ver. nunc autem maturius, de testib. prout illum refert Bos. in tit. de publ. proc. nu. 3. Et hoc nō modo super eisdē capitulis, sed neq; ēt super directo contra-

rijs,

nis. & hāc esse communem Doct. sententiam attestatur
e Boss. in loco præal. n. 5. e Bene (secundum aliquos) potest iudex ipse ex officio testes ad offensam rei recipere, etiā post publicatas attestationes. Et hanc dicit esse cōmunē opin. Aret. in c. fraternitatis, n. 36. de testib. quem refert Villalob. in sua collecta communium opinion. in litera
3 T. verb. testis in eodem vers. fallit primo. † f Quinimò
f (secundum eum) potest ipse iudex ex officio examinari facere testes etiā ad offensam post publicatas attestationes ad inueniendum maleficium. & dicit Carauita super 69. ritu magnæ curiæ circa fi. quòd ita videtur seruari. Et ex hoc inuenta est à practicantibus cautela, vt possint recipi testes etiam post publicatas attestationes, tam ad offensam, quam ad defensam, quia scilicet dant iudici nomina testium examinandorum descripta super cedula, qui deinde facit eos examinari tanquam ex officio. Quæ tamen practica mihi nunquam placuit; subest enim maximus timor subornationis, & aperitur via falsitatibus. Et reperio quòd Afflict. super 1. parte constitutionum Regni, rubr. 13. numero 44. dicit, quòd ipse non acciperet talem cedulam, prout reuera neque ego acciperem, præsertim ad offensam; nisi iusta, & magna causa subesset, & crimen esset atrox, & cessaret omnis timor subornationis.

4 Sed hæc quidem omnia vtique possunt locum habere, quando partes sunt præsentes in iudicio: sed quid si sint absentes? Resp. Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium. post num. 8. vers. 2. casu, ff. de damno infect. tenuit, quòd in casibus, in quibus potest contra absentem procedi ad sententiam diffinitiuam, possit iudex pro eo absente probationes inducere. Et hanc opin. Bart. communem approbari per legist. & canon. attestatur Ripa in d. §. hoc autem iudicium, numero 74. & sequen. Ita etiam magis communiter teneri attestatur Alex. in l. filiusfam. nu. 5. ff. qui satisd. cogan. Et hanc dicit esse communem opin. Abb. in c. bonæ, post num. 6. versic. 7. supplet. de postul. prælatorum. Alex. in d. §. hoc autem iudicium, num. 29. Plus dicit Aret. cons. 146. colum. 3. in princ. quòd illud est indubitatum, quòd iudex non modo potest ad defensam rei absentis testes recipere, licet sint publicatæ attestationes, sed etiam tenetur. Et illud dictum Aret. refert, & sequitur Marsil. consil. 39. numero 30. Ego (vt verum fatear) non intelligo quid dicere velit Aretin. neque Marsil. loquendo post publicatas attestationes, quando reus est absens, quia secundum communem practicam totius orbis, reo absente, & contumace non fit publicatio processus, sed proceditur ad sententiam diffinitiuam, vt sæpius dixi, nisi forte intelligerent,
g quòd reus g post publicatas attestationes aufugisset, &
h se h absentem fecisset. Sed hoc etiam casu solet contra eum procedi tanquam contumacem; neque vllo modo recipiunt eius defensiones, nec ex officio, nec aliter. Propterea accommodando omnia prædicta ad practicam, quæ vbique obseruatur, distingue hoc modo: Aut loquimur, quando accusator comparet in
i iudicio: & tunc si quidem delictum est tale, pro quo i non potest procedi nisi ad querelam partis, nullo modo iudex debet pro accusatore probationes aliquas inducere, neque ante publicatas attestationes, neque post; & hoc siue accusator assistat iudicio, siue deinde factus sit absens; Si vero delictum est tale, pro quo potest etiam procedi ex officio, & sic per inquisitionem, tunc ex quo iudex eo casu concurrit cum accusatore, potest, & debet ex officio pro ipso accusatore testes recipere, & processum ipsum prosequi, etiam si accusator recedat, iuxta ea quæ dixi supra quæst. 3. vers.
k superflua etiam. k Bene verum est, quòd post publicatas attestationes non debet (vt dixi) nouas probationes inducere ad instantiam partis, siue data sint in cedula siue aliter; neque etiam ex officio, nisi ex iusta, & magna causa, & quando certus esset nullam adesse subornationem. Et idem etiam seruandum est, quando nullus adest accusator, sed solus iudex ex officio siue instante fisco procedit. Aut vero loquimur in reo: & si quidem reus est præsens in iudicio, practica est, quòd nullo modo debet iudex pro ipso aliquid facere, neque vllas probationes inducere, neque ante publicatas attestationes, neque post, sed tantum ei prouidere de idoneo defensore, vbi ipse non habeat. Bene verum est, quòd in procedendo, & examinando testes debet iudex omni studio veritatem inquirere tam pro fisco, quā pro reo. Et ita seruat consuetudo, quamuis in contrarium sit communis opin. de qua per Aret. in allegato ca. fraternitatis. Si vero reus est absens, tunc quidquid sit de iure communi, ex quo secundum communem cōsuetudinem totius mundi contumax habetur pro confesso, & cōuicto, & consequenter potest condemnari ad mortem, neq; pro eo admittitur excusator, procurator, neq; defensor, vt dixi supra q. 32. vers. hæc autē, & q. 33. vers. sed quod plus est, Fatuus esset iudex, qui adhæreret communi opin. de qua per Bart. in d. §. hoc autem iudicium, & testes ad defensam, pro ipso reo absente reciperet. Et ideo nullo modo debet iudex aliquid facere, sed permittere quòd ipso existente contumace sit locus condemnationi: & ita indistinctè obseruatur. Quæ omnia bene nota: quia iudex, qui in prædictis casibus sequeretur communem opin. grauiter erraret, & forte posset in syndicatu molestari. Hæc tamen omnia intellige vt procedant, quando reus vellet super eisdē capitulis nouos testes inducere: sed super nouis, & diuersis capitulis nō debet repelli, quò minus qñcunq; ante sniam possit nouos testes & probationes inducere. Et ita semper vidi seruari: nam hoc casu cessare videtur omnis suspicio subornationis.

5 l Quæro, nunquid post publicatas attestationes possit
l iudex iterum examinare seu interrogare testem, ad effectum vt declaret dictum suum obscurum. Respo. quòd si iudex vult, potest ex officio hoc facere, ad instantiam autem partis id facere non tenetur. Et hæc est communis opin. vt ait Tynda. de test. lib. 1. c. 4. num. 6. quem refert Pract. Conradi fol. 130. post num. 37. Bene potest, si vult, hoc facere: & ita dicunt communiter Doctores, vt attestatur Aret. in d. cap. cum clamor, in secundo notab. & ita sæpius vidi seruari, quamuis aliqui tenuerint, quòd neq; etiam possit: quā etiam dixit esse communē opin. Boss. in loco præallegato, num. 25. Sed certe (vt dixi) consuetudo approbat contrariā opin. quòd scilicet potest iudex, si vult, etiam ad instantiā partis repetere testē, vt dictum suum declaret, licet non vt addat. Et ita de cōsuetudine seruari attestatur Spec. pater practicæ in titul. de test. §. satis vtiliter, num. 4. & post eum Alex. cons. 238. nu. 6. lib. 6. Quod tamen ego non facerem, nisi ex iusta causa, & quando aliter veritas sciri non posset.

6 m Quæro ēt, nunquid in causis criminalibus cōcludatur
m in causa. Resp. quòd non: & est cōis opin. vt dicit Marsil. in pract. crim. §. sequens. n. 1. est n. æquum, & rationabile, q vbi de vita hominis tractatur, possit reus quandocunque suas probationes, & defensiones facere: quod tamen intellige secundum ea quæ supra statim dixi.

ADDITIONES.

a *Adeo quod reus.* Farin. q. 75. cap. 1. n. 8. vbi plene de publicatione testium. *Ber. Ros.*

b *Solet publicari etiam processus.* Adde de publicatione processus supra quæstione 48. in principio. *Drag.*

c *Sed quæro.* Farin. q. 75. vol. 3. in princ. vide eum etiam ca. 2. vbi articulorum materiā tangit, & quō noui vel antiqui dicantur, & c. 3. q neq; ante publicationem si quis testificata didicit. & c. 4. Quod post publicationem generaliter non possunt examinari, & in criminalibus ibi nu. 188. & eodem 4. c. n. 14. Quid si tamen non sint didicita testificata, c. p. 9. num. 324. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

d *Communem conclusionem.* Adde communem etiam,
ut in collecta mea commun. op;c.iudex, nu.17.*Giach.*

e *Bene secundum aliquos,* Vulpell. resp.107. & 108. &
resp.136.*Ber.Ros.*

f *Quinimo secundum eum.* Vide Baiard.

g *Post publicatas attestationes aufugisset.* Adde supra q.
7 49.versic.scias tamen; & contra Reum † fugientem e-
tiam post publicationem processus proceditur in contu-
maciam, sicut contra alios absentes; fugitiuo tamen
adhuc non condemnato, sed reuerso, & in Carceribus
constituto, uel etiam capto, non est locus, vt habea-
8 tur † pro confesso, acrius bene torqueri solet; ut est
supra quæstione 21. versiculo. Tertio autem modo, ibi,
Non solet propter solam fugam, & nota quia in tali
casu fugitiuus sicut non admitteretur per procurato-
rem ad se defendendum, ita nec etiam ad accusandum
testes, qui in tali casu contra illum falso deposuissent;
sic retulit Menoch. dicto tract. de arb. Iud. libro primo
quæstione 80. num.44. in fine. In quantum vero dicit,
quod post publicatas attestationes non debent nouæ ad
mitti probationes ad instantiam partis, vide Capyc.de-
cis.61.num.3.decis.81.num.4.sed an articuli de directo
contrarij admittantur pro repulsa repulsæ, etiam pu-
blicatis attestationibus; vt ecce ego articulaui & proba
ui, quod tu mihi tali die promisisti centum. Tu è contra
rio, probasti, quod talimet die non potuisti promittere
ex quo eras absens, iuxta illud Ciceronis lib.1.de inuen-
tione versic.ratiocinatio; si quo die ista cędes Romæ fa-
cta est, ego Athenis eo die fui, interesse in cæde non po
tui, & ut dico infra quæst.94.versic.est etiam, item su-
pra quæst.12.ver.dixi etiam in principio, quod est indi-
cium necessarium, ut per Menochium de arb.iud.lib.2.
cent.3. cas. 270. num. 10. & de quo dixi supra ad q.20.
per Boss.tit.de defens.reorum nu.24. visa ergo tali pro-
batione absentiæ volo conualidare primos testes, & pro
bare, quod imò tu aderas, nec eras absens, an rursus hoc
modo articulando sim admittendus? dic, quòd sic, vt te-
nuit Capyc.qui singulariter loquitur decis.62.nu.1.& 2.
quem refert, & sequitur Meno.d.tract. de arb. iud.li.1.
q.35.nu.15.Antonius Gabr.tract.com.opi.tit.de testib.
concl.21.n.39.& nu.43. At de reprobatione, & repulsa
quomodo in hac practica procedatur sup.q.23.ver.si.*D.*

h *Se absentem fecisset.* Hippolit.in sua pract. §. expedi-
ta nu.83.& seq.& Dec.in c.sunt.nu.2.de probat.qui tan
git illud quid si constet de innocentia.*B.R.*

i *Non potest procedi nisi ad querelam partis*; pone exem
plum: maritus accusauit vxorem de stupro, siue adulte
rio, adulter implicatus, ut euadat pęnam, instigat iudi-
cem, ut ex officio inquirat hanc uxorem cum alijs adul-
terasse, siue etiam iudex ad quærelam mariti, proceden
do assumit, non administratus, sed ex officio informa-
tus, super mala uita uxoris, utrum hæ informationes
ualebunt? Quod non, quia tales informationes debent
dari a marito, non autem ex officio sumi, ut hic; Ratio
est, quia non potest hoc casu procedi ex officio, sed ad
partis siue mariti instantiam, stante statuto nostro Rub.
41.2.lib.Boer.decis.297.sub nu.19.*Drog.*

K *Bene uerum est.* Farin.q.74.uol.3.num.16.*B.R.*

l *Quæro nunquid post publicatas*, & an in criminalibus
concludatur in causa, itaque quandocunque iudex inter
rogare non possit, & quomodo dicatur in causa conclu-
sum uide Alex.cons.77.sub nu.9. vol.1. & de cedulis iu
dici porrigendis, quando liceat uide Crauet. cons.134.
sub nu.3. vers.quæ omnes; quid autem in ciuilibus serue
tur vide tex.& ibi Ias.& scriben. in l.qui per salutem ff.
de iure iurando, in criminalibus tamen nota iudex a-
liquando nimis curiosus & anxius, ne posteaquam se-
mel deposuerunt testes, illos adhuc repetas, sine cau-
sa: quia tunc non probant, text. in l.fin. C. de testibus,
quem sequitur, & refert Dec. in notab. consil.188. sub
numero 19.Crau. consil.10. num.13. Alex.consil. 117.
num.17.uolum.2. vide tamen Pract. Pap. in for. libelli
opp. contra testes in glo. ac etiam varij addit. in littera
A, ubi ponit q.de dicto testis; qui primo examinatus de-
posuit in iudicio; deinde repetitus dixit, dico prout aliàs;
dixi sine causa; quia immo testes iterum examinantur,
& reproducuntur quando sunt suspecti de falso, & ita
cominari potest iudex, quod reproducantur sub pęna a-
missionis causæ, ut not.Bal.in l.fin.C.de fid.instr. ut per
Fel.in cap.per tuas, post num.6.de testib.referente Man
dosio tract.de Monit.q.30.*D.*

l *Quero nunquid.* Farin.q.66.uol.3.p.8. nu.264.& seq.
ubi ampliat & limitat. & uideri potest ibi num. 309.&
315.& q.75.c.4.num.239.*B.R.*

m *Quæro etiam.* Farin.q.75.c.5.nu.257.ubi tractat gene
raliter, quomodo post conclusionem in causa possint te-
stes examinari & c.6.n.275. quid post renunciationem,
& quid si deinde in causa appellationis ibi c. 7.nu.302.
vide eodem d.q.75.c.9.& seq.usq.76. quia plures quæ-
stio.tract. magis ciuiles & q.76.tract. de test.ad perpe-
tuam rei memoriam uel lite non contestata per partes
quinque *B.R.* Vide eundem Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXI.

SVMMARIVM.

1 *Testes in criminalibus post publicationem quando admittantur.*
2 *Et quid si fiat absque præiudicio alterius processus.*
3 *Et an ad probandum confessionem aduersarij.*
4 *Et an ad detegendum falsitatem.*
5 *Et quid si agatur de crimine ciuiliter.*
6 *Testes ad instantiam fisci semper recipiuntur.*
7 *Conclusum in causa quando dicatur.*

c SEd *quæro nunquid.* Adde † an, & quando testes in
1 causis criminalib.publicatis attestationibus super eis
dem, uel directo contrarijs admittantur ad priorem
probationem coadiuuandam, latè per Vulpel. in cons.
136.& per Rimin.iun.Simon.de prætis, & multos alios
ibi subscriptos, Gabriel. com. conclu. lib.1. tit.de testib.
concl.21.nu.103.cum seq.& Natt. in consil.359. vol.2.
2 & cons.565.vol.2.† & clausula quæ solet apponi in cal-
ce Decreti, quando conceduntur copiæ, uidelicet absq;
præiudicio alterius processus, & examinis, est superflua
secundum D.Carth.in sua pract.interrog.reorum in fi-
ne num.23. cum sequent.sed ego arbitror, quod nocere
non possit, quinimo prodesse, si publicatio processus fa-
cta fuerit cum dicta clausula, siue protestatione, parte
non contradicente.

3 Item † adde, quòd parte instante post publicatio-
nem processus non possunt examinari testes, nec ad pro
bandam confessionem aduersarij, Bertazz.cons.529.vo-
lu.2.& ibi addentes.

4 Item † adde, quòd inueniendæ falsitatis causa noui
testes possunt super articulis directo contrarijs, vel eis-
dem produci, etiam publicatis attestationibus, secun-
dum Boer.in consil.100.num.7.vol.3.

5 Item † adde, quòd si agatur de crimine ciuiliter ad
pęnam pecuniariam, non possunt examinari testes ad de
fensam publicatis testibus, secundum Ferret. in consil.
300.vol.2.

f *Quinimo secundum eum.* Adde, quòd † testes ad in-
stantiam fisci semper recipiuntur pro maleficio repe-
riendo, etiam vsque ad sententiam, & in causa superse-
detur Bar.in l.2.§. si publico uers. quæro utrum. ff. de
adult. Ang.tractat.de malef.in uersic. qui iudex dictum
processum, & Afflict.in const.terminum uitæ. nu.44.

Que-

m *Quæro etiam*. Adde, quòd hoc intelligitur de con-
clusione causæ proprio modo, quæ fit per hominem id-
est per litigatorem, vel per iudicem, sed potest fieri con-
clusio per legem, vel statutum, ita declarat Abb. in
7 cons. 90. numero 4. vbi dicit etiam, quòd dicitur † con-
clusum in causa, quando statutum vult, quod reus in-
quisitus non comparens intra terminum trium dierum
habeatur pro confesso, & elapsis alijs tribus diebus nul-
lo modo amplius audiatur.

QVÆSTIO LXII.

SVMMARIVM.

1 *Etiam in causis criminalibus accusatore non probante reus absoluitur.*
2 *Et quæ sit forma, & effectus huiusmodi absolutionis. versic. Forma autem.*
3 *Et an in dubio reus censeatur absolutus quia delictum nõ commiserit, an autem quia non fuerit probatum. vers. sed hic quæro.*
4 *Et an ille, qui in causa succumbit, debeat in expensis, & damnis condemnari. vers. sed nunquid.*
Calumnia duplex est, vera scilicet, & præsumpta. ibid.
5 *Et an quis teneatur in foro conscientiæ pro damnis illatis, & leui, & leuissima culpa. vers. Vnum autem.*
6 *Et an accusator eo ipso, quòd non probat, præsumatur calumniari. vers. Dixi supra.*
7 *Et quid si iurauerit de calumnia. ver. sed quid si accusator.*
8 *Et quid si habeat pro se aliqua euidentia indicia. versic. sed pone.*
9 *Calumniator an possit super eodem processu condemnari. vers. sed quæro.*
10 *Custos carceris an possit reum absolutum retinere pro impensis. vers. Sed hic incidenter.*
11 *Semiplena probatio sufficit ad torturam.*

1 VBi nihil vlterius superest ad agendum, tam ex par-
te accusatoris, quàm ex parte accusati, tunc debet
iudex diligenter considerare processum tam offensiuũ,
a quàm defensiuum, & *a* recta trutina perpendere, quid
ex ipso processu resultet, & quæ & qualia contra reum
extent indicia seu probationes, quæ per eius defensio-
nes elisæ non fuerint. Si tamen reus ex eis est plene con-
uictus, vel confessus, debet condemnari. Si semiplena
tantum resultat contra eum probatio, est torturæ subij- 11
b ciendum. Si vero nec semiplene est conuictus, tunc *b*
tanquam deficiente probatione, est absoluendus; de qui
bus omnibus sigillatim videamus.

Et in primis quidem dixi, quòd vbi contra reum non
sit delictum saltem semiplene probatum, debet reus ab
c solui. *c* Est enim vera iuris conclusio, quòd etiam in cau
sis criminalibus actore siue accusatore non probante,
reus absoluitur; & est communis opin. vt attestatur Ias.
in l. non est nouum, numer. 5. C. de edendo, quem refert
Villalob. in sua collecta communium opin. in littera. A.
verb. actore non probante.

2 Forma autem absolutionis, quæ in hoc Ducatu seruatur, est, quòd si quidem reus probat innocentiam suam
aliter quam per torturam, absoluitur diffinitiue, neq; po
test deinde contra eum ex ea causa procedi, etiamsi no-
ua indicia superuenirent, vt dixi supra quæs. 57. vers. sed
hic quæro. Si vero non probat ipse suam innocẽtiam nisi
per torturam, vel si non adsunt indicia sufficientia ad
d torquendum, vel ad imponendam *d* aliquam pœnam
extraordinariam, tunc absoluitur quidem, non tamen
e diffinitiuè; *e* sed Stantibus rebus, prout stant. Et hoc ca-
su, si deinde superueniant noua indicia, de nouo contra
eum proceditur nõ obstante tali sententia Et hæc etiam
practica obseruatur in Hispania, vt refert Didac. lib. 1.
resolut. c. 1. post n. 8. Idem etiam in Gallia obseruari atte
statur Igneus in repet. §. nõ aliàs, post. n. 180. & Rebuff.
f in proœ. const. Franciç, gl. 5. num. 118. *f* Reperio tamen,
quòd Caramta super ritu magnæ curiæ 248. num. 18. di
cit cõmuniter obseruari, quod hoc casu inquisitus præ-
g stet fideiussores de stãdo iuri, & *g* se præsentando toties,
quoties fuerit requisitus. Sed hoc apud nos non serua-
h tur, nisi senatus *h* cui fiunt relationes causarum crimina
lium, id expresse iubeat. Verum est etiam, quòd de iure
loquendo, ille, qui purgauit per torturam omnia indi-
cia contra se existentia, forte esset diffinitiue absoluen-
dus, tamquam si puram veritatem dixisset, iuxta ea quæ
dixi infra quæst. 64. versic. illata reo: nihilominus (vt di-
xi) consuetudo obtinuit vt absoluatur tantummodo Re
bus stantibus, atque ita receptum esse in practica attesta-
tur Prac. Iodoc. fol. 119. nu. 2.

3 Sed hic quæro, nunquid in dubio sententia absoluto-
ria præsumitur lata, quia reus maleficium non commise
rit, & sic ex causa innocentiæ, an autem, quia non fuerit
probatum, & sic ex defectu probationum? Dixi supra in
d. quæst. 57. versic. sed quæro.

4 *i* Sed nunquid in istis causis criminalibus ille, qui in
i causa succumbit, debet cõdemnari in expensis? Resp. In
hac quæst. fuit aliquando controuersia inter Doctores.
nam aliqui tenuerunt quòd sic: & dixit Bart. in auth. de
manda. princ. §. deinde, num. 3. & in l. 1. in prin. circa fin.
ff. ad Turpil. quòd ita cõmuniter tenetur: quẽ refert Soc.
Iun. cons. 36. n. 14. lib. 2. Hanc etiam opin. dicit esse com-
munem Aret. in d. c. accedens, num. 13. de accusat. quem
refert Nicellus in concord. glo. cap. 47. & Gratus, consil.
97. num. 1. lib. 1. Card. Alexan. in cap. in primis. §. de epi-
scop. col. 4. vers. & quia gloss. secunda. quæst. 1. qui dicit,
quòd de iure canonico ita communiter tenetur. Apostil.
ad Ang. de malefic. in d. glo. Et ad querelã, post num. 73.
quẽ refert Pract. Cõradi, fol. 231. nu. 18. Marsil. in pract.
crimin. §. superest, num. 1. & in l. patre vel marito, num.
14. ff. de quæstion. quem refert Diaz in practica crimin.
canon. cap. 144. quod est capitulum vltimum, & practic.
Conradi, fol. 310. post. n. 5. & Viuius in lib. communium
opin. in verbo, Iudex tenetur condemnare, Alba cons. 5.
in primis verbis. Don Anton. de Padilla l. transigere, nu.
4. C. de transact. Didac. practic. quæst. 27. num. 2. Et dicit
Alber. in l. eum quem temere. in princip. nu. 3. in fi. ff. de
k iud. quòd *k* cõis vsus iudiciorũ seruat et in criminalibus
l vt victus victori condemnetur in expensis. *l* Et loquen-
do de damnis, dicit Card. Alex. in c. libellorum, col. 2. in
fi. 2. quæst. 8. quòd quo ad damna, & interesse partis læ-
sæ potest iudex habere rationem eorũ, siue procedat per
accusationẽ, siue per inquisitionẽ; subdens, quòd ita affir
mant cõmuniter Doct. quẽ refert Diaz in pract. crim. ca.
143. Contrariam vero sententiam, quòd scilicet, accusa-
tor, qui succubuit, non sit condemnandus in expensis
neque in damnis, multi tenuerunt. & dicit Alberic. in l.
athletas. §. calumniator, in fin. ff. de ijs qui not. infam.
quòd illam tenent communiter Doct. Et dicit Bald. in l.
qui crimen. post n. 28. C. qui accus. non poss. quòd illam
opin. confirmat practica, & experientia, & quòd ipse
nunquam vidit talem condemnationem expensarum in
causa criminali, quem refert Anan. in cap. accedens, post
numerũ 11. de accusat. Dicit etiam Cardin. Alexand. in
d. §. de episc. in fin. quòd in sacro palatio raro vidit con-
demnari fiscum in expensis, neque procuratorem fisca-
lem; & si vnquam fuit condemnatus in expensis, nun-
quam meminit vidisse talem condemnationem exigi.
m Pro resolutione huius articuli scire debes, quòd *m* du-
n plex est *n* calumnia, vera scilicet, & præsumpta. Vera
calumnia dicitur, quando quis sciens, aut scire debens
aliquem esse innocentem, proponit contra eum accu-
sationem aut querelam. Præsumpta autem calumnia
est, quando accusator non probat delictum, vel quan-

do post cœptum iudicium ab accusatione desistit, nam
his casibus præsumitur calumniari, vt infra statim dixi.
Dic ergo, quòd aut agitur de præsumpta calumnia, &
verum est, quod dicit Bald. in loco præallegato, quòd
raro vel nunquam solet accusator in expensis con-
demnari; & hoc, ne querelantes metu huiusmodi con-
demnationum deterreantur ab accusando, & delicta
o impunita remaneant. *o* Aut agitur de vera calum-
nia, & tunc, aut iudex procedit simpliciter super ac-
cusatione seu querela partis, & debet accusator, qui
p calumniatus est, condemnari in expensis, & damnis. *p*
Aut vero procedit simpliciter ex officio: & sic solummo-
do instante fisco, & non debet procurator fisci, neque
iudex condemnari in expensis: quia de ipsis officialibus
q lex bene præsumit. *q* Aut procedit ex officio sed alio
instigante vel procurante inquisitionem: & tunc talis
promotor, siue instigator, si vere fuerit calumniatus,
r pariter *r* est in expensis condemnandus. In hoc autem
Ducatu habemus decretum in nouis constitutionibus
in tit. de accus. c. si quis quempiam, quòd ille qui aliquē
calumniose detulerit, accusauerit, vel notificauerit, con
demnetur in duplicatis expensis versus partem, vltra
s pœnas à iure inflictas. *s* Et ita vidi multos in facto con-
demnari; vidi etiā quandoque falsos accusatores, & noti
ficantes corporaliter puniri, vt dixi infra quæst. 81. vers.
sed quæro. Quid autem in denunciatore, an sit in ex-
pensis cōdemnandus, si contenta in denunciatione non
probat, dixi supra quæst. 7. vers. sed nunquid.

5 *t* Vnum autem scias in hoc proposito, quòd quamuis
t in foro contentioso quis teneatur de damno, & iniuria
alteri illatis, etiam ex leui, & leuissima culpa, tamen in
foro conscientiæ non tenetur, nisi de damno illato per
dolum vel latam culpam. Et hæc est communis opin. vt
attestatur Berous in c. dilecti filij, n. 77. de arbitris, Men
chiaça controuers. illust. c. 28. nu. 19. Quod Nota.

6 *u* Dixi supra, quòd accusator eo ipso, quòd non probat
u suā accusationem, *x* præsumitur calumniari. Ita dicit gl.
x in c. 2. in verbo, calumniandi, de calumnia: quam attesta
tur esse communiter approbatam Apostil. ad Angel. de
malef. in verbo, Et ad querelam post n. 7. Ita etiam com
muniter teneri ait Abb. in c. calumniam, num. 2. de pœn.
Ioan. Fantu. quem refert Card. Alex. in ca. qui non pro-
bauerit, vers. sed an præsumatur, 2. quæst 3. Idem Card.
Alex. in c. si quenquam. §. notandum, nu. 7. 2. q. 1. quem
refert Villalob. in sua collecta communium opin. in lit-
tera. C. verb. calumniari. Hāc etiam esse communem o-
pin. attestātur scribentes in d. c. 2. de calumniat. & in spe
cie Abb. nu. 5. in fin. & Marian. nu. 7. & Anan. nu. 19. &
Felin. num. 6. Aret. in cap. super his, nu 27. in fi. de accus.
y Boss. in tit. de accus. num. 19. *y* Quod tamen intelligen-
dum est, vt non procedat in eo, qui accusat, vel ex ne-
cessitate officij, vt in tutore, vel propter immensum do-
lorem, vt in matre accusante aliquem de morte filij:
vel propter atrocitatem criminis, prout est hæresis, vel
læsæ maiestatis, vt per Abb. & alios in locis præallegat.

7 *z* Sed quid si accusator tempore porrectæ accusatio-
z nis iurauerit de calumnia, iuxta ea quæ dixi supra, quæ-
stion. 18. versiculo dixi etiam, nūquid erit accusandus ab
hac præsumptione calumniæ, quæ contra eum oritur,
ex eo, quod accusationem non probauit? Respon. quòd
non; & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in d. ca. ca-
lumniam, nu. 4. Hanc etiam opin. dicit esse communem
Alex. in l. proponendum, §. sin autem vtraque nu. 21. C.
de iud. Afflict. in 2. parte constitutionum Regni, rubr.
13. nu. 9. & rub. 62. num. 5. Card. Alex. in d. c. in primis,
§. de episc. colum. 3. vers. sed primum, 2. quæst. 1. Et dicit
Salyc. in d. l. qui crimen, num. 14. C. qui accus. non poss.
quod hoc seruat communis practica. Dicit etiam Alber.
in d. §. calumniator, numero 1. quòd ita vidit in iudicijs
aa communiter obseruari. *aa* Si tamen vis conuincere que
bb relantem de calumnia, *bb* potes illum interrogare, an
velit vti querela, & probationibus superinde factis, eo
quia intendit illum querelare de falso; & si ille respon-
deat quòd vult vti, eo casu potest tanquam sciens de fal
so puniri, si querela tanquam falsa conuincatur. Et hic
modus interrogandi est approbatus à iure, & de consue-
tudine obseruatur, & attestatur Boss. in tit. de accus. nu.
24. Faciunt ea quæ dixi supra hoc eo. lib. §. falsum, vers.
vtens falso, & versic. vtens edicto.

8 *cc* Sed pone quod accusator habeat pro se aliqua eui-
cc dentia indicia, puta, famam, vel auditum à fide dignis,
vel quid simile: nunquid excusabitur, etiamsi defece-
rit in probatione? Resp. quòd sic: & est communis opin.
vt attestatur Abb. cons. 78. post nu. 1. vers. venio nunc, li.
1. quem refert Pract. Conradi, fol. 231. num. 17. Et dicit
Bart. in l. cum quidam, §. quod dicitur, nu. 3. ff. de acquir.
hæred. millies obtentum fuisse, quòd accusans aliquem
de maleficio, de quo contra eum erat fama, non po-
test puniri tanquam falsus accusator: quem refert Guid.
Papæ decis. 446. vox publica, numero 1. & Afflict. in 1.
parte constitut. rubr. 23. numero 11. & Diaz in practic.
dd crim. can. c. 59. Idem operatur *dd* dictum vulnerati mo-
rientis, vt scilicet excuset hæredem accusantem à præ-
sumptione calumniæ, vt dixi supra quæst. 21. vers. Assertio
vulnerati. Et secundum hanc opinion. pro quodam in-
stigatore in facti contingentia consuluit Ioan. de Ami-
cis, cons. 51. & pariter pro quodam denunciatore consu-
luit Crauetta cons. 178.

9 *ee* Sed quæro, nunquid calumniator possit in eodem
ee iudicio condemnari, an autem opus sit nouo processu.
Resp. quòd potest etiam in eadem sententia condemna
ri, in vno contextu. Oportet tamen absolutoriam accu-
sati in ordine præcedere, & successiue, non diuertendo
ff ad alia *ff* accusatorem de calumnia condemnare; & ita
communiter tenetur, vt ait Salyc. in l. 1. n. 3. C. de calum.
Et practica est, quod iudex prius faciat statui accusato-
ri terminum ad allegandum, quare non debeat de ca-
lumnia condemnari, & vbi nihil deducat, quod rele-
uet, illum poterit in eadem sententia condemnare. Ita
dicit Bart. in l. athletas. §. calumniator, numer. 5. ff. de ijs
qui not. inf. aliàs enim opus esset alia instantia & alio
processu. Quod nota, ne erres: nam si condemnares ali-
quem de calumnia, non statuto ei termino prædicto, pos
ses in syndicatu puniri, vt dicit Ang. de malef. in verbo,
& ad querelam, num. 70.

10 Sed hic incidenter quæro, nunquid secuta absolu-
tione rei, qui erat in carceribus detentus, possit custos
carceris illum retinere pro expensis in carceribus fa-
ctis. Resp. Aliqui dicunt, quòd de iure non potest il-
lum retinere, sed debet relaxare, & postea contra eum
agere: Sed certe quidquid sit de iure, aliud de consue-
tudine obseruatur, vt dicit Guid. Papæ decision. 448. si
carceratus, quem refert Chass. super consuet. Burgund.
fol. 90. num. 34. Pract. Iodoch. c. 17. nu. 17. nam custodes
neminem relaxant, nisi prius illis fuerit pro expensis sa-
tisfactum. Et hoc toleratur per superiores: quia reue-
ra si custodes cogerentur via ordinaria expensas à carce
ratis post eorum relaxationem repetere, credo quòd eo-
rum officium illis esset damnosum.

ADDITIONES.

a *Recta Trutina perpendere.* Adde quæ dixi infra ad q.
94. in principio, & hinc nota modum studendi proces-
sus; vt primo de confesso, & conuicto quæras, & sic de
plena probatione; Deinde de semiplena, post modum,
vide quid deficiente probatione requiras; Sed, & mo-
dum in procedendo super Indicijs; vide supra qu. 20. in
princ. sic de gradibus torturę & quomodo procedendū
in ea sit, infra q. 64. vers. Nunc de gradibus; Non tamen

in studẽdo in hæreas simpliciter repertorijs, ò qui studes modernè, ne haurias aquã a Riuulis, fõtibus posthabitis, Crau. de antiq. temp. par. 4. vers. 1. n. 140. in fin.

b *Tanquam deficiente probatione*. Adde quòd tantum se-
11 miplena probatio sufficit † ad torturam, non autem ad condemnationem, infra quæst. 63. vers. tu scis, & vers. fi. q. 64. vers. sed quæro in fin. & aduerte hic, quod licèt vnicus testis faciat indiciũ, vt est supra quæst. 21. vers. vnus testis, tamen oportet quod sit omni exceptione maior. Ad inquirendum tamen sufficit si non opponatur, sup. q. 24. vers. fin. in fin. *Drog.*

c *Est enim vera iuris conclusio*. Vide Baiard.

d *Aliquam pœnam extraordinariam*. Adde infra q. 83. in principio. *Drog.*

e *Sed stantibus rebus*. Hoc idem apud Boss. tit. de pluribus violentijs num. 114. verum de ista absolutione malè dicit Alex. in l. si calumniator, n. 4. vers. & ideo bis errant, ff. de verb. sig. supra q. 57. vers. & hæc ad med. Adde supra q. 21. vers. vlterius quæro; scirem autem libenter, quæ sit ratio, vt post publicatas attestationes nouę non admittantur probationes, vt est supra quæstio. 61. vers. sed hæc quidem, vt dixi, ibi, benè verum est. Post sententiam autem, nouę admittuntur probationes, & indicia, vt hic; & mihi quidem videtur id concedi vna via, quod per aliam non admittitur, contra regulam legis, cum quid de reg. iur. in 6. cogita, & pondera nouas probationes, & indicia, quomodo hic intelligantur, de quibus nouis indicijs, & probationibus dixi supra ad q. 46. vers. in hac autem; & an simus in casu, vt aliquid fieri possit vna via, quod per aliam prohibitum sit, de quo per Crau. tract. de antiq. tempor. par. 4. vers. circa præmissa nu. 19. cum seq. *Drog.*

e *Sed stantibus*. Rota Lucensis in nouiss. decis. 20. *Ber. Ros.*

f *Reperio tamen quod Carauita*. Vide Baiard.

g *Se præsentando toties quoties*. Dixi supra ad quęstionẽ 46. in princ. & vers. quęro, quæ debent, & ad q. 34. vers. dixi etiam, & hac clausula stante, non tantum semel rei citari, & non comparentes mulctari possunt, sed in infinitum, & vsque ad comparitionem. Gabr. tract. communi. conclus. tit. de malefic. concl. 15. Hipp. Marsil. rubr. de fideiuss. nu. 100. *Drog.*

h *Cui fiunt relationes*. Adde supra q. 40. vers. sed nunquid in fi. q. 83. vers. & nota, ad med. *Drog.*

i *Sed nunquid*. Farin. tit. de accus. q. 16. volum. primo, num. 8. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

K *Communis vsus iudiciorum*. Vide Baiardum.

l *Et loquendo de damnis*. Farin. d. nu. 8. & 9. *B. R.*

m *Duplex est calumnia*. Boss. de accus. num. 17. & seqq. præcipue num. 26. *B. R.*

n *Calumnia vera*. Adde Alc. tract. de præsumpt. reg. 4. pręsumpt. 44. num. 11. cum seq. & in quantum in præsenti vers. dicit, quòd si solummodo procedatur ex officio, non debet procurator fisci, neque iudex in expensis condemnari; contrarium latè, & indistinctè tenuit Crauet. consi. 168. per totum, & consil. 178. ibi tamen ex multis indicijs contra reum defenditur accusator, dixitq. Boer. ad consuetud. Bitur. §. 29. tit. des costum. concer. les viges, ver. item & aux. quòd imò, cum iudex procedit ex officio, nec probat; quòd sit condemnandus; allegat authen. de coll. §. iubemus collat. 9. vide infra q. 81. vers. fin. vbi dixi quid seruetur contra istos calumniatores. *Drog.*

o *Aut agitur de vera calumnia*. Foller. in pract. verbo audiantur exceptiones, nume. 60. & seq. Cason. in suis q. crim. verbo de accusat. c. 3. num. 18. & cap. 5. num. 2. Farin. in tit. de accus. q. 16. vol. 1. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.

p *Aut vero procedit simpliciter*. Vide Baiard.

q *Aut procedit ex officio*. Vide Baiardum.

r *Pariter est in expensis condemnandus*. Quomodo autem, & quando sit accusator in expensis condemnandus, supra quæstione 7. in fine, quæst. 12. vers. Ceterum ad fin. infra quęstione 81. versic. fin. ad finem, vbi dedi exemplum de Cæsare contra accusatorem. *Drog.*

f *Et ita vidi multos*. Vide Baiardum.

t *Vnum autem scias*. Vide Baiardum.

u *Dixi supra quod*. Farin. d. q. 16. nu. 11. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.

x *Præsumitur calumniari*. Calumniator, qui, & quę causę eum excusare possunt, dilucide, & plene explicatum vide per Iacobum Menochium de arbitrarijs iudicum, cas. 321. lib. 2. cent. 4. *Giach.*

y *Quod tamen intelligendum est*. Vide Baiardum.

z *Sed quid si accusator*. Vide Baiardum.

aa *Si tamen vis conuincere*. Farin. tit. de inquisit. q. 16. num. 4. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.

bb *Potes illum interrogare*. Adde quod idem seruatur contra testes cum pars intendit de falso redarguere, supra in §. falsum. *Drog.*

cc *Sed pone quod accusator*. Vide Baiard.

dd *Dictum vulnerati morientis*. Supra quęstione 21. versic. assertio; adde Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 321. nu. 30. & vtique quemadmodum hæres defuncti excusatur ab expensis, & a calumnia, si secundum assertionem defuncti occisi, accuset ab eo nominatum, vt est text. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. eodem modo accusator, vel etiam fiscus, qui aliquando a iudice constitui solet accusator; vt dixi supra ad q. 10. vers. fin. excusari debet; ita enim per iudicis assertionem, vel alterius, sic potuit istare fiscus, vel alius quemadmodum per mortui assertionem. *Drog.*

ee *Sed quæro nunquid calumniator*. Adde calumniatorũ pœnæ quę sint omni fere iure vide per Iac. Menoch. de arbitr. iud. d. li. cent. 4. cas. 322. *Giach.*

ff *Accusatorem de calumnia condemnare*. Nota hoc dictum, qui munus aduocati, vel procuratoris exerces, & sume ab hoc dicto exemplum: nam dum lis pendet, rendet, vt est in prouerbio, & melius est ita facere, quã stare verbis, & promissionibus clientum, qui finita lite in bonum, etiam sunt vt plurimum ingrati, & ego uidi aliquos in nostro foro patrocinantes, qui finita lite coacti fuerunt litigare cum clientulis, quod absit; & etiam eorum scripturas pro mercede retinere, licet tamen de iure fieri non potest. Capyc. decis. 11. num. 1. Quidquid dixerit Menoch. de recup. poss. remed. 11. num. 14. Qui ergo legit, intelligat: Hoc etiam dici posset in fauorem Cauponum, & illorum, qui vendunt ad minutam vt dari possit fides eorum libris: nam sciunt, & patiuntur debitores se describi in eorum libris, quos aliquanto post, tempore solutionis impugnant; Nam si coguntur via iuris ordinaria agere, par erit ratio in vtroque, quia esset illis damnorum exercitium, vt hic. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO LXII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatore non probante reus absoluitur.*
2 *An diffinitiuè, vel ab obseruatione iudicij.*
Reus, licèt subierit onus probandi, & non probarit, actore non probante absoluitur.
Et nunquid iudex possit eum repellere ab omni onere suscipiendo.
3 *Et quid si non fuerit data dilatio.*
4 *Absolutio in Regno Neap. quomodo feratur.*

Et

1 c EST enim vera iuris conclusio. Adde † videndum ad hanc regulam Franc. Purpurat. in l. qui accusare. C. de edendo, & Marsil. in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæst. & Mascar. de probat. conclu. 36. volum. 1. vbi habentur multæ ampliationes, & limitationes, & an procedat ista regula, quando actor nihil probauerit, vel se

2 absentauerit, & † an iudex debeat absoluere reum diffinitiuè, vel ab obseruatione iudicij, vide Doct. & præsertim Ias. in l. properandum, §. & si quidem, C. de iudic. vbi concludit, quòd si fuerit datus terminus ad probandum, & probatum non fuerit, quod tunc actor diffinitiuè absoluitur, quòd dictum limitatur secundù Marsil. in Sing. 169. non procedere, quando fuit datus terminus ad defendendum absente reo, quia si fuisset præsens, forsitan confessus fuisset petitionem actoris, cogita tamen, vt ibi inquit Marsil. & an reus sit absoluendus, quando non constat eum deliquisse, vel causa sit relinquenda indecisa, vide quæ posui infra quæstio. 64. ver. illata reo ibi, & ita est communis practica.

Itē adde si reus susciperet in se onus probandi, & nō probaret, similiter veniret absoluendus, si actor non probaret Salic. in l. 2. C. de probat. Deci. cons. 517. num. 7. & Decian. cons. 48. nu. 5. vol. 2. & licet reo volenti in se suscipere onus probandi sit complacendum, tamen iudex potest eum repellere, si vult. cap. quòd aut & ibi Præposit. 6. q. 5.

3 Itē † adde quòd ista regula actore non probante reus absoluitur, intelligitur, quando actor habuit dilationes ad probandum Abb. in c. per tuas nu. 7. de appellat.

Item adde, vt etiā hic dicit Clar. quòd debet absolui, vbi non potest damnari, vel torqueri. Marsi. cons. 44. nume. 12. & cons. 50. nu. 13.

f *Reperio tamen quod Carauita.* Adde, quòd † hac for-
4 ma decreti, quæ seruatur in Regno Neapol. fuit prouisum, paritérq; decretum suprascriptum fore, & esse relaxādum, & liberandū prout præsenti decreto relaxatur, & liberatur sub fideiussoria cautione vnc. auri centum de se repræsentando nouis superuenientibus indiciis, & ita fuit dictum, &c.

5 Idem † obseruatur in Regno Franciæ. quòd non absoluuntur rei, sed liberantur sub cautione de se repræsentando, vt attestatur Rebuff. & ita hodie seruatur in dictis casibus, in quibus nemo liberatur sine cautione, vt attestatur Franchin decis. 176. in fin. vol. 2.

6 Item † adde, quòd relaxatio simpliciter factā causa cognitā absque sententia habetur pro absolutoria. Boss. in tit. de senten. nu. 60.

i *Sed nunquid in istis causis criminalibus.* Adde † viden-
7 dum Farin. q. 16. vbi latissimè quando, & quibus pœnis calumniator puniatur, vidē etiam addentes ad Bertaz. in consil. 212. vol. 1.

k *Communis vsus iudiciorum.* Adde, quòd † stante sta-
8 tuto, quòd victus in maleficijs semper deberet condēnari in expensis, si iudex eum absolueret ab expensis, posset nihilominus sententiam suam reuocare, & illum in expensis condemnare. Fel. in c. inter monasterium in fin. de re iudic.

9 Item † adde, si per accusatorem data fuerit fideiussio de soluendo expensas in casu succumbentiæ, & demum non succubuit super causa principali, sed super desertione, tunc fideiussor non tenetur. Bald. quem refert Marian. prac. par. 6. mem. 8. num. 17. in cons. 106. proponitur vol. 2. & Carauit. in ritu 194. in fi.

10 Item † adde, si reus condemnaretur in vniuersali bonorum publicatione, non deberet condemnari in expēsis, quia tunc non esset addenda afflictio afflicto, secundū Bald. in l. 3. C. de fruct. & lit. expens. quem refert, & sequitur Soc. in c. calumniam, num. 89. de pœn. vbi subdit, quòd forsan eo casu accusator poterit, recuperare expensas à fisco, quod tamen fieri non vidi in practica, & ibi Soci. dicit etiam, cogitabis.

11 Item † adde, si a sententia, in qua quis in expensis condemnatus fuit appelletur, iudex poterit, appellatione pendente, taxare expensas, nisi iudex ad quem inhibuisset iudici à quo, vt in causa non se intromitteret, vt plenè per Carau. in ritu 298. nu. 24.

12 Item † adde, si iudex in sententia dicat, victum victori in expensis, nec sequatur verbum condemnamus, nunquid quoad expensas talis sñia valebit, ita q̄ suppleatur verbum condemnamus, vide Carau. in rit. 297. nu. 18. vbi hanc quæstionem plenè examinauit.

13 Item † adde; si iudex omiserit condemnare victum in expensis, victor per totam diē, qua lata est sententia, poterit petere, quòd iudex supplere tenebitur, quia per totā illam diem durat eius officium, quantū ad expen-

fas,

ſas,l.Paulus,la 1.ff.de re iud.& Ripa in l. dies §. hoc autem iudicium nu.84.ff.de dam.infect.

14 Item † adde,quòd ſententia,quæ condemnat victum victori in expenſis, comprehendit,& extenditur etiam ad expenſas, quæ fiunt pro ipſa ſententia habenda in forma probante: Afflict. in conſt. pro ſcripturis in fine fol. 250.

15 o *Aut agitur de vera calumnia*. Adde, quòd † nedũ falſus accuſator tenetur, ſed etiam eo defuncto iniuſtè accuſatus poterit agere contra hæredes calumniatoris, & repetere eius damna, & intereſſe,etiam lite non conteſtata cum defuncto,& etiam ſi nihil ad defunctum ex huiuſmodi damni datione perueniſſet: & licèt de iure ciuili prædicta ſine dubio non tranſeant,quando contra defunctum lis non fuit conteſtata, tamen de æquitate canonica procedunt,quę eſt ſeruanda etiam in foro laicali,ita tradit Bertaz. in conſ.362. per totum.

16 p *Aut vero procedit ſimpliciter*. Adde, ꝙ † fiſci Aduocatus, & procurator ſi indebitè aliquem vexaret, vel iniuria afficeret, vltra quàm debet, in expẽſis per talem vexationem factis condemnari debet, & eas ſoluere de proprio; debet etiam viuus comburi. Gram. deciſ.60.numero 21.& tenetur iniuriarum,ſi aliquem indebitè moleſtat,Crauet.in conſil.168.4.dubio,& Bertaz.in conſil.
17 390.num.11.& conſ.361.nu.5. ſed † prædicta nedum non obſeruãtur in practica,& ea petere in iudicio nempè ridiculoſum eſſet, quinimò ſæpè indebitè moleſtati, ſi à moleſtiis liberari volunt,neceſſe eſt, quòd aliquid fiſco de ſuo elargiantur.

18 q *Aut procedit ex officio,ſed alio*. Adde, ꝙ Iudex poteſt procedere ex officio abſque accuſatore contra calumniatorem euidentem. Bartol. in l.1.in princ. ff. ad ſenatuſconſul. Turpil. & debet ei dare terminum ad faciendum defenſiones ſuas.Bartol.in l.Athletas.§.calumniator. ff. de infam.& Afflict. in conſtit. pœnam calumniæ nu.4.In hac materia de refectione expenſarum,& damnorum carcerati,vide Rimin.iun.conſ.303.lib.3. Et ad quas expenſas teneatur calumniator tradit Plot. in l. ſi quando num.674.C.vnde vi.

19 Item † adde, quòd vltra condemnationem expenſarum debet condemnari ad pęnam calumniæ pro intereſſe publico, ſi verè probata fuerit calumnia. Boſſ. in tit. de accuſat. num.27.& Laurent.Tenni. caut.1.num.12. & ſequen. vbi dicit, quòd ad puniendam calumniam pœna extraordinaria dupliciter imponitur, vno modo propter calumniæ pœnam ad publicum intereſſe, alio modo propter expenſas, & damna per innocentem accuſatum paſſa; & quòd iſta impropriè dicitur pęna: ſed ſi verè non fuerit probata pro damno, & expenſis accuſator condemnatur, vt ibi per eum, & qua pœna accuſans,& non probans ſit puniendus;& quo pacto id pro-
20 cedat;& quando accuſator † calumniator pręſumatur, vide Maſcard.in concl.24.& 25. vol.1.

21 ſ *Et ita vidi multos*. Adde, quòd † in Reg. Neap. ſi iudici conſtat de euidenti calumnia accuſatoris, vel denunciatoris, & ipſum non condemnet ad pœnam calũniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij, ipſe iudex puniretur pœna infamiæ, & duarum librarum auri puriſſimi, vt in c. Regis Roberti, quod incipit accuſatorum temeritas, & per Afflict. in conſt. pœnam calumniæ num.6. & ibi plenè tractat materiam calumniæ, ſed ratione victoriæ inquiſiti liberati, etiam diffinitiuè abſoluti non ſolent in dicto Regno fieri condemnationes expenſarum in prima, nec in ſecunda inſtantia in cauſa criminali criminaliter mota non ad pœnam pecuniariam, licèt per Reg. pragm.temeritatem ſub titu. de expenſ.generaliter prouideatur, quòd victus victori in expenſis condemnetur, vel ex iuſta cauſa abſoluatur, quæ non eſt in obſeruan-
22 tia, † vt atteſtatur Caraua.in titu 297.in prin.vbi non ſolùm latè hanc quæſtionem de iure Regni tractauit, ſed
23 † etiam de iure communi, & tenet veriorem opin.eſſe, vt condemnationes expenſarum in cauſis criminalibus
24 fieri non debeant, & in ſtatu † eccleſiaſtico nunquàm vidi condemnare quęrelãtes ad expenſas,niſi de calumniã appareret.

25 t *Vnum autem ſcias*. Adde,quòd † Couar.in 4.decretal. 2.par.cap.6.num.12.tenet multum egregiè contra communem, quod ex leui, & leuiſſima culpa damnum datum etiam in foro conſcientiæ reſarciri debeat, maximè vbi natura contractus ex legis diſpoſitione etiam leuiſſimam culpam conſiderat, & ibi nu. 10. & 11. etiam
26 habetur, an in foro † conſcientiæ condemnatus teneatur ſoluere pęnas etiam ipſo iure impoſitas, & conuentionales,& hanc opinionem contra communem eſſe veriorem, atteſtatur Pariſ. in repetit. quoniam contra numero 85. cum ſequen. de probat. vbi iſtam quæſtionem pleniſſimè tractauit.

27 u *Dixi ſupra*. Adde, quòd † in Regn.Neap. fuit derogatum iuri communi per conſt. pęnam calũniæ,quod accuſator tunc dicitur calumniaſſe, quando apparet, ꝙ ſit in euidenti calumnia,& ibi per Affl.habetur,quando quis dicatur eſſe in euidenti calumnia, & ad iſtam quæſtionem quando, & quomodo accuſator puniatur, vide omnino Farinac.nouiter impreſſum var.quæſt.in quæſt. 16. vbi latiſſimè more ſuo.

28 x *Quod tamen intelligendum eſt*. Adde † Menoch.de arbitr. caſu. 321. & 322. vbi ponit decem cauſas iuſtas, quibus calumnia præſumpta excuſari poteſt, & de alijs excuſationibus vide etiam Laurent. Tenni.caut.1.num. 15.ſed aduertendum eſt, ꝙ licet quis à præſumpta calũnia excuſetur, non tamen erit excuſatus ab expenſis, vt per Boſſ.in tit.de accuſat.nu.28.

29 Item † adde,quòd iudex calumnioſè inquirens excuſatur à calumnia præſumpta, ſed ſi de vera calumnia appareret,non veniret excuſandus,& pęna extraordinaria puniretur.Boſſ.in tit.de accuſat.num.21.

30 Item † adde,quòd accuſator in crimine lęſæ maieſtatis, & in crimine falſæ monetę,ſi non probat,non punitur de calumnia,vt per Giga.in tract.de crim.lęſę maieſtatis lib.2.q.19.in tit.qui accuſari poſſ.

31 z *Sed quid ſi accuſator*. Adde, quòd † Boſſ.in titu.de accuſat.numero 19.& 27.dicit, quòd nunquàm vidit ſeruari ius commune, quando accuſator deficit in probatione, ſed tantummodo, quòd condemnatur in expenſis.

32 *Si tamen vis conuincere*. Adde, quòd licet Bartol.in l, ſi quis obrepſerit num.1. ff. de falſ. Alexand. in conſilio 11.num.4. volum.1.& Franc.Mar.in deciſ.898.num.1. par.2.tenuerint falſum accuſatorem poſſe puniri de fal-
32 ſo, † contrarium tamen voluit Gand. de malef. in titu. de falſo num.23.qui dicit,cum caſus Bononię eueniſſet, ipſe, & quatuor alij aſſeſſores deliberatè conſuluerunt tali caſu de falſo agi nõ poſſe:idem tenuit Bald.in l.quicunque in fine C.de ſeru. fugit. & Auguſt. ad Angel.in ver.& ad querelam, & Boſſ.in tit.de accuſat.num.17.& iſtam opinionem veriorem putat Menoch. in caſu 322. nu.5.niſi talis falſus accuſator vlterius deliquerit, veluti falſos producendo teſtes, vel falſa inſtrumenta, quia tunc poſſet puniri de falſo,vt dicunt Bald. Ang.& Boſſ.
33 in locis ſupracitatis: † & vbi quis falſas facere accuſationes conſueuiſſet,puniretur in amputatione lingue,& capitis,ſecundum Bald.in l.data opera circa finem C.de accuſat. & Fran. Mar.in deciſ.738. par.1. & ad omnia prędicta vide Laurent. Tenni. in caut 1.numero 6.cum ſequen.

34 Item adde, † quòd accuſatus remedium habet contra accuſatorem, etiam quòd concludenti probatione de calumnia non ſit conuictus,vt ſcilicet accuſatus agat actione iniuriarum, & obtinebit, etiam ſi iniuriam minimè probauerit, & etiamſi accuſator à calumnia ſe excuſaret,

cusaret, vt per Alex. in cons. 11. nu. 4. vol. 1. Soc. consil. 118. nu. 12 vol. 1. Menoch. de arb. iudi. casu 321. nu. 33. sed contrarium tenuit Cepol. in cons. crim. 7. c. in 3. dub. dicens, quòd si quis à calumnia excusatur, ab iniuria etiam remanet excusatus, sed Lauren. Tenni, in caut. 15. eum impugnat tenendo primam opin. & idem tenuit Boss. in tit. de accusa. nu. 19. ad finem, vbi dicit hoc remedium esse tutius, & non solum actione iniuriarum tenetur is, qui aliquem calumniosè accusat; sed etiam qui vexandi animo aliquem ad tribunal alicuius iudicis interpellat; & qui aliquem facit capi personaliter, & eius bona detinere, nulla iusta causa præcedente. Bertaz. in consi. 361. in princ.

cc *Sed pone, quòd accusator.* Adde, quòd † excusaretur à
35 pœna calumniæ, etiam si extaret statutum, vt eo ipso, quòd in probando quis deficeret, calumniari præsumatur, & absque alijs indiciis possit accusator de calumnia puniri. Bart. in l. fin. ff. de hęred. instit. & in l. 1. sub num. 6. ff. ad Turpil. Abb. & communiter Cano. in c. 2. extra. de calumn. & latè per Laur. Tenni. in caut. 1. nume. 17. cum sequent. non autem per istam excusatio-
36 nem fieret, † quin talis accusator in expensis reo absoluto condemnari deberet, vt ait Boss. in tit. de accus. num. 28. & Menoch. de arbit. iud. in casu 321. nu. 34. & idem Laur. Tenni. in loco supracitato.

ee *Sed quæro nunquid.* Adde, quòd † etiam denunciator,
37 & instigator in actis non nominatus poterunt ad expensas condemnari versus reum ipsum in eodem processu, licèt per inquisitionē processum fuerit. Anton. Sola in Commen. ad ad const. Sabaud. in ver. vt nemo inuit. accusat. num. 2. & 3. fol. 170.

QVAESTIO LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in supplementum probationis non defertur in causis criminalibus.*
Et quid si sint ciuiliter intentata, ibid.
2 *Et quid si plusquam semiplenè sit probatum. vers. scias autem.*
3 *Et quid si agatur de imponenda pœna pecuniaria. vers. scias etiam.*
4 *Iuramentum purgationis an sit deferendum reo in causis criminalibus. vers. solet etiam.*
5 *Et an etiam in foro seculari. vers. licet autem.*
6 *Purgatio legalis an locum habeat in causis criminalibus. ibid.*
7 *Accusator qui offerat se velle stare cum reo in tortura, an sit audiendus, vers. sed quæro.*
8 *Et quid si offerat probationem per duellum. vers. sed quid si dicat.*
9 *Duæ semiplenæ probationes an iungantur in causis criminalibus. vers. tu scis.*
10 *Fama, & vnus testis de visu an plenè probet in criminalibus. vers. Hinc infertur.*

1 a SEd *a* quid si accusator plenè non probauerit intentionem suam sed tantum semiplenè, & petat sibi deferri iuramentum in supplementum probationis, nunquid erit audiendus? Respon. quòd non: nam in causis criminalib. non defertur tale iuramentū. & hæc est com. opi. vt attestatur Alex. in l. 3. nu. 12. ff. de iureiu. quē refert Simanchas de hæret. c. 50. n. 2. Ias. in repet. l. admonendi, nu. 224. ff. de iureiu. quē refert prac. Contradi, f. 154. post nu. 5. Apost. ad Abb. in c. iuramentū, sub nu. 13. de iureiu. Dec. cons. 37. in fin. Ias. in l. ait prætor, in princ. nu. 19. ff. de iureiur. Apost. ad Fel. in c. in omni, sub nu. 5. de testib. Igneus in repet. §. non aliàs post nu. 201. ff. ad Sylla. quem refert Herculan. de probanda næ gat. nu. 235. Gomes. Arias super l. 74. Tauri nu. 36. Villalpan. in repet. l. 22. nu. 3. Quæ quidem conclusio absque difficultate procedit in causis merè criminalibus, & criminaliter intentatis: & ita hanc esse comm. opin. attestatur Mars. in l. maritus, num. 12. ff. de quæst. Sed si esset ciuiliter mota, utique secundum aliquos esset locus huic iuramento, præsertim si non esset actio famosa. Vide quæ dixi infra lib. 7. §. Iuramentum.

2 Scias autem, quòd (secundum aliquos) si probatio sit plusquam semiplena, eo casu si probitas partis concurrat, debet etiam in causis criminalibus ei deferri iuramentum in supplementum probationis. Et hanc videtur sentire esse comm. opin. Curt. Iun. in d. l. admonēdi, post nu. 67. vers. postremo nota, quem refert Cepha. consil. 141. num. 29. lib. 1. Quam tamen ego in practica de facili non admitterem, præsertim si ageretur de pœna corporali etiam leui imponenda.

3 b *b* Scias etiam, quòd si esset causa criminalis, pro qua imponi deberet pœna pecuniaria, eo casu vtique posset deferri tale iuramentum. & hæc est comm. opi. vt dicit Alex. cons. 66. post nu. 1. lib. 1. quem refert Ias. in repet. d. l. admonendi, nu. 225. & in d. l. ait prætor, in princip. post nu. 21. ver. istam principalem, & Mars. in d. l. maritus, nu. 16. & Crot. in tract. de testib. nu. 307. & Apost. ad Fel. in d. cap. in omni, supra allegato, & pract. Contradi, in loco præalleg. & Cephal. in d. cons. 141. post n. 20. & Villalpand. in d. c. 22. post nu. 3.

4 c *c* Solet etiā quoq; accusatore non probante deferri reo
d iuramentū, *d* quod appellatur purgationis, & hoc ēt si reus ipse nihil probauerit, & hæc est comm. opi. vt dicit Soci. in d. l. ait prætor, in prin. vers. circa secundū. Hoc
e tamen iuramentū *e* purgationis locum habet, quando contra ipsum reum non adsunt indicia, quæ ad torturā sufficiant. Et quamuis olim non esset in vsu nisi cū clericis, vt dicit Simanchas de hæret. c. 54. in fi. hodie tamē præsertim in causis hęresis, seruatur etiam cum laicis & cum tanto rigore, vt reus deficiens in purgatione habeatur pro conuicto, & puniendus sit pœna ordinaria delicti, de quo imputatur. Et hanc sententiam dicit esse communiter approbatam Simanchas in loco pręalleg. nu. 7. subdens, quòd ita fuit obseruatum superioribus annis cum quadā obstetrice, quę post reconciliationem solennem iterum capta defecit in purgatione, & tanquam
f vere relapsa relicta fuit curię seculari. *f* Forma autem huius purgationis ponitur per Card. Alex. in c. 1. 2. q. 4. quem refert Foller. in pract. crim. canon. fol. 298. nu. 9. & Simanchas in loco pręalleg. nu. 15.

5 Licet autem videatur, quod hęc species purgationis sit potius inuentio, & obseruantia iuris canonici, quàm ciuilis, est tamen in vsu etiam de iure ciuili, vt attestatur Io. de Anan. in c. excommun. al 1. §. qui autē, nu. 1. de hęret. prout illum refert Bianc. in pract. crim. fol. 37. num. 72. Et reperio, quod Bart. in l. 4. §. si magister, in fi. ff. ad l. Aquil. dicit hoc semel fuisse obseruatum Perusij in quodam magistro, qui percusserat suum discipulum. Et illum refert Angel. de malefic. in verb.
6 Admanauit, nu. 2. Hoc etiam seruatum fuisse Rothomagi in quodam iuuene, qui in die festo Pentecostes quandam ancillam decrepitam interfecerat, recenset Igneus in repet. §. non alias, num. 91. & sequent. ff. ad Syllan. Dicit etiam pract. Iod. fol. 125. num. 6. quòd hac forma vtuntur frequenter curię spirituales, & earum imitatione etiam tribunalia secularia in Flandria, & alijs in locis. Sed certè in hoc Ducatu non seruatur hoc iuramentum purgationis, vt etiam attestatur Bos. in tit. de sentent. num. 7. in fi. sed eius loco succedit iuramentum de veritate dicenda, quod defertur reo in eius examine, iuxta ea quę dixi supra q. 45. vers. sed quęro. Vbi igitur non adsunt indicia contra reum, quę sufficiant ad torturam, reus absolui debet. Si verò extent

tent contra eum indicia, quæ ex suis defensionibus non sint sublata, vel elisa, tunc non est locus iuramento,
g sed deuenitur *g* ad torturā. Et ita quotidie practicatur, vt dicit Blanc.in loco præallē.

7 Sed quæro, Pone, ꝙ *h* accusator seu querelans dicat
h (vt quandoque in facto vidi) *i* Ego volo stare cum reo
i in tortura, & eum conuincere, nunquid erit audiendus; Respon. ꝙ non, quicquid dixerit gl. in l. interdum. §. furem, in verb. Damnato. ff. de furt. quam dicit esse communiter reprobatam Mantua Centu.1.nu.12. Hic enim modus probandi non est à iure approbatus: & si hoc admitteretur, quotidie multa sequerentur absurda. Idem etiam dicendum esset, si reus proponeret, vt accusator torqueretur, ostedens se pariter velle sustinere in tortura contrarium, quod in facto alias contigisse narrat Paris Put. de synd. fol. 492. c. 13.

K Sed quid si dicat accusator, ꝙ vult probare suam ac
K cusationem in singulari certamine cum accusato? Dixi in meo libello de Duello, qui nondum est impressus, in prima parte.

l Tu scis, *l* quòd in causis ciuilib. duæ semiplenæ probationes iunguntur ad faciendam plenam probationem, vt dixi infra libro proximo: Quæro, nunquid idem
m sit dicendum in causis *m* criminalibus.* Resp. Aliqui tenuerunt quòd sic. & ita se vidisse communiter obtineri
n attestatur Alber. in l. 2. §. fin. num. 2. ff. de excusa. tuto. *n* Contrariam autem sententiam, quòd s. in causis crimi-
o nalibus non coniungantur *o* duæ semiplenæ probationes, multi etiam tenuerunt. Et hanc dixit esse communem Gratus consil. 47. num. 7. lib. 5. quem refert Simancas de hæret. cap. 50. num. 2. Alij verò dixerunt, quòd si
p sint *p* plura indicia, quorum quodlibet in sua specie perfectum sit, sufficiunt ad condemnationem; alias secus: & fuit doctrina Bald. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. numero 4. ff. de edendo, quam dicit sequi communiter Doctor. Bertrand. consi. 137. in fin. libro 2. in 2. parte, & consi. 164. in fi. libro 7. Tu dic, quòd aut agitur de pœna corporali imponenda: & tunc non debent coniungi ad condemnandum: Aut agitur de pœna pecuniaria imponenda: & possunt coniungi etiam ad condemnationem, prout etiam videmus, quòd in huiusmodi causis, stante semiplena probatione, potest etiam deferri iuramentum in supplementum probationis, vt dixi sup. vers. scias etiam. Bene verum est, ꝙ si causa esset decidenda per principem, vel eius suprema consilia, credo quòd plura indicia iungi possent ad condemnationem etiam corporalem, saltem extraordinariam, quod vidi sæpissimè fieri per Senatum. Et reperio etiam idem aliquando seruatum fuisse per Consilium Neapol. vt re-
q fert Gram. decis. 11. *q* Senatus enim iudicat secundum conscientiam, prout etiam faciunt domini consiliarij sedentes in prædicto sacro consilio, teste Grammat. decis. 29. num. 13.

20 Hinc infertur, ꝙ licet in criminalibus fama (secundum aliquos) probet semiplenè, vt dixi sup. quæstio. 21. ver. fama sola; & vnus testis de visu pariter etiam probet semiplenè, vt dixi supra ea. qu. 21. versi. vnus testis.
r *r* nihilominus fama cum vno teste non probat plenè in criminalibus, nisi sint aliæ coniecturæ vel adminicula. Et est communis opin. vt dicit Crott. in tracta. de testi-
f bus, nume. 102. *s* Et generaliter, ꝙ fama etiamsi iuncta sit cum alia semiplena probatione; non sufficiat in criminalibus ad plenam probationem, tenuit gl. in c. veniens, il primo, in verbo, Illorum, de testibus, quam sequuntur scribentes, vt dicit Marsil. in l. de minore, §. plurimum. nu. 55. ff. de quæst. Et illam gl. dicit esse communiter approbatam Dec. cons. 210. circa fi.

ADDITIONES.

a *Sed quid si accusator.* Vide Baiard.

b *Scias etiam.* Vide Baiard.

c *Solet etiam.* Vide Baiard.

d *Quod appellatur purgationis*; Adde, quod tamen tale iuramentum purgationis non est in vsu, sed eius loco succedit iuramentum de veritate dicenda, infra hac eadē quæstione vers. licet autem, ibi, sed eius loco. *Drog.*

e *Purgationis.* Adde hic, quando purgatio canonica in causa hæresis indici possit, quando non, per Gabr. Eugub. in consil. 178. n. fin. & de quampluribus purgationū formulis, vide nouissimè in iudiciali, Inquisitorū, per Locat. verb. purgatio. fol. mihi 361. cum pluribus sequent. *Giach.*

f *Forma autem huius purgationis.* Vide Baiard.

g *Ad torturam.* Quid si tortus persistit in tormentis, & in negatione, vide per Carer. in pract. cri. sub nume. 202. & quid si tortus non inuenit fideiussores, num. seq. Et quid si accusator probauit delictum per indicia, & deinde tortus innocens est repertus, num. 205. & de cautela per iudicem adhibenda num. 207. *Giach.*

h *Accusator, seu querelans.* Et an, & quando accusator possit torqueri, vide remissiue per Carer. in pra. crim. pag. mihi 148. col. 1. ad finem. Item an instigator, vide remissiue per eundem ante num. 181. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

i *Ego volo stare cum Deo.* Hoc dictum stat in ore Plebis, & vulgarium; Nota ergo, & reijce sic offerentes: Adde Marsil. Rubrica de fideiuss. num. 208. Ias. in §. Actiones n. 68. Instit. de action: Dec. in l. Nemo fraudare nu. 9. ff. de reg. Iur. supr. q. 18. vers. Quando deinde. Nam similis modus procedendi recessit ab aula vt ibidē. *Drog.*

K *Sed quid si dicat.* Vide Baiard.

l *Tu scis quod in causis ciuilibus.* Vide Baiard.

m *Criminalibus.* Adde quòd in criminalibus vnus testis non iungitur cum fama, secundum Ant. de Butr. in ca. veniens. 1. post gl. ibi in verb. Illorum & ibi Imol. & Dec. de testib. Imol. in l. interesse, in fi. ff. de acq. posses. Cy. in l. fin. C. de quæstio. vers. nunquid ergo fama. Bald. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de edend. & in c. 1. versi. quæro ergo. de appell. Salic. in l. ea quidem. C. de accusat. quod ampliatur etiamsi de crimine agatur ciuiliter, vt per Abbat. in d. c. veniens. in fin. de testib. Contrarium tamen tenet Imol. in d. c. veniens. & ibi Dec. Io. de Ana; consil. 49. vbi plures præsumptiones coniunguntur. *Guiot.*

n *Contrariam autem sententiam.* Marsil. in rub. c. de probat. nu. 309. & seq. in fi. & Farin. 4. vol. suę praxis quęst. 86. num. 3. & seq. & præcipue nu. 20. & 82. & 95. *Ber. R.*

o *Duæ semiplenæ probationes.* Hæc est notanda sententia pro Aduocatis, vt sciant Reos defendere. Adde infra quæstione 64. Versus sed quæro ad fin. infr. hac eadem quæstione vers. fin. *Drog.*

p *Plura indicia.* Sed quid si essent diuersi generis, dic ꝙ coniunguntur, vt fiat indicium ad torturam, modo singula indicia essent perfecta in genere suo, & singula ad plenum probarentur, ita per Crau. in consil. 360. col. fi. in princ. *Giach.*

q *Senatus enim iudicat.* Adde supra quæstione 38. versi. Vidi aliquando; q. 44. Vers. dixi quod de iure communi; quæstio. 58. versic. sed quid si nullus, quæstione 78. versic. Quæro si bona, vbi habetur de sententijs dicti Senatus. *Drog.*

r *Nihilominus.* Fama cum vno teste. De hoc vide per Ange. de Are. in §. Item tria onera. Instit. de excus. tut. & curat. *Giach.*

r *Nihilominus* Farin. q. 47. vol. 1. nu. 80. *B. R.*

f *Et generaliter, quod fama.* Duæ ergo semiplenæ probationes non coniunguntur ad condemnationem, supra

pra

pra hac eadem quæstione Vers. Tu scis, & quæstione 62. circa principium, sic & testes de auditu non faciunt Indicium, & sunt singulares, nec coniunguntur, vt dixi supra quęstione 21. vers. Confessio extra iudicialis, & alibi sæpe. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVESTIO LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in criminalibus, an & quando deferatur.*
2 *Accusator non potest iuramentum deferre in præiudicium fisci.*
3 *Purgatio quotuplex sit, & in quibus casibus facienda.*
4 *Purgationis forma remissiuè.*
5 *Accusator quando possit torqueri.*
6 *Duellum hodie est prohibitum per Concilium Tridentinum.*
7 *Probationes duæ semiplenæ an iungantur in criminalibus.*
8 *Fama cum adminiculis in his quæ difficilis sunt probationis, plenè probat.*
9 *Fama sola sufficit, vbi est difficillima probatio.*

a SEd quid si accusator. Adde † videndum Boer. in de-
1 cis. 86. vbi latè, an, & quando iuramentum in criminalibus deferatur, & per Mascard. de probat. conclus. 954. num. 38.
b *Scias etiam.* Adde, quòd † si delatio iuramenti facta
2 fuisset ab accusatore reo super crimine, talis delatio nõ valeret quò ad præiud ciũ fisci, quia accusator non debet posse præiudicare fisco Boss. in tit. de falsis numero 127. & 128.
c *Solet etiam.* Adde † videndum Mascar. de probat. concl.
3 954. numer. 59. cum sequen. vbi latissimè, & Decian. in tract. crimin. tomo 1. lib. 5. cap. 48. vbi quotuplex sit purgatio, & in quibus casibus sit facienda, vide etiam Gabriel. consil. 178. in fine.
f *Forma autem huius purgationis.* Adde † videndum nouissimè in iudiciali inquisitorum per Locat. in ver. purgatio fol. 361. cum plurib. sequent.
h *Accusator seu querelans.* Adde † videndum Carrer. in
5 pract. crimin. fol. 148. nu. 181. an & quando accusator, & instigator torqueri possint.
k *Sed quid si dicat.* Adde, quòd hodie † Duellum est prohibitum per Concilium Tridentinum sess. 25. capit. 19. sub pœnis in dicto cap. contentis.
l *Tu scis, quòd in causis ciuilibus.* Adde, † quòd aliquan-
7 do in criminalibus ad constituendam plenam, & perfectam probationem, duæ semiplenæ possunt coniungi probationes, & quando sit hoc iure permissum, relinquitur arbitrio iudicis, iuxta tradita per Io. Bapt. de sancto Seueri. in l. admonendi num. 207. ff. de iureiur. quẽ refert, & sequitur Menoch. de arbitr. casu 492. sed de ista quæstione, an duæ semiplenæ probationes coniungantur in causis criminalibus, & quando agitur ad pœnam corporalem, siue pecuniariam, vide omnino eundem Menoch. in comment. de præsumpt. lib. 1. quæstio. 41. & Gabriel comm. opin. lib. 1. tit. de probat. conclu. 1. num. 23.
f *Et generaliter quod fama.* Adde, quòd † vbi vertitur
8 difficultas probationis, fama sola iunctis aliquibus adminiculis, inducit plenam probationem, quæ sufficit ad condemnandum, c. præterea, & ibi not. de test. cogen. in terminis Ant. de Butr. in cap. veniens il 1 de test. Innoc. in c. veniens de verb. signific. Alex. cons. 24. vol. 2. & Gràm.
9 in decis. 42. num. 12. imò in his, quæ sunt † difficillimæ probationis, fama videtur per se probare, secundum Socinum in cons. 90. num. 16.

QVESTIO LXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Tractatur materia torturæ.*
2 *Iudex ponens aliquem indebitè ad torturam est capite puniendus. vers. Antequam tamen.*
3 *Priusquam deueniatur ad torturam, debet constare de delicto. vers. debet autem.*
4 *Tortura non est inferenda, vbi pro delicto non imponitur pœna corporalis. vers. Præterea debet.*
5 *Vbi delictum aliter, quam per torturã probari potest, non est reus tormentis subiiciendus. vers. debet etiam.*
6 *In delictis occultis facilius deueniri solet ad torturam. vers. & ideo.*
7 *Et an adhiberi debeat tortura reo de crimine conuicto, vt illud etiam confiteatur. vers. scias etiam.*
8 *Et an super socijs, & complicibus. vers. veritas est.*
9 *Tortura inferri non debet, nisi præcedentibus indiciis. vers. Dixi etiam.*
Et quid in atrocioribus, ibid.
10 *Et quid si reus sit malæ vocis, & solitus delinquere. vers. sed pone.*
11 *Et quid si sit bannitus et condemnatus in contumaciam. vers. seu nunquid.*
12 *Indicia, quæ præcedunt torturam, debent esse legitimè probata. vers. Non sufficit.*
13 *Debent etiam esse ad torturam sufficientia. vers. Dixi quoque.*
Et quæ indicia dicantur ad torturam sufficientia, ibidem.
14 *Et quot indicia requirantur ad hoc, vt quis possit subijci torturæ. vers. sed quæro.*
15 *Quæ personæ de iure torqueri possint. versic. Vbi subsint.*
Et an liber homo, ibid.
16 *Doctores an possint torqueri. vers. Quæro an Doctores.*
17 *Persona posita in dignitate an possint torqueri. vers. Item quæro.*
18 *Milites an possint torqueri. vers. Quæro etiam.*
19 *Nobiles an possint torqueri. vers. Vlterius quæro.*
20 *Decuriones an possint torqueri. versic. Præterea quæro.*
21 *Minores 14. annis an possint torqueri. vers. Quæro nunquid.*
22 *Senes an possint torqueri. vers. Non etiam.*
23 *Mulier prægnans an possit torqueri. vers. Quæro modo.*
24 *Clericus an possit torqueri. vers. sed an Clericus.*
Et an sacerdote, ibid.
25 *Laicus an possit torquere clericum de mandato episcopi. vers. sed hic etiam.*
26 *Iudex an teneatur requirere accusatorem prius quam torturam inferat reo vers. Vbi nihil.*
27 *Decreta tortura, si reus appellet, an sit supersedendum. vers. sed quid ergo dicam.*
28 *Et quid si petat sibi dari copiam indiciorum. versic. sed quid si ille.*
29 *Si plures sint torquendi, a quo sit incipiendum. vers. Quæro si plures.*
30 *Torquendo non est dandum aliquid, quod comedat, aut bibat per decem horas antequam torqueatur. vers. decreta tortura.*
31 *Torturæ gradus qui sint. versic. Nunc de gradibus.*
Metus, & suspensio torquendi æquiparatur torturæ. ibidem.
32 *Carcer an dicatur species torturæ. vers. sed an forte.*
33 *Tortura adhibenda est pro modo indiciorum. vers. debet igitur.*

34 Tor-

14 CÆterum vbi delictum non sit plene probatum
a contra reum, videndum est, an contra eum sub-
b sint indicia sufficientia *b* ad torturam, quæ per ipsius
rei defensiones sublata, aut elisa non fuerint. Et eo
casu debet iudex decernere deueniendum esse ad torturam.

2 *c* Antequam tamen iudex aliquem ponat ad torturam, debet animaduertere, ne id iniustè faciat. nam
d Iudex qui ponit aliquem *d* ad torturam iniustè, ipse est
capite puniendus. Et hæc est communis opin. vt dicit Marsil. in l. quæstionis modum, numer. 72. ff. de quæst. & in l. 1. §. præterea, numero 7. in fin. ff. ad l. Corn. de sicar. & in practic. crimin. §. expedita, num. 87. in fin. quem refert Sapia in l. 1. princip. numer. 7. ff. quod quisque iuris, & Apostil. ad Crot. de testibus post numer. 96. in verbo, Modica, & apostil. ad Rimin. consil. 6. sub numer. 18. & Boss. in tit. de tortura, num. 31. & Pet. Calef. inter consil. criminalia diuersorum, consilio 93. in fin. libro 2. & consil. 94. numero 4. eodem volum. & Practic. Conradi, fol. 314. versic. debet etiam. Et contra iudicem, qui indebitè quendam torserat, consuluit Barbat. consilio 47. libro 1.
e Scias *e* tamen, quod hæc opin. non seruatur in practica,
f nam *f* vbi non sequatur mors ipsius rei, non solent iudices puniri pœna capitis, sed tantum pœna extraordinaria. In regno autem Neapol. adest constitutio imponens iudici iniustè torquenti pœnam carceris biennalis, & publicationis tertiæ partis bonorum, quam fuisse executam contra quendam assessorem refert Grammatic. consil. 15. in fin. vbi in facti contingentia ita consuluit. Sed in omnem casum debent iudices cautè, & consideratè ad torturam reo infligendam procedere: nam si reus in tortura ei indebitè illata moreretur, fortè posset eo casu seruari communis opin. quamuis ego etiam hoc casu illam non seruarem, nisi appareret, quod iudex aut propter inimicitias, aut propter pecuniam, vel aliter corruptus id fecisset: tunc enim non excusarem illum à pœna ordinaria homicidij. Quid autem si iudex in tortura modum excesserit, ita vt reus mortuus dixi infra, vers. Iudex autem.

3 *g* Debet autem iudex ante omnia considerare primò, vt constet de delicto, iuxta ea quæ dixi supra quæstio. 4. & quæstione 55. versic. potest etiam. licet hoc male serue-
h tur in practica, *h* vt dicit Brun. de indic. & tortura, fol. 57. num. 11. in fine: quia statim quòd aliquis dicit si-
i bi aliquid subtractum fuisse, *i* absque eo quòd aliter constet, torquentur suspecti de furto: quod etiam dicit hodierno tempore seruari Practica Casoni, fol. 67. numero 6. Sed certè iusti iudices, & qui consideratè procedunt, neminem ponunt ad torturam, nisi prius de delicto ip-
k so *k* appareat, vt dixi in locis præallegatis. Et ideo mi-
l ratus sum, quòd *l* Senatus iusserit torqueri quendam Simonem Hebræum, qui delatus fuerat, quod puellam Christianam vitiasset, & deinde ad occultandum scelus, morti tradidisset, licet de cadauere non constaret, 17. Februar. 1555. A.C.

4 Præterea debet iudex *m* considerare, an delictum ta-
m le sit, pro quo quis de iure sit tormentis subijciendus,
n scilicet quòd pro eo *n* ingeratur pœna corporalis. Nam
o vbi non ingeritur, nisi *o* pœna pœcuniaria, vel alia corporis non afflictiua, non est ad torturam procedendum. Cùm enim tortura sit grauis afflictio, certè non debet maior pœna inferri reo non conuicto, nec condem-
p nato, *p* quàm esset inferenda ex ipsa condemnatione, vbi esset de crimine conuictus, vel confessus. Vbi verò pœna corporalis imponitur, solet indistinctè ad torturam procedi. Et licet aliqui tenuerint, quòd non sit locus torturæ nisi in grauioribus maleficijs, nihilomi-
q minus *q* communiter seruatur, quòd etiam super leuib. fiunt torturæ, prout attestatur Alberic. in l. edictum, numero 4. C. de quæst.

5 Debet etiam iudex aduertere, an delictum aliter quam per torturam probari possit. nam regulariter ad
r torturam deueniri non debet, *r* nisi in subsidium, quando scilicet aliæ probationes haberi non possunt. & ita concludunt omnes Doctores, vt dicit Practic. Conradi, folio 289. post numero 6. & ita obseruat consuetudo, vt dicit Angel. in l. fin. post num. 4. C. de quæstion. Boer.
s decis. 163. numer. 1. *s* Et ideo si aliter constet de delicto,
t reus *t* torqueri non debet. Et hanc dicit esse communem opin. Marsil. in l. 1. in principio, num. 7. ff. de quæst. quem refert Didac. practic. quæst. 23. fol. 166. col. 3. vbi & id subdit, quòd iudices aliter obseruantes tenentur in syndicatu: quem refert Practic. Conradi, folio 288. num. 2. Idem etiam dicit Marsil. in practic. crim. §. nunc videndum, num. 25. & consil. 51. numer. 52. quem refert Pract. Iodoch. c. 35. num. 3. & Pract. Caterr. fol. 160. post num. 188. versic. item ad torturam.

6 *u* Et ideo dici solet, quòd iudices facilius debent proce-
u dere ad torturam in delictis clàm commissis, quàm in ijs, quæ palam commissa sunt. Et hæc est communis regula, vt dicit Igneus in l. 1. §. serui app. numero 75. ff. ad Syllan. nam ea, quæ in occulto committi solent, diffici-
x lius probari possunt, vt est *x* venenatio, falsum, adulterium, & similia: meritò in illis facilius est ad torturam deueniendum.

7 *y* Scias etiam, quòd plerunque iudices, licet delictum
y sit plenè probatum, etiam per testes de visu solent nihilominus adhibere torturam; non vt amplius constet de delicto, sed solum vt reus fateatur delictum, de quo conuincitur, ne per appellationem illud, quod
z fuerit pronunciatum, *z* suspendi contingat. Et dicit

Bald, in l. 1, numero 9. C. de iuram, calumn, quòd ita ser-
uant iudices de consuetudine, quem refert Paris Put, de
syndic. folio 453, numero 3. Idem etiam dicit Bald. con-
silio 364. numero 3. libro 3. & in l. 2. numero 9. C. quo-
rum app. non recip quem refert Carerr. folio 31. nume-
ro 34. Dicit tamen Anton. de Alexandr. in quibusdam
Apostil, ad Bartol, in l. 1. §. si quis vltro, ff. de quæstion,
quòd hæc est communis practica, & quòd ita commu-
niter obseruatur, prout illum refert Grammatic, consi-
lio 1, numero 3. & voto 1. numero 3. & super constitut,
Regni, folio 24. numero 33. Dicit etiam Igneus in l, &
si certus, numero decimo ff. ad Syllan, quod hanc pra-
aa xim *aa* tota penè Italia, & maximè inerudit causarum
criminalium iudices, & assessores obseruant, sub colo-
re, quòd velint reos interrogare super socijs, & compli-
cibus, vel super alijs criminibus. Et dicit Paris Puteus
de syndic. folio 462. numero 9. quòd hac cautela vtun-
tur iudices malitiosi, quem refert practic. Carerr, folio
161. uersiculo limita nisi, Hanc tamen practicam lau-
dat Bald, in l. 1. & 2. quem sequuntur communiter om-
nes criminalistæ, vt dicit Foller. in practic. crimin. canon,
folio 358. numero quinto, Et dicit Papo libro 24. titu-
lo 9. arresto primo, quòd parlamentum Parisien, consue
uit reos etiam conuictos tormentis subijcere,

8 *bb* Veritas est, quod in hoc Ducatu rei conuicti, vel
bb confessi, vel condemnati *cc* interrogantur, & torquen-
cc tur super socijs, & super alijs criminibus, sed non in-
terrogantur super principali delicto contra seipsos, vt
confiteantur, & sic non seruatur illa practica, de qua
sup. dictum est, prout neque in Francia illam obserua-
ri dicit Chass. super consuet. Burgund. fol. 45. post num,
dd 40. subdens, quod male faciunt qui id faciunt. *dd* Quan
do autem tales rei torquentur (vt dixi) super socijs, & cō
plicibus, & super alijs criminib, debet iudex prius pro-
testari, quòd id facit sine præiudicio confessi & conuicti
criminis, vel (si sint condemnati) sine præiudicio con-
demnationis, Et hæc est communis obseruantia, vt di-
cit Cæpol, consil. 32. col. pen. versic, nec potest dici, quem
refert Gomes. c. 13. delict. post numer. 20. vers. & in tan
tum, & Boss. in titu, de sentent. num. 79. & dicit Alber. in
Rub. C, de quæst. post nume. 9. quòd fatuus esset iudex,
qui torqueret aliquem, contra quem esset probatum ple
ee nè, nisi id faceret *ee* cum protestatione, ꝙ non intendit
eum torquere super probatis; Debetque facere, quòd
talis protestatio appareat in actis; alias enim vbi quis
interrogaretur super crimine ipso, de quo esset confes-
sus, aut conuictus, sine tali protestatione, & in tormen-
tis negaret, & persisteret in negatiua, diceretur pur-
gasse indicia, & probationes contra se existentes, & es-
set absoluendus, vel saltem non posset in pœnam or-
dinariam condemnari, Vide quæ dixi infra versicul. Il-
lata reo. Debent etiam iudices torquendo reos super so-
cijs, & super alijs criminibus, moderatam torturam in-
ferre, neque iuris terminos excedere, vt dicit Igneus in
loco præallegato,

9 *ff* Dixi etiam, iudicem animaduertere debere prius-
ff quam reum tormentis subijciat, an contra eum subsint
gg indicia. *gg* Regulariter enim non est à tortura incipien-
hh dum, *hh* vt communiter dicitur, teste Zasio cons. 19. nu
mero 31. in fin. libro 1. Et in hoc debet iudex esse valde
circunspectus: quia si torqueret aliquem sine indicijs,
posset grauiter puniri in syndicatu. Vide quæ dixi in-
fra versicul. dixi quoque. Et dicit Thom. de Piperara in
tract. de fama, num. 58. quòd caueant sibi potestates, &
ii iudices, *ii* ne prætextu arbitrij procedant ad tormenta
sine aliquo indicio; quia saltem vnum debent habere
indicium, per quod moueatur animus ipsorum, quòd
accusatus sit culpabilis maleficij, de quo imputatur,
subdens, quòd licet in procedendo possint omittere ordi
nem, & solennitatem iuris, ex consuetudinaria & com-
muni interpretatione arbitrij, non tamen prorsus pos-
kk sunt, vel debent omittere. Vide quæ dixi *kk* supra q. 31.
ll versiculo arbitrio atque balia. *ll* Debent igitur omnino
indicia præcedere torturam; & in hoc nemo discrepat,
vt dicit Bologni. in addit. ad tractat. de tormentis, Guid.
mm de Suzar. numero 29. *mm* Et ideo etiamsi post tor-
turam illatam legitima superuenirent indicia, non pro-
pterea tortura non præcedentibus indicijs illata legiti-
maretur. Et ita tenent communiter Doctores, & aduo-
cati, vt dicit Albericus in l, maritus, numero 4. ff. de quę-
stion. Vide quæ dixi supra, quæstion. 55. versiculo si ve-
nn rò. *nn* Et hæc conclusio locum habet non solum in
minoribus delictis, sed etiam in maioribus, & atrocissi-
oo mis, *oo* imò etiam in crimine læsæ Maiestatis prout e-
tiam eo casu attestatur esse communem opin. Brun. de
ind. & tortura, folio 93, numero 6. quem refert Practic.
Conradi, folio 300. in princ.

10 *pp* Sed pone, quod reus sit solitus delinquere, & aliàs
pp sit malæ vocis, conditionis & famæ; nunquid poterit *qq*
qq sine alijs indicijs poni ad torturam? Respon. *rr* Aliqui
rr dicunt quòd sic. & dicit Marsil. in practic. crimin. in §. di
ligenter, numero 99. & sequent. quòd in hoc conue-
niunt ferè omnes Doctores, prout illum refert Nouel.
in practic, crimin. fol. 041. numero 54. Sed certè ego non
inuenio Marsil. in libro meo hoc explicitè dicentem in
loco præallegato, licet multos referat ita tenentes; quin
imò ipse tenet contrarium, prout ego etiam teneo; quia
si ex eo solo possent iudices reos tormētis subijcere, quia
aliàs deliquissent, haberent nimis latas habenas; quod
non est permittendum propter imperitiam multorum.
Et certè in hoc Ducatu illa opin. non seruatur, nisi in vi-
ss libus personis, *ss* prout sunt isti vagabundi, qui soliti sunt
furari, & similes,

11 *tt* Sed nunquid bannitus, & condemnatus in contuma-
tt ciam potest torqueri sine alijs indicijs pro veritate de-
licti? Resp. Bald. in l. 1. num. 13. in fin. C. de hære. instit.
uu tenuit *uu* quòd sic; & hanc dicit esse communem opin,
Foller. in practic, crimin. fol. 309. numero 8. Hæc tamen
decisio videtur reddi valde dubitabilis ex ijs quæ dicit
Boer. decis. 163. nume. 5. & post eum Foller. in loco præ-
alleg. Tu itaque dic, quod aut loquimur in bannito, &
condemnato, qui postea fuerit captus: & de tortura
huic inferenda super veritate delicti non est tractādum,
sed solummodo de exequenda condemnatione, vt dixi
xx infra quæst. 96. versiculo quarto nunquid, *xx* Bene pos-
set torqueri super socijs, & complicibus, & super alijs
delictis, iuxta ea quæ dixi supra, versic. Veritas est. Aut
loquimur in bannito, qui sit admissus ad nouas defen-
yy siones prout videtur loqui Bal. in loco præall, *yy* Et hoc
casu vtique poterit torqueri ad veritatem delicti eruen-
dam propter solum bannum, & condemnationem, etiā
quòd nulla alia contra eum legitima subsint indicia: &
ita procedit communis opinio, Et si dicas (vt consi-
derant Boer. & Foller. in locis præallegatis) quòd non vi
detur posse in facto verificari hæc communis conclu-
zz sio, *zz* cum inquisitio & bannum non valeant nisi præ
cedentibus legitimis indicijs, & consequenter quòd
super tali banno nullum potest fieri fundamentum: Re
spon. quòd imò potest verificari in multis casibus, puta,
A si processum sit *A* ad inquisitionem ex conscientia prin
cipis: nam eo casu procedit, & valet inquisitio, etiam a-
lijs indicijs non præcedentibus, vt dixi supra quæstion. 6.
vers. præterea scias, idem etiam si processum sit ex dispu
B tatione Senatus, vt sæpe fit, vel per inquisitionem, *B*
vel præceptis pœnalibus, non præcedentibus legitimis
indicijs, sed solummodo suspicionibus, vel coniecturis,
vt dixi supra quæstione 31. versiculo item quæro, Præte-
rea etiam tu scis, quòd multa indicia sufficiunt ad for-
mandam inquisitionem, quæ non sufficiunt ad tortu-
C ram, vt dixi supra qu. 20. vers. ad formandam. *C* Si ergo
inqui-

inquisitus vel citatus, in aliquo ex prædictis casibus permiserit se banniri, poterit deinde, si admittatur ad nouas defensiones, *D* torqueri ex solo banno, & illis qualibuscunque indicijs, etiam quòd aliàs non essent sufficientia ad torturam. *E* Pariter etiam, si ille bannitus admissus ad nouas defensiones probauerit in suis defensionibus talia, ex quibus sint sublata vel elisa omnia indicia contra eum existentia, *F* adhuc tamen propter solum bannum seu contumaciam poterit torqueri. Et sic vides, quòd in omnibus istis casibus optime potest verificari communis opinio. Et ita plures vidi in practica obseruari.

12 Non sufficit adesse aliqua indicia contra reum ad hoc vt torqueri possit, nisi etiam illa indicia sint legitimè probata. Quomodo autem indicia probentur, dixi supra quæst. 22.

13 *G* Dixi quoque non sufficere, quòd adsint indicia contra aliquem, & quòd ea legitime probata fuerint, nisi etiam illa sint *H* ad torturam sufficientia. Et hoc iudices Deum timentes debent semper præ oculis habere, ne aliquem iniustè tormentis subijciant, vt neque ipsi in syndicatu teneantur, vt dixi supra, versic. Antequam tamen. Et dicit Afflict. quòd ipse semel respondit regi Federico etiam interroganti, quòd Etiam de auctoritate regia, non poterat mandare hominem torqueri, contra quem non extabant indicia sufficientia: quem refert, & dicit se idem respondisse Cardinali Columnæ Prorogi Neap. Grammatic. voto 32. numero tertio dixi supra versiculo dixi etiam. In hoc autem quæ dicantur indicia ad torturam sufficientia, scire debes, quòd in materia indiciorum, & torturæ propter varietatem negociorum & personarum, *I* non potest dari certa doctrina, sed remittitur arbitrio iudicis. ita dicunt communiter Doctor. vt ait Bart. in l. fin. num. 5. ff. de quæst. Simanchas de hæret. cap. 63. numero 8. Et in hoc omnes concordant, vt dicit Corn. consil. 101. in littera O. lib. 2. & consil. 198. in littera N. eod. volum. Brun. de indic. & tort. fol. 22. num. 1. Et dicit Salyc. in l. fin. num. 7. C. de quæst. quòd ita dicunt omnes Doctores: Idem dicit Anton. de Canar. de question. in 2. membro numer. 8. Hanc etiam dicit esse communem opin. Ioan. de Amicis consil. 134. Et dicit Bald. cons. 95. num. 6. lib. 1. quòd ita tenent communiter Doctores. Et dicit Practic. Iodoch. ca. 36. numero 2. quòd in hoc conueniunt omnes Doctorum sententiæ. *K* Si tamen vis videre aliquas quæstiones in specie circa nonnulla indicia, an sint ad torturam sufficientia, vide supra quæst. 21.

14 Sed quæro, quot indicia requirantur ad hoc vt quis possit torqueri. Respon. Aliqui tenent, quòd vnum indicium sufficiat & dicit Pract. Iodoch. in d. ca. 36. num. 30. quòd ita ad vnum Doct. omnes asserunt. *L* Alij verò distinguunt, quòd Aut indicium est *M* proximum maleficio, & sufficit vnum indicium ad torturam: Aut verò est remotum à facto: & tunc reus propter vnum tale indicium non debet torqueri, *N* sed plura requiruntur. Ita dixit Bart. in l. fin. num. 6. ff. de quæst. quem sequuntur communiter Doctores, vt dicit Boss. in titul. de ind. numer. 71. Et hanc dicit esse communem opin. Ioan. de Amicis consil. 127. num. 26. & cons. 131. num. 6. Blanc. de ind. numer. 150. quem refert Villalob. in sua collecta communium opinion. in litera I. verbo, indicium remotum, Natta consil. 42. numero 6. Michellus patrocinio 46. numer. 13. Hanc etiam appellat doctrinam omnium Doctor. August. ad Angel. de malefic. in verbo, Fama publica, post num. 52. Et ita seruari attestatur Alexand. in d. consil. 77. num. 12. lib. 1. quem refert Practic. Conradi, fol. 298. num. 30. in fin. *O* Ceterum quidquid sit de iure, Doctores indistinctè dicunt, quod de consuetudine in practica seruatur, quòd per vnum indicium proceditur ad torturam. Ita attestatur Ioann. And. in addit. Specu. in titul. de præsumption. §. species, sub numero 3. in verbo, in l. vnica, quem refert Alexand. in d. consil. 77. in fin. & Iasan repet. l. admonendi, numer. 168. in fin. & Grammatic. consil. crimin. 17. numero 18. & Anton. de Canar. de quæstion. in 2. membro, numer. 33. in fine, Gomez Arias super lege 74. Tauri, post numer. 18. Ita etiam communiter seruari in iudicijs attestatur Albert. in l. si quis alicui, numer. 2. C. ad legem Iuliam Maiest. Paris Put. de syndic. fol. 447. capitulo 11. circa fin. & fol. 469. num. 49. Marsil. in practic. crimin. §. diligenter, numero 11. Afflict. super 1. parte constitutionum Regni, rubric. 27. numero 3. Et ita in hoc Ducatu seruatur, nam *P* ex vnico indicio legitimè probato, *P* siue sit proximum, siue remotum à facto, vt plurimum reus subijcitur tormentis: quod tamen intellige iuxta, ea quæ dicta sunt supr. q. 21. vbi dixi an sola fama, fuga, inimicitia, minæ, & huiusmodi, quæ sunt remota à maleficio, sufficiant ad torturam.

15 *Q* Vbi subsint legitima indicia, legitimè probata, & ad torturam sufficientia, restat tantummodo vt iudex aduertat, an reus fortè sit talis persona, quæ de iure *R* prohibeatur subijci tormentis. *R* Videamus igitur Quæ personæ torqueri non debeant. Et in hoc articulo facienda est generalis conclusio, quòd regulariter *S* omnis ille torqueri potest, *T* qui non reperitur prohibitus. Et hæc est communis opin. vt dicit Anton. Gomes. capitulo 13. delictor. numero 3. Scias autem quòd aliqui dixerunt, quòd liber homo torqueri non potest: sed contrarium proculdubio verius est. Et in hoc non est dubitandum: quia de eo sunt text. expressi, prætereaque ita seruat generalis consuetudo, vt attestatur Guid. de Suz. in tractat. de indic. & tortura, numero 82. Iacob de Beluis. in practic. crimin. in rubric. de quæst. on numer. 7. & quotidie videmus de facto obseruari. De seruis autem non est dubium; ipsi enim in quocunque crimine siue publico, siue priuato, & in quacunque causa possunt *V* torqueri, vt dicit Bart. in l. diuus, num. 1. ff. de quæst. & est communis opin. vt attestatur Practic. Conradi folio 229. numero 32.

16 Quæro, *X* an Doctores possint de iure torqueri. Respond. quòd non. & ita tenent omnes, vt dicit Paris Put. de syndic. folio 239. post numero 9. Ita etiam communiter teneri attestatur Practic. Carerr. folio 145. post numer. 180. versicul. excipiuntur. Ita etiam de consuetudine obseruari attestatur (ni fallor) Iacob. de Beluis. in practic. crimin. in rubr. de quæst. num. 17. Et licet Gand. de malefic. in titul. de quæst. num. 38. quem multi pro Bart. allegant, dicat quòd hoc de consuetudine non seruatur, prout etiam idem attestatur Odofred. in tractat. de quæstion. in fine, & Guido de Suzar. in tractat. de indic. & tortura, num. 108. & Paulus de Eleaz. in capit. grauis de deposito, quem refert Brun. de ind. & tortura, folio 82. & Paris Put. de synd. fol. 462. post nu. 6. & fol. 474. c. 3. post numer. 5. quod etiam se vidisse obseruari attestatur Anton. de Canar. de quæst. in 4. membro, numer. 3. Nihilominus talis consuetudo de iure nihil valet; & ideo non est obseruanda: & ita communiter tenetur, vt dicit Carerr. in loco præallegat. quem refert Dueñas regul. 190. in 4. ampliatione. Hanc etiam dicit esse communem opin. Boss. in tit. de indic. numer. 111. Et in hoc Ducatu ita obseruatur, quòd Doctores *Y* non subijciuntur tormentis. Et ita rescripsit senatus prætori Placentiæ in causa *Z* cuiusdam Doctoris Marliani 24. Octob. 1555. *Aa* P.N.

17 *Bb* Item quæro, nunquid personæ positæ in dignitate possint torqueri. Resp. quòd non; neque vti rei contra se ipsos, neque tanquam testes contra alios. Et est communis opin. vt dicit Boss. in tit. de tortura testium, num. 7. secundum quam expressè iussit senatus abstinendum esse à tortura contra D. Hieronymum Pecora-

rium, eo quia esset feudatarius, licet prius ordinasset il-
lum esse torquendum, 5. Nouembris 1558. A.C.
Cc *Cc* Quæro etiam, nunquid Milites possint de iure
18 subijci tormentis. Respond. quòd non, & est tex. in l. mi
lites. C. de quæstio. Et hoc quidem in militibus antiqui
temporis nullam habet difficultatem: Sed quid in militi
bus nostri temporis? Respon. quòd & ipsi gaudent
hoc priuilegio, ut torqueri non possint; & est commu-
nis opin. ut dicit Grilland. de quæst. & tortura in 6. quæ-
stio. principali, nu. 3. Et dicit Boss. in tit. de ind, num. 104.
quod ita communiter concluditur. Hoc tamen intelli-
ge ut procedat in ijs qui hodierno tempore appellan-
tur Equites, ut declaraui supra lib. 2. §. Miles, Et in ca-
pitaneis, seu ductoribus militum: secus autem in mili-
tibus priuatis. nam illi quotidie torquentur. Et in hoc
nullus dubitat, ut dicit Bossius in loco præallegato, nu-
mero 18.
19 Vlterius quæro, nunquid Nobiles possint de iure
Dd *Dd* torqueri. Resp. quòd non, & est text. in l. nullus, C.
Ee ad l. Iul. Maiest. *Ee* Sed hæc opin. non seruatur in hoc
Ff Ducatu, prout etiam nec seruari *Ff* in Francia attesta-
tur Guli. de Bened. in 2. parte capit. Raynutius, verb.
mortuo itaque testatore nu. 222. & Tiraquel. de nobili-
tate, c. 20. nu. 134. In Hispania verò ait Didacus lib. 2. re-
solut. c. 9. nu. 4. quòd frequentius seruatur prima opi. In
hoc puto seruandam esse consuetudinem prouinciæ, in
qua processus agitatur: nam hodiernis temporibus adeo
propter indigna, & uilia nobilium matrimonia uidetur
corruptus flos nobilitatis, ut vix alicubi dici possit ali-
quem verè esse nobilem.
Gg *Gg* Præterea quæro, nunquid Decuriones ciuitatum
20 possint de iure torqueri? *Hh* Resp. quòd non, & est
text. in l. decuriones. C. de quæst. Sed quicquid sit de iu-
Ii re; contrarium seruatur *Ii* de consuetudine, ut attesta
tur Odofred. in d. tractat. de quæst. Gand. in tit. de q. nu.
38. quem refert Aug. ad Ang. de malef. in uerbo, Quod
fama publica, post nu. 102. & Pract. Carer. fol. 144. post
Kk numer. 80. *Kk* vers. & ideo decuriones, & Brunus de
ind. & tortura, fol. 80. num. 20. & Paris Put. de synd. fol.
238. nu. 5. Idem attestatur Guido de Suz. in loco præall.
nu. 110. Iacob. de Beluis. in pract. crim. in rubr. de q. nu.
18. Alber. in l. Diuo Marco, C. de quæst. quem refert
Martin. Lauden. de consil. dominorum, q. 7. & Petrus
Belluga de re milit. fol. 83. nu. 36. Salyc. in d. l. Diuo Mar-
co, circa fi. qui dicit quòd in Lombardia non seruatur,
Bal. in tractat. de quæsti. fol. 264. nu. 4. in fi. Cæpol. cons.
crim. 40. in primo dubio, Anto. de Canar. de quæst. in 4.
membro nu. 4.
Ll Quæro, *Ll* nunquid Minores 14. annis possint tor-
21 queri? Resp. quòd non. & hanc dicit esse receptam sen-
tentiam Placa libro 1. delicto. capit. 32. numero 12. Et di
cit text. in l. 1. §. impubes, ff. ad Sylle. quod ita solet vsu
obseruari, ut scilicet non torqueantur, sed terreantur tā-
tum, & habena, aut ferula, seu virgis cædantur, refert
Anan. in capitulo 1. numero 10. de deli. puerorum, &
Anton. Gomes. capitulo 1. delictor. numero 67. Et dicit
esse indubitatum Igneus in l. excipiuntur, numero 49.
ff. ad Sylle. Et ita etiam quotidie in hoc Ducatu obserua
ri uidemus, licet Senatus quandoque iusserit in eculeo
eleuari quendam Martinum Magonum minorem 14.
annis, 8. Aprilis 1552. P. N. quod fuit mirandum, ex
quo agebatur tantummodo de percussione facta cum
lapidibus, ex qua non erat secuta mors, & aderat partis
remissio.
Mm Non etiam debet iudex *Mm* Senes decrepitos tor
22 mentis *Nn* subijcere, ut colligitur ex text. l. 3. §. ignosci
Nn tur, ff. ad Sylle. & est communis op. ut attestatur Pract.
Paul. Grilland. de diuers. crim. lib. 3. in 6. quæst. nume. 5.
prout illum refert Viuius in lib. communium opi. in ver
bo, Senex ætatis. Iussit tamen Senatus terreri sub eculeo
quendam senem decrepitum, 26. Nouembr. 1550. P. N.
Cæterum senex non decrepitus bene potest torqueri,
ut per Grammat. decis. 34. colum. 1. Et reperio, quòd in
facti contingentia senatus iussit torqueri quendam Alui
sium de Lotto, licet sexagenarium, vbi esset robustus,
17. Septemb. 1547. P. N. & alium Michaelem Bratni, li-
cet esset ætatis annorum 64. eo tamen modo, quo per æ-
Oo tatem torqueri poterat, 18. Iunij *Oo* 1561. P. N.
Pp *Pp* Quæro modo, nunquid Mulier prægnas possit tor
23 queri, Resp. *Qq* quòd non, & ita obseruatur, vt dicit
Qq text. in l. prægnantis, ff. de pœnis. Consuetudo autem
obseruat, ut etiam post partum editum non torqueatur,
nisi elapsis quadraginta diebus purgationis. Et ita serua
ri iussit senatus in quadam Catharina Garrona 26. Feb.
1559. P. N. Idem etiam obseruat senatus in mulieribus
lactantibus, & ita iussit in facti contingentia non esse tor
quendam quandam Felicitatem testem, quæ puerum
lactabat, 11. Maij 1557. P. N.
24 Sed an Clerici possunt de iure torqueri? Respon.
quòd sic, & est communis opin. ut dicit Abb. in capitu-
lo post cessionem. de probat. prout illum refert Villa-
lobos in sua collecta communium opin. in litera C. verb.
clericus non potest, qui forte ualuit allegare Abb. in ca
pitulo cum in contemplatione, de reg. iur. de quo ego in
Rr fenus mentionem feci. *Rr* Hanc tamen conclusionem
intellige ut procedat, quando clerici sunt de crimine
diffamati, & suspecti: nam eo casu vtique possunt ex cau
Ss sa torqueri: *Ss* aliàs secus. Ita dicit Abb. Antiquus, in
capitulo 1. in uerbo, ut audiuimus, de deposito, vbi ait;
Tt quod *Tt* rarò, imò nunquam inuenies, quòd clerici
torqueantur nisi infames. Et ita communiter teneri
attestatur Alexan. in Apost. ad Bartol. in l. fin. sub nume.
ro 5. in verbo, Specialiter, ff. de quæst. quem refert Boss.
in titul. de tortura testium, numero 6. Hanc etiam opi-
nionem dicunt esse communem scribentes in d. capitu
lo 1. de deposito, & in specie Florian. & Imola, numero
9. & Card. & Barb. colum. 4. Felin. in capitulo vniuersi-
tati, post numer. 2. de senten. excomm. ubi dicit, quòd
ita per omnes Doctores tenetur, quem refert Foller. in
practic. crim. canon. fol. 259. numero 6. Dec. in c. at si cle
rici in princ. numero 19. de iudic. & Marsil. sing. 55. ad-
uertas, prout illos refert Villalob. in loco præallegat. &
Viuius in libr. communium opin. in verbo, Clerici non
possunt, Gigas de crim. læsæ Maiest. fol. 116. numero 3.
Simanchas de hæret. capitulo 63. numero 27. Duennas
regula 190. in 3. limitatione, Boss. in titulo de inditijs,
nume. 35. Et sic non sufficeret vnus testis de visu contra
Vu clericum, *Vu* nisi etiam adesset diffamatio, quod ta-
men non credo seruari in practica, prout illud non ser-
uari in ciuitate Mediolani attestatur Boss. in eod. titul.
de indic. post numero 103. Et hæc quidem omnia pro-
cedunt non modo in simplicibus clericis, sed etiam in
presbyteris: nam & ipsi possunt torqueri, quidquid dixe
rit Bar. in l. ex libero, circa princ. ff. de quæst. Vide quæ di
xi supra q. 25. uer. Sed nunquid. Et hanc dicit esse com-
munem opi. Abb. in c. cum in contemplatione, post nu.
6. de reg. iur. Diaz in pract. crim. canon. c. 117. nu. 1. quam
uis illum vt contrarium attestantem referre uideatur
Pract. Conradi, fol. 301. post nu. 35. lunita, nisi tamen li-
ber est corruptus, quod certe suspicor, Boss. in tit. de ind.
num. 103. Et ita seruari attestatur Paris Put. de synd. f.
Xx 474. c. 3. post num. 7. subdens, se *Xx* uidisse pluries cos
Yy torqueri pro ueneno dato consanguineis, & *Yy* in cri-
mine læsæ Maiest. & pro sepulchris violatis exhuman-
do cadauera, & ea spoliando, &c.
Scias tamen, quòd in omnem casum tortura non de-
bet esse ita seuera in clericis, sicut in laicis. Et hæc est
communis opin. ut attestatur Abb. in d. capitulo cum
in contemplatione, post nume. 6. de reg. iur. quem refert
Diaz in pract. crim. canon. capitulo 117. post nume. 5. &
Viuius

Viuius in loco præallegato.
25. *Zz* Sed hic quæro, nunquid iudex laicus, vel ministri
Zz laici possint torquere clericum de mandato episcopi
aaa sui. Respon. de iure, *aaa* quòd non. & est communis
opin. vt dicit Ripa in cap. decernimus, num. 39. de iudic.
Sed certè communis obseruantia se habet in contrarium, vt dicit Abb. in cap. vt famæ, numer. 8. de sentent.
excomm. quem refert Diaz in d. c. 117. numer. 6. Foller.
in pract. crim. canon. fol. 260. num. 11. Simanchas de hæreticis, cap. 63. numero 29. Et ita quotidie videmus obseruari, vt mandante episcopo, clerici à iudicibus laicis
torqueantur. Et licet Abb. in d. cap. vt famæ, dicat quòd
est mala consuetudo, tamen Card. Alex. in cap. illi, qui,
sup. q. 5. dicit quòd nõ est mala consuetudo: & ita etiam
mihi videtur: aliàs sæpenumero delicta clericorum remanerent impunita: quia si non essent laici, qui torquerent, clerici nunquam torquerentur, vt dicit Foller. in
loco præallegato.
26 *bbb* Vbi nihil obstet, quò minus possit reus tormentis
bbb subijci, tũc decernere debet iudex procedendum esse
contra eum ad torturam. Tenetur tamen (secundum
ccc aliquos) prius *ccc* requirere accusatorem, ad cuius instantiam habenda est quæstio, aliàs non potest reum tormentis subijcere. & dicit Pract. Casoni, fol. 81. numer. 1.
quòd in hoc omnes Doctores scribentes in hac materia consentiunt. Quod tamen ego non credo verum,
& in omnem casum de consuetudine non seruatur,
prout etiam ipsemet fatetur, subdens, quòd hoc tempore per totam Italiam iudex, non expectata requisitione accusatoris, reum torquet, & in hoc nulla est
difficultas.
27 *ddd* Sed quid agendum, si reus appellet ab huiusmodi
ddd decreto, nũquid erit à tortura supersedendũ? Resp. *eee*
eee Aliqui dicũt, quòd sic. & ita decisum fuisse in curia Delphin. refert Guido Papæ decis. 74. vbi dicit, quòd de stylo curiarum tam parlamenti superioris, quàm inferioris, supersedetur ab executione torturæ. Et illum refert
Marcus decis. 907. quæritur, quando, num. 4. Quinimò
(secundum aliquos) potest appellari non modo a decreto torturæ, sed etiam à comminatione facta de torquendo: Et interposita huiusmodi appellatione, debet iudex
supersedere à tortura. Et dicit Carauita super ritu 259.
magnæ curiæ, num. 14. in fin. quòd ita seruatur, & practicatur quotidie. Item etiam semper vidisse seruari in magna curia Vicariæ attestatur Grammat. super c. Regni,
fol. 133. numero 4. in fin. Dicit tamen Maranta in suo
Spec. fol. 136. numero 14. quòd solent cauti iudices non
fff interponere decretum palam de torquendo reum, *fff*
ne detur materia appellandi, sed ducto reo ad locum
torturæ, statim cum incipit ligari, solent interponere
decretum de torquendo, & immediatè torquere. Faciunt quæ dixi infra versic. quæro nunc. postquam enim
reus applicatur tormentis, non auditur eius appellatio: & ita in facti contingentia iudicatum fuisse per parlamentum Parisiense attestatur Papo libr. 24. tit. 9. Arre-
ggg sto 13. *ggg* Sed certè apud nos, cùm ex dispositione
decretorum sublata sit omnis appellatio in criminalibus, etiam in interlocutorijs, frustra interponuntur
huiusmodi appellationes: nam eis non attentis, iudices
ad ulteriora procedunt.
28 *hhh* Sed quid si ille, quem iudex decernit esse torquendum,
hhh dum, petat sibi dari copiam indiciorum cum termino
defensionis, nunquid est audiendus? Resp. Pract. Casoni, fol. 69. num. 3. dicit, quòd secundum omnes iudex
tenetur dare exemplum indiciorum ante torturam, licet hodie iudices non data copia indiciorum procedant
iii ad torturam. *iii* Tu verò dic, quòd si quidem reus, priusquam torqueatur, petat sibi dari copiam indiciorum
debet iudex supersedere à tortura, & audire eius defensiones, maximè si aliquid allegetur, quo probato non
esset ad torturam deueniendum. & ita communiter teneri attestatur Alb. in l. vnius. §. cogniturum, num. 3. ff.
de quæstionibus, quem refert Ias. cons. 175. col. fin. ver-
kkk sic. 2. allego, lib. 1. *kkk* Si verò non petatur, tunc potest iudex procedere ad torturam, etiam non decreta
copia processus, vel termino defensionum, vt dixi supra, quæst. 49. versic. sed nunquid. Et ita intelligendum
est; quod dicit seruari Boss. in tit. de ind. num. 74.
29 *lll* Quæro si plures sint torquendi, à quo sit incipien-
lll dum. Resp. quòd regulariter incipiendum est ab eis, qui
mmm sunt *mmm* magis suspecti. Si verò omnes sint æqua
nnn liter *nnn* suspecti, tũc si est masculus, & fœmina, est in-
ooo cipiendum *ooo* à fœmina tanquã à timidiori: sed si sunt
ppp oẽs masculi, incipiendum est *ppp* à minori, debiliori, &
timidiori. Ita colligitur ex text. in l. vnius. in princ. ff. de
quæstionibus, & hunc ordinem in tortura inferenda obseruari attestatur Maranta in suo Spec. fol. 82. num. 13.
Dicit etiam pract. Cas. fol. 82. num. 3. quòd iudices consueuerunt incipere à debiliori.
30 Decreta tortura, priusquam reo inferatur, debet iudex animaduertere, ne reus aliquid eo die comederit,
qqq aut biberit. & ita seruatur *qqq* de consuetudine, vt dicit Paris Put. de syndic. folio 455. numero 11. Practica
Millei fol. 103. numero 52. Et intellige eo die, s. per decem horas antequam torqueatur. Et ita seruat communis practica, vt attestatur Marsil. in l. 1. in prin. num.
29. ff. de quæst.
31 *rrr* Nunc de gradibus torturæ videamus. nam (vt est
rrr omnibus notissimum) non omnes rei eodem modo torquentur, sed aliqui grauius, aliqui leuius, secundum qualitatem delicti, & indiciorum, quæ ex processu resultãt.
sss & in hoc etiam maximè versatur *sss* iudicis arbitrium,
cùm (vt sæpius dixi) tota hæc materia indiciorum, &
ttt torturæ videatur remissa *ttt* arbitrio iudicis. Scias igitur, quòd quinq; sunt gradus torturæ, s. Primò, minæ de
torquendo: Secundò, cõductio ad locum tormentorum:
Tertiò, spoliatio, & ligatura: Quartò, eleuatio in eculeo:
uuu Quintò, squassatio. *uuu* Et nota, quòd licet videatur,
quod minę de torquendo, conductio ad locum tormentorum, spoliatio, & huiusmodi non possint propriè dici species torturæ, nihilominus (secundum aliquos) talis metus, & suspicio torquendi æquiparatur torturæ:
& ita colligunt ex Bald. in l. interpositas, circa fin. C. de
transact. Et dicit Mars. in l. 1. numero 15. ff. de quæstion.
& in practic. crimin. §. expedita, numer. 2. quòd ita concludunt omnes. Hinc infertur, quòd paria sunt confiteri per tormenta, vel metu tormentorum: quod quidem
si esset verum, esset maximè vtile. Nam inter confessionem factam sponte, & eam, quę fit metu tormentorum,
multum interest, vt potest videri in discursu materiæ,
præsertim supra quæstion. 55. versic. Item posset, & seq.
xxx & infra vers. cæterum si reus. *xxx* Sed certè quidquid
sit de iure, practica contrarium obseruat. nam etiam
si iudex dicat reo minando, quòd faciet illum, nisi confiteatur veritatem, conduci ad locum torturæ, & tor-
yyy queri *yyy* talis confessio dicitur sponte facta, non
autem metu tormentorum. Et ita tenet Gand. in titulo de quæstione, quem alij Doctores sequuntur, vt dicit
Practic. Caterr. folio 133. versiculo. Sed si iudex. Pariter etiam conductio rei ad funem dicitur leuis terror.
Et ita ferè omnes tenent, vt dicit Practic. Casoni, fol. 90.
numero 3.

Et audiui à præside Arrigono, qui fuit vir magnæ
practicæ, præsertim in criminalibus, quòd apud senatũ
non sunt nisi tres gradus in tortura. Primus est terrore: & hic comprehendit non solum minas de torquendo, sed etiam conductionem ad locum tormentorum,
& spoliationem, & ligaturam, nisi tamen ligatura esset
zzz multum *zzz* atrox, & stricta, & cum taxillis, vt faciunt
plerique iudices. Et vidi in facto in quodam medico de

loco Olegij, qui plus passus est in sola ligatura eo mo-
do facta, quàm alij in tortura. talis enim posset æquipa-
rari torturæ. Secundus gradus est ponere in tormen-
tis, uel interrogare in tormentis. Et hoc est eleuare,
& in suspenso tenere per aliquod notabile spatium.
Tertius est torquere. Et hoc est squassare, & verifica-
AA tur apud nos in uno ictu funis. *AA* Si tamen senatus
iubeat bene torqueri, uel acriter, tunc solent dari duo
ictus funis: Et hæc omnia nota, ut scias exequi lite-
ras senatus tu, qui facis officia criminalia in hac pro-
uincia.
BB *BB* Sed an forte ex eo quod ille, qui est crimen con-
32 fessus, esset in carceribus detentus, dicitur talis con-
CC fessio extorta metu tormentorum? Respon. *CC* Ali-
qui dicunt, quod sic, & ita uidetur consuluisse Anchar.
cons. 24. num. 4. cuius opin. dicit esse cummunem Ale-
xan. cons. 52. numero 3. libr. 3. prout illa refert Neuiz. in
sylua nuptiali fol. 12. colum. 1. Sed certè Alex. ibi in li-
bro meo non dicit quòd hæc sit communis opin. pro-
ut iudicio meo non est neque uera, neque communis,
iuxta ea quæ sup. statim dixi, neque apud nos seruatur
in practica. Nam eam tenendo omnis confessio dice-
retur extorta metu tormentorum, cùm omnes fere, qui
confitentur delicta commisisse, tempore confessionis
sint in carceribus detenti, & sic per eam destruerentur
omnes fere processus criminales.
33 Debet igitur iudex torturam adhibere pro modo in-
DD diciorum, ut dixi. *DD* Et ideò si non adsint indicia
perfecta, & sufficientia ad torturam, puta, si adsit tan-
EE tum *EE* vnus testis de uisu, qui non sit integer, uel si
adsint duo testes singulares deponentes de indicijs re-
motis, vel huiusmodi, poterit procedere ad primum,
uel secundum gradum torturæ, vel etiam ad alios sub-
sequentes non tamen ad plenam torturam: quia ad il-
lam deuenire non debet, nisi præcedat saltem vnum in
dicium sufficiens ad torturam, & legitime probatum,
vt dixi supra, uersic. dixi quoque, & seq. Et in his gradi-
bus, (vt sæpius dixi) non potest dari certa regula, sed
iudex secundum arbitrium & conscientiam suam ita
faciet, ut qualitas delicti, & personæ, & indiciorum po-
stulare videbitur. Plenam autem torturam dico, quan-
FF do reus squassatur. *FF* Et ideo scias, quod secundum
Mars. in pract. crim. §. occurrit, colum. 1. versic. & potest
poni, & §. nunc videndum, numero 52. quem refert
Pract. Casoni, fol. 83. numer. 3. Ex communi practica, &
GG consuetudine totius Italię pro quolibet indicio *GG* dā
tur tres ictus torturæ, seu (vt uulgo dicitur) squassi
chordæ. Et dicit Nouel. in pract. crim. fol. 92. numero
28. quod ex approbata consuetudine modus torturæ tē
peratus est, quando quis torquetur in tribus diebus se-
paratim. Sed certè in hac prouincia non seruatur talis
consuetudo: nam pro uno indicio, etiam proximo ia-
ctui non dantur tres ictus funis, sed duo tantum ad sum
mum, & non ultra: & si plura sint indicia, non dantur
pro quolibet indicio tres ictus funis, sed omnibus com-
putatis dantur duo, uel tres, & non ultra; & si indicia
sint plura, & urgentia, tunc torquetur reus interpollatis
diebus seu vicibus. Et iste modus, quem Nouell. in loco
præalleg. appellat temperatum, apud nos habetur pro
acri, & grauissimo, neque vnquam ex quibuslibet indi-
cijs vidi aliquem iudicem (nisi iussu senatus) exce-
HH dere tres ictus torturæ, neque torquere aliquem *HH*
interpollatis diebus in hac prouincia, in qua summa iu
stitia cum summa temperantia, & humanitate admini-
strari solet.
34 Quæro, an tortura inferri debeat die feriato. Resp.
quòd in criminibus atrocioribus potest procedi ad tor-
turam omnibus diebus, etiam paschalibus, sed in mino-
ribus delictis non: & uidetur tex. in l. nemo. C. de episc.
audien. Consuetudo tamen male seruat hoc, ut dicit Bru
nus de indic. & tortura, fol. 121. numer. 52. prout etiam
(secundum eum) male seruat cætera superius dicta in
II hac materia. *II* Ego tamen à iudicib. Deum timenti-
bus vidi obseruari, ut nisi in delictis capitalibus, rei in
diebus feriatis in honorem Dei non torqueantur, &
laudo, ut ita obseruetur. Vide quæ dixi inf. q. 97. vers.
quæro etiam.
KK *KK* Quæro nunc, an examini, quod reus facit in
35 tortura, possit interesse eius aduocatus, uel procurator.
Resp. De iure communi fortè posset dici, quod sic, vt vi-
detur esse tex. in l. si postulauerit, §. quæstioni. ff. de adul.
sed certè hoc de consuetudine non seruatur, ut attesta-
tur Albe. in rub. C. de quæst. in fin. & d. §. quæstioni, nu.
1. & dicit Ang. in l. custodias, ff. de publ. iud. quod nec ad
uocati accusatoris, neque accusati debent interesse tor
turæ, & quod ita obseruat hodie generalis consuetudo
mundi. Dicit etiam Foller. in pract. cri. fol. 424. nu. 116.
quod de facto seruatur, quod tortura detur in occulto,
LL & absentibus aduocatis, *LL* licet aduocatus fisci (vt
ipse ait) ex quodam abusu interueniat. Faciunt quæ di-
MM xi sup. q. 45. vers. quæro etiam. *MM* Bene dicit Imo
la in d. l. custodias, in fine princ. quod prius quàm tortu
ra reo inferatur, in illa scilicet examinatione, an reus sit
torquendus, uel ne, sunt requirendi, & audiendi aduoca
ti reorum, sed non in actu ipsius torturæ, subdens quod
ita seruat generalis consuetudo, & illum refert Marcus
decis. 928. quęritur an patroni, n. 7. & idem ante eum di
xit Bar. in d. l. custodias, n. 1. quem refert Ant. de Canar.
de quæstio. in 2. membro, n. 54. Hoc tamen, ut scilicet re
quirantur aduocati reorum in illa examinatione an sint
torquendi, uel ne, non seruatur in hoc Ducatu, sed de-
cretum torturę secreto fit, & quam primum fieri potest,
NN executioni mittitur, *NN* ne possint aduocati reos in
struere ad veritatem negandam, ut quotidie fieri vide-
mus. Faciunt quæ dixi sup. vers. Sed quid agendum.
OO *OO* Item debet iudex aduertere, ne reum torqueri
36 faciat *PP* modis exquisitis, & non consuetis. nam iudi-
PP ces, qui talia faciunt, potius sunt carnificibus, quam iu
QQ dicibus comparandi. *QQ* Scias tamen, quòd mo-
dus torquendi per ictus funis, manib. post terga ligatis,
est de iure licitus, ut colligi uidetur ex tex. in l. nullus. C.
ad l. Iul. maiest. & est à consuetudine communiter ap-
probatus, ut dicit Bru. de indic. & tortura, fol. 65. post n.
6. vbi inuehitur contra huiusmodi iudices, noua genera
tormentorum inuenientes, quorum multa recenset
Mars. in d. l. 1. in princip. numer. 27. ff. de quæst. & pract.
Iodo. fol. 109. nu. 18. dicens, quòd ex insolita consuetudi
ne varijs instrumentis, diuersaque materia exercetur
RR tortura per iudices maleficiorum. *RR* Sed apud nos
solummodo est in vsu modus fune torquendi, quem o-
mnium generaliter vsu frequētiorem esse attestatur Pract.
Carer. fol. 138. col. 1. & quandoque etiam, quando rei
non possunt propter debilitatem, uel aliam causam fu
ne torqueri, solent torqueri igne apposito ad plantas pe
dum, neque extra hos duos modos uidi aliquem in hac
prouincia torqueri.
37 Iudex autem debet in hac materia torturæ seruare
consuetudinem prouinciæ, in qua ius dicit, & ita facien
do non errabit, & caueat diligenter, ne in torquendo
SS *SS* excedat modum consuetum, & qui adhiberi debet
iuxta qualitatem personæ; aliàs tenebitur in syndicatu.
Ita dicit Bart. in l. quæstionis modum, num. 1. ff. de quæ-
stio. cuius opin. in hoc communiter approbatur ut dicit
TT Mars. in pract. crim. §. expedita, numero 89. in fi. *TT*
Nam si fortè reus in tortura moreretur, si quidem iudex
excessit dolo, tenetur de homicidio, si uero excessit cul-
pa, punitur secundum modum culpæ, ut dicit Bar. ibi.
Et hæc est communis resolutio, ut dicit Bellon. cons. 84.
numer. 12. Faciunt quæ dixi sup. uers. Antequam tamen.
VV *VV* Et hunc casum dicit Bar. ibidem sibi de facto con

tigisse

egisse: quia cum uidisset quendam iuuenem robustum, torsit illum, & statim fere mortuus est. Et dicit Amed. de synd. post nu. 115. quem refert Brun. de indic. & tortura, fol. 109. num. 32. quòd cautè agendum est, quantum fieri potest, ne casus mortis in tortura accidat, propter euitandas calumnias popularium & vulgarium, quos de facto dicit uidisse, & audiuisse propter huiusmodi casus contra officiales etiam innocentes armata manu insurgere, ut euenit Perusij contra D. Sancti de Corneto potestatem, qui vix euasit à furore populi. Vbi tamen iudex non facit nisi id quod debuit, talis mors non habetur in consideratione, secundum Bartol. in d. l. quæstionis modum, qui ab omnibus approbatur, ut dicit Boss. in titul. de tortura, numero 30. Et est bonum consilium, quòd Notarius adhibitus ad torturam ponat in actis processus qualitatem, & quantitatem torturæ omnia particulariter describendo, ad hoc, vt semper apparere possit, an interuenerit aliquis excessus ex parte iudicis. Et ita communiter fit, & seruatur teste Ant. Gomes. cap. 13. delictorum, post numer. 6. versic. si vero iudex.

XX *XX* Illata reo tortura, si ipse neget delictum com-
38 misisse, & nihil fateatur, tunc dicitur purgasse indicia contra se existentia, quasi puram veritatem dixisse uideatur, & ita seruatur, ut dicit Alb. in rub. C. de quæst. num. 9. Dicit etiam Albert. in l. edictum, n. 2. ff. de quæst. quòd communiter totus mundus ita tenet, & seruat, quem refert Boer. decis. 163. num. 12. & Gram. decis. 8. post numero 9. & decis. 96. numero 2. & Didac. pract. q. 23. fol. 167. colum. 1. & dicit Pract. Casoni, fol. 75. num. 2. quòd hanc opin. Alber. omnes obseruant in Italia. Hanc etiam dicit esse communem obseruantiam Cæpol. consil.
YY crimin. 31. colum. 1. vers. nec potest dici. *YY* Et hoc etiam, si delictum fuisset contra ipsum plenè probatum,
ZZ ut dicunt aliqui ex præallegatis *ZZ* Doctoribus. Debetque hoc casu iudex facere scribi in actis, qualiter tortura fuit moderatè adhibita, & indicia sunt purgata, &
Aaa postea debet *Aaa* eum relaxare fideiussori. Et ita est
Bbb *Bbb* communis practica, & obseruantia, vt dicit Marsil. in l. repeti, nu. 24. ff. de quæst. & in pract. crim. §. quoniam, num. 49. quem refert Anton. Gomes. cap. 13. delict. num. 18. licet ipse teneat, quòd imò reus sit diffinitiuè absoluendus, in quo proposito uidenda sunt ea, quæ dixi sup. q. 62. vers. forma autem. Idem etiam practicari attestatur Carer. in Pract. crimin. fol. 171. numero 202. quem refert Simanchas de hæret. capit. 63. numero 36.

Ccc *Ccc* Apud nos autem quandoque etiam post grauem
Ddd torturam, & perseuerātiam rei in negatione, *Ddd* vbi indicia sunt ualde urgentia, solet Senatus eū condemnare, non quidem ad pœnam ordinariam, sed extraordinariam, puta, triremium ad tempus, & aliquando etiam in perpetuum, præsertim quando reus est valde famosus, ut etiam refert Boss. in titul. de inquisitione, numero 30. Quinimò dicit Papo lib. 24. titul. 9. arresto 1. quod parlamentum Parisiense solet reos conuictos tormentis subijcere, & licet in tormentis persistant, nihilominus ad mortem condemnare, quæ tamen practica mihi nunquam placuit, licet etiam illam in pœnis extraordinarijs obseruet consi. Neap. teste Gram. decis. 8. & crimin. 12. in fin. & credo illam esse iuri, & æquitati contrariam.

Eee *Eee* Et in hoc proposito nota, quòd si iudex aliquem
39 iniustè, & indebitè subiecerit tormentis, potest hoc casu vti cautela, quam ponit Angel. in l. iniuriarum. §. si quis quod decreto, ff. de iniur. ut scilicet illum blandis verbis inducat ad confitendum in actis, quòd fuit legitimè tortus, & non tenebitur in syndicatu, & ita illum refert Catald. de synd. numero 7. subdens, quòd ita vidit de facto practicari, quem refert etiam Brun. de indicijs & tortura, fol. 130. in fin. & Thomas Ferra. caut. 14. iura sunt, vers. primo. Sed certè in hoc ducatu non seruatur, quòd iudex hęc faciat scribi in actis, prout neque etiam seruatur, ut purgatis indicijs per torturam reus censeatur puram veritatem dixisse, cum plerunque (vt dixi) etiam post torturam illatam multi condemnentur in pœnam etiam corporalem. Scias etiam quòd si reus non esset sufficienter tortus, uel si noua indicia superuenirent, ijs casibus posset & deberet tortura repeti, ut dixi inf. vers. Vltimò uidendum.

Fff Cæterum si reus *Fff* in tormentis delictum confi-
40 teatur, scire debes, quod adhuc non est standum tali cō
Ggg fessioni factæ in tortura, *Ggg* nisi reus in illa perseueret, & eam ratificet extra tormenta ad banchum iuris. Et hæc est communis opi. ut dicit Boer. in d. decis. 163. nu. 18. Bru. de indi. & tortura, fol. 134. nu. 3. & fol. 146. nu. 21. Ita etiam communiter distingui attestatur Abb. in c. cum in contemplatione, nu. 17. de reg. iur. & ita seruat consuetudo, ut attestatur Bar. in l. 1. in vltimis verbis ff. de custod. reorum, quem refert Marian. in repet. cap. qualiter & quando, nu. 233. de accusat. & Pract. Millet, fol. 65. num. 16. Quod intellige ut procedat, siue talis confessio facta fuerit præcedentibus indicijs, siue non. & ita communiter teneri attestatur Practic. Carer. fol. 166. num. 196. Et aduerte quia non sufficit quòd tortus tacite perseueret in confessione, illam non reuocando, sed opus est quòd illam expressè ratificet apud acta. & ita obseruat consuetudo, ut dicit Anton. de Canar. de q. in 5. membro, num. 9. Et in hoc proposito bona est practica quam docet Andr. de Isern. super 1. parte constitutio. Regni, rub. 27. col. 6. quem refert Paris Put. synd. de
Hhh fol. 451. post nume. 1. quod scilicet *Hhh* iudex postquam habuit confessionem inquisiti in tormentis, non permittat eum conduci ad illos carceres, in quibus sunt etiam alij carcerati, quia in carcere, vbi sunt multi criminosi, est schola: quia de facili vnus docet alium, quid debeat dicere, ut euadat, & sic, quòd reuocet suam confessionem: propterea debet eum poni facere in carcere separato. Et dicit Afflic. super ea rubr. nu. 44. in fi. quòd cauti iudices ita faciunt.

Iii *Iii* Et circa hanc ratificationem aduerte, quia non de-
41 bet statim fieri huiusmodi ratificatio: præsumeretur enim adhuc durare metus tormentorum, sed expectandum est spatium unius diei. Quod intellige secundum
Kkk aliquos, idest *Kkk* viginti quatuor horarum. Et hanc dicit esse communem doctrinam & practicam huius articuli Ant. Gomes. cap. 63. delict. nume. 24. & secundum alios, idest de vna die ad aliam sequentem, licet non intercedat plenè spatium uigintiquatuor horarum, sed sit saltem nox intermedia. Sed in hoc puto standum esse arbitrio iudicis, ut dicit Barto. in l. 1. §. diuus Seuerus, numero 4. ff. de quæst. cuius sententiam communiter approbari attestatur Simancas de hæret. cap. 53. nume. 42. & prout etiam in effectu velle Doc. dicit Ant. de Canar. de quæst. in quinto membro, nu. 7. Ipse secundum qualitatem torturæ illatæ iudicabit quanto temporis spatio præsumatur cessare dolor ac metus tormentorum: potest enim fuisse adeo leuis tortura, ut etiam eodem die non esset inconueniens vt fieret ratificatio interiecto aliquot horarum spatio, tutius tamen est expectare in diē sequentem, licet assessores hoc non obseruent, ut ait Cæpol. consi. crim. 40. versic. & quod in hoc casu multos enim incontinenti ducunt ad ratificandum: Et (secundum eum) pessimè faciunt: nam proculdubio deberent permittere, vt tortus saltem per vnum diem, vel per unam noctem requiesceret; quod etiam ante eum dixit Ang. in l. 2. num. 1. C. de Custod. reor. & apud nos optimè obseruatur.

42 Debet quoque talis ratificatio fieri *Lll* non in carce-
Lll re, sed ad bancum iuris, & sic in iudicio. Ita dicit Bar. in d. l. 1. §. diuus Seuerus, nume. 3. ff. de quæst. & ita practicatur,

Mmm catur, vt attestatur Bald.consil.85.in fi.li.1. *Mmm*
Debet & fieri in loco, vbi reus tormenta, seu instrumen
ta ad torquendum videre non possit: aliter enim dici
posset, q adhuc duraret metus tormentorum. Et ita te-
nent Doct. vt dicit Ioan. Andr. in c.cum in contempla-
tione, de reg.iur. quem refert Aug.ad Ang. de malefic.
Nnn in verbo, Fama publica, post num.137. *Nnn* Et no
ta, quòd scilicet secundum aliquos tutius esset, quòd in
tali ratificatione seu perseuerantia adhiberentur testes,
ex quo est actus tanti praeiudicij; tamen hoc in practi-
ca non seruatur, sed sine testibus statur actis factis per
notarium coram iudice. & ita de generali consuetudine
obseruari attestatur Vitali.de malef.in tit.de forma per
Ooo seuerationis, nu.3. *Ooo* Solentq; cauti assessores hoc
casu facere scribi in actis, quòd reus sponte ita confi-
tetur, & hoc non obstante quòd tortura praecesserit,
Ppp & *Ppp* quasi vt plurimum illa scriptura est falsa, vt di
cit Bal.in l.2. nu.3. C.de custo. reor. quem refert Brun.
de indic. & tortura, fol.147. nu.22. Nihilominus haec
generalis consuetudo excusat iudicem, & notarium à
poena falsi, vt dicit Bald. in l.1.nu.30. C.de confes. quē
refert Brun.in loco praeallega.num.24.& seq.vbi etiam
nu.48.dicit, quòd si tortura fuit iusta, & praecedentib.
legitimis indicijs illata, tunc si transacto debito tempo-
re, & interuallo reus confitetur, licet scribere Sponte;
& subdit, quòd ita seruat consuetudo.

43 Vbi verò reus, ductus ad bancum iuris ad ratifican-
dum suam confessionem, illam non ratificet, sed reuo
cet, tunc debet iterum in tormentis reperi, ad hoc vt
in ipsa confessione perseueret, vt dixi supra q.21.vers.
vlterius quero.

44 *Qqq* Sin autem reus extra tormenta, & seruatis ser-
Qqq uandis ratificauerit confessionem prius in tormentis
factam, tunc debet iudex ei statuere aliquem breuem
terminum, puta duorum dierum, vel trium ad produ
Rrr cēdum, & allegandum *Rrr* omnes suas defensiones,
quas facere intendit contra suam confessionem; & ita
est de communi obseruantia, vt dicit Maranta in suo
Sss Speculo, fol.136.nu.253. *Sss* quae practica mihi sum
mopere placet; licet aliqui officiales parum docti illā
non obseruent. & credo q aliter reus non posset con-
demnari, quia diceretur mori indefensus; nam etiam
contra propriam confessionem; praesertum in tormentis
factam, multa deduci & probari possunt, vt dixi supra
Ttt q.55. *Ttt* Vide quae dixi infra quaestio.proxima, circa
princ. Quinimò posset talem confessionem etiam post
Vuu ratificationem ex interuallo reuocare, *Vuu* et si pro-
baret errorem, esset absoluendus. Et ita refert iudica-
tum fuisse in facti contingentia per cons.Neap. Gram.
super constit. Regni, fol.23. nu.23. Dixi supra in dicta
q.55. versic. sed pone. Vbi verò nihil probet, poterit
reus ex tali confessione condemnari. & ita tenent om-
nes, vt dicit Bald.in l.2.n.3. C.de custo.reorum, quem
refert Afflict. super prima parte constit. Regni, rub.27.
nume.43.

45 *Xxx* Successiuè quaero, nunquid reus, qui confessus
Xxx est crimen, de quo contra eū adsunt indicia, possit in-
terrogari de alijs delictis, de quibus contra eum non
sint indicia. Respon. q de iure secundum omnes non
potest interrogari, vt dicit prac. Casoni, fol.85.num.8.
& est tex.in l.1.in princip.ff.de quaestio. & dicit Vitali.
de malefic.in rubr.quae indicia.&c.nume.6. & sequen.
quod assessores, qui hoc faciunt, male faciunt, saltem
quando proceditur per viam accusationis. Sed certè
quicquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetu-
dine, vt dicit Angel.de malefic.in verbo Fama publica,
nume.120. Pract.Millei, fol.107. num.19. Dicit etiam
Gand. de malefic.in tit.de quaestio.num.19. quòd de ge
nerali consuetudine totius Italiae seruatur contrarium,
& specialiter in furtis, quia magis frequentantur, quē
refert Mars. in pract.crimin. §. constante, num. 14.&
consil.53.num.9.& Diaz.in pract.crim.canon.cap.117.
num.3.in fi.Brun. de indic. & tortura fol. 129. nume.
64.& Gram.voto 13.nume.2. Idem dicit Iacob.de Bel-
uis.in pract.crim. in rubr.de quaest. nu. 55. pract.Caren.
fol.168.num.198. Anto. de Rossellis, de indic. & tortu
ra, num.14. quem refert pract. Conradi, fol.292.nu-
me.22.de hac etiam generali consuetudine Italiae atte-
statur Guido de Suzar.in tract.de indic. & tortura, nu-
me.56. Odofr.in tract.11. de quaest.quem refert Gram.
decis.34.nume.34.& Cepol.consil.crim.40.in 5.dubio,
Alber.de quaest.quem refert Anton.de Canar.de quae-
stio.in 4.membro, nume.28. Bald. in tract.de quaestio.
fol.258.post nume.5. Paris Pute de synd. fol.460. post
num.1. Foller.in pract.crim.fol.263.num.6.& fol.313.
num.33. Boss.in tit.de indic. num.137.vbi dicit, quòd
in hoc dominio interrogantur etiam super delictis non
Yyy similibus, & etiā de quibus nulla extant indicia. *Yyy*
Ego tamen nunquam vidi reum confessum de aliquo
crimine, interrogari super alijs criminibus, de quibus
non adessent contra eum indicia, nisi in crimine assassi-
Zzz nij, & furti, & sfrosationis annonae, vel salis, *Zzz*
nisi fortè esset iam bannitus, & condemnatus. Tunc
aaaa enim *aaaa* si est exequenda condemnatio, solet quan
doq; torqueri, tam super alijs delictis in genere, quàm
bbbb super *bbbb* socijs, complicibus, & receptatoribus.

46. *cccc* Vltimò videndum est in hac materia, in quib.ca
cccc sibus tortura semel illata iterū repeti possit. *dddd* Et
dddd hoc casu dici solet, q repetitio torturae est *eeee* arbi-
eeee traria iudici, & ita practicatur, vt dicit Bar.in l.vnius,
§.reus, num.1.ff.de quaest quem refert Boer.decis.163.
num.10. & pract.Millei.fol.108.num.34.& Gram.con
sil.crim.21.num.25. & Marsil.in l. repet. num.6. ff. de
quaest. Idem dicit Paris Put.de synd.fol. 454. post nu.5.
quem refert pract. Carer. fol.162.post nu.189. Catald.
de synd.quaest.231. Tu verò dic, quòd si quidem reus
ffff fuit *ffff* leuiter tortus, potest repeti in tormentis,
ita ut sufficienter torqueatur: & hoc casu solent indi-
ces quando iubent reum deponi a prima tortura, scribi
gggg facere, q illum deponi iubent *gggg* animo repeten
di, &c. Si vero reus fuit sufficienter tortus, & nihil con-
fessus, tunc non possunt repeti tormenta, nisi superue-
hhhh niant *hhhh* noua indicia. Ita tenet Dyn. in l.repeti.
ff de quaest. cuius opinio cōiter approbatur per Docto-
res vt dicit Alber.in rub.C.de quaest.nu.8. vbi etiam di-
cit, q ita seruatur. Hanc etiam opin. dicit esse commu-
nem Alexan.consil.5.num.4. lib.1. quem refert Villa-
lob.in sua collecta communium opin. in litera T.verb.
torqueri non debet, Ant.de Rosel.de indic.& tortura,
num.15.quem refert pract. Conradi, fol. 299.in princ.
Brunus de indic. & tortura, num.60. Bolog.in add.ad
tract.Guid.de Suzar.de indic. & tortura, nume.58. Io.
de Amicis, consil.37, num.4. Afflict. super 1. parte con-
stit.regni, rub.27. num.41. vbi dicit, quòd ita vidit ob-
seruari à bonis iudicibus, & posuit exemplum Bald.in
iiii tract.de quaest.fol.251. num.6. *iiii* puta si tortus dice-
bat neminem illa nocte iacuisse, vbi maleficium fuerat
commissum, postea inuentum est per testes, quòd alius
adfuit. Et dicit, quod haec est communis opinio, idemq;
ferè per eadem verba ante eum dixit Guido de Suzar.in
d.tract.de indic.& tortura, num.57.& Iac.de Beluis.in
tract.crim.in rubr.de quaest. nu.91. licet subdat, quòd
assessores hoc hodie non seruant. Mantua consil. 208.
lib.2.vbi dicit, quod ita est communis opinio & practi
ca. Ita etiam communiter vbique seruari attestatur Al
kkkk bert. in d.l.repeti. num.2. *kkkk* Aliqui etiam ad-
llll dūt, & quòd ista noua indicia sint *llll* fortiora primis.
& ita esse communem opin. attestatur Gand.de malef.
in tit.de quaest.n.2.subdens, quòd ita seruatur in practi
ca, quem refert practic. Papien.in forma inquisitionis

in

in verbo, Hæc est quædam inquisitio, num.22. & Brun. de indic. & tortura, fol.126. num.60. & Curt.sen.consil.59. num.9. Aug.ad Ang.de malefic.in verbo; Fama publica, post num.95. Marsil.in d. l.repeti. nume.8. & seq.vbi etiam subdit, quòd ita seruandum est in practica, quem refert Crauet. consil.288. nume.7. & Petr.Caleph. inter consil.crim.diuersorum, consil.63.num.18. lib.2. Ex primis autem indicijs non debet quis in tormentis repeti, & ita communiter tenetur, vt dicit Alexan.in allegato consi.5.nu.5. lib.1.& prædicta dicit sentire communiter Doct.Boss. in tit.de tortura.num.42. Et ex hoc refert pract. Papien. in loco præalleg. reprobatam fuisse de facto fatuitatem iudicis, qui prius torqueri fecerat reum super indicio famæ, & deinde superuenerunt alij testes probantes famam, & ipse illum mmmm de nouo torqueri fecit: *mmmm* nam ille iudex male fecit, quia non superuenerat indicium nouum, sed solum noua probatio illius primi indicij, quod iam nnnn fuerat per torturam purgatum. *nnnn* Hæc autem omnia intellige vt procedant, nisi prima indicia fuerint multum vrgentia, & manifesta: nam eo casu, licet secundum aliquos de iure tortura repeti non possit, quorum opin.communem appellat Anton.Gomes.cap.13. delictorum, num.26. nihilominus de consuetudine ser- oooo uatur, vt tormenta *oooo* repeti possint: & ita practicari attestatur Bart.in d.l.vnius, §.reus, num.2.quem refert Soc.consil.54.num.14.lib.3.& Grammat.consi.21. post nume.5. Anton.de Canar.de quæstio.in sexto mē- pppp bro, *pppp* post nu.1. subdens, quòd in hoc oēs cōue- qqqq niunt, *qqqq* vt repeti possit, vel non possit, secundum qualitatem iudiciorum præcedentium; & quòd sæpè sic faciunt boni assessores, quia incipiunt à leui tortura, & si ex ea habent veritatem, bene quidem; aliàs eā repetunt. Caueant tamen secundum eum iudices, ne rrrr *rrrr* huius arbitrij prætextu immoderatè sæuiant, sed potius in dubio ad torturā non procedant. Multi enim innocentes propter tormentorum sæuitiam confessi; ssss & condemnati fuerunt, vt etiam diebus *ssss* nostris contigisse intellexi in duobus, qui in tortura confessi fuerunt occidisse quendam nobilem eorum inimicum, tttt qui *tttt* deinde post multos annos repertus fuit viuus in quodam Castro carceratus per quendam magnum dominum: ipsi tamen propter eorum confessionem vi tormentorum extortam, fuerant vltimo supplicio affecti. Idem dicit Salyc.in l.2.nume.10. C. de custo. reor. quem refert Paris Put. de synd. fol.488. cap.8.num.1. in fi. & Folleran pract.crim. fol.322. num.78. Dicit etiam Brun.in loco præallegato, num.62. in fi. quòd licet verum sit de iure, quod semel tortus competenter, non debet iterum torqueri, nisi superueniant noua indicia, tamen consuetudo obseruat contrarium; & q. latrunculatores sæpe torquent, & repetunt pluries: & quòd ita seruari vidit, & quandoque etiam ipse seruauit, & male, (vt ipse ait) & minus iuridicè. Sic etiam si reus semel fuerit in tortura confessus delictum, deinde uuuu ductus ad ratificandum reuocauerit, *uuuu* poterit repeti in tortura, etiamsi alia indicia nō superuenerint, vt dixi supra versicu.vbi verò. Talis enim confessio dicitur nouum indicium, vt dixi supra quæstio.22. vers. vlterius quæro.

ADDITIONES.

a *Cæterum vbi delictum.* Adde, quod materia præsentis quæstionis multū confert cū materia qōnis 21. *B.R.*

a *Cæterum vbi delictum.* Far.vol.2.suarū q.crim. q.37. vsque 43.& q.52.vbi plurima indicia recenset. *B. R.* Vide eundem Baiardum.

b *Ad torturam.* Hic scias, quòd tortura chordæ subtilis infert magis dolorē quam tortura chordæ grossæ, vt dicit Salic. l.nullus, C. ad l.Iul. maiest. & tradunt pract. Caret.pag.mihi 138.in fi.& Petr. Foller.prac.crim.fol. 264. in princ. *Giach.*

c *Antequam tamen iudex.* Vide Baiardum.

d *Ad torturam iniuste.* Hic adde, ac fusius vide, qua pœna puniendus sit index, qui reum indebitè torsit per Iacob. Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent.4.casu 350. ubi ponit quinque casus, illosq; examinat vt ibi. Ideoq; quibus casibus non possit iudex ad torturam procedere, vide per Campeg.de testib. regu.440. & quid sit tortura, vide per Caret.in prac.crim.nu.278.vbi etiam de pluribus torturæ generibus, ac modis. *Giach.*

e *Scias tamen, quod hec opinio.* Iudices ergo ob torturā indebitè latam capite non puniuntur de consuetudine, vt hic; credo tamen vix in hoc statu euenire posse, vt iudex incurrat in hanc pœnam, cum semper antequam quis torqueatur, soleant fieri relationes in senatu, infra hac eadem quæstione.vers.nunc de gradibus ad finem, ex Bal.in rubr. C.de pęn.iud. qui malè iud. quem refert Alex.consi.63.sub nu.3.volum.1. Cur autem hoc fit, vt iudices errare non possint in tali dominio, dixit Boss.tit.de confess. sub num.39. Nam etiam sine accusatione, vel inquisitione proceditur, eo quia relatio in senatu supplet omnem defectum accusationis, & inquisitionis, vt ibidem. & hoc quidem rationabiliter dictum est de iudicibus probis, & practicis: nam etiam in ciuilibus videmus sententias bene latas aliquando in peius reformari l.1.ff.de appel. nec esset miraculū, quod vnus ex istis Doctorellis, quibus in centum annos euenit aliquis siue appellationis, siue reuisionis casus, iudicaret oculis clausis aliquā torturā esse malè illatam; exemplo sit Doctor ille, qui iudicando in causa appellationis reuocauit sententiam Illustrissimi, & integri viri Domini Hieronymi Mentuati, qui Doct. postea in mortuis interrogatus de causa, & cur ita reuocasset, aiendo malè iudicatū, & bene appellatum, rescripsit; quòd pars, cōtra quam pronunciasset, quæreretur de sua fortuna, vt pote inferendo; quia talis pars erat malæ, & prauæ fortis, & fortunæ, ita sententiam in contrarium reportasset, non quia ius non foueret, extant adhuc literæ illæ subscriptæ, & solito sigillo sigillatæ, Adde infra hac eadem quęstione vers.& in hoc proposito in principio; vide in hoc articulo latè per Menoch. de arb.iud. lib.2.cent.4.cas.340 & vtique existimo in tali casu iudicari posse, prout de illo, qui rei licitæ operam dabat, & hominem interfecit. *Drog.*

f *Vbi non sequatur mors rei.* De hoc etiam fusius vide per pract.Carer. sub num. 200. vbi de alijs quæstionib. etiam in materia. Item de pęna iudicis torquentis aliquem ad tumultum populi sedandum, ut per eum relatiue, num.204. *Giach.*

g *Debet autem iudex.* Vide Baiardum.

h *Vt dicit Brun.* & in furto Mascard. conclusio. 529. *Ber. Ros.*

i *Absque eo quod, aliter constet.* Hoc vidi seruari, sed caueant iudices modo, quo supra, q.8. vers.scias tamen q. 60. vers.solet dubitari. *Drog.*

k *Appareat.* Adde, vt per Crau.cons.260.in princip. & num.4. vbi plenius concord.alleg. Adde per eundem Crauet.consi.287.col.2.in princ.quem semper vide eadem colum.ad fin.& per Carer. in pract. crim. sub numero 188. *Giach.*

l *Senatus iusserit torqueri.* Hoc ideo fortè, quia senatus procedit secundum conscientiam, supra q.63. versicu. tu scis in fine. *Drog.*

m *Considerare.* Et Crauet.consil.41. col.fin. considerauit hoc, vti æquissimum, & efficacissimum fundamentum ad euitandum torturam, & idē cons.117.col.fi. *G.* Vide eundem Baiardum.

n *Ingeratur pœna corporalis.* Far.d.tract.cri.vol.2.q.38. num.

nu.6.& latius q.42.n.3.6.9.& seqq. *Ber. Ros.*

o *Pœna pecuniaria.* Adde, ut per Cranet. in consil. 137. nu. fin. Vide etiam per Carer. in prac. cri. post nu. 179. vbi plene pertractat, & ad satietatem, materiam istam, atque limitat, & declarat. *Giach.*

p *Quam esset inferenda ex ipsa condemnatione.* Adde Aym. Crau. cons. 41. nu. 8. & 9. & cons. 137. nu. 10. Boss. de indic. nu. 92. supr. quęst. 21. ver. fuga; Ham. Chart. in pract. interrogan. reorum lib. 4. cap. 1. ibi, fusius, quàm alibi: nã modus probandi nõ debet esse durior ipsa pęna; nota tamen in practica; quia etiamsi sola pęna imposita sit funis, uel Triremium, indistinctè proceditur ad torturam pro eruenda ueritate prout de ictibus funis ad pęnam habetur infra q. 70. ver. Plerumque etiam; Alex. cons. 77. nu. 8. ibi, quia respondeo, vol. 1. *Drog.*

q *Communiter seruatur.* Far. sup. n. 14. & 19. & 25. *B. R.*
Vide eundem Baiard.

r *Nisi in subsidium.* Far. in d. vol. 2. q. 40. n. 3. usq. 9. *B. R.*

s *Et ideo si aliter.* Vide Baiard.

t *Reus torqueri non debet.* Tu hoc tribus modis limita, vt per Didac. prac. q. c. 23. col. 24. Item etiam limita, nisi torqueatur, ut ostendat socios, mandatores, & complices, nam potest torqueri, non obstante, quòd constet de delicto: in casibus tamen, in quibus potest interrogari, ut per Carer. in pag. 161. & 539. & tunc serua cautelam, de qua in tex. infra. *Giach.*

u *Et ideo dici solet.* Vide Baiard.

x *Venenatio, falsum, adulterium, & similia.* Adde quod ista commemorauit Bal. in l. 3. C. de episc. aud. subiungens hoc dictum esse menti tenendum, quod & reassumpsit do. Alex. in cons. 77. nu. 5. li. Et habetur per Bos. in titu. de indic. & considera. ante torturam, nume. 200. vbi inquit, quòd vbi sumus in delictis secretis; & coniurationibus, falsitatibus & similibus, tunc iudex potest animosius arbitrari esse deueniendum ad torturam, quam in alijs, cum in illis acerrima fieri debeat indagatio. Crau. cons. 6. col. 3. vers. secundum, & dixi supra in §. falsum. verb. pena falsi. Adde etiam per Carer. in practic. crim. nu. 183. *Giach.*

y *Scias etiam quod.* Cartar. vt sup. nu. 73. & c. 2. nu. 69. Farin. d. q. 40. nu. 4. 6. 7. & 8. ac 9. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

z *Suspendi contingat.* Vbi igitur extat statutum, quod in criminalibus non admittatur appellatio. Si iudices ponunt reum ad torturam, tunc dubio procul male faciũt, ut expresse dicit pract. Carer. sub nu. in text. allegato in uers. Nam iudices, quod nota & tene menti. *Giach.*

aa *Tota pene Italia.* Cartar. sup. nu. 69. Farin. sup. nu. 26. *Ber. Ros.*

bb *Veritas est.* Adde supra quęst. 21. ver. dictum socij, ibi & tunc non potest, infra hac eadem quæstione, vers. successiue quæro, in fin. q. 96. vers. quæro nunquid, cum versic. seq. & hoc semper obseruatum etiam apud antiquos reperio; Iustinus Historiarum lib. 2. Interfectorem fratris comprehendi iubet, qui cum per tormenta conscios cædis nominare cogeretur, omnes amicos Tyranni nominauit, & item lib. 22. saluti ei fuit; quòd socij capti, tortique de illo negauerunt; & inquantum hic dicitur de protestatione fienda, quod absq; præiudicio confessi. & conuicti iudex ad talẽ torturam procedit; aduerte semper ne extra casum veræ, vel fictæ contumaciæ, vel habitæ pro uera ut in iam bannito, procedas ad torturam contra reum sub tali protestatione, ut est; quando Reus confitetur conditionaliter, negatiua non præmissa; modo, quo supra quæstione 55. versic. cautius igitur; sed dicit, confiteor, cum tali qualitate sic, & sic, & non aliter, nec alio modo; quia etiamsi tunc ex tali confessione puniri possit, non probata per reum qualitate, quæ ipsum excusare possit, tamen si procederet ad torturam contra sic confitẽtem, veniret simpliciter absoluendus, si negando persisteret; modo, quo per Boss. titul. de confess. nu. 27. cum seqq. & an cum quis negando persistit, possit nihilominus uti coniunctus morte mulctari; Mars. quod sic, sing. suo 72. post med. sed in contrarium, & melius dixit Gram. decis. 8. sub nu. 4. vers. aduertendum tamen, quod procedit etiam in indicijs indubitatis ibidem, num. 8. *Drog.*

bb *Veritas est.* Cartar. sup. nu. 82. & 88. & c. 2. num. 57. & seq. Farin. q. 4. nu. 10. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

cc *Interrogatur.* Qualiter autem fiat interrogatio in tortura tam de socijs, & mandatoribus, quàm etiam de alijs delictis, uide per prac. cri. sub nu. 198. vbi non in specie sed in genere, nisi adsint indicia manifesta, debet fieri interrogatio. De alijs autem delictis non potest interrogari, nisi indicijs præcedentibus. & licet consuetudo seruet contrarium, tamen non ualet talis consuetudo. Limita tamen, ut per eum ibid. *Giach.*

dd *Quando autem.* Farin. d. q. nu. 19. 20. & 21. & 26. ac 27. & 28. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

ee *Cum protestatione.* Cartar. d. c. 2. nu. 67. Farin. d. q. n. 19. 20. & 21. & 26. ac 27. & 28. *Ber. Ros.*

ff *Dixi etiam.* Vide Baiard.

gg *Indicia.* Adde hic, indiciis non præcedentibus, quando torquere ualeat iudex, uidendum per prac. Carer. p. mihi 151. 152. & 153. & per Menoc. de arb. iud. q. 84. Itẽ hic scias, quod iniuste tortus fugiens de carceribus, non habetur pro confesso, nec inde puniri debet, ita per plura consultus respondet Alex. eius cons. 144. lib. 2. *Giach.*

hh *Vt communiter dicitur.* Farin. uol. 4. suæ prax. q. 83. c. 1. nume. 1. & 4. non per interrogationem suggestiue ibi c. 4. & vol. 2. q. 37. nu. 1. & seq. *Ber. Ros.*

ii *Ne prætextu arbitrij.* Et quod vigore cuiuscunque ampli arbitrii, quod haberet Prætor uel Commissarius circa maleficia, non possit quempiam ponere ad torturã, si non habeat legitima indicia, habetur per dom. Ias. in l. milites, nu. 2. C. de testa. l. si sic nu. 24. & in l. 1. nu. 2. C. de sacros. eccl. & per Marsil. in pract. crim. §. 2. n. 6. & in §. constante, nu. 27. Adde Rim. cons. 6. num. 15. Item adde, ut per Carer. in prac. crim. pag. mihi 150. col. 1. vers. Amplia etiamsi officialis habeat arbitrium. *Giach.*
Vide eundem Baiard.

kk *Supra q. 31. vers. Arbitrio;* Adde supra q. 21. ver. si aliquis, ubi de hoc arbitrio, infra hac eadem quæst. versic. pen. ibi, caueant tamen.

ll *Debent igitur.* Vide Baiard.

mm *Et ideo etiamsi post torturam.* Vide Baiard.

nn *Et hac conclusio.* Cartar. de execut. sent. c. fi. nu. 62. Farin. d. q. 37. n. 83. & seq. *Ber. Ros.*

oo *Imo etiam in crimine læsæ Maiestatis.* Contrarium uidetur tenuisse supra in §. 1. ver. sunt etiam, ubi dicit in atrocibus perueniri solere ad torturam, nulla data copia processus, & tamen constat, quòd casus læsæ Maiestatis connumeratur inter atrocia delicta, d. uers. sunt etiam §. cum hoc tamen dicto concordat Capyc. dec. 126. n. 4. & pro ista diffinitione, quod confessio facta indicijs nõ pręcedentibus sit nulla in tortura, concordat Alex. consil. 180. sub n. 10. vers. quinimo, vol. 2. cons. 52. vol. 3. Matt. Felicianus inter cons. crim. diuers. cons. 47. nu. 28. *Drog.*

pp *Sed pone.* Farin. tit. de delict. uolum. 1. q. 22. num. 22. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

qq *Sine alijs indicijs poni ad torturam;* Casus autem, in quibus inquiritur, etiam non præcedentibus indicijs habes supra quæstione 8. in principio, quæstione 20. in principio, quæstione 84. versicul. sed hic incidenter; aduerte tamen quod casu quo contra reum non adsint indicia, si reus interrogetur tenetur respondere, etiam mediante tortura, supra quæstione 45. versiculo sed

pone

pone; Capyc. decisione 145. Flam. Chart. in sua practic. interrogan. Reorum libro primo, cap. 1. num. 14. Item deficientibus indicijs ad formandam Inquisitionem, solet procedi per viam præcepti; tamen cum licentia Senatus, vt est supra quæst. 31. vers. Item quæro; contrarium, quòd sola mala fama non sufficiat ad aliquem torquendũ, tenuit supra q. 60. vers. frequẽs. D.

tt *Aliqui dicunt, quod sic*. Adde etiam Boss. titu. de inquisitio. nume. 29. vbi per plura istud tenet, vide ibi, & tit. de indi. & considera. ante tortu. numero 65. Et econ-

47 uerso torqueri non † potest homo bonæ famæ, etiam si extaret vnum indicium sufficiens ad torturam contra ipsum, quia propter bonam famam tale indicium extinguitur in totum per Boss. titu. de inquisitio. numero 34. & Grammat. consil. 37. numero fin. & per Bossium similiter titu. de mandat. ad homicid. numero quadragesimoquarto. Addo, vt per Crauet. in consil. 151. numero vigesimoprimo. Quo ad primum mihi placet Authoris opinio, quam obseruarem in praxi maximè, vbi reus per triennium fuisset bonæ conuersationis, ac famæ: quoniam tunc præsumitur purgatus, emendatus, atque mutatus ab illo. glos. & Angel. in §. hinc nobis in Authent. de monach. & per Roland. plenè in consil. 65. numero vigesimosecundo, libro tertio: & plenius dixi in singul. meis singul. 6. & quod ex sola fama non procedatur ad torturam, nisi cum ea concurrat aliud adminiculum, tenuit fusius author supra quęstione vigesimaprima; vbi ait communem se semper fuisse sequutum, & ab alijs etiam iustis iudicibus vidisse obseruari, & illam credit tutiorem, & veriorem: quam tamen limita, vt per Duenn. sub regu. 301. vi illic, quoniam non transcribo. Item quod sola, & nuda fama absque alijs adminiculis, & indiciis non faciat indicium ad torturam, vide per Carer. in pract. sub num. 111. *Giach.*

ff *Prout sunt isti vagabundi*. Adde quis sit vagabundus, supra quęst. 39. vers. ceterum. *Drog.*

tt *Sed nunquid bannitus*. Vide Baiard.

uu *Tenuit quod sic*. Far. q. 48. vol. 7. nu. 10. *B. R.*

xx *Bene posset torqueri*. Vulpell. resp. 113. Cartar. trac. de execut. sent. c. 1. nu. 454. & seqq. *Ber. Ros.*

yy *Et hoc casu vtique poterit torqueri*. Adde sup. quęst. 44. vers. quæro quando, ad fin. *Drog.*
Vide eundem Baiardum.

zz *Cum inquisitio, & bannum non valeat*. Vide Baiard.

A *Ad inquisitionem ex conscientia Principis*. Adde quòd etiam sunt alij casus, præter hunc, in quibus proceditur indicijs non præcedentibus; supra quæstio. 50. vers. item quia processum, quæstione octaua, & quæstione vigesima in principio; & hic adde, quòd de iure loquẽ-

48 do, talia verba Principis fidem † non faciunt, etiam si rescriberet Princeps sibi fore notum, aliquem de tali crimine diffamatum. Aym. Crau. tract. de antiqui. temporis parte prima, in princ. vbi seriosè ac diffusè loquitur, immo à tali assertione tanquam contra ius facta, & propallata, de iure etiam stante statuto, quòd in causis criminalibus non detur appellatio, appellari posset, Alex. consil. 34. volum. 6. in princ. Et opponente, seu contradicente parte, talis contradictio habetur loco appellationis, quæ admitti debet in tali casu, non obstante tali statuto prohibente appellationem; Ludouicus Catus egregiè inter consilia criminalia diuersorum consil. 99. nu. 4. volumine primo, vide in addit. ad Alciat. tract. de præsumpt. præs. 8. in litera F, facit in proposito Capyc. decis. 28. nu. 10. Dixi infra ad q. 94. vers. ceterum; Contrarium tamen, cum Princeps, causa cognita, ex motu suo proprio mandat sic procedi, retulit ex multorum authoritate Menoc. tract. de arb. iud. lib. 1. q. 78. n. 4. vide quę dixi supra ad q. 6. vers. præterea scias, vide supra q. 53. vers. sed quid, si aliquis. *Drog.*

B *Vel præceptis pœnalibus*. Adde quod tamen talia præcepta fieri debent expressa causa, vt dixi supra ad quæstionem 31. quæro nunc, ad med.

C *Si ergo inquisitus vel citatus*. Vide Baiardum.

D *Torqueri ex solo banno*. Contrarium seruari in hoc eodem statu Mediolani, dixit Cotta in suis memorabilib. in verbo bannitus in contumaciam; & cur ita ex solo banno, & cum protestatione admittantur banniti, vt sic torqueri possint; vide Chartar. de execut. sent. cap. 1. nu. 275. Grammat. decis. 11. nu. 15. *Drog.*

E *Pariter etiam si ille bannitus*. Vide Baiard.

F *Adhuc tamen*. Vide Baiard.

G *Dixi quoque non sufficere*. Vide Baiard.

H *Ad torturam sufficientia*. Item adde, quæ sint indicia sufficientia ad torturam per Camp. tract. de testibus, regu. 395. & per Modern. tract. de arbitr. iudic. lib. 2. centu. 3. casu. 270. vbi etiam de illorum diuisione multa habes notatu digna. *Giach.*

I *Non potest dari certa doctrina*. Adde supra quæst. 28. vers. scias autem ibi, & quia tota materia, & quæstio. 20. in principio. *Drog.*
Vide eundem Baiardum.

K *Si tamen vis videre*. Item vide semper per Crauet. in consil. 99. num. 2. & 244. post num. 88. cons. 220. post num. 12. *Giach.*

L *Alij vero distinguunt*. Vide Baiard.

M *Proximum*. Adde, quod vbi agitur de probando inditium propinquum, seu ipsum delictum immediate per vnum testem, quòd oportet illum esse omni exceptione maiorem, vt per Crauet. qui concord. allegat in consilio 244. col. 4. vers. si vero. Item aduerte, quod illa qualitas debet articulari, & probari, per Roland. consil. 50. numero decimoseptimo libro secundo, & Dec. cons. 37. colum. 4. circa principium, quod etiam notaui supra sub quæst. 21. Item quod dicatur indicium propinquũ, & quod remotum, vide per Osasc. decis. 79. nume. 15. & 16. *Giach.*

N *Sed plura requiruntur*. Adde vt per Natt. in consil. 42. nume. 6. *Giach.*

O *Ceterum quidquid sit*. Vide Baiard.

P *Siue sit proximum, siue sit remotum*. In casu tamen indicij consistentis in dicto vnius testis, ad illud euitandum vide quæ dixi supra quæst. 22. versic. vnum tamen scias in principio, & quæstio. 21. vers. vnus testis, Aym. Crauet. consil. 99. per totum: quod autem sufficiat ad torturam semiplena probatio, vt hic habetur, vide in dicta quæstione 62. ad princ. ibi, si semiplena tantum; hic autem de directo videtur contrariari his, quæ supra dixerat, quæstione 22. vers. primo ad fin. ibi aut verò testis. *Drog.*

Q *Vbi subsint legitima indicia*. Vide Baiard.

R *Videamus igitur*. Farin. tit. de indit. volum. 2. quæst. 41. num. 1. *Ber. Ros.*

S *Omnis ille torqueri potest*. Adde tex. in l. præcipimus. C. de appel. non est tamen semper vera ista regula: nam non reperitur prohibitus coitus filij cum matre, & tamen non admittitur, Costum. de Taurs. tit. de pied. de fif. & des paraigex, art. 10. in glo. principal. fol. 79. Adde rationem cur de tali coitu nihil in lege cautum sit: quia uidelicet, cum antea non esset factum, verebantur ne non tam id pœna prohiberet, quam lex admoneret: Ludouicus Viues in addit. ad Diuum Augustinum de Ciuit. Dei lib. 13, cap. quinto, Confessionale Saonarolæ in principio, faciunt quæ dixi supra ad §. parricidium in fin. vide supra in §. fornicatio, vers. frequenter infra q. 85. vers. fin. ibi quendam Laurentium Blanchum supra quæstione 17. vers. quæ practica. *Drog.*

T *Qui non reperitur prohibitus*. Adde ideo videndum Carer. in tractat. crim. sub num. 180. vbi & ipse ponit istammet regulam, & deinde examinat, quæ per longæ

non possunt de iure torqueri, cum suis fallentijs. *Giach.*

V *Torqueri.* Olim tamen de seruis nulla quæstio erat in dominum, nisi in incestu, vt fuit in Clodium, & quare, uide per Cicer. in orat. pro Milone, quæ est in tertia par. Or. pag. mihi 127. *Giach.*

X *An Doctores possint de iure torqueri.* Adde, in quibus casibus possint torqueri uidendum pro Rolan. eius consil. 31. nu. 7. vsque ad nu. 10. vol. 3. & in collect. mea commu. opin. parte 1. §. doctor. num. 10. vbi etiam & quid de consuetudine, de qua tamen uide per Gabr. Sara. ad Mathesi. singu. 59. Ias. in l. de quibus sub numero 66. ff. de legibus, & per Bologni. ad Guid. de Suza. in fin. Et quoniam differentia sit inter Doctores actu legentes, in quibus admitti limitant, & actu non legentes, in quibus negant consuetudinem, & faciunt pro aduocatis, quod fruantur eadem immunitate allegata per Natta. consi. 1. & consi. 65. ubi de crebriori opin. *Giach.*

X *An doctores* Farin. d. q. 41. nu. 37. usq. 57. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

Y *Non subyciuntur tormentis.* Hic scias, quod vbi torque
49 ri possunt, † debent antea degradari, alias non possunt torqueri, ut per Mars. sing. 556. columna prima, quem refert, atque sequitur pract. Carer. in practica criminali. pagina 165. in fin. vbi etiam habes de consuetudine in contrarium non ualente. *Giach.*

Z *Cuiusdam Doctoris Marliani*, & de Præside Marliano infra q. 94. vers. pen. ad fin. de isto autem nobili cognomine orta est mihi dilecta, sed lachrimabilis, heu, coniux Laniola mea. *Drog.*

Aa *P. N.* Vulpell. resp. 83. in fin. & 141. vbi plura de Doctor. *Ber. Ros.*

Bb *Item quæro.* Farin. d. q. 41. nu. 70. 71. 72. vel magistratu nu. 75. *Ber. R.*

Cc *Quæro etiam.* Farin. d. q. 41. nu. 30. vsque 37. *Ber. Ros.*

Dd *Torqueri.* Adde ut per Grammat. vot. 15. numero 4. allegat. Odofre. tractat. de quæstion. illumque sequitur vna cum Brun. tractat. de indic. & tortur. columna octaua in principio tenendo istam, limita non procedere in quibusdam casibus, in quibus nec ætas, nec dignitas excusant, vt in crimine læsæ maiestatis, proditionis, & alijs similibus, ut per glo. in l. inuiti, la seconda, ff. de testibus. *Giach.*

Dd *Torqueri.* Intellige inscio principe. vt in d. l. nullus. Et quod nobiles non subijciuntur quæstionibus plebeiorum, dixit Ioan. Raynald. in tractat. nobilit. quæst. 7. per tex. in l. desertorem. §. 1. ff. de re milit. & l. milites, & l. diuo Marco, C. de quæst. & l. seueram. C. de dignitat. libro 12. uide Lud. de pen. in l. mulieres, C. de dignitat. li. 12. *Guiot.*

Ee *Sed hæc opinio.* Farin. d. q. 41. n. 75. 76. 77. *Ber. Ros.*

Ff *In Francia.* Adde Aufrer. in stylo parlam. c. 19. *Guiot.*

Gg *Præterea quæro.* Vide Baiard.

Hh *Resp. quod non* Far. d. q. 41. nu. 57. vsq; 70. *Ber. Ros.*

Ii *De consuetudine.* Adde, quod de ea testatur etiam Boss. tit. de indi. & consi de. ante tortu. nu. 112. *Giach.*

Ii *De consuetudine.* Adde Matt. de Afflic. in c. si voluerit. nu. 14. de capitan. qui cur. vendid. in vsib. feud. *Guio.*

Kk *Versi. Et ideo decuriones.* Vbi ampliat etiam deposito officio, in memoriam pristinã. Item ampliat in nepotibus, & parentibus decurionum. Limitatur tamen criminibus in exceptis, & in crimine falsi. Item nisi sint infames, & demum declarat loco decurionum hodie esse Antianos, Consiliarios, & Priores Ciuitatis. *Giach.*

Ll *Nunquid minores quatuordecim annis.* Adde ad idem, ut per pract. Carer. in pract. crimin. pagina mihi 147. columna prima, in fin. qui columna seq. limitat. in criminibus exceptis, ubi quod in casibus, in quibus admittuntur ad testificandum, in illis erit locus torturæ, quod est not. etiam, an faciat indicium; & quid de adulto cum curatoris authoritate. *Giach.*

Ll *Nunquid minores.* Far. d. q. 41. nu. 16. & 17. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

Mm *Senes.* Vide quæ de hac materia scribit Tiraq. in tractat. de pęnis temperand. causa 8. per totum. *Guiot.*

Mm *Senes.* Farin. d. q. 41. nu. 24. vsq. 30. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

Nn *Subycere.* Adde per Natta. consi. 318. numero tertio, & uide per Carer. in pract. crimin. pag. mihi 147. columna prima. *Giach.*

Oo 1561. *P. N.* Quis dicatur senex. vide Panor. in c. quoniam vt lite non contestata & ibi Felin. Dec. in l. senium. C. qui test. fac. poss. & de omnibus ætatibus uide Alc. in l. pueri ff. de uerb. signif. *Ber. Ros.*

Pp *Quero modo.* Farin. d. q. 41. nu. 78. vsque 88. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

Qq *Quod non.* Adde, quod idem dicit prac. Carer. pag. mihi 148. col. 2. quem omnino uide: quia multa alia notatu digna tradit in hac materia. *Giach.*

Qq *Quod non.* Fœtus enim in utero existens qui non peccauit, matris iniquitatem portare non debet. Et ea est ratio quare talis mulieris tortura, & mortis executio differenda est vsque ad tempus quo pariat. *Guiot.*

Rr *Hanc tamen conclusionem.* Farin. d. q. 41. nu. 2. usque 16. & q. 66. par. 3. num. 101. vide quæ sup. eo. 3. Quid in Muto, & Surdo, Episcopo ualetudinario, & seruis, Far. d. q. 41. nume. 89. 92. 93. 94. vbi nu. 83. de eo, qui reipub. utilis esset & ibi omnia supradicta ampliat & limitat usq. ad fi. quæst. *Ber. Ros.*

Ss *Alias secus.* Adde etiam stantibus mille indicijs, quod non torquentur, nisi sint de crimine diffamati, ut per Carer. in prac. cri. nu. 151. & pag. 146. colum. 1. Et sic generaliter etiam aduerte, quod illæ personæ † quæ non pos
50 sunt torqueri, possunt tamen terreri, ut tradit Brun. tractat. suo de indi. 8. 9. princ. 18. not. & Carer. in pract. cri. pag. 148. col. 1. & habetur per Boss. tit. de indi. & consi. de ante tort. sub nu. 122. *Giach.*

Tt *Raro imo nunquam inuenies.* Hoc intellige ab aliis clericis ut est infra hac eadem quæstione, vers. sed hic quæro in fine. quæst. 70. vers. est etiam pœna post medium, infra quæst. 68. ver. fin. *Drog.*

Vu *Nisi etiam adesset.* Farin. d. q. 41. nu. 6. & 70. *Ber. Ros.*

Xx *Vidisse pluries eos torqueri.* Nota hic clericorũ per propria crimina, uidelicet, venenum, læsæ Maiestatis, sepulcra uiolata, cadauerum exhumatio, & spoliatio, his adde Menoch. de arbit. iud. libro 2. centuria 4. cas. 387. Boss. titul. de tortur. Test. sub num. 6. post med. *Drog.*

Yy *In crimine læsæ Maiestatis.* Ego idem seruarem in cæteris criminibus exceptis in crimine hæresis, simoniæ, fraudati census, & fraudatæ annonæ, & dilapidationis Ecclesiæ, de quibus Vitali. tit. de his qui accus. non poss. in fin. *Giach.*

Yy *In crimine læsæ Maiestatis.* Farin. supra numero 11. *Ber. Ros.*

Zz *Sed hic quæro.* Farin. d. quæst. 41. numero 14. & 15. *Ber. Ros.*

aaa *Quod non.* Adde, quod imo torquens est excommunicatus, & an ualeat consuetudo in contrarium, uide Carer. in pract. crim. pag. mihi 146. col. 2. vbi etiam limitat in assassinio, qui potest torqueri à laico; mihi placet authoris opinio.

bbb *Vbi nihil obstet.* Farin. q. 38. uol. 2. tit. de indit. & tortur. nu. 70. *Ber. Ros.*

ccc *Requirere accusatorem.* Item uide per Carer. in prac. crim. pag. mihi 160. versic. Item tunc deuenitur, ubi etiam subiungit, sufficere peti in libello per partem, vel in capitulis per iudicem inquirentem, & concordan. allegat. Mihi magis placet authoris opinio, generalisque totius Italiæ consuetudo, à qua non esse omnino recedendum censeo. *Giach.*

Sed

d d d *Sed quid agendum* Farin. in tit. de indit. & tortura q. 38. num. 10. & 15. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

e e e *Aliqui dicunt, quod sic.* Quinimo adde, q. alias confessio esset nulla, vide per Carer. in pract. pag. mihi. 159. colum. 1. qui colum. seq. limitat, nisi praecedant indicia sufficientia, quoniam tunc non admittitur appellatio, & in fin. extendit, quod siue affirmatiue, quod torqueatur; siue negatiue, quod non torqueatur, à tali pronuntiatione, seu commutatione appellatur, & pag. seq. columna 1. dicit etiam non deueniri ad torturam, nisi pars petierit, & institerit, & hoc vbi ad partis instantiam proceditur, secus si per inquisitionem.

f f f *Ne detur materia appellandi.* Farinac. sup. numero 21. & 22. *Ber. Ros.*

g g g *Sed certe apud nos.* Far. d. q. 38. nu. 19. in fi. *Ber. Ros.*

h h h *Sed quid si ille.* Farinac. d. q. 38. num. 30. & quaest. 39. vbi latissime. *Ber. Ros.*

i i i *Tu vero dic.* Vide Baiard.

k k k *Si vero non petatur.* Vide tu Farin. d. q. 39. num. 90. 91. & 97. *Ber. Ros.*

l l l *Quaero si plures.* Vide Baiard.

m m m *Qui sunt magis suspecti.* Adde per Crauet. plenè in consil. 13. num. fin. post Bal. eius consil. 485. lib. 5. & per Carer. in pract. crim. sub num. 184. *Giach.*

n n n *Suspecti.* Adde, & ab eo, qui est malae famae, vt per Foller. in pract. crim. c. capiat informationem post num. 21. & Carer. in pract. pag. 153. col. 1. *Giach.*

o o o *A foemina.* Adde idē per Car. vbi sup. ver. & ideo. *Gia.*

p p p *Minori.* Idem per Carer. vbi supra versi. & si omnes vbi etiam subiungit, magis incipiēdum esse à filio, quàm à patre, si ambo sint inquisiti, cum pater magis timeat de filio, quàm de se, & statim cōfitetur. Et si sint aequales aetate, tunc ab eo, qui habet malum nomen, seu malam physinomiam, cum ex his causetur etiam indicium. Et si datur aequalitas, ab eo qui alias solitus est committere, & qui est malae vitae, cōditionis, & famae. Et si datur aequalitas ab eo, qui primo reperit cadauer occisi. *Giac.*

q q q *De consuetudine.* Far. d. q. 38. num. 32. *Ber. Ros.*

r r r *Nunc de gradibus torturae.* Vide Baiard.

f f f *Iudicis arbitrium.* Adde vt per Iacobum Menochium de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 3. cas. 271. Et in illo arbitrio
51 † Iudex cōsiderare debet complexionem, & qualitatem rei accusati, an sit debilis, vel robustus, aut ferox, nobilis, vel plebeius, ciuis, vel rusticus. Rursus considerare debet qualitatem criminis, an sit leue, aut graue, vel atrox. Et in tali arbitrio iudex debet vti benignitate potius quàm atrocitate. Vt per Crau. cons. 207. cum relatis, sub num. sexto, quos semper vide, quia summa cum moderatione reos torquendos esse docent. Vide etiam per Boss. tract. crim. titu. de tortura, & maxime post numerum 36. vbi ponit memoranda verba D. August. qui de Ciuit. Dei. lib. 19. capit. 6. sub rub. de errore huma. indi. cum veritas latet; qui inter caetera dicit, cum quaeritur vtrum reus sit nocens, cruciatur & innocens, & luit pro incerto scelere certissimas poenas, non quia id commisisse detegitur, sed quia non commisisse nescitur, ac per hoc ignorantia iudicis, idest nescientia facti, est calamitas innocentis, & reliquis. Et quae reassumit Didac. pract. quaestio. capit. 23. col. 22. Item de iudicis arbitrio, deque illius moderamine in tormentis adhibendo, uide plene, atque eleganter per Carer. in pract. cri. num. 186. & 187. & Didac. ubi supra colum. 23. *Giach.*

t t t *Arbitrio iudicis.* Far. d. q. 38. nu. 34. usq; 52. *Ber. Ros.*

t t t *Arbitrio iudicis.* Adde, q tamen debent esse legitima, & iuri cōformia, & a iure approbata, non ex ceruice propria, per ea, quae tradit Carer. in sua pract. crim. pag. mihi 77. col. 1. & fusius habetur per Ofasc. decis. 79. nu. 57. ubi quamplures aduocat concordantes, quibus adde, atque unde per authorem supra q. 31. in uersic. Arbitr. *Giach.*

u u u *Et nota quod licet.* Vide Baiard.

x x x *Sed certè.* Far. q. 83. c. 2. nu. 45. uol. 4. & nu. 4 *Ber. Ros.*

y y y *Talis confessio dicitur sponte facta, non autem metu tormentorum.* Malè ergo procedit regula, quòd confessio spōtanea valeat super processu inualido, de qua confessione habetur supra quaest. 55. vers. Item posset, cum versiculo sequenti. Prius autem procedunt hic dicta, maxime cum dictio, sponte, in processibus annotata vt plurimum sit falsa, de qua dictione falsa dixi infra hac eadē quaestione versic. Debet quoque. Aduerte tamen, quod nihilominus probatur error, & metus ad fauorem confitentis non obstante tali falsa consuetudine, de qua in dicto versiculo debet quoque. Et statur super tali metu arbitrio Iudicis, Plot. in l. si quando §. 3. sub nu. 22. C. vnde vi. Adde supra quaest. 21. versic. sed quid si reus in fin. quaestione 55. vers. Allegare, & vers. fin. Dec. in l. in omnibus, num. 7. cum seq. ff. de reg. iur. At de ista dictione sponte, infra q. 65. vers. fin. ac alibi saepe. *Drog.*

z z z *Multum atrox.* Farin. num. 36. vt sup. *Ber. Ros.*

A A *Si tamen Senatus.* Aduerte nouam consuetudinem tu qui exerces officia in statu Mediolani; quia cum Senatus iubet aliquem torqueri, solet adiungere qualitates, cum quibus intendit reum debere torqueri, ita vt si rescripserit Senatus aliquem torqueri, vt hic in tertio modo, distinguet de duobus, vel tribus ictibus, seu squassamentis funis, vel dicet cum taxillis, & sic de similibus. Vt tamen habeas perfectam, & modernam practicam, Nota quòd
52 cum Senatus † rescribit, interrogetur in tormentis, tunc alciatur, siue eleuatur, sed non squassatur; si rescribit, q torqueatur, tunc intelligitur, quòd semel squassetur, facta prius interrogatione, existēte super chorda, siue eculeo; si rescribit, quod bene torqueatur, intelligitur, quòd bis squassetur, vt hic; sin autem dicat, acriter torqueatur, intelligitur de tribus squassis, in diuersis tamen spatijs per horam durantibus; si dicat, acerrimè, tunc intelligitur cum taxillis, & ponderibus ad pedes; Senatus tamē vt plurimum exprimere tunc solet taxillos, vel aliā qualitatem quam intendit. Et hoc casu Iudex ad libitum citra mortem procedit. At cum dixerit, acerrimè vsque ad mortem, tunc casus est in discrimine rerum. In quātum autem hic in principio inter primos gradus torturae apposuit minas de torquendo, verius dici posse videtur, quòd tales minae, seu terror quaestionis fiendae non sit quaestio, vt per Gulielmum de Cuneo tract. securitatis sub nu. 37. allegat tex. in l. item apud §. quaestionem, & §. quaestionis. ff. de iniur. Alios torquendi modos latrunculatores reperierunt, prout est Crux, quem tamen modum semper abhorrui ob memoriam Saluatoris nostri, nec ea vti volui; vide practicam Tranquilli Ambrosini aliàs Romae Auditoris, vbi reperies etiam modos euitandi diabolicas fraudes quibus vtuntur malefactores, ne cogantur fateri debita, lib. 4. c. 7. *Drog.*

B B *Sed an forte.* Farinac. vol. 4. suae praxis quaest. 83. cap. 2. num. 38. *Ber. Ros.*

C C *Aliqui dicunt.* Vide Baiard.

D D *Et ideo si non adsint indicia perfecta.* Adde supra quaestione 22. in principio. Aliter tamen dixit Menoc. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 270. nu. 23. qui dixit, vnūquodque indicium debere esse certum, idest probatum per duos testes. An autem duo minores faciant indicium, vel probationem quādo nec habitu, nec potentia testis alius adesse potuerit; Vide Iasin l. Talis de antiquo numero octauo, de his, quibus vt indignis; Minor autem factus maior testificatur de his, quae vidit in pupillari aetate. Dec. in l. foeminae. §. Item impuberes, numero 12. ff. de reg. iur. *Drog.*

E E *Vnus testis.* Hic nota, quod si probetur nō plenè, sed infra semiplenā probationē, ut per unū testē, & alia adminicula, q poterit iudex procedere ad condemnationem pecuniariam, nō corporalē per Capyc. decis. 126. & Car.

in pract.crim.ante numerum 165.*Giach.*

E E *Vnus testis.* Farin.d.q.38.nu.33.34.& 35.& 46.*Ber.R.*

F F *Et ideo scias.* Vide Baiard.

G G *Dantur tres ictus torturæ.* Adde, vt per Carer.in prac.cri.in tract.de indic.& tortu.pag.165.nu.194.vbi subiũgit non esse vlterius reum torquendum, sed sub fideiussoribus relaxandum, aliàs diceretur immoderate tortus.*Giach.*

H H *Interpollatis diebus.* Adde, quòd fallit hoc in parricidio, assassinio, crimine læsæ Maiestatis, publicis latronibus & stratarum derobatoribus, qui etiam durius torquentur, vt per prac. Carer.infra de indi.& tortu.pag.163.colum.1.*Giach.*

H H *Interpollatis diebus.* Farin.d.q.38.nu.54.vbi quid de tempore, in quo reus suspensus stat.*Ber.Ros.*

I I *Ego tamen* Farin.d. q.38.nu.107.& seq.*Ber.Ros.*

K K *Quæro nunc.* Vide Baiard.

L L *Licet Aduocatus fisci.* Adde Benintend.deci.60.*Drog.*

M M *Bene dicit Imola.* Vide Baiard.

N N *Ne possint Aduocati Reos instruere.* Adde hoc idem seruari solere contra testes torquendos nulla tamen eisdem decreta copia processus; supra quæst.25.vers.fin. superflua ergo videntur motiua,& eorum petitio apud iudices, antequam torqueantur, nec non & superflua in hoc statu disputatio super indicijs, de qua in l.custodias, ff de pub.iud.solent tamen fieri quędã comparitiones in fauorem Reorum, quas præuentorias appellant, in quibus petitur Indiciorum copia, cum oblatione purgandi Indicia, si quæ sunt, aliter quàm per torturam, siue ciuiliter; & tunc tenetur Iudex decernere copiã processus & Aduocatos audire iuxta ea, quę dixi supra q.49.vers.sed nunquid Iudex; Caueat tamen Iudex ab istis præuentorijs modo, quo in dicta quæst.49.vers.Hęc tamen omnia in fin.*Drog.*

O O *Item dēt.* Far.d.q.38.n.57.*B.R.* Vide eundē Baiard.

P P *Modis exquisitis, & non consuetis.* Vide tamen per Carer.in prac.crim. pag.mihi 163.col.2.vbi dicit reum nõ esse torquendũ modis exquisitis, nisi in criminibus qualificatis parricidio, assassinio, crimine læsæ maiestatis, & publicis latronibus.*Giach.*

Q Q *Scias tamen.* Quid si aduocatus reum instruat, an priuari possit, vide Laderch.cons.196.nu.3.& 203.nume.4.*Ber.Ros.*

R R *Sed apud nos.* Adde tamen quòd nunc varius est stilus, variaque sunt tormentorum genera; vt squassatio; pōdus ad pedes, taxilli; Crux;& alia huiusmodi, de quibus supra hac eadem quæstione vers.Hunc de gradibus in fine;& habetur per Flam.Chart.in pract.interrogãdorum reorum lib.4.cap.2.vbi diffusè a num.7.cum pluribus seqq.*Drog.*

S S *Excedat modum.* Adde, & fusius vide qua pœna puniendus sit iudex, qui in torquendo modum excessit per Iacob. Menoch.de arbit.iud.lib.2.centur.4.cas.350.vbi extendit atque declarat, vide ibid.*Giach.*

T T *Nam si forte reus in tortura.* Vide Baiard.

V V *Et hunc casum dicit Bart.* Casus iste contigit in personam quondam Domini Galeatij Zucchi auunculi mei, torquente Domino Deiphębo Cornacchia, nullis eidem datis Indicijs, neque defensionibus, de cuius innocentia postea constitit; Nam illemet, qui Auunculũ meum solus accusabat, aiendo eundem fuisse in socium criminis, palàm,& publicè, post exculpauit, dum extitisset super furca; quæ quidem exculpatio tali modo facta probat, vt per Marsilium in crim.pract.§. Restat, nu.17.aiendo sic accusasse, vt rem gratam alicui faceret, non quòd veritas sic esset; Vide quæ in hoc proposito dixi supra ad quæstionem quintam, vers. Poterit igitur; q.55.vers.quomodo autem; vbi citaui Liuiũ in proposito lib.3.Dec.4.loquens de Teusippo,& Pisistrato, hoc eodem modo nominatis, quia sciebant opinionem omnium; Adde in proposito Bell.cons.84.nu.12.cũ seq.& hinc elice; quòd isti de Corneto sunt soliti vt plurimũ indebite torquere,& malè iudicare; supra in §.Adulteriũ vers.quæro numquid ad finem. At quo ad auunculum meum, qui contra se non habebat indiciũ, nisi dictum socij asserti criminis, satis patet de iniustitia contra eũ perpetrata; ex quo ante torturam eidem illatam, constabat ad eius instantiam assertum socium fuisse super tali delicto interrogatum, taxillosque (quos more Perelli expertus est) ad torquendum illum talem præparasse, quæ omnia tale delictum infirmabant de iure l.sicuti C.de q.Alex.cõs.140.sub nu.3.vol.2.sed aut D. Deiph. ignorauit illũ textũ, aut vitio processit, Deus scit. *Drog.*

X X *Illata reo tortura.* Farin.vt sup.nu.72.& latius q.40. in princ.d.vol.2.Cartar.de execut.sent.c.2.nu.60.& 61. *Ber.Ros.* Vide eundem Baiard.

Y Y *Et hoc etiam si delictum.* Vide Baiard.

Z Z *Doctorib.* Adde, vt per Crau.in cõs.287.col.4.*Giach.*

Aaa *Eum relaxare fideiussori.* Adde supra q.46.vers.pariter etiã ad med.vbi habetur de simili fideiussione. *Drog.*

Bbb *Communis practica.* Vide Baiard.

Ccc *Apud nos autem.* Cartar.sup.nu.65.*Ber.Ros.*

Ddd *Vbi indicia sunt valdè vrgentia.* Si ergo talia indicia excusant a tanto, non excusant a toto, de quo dicto supra q.60. vers.quæro nunquid ad fin. q.38.vers.quęro etiam, circa finem.*Drog.*

Eee *Et in hoc proposito.* Hanc etiam cautelam pro indice retuli supra hac eadē quęst. vers. Antequã tamē. *Drog.*

Fff *In tormentis.* Farin. vol.4.q.83.c.3.nu.67.& 79.*B.Ros.*

Fff *In tormentis delictum confiteatur.* Hic scias, quod vbi quis torquetur in se tantum, tunc validior est confessio facta sine tormentis, quam cum tormentis; vbi de alio interrogatur, tunc validior est confessio cum tormentis; vbi vero de se,& de alio simul, tunc debilior est confessio in tormentis, in l.1.§.quæstioni, de quæstio. Boss. de partu suppo.nu.18.& tit.de opposi.contra testes col.2.adde Aret.cons.61.col.1.vers.præterea.

Item Adde, quod confessio subsequuta nullis præcedentibus indicijs dicitur extorta, & non valet per Boss. tit.de mand.ad homic.num.28.secus in spontanea. Quę etiam nullis præcedentibus indicijs valet, & tenet, vt per Folle.in prac.crim.§.& si confitebuntur, sub nume.28.maxime si fuit expresse perseuerata, & non tacite, quia tunc tenet perseueratio, per Gram.eius cons.20.nume.17.Et illud, quod dicitur de confessione in tormentis facta, procedit, si magna sit tortura, & tortus maximè debilis existat, secus si modica sit tortura, & tortus sit homo robustus, quia tunc valet eius confessio etiam nullis pręcedentibus indicijs, & nulla confessi perseueratione attenta per Grammat.decis.34.nu.55.& hoc est magnum dictum, si est verum. Et illud, quod dictũ est de confessione facta in tormentis, nullis præcedentibus indicijs, quæ non valet, amplia, quod non nocet confitenti, licet postea sit ratificata per Capy.decis.145. num.3.Adde etiam per Alexand.in cons.1.post num.2. lib.3.& in cons.8.in prin.lib.1.& ibi plene per Apost. concordantes cumulantem,& ego alias fusius adnotaui.Idem de confessione facta formidine tormentorum, quæ non nocet confitenti, vt ex ea condemnari possit,& multo minus de facta in tormentis, vide late per Carer. in prac.cri.nu.172.vbi ampliat etiã si sit iurata,& quod etiam non valet consuetudo in contrarium, quod confessio facta metu tormentorum valeat ad condemnandum; & quando dicatur confessio facta metu tormentorum, vi.plene per eundem nu.seq.vbi etiam declarat, atque limitat,& de omnibus vide per Boss.tit.de tortura nu.3.usque ad 25. Et si inquisitus asserat confessionē per metum extortam, & iudex asserat sponte factam, nec aliter appareat, quod in dubio præsumatur per metum extorta, vt notatur per Carer.in prac.n.174.*Giach.*

Vide

Vide eundem Baiard.

ggg *Nisi reus in illa perseueret*. Limita, nisi præcederet confessio extraiudicialis, nam tunc etiam si non perseuerasset, potest condemnari, per Carer. in pract. crimin. ante numerum 198. *Giach.*

hhh *Index postquam habuit confessionem*; Nota ergo ratificationem delicti in tormentis confessati; & quomodo fiat, seu fieri debeat ratificatio. Adde supra quæstione 21. vers. sed quid si Reus in fine q. 55. versiculo vnum tamen scias ad fin. vide quæ de ratificatione dixi supra ad quæstionem 21. versic. vlterius quæro, ad fin. *Drog.*

Iii *Et circa hanc ratificationem*. Farin. d. q. 83. c. 3. nu. 73. & 74. & 76. *Ber. Ros.*

Kkk *Vigintiquattuor horarum*. Vide ad idē per Carer. supra pag. 167. vbi etiā quādo dicatur perseuerare. *Giach.*

Lll *Non in carcere*. Vide Farin. d. c. 3. n. 70. & 71. *Ber. Ros.*

Lll *Non in carcere, sed ad banchum iuris*. Adde rationem, quia tunc extra carceres, & extra locum tormentorum ratificatio sic facta dicitur sponte facta, & potest reus condemnari ac si semel absque tormentis cōfessus esset, infra q. 65. vers. sed quæro, & de ista dictione, vide supra hac eadem quæstione vers. Nunc de gradibus.

Mmm *Debent etiam fieri*. Vide Baiard.

Nnn *Et nota quod licet*. Vide Baiard.

Ooo *Solentque cauti assessores*. Vide Baiard.

Ppp *Et quasi vt plurimum illa scriptura est falsa*. Argumento eorum quæ dixit Marsil. Rubrica de fideiussoribus numero 58. in fine Alexand. consilio primo, sub numero secundo, versiculo. Ideo tunc scriberet contra veritatem, volum. tertio; Ratio autem huius dicti pulchrè colligitur ex ijs, quæ scripsit Felin. in cap. cum M. Ferrariensis coll. mihi 10. versiculo, sed considera, quòd quando extat statutum, extra de constit. vbi dicit, quòd quando quis scit se posse compelli, licèt sponte faciat, dicitur facere compulsus ex mente Baldi, vt ibidem; allegat l. nouissimè ff. quód Fal. Tut. Aret. ibidem Felin. in capit. primo post princip. extr. de off. deleg. ibi, & in quantum Abbas tangit; & alia plura, vide ibidem, Boss. titulo de carc. numero 22. ad med. Hanc tamen quæstionem latè defendit pro Iudice, Boss. titulo de confess. numero 74. & quòd talis dictio sit vt plurimum falsa, sequitur, Chartar. in pract. interrogan. reorum libro quarto, capitulo secundo, numero 39. Marsil. sing. primo; & adde quod in tantum verum est, quòd ista dictio sponte, vt plurimum sit falsa, vt magis credatur duobus testibus de metu affirmantibus, quam centum attestantibus de spontanea voluntate, Alciat. tract. de præsumptionibus reg. 3. præsumptione septima, numero quarto, Dec. in l. in omnibus causis, numero octauo, & ibi in addit. ff. de regul. iur. Et cur hoc sit, vide rationem congruentem a Iasone recitatam in l. sed & si quis §. quæsitum numero 11. ff. si quis caution. Videlicet quia Metus est actus visibilis, qui cadit in sensum corporis, spontanea vero voluntas est inuisibilis soli Deo nota, quæ tamen ratio infirmari posset ex illa distinctione, quia simulamus ea, quæ non sunt, dissimulamus autem (& sæpenumero) quæ sunt: Cum Iasone autem tenuit Alexand. consilio 156. sub numero tertio, volumine quinto. Probatur autem etiam terror, vt dixi supra hac eadem quæstione versiculo nunc de gradibus. *Drog.*

Qqq *Sin autem reus*. Vide Baiard.

Rrr *Omnes suas defensiones*. Adde infra quæst. 65. vers. 1. ibi, & apud acta supra quæstione 55. versic. fin. ad fin. vbi dat modum defensionis Reo, quæ simul cum eius confessione stare possit. *Drog.*

Sss *Quæ practica*. Adde, quòd hanc practicam omnes obseruant, vt dicit Thom. Gramm. in consilio 69. in princip. & vide per Ludou. Carer. in pract. crim. §. homicidium vltimo, numero 45. *Giach.*

Ttt *Vide quæ dixi*. Farinac. quæst. 81. cap. 9. numero 324. volum. 4. *Ber. Ros.*

Vuu *Et si probaret errorem*. Adde supra quæstione 21. vers. sed quid si reus ad fin. *Drog.*

Xxx *Successiuè, quæro nunquid*. Vide Baiard.

Yyy *Ego tamen nunquam vidi*. Cartar. de execut. sentent. c. 2. nu. 59. & sup. fol. 110. & 219. *Ber. Ros.*

Zzz *Nisi fortè esset iam bannitus, & condemnatus*. Contrarium notatur infra q. 82. statuto 7. vbi cōponitur sfrosatio, de qua dicitur hic, & ibi dixi, & hoc maximè procedit cū crimen sfrosationis inter atrocia crimina non connumeretur de quibus supra in §. 1. vers. sunt etiam. *Drog.*

aaaa *Si est exequenda condemnatio*. Vide Baiard.

bbbb *Socijs complicibus, & receptatoribus*. Adde supra quæstione vigesimaprima, versiculo. Dictum socij; supra hac eadem quæstione versiculo, sed nunquid bannitus; ibi, Benè posset. At quomodo fiat interrogatio super socios, supra quæstione quinquagesimaquinta, versiculo. Debet autem ibi, secus autem si interrogaretur vti Testis contra alium. *Drog.*

cccc *Vltimo videndum est in hac materia*. Vide Baiard.

dddd *Et hoc casu*. Farinac. d. quæst. 38. numero 72. & 75. & 87. *Ber. Ros.*

eeee *Arbitraria Iudici*. Adde, vt per Iaco. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 3. casu 272. *Giach.*

ffff *Leuiter tortus potest repeti in tormentis*. Adde, vt per Menoch. vbi supra, num. 6. *Giach.*

gggg *Animo repetendi*. Adde, quòd est regulare. Dictum apud lattunculatores, vt dixi supra ad quæstionem 62. versiculo forma autem, & quæstione 57. versic. Et hæc quidem, Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. Cent. 5. casu 271. num. 3. & 6. *Drog.*

hhhh *Noua indicia*. Adde, & vide per Iacobum Menoc. d. casu 272. numero fin. & Carer. in praxi. tract. de ind. & tort. pag. 162. columna prima, & secunda, & per Foller. in pract. crim. §. & confitebuntur, numero 73. vbi inquit hanc opin. communem, æquiorem, sustentabiliorē, & magis iuri consonam, & seruandam esse, dixi fusius in collect. cōmun. opin. §. tortura. nu. 2. cū tribus seq. *Giach.*

iiii *Puta, si tortus dicebat, neminem illa nocte iacuisse*. Adde hoc esse aliud indicium præter indicia, de quibus loquitur supra quæstione 21. per totum. *Drog.*

Kkkk *Aliqui etiam*. Farin. sup. nu. 76. *Ber. Ros.*

llll *Fortiora primis*. Adde, vt per Menoch. vbi supra ad fin. & fusius per Carer. in pract. crimin. in d. tract. de indi. & tortu. pag. 162. columna secunda, & 163. columna prima, & quæ dicantur noua indicia per eundem ibid. pag. 164. Item vide in collect. mea commun. opin. vbi sup. *Giach.*

mmmm *Nam ille iudex*. Farin. sup. nu. 77. *Ber. Ros.*

nnnn *Hæc autem omnia*. Far. sup. nu. 79. *Ber. Ros.*

oooo *Repeti possint*. Adde, quòd fallit etiam, quando torquetur reus ad ostendendum socios, & mandatores, nam non requiruntur indicia. Item limita, nisi esset induratus corpore, & animo, nam repeti potest, vt per Carer. post ab eo relatos in pract. crim. tract. de indic. & tortu. pag. 163. columna secunda, vbi etiam habes ꝙ repetitio torturæ debet fieri post publicatas attestationes, & nō ante publicationem processus, vide ibi. *Giach.*

pppp *Post num. 1*. Farin. num. 83. sup. fi. & 89. *Ber. Ros.*

qqqq *Vt repeti possit, vel non*. Adde infra quæst. 90. versic. Aut verò, circa med.

rrrr *Huius arbitrij prætextu*. Adde supra q. 31. vers. Arbitrio; supra hac eadem quæst. versic. Dixi etiam post med. quæstio. 21. versic. si aliquis visus in principio, sunt autem, si fieri potest, pauca relinquenda Iudicis arbitrio, vt dixerunt Menoch. tract. de arb. iud. in princ. Petra tract. de prohib. fideicom. in prin. Crau. tract. de antiq. temp. par. 1. vers. quid in lib. nu. 25. in fi. Ideo fortasse ea inuoluunt, modo, quo dixi supra ad q. 53. vers. dixi etiā. *Drog.*

ssss *Nostris contigisse*. Farin. sup. nu. 68. *Ber. Ros.*

tttt *Deinde post multos annos*. Adde, q. similis euenit casus in persona nunc quon. Reuerendissimi Domini Pauli de Aretio, dum esset Iudex in Ciuitate Neapolis propter quem casum officium Criminale deserens se conuertit ad clericatū, & exinde factus est Cardinalis, fuitque Episcopus Placentiæ, Casumque audiui a Reuerendo Præposito Castri sancti Ioannis Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini mei; Qui quidem præpositus alias eiusdem Reuerendissimi de Aretio fuerat suffraganeus & idē satis charus; demum de anno presenti 1588. idem euenit casus satis memorabilis in personam q. domini Galeatij de Zucchis auunculi mei sub D. Deiphebo potestate Terræ Sotaneæ, de quo supra hac eadem quæstione, vers. Iudex autem; vide similem casum apud Menoch. de arb. Iud. lib. 2. cent. 3. cas. 269. num. 5. *Drog.*

uuuu *Poterit repeti in tortura*. Adde, ut per Carer. in prac. in tract. de indi. & tort. pag. 162. quod tamen qualiter procedat, vi. per eum ibid. nu. 190. cum pluribus sequentibus, & ibi etiam an sponte confessus si ad bancum iuris negat, an cogatur pseuerare in sua confessione, & numero 193. quid si præcedentibus indicijs fuit tortus, & confitetur, & deinde ductus ad bancum inde repetitur, & confitetur, & deinde negat, & hoc pluries facit, & num. 194. quòd per tres vices repetitur in tortura, & nu. 195. an reus possit repeti ob duritatem, si dicat in tortura, si starem per decem dies pendens in tormentis non confitebor. Et quid si fuit relaxatus fideiussoribus, modo citatur, & non compareat, vi. ibi remissiuè. *Giacb.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Tortura an irrogetur in causa appellationis, remiss.*
2 *Iudex torquens sine indicijs, quomodo puniatur.*
3 *Tortura indebitè illata an processus factus postea valeat.*
4 *Tortura illata ab vno Iudice, qui causam remisit, an computetur.*
5 *Torturam quando possit inferri priusquam constet de delicto.*
6 *Tortura an possit inferri, vbi est pœna pecuniaria tantū.*
7 *Tortura in quibus casibus sit inferenda, remissiuè.*
8 *Tortura an sit inferenda in causa ciuili.*
9 *Depositum negans torqueri potest.*
10 *Cedens bonis, si est suspectus de occupatione bonorum, poterit torqueri.*
11 *Tortura in Regnō Neap. nisi in pœnis vltra relegationē.*
12 *Torqueri an possit testis varius in causa ciuili remissiuè.*
13 *Tortura an habeat locum, quando agitur de crimine ciuiliter.*
14 *Tortura an possit inferri pro interesse partis, si quis gratiatus fuerit saluo interesse partis ciuiliter.*
15 *Et quid in causis minimis, & damnorum datorum.*
16 *Et quid si sit probandum delictum.*
17 *Probatio difficilis quomodo dicatur, remiss.*
18 *Tortura facilè adhibetur in delictis nocturnis.*
19 *Et in dictis delictis sufficiunt coniecturæ.*
20 *Familia potest torqueri cum agatur de insidijs mariti contra vxorem, vel è contra.*
21 *Tortura an possit inferri, quando quis est gratiatus saluo interesse partis ciuili.*
22 *Conuictus an sit torquendus.*
23 *Interrogatio de socijs quomodo sit facienda.*
24 *Conuictus an possit puniri pœna ordinaria, si fuerit tortus sine præiudicio conuicti, & confessi criminis, & semper perstiterit in negatiua.*
25 *Protestatio ista quid operetur.*
26 *Et quomodo hoc casu debeant fieri interrogationes.*
27 *Tortura quando adhibeatur absque indicijs, remissiuè.*
28 *Arbitrium concessum Iudici circa torturam quomodo intelligatur, remiss.*
29 *Iudex an debeat obedire Principi mandanti aliquem torqueri absque indicijs.*
30 *Tortura illata absque indicijs, an conualidetur illis superuenientibus.*
31 *Solitus delinquere an ex hoc possit torqueri.*
32 *Bannum solum, an, & quando sufficiat ad torturam.*
33 *Et quid in Regno Neap.*
34 *Bannitus in statu ecclesiastico si comparuerit infra annum, an possit torqueri.*
35 *Farinac. impugnatur.*
36 *Contumacia purgata an faciat indicium ad torturam.*
37 *Et quomodo purgetur.*
38 *Et quid in Regno Neap.*
39 *Processus absque indicijs valet, si non opponatur.*
40 *Bannitus, non tamen condemnatus, comparens post terminum sibi assignatum an torqueatur.*
41 *Boss. error.*
42 *Bannum quomodo intelligatur.*
43 *Inobedientia omnis est mulctabilis.*
44 *Bannitus ab vno Iudice, an possit per alium torqueri.*
Et quid si vnus subsit alij. nu. eod.
45 *Bānitus ad pœnam potest torqueri, etiam si statutum permitteret bannito purgationem contumaciæ.*
46 *Clar. declaratur.*
47 *Bannitus admissus ad nouas defensiones an possit per solam condemnationem torqueri, si deperdita sint informationes.*
48 *Instrumentum deperditum quomodo refici possit.*
49 *Et quomodo probetur amissio.*
50 *Positus in banno in statu ecclesiastico, si comparet post terminum banni, & ante sententiam, audiri debet, sin minus habetur pro confesso, et potest condemnari absq; alia citatione.*
51 *Bannitus admissus ad nouas defensiones, si docuerit de innocentia, an possit torqueri.*
52 *Et quid si a Principe fuerit expressim remissa contumacia.*
53 *Et quid si probetur illū fuisse absentem tempore delicti.*
54 *Tortura quando valeat sine indicijs.*
55 *Tortura quare inuenta.*
Iudex in delictis occultis potest procedere ad torturam propter dictum vnius testis non omni exceptione maioris.
56 *Indicia sufficientia quando dicantur, & quando dicantur purgata.*
57 *Statuto declarante quæ indicia requirantur, cessat arbit. Iudicis.*
58 *Indicium quando dicatur proximum, & quando remotum.*
59 *Testis vnus non omni exceptione maior, quando faciat indicium.*
60 *Indicia duo etiam leuia sufficiunt ad torturam.*
61 *Tortura quando irrogetur personis exceptuatis.*
62 *Doctores quando possint torqueri, & carcerari.*
63 *Priuilegium amittitur per reatum.*
64 *Tortura leuior est inferenda nobilibus.*
65 *Doctores non torquentur, si examinati vti testes vacillarent.*
66 *Decuriones hodie qui dicantur.*
Decuriones delinquentes in officio possunt torqueri.
67 *Minores in quibus casibus torqueantur.*
68 *Infans an possit ferula cædi.*
69 *Senex an possit torqueri.*
Decrepiti qui dicantur, & qui, & quomodo torqueri possint.
70 *Senectus, & decrepitas quomodo probetur.*
71 *Et quid si senex tortus confiteatur.*

Senectus.

a 1 C*Aeterum vbi delictum*. Adde, † an in causa appellationis tortura possit irrogari, videndum Ioannem de Anan. cons. 1. in fin.

c 2 *Antequam tamen Iudex*. Adde † Menoch. de arbitr. cas. 340. vbi plenè qua pœna veniat puniendus Iudex, qui sine indicijs aliquem torturæ subiecerit.

3 Item † adde, si tortura fuerit indebitè, & iniustè illata, & in casu non permisso, aut de facto, & negauerit, nõ impeditur processus fiendus super delicto, sed vitiatur solum actus torturæ, Bald. in l. milites, & in l. 1. C. de q̃st. Brun. in tract. de indic. q. 6. 2. partis post nu. 28. vers. vltimo nota, & Carrer. in pract. crim. in l. obseruare nu. 199. sed Mar. in pract. crim. in §. quoniam num. 43. cum seq. videtur tenere cõtrarium, dicens, q̃ tortura indebitè data, omnia quæ sequuntur, redduntur nulla.

4 Item † adde; q̃ si vnus Iudex intulit torturam, deinde causa remittatur ad alium Iudicem, prior tortura debet computari, Mars. in pract. crim. §. occurrit num. 4. & Carrer. in pract. crim. l. obseruare num. 199.

5 *Debet autem Index.* Adde † videndum Gabriel.lib.7.
g cōmun. cōcl.conclus.17.vbi ponit multas limitationes,
quando quis possit torqueri, antequam constet de deli-
cto, vide etiam Crau.cons.260.nu.4.& cons.287.col.2.
m *Considerare.* Adde Crau. in cons.137. nu.11.vbi idem
6 tenet, quod quando ingeritur † pœna pecuniaria, nō est
ad torturam procedendum: sed contrarium tenuit Bal.
in l.2. C.de exhib.reis, Franci.Marci. in decis.906.num.
15.par.1.& Paul.Girlan.in tractat.de quæst.& tortura,
quæst.7.num.6.cum sequen.vbi impugnat rationem hic
per D. Clarum adductam, quòd non sit deueniendum
ad torturam, vbi non adest pœna corporis afflictiua,
quia maior pœna infligeretur in perquirendo, quàm in
7 condemnando, dicens † quod in materia torturæ non
debemus attendere ad finem causæ, ex qua venit soluen-
da pecunia, sed ad principium, considerando eius natu-
ram, an oriatur ex contractu, vel quasi, quo casu regula-
riter, non est locus torturę, etiam quòd aliter veritas ha-
beri non possit: aut ex delicto, vel quasi, & tunc potest
inferri tortura, quæ fuit inuenta in causis criminalibus,
contra culpabiles, etiam dolosos, vti remedium, etiam
extraordinarium, quoties deficiunt plenæ probationes,
vt notat Bald. in l.1. C. quorum appellat. & credo hoc
procedere in vilibus personis, & in quibus causis sit lo-
cus torturæ, vide Carrer. in l. obseruate numero 179.
vbi latissimè.
8 Item adde, † quòd in causa ciuili quando habet cri-
men annexum, poterit deueniri ad torturam, vt si aga-
9 tur depositi † & negetur per debitorem, Abb.in cap.pri-
mo de deposito Par. de synd.in c.an in causa pecuniaria
in princ. Gomez.de delict.cap.13.num.29. & idem Par.
10 in vers. executio colum.fin. dixit, quod † cedens bonis,
qui est suspectus de occupatione bonorum, potest tor-
queri, vt bona exhibeat, & prædictam tenet Franch. in
decis.276. nu.12. & Girlan.in tract. de tortura quæst.7.
quòd procedit, si Iudex causæ est talis, qui possit tormen
ta inferre, ita Lucas de Penn. in l.vorax colum.3. in fin.
C.de numer.actuar.lib.11. & dicit etiam Bald.in l.sicut
C.de falsis, quòd moderatè proceditur, sed hoc non ha-
11 bet locum in Regno † Neap. in quo per capit. Regni,
tormenta, quis torqueri non potest, nisi in criminibus
pœnam vltra relegationem infligentibus, vt per Io.Ant.
de Nigr.in d.cap.tormenta num.13.Grammat.voto 15.
12 numero 12. & an etiam † in causa ciuili, testis varius,
vel vacillans possit torqueri, vide Marsil. in l. de libero
crimine nu.12. ff.de quæst.& Girlan. vbi supra nu.3.
13 Item adde, † quòd tortura locum non habet, quan-
do de crimine ciuiliter ageretur, vt habetur in l.maritus
ff. de quæst. Bald. in consil.6. factum tale est, Quidam
nomine Blasius volum.5.& Crau.cons.137.nu.12. fallit
in causa falsi ciuiliter mota, l.sicut, & ibi Bald.C.de fals.
Alexand.in l.Dinus ff.de quæst. & Par. de Put. in tract.
de synd. in verb. an in causa pecuniaria; sed contrarium
tenet Carrer.in pract.crim. in l. obseruare nu.179. vers.
quod mercatores, & credo hoc verum esse, quia si in
causa ciuili, quando habet crimen annexum, potest de-
ueniri ad torturā, ergo multo magis in criminali, etiam
quod ciuiliter agatur, dummodo sit Iudex, qui habeat
auctoritatem torquendi, & moderatè procedatur, vt
supra dixi.
14 Item adde, † si extat indulgentia Principis, saluo in-
teresse partis ciuiliter, quòd si pars petat interesse ciuili-
ter agendo, ex quo crimen habet annexum quo ad pro-
bandum delictum, & bona, poterit deueniri ad tortu-
ram, Carrer.in pract. crim.in l.obseruare nu.179.
15 *Communiter seruatur.* Adde † videndum Ioseph. Lu-
q douic. in suis comm.concl.in tit. de consuet. concl.1.il-
lat.106. vbi attestatur de communi obseruantia in mul-
tis locis Italiæ, quod tortura adhibetur in delictis etiam mi-
nimis, & in causis damnorum datorum; dicens, quod ipse
deuenit ad torturam in quadam causa duorum bouum,
qui occisi fuerant; sed tunc reus leuiter torquetur, vt ait
Paul. Girlan.in tract.de tort.c.5. dicit, tamen, quòd in
omnibus casibus est attendenda qualitas personæ.
16 *Et ideo si aliter.* Adde † videndum Couar. pract.quæst.
f capit. 23. colum.24. vbi ponit tres limitationes, limita
tur etiam nisi torqueatur, vt ostendat socios mandato-
res, & complices, nam potest torqueri, etiam quod con-
stet de delicto, Carer.in l.obseruare num.188.uers.limi-
ta nisi torqueatur.
u *Et ideo dici solet.* Adde Menoch.de arbitr.ind.cas.116.
17 vbi ponit decem, & octo casus † difficilis probationis, li-
cèt, ut dicit ibi in principio idem Menoc. remittatur ar-
bitrio iudicis, qui casus dicantur difficilis probationis.
18 Item † adde, quòd de facili adhibenda est tortura in
delictis nocturnis, nam quæ fiunt de nocte dicuntur oc-
cultè, & secretè fieri. Gram.in uot.21.nu.5.
19 Item adde, quòd † in his delictis difficilis probationis
sufficiunt leuiores probationes, imò coniecturæ. Bartol.
in l. si quis ex argentarijs, ff.de eden. Et Gram.in d.uot.
21.nu.4.& Alex.in cons.12.num.6.uol.2.
20 Item adde, si † mulier marito mortis parasse insidias,
uel quolibet alio genere uoluntatem occidendi habuis-
se inueniatur, uel fortè maritus eo modo insectetur uxo-
rem, tunc omnes de familia tam mariti, quàm uxoris
(qui tamen tunc temporis domi fuerint) sine alia defen
sione torqueri poterunt, cum sit uerisimile, illos scire fa-
ctum. text.est in c. si fortè mulier deponit, dist.1.
21 Item adde, † si extat indulgentia Principis (saluo in-
teresse partis ciuiliter) quod si pars petat interesse ciuili-
ter agendo, ex quo crimen habet annexum quò ad pro-
bandum delictum, & bona, poterit deueniri ad torturā,
Carer.in pract.crim.in l.obseruare nu.179.
22 *Scias etiam, quod plerumque.* Adde, quòd † ista causa,
ut reus non possit appellare uti conuictus, & confessus,
non deberet mouere iudices, cum per totam Italiā com
muniter sit prouisum per statuta terrarum, ut in senten-
tijs capitalibus non liceat appellare; ita ait Gramm. in
uot.1. hic allegato: & aduertandum est, quòd idem Bal.
in l.qui sententiam in fi. C.de pœn. mutauit sententiam,
& contrarium tenuit, dicendo, quòd si dilucidè quis sit
conuictus, non debet torqueri, quem refert, & sequitur
Brun.in tract. de indic.quæst.5.2.par.num.16. ubi dicit,
quòd hoc putat esse de iure uerius, & sequendum, &
ego in practica non vidi conuictum torqueri pro haben
da confessione delicti, de quo est conuictus, sed ad scien
dum complices, socios, fautores, & auxiliatores, prote-
statione præmissa in forma.
23 *Veritas est.* Adde, quòd † quando interrogatio fit de
bb socijs, complicibus, siue mandantibus, debet fieri in ge
nere, & non in specie; vt si talis interfuit, vel mandauit,
non nominando aliquem, ne fiat sugestio: nisi adessent
indicia manifesta, quia tunc posset deueniri ad nomina-
tionem, Carer. in l.obseruare nu.198.
dd *Quando autem tales rei torquentur.* Adde de ista
24 † protestatione videndum etiam Gram. decis.96. vbi
quis fuit interrogatus de eo, quo erat conuictus cum ista
protestatione, & nihilominus fuit condemnatus ad pœ-
nam extraordinariam, licèt stetisset in negatiua, & tamē
secundum Cepol. in cōs.32. hic allegato non debet reus
interrogari super eo, de quo est conuictus, sed de alia ma-
teria, idem tenet post eos, quos allegat Fab. Tim.in ad-
notat. ad decis.2.ucen.Magon. decis.89.nu.11.& de tali
25 † obseruantia, quòd huiusmodi protestatio sit adhiber-
da, attestatur Gram. vot.1.& Foller. in pract.crim.vers.
rei indurati nu.3.& Sim.de Pręt. cons.104.nu.39.Boer.
decis. 163. numero 13. & quid operetur ista protestatio,
vide Decian.cons.93.nu.74.vol.2.& ibi num.20. si pro-
testatio fuisset facta, quod non intendebat eum inter-
rogare circa talem rem, quia illud habebat pro certo,
vide

vide etiam Bertaz.consil.333.num.6.vbi dicit,quòd ista protestatio est vana,quando reus in tortura interrogatur super delicto proprio,non autem super alio,vt super socijs,vel mandatoribus,& in cons.27.nu.9.

26 Item adde,† quando condemnatus,siue conuictus torquetur cum prædicta protestatione, debent fieri interrogationes extensæ, vt dicat socios, complices, & fautores,& non sub illis verbis,scilicet, & ad opportunam Domini interrogationem respondit, &c. vt solent facere multi Iudices,quia si reus responderet super delicto principali, *Io non ho fatto quest' homicidio*, & in negatiua persisteret,per talem interrogationem obscuram videretur recessum à protestatione,etiam quod fuisset interrogatus super delicto principali,nec standum esset Iudici,quid in interrogatione comprehenderetur c. quoniã contra de probat.& Mascar.de probat.concl.949.volu. 2.eo maxime, quando ignoramus, quod in interrogatione dictum fuerit, ex responsione clara dignoscitur vt per Rimin.sen.cons.702.num.12.vol.4.& de prædictis latè habetur per Carthar.in tract.de execut.sent. contum. cap.2.nu.76.cum sequen.

ff *Dixi etiam.* Adde † videndum Carrerium in pract. 27 crim.in l.obseruare sub nu.184.vbi habetur, in quibus casibus Iudex non præcedentibus indicijs torquere valeat,vide etiam Menoch.de arbitr.iud.q.84.

ii *Ne prætextu arbitrij.* Adde † videndum Ofasch. decis. 28 379.& Horsat.in cons.201.vbi latissime de arbitrio concesso Iudici circa torturã Iuris ordine non seruato,prout sibi placuerit,& videbitur,& cum alijs amplissimis clausulis,& quomodo tale arbitrium intelligatur cõcessum,

29 & quid possit facere Iudex, & si † Princeps asserens se habere informatam conscientiam, mandaret aliquem torqueri potestate absoluta,& non præcedentibus legitimis indicijs, mortaliter peccaret, & Iudex tali rescripto assentire non debet, Gram.in cons.45.num.32.voto 38.& de communi attestatur Io.Ant.de Nigris in cap. subditorum nostrorum num.128.cum alijs sequen. & Vinc.opin.638.nu.8. vol.2. vide etiam quæ posui supra quæst.31.vers.arbitrio atq; ballia, tamen in practica cõtrarium seruatur,quia ferè semper Principi iudices obediunt,siue adsint indicia,siue non.

ll *Debent igitur.* Adde, si Iudex sub prætextu arbitrij sui ex ceruice sua procederet ad torturam, non valeret, quod ageret, Roman.cons.376.quæstio est Marsil.in cõsil.8.& 23.Foller.in pract.crim. in verb. dentur capitula,quod suffocauit vxorem nu.25.

mm *Et ideo etiamsi post torturam.* Adde,quòd † idem te-30 net Boer.decis.249.in prin.nec conualideretur confessio,etiam quòd noua superuenissent indicia,glo.& Bar. in l.maritus ff.de quæst.Brun.in tract.de indic.2.par.ver sic quinto principaliter nu.47.Gram.cons.21.nu.19.& 20.& cons.37.nu.6.cum seq.& voto 6.num.10.cum sequen.nisi post confessionem rei indicijs non præcedentibus extortam superueniret indicium confessionis extraiudicialis ipsius rei,nam tunc prima confessio conualidaretur,secundum Marsil.in l.quæstionis numero 66. de quæst.

pp *Sed pone quod reus.* Adde, quod † hæc sola præsumptio 31 non sufficit absq; alijs adminiculis,cum sit indicium remotum,Blanc.in l.fin.num.246.ff.de quæst.quem sequitur Brun. cons.115.nu.66.tomo.2.cons.crim.diuers. in folio,& Paul.Harnut.Theorem.23.num.4.vbi dicit, quod hæc præsumptio est sicut herba betonica, quæ cœtera contra eum indicia non concludentia facit haberi pro concludentibus,vide tamen Duen.regul.301. vbi limitat,sed ad prædicta,vide omnino Farin.quæstio.3. numero 20.

rr *Sed nunquid bannitus.* Adde † in hac materia Blanc.in 32 tract.de indic.in c.ex facto indicia nume.193. vbi plenè tractat, quando ex solo banno,& condemnatione quis possit torqueri sine alijs indicijs,& quomodo procedat Doctr.Bald.in l.1.C.de hered.instit.& Foller.in loco hic citato idest.in 3.par.3.par.in ver.& si confitebuntur nu. 8.vsq; ad nu.32.vbi ponit quatuordecim limitationes; sed aduertendum est,quòd D.Clar.hic tractat de banni to, & condemnato ad nouas defensiones admisso, Foller.autem in loco supra citato loquitur de contuma-

33 ce, & bannito nondum condemnato. Nam † in Regn. Neapol. quando reus est contumax, post certum tempus fit etiam bannitus, & postea elapso anno à die banni contra eum deuenitur ad condemnationem, siue forjudicationem in certis casibus secundum formam constit. pœnam eorum, vt ibi latè per Afflic.& Foller.in d. pract.crim. in verb. forjudicetur,& si post forjudicationem venerit in fortijs Curiæ, non admittitur ad nouas defensiones,sed sententia condemnationis,siue forjudicationis executioni demandatur: si vero inquisitus antequam forjudicetur, legitimè factus fuerit contumax,& bannitus,eo casu sine alijs indicijs torqueri poterit,facta tamen prius testium repetitione,vt ibi dicit Foller.& ita in dicto Regno seruatur.

YY *Et hoc casu.* Adde,quod idem tenet Mars.in l.1. nu. 2.ff.de quæst.Menoch.de arbitr.quæst.84.num.7.

34 Item † adde, quòd bannitus,& condemnatus in statu ecclesiastico,si comparuerit infra annum, non poterit torqueri,nisi sit malæ vitæ,& famę,secundum Farin. in quæst.11.nu.77.vers.sum huius opinionis, qui tamẽ affirmatiuè non loquitur,dicens,quòd ita credit, nam terminus ad purgãdam contumaciam est vnius anni vi-

35 gore constitutionum,sed † hoc esse non potest,quia bãnitus,& condemnatus siue bonæ, siue malæ sit famæ, comparens infra annum,si de eius innocentia non docuerit,sententia contra eum lata poterit exequi,non obstante dicta constitutione,vt per eundem Farin.d.quæst. 11.num.100.vsque ad num.103.si igitur contra bannitum,& condemnatum infra annum comparentem, & de sua innocentia non docentem potest deueniri ad executionem sentẽtię,multo magis poterit deueniri ad torturam,vt hic infra tenet etiam D.Clar. licèt indicia fuissent elisa, quod fit sæpè,quando index ex qualitate indiciorum tutam non habet conscientiam,& ita seruatur per Senatum Mediolani,vt ait Boss.in titu. de liter. Princ.& quod bannitus de aliquo delicto per cõtumaciam possit torqueri sine aliis indicijs, etiam stante statuto, quod possit comparere,& contumaciam purgare,tradit in terminis Marsil.in l.1.nu.2.cum seq.de quæst.nisi probaret plenè eius innocentiam. Et ita in statu ecclesiastico semper obseruari vidi, quod banniti si infra annum comparuerint,torquentur,vel sententiæ contra eos executioni demandentur, nisi de eorum innocentia plene probauerint.

36 Item † adde,quòd similiter poterit torqueri etiã purgata contumacia per statutum, vt per Marsil.in d.l.1.de quæst.nu.3.& Foller.in pract.crim.in verb. bannianitur num.54.nisi probaret,quòd ex probabilibus causis fuerit absens,vt per Mars.in loco præcitato. Et dicitur pur-

37 gata contumacia in criminalibus † cum pęna contumaciæ est soluta Curiæ, & contumax comparuerit coram illo iudice, qui illum banniuit, vel saltem fideiussit de stando iuri, vt per Carau.in ritu 220.nu.22.& cõtumax antequam audiatur,debet reficere expensas accusatori, vt per Mars.in pract.crim.§.superest,& in l. patre num. 57.ff.de quęst.quod etiam,vt ibi per eum,procedit in denunciante contumace.Et hoc, quod expensæ sint reficiendę in criminalibus,antequam contumax audiatur, est verum,quando proceditur ad querelam: secus si ex officio,tunc non reficiuntur expensæ, ita Gulielm. de Bened.in verb.mortuo testatore el 1.num.169. in c. Ray-

38 nutius de testam.& † in Reg.Neapol.si contumax voluerit audiri,soluuntur per eum Curiæ ducati tres, & duo

duo caroleni de regno, vt per rit. 111.

ZZ *Cum inquisitio, & bannum non valeant.* Adde, quod
39 processus † tenet etiam, quòd legitimis non præcedentibus indicijs processum fuerit, si non fuerit oppositum, quia inquisitus debet comparere, & opponere, processum non procedere ex defectu indiciorum, secus si fuerit oppositum, vt per Alex. consil. 120. nu. 2. vol. 7. Rui. cons. 80. nu. 3. vol. 4. & Becc. cons. 70. in fi.

C *Si ergo inquisitus, vel citatus.* Adde, † cum hic tracta-
40 tur de bannito, & condemnato, qui potest torqueri sine alijs indicijs, quid de bannito tantum, idest deposito in banno, sed nondum condemnato, si comparet in termino sibi assignato, à statuto, vel à iudice? nullam habet difficultatem, quod non potest torqueri: sed si comparet post terminum, ante tamen condemnationem, in hoc stat difficultas. Socin. in capitu. qualiter, & quando. el 2. numero 994. de accusat. dicit, quòd bannum datum ratione contumaciæ reuocatur quam primum, illo citato comparente, etiam si compareat post terminum in banno assignatum vsque ad pronunciationem sententię, & quòd sicut in ciuili annullatur primum decretum per comparitionem ante secundum decretum, ita in criminali quandocunq; ante sententiam comparendo bannitus annullat virtutē banni, perinde, ac si nunquam fuisset bannitus, & Nell. in trac. de bannit. in 3. par. 1. temp. q. 8. dicit, quòd comparens post bannum ante tamen sententiam, illa contumacia confessionem non introducit, quia contumacia potest purgari vsq; ad sententiā, & ea purgata non potest obijci confessio, quæ ex illa resultat, quia cessante substantia, cessat qualitas; & q. nedum effectus contumaciæ tollitur per comparitionem factam ante sententiam, quinimo quòd tollitur etiam per comparitionem factam post sententiam, adhuc tamen Iudice pro tribunali sedente, & si bannitus, idest positus in banno purgata contumacia reducitur in pristinum statum, perinde, ac si nō fuisset bannitus, infertur, quod nec remanet indicium sufficiens ad torturam contra eum propter contumaciam, & hanc illationem etiam facit Foller. in pract. crim. in verb. banniantur nu. 54. & similiter Clar. super quæst. 44. versicul. quæro nūc, idem dicit, quòd scilicet, si reus comparet, antequam contra eum proferatur sententia diffinitiua condemnationis, non tenetur probare errorem huiusmodi confessionis, sed sufficit ipsa comparitio, per quam sola purgatur contumacia, ob quam statutum inducit illam fictā confessionem: & si diceretur, q. hoc modo lapsus termini nihil operaretur, quod esse non debet, l. 1. §. cum dicitur ff. si cui plusquam per l. falcid. Respondetur, quòd operatur, vt inquisitus habeatur pro confesso, sed reuocabiliter quia eo comparente, & negante, lapsus termini nihil operatus est, & amplius non habetur pro confesso, sed eo non comparente; & sequuta declaratione Iudicis tunc lapsus termini operatur, quod habetur pro confesso irreuocabiliter, vt pulchre tradit Castr. in cons. 3.
41 14. & 24. vol. 3. Nec † obstat, quod Boss. in tit. de indic. num. 133. cum seq. in titu. de bannit. num. 4. tenuerit cōtrarium, videlicet, quòd reus comparens ante sententiam post terminum primi banni poterit torqueri ex sola contumacia sine alijs indicijs, dicens, quòd tradita per Soci. & Nell. in locis supra allegatis procedūt, quò ad hoc, vt inquisitus comparendo condemnari non possit, non autem quod torqueri valeat, quia allegat Bald. in d. l. 1. C. de hæred. instituen. qui non loquitur de primo banno, quod bannum est quædam sententia interlocutoria, quæ potest reuocari, & resoluitur in vim citationis per simplicem comparitionem, secundum Bald. in l. licet contra qui propriam. C. de inteiur. & in l. 1. C. de postul. sed loquitur de secundo banno ad pœnæ impositionem dato, quod non resoluitur per comparitionem, vt tenet Bald. in d. l. 1. nu. 13. C. de hæred. instit. loquitur autem, quòd post dictam sententiam bannitus possit audiri virtute alterius statuti, vel constitutionis, vt est in statu ecclesiastico, in quo per annum à die condemnationis audiri potest, vel quòd sit positus ad nouas defensiones, & quòd tunc bannitus sine alijs indicijs torqueri potuerit: & d. doctrina Bal. ita intelligitur per Alciat. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 22. in fin. & Marsi. in l. 1. num. 2. ff. de quæst. & Brun. in tracta. de indic. 5. quæst. 2. par. nu. 7. quos sequitur Gram. cōs. crim. 34. nu. 14. & cons. 57. nu. 5. Vulpell. in consi. 105. num. 2. & Menoch. de arbitr. iud. quæst. 84. nu. 7. & nouissimè in comment. præsump. lib. 2. præsumpt. 74. nu. 24. post Natt. in consi. 542. nu. 7. quem ipse non allegat, & etiā hoc modo hic intelligitur per D. Clarum hic, dum dicit, quòd bannitus, & condemnatus sine alijs indicijs torqueri potest; & allegat d. doctrinam Baldi, per quā fuit deceptus D. Boss. credens, Baldum loqui de primo banno, vt dixit in d. tit. de indic. non autem de secundo, de quo Bal. verè loquitur per suprascripta, & ideò Boss. ma-
42 lè reprehendit Mars. & Brun. loco prǽcitato. *Est* † enim aduertendum, quòd duo sunt banna. Primum est cum termino ad comparendum, quod resoluitur per comparitionem, vt dixi. Secundum vero est ad pœnæ impositionem, quod non extinguitur per comparitionem, licèt bannitus posset audiri forsan per aliud statutum vsq; ad certum tempus, vel ex gratia Principis, vel ex aliqua obseruantia, de quo loquitur Bald. in d. l. 1. & hāc distinctionem tradunt addentes ad d. cons. 3. Pauli de Cast. vol. 3. & hoc secundum bannum est sententia condemnatoria, prout declarat ipse Boss. in d. tit. de indic. nu. 134. qui Boss. allegat etiam apostillam ad Aretin. in gloss. qui iudex videns, quod inquisiti non comparent col. 2. & Bald. in l. 2. §. quid si actor, C. de iuram. calum. qui de hoc nihil dicunt, & Castrens. per eum allegatus in d. cons. 3. volu. 3. similiter nihil de hoc dicit, sed loquitur de secundo banno, idest de condemnatione: an bannitus possit audiri post condemnationem, stante statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto, & cui incumbat onus probandi Curiæ, vel ipsi bannito, prout in eo est videre, nec facit illud Bossij fundamentum, si elapso termino ad comparendum potuisset condemnari, ergo poterit torqueri, quia si comparendo ante sententiam etiam post terminum, perinde est, ac si nō fuisset positus in banno, sed resoluitur illud bannum in vim simplicis citationis, ita necessario sequitur, quòd ratione contumaciæ nullum remaneat indicium, vt supra dictum est, quod non sequitur post secundum bānum, idest condemnationem, quia licèt compareret, bānum illud non resoluitur in vim simplicis citationis, secundum Bald. in l. ita demum. C. de procurat. benè valeret fundamentum, & cōsequentia Bossij, si post terminum dicti primi banni ad comparēdum, & se defendendum positus in banno esset captus etiam ante sententiā, quia tunc ex sola contumacia sine alijs indicijs torqueretur, cum verè sit contumax, quia non comparuit in tempore, nec postea contumaciam purgauit, quæ per solam comparitionem coram Iudice purgatur. Carau. in ritu 220. num. 22. & Clar. d. quæst. 44. vers. quæro nunc, aliàs sequeretur, quòd ille, qui comparet, non esset melioris conditionis illo, qui non vult parere mandatis Curiæ, ita contemnendo Iudicem, quod esset absurdum, quia
43 omnis inobedientia † est mulctabilis, tot. titu. ff. si quis iusdicen. non obtemper.
44 Item adde, † quòd bannitus, & condemnatus poterit torqueri sine alijs indicijs ab illo Iudice, qui eum cōtumacem, & bannitum fecit, secus autem ab alio Iudice, quia sententia lata per Iudicem vnius Curiæ, non facit indicium in alia Curia, etiam quòd ambæ Curię sint sub eodem Principe, dummodo vna non sit sub alia, puta Curia minor sub maiori, nam tunc contumacia habet

bet vires suas, secundum Afflict. in cōstit. humanitate 3. not. quem refert, & sequitur Foller. in 3. par. 3. par. prin. vers. & si confitebuntur num. 26. & Farin. quæst. 11. numero 75.

45 Item adde, † quòd bannitus propter contumaciam, idest bannitus ad pœnam, poterit torqueri sine indicijs, etiam si statutum permitteret, quòd bannitus per contumaciam de aliquo delicto possit comparere, & contumaciam purgare, secundum Marss. in d. l. 1. num. 2. ff. de quæst. vbi allegat doctrin. Nicol. de Mattarel. & Bald. in d. l. 1. C. de hæred. instit. quia secundum bannū, idest cōdemnatio non est loco citationis, sicut bannum primum, & licet statutum permittat purgari contumaciam, idest, quòd audiatur, non autem per hoc sequitur, quòd non habeatur pro condemnato; & ideo poterit torqueri tanquam bannitus, & condemnatus, licet audiatur virtute statuti, vel quòd per Principem sit positus ad nouas defensiones, & ita tradit Menoc. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsump. 70. num. 14. vbi dicit, q̃ doctrina Bal. in d. l. 1. C. de hæred. instit. facit ad declarationem statutorum, quæ concedunt condemnatis in contumaciam, vt possint intra aliquod tempus audiri, & ita practicatur, nisi probaret plenè eius innocentiam. Et licet

46 † D. Clarus hic dicat, quòd ex solo banno poterit torqueri, loquitur, (& aliter intelligi non potest) de secundo banno, idest de condemnatione, quia loquitur de admisso ad nouas defensiones, quod præsupponit condemnationem, alias non esset opus admissione ad nouas defensiones. Nec dicatur, quòd secundum prædicta rarò quis torqueretur ex sola contumacia, cum post sententiam, diffinitiuam amplius non sit quærendum de delicto, sed solum sententia exequi debeat, iuxta doctrin. Bar. in l. diuus ff. de custod. reorum. Quia respondetur, quòd poterit torqueri in casibus supra allegatis, videlicet, quando fuerit captus elapso termino primi banni ante tamen sententiam, vel post sententiam, quādo virtute statuti, vel constitutionis poterit audiri; vel quòd fuerit positus ad nouas defensiones. Et post hæc scripta venit in lucem tract. de execut. sent. contumac. D. Flamm. Carthar. qui in c. 1. num. 452. cum seq. tenuit opin. Boss. Ego tamen non discedo ab hac opinione mea, quam credo ex rationibus supradictis veram esse, eo maxime, q̃ semper ita seruari vidi, & seruaui in practica.

47 Item † adde, quòd bannitus positus ad nouas defensiones per solum bannum, & connationem non poterit torqueri, si deperditæ fuissent informationes, & processus; sed de nouo deberent examinari testes super delicto, & audiri bannitum super banno, & contumacia, & testibus de nouo examinatis. ita tradit Boe. in decis. 163. nu. 5. & Foller. in 3. part. 3. part. in verb. & si confitebuntur num. 14. cum sequen. hic per D. Clarum allegat. Et

48 quomodo, † & quandò instrumentum deperditum refici possit, vide Specul. in tit. de instru. edit. §. postquā per tot. & præsertim nu. 11. vbi Io. And. in longa addit. in verb. vsus, & per totum illum; §. magistraliter tractat hanc materiam, & dat formulas tam partibus, quàm iu

49 dicibus, & notarijs, vbi vide*. Et † quomodo probetur amissio scripturę, vide supra, quod scripsi ad §. falsum vers. Item notarius negans.

50 Item † adde, quod in statu ecclesiastico ad tollendā disceptationem, fuit prouisum per constit. March. lib. 4. cap. 10. sub rubr. de mod. & effe. citat. & ban. quòd positus in banno, si comparuerit etiam post terminum banni, & ante sententiam personaliter, audiri debet, & si non comparuerit, habetur pro confesso, & conuicto, & vere contumace; & posset diffinitiuè condemnari absq; aliqua notificatione banni, vel alia citatione.

E *Pariter etiam si ille bannitus*. Adde, † quòd banni-

51 tus admissus ad nouas defensiones, si docuerit de sua innocentia, & per contrarias probationes eliserit nedū alia indicia contra ipsum vrgentia, sed etiam indicium contumacię, non poterit torqueri, quia vna probatio fortior tollit aliam. ita Carthar. in tract. de execut. sent. contum. in c. 1. num. 455. cum sequen. declarat istud dictum D. Clari, & eum sequitur D. Farin. quæst. crim. in quæst.

52 11. nu. 82. & ibi dicit etiam, quòd admissus † ad nouas defensiones, cui à Principe expresse remissa fuerit contumacia, non poterit torqueri, declarando ita procedere illud, quod dixit Affl. in constitut. clementiæ in 3. notabili, & Carer. in pract. crimin. in tractat. de indic. & tortura num. 19.

F *Adhuc tamen*. Adde, quòd idem tenuit Menoch. de arbitr. iud. quæst. 84. num. 7.

53 Adde, quòd † positus ad nouas defensiones non poterit torqueri, si probatur, illum fuisse alio loco, tempore, quo factum est delictum. Bertax. cons. 462. num. 3 vol. 2. quod tamen non procederet, si de mandato condemnatus fuisset, & non constaret de tempore mandati.

G *Dixi quoque non sufficere*. Adde, † quando quis tor-

54 queri possit non præcedentibus indicijs, Brun. in tract. de indic. car. 9. vers. principaliter quæritur, & Boer. decis. 163. num. 4. & sequen.

I *Non potest dari certa doctrina, sed remittitur arbitrio iudicis*. Adde, quòd tortura remittitur arbitrio iudicis,

55 quia est species probationis, & fuit inuenta, † vt subrogaretur in defectum testium, per quos veritas criminis plenè probari non potest. Crau. cons. 35. in fin. * & ratione huius arbitrij potest iudex procedere ad torturam propter dictum vnius testis, qui non sit omni exceptione maior in delictis occultis, Alex. cons. 24. vol. 2. & De-

56 ci. cons. 343. & q̃ remittatur † arbitrio iudicis, quę indicia sint sufficientia ad torturam, & quale debet esse arbitrium, & quando dicatur purgata, vide etiam Menoch. de arbitr. iud. casu 270. & 273. & in tract. de præsumpt. lib. 1. quæst. 44. num. 9. cum seq. posuit quadraginta tria indicia sufficientia ad torturam, & dicit Bald. in consil. 515. nu. 4. vol. 5. quòd ad hoc, vt tortura imponatur, tria sunt necessaria, quòd indicia sint certa, idest probata, secundo quòd sint verisimilia, tertio quòd probabiliter concludant. & in l. cum citra C. de iure dot. dicit, quòd indicium mouens aliqualiter animum iudicis, est sufficiens, si approbatum sit a iure, & hoc tradit etiam Crauet. in cons. 6. num. 12. quos refert, & sequitur Simon de prætis. in cons. 15. num. 19. concludens, quòd arbitrium iudicis in faciendis indicijs ad torturam non debet esse absolutum, sed limitatum à lege, & secundum legis dispositionem, & ita etiam tradit Blan. in reper. l. fi. nu. 40. ff. de quæst. alias si iudex ex ceruice sua procederet, non valeret, quod ageret. Rom. consil. 376. Marss. consil. 8. & Foller. in pract. criminal. in ver. dentur capitula numero 25.

57 Item adde, † quòd vbi statutum declarat, quæ indicia requirantur, cessat arbitrium iudicis. Bald. cons. 427. nu. 9. vol. 5. quem refert, & sequitur Sim. de præt. in cōs. 202. nu. 16. & dicto statuto standum est, idem Simon de præt. in consil. 15. nu. 19. & 20.

L *Alij vero distinguunt*. Adde † decis. Pedem. 79. numero 15, & 16. vbi habetur, q̃ indicium dicatur proximum maleficio, et quod remotum.

O *Cæterum quicquid sit*. Adde, quod † iudex habens arbitrium, potest habere indicium ex dicto vnius testis, etiā, quòd non sit omni exceptione maior, & ex eo torquere reum. Gandin. in tit. de præsumpt. & indic. versic. Item quæro nunquid potestas, quem refert, & sequitur Alc. cons. 65. col. pen. vers. & attento arbitrio vol. 1. Gram. decis. 34. nu. 37. & Menoch. de arbitr. q. 84. vbi ponit, quando indicijs non præcedentibus torquere possit iudex, ha

60 bens arbitrium in capitalibus, & duo indicia etiam † leuia sufficiunt ad torturam. Bertax. in cons. 113. nume. 8.

Vbi

Q *Vbi subsint legitima indicia*. Adde,quòd † personæ,
61 quæ regulariter torqueri non possunt in criminibus ex-
ceptuatis,torquentur,veluti in crimine læsæ maiestatis,
hæresis,simoniæ,in maleficis,& mathematicis,falsi, in
priuato carcere,de ingenti assassinio, homicidio sacræ
personæ,vel magni Principis,& similibus, vt per pract.
Corrad.in tit.de negat.crimin.num.37.fol.302.

X *Quæro an Doctores*. Adde,quòd † Doctores in crimi-
62 ne læsæ Maiestatis Diuinæ; & humanæ torqueri pos-
sunt,& in crimine falsi,simoniæ,priuati carceris,& alijs
criminibus exceptuatis, vt per Carer. & Brun, in locis
hic per D. Clarum allegatis, & per Gram. in vot.25.&
etiam per Decian.in cons.93.num.135.volum.2.& Ce-
pha.in cons.164.num.8.vol.2.& Rolan. cons. 31. num.
7.cum sequen. volum.3. & si in casibus non permissis
torquerentur,& faterentur,confessio eis non noceret tã
quam nulla,etiam quòd esset ratificata.Carer. vbi sup.
Gram.in vot.1.Mars.in pract.crim.in §.expedita,nume
46.& Gomes.in c.13.sub nu.4.circa fin. de delictis, sed
caueant Doctores,ne fateantur,quia allegare huiusmo
di nullitatem,parum prodesset,nam in delictis grauibus
torquentur,vt per Vulpell.in cons.141.nu.11.vbi.n.agi
tur de delicto graui,Doctor non gaudet priuilegio car-
63 ceris,nec quæstionis, quia † reatus omne priuilegium
tollit.Fran.Mar.decis.709.part.1.& ego vidi seruari, q
Doctores torquentur in crimine homicidij,& alijs gra-
uibus delictis sed leuia indicia non sufficiunt, & requiri
tur,quòd sint probabilia argumentis orta,ita vt sola rei
desit confessio,& adeo clara,quòd Iudex sit ferè certus,
vt qui torturæ supponitur, delictum perpetrauerit. ita
64 tradit Vulpel.in d.cons.141.in prin.& Doctores, † &
nobiles satis minus quam plebei sunt torquendi in casi
bus, in quibus torqueri possint, vt inquit Decian.in d.
cons.93.nu.135.

65 Item † addo, quòd Doctores torqueri non possunt,
etiam si examinati, vti testes vacillarent, Mars. in l.ex
libero num.4.ff.de quæst.& Ceph.in cons.164.num.8.
volum.2.

G g *Præterea quæro*. Adde,quòd † Decuriones hodie di-
66 cuntur,Priores,Consules,& Antiani Ciuitatum, vt per
Gramm.vot.1.num.20.& per Brun.de indic.quæst.4.2.
part.num.20.& multa in materia Decurionum haben-
tur per Lancellot.Corrad.in tract.de Decurion. vbi ple
nissimè. ¶ Item adde,quòd decuriones si deliquerint in
officio torqueri possunt Tiraquel.de pœn. caus.58. nu-
mero 4.

L l *Quæro nunquid minores*. Adde,quòd † minores 14.
67 annis in crimine læsæ Maiestatis torquentur,Capic.de
cis.130.num.55.& Brun.in tract.de indic.& tort. quęst.
4.par.2.num.16.& nu.27.dicit,quòd vbi, & in casibus,
in quibus minores,& alij inhabiles admittuntur ad testi
ficandum,in his erit locus torturæ, quod dicit notandũ;
quem refert,& sequitur Carrer. in pract. crim. in l. ob-
seruare,sub nu.180.vers.item excipitur minor,& Mars.
in l.de minore nu.11.ff.de quæstio.& debet intelligi de
proximo pubertati,& leuiter torqueri debet,secundum
Brun.in d. num.16.vide etiam quæ posui supra in quęst.
64. vers.vidi quandoq; dubitari.

68 Item adde, quòd † infans cum ferula cędi non po-
test, vt per Bologn.in addit.ad tract.de indic. & tortu:
quem refert,& sequitur Foller. in verb. & rei indura-
ti num.20.

M m *Non etiam debet iudex senex*. Adde videndum Natt.
69 cons.319.num.3.& senectus † remittitur arbitrio Iudi-
cis stante eius valetudine, robustitate,& attenta quali-
tate delicti,Brun.de indic.4.par.nu.18.Pari.de synd. in
§. officialis posuit ad chordam num.11. & Menoch.de
arbitr.cas.59.num,3. ¶ Et quoniam de decrepitis ab in-
terpretibus in hoc casu fit mentio,sciendum est decre-
pitos illos. dici, qui excedunt septuagesimum annum
enim ab eo anno incipiat decrepita ætas gloss. in verbo
profectus in prohem.6.vbi Io.And. & alij Paris. consil.
29.num.38.& seq.volum.2.Tancred. in suo compend.
quæstio.21.Per.à Plaza in epitom.delict.capit.32. num.
16.Bertaz.cons.102.num.1.in crim.Gram.decis.34.nu-
mer.5.dicit,quòd senectus incipit à quinquagesimo an
no,& durat vsq; ad septuagesimum,quæ ætas non excu
sat à tortura,sed requiritur ætas decrepita,quæ superue
nit post completam senectutem,vt latè ibi; Verùm &
decrepiti possunt torqueri, si robustę fuerint comple-
xionis,Bertazzol.cons.341.num.10.& qui non torque-
ri,saltem terreri, Bal.in l.2.nu.5.C.quorum appell.non
recip.Brun.in tract. de quæstione, 8.quæst.2.partis nu.
mer.8.Carrer.in pract.in princ.numer.18.ad fi.Bertaz.
cons.341.num.11.& etiam leuiter torqueri,quia modi-
ca tortura non est tortura,Bal.in d.l.2.numer.4.Paris.de
Puteo in mater.torturæ, vers. hac sola confessione post
princip.Bertazz.d.cons.341.d.nu.11.& Regienses Iudi-
ces torqueri fecerunt senem septuaginta trium anno-
rum,Bertaz.cons.102.& torqueri vidi octuagenarium;
& vltra propter incendium ab eo factum, qui eadẽ die,
qua captus fuit,fuit tortus,& confessus,& suspensus,ac
70 combustus,& quomodo probetur † senectus, & decre
pitas,habetur in addit.ad Bertazz.in cons.102. & decre
pitas est difficilis probationis,Alex.cons.29.volum.7.&
decrepitus censetur,qui septuagesimum ætatis suæ an-
num egerit.Plaz.epit.delict.lib.1.cap.32. num. 14.vers.
insignis est; & an senex possit torqueri, vide etiam Vi-
tiuum hic allegatum comm.opin.698.vbi dicit, etiam si
71 fuerit † tortus,confessio erit nulla,licèt esset ratificata;
sed caueant senes ne fateantur, quia dubito,quòd hoc
72 non posset obtineri in practica,& † senex decrepitus,in
firmus, vel alius, qui torqueri non possit propter ætatẽ,
vel infirmitatem,vel alia de causa,si ad torturam fuerit
indiciatus poterit condemnari ad aliquam pœnam pe-
cuniariam,vel ad pœnam exilij, secundum Gomes. de
delict.cap.13.nu.28.

Item adde,quòd nedum senex stante eius valetudi-
73 ne,& robustitate potest torqueri,sed etiam laborãs † fe-
bre quartana post diem febris,dummodo tortura sit le-
uis,& sine quassata,siue sterpata;vt per Franc.Mar.in de
cis.790.per totam.

74 Item adde,† quòd surdus,& mutus à natura nõ pos-
sunt torqueri,vt confiteantur delictum, Brun.in tract.
de indic.& tort.in 4.quæst.2.par.nu.25.Fran. Casson.de
tormen.c.10.nu.5.Ghirlan.de q.in 6.quæst.num,7.cum
non possit damnari,nisi ex dictis testium, vt Brun. &
alij vt sup.

P p *Quæro modo nunquid mulier prægnans*. Adde,† quòd
75 mulier prægnans etiam tempore puerperij potest exa-
minari pro testimonio,dummodo ad eã notarius trans-
mittatur,Franc.Marc.decis.182.part.2. sed Felyn. in ca.
quoniam frequenter, vt lit.non contestata,& Florian.in
l.inuiti de testib.tenent, prægnantem non posse cogi ad
se examinandum, vti valetudinariam;quod intellige se-
cundum Bar.in l.2.§.si non propter ff.si quis caut.quod
non tenetur comparere personaliter in iudicio, etiam
quòd esset prægnans ex alio,quam marito, sed ei debet
mitti Iudex ad domum,vt intret,& deponat, vt per Ber-
tach.in ver.mulier prægnans,fallit, quando mulier præ
gnans esset rustica,& valens,vt eo tempore portet one-
ra.Ias.& Fulgos. in l.2.ff.de in ius voc.& Rebuff. in 3.
tom.constit.de excusat.nu.42.etiam sic non est verum il
lud,quod dicunt vulgares, prægnantem non posse cogi
ad iurandum.

76 Item † adde,quod prægnans non poterit torqueri, e-
tiam quòd esset pręgnans ex alio, quam marito, & in
carcere concepisset etiam fraudolenter, & dolosè causa
euitandę torturę;& etiam quòd esset pręgnans de pau-
co tempore, puta 10.vel 20.dierum,Bal.in l.Imperator.

la 2.ff.de stat.hom.Gomes.tomo 3.delict.c.13.n.37. Iodoc.pract.crim.capit.41.nu.6. Io.de Anan.in c.intelleximus,nu.7.de his qui fil.occid.pract.Corrad.titu. de negat.crim.nu.34.Brun.in tract.de indic.quæst.4.par.2.& ad id de muliere prægnante, quòd non possit torqueri, vide etiam Carrer.in pract.crim.in l.obseruare nu.180. vers.Item excipitur prægnans.

77 Item † adde, quòd si mulier prægnans torqueatur,& confiteatur,talis confessio non valet, secundum Bald. in d.l.Imperator,ff.de stat.hom.quem referunt, & sequuntur Anan.in d.c.intelleximus num.7.& Brun.in d. quæst.4.num.3.

78 Item † adde, quòd Iudex quotiescunque dubitat, an sit prægnans,debet consulere Medicos, & obstetrices, quos sufficit de credulitate deponere. Cassan.in tract. de tormen.capit.10.nu.6.Bertach.in reper.in verb.fœmina num.13.dicit,quod ipsi mulieri creditur per tres mēses,& per Pari.in tract.de synd.in verb.tortura,vers. offi

79 cialis,posuit ad chordam,vbi habetur,an officialis † teneatur in syndicatu,qui tormentauit mulierem prægnātem, quæ fecit abortum,adhibito prius medico, qui dixit,se credere non esse prægnantem, sed de modo probandi prægnantiam,latè habetur per Maschar. de probat.conclus.1208.vol.3.

80 Item adde,ꝙ † mulier non prægnans potest torqueri,sicut alij,& blandis verbis potest induci ad confitendum,quinimo Paris.in tract.de synd.in verb.tortura ca

81 pit.7.dicit,ꝙ Iudex potest † mulierem ad se adduci facere secreto in camera,& eidem dicere,quod vult illam habere in suam,& fingere,velle illam deosculari, & ei polliceri liberationem, & ꝙ ita factum fuit à quodam Regente,qui quandam mulierem blanditijs istis induxit ad confitendum homicidium, quæ postea decapita-

82 ta fuit.Ego † autem arbitror, quòd hoc non sit permissum Iudici, quinimo,quòd esset omni reprehensione dignus,cum sit fictio diabolica, velle inducere mulieres ad confitendum delicta verbis,& actibus venereis, & libidinosis,quæ aliquando propter luxuriam se inducūt ad venenandum maritos,& ad faciendum committi homicidia,& multo magis possent se inducere ad confitēdum falsum; & hæc diabolica simulatio tanto magis est fugienda,per ea,quæ tradit D. Clarus sup.in q.55. vers.allegare etiam,& vers.circa primum,& quis potest promittere, si Iudex haberet mulierem formosam solā in Camera,quòd ab ea non conuerteretur?

83 Item † adde, quòd nec etiam fustigari potest mulier prægnans,secundum Mars.in l.1.nu. 22.ff. de quæst.

ddd *Sed quid agendum*. Adde,ꝙ † Guid.Papæ in decis.

84 74.hic allegata,non dicit,vt per auctorem refertur,sed quòd seruatur in Curia parlamenti, & in cæteris Curijs Delfin.quòd proceditur ad executionem interlocutoriæ super tortura, etiam infra decem dies; nisi fuerit appellatum, & inhibitum; quandoq; tamen secundū casus exigentiam, & qualitatem personarum expectatur lapsus decem dierum.Et sic,quòd hodie de consuetudine,& stylo Curiarum, respectu interlocutoriæ, ad

85 torturam remittitur arbitrio iudicantis.Et † ego in statu ecclesiastico,ac etiam in Reg.Neap.obseruaui,& obseruari vidi,quòd non obstante appellatione existentibus indicijs legitimis, & datis copijs,& elapso termino ad purgandum indicia,torquetur,cum ex prædictis appareat,quòd appellatio sit friuola,nec iudices in Regno interposita appellatione supersedere solent, si discussum fuerit super indicijs, nisi etiam fuerit præsentata inhibitio.Et ideo hac cautela vtuntur rei,& eorum procuratores,quòd dum fabricantur processus,secretò obtinere procurant inhibitionem à Vicaria,vel ab Audientijs Regijs à comminata tortura,quæ inhibitiones passim conceduntur,& eas iudicibus tempore torturę,vel ante præsentari faciunt,alias sine dicta prouisione torquerentur non obstant.c.Regni, quod incipit si iuste, quo disponitur,vt recipiantur appellationes ante torturam,quod non procedit; si iniusta est appellatio, quia tunc potest iudex appellationem non recipere, sed ad torturam deuenire,si datæ fuerint defensiones, & seruata de iure seruanda.ita declarat.d.c.Foller.in pract. crimin.in 3.part.3.part.princip.nu.50.& Carer.in l.obseruare num.188.vers.limita prædicta,nisi præcedant. Et ideo rei inhibitiones pręsentari faciunt,vt manus iudicis ligentur,qui amplius non procedit,nisi remissa causa, & ita credo,quòd facerent iudices ecclesiastici, si ante torturam inhiberentur:sed sine inhibitione si essent practici,non curarent de appellatione. Et in statu ecclesiastico seruatur illud,quod dicit Maranta in loco hic citato,scilicet,quòd eodem instanti interponitur decretum de torquendo, & reus torquetur, quæ cautela iudicio meo est insipida,si appellationi esset deferendum, nam torquendus statim,quòd alligatur funi, vel spoliatur, & etiam, quòd esset ligatus,posset appellare,sed considerādum est,an appellatio sit friuola,nec ne.Sed quid, e conuerso,an per accusatorem,vel fiscum appellari pos

86 sit, si pronunciatum fuerit, † non esse torquendum. Bald.& Salycet.in l.ante sententiam C.quorum appell. non recip.tenent, quòd sic: sed Brun. in tract. de indic. num.13.tenet,quòd non,quem refert, & sequitur Neuiza.in consil.60.nu.7.cum seq.vbi latè. Sed ego arbitror primam opinionem esse sequendam,cum respiciat fauorem publicum,vt maleficia detegantur, & puniantur,quæ rarò hodie sine tortura detegi possunt, maximè quando sunt grauia,& occulta;alias esset in facultate iudicum siue ignoranter,siuè malitiose occultare multa delicta,si tamen de malignitate appellantium appareret,quia nulla extarent indicia; & potius de innocentia inquisiti constaret, eo casu omnino esset reiicienda appellatio.sed talia decreta,vt non torqueatur, non solent fieri;sed expeditur causa inquisitum absoluendo, vel relaxatur sub fideiussione,de se repræsentando, quādo potest sperari,vt superueniant indicia.

iii *Tu uero dic.* Adde,quòd † iudex in casibus arduis potest procedere ad torturam ex processu informatiuo, & excusatur in syndicatu.Alex.cons.75.lib.1.Gramm. consil.40.num.5.

88 Item adde, quòd † magna Curia Vicariæ virtute c. Regni quod incipit,si cum sceleratis,habet præeminētiam,quòd potest torquere reum ex processu informatiuo,de quo capit.meminit Paris.de syndic.in verb. tortura,& Io.Anton.de Nigr.in d.c.& licet ipse dicat multa requiri,adhoc vt magna Curia possit d.pręeminentia vti,nihilominus hodie magna Curia ea vtitur, non adhibitis alijs circunstantijs,nisi grauitate delicti, & vrgentia indiciorum: & si appellatur a decreto torturę ad sacrum Consilium,consideratur, an sit casus, in quo magna Curia possit vti pręeminentia prędicta, & an

89 sint indicia vrgentia:sed contra † Neapolitanos nō potest vti præfata pręeminentia, nisi de licentia Proregis, re communicata cum Regentibus regiam Cancellariā,

90 vt plenè per Franc.in decis. 143. & † similis pręeminentia etiam Gubernatoribus Vrbis, & coram Locuntenentibus concessa fuit,per Leonem X.summ.Pont.vt in bulla.7.de qua in bullario fol.185.volum.1. qua auctoritate Locumtenentes,vt audiui, indifferenter vtuntur, siue adsint legitima indicia, siue non,apponendo clausulam in Decreto torturę stantibus facultatibus cōcessis,&c.nulla habita consideratione, quòd intentio summi Pontificis non fuit, quòd quis torqueretur sine indicijs, quod minime fieri potest,vt dixi supra in hac questio.in versiculo dixi,& supra in quæstio 31. versic. arbitrio.

lll *Quare si plures*. Adde † si pater, et filius de eodem

91 crimine essent inquisiti,tortura à filio est inchoanda, & in

in præsentia patris, quia pater magis de filij tortura, quã de propria cruciatur l. iste quidem §. fin. ff. q met. causa. Gand. de malef. in tit. de quæst. nu. 11. Laurent. Tenni caut. 90. Guid. de Suzar. in tract. de indicijs num. 22. & latè per Marſ. in pract. crimin. in §. expedita num. 49. ¶ Tiraq. latè in præfatione l. si vnquam, C. de reuoc. do
92 nat. nu. 7. sed aduertendum est, quod † si pater confiteretur per torturam filij, vel filius per torturam patris, diceretur cõfessus in tormentis; & ideo non esset standum illi simplici confessioni, nisi ratificatione adiuuaretur, ita tradit Bald. in l. 1. in fine C. si rector prouinc. in secũda lectura, quem refert, & sequitur Tiraq. in dicta præfat. nu. 8. vbi multa exempla accumulauit similis confes
93 sionis ob amorem parentum, & filiorum, & si † torquẽdi essent ætate æquales, vel indicijs, incipiendum esset ab eo, qui haberet malum pronomen, seu malam phisonomiam, cum ex ijs causetur etiam indicium. Carrer. in pract. crim. in l. obseruare num. 185. & quod seruatur in reis, etiam in testibus, si plures essent torquendi, vt per Marſ. in loco supra citato. Sed Afflict. in constit. si damna clandestina num. 75. hanc quæstionem tractan-
94 do à quo tortura sit incipienda, concludit, quòd † totũ indicis arbitrio sit remittendum. &c.

x x x *Nunc de gradibus torturæ*. Adde, † vt per Menoch. de arbitr. iud. casu 271. vbi plenè, & Ant. Scap. in tractat. iuris non scripti libro quinto capit. 110. ibi ponit septem gradus torturæ: & quid considerare debeat iudex, vide etiam Crauet. in consil. 287. numero sexto Couar. pract. quæst. capit. 23. colum. 22. & Boss. in titul. de tortura numero 36.

u u u *Et nota, quod licet*. Adde, quòd † confessio dicitur extorta metu tormentorum, nedum, quando quis fuit tortus, sed etiam quando fuisset ligatus, vel constitutus in loco tormentorum, seu ostensis sibi tormentis: nam tormentorum probabilis suspitio idem operatur, quòd ipsorum tormentorum illatio. Gram. in consil. 21. num. 23. & 24.

C C *Aliqui dicunt*. Adde, quòd † dictum Anchar. procederet, quando quis esset carceratus in loco, in quo fame, & frigore grauiter afficeretur, vt expressè tradit Bart. in l. diuus nu. 2. ff. de quæst. & Bertrand. cons. 226. num. 4. & 5. vol. 4. quos refert, & sequitur Becc. in cons. 70. num. 14. & Natt. in cons. 319. nu. 4. & ita etiam declarat Brun. in tract. de indic. & tortu. quæst. 2. par. 2. dicens, quòd confessio facta in carceribus, in quibus nõ denegatur cibus, non dicitur facta metu tormentorum, & per consequẽs, quòd non requiritur perseuerantia, sed pro cõcor. Claui Batran reg. crimin. 55. ita distinguendo, dicit, quòd confessio carcerati facta ad fauorem carcerantis in ciuilibus non valet, secus autem in criminalibus; quia tunc est valida, licèt in carcere facta fuerit.

F F *Et ideo scias*. Adde, quòd † passim pro quolibet indi-
98 cio non debent dari tres ictus chordæ, nam iudex debet considerare complexionem, & qualitatem rei, an sit debilis, vel robustus, & ferox; an nobilis, vel rusticus; & cõsiderare criminis qualitatem, vt latè per Mar. in d. prac. §. expedita num. 85. quid enim si essent, puta, quinque, vel sex indicia sufficientia, & reus esset debilis, erit ne pro quolibet indicio ter torquendus? certè non. Et ideo remanet arbitrio iudicis. ita tradit Io. Ant. de Nigr. in c. 7. frequens num. 34. & debet arbitrium iudicis esse iuri, & æquitati congruum, alias si ex capite suo procederet ad torturam, non valeret, quod ageret, vt per Roman. consil. 376. col. pen. sed consuetudo est, quòd cumulatis insimul omnibus indicijs, non dantur nisi duo, vel tres ictus funis pro qualibet die, si tortura reiteratur, vt etiam attestatur Cum. de synd. cap. 21. de tort. num. 20. nisi in parricidio, assassinio, crimine læsæ maiestatis, publicis latronibus, & stratarum disrobatoribus, qui etiam acrius torquentur, vt per Carrer. in pract. crim. in tractat. de indic. & tort. fol. 163. & dicit Gram. in cons.
99 45. num. 37. cum seq. quòd quando † indicia essent sufficientia, non debet vltra tertiam vicem torqueri, idest in tribus diebus separatim, alias diceretur immoderatè tortus; & idem tenuit Paul. de Castr. in cons. 299. circa finem vol. 2. & Blanc. in l. fin. nu. 10. ff. de quæst. quod tamen fallit in supradictis delictis.

100 Item † adde, quòd iudex non potest torquere reum super vno indicio, & si fuerit tortus, etiam cum protestatione, quòd intendit torquere super vno indicio tantũ, censetur super omnibus indicijs tortus, etiam quòd iudex haberet liberum arbitrium, Bertazz. in consil. 145. volum. 1.

K K *Quæro nunc*. Adde, quòd † etiam Aduocatus fisci, &
101 procurator fisci non debent esse præsentes, quando rei torquentur, secundum Bart in d. l. custodias, & Affl. in constit. quæst. 5. nu. 6. lib. 1. rub. 41. Sed ego semper vidi seruari contrarium, & semper mandaui Auditoribus meis, vt vocarent procuratorem fiscalem ad videndum torqueri reos, vt euitarentur suspitiones.

M M *Bene dicit Imola*. Adde quòd † non debet admitti talis disputatio Aduocatorum in tortura, quæ adhibetur contra testes, secundum Bar. in l. vnius. §. reus, & §. Iudex ff. de quæst. quem sequitur Franc. Marci. in decis. 908. nume. 5. hic allegata.

103 Item † adde, quòd licet Aduocati non fuerint exhibiti in disputatione quæstionis contra principalem, non propter hoc vitiabitur processus, vel sententia, secundũ Bar. Ang. & Io. de Imo. in d. l. custodias, & Foller. in cõs.
104 141. num. 4. tom. 2. inter cons. crim. diuers. sed † in Regno Neap. seruatur, q citantur ad discutiendum super indiciis, antequam deueniatur ad torturam contra reos:
105 sed in statu ecclesiastico † non seruatur, sed si Aduocati volunt audiri, audiuntur.

O O *Item debet iudex*. Adde, quòd in criminibus qualificatis, parricidio, assassinio, crimine læsæ maiestatis, & publicis latronibus, modis exquisitis iudex torquere potest: & tormentum caualetti, quo multi iudices ho-
106 die vtuntur, non est nouum genus tormenti, † sed eo antiquitus vtebantur, vt per Cassan. in consuet. Burgun. in rubrica prima §. octauo folio 316. & de multis modis, quibus vtimur ad tormentandum, vide Marsil. in lege prima numero 55. ff. de questionibus. & de tor-
107 mento † ignis habetur per glossam in leg. edictum ff. eod. titul.

T T *Nam si forte reus in tortura*. Adde, quòd † in dubio non præsumitur, quòd excesserit, imò quòd suum officium temperatè gesserit. l. Herennius. §. caia. ff. de euict. vnde alleganti, quòd iniustè torsit, incumbet onus probandi, secundum Angelum in lege tertia C. de adulterè. & excessus potius æquiparatur culpę, quam dolo. Felyn. in capitulo cum non ab homine in fine de iudic.

109 Item † adde, quod Iudex tenetur culpa, quia fecit ligare reum, vt cum torqueret qui fuit malè ligatus, ex quo cecidit, & fractum fuit brachium, vel quid aliud sibi cecidit, secundum Paul. de Castr. in l. si vt certo §. nũc videndum, ff. comm. sed contrarium, quod tenetur is, qui eum ligauit, ad cuius officium pertinet, tenet Paris de put. de syndic. verb. an officialis, quem sequitur Bertazz. consilio 474. in fine volumine secundo. Et
110 † quid si Iudex sine indicijs ponit aliquem ad torturam, & cum esset solutus vinculis, occidit Iudicem, an debeat puniri pœna mortis. Paris de pute. de syndic. in verb. quidam Iudex, dicit quòd non, & idem in Iudice, qui excessit modum puniendo innocentem calore iracundiæ, vel nimio feruore; mitius tamen punitur, quia relegabitur, per text. in l. lege iulia,
111 §. final. ff. ad leg. Iulian. repet. officialis † enim ratione officij delinquens, non tenetur de toto, licet teneatur,

tur ratione excessus; & ideo non potest pœna ordinaria puniri, dum deliquit in exercitio sui officij. Bursat. cons. 325. num. 27. vol. 3. vide etiam Parid. de put. in verb. tortura c. 12. num. 5. & Iacob. de Belu. in sua pract. crim. in rubr. de quæst. numero 75. vbi dicit, quòd si Iudex fuit in aliqua culpa excedendo modum, quòd putat, eum nō teneri, arg. l. 1. de emend. seruit. quia valet argumentum de potestate dominica ad potestatem Rectoris, sed ad istam quæstionem, qua pœna puniendus sit Iudex, qui vel omnino indebitè reum quæstionibus subiecit, vel in
112 torquendo modum excessit; & quomodo † probetur Iudex modū non excessisse, vide Menoch. de arbitr. Iud.
113 casu 340. & quomodo probetur † tortura, vide Ma-
114 schard. de probat. in concl. 1384. & † in Regno Neap. si mors nō sequatur pœna biennalis carceris irrogatur, per Cap. Regni incipiens si iustè, & Gramm. consil. 15.

XX *Illata reo tortura*. Adde † videndum Menoch. de ar-
115 bitr. Iud. cas. 273. vbi tenet, quòd quando indicia censeantur fuisse purgata, remittitur arbitrio Iudicis.

YY *Et hoc etiam si delictum*. Adde quòd † conuictus de
116 crimine capitali, qui semper negauit in tortura, nedum non venit absoluendus, sed pœna mortis puniri debet, vt voluit Bald. in l. 1. in fin. C. de iurament. calumn. & in capitulo ad nostram de probation. quem ibi sequitur Felyn. Alexand. ad Bartol. in l. vnius. §. reus ff. de q. Paul. de Cast. in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cleric. Roman. in l. 1. §. hoc rescriptum. ff. ad Syllan. Paris. de put. in tractat. de syndic. in verb. tortura; l'vltimo, in cap. quidam latro, Marsil. sing. 108. Gramm. cons. 12. num. 24. vbi dicit Cæpol. in cons. 32. malè consuluisse, & contra casum l. qui sententiā C. de pœnis. Carer. in prac. crim. in tractat. de indic. & tort. §. ius igitur numero 15. & hanc opinionem, quando delictum plene, & legitimè fuit probatum, veram esse, tenuerunt And. de Isern. in c. 1. §. publici latrones de pace tenen. Afflict. in const. Neapol. libro 2. rubr. 10. num. 20. & Couarru. practic. quæst. c. 23. num. 5. vers. & enim hoc nullibi, licèt pro contraria
117 parte per D. Clarum hic allegatus fuerit, † & hanc partem veriorem esse affirmant Cassan. super consuet. Burg. fol. 206. n. 93. & Foller. in pract. crim. in 3. part. 3. part. in verb. confitebuntur num. 110. idemq; tenuit Rimin. iun. in con. 84. n. 12. cum seq. inter cons. crim. diuer. tomo 2. & in cons. 175. volu. 2. consiliorum suorum per totum, vbi optimè respondit ad Grammat. in decis. 8. ad doctrinam Alberic. in l. ædictum, & ad Cæpol. in consil. 32. hic allegatis Gomes. quoque in c. 13. num. 20. versic. sed aduertendum. de delictis, hanc opinionem tenuit, affirmando contrariam esse falsam, & ibi fortius voluit, quòd legitimæ probationes in processu contentæ per tormenta eneruari non possint, licet Iudex nulla facta protestatione ad torturam contra conuictum deue-
118 nerit † motus pluribus rationibus, & præsertim quia esset in potestate cuiuslibet imperiti Iudicis, seu malitiosi reum culpabilem à pœna delicti liberare, quod esset in præiudicium Reipublicæ. Ego etiam (licèt multi contrarium tenuerint,) arbitror hanc opinionem, quando delictum per testes est plenè, & legitimè probatum, esse verissimam, & sequendam cum ad fauorem publicum tendat, vt per Ang. in l. si abducta in lectura Paduana C. de furt. vbi .n. apparet de crimine commisso, Iudices debēt esse proni ad puniendum, nec debent ponderare omnes iuris solemnitates, quia fauor publicæ disciplinæ suadet, vt maleficia puniri debeant, ita Grammat. in decis. 36. num. 63. Nam delinquentium crassatur iniquitas, si eorum præsumptio transit impunis, & ideo rigidè in eos exercenda est iudicialis auctoritas, 23. q. 5. c. relegentes Luc. de pen. in l. 1. n. 3. C. de numer. actuar. lib. 12. & Gramm. in voto 35. num. 3. & dum tales facinorosi nō puniuntur, publica lætitia turbatur, & ira Dei in nos prouocatur, l. nemo, & ibi Bal; C. de Episc. audiē. & idem Gramm. in decis. 36. in princ. Absurdum vtique & inconueniens esset, quòd fortitudo bracchiorum scelestorum, veritati, & testium probitati præualeret, cum tortura sit periculosa ad veritatem, vt inquit Brun. in tractat. de indic. in 6. q. 2. par. in princ. & eleganter probat Rimin. iun. in d. cons. 84. num. 22. & 23. dum impugnat auctoritatem Tullij dicētis in topicis, illud verum esse, quòd tormentis fatetur, & dicit etiam Luc. de pen. in l. 1. n. 5. C. de num. actuar. lib. 12. quòd tortura est fragilis, & ei de facili non est credendum; Nam vsu compertum est, non semel tantam aliquando esse delinquentium in tormentis constantiam, vt sæpè acriter tormentis affecti, nihil fateri velint; & multorum exempla sunt apud Valerium Max. lib. 8. cap. 4. & ideo rectè dixit Vulpian. in l. 1. §. quæstioni fidem ff de q. plerosq; ita tormenta contemnere, vt exprimi ab eis veritas nullo modo possit. Quidam etiam reperiuntur qui diabolicis sortilegijs, & incantationibus ita graui sopore detinentur, quòd nullum dolorem pati videntur, & hoc appel-
119 latur † maleficiū taciturnitatis, siuè insensibilitatis, vt per Paul. Girlan. in tractat. de quæst. & tortura quæst. 4. num. 11. Quidam vero sunt, qui eorum impatientia confitentur delicta, quæ nunquam fecerunt, vt dicit Simon de Præt. in cons. 105. n. 5. & quod probationibus testium sit standum, & non indicio torturæ, comprobatur, Nam si quis in tortura, & etiam spontè delictum confiteretur, & postea factis denfessionibus per legitimas, & veras testium probationes constaret de errore confessionis, & de eius innocentia, nemini est dubium, quòd standum esset probationibus contra propriam confessionem, Gram. decis. 34. num. 36. & Bertaz. consil. 162. volum. 1. & sic veniret absoluendus. Si igitur contra confessionem, quæ est maior quacunq; probatione, statur probationibus testium, multò magis à contrario idem est faciendum contra eius negatiuam metu mortis factam, cum contrariorum sit eadem disciplina vulgata regula: & ita secundum probationes, quibus conuictus est, condemnari debet, non obstante negatiua, iuxta illud Euangelij, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Accedat aliud argumentum iudicio meo validissimum, si reus propter indicia vrgentia, & indubitata non obstante tortura condemnatur ad pœnam triremium ad tempus, siue in perpetuum, vt hic ait D. Clarus, & Grammat. in d. decis. 8. sequitur necessario, quod tunc nulla habetur consideratio torturæ, quia maior pœna imponi non potuisset, etiam quòd ad torturam non fuisset deuentum, cum nemo ex præsumptionibus ordinaria pœna puniri possit, ad tradita per Doctor. in c. afferte de præsumpt. & hoc ideo, quia Iudex tunc existens inter negatiuam, & indicia indubitata, neglecta negatiua rei, & tortura, applicat se ad præsumptiones, & reum condemnat ad integram pœnam, quæ ex præsumptionibus imponi posset: sed si talem pœnam extraordinariam, quæ ex præsumptionibus imponitur, teneretur Iudex imponere, etiam quando reus est plenè cōuictus, sequeretur, quod nulla esset differentia inter plenas probationes, & indicia, quòd minimè dicendum est; quinimo si talia indicia per torturam non eliduntur, multo minus plenæ probationes elidi possunt, vt inquit Gomes. vbi supra, quo sic stante, quando Iudex est inter affirmatiuam, & negatiuam; aut eligit negatiuam, & tunc reum absoluere debet; aut applicat se ad affirmatiuam, idest ad veras, & plenas probationes, & nullam vult habere considerationem torturæ, prout non habuit, vbi solum indicia indubitata existebant; & tūc necesse est, quòd deueniat ad pœnam ordinariam; ad quam deuenire non potuit in 1. casu, quia ibi non aderant plenæ probationes, sed indicia tantum. Concludendum est igitur, quòd conuictus, non obstante tortura, debet puniri pęna ordinaria, & nō extraordinaria; prout puniretur, quando solum adessent,

sent, vt sæpè dixi, indicia indubitata, & non plenæ
120 probationes. † Vbi autem reus plenis, & legitimis probationibus non esset conuictus, ego quoque inclinarem ad prædictam pœnam triremium, iuxta tradita per Gramm.in d.decis.8.42.& 96.tamen aduertendum est,
121 quòd in illis casibus non constabat de legitimis probationibus, sed de indicijs indubitatis, & ideo sacrum consilium reos ad pœnam extraordinariam condemnauit, & idem facit Senatus Mediolani, vbi indicia sint vrgentia, vt hic attestatur D.Clarus, qui non dicit, quòd ita faciat, vbi adsint plenæ probationes vt supra dixi, Quibus stantibus, mihi videtur, quod Dominus Clarus non possit defendi, dicens practicam Parlamenti Parisien.esse iuri, & æquitati contrariam, & quamuis Rimin.iun. in d.cons.84. in fine dicat, quod Iudices possunt mitigare pœnam, reos condemnando ad remigandum; licet prædicta opinio sit vera; Hoc tamen non procedit inconsulto Principe, nisi in maioribus Magistratibus, vt tradit Dominus Clarus infra.in quæst.85.vers. vlterius quæro, & ad tollendas aduocatorum disceptationes, Iudices, quando contra conuictos ad torturam deueniunt, prius protestari debent in forma, ut quotidie practicatur, eos non interrogando super probatis, & respondeant postea quicquid velint, ut tradit Boss. in
122 tit.de indic.nu.130. Quinimo † reus super indicijs, & præsumptionibus indubitatis cum dicta protestatione tortus, etiam quòd super delicto principali fuisset interrogatus, poterit condemnari ad remigandum, ut per Gramm.in d.decis.96.
123 Item adde, † quod tortura non tollit pœnam ordinariam, quando in reo adest frequentatio delictorũ, si tortura fuit illata cum protestatione, citra præiudiciũ probatorum, secundum Simon. de Pretis in d. consil.105.
124 vbi habetur etiam, quod reus vtens † sortilegiis, seu incantationibus contra torturam, ne confiteatur, potest puniri pœna mortis, siue ad remigandum.
125 Item † adde, quòd vbi quis non debet puniri pœna ordinaria; sed extraordinaria, non pōt puniri pœna publicationis bonorum, Bal.in l.1. C.ne sine iussu Prin. & de hoc vide Menoch.de arbit.iud.q.93.

Bbb *Communis practica.* Adde, quòd ideo D. Beccarius
126 de Beccarijs non absoluebat reos statim, quando eos non reperiebat culpabiles, sed supersedebat, & in fine sui regiminis absolutiones faciebat, vt dicit Boer. in de-
127 cis.163. num.15. sed † officiales status ecclesiastici ita non faciunt, sed auiditate pecuniarum statim absoluunt reos, secundum opinionem Gomesij pro habendis sportulis, imò multi eorũ valde contristantur, qñ reperiũtur culpabiles, nō bono zelo, sed quia perdunt sportulas, & ideo non solent esse multum diligentes pro reprimendis delictis; Nil mirũ igitur si in statu ecclesiastico quotidie fiunt delicta enormia, & præcipuè homicidia, sed hanc quæstionem nouissimè examinauit Menoch. in tract.de præsump.q.93.vbi impugnando D.Beccarium, & alios idem tenentes, tenuit, causam indecisam nō esse relinquendam, sed quòd reus debet absolui ab obseruatione iudicij. Ego autem arbitror hoc remittendum esse arbitrio iudicis, qui debet considerare qualitatē pro-
128 cessus, delicti, & inquisiti, sed in Regno Neapo.obseruatur, quòd inquisitus præstet fideiussores de stando iuri, & de se præsentando toties quoties fuerit requisitus, secundum Carauan ritu 248.num.18.& non datur alia absolutoria; sed fideiussio non datur eo modo, quod dicit Carauit. sed communiter seruatur, reum præstare fideiussionem de se repræsentando toties quoties nouis superuenientibus indicijs, & cum d. fideiussione relaxatur.

Fff *Ceterum si reus in tormentis.* Adde, quòd † requi-
129 ritur ratificatio, etiã si confessio non esset facta cum tortura, sed in loco tormentorum, vel propè tormenta, vel per alligatum in vinculis, seu funibus tormentorum, cum cominatione inferendi tormenta, vel per spoliatum, vt torqueretur, Gram.cōs.15.col.4.vers. Quoad, Guid.Pap.decis.339.nume.3.& Brun. in tract. de indic. in 6.q.2.partis, nu.4.& Girland. de quæst. in 4.q.nu.2. Plot.in l.si quando nu.128. C.vnde vi, hoc tamen limitat Foller.in prac.cri.in 3.par. 3.par. princ.nu.113. non
130 procedere † in viro robusto, & sagaci, vt eius confessio sit valida sine ratificatione, sed hoc dictũ mihi videtur periculosum, & q̃ tutius esset habere ratificationem, &
131 de forma † ratificationis habetur per Mars.in pract.in §.quoniam nume.1. cum sequent. & Foller. in practica cri. in verb. si confitebuntur in 3. par. 3.par. princ.n.81.
132 Item † adde, q̃ si quis vario modo bis crimen confessus fuerit, & postmodum confessionem suam generaliter ratificauerit, non poterit puniri, sed debet reus clarius, magisque specificè super confessione ab eo facta interrogari in ratificatione. Bero.quæst.126.
133 Item adde, † quòd si tortura esset leuis, & tortus robustus, cōfessio sine ratificatione valeret: & similiter in publicis latronibus confessio sine ratificatione ualeret, ut plenè per Mascard.de probation.conclu.353.nume.22. cum sequen. volum.1.& ibi num.26. dicit, quòd si post
134 confessionem legitimam, & ratificatam † & sententiã appareret de innocentia rei, quod sententia non deberet exequi, sed ego consulo iudices, vt ratificationem accipiant, etiam quòd tortura fuisset leuis.
135 Item adde, quòd † non requiritur ratificatio, vbi confessio extraiudicialis præcessert, sed absque aliqua ratificatione reus diffinitiuè condemnari poterit, glo.fin.in l. capite quinto, de adulter.quam sequitur Iasin l.Magistratibus nu.4.ff.de iurisd.om.iud. Mars.in l.1. §. Diuus Seuerus, col.fi.ff.de quæst. & in pract. cri.in §.quoniam nu.38. & Fel.in cap.olim vers. octauo fallit de rescript. & Mascar.in d. concl.353. nu.22. sed Gomes. de delict.
136 in cap.13.sub nu.8.dicit † illam glos.& eius conclusionem esse falsam, & quòd semper legendo, iudicando, & consulendo contrarium tenuit, videlicet, quòd requiratur ratificatio, & optimè intentionem suam probat, ut ibi est videre. Eandem opinionem tenuit Boss. in tit. de confess.per torturam nu.5. cum seq. vbi attestatur illam opinionem nunquam se uidisse seruari in practica. Ego quoque nunquam vidi talem practicam, & semper mãdaui meis Auditoribus, quando euenit casus, vt ratificari facerent, & hoc est seruandum, cum sit magis tutum; & post hæc vide Chart. ita tenentem in praxi interrog. reorum in lib.4.cap.1.num.153.
137 Item adde, quòd † non requiritur ratificatio, nec cõfitenti prodest reuocatio confessionis, si contra eum adsunt alia indicia iuncta cum confessione, licèt per tormenta extorta, quæ inducunt ueritatem indubitanter, nisi reuocans probaret contrarium per alia indicia contraria; & hoc procedit, quando essent plura indicia ualde proxima uero facto sicut est unus testis de ueritate facti; & duo de confessione extraiudiciali factã per eundē cum confessione extorta per torturam legitimis præcedentibus indicijs, & quamuis postea cōfessio talis extorta, sit reuocata, poterit sequi condēnatio. ita tradit Bal. in l. fi.col.1.C.de prob. quem refert, & sequitur Gram. in decis.34. nu. 36.ubi dicit, ita tenuisse Boer. in decis. 163. quod non est uerum, quinimò ibi num. 18. tenuit contra Bal.& eius sequaces, & idem tenet Boss. in tit.de confess.per torturam nu.5.dicens, quòd malè faceret iudex, qui talem confessum puniret sine ratificatione, quia agitur de uita hominis, & quòd negari non potest, quin aliquid dubij apud iudicem prudētem remaneat. Nam prima est extraiudicialis, quæ potest esse facta gloriosè; alia in tortura, quæ potuit fieri per metum torturæ, & consequenter probatio dicitur præsumpta, & magis diuersi generis, quàm eiusdem, & q̃ ideo nunquam

uidit

vidit illam opinionem seruari in practica. Ego vero credo vtramque opinionem veram esse, videlicet, quòd opinio Baldi procedat, vt possit deueniri ad pœnam extraordinariam; contraria autem, vt non possit puniri pœna ordinaria sine ratificatione, per ea quæ tradit Dominus Clarus supra in quæst. 20. versic. scias tamen cum ibi additis.

138 Item adde, † quòd si dubitetur, an confessio sit facta coactè, in dubio præsumitur facta sponte, vt dicit Lanf. donat. in sua prax. cap. 9. de conf. 3. cas. sub numer. 18. & Bertaz. consil. 341. num. 12. volum. 2.

139 Item adde, † si plenè sit probatum delictum per capturam personæ in flagranti crimine, quod non requiritur ratificatio, Grammat. decis. 36. num. 60.

140 Item adde, quòd † si reus post ratificationem reuocaret, non est audiendus, sed non obstante reuocatione, debet condemnari, Grammat. consil. 40. num. 29.

141 Item † adde, an ratificatio, siue perseuerantia requiratur, quando quis fuerit tortus in alium, idest in teste, vt per Ang. in l. fin. C. de quæstion.

142 Item † adde, quòd non sufficit confessionem factam in tormentis ratificatam fuisse, sed ad hoc, vt dicta confessio probet, requiritur etiam, quòd sit probabilis, possibilis, & verisimilis; & ideo relinquitur arbitrio iudicis, quantum sit credendum confessioni delinquentis factæ in tormentis, qui prædicta considerare debet, ita latè Marsi. in l. quæstionis modum numero 17. ff. de quæst. & Menoch. de arbitr. iud. casu 269.

Mmm *Debet etiam fieri.* Adde, quòd † vbi consuetudo est, 143 quòd rei in loco torturæ examinentur, & interrogentur, ratificatio ibi facta tenet, & valet, ita tradit Cæpo. in cons. 39. num. 51. cum seq. & hoc sæpè solet esse propter angustiam locorum, vbi officiales resident.

Ooo *Solentq; tamen assessores.* Adde, quòd † sit differen-144 tia, si Notarius dixit, talis fuit spontè confessus, vel fuit voluntariè confessus, vt per Bald. in capit. 1. §. iniuria punitur de pace iur. firma n. & ibi dicit quòd istud est nouum dictum.

Nnn *Et nota, quòd licet.* Adde † videndum cons. sine au-145 ctore 94. numero 11. volum. 1. inter consil. crimin.
146 diuers. & in † Regno Neap. seruatur, quòd in ratificatione adhibentur testes, & etiam reus se subscribit, & ita facit in omnibus suis constitutis; & si scribere nescit, facit signum crucis, & postea Notarius iuxta illud signũ scribit signum Crucis Titij scribere nescientis: & in statu ecclesiastico non adhibentur testes, nec reus se subscribit, sed sufficit, quòd ratificatio fiat coram Iudice.

Qqq *Sin autem reus.* Adde, quòd idem tenet Boer. decis. 160. num. 13. Grammat. decis. 33. num. 36. & Bertaz. in consil. 162. volum. 1.

Xxx *Successiuè quæro nunquid.* Adde, quòd † de consue-147 tudine nedum poterit interrogari de alijs delictis, sed torqueri, etiam nullis extantibus indicijs; si confessus fuerit delictum, de quo contra eum erant indicia, Grammatic. decis. 34. num. 34. & decis. 48. num. 1. etiamsi primum delicti confessus fuerit cum tortura cum indicijs, poterit postea sine indicijs interrogari in genere de alijs delictis, etiam dissimilibus, quando habetur mala opinio de eo, Boss. de indic. nu. 138. & Foller. in pract. crim. in verb. rei indurati n. 6. & in verb. & si contitebuntur n. 33. & 97. & hæc opinio tamquam communis est amplectenda, vt ait Bertaz. cons. 341. num. 8. sed hoc † non 148 procedit in clerico, quia tortus in vno delicto nullo modo potest in tortura interrogari de alijs delictis occultis, Foller. in pract. crim. canon. in verb. tormentis non sub-149 ijciantur, num. 16. sed † in statu ecclesiastico prouisum fuit per Paulum III. quòd reus nullo modo possit interrogari de alijs criminibus, de quibus contra eum nõ adsint indicia, vt in prima parte Bullarij fol. 472. constitut. 58. cuius verba sunt hæc. Iidem iudices captum pro vno crimine super alijs, de quibus indicia aliqua non habent, nullo modo interrogare præsumant, sed dicta bulla non obseruatur, nisi forsan in Vrbe, in qua numquam practicaui, sed attenditur prædicta consuetudo, & ita in statu ecclesiastico semper practicari vidi, præsertim in furtis, assassinijs, & similibus delictis.

aaaa *Si est, exequenda condemnatio.* Adde, quòd † de iure 150 condemnatus debet torqueri etiam contra alios, vt habetur in l. qui vltimo in fin. ff. de pœn. & per illum text. dicit Andr. de Isern. in constit. damna clandestina, quòd 151 si ante aut post condemnationẽ reus exculpet † inculpatum, quòd poterit iterum torqueri.

cccc *Vltimo videndum est in hac materia.* Adde † viden-152 dum Menoch. de arbitr. iud. cas. 272.

Item adde, quod tortura non potest repeti, quando 153 proceditur ex processu informatiuo, † vt per Gram. cons. 64. num. 9. cum seq. & Ioan. Anton. de Nigris in c. si cum sceleratis in addit. num. 10. in quo ca. conceditur præeminentia magnæ Curiæ, de qua præeminentia plenè habetur per Carau. in rit. 259.

QVÆSTIO LXV.

SVMMARIVM.

1 *Reus confessus delictum debet condemnari.*
2 *Et an vnica confessio sufficiat, vel plures requirantur. versic. Sed quæro.*
3 *Confessio iudicialis in criminalibus habetur loco sententiæ.*

1 a VBi *a* reus delictum ipsum confessus fuerit, tunc dici solet nullas esse iudicis partes nisi in condemnando; nam talis confessio contra eum plene probat; potestque ex illa condemnari. Et hæc est communis opinio vt attestatur Bartol. in tractat. de quæstion. prout il-b lum referunt aliqui. *b* Sed certè ille tractatus non est Bartol. sed Gand. vt demonstrat Augustin. ad Angel. de malefic. in verbo, Fama publica. numero 28. in fin. & ita ad verbum legitur in opere maleficiorum ipsius Gand. sub tit. de quæstion. & in specie hunc locum tamquam ipsius Gand. qui ita esse communem opin. attestatur in d. tit. de quæst. num. 15. citat idem Aug. in d. verbo, fama publica, post numer. 112. & Ruin. consil. 80. post numer. 7. lib. 4. & Viuius in lib. communium opin. in verbo, confessio facta sponte. Hanc etiam dicit esse communem opin. Guid. de Suz. de ind. & tor. fol. 201. num. 44. quem refert Pract. Conradi, fol. 280. num. 3. Imola consil. 109. circa princ. quem refert Marsi. in pract. crim. §. quoniam, numer. 18. & Pract. Carer. fol. 19. numer. 24. Pract. Millei, fol. 79. numer. 17. Non tamen intellige, quòd etiam c sponte *c* confessum debeat iudex statim condemnare, sed practica est quòd quando reus est sponte confes-d sus, iudex mittat eum in carcerem, & apud acta *d* præfigat ei terminum ad allegandum quicquid vult, ne condemnetur, & ad omnes suas defensiones faciendas: quo elapso, vbi nihil probet, potest postea condemnari. Et hanc practicam seruat totus mũdus, vt dicit Salyc. in l. 2. numero 7. C. de custod. reor. quem refert Boss. in tit. de confessis. numer. 2. Ita etiam communiter practicari attestatur Anton. Gomes, cap. 12. delictor. nume. e 3. in fin. *e* Multa enim possunt deduci, & probari contra propriam confessionem, de quibus dixi supra qu. 55. Et licet secundum Boss. ibi, non sit dandus terminus defensionis reo confesso, nisi illum petat, nihilominus practica generalis contrarium obseruat, scilicet vt etiam cõfesso, & dilationem non petenti detur terminus defensionis; & ita seruando non errabis. Vide quæ dixi supra, quæst. 49. versic. Est igitur, & supra q. proxima, versiculo Sin autem reus.

2 f Sed quæro, nunquid vnica confessio sufficiat ad hoc, vt reus possit condemnari, an autem plures requirantur.
g Respond. Gloss. in l. 1. in glo. 1. ff. de quæst. tenuit, quod vna confessio sponte facta non sufficiat, sed quòd requiruntur tres. Sed certè illa gloss. communiter non tenetur, vt ait Salyc. in d. l. 2. nume. 3. C. de custo. reorum, Paris Put. de synd. fol. 487. cap. 8. num. 1. Dic ergo esse in hoc articulo distinguendum inter confessionem factam sponte, & eam, quæ facta est in tormentis.
h 6 Nam si quidem est facta sponte, tunc vnica confessio iudicialis sufficit ad condemnandum. & hæc est communis, & quasi omnium opi. vt dicit Brun. de indic. & tortu. fol. 146. num. 21. quem refert Foller. in pract. cri. fol. 272. num. 39. Et quòd in tali confessione facta sponte, & sine tormentis non requiratur ratificatio, seu perseuerantia confitentis, sed quòd statim quòd est confessus crimen, debeat condemnari, dicit esse communem opin. Dyn. in l. 2. ff. de custod. reor. quem refert Guido Papæ decis. 339. quidam inculpatus, Gand. in loco præallegat. Iacob. de Beluis. in pract. crim. in rubr. de quæst. num. 97. Bald. in tract. de quæst. fol. 256. num. 2. Vital. de malef. in tit. quæ indicia. &c. num. 3. Imola in d. cons. 109. num. 1. quem refert Carer. in pract. crim. fol. 18. nu. 24. Mars. in pract. crim. §. quoniam, num. 18. dicit Bar. in l. 1. ff. de custo. reor. in vltimis verbis, quod ita seruat consuetudo, quem refert Bald. in l. si quis in ea, numero 2. C. de custod. reor. Si vero confessio facta sit in tormentis, vel extorta metu tormentorum, tunc non
i potest reus condemnari, i nisi in ea perseueret, illamq; ratificet, iuxta ea quæ dixi supra quæstio. 64. vers. sic. cæterum si reus.

ADDITIONES.

a *Vbi reus delictum.* Adde quòd confessus in iudicio legitime condemnari potest, licet processus sit ineptus, teste Mathes. sing. 33. vbi ponit rationem. Vide quæ scribit Ias. in l. cum te, nu. 5. C. de transac. Et hoc adeo verum est, vt etiam nullis præcedentibus indicijs, vel non data indiciorum copia, confessio sponte facta sufficiat ad condemnandum confitentem, vt est tex. & ibi hoc no. in cap. 1. de accus. lib. 6. Bal. ita tenet in addit. ad Specul. in titu. de confess. idem Bald. & Doctor. in l. 1. C. quod met. cau. Ang. in l. 1. ff. de confess. Item confessio
3 iudicialis † in criminalibus loco sententiæ habetur secundum communem opin. de qua per Bursat. consi. 77. numero 24. lib. 1. & vide Osasc. deci. 149. num. 6. Cui adde quòd per confessionem inquisiti non agitur contra hæredes, si decesserit ante sententiam, nisi in famoso latrone, iuxta tradita per Doct. in apost. ad Bart. l. 1. nu. 19. C. de confess. *Guior.*
a *Vbi reus delictum.* Vide Far. vol. 4. suæ praxis q. 81. vbi generaliter de materia cap. 1. & seqq. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.
b *Sed certe.* Farin. dicta quæst. 81. nu. 2. & 3. cit. & nu. 81. volum. 1. *Ber. Ros.*
c *Sponte confessum.* Confessio autem sponte facta, quæ; & sponte confessus, quis dicatur, vide per pract. Carer. pag. mihi 19. sub num. 25. & an ex sola confessione absque alio processu, & in sententia, in criminalibus fiat executio pœnæ capitalis, vide per Carer. vbi supra sub nume. 26. Fallit vbi de consuetudine est, vt in Alemania, siue Germania, quod contra fures non formetur inquisitio, nec accusatio instituatur solemniter, sed habita confessione suspenduntur, quia tunc illa consuetudo valet & merito est seruanda, vt per Cœpol. consil. 39. crim. num. fin. & fusius, in 6. & 7. dubio & an ex sola confessione absque alijs probationibus condemnari possit quis, quod quando, remissiuè per Carer. vbi sup. sub num. 29. *Giach.*

d *Præfigat ei terminum.* Adde supra q. 64. versi. sin autem reus in principio, non tamen recedas a consuetudine Prouinciæ, vt dixit infra quæstione 96. vers. & hæc quidem in fin. *Drog.*
e *Multa enim.* Farin. tit. de indit. 2. vol. q. 39. nu. 35. & seq. vsque 47. *Ber. Ros.*
f *Sed quæro nunquid.* Vide Baiard.
g *Quod vna confessio sponte facta.* Adde supra q. 64. versic. nunc de gradibus; infra quæstione 81. stat. 9. & de ista dictione sponte alibi sæpè; & hic adde quod vulgo dicitur quia in confessum nullæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando, vt habetur in l. 2. ff. de confess. & l. proinde, ff. ad l. Aquil. vide quæ dixi supra ad quæstionem 21. uers. ulterius quæro, Flam. Chart. in prac. interrog. reorum lib. 4. cap. 2. nu. 18. *Drog.*
h *Nam siquidem.* Farin. d. q. 81. & c. 1. num. 8. 9. & 20. *Ber. Ros.*
i *Nisi in ea perseueret.* Hic nota, quod si confessus perseuerat in confessione, & condemnatur, & liqueat de innocentia confessi, ei subuenitur, per pract. Carer. pag. mihi 20. num. 29.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVESTIO LXV.

SVMMARIVM.

1 *Confessus sponte debet condemnari, etiam quod secundo loco contrarium in tortura deposuisset.*
2 *Confessio in tortura, an, & quando validior sit spontanea.*
3 *Confitens aliquem occidisse, cum tantum vulnerasset; an secuta morte post confessionem, possit ex illa confessione condemnari.*
4 *Confessio spontanea sine indicijs valet ad condemnandum.*
5 *Et quid si fuerit reus absolutus, quia crimen non erat probatum.*
6 *Et quid si non præcesserit processus.*
7 *Et quia in confessione muti signis declarata.*
8 *Confessus crimen, an censeatur confiteri qualitates.*
9 *Confessio spontanea non requirit ratificationem.*
10 *Confessio rei maior est alijs probationibus.*

a VBi reus delictum. Adde, quòd sponte † confessus
1 debet condemnari, etiam quòd secundo loco contrarium in tortura deposuisset, quia statur primo dicto rei, vt per Bart. in l. 1. §. quæstione, ff. de quæstio-
2 ni. vbi facit tres casus. † Primus est, quando quis in se tantum interrogatur, & tunc est validior confessio spontanea, quam cum tormentis. Secundus casus est, quando quis de alio interrogatur, & tunc illa est validior, quæ fit cum tormentis. Tertius est, quando quis torquetur in se, & in aliu, & tunc debilior est confessio, quæ fit in tortura, quam quæ sine tormentis, idem sentit Marsil. in d. l. 1. §. quæst. ff. de quæst. Gram. vot. 34. nu. 11. & cons. 35. in fine, Foller. in pract. crimin. in tertia parte, 3. par. in verb. & si confitebuntur, num. 90. & Dec. cons. 175. num. 8.
3 Item adde † si vulneratus adhuc viuente uulnerato confessus est, se occidisse, nunquid morte secuta, poterit ex illa confessione condemnari de homicidio, Bald. in c. 1. de pace iur. fir. §. iniuria punitur, nu. 19.
4 Item † adde, quod confessio sponte facta, etiam non præcedentibus indiciis, & non data indiciorum copia ualet, & ex ea confessione quis potest damnari, Atetin. in tract. malefic. in uers. fama publica præcedente uers. Aduertas tamen, & Mascar. de probat. conclu. 357. n. 5. & 34. uol. 1.

Item

5 Item † adde, quòd confessio erit valida, & ex ea poterit quis damnari, etiamsi fuerit absolutus, quia crimen plenè non fuerit probatum, & sententia in rem iudicatā transiuerit, Bero. in c. at si clerici nu. 67. cum seq. de iud. & ibi numero 64. tenet, quòd si confessio facta fuisset in tormentis legitimis præcedentibus indicijs, non seruato tamen iuris ordine, quòd talis confessio non noceret; sed si post confessionem etiam spōtaneam reus de facto fuerit absolutus, per illam confessionem amplius molestari non poterit, cum non teneatur stare confessioni, postquam est iudicatum in contrarium, Boer. decis. 289. num. 8.

6 Item † adde, quòd confessus spontè debet condemnari, etiam non præcedente processu, Innoc. in cap. qualiter el 2. colum. penult. de accus. & in c. cum super glos. sua in verb. deponendum de confess. & Ang. in l. vulgaris de furt. & Bald. in l. mercalem de cond. ob turp. caus. sed confessio non noceret, si aduersarius negaret, & contradiceret, Bald. in l. cum precum, C. de liber. cau. quem refert, & sequitur Pau. Meren. in consil. 91. num. 65. inter consil. crimin. diuer. tomo 2.

7 Itē † adde, quòd mutus ex confessione sua signis declarata condemnari non potest, sed requiritur testium liquida probatio, Bald. in l. vnica n. 27. C. de confess. Alex. & Rom. in l. 1. ff. de verb. oblig. & Plaz. epit. delict. lib. 1. cap. 32. num. 18. vbi dicit etiam, cum tamen esse interrogandum per signa, saltem pro veritate habenda.

8 Item adde, † quòd non videtur fateri qualitates, Bar. & Bald. in l. si cui, §. fin. ff. de leg. 1. & Brun. cons. feud. 69. colum. 1. versic. 2. moueor, & Ias. in d. l. si cui, §. fin. dicit, quòd responsio indefinita in criminalibus intelligitur secundum interrogationem, & ibi attestatur de cōmuni.

9 f *Sed quæro nunquid*. Adde, quòd † confessio spontanea sufficit absque ratificatione ad condemnandum, etiam quòd sit facta in iudicio sine aliquo iuramento; & etiam sine aliqua Iudicis interrogatione, dato termino ad faciendum defensiones, Gomes. de delictis in cap. 12. num. 3. cum seq. hic allegat. & ibi nu. 8. dicit, quòd ex vnica confessione delinquentis potest ipse delinquens condēnari, etiamsi talis confessio fieret, & contineretur in processu nullo, & inualido de iure, vel quia accusans sit inhabilis, vel libellus sit ineptus, vel aliqua deficiat solemnitas, & ordo Iudiciarius, nisi nullitas resultaret ex defectu iurisdictionis: & attestatur de communi, & quæ dicatur confessio spontè facta vide Carerr. in d. l. ob seruare, num. 25.

10 Item † adde, quòd confessio propria rei de crimine patrato maior est quolibet instrumento, & quibuscunq; depositionibus testium, Bald. in consil. 192. proponitur, quòd in qualibet Ciuitate, colu. 2. vol. 2. Crau. consil. 61. num. 13. Rimin. iun. cons. 84. num. 17. vol. 2. inter consil. crim. diuers. & Bertazz. consil. 341. num. 4. volum. 2.

QVÆSTIO LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Reus de crimine conuictus debet condemnari.*
Et quid si non constet de delicto ibid.
2 *Iudex debet iudicare secundum acta & probata. versic. Scias autem.*
3 *Probationes in criminalibus esse debent luce meridiana clariores. versic. Debent autem.*
4 *Si probatum sit delictum, non autem qualitas delicti in processu deducta, an reus sit absoluendus. vers. Sed si pro parte.*
5 *Contra Cardinales maior numerus testium, quam contra alios requiritur. versic. Debet etiam.*
6 *Et quid in summo Pontifice. versic. Sed quæro.*
7 *Iudex an possit causam criminalem delegare.*

1 a HÆc *a* omnia cessant, vbi reus est de ipso crimine legitimè *b* conuictus; nam eo casu non est vlterius b quærendum, sed debet iudex illum condemnare; & ita practicatur, vt dicit Boss. in titulo de conuictis, numero tertio. Intellige, modo constet de ipso delicto, de quo reus conuincitur: aliàs enim nullo modo esset condemnandus. Et ideo, etiamsi multi testes deponerent, etiam de visu, contra aliquem de homicidio per eum commisso, nisi tamen constaret de ipso cadauere, non c posset puniri: *c* quod tamen intellige iuxta ea quæ dixi supra quæstion. 4. & quæstion. 55. versicul. Potest etiam. Bene verum est, quòd quando delictum est talis qualitatis, quòd secundum id, quod communiter contingit, d reputatur *d* difficilis probationis, tūc sufficiunt minores e probationes. *e* Et potest poni exemplum in furto: nam si dominus conqueratur de furto, & appareat famulum aufugisse, satis dicetur constare de furto, secundum theoricas Doctorum, vt dicit Rimin. consil. 2. num. 3. Idemq; si ostendatur aliquod signum, seu vestigium alicuius circunstantiæ, ex qua verisimiliter possit præsumi furtum f commissum fuisse, puta, si reperiatur *f* fractura aliqua in ostio, vel pariete, vel arca, hæc etiam est vna ex coniecturis, quam adducunt Doctores ad probandum furtum, vt dicit Riminald. in loco præallegato.

2 *g* Scias autem, quod hæc discussio, quæ fieri debet à iug dice super cōdemnatione rei, debet fieri non secundum ipsius credulitatem aut opinionem, sed secundum probationes factas in processu. Nam iudex tenetur iudicare secundum acta, & probata, etiamsi sciat veritatem esse in contrarium. & est communis opin. vt attestantur multi, quos refert Didac. lib. 1. resolut cap. 1. post numero 6. & ego retuli infra lib. prox. Et ideo licet iudex proprijs oculis viderit delictum committi, non potest reum condemnare, nisi aliter id probatum fuerit, vt dixi supra quæstione 8. versic. sed pone. Sic etiam, si iudex credit se cum bona conscientia posse condemnare reum ex probationibus sibi factis vti iudici, licet ipse tanquam priuatus sciat eum non esse culpabilem, potest nihilo minus eum condemnare, nec peccat; & hæc est communis opin. vt attestatur Imola in clemēt. pastoralis, §. quia verò, num. 49. de offic. deleg. & in cap. 1. post numer. 13. versic. si autem timeret. de offic. ord. Menchiaca controuers. illust. c. 13. num. 1. & c. 14. post nu. 5. col. 2. in fin. Benè verum est, quòd potest iudex hoc casu instare apud principem vel superiorem, vt ipse exoneretur ab huiush modi iudicio, & causa alteri delegetur, vel ipsemet *h* causam ipsam alteri delegaret, & est cōmunis opin. vt dicit Imola in d. §. quia verò, numero 49. in fin. Non tamen potius debet abstinere à munere iudicandi, quidquid dixerit Abb. & Imola in d. capitulo 1. contra quos est communis opin. vt dicit Carauita super ritu 285. magnæ curiæ circa fin.

3 *i* Debent autem esse in criminalibus probationes luce i meridiana clariores. l. sciant cuncti, C. de probat. *k* Et k hoc omnes sciunt & dicunt, vt ait Boss. in titulo de conuictis nume. 9. Hinc est, quòd In criminalibus testes debent esse omni exceptione maiores, & ita volunt Doctores, vt dicit Boss. in loco præallegato, numero 25. Vide quæ dixi supra, quæst. 21. vers. Vnus testis, & quæst. 22. versic. vnum tamen.

4 Sed quid si pro parte probatum sit delictum, & pro parte nō, puta, quia aliquis esset imputatus de percussione cū sanguine, & probata sit percussio, sed nō qualitas adiecta, s. cum sanguine, vel quod esset imputatus de vulnere illato cum cicatrice, perpetuò permansura, & probatum sit vulnus, sed non qualitas adiecta, s. cum cicatrice, & similia, nunquid erit reus in totum absoluendus, vel condemnandus solum in ea pœna, quæ imponitur pro vulnere, vel percussione, omissa ea, quæ esset imponenda pro illa qualitate ex forma statutorum,

quæ communiter vigent in ciuitatibus Italiæ? Respon. si qualitas adiecta non facit censeri aliud factum, nec variat effectum accusationis propositæ, tunc etiam non probata illa qualitate potest ex eo processu sequi condemnatio. Sed quando propter illam qualitatem variatur effectus condemnationis, tunc pendente iudicio debet fieri detractio dictæ qualitatis, ad hoc ut possit sequi alia condemnatio, alias si etiam qualitas ipsa non fuerit probata, reus est totaliter absoluendus. Et hæc est theorica Bartol. in l. denunciasse, §. quid tamen nume. 2. ff. de adulter. quam tenent communiter Doct. vt ait Corn. consil. 33. in littera O. lib. 4. Hanc etiam dicit esse communem opin. Roman. consil. 116. circa principium, & consil. 167. nu. 8. quem refert Corn. consil. 107. in littera C. lib. 1. Marsil. in pract. crim. § quoniam, nume. 50. vsque ad num. 57. Socin. iun. consil. 39. num. 2. lib. 2. Menchiaca controuers. vsu frequentium, cap. 36. nume. 12.

Scias tamen, quòd quidquid sit de iure, contrarium
m seruatur de consuetudine, vt scilicet reus, *m* (etiam non probata qualitate) condemnetur de principali delicto, de quo est conuictus. Et ita communiter seruari attestatur Bald. in l. 2. nume. 2. C. de probat. quem refert. Anan. in c. continentiam, nu. 5. de clerico percussore, & Blanc. in pract. crim. fol. 50. nu. 76. & seq. Et in specie in curijs Delph. ita seruari attestatur Guido Papæ decis. 553. si quis accusetur: & ego ita pluries vidi seruari, quidquid dixerit Signor. consil. 245. nu. 14. Hodie enim pars in querela non se astringit ad aliquam certam condemnationem, sed concludit generaliter. Quare petit pro prædictis, & quolibet eorum, &c. Pariter etiam iudices
n in libello inquisitionis concludunt, *n* Super quibus om
o nibus, & singulis, &c. *o* Propterea super omnibus de dictis in querela siue inquisitione potest sequi condemnatio: & cum (vt dixi) ita de consuetudine obseruetur, non est ab ipsa consuetudine in practica recedendum. Videnda sunt ea, quæ dixi supra quæstio. 12. vers. Vltimo quæro, & q. 51. versic. super quibus, & infra q. 90. vers. in hac autem.

5 *p* Debes etiam scire in hoc proposito, quòd quandoque
p potest dici plena probatio debeti quo ad vnum, quæ non erit plena neque sufficiens quo ad alium. Nam licet regulariter duo testes plenè probent delictum contra accusatum, siue inquisitum: tamen si ille accusatus, vel inquisitus sit Episcopus Cardinalis, non potest condemnari, nisi per 72. testes: Si sit presbyter Cardinalis nisi per 44. Si sit Diaconus Cardinalis, nisi per 28. vt est text. 2. quæstio. 5. cap. præsul. Sed certè quidquid sit de iure, iste numerus testium hodie de consuetudine non seruatur, quando Papa procedit contra Cardinales. Ita attestatur Card. Alexan. in d. cap. præsul, col. 1. vers. vbi tamen, prout illum refert Foller. pract. crimin. can. fol. 238. num. 3. licet Card. in lib. meo nihil dicat de obseruantia, nisi quod Papa non tenetur illum numerum obseruare, Dec. in cap. at si clerici in princip. num. 1. de iudic. quem refert Berous in eod. cap. at si clerici, post
q num. 8. *q* & ita in facto nostris temporibus vidi, & legi fuisse obseruatum.

6 *r* Sed quæro, quid in summo Pontifice, nunquid suf-
r ficiant duo testes ad eum condemnandum, an autem
f maior numerus requiratur. Respon. quod *f* duo testes sufficiunt, ita dicit glos. in d. cap. præsul. in glos. 1. quam dicit esse ab omnibus Doctoribus communiter approbatam Viuius in lib. communium opin. vers. testes duo. Cum enim (vt ait glo. ibi) ipse, sine comparatione aliorum, effectus sit maior, merito sine spe veniæ condemnandus est: nescio tamen, an hoc ita passim obseruaretur in practica.

ADDITIONES.

a *Hæc omnia cessant*: Dicitur conuictus tribus modis, Far. vol. 4. suæ prax. q. 54. in princ. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

b *Conuictus.* Et an, & quando conuictus probationibus negans in tormentis condemnari possit, vide per Hipp. Rim. cons. 175. *Giach.*

b *Legitimè conuictus.* Adde in materia conuicti melius quam hic declaratum per Blancum in repet. l. fin. nume. 49. ff. de quæstionibus, & de conuicto infra quæstione 94. in principio, vbi satis rectè, & distinctè loquitur, debet autem semper in primis, & ante omnia constare de delicto ad hoc, ut quis dici possit conuictus maximè vbi agitur de furto, cuius non solent remanere vestigia: supra quæst. 4. vers. primo, & vers. scias tamen Blancus vbi supra num. 125. differt autem in materia conuicti, cum statutū punit crimen, an verò deprehensum, quia cum punit crimen, tunc conuictus dicitur comprehensus, seu deprehensus, in crimine; cum autem punit deprehensum, oportet non solum quem esse conuictum per testes, sed in facto, Barto. in l. quisquis numero primo, C. de pet. bonorum sublatis libro decimo, folio mihi 11. *Drog.*

c *Quo tamen intellige.* Vulpell. respons. 147. nu. 70. & late in furto Mascar. conclus. 529. *Ber. Ros.*

d *Difficilis probationis.* Adde, quæ sint difficilis probationis per Iac. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 2. cas. 116. Vbi enumerat 19. casus, & nu. 72. admonet lectorem, quoniam aliquando aliqui casus reperiuntur, qui tametsi difficilis sint probationis, requirunt nihilominus plenam, & exactam probationem, & tradit exemplum, cum probandum est iudicem pecunia corruptum fuisse, vel per fi rdes iudicasse, vt ibi per eum. *Giach.*

e *Et potest poni exemplum.* Vide Baiard.

f *Fractura aliqua.* Adde supra quæstione 4. vers. fin. vbi dixi quæstione 64. vers. debet autem, vide Alex. consil. 24. sub num. 6. vol. 2. & consil. 53. eodem volumine, & & hic nōt. quia dum dicit, Cum simus in his quæ reputantur difficilis probationis, tunc sufficiunt minores probationes; addi possunt deducta per Crauet. consil. 178. sub num. 2. confer ad ea, quæ dixi supra quæst. 21. vers. fuga. *Drog.*

g *Scias autem.* Vide Baiard.

h *Causam ipsam alteri delegare.* An autem iudex cau-
7 sam criminalem † possit alteri delegare, dixit, quòd non supra quæstione 41. in principio. Benè verum est, quòd causa infirmitatis est sufficiens vt subdelegari possit, Alex. cons. 209. nu. 11. vol. 6. *Drog.*

i *Debent autem.* Vide Baiard.

K *Et hoc omnes sciunt*: Farin. 4. vol. suæ prax. q. 81. *B. R.*

l *Si qualitas adiecta*, Adde materiam hanc non magis communem fore huic practicæ, quàm confessoribus, ut in libro inscripto Corona Confessorum: & quod qualitas adiecta, vel diminuta delicto, illud alteret, vide supra in §. fornicatio, vers. vnum tamen scias, & alibi sæpe: de circumstantijs autem infra quæstione 85. versic. osculum inferens in fi. Item in proposito nota, quod cū aliqua pœna venit imponenda ex lege, vel statuto, siue vbi agitur de pena imponenda alicuius specialis constitutionis, debent concurrere qualitates illius constitutionis, supra in §. adulterium, vers. primo post med. Aliquādo tamen certum est delictum, sed incerta delicti qualitas quæ hic est probanda, vt dixi infra quæstio. 85. vers. vbi agitur. *Drog.*

m *Etiam non probata qualitate.* Qualitas ergo non probata non impedit sententiam quo ad probatum, infra quæst. 85. vers. vbi agitur, & immo ex officio tales informationes circa qualitates semper sumi possunt, quæ

tamen

tamen debent etiam in actis redigi ut sic tenuit Alcaracta.de præsumpt.regula 5.præsump.2.nu.11 *Drog*.

n *Super quibus omnibus, & singulis*; adde Ias. in §. omnium.num.149.cum seq. Inst. de act. *Drog*.

o *Propterea super omnibus*. Vide Baiard.

p *Debes etiam scire*. Quid contra Cardinales, an maior testium numerus requiratur, Farin. quæst.63. cap.5. vol.2.nu.241 & seq.vsq.246. & quid si plures requirantur ui aliquibus casibus, uide ibi nume.246. vsq; ad fin. *Ber. Ros*.

q *Et ita in facto*. Intellige de Cardinali Caraffa iussu Pij Quarti alias necato, & adde quod quia fauente Deo, cessauit causa tot testium examinandorum contra Cardinales, & Papam, cessauit etiam talis numerus, ut per Abb.in c.per tuas in ti.extr.de maio.& obed.Crot.tract. de test.sub nu.225. *Drog*.

r *Sed quæro*. Far.d.c.5.num.236 & seq.vbi nu.235.quid in episcopo. *Ber. Ros*.

Vide eundem Baiard.

s *Testes duo*. Adde Panorm.in cap.at si cleri.in 1.not.de iud.in c.licet vniuersis, de test.& in c.per tuas, de maior. & obed. *Guiet*.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Conuinci ex quibus quis possit.*
2 *Conuictus an sit torquendus.*
Conuictus de crimine non punitur in Regno Franciæ, nisi sit etiam confessus, ubi agitur de ultimo supplicio, aut membri mutilatione, nu.eod.
3 *Testes duo conuincunt, si sunt omni exceptione maiores.*
4 *Et quando dicantur tales.*
5 *Conuictus quis dicatur.*
6 *Confessus an dicatur propriè conuictus, si statutum de conuicto loquatur.*
7 *Famulus aufugiens an censeatur conuictus de furto.*
8 *Iudex debet esse promptus ad puniendum, ubi constat de maleficio.*
9 *Sententia ex nouis probationibus non conualescit.*
10 *Iudex an debeat iudicare ex conscientia, uel ex actis, remissiuè.*
Iudex, cui pars in secreto ueritatem causæ confessa fuit, contra illam confessionem iudicare non debet, numer. eodem.
Iudex uidens aliquem portantem arma, potest illum punire, etiam quòd non constet ex actis, nu.eod.
11 *Iudicis uerbis non creditur, nisi ex processu appareat.*
12 *Lim. ad l. sciant C. de probat.*
13 *Innocentia potest probari per præsumptiones.*
14 *Innocentiæ argumenta remissiuè.*
15 *Probationes liquidæ requiruntur in materia pacis fractæ, & tregua.*
16 *Item contra iudicem.*
17 *Et quales in causis usurarum, & falsi.*
18 *Probatio plena sufficiens, liquida, liquidissima, euidens, patens, perspicua quando dicatur, remissiuè.*
19 *Iuramentum an dicatur probatio, remissiuè.*
20 *Probatio plena insurgit ex pluribus indicijs contra solitum delinquere.*
21 *Testes deponentes uidisse Titium, & Seium rixantes, & quòd non uiderunt aliquem ipsorum uulnerasse, sed quòd sedata rixa, unus ex eis erat uulneratus, probant contra alium.*
22 *Dici falsa demonstratio, & mensis, an uitiet inquisitionem.*
23 *Testes duo plenè probant, non tamen quæstionari.*
24 *Homicidium probatur, licet testes de diuerso armorum genere deponant.*
25 *Delictum an dicatur plenè probatum, non probatis qualitatibus in accusatione deductis.*
26 *Qualitas non proposita a principio, potest addi pendente iudicio ad aggrauandum pœnam.*
27 *Lim. nisi adderetur post tempus per statutum præscriptum accusationi.*
28 *Et quid si qualitas prædicta reperiatur probata, non tamen a principio deducta.*
29 *Sententia in criminalibus non requiritur conformis libello.*
30 *Papa an conuincatur per duos testes.*

a 1 **H**Æc omnia cessant. Adde, quòd quis † conuincitur ex quinque speciebus probationum, scilicet testibus, propria confessione, instrumentis, rei euidentia, & violenta præsumptione; ut not. extra de restit. spoliat. c. cum ad sedes §. nos igitur, unde captus in flagranti crimine, ex eo solo dicitur esse conuictus, l.1. §.1. de rapt. uirg. & Paris. de syndic. in uerb. probatio, quia dicitur, quòd iudex in fin. & vbi reus est conuictus non requiritur confessio rei, & econtra; ubi est confessus non requiritur, quòd sit conuictus ita dicit Gulıel. Bened. in c. Raynutius in verb. mortuo itaque testatore numero 149. quem refert, & sequitur Cassan. in consuet. Burg. fol.190. numer.40. de testam. ubi dicit, quòd male faceret † iudex, si conuictum poneret ad torturam, ut ore proprio delictum confiteretur. Sed in Regno Franciæ de stilo, & generali consuetudine contrarium seruatur, quia non sufficit, quòd delatus fuerit testibus conuictus quantumcunque clara probatione, nisi ore proprio sit crimen confessus, ubi agitur de ultimo supplicio, aut membri mutilatione, si factum aliter notorium non esset, quòd aliqua tergiuersatione celari non posset, & si reus non vult confiteri debet poni ad quæstionem pro habenda confessione, ita attestatur Guliel. de Bened. in c. Raynutius in uerb. mortuo. 1. num.349. de testamen. & Mansuet. in pract. titul de probat. §. idem vt delatus, & Anton. Colomb. in tract. de controuers. crim. articulo 207. & 208.

3 Item adde, † quòd ad conuincendum delinquentem requiruntur duo testes omni exceptione maiores, alias non probant ad condemnandum Bald. in l. fin. col. 1. & ibi etiam Salyc. C. de prob. & Caret. in pract. crim. in l. obseruare num.165. & ibi dicit, † quòd testes in dubio præsumuntur omni exceptione maiores, si nihil contra eos fuit oppositum; & conuictus dicitur, † qui non potest negare crimen l. qui sententiam C. de pen. & qui commissa nulla potest tergiuersatione celare, c. cum olim de verb. signif. in fin. 2. q. 1. c. de manifesta, & ita tradit Isern. in constit. Iustitiarij non per calendas, in libro constit. fol. mihi 75. & quando Reus per duos testes dicatur conuictus, latè per Gomez. de delictis c.12. nu.9. cum sequentibus.

6 Item adde, † quòd confessus non dicitur propriè, & verè de crimine conuictus, per tex. in cap. at si clerici de Iud. in prin. iuncto c.1. & §. fin. 2. q. 5. & Abb. in d. c. at si Clerici, tenet, quòd in materia statuti pœnalis, in quo fieret mentio de conuictis, non comprehenderetur ille, qui fuisset contra seipsum confessus, nam talis non diceretur verè, & propriè conuictus; & ideo nó deberet comprehendi sub statuto maxime odioso, in quo de conuicto mentio simpliciter fieret, & Abb. sequitur Bero. in consilio 187. numer. 11. cum sequen. volum. 3. & hoc est notatu dignum, si est verum; sed mihi uidetur, quod sit nimium subtile, & contra mentem, & rationem statuti; nam si vult conuictum puniri; multo magis confessum, cum nulla sit maior probatio, quam proprij oris confessio.

Et

7 t *Et potest poni exemplum*. Adde uidendum † de famulo aufugiente Natt. in conf. 407. ubi latissimé.
8 Item adde, quod † vbi constat de maleficio, Iudices debent esse proni ad puniendum, nec debent multum ponderare iuris solemnitates, quia fauor publicæ disciplinæ suadet ut maleficia puniantur, Bald. in l. ita vulneratus, prima lectura, ff. ad leg. Aquil. refert. & sequitur Gram. vot. 15. nu. 16. & conf. 49. nu. 16. & Bertaz. consil. 341. nu. 3. uol. 2.
Item adde, quód reus debet esse conuictus, uel confessus, antequam condemnetur, quia non sufficeret,
9 quod post sententiam constaret de delicto, † cum sententia ex nouis probationibus non reconualescat, laté per Boer. in decis. 259.
10 g *Scias autem*. Adde † uidendum Maschar. de prob. concl. 948. ubi laté, an Iudex iudicare debeat secundum conscientiam, an secundum allegata, & probata. Et Felyn. in c. pastoralis §. quia vero in fine de offic. deleg. vbi ponit septem fallentias, aliam addit. Cur. iun. in l. antepen. C. qui admitti scilicet, quód si pars fatetur Iudici in secreto ueritatem causæ, nunquam debet iudicare contra illam confessionem, quia ad subleuamen bonorum, & non ad tutamen malorum inuenta est tela iudiciaria, & eum sequitur sylua nup. in verbo quomodo iudicandum in dubio num. 121. ubi ponit aliam limitationem, quando Iudex uidet aliquem portantem arma, quia tunc potest iudicare de his quæ vidit, licet non constet ex actis, & ad hoc allegat Ang. conf. 343. in causa col. fi. Et ad illud, quód dicit Felyn. vbi supra in secunda limitatione, quód supremi Iudices possunt iudicare secundum conscientiam, uide etiam Guid. PP. in decis. 29. Rolan. conf. 70. nu. 22. vol. 1. & Menoch. de arbitr. iudic. casu 98. num. 10.
11 Item adde, quód † uerbis iudicis non creditur, nisi ex processu appareat. Rolan. conf. 94. num. 23. vol. 1. & laté Mascard. de probatio. concl. 949. quando iudicis assertioni sit standum.
12 i *Debent autem*. Adde, † quód hoc procedit, vbi agitur de pœna corporali, secus si de pœna pecuniaria & ita illam leg. fin. de probat. limitant Ludouic. Bologn. in consil. 49. in add. ad conf. 10. de Anan. quem refert, & sequitur Alciat. reg. 2. præsump. 9. num. 4. & Cephalan conf. 341. num. 18. cum sequen. vol. 1.
Item adde, quód ista regula, quód in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, procedit in condemnando, ut per Ang. verb. de anno præsenti vers. quid si accusator: sed in absoluendo probatio rei dubia releuat, per doctrin. Bart. in l. non solum, §. sed vt probari, ff. de oper. nou. nunc. & August. ad Ang. d. loco, & tenet Bart. in l. 1. §. de illo, uers. quæro an hæres, ff. de
13 bon. eorum qui sibi mor. quód † innocentia possit probari per præsumptiones, quem refert, & sequitur Barth. Cępo. in conf. 1. sub nu. 9. Burs. in conf. 216. nu. 50. uol. 2. Corn. conf. 198. in fin. uolu. 2. & Crau. in conf. 11. nume.
14 10. & † multas innocentiæ præsumptiones accumulauit Burs. in d. conf. 216. num. 129. & sic ista regula debet intelligi de probationibus fisci, uel accusatoris, non autem rei, Felyn. in c. significasti el 2. numer. 13. de probat. & Crau. conf. 2. nume. 16. & in hac materia uide Bertaz.
15 conf. 18. numer. 14. vbi dicit, † quód in materia pacis, & treugæ ruptæ debent esse liquidæ, & in conf. 73. nu. 11.
16 dicit, quód contra † iudicem debent esse legitimæ, & clarissimæ, & in conf. 170. ponit, quomodo debeant esse
17 † in criminali causa usurarum: & in conf. 38. nume. 9.
18 quomodo in crimine, & quæ † sit probatio legitima, seu plena; quæ sufficiens, quæ liquida, quæ liquidissima, quæ euidens, seu patens, quæ perspicua; & an iuramentum
19 † dicatur probatio, & quomodo huiusmodi probationes sint accipiendæ in materia statutorum, uide Cassan. super consuetud. Burg. fol. 309. nu. 1. cum seq.

20 Item adde, † quód contra solitum delinquere ex pluribus indicijs, & præsumptionibus simul iunctis, etiam diuersæ speciei, fit plena probatio, secundum Lud. de Alser. in conf. 143. nu. 12. & 13. tom. 1. inter conf. crim. diuers. quem sequitur Rim. iun. conf. 84. nu. 21. tomo 2. inter conf. crim. diuers.
21 Item adde, † si testes dicant vidisse Titium, & Seium rixantes, & quód non uiderunt aliquem ipsorum inferentem vulnus alteri, sed quód sedata rixa viderunt vnum ex eis vulneratum, quód ex hoc resultat indicium indubitatum, ex quo deueniri poterit ad condemnationem, Marsil. in l. repeti nu. 29. ff. de quæst. & in rubr. C. de probat. num. 334. & in singul. 298. dixit ibi.
22 Item adde, † quod falsa demonstratio dici non vitiat probationem criminis in causa inquisitionis, secus si falsus esset mensis, quia tunc deficit tempus, quod est de forma iudicij, ita tradit Bald. in l. prius num. 46. C. de his qui accus. non poss.
Item adde, quod licet dicta duorum testium contra inculpatum plené probent, l. vbi numerus, ff. de test. ta-
23 men dictis † duorum quæstionatorum, sine alijs adminiculis non statur, vt plenam faciant fidem, Boer. in decis. 319. sub num. 4.
24 Item † adde, si vnus testis dicat, Titium vidisse Caiū cum ense, & alius testis dicat cum Roncha, & probant plené, neque ad hoc dicuntur singulares, & varij, Bero. in conf. 291. num. 36. volum. 3.
o *Propterea super omnibus*. Adde, quód idem tenet Gomes. de delict. cap. 11. num. 7.
25 Item adde, † quód si factum, vel delictum proponitur simpliciter in accusatione, querela, vel inquisitione sine qualitate aliqua, quæ delictum aggrauat, quod pen
26 dente † iudicio, & processu poterit addi, & cómutari, vt pœna aggrauetur in sententia; est communis opin. vt per Gomes. d. c. num. 8. sed non post sententiam, Gomes. de
27 delict. cap. 1. num. 28. aduerte tamen, quód † accusatio sine qualitate non suppletur, addendo eam post tēpus, quod á statuto est præscriptum accusationi; quia hoc modo esset aliud factum, licet non nouum delictum, secundum Bald. in l. 1. in fin. C. quibus res iud. quem refert, & sequitur Felyn. in c. examinata num. 11. circa finem de iudic.
28 Item adde, quód † si qualitas, quę aggrauat delictum, non fuerit apposita in querela, siue inquisitione, nec postea pendente iudicio, & processu sit accumulata; si tamen reperiatur probata, poterit iudex condemnare in pœna ordinaria, ac si qualitas ipsa esset apposita cum ipso facto, & delicto. Gomes. in d. c. 11. num. 8. vbi attestatur de communi, & ibi etiam dicit, quód in criminalib.
29 † non requiritur, quód sententia sit conformis libello, dummodo probatum sit delictum.
30 r *Sed quæro*. Adde, quód licet † Bero. in c. at si clerici num. 8. & sequent. de iud. dicat istam opin. esse magis cōmunem, tenet tamen contrarium, sed Viui. opin. 915. numero 1. eum reprehendit, dicens, quód male sentit.

QVÆSTIO LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Pœnarum genera quot sint.*
Capitalis pœna, quæ dicatur ibid.
2 *Amputatio membri, vel fustigatio, an dicatur pœna capitalis. vers. Quæro nunquid.*
3 *Pœnarum corporalium species. vers. Distinguendo.*
4 *Damnatio ad bestias. vers. Non est etiam.*
5 *Præcipitatio. vers. item præcipitatio.*
6 *Interdictio ignis, & aquæ. vers. Item interdictio.*
7 *Damnatio in metallum. vers. Item damnatio.*
8 *Deportatio. vers. Deportatio.*
9 *Relegatio. vers. Relegationi.*

Nunc

a NVnc a de pœnis videamus. Scire autē debes, quòd
1 † Pœnarum duo sunt genera: aliquæ enim sunt corporales, aliquę verò non corporales. Corporalium autem pœnarum duæ pariter sunt species, nam aliquæ sunt capitales, aliquæ uerò non capitales. Capitalis autem Pœna tribus modis dicitur: Primò, vltimum supplicium; Secundo, amissio libertatis, & consequenter e-
b tiam ciuitatis, b puta si aliquis damnetur in metallum uel opus metalli; Tertio, amissio ciuitatis tantum, ut
c cum quis deportatur. c Propriè autem, & strictè loquendo Pœna Capitalis accipitur pro pœna sanguinis secundum glos. in l. transigere, in verbo Capitali, C. de transactio. quæ in hoc communiter approbatur, ut dicit Gaspar. Valasc. in repe. l. imperium, numero 99. ff. de iurisd. omnium iudic. Reperio tamen, quòd alia gloss. in l. 2. in verbo, Capitali, C. ne Christia. mancip. intelligit Pœnam capitalem pro exilio perpetuo. Ex qua glo. Doctores colligere uidentur quòd In dubio Pœna Capitalis debet in
d telligi d de exilio, & non de morte. Et hanc conclusionem dicit esse communem Mars. in pract. crim. §. oportet & num. 40. in fin. quem refert Dida. in epitom. super 4. decret. fol. 144. post num. 16. Duennas reg. 393. in 9. limitat. Dec. in d. l. imperium, numer. 14. & sequ. Fel. in cap. qualiter, & quando, il 2. §. ad corrigendos, num 27. de accusat. Don Anton. de Padilla in l. transigere, numer. 32.
e C. de transactio. e Ita etiam tenere communiter Docto-
f res attestatur Marcus decis. 913. numero 5. in fin. f Et ratio est, quia in pœnis semper debemus sequi mitio-
g rem interpretationem. Et g ideò stāte statuto, quod quis Capitè puniatur, debemus intelligere de exilio. ita tenet Cyn. in l. 1. C. de falsis, & est communis opin. ut attestatur August. ad Angel. de malef. in verbo, Et ibi caput, post numer. 32. Mantua in d. l. transigere, numero 108. & sequ. maxime numero 113. Et ita aliàs obtentum fuisse dicit Ioan. Andr. in capitulo quanto, de iureiur. quem
h refert Ang. in loco præallegato, post numerū 45. h Et ideo uidemus, quod ad euitandas huiusmodi ambiguitates, quando fertur sententia mortis per amputationem capitis, solent addi illa uerba, Ita quòd moriatur, &c. vel, Ita quòd anima separetur a corpore. Et ita inoleuisse practicam attestatur Mantua in loco præallegato, num. 117.

2 Quæro, nunquid amputatio membri uel fustigatio sit pœna capitalis. Dixi infra quæstio. 70. versiculo est etiam.

i i Distinguendo autem secundum communem vsum
3 loquendi præsentis temporis dici potest, quod Pœnarum corporalium duæ sunt species: aliquæ scilicet mortis na-
k turalis, aliquæ vero citra mortem. k Genera autem pœnarum, per quas mors naturalis imponitur, multa sunt, & omissa pœna parricidij, de qua dixi supra hoc eod. lib. §. Parricidium, versic. Sed quæro, pœnæ cognitę a lege, per quas imponitur vltimum supplicium, sunt pęnę ignis, laquei, seu furcarum, & gladij, siue amputationis capitis. Citra mortem autem est pœna amputationis membri, de qua dixi infra q. 69. triremium, & aliæ, de quibus dixi infra q. 70.

4 l Non est etiam hoc loco omittendum multas fuisse Pœnas secundum leges antiquas à iure communi impositas, quæ nunc in desuetudinem abierunt, puta, Damnatio ad bestias, quæ quidem pœna hodie non est in vsu, ut dicit Ang. in l. 1. §. legis Corneliæ, nu. 1. ff. de sicar.
m subdens, m quod in eius locum successit decapitatio naturalis, & illum refert Pract. Carer. fol. 513. post nu. 4. & Marsi. in eo §. legis Corn. nu. 1.

n n Item Præcipitatio, quæ aliàs fiebat de saxo Tarpe-
5 io, vt uideri potest apud Liuium, & alios historicos. Hæc autem est sublata ab ipsamet lege, ut est text. in l. si diutino, in fin. ff. de pœnis, & etiam a consuetu-
o dine, quia o iampridem aboleuit, ut attestatur Didac. in repetitione capituli quamuis, fol. 55. columna 2.

6 Item Interdictio aquæ, & ignis, in cuius locum ho-
p die p successit deportatio. l. 2. & 3. ff. ad l. Iul. pecul. vt attestatur Io. Villemata in repet. l. Diuus, post num. 41. ff. de sicar. Pract. Conradi fol. 356. nu. 4. Sed imò hodie neque etiam deportatio est in vsu, ut dixi infra versic. Deportatio.

q q Item Damnatio ad metallum, siue ad opus metalli.
7 Sed hodie etiam in foro seculari huiusmodi condemnationes ad opus metalli recesserunt ab aula, vt dicit Foller. in pract. crim. can. fol. 131. num. 8. & illas hodie in vsu non esse attestatur Mantua in. l. transigere, post nu-
r mero 5. C. de transact. r cuius pœnæ loco hodie de consuetudine solent rei damnari ad triremes perpetuò, vel ad tempus, vt attestatur Pract. Carer. fol. 567. num. 121. Capic. decis. 153. nume. 5. quem refert Apost. ad Afflic. super 3. parte constit. Regni, sub num. 5. Malleus in practic. cri. fol. 132. nu. 3. & fol. 147. nume. 40. Foller. in loco præalleg. subdens, quòd hæc pœna triremium, etiam de iure canonico imponitur, de quo dixi infra quæstio. 70. vers. frequens est. Dicit etiam Bal. in l. incredibile, numero 3. C. de pœnis, quòd istæ pœnæ, per quas imponitur perpetua seruitus, hodie non sunt in vsu, & quòd loco earum videtur posse imponi pœna perpetui carceris, sed certè hoc posset forte procedere secundum ius canonicum, vt dixi infra in d. quæst. 70. versic pœna autem: sed de iure ciuili magis placet quòd succederet pęna triremium. Dicit tamen Ang. in l. 1. C. de pęnis, quod potest quis damnari ad operandum reipub. in perpetuum.
s Et subdit s se uidisse Romæ quendam damnatum ad perpetuo exercendum officium carnificis damnatorum. Sed ego nunquam uidi in practica fieri tales condemnationes.

t t Deportatio etiam apud leges Digestorum, & Codicis
8 frequentissimè imponitur; & refert Calic. in Margar. fisci, fol. 83. & seq. 41. casus, in quibus hæc pœna a iure ir-
u rogatur. Sed hæc pœna deportationis hodie u non est in vsu, ut dicit Gand. de malef. in titul. de falsis, post numerū 3. Imola in l. 2. post numer. 12. versicu. & aduerte, ff. de publ. iud. Alexan. consil. 55. numerū 1. lib. 7. Cum. consi. 95. in fin. quem refert Grammat. decis. 23. in fin. & idem Grammat. siue Barth. de Capu. super constit. Regni, fol. 50. col. 3. in princ. Rolan. consil. 38. numero 14. lib. 1. Melch. de Fascinis inter consilia criminalia diuersorum, consil. 78. post nu. 56. lib. 1. Dicit autem Roman. singul. 568. scis quòd relegati, quòd loco deportationis hodie successit decapitatio, quem refert Aug. ad Angel. de malef. in verbo, Falsario, post numerū 48. Et ideo dicit Ang. in l. 1. §. legis Corneliæ, post nu. 1. ff. de sic. quòd
x cum pœna deportationis hodie non sit in vsu, sed x recesserit ab aula, nisi apud Ecclesiasticos: credit quòd etiam positi in dignitate, qui secundum iuris antiqui dispositionem erant deportandi, hodie debeant mori, Alij uero dicunt, quòd loco deportationis successit bannum perpetuum. Et ita attestatur Cum. consil. 139. post nume. 4. Gui. Pap. decis. 422. col. 1. versi. alio etiam, & decis. 423. num. 2. & dec. 437. post num. 5. quem refert Crauet. consil. 220. numero 13. & consi. 224. post nu. 1. Berber. in uiatorio iuris, in rub. de vi publica, uersicu. pęna autem. Gram, voto 19. nu. 10. Pract. Carer. fol. 70. versic.
y remaneant ergo. y Ego credo, quòd super hoc non possit dari certa doctrina, sed quòd loco deportationis hodie possit iudex imponere pęnam iuxta qualitatem facti, & personæ, prout sibi conuenire uidebitur, scilicet uel triremium in perpetuum, vel ad tempus, uel exilij, uel huiusmodi, secundum grauitatem delictorum: nec consulerem iudici ut loco deportationis imponeret pęnam mortis, ubi pro eo delicto non esset imposita a statuto, vel a consuetudine: & ita uidemus obseruari. Reperio tamen, quòd Pract. Carer. fol. 567. post numer. 124. dicit,

dicit, quòd licet communiter hæc pęna deportationis non sit in vsu, tamen in Regno propter insulas multas est in vsu. Idem dicit Capic. decis. 153. nu. 2. & ita plures fuisse condemnatos in pœnam deportationis refert Grā. in multis decisionibus, & consilijs, & votis. z Venetijs etiam adhuc est in vsu hæc pœna, vt attestatur Mantua in d. l. transigere, post num. 5. Vnum scias, quod de iure communi non potest aliquis magistratus deportare in insulam delinquentes, nisi ei expresse insula ipsa assignata sit. Et hæc est communis opin. ut dicit Bened. de Plumb. in repe. l. 1. nu. 18. C. de hæred. inst. Et ex hoc fundamento, aa quia scilicet senatus noster non habet insulam, euasit à pęna deportationis quidam Comes imputatus de graui delicto, & fuit tantummodo condemnatus in exilium, & licet aliqui dixissent, quòd poterat consuli super hoc Regia Maiestas, tamen contraria opi. obtinuit. Vide in hoc proposito, quæ dixi infra q. 71. ver. vidi ego. An autem bannitus æquiparetur deportato, dixi infra q. 72. uers. dixi autem.

bb Relegationis etiam pęna iure ueteri frequentissimè imponebatur, & refert Calic. in Margar. fisci. fol. 86. 9 30. casus, in quibus hæc relegationis pœna a iure irrogatur. cc Huius autem loco hodie in foro ciuili imponitur exilium, siue confinatio, sed secundum Canones hodie hæc pœna non est in vsu, vt attestatur Innoc. in cap. qualiter, & quando, numer. 6. de accus. quem refert Foller. in Pract. crim. canon. fol. 278. Prac. Millei, folio 148. nu. 49. subdens quòd loco huius pœnæ clerici detruduntur in monasterium: sed neque hoc hodie est in vsu, vt dixi infra, q. 70. vers. sunt etiam. Tu verò dic, quòd licet hodie ecclesia non inferat pęnam exilij, proprie loquendo, secundum communem opin. de qua attestatur Alcia. in c. cum non ab homine, nu. 110. de iud. contrarium tamen seruatur, ut dicit Foller in pract. crim. cano. f. 287. numer. 122.

ADDITIONES.

a *Nunc de pœnis uideamus.* vide Farin. uolum. 1. suarum quæst. q. 19. tit. de delictis, & pœnis ubi tract. de multiplici pęnarum genere. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
b *Puta si aliquis.* Farin. in allegata q. 19. nu. 1. & 2. *B. R.*
c *Proprie autem.* Cartar. de execut. sentent. c. fin. nu. 166. & seq. *Ber. Ros.*
d *De exilio.* Adde, & uide in collect. mea commu. opin. capitis pęna. *Giach.*
e *Ita etiam tenere.* Farin. sup. nu. 40. uel ab homine, & quid de iure communi nu. 6. 7. & 8. *Ber. Ros.*
f *Et ratio est.* Vide Baiard.
g *Et ideo stante statuto.* Vide Baiard.
h *Et ideo uideamus.* Vide Baiard.
i *Distinguendo.* Vide Baiard.
k *Genera autem.* Far. d. q. 19. nu. 1. *Ber. Ros.*
l *Non est etiam hoc loco.* Vide Baiard.
m *Quod in eius locum.* Farin. d. q. 19. num. 18. *Ber. Ros.*
n *Item præcipitatio.* Vide Baiard.
o *Iampridem aboleuit.* Farin. d. nu. 18. *Ber. R.*
p *Successit deportatio.* Farin. d. nu. 18. *Ber. Ros.*
q *Item damnatio.* Farin. d. nu. 24. *Ber. Ros.*
r *Cuius pœne loco.* Vulpell. resp. 150. in fine. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
s *Se uidisse Romæ,* & alias, uidelicet de anno 1575. Serenissimus quon. Dux Octauius Farnesius multos habebat damnatos in terra falsi maioris Territorij Placentiæ, operantes in fabrica salis, & hæc pęna erat conformis iuri communi, per tex. in l. aut damnum, §. in mysterium, ff. de pęn. text. in l. mulier, ff. de cap. & postli. reuer. qui tamen omnes ferè aufugerunt; pęna tamen triremium etiam apud antiquos Romanos in usu fuit, qua nunc utimur, attestatur Ioseph de bello iudaico, nisi his Cæsar & falsum quidem Alexandrum propter habitudinem corporis remigium numero inserunt, suasorem vero eius interfici iussit. *Drog.*
t *Deportatio.* Et deportare, quid olim, & quæ pœna illius loco successerit etiam, per Iac. Menoc. lib. 5. de arb. iud. cas. 330. Nat. cons. 666. col. fi. per totum; sed quid de bonis post deportationem acquisitis? dic quòd hodie mortuo deportato acquiruntur filijs, ac alijs coniunctis, uide per Nat. consil. 472. nu. 17. cum seq. *Giach.*
Vide eundem Baiard.
u *Non est in usu.* Far. d. q. 19. nu. 15. *Ber. Ros.*
x *Recessit ab aula nisi apud ecclesiasticos;* Adde ideo, quod inter fratres nostros minores Sancti Francisci de obseruantia, uidemus per eorum commissarios, & iudices aliquos deportari, & banniri a prouincia, exemplum patet in auunculo meo fratre Leone Leccacoruo de Placentia; item exemplum in nunquam satis ob eius peritiam, & doctrinam laudatum fratrem Franciscum Bernardinum de Burgo nouo denuo exulantem, & persecutum in hac Bononiensi Prouincia; adde his supra quæstione 35. ver. quarto quis sit iudex monachorũ, ubi dixi: & quod hæc pęna non sit in usu, uide Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 287. sub nu. 5. & eod. li. 2. cent. 4. cas. 318. nu. 18. & cas. 330. nu. 5. & cas. 347. nu. 2. loco enim talis pęnę deportationis successit arbitraria, ut ibidem, & quod immo bannum successerit loco deportationis dixit Crau. cons. 18. sub nu. 27. qui bene loquitur. *Drog.*
y *Ego credo.* Vide Baiad.
z *Venetijs etiam.* Vide Baiard.
aa *Quia scilicet senatus.* Adde hoc idem esse de iure communi. Dyn. in regula cui licet, sub nu. 3. de reg. iur. in 6. imò non habens insulam, & in ea delegans, facit sententiam nullam, ex Bal. in l. executorem sub num. 33. C. de exec. rei iud. *Drog.*
bb *Relegationis etiam pœna,* & de ista pęna loquitur Poeta, qui cecinit.
Ille relegati non exulis utitur in me.
Infra q. 71. vers. dixi autem in princ. sup. q. 32. versic. Hinc est, in quo autem differant relegati a deportatis, uide per bellè apud Menoc. tract. de arb. iud. li. 1. q. 80. nu. 89. ex Budeo, & li. 2. cent. 4. cas. 330. loco autem deportationis successit arbitraria pęna, Menoc. ubi sup. cas. 347. num. 2. & cas. 355. nu. 13. *Drog.*
bb *Relegationis.* Relegare quid olim, & quę pęna hodie illius loco successerit etiam per Menoc. de arbit. iud. li. 2. cent. 4. cas. 330. vbi de Claro hic non meminit. *Giach.*
Vide eundem Baiard.
cc *Huius autem loco.* Farin. d. q. 19. nu. 16. & nu. 17. quid differant bannum & exilium & dictionem bannum duobus modis accipi, nempe quod in presentem uel in absentem promulgatur. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Pœnarum genera quot sint.*
Pœna imposita in are, & in persona non est capitis.
2 *Pœna in dubio intelligitur de corporali.*
3 *Pœna plures an imponi possint pro vno delicto.*
4 *Pœna corporalis dicitur, licet statutum loco pœnæ corporalis subroget pecuniariam.*
5 *Delicta grauiora secundum seueritatem legum sunt punienda.*
6 *Statutum de pœna capitali, quando intelligitur de morte naturali.*
7 *Statutum, quod quis capite puniatur, non est intelligendum de exilio si aliter appareat de mente statuentium.*

Sta-

8 *Statutum, quòd quis capite puniatur, est intelligendum de morte naturali, si in illo casu ius ciuile pœnam mortis imponeret.*
9 *Sententia capitalis an debeat continere illa verba, ut anima a corpore separetur, & quare.*
10 *Sententia condemnans aliquem ad mortem, non expresso mortis genere, an ualeat, remiss.*
11 *Mors quotuplex sit.*
Consuetudo in pœnis imponendis attendi debet. nu. eod.
Consuetudo in delictis puniendis potest quantum lex, nu. eodem.
Iudices propter consuetudinem licitè transgrediuntur formam statutorum, nu. eod.
12 *Sententia non ualet, quòd quis de arbore præcipitetur; ve neno occidatur, uel mortem sibi eligat.*
13 *Condemnatus ad triremes, si inde aufugiat, quomodo puniatur.*
14 *Et quid si fuerit captus ab hostibus, & postea reuertatur, an debeat transmitti ad triremes.*
15 *Deportare quid sit remissiuè.*
16 *Deportationis loco successit decapitatio.*
17 *Deportationis pœna est in usu apud Ianuenses.*
18 *Relegare quid sit, remiss.*
19 *Relegati ad tempus non amittunt bona.*
20 *Pax an valeat cum pacto, quòd offendens exulet a Ciuitate per tantum temporis.*
21 *Et quid si exilium non fuerit seruatum.*

a Nunc de pœnis uideamus. Adde, quòd Felyn. † in c.
1 qualiter, & quando, sub nu. 23. de accusat. dicit, quòd secùdum leges septem sunt genera pœnarum tres capitales, & quatuor nó capitales, quas ibi prosequitur.

Item adde, quòd pœna imposita in ære, & in persona non est pœna capitis. Bal. in cons. 262. nu. 3. vol. 2.

2 Item adde, † quòd pœna in dubio intelligitur de corporali, Abb. in c. inter alia versic. ex hoc. de immunitat. Eccles. Card. in Clem. 2. §. 1. de hæret. & Cauen. in Rit. 79. nu. 4. fol. mihi 199.

3 Item adde, † an plures pœnæ imponi possint pro vno delicto, Franch. in c. felicis, §. per hoc nu. 4. de reg. iu. in 6. vbi ponit regulam, quòd vnica tantum imponi potest cum octo fallentijs, sed dicta regula non seruatur.

4 Item † adde, si per statutum loco pœnæ corporalis subrogatur pecuniaria, nihilominus dicitur corporalis. Bal. in l. si quis cum, ff. si quis caut. in vlt. lect.

f *Et ratio est.* Adde, † hoc fallit in grauioribus delictis,
5 quia in illis seueritatem legum sequi oportet, l. respiciendum ff. de pęnis, Cepol. cons. 34. quem refert, & sequitur Neuizan. in sylua Nupt. in verb. quomodo iudicandum pro communi nu. 47. vers. tertio limita.

g *Et ideo stante statuto.* Adde † hoc uerum esse, nisi ali-
6 ter constaret de mente statuentium, puta quia diceret, quòd anima separatur à corpore, uel nisi statutum imponeret pęnam capitalem in casu, in quo ius commune imponat pœnam mortis, quia intelligitur de pœna mortis naturalis, ex quo statutum interpretatur secundum ius commune: uel nisi statutum exprimeret alias pœnas mortis, & postea nominet pœnam capitis, quia intelligitur de naturali, ita declarat, & limitat Fel. in d. c. qualiter, & quando el 2. §. ad corrigendos col. fin. de accus. vel nisi vltra pœnam capitis imponeret etiam pœnam confiscationis bonorum, Gram. decis. 72. in fi. & Ancar. Regien. quæst. 30. nu. 11. part. 2. vide etiam Foller. in pract. crim. in verb. pœnis debitis feriantur, num. 47. vbi dicit, quòd ubicunque in lege, vel statuto fit mentio de furca, gladio, ferro, flamma, igne sæuissimo, grauissimo, nouissimo, amarissimo, vltimo supplicio, ferali peste, obligatione mortis, uel sanguinis dispositione; datur intelligi, quòd criminosus, de quo ibi fit mentio ad litteram, occidendus est, sed de prædictis magis latè, quam alibi habetur nouissimè per Farin. in q. 19. nume. 4. cum multis sequen.

Et etiam mortem naturalem important hæc verba, pœna legitimæ seueritatis extirpantur, Afflict. in const. iustitiam non per Calendas nu. 15.

Adde uidendum Rimin. in l. imperium col. 18. ff. de
7 iurisd. omn. iud. vbi dicit, † quòd hoc procedit, nisi aliter appareret de mente statuentium, uel essemus in ca-
8 su in quo ius † Ciuile pœnam mortis imponeret, quia tunc tale statutum deberet intelligi secùdum ius ciuile. quòd non placet, Neuiz. in sylu. Nupt. in uer. quomodo iud. pro communi sub n. 47. uer. item in dubio debemus euitare absurdum, ubi tamen dicit cogitandum esse.

h *Et ideo uidemus.* Adde † uidendum Barb. cons. 72. co-
9 lum. 11. vol. 2. ubi ipse etiam ponit rationem, quare talia verba apponuntur, quæ videntur superflua, quia amputato capite a spatulis, si non vult mori, non moriatur: sed Mars. in pract. crim. in §. oportunè nu. 40. dicit idem quòd illa verba debent poni in sententijs capitalibus, quòd taliter moriatur, vt anima a corpore separetur, & ibi dicit, quòd est communis.

10 Item † adde, quòd si Iudex reum ad pœnam mortis condemnauerit, & non dixerit, ad quòd genus mortis; an dicta sententia sit valida, & an sit intelligenda de morte naturali, latè per Luc. de penn. in l. 1. nu. 34. C. de desert. lib. 12.

i *Distinguendo.* Adde quòd † species mortis sunt quin-
11 que scilicet spiritualis, ciuilis, secularis, affectualis, & æternalis not. Archidia. 2. q. 7. c. placuit, & uide ibi. q. 15. c. placuit el 2. & Luc. de penn. in d. l. 1. nu. 33. C. de desert. libro 12.

l *Non est etiam hoc loco.* Adde, quòd in pœnis infligendis attenditur consuetudo, quæ tamen potest in delictis, quantum lex. Abb. in c. de causis in fine de offic. delega. & Fel. in c. inter cæteras n. 20. de rescript. vbi dicit, quòd propter consuetudinem Iudices licitè transgrediuntur formam statutorum, vt si ex statuto latro debet suspendi, & consuetudo addit, quòd strascinetur per Terram, illa seruabitur, & quòd in pœnis attendatur consuetudo affirmat Franc. in decis. 240. nu. 10.

n *Item præcipitatio.* Adde, quòd † similiter quis con-
12 demnari non potest, ut arbore præcipitetur. Luc. de penn. in d. l. 1. nu. 34. C. de desert. lib. 12. & ibi etiam dicit, quod nemo condemnari potest, vt ueneno necetur, aut telo, uel securi occidatur, aut laqueo strangulet ur, nec ut damnatus speciem mortis sibi eligat.

r *Cuius pœna loco.* Adde, quòd † condemnatus ad tire-
13 mes in perpetuum, si aufugerit à triremibus, pœnâ mortis naturalis non punitur, sed debet redire ad seruiendum, nisi Iudex in sentẽtia apposuerit clausulam, quòd repertus extra triremes puniatur pœna mortis, ut magna Curia Vicariæ facere solet. Franc. decis. 140.

14 Item † adde, quòd similiter debet transgredi ad triremes, si fuerit captus ab hostibus, & postea liberatus. l. mulier in opus salinarum, & in l. in bello §. si deportatum ff. de capt. & postlim. reuers.

t *Deportatio etiam.* Adde † Menoch. de arbitr. Iud. casu
15 330. & Natt. in cons. 666. col. fin.

y *Ego credo.* Adde, quòd † imò tenendum est, quòd ho-
16 die decapitatio fit loco deportationis, nam Insulæ assignabantur deportatis, ut ibi propter malum aerem cito morerentur, ut ait Bal. in l. 1. in fin. C. de Monopol.

z *Venetus etiam.* Adde, † quòd similiter apud Ianuen-
17 ses est in vsu, ut refert audiuisse Soc. in c. 1. nu. 9. de pœnis, & idem facit Rex Aragoniæ, qui uiuit quasi ad litteram secundum ius commune, ut dicit Bal. in l. 1. in fi. C. de Monopol. sed aduertendum est, quod hoc seruatur in nobilibus personis, ut faciebant Romani.

bb *Relegationis etiam pœna.* Adde † Menoch. de arbitr.
18 Iud. in casu 330. ubi de hac materia plenè tractatur.

Item

19 Item adde, † quod relegati, siue condemnati in exilium ad tempus non possunt puniri publicatione bonorum in totum, nec in partem, tex. est in l. relegatorum §. ad tempus ff. de interd. & releg. secus si in perpetuum, ut ibi per gloss. in uerb. ad tempus.

20 Item adde, quod † si inter paciscentes conuentum fuerit, quod offendés exulet a Ciuitate per tantú tépus, quod non est prohibitum, cum sit quodammodo satis-
21 factio iniuriæ, sed si exilium non seruauerit, † non poterit tamquam uiolator relegationis, siue interdicti criminaliter puniri. ita tradit Bal. in c. 1. nu. 4. de lege Conradi, sed an huiusmodi pactiones sint ualidæ, uide Vulpel. in tract. de pace quæst. 55. & Moron. in tract. de pace, fide, & treuga qu. 187. & de hoc uide etiam omnino Carau. in ritu 275. nu. 12. cum sequen.

QVESTIO LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quibus pœna mortis imponitur, qui sint.*
2 *Abortum procurans punitur pœna mortis. uers. Abortum procurans.*
Et qua pœna puniatur percutiens mulierem pragnantem, si ex ea percussione sequatur abortus ibid.
3 *Adulteri puniuntur pœna mortis, uers. Adulteri.*
4 *Ascendes cum scalis de nocte ad domum alterius, punitur pœna mortis. uers. Ascendens cum scalis.*
5 *Blasphemi puniuntur pœna mortis. uers. Blasphemantes.*
6 *Carceratus aufugiens fractis carceribus punitur pœna mortis. uers. Carceratus.*
7 *Castrans seipsum, uel castrari se faciens, punitur pœna mortis. uers. Castrans seipsum.*
8 *Custos carceris, cognoscens carnaliter carceratam punitur pœna mortis. uers. Custos carceris.*
Item si carcerati aufugiant, punitur ipse pœna mortis. ibidem.
Et quid si custos tantummodo fuit in culpa in deputando substituto, qui fuerit negligens, ibid.
9 *Diuidentes prædam cum Barbaris puniuntur pœna mortis. uers. diuidentes.*
10 *Eximens captum de manibus iustitia punitur pœna mortis. uers. eximens.*
11 *Extrahens per uim aliquem de ecclesia, punitur pœna mortis. uers. extrahens per uim.*
12 *Extrahens pro debito matremfa. de domo, & ad carceres conducens punitur pœna mortis. uersicu. extrahens pro debito.*
Et an pro delicto possit mulier carcerari. ibid.
13 *Falsum testimonium dicens punitur pœna mortis. uers. falsum testimonium.*
14 *Famosi latrones puniuntur pœna mortis. uer. famosi.*
15 *Fures an puniantur pœna mortis. uers. fur, qui furatus.*
16 *Hæretici puniuntur pœna mortis. uers. Hæretici.*
17 *Homicida punitur pœna mortis. uers. Homicida.*
18 *Hostibus ferrum, uel arma deferens, punitur pœna mortis. uers. Hostibus.*
19 *Imaginem Christi percutiens punitur pœna mortis. uers. Imaginem.*
20 *Incendiarij puniuntur pœna mortis. uers. incendiarij.*
Et quid in comburente tugurium uel fenile, ibid.
21 *Iniuriam faciens officiali tempore syndicatus, punitur pœna mortis. uer. iniuriam faciens.*
22 *Iudex aliquem innocentem condemnans punitur pœna mortis. uers. iudex qui dedit.*
Iudex ponens aliquem indebitè ad torturam punitur pœna mortis, ibid.
23 *Leno punitur pœna mortis, uers. lenones.*
24 *Læsæ maiestatis crimen committens, punitur pœna mortis. uers. læsæ maiestatis.*
25 *Libelli famosi auctor punitur pœna mortis. uer. libelli.*
Et an ille qui legit, & statim non lacerauit ibid.
26 *Miles, qui in disciplina militari delinquit, pluribus ex causis punitur pœna mortis. uers. milites.*
27 *Monialem carnaliter cognoscens punitur poena mortis. uers. monialem.*
28 *Mulier, quæ animali bruto se subiecit, punitur poena mortis. uers. mulier quæ.*
Item mulier quæ proprio seruo se subiecit, ibid.
29 *Muros ciuitatis transcendens punitur poena mortis. ver. muros ciuitatis.*
Et an hoc locum habeat tantummodo in ciuitate Romana, ibid.
Et an hoc seruandum sit tempore pacis, ibid.
30 *Officialis publicos prouentus subtrahens punitur poena capitis. uers. Officialis.*
Et an officialis, qui durante officio multa acquisiuit, præsumatur ea acquisiuisse de bonis fisci, ibid.
31 *Plagiarius punitur poena mortis. uers. plagiarius.*
Et quid si non sit solitus talia committere, ibid.
32 *Priuatum carcerem exercens, punitur poena capitis. uers. priuatum.*
Et quid si aliquem capiat ex iusta causa, ibid.
Et an cardinalibus permissum sit tenere priuatum carcerem, ibid.
33 *Proditor punitur poena mortis, uers. proditor.*
34 *Raptores mulierum puniuntur poena mortis. uersicu. raptores.*
35 *Sacrilegi puniuntur poena mortis, uers. sacrilegi.*
36 *Seditionis auctor punitur poena mortis. uers. seditionis.*
37 *Seipsum occidere volens punitur poena mortis. uers. seipsum occidere.*
Et an occidens seipsum moriatur intestabilis, & eius bona confiscentur, ibid.
Et quid si non conscientia proprij sceleris sibi manus intulerit, ibid.
38 *Seruus, qui cum domina se carnaliter commiscuit, punitur pœna mortis, uers. seruus.*
39 *Sodomita punitur poena mortis. ver. sodomita.*
40 *Sortilegi puniuntur poena mortis. uers. sortilegi.*
41 *Transfuga punitur poena mortis. uers. transfuga.*
Et an puniatur etiam non consummato delicto. ibid.
42 *Tutor, qui propriam pupillam corrupit, punitur poena mortis, uers. tutor.*
43 *Vastatores, & incisores uinearum puniuntur poena mortis. uers. uastatores.*
44 *Venenum faciens, aut dans alicui ad occidendum, punitur poena mortis, uers. uenenum malum.*
45 *Violatores sepulchrorum, puniuntur poena mortis. uersic. violatores.*
46 *Incendium præsumitur factum culpa habitantium.*
47 *Et quando uniuersitas de incendio teneatur.*
48 *Muri ciuitatis sunt ciuium.*
49 *Tribus modis quis proditor dicitur.*
50 *Seditiosus a testimonio repellitur.*
51 *Dans uenenum proditor est.*

a
1 NVnc a uidendum est, qui sint hi casus, in quibus pro delicto pœna mortis naturalis à lege imponitur, quos quidem plenius *b* uidere poteris apud Bal. in l. data opera, nu. 14. C. qui accus. non poss. & Cali. in margar. fisci fol. 78. col. 2. & alijs fol. seq. & Guid. Pap. decis. 589. & Fab. in pra. arbi. fol. 159 & alijs sequen. usque ad fol. 325. & Iul. Ferret. in tractatibus de bello, folio 162. colum. 3. & alijs seq. Nos aliquot tantum *c* at-
c tingemus.
d *d* Abortum procurans punitur pœna capitis. l. Cice-
2 ro, ff. de pœnis, & potest poni exemplum in puella præ-
e gnante, quæ potionibus partum abegerit *e* honoris sui conseruandi causâ, ut in casu super quo consuluit Barbat.

bat. consil.23.in 2.dubio lib.2.& Dec. consil.535. Dicit autem Pract.Iodoch.cap.74.num.12.quòd mulier, quæ dolosè abortum fœtum viuentis procurauit, ex recepta consuetudine punitur putei suffocatione: sed apud nos illa pœna non est in vsu.

Sed quæro, qua pœna puniatur ille, qui percussit mulierem prægnantem, ex qua percussione illa abortum fecit. Resp. Aliqui simpliciter dicunt, quòd vbi adest dolus, debet puniri pœna vltimi supplicij. & hanc dicit esse magis communem opin. Boss.in tit.de homic.nu.6. f Tu verò dic, quòd aut partus adhuc non erat animatus: & punitur pœna extraordin. Aut verò erat animatus: & punitur pœna homicidij. Et hæc est communis opin. vt attestatur Blanc. in practic.crimin.fol.75.num.33.

3 Adulteri puniuntur pœna capitis. Dixi supra hoc eod. lib.§.Adulterium, versic.sed quæro.

4 g Ascendens cum scalis de nocte ad domum alienam, punitur pœna vltimi supplicij secundum Bald. in l. fin. circa fin. ff. de rerum diuis. atque ita seruatum fuit per proregem Neapolis in executione cuiusdam edicti. h Quæ sententia (licet Grammat. decis.36. eam defendere conetur) iudicio totius Italiæ visa fuit nimis seuera & crudelis, maximè attenta bona qualitate illius nobilis iuuenis, & i causa propter quam ascenderat, quæ fuit amor cuiusdam pulcherrimæ puellæ, qui etiam prudentes viros sæpius excæcauit: & de illa sententia mentionem etiam facit idem Gram. super constit.regni, fol.31. col.1.n.6. certè hæc opin. Bal. apud nos non seruatur, sed hæc qualitas ascendendi cum scalis aggrauat tantùmodo principale delictum, ita vt grauius puniatur, siue sit ex causa amoris, siue ex causa furandi, siue aliud maleficium committendi. Et in hoc proposito videnda est decis. Afflict.276.& Mantua consil.31.num.2.lib.2.

5 Blasphemantes puniuntur pœna mortis, Dixi supra hoc eod.lib.§.Blasphemia, vers.sed quæro.

6 k Carceratus fugiens fractis carceribus, capite punitur. Dixi supra quæst.21.versic.Tertio autem.

7 l Castrans seipsum, vel castrari faciens, punitur pœna capitis, l.4.in fin.ff.ad legem.Cor.de sicar. quod dicit esse notandum Catald.de synd.numero 86. quia aliàs vidit dubitari in ciuitate Recanati, cum quidam Sclauus sibi ipsi præputium abscidisset, & ibi refert Bald. in l. reos, numer.9.C.de accus. dicentem, quòd membra generationis sunt membra, quæ habent proprias, & distinctas operationes, imò dicuntur esse membra nobilia, & per quæ saluatur species humana: & ideo mutilans illa debet puniri tanquam inimicus naturæ.

8 Custos carcerum, carnaliter cognoscens mulierem carceratam, de consuetudine suspenditur. Dixi supra hoc eod.lib.§.fornicatio, versic.cum carcerata. Item custos carcerum si propter eius negligentiam carceratus aufugit, punitur m pœna capitis. Sed hoc intellige, vt procedat, quando ille, qui aufugit, detinebatur pro crimine capitali. Nam eo casu si fuit in nimia negligentia, vtique punitur vltimo supplicio: sed si n detinebatur pro crimine non capitali, tunc punitur iudicis arbitrio iuxta modum culpæ. Et hæc est communis opin. vt dicit Boss.in titulo de carcere, num.10. o Et hoc quidem locum habet in custode, qui est negligens in ipso actu custodiæ: sed si tantummodo fuerit in culpa in deputando substitutum, qui fuit negligens in custodia, non debet ipse custos principalis puniri pœna mortis. Et ita iudicauit curia Neap. vt refert Grammatic. voto 29. quæ hoc casu custodem tantummodo ipso p officio custodiæ priuauit, de quo etiam mentionem facit Boer. decisione 216.& sequentib.& Boerium & seipsum refert idem Gramm. super constit.regni, fol.45.colum.1. Et pro defensione custodis imputati de fuga carceratorum, videnda sunt ea, quæ scribit Bald. consil.32.lib.3. & Ioann.de Amicis consil.28.

9 Diuidentes prædam cum aggressoribus viarum, sunt comburendi. l.si quis barbaris, vbi Bartol. C.de re milit. lib.12. quem text. dicit Paris Put.de synd. fol.250. nu.8. esse singularem contra Agozinos, seu Bancellus, qui solent de nocte sumere secum fures, & cum illis diuidunt furta, subdês, quòd propter hoc quidam Agozinos, qui diuidebat prædam cum furibus, fuit Neap. suspensus.

10 q Eximens de manib. iustitiæ condemnatum ad mortem, vel confessum, siue conuictum de aliquo crimine, punitur pœna capitis. l.cuiuscunque.ff.ad l.Iul. maiest. Et hanc dicit esse frequentiori Doctorum calculo receptam sententiam Placa lib.1.delict.capitulo 38. nu. 7. r Et refert Carauita super ritu 160.num.2.in fin. quòd in ciuitate Neapoli quatuor, qui exemerant è manibus familiæ quendam nobilem, qui propter debita ducebatur ad carceres, fuerunt iussu Viceregis statim suspensi, & in frusta scissi. Et apud nos quidam Baptista Zacagnus, qui quendam è manibus familiæ prætoris Mediolani exemerat, fuit laqueo suspensus, 11. Febr. 1552. P. N. Et alij quatuor, qui exemerant quosdam fraudatores cum inuentione è manibus capitanei Glareæ Abduæ, pariter fuerunt furcis suspensi, 28. Ianuarij 1554. P. N. Vide quæ dixi in hoc proposito supra qu. 20. versic. eximens autem, & alijs sequent.

11 Extrahens aliquem per vim de ecclesia punitur pœna mortis, veluti reus læsæ Maiestatis. l. fideli. C. de ijs qui ad eccles.confug. Quod intellige secundum ea, quæ dixi s supra, quæst.30.

12 Extrahens pro debito matremfam. ex propria domo, eamque ad carcerem ducens, punitur pœna capitis. l.1.C.de off.diuer.iudic. An autem pro crimine possit mulier honesta carcerari, dixi supra quæst.28. versic. quæro igitur.

13 t Falsum testimonium dicens, per quod aliquis condemnatur ad mortem, punitur pœna mortis, Dixi supra hoc eod.lib.§.Falsum, versic. Testis, qui falsum.

14 Famosi latrones, & grassatores viarum furca suspendi debent. Dixi supra hoc eodem lib.§.Furtum, versicul. scias tamen.

15 Fur, qui furatus est rem, quæ sit valoris vltra quinque solidos, punitur pœna mortis. Vide quæ dixi supra, hoc eod.lib.§.Furtum, versic.Sed quæro, & seq.

16 Hæretici puniuntur pœna mortis. Dixi supra hoc eodem lib.§.Hæresis, versic.sed quæro.

17 Homicida punitur pœna mortis. Dixi supra hoc eod. lib.§.homicidium, uersic.sed quæro.

18 Hostibus ferrum vendens, vel frumētum, vel sal, &c. vel alia merces, punitur pœna capitis, l.1.& 2.C. quæ res expor.non poss.& excommunicationis pœnam incurrit. c. ita quorundam, de Iudæis. Vide quæ dixi infra q.77. versic. u Christiani deferentes.

19 x Imaginem Christi, aut sanctorum percutiens, frangens, aut vulnerans y punitur pœna mortis, secundum Ang. in l.ex senatusconsulto. ff.ad l. Corn. de sicar. & in sua disputatione incip. in refulgenti delitiarum, & ita obseruatum fuisse per curiam Burdegalen. refert Boer.decis.301. post numer.18. vbi attestatur quendam pro hoc crimine fuisse condēnatum, vt prius amputaretur ei manus deinde caput. Refert etiam Marcus decision.509. in fi. quòd quidam iudex in loco Pertusii qui proiecerat lapidem contra imaginem beatissimæ Virginis, multasq; contumelias in eam protulerat, fuit viuus excoriatus. Dicit tamen Ang.in d.l.ex senatusconsulto, quòd aliàs cum iste casus contigisset, fuit delinquenti solummodo manus amputata, quem refert Afflic. super tertia parte constit.Regni, rubr.54.num.9.

20 z Incendiarij, qui ob inimicitias aut prædam intra oppidum incendium committunt, puniuntur pœna mortis. d.l.capitalium.§.incendiarij.ff.de pœnis.

Item illi, qui comburunt ædes, vel aceruum frumen-

ti positum iuxta ædes, l. qui ædes, ff. de incend. ruina
naufr. vt in incendio capsinę, super quo consuluit Nat-
ta consil. 42. & seq. Et proximis annis fuerunt Cræmo-
næ suspensi iussu senatus duo fratres, qui quasdam ædes
in quodam oppido combusserunt. Si quis verò non æ-
des, sed tugurium combureret, non esset pœna mortis
afficiendus. & ita senatus quendam Pasqualem Cur-
tarellum, qui de incendio cuiusdam tugurij conuictus
fuerat, condemnauit tantum ad triremes per biennium,
2. Augu. 1559. P.N. Fuit tamen pro incendio posito in
fęnili vltimo supplicio affectus Paulus de Molo, 28. No
aa uembr. 1561. P. N. *aa* Hęc autem pęna statuta contra
incendiarios locum habet, quando data opera com-
missum est incendium: secus autem si culpa vel casu,
& in facti contingentia quidam Donatus Birteta, qui
incensis stipulis permiserat ignem vagari, quo frumen-
tum ipsius proprium, & alienum combustum fuerat,
habita à parte remissione, fuit absolutus, 27. Septemb.
1552. P.N.

21 *bb* Iniuriam faciens officiali tempore eius syndicatus,
bb debet puniri pęna capitis, vt dicit glos. in §. illud, in ver-
bo, Mortis, in authen. vt iudices sine quoquo suffragio.
Sed hoc intellige, nisi ipse officialis prius iniuriā illi fe-
cisset: & ita se practicasse attestatur Paris Put. de synd.
fol. 137. post num. 3. in quodam officiali, qui iniuriaba-
tur querelantibus. Quod nota.

22 Iudex qui dedit operam, vt accusatus vel inquisitus
aliquid falsò consiteretur, per quod innocens postea
damnaretur ad mortem, punitur pęna capitis, ut dixi in
cc d. §. Homicidium, vers. item iudex. *cc* Item iudex, qui
per pecuniam, vel iracundiam aliquem innocentem ad
mortem condemnauit, punitur pęna capitis, ut dixi in
d. §. vers. item iudex. Præterea iudex ponens aliquem in-
debitè ad torturam punitur pęna capitis, ut dixi supra,
q. 64. uers. antequam tamen.

23 *dd* Lenones, & lenæ puniuntur pęna mortis, ut est tex.
dd in auth. de leno. §. præconizamus, col. 3, sed de consue-
tudine non puniuntur pęna mortis, sed tantummodo
ee *ee* flagellantur cum mitra, ut dicit Nunius de los corre
gidores, fol. 204. nu. 15. uel afficiuntur aliqua alia pęna
arbitrio iudicis. & ita esse consuetudinem attestatur pra
cti. Iodo. cap. 89. num. 42. Ita etiam in regno Hispanię so
lere practicari dicit Anton. Gomes super l. 80. Tauri, nu.
73. licet subdat, quod est pęna irridenda pro tam nefando
crimine, & quòd deberent puniri pęna mortis.

24 Læsæ maiestatis crimen committens, punitur pęna
mortis, ut dixi sup. hoc e. li. §. Læsæ Mai. uers. sed quæro.

25 *ff* Libelli famosi auctor, qui fabricatus sit de alio ad
eius infamiam contra ueritatem, punitur pœna capitis.
l. unica. C. de famo. libel. & dicit Angel. in l. lex Corne-
lia, §. si quis liberum, nu. 3. ff. de iniur. se hoc uidisse de fa
cto in quodam, qui posuerat quandam scripturam infa-
gg matoriam super altari palatij priorum *gg* non descri-
pto nomine alicuius. Dicit tamen idem Ang. in d. l. uni-
ca. C. de famo. lib. quòd licet ille, qui posuerat talem ce-
dulam, debuisset decapitari, tamen indulta sibi fuit pœ-
na capitis, & conuersa in pœnam duorum mille ducato
hh rum. *hh* Quinimò dicit Paris Put. de syndic. fol. 273. nu
me. 6. quod illi qui ad infamiā Potestatis pingunt mēbra ui-
rilia, uel uuluas muliebres super ianua eorum cameræ,
uel porta palatij, sunt maxima pœna digni; subdens, quod
in facti contingentia consuluit, quod quidam, qui pinxerat
quandam honestam mulierem eius amasiam (quæ sibi
consentire nolebat) nudam cum certo uituperio, & il-
lam picturam ad eius ignominiam affixerat in locis pu-
blicis, quòd esset ad triremes transmittendus; quia (se-
cundum eum) talis pictura erat libellus infamatorius.
ii Ego autem in practica *ii* nunquam uidi seruari, ut pro-
pter libellum famosum aliquis ultimo supplicio affice-
retur, sed semper uidi imponi pœnam extraordina-
riam, puta fustigationis, ictuum funis: & ad summum
pęnam triremium. Et præteritis annis quidam proxene-
ta, qui tres libros materna lingua composuerat, in qui-
bus de multis etiam in magistratu constitutis obloque-
batur, licet eos non publicasset, fuit iussu senatus alliga
tus catenæ infami, & libri publicè combusti. Adde quod
non solum ipse auctor & fabricator huiusmodi famosi
libelli est capite puniendus, sed etiam ille, qui legit, &
statim non lacerauit, eadem pęna afficiendus est. Et ita
communi consensu tenent Doct. vt ait Placa lib. 1. deli-
ctorum, c. 3. post num. 2.

Medicus malum medicamen scienter adhibens, ut
infirmus moriatur, punitur pęna mortis. Dixi supra,
hoc eod. lib. §. Homicidium, vers. Item medicus.

26 Milites multis ex causis capite puniuntur, quas per
te videre potes in l. desertores, & alijs pluribus legibus
illius tituli, ff. de re militari. potes etiam videre apud
Iulium Ferret. in tract. de bello. folio 148. & sequen. &
apud illustr. Doctorem, & compatrem meum Petrum
Bellum de re militari, in 8. parte.

27 Monialem carnaliter cognoscens, vel etiam atten-
tans, vt rapiat, & carnaliter cognoscat, vel cum ea de fa
cto matrimonium contrahens, punitur pœna mortis, l.
si quis non dicam rapere, C. de episc. & cler. Dixi supra
hoc lib. §. Fornicatio. vers. Cum moniali.

28 Mulier, quæ proprio seruo se supponit, punitur pœ-
na mortis. Dixi supra hoc eo. lib. §. Fornicatio, versic. mu-
lieris etiam. Item mulier quæ animali bruto se subiecit,
punitur pœna mortis, vt dixi in eod. §. Fornicatio, versi.
Cum animali.

29 *kk* Muros ciuitatis rumpens, vel transcendens puni-
kk tur pęna capitis, l. fin. ff. de rerum diui. Scias tamen, quod
illa lex intelligenda est, vt procedat tantummodo in
transcendente muros vrbis Romanę: in muris aliarum
ciuitatum est pœna arbitraria. Ita dixit Barto. in d. l. fin.
nu. 2. & ita distinguendum esse secundum Doct. affir-
mat Roland. consil. 84. num. 25. lib. 2. Hanc etiam opin.
seruari de consuetudine attestatur Alexand. de Neuo
cons. 94. num. 1. quod est duplicatum, inter consil. crimi-
nalia diuersorum consi. 91. lib. 1. Et ita in facti contin-
gentia iudicatum fuit in curia Burdegal. vt refert Boer.
decis. 232. Dicit tamen Alber. in d. l. fin. numer. 1. quòd
vidit hunc casum in facto & in ciuitate Bergomi, tem-
pore regiminis D. Gul. de Castro Bacco, qui ipso re-
clamante quendam, qui muros ciuitatis transcende-
ll rat, fecit decapitari *ll* Apud nos semper vidi seruari
opin. Bart. vt scilicet non imponatur pęna capitis, sed
alia extraordinaria: & ita in facti contingentia iussus
fuit fustigari quidam Franciscus Cartarius, qui fossam
ciuitatis transiuerat, vltimo Februa. 1551. P.N. Et alius
quidam Stephanus de Nignano, qui transgressus fue-
rat fossas oppidi Serraualis, iussus fuit in contumaciam
mm condemnari in tribus ictibus funis *mm* vel viginti au
nn reis, 20. Martij 1556. P.N. *nn* Et ita omnino seruandum
esset præsertim si esset tempus pacis, & ille transcendis-
set muros non animo eos violandi, sed aliqua ex causa,
puta, vt effugeret è manibus satellitum, vel huiusmodi.
oo Et *oo* quòd hęc pœna solummodo locum habeat tempo
re belli, non autem tempore pacis, fuit in facti contin-
gentia Capuæ iudicatum, vt refert Andr. de Iser. const.
regni. relatus & ipse per Grammat. super eiusdem con-
stit. fol. 31. col. 1. post nu. 6.

30 *pp* Officialis, qui publicos prouentus subtrahit, puni-
pp tur pœna capitis, §. item lex Iulia peculatus, Instit. de
qq publ. iud. *qq* Sed hic incidenter quæro, nunquid officia
lis, qui multa acquisiuit in officio, præsumatur ea de
bonis fisci acquisiuisse, nisi doceat se ea aliunde acqui-
siuisse. Resp. Gl. in l. defensionis facultas, in gloss. fin. C.
de iure fisci, lib. 10. videtur tenuisse quod sic: Sed certè in
contrarium est communis opin. vt attestatur Dec. cons.
6. nu. 2.

6.num.2. Et dicit Bald. in c.1. in vltimis verbis, de clerico, qui inuesti. facit. in vsib. feud. quòd illa glos. per multos, damnatur, & non seruatur de consuetudine, quem refert Bertran. consil. 115. numer. 7. lib. 2. in 2. parte, vbi etiam post numer. 31. dicit quòd illa glos. reprehenditur per Doctor. Illum etiam refert idem Bertran. consil. 151. n. 6. lib. 6. subdens, quòd secundum communem opi. illa gloss. reprehenditur. Et ideo teneas, quòd imò officialis præsumitur in dubio licitè acquisiuisse, nec præsumitur aliquid habere de bonis fisci, nisi id liquidò probetur.

31 rr Plagiarius, qui pueros vel seruos furatur, pœna capitis punitur. l. quoniam, & l. fin. C. ad l. Flauiam de plagia. Sunt tamen intelligendæ illæ leges, vt procedant in eo, qui solitus est talia committere; ille enim vtique puniendus est pœna mortis: secus autem si non sit consuetus. nam eo casu est distinguẽdum; quod, Aut habuit animum celandi; & adhuc punitur vltimo supplicio; Aut vero non habuit animum celandi: & est mitius puniendus. Et hæc opin. communiter tenetur, vt dicit Bar. in l. penult. in princip. ff. ad l. Flau. de plag. quem refert Anan. in cap. 1. post numer. 4. de furtis.

32 ss Priuatum carcerem exercens punitur pœna capitis, vt est text. in l. 1. C. de priuatis carcer. Et aduerte, quia ille, qui capit aliquem, & detinet ex iniusta causa, punitur pœna priuati carceris, etiamsi illum detineat minori spatio viginti horarum. Ille verò, qui alium capit ex iusta causa, potest illum detinere spatio viginti horarum, & ipsum captum iudici præsentare. & ita concludunt omnes Doctor. vt dicit Cauens. super 56. ritu magnæ curiæ, num. 2. Scias autem, quòd dispositio illius legis tt non habet locum in Cardinalibus sanctæ Romanæ ecclesiæ; nam hodie quilibet Cardinalis habet priuatum carcerem ad puniendos domesticos, & familiares suos, & ita vsum obtinuisse attestatur Manfred. in tractat. de Cardinal. capit. 8. 19. priuileg. Memini ego de hoc crimine processum fuisse Contra D. Ioann. Stephanum Ritium, qui furem in domo captum per septem dies domi detinuerat: sed comperto quòd statim dederat notitiam officialibus, fuit absolutus, 23. Martij 1560. Credo uu etiam, quod in practica reus priuati carceris non afficeretur vltimo supplicio, sed mitius puniretur; prout in facti contingentia seruauit parlamentum Burdegalense, quod condemnauit in pœnam pecuniariam tantum quendam dominum, qui famulum suum diu in priuato carcere retinuerat, vt refert Papo lib. 23. titul. 1. arresto primo.

33 xx Proditor punitur pœna capitis, tanquam reus læsæ Maiest. vt colligitur ex text. in l. fallaciter, vbi gloss. in verb. Prodita, C. de abolitio.

34 Raptores mulierum puniuntur pœna mortis. l. vnica, C. de raptu virg. Dixi sup. hoc eod. lib. §. raptus, versic. Sed quæro.

35 Sacrilegi puniuntur pœna capitis. Vide quę dixi supra hoc eod. libro §. Sacrilegium, versiculo Sed quæro.

36 Seditionis yy auctor punitur pœna mortis, vt est text. in l. 3. §. Item si quis auctor. de sicar. & etiam seditionem populo concitans contra principem, vel rempub. l. 1. C. de sedition. Et licet ille text. expressè non imponat pœnam mortis, sed tantum dicat, quòd mulctam grauissimam sustinebit, tamen glos. ibi in verbo, Grauissimam, in prima opin. interpretatur, id est, mortem: & illam opin. dicit esse approbatam in practica Salyc. in d. l. 1. post numer. 1. Quod tamen intelligendum est, quando tractatus præcessit ipsum tumultum, seu seditionem: secus autem si accidentaliter euenerit aliquis tumultus, vel seditio in populo, citra animum turbandi quietè populi. Nam eo casu mitius essent puniendi, vt in facti contingentia consuluit Ias. cons. 167. lib. 4. & Dec. cons. 256. & iudicauit consilium Neap. teste Grammatic. voto 19.

zz Seipsum zz occidere volens, punitur pœna capitis. l. si

37 quis aliquid. §. 1. ff. de pœn. A Et ideo licet talis volens seipsum occidere fuerit impeditus ne id faceret, punitur tamen perinde ac si delictum consumasset. Et hæc est frequentiori Doctor. calculo recepta opin. vt dicit Placa lib. 1. delictorum, capitulo 23. numero 18. Nihilominus stante generali consuetudine, quòd conatus non puniatur nisi sequatur effectus, vt dixi infra quæstion. 92. fortè cõtrarium esset dicendum in practica, prout etiam se in facti contingentia consuluisse attestatur Carer. in pract. crim. fol. 250. num. 127. in quodam se suspendere volente, qui tamen concursu hominum viuus euasit. B Occidens autem seipsum moritur intestabilis, quia scilicet rumpitur & annullatur omne testamentum prius ab eo factum. Et est communis opin. vt dicit Guhelm. de Benedict. in 2. parte, capit. Raynutius, verb. mortuo testatore, num. 48. Regulariter tamen eius bona non confiscantur. Et ita tenent omnes communiter, vt ait Bertran. consil. 134. numer. 2. lib. 3. in 1. parte. Sed hæc omnia procedunt in ijs, qui conscientia proprij sceleris manus sibi inferunt. C Ceterum, si qui tædio vitæ, doloris impatientia, furore, morbo, pudore mori, manus in se inferunt, non puniuntur pœna corporali, nec confiscatione bonorum, neque eorum testamenta irritantur. Et in hoc omnes conueniunt, vt dicit Igneus in l. 1. §. si mariti, numero 17. ff. ad Syll. Et ideo si quis D se in puteum præcipitauerit, & mortuus fuerit, non debent eius bona confiscari, nisi appareat quòd id fecit conscientia criminis, prout in casu, in quo consuluit Decian. consilio 438. & Paris. consil. 155. lib. 4. & Cor. consil. 195. libro 2. Et licet Pract. Iodoch. cap. 88. num. 6. dicat quod secundum consuetudinem, quisquis seipsum interficit ex quacunque occasione, & causa hoc euenerit, furcis suspenditur, & bona eius omnia confiscantur: E id tamen apud nos non seruatur. Dicit etiam ibid. num. 8. quòd ex more & consuetudine cautum est, quòd nemo huiusmodi corpus damnatum, & suspensum manibus attrectet & auferat nisi ex iudicis mandato, & permissu. Item nu. 9. dicit pariter consuetudine obseruatum esse, vt quoties hoc scelus in domo commissum est, cadauer ipsum funibus à domo ipsa extrahatur, non per ostium, sed per foramen factum sub limine domus: quæ tamen omnia apud nos non seruantur.

38 Seruus, qui cum domina carnaliter se commiscuerit, punitur pœna mortis. Vide quæ dixi supra, hoc eo. lib. §. Fornicatio, vers. Cum domina.

39 Sodomitæ puniuntur pœna mortis, vt dixi supra hoc eod. lib. §. Sodomia, vers. Sed quæro.

40 F Sortilegi, & malefici puniuntur pœna mortis, vt est text. in l. 3. C. de malefic. Sed hoc de consuetudine non seruatur, vt dixi supra hoc eod. lib. §. Hæresis. versic. successiue quæro.

41 G Transfuga punitur pœna mortis. l. si quis aliquid ex metallo. §. transfugæ. ff. de pœnis. Quod intellige vt procedat quando illud dolose fecit: alias autem mitius esset puniendus, vt in casu in quo consuluit Gramvoto 10. Scias autem quòd in hoc delicto de iure communi punitur conatus, etiamsi non sit consummatus effectus: nam (secundum aliquos) liber homo si fuerit inuentus fugere ad hostes, punitur pœna mortis. Et hanc esse communem opin. attestatur Bolenc. in repet. l. capitalium, §. famosos, numer. 82. ff. de pœn. Seruus tamen, qui inuentus est fugere ad hostes, non punitur vltimo supplicio, sed pede tantum debilitatur, vel in metallum damnatur, vt videtur text. in l. si fugitiui, C. de seruit. fugit. quod est mirabile, vt scilicet detur casus, in quo in pari delicto mitius puniatur seruus, quàm liber homo. Sed certè quicquid dicat Bolenc. hæc opin. non est vera, neque communiter tenetur, vt attestatur Cap. in d. l. si fugitiui, post numer. 4.

42 Tutor, qui corrumpit puellam, cuius est tutor, puni-

tur pœna capitis, vt dixi supra hoc eodem lib. §. Fornicatio, vers. cum pupilla.

43 H Vastatores, & incisores vinearum, & arborum, puniuntur pœna mortis, vt latrones, vt est text. in l. 2. & ibi glos. vnica. ff. arborum fur. cæsarum. Hæc tamen pœna apud nos non seruatur, sed Senatus illos condemnat I poena extraordinaria, non modo quando sunt in carceribus detenti, sed etiam quando sunt contumaces: & in specie iussit quosdam condemnari in contumaciam pro incisione vitium in tribus ictibus funis, & in damnis versus partem, vltimo Iulij 1557. P.N. Et aliàs etiam quidam Bartholomæus Massimus, qui vites incideret, fuit iussus fustigari, vltimo Aprilis 1547. Et quidam Franciscus Passallus in contumaciam condemnatus fuit ad triremes per quinquennium, 6. Septemb. 1554. A.C.

44 K Venenum malum scienter faciens, aut dans ad aliquem occidendum, punitur pœna capitis, de quo dixi in d. §. homicidium, versic. punitur etiam.

45 L Violator sepulcrorum, ex illis extrahens armata manu cadauera, vel ossa mortuorum, punitur pœna capitis, l. 3. §. aduersus. ff. de sep. viol. Sed hoc crimen, propter multa cœmeteria constructa apud ecclesias, iam in desuetudinem abijt: & illa rubrica parum in vsu est, vt ait Berbe. in viatorio, in rubr. de sep. viol. & Practic. Iodoch. capitulo 109. in fin. Vidi tamen ego ingentem processum factum Cremonæ super hoc crimine, & fuit quidam Galeacius Ferrarius condemnatus in vno ictu funis & aureis decem: pro qua condemnatione obtinuit gratiã 27. Septemb. 1561. P.N.

ADDITIONES.

a *Nunc videndum.* Vide Farin. vol. 1. quæst. crim. q. 20. & sequent. *Ber. Ros.*

b *Videre poteris.* Farin. tit. de delict. & pœnis q. 20. 1. vol. numero 1. *Ber. Ros.*

c *Attingemus.* Vt facit Plaza sua epitome delict. c. 10. num. 25. per totum. *Ber. Ros.*

d *Abortum procurans.* Adde abortioni causam præstans, quando, & qua pœna puniatur per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. c. 257. & Pract. Carerr. pag. 223. num. 107. *Giach.*

d *Abortum.* Farin. q. 97. casu 8. num. 150. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

e *Honoris sui.* Farin. vol. 5. suę prax. q. 122. part. 5. nu. 61. & part. 6. nu. 131. & quęst. 161. vol. 1. num. 104. ibi. & poculo amatorio *Ber. Ros.*

f *Tu vero dic.* Farin. d. par. 6. num. 149. & seq. Farin. d. part. 6. num. 137. *Ber. Ros.*

g *Ascendens cum scalis.* De pœna autem apponendi scalas ad fenestras, vel ad domum alienam ibi intrandi causa, vi. per Ang. de Aret. in §. sanctæ quoque res, sub num. 4. Instit. de rer. diuis. *Giach.* Vide eundem Baiard.

h *Quæ sententia.* Farin. d. q. 20. num. 145. *Ber. Ros.*

i *Causa propter quam ascenderat.* Amor itaq; crudelis punitur, vt hic; & de mulierum amore supra in §. fornicatio vers. mulieris etiam; De scalis autem, prout hic, vide supra q. 60. vers. est & amor. Adde Menoch. tract. de arb. iud. cas. 328. lib. 2. cent. 4. infra q. 92. vers. 1. ad fin. supra q. 8. versic. sed nunquid. Hæc tamen pœna portantis scalas ad fenestras, minus seuere castigata fuit, eo quia actus non cõsumatus licet atrox imo atrocissimus, & pœna affectus, solet ex potestate legis Iudici cõcessa minui, vt in casu scalę sic exportatę cõcludit Ioseph Fontanella inter consilia crim. diuers. cons. 97. p. 1. per dec. Afflict. factã ad instantiã Regis Federici 276. n. 8. vbi uide. *Dr.*

k *Carceratus fugiens.* Quo autem procedatur cõtra carceratũ post fugam, sup. q. 61. vers. Sed hæc quidem ola. *Drog.* Vide eundem Baiard.

l *Castrans se ipsum.* Farin. in sup. allegata quæst. 20. nu. 157. vol. 1. & quæst. 128. p. 1. n. 32. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

m *Pœna capitis.* Adde, & vi. per Iacob. Menoch. de arbit. Iud. li. 2. cent. 3. cas. 302. & ibi quando excusetur. *Giach.*

n *Sed si detinebatur.* Farin. in tit. de carceribus vol. 1. q. 31. hic allegata vbi latissime. *Ber. Ros.*

n *Detinebatur pro crimine capitali.* Adde quod eximẽs de carcere aliàs tenetur ad debitum, pro quo detinebatur exemptus; Marsil. Rub. de fideiuss. n. 16. Ias. in §. Pœnales n. 114. Instit. de act. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 301. n. 23. Item dicitur turbare Iurisdictionem Iudicis, Et ideo tenetur, Alex. cons. 35. vol. 2. referente Capyc. deci. 137. sub n. 8. Ad hoc tamen, cum sic eximens teneatur tali lege cuiuscunque, ff. ad l. Iul. Maiest. oportet, quòd exemptus iam sit confessus, vel aliàs condemnatus, Alex. cons. 13. n. 9. in fi. vol. 6. *Drog.* Vide eun. Baiar.

o *Officio custodiæ priuauit.* Et ideo, cum hæc pœna priuationis locũ habuerit non potuit amplius alia pœna puniri; suprà q. 57. vers. Dictum est in principio; Aduerte tamen, quod magnum est periculum Comentariensis, id est Custodis Carcerum, cùm ipse teneatur dolo carcere, cùm aufugerit carceratus: est dictum notabile Felini in cap. si autem, in 4. fall. col. 1. de rescript. Boss. Titulo de denunc. sub num. 12. *Drog.*

p *Et hoc quidem locum habet.* Vide Baiard.

q *Eximens de manibus iustitiæ.* Vide de materia hac Decian. tract. crim. to. 2. lib. 7. c. 11. & Farin. uol. 1. quæst. crim. q. 35. & etiam Farin. q. 30. *Ber. Ros.*

r *Et refert Caranita.* Vide Baiard.

s *Supra quæst.* 30. Farin. q. crim. 28. n. 1. *Ber. Ros.*

t *Falsum testimonium dicens.* Vide Baiard.

u *Vers. Christiani deferentes.* Adde hanc esse pœnam, de qua legitur Romæ Die Iouis Sancti, in Platea Sancti Petri, & est bulla in Cena Dom. Vide Capyc. decis. 150. *D.*

x *Imaginem Christi.* Et quidem Venetijs quidam, qui blasphemando Crucifixum in ecclesia Diui Marci perforauerat, a quo exiuit sanguis, vt videri potest in dicta ecclesia fuit laqueo suspensus, similiterq; tres hostiæ, quæ venerantur in Ciuitate Bruxellæ regionis Flandriæ, seu Barbantiæ emiserunt sanguinem, quas & vidi, & pluries adoraui. *Drog.*

x *Imaginem Christi.* Adde etiam imagines Saluatoris Nostri, vel sanctorum fœdans, & spurcans, vel feriens qua pœna puniatur per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 376. *Giach.* Vide eundem Baiard.

y *Punitur pœna mortis.* Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 6. n. 9. & 5. & c. 2. n. 15. & 19. *Ber. Ros.*

z *Incendiarij.* Adde sup. q. 24. ver. scias tamen in fine, & ibi de Incendiarijs casus singularis; in contingentia tamen facti distingue, vt per Melchionem de Faccinis inter Cons. criminalia diuers. cons. 81. n. 2. part. 1. *Drog.*

z *Incendiarij.* Incendium, cuius culpa, & facto commissum credatur, qua pœna iure Cæsareo feriendus sit incendiarius ob leuem & latam culpam, & quasi cum dolo incendium immisit, quid de iure canonico, & pœnitentiali, plene & luculenter explanatum vide per Menoch. de arbitr. iudic. libro 2. centur. 4. casu 390. Et

46 quod incendium † præsumatur factum culpa habitantium, nisi casus fortuitus probetur, habetur per Rolan. consil. 93. numero 2. & 3. libro 2. Et adeò vera est conclusio prædicta, quod nedum ipsi inhabitantes tenentur de culpa sua, verum etiam familiarum, & pedissequarum, per eundem ibi numero 45. sed aduerte, quod opus est quod locator probet determinatam personam, quæ incendium commiserit, alias succumbere debet, cum non præsumatur culpa determinatæ personæ, per eundem ibidem num. 9. cum seq. Item si vis defendere conductum de incendio domus, in qua habitabat, aduerte quod probare debes ignem principium habuisse in loco, vbi de facili ignis esse non debebat quia hoc modo probatur culpa in habitantium non fuisse ibidem numero

21. Vni-

47 21. Vniuersitas, vt de incendio † commisso teneatur aduerte, quòd non sufficit probare, quòd omnes fuerint ad delinquendum, sed oportet probare communicato consilio incendium commissum fuisse, & sic deliberatiuum cōsilium committendi incendiū illud præcessisse. Et sufficeret ratificatio, quæ qualiter probetur, itē qualiter vniuersitas citetur, vide de omnibus per Boss. titu. Banni. qui pos. col. 1.

z *Incendiarij.* Bal. quęs. 145. & 149. lib. 2. item cons. 174. eod. & cons. 403. lib. 1. Boss. tit. de incendiarijs Thesaur. decis. 24. Vulpel. consil. 150. Farin. plene q. 110. vol. 4. c. 1. 2. nu. 41. c. 3. n. 111. & quid in comburente tuguriū fenile, vel aceruum frumenti, & quid si ex domo vicini Bald. consil. 491. libro quarto, & 122. eodem de tugurio, seu capanna. Farin. vbi supra capit. 3. numero 158. *Ber. Ros.*

aa *Hac autem pœna.* Vide Baiard.

bb *Iniuriam faciens.* Farin. q. 505. inspect. nu. 4. 200. volum. 4. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

cc *Item Iudex.* Vide Baiardum.

dd *Lenones, & lenæ.* Farin. vol. 5. suæ prax. quæst. 144. & §. pœna lenocinij & §. lenones, nume. 16. & §. domum accommodans, n. 42. §. parentes num. 52. & §. maritus, num. 69. & §. retentio, num. 81. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

ee *Flagellantur cum mitra.* Adde inf. q. 80. vers. mitræ. *D.*

ff *Libelli famosi auctor.* Vide tamen ipsum Farin. in ti. de iudiciis vol. 2. q. 42. nu. 11. 12. & 13. *Ber. Ros.*

gg *Non descripto nomine alicuius.* Far. vbi sup. n. 473. *B. R.*

hh *Quinimmo.* Bertaz. cons. 237. nu. 3. vol. 1. Far. q. 503. num. 469. 477. & seqq. *Ber. Ros.*

ii *Nunquam vidi seruari.* Contrarium tamen vidi Romæ seruatum in personam literatissimi uiri Nicolai Franchi tempore Pij V. Pont. Maximi; an autem si quis imputetur de famoso libello & contra accusatum procedatur propter comparationem literarum tantum, an sola talis comparatio faciat indicium ad torturam? Vide Crau. de antiq. temp. p. 1. vers. quæritur ēt n. 72. ad fin. *Drog.*

kk *Muros ciuitatis.* Adde illud Lucani Pharsaliæ lib. 1.
Hac longè exempla petamus.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.
Et hic adde, quod voluit Dec. in l. non vult hæres, nu. 4. cum sequen. ad fin. ff. de reg. iur. an autem Terralia, si-

48 ue menia † sint principis, vel ciuium, dic quòd sunt ciuium licet quo ad pœnam transeuntium, vel ad corū alienationem pertineant Principi, Capyc. decis. 27. nu. 43. ad med. Ciues tamen terralia, & muralia, portasq; suis impensis reparant in Castro lauro, Domini autem tpales fructus ex illis habent, licet non de iure. *Drog.*

kk *Muros ciuitatis rumpens.* Decian. in tract. cri. tom. 2. lib. 7. c. 36. Farin. d. titu. de pęn. quæst. 20. nu. 146. vsque ad 153. *Ber. Ros.*

ll *Apud nos semper vidi.* Vulpell. de his omnibus resp. 80. *Ber. Ros.*

mm *Vel viginti aureis.* Vide Baiard.

nn *Et ita omnino seruandum esset.* Vide Baiard.

oo *Et quod hæc pœna solummodo.* Vide Baiard.

pp *Officialis.* Bald. cons. 297. lib. 1. B. *R.*

pp *Officialis, qui Publicos prouentus subtrahit.* Adde Boer. super consuetud. Bitur. n. 11. folio mihi 21. *Drog.*
Vide eundem Baiardum.

qq *Sed hic incidenter.* Vide Baiard.

rr *Plagiarius.* Aduerte, quòd si quis agat contra aliquē tanquam plagiarium, quod agentis seruum subtraxerit, vel corrupterit, & reus accusatus dicat seruum esse ipsius accusati, prius cognoscendum est de dominio serui, quam de crimine plagij, quia causa domini est præiudicialis ad causam plagij criminis, quod cessat in re propria. l. præses, C. ad legem Iuliam de Plagiarijs, & tradit in proposito Crau. consil. 280. col. 2. vide ibi multa similia. Item plagium quando committi dicatur, vide per Angel. de Aret. in §. est, & inter publica, nume. 3. Instit. de public. iudic. qui numero præcedenti posuit differentiam inter plagiarium, & furem, & quomodo vnus ab altero cognoscatur. *Giach.*

rr *Plagiarius.* Boss. tit. de plagiar. Vigell. M. I. R. lib. 1. cap. 13. de plagiar. reg. 1. & 2. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

ss *Priuatum carcerem exercens.* Quidā scholaris rapuit meretricem, & illam retinuit clausam in aliquo loco libidinis causa, nunquid teneatur de priuato carcere? quòd non sed, quod puniatur extraordinem, & posset vsque ad mortem arbitrari, vide practicam Carer. fol. 453. col. 2. *Giach.*

ss *Priuatum carcerem exercens.* Boss. tit. de carcere vigell. M. I. R. Decian. tract. crim. tomo 2. libro septimo, cap. 10. & Farin. tit. de carcer. & carceratis, quæstio. 27. num. 8. 9. 10. & sequent. volum. primo cum numer. sequent. *Ber. Ros.*

tt *Non habet locum in Cardinalibus.* Adde de Cardinalibus in proposito supra quæstione 35. vers. excipiuntur, tamen; priuatus tamen per viginti horas potest aliquem retinere in carcere Ias. in §. superest num. 70. Institu. de act. vidi tamen etiam reū alias à rusticis in stabulo quodam clausum, ibidem teneri, & custodiri per tres dies, donec superuenit Iustitia, quæ illum ad carceres terræ nostræ adduxit, estque decapitatus Illustrissimo & Excellentissimo Domino Sfortia Pallauicino, tunc Dominō, & approbante. Item adde quòd consuetudo de præterito excusat etiam a pœna priuati carceris. Alex. consil. 8. nu. 6. vol. 6. Item limita in patrem filium carcerante; nam talis pater non incidit propterea in pœnam priuati carceris Alc. tract. de præsumpt. regula prima, præsumpt. 3. & adeo verum est carcerem priuatum haberi non posse, vt hoc etiam locum habeat in bestijs in damno repertis, quia retineri non possunt nisi ad hunc finē tantum, vt compareat Dominus ad repetendas bestias, vt sic tenuit Alciat. dicto tract. de præsump. regula secunda, præsumptio. 50. num. 3. Capyc. decis. 45. num. primo: quinimo in aliquibus locis retinens bestias vltra statutum tempus tenetur de furto vt est statutum Riparoli in crim. rubr. 243. *Drog.*

uu *Credo etiam.* Vide Baiard.

xx *Proditor.* Hic scias, quod veneno occidens dicitur proditorie occidere, vt per Mars. in si. rub. ff. de sica. quē refert, atque sequitur prac. Carer. pag. mihi 22. n. 99. *Gia.*

xx *Proditor.* Adde quod tripliciter † dicitur quis prodi-
49 tor. Primo qui prodit principem vel rempub. Secundò qui prodit socium vel amicum occidendo vel vulnerando. Tertio qui prodit eum, quem in fide suscepit. Ita Bald. consil. 361. num. 3. volum. 4. Adde Bart. in l. respiciendū, §. delinquūt, ff. de pęn. Gui. Pap. q. 191. n. 5. *Guio.*

xx *Proditor.* Dicitur tribus modis Bald. cons. 361. lib. 8. nu. 3. Decian. de crim. tomo 2. lib. 7. c. 29. 30. 31. Farin. 113. prima inspect. nu. 4. vol. 1. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

Seditionis author. Quid sit seditio, & quis dicatur seditiosus, vide per pract. Carer. pag. 51. col. 1. & 2. Boss. & Bonif. tit. de seditio. & qua pœna puniatur, & idem de agentibus, & consentientibus atque dantibus opem, &
50 auxilium. Item † a testimonio repellitur, de omnibus vide ibid. per Carer. pag.... & seq. col. 1.
Vide eundem Baiardum.

yy *Seditionis author.* Dec. in tract. crim. tomo 2. lib. 7. c. 19. Boer. in trac. de seditiosis, §. 7. nume. 52. 53. Capyc. decis. 130. nu. 3. & seq. Farin. quæst. 113. inspect. 5. num. 176. vol. 4. & maxime nu. 193. & 197. *Ber. Ros.*

zz *Se ipsum occidere volens.* Adde hic in tali materia, quę melius, quàm alibi scribitur Etic. lib. 5. capit. final. ibi

vtrum autem quis sibi iniuriam facere possit; & dū hic dicitur volens occidere, intellige Quod non tamen punitur per voluntatem solam nisi sequatur effectus Dec. in l. Non vult hæres nu. 4. ff. de reg. iur. infra quæst. 92. vers. Scias tamen. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

A *Et ideò licet talis.* Vide sup. q. 51. vers. sed hic incidēter quæro Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 9. c. 1. & trib. seqq. Farin. uolum. 5. quæst. 128. part. 1. & part. 2. numer. 47. & alijs sequentibus. *Ber. Ros.*

B *Occidens.* Nota quòd occidens seipsum alicuius criminis vel sceleris reus existens, punitur in publicatione bonorum, nisi hæredem haberet, toto titulo, ff. de bon. eor. qui sibi mort. consciu. ita tenent Iacob. de Rauen. & Pet. de bellapertic. in l. 2. C. qui testam. fac. poss. Ioan. Igneus in l. 1. §. si tibi, num. 169. ff. ad Sylle. Contrarium tamen videtur tenere Bartol. in l. 1. §. fin. ff. de bon. damnat. & in l. 1. ff. de bon. eor. qui ant. sent. mort. sibi consciu. per auth. bona damnatorum. C. de bon. damnat. Et hæc publicatio bonorum non ipso iure, sed per sententiam fieri debet. l. ab fraudem. §. eius bona. & §. sequen. ff. de iure fisc. Bartol. in l. 3. §. fin. ff. de bon. eor. qui sibi mort. consc. Item vltra huiusmodi publicationem bonorum imponendam occidenti seipsum, eius cadauer suspenditur, & sic punitur ac si extraneum occidisset, secundum Rom. & Iasin d. l. 2. C. qui testament. fac. poss. & per Carerr. in pract. §. homicidij, num. 123. cum alijs sequen. Si tamen iste sui ipsius occisor non esset de crimine accusatus, vel in eo deprehensus; sed tantum suspectus, tunc fiscus vt bona eius capiat tenetur probare ipsum mortem sibi consciuisse metu pœnæ, & non impatientia doloris, secundum Petr. & Cynum in d. l. 2. Bart. & alios in l. fin. §. fin. ff. de bon. eor. qui mort. sibi consciu. Bald. in l. fin. C. de iur. fisc. lib. 10. Item licet vxor teneatur lugere maritum per annum, atque vestes portare lugubres, sub pœna infamiæ, hoc tamen locum non habet in tali seipsum occidente, qui luctu carebit. l. libellorum. §. non solent. ff. de ijs qui not. infam. *Guior.*

C *Ceterum:* Decian. vbi sup. c. 3. Farin. d. par. 1. num. 39. & part. 2. num. 69. & 71. & de eo qui se in puteum præcipitauerit. idem Farin. part. 1. nu. 43. *Ber. Ros.*

D *Se in puteum præcipitauerit.* Adde sup. q. 4. vers. Hæc autem omnia q. 51. vers. Sed incidenter ad finem. *Drog.*

E *Id tamen apud nos.* Farin. vbi sup. p. 1. nu. 1. & 4. seqq. latissime Baltasar Gomezius de potestat. in seipsum. *B. Ros.*

F *Sortilegi.* Vide Baiard.

G *Transfuga.* Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 14. Farin. d. titulo de pœnis quæst. 20. num. 154. volum. 1. & 115. inspect. 1. num. 3. 17. & 155. tractat. de turbatore pacis, *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

H *Vastatores.* Boss. tit. de damno dato n. 3. Vulpell. resp. 111. Farin. tit. de delic. & pœn. q. 70. vol. 1. n. 115. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

I *Pœna extraordinaria.* Plott. cons. 52. num. 42. maxime quādo solitus est talia cōmittere, & etiam stante statuto pœnam pecuniariam imponente, vt ibi per eum. *Ber. Ros.*

K *Venenum malum* supra quæst. 17. in princ. infra q. 83. in princ. & q. 92. vers. primo. *Drog.*

K *Venenum.* Adde quod dans venenum non solum habet animum occidendi deliberatissimum, verum 31 etiam † proditor est, vt de se patet, & no. Bald. cons. 160. libro 4. & tradit Boss. in tit. de homic. numer. 14. quod & dixi supra in additione proditor. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

L *Violator sepulcrorum.* Decian. in tractat. crim. tomo 2. libro 6. cap. 39. & 5. sequent. Farin. titul. de delict. & pœn. q. 70. num. 114. & alijs sequent. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXVIII.

SVMMARIVM.

Item

Arbo-

120 *Arborum incisores quomodo puniantur.*
121 *Venena mala quæ dicantur, & quæ non mala.*
122 *Veneni dictio ex uulgari consuetudine loquendi intelligitur de malo ueneno.*
123 *Venenans habet animum deliberatum occidendi, & est proditor.*
124 *Veneno occidens plus est, quam occidere gladio.*
125 *Venenans committit homicidium, & proditorium.*
126 *Crimen ueneni est detestabile, & longe grauius homicidio.*
127 *Venenatus quomodo cognoscatur, & quibus indicijs probetur.*
128 *Veneni crimen est atrocissimum, & occultum, & ideo iudex debet esse promptior ad torquendum.*
129 *Et quæ indicia sufficiant contra uxorem tentantem uenenare maritum.*
130 *Venenans qua pœna puniatur.*
131 *Venenum uendens qua poena puniatur.*
132 *Et quomodo in Regno Neapol.*
133 *Et quomodo in statu Ecclesiastico.*
134 *Statutum puniens uenenare tentantem, quomodo intelligatur.*
135 *Veneni sex specialia, remissiuè.*
136 *Venenans pro pecunia quomodo puniatur.*
137 *Veneni suspicio magis cadit in mulieribus, quam in uiris.*
138 *Exemplum in materia ueneni centum septuaginta matronarum in Vrbe.*
139 *Sepulchrorum uiolantes quomodo puniendi.*
140 *Et quid de extrahentibus cadauera ex sepulturis.*
Et quid de ea spoliantibus, ibidem.
Et quid de sepulchra demolientibus, ibid.
141 *Et quomodo excusentur.*
142 *Spolians cadauer in Regno Neap. punitur poena manus.*
Et quibus plectatur spolians suspensum remissiuè.

1 d *ABortum procurans*. Adde, quòd Iudicis † arbitrio puniri debet dans causam abortui, siue fœtus animatus, siue non animatus sit, secundum Menoch. de arbit. Iud. casu 357. vbi etiam habetur, quando fœtus dicatur animatus, & quod abortioni causam dans pro salute mulieris excusatur, licet ipse teneret, quòd aliqua pœna puniendus sit, & quod peccat quo ad Deum, & quod
2 percutiens † mulierem, quam ignorabat esse prægnantem, mitius puniri debet, licet abortus sit secutus, & de
3 prædictis uide etiam Viui. in decis. 82. vbi latè † de Medicis, qui causa valetudinis causant abortum.

4 Item † adde, quòd mulier accipiens medelas, ut faceret abortum, & abortum fecit, pœna arbitraria punitur, nisi pro pecunia illud faceret, quia tunc pœna mortis esset puniendą, Menoch. de arbitr. Iud. casu 357. & est communis opinio, ut per Gomes. de delict. cap. 3. nume. 10. versicu. quartus casus; secus si id egerit odio mariti, uel ex alia causa, quia mitius punitur, ut ibi per eum; uide etiam Affilict. in constitut. terminum vitæ, numero 19.

5 Item † adde, quod statutum disponens, quòd occidens hominem, morte puniatur; comprehendit illum, qui dedit operam ad occidendum partum, secundum Cassan. in consuet. Burgun. fol. 56. num. 23. sed contrarium tenuit Menoch. de arbitr. Iud. casu 357. num. 10. & credo hanc opinionem esse veram, quia nondum natus, propriè non est homo.

6 Item † adde, quód filia si est minor, & suasionibus matris impiæ abortum fecit, ut suam turpitudinem occultaret, tunc filia excusatur secundum Dec. in consilio 535. nam, & matris iussus, ac mandatum, nec non & ætas illi excusationem præstat: sed Menoch. in d. casu 357. in fine dicit, quòd illam iudicaret pena arbitraria dignam.

7 Item † adde, quòd si mulier acciperet medelas, vt non efficeretur prægnans, non debet puniri pœna homicidij, sed mitiori, & eadem pœna punitur, qui dedit medelas Mars. in l. si mulierem ff. ad leg. Corn. de sic. & Foller. in pract. crim. in verb. pœnis debitis feriantur, numero 66.

8 Item † adde, quod in statu ecclesiastico adest constitutio, siue motus proprius Sixti quinti Dat. sub die 16. mensis Nouembris 1588. qua procurantes, consulentes, & consentientes quocunq; modo abortum, vel sterilitatem pœna mortis naturalis puniuntur, siue partus sit animatus, siue non, & tam Clerici, quam laici pœna ultimi supplicij puniri debent.

9 Item adde, † e contrario, si quis dederit medelam mulieri ad eam ingrauidandam, unde tamen mortua est, debet relegari, per text. in l. 3. §. ex senatusconsulto ff. ad l. Corn. de sicar. & Foller. in pract. crim. in verb. pœnis debitis feriantur. num. 64.

Item adde, quòd dans poculum causa abortionis, vel amoris, & scienter recipiens arbitrariè puniri debent etiam quod abortus non sit sequutus, nec aliud damnum ob malum exemplum, Affl. in coust. amatoria, nu. 3. li. 3. & Gomez. de delictis c. 3. nu. 33. in fine.

Item adde, quod dans poculum, non animo occidendi, sed causa amoris, uel abortionis; & recipiens moriatur, pœna mortis puniri debet, per tex. in l. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœnis, & ibi Bart. & communiter Doctores, & Gomez. de delictis c. 3. num. 33. vbi dicit etiam, quod si poculum fuerit datum causa amoris liciti, uel conceptionis, & mors sequatur, quod eo casu extraordinaria pœna punitur.

Item adde, quòd in dubio fœtus præsumitur animatus, & ideo delinquens tenetur probare negatiuam, ut not. Ana. in c. sicut de homicidio, & ibi Card. & alij Doctores, sed Gomez. de delictis c. 3. nu. 32. contrarium tenuit, dicens, quod iura, in quibus fundatur Ana. & ceteri, loquuntur quoad irregularitatem, & non quoad pœnam corporalem.

Item adde quod committens abortum, etiamsi fœtum monstruosum occideret, vt puta, si haberet vnum brachium, vel plura brachia, uel unum pedem tantum, vel plures, debet puniri pœna mortis, si anima esset infusa, secus vero si non esset in forma humana, quia haberet caput animalis bruti, uel simile, Bald. Ang. & communiter Doctores in l. quod dicitur ff. de lib. & posthu. & Gomez. de delictis c. 3. nu. 32.

g *Ascendens cum schalis*. Adde † uidendum Menoch.
10 de arbit. iud. cas. 360. nu. 95. & Farinac. uariarum quæst. nouiter impressum in quæst. 20. numer. 145. qui accedit cum Domino Claro, & Menoch. ibi etiam dicit, quód si extaret bannum imponens pœnam mortis naturalis ascendentibus cum schalis de nocte, absque eo quod diceret ex qua causa, apponerentur semper, cum qui amoris causa sic per schalas ascenderet, a pœna mortis ex-
11 cusaretur. † Sed aduertendum est, quód Bald. non dicit simpliciter, quod ascendens cum schalis de nocte ad domum alienã, pœna ultimi supplicij puniatur, ut refert D. Clarus: sed dicit, quod ponens schalas ad muros, uel ad fenestram alicuius, si hoc facit causa uiolandæ castitatis, est pœna mortis, secus si mulier non sit casta, sed meretrix, quia tunc extraordinariè punitur, tamen credo opinionem D. Clari sequendam esse, quando adest consensus mulieris, vel non ponantur schalæ ad monasterium monialium.

12 Item † adde, quod fur committens furtum cum schalis, si meretur pœnam fustigationis propter furtum per hanc qualitatem, quod furatus est cum schalis, debet puniri ad triremes per quinquennium; ita decisum fuit in Regio consilio Cathaloniæ, ut attestatur Peguer. in quæst. crim. in cap. 26.

k *Carceratus.* Adde, † quòd mulier fugiens de carcere
13 causa euitandæ libidinis excusatur, secundum Bal. in l.
14 1. nu. 11. C. de ædil. action. & si custodes † dimisissent
eam exire causa voti explédi ad aliquam ecclesiam, non
dicitur fugisse, quia reuertendi propositum semper deti
15 nuit, vt ibi per eundem Bald. alias † limitationes ponit
Viuius comm. opin. in ver. fuga. nu. 24.
16 Item † adde, quòd in statu ecclesiastico est Bulla Si-
sti V. anno 1. sui Pontif. qua puniuntur omnes, qui car
cerem, aut aliam quamcunque custodiam effregerint, si
ue tentauerint, siue ad hoc homines vel arma ministra-
uerint, pęna læsæ maiestatis, & rebellionis; ac etiā auxi-
lium, consilium, vel fauorem quoquomodo præstátes.
l *Castrans seipsum.* Adde † videndum Fab. de monte-
17 leone in sua praxi arbitrar. in 3. & vlt. par. 4. par. princ.
nu. 930. cum sequen. fol. 292. vbi qua pœna de iure ca-
no. sit puniendus, vide etiam Farinac. var. quæst. noui-
18 ter impressum quæst. 20. nu. 153. & † etiam Medici pu-
niuntur castrantes homines licet ipsi consentiant, nisi
ægritudo sit mortalis, quæ non possit aliter, quam per
incisionem curari, & ideo ipsi semper dicunt, & protestā
tur, quòd recipiunt ipsum pro homine mortuo: ita tra
dit Ang. in l. lege Corn. §. constitutum ff. ad leg. Cor. de
sicar. vbi subdit, quòd putat talem protestationem pa-
rum prodesse, si ipsi medici aliquam culpam, vel imperi
tiam commisserint in curatione, & mors sequatur, hoc
etiam tenet Par. de Put. in ver. compositio ver. an si delin
quens nu. 2. & si hoc seruaretur in practica, certè mul-
ti medici punirentur.
n *Sed si detinebatur.* Adde, quòd † in Regno Neapol.
19 adest constitutio incip. custodes, qua custodes carce-
rum puniuntur pœna publicationis bonorum, & carce-
rationis per annum, si per eius negligentiam carcerati
euaserint: si per fraudem, pœna capitali.
p *Et hoc quidem locum habet in custode.* Adde, † Com-
20 mentariensem non teneri, si duo sunt commentarien-
ses, & vnus sine scientia, & consilio alterius aufugit cum
carcerato: quia iustè de socio suo fuit confisus. l. fin. ver.
interdum ff. de custod. & exhib. reor. & ibi Alex. in apost.
ad Bart. & Bologn. in addit. ad d. l. fin. qui eam inducit
prò Castellanis, quod tamen procedit, quando domi-
nus carceris, vel Castri apposuit socium; secus si com-
mentariensis, vel Castellanus socium apposuisset, quia
tunc teneretur, quia malum socium apposuit. ita decla-
rat Paris. de syndica. in §. licet dicatur, quòd carcerarius,
nu. 3. & ibi etiam habetur, si commentariensis commise
21 rit carceres alicui, † qui tunc sufficiens reputabatur, sed
postea mutauit mores, nunquid ipse teneretur de car-
cerato, qui negligentia talis famuli aufugit, & si carcera
22 tus † impetrauerat literas cessionis bonorum a Princi-
pe cū mandato, quòd cedendo bonis liberaretur, & car-
cerarius liberasset illum, vel aufugisset, antequàm iudex
decerneret admittendum, vel non admittendum ad ces
sionem bonorum, an teneretur, & an ad totum debi-
tum, vel ad interesse, & in hac materia custodum carce-
rum, & quibus pœnis puniantur vide Menoch. de arb.
iud. cas. 302. vbi ponit multos casus. vide etiam Affl. in
constit. Castellani num. 3. rubr. 88. fol. 169. vbi plenè de
hac materia. sed omnino vide Farinac. var. resol. nouiter
23 impressum † in quæst. 31. vbi more suo mirabiliter
hanc materiam ampliando, & limitando declarauit, &
alibi ita benè examinatam non reperies, & ibi nu. 72. &
73. an custos teneatur de fuga carcerati, quando pro eo
intercesserit fideiussor de tuto carcere, de quo habetur
etiam per Bertaz. in cons. 257. nu. 5. & cons. 421. nu. 29.
cum sequen. vol. 2.
24 Item adde, quòd † si custos carceris pretio, vel gra-
tis, vel alio modo fregerit carceres, dimittens capti-
uum, tenetur pœna l. Iuliæ Maiest. l. cuiusque dolo ff.
ad l. Iul. Maiest. & hoc affirmat vidisse de facto Barthol.
de Capua in suo sing. incip. nota, quidam custos.
25 Item adde, † quòd Custos carcerum, qui nobilem
carceratum non arctè detinuit, si ille nobilis aufugit, ex
cusatur. Ant. Gabriel. lib. 7. concl. 8. num. 55. fol. 901. vbi
infinitos accumulauit hoc tenentes, & in materia custo-
26 dis carcerum, † & an teneatur, si fugiens iniustè fuit car
ceratus, uide etiam Becc. cons. 44.
27 Item † adde, quòd custos non debet dimittere carce-
ratum, vt exeat causa voti explendi, etiam quòd redeat,
quia eius officiū est, tenere eos inclusos; nisi hoc faciat ex
consuetudine publica: nam non est delictum, nec delicti
qualitas, quam publica consuetudo permittit. Bal. in l. 1.
nu. 11. C. de ædilit. action.
28 Item adde, † quòd custos carceris excusatur, si non
custodiuerit ita diligenter illum, qui erat de proximo re
laxandus, sicut illum, qui erat de proxim. commendan-
dus. Ang. in l. si quis sub conditione §. fin. ff. de cond. in-
stit. & Paris. de synd. in §. an potestas, qui aliquem, vbi
dicit etiam, quòd excusatur ille, qui non custodiuit be-
ne senem, sicut iuuenem, siue eum, qui traditus est liga
tus, & idem tenuit Bar. in l. si pecuniam §. sed si accepe
rit ff. de condit. causa data.
Item adde si vnus officialis non habens carceres, re-
commendauit in carcerem Potestatis aliquem captiuū,
qui carceratus deinde aufugit cum alijs carceratis; an
carcerarius, cui custodia fuit demandata, teneatur. vide
Pari. de synd. in d. §. an Potestas, qui aliquem in fine.
29 Item † adde, quòd custos carceris excusatur, si fuit de
ceptus à filio, vel ab vxore carcerati, si eum induendo
veste muliebri excarcerauit, quando illi portant alimen
ta. vide Parid. de synd. in ver. carcer. in versic. an si plu-
res, num. 18.
30 Item † adde, quòd Custos, si carceratus aufugit, præ-
sumitur negligens, & ipse tenetur suam diligentiam pro
bare. Bar. in l. 3. §. effractores ff. de off. præsid. Catald. in
cons. 21. nu. 13. inter cons. crim. tom. 2. magnæ impress.
& Par. de synd. in §. qualiter autem probatur.
31 Item † adde, quòd custos non liberatur a carcerati
custodia, licet iudex ad custodiam famulos suos miserit
quando in carcere remanet captiuus, vt per Bart. in l. si
vt certo §. si de me ff. commod. Catal. cons. 56. li. 1. cons.
crim. diuers. paruæ impress.
32 Item † adde, quòd iudex de plano, & sine figura indi
cij potest audire crimina contra custodes carcerum, qui
aliquid commiserint, gloss. in l. vnius §. fin. de quæst. &
Pari. de synd. in §. carcer. & carceratus prin. & quando
iudex cognoscit in causa sui officialis, ab illa sententia
non potest appellari. l. 2. C. quorum appella. & isti pos-
sunt velo leuato propter commissa in officio remoueri
à iudicibus. l. 2. vbi Bal. C. de sport. & Paris. de synd. vbi
supra.
r *Et refert Carauita.* Adde, quòd † illa sententia fuit
33 iniusta, quia eximens captum pro debito publico, vel
priuato, tenetur ad solutionem debiti, secundum om-
nes scribentes per text. in l. quoties C. de exact. tribut.
34 lib. 10. etiam quòd † is ad carcerem reducatur, Salyc. in
l. admonendi de iureiur. & Par. de syndic. in verb. proba
tio in syndicatu num. 2. Magon. decis. Lucens. 90. nu. 4.
35 † Et ad pœnam extraordinariam, vt per Alex. cons. 35.
vol. 1. & Cagn. in l. vnic. §. is videtur, nu. 47. ff. si quis ius
36 dicen. vbi dicit, † eadem pœna puniri eximentem a ma
nibus curiæ captum ex causa criminali, sed si eximeret
37 condemnatum, † vel confessum, uel conuictum de ali-
quo crimine, incurrit crimen læsæ maiestatis, & simili-
38 ter † impediens officiales capere malefactorem con-
fessum, vel conuictum incidit in l. Iuliam maiestatis, se-
cundum Angel. in consil. 74. num. 16. tomo 1. inter con-
sil. crim. diuers. & de prædictis, vide etiam Viui. decis.
92. & Guid. pp. decis. 579. & 161. num. 5. habetur etiam,
39 † qua pœna debeat puniendus ille qui mouet literas iu-
dicis

dicis à manu seruientis; & etiam quomodo puniantur
40 lacerantes literas iudiciales, † & per eundem in decis.
233. & quando eximens aliquem de manibus familiæ
condemnatum, vel in carcere existentem debeat puni-
41 ri † pœna criminis læsæ maiestatis, vide etiam Brun. in
reg. 381. & omnino Gomes. de delict. cap. 2. numer. 7. &
42 an † & quando interficiendo captos existentes in ma-
nibus iustitiæ, incurratur crimen læsæ maiestatis, vide
omnino Bursat. cons. 216. vol. 2.
43 Item † adde, quòd Cagn. in d. §. is videtur nu. 26. di-
cit, quòd si quis præmonuerit bannitos, & homicidas,
vt cauerent, quia ministri iustitiæ tunc veniebant ad ca-
piendum illos, qui propterea euaserint, quod pari pœ-
na veniret puniendus, tamquam præstans opem, & au
xilium dictis reis criminum ad euadendum. Sed Gom.
in tit. de delict. cap. 3. nu. 50. in fin. dicit, quòd debet pu-
niri pęna extraordinaria; quia saltem voce præstitit au-
xilium post delictum, & etiam tenetur ad interesse, vt
per Cassan. super consuet. Burg. rub. 1. §. 7. in tex. *de sim-
ple rescoruesse*, in verb. tertia conclusio, quòd eximens.
44 fol. 404. & ibi † etiam dicit, quod ille qui notificat debi
tori alicuius, quòd aufugiat, quia creditor suus ordina-
uit eum capi, tenetur creditori ad soluendum debitum;
& idem tenet Mars. sing. 137. Vide Clarum.
44 Item † adde, quòd si vxor maritum suum a carcere
exemerit mutatis vestibus, vel alia calliditate, remanen-
do in carcere loco mariti, excusatur à pœna ordinaria, vt
per Gomes. de delict. c. 9. num. 12.
45 Item † adde, quòd venenans consanguineum, siue
affinem in carcere detentum, condemnatum, vel ban-
nitum, ne vituperetur familia; si laqueo suspendatur,
tenetur pœna parricidij, & non pœna læsæ maiestatis.
Bursat. in cons. 216. nu. 9. vol. 2.
Item adde, de eximente, vel fugere faciente captum
pro debito: vide Plot. de in lit. Iur. §. 24. num. 6. & sequ.
46 vbi dicit, quòd tenetur ad debitum † nec eximens pote
rit probare captum non esse debitorem, & si esset debi-
tor fisci, quòd non teneretur, nisi ad debitum verum, &
per sacrum cons. Neap. eximens captum pro debito ciui
li, fuit damnatus ad remigandum per biennium, & ad
damna partis, ut refert Franc. decis. 442. vol. 3. Et in hac
materia eximentis captum a manibus Curiæ, vide Cas-
san. super consuet. Burgund. *des Iustices*, rub. 1. nu. 68. &
§. 7. numer. 34. Bursat. cons. 216. in 1. quæst. & Gubel. de
bened. in cap. Raynutius vers. mortuo itaque num. 180.
47 de testam. & an † credatur executoribus, dicentibus ca-
ptum ab eorum manibus exemptum fuisse, vide Alc. de
præsumpt. regul. 5. præsumpt. 4. & Menoch. de arbitr.
48 Iud. casu 112. vbi plenè tractat hanc materiam † quan-
do nuncio publico sit credendum; sed omnia prædi-
cta de eximente captum, vel carceratum ex causa crimi-
nali condemnatum, vel non condemnatum, vel ex
causa ciuili, & an credendum sit beroarijs, vide om-
nino Farinac. variar. quæstio. in quæstio. 32. vbi latissi-
mè, & etiam de Bulla Sixti V. de hac materia dispo-
nente.
Item adde, quòd licet fugiens de custodia, si captus,
& reductus fuerit ad custodiam; vt prius, non propterea
liberatur a solutione debiti, quod eum aufugere fecit.
Salyc. in l. admonendi nu. 11 in fine ff. de iureiur. vbi di-
cit hoc cordi esse tenendum.
t *Falsum testimonium dicens.* Adde vnum valde ridicu-
losum, quòd in Hispania, per legem Regiam testes
falsi hac pœna puniuntur, quòd ipsis extrahuntur den
tes non omnes, sed eorum quinta pars, etiam quòd fal-
sum deposuerunt in causis ciuilibus, siue Iudex ex offi-
cio, siue ad accusationem procedat, vt attestatur Couar.
in 1. par. relect. §. 7. n. 6. vers. lege Regia, vbi dicit hoc vi
disse practicari.
z *Imaginem Christi, aut Sanctorum.* Adde, quòd † si-
49 militer incurrit pęnam mortis, qui Imaginem Saluato-
ris iacit in humo, vt pedibus opprimatur l. 1. C. nemini
licet. sign. Saluat. & quidam, qui occasione pecuniæ a-
missæ in ludo, inciderat cum cultro imaginem Virginis
Mariæ, & Saluatoris nostri, quem in brachijs tenebat,
fuit per sacrum consilium Neap. punitus ad truncatio-
nem manus, & ad pœnam mortis naturalis, teste Franc.
decis. 504. vol. 3. Et quòd lusores pœna mortis punian-
tur, quòd propter substantiam commissam imagines
Dei, & Sanctorum percutiunt, pulchrè Par. de Put. in
tract. de ludo. col. pen. in ver. qua pęna puniantur.
Item adde, quòd secundum Menoch. de arb. iud. in
casu 376. pęna est arbitraria Iudici, & similiter de spur-
cante Imaginem Christi, vel Sanctorum, &c.
50 Item † adde, quòd deturpans data opera Imaginem
summi Pontificis, tenetur lege Iulia Maiest. si est Con-
secrata, alias non. Bombin. in 7. quæst.
Item adde, quòd in similibus delictis inspiciendum
est, quod fieri consuetum est. glos. magna in l. quid ergo
§. pœna grauior, & ibi Bar. col. 1. ver. quæro ff. de his qui
not. infam. & Zas. cons. 19. ad fin.
aa *Hac autem pœna.* Adde, quòd † pluribus modis do-
51 lus in incendijs probari potest, vt latè per Alex. in cons.
74. vol. 6. Cepol. cons. 69. Bald. in cons. 77. vol. 3. Soc. con
52 sil. 222. & Calcan. cons. 61. 62. & 63. Et † incendium in
domo, si homo non fuit mortuus, non punitur pœna
mortis, secundum Gram. vot. 19. nu. 5. Et Afflict. in con-
stit. incipient. super incisionibus num. 12. vbi posuit se-
ptem quæstiones, & ibi etiam dicit quòd quandocumq;
sit commissum incendium, siue dolo, siue lata, siue leuis
sima culpa, semper committens incendium, tenetur ad
emendationem damni.
53 Item † adde in hac materia incendij Menoc. de arb.
iud. cas. 390. vbi plenè cuius culpa incendium commis-
sum credatur, & qua pœna incendiarius sit puniendus
ob leuem, & latam culpam, & quid si cum dolo factum
sit incendium vide etiam Soc. in c. si quis domum per
tot. de iniur. & damn. dat. vbi multas quæst. posuit, &
hanc materiam plenè tractauit, & quando incendium
præsumatur factum culpa inhabitantium, & in quibus
casibus illi teneantur, Mascar. de probat. latè in conclus.
892. vol. 2. & Rolan. cons. 95. vol. 2.
54 Item † adde, quòd statutum imponens pœnam mor-
tis pro incendio domus, est intelligendum, quando do-
mus combusta erat in Ciuitate; secus si erat in Villa. Sa
licet. in l. data opera C. qui accus. non possunt. & Afflict.
super constit. Regni lib. 3. rubri. 51. & est aduertendum
an ille, qui ignem imposuit, sit vilis persona, uel nobi-
lis, & an domus combusta sit præciosa, vel exigua; & an
aliquis homo sit mortuus propter illud incendium, vel
non: quia secundum qualitatem personæ, & facti, pœna
augebitur, vel diminuitur, secundum Salic. & Afflict.
vbi supra.
bb *Iniuriam faciens officiali.* Adde, † an durante officio
55 eadem pœna puniantur, Boss. in tit. de iniur. in fin. &
Menoch. de arbitr. iud. cas. 263. num. 1. vbi tenet, quòd
sit pœna arbitraria, & non pœna mortis; vide etiam Ro
lan. in cons. 48. nu. 1. cum seq. vol. 2. vbi dicit, quòd ala-
56 pis † offendens officialem, pœna mortis punitur, & ibi
num. 13. hoc declarat, quomodo sit intelligendum: vide
etiam Farinac. variarum quæst. nouiter impressum in
quæst. 17. nu. 38. cum seq. vbi latissimè, & an contempla
tione officij, vel odio, & inimicitia particulari, & quan-
do sumus in dubio.
cc *Item Iudex.* Adde † videndum Gram. decis. 99. nu. 1.
57 & 2. & Gomes. de delict. c. 3. nu. 16. ver. secundus casus.
dd *Lenones, & lenæ.* Adde, quod † lenones dicuntur,
58 qui habent quæstuaria mancipia, vel sub alterius nomi-
ne exercent lenocinium, vt qui prætextu tabernæ ha-
bent mancipia quæstuaria. Franc. decis. Neapol. 68. &
ibi

59 ibi † tenet, quòd mulier, quæ commisit semel lenocinium respectu mulieris honestę, non recepto salario; nec pro ea, nec pro muliere, nec ex consuetudine non est lena.

60 Item † adde, quòd de hoc delicto in statu Ecclesiastico adest constitutio Paul. IIII. de qua in Bullar. nouiter impresso, fol. 637. const. 47. Et vltimo loco per Sanctiss. D. N. Sixtum Quintum in Bull. seu const. super temeraria thori separatione, ac publicis adulterijs, stupris, & lenocinijs in quibusdam casibus seuerius coercendis, publicata sub die 3. Nouembris 1586. Sancitum fuit; quòd pater, aut mater, vel maritus, qui suæ filiæ virginis pudorem, aut propriam vxorem alterius libidini tradiderit, & reipsa prostituerit, aut induxerit, vt stupra, & adulteria, quæstus, aut alia quauis causa palam exerceat pęna vltimi supplicij puniatur, quæ constitutio est localis in Vrbe tantum.

61 Item † adde, quòd in Regno Neapol. adest prag. 1. in tit. de lenonibus, qua puniuntur lenones pęna mortis, sed quoad matres proprias filias prostituentes, adest constitutio Regis Rogerij, quæ incip. Matres. qua prouisum fuit, vt mater filiam virginem vendens ad stuprandum, & si non vendiderit, sed consentiat, vt se prostituat, debeat puniri extraordinariè, quę constitutio postmodum per Constitutionem Federici Imper. quæ incipit, matres fuit limitata, vt mater non puniatur concurrente voluntate filiæ, & impiæ matris, & ad dictam pragm. vide Foller. in pragmat. crim. in ver. item quòd fuit leno, ubi latè qua pœna lenones, tam de iure Regni, quam communi puniantur, sed ego video, quòd ista pragm. & alia statuta, & leges lenones punientes, non obseruantur.

62 *Libelli famosi auctor.* Adde, quòd † non habet locum pœna l. 1. C. de libell. famos. si non constat ad cuius iniuriam factus sit libellus, uel ipse qui fecit, nesciat ad cuius iniuriam fuerit. Bonifac. Vitalin. de malefic. in c. de famos. libell. & Bertaz. in cons. 237. num. 5. & ibi addent. in l. d. vbi plenissimè, quòd requirantur ad hoc, vt sit locus pœnæ d. l. 1. tam contra auctorem libelli, quam contra non lacerantem.

Item adde, quod cōponens libellum famosum, pœna vltimi supplicij puniri debet, tam si contenta in libello sint vera, quam si sint falsa. Roman. cons. 96. nu. 3. vers. 2. vero casu. Couar. variar. resol. lib. 1. c. 1. nu. 2. & c. 11. nu. 6. Petr. a Plaza in epit. delict. c. 1. nu. 5. & Gomes. de delictis c. 6. nu. 1. licet contrarium tenuerit Plot. in cons. 35. nu. 5. & 6. & in cons. 131. nu. 6. & 12. inter cons. crim. diuers. tomo 1. in folio, vbi concludit, requiri dolum, vt pœna mortis puniri possit, & ibi latissimè scripsit ad defensam famosum libellum facientis, siue scribentis, vel propalantis, quod aut procedit quotiescumq; in libello est descriptum delictum, pro quo infamatus veniret puniendus pœna mortis, alias secus esset, & pœna Iudici arbitraria imponeretur Petr. a Plaz. in c. 3. nu. 2. ubi de hoc plenè tractauit, & Gomes. in d. c. 6. num. 1. etiam in hac materia libelli famosi, uide etiam Cephal. in cons. 341. per tot. vol. 3. vbi scribit ad defensam quorumdam, cui ego dubito, quòd bonus Iudex parum crederet, quia eius fundamenta parum stringunt, cum sint contra rationem legis 1. C. de libel. famos.

63 Item † adde, quòd in statu ecclesiastico, in materia libelli famosi, & literarum nuncupatarum *de auisi* continentium alicuius famæ læsionem, adest constit. Pij. V. 155. de qua in Bullar. nouiter impress. fol. 1162. & const. 7. Greg. 13. fol. 1200. vbi imponitur pœna mortis.

64 Item † adde, quòd pœna famosi libelli, licet sit capitalis, porrigitur ad edentes, scribentes, & retinentes illum, vt est communis opin. de qua per Bursat. cons. 94. nu. 1. Gomes. de delict. cap. 6. nu. 1. tamen dicit Bursat. in d. cons. 94. nu. 33. quod de Iure communi non imponi-

65 tur hodie † ex consuetudine generali pœna mortis; & capitalis; sed ad summum fustigationis, ictuum funis, banni, uel pęna pecuniaria; & D. Clarus hic attestatur, idem practicari Mediolani.

66 Item adde, † an statuta punientia verba iniuriosa; comprehendant etiam libellum famosum; & quòd libellans non possit puniri, nisi pœna statuti, uide Burs. in d. cons. 94. per totum, & Bertaz. in d. cons. 237. & ibi addent. & Ceph. in cons. 1. nu. 41. cum seqq.

67 Item † adde, quòd ille, contra quem editus fuerit libellus famosus, excusatur à pœna libelli famosi, si contra eum, tanquam prouocatus alium ediderit famosum libellum. Plot. in cons. 131. nu. 15. inter cons. crim. tomo 1. vid. tamen prædictos addent. ad cons. Bertaz. 237.

68 Item † adde, quòd post annum, & diē tollitur actio libelli famosi, quia actio iniuriarū tam ciuilis, quam prętoria est annalis, etiamsi per libellū famosū fuisset facta iniuria. Plot. in d. con. 131. n. 19. inter cōs. crim. diu. to. 1.

69 Item † adde, quòd comparatio litterarum in materia famosi libelli, facit indicium ad torturam, quando inquisitus, siue accusatus negat scripturam, secundum Franc. Marc. in decis. 935. par. 2. dicit tamen in fin. cogitandum esse, quia comparatio litterarum interdum est fallax propter mutationem temporis, & attramenti.

kk *Muros Ciuitatis.* Adde, quòd † occidens bannitum
70 in castro, licet intret per muros, non incurrit pœnam huius legis fin. Ruin. cons. 2. uol. 5. idem tenet Nell. de bannit. 2. par. secundi temp. q. 13. vbi in fine dicit, quod credit illum debere puniri arbitrio Iudicis, de hoc vide etiam Ias. in l. si quis nec causam in fin. ff. si certum petatur. Et quod procedat solum in muris Vrbis Romę, tenet Bal. nouell. cons. 65. vbi ponit causas, & rationes d. legis, & aliquos casus excusabiles a pœna huius legis fin. & Magon. decis. Luce. 90. nu. 14.

71 Item adde, † quòd muros Ciuitatis, vel Castri fodiēs, vel propè eos, vt cadant, tenetur pœna d. l. fi. secundum
72 Alexan. in l. pergit, C. de sepulch. viol. & quòd † transcendens muros alterius Ciuitatis non puniatur pœna capitis, sed arbitraria Iudicis, vide Boer. decis. 232. & Menoc. de arbit. Iud. lib. 2. c. 483.

mm *Vel uiginti aureis.* Adde, quod † hoc est de iure, vt
73 transcendens muros tempore pacis puniatur ad 20. solidos, Barthol. de Capu. in sing. suo incip. lex ista intelligenda est per l. 1. Longobardorum, ff. de furt. & seruo fugit.

nn *Et ita omnino seruandum esset.* Adde † videndum Ce-
74 phal. in consil. 75. num. 9. Burs. in cons. 152. nu. 37. vol. 2. & Claud. Bertaz. in addit. ad cons. patris 35. littera c. vbi alios adducit idem tenentes, scilicet, quod transcendens muros non animo eos violandi, & dolosè non tenebitur pœna ordinaria.

oo *Et quod hæc pœna solummodo.* Adde † Lucam de Pēna
75 in l. penul. col. fi. de colon. Illirior. qui idem tenet, quod d. l. fin. debet intelligi in eo, qui trāscendit muros tempore belli, & non pacis, sed ad hanc quæstionem de trāscendentibus muros Ciuitatis, vide omnino Farinacij variar. quæst. nouiter impressum in quæst. 20. num. 146. cum sequen. vbi latissimè, & Decian. in tract. crim. lib. 7. cap. 36.

pp *Officialis, qui publicos prouentus subtrahit.* Adde, † quid
76 sit peculatus, & quibus casibus committatur; & quibus pœnis puniatur, latè per Dec. in tractat. crim. lib. 8.
77 cap. 28. & 30. tomo 2. & qualiter † puniantur, qui habent pecuniam ex administratione publicarum pecuniarum, vide Angel. Aret. in §. fin. institut. de publ. iudic. & latè per Parid. in tractat. de syndic. in §. syndicatur
78 etiam officialis de subtractis; & quid † de actuario, & quid de officiali, & actuario, qui non scribit prouentus in libro, & qualiter teneatur Paris. in d. tract. in uerb. prouentus.

Item

79 Item † adde, quòd crimen peculatus committit, qui in tabula publica minorem pecuniam scripserit, quam receperit, vel tacuerit l. hac lege ff. ad l. Iul. pecul.

Item adde, quod similiter crimen peculatus committit, qui simulans esse fisci creditorem, acceperit, quod fisco debetur; quamuis pecuniam priuatam abstulerit. l. sacrilegi. ff. ad l. Iul. peculat.

80 Item † adde, quòd Capitanei, siue eorum quæstores conuertentes in vsum proprium pecuniam dandam militibus, incidunt in crimen de residuis. Cepol. consil. 40. col. 6. vers. & breuiter, & Boss. in tit. de lege Iul. peculat. de residuis, vbi dicit etiam, quòd hæc furta sunt atrociora

81 † simplicibus furtis, & quod ideo statuta furta punien-

82 tia hæc comprehendunt, & ideo si statutum † minuit pœnam furti, non intelligitur minuere pœnam peculatus, vt per Franc. in decis. 315. in fine.

qq *Sed hic incidenter*. Adde † videndum Mascard. de

83 probatio. conclus. 1134. an, & quando præsumendum sit officialem in dubio acquisiuisse ex bonis fisci, an ex bonis suis; & Barbat. in consil. 39. nume. 7. volum. 4. vbi dicit, quòd officialis præsumitur acquisiuisse de bonis fisci, nisi reddiderit rationem administrationis suæ, vel quod habeat alios redditus, quibus ditari potuerit, sed ad istam quæstionem vide omnino Pereg. de iure fisci li. 6. tit. 3. nu. 6. cum sequen. vbi latissimè, & Roma. in consil. 159. num. 5.

rr *Plagiarius*. Adde † videndum Ang. Aret. in §. est, &

84 inter publica num. 3. instit. de pub. iud. vbi quando Plagium committi dicatur, & quæ differentia sit inter Plagiarium, & furem, & quomodo vnus ab alio cognoscatur: ad hanc materiam vide Crau. in cons. 280. col. 1.

ss *Priuatum carcerem*. Adde, † qui vti possint carcere

85 priuato, & an istud ius possit cedi, & an liceat carcerare

86 furem, vxorem, & adulterum † latè per Boer. decis. 275. & Giga. in tractat. de crimin. læsæ Maiestatis lib. 1. tit. qualiter, & a quibus capit. 35. fol. mihi 36. vbi ponit octo Fallentias, in quibus licet vti carcere priuato; sed vide omnino Decian. in tract. crim. lib. 7. c. 10. tom. 2. vbi latè quando, & quibus personis liceat exercere priuatum carcerem.

87 Itē † adde, quod pœna priuati carceris incurritur, vbicunque quis aliquem sub custodia fideiussorū detinet in loco, secundum Cassan. in consuet. Burg. tit. *des drouit*.

88 rub. 1. nu. 63. fol. 69. & ibi dicit, quod si pater, † vel dominus ponat filium, vel seruum in domo sua in carcere, non puniretur pœna d. l. 1. quia illud faciunt ad correctionem, quæ est eis permissa; ibi etiam in fine dicit, quòd exercens carcerem priuatum incurrit pœnam d. l. nedum carcerans aliquem contra eius voluntatem, sed etiam

89 volentem: † & quando propriè incurratur pœna priuati carceris, vide Carauit. in ritu 47. nu. 14. cum sequen: & Girl. in tract. de relax. carcer. sub rubr. de fug. ancarcer. num. 164.

90 Item † adde, quod non solum quis dicitur committere carcerem priuatum retinendo aliquem in carceribus inclusum, verum etiam, si retinet aliquem extra carceres in compedibus, siue vinculis, siue in latumijs, siue alio modo, vt in Camera, siue Ciuitate cum custodia hominum, ne retetus recedat; & generaliter procedit non solum in carcere, sed in qualibet alia inclusione, siue alio quocunque modo quis retineatur, ita tradit Flor. in cons. 73. nu. 9. inter cons. crim. diuers. vol. 2.

91 Item † adde, quòd etiam officiales destinati ad capiendum malefactores, non possunt eos apud se retinere vltra 20. horas; sed illos Superiori consignare tenentur; possunt tamen ex causa alijs tradere custodiendos, ita tradit Paris. de synd. in §. officiales destinati.

Item adde notab. limit. in ista materia per Ang. in tractat. malefic. in verb. fama publica col. 27. in fin. in 12. quæst. vbi dicit, quòd licet aliquis priuatus posuerit aliquem in carceribus, non tenetur pœna priuati carceris,

92 si eum † posuisset † in aliquo carcere, a quo de facili potuisset fugere, & sequitur Mars. in cons. 135. in præsenti causa col. pen. & consil. 136. & multa alia circa istam materiam, ibi vide per eum, & vide etiam Dec. cons. 100.

93 Item adde, quòd, † vbi captura a principio est illicita, tunc aut detentus est inclusus, aut non; primo casu momentanea inclusio sufficit, quia delictum est consummatum. Secundo Non, quia debet tanto tempore detineri, quod detentus possit dici priuatus propria libertate, quod totum iudicantis arbitrio remittitur. Angel. in l. vni. C. de priuat. carcer. & licet secundum eum ex modica detentione non incurratur crimen priuati carceris, tamen quia violentia est adhibita, non est dubium quòd accusari poterit detentor l. Iulia de vi publica, & priu. secundum eum, & ibi etiam tenet, quod de priuato carcere poterit accusari is, qui aliquem detinet inuitum

94 in via, licet non includat, & quod quis non possit puniri pœna priuati carceris, vbi modica fuerit inclusio, tenet Mars. in consil. 136. nume. 7. quem sequitur Flor. in consil. 19. nu. 65. & de hoc vide etiam Bertaz. consil. 426. nu. 5. & ibi latissimè addent. Vide etiam Boss. in tit. de carcere, num. 26. vbi ipse etiam tenet, quòd quando captura a principio est illicita statim, quod quis est captus, carcer priuatus committitur, & tale debitum faciens committit crimen læsæ Maiestatis, & vltimo supplicio puniri debet, vt per tex. in d. l. 1. C. de priu. carc. & ibi communiter Doctores.

95 Item † adde, quòd pater in filium, & Dominus in seruum non committit priuatum carcerem, secundum Salyc. in d. l. 1. & ibi etiam tenet, quod etiam tenens bannitum, siue forisiudicatum non incurrit pœnam priuati car

96 ceris † per illam rationem, quia si impunè potest offendi, a fortiori poterit in carcere detineri, idem tenet Bal.

97 in d. l. 1. & pater † potest detinere filium, etiamsi esset clericus secundum Rayn. in sum. titu. de sent. excommu. §. sequitur, & in tract. carcer. 6. col.

98 Item † adde, quòd aduertendum est, ob quam causam capiat, si enim capit aliquem, vt statim vulneret, vel occidat, tunc solum inspicitur illud delictum; sed si ex interuallo occidit, & tunc ex vtroq; tenetur, & de occiso, & de priuato carcere, Bartol. in l. capite quinto in fin. ff. de adult.

99 Item † adde, quod tenens mulierem causa libidinis, non incurrit pœnam priuati carceris, secundum Bartol. in l. verum in fin. ff. de furt. Neuizan. in Silu. nupt. lib. 4. num. 46.

100 Item † adde, quòd in Regno Neap. nedum prohibita est carceratio, sed sola captura hominis illicita, per c. Regni Teneris, & c. quod incip. amplius, & ita dicit Afflict. in const. duram nu. 10. in fi. sed quando captura est licita potest captus detineri per duos dies absque pœna priuati carceris, per d. c. Regni Amplius nulli priuato.

101 Item † adde, quod mariti Zelotipia perciti, possunt carcerare vxores, Iodoc. in pract. crim. c. 64. fol. 156.

102 Item † adde, quòd rectores locorum, rei maiestatis læsæ fiunt, si sciunt committi priuatum carcerem, & tolerant, Bart. & Salyc. in d. l. 1. de priu. car. & Ghirland in tract. de relaxat. carcerat. quæst. 1. nu. 16. & Gig. in tract. de crim. læsæ maiest. in rubr. qualiter, & a quibus quæst. 35. num. 2.

103 Item † adde, quòd committens carcerem priuatum, tenetur ad restitutionem damnorum passorum, per detentum, cap. pœnale 14. quæst. 5. & amittit debitum, si quod consecutus erat, & totidem auth. vt nul. l. iud. §. quia vero.

104 Item † adde, quod clericum adulterantem, vel turpiter agentē cum vxore, filia, vel sorore, & similibus, pot quis per 20. horas absq; metu excommunicationis retinere, Soc. in c. si læserit numer. 16. de iniur. & damn. dat.

Cre-

uu Credo etiam. Adde, quòd † hoc est de iure, secundū
105 Cassan. in consuet. Burgun. ca. 54. ante nu. 117. vbi dicit, quòd cum leges dicant contra tales procedendum esse ad pœnam capitalem sine alia expressione vltimi supplicij, minor pœna erit statuenda, videlicet, mortis ciuilis.

xx Proditor. Adde, quot † modis dicatur proditor, &
106 quæ sint signa proditoris. Luc. de penn. in l. seruum domini, C. de delat. lib. 10. vide etiam supra §. homicidiū, vers. proditoriè, & secundum Bald. cons. 361. lib. 4. proditor tripliciter sumitur, 1. qui prodit Principem, vel rempublicam; secundo, qui prodit socium, vel amicum occidendo: tertio, qui prodit eum, qui in fide illum suscepit, & idem Bal. in l. 1. col. 7. quibus modis feud. amit. dicit,
107 quòd offendens † sine causa, & diffidatione occultè eum, qui de ipso tunc confidebat, dicitur proditoriè interficere, & idem tenet Burs. in cons. 216. num. 142. volum. 2. & etiam dans venenum, proditor est, secundum Bald. in cons. 210. vol. 4. & Boss. in tit. de homicid. num. 14. & ad prædicta nouissimè per Farin. in quæst. 18. nu. 73. cum seq. Et quando quis dicatur proditoriè occidere, vide etiam Affl. in decis. 265. num. 64. & de istis tribus speciebus proditionis latissimè habetur per Decia. in tract. crim. lib. 7. c. 29. tomo 2. & in cap. 31. habetur de pœnis proditorum.

yy Seditionis auctor. Adde † videndum Carrer. in pract.
108 crimin. in l. obseruare nu. 97. & Boss. in titu. de seditio & qui sint seditiosi, qua pœna puniantur, quando concitatur contra officialem, & quando vota videntur tendere ad bonum, tamen dicuntur ad malum finem, & ad concitandum rumorem; vide omnino Capyc. decis. 130.
109 & Boer. in tract. de seditiosis, & quomodo † intelligendum statutum, quod indicit pœnam capitalem contra turbantem pacificum statum Ciuitatis, Menoch. de arbitr. iud. cas. 266. num. 5. Et in casu 394. num. 78. dicit pœnam seditionem concitantium esse arbitrariam, &
110 de pœnis contra † turbatores pacis tam de iure ciuili, quam de iure canonico, & de iure regni Neap. latè habetur per Fab. de Monteleone in praxi sua arbitr. part. 4. num. 879. cum sequen. & ibi etiam de specialibus contra turbatores pacis, & etiam pœna eius, qui in ciuitate turbulenter, & seditiosè se gerit; illa est, quòd
111 à quolibet iudice expelli debet † à Ciuitate, leg. capitalium §. solet ff. de pœnis, & Boss. in titul. de pœnis in fin.

zz Seipsum occidere volens. Adde, † quòd Plaza hic per
112 D. Clarum allegatus, non attestatur de communi opinione, vt penes eum videri potest: & in materia istius delicti, vide omnino Menoch. de arbitr. casu 284. vbi plene, & Peregrin. de iure fisci lib. 4. titul. 4. vbi an interfi-
113 cientis † seipsum bona publicentur, & quando præsumatur, quòd seipsum interfecerit; & Decian. in tracta. crim. lib. 9. capit. 1. cum multis alijs sequen. vbi latiss. mè
114 hanc materiam tractauit, nec licet † mulieri seipsam interficere, vbi etiam castitas periclitatur, vt per Archid. in c. non est. 23. qu. 5. & ibi in c. si non licet, quòd triplici
115 † ratione nemini licet seipsum interficere. Nec etiam ex causa religionis martyrij ratione in fidei testimoniū, nec ob euitandum stuprum, vel aliud quodcunq; peccatum, ita tradit Couar. var. resolut. lib. 1. capit. 2. sub numer. 9.
116 Item † adde, quòd si aliquis reperitur laqueo suspensus, non præsumitur, quòd seipsum occiderit, sed fiscus tenetur probare, quòd sibi mortem consciuerit, vt per Soc. iun. consil. 51. vol. 1. & Plot. in consil. 130. num. 82. inter cons. crim. diuers. volum. 1. magnæ impress.

F. Sortilegi. Adde † Menoch. de arbitr. iud. casu 388.
117 vbi latè tractat de pœnis sortilegiorum.
118 Item † adde, quòd ligans per artem maleficam homines, ne valeāt vxores cognoscere, de quibus loquitur titulus de frig. & malef. in decretalibus, non punitur pœna mortis, Afflict. super constitu. Regni lib. 3. rub. 41. const. amatoria num. 1. & tale maleficium fit operatione dæmonum ad impediendum actum matrimonij, & ex permissione diuina datur potestas diabolo, vt propter aliquod peccatum sic vexet homines, vt 23. q. 1. c. si per sortiarias, & per B. Thom. de Aquino in 4. sententiarum distinct. 34. art. 2. vide etiam omninò Farinac. var. q. 20. à nu. 73. vsq; ad nu. 112. vbi latissimè.

G Transfuga. Adde, quòd † propriè transfuga est,
119 qui malo animo, & proditoris cōsilio patriam derelinquit, & in hostes se conuertit, Gramm. in decis. 105. numer. 29.

H Grassatores. Adde † videndum Farin. variar. quæst.
120 in quæstio. 20. num. 113. qui similiter tenet, quòd non puniuntur pœna mortis, sed pœna extraordinaria, modo scilicet ictuū funis, modo fustigationis, modo triremiū, iuxta facti, & personarū qualitatē, & quòd in vrbe ita seruatur; & ita ego vidi seruari, & seruaui in pluribus locis.

K Venenum malum. Adde, quòd † venena mala propriè
121 dicuntur, quæ sunt facta hominis necandi, aut ægrotandi causa; bona autem, siue non mala venena dicuntur ea, quæ non sunt composita ad necandum, vt sunt pocula amatoria. l. 3. §. adiectio autem, ff. ad leg. Corn. de sicar. & l. si quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœnis, & Girlan. in tract. de sortileg. c. 5. num. 7.
122 Itē adde, quòd † dictionis veneni, ex vulgari cōsuetudine loquēdi, solet fieri interpretatio de malo veneno ad mortem inferendam, vt per Fekin c. super his nu. 29. de accusat. & Alciat. in l. qui venenum, ff. de verb. signifi.
123 Item adde, quòd † dans venenum, non solum habet animum occidendi deliberatissimum, sed etiam proditor est, Bal. cons. 210. vol. 4. quē refert, & sequitur Boss. ti.
124 de homicid. nu. 14. hinc plus est, † hominem veneno occidere, quam gladio, C. de malef. & math. & sic qui
125 † venenat, duo delicta committit, videlicet homicidij, & proditionis, quia venenum per illos datur, de quibus homo confidit. Io. de Lignano in cons. 20. num. 11. inter cons. crim. diuers. tomo 1. paruæ impressionis, & dicit
126 Gram. in voto 3. nu. 1. quòd crimē † veneni est detestabile, & execrandum, ac longe grauius homicidio, & quomo-
127 do possit cognosci, quòd † quis fuerit venenatus, & quibus indicijs, & quomodo probetur Boss. in titul. de delict. num. 6. Fran. Casso in tract. suo malef. c. 4. Foller. in pract. crim. in ver. capiat informationem nu. 6. & in ver. Item quòd sororem venenauit, Gomez. de delict. c. 20. num. 11. & latè per Mascar. de probat. concl. 134. nu. 7.
128 Item adde, quòd † in hoc crimine veneni, cum sit delictū atrocissimum, & occultum, Iudex debet esse promptior ad torquendum, Bald. in l. 3. C. de Epis. aud. & Afflict. in constit. mala noxia nu. 3. & præsumptiones, ac coniecturæ non solum ad torturam sufficiunt, sed etiam ad condemnationem, Alex. cons. 24. vol. 2. Barba. cons. 23. col.
129 8. vol. 2. & Gram. voto 3. nu. 3. & quę † indicia sufficiāt ad torturam contra vxorem, quæ tentauit venenare maritum, vide Paul. de Cast. in vlt. cons. primi voluminis in cip. visa inquisitione.
130 Item adde, quòd † præbens venenum, si mors non sequatur, non debet puniri pœna mortis, Gramm. consil. 36. num. 12. & decis. 2. nu. 33. & vide etiam Menoch. de arbitr. iud. casu 360. nu. 45. Sed hoc debet intelligi secundum dignitatem, & qualitatem personarum ita limitat Fab. Monteleon. in praxi arbit. 4. par. nu. 687. in fi. quem sequuntur addent. ad Bertaz. cōs. 57. in litera D, & ideo in Principe esset crimen læsæ Maiestatis, & pœna mortis esset puniendum ob solam attentationem, ut consuluit Bursat. cons. 147. per totum, & hinc est, quòd Senatus Mediolani condemnauit ad mortem concubinam cuiusdā Magistri Petri, vt attestatur Boss. in tit. de homicid. num. 13. & hoc, ut Domini à seruis suis redderentur

securi, idem consuluit Vulpell.in cons.145.in causa cuiusdam famuli, qui venenum Domino suo præbuerat, vt pœna mortis puniretur, etiam quod mors sequuta non fuisset, & si maritus dederit venenum vxori, licet euaserit, tenetur de parricidio, Bart. in l.1. in fine ff.de parricid.& Carrer.in pract.crim.§.homicidium el 1.nu. 151.& idem esset in filio, qui voluisset venenare patrē, Gomez.de delict.c.3.nu.7.

131 Item adde, quòd † vendens scienter venenum malum punitur ad mortem, si sequutum sit homicidium, secus autem pœna arbitraria, etiāsi ex statuto tractante aliquem occidere pęna mortis imponeretur, ita consuluit Collegium Bonon.in cons.41.inter cōs. crim.diuers. vol.1.quem refert,& sequitur Menoch.de arbitr.iud.casu 359.& aromatarius vendens venenum malum personis probis, & non suspectis excusatur, vt ait Arno. in dialogo 44.

132 Item adde, quòd † in Regno Neapolitano adest const.Quicunq; toxicum, qua punitur pœna furcarum tenens, vel vendens malum venenum ad nocendum, quæ constitutio intelligitur, quando mors sequuta fuisset, vt per Carrer.in pract.crim.§.Homicidij el 1.nu.97.

133 Item adde, quòd † in statu Ecclesiastico per constit. Marchiæ lib.4.c.68. dantes venenum malum, & dolosè vendentes, pœna mortis puniuntur, si aliquis mortuus fuerit, & ignoranter vendētes (etiam morte sequuta) pœnam homicidij non dolosè commissi incurrunt, & si mors interuenerit, pœna legali puniuntur.

134 Item adde † si statutum extaret, quod si quis voluerit venenare aliquem, pęna mortis mulctetur, debet intelligi si mors sequuta fuerit, Crem.singulari 49.Corn. cons.202.nu.1.Cępol.cons.vlt.& Carrer. in pract.crim. §.homicidij el 1.nu.97.

135 Item adde, quòd † in hoc crimine veneni sex specialia accumulauit Fab.Monteleo. in praxi arbitr. part.4. num.689.

136 Item adde, quòd † accipiens pecuniam, vt aliquem venenaret, pœna mortis est puniendus, etiam non dato veneno, ita consuluit Ioan. de Lignano in cons.20. per totum inter cons.crim.diuers.paruæ impressionis vol.1. contrarium autem tenuit Corn.in cons.202.num.1.volum.1.licet statutum disponeret, quòd si quis commiserit homicidium, vel committi mandauerit, vel pro homicidio committendo depositum fecerit, morte puniatur, & sic in fortioribus terminis, sed defendendo opinionem Lignani, posset dici, quod sicut est maius delictum occidere veneno quam gladio l.1.C. de Malef. & mathe.ita maius assassinium est accipere pecuniam pro venenando, quam cum telo interficiendo, eo maximè, quòd occidendus, si cum armis insultatus fuerit, forsan posset se defendere, vel alio modo euadere, & aliquando assassinus remanet captus, vel interfectus,& facilius hoc modo detegitur delinquens, quæ ita non possunt occurrere in assassino venenante, & ideo plus est seuiendum in hanc assassinij speciem, quàm in illam, quæ cū armis committitur; tamē negari non potest, quin pecuniam accipiens pro venenādo, laqueo sit suspendēdus, si ad actū proximum deuenerit, etiā quod homicidium non sequatur, vt fit in assassino tentante occidere cum gladio, Capic.decis.155. & D.Clar. supra in §.Assassinium vers. scias etiam, & ita quoque videtur tenere, Corn.in d.cons.202.

137 Item adde, quòd † mulieres magis, quam viri sunt suspectæ de veneficio, vt inquit Cantiuncula in topicis in loco ab adiunctis pag.68. Et Hippol. Bonacossa in q. crim.statut.in ver. venenum circa fin.& ad hoc optimè

138 facit illud † notabile exemplum, quòd cum apud Romanos venenandi crimen penitus esset incognitum, existente Fabio Maximo ædili, data per eum fide cuidam ancillæ ab illa reuelatæ fuerunt centum septuaginta matronæ, quæ tali pessimo veneno vtebantur, & omnes damnatæ fuerunt, vt refert summatim Valerius Maximus lib.2.c.5.ex Liuio lib.8.fol.mihi 94.

L *Violator sepulchrorum*. Adde † de pœnis violatorum

139 sepulchrorum Menoch.de arbitr.iud.cas.387. vbi plenè ēt, quando agitur ciuiliter, & ibi ponit multos casus; vide etiam omnino Farin.nouiter impress. variar.quest. q.20.num.114.cum seq. vbi latissimè quibus pœnis pu-

140 niantur extrahentes † cadauera ex sepulturis, vel eius ossa, vel cadauera mortuorum spoliantes, vel sepulchra demolientes, & deuastantes; vel cadauera offendentes; vel caput cadauerum amputantes, vel impedientes, ne sepeliantur, vide etiam Decian.in tract. crim. lib.6.cap. 42.43.& 44.vbi quibus modis sepulchra violentur, & quib. pœnis violatores puniantur, & de excusationibus

141 † violantium, & in Regno Neapolitano spolians mortuum vltra pęnas impositas à iure communi, incurrit pę

142 nam manus, † per constit.si quis aliquem occisum, quæ est vltima, & ibi Afflict. per quem habetur etiam, an liceat Carnifici spoliare suspensum pannis, & vestibus, & forudicatum mortuum, & quibus pœnis spolians suspensum sit puniēdus, Iacob.de Beluis.in pract. crim.in rubr.de furtis col.7.

QVÆSTIO LXIX.

SVMMARIVM.

1 *De pœna amputationis membri.*
Et an esset hæc pœna cognita de iure Digestorum ibidem.
2 *Et an dicatur pœna capitalis. vers. Quæro igitur.*
3 *Et quæ dicantur propriè membra. vers. item quæro.*
4 *Si aliquis sit cōdemnatus simpliciter in amputatione manus, in qua manu sit condemnatio exequenda. vers. Pone quod aliquis.*
Et quid si habeat vnam manum aridam, ibid.
5 *Et quid si non habeat nisi vnam. vers. sed quid si reus.*
6 *Casus, in quibus imponitur à iure pœna amputationis mēbri, qui sint. vers. Casus autem.*

a 1 SVccessiuè a videamus de pœna amputationis membri, quæ quidem olim non imponebatur, vt dicit Anan.in cap.1.num.21.in fin.de collus.deteg.nam (secundum eum) leges antiquæ non volebant homines esse inutiles, & vt essent apti solummodo ad comedendum, & non ad laborandum. Hæc igitur pœna non erat cognita de iure Digestorum, aut Codicis, sed fuit inuenta de iure Authenticorum. Et ita dicunt Doctores teste Anan.in c.in Archiepiscopatu, post num.4.de rapt.vbi tamen ipse ostendit, quod erat etiam tempore legis 12.tabu.vt ibi. Hanc etiam opin. quod hæc pœna abscisionis membri non esset cognita de iure antiquo, attestatur esse communem Corn. Iun.in l. Imperium, nume. 37.ff.de iurisd. omn.iud. quem refert Don. Anton.de Padilla. in l. transigere, post nume. 8.C. de transact.

b 2 b Quæro igitur in primis, nunquid amputatio membri dicatur pœna capitalis. Respon. quod c propriè lo-
c quendo non potest dici pœna capitalis; & ita receptum est, vt dicit Alciat.in l.licet capitalis, in fin.principij. ff. de verb.sign.

d 3 d Item quæro, quæ dicantur propriè membra. Resp. quod membra propriè dicuntur illa, quibus diuerso, ac proprio officio Corpus mouetur. Ita dicit Bart. in l.publicorum, num.13.ff.de pub.iud. quē Doctores communi consensu sequuntur, vt dicit Placa lib. 1. delict.cap. 25.num.7.Hanc etiam dicit esse communem opi.Dida. in repet.Clem.si furiosus.fol.321.post num.8.de homic. Hinc infertur, quod digitus non est membrum. Ita dicit Bart.in l.non sunt liberi, ff.de statu homin.quam do-

ctri-

ctri.semper Doct.secuti sunt, & magni faciunt, vt dicit
Aug.ad Ang.de malef.in verb.Membrum prædictum,
nu.9.& est communis opi.vt ait Didac.in loco præalleg.
d vers.3.ab eadem.*d* Et ideo statutum puniens abscinden
tem membrum non habet locum in abscindente alicui
digitum. Et ita tenēt Doctores, vt dicit Vitalis de malef.
in rub.quid sit accusatio,nu.58.vbi etiam subdit, quòd
ita fuit de facto determinatum.Et ita in facti contingen
tia consuluit Rubeus conciuis meus consil.83.

e *e* Pone,quòd aliquis sit condemnatus in amputatione
4 manus,non exprimendo,in qua manu facienda sit exe-
cutio: Quæro,de qua erit intelligendum? Respon.quòd
est intelligendum de manu debiliori,& in qua reus mi-
nus potest,vt dicit gloss.in aut. sed nouo iure, in verbo,
Vna,C.de furtis.Et dicit Albe.in 3.parte statutor. quæ-
stio.60. ꝙ ita tenent communiter DD. semper enim in
pœnis facienda est benignior interpretatio. Et ideo si
f condemnatus habeat *f* vnam manum bonam, & alte-
ram aridam,debebit ei amputari manus arida. Et hanc
dicit esse communem resolutionem Io.And.in addit.ad
Specul.in rubr.de pœnis,circa fin. quem refert Aug. ad
Ang.de malef.in verbo, Quas si non soluerit, ampute-
tur ei manus,post nu.4.& Alciat.de præsumpt.regula 3.
præsumptione 45. num.15. quę quidem opi, mitior est.
Crederem tamen,ꝙ si illa esset prorsus inutilis,aliud for
tè dicendum esset,ne condemnatio redderetur elusoria,
Et in hanc sententiam inclinare communiter scribentes
sensit Alexand.consil.194.nu.4.libr.1.quem refert Apo
stilla.ad Angel.in loco prꝫallegato.

g *g* Sed quid si reus condemnandus ex forma statuti, vel
5 iuris communis in amputatione manus non habeat nisi
vnam manum,nunquid illa erit ei amputanda.Respon.
Aliqui dicūt,ꝙ non,ne deformetur corpus humanum,
sed ꝙ pęna debet commutari.Et hanc opin.tenuit Paul.
de Cast.in auth.sed nouo iure.post nu.4.C. de ser. fugi.
& ita dicunt Doctores, vt attestatur Anan.in cap.1. nu-
mer.2.de calum.Contrariam tamen sententiam,scilicet
ꝙ imò debeat illi manus amputari,videtur tenuisse Bal.
in d.auth.sed nouo iure,post num.12. Et hanc secutum
fuit iudicando cōsilium Neap.vt refert Grammat. dec.
94. super constitut.Regni,fol.116.colu.2, vbi dicit ita
fuisse executum: quem refert Mantua in l. transigere,
nu.123.C.de transact.Ego tamen, si casus contingeret,
potius inclinarem in contrariam sententiam,quę ęquior
est & mitior: vel saltem consulerem principem, vt ipse
misericordia motus pœnam iuberet commutari. Et hoc
tutius esset, Vide in hoc proposito quę dixi infra,qu. 85.
vers.Nono omitto.

h *h* Casus autem,in quibus de iure imponitur pœna am-
putationis membri, habes apud Gand.in tit.de pœnis
reorum numer.52.& seq.& Galicium in Margar. Fisci,
fol.90.colum.1.& Fabrum prac.arbit.fol.341.& alijs se-
quentibus.

ADDITIONES.

a *Successiue videamus*.Farin.tit.de delict. & pœnis qu.
19.vol.1.nu.26. *Ber.Ros.*

b *Quæro igitur*. Farin.q.19.num,25.& Menoch.de arbitr.
iud.q.86.num.15.*Ber.Ros.*

c *Proprie loquendo*. Adde supra quęstione 67. versiculo
primo in principio Dec. in l.semper in obscuris numer.
9.& 10.ff.de reg. Iur.Capitalis itē Causa differt a Crimi
nali,vt per Capyc.decis. 127. num.3.ad med. quia reus
edere non cogitur accusatori in Causa capitali,secus au-
tem in mera criminali vt ibidem;Contrarium tamen in
Causa Criminali, sed pecuniaria vide supra quęstione
27.vers.sed hic incidenter.*Drog.*

d *Item quæro*. Farin.tit.de delict.& pœn.d.quęstio 19.
vol.1.num.23. vbi quid sit membrum, & appellatione
membri veniat,& quid de digito num.24. *Ber. Ros.*

d *Et ideo statutum*. Vide Baiard.

e *Pone quod aliquis*.Cartar.de execut.sentent.ca.fin.nu.
286.Farin.vbi sup.num.27. *Ber.Ros.*
Vide eundem Baiard.

f *Vnam manum bonam,& alteram aridam*, Adde in-
fra quęstione 85.versic.fin.in principio Dec.in l.semper
in obscuris num.9.cum sequen.ff.de reg.Iur.*Drog.*

g *Sed quid si reus*. Cartar.vbi sup. num. 286. & Farin.
num.28.Ber.*Ros.*
Vide eundem Baiard.

h *Casus autem in quibus* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Poena membri intelligitur de amputatione manus.*
2 *Artifex debilitatus in digito particulari, an dicatur debilitatus in membro,remissiue.*
3 *Barba an sit membrum.& nu.9.*
Statutum de abscindente membrum, an habeat locum in barba.ibidem.
4 *Et an in membro inutili,ibidem.*
4 *Et quid in digito, si eius abscissione fiat arida tota manus.*
5 *Nasus,auricula,& oculus non veniunt appellatione membri,licet maior pœna in offendentes prædicta imponatur propter deformitatem,ibidem.*
6 *Deformitas quomodo æstimetur,remissiue.*
7 *Membrum debilitatum differt à deturpato.*
8 *Et quando dicatur debilitatum,vel amputatum.*
10 *Condemnato ad amputationem manus quæ manus sit amputanda.*
11 *Statuto imponente pœnam manus, cum qua percussit,debet in articulis poni,qua manu fuerit facta percussio.*
12 *Iudex potest commutare pœnam membri,si condemnatus sit ita debilis,quòd moreretur.*
13 *Et quid si reus nullam manum habeat, & crimen pœnam manus requirat.*
14 *Vulnerans cum armis prohibitis in Regno Neapol. punitur manu.*

b Q*Væro igitur in primis*.Adde,quòd † vbi de iure cō
1 muni pro aliquo delicto imponitur pęna mēbri,
intelligitur de manu,per tex.in auth.vt null. iud.§. vlt.
& ibi Doctor.

d *Et ideo statutum*. Adde,† quid si artifex fuerit debili-
2 tatus in digito vtente principaliter, an dicatur debilita-
tus in membro,Felyn.in capit.ego enim num.6. de iu-
reiur.

3 Item adde,† quòd barba in homine est membrum,
& ob id incidentem barbam teneri pœna,qua plectitur
is,qui membrum alicui abscindit,secundum Bald. in l.
reos numer.6.C.de accusat.Et quid si abscinderet mem
brum inutile, vtputa,si alicui effoderet oculum obscura
tum,an teneatur pœna statuti offendentem plectentis
in membro,vide Alber. de Ros. de statut.quæstio.25.in
repert.& in leg.sed & si pupillus §.præscribere,ff.de in-
stit.act.vbi videtur tenere per illum tex.ꝙ sic,sed ibi di
cit Raym.& Guliel.tenere contrarium per leg.3.versic
Ideo ff.arbor.furt.cæsar. & not.in auth. sed nouo iure,
C.de seru.fugit.& de hoc vide etiam Bald.in l.1.in fin.
C.de dil.actio.vide etiam Vitalin. & Rubr. in locis hic
4 allegatis,vbi postea † dicunt, quòd si propterea abscis-
sionem digiti tota manus esset facta arida, & inutilis, ꝙ

puniretur pœna abscissionis membri. Et ibi etiam Vitali.
5 dicit, quòd nasus, † auricula, & oculus non sunt membra, sed si eruatur oculus, vel abscindatur nasus, quòd maior pœna est imponenda, quàm pro digito. & auricula propter deformitatem, quæ subsequitur. & quomo-
6 do iudex † æstimabit deformitatem. vide Afflict. in constit. hac ædictali in fi. & an oculus sit membrum, Aristot. in 4. moralium, & Imol. in l. 2. col. 4. ff. de publ. iudic. tenent, quòd sic, quia habent propriam, & distinctam operationem in corpore nostro. Et aduerte, quod est diffe-
7 rentia, † an membrum dicatur deturpatum, vel debilitatum; quia membrum deturpatū non dicitur debilitatum, vt dicit Ang. in l. non solum, ff. de rei vend. & Dec. in l. si fugitiui, C. de seru. fugit. Abb. in c. accusasti in fi.
8 extra de accusat. vbi ponit † quomodo intelligatur mēbrum debilitatum, vel amputatum.
9 Item adde, quòd † barba non est membrum, quando accipitur pro pillis, Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 5. nu. 3. cum sequen. & ibi ponit, an lingua, nasus, labia, dentes, mamellæ sint membrum: & an etiam statutum habeat locum in membro inutili.
c *Pone quod aliquis.* Adde, quòd tunc † executio est facienda in manu debiliori, quādo delictum poterat æquè faciliter fieri cum vna manu, sicut & cum altera, prout furtum; alias secus, prout est crimen falsi, Euerard. in centur. legal. in loco à priuatione ad habitum, & est cōmunis opi. vt ait Crass. de communi opin. cap. 2. quæst. 19. pag. 19. Vide tamen Gomes. in reg. Cancellar. de annal. poss. q. 48. pag. 293. col. 1. in litera c.
g *Sed quid si reus.* Adde, quòd si † statutum impone-
11 ret percutienti pœnam manus, qua percussit, in articulis, siue querela poni debet, qua manu facta sit percussio, iuxta pract. traditam per Lucam de pen. in l. penult. C. de erogat. milit. anno lib. 12.
12 Item † adde, quòd si reus est ita puer, vel senex, quod moreretur, si illa pęna plecteretur, iudex poterit illam pęnā permutare; & si hoc nō faceret, nō posset iustus appellari, Bal. in l. quicunq; C. de seru. fugit. & Alexan. apostill. ad Bar. in l. quid ergo, ff. de infam. & Cępol. in authen. sed nouo iure nu. 26. C. de seru. fugit.
13 Item adde, † quòd si reus nullam manum haberet, debet imponi alia pœna arbitraria, vt tenent omnes, secūdum Salicē d. auth. sed nouo iure, quod intelligit ibi Bartholom. Cępolla quando ante sententiam fieret commutatio: sed si lata esset sententia, quæ condemnasset ad manus incisionem, & nullam haberet manum, sententia esset nulla, & elusoria, vt ibi per eum.
h *Casus autem in quibus.* Adde † alium casum, in quo
14 imponitur pęna amputationis membri, scilicet manus, in Regno Neap. vbi vulnerans cum armis prohibitis, tali pœna est puniendus, per Constit. si quis aliquem, & Francis. decis. 324. vol. 1.

QVÆSTIO LXX.

SVMMARIVM.

1 *De alijs pœnis corporalibus.*
Poena stigmatis an hodie sit in vsu. ibid.
2 *Fustigatio: an sit permissa etiam in clericis. versic. est etiam.*
Et an sit poena capitalis, ibid.
3 *Tortura an sit in vsu pro finali poena delicti vers. Plerunque etiam.*
4 *Poena carceris perpetui an sit in vsu. vers. Pœna autem.*
5 *Poena triremium an sit in vsu etiam in clericis. vers. Frequens est etiam.*
6 *Poena detrusionis in monasterium an hodie sit in vsu. vers. sunt etiam.*
7 *Poena, quod clerici ponantur in gabijs, an sit in vsu. versi. solent.*
8 *Poena mitræ. vers. Mitra quoque.*
9 *Poena degradationis in clericis, an dicatur corporalis. versic. credo etiam.*
10 *Instigatus in pœnam efficitur infamis.*

1 SVnt etiam aliæ pœnæ corporis afflictiuæ, vt est pœ-
a na stigmatis, qua veteres vtebantur, *a* sed postea fuit sublata per l. si quis in metallum. C. de pęnis. Reperio tamen, quod Ang. in d. l. si quis in metallum, dicit contrariū de facto seruari, quòd valent statuta, quæ disponunt, quod pro furto debeant bullari: & illum refert Ang. de ma-
b lef. in verbo, In facie, num. 2. *b* Apud nos certè hæc pœna stigmatis non est in vsu, & si in aliquibus locis extant huiusmodi statuta, quod pro furto, vel alio crimine aliquis bulletur. Senatus non permittit exequi talem pœnam, sed illam commutat in pœnam fustigationis, vel similem: & idem etiam practicari in Regno Neapolit. attestatur Maranta in suo Speculo, folio 28. numero 9.
2 Est etiam pœna fustigationis, seu verberationis. quæ quidem non tantum de iure ciuili, sed etiam de iure canonico, etiam in clericorum personis, est à sacris canoni-
c bus recepta, vt ait Diaz in pract. crim. can. cap. 125. *c* Ego tamen apud nos nunquam vidi illam seruari in persona alicuius clerici, prout neque illam esse in vsu in Regno Franciæ contra clericos, attestatur Pract. Milei, fol. 148. nu. 53. Et in omnem casum deberet moderatè exe-
d qui, non autem crudeliter: *d* alias episcopus qui facit aliquem crudeliter fustigari, per duos menses à missarum celebratione suspenditur, vt est text. in c. pręterea. de cle-
e rico percussore. *e* Sed quæro, nunquid hęc pœna fustiga-
f tionis dicatur pęna *f* capitalis. Respon. quod non. ita tenet Bart. in l. transigere, C. de transact. & est communis opi. vt dicit Maranta in suo Spec. fol. 28. num. 5.
Quibus autem ex causis imposita sit à iure communi pœna fustigationis, vide apud Gandi. in titul. de pœnis reorum, num. 55. & Caliciū in Marg. fisci, fol. 90. col. 2.
g *g* Plerunq; etiam imponitur à statutis pœna torturæ, siue
3 ictuum funis, non quidem ad eruendā veritatem, *g* sed ad pœnam delictorum. Et licet Bal. in rub. C. de pœn. iud. qui male iud. dixerit non reperiri iure cautum, quod tortura imponatur pro finali pęna delict. tamen Paris Put. de synd. fol. 449. in verbo, Tortura 11. c. in primis verbis, duos casus recenset, in quibus videtur de iure communi impositam esset torturam pro pœna.
h *h* Pœna autem perpetui carceris † non est in vsu apud
4 laicos, vbicunque enim alia pœna imponi potest, nunquam imponitur pœna perpetui carceris, & ita tenent communiter DD. vt dicit Bal. cons. 443. in fin. lib. 3. Credo tamen quod hæc pęna in ciuitate Venetiarum etiam hodie sit in vsu, prout etiam attestatur Mantua obseruatione 96. col. 6. Dicit etiam Calic. in Margar. fisci, fol. 93. in fin. quod Reges Castellæ multum vtuntur ista pęna perpetui carceris. Apud clericos autem multum frequētatur. Et dicit Angel. in l. prætor ait, §. si publicanus, nu.
i 1. ff. de vi bonor. rapt. quod quamuis clericis non liceat interficere quenquam, tamen possunt reos in carcerem includere cum tanta necessitate cibi, & potus, vt fame necentur, & ait quod ita dicunt can. & hac practica vtuntur. Quam tamen restringe, vt procedat, quoad ipsos cle-
K ricos tantum. *K* Cæterum non potest iudex ecclesiasticus condemnare laicum ad perpetuum carcerem, etiā quando laicus propter delictum effectus esset de foro ecclesiastico præterquam in causa hæresis.
4 Frequens est etiam hodie pęna triremium, quæ non modo in laicis, sed etiam in clericis venit in vsum, præ-

cipue

cipitur in Italia, vt ait Diaz in pract. crim. cano. cap. 135. vers. venit insuper: quam tamen consuetudinem ipse improbat in sacerdotibus: cuiusque opi. mihi placeret, vbi in tantū non creuissent crimina clericorum, vt hodie videmus; vix enim potest multorum petulantia, atque improbitas coerceri. Et memini superiorib. annis, cum Vicarius Episcopalis Cremonæ redderet se difficilem in exequendo quandam condemnationem ad triremes factam contra quendam presbyterum, quasi ea pœna clericis imponi non soleret, senatus rescripsit prętori, vt omninò curaret illam exequi, 22. Aug. 1562. P. N. ex quo in hoc Ducatu passim solita est illis imponi. Et ita fuit executum. Puto tamen, quòd discreti Episcopi non sine maxima causa talem pœnam sacerdotibus imponere debeant, vbi scilicet nulla videatur alia

m *m* spes correctionis subesse.

6 Sunt etiam apud clericos aliæ pœnæ corporis afflicti-

n uæ, prout est pęna *n* detrusionis in monasterium. Sed hæc pœna hodie recessit ab vsu, vt attestatur Diaz in pract. crim. can. c. 128. quia (vt ipse dicit) iudices ecclesiastici adeo segniter laborant, vt rarissimè videamus

o eos delinquentibus pœnam depositionis *o* imponere.

7 Solent etiam prælati clericos facinorosos poni facere in gabijs. Et licet Pra. Carcer. fol. 546. post num. 64. dicat hanc pœnam non esse in vsu, ego tamen iam mul-

p tis annis præteritis *p* vidi de facto quosdam presbyteros in gabia ferrea super turri Broleti veteris Mediolani. Sed certè de iure non credo licitum esse clericis, præsertim sacerdotibus talem pœnam imponere, vt etiam sentit Felin. in ca. qualiter, & quando, il 2. §. ad corrigendos, num. 10. de accus. vbi tamen subdit, quòd consuetudo seruat contrarium, & male; quem refert Foller. in pract. cri. can. fol. 286. nu. 113. & Prac. Conradi fol. 435. num. 25. in fin.

8 q *q* Mitræ quoque impositio inter pœnas corporales connumerari potest, quæ quidem quandoque imponitur de per se ad infamiam, vt quis ita mitratus producatur in publicum: aliquando imponitur fustigandis, aut igne cremandis, in maiorem ignominiam. Et scias, quòd quandoque si ille, cui esset imponenda propter infamiam pęna mitrę, non sit in fortijs iustitiæ, solet ad eius domum mitra per satellites transmitti: quod sępissimè fieri attestatur Catald. consi. 56. num. 13. inter cōs. crim. diuersorum, lib. 1. licet id apud nos ego nunquam viderim in practica obseruari.

9 Credo etiam quod possit dici pęna corporalis degradatio clericorum, quando fit actualiter, cùm taliter degradatus sit statim tradendus curiæ seculari, corporaliter etiam ad mortem puniendus, vt dixi infra, q. 74.

ADDITIONES.

a *Sed Postea fuit sublata.* Vide Baiard.

b *Apud nos certe hac pæna stigmatis.* Adde quòd tamen hæc pęna fuit in vsu apud Romanos; Appianus Alex. Romanæ Historiæ lib. 4. loquens de seruo cuiusdam Restionis latitantis, ait; Nunquid me magis, ò here præsentium stigmatum, an priorum beneficiorum putas me reminisci? *Drog.*

c *Ego tamen* Farin. tit. de delictis & pęn. q. 19. vol. 1. nu. 29. *Ber. Ros.*

d *Alias Episcopus*; piano di gratia; Non enim de consuetudine inter se crudeliter castigantur clerici, vt est supra q. 64. Sed an clerici, ibi, Quòd rarò, immò nunquam inuenies. *Drog.*

e *Sed quæro.* Vide Baiard.

f *Capitalis.* Fustigatus † tamen post sententiam, & sic

10 in pænam efficitur infamis, secundum Paul. de Cast. in l. nullam. C. ex quib. caus. infam. irrog. nu. 2. *Guior.*

g *Sed ad pænam delictorum*; supra quæstione 64. versiculo præterea debet *Drog.*

g *Plerumque etiam.* Farin. ubi supra nu. 30. *Ber. Ros.*

h *Pœna autem.* Not. quod aliud est ponere in carcerem, & aliud ponere in vincula: nec carceratio nec in vincula iniectio fit ad pœnam, sed ad custodiam. & ideo ex his non dicitur cædi persona, nec ex sola captura & positione in vinculis dicitur quis inferre personalem læsionē, secundum Soc. senior. in c. nuper à nobis, num. 5. & seq. de senten. excommunic. vbi dicit notandum pro statutis quæ loquuntur de personali lęsione. *Guiot.*

h *Pœna autem* Farin. vbi supra nu. 31. *Ber. Ros.*
Vidde eundem Baiard.

i *Non liceat interficere quenquam*; Adde Capitulum sententiam sanguinis, ne cler. vel Mon. limita, vt habetur in cap. solicitatores. §. primo de pœn. dist. 1. *Drog.*

K *Cæterum non potest iudex ecclesiasticus.* Vide Baiard.

l *Frequens est etiam.* vide supra Clarū q. 67. in princip. & in verbo item damnatio *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

m *Spes correctionis subesse*; Adde supra quæstione 36. versic. scias autem, & vers. Pariter etiam; Capyc. qui declarat, decis. 112. sub num. 7. *Drog.*

n *Detrusionis in Monasterium*; Adde quòd hoc modo pauci ambularent per viam, supra in §. Adulterium versic. sed quæro, vbi dixi, & q. 67. versic. fin. *Drog.*

o *Imponere* Vide eundem Clarum supra in §. adulterium vers. sed quæro *Ber. Ros.*

p *Vidi.* Similiter & ego vidi Bononiæ multis ab hinc annis quosdam clericos in gabia lignea annexa ad turrim Asinel. positos in diuersis temporibus, ac pro diuersis criminibus, vnus post alterum. *Giach.*

q *Mitræ quoque*, Adde de Mitris, supra q. 68. versic. lenones *Drog.*

q *Mitræ quoque impositio* Farin. d. nu. 29. vbi & de berlina *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Ecellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXX.

SVMMARIVM.

1 *Poena stigmatis quare sit sublata.*
2 *Mulier non est facta ad Imaginem Dei.*
3 *Fustigatio est poena corporalis, licet non capitalis.*
4 *Fustigatio est grandis poena, & comparatur morti.*
5 *Et pro quibus delictis imponatur.*
Et de catena infami, ibidem.
6 *Carcer quando detur ad poenam de iure ciuili.*
7 *Et an imponi possit per Iudices laicos, & sit in vsu, remissiuè.*
8 *Et si imponatur, sententia valeat.*
9 *Et quid si Iudex habeat arbitrium imponendi omnem poenam.*
10 *Carceris perpetui loco successit condemnatio ad triremes.*
11 *Iudex ecclesiasticus non potest dictam poenam laico imponere etiam ob delictum ecclesiasticum.*
12 *Condemnatio ad triremes solet ita fieri, vt quandocunq; reperiatur liberatus vltimo supplicio puniatur.*

Postea fuit sublata Adde, q̄ id fuit, quia † facies hoīs est ad similitudinē, & pulchritudinem faciei Dei, vt
1 inq. t gl. in d. l. si quis in metallū sed cōtrariū posset dici in
2 muliere, per c. hęc imago 33. q. 5. quia † mulier ad imaginē Dei nō est facta, licet tex. Genesis dicat faciamus hominē ad imaginē, & similitudinē nostrā, intellexit. n. Deus de viro, non de muliere, quia mulier nō est imago ipsius, nec Deus gloriatur per ipsā, sicut de viro, ita ēt tradit Affl. in constit. Regn. cōst. legū asperitate rub. 52 lib. 3. nu. 8. q̄ etiā dixit Apost. 1. ad Corint. c. 11. q̄ tamē declaratur per S. Augu. & S. Thomā relatos per Nauar. in c. illa anima nu. 3. de pęnit. distin. 2. tom. 2.

E *Sed quæro.* Adde, quod † licet non sit capitalis, est tamen corporalis, & adeo grandis, & grauis propter grauem, quam infert infamiam; cum non nisi pro turpibus, & infamatorijs delictis irrogari soleat, vt æquiparatur
4 morti.† Menoch. de arbitr. iudic. quæst. 80. nu. 40. & 41. & Ioseph. Ludou. in sua decis. Lucen. 1. num. 24. part. 1.
5 quæ pœna † fustigationis, & catenæ hodie imponi solet furibus, mariolis, incisoribus bursarum, truffatoribus, testibus falsis, blasphematoribus, & similibus facinerosis vilibus, & infamibus personis. Farin. quæst. crim. quæst. 19. num. 29.

h *Pœna autem perpetui carceris.* Adde, quòd † de iure ci-
6 uili aliquando carcer ad tempus datur ad pœnam in leuibus delictis, in quibus iura, siue statuta nullum decernūt particulare supplicium. l. 1. §. fi. ff. de ale. lus. & aleat. & Io. Plat. in l. nemo carcerem C. de exactori. tribut. lib. 10. & Bar. in tract. de carce. vt criminosus in carcere cōiectus, ad certum tempus solo pane, & aqua maceretur,
7 aut alias castigetur. & an † carcer perpetuus, vel ad tempus imponi possit per iudices laicos, & an sit in vsu, vide Menoch. de arbitr. iud. in quæst. 89. nu. 1. & Farin. in q. 19. nu. 31. vbi latè.

8 Item adde, † quòd si iudex laicus condemnauit aliquem ad pœnam carceris perpetui, sententia non teneret, nisi in casu, quo de iure ciuili veniret imponenda aliqua pœna, per quam quis efficeretur seruus pœnæ, vt in damnato in metallum: quod cum illa pœna non sit in vsu, poterit etiam iudex secularis loco ipsius d. pœnā perpetui carceris imponere, ita tradit Bal. in l. incredibile C. de pœnis, & Socin. in rubr. de pœnis num. 21. cum seq. & licet. Menoch. d. quæst. 89. num. 9. videatur, contrarium tenere, tamen dicit cogitandum esse, quia magna est auctoritas Baldi.

9 Item adde, † quod si iudici datum esset arbitrium per statutum imponendi omnem pœnam, non posset illam imponere; debet enim statutum intelligi, dummodo nō imponatur pœna à iure prohibita, nisi in casu prædicto: vel quòd ex forma alicuius statuti pro aliquo delicto imponeretur pęna perpetui carceris, ita Bal. in d. l. incredibile C. de pęnis, & Soc. in rub. de pœn. nu. 21. cum seq. & Menoch. d. q. 89. nu. 6.

10 Item adde, † quòd loco pœnæ carceris perpetui potest imponi pœna triremium, secundum Afflict. in constit. regn. incip. Hi qui in nu. 7. 8. & 9. notab.

K *Cæterum non potest iudex ecclesiasticus.* Adde, quòd
11 † hoc fuit dictum Oldr. in cons. 88. incip. quæritur, quē referunt, & sequuntur Io. Andr. in add. ad Specu. in rub. de off. ordin. Roman. sing. 711. tu scis, quod de iure ciuili, & August. de Arim. ad Ang. in verb. fama publica, nu. 88. & Paris. cons. 2. nu. 150. vol. 4.

l *Frequens est etiam hodie.* Adde, quod † imò aliquando solet fieri condemnatio ad triremes, cum ista qualitate, quòd quandocunq; reperiretur liberatus, illico vltimo supplicio plecteretur. Gram. decis. 8. in princ.

QVESTIO LXXI.

SVMMARIVM.

1 *De pœna exilij.*
2 *Casus, in quibus à iure imposita est pœna exilij, qui sint. vers. casus autem.*
3 *Officialis qui cogit rusticos ad obsequia indebita, punitur pœna perpetui exilij. vers. officiales Rectorum.*
4 *Iudex an possit relegare, seu confinare aliquem in loco sito extra prouinciam suam. vers. Vidi ego.*
5 *Bannitus in contumaciā an sit infamis. vers. Quæro nūc.*
6 *Et an possit esse testis. vers. Præterea quæro.*
7 *Et an amittat patriam potestatem. vers. successiue quæro.*
8 *Et an possit testari, aut capere ex testamento. vers. sed an poterit.*
9 *Et an banniti possint impunè offendi. vers. Quæro an bannitus.*
10 *Et an bannitus efficiatur seruus pœnæ. vers. Vlterius quæro.*
11 *Bannitus ab vna ciuitate an censeatur bannitus etiam ab alijs cum ea fœderatis. vers. Quæro modo.*
12 *Banniti huius temporis an æquiparandi sint deportatis, vel relegatis. vers. Dixi autem.*
13 *Qua pœna puniatur frangēs fines exilij, vers. Quære qua pœna.*
14 *Si aliquis sit bannitus arbitrio iudicis, an mortuo, vel recedente iudice, bannum finiatur. vers. Item quæro*
15 *Bona delinquentis mortui ante sententiam quando fisco applicentur.*

a 1 Exilij *a* autem pœna apud nos multum est in vsu non modò cōtra reos contumaces, vt dixi suprà q. 44. sed etiam contra præsentes in pœnam delictorum. Quandoq; verò imponitur perpetuum exilium, quandoque temporale, & quandoque arbitrarium, prout quotidie videmus seruari per senatum, teste Boss. in tit. de bānitis, nu. 2. An autem hæc pœna hodie secundum Canones sit in vsu, dixi sup. q. 67. vers. relegationis.

b 2 *b* Casus autem, in quibus de iure imponitur pœna exilij, videre potes apud Calic. in Margar. fisci, fol. 85. vbi 69. recenset.

c 3 *c* Officiales rectorū prouinciarum, qui rusticanos, vel eorum seruos, vel iumenta ad aliqua cogunt obsequia, necnon & rusticani se sponte dictis obsequijs subijcientes puniuntur pœna perpetui exilij, & confiscationis bonorum, l. 2. C. ne rusticani ad vllum obsequium deuocētur. Sed pro certo hodie hoc male obseruatur, vt dicit Chass. super consue. Burg. fol. 89. versi. 36. casus.

4 Vidi ego quandoq; in facto dubitari, nunquid iudex possit relegare aliquem, vt non exeat de aliquo loco, vel oppido, iurisdictioni ipsius iudicis non subdito, quam relegationem nos Confinationem appellamus. Et dicendum est, ꝙ de iure non potest fieri relegatio, nisi in loca subdita ipsi iudici releganti, vt est tex. in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & releg. nihilominus de consuetudine generali, quæ viget fere vbique locorum, contrarium obseruatur, vt attestatur Bal. in l. executorem, nu. 33. C. de execut. rei iud. subdens, Et ideo tales studeāt seruare mandata, & illum refert Marcus decis. 359. nu. 9. Et intellexi ꝙ proximis mensibus Dux Mantuæ confi-
d nauit *d* nonnullos ciues Casalenses in diuersas ciuitates & oppida Italiæ, dominio suo non subditas. Vide in hoc proposito quæ dixi supra q. 67. versic. deportatio.

e *e* Quæro nunc, quis sit effectus banni, seu condemna-
5 tionis in exiliū: & in primis nūquid bannitus in cōtumaciā sit infamis? Resp. ꝙ nō, & ita tenēt cōiter Doct. vt dicit Bal. in l. 1. n. 5. C. de calu. vbi enim cōdēnatio fit in cōtumaciā, nō dicitur fere constare de crimine: propterea non debet sequi infamia, quæ ex crimine ipso procedit.

f *f* Præterea quæro, nunquid bannitus pro maleficio in contumaciam, possit esse testis. Resp. ꝙ sic de iure ciuili: & hanc dicit esse communē opi. Bal. in c. super eo, il 1. n. 4. de testib. Ale. de Neuo consi. 8. nu. 10. Fel. in d. c. super eo. nu. 6. Et dicit Alb. in 4. par. statut. q. 72. in 1. dubio, ꝙ hæc opi. communiter approbatur & seruatur. Bannum enim ex contumacia proueniens non irrogat iuris infamiam, vt statim dixi: meritò à testificando non repellit. Hęc tamen conclusio non transiret absq; difficultate, stātibus statutis, ꝙ contumax habeatur pro confesso, & cō-
g uicto, *g* hoc enim casu potius videtur bannitus ex crimine probato per contumaciam, quàm ex ipsa contumacia: & ideo saltem in loco, in quo est bannitus, de iuris rigore fortè videretur repellendus. Apud nos tamē quotidie conceduntur salui conductus bannitis, vt veniant ad testificandum: neque propterea repelluntur, licet propter bannum non reputentur tanquam integri testes.

Suc-

7 b Successiuè quæro, nunquid bannitus amittat patriam
b potestatem. Resp. quod non, & est communis opinio, vt dicit Alexan. in l. si cum dotem. §. si patri, num. 4. ff. solut. matrim. Corn. cons. 55. lib. 2. prout illum refert Boss. in tit. de bonorum publi. post num. 69. vers. contrarium tamen; licet dicat se vidisse seruari, quòd imò illam amittat, quo ad bona posita in territorio, à quo est bannitus. Vide quæ dixi infra, vers. dixi autem. Vtilitas autem huius quæstionis potest esse maxima: quia quando pater bannitus perdit patriam potestatem, peculium profectitium transit in fiscum: aliàs secus.

8 i Sed an poterit bannitus testari, aut capere ex testa-
i mento? Dixi supra, libro tertio §. testamentum, k quæst.
k 19. & 20.

9 Quæro, an bannitus possit impunè offendi. Dixi supra hoc eod. lib. §. homicidium, versic. plerunque etiam, & seq.

10 l Vlterius quæro, vtrum bannitus virtute cōtumaciæ,
l & sic fictæ confessionis inductæ ab huiusmodi statuto, efficiatur seruus pœnæ. Respond. quòd non efficitur ser-
m uus pœnæ, donec peruenerit m in fortiam iustitiæ. Et hæc est communis opin. vt dicit Corn. consil. 55. in litera Z. libro 2. quem refert Boer. decis. 278. nu. 21. relatus & ipse per Vuium in libro communium opin. in verbo, Reus pro crimine pract. Conradi. fol. 443. num. 14. in fi. Boss. in tit. banniti quid amittant, nu. 12. Quod intellige, nisi condemnatio sit pura, & sine conditione lata, vt eleganter declarat Boer. in loco præall. Dixi in d. §. Testamentum, in q. 19. vers. aliquando verò.

11 n Quæro modo, nunquid bannitus ab vna ciuitate,
n censeatur etiam bannitus ab aliis ciuitatibus cum ea fœderatis. Resp. Aliqui dixerunt, quòd sic: sed eorū opinio non est vera, & o vsus illam non approbat, vt attestatur
o Bart. in l. non dubito, num. 2. ff. de captiuis. o Licet enim aliquæ ciuitates sint simul fœderatæ, remanent tamen earum iurisdictiones, & territoira penitus separata, nisi specialiter in capitulis fœderum contrarium dispositum fuisset. Faciunt quæ dixi supra quæst. 38. versic. successi-
p uè quæro. p Vnum tamen volo vt scias in hoc proposito, quòd quamuis in hoc Ducatu bannitus ab vna ciuitate, vel loco ipsius ducatus cēseatur bannitus à toto ducatu, & possit in eo vbique capi, & puniri: si tamen contingat aliquam ciuitatem, vel locum separari à ducatu, banniti ab illa ciuitate, vel loco, etiam tempore, quo erat vnita cum ducatu, sunt post talem separationem tuti in ducatu; neque possunt in eo aliquo modo molestari. Et ita euasit in facti contingentia quidam Christophorus Maius insignis sicarius, condemnatus de atrocissimo de-
q licto q in ciuitate Placētiæ, tempore quo erat vnita cum hoc ducatu Mediolani, & post separationem captus in ciuitate Cremonæ, fuit enim liberè dimissus, ita iudicante Senatu 4. & 17. April. 1558. P.N.

12 r Dixi autem supra, quęst. 67. versic. deportatio etiam,
r quòd s hodie exilium successit loco deportationis, &
s relegationis: Sed quæro, nunquid banniti nostri temporis ęquiparentur deportatis, an autem relegatis. Ego hāc quæstionem posueram supra libro 2. §. Bannitus, versic. quæro nunquid: sed quia iam ferè despero posse me aliquam aliam partem operis in lucem edere, illam ex eo loco in hunc transferri iussi. Vtilitas autem huius quæst. est maxima. Nam deportatus perdit ciuitatem Romanam, non autem relegatus. l. inter pœnas, in princ. l. relegatorum, §. siue ad tempus. ff. de interd. & releg. Item
t deportatus amittit testamenti t factionem actiuam, & passiuam, non autem relegatus, vt dixi supra lib. 3. §. testamentum, q. 22. &c. Scias igitur, quòd in hoc articulo tanta est inter Doctores controuersia, vt vix possit discerni non modo quæ sit communis opin. sed neque etiam quid in tanta scribentium varietate tenendum sit. Et in primis quidem aliqui simpliciter dicunt, quòd bannitus æquiparatur deportato. Sed certè eorum opinio ab omnibus ferè reprobatur, vt ex inf. dicendis apparebit. Alij simpliciter dicunt, quòd banniti æquiparantur relegatis, non autem deportatis. Et fuit opi. Bartol. quam dicit communiter approbari Soc. Iun. consil. 147. nu. 20. lib. 2. & illam communem appellat Alexan. in l. ex facto, §. ex facto, num. 7. & seq. ff. ad Treb. prout illum refert Curt. Iun. consil. 182. nu. 8. Sapia in l. Imperium, num. 58. ff. de iurisd. omnium iud. Aret. in d. §. relegati, nu. 7. quem refert Pract. Conradi, fol. 447. num. 31. Aliqui verò distinguunt, & dicunt quòd aut quis est bannitus propter crimen, pro quo imposita est pœna mortis, & eo casu æquiparatur deportato; Aut vero est bannitus propter crimen, pro quo non imponitur pęna mortis, & æquiparatur relegato. Sed certè hæc etiam opi. cōmuniter reprobatur. Et quòd bannitus etiam pro crimine, pro quo veniat imponenda pœna mortis, non æquiparetur deportato, nec damnato in metallum, dicit esse communem opin. Cur. Sen. cons. 60. prout illum refert Ripa in d. l. ex facto, §. ex facto, num. 14. Alij igitur aliter distinguunt, quòd scilicet, Aut pęna banni est cū confiscatione bonorum: & tunc æquiparatur deportato; Aut verò sine confiscatione bonorū & æquiparatur relegato, & fuit opin. glo. in §. relegati, in verbo retinent, Instit. quib. mod. ius patriæ pot. soluitur. Hæc tamen opin. in hoc, quòd pœna banni, vbi bona nō publicantur, æquiparetur relegationi, vtique posset forte sustineri, & illam communem appellat Marāta in suo Spec. fol. 29. nu. 7. sed in alio capite, quod scilicet vbi est cum publicatione bonorum, æquiparetur deportationi, hæc opin. non est tuta, nec communis, neque tenenda, & ita opin. illius glo. cōmuniter reprobari attestatur Curt. Sen. consil. 59. post num. 18. Et ideo multi dicunt, quòd bannitus cum publicatione participat de vtroque, scilicet de relegato, & de deportato, & dicit Alex. in d. cons. 116. nu. 7. lib. 2. quòd hoc omnes fatentur. Alij etiam aliter distingnunt, quòd scilicet, aut stat statutum in eo loco, disponens, quòd bannitus possit impunè offendi, & tunc ęquiparatur deportato, aliàs secus. Et hanc opin. dicit esse communem Corn. cons. 55. in litera L. lib. 2.

Quid tenendum in tanta Doctorum contrarietate?
u Ego u (vt ingenuè fatear) discutiendo tex. & fundamenta DD. sæpe mutaui sententiam, & aliquando adhæsi vni opin. & aliquando alteri: Nunc autem pro resolutione dico, quòd non est tutum tenere aliquam ex prædictis opinionibus. Et ideo absolutè teneo, quòd banniti nostri temporis quocunque modo sint banniti, scilicet siue perpetuo, siue ad tempus, & siue cum publicatione bonorum, siue sine publicatione, & siue extet statutum quòd pos-
x sint impunè offendi, siue non, x neque simpliciter ęquiparantur deportatis, neque relegatis, sed est quędam tertia species de per se. Et propterea quòd non licet arguere de deportato ad bannitum, neque etiam de relegato ad bānitum, sed standum est, vel decisionibus Doctorum de bannitis in specie loquentium, vel consuetudini. Et licet Boss. in tit. de bonor. publ. nu. 69. & clarius Alciat. cons. 58. num. 9. attestentur in hoc dominio seruari quòd banniti, & condemnati ad pœnam mortis cum publicatione bonorum, stante statuto quòd possint impunè offendi, ęquiparentur deportatis, & amittant etiam iura cōmunia, quò ad bona posita in dominio: ego tamen vidi in pluribus articulis diuerso modo iudicari. Et sic credo verè dici posse, quòd vbicunque contingat aliquem allegare in casu banniti exemplum deportati, vel relegati, iudex nō debeat admittere huiusmodi fundamenta, sed stare decisionibus Doctorum in terminis loquentium de bannito, vel sequi opin. secundum quam solitum est in similibus casibus in ea prouincia iudicari. Et ita faciendo non errabit.

13 y Quæro, qua pœna puniatur frangens fines exilij.
y Resp. Si quidem erat iussus exulare minus decēnio, duplica-

plicatur tempus, quod restabat exulandum, quãdo fregit exilium; Si vero erat iussus exulare per decennium, vel vltra, perpetuatur exilium; Si iussus erat exulare perpetuò, punitur pęna mortis. Ita distinguunt communiter Doctores, teste Ant. Gomes. capit. 8. delictor. num. 1. Senatus autem quandoque non modo iubet duplicari exilium, sed propter temeritatem mãdat eos etiam duobus aut tribus ictibus funis publice affici, & ita vidi seruari in quodam Io. Cauagna. 30. Augusti. 1557. P. N.

14 z Item quęro, si iudex banniuerit aliquem arbitrio
z suo, an mortuo iudice, vel ab officio discedente, censeatur extinctum bannum. Resp. Bart. in l. centesimis, §. fin. nume. 9. & seq. ff. de verbor. obligat. distinguit, an verba sint concepta, Donec voluero, vel donec reuocauero, & quidem dum Bartol. tenet, quòd morte iudicatur reuocatio, seu declaratio reuocatæ voluntatis. Contrarium communiter tenetur, vt attestatur Foller. in pract. crim. cano. fol. 281. in prin. Aliqui simpliciter dicunt, quod vtroq; casu bannum censetur extinctum, & hanc dicit esse communem opin. Ant. Gomes. c. 8. delictorum, num. 5. Sicut talis uoluntas, seu arbitrium morte extinguitur, ita etiam extingui debet eius effectus. Sed certè apud nos contrarium seruatur: nam ex quo condemnatio fit à iudice tanquam persona publica, & sub nomine officij, ta-
a a le arbitrium *a a* transit ad successorem.

ADDITIONES.

a . *Exilij autem pœna*. Hoc idem de ictibus funis, qui aliquando dantur ad pœnam dixi supra ad quæst. 64. vers. præterea. *Drog*.

a *Exilij autem pœna*. Farin. tit. de delict. & pœn. d. quæst. 19. volum. 1. num. 17. *Ber. Ros*.

a . *Exilij*. Pęnam exilij non infert ecclesia, secundum Alciat. in c. cum non ab homine, nume. 168. de iud. vbi communem dicit. *Guiot*.
Vide eundem Baiard.

b . *Casus autem*. Boss. de carcerato fideiussori committend. nu. 7. & Baiard. hic. *Ber. Ros*.

c *Officiales Rectorum Prouinciarum*. Vide Baiard.

d *Nonnullos Ciues Casalenses*. Adde clausulam, quæ in tali casu solet apponi per sic confinãtes, videlicet. Ita tamen, quòd ipso confinato exeunte confines eidem assignatos, intelligatur incidisse in commissum pœnæ, vel fideiussionis per confinatum datæ; sicque vidi seruari, vide supra quæstione 59. vers. & hæc quidem, & de pęna illorum, qui dicuntur hauer rotte le confine, per Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 325. sub nu. 7. Ex lege Platonis, de qua per eum ibidem in fin. num. 7. & adde decisionem Rotę Senensis positam post consilia Criminalia diuersorum, quæ est prima in ordine compilatam ab Illustri, & Excellentissimo Petro Calephato, & de eo, qui ponitur ad confinia, per hæc verba, donec voluero; prolata à Magistratu, vel per hæc verba, donec potestati placuerit; quomodo, & quando dicatur reuocata confinatio Felin. cap. ex literis coll. 3. de const. & de transgredientibus confines latè per Chartar. de execut. sent. cap. fin. num. 273. In statu autem Illustrissimi, & Excellentissimi Domini Ferdinandi de Gonzaga Domini mei promissa est certa, & determinata pęna transgredientibus fines, statut. Riparoli in crim. rub. 161. & talis pœna habet locum in his, qui banniti, & confinati sunt citra mortem, vt ibidem vide Crauet. consilio 122. sub numero 3. & vide text. cum glos. in l. Aut damnum. §. est pœna. ff. de pœn. *Drog*.

e *Quæro nunc*. Cartar. de execut. sentent. num. 447. Far. q. 56. volum. 2. & art. nu. 301. *Ber. Ros*.
Vide eundem Baiard.

f . *Præterea quæro*. Laurent. Clurcon. communium opin. cent. 1. quæst. 23. Farinac. d. quęst. 56. art. 8. numero 328. & seq. *Ber. Ros*.
Vide eundem Baiard.

g *Hoc enim casu*. Boss. tit. de inquisit. nu. 58. *Ber. Ros*.

h *Successiue quæro*. Vulpell. cons. 20. & 24. nu. 4. Fari. q. 102. inspect. 1. nu. 15. & alijs seq. *Ber. Ros*.

i *Sed an poterit bannitus testari*. Vide Baiard.

k *Quæst. 19. & 20*. Farinac. 4. uolum. q. 102. inspect. 1. 2. & 3. *Ber. Ros*.

l . *Vlterius quæro. Vtrum bannitus virtute contumaciæ*. Adde, quod taliter bannitus etiam pro crimine, quod infamat, non dicitur infamis saltem extra territorium statuentium: quinimò nec in ipso territorio, vide per Alciat. resp. 108. tom. 2. lib. 5. *Giacb*.

l *Vlterius quæro*. Farin. d. 1. inspect. nu. 70. *Ber. Ros*.

m . *In fortiam institia*. Adde supra quæstione 44. versic. fin. infra in §. Testamentum quæst. 19. versic. Aut verò in principio. *Drog*.

n . *Quæro modo nunquid bannitus ab vna ciuitate*. Adde, quando intelligatur etiam bannitus a locis noviter acquisitis, per Alciat. respon. 7. nu. 8. tom. 2. lib. 7. *Giacb*.
Vide eundem Baiard.

o *Licet enim aliquæ ciuitates*. Adde hic de statu Pallauicino, qui licèt sit confederatus cum statu Parmæ, vt patet in Conuentionibus inter vtrosque Dominos, & populos initis, tamen de iure retinet talis status propriam iurisdictionem, & proprium Territorium, dixi supra ad q. 59. vers. secundo ad fin. q. 36. vers. fin. & quæstione 38. vers. successiuè quæro, & versic. sed certè; Quibus adde, quæ latè congerit Boer. ad consuetud. Bitur. titu. 2. §. 10. post med. Item adde, quòd tamen Illustrissimus q. & Excellentissimus D. Sfortia Pallauicinus in Conuentionibus prædictis de iure non potuit præiudicare nostræ Communitati, & populo, nec etiam Marchionibus ex post eius hęredibus, & successoribus, vt dixi ad dictam q. 59. ex mente Alc. tract. de pręsumpt. reg. 3. pręsumptione 8. nume. 9. glos. ad consuetud. Aurel. tit. de feudis cap. 1. ad fin. pract. Papien. in for. libelli in actione confessoria in glos. plenam, & omnimodam iurisdictionem sub num. 9. ad fin. *Drog*.

p *Vnum tamen volo vt scias*. Vide Baiard.

q *In Ciuitate Placentiæ*. Nota separatam Placentiam a Dominio Mediolani, supra quęstione 38. versic. Quæro etiam, quare ergo non seruatur idem ius? *Drog*.

r *Dixi autem*. An filio nato & concepto post bannum legitima debeatur, Boss. de crim. læsæ maiest. num. 138. Vulpell. resp. 174. nu. 5. Farin. titu. de delict. & pęn. q. 19. vol. 1. num. 16. & alijs sequentibus. *Ber. Ros*.

f . *Hodie exilium successit*. Adde supra quæstione 67. versic. Deportatio. *Drog*.

t *Factionem actiuam, & passiuam*. Hoc est notandum pro interpretatione statutorum, ad Bartol. in l. 1. 4. quæstione sextæ quęstionis principalis ff. de iust. & iur. *Drog*.

u . *Ego (vt ingenuè fatear)* Distinctio tamen de bannito, qui possit impunè offendi ab eo, qui impunè offendi non possit, procedit quicquid hic, ac alibi verset, atque reuerset clarus; vt est infra §. Testamentum quæst. 19. & 20. Immo adeo vera est, vt magis communis opinio sit cum tali fœdere distinctionis; Videlicet quòd possit bannitus impunè offendi, vel non; concordat opiniones Antonius Gabr. tract. comm. opin. tit. de restit. spoliatorum conclus. 1. numero 105. & post occupationem bonorum banniti eidem tempore banni acquisitorum, si reuertatur talis bannitus ad gratiam non propterea recuperat talia bona ab eo ablata, siue tempore banni deprędata, vt est supra q. 59. versic. sed quęro, licitè namque tali casu deprędari potuit infra quęst. 78. vers. Vlterius quęro ad fin. Doctores in l. prima §. An bona ff. de iur. fisci, & in l. 1. C. de bon. vacant. supra qnęstione 36. versic. Item quæro, & ibi citaui Historias in tali proposito, & vide in §. Homicidium, uersic. Plerunque; Et aduerte, quod hęc

quęstio

questio bannitorum potest esse valde utilis ad aliam causam; Nam si quis cõmisso delicto, delictum sit tale, quod trahat secum confiscationem bonorum, tunc siue bannitus moriatur ante bannum, & sententiam, siue post, tamen eius bona semper intelliguntur confiscata, & hoc importat, cum dicitur; bannitus cum bonorum cõfiscatione infra quest.78.uersic. fin. si uerò crimen tale sit quod secum non trahat bonorum confiscationem, prout est de iure communi argu.l. bona dãnatorum. C. de bonorum proscript. tunc si moriatur ante sententiã, non confiscantur bona; superflua ergo non redditur ista disputatio, vt sentit Iasin §. superest nu.38. Insti. de act. Alexan.consil.75.uolumine primo, uide supra in §. Læsæ Maiestatis uers. Preterea. Adest tamen Decretum Mediolani confiscans bona a die commissi Delicti, de quo infra quest.one 38. vers. Vlterius quero, sed vbi non viget tale Decretum disputatio, ut dixi, non est superflua: tam & sin Nelli ordini, & bandi Generali; huius Ducatus Parmæ multa & multa delicta puniuntur; nella vita & confiscatione di beni; cum tamen nullibi quod videtum dicatur à die commissi delicti; disputatio hæc vt dixi; non est superflua. *Drog.*

x *Neque simpliciter æquiparantur.* Vide Baiard. Vide eundem Baiard.

y *Quæro qua pœna.* Addas Vincent. de Franc.decis.140. & de condemnato ad triremes, si aufugit Alex. Tur. in l. non puto.c.3.nu.62. de iure fisci. *Ber, Ros.*

z *Item quæro si iudex bannierit.* Vide Baiard.

aa *Transit ad successorem.* Argumento eorum, que in alio proposito citat Dec. in l. Cõtractus quid um, maximè nu. 14.ff. de regul. iur. & propterea conclude aliud esse quid fieri sub nomine proprio, aliud sub nomine dignitatis supra questione 41. vers. in Delegato autem ad En. Marsil. rubrica de fideius. num. 133. & de tali materia habetur in l. Augusto. ff. de leg. 2. tex. in cap. Quoniam Abbas vbi latè Doct. de off. & pot. iud. deleg. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVESTIO LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Exiliorum genera quot sint.*
2 *Exilium verè, & propriè quando dicatur.*
3 *Exilium vnde dictum, & eius incommoda, & nu.4.*
5 *Exulatus a loco delicti, & a propria patria exulatus intelligitur.*
Exilium quis remittere possit nu.eod.
Princeps absque cognitione iudiciali potest relegare num. eodem.
6 *Carceris tempus quando computetur in tempore exilij.*
7 *Exulatus, si reperiatur debitor alicuius, non potest ad instantiam creditorum detineri in carceribus instante fisco pro executione exilij.*
Et quomodo consulatur creditoribus, ibidem.
8 *Et quid si fiscus non instet, sed ipsemet carceratus.*
9 *Iudex condemnans aliquem in exilium ad tempus sine determinatione temporis censetur per decennium condemnasse.*
10 *Et quid si dixerit condemno te ad pœnam exilij, absque aliqua mentione temporis.*
11 *Exilium a quo Iudice intelligatur datum.*
12 *Iudex loci delicti potest condemnare in pœna exilij a loco delicti, & a loco originis, & a loco habitationis.*
13 *Officiales incedentes pro malefactoribus inquirendis, vel exactionibus collectarum, non debent grauare rusticos.*
14 *Bannitus quando fiat infamis, remissiuè.*
Bannitus an, & quando possit esse testis nu.eod.
15 *Testis bannitus interrogatus, si est bannitus, an teneatur respondere.*
16 *Banniti in statu ecclesiastico sunt priuati omni factione testamenti.*
17 *Bannitus ab vna Ciuitate, an censeatur bannitus a confœderata.*
18 *Delinquentes Regni Neap. non possunt stare in statu ecclesiastico, nec è contra.*
19 *Bannitus ab vno loco, censetur bannitus ab omnibus eiusdem dominij.*
20 *Et quid in statu ecclesiastico.*
21 *Bannitus ab vna Ciuitate, intelligitur bannitus a Roma.*
22 *Baro non potest receptare suum vassallum bannitum a Principe.*
23 *Baro non debet esse berruarius sui subditi.*
24 *Banniti superiorum dicuntur banniti in terris subditorum, quamuis habeant merum, & mixtum imperium.*
25 *Bannitus de Castello subiecto Ciuitati, intelligitur etiam bannitus de ciuitate.*
26 *Bannitus a toto statu Principis, an intelligatur bannitus a Ciuitatibus post dannum alienatis, vel acquisitis.*
27 *Banniti nostri temporis an æquiparentur deportatis.*
28 *Exilium frangere quis dicatur.*
29 *Exilium frangentis poena, remissiuè.*
Poena non seruantis confinia assignata a Principe, quæ sit num.eod.
30 *Et quid in Regno Neap.*
31 *Exulatus, si fiat clericus, & frangat exilium, debet cognosci per Iudicem Ecclesiasticum.*
32 *Bannitus ad arbitrium Iudicis, quandiu duret bannitum.*
Beneplacitum sub nomine dignitatis, an expiret morte Principis num.eod.

1 E*Xilij autem poena.* Adde, † quod quinque sunt exiliorum genera. Primum dicitur esse maximum, vt cum quis condemnatur in metallum. Secundum quando condemnatur in opus metalli, de quibus, & eorum differentia, est text. in l. aut damna. §. diui vers. profecto ff. de pœn. Tertium dicitur deportatio in insulam, quæ Ciuitatem Romanam adimit, l. inter pœnas. ff. de interd. & releg. & non potest fieri nisi in perpetuum, l. relegatorum. §. hæc est differẽtia. ff. de interd. Quartum est relegatio in insulam, quæ ad tẽpus, & in perpetuum fieri potest. d. §. hæc est, licèt, quando fit in perpetuum, possit pars bonorum adimi. d. l. relegati, in fin. Quintum dicitur, quando de Ciuitate quis eijcitur; vel quia interdicitur certi loci, vel certorum locorum habitatio, vel interdicuntur omnes loci, preter vnum, vt quando exularet a Prouincia preter vnã Terram, vt dicitur in l. exilium. ff. de interd. & releg. ita declarat Bal. in l. data opera versic. quatuor C. de his qui accus. non poss. Verè †
2 tamen, & propriè exilium tunc dicitur, cum caput eximitur de Ciuitate, l. 2. in princ. ff. de publ. iud. & ideo exiliũ propriè captum dici potest tantum illis tribus modis; cętera autem, quæ sequuntur, non exilia, sed relegationes appellantur, d. l. 2. impropriè tamen secus est, vt patet in d. l. exilium, & not. Bal. in d. l. data opera, vbi dicit, quòd quando exilium non eximit caput, non exiliũ, sed missio ad confines appellatur, per l. mathematicos C. de Episc.
3 aud. Exilium, † vt dicit Luc. de Pen. in l. lenones, C. de spect. & scenic. lib. 11. dicitur ab extra, & solo, quia exulat extra solum, siue locum patriæ suæ vadit, & vt dicebat Seneca de consolatione ad Albinam matrem, Exi-
4 lium loci commutatio est, quam hæc † sequuntur incõmoda, paupertas, ignominia, & contemptus, quibus detractis, nihil est, quod magnopere exilium sit pertimescendum, quoniam assiduus ex humani generis discursus,

ſus, & naturalis quædam irritatio animis mortalium ineſſe creditur, commutandi ſedes, & transferendi domicilia. Ex quibus patet, quòd ita exit ſolum ſuæ patriæ, vel locum mutat, qui exulat illis tribus primis exilijs, ſicut qui vltimis.

5 Item adde, † quòd exulatus, ſiue relegatus à loco delicti, etiam à propria patria communiter relegatus intelligitur. Iacob. de Beluiſ. in pract. Iudiciaria tit. de fuga reorum num. 39. quem refert, & ſequitur Vulpell. in conſ. 58. nu. 4.

Item adde, quòd exilium non poteſt remitti niſi per ſolum Principem l. relegati ff. de pœnis, & etiam per iudicem ex iuſta cauſa, vt ibi per Bar. & ſi exilium de facto datum fuiſſet; tunc idem iudex illud reuocare poterit. Ioan. Ant. de ſancto Georg. Præpoſit. in ca. in primis num. 6. 2. q. 1.

Item adde, quòd Princeps ex ſola ſuſpicione ſubditum relegare, vel vt vulgo dicitur ad confinia mittere poteſt ſine aliqua cognitione iudiciali. Natta conſ. 625. per totum vol. 3.

6 Item † adde, quòd tempus carceris poſt ſententiam computatur poſtea in tẽpore exilij, niſi condemnatus ex iuſta cauſa detentus fuerit. Franch. in deciſ. 317. vol. 2.

7 Item † adde, quòd carceratus condemnatus in exilium, ſi reperitur debitor, non poteſt retineri in carceribus ad inſtantiam creditorum, donec eis ſoluerit, inſtante fiſco pro acceſſu condemnati ad ſeruandum exilium, ſiue relegationem; conſuletur tamen tunc creditoribus: quia ſi debitor poterit præſtare fideiuſſoriam cautionẽ de redeundo ad carceres exilio finito, illam præſtabit; quando vero non poterit, ſtatur eius iuratoriæ cautio-

8 ni. Si † vero fiſcus non inſtaret, ſed carceratus, & contradicunt creditores, nullo modo debitor tranſmittitur, ſed in carceribus detinetur, donec ſoluerit, vel alio remedio vteretur; ita tradit Franch. in deciſ. 317. nume. 6. cum ſeq. vol. 2.

9 Item adde, † ſi iudex imponens pœnam exilij ad tẽpus dixerit; ego condemno Titium in pœnam exilij ad tempus, nullo determinato tempore, tunc intelligitur exulatus per decennium, eſt tex. in l. ſine præfinito ff. de pœnis, & ibi Bart. & Bald. in l. 1. C. de poſtul. col. 1. &

10 ſi † dixerit ſimpliciter, ego condemno ad pęnam exilij nulla facta mentione temporis, tunc intelligitur exulatus in perpetuum, l. ſeruus C. de pęnis, & ibi communiter Doctores, ita etiã tenet Gomez. de delictis c. 8. nu. 3.

11 Item adde, † quòd exilium intelligitur datum a territorio, & iuriſdictione iudicis, qui ſententiam protulit, & non de loco, & iuriſdictione penitus extranea, in qua

12 delinquens nullum habeat domicilium, & † iudex loci, vbi commiſſum ſit delictum, poterit condemnare in pęnã exilij a loco delicti, & a loco originis, & a loco habitationis, ita Gomez. de delictis c. 8. nu. 4. per tex. in l. relegatorum §. intercede cum §. ſequenti ff. de interdictis, & relegatis, vbi Bart. & communiter Doctores.

c *Officiales Rectorum Prouinciarum.* Adde, q; † nec etiã

13 poſſunt grauare ruſticos, vt ſibi præſtent alimẽta, etiam q; incederent pro malefactoribus inquirendis, vel pro exactionibus collectarum. Iotde Plat. per eum tex. in l. 2. C. de Lucr. Aduocat. lib. 12. quẽ refert, & ſequitur Rip. in tract. de remed. præſeru. contra peſtem nu. 112.

e *Quæro nunc.* Adde, † q; bannitus in contumaciam, &

14 ſic ex ficta confeſſione, in duobus caſibus fit infamis, vt per Decian. conſ. 96. nu. 24. vol. 3.

f *Præterea quæro.* Bannitus, cùm infamis a iure reputatur, regulariter a teſtimonio repellitur Farin. q. 56. num. 328. quamuis aliqui contrarium cenſuerint, vt ibi num. 326. Quod procedit, non ſolum in bannito ſecundum terminos iuris communis, ſed etiam ſecundum terminos ſtatutorum, & conſuetudinis volentium contumacem haberi pro confeſſo nu. 330. Bertazz. conſ. crim. 351. nu. 2. quicquid dixerint aliqui conſ. 206. in addit. litt. a in fi. proceditq; etiam in bannitis, quibus cõceditur ſaluus conductus ad effectum teſtificãdi, quoniã nec hi integræ ſunt fidei, Farin. vbi ſupra nu. 331. & ſeq. Item in bannito tolerato, nam tolerantia etiam non tollit teſtis inhabilitatem, & criminis exceptionem num. 333. Valet tamen ipſius teſtimonium, quando deponeret extra locum banni num. 334. cum declaratione, de qua numero 335. tamen aduertendum eſt, ſi delicta fuerint de homicidio, tã in terris immediatè ſuppoſitis Romanæ Eccleſiæ quam mediatè, quòd non valet eius teſtimonium ex diſpoſitionibus ſummorum Pontificum, de quorum bullis dixi ſupra de homicidio nu. 294. & pluries in facto obtinui, non repelletur tamen bannitus condemnatus iudicis officio nemine accuſante d. q. 56. nume. 336. nec quando aliter veritas haberi non poteſt num. 351. examinatus tamen facit quale quale indicium numero 349. ad inquirẽdum, generaliter & ſpecialiter nu. 350. ſi tamen fuerit reſtitutus non prohibetur ferre teſtimonium num. 337. cum declarationibus de quibus ibi, & amplioribus.

15 Adde, ſi † teſtis fuerit interrogatus, an ſit bannitus, tenetur reſpondere, ſi bannitus fuerit in contumaciam; niſi extaret ſtatutum in loco a quo bannitus ſit, diſponẽs contumacem haberi pro confeſſo, ita tradunt addent. ad Bertaz. in conſ. 296. verſ. verum in quæſtione: nam eo in caſu non teneretur reſpondere, & ad hanc quæſtionem, an bannitus poſſit eſſe teſtis, vide Maſcard. de prob. 162. nu. 34. & Monticel. in ſuo repert. teſtium in ver. bãnitus.

i *Sed an poterit bannitus teſtari.* Adde, † quòd in ſtatu

16 Eccleſiaſtico fuit ſublata huiuſmodi diſputatio per bullam Clem. VII. in qua expreſsè priuantur banniti omni factione teſtamenti actiua, & paſſiua, de qua bulla facit mentionem Noni. conſ. 93. nu. 4.

n *Quæro modo.* Adde † videndum Menoch. de arbitr.

17 iud. q. 100. nu. 16. vbi tenet partem affirmatiuam, & idẽ tenet Marſ. cõſ. 32. nu. 8. & Bertaz. conſ. 467. n. 10. vol. 2.

18 Item † adde, quòd banniti, & delinquentes ſtatus eccleſiaſtici non poſſunt ſtarę in regno Neap. & è conuerſo, banniti, & delinquentes illius Regni non poſſunt ſtare in ſtatu eccleſiaſtico, & Iudices hincinde eos capere tenentur, & ſibi remittere, per conuentionem inter Sanctum Pontificem, & Sereniſſimum Regem Philippum initam de anno 1566. de qua in libro pragm. ſub titu. de malefactoribus fol. 359.

p *Vnum tamen volo, vt ſcias.* Adde, † quòd hoc eſt de

19 Iure communi, quòd bannitus de vno loco cenſetur bannitus de omnibus locis, qui ſunt ſub eodem dominio, ſecundum Alber. de Roſ. in auth. qua in prouincia C. vbi de crim. ag. opor. quem refert, & ſequitur Marſ. in pract. crim. in §. opportunè num. 38. & conſ. 121. nu. 12. Corrad. in pract. in tit. de inquiſit. num. 14. fol. 250. & de hoc vide etiam Nell. de bann. in 1. par. 2. temp. q. 57. Et

20 in † ſtatu eccleſiaſtico expreſsè prouiſum fuit in Bulla Clem. VII. contra homicidas impreſſa inter alias bullas, fol. 291. in Bullar. nouiter edito, vt bannitus a territorio vnius Ciuitatis, intelligatur bannitus ab omnibus terris Rom. eccleſię mediatè, vel immediatè ſubiectis, & quod ab illo Iudice puniri poſſit, vel quòd debeat remitti ad locum condemnationis, quæ quidem declaratio operatur poſtea, vt ab omnibus Ciuitatibus ſtatus eccleſiaſtici bannitus cenſeatur. Corne. conſil. 192. col. 1. verſ. his tamen non obſtantib. vol. 3. Tob. Nob. conſ. 98. num. 2. & Vini. commun. opin. 770. num. 24. & quod poſſit impunè offendi in omnibus locis ſtatus eccleſiaſtici, vbi vigeant ſtatuta, quòd banniti impunè offendi poſſint, etiã quòd non fuerit condemnatus in loco, vbi talia ſtatuta vigent, vt eleganter dixit Corn. d. conſ. 192. vol. 1.

21 Itẽ † adde, q; ſecundũ iuris cõis diſpoſitionẽ bãnitus, & cõdẽnatus de vna Ciuitate, intelligitur bãnitus a Roma

ma iuxta tradita per Iac. Beltrisi. in sua pract. crim. in tit. de fuga Reorum nu. 30. quem refert, & sequitur Ant. Scap. in tract. iuris non scrip. lib. 5. c. 6. nu. 3.

22 Item † adde, quòd bannitus à Curia Principis, vel in Regno Neap. à magna Curia Vicariæ, si est vassallus alicuius Baronis, siue feudatarij, iste Baro non potest illum receptare, sed eum expellere debet à sua terra: bene est verum, quòd non tenetur dictum bannitum capere, & præsentare, quia Baro † non debet esse birruarius sui subditi. Affl. in const. pœnam eorum col. 23. in fin. vers. & aduerte, & in const. eos qui scienter col. pen. nu. 19. in fin. & decis. 265. col. 2.

23

24 Item † adde, quòd banniti superiorum dicuntur bāniti in terris subditorum, quamuis habeant merum, & mixtum Imperium. Bald. in l. etiam circa fin. C. de iur. dot. Brun. in tract. exclus. fœm. in 6. art. princip. in 1. mēb. quæst. 7. & Roland. de lucro dot. q. 85. nu. 6.

25 Item † adde, quòd bannitus de Castello adiacenti Ciuitati, intelligitur etiam bannitus de Ciuitate; & ideo bannitus de Castello subiecto Ciuitati non potest stare in Ciuitate Bald. in l. executorem col. 9. C. de excep. rei iudic. & Foller. in pract. crimin. in verb. bannian tur num. 29.

26 Item † adde, quòd si in loco separato ius directum retineretur, vt puta quia ille locus, siue Ciuitas infeudaretur, ego credo, quod tunc banniti non essent tuti in d. loco, siue Ciuitate separata, per ea quæ tradit Mart. de Laud. in tract. de Princip. in vers. 72. & Rolād. de lucr. dot. quæst. 85. Et è conuerso, an bannitus à toto statu, & territorio Principis, intelligatur bannitus à Ciuitatibus, & territorio postea per Principem acquisitis, Mars. in pract. crim. § aggredior nu. 22. & in consi. 121. num. 13. vbi tenet, quòd sic: vide etiā Nell. in tract. de bann. in 1. par. 2. temporis quæst. 56. vbi latè, & Alciat. in cons. 7. num. 8. lib. 7. tomo 2.

X *Neque simpliciter æquiparantur*. Adde † videndum

27 in hac quæstione, an banniti nostri temporis æquiparentur deportatis, Cassan. super consuet. Burg. fol. 362. num. 4. cum seq. Bart. in quæst. incip. Lucanæ Ciuitatis statuto, & Puteum decis. 417. lib. 3.

Y *Quæro, qua pæna puniatur frangens fines exilij*. Adde,

28 † quis dicatur frangere fines, siue exilium, Ang. in

29 cōs. 379. num. 2. & quibus † pœnis frangens puniatur, latè Lud. à Peguer. in q. crim. c. 41.

Item adde, quòd pœna non seruanti confinia sibi assignata de mandato Principis est extraordinaria pro motu Principis Bald. in cons. 241. nu. 2. vol. 2. vbi dicit etiā quòd cōdemnatus in amputatione capitis, & confiscatione omnium bonorum, quia noluit ire ad confinia sibi assignata per Principem non censetur condemnatus crimine læsæ maiestatis Bal. in cons. 271.

30 Item † adde, quòd in Regno Neap. prouisum fuit per Regias pragm. sub tit. de delegatis, quòd frangentes exilium, qui iuratoriam cautionem præstiterint de illud seruando, teneantur seruire pro tempore duplicato in triremibus, dummodo duplicatio non excedat decem annos.

31 Item † adde, quòd exulatus, siue relegatus effectus clericus post relegationem, siue exilium, si fregerit exilium, siue relegationem, secundus iudex idest Ecclesiasticus cognoscere debet, quia agitur de nouo delicto, & noua conditione personæ. Franch. in decis. 395. vol. 2. sed ego valde dubito de huiusmodi decisione, saltem quò ad pœnam conuentionalem, quæ fuit stipulata pro fisco curiæ secularis, ideo cogitandum est.

Item adde, quòd in Regno Neap. adsunt quatuor Pragm. sub tit. de relegatis, quibus frangentes fines exilij, siue relegationis puniuntur.

Z *Item quæro, si iudex banniuerit*. Adde Menoch. de arbitr. quæst. 69. vbi plenè.

32 Item † adde, quòd beneplacitum sub nomine dignitatis, morte Principis non expirat, quia ea dignitas durat in successore, & in dubio intelligitur de dignitatis beneplacito. Ruin. cons. 104. vol. 5. quod tamen duobus modis limitatur, vt ibi per eum nu. 8. & 12. sed Bertaz. in consi. 22. & 23. impugnat Ruin. in d. cons. dum dicit, beneplacitum referri ad personam, si fuerit dictum à tertio ad beneplacitum Serenissimi Ducis nostri: sed quādo Princeps loqueretur in propria persona, vt si diceret ad nostrum beneplacitum, vel alia verba similia; quod tunc beneplacitum referretur ad personam.

Item adde, si vtputa exilium, siue priuatio officij esset per decennium, & vltra ad beneplacitum Principis, & Princeps intra decennium decederet, etiam finito decennio beneplacitum non esset extinctum, sed in successorē transiret. Bertaz. in d. cons. 22. & 23. Et in hac quæstione, an mortuo iudice, vel Principe arbitrium dicatur finitum, vide etiam Couar. var. resol. cap. 13. nu. 1. cum sequen. & Tiraquel. de ll. connub. glo. 4. nu. 18.

Item adde, quòd consuetudo Senatus Mediolani, de qua per auctorem, est de iure, vt tenet Gozad. in consil. 61. num. 15.

QVÆSTIO LXXII.

SVMMARIVM.

1 *De pœna infamiæ.*

Quibus casibus pœna infamiæ de iure communi incurratur, ibid.

2 *Tergiuersator punitur pœna infamiæ. versic. Tergiuersator.*

3 *Damnatus publico iudicio efficitur infamis. vers. Damnatus publico.*

Et quid si processum fuerit per viam inquisitionis, ibid.

4 *Infamis an possit testificari. vers. Quæro nunquid.*

5 *Duplex extat infamia.*

a 1 EST etiam grauis pœna infamiæ, a quæ quibus casibus de iure communi incurratur, videre potes apud Cali. in Margar. fisci, fol. 99. vbi enumerat 61. casus, in quibus pœna ignominiosæ missionis, & infamiæ imponitur.

b 2 b Tergiuersator punitur pœna infamiæ, & 5. lib. auri, & ita dicunt communiter Doctores, vt ait Marian. in rubr. de calum. num. 6. Et in proposito de præuaricatore, scias, quod Oldrad. tristitia cuiusdam criminis præuaricationis obijt, vt dicit Paulus de Castr. in l. 1. in vltimis verbis, C. de aduoc. diuersorum iudic. quem refert Nunius de los corregidores fol. 34. columna 2. versic. consulto.

c 3 c Damnatus publico iudicio efficitur infamis. l. infamem. ff. de publ. iud. & hæc quidem conclusio de plano procedit, quando processum est via ordinaria, & sic per accusationem. Sed quid si processum fuerit via extraordinaria, & sic per inquisitionem, nunquid damnatus in eo iudicio erit infamis? Respon. Aliqui dicunt, quòd non: & dicit Cald. consil. 1. de pœnis, quòd hoc est communius, & benignius, vt mitius quàm fieri potest, in pœnis agatur. Contrariam autem sententiam scilicet, quòd imò etiam condemnatus per viam inquisitionis de crimine publici iudicij efficiatur infamis, dicit esse communem Angel. in l. ea quidem, num. 28. C. de accus. Et hæc opin. mihi magis placet: quia cessatio solemnitatis in procedendo non facit cessare pœnam, & consequenter neque etiam infamiam. Et hoc multò magis locum habet de iure ciuili, secundum quod etiam in processu inquisitionis imponitur pœna ordinaria, vt dixi supra quæst. 60. vers. potest etiam.

d d Et hoc quidem satis de plano procederet, quando condemnatio super inquisitione secuta est contra reum

tra reum

tra reum præsentem,& auditis suis defensionibus: sed si
e secuta esset *e* in contumaciam, vel etiam contra præsentem, non seruatis tamen seruandis, fortè verior est contraria opin. q ex tali condemnatione reus non efficiatur infamis: quam dicit esse communem Viuius in lib. communium opin. in verbo Infamia iuris.

4 Quæro, nunquid infamis possit testificari. Dixi supra lib. 2. §. Testis, & supra hoc eo. §. q. 24. versic. item infamis & q. 25. circa prin.

ADDITIONES.

a *Est etiã grauis pœna infamiæ.* Duplex est infamia † iu-
5 ris s. & facti. Iuris infamia dicitur illa quæ irrogatur delinquẽti sm leges ciuiles, vel ipso iure, secũdũ Abb. in c. 1. de accu. l. 1. & seq. ff. de ijs qui not. infa. & quãuis ꝓbetur delictum infamans per testes, non tamen ob hoc diceretur infamis infamia iuris ille, contra quem probatum fuit, nisi sententia accedat, vel confessio delinquẽtis, vt per glo. in l. sed & si possessori. §. si cum de hæreditate. ff. de iureiur. & talis infamis testis esse non potest, secundum Ias. in l. 1. num. 43. C. de sum. trinit. Infamis autem de facto, hoc est præditus leuioribus & improbatis moribus, testis est idoneus in ciuilibus causis, licet tanta ei fides non adhibeatur, quanta ei, qui sit integræ vitæ, secundum Didac. à Couarr. in tract. de sponsalib. ij. part. cap. 8. §. vlt. num. 8. *Guict.*

Vide eundem Baiard.

b *Tergiuersator.* Vide Baiard.

c *Damnatus publico iudicio.* Vide Baiard.

d *Et hoc quidem satis de plano.* Vide Baiard.

e *In contumaciam.* Adde etiamsi ex statuti dispositione contumacia habeat vim confessionis, per Alex. eius cõs. 114. versi. fortius. li. 2. vt dixi in proximiori quæst. *Giach.*

Sequuntur additiones Ecellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXII.

SVMMARIVM.

1 *Infamia irrogatur per carcerationem ad pœnam.*
2 *Infamia quid sit.*
3 *Infamia iuris tripliciter infertur.*
4 *Infamia iuris quæ sit, & quæ infamia facti, remissiuè.*
5 *Infamia facti quotuplex sit, remissiuè.*
6 *Infamia facti quomodo irrogetur, & quos effectus habeat, remissiuè.*
7 *Infamia canonica quomodo contrahatur.*
8 *Infamia quomodo probetur, remissiuè.*
9 *Infamia est pœna corporalis, & morti comparatur.*
10 *Infamia publica, & clamosa non indiget probatione.*
11 *Infamis non debet videre faciem Principis.*
12 *Infamia an sit perpetua, si pœna principalis sit ad tempus.*
13 *Infamis ex aliquo delicto, si est condemnãdus ad poenam infamiæ, poena debet mutari, & alterari.*
14 *Infamia non tollitur per emendationem vitæ.*
15 *Infamia per simplicem indulgentiam Principis de delicto factam non censetur remissa.*
16 *Præuaricatio quid, & de ipsius pœna, remissiuè.*
17 *Aduocatus pro aliquo in causa principali potest cõtra eũ aduocare in causa appellationis, non tamen honestè.*
18 *Corrumpens Aduocatum partis punitur, vt falsarius, & causam perdit.*
19 *Iudex condemnando potest ex causa bonam famam iusto reseruare.*
20 *Infamis efficitur condemnatus de crimine ciuiliter.*
21 *Et quid de condemnato in contumaciam, & iuris ordine non seruato.*
22 *Sententia lata super inquisitione formata de facto non infamat.*
23 *Infamis non efficitur condemnatus ex ratihabitione.*

a *Est etiam grauis poena infamiæ.* Adde, † quòd etiam
1 infamia irrogatur per carcerationem ad pœnã factam, non autem pro delicto reperiendo, l. 1. & ibi Bart. C. de infam.

2 Item adde, † quòd infamia est læsæ dignitatis status alicuius, moribus, & legibus reprobatus. Bart. in l. 1. C. ex quibus cau. infam. irrog.

3 Itẽ adde, † quòd infamia est triplex, scilicet infamia iuris, facti, & canonica. Abb. in c. testimonium de test. &
4 quæ sit † infamia iuris, & quæ facti, & qui sint infames infamia iuris, & qui sint infames infamia facti, latè Ias. in l. cũctos populos col. 11. C. de sum. trin. & fide Cath. & Couar. pract. quæst. cap. 18. nu. 1. & infamia iuris est duplex, vna quæ infertur per sententiam, alia quando lex pronunciat illum infamem, secundũ Afflict. in cõst. cordi nobis nu. 4. lib. 2. sed secundum Franch. in c. reprehensibilis nu. 5. de appellat. Infamia iuris tripliciter infertur, primò per sententiam, secundò ex genere pœnę,
5 tertiò ipso iure, siue ipso facto. Infamia † autem facti est triplex, secũdum Bald. in c. 1. an remoueatur circa med. de feud. & Ias. instit. de actio. §. sic itaq; nu. 20. & infa-
6 mia † facti quomodo irrogetur, & quos effectus habeat, Iac. de San. Georg. in l. testium §. lege Iulia vlt. col. ff. de
7 testi. & infamia † canonica contrahitur per peccatum mortale, Abb. in d. ca. testimonium de test. & quomodo
8 † probetur infamia, plenè Mascard. de ꝓbat. cõcl. 895. & vide etiam, quæ posui supra in q. 24. vers. itẽ infamis.

9 Item adde, † quòd infamia est pęna corporalis. Boss. in tit. de carcer. fideiuss. relax. nu. 8. quinimo cõparatur morti, est tex. in l. iusta ff. de manum. vind. & addent. ad Bertaz. in cons. 198. in litera. A.

10 Item adde, † quòd quando infamia est publica, & publicè sparsa, & clamosa, non indiget probatione; Philip. Franch. in c. quia nos in princ. de appell.

11 Item adde, † quòd infamis non debet videre faciem Principis, l. 2. C. de dignit. lib. 12. & Bald. super feud. in rubr. an ille, qui interfecit fratrem c. 1. num. 2.

12 Item ad de, † quòd licet pęna principalis sit ad tempus, puta relegatio ad quinquennium, tamen infamia erit perpetua, nam pęna accessoria non dinumeratur à tempore principalis pęnæ. Ita Bald. in repet. l. quid ergo §. pęna grauior vers. in eadem glos. non remittitur ff. de his qui not. infam. ad hoc tamen vide Blanc. in pract. crim. in vers. postquàm vidimus nu. 53. cum seq. vbi tenet, q infamia cessat facta pęnæ diminutione ex causa.

13 Item adde, † quòd vbi ex forma legis, vel statuti alicui imponitur pęna infamiæ, & condemnandus ex alio delicto esset infamis, debet per iudicem pęna mutari, & alterari, per tex. in l. nouerint C. vt intra certum tẽpus, & ibi Ang. & Corset. in sing. suis in vers. pęna, & Foller. in pract. crim. in vers. pęnis debitis feriantur, nu. 39.

14 Item adde, † quòd infamia non tollitur per emendationem vitę, c. testimonium de test. & Alex. in l. prætor §. is etiam ff. de eden.

15 Item adde, † quod infamia non remittitur per simplicem indulgentiam Principis de delicto factam, nisi expressè ad famam restituatur. Gram. voto 34. nu. 7. Paris. cons. 1. nu. 18. vol. 4. Decis. Pedemont. 79. nu. 51. & latissimè per D. Odd. in tract. de restitutione in integrum. q. 93. cum multis sequentibus.

Et an sit maior pęna in omittendo, quàm in committendo, ponit Tiraquell. de pęn. caus. 44. nu. 37.

b 16 *Tergiuersator.* Adde † in materia præuaricationis Boss. in tit. de præuaric. & latissimè Menoch. de arbitr. cas. 323. & Io. Mar. Corat. in suo tract. com. opin. nu. 34. cum seq. per quos latissimè de Aduocatis præuaricationem committentibus tractatur.

17 Item † adde, quòd Aduocatus meus in causa principali, potest esse Aduocatus in causa appellationis cõtra me. Gemin. in c. Romana num. 11. sed ibi Io. And. dicit, quod

quòd non est honestum; caueant igitur Aduocati, ne id faciant.

18 Item † adde, quòd è contra corrumpens Aduocatũ, siue procuratorem partis aduersæ, punitur tamquã falsarius, Mont. in reg. 15. num. 17. & causam perdit. Vant. de nullit. in titulo de nullit. ex defectu processus. & ord. iud. num. 142.

c *Damnatus publico iudicio*. Adde, † quòd iudex con-
19 demnãdo potest ex iusta causa bonam famam condemnato reseruare. Boer. decis. 64. num. 10.

20 Item † adde, quòd damnatus de crimine, ciuiliter efficitur infamis. Imol. in l. infamem ff. de public. iudic. vbi attestatur de communi.

d *Et hoc quidem satis de plano*. Adde, quòd condemna-
21 tus † in contumaciam non efficitur infamis, nisi fuerit secuta corporalis pœnæ executio. Bart. in l. ictus fustium ff. de infam. Castr. in consil. 467. num. 2.

Item adde, quòd Bald. in l. 1. colum. 10. vers. sed quid si dicit. C. de hæred. instit. dicit, non esse infamem, nisi in famia facti.

22 Item † adde, quòd sententia lata vigore inquisitionis, quæ formari non poterat, licet de facto seruetur, non infamat. Soc. in cons. 37. in fin. volum. 2.

23 Item † adde, quòd condemnatus ex ratihabitione nõ efficitur infamis. Bald. in l. obseruare. §. post hæc num. 5. ff. de offic. procons.

QVAESTIO LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *De pœna priuationis officij, vel beneficij.*
Et quibus casibus de iure communi incurratur, ibidem.
2 *Iudex committens barattariam priuatur officio. vers. Iudex committens.*
Et quid sit pœna corrumpentis iudicem.
3 *Iudex propter negligentiam potest officio priuari. versic. Item Iudex.*
Officiales hodie non syndicantur de negligentia, ibidem.
4 *Notarius condemnatus ex eo, quòd deliquerit in officio tabellionatus an censeatur priuatus officio. vers. Notarius.*
5 *Clericus beneficiatus, contrahens matrimonium, amittit beneficium. vers. Clericus beneficiatus.*
Et an sit priuatus ipso iure, an autem sit per sententiam priuandus, ibid.
Et quid si contrahit cum impubere, ibid.
Et quid si vxor ante copulam ingrediatur monasterium, nunquid ipse recuperet beneficium, ibidem.
6 *Clericus, qui per annum sustinet excommunicationem, priuatur beneficio. vers. Item clericus.*
Clericus periurus priuatur beneficio, ibid.
Clericus simoniacus priuatur beneficio, ibid.
Clericus factus miles secularis amittit beneficium, ibidem.
7 *Clericus excommunicatus est ipso iure priuatus fructibus beneficij. vers. Pariter etiam.*
Et an clericus excommunicatus sit alendus ex fructibus beneficij, ibidem.
Clericus hæreticus, & eius filij amittunt beneficia, si qua habent, ibid.
Clericus colludens in causa beneficij potest priuari, ibidem.
Clericus non incumbens horis diuinis est priuandus beneficio, ibidem.
Clericus homicida priuatur beneficio. ibid.
8 *Prælati insufficientes debent deponi. vers. Prælati.*
Et quid in Papa, ibid.
Episcopus negligens non potest deponi nisi à summo Pontifice, ibid.
9 *Clericus priuatus beneficio tenetur restituere fructus perceptos à die commissi delicti. vers. Et scias.*
10 *Iudex negligens dicitur particeps delicti.*

1 HVic *a* etiam valde affinis est pœna priuationis of-
a ficij, dignitatis, vel beneficij, quam quidem pœnam qui de iure communi incurrant, videre potes apud Calic. in Margar. fisci, fol. 110. & seq. vbi enumerat 150. casus, in quibus est imposita pœna priuationis militiæ, & sacerdotij, cinguli, officij, vel dignitatis.

2 *b* Iudex committens barattariam, priuatur officio, quod
b de præsenti habet, & facultate alia habendi in futurum. l. iudices, C. de dignita. lib. 12. Et in hoc omnes concordant, vt dicit Boss. in tit. de offici. corruptis pec. post nu. 10. prætereaque punitur pœna legis Iuliæ repetundarum, scilicet exilio, vel etiam grauius secundum qualitatem facti, vt est text. in l. lex Iulia. §. fin. ff. ad l. Iul. repet. Et ita videtur colligi ex glos. in l. 1. C. ad l. Iul. maiesta. quam sequuntur ceteri, vt attestatur Grammat. cõsil. 35. num. 9. vbi in facti contingentia consuluit, & refert Pract. Millei, fol. 95. num. 48. & Papo. lib. 6. num. 2. arresto 14. ita fuisse in facto obseruatum Parisijs contra quendam regium consiliarium, qui pro furtis, & sceleribus per eum commissis, fuit exauctoratus, & degradatus, & suis insignibus spoliatus, & deinde emendam honorabilem peregit, &c. Cogitur etiam persoluere quadruplum eius, quod accepit: & in hoc pariter omnes concordant, vt dicit Boss. in loco præallega. Sed aduerte, quia non semper istud quadruplum applicatur fisco, sed tantummodo quando versatur turpitudo ex parte vtriusque, scilicet dantis & recipientis: Quando autem turpitudo est solummodo ex parte vnius, tunc dimidium quadrupli applicatur fisco, & dimidium alteri parti. Ita dicit glos. in l. 1. in glo. fin. C. ad l. Iul. repet. quam sequuntur Doct. vt attestatur Chass. super consu. Burg. fol. 89. vers. nonus casus. Quæ autem sit forma degradationis doctoris, videri potest apud Gramm. super
c c. Regni, fol. 122. post num. 28. vbi refert quomodo degradatus fuerit quidam doctor. Pars autem *c* iudicem corrumpens, scilicet dans ei pecuniam, vt pro se iniustè pronunciet, perdit datum & litem; pariterque dans vt iustè pro se pronunciet. Ita tenet glos. in l. 2. in verb. In bona, ff. de condict. ob turpem causam; quam dicit esse communiter approbatam Roma. ibid. numer. 7. Did. super regul. peccatum, fol. 102. Vbi verò quis daret pecuniam, vt iustitiam ministraret celeriter, non videtur iudicem corrumpere voluisse, ideoq; poterit pecuniam datam repetere; & ita frequentiori iudicio, & interpretum suffragio receptum esse ait Didac. super d. reg. peccatum, folio 103. Intrans autem cameram iudicis, & non data pecunia, sed blandis verbis persuadens, vt pro se sententiam ferat, non amittit litem, sed punitur pœna centum aureorum. l. 1. in fin. ff. de ambi.

3 *d* Item iudex propter negligentiam potest officio pri-
d uari, *e* super qua negligentia in facti contingentia con-
e suluit Rum. cons. 12. lib. 5. Scias tamen, quòd hodie officiales non sydicãtur de negligentia; & ita obseruat cõsuetudo, quæ multum fauet assessoribus, vt dicit Ang. de syndic. nu. 8. quem refert Amed. de synd. nu. 247. in fin. Quod intellige, ut procedat, quando talis negligentia est leuissima culpa, vel etiam quando est leuis: secus autem si esset lata culpa, & sic dolo proxima: nam de ea vtique syndicantur. Et ita obseruat consuetudo, vt attestatur Catald. de synd. q. 13. & 265. Boss. in tit. de off. cor-
f rup. pecu. nu. 26. vbi subdit quòd ita etiam attestantur oẽs. *f*
g Debent ergo officiales syndicari tantũmodo de *g* furtis barattaria, & illicitis extorsionibus. Et ita de consuetudine obseruari attestatur Fran. Accur. de syn. quẽ refert. & dicit esse notabile verbum. Amed. de syndic. nume. 136. in fine.

4 *h* Notarius condemnatus ex eo quòd deliquerit circa

h officium tabellionatus, puta, quia falsum instrumentū fabricauit, censetur priuatus officio tabellionatus: ideoque non potest noua instrumenta conficere, sed antequā sit condemnatus, non intelligitur priuatus. Et hæc est communis opi. vt dicit Alex. in l. si quis ex argentarijs, §. 1. nu. 6. ff. de edendo.

5 i Clericus beneficiatus i matrimonium contrahens priuatur beneficio, vt est tex. in c. 1. de cler. coniug. Et hoc locum habet non modo in clerico, qui sit in sacris constitutus, sed etiam in eo, qui sit in minoribus, nam & ipse, si vxorem ducat, beneficijs priuatur. Et ita concludunt omnes Doct. vt dicit Euerar. consil. 111. circa princ. Adde, quòd illud perdit etiamsi matrimonium sit nullum ex causa consanguinitatis. Et ita communiter tenetur, vt dicit Imol. in c. Ioan. post num. 24. vers. Quarto casu, de cleric. coniug. Sed nunquid est ipso iure priuatus beneficio, an autem est priuandus. Respon. Aliqui simpliciter dicunt, quòd non est priuatus ipso facto, sed venit per sententiam priuandus. Et hanc opin. dicit esse communem Euerard. in d. cons. 111. col. 1. vers. In contrarium tamen. Alij verò simpliciter dicūt, quòd eo ipso quòd contrahit matrimonium, ipso iure beneficium amittit, & hanc opin. tenuit glo. in dicto cap. 1. in glo. 1. quam dicit esse communiter receptam Didac. in epit. super 4. decret. c. 6. §. 4. num. 4. Hanc etiam opin. dicit esse communem Menchiaca lib. 3. de testamen. §. 22. num. 45. in fin. Tu verò dic, quòd aut matrimonium de iure valet, puta, quia non est in sacris constitutus, & cōtrahit cum ea, cum qua nullum est legitimum impedimentum: & tunc priuatur ipso iure; Aut matrimonium est nullum, puta, quia talis clericus erat in sacris constitutus, vel si erat in minoribus, scienter contraxit cum consanguinea, & non est secuta copula carnalis: & tunc non perdit beneficium ipso iure. Et hanc dicit esse communem opin. Bermon. de concub. fol. 404. in princip. quæ mihi etiam magis placet. Sed quid si contraxit matrimonium nulliter cum impubere, nunquid & eo casu amittit beneficium? Respon. quòd nō, & est communis opin. vt attestatur Didac. in epito. super quarto decret. capit. 6. §. quarto. post nume. quartū, quem refert Menchiaca in dicto §. vigesimosecundo, nume. 46. nam cum impubere non potest verè dici contractum matrimonium, sed tantum sponsalia de futuro, propter quæ certum est, quòd clericus beneficium non amittit. Sed quid si uxor ante copulam ingrediatur monasterium, nunquid ipse recuperabit beneficium? Respond. quòd non. & ita tenent communiter Doctor. vt dicit Summa Angelica, in verbo, Clericus, §. quinto, numero primo. Adde, quòd Clericus matrimonium contrahens non modo amittit beneficium, sed etiam quoscunque regressus, accessus, & alia quælibet iura sibi ad beneficium ecclesiasticum competentia. ita tenet glos. in dicto cap. primo, in verbo, Clericalis, de cleric. coniug. in sexto. & est commun. opin. vt ait Didac. in epito. super 4. decretal. fol. 82. nu. quinto. Item clericus contrahens matrimonium amittit pensionem quam in resignatione beneficij sibi reseruauerat super fructibus: & est communis opin. vt ait Gigas de pensio. quæst. 54. quem refert, & sequitur Bermon. in loco præallegato, fol. 404. nume. 3. in fine, etiamsi huiusmodi pensio fuerit constituta simpliciter, nullo adiecto onere spirituali. Et ita obtinuit vsus Romanæ curiæ, vt attestatur Didacus in loco præallegato, post numerum sextum.

6 k Item Clericus, qui sustinet excommunicationem

k per annum, l priuatur beneficio, & est communis o-

l pin. vt attestatur Felin. in cap. primo, num. 8. de iudic. talis enim videtur de hæresi suspectus. Item clericus periurus priuatur beneficio. Dixi supra hoc eodem lib. §. Periurium, vers. Item clericus. Item clericus simoniacus priuatur beneficio, ut dixi supra hoc eodem lib. §. Simonia. versic. item clericus. Item clericus, qui effectus est miles secularis amittit beneficium: ita dicit glos. in cap. final. in verbo, Redierint, de cleric. non residen. & est communis opin. vt attestatur Imola in dicto cap. fin. numero sexto. Barbat. consil. 11. colu. final. versiculo præterea facit; libro primo, quem refert Gigas de pensio. quæstio. 55. numero secundo. Nam eo ipso quòd secularem militiam assumit, videtur clericali militiæ renunciasse.

7 Pariter etiam clericus excommunicatus est ipso iure priuatus fructibus beneficij. & est communis opin. ut dicit Ripa in cap. primo, nu. 27. de iudic. Et nota quòd licet clerico, qui fuerit propter crimen depositus, aut suspensus, exhibenda sint alimenta ex redditibus sui beneficij, tamen clerico excommunicato, etiamsi egenus & pauper sit, nihil datur. Et ita frequentissimo omniū consensu receptum est, ut ait Didac. lib. 3. resolutionum, cap. decimotertio, post num. 12. versic. Hinc. Hæc tamen omnia intellige vt procedant modo excommunicatio sit iusta: alias secus, vt dixi infra, libro septimo. §. excommunicatio. Item clericus hæreticus, & eius filij amittunt ipso iure beneficia. dixi supra. §. Hæresis, versicu. item clericus. Item clericus colludens in causa beneficiali debet beneficio priuari; vt est text. in cap. audiuimus, de collus. deteg. Et potest poni exemplum in sene, qui sit infirmus, qui permutat pingue beneficium cum nepote, vel consanguineo dante beneficium exile: his enim concurrentibus, talis renunciatio præsumitur facta in fraudem. Et ita tenent communiter Doctor. vt dicit Anan. in dicto ca. audiuimus, post numerū secūdū, versicu. & prędicta. Item clericus, qui non dicit officium, neque incumbit horis diuinis, priuandus est beneficio, & tenetur etiam restituere fructus perceptos. Et hæc est communis opin. ut dicit Bellon. consil. 56. nume. 3. Item clericus committens homicidium qualificatum, puta assassinium, uel parricidium, amittit beneficium: propter simplex autem homicidium non amittit

m ipso iure, sed uenit m per sententiam priuandus. Dixi supra hoc eodem lib. §. homicidium, ver. de iure autem. Item clericus bannitus perpetuo priuandus est beneficio, cum non possit in eo seruire: & ita iudicatum fuit per parlamentum Tholosanum, ut refert Rebuffān pra cti. beneficia. fol. 472. nu. 57.

8 n Prælati insufficientes debent deponi, secundum glo.

n in cap. 1. in verbo, Sufficientem, de renunc. lib. 6. quam dicit esse communiter approbatam Alciat. de præsump. in tertia regula, præsumpt. 10. num. quinto. Scias tamen quòd episcopus negligens non potest ab aliquo deponi, præterquam à summo Pontifice. Et ita communiter concluditur, ut dicit Abb. in cap. excommunicamus, il 1. in fine, de hære. Sed quid in Papa, nunquid & ipse propter insufficientiam deponi poterit? Respon. quod non: & ita receptum esse attestatur Gomes. in cap. 1. post nume. 115. de constit. in 6.

Ceteros autem casus, in quibus clericus beneficij priuationem incurrit, videre potes apud Rebuffum in loco præalleg.

9 o Et scias, quòd clericus committens delictum, propter

o quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re, quousque sit priuatus, postquam tamen eo priuatus est, tenetur restituere fructus perceptos à die commissi delicti, vel quos percipere potuit, siue extent, siue sint consumpti, siue effectus sit locupletior, siue non. Ita tenet Paul. de Castr. in l. 1. numero 3. C. de ijs quibus vt indig. & est communis opin. vt attestatur Diaz in practic. crimin. canon. cap. 123.

ADDI-

ADDITIONES.

a *Huic etiam valde affinis.* Vigell. M.I. C.lib.1.c.14.q.4.de pœnis quib. alicui Farin. quæst.19. vol.1.num.42. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

b *Iudex committens barattariam.* Pęna corrupti Iudicis: quid contra hos corruptos obseruatū sit à Cambyse, Dario,& Alex.senero,& quãdo corruptus iudex proprie dicatur, diligenti studio explanatum vide per Iacob. Menochius de arbitrar. iudic. libro secundo, centur.4. casu 342. *Giach.*

b *Iudex committens barattariam.* Vide sup.q.26.versic. præterea Dec.trac.crim.to.2.li.8.c.33. latiss.Far.q.111. vol.4.art.1.& 15.seqq.ubi art.14.nu.361.tradit Quid sit iudicare per sordes,art.vero 1.ponit, Quis dicatur barattariã committere & de huius criminis grauitate, in autem de pœna n.15.& seqq.in 3.art.nu.39.loquitur de secunda concussione, de munerum receptione artic.10. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

c *Iudicem corrumpens.* Adde fusius de pœna corrumpentis iudices per Iac.Menoch.de arbit.iud.li.2.cent.4. cas.343.*Giach.*

Vide eundem Baiard.

d *Item iudex propter negligentiã.* Sed qualiter probetur Iudicis negligentia,vide per Boss.tit.de offic.corrup.pecunia n.35.Et pęnę Iudicis, necnõ & arbitri negligentis iustitiã administrare, vide quæ habentur per Iac.Meno. de arb.iud.lib.2.cent.5.casu 342. Item adde,quod iudex conuincitur de negligentia,quando non vult recipere libellos querimoniarum,vel accusas,vel si recepit nõ vult examinare testes,qui producũtur,ne faciat restitui furtũ, vel damnum ei,qui furtum,vel damnũ passus est,ita notabiliter post Bal.dicit Iacob.de Sancto Geor. in l.mancipat.C.de seruis fug.n.5.Hic nota,quod iudex negligens
20 † in puniendo delinquentem,quem corrigere potest, dicitur fautor eius,& particeps criminis,c.quãto.de sent. excomm.cum similibus,de quibus,per Crau. cons.314. colum.3.vers.Ideo,& in consil.322.col.2.& ibi.alia quędam de negligentia vide .*Giach.*

d *Item iudex negligentiam.* Farin.vbi sup.q.111.art.15. num.396.4.volum.*Ber.Ros.*

Vide eundem.Baiard.

e *Officio priuari.* Adde, vt per Crau.post relatos in suo con.132.col.2.vbi idem dicit in syndico.Idem in tutore negligente circa administrationem bonorum pupilli. Idem in executore testamenti. Idem in simplici procuratore negligente, quem iudex debet remouere etiam ex officio,& nemine petente.Idem in prælato, qui à prælatura remouetur ob negligentiam.*Giach.*

f *Debent ergo officiales.* Borgni.in repet.decis.suarum in verbo instantia perempta iudex Ioseph.Lud.conclu.38. vers.infertur 102.*Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

g *Furtis,barattaria,& illicitis extorsionibus.* Quæ aũt sit Barattaria & qũo intelligatur,uide Ias.i §.Quadrupli,& ibi Apostilla n.81.Inst.de act.Men.de arb.iud.li.1.q.65. n.2.& lib.2.cent.2.casu 125.n.11.Plot.in l.si quando §. 48.n.17.C.vnde vi;refugium tamẽ Iudicũ vt se tueri possint,vide per eundem Men.d. tract.li.2. cent.4.cas.349. n.19.& cas.339.n.5.in fin.infr.q.83. vers.Iudex male;Idem Men.cas.342.n.18.vbi apparet etiam quid sit barattaria;sup.q.16.vers.Præterea quęro;q.46.versic.Plerunque q.50.vers.Scias etiam; infra q.93.vers. Quæro si iudex ad fin.quod est contrarium huic,ibi enim dicitur,ꝙ Iudex nulliter,& malè proferens sententiam tenetur ad interesse: hic verò, quod non tenetur nisi pro furtis barattaria &c.Adde Marsil.Rub.de fideiuss.n.185. Capyc. decis.121.num.18.*Drog.*

h *Notarius condemnatus.* Vide Baiard.

i *Matrimonium.* Intellige in matrimonio de præsenti: secus autem in sponsalibus de futuro,secundum Panor. in cap.1.de cleric.coniugat. *Guiot.*

k *Item clericus.* Vide Baiard.

l *Priuatur beneficio.* Adde quinimo contra eum vti de hæresi suspectum procedi potest,si post legitimas monitiones non resipuerit,vltra alias pœnas,vt per Sacr.Cõcil.Trid.sub tit. de refor.sessio.25.cap.2.quamuis in fin. ad idem.ui.per Ludou.Carer.in suo tract. de hæret. nume.43.*Giach.*

m *Per sententiam priuandus.* Supra hac eadem q. vers. clericus beneficiarius;Adde tamen de clerico ob homicidiũ priuando an ipso Iure,vel per sententiã;Benintend. dec.37.n.5.& 10.cum seq.sup.in §.Fornicatio,vers.& in primis,vbi se ipsum hic allegat;infra q.75.ver.sacerdos, vide, quæ dixi infra ad quęstio.78. vers. Vlterius quæro. *Drog.*

n *Prælati insufficientes.* Vide Baiard.

o *Et scias quod.* Farin.quæst.119.num.69.& 70.volum. 5.inspect.3. *Ber.Ros.*

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Officialis quando dicatur delinquere in officio, remissiuè.*

2 *Officialis in officio delinquens in statu ecclesiastico priuatur officio statim quod fuerit condemnatus de delicto absque alia sententia priuationis.*

Condemnatus ob delictum in officium non potest amplius illud exercere.

Accusatus de crimine commisso in officio potest suspendi. Et conueniri durante officio.

3 *Doctor priuatus propter delictum doctoratu, an possit iterum doctorari.*

4 *Priuatio officij an dicatur pœna ciuilis, vel criminalis.*

5 *Et an in ea possit interuenire procurator.*

6 *Antiani reuelantes secreta Vniuersitatis, priuantur officio.*

7 *Secretum dicitur, quod vulgus ignorat.*

8 *Officiales ipsorum vota propalantes quomodo puniantur in Regno Neap.*

9 *Pœna commutata efficit, vt non sit locus priuationi officiorum, qui erat.*

10 *Officialis contemnens mandatum Principis cum clausula pro quanto gratiam suam caram habet, officio priuatur.*

11 *Officialis priuatus officio tamquam malè versatus, non potest ad officium redire.*

12 *Iudex corruptus quomodo puniatur.*

13 *Et quid in corrumpente.*

14 *Et quid de promittentibus expeditum litium finem.*

Fumi venditor quis sit, & quomodo puniatur ibidem.

15 *Barattaria quomodo probetur, remissiuè.*

16 *Carcerati ab aliquo Iudice non sunt testes idonei contra illum.*

17 *Iuramentum suppletorium non habet locum in syndicatu.*

18 *Barattaria quomodo probetur in regno Neap.*

19 *Barattans dicitur proditor, & quomodo puniatur.*

Iudici asserenti se corruptum fuisse, an credatur in praiudicium partis, num.eod.

20 *Acta facta per iudices corruptos pecunia sunt nulla.*

21 *Accusatio pro barattaria est popularis.*

22 *Iudex accipiens pecuniam pro barattaria, si postea*

eum pœniteat, an euitet poenam.
23 *Pecunia accepta pro committenda barattaria cui applicetur.*
24 *Officialis sciens barattariam alterius officialis tenetur eam reuelare.*
25 *Officiale delinquente ad fauorem vniuersitatis, vel officij, an teneatur successor.*
26 *Barattaria non dicitur recipere sportulas palam, & bona fide.*
27 *Officialis quid recipiens an præsumatur in dubio recepisse pro barattaria.*
28 *Et quid si mandet pecunias alteri dari.*
29 *Officialis recipiens pecuniam post latam sententiam, an præsumatur corruptus.*
30 *Officiales in Regno Neapolit. non possunt recipere mutuò aliquam pecuniam.*
31 *Iudex querelatus de extorsione, si simpliciter respondeat quòd quicquid habuit; iustè habuit; non videtur fateri extorsionem.*
Poenitentia an prosit ad minuendam penam remissiue.
32 *Iudex negligens quomodo puniatur, & quando dicatur negligens.*
33 *Iudex propter negligentiam potest priuari exercitio suæ potestatis, saltem quò ad illam causam.*
Et quomodo practicetur in Regno Neap. ibidem.
34 *Et quid in negligente ne partes veniant ad arma.*
35 *Iudicis negligentia in quibus casibus puniatur remissiuè.*
36 *Officiales de quibus debeant syndicari, remissiuè.*
37 *Appellans in syndicatu contra officialem, debet iustificare appellationem ex eisdem actis.*
Officialis non euitat sydicatum de barattarijs, & illicitis extorsionibus, etiamsi habuerit officium cum pacto de non stando syndicatui, num. eodem.
38 *Inquisitio scrupulosa fieri non debet in syndicatu.*
39 *Administrationis miseria.*
40 *Officialis non potest condemnari, nisi querela præcedente.*
41 *Officiali syndicando interdicitur interim administratio.*
42 *Memorialia data sine nomine contra officiales sunt reycienda.*
43 *Credulitas nimia culpæ adscribitur.*
44 *Syndicatus non potest per Principem tolli.*
Officialis in syndicatu an admittatur ad iuratoriam cautionem ibidem.
45 *Officialis in loco vbi officium exercuit, ad syndicatum stare debet.*
46 *Officialis ante syndicatum potest conueniri in sex casibus.*
47 *Notarius condemnatus de falso, an per hoc sit officio tabellionatus priuatus.*
48 *Excommunicatus persistens per annum in excommunicatione, fit suspectus de hæresi.*
49 *Prælati insufficientis pœna.*

a H*Vic etiam valde affinis*. Adde † videndum Corn.
1 consil. 132. col. 2. & D. Farin. in quæst. 19. vbi ha-
betur, quando quis dicatur delinquere in officio, &
2 quòd per † Rotam Romanam decisum fuit, quòd of-
ficialis delinquens in officio priuatur officio absque a-
lia sententia priuationis, statim quòd est condemnatus
de delicto, & sit declaratum, quòd delinquerit: quia
in pœnis etiam ipso iure impositis, requiritur declarato-
ria delicti, vt notant omnes in c. cum secundum. de hæ-
reticis, & in c. Rodulphus, vbi Fel. de rescript. & licet
aliàs priuatus officio possit illud exercere ex rescripto
Principis, non tamen poterit, quando fuit condemna-
tus de delicto in officio commisso, Tiraquel. de pœn. ca-
pit. 58. num. 7. sic & tabellio condemnatus non poterit
officium vltra exercere. Tiraquel. ibi num. 8. Item accu-
satus de crimine commisso in officio suspendi potest
Tiraquel. de pœn. caus. 58. nu. 5. potest conueniri officio
durante Tiraquel. ibi, nu. 6.
3 Item adde, quòd † si Doctor propter delictum priua-
tur doctoratu, non potest doctorari, nisi ab Imperatore,
vel à Papa. l. 2. in fin. C. de liber. & eorum lib. & ibi Bal.
& in l. 2. C. de diuer. offic. lib. 12. & Iason in l. 1. §. & post
operis, ff. de nou. oper. nunc.
4 Item † adde, quòd pœna priuationis officij est crimi-
nalis, quando apponitur sola, sed quando vltra priua-
tionem officij apponuntur aliæ pœnæ, tunc est ciuilis,
5 & procurator posset in ea interuenire, † Abb. & Ioan.
de Anan. in c. super his, de accusat. Corn. in consil. 19.
col. 2. circa fin. vol. 3. & Maran. in sua pract. par. 4. n. 32.
cum seq. dist. 1.
6 Item † adde, quòd Antiani reuelantes secreta Vniuer-
sitatis priuantur officio, ita Bald. in tit. de pace tenen. in
verb. In nomine Christi, & in titulo quibus modis Feu.
amitt. & in titulo de pace tenen. in verb. credentiam
7 dicit, † quòd secreta dicuntur illud, quod vulgus
ignorat,
8 Item † adde, quòd in regno Neapol. priuantur offi-
cio officiales eorum vota propalantes, & etiam incur-
runt pœnam indignationis, & iræ Regis; ita prouisum
fuit per Reg. pragm. incip. cum vero ex propalatione
sub titu. de offic. Iustitiarij seu magnæ Curiæ Vicariæ
fol. mihi 201.
9 Item † adde, si statutum pro aliquo delicto imponat
pœnam corporalem, & officij priuationem, & deinde
pœna corporalis in pecuniariam commutetur per aliud
statutum; amplius priuationi officij non est locus, cum
in ipsa reformatione nihil dictum sit de officij priuatio-
ne, Dec. cons. 90. col. 2. vers. sed tamen ulterius, quem re-
fert, & sequitur Menoc. de arbit. iud. casu 276. nu. 9.
10 Item † adde, quòd pœnam priuationis officij incurrit
Iudex cōtemnens mandatum Principis, si ei iniunctum
fuerit, pro quanto charam gratiam habuerit; etiam q.
sit officium perpetuum Gram. decis. 40. num. 22.
11 Item † adde, quòd priuatus officio suo per sententiā
ex eo, quòd malè versatus fuerit, ad officium redire nō
potest, secundum Cassan. in consuet. Burg. fol. 258. nu-
me. 49. cum seq. nec à Sententia contra ipsum lata po-
test appellare Tiraq. de pœn. caus. 58. num. 3.
b *Iudex committens Barattariam*. Adde † quod iudex cor-
12 ruptus sex pœnas incurrit, de quibus per Neuiz. in Sylu.
nupt. lib. 5. in verb. quomodo sit iudicandum, nu. 91. &
hanc materiam iudicis corrupti, vide plenè per Meno.
de arbitr. iudic. cas. 342. & in cas. 343. habetur de pœna
13 † corrumpentis iudices, & in sequenti casu de pœna eo-
rum, qui aliqua re accepta, vel promissa expeditum litis
14 euentū promittunt, † & isti corruptoribus sunt similes,
& ibi etiam latè de venditoribus fumi, & eorum pœnis:
sunt aliqui enim, qui cum gratia, vel familiaritate ali-
quid apud Principes, vel causarum iudices possunt, pe-
cunias, & alia munera ab ijs, qui à Principe, vel à iudice
aliquid sibi concedi postulant, accipiunt, vt quid futu-
rum de illorum petitionibus sit, referant, & ij fumi uen
15 ditores dicti sunt, & quomodo probetur † barattaria,
vide Mascard. de probat. in conclus. 165. 166. & 453.
vide etiam Francisc. Marci in decis. 685. parte prima,
vbi facit distinctionem inter delicta commissa extra
officium, & commissa in officio, dicens, quòd vbi agi-
tur de commissis extra officium, requiruntur plenæ pro
bationes, & ubi agitur de commissis in officio sufficit se-
miplena probatio cum iuramento, ad hoc allegat glo.
in authent. vt iudices sine quoquo suffragio, §. neces-
sitatem in verb. ostendatur & Ioan. de Plot. in l. iudices,
C. de dignit. lib. 12. sed ego dubito hanc distinctionem
non esse veram per text. in l. sciant cuncti, C. de probat.
quòd autem sufficiat, tenuit Tiraquel. caus. 58. num. 7,

& illi qui fuerunt carcerati ab aliquo iudice, contra eum
16 non † possunt recipi in testes, quia non sunt omni exceptione maiores, vt requiritur, nam contra iudices probationes debent esse legitimæ, & luce meridiana clariores, vt per Bertaz. in cons. 71. nu. 11. cum seq. vbi dicit etiam,
17 quòd in syndicatu † iuramentum in supplementum
18 probationis locum non habet, † sed in Regno Neap. adest cap. 46. incip. Item quòd in omni casu, quo prouisum fuit, quòd in omni casu, in quo contra prohibitionem officialis dicitur recepisse, nec inde aliquid cõstare potest, purget se per iuramentum suum officialis tam ipse videlicet, quàm ille, per cuius manus dicitur recepisse: & si prædictum iuramentum præstare recusauerit, stetur sacramento partis, à qua dicitur recepisse, & quantum ipse se soluisse iurauerit, sibi restituatur instanter, & nihilominus soluat Curiæ pœnam in talibus constitutam, vide etiam Ioan. Ant. de Nigr. in c. 260. incip. vulgaris famæ, & ibi num. 23. habentur, quæ considerari debeant, quando proceditur contra officialem de barattaria, & extorsionibus, & Par. de synd. in verb. probatio. §. contra officiales, & barattaria probatur sicut dolus, scilicet indicijs, & coniecturis. l. dolum. C. de dolo. Boer. decis. 101. Crauet. consil. 8. & cons. 319. & Plot. in l. si quando num. 76. C. vnde ui. & probatur etiam per iuramentum, secundum Angel. in auth. vt iud. sine quoquo suffrag. §. oportet ei, & per Gramm. in d. cons. 35. num. 53. cum sequent. latè quæ probationes requirantur in hoc crimine corruptelæ, quæ pœna imponatur contra officialem de iure communi, & quæ per Const. Regni, & quãdo liberatur fideiussoribus, & per Regiam Pragmaticã incip. quis nescit sub titulo de muneribus, prouisum fuit quòd ad probandam corruptionem contra officialem sufficiunt tres testes singulares bonæ famæ, & opinionis; & in crimine corruptelæ quomodo procedatur, & probetur, vide c. regni inci. vulgaris famæ proloquium, & Foller. in fragmentis numero 189. vbi latissimè, & ibi etiam habetur de d. cap. Item quòd in omni casu, & ad hanc materiam barattariæ vide omnino Port. in consil. 94. vbi consuluit contra Tabernam supremum cancella
19 rium Mediolani, & barattans dicitur proditor, † & contra eum potest procedi ad instar rei criminis læsæ maiestat. ita Gigas in tractat. de crimin. læsæ maiest. lib. 3. rubric. de prodit. quæst. 2. & vltra pœnam priuationis officij incurrit etiam degradationis, & priuationis dignitatis. Capyc. decis. 121. numero 18. vbi latè de hac materia Guid. Pap. sing. 510. vers. qualiter. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. de attent. lite pendente numero 20. Bonacossa in quæst. crimin. in verb. syndicare. versiculo si condemnatus, & Franc. Marci. in decisione 693. in part. 1. Item adde, quòd iudici asserenti se pecunia corruptum, sententiam protulisse non creditur in præiudicium partis. Gabriel. commun. conclus. lib. 7. de malef. conclus. 32. num. 7. & sequent. vbi hoc dictum declaratur.

20 Item † adde, quòd omnia acta per iudices pretio corruptos gesta, sunt nulla. l. venales C. quando prouocat. non esse neces. cap. cum ab omni de vit. & honest. cleric. Archidiac. in c. rectè 11. q. 3. Socin. in fallen. 356. Marsil. in l. lege Cornelia ff. de fals. & Vant. de nullitat. in titul. de nullitat. ex defect. process. numer. 136. vbi dicit, quòd ipso iure non valent.

21 Item † adde, quòd accusatio pro barattaria est popularis, & cuilibet de populo competit, si agatur criminaliter; si autem ciuiliter, si applicatur fisco, competit cuilibet de populo, alias si aliqua pars applicatur parti, tunc competit solum soluenti, & eius hæredi. ita Ang. in l. 1. versic. ad hanc partem. C. ad l. Iul. repetun.

22 Item † adde, quòd iudex si acciperet pecuniam, vt committeret barattariam, si pœniteat, antequàm barattariam committat, non euitat pœnam, secundum Bald. in l. generaliter §. 1. ff. de calumniat. & ibi dicit, quòd ita per illum text. fuit determinatum Florentiæ in vno, quẽ re integra pœnituerat, & idem refert in l. 1. §. ad bestias ff. de postul. & hoc pro valde notabili refert etiam Ias. in §. quadrupli numer. 80. instit. de action. Marsil. sing. 326. pœnitentia, Roman. sing. 332. & pulchrè per Boer. decis. 153. vbi limitat post Bologn. in §. ibi per eum allegato, & videtur tenere, quod sit idem, si iudex non receperit pecuniam, sed pactus fuerit, & ibi num. 25. tractat.
23 cui † pecunia sit applicanda fisco, vel parti; & secundum Roman. sing. 333. per eum ibi allegatum regulariter applicatur parti, & de hoc vide etiam Doctores in l. 1. & sequen. ff. de cõnd. ob turp. caus. & Abb. in c. in omni col. 2. de vit. & honest. cleric.

24 Item † adde, quòd in Regno Neapol. fuit prouisum per ritũ 4. incip. Item quòd si aliquis, vbi Carau. quod alius officialis sciens aliquem officialem barattariam commisisse, tenetur reuelare, quod etiam est de iure communi, vt dicit Paris. in tractat. de syndic. in verb. syndicantur officiales lo 3. per text. in §. necessitatem versic. sed etiam in auth. vt iudic. sine quoquo suffrag.

25 Item † adde, quòd si officialis delinquit prætextu officij, & ad commodũ ipsius officij, vel vniuersitatis, successor in officio tenetur satisfacere. Aufr. ad decis. 70. Tolos. & Moron. in tract. de pace, & fide, & treuga q. 131.

26 Item † adde, quòd pecunijs solutis pro sportulis, si iudex eas acceperit palam, & bona fide, non potest dici cõmissa barattaria. Bald. in c. fin. num. 11. de appellat. Soci. in regul. 55. barattaria. vbi dicit, ita fuisse iudicatum in fauorem cuiusdam iudicis. Felyn. in c. tua nos num. 5. de symon. & Marsil. in rubr. ff. ad l. Cornel. de sicar. n. 10. & Bertaz. in cons. 71. num. 23. & seq.

27 Item adde, † quòd quando dãtur pecuniç officiali, pręsumptio est contra ipsum de barattaria, tametsi mutui causa, vel alterius liciti contractus in illa numeratione nominetur, vt per Bald. in l. quisquis C. si cert. pet. Gram
28 matic. consil. 35. numer. 8. nec refert, † an ipse officialis pecunias recipiat, vel eas vxori mandet per alterum tradi, l. 1. ff. de calumn. & Port. in cons. 94. num. 9. & 10. nisi
29 donatum † fuisset iudici post latam sententiam, quia illud non argueret, illum fuisse corruptum. Anchar. cons. 368. colu. 6. quem sequitur Felyn. in c. tua nos. de symon. in fin. & Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 8. num. 12. sed forsan non transiret sine suspitione, considerata
30 tamen qualitate muneris, & † in Regno Neapol. fuit prouisum per Pragm. 2. incipientem quis nescit sub tit. de muner. offic. quòd iudices nullam quantitatem pecuniæ mutuo accipere possint.

31 Item † adde, quòd iudex querelatus in syndicatu de extorsione, respondens simpliciter, quòd quicquid fecit, & habuit, iuste fecit, & habuit, non videtur fateri pecunias extorsisse. Ioan. de Amicis cons. 49. per totum. & an pœnitentia prosit ad minuendam pœnam. Tiraquel. de pœn. caus. 60.

c *Iudicem corrumpens.* Adde Menoch. de arbitr. iud. cas. 343. vbi hanc materiam late tractauit.

d *Item Iudex.* Adde † Menoch. de arb. Iud. cas. 341. vbi
32 plene tractat de pœnis Iudicis negligentis ministrare iustitiam: & quomodo Iudex dicatur esse in negligentia, aut teneatur in syndicatu, vide Bald. in l. mancipia. C. de seru. fugit. & Bart. in l. cognitione col. fin. ff. ad syllan. & negligentia an præsumatur, & quomodo probetur, latè per Mascar. de probat. conclus. 1188. volum. 2. & nedum ipse Iudex, qui negligit facere iustitiam, tenetur parti, sed etiam Principi, qui illum Iudicem creauit. Frã. Niconit. in repet. cap. quoniam contra. numero 1081. de probat. & Iudex negligens in puniendo delinquentem, quem corrigere potest, dicitur fautor eius, & particeps criminis cap. quanto. de sentent. excomm. & per Crau. in con. 314. col. 3. vers. Iudex, & cons. 132. colum. 2. & ibi alia de negligentia Iudicis, sed vtinam, quando Iudices

nõ puniunt delinquẽtes, sit negligentia,& non malitia,
33 Item † adde, quòd iudicis negligentia in expediendo causas ciuiles, & criminales est iusta causa eum priuandi, saltem in illa causa, exercitio suę potestatis,& maior magistratus potest supplere, & iustitiam facere, etiã quòd esset Iudex feudatarij, siue Baronis habentis priuilegia, quòd in terris suis ipse solus, vel eius officialis iustitiam facere possit, sed maior magistratus vrbaniter agẽdo potest statuere terminum iudici, ad expediendũ causas ciuiles, siue criminales, quo elapso in casu negligentiæ poterit ipse maior magistratus procedere etiam in terris infeudatis, & separatis,& in omnibus causis tam ciuilibus, quam criminalib. ad feudatarios, & Barones, vel ad eorum officiales spectantib. Fel. in c.irrefragabili nu.1.de offic.ordin.& latè Bernard.de Plot.in cons.133. num.31.cum sequen.volum.1. inter cons.crim.diuers.& hoc passim in Regno Neap.seruatur, vbi per iudices secundarum causarum primis, & per iudices tertiarum secundis fit pręceptum ad instantiam partis quod infra decem, vel quindecim dies causam expediant sub pœna auuocationis, quatenus in termino expeditionis reperiatur, & termino elapso, si causa non fuerit expedita per dictos iudices, auuocatur, quamuis Barones iurisdictionem priuatiuam habeant cum amplissimis priuilegijs: de hoc late habetur per Afflict. in constit. statuimus num.45. In statu autem ecclesiastico hoc nunquam vidi practicari.
34 Item † adde, quòd officialis negligens in prouidendo, ne partes veniant ad arma, potest priuari officio suo. Bald.in l.1.§.quis ff.de offic.præfect.& Ang. in l.2.§. ex his.ff.de verb.oblig.& Brun.in cons.66.colum.6.
35 Item † adde, quod in triginta sex casibus iudicis negligentia punitur, quos accumulauit Gomes.in Comment. ad regulas Cancell. regula de triennali possessore quęstion.28.& de modo probandi iudicis negligentiam. Menoch.in tractat.de recuper.possessio.remed.7.quæst. 5.vide etiam Mascar.de proba.1088.vbi etiam habetur, negligentiam non præsumi.
f *Debent ergo officiales*. Adde Ioseph. Ludou.in concl. 38.in vers.infertur n.102. vbi multos accumulauit idem attestantes, & dicit ita seruari in Vrbe, idem tenet Bertaz.consil.71.& 91.volum.1.in quibus locis multum latè hanc materiam tractauit; & Gramm.in consil.54. nume.11. dicit, quòd hodie de consuetudine, ac etiam in pluribus locis per statuta Ciuitatum, officiales non syn-
36 dicantur, † nisi de furtis, pecunia accepta,& malè ablatis,& de ceteris barattarijs, non autem de iniquis decretis, aut sententijs malè latis,& ibi Gramm.num.16.dicit
37 etiam, quod appellans † in syndicatu contra officialem, debet iustificare grauamen ex eisdem actis,& processu, nec posset nouas probationes inducere contra officialem. Et officialis debet syndicari de barattarijs, & illicitis extorsionibus, etiamsi haberet officium cum pacto, siue priuilegio, quòd non teneretur stare syndicatui, vel quod per literas Principis syndicatus fuisset remissus, quia literæ, priuilegium,& pactum intelligerẽtur solum de culpis, & negligentijs non autem de barattarijs illicitè extortis. Afflict.in constit.volumus num.4. &
38 in const.minoribus num.6.& contra † officiales scrupulosa inquisitio omnis reijcitur, alias frãgeretur neruus iustitiæ, auctoritasq; iudicũ deprimeretur, atq; vilesceret, & in officio successores lento gradu, vel calce procederent, vt per Gram.d.consil.54.n.5. adhoc faciunt verba Ciceronis in oratione pro Lucio Flacco in 2.par. dicẽns
39 ad verbum, Oh † conditiones miseras administrandarũ Prouinciarum, in quibus diligentia plena simultatũ est, negligentia vituperationum, vbi seueritas periculosa, liberalitas ingrata, sermo insidiosus, assentatio perniciosa frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ, venientes prætores expectantur, præsentibus inseruiunt,& abeuntes deserunt.
40 Item adde, † quod officiales cõdemnari non possunt, nisi quærela præcedat, vt est communis opin.de qua per Aret.in c.qualiter & quando il 2.de accusat.num.81.& ita seruatur in practica, & quando officiales syndican-
41 tur, † administratio eis interdicitur. Gramm.consil.10. num.2.& 3.Lancellot.de attent.par.2.cap.5.num.17.& Cappel.Tholos.decis.370.
42 Item adde, † quod contra officiales tam ad syndicatum permanentes, quàm etiam officia exercentes reijcienda sunt memorialia sine nomine tradita. Spec.in tit.
43 de deposit.§.7. num.10.culpæ † enim nimia credulitas ascribitur, Roman.cons.423.num.12.
44 Item adde, quòd † Princeps non potest remittere, quòd officialis non stet ad syndicatum, Afflict.in const. volumus nu.4.lib.1.fol.194.& ibi etiam habetur, quòd officialis habet hoc priuilegium, quando stat in syndicatu, vt stetur iuratoriæ cautioni, si non habet fideiussores; nisi esset capitaliter accusatus; sed ego credo quòd in practica hoc priuilegium non seruaretur considerata petitionum qualitate.
45 Idem adde, † quòd officialis in loco vbi officium exercuit, debet stare ad syndicatum post finitum officium l.1.C.vt oẽs Iudices,& in l.1. C.vbi de crimine agi oportet, & l.1. C.ad legem Iul. repetun. & de his specialiter fuit prouisum in Regno Neap. & quòd alibi stare non possit per Constit. Volumus,& ibi Afflict.num.2.
46 Item adde, † quòd officialis ante syndicatum potest cõueniri in sex casibus, primo, si est officialis perpetuus, secundo, si actio esset tempore peritura, tertio, si commiserit furtum, siue barattariam in officio, quarto, si ita Princeps iusserit, quinto, potest conueniri à personis non subditis ratione officij, sexto quando pro delicto imponitur pœna priuationis officij, ita tradit Afflict.in const. statuimus num.48.lib.1.& vide quæ posui supra in qu. 16.ad vers.præterea quæro.
h *Notarius condemnatus*. Adde, q † non sufficit cõdem-
47 natio falsi, sed etiam requiritur, quòd in eadem sentẽtia officio tabellionatus sit priuatus, ita tradit Nell.de banni 1. part.2.tempor. quæstione 151. quem sequitur Foller.in practic. crimin.in verb.banniantur numero 39.& Marsil.in practic.§.aggredior, nu.108.& sing.200.nu.2. fallit tamen, si crimen sit notorium; & tale, per quod sit priuatus ipso iure officio tabellionatus, ita notat Tiraquel.in repet. l.si nunquam in verb.reuertatur n.412. C.de reuocat.donat.sed in hac materia de priuatione officij tabellionatus vide Felyn.in c. fraternitas de hæret. vbi ponit multas fallentias.
k *Item Clericus*. Adde, quòd † vltra priuationem bene-
48 ficij, si per annum steterit in excommunicatione, poterit contra eum, vel de hæresi suspectum, procedi, per Concil.Trid.sub decreto de reform. sess.25.cap. quamuis in fine.
n *Prælati insufficientes*. Adde † videndum Cran.in con.
49 132.colum.2.

QVAESTIO LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *De pœna degradationis.*
Duplicem esse degradationem, & quæ sit earum forma, ibidem.
2 *Clericus non est deponendus, nisi propter graue crimen.*
3 *Clericus pro quib.criminibus actualiter degradari possit.*
4 *Quot Episcopi interuenire debeant degradationi.*
5 *Pœna degradationis imponitur etiam doctoribus & militibus.*
6 *Et an ab inferiore a Principe fieri possit.*

Quan-

1 a QVandoque *a* etiam imponitur ab ecclesiasticis iudicibus pœna depositionis ab ordine, siue degradationis. b *b* Et scias, quòd duplex est depositio; siue degradatio, scilicet verbalis, & actualis. Verbalis est, quando Episcopus pronunciat sententiam contra clericum, per quam priuat illum ordinibus clericalibus. Et hæc propriè loquendo appellatur Depositio, licet plerunque à Doctoribus dicatur etiã degradatio. Et huius depositionis forma habetur in libro pontificali, fol.288. Actualis c autem Depositio, quę propriè appellatur *c* degradatio, est, quando clericus non modo per sententiam priuatur, sed etiam actualiter, & personaliter degradatur, exuitur, & spoliatur ordinibus ecclesiasticis, iuxta formam traditam in lib. pontificali, fol.190.& sequen.quem refert Foller.in pract.crim.canon.fol.270.num.17. Et effectus huius differentiæ est maximus, ut dixi supra q.37. vers.scias etiam.

2 Regulariter autem clericus non debet deponi, nisi propter graue crimen. Et hæc est communis resolutio, ut dicit Sylua de beneficio, fol.109.num.4.

3 Ceterum actualiter deponi seu degradari non potest clericus, nisi pro tribus criminibus, ut dixi supra in d. q.36.vers.scias etiam.

4 Sed quæro, quot episcopi debeant interuenire depositioni, siue degradationi. Respon.quòd si degradandus est episcopus, requiruntur duodecim episcopi: Si est presbyter, requiruntur sex: Si est diaconus, vel subdiaconus, tres: Si est clericus in minoribus constitutus, sufficit proprius Episcopus. Ita est tex.in cap.fin.15.q.7. Et aduerte, quòd si tales episcopi inter se discordent in pronunciando, sufficit maior pars: & hæc est communis opi. ut dicit Summa Syluestrina, in uerb. Degradatio, q.1. Hæc tamen quæ dicta sunt de numero episcoporum, intellige vt procedant, quando post huiusmodi verbalem depositionem veniendum est ad actualem: sed quando depositio uerbalis non fit ad effectum, ut sequatur actualis degradatio, tunc solus episcopus potest uerbaliter deponere, seu degradare. Et ita de generali consuetudine obseruatur, ut ait Foller.in pract.cri. cano.fol.270.nu.6. in fi. Quinimò hodie etiam quando deueniendum est ad actualem degradationem, potest solus episcopus adhibitis prælatis degradare, ita statuente sacro Trident.concilio, ut refert Diaz in pract.crim. canon.c.3.num.7.

5 Scias autem, quòd hæc degradationis pœna non modo locum habet in clericis, sed quandoque etiam in laicis aliqua dignitate insignitis; puta, si sit aliquis Doctor, d qui propter aliquod delictum priuandus sit *d* cingulo doctorali, de quo dixi supra q. 73. versic. iudex committens, ubi etiam posui quædam exempla. Idem etiam e in militibus, quando propter aliquod *e* delictum militare sunt puniendi: nam solent degradari, & exui cingulo militari. Et dicit Marian.in cap.proposuisti, post nu. 34.de foro compet. quòd ita seruant Duces, & Capitanei armorum, quando faciunt aliquem suspendi ex ijs, qui portant sua signa, quæ nos diuisam appellamus: quia scilicet prius illos denudant tali diuisa.

ADDITIONES.

a *Quandoque etiam.* Cartar.de execut. sentent. c.1.nu. 289. Farin.tit.de delict.& pœnis.q.19.primo uolum.nume.49. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiard.

b *Degradationis.* Nota quòd licet degradatio auferat priuilegia clericalia, prout not.in c.2.de pœn.tamen nõ tollitur character, & uotum continentiæ: & degradatus non poterit matrimonium contrahere, secundum Imol. in d. cap.2. multo minus depositus ab officio.81. dist.c. dictum.& not.in cap.1.qui cler.uel uolent. Et degrada-6 tio† ab inferiore à principe neque actualiter, neque uerbaliter fieri potest. cap.degradatio, de pœn.c.transmissum.de elect.& ita tenere communiter Doct.refert Bened. Cap.in cap.at si clerici, de iudic. *Guiot.*

c *Degradatio.* Hic nota, quod vbi ecclesia degradatum tradit curiæ sæculari, debet intercedere, ne mors infligatur, & Iudex sæcularis faciat ad sui libitum. vt dicit Ludou.Carer.in prac.crim.§.homic.vlt.post nu.64. qui nume.seq. ponit, & relatiuè, quid si degradatus per iudicẽ ecclesiasticum opponat & alleget fuisse nulliter degradatum, quis cognoscet de degradationis nullitate an Iudex sæcularis, vide de vtroque per eum, illic. *Giach.*

d *Cingulo Doctorali.* vt fuit Donatus de Falconibus, de quo aliàs memini vberrimo cons.syndicatus sub n.334. quod quidem consil.habes post præsentem practicam vltimo loco. *Giach.*

e *Delictum militare.* Quę sint delicta militaria, vide Decian.tract.crim.tom.10.lib.7.c.15. *Ber. Rof.*

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio in dubio intelligitur de leuiori.*

a 5 Q*Vandoque etiam.* Adde quòd † statutum imponens pœnam degradationis erit intellidendum de leuiori, & sic de verbali degradatione. Foller.in pract.cri. canon.in uerb. & si confessi, aut conuicti num.22. quid si statutum simpliciter.

QVAETIO LXXV.

SVMMARIVM.

1 *De poena suspensionis.*
Et quibus casibus incurratur, ibid.
2 *Sacerdos benedicens secundas nuptias est suspensus ab officio, & beneficio. vers. sacerdos.*
Et an sit suspensus ipso iure. ibid.
3 *Clericus notorius fornicator, vel simoniacus in ordine, est ipso iure suspensus ab officio. vers. Clericus.*

1 a CEterum vbi crimen non est valde graue, non solet clericis imponi pena priuationis beneficij, vel depositionis ab ordine, sed tantummodo pœna suspensionis, quæ quidem suspensio est quædam censura ecclesiastica, propter quam clerico interdicitur officium, seu beneficium, vel administratio, seu executio ordinis, vel iurisdictionis. Et habemus in iure nonnullos casus, in quibus imponitur huiusmodi suspensionis pœna, quos recenset Summa Syluestrina, in verbo suspensio, in 6. quæstione.

2 Sacerdos benedicens secundas nuptias est suspensus ab officio, & beneficio, cap.1.de secund.nupt. Scias tab men, quòd non incurrit hanc pœnam ipso iure, sed est *b* per sententiam suspendendus. Et est communis opin. c ut attestatur Diaz in practica crimin. canon. capit.68. *c* circa finem.

3 Clericus notorius fornicator, vel simoniacus in ordine, est ipso iure suspensus ab officio. Dixi supra hoc eod.lib.§.Fornicatio, versic. Sed quæro, & §.Simonia, vers.sed quæro.

ADDITIONES.

a *Ceterum ubi crimen.* Farin.tit. de delict.& pœnis qu. 19.vol.1.nu.5. *Ber. Rof.*
Vide eundem Baiard.

Per

b Per sententiam suspendendus. Quomodo autem, quid dicatur ipso Iure, vel per sententiam, vide fusius quam alibi apud Tiraquel. in l. si vnquam in verbo donatione largitus, C. de reuoc. donat. Felin. cap. Rodulphus extra de rescript. Drog.

c Circa finem. vide Menoc. casu 417. lib. de arbitr. B.R.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Suspensio quid sit, quotuplex, a quibus abstinere faciat; quando imponatur, & de illius forma, remiss.*

a Cæterum vbi crimen. Adde videndum Foller. in pract. crim. canon. in verb. & si confessi, aut conui-
1 cti sint cap. 33. nu. 27. & 63. vbi latè † ponit quid, & quotuplex sit suspensio, & quot sint suspensionum species, & a quibus officijs suspensus dicatur interdictus, & se abstinere debeat. & ibi in hoc facit decem regulas. & ponit etiam, quando suspensionis pœna imponi possit non præcedente monitione, & tradit formam inquisitionis, & sententiæ, suspensionis, vel absolutionis.

QVÆSTIO LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *De pœna ecclesiastici interdicti.*
Et quibus casibus incurratur, ibid.
2 *Ciuitas exigens ab aliquo pedagia pro rebus suis, incurrit pœnam interdicti. uers. Ciuitas.*
3 *Ciuitas aliquid committens contra episcopum suum, incidit in poenam interdicti. ver. Item ciuitas.*
Et an requiratur quod sit proprius Episcopus, ibid.
Et an cessante detentione Episcopi cesset interdictum, ibidem.

a INter ecclesiasticas censuras est etiam pœna interdicti
1 ecclesiastici, quæ quidem est separatio a iure, vel a iudice facta a certis sacramentis, & omnibus diuinis officijs, & ecclesiastica sepultura, in quam pœnam, qui incurrant, videre potes apud Summistas, in verb. Interdictum.

2 Ciuitas castrum, aut uilla exigens pedagia ab aliquo pro rebus suis, quas non negociandi causa defert, est ipso facto interdicta, cap. quanquam, de censibus in 6. Sed certè quidquid sit de iure, iste casus non est à consuetudine receptus, neque seruatus, vt dicit Io. Cald. in tractat. de interdict. in 1. parte, num. 51. in fin. Et quamuis summa Syluestr. in verbo, Interdictum, 4. q. 1. in tertio casu, dicat quòd secundum Arch. hæc opinio cõmuniter non tenetur, ex quo sententia interdicti trahit secum effectum suum, absq; eo quod vtentium moribus recipiatur. Prætereaque in d. c. quanquam, dicitur, Contraria consuetudine non obstante: non tamen puto recedendum esse a sententia Io. Cald. postquam videmus d. cap. non seruari in ipsamet ciuitate Romana, neque in alijs terris ecclesiæ, a quibus in concernentibus iuris canonici obseruantiam debent aliæ ciuitates normam, & regulam accipere.

b Item ciuitas aliquid committens contra Episcopum
3 suum, vt capiatur, percutiatur, uel banniatur, est interdicta. Clem. si quis suadente, de pœn. Et aduerte, quia hęc pęna locum non habet, nisi sit suus proprius Episcopus illius ciuitatis, vt apparet ex verbis illius Clem. & ita firmant cõmuniter Scribentes, vt dicit Tortus inter consi. Anto. de Butr. conf. vlt. nu. 3. in fin. Idemque si in aliquo loco Episcopus detineatur inuitus, vt ibi. Sed hæc intelligenda sunt vt procedant, quando ille, qui detinet Episcopum, vel illum offendit, c est dominus illius ciuitatis: aliàs secus. Ita videtur sentire gl. in d. Clem. 1. in verb. Si suasit, & ita tenent communiter Doct. vt dicit Socin. inter consil. Curt. Sen. consil. 20. post nume. 42. vers. postremo concludenti. Et dicit Tortus in allega. consil. vlt. post num. 4. quòd ita notant communiter Doctores nemine discrepante. Item scias, quòd statim cessante tali detentione Episcopi, cessat etiam interdictum ipso iure, & absque alia declaratione. Et hæc est communis opin. vt attestatur Tortus in d. cons. vlt. num. 5.

ADDITIONES.

a Inter ecclesiasticas censuras. Vide Baiard.

b Item ciuitas. Vide Baiard.

c Est Dominus illius ciuitatis; Confer ad ea, qua dixit supra q. 38. ver. vidi etiam ad fin. vbi dicitur, quod locus sacer est tamen de territorio Principis. Drog.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quid sit, quomodo, & quid operetur, remiss.*
2 *Percutiens Episcopum, quomodo puniatur, remissiuè.*

a INter ecclesiasticas censuras. Adde † videndum Na-
1 uarr. in suo Manuali, siue summa Confess. c. 27. num. 164. vsque ad num. 189. tomo 1. vbi interdictum quid, & quotuplex, quis, cur, & quomodo potest interdicere, & interdici, & quæ prohibeantur interdicto, & tempore interdicti.

b Item Ciuitas. Adde † videndum ea, quæ posui in q. se-
2 quenti in ver. percutientes iniuriosè, vbi quibus pœnis puniantur percutientes Episcopos.

QVÆSTIO LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *De pœna excommunicationis.*
Duplicem esse excommunicationem, maiorem s. & minorem, ibid.
2 *Percutiens clericum est excommunicatus, & incidit in pœnas canonis, Si quis suadente. versic. Percutiens clericum.*
3 *Et quid si ipsemet clericus seipsum percutiat. vers. Adde quod.*
4 *Et an percutiens clericum prima tonsura tantum. versic. Item quæro.*
5 *Et an percutiens religiosum religiose viuentem qui tamen professionem non emisit. ver. Vlterius quæro.*
6 *Et an percutiens clericum non euntem in habitu clericali. vers. sed an percutiens.*
7 *Et an percutiens clericum, ignorans illum esse clericum. ver. successiuè quæro.*
8 *Et quid si aliquis volens percutere Titium laicum, percusserit Caium clericum. ver. sed quid si aliquis.*
9 *Et an percutiens clericum excommunicatum, incidat in pœnas dicti canonis. ver. sed nunquid.*
10 *Et an percutiens clericum degradatum incidat in pœnam illius canonis. ver. quæro etiam.*
11 *Et quid si clericus deprehensus fuerit in adulterio. versic. Pone quod pater.*
12 *Et quid si clericus alium insultauerit, vers. item quid si clericus.*
13 *Et quid si clericus velit aliquod delictum committere. ver. sed hic quæro.*

Et

a 1 SVccessiuè videamus de poena excommunicationis, quae est maior poena, quam ecclesia imponere possit, vt communiter dici solet, teste Beroo in c.si quis Presbyterorum, post numer.7.de rebus eccle.non alien. Et haec quidem duplex est, scilicet maior, & minor. Maior excludit a perceptione sacramentorum,& a communione fidelium: Minor autem excludit tantummodo a perceptione sacramentorum, non autem a communione fidelium. Et ita intelligendus est text. in c. Engeldrudam, 3. quaest.4. Et hunc intellectum sequuntur omnes tam glo. quam Doctores vt attestatur Io.de Anan.in rub.de cler.excom.num.4.

b 2 Percutiens clericum, siue illum offendens, etiam absque vulnere, incidit in canonem c.si quis suadente diabolo, 17. quaest.4. & est excommunicatus, ita quod non potest absolui nisi a summo Pontifice, vt ibi.

3 c Adde quod etiam clericus seipsum percutiens incidit in excommunicationem, & poenas dicti canon. c Et ita communiter tenetur, ut dicit Abb. in cap.contingit, il 1. num.6.de sent.excom.

4 Item quaero, nunquid dispositio d.canonis habeat locum etiam contra eum, qui percutiat clericum primae tonsurae. Respon. quòd sic: ita tenet gloss. in capitu.2. in verbo, Clericos, de vita, & honestate clericorum: & est communis opin. ut dicit Albertus Tortus de vero, & perfecto clerico, lib.1. in 2.dubio, quem refert Duennas reg.99.in 2.ampliatione, & Viuius in lib.communium opin.in verbo, Clerici a potestate. Quam tamen nunquam vidi in practica obseruari, nisi talis clericus incedat in habitu clericali.

5 Vlterius quaero, nunquid habeat locum in personis religiosis, quae regulariter viuunt, licet non emittant professionem. Respon. quòd sic. ita tenuit Butr. in cap. 2. numero 6. de foro compet. & est communis opin. vt attestatur Boer. de vita, & statu erem. n.14. quem refert Duennas in loco praeallegato, in tertia ampliatione.

6 Sed an percutiens clericum euntem in habitu laicali, erit excommunicatus? Respon. quod non, si ignorabat ipsum esse clericum: & hoc tenent canon. ut dicit Ang. in l.item apud.§.si quis uirgines, numero 1. ff. de iniur. Et dicit Aretin. consilio 165. numero 16. quod clericus inuentus sine habitu & tonsura, miscens se enormibus sceleribus, potest occidi absque eo quod occidentes incurrant poenam excommunicationis, & quod ita tenent omnes Doctor. subdens, quod licet dubium sit, nunquid iste perdat priuilegium clericale quo ad forum, tamen hoc, quod occidens, vel percutiens talem clericum non incidat in canonem excommunicationis, omnes tenent. In hoc proposito vide, quae dixi supra quaest. 36. versic. quaero modo.

7 Successiuè quaero, nunquid percutiens clericum, ignorans iusta & probabili ignorantia ipsum esse clericum, incidat in poenas dicti canonis. Resp. quod non, & est communis opin. vt attestatur Placa li.1. delictorum, cap.27. num.13. Ceterum si ignorasset crassa & supina ignorantia; non effugeret poenas excommunicationis. ita tenet gloss. in cap. si verò, in verbo, Ignorauit, de senten. excomm. quam dicit esse ab omnibus receptam Placa in loco praeallegato, num. 20.

8 Sed quid si aliquis volens percutere Titium laicum, d errãs percusserit Caium clericum, d putans esse Titium laicum, nunquid incurret in poenas excommunicationis? Respond. Alant. tenuit quòd sic, quem secuta est gl. in d.cap. si verò, in verbo, Ignorauerit. Contrariam autem sententiam, scilicet quod imò non incurrat in poenam dicti canonis, tenuit Tancred. Et hanc dicit esse communem Didac. in repet. c. alma mater, fol.497. post nume.15. versic.9. ad eiusdem, & in repet. cap. quamuis, fol.53. post numerũ 3. Placa in d.cap.27. numero 18. Vide quae dixi supra hoc eo. libro §. homicidium: versic. dicunt etiam.

9 Sed nunquid clericus excommunicatus gaudebit priuileg. dicti canonis, ita vt si quis eum offendat, incidat in poenas ab ipso canone impositas? Resp. quod sic. Ita tenet Innoc. in c. si verò, num.3. de sent. excomm. & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in d.c. contingit, circa fi. quem refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera C. num.81. Hanc etiam dicit esse communem opin. Duennas reg.99. in 8. ampliatione. Faciunt quae dixi sup. q.30. ver. quaero etiam.

10 Quaero etiam, nunquid percutiens clericum degradatum incidat in poenas d.canonis. Resp. e quòd sic, ita
e tenet Bal. in c. sedes apostolica, num.4. de rescript. & est communis opin. ut dicit Placa lib.1. delict. c.6. nume.6.

Intelli-

Intellige, si fuit tantummodo degradatus verbaliter.
nam si fuisset actualiter, & solenniter degradatus, aliud
esset dicendum.

11 Pone, quòd pater, aut maritus deprehendant clericũ
in adulterio cum vxore, vel filia, eumque percutiant,
f nunquid *f* incident in pœnas d.canonis? Dixi supra hoc
eod.lib.§.homicidium, vers.Dixi etiam.

g *g* Item quid si clericus aliquem insultauerit, nũquid
12 licebit insultato illum offendere citra pęnam d.canonis?
Dixi in d.§.homicidium, ver.prӕterea etiam.

13 Sed hic quӕro, quid si clericus velit aliquod delictum
committere contra personam, vel res alterius, nunquid
poterit laicus illum prohibere? Resp. quòd sic: & potest
illum impune capere & ligare, si aliter eum a maleficio
prohibere non potest. Et est communis opin. vt dicit
Abb.in c.cum non ab homine, nu.11.& seq. prout illum
refert Boss.in tit.de capt. nu.39. Faciunt quӕ dixi supra
q.28.ver.quӕro nunquid.

h *h* Scias tamen, quòd dispositio d.c.si quis suadente;
14 non habet locum, vbi offensa esset *i* leuis: nam pro lo-
i cui iniuria poterit episcopus ipsum excommunicatum
absoluere. Et ita communiter tenetur, ut dicit Abb.in c.
peruenit, in fi. de sent.excom. quem refert Dec. in cap.
peruenit, il 1. post numer.1. de appell. Reperio autem,
quod Cald.consil.7.de sent.excommun.consuluit in fa-
cti contingentia, quòd clericus, qui in ludo niuis alium
clericum in terram proiecerat, ita quod ex eius ore mo
dicum sanguinis exiuerat, erat excommunicatus. Simili
ter etiam consuluit Zab.consil.42.quod duo clerici, qui
simul rixando se inuicem pedibus & manibus percusse-
rant, erant excommunicati. Sed certè potest in huiusmo
di casibus episcpous absoluere, vt sup.dixi.

k *k* Sed pone, quod aliquis percutiat clericum pluribus
15 percussionibus, eodem tamen impetu, nunquid dicetur
incidisse in plures excommunicationes? Dixi infra qu.
84.versic.scias etiam.

16 Monachus habitum religionis suӕ non deferens in-
currit pœnam excommunicationis. capitulo vt periculo
sa, ne clerici, vel mona.in 6. Et ita volunt Doctores vt di-
cit Ruin.consilio 7.numer. 14.in fi.lib.5. possunt tamen
hoc casu monachi ab eorum superiore absolui, vt consu-
luit Calder. consil.6.de senten t.excommun.in facti con-
tingentia de duobus religiosis, qui habitum secularem
publicè assumpserunt. Sed quid si illum deferat, sed oc
cultè? Respon. Aliqui dicunt, quod hoc casu non in-
currit excommunicationem, & fuit opin. Archid. in d.
capitulo vt periculosa. Et dicit Claud.in repet.l.vt vim,
numero 99.ff.de iustitia & iure, quod illum sequuntur
communiter Doctor. Contrariam vero opin. quod scili-
cet monachus occultè habitum deferens incurrat nihi-
lominus in excommunicationem, tenuit gloss.in Clem.
fin.in verbo, Extrinseci, de vita & honest. cler. & dicit
Calc.consil.123.numer.1.quod hęc est communis om-
nium opin. vbi consuluit super hoc artic. in facti con-
tingentia. Et hӕc opin.gloss.mihi magis placet; super-
fluum enim redderetur mãdatum diuersitatis habitus,
si illum occultare liceret: quod tamen semper intelligo
vt procedat, nisi fiat cum causa, & licentia superioris.

17 Recipientes literas Apostolicas, dum ipsi sunt apud
apostolicam sedem, de manu alterius, quam summi Pon
tificis, vel deputatorum ad illud officium, sunt excom-
municati. c.dura, de crimin.falsi. Sed hoc non seruatur,
Papa sciente, & tolerante, vt attestatur Summa Syluest.
in verbo, excommunicatio 6. in 4. excommunicatione,
in fine.

l *l* Clerici, qui scienter participant cum excommunica-
18 tis a Papa, *m* sunt excommunicati. capit.significauit, de
m sentent.excommun. Scias tamen, quod ad incurrendam
hanc excommunicationem quinque requiruntur: Pri-
mo quòd participent: Secundo quòd scienter: Tertio quòd
sponte: Quarto quòd in diuinis: Quintò quòd talis sit
a Papa nominatim excommunicatus. Et hӕc est com-
munis opi. vt attestatur Summa Sylu.in verb.excommu
nicatio 6.in 6.excommun. Et nota quòd hӕc est excom
municatio maior, non autem minor, vt sentit gl.vnica,
in d.c.significauit, quӕ in hoc communiter reprobatur,
vt dicit summa Sylu.in loco prӕallegato.

n *n* Incendiarij sunt ipso iure excommunicati, cap. tua
19 nos, de sent.excomm. Scias autem, quòd incendiarij lo-
corum sacrorum ante denunciationem absoluuntur ab
episcopo, post denunciationem autem non absoluuntur
nisi a summo Pontifice. Et hӕc magis est communis op.
vt dicit Summa Sylu.in d.verbo, Excommunicatio 7.in
7.excomm.in 2.dubio.

20 Effractores ecclesiarum cum spoliatione sunt excom
municati, c.conquesti, de senten. excom.& ante denun-
ciationem possunt quidem absolui ab episcopo, sed post
denunciationem solus Papa absoluit, secundum com-
munem opin. vt attestatur Sum.Syluest.in d.verbo, Ex-
communicatio 6.in 8.excom. Et aduerte quia ad hoc vt
habeat locum dispositio d. cap. non sufficeret sola effra-
ctio, neque sola spoliatio, sed vtrunque requiritur. Et
hanc dicit esse communem opin. Remigius de immun.
eccles.fol. 205.fal.33.

o *o* Offendentes percutiendo, capiendo, vel hostiliter
21 insequendo Cardinales S.R.Ecclesiӕ, sunt excommu-
p nicati, & *p* diffidati apud omnes, ita quod possunt ab om
q nib. *q* impunè offendi. c.felicis, de pœnis in 6. Bene ve-
rum est, quod ad hoc vt talis diffidatio locum habeat, re
quiritur sententia declaratoria, secundum Gemin.in d.
c.felicis. Et ita etiam tenent communiter Doctores, vt
dicit Boss.in tit.de hӕret.post nu.29. Et hic casus conti-
git de facto in Cardinali Papiensi, qui fuit interfectus a
duce Vrbini, super quo casu consuluit Ruin.cons.4.lib.
5. & Ferretus consil. 31. An autem offendens Cardina-
lem dicatur committere crimen lӕsӕ Maiest. dixi.supr.
hoc eod.lib.§.lӕsӕ Maiestat.vers.quӕro nunquid. Vide
quę dixi inf.vers.percutientes.

22 Religiosi, qui sacramentum extremӕ vnctionis, vel
eucharistiӕ ministrant sine licentia presbyteri parochia
lis, uel matrimonia solennizant, sunt excommunicati.
Clem.religiosi, de priuil. Et scias, quod hӕc excommu-
nicatio generaliter comprehendit quosque religiosos
& ita communiter tenetur, vt attestatur Summa Syluest.
in d. verbo, Excommunicatio. 7. in 14. excommun. in
2.dubio.

r *r* Percutientes iniuriose, aut temerè episcopum, sunt
23 excommunicati. Clemen.1.de pœnis, vt in casu in quo
consuluit Bologni. cons.75. Hӕc tamen pœna locum
non habet, vbicunque offendens episcopum vel Cardi-
lem, id faceret causa suӕ propriӕ defensionis: nam eo
casu non dicitur facere iniuriose, nec temere, & conse-
quenter non incidit in pœnas a d.clem.impositas. Ita di-
cit gloss.in d.clem.1.in princ.in verbo, Temerè, & in c.
felicis in verbo, percusserit, de pœnis, in 6. quas Docto-
res communiter sequuntur, ut dicit Socin. inter consi-
lia Curtij Sen. column. 20. numero 39. & numero 49.
Tortus in d.cons.vlt.post numerũ 12. Colleg.Flor. inter
s consilia Cur.Sen.consil.21.numer.8. *s* vbi consuluit pro
ciuitate Florentina, in qua fuerat furore populi suspen-
sus Archiepiscopus Pisanus, & captus Cardinalis Sal-
uiatus; in quo casu pro ipsa ciuitate pariter consuluit
Aret.cons.165. & Soc.inter cons.Curt.Sen.in d.consilio
20. Tortus inter consi.Ant.Butr.in d.cons.vltimo. Qui-
nimo ex quacunque causa excusari possit a temeritate,
& a dolo, cessabit etiam pœna d. Clement. secundum
gloss.in d.verbo, Temere: quam dicit communiter ap-
probatam Tortus in d.cons.vlt. post numer. 5. versicu.
stat ergo.

24 Spoliantes Christianos nauigantes pro honestis cau-
sis, &

sis,& negociationibus, sunt excommunicati. Scias tamen, quòd hic canon non est latæ sententiæ, sed ferendæ, secundum communem opin. vt attestatur Summa Syluest.in verbo, Excommuniatio 8. in 20. excommun. in 2. dubio. Pariter etiam sunt excommunicati spoliantes Christianos naufragium passos rebus suis. Et hic est canon latæ sententiæ, modo competens monitio præcedat, secundum opinionem Innocen. quam dicit esse communem Summa Syluestrin. in loco præallegato.

25 t Christiani deferentes Saracenis habentibus bellum
t cum Christianis, arma, ferrum, &c. sunt excommunicati, capitulo ita quorundam, de Iudæis, & puniuntur pœna capitis, vt est tex. in l.1.& 2.C.quæ res expor. non poss. Debes autem scire, quòd tempore belli omnino prohibitum est ad eos deferre quascunque merces, etiam ex ijs, quæ non sunt expresse prohibitæ in dictis iuribus. Et hanc dicit esse communem opin. Alex. consilio 130. post numer. 1. libro 7. quem refert Boer. decis. 178. numero 18.& Stracca de mercator. fol. 68. numero 40. Et licet ipse Stracca videatur de iuris rigore inclinare in contrariam sententiam, fatetur tamen ibi, numero 47. in fin. quòd communis opin. est vsu recepta & consuetudine approbata. Et aduerte: quia in hoc non attenditur an deferens hoc faciat ea intentione, vt Christiani impugnentur, vel non, secundum DD. vt dicit Alexand. in d. consilio 130. post numer. 1. Et hoc adeo verum est, vt neque etiam liceat eo tempore belli ad eos deferre arma, vel alias merces prohibitas, pro redemptione captiuorum. Et est communis opin. vt attestatur Alexand. in d. consil. 130. post numer. 1. Summa Sylu. in verbo, Excommunicatio 7. in 21. excomm. numer. 6. Dicuntur autem Saraceni habere bellum cum Christianis, quando bellum gerunt cum aliquo Principe Christiano, seu dominio, vel oppido, secundum communem doctrinam, vt attestatur Summa Siluest. in loco præalleg. num. 4. Ceterum cessante bello, licitum est Christianis ad Saracenos quascunque merces deferre, modo non sint ex prohibitis. Et hæc est communis opin. vt dicunt Alex. & Boerius in locis præallegatis. Quæ autem sint merces prohibitæ, habetur in legibus & capitulis superius allegatis.& diffuse per Straccam, vbi supra fol. 115. num. 12.& alijs seq.

26 Magistri, & scholares Bononiæ conuenientes hospitem pro conducendo hospitio aliorum magistrorum, vel scholarium, ante tempus conductionis elapsum, sunt excommunicati. cap. 1. de locato. Et nota quòd in hoc proposito nomine magistrorum veniunt Doctores secundum omnes, ut attestatur Summa Siluest. in verb. Excommunicatio, in 4. excommun. numero 1. Hæc autem constitutio localis est, & locum habet solum Bononiæ, non autem in alijs studijs, seu vniuersitatibus, etiam illis quæ sunt in terris ecclesiæ. Et hæc est communis opinio, vt dicit Summa Siluestri. in loco præallegato, num. 3.

27 Schismatici omnes sunt excommunicati, capitu. 1. de schismaticis. Scias tamen in hoc proposito, quòd quando duo, vel plures electi in Papam de Pontificatu contendunt, & aliqui bona fide vnum illorum habent pro vero Pontifice, qui tamen legitimè electus non est, illi sunt propter probabile dubium excusandi, & ita sentiunt omnes diuini, & humani iuris periti, vt attestatur Simanchas de hæret. c. 56. num. 6.

28 u Facientes seruari statuta, vel consuetudines contra
u ecclesiasticam libertatem sunt excommunicati, cap. nouerit, de senten. excomm. Scias autem, quòd illa statuta vel consuetudines dicuntur esse contra ecclesiasticam libertatem, quæ veniunt contra priuilegium concessum ecclesiæ vniuersali a Deo, vel a Papa, vel Imperatore. Et hæc est communis theorica omnium Doctorum, vt dicit Abb. consilio 83. in primis verbis, libro 1. quem refert Dec. in authen. Cassa, nume. 18. C. de sacrosan. eccles. Hanc etiam dicit esse communem opin. Summa Syluest. in verbo, Excommunicatio. 9. in 10. excommunicatione, num. 1. Bertran. consil. 50. num. 4.& seq. lib. 1. in 2. parte.

29 Vsurpantes de nouo sibi ius patronatus a locis pijs vacantibus, sunt excommunicati. c. generali, de electio. in 6. Et ad hoc vt tales vsurpatores huiusmodi excommunicationis sententiam incurrant, duo requiruntur: Primum, quòd vsurpent dicta iura de nouo, scilicet a 14. annis citra; Secundū quod illa occupent, ipsis locis vacantibus. Et hæc est communis opin. ut dicit Summa Syluest. in verbo, Excommunicatio 9. in 14. excommun. numer. 2.

30 Contrahentes scienter matrimonium in gradibus consanguinitatis vel affinitatis prohibitis, sunt excommunicati. Dixi supra hoc eodem lib. §. incestus, versiculo præterea.

31 x Alios etiam excommunicationis casus poteris vide
x re apud Summistas, in verbo, Excommunicatio, & apud Io. Ligna. in tract. de censura ecclesiastica.

32 Quæro nunc, an in sententia excommunicationis requiratur citatio. Dixi sup. q. 31. ver. item quæro.

33 Quæritur etiam, an sententia excommunicationis lata ex falsa causa valeat. Respon. quòd sic. Ita tenet glos. in cap. 1. in verbo. propter, de senten. excom. in 6. quam dicit esse communiter approbatam Socin. inter consilia
y Curt. Sen. consilio 20. num. 24 in fin. y Illam tamen puto restringendam esse vt procedat quando ille, qui excommunicat, etiamsi sciuisset causam non esse veram, fuisset nihilominus excommunicaturus, vt declarat Socin. ibi.

34 z Solet dubitari, nunquid sententia excommunicatio
z nis nulla afficiat, & liget excommunicatum. Tu dic, quòd si est lata ab homine, non ligat, si est nulla, vt dicit gloss. in clem. 1. in verbo, subiacere, de sentent. excommu. quam dicit esse communiter approbatam Soc. in alleg. consi. 20. nu. 30. Et hoc adeo verum est, vt volenti dicere de eius nullitate, non sit opus petere absolutionem, neque etiam ad cautelam, capit. per tuas, de sent. excomm. Et ita tenent Doctores, vt dicit Socin. in loco præalleg.

ADDITIONES.

a *Successiue videamus*. Farin. tit. de delict. & pœnis q. 19. vol. 1. nu. 38. vsq. 42. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

b *Percutiens clericum*. Pone. quidam mandauit alicui, quod verberaret clericum, postea mittit nuntium, quod nullo modo deberet eum verberare; sed antequam nuntius perueniret ad eum iam verberauerat clericum. Vtrum ipse mandans sit excommunicatus; quod sic, vide per Iacob. de S. Georg. in l. 1. ff. de offic. procur. Cæsar. num. 42. Idem in percutiente monachum, vel conuersum religiosum. c. parochianos. de senten. excomm. etiamsi percussisset de Iudicis Ecclesiastici mandato, vt legitur & not. in c. vniuersitatis, eodem titulo, vbi vterque tenetur ire ad Papam. Et idem si clericus percutiat alium clericum. & Abb. & Fel. in c. cum pro causa. eod. Idem in percutiente clericum arma portantem. c. in audientia. Vbi Abb. & Fel. eod. Idem in potente prohibere, & non prohibente, per Fel. in c. quanto, post nu. 3. eodem. Idem in consulente, instigante, & persuadente percuti clericum, per Carer. in pract. crim. §. homicidium 5. nu. 140. Idem in percutiente consanguineum ipsius clerici, respectu tamen ipsius clerici, per Mars. sing. 264. Et quis dicatur clericus. Cagno. in l. 2. de origin. iur. nu. 22. Et si clerico iniuriam inferens sit laicus, punitur per iudicem

dicem secularem, per Rol. cons. 25. Idem in mandante percuti clericum, & mandatario, qui non excusatur. Abb. & Fel. in c. mulieres. eod. Fallit principalis conclusio pluribus modis vt per Bertach. in reper. verb. percussio vers. 38. 39. tex. c. cum voluntate. §. fi. eodem. Item fallit in percutiente clericum, qui dimisso habitu clericali enormitatibus se immiscet, ad not. in c. perpendimus, eo. Item fallit in percutiente clericum vim inferentem, vel cum matre, vxore, filiaue inuentum. Rip. in l. fi. C. de reuoc. donat. nu. 67. Item fallit in ponente manum in personam religiosam, officium turbantem. Abb. & Fel. in c. veniens eo. Sed quid de percutiente fratres tertij ordinis S. Francisci, an incurrat in d. cano. quod non, per Calder. cons. 4. de regul. & vide per Crau. in cons. 303. post nu. 10. Paris. in cons. 40. n. 14. vol. 3. & prac. Papien. in respons. rei. Glo. tanquam publicè excommunicatum. col. 1. post nu. 5. vbi post Imo. in c. non dubium. de senten. excomm. & Gofred. in illius summa nouem excipit casus, in quibus clericum percutiens non incurrit excommunicationem, quos illic vide; idem in percutiente clericum volentem per Carer. in pract. crim. fol. 101. numer. 52. Et regulam principalem cum vndecim notabilibus ampliationibus, & tribus alijs limitationibus extensis, vide per Duen. sub regu. 99. & illic in princ. habes authores aduocatos ponentes regulam cum ampliationibus atque limitationibus, quos non transcribo, sed ad illos plenè explicantes recurrendum censeo. Et omnino adde quod si quis verberauit clericum nomine meo, & ego ratificem illud delictum, statim incido in excommunicationem. tex. est in c. cum quis. de sent. excommunic. libr. 6. Immo si ego
35 ratifico † in corde meo, licet non possit probari ratificatio, tamen ero excommunicatus quantum ad ecclesiam triumphantem, & teneor facere me absolui: nam multi ligantur, quo ad ecclesiam triumphantem, qui tamen non sunt ligati quantum ad Ecclesiam militantem. Et hæc vide per Iac. de S. Geor. in l. si quis iniquū. §. si procurator, nu. 4. & 5. in prima lectura, ff. quod quisq; iuris. *G.*

b *Percutiens clericum.* Far. q. 105. inspect. 4. nu. 195. *B. R.* Vide eundem Baiard.

c *Et ita communiter tenetur.* Far. q. 128. p. 1. nu. 25 *B. R.*

d *Putans esse Titium laicum.* Adde hoc idem seruari in criminalibus inter laicos; Menoch. de arb. iud. li. 2. cent. 4. cas. 260. sub nu. 56. Boss. tit. de homicid. num. 73. vide gloss. in c. si verò aliquis. in verbo ignorauerit de senten. excomm. sup. in §. Homicidium vers. dicunt etiam. *D.*

e *Quod sic.* Adde istud ob memoriam pristinæ dignitatis, vide per Tiraq. in reg. cessante causa. 15. lim. nu. 4. *G.*

f *Incident in pœnas.* Communis est opinio quod non incidant in pęnam delicti cap. si quis suadente, secundum Bermond. in tracta. de concub. fol. 267. nu. 5. in fi. *Gmot.*

g *Item quid si clericus.* Adde, quod nedum clerici alios inuadentes principaliter propter personam, vel propter res possunt percuti sine pęna excommunicationis: verū etiam mandantes, consulentes, auxilium, & fauorem dantes, vt tradit Bald. in repet. l. 1. C. vnde vi. numer. 53. & 54. Item clericus mandans, aut instigans, vt alius occidatur, & percutiatur, quòd sit irregularis habetur per Carer. pract. crim. §. homic. 5. nu. 68. qui nu. seq. ponit de eo; qui percutiat aliquem armis clerici, & nu. 70. si mandatarius in aggressu occidatur, an sit irregularis ob mortem mandatarij. *Giacb.*

h *Scias tamen.* Vide Baiard.

i *Leuis.* Ad dignoscendum autem, an percussio sit grauis, vel enormis, an vero leuis vide per summē Armil. c. excommunicatio. 5. sub num. 9. & Caiet. vbi... col. pen. Et quoniam can. loquitur de manibus violentibus, ideo pro declaratione, vide per Armil. eo. c. sub num. 1. & 2: & alia exempla sub num. fi. & per Caietan. in summula, cap. 10. de excommunicatio. char. mihi 121. Item nota, ex quo causa non est vniuersalis, quod comprehendit omnes doli capaces, vt inquit summa Armil. Doli autem capax quis dicatur, vi. per Ang. de Aret. in summa Insti. de oblig. quæ ex delict. nascun. Item alios casus, in quibus iniuria dicitur grauis, & atrox. vi. per Angel. de Are. in §. atrox. Instit. de iniu. *Giacb.*

k *Sed pone.* Vide Baiard.

l *Clerici.* Vide Baiard.

m *Sunt excommunicati.* facit hic quod de receptatoribus dixit Menoch. tract. de arb. iud. lib. 2. cas. 348. inf. q. 90. vers. fin. *Drog.*

m *Sunt excommunicati.* Adde, ut per Abb. & Fel. ibi. *G.*

n *Incendiarij.* Pœna incendiariorum, qui ob inimicitias, vel prædam committunt incendium, est mors. l. capitalium. §. incendiarij. ff. de pœnis. Item qui comburunt ædes, vel aceruum frumenti positum iuxta ædes. l. qui ædes. ff. de incend. Rui. naufrag. Adde Natt. consilio 24. & sequen. Intellige tamen prædicta quando data opera commissum est incendium: secus si culpa vel casu. *Gmot.*
Vide eundem Baiard.

o *Offendentes.* Vide Baiard.

p *Diffidati apud omnes.* Adde hoc idem de assassinis, & de bannitis, qui possunt impune offendi, vt est supra q. 36. ver. Item quæro ad prin. *Drog.*

q *Impune offendi.* Far. q. 112. inspect. 2. nu. 108. vol. 5. & nu. 111. & 120. *Ber. Ros.*

r *Percutiens iniuriosè.* Far. d. q. 12. & inspect. 2. n. 130. & sequ. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

s *Vbi consulunt pro ciuitate Florentiæ.* Vide Baiard.

t *Christianos deferentes arma Saracenis.* Adde hunc esse casum in Cœna Domini de quo sup. q. 68. ver. hostibus ferrum. *Drog.*

u *Facientes seruari.* Item statuta contra libertatem ecclesiasticam, quæ dicantur, vide in reperto. ad do. Felin. colum. mihi 617. §. statuta contra libertatem ecclesiæ. *Giacb.*

u *Facientes seruari statuta.* Laderch. consil. 103. *B. R.* Vide eundem Baiard.

x *Alios.* Hic scias, quòd Armil. ponit nonagintaquinque casus, sed Sylu. st. magis diffusè totam materiam ex communicationis extensam ponit per decem capita. vi.
36 vtrobi. & vnum adde, quòd si quis † includat clericum inuitum in aliquo certo loco, licet violentiam non inferat in eius personam, tamen incidit in sententiam excommunicationis, vt per Iacob. de S. Georg. in l. quod si quis, §. quod prætor, numer. 6. ff. ne quis eum, qui in ius voc. est, vi eximatur.

y *Illam tamen puto restringendam.* Vide Baiard.

z *Solet dubitari.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus patitur 62. pœnas, remiss.*
2 *Declarationes, ampliationes, & limitationes ad can. si quis suadente diabolo remiss.*
Manus violentas iniecere in clericum quando quis dicatur.
3 *Percutiens consanguineum clerici, respectu clerici incidit in dictum can.*
4 *Et quid de percutiente fratrem tertij ordinis S. Franc.*
5 *Et quid de patre percutiente fratrem filium clericum.*
6 *Et quid de minore.*
7 *Et an ipso facto percutiens, in d. can. incidens.*
8 *Et an requiratur publicatio, & quid operetur dicta publicatio.*

9 *Et quid in spuente in faciem clerici.*
Et quid de effundente aquam super eo, ibidem.
Et quid de eum detinente per vestem, vel frenum equi, ibidem.
Et quid de auferente aliquid ab eius manibus, ibid.
10 *Can. si quis suadente. Quot requirat, vt locum habeat.*
11 *Et an procedat in Clerico coniugato.*
12 *Et an in clerico haeretico.*
13 *Et quid in percutiente in ludo.*
14 *Et quid in muliere.*
15 *Et quid si clericus non incedebat in habitu clericali.*
16 *Et quid in offendente cadauer clerici.*
Offendens clericum excommunicatum incurrit poenam dicti canon.
Et offendens in fuga clericum eum aggredientem, & fugere facientem.
17 *Offensa leuis, & grauis qua dicatur.*
18 *Ordinarius quando possit absoluere, remissiuè.*
19 *Percutiens pluries clericum, an pluries sit excommunicandus.*
20 *Excommunicatus potest iterum excommunicari.*
21 *Excommunicatio in participantes non fertur, nisi canonica monitione praecedente.*
Incendiarius Ecclesiarum est ipso facto excommunicatus, & absoluendus a Papa, ibidem.
22 *Aliorum vero locorum excommunicandus.*
23 *Incendiarij poena non tenetur incendens domum propriam, nisi fecerit, vt incenderet bona aliena.*
24 *Incendiarij ecclesiarum etiam non consecratarum, & coemeterij, sunt ipso facto excommunicati.*
25 *Cardinalem offendens quomodo puniatur.*
26 *Et quid de offendente Episcopum, & alios inferioris ordinis.*
27 *Et quid de turbante diuina officia.*
28 *Et quid de offendente legatos Sedis Apostolicae.*
Et quid de offendente Episcopum electum, vel qui renuntiauit dignitati remissiuè.
29 *Ciuitas occidens duos Episcopos, non potest amplius Episcopum habere.*
30 *Ecclesiastica libertas quando dicitur violari.*
31 *Index seruans statutum contra libertatem Ecclesiasticam, an peccet.*
Baldus impugnatur, nu. eod.
Statutum contra libertatem Ecclesiasticam non valet, ibidem.
32 *Limita si esset contra priuilegium datum alicui Ecclesiae particulari.*
33 *Laici non possunt statuere super ecclesiis.*
34 *Statuta, quae possunt afferre clericis commodum, & incommodum, non dicuntur contra libertatem Ecclesiae.*
Statutum, quod nemo coquat panem alicui Monasterio, nec molet bladū, nec aliquid vendat, vel emat; an sit contra libertatem Ecclesiae, ibid.
35 *Statutum quando dicantur contra libertatem Ecclesiasticam.*
Et quae requirantur, vt incurratur excommunicatio, remissiuè ibid.
Et quid de vniuersitate faciente talia statuta. ibid.
Et quid de mandante, dictante, scribente, consulente, ibidem.
36 *Et quid si decuriones mandauerint alicui fieri statuta, & ille fecerit aliqua contra libertatem Ecclesiae.*
Et quid si post dicta statuta ponatur statutum cassans, ibidem.
37 *Libertas Ecclesiastica non laeditur per statutum laicorum, habens in se naturalem, & ciuilem aequitatem.*
38 *Excommunicationis sententia lata ex falsa causa, & mala intentione valet.*
39 *Et quomodo dicatur nulla.*
40 *Excommunicatio iniusta ligat quò ad hominem, non quò ad Deum, nisi excommunicatus eam contemneret.*
41 *Limit. in tali iniustitia, qua redderet sententiam nullam.*

a
1 S*Vccessiuè videamus.* Adde, quòd † ille, qui est excommunicatus, patitur sexaginta duas poenasquas, ponit Pet. Rebuf. in concorda. titu. de excom. non vitan. volum. 2. & ad hoc vide etiam Carau. in ritu 236. num. 11. cum sequen.

b *Percutiens*. Adde † in hac materia c. si quis suadente
2 diabolo Soc. in c. peruenit nu. 11. vsq; ad fin. de poen. vbi infinitas posuit quaestiones, spectantes ad materiam excommunicationis d. canon. quam examinauit per 35. col. & alibi nō reperies ita diffusè tractatam, vide etiam septem casus, in quibus percutiens clericum non incidit in sententiam excommunicationis, de quibus per Inno. in c. non dubium de sententia excomm. & per Dueń. in reg. 99. habes ad istam regulam vndecim ampliationes, tres limitationes, & ibi in prima limitatione habetur, q̄ non solum percutiens est excommunicatus, verū etiam ipso Iure sine aliqua denunciatione per extrauagantem Martini quinti, quae incipit insuper ad euitanda, & illam refert etiam Felyn. in capit. Rodulphus numero 39. de rescript.

Et quando quis dicatur iniicere manus violentas in clericum, Sum. Syluestr. in verbo excommunicatio 6. & Nauar. in manu. c. 27. nu. 37.

3 Item adde, q̄ † percutiens consanguineum clerici respectu tamen ipsius clerici incidit canonem d. c. si quis suadente, vt per Mars. in sing. 204.

4 Item adde, quòd † non incidit in canonem d. c. percutiens fratres tertij ordinis S. Francisci iuxta not. per Crauet. in consil. 303. num. 10. & Paris. consil. 40. num. 14. volum. 3.

5 Item † adde, quòd pater verberans filium Clericum non incidit in excommunicationem, secundum Floria. post Tancretum in l. sed si §. si magister, ff. ad l. Aquil. & addent. ad Alciat. de praesumpt. reg. 1. praesumpt. 3. num. 1.

6 Item † adde, quòd minor vigintiquinque annis incidit post pubertatem in poenam dicti canonis, sed non tenetur ire ad Papam, quia potest absolui per Dioecesanū, & in hoc minor aetas alleuiat, cap. cum illorum in fin. de sententia excommun. & Franc. Mar. in decis. 814. par. 2. sed vide omnino decis. sequen. 822. vbi aliter sentit, & distinguit.

7 Item † adde, q̄ licet ipso facto incurratur in canonē c. si quis suadente diabolo propter violentā iniectionem
8 manuum in personam clerici, requiritur † tamen publicatio, seu denuntiatio, licet per talem denuntiationem amplius non ligatur, cum non sit de substantia excommunicationis, Fran. Mar. in decis. 810. par. 2.

9 Item adde, quòd † spuens in faciem clerici, vel effundens aquam super eum animo iniuriandi, vel detinens clericum per vestem, vel frenum equi, vel auferens aliquid de manibus suis, incidit in canonem, nisi vestes essent separatae à persona clerici Franci. Marci. decis. 819. par. 2.

10 Item † adde, quòd tria requiruntur ad hoc, vt poena Canonis incurratur, primo factum consumatum, secundo animus iniuriandi, seu dolus; 3. violentia Franc. Mar. in decis. 821. par. 2.

11 Item † adde, quòd dispositio d. c. si quis suadente. habet locum etiam in clerico coniugato c. vnico de cleric. coniug. in 6. & Viui. opin. 104. nu. 5. vol. 1.

12 Item † adde, quòd Clericus haereticus posset percuti sine poena d. c. si quis suadente. Card. in clem. 2. §. ceterum de elect. & Viui. vbi supra nu. 7.

13 Item † adde, q̄ vbicumque quis ludendo percuteret

clericum, non incurreret excommunicationẽ aliquam. c.1.de fentent.excomm.& Viu.d.opin.104.nu.11.

14 Item † adde, ꝙ c. si quis suadente ita habet locum in fœminis sicut in masculis, vt absolui nequeant, nisi à Papa. Viui.d.opin.104. nu.8.

15 Item † adde, ꝙ percutiens clericum non indutum habitu clericali, pœnam d.cap.non incurrit, quia in dubio non præsumitur sciuisse, illum esse Clericum. Bero.cons. 187.num.6.volum.3.

16 Item † adde, ꝙ offendens cadauer Clerici, siue religiosi, vt iniuriam faciat, incidit in pœnam d. canonis, quia durat etiam priuilegium in cadauere. Felyn. in c. à nobis el 2.nu.1.de sent.excom. & Decian. in tract.crim. lib.6.c.17.num.19.tomo 2.

Item adde, ꝙ offendens clericum excommunicatum incurrit pœnam dicti canonis, & est communis opinio, vt per Feli.in c.1. de sent. excommunic. & Dec.in tract. crim.lib.6.c.17.nu.20.tomo 2.

Item adde, si clericus aggressus fuisset laicum, qui fecisset eum aufugere, si in fuga ipsum clericum aufugientem offenderet incurret pœnam d.canonis, vt not.in c.si vero il 1. de sentent. excom. ita in specie tenet Io.lupi in tract. de libert.ecclesiast. q. 8. circa finem, quem refert, & sequitur Decian.vbi supra nu.22.

h *Sciat tamen*. Adde, quæ † nam dicatur leuis offensa, &

17 quæ grauis, vt per summam Armil.in c.excommunicatio el 5.nu.9.& per Franc.Marci.in decis.823. vbi tenet, ꝙ Episcopi arbitrio relinquitur.

18 Item † adde plures casus speciales, in quibus ordinarius potest absoluere, quos ponit D. Ant. in Summa 3. par.tit.24. §.1. §.2.& §.3. & Franc.Marci decis. 822. & 826.& alijs sequent.par.2.

k *Secùs pone*. Adde, ꝙ † vnica tantum canonis sententia

19 excommunicationis affici debet, & non pluribus excommunicationibus, & est communis opinio, vt per Couar. var.resol.libro 2.c.10.num.8. in vers. quartum, & ibi in vers. quantum est, habetur, ꝙ si quis percusserit clericũ semel, ob id ipso iure à Canone sit excommunicatus, atque iterũ si eundem clericum ex interuallo percusserit, alia canonis sententia excõmunicationis ligabitur, nam

20 semel excommunicatus † iterum potest excõmunicari. glos.in c.cũ pro causa.& in c.officij de sententia excom.

l *Clerici*. Adde, ꝙ † talis excommunicatio hodie non

21 potest ferri in participantes, nisi canonica monitione præmissa, vt in c.statuimus de senten.excom.in 6.& Socin.in c.significauit num.7.hic allegat. & in c.perpendimus in 10.princ.art.nu.234.de senten.excomm.

n *Incendiarij*. Adde, ꝙ † incendiarius Ecclesiarum ipso

22 iure est excommunicatus, sed incendiarius aliorum locorum non est excommunicatus, sed excommunicandus, & post publicationem absolutio reseruatur Papæ, nisi in mortis articulo. Soc.in d.c.tua Nos nu.13.& seq. & in c.officij 23.art.de sent. excommunic.

23 Item † adde, quòd si quis domum propriam, vel segetem incenderet, licèt peccaret abutẽdo re sua, tamen non teneretur pœna incendiarij, nisi dolo malo id faceret, vt etiam aliena bona incenderet. Soci.in c.conquest. nu.19.de sent.excom.

24 Item † adde, ꝙ incendiarius ecclesiarum etiam non consecratarũ ipso iure est excommunicatus, quod etiam procedit in cœmeterijs vt ibi per eum.

o Item adde, quòd incendiarij sunt excommunicati, si non habent ius incendij, puta propter iustum bellum. 23.q.4.c.qui peccat Soc. in d. c.conquest. numero 27.de sent. excomm.

Offendentes. Adde † Soc. in c.in quibusdam num. 27.

25 de pœnis, & quia text.in c.felicis non loquitur de pœna interficientis Cardinalem, ibi dicit, quòd si esset laicus, non solum pœna capitali vltimi supplicij puniri deberet, verum etiam aliquo vltimo grauissimo supplicio, vt transiret in aliorum exemplum.

r *Percutientes*. Adde Soc.in c.in quibusdam nu.28.cum

26 sequen.de pœn. vbi † habetur quibus pœnis tam spiritualibus, quã temporalib.afficiatur offendentes Episcopos, presbyteros, & alios clericos inferioris ordinis, & si quis offenderit Episcopum, vel clericos in ecclesia, & diuina

27 † officia turbauerit. pœna capitali punitur ad instar criminis læsæ Maiestatis c.in primis §.de persona 2.q.1. & l.si quis in hoc genus C.de episc.& cler.& occidens Episcopum debet puniri per iudicẽ laicum, c.sunt quædam 23.q.5. & de offendente Episcopum, Archiepiscopum, Patriarchas, & Nuntios latè per Viui opin.88.libro 1.& vltra alias pœnas percutiens Cardinalem, aut Episcopũ, aut q ceperit, seu banniuerit, vel hęc mandauerit fieri, ratum ve habuerit, ipso iure priuatur beneficio. Clem.1.de pœn.& Rebuf.in tract.de benef.titu.de modis amit.be-

28 nef.nu.39.& 40.& offendentes † Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, Legatos, siue Nuntios sed. Apost.incurrunt Pœnas. d.c.felicis, de pœn. perinde ac si Cardinales offendisset, per Bull. in cœna Domini, vt latè per Nauar.in suo Manuali c.27.nu.67.vers.secunda quò ad c.felicis.de pœnis tom.1.& ibi vers.octaua dicit, ꝙ Episcopum electum, & confirmatum, sed non consecratum percutiens non incurrit Bullam. Et quid de offendente episcopum qui dignitati episcopali renuntiauit, & de offendente episcopum electum Decian. in tract. criminali lib.6.c.17. nu.27. tomo 2.

f *Vbi consuluit pro Ciuitate Florentina*. Adde, quòd

29 † Ciuitas quæ occidit duos Episcopos, desinit esse Ciuitas, & non debet vlterius ei dari Episcopus, 25. q.2.c. ita nos Alber. de Ros.in rubr.C.de episc.& cler.Cardin. Florentin.in cl.1.§.Ciuitas de pœn. Aff.in const.dubitationem nu.14. rubr.101.fol.190.

u *Facientes seruari*. Adde, quòd non † incurrunt ex-

30 communicationem, qui violant libertatem ecclesiasticam, vt nonnulli censuerunt, sed solum, qui eam violãt per viam statutorum, & consuetudinem contrariam, ita ait Nauar. in suo Manuali, c.27.num.119.tomo 1.

Item adde, quòd Bald.in §.proficisci 27. q. ff.de offic.

31 procons. tenet, ꝙ Iudex † seruans statutum contra libertatem Ecclesiasticam, non peccat, sed in hoc errauit, & statuta contra libertatem Ecclesiasticam non valent,

32 nisi talia statuta essent contra priuilegium † datum alicui particulari Ecclesiæ, vt est communis opin. de qua Tabiena. in verb. excommunicatio casu 20.pag.670.& Gaiet. in summula sua in ver. excõmunicatio capit. 31.

33 vers. quarto nota, sed laici † non possent statuere super ecclesijs c.quæ in ecclesiarum, & c.Ecclesia S.Mariæ de constit. & ibi doctores.

34 Item adde, † quòd statuta laicorum, quæ possent afferre commodum, & incommodum clericis, non dicuntur contra libertatem Ecclesiæ, Abb.in c.Ecclesia S.Mariæ col.5.circa hoc, tamen & Marant.in disput.8.nu.20. contrarium tenuit Lappus in alleg. 92. inspeximus, dicens, quòd si quis statuat, ne quis panem coquat alicui Monasterio, vel ne molet bladum, vel ne aliquid vẽdat, vel ab eis emat, & quòd laicus, quod tenet ab Ecclesia, possit certis casibus alienare, facit contra libertatem ecclesiasticam. Gaiet. autem in sumula in ver. excommunicatio c. 37. in fine dicit, quòd prædicta non sunt propriè contra libertatem ecclesiasticam, sed contra humanam societatem, verum quia in odium ecclesiæ fiunt, præsumuntur fieri contra Ecclesiasticam libertatẽ, quod dictum inquit esse singulare, Nauar.tomo 1.tit.de cens. ecclesiastica c.27.nu.119.

35 Item adde, † quæ statuta dicantur contra libertatem Ecclesiasticam per Socin.in d.c.nouerint de sent.excom. num.4.cum seq.vbi ponit, quę statuta contra libertatem ecclesiasticam requirantur, vt excommunicatio ipso facto incurratur, & quæ violatio ecclesiasticæ libertatis, & an

& an quis incurrat excommunicationem ipso iure ob violationē Ecclesiasticæ libertatis; & an procedat indistinctè, tā in clericis, quā in laicis; & an Vniuersitas sit excommunicata, quæ talia statuta facit; & an mandan-
36 tes, dictantes, consulentes, & scribentes; & quid † si Dominus, vel Decuriones demandarent aliquibus, quod facerent statuta, & illi fecerūt aliqua contra libertatem ecclesiasticam; vtrum mandatores sint excommunicati ipso facto, etiam quod post talia statuta ponatur statutum generale, cassans ea, an euitetur pœna excommunicationis: & quando statuentes, vel facientes seruari statuta, vel consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam excommunicentur, latè Gaietan. in summula sua in ver. excommunicatio cap. 31. & 37. & Nauar. tomo 1. tit. de censura ecclesiast. num. 119. vbi ponit multas declarationes, siue limitationes.

37 Item † adde, quòd libertas ecclesiastica non læditur per statuta laicorum, quæ habent in se naturalem æquitatem, & ciuilem. Bald. in cap. 1. de alienat. feudi nu. 7.

Item adde, quòd statutum laicorum valet in præiudicium Ecclesiæ in quærendis, non in quæsitis. Bartol. in l. rescripto §. fin. ff. de mun. & honor. Bald. in rub. de con stit. col. 2. vers. quæro an valeat statutum, idem Bald. in cons. 9. inter cons. Anch. incip. factum super quo col. fin. Barba. consil. 41. col. 20. vol. 1. Deci. cons. 269. num. 9. & Crau. cons. 251. nu. 2.

y *Illam tamen puto restringendam.* Adde, quòd ista restrictio, & declaratio fuit Taber. in cap. perpendimus, quæ reprobatur per Soc. in d. c. perpendimus num. 176.
38 cum seq. † vbi concludit, quòd sententia excommunicationis tenet, siue lata fuerit ex falsa causa, siue ex non legitima etiā mala intentione, vel ex inuidia, dummodo potestas fuerit in excommunicatore, & dispositio in patiente, & habilitas materiæ.

z *Solet dubitari.* Adde, quibus † casibus sententia
39 excommunicationis sit nulla per Soci. in cap. perpendimus in 10. artic. q. 18. de sent. excom.

40 Item adde, quòd, si † sententia excommunicationis esset iniusta, non ligaret quò ad Deum, sed quò ad homines, vt est communis opin. de qua Burs. in consil. 72. nu. 54. & Socin. in c. sacris num. 13. cum seq. vbi, quòd si excommunicatus contemneret, læderetur etiam quò ad Deum; & quod hoc procedit siue sententia sit iniusta ex
41 ordine, siue ex animo, siue ex causa; nisi † esset talis iniustitia, quæ redderet sententiam nullam, & ibi etiam tractat, quid de sententia iniusta delegati.

QVAESTIO LXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *De pœna confiscationis omnium bonorum.*
Dispositio authentica, bona damnatorum, an corrigat iura antiqua, per quæ imponebatur bonorum confiscatio, ibid.
2 *Sententia capitalis ex dispositione statuti an secum trahat confiscationem bonorum. vers. Sed pone.*
3 *Quæ sint crimina, pro quibus imposita est bonorum confiscatio. vers. Multa autem.*
4 *Apostata punitur confiscatione bonorum. versic. Apostata.*
Et quis dicatur apostata, ibid.
Et an apostata recipiatur ad pœnitentiam, vt hæreticus. ibidem.
5 *An quilibet iudex possit imponere pœnam confiscationis bonorum. vers. Quæro nunquid.*
6 *Episcopi an habeant fiscum cui possint bona delinquentium applicare. vers. An autem.*
7 *Quæ veniant in confiscatione bonorum. versic. Nunc videamus.*
Et an ea omnia, quæ transeunt in extraneos hæredes, ibid.
Et an feudum, ibid.
Et an emphyteusis, ibid.
8 *Et an ius patronatus. vers. Quæro modo.*
9 *Et an in confiscatione bonorum mobilium, & immobiliū veniant iura, & actiones. vers. Successiuè quæro.*
10 *Et an in confiscatione veniant bona prohibita alienari vers. Item quæro.*
Et quid si non sit expressum fideicommissum in casum alienationis, ibid.
Et quid si prohibitio facta sit ad tempus fauore ipsius prohibiti, ibid.
11 *Et an in confiscatione bonorum filij famil. veniant etiam bona profectitia, vers. Præterea quæro.*
12 *Et an aduentitia. vers. Sed quid in aduentitijs.*
13 *Et an castrensia. vers. Quæro etiam.*
14 *Et an econtra publicatis bonis patris, censeatur publicatum peculium profectitium filij. vers. Quæro nunc.*
15 *Dos mulieris an confiscetur. vers. Quæro si bona.*
16 *Bona alienata per delinquentem post delictum commissum an veniant in confiscatione bonorū. ver. Solet etiā.*
Et quid si fraus interuenit, ibid.
17 *Et quomodo probetur fraus. vers. Fraus autem.*
18 *Et quid si ex eo delicto nō est imposita ipso iure confiscatio bonorum, uel interdicta bonorum administratio. versic. Cæterum.*
19 *Et quid si alienatio facta sit post accusationem. vers. Et hæc omnia.*
20 *Et quid si facta sit post sententiam. vers. Si vero.*
21 *Delinquens an possit dare de bonis suis in solutum creditoribus. vers. Scias etiam.*
22 *Quando reperitur in bonis confiscatis pretium rei venditæ per delinquentē, an possint possessores bonorum venditorum molestari. vers. Contingit aliquando.*
23 *Obligationes an transeant in fiscum. ver. Item in fiscum.*
Et an obligatio naturalis, ibid.
Et an obligationes conditionales, ibid.
24 *In cōfiscatione an ueniāt bona futura. ver. Vlterius quæro.*
25 *Ius adeundi an transeat in fiscum. vers. Sæpe contingit.*
26 *An secuta confiscatione bonorum patris, reseruetur filijs aliqua portio. vers. Videndum est.*
27 *Sententia confiscationis bonorum an trahatur ad bona sita extra territorium confiscantis. ver. Sed hic quæro.*
Et quid in bonis mobilibus, ibid.
28 *Creditores vnius territorij an possint agere contra fiscum alterius territorij. vers. sed quæro.*
29 *Fiscus ad quem perueniunt bona alicuius, an teneatur satisfacere omnibus creditoribus, & legatarijs. ver. Sed an teneatur.*
30 *Et an vltra vires hæreditarias. vers. Vnum scias.*
31 *Fiscus, an præferatur creditoribus delinquentis. vers. Vidi quandoque.*
32 *Fiscus an habeat bona delinquentis tacitè hypothecata. vers. Sed hic incidenter.*
33 *Alimenta non cōprehenduntur in bonorum publicatione.*
34 *Vxor quando possit resistere publicationi bonorum sui mariti.*
35 *Fisco non debetur legitima filij banniti mortuo patre.*
36 *Bona hæretici ante sententiam promulgatam citari nequeunt.*
37 *Fiscus an succedat morienti sine testamento, cuius filius sit bannitus.*
38 *Creditores publicis pœnis præferuntur.*

a NVnc a de pœnis pecuniarijs tractandum est, qua-
b rum maxima est b confiscatio seu publicatio bo-
1 norum. Debes ante omnia præmittere, quòd secundum iura antiqua, in multis casibus specialiter erat imposita pœna confiscationis bonorum; prætereaq; generaliter in omnib. casib. in quib. imposita erat pœna mor-

mortis naturalis, vel deportationis, in illis etiam in consequentiam veniebat pęna confiscationis bonorum. De-
c inde c superuenit auth. Bona damnatorum, C. de bon. dam. ex cuius dispositione hodie bona damnatorum, non confiscantur, sed deferuntur ad proximiores condemnati intra quartum gradum existentes, &c. Et aduerte, quia licet ipsa authent. loquatur non modo de ascendentibus, sed etiam de ijs, qui ex latere coniuncti sunt, tamen in corpore, vnde sumitur, non adsunt illa verba, ex latere. Ideo fortè dici posset, quòd Irner. male fecerit ea ponendo. Sed quidquid sit, communis opin. est, quòd etiam collaterales admittantur, vt attestatur Aretin. in l. eius qui, §. si cui, columna tertia, versic. sed quæritur, ff. de testa. quem refert Cagnol. in l. ea sola de-
d portationis, num. 7. ff. de regul. iur. d Scias etiam, quòd dispositio d. auth. Bona damnatorum, non corrigit indistinctè iura antiqua, sed tantummodo in illis casibus, in quibus pœna confiscationis bonorum est imposita in consequentiam alterius pœnæ. Et ideo in illis, in quibus à lege antiqua est expressè imposita pœna confiscationis bonorum, non sunt correcta iura antiqua per dispositionem d. auth. Et ita communiter tenetur, vt dicit Bartol. in l. 1. post numerũ tertiũ, ff. de bon. dam. quam refert Boer. decis. 264. post numero 15. & in tract. de seditiosis, in 7. pra suppositio, & Cephal. cons. 79. numero 4. libro 1. Idem attestatur Bald. in tit. de pace tenenda, in vsib. feud. num. 11. in fi. Imola in d. §. si cui, post num. 8. ver. in glo. in verbo, publicantur, Aretin d. §. si cui, nu. 3. quem refert Boss. in tit. de bonor. publ. post num. 1. & in tit. banniti quid amittant, post numerũ 10. Pract. Con-
e radi, fol. 432. numero 10. e Sed certè quidquid sit de iure, communiter totus mundus seruat, quòd bona non confiscantur in aliquo casu, excepto crimine hęresis, &
f læsæ Maiest. f nisi ex dispositione statuti, vel consuetudinis aliter caueatur. Et de hac consuetudine, & obseruantia generali attestatur Albe. in 3. parte statuto. q. 18. circa fin. quem refert Cępolla consil. crimin. 17. in 3. dubio, versic. sed vltra dictum, & Dec. cons. 442. numero 6. & Boer. in d. decis. 264. numero 15. & Rolan. consil. 97. numero 2. libro 2. & consilio 98. numero 5. eod. volum. & Neuel. in prac. crim. fol. 176. numero 6. Cagnol. in d. l. ea sola deportationis, numero 7. Dec. consilio 257. numero 6. quem refert Pract. Conradi fol. 433. nu. 12. in fi. Reperio tamen quòd Oldrad. consilio 17. num. 7. dicit, quòd imò secundum consuetudinem bona delinquentium publicantur, & illum refert Boss. in tit. de bon. pub. num. 1. Sed illud intelligendum est de consuetudine locali, quæ introducta est per statuta ciuitatum, puta in regno Franciæ, de quo loquitur Oldrad. non autem de consuetudine generali, quæ viget in locis, in quibus non adsunt huiusmodi statuta, secūdū quam loquuntur Doctores per me supra alleg. Consuetudo autem generalis Franciæ in clericis condemnatis est, vt eorum bona mo-
g bilia confiscentur g episcopo, immobilia autem principi seculari. Et de hac consuetudine attestatur etiam Boer. super consue. Bituricens. folio 20. columna 3. & Papo libro 24. tit. 13. arresto 3.
h h Sed pone, quod fuerit aliquis condemnatus ad mor-
2 tem virtute statuti ita disponentis: in casu tamen in quo neque à iure communi, neque ab ipso statuto impo-
i nitur publicatio bonorum, prout videmus i quotidie fieri in furibus, nunquid lata sententia mortis, veniet in consequentiam etiam confiscatio bonorum? Respond. quòd non: & est communis opin. vt dicit Boss. in titu. banniti quid amittant, num. 11. & ita semper vidi apud nos obseruari. Ceterum in Gallia ex generali consuetudine bona confiscantur in omnibus casibus, in quibus imponitur pœna mortis, vt attestatur Pontan. super consuet. Blesen. fol. 154. columna secunda, in princip.

k k Multa autem sunt crimina, in quibus secundum di-
3 spositionem iuris communis imponitur pœna confiscationis omnium bonorum, puta, læsæ Maiest. vt dixi supra statim, & supra hoc eod. lib. §. læsæ Maiest. ver. præterea licet. Item falsæ monetę, de quo dixi supra hoc eo.
l libro §. Falsum, vers. dixi etiam. l Item homicidij, hæresis, &c. de quibus in suis locis dictum est. Et alios plures casus ponit Chassan. super consuetud. Burg. fol. 89. & seq. & Calicius in Margar. fisci, fol. 33. & multis seq. ponit 418. casus, in quibus bona fisco applicantur, & Francisc. Luca de priuileg. fisci, in 2. par. princ.
m m Apostata punitur in cõfiscatione bonorũ, vt est tex.
4 in l. 1. C. de aposta. quod intellige vt procedat, si non extent eius filij vel cognati, ad quos deferuntur, auth. si qua mulier, C. de sacrosanct. eccles. Sed hic quæro, quis dicatur Apostata, Respon. quòd tripliciter quis potest apostatare: à fide, ab obedientia à religione: & ita tradũt omnes, vt dicit Simancas de hæret. c. 7. in princ. Dicitur autem apostatare à fide, qui à Christiana religione transit ad Iudaismum, vel aliam sectam infidelium: prout in facti contingentia contra quendam consuluit Alc. cons. 478. Scias autem, quòd quamuis apostata à fide sit peior hæretico, (nam hæreticus in aliquo deuiat à fide, apostata autem ab ea in totum recedit) nihilominus apostata recipitur ad pœnitētiam, prout etiam recipitur hęreticus. Et hanc dicit esse veram & receptam sententiam Simancas in d. c. 7. nu. 2. Apostata autem religionis propriè dicitur ille, qui relinquit habitum religionis, & ad seculum redit. Et ita volunt communiter Doctores, vt dicit Calderinus cons. 1. de apostatis, vbi cõsuluit, quod monachus vagabūdus, qui tamen non dimisit habitum suæ religionis, non dicitur propriè apostata: clericus autem secularis dimittens habitum, si est beneficiatus, dicitur apostata: si verò non est beneficiatus, non dicitur apostatare, sed relinquere habitum. Et hęc est communis opinio, vt attestatur Anan. in c. tuæ, nu. 11. de apost.
n n Quæro, nunquid quilibet iudex possit imponere pę-
5 nam confiscationis bonorum. Respon. Aut pęna confiscationis pro delicto venit imponenda à lege tacitè, vel expressè, & tunc quilibet iudex, qui potest super delicto ipso cognoscere, potest etiam illam imponere: Aut venit imponenda à iudice pręter legem & tunc nullus iudex, præter summos magistratus potest eam imponere. Et ita communiter dicitur, vt attestatur Anan. in c. vergentis, num. 21. de hæret.
6 An autem episcopi habeant fiscum, cui possint bona delinquentium applicari, videnda sunt ea, quæ dixi infra q. 80. vers. In hac autem.
o Nunc videamus, o quæ veniant in confiscatione bo-
7 norum. Et in hoc proposito facias regulam generalem, quòd in fiscum transeunt omnia ea, quę transeunt in extraneos hæredes: & econuerso ea, quę non transeunt
p p in extraneos hęredes, non transeunt in fiscum. Et ista est communis, & vera conclusio, vt dicit Alc. cons. 522.
p post nume. 6. p Hinc infertur, quòd in confiscatione bo-
q norum non veniũt q bona feudalia: illa enim non transeunt ad extraneos hęredes, vt dixi sup. lib. proximo, §.
r Feudum, quęst. 84. r Infertur etiam, quòd in confiscatione bonorum non veniunt bona emphyteutica, quę de sui natura non transeunt ad extraneos hęredes, vt dixi sup. lib. proximo. §. Emphyteusis, q. 29.
s s Quæro modo, nũquid in confiscatione bonorũ veniat
8 ius patronatus. Resp. In hoc articulo fuerũt aliquã opin. inter Doctores. Aliqui. n. tenuerũt, quòd ius patronatus non veniat in generali confiscatione bonorũ. Et hanc opin. dicit esse communẽ Gigas de crim. lęsę Maiest. fol. 121. q. 4. nu. 3. Et quòd ius patronatus ecclesiasticũ non transeat in fiscum, qui non sit hęres patroni, dicit esse communem Didac. lib. 2. resol. c. 18. num. 7. Contrariam vero sententiã, quòd scilicet ex delicto, ex quo cõfiscatur vniuersitas bonorum

norum delinquentis, transeat etiam ius patronatus in fiscum, tenuit gl.in c.filijs, in gl.1.16. q.7. Et hanc dicit esse communem Citad.de iure patron.in 20. quæst.decimæ partis principalis, num.28. Dec.in c.quanto, nu.6. de iud.quem refert Ferre.consi.179.num.1 & 2. Ego ve-
t rò dico sic: *t* Aut tale ius patronatus erat transitorium
u etiam *u* ad extraneos hæredes: & tunc placet opi. glos. quod transeat etiam in fiscum: non enim video, cur nō debeat in fiscum transire, qui per omnia habetur loco hæredis, vt dixi supra.vers.sed an tenetur. Aut verò non erat transitorium in extraneos hęredes: & eo casu teneo quòd neque etiam transeat ad fiscum.

x 9 *x* Successiuè quæro, nunquid in publicatione bonorum mobilium, & immobilium, veniant iura, & actio-
y nes. Resp. *y* quòd non: & est communis opin.vt attestatur Arius de bonis maternis, fol.20. num. 26. & seq.vbi etiam grauiter reprendit Chass.super consuetud. Burg. fol.94.nu.14.dicentem, quod in confiscatione bonorum mobilium veniunt iura & actiones, & asserentem, quod
y ita tradunt Doctores, nam (vt ipse Arius ostendit) *y* proculdubio doctores communiter contrarium scripserūt, etiam si generaliter facta esset confiscatio omnium bonorum mobilium & immobilium. Et ex hoc introducta est practica huius prouinciæ, vt in sententia confiscationis apponantur etiam illa verba, Iurium, & actionum, & nominum debitorum.

10 Item quæro, nunquid in confiscatione veniant bona prohibita alienari. Resp. Aliqui dicunt, quòd sic: &
z hanc opi.esse communem dicit Alcia. *z* consi.783.nu.1.
aa Cōtrariam *aa* tamen sententiam, quod s.talia bona prohibita alienari non veniant in confiscatione bonorum, neque etiam durante vita eius, qui prohibitus est alienare, tenet Bar. in l.Imperator, nu.1.ff.de fideic. liber.quē sequuntur communiter Doct.vt dicit Soc.Iun.consi.77. num.15.lib.2. Hanc etiam opi. dicit esse cōmunem Rubeus consi.98.nu.1.cons.154.nu.2. Et dicit Gram.decis. 105.nu.31. ꝙ apud omnes scribentes hęc est vera concl. Et dicit Cotta in verbo, Testamentum in quo, col.2. ꝙ ita dicunt communiter Doctor. Et hæc quidem conclusio locum habet, non modo quando factum est expressum fideicommissum in casum alienationis: tunc enim proculdubio non transeunt in fiscum sed admittitur sequens in gradu fideicommissi: & hæc est certa & communis opin.vt dicit Alc.consi.650.nu.1. subdens, quod cum exerceret officium aduocationis, illam semper vidit obseruari: & illum refert Rolan.cons. 98.post num. 11.lib.2. sed idem etiam dicendum est, quando post fi-
bb deicommissum *bb* apposita est clausula, Quia volo ꝙ bona perpetuò conseruentur in agnatione, vel familia, Cum enim ex ea clausula inducatur prohibitio alienationis, & fideicommissum simplex, vt dixi supra lib.3.§. substitutio, vbi ostendit hanc esse magis cōmunem & veriorem opinionem, idem iudicandum est, ac si expresse factum esset fideicommissum in casum alienationis.
cc *cc* Si verò fideicommissum, vel substitutio facta esset tā-tum in casum mortis, tunc fiscus potest apud se retine-
dd re bona, *dd* durante vita ipsius condemnati, vt est tex. in l.Statius Florus.§.Cornelio Felici, ff. de iure fisci. Et
ee ita practicatur, vt dicit Quemada qu.fiscali.17. *ee* Prætera etiam eueniente casu fideicommissi, potest fiscus detrahere ex persona condemnati Trebellianicam, vbi non sit eius detractio prohibita. Et etiam in omnem casum solet detrahere legitimam, vbi condemnatus esset filius: nam in ea non potest testator fideicommissum, neq; aliud grauamen imponere, neque eius alienationem prohibere, iuxta ea quæ dixi supra lib.3. §. Legi-
ff tima: *ff* vno tantum casu excepto, quando s.pater propter minorem ætatem filiorum eis prohibuisset alienationem omnium bonorum vsq; ad certum tempus: talis enim prohibitio non censetur onerosa ipsis filijs, sed potius fauorabilis: & ideo valet, etiam respectu legitimæ. Et hæc est communis opin.vt attestatur Dec. cons. 442.num.28.vbi in facti contingentia ita consuluit, & Boss.in tit de bon.publ.num.41. Et reperio, quod in indiuiduo in eadem causa idem consuluit Ruin. cons.23. lib.5.& Riminal.cons.243. Et secundum hanc opi.iudicari solet in nostro magistratu.

gg *gg* Præterea quæro, nunquid in confiscatione bono-
11 rum filijfamil.veniant etiam eius bona profectitia. Re-
hh spond. *hh* ꝙ non: & in hoc nemo dubitat, vt dicit Ruin. cons.24.nu.5.lib.5. Hanc etiam dicit esse communē opi. Cur.Sen.cons.59.nu.12.Soc.Iun.in d.cons.77.nu. 6. Simancas de hæreticis, c.9.num.14. Cùm enim talia bona sint pleno iure patris, tam quo ad proprietatem, quàm quoad vsumfructum, dicuntur respectu filij esse bona aliena. Et ideo in bonorum suorum confiscatione nullo modo comprehendi possunt.

ii 12 *ii* Sed quid in aduentitijs? Resp. quod nec ipsa veniunt in confiscatione bonorum, secundum Bart. in l.si finita, §. si de vectigalib.nu.12.ff.de damno infect.quē sequuntur communiter omnes, vt dicit Paris.consi.157. num.1.lib.4.quem refert Didac.lib.2.resolutionum, ca. 8.post nu.7.vers.ex his patet. Hanc etiam dicit esse communem opi.Cur.Sen.in d.cons.59.num. 12. Ruin.in d. cons.24.nume.6. Hoc autem sine difficultate procedit, quando pater in huiusmodi bonis aduentitijs haberet vsumfructum. Et ita hoc casu iudicatum fuit per Capel. Tholos.decis.120.item fuit quæsitum. Certum est enim quòd filius de huiusmodi bonis, etiam quòad nudam proprietatem, non potest alienando neque testando disponere; meritò neque etiam delinquendo posse debet
kk ea in fiscum transferre. *kk* Ceterum in illis casibus, in quibus pater non habet vsumfructum in peculio aduētitio (secundum aliquos) publicatis bonis filij, etiam illud peculium publicatum censebitur. Et hanc esse cōmunem opi.dicit Ruin.in d.consi. 24.nume. 6.prout illum refert Gigas de crim. læsæ Maiest. fol. 126.qu.11. in fi.ex quo enim potest filius de eis liberè disponere, potest etiam delinquendo, ea fisco applicare, & licet de eis testari non possit, vt dixi supra lib.3.§.Testamentum, q.18.versic.vera igitur: potest tamen alio modo, quàm per testamentum ea pleno iure alienare: & ideo poterūt hoc casu confiscari. Sed certè quidquid dicit Gigas in loco præallegato, hæc conclusio maximam habet difficultatem. Si enim non confiscatur peculium Castrense, vt dixi infra statim versic. quæro etiam, de quo potest filiusfamil.testari, vt dixi in alleg. q.18. versic. scias tamen, & inter viuos pleno iure liberè disponere, vt dixi supra lib.2.§.Filius: multo magis deberet confiscari huiusmodi peculium aduenticium. Neq; Ruin. in loco per Gigā.allegato attestatur hanc esse communem opi.nisi vt ego supra retuli. Et ideo, si casus contingeret, fortè iudicarem contra fiscum per ea quæ dixi in
ll d.versi. quæro etiam. Vide quæ dixi infra, q.86. *ll* versic. Secundò infertur.

mm *mm* Quæro etiam, quid in peculio castrensi? Respō.
13 quod neque ipsum venit in confiscatione bonorum, vt est tex.in l.3.C.de bon.prescrip. secundum intellectum, qui est magis communis, teste Alex.in l.3.§.si filius, nume.3.ff.quod quisq; iuris: quem refert Dec. ibi nume. 4.& Simancas in d.cap.9.num.14. Hanc etiam opin.dicit esse communem Paris.in alleg.consi.157.nu. 36.quē refert Didac.in cap.8. post nume.7. vers.hinc apparet, Boss.in tit.de bono.publ.post nume.71. Et hic est casus valde notabilis, in quo licet quis possit contrahendo, & testando liberè de bonis suis disponere, non tamen delinquendo ea transfert in fiscum. Ratio autem est, prærogatiua patriæ potestatis, propter quam pater præfertur fisco. Et ideo propter hanc rationem teneo, quod ēt in aduēticijs, de quibus filius liberè potest disponere,

pater præferatur fisco, vt dixi supra statim, vers. sed quid
14 in aduentitijs.
nn *n n* Quæro nunc, quid econtra, nunquid publicatis bonis patris, censeatur publicatum peculium profectitium filij. Resp. quód non, & est communis opin. vt attestatur Sal. in l. si quis, post vers. si quid etiam, num. 3. C. de bon. proscr. Quemada q. fisc. 19. Quod tamẽ intellige vt procedat, nisi pater ex ipsa condemnatione amitteret etiam patriam potestatem: nam eo casu huiusmodi peculium transiret in fiscum. Et hæc est communis opin. vt dicit Boss. in titu. de bono. publ. num. 71. in fin. An autem pater bannitus amittat patriam potestatem, dixi supra q.
157 1. vers. successiue quæro.
oo *oo* Quæro, si bona mulieris publicentur in eius deli-
pp cto, an etiam confiscetur *pp* eius dos. Resp. quòd si delictũ commissum fuerit per eam soluto matrimonio, proculdubio confiscatur, & est communis opin. vt attestatur Nellus de bannit. in 1. parte secundi temporis, quæst. 28. quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et eius
qq bona, sub nume. 29. *qq* Constante autem matrimonio, bona vxoris non publicantur, nisi in quinque casibus. Et ita tenent communiter Doct. vt dicit Ant. Gomes super l. 78. Tauri, num. 1. & est tex. in l. quinque legib. ff. de bonis damnat. Et in illis casibus simul cum alijs eius bonis etiam dos ipsa confiscatur. Et ita communiter tenetur, vt dicit Nell. in loco prælle. quem refert Boss. in titu. de
rr bonor. pub. num. 73. *r r* Publicatis autem bonis mariti, dos ipsa nõ publicatur: sed statim secuta condemnatione potest vxor illam repetere. Et hoc etiam si ipsa sequeretur virum, qui esset de rebellione condemnatus, prout refert iudicatum fuisse per magistratũ Boss. in loco præ-
ſſ alleg. nu. 75. in fin. Quod est notandum: *ſſ* quia sententiæ, quæ feruntur per hunc magistratum in causis confiscationum inter fiscum, & priuatos, sunt tantæ auctoritatis, vt ab eis non possit appellari, nec de nullitate dici, nec supplicari, nec in integrum restitutio peti. Et licet à sententijs latis per senatum possit peti remisio coram eodem senatu, facto deposito centum aureorum: tamen contra sentẽtias huius Magistratus, ex ordinibus huius Ducatus, nullum fuit relictum remedium, nec fisco, nec priuatis. Et scias, quod hoc casu non seruatur filijs legitima, vt dixi infra, vers. videndum est.
16 *tt* Solet etiam sæpe dubitari, nunquid in confiscatio-
tt ne bonorũ veniant bona alienata per ipsum delinquentem ante confiscationẽ. Scias igitur in hoc articulo esse distinguendum: Nã, aut alienatio facta est a delinquente ante crimen commissum: & in hoc casu si nulla subsit suspicio fraudis, talis alienatio valet, & tenet, licet postea delinquat, & contra eum sequatur sententia con
uu demnatoria; *u u* si verò appareat fraus verè, & præsumptiuè, valet quidem alienatio, sed à fisco postea reuocatur. Et hæc est communis opin. vt dicit Picus in l. post contractum nu. 11. ff. de donat. quem refert Boss. in
xx tit. de bono. publi. post num. 43. *x x* Tenetur tamen eo casu fiscus emptori pretium restituere. Et hæc est communis opin. vt dicit Picus in loco præallegato, quem refert Boss. in tit. præallegato post nu. 45.
17 *yy* Fraus autem hoc casu probatur per cõiecturas, & est
yy communis opi. vt dicit Picus in loco prælle. post num. 12. vers. 2. conclusio: puta si talis alienatio fuerit omniũ bonorum suorum, & est communis opin. vt dicit Picus in loco præallegato, post nu. 13. vers. 4. conclusio, quem refert Boss. in tit. præalleg. nu. 45. Et hoc etiam si delictũ
zz ipsum *z z* ex interuallo secutum fuerit, dummodo tempore donationis subesset causa, propter quam delictum
A postea commissum fuerit. *A* Vel si tempore alienationis habebat inimicitias capitales. Et est communis opin. vt
B dicit Picus in loco præalleg. nu. 17. *B* Vel si post alienationẽ steterit in possessione rei alienatæ, hoc enim faceret præsum: alienationem fuisse simulatam. Et est cõis opi. vt dicit Picus in d. l. post contractũ, nu. 23. Quod tamen intellige dummodo tempore alienationis subesset causa, propter quam delictum fuerit commissum: alias secus, Et ita tenetur in practica, vt attestatur. Boss. in tit.
C præalleg. post nu. 49. vers. & intelligitur. *C* Pariter etiã si alienatio facta fuisset in occulto, ex hoc præsumeretur fraus, Et est cõis opi. vt dicit Picus in loco præalleg. post nu. 26. Vel si facta fuerit in personam sanguine coniunctam, secundũ Bart. in ea l. post contractum. Et hęc coniectura tenetur in practica, vt dicit Picus ibi, quẽ refert
D Boss. in ti. præall. nu. 46. *D* Vel si delictum incontinenti post alienationem secutum fuerit, secundũ Bart. in ea. l. post contractum, quem omnes sequuntur, vt dicit Sigismun. cons. feuda. 21. nu. 1. Hanc etiam dicit esse communem Picus in loco præallegato, quem refert Bos. in titu. præallegato post nu. 51. vers. quinta est.
18 *E* Ceterum post commissum delictum, regulariter
E valet alienatio ante sententiam facta titulo oneroso; neque reuocantur alienata, nisi appareat contrahentem
F fuisse participẽ fraudis. *F* Et hoc tenetur cõiter per oẽs, vt dicit Ang. in l. si quis, num. 4. C. de bono. proscri. Sed hoc intellige vt procedat, vbi delictũ sit tale, in quo bona ipso iure non confiscantur, neq; interdicta est delinquenti bonorum suorũ administratio, & de fraude non appareat, & est communis opi. vt dicit Picus in loco præ
G alleg. n. 38. *G* Qui autem sint casus, in quibus bona ipso iure confiscantur, dixi sup. in prin. q. Interdicitur autem bonorum administratio in crimine heresis, læsæ Maiest. & Sodomiæ, vt dixi sup. hoc eodem lib. §. Hæresis, vers. Item bona, & læsæ Maiest. vers. Præterea licet, & §. So-
H domia, ver. Itẽ somodita. *H* Vbi verò bona delinquentis ex eo crimine ipso iure, & facto publicantur, tũc alienatio ab eo facta post crimen commissum est ipso iure nulla, neq; erit opus aliqua reuocatoria. Et est communis opin. vt dicit Picus in loco pręallegato, post num. 37. vers. circa secundum tempus.
19 Et hęc omnia locum habent, non tantum si alienatio fiat post delictum, sed etiam si fiat post accusationẽ, antequam lis contestetur; quinimo etiam si fiat post litis contestationem. Et est communis opin. vt dicit Picus in loco præall. nu. 39. in prin. & vers. circa quartũ. Bene verum est, quòd omnis alienatio, quæ fit à delinquente post accusationem contra eum institutam, in dubio præsumitur facta metu pęnę. Et est communis opi. vt dicit Picus in d. l. post contractum, post nu. 39. vers. alia differentia.
20 Si verò alienatio fiat à delinquente, post sententiam condemnatoriam contra eum latam, tunc si talis sententia fuerit per appellationẽ suspensa, valet quidem alienatio facta pendente appellatione, sed postea secuta confirmatione sententiæ, officio iudicis reuocatur. Si verò sententia per appellationem suspensa nõ fuerit, alienatio ipsa nihil valet. Et est communis opi. vt dicit Picus in loco præall. post nu. 29. ver. quintum. Et in hoc proposito scias, quòd in illis casibus, in quib. alienatio valet, sed po-
I stea potest per fiscum reuocari, *I* non põt executor fiscalis amouere possessores à possessione rerũ, quas à delinquente acquisiuerunt: sed debet actionẽ reuocatoriã intẽtare, ita vt ordinariè de ipsa reuocatione cognoscatur. Et est cõis opin. vt dicit Picus in loco præalleg. num. 41.
21 *K* Scias etiam, quòd debitor delinquens potest quãdoque
K dare de bonis suis in solutum suis creditorib. Et est communis opi. vt dicit Picus in d. l. post contractum, nu. 41.
22 *L* Contingit aliquando, quòd delinquens permutat aliqua bona, aut vendit, & pretium conuertit in emptionem aliorum bonorum; Quæro nunquid illa bona acquisita veniãt in confiscatione bonorum, & etiam ea quæ ante permutationem, seu venditionem erant ipsius delinquentis. Respon. quod si reus post delictum permutat bona, vel vendit, & bona permutata, vel pretium bonorum venditorum, vel alia res æquiualens

empta

empta ex prętio, reperitur in bonis confiscatis, non debent molestari possessores priorum bonorum, quæ delinquens alienauit, Ita colligi videtur ex text. in l. Imperator. §. fi. de leg. 2. & est communis opin. vt attestatur Quemada quæst. fiscali 7. Videtur enim pretium, vel res acquisita subrogari loco rei alienatæ, ita vt non possit fiscus velle idem bis consequi. Et secundum hanc opin, fuit aliquando iudicatum in hoc magistratu. Quam tamen intellige vt procedat, nisi fraus interuenerit: nam eo casu posset fiscus, omisso pretio vel re acquisita, rem alienatam recuperare, iuxta ea quæ superius dicta sunt.

M *M* Item in fiscum transeunt secuta confiscatione om-
23 nes obligationes. *N* Et hæc est communis omnium sen
N tentia vt dicit Calcan. cons. 66. nu. 4. in fi. Adde, quod trāsit in fiscum non modo ciuilis obligatio, sed etiam naturalis. & ita communiter tenetur, vt dicit Imola in l. si de-
O bitori, in fi. prin. ff. de fideiusso. *O* Scias tamen quod iura cōditionalia non transeunt in fiscum. ita dicit gl. in l. non ad ea, in verbo, Præsens. ff. de cond. & demon. quam Doctores sequuntur, vt attestatur Quemada quæst. fiscali 10. Et quod obligationes conditionales passiuæ non transeunt in fiscum, dicit esse communem opin. Iason. in l. si quis arbitratu, post nu. 29. ff. de verb. oblig. quem refert
P Boss. in tit. de bonorum publica. num. 14. Et *p* ex hoc infertur, quod si fuerint alicui legata alimenta, & ille fuerit bannitus, & eius bona confiscata, tale legatum non trāsit in fiscum. neque etiam durante vita ipsius condemnati. Et ita refert iudicatum fuisse Boss. in d. tit. de bonorum publica. num. 22. tale enim legatum dicitur conditionale, vt dixi sup. lib. 3. §. Legatum: meritò non transit in fiscum.

Q *Q* Vlterius quæro, nunquid in confiscatione veniant
24 bona futura *R* id est, acquisita post confiscationem. Re
R spon. quod non, sed veniunt tantum ea, *S* quæ delinquens
S habet tempore publicationis. Et est *T* communis opin.
T vt dicit Nellus de bannitis, in 1. parte secundi temporis. nu. 18, quem refert practica Conradi, fol. 450. num. 4. in fi. Curtius Sen. in d. cons. 59. post num. 13. vers. consequenter, Iason. in l. si stipulatus fuerim, §. cum stipulamur. nu. 7. ff. de verb. obl. Hanc etiam dicit esse communem regulam Boss. in d. tit. de bono. publi. post num. 80.
V *V* In hoc Ducatu adest decretum confiscans omnia bona delinquentium ab ipso die commissi delicti: Nihilominus seruatur, quod etiam ea, quæ acquirunt post delictū, vsq; ad confiscationis sententiam, quæ à iudice profertur, veniunt etiam in ipsa confiscatione. Et ita absq; controuersia seruari attestatur Bos. in loco præalleg. num.
X 80. in fi. *X* In bonis autem quæsitis post confiscationem quomodocunq; fiscus ea apprehenderit, vel habet pe-
Y nes se, illa retinet *Y* tanquam legitimus, & iustus occupator, ex quo sunt bona banniti. Si verò reperiantur penes alium, credo quod fortè non posset fiscus ea petere, sed quod deberent remanere prius occupanti. Et in hanc sententiam visus fuit inclinare magistratus in causa bonorum cuiusdam capitanei Amandi Theutonici, licet alijs etiam ex fundamētis motus fuerit ad iudicandum contra fiscum.

25. Sępe contingit, quod tempore cōfiscationis delata est hęreditas delinquenti; nunquid secuta confiscatione ius adeundi illam hæreditatem transit in fiscum? Respon.
Z *Z* In hoc articulo variæ fuerunt scribentium opi. nam aliqui tenuerunt quod sic, & dicit Rui. cons. 23. nu. 2. lib. 5. quod videtur esse communis opi. quod deportatus intra annū à die delatæ hæreditatis illam transmittit in fiscum: secus autem si post annum fuisset deportatus. Multi verò tenuerunt contrarium quod illam non transmittat. Et hanc opin. dicit videri magis communem saltem in bannito, qui possit retinere ius adeundi, Rui. in eo. cons. 23.
A a num. 26. *A a* Tu verò dic, quod aut illud ius adeundi est rale, quod transit etiam in extraneos hæredes, & transit ēt in fiscum: Aut verò non transit ad extraneos hæredes, & neque etiam transit in fiscum. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Ias. in l. si quis mihi bona. §. seruus municipum, circa fi. ff. de acq. hæred.

B b *B b* Videndum est etiam, nunquid facta bonorū con
C c fiscatione *C c* reseruetur filijs aliqua portio bonorum. Respon. Secundum iura digestorum reseruatur filijs dimidia pars bonorum: & hoc ex gratia, & clementia principis, vt dicit text. in l. 1. in fi. & in l. fi. ff. de bonis damn. hodie tamen hoc in practica nō seruatur, vt dicit Chass. super consue. Burg. fol. 81. num. 16. nam vbi ex aliqua lege, vel statuto bonorum confiscatio imponitur, omnia bona confiscantur nulla portione liberis reseruata. Sed
C c certè apud nos reseruatur filijs *C c* legitima, prout etiā esse de iure obseruandum, etiam quod per statutum simpliciter, & absq; vlla obseruatione imponatur pœna confiscationis bonorum, consuluit, & ostendit esse magis cōmunem opin. Rolan. cons. 97. maximè post num. 29. lib.
D d 2. *D d* non tamen reseruatur dimidia, sed illa tantum
E e pars, quæ filijs regulariter debetur in bonis patris. *E e* Scias tamen, quod in bonis matris, quando confiscantur propter eius delictum, filij nihil debent habere, vt est text. in l. de bonis matris, C. de bo. proscript. Et hanc conclusionem indistinctè approbant Docto. vt dicit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et eius bona, sub numer. 28. An autem filius exhæredatus, vel ingressus religionem incapa
F f cem, vel *F f* filia exclusa à statuto, faciāt partē in computatione legitimæ, videnda sunt ea, quæ dixi supra lib. 3. §. Legitima.

27 Sed hic quæro, nunquid sententia publicationis bonorum trahatur ad bona sita extra territorium iudicis con
G g fiscantis, Resp. *G g* quod sic. & est communis opi. Legistarum & Cano. vt dicit Rom. sing. 272. licet magna; quem refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et eius bona, nu. 7. in fi. relatus per Pract. Conradi, fol. 438 colu. 1. Hanc etiam dicit esse communem sententiam Doctor. Arno.
H h epit. 75. meminimus. *H h* Bona autem ipsa applicantur domino, in cuius iurisdictione sita sunt; & est communis opi. vt dicit Brun. cons. 31. feudali, nu. 15. Et dicit Rolan. cons. 78. nu. 14. lib. 2. quod hæc conclusio est magis
I i communiter recepta. *I i* Hoc tamen intellige vt procedat, dummodo ille dominus habeat etiam ipse ius confiscationis bonorum: alias secus. Et hæc est communis opi. legistarum, ut dicit Rom. in loco præalleg. quem re
K k fert & sequitur Afflict. decis. 281. numero 16. *K k* Itē intellige ut procedat, modo confiscatio fiat secundum dispositionem iuris communis: aliàs enim si fieret ex statuto uel lege speciali, non extenderetur ad bona sita extra territorium, in quo uiget illa lex, uel statutum, etiam quòd esset idem dominus utriusq; territorij, & sic idem
L l fiscus *L l* ita dicit Bar. in l. cunctos populos, in fi. C. de summa trinita. & est communis opi. ut attestatur. Bos. in tit. de bonorum publicatione, nu. 62. Illam etiam decis.
M m Bart. dicit esse *M m* communiter approbatam Ce-
N n phal. cons. 79. nu. 13. lib. 1. *N n* Sed certè quando huiusmodi territoria essent sub eodem præside prouinciæ; indistinctè crederem omnia bona fisco applicari; secus tamen si essent sub diuersis præsidibus. & ita in hoc Du
O o catu uidi plerunque obseruari *O o* intellige etiam ut
P p procedat in bonis immobilibus *P p* sed bona mobilia non circunscribuntur territorio, & ideo applicantur dominio iudicis confiscantis, etiamsi sint extra illius territorium. ita tenuit Bald. in l. mercatores, numero 1. C. de Commer. & mercat. Et licet idem Bal. in c. 1 in prin. nu. 6. de pace tenenda, tenuerit contrarium: tamen opi. Bal. in d. l. mercatores: est magis approbata, ut dicit Carauita super ritu 132. magnæ curiæ, nu. 3. & seq. quam tamen ego in practica nunquam uidi obseruari.

Q q *Q q* Sed quæro, an hoc casu creditores unius territo-
28 rij, & dominij prorsus separati possint agere contra fi-

scum

R r scum alterius territorij, cui bona ipsius delinquẽtis *R r* sunt confiscata? Resp. ꝙ non: & fuit opi. Cy. quam dicit esse communem Aug. ad Angel. de malef. in uerb. Et eius bona, nu. 9. alias de facili posset fieri fraus fisco ut s. omnes creditores condemnati agerent contra bona sita in territorio condemnantis, omissis bonis sitis in alio territorio: quod nullo modo est dicendum. Bene uerum est, ꝙ si bona unius territorij non sufficerent, eo casu ne creditorib. iura sua perirent, esset eis satisfaciendum ex sitis in alio territorio. Et ita pluries conclusum fuit & seruatum in hoc magistratu. Et nota in hoc proposito, ꝙ in causis creditorum agentium contra fiscum debet procedi summariè, & sine dilatione, licet (vt dicit Saly. in l. si quis, post nu. 1. in fi. C. de bon. proscr.) iudices moderni studentes magis placere voluntati rapientium, quam rationi iuris, & æquitati, seruent cõtrarium in animarum suarum detrimentum. Quod tamen dici non potest in hoc magistratu, cuius ego sum præses, in quo ex prærogatiua illi data in eius erectione, proceditur sola facti veritate inspecta: & causæ creditorum fisci expediuntur cũ
S s summa æquitatis ratione, & maxima *S s* celeritate.

29 Sed an *T t* tenetur fiscus, ad quem perueniunt bona
T t confiscata, satisfacere *V u* omnib. creditoribus condem
V u nati? Resp. ꝙ quando fiscus capit bona tanquam confiscata tenetur ad onera legatorum & fideicommissorũ,
X x & *X x* creditorib. hæreditarijs, quasi hæres, & habe-
Y y tur loco hæredis; *Y y* secũdum gl. in l. non intelligitur, §. cum ex causa, in verbo, Pertinet ff. de iure fisci. Et est
Z z communis opi. ut dicit Crauc. cons. 163. nu. 7. *Z z* Et sic tenetur persoluere omnia debita condemnati. Et hãc dicit esse communem opi. Alb. in l. actione, §. publica. ff.
aaa pro socio *a a a* Sed quando capit bona ut uacantia, eo casu non tenetur ad legata, neq; ad fideicommissa. Et ista sententia est communiter recepta, vt attestatur Ripa in l. ex facto, §. ex facto, post nu. 6. ff. ad Treb. Quando autem bona deferuntur ad fiscum ex successorio edicto, s. deficientib. alijs successoribus, iuxta ea quæ dixi sup. lib. 3. fuerunt opi. inter doctores, an eo casu teneatur fiscus ad onera legatorum & fideicommissorum. Nam Bal. in l. eam quam, num. 5. in fi. C. de fideicom. tenuit ꝙ sic: & dicit Saly. in l. vnica. §. pe. nu. 39. C. de caduc. tollen. ꝙ ita communiter tenetur. Contrariam autem sententiam, ꝙ s. non teneatur, multi secuti sunt. Et hanc dicit communiter teneri Claud. in l. recusare. §. si fisco, nu. 3. ff. ad Trebel. asserens ꝙ Salyc. in loco præallegato male dixit, & re vera credo hanc opi. esse magis communem, & in practica obseruari: & ideo ab ea non putarẽ in iudicando esse recedendum.

bbb *bbb* Vnum scias, ꝙ in omnem casum, quando fiscus succedit alicui, siue tãquam in bonis vacantibus, siue ex
ccc confiscatione, *ccc* nunquam tenetur vltra vires hæreditarias, etiamsi non confecerit inuentarium. Et est communis opi. vt dicit Ias. in l. scimus, in prin. nu. 1. C. de iur. delib. Apostil. ad Abb. in c. 1. in fi. verbo, Hæreditarias, de solutio.

ddd. *ddd* Vidi quandoque dubitari, an aliquo casu fiscus
31 præferatur creditorib. delinquentis. Veritas est, ꝙ præfertur creditorib. delinquentis ex delicto, etiam in pœnis pecuniarijs, non tamen præfertur eius creditorib. ex contractu. Et est communis opi. vt attestatur Dida. lib. 1. resolu. c. 16. post num. 8. In Francia tamen seruatur, ꝙ quando ex eodem delicto, & ex eadem sententia pars prætendens interesse, & fiscus pœnam, concurrunt, præfertur pars pro interesse, & emenda damni, vt attestatur Papo lib. 24. tit. 16. arresto 1. dicens ita fuisse iudicatum in parlamento Parisiensi.

32 Sed hic incidenter quæro, nunquid fiscus habeat bona delinquentis tacitè obligata, vel hypothecata. Resp.
eee Aliqui dicunt simpliciter quòd non. *e e e* & hanc dicit esse plurimorum sententiam Fulg. cons. 179. nu. 3. Hanc etiam opin. dicit esse communem Saly. in d. l. si quis post, post num. 6. C. de bon. proscrip. Boss. in tit. de honor. pu-
fff bli. num. 81. Tu verò dic, quòd *f f f* Aut loquimur ante delictum commissum, & tunc certum est, ꝙ non habet in eis aliquam hypothecam: Et hæc est communis opi. vt dicit Butr. cons. 61. numer. 3. Picus in repet. l. post
ggg contractum, num. 40. ff. de donat. *g g g* Aut loquimur post delictum commissum antequam inchoatum sit iudicium criminale: & pariter dicendum est quòd nullam habet hypothecam. Et est communis opi. vt dicit Alex.
hhh in l. rescriptum, in prin. num. 8. ff. de pac. *h h h* Aut loquimur post sententiam: & dic, ꝙ à die latæ sententiæ habet fiscus bona delinquentis hypothecata. Et est communis opin. vt dicit Aug. ad Ange. de malef. in verbo, di
iii ctum Sempronium, *i i i* sub nu. 11.

ADDITIONES.

a *Nunc de pœnis pecuniarijs* Farin. q. 25. volu. 1. Carpanus in c. omnium nu. 75. Rol. cons. 98. num. 4. lib. 2. Peregr. de iure fisci lib. 5. nu. 21. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

b. *Confiscatio.* Ad quę bona porrigatur confiscatio, vide per Bar. in l. pupil. in 2. quæst. ff. de tutor. & curat. dat. ab his in l. 1. C. de summ. trinit. Bald. in §. si iudex. de cleric. violat. par. in feud. An autem fiat confiscatio ipso iure quoad domum, vide Bartol. in l. Imperator. in fin. ff. de iure fisci. *Guiot.*

c *Superuenit auth. bona damnatorum.* Contrarium dixit infra hac eadem quæst. versic. Multa autem, & versiculo Cæterum ad fi. supra quæst. 71. versic. Dixi etiam, & ibi dixi, infra q. 84. vers. sed pone. in fine: Sed ego intelligo Clarum aliter loquentem in locis supra allegatis maxime infra hac eadem quæstione versic. Multa autem, & dict. versi. Cæterum. vbi dixit pro homicidio secundum Ius commune imponi pœnam confiscationis bonorum; loqui secundum Ius commune antiquum, de quo per tex. in l. prima ff. ad l. Corneliã de sicar. & dixit supra in §. Homicidium versi. sed quæro, quæ sit pœna in princ. aliter enim male diceret, & esset sibi ipsi, & authenticæ bona damnatorum, contrarius, nec aliter saluari posset; & de confiscatione bonorum, attento antiquo iure digestorum, loquitur Tex. in l. bona fides in princ. ff. Depositi, quem Tex. declarat Menoch. dict. Tract. de arb. Iud. lib. 2. Cent. 2. cas. 182. sub num. 50. & de tali pœna, attento iure communi antiquo, vide Boer. ad consuetud. Bitur. Tit. des costum: concern. les viges. §. 12. fol. 39. Idem Menoch. d. Tract. lib. 2. Cent. 3. cas. 260. num. 7. Alexan. Cons. 75. sub nu. 3. ibi cum fisco bona, vol. 1. vide Cic. in orat. pro sex. Roscio tom. 1. scriptum enim ita dicunt esse, ut eorum bona veneant qui proscripti sunt; *Drog.*

d *Scias etiam.* Vide Baiard.

e *Sed certe quidquid sit.* Vide Baiard.

f *Nisi ex dispositione statuti.* contra Clarum hic tenuit Thesaur. Decisione 198. sub numer. 70. uersiculo ex quibus *Drog.*

g *Episcopo.* Quid si clericus delinquit in una Diœcesi, & in alia habet beneficium quis iudex procedet: Oldr. eod. consil. 17. & quis ipsorum exequeretur, vide Bald. de pace tenen. colum. 3. ad idem per Alexan. consil. 6. num. 2. dub... vol. 2. & in consil. 31. eod. lib. *Giach.*

h *Sed pone quod fuerit aliquid.* Vide Baiard.

i *Quotidie fieri in furibus*; Bonorum ergo confiscatio de co. suetudine non seruatur contra fures, adeo quòd contra ipsos non seruatur differentia, de qua supra q. 71. vers. dixi. An autem iuretur in litem contra fures, Dixi supra q. 2. vers. & hæc quidem & dixi infra ad qu. 84. vers. sed pone. *Drog.*

i *Quotidie fieri* Farin. vbi sup. nu. 8. *Ber. Ros.*

k *Multa autem.* Vide Baiard.

Item

l *Item homicidij*; supra hac eadem quæstione in principio, vbi dixi, facit tamē pro illa opinione: quòd simplex Homicidium non trahat secum bonorum confiscationem, illud, quod dicitur de clerico, qui committens homicidium non priuatur ipso iure beneficio; sed per sententiam supra q.73. versic. Pariter etiam ad fin. *Drog.*

m *Apostata.* Vide Baiard.

n *Quaro nunquid* Farin. vbi supra q.25. nu.18. 19.20. & 21. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

o *Qua veniant.* Quid de alimentis, an comprehendan
33 tur † in bonorum publicatione, donec legatarius viuit, quod non. vide per Boss. tit. de bonorum publ. sub num. 72. vbi subiungit ita fuisse iudicatum, at secus de vsufructu, vt ibid. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

p *In extraneos haredes.* Et quòd alienari prohibita, & in extraneos hæredes non transmissibilia, non confiscentur, habetur plenè, & in terminis per Alex. in eius consil.23. per totum volum.1. & sequitur Dec. in consi.442. num.27. & quanquam hoc magis communiter teneatur, redditur tamen dubium ex deductis, & per Boss. allegatis, eodem tit. post nu.42. vbi citat Imolam tenentem oppositum. Declara tamen, & dic verum, vt per eundē illic & num.41. *Giach.*

p *Hinc infertur* Farin. vbi supra nume. 62. & alijs seq. *Ber. Ros.*

q *Bona feudalia.* Adde Cur. Iun. cons.4. vol.1. Alex. in l. si finita. §. si de vectigal b. ff. de dam. infect. fallit tamen si ex concessione feudum esset transitorium ad extraneos hæredes, secundum Cur. ibid. An autem in confiscatione veniant quæsita, vel delata post sententiam, vel confiscationem, vide per Bar. in l. si qua. ff. de ijs, qui sunt sui in l.4. C. de iur. fisc. lib.10. in l.1. ff. de bon. dam. Dec. cons.235. & cons.438. *Guiot.*

r *Infertur etiam quod in confiscatione.* Vide Baiard.

s *Quaro modo.* Farin. d. loco nu.151. & seq. *Ber. Ros.*

t *Aut tale ius patronatus.* Vide Baiard.

u *Ad extraneos haredes*: Contra hanc distinctionem visus est tenere Crau. rub. de leg.1. num.63. Nam ait, non ita simpliciter hoc intelligendum est, vt ius patronatus transeat ad extraneos in quocunq; casu sed tunc demū deficientibus hæredibus sanguinis, quia Ius patronatus transit ad posteros iure sanguinis, & propterea his existentibus nullo modo potest transire in fiscum, cùm nunquam existentibus hæredibus sanguinis possit ius patronatus in extraneos ex sui natura pertransire, vt ibi allegat cap. si plures 16. quæst.7. & quid in emphiteusi, vtrū trāseat in fiscū latè per Surdū decisione 254. *Drog.*

x *Successiuè quaro* Farin. vbi supra num. 109. *Ber. Ros.*

y *Quod non.* Adde, & per Crauet. cons.213. in fine. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

z *Cons.783.* Alias 211. to.3. lib.9. & vide Baiard. hic & Farin. nu.22. *Ber. Ros.*

aa *Contrariam tamen sententiam.* Vide Baiard.

bb *Apposita est clausula; quia volo, quòd bona perpetuò*; Ad de Franciscum Marzar. epitom. fideicom. in verb. Quoniam hæc fuit mens q.27. & q.44. Aym. Crauet. Tract. de antiq. temp. par.1. versic. ampliatur nunc nu.33. Clar. in §. Testamentum, quæst.79. vers. Quinta est coniectura; Hanc tamen materiam fusius quam alibi tractatam videre potes apud Illust. Doctorem, & Ducalem Senatorem Petrum Antonium Petram Tract. de fideicomm. proh. q.5. maximè in q. per eum præmissa conclusione sub num.21. & nu.66. Item num. 96. vbi etiam apparet sub fideicommisso hoc modo absolute inducto, fieri extensionem de casu ad casum, & de persona ad personam; Quod quidem vtilissimum est scire, & cognoscere, ita determinatum; Idem Craue. consi.130. num.10. & nota perpetuò tu, qui odio habes fiscum, ne in casu delicti instituti, & hæredis tui substituas Ecclesiam, vel locum pium, est enim ecclesia similium relictorum incapax, vt per Felin. in cap. ecclesia Sanctæ Mariæ coll. mihi 56. extr. de const. Argum. in §. eadem oratione; Instit. quib. mod. Testam. infer. & sic est, quòd damnatus ad mortem nec etiam facere testamētum potest ad pias causas; vt est infra ad q.96. vers. fin. in fin. Hic autem libet dicere, quod talia fideicommissa sunt vtilia, non autem odiosa: Reperta namq; sunt fideicommissa, ne destruantur populis Ciuitates, Petra Tract. de fideicom. prohib. vbi supra nu.17. Vnde Plutarcus in Agidis vita; Potentiores, inquit, propinquos è successionibus pellentes, omnes fere ad se facultates coegerunt, vnde Paupertas, &c. Contrariū tamen tenuit Crauet. consi.180. sub nu.1. quicquid dixerit idem Marzar. d. Tract. epit. fideicom. par.2. vers. sed pro contraria, per tex. in §.1. ibi Tantus fauor, Instit. de fideicomm. vbi quòd imò fideicommissum sit fauorabile. *Drog.*

bb *Apposita est clausula.* Far. d. q.21. n.23. & alijs seq. *B. R.*

cc *Si vero fideicommissum.* Vide Baiard.

dd *Durante vita ipsius condemnati*; Adde alium casum, in quo durante vita tantùm delinquentis amittūtur fructus, Crau. consi.128. sub num.7. Petra. de fid. prohib. Quæst.10. nu.565. Pract. Pap. in forma libelli, quo agit. ad reuocat. Feudi in glo. nec superstitibus sub num.27. infra hac eadem quæstione vers. si verò alienatio, post med. & vers. Item in fiscum; vide Cur. Iun. consi. 120. nu.10. cum seq. Alex. cons. 23. lib.1. per totum. *Drog.*

ee *Praeterea etiam* Vulpell. resp.122. & Baiard. hic; item, Farin. nu.31. *Ber. Ros.*

ff *Vno tantum casu excepto.* Vide Baiard.

gg *Praeterea quaro.* Vide Baiard.

hh *Resp quod non* Farin. d. vol.1. q.24. nu.4. *Ber. Ros.*

ii *Sed quid in aduentitijs*; vide Crau. hoc idem tenentem cons.39. num.12. allegat Abb. consi.66. vol.2. *Drog.*

ii *Sed quid in aduentitijs* Farin. vbi supra nu.5. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

KK *Ceterum in illis casibus.* Vide Baiard.

ll *Vers. secundo infertur.* Vulpell. resp.124. nu.1. *Ber. Ros.*

mm *Quaro etiam.* Farin. d. q.24. nu.11. & alijs sequentibus Vulpell. d. resp.124. nu.2. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

nn *Quaro nunc.* Farin. vbi supra num.26. & 27. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

oo *Quaro si bona* Plott. q.30. nu. 53. & seq. Osasc. decis. 80. num.17. Carp. in c. omnium nu.303. & seq. Menoch. recup. possess. remed.9. nu.67. & 80. Plaza in epitome ca. 23. sub num.11. *Ber. Ros.*

pp *Eius dos.* Quid si bona mariti publicētur † ex eius deli
34 cto, & vxor habeat bona mariti hypothecata pro dote cum translatione dominij, & possessionis, an poterit illi insistere, & impedire publicationem bonorum mariti donec ei fuerit satisfactum? Resp. quod sic, per Rolan. eius consi.31. nu.39. lib.1. *Giach.*

qq *Constante autem matrimonio.* Vide Baiard.

rr *Publicatis autem bonis mariti.* Vide Baiard.

ss *Quia sententie, qua feruntur per hunc Magistratum.* Super hoc vide tex. in c. in causis extr. de sentē. & re iud. & de sentētijs Senatus sup. q.44. vers. Dixi, q de iure cōi q.38. vers. vidi aliquādo ad med. q.58. vers. sed qd si nullus; q.63. vers. pen. in fin. est aūt hęc auctoritas Senatus cōformis Iuri cōi vt est tex. in l. Iul. ad fin. ff. de leg. 2. & de reuisione sup. q.57. in princ. vide quid de sentētijs Senatus, et Senatorū dixi sup. ad q.60. ver. pariter, & in quātum hic loquitur de reuisione, adde Menoch. d. tract. de arb. Iud. lib.1. q.53. nu.15. & 16. Ideoq; cū talis auctoritas sit cōformis Iuri cōi passim limitari pōt Decr. Med. emanatū de anno 1582. 17. Apr. & de quo mētionē feci sup. Quo disponitur p hęc verba. Che si guardi precisamēte la giustitia; Nā p talia verba reuocata nō videtur

Senatus

Senatus auctoritas eidē a iure cōi attributa, de qua per Crau.cōs.144.sub nu.20.& eo minus cum in tali Decreto nō fuerit expresse derrogatum prærogatiuę eidem Senatui datę,de qua infra hac eadē quęst.versf..Sed quęro ad fin.pro qua quidem proceditur sola facti veritate inspecta,vt ibidem,& habetur supra q.63.versf.pen.ad fin. & q.94.versic.Est etiam in princ.& per Boss. Tit.de homic.n.43.& ideo inferri potest non propterea insurgere nullitatem actus,quia seruata non fuerit forma dicti Decreti,actus aliter factos annullantis;cùm ad nullitatem actus non sit par virtus taciti, & expressi, vt arguit Dec.in l.expressa nocen.n.2.ff.de reg.iur. In quantum autem hic dicitur dotem mulieris non confiscari,etiam si ipsa sequatur maritum de rebellione condemnatū;infer ad ea quæ dixit infra,q.82.stat.2.versic.Item quæro, ex quo datur intelligi,quòd Principes, qui in contrariū statuunt malè faciunt, prout in contrarium Tyrannos statuisse;& leges Tyranorum fuisse docet App.Alex.lib. 1.Ciuilium bellorū per hæc verba videlicet.In del ctorū nu.Hospitalitates,& amicitiæ,& collationes vel dantis, vel recipientis ponebantur,vel si quis propitudinis alicuius,aut contubernij in itinere deprehensus extitisset: quæ omnia circa diuites asperius etiam exigebātur; quādo autē publicatis bonis mariti publicetur etiam Dos,vide Campeg.de Dote q.217.& 218.par.3. *Drog.*

tt *Solet etiam sæpe dubitari* Fari.d. q.25.n.119.*Ber.Ros.*

uu *Si vero appareat fraus.* Vide Baiard.

xx *Tenetur tamen eo casu fiscus.* Notandum ergo ab emptoribus rerum alienatarum in fraudem fisci; Tenetur namq; fiscus ad pretium,vt hic;quod limita, nisi fraus etiam appareret ex parte emptoris arg. eorum,quæ dixit infra q.79.versf.quando hæres. *Drog.*

yy *Fraus autem* Baiard.hic d.fol.236.Pereg. de iure fisci lib.5.cap.1.de bonorum publicatione n.152.& seq.Far. d.num 133.& seq. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

zz *Ex interuallo secutum fuerit.* Adde supra q.36. versic. sed in hoc proposito ad med.& in materia reuocationis rerum in fraudem alienatarum,Iaf.in §.Item si quis el 1.n.62.cum seq.Instit.de act.latè Boer.in addit.ad Dyn. in reg.Beneficium sub nu.27.litera B.de reg.Iur.in 6.& omnes istos casus vide Dec:considerantem, (vt ipse ait calcando vestigia,Bart.)in cons.274.Crau.latè considerantem in casu confessatæ Dotis etiam respectu priorū Creditorum cons.40.per totum.

A *Vel si tempore alienationis.* Vide Baiard.

B *Vel si post alienationem.* Vide Baiard.

C *Pariter & si alienatio.* Vide Baiard.

D *Vel si delictum incontinenti.* Vide Baiard.

E *Ceterum post commissum.* Vide Baiard.

F *Et hoc tenetur.* Farin.d.nu.134. *Ber. Ros.*

G *Qui autem sint casus;* Adde hic,quæ dixi supra hac eadem q.versf.1.& versic.Multa autem,& q.71.versf.Dixi, & hic adde,quæ dicit valde in proposito Felin:in c.Rodulphus,coll:mihi 25.versf.sed declaratoria,extra de Rescript. *Drog.*

H *Vbi vero bona* Limita vt per Boss.tit.de bonis publicat.n.76.& maxime pro alimentis & defensione causę vt ibi fol.4.intellige *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

I *Non potest exequutor fiscalis.* Fiscus ergo pendente reuocatione bonorum delinquentis, non debet excludere de facto possessores nec eos,qui tenent a delinquente, licet ego contrarium vidi seruari,& male. Adde in proposito Bell.cons.10.nu.3.Benintend.decis.37.nu.12.prout nec etiam fiscus apprehēdere debet bona delinquentis, nisi sequuta sententia, etiam stante statuto,seu Decreto,de quo infr.versf.vlterius quæro ad Bar.in l.eius, qui delatorem n.2.ff.de Iur.fisc.Felyn:referēte in cap. Can. statuta coll:mihi 11.in princ.de Constit.Vide nouissimè adducta per Bertazz.cons.289.par.2.dixi sup.*Drog.*

K *Scias etiam.* Vide Baiard.

L *Contingit aliquando.* Vide Baiard.

M *Item si fiscus.* Farin.d.q.25.nu.169.170. *Ber. Ros.*

N *Et hac est communis* Gramm.decis.85. Peregr.de iure fisci lib.5.c.1.de publicat. bonorū n.53.& 54.*Ber.R.*

O *Scias tamen* Farin.d.q.25.n.142.de iurib. conditionalibus.*Ber.Ros.*

P *Et ex hoc infertur,quòd si fuerint alicui legata alimenta.* Nota,qui times,ne filius tuus,vel alius tibi charus cognatus egeat in casu Banni,& confiscationis bonorum, vt eidem relinquas alimenta, quæ per delictum ab eo auferri non possunt,& est optima cautela; & hic adde Boer.super consuet.Bitur. Tit. des Constum. concer. les viges.§.12.vbi allegat tex.in l.inter socerum.§.fin.ff.de pact:dotal.vbi etiam habetur, quòd si viuente patre filius bannitus fuerit cum bonorum confiscatione, & interim pendente banno pater ab intestato mortuus sit, qđ tamē fiscus bona patris tanquam ad filium deuoluta accipere non potest,& de intellectu l.inter socerum.§.fin. ff.de post:dotal.latè Iacopinus Riminaldus inter cons. crim.diuers.cons.100.a nu.16.cum seq.vol.1. Qui casus est summè notandus, cum vulgares aliter credant;allegat Bar.in l.si qua pęna.ff.de his,qui sunt sui, vel alieni Iuris,fiscus enim tunc non habetur loco filij, cū in eum non transferantur iura conditionalia,vt hic; Qūo aūt intelligantur Iura conditionalia vide Boer.Cons.1.n.11.

35 An autem filio sic bannito in bonis patris† præmorientis,saltem fisco debeatur legitima,Bal.in l. si qua pœna ff.de his,qui sunt sui,vel alieni iuris quòd non, quia filius sic bannitus habetur pro mortuo:sequitur Mar. Antonius Cuchus tract.de legit.,in prin.nu.6.Boer.d.consil. 1.nu.8.Et quid si dubitetur in alijs consanguineis ab intestato decedentibus,vtrum ex persona banniti, cui ab intestato deferatur hæreditas succedat fiscus, an verò alij sequentes post bannitum; vide Bal.in sua pract.tit. De vult:volunt.q.5.n.3.Caue tamen,quia sępius Principes in cōtrarium edunt proclamata, inhibentes etiam filijs bannitis alimenta subministrari,quo casu dum magnificus I.V.D.q.D. Marcellus Marazzanus Placentinus haberet filios bannitos ob homicidium per eos patratum in personam q.d.Io.Francisci Marconi, permittebat tales filios ire Domos eius massariorū,& Colonorū & ibidem auferre boues paternos,& rurales, Itē frumenta,& alia eorum victui necessaria;Quia sic,non subministrando sed permittēdo,euitabat proclamata in cōtrarium ædita; vide supra hac eadem q.versf.Item quæro;ad med.infra q.82.stat.2.versf.Item quæro; Vide Menoch.de arb.Iud.lib.2.cent.4.cas.347.sub n.1.& de filio acceptāte patrem lib.1.q.90.sub n.45. De patre autem receptante filiū,cui parcitur,tetigit Crau.cons.45.sub n. 1.& de don.facta retēto sibi vsufructu, vtrum procedat mortuo donāte in præiudiciū fisci,qui velit capere bona donatarij;Dec.in cōs.445.post n.63.ad fi.cū seq. *Drog.*
Vide eundem Baiard.

Q *Vlterius quæro.* Vide Cot.memor testamētū in quo col. fi.& versf.tū dat cautela Vulp.resp.112.& 124.n.3.*B.R.*
Vide eundem Baiard.

R *Bona futura.* Et an legata cōditionalia, vide p Bar.in l. qđ traditū.ff.de cōd.& demōst.Itē in cōfiscatione bonorū nō venit hḗditas delata,sed nondū adita.Dec.consil. 446.Gra.cōs.7.vbi cōcludere q̄ veniāt bona futura. *Gui.*

S *Quæ delinquēs habet tpe publicationis;* Adde Alex.cōs. 75.n.12.uol.1.ca.Felicis post med.de pœn. in 6. Infer ad ea,q̄ dixi supra de bonorū depredatione bannito supuenientiū post bannū, Quę quia nō veniūt in cōfiscationē vt hic,ergo à quocūq; alio,stantibus Decretis,q̄ bānitus impunè offendi possit in re,& psona,depdari possunt,& hæc est rō psentis decisionis a Claro relatæ,supra q.71. versf.Dixi,inf.hac eadē q.versf.Vlterius q̄ro,ad fin.*Drog.*

Quæ

T *Communis opin.* Farin.d.q.25.n.138.Ber. Rof.

V *In hoc autem ducatu adest decretum*; Adde φ hinc est, ut in hoc statu, statim commisso delicto, sic committens est reus Criminis nec expectatur sententia; magis enim tunc delicta Reorũ q̃ verba sentẽtiarũ faciunt eos pęna condignos; vt retulit Capyc.in sui proposito decis. 130. nu.16.infra hac eadem q.vers.vlterius quæro,ibi,in hoc Ducatu;& hinc est,quòd stante tali Decreto, delinquẽs etiam nundũ declaratus nõ faciat interim fructus suos; Felin.in cap.Rodulphus, vers.sed declaratoria, col.mihi, 25.de Rescript. quod etiam procedit de iure absque tali Decreto, vt firmat idem Feli. vbi supra, vers.Limita tertio,in princ.allegat tex. cum glos.& ibi Ang. in auct. de incest.nuptijs in prin.pro quo vide Dec.in consi.234. nu.2.Contrarium tamen,quòd attendatur status declarationis, vide supra q.36. vers.sed pone; Distingue vt ibi dixi,facit in simili, quod notat Neguf. Tract.de,pig. 3.mẽb.6.par.princ.nu.44.infra q.79.in princ.Hoc tamẽ Decretum fallit in hæretico pęnitente, & non relapso; in §.Hæresis vers. sed quæro; Adde tamẽ quod etiã re-

36 moto tali Decreto, bona hæretici † non relapsi, tametsi a tempore cõmissi delicti fuerint ipso Iure confiscata, nõ propterea possint ante sententiã promulgatã occupari, Dyn.in reg.possessor nu.16 de reg.Iur.in 6.ea enim, quę ipso iure operantur,requirunt tamẽ sentẽtia Iudicis, vt latè post omnes;retulit Menoch,de arb.Iud.lib.2.Cent. 3.cas.220.nu.7.& ita intelligitur Feli.in c.fin. 8.fall.ver. secundo intellige extra de cõsti.alios plures citat Chart. tit.de exequent.c.1.nu.355.Idẽ Felin. in ca.Rodulphus coll.mihi 21.extra de Rescrip.vers. sed declaratoria 3.limitatione ad fin.vide Gram.decis.15.nu. 8. supra q 73. vers.pariter etiam. *Drog.*

X *In bonis autem quæsitis*. Vide Baiard.

Y *Tanquam legitimus, & iustus occupator*; Adde glos.ad consuetud.Aurel. tit.de success.ca. 14. fol.mihi 93.infra in §.Testamentum q.21.ver.Aut vero; supra q.59.ver. sed quæro q.71.vers.Dixi autem. *Drog.*

Z *In hoc articulo* Farin.d.q.25.nu.139.vsq.142.*B.R.*

Aa *Tu vero dic*. Supra hac eadẽ q. ver. Quæro modo. *Dro.*

Aa *Tu vero dic*. Dec.consi.438.nu.8.& 442.nu.18.& vltra Boss.de bon.publ.nu.29.Ca.ll.Cotta in memo.incip. Testamentũ in quo pater ver. datur etiã alia cautela,Curt. Sen.consi.59.nu.13.Plotus cõs.30.nu.57.& in simili vide Ruin.consi.156.in fi. in 1.vol.n.21.& cõsi.164.in fi. in 5.vol.Crau.cõs.152.nu.7.& Rol.a Valle.consi.15.n. 23.in 1.vol.Nota quia contra hoc scribit Pereg.in tract. de iur.fisci tit.7.nu.17. *Ber.Rof.*

Vide eundem Baiard.

Bb *Videndum est etiam*. Aduerte, quòd publicatis bonis mariti, & vxore cõparente cum instrumento,atq; contra dicente,quod eidem sunt interim alimenta præstanda donec fuerit iudicatum,vide per Boss. tit.de alimen. vxori præstand.col.1. & 2. Item aduerte,quòd vxor petens donationes propter nuptias a fisco, eas consequi debet summarie,& semoto iudicio ordinario; & sufficit,vt eas petat à fisco vt per Bart.in l.rem,§.1. ff.de iure fisci, & tradit Rolan.eius consi.31.nu.36.lib.1.*Giach.*

Vide eundem Baiard.

Cc *Legitima*. Adde quod hanc communẽ,etiam sequitur Ioan.Ant.Masuer. ad prac. Papien. tit.inquisitio.gl. vlt.additio.vlt.& vi.etiam in collect. mea comm. opin. §.decretum,nu.11.*Giach.*

Dd *Non tamen reseruatur dimidia*. Vide Baiard.

Ee *Siat tamen quod in bonis matris*. Vide Baiard.

Ff *Filia exclusa a statuto*. Et an talis filia faciat partẽ in legitima,sup.q.58.ver.sed quid si inter; Bell.consi.83.sub nu.13.Quę ãt intelligatur legitima Capyc.decis. 158.& melius decis.vlt.Alex.cõs.13. sub nu.12. vol.3. Thesau. deci.104.& qñ detrahi debeat, ac ẽt Trebellianica,vide pract. apud Crau.a quo didici consi. 50.per totũ; Scias tñ in cõputatione legitimę per patrem pro cõdẽnatione filij assignãdę haberi debere rõ bonorũ extra Iurisdictionẽ cõdẽnantiũ; Oct.Volpellus consi.cri.54. allegat Ale. in cõs.14.Et quòd si pater ab intest.moriatur, relicto fi-

37 lio bãnito,& cõfiscato; Vtrũ ex quo † pater Testamẽtũ nõ fecit nec filiũ priuauit,vt moris est, fiscus apprehẽdere possit portionẽ filio cõtingentẽ,si bãnitus nõ foret; φ nõ eò quia cõfiscatio nõ cõprehẽdit bona post confisca. delata,Idẽ Volpellus vbi supra consi. 8.nu.5. per tex.in c.Felicis,de pęnis in 6.& an facta confiscatione fiscus in loco in quo cõfiscatus nõ deliquit; ibidẽ tamẽ bona aliqua possideat,φ sic in legitima in casu sup. Idẽ Volpellus d.cõs.8.propè fin.allegat Alex.cõsi.128.& an filia exclusa,vt hic auctis facultatibus parẽtũ post renuntiationẽ,supplimẽtũ sm aucta bona petere possit; Idẽ Crau. cõs.3.nu.14.cũ seq.& ad ea,q̃ hic referũtur; vide Rolã. a Vall.cõsi.97.nu.29.cũ seqq.lib.2.Marcũ Antoniũ Cuchũ tract.de legit.tit.legitima, & Trebellianica cõiũctè, a nu.8.q.10.& dũ dixit ex mẽte Chass. φ si ex aliqua lege,vel statuto imponatur pęna cõfiscationis, oĩa bona cõfiscãtur,nulla filijs reseruata legitima; Cõtrariũ ẽt de iure verũ fore dixit,Cuchus vbi supra; & φ immò ẽt si filij sint pauciores quatuor; nihilominus legitima sit dimidia bonorũ,vel semis,quãuis,vt verũ fatear, nunquã vidi practicari,nec practicaui talẽ opinionẽ; Scias tamẽ legitimã,& Trebellianicã semel tantũ ab vno quoq; fideicõmisso detrahi p tex.in l. pęnales. §.fi.ff.ad l.falc. *D.*

Gg *Quod sic*. Ad idẽ vide p Boss.ti.de bo.pu.sub.n.62. *Gia.*

Gg *Resp.quod sic*. Vide Decia.10.1.tract.cri. 25.lib.4.c.29. nu.18.& Fari.q.25.nu.94.vsq; 103. *Ber.Rof.*

Hh *Bona autem ipsa*. Vide Baiard.

Ii *Hoc tamen intellige* Carp.in c.omniũ nu.467.*Ber.Rof.*

Kk *Item intellige vt procedat modo confiscatio*. Cõtrarium videbatur prouisum,per quoddã statutũ Placentiæ, seu Decretũ q.Ducis Mediolani existens penes D. Traianũ Dordonũ,& mihi aliàs ostẽsũ occasione cõfiscationis bonorũ equitis Asinelli factę in d.Ciuitate Placentiæ; per quã postmodũ Ill.& Reue.D.Frãciscus Cardinalis Sforfia bona in Iurisdictione Castri Arquati sita, prius dicti Asinelli adiecit eius Camerę,tali Decreto nõ obstãte;Intelligitur enim illud Decretũ in bonis mobilibus, vt est infra hoc eodẽ vers.Ibi intellige ẽt; itẽ & intelligitur qñ Territoria nõ sunt sub diuersis Principib.vt hic, ibi sed certe; cui cõsert φ dixit Boer.ad cõsuetud. Bitur.ti.2.§. 10.post princ.& de hac materia habetur infra q.85.ver. tertius est casus; supra q.39.vers.sed quæro; In quantũ aũt dixit supra hoc eodẽ vers.φ facta bonorũ cõfiscatione,illa applicatur Domino,in cuius iurisdictione sũt sita,dũmodo ille Dominus habeat ẽt ipse ius cõfiscãdi, vt voluit ẽt Crau.consi.128.sub nu.3. Hoc locũ nõ habebit in meris feudatarijs,quos Castellanos appellamus; qui licèt ius habeãt cõfiscãdi,nõ tñ, cũ a maiore magistratu fit confiscatio,se seingerere possunt,latrãt tamẽ; supra q.36.vers.Euenit plerũq; ibi,sed certè, & ibi dixi; supra hac eadẽ q.ver.Quæro nũquid; exẽplũ ergo d.Ill.& Reuer.Cardinalis superiorẽ nisi solũ Põtificẽ minimè recognoscẽtis in d.terra C.Arquati, nõ est trahẽdũ ad cõsequẽtiã istorũ Regulorũ,& Castellanorũ; sup.q.71.ver. Quæro modo; vide tamẽ Crau.d.cõs.128.per totũ. *Dro.*

Vide eundem Baiard.

Ll *Ita dicit*. Vide Berett.consi.86.num.2.& col.fi. Vulpell, resp.73. *Ber.Rof.*

Mm *Communiter approbatam*. Farin.sup.nu.97. *Ber.Rof.*

Nn *Sed certe*. Vide Baiard.

Oo *Intellige etiam*. Vulpell.resp. 142. *Ber.Rof.*

Pp *Sed bona mobilia* Vide Baiard.

Qq *Sed quæro an hoc casu*. Vide Baiard.

Rr *Sunt confiscata*. vide ad hũc art.Imol.consi. 35.nu.20. & DD.in l.ex facto la 2.& maxime eũdẽ Imol. ibi n.18. ff.de hæredib.institu en. *Ber.Rof.*

Cele-

Sſ. *Celeritate*. Far. d. q. 25. nu. 176. *Ber. Roſ.*

Tt *Tenetur fiſcus.* Quid de eo, cui princeps concedit dānatorū bona, an teneatur ad onera, caſus eſt in l. princeps, ff. de verb. ſig. vide per Bar. & Boſſ. tit. de bono. publ. nu. 12. vbi quod ſic. *Giach.*

Tt *Sed an tenetur.* Farin. d. q. 25. num. 169. & 170. & 183. vbi ēt n. 177. tract. de excuſſione cōtra fiſcū feuda. B. R.

V u *Satisfacere omnibus creditoribus*; Hic adde Negus. tract. de pign. 1. memb. octauæ partis, n. 2. fol. mihi 174.

38 & eſt ratio huius dicti; quia Creditores † publicis pœnis præferūtur; Capyc. deciſ. 130. n. 73. quod habet etiam locū in legitima, infra verſ. vidi quoq; & de bonis in quibus ſuccedit fiſcus deficientib. alijs ſucceſſoribus legitimis; Vide Crau. multum in propoſito loquentem cōſ. 138. per totum. *Drog.*

V u *Omnibus creditoribus.* Adde, qd non poteſt eis dicere, vt ſatisfaciant ſibi in alijs non confiſcatis per Caſtren. in cōſ. 210. volumine 1. vide Ioa. de Amicis, conſ. 68. *Giach.*

X x *Creditoribus.* Item, quòd fiſcus poſſidens bona publicata teneatur ſatisfacere creditoribus, habetur etiam per Boſſ. ti. de bono. publ. nu. 51. quod tamen qualiter procedat vi. eo. tit. poſt nu. 21. Et ſi contingeret propter publicationem bonorū exiſtentium in diuerſis territorijs, quod quilibet fiſcus caperet bona ſui territorij, tunc æs alienum diuiditur inter eos nō pro modo territorij, nec pro virili, ſed pro rata bonorum ad quemlibet fiſcum ptinentium, vide per Alc. in conſil. 31, col. fi. verſic. vnde reperio, vol. 1. & Guliel. de Cun. & Alber. in l 2. per illū tex. ff. de ca. dimi. *Giach.*

Y y *Secundum gl.* Hanc gl. pro ſingulari commēdat Rom. conſ. 73. & conſ. 93. vbi tenet diſcuſſionem contra fiſcū eſſe neceſſariam. Idem tenet Bald. conſ. 359. quemadmodum. Imperator col. 2. lib. 3. Paul. de Caſt. Alex. & Mod. in l. fi. ff. ſi cert. petat. *Guiot.*

Vide eundem Baiard.

Zz *Et ſic tenetur perſoluere.* Vide Baiard.

aaa *Sed quando capit bona.* Vide Baiard.

bbb *Vnum ſcias.* Vide Baiard.

ccc *Nunquam tenetur* Farin. d. q. 25. nu. 183. & ſeq. B. *R.*

ddd *Vide quandoque dubitari.* Vide Baiard.

eee *Et hanc dicit.* Farin. d. q. 25. n. 190. & ſeq. *B. R.*

fff *Aut loquimur ante delictum commiſſum*; Adde, quòd tamen hoc fallit, ſtante decreto confiſcante omnia bona a die commiſſi delicti; de quo decreto ſupra hac eadem quæſtione verſ. Vlterius quæro, facit quod ſupra dixit, qōne 2. verſ. & Hæc quidem ad fi. vbi dixi; & q. 51. verſ. Scias ēt; ibi, ꝙ in hoc Ducatu nō obſtāte Decreto. *Drog.*

ggg *Aut loquimur poſt delictum.* Vide Baiard.

hhh *Aut loquimur poſt ſententiam.* Vide Baiard.

iii *Sub nu.* 11. Qui ibi ſe declarat: vide Vulp. reſp. 11. *B. R.*

Sequuntur additiones Excellentiſs. Baiard.

QVÆSTIO LXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio bonorum quomodo procedat de iure.*
2 *Et quare ſit introducta.*
3 *Et quō applicetur, ſi fuerint plures Domini vnius caſtri.*
4 *Cōfiſcatio, quæ infligitur ipſo iure, qd operetur, remiſſiuè.*
5 *Et quando veniat ipſo iure, remiſſiue.*
6 *Declarationes, & limitationes ad aut. bona damnatorū.*
7 *Confiſcatio quando dicatur venire tacitè & in conſequentiam.*
8 *Confiſcatio non habet locum contra Neapolitanos, niſi in crimine laſæ Maieſtatis, & hæreſis.*
9 *Nec Bononiæ ex conſuetudine.*
10 *Et quis in eis ſuccedat.*
11 *Confiſcatio impoſita contra diſpoſitionem Aut bona, eſt nulla ſine appellatione.*
12 *Statutum, quòd bona delinquentium vere, vel fictè confiſcata intelligantur a die commiſſi criminis, quomodo intelligatur.*
13 *Confiſcatio non habet locum in condemnato ad mortem pro furto ex forma ſtatuti.*
14 *Nec in delictis priuatis, niſi ſtatuto nominatim caueatur.*
15 *Nec in eo, qui condemnatus moritur, niſi in crimine Hæreſis, & leſæ Maieſtatis.*
16. *Nec in delictis non conſumatis.*
17 *Confiſcatio fit ipſo iure in 260. caſibus, remiſſiuè.*
18 *Apoſtaſia quid ſit, quomodo puniatur, & de ipſius proceſſu, & excuſationibus.*
19. *Confiſcatio non venit ſub generali arbitrio cōceſſo Iudici*
20. *Citatio in ciuilibus ſub pœna confiſcationis non valet. Feudatarius non poteſt priuari poſſeſſione feudi à Principe niſi ſit conuictus de delicto per ſententiam.*
21 *Officium Caualeriatus, & ſimilia an veniant in confiſcatione.*
22 *Vaſallus Baronis fidelis ſi rebelletur contra Regem, an fœuda, quæ tenet à Barone, redeant ad Baronem fidelem, vel ad Regem.*
23 *Confiſcatio an extendatur ad feuda.*
24 *Et an ad bona prohibita per teſtatorem alienari.*
25 *Et an ad emphiteuſim.*
26 *Et an ad ius Patronatus.*
27. *Et quid ſi confiſcatur villa, in qua erat Ius patronatus.*
28 *Et an ad iura, actiones, & nomina delictorum.*
29 *Et an ad vſumfructum bonorum prohibitorum alienari.*
30 *Et an ad bona feudalia.*
31 *Et an ad fructus feudi.*
32 *Et quid ſi fuerit facta ſubſtitutio, ſi ſine liberis.*
33 *Et quid ſi fuerit facta confiſcatio tacentibus, & videntibus fideicommiſſarijs, an fideicommiſſum extinguatur.*
34 *Vxor relicta Domina, Maſſaria, & vſufructuaria, ſi bona cōfiſcētur, erit vſufructuaria, non alimētaria tantū.*
35 *Bona fideicommiſſi, ſi viuente hærede moriatur fideicommiſſarius, tranſeunt liberè in fiſcum.*
36 *Filij poſiti in conditione quando faciant deficere conditionem ad fauorem ipſorum, vel fiſci, remiſſiue.*
37 *Fideiuſſores rei, qui pro pace ſeruanda fideiuſſerant, præferūtur fiſco in fructibus bonorū ſubiectorum fideicomiſſo. Idem in fideiuſſoribus de repræſentando eodem num.*
38 *Fideicommiſſum factum in caſu, in quo hæres committat delictum, an dicatur factum in fraudem fiſci.*
39 *Et quid in crimine læſæ Maieſtatis.*
40. *Et quid de legitima.*
41 *Bona non prohibita expreſſim alienari, ſed ex mente teſtatoris volentis ea conſeruari in familia, non tranſeunt in fiſcum.*
42 *Prohibitus alienare ad ſui fauorem, ſi delinquat, habet fiſcum ſucceſſorem.*
43 *Et quid ſi ſit prohibitus inter viuos.*
44 *Et an fiſcus detrahat Trebellianicam.*
45 *Et an reſtitutus ex indulgentia Principis recuperet bona remanſa penes agnatos, quæ teſtator prohibuerat alienari, quia volebat ea remanere in familia.*
46 *Legitima alienatio quando poſſit prohiberi ratione minoris ætatis.*
47 *Et an veniat in confiſcatione.*
48 *Confiſcatio bonorum filij an extendatur ad legitimam viuo patre.*
49 *Et an ad peculium profectium, in quo filius habeat poteſtatem donandi, & diſponendi.*
50 *Et quid in ſtatu eccleſiaſtico.*
51 *Et quid in peculio aduentitio.*
52 *Et quid ſi in eo habet filius adminiſtrationem.*
53 *Confiſcatis bonis patris, an confiſcetur vſusfructus dicti peculo in damnum filij.*
54 *Filius negotias nomine patris, totum lucrū acquirit patri.*
55 *Bona aduentitia non publicantur, etiam quod inter patrē, & fi-*

& filius esset factum compromissum, & laudatum, vt filius de illis bonis posset libere disponere.

56 Iul. Clar. lapsus.

57 Peculium Castrense, an publicetur, & an profectitium.

58 Et quid de vsufructu peculij profectitij, vel aduentitij.

59 Patria potestas an probetur per mediam capitis diminutionem, remissiue.

60 Publicatis bonis patris, si ex statuto reseruetur dimidia bonorum filijs, an illa pater non habet vsumfructum.

61 Vxoris bonis publicatis, non veniunt vestes festiuae, & pretiosae.

62 Dos an veniat in executione si vxor fuerit cōdemnata.

63 Et quid stante statuto quòd vir dotem lucretur.

64 Et si mulier fuerit restituta, an recuperet acquisitum viro propter confiscationem.

65 Maritus condemnatus potest restituere dotem vxori, vel ei dare praedia in solutum.

66 Donatio facta à Viro vxori ante reatum non pertinet ad fiscum.

67 Fiscus an possit opponere vxori exceptionem non numeratae dotis.

68 Dos amissa ab vxore propter mortem mariti, applicatur haeredibus viri.

69 Dos aufertur marito statim lata sententia contra vxorem.

70 Dos filiae publicatur etiam in praeiudicium patris.

71 Dos vxoris mandantis interfici maritum, an veniat in confiscatione.

72 Dotis vsufructus an publicetur.

73 Maritus an possit opponere contra fiscum, quòd non tenetur nisi in quantum potest.

75 Dos vxoris quādo confiscetur propter haeresim mariti.

76 Donatio causa mortis facta vxori an publicetur confiscatis bonis mariti.

77 Et quid in donatione propter nuptias, & inter viuos.

78 Dos debet reddi per fiscum vxori ex bonis mariti publicatis summariè, & sine sententia diffinitiua.

79 Vxor virtute suae hypothecae non impedit confiscationem bonorum mariti.

80 Lim. nisi mulier inhaereret possessioni illorum bonorum.

81 Ampl. etiam in donatione ante nuptias.

82 Vxor propria auctoritate recipit possessionem suorum bonorum, antequam à fisco occupentur.

83 Vxor propter suam hypothecam impedit demolitionem bonorum mariti.

84 Et quid seruetur in practica.

85 Dos confessata quando possit exigi contra fiscū remiss.

86 Dos quomodo sit restituenda, vt fiscus non possit aliquo tempore molestari.

87 Auth. praeterea C unde vir, an procedat publicatis bonis mariti.

88 Vxor petens alimenta ex bonis viri publicandis, an sit audienda.

89 Vendens bona in fraudem fisci non potest ea repetere.

90 Donatio non reuocatur condemnato donatore in contumaciam.

91 Donatio causa mortis reuocatur secuto crimine, etiam non docto de fraude.

92 Fraus quomodo probetur.

93 Simulatio an intercesserit iudex arbitrabitur.

94 Simulatio contractus praesumitur, etiam quòd quis habeat pacem cum inimicis.

95 Item si alienans remanserit in possessione rei donatae.

96 Clam quid fieri quando dicatur.

97 Et quid si dicatur Notario, vt nihil propalet.

98 Fraus praesumitur secuto delicto incontinenti post alienationem.

99 Alienatio facta post delictum, quando valeat remissiue.

101 Emptor rei alienatae in fraudem fisci non recuperat illius pretium.

102 Confiscationis ipso iure effectus.

103 Et quid si statutum requirat delinquentem condemnari.

104 Debitor delinquens, an possit dare in solutum bona creditoribus.

105 Et quid si sit obligatus cum iuramento.

106 Iura conditionalia an transeant in fiscum.

107 Et quid de substitutione facta post mortem instituti.

108 Fiscus succedens alicui per confessionem, potest exigere dotem filiae soluto matrimonio vigore stipulationis factae per patrem.

109 Alimenta filij banniti non debentur fisco.

110 Publicatio bonorum non extenditur ad bona postea acquisita.

111 Legitima filij non debetur fisco viuo patre.

Filius homicida potest exhaeredari, num. eodem.

112 Fiscus potest petere supplementum legitimae.

113 Fiscus an succedat condemnato in omnibus iuribus ad extraneos haeredes transeuntibus.

114 Bannitus, qui potest impunè offendi, potest etiam bonis priuari.

115 Bannito excluso à successione, an admittatur fiscus, vel veniens ab intestato.

116 Ius adeundi an transeat in fiscum.

117 Haereditas paterna an publicetur, si filius ante mortem patris delinquat, & eo mortuo fiat inquisitio, & condemnatio.

118 Fiscus succedit in hereditate patris in Regno Neap. pro rata qua filius successisset.

119 Pater in Regno praedicto non molestatur pro filijs delinquentibus.

120 Confiscatis bonis patris, an aliquid filijs reseruetur.

Legitima non debetur filijs, quando dimidia tantum bonorum paternorum publicatur.

121 Et quid de Nepotibus, & filijs adoptiuis, & legitimatis.

122 Filius non potest cogi accipere legitimam in pecunia, nec in re viliori.

123 Publicatis bonis filij, an reseruetur aliquid patri.

224 Et quid in crimine laesae Maiestatis.

125 Et quid de filiabus.

126 Filius exclusus ab haereditate ob aliquod detrimentum, est etiam exclusus à legitima.

127 Filio bannito non debetur legitima.

128 Portio reseruata filijs, debetur viuente patre.

Legitima quanta, & quando debeatur, remiss.

129 Et an filijs natis post bannum.

130 Legitima filiae condemnatae de crimine laesae Maiestatis quanta sit.

131 Publicatis bonis matris an reseruetur aliquid filijs.

132 Bona extra territorium quando confiscantur, Princeps non potest concedere gratiam quò ad bona alterius Principis.

Et quid in bonis applicatis Baroni, ibidem.

133 Bona citati sub poena confiscationis, cui applicentur.

134 Feudum confiscatum an applicetur Domino, vel Principi.

135 Et quid de bonis confiscatis ob crimen haeresis.

136 Et quid ob crimen laesae Maiestatis.

137 Bona confiscata applicantur Domino Territorij, licet cō fiscatio praecesserit concessionem castri.

138 Bona Clerici condemnati per Episcopum applicantur Domino temporali.

139 Fiscus succedit in nomine debitoris existentis in aliena territoria.

140 Annuus redditus an spectet ad Dominum loci, in quo soluitur, vel ad Dominum territorij, in quo est sita res, propter quam soluitur.

141 Bona alieni territorij veniunt, quando confiscantur bona vbicunque existentia, licet ibi non essent leges speciales.

set fieri confiscatio.

142 *Hereditas ablata alicui vt indigno, applicatur fisco testatoris.*

143 *Bona confiscata cui applicentur de consuetudine.*

144 *Confiscatio ad quem pertineat mutato Domino ante sententiam, sed post delictum.*

145 *Bona confiscata si à fisco loci derelinquantur, in quo sita sunt, non applicantur fisco condemnantis.*

146 *Fiscus non habet ius accrescendi, nec est propriè hæres.*

147 *Confiscatio quando ad bona alibi sita extendatur.*

148 *Bona, quæ non veniunt in confiscatione, remanent venientibus ab intestato.*

149 *Bona vxoris condemnatæ, (quòd maritum interficere fecit,) sita extra territorium, cui applicentur.*

150 *Bona extra territorium veniunt in confiscatione, quando imponitur per statutum in casu, in quo erat etiam imposita de iure communi.*

151 *Pecunia tradita cambijs, connumeratur inter immobilia.*

152 *Item destinata ad emptionem immobilium.*

153 *Aes alienum quomodo diuidatur, quando bona propter confessionem diuiduntur inter plures fiscos.*

154 *Fiscus non habetur per omnia loco hæredis.*

155 *Bannitus, cuius bona fiscus ademit, liberatur à creditoribus.*

Fiscus non est necessarius successor. num. eodem.

Fisco repudiante, quis succedat, ibidem.

Fiscus non tenetur, si succedit in quota bonorum, ibidem.

156 *Fideiussor debitoris, cuius bona fuerunt confiscata, non per hoc erit liberatus.*

157 *Debitor, cuius bona fuerunt publicata, si restituatur ad vitam tantum, an teneatur ad antiqua debita.*

158 *Fiscus non potest dicere creditoribus, vt satisfaciant sibi de alijs non confiscatis.*

159 *Princeps si donauerit bona confiscata, donatarius tenetur creditoribus.*

160 *Creditores damnati, cuius bona fuerunt confiscata, si possessioni bonorum inhærentur, debent stare in possessione, donec eis fuerit satisfactum.*

161 *Fiscus non tenetur ad debita contracta post confessionē.*

162 *Creditoribus administrandum ius summariè.*

163 *Fiscus potest cogere notarios ad exhibendum instrumenta condemnati.*

164 *Fiscus non tenetur creditoribus cōdemnati in certa summa pecuniaria.*

165 *Fiscus possessor bonorum vacantium an teneatur pro obligatione extra territorium.*

166 *Et an ad expensas litis.*

Et an ad alimenta filiæ. ibidem.

Et an ad legata, & fideicommissa. ibidem.

Cridæ, quæ solent fieri per Sen. Mediolani, quomodo intelligendæ. ibidem.

167 *Tortura potest inferri pro inueniendis rebus fisci.*

168 *Fiscus conuenitur à creditoribus vti possessor, & ideo nō tenetur vltra vires hæreditatis.*

169 *Fiscus in quæsitis post sententiam omnibus præfertur.*

170 *Et quid in bonis rei pro expensis in eo capiendo.*

171 *Fiscum in dubio condemnandum esse, quomodo sit intelligendum, remissiuè.*

172 *Delinquens, an, & quando perdat administrationem bonorum.*

173 *Sententia an, & quando trahat confiscationem bonorum.*

a NVnc de pœnis pecuniarijs. Adde, quòd in † materia
1 confiscationis bonorum iura sunt diuersa, de iure antiquo digestorum, C. & Authent. quod fuit triplex, vt late per Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 2. §. 1. nume. 6. fol. 346.

2 Item † adde, quòd confiscatio bonorum videtur esse introducta pro supportandis expensis, quæ fiunt in processibus delinquentium, secundum Cassan. in d. rubr. 2. §. 1. nume. 31. fol. 376. vbi non allegat nisi Oldr. in consil. 47. post nu. 12. vbi contrarium dicit, ex quibus sequitur, quòd Cassan. eum non viderat.

3 Item † adde, quòd si sunt plures Domini habentes iurisdictionē, & vnus habeat maiorem partem, quod diuisio bonorum confiscatorum fit inter eos pro rata iurisdictionis Bald. in l. seruus communis, ff. de stipul. seru. & Io. Fab. in l. communes, C. de communi seruo manum.

4 Item † adde multos effectus, quos facit ad vtilitatem fisci confiscatio, quæ fit ipso iure per Iacob. Bellon. in pract. crim. sub rubr. de mortu. in carcerib. nu. 3. & Plot. in consil. 130. nu. 31. inter consil. crim. diuers. volum. 1. magn. impress. vbi multa tractat in materia confiscatio-
5 nis bonorum: & in quibus † casibus bona ipso iure publicentur, late Peregr. de iure fisci lib. 5. nu. 167. ibi deinde superuenit.

6 Adde † videndum Peregr. de iure fisci lib. 5. nu. 1. cum multis seq. vbi latè de ista auth. bona damnatorum. in quibus casibus habeat locum, & in quibus non: & an procedat, quando bona alteri auferuntur in contumaciam, & an quando pars bonorum admittitur, tradit etiam Bertaz. in cons. 82. & 83. volum. 1. Item adde, quod auth. bona damnatorum. habet locum, siue crimen sit publicum, siue priuatum. Igne. in l. fin. §. si sibi manus nu. 108. ff. de bonis eorum, quam opinionem dicit communem Emanuel Soarez. in suo Thesauro recept. sent. in verb. bonorum confiscatio num. 40. & sequitur Bertaz. cons. 83. num. 60.

d *Scias etiam.* Adde † videndum Cephal. in consi. hic
7 allegato num. 22. & Bert. in consi. 83. num. 61. vbi, quando confiscatio bonorum dicatur venire tacitè in consequentiam, & quando expressè imposita dicatur.

e *Sed certè quid sit.* Adde, quòd † Neapolitani ex priuile-
8 gio non puniuntur pœna publicationis bonorum, nisi pro crimine hæresis, & læsæ maiestatis, vt attestatur Af-
9 flict. in constit. amatoria pocula post nu. 3. lib. 3. † & Boloniæ de consuetudine bona delinquentium non publicantur, licet statutum disponat contrarium, teste Gozad. in cons. 96. num. 4. quæ consuetudo fuit confirmata ex Bulla Pij IIII. vt dicit Bertaz. in cons. 447. nu. 7.

10 Item † adde, quòd vbi bona non publicantur de iure, vel ex statuto, vel de consuetudine, in eis succedunt vocati per authen. bona damnatorum, Bertaz. in consil. 82. num. 14. vol. 1.

11 Item † adde, quòd si Iudex contra tex. authen. bona damnatorum. confiscaret bona damnati, sententia non valeret, etiam quòd non fuisset appellatum, Deci. post Bald. in consil. 252. sub num. 5. & Cagno. in l. ea sola nume. 3. ff. de reg. iur. & Rolan. in cons. 98. nu. 4. volum. 2. quòd tamen procedit, nisi statutū, vel consuetudo per-
12 mitteret confiscationem: & quomodo † interpretandū sit statutum, quo bona delinquentium verè, & ficté vbique sita, vel reperta fisco publicentur, & ipso iure, & facto publicata, incorporata, & confiscata fisco, pariterq; apprehensa sint, & esse intelligantur à die commissi criminis, etiam per ignorantiam, vel negligentiam, aut impossibilitatem officialium; vel aliter verè, & actu non fuerint apprehensa, iure tamen legitimæ ascendentium, & descendentium reseruato, saluo, quòd in crimine læsæ maiestatis disponatur de legitima, prout iure communi cautum est, nec opponi possit, quod non, an appareat de aliqua apprehensione, nec incorporatione, nec de aliquo processu, & quolibet tempore executio, & apprehensio fieri possint nulla præscriptione admissa, nec obstante, nec possint de huiusmodi bonis applicatis Cameræ fieri contractus, aut aliquod instrumentum, nec aliquid aliud quod proprietatem, vel possessionē respiciat in præiudicium fisci, vel habentis datū à

fisco; quod si secus factum fuerit, ipso iure, & facto sit ir-
ritum & inane, vide omnino Plott. in consil. 130. per to-
tum inter consil. crimin. diuers. tomo 1. vbi latissimè de
hoc statuto, siue constitutione Mediolani, & de confisca-
tionibus, & quæ bona, & in quibus casibus confiscari
possint, & in consil. 132. numero 7. dicit etiam, quòd ta-
le Decretum, licet disponat, vt bona ipso iure censean-
tur publicata à die commissi criminis, etiamsi non appa-
ret de processu, nec de apprehensione bonorum facta
nomine fisci, intelligitur tamen de iure, dummodo vi-
uente delinquente sit facta iudicis declaratio super cri-
mine, & confiscatione.

h *Sed pone, quòd fuerit aliquis.* Adde, † quòd bona condē
13 nati ad mortē pro furto ex forma statuti non possint pu
blicari, tenet expressè Cagno. in l. ea sola sub n. 7. de reg.
iur. & Bald. in tit. de pace constant. in versicu. criminali-
bus, quia secundum eum in l. 3. post medium C. si pend.
appellat. mors interuen. quando quis condemnatur ex
crimine non numerato inter publica crimina, de qui-
bus in l. 1. 2. & per tot. ff. de public. iudic. nunquàm ve-
nit publicatio bonorum, & quod statuta omnia sunt le-
14 ges priuatorū iudiciorum: & quòd † ideo bona condēna
torum ex forma statutorum non publicantur, nisi no-
minatim in statuto caueatur: idem tenet Cassan. in con-
suet. Burg. in rubr. 1. §. 5. num. 134. cum seq. & ibi n. 137.
versic. quicquid, tamen dicit quòd in Burgundia con-
fiscantur bona in furto; & quòd iudices se fundant per
consuetudinem illius Prouinciæ, quod vbi confiscatur,
corpus confiscantur & bona. & August. in conf. 1. num.
7. vbi dicit idem esse, quando quis condemnaretur non
ad mortem, sed ad mutilationem membri, vel ad aliam
pœnam corporalem.

15 Item † adde, quòd confiscatio non habet locum in
eo, qui capitaliter condemnatus moritur, nisi in crimi-
ne læsæ Maiestatis, & hæresis Bart. in auth. sed nouo iu-
re C. de pœn. iud. qui male iud. Mart. Laudē. in tractat.
de fisc. quæst. 5. & Fran. Luc. eo. tract. in tit. de public. bo
norum numero 10.

k *Multa autem.* Adde, † quòd in delictis, in quibus bo
16 na publicātur, requiritur ex generali cōsuetudine, quòd
effectus sit consumatus, cum ex proposito delinquendi
bona non confiscantur. Bald. in consil. 361. volum. 1. A-
lexand. consil. 15. volum. 1. Barbat. consil. 23. volum. 1.
qui dicit esse communem, quos refert, & sequitur Ri-
min. iun. in consil. 50. num. 97. volum. 1.

17 Item † adde, quòd confiscatio fit ipso iure in 250. ca-
sibus, quos nouissimè posuit Lud. Cressoles in tractat. in
quibus casibus iure ciuili omnium bonorum, vel partis
publicatio sit indicta à fol. 3. vsque ad finem, vbi per 90.
paginas ponit supradictos casus, vt refert Viui. comm.
opin. 487. nu. 2. & Petr. à Duen. reg. 150. in fin.

m *Apostata.* Adde, † quid sit Apostasia, & quis pro-
18 priè, & quis impropriè dicatur Apostata, & de eius pœ-
nis, & quomodo contra Apostatas formatur processus,
& sententia, & de excusationibus eorum, latè per De-
cian. in tractat. crimin. tomo 1 libro 5. capitulo 70. cum
sequent.

n *Quæro nunquid.* Adde, † quòd in Generali arbitrio
19 concesso iudici non venit potestas confiscandi bona.
Natt. consilio 594. numero 24. volum. 3. & ibi numero,
20 18. dicit, † quod si in citatione causæ ciuilis apponitur
pœna confiscationis bonorum, non erit valida, etiamsi
motu Principis fuerit concessa, vide etiam Menoch. de
arbitr. iud. quæst. 93.

o *Nunc videamus.* Adde † an officium, siue Caua-
21 leriatus veniat in confiscatione bonorum. Bartol. in l.
illud C. de collat. vbi Ias. & in l. si damnatione C. eod.
& in l. 1. §. nec castrensi ff. de collat. bonor. & in l. Impe-
rator ff. de fideicomm. libert. & l. 2. ff. de bon. damnat. &
Ias. in l. omnino ff. de inoffic. testam.

22 Item † adde, quòd si feudatarius Baronis commisit
crimen rebellionis contra Regem, & Baronem fidelem,
an feuda, quæ tenentur à Barone, applicentur Baroni si
23 deli, vel Regi. Afflict. in decis. 282. in 2. dub. Et † an feu-
da veniant in confiscatione bonorum, & si extaret statu
tum, quod de omnibus bonis fieret confiscatio, vide Ber
taz. in conf. 281. & ibi addent. 368. 369. volum. 2.

Item adde, quòd vbi feuda confiscari possint feuda-
tarius non potest priuari possessione feudi à Principe, ni-
si de delicto sit conuictus per sententiam iudicis text. est
vbi omnes doctor. in c. 1. §. si vero de mili. uassa. per con-
tum. & in c. 1. vbi Afflict. in 1 notab. de feud. si cul. non
amit. & in decis. 97. ad finem, & 762. num. 35. & 40. &
in constit. violen tias n. 53. Bald. conf. 301. nu. 4. ad finem
vol. 1. & conf. 323. in princ. vol. 2. & in c. quæ in ecclesia-
rum num. 41. de const. vbi distinguit inter feudum deuo
lutum ob lineam finitam, & deuolutum ob culpam, quę
distinctio passim est approbata Alex. conf. 103. n. 23. vol.
2. Boss. in tit. de Princ. n. 301. & Clar. in §. feudum q. 62.

24 Item † adde, quòd bona prohibita alienari per viam
testamenti, non veniunt in confiscationem, secundum
Socin. in conf. 121. colum. 4. vers. tertia ratio vol. 4. quem
sequitur Socin. iun. consil. 77. num. 11. vol. 2. & idem te-
nuit Ruin. in conf. 24. num. 11. cum seq. vol. 5.

r *Infertur etiam quod in confiscatione.* Adde vltra tra-
dita per D. Clarum in d. §. emphyteusis in quæst. 29. ea
quæ posuit Gigas in tract. de crim. læsæ maiestatis lib. 2.
in tit. de pœnis comm. crim. læsæ maiest. qu. quæst. 6. & quan
25 do bona † emphyteutica transeant in fiscum, vide Farin.
in quæst. 25. num. 50. cum seq.

t *Aut tale ius ius patronatus.* Adde, † quòd quando
26 iuspatronatus transit ad fiscum, intelligendum est, vt
penes, eum remaneat durante vita condemnati. Socin.
iun. in consilio 51. numero 6. volum. 2. & ibi numero 4.
dicit, quòd in confiscatione bonorum mobilium, & im-
mobilium non comprehenditur iuspatronatus, vel si
de iure patronatus facta fuisset specialis mentio, quia
sententia non valeret, si esset iudicis laici, vt per Decian.
in d. c. quanto nu. 6. & quòd in confiscatione bonorum
mobilium, & immobilium iuspatronatus non compre-
hendatur, idem tenuit Mant. in consil. 5. vbi dicit iuspa-
tronatus non publicari per partem alias captam in Ex-
cellentissimo consilio decem, quo disponebatur, quòd
bona mobilia, & imobilia eiusdem Anselmi publicantur
ob delictum rebellionis.

27 Item † adde, quòd quando confiscatum esset Castrū,
seu villa, in qua esset iuspatronatus, tunc cum ipsa vni-
uersitate Castri, vel villæ in fiscum deuenirent iura pa-
tronatus. Gigas. de crim. læsæ maiest. lib. 2. tit. de pœn. q.
4. num. 6. sed vide Farin. in quæst. 25. num. 153. vbi tenet
contra D. Clarum, quòd iuspatronatus nullo modo tran
seat in fiscum.

y *Proculdubio Doctores.* Adde, quòd † si ex forma statu-
28 ti sunt publicāda bona mobilia, & immobilia delinquē-
tis, non publicantur iura, & actiones, secundum Fulgos.
in l. quam tuberonis §. in peculio ff. de pecul. quem re-
fert, & sequitur Socin. iun. conf. 51. num. 5. vol. 2. sed pu
blicatis bonis simpliciter, includuntur iura, & actiones.
Decian. in consil. 442. col. 1.

Item adde, quòd si ex statuto omnia bona mobilia, &
immobilia homicidę publicari debeant, non comprehen
duntur nomina debitorum, Gand. in tract. malef. in tit.
vlt. & Tiraq. de vtroque retract. in princ. glos. 7. sub n. 9.
pag. 24. nisi extaret statutum, quòd bannitus possit impu
nè offendi, nam tunc etiam comprehenduntur nomina
debitorum vbiq; existentium. Alb. conf. 17. 18. & 19.

z *Contrariam tamen sententiam.* Adde, † quòd licet bo
29 na prohibita alienari nō veniant in confiscatione bono-
rū, etiam eius vita durante, vsusfructus tamen dictorū
bonorum publicatur viuente reo vsufructuario, vt per

Rubeum Alex.con.154.&Gig.in tract.de crim.lęsę maiest.lib.2. tit.de pęnis committendis quęst.3. nu.3. & in
30 hac quæstione, an † in confiscatione bonorum veniant bona feudalia, vide omnino Peregr.in tract. de iure fisci lib.5.tit.1.num.71.& 106.cum multis alijs seq. & Farinac.in quæstio.crim.25.nu.62.cum multis seq.& quan-
31 do feudum non confiscatur, nec † etiam fructus feudi durante vita naturali vassalli ad fiscum pertinent. Thesaur.in decis.167.nu.2.

cc *Si vero fideicommissum*. Adde, quòd † si substitutio fue
32 rit facta, si sine filijs decederet, an eo casu fiscus possit illa bona occupare, & vendere. Capyc.cons.125.vbi tenet
33 quòd sic, & quid † si fuerint confiscata, & alienata per fiscum scientibus & non contradicentibus fideicommissarijs, censeatur extinctum fideicommis. Alb. cons.105. num.69.

34 Item adde, † quòd si bona subiecta fideicommisso facta publicatione venirent ad fiscum, quorum relicta esset vxor vsufructuaria, ac Domina, & Massaria, eo casu verus vsusfructus pertineret ad matrem, & non alimenta, cũ bona deueniant in extraneum hæredem, cessat consuetudo interpretatiua, quæ fauore filiorum dat matri solum alimenta, & ideo illi verus vsusfructus dictorum bonorum confiscatorum debetur, & non fisco. Gabriel. in cons.184.nu.4.& 5.vol.1.

35 Item † adde, si contingeret viuente reo decedere fideicommissarium substitutum, bona ipsa iure libero in fiscum cederent. Peregrin. de iure fisci dicto lib.5.tit.1.

Item adde, quod quando banniti nostri temporis æquiparantur deportatis, prout fit sæpè in statu Mediolani, teste Alciato in cons.58.num.9.& Clar.supra quæst.
36 71.vers.Dixi † autem, si quis bannitus fuerit cum publicatione bonorum, qui sit grauatus restituere bona, si sine filijs decederet, an, & quando filij ita in conditione positi, facerent deficere conditionem fideicommissi, & an ad suum, vel fisci fauorem, de hoc latè habetur per Peregr.in d.tract.de iure fisci lib.3.tit.6.sed omnino vide excellen. D.Ioseph.de Rusticis nobilem Aquilanum mihi vti fratrem honorandum in tract.suo an,& quando liberi in cond.positi lib.1.cap.2. par.1.n.58.cum seq. vbi interpretando multum egregiè, & notab.tex.in l.ex facto, §. ex facto ad Trebel. hanc quæstionem optimè explanauit, ad quem me remitto.

37 Item † adde, quòd in fructibus bonorum confiscatorum restitutioni subiectorum meliora, & potiora iura quàm fiscus, habent fideiussores dicti delinquentis, qui pro pace seruanda fideiusserant, Bertaz.in cons.139.volum.1.& ibi addent. & similiter fideiussores, qui fideiusserant de repræsentando pro delinquẽte iam carcerato. Becc.in cons.57.

38 Item † adde, quòd si testator instituit Titiũ, & si cõtingat eum committere delictum, propter quod bona publicẽtur, illum priuat eius hæreditate, quam eo casu vult peruenire ad filium Sempronij, an eo casu d.fideicom.censeatur factum in fraudem fisci, vide Angus. consil.31. lib.6. Ruin.consil.129.num.4.vol.2.& cons.25.col.pen. Roland.in consil.59.nu.12.vol.1. Menoch. in cons.91. nu.6. & cons.77. num.6.Gabriel.cons.123. num.12. & cons.140.num.39.Panzirol.consil.181.vol.1.& Rimin. Iun.in consil.131.num.63.& con.193.vbi tenent talem prohibitionem esse validam, & Rimi.in d.consil.193.numе.12.voluit etiam, quòd in d. prohibitione comprehẽdatur legitima, vt non possit confiscari filio in minori ætate delinquente, & ibi nu.6. dicit prædicta procedere etiam, si extaret statutum, quòd bona homicidæ deberent publicari in totum, vel in partem; & quòd bona prohibita alienari non veniant in fiscum, etiam quòd dictum fuerit, vt veniant in fiscum, egregiè tenuit Excellens D. Preda in suo tract.de fideicom.quæst.8.num.110. cum sequẽt. vbi latissimè hanc quæstionem examinauit: nec
39 † etiam in crimine læsæ maiestatis publicantur bona prohibita alienari. Grammat.decis.105.nu.31.& Dec. consil.442.

40 Item † adde, quòd legitima debetur fisco, non obstante fideicommisso cum prohibitione de non alienando, etiam quòd legitima detrahi per testatorem prohibita fuisset, nisi prohibitio de non alienando minori facta fuisset, & quòd in ea ætate deliquisset, vt latè per Rimin.iun.in consil.50.nu.70.cum seq.vol.1. vbi impugnat Bero.in q.87.& in hac materia an bona prohibita alienari, & subiecta fideicommisso transeant in fiscum, vide Marzar.in Epit.de fideicom.quęst.47. vbi multa accumulauit.vide etiam Gabriel.lib.7. concl.24. vbi ponit multas ampliat.& limit. & Miccha.Cras.in tract.de success.§.1. num.10.vbi dicit, quòd non transeunt in fiscum, nec in crimine læsæ maiestatis.

41 Item † adde, quòd bona subiecta fideicommisso, licèt expresẽ non sint prohibita alienari, tamen in testamẽto huiusmodi verba, quòd mens, & intentio testatoris est, quod eius bona conseruentur in linea masculina vocatorum, non transeunt in fiscum, nec vita durante delinquentis. Botta in consil.39. per totum.

42 Item † adde, quòd prohibitio de non alienando ob sui fauorem, delinquendo, habet fiscũ successorem. Gram. decis.105.nu.39.& Boss.multum latè in loco hic allegato. & Gigas in tractat. de crim. læsæ maiest.lib.2. tit.de pœn.q.3.n.2.& latissimè Gabriel.com.conclu.lib.7.conclus.24.vbi ponit multas ampliat.& limit.

43 Item † adde, quòd quando non est prohibita alienatio simpliciter, sed per contractum dumtaxat inter viuos, tunc delinquendo transeunt in fiscum. Gram.d.decis.105.nu.40.& seq.& Gabriel.cons.140.nu.32.vol.1.

44 Item † adde, quòd stante fideicommisso cum prohibitione alienationis ad fauorem alterius, fiscus non detrahit Trebellianicam. Gabr.in cons.184. nu.7. & Rim.iun.in cons.131.nu.51.

45 Item † adde, quòd quando quis est prohibitus alienare cum causa, quia vult bona in familia remanere, si bona prohibiti fuerint confiscata, remanent penes illos de familia, sed reuocabiliter: quoniam secuta restitutione ex Principis indulgentia, eidẽ sunt restituẽda; etsi in gratia expresẽ fuerit dictum, ad bona sine alterius præiudicio, ita multum egregiè tradit Illustriss.& Reuerendiss. Card.Alban.compater meus in consi.1.nu.18. & 20.

ff *Vno tantum casu excepto*. Adde, † quòd non requiritur,
36 vt constet de imbecillitate minorum, ad hoc vt valeat d.prohibitio, vt voluit Alc.in l.cum proponas.C.de pactis, & in consil. 635.quia Alcia.reprobatur, ut per Rolan.in cons.98.num.28.& 29. vol.2. & idem Alciat.fuit sibi contrarius in cons.522.

47 Item † adde, quòd nedum non potest detrahi legitima per fiscum, quando pater propter minorem ætatem filiorum eis prohibuisset alienationem omnium bonorũ usque ad certum tempus, sed nec etiam, si prohibitio esset simplex, & perpetua, dummodo delictum in minoritate contigerit, nam durante minoritate talis prohibitio valet & tenet.ita tradit Rimin.iun.in cons.131.numе.57.cum seq.vbi concludit, quòd stante fideicommisso cum prohibitione detractionis Trebellianicæ, & de non alienando ad alterius fauorem, per fiscum Trebellianica, nec legitima detrahi non potest, si delictum in minori ætate factum fuerit, maximè concurrente approbatione testamenti paterni, facta per filium adeũdo hæreditatẽ paternam: sed Gabriel.in cons.184.nu.20.dubitat de opin.Dec.in cons.442. hic per auctorem firmata, quòd prohibitio de non alienando vsque ad certum tempus contineat etiam & legitimam, tamen nihil firmat.

gg *Præterea quæro*. Adde, an publicatis bonis filijfam.
38 cõprehẽdatur legitima viuo patre, & per l. si qua pęna ff. de his qui sunt sui vel alien. iuris & Bald.in l.prima

C.de

C. de bon. lib. videtur, quòd non, tamen Card. in clem. 2. quęst. 7. de re iud. vbi mouetur hinc inde per plura, sed Franc. de Curt. antiquiorem in cons. 59. 10. & 11. col. & Alex. in consil. 37. volum. 1. & Soc. iun. in consi. 51. vol. 1. tenent, quòd non publicatur legitima nec post obitum patris, etiam quòd pater viuens legitimam filio assignasset, & tradidisset. Ruin. consil. 149. num. 13. vol. 3. vide etiam Bologn. consil. 35. in fin. & Decian. in cons. 64. nu me. 46. vol. 3.

49 Item † adde, quòd dicta bona profectitia non veniũt in confiscatione, etiã quod filius haberet peculium profectitium cum expressa potestate donandi, & dispensandi tale peculium. Ang. & Imol. in l. si filius, ff. de damn. infect. Aufr. in addit. ad decis. Tholos. 120. & Boss. in tit. de publ. bon. num. 71.

50 Item † adde, quod in statu ecclesiastico publicatis bonis filijfam. publicatur peculium, & de eo soluitur pœna, vt per Constit. Marchiæ lib. 4. cap. 18.

ii *Sed quid in aduentitijs*. Adde † quòd in confiscatione

51 bonorum filijfam. ob crimen læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ commissum, venit etiam proprietas peculij aduentitij, saluo vsufructu patri, vt per decis. Pedemõt. 94. per totam.

52 Item † adde, si pater filio administrationem bonorũ aduentitiorum cõcesserit, an publicatis bonis filij publicetur etiam peculium aduentitium in præiudicium patris; & quid ẽ conuerso, publicatis bonis patris dicantur

53 publicatus vsusfructus † sine præiudicio filij, vide Abb. in cons. 66. vol. 2. Duen. reg. 275. limit. 7. Rodor. in l. post rem iudicatam num. 1. ff. de re iudic. & Boer. decis. 7. vbi plenè nu. 15. & 16. & ibi nu. 13. quando filius fuit a patria potestate liberatus.

54 Item † adde, si filius negociatus fuerit nomine patris, totum lucrum est patris. Roman. in cons. 569. Crau. consi. 163. nu. 4. Ripa in l. in quartam, nu. 157. cum pluribus seq. ff. ad l. falcid. & ideo publicatis bonis patris, publicatur etiam dictum lucrum, non solum quò ad fructus, sed etiam quo ad proprietatem, cum fuerit acquisitum, patri, quando eius nomine filius negociatus fuerit, vt ibi per eum.

55 Item † adde quòd bona aduentitia non publicantur, etiamsi inter patrem, & filium fuisset factum compromissum, & laudatum, quòd de bonis, in quibus pater habet vsumfructum, filius possit liberè disponere. Abb. in cons. 66. vol. 1.

kk *Ceterum in illis casibus*. Adde, quòd † D. Clarus, & Gi

56 gas non viderunt Rui. in cons. hic allegato, in quo totũ venit contrarium, videlicet, quod peculium aduentitiũ publicatis bonis filij non venit in confiscatione bonorũ, nec in illis casibus, in quibus pater non habet vsumfructum, & in illo casu Ruin. consuluit etiam Socin. iun. in cons. 77. per totũ vol. 2. sed Menoc. de recuper. possess. in 9. remedio nu. 81. cum seq. videtur tenere contrarium, tamen in fine dicit cogitandũ esse, quia magna est Ruini auctoritas.

mm *Quæro etiam quid in peculio Castrensi*. Adde, † quòd

57 Crotus in repet. l. frater à fratre col. 7. & col. 21. vers. tertia conclusio, C. de cond. indeb. tenet contrarium, respõdendo ad text. in d. l. tertia, C. de bon. proscrip. super quo fundatur opinio tenentium contrarium, procedere secundum iura antiqua, secundum quę pater occupabat bona filij iure peculij, sed hodie filiusfam. in peculio Castrensi hæredem habet ab intestato, §. 1. in auth. de hæred. quæ ab intest. defer. & per scribentes in l. infanti, C. de iur. delib. & istam opin. de iure esse veriorem, & præsertim in crim. læsæ Maiestatis arbitratus est Gigas in tractatu crimin. læsæ Maiestatis lib. 2. titul. de pœnis quæst. 12. hanc opinionem etiam tenuit Gomes. variar. resol. to. 2. de contract. nu. 15. c. 15. sed Couar. in c. 8. hic allegato ad d. auth. respondet.

nn *Quæro nunc*. Adde alias duas limitationes, vt per Roder. Suarez. in l. post rem iudicatam notab. 13. num. 6. ff. de re iud. fol. 529.

58 Item adde, † an vsusfructus peculij profectitij, vel aduentitij confiscatis bonis patris spectet fisco, patri vel filio, vt per Borgni. Caualca. in tract. de vsufructu relicto mulieri num. 122. cum sequen. & ibi quid de vsufru-

59 ctu iuris; & an patria potestas † per mediam capitis diminutionem perdatur, ad prædicta, vide etiam Nell. in tract. de bann. in 1. par. 2. temp. quæst. 27.

60 Item † adde, quòd vbi bona publicentur propter delictum patris, si ex forma statuti reseruatur dimidia filijs, pater in illa parte non habebit vsumfructum, secundum Ang. in auth. idem est C. de bonis quæ lib.

qq *Constante autem matrimonio*. Adde, q † bonis vxoris

61 publicatis, vestes festiuæ, & preciosæ nõ videntur publicatæ, quia spectant ad maritum, Bart. in l. 1. §. nec castrense, ff. de collat. bonor. & Capr. in consilio 74. vbi attestatur de communi: & quòd viles dicuntur esse vxoris, & quæ sint magni, vel parui, valoris, relinquitur arbitrio Iudicis, idem Capr. consil. 135. num. 16.

62 Item adde, † quòd cõtra vxorem damnatam fit executio in dote, videlicet in proprietate, saluis tamen fructibus rerum dotalium, saluis alimentis vxoris, & suorum liberorum, pro quibus omnibus fit dotis constitutio, ita not. dixit Henr. de Bouer. in suis sing. in verb. executio in 15. notab. incip. contra vxorem, vbi allegat iura, & & præsertim text. in l. si postulauerit §. iubet lex ff. de adult. quem refert, & sequitur Barthol. de Cap. super cap. regni in c. Item statuimus, quòd si fure, num. 4. fol. 249.

63 Sed † stante statuto, vel pacto, quòd maritus lucretur dotem, tunc dos non publicatur, vt per Rolan. de lucr. dot. quęst. 59. sed spectat marito, quod procedit etiam in illis quinque casibus, quibus publicatur dos, vt per Plott. in cons. 130. n. 54. inter cons. crim. diuer. tomo 1. magnę impress. nisi condemnaretur de hæresi: & esset hæretica ante pactum de dote lucranda, quia pactum non valet, vt

64 per Roland. d. quæst. num. 5. Et † si bona fuissent publicata, & postea mulier fuisset restituta à Principe, tunc non solum recuperat bona sua à fisco, sed etiam forte acquisitum viro propter condemnationem, secundum Bald. Nouell. in tractat. de dot. 7. part. 11. spec. versic. insuper

65 per aduerte, & si maritus † condemnatus post condemnationem vult restituere vxori dotem, uel dare in solutũ certa prædia pro eius dote, potest, vt per Bald. consil. 40. incip. maritus volum. 1.

66 Item † adde, quòd similiter potest repetere donationem ante reatum à viro sibi factam, & si esset nulla, co mortuo confirmatur, & vxori, & non fisco pertinet, maxime donatio, quæ fit propter nuptias, vt habetur in l. res vxoris C. de donat. inter vir. & vxor. & ibi per Doctores. Et an fiscus possit opponere vxori exceptionem dotis non numeratæ, & in quibus casibus, vide Afflict. in constitut. Regni incip. causas per. in 5. notab. Plott. in d. consilio 130. numero 51. inter consilia criminalia diuerso. magnæ impress. volum. 1. Cardin. Alban. in consilio 8. & Roland. in consil. 20. num. 16. & consil. 74. num. 10. volum. 4.

68 Item † adde, quòd si mulier amittit dotẽ propter mortem mariti, applicatur hæredibus viri. Alexan. de Neuo consil. 18. num. 5. & Bertaz. consil. 83. num. 27.

69 Item † adde, quòd lata sententia contra vxorem, statim aufertur dos marito, quamuis detur pro alimentanda vxore, Ioann. Lopez in l. 78. numero 2. & ibi nume-

70 ro 3. dicit † etiam quòd dos filiæ in præiudicium patris publicari potest.

71 Item † adde, facta publicatione bonorum vxoris, ex eo, quòd mandauerit interfici maritum suum, an

72 comprehendatur eius dos. Cephal. in consil. 204. Et † in hac materia, quando publicatur dos vxoris, an maritus possit

possit agere, quòd non sit publicanda in eius præiudicium quò ad usumfructum dotis; & an possit deducere
73 lucrum statuti, vel pacti; & nunquid possit † excipere, vt non teneatur, nisi in quantum facere potest, vid. Bonacoss. in extrauag. ad commun. opin. num. 61.
74 Item † adde, quòd confiscatis bonis mulieris, non comprehenditur vsusfructus in publicatione, Bald. & Salic. in l. 1. C. de bon. liber. Alexandr. in consilio 13. visa prima consideratione colum. 4. versicul. videtur pro hoc volum. 1. & Bald. in authent. quod locum colum. 2. C. si secund. nupt. mulier. Paulus de monte pico in repet. §. tertia num. 168. de leg. 2.

tt *Publicatis autem bonis mariti.* Adde, quòd † si bona ma
75 riti fuissent publicata propter hæresim, si vxor sciuisset illum fuisse hæreticum, eo casu dos etiam esset confiscata, & eam vxor petere non posset. cap. decreuit de hæret. in 6. & Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 35. fol. 357. quod tamen intellige, quando matrimonium, sciens eũ esse hæreticum, contraxit, secus si nesciens: quia tunc dotem non perdit: si vero ipsa esset hæretica, illam amitteret. ita tradit Dec. in tract. crim. tom. 1. lib. 5. c. 45. n. 10.
76 Idem † adde, quòd publicatis boni mariti, non solum dos regulariter non publicatur, nec etiam donatio causa mortis facta vxori, licet per bannum non adimatur licentia marito eam reuocandi. Plott. in d. consil. 130. num. 25. inter cons. crim. diuers. & ibi n. 48. habetur
77 etiam, quòd datum † vxori constante matrimonio de donatione propter nuptias, vel etiam donatione inter viuos, vel causa mortis, non publicatur, etiam quòd statutum annullaret omnes donationes per maritos vxoribus factas, vide etiam Marsil. sing. 316. Et de prædictis vide etiam Ioan. Lup. in repet. rubr. de donat. §. 76. numero 24. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 2. §. 2. ad fin. & Couar. var. resolut. lib. 2. c. 8. nu. 7. versi. sic delinquente filio, vbi dicit, quòd propter crimen mariti non publicantur, quæ ex acquisitis matrimonio constante ad vxorem pertinent.
78 Item † adde, quòd vxori repetenti dotem bonis mariti confiscatis, dos debet solui per officiales fisci summariè, sine libello, & sine iudicio, & sententia diffinitiua. ita Bart. communiter approbatus in l. res §. res autem ff. de iure fisci. Paul. de Cast. & Alexand. in l. si marito ff. solut. matrimon. Becc. cons. 198. num. 1. & Mazoll. in cons. 48. numero 5.
79 Item † adde, quòd vxor licet habeat bona mariti obligata pro dote, tamẽ pro restitutione dotis nõ poterit impedire eorũ publicationẽ, & incorporationẽ, cũ ipsa non habeat dominiũ illorũ, nec possessionẽ, sed debet agere cõtra fiscum ad dotem suam, & eam recipere à manu fisci, vt notant Bartol. Alexand. & Ang. in d. l. si marito, ff. sol. matrim. & Afflict. in constit. iurisgentium in 12. no-
80 tab. subdit tamen ibi Ang. quòd † si mulier inhæreret possessioni bonorum mariti sibi pro dote obligatorum, posset ipsa talem captionem impedire, & idem ibi tenet Alex. & Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 2. §. 2. numero 4. fol. 378. Vide etiam Roland. in consilio 31. numero 39. volum. 1. & hoc procedit siue dos consistat in pecunia,
81 siue in specie: & similiter procedit † in donatione ante nuptias, quòd poterit vti retentione, si possessioni inhærebit, iuxta tradita per Mazzoll. in consilio 48. fallit etiam, si res esset propria vxoris detenta tamen per virum; quia tunc publicatis bonis mariti, poterit ingerere manus propria auctoritate, ne occupentur per fiscum
82 & ideo † debet cauta vxor, vt non expectet auctoritatem Iudicis, præoccupare bona sua, quantumcumque per virum detineantur. ita tradit Ang. in l. si quis C. de damnat. quem refert, & sequitur Ang. ad Aret. in verb. & eius bona publicamus, nu. 10. & Capic. in decis. 130.
83 n. 73. fallit quoque † si bona mariti deberent deuastari, quia tunc de iure vxor habens expressam, vel tacitam hypothecam potest impedire, ne deuastentur. Paris de Puteo in tract. de synd. in verb. publicatio bonorum, quod tamen de facto non seruatur, vt affirmat Alber. de Ros. in 3. par. stat. in quæst. 7. dicens, quòd bona deuastantur, & fiscus satisfacit vxori, & alijs creditoribus, quem refert, & sequitur August. ad Aretin. in loco supracitato, & Capic. in d. decis. 130. nu. 73. & idem tenet Ioan. Ant. de Nigris super cap. Regni in c. 233. num. 8. vbi impugnat Parid. supracitatum; & quòd vxor de iure possit impedi-
84 re deuastationem, sed quòd † de consuetudine contrarium seruatur, tenuit etiam Gigas in tract. de crimine læsæ Maiestatis lib. 2. tit. de pœnis committ. quæst. 36. nisi domus destruenda esset fundus dotalis ipsius vxoris, quia tunc non posset destrui, nam propriè non diceretur esse in bonis mariti, vt ibi plenè per eum.
85 Itẽ † adde, an, & quando dos confiscata exigi possit cõtra fiscum, Plott. in cons. 130. num. 51. inter consil. crim. diuers. & de hoc vide etiam Mazzoll. in consilio 48. per totum, & Bott. in consil. 23. vbi latè hanc quæstionem tractauit, & tenuit contra fiscum.
86 Item † adde, qua forma restitutio dotis fieri possit, vt fiscus sit securus, ne vnquam occasione dotium patiatur molestiam, vide Socin. iun. in cons. 55. volum. 2.
87 Item † adde, quòd vxor potest consequi contra fiscũ quartam partem bonorum mariti sibi vxori debitam propter inopiam quando est indotata, iuxta beneficiũ authent. præterea. C. vnde vir, & vxor. Socin. cons. 121. col. 4. vol. 4. & Mazol. in cons. 48. n. 11. & Plot. in d. cons. 130. n. 41. cum seq. sed hoc numquam practicari vidi, & credo, quòd non posset obtineri à fisco propter eius voraginem, cum sit saccus sine conscientia, qui imbursat omnia malè acquisita, Guid. Pap. decis. 259. num. 2.
88 Item † adde, quòd publicatis bonis mariti: & vxore comparente cum instrumẽto dotali, & petente dotem, alimenta sibi sunt præstanda, donec fuerit iudicatum, vt per Boss. in tit. de alimen. vxor. præstan. colum. 1. sed hoc numquam vidi obseruari, immo vxores cum maximo labore, & dispendio possunt recuperare earum dotes, quãdo bona sunt apud fiscum.

uu *Si verò appareat fraus.* Adde, † quòd vendẽs bona in frau
89 dem fisci, vt euaderet pœnam, ea repetere non potest. Bart. in l. iusiurandum: quòd ex conuentione §. fin ff. de iureiur. Afflict. in c. Imperialem 13. notab. numer. 36. de probib. feud alienat.
90 Item † adde, quòd emptores, siue donatarij non tenẽtur ad restituendum bona sibi vendita, siue donata per eũ, qui in contumaciam condemnatus fuit, licet de crimine læsæ Maiestatis condemnatus fuisset, etiam quòd Princeps asseruisset illum commisisse delictum, & etiam quòd statutum bona condemnati in contumaciam ipso iure publicaret, sed requirũtur plenæ probationes, quòd deliquerit. ita tradit Decian. in consil 410. & Plott. in d. cons. 130. n. 71. & 76. inter cons. crim. diuers. tomo 1.
91 Item † adde, quòd donatio causa mortis secuto crimine, etiam non probata fraude, reuocatur. l. si aliquis ff. de donat. caus. mort. & Peguer. in quæst. crim. c. 49. num. 9.

yy *Fraus autem.* Adde † quibus coniecturis probetur
92 huiusmodi fraus, latè per Bero. cons. 166. num. 2. volum. 1. consil. 147. num. 28. volum. 2. & consil. 212. numer. 4. vol. 3. Natt. cons. 162. & 213. Roland. cons. 40. volum. 2. Rimin. iun. cons. 62. Menoch. cons. 109. Gabriel. con. 74. Decian. cons. 105. & 68. volum. 2. & cons. 2. volum. 1. Mascar. de prob. in verb. contractus, & in verb. donatio, sed vide omnino tradita per Menoc. de præsumption. lib. 3. præsumption. 124. & Peregrin. de iure fisci lib. 5. titulo 1. num. 156. cum multis sequent. & Peguer. in quæstion. crimin. cap. 50. & sufficiunt duæ præsumptiones, Crau.
93 consil. 156. numero 7. sed remittitur arbitrio † Iudicis, an contractus sit simulatus, secundum Paris. consil. 54. numero 22. volum. 1. Crau. d. consilio 156. numero 14.

Bertaz.

Bertaz.consilio 447.numero 25.

A *Vel si tempore alienationis*. Adde, † quòd contractus
94 potest præsumi simulatus, etiam quòd quis habeat pacem cum inimicis suis, secundum Bal.in cons.70. nu.1. vol.1.quem sequitur Bertaz.in d.cons.447.nu.24.

B *Vel si post alienationem*.Adde,quòd† idem tenet Bero.
95 in consil.170.num.2.vol. 1. vbi ipse etiam attestatur de communi,& postea declarat num.5.sed de hac præsumptione, vide omnino Mascar.de probat.concl.439.

C *Pariter etiamsi alienatio*. Adde,† quòd contractus clã
96 dicitur factus, cum ad notitiam eius, cuius intersit venire non potest. Bertaz.in dicto consil.447.num.20.& ibi
97 † dicit etiam, contractum esse clandestinum, quando fuit factus coram Iudice, & consanguineis, si Notario est impositum,vt nihil propalet.

D *Vel si delictum incontinenti*. Adde† videndum Bertaz.
98 in d.consil.447.nu.22.vol.2.

E *Ceterum post commissum*. Adde † Gigan. in tract. de
99 crim.læsæ maiest.lib.2.tit.de pœnis commit. quæst.24. vbi plenè hanc quæstionem examinauit,& Peregr.de iure fisci lib.5.tit.1.nu.66. vbi quoque habetur, in quibus casibus bona ipso iure publicantur; vide etiam Bertaz. in d.cons.477.& alios Doct. ibi citatos per addentes.

G *Vbi vero bona delinquentis*. Adde, † quòd nec etiam
100 fiscus pretium emptori restituere tenetur, nisi illud inter bona delinquentis reperiretur, vel quòd conuersum fuisset in vtilitatem bonorum delinquentis, & illa vtilitas vna cum bonis ad fiscum delata fuisset. Couar. in 4.decret.par.2.cap.6. num.8. & 9.sed si alienatio fuisset facta ex causa necessitatis,nempè pro alimentis,tunc esset licita, nec per fiscum posset vendicari,vt ibi per eũ. Et ad prædicta vide etiam Gomez.de delictis.c.2.nu.2. & cap.14.sub num.4. & ibi circa finem, habetur etiam an in casibus in quibus potest fiscus alienationes reuocare, possit etiam petere fructus medij temporis, & sententia lata contra principalem delinquentem, præiudicat possessoribus dictorum bonorum, idem Gomez. de delictis c.1.sub num.90.vbi attestatur de communi.

102 Item † adde alias quatuor vtilitates fisci, quando bona ipso iure publicantur. Primò,quia fructus debentur fisco tempore commissi delicti. Secundò, quòd respectu bonorum,etiam mortuo reo ante condemnationem contra hęredes, & alios competit fisco actio ad bona; Tertio quia authen.bona damnatorum.non habet locum, vbi bona fisco ipso iure competunt; seu confiscantur, sed solum vbi sententia requiritur, quia tunc illa iura corriguntur, vt parentibus,& agnatis relinquãtur, secundum d.Authen.bona damnatorum. Quartò, quia non dabitur appellatio à facto legis, vel decreti cõfiscantis ipso iure, vt diffusè hos effectus docet Iacob.de Beluis.in pract.crim.sub rubr.de mortuis in carcer.nu-
103 me.11.in versic.sed quis sit effectus. Quæ † tamen nõ procedunt, quando lex, vel statutum publicans bona ipso iure,requirit, quòd delinquens sit condemnatus, ita tradit Dec.in consil.410.colu.penult. & in fin.Curt. sen.in consil. 59. quos refert, & sequitur Plot. in cons. 130.num.31. & 32.inter cons.crimin.diuers.tomo 1.

K *Scias etiam*. Adde † videndum ad hanc quæstionem
104 Peregrin.de iure fisci lib.5.tit.1.num.183.quando dano in solutum facta per reũ suis creditoribus sit valida.

L *Contingit aliquando*. Adde,quòd † debitor, qui iura-
105 uit soluere creditori, nõ obstante iuramento, tenetur soluere fisco, si bona publicantur, secundum Imol. in c.cum contingat nu.98.

Item adde, quòd iura conditionalia ex contractu prouenientia transeunt in fiscum,quando esset conditio casualis, vel mixta, non autem potestatiua. Gomez. de delict. cap.vlt. num.2. & est communis opinio, secundum Soarez. recept.sent.in verb. confiscatio nu.264 & seq.sed Cassa. super consuet.Burgun. tit. *des confiscationes* rubr.2.§.2. num.24. vers. limita.2. fol.281. tenet, ꝙ omni casu iura conditionalia ex contractu inter viuos transferantur in fiscum, siue conditio sit casualis, siue mixta, & potestatiua: & an iura conditionalia veniant in confiscatione, vide etiam Gabriel.de Bened.in cap. Rainutius in ver.& vxorem nomine Adelasiam in quinta decis. num.281.de testam. & Rimin.iun. in cons.50. num.88.vol.1.

106 Item † adde; quòd licèt iura conditionalia non confiscentur, hoc debet intelligi, quando debentur sub conditione de futuro, secus si de præsenti, vel præterito.Gomes.d.c.vlt.nu.2.in fi.sed latius in cap.11.de qualitatib. contract.num.36.cum seqq.& præcipuè in versic.quinto infero.

107 Item † adde; quòd fiscus ad bona, in quibus delinquens erat substitutus post mortem instituti, mortuo deinde instituto,admitti non potest l.substitutio,ff.de acquir.rer.dom.& ibi Bar. & Vulpel. in cons.112. in prin. sed ibi,num.9. & 10.dicit secus esse, si duo essent instituti hæredes re, & verbis coniuncti,& alteri post eius mortem alter substitutus,quia vnitum est ius accrescendi, & illud ius substitutioni annexum transmissionem concedit, & ideo,quòd ius illud publicari potest.

108 Item†adde quòd soluto matrimonio fiscus ex stipulatione agit ad dotis repetitionem mortua filia, cuius pater post stipulationem ex delicto damnatus fuerat. l.inter socerum, §. pater, ff. de pact. dotal. & Vulpell.in cons.112.num.5.quia vt ipse dicit,ibi ius erat in esse formatum.

P *Et ex hoc infertur*. Adde,† quòd, nec etiam alimenta
109 filij banniti, quæ de iure naturæ debita sunt,potest fiscus petere à patre,ut per Spec. de execu.sent.vers.quid si filius in fine, & Nell. in tract. bann.in prima parte, 2.temp.num.36.

Q *Vlterius quæro, nunquid in confiscatione*. Adde,† quòd
110 publicatis bonis filijfamil. mortuo patre fiscus bona paterna acquirere non potest. Alex.cons.15.& 23.vol.1. Curt.cons.59.Dec.cons.449. Bossan tit.de confisc. bon. nu.80.Vulp.cons.112.num.4.& Lud.Cat. in cons.103. per totum inter cons.crim.diuers.to.1.

111 Item†adde,ꝙ procedit ẽt quo ad legitimã filiorũ bannitorũ post mortẽ parentũ,ꝙ non acquiritur fisco,sed venientibus ab intestato, quando bannitus nõ est capax, vt per Cat.in d.cons.103.inter cons.crim.diuer.tom.1.in fol. Bertaz. cons.510. Dec. cons.438. num.8.Socin.iun. consil.51.num.4.vol.1.& cons.123.num.5.vol.4.Ruin. cons.49.num.4.vol.4.& cons.149. num.13.uol.3. Boer. consil.1.num.11.& hæc opinio nullam habet difficultatem,si bona non sunt penes solum bannitũ, Ruin.cons. 123.num.6. volum.4. & idem tenuit Bertaz. iun.in addit.ad d.cons.510.patris sui,vbi accumulauit omnes supradictos, nec etiam debetur legitima in bonis parentum in bannito ob crimen læsæ Maiestatis, iuxta tradita per Socin.in consil.22. colum.4. volum.1. quem refert,& sequitur Bertaz.in d.consil.510. numer.13. vide etiam Decian.in cons.64. num.43.volum.3. vbi tenet, quòd legitima debeatur filio,tanquam capaci, etiam si per statutum banniti possent offendi, & tam de bonis existentibus in territorio bannientium,quàm alibi,siue fuerint publicata bona, siue non, attestando de magis communi,& veriori, & si non esset capax, quòd legitima spectaret ad proximiores, non autem ad fiscum: idem tenet Peregr.de iure fisci lib.5.tit.7.n.42.vbi impugnat decisionem Bald.in l.si qua pœna de his qui sunt sui, vel alien.iur.vbi determinat, quòd filio bannito in ære,& persona,etiam debeatur legitima,& quòd fiscus ex persona filij non possit illam petere; sed bonum consilium esset pro filio, quòd pater eum exhæredaret, quod facere potest pro homicidio per eum commisso, vel ob alias causas maiores aut similes quatuordecim

expressis,

expressis, vt per Ripam in rubr. extra de iud. num. 20. & Clar. in §. testamentum quæst. 41. ver. sed quæro, vbi attestatur de communi, & in fin. dicit in practica ab hac opin. non esse recedendum: & idem tenet Laurent. Rodulph. caut. 92. num. 19. cum sequen. vbi etiam dat cautelam, quòd ille cuius bona ad bannitum ab intestato peruenire debēt, si est extraneus, alium instituat hæredem, aliam autem cautelam dat Duran. de arte testan. caut. 10. sub titul. de his, qui non habent factio. testam. quod pater instituat alios fratres, vel aliquem alium successurum ab intestato, sed postea roget talem sic institutum restituere totam hæreditatem, vel partem ipsi bannito, cum fuerit ad patriam restitutus, nam tale fideicōmissum valet, & d. caut. approbat Lud. Cat. in cons. 103. num. 8. inter cons. crim. diuers. tom. 1. Sed prædicta non habent locum, quando legitima, vel aliquid loco legitimæ fuisset filio relictum in testamento per patrem ante condemnationem, tunc enim legitima debetur fisco,

112 qui † etiam poterit petere d. legitimæ supplementum, vt tenuit Bertaz. in consil. 489. vbi confutat dicta per Curt. iun. qui tenuit contrarium in cons. 182. nu. 8. cum seq. quod etiam procedit secundum Bertaz. in d. consil. etiam si extaret statutum, quòd bannitus impune possit offendi, & quod omni actu legitimo esset priuatus. Sed aduertendum est, quod ibi Bertaz. loquitur de confiscatione facta post mortem patris, Et quod confiscatio solum intelligatur de bonis præsentibus tempore commissi delicti, & nō de bonis acquisitis, vel acquirendis post delictum in quacunque confiscatione facta a lege, statuto, decreto, constitutione, ac sententia, est communis opin. vt inquit Ias. in l. si stipulatus, §. cū stipulamur ff. de verb. obligat. & Plot. in consil. 130. num. 59. volum. 1. inter cons. crim. diuers. magnæ impress.

113 Item † adde, an omnia iura ad acquirendum condemnato competentia, quæ ad illius hæredes extraneos transirent, ad fiscum quoque per publicationem bonorum transeant, vt est in iure deliberandi, ex lege cum in antiquioribus C. de iur. deliber. item in transmissione, quæ fit ex potentia sanitatis ad quoscunque hæredes, de qua in l. apud hostes C. de suis, & legitatem in vi repetendi supplementum legitimæ, vel in iure dicendi de nullitate testamenti, & in iure petendi restitutionem in integrum, latè per Tiraq. de retract. lignag. §. 26. gloss. 3. num. 2. & seq. Natta cons. 472. nu. 14. & latissime per Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. nu. 84. & quo ad ius dicendi de nullitate testamenti. Alciat. in cons. 67. col. 2. lib. 9. tenet, quòd non transit ad fiscum.

X *In bonis autem quæsitis.* Adde, † quòd illud, quòd seruat Senatus Mediolani, est de iure, quando bannitus

114 potest impune offendi, quia tunc potest priuari bonis suis acquisitis non tantum per fiscum, sed etiam per quemcumque Priorem occupatorem, vt per Alba. in consil. 17. num. 19. & Alciat. in cons. 6. num. 14. lib. 2. &

115 † quando bannitus a successione excluditur, an fiscus, vel ab intestato venientes admittantur, vide Curt. iun. consil. 182. & Vulpell. in consil. 124. numero 6. Ludou. Cato. in consil. 103. inter consil. crimin. diuers. volum. 1.

Aa *Tu vero dic, quod aut &c.* Adde † Cephal. in consilio

116 321. vol. 3. vbi multum diffusè hanc materiam tractauit, & tenet, quòd ius adeundi non transmittatur in fiscum, & idem tenuit Decian. in consilio 18. num. 338. volum. 1.

117 Item † adde, quòd si filius viuente patre homicidium commiserit, & pater postea moriatur, & eo mortuo formetur inquisitio contra filium, & condemnetur pro homicidio cum publicatione bonorum, quod hæreditas non venit in fiscum, secundum Bart. in l. in fraudem ff. de iure fisc. & Nell. in tractat. bannit. in 1. par. 2. temp. quæstio. 30. vbi dicit, quòd cautela est, quòd talis bannitus repudiet hæreditatem cum illo ad quem deferri debeatur hæreditas, & Plot. dicto consilio 130. numero 57.

118 Item † adde, quòd in Regno Neap. fiscus succedit in hæreditate patris banniti ab intestato decedētis, idest in ea parte, in qua esset successurus, si non esset bannitus, per const. ob filiorum culpas, in qua etiam disponitur,

119 quòd † patres pro filijs delinquentibus eis viuentibus nullam patiantur pœnam, & ibi vide Afflict.

Bb *Videndum est.* Adde † videndum Peregr. de iure fisci

120 libro 5. tit. 1. num. 54. vbi plenè, & 161. num. 30. tenet, quòd filijs nondum natis, nec conceptis, nulla portio debeatur, & hanc opinionem veriorem esse, dicit Gabriel. cons. 123. num. 3. & 4. Item adde Rot. Bonon. decis. 91. & Dec. in consil. 235. num. 7. vbi dicit, quòd fiscus potest alienare omnia bona etiam communia, & ei legitimam consignare, & Menoch. de recup. poss. remed. 9. num. 177. vbi plenè, & de ista quæstione, quando legitima intelligatur reseruata filijs, plenissimè Farin. quæst. 24. numer. 34. cum sequen. & quando publicatur dimidia bonorum patris duntaxat, tunc legitima filiorum non debetur l. 1. §. liberis eius ff. de bonis damnat. & ratio est quia tunc pater non est mortuus naturaliter, nec similiter ex quo non est locus authen. bona damnatorum Bald. in l. data opera nu. 60. C. qui accus. non poss. & Peregr. de iure fisci libr. 5. titul. de public. bonor. numero 44.

121 Item † adde, quòd etiam reseruatur nepotibus, & filijs naturalibus, & adoptiuis, dummodo adoptio non fuerit facta in fraudem. Plot. in cons. 130. num. 87. inter consil. crim. diuers. vol. 1. & Rol. cons. 97. nu. 33. vol. 2. & etiam legitima debetur legitimatis, Bald. in c. de causis in col. penult. de offic. deleg. quem sequitur Cassan. in consuet. Burg. fol. 1147. vers. quarto facit.

122 Item † adde, quòd filius non potest cogi accipere legitimam suam in pecunia Ias. in l. scimus, C. de inoffic. testam. & debet habere legitimam ex re mediocri, non meliori, nec viliori, vt per Guid. Pap. decis. 608.

123 Item † adde, quòd econtra publicatis bonis filij, reseruanda est portio patri. Pau. Pichus in repet. §. Titia cum nuberet sub num. 45. ff. de leg. 2.

124 Item † adde, quòd portio non reseruatur filijs, quando pater fuit condemnatus pro crimine læsæ Maiestatis, Card. in clem. pastoralis nume. 15. de re iud. & Boss. in tit. de crim. læsæ Maiestatis numer. 134. licet contra-

125 rium tenuerit Ang. in cons. 357. in 2. dubio, † sed filiæ fœminæ reseruatur pro ea dotanda, & est tertia pars bonorum, vt late per Becci. in cons. 8. per totum.

126 Item † adde, quòd filius ab hæreditate ob aliquod detrimentum exclusus excluditur etiam à legitima, & ideo bonis patris confiscatis, sibi nō reseruatur legitima, quia generaliter in omnibus casibus, in quibus fiscus aufert hæreditatem filijs vti indignis, eis legitima non debetur, iuxta tradita per Peregrin. de iure fisci libro

127 2. titulo 7. numero 9. & similiter † filio bannito legitima non debetur, idem Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 7. numero 31.

128 Item † adde, quòd portio, quæ reseruatur, etiam viuente patre debetur, & mors naturalis patris non est expectanda. Rolan. in cons. 97. num. 38. volum. 2. & Thesaur. in decis. 104. & 198. vbi etiam habetur quanta esse debeat legitima in publicatione bonorum tenendo contra Clarum, & an authen. bona damnatorum habeat locum quando per statutum, vel decretum contra delinquentem bonorum publicatio decreta est, & quando procedatur in contumaciam.

129 Item † adde, quòd etiam filijs conceptis ante bannum, & confiscationem, reseruatur legitima, licet nondum sint nati, secus aūt si post confiscationem essent concepti, & ista est verior, secundum Gabriel. consilio 123. num. 3. & 4. volum. 1. Peregr. de iure fisci lib. 5. titu. 1. nu. 40. 41. licet Boss. in crim. læsæ Maiestatis nu. 138.

con-

contrarium tenuerit,& ad hanc quæstionem vide etiam D.Farinac.in quæst.24.num.42.& hoc procedit etiam, quòd etiapsum sit tempus in cridis præfixum ad contra dicendum Ploc.in conf.130.nu.78.volum.1.inter conf. crim. diuerf.

Cc *Reseruetur filijs*. Vide quæ posui in quæst.86.verf. sed quæro.

130 Item † adde,quòd bona non reseruantur filijs in crimine hæresis,& læsæ Maiestatis Iaf. conf.46. nu.1. vol. 3.Deci.conf.442.num.2.Boer.decif.264.in princ.

Dd *Non tamen reseruatur dimidia*. Adde, quòd Dom. Clarum refert Marcus Anto.Cucchus in tract.suo de legitima fol.19.num.9.& Becci. in conf.8.num.25.& 26.

131 tenuit contra Rolan.in conf. hic allegato † quòd legitima filiæ condemnatæ de crimine læsæ Maiestatis sit tertia pars,& licet D.Farinac.vbi supra nu.40. contrarium tenuerit tamen ego vidi in practica seruari opinionem Clari,& præsertim in statu ecclesiastico.

Ee *Scias tamen,quòd in bonis matris*. Adde,quòd idem tenuit Card. Zabar.in Clem.pastoralis in princ.in 7.q.vbi mouetur hinc inde per plura de re iud. sed tamen vide Franc.Curt.in conf.59.col.10.& 11.

132 Item † adde,quòd quando in publicatione bonorum comprehendantur bona alterius territorij Princeps non potest concedere gratiam quo ad bona alterius dominij. Ancar.in conf.160.alleg.per Boff.in tit.de remed. ex fol.clemen.Princip.nu.53.sed Cassan.in consuetud. Burgun.in rubr.1.§.5.num.141.ver.sum nunc in alio,tenet, quod quando fit restitutio per Principem etiam in bonis ad alium translatis,etiam alienatis,quod trahatur etiam ad bona acquisita per Baronem,in cuius territorio erant sita, & quòd Princeps hoc subsistente causa facere potest.

133 Item † adde, quòd si Dominus citet subditum vassallum sub pœna confiscationis, vt coram eo compareat, & sit contumax adeo, quòd eius bona in contumaciam publicentur,illa bona erunt Domini directi,etiam quòd sint sita in territorio Feudatarij. Natt.conf.580.in 2. dubio vol.3.& Roland.conf.73.vol.4.

Hh *Bona autem ipsa applicantur Domino*. Adde, † quòd
134 si bona essent sita in territorio alicuius Feudatarij, vel alterius subiecti, an sint fisci Principis, vel illius Domini. Boer.decif.264.nu.7.Afflict.decif.282. & Guid. Pap. decif.76.si in terram,& Grau.in consil. 128. ubi plene. vide etiam Natt.in conf.580. vol.3. vide etiam in Thesau.in decif. 266. vbi habetur de quadam apocha falsa coram senatu producta, & cui applicanda sit pœna an Domino,vel vasallo.

135 Item † adde, quòd si bona fuerunt confiscata ob crimen hæresis,debent applicari Dominis,in quorum territorijs sita sunt,non ipsi Principi. Isern. in c.quicunque in verf.hæreditatem de pace tenen.& Grau.in d.consil.
136 128.nu.6.& ibi nu.7. dicit,quòd bona † confiscata ob crimen læsæ Maiestatis humanæ principaliter,quia immediatè offensa sit Maiestas Principis, pertinent ad ipsum Principem,nõ autem ad vasallum,in cuius territorio sita sint.idem tenet Rolan.conf.78.vol.2.& conf.73. vol.4.& Natt.conf.580.vol.3.& ibi num.17.dicit,quòd idē est de contumacia,& inobedientia,vt si quis resistat præcepto Principis pœna Principi debet applicari,vt in iuriæ suæ habeat vltionem,idem tenet Anton.Thesaur. in decif.250.in fine.

137 Item † adde, quòd bona confiscata pertinent ad Dominum Castri,in cuius territorio sita sunt,licet confiscatio præcesserit concessionem Castri: dummodo executio facta adhuc non sit,licet confiscatio facta fuerit per Iudicem alterius territorij. Bald.in conf.306. distinguendum,& in conf.419.Dominus noster Papa, & Grau. d. conf.128.

138 Item † adde,quòd bona clerici condemnati per Episcopum applicantur Domino temporali,de cuius dominio mouentur. Old.in conf.17.Grau.in d.conf.128. nu. 6.& ibi nu.7. tractat, an bona feudalia ob crimen læsæ Maiestatis possint publicari, vide etiam Vrsill. ad Affli. decif.282.

139 Item † adde, quòd nomen debitoris spectat ad fiscũ Iudicis condemnantis,licet debitor sit in alieno territorio. Alex.conf.31.volum.1.& Soc.conf.36.& 101.vol.1. licet Lappus contrarium tenuerit in alleg. 92. incip. in Christi nomine Amen,in primis uidendum est nu.9.ad hoc vide etiam Cassan.super Consuetud. Burgund. fol. 1273.nu.34.vbi videtur facere aliquam distinctionem, an dicta nomina competant pro re mobili,vel immobili,& f.372.nu.13. & idem est in actionibus, quando actiones continēt quid mobile Cassan.in consuet. Burg. in tit.de confiscat.fol.372.ver.aduerte,quod Bald.num. 13. & 14.

140 Item adde, † ad quē spectet annuus redditus,an ad Dominum loci,in quo soluitur, vel ad Dominum, in cuius territorio res est sita, pro qua soluitur, vide Aretin. conf.10.& Cassan.d.loco fol.95.ver.& prædicta,vbi plene hanc materiam tractauit: sed contra eum tenuit Tiraq.in tract.primogen.q.49.nu.9.f.334.videlicet, quòd attendatur territorium,vbi res est sita.

141 Item † adde, quòd quando confiscantur bona vbicunque existentia, comprehenduntur etiam existentia in alieno territorio,in quo non erunt leges speciales,virtute quarum posset fieri confiscatio, Cassane. in d.loco f.373.verf.sed hoc esse verum.

Item adde,si in sententijs bona confiscata fuerint applicata illi fisco,siue Cameræ,cuius est officialis ille,qui condemnat,vtputa Cameræ Apostolicæ,siue Ducali,vt solet fieri, an hinc bona in alieno territorio sita per illã sententiam sint illius fisci,quando distinctæ sint iurisdictiones,& bursæ, si sententia confiscationis lata fuerit a Iudice, qui iurisdictionem habeat a superiore vtriusque territorij, vt in inquisitore hereticæ prauitatis,vel a Iudice,qui sit constitutus ab illo,qui non sit superior alterius territorij,vide Nell.in tract.bann.in 1.par.2.temp. q.17.vbi plenissimè hanc quæstionem tractauit,quando confiscatio trahatur ad bona sita extra territorium Iudicis confiscatis,quem sequitur Gigas in tract.de crim.læsæ Maest.lib.2.tit.de pœnis committen.q.2.

142 Item † adde,quòd quando hæreditas alicui aufertur tanquam ab indigno,applicatur fisco testatoris,non autem fisco loci,vbi bona sita sunt. Cassan.d.loco fol.377. verf.Istud est regulare.

143 Item † adde,quòd licet de iure bona confiscata applicari debeant Domino, in cuius iurisdictione sita sunt, non seruatur tamen de consuetudine,vt dixit Burs.consil.43.nu.13.

144 Item † adde, quòd si mutaretur Dominus loci ante sententiam (post tamen commissum delictum,) illa cõfiscatio siue pena pertineret ad secundum Dominum, Guid.Pap.decif.535.& Berttran.consil.114.vol.2.sed vera,& communis concl. est in contrarium, quòd videlicet spectet ad primum Dominum, cuius tempore fuit commissum delictum,quia statim commisso delicto,ius est quæsitum primo Domino. Tiraq.qui omnes congerit in tract.de retract.§.5.glo.4.ver. quid si sunt fructus iurisdictionis,n.18.quem refert,& sequitur Vinc.Franc. in decif.Neap.86.nu.12.

145 Item † adde,quòd si ille Dominus,in cuius territorio sita sunt bona illa,recusaret,quòd non essent fisci illius
146 Principis,qui condemnauit, quia † non est locus iuri accrescendi,cum fiscus non sit propriè hæres secundum Bald.in l.1.C.quando non pet.part.

147 Item † adde, quòd confiscatio non extenditur ad bona alibi sita,quando ordo procedendi, & condemnandi est de iure municipali, vt quod contumax habeatur pro con-

constit. colum. 66. vers. postremo August. de Arimi. ad Ang. in tract. de malefic. vers. & eius bona publicamus in 2. addit. sed Bertaz. in cons. 82. tenuit contrarium, & ibi multum diffuse hanc materiam tractauit, & in consil. sequent.

148 Item † adde, quòd si in alieno territorio bona non confiscarentur de consuetudine, vel alia ratione, in eis succedunt vocati, per auth. bona damnatorum, & in c. consumitur igne, in l. cum fisco num. 33. & sequen. ff. ad senatusconf. Syllan. & Bertazz. in d. cons. 82. nu. 14.

149 Item † adde, si bona uxoris fuerint publicata ex eo, quod maritum suum interficere fecit, cui applicentur bona extra territorium existentia, an fisco, uel proprio filio, uel remaneant in ipsius libera facultate, vide Ceph. in cons. 79. per tot. & Bertaz. in cons. 82. & 84.

Kk *Item intellige vt procedat.* Adde, † quòd si statutum di
150 sponeret idem, quod ius commune, videlicet, quòd in illo delicto bona de iure etiam communi venirent confiscanda, comprehenderentur etiam bona extra territorium. Bertaz. d. cons. 82. nu. 7. & seq.

Nn *Sed certè, quando huiusmodi territoria.* Adde, quòd Bologn. in cons. 35. nu. 7. dicit magis communem opin. esse in contrarium, quod bona in alieno territorio non publicentur.

Pp *Sed bona mobilia.* Adde, quòd † pecunia cambijs tra-
151 dita connumeratur inter immobilia, secundum Bald. in c. cum causam ad fin. de re iud. quem sequitur Tiraq. de retract. §. 1. gl. 7. nu. 117. sed contrarium tenet Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. 2. par. nu. 44.

152 Item † adde, quod pecunia destinata ad emptionem immobilium, secundum magis communem opin. computatur inter bona mobilia. Boer. decis. 209. Soc. iun. in cons. 120. nu. 18. vol. 1. & Pinel. in d. l. 1. C. de bonis matern. 2. par. nu. 44.

Qq *Sed quaro an hoc casu.* Adde, † quòd quando propter
153 publicationem bonorum existentium in diuersis territorijs quilibet fiscus capit bona sui territorij, tunc æs alienum diuiditur inter eos, non pro modo territorij, nec pro virili, sed pro rata bonorum ad quemlibet fiscum pertinentium. Alex. in consil. 31. nu. 9. vol. 1. Et si in vno loco publicantur bona ex forma statutorum, ita vt alibi sita non publicantur, & condemnatus habeat creditores, tam in eo loco, quam alibi, quis teneatur ad debita, an ipse debitor, vel fiscus, vide Imol. cons. 31. colum. 7. quem refert, & sequitur Boss. titu. de fisco, & priuileg. eius num. 71.

Yy *Et habetur loco hæredis.* Adde, quòd † fiscus per om-
154 nia non habetur loco hæredis condemnati, gl. Bart. & alij in l. inter eos. §. fin. de fideius. Iasin l. ex facto §. Iulianus ff. de vulg. & pupill. & Peregr. de iure fisci in libr. 5. tit. 1. num. 60. cum seq. qu. ponit sex casus, in quibus fiscus non gerit uices hæredis.

Zz *Et sic tenetur persoluere.* Adde, † quòd bannitus est li-
155 beratus a creditoribus, quando eius bona sunt adempta a fisco, Bal. in l. 2. C. ad l. Iul. de vi publ. & Gram. decis. 85. in fin. & Nouel. in tract. de dot. in 7. par. priuileg. 6. colum. 11. ver. & ex prædictis, & Rim. sen. cons. 180. in princ. vol. 1. publicatis etiam bonis condemnati totali obligatione, & liberatione in fiscum omnis obligatio transfunditur, vt est communis opin. Calcan. cons. 68. num. 4. nisi fiscus publicationem factam recusaret, nam condemnatus bona retineret, & ideo bannitus agere, & conueniri posset, Bald. in l. si vero col. 2. ff. qui satisd. cogan. Mart. Lauden. in tract. de iure fisci quæst. 97. Nam inuito fisco bona non incorporantur, sed oportet, vt illa agnoscat, Bal. in l. nõ solũ, ff. de in integ. rest. & in l. eius. §. si cui, ff. de testam. vbi inquit, quòd fiscus non est necessarius successor, sed Paul. de Castr. in d. §. si cui. tenet, quod fisco repudiante habent venientes ab intestato. sed prima opinio est verior secundum Peregrin. in tractat. de iure fisci lib. 5. titu. 1. nu. 58. per tex. in l. si seruus plurium, §. si quis ante ff. de leg. 1.

156 Item † adde, quòd si liberatur condemnatus publicatis bonis, non liberantur eius fideiussores, l. fin. C. duobus reis, & Bal. in l. tam mandatori, C. de non num. pec. quinimò, Corn. in consil. 190. col. fin. vol. 1. tenet, quòd omnino condemnatus non liberatur, sed tantum pro valore bonorum in fisco delatorum.

157 Item † adde, quod si bannitus, cui bona fuerunt confiscata, habuerit gratiam a Principe de vita, & non recuperauerit bona, non tenetur ad antiqua debita, Cassan. in consuet. Burgun. rub. 11. §. 11. nu. 34. fol. 377. & si bona confiscata sibi fuerunt restituta, tunc tenetur, vt volunt Bal. Ang. Alex. & alij in l. si marito in princ. ff. solut. matr. & Gigas in tract. de crim. læsæ Maiest. lib. 2. tit. de pœnis quæst. 24. nume. 7. etiam quòd creditores non contradixerint cridis, quæ fiunt publicatis bonis, quòd non comparens infra certum tempus a iure suo cadat, ad. plenè tradita per Boss. in titul. de proclam. quod fit bon. publi. num. 15. & 16.

158 Item † adde, quòd fiscus non potest dicere creditoribus, vt satisfaciant sibi de alijs bonis non confiscatis, secundum Paul. de Cast. in allegationibus suis post cons. 9. volum. 1.

159 Item † adde, si Princeps donaret bona confiscata, quòd donatarius tenetur satisfacere omnibus creditoribus, Boss. in tit. de bon. publ. nu. 12.

160 Item † adde, quòd creditores damnati, cuius bona cõfiscata fuerint, si sunt in possessione bonorum, debent stare in possessione donec ei satisfactum sit de suis creditis. Bald. consi. 171. vol. 1. Boer. decis. 277. ante finem, Bertaz. cons. 289. nu. 4. & 5.

161 Item † adde, quòd fiscus tenetur soluere etiam debita, quæ tempore criminis perpetrati ipse delinquens contraxerat, latè Gugl. Bened. in cap. Rayn. de testam. in vers. & vxorem, num. 850. non autem ea, quæ post commissum delictum contraxisset. Conar. in 4. decret. in 2. p. cap. 6. num. 9.

162 Item † adde quòd quando fiscus tenetur soluere debita delinquentis, & recuperare bona contra eum, ius summariè fieri debet non oblato libello. Bald. in c. quoniã contra, de probat. num. 27. & fine sententia diffinitiua, & alio ordine iudiciario, sed solum recognitis, & visis iuribus creditorum. Io. de Amicis cons. 68. nu. 8.

163 Item † adde, quòd quando bona alicuius publicantur, fiscus pro inueniendis bonis condemnati potest mittere pro omnibus notarijs, qui habent instrumenta ad illum pertinentia, & eos cogere, vt sibi instrumenta exhibeant, text. & glos. in l. facultas alias incip. defensionis, ibi Bar. C. de iure fisci. lib. 10. & Franc. Lucan. in tract. de iure fisci, num. 44.

164 Item † adde, quòd si reus fuisset condemnatus in certa pecuniaria summa, fiscus non tenetur illius creditoribus, sed debitor, in subsidium autem fiscus posset conueniri pro quanto in eum peruenisset à creditoribus anterioribus; si debitor non esset soluendo. Socin. iun. cons. 74. vol. 3.

aaa *Sed quando capit bona.* Adde, † an, & quando fiscus
165 possessor bonorum vacantium teneatur erga creditores, quorum actio oritur ex obligatione extra territoriũ facta; & ad quę legata, & de eorum hypotheca; & an
166 † litis expensas, & ad alimenta filiæ minoris, & quomodo sint intelligendæ cridæ, quæ solent fieri per Senatum Mediolani, vt per Alex. Raud. in tract. de analogis lib. 1. cap. 33. vbi latissimè, & opinionem Domini Clari, quod fiscus non teneatur, approbat Peregr. de iure fisci lib. 4. tit. 3. num. 26. & in dicto tit. plenè habetur, quando fisco bona vacantia deferantur, & pro inueniendis
167 † rebus fisci fit indagatio etiam per tormenta l. 1. in fi. C. de natural. libe.

Vnum

bbb *Vnum scias.* Adde, quòd ratio est quia fiscus conuenitur a creditoribus vti possessor, ideoque pro mensura bonorum, tenet Anchar. cons. 294. 317. & 322. & sequitur Ripa in l. ex facto, ff. ad Trebell.

ddd *Vidi quandoq; dubitari.* Adde, † quòd fiscus in bonis
168 post sententiam quæsitus, priuato etiam anteriori præfertur, Vulpellan cons. 12.

169 Item † adde, quòd fiscus est præferendus creditoribus delinquentis, & ante omnia satisfieri debet de om-
170 nibus expensis vtilibus, & † necessarijs per eum factis pro capiendo dicto delinquente, & pro sibi incorporandis eius bonis, etiam in præiudicium anteriorum creditorum, ita tradit Affl. in c. 1. §. & bona committentium nu. 119. in tit. quæ sint regalia in vsib. feud. sed Gigas in tract. de crim. læsæ Maiest. tit. de plur. & varijs q. 12. contrarium tenuit impugnando Afflictum; & nouissimé per Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. nu. 193. impugnatur Gigas, & opinio Afflicti approbatur, quam ego arbitror veram non esse, quia Principes ad persecutionem delinquentium suis expensis tenetur, secundum Luc. de Penna in l. 1. col. 7. C. vt rustica. lib. 11. Et vide Didac. Couar. in c. 16. hic allegato, vbi latè declarat Regulam l. non puto ff. de iure fisci, quòd in dubio sit iudicandum contra fiscum, Alex. & alij in l. 1. §. solut. matrim. Calepha. in cons. 87. inter cons. crim. diuers. vol. 2. Neuzan. in sylua nupt. in vers. quomodo iudicandum pro communi sub nu. 47. ver. item in dubio contra fiscum, & Peregr. in tractat. de iure fisci lib. 6. tit. 6. nu. 23. cum seq.

ggg *Aut loquimur post delictum.* Adde † hoc procedere e-
171 tiam in pœnis ipso iure impositis, & licet reus in crimine læsæ Maiestatis a die commissi criminis perdat administrationem bonorum, nõ tamen perdit dominium bonorum ante sententiam. Becc. cons. 57.

Item adde, an priuandus bonis per sententiam faciat fructus suos post delictum, donec sententia feratur, vel spectent ad fiscum, si ipso iure non priuatur a die commissi delicti. hanc quæstionem tractauit Couar. in 4. decretal. 2. par. 1. par. c. 6. §. 8. de contrahen. incest. nupt. nu. 7. vbi tenet quòd fisco sunt adiudicandi, & communem attestatur Io. Bern. in pract. crim. canon. c. 133.

hhh *Aut loquimur post sententiam.* Adde, † quòd hoc pro-
172 cedit, quando sententia est diffinitiua, secus vero si esset datum bannum, & ante sentẽtiam diffinitiuam reus decederet, quia tunc confiscatio non haberet locum; nisi bannum esset tale, quod post se non expectaret sententiam diffinitiuam, imo traheret confiscationem bonorum, Luchin. de Curte in cons. 64. nu. 12. cum sequen. tom. 1. cons. crim. diuers.

QVAESTIO LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *De pœna confiscationis certæ partis bonorum, vel aliquarum rerum.*
2 *Stuprum committens punitur in dimidia parte bonorum. vers. stuprum committens.*
3 *Arma noua, quæ quis vendiderit, aut emerit, fisco applicantur. vers. Arma noua.*
4 *Domus priuatorum, in quibus fiunt sacra mysteria, fisco applicantur. vers. domus priuatorum.*
5 *Item domus ædificata iuxta aliam domum, non dimisso spatio 15. pedum, fisco applicatur. ver. si quis ædificat.*
6 *Locus, in quo ædificatur sepulchrum in ciuitate, fisco applicatur. vers. locus in quo.*
7 *Bona pro quibus quis accommodat fidem defuncto de eis restituendis alicui incapaci, fisco applicantur. ver. quando hæres.*
8 *Hæerede non vindicante necem defuncti, hæreditas fisco applicatur. ver. Item quando.*
9 *Hæreditas per metum alicui relicta fisco applicatur. ver. si testator.*

1 Vsum est de pœna confiscationis omnium bonorũ: videamus nunc de ijs casibus, in quibus non omnium bonorum, sed alicuius partis pœna imponitur. Scias autem, quòd quandoque imponitur pœna certæ partis bonorum, puta, dimidiæ aut tertiæ, aut alterius quotæ partis; quandoq; neque omnia bona delinquentis, neque certa eorum pars fisco applicatur, sed solummodo certa bona: nos vero hos omnes casus simul prosequemur.

2 Stuprum committens condemnatur *a* in dimidia par-
a te bonorum. Dixi supra hoc eo. lib. §. Stuprum, vers. Sed quæro.

3 Arma noua, quæ quis fecerit, vendiderit, aut emerit, fisco applicantur, vt in auth. de armis. Scias tamen quòd illa constitutio non seruatur de consuetudine, vt attestatur Bar. in l. 1. nu. 2. ff. ad leg. Iul. de vi publ. quem refert Stracca de mercat. fol. 114. nu. 10. Alb. in ea. l. 1. nu. 3. in fi. Alc. in l. armorum, ff. de verb. sign. Calic. in Marg. fisci, fol. 64. ver. 337. casus. Sed quælibet ciuitas vel prouincia habet in hoc sua specialia statuta vel consuetudines, de quib. dixi inf. q. 82. statut. 6.

4 *b* Domus priuatorum, in quib. fiunt sacra mysteria,
b fisco applicantur, vt est tex. in §. sciant, in auth. vt in priuatis domibus collat. 5. intellige sine licentia episcopi, vel eius vicarij: & ita seruatur per vniuersum orbem, vt dicit Calic. in Margar. fisci. f. 41. ver. 92. Casus.

5 Si quis ædificat domum iuxta aliam domum publicam, vel priuatam non dimisso spatio 15. pedum, domus fisco applicatur. l. penul. C. de ędif. priuatis. Scias tamen, quòd illa lex non seruatur, vt dicit gl. fi. ibi, & refert Calic. in Marg. fisci, f. 50. vers. CC. casus.

6 Locus, in quo quis *c* sepulchrum in ciuitate ædificat,
c confiscatur, l. prætor ait, §. Diuus ff. de sepulch. viol. Scias tamen, quòd istud de consuetudine non seruatur, vt dicit. Cali. in Marg. fisci. fol. 66. ver. 356. casus. Fiunt enim quotidie non modo in ciuitatibus, sed etiam in cęmeterijs ecclesiarum, imò in ipsis etiam ecclesijs sepulchra priuatorum, & quòd hodie permittatur etiam in corpore ipsius ecclesiæ mortuos sepeliri, attestatur Remig. de immun. eccles. fol. 8. nu. 4. Ita etiam hodie seruari dicit Summa Angelica in verbo. Immunitas, quæst. 6. quem refert Remig. in loco præalleg. fol. 44. in fi. & est omnib. notissimum.

7 *d* Quando hæres tacitè accommodat fidem defun-
d cto, de restituenda hæreditate alicui incapaci, puta, filio spurio, aufertur tanquam ab indigno, & applicatur fisc. l. eum qui. ff. de iis quib. vt indig. vt in casu in quo consuluit Bolog. cons. 24. Scias tamen, quòd ille, qui fuit institutus hæres à patre filij spurij, potest talem hæreditatem sibi obuentam, ipsi spurio testatoris in testamento relinquere, neque id præsumetur factum in fraudem, vt
e dixi sup. li. 3. §. Testamentum, q. 31. ver. sed pone. *e* Si tamen probari posset, quòd ille defuncto fidem accommodasset, tunc fiscus posset auferre, vt in casu, in quo consuluit Soc. cons. 84. lib. 4.

8 *f* Item quando hæres non vindicauit necem defun-
f cti, priusquam adiret hæreditatem *g* fiscus illam ab eo
g aufert, tanquam ab indigno. l. hæredem. ff. de ijs quibus vt indig. l. 1. C. eo. tit. Scias tamen, quòd de consuetudine illa pęna non seruatur, sed prorsus abijt in desuetudinem, & recessit ab aula, vt attestatur Foller. in pract. crimin. can. fol. 45. nu. 32. & seq. Imò quotidie hæredes remittunt occisoribus defuncti, & cum eis pacem faciunt; esset enim ista lex nutritiua peccati, si per eam impediretur pax & concordia, & iniuriarum remissio.

9 Si testator ductus fuerit metu, vt aliquem institueret, hæreditas ab eo aufertur, & fisco applicatur, vt traditur in l. fin. ff. si quis aliquem testari proh. & est communis opi. vt attestatur Boss. in titulo de ijs qui prohibent aliquem testari, numero 4. Hoc tamen intellige vt proce-

dat

dat quando talis institutus erat defuncto proximior in gradu,& sic successurus ab intestato. *h* Ceterum si adesset alius proximior vel etiam in pari gradu cum instituto,eo casu hæreditas non applicatur fisco, sed ad istum proximiorem, vel æqualem in gradu deuoluitur. Et ita tenent DD.ut attestatur Chass.super cons.Burg. fol.89. vers.17.casus est.Qua autem pœna sit puniendus compellens aliquem testari dixi infra q.83.vers.Compellens aliquem.

ADDITIONES.

a. *In dimidia parte.* Fallit si per vim stuprum fuerit commissum: tunc enim pœna mortis imponitur secundum Alex.cons.229.per totum. vol.6.Et an vidua committés stuprum, puniatur in amissione dotis, vide per Pau.de Cast. & Alex.in l.sororem,C.de his quib.vt indig.Paul. & Iasan l.fideicommiss.C.de fideic.Ias.in l.2.nu.6.& Zasium nu.22.ff.sol.mat.Nic.Boer.decis.338.num.11.ver. quid dicendum, Dec. in c.pastoralis.nu.8.de iudic.& in l.cum quædam puella.Et ibi addita,ff.de iurisdic. omn. iud.Et pro conciliatione opinionum vide Io. de Garronib.in auth.isdem penis,nu.21.C.de secund.nupt.Rolan.a ualle cons.86.nu.53.vol.2.*Guiot.*

b. *Domus priuatorum.* Adde Concilium Tridentinum sess.22.c.quanta vers.Neminem præterea.*Drog.*

c. *Sepulchrum.* Obiter hic nota sepulchrorum violatores quibus feriantur pęnis,& etiam quam laudabile fuerit apud legem antiquam diuinam apud Græcos, & Romanos mortuos sepultura donare,vide per Iacob. Menoch.de arb.iud.lib.2.cent.4.cas.387.*Giach.*

d. *Quando haeres.* Vide Baiard.

e. *Si tamen probari posset;* Sic etiam fiscus tenetur ad pretium rerum alienatarum in fraudem fisci,si alienata reuocet, quod si probari posset fraus etiam ex parte emptoris, vtique nec ad pretium teneretur fiscus, supra ad q.78.ver.solet etiam.*Drog.*

f. *Item quando hæres.* Vide Baiard.

g. *Fiscus illam ab eo aufert.* Et hic nota,vbi opinio ista esset in viridi obseruantia,quòd si occisores sunt mortui quos hæres neglexit accusare de occisione defuncti, & sic non vindicauit necem: quòd hoc casu fiscus poterit agere petitione hæreditatis contra ipsum heredem, qui non vindicauit necem defuncti,ita post Alexand. in consil.172 libro 5.numero 3. determinat Iacob. de S. Georg.in l.1.numero fin.C.de his quibus vt indig.quin imo do.Alexand.in d.cap.numero 4.ex doctrina Barto. & Ang.in l.in cognitione.ff.ad S.C.Sylla. determinat, quod quando occisores sunt incerti,& sic ob incertitudinem non possunt accusari criminaliter,poterit etiam fiscus ciuiliter agere contra hæredes occisi,qui ante habitam questionem hæreditatem adiuere.*Giach.*

h. *Ceterum si adesset.* vide Menoc.vbi sup.nu.8.& n.14. & Peregr.de iure fisci lib.2.cap.6o.& Gabr. q.94.lib.1. *Ber.Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus quando auferat rem ab indigno.*
2 *Palam,& clam relinqui quando dicatur.*
3 *Fides tacita quando dicatur accommodari.*
4 *Hæres an præsumatur in dubio accommodasse tacitam fidem.*
5 *Et an teneatur respódere,si tacitam fidem accómodauit.*
6 *Filius & seruus accommodantes tacitam fidem excusantur.*
7 *Palam relictum indigno non applicatur fisco, sed remanet apud hæredem.*
8 *Limita si haeres deuenerit ad rei traditionem.*
9 *Ampl. si hæres paciscatur dictum legatum praestare, dummodo fiat palam.*
10 *Relictum penitus incapaci pertinet ad substitutum, uel grauatum.*
11 *Fiscus vendicat relictum incapaci,si consanguinei erunt negligentes in capiendo dictum relictum.*
12 *Item si consanguinei renunciauerint.*
13 *Haereditas repudiata ab indigno,transit ad substitutos.*
14 *Donatio facta incapaci cui applicetur.*
15 *Haeres accommodans tacitam fidem,si est clericus,bona debentur fisco ecclesiastico,& e contra.*
16 *Haeres,qui non habet testes ad probandum homicidium, non dicitur in mora accusandi.*
17 *Filius institutus haeres ab eo, qui a patre instituti fuit occisus,non tenetur uindicare necem defuncti contra proprium patrem.*

d
1 QVando haeres. Adde,quòd † ad hoc vt via fisco aperiatur,tria requiruntur primum, quod testator relinquat clam,alterum,quòd hæres tacitam fidem accómodet, Vltimum de restituendo incapaci.Barbat. cons. 46.lib.1.Alex.cons.202.nume.7.lib.6. Dec.consil.311. colum.fin.Ancharan.iun.quæstio.31.in 1. part.& Bremond.de publ.concubinis. §.qui etiam filios nume.22.
2 vbi etiam declarat,† quomodo dicatur palam,uel clam
3 relinquere,ac probetur tacita fides accommodata, † ad idem Iacob.a S. Georg.in l. cui tacitum in princip. ff. de probat.
4 Item † adde,an in dubio præsumendum sit quòd hęres tacitam fidem accommodauerit.Bal.in cons.140.casus est.nu.1.lib.2.Alex.cons.51.prope fi.li.2. Cum.cons. 108.nu.2.Ias.c.110.nu.2.lib.1.Corn.cons.236.nu.5.lib.2. licet ad detegendum fraudem probationes admittatur quæ alias non sufficerent, ex eo quòd aliter probari nó potest vt per Franc.de Rampon.cons.25.inter cons.Calder.de testam.in tantum, quod ipsemet † rogatus posi-
5 tioni respondere tenetur,si fuerit rogatus, etiamsi iurasset,se id non dicturum cuiquam.Alb. cons.42. col. 1.id tamen intelligi debet,ut per Couar.in 4. decret.2. parte §.5.nu.10.cui aduersatur Vasq.contr.Illust.cap.102.ante fin.& in propria re.Pecchi.de testam. coniug. lib.4. cap.6.num.7.
6 Item adde,† quòd filius vel seruus rogantis ob necessitatem,quam parendi habent,excusantur.l.in fraudem §.fi.ff.de his quib.vt indign. l. si tacitum ff.ad l.Falc.Odofr.in l.1.in fi.C.de delat.lib.10.
7 Item † adde, quòd quando quis relinquit palam indigno,fisco non applicatur,sed manet apud eum, a quo relictum est l.non intelligitur in princip. ff. de iure fisci. Bar.in l.fi.nu.8.ff.de his quib.vt indign. Doct.in l.hære-
8 ditas C.eo.Ruin.cons.49.col.fi. lib.4. nisi † hæres ad rei traditionem deuenerit,nam tunc sibi auferri poterit, & fisco applicari.l.si postulante in fi.ff.ad Treb. Bald. in l. eam quam num.21.C.de fideic.
9 Item adde,† quòd si hæres conueniat, vel paciscatur præstare legatum incapaci,modo clam non faciat, in. si sed non competit auferendi aliquid ab eo,cum obligatio facta versus incapacem pro non scripta habeatur,ad instar relicti palam,iuxta not.in l.1.C.de hæred.anti. & Bal.in cons.161.vers.præterea quoties lib.5.
10 Item † adde, quòd relictum penitus incapaci,(maximè, quando est incapax absque delicto suo, vel aliqua sui culpa,) pertinet ad substitutos,si quos habet,& si nó habet,remanet penes grauatum; vel si relictum est in institutione heredis,venit ad venientes ab intestato,si substitutum,aut cohæredé non habet. Socin.iun.cons.3.n.13. vol.3.Corne.cons.110.col.1. & consil.222. col.2.uol.4.

Mars.

Marſ.conſ.93.col.fin.lib.2.Tiraq.in l. ſi vnquam verb. reuertatur num.429.C.de reuoc:donat.Mazzol.conſil.
11 31.nu.22.Hieron.Gabriel.couſ.104. nu.5.fiſcus † autē id vendicat negligentibus conſanguineis intra duos mẽſes relicta bona à ſpurio euincere,aut petere: idem ſi pa
12 cto,vel renuntiatione conſanguinei excludantur,† Couar.in 4.decret.par.2.cap.8.num.3.
13 Item † adde,quòd hæreditas repudiata ab indigno, non applicatur fiſco,ſed tranſit ad ſubſtitutos.Soc.iun.
14 d.conſ.3.nu.16.& de† donatione inter viuos per ſe,vel per interpoſitam perſonam facta incapaci,an fiſcus admittatur,& in quibus caſibus,& poſt quas perſonas,vide Anguſſol.conſ.5.vbi plenè.
15 Item † adde,quòd quando hæres, qui accommodauit fidem de reſtituendo hæreditatem incapaci, eſt laicus,tunc hæreditas defertur fiſco ſeculari,ſi vero ſit clericus,defertur eccleſiaſtico:nam attenditur perſona hæredis fidem præſtantis,cum is delinquat, & ab eo propter delictum auferatur hæreditas.Bal.in l.ſi quis preſbyter col.1.C.de epiſc.& cleri.quem ſequitur ibi Paul. de Caſt.Io.Lup.in rubr.de donat.§.39. Caſſan. in conſuet.Burgun.rub.8.§.5.nu.4.Ancha.in c.ea quæ nu.26. de reg.iur.in 6.Cou.in 4.decret.§.5.c.8.n. ſed Vaſq. in tract.de ſucceſſ.creat.par.1.lib.3.§.26.limit.31.num. 61.videtur tenere contrarium, & maximè quando clericus inſtituit ſpurium ſuum laicum,ibi tamen dicit cogitandum eſſe,quia non ſe firmat.

f *Item quando hæres.* Adde,† quòd hæres, quando nõ
16 habet teſtes, per quos poſſit probare maleficium, non dicitur in mora accuſandi occiſores,Bald.in leg.1.C.de his quib.vt indign.& Anguſſ.in conſ.14.nu.3.vol.1.
17 Item † adde,quòd filius,cuius pater teſtatorem occidiſſet, ſi inſtitutus fuiſſet hæres,non teneretur vindicare necem defuncti contra proprium patrem, & idem ſi pater eius,qui occidiſſet teſtatorem,eſſet inſtitutus hæres,quod non teneretur vindicare contra filium, ita limitat Iaſ.in l.1.C.de his quib.vt indign. & Boer. deciſ. 25.nu.13.& 14.& Achil. Pedroche in conſ.18. vbi etiã tenet hoc edictum non habere locum in fideicommiſſarijs.Et ad iſtam quæſtionem,an hæres ob inultam necem defuncti hæreditatem amittat,vide etiam Iacobi. de Sancto Georg.in l.1.nu.fin.C. de his quibus, vt indig. Gomeſ.de delict.cap.3.nu.53.Plac.epit.delict. cap. 39.nu.23.& latè Peregr.de iure fiſci lib.2.tit.5.vbi in fine ſequitur Clarum, quòd iſta pęna de conſuetudine non ſeruatur,& ego nunquam vidi hunc caſum in facto,licet alii Doctores de tali conſuetudine nihil dicãt.

QVÆSTIO LXXX.

SVMMARIVM.

1 *De poenis pecuniarijs.*
Caſus,in quibus poena pecuniaria eſt à iure impoſita qui ſint,ibid.
2 *Bladum emens cauſa reuendendi,vt penuria ſequatur,punitur in viginti aureis.ver. Bladum emens.*
3 *Miles aliquid accipiens ab hoſpite,in cuius domo hoſpitatur,punitur in 10.libris auri.verſ. Miles.*
4 *Dos mulieris contrahentis matrimonium ſcienter in caſu prohibito fiſco applicatur.ver. Dos mulieris.*
5 *Prælati an poſſint imponere clericis poenas pecuniarias. verſ. In hac autem.*
6 *Seruus an poſſit condemnari in poenam pecuniariã. verſ. Item quæro.*
7 *Condemnatus an teneatur poenam fiſci perſoluere in foro conſcientiæ.ver.ſed hic incidenter.*

a
1 QVandoq; etiam non certa aliqua bona fiſco applicantur,ſed delinquenti certa pœna pecuniaria imponitur,vt in caſibus,quos enumerat Calic.in Marg.fiſci,vbi ſup.& Fab.in pract.arb. fol.419.& alijs ſeq.
2 Bladum emens cauſa reuendendi,*b* vt penuria ſequa
b tur,punitur in 20.aureis.l.2.ff. ad l. Iul, de annon. Sed certè hoc non ſeruatur,imo illud communiter fit, maximè in Burgũdia,vt dicit Chaſ.in loco prealle. fol.91. verſ.51.eſt caſus.
3 Miles,metator,vel menſor,qui aliquid accipit ab hoſpite,in cuius domo hoſpitatur,punitur in 10.libris auri,vt eſt tex.in l.deuotum,C.de meta.& epidi.libro 12 Sed hoc male obſeruatur,vt dicit Bolen.in repet.l. capitalium.§.famoſos,poſt num.89.ff.de pœnis. Et dicit Lucas de Penna in d.l.deuotum, in primis verbis, ꝙ illa lex pulchra & bona eſt,ſed ob neglectum iuſtitiæ, peccata prouincialium,& nequitiam militum, male ſeruatur.Dicit etiam idem Lucas de Penna in l. hoc proſpectum.eo.tit.de metat.vbi iubetur militibus,vt in hoſpitijs non horribiles,nec ſuperbi,ſed humiles manere de
c beant, ꝙ illam legem maximè *c* Teutonici,& Neapolitani,qui arrogantiam imitantur eorum, peſſimè ſeruant,& ꝙ non modo à dominis ædium balnea poſtulant,contra expreſſam diſpoſitionem illius legis, ſed et luminaria,confectiones,& quæcunque vtilia, nedũ poſtulant,quinetiam rapiunt & extorquent, quod bene nouit infelix Lombardia iam tot annis militum hoſpitationibus,& extorſionibus expoſita.
4 *d* Dos mulieris ſcientis factum,ex quo naſcitur impe
d dimentum matrimonij,& tamen contrahentis matrimonium in caſu à iure prohibito,licet errauerit in iure, ſi matrimonium fuerit carnali copula conſummatum, applicatur fiſco. Et ita tenet gl.in l.fi.in verbo, Nupſit. ff.de condict.ſine cauſa: & eſt communis opin. vt dicit Abb.in c.& ſi neceſſe,num.7.de donat.inter virum, & vxorem,prout illum refert Bello.conſil.84.num.3.
5 *e* In hac autem materia pœnarum pecuniariarũ quæ
e ro nunquid prælatus poſſit imponere clericis pœnas pecuniarias pro delicto. Reſp.ꝙ ſic. Et eſt communis concluſio,vt dicit Abb.in c.vt clericorum,nu.10. de vita & hon.cleric.nam hodie epiſcopi de generali conſuetudi
f ne *f* habent fiſcum,vt dicit Franc.de Pauinis, quem refert Diaz in pract.crim.can.c. 134.num.2. Hanc etiam opi.dicit eſſe veriorem,& conſuetudine roboratã Diaz, in d.pract.c.124.in fi.Hanc etiam opin.eſſe vſu comprobatam atteſtatur Fel.in c.irrefragabili,§.1.nu.11.in fin. de off.ord. Et ideò quamuis epiſcopi de iure deberent pœnas pecuniarias applicare cameræ Romanæ,nõ ſuę, ipſi tamen de conſuetudine contrarium ſeruant, dicit Bal.in auth.bona damnatorum,num.2.C.de bon. proſcrip.quem refert Anan.in c.excommunicamus, in pri. nu.9.de hęret.& Ang.de malefic.in verbo, Et eius bona,nu.30.& Barb.conſ.12.num.12.lib.3.& Marcus deciſ.339.nu.12.& Gomes Arias ſuper l.7.Tauri, nu.75. Et dicit Foller.in pract.crim.canon.fol.68.nu.14. ꝙ hac opin. tenent omnes.Hanc etiam opi.dicit eſſe communem Didac.lib.2.reſolutionum, c.9.nu.11. vbi ſubdit, ꝙ licet hæc ſit communis opin.tamen id non eſt temere permittendum ad explendam auaritiam epiſcoporum, ſed vt ea quæ eorũ fiſco fuerint delata,in vſus pios erogentur:quod tamẽ (niſi fallor) in paucis locis ſeruatur.
6 Item quæro,nunquid ſeruus poſſit in pœnam pecuniariã cõdemnari. Reſp.gl.in l.hos accuſare,§.omnibus in verb.quia ea lege.ff.de accuſ.tenuit,ꝙ nõ,& hęc opi. vſq; ad tpa Bart.fuit cõiter approbata abſq; vlla limit. vt dicit Sal.in l.2.n.4.C.de accuſ.Bar. aũt in d.§.oĩbus, n.5.tenuit contrariũ,ſ. ꝙ imò põt ſeruus in pœnã pecuniariam cõdemnari.Sed certè magis cõis opin.eſt cõtra Bar.vt dicit Gregorius Lopes in l.10.in litera I, quẽ refert,& ſequitur Placa lib.1.delictorum,num.18.in fine.

7 g g Sed hic incidenter quæro, nunquid committens delictum, pro quo à lege sit imposita aliqua pœna pecuniaria, vel soluenda fisco, vel danda parti, teneatur *h* in foro conscientiæ illam persoluere. Resp. quod non ita tenuit gl. in c. fraternitas, in gl. fi. 12. q. 2. quam dicit esse communiter approbatam Menchiaca in 1. parte de testa. §. 10. nume. 662. Hanc etiam dicit esse communem opin. Berous in c. 1. num. 232. & seq. de const. & in c. dilecti filij, num. 61. de arbitr. & ibi Hostien. & in c. quoniam contra, nu. 126. de prob. Gomes in §. ex malef. num. 14. Instit. de actio. Didacus in epito. super 4. decretal. fol. 94. col. 2. subdens, quod neque etiam Theologi dissentiunt ab hac
i *i* communi sententia Canonistarum. Bene tenetur in foro conscientiæ emendare, seu resarcire damnum ex eo delicto parti illatum, iuxta ea quæ dixi supra. q. 62. versic. vnum autem. Faciunt quę dixi supra hoc eo. lib. §. furtum, vers. est igitur. Nec dicatur, quod delinquens videatur delinquendo consentire pœnę, quæ à lege pro ipso delicto imponitur, quia illud est contra communē opin. Doct. vt attestatur Arius Pinellius in auth. nisi triennalis, nu. 52. C. de bon. mater. Menchiaca in loco præallegato, post nu. 665. Et quod delinquens non accusatus, neque condemnatus, etiamsi ipso iure per legem, vel statutum eius bona per illud delictum fisco applicentur, non teneatur in foro conscientiæ bona sua fisco deferre, dicit esse communem opi. & fere ab omnib. approbatam Simanchas de hæret. c. 9. nu. 27. & alij. seq. præcipue nu. 82. Et licet aliqui dixerint hoc locum non habere, quando delictum esset notorium: tamen illud dictum communiter non tenetur, vt dicit Summa Syluestrina in verbo, Pœna, q. 25. nu. 1. Et ab hac conclusione non recedas in iudicando.

ADDITIONES.

a *Quandoque etiam*, Farin. tit. de delict. & pœn. q. 19. & vol. 1. num. 51. *Ber. Ros.*

b *Vt penuria sequatur.* Adde hic Prouerbiorum capit. 11. qui abscondit frumenta, maledicetur in populis; benedictio autem super caput vendentium. *Drog.*

c *Teutonici, & Neapolitani*; Et ideo reiecerunt hanc legem Teutonici in eorum Castris, quia, vt inquit, C. Marius, Teste Plutarco in eius vita; Armorum strepitus non permittit audiri leges; sic retulit Menoch. Tract. de arb. Iud. cas. 95. num. 28. cent. 1. lib. 2. *Drog.*

d *Dos mulieris* Farin. q. 149. p. 2. num. 127. & p. 3. num. 190. *Ber. Ros.*

e *In hac autem materia.* Vide Baiard.

f *Habent fiscum*; Quid autem Iuris, & quid seruetur, cum clericus delinquens habeat bona patrimonalia; vtrum Princeps laicus, in cuius Territorio sita sunt, ea capiat; vide fusius, quàm alibi Hieronimum Pauli Barchin. in sua practica Cancellariæ tit. declaratoria super proponente fol. 151. Quibus autem applicentur bona clericorum delinquentium; vide supra quæstione 78. versic. 1. in fin. *Drog.*

g *Sed hic incidenter quæro.* Vide Baiard.

h *In foro conscientiæ.* In hac materia an pœna in foro conscientiæ exigi possit, multi multa scripserunt. Nonnulli enim dixerunt quòd pœna legalis in foro conscientiæ exigi non possit, vt per gloss. in d. cap. fraternitas, hic alleg. illud tamen non transit sine difficultate: nam licet Alexand. consil. 105. versic. nec hinc vltimæ rationi vol. 5. Rom. in rubr. de acquir. hæred. Bal. in d. l. id quod pauperibus. versic. sed pone, C. de episcop. & cleric. Mathesil. singul. 23. Corset. in singul. in verb. pœna. incip. in foro conscientiæ, Bald. in l. data opera versic. item si proprias. C. qui accus. non pos. Felin. in cap. audiuimus, versic. subdit hic eleganter, de simon. Contrarium tamen sentit Anchar. in regul. possessor: versic. tertiò quæro, de regul. lib. 6. Dec. in cap. 1. in 1. lect. nume. 20. & in 2. lect. num. 10. de constit. & in cap. quoniam contra, numer. 31. id probat. Alij autem quod pęna legalis nec peti nec exigi possit. Bal. in l. iubemus. §. sanè. 1. vers. sed nunquid in foro conscientiæ, C. de sacros. eccles. & in l. post decisionem, C. de de furt. Pœna autem conuentionalis, ex quo habet consensum, salua conscientia & peti & exigi potest: vt per Anchar. in d. regul. possessor, Felin. ca. 1. vers. limita tertiò, de constit. & in d. c. audiuimus, de simō. Fallit tamen si excederet interesse partis: quo casu salua conscientia vltra illud quod interest, peti aut exigi non potest. c. tuam, de pœnis. Hostiens. in ca. dilecti. vers. par autem in parem. de arbit. & ibi Anto. de Butr. vers. quædam est conuentionalis, Grammat. cons. ciui. 66. vbi dicit hoc maximè procedere quando causa secundum æquitatem tractatur, prout est quando causa agitur in consistorio principis. Innoc. tamen in d. c. tuam, de pœn. tenet quod pęna conuentionalis etiam vltra id quod interest partis, peti & exigi possit. vide Abb. in c. dilecti, numer. 14. de arbit. Item pœnæ quę ex delictis ipso iure committuntur, licite in foro conscientiæ peti & exigi possunt, secundum Abb. in c. 1. vers. & primo limita. de constitut. & in d. c. dilecti. vers. prędicta ego limito. de arbit. Felin. in d. c. 1. vers. & primo limitatur de constit. Corset. in sing. in d. verb. pœna, incip. in foro conscientiæ. *Guiet.*

i *Communi sententia Canonistarum*; supra in §. furtum, ver. pœna autem. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVESTIO LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus Episcopi an habeat bona, quando laicus committit crimina eccles. fiscum.*
2 *Episcopus an possit confiscare omnia bona clerici delinquentis.*
3 *Pœna legalis, & conuentionalis an possit exigi in foro conscientiæ.*
4 *Pęna in dubio cui sit applicanda.*
5 *Et quid de pœna conuentionali.*
6 *Pœna conuentionales paci. & treugæ ruptæ debent in statu Eccl. fisco ad fauorē Cameræ Ap. stolicę stipulari.*
7 *Pœnæ conuentionales transeunt ad hæredes.*
8 *Pœna conuentionalis non stipulata ab aliqua persona pro fisco ipsi fisco non debetur.*

e 1 IN *hac autem materia.* Adde, † quòd licet hodie Episcopi habeant fiscum, tamen si persona esset laica, & delictum Ecclesiasticum, & ageretur de confiscando totam, vel quotam bonorum, pœna confiscationis esset applicanda fisco seculari, per text. in c. cum secundum. de hæreticis in 6. & ibi Probus. Anchar. consil. 16. Oldra. cons. 17. & Roian. cons. 8. num. 9. volu. 3. secus si ageretur de pœnis pecuniarijs inferendis, quia spectarent fisco Episcopi, Anan. & alij in c. 2. extra de male. & de hoc etiam vide Clar. supra in §. hæresis vers. item bona, quæ ibi apposui.

2 Item adde, quòd † Episcopus non potest confiscare pro delicto clerici bona Ecclesiæ, Clem. 2. de hæret. & c. excommunicamus §. 1. eodem titu. secus autem bona mobilia ipsius clerici, & quęcunque per eum intuitu Ecclesiæ acquisita, quæ ad Ecclesiam pertinent & bona immobilia ad Dominum temporalem spectabunt, ita Menoch. cons. 223. col. 2 & Peregr. de iure fisci lib. 1. tit. de ijs qui iura fiscalia habent.

g *Sed hic incidenter quæro* Adde Gabriel. lib. 7. cōclus. 34. vbi plene tractauit quæstionem, an pœna legalis, & conuentionalis in foro conscientiæ exigi possit.

Item

4 Item † adde, quòd si lex, vel statutum faciat mentionem de pęna pecuniaria, & non dicat, cui sit applicanda, fisco applicatur. Bart. in l. agraria; ff. de term. moto. & Afflict. in c. 1. vers. pęnarum, quę sint regalia. & in hac materia, quando pęna fisco, & quando parti dicatur applicata, vide Gabriel. comm. concl. lib. 7. concl. 16.

5 Item adde, † quòd pęna conuentionalis in dubio applicatur parti læsæ. Paul. de Cast. in l. non impossibili, ff. de pact. vbi dicit etiam, quòd pęna delicti applicatur fisco, & Iul. Ferrett. in tit. de ferijs nu. 192. sed Rip. in rub. ff. de damn. infect. tenet, quòd applicatur fisco, & Herculan. in tract. de caut. de non offend. cap. 10. nu. 8. & in statu Ecclesiastico adest motus proprius Pij 4. Dat. sub. die 26. mensis Maij 1565. de non admittendis appella-

6 tionibus in caus. crim. in quo etiam disponitur, † quòd pęnæ conuentionales pacis, & treugæ ruptæ, & fideiussores de non offendendo stipulentur per notarios ad fauorem Camerę Apostolicæ, & non communitatum, vel alterius, & si aliter factæ fuerint, in ipsius Camerę fauorem stipulatæ censeantur.

7 Item † adde, quòd pęnæ conuentionales transeunt ad hæredes, Becc. in cons. 9. num. 14. vbi attestatur de communi.

8 Item † adde, quòd pęna conuentionalis promissæ priuatis, & non Notario, nec alteri publicæ personæ stipulanti, & acceptanti pro fisco, non potest acquiri ipsi fisco, & consequenter fiscus ad pęnam agere non poterit, vt est communis opin. de qua per Bero. in cons. 197. nume. 16. & cons. 209. vol. 3.

QVÆSTIO LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *De pœna talionis.*
2 *Et quid si accusator sit persona honestior, quam reus. ver sic. sed pone.*
3 *Et an hæc pœna talionis hodie sit sublata. ver. sed quæro.*

1 NOn est etiam omittenda pęna talionis a iure communi introducta aduersus accusatores, qui calumniantur, & in probatione deficiunt, quæ quidem est similitudo supplicij, quod inferendum esset reo, si de crimine ipso conuictus fuisset.

2 Sed pone, quod accusator sit persona honestior quã reus, ita quod pro eodem crimine esset mitius puniendus, prout videmus in pęna legis Cornel. de sicarijs, &

a alijs à iure Digestorum impositis, in quibus *a* honestiores mitius quam humiliores puniuntur: nunquid accusator, qui est calumniatus, erit puniendus pęna, quæ pro crimine deberet imponi ipsi reo, an autem illa, quę esset imponenda ipsi accusatori? Respon. quod debet puniri ea pęna, quæ imponenda fuisset reo. & fuit opi. Gul. de Cun. quæ communiter ab omnibus approbatur, vt dicit Albe. in l. athletas, §. calumniator, nume. 4, ff. de ijs qui not. inf.

b 3 *b* Sed quæro, nunquid hęc pęna talionis hodie sit sublata. Respon. Affl. lib. 1. constitutionum, rubr. 23. post num. 9. dicit quod hæc pęna hodie non est sublata. & allegat. l. fin. C. de accusatio. iuncta l. qui non, C. de calumniato. sed dicit sublatam esse tantummodo solennitatem subscriptionis. Breuiter, si loquamur de iure, Afflict. verum dicit, quia etiam secundum iura nouissima

c talis pęna imponitur accusatori calumnianti: *c* sed si loquamur de consuetudine, vtique pęna talionis est sublata hodie, & penitus recessit ab aula. Ita attestantur multi ex ijs, qui dicunt solennitatem subscriptionis sublatam esse à consuetudine, præsertim Io. And. Bart. Salyc. Felin. Aret. quos omnes citaui supra q. 12. ver. ceterum, quos etiam refert, & sequitur Afflict. lib. 1. constit. rub. 12. num. 16. & rub. 51. §. præsenti, in prin. & lib. 2. rubr. 13. num. 7. Idem attestatur Alber. in l. eum quẽ temerè, in prin. num. 3. in fin. ff. de iudic. & in l. seruum, §. publicè, post num. 23. ff. de procur. Salyc. in l. qui crimen, num. 4. C. qui accusa. non possunt, & in l. non ideo minus, nume. 3. C. de accus. Card. Alex. in c. de accusatione, col. 4. in fin. 2. q. 8. Mantua centuria prima, num. 11. Blanc. in practic. crim. fol. 15. post num. 14. Carauita super ritu magnæ curiæ 199. num. 2. Simanchas de hæret. cap. 62. nume. 35. Apostil. ad Bellamer. decis. 71. Villalp. in repet. l. 22. cap. 21. post nume. 3. Et in specie illam non practicari in Gallia attestatur Papo lib. 24. tit. 1. arresto 3. Ratio autem, quare consuetudo cassauit hanc pęnam, illa fuit, quia propter rigorem huiusmodi pœnæ multi se retrahebant ab accusando: atque ita delicta remanebant impunita: pauci enim reperiebantur, qui cum tanto capitis sui periculo vellent accusationes criminales proponere. Et ideo consuetudo, reiectis his pęnis, & difficultatibus, admisit quoscunq; ad querelandum absq; alia inscriptione. Ita dicit Gand. de ma-

d lef. in rubr. qualiter fiat accu. post nume. 6. *d* Scias tamẽ, quòd licet sit sublata pœna talionis, si aliquis faceret ca-

e pi aliquem, qui esset innocens, & appareret *e* quod id per calumniam fecisset, vt illum decapitari faceret, forte ipse non euitaret similem pœnam. Et refert Bald. in l. 2. num. 4. C. de ijs qui latrones. quod propter hoc fuit decapitatus quidam Perusij. Et semel vidi in facti contingentia, quod quadam Angelina Corbeta, quæ accusauerat quendam de Butr. quod illam per vim, & præpostera venere cognouissent, & deinde fassa fuerat querelam esse falsam, vix euasisset pęnam vltimi supplicij, nisi fuisset prægnans: Sed hac re attenta, fuit tantummodo condemnata ad catenam infamẽ, 26. Augusti. 1558. A. C. Et alias etiam quidã Christophorus Adornus propter falsam notificationem fuit per triennium ad triremes condemnatus, 13. Septembris, 1560. A. C.

ADDITIONES.

a. *Honestiores mitius, quam humiliores.* Qui sint honestiores, & humiliores, & varias inter eos passim differentias, cumulaui supra ad q. 8. versic. Scias tamen ad fin. *Drog.*

b. *Sed quæro nunquid.* Fari. tit. de accus. q. 16. vol. 1. *B. R.* Vide eundem Baiard.

c. *Sed si loquamur.* Duen. lib. 1. reg. fol. 10. verb. accusãs fol. 9. & reg. 27. Menoch. casu 322. *Ber. Ros.*

d. *Scias tamen.* Vide Baiard.

e. *Quòd id per calumniam fecisset.* Sic et de Iulio Cæsare loquitur App. Alex. Romanæ Historiæ Ciuil. Bell. lib. 2. Hos inter, (inquit) cùm quidam seditione exorta nihil commisisset, Cæsar Ductorem, quòd illum accusasset, eius loco interfici mandauit, & habetur Esther. cap. 8. & refert Menoch. de arb. Iud. lib. 2. centur. 4. cas. 322. in fine; Plutarchus in vita Scipionis; Maior pars, a quibus initium tumultus ortum erat, animaduertit; supra qu. 62. versic. sed nunquid; ibi, pro resolutione eius Articuli & in fine dicti versiculi; & versic. Sed quæro nunquid, q. 12. versi. Ceterum ad fin. Modum autem condemnãdi calumniatorem d. q. 62. ver. sed quæro. & q. 60. versi. fui quandoque. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *Talionis pœna non seruatur de consuetudine, nisi in teste.*

2 *Potestas compellens testem ad dicendum falsum tenetur pœna talionis.*
3 *Accusans memoriam defuncti tenetur eadem pœna.*
4 *Beneficium impetranti per priuationem alicuius ex delicto, non datur signatura quò ad priuationem, nisi se inscribat ad pœnam talionis.*
5 *Et quid seruetur in practica.*
6 *Accusator non admittitur in Curia Archiepiscopi Neapolitani, nisi se obliget de probando.*
7 *Accusationes falsas proponere solitus punitur amputatione linguæ, & capitis.*

b 1 SEd quæro. Adde † Pet. Duen. in regu. 27. vbi plenè, & ibi tenet, quòd ista pœna talionis hodie de consuetudine non seruatur, nisi in teste, & idem tenet Bald. in l. 2. C. de reb. cred. Cassan. in consuet. Burgun. rub. 1. in titu. *des iustices* fol. 14. col. 3. num. 15. Mille. in pract. fol. 25. nu. 12.

2 Item † adde, quod potestas compellens testem ad dicendum falsum, debet puniri pœna talionis. Bart. in l. 1. §. 1. ff. ad l. Cornel. de sicar. & Mille. in pract. fol. 23. n. 13. Et in hac materia vide etiam Couar. lib. 2. var. resolut. cap. 9. nu. 1. & Menoch. de arbitr. cas. 322. num. 3.

3 Item † adde, quod accusans memoriam defuncti, tenetur ad pœnam talionis. gloss. in c. sanè in verb. mostrari 24. q. 2. quam allegat; & dicit esse bene not. Bald. in l. qui crimen 2. oppo. in fin. C. qui accus. non poss. Rom. sing. 802. incip. tuscis, & Fran. de Aret. in l. pantonius §. rei perduellionis. de acquir. hæred.

4 Item † adde, quod vbi quis impetrat beneficium per priuationem alterius ex aliquo crimine, non datur sibi signatura quò ad priuationem; nisi se inscribat ad pœnam talionis. Gigas in tract. de crimine læsæ Maiest. q. 1. in fi. & ibi num. 7. dicit etiam, quòd talis inscriptio ad pœnam talionis hodie non est in vsu de iure ciuili, secus vero de iure canonico. Sed Foller. in pract. crimin. canonica in verb. accusatione porrecta num. 50. dicit, quòd
5 nunquam vidit † fieri dictam inscriptionem, & quod idem attestatur Spec. in titu. de accusat. §. 1. nu. 3. asserit tamen verum esse, quod in plerisque Curijs sunt synodales constitutiones, & ritus super hoc expresse prouidentes, qui seruandi sunt: & quod inter ceteras Curias est Neapolitana, quæ habet sextum titum in ordine, quo cauetur,
6 † vt nemo ad accusandum admittatur, nisi se obliget ad certam pœnam de probando.

d *Scias tamen.* Adde, quòd † vbi quis falsas solitus esset facere accusationes, puniretur in linguæ, & capitis amputatione; secundum Bald. in l. data opera circa finem, C. de accusat. quem sequitur Frã. Mar. in decis. 738. par. 1. & Laurent. Tenni. in caut. 1. nu. 9. & 10. vbi dicit, si accusatus vult accusatorem teneri de falso, & capitis, & linguæ amputatione puniri, vt perquirat, an falsos testes, vel falsa instrumenta produxerit, aut falso accusare solitus sit.

QVAESTIO LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *De pœnis statutarijs.*

STATVTVM PRIMVM.

Circa damna data.

1 *Quòd villa teneatur pro damnis datis in eius territorio.*
2 *An stante hoc statuto possit damnum probari per iuramentum ipsius damnum passi. vers. Quæro nunquid.*
3 *Et quid si damnum sit datum in confinibus duarum villarum, quæ villa teneatur. ver. sed quid si damnum.*
4 *Et an teneantur contribuere absentes tempore maleficij. vers. Item quæro.*

STATVTVM II.

Circa bannitos.

1 *Quòd bannitus possit impune offendi.*
Quòd nemo det auxilium bannito ibid.
2 *Aduocatus, & procurator intercedens pro bannito an incidant in pœnam huius statuti. vers. Quæro nunquid.*
3 *Statutum puniens loquentem cum bannito an habeat locum in ei scribente. ver. Quæro si statutum.*
4 *Vxor an teneatur alere virum bannitum. versic. Item quæro.*

STATVTVM III.

Circa matrimonia.

1 *Statutum prohibens matrimonium contrahi inter aliquas personas, an valeat. vers. statutum prohibens.*
2 *Et quid si prohibeat contrahi matrimonium cum forensi. versic. Hinc infertur.*
3 *Et an valeat statutum prohibens filiam contrahere matrimonium sine consensu patris. vers. sed nunquid.*
4 *Et an valeat statutum prohibens sororem nubere sine consensu patris. ver. Item quæro.*
5 *Et an valeat statutum priuans filiam dote, si nubat indigno sine consensu patris. ver. sed quæro.*

STATVTVM IIII.

De turbata possessione.

1 *Ingrediens possessionem alterius ex decreto iudicis inualido an incidat in pœnam statuti de turbata possessione. vers. Quæro nunquid.*

SATTVTVM V.

Circa alienationes.

1 *Statutum prohibens rem immobilem alienari in forensem sub pœna an valeat. ver. statutum prohibens.*
2 *Et an liget clericos. vers. sed quæro.*
3 *Et an stante hoc statuto censeatur etiam prohibita hæredis institutio. vers. Quæro nunquid.*
4 *Et an locatio. ver. sed nunquid.*
5 *Et an si forensi legata sit res immobilis, teneatur hæres præstare legatario æstimationem. ver. sed pone.*
6 *Et an censeatur prohibita præscriptio. vers. Item quæro.*
7 *Et an ex alienatione facta contra dispositionem huius statuti transferatur dominium, vel possessio in forensem. vers. sed quid si non obstante.*
8 *Et an cedens forensi actionem ad rem immobilem, incidat in pœnam huius statuti. ver. Quæro etiam.*
9 *Et an hoc statutum habeat locum in alienatione necessaria. vers. sciendum est.*

STATVTVM VI.

Circa delationem armorum.

1 *Statutum puniens inuentum cum armis, an comprehendat etiam eum qui non fuit captus cum illis. vers. Quæro stat statutum.*
2 *Et quid si puniat deprehensum. ver. sed quid si statutum.*
3 *Appellatione armorum an veniant arma defensiua. ver. Quæro nunquid.*
4 *Et an fustes, & lapides, & cultelli parui. ver. Et scias.*
5 *Si statutum prohibeat arma deferri post sonum campana, an*

re, an puniatur illa deferens in diebus Iouis & Veneris sancti, in quibus non pulsantur campanæ. vers. Pone in statutis.

6 *Deferens arma prohibita ad vsum itineris non est puniẽdus. vers. Item quæro.*

7 *Habens domi arma prohibita non punitur. vers. Quæro etiam.*

8 *Clerici deferentes arma prohibita, an possint à iudice laico puniri. vers. Vlterius quæro.*

9 *Portans arma prohibita debet ea perdere. ver. Scias aũt.*

STATVTVM VII.

Circa Blada.

1 *Statutum prohibens exportari blada extra dominiũ an valeat. vers. Statutum quod blada.*

2 *Et an liget forenses. ver. Quæro nunquid.*

3 *Et an liget portantem per transitum. vers. Item quæro.*

4 *Et an liget exportantem pro vsu suo. ver. Vlterius quæro.*

5 *Et quid si mutato deinde proposito, illud vendat. vers. Sed pone.*

6 *Et an tale statutum liget exportantem farinã. ver. Præterea quæro.*

7 *Et an comprehendat eum qui non fuit deprehensus. vers. Sed hic quæro.*

8 *Et quid si deprehensus sit prius, quàm exportet, sed in itinere. vers. Pone quod ille.*

9 *Et an exportans merces licitas cum illicitis, perdat etiam licitas. vers. Vltimo quæro.*

STATVTVM VIII.

Quòd pro aliquo delicto bona delinquentis deuastentur.

1 *Statutum iubens pro aliquo delicto bona alicuius deuastari, an valeat. vers. Plerumque.*

2 *Et quid si delinquens habeat plures domos in communi cum alijs. vers. Sed quæro.*

3 *Et quid si habeat ipse partem inferiorẽ domus, & alius superiorem, ver. Sed quid si delinquens.*

4 *Et quid si vxor pro dote sua se opponat deuastationi. ver. Sed pone.*

STATVTVM IX.

Augens, vel minuens pœnam.

1 *Statutum duplicans pœnam pro maleficijs an habeat locum in blasphemia. vers. Quæro nunquid.*

2 *Statutum duplicans pœnam percutienti in domo potestatis, an habeat locum in percutiente in confinibus ipsius domus. vers. Hoc statutum.*

3 *Si adsint duo statuta duplicantia pœnam, quomodo sit facienda duplicatio. vers. Pone statutum.*

4 *Nox quomodo intelligitur in statutis duplicantib. pœnã in maleficijs commissis de nocte. versi. Quæro quomodo.*

5 *Statutum minuens pœnam confitenti delictum, an habeat locum in eo, qui prius negauit. ver. Stante statuto.*

SATTVTVM X.

Puniens insultum.

1 *Statutum puniens facientem insultum ad domum, an habeat locum in faciente insultum ad porticum domus. vers. Statutum puniens.*

STATVTVM XI.

Puniens percussiones vel vulnera.

1 *Si statutum puniat percutiẽtem in centum, an si quis plures percussiones inferat, sit pluribus pœnis puniẽdus. ver. Si statutum.*

2 *Et quid si eodem ictu plura vulnera inferat cum tridente. ver. Sed quid si eodem.*

STATVTVM XII.

Contra homicidas.

1 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio an valeat. ver. Quæro nunquid.*

2 *Statutum, quòd quis pro homicidio decapitetur, intelligitur de homicidio dolosè. ver. Statutum quid.*

STATVTVM XIII.

Contra fures.

1 *Stante statuto, quòd pro certo furto quis suspendatur, an computanda sint furta commissa extra territorium, & ea, pro quibus furtam fuerat punitus. ver. Stante statuto.*

STATVTVM VLTIMVM.

1 *De statutis pœnalibus in genere.*

2 *Accusatus de damno non potest puniri de furto.*

3 *Qui prohibetur legare, non prohibetur donare.*

1 VIsum est de pœnis à iure communi impositis: nũc de pœnis statutarijs aliqua subiiciamus.

STATVTVM PRIMVM.

Circa damna data.

a 1 *a* Quòd villa teneatur pro damnis datis in eius territorio. In hoc proposito solet quandoque allegari decis. Ang. in §. quoniam verò, nume. 3. in auth. vt nulli iudicum, coll. 9. vbi dicit *b* quòd si in aliqua villa, vel plebe datur aliquod damnum per aliquem, illa non tenetur emendare damnum, nec debet grauari pro delicto alterius. Et subdit, quòd ita seruatur de consuetudine, quando scitur quis damnum dederit, & est soluendo: Sed quando ignoratur quis dederit damnum, vel scitur sed non est soluendo, & villa potuit ipsum prohibere & non prohibuit, tunc villa bene tenetur: & quod ita per Tusciam seruatur, Et illud dictum Ang. Calca. consi. 63. post nume. 4. versic. & eodem modo, & Roland. de Curte in eo. vol. consi. 64. quod est subscriptio præcedentis consilij in vltimis verbis, & Barb. in eo. vol. consi. 66. quod est contra consilia præcedentia. Ego tamen puto illam decis. Ang. intelligendam esse iuxta ea quæ dicunt Calcan. & Rolan. in consi. præallegatis, declarantes illam procedere secundum dispositionem iuris communis, sed quòd vbi extat statutum, *c* illud seruandum est.

(marginal letters: b, c)

d 2 *d* Quæro, nunquid stante hoc statuto, poterit damnum probari per iuramentum ipsius damnum passi? Resp. quod non: & est communis opin. vt ait Dec. consil. 410. post num. 13. vers. 4. principaliter, Iaso. in l. si quãdo, nume. 39. & seq. C. vnde vi, quem refert Grammat. super constit. Regni, folio 22. col. 4. numer. 16. & ibid. num. 39. in fin. Affl. super prima parte constitutionum Regni, rub. 27. post num. 54. versic. in eadem, ibi formo

& est communis opi. vt dicit Fel. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, nume.89. de consti. Ias. in d. §. Diui, in prima lectura, nume.71. & in 2. num.100. Ripa in d. §. Diui, nume.81. Socin. Iun. consi.76. nu.30. lib.3. Plottus inter cõsil. criminalia diuersorum, consi.108. nu. 12. lib.1. Quod quidem multo magis procederet, vbi statutum prohiberet specialiter in ecclesias, vel ecclesiasticas personas alienari; nam eo casu diceretur expresse cõtra libertatem ecclesiasticam: & ideo nihil prorsus valeret. Et ita tenent Doctores in hac materia loquentes, vt dicit Chass. super
u consuet. Burg. fol.314. *u* nume. 51.

3 Quæro, nunquid stante hoc statuto censeatur etiam prohibita hæredis institutio. Respon. Glo. in l.1. in verbo, Loca sui. C. nõ lice. hab. lib. 11. tenuit quòd non. Sed certè illa gl. communiter reprobatur, vt dicit Ludouicus de Interamne. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. quem refert Fabian. de emptio. & vendit. in vlt. quæst. quæstionis principalis nu.27.

4 Sed nunquid stante hoc statuto, censebitur prohibita locatio in forensem? Resp. q non, si est ad modicum tẽpus: sed locatio ad longum tempus vtiq; censebitur prohibita, & est communis opi. vt dicit Plottus in dicto cõs.
y 108. nu.59. *y* Talis enim locatio transfert vtile dominiũ in conductorem, vt dixi supra lib.4. §. locatio.

5 Sed pone, q testator legauerit forensi aliquam rem immobilem: nunquid tenebitur hæres præstare legata-
z tio æstimationem? *z*. Resp. q sic: & est communis opi. vt dicit Alexan. in l. apud Iulianum. §. constat, nu.14. ff. de legat.1. Iason in d. §. constat, num.34. Curt. Sen. in d. con
aa sil.27. *aa* post nu.6.

6 Item quæro, nunquid tale statutum prohibens aliena
bb tionem *bb* cẽseatur etiam prohibuisse præscriptionem Respon. quòd sic. ita tenet Bart. in l. vbi lex, num.1. ff. de vsucap. & est communis opin. vt dicit Alex. consi.1. numero 23. lib.4. quem refert Plot. in repe. d. l. si quando, numer.166.

7 Sed quid, si non obstante statuto facta sit alienatio, nunquid ex ipso contractu censebitur translatum dominium in acquirentem? Respon. q non: nam tale statutum impedit dominij translationem. Et ita dicunt omnes Docto. vt ait Claud. in l. si ita quis, §. ea lege, post nu.17. versi. item prædicta, ff. de verb. oblig. Bene non obstante statuto transfertur possessio in acquirentem. Et ita volunt communiter Doctor. vt attestatur Clau. in d. §. ea lege, in vltimis verbis.

8 Quæro etiam, Pone q statutum prohibeat, quòd aliquis non alienet rem immobilem in forensem, neque alienanti consentiat, sub pœna: modo aliquis cedit forẽsi actionem ad rem immobilem, quæ (vt scis) computatur inter immobilia, vt dixi supra, lib.7. §. mobilia, & ego illi præsto consensum: nunquid ex eo consensu dicar incidisse in pœnam statuti? Respon. q non: ita determinat Bar. in l. Gallus. §. videndum, nu.10. ff. de lib. & posthu. quem sequuntur communiter Doct. vt dicit Claud. in d. §. videndum, num.10.

9 Sciendum est, q hoc statutum habet locum solummodo in alienatione voluntaria, non autem in necessaria. Et ita tenent communiter Doctores, vt attestatur Alber. in 2. parte statutorum, quæst.206.

STATVTVM VI.

Circa delationem armorum.

cc *cc* Quæro stat, statutum imponens aliquam pœnam ei, qui fuerit inuentus cum armis: nunquid ille, qui detulit arma, sed non fuit captus cum illis, poterit puniri pœna statuti? Resp. In hoc articulo variæ fuerunt scribẽtium opiniones. Nam aliqui tenent, q etiamsi non sit captus, dicatur inuentus cum armis, & in eo locum habeat pœna statuti, & dicit Ias. in l.1. in princi. ff. quod quisque iuris, quòd hanc opi. tenent communiter Moderni, prout illum refert Claud. in l. possideri, §. Neratius, num.6. in fi. ff. de acq. poss. licet ego in libro meo Ias. ibi de hoc loquentem non inueniam Alij verò tenent, quòd imò si non sit captus cum armis, non dicatur inuentus cum illis, & consequenter non sit puniendus pœna statuti. Et fuit opin. Bart. in l. si Barsatorem, C. de fideiusso. & dicit Bello. cõs.49. num.4. q illum sequũtur communiter Docto. Dicit etiam Claud. in d. §. Neratius, nume.6. in fin. q hæc est magis communis opi. antiquorum. Ita etiam cõmuniter teneri affirmat Alexan. in l.1. in princ. nu. 77 ff. de acqu. poss. Cæpol. in l. si fugitiui, num. 81. C. de seru. fugi. Hanc etiam opin. esse magis communem attestatur Aug. ad Ang. de malef. in verb. Fama publica, num. 75. in fi. Amed. de syn. num.90, vbi etiam subdit q ita seruatur in practica, Ias. in d. l.1. in princip. numer.87. ff. de acq. poss. prout illum refert Ripa ibi, num.53. & Viuius in lib. commun. opin. fol.198. versi. statutum disponens, Mars. in pract. crim. §. pro complemento, num.24. vbi et subdit, quòd ita seruatur, Ripa tract. de peste in rubric.
dd de conseruanda vbertate, nu.104. *dd* Et ita etiam hodie non esse in vsu, vt portans arma puniatur, nisi quando reperitur per familiam, attestatur Ange. in l.1. nume.4. ff. ad l. Iul. de vi publi. Et ab hac opin. tanquam veriori, & magis communi, & etiam consuetudine approbata,
ee non puto vllo modo recedendum. *ee* Et generaliter, q deferens vestes, aut res prohibitas ex ordinib. contra formam statuti, non incidat in pœnam, nisi deprehendatur cum ipsis rebus prohibitis, dicit esse communem opin. Ant. Gomes. in l. Tauri 45. numero 50. quem refert Villalob. in sua collecta communium opi. in litera S, nume.112. Dicit tamen Bald. in d. l. si Barsatorem, num.6.
ff quòd consuetudo *ff* interpretatur hoc uerbum, Inuentus, contra quem maleficium probatur: Sed suspicor verba Bald. in libro meo esse corrupta.

2 *gg* Sed quid si statutum puniat deprehensum cum ar-
gg mis, nunquid habebit locum in eo, qui nõ fuerit captus cum armis, sed testib. conuictus, quòd ea detulit? Resp. Glo. in l.1. in verbo, Deprehensus, C. ubi senato. uel clariss. uidetur uelle quòd sic: & illam dicit esse communiter approbatam Ripa in loco præallega. num. 105. Sed certè consuetudo seruat totum contrarium, ut attestatur Didac. in pract. quæstio.33. in fin. dicens, quòd frequentior consuetudo in toto orbe Christiano est, quòd arma prohibita deferens nunquam ea amittit, nisi effectualiter cum illis fuerit deprehensus, etiamsi constet illum arma detulisse. Et ita seruarem, si casus contingeret. Bene est uerum, quòd si statutum diceret, quòd posset etiam procedi per inquisitionem, ut communiter dicitur in edictis, quæ fiunt in hoc ducatu: tunc utique puniri deberet, etiamsi non esset cum armis deprehensus.

3 *hh* Quæro nunquid appellatione armorum censea-
hh tur etiam prohibita arma defensiua. Respon. q non, & est communis opin. ut ait Placa. lib.1. delictorum, cap.8. nu.9. Reperio tamen, q Alber. in 2. parte statutorum, q. 115. Item quærit, dicit q uidit seruari contrarium, & illum refert Aug. ad Angel. de malef. in uerbo, Vno stoc-
ii co ferreo, *ii* post nu.5.

4 Et scias in hoc proposito, q *kk* licet de iure loquẽdo,
kk appellatione armorum ueniãt etiam fustes, & lapides, ut est text. in l. armorum appellatione, ff. de uerb. signif. nihilominus cum ex communi usu loquendi, saxa, & lapides non intelligantur appellatione armorum, edicta prohibentia delationem armorum non comprehendunt saxa deferentes. Et ita rescripsit Senatus
ll prætori Alexandriæ, 15. Octobr. 1558. P. N. *ll* Declarauit etiam Senatus in causa cuiusdam Benedicti de la

rum de la Matthiola, *m m* quòd cultellus non venit ap-
pellatione armorum, 6. Octob. 1554.
nn *n n* Pone, in ſtatutis, & edictis prohibentibus arma
5 deferri de nocte ſolet apponi tempus præciſum, puta,
poſt pulſatam ſecundam horam noctis, vel poſt pulſa-
tam tertiam campanam: quid ſi in nocte Iouis, aut Ve-
neris Sancti quibus non pulſantur campanæ, fuerit ali-
quis repertus cum armis prohibitis, nunquid tenebitur
pœna edicti? Reſpond. quòd non, & ita tenent Docto-
res, vt dicit Albert. in 2. parte ſtatu. quæſt. 7. Item quæro
retentis.
oo Item quæro, nunquid deferens arma *o o* prohibita ad
6 vſum itineris, debeat puniri pœna ſtatuti. Reſp. ꝙ non,
& ita obſeruat hodie conſuetudo, vt dicit Angel. in l. 1.
nu. 3. ff. ad leg. Iul. de vi public.
pp Quæro etiam, nunquid ille, qui habet domi arma
7 prohibita, puniatur. Reſpon. ex diſpoſitione l. Iuliæ de
vi publ. vtique videtur puniendus, iuxta text. in l. 1. ff. ad
l. Iul. de vi publ. Sed certè hoc nõ eſt in vſu, vt dicit An-
qq gel. in d. l. 11. *qq* num. 4.
8 Vlterius, quæro, nunquid clericus repertus cum ar-
mis prohibitis poſſit à iudice laico puniri. Dixi ſupra
quæſt. 36. verſ. Vlterius quæro.
rr *rr* Scias autem, ꝙ regulariter portans arma prohibita
9 debet ea perdere. Et ita ſeruatur de conſuetudine, vt di-
cit Marſil. in pract. crim. §. pro complemento, num. 12.
Dicit etiam Paris Put. de ſyndic. fol. 303. num. 21. quòd
ſſ *ſſ* officialis, qui inuenit aliquem cum armis prohibitis,
poteſt illa frangere. Et ſubdit, quòd ita ſeruatur, & dicit
Bald. in cap. 1. §. ſi quis ruſticus, in fin. de pace tenenda,
quòd ſi regulariter non licet deferre arma, multò minus
deferri poterunt in palatio principis. Et ita ſeruatur, te-
ſte Mant. obſeruat. 54. circa fin. Loquitur autem Bald.
ibi in palatio communis Florentiæ, ſed ego in palatijs
Imperatorum, & Regum, ſemper vidi ab omnibus
tt *tt* arma deferri.

STATVTVM VII.

Circa blada.

uu *u u* Statutum, quòd blada non exportentur extra ter-
1 ritorium, valet etiam quo ad amiſſionem rerum. Et ita
de conſuetudine quotidie obſeruatur, vt dicit Vitali. de
maleſ. in rubr. quid ſit accuſatio, numero 79. In hoc du-
catu non ſolum eſt impoſita pœna amiſſionis rerum,
ſed etiam pœna furcarum, & confiſcationis bonorum,
& ſuper hoc eſt erectus Magiſtratus præfectorum an-
nonæ, cuius ego nũc ſum præſes. Bene verum eſt, quòd
rarò ſeruatur rigor ipſarum conſtitutionum, vt ſcilicet
xx fraudatores ſuſpẽdantur, ſed ſolent vt plurimum *x x* ad-
mitti ad compoſitionem. Dicit autem Boſſ. in titu. de
pœ. poſt nume. 20. quòd huiuſmodi decretum eſt valde
terribile: Et quòd quamuis videatur continere vtilita-
tem publicam, ne ſcilicet ſequatur caritas frumento-
rum, tamen (ſi practicam attendamus) continet aua-
ritiam, ex quo finis eſt, vt pro quolibet ſacco frumenti
extrahendo, ſoluatur quoddam vectigal: Et quòd om-
ni tempore conceditur extractio frumenti cum ſolutio-
ne dicti vectigalis, quæ res, & penuriam auget, & nobi-
les dimittit innanes; ſubdens, quòd ipſe quotidie cla-
mabat contra hoc. Sed certè credo ego, quòd ſi prin-
cipes huius dominij, qui omnia cum ſumma maturita-
te conſtituere ſolebant, non animaduertiſſent id ſum-
mo Reip. commodo cedere, tale decretum non condi-
diſſent, vel ſaltem poſtea illud abrogaſſent. Et procul-
dubio niſi eſſet hoc decretum continuè in hoc domi-
nio, maxima eſſet frumenti inopia: licet enim ager huius
dominij ſit valde fertilis, tamen cum multi ex finitimis
yy populis, vt ſunt *y y* ſubditi Heluetiorum, & Genuen-
ſium, & Venetorum, ſemper inopia frumenti laborent:
certè niſi per officiales huius magiſtratus prouideretur,
ne blada ex hoc dominio extraherentur, ſine mora to-
tum illud frumentum, quod eſt prope confinia, expor-
taretur in vicinas prouincias, in quibus ſemper vendi-
tur longè cariori pretio, prout adhuc magna ex parte
fieri videmus, etiam ſtante ipſo decreto. Neque verum
eſt, quòd omni tempore concedatur extractio cum ſo-
lutione vectigalis, vt ipſe dicit: Imo quando eſt ſuſpi-
cio penuriæ, ſemper ſolet extractio ſuſpendi, & interdi-
ci, vt quotidie experientia docet. Et ideo non video,
quare tantum clamauerit, tanto magis cum videret ne-
minem eſſe, qui de eius clamore curaret. Et ideo me-
lius dicit Paris Put. qui ex patria mea fuit oriundus, in
ſuo tract. ſynd. fol. 271. poſt nume. 1. quòd in hoc felici-
ſimo Mediolani ducatu ſunt decreta optimè prouiden-
tia circa omnia.
zz *z z* Quæro, nunquid talia ſtatuta prohibentia blada,
2 aut carnes exportari, ligent etiam foренſes. Reſpond.
quòd ſic: & ita communiter ſeruatur, vt dicit Albert. in
ſecunda parte ſtatutorum, quæſt. 1. num. 11. Cum enim
talia ſtatuta vigeant fere per totam Italiam, non videtur
prætextu ignorantiæ excuſandus qui contra ea deliquit.
Vide quæ dixi infra quæſtio. 85. verſicu. ſed quid ſi de-
lictum.
3 Item quæro, nunquid talia ſtatuta prohibentia, bla-
da, aut merces extra territorium exportari ſub pœna,
ligent etiam portantem per tranſitum. Reſpond. quòd
non: & ita tenent omnes, vt dicit Albert. in loco præal-
legato, quæſt. 9. Et dicit Iaſ. in l. cetera. §. ſed & ſi quis
ad opus, num. 21. ff. de leg. 1. quòd ita tenent communi-
ter Doctor. quem refert Viuius in lib. communium opi.
verſic. ſtatutum prohibens, in quarta limitatione. Sed
certè quicquid ſit de iure, apud nos de conſuetudine ſer-
uatur totum contrarium. Et illi, qui volunt per tran-
ſitum conducere, tenentur impetrare licentiam à no-
ſtro Magiſtratu.
4 Vlterius quæro, an tale ſtatutum comprehendat ex-
portantem pro vſu ſuo? Reſpond. quòd non. Ita dixit
Bart. in d. §. ſed & ſi quis ad opus, nu. 4. & ita commu-
niter receptum eſt, vt dicit Alciat. in l. lege cenſoria, in
verb. Victus ſui. ff. de verbor. ſignif. Hanc etiam dicit eſ-
ſe communem opi. Iaſ. in eo. §. ſed & ſi quis ad opus, nu.
7. ff. de leg. 1. prout illum refert Viuius in loco præalleg.
in 2. limitatione. Sed certè quidquid ſit de iure, apud
nós ſeruatur oppoſitum, nam tales etiam pro vſu ſuo
A exportantes, *A* puniuntur, prout ceteri omnes.
B *B* Sed pone, quòd ſtatutum expreſsè permittat expor-
5 tari pro vſu ſuo: modo aliquis exportauit animo conſu-
mendi pro vſu ſuo, deinde mutato propoſito illud ven-
C didit, nunquid incidit in pęnam? *C* Reſpon. quòd non: &
ita communiter tenetur, vt dicit Alber. in 2. parte ſtatu-
torum, quæſtio. 206. prædicta etiam. Et ita quotidie ob-
ſeruatur.
D *D* Præterea quæro, nunquid ſtante hoc ſtatuto, pu-
6 niatur extrahens farinam. Reſpon. aliqui tenent, quòd
non. Et ita tenere communiter Doct. affirmat. Albert. in
2. parte ſtatutorum, q. 5. ſubdens etiam, ꝙ ita vidit de fa-
cto ſeruari. Contrariam autem ſententiam, quòd ſcili-
cet tale ſtatutum locum habeat etiam in extrahente fa-
E rinam, tenuit *E* Bartol. in l. quæſitum. §. illud, nu. 1. ff. de
leg. 3. Et hanc dicit eſſe communem opin. Ripa de pe-
ſte, in rubr. de remed. ad conſeruandam vbertatem, fol.
24. nu. 75. prout illum refert Viuius in loco præallegato,
licet Ripa in eo loco loquatur in alio propoſito, prout
ego retuli infra verſ. pone ꝙ ille. Bene verum eſt, ꝙ ego
ſemper vidi ſeruari, ꝙ puniatur etiam extrahens fari-
nam: alias de facili fieret fraus legi.
7 Sed hic quæro, ſi ſtatutum puniat eum, qui fuerit in-
uentus exportare bladum, nunquid locum habeat non
ſolum

solum in eo, qui sit personaliter apprehensus, sed etiam
F in eo, qui sit F testibus conuictus. Respond. quòd sic: &
est communis opinio. vt dicit Ripa in loco præallegato,
numero 104. prout illum refert Viuius, vbi supra in ter-
G tia ampliatione. G Sed certè Ripa in libro meo licet te-
neat hanc opinio. fatetur tamen illam esse contra com-
munem. Et patet ex ijs, quæ dixi supra hac ea. quæst. stat.
versic. quæro stat statutum.
H H Pone, quòd ille, qui exportat bladum extra territo-
8 rium, deprehensus est in itinere priusquam exeat; nun-
quid erit puniendus pœna statuti, perinde ac si expor-
tasset? Respond. Aut statutum loquitur per verbum ex-
traxerit, seu exportauerit, & non punitur; Aut loquitur
per verbum extraher, seu exportabit, & punitur. Et hanc
dicit esse communem opi. Ripa de peste in loco præal-
legato, fol. 24. nume. 71. & seq. Albert. autem in 2. parte
statutorum, q. 4. num. 6. dicit, quòd ipse vidit diuersimo-
dè seruari. Mihi certè hæc distinctio nunquam placuit,
nunquam enim possent tales delinquentes in flagranti
crimine deprehendi, si antea quàm exirent inuenti, non
punirentur, cùm certum sit quod postquam exierunt,
non possunt officiales illos extra territorium persequi,
nec comprehendere: propterea apud nos indistinctè ser-
uatur, quod deprehensi in itinere, constito quòd vellent
illud exportare extra territorium, perinde puniuntur, ac
si exportassent. Et illam distinctionem de consuetudi-
ne non obseruari attestatur Ripa vbi sup. post num. 57.
versic. Ego tamen.
9 Vltimo quæro, quid si stante hoc statuto aliquis ex-
portet simul aliquas merces licitas cum illicitis, nun-
quid amittet solum illicitas, vel etiam licitas? Respond.
Aliqui dicunt, quòd omnes confiscantur, & siue sint ip-
sius portantis, siue alterius, modo sit sciens, & consen-
tiens. Et hanc opi. dicit esse communem Boer. decis. 178.
I numero 25. I Aliqui verò dicunt, quòd solum illicitæ
perduntur, & ita communiter seruari attestatur Alberi.
in loco præallegato, q. 4. num. 4. Et hæc opin. mitior est,
& ideo tenenda, vbi verba legis, vel edicti aliud expressè
non disponerent.

STATVTVM VIII.

Quòd pro aliquo delicto bona delinquentis deuastentur.

K K Plerunque in ciuitatibus pro aliquo graui crimine,
1 puta rebellionis, vel proditionis, vel huiusmodi, impo-
nitur pęna delinquenti, vt eius bona deuastentur. Quæ-
ro nunquid tale statutum valeat. Respon. quòd de iure
loquendo, non valet, sed tamen de consuetudine com-
muniter seruatur contrarium, vt dicit Alber. in 3. parte
statutorum, q. 3. & etiam q. 11. attestatur se vidisse ita te-
neri; & seruari. Ita etiam de facto seruari attestatur Pa-
ris Put. de syn. fol. 80. post nu. 1. vers. officialis fuit.
L L Sed quæro, quid agendum sit, si delinquens habeat
2 plures domos in communi cum alijs. Resp. debent bo-
na diuidi, & destrui tantum illa, quæ contingent in par-
tem delinquentis. Et hæc opin. placet communiter anti-
quis Doctoribus, vt dicit Alber. in 3. parte statutorum,
quæst. 74.
M M Sed quid si delinquens habeat partem inferiorem
3 vnius domus, & alius habeat partem superiorem, nun-
N quid debebit tota domus destrui? Resp. quòd non, N sed
debet pœna commutari, & ita communiter tenetur, vt
dicit Corset. in sing. suis, in verbo Communitas, versic.
Duos fratres.
O O Sed pone, quòd compareat vxor condemnati, & pro in-
teresse dotis suæ opponat se huiusmodi deuastationi,
nunquid erit audienda? Respond. de iure certè videtur
dicendum, quòd possit talem deuastationem impedire
pro summa suæ dotis: nihilominus de facto contrarium
obseruatur, vt dicit Alber. in 3. parte statutorum, in d.
quæstio. 7. quem refert August. ad Angel. de malef. in
verbo, Et eius bona, post num. 10. Bona enim condem-
nati deuastantur iuxta dispositionem statuti, & fiscus de
P suo satisfacit vxori, & alijs creditoribus, P licet Paris de
Put. in facti contingentia referat se iudicasse, quòd vxor
debeat habere bona mariti pro eius dote, non autem ac-
cipere dotem à fisco, vt ipse asserit in tract. de syndic. in
verbo, Publicatio bonorum, num. 3. cuius contrarium
apud nos obseruatur.

STATVTVM IX.

Augens, vel minuens pœnam.

Q Q Quæro, nunquid statutum duplicans pœnam pro
1 maleficijs, habeat locum in blasphemia, iniuria verbali,
& alijs delictis, quæ verbo, aut scripto committuntur.
Dixi supra hoc eo. lib. §. 1. versi. sed quæro.
Statutum duplicans pœnam percutienti in domo po-
testatis.
2 Hoc statutum habet locum non solum in percutien-
te in ipsa domo, sed etiam in percutiente in confinibus
ipsius domus. Ita tenuit Guid. de Susan suis quæstioni-
bus statutarijs in fin. & ita communiter obseruatur, vt
dicit Alber. in l. præsenti, in fin. C. de ijs qui ad eccles.
confug. quem refert Barb. cons. 33. post nu. 5. lib. 4.
Statutum pœnam duplicans in maleficijs commissis
de nocte.
R R Pone, stat statutum, quòd in delictis commissis de no-
3 cte pęna duplicetur: Item stat aliud statutum, quòd in deli-
ctis commissis in platea, pęna duplicetur: Modo aliquis
deliquit de nocte, & in platea: Quæro, nunquid debeat
duplicari duplicatio, vel tantum duplicari illa simplex
pęna, quæ pro illo delicto erat imposita. Resp. quòd debet
tantummodo duplicari illa simplex pęna. Et est com-
munis opin. vt dicit Aug. ad Angel. de malef. in verb. in
platea communi, post nu. 20.
S S Quæro, quomodo intelligatur Nox in termini huius
statuti. Resp. Aliqui dicunt, quòd illud delictum intelli-
gitur commissum de nocte, quod commissum fuit ante
Solis ortum. Et hanc dicit esse communem opin. Alex. in
l. more, nu. 5. ff. de ferijs. Alij verò distinguunt, quòd aut
statutum expressè determinat, quando dicatur dies, vel
nox, puta, ad sonum campanæ, vel huiusmodi; & dicunt
illud esse seruandum; Aut verò expressè non determi-
nat, & tenent standum esse arbitrio iudicis, qui conside-
rabit, an esset tanta claritas, vt attribuendum sit diei, an
tanta obscuritas, vt sit attribuendum nocti. In dubio au-
tem mitior pars sequenda est. Et hæc fuit opin. Ioan.
And. in cap. si perfodiens, de homicid. quam tenent cō-
muniter cano. vt attestatur Aug. ad Angel. de malefic. in 4
verbo, De nocte, post nume. 4. quam ego etiam seque-
rer in iudicando si casus contingeret, prout etiam illam
secuti fuerunt tres doctores in regia camera Summariæ,
vt refert Afflict. super prima parte constit. Regni rub. 5.
num. 9. Et ita etiam iudicatum fuisse per Rotam Man-
tuanam attestatur Natta cons. 469.
T Stante statuto, quòd ei qui sponte confitetur T deli-
ctum diminuatur pœna, quæro, nunquid si quis primò
negauit se delictum commisisse, deinde confessus est,
debeat gaudere beneficio statuti. Respon. Bart. in l. eum
qui, num. 4. ff. de iureiur. tenuit, quòd non: & eius opin.
dicit esse communiter approbatam Socin. in l. non fate-
tur, post num. 7. ff. de exceptio. quem refert Menchiaca
V lib. 3. de testa. §. 23. num. 22. V licet deinde referat Ias.
& Felin. attestantes communem opin. esse contra Bart.
X Certè opin. contra Bart. X mitior est, & mihi magis pla-
cet, & ex doct. allega. per Ias. in d. l. eum qui, num. 8. ap- 5
paret

paret eam esse etiam magis communem: satis enim est verificari conditionem à statuto requisitam, quòd scili-
Y cet Y sponte confessus fuerit, quę non impeditur per negationem primo loco factam. Et ideo si casus contingeret, ego contra Bart. intrepide iudicarem.

STATVTVM X.

Puniens insultum.

Z Z Statutum puniens facientem insultum ad domum
1 habet locum in faciente insultum ad porticum domus. Et ita communiter tenetur & seruatur, vt dicit Alberi. in 2. parte statutorum, q. 208. Hanc etiam opin. communem appellat Aug. ad Ang. de malefi. in verb. fecit insultum post num. 3.

2 Item quęro, an hoc statutum habeat locum si aliquis fuerit insultatus in domo, quam habebat communem cum alio. Resp. quòd sic, modo nõ esset communis cum ipsomet insultante. Ita tenet Bald. in l. 1. num. 1. C. qui testa. fac. poss. cuius opin. communem appellat Aug. in loco præalleg. num. 5. Militat enim non minus in domo communi, quam in propria, ratio statuti, q; scilicet domus sua vnicuique tutum refugium esse debet.

STATVTVM XI.

Puniens percussiones, vel vulnera.

Aa Aa Si statutum puniat percutientem, vel vulneran-
1 tem, & aliquis plures percussiones, seu vulnera inferat, an sit pluribus pœnis puniendus, dixi inf. quęst. 84. vers. Scias etiam, & alijs seq.

2 Et quid si eodem ictu plura vulnera inferat cum bidente, vel alio telo bifurcato? Dixi in ea. q. 84. vers. hæc autem omnia.

STATVTVM XII.

Contra homicidas.

1 Quæro, nunquid valet statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio? Dixi supra hoc eo. libro §. homicidium, vers. sed nunquid.

2 Statutum, quòd pro homicidio quis decapitetur, intelligẽdum est, quando homicidium fuit dolo commissum: Secus autem si culpa tantum interuenerit, vt dixi infra q. 84. circa princ.

STATVTVM XIII.

Contra fures.

1 Stante statuto, quòd pro tertio furto quis suspendatur, an computanda sint furta extra territorium commissa, & an ea pro quibus fur iam fuerat punitus, dixi supra hoc eodem libro §. furtum, versic. sed pone, & seq.

STATVTVM VLTIMVM.

De statutis pœnalibus in genere.

Bb Quæro, an statutum imponens Bb pœnam nouam
1 pro aliquo delicto, censeatur abrogasse pœnam iuris cõmunis. Dixi infra q. 85. vers. debet etiam, & in eadem q. per totam videnda sunt quæ in proposito statutorum pœnalium satis diffusè tractauimus.

ADDITIONES.

a *Quod Villa.* Vide Baiard.

b *Quod si in aliqua villa.* Damnum passus si sit de villa: quòd teneatur pro se contribuere, vide per Bart. cons. fin. lib. 2. *Giach.*

c *Illud seruandum est.* De quo vide Bald. consilio 134. volum. 2. vbi Ruuescala in apostill. & Bald. seu quis sit cons. 94. lib. 6. vbi Tortus in apost. *Ber. Ros.*

d *Quæro nunquid.* Vide Baiard.

e *Quinimo licet disponat statutum.* Adde Marsil. Rubrica de fideiuss. nu. 178. vbi diffusè de hoc statuto. *Drog.* Vide eundem Baiard.

f *Sed quid si damnum.* Vide Baiard.

g *Item quæro nunquid.* Vide Baiard.

h *Hæc non est materia propriè criminalis.* Adde quòd
2 ideo accusatus de damno † non potest puniri de furto, cum aliud sit damnum, aliud sit furtum, Dec. consilio 83. sub num. 3. vers. Modo Titius accusatus, Notaries in l. si quando §. 1. sub nu. 42. C. vnde vi. Et quamuis Dec. vbi supra tenere visus sit, quòd incisio lignorum sit in damno, exportatio vero sit in furto, vide Calcaneum in contrarium allegatum per Crau. cons. 151. sub numero 18. ad fin. Alexand. cons. 168. sub num. 2. cum seq. vol. 1. Dixi in addit. ad statuta Pallauicina, sub Rubrica, de pęna facientis, vel damnum dantis, stat. 72. lib. 2. Quod intellige contra de damno accusatos, vt contra eos de furto procedi non possit; Criminaliter autem proceditur contra Camparios accusare damna debentes ex eorum officio, cùm non accusant, nec indicant; Blanc. repet. l. si. ff. de quæst. num. 425. vers. culpa Custodis; & habetur supra quæstione 12. versic. est autem; ex quibus insurgit declaratio ad statutum Riparoli in crim. Rubrica 285. vt tale statutum non procedat, declaratur etiam, vt statutum prædictum non habeat locum, quando colonus, vel massarius, siue Conductor accusarent de damno dato; quia hoc non possunt tunc facere nisi de licentia Domini, Bart. in l. si furtum in fin. ff. de vsufruct. Plot. in l. si quando §. 3. sub nu. 21. ff. de in litaur. Felin. in c. ex parte el 2. coll. mihi 2. de rescrip. Et in quantum hic dicitur, q; absentes tempore maleficij teneantur, contrarium retulit Dec. ex eodem Alberico q. 68. & quæst. 83. in consilio 64. sub num. 5. post med. *Drog.*

i *Statutum quod nemo det auxilium bannito.* Vide Baia.

K *Dicantur ei præstare auxilium.* Hoc limitatur in Hæretico, vt Aduocati pro eo aduocare non possint, quando scilicet iam prius constaret de hæresi, supra §. Hæresis, per clarum allegato; defendendo tamen, fac protestationem, vt per Crau. cons. 262. in princ. *Drog.*

l *Quæro si statutum prohibeat.* Vide Baiard.

m *Alere virum suum bannitum.* Adde q; de vxore bãniti dixit Mars. d. rub. de fideiuss. n. 222. sup. ad q. 78. vers. Itẽ in fiscum, vbi dixi sup. ad q. 78. vers. quæro si bona. *Drog.*

n *Resp. quod sic.* Et teneatur sequi virum, Farinac. in eius pract. crim. 8. vol. q. 143. §. sequitur nu. 257. *Ber. Ros.*

o *Statutum prohibens.* Vide Baiard.

p *Hic infertur.* Vide Baiard.

q *Contraria autem sententia.* Vide Baiard.

r *Ladicimus.* Adde ibi Io. de Plat. vbi allegat Io. And. d. ca. statutum, de hæret. lib. 6. & eius opinio communiter tenetur, vt concludit Alex. d. consilio 97. lib. 1. Adde Francis. de Curt. cons. 27. in 1. dubio. *Guiot.*

s *Quæro nunquid impediens.* Vide Baiard.

t *Incidat in pœnam huius statuti.* Adde Negus. latius explicantem tract. de pig. 2. memb. 3. par. nu. 22. Dec. cons. 449. nu. 16. ad fin. Menoch. tract. de recuper. pos. remed. 8. nu. 29. sed an sic ingredienti liceat de facto resistere? supr. q. 29. vers. sed hic incidenter in principio: distingue, vt ibi, & nota q; si turbatio non principaliter, sed in consequentiam actus venit, nõ cadit in statuto de pęna turbantis loquente, Alex. cons. 1. nu. 27. lib. 3. *Drog.*

u *Num. 51.* d. Carp. c. collegijs, nu. 150. & seq. vbi limitare videtur. *Ber. Ros.*

Quæro

x *Quæro nunquid*. Adde, quòd tamen qui † prohibetur legare non prohibetur donare, Alex. cons. 54. vol. 7. Cra- net. de antiq. temp. par. 4. vers. circa præmissa n. 19. cum seq. & in contingentia facti; Quod qui nõ potest legare possit tamẽ donare causa mortis; vide Dec. cons. 195. & in l. senium nu. 50. & 55. C. qui test. fac. possunt; Cuius contrarium; tenuit Alc. in lib. 2. sub nu. 64. de verb. sign. *Drog*.
3

y *Talis enim locatio;* Adde, quòd tunc hoc est maximè verùm, cùm non est spes luitionis, seu redemptionis, Neguf. d. tract. de pign. 2. memb. 1. par. princ. nu. 30. & 3. membr. dictæ 2. partis princ. sub nu. 29. ad fin. Appostill. ad Dec. in l. Non alienat. litera A. ff. de reg. Iur. *Drog*.

z *Respondeo, quod sic;* Adde Plot. in allegato cons. 108. inter consilia criminalia diuersorum num. 81. vbi apparet tunc forensem, non obstante statuto, acquirere posse, cũ post aquisitionem vendit subdito. *Drog*.

aa *Post nu. 6* vide tamen Carp. in c. colleg. no. constit. nu. 89. *Ber. Ros*.

bb *Censeatur etiam prohibuisse præscriptionem*; Adde rationem, quia videlicet præscriptio est legalis alienatio, Ideo que, vna prohibita, prohibetur & altera; Neguf. d. tract. de pign. 2. memb. 6. par. princ. sub nu. 14. *Drog*.

cc *Quæro stat statutum imponens aliquam pœnam*. Nunquid comprehendat forenses, vide per Marsilium pract. crim. §. constante num. 23. *Guiot*.

cc *Quæro stat statutum*. vide Farin. latissime de mat. armorũ in sua praxi vol. 4. q. 108. vbi etiã de proclamat. Deci. in tract. crim. to. 2. lib. 8. c. 2. 3. & 4. An veniat femina vide Vitum in opi. 1 allegata nu. 283. lib. 1. Farin. d. q. num. 15. An ligent barones & suos subditos Farin. nu. 58. vsq. ad 64. & nu. 124. & quod si per momentum deferant an teneantur Rol. q. 33. & an eis spoliari in Ecclesia. *Ber. Ros*. Vide eundem Baiard.

dd *Et ita etiam hodie*. Farin. sup. nu. 132. vsq; 144. *Ber. R*.

ee *Et generaliter*. Farin. d. q. 108. nu. 3. vbi sic regulã constituit & nu. 4. & seq. pœnam seu pœnas recenset & nume. 13. *Ber. Ros*.

ff *Interpretatur hoc verbum*. Hoc tamen casu, quicquid sit de iure, est dandus terminus ẽt reperto in fragrãti crimine, & sic reperto cum armis ad allegandum, quare cõdemnari non debeat iuxta ea, quæ dixit supra q. 8. vers. sed nunquid q. 28. vers. dictũ est q. 49. vers. vlterius quæro; quod tamen sit locus pœnæ tã inuento cum armis, & non capto, quã capto late disserit Menoc. d. tract. de arb. iud. l. b. 2. cent. 4. cas. 349. nu. 50. & his adde vnum singulare, quod mulier reperta cum armis, non tamen est carceranda, sed iuratoriæ cautioni relaxanda: Ita Fel. in c. legebatur in princ. extr. de maiorit. & obed. quòd not. Iudex Amator. *Drog*.

gg *Sed quid si statutum*. Vide Baiard.

hh *Quæro nunquid*. Farin. sup. nu. 72. vsq; 76. vbi latè armorũ materia tractat vide Farin. d. q. 108. in princ. Bona coss. in q. crim. verbo arma & de fustib. & lapidib. Farin. sup. n. 87. & seq. vbi & de lapidib. & baculo. *Ber. Ros*. Vide eundem Baiard.

ii *Post nu. 5*. vigell. M. I. R. lib. 1. cap. 13. q. 2. de vi publica reg. 2. execut. 1. *Ber. Ros*.

kk *Quod licet de iure loquendo*; Adde in hac materia Armorũ, quia stante statuto, quod qui commiserit violentiã cum armis, puniatur ad certã pœnam, tale statutũ habebit ẽt locum contra eum, qui cum armis licet non euaginatis vim fecerit, sufficit enim armorũ terror, Ita Ias. in §. ex maleficijs nu. 33. cum seq. Instit. de act. Dec. in l. vi factum nu. 3. ff. de reg. Iur. *Drog*. Vide eundem Baiard.

ll *Declarauit etiam*. Decian. sup. c. 2. nu. 9. & 10. *Ber. Ros*.

mm *Quod cultellus non venit*. Vide Baiard.

nn *Pon*. Vulpell. resp. 114. nc. 4. dicit esse inditium delinquentis. *Ber. Ros*.

oo *Prohibita ad vsum itineris*; Adde tamen, quòd si fiat transitus per fortilitia, tam in Francia, quàm in Italia, cõsuetudo est, vt exportentur arma, siue per deputatos, siuè per alios de Porta ad Portam, & hoc maximè vtũtur in Ciuitate Mantuæ; Caue tamen etiam in itinere ne reperiaris cum Pistollis, seu Archibusijs a rota breuibus maxime in Regno Neapolitano, periculum namq; graue ob id vix euasi ego, dum essem iuuenis, apud Ciuitatem Guetanam, dicat hic quicquid velit clarus; Adde infra q. 85. vers. sed quid si delictum ad fin. Menoch. de arb. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 394 nu. 62. *Drog*.

oo *Prohibita ad vsum itineris*. Farin. vbi sup. num. 105. vsque ad 14. vigell. M. I. R. d. q. 2. reg. 2. *Ber. Ros*.

pp *Quæro etiam*. Vide Baiard.

qq *Num*. 4. Vigell. d. q. 2. reg. 4. Farin. vbi sup. num. 38. & seq. *Ber. Ros*.

rr *Scias autem*. De portante arma quòd ea perdat Farin. vbi sup. nu. 9. & seq. vbi etiam cui applicentur. *Ber. Ros*.

ss *Officialis, qui inuenit aliquem cum armis*; Adde supra q. 36. vers. vlterius quæro.

tt *Arma deferri*. Farin. d. q. nu. 45. vsq; 52. *Ber. Ros*.

uu *Statutum quod lauda*. vide plura apud Decian. tractat. crim. to. 2. lib. . . . 22. *Ber. Ros*. Vide eundem Baiard.

xx *Admittit ad compositionem*. Adde supra q. 58. vers. sed quid dicendum & de compositione infra q. 85 vers. sed quid si delictum; & q. 95 vers. hæc autem Aduerte tamẽ contrarium, dum hic dicit raro seruari quòd suspendantur sfrosatores, & nihilominus supra q. 64 vers. successiuè quæro circa fin. dixit Reum confessum interrogari solere etiam super sfrosatione, quæ si componitur, vt hic absurdum videtur tale delictum connumerari inter atrocia crimina ibidem in d. vers. successiue. quæro, connumerata: sic etiam dixit infra q. 94. vers. est etiam, ibi, cuidam Perino Bertono, vbi apparet talem Perinum nihilominus de sfrosatione fuisse condemnatum; & iterũ de compositione infr. qu 95. ve. f. Hęc autem omnia in fin. *Drog*.

yy *Subditi Heluetiorum*. Laborant quidem si inopia frumenti, sed propter eorum ignauiam, cùm multam, & fertilem possideant terram, quæ si coleretur multum afferet frumenti, sed terram in pascuis relinquunt, & hoc quia libentius vescuntur carnibus, quàm pane. *Drog*.

zz *Quæro nunquid talia statuta*. Vide Baiard.

A *Puniuntur, prout cæteri omnes*. Sic & aliàs soluunt Gabellas clerici mõ, quo per Abbat. Sicul cõs. 6. vol. 1. *Dro*.

B *Sed pone quod statutum*. Vide Baiard.

C *Respond. quòd non*. Sed quomodo probabitur hũc emẽtem habuisse animum emendi pro vsu suo, licet postmodum pęnituerit; pone exemplum scolaris, vt per Alexan. cons. 1. nu. 29. vol 3. *Drog*.

D *Præterea quæro*. Vulpell. cons. 148 *Ber. Ros*.

E *Bart*. Adde eundem Bart. in l. Cęsar. nu. 16. ff. de publican & vectigalib. Ias. in l. non dubium. C. de legib. num. 40. & 45. Mara in tract. de iudic. in princ. nu. 20. *Guiot*.

F *Testibus conuictus*. Adde doctor. in l 1. ff. de acq. poss. gl. in l. 1. C. vbi senat. vel clariss. *Guiot*.

G *Sed certè Ripa;* Et hic nota pro defensione pauperum, qui ob inopiam exponunt se omnibus periculis, qui si reperiũtur a satellitibus, & birroarijs spoliantur, & detinentur, sin minus accusantũr, quia per talem accusationem etiam per Testes probatam non deberent, attenta communi opinione, puniri, vt contigit Domino Luxiardo Compatri meo, qui exportando blada de loco Curtismaioris ad locum Castri arquati, vt cum modico lucro sustineret se, ac paruulos filios, accusatus tantùm, licet nõ captus, contra eũdẽ grauiter processũ est; sed hoc euenit nõ de iure, sed quia, vt inquit glo. 1 ad cõsuet. Turon. Tit. Bane a vin, vbiq; Dñi priuilegiantur, & subditi opprimũtur; Differt tamen ab his, quę dixit sup. quæst. 8. ver-

a 1 QVod Villa. Adde, † quòd Villa, quæ non habet quinque patres famil. non tenetur resarcire damnum, quia non dicitur Villa. Alex. in l. fin. nu. 7. C. de testam. quem refert, & sequitur Mars. sing. 232. capias.

2 Item † adde, quòd si Victuralis, vel alius facit iter per vias insolitas, quòd tunc Communitas non tenetur. Bart. in l. 1. nu. 2. ff. de his qui eiec. vel effud. quem refert, & sequitur Ripa in tract. de quæst. num. 85. & qualiter
3 probetur negligentia, & diligentia, † vide Bart. in cons.
4 102. Et quid † si ex processu appareat, quòd homo fuerit occisus in vno territorio, & inuentum est cadauer in alio, quæ vniuersitas teneatur, vide Afflict. in constit. Regn. de homicid. Clandest. num. 14. vbi dicit, quod corpus mortuum non præbet testimonium loci, in quo cædes facta sit, & ibi numero 15. habetur etiam, quòd si
5 † medietas hominis inueniatur in vno territorio, & alia medietas in alio, quòd illa Vniuersitas tenetur, in cuius territorio reperitur pars cum capite, & ibi nu. 17. dicit, quòd Vniuersitas, quæ habeat communionem cum alia, non tenetur ad emendationem damni cum alia. Et quod corpus mortuum non probet, in quo loco cædes facta sit, tenet etiam Natt. cons. 585. nu. 3.
6 Item † adde, quòd si Vniuersitas soluerit damna, & postea reperiatur delinquens, quòd poterit recuperare solutum a delinquente, & emendatio facta per Vniuersitatem retractari non poterit, secundum Affli. in dicta constit. numero 22. & Paul. de Castr. in l. 2. §. si res ff. ad leg. Rho. de iactu. & Gram. in d. constit. si damna clan-
7 destina nume. 11. & ibi nume. 10. quòd si † per Vniuersitatem imposita fuisset collecta pro emenda damni, & antequam fieret æstimatio, constaret de damnum dante, non esset amplius procedendum ad executionem dictæ collectæ, nec Vniuersitas amplius ad emendationem tenetur, si malefactor est soluendo, secus autem si non est soluendo, quia tunc Vniuersitas tenetur Gram. consil. 22. & Io. Ant. de Nigr. in cap. pridem numero 1.
8 Item † adde, quòd Villa non tenetur, nisi etiam facta inuestigatione prius pro reperiendo malefactorem; argumento eorum, quæ tradit idem Afflict. in d. con-
9 stit. numero 10. Et † quomodo procedatur contra Vniuersitatem, quando etiam inuestigatur de delinquenti, ibi num. 11. & num. 54. habetur, quòd in delicto occulto Iudex inquirit, incipiendo a custodibus: & ibi nu-
10 me. 39. si † Iudex cum inquisito processerit ad compositionem, an Villa teneatur, & in const. de malefic. clandest. numero 30. & 31. quando Villa tenetur emendare
11 damnum, an quilibet de Villa teneatur: & si † Villa non haberet bona in communi, ex quibus possit soluere; an imponatur collecta per æs, & libram, vel per capita, & an ill. qui passus est damnum, teneatur contribuere in emendationem damni (de quo infra num. 37.)
12 & ibi numer. 34. † an Communitas possit cedere bonis, & quomodo sit imponenda collecta, vide etiam Bero. in c. 1. num. 54. de rapt. spoliat. & in emendatione bouis caro, & corium non debet deduci, & apud me inuentum remanet. & totum damnum est mihi emendandum, c. 2. de iniur. & damn. datis, & Gram. in d. constit. si damna clandestina, nu. 4. fol. 22.
13 Item † adde, quod statuta loquentia de damno dato non habent locum in furto, & statuta loquentia in furto non procedunt in damno dato, quia damnum datum est cum rei corruptione, furtum vero cum rei amotione, & contractatione. Plot. in l. si quando §. 50. nume. 43. vbi attestatur de communi, & ideo qui fructus in alieno colligit, & exportat, furtum committit. Natt. cons. 263. num. 6. quod intellige si fructus sunt maturi: actio autem legis Aquiliæ datur, vt emendetur damnum. Afflict. in const. de animal. in pascui. §. si quando nu. 3. fol. 138. sed Bero. in cons. 213. & 214. vol. 3. tenet contrarium, scilicet, quod statutum de emendatione damnorum datorum vendicat sibi locum etiam in furto. Et in materia damni dati, vide Plot. in repet. l. si quando §. 50. num. 32. C. vnde vi, vbi de eo, qui vuas in agro alieno comedisset, & de eis nihil collegisset, & in eis falcem non immisisset. & in §. 53. num. 6. quando datur damnum in frumento non maturo, vel in arboribus, siue plantis iuuenibus, quomodo æstimari debeat, & de hoc etiam habetur per Crau. in cons. 40. num. 10. & Menoc. de arbitr. iud. cas. 149. num. 21. vbi dicit, quòd iudicatur secundum illud tempus, & non ex tempore futuro. Et quando non potest agi de damno dato, sed accusatione vel querela de damno dato, Plot. in d. l. si quando nume. 823. & nume. 838. vbi habetur, quòd pro damno dato, & furto in hæreditate iacente non dan-
14 tur actiones nisi expilatæ hæreditatis. & circa reg. † qui dat causam dãni, damnum dedisse videtur, vide Socin. in cap. si culpa numer. 28. de iniur. & damno dato, & de
15 animalibus inuentis in meo prato, an † illa retinere possim, donec sim satisfactus, vide Boss. in tit. de damno dato num. 10. vbi tenet, quod non, si scio, cuius sint, sed de hoc habetur etiam per Plot. in d. repet. l. si quando. § 54. nu. 7. & Alciat. de præsump. reg. 1. præsumpt. 10. vbi dicit, quod possunt retineri, donec soluantur alimenta, quæ

ra, quæ venerunt in vtilitatem animalium. Et si damnum fuerit datum ab animali bruto, tenetur dominus, vel damnum emendare, vel animal pro noxa dare. Plot. num. 875. sed attenduntur statuta, vel consuetudo loci,
16 & † in Regno Neapo. adsunt constitutiones incip. Peruenit, & Animalia, lib. 31. quibus prouisum fuit, non licere alicui capere, & detinere animalia aliena damnum dantia in suo solo, sed teneri ea consignare officiali loci sub pœna furti.

17 Item † adde, si statutum disponit, quòd Villa teneatur, quando non inuenitur malefactor, volens agere contra Communitatem tenetur probare hanc negatiuam, quod malefactor non inuenitur, secundum Corn. in cons. 123. col. 2. lib. 1. Crau. cons. 121. nu. 11. & plenè per Mascar. de probat. concl. 2001. Et circa huiusmodi statutum, quando Vniuersitas teneatur de damnis datis in eius territorio, vide Io. Ant. de Nigr. in c. 26. clandestinas, f. 82. vbi ponit nouas limitationes. Quando ignoratur damnificans ponit tredecem indicia Plot. nu. 879. vsque ad nu. 893.

18 Item † adde, quod quando statutum vult Villam de robaria commissa teneri, quid appellatione robariæ contineatur. Bal. in auth. de nouo iure. C. de seru. fug. & in l. si te. C. ex quibus caus. infam. irrogatur, & Bar. in l. famosos §. capitalium ff. de pœnis.

19 Item † adde, quando Villa non teneatur damnum, vel incendium reficere, si fama adest, & coniecturę, damnum fuisse datum ab inimico. Bertaz. cons. 481. per totum vol. 2. Et in dubio præsumitur datum ab inimico graui vel capitali Plot. nu. 880.

20 Item adde, † quòd hoc statutum locum non habet, si damnum esset illatum ecclesiæ, quia Vniuersitas illud emendare non tenetur. Bonif. de Vital. in tract. de malefic. in rub. quot modis supra malef. proced. n. 3. latè Gād. in tract. malef. in rubr. de aliquibus q. col. pen. Alber. de Rosa in 2. par. stat. q. incip. statuto cauetur, vbi dicit hanc opin. veriorem, quos sequitur Gram. super const. si damna clandestina nu. 12. fol. 2.

21 Item † adde, si ex statuto Vniuersitas teneretur de occiso, non teneretur de mortuo inuento in eius territorio, in quo vulnus aliquod non appareret, puta, quia veneno, vel suffocatione interfectus fuisset. l. 1. §. occisorum ff. ad Syllan. Gram. super cap. Regni incip. constitutionem diui patris f. 136. & Io. Ant. de Nigr. in c. clandestinis n. 23. ad finem de pœna homic. clandest. & ibi etiam
22 † habetur, quòd in Regn. Neap. Vniuersitas non tenetur, si homo mortuus aliquo tempore superuixerit, & quòd est contrarium de iure communi.

23 Item † adde, quòd si aliquis fuerit captus in vna Villa, & ligatur super equo, & postea ductus, & robatus in alia Villa; vel vna puella fuit capta in vna Villa, & postea cognita in alia, vtraq; Villa tenebitur. Bal. in l. si quis non dicam rapere nu. 10. & seq. C. de episc. & cler.

d *Quæro nunquid.* Adde † omnino videndum Mascar.
24 de probat. concl. 471. vbi latissimè, an damnum probetur per iuramentum illius, qui damnum passus est, & in concl. seq. habetur, an damnum in dubio præsumatur illatum ab inimico, vel vicino, & quomodo probetur damnum fuisse, vel non fuisse datum; intelligitur, quando iuratur contra dolosum, non autem contra culposum, etiam ex lata culpa, vt communem dicit Plot. in d. l. si quando nu. 164. & in quibus casibus iurari possit de damno dato ob solam latam culpam tradit ibi num. 766. Et quando statutum dicat de damno, & culpa commisso ibidem nu. 767.

25 Item † adde, quòd quando statur iuramento illius, de cuius conscientia quæritur, si probatur contrarium, statur contrariæ probationi; nam lex, vel statutum disponens de stando alicuius iuramento, vel probationi, intelligitur, contrario non probato, etiam quòd iuramento decisorio stari oporteat. l. nam postea ff. de iureiur. Et quod possit probari contrarium, est magis communis opinio Plot. vbi supra num. 776. 777. 778. & num. 867. si per instrumenta detegatur falsitas, vt l. admonendi cod. titul. quia illud iuramentum habet vim sententiæ, & probationis. ita tradit Ang. de Vbal. in cons. 22. num. 22. & 26. volum. 1. inter cons. crimin. diuers. & in l. qui vas. C. de furt. vbi dicit, quod contra iuramentum præstitum super valore rei furtiuæ, probatio in contrarium admittitur & de prædictis latè habetur per Alex. in l. qui bona §. qui damni ff. de damn. infect. & Meno. de arbit. iud. q. 76. num. 17.

Item adde, quòd contra tale statutum, & iuramentum admittitur probatio per euidentiam facti non obstante, quòd præstitum fuerit iuramentum, ita Barb. in c. & euidentia de accus. Alex. in cons. 379. incip. uiso processu, & Mars. in pract. crim. in §. secunda quæstio num. 23. & ratio est quia lex, vel statutum nunquam tollit probationem, quæ fit per rei euidentiam Bal. in rubr. C. de probat. col. 2.

26 Item † adde, an stante tali statuto, si ille, qui iurauit excessiuè iurauerit, an possit peti, vt reducatur ad arbitrium boni viri, vide Afflict. in decis. 91. col. 5. Alex. in l. qui bona §. qui damni ff. de damn. infect. Aret. in §. actio num. col. 14. instit. de action. & multa alia ad materiam istius statuti de damno dato, vide latè per Albert. Brun. in tract. de const. decret. statu. in verb. damnum in 3. vol. & latissimè per Plot. in repet. l. si quando §. 49. 50. & 52. vbi ponit 58. limitationes.

27 Item † adde, stante dicto statuto, quòd credatur iuramento damnum passi, si reus accusatus petat exprimi diem per damnum passum, quia intēdit illum redarguere de falso, & probare ipsum dānum passum, vel accusatorem fuisse alibi, debet exprimi dies per damnum passum alioquin eius iuramento non creditur, Bald. in l. 1. in fin. C. de Iudic. & est magis communis opin. vt per Plot. in consil. 94. num. 6. & in l. si quando num. 824. C. vnde vi.

28 Item † adde, quòd tale statutum, (quòd iuramento damnum passi credatur,) habet locum etiam, vt sit credendum illius iuramento super incidenti, & emergenti articulo. Bar. in l. solent. nu. 8. ff. de alimen. & cibar. lega. Ias. in l. 2. nu. 6. C. de edict. diui Adria. tollen. Ripa in l. 3. nu. 4. ff. de damn. infect. qui alios huius opinioni recenset, & idem tenet Menoc. de arbitr. iud. quæst. 45. n. 10.

e *Quinimo licet.* Adde † in materia statuti ita disponen
29 tis, & an sit validum, si disponeret standum esse iuramēto damnum passi; & quomodo tale statutum esset intelligendum, & si opus esset probare, prius damnum datum fuisse, antequam deueniretur ad iuramentum damnum passi in damno dato de iure communi poterit iurare femina quemadmodum masculus, siue sit secularis, siue Ecclesiastica Plot. d. l. si quando num. 64. 647. 649. sed in casibus, in quibus de iure communi non cre-
30 ditur, mulier non poterit iurare ibi num. 862. & si † possit iurari contra laboratores, & operarios, & in quibus casibus. Plot. in tract. de in lit. iuran. §. 49. numer. 4. cum sequen. fol. 242. vbi huiusmodi materiam multum diffusè tractauit: & ibi quoque dicit, quòd huiusmodi statutum, & similia semper intelligenda sunt accedente con
31 sensu Iudicis, & si ita Iudici visum fuerit, cum † omnis probatio sit arbitraria Iudici, vide etiam Viui. opin. 786. & 788. vol. 2. & Bero. in cons. 214. nu. 7. vol. 3. & Farin. in q. 24. nu. 197. cum sequ.

32 Item † adde, quòd hoc statutum volens credi iuramento damnum passi, non procedit in fauorem forensis. Deci. in cons. 550. nu. 8. & Paris. cons. 12. nu. 26. vol. 3. vbi attestatur de communi, quod etiam procedit, si forensis soluat onera merè realia, vt per Alex. cons. 117. alias 41. libro 7. nec contra forensem Plot. d. l. si quando num.

num.846.sed quando forensis, vt possit dicto statuto de clarat.num.854.

33 Item † adde, quòd stante huiusmodi statuto, quòd credatur iuramento damnum passi, pauper non potest iurare. Paris.in consf.164.nu.2. vol.4. quem refert,& sequitur Viui.opi.988.nu.3.vol.3.& tale statutum, quòd credatur iuramento damnum passi, semper intelligendum est, concurrente legalitate,& qualitate eius, cui iuramentum deferendum est, ita tradit Rom. in l. damnum la 3.ff.de damn. infect. Curt. in l. admonendi nu. 201.ff.de iureiur.& Mascar.de probat.in concl.471.nu. 29.& 30.& in hoc versari debet arbitrium Iudicis, Marsil.in tract.de bann.in verb. Villa nu.46.& qualitates requisitæ, vt possit quis iurari, ponit Plot.num.792.793. 794.795.vsq; ad nu.805.

Item adde si statutum, diceret simpliciter quòd stetur dicto alicuius, intelligitur, dummodo iuret Ang.in l. si vacantia C. de bon.vacan. lib.10.& Felin.in consf.48. nume. 17.

34 Item † adde, quòd statutum, vt debeat credi iuramẽto damnũ passi, vel saltuarij, vel officialis, vel alterius, non procedit, quotiescunque libellus, vel petitio, vel accusatio, seu inquisitio, super quibus procederetur, essent inepta, etiam quòd in iuramento exprimerentur, & fierent, quæ facta non fuerant in libello seu accusatione. Dec.consf.83.Rum.consil.10.vol.5.& Plot.in l. si quando, C.vnde vi.§.50.nu.44. vbi latè quando locus sit dicto iuramento.

Item non habet locum quando pars non petijt sibi deferri iuramentum, quoniam ex suo officio non potest iudex illud deferri, vt est communis opinio, vt per Plot. d.l.si quando nu.831. nec quando filius, vel alius consanguineus sine titulo esset in possessione,& vellet iurare contra matrem, vel alium consanguineum habẽtem titulum,& non existentem in possessione, quia ille iurare volens præsumitur esse in possessione iure amicitiæ,& familiaritatis, vel sanguinis, & nomine matris, vel consanguinei, cuius est titulus, vt ibi per eum nu.833.

35 Item † adde, quando agitur contra Villam, vel contra alium tertium non sufficit huiusmodi priuilegiata per iuramentum, sed requiruntur plenę probationes Deci.in consf.410.num.13. De hoc tamen vide omnino Beto.in c.1.nu.46.cum seq.de test.&pol.

Item adde si extaret statutum, vt credatur iuramento domini in damno dato, de quo domino intelligitur an possessionis, vel proprietatis, Abb.in c.quoniam frequenter, §.in alijs in fine, vt lite non contest.

Item adde quòd in casu prædicti statuti stabitur iuramento vsufructuarij Alex.in consf.129.vol.2. idem sentit Pau.de Cast. in rubr. ff. de nou. oper.nunt. & ibi Ias. Et quando non possit deferri,& quæ excidi possint, ponit Ias.in d.l.si quando nu.827.846 & 861.

Item adde, quòd personæ Ecclesiasticæ, non sustinentes onera temporalia, gaudebunt beneficio dictorum statutorum, etiam quòd statuto caueretur, quòd non soluentes onera, vel non subiecti non gauderent beneficijs statutorum, Plot.ibi nu.854.

f *Sed quid si damnum.* Adde, quòd † in statu Ecclesiasti 36 co in materia damnorum datorum adsunt duæ bullæ Pij V.de quibus in Bullario fol.936.const.12.& 13.pro pè finem,& ad hanc quæstionem vide Farin. quæst.24. num.198.

g *Item quæro nunquid.* Adde, quòd † contrarium tenet 37 Menoch.consf.50.& 101. nu.43.

Item adde, quòd stante statuto, quòd Vniuersitas, teneatur damnum emendare, si non ceperit malefactorem, quod etiam ille, qui passus est damnum, tenetur contribuere ad emendationem. Bar. & alij in l.ab omnibus, §.Titius ff.de legat.1.& Soc.in c.dilecta nu. 53. de excess.prælat.

i *Statutum, quòd nemo det auxilium bannito.* Adde, quòd 38 † scribens litteras bannito dicitur ei præstare auxilium. Bal.in l.1.in prin.ff.de verb.oblig.quem refert, & sequitur Felin.in consf.46.nu.11. inter consf.crim.tomo 2.

39 Item † adde, quòd statutum loquẽs de bannito, non verificatur in eo, de cuius banno disputatur. Bald.in l.2. C.si penden.appellat.mors interuen. in fin. Socin.consf. 122.nu.4.vol.1.

l *Quæro, si statutum prohibeat.* Adde, quòd † statutum 40 prohibens, quod nemo loquatur cum bannito, intelligitur, quando loqueretur cum bannito in præiudicium Regiminis, alias secus. And.Bar.in c.cum vicesimum de off. deleg.vbi allegat.text.sing. in l.1.ff.ad l.Iul.Maiest.

41 Item † adde, quòd huiusmodi statutum non habet locum in scribente, nisi eadem sit ratio. Bursat. consf.94. nu. 7. vbi attestatur de communi, & quòd statutum de loquente cum bannito comprehendat etiam scribentẽ, 42 & nuntium † mittentem, vbi viget eadem ratio. Rom. Ias.Crot.Rip.& alij communiter Docto.in l.1.in princ. de verb.oblig.& latè Ferran.Vasq.in tract. de success.§. 15.nu.55.& Cassan.in consuet.Burg.in fol.1510.vet.vigesimaquinta conclusio.

STATVTVM III.
Circa matrimonia.

o *Statutum prohibens.* Adde, quòd etiam per sanctam synodum Triden.sess.24.c.9.prouisum fuit, quòd Principes, nec alij quouis modo directè, siue indirectè, sub pœna excommunicationis prohibere possint, quominus matrimonia liberè contrahantur.

p *Hic infertur.* Adde † videndum Ceph.in consf.92.& 43 Pasetum in consf. 4.

q *Contrariam autem sententiam.* Adde, quòd † filiusfa 44 milias non debet contrahere matrimonium sine consilio patris, vt latè per Menoch. consf.69. vbi examinauit 45 hanc quæstionem, an Episcopus † siue Vicarius possit omittere denunciationem, siue concedere licentiam filiosam. contrahendi matrimonium non præcedentibus denuntiationibus, iuxta formam Concilij Tridentini, ne pater sciens tale matrimonium impedire valeat.

STATVTVM IIII.
De turbata possessione.

f *Quæro nunquid ingrediens.* Adde turbationis modos tam in iudicio, quàm extra iudicium ponit Menoch. in tract.de retinend.possess.remedio 3.nu.467. cum infinitis seq.vbi recenset octo,& viginti modos,& in dicto re 46 medio nu.652. vbi ponit duodecim causas quibus † a pœna turbatiuæ excusatur,& Lud.concl.71. Plot.in l. si quando nu.735. cum sequen. C.vnde vi, vbi etiam tradit de prædone turbato, qui ante omnia manutenendus est,& restituendus, etiam ad fructus perceptos, seu qui percipi potuerunt ibi num.732.& quando iurari in litem possit nu.734.& tres fallentias ponit, in quibus in casu turbatiuæ iurari in litem non potest numero 735. 47 736.& 737.& num. 814.& quæ † sint probanda in hoc remedio, idem Menoch. vbi supra numero 556.& Ioan. Baptist. Pont. de spolio libro 2. capitulo 7.& 17. Vide etiam Paris. in consil. 126. volum. 4. & consil. 48 172.per totum volum.3.† & de laborantibus laborantibus, qui nam dicantur turbari in possessione, tractat. Rolan.consil.54.per totum volum.1. Ripa in cap. decernimus num.41.de iud.& Menoch. de arbit.iud.casu 354.num.35.cum sequent.& an turbatio verbalis sufficiat,& per quæ verba inducatur, Affl.in decis.394.& ibi Vrsillus,& Nicol.Bellon.consf.11.col.5.& an quis dicatur turbare,& molestare si agitur in iudicio. Alex.consf. 32.nu. 2.vol.2.

STA-

STATVTVM V.
Circa alienationes.

STATVTVM VI.
Circa delationem armorum.

cc *Quaero si at statutũ.* Adde † multos casus in quib. arma
49 portare licet, vt per Afflict. in constitut. intentionem, &
Duen. in reg. 55. & Cassan. super consuet. Burg. pag. 81.
sub nu. 108. & de hac materia armorum latè etiam ha-
betur per Ioseph. Lud. in decis. Perus. 31. & per Mars. in
pract. crim. in §. pro complemento.
50 Item † adde, an portans arma venenata plus sit pu-
niendus, quam statutum disponat. Barb. de Card. legat.
a latere q. 5. nu. 25. fol. 192.
51 Item † adde, quòd armorum delationem Magistra-
tus prohibere potest, & est communis op. Aret. in §. fin.
Instit. de auctor. tut. & Roland. in cons. 83. nu. 6. lib. 1. &
52 successor † nouus in officio potest prohibere, & punire
officialem suum praedecessorem arma deferentem, se-
cundum Gram. in const. intentionis num. 2. fol. 8. vbi ad
hoc allegat. tex. in l. tribunus. C. de milit. testam.
53 Item † adde, quòd ab aedicto facto per Iudicem, ne
portentur arma, non potest appellari. Guid. Papae decis.
54 436. num. 57. potest tamen appellari à † declaratione,
quòd inciderit in poenam delationis armorum, vt tenet
Afflict. in constit. intentionis nu. 59. & Carrer. in pract.
crim. in princ. nu. 58. vers. an sententia condemnationis:
sed nunquam vidi aliquem interposuisse appellationẽ,
& arbitror etiam, quòd non possit appellari, quia defe-
rentes arma capiuntur in fragranti, nisi praetende-
ret sibi licuisse arma deferre.
55 Item † adde, quòd statutum, siue proclama prohibẽs
delationem armorum, comprehendit etiam mulieres,
& si repertae fuerint cum armis, puniri debent. Soarez.
comm. opin. vers. mulieres num. 252. & Gabriel. comm.
concl. l. b. 6. titul. de verb. signif. concl. 6. num. 37. & simi-
56 liter statutum, † quòd nemo proficisceretur de nocte,
comprehendit mulieres. Viu. comm. opin. 808. nu. 7.
Item adde, quòd statutum prohibens arma deferri
57 ad festam, † non comprehendit illum, qui transeundo
per illum locum, se firmauit ad aliquid emendum Ber-
taz. in cons. 217. vol. 1.
58 Item † adde, quod equites priuilegiati, si arma ferre
possint, non comprehenduntur banno, quòd arma non
ferantur, nisi in banno adesset dictio vniuersalis, vt om-
nis, totus, vel aequipollens, vt quicunque vel similis; tũc
enim etiam personae priuilegiatae comprehenduntur.
Crau. cons. 284. & Herculan. de proban. negatiua num.
23. & 24.
gg *Sed quid si statutum.* Adde, † quid si familia inueni-
59 ret plures, inter quos esset ensis, vel pugio in terra, &
omnes negarent ensem esse suum, quid agendum in il-
lo casu, vide Alber. in tract. stat. in 2. par. quaest. 121. Me-
noch. de arbit. iud. casu 394. nu. 53. & Decian. in tractat.
crim. lib. 8. cap. 4. nu. 12. tomo 2. qui tamen in aliqua par
te videtur dissentire a Menochio. Et quid si familia
60 † vellet intentare aliquem, si haberet arma, si recusaue
rit, & non permiserit se perquiri, an incurrat poenam, i-
dem Alber. d. quaest. 121. & dicit Bar. in l. euictiones, C.
de cursu pub. lib. 12. quod ille, qui non permittit se scru
tari, potest retineri per Curiam, & ex sola resistentia a-
61 criter puniri. Et an † credatur familiae, quod inuenerit
aliquẽ cum armis. Paris in tract. de syndi. vers. Iudex in
officio processit, & an Iudex possit exequi sine sententia,
si aliquis fuerit captus cum armis, vide Ang. Bald. & om
nes in l. ictus fustium. de infam. & Andr. de Isern. in con
stit. Regn. Humanitatis, & Bald. in d. l. ictus fustium di-
cit, quòd si familia potestatis inuenerit aliquem cum ar
mis, & referat Potestati, ex illa relatione posita in actis
potest eum condemnare, quem refert, & sequitur Affl.
in rubr. 1. in const. Iustitiarij Non per calendas num. 11.
fol. 123. & Gram. idem tenet in const. intentionis de il-
lic. portat. arm. num. 22. fol. 9.
62 Item † adde, quòd si familia repererit aliquem cum
armis, & ipse aufugerit in domum suam, non poterit in
de extrahi, licet semper familia eum insequuta fuerit.
Bal. & Rom. in l. plerique ff. de in ius voc. vbi etiam Ias.
numero 12.
63 Item † adde, quòd si in edicto, siue proclamate appo
nente poenam deferentibus arma nihil dictum fuerit
de amissione armorum, nihilominus perduntur. Auth.
de armis, & Alex. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi pub. & Afflic. in
const. intentionis num. 26. & Mars. in pract. crimin. in §.
pro complemento nu. 12. vbi etiam dicit, ita seruari de
64 consuetudine, & dicta † arma debent applicari fisco, vt
habetur in d. auth. de armis, & tenet Aluar. in §. si quis
rusticus. de pace tenen. & Gram. in d. const. intentionis
nu. 17. sed hodie ex communi vsu applicantur familiae
capienti, vt fiat audacior, & diligentior in capiendis il-
lis, qui arma ferunt, & hoc etiam ipsis edictis magistra-
tuum caueri solet, quae poena obseruatur etiam in armis
defensiuis, licet nunquam viderim obseruatum, quòd si
sola arma ad defensam habeantur, non autem ad offen-
sam, illa amittantur, ita etiam tradit Decian. in tract. cri-
min. lib. 8. c. 4. num. 18. tomo 2.
65 Item † adde, quòd si Iudex videt aliquem deferre ar
ma, potest eum punire de delatione armorum absq; ali-
quo processu. Bal. in l. officium ff. si reg. Ias. in l. vnica ff. si
quis iusd. non obtemp. nu. 28. & ibi Cagn. nu. 98.
hh *Quaero nunquid.* Adde † decis. Perus. 31. nu. 4. ubi ha-
66 betur, quòd statutum prohibens portare arma, compre
hendit tantum arma offensibilia, nõ autem defensibilia.
kk *Licet de iure loquendo.* Adde, † quae veniant appella-
67 tione armorum, videndum Alciat. in l. armorum, ff. de
verb. sign. & Corset. in repet. Abb. in verb. armorum, vbi
68 latè. Et si quis † offenderit cum dentibus, vel cum ferra-
mentis aptis ad artẽ, non dicatur offendere cum armis.
Affl. in const. de percuss. illic. nu. 5. li. 1.
Item adde, arbitrio Iudicis relinqui, quae veniant ap-
pellatione armorum, Menoc. de arbit. Iud. d. cas. 394. n.
77. & Corn. in cons. 199. vol. 4.
69 Item † adde, quòd deferens arma rusticalia, vt secu-
rim, ligones, & similia, non tenetur poena statuti, atten-
ta tamen qualitate personarum. Bertaz. in consil. 192.
num. 7.
70 Item † adde, quòd licet appellatione armorum ve-
niant fustes, & lapides, illud tamen uerum est post per-
cussionem, cum ante percussionem non dicantur arma
Mars. in pract. crim. in §. pro complemento nu. 10.
mm *Quod cultellus non venit appellatione armorum.* Ad-
71 de, † quòd hoc est verum in cultello panis, secundum
Io. de Anan. in c. lator. de homic. & Viui. opi. 763. nu. 10.
vol. 2. nisi portetur ad offendendum quia tunc contine-
tur appellatione armorum, decis. Delphin. 4. num. 13. Et
72 † quae considerare debeat officialis, concedens licen-
tiam deferendi arma. Affl. in constit. ut Castellani nu. 5.
lib. 1. fol. 62.
nn *Pone in statutis, & edictis.* Adde, quid † si campana-
73 rius pulsaret campanam ante horam solitam, uel post
Bonif. Vitalin. in tract. suo de malef. in tit. de form. libel.
nu. 80. & seqq.
Item adde, quod idem tenet Burs. cons. 141. nu. 33. vol. 2.
oo *Item quaero nunquid.* Adde, quòd idem habetur in de-
cis. Perus. 31. nu. 50.
74 Item adde, quòd qui per momentum temporis ha-
buit arma in loco prohibito, uel cum illis paruam morã
traxit, non debet puniri. Burs. cons. 141. nu. 16. & seq. &
nu. 42. & cons. 141. num. 16. & seq. & num. 42. & consil.

531. numero 37. Et de fermante per transitum cum armis prohibitis per modicam moram. Bertazz. consilio 217. & 219.
75 Item † adde, quòd habens priuilegium deferendi arma, si cum illis percusserit, ammittit priuilegium, & debet puniri de delatione armorum. Marsil. in pract. crim. in §. pro complemento num. 9. & seq.
76 Item † adde, teneri forensem de delatione armorum. Plaz. in epitom. delict. cap. 8. Petr. Rauen. in tract. de con suet. sub num. 202. vbi dicit, quòd mitius debet puniri.
77 Item † adde, quòd Doctores possunt impunè arma deferre. Bonincon. de Curtili in tractatu de nobilit. in 5. par. sub num. 72. & seq.
78 Item † adde, quòd portans arma ligata, non dicitur habere malum animum. Mand. in repert. inquisit. in verb. arma.
pp *Quaero etiam.* Adde, quòd † statutum prohibens de
79 lationem sclopi, siue retentionem, intelligitur de apto ad offendendum. Bolog. in cons. 28. per totum, & Bonacoss. com. opin. to. 2. in verb. statutū puniens potestatem, sed ego dubito, quòd in practica nō possit obtineri propter fraudes, quæ possent fieri, puta in retētione, sclopeti, nā quis posset retinere cannam, sine rota, quā etiam haberet in domo, & sic ad eius libitū sclopettis vti posset.

STATVTVM VII.
Circa blada.

uu *Statutum quòd blada.* Adde, † si statutum prohiberet,
80 non posse exportari frumentum sub pœna confiscationis ipsius frumenti, an etiam saccus, in quo exportabatur, comprehendatur. Rip. in tractat. de pest. in tit. de remed. ad conseru. vbert. num. 130. tenet quòd non, & ibi n. 132. tenet, quod nec plaustra, & animalia, siue naues, quibus exportatur, veniunt in confiscatione. & ibi etiam
81 nu. 52. plenè tractat, an statutum † prohibens extrahere frumentum, intelligatur etiam de pane, farina; spelta, ordeo, & de leguminibus. & quid si statutum prohiberet exportari triticum, vel victualia, an prædicta comprehenderentur, vide omnino Viuium opin. 765. vbi latissimè, quomodo, & in quibus casibus procedat. Guid. Papæ in decis. 373. & Boer. in decis. 177.
82 Item † adde, quòd licentia extrahendi bladum, non extenditur vltra septem dies, vel aliud, extra Ciuitatem. l. 1. C. de tract. lib. 12. vbi Bart. & Syluan. cons. 34. n. 12. &
83 † licentia debet præcedere, & non sufficit, quòd subsequatur Bart. Ias. & Doctor. in l. si quis mihi bona. §. iussum ff. de acquiren. hæred. & Abb. in c. licet num. 11. de reg. iur. & vbi requiritur licentia, intelligitur de expressa, ita, quòd non sufficiat tacita. Anchar. Franc. & alij in c. Abbas de elect. in 6. & est communis opinio Corsett. singu. in verb. licentia.
Item adde, quòd appellatione bladi legumen non cōtinetur. c. ex multiplici de verb. signif. & Doct. in l. triticum ff. de verb. oblig.
zz *Quaero nunquid talia statuta.* Adde, quòd talia statuta
84 non ligāt forenses agricolas, quin possint partem suam frumenti asportare ad domum suam, sed si agricola forensis illud frumentum Domino vendiderit, Dominus illud asportare nō poterit. Com. cons. 241. in causa inquisitionis colu. 2. volu. 4. & Rip. de remed. ad conser. vbert. nu. 107. sed quòd huiusmodi statuta ligent forenses, tenuit Dec. in cons. 71. num. 3. vol. 2.
85 Item † adde, quis nam dicatur forensis per Menoch. cons. 74. per totum.
86 Item † adde, quando quis dicatur contraxisse domicilium in loco. Menoch. de arbitr. casu 86.
87 Item † adde, quòd istud statutum non ligat clericos pro fructibus bonorum ecclesiasticorum, secundum Ripam in dicto tractatu de peste in titulo de præseruat. remed. contra pestem in parte.
B *Sed pone quòd statutum.* Adde, † quòd hoc procedit, si
88 cōstiterit de primo proposito, quòd extraxerit causa vsus sui, alias ab initio præsumitur habuisse animum vendendi, secundum Rip. in tractat. de remed. ad conseru. vbert. num. 109. cum seq.
89 Item † adde, si extaret statutum, quòd nullus possit extrahere bladum, vltra duos menses, quod si quis incipit extrahere ante, & non potuit perficere, quòd etiam post duos mēses perficere poterit, quia attēditur principium legitimè factum. Dec. cons. 8. num. 242. volum. 1.
H *Pone quòd ille.* Adde, † quando inuentoribus cre-
90 dendum, sit vt per Bonif. Vital. in tit. quid sit accusatio num. 82. sed ad euitandas fraudes, solent fieri bannimenta, vt res exportari prohibitæ amoueri non possint de loco ad locum sine licentia in scriptis, alias quòd intelligatur incidisse in commissum.
I *Aliqui verò dicunt.* Adde quòd idem tenet Bertazz. cons. 6. nu. 4. Item adde, quòd factum conductoris, puta mulionis non nocet Domino equi, vel currus nescienti
91 fraudationem gabellæ, seu datij, & ideo † equus, siue currus non incidit in commissum ratione fraudatæ gabellæ, seu datij, vt est communis opinio, de qua per Mazzol. consil. 60. num. 11. per totum. Contrarium autem habetur decis. Pedem. 71. num. 8. etiam quod Dominus ignorauerit, & quòd ei datur actio aduersus extrahentem, vel restitutio aduersus statutum ex clausula generali, sed 1. opinio mihi placet, & istam vidi practicari, & practicaui, si Dominus ignorauerit.

STATVTVN VIII.
Quòd pro aliquo delicto bona delinquentis deuastentur.

K *Plerunq; in ciuitatibus.* Adde, † si statutum dicit, quòd
92 domus malefactoris debeat dirui, debet optimè dirui vsque ad fundamentum, ita quòd non appareant vestigia edificij, vt per Bald. in l. prætor ff. de prætor. stipulat.
93 Item † adde, an domus possit dirui pro inobediētia, & contumacia. Bal. in l. cetera. §. sed, & si quis ff. de leg. 1.
94 Item † adde, quòd in statu ecclesiastico adest constitutio Marchiæ in lib. 4. ca. 76. quòd rumpentibus pacem ex causa homicidij, seu vulneris, eius ædificia funditus destruantur, & diruantur.
M *Sed quid si delinquens.* Adde † in hac quæstione Soc. in
95 c. in quibusdam numer. 16. de pœn. vbi posuit octo opiniones principales, vide etiam Gigan. in tractat. de crim. læsæ Maiestatis lib. 2. tit. de pœn. committend. quæst. 37.
96 num. 2. & ibi nu. 4. habetur, quando domus, quam † ipse delinquens dederat pignori, vel in pignus acceperat,
97 destrui debeat, & † an domus delinquentis destructa per sententiam, vigore statuti reædificari possit.
P *Licet Paris de Puteo in facti contingentia.* Adde,
98 † quòd Ioan. Anton. de Nigris super capit. 133. Regni Neap. num. 8. impugnat Pand. de Puteo hic allegatum, & tenet, quod vxor non possit impedire deuastationem, & quòd fiscus tenetur satisfacere vxori, & quòd ita seruatur de facto: attestatur etiam Capic. decis. 130. num. 73. vbi refert, & sequitur Alberic. hic allegatum, & idem tenuit Gigas in tract. de crim. læsæ Maiestatis lib. 2. tit. de pœn. committen. quæst. 36. & ibi num. 2. hanc conclusionem limitauit, non habere locum, quando domus esset fundus dotalis ipsius vxoris, quia tunc secundum eum non posset destrui.

STATVTVM IX.
Augens, vel minuens pœnam.

Q *Quaero nunquid.* Adde, † quòd statutum duplicans
99 pœnas propter nocturnā maleficia, intelligitur quā

ad pœnas pecuniarias, non autem quo ad pœnas corporales, secundum Bartol. in l. sanctio, ff. de pœn. & Natt. cons. 469. num. 18. & ideo pœnæ duplicatio non habet locum in amputatione manus, secundum Bald. in l. 1. C. de sent. quæst. pro eo, & Foller. in vers. pœnis debitis, nume. 40.

R *Pone stat statutum*. Adde, † quòd quãdo maior pœna
100 imponitur committenti delictum de nocte, quam de die, in dubio præsumitur commissum de die, Bald. & Imol. in l. Titius, §. Lucius, in fin. ff. de lib. & posthu. Cephal. in cons. 206. num. 4.

S *Quaere quomodo*. Adde, † quòd statutum duplicans
101 pœnam de nocte debet intelligi de delictis commissis post sonum campanæ ad hoc deputatæ, secundum Bal. in l. vlt. C. de his quibus vt indign. & non sufficit probare delictum fuisse cõmissum de nocte, nisi dicatur post sonum campanæ, & etiam sonum campanæ de manè. Ang. in cons. 196. visis process. Lanfran. in clem. sæpe, de verbor. significat. vers. de plano nu. 2. & quando propriè dicatur dies, & an statutum puniens delinquentem certa die, comprehendat noctem præcedentem, & sequentem, latè Feder. de sen. in cons. 44. & Viui. opin. 774. uide etiam Bertaz. in consil. 131. & ibi addent. vbi quomodo intelligatur manè, & sero.

Item adde si verberatio incepisset ante sonum campanæ, & sic de die ex forma statuti, si tamen perfecta fuit post sonum, & sic de nocte debet attendi initium verberum, quia vbi agitur de excusatione delicti, & sic ad fauorem rei, initium in delictis attenditur, & non finis, Alex. consil. 75. nu. 6. vol. 3.

V *Licet deinde referat Ias. &c.* Adde, quòd idem tenet Barbat. in consil. 82. col. 2. circa fi. vol. 3. & Bursat. in con
102 sil. 79. num. 7. dummodo † si quis ante litem contestatam excipiendo negauerit, & postea confessus fuerit, secus si post litem contestatam, & hanc esse rationem inquit Bald. in l. 1. col. fin. C. de furt. in vers. quintus, quia negatio ante litem contestatam non inducit actori onus probandi, sed solum ea, quæ fit in contestatione, & Bal. sequitur Alex. in l. eum qui in princ. col. 3. in fin. ff. de iureiuran. Rolan. consil. 88. num. 18. vol. 4.

103 Item † adde, quòd hoc statutum procedit etiam in eo, qui metu probationum, & tormentorum confessus est, quòd scilicet adhuc parcius, & clementius puniendus est. Hostien. Franc. & Felyn. in c. de hoc. de simon. Tiraq. de pœn. temper. causa 30. num. 13. & Bertaz. in consil. 505. nu. 29. vol. 2.

104 Item † adde, quòd confitens delictum, & negans qualitatem delicti, debet gaudere beneficio statuti, dũmodo qualitas negata non sonet in delictum, puta si cõfitetur interfecisse, sed ad sui defensionem, secus si sonaret in delictum, quia tunc propter confessionem non punietur mitius. Fel. in c. de hoc nu. 8. de simon.

105 Item † adde, quòd quando pœna imponitur ipso iure, numquam alleuiatur per confessionem, nec augetur per negationem, etiam stante dicto statuto, Fel. in d. c. de hoc num. 7.

106 Item † adde, quòd hoc statutum habet locum, quã do pœna est mitigabilis, idem Fel. in d. cap. de hoc, nu. 7. & de ista materia, quando confitenti remittatur pars pœnæ, vide Bart. in disput. quæ incip. Per Italiam communiter sunt statuta; & Bald. in l. contra negantem, C. ad l. Aquiliam, & in l. ea, C. de condict. ob causam, & Soc. in c. qualiter, & quando, num. 1221. vbi habetur etiam,
107 qualiter iudex formabit sententiã, & si deberent † detrahi duæ quartæ, vt puta quòd statutum diminueret quartam partem pro confessione, aliam quartam pro pace habita, quomodo essent detrahendæ.

108 Item † adde, quòd beneficium huius statuti non habet confitens in causa appellationis, ut per Phanu. in tract. de iuram. in litem in 3. par. in 3. mem. nu. 13. cum sequent. vbi attestatur de communi.

109 Item † adde, quòd statutum disponens, quòd condemnati soluentes intra certum tempus, habeant beneficium quartę partis porrigitur ad condemnatos carceratos, Bart. in l. Domitianus, ff. ad Turpil.

110 Item † adde, quòd statuto propter negationem delicti pœnam augente, vel propter confessionem minuente, si reus negat delictum, & postea confiteatur anteaquam Fiscus ad probandum grauatus fuerit, pœnam negationis euitat, & beneficio confessionis potitur Vulpel. in cons. 69. nu. 2. cum sequent.

STATVTVM X.
Puniens insultum.

Z *Statutum puniens*. Adde † an etiam comprehendat
111 offendentem in ostio. Bart. in l. 1. §. hoc interdictũ, ff. de cloac. & Ias. in l. cetera, §. hoc senatusconsultum, ff. de
112 leg. 1. Et quid si † aliquis, dum esset in uia, proiiciendo arma offenderet existentem in domo sua, vide Iacob. nouell. in pract. crim. c. interest reipub. numer. 12. vbi dicit, quòd si statutum puniret offendentem in domo sua ad pœnam centum, q. ille, qui proiecit arma, & vulnerauit in domo non teneretur ad pęnã statuti, quia semper in delictis inspicitur initiũ, & non finis, sed Bald. in l. vnica vbi de possessione, nu. 2. contrarium tenuit, & bene dicens, quòd magis inspicitur qualitas loci, vbi maleficiũ consumatur, quam vbi inchoatur, quia propriè maleficium ibi accipit formam, & statum; & debet attendi locus, vbi est vulneratus, & non vbi est vulnerans, quando loca distant, Franch. in c. si ecclesiam, nu. 7. de consecrat. eccles. in 6.

113 Item † adde, quòd vulneratus in tecto, non videtur in domo vulneratus, Franc. in c. si ecclesiam, n. 7. de consecrat. ecclesiæ, nu. 6.

114 Item † adde, quòd si quis haberet duas domus, & in una habitaret, & in altera non, si in hac fuerit factus insultus, aggressor non tenebitur pœna statuti, Alber. in 2. par. statut. quæst. 35.

115 Item † adde, si statutum puniret euntem de nocte sine lumine, non haberet locum in eunte sub porticu domus suæ. Mazzol. in consil. 54. nu. 26.

116 Item † adde, quòd statutũ de offendente ad domum non habet locum in offendente ad apothecam, Corn. in consil. 203. vol. 1.

117 Item † adde, quòd stante statuto, quòd pro maleficio commisso in domo habitationis iniuriati duplicetur pœna, & testes examinati contra reum dixerint maleficium commissum in domo habitationis iniuriati, non probant, quia est possibile, quòd tẽpore testimonij habitaret, & non tempore maleficij, & qualitas debet verificari tempore iniuriæ, ita tradit Ang. in consil. 193. col. 2. ad fi. visis processibus, quem refert, & sequitur Fel. in c. examinata sub nu. 7. de iud.

118 Item † adde, si statutum puniret insultum ad domũ, vel iuxta domum, diceretur iuxta domum, si insultus fieret per duos pedes propè, ita Ang. in l. quidam hiberus col. fin. ff. de seru. vrban. prædior.

119 Item † adde, quòd dictum statutum habet locum, si molendinarius assalitur in molendino, & nauta in naui, Alber. in l. hoc edictum, §. si de naui, ff. de ijs qui eiecer. vel effuder. & Tiraq. de retract. §. 1. glo. 7. nu. 88. vi-
120 de etiam † omnino. Fab. de Monteleone in prax. arbit. par. 6. q. 3. fol. 487. vbi latè, quæ delicta in domibus fieri dicantur, & quæ veniant appellatione domus latissimè habetur per Cassan. in Cathal. gloriæ mundi in 12. par. consit. 72. & per Guliel. Benedict. in cap. Raynutius in verb. domum de testam.

STA-

STATVTVM XI.
Puniens percussiones, vel vulnera.

A a *Si statutum.* Adde, † quòd statutum puniens vulnerantem, cóprehendit etiam eum, qui studiosè seipsum vulnerauerit. Gramm. in decis. 44.
121
122 Item † adde, si statutum puniat vulnus cum cicatrice deformi, non sufficit probare cicatricem, nisi probetur & deformitas, Felyn. in c. examinata n. 7. in fin. de iud.
123 Item † adde, quòd statutum loquens de vulnere, non comprehendit paruum vulnus, siue minimam effusionem sanguinis, Bald. in l. fin. C. de ædil. ac Roma. sing. 120. Bero. in c. 1. num. 81. de in integr. restitut.

STATVTVM XII.
Contra homicidas.

STATVTVM XIII.
Contra fures.

STATVTVM VLTIMVM.
De statutis pœnalibus in genere.

QVÆSTIO LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *De pœnis arbitrarijs.*
Casus, in quibus pœna iudicis arbitrio committitur, qui sint, ibid.
2 *Iudex male iudicans ex imperitia, tenetur parti arbitrio iudicis. vers. Iudex malè iudicans.*
3 *Impostores puniuntur arbitrio iudicis. vers. Si quis imposturam.*
4 *Vim publicam, seu priuatam committens, punitur pœna extraordinaria. vers. Item publicam.*
5 *Compellens aliquem ad testandum, qua pœna puniatur. vers. compellens aliquem.*
6 *Osculum inferens mulieri per vim, punitur pœna extraordinaria. vers. Osculum inferens.*
7 *Partum exponens punitur pœna extraordinaria. versic. Partum exponens.*
8 *Mittens præcepta Vallis Iosaphat, uel aliàs, punitur extra ordinem. vers. Puniuntur etiam.*
9 *Iniuriam alteri facientes contra bonos mores, puniuntur extra ordinem. vers. Item puniendi.*
10 *Amouens terminos agrorum, qua pœna puniatur. versic. terminos mouens.*
11 *Iudex cuius arbitrio pœna est iure commissa, an possit arbitrari pœnam mortis. vers. Sed quæro.*
12 *Et quid si statutum imponat pœnam centum, vel aliam maiorem, vel minorem arbitrio iudicis. vers. Præterea.*
13 *Iudex habens arbitrium in pœnis imponendis debet illas imponere iuxta qualitatem delictorum. vers. Scias etiã.*
14 *Pœnitentia imposita pro peccatis à sacris canonibus hodie sunt arbitrariæ confessoribus. vers. Aliud est etiam.*
15 *Similia quæ dicantur, & quomodo eis vtendum sit.*

1 DIxi a etiam esse nonnulla crimina, in quibus nul-
a la certa pœna est à iure imposita, sed relicta est
b imponenda arbitrio iudicis, b quæ recenset Iab. in practic. arbitr. folio 435. & alijs sequent. vt videri possunt apud Calic. in Marg. fisci, fol. 95. & sequent. 94. casus, in quibus à iure irrogatur pœna extraordinaria arbitrio iudicis imponenda.
2 c Iudex male iudicans ex imperitia tenetur parti ar-
c bitrio d iudicis. Et hæc est communis mens Doctorum,
d vt dicit Boss. in titulo de officialibus corruptis pecunia, numero 22.

e In hac autem materia criminum extraordinario-
e rum habemus duos titulos, alterum de extraordinarijs criminibus, & alterum de crimine stellionatus. Et quia plerunque contingit tractari de pœnis imponendis in huiusmodi delictis, existimaui non incongruum fore, si aliquot exempla subijcerem.
3 f Si quis imposturam fecerit, poterit stellionatus po-
f stulari, inquit text. in l. 3. ff. de crimin. stellion. Et proximis annis quidam impostores, qui torquibus adulterinis decipiebant viatores, fuerunt iussu senatus fustigati, & eiecti à Ducatu, 29. Martij. 1558. P. N. Sic etiam quidam impostor Venetus Petrus de Nigris, qui mentitus erat sexum, & manus debilitationem, iussus fuit fustigari & eijci sub pœna triremium, 28. Nouembris 1551. P. N. Nec omittendum est hoc loco memorabile arrestum latum Tholosæ 12. Septembris, 1560. contra quendam Arnaldum de Tilla impostorem, qui finxit se esse Martinum Guerram, qui iam per multos annos aberat; & ita cohabitauit cum eius vxore multis annis, & ex ea liberos suscepit: deinde cum redijsset Martinus Guerra, & res cum summa difficultate detecta fuisset, fuit Arnaldus suspensus, & flammis combustus. Et huius arresti mentionem facit Papo lib. 22. tit. 9. arresto 20. cuius etiam processus libellus est apud me, Tholosæ impressus.
4 g Vim publicam, seu priuatam commitens hodie ex
g generali consuetudine punitur arbitrio iudicis. Et in specie de vi priuata, quòd ex vsu, & in praxi puniatur pœna arbitraria, attestatur Pract. Iodoch. c. 100. num. 9. Scias autem, quod lex Iulia de vi publica, punit vim inferentem cum armis: lex autem Iulia de vi priuata
h punit inferentem vim sine armis. h Faciens igitur insultum cum armis punitur lege Iul. de vi publ. Et hoc etiã si solus, & non coadunato cœtu huiusmodi insultum fecerit. Et ita communiter tenetur, vt ait Grammat. super constit. Regni, fol. 20. num. 5. & 12. vbi etiam dicit, quòd ita obseruat communis vsus iudiciorum.
5 i Compellens aliquem testari criminaliter punitur ar-
i bitrio iudicis. Ita dicit gloss. in l. 1. in verbo, Crimen, C. si quis aliquem testari prohi. Tu verò dic, quod aut in tali coactione interuenit violentia cum armis: & tunc puniendus est pœna legis Iuliæ de vi publica; Aut facta est violentia sine armis; & puniendus est pœna legis Iuliæ de vi priuata; Aut non interuenit violentia, sed solus metus, & tunc punitur arbitrio iudicis. Et ita in hoc articulo distinguunt Doctores, vt attestatur Iacobus de Sancto Georgio in d. l. 1. num. 4. Hæreditas autem per metum alicui relicta, fisco applicatur, vt dixi supra q. 79. versic. si testator.
6 k Osculum inferens mulieri per vim, punitur pœna
k extraordinaria. Et ita conclusum fuit in consilio Nea-
l politano, vt refert Afflict. decis. 276. Sereniss. Rex. l Aliter tamen iudicatum fuit per Triuultium, qui fecit cuidam Gallo, qui per vim osculatus fuerat mulierem nuptam, caput amputari, vt refert Boss. in tit. de extraord. crimin. post numerũ 3. Grammat. autem consil. 48. con-
m suluit, m quod quidã qui osculatus fuerat puellã in via publica, cum qua præcesserat tractatus matrimonij, esset absoluendus. Et refert quòd ita fuit iudicatum. Mihi placet, quòd pœna in huiusmodi casibus relinquatur iudicis arbitrio, iuxta facti, & personarum qualitatem; nunquam tamen imponerem pœnam mortis pro oscu-
n lo, vel cum vi, vel sine vi illato, n nisi plusquam magnæ circunstantiæ factum aggrauarent.
7 o Partum exponens, punitur pœna extraordinaria, vt
o est text. cum gl. in verbo, animaduersioni, C. de infan. expos. Senatus tamen in facti contingentiam quandam Palosinam puellam nobilem, quæ vt infamiam vitaret, puerum, quem pepererat exponi iusserat, absoluit, 16. Decembris 1547.

Puniun-

8 *p* Puniuntur etiam extra ordinem illi, qui superstitio-
p ne numinis alios terrent, prout faciunt illi, qui mit-
tunt praecepta Vallis Iosaphat, quorum vnus, qui ap-
pellabatur Carlettus, fuit positus ad catenam infamē,
10. Aprilis 1553. Et alius quidam Thomas Mantellus,
qui transmiserat quoddam praeceptum sub nomine do-
q mini nostri Iesu Christi, iussus fuit *q* renunciare praece-
pto, & fustigari, 10. Sept. 1556. P.N.
9 *r* Item puniendi sunt extra ordinem illi, qui iniuriam
r alteri faciunt contra bonos mores, veluti, si quis fimo
corrupto aliquem perfuderit, ut dicit text. in dicta l. 1. ff.
de extraord. crim. prout quidam Paulus Comete, qui
Amphoram stercore plenam in quandam mulierem
proiecit; & fuit affectus duobus ictibus funis, licet ha-
beret remissionem à muliere, & eius viro, 17. Iunij
1556. P.N.
10 *f* Terminos mouens punitur arbitrio iudicis, vt est
f ext. in l. 1. ff. ter. amot. vt tamen colligi potest ex le-
gibus illius tituli, vera resolutio videtur esse; quòd ille,
qui sciens esse terminos, eos dolo malo mouerit causa
iurium occupandorum, si est nobilis, relegatur ad tem
t pus, *t* si est vilis, fustigatur, & relegatur per bienniū.
Ille verò, qui illos mouet causa fines offuscandi, puni-
tur poena arbitraria. Qui autem illos mouet dolo ma-
lo, non quidem animo occupandi confinia, neque ea
offuscandi, neque lites ad sui commodum suscitandi,
sed alia ex causa, puta, vt lapides ipsos furetur, vel ut a-
lijs negocium facessat, punitur poena quinquaginta au-
reorum. Et haec est communis opin. vt attestatur Plotus
in repet. l. si quando. nu. 726.
11 *u* Sed quaero, Quando poena est à lege iudicis arbi-
u trio remissa, nunquid iudex ipse *x* possit imponere poe-
x nam mortis. Resp. Haec quaestio est adeo dubia, vt indi
geat decisione Imperatoris, vt dicit Marant. in suo Spe
y cu. fol. 26. post num. 53. *y* Nam gloss. in §. in summa, in
verbo, Extraordinaria, Instit. de iureiur. tenuit, quòd
possit hoc casu iudex arbitrari etiam poenam mortis: &
illam glos. in hoc communiter approbari attestatur Bar
bar. consil. 11. post num. 6. lib. 1. quem refert Dec. in cap.
ex literis, post num. 14. de constit. Bolenc. in repet. l. ca-
pitalium, §. famosos, num. 29. ff. de pęnis. Et dicit Alcia.
consil. 472. in fin. quòd illam gloss. sequuntur communi
ter Doctores. Hanc etiam opin. dicit esse communem
Maranta in loco praeallegato, quem refert Viuius in li-
bro communium opin. in verbo, Iudicis arbitrio. Et se-
cundum opin. illius glos. iudicatum fuisse in parlamen-
to Parisiensi, attestatur Papo libro 24. tit. 10. arresto 2.
Contrariam autem sententiam, quòd scilicet hoc casu
non possit iudex arbitrari poenam mortis, multi tenue-
runt, adeò quòd Dec. sibi contrarius in l. qui iurisd. post
num. 9. versic. non obst. gloss. ff. de iurisd. om. iud. dixit, ꝙ
z illa glos. communiter reprobatur. *z* Idem dicit Afflict.
decis. 276. post nu. 9. quem refert pract. Carer. fol. 566.
nu. 112. Gram. consil. 48. post nu. 2. Chas. super consuet.
Burgund. fol. 43. nume. 2. Petrus de Soncino inter con-
silia criminalia diuersorum, consil. 98. nu. 13. lib. 1. Ca-
ranita super 21. ritu magnae curiae nume. 15. in fi. Men-
chiaca controuers. vsu frequentium capit. 39. nume. 26.
Hanc etiam opin. dicit esse communem Fel. in cap. in-
quisitionis. de accusat. prout illum refert Villalpand.
in repet. l. 22. cap. 9. num. 3. Et haec opin. reuera est ma-
gis tuta, & mitior; ideoque mihi semper placuit: & non
putarem in iudicando esse ab ea aliquo modo receden-
dum. Sed dato etiam quòd esset vera opin. illius glossae,
illa tamen intelligenda est, vt procedat modo qualitas
aa delicti *aa* aut circunstantiarum sit talis, quòd de iure cō
muni vel consuetudine esset pro eo delicto poena mor-
tis imponenda: alias secus. Et ita illam glo. communi-
ter limitari attestatur Afflict. super 2. par. const. Regni,
rubr. 10. nu. 22. Hanc etiam esse communem opin, dicit
Alex. consil. 121. in fin. lib. 7. quem refert Crauetta con-
sil. 224. post num. 2. vers. secundò aduertendum, Dec. in
d. c. ex litteris, prout illum refert Crauet. consil. 220. nu-
me. 14. Gram. consil. 39. post num. 8. Don Ant. de Padilla
bb in l. transigere, nu. 27. *bb* C. de transact.
12 Praeterea si statutum diceret, quòd pro tali delicto iu
dex imponat poenam centum, vel aliam maiorem, vel
minorem arbitrio suo, hoc casu debet iudex impone-
cc re *cc* poenam similem, & sic pecuniariam, non autem pę
nam capitalem. Et ista est sententia omnium, ut dicit
Ang. ad Ang. de malef. in verbo, Et ibi caput. num. 46.
13 *dd* Scias etiam, ꝙ iudex etiam habēs arbitrium debet
dd in poenis imponendis seruare modum consuetum. Et
si pro aliquo paruo delicto, puta leui percussione, im-
poneret poenam nimis excessiuam, puta, lib. 200. poterit
reus appellare, & superior reducet illam poenam ad cō
gruum modum: & ita practicatur vt dicit Cagnol. in l.
vnica, nu. 21. ff. si quis ius dicent. non obtemp.
ee *ee* Et nota in hoc proposito, quòd si quis reperiatur
condemnatus in contumaciam in poenam arbitrio sena-
tus imponendam, & petat à senatu declarari arbitrium,
ff non solet senatus id facere, nisi prius ille se *ff* in carceri-
bus constituat: aliàs enim posset declarationem facien-
dam eludere, praesertim si senatus arbitraretur pęnam
corporalem. Et ita in facti contingentia conclusum fuit
in causa cuiusdam Rentij id petentis, qui pro blasphe-
mia atroci fuerat condemnatus in pęnam arbitrio sena-
tus imponendam, 4. Febr. 1556. P.N.
14 *gg* Aliud est etiam genus pęnarum arbitrarium, quae
gg pęnitentiales appellantur. Et sunt illae, quae secundum
sacros canones imponi deberent per confessores in foro
poenitentiali, siue conscientiae: nam hodie tales poenae
hh prorsus abierūt in desuetudinem, & sunt remissae *hh* ar
bitrio sacerdotum: & ita communiter tenetur, vt dicit
Abb. in c. at si clerici, §. de adulterijs, post nu. 5. de iud.
quem refert Bernon. de concub. fol. 28. num. 3. Item at-
testatur summa Angel. in verbo, Confessio. §. 6. in princ.
Dec. in d. c. at si clerici, §. de adulterijs. nu. 6.

ADDITIONES.

a *Dixi etiam.* De imponenda poena extraordinaria; ces
sante ordinaria, vbi tamen adsit delictum; vide supra q.
68. vers. forma autem, vbi vel ad imponendam aliquam
poenam extraordinariam; & de tali poena supra q. 38.
vers. quaero etiam ad finem, & vers. sed quaero, vbi dici
potest illi militi, quòd excusatio a tanto non excusat a to
to, ut habetur supra q. 60. vers. quaero nunquid ad fin. su
pra q. 64. vers. illata verò, vbi, non quidem ad pęnam or
dinariam; & nota in praesenti proposito quod lex prohi
bens aliquid fieri, licet prohibendo poenam non decer-
nat, tamen contrauenien s tali legi non effugit poenā ex-
traordinariam, per tex. in l. nemo martyres, & ibi Bart.
C. de sacrosan. eccl. prout citat illum tex. Bello. cons. 43.
n. 13. ad fi. supra q. 17. vers. finem. infra q. 89. vers. pone
ad med. Alium casum ad poenam extraordinariam hic
non tactum supra q. 28. vers. sed quaero. *Drog.*
Vide eundem Baiardum.
b *Quae recenset.* Adde vt per Iac. Menoch. de arbit. iud.
lib. 2. cent. 4. cas. 381. cum pluribus seq. *Giach.*
c *Iudex male iudicans.* Vide Baiard.
d *Arbitrio iudicis.* Adde fusius per Iac. Menoch. de arb.
iud. lib. 2. cent. 4. casu 339. vbi declarat. nu. 5. Quae hoc in
casu sit poena arbitraria, & extendit principalem conclu
sionem sex modis, de quibus vide ibi cum suis declara-
tionibus. *Giach.*
e *In hac autem materia.* Farin. q. 111. art. 16. num. 435.
vol. 4. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
f *Si quis imposturam.* Hic adde in sui proposito text. in
l. 1.

l.1.ff.de Abigeis,qui vulgari lingua nostra dicuntur Barrattini da cauallo, & de Impostura habetur supra.q.23. vers.1.ad med.Impostura autem idem est, quod fraus, Marant.suo Spec.par.4.sub tit. seculare, vel ecclesiasticum,nu.29.in princ. vide text.in l.3. §. si quis Imposturam,ff.de crim.stell. de cuius interpretatione dixit Menoch.d.tract.de arb.iud.lib.2.cent.4.num.22.cum seqq. cas.381.& cas.383. per totum. At in proposito vxoris Martini Guerrę,de qua hic; dic eam licitè inspecto iure ciuili potuisse nubere post triennium absentiæ mariti gl. in l.non vt. in verb.constitutum, ff. de cap. & postli.reuers. *Drog.*

f *Si quis imposturam.* Menoc.de arb.iud.casu 383.*B.R.* Vide eundem Baiardum.

g *Vim publicam.* Vigell.M.I.R. lib.1.c.13.q.2.de vi publica. item et Vulpell.cons.46.nu.8. Thesaur. decis.35. Decian.tract. crim.tomo 2.lib.8.c.1.5.16.& 4.seq.*B.R.* Vide eundem Baiardum.

h *Faciens igitur insultum.* Vide Baiard.

i *Compellens aliquem.* Menoch. de arbit.iud. casu 395. Peregr.de iure fisci lib.2.c.6. *Ber.R.* Vide eundem Baiardum.

k *Osculum inferens.* vi. Pegueram decis.7.Farin.q.142 par.1. per totam vol.5.nu.254.& alijs sequentib. *B. R.* Vide eundem Baiardum.

l *Aliter tamen.* Vide Pegueram vbi supra. Vulpell. consil.31.nu.8.& cons.95.& 147. *B.R.*

m *Quod quidam.* Farin.p.4.nu.168.& 169. *B. R.*

n *Nisi plusquam magnæ circumstantiæ factum aggrauarent.* & de circumstantijs supra q.66.vers.sed quid si pro parte; infra hac eadem quæstione vers. sed quæro circa fin.ibi, modo qualitas delicti. *Drog.*

n *Nisi plusquam magna.* Vide vol. diuersor. Zileti prima edit. consil.94.lib.1. & Farin.d.par.4.nu.167. *B.R.*

o *Partum exponens.* Vide Baiard.

p *Parturiuntur etiam.* Menoch. casu 388.in fi. de arbit. iudic. *Ber.Ros.* Vide eundem Baiardum.

q *Renunciare præcepto & fustigari.* Genus hoc præcepti execrandi quomodo originem habuerit, memini me alias legisse, sed non recordor nunc; vide Menoch. de arb.iud.lib.2.cent.4.cas.388.in fi.interim vide tex.in l.si quis aliquid, ff. de bon. damn. *Drog.*

r *Item puniendi sunt.* Menoch.casu 385. *B. R.*

s *Terminos mouens.* Adde, & fusius per Menoch.de arbitr.iud.lib.2.cent 4.casu. 393.& vide quid in suis legibus contra hos sanciuerint, Plato, Numa Pompilius, Lex 12.tab. Caius Cæsar,ac alij nonnulli Cæsares.*Giac.* Vide eundem Baiardum.

t *Si est vilis,fustigatur.* Pauper, & vilis à nobili, & diuite in multis differunt, vt passim tam apud legislatores,quàm in præsenti practica, videri licet, vt est supra q.8.vers. scias tamen ad fin.& ibi latè dixi. *Drog.*

u *Sed quæro.* Boss.de iniur.nu.30. Farin.ut.de del.ct.& pœn.q.17.vol.1.nu.34. *B. R.* Vide eundem Baiard.

x *Possit imponere pœnam mortis.* Hunc passum disputat Maranta disput.3.per totum. *Drog.*

y *Nam gloss.* Hanc glo.sequuntur Bar.& Ang.in l.sacri legi capite, ff.ad leg. Iul. pecul. Alex. consil.5.& consil. 62.vol.1. Marsil.in l.de minore.in princ.ff.de quæst.Salic.in rubr.C.eod.Intellige tamen quòd non liceat iudici arbitrari de pęna mortis, aut alia pęna sanguinis,nisi concurrant qualitates & circunstantiæ quæ suadeant talem pœnam imponi: vt per Ioan.de Imola in cap. vt inquisitionis,de hæretic.in 6.& in l.2.ff. de public.iudic. vide Bald. in l.1. in fin. C. de ijs qui latron.vel al. crim. reos occult. *Guiot.*

z *Idem dicit.* Alex.Turam.in l.non puto,c.3.num.63.de iure fisci & alia etiam,nu.73. *B.R.*

aa *Aut circumstantiarum sit talis.* Supra hac ead.q. vers. osculum inferens in fine. *Drog.*

bb *C.de transac.* Adde,quod fuerit originale dictum Io. de Imo.in canquisitione, super glo. in ver. alioqui, de accus.vbi dedit talem intellectum ad gl. reputatam singul.in d.§.in summa. ex quo saluaui aliam glo.in l.sæcularij.la 2.in verb.considerandum, ff. ad l. Iul. pecul. quæ sentit,quòd pęna extraordinaria, seu arbitraria nō sit de pœna capitis intelligenda, vt considerauit dom. Alex.in consil.111.col.pen.ver.& secundum,lib.1.& in d.consil 121.col.ti.lib.7.& vide in collec.mea commu. opin.§. iudex.nu.43. *Giach.*

cc *Pœnam similem.* Hoc idē habetur p Ias.in l. et si post tres sub nu.5.ff.si quis caut.Menoch.de arbit. iud.lib.2. centur.2.cas.145.sub num.8.Et nota, qui arguis a simili, ut non transcendas naturam similium;similia nanque
15 dicuntur ea, quorum diuersi sunt termini,vna tamen est ratio; sic Dec. consil.328. nume. 4. circa med. Dixi ad Negusan. tractat.de pignor.4.membr.2.par.princip. sub nume. 165. infra quæstione 87. versic. punctus est propè finem.Adde tex.in l.final.C.de coll.Vide melius, quàm alibi per Menoch. dicto tract. de arbitr.iud.lib.2. centur.1. cas.84. & aduerte quia cum certa non reperitur lex,tunc proceditur a similibus Aym. Crauet. tract. de antiq.tempor.par.4. vers.videmus,num.35.ad fin.& quomodo procedatur in similibus dicto tract.antiq.tempor.par.4.vers.transeo nunc num.102.non tamen semper est tutum procedere arguendo de similibus ad similia, idem Menoch.d.tract.de arbit.iudic.lib.2.centur.3. cas.238. sub nu.6. vide quæ in hoc proposito dixit Plot. in l.si quando, §.6. sub nume.2 ad fin. C.vnde vi; & in hoc proposito vide Fel. in cap. ceterum coll. pen. extra de rescript. comprehendit tamen dicto alius, vel alia, etiam maiora aliquando; vt per eundē Fel.in cap.nonnulli col.28.eodem tit.& in cap. ad audient. post princ. de rescript. & in materia similium recurre semper ad eundem Fel.in cap. Capitulum post principium eyt.de rescript.& dixit Bald.in l.1.col. antepen. vers. sed iuxta prædicta,C.de furt.quod similitudo est eadem qualitas in diuersis rebus, & hic adde, quæ dixit Marant. in suo speculo, 4.par.iud. distinct.1. tit.an sit Iudicium ciuile, vel criminale,sub nu.77. ad fin.Idem Fel.in cap.sedes ad fin. eod.tit.de rescript. *Drog.*

dd *Sciat etiam.* Farin.d.q.17.nu.18. *Ber.Ros.* Vide eundem Baiardum.

ee *Et nota in hoc proposito.* Plott.in l. si quādo, §.16. nume.13. *Ber.Ros.*

ff *In carceribus constituat.* Sic etiam tempore,quo fiunt relationes in senatu solent rei vocari ad carceres; supra quæst.46.vers.pariter etiam ad fin. & de relatione habetur supra q.40.vers.sed nunquid in fin.quæst.62.vers.fama autem ad fin. At licèt relatio causæ habeat vim conclusionis, Capyc.decis.180.nu.10. tamen exceptio innocentiæ tunc non est exclusa,Dec.in l.et si nihil num.2.ff. de reg.iur. vide Menoch. de arb.iud.lib.2.centur.3, cas. 236.ad fin. & ead.centur.cas.202.nu.32.

gg *Aliud est etiam genus.* Vide Baiard.

hh *Arbitrio sacerdotum.* Adde, & fusius vide per Iaco. Menoch.de arbitr.iud.lib.2.cent.4.cas.391.vbi tres habes extensiones,pariterq; tres declarationes.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando dicatur arbitraria,remissiuè.*
2 *Iudex malè iudicans,quomodo puniatur.*
3 *Et quid de arbitro, Arbitratore, Notario, Medico, Aduocato*

uocato, Agrimensore, Artifice, remiss.

4 Iudex filius fam. per imperitiã malè iudicans, non tenetur vltra peculium.

5 Et quid si tempore syndicatus peculium decreuit.

6 Et quid si tempore syndicatus sit effectus sui iuris.

7 Iudex per imperitiam iudicãs punitur, licet grauatus non appellauerit.

8 Et quid seruetur in practica.

9 Et quid si sententia non fuerit executioni demandata.

10 Libellus quomodo sit formandus contra Iudicem malè iudicantem.

11 Iudex condemnans indebitè ad mortem quomodo puniatur.

Iudex in dubio præsumitur malè iudicasse per imperitiã.

12 Stellionatus crimen, remissiuè.

13 Impostura quid sit, & quomodo puniatur. Zuntatores, siue impostores, acrius sunt puniendi quàm fures.

14 Vis publica, & priuata quando dicatur.

Statutum puniens vnionem decem armatorum habet locum etiam in sex armatis ibidem.

Vnio armatorum semper præsumitur ad malum finem. ibidem.

Vnionum materia, & decretorum vniones prohibentiũ, vbi tractetur ibid.

15 Insultans cũ armis, si est solus, an puniatur de vi publica.

16 Vim priuatam committens, punitur, licet rem raptam restituat.

17 Vis publica an confundatur cum alio delicto, propter quod vis infertur.

18 Vis publica an committatur per vnum solum.

Accusatio vulnerum non est publica, sed priuata.

19 Vis dicitur illata cum armis, licèt quis arma deiecisset, postquam ad locum peruenit.

20 Vis publica requirit dolum.

21 Vis, & violentia differunt.

Et quando committatur, remissiuè eodem.

22 Clerici propter violentiam quomodo puniantur.

23 Auferre, quid significat, & an probet violentiam.

24 Vis dicitur, quoties quis sibi ius dicit, & propria auctoritate aliquid occupat.

25 Vis publica censetur deducta, si ex processu probetur de armis, licet in libello simpliciter de vi sit facta mentio.

26 Statutum, quòd volens aliquam violenter corrumpere puniatur morte, quomodo sit intelligendum.

27 Insultus non dicitur fieri, nisi quis sit adeo propinquus insultato, vt potuerit illum verberare.

28 Prohibens aliquem testari quomodo puniatur.

29 Compellens aliquem ad aliquid sibi dandum, quomodo puniendus remiss.

30 Pisistrati Atheniensium Tyranni factum egregium.

31 Osculantis impudicè pœna remittitur Iudicis arbitrio.

32 Et quid in Regno Neap.

33 Et quid in statu Ecclesiastico.

34 Partus exponentes quomodo puniantur.

Expositi an censeantur legitimi, & possint ad sacros ordines promoueri ibid.

35 Et quid de exponente spurium.

36 Superstitiosi quomodo puniantur.

37 Terminos mouentis pœna, remissiuè.

38 Iudex in pœnis arbitrarijs potest puniri pecunia, & in corpore.

Et quid in vili persona.

39 Et an ad mortem naturalem.

40 Statutum concedens Iudici arbitrium in puniendo non habet locum in casibus, in quibus specialiter per statutũ est pœna imposita.

41 Arbitrium concessum vsque ad mortem intelligitur exclusiuè.

42 Arbitrium in pœnis non extenditur ad mortem in delictis non consumatis.

43 Pœna perpetui carceris non potest imponi per Iudicem laicum habentem arbitrium imponendi omnem pœnam.

44 Furis appellatione venit deflorans virginem.

45 Arbitrium concessum in condemnando, non censetur concessum in procedendo.

46 Iudices iudicando caueant, ne dicant, quod videatur vulgo iniquum.

47 Iudici si sit concessum arbitrium generale, id non extenditur ad bonorum confiscationem.

48 Sacerdos in pœnitentijs sacramentalibus, an habeat liberum arbitrium.

a 1 D*ixi etiam*. Adde † vt per Menoch. de arbitr. iud. casu 381. cum sequent. vbi latè.

Item adde, quod omnes pœnæ in Principe sunt arbitrariæ l. 1. in fine, C. de summ. Trin. & fide Cath. Gram. decis. 36. num. 12. & voto in fine, & decis. Pedemont. 80. num. 18.

c 2 *Iudex malè iudicans*. Adde † Menoch. de arbitr. casu 339. fol. 318. vbi plenissimè, & Vincent. Caroc. in tract. locati, & conducti parte 3. rubr. de var. & extraordin. co-
3 gnit. fol. 83. vbi † habetur etiam de arbitro, arbitratore; Notario, Medico, Aduocato, Agrimensore, & alijs artificibus per imperitiam malè iudicantibus.

4 Item † adde, quòd Iudex malè iudicans per imperitiam, non autem dolo, si est filius familias, non tenetur vltra peculium, l. si filius familias, vbi Bart. ff. de iurisd. omn. iud. & Aldobrand. ad gloss. instit. de oblig. quæ ex
5 quasi delicto, dicit communem, & si † peculij quantitas tempore, quo iudicauit, minor quam tempore syndicatus fuerit, fortè in tantum solummodo teneri eum sustineri
6 potest: & similiter, si tempore syndicatus † sui iuris fuerit, secundum tempus seniæ erit condemnandus, idest ad quantitatem peculij, secundum Laurent. Tenni. caut. 88. vbi hanc quæstionem latè tractauit.

7 Item † adde, quod pars iniustè condemnata per imperitiam Iudicis, licèt non appellauerit, poterit tamen agere contra Iudicem, secundum Bald. in cap. 1. de pace iur. firm. §. Iudices num. 7. etiamsi eius sententia fuerit confirmata, vt ibi per eum, & per Menoch. in d. cas. 339.
8 num. 13. & 14. sed hoc † non est verum, quia de iniquis decretis, aut sententijs malè latis Iudices hodie non syndicantur, vt per Gramm. in cons. 54. num. 11. quem sequitur Bertaz. in cons. 91. num. 1. & 71. num. 8.

9 Item † adde, quòd iudex malè iudicans, non tenetur parti, etiam quòd sententia esset iniquissima, si ipse dictam sententiam non exequeretur, vt per Gramm. cons. 54. num. 10.

10 Item † adde, si agatur contra Iudicem, qui malè iudicauit ex imperitia, concludet libellus, vt condemnatio fiat in quantũ religioni iudicãtis videbitur, si autẽ malè iudicauit dolo, concludet libellus ad condemnationem veræ æstimationis litis: verum si sententia non dari, sed fieri, aut pati quid iniuriosum mandaret, puta mutilationem membri, aut quid simile, concludet libellus ad interesse, & ad certam æstimationem, quam potius de suo voluisset soluere grauatum, quam tale damnum, & grauamen pati: ita tradit Frideric. Schen. in tract. de senten-
11 tia, & re iud. num. 49. & si † Iudex per imperitiam aliquem condemnauerit ad mortem, arbitrio Iudicis puniri debet; & si dolosè condemnauerit, tenetur pœna mortis. Gramm. decis. 99. vers. 1. & 2. Gomes. de delict. c. 3. num. 16. vers. secundus casus.

Item adde, quòd iudex malè iudicans in dubio præsumitur iudicasse per imperitiam, & nõ per dolum, nisi qualitas facti nulla posset palliatione velari. Bald. in l. obseruare. §. proficisci ff. de off. procons. & leg. & Fran. Marci in decis. 687. part. 1.

e *In hac autem materia*. Adde † videndum Menoch. de
12 arbitr. iud. in cas. 381. vbi plenè tractauit materiam criminis

minis stellionatus; & Farinac. in quæst. 19. num. 33. cum seq. vbi magis late.

f *Si quis imposturam.* Adde, † videndum Men. de arb.
13 iud. in casu 383. vbi ponit quibus pœnis impostores puniantur, & quid sit impostura, vide Cagnol. in l. fraudis interpretatio nu. 5. & ibi habetur etiam, quid sint fraus, fallacia, calliditas, & machinatio. Et isti impostores acrius sunt puniendi, quam fures, secundum Ioann. Bapt. de S. Seuer. in l. cunctos populos col. 1. in vltima repet. C. de summ. Trin. & fide Cath. vbi plura iura allegat, & eos vocat Zuntatores, quem refert, & sequitur Mars. in singulari 318. fui rogatus, & Iacob. Nouel. in sua pract. & theorica in c. furtum num. 25.

g *Vim publicam.* Adde † Menoch. de arbitr. iud. cas. 394.
14 fol. 370. vbi plenissimè de vi publica, & priuata, & Affl. in const. violentia, & Decian. in tract. crim. lib. 8. c. 16. 17. 18. & 19. vbi latè quibus modis committatur vis publica, & priuata; quibus modis puniatur; & quomodo excusari possit.

Item adde, quòd statutum puniens congregationem decem armatorum, habet locum etiam in congregatione sex armatorum secundum Becc. in cons. 71. num. 4. & vnio hominũ armatorum in dubio præsumitur ad malum finem, Natta in cons. 665. vol. 4. & in materia vnionum, & decretorũ vniones prohibentium, latè per Boss. in tit. de crim. læsæ Maiest. num. 23. cum sequent. in tit. de vnionibus.

15 Item adde, † quòd Gramm. in vot. 15. num. 10. & decis. 17. tenuit contrarium, quod faciens insultum cum armis, solus, & nõ coadunans hominibus non punitur de vi publica, sed pœna exilij, & relegationis. Corn. in cons. 175. vol. 3. & Bart. & Salic. in l. si criminis C. ad l. Iul. de vi pub. & ibi dicit Bart. vim publ. fieri coadunatis hominibus, etiamsi vnum hominem coadunauerit.

16 Item † adde, quòd committens vim priuatam, punitur etiam, quòd rem raptam ante inquisitionem formatam restitueret, Afflict. in const. violentias num. 40.

17 Item † adde, quòd pœna vis publicæ non tollitur, nec confunditur propter aliud delictum, cuius causa vis infertur. Salicet. & Angel. in l. 3. C. de vi pub. hoc tamen intelligitur communiter per Doctores, si incontinenti sit factus insultus, & percussio, tunc enim punitur solum de percussione, & confunditur insultus cum percussione, quia ad eundem finem ista duo delicta fuerũt facta. Barto. in l. illud ff. ad leg. Aquil. Bald. Alex. & Iasõ in l. diuortio in princ. ff. sol. matrim. Ang. Aretin. in verbo fecit insultum col. 2. versic. vt aduertat, Alex. cons. 115. vol. 3. & ibi dicit, quòd in dubio intelligitur, quod fuerit incontinenti: vide etiam Mars. in practic. crimin. in §. & quia num. 38. Et quòd faciens insultum cum armis puniri debeat de vi publica, etiam, quòd esset solus, tenet Gramm. cons. 43. sed multi tenuerunt contrarium, vt refert Folle. in pract. crim. in verb. pœnis debitis num. 36. vbi distin-
18 guit, quod si † vnus solus appensatè cum armis offendit, quod tunc procedit opin. Gram. ant non appensatè, & tunc procedit opinio tenentium contrarium: dicit tamen Gand. in tit. de transact. sub numer. 14. quòd hodie secũdum generalem consuetudinem Lombardiæ, & totius Italiæ vulnerũ non est accusatio publica, sed priuata.

19 Item † adde, quòd si quis peruenerit ad locum cum armis, & statim arma proiecerit, dicitur vim cum armis intulisse. Ange. in l. 3. §. qui maritũ ff. de vi, & vi armata, & Socin. in cons. 188. num. 7. volum. 2. Et insultus factus cum armis etiam non extractis punitur de vi publica, ac si extractæ fuissent, vt dicit text. not. in l. 3. §. armis ff. de vi, & vi armata. Rom. sing. 568. incip. insultus. Gram. cons. 43. num. 3. & Deci. & Cagno. in l. quo tutel. §. vi factum ff. de reg. iur. quem refert, & sequitur Carau. in Ritu 68. num. 17.

20 Item † adde, quòd vis publica requirit dolum, vt per Crauett. in consil. 18. numero 10. & Gabriel. in consilio 172. num. 12. vol. 1.

21 Item † adde, quòd est differentia inter vim, violentiam, & actum per vim, seu violenter factum, vt per Castren. in cons. 27. vol. 1. vbi habetur de vi facta ad hostiũ mulieris animo eam adulterãdi: & ibi plenè habet, quid sit vis, quid violentia, & quid actus vi factus, & quot modis committatur violentia, vide Boss. in tit. de pluribus violentijs. & Gomes. in tit. de delictis cap. 4. & vis quinque modis committitur, vt per Menoc. de recup. possess.
22 in præludio num. 38. cum sequent. & † qua pœna puniantur clerici propter violentiam, Diaz. in prac. crim. canon. cap. 95. & de omnibus violentijs, & eorum remedijs, vide omnino Ioan. Ant. de Nigris super cap. regni in c. subditorum de violentijs, vbi latissimè.

23 Item † adde, quòd verbum auferre habet duplex significatum, cum violentia & sine, secundum Angel. in l. postquam col. 2. de petit. hæred. vbi dicit, quòd si testes deponant, quòd viderunt auferre de manibus accusantis, non probant necessariò, & conclusiuè, quia debent dicere violenter abstulit, quem sequitur Aret. in l. si filius familias de testam. & Ias. in l. non hoc num. 9. C. vnde legitimi.

24 Item † adde, quòd verbum vis latè sumptum verificatur, quoties quis propria auctoritate illicitè sibi ius dicit, vel occupat propria auctoritate rem ad alium spectãtem. l. extat ff. quòd metus causa, & Corn. in consil. 33. num. 25. volum. 4.

25 Item † adde, quòd accusatus de vi simpliciter, & in libello non dixerit cum armis, vel sine, & postea probatum fuerit, quòd vim cum armis intulerit, de vi publica erit puniendus, licèt in libello non dixerit cum armis, Luc. de Penn. in l. 1. numero 6. C. de Nauicul. seu Nauclet. libro 11.

26 Item † adde, si statutum dicat, quòd si quis voluerit aliquam violenter corrumpere, puniatur pœna mortis, intelligitur de eo, qui actualiter corruperit voluntariè quò ad se, sed violenter quò ad corruptam. Pau. de Cast. in l. si constiterit ff. fin. regun. & Boss. in tit. de pluribus violent. & Cassan. in cons. 40.

h *Faciens igitur insultum.* Adde, † quòd quis non dicitur
27 insultum facere, nisi adeo sit propinquus insultato, vt posset ipsum verberare, si vellet, est doctrina Bald. in cap. 1. §. similiter quibus modis feud. amitt. & Foller. in practic. crimin. verb. recipiantur defensiones numero 35.

i *Compellens aliquem testari.* Adde † Men. de arbi. iudi.
28 cas. 395. fol. 373. vbi plenissimè de pœnis, quibus puniuntur impellentes, vel prohibentes testari.

29 Item † adde, an compellens aliquem per vim, & metum iustum etiam mortis, pecuniam, aut rem aliquam ab aliquo, etiam mediante aliquo contractu, consequitur, committat furtum, & rapinam, vel de vi publica, aut priuata sit puniendus. Bero. cons. 193. per totum vol. 3. vide etiam Bart. in l. 3. ff. ad leg. iul. de vi priuata, vbi de illis, qui faciunt aliquem redimi, dicendo, te deprędabor vel interficiam, nisi soluas mihi tantam pecuniam.

k *Osculum inferens mulieri.* Adde, † quòd Pisistratus A-
30 theniensis tyrannus, cum adolescens quidam amore captus, eius filiam osculatus esset, vxori hortanti, vt ab eo capitale supplicium sumeretur, respondit, si eos, qui nos amant, interficiamus, quid his faciemus, quibus odio sumus? Menoch. de Arbitrar. iudic. casu 287. vbi habetur,
31 † etiam quòd deosculantes impudicè virum, siue feminam, pœna arbitraria puniuntur, sed in Regno Neap. osculantes per vim mulieres puniuntur pœna mortis,
32 Fran. in decis. 333. num. 6. vol. 2. per † Pragmaticam Regis Philippi sub titulo de osculant. bus mulieres, quòd
33 tamen non vidi seruari in practica, & † in statu ecclesiastico amplexantes, siue deosculantes mulieres virgines, siue

siue viduas, incurrunt pœnam fustigationis, & amissio nis bonorum, & alias pœnas, de quibus per const. Marchiæ in lib. 4. cap. 72. & ibi etiam disponitur, vt matrimonium inter eos contrahi non possit: ac in ciuitate Neapolis mulier patiens se deosculari perdit penitus ipso facto dotes omnes, si quas habet, vel habitura esset; & à paterna à maternaque successione pariter expulsa, omnium eius compendio, & commoditate remanet irrecuperabiliter spoliata, & nullus pro ea intercedere potest, alias punitur, ita prouisum fuit per cap. Regni 292. incip. vt fine mortalis, de rapt. virg. sub colore matrim.

o *Partum exponens*. Adde † Menoch. de arbitrar. ca-
34 su 396. folio 375. vbi quibus pœnis puniantur exponentes partus, & an expositi censeantur legitimi, & an possint promoueri ad sacros ordines.

35 Item † adde, quod pœna partum exponentis non videtur habere locum in filio spurio, per ea, quæ tradit Vulpell. in cons. 94. num. 12.

p *Puniuntur etiam*. Adde, quòd † de iure debent re-
36 legari, vt per text. in l. si quis aliquid ff. de pœn. & Boss. in tit. de extraord. crim. num. 9. vbi allegat istum text. & refert aliquos à senatu ita punitos fuisse.

f *Terminos mouens*. Adde † Menoch. de arbitrar. casu
37 393. fol. 388. vbi plenè.

m *Sed quæro quando*. Adde videndum omnino ad hanc quæstionem Menoch. de arbitr. iudic. in quæst. 86. vbi latissimè.

38 Item adde, † quòd in pœna arbitraria Iudex potest punire pœna corporali, & pecuniaria insimul. Afflict. decis. 276. & ibi Vrsill. in addit. in princ. & Card. in clem. 2. de hære. §. 2. Et in vili persona licitè iudex arbitrari potest fustigationem Crau. consil. 224. nu. 3. & etiam imponere potest pœnam remigationis idem Crau. cons. 18. nu. 18.

39 Item † adde, an Iudex possit pœnam mortis imponere, stante statuto disponente, quod pœnæ sint arbitrariæ iudici Paris. de syndic. in verb. an si statutum, relinquit pœnas arbitrio Iudicis, vbi multum diffusè.

40 Item † adde, quod statutum de puniendo libero arbitrio Iudicis, non respicit casum, vbi est pœna determinata à statuto. Paul. de Castr. in l. certo genere §. ex totus in fin. de seruit. rust. præd. Mazzoll. cons. 18. num. 67.

41 Item † adde si statutū diceret, possit Iudex arbitrari vsque ad mortē; nō posset imponere pœnā mortis, quia tūc dictio vsque stat exclusiuè. Socin. in c. licet. nu. 18. de pœn.

Item adde, si statutum diceret, quod debeat puniri corporaliter ad arbitrium Iudicis, non poterit extendi ad mortem, secundum Cassan. super consuet. Burgund. fol. 170. num. 4.

42 Item † adde, quòd licet Iudex habeat arbitrium in delictis attentatis, non tamen consumatis non potest pœnam mortis arbitrari. Bald. in cons. 443. coquus confecit venenum, colum. 2. volum. 3. Alexand. cons. 15. col. 2. vol. 1. Cassan. super consuet. Burgund. §. 5. fol. 173. vers. secunda declaratio.

43 Idem † adde, quòd si Iudex per statutum haberet arbitrium imponendi omnem pœnam, non posset imponere pœnam perpetui carceris, statutum enim debet intelligi, dummodo non imponatur pœna à lege prohibita, nisi in casu, quo de iure ciuili veniret imponenda aliqua pœna, per quam quis efficeretur seruus pœnæ, vt in damnato in metallum, quod cum illa pœna non sit in vsu, poterit etiam secularis Iudex loco ipsius pœnam perpetui carceris imponere, si ex forma alicuius statuti talis pœna imponeretur. Socin. in rub. de pœn. num. 21. cum sequent.

44 Item † adde, quod habens arbitrium contra fures, censetur etiam habere arbitrium cōtra deflorantes Virgines. Ang. in anthē. de leno. per illum tex. ver. castitatis furtū.

45 Item † adde, quod habens arbitrium in condemnando, non censetur habere arbitrium in procedendo, ita quòd possit terminum maleficis coarctare, vel prorogare. Ias. in §. bonæ fidei. num. 24. institut. de action.

Item adde circa istam quæstionem, an Iudex habens arbitrium possit se extendere vsque ad mortem, videndū Montecel. in practic. crimin. in reg. 2. vbi ponit multas limitationes, & nouissimè D. Farinac. crim. quæst. in q. 17. num. 34. cum seq. vbi latissimè more suo, sed ista quæstio à tot Doctoribus ita diffusè, & diligenter examinata est superflua; arbitror enim, quòd his temporibus, quibus principes volūt esse Iudices, nemo Iudex reperiatur ita fatuus, qui audeat inconsulto Principe reum suo arbitrio ad mortem condemnare.

dd *Scias etiam*. Adde, † quòd Iudices semper debent ca-
46 uere, ne aliquid dicant iudicando, quòd videatur vulgo iniquum, & eius opinioni non applaudeat, quæ est quodammodo quodam ius naturale insitum naturaliter mētibus cuiuslibet non artificialiter, licet de iure scripto, possit illa vulgi opinio cauillari. gloss. in l. si maior annis C. de transact. & Paul. de Castr. consil. 300. sub numer. 1. volum. 2. vt dixi etiam supra in quæst. 55. versiculo circa primum.

47 Item † adde, quòd in generali arbitrio dato alicui Iudici non venit potestas confiscandi bona. Decian. in cap. 1. in fin. de officio deleg. Alexand. consil. 116. num. 13. vol. 2. & Menoch. de arbitr. iud. quæst. 93. num. 80.

gg *Aliud est etiam genus*. Adde † Menoch. de arbitrar. iu-
48 dic. casu 391. fol. 366. & ibi, an Sacerdos possit immutare pœnas consuetas, vel à canonibus indictas, vel à summo Pontifice.

QVÆSTIO LXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Puniri corporaliter nemo potest, nisi in delicto dolus interuenerit.*

Statutum disponens, quòd homicida decapitetur, debet intelligi de homicidio doloso, ibid.

2 *Plura delicta ad eundem finem tendentia an debeant pluribus pœnis puniri. vers. Scias etiam.*

Et quid si eodem tempore commissa fuerint ibid.

Et quid stante statuto puniente vulnera, seu percussiones. ibidem.

Percutiens clericum pluribus vicibus eodem impetu an incurrat plures excommunicationes. ibid.

3 *Et quid dicendum, si cum eodem telo plura vulnera vnico ictu inferantur. vers. Hac autem.*

4 *Et quid si delicta sint diuersi generis. ver. Alius est casus.*

Et quid si extēt statuta, vnum puniens delationem armorum, aliud puniens insidium, & aliud puniens vulnera, an si quis insultum faciat, & vulneret cum armis, sit vnica pœna, vel pluribus puniendus. ibid.

5 *Vulnerans animo tantum vulnerandi, & deinde assumēs animum occidendi, & occidens, an puniatur de homicidio tantum, an autē etiam de vulneribus. vers. Sed pone.*

6 *Et an propter reiterationem delictorum, vel consuetudinem delinquendi quis possit grauius puniri.*

7 *Plures delinquentes contra vnum an teneantur omnes in solidum. vers. Vltimo quæro.*

8 *Statuta a consuetudine interpretantur.*

9 *Condemnatio vnius ex pluribus socijs alteri non nocet.*

1. DIctum est de pœnis: nunc de sententijs pœnalibus videndum est. nam in ipsarum pœnarum impositione multa sunt, quæ iudicem præoculis habere oportet, quæ quidem nos hoc loco breuiter attingemus. a

a. Et in primis quidem scias, quòd regulariter in Pœnis criminalibus nunquam potest quis puniri corporaliter, nisi dolus interueniat. Ita dicit Bartol. in l. 1. §. 1. numero 1. ff. si quis testament. liber. & est communis senten-

tia Doctorum, vt dicit Cæpol consil. crimin. 33. colum.
b 2. vers. quod sic probatur. Neque sufficeret lata culpa: *b* nã in criminalibus cũ agitur de imponenda pœna mortis, vel mutilationis membri, lata culpa nõ æquiparatur dolo. Et hanc opin. dicit esse communẽ Iasõ in l. in actionibus num. 23. & 26. ff. de in litem iur. quem refert Blan. in pract. crim. fol. 56. num. 537. & seq. Nunius de los corrigidores, fol. 240. colu. 3. in princ. Bermon. loquendo in crimine adulterij, in tractat. de concub. fol. 58. num. 71. Diaz regul. 540. vbi ponit hanc conclusionem pro regula, Claud. in l. 1. numero 33. ff. de legib. Et loquendo de pœna mortis, vel mutilationis membri imponenda idem attestatur Cagnol. in lege contractus, numero 10. ff. de regul. iur. quem refert Villalob. in sua collecta communium opin. in litera L, in verbo Lata culpa. Sed certè hoc locum habet non modo si agatur de imponenda pœna mortis, vel mutilationis membri, verum etiam si agatur de imponenda quacunque alia pœna corporali, secundum glo. quæ simpliciter loquitur in d. l. in actionibus, in verbo, Non etiam ob culpam, quam DD. sequũtur, teste Marsil. consil. 67. num. 40. *c* Et ex hac conclu-
c sione infertur, quod si statutum disponat, quod homi-
d cida sit decapitandus, debet intelligi, *d* dummodo homicidium sit commissum dolo, non autem culpa. Et est communis opin. vt dicit Iason in d. l. 1. num. 70. ff. de legib. & in d. l. in actionibus numer. 26. quem refert Viuius in lib. communium opin. fol. 239. versiculo statutum disponens, Dec. in d. l. in actionib. num. 20. quem refert Plotus in repet. l. si quando numer. 365. Curt. Iun. in l. si numero 9. ff. quod quisque iur. Menchiaca controuers. ill. Iust. cap. 96. num. 32. Et hoc receptissimum esse attestatur Alciat. in l. magna negligentia, ff. de verb. signif. Faciunt, quæ dixi supra hoc eod. lib. §. Homicidium. versic.
e Culpa dicitur. *e* Pro culpa verò punitur delinquens, quando culpa præcessit delictum: Et ita dicunt communiter Doctores, vt dicit Anan. in capitulo de infantibus, num. 4. de his qui filios occid. Reperio tamen aliquos te-
f nuisse, quòd etiam pro *f* lata culpa possit quis corporaliter puniri, licet non eadem pœna, qua posset puniri pro dolo, sed alia leuiore. Et hãc opin. dicit esse communem Maranta in suo Spec. fol. 26. numer. 59. in fin. quam ego etiam quandoque vidi in senatu obseruari: sed regulariter Pro culpa non solet aliquis corporaliter puniri.
Quæ autem dicta sunt de pœna corporali, eadem lo-
f cum habent etiam in pœna infamiæ: *f* nam condemnatus propter culpam non efficitur per talem sententiam infamis. Ita tenuit d. glo. in d. l. in actionib. in verbo, Non etiam ob culpam, & est communis opinio vt dicit Romanus ibi num. 16. Fama enim, & vita æquiparantur. Faciunt ea quæ dixi supra hoc eod. lib. §. Homicidium, ver. Idemque & multo.
2 *g* Scias etiam, quòd regulariter Plura delicta simul con
g currentia, omnia puniri debent. Ita colligitur ex text. in l. nunquam plura, ff. de priuat. delictis. Hæc tamen cõclusio non est ita generaliter intelligenda, sed pro clariori solutione distinguendi sunt aliqui casus. Primus est, quando quis plura delicta eiusdem generis committit, puta, quia plures percussiones, vel plura vulnera infert alicui: & tunc si quidem id facit ex interuallo, omnes fatentur quòd pluribus pœnis est puniendus pro numero percussionum illatarum, vel vulnerum: & ita videtur sensisse gloss. in d. l. nunquam plura, in verbo, occiderit, quæ in hoc communiter approbatur, vt dicit Boer. decis. 82. numero 10. præsertim si propter iterationem delicti intersit partis offensæ. Et ita de facto seruari attestatur Alberic. in 2. part. statut. quæst. 24. numero 4. Si verò illa inferat eodem tempore, tunc aliqua est controuersia inter scribentes. nam gloss. præallegata in d. l. nunquam plura, videtur tenere, quòd quãdo non interuenit separatio delictorum, vnica tantum pœna puniri debeat. Sed Barto. in d. l. nunquam plura, post num. 4. post Dyn. reprehendit illam glos. & dicit quòd si illa gl. esset vera, destrueret totum mundum, & quòd est contra text. illius legis. Et dicit Socin. consil. 63. numer. 9. libr. 1. quòd in hoc communiter Doctores videntur sequi opin. Dyn. & Bar. quòd scilicet etiamsi percussiones vel vulnera eodem tempore illata sint, debeat pro eorum numero pœna multiplicari. Et illum refert Placa lib. 1. delict. c. 1. num. 18. refert etiam, atque ita frequentiori calculo hanc quæstionem diffiniri attestatur. Didalibro 2. resolutionum. cap. 10. num. 8. Ceterum Iacob. de Arena in l. item apud Labeonem. §. conuicium, ff. de iniur. dixit in hoc articulo esse distinguendum, iuxta verba legis, vel statuti: vt si quidem statutum imponat simpliciter vulneranti vel percutienti pœnam 100. librarum, eo casu etiamsi plura vulnera eodem tempore illata fuerint, vnica tantum pœna 100. librarum im-
h ponenda sit: *h* si verò statutum imponat pro quolibet vulnere pœnam 100. librarum, tunc puniendus sit in 100. libris, quot vulnera intulerit. Et hanc opin. Iacob. de Arena dicit esse communem Florian. in l. 1. ff. ad leg. Aquil. prout illum refert Placa in loco præalleg. Et ex hac opin. Iac. de Aren. infertur, quòd cum ex dispositione cap. si quis suadente, percutiens clericum incidat in excommunicationem, vt dixi supra q. 77. versic. percutiens clericum, si quis percutiat clericum eodem impetu 4. aut 5. vicibus, vnã tamen excommunicationem tantum, nõ plures incurrit. Et hanc dicit esse communem opin. Didac. in d. c. 10. post num. 8. vers. quartum si eiusdem. Placa in d. c. 1. num. 10. Sed certè hanc distinctionem Iacobi pariter reprobat Bar. in d. l. nunquam plura, num. 11. tenens, quòd indistinctè pœna pro numero vulnerum multiplicanda sit, subdens, quòd ita obseruat consuetudo, & ego statim dicam.
3 *i* Hæc autem omnia locum habent, quando huiusmodi
i vulnera pluribus ictibus illata fuerunt: sed quid si quis vnico ictu plura vulnera inferat, quia cum bidẽte, vel alio instrumento bifurcato eodem ictu aliquem in diuersis corporis partibus vulnerauit? Resp. quòd *k* pro vnico tan
k tum vulnere puniendus est, secundum cõmunem opin. antiquorum, vt dicit Alb. in 2. parte statutorum, qu. 38. licet ipse contrarium teneat, quam etiam opin. dicit esse cõmunẽ, & quotidie in practica obseruari. *l* Viuius in
l li. communium opin. vers. statutum imponens. Ang. aũt de malef. in verbo, & dictum Titium, num. 2. refert pariter in hac quæst. Iacob. de Aret. distinxisse eo modo, quo supra dictũ est, & subdit, quòd opin. Iac. cõmuniter tenetur, referens ita attestari Florian. in d. l. 4. ff. ad l. Aquil. quem tamen in libro meo non reperio hoc dicentem. Et affirmat quòd illam vidit in practica semper obseruari. Hoc idem attestari Florian. dixit Barbat. in Apost. ad Bart. in l. gemina, sub num. 1. in verbo, Ego puto. ff. de furtum cæsarum. Bart. autem in d. l. si gemina, nu. 1. tenuit, quòd etiam hoc casu debeat indistinctè pro pluribus vulneribus puniri. Alex. in l. quod dicitur, la 1. in fin. ff. de verbor. oblig. dicit quòd distinguendum est, vt per Bart. in d. l. si gemina; deinde subdit, quòd omnes concludunt esse inspicienda verba statuti, an loquatur de percussionibus, aut de vulneribus. Ego certè semper vidi in practica obseruari opin. Barto. vt scilicet siue statutum loquatur per verba, Si percusserit, vel vulnerauerit; vel per verba, Quòd pro qualibet percussione, vel vulnere semper puniatur delinquens secundum numerum percussionum, vel vulnerum. Et hoc siue illata sint eodem ictu siue pluribus. Poterit tamen iudex vbi in hu-
m iusmodi casibus dubitari contingat, *m* informare se à peritis super interpretatione, quam talia statuta habuerint à consuetudine; & secundum illam iudicare: quia minime mutanda sunt, &c.
4 *n* Alius est casus, quando delicta sunt diuersi generis.

&

& hoc casu si committantur ex interuallo, res nullam habet difficultatem, quin omnia punienda sint, vt habetur in d.l. nunquam plura: si verò facta sunt eodem tempore, & ad eundem finem tendant, punitur delinquens solummodo pęna maioris delicti. Et potest poni exemplum, si extent in ciuitate tria statuta, vnum puniens delationem armorum in centum, aliud puniens insultum in centum, aliud puniens vulnus in centum, & aliquis insultet alium cum armis & vulneret: certè non est in omnibus istis pœnis puniendus, sed solummodo puniri debet in centum pro vulnere, quia pœna insultus, & armorum confunditur cum pęna vulneris.
o o Ita colligitur ex glo. in l. qui de crimine, in verbo, plurima. C. de accus. quam sequuntur omnes scribentes, vt dicit Marsi. in l. si in rixa, nu. 15. ff. de sicar. pract. Iod. ca. 77. nu. 4. Io. Arno. dialogo 47. per constitutionem. Hanc etiam dicit esse communem opin. Iafred. decis. 95. quem refert Viuius in lib. commun. opin. versic. statutum pu-
p niens. Et illa glo. solet allegari, ꝙ Minora delicta p confunduntur cum maiori, ita ꝙ solum maius delictū punitur. Et dicit Marsil. in l. vnica, num. 54. C. de raptu virgin. quòd illam glos. sequuntur Doct. Et ita seruauit Senatus in quodam Io. Baptista de Fumarijs, qui proiecerat pilam ferream in suum aduersarium, & deinde prior ensem euaginauerat, quem vnica tantum pœna iussit puniri. 1559.
q ● Sed pone, aliquis aggressus est alium q animo tantū
5 illum vulnerandi, & vulnerauit: deinde ex aliquo dicto vel facto illius superuenit impetus vulneranti, & mutato proposito illum occidit: nunquid erit puniendus de occiso tantum, an autem de vulnerato, & etiam de occiso? Resp. Bar. in d.l. nunquam plura, nu. 5. dicit, ꝙ ex quo fuit duplex impetus, scilicet, primò vulnerandi, & deinde occidendi, debet de vtroque teneri. Sed certè vniuersalis consuetudo contrarium obseruat, vt dicit Ang. in d.l. nunquam plura, nu. 7. quem refert Anan. in c. fi. post nu. 5. de collus. deteg. Nam ex vnitate rixæ minus delictum cum maiori confunditur. Et quamuis fortè opin. Bar. sit de iure verior, nihilominus ab hac opi. quam consuetudo approbauit, nullo modo esset in practica recedendum: nam pęna homicidij, quæ est pęna mortis,
r & confiscationis bonorum, r absorbet omnes alias pęnas corporales, & pecuniarias.
6 s Sed hic incidenter quæro, nunquid propter reitera-
s tionem delictorum, vel consuetudinem delinquendi, reus possit grauius puniri. Resp. Bar. in l. 1. nu. 2. C. de superexactor. lib. 10. dicit quod licet aliàs crimina non es-
t sent capitalia, potest tamen reus t propter consuetudinem delinquendi puniri pęna mortis. Et secundum hanc opin. aliquando fuisse practicatum in sacro concil. Neapol. attestatur Gram. cons. crim. 17. n. 16. & voto 17. per totum, vbi refert fuisse ad mortem condemnatum quendam, qui eodem tempore quinque vxores habebat. Idem etiam practicatum fuisse per Parlamentum Parisiense refert Papo lib. 24. tit. 10. arresto 9. Sed idem Grammat. decis. 16. num. 7. dicit, quòd quicquid sit in puncto iuris, hoc in practica non recipitur, vt scilicet propter consuetudinem delinquendi pęna ordinaria augeatur. Et hæc opin. mitior est, & illam sequi solet senatus, qui nunquam in delictis non capitalibus, propter quamcunque reiterationem solet pęnam mortis imponere, sed tantummodo, vel torturam atrocius inferre, vel ad extraordinariè puniendum grauius arbitrari.
7 Vltimo quæro, nunquid u plures delinquentes simul
u contra vnum teneantur omnes in solidum. Resp. quòd sic, vt est text. in l. si plures, ff. de iniur. & est communis regula, vt attestatur Natta consilio 79. numero decimo.

ADDITIONES.

a *Et in primis quidem.* Vulpel. resp. 127. nu. 5. Far. 4. vol. inspect. 1. q. 87. & quomodo puniatur. ibid. inspect. 2. & ꝙ lata culpa nō sufficiat d. inspect. 1. nu. 20. Itē de pœna mortis vel mutilationis mēbri imponēda ibi. n. 22. *B. R.* Vide eundem Baiard.

b *Nam in criminalibus lata culpa.* Vide Baiard.

c *Et ex hac conclusione infertur.* Far. vbi sup. nu. 25. *B. R.* Vide eundem Baiardum.

d *Dummodo homicidium sit commissum dolo.* Hinc sumitur vera interpretatio ad statutū nostrū Pallauicinū in criminalib. lib. 2. rub. de homicidio, dum dicit, ꝙ quæcūque persona qualitercunque homicidiū cōmiserit, condēnetur in amputatione capitis; nā talis pęna locum non hēt, dolo non interueniente; & ea dictio qualitercūque, & quōcunq; intelligitur, & refertur ad specificata; videlicet si homicidiū cōmissum fuerit siue per ferrū, siue per venenū, sic & dictū statutū, quicquid aliter senserit Sal. declarat Dec. in l. in actionib. n. 20. post med. ff. de in lit. iur. tractatur aūt hæc materia melius quàm per Docto. Eric. lib. 3. c. 3. Dixit Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 324. opinio aūt. Sal. est reiecta, quicquid in ambiguo relinquat Menoc. loco iā citato, nu. 14. vt ibid. per Dec. & hinc aduerte iudex, ꝙ ex quo delictū culposum tantum non punitur prout delictū dolo cōmissum; ne in inquisitione ponas, delictū culpa tantū factū fuisse deliberatū; quia quoties elideretur per reum inquisitū qualitas illa deliberata, veniret absoluendus, nec fortè condēnandus esset aliqua pœna, de qua hic, & vt habetur supra in §. homicidiū vers. culpa, ex his, quæ dixit Boss. tit. de inquisitione nu. 82. cū seq. & tit. quo procedatur per actionē in delict. sub nu. 40. arg. tex. in l. si seruus seruum. §. si olīuam. §. octauenus, ff. ad l. Aquil. Dec. cons. 83. nu. 2. cum simil. & quæ dixit Fel. ex mente Ang. in c. sedes, coll. 7. de rescript. quem citaui in proposito infra ad q. 94. vers. Ceterum; idem Fel. in cap. ex parte, el 1. coll. mihi 15. sub vers. restringe 2. ibi, 2. modo procedit impugnatio domini mei, de rescript. *Drog.*

e *Pro culpa vero.* Far. vol. 5. q. 126. p. 2. nu. 66. & seqq. & q. 110. vol. 4. nu. 35. *Ber. Ros.*

f *Lata culpa.* Item lata culpa, an & qn̄ sit punibilis, vi. per Ang. de Aret. in §. quia aūt, nu. fi. Insti. vi bono. rapto. vbi etiam quid de leui, & leuissima, relatiue vide. *Giach.*

f *Nam condemnatus.* Far. vbi sup. nu. 34. *B. R.*

g *Scias etiam.* Far. vol. 1. q. 20. nu. 30. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiardum.

h *Si vero statutum.* Vide Baiard.

i *Hæc autem omnia.* Vel etiā manu vacua & exeat sanguis à pluribus partib. ut per Bald. cons. 433. lib. 5. & vi. Farin. q. 20. n. 16. lib. 1. *B. R.* Vide eundem Baiard.

k *Pro vnico tantū vulnere puniendus est.* Hoc idē in pluribus vicibus blasphemante vno tamē iracūdiæ calore tenet Alc. trac. de præsumpt. reg. 3. præsum. 6. nu. 4. *Drog.*

l *Viuius.* opin. 285. & opin. 17. *Ber. Ros.*

m *Informare se a peritis.* Et est summè notandū pro Iudi-
8 cibus; & hinc colligo † statuta interpretari a consuetudine, alium modū interpretandi statuta, uide infra q. 85. vers. solet etiam ibi, Primus est casus. *Drog.* Vide eundem Baiardum.

n *Alius est casus.* Farin. d. q. 20. num. 17. 19. & 22. *B. R.*

o *Ita colligitur.* Idem tenet Bar. in l. quemadmodum, ff. ad l. Aquil. & l. inficiando, §. illud, ff. de furt. circa finem. Ioan. Andr. in addit. Spec. in tit. de homic. super rub. Bal. in l. quicunque. C. de seruis fugit. l. diuortio, ff. sol. matr. l. aduersus. in fi. C. de furt. Anchar. consil. 272. *Guiot.*

p *Confunduntur cum maiori.* Cesset ergo minor, ubi extat maio. & hinc nota ꝙ actus diuersi tēdētes ad eundē finē

habentur tantùm pro vno; & vide in hoc proposito supra quæstione 36.versic.Quæro quid si per laicum, ibi, & vterque condemnat, quod videtur huic rationi contrarium; & dum hic allegat gloss. in l. Qui de crimine C.de accusat. Quomodo procedat d.glos.declarat Alex. de Neuo inter consil. crimin.diuers. consil.90.sub num. 10. versic. Non obstant. vol.1. licet ego nunquam inuenerim illum text. l.aduersus, nec aduerso, C.de Furt. At hunc casum hic tactum meliùs declarat Idem Alex. de Neuo vbi supra cons.91.per totum. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

q *Animo tantùm illum vulnerandi.* Adde in sic mandante vulnerari tantùm, infra q.89.versic. Pone aliquis, vbi quòd vulnera non dantur ad mensuram. *Drog.*

r *Absorbet oẽs alias pœnas;* Et ideo rectè inferri videtur per hãc rationẽ, vt in dicta pena vltimi supplicij, cesset pena restitutionis furatæ rei, aliter tamẽ nõ disponente statuto, de quo supra q.2.vers.& hæc quidẽ ad fin. & ibi dicit; Itẽ attenta tali ratione in consequentiã mortis nõ cõfiscantur bona furis, vt est sup.q.78.vers.sed pone; pena etenim mortis sufficit si absorbet alias pœnas, nõ aut intelligas, quòd absorbeat, idest trahat secũ, sed perimat; Quia si quis reperiatur condẽnatus pro homicidio in pena capitis, sed pro furto in penam furcarũ, non est cur sequuta vna pena non euanescat altera, de qua quæstione habetur per Bald.in l.omnes C.de delat.lib.10.Menoch. de arbitrar.iud.lib.2.cent.4.cas.342.num.9.in fin.in pecuniaribus tamen pœnis citra mortem maior pœna minorem non perimit, nec è contra de qua quæstione habetur per Bartol. in l.3. §. cum Titio. ff.de adimen. leg. Refert Crau.de antiq.temp.part.4.vers.1.num.113.Vide infra quæst.99. versic. Quæro etiam; & vide quæ dixi infra quæst.85.versic. Tertius est casus circa fin. Item in contrarium adducitur, quia de iure communi pro homicidio non imponitur pœna confiscationis bonorum, quæ reseruantur descendentibus, auth. bona damnatorum C.de bon. præscript. & tamen pœna vltimi supplicij tali modo deberet etiam secum trahere pœnam bonorum, vt est supra quęst.78.versic.Multa autem, & versiculo. Ceterum; loquitur tamen ibidem secundum antiqua Iura, vt dixi. *Drog.*

s *Sed hic incidenter.* Latius Farin.volum.1.quæst.23.& quæst.20.num.12.& quæst.107.volum.4.part.1.artic.7. num.87. *Ber.Ros.* Vide eundem Baiard.

t *Propter consuetudinem delinquendi;* Supra in §.furtum versic.sed an pro furto magno, & ibi magis mala furandi consuetudo habetur in consideratione, quàm rei valor, prout è conuerso aliquando hominis probitas, rigorem Iuris temperat, & illa habetur in consideratione, Capyc.decis.203.post numer.17.Item vagabundi, qui alias delinquere solent, torquentur nullis alijs præcedentibus Inditijs, supra q.64.vers.sed pone, in fine. *Drog.*

u *Plures delinquentes.* Et ideo moriens ex pluribus vulneribus a pluribus illatis tenentur omnes de homicidio, (licet non puniantur omnes pœna mortis) extraordinariæ, Iudicis arbitrio supra in §. Homicidium versic. aut plura, post med. Dec.in l.fauorabiliores n.60.de reg.iur. Menoch.de arbitrar.iud.lib.2.centur.4.casu 362. *Drog.*

u *Plures delinquentes.* Aduerte tamen, quod condemnatio † vnius ex pluribus, qui tenentur de eodem crimine,
9 non nocet alteri, text.& ibi Bald.in l.& si crimine, C. de adult. *Giach.* Vide eundem Baiard.

Sequuntur additiones Eccellentiss. Baiard.

QVÆSTIO LXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Dolus in delictis quando requiratur.*
2 *Et quomodo probetur.*
3 *Dolus præsumitur modis 123.remissiuè.*
4 *Dolus non datur, vbi non est causa delinquendi.*
5 *Dolus verus, & præsumptus quomodo probentur, remiss.*
Dolus dicitur probatus probata violentia.
6 *Dolus quid sit.*
Caliditas ibidem.
Machinatio ibidem.
Fraus ibidem.
7 *Custos carceris ratione culpæ potest puniri capite.*
8 *Culpa quando puniatur capitaliter, remissiuè.*
9 *Culpa lata quando æquiparatur dolo.*
10 *Culpa, quando dicatur lata, & latissima.*
11 *Statutũ puniens homicidiũ morte quomodocumq; cõmissum, habet locũ etiam in homicidio commisso sine dolo.*
12 *Et quid si fuerit commissum ad defensam.*
13 *Homicidium sine dolo commissum punitur arbitrariè.*
14 *Statuta pœnalia requirunt dolum.*
15 *Pœna an sit multiplicanda, quando quis plura delicta commisit.*
16 *Resistentia facta curiæ, an confundantur cum homicidio subsequente post resistentiam.*
17 *Delicta quando dicatur plura, remissiuè.*
18 *Vulnus quando dicantur.*
19 *Vulnus an dicatur tumefactio ab extra; si intus sit facta scissura.*
Et quid si tumor ille aperiatur ferro num.eod.
20 *Statutũ puniens vulnus, an procedat in vulnerante cum dentibus, cum sanguine, vel cũ armis non offensibilibus.*
21 *Accusatus de pluribus percussionibus non expresso numero poterit puniri de duabus.*
22 *Et quid si fuerit dictum de pluribus, & pluribus.*
23 *Et quid si de multis.*
24 *Vulnera plura inferens eodem tempore an debeat vnica tantum pœna puniri.*
Et quid si fuerint illata vnico ictu num.eod.
Vulnerãs vnica percussione, ex qua tribus in partibus exit sanguis, an puniatur pro vnica percussione, ex statuto remissiuè.
25 *Insultus, & delatio armorum an confundatur.*
26 *Cephal.in cons.204.impugnatur.*
Insultus, & percussio quando confundantur num. eodem.
27 *Delictum minus an confundatur cum maiori.*
28 *Reiterare delictum quando quis, dicatur.*
29 *Reiteratio delictorum aggrauat.*
Tortura non tollit pœnam ordinariam in solito delinquere ibidem.
30 *Statutũ puniens pœna mortis furtũ decem scutorũ, an habeat locum, si plures vnam rem furati sint dicti valoris.*
31 *Sententia lata in personam vnius ex consortibus delicti, an prosit, noceat vel alijs, remissiuè.*
32 *Socij alicuius furti, vel rapinæ, an teneantur in solidum ad restitutionem, & quid in vtroque foro: & si vnus satisfaciat in solidum, an alij teneantur pro æquis portionibus remissiuè.*

a ET *in primis quidẽ scias.* Adde, † quomodo in delictis
1 requiratur dolus, ad hoc vt quis puniatur ad mortem. Mars.in Sing.176.voluntas, & propositum in l.frater tuus C.ad l.Corn.de sicar.& quando imponitur pœna pecuniaria pro delicto commisso, tunc non requiritur dolus. Bald.in l.1. vlt.col.ff.de leg. & Ias.in l.iuste possidet penult.colum.ff.de acquir.poss.

2 Item † adde, quòd dolus indicijs, & coniecturis probatur, & centum viginti tres modos pręsumendi dolum
3 accumulauit † Luc. de Penn. in l. quemadmodum C. de agric.& cens.lib.10. de hoc vide etiam Masc.de probat.concl.530.& 531.Decian.consil.32.n.3. cum multis seq.vol.3.& prçsumitur in eo dolus; qui aliquod commodum recepturus est, vt per Bar.in l.si cũ exceptione. §. in hac ff.quod metus causa Soc. iun.in cons.37.nu.30. vol. 2.& Corn.cons.63 num.9. volum.3. Ruin.cons.2.vol.3. & con.8.volum.4. Crauet.cons.6.& 75.num.13. Rolan. cons.45.

consil.45.nu.35.volum.1.consi.11.nu.52.volum.3.Menoch.consi.98.num.22. Cephal. consi.355.nu.52. vol.3. Plot. in l.si quando, num.259. C.vnde vi. &
4 † vbi nulla adest causa delinquendi, non datur dolus, ut per Castrensi.in l. fluminum §. fin.de damno infecto, & in l.altius, C. de seruit. & plenè Foller. in practica censi. in verbo Nicolaus episcopus numero 46. & in quibus casibus dolus præsumatur, latissimè habetur per Menoch. de præsumpt.lib.5.præsumpt.3.num.14.cum sequent. & inter duos dolos in dubio minor dolus est præsumendus, & ideo minus puniendus Bald. in l. si prædium sub num.17.C.de ædilit. action. & † quomo-
5 do probetur dolus verus, & dolus præsumptus, Rimin. iun. consil.43. num.44. & consil.184.nume.1.cum seq. & de dolo vero, & præsumpto, vide etiam Menoch.de recup.possess.remed.15.num.135. dolus dicitur probatus probata violentia, Bald.in d.l. si quando num.125. & quid sit † dolus, quid caliditas, machinatio, & fraus,
6 quid dolus præsumptus, aut manifestus, Bertaz. consil. 374.& ibi addentes, vol.2.

b *Nam criminalibus lata culpa*. Adde, quòd † fallit in
7 custode carceris, qui ratione culpæ potest puniri pœna capitis. l.ad commentariensem, C.de custod.reorum, & ita per illum tex.hanc regulam limitat Suarez. in allegationib.suis allegat.27. & ibi vers. bene facit, quòd Bal. dicit, idem esse in custode arcis, vide etiam Boer. in decis.217.nu.2. vbi similiter tenet in hoc casu custodis carcerum, latam culpam æquiparari dolo, vt puniatur custos ex lata culpa ad mortem multos alios casus, in quibus ex culpa lata, siue dolo quis puniatur capitaliter, ponit Ang.in l.milites, ff.de custo.reo. & Marsi.in l.l.Cornelia.ff.ad l.Cornel.de sicar. & Gomez.de delict.cap.3. sub nu.16. Tiraq.de pœn.temper.caus.14.nu.5.

9 Item† adde, quòd licet lata culpa æquiparetur dolo in criminalibus, quando est pœna pecuniaria, hoc tamen fallit, quando lex, vel statutum facit expressam doli mentionem, quia tunc non æquiparatur, secundum Plot.in tract.de in lit.iur.§.6.nu.32.fol.91.

Item adde, quòd lata culpa non æquiparatur dolo, quando delictum de sui natura importat dolum. Rim.
10 consil.2.primo quæritur, nu.6.vol.5.& quæ† sint dolus, culpa latissima, lata, & leuis; & quando culpa æquiparatur dolo, vide Capram in reg.78.vbi latissimè. Alciat. in l.magna negligentia, ff.de verb.signif. num.4. & sequen. Rim.iun.in consi.210.nu.76. Ceph.in consi.577.n. 24.vol.4.& Decian.in consi.85.nu.28.vol.2. Plot. in l.si quando num.258. C.vnde vi, Tiraquel. caus.14.nu.6. & 7.& ad hanc regulam, quòd lata culpa in criminalibus dolo non æquiparetur, ponit decem limitationes Diaz episcopus in reg.540.

c *Et ex hac conclusione*. Adde † quòd ista doctrina non
11 procederet, si statutum disponeret, quòd pro homicidio quocunque modo commisso quis pœna mortis puniatur, secundum Salyc. in l.2.nu.12.C.de noxal.cuius sententia videtur ab omnibus approbata in l.1.§.nunciatio, ff.de ope.nou.nunciat. Dec.in rubr.extra de probat. nu.11.& Menoch.de arbit.casu 324.nu.14 Gozad.consil.5.nu.7. Natta consi.160.nu.2. Rim.iun.consi.101.nu. 14. quam limitationem per bonas rationes rectè improbat Barthol.Romul.in l.vt vim, num.192. vers.sed huiusmodi limitatio, quem refert, & sequitur Hircon.com. opin.centu.4. conclus.63. & licet opin.Salic.esset vera,
12 non posset procedere in homicidio commisso ad defensionem. Becci. consil.51.& Viui. comm. opin.verb. statutum imponens pœnam corporalem: sed doctr.Salic. secundum Bertazz. in consil.76. num.37. vbi multos alios idem tenentes accumulauit, est iniqua, &
13 fuit reprobata; & † homicidium sine dolo committens, arbitrio Iudicis punitur, ut per Menoch.in d.casu 324.num.12.

14 Item† adde, quòd similiter leges, siue statuta contra inuadentes, accipientes, aut occupantes possessionem, vel bona alterius; vel contra præsumentes, aut falsificantes aliquid; non habent locum, nisi contra inuadentes, aut arripientes, vel occupantes, vel præsumentes, aut falsificantes dolo malo: & etiam saltem requiritur lata culpa ad hoc, vt quis pœna pecuniaria puniri possit. Marsil.sing.287.Alex.consi.64. col. fin. vol.3. & Plot. in l.si quando, §.2.nu.25.

g *Scias etiam*. Adde in hac materia, quando plura† de-
15 licta in foro cōtentioso, & in iudiciali plurib.pœnis sint vindicanda.Soc.in c.ea quæ, nu.12.de pœn.vbi distinguē do posuit nouem principales casus, & hanc materiam multum diffusè tractauit, & vide Alex.de Neuo in consil.93. vbi quidam rapuerat mulierem, & furtum fecerat, & muros ciuitatis aufugiendo trāscenderat, & quasdam clausuras aperuerat, & consulit, quòd pluribus pœnis debebat puniri, cum non tollatur pœna vnius delicti pœna alterius delicti; sed quando omnia delicta habent præambulum necessarium ad illud delictum, tunc pœna vnius tollit pœnam alterius: & in hac materia vide etiam Bertaz.in consi.205. & ibi addita, & Ioan. Bo-
16 lognet.in consi.33.vbi etiam habetur, an resistentia† facta officiali Curiæ confundatur cum homicidio subsequenti post resistentiam, & quomodo cognoscatur, an
17 sit unum delictum, vel plura† delicta, vide Bar.in l.hos accusare, §.1.ff.de accus. & Bal. in l.cum rationib.C.qui accus.non poss.

h *Si vero statutum*. Adde, quòd † vulnus dicitur, quan-
18 do fit scissura in cute, vel separatio in corpore, seu mutilatio.l.si seruus seruum, §.rupisse, ff. ad l.aquil. & Bart. in l.prætor ait, §.fin.ff.de iniur. Item adde, quòd si sit fa-
19 cta tumefactio † propter percussionem, dicitur illatum vulnus si eius causa sit facta scissura, seu separatio intrinsecus; licet non appareat ab extra, & hæc faciunt ad hu-
20 iusmodi statuta de vulneribus loquentia. ita tradit Socin.in rubr.de homic.volunt.nu.10.sed Bar.in l.prætor. §.qui atrocem, ff.de iniur. dicit, quòd si oportet, quòd tumor ille aperiatur ferro, dicitur vulnerasse, & habet locum statutum de vulnere, quem refert, & sequitur Afflict.in constit.si quis aliquem rubr.12. lib.1. num.5. & ibi. num.6. cum seq.habetur etiam, an percutiens cum dentibus, cum sanguine, vel cum armis non offensibilibus debeat puniri pœna statuti punientis vulnerantes.

21 Item adde, quòd † accusatus de pluribus percussionibus non expresso numero percussionum, poterit puniri de duabus percussionibus, secundum Bal.in l.fideicommissum, §.si quis decem, ff. de leg.3. & si de pluribus,
22 & † pluribus percussionibus quis esset querelatus, intelligeretur de quatuor, secundum Bar.in l.si gemina, nume.7.ff.arbor.furtim cæsa.& hoc communiter obseruari ait: ita etiam Aret.de malef.in verb.pluribus; & Ro-
23 ma.consi.301.& si in accusatione diceretur, quòd† multas intulerit percussiones, verificaretur in duabus, vel tribus secundum Bartol.in l.1.§. hoc rescriptum, ff.ad Syllan.& Ceph.in consi.225.nu.43. & ad omnia prædicta vide Lauren. Tenni.in caut.3.

Item adde, quòd Farinac.in suis quæst.crim. in q.22. nu.12.impugnat hanc opin.Iac.de arena dicentis, quòd
24 inferens plura† vulnera eodem tempore non debet puniri, nisi vnica pœna, si statutum simpliciter imponat pœnam vulneranti, & tenet quòd grauiori pœna sit puniendus, cum non sit credendum, quòd statuentes voluerint eandem pœnam imponere pro pluribus vulneribus, quam imposuerunt pro vnica tantum: quia pœnæ semper sunt commensurandæ cum delictis, & sic dissentit etiam ab opinione Bar.cum sit nimis rigorosa, vt pœnæ in totum sint multiplicandæ, iuxta multiplicationem delictorum eodem impetu commissorum, ac si diuersis temporibus patrata fuissent, & ita se-

cundum opin. Domini Farinac. vidi seruari in practica.

i *Hac autem omnia.* Adde videndum addentes ad Bertaz. in cons. 205. in litera B. vers. ego in hac re. vbi distinguit, si vulnerans elegeret illud armorum genus, vt plura vulnera inferre posset, quòd teneretur pluribus vulneribus: aut casu, & impetu talia arma acciperet, quòd vnico vulnere tantum puniri deberet, & stante statuto, quòd pro qualibet percussione quis puniatur in decem, si quis percussit Titiũ vnica percussione, ex qua exiuit sanguis de tribus partibus, an puniatur pro vnica percussione, vel pro tribus Bal. in cons. 351. vol. 2.

n *Alius est casus.* Adde, quòd si maior esset pœna dela-
25 tionis † armorum quam insultus, vel percussionis, nihilominus attenditur pœna insultus, vel percussionis, ita consuluit Cephal. cons. 204. nume. 41. cum seq. in casu delationis archibusetti parui ad rotam, cum quo fuerat factus insultus: & licet pœna delationis archibusetti esset triremium, tenuit tantummodo esse imponendam
26 pœnam insultus, quod mihi non placet, † quia sequeretur hoc absurdum, quod deterioris conditionis esset ille, qui simpliciter archibusettum detulisset, quam ille, qui cum eo deliquisset, sed secundum addentes ad Bertaz. in cons. 105. vers. quarto, ad vtranque pœnam tenetur, & ibi attestatur, quod Bertaz. eius pater ita iudicauit.

Item adde, quòd si delictum est ante insultum, tunc punitur delictum, & insultus; si vero præcessit insultus, & statim atrocius delictum est secutum, tunc punitur illud atrocius delictum sine insultu, nec insultus poterit intentari separatim à delicto, etiam quòd insultus factus fuisset in uno territorio, & maius delictum in alio, dũmodo in continenti, ita tradit Cassan. in consue. Burg. fol. 294. vers. notanter, vbi allegat Bal. ita tenuisse in c. 1. de pace iur. firm. §. iniuria punitur, nu. 11. circa fi. sed Cassaneus non vidit Bald. quia ibi contrarium dicit,
27 scilicet, quòd insultus † non confunditur propter diuersitatem territorij. Cyn. in l. qui de crimine. tenuit illud, quod dicit Cassan. in loco supracitato, ut refert Saly. in l. pen. nu. 16. C. de accus. vbi quæstionem istam latè examinauit plures faciendo distinctiones, eum vide.

p *Confunduntur cum maiori.* Adde, quòd contrarium tenet Couar. variarum resol. lib. 2. c. 10. nu. 8. quem reprobat. Magon. decis. Lucensi 84. in fi. In hac materia vide Io. Andr. in Addit. Spec. in tit. de homic.

f *Sed hic incidenter quæro.* Adde, quot vices requiran-
28 tur, vt quis dicatur † reiterasse, & sæpius commisisse. Luc. de Pen. in l. vnica, C. de superexact. l. 10. & secundũ Gram. decis. 16. consuetudo delinquendi inducitur per duas vices. & in decis. 36. nu. 9. & Simon de Pret. consi. 104. vbi tenet, hoc procedere etiam, quòd in tortura confessus non fuerit, sed quòd tantum sit conuictus: & ibi nu. 25. dicit, quòd reiteratio delictorum aggrauat pœnam, etiam quod plures fuerit punitus: & nu. 46. dicit, quòd licèt regulariter tortura passa tollat pœnam ordinariam, hoc non procedit, si in reo sit frequentia delictorum capitalium.

29 Item adde, quòd reiteratio † auget pœnam, quando consuetudo delinquendi est in eodem genere, siue specie mali, & quod delicta verè sint probata, & quòd de dictis delictis fuerit punitus, vel gratiatus à lege, vel ab homine, ita declarat Angussola in consil. 18. lib. 1.

u *Plures delinquentes.* Adde, quòd si extaret statutum,
30 † quòd committens furtum valoris, puta decem scutorum, pœna mortis puniatur; si plures facerent insimul furtum dicti valoris, quo inter eos diuiso, quælibet pars non ascendit ad dictam summam, nihilominus omnes poterunt suspendi, quia quilibet tenetur in solidũ. Andr. de Iser. in tit. de pace tenenda, §. si quis quinque solidos col. fin. & allegat. tex. in l. 1. C. de condit. furt. & in l. vulgaris, §. fin. ff. de furt. & idem tenuit. Ioan. Ant. de Nigr. in c. 10. incip. ad hoc nu. 61.

Item adde, quando plures committunt delictum, an sententia absolutoria, vel condemnatoria lata in personam vnius prosit, vel noceat alijs, latè per Gomez. de delictis, c. 1. nu. 88. vbi facit plures conclusiones.

Item adde, si plures committunt furtum, vel rapinã, an omnes teneantur ad restitutionem in solidum, & si in utroque foro; & si vnus eorum restituat in solidum, an ceteri huic pro æquis portionibus satisfacere teneantur, late Couar. in 2. par. relect. §. 12. num. 3. 4. de hoc habetur etiam per Tesaur. in decis. 254.

QVÆSTIO LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an debeat imponere delinquenti pœnam loci originis, domicilij, vel delicti.*

2 *Et quid si delinquens sit forensis, an possit puniri secundũ statuta loci, in quo deliquit. vers. secundus est.*

3 *Et quid si illud delictum non sit à iure communi prohibitum. vers. Sed quid si delictum.*

4 *Et an statuta pro delictis pœnas imponentia ligent etiam subditos delinquentes extra territorium. vers. Tertius est casus.*

5 *Et an pœnæ statutorum pro delictis imposita, tollant pœnas pro eisdem delictis a iure communi impositas. vers. Debet etiam.*

6 *In pœnis alternatiuè impositis cuius sit electio, iudicis an rei. vers. Solet etiam.*

7 *Et quid si statutum disponat, quòd quis pro delicto condemnetur in centum libris, quas si non soluerit intra decem dies, amputetur ei manus, an eo casu possit iudex omittere pœnam corporalem, & exequi pecuniariam. vers. Sed hic quæro.*

8 *Et quid econuerso, stante statuto quòd non comparens ponatur in banno, de quo non eximatur, donec soluerit mille, an si ipse velit stare in banno, possit iudex eum cogere ad soluenda mille. vers. Successiuè quæro.*

9 *Vbi agitur de pœna imponenda ex aliqua speciali constitutione, debent omnes qualitates verificari, de quibus in ipsa constitutione fit mentio. vers. Vbi agitur.*

10 *Iudex an possit ex causa minuere pœnam ordinariam pro aliquo delicto à iure communi, vel statuto impositam. vers. Vlterius quæro.*

11 *Et an possit illam commutare, si delinquens non est capax illius pœnæ. vers. Non omitto.*

12 *Mulier publicè torqueri non debet.*

1 SEd a quoniam plerunque propter diuersitatem fori
a originis, domicilij, vel delicti, & eorum locorum iura, vel statuta diuersas pœnas imponentia, in faciendis cõdemnationibus dubitari solet, quæ pœna pro delictis sic imponẽda, videamus, an iudex debeat imponere pœnam loci originis, vel loci delicti, & an pœnam iuris communis, vel statuti. Et quia materia est valde intricata, distinguendi sunt nonnulli casus.

Primus est, quando iudex loci delicti procedit contra
b delinquentem, qui est sibi subditus etiam b ratione originis, seu domicilij. Et hic casus modicam habet difficultatem: nemo enim dubitat, quin sit puniendus secundum leges, & statuta ipsius loci. An autem quando in eodem loco reperitur vna pœna imposita à iure communi, & alia à statuto, debeat iudex imponere pœnam statutariam, vel pœnam iuris communis, dixi infra, vers. debent etiam.

2 Secundus est casus, quando iudex loci delicti procedit contra forensem, qui deliquit in suo territorio: Et hoc casu, si quidem pro eo delicto non reperitur imposita alia pœna per statuta locorum, quàm ea, quæ est imposita à iure communi, nulla etiam est controuer-

sia, quò minus puniri debeat secundum dispositionem
iuris communiter. Et in hoc pariter nemo dubitat. Pun-
ctus est, quando statutum loci delicti imponit pro eo
delicto aliam pœnam, nunquid possit iudex ipsius loci
c delicti condemnare huiusmodi forensem c in pœnam
statuti: & sic an statuta pœnalia super delictis ligent
etiam forenses. In qua quidem quæstione aliqui sim-
pliciter dicunt, quòd iudex loci delicti potest punire de-
linquentem, etiamsi non sit de iurisdictione sua, non
solum secundum iura communia, sed etiam secundum
statuta sua. Et ita tenere communiter Legistas dicit Fe-
lin. in c. à nobis, il 1. num. 1. de sent. excommun. Ita etiam
communiter teneri attestatur Abb. in c. fin. nume. 24. de
foro compet. Hanc quoque opin. dicit esse communem
Felin. in d. c. fin. num 24. Et illam vbique seruari attesta-
tur Alberic. in 3. parte statut. quæstion. 1. Bartol. autem
in l. cunctos populos, num. 21. C. de summa Trin. distin-
guit, quòd, aut tale delictum est prohibitum etiam à iu-
re communi, & eo casu potest forensis delinquens pu-
d niri etiam pœnis contentis in statuto; *d* Aut verò non
est delictum de iure communi, sed solummodo secundũ
statuta ipsa ciuitatis, vel loci: & tunc non punitur nisi
fuisset sciens, vel ignorantia supina. Et hanc opin. Bartol.
ostendit esse communem Iason in d. l. cunctos populos,
in prima lectur. num. 30. prout illum refert Boss. in titul.
de pœnis, numero 18. licet in libro meo aliter loquatur:
quinimo (ni fallor) in 2. lect. n. 67. concludit, quod in iu-
dicando melior est opin. contra Bart. Hanc etiam opin.
Bar. dicit esse æquiorem, & Magis communem Marti. in
l. fin. n. 81. ff. de iurisd. om. iud. Plus dicunt Moder. super
consuetud. Paris. §. 30. post num. 150. quòd hæc est com-
munis, & vera conclusio, quòd etiam forenses, & alij
probabiliter ignorantes pœnas à statuto loci vltra ius cõ-
mune impositas, nihilominus subijciuntur pœnis statu-
ti loci, in quo delinquunt, ex quo intendunt delinque-
re, & committunt crimen à iure communi prohibitum.
Et illum refert Didac. in repet. c. alma mater, folio 493.
colum. 2. de sentent. excommun. in 6. Hanc etiam dixit
esse opin. communiter Doctorum Gand. in tit. de pœnis
reorum, numero 16. Et generaliter quòd delinquens de-
beat puniri pœna imposita à statuto loci, in quo punitur
dicit esse communem conclusionem Marian. in c. postu-
lasti, numero 16. de foro competent. Hoc tamen intelli-
ge, vt procedat in pœnis secularibus secus autem in pœ-
na spirituali, prout est pœna excommunicationis à sta-
tuto imposita: illa enim non ligat probabiliter igno-
rantes, etiam in actu à iure communi prohibito, & dam-
nato. Et hanc opin. dicit esse communem Crot. in repet.
capituli vt animarum, in fin. principij, de constitut. in 6.
prout illum refert Didac. in loco præallegat. Et licet in
puncto iuris hæc limitatio vix posset sustineri, cum non
videatur subesse aliqua probabilis ratio differentiæ inter
pœnam excommunicationis, & alias pœnas: nihilomi-
nus cum hæc opin. magis faueat animabus, crederem
non esse ab ea in iudicando recedendum.

3 Sed quid si delictum, de quo agitur, non quidem sit
prohibitum à iure communi, sed tamen per totam
prouinciam, vt plurimum, vigeant statuta illud prohi-
bentia, prout est in extractione frumenti, quæ com-
muniter per totam Italiam est prohibita per statuta ciui-
tatum, vt per Bart. in loco præalleg. Respond. Bart. ibi,
e tenet, *e* quòd possit forensis etiam hoc casu puniri pœ-
f na statuti id prohibentis, nec possit se excusare *f* præ-
textu ignorantiæ. Et dicit Corn. consil. 64. in fin. libro 3.
quod in hoc omnes concordant. Hanc etiam dicit es-
se communem opin. Legistarum Imola in l. fin. §. licet
quis. ff. de publica. Videtur enim eo casu talis forensis
delinquens contra huiusmodi statuta esse in supina
ignorantia: meritò non est excusandus. Ego tamen,
quicquid sit de rigore iuris, dicerem in prædictis casi-
bus standum esse iudicis arbitrio, qui inspecta facti, &
personarum qualitate, pro sua religione decernet, an
forensis plectendus sit pœna statuti, vel in totum ex-
cusandus, vel saltem pœna ex aliqua parte temperan-
da. Et ita ego in hoc ducatu sæpissimè vidi excusari fo-
renses, qui moram non traxerant in dominio, à pœna
g imposita contra *g* deferentes archibusios rotatos, &
huiusmodi: & consulerem (vbi aliquo modo posset igno
rantia dici probabilis) vt iudices semper in mitiorem par
tem inclinarent. Vide quæ dixi supra, quæst. 82. statut. 7.
versic. quæro nunquid.

4 Tertius est casus, quando iudex originis vel domici-
lij procedit contra subditum suum, qui deliquit extra
territorium, an scilicet possit imponere pœnam statuti
loci originis, vel domicilij; & sic an statuta imponen-
tia pœnam pro delictis, ligent subditos delinquentes
extra territorium. Super quo opus esset decisione Cæ-
sarea, vt dicit Angel. in l. fin. ff. de iurisdiction. omn. iu-
dic. prout illum refert Euerard. cons. 45. colum. 3. versic.
Non obest etiam, licet Ang. in lib. meo id non dicat. Et in
hac quæst. Bartol. in d. l. cunctos populos, numero 47. &
sequen. tenuit, quòd quando statutum expressè loquitur
de delinquentibus extra territorium, comprehendat e-
tiam eos, qui extra territorium delinquunt: & in hoc o-
pin. Bartol. communiter approbari dicit Socin. consilio
h 302. numer. 4. in fin. lib. 2. *h* Quando verò statutum sim-
pliciter loquitur, tunc dicit Bartol. quòd iudex originis,
vel domicilij non potest punire subditum delinquen-
tem extra territorium, nisi secundum pœnam imposi-
tam à iure communi, vel secundum statuta loci, in quo
deliquit, non autem secundum statuta ipsius loci ori-
ginis, vel domicilij. Et hanc opin. dicit esse communem
Alex. consil. 111. post nu. 1. col. 2. versic. & cum sit, lib. 2.
quem refert Paris. cons. 159. num. 6. lib. 4. & Ruin. con-
sil. 84. in fin. libro quarto, & Afflict. super 3. parte con-
stitut. Regni, rub. 55. post nume. 19. & Rochus de con-
suet. fol. 114. num. 20. & Boss in tit. de pœn. nu. 19. Idem
attestatur August. ad Angel. de malefic. in verbo, hæc est
quædam inquisitio, num. 84. Ita etiam communiter tene-
ri attestatur Felyn. in c. à nobis, il 1. nu. 6. de sent. excom.
quem refert Parisan d. consil. 150. num. 7. & seq. Duen-
nas regul. 146. Et ita pluries vidi apud nos obseruari,
quia scilicet vbi poterat haberi notitia statutorum lo-
ci delicti, semper fuit imposita illa pęna, licet per con-
stitutiones huius ducatus alia pęna esset imposita. Et
in specie ita conclusum fuit in senatu in causa cuius-
dam Thomæ Bolognini, contra quem procedebatur
pro vulneribus animo deliberato illatis cuidam in ca-
stris Senatum 15. Octobris 1556. D. P. Et memini,
quòd cum illust. Alexander Vicecomes, tunc Senator,
& Pretor Cremonæ, condemnasset quendam Adam
Tinctum Cremonensem pro vxoricidio per eum com-
misso super territorio Brixiensi, in amputatione capi-
tis absque bonorum confiscatione, & fisco reclaman-
te fuisset ei concessa restitutio in integrum: Senatus
i intellecto *i* quòd licet statutum Brixiæ pro eo delicto im
poneret pęnam confiscationis bonorum, nihilominus
ex consuetudine illius curiæ non solebat talis pęna im-
poni, & quòd prius idem Adam fuerat pro eodem de-
licto à Prætore Brixiæ condemnatus solummodo in
amputatione capitis, omissa bonorum confiscatione,
confirmauit sententiam latam per ipsum illust. Vicem-
comitem, & fisco silentium imposuit, 19. Decembr.
1548. P. N. Et ideo à prædicta distinctione non recedas
in iudicando, quamuis (vt dixi) Marian. in d. cap. postula
sti, num. 16. generaliter dicat communem conclusionem
esse, quòd delinquens debeat puniri pęna imposita à sta-
tuto loci, in quo punitur.

An autem possit Iudex loci domicilij, vel originis pro-
cedere contra subditum, qui deliquit extra territorium,
per

per viã inquiſitionis,dixi ſup.quæſt.39. verſ.ſed quæro.
5 Debet etiam iudex aduertere, quia ſi pro aliquo maleficio ſit impoſita aliqua pœna per ius commune, vel aliam legem antiquam, poſtea fuit condita lex noua vel ſtatutum imponens aliam pœnam pro eodem maleficio: eo caſu imponenda eſt pœna ſtatuta a lege no-
k ua,non autem à lege antiqua, vel a iure communi. *k* Bene verum eſt, quòd in hoc articulo variæ fuerunt aliquando opin.Doctorum: nam aliqui tenuerunt, quòd per ſtatutum imponens pœnam nouam non intelligatur ſublata pœna iuris communis. Et ita poſt nonnullos antiquos tenuit Bartol.in l.1.numero 1. ff. de vi bonor.raptor.Et hanc opin. communiter teneri atteſtatur Cyn.l.ſepulchra. C.de ſepul. viol. quem refert Anchar. in capitulo generi de regul.iur.in 6.& Caccialup. in repet.l.omnes populi,numero 90.ff.de iuſtit.& iure.Idem dicit Bald.in l.non eſt nouum,ff.de legibus quem refert Aug. ad Angel. de malef.in verbo. Et ibi eſt caput,numero 9.Et hanc opin. teneri per doctor. atteſtatur Ang. in d.l.qui ſepulchra,verſic.in text.ibi, nihil enim. Hanc etiam dicit eſſe communem opin. Abbas in c.de cauſis, num.14.de offic.deleg.Idem dicit Salic.in d.l.qui ſepulchra, poſt num.6.ver.quæro nũc,C.de ſepul.viol.prout illum refert Anan.in c.fi.num.16.de collu.deteg.qui tamen hoc explicitè non atteſtatur, imò dicit quòd licet quo ad natiuitatem ſit dubium,tamen quo ad executionem omnes tenent,quòd pœna ſtatuti tollat pœnam iuris communis,Berous in d.cap.de cauſis, poſt num.75. Contrariam autem op.quòd ſcilicet per pœnam ſtatutariam ſit ſublata pœna iuris communis, tenuit Bald. in l.data opera,num.19.& ſeq. C. qui accuſ.non poſſ. ſubdens, quòd fatuus eſſet iudex,qui aliam pœnam imponeret quàm ſtatutariam.& dicit Pract.Carer.folio 519. num.14.quòd hanc opin.tenet omnes Doctor. Hanc etiam opi.dicit eſſe communem Dec.in d.c.de cauſis,nu. 14.in fin.prout illum refert Alci. conſil.453. poſt num. 5.verſic.non obeſt igitur, Marſ.in pract. crim. §. quæritur,poſt num.6.quem refert Viuius in lib.communium opi.in verbo, ſtatutum imponens. Dicit etiam Blanc.in pract.crim.fol.72.num.61.& ſeq.quòd hæc opi.videtur magis communiter recepta,& quòd ita cõmuniter practicatur. Et dicit Albe.in prima parte ſtatutorum, q.8. num.10.in fin.quòd totus mundus ita obſeruat,licet dicat quòd in hac quæſtione opus eſſet decisione Imperatoris quem refert Aug. ad Ang.de malefic.in verbo, Et ibi caput,poſt nu.9.& Marſ.conſ.61.nu.19.refert etiam Anto.Gomes.lib.delictorum,cap.1.num.38.in fin.ſubdens quòd licet contraria opinio ſit magis communis, tamen ita ſeruaretur iudicando, & conſulendo. Hanc etiam opi.communiter ſeruari atteſtatur Gand. in titu. de aliquibus quæſtionibus num. 4. Idem dicit Paul. de Caſtro in l.1.§.dixerit aliquis,nume.6.ff. de publicanis, quem refert Grammat.conſi.35.nu.56.& Roland.conſ. 35.numer.48.lib.2.Et dicit Rota Senen. deciſ.9. poſita poſt conſilia criminalia diuerſorum lib.2.num.3. quòd hæc opin.præualuit, & eſt approbata per vſum.Et ita in
l hac prouincia indiſtinctè obſeruatur. *l* Cum itaq; hæc opin. ſit proculdubio magis communis, & a communi conſuetudine approbata,non eſſet ab ea in iudicãdo recedendum. Et hæc concluſio multo magis procederet, vbi pro aliquo delicto iudex impoſuiſſet pœnam ſtatutariam: nam eo caſu proculdubio non poſſet poſtea imponi delinquenti pœna iuris communis, etiamſi eſſet maior quàm ſtatutaria. Cum enim vtraque pœna tendat ad vindictam,vna per aliam tollitur. Et in hoc omnes concordant,vt dicit Bart.in d.l.1.in vlt.verb.ff.de vi bon.rapt.quem refert Anan.in d.cap.fin.numer.16. de colluſ.deteg.
m *m* Solet etiam plerunque in facto dubitari, nunquid
6 quando a lege vel ſtatuto ſunt impoſitę plures pœnæ
n alternatiuè pro aliquo delicto, ſit eo caſu electio *n* iudicis,an rei.Et in hoc quidem articulo glo.in cap.ſicut Iudæi,in gloſſ. fin.de Iudæis, videtur ſimpliciter tenuiſſe quòd electio ſit ipſius iudicis.Et illam glo. communiter teneri per Doct.affirmat Anan.in eo.c.ſicut Iudæi,poſt num.17.Idem videtur ſenſiſſe glo.in c.a crapula,in glo. fin. de vita & honeſt.clericorum, quam dicit ſequi communiter Doct.Abbas in eo.c.a crapula,num.4.Tu verò pro clariori intelligentia inhærendo dictis Barto. in l.1. §.ſtipulatores,numer.2.ff.de effractor.diſtingue tres ca-
o ſus: *o* Primus eſt, quando verba legis, vel ſtatuti ſunt
p directa *p* ad iudicem,puta,Si aliquis commiſerit tale maleficium, iudex faciat illum fuſtigari, vel condemnet in ſcutis X.& tunc electio eſt iudicis.Et dicit Ripa in c.inter ceteras, num.59.de reſcrip.quòd cum hac concluſio-
q ne tranſeunt communiter Doct. *q* Et ratio eſt, quia lex dirigendo verba ad iudicem, cenſetur etiam ei dediſſe
r arbitrium eligendi. *r* Secundus eſt caſus, quando ver-
ſ ba legis vel ſtatuti diriguntur *ſ* ad reum: puta, ille, qui fecerit tale maleficium, ſoluat 10.aureos, vel relaxet fiſco tertiam partem bonorum ſuorum mobilium: & tunc ex quo lex dirigendo verba ad reum, videtur etiam ei dediſſe optionem,dicendum eſt,quòd arbitrium eligendi ſpectat ad ipſum reum:& ita tenent communiter Doctores vt dicit Ripa in d.capitul.inter ceteras,nu mero 65.quod ita tenent communiter Doctor. Tertius eſt caſus,quando verba non ſunt directa,neque ad iudi-
t cem; neque ad reum, ſed ſunt imperſonaliter *t* prolata: & in hoc eſt difficultas Bar. in loco præalleg. primo dicit ſe dubitare: deinde ſubdit, quòd putat in dubio electionem eſſe ipſius rei. Gloſſ. autem communiter ſentiunt, quod electio ſit iudicis, vt atteſtatur Summa Siluest.in verbo, Pœna, numero 7. Tu verò dic, quòd Aut vtraque pœna eſt corporalis, puta, quia lex dicat quòd pro tertio furto quis ſuſpendatur, vel decapite-
u tur: *u* & hoc caſu omnes fere concordant, quòd electio ſit iudicis, non rei, quinimo quòd non poteſt iudex etiamſi velit, relinquere ipſi reo optionem, ut dixi infra. quæſt.99.verſicu.item quæro; Aut vtraque pœna eſt pecuniaria,puta,pro furto ſit pœna 10. aureorum, vel amiſſionis tertiæ partis bonorum mobilium: & hoc caſu omnes tenent quòd electio ſit rei, vt atteſtatur Cæp. in l.ſi fugitiui,numero 51.C.de ſer. fug. qui tamen ponit exemplum iudicio meo valde abſurdum, ſcilicet ſi lex pro delicto imponit pœnam 100. aureorum, vel quinquaginta. Ego certè talem legem, vel ſtatutum
x nunquam vidi. *x* Aut altera pœna eſt corporalis, altera pecuniaria. Et hic caſus proximis diebus contigit in quodam Lancelotto Ferr. qui executionem quandam prohibuerat, pro quo delicto eſt a conſtitutionibus huius ducatus impoſita pœna trium ictuum eculei, vel 200.aureorum. Et poſt multa Senatus cenſuit his caſib.
y *y* eſſe in arbitrio rei,an velit ſoluere pęnam pecuniariam vel ſubire corporalem.Et ita reſcripſit prætori Vigleuani 4. April. 1561. P. N. Quæ tamen omnia intellige vt procedant,niſi aliud ex verbis ipſius legis,vel ſtatuti colligi poſſet,puta, quia lex diceret Secundum qualitatem perſonarum,vel inſpecta facti qualitate,vel huiuſmodi: nam hoc caſu, cum adhibenda ſit cauſæ cognitio, dicendum eſt quòd indiſtinctè electio ad iudicem pertineat.
z *z* Sed hic quæro,Pone ſtat ſtatutum quòd vulnerans
7 puniatur in centum libris, quas ſi non ſoluerit intra decem dies, amputetur ei manus dextra. Modo condemnatus non ſoluit in termino: nunquid poterit iudex omittere pœnam corporalem,& facere executionem pro centum libris in bonis rei? Reſpon. quòd ſic. Ita tenet Bar.in l.cum duob.§.fi.nu.2.ff.pro ſocio,cuius opi.Doct. ſequuntur. Et de illa doctrina multum exclamant, vt dicit Auguſt.ad Angel.de malef.in verbo, Quas ſi non ſolue-

soluerit, numer. 18. & ita in facti contingentia consuluit Corn. cons. 5. lib. 3.

aa *aa* Successiuè quæro, pone stat statutum, quòd non
8 comparens ponatur in banno, de quo non eximatur, donec soluerit condemnationem librarum mille. Modo quidam vocatus non comparuit, & fuit positus in banno, & condemnatus in mille: nunquid si ipse vult stare in banno, & non soluere condemnationem, poterit eo non obstante fiscus facere executionem, in bonis ipsius pro summa librarum mille? Respon. quòd non: & ita in practica seruatur, vt dicit Bald. in authen. bona damnatorum, in fin. C. de bon. proscr. licet relinquat cogitandum, an sit verum de iure. Sed certe ego credo hoc etiam de iure procedere. Mens enim statuti videtur esse, vt ille principaliter sit positus in banno, & deinde sit in eius facultate soluendo lib. mille ab ipso banno se eximere: vnde cùm ipse eligat stare in banno, videtur plenè satisfactum dispositioni ipsius statuti.

bb *bb* Vbi agitur de imponenda pœna alicuius specialis
9 constitutionis, oportet quòd in illo casu verificentur omnes qualitates in ipsa constitutione expressæ: aliàs pœna non committitur. Est doctrina Ioan. Andr. in c. 1. de homicid. in 6. quam dicit esse sing. & ab omnibus approbatam Tortus inter consilia Anton. de Butr. consil. vlt. nu. 1. in fin. Vide quæ dixi supra hoc eod. lib. §. Assassinium, circa princ.

10 *cc* Vlterius quæro, nunquid iudex possit ex causa mi-
cc nuere pœnam ordinariam impositam a iure pro aliquo delicto. Respon. quòd sic, siue agatur de pœna imposita per ius commune, in quo fere omnes consentiunt, & ita esse communem opin. attestatur Dec. in c. de causis, numero 18. de offic. deleg. quem refert Public. super consue. Aluer. fol. 163. numero 9. & Viuius in lib. commun. opin. in verb. Iudex, vbicunque: siue etiam agatur de pęna imposita a statuto: quo casu, licet aliqui tenuerint cōtrarium, magis tamen communis opin. est, quòd possit iudex etiam pœnas statutarias ex causa minuere, vt attestatur Aret. in capitul. qualiter & quando, il 2. numero 24. de accus. quem refert Dida. lib. 2. resolut. cap. 9. num. 8. & Placa lib. 1. delict. cap. 33. numero 5. Dec. in d. cap. de causis, num. 19. quem refert Menchiaca controuer. illustr. cap. 14. num. 4. Blanc. in pract. crim. fol. 73. num. 71. & seq. Tiraq. de pœnis, in præfatione, num. 22. quem
dd refert Taeg. in pract. crim. cap. 13. num. 17. *dd* Sed hæc
ee quidem conclusio intelligenda est, vt procedat *ee* in maioribus magistratibus: illi enim possunt pœnas statutarias minuere ex causa, siue talis causa sit cohærens deli-
ff cto *ff* siue sit causa extrinseca: sed minores magistratus bene possunt minuere pœnam ex causa cohærente delicto: sed si volunt pœnam alterare ex causa extrinseca
gg *gg* debent principem consulere. Ita videtur colligi ex decis. Bal. in auth. hodie iurant. C. de iudic. Et hanc limitationem dicit esse communiter receptam Blanc. in loco præallegato, post numerū 90. Hanc etiam dicit esse communem opin. Dec. in d. cap. de causis, in loco supra per me allegato, prout illum refert Boss. in titul. de pœnis, numero 10. & hoc, nisi consuetudo prouinciæ aliter se habeat, prout in Francia, vbi ex consuetudine illius regni omnes pœnæ criminales sunt in arbitrio iudicantis, vt attestatur Pract. Millei, fol. 128. numer. 47. & fol. 147. nu. 30. nam eo casu talis consuetudo sequen-
hh da est. *hh* Scias etiam, quòd hæc conclusio intelligenda est, vt procedat ante sententiam, prout loquitur gl. in l. quid ergo, §. pœna grauior, in verbo, Onerasset, circa princ. ff. de infam. quam dicit esse communiter receptam Didac. pract. quæst. 35. circa fin. secus autem post
ii sententiam. *ii* Caueant tamen iudices, ne id sine iusta causa, & iure approbata faciant, ne aliquid eis deterius contingat: nam Iudex, qui in causis criminalibus minorem pœnam imponit, quàm de iure imponere debeat, est infamis l. seruos, C. ad legem Iul. de vi publi. Prætereaque debet puniri eadem pœna, qua erat puniendus reus, vt colligitur ex tex. in l. 3. in fi. C. ne sanctum baptis. reiteretur. Et refert Andr. de Isern. quòd Rex Carolus primus fecit quendam iudicem furca suspendi, ex eo quòd quendam reum, qui erat condemnādus in amputatione capitis, condamnauit tantum in amputatione manus, quem refert Paris Put. de synd. fol. 358. post numerū 3. & Afflict. super 2. parte constitutionum Regni, rubr. 3. numero 22. & Chass. super consuet, Burg. fol. 45. numero 29. & Pract. Carer. fol. 515. nume-
kk 10. *kk* Prætereaque debet iudex, qui minuit pœnam a iure vel statuto impositam, exprimere causam in sententia, propter quam mouetur ad illam minuendam, prout se frequenter vidisse de facto fieri, attestatur Iacob. de Beluis. in pract. cri. fol. 46. in rub. de fuga reo. nu. 62. Puto tamen sufficere quòd iudex dicat ex iustis causis animum suum mouentibus id facere, absq; eo, quòd in specie causam ipsam exprimat: quam sententiam communem esse dicit Menchiaca controuer. illust. c. 14. num. 5. Ex quibus autem causis possit iudex pœnam a lege im-
ll positam minuere, dixi sup. q. 60. *ll* Item scias, quòd quando pęna ordinaria ex aliqua causa minui debet, non potest de iure imponi pœna corporalis. Sed hoc de consuetudine non seruatur: nam plerunque senatus minuendo pœnam ordinariam transmittit delinquentes ad triremes ad tempus, & quandoq; etiam in perpetuum, prout etiam seruat consi. Neap. vt per Gram. decis. 8. & alibi pluribus in locis. Et ita practicari attestatur Nunius de los corregidores, fol. 105. colum. 4. in princ.

11 *mm* Non omitto etiam circa hanc pœnarum imposi-
mm tionem, quòd quando delinquens non est capax pœnæ, quæ a iure imponitur pro delicto, tunc potest iudex illam pœnam in aliam commutare. Et ideo, si ex forma statuti propter falsum testimonium sit alicui amputanda manus dextra, & ille non habeat manum dextram,
nn *nn* vel habeat illam aridam, debet officio iudicis illa
oo pœna in aliam *oo* commutari. Et ita dicunt Doctores, vt attestatur Bal. in l. nouerint, n. 5. C. vt intra cer. temp. Anan. in c. 2. numer. 2. de calum. Vide in hoc proposito quæ dixi supra quæst. 69. ver. sed quid si reus. Et ita vidi quandoque per senatum iussum fuisse fustigari quen-
pp dam *pp* Laurentium Blancum, pro delatione armorum prohibitorum, eo quia cum esset gibbosus, non potuit affici pęna edicti, quæ erat trium ictuum funis: & aliàs
qq sæpissime *qq* vidi mutari ex hac causa ictus funis in fustigationem, vel alligationem ad catenam infamem, vel exilium, iuxta qualitatem facti, & personarum. Visum quoque est senatui, quòd pœna ictuum funis publicę
rr non sit irroganda mulieribus: Et ideo iussit *rr* admitti ad compositionem quasdam meretrices, quæ ludum prohibitum luserant, 2. Ianuarij 1551. P.N. Et quandoque etiam vidi mutari ad pęnam triremium in exilium,
ss vt in Ioan. Angelo de Portu, 9. Martij 1558. A.C. *ss* Bene verum est, quòd in hoc ducatu non liceret iudici inferiori hoc facere, nisi consulto senatu: Et propter hoc fuit grauiter reprehensus quidam prætor, qui fecit alligari
tt catenæ infami quendam *tt* Antonium Rauarium condamnatum in pœnam duorum ictuum funis, sub prętextu, quòd esset herniosus, 29. Aug. 1559. P.N.

ADDITIONES.

a *Sed quoniam plerumque.* Decian. in tract. crim. to. 1. li. 4. cap. 16. nu. 4. *Ber. Ros.*

b *Ratione originis, seu domicilij.* Adde supra quæst. 82. stat. 3. circa principium quæst. 58. versic. sed quid dicendum ad med. infra hac eadem quæstione versiculo fin. at quomodo reguletur compositio, quæ contra sfrosatores

tores

tores fieri solet, infra quæst.95. versic. Hæc autem omnia in fin. *Drog.*

c *In pœnam statuti.* Farin.q.108.vol.4.n.16.& 17. *B.R.*

d *At uero.* vide Clar.sup.q.60.versicu.quæro nunquid. *Ber.Ros.*

e *Quod possit forensis.* Farin.d.q.num.18. & 19. *B.R.*

f *Prætextu ignorantiæ.* Scias tamen, quod in hac materia scientiæ, vel ignorantiæ proclamationum, quod de iure loquendo, de eis scientia non præsumitur nisi elapso bimestri a die publicationis; Nellus tract. de bannitis 3. part. secundi temporis quæst.20. Felin. in cap. cognoscentes de constit.dixi ad statuta Pallauicina in criminali stat.34. vide Din.in c.ignorantia nu.13.& 19. de reg.iur.in 6. fallit tamen, vt per Fel.in d.c.cognoscentes, vbi vide. *Drog.*

g *Deferentes archibusios rotatos.* adde hic sup.q.82.stat. 6.versic.scias autem. *Drog.*

h *Quando uero statutum.* Faciunt quæ sup.q.38.vers.tu scis vbi allegaui consilium Bartoli, & q. pœna iuris cõmunis attendatur. Vulpell.resp.121.in fi.at quod secundũ statuta originis, seu domicilij puniri debeat, Decia. dicit communem in tract.crim.lib.4.c.16.nu.4.sed contra Bal.cons.199.lib.2.vbi Rou.scala in apostilla. Apud nos videtur casus decidi per nouas constit. tit. de accus. cap. procedant, §.quòd si quis de constitutionis statutorum nostrorum pœna. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

i *Quod licet statutum Brixiæ.* Hinc elicitur, quod de iure communi pro homicidio non imponitur pœna confiscationis bonorum quicquid aliter supra dixerit quæst. 78.vers.multa autem, & versic.cæterum; nam si de iure communi procederet talis pena, certè in hoc casu seruata fuisset vel non, ex quo esset pœna iuris communis executa fuisset, supra quæst.84.vers.sed pone ad fin.vbi dixi, & hic adde, quod in casu, quo pater teneatur pro filio, vel Dominus pro seruo, non tamen tenetur pro tali delicto, alibi, & extra locum statuti commisso, Iaf.in §.actiones num.88.Instit.de act.& hic adde, quòd forensis citatus a iudice loci delicti, cum forensis non sit tali citanti subiectus, minime reputatur haberi pro confesso; imò licet sit contumax, audiri debet a proprio iudice contra eum procedente vigore statuti, de pœna delinquentis extra territorium; ita Marsil. sua pract. §.postquam nu.65. quod quidem statutum est conforme iuri communi per tex.in c.fi.ex.de for.compet. quæ sic intellexit Hipp. Marsil. in sua pract. ca. §. opportune nu.32. in fin.vide quæ dixi ad q.31.vers.sed hæc quidem. *D.*

k *Bene verum est.* adde quod hanc quæstionem irridet in simili materia, Iasin §. omniũ n.152.cum seq.Instit. de act.eamq; decidit, vt ibidem, & vide Capic.dec 130. nu.21. nota tamen raro solere iudices condemnare iuxta summam in statutis, vel legibus comprehensam, sed secundum ordines, vel decreta Principum, alteratæ namque sunt fere omnes, & auctæ statutorum pœnæ supra quæstione 31. versicu. secundum formam, quicquid in contrarium late adducat Boer. ad consuetud. Bitur.tit.2.§.16. ad fin.qui tamen distinguit an expresse debeant tolli pœnæ iuris communis, & antiquæ, an verò tacitè, ut ibi per eum, & latius per Menochium tractat.de recuper.poss. remed. nono, quæst. 50. & firmat tract.de arbaud.lib.1.q.80.num.16.& lib.2.cent.4.cas. 342.num.17.latius libro 2.centuria 3.cas.276. maximè a num. 23. cum seqq. videatur tamen Crauet. de antiq. temp.par.4.versic.1.num.113. mihi tamen uidentur opiniones contrarias concordari posse, quia aut delictum est commissum tempore veteris legis, & tunc etiam noua superueniente, iudicari debet secundum illud tempus, aut est commissum delictum secundum tempus nouæ legis, & iuxta illius tenorem punitur pœna, & hoc est secundum mentem Felin. in cap.fin. coll. 5. extra de constit. allegat. cap. dixit sacra 22. quæst. 4. vbi dicitur, quod pęna Criminis ex tempore legis est, & ibidem vide super hoc in octaua fall.coll.14. vide tamen Felin.aliter conciliantem in cap.nonnulli coll. mihi 28. de rescript. quia videlicet plures leges pœnales possunt super eodem facto disponere, nisi appareat de contraria mente vltimo statuentis, allegat l.qui cum vno §. qui post, in verb. recessum ff.de re milit. ex Bald.de quo ibidem per eum, late Barto. in rubr. ff. de vi bon. rapt. & per Ang. Aret. in §. quadrupli nume.23. Instit.de act. per Ant.Gomez. titul. de delict. cap.1. sub numero 39. Boss.tit.de off.corrupt.sub num.9.vbi pulchrè. *Drog.*

k *Bene verum est.* Farinac.quæst.119.volum. 5. nu.30. inspect.2. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

l *Cum itaque hec opinio.* Vide Baiard.

m *Solet etiam plerunque.* Vide Baiard.

n *Iudicis an rei.* Ad hunc articulum vide Menoch. de arbitr.iudic.q.94. *Ber.Ros.*

o *Primus est quando verba legis.* Adde infra quæst.86. versic. sed quæro, ibi, sed vbi statutum non delictum; Hanc tamen distinctionem vti verbalem tantum in sui proposito impugnat Menoch.de arbitr. iudic.lib.1. quæstione 80. num. 20. vtroque namque istorum casuum, dirigantur verba siue ad Iudicem, siue ad Reum non intelligitur statutum derogare opinioni & voluntati Iudicis punientis, quia vt retulit Alexander ex mente Petri de Ancharano consil.211.nu.11. vol.2. non est curandum cum quo quis loquatur, sed in quem intentio dirigitur; & vtique nunquam vidi in facto electionem pœne dari reo, sed secundum sententiam dispositam exequi: vide tamen latius per eundem Menoch. dicto tract. quæst.87. lib.1. per totum, & quæst.94. ratio autem conclusionis firmatæ, quòd electio sit Iudicis, dixit Felinus in capit. inter ceteras coll. mihi 3. ad med. extr. de rescript. videlicet quia, ex quo pœna est commensuranda delicto, Reus eligendo, semper minorem eligeret, nec commensuraret; quod non placet, nam sic placuit alternatiua legislatori, ergo &c. *Drog.*

p *Ad iudicem.* Adde, & vide Iacob. Menoch. de arb. iud.lib.1.q.87. *Giac.*

q *Et ratio est.* Vide Baiard.

r *Secundus est casus.* Vide Baiard.

ſ *Ad reum.* Adde, & vide per Iacob. Menoch. de arbit. iudic.lib.1.q.94.in 2.cas.per totum, vbi comprobat, extendit, atque declarat. *Giach.*

t *Prolata.* Adde quod refert, & sequitur Menoch.d.q. 94.num.9. *Giach.*

u *Et hoc casu omnes.* Vide Baiard.

x *Aut altera pœna.* Bonacossa q. crim.in verbo electio & quæ ibi scripsi. *Ber. Ros.*

y *Esse in arbitrio rei.* Sic etiam elegit pœnam, & mortis modum Seneca iubente Nerone; Adde Iasin §. pœnales, num.45. & 48. Instit. de action. & hoc prouenit ex Constitutionibus Mediolani, de pęn.lib.4.§.prohibitum est, ibi, quod si id fieret pro causa Ciuili, vel pecuniaria etiam criminali est pœna trium ictuum eculei, aut ducentorum aureorum fisco applicandorum supra q.60.vers.1. *Drog.*

z *Sed hic quæro.* Cartar. de execut.sentent. cap. fin.nume.289. *Ber.Ros.*

z *Sed hic quæro.* Adde infra quæstion.83. versic. quæro nunquid. *Drog.*

Vide eundem Baiardum.

aa *Successiuè quæro.* Adde hoc bannum librarum mille viget in statuto nostro secundo in criminalibus lib.2. ibi, sin autem reus non comparuerit, sed in contumaciam steterit, tunc ponatur in banno; & tale bannum apud nos vulgo vocatur, Il bando delle lire mille; Ratio vulgaris dicti est illa, quia si per solutionem librarum mille

bannitus

bānitus pōt liberari, vt hic, cum tale bannū nō sit relegationis, sed instar interloquutoriæ reuocari potest, vt per Ias. in l. 1. §. & post operis sub num. 10. ff. de op. no. nunt. & aduerte ad id, quod eleganter dixit Fel. in cap. ex literis coll. 9. ver. & per istum tex. de constit. quod si interim bannitus comparet, resoluitur bannum in vim simplicis citationis, sup. q. 44. vers. quæro. Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 263. num. 20. elapso tamen termino dierum duodecim, a statuto præfixo reus etiam sponte comparens potest torqueri tametsi adhuc non fuerit cōdemnatus, vt dixi supra ad dictam quæstionem 44 vers. quæro quando. per relata a Chartario de exequut. sent. cap. 1. num. 452. nec dictus terminus dierum 12. sic limitatus prorogari potest Chartar. vbi sup. nume. 427. cum seq. Felin. c. cum dilecta coll. 8. in fin. de rescript. ex Baldo, vt ibidem. *Drog.*

bb *Vbi agitur de imponenda pœna alicuius specialis constitutionis.* Adde supra q. 66. vers. sed quid si ibi, etiam non probata qualitate, 5. in §. Assassinium, vers. primo post med. Aym Crau. pro genero, responso primo nu. 125. aliquando tamen certum est delictum, sed est incerta delicti qualitas, & tunc maximè probari debet, vt hic, maximè quando ex illa qualitate augenda esset pęna; Capic. decis. 121. nu. 22. ad med. & melius in proposito decisione 155. per totum, vide Dec. cons. 267. in princ. Plot. in l. si quando §. 8. sub nu. 5. Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. cas. 263. nu. 20. *Drog.*

bb *Vbi agitur.* Vulp. cons. 31. nu. 1. & cons. 32. nu. 5. Cart. de execut. sent. c. fi. nu. 66. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

cc *Vlterius quæro numquid iudex.* Adde, an, & quando pęnam remittere, mutare, vel minuere possit iudex, plene examinatum, vide quæ dixi supra q 60. in princ. & plene per Menoch. de arbitr. iud. quæstio. 96. Et econuerso quando ex causa possit leges transcendere, vide per Dec. & per Syl. Aldobran. ad eundem in cap. 1. secunda lect. col. 11. vers. 3. & vlt. de constitutio. *Giach.*

cc *Vlterius quæro.* Vtrum iudex remittere possit ex causa pœnam ordinariam lausssime per Farin. tit. de pœn. q. 17. vol. 1. nu. 62. & alijs sequent. & quid de principe ibidem nu. 60. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

dd *Sed hæc quidem conclusio.* Vide Baiard.

ee *In maioribus magistratibus.* supra q. 4. vers. quando vero, & ibi dixi, quandoque etiam minor magistratus de iure ex se pęnam minuere potest, Capic. decis. 27. nu. 14. distingue, vt ibi, Menoch. d. tract. de arb. iud. lib. 1. q. 96. per totum sequere tamen consilium Plotti, de quo dixi sup. q. 59. ver. & hæc quidem in fin. *Drog.*

ff *Siue sit causa extrinseca.* Extrinsecum quid sit, & quomodo intelligatur, vide Negus. tract. de pign. 2. par. tertij membri quintæ partis principalis nu. 12. ad med. *D.*

gg *Debent Principem consulere.* Adde Menoch. tract. de arb. iud. lib. 2. quæst. 348. num. 8. supra quæst. 60. ver. pariter etiam & vers. pen. ibi, ut dic, & ver. & hæc, vbi dixi, & habetur Exod. c. 18. Deuter. c. 1. Ioseph de Bello Iud. li. 2. ad fin. septem vero per singulas ciuitates minorum litium iudices ordinare maiora negotia, causasque capitales ad se referre; supr. quæst. 40. versi. sed nunquid. *D.*

hh *Scias etiam quod hæc conclusio.* Vide Baiard.

ii *Caueant tamen iudices.* Vide Baiard.

kk *Prætereaque debet.* Vide Baiard.

ll *Item scias quod quando.* Vide Baiard.

mm *Non omitto etiam.* Cartar. de execut. sentent. c. fi. nu. 448. & seq. Farin. vol. 1. q. 26. & clarus quæst. 17. & 18. *Ber. Ros.*

nn *Vel habeat illam aridam.* sup. q. 69. ver. pone, vbi habetur de ista manu anda', & quomodo tunc procedendum sit, & de hoc uide etiam Plot. inter cons. criminalia diuers. cons. 109. nu. 16. *Drog.*

oo *Commutari,* Vide Baiard.

pp *Laurentium Blancum.* Hoc genus gibbosorum, qui torqueri non possunt ommiserat commemorare supra quæstione 64. ver. subsint legitima inditia. *Drog.*

qq *Vidi mutari ex hac causa.* Intellige tamen, iussu senatus infra quæst. 95. vers. sed quid si reus ibi, bene verum est, supra quæst. 46. versic. sed quid agendum, at in dictis locis loquitur de commutatione pęnæ, quæ fit ex legis necessitate, in voluntaria, credo iudicem mutare non posse nisi iussu senatus, vt hic, vide Capic. dec. 27. nu. 14. *Drog.*

rr *Admitti ad compositionem.* Adde similem compositionem fore in vsu maximè apud quosdam regulos, siue feudatarios, immo sæpe eorum Potestates, & fiscales inscio, vt aiunt, Domino, has compositiones furtim contrahunt, sæpeque faciunt, vt reus renuntiet defensionibus, detque fideiussores de supplicando feudatario; quod aliquando fit super eos, & super filios suos, vt dixit supra quæst. 48. versic. quæro nunc in fine, & hic no-
12 ta † mulierem publicè torqueri non debere, at de compositione infra quæst. 95. versic. Hęc autem. *Drog.*

ss *Bene verum est.* Cart. vbi sup. nu. 450. *Ber. Ros.*

tt *Antonium Rauarium.* Iste Antonius Rauarius fuit oriundus in inclyta terra Casalis maioris prope Padum, & de eodem Rauario habetur infra quæst. 95. versic. sed quid si reus in fin. & ibi vides pęnam inconsulto senatu commutari non posse; alium casum commutationis pœnæ supra quæst. 81. stat. 8. versic. sed quid si delinquens. *Drog.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio contra delinquentem extra territorium quomodo sit formanda.*
2 *Statutum imponens pœnam nouam, an censeatur recedere a pœna iuris communis.*
3 *Iudicis arbitrium cessat, ubi lex, vel statutum specialiter pœnam imponit.*
4 *Et quæ nam sit imponenda, si tempore delicti erat una pœna, et tempore sententiæ alia diuersa.*
5 *Et quid in causa appellationis.*
Pœna si imponitur a iure canonico, & alia a iure ciuili, an utranque reus sustineat, ibidem.
6 *Alternatiua pœnarum existente cui detur electio, Iudici, vel reo.*
7 *Pœna minor est eligenda.*
8 *Pœna vna electa non admittitur uariatio.*
9 *Mortis electio an possit remitti arbitrio rei.*
10 *Statutum, quòd non soluenti in terminum amputetur manus, an requirat monitionem.*
Et quid si non specificetur tempus in statuto, num. eod.
11 *Et an stante tali statuto admittatur procurator.*
12 *Et si elapso termino soluerit, censetur remissa pœna manus.*
13 *Et an Iudex elapso termino possit eligere poenam pecuniariam.*
14 *Et dictum statutum quomodo sit intelligendum.*
15 *Et an si notoriè non sit soluendo, adhuc debeat expectari tempus statuti.*
16 *Et si in defectum pœnæ pecuniariæ debet decapitari, requiritur dolus.*
17 *Qualitates a iure presumptæ an sint probandæ, uel solum allegandæ.*
Et quid si insunt de natura rei, nu. eod.
18 *Statuto puniente utente falso instrumento dolosè, an dolus sit probandus.*

Libel-

h *Quando vero statutum.* Adde, quòd Bart. in d. l. cun-
1 ctos populos, consilium tradit, † quod quando Iudex format inquisitionem contra extra territorium delinquentem; dicat in conclusione, super quibus omnibus, & singulis procedere, & inquirere intendit secundum formam statutorum huius loci, & eum culpabilē punire, & condemnare secundum formam iuris, & hoc dicit etiam Lauren. Fenni. in caut. 41.
k *Bene verum est.* Adde quòd istam quæstionem multùm diffusè tractauit Menoc. de recuper. possess. remed. 9. quæst. 51. & si extaret statutum, prout extat in multis locis, quod pœna corporali nullus puniatur, nisi lege municipali caueatur, quomodo esset intelligendum, vide Alexan. cons. 75. col. 5. vol. 3. & cons. 135. in vltima col. vol. 1. & Bal. in cons. 384. vol. 5.
2 Item adde, si vna lege, vel statuto † imponitur pœna mortis homicidæ, & alia lege vel statuto conceditur Iudici, quòd in omnibus causis criminalibus possit suo arbitrio procedere, & pœnam imponere, non pote-
3 rit Iudex † pro homicidio pœnam arbitrari, etiamsi statutum speciale generale præcederet, dummodo à legislatore cognitum fuisset, ita latè Menoch. de arbitr. iudic. quæst. 97. nisi statutum speciale de homicidio præcedat, & generale de arbitrio sequatur, cum clausula non obstante aliquo alio statuto in contrarium loquente; quia tunc speciale statutum de pœna homicidij sublatum est, Bald. in cap. 1. de rescript. & Menoch. vbi supra num. 3.
4 Item adde, si tempore † delicti statutum puniret vno modo, tempore vero sententiæ superuenisset aliud statutum addens, vel minuens pœnam, an tempus sententiæ, vel delicti attendi debeat, vide per Bartol. in l. omnes populi, num. 50. ff. de iustit. & iure & ibi Caccialup. num. 156. & Crot. num. 144. & Bart. in l. 1. ff. de pœn.
5 Item adde, quòd in causa † appellationis debet ferri sententia secundum legem, quæ vigebat tempore sententiæ, non secundum eam, quæ post latam sententiam nouiter emanauerit; etiamsi in lege nouiter emanata, dictum fuerit, quòd protrahatur ad præterita. authen. vt cum de appellat. cognosc. in princip. & Iudex appellationis debet seruare legem primi Iudicis. Put. decis. 166. lib. 3.
l *Cum itaque hæc opinio.* Adde quòd Bursat. in cons. 94. num. 4. tenuit hanc opinionem esse magis communem quòd pœna statuti tollit pœnam legis, vel iuris communis, quantumuis corporalem, etiam quòd pœna statuti esset pecuniaria, sed Afflict. in constit. pacterenorum, nume. 28. cum sequent. facit regulam affirmatiuam, quòd per legem nouam nón tollitur pœna legis antiquæ, cum decem limitationibus, attestando etiam firmam esse conclusionem, si pro uno delicto ius canonicum imponit vnam pœnam; & pro eodem delicto, ius ciuile aliam; & delictum sit tale, quòd pertineat ad vtrunque forum; quòd sic delinquens ambas pœnas sustinebit: de quo vide supra per D. Clar. in quæst. 57. vers. sed quæro.
m *Solet etiam plerunque.* Adde Menoch. de arbitr. iudic.
6 q. 94. vbi plenè tractauit, cuius sit electio pœnæ † an Iudicis, vel rei, & in quæst. 84. habetur ex duabus pœnis, quam eligere debeat iudex, qui alternatiuè duas pœnas imponere potest, & Felin. in cap. inter ceteras de rescr. vbi latissimè.
q *Et ratio est.* Adde, quòd Iudex quando ei est conces-
7 sa optio † pœnarum, debet sequi mitiorem. Bald. in l. quicunque col. 5. vers. scias etiam quod, C. de seruit. fugit. & Natt. cons. 254. lib. 2.
8 Item adde, quòd electa † vna pœna non potest Iudex, vel pars ad aliam transire, Soc. in cap. sicut Iudæi, num. 54. de Iudæis.
r *Secundus est casus.* Adde tradita per Menoch. de arbit. iud. q. 94. & aliam casum, quòd quando verba statuti diriguntur partim ad iudicem, & partim ad ipsum reum, quod tunc electio spectat etiam ad reum. Fel. in d. c. inter ceteras, vers. septima restrictio.
u *Et hoc casu omnes.* Adde quòd Clarus in quæst. 99. vers. item quæro hic allegata de hoc nihil dicit, sed vide Menoch. de arbitr. quæst. 87. vbi idem tenet, scilicet,
9 quòd Iudex non possit reo † concedere facultatem eligendi, quo genere mortis velit uti, & quod idem sit in pœnis corporis afflictiuis, vel pœnis pecuniarijs, quando electio sit iudicis.
z *Sed hic quæro.* Adde, an requiratur monitio † Iudi-
10 cis, ut soluat. Arec. in dicto vers. quasi non soluerit, vers. quid autem si simpliciter, & quid si tempus non esset præfixum, quanto tempore expectabitur. Bald. in l. quicunque, C. de seru. fugit. & Bartol. in l. seruus quoque,

quoque,ff.de hæred.instit.vbi dicit, quòd conceditur tē-
pus quatuor mensium à die latæ sententiæ.
Item adde,quod stante tali statuto potest dari fideius-
11 sor,†& admittitur procurator.Benedict.de Bar.cons.91.
nu.3.inter cons.crim.diuers.tomo 1.in fol.& de hoc vide
etiam Soc.in c.veniens num.76.cum sequentib.de accu-
sat.vbi latè,an tali stante statuto possit admitti procura-
tor.
Item adde, si post tempus elapsum respub.acceperit
12 † pœnam pecuniariam,intelligitur remisisse personalē,
secundum Bal.in l.quamuis.C.de vsur.& in l.commissō
riè.C.de pact.in tit.empt.& vendit.& Roman.in l.1.§.
& post operis.ff.de operis nou.nunciat.
Item adde, quòd secundum Dec.in consil.12.num.3.
13 vers.non obstat quod not.Bart. Iudex † non potest post
terminum eligere pęnam pecuniariam,sed bene respub.
siue fiscus vti creditores illam eligere possunt.
14 Item adde,quòd tale statutum†nō vult, quòd debeat
manus amputari,nisi in casu, quo soluere non potuerit,
idest quòd non fuerit idoneus ad soluendum, & ita de-
bet intelligi Cæpo.in cons.21.nu.37.
15 Item adde,quòd debet expectari tempus † statutum,
etiam quòd condemnatus notoriè non sit soluendo,quia
alius posset pro eo soluere.l.si quis id quod, §.in seruos,
ff.de iurisd.omn.iud.& ibi Bald.ita tenet,quem sequitur
Soc.in c.ad liberandam nu.123.de Iudæ.
16 Item adde,si in statuto†diceretur,quod condemnatus
pro homicidio ad pœnam pecuniariam, quam si non sol
uerit infra mensem,decapitetur,si non commisit dolosè,
non debet decapitari, licet non soluat. Paul.de Castr.in
l.1.in fine,ff.de legi.& Cæpo.in auten.sed nouo iure,nu.
31.C.de ser.fugit.
bb *Vbi agitur.* Adde,quòd qualitates†à iure presūptę dēnt
17 probari, statuto superlatiuè,siue cōparatiue loquētę; se-
cus si dispositiuè,cū tūc sufficiat qualitates p̄sumptas alle
gare sine alia probatione.Paris.cons.14.nu.,.vol.3.Alc.2.
p̄sumpt.3.reg.9.& 10.Boer.decis.118.in fi.Rot. Bonon.
decis.62.nu.15.& Magon decis.Lucens.27.num.37.sed
Bertaz.in cons.50.nu.10.dicit,quod ista distinctio nō est
communiter recepta,cum plures aliter teneant, sed circa
istam quæstionem,quando qualitates requisitæ à statuto
sint probandæ, & an.... clausula non se astringen.vide
Mascar de probatio.conclusio.1243 volumine 3.vbi la-
tissimè,& vbi qualitas inest ex natura rei, non est opus
eam deducere.Felynus in capit.examinata nu.6.de iud.
18 Item adde, quod statutum puniens † vtentem falso
instrumento dolosè, licet in accusatione dolus non ex-
primatur,tamen si petatur, vt condemnetur secundum
formam statutorum,præsumptiuè qualitas statuti vide-
tur expressa,vt ait Crau.in cons.150.num.3.& Roman.
in cons.105.sub num.1. vers.ceterum secundo,nam cla-
19 rissimum est,sufficere†libellum præsumptiuè conclude-
re, vt ibi per eum.
Item adde,si in inquisitione qualitas non fuerit pro-
20 bata,† quòd fiscus,nec alia persona priuilegiata poterit
restitui, si fecerit transitum in iudicatum ad probandum
dictam qualitatem,vt delinquentes maiori pœna plectē
tur.Bertazz.in cons.196.& 197.
21 Item adde,quòd quando qualitas † est probanda,de-
bet probari tam in agendo, quam in excipiendo.Plot.in
l.si quando nu.354.& sequen.C.vnde vi. fallit † si in fi-
22 ne accusationis,siue inquisitionis fuerit petitum, reum
condemnari secundum formam iuris, constitutionum,
& statutorum,vt solet fieri: nam videntur deducta om-
nia iura,ex quibus reus potest puniri, & sit simplex deli-
ctum etiam sine qualitate.Fel.in c.ex parte num.46.vers.
tertia declaratio de rescript.
cc *Vlterius quæro*. Adde, † quòd Iudex nedum pœ-
nam à lege impositam, seu statuto ex causa augere,
vel minuere potest, sed etiam pœnam per consuetudi-
nem impositam. Marsil.in sing.182.incip. Iudex non
debet, & Boer. in decis.289.& Vasq. controu.Illustr.1.
cap.14.num.4. Et hoc procedit, etiam quod lex certam
statuisset pœnam dictionibus appositis præcisè, omni
modo, & alijs similibus; licèt qui iudicandi munus ha-
bet, sit eius conditionis, quòd super eo crimine dispen-
sare non possit.Ioan.Andr.Hostiens.& alij in c.qualiter
il secondo de accusat. & ibi Aretin. num. 24. attestatur
esse communem, quos refert, & sequitur Plac. epit. de-
lict.lib.1.cap.33.hic allegato,nu.5.
24 Item † adde quòd Iudex potest minuere pœnam ex
causa,non obstante,quod iurasset seruare statuta. Guid.
Pap.decis.206.& Franc. Marc.in decis.910.
25 Item † adde, quod vbi lex, vel statutum punit tenta-
tum,sicut delictum perfectum, tunc Iudex,si vult, po-
test mitigare pęnam, sed non tenetur. Afflict.de spolia.
hom.obit.nu.6. fol.184.& in decis.276. nu.8.
26 Item † adde, quod si pro modica summa imponitur
pęna mortis à statuto, Iudex poterit moderare pœnam,
secundum Mars. in sing.182. nu.2.incip. Iudex non de-
bet,quem refert,& sequitur Cassan.in consuet.Burgun.
fol.167. vers. quod in eo dicendum in fine, & Roman.
consil.429.& Arno. in dialogo 34.
27 Item † adde,quòd Iudex potest reseruare delinquen
ti in sententia infamiam, & Notario condemnato de
falso famam,& exercitium ex causa, puta quia erat mo-
dicum delictum, & modici præiudicij,Paul.de Castr.in
cons.45.nu.9. inter cons.crim.diuers.vol.1.quem sequi-
tur Farinac. quæst.17.nu.20.& 21.
28 Item † adde, quod licet possit mitigare pœnam, non
tamen tenetur. Felyn. in tract. de conatu in fin. & Ca-
gnol. in l.si quis maior nu.17. C.de transact.Sed Gram.
in decis.23.num.12.dicit, quòd communis opinio est,q
Iudex cessante dolo omnino tenetur ex causa minuere
pœnam,& Deci.in l.si fugitiui,col.4.num.63.C.de seru.
fugit. dicit,verum esse quod Iudex non necessitatur mi-
tigare pœnam, nisi esset talis causa, per quam delictum
minuatur, vt quia sit minor ætas, vel cesset dolus, quia
tunc Iudex tenetur dispensare, vt ibi per eum: tamen
prima opinio,vt Iudex non possit cogi, est verior,& re-
ceptior, secundum Menoch. de arbitr. iud.casu 329.nu.
9.& Plac.epit. delict.lib.1. cap.32. num.10. & ideo bo-
num est habere Iudicem amicum, vt ibi dicit Menoch.
& hanc materiam, quando Iudex possit mutare pęnam,
vel minuere,vel remittere, vide Menoch. de arbitr.iud.
quæst.96. & Farin. variarum quæst. nouiter impressum
in quæst.17.num.10.cum sequen.vbi latissimè,& magis
29 diffusè quam alibi,& † an teneatur in sententia expri-
mere causam,vide quoque Io.Ant.de Nigris super cap.
Regni in cap.251.incip.ne quis de sua malitia,vbi etiam
30 satis plenè habetur de hac materia,& † quid facere pos-
sint Iudices in dicto Regno.
dd *Sed hæc quidem conclusio*. Adde † qui dicantur maio-
31 res Magistratus,& qui minores,& quæ dicantur causæ
cohęrentes delicto, & quæ sint extrinsecæ, vide Anton.
Sol.in constit.Sabaud.in tit.de fals.notar in glos.vlt.nu-
mero 12.cum sequen.vbi multa accumulauit in materia
huius quæstionis.
hh *Scias etiam, quòd hæc conclusio*. Adde, † quòd nec
32 compositionem facere potest post sententiam sine Prin
cipis auctoritate, vt per Luc. de Penn. in l.1. numero
30. C. de desertoribus, libro 12. & Paul. Ghirland. in
tract. de relaxat. carcerat.titu. de pœnar compos.fiunt
enim compositiones lite pendente, & non post senten-
tiam, quia tunc Iudex functus est officio suo, vt ibi di-
33 cit Ghir. & idem † est, si fuisset appellatum, & po-
stea appellationi renunciatum, quia non potest mu-
tare sententiam suam. Innocent. in capit. ex litteris de
offic. delegat. nec de consensu partium, vt per Rebuff.
in repet. l. quod iussit in 2.notab. numero 2. fol.130.&

34 † quæ requirantur ad validitatem compositionis, vide
etiam nouissime per Farinac.quæst.crimin.in quæst.5.
vbi latissime.
35 Item adde, † quòd Iudex non potest ex causa minue
re pœnam post sententiam, etiamsi in sententia pęnam
non expressisset, sed tantum cōdemnasset, puta de adul-
terio, & tunc non est Iudicis, qui sententiam tulit, pœ-
nam moderare, sed pœna in lege expressa infligetur, li
cet ante moderare potuisset. Inno. in c. qualiter, & quan
do nu. 9. de accusat.
ii *Caueāt tamen iudices* Adde † videndum Menoch.
36 de arbitr. iud. quæst. 96. nu. 12. & Rimin. iun. in consil.
245. nu. 22. & 23. vol. 3.
37 Adde, † quòd etiam iudices, qui habent auctorita-
tem componendi, cauere debent, ne in componendo ni
mia vtantur liberalitate, quia præsumitur fraus, secun-
dum Bal. in l. eam quam col. 15. C. de fideius. quem re-
fert, & sequitur Fabr. de Monteleone, in praxi arbitrali
par. 5. fol. 410. nu. 55. vbi latè quomodo in Regno Nea
pol. compositiones fieri possint, & per eundem Fab. in
d. praxi in quinta parte 12. quæstio. latissimè habetur,
quæ sint iustæ causæ pro pœna commutanda in compo
sitionem.
kk *Praetereaq; debet.* Adde, q̄ Iacob. Butri. in l. 2. §. igno-
miniç, ff. de his qui not. infam. ponit vnam distinctio-
nem, quem refert Bald. in l. quid ergo, §. pœna grauior
eod. tit. col. 5. num. 2. lect. vers. quæro iuxta prædicta, vbi
38 concludit, † non esse necesse exprimere causam pro va
liditate sententiæ, quia in dubio pro sententia præsumi-
tur, & si causa subest etiam quo ad releuandum reum,
nō est necesse exprimere, quia sufficit apparere ex actis.
Verum si postea Iudex impeteretur in syndicatu, quan
do causa non esset expressa in sententia, nec appareret
in actis, tunc non præsumeretur pro Iudice, qui muta-
uit pęnam legalem, & hanc distinctionem sequitur Io.
Ant. de Nigr. in c. 221. exercere. nu. 34. vbi limitauit plu
ribus modis hanc regulam, quòd ex causa Iudex possit
mitigare pœnam. Sed ego non video limitationem, fitte
regulam magis veram, & tutam, quam quòd Iudices,
qui non habent latas habenas, superiores consulant, &
inuenio, quòd Fely. in capit. 1. sub num. 50. de const. di-
cit hanc regulam, quod ex causa liceat transgredi, prę-
cedere, vbi superior non potest adiri, & periculum sit
in mora.
ll *Item scias, quod quando.* Adde, † quòd in Regno Nea
pol. cōtrarium prouisum fuit per Regiam Pragm. 2. in-
cip. Et ne sperata sub tit. de compositionibus, quā caue-
tur, quòd in delictis, vbi pœna mortis naturalis, vel mu
tilationis membri infligenda veniret, si ex causa debe-
ret fieri commutatio pœnæ, quòd non possit fieri, nisi
ad regias triremes, & parte concordata; & de consilio
Proregis, quæ Pragm. non comprehendit baronum of-
ficiales, sed Regios tantum, & etiam quò ad Regios of-
ficiales rigor dictæ Pragm. de consuetudine non obser-
uatur, vt per Fab. de Monteleone in praxi arbitr. par. 4.
num. 45. cum sequen. fol. 336. & Io. Ant. de Nigr. in c.
ne peruerso nu. 8. & in c. exercere volentes nu. 29. & Ca-
rau. in ritu 272. num. 7. in quibus locis d. Prag. latè de-
claratur.
40 Item adde, † quòd quando non debet imponi pœna
ordinaria, sed extraordinaria, nec etiam potest impo-
ni pœna confiscationis bonorum, Bald. in l. 1. C. ne sine
iussu Princip.
oo *Commutari.* Adde, † quòd si haberet vtramq; manū,
manus non debeat truncari, sed pęna mitigari, si plures
filios haberet infantes, ne illi famę perirent, & posset re
legari, ita tenet Mars. in sing. 602. incip. ex delicto, & Pa
ris. in tract. syndic. in verb. pœna. §. quinq;

QVAESTIO LXXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Vnus pro alio puniri non debet.*
2 *Dominus non tenetur pro delicto famulorum suorum. vers. Hinc infertur.*
3 *Pater non tenetur pro filio, neque etiam in legitima. vers. secundo infertur.*
4 *Quicquid facit filius occasione patris, vel famulus occasione domini, & eo sciente, præsumitur factum de eius voluntate. vers. scias tamen.*
5 *Statutum quod vnus pro alio puniatur, an valeat. versic. sed hæc quidem.*
6 *Et an valeat statutum quod dominus teneatur pro familia. vers. Et ex hac.*
7 *Et an quod filij, vel nepotes amittant bona propter aliquod delictum parentum. vers. Infertur etiam.*
8 *Et an quod pater teneatur soluere condemnationem pro filio vsque ad legitimam. vers. Valebit igitur.*
9 *Et quid si stante hoc statuto filius fuerit in contumacia condemnatus. vers. sed quæro.*
10 *Et an valeat statutum, quod villa teneatur pro delictis commissis in suo territorio. vers. Ex hac etiam.*

1 DEbet *a* etiam iudex animaduertere, ne aliquem
a puniat pro delicto alterius: nam regulariter vnus
pro alio puniri non debet.
2 *b* Hinc infertur, quòd dominus non tenetur pro deli-
b ctis famulorum suorum, secundùm Bar. in l. ne quid, n.
1. ff. de incen. rui. naufragio. Et est commu. opin. vt dicit
Curt. Iun. in l. 1. post num. 13. C. de ser. fugi. Non enim
debet culpa seruorum, vel quomodocunq; subditorum
esse nociua dominis suis. Et est commun. opi. vt dicit
Curt. Iun. in d. l. 1. num. 13. Hoc tamen intellige vt pro-
cedat, nisi dominus teneret in domo viros notorie scele
stos: nam eo casu vtique teneretur pro eorum delictis.
Et ita sentit tota iuris schola, vt dicit Placa lib. 1. delicto
rum, cap. 14. num. 1. in fin. Et nu. 3. dicit q̄ hęc est rece-
pta omnium sententia: & ideo quando dominus mole-
c statur pro delicto commisso a famulis suis, *c* bonum est
quòd probet ipsos fuisse reputatos communi opin. pro
hominibus bonæ vocis, conditionis, & famæ: nam hoc
d ipsum valde excusaret. *d* Scias etiam, q̄ quidquid facit
famulus occasione domini, eoque sciente, censetur fe-
cisse de eius voluntate. Et est communis opin. vt dicit
Cur. Sen. consi. 41. nu. 10. secundum quam videtur con
suluisse in facti contingentia Grammat. consil. crim. 8.
Ceterum de ijs delictis, quæ famulus facit domino in-
scio, vel prohibere non valente, dominus non tenetur.
Et est communis opin. vt dicit Cagnola in l. culpa caret,
post num. 13. ff. de reg. iur.
3 *e* Secundo infertur, q̄ neque etiam pater tenetur pro
e filio. Et ideo si filius fuerit condemnatus pro aliquo de
licto, non tenebitur pater soluere huiusmodi condem-
f nationem, neque etiam *f* ex legitima debita ipsi filio
post mortem patris. Ita tenuit Gul. in l. si qua pœna,
ff. de ijs qui sunt sui vel alie. quem sequuntur communi-
ter DD. vt dicit Laur. Palac. de stat. exclu. fœ. in 1. par.
g principali, post num. 15. *g* ita etiam communiter teneri
attestatur Imol. in c. Raynutius, num. 42. de testa. Hanc
etiam opi. dicit esse communem Viuius, qui alios refert
in libro communium opin. fol. 208. ver. statutum dispo-
nens, in 1. limit. Quinimò pro delicto filij non potest fie
ri executio in peculio aduenticio ipsiusmet filij, neque
etiā in eius proprietate, licet sit tota filij. ita tenuit Bar.
in l. si finita. §. si de vectigalibus, nu. 12. & seq. ff. de dam
no inf. quem sequuntur communiter Doctores, vt atte-
statur Maranta in suo Spec. fol. 181. nu. 35. Vide quæ di
xi su-

xi ſupra q.78.verſ.ſed quid in aduentitijs.
h *6* Scias tamen, quod quidquid facit filius occaſione
patris,& eo ſciente,præſumitur factum de eius volunta
te.& eſt communis opi.vt dicit Curt. Sen.in d.conſ.41.
nu.7.vbi in facti contingentia conſuluit, patrem teneri
i *i* pœna extraordinaria de homicidio commiſſo per filium
eo præſente,& non prohibente. Vide quæ dixi infra q.
proxima,verſ.dictum eſt.
k 5 Et hæc quidem omnia de plano procedunt ſecūdum
diſpoſitionem iuris communis.Sed quæro,nunquid va-
let ſtatutum ex cauſa,quod vnus puniatur pro alio, mo-
do non corporaliter. Et eſt communis opin.vt dicit A-
nan.in c.2.de delict.puerorum.Felin.in c.cognoſcentes.
nu.2.de conſtit. Berous in d.c.cognoſcentes nu.18. Did.
lib.2.reſolut.c.8.nu.7.Et dicit Alber.in 1.parte ſtatuto-
rum,q.47.num.8.quod quidquid ſit de iure communi,
l *l* talia ſtatuta fiunt,& ſeruantur,& tolerabilia ſunt, ma-
ximè vbi ſolummodo imponunt pœnam pecuniariam.
Quinimò poteſt etiam pœna infamiæ aliquis pro alte-
rius culpa puniri, vt eſt exemplum in l. quiſquis,C. ad
l.Iul.maieſta.& eſt communis opi.vt atteſtatur Dida.in
d.c.8.poſt nu.7.Quod certè duriſſimum eſt: nam apud
m bonos viros Honor & vita æquiparantur. *m* Poteſt ta-
men tolerari in crimine læſæ Maieſtatis propter eius im
manitatem,iuxta ea quæ dixi ſupra hoc eod. lib. §.læſæ
Maieſtatis.
6 *n* Et ex hac concluſione infertur, q valet ſtatutum,di-
n ſponens, q dominus teneatur pro familia delinquen-
te:& ita communiter tenetur,vt dicit Albe.in 1.parte,ſta
tutorum,q.50.Intellige quò ad pœnam pecuniariam,
non autem quò ad corporalem,vt ſtatim dixi.
7 *o* Infertur etiam, q poteſt lex humana propter publi-
o cam vtilitatem,& ex cauſa,ſtatuere,quòd propter paren
tum culpam,filij,vel nepotes,pœna amiſſionis bonorū,
vel alia ſimili afficiantur.Et eſt communis opi. vt ait Di
p dac.in d.c.8.poſt nu.1.*p* verſ.poterit.
8 *q* Valebit igitur proculdubio ſtatutum, diſponens, q
q pater teneatur ſoluere condemnationem pro filio vſq;
ad legitimam.Et eſt communis opin.vt atteſtatur Alex.
in l.lex Cornelia,num.8.ff.de vulg. Vbi etiam ſubdit q
ita ſeruatur in practica,quem refert Iaſon. in auth. no-
uiſſima,nu.8.C.de inoffi.teſta.Soci.in l.cum filiusfamil.
nu.8.de verb.oblig Gomes in §.actiones, num.24.Inſt.
de actionibus,Didacus in loco præallegato, Marſil.ſin-
gul.362.ſtatutum volens, & ſing.481.communis opin.
quem refert Viuius in libro communium verſic. ſtatu-
tum diſponens.
9 *r* Sed quæro, nunquid hoc ſtatutum habebit locum
r contra patrem,ēt ſi filius ſuper ipſo delicto ſeu imputa-
ſ tione ſe non defenderit,*ſ* ſed fuerit in contumaciam cō
demnatus,virtute alterius ſtatuti diſponentis, q contu-
max habeatur pro confeſſo,& conuicto.Reſpon.q non,
ſed tantummodo tenetur quādo filius eſt per veras pro-
bationes conuictus.Ita dicit Bart.in d.l. cum filiusfam.
num.4.cum quo tranſeunt communiter Doctores, vt di
cit Iaſ.in ea.l.cum filiusfa.nu.18.Nam vbicunque ex ſta
tuto pater obligatur pro delicto filij, vel filius ex delicto
patris,ita demum vnus pro alio tenetur, ſi verè conſtat
de delicto,ſecundum Bart.ibi,qui in hoc approbatur, vt
ait Socin.conſ.57.poſt nu.10.lib.3. Hoc tamen intellige
vt procedat, quando verba ſtatuti ita ſunt concepta, vt
appareat ſtatuentes voluiſſe patrem ex ipſo delicto filij
t teneri *t* puta,quia dicat, quod vbicunque filius aliquod
delictum commiſerit,pater teneatur ad ſoluendum,&c.
nam eo caſu vtique opus eſt,vt de ipſo delicto verè appa
reat: ſed vbi ſtatutum non delictum,ſed condemnationē
tantummodo reſpiceret,puta quia diceret quòd pater te
neretur ſoluere quamcunque condemnationem factam
contra filium,eo caſu ſecuta condemnatione, ſiue cōtra
filium præſentem, ſiue in eius contumaciam,poteſt pa-
ter cogi ad illam ſoluendam. Ita diſtinguit Bartol.in d.l.
u cum filiuſfa.nu.5.*u* Et hanc diſtinctionem dicit eſſe cō-
munem Felin c.cum Bertoldus, nu.2.de re iudi.quē re-
fert Boſſ.in tit.de carce.fideiuſſ.relax.nu.58. Ceterum ſi
filius compareat,& eius confeſſione, vel alijs probationi
bus conſtet de maleficio,tunc vtique pater tenebitur vir
tute huius ſtatuti, etiamſi in eo iudicio citatus non fue-
rit.Et eſt communis opin.vt dicit Alex.in d.l.cum filiuſ-
fam.in prin.nu.6.in fi.quem refert Iaſ.ibi poſt nume.14.
verſ.prima concluſio.
10 Ex hac etiam concluſione infertur,valere ſtatutum,q
villa teneatur pro maleficio commiſſo in eius territorio,
de quo dixi ſupra q.82.ſtatuto 1.

ADDITIONES.

a *Debet etiam iudex.* Vide Baiard.

b *Hinc infertur.* Farin.q.24.vol.1.nu.156.& ante num.48.cum alijs ſeq.& generaliter valet ſtatutum,quæ vnus pro altero puniatur ex cauſa, etiam via proclamationum Capyc. deciſ.12. Suarez.ſent.cum in verbo.famulis.Farin.vbi ſup.conſ.134.cap.3.nu.88.& ſeq. *Ber.Roſ.*

b *Hinc infertur.* Fallit,ſi ex facto ſerui dominus commodum ſentit: vt eſt communis ſententia, ſecundum Men. conſ.53.nu.15.

c *Bonum eſt.* Vide Baiard.

d *Scias etiam.* Vide Baiard.

e *Secundo infertur, quod neque pater.* Etiāſi filius fuerit per contumaciam condemnatus, pater non tenetur ſoluere vſque ad legitimam,ex ſtatuto,vt per Moron.trac.de fide,treug.& pac.q.83.num.1. Limita tamen vt ibi per eū num.4.& ſeq.

f *Ex legitima.* Neque etiam in hereditatem ſecuta morte ei delata.Bal.conſ.257.lib.3.vbi Roueſcalla Farin.tit. de delict.vol.1.q.24.nu.2.& plur.ſeq. *Ber.Roſ.*

g *Ita etiam communiter teneri.* Contrarium ſeruatū fuit contra quondam nobilem Gabrielem Zurlaum homicidio commiſſo per quondam D.Gaſparem eius filium,in perſonam quondam D.Franciſci de Ferraris, Aquila Prætore,ſub Illuſtriſs.& Excellentiſs. Domino Sfortia Pallauicino tunc dominante; vide Bart.in l.1.§.ſi impubere,ff. de collat.bon.Iaſ.in §.Actiones num.91.Inſtit.de act. At fortè illud euenit ex aliquo ſtatuto, de quo dixit ifra hac eadem quæſtione verſ.& hæ quidem; & hic adde, quod exiſtente nepote ex filio fiſcus non detrahit legitimam, ſed reſeruantur nepoti latè per Surd.deciſ.314. *Drog.*

h *Scias tamen.* Natta conſ.499.nu.30. Vulpell.conſ.60. nu.3.Farin.d.q.134.c.3.nu.107.*Ber.Roſ.*
Vide eundem Baiard.

i *Pœna extraordinaria de homicidio*, ſupra quæſtio.17. verſ.fin.& q.83.in princ.vbi de pœnis extraordinarijs:& quidem patre præſente,& non prohibente; infra quæſt. 87. verſ.dictum eſt, ibi conſuluit Curt.Sen.Blanc.de qu. num.313.qui ſi condemnetur,vt hic,magis dicitur mulcta quàm pœna; dixi infra ad q.95.verſ.Hæc autem omnia;contrarium tamen ijs,quæ dixit Clar.hic, & d.q.87. verſ.Dictum eſt.Cum Cagnola, & Cur.Sen.ab eo allegatis, tenuit indiſtinctè Felinus in capitulo cum omnes coll.15.ad fin.extr.de conſtit.allegat Abb.in cap.conſtitutis,& ca.cum cauſa de Teſtib.qui quidem dixit ibi nu. 3.illic nu.18.*Drog.*

k *Et hæc quidem.* Vide Baiard.

l *Talia ſtatuta fiunt*; Statutum ergo valet; quòd vnus teneatur pro altero in pœna non corporali, quod procedit etiam in legitima aſſignanda pro fiſco delinquente, Aym.Crau.tract.de antiquit.tempor.p.4.verſic. primo nume.157.ad finem infra hac eadem quæſtione verſ.valebit.quid autem in pœna corporalis? fortaſſe non valeret,prout etiam non valeret pactum, de quo ſu

pra q.46.vers.sed nunquid; quod tamen limita, vt per Iclan cap.et gnoscentes post princ. extr. de constit. nisi esset consuetudo quòd quis pro alio puniretur: In hoc enim fortior videtur cōsuetudo, quam statutum, quod tamen non firmo, nam statutum, & consuetudo in hoc pariter ambulant vulgat. Iuribus allegat Rom. singula ri 30. Tu scis, vide ibidem, quia nec ipse firmat; & quòd valeat statutum, de quo hic dicitur, vide Iasin §. Actiones n.79.& ibi Apostilla in litera A. Institut. de Act. sed an tali casu, quo Pater tenetur pro filio, citari debeat ad condemnationem tienda, Iasin remissiuè in dicto §. Actiones nu.89. Andr. Alciat. tract. de præsump. reg. 3. præsumptione 22.nu.2. Boer. super consuet. Bitur. tit. des constum. prædiales. §.7. fol. mihi 121.& in quantum hic dicitur, quod Pater tenetur pro filio ad statutum nostrum Pallauicinum in criminalibus libro 2. Rub.73.tit. De pœna facientis, vel dantis damnum: Alciat.d.tract.reg.3. præsumpt:40.qui bene, & vtiliter loquitur, consideranda tamen sunt verba statuti, & eorum conceptio, vt per chat. nouissimè in suo tract. de exequut. sent. nu.298.& ideo stantibus supradictis declaratur statutum Riparolii in crim. Rub.259.quo disponitur, patrem familias, & Dominum teneri pro famulo, & multo magis declarari debet consuetudo, quòd in condemnatione capitali filij familias, fiat etiam confiscatio eius legitimæ, reseruato vsufructu patri durante eius vita, vt tale statutū, & consuetudo locum nō habeant cum famulus, vel filius in contumaciam damnantur, & quamuis dici soleat, q. ipsa contumacia sit delictū, vt diffusè hanc quæstionē tangit Ant. de Bonghis inter cons. crim. diuers. cons.67. par.2. tamen responderi potest, q. delictum non cōsideratur respectu legitimæ, quæ nō debetur in bonis paternis cessante statuto, nec etiam respectu pœnæ pro damnis soluendæ, sed consideratur respectu tantum personæ banniti, & condemnati spreta cōtumacia; & ideo patre, vel Domino non citato ante condemnationem contra famulum, vel filium fiendam, vtiq; non valebit condemnatio respectu ipsorum, vide infra hac eadē q. vers. sed quæro nunquid; Vide Cuchum tract. de legit. tit. an legitima augeatur nu.13.fol.71. *Drog.*

m *Potest tamen.* Vide Baiard.

n *Et ex hac conclusione.* Farin. vbi sup. num.91.& seq. ac 102. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

o *Infertur etiam.* Vide Baiard.

p *Vers. poterit.* Farin. vbi sup. n.25.& 158. *Ber. Ros.*

q *Valebit igitur.* Et num in legitima cōputabit bona extra territoriū pōsita Vulp. cōs.124.vsq; 121. ubi 100. ad legitimam, & an porrigatur ad bona extra territorium latius Farin. uol. *Ber. Ros.*

r *Sed quæro.* Vide Baiard.

s *Sed fuerit in contumaciam condemnatus,* Adde similē casum infra quæstio.90. vers. scias aūt in principio; Hoc aūt statutū locū non habet, cū filius stet minor quatuordecim annis, Iasin d.§. Actiones n.89. Inst. de act. *Dro.*

t *Puta quia dicat,* Tenorem verborū attende, sic.n. magis verbis, quā rebus ipsis legē imponimus ad l. fi. C. de usur. At de interpretandis statutis supra q.85. uers. solet etiam post principiū, q.84. uers. Hæc autē, cum uers. seq. infra q.94. uers. sed pone, ubi de isto uerborum magis, quā reru sensu, Infra q.89. uers. sed quæro, facit tex. in l. 2. in fi. C. com. de leg. cui adde, Gram. decis.12. nu.12. cū similib. & alias in uerbis ipsis inculcabātur ueteres Philosophi, phis. tex.1. com.20. ibi conturbati sūt aūt. *Drog.*

u *Et hanc distinctionem.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVÆSTIO LXXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Alius pro alio quando puniatur.*

2 *Filius quando priuetur feudo propter delictum patris, remissiue.*

Condemnatus ex alieno delicto potest recuperari ab eo, ob cuius factum condemnatur.

3 *Statutum, quod vnus pro alio teneatur, an, & quando valeat.*

4 *Dominus præsumitur informatus de qualitate, & conditione famuli.*

5 *Bona fama excusat.*

6 *Delictum commissum ab amico, consanguineo, vel famulo alicuius an præsumatur factum de voluntate ipsius.*

7 *Famulus an præsumatur deliquisse de consensu Domini.*

8 *Et quando obliget suum Dominum.*

9 *Et an exhibendo famulum Dominus liberetur.*

10 *Iuramento damnum passi, an, & quando sit standum.*

11 *Pater quando teneatur pro delicto filij, remissiue.*

12 *Delictum factum a filio, quando censeatur factum à patre.*

13 *Princeps ex causa potest alicui facere saluamguardiam.*

14 *Statutum, quod vnus teneatur pro alio, quomodo sit intelligendum.*

15 *Decreti Mediol. quòd Collaterales in crimine læsæ Maiestatis puniantur morte, intellectus, remissiue.*

16 *Et an statutum prædictum comprehendat minores.*

17 *Et an in materia dicti statuti masculinum concipiat fœmininum.*

18 *Dominus an teneatur in solidum si plures de sua familia damnum dederint.*

Filij culpa parentum in duodecim casibus puniuntur, remissiue ibid.

19 *Pater in statu Ecclesiastico tenetur soluere legitimā pro filio condemnato, & in contumacia.*

20 *Et quid de iure communi.*

21 *Et quid si filius delinquat extra territorium.*

22 *Et quid si pater esset forensis, & haberet possessiones in loco, vbi filius deliquit.*

23 *Et quid si habet nepotem ex eodem filio delinquente.*

24 *Et quid si patrimonium augeatur.*

25 *Legitima consignata filio in vita patris, an augeatur auctis bonis.*

26 *Et quomodo contra patrem sit facienda executio pro legitima.*

27 *Sententia lata contra filium præiudicat patri.*

28 *Pater an possit reuocare confessionem factam à filio de delicto.*

29 *Et an appellatione à sententia lata contra filium.*

30 *Statutum, quod Auus soluat condemnationem pro nepote, intelligitur filio non existente.*

Filij appellatione an veniat nepos, ibidem.

33 *Et an in legitima computentur bona extra territorium.*

32 *Pœna soluta per patrem pro filio an computetur in partem ipsius filij.*

33 *Legitima an sit computanda tempore solutionis, vel condemnationis, remissiue.*

Pater soluens pro filio habente bona materna, an censeatur de suo soluisse.

35 *Et quid in statu Ecclesiastico.*

36 *Pater an teneatur pro filio, qui alium filium interfecit.*

Moron impugnatur, ibidem.

37 *Legitima cum detrahitur, an computentur filiæ statuto exclusæ.*

38 *Pater non tenetur pro filio bastardo.*

39 *Item si filius sit soluendo.*

40 *Nec pro filio impubere.*

41 *Et quid de minore 25. annis.*

Farinac. lapsus ibidem.

42 *Pater tenetur soluere pœnam pro filio etiam iniuste condemnato.*

Debet

a *DEbet etiam Iudex.* Adde in † hac materia, an vnus
1 pro alio puniri debeat, Soc. in cap. in quibusdam
nu. 13. cum seq. de pęn. vbi plenè tam de pęna tempora-
2 li, quàm de ęterna, & † an, & quando filius priuetur feu
do, vel emphyteusi propter delictum patris, vide omni-
no Capr. reg. 77. vbi latissimè, & ad hanc quæstionem,
quando vnus teneatur pro alio, scilicet pater pro delicto
filij, & è contra dominus pro delicto famuli; Communi-
tas pro delicto commisso in eius territorio; Vniuersi-
tas pro delicto commisso per eius Ciues, & generaliter
quàdo valeat statutum, ꝙ vnus teneatur pro delicto al-
terius, latissimè per D. Farinac. in q. 24. per totam, & per
Menoch. de arbitr. iud. casu 345. & de præsump. libro 5.
præsumpt. 27. vide etiam Mascard. de prob. concl. 1300.
vbi quando gesta à seruo præsumátur gesta cõsensu do-
mini, & per Affli. in const. pactarenorum nu. 33. haben-
tur duodecim casus, quibus tenetur filius pro delicto
patris, & condemnatus ex delicto alterius potest recu-
perare ab eo, cuius facto condemnatur Socin. in l. stipu-
lationum quædam. §. item si in facto, columna 4. ff de
verbor. obligat.

b *Hinc infertur.* Adde † Alciat. viden. in tract. de præ-
3 sumpt. in reg. 3. præsumpt. 40. nu. 3. cum seq. Felyn. in c.
4 Petrus de homicidio, & Duen. reg. 303. † & ibi habetur,
quòd dominus præsumitur informatus de qualitate, &
conditione famuli.

c *Bonum est.* Adde, † ꝙ idem tenet, Bal. in cõs. 221. vol. 2.
5 Castren. in l. videamus locari, & Lauren. Tenni. in tract.
cautel. caut. 72. vbi late.

d *Scias etiam.* Adde, † ꝙ quando delictum committitur
6 ab amico, vel consanguineo, vel famulo in fauorem al-
terius, an præsumatur fieri de voluntate illius, de cuius
fauore agitur. Abb. in c. constitutus nu. 3. & latè Felyn. in
7 c. Petrus de homicid. & † famulus non præsumitur de-
liquisse de consensu domini cap. quia prælatus 1. q. 4. &
Alc. de præsumpt. presf. 40. vbi ad hanc cõclusionẽ quin-
8 que limitationes adducit, & † quando delictum fami-
liæ, serui, officialis, & similium obliget dominum, pote-
statem, & Capitaneum, aut officialem, latissimè habetur
per Bero. in c. 1. de restit. spoliat. num. 41. cum seq. & ibi
9 etiam habetur, an exercentes † officium siue publicum,
siue priuatum officiales, & familiares suos exhibere te-
neantur, & exhibendo liberentur, & an delictum in of-
ficio publico, siue priuato commissum, præsumatur fa-
ctum ab his, quorum opera dominus vtitur, an vero ab
10 alijs, & an † de rebus commissis stetur iuramento dam-
num passi.

e *Secundo infertur.* Adde, † quòd ista regula, ꝙ pater nõ
11 tenetur pro filio, habet sex fallentias, secundum Afflict.
in const. Regni in const. incip. pactarenorum nu. 35. cum
seq. & an Dominus pro seruo, & famulo per statutum,
teneatur, habetur per Tolos. in decis. 195. Tiraq. de pœn.
caus. 51. nu. 58. in quibus casibus in damno dato pater,
dominus, & vniuersitas nõ teneantur Plot. in l. si quan-
do num. 876. 877. 819. 856.

h *Scias tamen, quòd quicquid.* Adde, † quòd regulariter
12 de delicto filij aduersus patrem de mandato non infer-
tur, nisi alias de mandato, vel delicti ratihabitione con-
stiterit, vt per Scriben. in l. si quis mihi bona §. sed si mã-
dauerit, ff. de acq. hæred. Ruin. latissimè in cons. 6. vol. 5.
& licet Alex. in cons. 69. nu. 4. vol. 2. dicat delictum à fi-
lio factum, in concernentibus causam patris, à patre fa-
ctum censeri, illud tamen procedit in delicto successiuo
patre non reclamante, non autem in momentaneo, ita
declarat Vulpell. in cons. 60. nu. 5.

k *Et hæc quidem.* Adde † Ofasc. in decis. 88. vbi tractat
13 de huiusmodi statuto, & tenet, ꝙ Princeps ex causa po-
14 test facere saluam guardiã ad fauorẽ alicuius, & † quo-
modo huiusmodi statutum, ꝙ vnus teneatur pro alio, sit
intelligendũ, vide Plot. in repet. l. si quando, §. 53. n. 10.

Item adde, ꝙ Princeps hoc facere pôt in statutis totius
Ciuitatis, non autem in statutis vnius Collegij, vt decla-
rat Bal. in l. receptitia col. fin. vers. quæro nunquid. C. de
constit. pecun. & idem in statutis decurionum dicit Al-
ber. de Rosat. In l. de quibus nu. 59. ff. de legi. & prædi-
cta tenuit etiam Gabriel. concl. libro 3. tit. de iure quæ-
sito non tollen. concl. 2. nu. 20.

15 Item, † ꝙ decretum Ducis Mediolani disponit, quòd
collaterales pro crimine lęsę Maiestatis pęna mortis pu-
niri debeant, quod decretum declarat Decius cons. 64.

Item adde, ꝙ statuta, quod vnus teneatur pro alio,
non extenduntur ad casus, qui aliàs comprehenderen-
tur sub expresso. Decian. cons. 25. nu. 19. vol. 2. & ibi lo-
quitur in materia huius statuti, quando quis pro alio te-
neatur, quod statutũ sic disponeret, vt quis ꝓ alio tenere
tur, pœna corporali, non valeret. Viui. opin. 771. nu. 14.

16 Item † adde, ꝙ similia statuta, ꝙ vnus teneatur pro
alio, non comprehendunt minores, nec in dictis statutis
17 masculinum concipit fœmininum, † vt per Natt. in
cons. 542. num. 20. vol. 3.

m *Potest tamen.* Adde videndum Afflict. in const. pacte-
renorum nu. 37. vbi ponit rationem, quare in hoc crimi-
ne læsę Maiestatis, & hæresis pro patre filius punitur.

n *Et ex hac conclusione.* Adde, † si de damno dato, vel
18 iniuria illata à pluribus de familia vnius domini agatur
ad vindictam publicam, idest ad pęnam criminalem fi-
sco applicandam, ꝙ dominus tenetur pro quolibet in so
lidum, & non pro vno delicto, idest pro vno delinquen-
te, ita tenẽt communiter doct. vt per Alex. in l. si familia
num. 5. vers. extra glo. quæro ff. de iurisd. omn. iud. & ibi
habetur etiam, an idem sit in furto, si agatur ad publi-
cam vindictam.

o *Infertur etiam.* Adde, quòd in duodecim casibus filij
puniuntur ob culpam parentum, quos enumerauit Af-
flict. in constit. pacterenorũ nu. 33. ad quem me remitto,
& hęc sunt intelligenda de filio in potestate, & nõ eman
cipato ante patris delictum, vt ibi per eum num. 43.

r *Sed quæro.* Adde, † ꝙ in statu Ecclesiastico adest con-
19 stitutio Marchiæ in lib. 4. c. 18. qua pater tenetur solue-
re legitimam pro filio condemnato, si de delicto consti-
terit, non tamen in contumaciam, sed postea fuit proui-
sum per Pium IIII. Pont. Max. in motu proprio appel-
lationum fol. 870. in Bullar. nouiter impresso, ꝙ pater
teneatur soluere legitimam pro filio, etiam quòd sit con
demnatus in contumaciam, & etiam non obstante con-
suetudine in contrarium existente.

20 Itẽ † adde, ꝙ pater teneretur ad soluendum legitimã,
si appareret Iudicem motũ fuisse ad condemnandum
filiũ per veras probationes, quas de delicto haberet, non
autem propter contumaciam, vt est glos. in l. 2. in verb.
absens. C. de contrar. iud. tute. & ibi Bald. & in c. 1. circa
fin. si de feudo vassall. ab alien. & Natt. in cons. 540. nu.
29. & Ioseph. Ludo. comm. concl. concl. 3. ampl. 3. & etiã
si condemnatus in contumaciam, sententiæ contra eum
latæ scientiam habuerit, & non appellauerit: tunc enim
in præsentem, & in cõfessum lata censetur, & nocet om-
nibus, Ioseph Lud. in d. concl. 3. ampl. 5. Gram. decis. 24.
in fin. & Menoch. in cons. 100. nu. 14. & 15. vol. 1.

21 Item † adde, quòd si filius extra territorium delin-
quat, pater non tenetur. Bald. in l. 1. colum. 3. ne fil pro
patr. Socin. in l. Modestinus, ff. de except. Ias. in §. actio-
nes, num. 85. Instit. de action. Deci. consil. 359. & Socin.
consil. 271. num. 8. & seq. volum. 2. & Viui. comm. opin.
in verb. statutum disponens, quòd pater, numero 7. opi-
nio. 771. vbi ad dictum statutum posuit multas limi-
tationes.

22 Item † adde, quòd si pater esset forensis, & alibi habi
taret, sed haberet in loco delicti facti per filium posses-
siones, & domos, quod eo casu non posset cogi, secundũ
Bald. in l. si qua pęna, ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.

quód dictum pro valde notab.refert D.Catald.in tract.
ſuo de ſyndic.in quæſt.140.verſ.adde, quod ſtante ſta-
tuto, vbi dicit, quod ipſe ita conſuluit apud Maceratam
23 & idem Bald.in l.ſi qua pœna † tenet, quòd pater non
tenetur ſoluere legitimam pro filio, ſi habet nepotem ex
eodem filio delinquente, quem refert, & ſequitur Ruin.
conſ.8.nu.6.vol.5. Barbat.conſ.40.vol.3.& Noni.conſ.
95.vbi plenè, & deciſ.Peruſina 11.nu.27.fallit in crimi-
ne læſæ maieſtatis, in quo etiam quòd pater habeat ne-
potem, tenetur ſoluere legitimam, ſecundum Bald.cóſ.
14.vol.4.Gig.de crimin.læſæ Maieſt.lib.2.rubr.vlt.quæ-
ſtio.15.

24 Et quid † ſi bona fuerunt aucta poſt commiſſum de-
lictum, ſed ante condemnationem, an ex illis detrahatur
legitima, Alber.in l.facturus, ff.de origin.aur.& Bald.in
l.ſi plures §.lex cornelia, ff.de vulg.& pupil.Iaſon autn.
nouiſſima, C.de inoff.teſt.& Caſſan.in catal.glo.mund.
par.6.conſid 26.vbi habetur, quod pater tenetur habito
25 reſpectu ad patrimonium tempore delicti: & † ſi legiti
ma fuerit aſſignata filio in vita, augeatur, ſi creuerint pa-
tris facultates ante eius mortem ex veriori ſententia, ſe-
cundum Mazzol.in conſ.39.nu.64.& de hoc vide etiam
Michael.Craſ.in tract.de ſucceſſ.§.legitima quæſt.13.Et
26 † an executio debeat fieri contra patrem facta condem
natione, an vero ſit agendum contra eum conditione ex
lege, & de nouo probandum maleficium, vide Bald.ſu-
per ſtatut.in verbis parentes verſ.ſtatuto cauetur, quod
filius, & Bart.in l.cum probatio, ff.de probat.& in l.con
demnationem, ff.ad Syllanian.& in l.cum filiusfamilias
col.2.ff.de verb.obligat.& in quæſt.ſuis, quæſt.3.& Go-
meſ.de delictis cap.1.nu.90.verſ.quarto infertur, vbi di
27 cit, † quòd ſententia lata contra filium nocet, & præiu-
dicat patri non vocato, nec citato, & de communi atte-
28 ſtatur. Et quid ſi filius confiteretur delictum, † an pater
poſſit reuocare confeſſionem, & probare contrarium, vi
de per eundem Bald.in d.verb.parentes, verſ.ſtatutum
eſt, quod pater, & glo.magna.ibi, & forté in l.11.ff.ſi ex
noxal.cauſ.agat. Et an hoc ſtatutum habeat locú in ne-
pote famil.vide Bal.& Salyc.in l.ſi filius tuus, C.ad Ma-
cedon. Et quod tempus inſpiciatur, an tempus delicti,
vel ſolutionis in computando legitimam, Bal.in l.filius
29 ff.de iudic.& † an pater poſſit appellari à ſententia lata
contra filium. Bal.in l.fi.§.neceſſitatem, C.de bonis quę
30 lib. Et ſtante † ſtatuto, quod auus ſoluat pœnam pro ne-
pote, intelligitur filio non exiſtente in medio, Ruin.cóſ.
8.nu.6.vol.5.vbi etiam habetur, quod appellatione filij
nepos in hac materia non continetur, & vide ſupra nu-
me.23.

31 Item † adde, quod ſtante tali ſtatuto, in legitima debet
computari bona, quæ pater habet extra territorium, ſe-
cundum Vulpell.conſ.54.

32 Item † adde, quod pœna ſoluta per patrem pro deli-
cto filij computatur in partem ipſius filij, ſi coactè ſolue
rit, puta per ſtatutum, vel quod pro eo fideiuſſerit, ali-
ter non computatur, quia videtur ſoluta cauſa pietatis,
Bart.in l.ſticus, ff.de pecu.legat.& Viui.opin.771.nu.15.
vol.2.nec poteſt repeti, licèt pater in teſtamento decla-
raſſet, velle, quod ſolutum ex dicta cauſa computetur in
legitima filij, quia pater debuit ab initio tempore ſolu-
tionis proteſtari, quòd ſoluebat animo compenſandi, &
repetendi.ita Ruin.in conſ.149.num.13.vol.3.& † an le
33 gitima ſit æſtimanda tempore condemnationis, vel tem-
pore ſolutionis. Duenn.regu.356.ampl.2.ad doctrinam
Bart.in l.ſticus, ff.de pecul.leg. Rip.in l.in quartam nu.
185.ad l.falcid.vbi pulchram facit diſtinctionem, & pul
chriorem tradit Fiumagiol.in d.l.in quartam nu.438.&
ſeq.& ibi atteſtatur de communi, & Moron.de pac.fid.
& treug.quæſt.153.& Vaſq.in tract.de ſucceſſ.creat.§
30.nu.220.& 223 & Michael. Craſſ.in tract.de ſucceſſ.
in §.legitima quæſt.30.vide etiam Hieron.Gabriel.con-
ſil.176.lib.1.per totum.

34 Item † adde, quòd pater ſoluens aliquid pro filio, ſi fi-
lius habet peculium, id eſt bona materna, in dubio præ-
ſumitur ſoluiſſe de peculio, etiam in aduentitiis. Aufrer.
ad Capell.Tholoſan.deciſ.121.& Moron.de cap.quæſt.
154.n.20.& Viuiú com.opin.in ver.ſtatutum diſponés,
quòd pater teneatur num.16.& Ruin.in conſ.149.nu.
35 14.vol.3.ſed † in ſtatu Eccleſiaſtico prouiſum fuit per
Conſtit.Marchiæ in lib.4.c.18.quòd de delictis filiorum
ſoluatur pœna de peculio, & ſi non habeat peculium, vel
non ſufficiat ad exactionem pœnæ, pater teneretur ſol-
uere legitimam pro filio.

36 Item † adde, quòd pater non tenetur ad legitimã pro
filio, vbi alterum filium interfecit, ſecundum Moron.de
pac.quæſt.176.nu.5.ſed ego credo hoc non eſſe verum,
quia iure non probatur: & neſcio videre, quare ſtatutũ,
quod tollit legitimam filiorum delinquentium, non de-
beat habere locum, tam in hoc caſu quàm in aliis, cum
militet eadem ratio; & fuerit factum non in odium pa-
tris, ſed filiorum, alias delictum remaneret impunitum:
& ſi legitima non ſolueretur fiſco, remaneret ipſi filio de
linquenti, nam parentes, ſemper relinquunt hæreditatẽ
filiis ſuis, etiam bannitis ſub aliquo velamine, vt quoti-
die videmus; & fratricida haberet portionem ſuam, &
partem fratris occiſi: & ego vidi practicari, quod ſoluitur
legitima etiam in hoc caſu.

37 Item † adde, an in detractione legitimæ computẽtur
filiæ fœminæ excluſæ à ſtatuto, ita quod faciant, vel non
faciant partem cum maſculis, & dotes ſint detrahendæ
tamquàm æs alienum. Boſſ.de public.bonor.nu.2.& An
ton. Roſell.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.239.cum ſequen.vbi
latiſſimè Gabriel.conſ.11.per totum vol.1. Rimin.iun.
in conſ.187.nu.46.& ſeq.Cephal.conſ.245.vbi latiſſimè
diſputat, & diſtinguit, & generaliter magis eſt recepta
ſententia, partem fœminarum filiis maſculis accreſcere,
ſecundum Soc.iun.conſ.25.nu.4.vol.1.Alciat.conſ.479.
nu.12.& Ceph.ſupra cit.nu.47.vide etiam Gabr.comm.
concluſ.lib.6.ſub tit.de legitima concluſ.2.vbi hunc arti
culum diſcutit, referendo diuerſas opiniones, & idem fa
cit Michael Craſſ.in tract.de ſucceſſ.§.legitima quæſt.7.
nu.2 cum ſequen vbi latiſſimè hanc quæſtionem exami
nauit, ſi filia ex ſtatuto excluditur ſine facto teſtatoris, le
gitima filij priuantur.

38 Item † adde, ſi ſtatutum ſimpliciter diſponeret, quòd
pater teneretur pro delicto filij, non intelligitur de ba-
ſtardo, Bald.in l generaliter, §.cum autem, C de inſtit.&
ſubſtitutio.& Socin.in capit.2.numero 6.de delict pue-
ror.

39 Item † adde, quòd huiuſmodi ſtatutum, quod pater
teneatur ad legitimam pro delicto filij, intelligitur, ſi fi-
lius non ſit ſoluendo, Roma.in l.ſi filiusfamilias la 2 ff.
ſol matrim.& Fel.in conſ 48 nu.19.

40 Item † adde, quòd ſtante huiuſmodi ſtatuto pater nõ
tenetur pro filio pupillo delictum committente, ſecũdũ
Marſ.in ſing.362.ſtatutum volens, & 481.communis o-
pin.quem ſequitur Plot.in repet l ſi quando, C vnde vi,
§.53 num.10.

41 Item adde, † quòd ſtante tali ſtatuto, pater non tene-
tur ſoluere legitimam pro filio minore delinquente, ſe-
cundum D.Farin in quæſt 23.nu.168 tenentem, quòd
ſtatuta pœnalia minores non comprehendant, ſed ego
vidi ſemper ſeruari contrarium in practica, & in ſtatu
Eccleſiaſtico parentes paſſim coguntur ad ſoluendum
legitimam pro filiis delinquentibus, etiam quòd ſint mi
nores 25 annis.

Item adde, quòd ſtante huiuſmodi ſtatuto, quòd v-
nus teneatur pro alio, non habet locum, inter delinquẽ-
tem, & illum, qui ex forma ſtatuti tenetur pro delinquẽ
te, Dec.conſ.64. Pater tamen ſi fuerit incontinens,
tenetur pro filio etiam ſibi inimico, Alciat.de præſumpt.

reg.

reg. 1. præsumpt. 24. num. 2. & Plot. in l. si quando C. vnde vi, §. 53. in fine.

u *Et hanc distinctionem.* Adde, † quòd hanc distinctio-
42 nem sequitur etiam Bursat. in cons. 169. vol. 2.

Item adde, quòd stante huiusmodi statuto, quòd pater teneatur soluere condemnationem filij, quòd teneretur etiam soluere, quãdo filius iniustè fuisset condemnatus, secundum Bald. in l. vnica numero 12. C. ne filius pro patre.

Item adde, quod ista distinctio procederet etiam in stipulatione, siue promissione pro aliquo facta, vt per Bero. in cons. 202. num. 38. volum. 3. vbi plenè, quando quis teneatur ad pœnam ex delicto alterius ex dispositione statuti, vel promissionis condemnati in contumaciam: & quando stipulatio dicatur simplis promissioni iudicatum solui.

QVÆSTIO LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Sciens delictum committendum, & non reuelans an sit puniendus.*
2 *Et quid in crimine læsæ Maiestatis. vers. Punctus est.*
3 *Et an quis puniri debeat, ex eo quòd potuit prohibere delictum, & non prohibuit. vers. Dictum est.*
Et quid de iure canonico, ibid.
Et quid in foro conscientiæ, ibid.
4 *Et quid si talis sciens delicto consensit, versic. Hac autem.*
5 *Ratificans delictum commissum an sit puniendus. versic. Quæro nunquid.*
Et quæ requirantur ad hoc, vt ex ratificatione quis puniri possit, ibid.
6 *Quando statutum in sola voluntate fundatum est, non valet argumentum a simili.*

a
1 PRæcipuè *a* verò debet iudex aduertere in sententia condemnationis ferenda, non modo quis sit titulus delicti commissi, sed etiam quæ sit illa qualitas, de qua delinquẽtes imputantur: sæpissimè enim contingit, quòd in eodem crimine multi interueniunt, qui tamen omnes diuersis pœnis sunt puniendi. Potest autem quis imputari, aut quòd delictum ipsum proprijs manibus commiserit, aut quòd sciens, ac particeps fuerit, aut quòd de delicto faciendo tractauerit, aut consilium seu mandatũ dederit, aut auxilium præstiterit, aut maleficio astiterit, aut illud postea ratum habuerit. Aliter etiam punitur delinquens, qui maleficium tantummodo attentauit, aliter maleficio iam consummato: de quibus omnibus, quia super eis quotidie in practica disputari contingit, breuiter videamus.

b *b* Et in primis quæro, nunquid ex sola scientia delicti committendi quis puniatur. Respond. quòd regulariter sola scientia non est punibilis, & in hoc non est difficultas, præsertim in eo, qui non habet facultatem prohibendi. Et ita tenent Doctor. vbique attestatur Carauita super 4. titu magnæ curiæ, numero 2. Communis enim est Doctorum sententia, quòd non tenetur quis obuiare delicto etiam clamando, vel reuelando, vt dixi infra versic. dictum est.

c *c* Punctus est tantum in crimine læsæ Maiest. nã Bart. in l. vtrum. ff. de parricid. tenuit, quòd sciens tractatum
2 proditionis contra principem, vel contra patriam, & illum non reuelans, debet puniri pœna mortis: Et ita teneri communi consensu Doct. attestatur Placa lib. delictorum, cap. 22. num. 17. Hanc etiam opi. communem appellat Menchiaca controuers. illust. cap. 16. post nu. 1. Et hanc opin. in pract. obseruari affirmat Ang. de malef. in verbo, Et hai tradito la tua patria, num. 10. & in §. publicè, circa fi. vers. & singulariter, Inst. de publ. iud. quem refert Mars. sing. 164. nemo debet, & Capic. decis. 130. num. 65. & decis. 55. num. 18. & Soc. Iunior consil. 105. num. 43. lib. 3. & Carauita super d. ritu 4. post num. 4. & Taegan pract. crim. c. 5. num. 9. Idem dicit Fel. in cap. 1. post num. 4. de offic. deleg. quem refert Cotta in verbo, scientia sola. Et secundum hanc opin. se iudicasse in facti contingentia refert August. ad Ang. de malef. in loco præalleg. & fecisse decapitari quendam potentem dominum, qui suo principi tractatum contra eum committendum non reuelauit. Ita etiam seruatum fuisse Mediolani attestatur Boss. in titu. de crim. læsæ maiest. num. 6. & seq. Multi tamen tenuerunt contra Bartol. scilicet quòd imò sciens talem tractatum, & non reuelans, non sit puniendus pœna mortis. Et hanc opin. dicit esse communem Cagnol. in d. l. culpa caret, num. 21. Alciat. in l. facere. ff. de verbor. sign. & in l. bona fides, nu. 20. ff. depos. & in l. 4. §. Cato, num. 30. ff. de verb. obligat. quem refert Gigas de crim. læsæ maiest. fol. 180. num. 10. Rol. consil. 88. numero 10. lib. 2. Quinimò Caret. in pract. crim. fol. 253. num. 20. dicit, quod ceteri omnes sequuntur opin.
d contra Bart. Et exclamat Bald. in quodam cons. *d* quòd anima Bart. propter illud dictum cruciatur in inferno: Et deplorat memoriam domini Donati de Barbadotis, qui propter solam scientiam fuit decapitatus. Et illum refert Igneus in l. fideicommissum num. 34. & post nu. 47. ff. ad Sylle. & Placa lib. 1. delictorum, cap. 28. nu. 30. & Restaurus de Imperatore, q. 118. numero 6. & Rol. consilio 68. numero 35. libro 2. Breuiter licet opi. Bartol. prima facie videatur ex vna parte multum rigorosa, tamen ex alia habet in se magnam æquitatem. Quomodo enim poterit princeps de subditis suis confidere, nisi pro certo teneat, quòd cùm scierint aliquem contra eius vitam, aut statum moliri, id statim ipsi sint notificaturi?
e *e* Certè nemo negabit, quòd si famuli scirent aliquos decreuisse de nocte ingredi domum, & dominum suum trucidare, idque ei non notificarent; dicerentur rei eius mortis, argumen. text. in l. 1. §. occisorum, ibi, quid ergo si dominus, ff. ad Sylle. Cur ergo non idem dicendũ est etiam in subdito versus principem, tanto magis cum in hoc etiam versetur publica vtilitas: nam ex vita, & salute principis, & eius status quiete depẽdet salus, & quies
f populorum ei subditorum. *f* Teneo ergo cum Bart. in duobus casibus prædictis, scilicet in tractatu, qui fiat cõtra personam principis, vel contra eius statum: in alijs autem casibus, etiamsi sint comprehensi in capite læsæ Maiestatis, non putarem esse puniendum pœna mortis subditum non reuelantem, sed alia pœna extra ordinem arbitrio ipsius principis. Consulo etiam principibus, vt in huiusmodi casibus, potius humanitate, quàm seueritate vtantur, & ex quacunque iusta, vel probabili causa illos excusent à pœna mortis.

g *g* Dictum est, quòd ex sola scientia delicti quis non punitur: Quæro nunc, an ille, qui potuit prohibere ne
3 delictum committeretur, & non prohibuit, sit puniendus. Respon. quòd de iure ciuili nemo tenetur obuiare delicto, nec malefactorem indicare. Et est communis opinio, vt dicit Gratus consilio 1. post numerũ 47. lib. 1. Caret. in prac. crim. folio 252. numero 19. & fol. 379. numero 63. prout illum refert Placa lib. 1. delictorum, cap. 28. numero 29. Bolen. in repe. l. capitalium. §. famosos, num. 92. ff. de pœnis. Didacus sub regula, peccatum, fol. 109. in fin. Pract. Iodoc. c. 80. num. 6. Berous in c. 1. num. 48. de offic. deleg. Nouel. in tract. ad defensam, fol. 105. num. 99. & seq. Et ideo dicimus, quòd non tenetur quis alium insultatum defendere, neque prohibere quin offendatur, etiam quòd licitè id facere posset, ita dicit glo. in d. l. culpa caret, in gl. 1. ff. de reg. iuris, quàm dicit passim

sum esse ab omnibus receptam Placa lib. 1. delictorum cap. 22. post num. 17. Hanc etiam dicit esse communem opin. Claud. in repe. l. vt vim, num. 168. ff. de iust. & in-
h re. Bertrand. cons. 207. num. 8. lib. 8. Et quòd quis *h* non teneatur obuiare delicto, neque alium, etiam si possit,
i defendere, *i* etiam clamando vel reuelando, dicit esse communem opin. Dec. in d. l. culpa caret, num. 4. & seq. Cagnol. in ea. l. culpa caret, num. 10. De iure autem canonico, glo. in d. l. culpa caret, tenuit, quòd quis tenetur obuiare delicto. Et hanc dicit esse communem sententiam canonistarum Placa in d. cap. 18. post numerū 31. Sed certè Dec. in d. cap. 1. num. 8. de offic. deleg. dicit, ꝙ in contrarium est communis opin. modernorum, quem refert Berous in d. cap. 1. post num. 75. & Pract. Contra-
k di, fol. 333. num. 1. *k* Et hanc opin. quòd etiam de iure canonico nemo teneatur obuiare delicto, dicit tenere communiter Doctores, Iasan d. l. vt vim, num. 31. quem refert Aposti. ad Dec. in d. l. culpa caret, sub num. 12. & Viuius in lib. communiū opin. in verbo, Defendere of-
l fensum. *l* Dicit tamen Cagn. in loco præalleg. ꝙ quando aliquis commodè, & sine suo periculo potest prohibere, & non prohibet, tenetur; & quòd hæc conclusio videtur per Doct. communiter isto casu approbata, secundum quam in facti contingentia cōsuluit Curt. Sen.
m consil. 41. *m* contra patrem, præsentem homicidio patrato per filium, qui potuit prohibere, & non prohibuit, de quo mentionem fecit supra quæst. prox. vers. Secun-
n do infertur. *n* Quod tamen ego non credo verum: imò Doctores expresse dicunt totum contrarium: propterea non puto recedendum esse à communi opin. quod scilicet nunquam quis puniatur ex eo, quòd delictum non
o prohibuerit, etiam si prohibere potuerit, *o* excepto tamē casu læsæ Maiest. de quo supra dictum est vers. punctus
p est. *p* Cæterum in Gallia seruatur, quòd si in conspectu multorum, qui rixantes prohibere potuerunt, ne se offenderent, homicidium commissum fuerit, teneantur omnes obtinere à principe literas, quas vocant innocentiæ: aliàs præsumuntur esse in culpa. Et hoc ita ordinatum esse in cōmuni totius Galliæ praxi attestatur Igneus in l. 1. §. serui appellatione, nu. 136. ff. ad Sylle. quæ prac.
q mihi non displicet, & vbi viget, seruanda est. *q* Sed præsupposita pro vera contraria opin. quòd scilicet quis teneatur prohibere, & defendere, &c. nūquid si quis non
r fecerit, tenebitur *r* in foro cōscientiæ ad emendationem damni? Respond. quòd non: & hæc est communis theologorum resolutio, vt dicit Ioan. Medina de restitu. & idem attestatur Didacus in dict. regula, peccatum. folio 111. in principio.

4 Hæc autem omnia, quæ de scientia, & de eo, qui prohibere potuit, neque prohibuit, dicta sunt, intellige vt procedant, quando sciens delictum committendum, illi non consensit: Sed quid si ille consentiat? Respon. Aut est tātummodo simplex consensus: & non punitur; Aut verò quis consentit delicto per viam auctoritatis, & defensionis; & tunc plus puniri debet, quàm ipse delinquens, ita dicit glos. in clem. 1. in verbo, Defensionis, de pœnis, & est communis conclusio, vt ait Bolenc. in repet. l. capitalium, §. famosos, numero 114. ff. de pœnis. Et potest poni exemplum in prælato qui dissimulet aliquem contionatorem in sua diœcesi falsa dogmata prædicantem: Item in domino ciuitatis, aut villæ, qui non persequatur latrones spoliantes, & occidentes eos, qui transeunt per suum territorium. Quod tamen intellige, vt procedat in similibus grauioribus delictis: cæterum in alijs minoribus criminibus, nō maiori, sed tantum pari pena punitur. Et ita intelligunt communiter omnes, vt dicit Pract. Conradi, fol. 332. num. 8. Illud autem, quod dici solet, quòd Agentes, & consentientes sunt pari pena puniendi, intelligendum est, quādo consensum, & auxilium præstiterunt ex proposito ad committendum maleficium. Et ita dicunt omnes, vt attestatur Mantua cons. 251. num. 24. libro 5.

f *f* Quæro, nūquid ex eo solo, quòd quis delictum iam
5 commissum ratificauerit, debeat puniri. Respond. Aliqui dicunt simpliciter, ꝙ sic: & hanc opin. attestatur esse communem Bal. in l. obseruare, §. proficisci, numero 9. ff. de offic. procons. licet ipse validis rationibus videatur in contrariam sententiam inclinare: & illum refert August. ad Angel. de malef. in verb. Et Sempronium, num. 36. Tu verò distinguendo dic, quòd quædam sunt delicta, quæ solēt committi principaliter propter libidinem ipsius delinquētis, vt est adulterium, stuprum, & huiusmodi: Et in talibus delictis non habet locum ratihabitio, & in specie in adulterio, quòd non possit ratum haberi, tenuit glos. in l. prima, §. deiecisse, in verbo, Mandato, ff. de vi, & vi armata. Et ita communi consensu receptum esse ait Placa libro 1. delictorum, capit. 18. post
t num. 1. *t* Quædam autem sunt delicta, quæ principaliter committi solent ad offensam, & iniuriam alterius, vt est homicidium, & talia delicta possunt rata haberi per alium. Et hæc sententia est frequentius à Doctoribus recepta, vt dicit Placa in loco præalleg. numero secundo, in fin. Sed certè si appareret adulterium commissum fuisse non propter libidinem adulterantis, sed propter iniuriam mariti ad alterius instantiam, vtique dici posset gestum nomine illius, & consequenter posset ratum haberi. Scias autem, quòd ad hoc, vt ratificatio delicti obliget ad pęnam, duo requiruntur: Primum, quòd de-
u lictum fuerit commissum nomine meo; *u* Secundum, ꝙ ego sciens illud commissum fuisse meo nomine, illud tanquam meo nomine factum ratificem, ita dicit glo. in
x d. §. deiecisse, in verbo, Ratum habuero: *x* & est communis sententia, vt attestatur Aretin. consilio 165. post nu. 3. versic. circa primum. Et quòd requiratur delictum fuisse nomine meo commissum, tenuit glos. in clem. 1. in princ. in verbo, Rata. de pęn. quam sequuntur communiter Doctores, vt dicit collegium Floren. inter con-
y silia Curt. Sen. consil. 21. post numerū 6. *y* Bene verum est, quod in dubio ex eo, quòd quis ratū habet aliquod delictum, censetur illud ratum habere, vt nomine suo gestum. Et ita dicunt Doctores, vt ait Salycet. in l. non ideo minus post numerum 31. C. de accusat. Et sic opus est, quòd ratum habens probet, quòd non fuerit gestum nomine suo: quod notā.

ADDITIONES.

a *Præcipuè verò.* Farinac. d. quæst. 24. num. 197. & alijs sequentibus vsque ad fi. *Ber. Ros.*

b *Et in primis, quæro nunquid ex sola scientia.* Hic no. conscius criminis, quando illud detegere debeat, & qua plectatur pœna, si non detegit, explanatum plene per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. conf. 355. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

c *Punctus est.* Farinac. tit. de iudit. volum. 2. q. 51. num. 69. & sequentibus. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

d *Quod anima Bartoli*; & ita credas de alijs has leges profitentibus quas doctrinas hominum, Demonumq; sectantium appellat Diuus Augustinus de Ciuitate Dei libro 14. capitulo nono; sic etiam de Dialectica, quæ ab ingenio diabolico profecta semper cōtra verum nititur, falsoque verum gaudet vincere, dixit ibidem in addit. Ludouicus Viues ex mente Platonis in Phedro. Adde infra quæstione 90. versiculo primo, post med. ibi, quòd opinio Bartol. supra quæst. 38. versic. Tu scis; Addit. ad Dyn. in regula, non est sine culpa; & ibi allegat infinitos, litera D. de reg. iur. in 6. At cur ita crudelis fuerit in decidendo Bartolus, dixi ad dictam quæst. 38. versiculo.

Tu scis;

Tu scis; & de Philosophia dixit Apost. ad Colos. Car. videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam; Vide tamen Feli. cap. Canonum statuta coll. 11. in principio. *Drog.*

e *Certè nemo negabit.* Hoc argumentum a simili quomodo, & quando procedat dixi supra quæstio. 83. vers. Præterea; Non tamen isto in casu argumentum de iure 6 procedere videtur, quia quando statutũ † est fundatũ in sola volũtate, prout est hæc lex, seu statutum rigorosũ, vt quis ex sola scientia teneatur, tunc non est procedendum de similibus ad similia, Dec. in l. quod contra rationem, num. secundo, ff. de reg. iur. Item cum sit odiosum non procedit, vt extendatur similitudo; Boer. in addit. ad Dyn. Regula in argumentum litera A. sub num. 3. de reg. iur. in 6. *Drog.*

f *Teneo ergo.* Farin. vbi supra, numero 72. & sequentibus. *Ber. Ros.*

f *Teneo ergo cum Bart.* Vide Capyc. decis. 130. nu. 66. cum seqq. Distinctio tamen Alciati in l. 4. §. Caio, 4. notab. ff. de verbor. oblig. quam refert. & sequitur Menoc. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 355. non est tenenda; nam ita periculum incurrit reuelans in secreto proditionem Principis, quam etiam accusans; qua accusatione tamẽ, nec etiam in alijs criminibus rarò, vel nũquam vtimur supra q. 3. versiculo, sed certè. cum versiculo sequenti; ego autem intelligerem magis conscium Criminis tunc teneri, vt hic, quando est consocius, & sic procedat opinio Bartoli; alios verò Doctores loqui in casu diuerso; videlicet quãdo quis scit tractatum ab extra, vt quia ab alijs audierit, vel coniecturando (vt in vulgus accidit) fama exierit, ita Menoch. de arb. iud. cent. 4. cas. 355. numero 14. Nec est dicendum talem conscium, vt participem principaliter teneri; Tunc enim non sumus in casu scientiæ simplicis, de qua loquitur Clar. hic argumẽto l. omne delictum, §. qui præpositum, ibi, si resistere non potuerit, ff. de re milit. vide Capyc. decisione 155. nu. 10. vide tamen Hieronymum Pauli Barchin. in sua practica cancellariæ, fol. 296. Cottam in suis memorab. in verb. scientia sola, & vide Menoch. de adipisc. poss. remed. 3. sub nu. 43. ad fin. *Drog.*

g *Dictum est.* Bald. consilio 382. numero 17. lib. 5. Farin. vol. 2. q. 51. & pluribus sequentibus. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

h *Non teneatur.* Adde Io. Igneum, in l. 1. §. serui, num. 131. & seq. ff. ad Syllan. Apostillat. ad Dec. in c. 1. de off. deleg. Alber. in l. metum, §. sed licet, ff. quod met. caus. Fel. in d. cap. 1. versic. conclude ergo, & Abb. ibi, versic. aduerte, Ias. in l. vt vim, ff. de iustit. & iur. Angel. Aret. in §. iuris præcepta, Instit. de iustit. & iur. Sunt tamen casus traditi per Bart. & alios in d. l. vt vim, in quibus quis tenetur obuiare delicto, Vtcunque tamen quis defenderet extraneum, & eum defendẽdo occideret alium, non veniret puniendus secundum Ias. in l. vt vim, versic. sed pulchrum dubium: vbi dicit hanc esse communem opinion. *Guiot.*

i *Etiam clamando.* Farinac. vbi supra num. 7. *Ber. Ros.*

k *Et hanc opinion.* Farinac. vbi supra, numero 9. 10. 11. *Ber. Ros.*

l *Dicit tamen Cagnol.* Infra quæstione 90. versiculo, Nunquid ad fin. & cum Cagnola tenuit etiam Felin. in capit. primo, coll. mihi secunda, ibi tempora dummodo possit, extr. de off. deleg. *Drog.*

m *Contra patrem.* Farin. vbi supra, nu. 40. *Ber. Ros.*

n *Quod tamen.* Farin. vbi supra, numero 26. *Ber. Ros.*

o *Excepto.* Vide Baiard.

p *Ceterum in Gallia.* Farinac. d. q. 51. numero 69. & seq. & vide numero primo, & quarto, ubi regulam negantium constituit. *Ber. Ros.*

q *Sed præsupposita vera.* Vide Baiard.

r *In foro conscientiæ.* Farin. vbi supra nu. 25. *Ber. Ros.*

s *Quæro nunquid.* Natt. consilio 499. num. 5. Decian. in tract. crim. libro 4. c. 17. numero 13. Farin. quæstio. 135. par. 2. nu. 79. & ante num. 43. ac ibi sparsim. *Ber. Ros.*

t *Quædam autem sunt delicta,* supra quæstione 21. versiculo, Dictum socij ibi, aut verò agitur de delicto quæstione 47. versiculo, sed quid si vnus vbi loquitur in proposito Adulterij, si committatur odio, vel amore Mars. Rubr. de fideius. numero 48. & numero 152. cum seq. At in hoc proposito, quid iudicandum sit, habetur melius Etic. libro quinto, cap. 9. Nam inquit, si coeat quis cum muliere, sciẽs cum qua, sed non per electionis principium, sed propter animi perturbationem, iniuriam quidem facit, sed non est iniustus, & de ratificatione maleficij ab ignorante prius facta; vide pulchre Etic. libro tertio, capit. 3. & 4. & octauo, Dec. & ibi in addit. litera B. in l. semper, qui non prohibet, numero octauo, ff. de reg. iur. vbi mandans aliquem occidi, qui iam occisus sit, non tenetur. Nota etiam quòd ratificatio delicti, si appareat per Instrumentum probat modo, quo supra quæst. 54. versiculo primo, vide quæ, dixi supra ad q. 60. versiculo sui quandoque, Menoch. responso in causa Feroniensi 2. num. 34. *Drog.*

u *Secundum quod ego.* Vide Baiard.

x *Et est communis sententia,* Farinac. d. quæst. 135. par. 2. num. 85. *Ber. Ros.*

y *Bene verum est,* Farinac. vbi supra nu. 94. *Ber. Ros.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Conscius criminis quando reuelare teneatur.*
2 *Filius non reuelans delictum committendum contra patrem, tenetur vt parricida.*
Item in alijs descendentibus, ibidem.
Et qua pœna, remissiuè, ibidem.
3 *Collaterales nõ reuelantes delictum committendum contra collaterales puniuntur extraordinariè.*
4 *Sacerdos an teneatur reuelare delictum, quòd aliquis confessus est se facturum.*
5 *Vxor sciens maritum occidendum, & non reuelans, tenetur eadem pœna.*
6 *Aperiens tractatum maleficij, an teneatur nominare personam, remissiuè.*
7 *Statutum contra scientes, & non reuelantes, non habet locum contra scientes, non tamen habentes probationes.*
8 *Officiales reuelantes secreta Curiæ, quomodo puniantur.*
9 *Et quid de Ancianis reuelantibus secreta vniuersitatis.*
10 *Vxor sciens maritum velle committere crimen læsæ maiestatis non tenetur illum prodere.*
11 *Quid in patre, & filio.*
Et quid in matre, ibidem.
12 *Sciens, & non reuelans an teneatur, remiss.*
13 *Officiali insultato ciues præsentes fauere tenentur, aliàs extraordinariè puniuntur.*
14 *Monetam falsam cudi qui prohibere potest, & non prohibet, tenetur pœna falsi.*
15 *Delictum non prohibens, cum possit, peccat mortaliter, & tenetur in foro conscientiæ.*
16 *Ratificare delictum quis censetur ex eo, quod commodum immediatè ad eum peruenit.*
17 *Ratificari an possit factum, & non qualitas.*
18 *Ratificatio delicti fit non solum expressè, sed etiam tacitè.*
19 *Et quando Vniuersitas dicatur ratificasse tacitè, remissiuè.*
Ratificatio delicti non dicitur facta per magnum festum.

20 Ra-

20 *Ratificare potest quis illud, quod non nomine suo gestum fuit.*
21 *Et an talis ratificatio in foro fori puniri possit.*
22 *Iactans se fecisse delictum, quod non fecit extra ordinariè punitur.*
Delictum quomodo constare possit esse factum nomine alterius remissi.
23 *Ratificatio delicti de aquitate canonica non debet puniri pœna ordinaria.*
24 *Ratificatio adulterij, & stupri an possit puniri sicut ratificatio homicidij.*
25 *Ratificationis materia vbi tractetur.*

b IN primis quæro, Adde † videndum Menoch. de ar-
1 bitr. iud. casu 355. vbi latè, quando conscius criminis illud detegere debeat, & qua pœna sit puniendus, si non detegit.

2 Item adde, quòd filius, vel descendens delictum cõmittendum contra parentes, vel è contra, sciens, & non reuelans, & non prohibens, si potest, tenetur, ac si verè ipse fecisset. l. vtrum. ff. ad l. Pomp. de parrici. & est communis opin. de qua Gomes. de delict. cap. 3. nu. 4. & qua pœna puniendus sit ille, qui parricidij scientiam habuit, & non propalauit, vide etiam Bero. in c. 1. nu. 71. cum sequen. de offi. deleg.

3 Item † adde, quòd frater, vel alius consanguineus vsque ad quartum gradum ex sola scientia non tenetur pœna ordinaria, sed pœna exilij, vel alia simili extraordinaria. l. 2. ff. eod. tit. & Gomes. de delict. loco supra allegato, vbi similiter attestatur de communi, & ratio est, quia sciens, & tacens, videtur consentire, per tex. in cap. sicut dignum de homic. & Foller. in pract. crim. in ver. pœnis debitis num. 69.

4 Item † adde, quòd si quis in confessione dixerit sacerdoti, quòd vult committere homicidium in personam talis, & quòd non potest resistere huic tentationi, sacerdos poterit, ne sequatur delictum, manifestare illi, non tamen nominando nec propalando personam. c. hoc videtur 30. dist. & Gigas in tract. de crim. læsæ Maiestatis tit. qui auus poss. quæst. 18. vbi dicit esse communem opin. canonistarum, sed vide etiam Anton. Gabriel. com. concl. lib. 7. conclus. vltima num. 20. & Viui. com. opin. in ver. confessio, nec sacerdos cogi potest à Papa ad reuelandum confessionem secundum August. ad Ang. in verb. *che hai tradita la tua patria*, nu. 18. & Bero. quæst. 12. nu. 2. & quòd delictum committendum reuelari possit, & quando, habetur etiam per Menoch. de præsumpt. q. 89. nu. 17. lib. 1.

5 Item † adde, quòd vxor sciens futurum homicidium in personam mariti, & non reuelans, tenetur eadem pœna, qua interfector. Boer. decis. 262. nu. 9.

6 Item † adde, an tractatum maleficij committenti aperiens, teneatur nominare personam, vide Fran. Mar. in decis. 773. par. 2.

7 Item † adde, quòd statutum, siue edictum contra sciẽtes, & non reuelantes, non habet locum, quando sciẽtes non possunt probare. Cephal. in cons. 462. nu. 38.

8 Item † adde è conuerso, quòd officiales tenetur in secreto secreta Curiæ tenere, & si reuelauerint, puniuntur attenta natura causæ, & criminis, videlicet pœna capitis. l. omne delictum, §. exploratus, ff. de re milit. quandoque pœna exilij. l. placet. in fin. C. de sacrosan. eccle.

9 Item † adde, quòd Antiani non possunt reuelare secreta vniuersitatis, aliàs priuantur officio, ita tenet Bald. in tit. de pac. tenen. in verb. in nomine Christi, & in tit. quibus mo. feud. amit. & secreta dicuntur ea, quæ vulgus ignorat. Bald. in vers. credentiam de pace constan.

c *Punctus est tamen* Adde, † quòd vxor sciens maritum
10 suum velle committere crimen læsæ Maiestatis non tenetur reuelare, seu denunciare, sed debet illum in quantum potest dissuadere, & retrahere, ne illud crimen perpetret. And. de Isern. in constit. regn. in constit. pœnam in tit. de vxorib. forisiudicatorum, quem refert., & sequitur Gigas in tract. de crim. læsæ Maiest. lib. 2. quæst. 15. tit. qui accusar. poss. Et ad hoc vide etiã decis. Pedemon. 80. vbi concludit, q. pater sit condẽnandus arbitrio Principis, citra tamen mortem: caueant nihilominus parentes, quia ego dubito, quòd pœnam mortis non euitarent
11 sed contrarium † est in patre, & in filio, nam quilibet eorum tenetur denuntiare. Gig. eod. lib. & tit. quæst. 9. & vide, quæ posui supra ad §. læsæ Maiestatis, in verbo, quadragesimo committitur: & de matre habetur in decis. pedemon. 80. & qua pœna esset punienda.

g *Dictum est*. Adde, videndum † Bero. in c. 1. de rest. spol.
12 nu. 55. cum sequen. vbi latè de huiusmodi quæstione, an sciens, & non reuelans teneatur de iure ciuili, vel canonico, vel in foro conscientiæ.

o *Excepto tamen*. Adde, quòd etiam Officiali insultato
13 Ciues præsentes auxilium præstare tenentur, aliàs pœna arbitraria puniri possunt, secũdum Capyc. in decis. 149.

14 Item † adde, quòd falsam monetam cudi qui prohibere potest, & non prohibet. falsi pœna tenetur. Luc. de pen. in l. vnica nu. 45. C. de publ. lætit. vel consol. lib. 12.

q *Sed præsupposita pro ver*. Adde, † quòd Gomes. in tit.
15 delict. in c. 2. nu. 9. vers. 5. limita, & intellige, dicit quòd in foro conscientiæ videns, vel sciens delictum esse cõmittendum contra alium si non prohibuit, cum possit, tenetur, & peccat mortaliter.

u *Secundum quod ego*. Adde, † quòd quis censetur deli-
16 ctum ratificare ex eo, quod commodum ad eum immediatè ex tali delicto peruenit, vt post Bart. in l. aut facta. §. fin. ff. de pen. Paul. de Castr. in cons. 423. col. 3. lib. 1. Aret. cons. 193. col. 6. Afflict. decis. 82. nu. 6. Crau. cons. 261. & Mascard. de probatio. conclus. 1255. num. 10. vol. 3. &
17 † an possit ratificari factum, & non qualitas. Bal. in l. obseruare, §. post hæc nu. 5. de offic. procon sul.

18 Item adde, † quòd ratificatio fit non solum expressè, sed etiam tacite Gram. cons. 13. n. 3. Farin. quæst. 24. nu.
19 141. & ibi quomodo, & quando vniuersitas dicatur ratificare delictum tacitè, & decis. Pedemon. 138. & Natt. cons. 493. nu. 13. vbi dicit quòd ratificatio delicti non valet facta per magnum festum.

20 Item adde, quòd quis potest ratificare illud, quòd nõ nomine suo gestum fuerit ratificatione extraordinaria, ita Purpur. in l. si cum seruum nu. 11. ff. si cert. petatur, &
21 decis. Pedemont. 138. nu. 8. & ibi nu. 17. habetur, † quòd ita ratificans non teneretur in foro fori, secus in foro poli, sed forsan posset dici, quòd aliquali pœna esset puniendus ob malum exemplum, argumento, l. si quis aliquid §. qui abortionis, ff. de pœnis, cum delectetur, quòd crimẽ eius nomine commissum fuerit, licet non sit verum, &
22 velit se facere delinquentem, vt in simili de eo, † qui se iactando extraiudicialiter fatetur aliquod delictum fecisse, quòd non fecit, nam de tali iactatione, & gloriatione, debet puniri pœna arbitraria, vt per Mars. in l. de minore num. 32. ff. de quæst. & Menoch. de arbitr. iud. casu 331. & delictum quomodo constare possit fuisse factum nomine alterius Natt. cons. 493. num. 14.

23 Item adde, † quòd ratificatio delicti commissi de æquitate non debet puniri pœna ordinaria, sed extraordinaria, secundum Couarr. in Clem. si furiosus par. 2. §. 1
24 nu. 5. & ibi ipse etiam tenet, † quòd idem operatur ratificatio in crimine adulterij, stupri, & similium, quòd in homicidio, & aliis delictis, si ad iniuriam inferendam, &
25 non ad satisfaciendum libidini committeretur, † & in hac materia ratificationis, vide omnino Carrer. in pract. crim. §. circa nu. 195. vbi ponit multas fallentias.

QVAE-

QVAESTIO LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Consilium dans alicui, vt delinquat, qua pœna sit puniendus.*
2 *Exhortans aliquem ad delinquendum qua pœna puniri debeat. vers. Hæc autem.*
3 *Quando quis teneatur ex consilio.*
4 *Verba consulentis in dubio ad bonum intepretantur.*
5 *Iudex non potest arbitrium suum extendere vsque ad mortem.*

a 1 QVæro, *a* nunquid ille, qui consilium dedit alicui, vt delinqueret, debeat puniri eadem pœna, qua ipse principalis delinquens. Respond. Aut ille, cui consilium dedit, nõ erat aliàs delictum ipsum commissurus, & tunc consulens pari pœna cum delinquente punitur. Aut verò ille nihilominus erat patraturus, delictum, & eo casu consulens non est pari pœna cum de-

b linquente puniendus, sed *b* mitiori. Et hæc est communis opin. vt dicunt scribentes in cap. 1. de offic. delegi. & in specie Imola, num. 9. & Felin. num. 8. & Dec. num. 9. prout illum refert Hipp. Rim. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 105. num. 43. licet Berbe. in Viatorio Iuris in rub. de homicid. colum. 6. versic. superest via dere, Felin. in cap. sicut dignum, num. 7. de homic. Dec. in l. consilij, nu. 4. ff de reg. iur. quem refert Pract. Contradi fol. 532. post num. 1. Cagnol. in d. l. consilij, num. 6. Caret. in pract. crimin. fol. 343. num. 163. Bertpus in d. cap. 1. num. 85. vbi dicit, quòd hæc est communis opin. Legist. & Canonist. Dida. in repet. clem. si furiosus, fol. 291. colum. 2. in fin. & in repe. cap. peccatum, fol. 291. Bolen. in repet. l. capitalium, §. famosos, num. 94. & sequen. ff. de pœn. Duennas reg. 149. Placa, libro 1. delict. capit. 17. num. 1. & 7. & in fin. Boer. decis. 262. post nu. 2. Boss. in titu. de mand. ad homi. nu. 59. Taeg. in pract. crim. cap. 11. num. 7.

c 2 *c* Hoc autem, quòd dictum est in consulente, locum habet etiam in exhortante: nam exhortans aliquem vt, committat delictum, tenetur & ipse, si ille aliàs nõ fuisset commissurus: si verò fuisset aliàs commissurus, non tenetur. Et ita tenent communiter DD. vt dicit Alberic. in l. ob hæc verba, in fin. ff. de iis, qui no. in fa. Senatus

d tamen solet *d* huiusmodi exhortatores, seu persuasores delictorum prius torquere super mandato, & vbi negent mandatum dedisse, illos punire extra ordinem. Et ita seruatum fuit in quadam Ambrosina Monina, quæ persuaserat adultero, vt virum suum interficeret, nam prius torta super mandato, cum nihil fassa fuisset, iussa fuit fustigari, 30. Ian. 1548. P. N.

ADDITIONES.

a *Quæro nunquid ille.* Adde, quod pro malo consilio etiam tenetur Doctor, omissa infrascripta distinctione, vt est supra quæstione 55. versic. Quomodo autem ad med. ibi, & propter hoc, Menoch. de arbitr. iud. libro 2. cent. 4. cas. 351. num. 18. *Drog.*

a *Quæro nunquid ille, qui consilium dedit.* Adde quot modis, & qualiter dicatur præstari consilium, & aliqua de concernentibus consilium. Item de excessibus consilij, & de pœna consulentis in maleficio, de omnibus plene vide per Caret. in pract. crim. pag. 333. cum pluribus sequentibus. Adde fusius consilium malum delinquenti præbens, qua pena puniatur, cum suis requisitis, & extensionibus, atque declarationibus, vt per Menoc. de arbit. iud. lib. 2. centur. 4 cas. 351. vide per Angel. de Aret. §. in fraudem, nu. 7. Inst. quib. ex cau. manumi. non licet, vbi etiam, dicit quod ad hoc, vt quis teneatur ex

3 consilio, † opus est, vt articuletur, quod Titius dictum maleficium sine dicto consilio nõ commisisset. Item nota, quod consulens maleficium ei, qui alias illud facturus erat, de maleficio in totum non tenetur, sed mitius punitur, nisi in delictis atrocioribus veluti læsæ maiestatis, veneficationis, proditionis, & similium. Ita per Matth. in l. comm. opi. diuers. fol. mihi 343. vers. consuetudo. Sed quando præsumatur quod erat alias facturus, vide per Iacob. de S. Geor. in l. 1. C. de ser. fug. post num. 5. Item quomodo cognoscatur, quod mandatarius erat alias facturus, vide per eundem Iacob. in l. 1. ff. de eo, per quẽ fact. erit, nu. 10. Item consulens delictũ committi tenetur, si delinquens non est soluendo, per Ias. in l. ex hoc edicto, nu. 2. ff. de eo. per quem fact. erit. Item vi. per Dec. in c. quia quæsitum, de off. deleg. Et adde, quod in dubio verba

4 † consulentis semper ad bonum interpretari debent, vt consulens non teneatur per Dec. suo cons. 189. colum. 2. nu. mihi 5. Item consilium an, & quando obliget vi. per Ang. de Aret. in §. 2. Inst. de mandat. *Giach.*

a *Quæro nunquid ille.* Consilium & auxilium dare, & mandatum dare, quomodo differant, Farin. q. 129. par. 1. vol. 5. & par. 2. vbi nu. 26. ponit hæc nomina persuasio, instigatio, hortatio, incitatio, & instructio confundi; fautores, autem conscij, complices & consortes, qui sint ibi num. 41. 44. & seq. & in hac re videas Bald. cons. 381. lib. 5. Et ostendens vtilitatem, dicitur etiam consulere, Cepol. cons. 27. nu. 4. in criminalib. Carp. in c. homicida, nu. 1409. Menoch. casu 351. Farin. d. q. 129. p. 2. nu. 23. & seq. & par. 3. nu. 107. & sequentibus. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

b *Mitiori.* Adde Roch. Cur. in repe. c. fi. de consue. vers. contra tamen, vbi dicit hoc singulare pro amico liberan-

5 do à pœna mortis. Ex quo infertur quod iudex † non poterit arbitrium suum extendere vsque ad mortem, & sic limitatur glo. in §. summa Instit. de iniur.

c *Hoc autem.* Docian. in tract. crim. to. 2. lib. 9. c. vlt. & c. 31. nu. 5. Far. d. q. 129. par. 2. nu. 26. vbi de tractantib. & participib. & respectu torturæ hanc opinionem ibidem, nu. 69. & 70. reprobat. *Ber. Ros.*

d *Huiusmodi exhortatiores.* Adde tamen quod hortari ad maleficiũ est quid diuersum a mandato; pro quo vide Men. trac. de arb. iud. cẽt. 4. cas. 351. sub nu. 19. *Drog.*

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO. LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Consulens delictum quando puniatur.*
Et quomodo remiss. nu. eod.
2 *Vxor consulens amasio, vt maritum interficeret, an punienda sit vt homicida.*
3 *Consulens delictum tenetur, nedum si is, cui consuluit, offendit, sed etiam quando ipse, vel alius offensus fuit.*
4 *Consulens delictum quid debeat facere antequam crimen sequatur, vt euitet pœnam.*
Consulens debet probare, quod delinquens etiam sine suo consilio deliquisset, ibidem.
5 *Consilium in dubio præsumitur bonum.*
6 *Consulens non potest condemnari, si principalis fuerit absolutus.*
7 *Consilium, instigatio, instructio, quomodo differant.*
8 *Persuasio quid.*

a 1 QVæro nunquid ille. Adde, † quod consulens in atrocioribus delictis indistincte pari pœna punitur, c. felicis de pœn. in clau. 1. eod. tit. Bal. in l. 1. C. de seru. fugit. & Deci. in l. consilij, de reg. iur. Sed Fely. in c. 1 nu. 8. de off. de-

off.deleg. & in c.ficut dignum de homicid. & Couar. in Clem.1. par.2.§.2.nu.1.verf.quamobrem de homicid. tenet cótrarium, videlicet, q iudicis arbitrio puniatur, quos refert,& fequitur Menoch.de arbitr.Iud. caf.311. nu.24.vbi declarat Dec.in d.l.confilij, & alios idem tenentes, & quæ requirantur ad hoc, vt confilium fit punibile,& quibus pœnis puniantur confulentes, Menoc.
2 in d.cafu 351.vbi plenè,& † de vxore cófulente amafio, vt maritum interficeret, fi eum interfecit, an debeat ficut homicida eadem puniri pœna, Boer. in decif. 262. per totam.

3 Item † adde, quòd nedum confulens tenetur, quãdo ille,qui cófuluit offendit, fed etiam quando ipfe fuit offenfus,vel alius,ita Boer. in d.decif.262.num.6.

4 Item † adde, quòd volens euitare pœnam mali confilij nondũ adimpleti,non folum tenetur reuocare confilium, & diffuadere, ne id fiat, fed etiam notificare ei, contra quem dirigitur, vt caueat, dum tamen perfona non nominetur,vt euitentur fcandala, fecundum Bald. in l.mandatum in fine ver. fed hic incidenter C. mand. fed fecus eft in mandante, quia fufficit, q mandatario notificet ante mandatum executum, q non exequatur, ita tradit Boer. in d.decif.262.num.11.& 12.

Item adde, quòd in dubio præfumitur, quòd principalis motus fit ex confilio, fine quo non fuiffet patratum delictum,& ideo fi confulens vult fe excufare, opus eft, vt ex coniecturis probet malum animum principalis,& quod etiam abfque cófilio fuiffet facturus, vt non Bal.in l.1.col.4.C.de feru.fugit. Felyn.in c.ficut dignũ, num.12. de homicid. & Alex. conf.103. nu.7.volum.1. Theg.part.11.num.27.& fequen. & ibi num.27.& 30.
5 † dicit,q in dubio interpretandum eft, quòd bonum fit confilium,& confulens non teneatur,& quando præfumatur, q aliàs erat facturus Iacob.de S.Georg.in l.1.C. de feru.fugit. num.5.

6 Item † adde,quod confulens non poteft condemnari, fi principalis fuit abfolutus, Innocent. in capit. ficut dignum. de homicid. multaque alia vide per Theg. in d.par.11.

7 Item † adde,quòd inter fe differunt confilium,inftigatio,& inftructio,vt per Bart.in l.non folum,§.fi mandato,ff.de iniur.

8 Item† adde,q de perfuafione,& confilio pulchrè difcutitur per Rimin.iunior.in conf.310.vol.3.

QVAESTIO. LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 Mandans fieri delictum, an puniatur eadem pœna qua principalis delinquens.

2 Statutum puniens committentem delictum,an habeat locum in eo,qui mandauit illud committi.ver. Sed quæro.

3 Mandans committi homicidium, tenetur de homicidio propter mandatum,non autem ex mandato.verf.Quæro in quo.

4 Mandans an debeat puniri in loco dati mandati, vel in loco patrati delicti. verf.Scias tamen.

5 Mandans vulnerari,fi fequatur mors,an teneatur de homicidio. verf.Pone aliquis.

6 Si dominus dicat famulo, Vade, & non reuertaris,donec fentio nouum de tali, &c. an præfumatur mandatum,fi famulus illum occiderit.verf.Sed hic incidenter.

7 Si dominus poft acceptam iniuriam loquatur alicui ad aurem, fi ille poftea iniuriantem interfecerit, an præfumatur mandatum. verf. Sed quid fi dominus.

8 Mandans, & mandatarius in quo differant.

9 Nuncius portans litteras ad aliquem occidendum, quando de homicidio teneatur.

a SVcceffiuè quæro, nunquid mandans a fieri delictũ,
1 debeat puniri eadem pęna,qua punitur ille, qui maleficium proprijs manibus committit. Refp. In hoc articulo magna fuit aliquando controuerfia inter fcribentes: nam aliqui dixerunt, quòd aut mandatarius erat aliàs facturus delictum,& eo cafu mãdans non tenetur, aut verò non erat aliàs facturus,& tenetur. Sed certè hęc diftinctio communiter reprobatur,vt dicit Iaf.in l.1.poft num.22.C.de fer.fug.nam quando mandatum cadit in delictum,non eft adhibenda diftinctio, an mandatarius effet facturus vel non,vt dicit gl. approbata in l.1.§.perfuadere,in gl.magna, ff.de feruo corrup.& eft communis regula,vt ait Gomes.in § pęnales.poft num.10.Inft. de actionib.Et ideo Bart.in l. non folum, §. fi mandato, nu.19.ff.de iniur. tenuit indiftinctè, q mandans puniatur eadem pęna, qua puniendus eft mandatarius ipfe, qui delictum commifit. Et illa doctrina Bart. eft cõter approbata, vt dicit Curt.Iun.conf.237.num.5. Cotta in verbo,Mandans homicidium.Hanc etiam opi.dicit effe communem Gand.de malef.in tit.de tranfac.& in titu. de pęnis,prout illũ refert Pract.Carer.fol.331. poft nu. 123.verf. fequitur etiam, & quinto, Iaf.in l.fi quis mihi bona,§.fed quid fi mandauit, nu.16. ff.de acq.hæred.& in d.l.1.num.22.C.de fer.fug.quem refert Pract.Carer. fol.310.n.75.& Dida.in repet.clem.fi furiofus, fol.291. verf. hæc vero diftinctio, & Practica Conradi, fol.326.
b nu.11.b Et hęc opin.tenẽda eft tanquam verior,& magis communis,quam etiam vidi feruari in quodam Auguftino Marentino, qui mãdauerat filio fuo, vt vxorem fuam interficeret, prout ille interfecit, & fuit patri mandanti caput amputatum. 3.Aprilis,1558.P.N.

c c Sed quæro,nunquid ftatutum puniens facientem de-
2 lictum habeat locum etiam in mandante fieri illud de-
d lictum. Refp. d Aut ftatutum loquitur in perfonã,puta, Si quis occiderit,Si quis vulnerauerit, &c. & non com-
e prehendit mandantem. e Aut verò loquitur in rem,f.in ipfum maleficium,puta,pro homicidio fit pęna mortis & hoc cafu vtiq; comprehendit mandantem.Et hæc eft doctrina Bartol.in l.fed & fi vnius,§.ferutus,nu.2.& feq. ff.de iniur.& in l.aut qui aliter.§. fin.nu.3.ff.quod vi aut clàm, quam dicit effe communiter approbatam Decius in l.fi quis id quod,nu.38.& feq. ff.de iurifdict.omnium iud.Cur.Iun.in l.2.§.fi procurator,nu.4. ff.quod quifq; iur. Hanc etiam opi.dicit effe communem Alex.in l.1.in prin.nu.23. ff.de verb.obl. quem refert Aug.ad Angelũ de maleficijs in verbo,Sempronium,poft nu.33. & Bologni.conf.34.col.4.verf.quod autem conftitutio,& Bof. in tit.de pęnis,nu.14.Iaf.in d.l.fi quis id quod,nu.36.in fi. & in l.fi is qui pro emptore, num. 361. ff. de vfucap. Pract. Carer. fol.302. nu.59. Placa in lib.1.delictorum, c.1.nu.8.& c.15.num.22. Villalpand.in repet.l.22.c.99. nu.6. Taeg.in pract.crim. c.10.nu.10. Mandans.n.non dicitur propriè facere,fed interpretatiuè, fecũdum Bart. in locis præallegatis, cum quo eft communis opin. fere omnium fcribentium,vt dicit Vinc. Paleot.inter confil. Alex. conf.65.nu.12.lib.4. Bene verum eft, quòd ex antiquis multi tenuerunt contrarium, f. q etiam fi ftatutum loquatur in perfonam, puta, Quicunq; fecerit homicidium,&c.comprehendat nihilominus ipfum mandantem.Et hanc opin.effe magis communẽ dixit Gand. in titu.de tranfact.in fi. vbi etiam fubdit,quòd ita communiter obferuatur: quem refert Albe.in 3.parte ftatutorum,q.44. nu.15.Ita etiam feruare iudices, & affeffores atteftatur Pract.Carer.folio,305.num.62. Vide quæ
f dixi fup.q.58.ver.Vnum autem volo. f Et certè fi ftatuta receperunt talem interpretationem à confuetudine, minimè funt mutanda,&c.Sed circumfcripta confuetudine,opin.Bart.proculdubio eft magis communis,vt ex prædictis apparet. Et ideo non effet ab ea in iudicando, aut confulendo recedendum.

Scias

27 *Ii* Vtilis etiam est probatio meritorum ipsius rei in Ii principem vel rempub. nam quãdoque remittitur pęna ei, qui multum seruiuit principi, vt dicit gl. in §. plane, in verbo, ob meritum, Instit. de iure natur. gent. & ciui. quæ in hoc ab omnibus approbatur, vt ait Grammatic. consil. 29. post num. 40. versic. Quod maxime.

28 Sunt etiam aliæ causæ, propter quas pœna remitti, aut minui solet, quarum multas copiose, & eleganter recenset Tiraq. in suo tractatu de pœnis. Et potest poni Kk exemplum, Si appareat quòd delictum sine dolo *Kk* commissum fuerit: nam eo casu non potest reus corporaliter puniri, vt dixi infra quæst. 84. circa princ. Item Quando delictum est commissum extra propositum & intentionem ipsius delinquentis; nam & eo casu potest iudex pœnam minuere, secundum Bart. in l. quid ergo. §. pęna grauior, post num. 11. ff. de ijs qui notan. infam. Et ita dicunt omnes scribentes, vt attestatur Cæpolla in d. cons. 36. colum. fin. versic. Et postremo.

29 *Ll* Solet etiam dici, quòd Si pater filiũ de aliquo delicto Ll imputatũ in iudicio *Mm* præsentauerit, nõ potest filius Mm ex eo delicto ad mortem condemnari. & videtur esse text. in l. milites. §. desertorem. ff. de re milit. & dicunt Salyc. & Pau. de Cast. quòd ita consuluerunt, & fuit obtentum, quos refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad Nn querelam, *Nn* post nu. 38. Dicit enim Cæpolla cau. 1. quòd ita obseruauit imperator in quodam filio imputato de crimine læsæ Maiest. Sed certe credo, quòd difficile esset hoc obtinere in practica, cum iudices hanc cautelam non attendant, vt attestatur Pract. Carer. fol. 559. n. 75. Et ideo nunquam vidi illam in practica proponi.

30 *Oo* Allegatur etiam plerumq; quòd propter multitudi-Oo nem reorum non est maleficium seuerè puniendum. Pp hinc est, *Pp* quòd In vniuersitatem non fertur sententia ex Qq cõmunicationis: & ita tenet, & seruat curia, vt ait *Qq* Card. Alex. in c. episcopus qui, circa fin. qu. 2. In hoc aũt Rr articulo aliqui *Rr* distinguunt, quòd aut sæuiendo in multitudinem delinquentium scandalum generaretur: & tunc indulgendum est; vel saltem mitius agendum cum multitudine, ne multorum strages contingat: Aut verò scandalum futurum non est, & non parcitur multitudini. Ita dicit gloss. in cap. latores, in verbo, Multitudinem, de clerico excommun. quam dicit esse communiter approbatam Igneus in l. 1. §. hoc rescriptum, num. 13. ad Sylle. Tu vero dic; quòd Vbi multorum strages contingeret, necessario seueritati est detrahẽdum, vt est tex. in l. pen. ff. ad l. Cor. de sicar. Et ideo licet regulariter auxiliatores, & fauentes delinquenti sint eadem pœna puniendi, vt dixi infra, qu. 90. si tamen sit multitudo auxiliantium, non puniuntur eadem pœna. & ita videmus quotidie obseruari. Et dicit Ang. in l. is qui opem, nu. 4. Ss ff. de furtis, quia Principes, & *Ss* caporales factionum, & seditionum ciuitatis puniuntur asperrime, reliquis autem auxiliantibus, & fauentibus mitigatur pęna.

31 *Tt* Vidi ego quandoque in facto dubitari: Pone, duo Tt inuicẽ rixantur, & nescitur quis fuerat aggressor: & stat statutũ, vel edictum, quòd primo euaginans, vel ponẽs manus ad arma, vel huiusmodi, puniatur in cẽtum: Modo duo euaginans armis inter se rixam fecerunt: neque constat quis prius euaginauerit: numquid vterq; erit ab-Vu soluendus *Vu* propter incertitudinem, vel vterq; condemnãdus? Resp. Gl. in l. 1. §. cum arietes, in vers. sibi. ff. si quadrup. paup. fecisse dic. videtur velle, quòd propter incertitudinem vterq; absolui debeat: & opin. illius glo. pluries secutus est senatus, & in specie in quadam rixa secuta inter Puteos, & Persichellos: iussit enim propter incertitudinem omnes absolui à pęna prioris euaginationis, vltimo Februarij 1550. P. N. Sed certe doctores tenent contra illam gl. vt dicit Bald. in eo. §. cum arietes, vers. quæritur glo. quem refert Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, Et dictus Titius, post num. 37. Interest enim reipub. ne delicta impunita remaneant: & ita quandoq; vidi seruari, prout etiam dicit Angel. ibi quòd semel habuit de facto, & sequutus est hanc opin. Quam tamen intellige vt procedat, quando agitur de imponenda pęna pecuniaria: sed si ageretur de imponenda pęna corporali, credo quòd potius esset vterque absoluendus quàm puniendus, iuxta ea quæ dixi supra hoc eod. lib. §. homicidium, versic. Alia est etiam.

32 Xx Præterea potest reus allegare, quòd Delictum est Xx antiquum, scilicet commissum iã *Yy* supra 10. annos: Yy nam eo casu non debet puniri pęna mortis, sed mitiori, vt est text. in l. si diutino. ff. de pœnis, ex qua lege hoc communiter deducitur per Doctores, vt ait Didac. lib. 2. resolutionum, c. 9. post num. 2. vers. primum posse, & Ant. Gomes c. 1. delictor. nu. 8. & super l. 76. Tauri. n. 6. Zz licet reuera forte ille text. id non probet, *Zz* illã tamen legem ad hoc allegauit Affl. in congregatione sapientũ, coram rege Alphonso II. vt per eũ decis. 277. Illustrissimus. Et idem Affl. refert super 1. parte constitutionum, rubr. 50. nu. 4. quòd illa lex fecit sibi eo die magnum honorem, quem etiam refert Apost. ad eund. in Affl. super aaa 1. parte constitut. rubr. 13. sub num. 36. *aaa* Apud nos autem illa lex quandoque seruatur in delictis leuibus; & memini quòd quidam Ioan. Angelus Rongonus pro furto examinis apum commisso supra decennium, habita remissione fuit absolutus, 23. Aug. 1559. P. N. Sed in atrocibus nunquam vidi per viam iustitiæ illam in practica obseruari, bene vidi illam prodesse ad obtinendam gratiam, seu commutationem pęnæ, etiam illis, qui fuerant in contumaciam condemnati, prout etiam erat in casu, de quo mentionem facit Affl. in loco præallegato licet Anton. Gomes vbi supra dicat illam legem non prodesse, quando reus fuit contumax, & sic propter absentiam non potuit puniri: quod etiam videtur fuisse de mente Bart. in d. l. si diutino, quando de recẽti post delictum fuit reus accusatus.

33 *bbb* Potest etiam allegari, quòd processum fuit per inquisitionem, quo casu non debet reis imponi pœna ordinaria, vt habetur per docto. in c. qualiter, & quando il 2. de accusat. Scias tamen quòd si reus confiteatur delictum in iudicio inquisitionis, poterit puniri pœna ordinaria, qua puniri deberet per viam accusationis. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Cardinal. Alex. in c. de accusatione, colum. 39. vers. Comparente, & col. 55. vers. Verum quantum, 2. quæst. 8. Hãc etiam opin. dicit esse cõmunem Berous in d. c. qualiter & quãdo. nu. 52. & seq. Item scias, quòd hæc conclusio locum non habet, vbi crimen est notorium: nam eo casu licet procedatur per inquisitionẽ, põt nihilominus reus puniri pœna ordinaria. Ita dixit Innoc. in cap. qualiter, & quando, de accus. quẽ sequuntur cõmuniter Doct. vt dicit. Card. Alex. in loco præalleg. Vltimo scias, quòd hæc conclusio locum habet de iure canonico, sed de iure ciuili non minus imponitur pęna ordinaria, quando proceditur per inquisitionem, quàm si procederetur per accusationem, vt omnes fatentur. Et ideo damnatus per inquisitionem de crimine publici iudicij, ita efficitur infamis, sicut ille, qui damnatus per accusationem, secũdum opin. quam ego tenui infra, q. 72. versic. damnatus, Scias etiam, quod hoc de consuetudine non seruatur: nam ita punitur reus, quando iudex procedit ex officio, prout punitur, quando procedit ad instantiam partis, vt quotidie videmus in practica.

34 *ccc* Non desunt etiam aduocati qui allegent reum, qui ccc sponte *ddd* confessus est se delictũ cõmisisse, mitius puniendum esse, quàm eum qui probationibus est conuictus, argum. l. vnic. C. de ijs qui se defer. Et hanc sententiam dicit esse communiter approbatam Simanchas de hæret. c. 55. num. 6. quam etiam communem appellat Berous in c. at si clerici, in principio, num. 88. de iudicijs.

non esse recedendum, & quinque limitationes, vide per Lud. Carer. in pract. crim. §. homicidium. 6. post num. 15. qui num. sequent. plene relatiue ponit qualiter probetur furor, & numer. 17. an valet furiosi confessio, & nu. 18. quid in habente dilucida interualla: an praesumatur deliquisse tempore sanae mentis: an vero tempore furoris num. 19. an dementia excuset. & nu. 20. an insania. *Giach.*

bb *Opinio Baldi.* Farin. vbi sup. n. 22. & 23. *Ber. R.*

cc *Habetur etiam pro confitente & conuicto.* Adde quae dixi infra ad quaest. 61. vers. sed haec, ibi; si vero Reus, supra q. 44. versic. dictum est. *Drog.*

dd *In furiosum.* Farin. d. q. 94. nu. 21. *Ber. Ros.*

ee *Sed quaero.* Cartar. de execut. sentent. c. fin. n. 424. & Farin. d. q. 94. nu. 18. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

ff *Post condemnationem effectus sit furiosus.* Limita quinque modis, ut per Carer. vbi sup. Item adde, atque vide per eundem §. vlt. nu. 89. *Giach.*

gg *Est etiam ira breuis furor.* Distingue in hoc melius iudicio meo, vt per Dec. in l. quicquid calore, num. 7. ff. de reg. iur. videlicet quod quaedam sunt, quae sortiuntur iuris effectum, vt est votum factum per iracundiã, & tunc ira nõ nocet; aut nõ sortiuntur iuris effectum, & tunc ira nocet, prout est in maleficio, nec excusatur; At quò ad iram, de qua hic dicitur adde Petrar. par. prima sonet. 197.

Ira è brieue furore, e chi nol frena
E furor longo, che'l suo possessore
Spesso à vergogna, e talhor mena à morte. *Drog.*

gg *Est etiam ira.* Vide sup. in § Blaspemia. vers. excusari & Farin. vol. 4. q. 91. *Bern. Ros.*

hh *Et potest poni exemplum.* Vide Baiard.

ii *Tu vero dic.* Vide Baiard.

KK *Ex iusta causa.* Adde, atque fusius vide per Carer. in prac. crim. §. homic. 6. num. 17. qui nu. seq. ponit in quantum tempus põt declarari factũ calore iracundiae.

ll *Est & amor.* Hunc locum recenset Menoch. tract. de arb. iud. cas. 328. n. 2. lib. 2. cent. 4. cui adde Crau. eleganter loquentẽ cons. 205. sub n. 35. tex. in auth. quib. mod. nat. effic. legitimi. §. illud quoque, ibi, sed nihil est furore amoris vehementius. *Drog.*

ll *Est & amor.* Adde, amore captus delinquens qua poena afficiatur per Iac. Menoc. de arbit. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 328. & inibi etiam lepida enarratione demonstrat eam meretricẽ non dici, quae amoris causa sui copiam fecit. *Giach.*

Vide eundem Baiardum.

mm *Fuit etiam.* Farin. d. 4. vol. q. 98. 13. causa. num. 77. 80. & 89. cum seqq. *B. R.*

nn *Propter amorem.* Quid de eo, qui dedit poculum amatorium, ex quo praeter propositum mors subsequuta est, qualiter puniatur, vide per Iacob. Menoc. tract. de arbit. iud. li. 2. cent. 4. cas. 358. Hodie vero apud sanctum officium quid, vide, & dic, vt per locat. in suo iudiciali inquisitor. fol. mihi 321. c. pocula amatoria. *G.*

oo *Scalas ad domum Amasiarum.* Adde de his scalis infra q. 68. vers. Ascendens; q. 92. circa fin. in § Haeresis, vers. successiuè; Aym. Crauet. cons. 41. num. 9. tex. in §. interdum Instit. de obl. quae ex del. nascuntur. & in l. si. ff. de rerum diui. cum simil. vt per Menoch. praesumpt. 31. nu. 14. lib. 5. *Drog.*

pp *Vlterius quaero.* Farin. d. 4. vol. q. 94. n. 46. & 47. *B. R.*

qq *Quae fiunt omittendo;* Adde supra hac eadem quaest. in princ. gl. in l. si mora, ff. sol. mat. Crau. cons. 300. n. 3. *D.*

rr *Praeterea quaero.* Far. ubi sup. q. 93. n. 17. & 12. & n. 16. & 26. tradit quomodo probetur ebrietas pleno per d. Menoc. casu 404 & seqq. Vulpel. cons. 23. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

ss *Est ebrius.* Adde quod ebrius et sua culpa factus, nõ est poena mortis naturalis puniendus. tex. in l. omne delictum. §. fin. ff. de re milit. dum ibi dicitur, per vinum & lasciuiam lapsis poenam esse remittendam: & est comm. opin. secundum ea quae voluit Bart. in l. respiciendum. §. delinquunt, nu. 3. ff. de poen. cui adstipulatur Bald. in l. data opera, nu. 6. C. de ijs qui accus. non pos. Vide Tiraq. in tract. de poenis temperan. consil. 6. Quinimo apud Bruson. Contur. lib. 1. c. 16. legimus Pysistratum Atheniensium Tyrannum, cum in eius crudelitatem ebrius conuitia multa dixisset, stimulatum ab aulicis, vt hominem tam impudentem occidi iuberet, dixisse, non magis se illi succensere quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. *Gniot.*

ss *Est ebrius.* Vide plenius per Iac. Menoc. de arb. iud. cent. 4. casu 326. vbi extensiones habes, atque declarationes, & per Duen. sub praeallegata reg. 259. ver. amplia quarto, & per Lud. Carer. prac. crim. § homic. 6. num. 22. 23. & nu. 24. qualiter puniatur clericus ebrius delinquens. *Giach.*

tt *Dormiendo deliquit.* Adde sumptum hoc a Tiraquello tract. de poen. leg. temper. vel remitt. causa quinta. *D.*

tt *Dormiendo.* Adde dormientis delictum qua plectatur poena fusius per Iac. Meno. de arb. iud. lib. 2. cas. 327. ubi et, & quid in eos sanctiendum esse dixerit Plato in suis legibus. Idem vide per Ludouicum Carer. in prac. crim. §. homicidium 6. nu. 25. pag. mihi 368. *Giach.*

tt *Dormiendo.* Farin. q. 98. causa 12. n. 72. & 73. *B. R.*

Vide eundem Baiardum.

uu *Quaero nunquid.* Farin. quaest. 99. num. 91. inspect. 2. Quid vero, in muto, & surdo, quaest. 99. causa 17. nume. 159. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

xx *Excuset a tanto.* Supra quaestione 38. vers. quaero etiam circa fin. quaest. 64. vers. illata verò, ibi, apud nos autem, Crau. consil. 244. sub nu. 7. *Drog.*

yy *Mandatum superioris.* Adde glos. ad consuetud. Turon. tit. des Droittz de haulte iustice, art. 1. infra q. 87. vers. fin. *Drog.*

yy *Mandatum superioris.* Adde mandatum Principis, seu tyrãni, magistratus, Domini, & patris, an excuset delinquentes subditos, seruos, & filios a poenis delicti, latè, & diligenter explanatum per Iaco. Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 354. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

zz *Et ideo operarij.* Farin. in 4. vol. q. 97. latissimè hanc materiam tractat. nu. 1. casu 1. & 2. nu. 25. inspect. 1. & cas. 2. inspect. 2. nu. 62. necnon casu 3. nu. 67. & casu 4. nu. 81. atque casu 5. nu. 103. item casu 6. nu. 121. addas casum 7. nu. 131. & casum octauum num. 149. casum uerò 9. num. 142. cum notatis per Cartar. de execut. sent. c. fin. num. 361. *Ber. Ros.*

A *Operarijs criminaliter accusatis.* Defende ergo Massarium, siue operarium, qui ex alterius mandato operatur in alieno, quia ad talem operarium non spectat alia cognitio nisi prius monitus fuerit, vt hic; prout nec aliàs spectat Birroarijs cognoscere de licita, vel non licita captura vt est supra quaest. 29. ver. sed quid si ille, & vers. primo in princ. Dec. in l. velle non creditur, nu. 8. cum seq. ff. de reg. iur. Boer. in addit. ad Din. in l. non est sine culpa littera A. de reg. iur. in 6. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 354. nu. 40 limita, vt ibi, Fel. in cap. constitutus, coll. 6. de rescript. *Drog.*

B *§. primo.* Farin. d. q. casu 9. nu. 66. *B. R.*

C *Hac autem de plano procedunt.* Farin. d. casu 1. nu. 19 & 23. *Ber. Ros.*

D *Sed quid in Principe.* Farin. d. casu 1. n. 11. *Ber. Ros.*

E *Excusatur.* Adde, vt per Carer. in pract. crim. pag. mihi 324. nu. 112. vbi & antiquos & modernos quamplures aduocat concordantes.

F *Idemq; si princeps.* Vide Baiard.

G *Sed certe ego non darem*. Attende consilium, vt exequantur mandata Principum, siue iusta, siue iniusta, gl. in cap. ex parte el 2. in verb. rationabilis extr. de off. deleg. Sed, heu, legant interim iudices quid de Pilato referat Aug. nostis, inquit, illum lauisse manus, & dixisset quod fecisset, mundum se a morte Saluatoris; fecit tamen; adde text. 2. q. 1. cap. inprimis; At de malo euento iudicibus supra q. 8. vers. scias tamen; saluat tamen iudicem, qui de mandato superioris aliquid iniustè facit, Alc. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. nu. 7. post med. eo quia non potest inquirere de facto Domini, & superioris. vt ibidem; & legitur de Petronio Romano, qui cum in mandatis haberet à Calligula Imperatore; vt omnes iudices, qui eius simulacrũ non adorarent, debellaret, cum videret Petronius magnam stragem futuram ob pertinaciam hebræis solitam, sicq; ei rescripsisset; iussus fuit a se ipso mortem inire. Hoc modo, (inquit Imperator ille) discant homines Imperatorum mandata exequi; Hæc & alia in proposito retulit Fel. in c. cum dilecta, coll. mihi decima, extr. de rescrip. vide eundem Fel. in c. quæ in ecclesiarum coll. 18. extr. de constit. & habetur Regum cap. 10. lib. 1. quia melior est obedientia, quã victimæ; latè Char. de execut. sen. capt. bannit. cap. fin. à nu. 327. cum pluribus seqq. & de eodem Petronio Romano in hæc verba loquutus est Ioseph de Bello Iudaico libro 2. Aut enim Deo cooperante placabo Cæsarem ac vobiscum saluabor libenter, aut illum in vltionem irritabo pro tanta multitudine, imponendo animam meam; loquitur tamen ibi Ioseph de Caio Cæsare, non de Calligula; vide in hoc proposito Crau. consil. 137. nu. 10. *Drog.*

G *Sed certe ego*. Cartar. in c. fi. n. 338. & nu. 327. iuncto n. 333. Far. q. 97. casu 1. nu. 2. & casu. 2. num. 30. *B. R.*

H *Num* 113. Farin. vol. 4. q. 97. num. 14. 15. 17. 23. 24. cas. 1. *Ber. Ros.*

I *Quæro modo*. Vide Baiard.

K *Nunc quæro nũquid prouocatio*. Adde quia in hoc proposito dici solet; qui ità aliquid facit, vel dicit, non est prouocans, sed ille, qui ad talem irã prouocat, arg. qui dat causam damni, damnum dedisse vr̃, & prout arguit Aym. Crau. cons. 2. nu. 12. & cons. 219. sub nu. 21. vers. non ob. quod dr̃, & ibi allegat Arist. sed non precise; qui tamen per hæc verba se explicat, Eric. li. 5. cap. 4. insuper (ait) circa alias quidem omnes iniustitias, semper fit relatio ad aliquid; vt si dixerim, adulteriũ commisit, ad intemperantiam; si deseruerit locum in acie ad timiditatẽ; si pulsauerit aliquem ad iram; At in materia prouocationis, vide Dec. cons. 487. n. 9. Capyc. decis. 58. nu. 2. supra §. iniuria, vers. quæro etiam ad med. *Drog.*

K *Nunc quæro*. Bertaz. cons. 257. lib. 1. & Farin. vol. 4. q. 31. n. 7. item q. 125. p. 1. n. 98. vol. 5. necnon p. 6. num. 454. & alibi sparsim in d. q. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

L *Mitius tamen punitur*. Vide Baiard.

M *Sed hic quæro*. Far. d. 4. vol. q 91. nu. 5. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.

N *Aut delictum est ex illis*. Adde quod non tantum in his, quæ clam fiunt, procedunt hic dicta; sed ẽt in his, quæ cito fieri non solent, cum citius fiant: tunc enim præseferunt nullitates dolos, ac alia, de quibus per Marsil. Rubrica de fideiuss. nu. 78. cum seqq. vide text. in l. qui cum maior. §. idem puto, ff. de bon. lib. *Drog.*

O *Aut vero delictum est ex his*. Vide Baiard.

P *Fui quandoque*. Far. vol. 5. q. 124. p. 5. nu. 150. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.

Q *Si vero pœnituit*. Hæc autem penitentia in atrocissimis non excusat; infra quæstione 92. vers. scias tamen, ibi, & ideo secundum eos; supra in §. raptus, vers. sed quid ad fin. vide Capyc. melius declarantem decis. 155. nu. 20. & de pena hic expressa vide infra quæst. 81. vers. sed quæro ad fin. & hanc penam relatiuam appellat Felin. cap. pastoralis, coll. 2. de off. deleg. De pœnitente vero post delictum ita disserit Philosophus Eric. lib. 3. cap. 3. qui per ignorantiam quid facit, nec postea fecisse dolet, volens quidem non fecit, quod nesciuit, nec rursus inuitus, quod non dolet; ergo qui per ignorantiã facit, si pœniteat, inuitus fecisse videtur, si non peniteat, cum alius sit, est non voluntarius; & ibidem etiã habetur de delicto ab ebrio facto, de quo supra hac ea. q. vers. præterea quæro, dixi infra ad q. 87. vers. fi. & habetur Eric. vbi sup. c. 8. & lib. 5. c. 14. in fi. *Drog.*

R *Et generaliter scias*. Vide Baiard.

S *Qualibet causa*. Farin. 4. vol. suæ prax. q. 90. inspect. 1. nu. 1. 21. 42. & inspect. 3. nu. 109. vbi de eo qui otro digno credidit & q. 45. tract. de consuetudine. *B. R.*

T *Excusat*. Adde, quando causa iniusta excuset in delictis, & qualiter, vide per Bass. tit. de decr. Mediol. post
nu. 19. vers. dicamus igitur, & Soc. cons. 118. post nu. 7.
38 lib. 2. & quod quælibet † causa etiam bestialis atque in-
iusta excuset à dolo, & a pena, habetur etiam per Crau. in cons. 6. post num. 89. consi. 18. nu. 9. & cons. 319. col. 9. sed aduerte, quod quando excusat, debet euidentibus coniecturis, atque præsumptionibus probari Mars. in opin. commu. diuers. fol. 346. vers. licet. Et similiter causa colorata excusat à pena, per Crauet. in d. cons. 310. col. 9. & hæc etiam habes in sing. meis sub singu. 321. vbi quædam habes alia in materia statutorum de turbante possessorem, atque de turbata possessione notatu digna. *Giach.*

V *Tu vero dic*. Hic adde videndum per Cepol. consil. crim. 24. nu. 9. & 10. *Giach.*

X *Aut vero*. Farin. q. 67. vol. 2. §. 3. num. 101. vbi in teste nu. 105. *Ber. Ros.*

Y *Frequens etiam*: probatio bonæ vocis, eruditionis, & famæ quid releuet Farin. q. 47. vol. 2. nu. 181. & seq. vsque 195. & nu. 197. *Ber. R.*
Vide eundem Baiard.

Z *Quæst. 22. versic. fama*. In dicto vers. fama dicitur,
39 quod mala fama † in specie, & in eodem genere deli-
cti, adiuncta aliqua suspicione facit indicium ad torturam; fallit tamen si probatur bona fama per trienniũ transactum, ut ibi. Adde infra q. 64. vers. sed pone ad fin. & aduerte in tali casu, quia in omnibus ferè processibus defensiuis, probari, vel articulari solet hęc bona fama; quod bona fama sic in genere probata contra specialem famam, & inquisitionem parum prodest: Nemo enim est tam perditus, & scelestus qui non inueniat testes super tali fama in genere, vt est dictum Marsilij in sua practica, §. diligenter, nu. 197. quod decerptũ videtur ex Aulo Gel. noct. Att. lib. 2. c. 6. Nemo (ait) quisquã tam efferis est moribus, quin faciat, aut dicat nonnunquam aliquid, quod laudari queat, & quod talis fama sic in genere probata non releuet contra famam, & inquisitionem specialem, tenet Alex. cons. 77. nu. 6. lib. 1. oportet ergo ad hoc ut probatio bonæ famæ releuet inquisitum taliter super bonam famam probare, ut remoueat sensum a b actu modo, quo docet glo. in l. 1. §. 1. ff. de itin. actuq. priu. quæ magistraliter loquitur, Cur. Iun. tract. de testib. concl. 27. aduerte tamen, quia etiã quandoque bona fama in specie probata pro aliquo, quod nõ deliquerit, remouet speciale factum delicti; Boss. de mandat. ad homic. nu. 45. arg. c. quoties extr. de purgat. can. in hac tamen re recurre semper ad Aul. Gell. noct. Att. lib. 4. cap. 2. ibi condemnasse, de moribus, non de probationibus, ad fin. *Drog.*

Aa *Prodest etiam probatio*. Far. in 4. vol. suæ prax. q. 48. causa 54. nu. 93. & 98. & 100. 102. 115. & 116. *B. R.*
Vide eundem Baiard.

Bb *Quam nobiles*. Hanc differentiã in variis locis collectam vide sup. q. 8. vers. scias tamen ad fi. & quæ sit dif-

ferentia

ferentia inter furcam, & amputationem capitis, vide Cur. tract. de antiq. temp. p. 4. vers. videamus modo, nu. 27. post. gl. in l. desertorem, §. 1. ff. de re milit. Bart. in l. capitalium, §. serui, ff. de pœn. & cur hoc sit, vide Felin. in c. pastoralis, col. 2. de off. deleg. *Drogh.*

Bb *Quam nobiles.* Adde, quod fallit ista regula, quando quis delinquit in derogationem, vel ad contumeliam officij, vel dignitatis; quia tunc magis punitur nobilis, quã ignobilis in pœna corporali, vt per Cæpol. latè crimin. cons. 39. nu. 24. *Giacb.*

Cc *Nobiles, & magnates nõ solent furca suspendi.* Adde, quod licet nobiles furcis non suspendantur, tamen in proditionib. atq; etiam ratione enormitatis criminis suspenduntur & altioribus furcis, per Gramm. cons. 40. nu. 11. & vot. 3. num. 8. *Giacb.*

Vide eundem Baiardum.

Dd *Dicit etiam Bald.* Vide Baiard.

Ee *Egregius miles, & vtilis Reip.* Adde, idem in magno artifice, cuius vita erat profutura Reip. quia tũc pœna minui debet, nõ mors imponi, sed alia minor, vt relegationis, vel pecuniaria, rescribendo ad Principem, per notat. in l. ad bestias. ff. de pœn. per quam legem Dy. inquit se euasisse a pœna ordinaria quendam insignem artificem fabrum, qui socium percussit, & ei manus amputari debebat, & fuit dicta pœna mitigata per Principem ratione illius peritiæ. Idem per Parid. de Pute. in tract. syndi. qui dicit se euasisse quendam Bombardinum sicariũ; qui fuit relegatus à patria per annos quinque ex eo, quod bene seruierat in bello. Et de pictore, cui manus sit amputãda, quod ibi possit digitus vnus amputari tradit Fel. in c. cũ illorũ, 3. col. de sent. exc. Illud tamen de pena ordinaria minoranda limitat Care. ibid. post relatos, nisi tumultus aliter sedari nõ potest. Attamẽ de pœnis minorandis, vide plenũ tract. Tiraq. de pœnis ad quẽ te conijcio. Et mihi placet Authoris nostri sententia: vt iudices inferiores non possint incõsulto Principe ex causa pœnam minuere, & illud de Principe post sententiam adeundo habeo pro indubitato. *Giacb.*

Ee *Egregius miles.* Farin. d. 4. vol. q. 98. 15. causa, nu. 134. & 138. *Bern. Ros.*

Ff *Pariter etiam bonum est.* Vide Baiard.

Gg *Nisi consulto Principe.* Adde inf. q. 85. vers. vlterius quæro. ibi, debeat Principem consulere, infr. hac eadem q. vers. pen. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 91. num. 11. & 12. vide, quæ dixi supra ad quæst. 59. vers. & hæc quidem in fine. *Drogh.*

Hh *Sed Senatus, qui est loco Principis.* Adde infra q. 94. vers. est etiam modus circa principium, requiritur tamẽ a parte remissio, supra q. 59. vers. & quia plerunq; Item adde; quod nedum minores Iudices tales gratias facere non possunt, sed nec etiam feudatarij dicta quæst. 59. in princ. In quantum tamen dixit; quod senatus est loco Principis, illud verum est, non tamen vti potest plenitudine potestatis, Capyc. decis. 47. nu. 7. Iudicatq; senatus sola veritate inspecta, Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 40. n. 5. & de sententijs Senatus, & Senatorum qui delegati dicuntur quoad causas sibi commissas d. lib. 1. quæst. 67. num. 26. Plot. in l. si quando. §. 1. num. 31. & 5. 4. nu. 42. C. vnde vi. infra quæst. 78. versic. Quæro si bona, Idem Menoch. vbi supra lib. 2. cent. prima cas. 68. nume. 20. 31. & 32. & eodem lib. 2. cas. 92. num. 13. ac alibi sæpe. *Drogh.*

Ii *Vtilis est etiam probatio.* Vide Baiard.

KK *Commissum fuerit.* Farinac. d. 4. vol. q. 87. inspect. 1. nu. 1. 6. 7. & 8. & 12. *Bern. Ros.*

Ll *Solet etiam.* Attende, quòd tex. in alleg. l. desertorem non videtur probare hoc, pro quo allegatur; Ait enim tex. Ne videatur pater ad supplicium filium duxisse; per quæ verba talis sensus nullibi congruit; pro quo vide Crau. Cons. 309. sub nu. 5. *Drogh.*

Vide eundem Baiard.

Mm *Præsentauerit.*] Adde, & vide per Iacob. Menoch. de arb. iud. lib. 2. centur. 4. cap. 347. vbi etiam ẽ contra cum patrem filius præsentauit. *Giacb.*

Nn *Post num. 38.* Farin. d. 4. vol. 18. causa, num. 164. & 122. *Ber. Ros.*

Oo *Allegatur etiam plerumque.* Vide Baiard.

Pp *Quod vniuersitatem.* Farinac. 4. vol. suæ prax. qu. 96. in princ. & nu. 8. *Bern. Ros.*

Qq *Card. Alex.*] Ipse tamen inquit se illam practicasse in homicidio consanguinei, & veniam impetrasse. *Giac.*

Rr *Distinguunt.*] In ista quæstione fortè voluit author allegare Felin. in c. dilectus, de symo. vbi septem modis limitat, quem refert, ac sequitur Ludou. Caret. in prac. crim. §. homicidium 6. sub num. 346. qui num. sequ. tractat, si vniuersitas, aut ciuitas delinquat occidendo, aut aliter, an, & quando, & qua pœna puniatur. Et quando dicatur vniuersitas delinquere, num. 348. 349. & quando sit communicato consilio, quod tunc vniuersitas potest habere recursum contra illos de consi. 351. & 353. *Giacb.*

Ss *Caporales factionum, & seditionum.* Adde quod sic & Romanis vsus fuit seditionum auctores mulctare, & mortẽ decimare: Vnde App. Alex. Romanæ Historiæ, lib. 2. Cæsar, ait, post modicum, uix tandem ab ira liberatus, hoc solum concessisse visus est, vt centum duntaxat, & viginti seditionis Principes ab omnibus eligeret, duodecimque ex his a cæteris selectos supplicio afficeret: Hæc, & alia exempla ad saturitatem vide apud Tiraq. tract. de pœn. legum tempor. causa 47. & vide supra in §. Raptus vers. Quarto nunquid; Item adde, quod proter tale crimen sediosi, quis efficitur reus lęsæ Maiestatis: Dec. in l. non est singulis, num. 3. ff. de reg. iuris, Si tamen sediosi non puniuntur, hoc non euenit ex arbitrio hominis, sed ex necessitate legis, Capyc. decis. 27. num. 14. adeo quod si iudex inconsulto superiore pœnam minueret, fortè non teneretur, vide, quæ dixi ad quæstionem 46. vers. sed quid agendum. *Drogh.*

Tt *Vidi ego quandoque.* Farin. q. 125. p. 7. §. 3. num. 484. nu. 502. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiard.

Vu *Propter incertitudinem.* Vulpel. q. 44. nu. 11. & seq. & q. 45. nu. 3. vbi plura de aggressore, & cons. 50. & 95. 86. & q. & 97. num. 7. & 98. nume. 4. & latè resp. 118. & si vterque sit in culpa resp. 119. num. 2. & 125. num. 14. *Bern. Ros.*

Xx *Præterea potest reus.* Vide Baiard.

Yy *Supra decem annos.* Regulariter delicta præscribuntur 20. annis, vt per Boerium decis. 76. num. 6. vbi communem dicit. Adulterium autem accusatur tantum vsque ad quinquennium. l. quinquennium, ff. de adulter. Vide Gerard. de pertransact. sing. 72. Tiraq. in tract. de præscript. & in tract. de pœnis. *Gniotb.*

Zz *Illam tamen legem.* Quid in bono euentu Farinac. 4. vol. suæ prax. q. 98. causa 19. nu. 173. *Bern. Ros.*

aaa *Apud nos autem.* Vide Baiard.

bbb *Potest etiam allegari.* Vide Baiard.

ccc *Non desunt etiam.* Farinac. vol. 4. suæ prax. 81. c. 5. nu. 172. & seq. *Bern. Ros.*

Vide eundem Baiard.

ddd *Sponte confessus est.*] Quid de confessione minoris facta in iudicio ratione delicti commissi, vide Duen. infsæpius allegata reg. 259. in quinta, atque octaua ampliatione. *Giacb.*

eee *Legitur etiam.* Vide Baiard.

fff *Vtique possit Iudex.* Commutare tamen pœnam potest Iudex ex eius officio, inconsulto senatu, vt est infra quæst. 85. versic. fin. ibi, & ideo si ex forma statuti, quod tamen in facto non auderem ego, nisi talis prætor esset etiam senator, cui tunc omnia in bonum commutantur,

si tamen agitur sic commutando de præiuditio tertij, semper etiam requiritur pax, supra quæstione 59. versiculo. Adde; in principio.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO LX.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ quando sint augendæ, vel alterandæ, remiss.*
2 *Aetas an excuset in delictis.*
3 *Aetas quomodo probetur.*
4 *Minor in criminalibus censetur maior.*
5 *Minoritas quando præsumatur.*
6 *Aetas quomodo probetur per testes.*
7 *Et quomodo per aspectum, remiss.*
Pupillum, & adolescentulum committentes delictum ad puniendum quomodo sit procedendum, remiss.
Minor, qui propter ætatem puniri nequit, nec effectus maior punietur.
8 *Infans ex officio debet absolui.*
9 *Et quid de furioso, remissiuè.*
Et quid de surdo, & muto, remiss. ibidem.
10 *Pubertati proximus quando quis dicatur, remissiuè.*
11 *Minor vigintiquinq; annis an excusetur in delictis.*
12 *Et quid in Regno Neap.*
13 *Maior quando dicatur quis in Regno Neapolitano.*
14 *Quid in statu ecclesiastico.*
15 *Quid in Hispania.*
16 *Minor an comprehendatur in statu pœnali.*
17 *Minore pluries delinquente an debeat augeri pœna.*
18 *Minor asserens se maiorem an sibi præiudicet.*
19 *Minor an restituatur aduersus confessionem stante statuto quod minor possit stare in iudicio.*
20 *Et quid si confessus fuerit cum consensu curatoris.*
21 *Confessio minoris contra alium valet etiam sine curatore.*
22 *Mulier an restituatur aduersus confessionem delicti.*
23 *Restitutio in criminalibus quando concedenda, remissiuè.*
24 *Minor in crimine læsæ Maiestatis an restituatur.*
25 *Minor aduersus veram contumaciam non restituatur.*
Et quando dicatur verus contumax, ibidem.
26 *Mutus quando æquiparetur infanti.*
27 *Senectus in delictis an excuset.*
28 *Senex quis dicatur.*
29 *Delinquens, si habet dilucida interualla, quando præsumatur deliquisse.*
Furor in delictis excusat, & quomodo puniatur.
30 *Furor quomodo probetur, remiss.*
31 *Furiosus semel, an semper talis præsumatur.*
32 *Furiosus an possit extraordinariè puniri, remissiuè.*
33 *Furibundus, si post delictum fiat sanus, an possit puniri.*
34 *Furiosus sponte effectus an excusetur.*
35 *Blasphemans in rixa an teneatur pœna blasphemiæ.*
36 *Iracundia an excuset, & quando.*
Iracundiæ calore facta, quæ non teneant.
Amore prænimio delinquens mitius punitur.
37 *Amor in delictis an excuset.*
38 *Pœna dantis amatorium poculum.*
39 *Ebrietas an excuset.*
40 *Et quomodo probetur.*
41 *Ebrius, qui fuit sal positus in vino, an excusetur, remissiuè.*
42 *Ebrietas in Hispania num excuset.*
43 *Dormiens si delinquat, an excusetur, si postea ratum habuerit.*
44 *Ignorantia in delictis an excuset.*
Ignorantia facti excusat, & quæ saltem à pœna graui.
45 *Ignorantia quomodo probetur.*
46 *Ignorans proclama an debeat puniri pœna illius.*
47 *Ignorantia proclamatis quomodo probetur.*
48 *Proclama an liget absentes.*
Ignorantia quando præsumatur, & allegari possit aduersus cridas, & statuta.
49 *Mandatum superioris in delictis an excuset.*
50 *Mandatum quomodo probetur.*
51 *Mandatum Iudicis factum in scriptis grauius ligat, quam factum oretenus.*
52 *Mandatum Regis contemnens quomodo puniendus.*
53 *Operarij habent actionem iniuriarum aduersus Dominum, qui eos immisit in fundum alienum.*
Operarij, & laboratores quando excusari, & quomodo accusari possint, & quando teneantur, remissiuè.
54 *Principi aliquid seueriter mandanti, an sit parendum.*
55 *Et quid si secunda iussio interueniat.*
Et an Iudex parendo peccet; ibidem.
56 *Tyranni solent in officiales eligere ignaros, & crudeles ipsorum Tyrannidi obsequentes.*
57 *Metus in delictis quando excuset.*
58 *Coactus a latronibus ad pulsandum hostium alterius, an excusetur.*
59 *Metus quando dicatur iustus.*
Metus ex precibus, & blanditijs Principis in subditum sæuire soliti dicitur iustus.
60 *Metus corporis an excuset.*
61 *Falsum deponens propter metum non excusatur.*
62 *Metus causatur ex strepitu armorum, & rugitu aliorum.*
63 *Metus an præsumatur, & quando.*
64 *Metus an facilius probetur, quam spontanea voluntas.*
65 *Prouocatus an excusetur.*
66 *Prouocans in rixa, etiam quòd dicat ad duellum, non incurrit pœnam duellantis.*
67 *Prouocator quis dicatur.*
68 *Prouocatio legitima quando facta dicatur.*
69 *Prouocatus ex interuallo, faciens occidi mediante pecunia, an excusetur.*
70 *Prouocare an dicatur quis ex his verbis.*
Tuotti da parte, dammi la strada.
71 *Prouocator in dubio quis præsumatur.*
72 *Dolor an excuset, & quando.*
73 *Et quid si offensus non dederit causam doloris.*
74 *Clam quid fieri quando dicatur.*
75 *Delictum in Ciuitate maius est, quam factum ruri.*
76 *Item in diebus festiuis.*
77 *Credulitas an excuset.*
Credulitas etiam fatua excusat à dolo.
78 *Causa iniusta quando excuset.*
79 *Et an a pœna pecuniaria ratione latæ culpæ.*
80 *Credulitatis causa quomodo probetur.*
81 *Causa quomodo sit probanda.*
82 *Causa etiam leuis excusat in delictis etiam maioribus.*
A falso, ibidem.
A crimine læsæ Maiestatis, ibidem.
A conuenticula, ibidem.
A contumacia, ibidem.
A periurio, ibidem.
83 *Et quid si actus iure pretorali sit prohibitus.*
84 *Dolus ex quibus præsumatur cessare.*
85 *Causa an excuset à pœna commissionali.*
86 *Fama bona quid operetur.*
Fama bona in genere tollit malam in genere.
Et bona in specie malam in genere.
Ac operatur vt reus mitius puniatur, & quæ indicia tollat.
Testibus deponentibus super mala fama in specie, an magis credendum sit, quam deponentibus de bona in genere, remiss.
87 *Fama bona in genere an præferatur malæ in specie.*
88 *Delegatus ad se informandum de mala fama, non potest se informare de bona.*

89 *Fama*

89 *Fama male indicium quomodo tollatur.*
90 *Fama mala quando iungatur cum alia specie probationis.*
91 *Fama mala debet probari in specie.*
92 *Nobilis quis dicatur.*
93 *Forensis non dicitur nobilis.*
94 *Nobilitatis priuilegia, remissiuè.*
95 *Nobilitas minuit fidem probationum.*
Nobilis an puniatur minori pœna corporali, quam ignobilis, quando lex est vniformis, numero eod.
Pœna quando vniformiter est taxata à lege, vel statuto, an sit facienda distinctio personarum, numero eodem.
Consuetudo loci in pœnis infligendis est seruanda, numero eodem.
Nobilis debet suspendi, si est consuetudo in Ciuitate, quòd nobiles suspendantur, num. eod.
Nobilis delinquens in contumelia officij, vel dignitatis, magis punitur, quam ignobilis, num. eod.
Ignobilis committens homicidium, suspenditur, numero eodem.
Nobilis in casu proditionis, & falsi grauius punitur, numero eo.
96 *Furca quando quis suspendatur, remissiuè.*
Nobiles in Regno Neap. non condemnantur ad triremes, numero eodem.
Nobiles in statu ecclesiastico, & ignobiles indifferenter ad pœnam triremium condemnantur, numero eodem.
97 *Nobiles quando sint furcis suspendendi.*
98 *Excellentia hominis quomodo sit probanda.*
Excellentia hominis circa quid consideretur.
Excellentia hominis prodest ad impunitatem.
99 *Princeps est consulendus, si populus gratiam petit.*
Pœna non minuitur ob beneficium factum Reipublicæ, si in eam crimen grauissimum committitur, numero eodem.
Pœna non minuitur facienti beneficium Reipublicæ, casualiter furtum committendo, num. eod.
Merita delinquentis, vel maiorum, aut proximiorum eius, & beneficia allata in Remp. minuunt pœnam.
100 *Pater an mitius puniatur, si offeratur à filio.*
101 *Multitudini est magis monendum, quam minitandum.*
102 *Vniuersitates delinquentes quomodo puniantur.*
103 *Multitudo quando dicatur, & quando excuset.*
104 *Aggressor quis præsumatur.*
105 *Et quid in altercantibus verbis tantum, an sint puniẽdi, si de prouocante non constet.*
106 *Delictum antiquum quando dicatur.*
107 *Præscriptio temporis non prodest condemnato.*
108 *Et quando non habeat locum.*
109 *Diuturnitas temporis quando excuset.*
110 *Et an in grauibus delictis.*
111 *Farinac. lapsus.*
Accusatione, vel inquisitione procedere quid differant.
112 *Confessio spontanea an prosit.*
Confessus non conuictus mitius est plectendus.
Et confessus sponte quis dicatur.
Amicitiæ ratione an pœna minuatur.
113 *Dolus in dubio an præsumatur.*
114 *Affinitas an excuset.*
115 *Delicta atrocia inter affines, & consanguineos grauius puniuntur.*
Ignorantia facti dissimulata non excusat. sub nu. 44.

A D*ictum est de defensionibus.* Adde † ex quibus causis
1 sint augendæ, & alterandæ per Carer. in practic. crim. in §. circa vltimam partem, num. 107. & Tiraq. de pœn. qui facit in hoc magnum tractatum.

C *Quæro igitur nunquid ætas.* Adde † videndum Me-
2 noch. de arb. iud. casu 320. & Duen. reg. 359. & quo-
3 modo probetur minor ætas, † Gramm. decis. 48. vbi an mater, & pater probent, & an etiam probetur per numerationem focularioru, vide etiam Alciat. in tractat. de præsumpt. reg. 2. præsum. 14. & ibi, an probetur ætas per librum patris, & quis teneatur probare, &
4 minor in criminalibus censetur maior, † Paris de Puteo in tract. de syndic. in verb. officialis posuit ad cordam, num. 8. & Corn. in consil. 198. nu. 3. in 3. par. & quomodo minoritas probetur, vel decrepitas, vide addit. ad Bertaz. in consil. 102. vbi multum diffusè, & latè etiam Fab. Tim. de Bonsetin. in adnotat. ad decis. Lucens. D. Hieron. Magon. decis. 13. num. 7. & de modo probandi omnes ętates, vide omnino Mascard. in tract. de prob. lib. 2. conclus. 672. cum seq. & in concl. 1059.
5 vbi etiam, in quibus † casibus minoritas præsumatur, & ea quæ nouissimè tradit Menoc. de præsumpt. in li. 2. p̄sump. 51. vbi plenissimè & quomodo ætas sit probãda
6 per obstetrices, & alios testes; † & quando dicant, se nõ recordari de anno, quo natus sit ille, cuius ætas pro
7 batur; & quomodo probari possit per aspectum, † vide etiam Menoch. de arbitr. iud. casu 116. & 117. Bero. consil. 180. num. 4. vol. 1. vt latè per Laurent. Tenni. in caut. 272. ¶ Quomodo procedendum sit in delictis cõmissis à pupillis, & adolescentibus, quoad eos puniendos tradit Tiraq. de pœn. tempor. caus. 7. in qua tantum de hac materia tractatur nu. 1. cum seq. & quando impuberes capitali pęna puniri possint, num. 6. Et minor, qui propter ætatem puniri non potest, effecto maiore nec puniri poterit, ibi num. 8. & quando pupillus deliquit in omittendo, & committendo, casu. 44. n. 44. & 45.
8 Item † adde, quòd iudex viso infante, debet pronunciare ex officio suo vlterius non esse procedendum contra infantem. Bald. in l. reos, C. de accusat. & Soc. in c.
9 veniens, nu. 147. de accus. & ibi † etiam, quid agendũ de furioso, de mentecapto, surdo, & muto à natiuitate, quando accusantur de aliquo delicto, & de hoc vide etiam Doct. in l. 2. C. qui accus. non poss. Et quid de muto, & surdo, qui regulariter æquiparatur infanti & furioso, vide Gomez. de delictis, cap. 1. num. 69. vbi concludit, quòd mutus, & surdus, qui delictum commisit, si apparet, quòd habet intellectum, quem potest saltem exprimere, & demonstrare signis, tunc debet puniri pœna ordinaria, non ex sua confessione facta per signa, sed ex testium probatione, & attestatione. Ego autem credo, si indicia valida cum eius confessione mutu facta cõcurrerent, quòd pœna ordinaria puniẽdus esset.

g *Quando autem pupillus.* Adde † videndum Menoch.
10 de arbitr. iudic. casu 57. vbi tenet, quòd iudicis arbitrio committitur, quando quis proximus pubertati dicatur: & ibi etiam quæ debeat considerare iudex, & quando quis dicatur doli capax: & de prædictis vide etiam Couar. in Clem. si furiosus 3. par. de lect. in initio sub nu. 5. & in 4. decret. c. 5. num. 5.

K *Aut vero est maior.* Adde, † quod contrarium est ve
11 rius, vt ait Menoch. de arbitr. iud. cas. 329. nu. 9. sed ho-
12 die sublata est disceptatio ista in Regno † Neapol. per Reg. prag. Regis Philippi incip. & si verum, in titu. de minoribus, vbi disponitur, quod minores possunt puniri pœna ordinaria, vel mitiori ad libitum iudicis considerata qualitate personæ, delicti atrocitate, delictorum reiteratione, ac ceteris alijs considerandis: sed aduertendum est, quòd iudex arbitrio suo vti non potest, nisi vsque ad ætatem octo, & decem annorum completorum,
13 nam minor † ætas in dicto regno non durat, nisi ad dictum tempus, tam in masculis, quàm in fœminis, quo tempore elapso, dicitur maior per constit. minorum iu-
14 ra, & ibi Afflict. num. 14. Et in statu † Ecclesiastico per mot. proprium Pij IIII. Dat. sub die 26. Maij 1565. sub tit. de non admittend. appellat. prouisum fuit, quod homicidis

micidijs non prodest minor ætas viginti annorum, dum
tamen maiores quatuordecim annorum extiterint, &
35 † in Hispania si minor est decem, & septem annorum,
iudex tenetur de necessitate, & præcisè minorare pœ-
nam; si vero est maior decem, & septem annorum, est in
arbitrio iudicis, attenta qualitate delicti, personæ, & a-
liorum, minuere, vel non; ita attestatur Gomes. de delict.
c. 1. nu. 63. vers. sed hodie.
16 Item adde, † quod statuta pœnalia ob delictum com-
prehendunt etiam minores Bald. qq. ad statuta in vers.
dispensare, nisi statuta odio irrationabili moueantur.
Natt. in cons. 542. nu. 19. vol. 3. & ibi per Bal. habetur,
an iudex possit dispensare super pœna imposita a statu-
to, quando minor delictum committit.
17 Item adde, † quòd ex reiteratione delictorum mi-
noribus pœna corporalis non augetur, ita sentit Ioseph
Ludou. in decis. Lucen. 17. num 81. & Cater. in pract.
crim. in verb. homicidium, num. 11. sed contrarium te-
net Rim. iun. cons. 245. num. 3. vol. 3. & hanc esse veri-
tatem affirmat Farinac. 2. q. criminan q. 23. num. 13.
18 Item adde, † quòd minor, qui se maiorem dixerit, ad
quod interrogatorium respondere tenetur, sibi præiudi-
cat; nisi restituatur, Foller. in pract. crimin. in verb. & si
comparent, nu 6.
m *Proderit etiam minor ætas*. Adde, † an minor de-
19 beat restitui aduersus confessionem, stante statuto,
quòd minor possit stare in iudicio, & Boer. decis. 63.
20 & si confessus † fuerit cum consensu curatoris, an resti-
tuatur, vide Specul. in titu. de restitut. in integr. §. 11. in
princip.
21 Item † adde, quod confessio minoris valet sine au-
ctoritate curatoris contra alium, & etiam confessio ex-
traiudicialis. Foller. in pract. crimin. in 2. parte, 3. part.
num. 28.
Item adde, quod sicut minor potest petere restitutio-
nem aduersus confessionem delicti, quando contra eũ
22 non adest alia probatio, ita etiam, & † mulier poterit
petere restitui secundum Afflict. in constit. obscurita-
23 tem, 5. col. in 2. quæst. num. 6. & in hac † materia restitu-
tionis in integrum, vide Bero. quæst. 135. & Odd. in suo
celebri tract. restitut. quæst. 80. vbi latissimè de restitu-
tione aduersus delicta in genere; & in quæst. seq. habe-
tur de multis delictis particularibus, an aduersus ea re-
24 stitui possit, sed minor in † crimine læsæ maiestatis non
restituitur in integrum, quia minor in tali crimine pro
maiore reputatur. Ceph. consil. 304. num. 195. cum seq.
volum. 3.
25 Item adde, † quod minor aduersus veram contuma-
ciam non restituitur, sic nec contra verum dolum, etsi
in omittendo commisisset, & potest dici verus contu-
max, quando a iudice fuit declaratus haberi pro contu-
mace, confesso, & conuicto. Ceph. cons. 304. num. 199.
volum. 3.
26 Item † adde, quòd infanti æquiparatur mutus, qui si
constat eum carere ratione, ac intellectu, quòd signis
non possit velle suũ exprimere, & ideo tunc si criminis
reus factus, minimè puniri debet, secundum Plaz. in
epit. delict. lib. 1. c. 32. nu. 18.
27 *Senectus excusat*. Adde † Gomes. in c. 1. de delict. nu.
68. vbi pulchram facit distinctionem, quam etiam facit
Plaz. in d. c. 32. nu. 13. hic allegat. vide etiam Menoch.
de arbitr. casu 329. num 20. & Tiraqu. de pœn. tempor.
28 caus. 8. & † quando quis dicatur senex, remittitur arbi-
trio iudicis, vbi senectus non reperiatur a iure determi-
nata. Menoch. de arbitr. casu 59. & Duen. reg. 250. am-
¶ pl. 6. ¶ sed qui senes, qui decrepiti, quando torqueri pos
sunt latè dictum est infra q. 64. num. 69.
n *Furor excusat*. ¶ Furor enim in delictis excusat Ti-
¶ raq. de pœn. temp. caus. num. 1. 2. & 3. & ferè per totam
causam, quæ scripta est super hac infirmitate, & malo.

29 Item † adde, quod si delictum fuerit commissum ab
eo, qui habet dilucida interualla, in dubio præsumitur
deliquisse tempore furoris. Foller. in pract. crim. in verb.
recipiantur defensiones reorum, num. 34. nisi probare-
tur, quòd tempore dilucidi interualli deliquisset. Angel.
de Malefic. in vers. scienter, & dolosè. Alex. cons. 141.
¶ vol. 1. Barb. cons. 40. Fulgos. cons. 212. ¶ Tiraq. vbi sup.
caus. 3. num. 1. 2. 3. & 4. vbi ait mitius puniri; contra-
riam tamen partem, quod corporaliter puniri possit, mul
ti tenuere, quos recenset nume. 5. & 6. prima tamen ve-
rior, & sequenda in iudicando, & consulendo ibi, nu. 6.
sed quid, si processus fuit inchoatus ante furorem, &
quid si post, vide ibi nu. 7. Guliel. Bened. in repet. capit.
Raynutius in verb. adiectis etiã uberi, num. 75. cum seq.
30 & ibi. † quando probetur furor, & plenissimè quomo-
do probari possit, habetur per Mascard. in tract. de pro-
31 bat. conclus. 826. & 827. & in conclus. 825. habetur, †
an is, qui semel fuerit furiosus, semper præsumatur fu-
riosus, & quomodo probetur furor, vide etiam Fab. de
Monteleone in praxi arbitrat. par. 1. fol. 20. num. 18.
Item adde, quod ille, qui olim fuit furiosus, hodie fu-
riosus præsumitur, si probaretur per aliquod tempus
continuatum fuisse furiosum; alias si probaretur de ali-
quibus actibus particularibus stultitiæ olim factis, non
præsumeretur hodie furiosus: vel si probaretur de ali-
quo tempore sapiens, vt quia haberet aliqua dilucida
interualla, nam tunc in dubio iudicamus eum stultum,
vel sapientem secundum naturam actus ab eo gesti, vt
per Bald. in capit. 1. per quos fiat inuest. & Anchar. in
Clemen. si furiosus de homicid. & Alciat. de præsumpt.
reg. 2. præsumpt. 18. idem tradit Couar. in 4. decretal.
cap. 2. par. 2. num. 6. vbi dixit, quod furor non præsumi-
tur, & quomodo probetur, & ad hanc quæstionẽ, quan
do furiosus delictum committit, vide etiam Gomez. de
delictis c. 1. nu. 70.
aa *Secundum Bal. in loco præallegato*. Adde ad hoc † vi-
32 dendum Menoch. de arbitr. iud. cas. 325. & Duen. reg.
¶ 259. sub tertia ampliatione. ¶ Bertaz. cons. 126. num. 9.
in crimin. & quidem placet sententia Clarij quoad pœ-
nam extraordinariam, cum furiosus non dicitur delin-
quere; ergò nulla venit imponenda pœna, nec agnoscit
pœnam pro peccato, quod etiam tetigit addens ad di-
ctum cons. 126. & cons. etiam 228.
cc *Sed quæro, quid si iste*. Adde, quòd † si furibundus
33 post commissum delictum ad sanam mentem peruene-
rit, aliquali pœna afficitur. c. si quis insaniens, 15. quæ-
stio. 1. fol. par. 6. num. 46. ¶ Hanc partem tenuit Luc. de
penn. in l. si apparitor, colum. vltima, C. de cohort. &
princ. cornic. lib. 12. contrarium tamen tenuerit Decian.
l. in negotijs, ff. de reg. iu. & Tiraq. de pœ. temper. caus.
3. num. 8. & 9. quæ sententia quidem videtur tutior, &
probabilior, vide tamen Cater. in pract. §. homicid. ũ
6. num. 15. cum seq. vbi limitat quinque modis.
34 Item adde † etiam, quòd si aliquis sua sponte in fu-
rorem incidit, vt quia aliquid comedit, quod sciebat
hominem in furorem vertere, tunc non excusatur,
Marian. in c. ad audientiam in 3. quæstio. 5. de homic.
¶ hanc propositionem latè tractat Tiraq. in d. 2. causa
nu. 5. 6. & 7. vbi adiecit pro vtraque parte auctorita-
tes, & iura, tamen ipse nulli adhærendo parti reliquit
cogitandum, addens tamen quod si Iapi sententia pro-
babilior videbatur, intelligenda videtur, vt si delique-
rit, leuius puniatur.
hh *Et potest poni exemplum*. Adde, quòd † blasphemans
35 in rixa, non tenetur pœna blasphemiæ, quia delinquẽs
non est afficiendus diuersis pœnis, sed illa tantum, quæ
pro delicto finali imposita est. ita tenuit Ceph. in con-
sil. 104. num. 45. sed contrarium tenuerunt Addent. ad
Bertaz. in consil. 205. versic. tertia est illatio, nam Bla-
sphemia non est ordinatum crimen ad occisionem, siue
ad

ad rixam, & quòd debet puniri pœna extraordinaria, & hâc opinionem credo esse veram, cum sit delictum penitus separatum.

ii *Tu vero dic*. Adde, quòd † homicidium commissum
36 calore iracundiæ mitius punitur, per Gram. vot. 19. num. 14. & decis. 98. Mars. in practic. crim. §. quoniam col. 14. cum sequent. & Abb. in cap. si rixati extra de iniur. quod intelligendum est, quando causa furoris habet initium à iusta defensione, & tunc non præsumitur pro toto, sed pro tanto. Aret. consil. 80. & 34. Gram. decis. 5. Aduerte tamen, quòd ad hoc vt calor iracundiæ excuset, & mitius puniatur, debet probari, quòd talis fuerit iracundia, quæ ipsum delinquentem à mente alienauit, alias nullam haberet excusationem, sed pœna ordinaria puniretur. Abb. in cap. 1. extra de his qui fil. occid. & cap. dudum de conuers. coniugator. & Deci. in l. quicquid calore numero 2. vbi dicit, difficile esse, probare talem iracundiam, intellige etiam, quando factum est incontinenti, vt tunc calor iracundiæ excuset, vt latè per Boer. decis. 168. Est etiam diligenter inquirendum, si furor iracundiæ fuerit dissimulatus, necne, l. diuus ff. de offic. præsid. & si constaret de delicto, & dubitaretur propter probationes, siue coniecturas hinc inde existentes, an appensatè, an calore iracundiæ, licèt in his, quæ pendent ex animo, stetur iuramento partis, hoc tamen non procedit, si habet præsumptionem contra se, vt in homicidio, secundum Mars. cons. 7. ex indicijs poterit deueniri ad torturam, vt fateatur, si calore iracundiæ, vel appensatè commiserit homicidium. Mars. in l. repperit. numero 17. ff. de quæst. & quando dicatur calore iracundiæ, vide etiam Tiraq. de pœnis temper. caus. 1. ¶ num. 1. 14. 15. & 16. cum pluribus sequentibus vbi ferè tota in illa causa non tractatur nisi de hac regula & numer. 25. dicit confessionem iudicialem calore iracundiæ factam non valere 26. iuramentum calore iracundiæ factum non ligare 27. votum emissum non tenere 28. electionem tali calore factam irritam esse 29. acceptationem beneficij eodem modo facta non reddere primum vacans 30. & professionem ita factam non ligare, vbi ad hanc regulam posuit multas ampliationes, & Petr. à duen. reg. 292. & Carrer. in practic. crimin. §. homicidium 6. num. 271. & sequent. vbi ponit, infra quantum tempus potest declarari factum calore iracundiæ.

ll *Est & amor*. Adde ¶ delinquens præ nimio, ardentiorique amore mitiùs punitur, vt in hanc rem inuadendo scripsit Tiraq. in 6. tractat. de pœn. caus. 4. per tot. & ma
37 ximè num. 3. quòd † delinquens amore compulsus, arbitrio iudicis puniri debet. Menoch. de arbitr. iudic. casu. 328. numero 2. & in casu 258. habetur de pœna
38 † eius, qui dedit poculum amatorium, ex quo præter propositum mors subsequuta est.

rr *Praeterea quaero*. Adde, quòd † Pitacus Mitelemensis
39 vnus ex septem Græciæ sapientibus dicebat, ebrios, si delinquerent, maiori pœna fore damnandos, quàm si sobrij fuissent, quia in eorum potestate erat, ebrios non esse, & Bald. in l. 1. C. vnd. vi, fatetur, ebriũ esse in duplici pęna, ebrietatis videlicet, & criminis puniendum. in hac materia vide Blanc. in practic. crimin. in c. ebrius, Menoch. de arbitr. casu 326. & Tiraq. de pęn. temper. caus. 6. ¶ vbi num. 10. declarat, non esse parcendum ebrio; qui de industria, & dolo malo se inebriauerit, & in ea ebrietate aliquod facinus perpetrauerit, & num. 11. quando ebrietas est leuis, quia in his casibus, nec delictum nec pęna attenuatur, & quomo
40 do probetur ebrietas, † plenè per Lucam de pęn. in l. reperita, num. 7. lib. 12. & Mascard. in tract. de probat. concl. 478.

Item adde, quòd testibus dicentibus aliquem esse ebrium, non creditur, nisi applicent rationes sufficientes. Spec. in tit. de testi. §. 7. nu 27. & Capyc. decis. 159. numero 36. Et in hac materia ebrietatis, vide Anchar. quæst 12. vbi plenè, & ibi in specie habetur, de quo-
41 dam ebrio, † cui sal fuit positum in vino, & commisit homicidium.

42 Item adde, quòd † imperator Carolus V. suis edictis iussit, pęnam ebrijs non esse minuendam, sed quòd punirentur de ebrietate, & de delicto: & hoc fuit in Hispania prout refert Iodoch. in practic. crimin. cap. 84. num. 20. ¶ hæc fuit sententia Pitaci, de qua supra, tamen improbauit Bal. in l. 1. in reper. col. penult. vers. extra quæro C. vnde vi. Tiraq. d. 6. causa. nu. 6. Vidi quandoque à Ducibus Ferrariæ condemnari ebrios per aliquod tempus ad carceres, & vt illo tempore aquam tantùm biberent.

tt *Dormiendo*. Adde † videndum Menoch. de arbitr. cas.
43 327. & ibi num. 7. dicit, quòd si dormiens deliquerit, & postea vigilando ratum habuerit, pęna ordinaria puniri debet. ¶ multa in hoc casu scripsit Tiraq. de pęn. caus. quinta per totam causam, vbi maximè num. 10. ponit quando dormiens teneatur de culpa.

uu *Quaero nunquid ignorantia*. Adde † in hac materia,
44 an ignorantia excuset à delicto, viden. Blanc. in sua practic. crim. cap. ignorantia fol. 91. vbi plenis. & Gabriel. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. conclu. 6. vbi ipsa etiam multum diffusè tractat hanc materiam. latissimè vide etiam per Tiraquel. in tractat. de pęn. temper. caus. vndecima, vbi ponit, quòd ignorans mitiùs punitur, & quod factum ignorantia probabili non potest puniri, nec Princeps facere potest, vt puniatur ibi numer. 1. vsq; ad 5. & ferè per totam causam, & quando ignorantia non excuset num. 7. vsq; ad 12. 17. 18. 19. 20. & 23. & causa 13. num. 22. & quæ ignorantia dicatur probabilis, quæ affectata numer. 22. 24. & seq. Bertaz. cons. crimin. 439. num. 6. Item adde, quòd ignorantia facti non excusat, si dissimulatur, vel cum quis vellet eum certiorare, noluisset audire, vel hoc sciente, non destitit, Bald. in l. quicunque. C. de seru. fugit. Ignorantia facti, non de industria, aut dolosè excusat adeò, vt ignorantes, aut non puniuntur, aut leuius puniuntur Tiraq. de pęn. temper. caus. 13. num. 1. cum pluribus sequentibus, & ideo statutum puniens capitaliter homicidium intelligitur, si dolo, non casu fuerit commissum num. 10. cum sequent. vbi quomodo conficiendus sit libellus ad euitandam ignorantiam num. 14. & 15.

45 Item † adde, quòd pluribus modis probatur ignorantia, vt per Menoch. de arbitr. cas. 186. vbi concludit, quòd remittetur arbitrio iudicis, & an ignorantia præsumatur, & quibus coniecturis probetur; & in quibus casibus iuramento probari possit, Mascar. de probat. concl. 879. 880. & 881. vol. 2.

46 Item † adde, quòd ignorans proclama, non debet puniri pęna in eo contenta. Becci. consil. 60. & decis. pedem. 71. vbi multa in materia ignorantiæ, & Gramm. in decis. 36. num. 16. cum sequent. & ibi numero 24. quòd
47 quis † non admittitur ad probandam ignorantiam publici banni, sed ad probandam inscitiam, & admittetur ad probandam absentiam à loco, & Ciuitate. Doss.
48 in titul. de rapin. num. 24. & 25. & an absens † à Ciuitate, in qua fit publicatio, ligetur, latè per addent. ad Bertaz. in cons. 122. volum. 1. Banna, seu cridæ factæ, & publicatæ in Ciuitate non præsumuntur venire in notitiam Comitatus, & factæ in Comitatu non præsumuntur innotescere Ciuitati, Plot. in l. si quando num. 85. & sequent. C. vnde vi, & cridæ, vbi non fuere publicatæ in loco habitationis illius, qui conuenitur ad pęnam, excusatur ob iustam ignorantiam à pęnis contentis in cridis, & statutis nouis etiam quod statuta prohiberent allegare ignorantiam statuti, & communem hanc sententiam dicit Plot. vbi supra numero 858. & cridas igno-

ignorare non est dolus, sed lata culpa, nisi in casibus, de quibus ibi, vbi etiam multa ad hanc rem pertinentia nu. 258. & 260.

yy *Mandatum superioris*. Adde † in hac materia videndum omnino Menoch. de arbitr. cas. 354.
49 dum omnino Menoch. de arbitr. cas. 354.

50 Item adde, quòd † mandatum debet probari per scripturam, alias non crederetur, l. 1. vbi Bart. & omnes C. de mand. Princ. nisi superior, à quo asserit mandatum habuisse, sit in eo loco, vel vicinus, ita quòd de facili possit ab eo veritas haberi, Gram. cons. 54. num. 17. & decis. 36. num. 25. & 27.

51 Item adde, † quòd transgrediens mandatum Iudicis factum in scriptis, grauius punitur, quam transgrediens factum in voce, Afflict. constit. si vassallus, nu. 24. fol. 282.

52 Item adde, † an Contemptor mandati Regis possit puniri pœna mortis, Afflict. in prælud. const. post mundi Machinam, nu. 39. fol. 17.

53 Item † adde, quòd operarij habent actionem iniuriarum contra dominum, qui eos immisit in fundum alienum verè, & tenetur Dominus se offerre liti pro illis. Rimin. consil. 576. & quando operarij, & laboratores excusari possint latè Plot. in l. si quando, §. 49. num. 27. versic. primo limitatur, vbi ponit septem limitationes, in quibus operarij, & laboratores tenentur in antiquis à num. 780. vsq; ad numer. 792. & quomodo accusatio contra eos fieri debeat num. 782.

F *Idemq; si Princeps*. Adde, quòd de mandato Prin-
54 cipis, aliorumq; tradit Tiraqu. de pœn. caus. 34. † quòd Martin. Lauden. in tract. Princip. in 6. vers. dicit, quòd si Princeps iracundia motus sine causæ cognitione mandauerit crudeles vindictas alicui Iudici, Iudex non debet permittere executionem vsq; ad 30. dies, vt interim cesset iracundia Principis, per tex. in l. si vindicari, C. de pœnis. Et simile dicit de Papa, quando aliquid irrationabile mandat, debet eidem rescribi, cap. si quando de rescript. Grani. vot. 32. num. 14. & sequent. in quo tractat, quòd sibi iniunctum fuit per Proregem, vt nobilem sine indicijs torqueret, & quod Iudex debeat supersedere per triginta dies in exequendo ipsius Principis voluntatem, tenet Viui. opin. 638. vbi attestatur etiam de communi, & reprehendit Dominum Clarum, dum dicit, quod hoc nunquam suaderet amicis suis, quando Princeps reperiretur iratus, dicit tamen hoc procede-
55 re, † nisi interueniret secundum rescriptum, & iussio ipsius Principis, quia tunc Iudex exequendo non peccaret. ad hanc quæstionem, quid facere debet Iudex, & an peccet parendo mandatis, vide omnino Roland. in consilio duodecimo, volumine tertio, decisione. Pedemon. 79. Bursat. consil. 291. numer. 94. volum. secundo. Natt. consil. 625. num. 5. volumin. 3. Couarru. in cap. 1. variar. resol. & nouissimè per Cartar. in tractat. de execut. sententiæ contum. in cap. fin. num. 327. cum multis sequent. vbi magis latè, quam alij hanc quæstionem tractauit. sed hoc de raro contingit, nisi apud Tyrannos, qui-
56 bus contradicitur, quia † semper habent officiales secundum cor eorũ, immemores salutis æternæ, qui nedũ non repugnant, sed vbi mandata sunt magis iniusta, & iniqua, tanto libentius obediunt, & Tyranni non solent accipere Doct. qui officia apud iustos, & veros Principes exercuerint, sed Doctores ignaros, & crudeles, & eos, si sunt prompti, & veloces ad explendam Tyrannidem suam, semper retinent: non obstantibus populorũ suorum clamoribus. Inutilia quidem verba, & scriptori damnosa; Nam tales hodie non reperiuntur Principes, quinimò, & iusti, & boni, quibus, si nota suorum doctorum iniustitia fuisset, non credendum eos tenere velle, sed multi latrant, nec canem vident, & optimum est de Principibus silere.

I *Quæro modo*. Adde † in hac quæstione, quando iustus
57 metus excuset à pœna delicti, vide Tiraq. de pœn. temp. caus. 36. & Menoch. de arbitr. cas. 354. & ibi plenè habetur, an, & quando à pœna ordinaria, vel extraordinaria delinquens excusetur, vide etiam Bertaz. cons. 172. num. 11. & ibi addent. volum. 1. & in cons. 266. volum.
58 2. vbi habetur, quod coactus † à latronibus ad pulsandum alterius hostium, qui aperuit, excusatur, & dicit Bald. in c. sacris, vbi etiam Ant. de Butr. de his, quæ met. caus. quòd licet fecerit per metum, debet puniri quò ad culpam, quia aliquo modo consentit. Hoc etiam tenuit Couarru. in 4. Decret. 2. par. 2. par. cap. 3. §. 4. num. 7. vbi dicit, quòd est venia dignus ad minuendam pœnam, non tamen, vt impunitus remaneat in grauibus delictis attestando de communi.

59 Item adde, † quòd remittitur arbitrio Iudicis, quando metus dicatur iustus, & quando sit probatus, qui debet considerare qualitates metuentis, & metum inferentis, & facti. Menoch. de arbitr. cas. 135. & 136. Bursat. cõs. 330. num. 66. & Bernar. Gamb. consil. 47. num. 2. inter cons. Gigan. & Vitalin. in tractat. clausul. tit. de reduct. ad arbitrium num. 76. & metus dicitur iustus, qui infertur ex precibus, & blanditijs Principis, Tiraquel. vbi supra caus. 35. num. 1. quia Principum preces pro iussu sunt ibi num. 3. & 5. etiam, quòd essent preces Pontificis num. 4. eoq; magis, si importunæ fuerint num. 3. quod intelligi debere asserit in eo, qui solet seruire in subditos num. 9.

60 Item † adde, quòd quando quis sua culpa in metum incidisset, non excusaretur, Ioan. de amic. cons. 54. n. 5. Genun. cons. 24. num. 1.

61 Item † adde, quòd testis falsum deponens propter metum, non excusatur, Tind. in tractat. de testib. nu. 22.

62 Itẽ † adde, quòd strepitus armorum, voces altæ, & rugitus aliquorum ne interficiat, causant iustum metum, Alex. in consil. 47. in causa prædicta volu. 4. & Afflict. in constitut. asperitatem num. 22.

63 Item † adde, quòd metus non præsumitur, sed ad metum probandum sufficit leuis probatio, quia clam inferri solet; & ideo magis creditur duobus testibus de
64 metu attestantibus, quam centum asserentibus † voluntatem spontaneam, & maximè quando præsumptio esset in asserente metum, ita tradit Alciat. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 7. & ita etiam habetur in addition. ad Bertaz. d. cons. 172. vbi dicitur, quòd in his quæ communiter solent fieri per coactos, sufficiunt leuiores probationes; sed in his, quæ solent fieri sponte, requiruntur validiores, & quando metus præsumatur, & quomodo probetur, & quando magis credatur duobus testibus deponentibus de metu, quã mille negantibus, vel asserentibus de spontanea voluntate, Mascard. de probat. concl. 1051. 1052. 1053. volum. 2.

Item adde, quòd metus amissionis omnium bonorũ, vel maioris partis censetur cadere in constantem virum, tex. & ibi glos. in cap. 2. de his quæ vi &c. Bart. in l. si ob turpem, ff. de cond. ob turp. cau. & latè Couar. in 4. decret. 2. par. 2. par. c. 3. §. 4. num. 18.

K *Nunc quæro nunquid*. Adde, quòd † iudex potest eam-
65 dem pœnam imponere pro homicidio prouocato, quã pro deliberato; potest tamen etiam non imponere mutando illam Boss. in tit. de inquisit. nu. 117. & Gram. decis. 23. num. 6. & decis. 98. & decis. 5. per tot.

66 Item adde, quòd † prouocans in rixa, etiam, quòd dicat ad duellum, non incurrit pœnam duellantis, Plot. in l. si quando num. 705.

L *Mitius tamen punitur*. Adde, quòd hoc non procederet, si prouocatio ab offendente prouenisset, vt per
67 Boss. in loco supra citato, numer. 118. & quis † dicatur prouocator, vide Bertaz. & ibi addent. in consil. 88. & 89. & Menoch. in cons. 41. & Bero in cons. 173. per to-
68 tum volum. 3. vbi tenet, prouocationem † legitimam fuisse

fuisse ex percussione pugno facta, etsi is prius per verba generalia conditionaliter, & impersonaliter prolata,
69 meritus esset, & † de prouocato, qui ex interuallo fecit occidi, mediante pecunia, vt mitius puniretur, consuluit Bertaz. cons. 433. & 434. vbi respondit ad Boer. in decis. 168. sed de d. cõsil. iudicio meo non est multũ confidendum, stante maximè, quòd ibi aderat crimen assassinij: & quomodo probetur quem prouocatum fuisse, vide Mascar. de prob concl. 1244. & de eo, quod
70 dixit † alicui, *tuotti da parte, dammi la strada*, vide Bertaz. in cons. 1. volu. 1. & Io. de Amicis cons. 23. num. 1. & quibus coniecturis quis ex offendentibus, & inter
71 se rixantibus prouocator præsumatur, † Mascard. de probation. concl. 1128. volum. 3. & de hac quæstione, quando prouocatio excuset à pœna ordinaria, habetur etiam per Plaz. epit. delict. lib. 1. cap. 1. num. 21.

M *Sed hic quæro nunquid*. Adde † videndum Cępoll. in
72 cons. 42. num. 6. vbi dicit, quòd punitur arbitrio iudicãtis, & ibi, quando quis dicatur iusto dolore motus, & per Mars. in pract. in §. quoniam num. 66.

Item adde, quòd iustus dolor excusat in delictis ad temperandam pœnam, etiam in ijs, qui dolore concisi ex proposito, & deliberatè delinquunt. Tiraq. de pœn.
73 temp. caus. 1. num. 8. quod † procedit, quamuis ille, qui vulnere, aut aliter læsus fuerit, causam non dederit doloris vulnerantis, vel lædentis: vt ibi, per Tiraq. num. 10. & latè per Fran. Terzan. consil. 505. num. 31. & 32. inter consil. crimin. Bertaz. volum. 2.

O *Aut vero delictũ est ex his*. ¶ Tiraqu. de pœn. caus. 44. num. 53. & caus. 57. num. 1. cum multis seqq.

74 Adde, quòd † qui facit taliter actum, quòd non potest venire ad notitiam eius, cuius interest, dicitur facere clam. Bart. in l. 2. C. de his qui public. ratiocin. lib. 10. & maleficium commissum de nocte dicitur commissum clam, vel quòd fit per interpositam personam, vel spreta auctoritate eius, qui eam debebat impartiri, Felyn. in c. consuluit num. 22. de offic. deleg. & dicit Menoch. de arbitr. iudic. in casu 194. num. 20. quòd remittitur arbitrio iudicis, quando clam, vel palam, quid factum dicatur.

75 Item † adde, quòd maius delictum est illud, quod committitur in Ciuitate, quam quod in rure, Bald. in l. cum ancillis, C. de incest. nupt. Ioan. de Anan. in cap. in tantum num. 7. de collusio. dereg.

76 Item † adde, quòd est maius delictum illud, quod fit in diebus festiuis, & magis punitur, Bald. & Paul. de Castro in l. dies festos, C. de ferijs, contrarium tamen tenet Puteus in decis. 291. dicens, quòd festiuitas diei non facit delictum eo die commissum esse atrocius, nisi alia concurrant, puta si fuerit commissum coram multitudine, aut in præsentia Magistratus.

P *Fui quandoq; interrogatus*. Adde Tiraq. de pœn. caus. 60. & caus. 28. & causa 4. num. 10. vbi limitat nonnullis modis ibi per eum expressis; & vbi etiam habetur, quãdo excusat non à toto, sed à quanto, & an excuset à lata culpa.

R *Et generaliter scias*. Adde † circa istam regulam Ga-
77 briel. conclu. lib. 7. concl. 8. vbi ponit multas ampliat. & limit. & an communis vsus excuset; & quid de eo, qui credidit viro fide digno, ¶ Quælibet credulitas etiam fatua excusat à dolo, Tiraq. de pœn. caus. 43. num. 5. &
78 Gab. vbi supra num. 85. dicit, quòd † causa iniusta excusat a dolo præsumpto, non autem à dolo vero; & idem tenuit Alex. in consil. 103. numer. 14. volum. 1. & Tiraq. de pœn. temper. causa 11. numer. 9. & Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. num. 12. & Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 30.

79 Item † adde, quod licet quælibet causa excuset à dolo, non tamen excusat à pœna pecuniaria, quæ datur ratione latæ culpæ. Plot. de in lit. iur. §. 6. nu. 30.

80 Item adde, † quòd causa credulitatis probatur per leuiores probationes, imo sola indicia sufficiunt. Alex. cons. 115. col. pen. volum. 4. Curt. iun. cons. 34. col. fin. & Plot. in consil. 131. num. 24. inter consil. crim. diuers. tomo 1. in fol.

81 Item † adde, quòd non sufficit ad excusationem delinquentis aliqua causa motum, nisi etiam deductum, & probatum fuerit, cum ex tali causa motum, Alex consil. 103. num. 13. versicu. & dato volum. 1. Aret. cons. 80 sicut de ret. col. 1. vers. pro his facit Corn. cons. 33. visa inquisitione nu. 16. li. 4. Dec. cons. 452. n. 12. & quòd illa causa prius orta esset, quàm in pœnam contrauenicns incidisset, vt per Ang. & Imo. in l. ex consensu, §. fin. ff. de appel. Dec. cons. 452. num. 11. & Lauren. Rodulph. caut. 145. num. 18. & sufficit, quòd causa allegata semiplenè probetur. Alex. consil. 53. num. 15. vol. 7. Crauet. in consil. 254. col. penul. vers. & si dicatur. Becci. consil. 78. num. 29. & ibi per totum consil. loquitur in materia falsi, & similiter in crimine falsi, consuluit Soc. iun. consil. 57. numero vigesimotertio, volum. 2. & Paris. in consi. 151. nume. 29. volum. 4 & quòd cau-
82 sa, (licet † leuis,) excuset a dolo homicidam, vt minus plectatur, vide Afflict. in decis. 360. num. 6. Gramm decis. 29. num. 16. Tiraq. de pęn. d. caus. 43. nu. 1. & Socin. iun. cons. 117. nu. 13. volum. 3. & causam etiam iniustam à crimine læsæ maiestatis excusare, consuluit Crauet. cons. 6. num. 90. & à delicto conuenticulæ, & malæ congregationis causa etiam leuis excusat. Crau. cons. 4. num. 26. & causam excusare à mora, idem Crau. respondit in cons. 247. num. 3. & a contumacia idem consil. 254. nu. 2. & à periurio latè tradit Grammat. vot. 10. nu. 21. & 22. licet aliter senserit Ias. in l. si quis maior. nume. 3. C. de transact. Et in hac materia, quando quælibet causa excuset, multa congessit Tiraq. de pęn. temperã. caus. 43. vbi vno aduertit verbo, causam iniustam non excusare, cum del ctum notoriè prohibitum committitur; vel quando actus iure naturali prohibitus geritur,
83 † Menoc. de recup. poss. remed. 5. num. 51. cum seq. Et Cępol. consi. 21. & ideo hoc in delictis non procedere declarat, Angel. in l. sed si lege, §. scire, de pet. hæredit. & Curt. iun. in l. si quis id, quod num. 42. ff. de iurisdict. omn. iudic. quia quando quis facit ea, quæ sunt contra bonos mores, & quæ vtroque iure sunt prohibita, iniusta causa excusationem non præstat, cum præsumatur in dolo. Cępol. in cons. 24. & Sarnen. reg. de impe. bene. viuen. quæst. 3. qui ita dicit, intelligẽdam esse l. si plagij, quæ ad hoc communiter solet allegari, quem refert, & sequitur Vulpell. in cons 88. nu. 5. & cons. 111. num. 8. & Boss. in tit. de inquisit. nu. 114. dicit, quòd ista regula, quòd quælibet causa excuset à dolo, non procedit in delictis, quia non præsumitur, quòd iusta causa mouerit delinquentem, vt per Aret. in cons. 80. & Alex. consi. 102. col. pen. volum. 1. & Ceph. in cons. 35. nu. 15. sunt
84 † tamen multæ præsumptiones, quæ faciunt cessare dolum in homicidio, Cępol. consil. 33. colum. 3. & latius consil. 31.

85 Item † adde, quòd iusta causa excusat a pęna conuentionali, vt per Bertaz. in consil. 80. num. 5. vol. 1. non autem iniusta, vt per Cagnol. in l. quod te, nu. 42. ff. si cer. pet. & per colleg. Prouinciæ March. vt in consi. 150. nume. 52. inter consil. crim. diuers. in fol. tom. 1.

Y *Frequens etiam in criminalibus*. Adde, quòd bona fama in genere tollit malam in genere, Farin. quæst. 47. num. 18. & bona in specie tollit malam in genere ibi, nu. 184. & nedum tollit malam, sed etiam operatur, vt reus confessus delictum mitius puniatur, si non appareret ab ea perpetrasse facinora; & an testibus deponentibus de bona fama in genere, num. 194. cum pluribus sequentibus.

86 Adde, † quòd bona fama tollit indicium ad torturã contra

3 g Scias autem, quòd mandans homicidium committi,
g tenetur de homicidio propter mandatum; h non autem
h ex mandato. Ita dicit Bart. in d. l. non solum, §. si manda
to, post numer. 9. & est communis opin. vt dicit Marian.
in cap. proposuisti, post num. 22. versic. Nono quæro, de
foro competent. Boss. in tit. de foro competent. numero
109. Vtilitas autem huius conclusionis potest esse ma-
xima, quia cum teneatur de homicidio propter manda-
tum, sufficit quòd in inquisitione vel accusatione pona-
tur locus, & tempus secuti homicidij, absque eo quòd
i ponatur locus, & tempus i dati mandati. Item poterit
puniri in loco homicidij, vt infra statim dixi. In hoc
autem proposito videndum est elegans consilium Nat-
k tæ 422. vbi consuluit, quòd k licet ignoretur nomen mã
l datarij, potest procedi l contra mãdantem: Quòd nota.
4 m Quæro, in quo loco mandans debeat puniri, an in lo
m co mandati, an autem in loco commissi delicti. Dixi in d.
quæst. 38. versic. Quæro etiam.
5 n Pone, aliquis mandauit Titio, vt vulneraret Seium, &
n Titius illum occidit: nunquid mandans erit puniendus
pœna homicidij. Resp. Aliqui dicunt, quòd non. Et hãc
opin. dicit esse communem Dec. cons. 482. numer. 26. &
consil. 622. circa fin. secundum quam refert etiam con-
suluisse Anton. de Rosellis, Franc. de capitibus listæ, &
Angel. de Castr. inter cons. crimin. Cępol. cons. 35. 36. 37.
o & 38. o Sed certè hæc opin. mihi nunquam placuit: nam
(vt dici solet) Vulnera non dantur ad mensurã: Propte-
rea ego dicerem, quòd si fuit mandatum ad percutien-
dum alapa vel baculo, tunc si mandatarius occidat,
non tenetur mandans de homicidio: quia facile pote-
rat ille percutere, & non occidere: & ideo punien-
p dus est mandans p tantummodo pęna extraordinaria: &
hanc esse communem opin. attestatur Placa lib. 1. delict.
ca. 15. num. 1. secundum quam consuluit Gramm. cons.
q crim. 20. Idem etiam dicerem, si fuit q mandatũ ad sfri-
sandum, prout in casu in quo consuluit Dec. in con. 622.
Apparet enim, quòd iussit fieri actum, ex quo de sui natu
ra non solet sequi mors, maximè cum sfrisatio fiat in fa-
cie cæsim, quo quidem modo nunquam solet quis ad
mortem vulnerari. Idemq; si mandasset famulo, vt daret
r alicui vnũ gnoccum, vt in casu Ias. cons. 188. lib. 2. r Sed
si mandatum fuit ad vulnerandum, tunc ego dico, quòd
s si ille occidat, ipse s tenetur de homicidio: quia nulla
ferè est pars corporis præter faciem, in qua vulnera non
possint esse lethalia, vt experientia quotidie docet. Et
hanc opin. dicit esse communem Boss. in tit. de mandato
ad homicid. num. 10. secundum quam consuluit Cępol-
la consil. crim. 34.
6 t Sed hic incidenter quæro, Pone, quòd dominus, qui
t ab aliquo iniuriam accepit, dicat famulo, u Vade, & non
reuertaris domum, donec sentio nouum de tali: nũquid
si famulus postea illum occiderit, erit ex eo præsumen-
dum mandatum occidendi ab ipso domino præcessisse?
Respon. quòd sic. ita tenet Bart. in l. si quis mihi bona. §.
sed si mandauit (aliàs incipit, pater Seio,) numer. 2. ff. de
acquir. hæredit. qui in hoc ab omnibus indifferenter ap-
probatur, vt dicit Ias. in d. §. sed si mandauit, num. 12. &
seq. & in l. 1. nu. 28. & seq. C. de seruit. fug. & Marcus de-
cis. 425. num. 1. & Mars. cons. 132. in primis verbis. Hanc
etiam dicit esse communem opin. Boss. in tit. de manda-
to, ad homicid. nu. 50. Et refert ibi Bart. ꝙ iste casus con-
tigit Florentiæ, & quòd dominus fuit decapitatus. Et il-
lud dictum Bart. refert Ruin. cons. 6. nu. 1. lib. 5. vbi tamẽ
consuluit in facti contingentia pro patre, qui dixerat fi-
lijs suis: *Taci, taci, non state à far cianze, ma andate, &*
ammazzatene due, ò tre di loro, &c. refert Chassan. cons.
58. num. 8. vbi tamen dicit quòd illa decis. est nimis rigo
sa. Hanc etiam opin. dicit esse communem August. ad
Ang. de malef. in verb. Et Sempronium. nu. 42. quem re
fert Practic. Conradi, fol. 326. in 10. ampliatione Alexan.
consil. 28. num. 5. lib. 4. quem refert Placa lib. 1. delictor.
ca. 14. nu. 5. qui etiam eod. lib. c. 15. num. 3. affirmat hanc
sententiam frequentiori calculo receptam esse, Practic.
x Carer. fol. 395. num. 37. x & seq. quem refert Didac. in
repet. clem. si furiosus, fol. 287. post num. 3. de homicid.
Duennas regul. 307. Et hoc locum habet, siue iniuria
facta fuerit principaliter ipsi domino, siue facta fuerit ip-
si famulo. Et hæc est communis opin. vt dicit Carer. in
loco præallegat. nu. 41. Quod tamen intellige secundum
y ea, quæ dixi infra statim, y versic. Sed quid si dominus.
7 z Sed quid si dominus post acceptam iniuriam ab ali-
z quo, aa loquatur ad aurem famulo, vel consanguineo
aa suo, & paulò post talis famulus, vel consanguineus illũ
interfecerit: nunquid tenebitur dominus de homicidio
tanquam si mandatum præcessisset? Respon. quòd secun
dum aliquos tenetur, ex quo propter breuitatem tem-
poris præsumitur ad id mandatum dedisse. Et ita alle-
gatur tenuisse Bar. in l. si ventri. §. fin. num. 1. ff. de priuil.
credi. cuius opin. dicit esse communem Placa. in d. cap.
bb 14. post num. 5. vers. His sanè pręmissis. bb Sed certè e-
go ex eo solo non punirem dominum pœna homicidij,
nisi alia concurrerent, puta, quòd dominus solitus esset
talia facere, & quòd iniuria esset talis; pro qua verisimili
ter debuisset mãdare illum occidi. Et in dubio crederem
tutius esse torquere dominum, & etiam punire pœna ex-
traordinaria, quàm pœna mortis.

ADDITIONES.

a *Successiuè quæro.* Adde, atque fusius declaratum vide
per Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 352. vbi quãdo,
& qua pęna mandans perpetrari delictum punietur, de
claratum habes. Et quid si vel iure communi, vel muni
cipali certa pœna non ei, sed solum mandatario est indi
cta late, & diligenter explicatũ vi. per eundem cas. seq.
Et de 17. causis excusantibus mandantem, vi. plene per
Carer. in prac. cri. §. homic. 5. a n. 22. vsque ad 95. *Giarb.*
a *Successiuè quæro nunquid.* Statutum disponens per ver
ba in rem concepta, puta pro homicidio, vel pro furto
sit pęna mortis: tunc etiam mandans tenebitur ea pœna:
sed si in personam loqueretur, puta si homicidium com
miserit, tunc mandans propriè non videtur fecisse homi
cidium: & sic non punietur pęna ordinaria, qua punire
tur mandatarius, sed alia mitiore, Bar. in l. aut qui aliter,
§. fin. nu. 3. ff. quod vi aut clam, Dec. in l. is, damnum dat,
nu. 3. & seq. ff. reg. iur. *Guiot.*
a *Successiuè quæro.* De materia hac Decia. in tract. crim.
to. 2. lib. 9. c. 31. & seqq. vsque ad 41. Menoc. de arb. iud.
cas. 471. Vulpel. in tract. aduerbiorum seu propositionũ
nu. 9. & 10. Tægins in sua praxi, c. 10. num. 23. Farin. tit.
de inquisit. q. 3. vol. 1. & latius, q. 134. c. 1. vol. 5. & c. 2. &
3. eadem. item q. 135. p. 1. & 4. seqq. *B. R.*
Vide eundem Baiardum.
b *Et hæc opin.* Far. d. q. 129. p. 3. nu. 138. *B. R.*
c *Sed quæro.* Vide Baiard.
d *Aut statutum loquitur in personam.* Supra q. 85. versic
solet etiam, & de interpretatione statuti quæstio. 86.
vers. sed quæro ad med. vbi dixi: & in propriis terminis,
in quibus loquitur Clar. hic; vide Vinc. Paleotum inter
consil. Alex. cons. 65. nu. 14. vol. 4. Adde quòd sicut man
dans, & mandatarius puniuntur eadem pęna, vt hic in
principio quęstionis, ita pax prohibita cum mandante
est etiam prohibita cum mandatario, sup. q. 58. vers. vnũ
autem; sic etiam posito quòd mandans, & mandatarius
fuerint in diuersis libellis accusati, possunt tamen simul,
& semel cõdemnari etiam in eadem sententia, quod est
singulare; ita dicit Boer. in addit. ad Dyn. in reg. qui per
alium post num. 3. in litera A. de regu. iur. in 6. Differunt
4 runt tamen † mandans & mãdatarius, quia mãdans nõ
tenetur ex mandato, sed ex delicto propter mandatum,

ut est supra quæst.38. vers. Item quæro post med. & habetur infra versic. sequent. ex quo infertur bene sensisse Menoch. contra Clar. in hoc loco versic.1, vt patet in d. Tractat. de arbitrar. Iud. lib.2. centur.4. casu 352. numero 13. Nam si mandans non tenetur ex mandato, sed ex delicto propter mandatum, patet, quòd quotiescunque delictum non est secutum, ob mandatum non teneri mandantem; non enim facto mandantis secutum tunc dicitur delictum, vt ibidem per Menoch. sed hic cadere potest pulchrum dubium; ecce ego mando G.M. quod maleficium committat, ipse promisit; sed cum, aut non auderet, aut non posset, alij idem maleficium cómisit, qui illud perpetrauit; an ego tenear de delicto propter mandatum? videtur quòd non; si G. M. vel ab eo mandatum suscipiens pœnas dederit; per Tex. in l. si ego ff. quod vi, aut clam, & ibi gloss. Et prosequendo ordinem mandatorum quid sit in mandato Iudicis; vide supra quæst. 29. in princ. de mandatis Principum supra q.6. vers. Præterea scias, vbi dixi, quomodo in eorum mandatis procedat Iudex; & q.64. vers. sed numquid, ac alibi sæpe. *Drog.*

e *Aut vero loquitur*. Farin. d. quæst.135. p.5. num.96. & sic an verè, vel fictè delinquat, ibidem num.97. & pluribus sequent. Bonacossa quæst. crimin. verbo mandans Bald. consl.384. lib.5. *Ber. Ros.*

f *Et certè si statuta*. Sic & habetur supra quæst.84. vers. sed pone, & melius vers. hæc autem; *Drog.*

g *Scias autem quòd mandans homicidium*. Quid si vnus mandat alteri, vt occidat, & ille alteri mandat, quod vterq; teneatur, habetur per Lud. Carer. in pract. crim. §. homicidiú 5. n.63. An aút inquisitio possit formari cótra illú, qui dicitur mandasse homicidiú, quádo nescitur, neque apparet de mandatario, vt per Natt. eius consl.422. vbi quòd sic. Similiter inquisitio formari potest cótra, si ignoretur nomé homicidæ, per Boss. tit. de delicto, n.3. Sed qualiter hoc vltimú practicatur, vide per Boss. tit. de inquisit. n.78. vbi inquisitio dót continere personá delinquétis certam saltè per duas demóstrationes. Imo boni esset, vt cesset dubitatio, sequuto báno, & capto bannito, an sit ille, q plures duab. ponantur, vi. ibidem & quando renoces mandatum teneatur, & quando dicatur reuocare, vide per Carer. vbi supra nu.79. *Giach.*

g *Scias autem*. Farin. d. quæstion.135. par.1. num.&.174. & alijs sequent. & vol.1. q.7. titulo de inquisit. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

h *Non autem ex mandato*. Supra quæst.38. versic. Item quæro post medium; Adde Iac. Buttig. inter consl. crim. diuers. consl.15. num.23. & 24. vol.1. Bald. in l. & si priuatorum sub num.17. C. si a non comp. Iud. *Drog.*

i *Dati mandati*. Supra q.31. vers. Quod de anno ad fin. & de hoc vide etiam Plott. inter consil. criminal. diuers. consl.109. per totum, qui in terminis accusationis, & querelæ per nouam constitutionem Mediolani, latè discurrit super anno, mense, die, loco, & loco loci. *Drog.*

i *Dati mandati*. Adde ad idem, ac declara, vt per pract. Carer. vbi supra post num.83. *Giach.*

i *Dati mandati*. Vidi aliqua in contrarium apud Soc. consl.55. col. fin. in 5. volum. & Farin. quæst.135. part.1. num.90. *Ber. Ros.*

k *Licet ignoretur nomen occisi*. Adde supra quæst.4. vers. Quando verò ad med. ibi, licet enim ignoretur quęs.31. vers. Dictum est de forma in fine. *Drog.*

l *Contra mandantem*. In contrarium tamen vi. per Carer. in pract. crim. d. §. homicidium.5. num.89. *Giach.*

m *Quæro in quo loco*. Farin. vbi sup. par.3. n.149. *Ber. Ros.*

n *Pone aliquis mandauit*. Idè in nuntio portante literas de homicidio: nam eo sequuto tenetur nuntius si fuerit sciens, sicut mandans, vt post præfatos per Carer. in prac. crim. §. homicidium. 5. nu.64. & 98. vbi idem de nuntio portante literas de proditione, & tractatu contra Remp. aut cótra Principé, quia tenetur vt principalis. *Gia.*

o Vide eundem Baiard.

o *Sed certe*. Farin. d. quæst.135. part.4. num.151. cum alijs seqq. *Ber. Ros.*

p *Tantummodo pœna extraordinaria*. Adde hanc pœná extraordinariam his, quæ de pœnis extraordinarijs dixit supra q.83. in princ. & q.17. vers. fin. in fin. *Drog.*

q *Mandatum ad sfrisandum*. Non tamen percipio differentiá, vt quis nó teneatur ad morté ob mandatú ad sfrisandú, sicut ob mandatum ad vulnerandú; per regulam, qui dat causam damni, damnum dedisse videtur; & si casus contingeret, quod mors sequeretur ex sfrisatione mádata, contrarium huic dicto iudicarem, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona; Et ego vidi annis præteritis quendam, qui ob mandatum sibi datum vt Hebręú sfrisaret in Ciuitate Cremonæ, illum sfrisauit quidem, sed ita ineptè, quòd mortuo Hebræo fuit & ipse decapitatus, & credo, q nisi mandans aufugisset, etiam ipse decapitatus fuisset; Adde supra quæst.84. versic. Alius est casus; & versic. Sed pone. Menoch. de arbitrar. Iudic. lib.1. q.90. num.31. cum seq. vide Boss. tit. de homicid. num.72. & in his terminis per Felin. in c. cum olim coll. mihi 3. versic. limita alibi Bal. extra de offic. deleg. *Drog.*

q *Mandatum ad sfrisandum*. Farin. vbi supra d. part.4. num.156. & 157. *Ber. Ros.*

r *Sed si mandatum*. Alciat. consl.23. lib.7. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

s *Tenetur de homicidio*. Vide per Carer. pract. crimin. §. homicidium 5. post nu.63. vbi circa hoc quatuor tradit limitationes, quas Author non tangit. *Giach.*

t *Sed hic incidenter*. Adde Indicia hic narrata, ad ea, quæ dixit supra quæst.21. cum hæc magis videantur ad torturam indicia, quàm vt conuincant; Nec forsan his vteris in practica ad aliquem conuincendum. *Drog.*

t *Sed hic incidenter quæro*. Adde, & vi. in collecta mea comm. opin. c. mandatú. vbi remissiue habes cómunem sniam istá ampliatam, ac limitatá: Item & inibi etiam habes, quod mandatú patris, vel domini mitius debet puniri. Vide et de hoc per practicam Carer. in §. homicid. 5. n.203. qui n.101. posuit, an mandatarius possit esse testis contra mandantem, ita vt faciat indicium, & num. seq. An mandatarius torqueri possit, vt ostendat mandantem, & post num.104. col.2. ponit, in quibus filius aut seruus, aut quis inferior non tenetur obedire patri, domino, aut superiori, in quibus tamen parendo mitius puniri post relatos voluit, quibus adde vt per Socin. post reg. mihi 251. sub 1. fallentia in fin. *Giach.*

t *Sed hic incidenter*. Vide de verbis instigatorijs, & rogatorijs Vulpell. consl.63. num.3.4. & 5. Farin. d. quęst.134. cap.2. num.41. & quæ infra. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

u *Vade, & non reuertaris domum*. Adde quòd hoc idé habetur in consuetud. Turon. Tit.4. Des Doriet de haulte Iustice artic.1. Cur autem in tali casu præsumatur mádatum, & quale intelligendum sit mandatum, vide Alex. consl.127. num.24. volum.4. quem allegat Boss. hic per Clar. citatus in dicto titulo de mandato ad homicid. num.48. *Drog.*

x *Et seq*. Vbi extenditur etiam si dominus proferens talia verba expressè inhibuisset, ne occideret, & deinde tradit octo limitationes, & quando inducatur mandatum, nu. sequentibus. *Giach.*

y *Vers. Sed quid si Dominus*. Farin. vbi sup. num.46. & duob. seqq. *Ber. Ros.*

z *Sed quid si Dominus*. Vide Baiard.

aa *Loquatur ad aurem*. Et quando ex allocutione ad aures oriatur mandati præsumptio, & quando consilij, & quando neutrum, vide per Carer. in practic. crimin. numero 134. & in d. §. homic.5. sub num.53. sed quid si famulus aut filius in præsentia Domini, vel patris occidit, an præsumatur mandatum domini, aut patris, vide

per

per eundem ibidem sub nume. 56. & quid in dubio sub nume. 57. *Giach.*

bb *Sed certe ego.* Farin. d. q. 134. cap. 2. num. 42. & 50. & quæ num. 56. 57. 58. & 65. & an sola consanguinitas sufficiat in præsumendo mandatum. Natta cons. 499. *B. R.* Vide eundem Baiardum.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Mandans an puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remissiuè.*
2 *Mandans quando pœna extraordinaria sit puniendus, remissiuè.*
3 *Mandatum quibus verbis inducatur, consilium, inflammatio, & instigatio, remissiuè.*
4 *Consulens, vel persuadens, aut inflammans ad sui ipsius commodum an dicatur mandare, & teneatur pœna statuti, remissiuè.*
5 *Mandati verba sunt probanda.*
Capite uel humeris annuere importat consensum.
6 *Mandans alicui, vt homicidium faceret, & ille alteri mandauit, omnes tenentur eadem pœna.*
7 *Mandans in grauibus delictis ex simplici mandato, nullo effectu secuto, extraordinariè punitur, etiam quòd ad aliquem actum deuentum non fuerit.*
Et quòd mandatarius non acceptauerit.
8 *Bald. in l. non ideo minus, C. de accus. declaratur.*
9 *Attentatio qualibet, siue actus, qui tendit ad delinquendum, est punibilis, dummodo non sit in leuibus delictis.*
10 *Attentans corrumpere iudicem punitur, etiam quòd Iudex non consenserit.*
11 *Mandatarius, qui non acceptauit mandatum, facit indicium ad torturam contra mandantem, concurrente aliqua præsumptione.*
12 *Consuetudo generalis, quòd non punitur affectus, nisi secuto effectu, intelligitur quò ad pœnam ordinariam, & nõ extraordinariam.*
Delictum attentatum, & perfectum, an & quando æquè puniantur remiss.
13 *Mandatarius ex sola mandati susceptione, si delictum est atrox, punitur, etiam quòd mandatum non habuerit effectum, quia sibi reuocatum fuit.*
14 *Mandatarius, qui mandatum susceperit, quibus excusari possit, remissiuè.*
Mandans fieri homicidium an capite puniatur ex statuto imponente pœnam mortis pro homicidio, vbi aliud statutum prohibeat corporaliter puniri nisi iure municipali caueatur remiss.
Statutum puniens delinquentem pœna odiosa, & exorbitanti, comprehendit etiam mandantem fieri delictum.
15 *Mandans an teneatur, si mandatarius excesserit fines mandati.*
16 *Et quid si excesserit, præsente, & absente mandante, & non contradicente.*
17 *Mandans vulnerari, quando non teneatur morte secuta, remissiuè.*
Et quid si expressè mandasset, ne interficeret ibidem.
18 *Et quid si mandauerit mulierem rapi, & in raptu fuerit interfecta.*
19 *Offensus cum baculo, si fratrem rogauit, vt suam iniuriam vlcisceretur, qui postea offensorem interfecit, an de homicidio teneatur.*
20 *Et quid de domino dicente prædicta verba famulo suo, qui fuerat verberatus.*
21 *Mandatum de occidendo, an probetur per illa verba, dà al traditore, secuto homicidio. Rim. iun. taxatur ibi.*
22 *Et quid si dixerit alicui*, Io stò di mala voglia, perche vorrei, che il tale mi fosse leuato dinanzi à gli occhi, & fosse morto: *& post paucos dies fuit interfectus ab eo, cui dicta verba fuerunt dicta.*
Et quid si post homicidium eidem dedisset pecuniam, vt aufugeret, ibidem.
23 *Bart. in l. si quis §. sed si mandauerit, ff. de acquiren. hær. declaratur.*
24 *Iudex dicens nuncio virtute officij*, dagli, *an censeatur mandasse de occidendo, remissiuè.*
25 *Mandatum an præsumatur, si consanguinei alicuius offensi ad illius præsentiam offendentem vulnerauerint.*
26 *Mandatum homicidij quomodo probetur.*
Et an ex eo quod quis capite annuerit ad malefactorem, ibidem.
27 *Et an per allocutionem ad aures.*

a 1 SVccessiuè quæro. Adde † in hac materia, an mandans fieri delictum puniri possit eadem pœna, qua punitur ille, qui proprijs manibus deliquit, Menoch. de arbitr. iud. casu 353. & in casu præcedenti 352. habetur,
2 quando † mandans pœna extraordinaria sit puniendus,
3 & † mandatum quibus verbis inducatur, Mascard. de probat. in conclu. 1012. Ang. cons. 22. incip. pro decisione. Corn. cons. 57. vol. 4. Ruin. cons. 6. volum. 5. Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 24. per totum, vbi latissime, Bero. consil. 175. num. 28. vol. 3. & Burs. consil. 192. nu. 26.
4 in quibus locis habetur † quibus verbis fiat mandatum, consilium, inflammatio, & instigatio vide etiam Berta. cons. 356. vbi consuluit, an persuadens, & inflammans ad sui ipsius commodum, dicatur mandare, teneaturq; statuto de mandato, & annuere capite, vel his modis an importet consensum, vel mandatum Bald. in cons. 256. vol. 2. vbi dicit quòd importat consensum.
5 Item adde, † quòd mandati verba sunt probanda, Franc. Marsi. decis. 423. nume. 10. & 25. par. 1. & Bursat. consil. 20. nu. 5.
6 Item addes, † si ego mandaui alicui, vt faceret homicidium, & illic mandauit alteri, quòd omnes tenẽtur eadem pœna, secundum Bald. in l. 1. §. nec autem, C. de caduc. tollen. & Petr. à Plaz. in epit. delict. cap. 15. num. 8. & similiter mandatarius portans litteras scienter de homicidio, tenetur secuto delicto, Carer. in §. homicidium el 5. num. 98.
7 Item addes, † quòd mandans in atrocibus delictis ex solo, & simplici mandato, etiam non secuto effectu extraordinariè punitur, Bar. in l. non solum, §. si mandato, ff. de iniur. Menoc. de arbit. iud. casu 352. nu. 9. & Farin. in quæst. 3. nu. 8. licet non fuerit deuentum ad aliquem actum, ut per Carer. in pract. §. 5. nu. 81. cum seq. & Couar. in Clem. si furiosus in initio par. 2. num. 9. vers. 6. vbi ipse quoque concludit, solum mandatum in atrocibus
8 arbitrio iudicis esse puniendum, & ibi declaratur Bal. in l. non ideo minus, nume. 7. C. de accusat. sentiens ad huc in grauibus mandatum non puniri, nisi processum sit ad aliquem actum ordinatum in ipsam mandati executionem, vt intelligatur de pœna ordinaria; quia regu
9 lam habemus affirmatiuam, quod † quælibet attentatio, siue actus, qui tendit ad delinquendum, est punibilis, non tamen in leuibus delictis. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 360. num. 86. & hoc procedit, etiamsi mandatarius recusaret, cum mandatum sit ex se delictum perfectum, scilicet in atrocibus delictis, quia mandans fecit quantum in eo fuit, vt per Menoch. de arbitr. iud.
10 casu 360. num. 44. ut in simili † de attentante corrumpere iudicem, qui pœna extraordinaria punitur, licet Iudex non consenserit, idem Menoch. casu 343. nu. 16. & si consensus mandatarij requireretur ad hoc, vt mandatum esset delictum punibile, frustra Doctores di-

11 xissent, quòd † mandatarius, qui non acceptauit man-
datum, facit indicium contra mandantem, etiam ad tor
turam, ex quo sumus in his, quę communiter fiunt secre
tò. Bald, cons.429.vol.5. Marſ.conſ.22.num.28. & Boſſ.
in titul.de indicijs num. 154. concurrente tamen aliqua
præsumptione, vel saltem suspicione, vt per Clar.quæst.
12 21.versic.ex hac conclusione. Nec obstat † illa generalis
consuetudo, quod non punitur affectus, nisi sit secutus
effectus, quia procedit quò ad pœnam ordinariam, non
autem quò ad extraordinariam, quæ per dictam consue-
tudinem non censetur abrogata, vt per Couarrun. in d.
Clement. si furiosus in initio par.2.num.6. vers.tertio est
omnino considerandum & Menoch. in dicto casu 360.
num.92. vbi ad saturitatem.

Et, quòd mitius puniantur delicta attentata, ponit
Tiraq. de pœn.caus.39.vbi latè, & caus.58.numer.1. vbi
num.10.ponit, quando æquè condemnantur attentatū,
& perfectum, & an secundum statuta puniantur numer.
11. & caus.37.per totum.

13 Item adde, † quòd similiter mandatarius ex sola man
dati acceptatione, si delictum est atrox, pœna arbitra-
ria punitur, etiam quòd mandatum non habuerit effe-
ctum, quia sibi reuocatum fuerit. Gomez. de delictis ca.
14 3.num.41.& 42.vbi etiam † ex quibus causis mandata-
rius, qui suscepit mandatum, excusari possit.

c *Sed quæro*. Adde si statutum imponat pœnam mortis
pro homicidio, & stat aliud statutum, quod nullus corpo
raliter puniatur nisi lege municipali caueatur, an man-
dans fieri homicidium capite puniatur Bald. in cons. 52.
vol.1.& cons.384.vol.5. vide etiam Menoch.de arb.iud.
casu 276.num.23.cum sequent.vbi an tale statutum de-
roget iuri communi, Cepol.cons.26.num.28. & Signor.
consilio 119.

Item adde, quòd statutum puniens delinquentem pœ
na odiosa, & à regulis iuris exorbitanti, comprehendit
etiam mandantem fieri delictum, Imol.in l. gallus §. &
quid si tantum col.penult.ff.de liber. & posthum.& Bero.
in cons.14.num.10.volum.2.

g *Scias autem*. Adde quæ posui supra in q.38.in vers.
Item quæro nunquid mandans.

n *Pone aliquis*. Adde, quòd † Bald.in l.non ideo minus
15 col.pen.ver.Item quæro.C.de accusat.concludit, quòd
quando erat in potestate mandatarij fines mandati ser-
uare, vt si quis mandaret alicui, vt aliquem percuteret
extra plateam, & ille percussit in platea, tunc mandans
non tenetur. & idem tenuit Aretin.in tractat. malefic.in
verb.& Sempronium mandantem quæst.28.num.36.&
ibi August.de Arim. & Cepol.in cons.34.hic allegato, &
de mandato ad bastonatas, ex quibus mors sequatur, vi-
de Marsil.in cons.67. & Carerr. pract.crimin.in §. circa
num.73. & ad hanc quæstionem, quando mandatarius
excedit fines mandati, an mandans teneatur de excessu,
latè per Monticell.in praxi criminali in reg.7.n.58. cum
seqq.& Menoch.de arbitr.iud.casu 352.num.3.

16 Item † adde, quod si mandatarius excederet manda-
tum vidente, vel sciente mandante, & non contradicen-
te, tunc teneretur pœna ordinaria, dummodo posset ve-
risimiliter credi, quod excessisset nomine ipsius mandantis,
Alex.cons.79.colum.penult.volum.4.& cons.179.col.2.
volum.6.& Decian.cons.437.per totum.

r *Sed si mandatarius fuit*. Adde quatuor limitationes, vt
per Carerr.in practic.crimin.in d.§.circa num.73.

17 Item † adde, quòd mandans vulnerari, si mandatarius
interfecerit, tenetur de homicidio, etiam quòd, expressè
mandasset, vt non interficeret, Carerr.in practic. crim.in
§.circa num.73. & latissimè per Monticel. in d. regul. 7.
num.58. cum sequent.

18 Item † adde, quod mandans mulierem rapi, si in
ipso raptu occidatur, mandans non tenetur de occiso, nã
raptus causa libidinis fit; & potius mandans voluisset
omnino eam viuere, vt cum ea libidinem explere possit,
ita in specie consuluit Decius in cons.234. num.5. & an-
te eum Alex.in cons.140.vol.2.& Aret.cons.30.

r *Sed hic incidenter quæro*. Adde, † quòd si aliquis fuerit
19 offensus cũ baculo super spatulis, sine sanguine, & roga
uit eius fratrem, vt eius iniuriam vlcisceretur, qui po-
stea interfecit illum, à quo suus frater fuerat offensus,
an ille, qui rogauerat fratrem, teneatur de homicidio.
Bero.q.10.vbi tenet, quòd non, & ibi limitat doctr.Bart.
in l.si quis mihi bona, hic allegata, procedere, nisi ex qua
litate offensæ alius perpendi posset: quæ limitatio fuit
Cuma. & Roma. in §.sed quid si mandauit, & ideo Cor
20 set.in sing. quod incipit præceptum il.1.tenuit † etiam,
quòd si Dominus dixerit verba prædicta famulo suo,
qui fuerat verberatus, si post dicta verba verberantem
interfecerit; non tenebitur de homicidio, per limitatio-
nem prædictam: & ad prædicta vide etiam Vulpell.in
consilio 62. & 63. vbi latè. non tutam fuisse sententiam
Bartol.in casu cuiusdam militis, qui verberatus dicet fa-
mulo, vt nunquam domum reuerteretur, donec aliquid
nesciret de huiusmodi negotio, tenuit Tiraqu. post mul-
tos, quos allegat in tracta.de pœn.caus.27.num.9.maxi-
mè, quia ex præsumpta probatione debet quis mitius pu
niri ibi num.2.10.& 11.

Item adde, quòd per illa verba, *dà dà al traditore*, &
inde secuto homicidio per mediũ alterius, non probatur
mandatum ad homicidium committendum, nec ad vul
nus inferendum, ex quo sequi posset homicidium, quia
dicta verba generalia sunt & obscura, & intelligi debent
in minorem partem: nam dari potest cum pugno, & cũ
hasta, vt per Riminald.iun.in consil.88.numero 26.sed
ego credo contrarium, si verba prædicta dicuntur haben
ti ensem, siue pugionem denudatum in manu, vel alia ar
ma regulariter apta ad occidendum.

22 Item adde, si dixerit alicui, *Io stò di mala voglia, per-
che vorrei, che il tale mi fosse leuato dinanzi a gli occhi, &
che fosse morto*. & post paucos dies fuerit interfectus ab
eo, cui illa verba fuerant dicta, an sit inductum manda-
tum de occidendo, & si interfectori etiam ille, qui dixit
verba, dedit post homicidium pecunias, vt abiret, & in
manibus iustitiæ non incideret, vide Angusol. in cons.5.
volum.1.

23 Item † adde, quòd ista doctrina Bart.in d.§. sed si man
dauerit, sic simpliciter non est vera, sed debet intelligi tri
bus concurrentibus. Primo, vt præcesserit capitalis ini-
micitia cum occiso. Secundo, vt Dominus in secreto illa
verba dixerit famulo. Tertio quòd post talia verba in-
continenti fuerit secutum homicidium. ita hoc dictum
Bart.declarat Decian.in cons.234.num.5. Bald.& Ias.in
l.1.C.de seruit.fugit. Ioan.de Anan.cons.95. Marſ.cons.
172.hic alleg. Monticell.in practic.crimin.reg.7.num.9.
cum sequentib. vbi multas ponit ampliat.& limit.in hac
quæstione, & in materia mandati ad homicidium. Sed
ad istam quæst.vide omnino Gabriel.commun.conclus.
lib.7.concl.2.num.47.cum seq.vbi ponit multas amplia-
tiones, & limitationes, & Fab.de Monteleone in prax.ar
bitr.part.4.num.543.fol.213.vbi limitat sex modis.

24 Item † adde, si Iudex dixerit nuncio virtute officij, *da-
gli*, an inducatur mãdatum de occidendo, vide Mazzol.
in consil.101.

25 Item † adde, an & quando præsumatur mandatum, si
consanguinei alicuius offensi ad eius præsentiam offen-
dentem vulnerauerint, vt per Ferret.in cons.379.per to-
tum volum.2.

z *Sed quid si Dominus*. Adde † videndum Mascar.de pro
bat. conclus.866. vbi quibus verbis homicidium fuisse
mandato commissum probatur, & in conclus.1012.vide
etiam Bald.cons.257.volum.2.vbi quis annuendo capi-
te ad malefactorem, non dicitur mandare, nisi constet,
quòd contemplatione annuentis fecerit.

Sed

bb *Sed certè ego ex eo solo.* Item adde, † quòd idem tenuit 27 Petrus Ant. August. in conf. 16. lib. 1. vbi declarat hoc procedere, quando constat de tenore verborum prolatorum aptorum ad inducendum mandatum, & de ista quæstione vide etiam Gabriel commun. opin. lib. 7. in concl. 2. num. 48.

QVÆSTIO XC.

SVMMARIVM.

1 *Auxiliator an sit puniendus eadem pœna, qua principalis delinquens.*
2 *Et quid si delictum fuit animo deliberato patratum. versic. Aut vero.*
Et an praestans auxilium post maleficium dicatur propriè auxiliator, ibid.
3 *Et an in inquisitione expresse sit facienda mentio de auxilio, ad hoc, vt contra auxiliantes sequi possit condemnatio. vers. In hac autem.*
4 *Et quando sunt plures duobus, an sufficiat dicere quod alter alteri auxilium praestiterit. vers. Item aduerte.*
5 *Et an requiratur, quòd in specie dicatur, quòd auxilium praestiterint assistendo. vers. Aduerte etiam.*
6 *Et an priusquam procedi possit de auxilio, necesse sit quòd constet de principali. vers. Scias etiam.*
7 *Et an si delinquens aliàs fuisset delictum commissurus debeat auxiliator mitius puniri. vers. Item scias.*
8 *Assistens maleficio an dicatur praestare auxilium. vers. Quaero nunquid.*
9 *Receptator qua pœna puniatur. vers. Quaero etiam.*
10 *Auxilium dantes quomodo puniantur.*
11 *Confessiones ficta non transeunt ad aliam personam.*
12 *Qui faciliter potest impedire homicidium, & illud non impedit, occisori par est.*

1 a QVæro, *a* nunquid præstans auxilium delinquenti, puniatur eadem pœna. Hæc est ardua quæstio, in qua Doctor. variè locuti sunt, Bart. enim in l. is qui opem, num. 5. ff. de furtis, videtur tenere, quòd indistinctè auxiliator eadem pęna punitur, qua principalis delinquens. Et hanc opinio. dicit esse communem Corn. consil. 8. in lit. A. lib. 3. quem refert Dec. in cap. 1. nu. 11. de offic. deleg. relatus per Crauettam cons. 220. nu. 11. vers. sed arguitur, Socin. consil. 188. post num. 7. versic. si diceremus, lib. 9. quem refert pract. Conradi, fo. 330. num. 4. Bologni. consil. 5. col. fin. versic. Secundò de hoc. Et hoc etiamsi manum maleficio non apposuerit, prout esse communem opin. attestatur Dec. in loco præallegato. Alij vero dicunt, quòd aut auxiliator dedit immediatam causam delicto: & punitur eadem pœna: Aut verò non fuit immediata causa delicti: & puniendus est mitiori pœna extraordinaria. Et hanc opin. dicit esse communem legistarum & cano. Socin. in dicto consil. 188. lib. 2. prout illum refert Didac. in repet. Clemen. si furiosus, fol. 281. num. 2. & Placa lib. 1. delicto, cap. 16. num. 2. in fine. Ita etiam tenere communiter Doctores attestatur pract. Caret. fol. 272. num. 69. *b* Quinimò etiam si propter aliquam qualitatem veniret principali delinquenti imponenda maior pęna quam auxilianti, adhuc esset auxiliator eadem pęna quàm auxilianti, adhuc esset auxiliator eadem pęna puniendus, dummodo tempore commissi delicti sciuisset illam qualitatem aggrauantem delictum. Et hanc dicit esse communem opinio. pract. Conradi, fol. 330. nume. 6. Et hæc quidem opin. æquior videtur: nam proculdubio minor est culpa auxiliantis, quàm principalis, & consequenter mitius etiam videtur puniendus. Et dicit Salyc. in l. unica, post nume. 24. C. de raptu virg. quòd hanc rationem ponderarunt theologi, & canonistæ, & quòd opin. Bar.

c contraria, quam iudices imitantur, *c* animam occidit. *d* Ego tamen pro clariori resolutione huius articuli, præsuppono, quòd tripliciter potest præstari auxilium delinquenti: *e* Primò ante delictum: Secundo, in ipso delicto: Tertiò, post delictum consummatum: deinde sic distinguo: Aut delictum commissum est præuio tractatu, vel deliberatione, accedente consensu, *f* vel saltem scientia ipsius auxiliatoris: & tunc indistinctè sequor opin. Bart. quòd sit eadem pœna, qua principalis puniendus; & hoc quocunque tempore auxilium præstiterit, siue ante delictum, siue in delicto, siue post: nam licet corpore ipsi delicto non interuenerit, animo tamen censetur interuenisse *g* præsertim si illud auxilium erat vsque à principio destinatum, puta, quia scienter promisisset volenti alium interficere, *h* accommodare equos, super quibus, patrato delicto, posset fugam arripere, & huiusmodi. Et ad hoc propositum allegatur dictum Barto. ad quod omnes non aduertunt, in l. furti, §. ope, paulò ante fi. ff. de furtis, vbi dicit, quòd spes data auxilij ad euadendum, dicitur auxilium ad maleficium committendum.

2 i Aut verò non præcessit aliquis tractatus, vel deliberatio: & tunc placet opinio contraria, quòd *i* si quidem auxiliator præbuit causam delicto puniatur eadem pœna. Et in hoc membro omnes Doctor. ita concludunt nemine discrepante, ut dicit Gratus consil. 52. num. 3. lib. 2. Si verò non præbuit causam delicto, puniatur mitiori pęna, quàm ipse principalis delinquens, præsertim si præstitit auxilium post commissum delictum: nam re uera propriè loquendo præstans auxilium post commissum delictum, non dicitur verè auxiliator, ut dicit Barto. in l. 3. §. si quisquam, ff. ad Syllan. & est communis opin. vt attestatur August. ad Ang. de malefic. in verb. Et Andream, num. 5. Et ideo regulariter non est puniendus ea pęna, qua principalis, sed mitiori. Et hanc esse frequentiori calculo receptam sententiam dicit Placa lib. primo, delict. cap. 16. num. 15. *k* Aut est dubium, nunquid præcesserit tractatus, siue deliberatio, saltem respectu auxiliatoris: & tunc auxiliator est in primis *l* torquendus super ipsa deliberatione, aut tractatu, aut scientia delicti. Et ita in facti contingentia consuluit Mantua consil. 67. lib. 1. Et vbi nihil fateatur, debet adhuc pro ipso auxilio puniri pœna extraordinaria. Maxima enim est suspicio contra eum, *m* qui præstitit auxilium delinquenti, etiam *n* post commissum delictum, quòd fuerit particeps, & conscius ipsius delicti 10 committendi. *o* Et ita seruauit senatus in causa cuiusdam Baptistæ Mantuani, qui erat imputatus de assistentia ad vulnera illata animo deliberato: fuit enim bis tortus super scientia: & cum perstitisset in negatiua, fuit absolutus, vlti. Febr. 1543. Et ideo miratus sum, quòd p quidam Hier. Lampugnanus, qui *p* comitatus fuerat post delictum quosdam, qui homicidium animo deliberato commiserant, non fuerit tortus, sed simpliciter iussus puniri pœna pecuniaria arbitrio prætoris Cremonæ, 9. Iulij. 1543. Sed fortè apparebat ex processu, quòd ignorabat tractatum, & deliberationem homicidij committendi. Sed hoc intellige vt procedat, nisi qualitas facti, & personarum aliud suaderet, puta, si nulla alia esset suspicio contra eum, neque affinitatis, neque amicitiæ, vel huiusmodi, & auxilium fuisset valde remotum ab ipso actu maleficij, prout contigit in eo, qui commodauerat balistam alteri, cum qua ille deinde alium interfecit, de quo per Boer. decisio. 166. numero 2. vbi refert, quòd fuit liberatus, & sine impensa relaxatus. Sed certè ille notarius me iudice non euasisset sine tortura, cum (vt in themate illius decisionis præsupponitur) ipse in suo examine negasset illam commodasse, neque suam esse ex quo mendacio vtique poterat iustè torqueri, iuxta ea quæ dixi supra, quæstione 21. versiculo mendacium.

3 q In hac autem materia exilij scire debes, quòd in
q accusatione, vel inquisitione debet expresse fieri men-
tio de auxilio, aliàs non posset super eo sequi condem-
natio, etiamsi de auxilio præstito constaret: quæ ta-
men opinio mihi non placet: nam in criminalibus, li-
cet ista qualitas auxilij, aut alia non sint expressa in li-
bello, sufficit quòd iuris præsumptione ex narratis in
ipso libello colligatur, prout communiter concludi-
tur, teste Socin. consil. 188. in vltimis verbis, libr. 2. Vide
in hoc proposito ea, quæ dixi supra, quæst. 66. vertic. sed
quid si pro patre.

4 r Item aduerte, quòd quando sunt duo tantum, solet
r dici in inquisitione, Alter alteri auxilium, & fauorem
præstitit, &cet. Sed quando sunt tres, vel plures, tunc
debet dici, Vnus alij, vel alijs auxilium præstitit, &cet.
s aliàs s inquisitio non procederet: nam verbum, Alter al
teri, secũdum rectum sermonem, non conuenit nisi duo
bus. Ita dicit Bald. in l. ancillæ, numero 3. C. de furt. sub-
dens, quòd ita fuit in facti contingentia iudicatum, &
bene. Et ita in practica seruari attestatur Ang. de malef.
in verb. dicto maleficio semper astitit, num. 7.

5 . Aduerte etiam, quia si duo simul vulnerarunt ali-
quem, vel aliud maleficium fecerunt, ad hoc vt pos-
sint puniri, non solum tamquam principales, sed etiam
vt auxiliatores, non sufficit quòd in accusatione, vel in-
quisitione dicatur, quòd alter alteri auxilium, vel fauo-
rem præstitit (nam illa verba intelligerentur, quòd auxi-
lium præstitit vulnerando, vel percutiendo, & sic so-
lummodo posset de vulnere puniri, non autem de auxi-
lio) sed requiritur, quòd expresse dicatur, quòd alter al-
t teri t auxilium præstitit assistendo, vt alius delictum faci
lius committeret. Ita dicit Bart. in l. qui seruo. §. fin. num.
2. ff. de furtis, cuius opin. in practica obseruatur vt atte-
statur August. ad Ang. de malef. in verbo Dicto malefi-
cio semper astitit, post numer. 4.

6 u Scias etiam, quòd quãdo proceditur contra aliquem,
u tanquam quòd præstiterit auxilium delicto, debet primò
x in processu constare x principalem deliquisse aliter quã y
y ex ipsius contumacia: talis enim contumacia non nocet
ei, qui est de auxilio imputatus. ita dicit Bartol. in l. is qui
rem. §. si tu Titium, numero 2. ff. de furt. quem sequun-
tur communiter Doctor. vt dicit Alexand. consil. 99. post
num. 4. versic. præterea iste, lib. 1. Et idem Alexan Apost.
ad Bartol. in loco præallegat. dicit quòd omnes eum se-
z quuntur, & quòd ita tenetur, & practicatur. z Sed certè
in hac prouincia hoc non practicatur, neque tenetur:
nam secuta condemnatione contra principalem contu-
macem, & quãdoque etiã ea non secuta, semper procedi-
tur contra auxiliatores, nulla facta distinctione, an aliter
quàm per contumaciam constet principalem delictum
ipsum commisisse: & est iudicio meo optima practica.

7 Item scias, quòd licet in materia auxilij non distingua
aa tur, an delinquens aa aliàs fuisset facturus, vel non: nihi
lominus vbi delinquens alias facturus fuisset, & auxilia-
tor illi simplicem fauorem præstitit, est mitius punien-
dus. ita dixit Ioan. Andr. in c. felicis, de pœnit. in 6. pro-
pter quam decis. dicit Aug. ad Angel. de malefic. in ver-
bo, Et Sempronium, num. 44. quòd euasit vnum à furca
qui dederat auxilium cuidam furi, &c.

8 bb Quæro, nunquid ille, qui assistit armatus vulneran-
bb ti, vel occidenti, dicatur ei præstare auxilium. Respond.
quòd si non est à longè, sed iuxta homicidam, vel cum
eo, vtique dicitur ei præstare auxilium. Et hoc fuit dictũ
Innoc. in capit. continentia, de clerico percussore, quod
sequuntur communiter vbique Legistæ, & Canonistæ,
vt dicit Alex. consil. 138. num. 4. lib. 6. Et licet aliqui di-
cant, quòd assistens maleficio non debeat puniri, nisi ap-
pareat quòd id fecerit ex proposito, prout etiam in facti
contingentia consuluit Ioan. de Amicis, cons. 53. & Ri-
minald. consil. 13. nihilominus, vbi ex assistentia delin-
quens potuit reddi audacior, plerunque vidi per Sena-
tum puniri assistentes, saltem aliqua pœna extraordina-
ria, prout etiam reperio in facti contingentia seruasse
cc consiliũ Neap. teste Grammat. voto 21. cc Et quandoq;
etiã vidi illos torqueri, & interrogari, an scienter, & tra-
ctatè maleficio astiterint, vt seruatum fuit in Ioan. Am-
brosio Caymo, 28. Iun. 1554. B. P. Si tamen appareret,
dd quòd aliquis astitisset animo rixãtes inter se dd diuiden
di, & separandi, non esset aliquo modo puniendus. Et
potest poni exemplum in eo, qui accurrit cum badili ad
diuidendam rixam, in qua deinde secutum est homici-
dium, pro quo consuluit Mantua consil. 281. lib. 1.

Item quæro, nunquid præstans auxilium delinquenti
post maleficium commissum dicatur propriè auxiliator,
& puniatur de auxilio. Dixi supra vers. Aut verò.

9 ee Quæro etiã, qua pœna puniatur receptator. Resp. In
ee furibus, seu furtis receptatis dicimus, quòd receptatores
ff tenentur ff eadẽ pœna, qua ipsimet fures, & videtur tex.
in l. eos. C. de furt. Et dicit Bald. in ead. l. eos, quòd vidit
quòd vna mulier fuit suspensa, quæ præstabat furibus
domum, & in ea receptabat res furatas: & illum refert
Aug. ad Angel. de malefic. in verbo, Et vestem cælestam,
post numer. 21. & in verbo, Dicto malefic. semper astitit,
gg post numer. 13. gg Pro defensione tamen eius, qui im-
putatus sit receptasse res furatas videri possunt ea, quæ
in facti contingentia scripsit Bal. cons. 410. lib. 2. & cons.
48. lib. 3. & consil. 382. num. 8. & seq. lib. 5. Rimin. consil.
80. Roland. consil. 45. in primo dubio lib. 1.

ADDITIONES.

a *Quæro nunquid præstans auxilium.* Longa tamen est
differentia inter auxiliatorem, & receptatorem, vt per
Rol. cons. 45. num. 25. lib. 1. per Bart. in l. si furti, §. ope,
nu. 1. ff. de furt. Dixi ad statuta Pallauicina, lib. 2. in cri-
minal. statut. 34. supra in §. homicidium, vers. alia est de-
fensio ad med. vbi se ipsum hic allegat; faciunt adducta
per Menoch. de adipiscen. pos. remed. 3. num. 43. ut dixi
supra. *Drog.*

a *Quæro nunquid præstans auxilium.* Sed quomodo co-
gnoscatur, quod aliquis auxilium vel fauorem præstite-
rit homicidio, vt inde puniri possit, vide per Cepol. plene
in cons. 1. Item adde, & fusius vide de pœnis eorum, qui
opem delinquentibus tulere per Iacob. Menoch. de arbi
trar. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 549. & de causa propinqua
ad homicidium, multa vide exempla per Carer. in pract.
10 pag. 215. 216. Sed auxiliatores † non debent puniri ea-
dem pœna, vbi agitur de strage multorum; quia tunc
seueritati detrahitur com. ait Dec. in cap. 1. in text. alle-
gato, col. 9. vers. 6. Fallit, quòd etiam dixi in collect. com
mu. opin. in 1. parte §. auxilium, nu. 4. Item stante statu-
to, quòd dans auxilium delicto teneatur eadem pœna si
cut principalis, si pœna principalis fuit aucta propter
eius contumaciam vel negationem, ad illud augmentũ
pœnæ non tenetur, qui auxilium præstitit. Ita Bar. in l. li
bertis quos. §. posthumis. de alimen. & ciba. leg. sequitur
Ias. l. prima, numero duodecimo, ff. de in litem iurand.
& de hoc plene vide per Carer. in pract. criminal. pagina
mihi 275. sub nume. 75. vbi etiam. Et è conuerso si pro-
pter confessionem fit diminutio pœnæ, istud non
prodest danti opem, & Auxilium; quia in eo cessat
ratio, quare condemnetur in minus, & pagina 329. &
per Barbat. post Bart. d. §. posthumus. Idem voluit Bar-
tol. d. l. 1. ad finem, loquens in fideiussorem de iudicio
sisti, & iudicatum soluendo, vbi si propter contuma-
ciam vel infitiationem pœna augeatur, in illa pœna non
tenetur fideiussor. Sed hoc non videtur procedere, quan
do vna sententia tantum ferebatur, & in illa facta erat
condemnatio etiam in augmento vigore contumaciæ,
vel infitiationis, secundum Fulgos. quem sequitur

sit.

est Alex. vt legitur in apostil.ad Bartol. illic, qui in fine docet cautelam, vt in recipiendo promissionem fideiussori non solum dicas, quod promisit soluere omnem pœnam, omnemque condemnationem subsequendam ex maleficio illo, vel accusatione, vel inquisitione, sed addas, vel ex processu & Apostil.illic docet aliam, videlicet nisi dictum sit de omni causa, quæ ex iudicio nasci posset. *Giach.*

a *Quæro nunquid.* Debet primo constare de principali delinquente, Farin.tit.de inquisit.q.3.num.4.& seq.vol.1.& de auxilio ante delictum, idem Farin.vol.5.q.130. in delicto autem q.131.par.1.numer.1.2.& 3.28.& 54. *Ber.Ros.*

Vide eundem Baiard.

b *Quinimo etiam.* Farin.q.131.p.1.nu.44.& q.107.p.2. art.3.nu.388.& seq.vol.4. *Ber.Ros.*

c *Animam occidit,* & propterea anima Bar. cruciatur in inferno vt supra q.87. vers. punctus est post med.& q.38.vers.tu scis. *Drog.*

d *Ego tamen.* Cepolla cons.27.num.5.vbi etiam quis dicatur fauere Menoch.casu 349.in fin.Farin.d.q.130. num.1.2.& 3.& siue per actum proximum siue remotum nume.47.48.& seqq.alia quæst.132.nu.39.& ante nu.30.& 31.B.R.

e *Primo ante delictum.* Vide Baiard.

f *Vel saltem scientia.* In contrarium vide per Cæpol.cri. cons.27.per totum,& per Card.Paris.in cons.152.per totum. *Giach.*

Vide eundem Baiard.

g *Præsertim si illud auxilium.* Vide Baiard.

h *Accommodare equos.* Alia etiam exempla vide per Carer. in pract.crim.pag.mihi 247.nu.3.4.qui nu.seq. ponit relatiue, an in hoc auxilio præstito ante delictum, necesse sit ponere locum,& tempus delicti. Item exempla in auxilio cooperatiuo, vide per eundem plene sub numer.7. Item qua pœna puniatur auxilium, & opem præstans homicidio, vide per eundem pag.272.279.vbi suas ponit fallent.& declarationes,& alia notatu digna etiam vide per totum. *Giach.*

i *Siquidem auxiliator.* Baiard.hic nu.28.& num.1.in fi. Vt quia vnus tenuit,& alius interemit, Cæpol. cons.27. num.11. vel illud occultando ibidem, nume.7.& Natt. cons.499.nu.7.& 15.& in ipso rixæ actu puta tenendo & suadendo, vt ad rixam redeat, Vulpell.cons.37.& de associatione post delictum, idem Vulpell.resp.99.nu.6.& pluribus seqq.& cons.127.nu.5.& de auxilio cooperatiuo Menoch. de arb. iud. casu 471. *B.R.*

k *Aut est dubium.* Farin.d.q.131.nu.36.p.1.& nu.37. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

l *Torquendus.* Ad idem vide relatiuè, tamen per Carer. in pract.crim.pag.240.nu.11. *Giach.*

m *Qui præstitit auxilium.* Vulp.cons.6.n.51.& resp.115. nu.5.& seq. Far.d.vol.5.q.132.nu.1.& n.34.& 37.cum duob.seqq. *Ber.Ros.*

n *Post commissum delictum.* Puta in eo, qui post pecuniam subtractam,& sic post maleficium commissum ad ipsam retinendam, & celandam auxilium præstitit, vt no. Ange.de Aret.in §.item lex Iulia peculatus, num.3. Instit.de public.iud. Alia exempla etiam vide in materia per Carer.in pract.crim.pag.mihi 255.nume.26.27.& 30. *Giach.*

o *Et ita seruauit senatus,* Hæc tortura bis illata auxiliatori super scientia delicti indicio meo est singularis, & de repetitione torturæ sup.q.64. vers. vltimo, ibi, subdens, quòd in hoc omnes conueniunt, sup.in §.Homicidium, vers.alia est post med. vide Bal.in l.non ideo C.de accus. coll. pen. a quo sumpta est practica ponendi auxiliatorem post delictum ad torturam, quem refert Fel.in c.1. coll.mihi 5.de offi.deleg. *Drog.*

p *Comitatus fuerat post delictum.* Adde, & vide relatiuè per Carer.in pract.ubi sup.nu.30. *Giach.*

q *In hac autem materia.* Farin.q.129.nu.21.& 22.vol.5.p.1. *Ber.Ros.*

r *Item aduerte.* Farin.d.q.131.p.1.nu.4.vbi hoc firmat quamuis omnes possint dici principales. *Ber.Ros.*

s *Non procederet inquisitio.* Adde, & plenius per Carer. in pract.crimin.pag.270.sub numer.63.qui numero sequen.docet deduci in inquisitione tēpus delicti, ut quia præstitit auxilium maleficij,& numero 65. quod debet dicere in inquisitione, & accusatione, quod præstitit auxilium tali ad tale delictum, & exprimat ad quid faciendum. Item numero 66.dicit, vt teneatur quis de auxilio, necesse est, vt ex tali actu maleficium fuerit auctum, & interuenit, vt maleficium habilius committeretur; secus vbi fuissent plures, & vnus nil faceret, sed similiter staret præstando simplicem fauorem, nam tunc non teneri de auxilio, sed mitius puniri dicit num. 67. *Giach.*

t *Auxilium præstitit.* Adde, quòd vulnerans aliquem non mortifere, sed vulneratum mortifere ab alio, dicatur præstitisse auxilium mortifice vulneranti per Bos.de homic. nu.21.& quot modis dicatur præstari auxilium maleficio & qualiter, & de hac materia plenius vide p pract.Carer.§.homi.4.pag.247.cum pluribus sequentibus,& quòd assistens cum armis, dicatur præstare auxilium, licet non vtatur illis, quinimo etiam si illa deposuerit, dummodo sub custodia sua habeat,& adesset ad finem auxilium præstandi per Boss.vbi sup.nu.22.quòd declarat, vt per Gramm.decis.25.num.3.cum sequent. *Giach.*

t *Auxilium præstitit.* Riminald.lib.1.cons.crim.edit.2. Zileti cons.136.in princ.vbi plura de auxilio eius, qui superuenit, & etiam de eo qui ante aut post auxilium dedit Farin.alia d.q.129.in fi.1.par.q.131.par.1.num.65. *Ber.Ros.*

u *Sciat etiam.* Vide Baiard.

x *Principalem deliquisse.* Auxiliator ergo de iure non punitur cum non constat de delicto, aliter quam per contumaciam principalis, sic etiam dicitur de patre obligato vigore statuti pro delicto filij, qui non tenetur, quando per contumaciam tantum apparet filium deliquisse supra q.86.ver.sed quæro in principio; Mars.sing.4.sic etiam dicitur non posse procedi contra mandantem delictum, nisi prius constet de mandatario, Boss.tit.de mandat.de homic. num.37.idem Boss.tit.de delicto nu.38.39.40.Cartar.tract.de exeq.sent.c.1.nu.346.text.in l.si is, qui rem, la 2.§.si tu Titium ff. de furt. vide Menoch. de arb.iud.lib.2.cent.4.cas.349.nu.13.supra q.21.vers. & ex hac; viua autem ratio huius dicti illa est, quia fictæ
11 † confessiones, prout sunt illæ, quæ resultant ex contumacia, non extenduntur ad alias personas ita in proposito retulit Dec.ex mente Abbatis in cap.at si clerici nu. 88.de iud.vide Felin.in c.1.col.mihi 5.extr.de offi.& potest iud. deleg. vbi hoc extendit etiam in consulente, quia consultato liberato, liberatus est consulens in c.1.coll.mihi 3.in fin.de off.& pot.iud.deleg.& quòd nisi prius constet de mandatario procedi non possit contra mandantem, tenet Alex.cons.15.num.19.vol.1. ubi non constito de principali, non punitur auxiliator; an autem, si producatur instrumentum falsum, puniri possit prius producens quam Notarius qui illud confecit; vide perbelle Franc.de capitibus listæ inter consilia criminalia diuers.cons.72.nu.23.cum seq.par.1.sic etiam per illum tex.in d.§.si tu Titium, dixit Hippolitus Rim. inter cons.crim.diuers.cons.106.par.1.nu.3.quod filius furando patri scienti non facit complicem furti furtum acceptantem, nec vti receptator puniri potest, & ideo cessat necessario delictum in accessorio, vbi principalis non reperitur deliquisse, Crau.cons.319.nu.12.Et [illegible]

tas semper tu qui formas Inquisitionem contra auxiliatorem, vt semper in Inquisitione exprimas modum auxilij, & fauoris, nec sufficit, vt multoties uidi dicere, opem, & auxilium præstando, vt facilius delictum committeretur, hoc fuit dictum originale Baldi in l. non ideo minus coll. pen. C. qui accus. non poss. quem refert Felin. in d. c. 1. coll. mihi 5. ext. de off. delegat. vide supra hac eadem quæstione vers. in hac autem in fin. at in proposito formandæ Inquisitionis iterum aduertendum est, valde differre inter se, quod quis sit inter complices aut auxiliatores, aut adhærens, aut sequax, siue de si quacibus aut complex, siue de complicibus; quia hi casus, & vocabula valde inter se differunt, vt per Petr. Caleph. inter consf. crim. diuers. cons. 86. nu. 26. par. 2. *Drog.*

y *Ex ipsius contumacia.* Adde idem etiam per Carer. in pract. crim. pag. 269. sub nu. 57. qui num. seq. tractat, An confessio principalis delinquentis noceat accessorie delinquenti, & nu. 59. quod nec etiam absolutoria principalis prodest auxiliatori, nec condemnatoria nocet, & alia multa in materia auxilij, vide per eum ibid. per totum illum, §. *Giach.*

z *Sed certe.* Baiard. hic nu. 9. Vulpell. resp. 113. in fi. Cartar. de execut. sentent. c. 1. nu. 349. uidendus erit Baldus cons. 382. nu. 6. lib. 5. *Ber. Ros.*

aa *Alias fuisset facturus.* vide Iac. de Butrig. inter consil. crim. diuers. cons. 11. nu. 27. vol. 1. *Drog.*

bb *Quæro nunquid ille, qui assistit armatus.* Adde, quando dicatur armatus assistens opem inferre, & qualiter puniatur per Iacob. Menoch. etiam de arb. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 350. Item delinquenti auxiliari qui dicitur etiam post delictum iuuando delinquentem, vt euadat, & qualiter iste puniatur, vi. per Crau. consil. 220. nu. 10. & Dec. in c. 1. col. 8. 9. 10. de off. deleg. Item an statutũ, quod punit præstantes auxilium cooperatiuum ad delictum committendum vlt. supplicio, cõprehendat eos, qui armati assiterunt, sed nihil amplius fecerunt, vide plene per Cepol. crim. consil. 2.

bb *Quæro nunquid ille.* quid si fortuitò fuit præsens: Roman. cons. 117. & Rim. vbi sup. Meno. trac. de arb. iud. casu 350. si auxilium præstetur acclamando puta amazza, amazza. Natt. cõs. 240. n. 14. & de eo qui instigat etiã longe astans Vulp. resp. 95. n. 15. & 16. & si casu assistat Vulp. resp. 96. nu. 1. & seqq. de receptante post delictum idem resp. 109. nu. 5. & 115. plura nu. 5. & seqq. vbi nu. 4. quid si quis assistat inermis; copiosius tamen per Farin. d. vol. 5. q. 131. p. 2. nu. 67. & alijs seqq. Addas etiam Bal. in l. ob hæc verba ff. de his qui notantur infam. *B. R.*

Vide eundem Baiard.

cc *Et quandoque etiam.* Vide Baiard.

dd *Diuidendi, & separandi.* Et nota quòd proclamata aliter facta, quod videlicet nullus audeat rixantes separare, vel diuidere, sunt iniqua, quicquid disponatur per cridas; supra quæst. 87. versic. Dictum est, ibi; Dicit tamen Cagnolus, supra in §. homicidium. vers. Adde quod ibi; quod est notandum, immo qui potest

12 homicidium † faciliter impedire, non impediendo Deum offendit, & occisori par est, vt dixit Ang. in cõsil. 72. coll. 2. versic. sic qui potest; allegat cap. sicut dignum de homic. glo. in l. culpa caret, ff. de reg. iur. *Dro.*

ee *Quæro etiam.* De receptatoribus autem bannitorum vide per Menoch. tract. de arbitr. iud. lib. 2. cas. 348. per totum, supr. quæstio. 77. vers. clerici, adde rubricam in Constitutionibus Mediolani Dominum Domus non esse molestandum, in qua Banniti ipso inscio recepti fuerint fol. 40. a tergo in meo libro. *Drog.*

ee *Quæro etiam.* Adde bannitorum receptatores, quando & quibus pœnis puniantur per Iacob. Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 348. Boss. tit. de rapinis, vbi etiam habes quis propriè dicatur receptator. Idem tit. de Bann. quid amittat num. fin. & Practic. Carer. fol. 157. cum pluribus sequentibus: Et quis dicatur receptator, vide per Foller. practic. crimin. §. bannitus post num. 2. Et omnino text. in l. 1. ff. de furt. & seruo corrup. Item contra scienter receptantem malo actorem, sibi non cõiunctum est præsumptio quòd mandauerit, aut aliter conscius fuerit, vide per pract. Carerr. pag 104. n. 150. Item de receptantium pœna, vide per eundem pag. 158. cum duobus sequen. qualiter dicatur receptare per eũdem num. 43. & 44. *Giach.*

ee *Quæro etiam.* Receptatio bannitorũ est causa grauis Vulpell. resp. 74. num. 7. & resp. 116. Baiard. hic n. 52. & sequent. alijs. Quid de receptantibus fures delinquentes vel bannitos scienter vel ignoranter Far. q. 133. c. 1. 2. & 3. Quid de receptante res furatas d. p. 2. n. 91. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

ff *Eadem pœna.* Fallit si sine culpa & coactè facit, secundum Soc. cons. 90. nu. 9. vol. 3. Item si scienter receptatione aliquo lucro vel spe lucri, nõ tenetur statuto de furtis secundum Crauet. cons. 18. num. 12. Marsil. cons. 53. nu. 30. vol. 1. Item fallit in recipiente & non abscondente; recipere enim dicitur quando furem vel rem furatam abscondit Bart. in l. 1. ff. de seruo corrupt. *Guid.*

gg *Pro defensione tamen.* Item adde quod cum differat, an quis sciat rem esse alienam, an verò sciat rem esse furtiuam, est inter dictos casus magna differentia, vt per Iasan §. sed ibi nu. 84. Instit. de actio. Hæc erit alia causa defensionis: Nec sufficit rem aliquam furtiuam reperiri ad hoc ut præsumatur fur, nisi aliàs sit malæ vocis, conditionis, & famæ, supra in §. furtum, vers. sed nunquid ille; quid autem si quis repertus fuerit in aliqua domo, in qua confiteatur habuisse animũ furandi? Vide Boer. in addit. ad Dyn. in regula nemo potest litera A. de reg. iur. in 6. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 360. nume. 62. Adde pro defensione receptatoris, quòd inter alia, si non participat de lucro, non punitur; Hippol. Rim. inter consi. crim. diuers. cons. 206. n. 4. cum seqq. par. 1. & ibidem, num. 9. attestatur receptatorem minus semper puniri, quam fur ipse. *Drog.*

Vide eundem Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO XC.

SVMMARIVM.

1 *Auxiliator in delictis an & quando teneatur.*
Et quando quis dicatur, ibidem.
2 *Et quomodo puniatur præstans auxiliũ rumpenti pacem.*
3 *Auxiliator quando possit puniri etiam pro qualitate.*
4 *Et quando teneatur in plus, quam principalis.*
5 *Auxilium delinquenti potest præstari tribus temporibus, remissiuè.*
6 *Conducens interficiendum ad locum delicti, quando dicatur in dolo, remissiuè.*
Auxiliator an teneatur eadem pœna, qua principalis interueniente eius scientia, ibidem.
Et quid in minore vigintiquinque annis, ibidem.
7 *Et quid de accommodante domum ad faciendum tractatum de homicidio.*
8 *Auxiliator an teneatur, si non apparet de præcedenti tractatu.*
9 *Et quid si constet principalem deliquisse, aliter, quàm per contumaciam.*
10 *Et quid practicetur in statu ecclesiastico.*
11 *Et quid in Regno Neapol.*
12 *Assistens homicidio quando dicatur ei præstare opem.*
Et quid si delinquentem associauerit, ibidem.
Et quid si steterit a longe, nec mouerit arma, ibidem.
13 *Auxilium, & assistentia quomodo probentur.*

Et

a QVero nunquid. Adde † Menoc. de arbitr. iud. in cas.
1 349. vbi multum diffusè hanc materiam tractauit, & quæ requirantur, ut auxiliator possit puniri, tanquam principalis vide Barth. Thegian tract. suo crim. par. 12. nu. 10. vbi inter alia requisita vult, quòd delictum suam perfectionem cõsequatur, quia affectus tantum non punitur in auxiliatore, & Corn. in cons. 8. in princ. ibi hinc dicitur, & ad hanc quæstionem, quòd auxilium præstãs teneatur eadem pœna, & quomodo procedat, vide etiã Mascar. in tract. de prob. concl. 159. nu. 18. cum seq. vol. 1. & quando quis præsumatur auxilium delinquenti præstitisse, & quomodo probetur, vide per eundem in d. conclus. nu. 1. cum sequ. & q. præcedenti, an auxiliator crimini non possit esse testis.

Item adde, quòd statutum disponens, quem teneri pro ope præstita, eadem pena, qua tenetur conscius delinquens, non procedit, nisi conscius talem opem præstiterit maleficio, quæ ipsi maleficio causam dederit, alias tenetur pro modo culpæ, ita tradit Salyc. in l. vnica col. antepe. C. de raptu virg. Cepo. cons. 27. n. 15. Mars. sing. 15. & cons. 24. nu. 16. & Bertaz. cons. 326. num. 10. & 11.

2 Item † adde, quòd auxilium præstans rumpenti pacem, & contra eum, qui fecit pacẽ, an teneatur duplici pœna scilicet auxilij, & ad pœnam conuentionalem pacis ruptæ. Corn. cons. 7. per totum, vol. 3.

3 Item † adde, quòd præstans opem delinquenti, ad hoc vt puniri possit propter aliquam qualitatem, quam habet principalis delinquens, requiritur, quòd sit articulatum, & probatum, quòd sciuerit, vel scire potuerit, Ang. in l. 1. C. de nil. agger. non rumpen. quem refert, & sequutur Corne. in cons. 8. nu. 5. vol. 3.

4 Item † adde, quòd aliquando plus punitur præstans auxilium, quam principalis, Bar. in l. qui seruo ff. de fur. & Ang. in l. 1. C. de nil. agger. non rumpen. quod procedit, quando aliqua qualitas adesset ex parte præstantis opem, ex qua resultaret maius delictum ex parte sua, quam ex parte principalis, ut per Corn. cons. 8. nume. 2. ver. non obstat vol. 3.

e Primo ante delictum. Adde, † quòd Blanch. in practic.
5 crim. in verb. postquam vidimus, nu. 1. multa exempla auxilij cuiusq; temporis posuit.

f Vel saltem scientia. Adde, quòd contrarium tenuit Copola cons. 27. per totũ, & Paris. in cons. 152. per totũ vol.

g Præsertim si illud auxilium. Adde in hac materia Rimin. iun. in cons. 310. vol. 3. & quid de exploratore, & cõ
6 ducente † interficiendum ad locum delicti. Gratian. consil. 52. vol. 2. vide etiam Bero. in cons. 192. per totum volum. 3. vbi tenet, quòd quis ob consilium, opem, & ministerium præstitum ad delinquendum, eadem pena cum principali delinquente est puniendus, & etiam quòd esset minor vigintiquinq; annis, & ibi loquitur † de accõ
7 modante scienter domum ad faciendum tractatum de committendo homicidium, quod postea fit secutum.

k Aut est dubium. Adde, † quæ posui infra in ver. quæro
8 nunquid, ibi, & quandoq; vbi habes rationem huius dicti per Bar. in cons. 106. nu. 12. vol. 1.

u Scias etiam. Adde, † quòd Burs. in cons. 146. nu. 10. di
9 cit hanc consuetudinem non esse extendẽdam extra statum Mediolani, & in iudicando a communi opinione non esse recedendum, quem sequitur Cartar. in tract. de

execut.

excent.sent.contum.c.1.nu.349.in fi. Sed D.Farin.q.3. nu.5.cum sequen.multum egregiè hanc practicam defendit communem opi. declarando, attestando etiam, quòd dicta practica Mediolani seruatur in Vrbe, per
10 omnia Tribunalia:& ego attestor, † quòd idem seruatur in toto statu Ecclesiastico, in quo per viginti octo annos versatus fui semper gubernando pro Sanctiss.Ponti
11 fice multas Ciuitates, & ita † etiam seruari vidi in Regno Neap. vbi per sex annos continuos pro Seren. Madama ab Austria fe.record.fui Gubernator Generalis Ill Iust.Ciuitatis Aquilæ,& totius status Aprutini Cel.fuę, & aliter facere, esset ridiculosum, & contra bonum publicum, quia multa delicta remaneret impunita: & ad hanc quæstionem de præstante opem poteris etiam vide re Plac.epit.delict.c.16.

bb *Quæro nunquid ille.* Adde † Menoch.de arb. iud.cas.
12 350.Paris.cons.164.nu.11.vol.4.& ibi nu.14.dicit præsumptionem esse, quòd casualiter, & incidenter is astiterit, & quòd debet probari aliquis actus, quo is timidior factus fuit, & in dubio præsumitur, q casualiter astiterit, & ideo recurrendum ad coniecturas, vt dicit Fel.in c.sicut dignum.de homic.n.5.vt est, quando assistens armatus, etiam q non euaginauerit, nec aliquid fecerit, statim delinquentem associauerit.Blanc.in repet.[illegible].ff.de q.nu. 236.& seq. Vide etiã in hac materia Mars.in pract.crim. in §.constante n.56.cum seq.& Alex.in l.is qui opem ff. de fur.dicit, q armatus, qui stat cum delinquente, dicitur ei præstare auxilium, licet arma non mouerit, etiam
13 si stat a longe, & ad hanc† materiã auxilij, & assistentię, & quo quis præstare præsumatur, & probari possit, vide omnino Masc.in tract.de prob.concl.59.& concl.1139.
14 vbi latissimè, & quomodo † quis liberari possit a crimine assistentiæ, vide Burs.in cons.216.nu.55.cum seq.vol. 2.vbi latissimè.Bertaz.cons.516.per totum.

15 Itẽ adde, quòd assistens armatus, qui sine periculo vitæ potuit prohibere, & non prohibuit, videtur esse particeps facinoris occulti, si post delictum delinquentem associauerit, vt per Iacob.Nouell.in pract.crim.in verb. solet communi nu.98.& seq.

16 Item † adde, quod præstans opẽ cum assistentia scienter eadem pœna tenetur, qua principalis.Gomes.tit. de delict.c.3.nu.48.vers.2.casu principali Pract.Papien.de inquisit.in gl.opem nu.21.

Item adde, quòd per Cons.Neap. assistens armatus, licet nihil fecerit, & aliquali prouocatione fuisset prouocatus, fuit cõdemnatus ad remigandum per triennium, quia erat humilis conditionis, & alicuius famæ non integræ, vt attestatur Gram.cons.36 & ibi non apparebat, quòd scienter astitisset.

Item adde dicta per Bal.in addit.suis in l.1.ff.de seruo corrup. vbi dicit, q assistens, non dicitur fauere maleficio, nisi ad hoc assistat, & quòd non præsumitur scienter
17 assistere, si aliud non apparet; concludit † tamen, q Iudex debet hoc arbitrari ex circunstantijs, quem refert, & sequitur Aug.ad Aret.in verb.dictus Andreas nu.4.

18 Item † adde, quòd præsumptio consilij, vel occulti auxilij contra associantem post delictum oritur, per quam cogitur associans probare contrarium: & præsumptio
19 † occulti auxilij cessat, quando astans rixæ fuit, tãquam mediator.Rim.cons.136 nu.8.& seq: inter cons.crim.diuers. tom.1. mag.impress.

20 Item adde, quòd auxilium dicitur præbere maleficio, qui dissuasit ne fieret, si assistit armatus tempore maleficij, ex quo aduersarium facit timidiorem, & aggredientem audaciorem. Natt.in cons.458.nu.3 vol.2.nisi esset solitus ire ita armatus, & ibi tenet, quod præstans auxilium assistendo punitur eadem pœna, qua principalis.

21 Item † adde, quòd assistentes violentiæ non animo offendendi, vt non teneantur de auxilio, significare debẽt aduersarijs, se non venisse, nisi ad paciscendum, alias sunt culpabiles, quia aduersarij propter eorum præsentiam effecti sunt timidiores. Io. Brunell.in repet.in pri-
22 mam decretal.de homic.nu.54.& † qualiter possit probari negatiua, videlicet quod quis opem delicto, vel maleficio non præstiterit, licet maleficio assisteret Plac.epit. delict.c.16.nu.12.

Item adde, quòd licet quis sit præsens tempore delicti, non probatur, q sit particeps, nisi probetur associatio, vel quòd steterit cum eo armatus, Bald.& Rom.in l.
23 1. §.sed in eo ff. ad Syllan. nam † in dubio præsumitur quis fuisse in rixa animo mediandi, & separandi rixantes, potius quam offendendi.Cepo.cons.60.colum.3.& Crau.cons.151.sub nu.18.

24 Item † adde, quòd si quis vocat amicum suum, vt iret secum, nec dixit, quò velit ire, & in itinere factus obuiã inimico suo, illum interfecit, ille associans tenetur ita demum, si dum videt homicidium, potuit recedere, & non recessit Fulg.& Cepol.in l.quis sit fugitiuus §.idem ait seruus tuus ff.de ædil.edict.Caccialup.in tract.de debit.fugit.in 1.q.nu.7.& Anguss.in cons.22. in fine. Bertazz. d. cons.516. num. 5. etiam si casu fuerit præsens, Mansuer.ad pract.in d.glo.opem, vbi multa.

25 Item † adde, q auxiliũ præstari dicitur etiam acclamãdo contra eũ, qui offenditur. Natt.cons.240.n.14.vol.2.

26 Item † adde, quòd auxilium præstare dicitur ille, qui sarcinas, vel vestes sicariorum custodiuit. Io.de Anan.in c.sicut dignum §. si quoq; de homic.

27 Item † adde, q statutum dicens, quòd pręstans auxilium, consilium, vel fauorem maleficio, tali pœna puniatur, debet intelligi, quando maleficium est in fieri, secus autem in maleficio iam facto, perfecto, & consumato. Et sic ante, non post delictum; quia de illo statutum nõ loquitur. Bar.in l.furtum ff. de furt.& Mars. in cons.30. nu.21.& 22. Et isto casu auxiliator punitur pœna extraordinaria Bertaz.cons.324.nu.6.& 7.

28 Item † adde, quòd statutum disponens auxiliantem eadem pœna puniri debere, qua delinquens, intelligitur de ope, quæ fuit causa maleficij, & non de quolibet modo auxiliandi. Mars.cons.30.col.3. Ruin.cons.82. nu.5. vol.4.& Rim.iun.in cons.106.nu.12.tomo 1.cons.crim. diuers.patuæ impress.

29 Item † adde, q de occiso tenetur assistens scienter bastonanti, qui percussum occidit, vt quia percussit super caput, vel percussiones multiplicauit, & quid, quãdo post percussiones homicidiũ factum est cũ ense euaginato, late per addentes ad Bert.in cõs.326.nu.5.in lit.b.

30 Item † adde; an statutum puniens præstantem auxilium, cooperatiuum pęna vltimi supplicij, comprehendat eos, qui armati astiterunt, & nihil aliud fecerunt, Cepo.cons.2.

cc *Et quandoque etiam.* Adde † quòd deuenitur ad torturam, quando constat aliquem fuisse auxiliatorem, & auxilium præstitisse, quia eius factum facit indicium cõtra eum, vt possit torqueri super tractatu præhabito, ita declarat hoc dictum Domini Clari Bertaz.in cons.166. nu.12.vol.1.sed de ista declaratione ego dubito, nam ex circunstantijs Iudex debet arbitrari, an dolose astiterit, vt supra dictum fuit, ergo multo magis ex dictis circunstantijs ad tormenta deuenire poterit.

Quæro etiam qua pœna puniatur receptator. Adde, † q
32 receptare est proprium refugium abscondendi causa præstare reo in agro, vel ædificio. Salic.in l. 1. C. de his
33 qui latron.sed † dando illi potum, non dicitur receptare, & consequenter pœna statuti non tenetur. Bar.in l.1. ff.de seru.corrup.& Foller.in pract.crim.in ver.banniantur nu.22.& de hoc delicto vide omnino Menoc.in casu 348.vbi latè.

34 Item † adde, quòd non dicitur receptare bannitum, qui illum inuenit in domo. Bertaz.cons.98.nu.17. Rim.iun. cons.319. nu. 31. quo casu Dominus domus nulla pœna

pœna puniri debet, cum nihil deliquerit Menoc. de arb. iud. cas. 348. nu. 15.

35 Item adde, † quòd receptator dicitur per vnam vicem tantum, & debet puniri. Oldrad. cons. 26. col. 2. & Afflict. in const. Pactarenorum, nu. 9.

36 Item † adde, quòd receptans delinquentem scienter, debet puniri; secus si ignoranter. Bart. in l. 3. §. non solum ff. de incend. ruin. & naufrag. Rom. cons. 473. Deci. cons. 62. in fin. Mars. in l. vnica nu. 205. C. de rap. virg. & Gram. decis. 99. Plot. in l. si quando nu. 859. Ci vnde vi, vbi tradit, quando videatur ignorare.

Et si in inquisitione fuerit dictum scienter, & probata non fuerit scientia, non poterit sequi condemnatio, cum receptare hominem in se non sit delictum, & quòd quis sit bannitus, ignorantia præsumatur, ita Bart. in l. 1. ff. de 37 recept. & Boss. in tit. de rapin. nu. 19. cum seq. nisi † fuisset notoriũ, & publicum, illum esse delinquentem, quia tunc scientia præsumitur, & non excusatur ratione suæ ignorantiæ, cum sit imputandum receptanti, quia eius conditionem non explorauit, & quia par est culpa scire, vel scire debere Bar. in l. omnes la 2. de agric. & censi. li. 11. Bal. in l. quicunque in princ. C. de seru. fug. Io. de Anan. sing. 9. & Ias. in l. si per errorem col. 4. ff. de iurisdic. 38 om. iud. & ad probandam † scientiam, siue ignorantiam in hac materia, cum in hoc tota vis cõsistat, vt dicit Boss. in loco supracitato, vide Aretin. in consil. 22. Mars. consil. 170. Carer. de hæret. nume. 170. Nell. de bannit. in 3. par. 2. temp. quæst. 20. Bal. in d. l. quicunque Fel. Dec. & Beron. in c. cognoscentes de const. Menoc. de arbit. casu 186. Addent. ad Bertaz. cons. 116. vers. secundum est, & Fab. Mont. in pract. arbitr. par. 4. nu. 907. vbi dicit, quatuor modis dignosci posse, quòd quis scienter, & non ignoranter delinquentem receptauerit. Primo si notorius delinquens tenebatur. Secundo si erat secundum solitum publicatus per loca solita illius loci, vt bãnitus, & delinquens, nam tunc allegare ignorãtiam turpe est. Tertio si eius delictis fuisset præsens. Quarto quando in loco erat fama publica, quòd erat delinquens, & ibi etiã dicit, quòd quando adest præsumptio pro scientia, non 39 potest ignorantia probari per iuramentum † & ita tenet Carer. in pract. crim. 2. §. homicidium num. 32. Et ad probandam ignorantiam sufficit probare absentiam a 40 loco, & ciuitate † Bald. in l. planè ff. de excusat. tut. & in c. cũ in tua. qui matr. accus. poss. vbi ponit plures modos probandi inscientiam, & licet Boss. in d. tit. de rapin. nu. 41 21. dicat, quòd in hoc delicto † dolus, & scientia debet ostendi, aduertendum est, quòd dolus præsumitur in sciente, vel scire debente, vt per Bal. in d. l. quicunque in princ. C. de seru. fug. & Bar. in l. dolum C. de dolo, adeo q̃ stante scientia vera, vel præsumpta, non debet proba 42 ri dolus, quia præsumitur. Et † an præsumatur scientia in receptante bannitum a Ciuitate vicina seu Ciuitate Metropolitana, vide Boss. in tit. de rapin. n. 21. cum seq. & addent. ad Bertaz. cons. 126. vers. 2. excusatio, & Plot. in tract. de milit. iur. §. 52. nu. 13. vbi concludit, præsumi ignorãtiam, & ideo excusari; & q̃ istud procederet, ẽt respectu consanguineorum: sed ego credo, q̃ scientia præsumeretur, si esset bannitus famosus, & eius persona esset nota, & multo magis si esset consanguineus receptãtis; quia in eo q̃ publicè scitur, quilibet præsumitur habere scientiam, Gabriel. comm. concl. lib. 6. tit. de reg. iu. concl. 5. nu. 21. & Gram. in dec. 35. n. 15. iuxta illud, tu solus peregrinus in Hierusalem, vbi dicit Gram. & hoc in terminis decidit Bal. in c. conuenticulas col. 1. de pac. iur. firm. vbi dicit, quòd receptans famosum malefactorem, vt etiam per iuramentum non excuset dolum suum, tamen posset probari contrarium, vt per Card. in clem. 1. in 3. not. de foro competen. & de hoc habetur plenè per Viui. com. opin. 695. nu. 4. cum seq.

43 Item † adde, quòd si receptator diceret, se sciuisse illum esse bannitum, sed ignorasse causam banni, uel eius qualitatem, non excusaretur, quia debebat inuestigare, si erat de prohibitis receptari, ita tradit Nell. de bannit. d. q. 20. in fi. 3. par. 2. temp. Sed Plot. in tract. de in lit. iur. d. §. 52. nu. 14. nullam mentionem faciens de Nello, dicit, quòd non sufficit scientia in genere, vbi statuta, vel decreta non prohibent receptari omnes bannitos, nisi probetur scientia qualitatis banni prohibitæ a statuto, ut quod esset bannitus in capite, vel in membro, sed mihi magis placet opin. Nell. per doctr. Bar. in l. omnes. C. de agric. & censit. li. 11. quod imputandum est receptanti, quia eius conditionem non explorauit, cum sit par culpa scire, vel scire debere. l. quod si ff. si cert. pet.

44 Item adde, quòd scientia præsumpta, quę erat ex rumore, & fama vel ex banno, non sufficit ad imponendã pœnam corporalem receptatori sed pecuniariam, secundum Bal. in l. 1. C. de his qui latron. Fel. in c. cum contingat nu. 7. de rescrip. Mars. in l. de minore §. plurium nu. 127. de q. Crau. cons. 193. nu. 8. & Rim. iun. cons. 27. nu. 24. & Meno. de arb. iud. d. casu 348. nu. 15. vbi ita distinguit, si receptator habuerit plenam scientiam, pœna ordinaria punitur, aut solam scientiam habuerit per famã, 45 & rumorem, illum esse bannitum, & tunc † non punitur pœna corporali, sed alia mitiori arbitrio Iudicis: & si penitus ignorauerit, absoluitur, sed Boss. in d. ti. de rapin. nu. 30. de quo Meno. non fecit mentionem, contrarium tenuit, quòd scientia præsumpta sit sufficiens ad condemnandum receptatorem omni pœna legis, vel statuti, dicens, quòd quando constat de scientia per famam, tunc est licita causa minuendi pœnam ex gratia, non q̃ Iudex cogatur, & non possit imponere pęnã ordinariã, & idem sentit Rim. in d. cons. 27. nu. 24. vbi citauit Boss. Dicit ibi tamen ipse Boss. quòd nõ condemnaret aliquẽ ad pęnam corporalem ex dicta præsumpta scientia.

46 Item adde, quòd receptans bannitum non voluntariè, sed coactè, (quia sunt plures banniti insimul, & eos expellere non potuisset sine eius periculo) non punitur aliqua pœna Bal. in l. delictis ff. de noxal. Mars. in d. l. vnic. nu. 204. C. de rapt. virg. Affl. in d. const. Pactarenorũ nu. 8. Carer. in pract. crim. in §. homicidium nume. 39. Crau. cons. 309. Rol. in cons. 45. nu. 70. & Menoch. de ar 47 bitr. iud. d. casu 348. nu. 16. & talis † receptator per vim non tenetur recedere, & bannitos in domo derelinquere. Bertaz. cons. 99. nu. 19. vbi dicit, quòd nec etiam tenetur ad pœnam conuentionalem.

48 Item † adde, quòd hospites non tenentur de receptatione, si dederint cibum, & potum recepto pretio. Bar. in d. l. omnes, C. de agric. & censit. Afflict. d. constit. Pactarenorum, num. 4. Foller. in pract. crim. in dicto verb. banniantur, n. 15. Alex. in add. ad Bar. in l. 1. ff. de recept. & Rim. in addit. ad Saly. in l. 1. C. de his, qui latro. quod tamen procedit, quando hospites verè ignorarent illũ esse bannitũ, vt sentit Bar. in l. oẽs, dum dicit cauponas excusari, quando receptant bannitos, qui tamen erant ignoti penitus, & ita declarat Nell. in d. q. 20. & Boss. in d. tit. de rapin. nu. 34. & Menoch. d. casu 348. nu. 17. vbi tamen dicit cogitandum esse, quia magna est Alexand. & Rim. authoritas.

49 Item † adde, quòd si quis scienter receptauerit bannitum pluribus vicibus, & demum ipsum prodidit, & Curiæ tradidit, an puniri debeat, hanc qõnem ponit Gand. in tit. de furib. & latron. num. 16. vbi dicit sibi contigisse de facto, dum erat Iudex Bononiæ, & quòd de consilio peritorum iudicatum fuit, vt non deberet puniri pœna statuti, & quod habuit præmium concessum à statuto præsentante bannitum: sed Nell. de bannit. in 3. par. 2. temp. q. 24. distinguit, quod aut constat, quòd ab initio retinuit animo receptandi, & postea mutato proposito eum Iudici præsentauit, & tunc punitur: si verò hoc nõ constat, præmiari, & non puniri dẽt, quia pręsumitur eũ rece-

receptasse, vt Curiæ traderet, nisi probaretur aliquid, propter quod talis præsumptio excluderetur, puta, quod ei aliquis minatus fuerit, quòd eum accusaret, vel aliquid simile, & Nellum sequitur Foller.in d.verb. banniantur nu.20.

50 Item † adde, quòd receptans bannitum toleratum in ciuitate non tenetur ad pœnam Marsil.in pract.crim. in §.aggredior nu.28.Sim.de Præt.cons.81.nu.5.Bursat. cons.33.& Plot.in cons.19.nu.103.etiamsi adsit scientia officialium, non autem Principis. idem Burs.cons.177. nu.19.& Mascard.in tract.de probat.in verb.bannitum concl.172.nu.8.& addent.ad Bertaz.in d.cons.126.vers. 3.se defendit vsque ad fin.& Ioseph. Ludouic. in dec.is. Perus.31.nu.11.& prædicta procedunt,quando talis patientia,& tollerantia fieret publicè,& palam ab ipso superiore; aliàs si fieret clam, & occulte, non posset dici patientia,& tollerantia superioris,ita tradit Foller.in d. verbo banniantur nu. 14.ibi subdens se credere, quod hoc procederet,siue esset superior,qui banniuit, siue esset superior ipsius receptatoris.

51 Item † adde, quòd receptatores, si sunt parentes,vxor,& alij attinentes, quod ratione sanguinis mitius puniuntur Meno.d.casu 348.vbi plenè,& Rim.iun.d.consil.27.nu.21.etiam quòd receptassent criminosos crimine læsæ Maiestatis Bero.in cons.190.nu.4.vol.3. Tiraq. de pœn.temp.caus.20.nu.2. & 5. vbi limitat in bannito ex causa læsæ Maiest.Sed hodie per bandimenta, vbiq; prouisum fuit, quòd tam parentes, & alij attinentes, quam extranei eadem pœna puniantur.

Vidi tamen,& plures,in Parmensi statu excusari parentes,quamuis de eis in proclamatibus facta fuisset expressa mentio parentum,volentes iustitiam cedere pietati, & illa verbis potius ad terrorem posita esse,quam ad executionem,& quæ de patre naturali dicuntur,procedunt etiam in patre spirituali Tiraq.vbi supra caus.21. nu.11.cum seq.& ferè per tot.caus.

52 Item † adde, quòd receptatores puniri debent pœna arbitraria,licet tex.in l.1.ff.de recept.dicat,quod puniuntur sicut principales delinquentes; ita communiter doctores declarant d.tex.vt per Gomes. de delict. tomo 3.c.3.nu.50.& per Menoc.d.casu 348.in princ.tamen vt ibi dicit Menoc.& Carrer.in d.§.homicidium num.33. per totam ferè Italiam receptatores puniuntur pœnis

53 statutarijs.In † Regno Neapol.adsunt plures pragmaticæ sub tit. de receptat. & in statu ecclesiastico plures Bullæ Pontificum, præsertim Bulla Sanctissimi Domini Nostri Sixti Quinti posita in Bullario fol.1377.qua disponitur,vt receptatores, pœna criminis læsæ Maiestatis puniri debeant,& sub quouis prætextu etiam agnationis,& cuiuscunq; consanguinitatis,etiã in primo gradu,aut vnicæ,& non dolosè,nec ad malum finem receptationis nullatenus excusari possint:nec prætextu,quod receptatio fuerit per vim,nisi per veras probationes violentia, & periculum vitæ probarentur, & nisi statim quam primum potuerit, locum vicinioren de bannitis certiorauerit.

54 Item † adde, quòd receptans scienter delinquentem statim post delictum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi receptatus fuerit recipientis consanguineus,vel aliqua alia iusta causa probaretur, quæ tollat istam præsumptionem.Franc. Cason. in tract. de indic.tract.6.nu.4.sed de hoc vide omnino Masc.de probat.concl.1258.vbi plenè receptans delinquentem, an & quando delicti particeps præsumatur.

55 Item † adde,quod statuta, siue proclamata prohibentia bannitos receptari, comprehendunt etiam receptantes bannitos,qui deliquerunt extra territorium proclamantis,secundum Rim.iun.in d.cons.27. per totum vol.1.

gg *Pro defensione.* Adde,† quòd aliud est receptare,aliud

56 pati, vt res illata eo absente in domo remaneat Angus. in cons.19.num.7.lib.1.& Bal.in cons.2 to.nu.20.vol.1. dicit eum, qui non recepit ab aliquo, sed reperit in domo,non dici receptatorem.

57 Item † adde, quòd probatio per iuramentum accusatoris super quantitate rerum ablatarum non admittitur, vbi agitur contra tertium,qui pro delinquente posset teneri.Bar.in l.semper §.hoc interdicto ff.quod vi,aut clã.

58 & idem Angus.in d.cons.19.in fine,& ibi disputat,† an receptans vnam rem furatam ex pluribus rebus derobatis,posset teneri ad restitutionem earum, quæ non receptauit, & hanc partem, quòd iuramentum accusatoris non attendatur, quando non agitur contra delinquentem,sed contra tertium,qui teneatur pro eo, velut contra villam, seu vniuersitatem pro delicto commisso in eius territorio,vel contra dominum pro famulo,seu patrem pro filio,sed debent testibus, aut instrumentis omnia probari,tradit Plot.infinitos allegando,& hanc communem asserendo esse,in l.si quando num.758.C. vnde vi. vbi nu. seq. infert iuramentum non operari contra fideiussores tutorum, vel curatorum, licet valeret contra ipsos principales, vbi, & ad hanc partem ponit fallentias,vt videri potest.

59 Item † adde Mars.in cons.53.nu.59.& Port. in cons. 206.vbi tenent cum alijs, quod receptans scienter rem furatam sine lucro,vel spe lucri,non committit furtum nec debet puniri eadem pœna,& idem tenuit Cassan.super consuet.Burg.fol.152.nu.10.vbi post Mars.in d.consil.53.& in cons.47.hanc quæstionem latè examinauit: secus vero in receptante furem,siue latronem,vt ibi per eum.sed Peguer.in q.crim.c.25.attestatur, decisum fuisse in consilio Regio Cathaloniæ, quod receptatores rerum furatarum scienter sunt puniendi,vti fures, & eadem pęna,qua principales delinquentes, & hanc decisionem arbitror esse verissimam.

Item adde, quod recipiẽs scienter rem furto subtractam a filiofamil.patri,non tenetur aliqua pœna, si pater sciuerit filium sibi furari, & permiserit, ita egregiè consuluit Rim.iun.in cons.106.vol.1.inter cons.crim. diuers. paruæ impress.vbi tenuit etiam in princip.quod vicini, qui receptant res furatas a filijs,& ab vxore, marito, & patribus furantibus,tenentur pœna furti.

60 Item † adde, quòd statutum puniens opem, sicut furem,locum non habet in receptatore rei furtiuæ. Rim. iun.in cons.106.nu.12.tomo 1.cons.crim. diuer. paruæ impress.

61 Item † adde, quòd Barones, seu eorum officiales de ipsorum consensu abutuntur iurisdictione, receptando latrones publicos homicidas,incendiarios,& alios facinorosos homines, possunt per Regem, siue Principem iurisdictionalibus priuari.Lud.a Peguera in quęst.crim. c.36.Et in Regn. Neap.adest pragmatica Caroli V.quę est prima sub tit.de receptatoribus,qua prouisum fuit, quod Barones malefactores receptantes, pœnam indignationis Regiæ Maiestatis incurrant, & auri vnciarũ mille, & aliam pęnam pecuniariam arbitrio imponendam. Possunt etiam subditi Rom. Eccl. ex dispositione Sum.Pontif.Nam Iulius II. districtè præcipiendo mandauit vniuersis,& singulis tam laicis, quam Ecclesiasticis cuiuscumq;&c. ducibus quoq; Comitibus, Baronibus,domicellis,nec non Communitatibus, Ciuitatibus & Ecclesiæ Romanæ, mediatè vel immediatè subiectis vel homicidas, bannitos exitos, & rebelles, aut pro alio capitali crimine condemnatos, & alios etiam, de quib.in dicto decreto &c.in eorũ domibus, seu Castris, vel locis reciperent, vel receptare præsumerẽt sub incursu excommunicationis maioris,& anathematis, a quib. nisi à summo Pontif.& in articulo mortis absolui possint,cum priuatione priuilegiorum,gratiarum,indultorum &c.Ciuitatum,castrorum,feudorum,& concessionum,&c.cum confiscatione eorundem Cameræ Apostolicæ,

licæ, bulla 5. quam approbauit Leo X. constit. 31. Clemens VII. constit. 6. Pius IIII. constit. 30. Pius V. constit. 13. Gregor. XIII. constit. 66.

QVAESTIO XCI.

SVMMARIVM.

1 *Cogitatio an sit aliquo casu punibilis.*
2 *Tractatus de delicto committendo an sit puniendus. vers. Sed pone.*

a 1 QVæro, *a* nunquid ex sola cogitatione aliquis puniatur. Respon. regulariter, quòd non, vt est text. in l. cogitationis. ff. de pœnis, & est communis opi. vt dicit Bolen. in repet. l. capitalium. §. famosos, numero 79. & sequen. ff. de pœnis. Et hæc quidem conclusio de iure ciuili nullam habet difficultatem, nam ex sola co-
b gitatione *b* quis non punitur, neq; etiam in crimine læsæ Maiestatis, nisi ad aliquem actum exteriorem processum fuerit, vt voluit glos. in l. quisquis, in verbo, eadem enim, C. ad leg. Iul. maiest. quam omnes scribentes sequuntur, vt dicit Foller. in pract. crim. fol. 396. num. 70. De iure tamen canonico secus est: nam in aliquibus casibus etiam ex sola cogitatione quis punitur. Et potest
c poni *c* exemplum in hæresi, nam cum illud delictum sola mentis cogitatione perficiatur, solent inquisitores punire etiam hæreticum in mente, vt dicit Bald. in l. si quis non dicam rapere, post nu. 1. vers. & cler. venio ad oppositionem, C. de episc. & cler.
d *d* Sed pone, quòd quis non steterit in meris terminis
2 cogitationis, sed vlterius etiam processerit ad tractatum cum aliquo de ipso maleficio committendo: nunquid poterit de tali tractatu puniri? Vide quæ dixi supra q. 38. vers. vidi aliquando.

ADDITIONES.

a *Quæro nunquid.* Vide Baiard.
b *Quis non punitur.* Et plura apud Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 9. c. 28. *Ber. Ros.*
c *Exemplum in hæresi.* sup. q. 55. vers. Quomodo autem in principio. *Drog.*
d *Sed pone.* Farin. volum. 5. suæ prax. q. 124. p. 2. numero 35. & 36. & generaliter quando pœnitentia in delictis prosit. Idem Farin. q. 124. par. 3. nu. 150. vol. 5. *Ber. Ros.*

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO. XCI.

SVMMARIVM.

1 *Cogitationis pœnam nemo patitur.*
Et quid si sit verbis expressa, ibid.
2 *Dicens se velle Regem occidere, si aliud non fecit, non tenetur.*
Nisi hoc cum pluribus dixisset faciendo coniurationem, ibidem.
3 *Amplia, vt non teneatur, etiam si solus secum dixisset, & iurasset.*
4 *Cogitatio cum aliquo facto extrinseco concurrente pœnitentia non punitur.*
5 *Pœnitentia in occultis præsumitur.*
6 *Cogitatio quomodo probetur, remissiuè.*

a 1 QVæro nunquid ex sola cogitatione. Adde † Andr. de Isern. in cap. 1. §. si voluerit decapit. qui Cur. vend. singulariter, vbi dicit, quòd indistinctè pœna aliqua non punitur cogitatio, & pari modo si ipsa cogitatio sit verbis expressa, quia verbum est ipsa cogitatio, & vox, sonus, & Iudex cogitationis citat Augustinum de percussore, non enim posset sciri, quòd quis cogitauerit, nisi quia ipse dixit, sic dicit probari talem cogitationem turpem, quia ipse
2 hoc dixit: ex quo ipse infert, † quòd licet quis dixerit, se velle occidere Regem, si aliud non fecit, nec laborauit, vt faceret non ex hoc punitur, nisi hoc dixisset cum pluribus faciendo coniurationem.
3 Item adde, † quòd si quis solus dixerit, & iuratus fuerit, quòd vult committere delictum contra Regem, & nihil aliud fecerit, non punitur illa cogitatio, siue affectus; secus si cum alio dixisset, Afflict. in const. asperitatem, nu. 2. fol. 48.
4 Item † adde, quòd cogitatio cum aliquo facto extrinseco, sed antequam ad actus proximiores procederet, se pœnituit, non punitur, vt per Menoch. de arbitr. iud. cas.
5 170. nu. 9. & † pœnitentia præsumitur, quando delictum non est manifestũ, quia in occultis sine probatione præsumitur eum pœnituisse, vt per Spec. in tit. de test. nu. 24. & de cogitatione, & an puniri possit, vide Capr. comm.
6 concl. reg. 66. per totum, & quomodo † cogitatio probetur, vide Mascard. de prob. concl. 309.

QVÆSTIO CXII.

SVMMARIVM.

1 *Affectus, conatus, vel attentatum an puniri debeat, perinde ac si secutus esset effectus.*
2 *Et quid in atrocissimis. vers. Scias tamen.*
3 *Et quid si non fuerit deuentum ad actum proximum. vers. Scias etiam.*
4 *Quomodo dicatur puniri affectus sicut effectus.*
5 *Senatus est loco Principis.*

a 1 QVæro, *a* nunquid conatus, siue attentatum ad delictum committendum debeat puniri, etiam si non
b sit secutus effectus. *b* Respond. quòd de iure communi
c punitur affectus, *c* & conatus ad delinquendum, etiam si non sequatur delictum. Et est communis opin. vt dicit Ioan. de Lignano cons. 20. nu. 15. inter cons. crim. diuers. lib. 1. tamen de generali consuetudine non punitur affectus, neque conatus, siue attentatum, nisi sequatur effectus; prout de hac generali cõsuetudine attestatur Spec. in tit. de accusatore. §. 1. nu. 7. in fi. quem refert Alexand. cons. 15. post nu. 2. lib. 1. & cons. 140. nu. 2. lib. 2. & Cors. in repertorio Abb. in verbo, Affectus, & Ias. in l. 1. §. fi. in fin. ff. quod quisque iur. & Boer. deci. 316. nu. 3. & Carer. in pract. fol. 186. nu. 8. & Bertran. cons. 169. nu. 1. lib. 3. in prima par. & consilio 31, nume. 3. eo. vol. & cons. 10. nu. 8. & 9. lib. 6. & cons. 228. nu. 6. libro 7. De hac etiam generali consuetudine Italiæ attestatur Gand. de malef. in tit. de rebus non portand. circa fi. Bald. consilio 361. in fi. libro 1. & consilio 443. num. 3. lib. 3. & l. is qui cum telo, C. ad leg. Corn. de sicarijs, quem refert Bolenc. in repet. l. capitalium, §. famosos, num. 75. ff. de pœnis. Ang. in d. l. 1. §. fin. num. 3. & consilio 14. nume. 3. vbi dicit, quòd ista consuetudo est approbata per totum mundum, quem refert Maranta in suo Spec. fol. 26. num. 54. Fulgos. consilio 149. post num. 4. vers. superest de tertio, Catald. de synd. q. 198. ubi subdit, quòd cùm hæc sit generalis consuetudo, non indiget probatione, Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, Et ex interuallo, post num. 16. & in uerbo, Vna alia percussione, post nu. 5. & in uerb. Semproniũ, nu. 4. quem refert Gram. decis. 2. nu. 8. referens ita fuisse
d *d* iudicatum in causa veneni; Petrus de Soncino inter consilia criminalia diuersorum, cons. 98. nume. 10. libro 1. Marsil. consilio 51. num. 14. Boer. decis. 316. num. 3. Rimin. cons. 281. in fi. Igneus, in l. & si certus, §. si vnus, nu. 63. ff. ad Sylle. Gomes. in §. item si quis, post nu. 29.

Instit. de actio. Afflict. super prima parte constitu. Regni, rub. 41. in principio, nu. 6. & super prima parte, rub. 11. num. 2. vbi loquitur etiam in atrocissimis: Didac. in repet. Clement. si furiosus, fol. 281. nume. 11. de homicid. Foller. in pract. crimin. cano. fol. 235. num. 4. Grammat. voto 19. num. 4. & voto 20. nume. 9. & consilio crimin. 25. num. 5 & super constit. Regni, fol. 14. nume. 6. Mantua centuria prima, num. 5. Michellus patrocinio 10. nume. 1. vbi loquitur in assassinio, Villalp. in repet. leg. 22. cap. 9. num. 9. Et licet aliqui ex prædictis videantur loqui de statutis, per quæ sublatæ sunt
e *e* leges punientes conatum, est tamen absolutum, quòd etiam absque statutis ita est generali consuetudine totius mundi introductum, vt in specie attestatur Angel. in loco præallegato, & Iosephus Fontanellus inter consilia criminalia diuersorum, consilio 97, num. 9. & sequen. libro 2. & Marãta inter eadem consilia criminalia diuersorum, consil. 98. circa princ. eod. volum. 2: & alij multi ex prædictis, Et de consuetudine Franciæ attestatur Pract. Millei, fol. 50. numero 35. & fol. 111. numero 25. Idem in specie loquendo de pœna legis Corneliæ de sicar. attestatur Bartol. in pluribus locis, quos refert Igneus in l. 1. §. si dominus, num. 6. ff. ad Sylle. in d. §. si vnus, post nu. 63. Pract. Iodo. cap. 67. numero 19. & dixi sup. hoc eod. lib. §. Homicidium, vers. punitur etiam, & vers. Vltimo
f quæro: *f* Idem loquendo de pœna l. si quis non dicam rapere, C. de episc. & cler. attestatur Mantua consil. 31. numero 2. libro secundo, vbi consuluit, quòd quidam,
g *g* qui apposuerat scalas nocte ad domum mulieris, vt eam violaret, non debeat puniri pœna mortis, sed alia mitiori, prout etiam iudicatum fuisse per cons. Neapol. refert Afflict. decis. 276. in quo tamen proposito videnda sunt ea, quę dixi supra q. 68. vers. Ascendens cum scalis. Adde, quòd hanc eandem opin. quòd scilicet non puniatur conatus, nisi secutus sit effectus, dicit esse communem Barb. cons. 33. lib. 2. prout illam refert Apostil. ad Dec. in l. non vult hæres, sub nu. 4. ff. de reg. iur. Gramm. voto 8. nu. 15. Et secundum hanc opi. pluries vidi in senatu iudicari, & in specie de pudicitia attentata Petrus Vicarietus, qui puellæ nubilis lectum ascenderat, & pectus tetigerat, neque vltra progressus fuerat; habita remissione, fuit absolutus, 3. Iunij 1547. P. N.

2 Scias tamen, quòd (secundum aliquos) hæc conclusio, quòd conatus non puniatur, nisi secuto effectu, lo-
h cum non habet in delictis atrocissimis, nam *h* in illis punitur affectus, etiam quòd effectus non sequatur. Ita dicit glos. in d. l. 1. §. hæc autem verba, in verbo, Putamus, ff. quod quisque iur. Et hanc dicit esse communem opin. Felin. in cap. 1. post num. 1. versic. limita secundo, de offic. deleg. Didac. in d. Clem. si furiosus, fol. 276. nu.
i 6. *i* Et ideo secundum eos in crimine læsæ Maiestat. ac
k oppugnatæ patriæ, & simoniæ, *k* & in volente aliquem veneno perimere, punitur conatus licet non sequatur effectus. Et hanc esse communem opinion. dicit Boer. de seditiosis, in septimo præsupposito, numero 42. Idem attestatur Igneus in l. 1. §. occisorum, num. 41. ff. ad Sylle. se pluries vidisse obseruari in latronibus, grassatoribus, & in veneficio, & in l. si sequens, §. cum ex parte, num. 10. eod. tit. refert fuisse capitali supplicio affectum quendam nobilem, qui sæpius conspirauerat in necem agnati sui proximi liberis carentis, pluriesque attentauerat illum interimi facere veneno, & sagitta, licet illũ occidere non potuisset, & quidam forensis, qui de mandato alterius insultum fecerat in quendam Papiensem animo eum occidendi, confessus delictum fuit laqueo
l suspensus, nullo facto processu; *l* neque datis defensionibus 25. April. 1547. Et in pluribus casibus punitum fuisse conatum non secuto effectu refert Papo libro 23. titu. 10. per totum. Sed certè videtur, quòd secundum alios
m *m* de generali consuetudine etiam in atrocissimis minus punitur, qui actum nõ perficit, licet deuenerit ad actum proximum. Et ita attestatur Affl. super tertia parte constit. rub. 24. in prin. post nu. 15. Bertran. consil. 228. nu. 6. libro 7. Quinimo hanc opin. dicit esse communem Marsil. consilio 105. numero 11. loquens in assassinio: Idem in assassinio attestatur Taeg. in pract. cri. c. 10. nu. 7. & generaliter loquendo in atrocibus, in ea pract. crim. cap. 7. num. 2. Gram. voto 8. col. fi. prout illum refert Didac. in d. clem. si furiosus, fol. 276. ver. verum circa. Ego autem
n dico sic: *n* Aut lex, vel statutum in huiusmodi atrocissimis expresse punit solum conatum, & seruanda est; Aut non punit expresse conatum: & standũ est generali consuetudini, vt conatus non puniatur, nisi sequatur effe-
o ctus, Et hæc opi. iudicio meo tutior est: *o* Nihilominus quia pluries vidi in his casibus diuersimodè iudicari, quandoque puniendo conatum in atrocissimis pęna ordinaria, & quandoque pœna extraordinaria, crederem in practico posse iudicem adhærere cui opinioni maluerit, inspecta facti, & personarum qualitate: Consulo tamen, vt semper in mitiorem partem inclinet. In his verò, quæ atrocissima non sunt, nullo modo debet iudex pro solo conatu pęnam mortis imponere, nisi id expresse (vt dixi) statuto, vel lege caueatur, & eo etiam casu, non nisi deuentum fuerit ad actum proximũ, & imme-
p diatũ ipsi maleficio. *p* Regulariter autẽ nõ debet iudex conatum impunitum relinquere, sed semper aliquam pœnam extra ordinem infligere. Et nota quòd in illis casibus, in quibus ille, qui deuenit ad actum proximum, non potest puniri pœna ordinaria, debet tamen acrius puniri pro motu iudicis, quàm ille, qui deuenit ad actum remotum. Et ita tenet consuetudo, vt dicit Bald. in l. data opera, nu. 77. C. qui accus. non poss.

q *q* Scias etiam, quòd in omnem casum dispositio d. l. si
3 quis non dicam rapere, & similium, quæ expresse puniunt solum conatum, etiam non secuto effectu, semper intelligenda est vt procedat, quando deuentum est ad
r actum proximum maleficio. *r* Et est communis opin. vt dicit Grammat. cons. 36. nu. 19.

ADDITIONES.

a *Quæro nunquid conatus*. Affectum non puniri effectu non secuto, dixit supra §. Homicidium versiculo vltimo quæro; At in proposito præsentis quæstionis dixit Menoch. tractat. de arbitr. iudic. libro secundo, cas. 360. sup. in §. Fornicatio versiculo fin. Et nota, quòd ius commune de quo hic dicitur, confert cum iure Diuino; vnde Diuus Augustinus, libro decimosexto, capitulo quarto, ad fin. de Ciuit. Dei, loquens de ædificationibus Turris Babiloniæ, ait; Meritò autem malus punitur affectus etiam cui non succedit effectus; Intelligi-
4 tur tamen † affectum puniri etiam non secuto effectu, videlicet eadem lege, non autem eadem pœna Grammat. decisione secunda, numero vigesimosecũdo. Quod tamen nõ puto verum per ea, quę paulo post dixit idem Grammat. decis. sexta, num. 12. Nam si satis est dicere in sententia crimen fuisse attentatum ad hoc, vt quis pro affectu veniat puniendus, quia tunc subintelligitur imposita pœna affectus, vt ibidem; quomodo tunc distinguemus pœnam a lege, vide tamen d. Petrum de Sariceno inter consilia criminalia diuers. consilio 98. sub numero sexto, volumine primo, glos. in l. 1. in verb. lationes, ff. de recept. Ias. in l. vn. numero secundo, ad fin. C. vt omnes iud. vbi dicitur committi crimen læsæ Maiestatis, & tamen pœna ibidem est pecuniaria; vide Bald. in l. si veteris in fin. C. de fid. instr. sed latius, & diffusius vide Catal. de Boncompagnis inter consilia criminalia, consilio 55. per totum maximè, numero quinto, volumine primo. *Dreg.*

Quæro

a *Quero nunquid conatus*. Conatus est nunus quam factum; vide Dec. tract. crim. to. 2. lib. 9. c. 29. in princ. vide Peguer. decis. 7. nu. 13. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

b *Resp. quod de iure*. Latissime de hac re Meno. de arbit. iud. casu 360. Bonacoss. in quaest. crim. verbo affectus Alex. cons. 15. lib. 1. vbi Apostill. tradunt de eo qui fuit de ponte deiectus. vide Farin. vol. 5. suae prax. q. 124. p. 1. & quid in poenis statutarijs ibi par. 2. nu. 117. & in crimine laesae Maiest. q. 116. § 4. nu. 152. *Ber. Ros.*

c *Et conatus ad delinquendum*. Adde conatus ad delictũ, quando, & qua poena puniatur, fusius, quam hactenus expositum per Menochium de arbitr. iud. cas. 360. ac etiam per do. Fel. in tract. de conatu. *Giach.*

d *Iudicatum in causa veneni*. Contrarium statim dixit infra hac eadem q. vers. scias tamen post principium, ibi, & in volente aliquem veneno perimere, supra quest. 68. vers. fin. *Drog.*

e *Leges punientes conatum*. Sic etiam Ias. in §. 1. nu. 320. Inst. de act. in statutis namque locum non habet lex is, qui cum telo, C. ad l. Cornel. de sicar. Appost. ad Dec. in l. Non vult haeres litera B. ff. de reg. iur. Maran. in suo spec cul. p. 3. tit. An iudicium sit ciuile, vel Criminale nu. 70. *Drog.*

f *Idem loquendo de poena*. Vide Baiard.

g *Qui apposuerat scalas*. De istis scalis habetur etiam supra q. 8. vers. sed nunquid q. 60. vers. est & amor, & q. 68. vers. Ascendens. *Drog.*

h *In illis punitur affectus*. Intellige de conatu proximo consummationi, vide per Alc. resp. 28. nu. 2. to. 2. lib. 7. & per dom. Fel. d. tract. col. pen. & Iacob. Menoch. vbi sup. in 2. casu princ. per totum. *Giach.*

i *Et ideo secundum eos*. De conatu in veneni propinatione vide sup. fol. 30. & Farinac. q. 122. p. 2. num. 14. vol. 4. *Ber. Ros.*

k *Et in volente aliquem veneno perimere*. Adde Bell. cõs. 52. nu. 8. supr. in §. Homicidium vers. vltimo, & hic nota quae dicantur crimina atrocissima; quae autem sint atrocia dixit supra in §. 1. ibi; Respondit sibi videri atrocia; & adde in atrocibus, quod si crimen committi non potuit, non tamen stetit per reum quin commissum fuerit, punitur aliquando, etiamsi ex post poenituerit, supr. q. 60. vers. sui quandoque ibi, Aut loquimur in poenitentia, & in §. Raptus vers. sed quid ad fin. Gram. decis. 2. num. 21. in fin. At quomodo intelligatur statutum, si quis voluerit venenare, notat Crem. sig. 50. Dec. in l. Non vult Haeres nu. 4. ff. de reg. iur. sup. q. 68. vers. seipsum Gram. d. decis. 2. nu. 12. *Drog.*

l *Neque datis defensionibus*. Est tamen singularis casus, nec a iudicibus inferioribus imitandus, vt dixi sup. q. 65. vers. forte ad med. ibi, quam tamen practicam, & in quãtum hic dicitur de sagittam emittente nec occidente, adde Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 360. sub nu. 36.

5 in fi. Est autem senatus † loco Principis d. q. 94. vers. est etiam alius modus in princ. supr. q. 60. vers. Praeterea etiã bonum est; Nil mirum ergo, si senatus tali modo procedere potest; Hodie tamen stante decreto Regio emanato de anno 1581. 17. Aprilis, §. sotto colore dell'arbitrio in fine; Nescio, an ita procedat, de quo decreto mentionem feci supra pluries ad q. 78. vers. quaero si bona, maximè cum dictum decretum expresse non deroget praerogatiuae senatui datae, vt possit procedere sola facti veritate inspecta, adeo quòd iudicat idem Senatus, vt Princeps, de qua praerogatiua dixit in d. q. 78. uers. sed quaero in fine. In atrocissimis quòd ita procedat Senatus dixit supra in §. 1. uers. sunt etiam ad finem; Durum est tamẽ sic exequi, cùm nec Princeps ipse possit tollere defensiones, ut est supra q. 31. uers. Item adde in fin. & uers. quaero nunc in fine q 49. & ad hoc vide dictum Decretum in fine praesentium additionum, cum ijs, quae ibidem annotaui. Hodie tamen etiam contra non confessum utitur Sen in atrocissimis rescribendo hoc modo; Denunciata prius reo morte; illum torqueatis & hoc fortasse ut mortis futurae metu magis quam ui tormentorũ confiteatur: *Drog.*

m *De generali consuetudine*. Adde, ut per Ias. de Ludo. in decis. Perusi. 50. num. 3. *Giach.*

m *De generali consuetudine*. Farin. q. 145. §. conatus num. 213. uol. 5. *Ber. Ros.*

n *Aut lex, vel statutum*. Adde huic distinctioni, quę uoluit Dec. & ibi Apost. in litera B. in l. non uult haeres nu. 7. ff. de reg. iur. Indistinctè autem, quòd qui ad stratam sese contulerint, non tamen derrobauerint, quia nec cõmoditas, nec casus euenerit, non puniatur, tenuit Bonif. de Vitalinis de malef. tit. de furibus, & lattonib. in princ. fol. mihi 312. *Drog.*

o *Nihilominus quia plures*. Vide Baiard.

p *Regulariter autem*. Conatum aliqualiter per iudicem puniri debere Farin. q. 145. §. conatus nu. 212. *Ber. Ros.*

q *Scias etiam*. Vide Baiard.

r *Et est communis opinio*. Vide Baiard.

Sequuntur Additiones Eccellentiss. Baiardi.

QVAESTIO. XCII.

SVMMARIVM.

1 *Conatus quid sit, & quando puniatur remissiuè.*
2 *Amplectens domicellam inuitam in publica via, quomodo puniatur.*
3 *Actus proximus quando sit puniendus.*
4 *Assassinus solitus committere assassinia potest puniri ex solo conatu.*
5 *Conatus in delictis leuibus non est considerandus.*
6 *Actus proximus quando dicatur.*
7 *Conatus de generali consuetudine an sit puniendus.*

a QVaero nunquid conatus. Adde Menoc. † de arbit. iud. cas. 360. ubi ad saturitatẽ de hac materia tractauit.

f *Idem loquendo de poena*. Adde † uidendum Peguer.
2 in q. crim. cap. 7. ubi latè qua poena puniendus sit ille, qui in uia publica amplectitur aliquam domicellam inuitam, & acclamantem, illius pudicitiam attentando, an poena deportationis, per tex. in l. 1. §. qui puero, ff. de extraord. crim. uel alia poena arbitraria.

m *De generali consuetudine*. Adde † vt per Ios. de Lud. in
3 decis. Perus. 50. nu. 3.

o *Nihilominus quia pluries*. Adde, † quòd solitus cõmit-
4 tere assassinia, & similia delicta atrocia, poterit morte puniri ex solo conatu, dato, quòd non sit secutus effectus, Gram. uot. 9. nu. 22. cum seq.

p *Regulariter autem*. Adde, † quòd conatus in leuibus
5 delictis, ut est, quando poena est pecuniaria, non est considerabilis, nec punitur aliqua poena ordinaria, nec extraordinaria, ut per Rim. iun. in cons. 695. nume. 10. uolum. 6.

q *Scias etiam*. Adde uidendum Corn. in cons. 202. col. fin. uolum. 1. Gram. uoto 9. & omninò Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 3. num. 38. tom. 2. Alciat. cons. 28. num. 2. tom. 2. lib. 7. & Menoch. de arbitr. iud. cas. 360. in 2. cas
6 principali † quibus in locis habetur, quando quis dicatur deuenisse ad actum proximum: uide etiam quae posui supra in §. assassinium, uers. scias etiam.

r *Et est communis opinio*. Adde † uidendum Ioseph. de
7 Ludo. decis. Perus. 50. nu. 3.

QVAESTIO XCIII.

SVMMARIVM.

1 *De forma sententiarum criminalium.*
Et an pronunciari debeant ab ipsomet iudice, ibid.
2 *Et an in sententijs criminalibus iudex teneatur exprimere causam. vers. Fuit aliquando.*
3 *Et an valeat sententia. Condemno Titium in centum, quæ si non soluerit, amputetur ei manus. versic. Quæro nunquid.*
4 *Et quid si iudex condemnet reum in maiori summa, quam statutum disponat, an sententia sit nulla. versic. Quæro si Iudex.*
5 *Et quid si iudex apposuerit clausulam, Saluo, & reseruato. vers. Sed pone.*

a 1 Dictum a est de pœnis, quæ secundum delictorum qualitates imponi debent: nunc de forma ipsius
b sententiæ proferendæ aliqua breuiter subijciamus. *b* Et in primis scire debes, quod licet de iure sententia ferri
c debeat, & pronunciari *c* ore ipsiusmet iudicis, vt dixi supra lib. prox. nihilominus de consuetudine Italiæ notarius legit sententiam, & iudex deinde dicit, Ita absoluo,
d vel, Ita condemno. *d* Et ita obseruatur, teste Vital. de malef. in rub. de pœnis condemnatorum, num. 26.
e *e* Fuit aliquando dubitatum, nunquid in sententijs
2 criminalibus iudex teneatur exprimere causam. In quo quidem articulo magna est inter Doctores altercatio: sed quidquid sit de iure, Alb. in l. properandum, § illo num. 34. & seq. C. de iud. dicit, quod continuè seruatur de facto, quod inferatur causa, quia iudices maleficiorum ponunt in sententijs suis, Quoniam talis accusatus fuit de tali maleficio, & nobis constat per testes, vel per eius confessionem, quod illud maleficium commisit,
f *f* ideo illum condemnamus, &c. Vel econuerso, Quia repertus fuit innocens, illum absoluimus. Et illud dictum Albe. refert Augus. ad Ang. de malef. in verbo, Et quia nobis, num. 4. subdens, quod si ista sint in obseruantia, non recedamus
g ab ipsa. Apud nos certe nō seruatur talis practica, *g* nisi quando reum contumaciam condemnantur, vt dixi supra q. 44. vers. videamus: sed quando sunt præsentes, nō dicitur, nisi, Viso processu, Condemnamus, vel absoluimus: & sententia valet, & tenet. Vide in hoc proposito ea, quæ dixi supra q. 85. vers. vlterius quæro.
h *h* Quæro nunquid valeat sententia hoc modo con-
3 cepta, Condemno Titium in centum, quæ si non solue-
i rit, *i* amputetur ei manus. Resp. quod de iure hæc quæstio non caret difficultate: tamen consuetudo obtinuit, quod tales sententiæ valeant, & ita practicamus, vt attestatur Bald. in l. cum iudex, in fi. C. de sen. quem refert August. ad Ang. de malefic. in verbo, Quas si non soluerit cum quatro pluri, num. 4. Idemque si dicat, Condemno te in centum, quæ si non solueris intra 10. dies, condemno te, vt soluas in quadruplum. Et ita de consuetudine obseruari attestatur Spec. in 2. parte in titu. de sent. § species autem, num. 5. vbi dicit, quod quia sic consuetum est fieri, ideo sic obseruandum est. Et illum refert Aug. in loco præalleg. Vbi tamen non vigeret statutum, vel consuetudo id disponens, non crederem talem sententiam valere, neque ego ita iudicarem.
k *k* Quæro, si iudex condemnauit aliquem in maiori
4 summa, quam statutum disponat, nunquid illa sententia sit nulla. Respon. quod quantum ad summam, in qua iudex excessit dispositionem statuti, omnes fatentur, quod est nulla, vt dicit Ioan. de Canemortuo, consil. 53. nu. 2. inter consil. criminalia diuersorum lib. 1. Quinimò multi tenuerunt, quod etiam in totum vitietur. Et hanc opi. communiter approbari attestatur idem Ioan. de Cane-
l mortuo in loco præalleg. *l* Et iudex, qui male iudicauit, tenebitur verisimiliter publ. ad interesse, prout quandoque in facto vidi obseruari.
m *m* Sed pone, quod iudex non sit valde expertus, præ-
5 sertim in pœnis statutarijs, nunquid poterit pronunciare hoc modo, Condemno Titium ex tali causa in cen-
n tum, *n* saluo, & reseruato quod si condemnatio esset in
o plus, *o* vel minus, quam esse deberet ex forma statutorum, illam ex nunc reduco ad debitam quantitatē? Respond. quod sic. Ita tenet Bald. in l. certa, in vltimis verbis, C. quando prouo. non est necesse, vbi etiam subdit, quod ita de facto seruatur, quem refert Alex. in l. iudex posteaquam, post num. 26. ff. de re iud. & Marsi. in rub. de probat. nu. 429. & Aug. ad Ang. de malef. in verbo, Saluo, & reseruato, post nu. 4. subdens, quod si ita obseruat ordo iudiciorum, fatuus esset iudex, qui recederet ab ista obseruantia. Sed certè apud nos hæc practica non seruatur: quinimo iudex, qui ita iudicaret, reputaretur fatuus, prout etiam illum in practica non seruari attestatur Amed. de synd. num. 162. Bene vidi aliquibus apponi in fine condemnationis clausulam, Et in omnibus, & per omnia iuxta formam statutorum superinde dispo-
p nentium, quæ forte idem operatur. *p* Bartol. autem in d. l. iudex postea quàm, nu. 5. dicit, quod si ista clausula apponitur in sententia, aut verbum condemnamus, est magnæ importantiæ, ex quo iudex ostendit animū suum quod non intendit imponere maiorem, vel minorem pœnam, quam imponi debeat: secus autem (secundum eum) si illam apponat post verbum Condemnamus. Et dicit Amed. de syn. nume. 235. quod ita concludunt communiter DD. Sed certè (cum reuerentia tanti Docto.) ista consideratio est nimis subtilis: merito (vt dixi) recessit ab ea.

ADDITIONES.

a *Dictum est de pœnis.* Vide Baiard.
b *Et in primis scire debes.* Vide Baiard.
c *Ore ipsiusmet iudicis.* Est tex. & glos. in cap. fin. de sent. & re iudi. num. 6. & hanc regulam vna cum septem fallentijs posuit Soc. reg. 240. *Giach.*
d *Et ita obseruatur.* Vide Baiard.
e *Fuit aliquando dubitatum nunquid in sententijs criminalibus.* Quod sic probatur in l. si Præses, ff. de pœn. Et regulam, quod iudex causam in sententia exprimere non debeat, vi. per Soc. reg. 24. cui adde videndum per Nat. in cons. 525. sub nu. 32. & Soc. ponit sexdecim fallētias, & vndecima est in causa criminali. *Giach.*
f *Teneo ergo.* Farin. vbi supra num. 72. & seq. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.
f *Ideo illum condemnamus.* Vide Baiard.
g *Nisi quando Rei.* Adde huic practicæ condemnandi absentes, quæ dixit supra quæstione 44. vers. fin. vbi supra sum hic allegat. *Droq.*
h *Quæro nunquid valeat.* Cartar. de execut. sent. cap. fin. num. 288. Farin. tit. de delict. & pœnis, vol. 1. q. 26. num. 13. & 14. *Ber. Ros.*
i *Amputetur ei manus*, supra quæstione 85. versiculo, sed hic quæro in principio, sed an in casu talis statuti possit interuenire procurator? Indistinctè, quod non, tenuit Menoch. de arbit. iud. libro primo, quæst. 80. numero 17. cum seq. Fallit tamen, cum non ex voluntate condemnati, sed ex necessitate, & eiusdem impotentia venit condemnandus tali modo Reus, vt dicta quæstione 80. numero 103. quod tamen non approbo, cum lex semper, & indistinctè loquatur, & an condemnatus per talem sententiam, vt hic, possit relaxari fideiussoribus? quod non, tenuit Menoch. sæpius allegato Tractatu de arbitr. iudic. libro secundo, Centuria 4. cas. 303. numero trigesimotertio, & stante tali statuto pœna dicitur magis

magis subordinata, quam alternatiua, vt tenuit Felin. in capit. inter ceteras coll. 3. de rescript. & an lata sententia modo, quo hic per Clarum, possit mora purgari, ita vt post lapsum tempus ad soluendam pœnam pecuniariam, ad euitandam pœnam corporalem, possit pecunia solui inuito Iudice, vel Principe; Quòd non, tenuit Alexan. cons. 24. nu. 8. vol. 4. *Drog.*

k *Quæro si iudex.* Cartar. de execut. sent. c. fin. num. 49. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

l *Et iudex, qui malè iudicauit,* supra quæstione 73. vers. Item iudex in principio, vbi videtur contrarium, cum ibi dicat Iudicem non teneri nisi de furtis, Barrataria, & illicitis extorsionibus; sed heu, quàm malè seruatur, vt hi latrunculatores, & multo sæpius, quàm malitiosi, & & ignorantes puniantur, maximè cum fauores, & pecunias exercent, sine quibus nec Iudices, siue latrunculatores fiunt; exclamat autem, & rectè, Mars. Rubr. de fideiuss. in fi. vide in finalibus verbis harum additionum. *Drog.*

m *Sed pone quod iudex.* Vide Baiard.

n *Saluo, & reseruato.* Adde Ias. in §. curare, num. 50. Instit. de act. *Drog.*

o *Vel in minus.* Si in minus, vide Boss. de sententijs, nu. 78. & Amad. loco introscripto. nu. 162. *Ber. Ros.*

p *Bart. autem in d. l. iudex posteaquam,* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVÆSTIO XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Processus primus deperditus, si post confectionem secundi reperiatur, & diuersi sint, quis eorum sit attendendus.*

2 *Et quid si reperiatur post sententiam.*

3 *Et quid si Iudex diceret, non fuisse iudicatum.*

Imò, dictio, adiecta secundo verbo contrario præcedenti in sententia importat emendationem.

4 *Iudex in sententijs criminalibus condemnatorijs, debent condemnare ad interesse partis, & absque petitione.*

5 *Interesse ex dispositione iuris communis debetur parti offensæ, & fortius quam pœna fisco.*

6 *Sententia à quo sit legenda.*

Sententia in qua desunt verba lecta, & lata non valet.

7 *Sententia prout in cedula an valeat, remiss.*

8 *Sententia in Regno Neapolitano quomodo proferantur.*

9 *Sententia debet prius scribi, & postea legi.*

10 *Executio non potest fieri contra aliquem, (quamuis criminosum,) ante sententiam.*

11 *Sententia an debeat continere causam, remiss.*

12 *Iudex pronuncians aliquem condenandum, an, & quando intelligatur condemnasse.*

Sententia lata per verba futuri temporis, vel modi infinitiui an valeat, remissiue.

13 *Sententia continens grauiorem pœnam, & non æquam delicto, non est mandanda executioni, quamuis in contumaciam lata.*

14 *Berruarium interficiens, ab eo iniurijs prouocatus, non punitur morte.*

15 *Iudex condemnans in vna parte, non censetur in alia absoluere.*

16 *Et quid si Iudex dicat, quia nobis constat delictum per te esse commissum, ideo si ex tali delicto tanta pœna tibi imponi debet secundum formam statuti, eam tibi imponimus.*

a 1 DIctum est de pœnis. Adde † in materia sententiarum si processus sit deperditus non culpa Iudicis, nec Notarij, & de nouo oporteat nouum fabricare processum, in quo multa hinc inde fuissent probata, & demum ante sententiam reperiretur primus, in quo non essent tantæ probationes, vel discreparet ab alio, Iudex debet iudicare secũdum primum, & si reperitur primus

2 post † sententiam, non posset sententia reuocari, licet secundum primum processum deberet reuocari, ita concludit Afflict. super constit. Regni in tit. de notif. bannitis in constit. coram nobis in fine. Et † contingeret, quod opponeretur cõtra aliquem fuisse iudicatum, & Iudex

3 declararet, non esse iudicatum, quamuis iudicatum esset, sententia illa rescinderetur, si esset dubium, an esset iudicatum, secus autem si clarè appareret de sententia, antequam per Iudicem iudicatum fuisset, quia tunc prima sententia non rescinderetur, est tex. in l. 1. ff. quæ sententiæ sine appell. rescind. & ita illum tex. declarat Franch. in decis. 398. vol. 2. & ibi habetur, quid agendum, si reperiuntur duæ sententiæ, prima absolutoria, quæ fecit transitum in iudicatum, & alia condemnatoria, & Iudices dicant quòd prima errore fuit lata, & decisum fuit, standum esse primæ sententiæ. Sed ego arbitror (sit dictum cum pace tot virorum, quod esset attendenda illa sententia, quæ esset iusta, ne delictum remaneret impunitum, vel quod puniretur innocens.

Item adde si iudex dicat in sententia: ego condemno, imò absoluo, stabitur vltimæ parti, quia per illud verbũ imò, videtur emendasse primam partem sententiæ, l. seius imo Pamphilus, ff. de manum. testam. & Præposit. in c. si quamquam, §. præuaricatori 2. q. 3.

Item adde, quod Iudices in sententijs criminalibus condemnatorijs debent condemnare ad interesse partis offensę, etiam absque petitione, secundum And. de Iser. in constit. Regni, si quis in posterum in verb. nouatas, licet hodie obliuiscantur, vt ait Vincen. Franch. in decis. 333. nu. 6. & etiam debetur ex dispositione iuris cõis, & ipso quod quis est condemnatus, & fortius quàm pęna fisco, idẽ Franch. in decis. 510. nu. 16. & decis. 460. per totam.

b *Et in primis scire debes.* Adde † videndum Soc. in reg.

4 249. vbi ponit hanc regulam cum septem fallentijs.

d *Et ita obseruatur.* Adde † Vant. de nullita. in rubr. de

5 nullit. sentent. ex defect. process. fol. 419. nume. 85. vbi etiam facit mentionem de sententijs, prout in cedula,

6 vide etiam Carau. in tit. 37. num. 2. vbi dicit, † quòd in Magna Curia Vicariæ, & in certis alijs Regijs audientijs, neque vnum, neq; aliud seruatur, quia Iudices non legunt sententias, nec dicunt illud verbum condemno, vel absoluo, iuxta consuetudinem Italiæ, sed solum eorum ordinatione sententiæ scribuntur, nisi esset sententia foriudicationis.

7 Item † adde, quod sententiæ prius scribuntur, & postmodum legũtur, & si ordo peruerteretur, quod oretenus proferentur, & postea scriberentur, non valerent. Carau. in tit. 37. nu. 2. & Vant. in tract. nullit. in tit. de nullit. sent.

8 num. 70. & executio † contra aliquem fieri non potest, quamuis criminosum, priusquam sententiatum fuerit, per text. in c. cum secundum de hæret. Felyn. in c. Rodulphus in verb. declaratoria, de rescrip. Alexand. in consil. 103. col. pen. vol. 1. & Vant. de nullit. ex defectu processus. nu. 94. & est aduertendum, quod si sententia non sit lecta, & lata non valet, secus in sententia regia. Soci. iun. cons. 80. num. 6. volum. 1.

c *Fuit aliquando dubitatum.* Adde † videndum circa

9 istam regulam, an iudex causam in sententia exprimere debeat. Soc. in reg. 244. vbi ponit vndecim fallentias in causa criminali, vide etiam Natt. in cons. 525. nu. 32.

f *Ideò illum condemnamus.* Adde, † quòd si iudex pro-

10 nunciat condemnatum, intelligitur condemnasse, quãdo verè condemnare potest, si vult; quia tali casu operatur verbum futuri temporis, quod præsentis. Decian. in consil. 57. nume. 8. vbi plenè, & ibi nu. 12. tenet quòd sententia per verba infiniti modi valet, vt diffinitiua,

& num. 13. & seq. habetur, quòd sententia lata per verbum futuri temporis valet.

k *Quaero si iudex.* Adde, quòd dicta sententia, in qua pœ-
11 na sit grauior, & non æqualis delicto, (etiam quòd lata sit cõtra contumacem,) non est exequenda, vt per Plot. cons. 72. nu. 31. & seq. tomo 2. cons. crimin. in fo lio, vbi ponit exemplum in homicidio non doloso, nec appensato, pro quo si Iudex pœnam mortis in sententia contumaciali imponeret, talis sententia non poterit exequi quo ad dictam pœnam mortis, & Plot. sequitur Fari-
12 nac. q. crim. in q. 11. nu. 62. vbi † attestatur, quòd fecit commutare pœnam mortis in pœnam triremũ in personam cuiusdam, qui in pœnam mortis fuerat condemnatus ... quendam Bertuanum interfecerat.

13 Item † adde ò conuerso, si Iudex condemnauit in parte, non censetur in alia parte absoluere, nisi de animo Iudicis appareat. Gabriel. in cons. 71. nu. 20.

m *Sed pone, quòd Iudex.* Adde, quòd ista clausula nihil operatur, secundum Viuium decis. 174. in princip.

p *Bart. autem in d. l. Iudex post quam.* Adde, quod contra Barto. tenuit Marian. Socin. in c. qualiter, & quando nu. 94. de accusat. & ibi nume. sequen. dicit, quod sententia
14 hoc modo formata valebit, videlicet, † quia nobis constat delictum parte commissum esse, ideo si ex tali delicto tanta pœna tibi debet imponi secundum formã statuti, eam tibi imponimus, quia sufficit declaratum esse delictum commissum, & in executione declarabitur pœna, vt ibi per eum, vide etiam Lambert. in tract. de contract. eorum, quibus glos. 14. nu. 20. & 21. in verb. & cum auctoritate alicuius subdicentis, vbi dicit sententiam modo quo supra latam valere, donec ex aduerso probetur fuisse iniustam.

QVAESTIO. XCIIII.

SVMMARIVM.

1 *De appellatione in causis criminalibus, quibus casibus permissa non sit.*
2 *Et quid si delictum sit notorium. vers. Solet etiam.*
3 *Statutum disponens, quòd in causis criminalibus non liceat appellare, valet. vers. Ceterum.*
4 *Appellatio vnius in criminalibus an prosit alteri. versic. Quaero nunquid.*
5 *Clericus an possit pro condemnato appellare. versic. Sed an Clericus.*
6 *Pendente appellatione à sententia banni, an possit bannitus impune offendi. vers. Praeterea quaero.*
7 *Si condemnatus in pœnam capitis, & bonorum confiscationem pendente appellatione decesserit, an extinguatur bonorum confiscatio. vers. Sed pone.*
8 *Et quid si decedat pendente tempore ad appellandum. vers. Sed quid si condemnatus.*
9 *Iudex primae causae an sit citandus in causa appellationis, vers. Quaero nunc.*
10 *Pendente causa nullitatis sententiae supersedendum est ab eius executione. vers. Scias autem.*
11 *Et an in causa huiusmodi nullitatis possit interuenire procurator. vers. Quaero an in causa.*
12 *De literis admittentibus condemnatos in contumaciam ad nouas defensiones. vers. Est etiam.*
13 *Confessus non dicitur conuictus.*
14 *Quando in criminalibus liceat appellare.*
15 *Confessio in his, quae sunt iuris praeiudicare non potest.*

a D*Ictum a* est de sententijs: quaero nunc, nũquid in
b causis criminalibus *b* licitum sit appellare. Re-
1 spon. Aut reus est plenè de ipso delicto conuictus, & etiã
c illud est sponte confessus: *c* & hoc casu non potest appellare. l. 2. C. quor. appel. non recip. Et quantum sit in illis quinque criminibus exceptis, videlicet homicidij, veneficij, adulterij, maleficij, & vis publicae, de quibus in d. l. 2. omnes conueniunt, quòd in illis non sit deferen-
d dum appellationi, vbi à iudice reis illorum criminũ *d* argumentis conuictis, & testibus superati, & propria voce confessi. Et hanc dicit esse communem omniũ Doctorum sententiam Igneus in l. si cetitis, in princ. nu. 19.
e ff. ad Syllei. *e* Sed certe tenendum est, quòd non solum in illis quinque, sed generaliter etiam in omnibus alijs conclusio locum habeat. Et ita hanc esse communem opin. attestatur Imola in l. fin. §. iussus, nume. 8. ff. de appel. Butr. in tract. de notorio, artic. 4. num. 56. quem refert Duennas reg. 156. in fin. Dec. in cap. cum speciali, §. porro, num. 4. de appel. quem refert Didac. pract. q. 23.
f num. 5. *f* Si ergo talis reus conuictus, & sponte confes-
g sus appellat, reijcienda est appellatio, *g* neque debet ab executione supersederi. Et ita de consuetudine seruatur, vt dicit Bart. in l. qui vltimo in fi. verbis, ff. de pœnis, prout illum refert Afflict. super 2. parte constit. regni, rubr. 10. num. 56. licet Bartol. ibi loquatur de expectandis decem diebus, de quibus ego dixi infra quaest. 96. circa prin.
h *h* Aut est confessus tantum, & non conuictus: & tunc si non reuocauit suam confessionem, non auditur appellans, sed potest iustè tradi morti, secundum glos. in cap. Roman. §. fin. autem, in verbo, vel de quo, de appel. in sexto, quam sequitur communis practica assessorum, vt dicit Bald. in l. 1. post nu. 10. vers. interdum autem, C. ne ex delicto defunctorum, &c. quem refert Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, Præsente Caio, post numerũ 21. & Apost. ad decis. Tholos. 176. Hanc etiam opin. dicit esse communem Didac. in d. quaest. 23. fol. 167. columna 3. versic. 2. conclusio. Dicit etiam Pract. Carer. fol. 17. numero 17. & fol. 32. post nume. 46. & fol. 65. post numerũ 101. & fol. 136. numero 175. quod hodie ex consuetudine iudices obseruant, quòd ex sola confessione spontanea, vel etiam extorta, & perseuerata exequuntur sententias capitales non admissa appellatione, licet secundum eum male faciant, & contra ius canonicum, & ci-
i uile. *i* Et licet aliqui dixerint, quòd hoc locum habet solummodo de iure canonico, vt scilicet confessus tantum non possit appellare: tamen magis communis opin. est, quod in hoc non sit differentia inter ius canonicum, & ciuile, sed quòd vtroque iure ille, qui est solummodo confessus, & nõ conuictus, non audiatur appellans, nisi
k adducat in appellatione *k* causam probabilem contra suam confessionem. Et ita esse communem opinio. attestatur Boss. in titu, de appell. post num. 27. Bald. autem in l. 2. nu. 11. C. quorum appell. non recip. tenet quòd ad hoc vt possit reijci appellans, requiratur vtrumque, scilicet quod sit confessus, & conuictus. Et hanc dicit esse veram, & communem opinio. Anton. Gomes. capit. 13. delictorum, nume. 31. etiamsi agatur de causa criminis
l læsæ Maiest. alias (secundum Bald.) *l* tenet appellatio. Et potest iudex a quo, ei, si velit, deferre: sed si putat ei non esse deferendum, potest exequi sententiam suam: & subdit, quòd ita seruetur de consuetudine: quem refert Suarez in suo volum. repetitio. fol. 506. nume. 5. in fi. Et ita reperio etiam conclusum fuisse per Curiam Tholosan. in dicta decisione 176. quòd dato, quod appellatio valeret, potest iudex a quo, priusquam sit ei inhibitum per iudicem ad quem, sententiam exequi. Dicit etiam Angel. de malef. in verbo, Præsente Caio, & appellante, num. 18. quod quando reus est sponte confessus, & con-
m uictus, *m* vel delictum est notorium, potest iudex sentẽtiã exequi, appellatione interposita nõ obstãte, & quòd si aliter facit, peccat, & quòd ipse de facto ita Nursiæ obseruauit.
n *n* Solet etiam dici, quòd quando delictum est noto-
2 rium, non admittitur appellatio, Et quòd criminosus manifestus non audiatur appellans, dicit communiter teneri

Anan.

Anan.in c.quàm perniciosum,post nu.1.de vsur.Puto ta
men in hoc esse distinguendum, iuxta ea quæ dixi supra
q.9.vers quæro nunquid.
3 o Ceterum in hoc ducatu hæc omnia sunt superflua,cũ
o per constitutiones sublata sit in causis criminalib. p om-
p nis appellatio,& dictio nullitatis, prout etiam in consil.
Flandriæ obseruari attestatur Pract.Iod.cap.149.num.2.
q etiam si reus non sit proprio ore crimen confessus. q Et
talis constitutio,seu statutum valet,& est obseruanda.Li
cet enim aliqui tenuerint,quod non valeat,ex quo appel
latio est species defensionis, quæ est de iure naturali, &
consequenter à lege seu statuto tolli posse non debet (q̃
opin.dicit esse magis communem Nicel.in concord.glo.
cap.6.col.antep.& pe.)nihilominus vsu,& consuetudine
receptum est talia statuta valere. Et ita communiter ser-
uari attestatur Alber.in 4.par,statu.quæst.53.nu.4.quem
refert Aug.ad Ang.de malefic.in loco præallegato post
nu.25.licet reuera Alberi.ibi loquatur in statuto disponẽ
te quod bannitus non audiatur etiam ad sui defensionẽ:
r sed ab hac consuetudine nullo modo est r in practica re-
cedendum.
s *f* Quæro, nunquid in criminalibus appellatio vnius
4 prosit alteri.Respon.quòd sic. Et ideo si plures compli-
ces sint condemnati,& vnus appellet, eius appellatio a-
lijs prodest: & est communis opin.vt dicit Augustin.ad
t Ang.de malefic.in verbo,Præsente Caio,nu.33. t Regu-
lariter autem in criminalibus potest quilibet de populo
u pro reo condemnato u appellationem interponere, vt est
x tex.in l.non tantum, x ff.de appell.
y y Sed an etiam clericus poterit pro huiusmodi condẽ-
nato appellare? Respon.Aliqui dicunt quòd non,& di-
cit Specul.de aduo..§.1.num.8.quòd tutius est quod cle-
ricus à talib.causis abstineat.Contrarium tenuit glo.in l.
addictos,in verbo,Quibus.C.de epis.aud.quam Doct.se
quuntur v. dicit Aug.ad Ang.de malef.in verb.Præsen-
te dicto Caio,nu.5.Et hæc opi.verior est: cum enim ap-
pellatio veniat ad defensionem rei, meritò posse debet
clericus illam interponere.
6 Prætetea quæro,nunquid pendẽte appellatione à sen-
tentia banni,possit bannitus impunè offendi. Dixi supra
hoc eod.lib.§.Homicidium,vers.Successiuè quæro.
7 Sed pone,quòd Titius fuit condemnatus in amputa-
tione capitis,& confiscatione bonorum:appellauit,& pẽ
dente appellatione decessit:certum est,quod respectu pœ
næ corporalis crimen habetur pro extincto, vt dixi supra
quæst.51.versic.quæro nunc:Quæro,an etiam sit extincta
confiscatio bonorum:Respond.aut sententia est cõcepta
per dictionem.Cum,puta,condemnamus Titiũ ad mor-
tem cum confiscatione bonorum: & eo casu cum publi-
catio bonorum sit accessoria ad pœnam corporalem,ex-
tinguitur morte, sicut & ipsa condemnatio corporalis.
Aut verò sententia est concepta per copulatiuam,puta,
z Condemnamus z Titium in amputatione capitis, & in
confiscatione bonorum,& hoc casu etiam si reus moria-
tur pendente appellatione, non extinguitur confiscatio
bonorum.Ita distinguit Bartol.in l.3.in fi.C.si pend.ap-
pel.mors interuenerit. Et hanc dicit esse communẽ sen-
tentiam Aug.ad Ang.de malef in uerb.qui Dominus iu-
dex nu.49.& in uerb.Et eius bona.nu.3.Vide qua dixi in
d.q.51.uers.scias etiam.
8 Sed quid si condemnatus decedat non quidem in-
terposita appellatione, sed pendente tempore ad appel-
landum, nunquid erit locus bonorum confiscationi?
Respon.In hoc articulo variæ fuerunt opi.doctorum:
Tu videre potes distinctionem traditam per Angel.de
malefic.in verb.Præsente Caio, & appellante,nume.85.
quam dicit ipse esse ex mente omnium. Et quia nimis
longa est,eam hic non transcribo. Quid autem dicendũ
sit,si reus post condemnationem admissus fuerit ad no-
uas defensiones, & pendente hoc secundo processu de-
cesserit,dixi supra quæst.44.ver. Dixi quòd.
9 Quæro nunc, an in causa appellationis citandus sit
iudex, qui primam sententiam protulit. Respond. Ali-
qui dicunt, quòd est citandus aut iudex, aut syndicus
fisci, cuius interest. Et dicit Angel.de malefic. in verbo,
Præsente Caio, & appellante,num.27. quod ita videtur
aa practicari. aa Alij vero dicunt,quod quando iudex,qui
primam sententiam protulit, processit ex officio, sem-
bb per citandus bb est in causa appellationis.Et hanc opin.
dicit esse communem Caranita super ritu 160. magnæ
curiæ, post numerũ 14. subdens tamen, quòd in regno
Neapolit.nullo casu citatur primus iudex, sed eius loco
procurator fiscalis illius curiæ. Apud nos autem, ex quo
non datur appellatio,non seruatur hęc practica,nec ali-
cubi vidi vnquam citari iudicem, nisi ageretur de con-
cc demnando iudice cc propter sordes, vel iniustitiam.
Bene citandus est fiscus, cuius interest, in causa appel-
lationis, prout etiam citatur in causa principali,iuxta ea
dd quæ dixi supra quæst.31.versic.Vlterius quæro, dd Po-
test etiam dici de nullitate sententiæ criminalis. Causas
verò nullitatis, quæ deduci possunt contra sententiam,
potes per te videre in discursu materiæ, & præsertim su-
pra quæst.50. & seq.
ee ee Scias autem, quòd pendente nullitate sententiæ
10 criminalis, non fit eius executio, quæ contineat pœnam
irretractabilem, etiam si cognitio talis nullitatis requi-
reret altiorem indaginem. Et est communis opin. vt at-
testatur Ias.in l.3. §.si seruus.nu.9. ff.de acq. poss. prout
illum refert Boss.in tit.de nullitate aduer. sent. nu.4.Vi-
detur enim q pendente causa huiusmodi nullitatis non
calumniosæ, bannum sit suspensum, prout tenuit Alex.
in d.l.3.§.si seruus,num.7.cuius opin.dicit esse commu-
nem Afflict. super 2.parte constit. Regni, rub.1.nu.15.
& consequenter non potest interea bãnitus impune oc-
cidi.Et ita communiter concluditur,vt dicit Boss.in loco
præalleg.num.5. Vide quæ dixi supra hoc eo.lib.§. Ho-
micidium,vers.Successiue quæro.
11 Quæro, an in causa nullitatis sentẽtiæ criminalis pos-
sit interuenire procurator.Dixi supra quæst.32.ver.quæ-
ro, an in causa.
12 ff Est etiam alius modus veniendi contra sententiam
ff criminalem,scilicet gg quando condemnatus in contu-
gg maciam admittitur ad nouas defensiones. hh Talis au-
hh tem admissio non fit nisi per principem:& hoc ex stylo,
& consuetudine inolita, vt dicit Pract. Iod. fol.83.nu.3.
ii & in hoc Ducatu non fit nisi per principem, ii vel per
senatum,qui representat personam principis,& cui prin
ceps commisit omnia ad iustitiam pertinentia. Et ita
declarauit senatus obseruari debere, & grauiter repre-
hendit commissarium Pontremuli,qui ad nouas defen-
siones admiserat sua auctoritate quendam bannitum
pro fratricidio,vltimo Octob.1550. P.N.Et de hac ma-
teria literarum admittentium ad nouas defensiones nos
habemus decretum in nouis constitutionibus,in titu.de
accusat in fi. per quod datum est senatui arbitrium illas
concedendi, vel denegandi, iuxta facti & personarum
kk qualitatem. KK Regulariter autem senatus illa con-
cedit nisi indicia sint adeo vrgentia, vt reus verisimili-
ter se tueri non possit,nisi producendo falsos testes, pro-
ut seruatum fuit in causa Alc.Buccę,20.Septemb.1558.
P.N. & Nicolai Coduri,5.Iul 1558.Et scias quòd extat
senatusconsultum conditum de anno 1548. 26. Octob.
P.N.quod,admissi ad nouas defensiones pro causa,quę
constitutionem personalem requirat, teneantur se con-
stituere intra terminum 10. dierum a die concessionis
admissionis, alràs admissio habetur pro non facta. Et
ideo ex stylo senatus semper apponitur in ipsis literis ter
minus 10. dierum eas impetrantibus ad eas præsentan-
dum, & personaliter se constituendũ, quem terminum
ego nũquam vidi prorogari, nisi semel cuidam Petino
Ber-

Bertono, qui propter abductionem cuiusdam quantitatis casei fuerat capitaliter condemnatus; & hoc me contradicente vnà cum nonnullis alijs senatoribus, quibus placebat ordinum obseruantia: sed contrarium placuit maiori parti. *ll* Hanc autem admissionem, vt scilicet reus etiam postquam propter contumaciam fuit bannitus, tanquam confessus, & conuictus, sit nihilominus audiẽdus, si velit innocentiam suam demonstrare, dicit esse de iure faciendam Grammat. super prag. Regni, fol. 198. num. 18. & ibi refert per consil. Neapol. in facti contingentia ita fuisse decisum, & admissum quendam medicũ condemnatum in amputatione manus. Et ita in facti contingentia consuluit etiam Natta consilio 444. Vide
mm quæ dixi infra q. 96. ver. quæro nunquid. *mm* In hoc autem Ducatu per nouas constitutiones in tit. præalleg. talis admissio remissa est arbitrio senatus, qui intellectis indicijs quandoque illam concedit, & quandoque etiã negat. Regulariter autem istæ literæ non conceduntur nisi petentibus. dicit tamẽ Bossan tit. de literis principis,
nn &c. nume. 4. *nn* quòd Præses Marlianus eas quandoque concedebat etiam non petentibus. Et ego etiam semel vidi, quod cum fuissent concessæ literæ ad nouas defensiones cuidam Io. Calmo Cerdoni capitaliter condẽnato ad furcas pro robaria; qui fuerat deinde captus per prætorem Varisij, & eius agentes non curarent eas (vt dicitur) leuare, & præsentare, senatus iussit eas transmitti ex officio ad ipsum prætorem, cui mandauit, vt eas exequeretur etiam illo non petente, 4. Septembris 1557. P. N.
oo *oo* An autem admissus ad nouas defensiones statim facta admissione recuperet bona confiscata, & an ipsi incumbat onus probandi innocentiam suam, dixi supra q. 44. ver. dixi quod, & seq.

ADDITIONES.

a *Dictum est de sententiis.* Vide Baiard.
b *Licitum sit appellare*. vide Farin. in 4. vol. suæ prax. q. 101. c. 1. & c. 2. *Ber. Ros.*
c *Et hoc casu.* Farin. d. q. 101. c. 20. nu. 114. *Ber. Ros.*
d *Argumentis conuicti, testibus superati, & propria voce confessi.* Quæ sint autem suspiciones, præsumptiones, Indicia, & probationes habetur supra q. 20. vers. primo, ibi, & sic habes; sed ibi contrarium videtur, dum hic dicit in criminibus exceptis, quem conuinci argumentis, & tamen in dicta quæstione 20. vers. ad formandam, ibi, quę contra Reum ex probabilibus argumentis satis colligitur neminem conuinci, immò corruptelam esse, illis attentis procedere ad inquisitionem, quod est minus, at quomodo attentis gradibus suspicionum, præsumptionum, Iudiciorum, & probationum procedatur super vno quoque ipsorum graduum ad torturam, vide supra quæst. 64. vers. Nunc de gradibus; & de conuicto habetur supra quæst. 62. in princ. vbi dixi, & quæst. 66. in prin. Differunt tamen præsumptiones ab Indicijs, seu probationibus, quia cum indicia sint species probationum difficilius tolluntur, egentque validiori probatione, ad hoc vt elidantur: præsumptiones vero a paribus tolluntur præsumptionibus, sic inter hos constituit differentiam Aym. Crau. tract. de antiq. temp. par. 1. vers. propositum nu. 34. sic & aliàs dici solet, quod quemadmodum clauus clauum trudit, sic præsumptio præsumptionem tollit Menoch. dicto tract. de arbitr. iud. lib. 1. quæst. 76. nu. 19. uide quæ diffusè dixi supra ad quæstionem 10. versic. primo. *Drog.*
e *Sed certe tenendum est.* Adde, quod & hanc communẽ refert, comprobat, & sequitur Rol. in cons. 73. post nu. 26. lib. 3. vbi plenè. & plenius per Masuer. ad pract. Pap. tit. de appellat. à diffini. glo. 1. addi. Incip. In vito. contumace. Et istam regulam vna cum octo limitationibus vide per Duen. ead. regu. 156. & plenius vide in collect. mea comm. op. cap. conuictus. *Giach.*
e *Sed certe.* Farin. d. c. 2. nu. 116. & 117. *Ber. Ros.*
f *Si ergo.* vide Vulp. resp. 137. & Cartar. de execut. sent. capto bannito c. 1. nu. 68. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
g *Neq; debet ab executione supersederi.* Vide Baiard.
h *Aut est confessus tantum, & non conuictus*; Confessus
13 ergo non dicitur † conuictus, infra q. 96. ver. & hęc quidẽ, vbi dixi & est ratio, quia confessio non est probatio, sed releuatio ab onere probandi Marsil. sing. 110. *Dro.*
h *Aut est confessus.* Cartar. d. tract. de execut. sent n. 70. Farin. d. c. 2. nu. 150. & nu. 154. & seqq. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
i *Et licet aliqui.* Farin. d. c. 2. n. 157. & 158. *Ber. Ros.*
k *Causam probabilem contra suam confessionem*, Admittitur ergo quis ad probandum contra propriam confessionem ex causa probabili, supra q. 55. ver. fin. q. 64. vers. sin autem, ibi, Nam etiam contra propriam confessionem, & q. 65. versic. 1. ad n. & dixi infra hac eadem q. ad vers. ceterum. *Drog.*
l *Tenet appellatio.* Farin. d. c. 1. num. 9. q. 101. Cartar. vt sup. n. 75. vbi nu. 77. tract. quid si sit tantum cõuictus de quo sup. fol. 218. vers. scias. *Ber. Ros.*
m *Vel delictum est notorium.* Adde quòd ideo ille, de quo supra q. 92. vers. scias tamen, ibi confessus delictum fuit laqueo suspensus. *Drog.*
n *Solet etiam dici.* Farin. d. c. 1. nu. 60. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
o *Ceterum in hoc ducatu.* Farin. d. q. 101. ca. 1. nu. 95. 96. & 97. neq; et fiscus Far. d. q. 101. c. 1. n. 30. 34. & 35. *B. R.*
p *Omnis appellatio, & nullitatis dictio.* Hoc est magnum dictũ, si est verum At vtiq; hoc vtimur, faciunt quæ di-
14 xi supra q. 55. vers. Item posset; licet tamen† appellare, quando Princeps, nullis alijs præcedentibus Indicijs, rescribit sibi fore notũ aliquem esse de crimine diffamatũ & propterea vigore talis rescripti contra aliquem proceditur, Iure enim ab omni actu successiuo licet appellare, non obstantibus statutis & Constitutionibus, de quibus hic; immò contradictio, & appositio facta a parte habetur instar & loco appellationis, vide quę dixi supra ad quæstionem 64. vers. sed nunquid. Item si bannitus non fuit legitime citatus non obstante tali statuto omnis processus erit nullus ex Boss. tit. de citat. num. 15. plures alias limitationes huic dicto traditas vide per Dec. in cap. At si clerici n. 20. cum pluribus seqq. extr. de Iud. Item si Inquisitus confitetur contenta in Inquisitione, & Processu, ex quo processu magis resultat fauor, & auxiliũ ad homicidiũ, quam mandatũ non obstante tali cõfessione non poterit puniri de mandato; Est enim tunc processus ita nullus; vt per Fel. in cap. sedes coll. mihi 7. de Rescriptis ex mente Ang. cons. 22. & vt ibi; vide quæ dixi supra ad qu. 84. in 1. additione in fine: Ratio est in promptu, quia confessio † in his, quæ sunt Iuris, prȩiudi-
15 care non potest, vt in simili arguit Crau. cons. 29. num. 2. cons. 48. num. 7. cons. 262. nu. 3. Et ideo licet in statu nostro Pallauicino extent statuta, & ordines, quod a sentẽtijs criminalibus criminaliter latis nõ detur appellatio, tamen alias vidi contrarium seruatum in terra nostra Curtis maioris sub q. Illustr. & excellent. Domino Sfortia Pallauicino in personam cuiusdam petri Antonij de Manzijs qui nulliter inquisitus, & condemnatus a mag. quon. domino Iosepho Balestrerio Prætore tunc Florentiolæ pro Illustr. & excell. Fel. record. quon. domina Iulia Sfortia Pall. stante nullitate dictæ Inquisitionis, & sentẽtiæ, & obiecta dicta nullitate post Carcerem, & retentionem septem annorum fuit eandem liberatus, reuocataq; fuit sentẽtia, & nulla declarata de anno præterito 1582. Sic etiam quidam Ioan. Stephanus Canturinus de Cremona ob nullitatem processus fuit liberatus sub

ſub Illuſtr.tunc dictæ Ciuitatis Prætore, domino Heronimo Gerardo,fuitq; a ſenatu grauiter reprehenſus, vt in literis ſenatus d.Gerardo ſcriptis, cuius tenor talis eſt videlicet Philippus Rex.Dilectiſſime noſter, Audita veſtra relatione de Io.Stephano Cãturio, qui cum fuiſſet,a, Mayno grauatus de Nece Pauli Scazzini ſponte comparuit,obtento prius ab Illuſtr.Locumtenente noſtro Saluo cõductu,ne aliis de cauſis moleſtaretur, & in tormentis examinatus nedum faſſus eſt dictam Necẽ Scazzini;ſed etiam Camilli proprij fratris,ac Iulij Oriani Brixienſis,Auditiſq; ipſius Canturij defenſionibus, ac denique eius Aduocatis multa allegantibus contra Mayni grauamen,& Canturij confeſſionem, ac omnibus mature,diligenterq; perpenſis,venimus in ſententiã præfatum Canturium rebus ita ſtantibus, vt ſtant, eſſe abſoluendum, & e Carceribus dimittendum iuxta tenorem dicti ſalui conductus,proinde ſic exequamini. Die 23.Iunij 1589.Eſt autem de Iure communi vt nullitas non attẽdatur pro confeſſo,Fel.cap.eccleſia S. Mariæ coll.9.de conſt. *Drog.*

q *Et talis conſtitutio,ſeu ſtatutum valet.* Vide Baiard.

r *In practica recedendum.* Cartar.de execut.ſenten.c.1. num.261.& 262. *Ber.Roſ.*

s *Quæro nunquid.* Farin.d.q.101.c.1. num.17. *Ber. Roſ.*

t *Regulariter autem.* Vide Baiard.

u *Appellationem interponere.* Quid ſi periculum eſſet in mora,vide per pract.Carc.pagi.55.nu.89. vbi non admittit appellationem,ait:& quod tunc poteſt iudex facere cõuictum renunciare defenſionibus,& ipſum propter periculum decapitare & ſic accelerari executionẽ. Item quod iudex poſſit accelerare executionem, vi.per eundem.§ homic.vltimo ſub nu.79.

x *ff.de appell.* Farin.d.q.101.c.1.nu.23.& 25.& 29.*B.R.*

y *Sed an etiam clericus* Farin.d.q.101.& ca.1.nume.27. *Ber.Roſ.*

z *Titium in amputatione capitis,& in confiſcatione bonorum.* Adde quæ de confiſcatione dicta ſunt ſup.ad q.44. verſ.Dixi,quod de iure q.51.verſ.ſcias etiam, ad med. & materiam confiſcationis poſt mortem, vt hic dixit Marſil.Rub.de fideiuſſ.nu.161. *Drog.*

aa *Alii vero dicunt.* Vide Baiard.

bb *In cauſa appellationis.* Adde,quod communem etiam teſtatur.Dec.in c.cum ſpeciali.§.porrò,poſt nu.27.de appellat,qui declarat,nu.28.& 29.Et communem hãc habes in collect.mea commun.opinio.cap.iudex nume.1. *Giach.*

cc *Propter ſordes,vel iniuſtitiam*; ſupra quæſt.73.verſ. Itẽ iudex quæſt.50.verſ.ſcias etiam. *Drog.*

dd *Poteſt etiam dici de nullitate.* Vide Baiard.

ee *Scias autem.* Farin.d.c.1.& q.101.num.111.& q.103. nu.309.volu.4.cartar.tract.de execut.ſent.in præfat.nu. 94.& c.fi.nu.209. *Ber.Roſ.* Vide eundem Baiard.

ff *Eſt etiam alius modus.* Vide Baiard.

gg *Quando condemnatus.* Farin.tit.de inquiſit.q.11.vol.1. nu.65.& 66. *Ber.Roſ.*

hh *Talis autem admiſſio.* Adde quòd nec valent literę admiſſionis præſentatæ poſt decem dies, & quid ſeruetur in ſic admiſſo ſupr.quæſt.44. verſ.quæro quando,ibi,ſed quicquid infr.q.96.verſ.ſed nunquid ad fin.ſupr.quæſt. 64.verſ.ſed nunquid ad fin. *Drog.*

ii *Vel per ſenatum,qui repræſentat perſonam Principis.* Adde ſupra q.60.verſ.Pariter etiam,ibi, veritas eſt,& verſ. pen q.85.verſ.Vlterius quæro,ibi,ſed hæc quidem concluſio: dixi ad q.4.verſ.quando verò, q.63.verſ.pen.ibi ſenatus enim iudicat,& ibi vide concordantias; & dixi ad q.78.verſ.quæro ſi bona. *Drog.*

kk *Regulariter autem ſenatus.* Vide Baiard.

ll *Hanc autem admiſſionem.* Quomodo verò probetur innocentia,eſt dictum Ciceronis de inuentione libro 1. verſ.Ratiocinatio,de quo ſupra, q.61.verſ.ſed hæc quidem:ſi quo die cædes Romæ facta eſt ego eo die Athenis fui,intereſſe in cæde non potui;tex.in §. Item verborum in fi.Inſt.de inutilib.ſtipul.§.loca:Inſt.de verb.ob. & habetur ſupra q.12.verſ. Dixi etiam in princ. Probatur autem innocentia etiam per torturam modo, quo ſupra q.62.verſ.forma autem,ibi ſi verò non probat, infra q.98.verſ.ſed nunquid;Modum autem, & cauſam, quando ſententia iam lata quis petit ſe admitti ad nouas defenſiones, vide apud Marſil.vbi dixi in margine rub.de fideiuſſ.ſub nu.280.ad Fel in c.ex literis,coll.mihi 9.de reſcript.eſt autem legitima cauſa, quando ex actis non conſtat de delicto,vt ibidem, vt contingit in Capello. *Drog.*

mm *In hoc autem Ducatu.* Cartar.de execut.c.1.num.272. *Ber.Roſ.*

nn *Quod præſes Marlianus.* Et de altero Doctore iſtius inclytæ familiæ ſupra q.64.verſ.quæro, an Doctores in fine, & per Boſſ.tit.de Principe ſub nu.208. Cur autem etiam non petentibus admiſſio ad nouas defenſiones concedatur,vt hic,vide Chart.de execut.ſent.c.bannito c.1.ſub nu.270.aliàs enim ſæpè innocens moreretur iudicum iniuria,& odio inimicorum,vt ibidem. *Drog.*

oo *An autem admiſſus.* Vide Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentiſſ.Baiard.

QVÆSTIO XCIV.

SVMMARIVM.

1 *Homicida in ſtatu Eccleſiaſtico non poteſt appellare.*
2 *Conuictus,& confeſſus quando poſſit appellare,remiſſiue.*
Et quando quis dicatur talis ibidem.
Appellatio à pœnis arbitrarijs an admittatur,remiſſiue.
Appellationes in cauſis criminalibus apud ſuprema tribunalia frequenter cognoſcuntur, etiam quod poſt tempus ad appellandum fuerint interpoſitæ,ibid.
3 *Confeſſus fictè per Statutum,an,& quando appellet.*
4 *Procurator non interuenit in cauſa appellationis, ſi non poterat interuenire in prima inſtantia.*
5 *Bannitus non admittitur ad appellandum per Procuratorem in caſibus,in quibus bannitus poterat appellare.*
Aretin.error ibidem.
L.non tantum ff.de appel.declaratur.ibid.
6 *Abſens appellans,vel reſtitutionem petens, debet perſonaliter comparere.*
7 *Bannitus admiſſus ad appellandum,debet aſſumere in ſe onus probandi innocentiam.*
Et ſi Iudex vellet aſſumere in ſe onus probandi delictum, non poſſet.ibidem.
8 *Foriudicatus in Regno Neapolitano non appellat, nec admittitur ad probandum innocentiam.*
Poterit tamen dicere de nullitate foriudicationis.ibidem.
Appellatio non admittitur in criminalibus de conſuetudine Italiæ,ibidem.
9 *Fallit in Regno Neapolitano.*
Appellatio in Regno Neapolitano admittitur in criminalibus à qualibet prouiſione,ibidem.
Cauſæ criminales in Regno prædicto in longum nimium protrahuntur,& malè tractantur,ibidem.
10 *Regnum Neapolitanum maxima latronum frequentia funeſtatur.*
Et ratio redditur ad longum per diſcurſum, ibidem.
11 *Milites in dicto Regno deſtinati ad capiẽdum latrones, ſunt latronibus peiores,& grauius populos moleſtãt,multi principaliter.*
Aprutij Prouinciæ in miſeriam à latronibus, & militibus redactæ.ibid.

Hono-

a Dictum est de sententijs. Adde, quòd homicida in statu Ecclesiastico non potest appellare ex dispositione Pij.2. in bulla 8. Clem.7. bull.6.

f *Si ergo talis reus.* Adde, quòd Duen. in reg.156. hic allegata limitat hanc regulam octo modis, & quis dicatur conuictus, & confessus, habetur per Fulg. consil.

2 123 nu.3. Et † an à pœnis arbitrarijs detur appellatio, vide Menoch. de arbit. Iud. q.70. & Farin. variar. quæst. in quæst.17. nu.27. cum seqq. Et in locis, in quibus potest appellari a sententijs criminalibus apud suprema tribunalia, frequenter cognoscuntur appellationes, et quod post tempus ad appellandũ interpositæ fuerint, vt tradit Couar. var. resolut. lib.1. c.1. in fine.

3 Item † adde, quòd confessus, & conuictus facie per contumaciam, (stante statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto) non appellatur vere confessus;

fessus: Bal. post Petr. de bella pert. & Cyn. in l. 1. C. quor. appellat. nõ recip. & in l. omnes populi ff. de iust. & iur. Nell. in tract. bannit. in 4. par. primi temp. q. 1. versi. pro huius quæstionis resolutione, quem referunt, & sequuntur August. Arim. ad Aret. in verb. præsente dicto Gaio. nu. 13. Bossan. titu. de remed. contra ban. num. 4. Foller. in pract. crim. in 4. par. 3. part. nu. 89. & Bertaz. in consi. 82. num. 19 vol. 1. & idem tenet Philip. Franc. in c. speciali §. porrò de appellat. col. 5.

Contrarium autem tenuit idem Bald. sibi contrarius in l. ita demum C. de procurat. quem refert, & sequitur Ang. Aret. in tract. malefic. in verb. præsente d. Gaio. nu. 21. & Rolan. in cons. 42. num. 30. vol. 1. Carrer. in pract. in prin. nu. 37. & Duenas d. reg. 156. limit. 6. & Aret. in cons. 146. col. 3. & Natt. in cons. 444. num. 5. quæ optimè procedit sine dubio, quando in appellatione iusta, & rationabilis causa allegaretur, quæ fictam confessionem, & cõtumaciam excusaret, ita tradit D. Chartar. in tract. suo de execut. sent. contum. ca. 1. num. 261. & 262. Nellus autem alio modo declarat, ita distinguendo. Aut extat statutum quod in criminalibus non possit appellari, & tunc sopita est quæstio, aut non extat, sed aliud statutum disponit quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto, & tunc non appellat. Si vero statutum dictat, tantum eum haberi pro confesso, tunc si est verus contumax vt quia citatus personaliter non appellat, nõ ex vi confessionis fictæ, sed ex natura veræ contumaciæ; nisi venerit adhuc Iudice pro Tribunali sedente; vel si ex forma statuti reseruatur etiam post datam sententiam aliquod tempus ad purgandam moram, siue contumaciam. Si autem non est verus contumax, sed Iudex vltra eius contumaciam examinauit testes, & tunc tamquam conuictus, & cõfessus similiter non appellat, aut ex sola contumacia fuit condemnatus, & eo casu poterit appellare, & ad hanc quæstionem, an bannitus in cõtumaciam possit appellare, vide Chart. in d. tract. de execut. sent. contum. c. 1. nu. 53. 54. 59. 109. & 261. vbi latissime; & etiam ibi tractat de constit. Marthiæ, & de motibus proprijs Pij IIII. & V. appellationem impedientibus.

4 Item † adde, quòd in casibus in quibus bannitus poterit appellare, non poterit per procuratorem, nec p aliũ, tamquam vnum de populo, quia sicut procurator non

5 poterat interuenire in prima instantia, ita † nec in causa appellationis. l. 1. in fi. ff. an per alium causa appellat. & Bar. in extrauag. ad reprimen. in verb. legitime, & ita etiã tenuit August. ad Aret. in d. verb. præsente dicto Gaio nu. 13. licèt ibi Aret. per l. non tãtum de appellat. contrariũ tenuerit, & malè, q̃a tex. d. l. non tantũ. nõ procedit in appellãte pro absente, sed pro reo carcerato, vt p August. in loco præcitato, & in terminis tradit Anton. Cola in ban. in suo compẽdiar. forma proceden. extraordinar. in controuers. criminalib. art. 164. in tract. crim. di-

6 uers. fol. 412. dicẽs, † q in criminalibus absens appellãs vel petẽs restitutionẽ aduersus sñiam tenetur personaliter cõparere, & q non põt contrariũ impetrare, & idẽ, tenuit Mille. in pract. crim. in rub. de sñia formiũ. nu. 93. & 94. quem refert, & sequitur Bertaz. in cons. 422. n. 13.

7 Itẽ † adde, q si ipse bãnitus in casu permisso appellaret, debet assumere in se onus probandi innocentiam suã, & si nõ assumeret dictũ onus, deberet oĩno appellãs succũbere, quia in dubio stãdũ est cõfessioni etiã fictæ, ita tradit Bal. in l. ita demũ in fi. C. de procur. quem refert, & sequitur Corn. in cons. 194. n. 5. vol. 1. & Cepol. cons. 63. nu. 12. cum seq. vbi dicit etiã, q innocentia legitimis probationibus debet probari, vt eneruetur probatio fictæ confessionis & q si Iudex vellet remittere contumaciã, & assumere in se onus probãdi delictũ, nõ posset.

8 Item † adde, q in Regno Neap. expeditum est, quòd forriudicatus non appellat, nec Principi supplicat, nec ad mittitur ad probandũ eius innocentiam: sed tantummodo ad dicẽdum de nullitate sententiæ, per constitut. pœnam eorum vbi Afflict. & Carrer. in pract. in princ. numer. 39. & Foller. in pract. crimin. 1. part. 2. part. rubr. capris forriudicatis nu. 3. Et similiter in statu Ecclesiastico fuerunt sublatæ appellationes in causis criminalibus, vt plenè dicam infra in vers. Cæterum in hoc Ducatu, ad quem me remitto. Sed tractare de huiusmodi quæstione appellationis partim, aut nihil operatur, quia per totam Italiam fuit prouisum per statuta, quòd in sententijs capitalibus non liceat appellare, vt ait Gram. vot.

9 2. num. 8. Tamen † in dicto Regno, præterquam a sententia forriudicationis, vt supra dixi, indifferenter à quacunq; alia sententia, siue interlocutoria, siue diffinitiua appellatur, nec semel tantum, sed & secundo, tertio, atque vlterius. Cum n. Barones Regni habeant cognitionem primarum, & secundarum causarum, ac quidam etiam tertiarum, prout habet Dominus meus Serenis. Dux Parmæ in Ciuitate Ortonæ à Mare; Si primus Iudex aliquem condemnat, vel aliquam proferat contra reum interlocutoriam, is ad secundum conuolat, si secundus primam sententiam confirmat, tertium adit, & a tertio Regias Audientias, quæ in Metropoli, cuiusque Prouinciæ cum Præside resident, neq; verò hic subsistitur, nã si Regia Audientia prædictas sententias tametsi tres, & conformes approbauerit, ab ea ad magnam Curiam Vicariæ, (quæ Neapoli præsidet) appellatur, & à magna Curia ad sacrum Regium Consilium, & ab illo ad idem, & rursus ad Illustriss. & Excellentiss. Generalem Proregem, eiusq; Collaterale Consilium supplicatur, quinimo, nec sententiæ, aut decreta expectantur, sed cum primũ quis inquiritur, vel accusatur, etiam quod nullum grauamẽ receperit, & vix causa fuerit incepta, & completus non sit processus informatiuus sub prætextu alicuius figurati grauaminis appellatur, & a Regijs Tribunalibus prouisiones plures in eadem causa expediuntur, vt veniant acta, & interim in procedẽdo supersedeatur, ita quod quotidie quilibet processus nedum vna vice, sed sępius hinc inde asportatur, & per menses, ac annos causæ differuntur, & super remissione disputatur, pro qua obtinenda oportet in quacunque causa, vt priuilegia Baronum exhibeantur, ipsiq; carcerati sunt semper dictarum prouisionum numero onusti, retinẽdo eas penes se in sinu tanquam reliquias, quæ passim cuique etiam famosissimo latroni conceduntur ad ligãdum manus Iudicum, & præsertim Baronum, ne in causis procedant, ita q iudicia derideantur, & officiales tot prouisionum legaminibus impediti, & offensi, in desperationem deducti, causas derelinquunt, adeò frequẽter ad Regia Tribunalia, tanquam ad sacram anchoram facinorosi confugiunt, semper instando, vt ad dicta Tribunalia transferantur. Huius autem sic optatæ translationis causam nõ planè video. Quo fit, vt delicta in Regno sępius remaneant impunita: tot enim subterfugiis, dilationibus, appellationibusq; intercedentibus, eò causa deducitur, vt vel rei in carceribus moriãtur, & sic debitę legũ seueritati detrahũtur, vel q frequẽtius accidit, gratia, pecunia, potẽtia, vel aliquo alio modo adepta occasione, fugam arripiant. Hinc frequentissimẽ improbi, sicarij, facinorosi, publici, & famosi latrones totius Populi voce morte dignissimi æstimati, per Curiam tandẽ capti, & in carcerem coniecti (cum potius ad patibulum statim trahi debuissent,) per Curiam examinantur, quæ publicè cõmiserunt, audẽt negare; defensiones, & si conuicti accipiũt; terminus in lõgum protrahitur, de ipsius breuitate protestãtibus prorogatur: testes fisci repetuntur: exactissima diligẽtia Iudices caueant: ne dies sit festus, vel intercisus, ne syllaba excidat, alioquin totus pcessus corruit, elapso, vel lõgissimo termino publicatur, si nouũ terminũ rei petunt, ipsis cõceditur, qm̃ inquisiti defen-

defensiones non esse coarctādas, testes fisci repulsantur: & si tandem post multos terminos, & dilationes ad capitalem sententiam deuenitur, statim confluunt appellationes, quæ sententiam reddāt elusoriam, sed quid capitalem sententiam dico? si pronunciatur reos torquendos, statim Iudicum manus per appellationem ligātur, imò à comminata tortura, à facta publicatione, à non prorogato termino, vel nouiter non concesso, & à quolibet nutu Iudicis appellatur, inhibitoriales litteræ à Regijs Tribunalibus conceduntur, & quod peius est, Iudici à quo inhibetur, etiam quòd condemnati rei in precibus exprimant se conuictos esse, atque confessos, quod mihi euenit dū essē Auditor secundarū causarum, generalisque Locūtenens, pro Serenissima MARGARITA AB AVSTRIA in illustri, & nobilissima Ciuitate Aquilæ, (vbi adsunt plurimi, & insignes iureconsulti, & præsertim Excellentissimi de re legali scriptores D. Ioa. Franciscus Viuius, D. Iosephus de Rusticis, & D. Alexāder Trentacinque, nunquam satis laudati, & mihi stricto amicitiæ vinculo coniuncti, qui suis scriptis maximam nominis celebritatem sibi compararunt) ac in toto suę Celsitudinis statu in Prouincijs Aprutij præeram, & per tot Tribunalia causa agitatur, atque eo deducitur, vt in damnum Reipub. & contemptum legum, aut carceratorum mors, aut fuga interueniat, & iniquissimi latrones, ac famosi sicarij his cauillationibus, & subterfugijs meritas pœnas effugiant; & si de inferenda tortura discutitur, indicia adeo vrgentia requiruntur, etiam in delictis atrocissimis, & occultis, ut vix plenę probationes sufficiāt: & si tandem post multum temporis, & longas disceptationes ad eam deuenitur, moderatè, ac ita leuiter per Iudices irrogari oportet, vt de raro rei confiteantur: quod si Iudices in modico excesserint, sub prætextu grauaminis causa per superiores auocaretur. Nil mirum

10 † igitur si Neapolitanum Regnum tanta delinquentiū, scelestorum, latronum, proditorumque frequentia sunc statur, qui nedum in syluis, alijsque locis à conspectu populi remotis clam, & occulte, sed in publicis, regijsque vijs palam, & vbique deprædantur, viatores aggrediuntur, & expoliant, vt Vrbes exire Ciues sine periculo nequeāt; imo, nec ipsæ Vrbes, Ciuitates, & oppida tuta permanent, cum, & mœnia ingrediantur, ædes effringant, & à fundamentis euertant, bona diripiant, resistentes cędant, dominos capiunt, mortem minantur, captiuosq; secum ducendo, eis taleam imponant, non modicā quidem, & moderatam, sed grauissimam, tria, & quatuor, & vltra, millia scutorum petentes: & possem quamplures speciatim nominare, quibus talea hæc in Aprutio fuit imposita, atque ita vitam pecunia redimere cōpellunt, quæ si eis in prefixo die non soluitur, more ferarum sæpe miserrimos captos interficiunt, & dum apud ipsos in nemoribus, & dumis detinent, sic durè, ac supra modum inhumaniter eos tractant, vt sæpius ex nimio cruciatu miserè vitam finire compellant. Atque ipsorum furores, & infaustas audacias non Magistratus, non Populi, nō Barones, non Prouinciales Præsides, non Regiæ Audientiæ, non denique ipsemet Illustris. & Excellentiss. Prorex Sereniss. Regis Locumtenens generalis extinguere potest, ad quos compescendos non lictores solum, Commissarios, & satellites, sed sępius frequentissimum exercitium destinat, ac militum copias numerosas peditum, & equitum, & leuis, & grauis armaturæ, qui tamen nedum tanto malo miserrimos, & infelicissimos populos non le

11 uant, sed eos aggrauant potius, † testatur id ipsum Aprutii vtraque prouincia ditissima olim, & numerosa, nūc vero miserrima, vasta, atq; deserta, non à latronib. solū, & bannitis hostili more vexata, sed ab ipsismet militibus ad expellendos latrones missis magis direpta. Subripiūt quidē banniti, sed nō ab oib. ast hi, quibusue latronib. & bannitis nequiores, neminem excipiunt, non est apud hos acceptio personarum, inter diuitem & paupere nōn distinguunt; à miseris Ciuibus, apud quos diuertunt, victum gratis per vim habent, superedunt, ædilia quærunt opinia, conuiuia opipera etiam ab iis, qui sibi panem diē tim operando suppeditant, gratuita pauperum munificentia minime contentantur, ad maiora cogunt, domos se incensuros minantur, conuitiāt, cędunt, vulnerant, mulierum honori non parcent, non pauperum inopiæ miserentur, non lacrymis commouentur, nec fletu paruulorum filiorum, quos fame vident deficere, sed rogati fiūt atrociores; & postquàm cōmederint, sub prætextu, quod plura eis defuerint, & bone Deus, quæ petunt? quæ nec Magnates ipsi habent, nec in Prouincia reperiuntur, statim pecuniam exposcunt causa indicta *per lo mal magnare*, ita n. dicunt, efflagitant, & more prædatio extorquēt, atque ipsorum furtum sic iustū haberi volunt, vt si quis quæratur, veh illi; Cupiens enim pecuniarium damnum euitare, in vitæ discrimen incidit, quoniam prędicti non valentes pecuniam extorquere, vel de iam facta extorsione incusati, hospitem falsò inquirunt, ipsorū socios examinando de resistentia, de receptatione bannitorum, & armatione per campaneam, & Deus scit, si propter hos falsos testes multi innocentes fuerunt suspensi, ita formaliter inquit Io. Grand. in tract. de bell. exul. in prædicam. habitus. q. 2. sub nu. 3. vbi hos Regiorum commissariorum, & militum abusus, violentias, extorsiones, & incompatibilia commissa prosequitur, subdēs, quòd expediret populis potius vexari à latronibus, quam ab istis militibus qui multo peiora committunt, & magis continuè grauant; & ab Excellentiss. Prorege remedium precatur populorum calamitatibus misertus, quas ipse etiā vidit in Prouinciis Aprutii, & Bari apud Regios Commissarios contra forusciitos Consiliarii munere fungens, tametsi longè maiores calamitates prædicti sunt postmodum passi, & in dies patiuntur. Sed & his peiora milites committunt, quę cuiuslibet animum grauius cōmouēt, dum bannitos, & milites in illos emissos, & à quibus miseri populi subleuari sperant, insimul conuenire conside rant, taceo, quod interim, dum prosequūtur, nedum eos non capiunt, non expellunt, ad manus non veniunt, verum sæpè de ipsorum accessu eos prius reddunt certiores, vt alio se recipiant, & concurrendi occasio tollatur; si propè transeunt, videre dissimulant; si in aliquo loco illi deprędantur: hi non statim occurrunt, sed eorū discessum expectant, atque illis profectis, eò perueniunt, residuum deuorantes, & superaddendo afflictionē afflictis; & adhuc grauiora fiunt. Nam ipsis bannitis per Cōmissarios contra eos expeditos conceditur saluus cōductus, quem in hoc Regno uocant, *il guidatico*, sub verbo, & fide Regia à nemine posse lædi per tempus sancientes, & tunc publicè incedunt, & à populis, vt alii milites uictū petunt, hospitando, ut uulgo dicitur, *à discretione*, & interim uires accipiunt, sibi necessaria præparant, diuites noscunt, quibus taleas imponant, domos notant, inspiciunt quomodo urbes, & loca ingrediantur, quò fugiant, & in tuto se recipiant, & itinerum sic fiunt experti, ut iam alio duce non indigeant: & finito tempore guidatici, foras iterum resiliunt, & multo peiora prioribus committunt, tutissimè quocunq; incedentes, omniū latebrarum iam facti certi. Et, quod melius est, nequissimi hi sicarii, banniti, & latrones, dum huiusmodi litteris assecuratiuis utuntur, & sunt guidati, nedum impunè ubique permanent, & populorū expensis, sed & à Regia Curia stipendiū habent, uti milites ad persecutionē aliorū bannitorū, tametsi perperam, & absque effectu, cum lupus lupinā non edat, & presertim cū plerunq; guidati sint fratres, coniuncti, & amici aliorū bannitorū, cum quib. etiam taleas, & latrocinia diuidere publicè dicūtur nec solum prędictæ assecuratiuę litterę ipsis latronib. cōceduntur, sed etiam eis datur facultas, ut omnes bannitos

tos cuiuscunq; qualitatis assecurare valeant, q vidi pro prijs oculis, vnde latrones vna die in publicis vijs crassā tur, deprædantur, & taleas imponunt, & die immediatè sequenti guidaticū obtinent, & aliquādo, q peius est, ip sas taleas nondū exactas post guidaticū exigunt, & exigi faciūt, & qui soluere sunt coacti, non audēt loqui, nedū timore latronū, sed & Regię Curię, quę cōtra eos ad pę nā procedit, qui à latronib. capti, pro ipsorū liberatione pecuniā exoluunt, adeo q dici pōt in illis locis iustitiam esse in manib. latronū, & non semel quidē dum sic guidantur, si Dñi rerū raptarū eas apud officiales repetunt, iustitia eis nō ministratur, quoniā non liceret, inquiunt, cōtra guidatos procedere, nec ēt ad rei restitutionē, quia permanēt sub fide Regia, adeo q posset dici Regiā fidē quodāmodo latronib. patrocinari, qui ēt post guidaticū sępe latrocinantur cum alijs guidatis, & guidandi licen tiā habentibus concordes, & postea diem dati guidatici mutant, vel iterum nouiter cōcedunt, vt eos à pęnis adi mant, dicentes post delictū commissum fuisse guidatos, imo multoties durante guidatico delinquunt, & rursus postea guidantur, non obstante, q in guidatico delinquentes, & eo abutētes illius beneficio priuari, nec vlterius ad illud admitti deberent, taceo alia crimina, quę ab ipsis in guidatico patrantur, & præcipuè innumeras violentias, & impulsiones in contractibus, & matrimonijs pro se, & allijs, qui.n. alienas possessiones, aut nuptias appetunt ob paupertatē fortasse, vel aliud quidpiā non valentes alio modo votū consequi, guidatorū opera vtuntur, qui possessionum dominos ad vendendū cogunt inuitos, statuto ēt (q est grauius) ab ipsis pretio, & nuptias cōtrahere cōpellunt, licet inequales, & multoties ab ipsis, quos diuites noscūt, pecunias efflagitant sub nomine mutui, & illi timentes finito guidatico offendi, mutuant pecuniā, licet eam nunquā sint recepturi; atq; ita tutè deprędantur, q cognoscentes alij banniti, ipsi quoq; guidari petūt, vt iā pauci remanserint banniti, sed guidati plurimi, quo fit vt prouincia bannitis careat, sed deprædationibus, latrocinijs, & homicidijs superabundet, nō sic facilè olim latrones guidabātur, sed a paucis annis citra; abusus hic fuit introductus, ex quo oēs populi exclamāt, & hūc nouum regendi modum sic ęgre fero, vt diutius in his prouincijs Aprutii immorari recusauerim, quinimo discedendi licentiam, sępè, & enixè sum præcatatus, atq; magis cum prædictis guidatis non solum securitas concedatur, ut non capiantur, sed & auctoritas detur, vt quibuscunq; officialibus, & populis iubere, & imperare possint, illud aūt omnem inhumanitatis modū excedit, nec absq; indignatione recenseri potest, quod dum sic guidantur, ēt in illis locis commorandi ius habent, in quibus nefandissima scelera perpetrauerunt, & quod grauius est interdum in domibus eorum, qui ab ipsis antea fuerant offensi in persona, & in bonis, vel propè ipsos; & in ipsorum aspectu, vt nuper accidit in Terra Campli, quòd silentio præterire, & iustus dolor non sinit. Quidam enim Trippanegra à Montecaluo publicus sicarius, & famosissimus latro cum quendam Caplensem homine Alexandrum filium Dom. Andreæ Flamminii V. I. D. & ipsum pariter iure consultum captiuasset, taleam ei imposuit pro redemptione suæ vitæ, quam cum in dicto tempore persoluere non potuisset ob eius paupertatem, misertimè eum necauit, in ipsum arbore alligatum, tanquam in scopum, ictus archibusiorum emittendo; paucis vero post diebus a Curia Regia guidatus ad Terrā Campli se contulit, ibi per plures dies permansit ante domum prædicti Dom. Andreæ hospitatus, vt miserrimus pater, infelicissima mater, & mœsti germani sicarium illum ante oculos haberent, sed nec illum abusum sub silere possum, cum famosi latrones, & quos vocant *capo di banditi*, diu sic fuerint crassati post multa homicidia, & assassinia commissa,

post multas pecunias perniciosissimis mille modis extortas, post omnium generum facinora perpetrata aliquos de comitiua sua viliores interficiūt, illorumq; capita Regię Curiæ offerendo indultū sibi parāt generalem absq; partium remissione, etiā q interfecti non sint in delictis æquales, dummodo aliquod crimē capitale cōmiserint, & ob eā præsentationem ab oibus criminib. quantūuis enormibus commissis, tā confessis, quā non confessis, vt in decretis indultū apparet, de quo mirandū est, penitus absoluuntur & ferè ēt à cōmittendis, nec solū quo ad ipsorū pęnam corporalem, aut pecuniariam applicandam fisco, sed ēt quo ad interesse partis læsæ, ita enim indultantur, vt omnes accusationes, seu querelæ, quibus præmebantur, vel quibus postea grauari potuissent, sint omnino extinctæ, nec vllum ius parti læsę seruetur ad repetendū bona sibi ablata, & taleas solutas, licet scutorum millia excedant, q est contra oēs leges diuinas, & humanas, qui postmodū sic indultati tutè, & palā per oīa loca vbi homicidia, rapinas, & latrocinia patrarunt, diuites, superbi, & triumphantes incedunt, ex quo formidabiles fiunt, & alijs dominantur, oh quam felices his temporibus sunt famosi latrones, & sicarii huius prouinciæ. Bone Deus, quis hoc malo inhumanoq; exemplo, & alijs prænarratis ad furta, homicidia, adulteria, stupra, sacrilegia incendia, violentias, rapinas, & assassinia committendum? quis ad latrocinandū? quis ad publicè crassandū? quis ad taleas imponendū? & peiora faciendum, (si peiora fieri possent,) non incitaretur, atq; induceretur? Ego vidi nonnullos fratres exire de monasterijs, quorum nomina pro honore illius religionis taceo, qui post prædicta facinora per Regios Commissarios similiter indultati fuerunt, & hoc modo Prouincia bannitis remanet expurgata, de quo Commissarii gloriantur, & Neapolim scribunt Excell. Proregem, & illos Regios officiales certiorantes ipsorum opera, & diligentia prouinciā bannitis esse liberatam, q est verissimum, sed noīe tantum, cum iā amplius non vocentur banniti, sed guidati, vel indultati. Hæc quidē non fiebat quando magnus ille Commissarius Petrus Antonius Pansa ad hanc Prouinciam transmissus fuit, quam licet maxima exulum, & latronū copia vexaretur, breui tempore, & cum effectu expurgauit, & liberauit non guidando, non indultando, sed eos diu noctuq; persequēdo per nemora, siluas, & alia loca, illisq; furcas, & rotas quotidie implendo cum minore dispendio, & maxima populorum lætitia de quibus benè sum informatus, quia tunc ciuitatis Asculi pro Pontefice Maximo eram gubernator, nec spoliabat carceres Baronum, prout nunc Commissarij faciunt ex alienis laboribus sibi gloriam, & laudem parare volentes, hinc est quòd hodie non desunt, qui audent dicere, quòd latrones pro se, & alijs furantur. Quid igitur est hoc iniquius? aut qui Samnitibus sunt infeliciores? Aprutiū specialiter nominaui, quoniam proprijs oculis uidi huiusmodi afflictiones, & calamitates non sine meo dolore, sed nec his leuiora, & in cæteris Prouincijs commissa, certè nuncio accepi, Atque hæc omnia ex prædictis modis procedendi in causis criminalibus proueniunt. Non sunt quidem oēs officiales culposi, qui secundum constitutiones, & iura Regni procedere tenentur, sed tot dilationibus in criminalibus, & appellationū subterfugijs causas protrahi damnosum semper sum arbitratus, & miror atq; miror quidem, cur in Regno Neap. vt in alijs, & præsertim totius Italiæ locis, vt ait Gram. in dicto voto 2. nu. 8. hic in criminalib. appellandi abusus non tollatur, vel saltem moderetur, ita.n. nominandus est, tametsi ab initio rationabilis sit visus, q tāta delicta nō ingruerēt, sed postquā experientia ipsa docet, & oculata fide conspicitur, originem tantorū malorum hinc nasci, incentiuum tribui delinquendi, & scelestorum multitudinē excrescerē (appellationis remedio ad innocentiæ præsidiū instituto ad ini

quitatis defensionem conuerso) nec appellationibus deferendum, nec criminalium causarum expeditio sic defferenda foret, prout clare sanciunt Imperator in l. cum reis C. de pœnis. Sed etiam multi officiales sæpissime in culpa sunt, qui cum scelestos, ac delinquentes in carcere detinent, & morte dignissimos, pecunijs tamen corrupti, ipsos absoluunt, Reipublicæ damnum, & Iustitiæ paruifacientes, sed laborantes solum quomodo bursas impleant per fas, & nefas. Ceterum aliquando in culpa sunt ẽt nonnulli Barones, qui cum ad regendos subditos officiales mittunt, cum omni ope niti deberent, vt idoneos, & expertos eligerent, qui laudabiliter populos gubernarent, subditorũ cura post habita, plerumq; officiales destinant, nulla consideratione habita, digni sint, necne, imò frequentius ignotos, & idiotas, sed ab alijs tantũ propositos, & cõmendatos, commendationisq; causam Deus scit; & licet ijs assessores addantur, plerumq; tñ ipsis parum sunt doctiores, & sic cæcus cæco ducatũ præstat, vel certè non sanctioris conscientiæ; & cum in idem lucrum duo cõcurrant, quid leges velint, quid Reipublicę expediat, minimè attendunt, sed ad lucrum anhelantes, illos absoluendos iudicant, qui pecuniam habent, licet scelestissimos, pauperes verò condemnant, & aliquando forsan innoxios, vt in pauperes rigores exercentes, se iustitię obseruatores, terribiles, & (vt aiunt) bonos criminalistas esse ostẽdant: nec durius illis euenit, quã cum pauper accusatur: ꝙ si diues delinquat, tunc lętantur: quia spes vberioris quęstus certior eis ostenditur, quòd nec quibusdam Baronibus, quidẽ displicet, qui auaritiæ laqueo innodati, iustissimã Regiam Pragmaticam (incip. Mãdamus sub tit. de Baro.) parum attendentes, debita iuris pœna criminosos punire non curãt, sed pecuniariæ mulctandos appetunt, licet in carceribus detineantur, cum ex illorum morte vtilitatis nihil, sed plurimum quidẽ ex compositionibus sibi proueniat, quas vt facere possint, sæpè offensos vijs indirectis ad pacificẽdũ cogunt, (licet Deum, & iustitiã offendant.) & sic sępius scelestissimos ad cõpositionem admittunt æris copiã habentes, & hoc modo pęnam commutant, aut verius iustitiam, & humanũ sanguinem vendunt, contra quas compositiones multum exclamat Luc. de Pen. in l. 1. nu. 38. cum seq. C. de deserto. lib. 12. (qui erat de ciuitate Pennæ Prouinciæ Aprutij Regni Neapolitani, quę Ciuitas habet titulũ Ducatus, & his fuit sub gubernio meo, dum præeram in statu Serenissimi Ducis Parmæ Domini mei,) dicẽs, quòd in dicto Regno nõ quæritur vindicta scelerum, sed vt fiscus impleatur ex sanguine peremptorum, nec vlla (nisi pro pecuniali cõmodo) studetur adhiberi medicina, & peccata populorum comeduntur, dũ peccatorum pretia exiguntur, non animaduertendo, quòd vendentes aliena crimina, sua faciunt esse peccata, & dicit ẽt quòd tales officiales Regnicoli has compositiones facientes sunt socij in criminalibus delinquentiũ, quia eis ita impendunt patrociniũ. Nõ igitur mirandum est, si tot scelesti, flagitiosi, & delinquentes in eodem Regno superabundãt. Homines.n. ad malum naturaliter proni sunt, verum ex facilitate veniæ, & impunitate ad magis delinquendum redduntur promtiores, & cum alios ob delicta non videant debitè punitos, à delinquendo non deterrentur, imò quotidie fiunt nequiores, scientes etiã, quòd in carceres, qui conijciuntur varijs caliditatibus tot appellationibus, & tergiuersationibus aliquo ex prænarratis modis [illegible] pœnas euadũt. illud semper pro cõperto habui, quòd si Cath. Rex Philippus in Regno adesset, aut hęc oĩa sciret, (vt qui, Iuris consultorum extitit semper amantissimus, peritissimos, ac prudentissimos in consilium adhibere assiduè studuit, quòd sacrum Regium Neap. Consilium tot doctissimis, integerrimisq; dominis Consiliarijs refertum, eiusdemq; consilij, & iuris, & æquitatis consultissimę decisiones apertè testantur, ac sanctissimis legibus in regẽdis suis populis semper est vsus,) plurimis Regni prædicti incõmodis, atq; huic præcipuè prouideret, & lacessitę iustitię mederetur, vt tot subterfugia, appellationesq; in criminalib. tollerentur, siue reformarentur, nec pecuniã ab eis recipiẽdam, qui nefanda crimina cõmisissent, vel essent soliti delinquere sic cõcederet, atq; ita coercitis malis sũma cũ quiete viuerẽt boni, & Neap. Regnũ suæ Maiest. hæreditas preciosa, vt vetustate, nobilitate, amplitudine, salubritate, vbertate, amenitate, armẽtorũ multiplici generositate, oĩumq; rerũ ad victũ, cultũque necessariũ affluentia apud cunctas orbis regiones cõmẽdatũ, sic ẽt, & in hoc bene audiret, & quieta populorum societate floreret: sed Principis absẽtia, ab illis locis, quò pp longinquitatẽ tardissimè oĩa perferuntur, regnicolis est multũ dãnosa. Hi tamen abusus nõ sunt in statu Ecclesiastico, in quo criminales causę expediuntur tot appellationibus, dilationibus, cauillationibus, & subterfugijs remotis, & executiones criminalium sententiarũ regulariter appellationũ interpositionibus non sic differũtur, nec tot inhibitionibus iudicum manus ligantur, licet in eo quoq; hæ bannitorũ, & latronum incursiones præualere cęperunt, quo multũ doleo, vti fidelis, & deuotus seruus Sacrosanctę Sedis Apost. in cuius statu gubernandis, regendisq; populis per ann. 28. sub Pio IIII. Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. Summis Pontificibus varijs Gubernijs præfui, & hoc ex culpa aliquorum officialium, qui aliter quàm ex præscripto legum in causis procedunt, eoque maximè, ꝙ inter alia, capto aliquo bannito, bannitorum numerũ crescit, cum ex illius captura plurimos inquirãt, vel ꝙ ei dederint potum, aut aliquid comedendum, vel ꝙ eos sint allocuti, aut per viam salutauerint, ẽt ꝙ prædicta non fuerint ad malum finem, & solum vt sportulas lucrentur, & cum plerumq; inquisiti sint pauperes, qui eas soluere non possint, nec salaria patrocinantium & alias expensas facere, excedentes ad minus summam quinquaginta scutorum, non sic facilè se constituunt ad se defendendum, sed potius fiunt & ipsi banniti & sic vno capto plurimi insurgunt ad instar capitum Hydræ lernæ. Idq; prouenit, quòd plerumq; non idonei, & experti ad gubernandum vocantur, sed qui fauoribus præualent, quibus adeo defertur, vt multoties non prouidetur populis de bono gubernatore, sed gubernatori de bono gubernio, & qui electionem officialiũ habẽt, eligere deberẽt viros experimẽto causarũ exercitatos, & legum scientia laudatos, ac iustitiæ obseruatores, nã qui per gratiã cõfert honores, Christũ spernit, 8. q. 1. c. qui vos, & 1. q. 1. c. pueri. Et conferẽs officia indignis sciẽter, vel ex crassa ignorantia, mortaliter peccat, & tenetur ad emẽdationẽ damni his, qui exinde læduntur, vt latè p Con. in Regula peccatũ par. 2. §. 7. nu. 2. & ideò querelãter Luc. de Pen. in l. 1. circa fin. C. de diuer. offi. lib. 12. dicit ꝙ hodie non morũ honestas, sed verborũ venustas attẽditur, nõ sciẽtiæ vsus, sed stultitiæ risus, nõ puritas manuũ, seu quãtitas munerum cõfouetur, & nõ virtutes, sed vestes ad insignes honores, & vtilitatis officia promouentur, idem Afflict. in constit. statuimus num. 57. lib. 2. vtinam quòd omnes Principes facerent illud, quod legitur de Ferdinando Primo Neap. Rege, qui habebat libellum nominum, & cognominum virorum bone opinionis secũdum diuersitatem officiorum, & ipse sibi viros ad officia eligebat, præuia secreta inquisitione, ita refert Afflict. in const. cordi nobis num. 3. lib. 1. & Fab. de Monteleone fol. 23. nume. 7. dicit etiam Mart. in tract. de Prin. conclus. 154. ꝙ tempore suo eligebat in suo consilio prudentes doctores, & viros peritissimos, & Deo deditos, quia iustus Princeps iudices sibi similes eligere solet c. tanti Daniel 91. distinct. & Iethro dixit Moisi Prouide de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint

auaritiam,& constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios,& decanos, qui iudicent Populum omni tempore Exod. 8. Veruntamen,qui officiales eligunt,si greges,& armēta haberent,nemini est dubium, quòd de bonis,& expertis custodibus prouideri curarēt & non inconsulto illorum custodiam cuilibet passim concederent ob fauores, & si maior diligentia non adhibitum in futurum in eligendo viros idoneos,& in gubernandis populis expertos,breui tempore timendum est, vt Regnicoli Ecclesiasticis populis non inuideant, nec tutius per Ecclesiasticū statum,quam per Neap. Regnū reddatur commercium.Sed iam ad materiam redeo.

g *Neq. debet ab executione supersederi.* Adde,†quòd idē
23 tenet Guid.Pap.dec.74.nu.1.& ibi in fin.dicit ab executione supersederi non debere, etiam quòd per Iudicem appellationis inhibitum esset, quem refert, & sequitur Lanc.in tract.de attent.post inhibit.ampli.12.n.3.f.417. Ego āt supersederem propter reuerentiā Iudicis ad quē, si appareret,quòd inhibitionem concessisset,non obstāte,quod condemnatus esset confessus,& conuictus, idē tenuit Aufrer.in dec.Thol.176.quem refert,& sequitur Lancell.in tract.de attent.ampl.4.num.14. fol.215.
24 Item adde, † quòd in casibus,in quibus non admittitur appellatio,si reus appellauerit,& Iudex admiserit appellationem ex ignorantia, vel ex voluntate,quòd sententiam suam amplius exequi non poterit, sed tenetur causam ad superiorem remittere.Gomes.in titul. de delict.c.13.num.32.fol.382.sed Boss.in titu.de appell.nu. 26.dicit,quòd veritas est in contrarium, quod Iudex licet deferat appellationi in casibus, in quibus prohibita sit appellatio,non ligat sibi manus,quia non potuit præiudicare reipublicæ.
25 Item†adde, quòd confessus, & conuictus non appellat, etiam quod confessus esset metu tormentorum, & appellatio est reijcienda a Iudice,qui sententiam protulit,& etiam a Iudice appellationis,ita plenè tradit Did. pract.q.c.33.nu.5.huc allegata.
26 Item † adde quòd de stylo Franciæ, ac ordinationib. Regijs, vbi non esset periculum in mora,Iudex non debet procedere ad executionem, etiamsi appellatio esset iniusta, & reijcienda, sed debet expectare, quòd iudex ad quem hoc pronunciet, & remittat ad ipsum faciendam,nisi esset Iudex, a quo in criminalibus non appellatur,vt in illis Præpositus Marescallorum,a quibus non appellatur, & illa non obstante ad executionem procedunt,Boer.decis.153.num.6.& 7.

h *Aut est confessus tantum.* Adde,†quod in statu Eccle-
27 siastico fuit prouisum per Const.March.in libr.6.cap.3. quòd sponte confessus crimen in iudicio, non possit appellare,& quod iudex a quo, vel ad quem nullo modo appellationem admittere debeat.
28 Item † adde, quòd confessio facta post appellationem interpositam ab interlocutoria de torquendo, appellationem non impedit,quia talis confessio videretur facta metu torturæ,si notificata fuisset reo interlocutoria torturę,& ipse appellasset.Franc.March.dec.Delph. 60.num.9. par.2. sed hoc non seruatur in practica nam Rei torquentur non obstante appellatione,nisi fuerit inhibitum, & confessio esset valida, dummodo legitimis indicijs præcedentibus torti fuerint.

n *Solet etiam dici.* Adde,†quòd notorium pōt esse tripli-
19 citer,videlicet quo ad iudices,& alios, quo ad alios, & non quo ad iudicem,& quo ad iudicem,& non quo ad alios,vt dicit gl.in c.fin. in verb. quo ad se ipsum de cohabit.cler.& mulier.& gloss.in c.consuluit in verb.noto-
20 ria de appellation. Et † in notorio primo modo capto, non datur appellatio,alias in alijs notorijs iuris ordo seruari debet,vt dicit Mille.in pract.in tract.notor. nu.32. & 39.& ita interpretandum esset statutum, quod tollit appellationem in notorijs,prout Carau.in ritu 158.nu. 7. qui dicit, illum ritum ita intelligi debere, per quem tollitur appellatio in notorijs.
21 Item adde, † quod Milleus in dicto loco dicit notorium esse triplex,facti,iuris,& præsumptionis,vt ipse latè, & pulchrè exemplificat; & in quolibet notorio non admittitur appellatio eo modo,quo ipse tradit.

o *Ceterum in hoc Ducatu.* Adde,†quòd in statu ecclesia-
22 stico quæcunq; appellationes a sententijs,& grauaminibus in causis homicidiorum fuerunt sublatæ per Pium II.vt in Bullario nouiter impresso cōst.8.f.81.qua disponitur etiam, ꝙ officiales non obstante inhibitione quacunq; teneantur sub pęna excōicationis ipso facto sine vlteriori sententia declarationis,(a qua nisi a Sum.Pōt. absolui non possint,) & ēt sub pęna mille ducatorum, procedere ad executionem sententiarum,idem quoque
23 fuit prouisum per Clem.VII.in cōst.6.f.289.&†est prohibitum, vt condemnati in contumaciam elapso anno appellare non possint,vel ꝙ infra annum capti fuerint, sed sententiæ cōtra eos latæ omnino executioni sunt demandandæ,vt per Pium IIII.in constitut.128.in bullar. fol.871.Pium V.constitu.10.fol.933.constitut.137. fol.
24 1133.fiscus † aūt appellare non prohibetur,cum ad signaturam causam appellationum nomine procuratoris fiscalis a sententia contra eum lata interpositarū reijcere,vel cōmittere spectet, & fiscus causam appellationis
25 non prosequitur † vbi adsit instigator secretus,vel apertus, nisi data prius cautione per eundem instigatorē de reficiendo expensas tam prioris,quàm vlterioris instantiæ in euentum succumbentiæ,ita prouisum fuit per Piū IV.in const.85.vers.cum ad signaturam,& ver.non prosequatur in Bullario fol. 779.& si per Pontificem fisco appellatio non promitteretur,appellare nō posset, nam
26 † quando reis prohibetur appellatio, fisco quoq; prohibita censetur,vt seruetur æqualitas, secundum Magon.
27 in decis. Lucen.58. per totam, & regulariter de † iure communi fiscus potest appellare,etiam a Minoritate pęnæ. Gram.in dec.14.nu.2.
28 Item † adde, ꝙ in statu ecclesiastico appellationes in condemnationibus pecuniarijs in causis criminalibus, vel mixtis admittuntur,facto tamen actuali deposito ad fauorem fisci, si pars est diues,vel data cautione in forma depositi,si est pauper, dummodo appellans non sit confessus, quia tūc Iudex a quo,non obstantibus appellationibus,& inhibitionibus ad executionem pęnæ procedere potest,iuxta formam const. Pij IV.128.in Bullario nouiter impresso,f.869. & const.380. Pij V.f.1182.
29 & dictæ † appellationes infra sex menses expediri debent per appellantes, alioquin Iudex a quo sententiam exequi debet,vt hr̄ per cōst.Pij V.143.vt in bull.f.1146.
Item adde,ꝙ per totam Italiam communiter fuit prouisum per statuta terrarum,vt a sententijs capitalib.non
30 liceat appellare.Gram.vot.2.nu.8.Et † in Regn.Neap. adest ritus incipiens, Item non appellatur, quod a sententia lata contra homicidam nō appellatur, sed ibi Ca-
31 rau.dicit,quòd non seruatur in practica,† sed ius commune.Et ita ego vidi practicari in illo Regno,& ita etiā Franciæ admittuntur omnes appellationes secundum ius cōe;Rebuff.in comment.const.Franc. in tract.de ap-
32 pellat.c.7.gl.2.ver.2.casus nu.12.vol.3. In † Regno autem Neap. fiscus in causa criminali appellare nō pōt, per ritum 258. Item non appellat, & ibi per Carau. in fin.qualiter fisco grauato in Regno succurratur, & de dicto ritu,latè per Franch.in decis. 148. Sed quando inquisitus appellat ex Regia Pragmatica ipso iure,per fiscum intelligitur facta adhæsio appellationi, ita vt sententia contra inquisitum possit in peius reformari; Idem Franch.in dec.467.nu.6.& in dec.470.numer.10.& 11. ponit alios casus,in quibus fisco conceditur appellatio. vide etiam Franc.Marci in dec.148.& Gram. decis.14. vbi tenet, quòd fiscus de iure cōmuni appellare possit,

non autem de iure Regni, & quòd de iure communi possit appellare, latè per Gabr.com.concl.li.7.concl.14.
33 sed † non restituitur secundum Guid. Pap. decis. 302. vbi tamen dicit, quòd de stylo, & communi obseruantia contrarium obseruatur. Crem. sing. 23. quòd si Iudex Nell.in tract.bann.2.par.1.temp.quæst.3.ante fin. Bertaz.cons.195.& 197.& D.Odd.in tract.de rest.in integ. q.3.num 85.vbi tenet magis communem opi.esse, vt fiscus in pœnalibus non restituatur, nisi detecta enormitate delicti, quia tunc per Principem daretur restitutio cōtra rem iudicatam, ne delictum remaneret impunitum, & hoc secundum Boss.in tit.si aduer.rem iud.nu.15.& in tit.de supplicat.nu.9.& quare fiscus in pœnis non restituatur in integrum, ratio est, quia fiscus habet causam lucratiuam, Vulpel.cons.41.num.3.

34 Item† adde, quòd statuta, siue constitutiones, quæ disponunt, quòd a sententia lata in causa criminali non possit appellari, querelari, nec de nullitate dici, nec in integrum restitutio peti, vel alio iuris remedio vti, vt disponit constitutio Mediolani, de qua loquitur D. Clarus; quinque limitationes recipiunt, quas ponit Plotus in consilio 130.numero 64.inter consil.crim.diuers. Tomo primo.

45 Item † adde, quòd admissio ad nouas defensiones fit per Principem non ex mera gratia, sed ex gratia iustitiæ, per tex.in l.diui fratres, ff.de pœn.& in l.1.§. si quis vltro, ff.de q.& ita dicit Boss.in tit.de remed.cōtra Bannum, nu.3.quem refert, & sequitur Plot. in cons.72.nu. 37.inter cons.crim.vol.2.

36 Item † adde, quod sicut condemnatus restituitur ex gratia Principis, ita etiam fiscus lata sententia absoluente in criminali ex mera gratia Principis, (maximè enormitate delicti concurrente,) restituitur, & de nouo causa cognoscatur; quod tamen fieri non potest per Iudicem, nisi sententia absolutoria lata fuisset interueniente dolo, vel fraude, vel preuaricatione, aut collusione, quia tūc etiam a Iudice posset restitui, iuxta tradita per Boss. in tit.si aduersus rem Iud.rest.postul.nu.9.cum sequ.&
37 ibi nu.16.dicit, † quòd rescriptum concedens, vt iterum causa cognoscatur, non valet, nisi derogetur ipsi sententiæ, & dicatur, etiam quod transiuit in rem iudicatam, & de ista materia retractandi sententiam, vide Boss. in titu.de supplic.aduers rem iud.

38 Item † adde, quòd litteræ ad nouas defensiones nō solent concedi in pœnis pecuniarijs per Senatum Mediolani. Boss.in tit.de liter.Princip.nu.2.vbi dicit, quod est iniquum, quia deberent concedi, tamen videtur, ꝙ sit de iure, ꝙ non cōcedantur, quia in pœnis pecuniarijs adest remedium appellationis, & sententia corporalis solo beneficio Principis venit retractanda. Boss.in tit.si aduers. rem iudic.rest.post nu.8.vbi dicit, quòd Bat. videtur tenere contrarium in l.1.§.fi.ff.de quæst.

39 Item adde, quòd dictæ litteræ ad nouas defensiones operantur etiam quo ad interesse tertij, vt puta si Iudex aliquem condemnauerit in pœnam furcarum, & ad restitutionem rerum ablatarum, quia si reuocata fuerit sententia, non tenebitur ad interesse. Boss.in tit.de lite. Principe num.2.

40 Item † adde, quòd in statu Ecclesiastico adest motus proprius Pij IIII.in bullario nouo fol.869.quo concedebatur bannitis, vt infra sex menses auditi possent, & postea dictū tempus fuit prorogatum ad annū, per mot. propr.Pij V.fol.933. & per aliū motum propr. f. 1133. fuit declaratum, vt banniti, & contumaces audiantur, si spōte cōparuerint ad faciendū defensiones, & si infra dictum tempus capti fuerint, ꝙ sententia, (dummodo legitima indicia præcesserint,) exequi debeat; & dictus motus proprius, (vt banniti infra annum audiantur) declaratur per Hier.Gabr. in cons.171.nu.16.vol.2.

41 Item † adde, quòd in Regno Neapoli huiusmodi litteræ ad nouas defensiones non conceduntur, quia forjudicatus nō admittitur ad probandam innocentiam, per const.Grandis vtilitas, vbi Afflict.& Io.Ant.de Nigr. in c.155.sub rubr.de forjudic.nu.24.

42 Item adde, quòd si bannitus, siue forjudicatus fuisset admissus per Iudicem ad defensiones, sententia ipso iure esset nulla, nisi in casibus, in quibus de iure deberet audiri, Io.Ant.de Nigris d.c.155.in fin.quod multo magis procedit in statu Ecclesiastico, quia in motu proprio supracitato adest decretum irritans.

q *Et talis constitutio, seu statutum valet.* Item † adde, ꝙ
43 d. statutum prohibens appellationem in criminalibus non habet locum in causa ciuili incidenti, & occasionata ex causa criminali. Rimin. consil.529. volum.3. nec
44 † habet locum in casu mixto, secundum Alciat.in cons. 12.nu.6.lib.7.

45 Item † adde, quòd d.statutum debet intelligi quo ad sententiam diffinitiuam, secus quo ad interlocutoriam, vel ad aliud incidens. Alex.Ias.& alij, in rubr.ff.de re iudic.& Bened.de Plomb. in l. etiam §. absens, ff.de ma-
46 num.vindic.nisi † statutum, vel decretum disponeret, ꝙ a nulla sententia criminali possit appellari, quia tunc et non posset appellari ab interlocutoria, l.vbi a procuratore, vbi gl.C.mand.l.Iulian. de leg.3. c.solitè vbi Abb. vlt.notab.de maior.& obed.& Anguss.cons.6. num.13.

47 Item † adde, quòd non ligat forenses, Bertaz.consil. 15.num. 1.

48 Item † adde, quòd non tollit appellationem, quando constat de notoria iniustitia, Bertaz.consilio 14. numero 14.

49 Item † adde, quòd in locis, in quibus appellationes in criminalibus admittuntur, facta dimembratione vnius Ciuitatis ab aliquo Ducatu, & illam submittendo alteri præsidi, siue Senatui, causæ appellationis illius Ciuitatis iam cœptæ debent finiri ab illo Senatu, siue Præside, sub quo dicta Ciuitas submissa fuit, Albert.Brun.in consilio feud.54.incip.Omnipotentis Dei.

50 Item † adde, quòd quando in criminalibus appellatio admittitur, pendēte appellatione, per fiscum, vel per reum detentum interposita a Iudice feudatarij, siue Baronis ad superiores Iudices, nō debet reus amoueri a carceribus Baronis, seu feudatarij, secundum Guid.Pap.decis.231.sed cōtrarium tenet Ant.Sola in const. Saband. in tit.de iudicijs gl.vni.nu.7.f.147.& ita vidi seruari, & præsertim in Regno Neapol. quod sæpè Regij iudices mandant transmitti carceratos Baronum ad suos carceres appellatione pendente.

r *Regulariter autem.* Adde, † quòd quando reus confes-
51 sus sit crimen, & in confessione perseuerauerit, tertius non poterit appellare. Bal.post gl.in l.ictū fustium in fi. ff.de his qui not.infam. Fel.in c.cum super in princ.& in c.quamuis de re iud. Foll.in pract.crim.in verb.& si confitebuntur num.71.& vide Fel.locis præcitatis, vbi ampliat, & limitat hanc regulam.

52 Item † adde, quòd mulier poterit pro tertio appellare, vt per Cepol.in cons.63.

53 Item † adde, quòd quando reus non se defenderet, nec procuratorem daret, cuilibet licet eum defendere, vt per Bar.in d.l.non tantum.

54 Item † adde, quòd appellatione interposita a tertio pendente, executio debet differri etiam ipso condemnato inuito, vt per Franc.in c.cum sit Romana §.præterea in 1.notab.de appell.& Lancell.in tract.de attent.p.2.c. 12.ampl.4.nu.7.& seq.f.215.

aa *Alij vero dicunt.* Adde, † quòd idem tenet Mars.in re-
55 pet.l.de vnoquoq; ff.de re iud.nu.34.vbi dicit, quod Iudex, qui tulit sententiam, debet citari, quando tractatur de reuocando suam sententiam, & ita dicit Boer.decis. 259.numer.13. vbi dicit, hanc partem esse communem, quòd Iudex est citandus, quando tractatur de pœna infli-

infligenda iudici ratione sententię latæ, vel de interesse,
& expensis parti læsæ ab ipso soluendis, & ita etiam di-
stinguit Apost. ad decis. Tholos. 277. vers. sed an iudex,
de hoc vide etiam Gabriel. concl. 1. lib. 2. tit. de citat. nu.
86. vbi multa accumulauit, vide etiam & Deci. in consil.
143. nu. 2. vbi dicit, quòd quando Iudex ex officio proces
sisset, & non ad instantiam partis, est citandus, quando
agitur coram alio, & diuerso iudice, & superiore, vel eius
procurator admitti debet; aliter processus quo ad ipsum
iudicem, erit nullus, & si processisset ad instantiam par-
tis, non debet citari, sed si vult assistere causæ, admitti de
bet, quia omnino de aliquali eius interesse agitur.

dd *Potest etiam dici de nullitate.* Adde † quòd in statu
56 ecclesiastico nullitates post annum opponi non possunt
ad impediendam executionem sententiarum contra bã
nitos, per motus proprios Pij IIII. & Pij V. de quibus in
Bullario fol. 766. constit. 128. & fol. 933. constit. 10. qui
57 † tamen motus proprij non comprehendunt nullita-
tes ex defectu citationis, iurisdictionis, ineptæ inquisitio
nis; ex forma alterius statuti non seruata; ex notoria
iniquitate, & iniustitia, & alias nullitates, secundum D.
Chartarium in tract. de execut. sentent. cap. fin. nu. 186.
cum multis sequen. & sub nu. 223. dicit, quod si aliqua
ex prædictis causis, vel alijs, sententia vitio nullitatis su-
biaceret, poterit nullitas allegari, tam ante annum, quã
post, vsque ad triginta annos, & sic omnis ferè nullitas
secundum eum elapso anno opponi potest, quem sequi
tur D. Farin. in quæst. 11. sub nu. 47. Ego autem arbitror
(salua eius pace) hoc verum non esse, & moueor, quia
motus proprij non excludunt simpliciter nullitates, vt
ipse præsupponit, nam eo in casu nempè nullitates su-
pradictæ non essent comprehensæ, sed illas permittunt:
concedendo enim, vt banniti infra annum possint face-
re defensiones suas, consequenter concedunt, vt infra di
ctum tempus possint etiam dicere de nullitate, quæ est
mera defensio, vt ait Vant. in tract. de nullit. in princip.
num. 7. quo termino elapso, disponunt, quod sententiæ
realiter, & personaliter executioni demandentur, non
obstantibus quibuscunq; appellationibus, & nullitatum
dictionibus. Et quando statutum disponit, quòd post cer
tum tempus non possit dici de nullitate, elapso dicto
tempore nullitas amplius allegari non potest per viam
agendi, nec excipiendi, aliàs præfixio termini nihil opera
retur: ita tradit Paul. de Cast. in cons. 288. nu. 2. vol. 1. vbi
dicit, quod licet ex hoc sententia non confirmetur, tamẽ
quia claudit os volenti dicere de nullitate, perinde est,
ac si efficeretur valida, & quòd de hoc nunquam vidit
dubitari, idem tenet Alex. cons. 105. vol. 1. & consil. 225.
vol. 6. attestando de veriori, etiam quòd nullitas esset no
toria, & euidens ex inspectione sententiæ, vel nullitas ex
defectu citationis, & dicit, quòd quamuis statutum reij-
ciens simpliciter nullitatem, non intelligatur tollere di
ctas nullitates, tamen aliud esse debet, quando statutum
in odium contumacis, & negligentis dicere de nullitate
infra tempus a statuto præfixum, excludit nullitatis di-
ctionem; sibi enim imputet ille, qui sua culpa, vel negli-
gentia se excludit, & quòd per hunc modum omnis nul
litas, & omnis defensio naturalis denegari potest ei, qui
infra tempus permissum non dixit de nullitate, ait etiam
quod statutum non dicit, quòd possit Iudex sententiam
ferre contra non citatum, & quòd talis sententia valeat,
seu quòd non possit condemnatus, vel condemnandus
se defendere, sed dicit, quòd sententia talis, si est nulla,
debeat dici nulla infra tempus præfixum, & quòd vltra
non audiatur, Calcan. cons. 16. car. peri. & sequen. Gabr.
comm. concl. tit. de statut. concl. 3. nu. 14. cum sequ. qui
similiter de communi attestatur, & Rol. cons. 83. sub nu
mer. 16. volum. 1. vbi multos accumulauit idem tenen-
tes, affirmans ipse quoque, quòd per simile statutum
omnes nullitates reijciuntur, & sequitur Plot. cons. 63.
nu. 4. vbi dicit, quòd ita etiam seruatur de consuetudi-
ne, vltra quòd est de iure.

Præterea, nullitas ex defectu iurisdictionis nedum ex
causa prædicta vna cum alijs nullitatibus sublata fuit,
sed ex hoc capite etiam, quia in dictis motibus proprijs
expresse tolluntur nullitates, ac etiam defensiones, vt
per Gabriel. comm. concl. tit. de stat. concl. 3. n. 22. & ita
in terminis nostris expresse tenuit idem Chart. in d. c. fi.
num. 316. non recordatur de eo, quod supra dixerat, nu.
195. qui admittendo huiusmodi nullitatem iurisdictio-
nis per dictos motus proprios sublatam fuisse, (quæ est
58 † maior quacumq; nullitate, vt ait Vant. in tit. quis poss.
dicere de nullitate nu. 37.) multo magis de alijs nullita-
tibus idem admittere debebat, nec dicatur, quod pro-
pria nullitas etiam post terminum a statuto præfixum
allegari potest per viam exceptionis, secundum Vant. de
nullitate in titu. quis possit dicere de nullit. nume. 54. &
Ruin. cons. 36. & 37. volum. 5. quia opinio contraria est
verior, vt attestatur Gabr. comm. concl. tit. de except. cõ
clus. 4. nume. 4. & 5. vbi etiam dicit, quòd nec mora pur
gari potest, idem attestatur in d. tit. de statutis concl. 3.
num. 18. vbi multos accumulauit, idem tenentes, quos
breuitatis gratia non refero. Sed dato, quòd posset alle-
gari, illud tamen procederet, vbicumque statutum di-
59 sponeret per viam agendi, & non excipiendi, † vt si di-
ceret, quòd succumbens non possit appellare, vel nul-
lam dicere, vel si subderet, quòd appellans, vel nullam
dicens, deberet producere libellum, & sic per viam peti
tionis, & tunc videtur dicendum, quòd tale statutum
non includat nullitatem, quando per viam exceptionis
proceditur, ita declarat Philip. Franc. in capitulo dilecto
numero 146. & 150. de appellat. dicens, quòd in hac
quæstione verba statutorum diligenter sunt attenden-
da. Nos autem sumus in dispositione, quæ vtramque
viam agendi, & excipiendi respicit, nam auferendo de-
fensiones auferetur etiam nullitatis exceptio, cum excipe
re de nullitate sit defendere. Alex. d. cons. 225. num. 11.
vol. 6. & exceptio sit defensio l. 1. de iur. & facti ignor.
Quod etiam comprobatur, quia non solum prohiben-
tur defensiones post annum, sed vlterius procedendo
disponitur, quòd per lapsum temporis crimen efficiatur
notorium, & sententia in rem iudicatam transitum fe-
cisse dicatur: quod esse non potest, si exceptio nullitatis
60 admitteretur. Quia † vbi est nullitas, ibi res iudicata a-
desse non potest. l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. & ibi
Doctor. nec repugnat consideratio eiusdem Chart. in d.
cap. fin. nu. 28. versic. adhuc tamen dicentis, quamuis ex
dispositione motus proprij Pij IV. constit. fuerit, quòd
si post annum banniti capti fuerint, Iudex procedat ad
executionem sententiæ in contumaciam latæ, tanquam
in rem iudicatam transiuerit, quòd nihilominus post eã
liberam potestatem, quam Iudicibus dedisse videbatur,
restringit, præcipiens eisdem, vt procedant ad condem-
nationum executionem, latas tamẽ legitimè, & ita quòd
Iudices nõ debeant ad executionem deuenire, nisi prius
cognito, an sententiæ sint nullæ, vel alios patiantur defe
ctus. Nam respondetur, † quod illa dictio legitimè debet in
61 telligi, vt fiat executio facta recognitione personæ, &
nulla existente causa, quæ executionem impediret, vt si
bannitus haberet saluum conductum, vel gratiam, & de
libro condemnationum nondum esset cancellatus, vel
quòd fuisset tolleratus, vel adesset decretum gratiosum
Principis generale, vel quòd bannitus factus esset furio
sus, aut quòd esset mulier, prægnans, & similia; multi. n.
sunt casus, quibus impeditur, vel suspenditur executio
sententiæ et legitimè latæ, & in iudicatum transactæ, vt
per Clar. q. 59. 97. & 98. Non autem quòd Iudex debeat
audire bannitos de nullitate dicentes, & alias suas de-
fensiones, proponentes, & de validitate sententiarum co-
gnoscere, nam ridiculosum esset, (& valde quidem,)

dicere, quòd Summus Pontifex disponens, quòd banniti non possint admitti ad faciendum defensiones suas, nisi infra annum, quo termino elapso, sententiæ in contumaciam latæ crimen notorium efficiant, & tamquam in rem iudicatam transiuerint, executioni demandentur non obstantibus quibuscumque appellationibus, & nullitatum dictionibus; statim, & incontinenti se in totum corrigere voluerit in eadem dispositione, (quinimo in eadem clausula, in qua omnes nullitates tollit,) & totam legem suam annullare, & abrogare, & in eadē lege nunquam præsumitur correctio. l. pen. & ibi per Bald. C. per quas perso. nob. acq. Nempè ita interpretando hūc motum proprium, esset redarguere Pontificem de incōstantia, varietate, & ignorantia. Quibus omnibus sic stantibus, videtur concludendum, quod in statu Ecclesiastico banniti nullo modo possint dicere de nullitate post annum ad impediēdum executiones sententiarum cōtra eos latarum, & credo, ni fallor, quòd prædicti Motus proprij alio modo intelligi non possint, aliàs nihil operarentur, & in vanum illi Pontifices eos edidissent.

62 Item † adde, quòd si extaret statutum prohibens simpliciter sine præfixione termini nullitatis dictionem, nō prohiberet omnes nullitates, & quas, latè per Vant. de nullit. in tit. quis poss. dice. de nullit. nu. 32. cum seq. per Bossan tit. de nullit. aduers. sententiam num. 8.

63 Item adde, † quòd in Regno Neap. nullitates opponi possunt etiam contra sententiam forisiudicationis, vt latè per Afflict. in const. pœnam eorum, & per Foller. in practic. crimin. ver. forisiudicentur num. 27.

ee *Scias autem*. Adde, † quòd si sententia est nulla, reus
64 non poterit puniri, sed iterato est inquirendus, si indicia contra eum existentia non fuissent purgata, secundum Bertaz. consil. 462. in princ. volum. 2.

Adde, quòd in pœnis, quæ reuocari, ac retractari possint tertia, sententia primis conformis (non obstante nullitatis exceptione) executioni est demandanda, ita Cou. practic. quæst. cap. 25. num. 3.

ff *Est etiam alius modus*. Adde, quòd † licèt solus Prin-
65 ceps bannitum ad nouas defensiones admittere possit; tamen si à iudice de facto, (parte, vel fisco non opponente) admitteretur, & absolueretur, talis absolutio esset valida, ita dicit Boss. in titulo si aduersus rem iud. numero vigesimo octauo per regulam taciturnitatis, quæ in iudicialibus habetur pro consensu, quem refert, & sequitur Farin. in quæst. 11. num. 168. in fine. de quo dicto valde dubitandum est, quia est contra tex. in l. 1. §. si quis vltro ff. de quæst. quo disponitur, vt iudex condēnatum in criminalibus non restituat, cum nec etiam pecuniariam sententiam suam reuocare possit, sed solus Princeps. Nec obstat dicta regula taciturnitatis, de qua per Ias. quem ad hoc allegat Boss. quia loquitur in ciuilibus, secus autem in criminalibus, secundum gloss. in d. §. si quis vltro in ver. non potest in fi. & multo magis in hoc casu, vbi agitur de restituendo bannitum ad nouas defensiones, quia nedum lex prohibet, vt restituere non possit, sed vlterius procedendo dat formam, quòd Iudex Principi rescribere debeat, cum ipse duntaxat hanc restitutionem concedere valeat, per text. expressum in l. diui fratres ff. de pœnis; intelligendo tamen de restitutione, quæ conceditur ex gratia à Principe, vt in d. §. si quis vltro, & in d. l. diui fratres. non autem de restitutione, quæ fit, si sententia ex falsis instrumentis, vel testibus lata fuisset, quæ conceditur à Præside, qui sententiam tulit non ex gratia, sed ex iure scripto ex clausula generali, dummodo restitutio infra quadriennium petatur, ita distinguit Boss. in tit. si ex fals. instru. vel testim. & si banniti per solam taciturnitatem absque restitutione Principis absolui possent, nempè multi inscio Principe post habitam pacem absoluerentur, & ridiculosum esset dicere, quòd taciturnitas partis operaretur illud, quòd à Principe duntaxat fieri potest, & ideo caueant banniti à tali absolutione, ne tanquam nulliter, & iniustè de banno cancellati, impunè occidantur. Marsil. in sing. 540. & Menoch. de arbitrar. iud. quæst. 90. num. 23.

66 Item adde, † quòd in statu Ecclesiastico Iudices absque alia Principis licētia possunt admittere bannitos ad nouas defensiones infra annum, si spontè compareant, vigore constit. Pij IIII. & V. secundum D. Farin. in qu. 11. num. 68. Sed ego dubito, hoc verum non esse, (salua eius pace) quia dictæ Constitutiones, seu motus proprij hoc non dicunt expressè, nec tacitè, vt ex eorum verbis manifestè patet, quæ sunt infrascripta, videlicet in constitutione 146. Pij IIII. statuimus, quòd in contumaciam condemnati ad suas defensiones faciēdas admitti non possint, nisi infra sex menses à die condemnationis, quo verò ad iam factas condemnationes à die publicationis præsentium computandos, nec alibi, quā in loco, vbi condemnatio secuta est, vel in Curia generali Prouinciæ, vbi delictum fuerit commissum: & si secus fieri contingat, quæcumque absolutiones desuper obtinendæ, etiam si vigore commissionis signaturæ nostræ nullius sint roboris, vel momenti, sed ad ipsarum condēnationum iam factarum executionem deueniri possit, & debeat. Verba autem Constitutionis Pij V. non referam, quia ibi solum terminus sex mensium prorogatur ad annum, ex istis verbis nihil aliud apparet, nisi quòd prohibitum fuit, vt banniti post annum ad nouas defensiones admitti possint, & de Iudice, quod infra dictum tempus eos admittere possit, nulla fit mentio, prout requirebatur. Nam Iudex sententiæ ea lata non potest amplius se intromittere, nisi ex auctoritate Principis sibi concessa, cum eius iurisdictio sit finita. leg. 1. §. si quis vltrò ff. de quæstion. l. diui fratres, ff. de pœn. & l. posteaquam de re iudic. & ita expressè tradit Boss. in titulo de remed. iust. cōt. sent. numer. 1. D. Farinac. in d. quæst. 11. num. 12. & Charo. latè in tract. de execut. sent. cap. c. 1. n. 225. 273. & 452. & cū sit de reseruatis Principi, quod ipse solus bannitos ad nouas defensiones admittere possit iuribus supra adductis, hoc non intelligitur concessum, nisi expressè dicatur. Bart. in l. ambitiosa ff. de decret. ab ordin. facien. & ibi dicit, Decuriones Ciuitatum habentes arbitrium super statu Ciuitatis, non posse bannitos restituere, quia sunt de reseruatis Principi, quæ in generali concessione non sunt comprehensæ, nisi specialiter dictum fuerit. & Paris. de syndic. in titulo de potest. Iud. numero 4. versiculo nec possum, tenet, quòd Iudex etiam, qui habeat liberum arbitrium in causis capitalibus, non potest restituere bannitum, dicens, quòd hæc committi non solent, sequitur latè Menoch. de arbitrar. iudic. qu. 92. per totum, & ista interpretatio, quam fecit D. Farinacius admitti non potest, tum quia prædictarum legum fit correctio, l. præcipimus, C. de appellat. & ibi Bart. tum etiam quia non sequitur, quòd banniti non possint admitti, nisi infra annum ad faciendum defensiones suas; ergo Iudex infra dictū tempus illos admittere potest. Nec obstant verba const. 129. Pij V. dum dicit, quod si banniti capti fuerint, per Iudices ad defensiones faciendas, etiam infra dictum tempus, non admittantur: Ergo à contrario sensu, si capti non fuerint, & spontè infra annum comparuerint, Iudices illos admittere poterunt. Nam respondetur, quod argumentum à contrario sensu non valet, vbi fit legum correctio. Ias. & alij in l. 1. ff. de officio eius, cui est mand. iurisdict. & & si banniti hanc commoditatem cōsequerentur, quòd absque licentia Principis admitterentur per Iudices ad defensiones, esset contra mentem, & dispositionem dictarum constitutionum, cum expressè dicatur in dicta constitutione, quod dictæ litteræ bannitis in aliquo suffragari non debeant, si quidem constitut. prædictæ in odium bannitorum æditæ fuerunt ad obuiandum

fraudi-

fraudibus eorum, vt in eis expressè dicitur; & etiam in const. 129. Pij V. quia malitiosè differebant ad petendū restitutionem, vt se defendere possent, scientes, quòd talis restitutio ad probandum de innocentia denegari non poterat, quandocunque peteretur, cum sit gratia iustitiæ, quòd denegari non debet, nisi indicia essent vrgentia, vt per Roland. in consi. 60. nu. 37. volum. 2. & D. Farin. in d. quæstio. 11. num. 65. & ideo fuit restrictum tempus perpetuum ad annum, ut postea hac spe destituti essent, & vt elapso dicto tempore legitimè, & iuridicè talis restitutio denegari possit, cum amplius non esset gratia iustitiæ, sed mera gratia: & ideo expressè dictum fuit, quòd restitutio facta à signatura iustitiæ post dictum tempus nullius sit roboris, & momenti, sed recurrendum est ad signaturā gratiæ, & ita fraudibus, & malitijs bannitorum optimè ad fauorem iustitiæ prouisum fuit. Fateor tamen, quòd forsan interpretatio D. Farin. procederet, si ita simpliciter dispositum fuisset, quòd banniti infra annum possent facere suas defensiones; quia tunc alia admissio, siue restitutio non requireretur, cum omnes à Summo Pontifice restituti fuissent, & sic in consequentiam videretur concessa auctoritas iudicibus eos in suis defensionibus audiendi, & liberandi sine alia Principis licentia. Sed dictum fuit, quòd infra annum admitti possint, adeo quòd requiritur admissio: & licet non dicatur, à quo sit facienda, non propterea huiusmodi facultas iudicibus conceditur, quæ non potest dici concessa, nisi specialiter dictum fuerit, sed remanet in dispositione iuris communis, cum sit casus omissus: & sic dicta auctoritas remanet apud Pontificem, ad quem recurrendum est, vel ad signaturam iustitiæ; siue ad sacram consultam, & non ad iudices, qui omni iurisdictione carent, cum iam functi sint officio suo, vt supradictum fuit, stantibus itaque prædictis videtur cōcludendum, quòd nec etiam in statu ecclesiastico iudices habent auctoritatem remittendi bannitos ad faciendum defensiones suas infra annum, nec postea. Et ideo postquam dictæ constitutiones æditæ fuerunt, ego semper vidi seruari, & seruaui, quod Gubernatores, siue iudices sine literis sacræ consultæ, quibus causa committitur, bannitos non audiant, & consulo iudicibus, vt ita faciant, si indignationem summi Pontif. & sacræ consultæ incurrere nolunt: & banniti sine dictis literis à bānio cancellati, iudicio meo non sunt tuti, tamquam à nō habente auctoritatem cancellati, per ea, quæ dixi supra ad §. homicidium in versic. Item quæro.

kk *Regulariter autem senatus*. Adde † Rolan. in cons. 60.
67 num. 37. in fin. vol. 2. vbi idem tenet, dicens, quòd Princeps dictas literas concedere tenetur, nisi indicia essent vrgentia.

68 Item † adde, quòd dictæ literæ non debeut concedi, sed denegari, vbi calumniosè petuntur; & an calumniosè petantur, apparet ex inspectione processus, ita inquit Boss. in tit. de litteris Princip. nu. 3. in fin.

oo *An autem admissus*. Adde † quòd si bannitus non po
69 tuerit comparere propter discrimina viarum, vel aliud impedimentum iustum, puta quia fuit captus à pyratis, vel ab hostibus: vel quod erat carceratus, de iure non currit dilatio, sed ei datur restitutio, & sic admittitur ad probandum causas impedimenti. Innoc. Bald. & Felin c. 1. vltra tertium col. 3. de testib. & Brun. in tract. de consut. decret. in verb. confessio.

QVÆSTIO XCV.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sit forma exequēdi sentētias criminales pecuniarias.*
Et an condemnato detur dilatio ad soluendum, prout fit in causis ciuilibus ibid.
2 *Et quid si reus non habeat modum soluendi, an luere debeat in corpus. vers. Sed quid si reus.*
3 *Et quid si non in fraudem legis deliquerit. vers. & scias. Et an id seruandum sit etiam contra officiales in eodem syndicatu, ibid.*
4 *Et quid si pars, cui venit applicanda pars pœnæ pecuniaria, nolit consentire quod fiat commutatio in corporalem. vers. Sed quæro.*
5 *Et quid agendum, si condemnatus offerat cedere bonis. vers. Sed pone.*
6 *Et quid si in solutione deficiat in uno nummo. vers. Quæro quid si iste.*
7 *Et quid si reus sit soluendo, malit tamen subire pœnam corporalem. vers. Quæro etiam.*
8 *Iudex an possit mulctam propter paupertatem remittere. vers. Hæc autem.*
9 *Quando pars pœnæ applicatur parti offensæ, & pars fisco, an tota fisco solui debeat. vers. Solet etiam.*
10 *Mulcta unde dicatur.*

1 QVæro, quæ sit forma exequendi sententias criminales. Respon. quòd si quidem condemnatio est pe-
a cuniaria, & reus in carceribus detentus, solet retineri, *a* donec soluerit ipsam condemnationem, nec relaxatur, etiamsi offerat idoneam cautionem. Et aduerte, quia licet in ciuilibus condemnatus in pecunia habeat ter-
b minum *b* quatuor mensium ad soluendum, vt dixi infra libro proxim. aliud tamen est in criminalibus: nam ille, qui est pro crimine condemnatus ad soluendam pœnā pecuniariam, non habet huiusmodi terminum quadrimestris ad soluendum. Et est cōis opinio, vt ait Ias. in l. debitoribus, num. 16. & seq. ff. de re iudic. quem refert Boss. in tit. de sent. num. 111. sed compellitur ad soluendum statim, vel intra modicum tempus arbitrio iudicis
c *c* Quandoque etiamsi dubitetur, an reus habeat modū soluendi, vel timeatur ne bona eius mobilia occultè aliò transferantur, solet (fisco instante) fieri apprehensio bo
d norum condemnati. *d* Si verò reus condemnatus in
e pœnam pecuniariam est extra carceres: *e* tunc si quidem in princip. processus præstitit fideiussorem de se consignando, vocatur fideiussor, qui eum consignet: & vbi sit consignatus, non dimittitur donec soluerit, vt supra dixi. Si verò præstitit fideiussorem de iudicato soluendo, vocatur fideiussor vt soluat; & contra eum, si non sol-
f uit, conceditur executio. *f* Et scias, quòd contra fideiussorem de iudicato soluendo potest executio fieri sine nouo processu. ita tenet Barto. in l. prima, num. 2. ff. iudicat. solui: & ita concludunt communiter DD. vt ait Cagnol. in l. nemo alienæ, in fine. ff. de regul. iur. Vide quæ
g dixi supra quæst. 46. versic. vbi verò, & seq. *g* Sin autem reus non sit in carcere, neque sub fideiussore, tunc secuta condemnatione statim conceditur contra eius personam, & contra eius bona executio realis, & personalis, &c. Et ita hodie seruatur, vt dicit Carauita super 134. ritu magnæ curiæ, num. 1. licet fortè (secundum eum) deberet obseruari ordo traditus, l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.

h *h* Sed quid si reus non habeat modum soluendi? Re-
i spond. quòd hoc casu seruanda est regula, quòd. *i.* qui non habet in ære, luat in corpore. l. fi. ff. de in ius vocan. Et ita solet communiter dici, vt ait Bero. in cap. cognoscentes, nume. 42. de constitut. Et poterit iudex, qui videt reum non esse soluendo, commutare pœnam pecuniariam in corporalem. Et ita quotidie obserua-
k tur. *k* Bene verum est, quòd hæc commutatio in hoc ducatu non fit nisi per senatum. Et ideo fuit grauiter reprehensus quidam prætor, qui fecit fustigari inconsulto se-
l natu *l* quendam Antoniū Rauarium, qui non habebat modum soluendi pœnam pecuniariam, in quam fuerat pro blasphemia condemnatus, 29. August. 1559. P. N.
Et scias, quòd licet aliqui dixerint, quòd hæc regu-
la

la locum non habet, nisi in eo, qui deliquit in fraudem legis; sciens se non posse soluere pœnam pecuniariam: communiter tamen Doctor. tenent contrarium, scilicet quòd indistinctè locum habeat, siue deliquerit ea cogitatione, siue non, ut attestatur Salyc. in l. fin. post num.
m 4. C. de sepulcr. violat. *m* Et nota quòd hæc conclusio de rigore iuris seruanda esset etiam contra officiales, qui condemnantur in syndicatu, vt scilicet si non possunt soluere pœnam pecuniariam, in qua fuissent condemnati, punirentur pęna corporali: nihilominus de consuetudine hoc non seruatur contra ipsos, sed solummodo tenentur in carceribus, donec soluerint, vt dicit Bal. in cap. 1. §. iudices, nu. 2. de pace iuram. firm. vbi etiam Apostil. attestatur, quòd ita obseruat practica, & illum refert Paris Put. de syndic. fol. 300. nume. 12. Amed. de synd. num. 160. & Apostil. ad Bar. in l. si iudex, in verbo. *Si iudex*, ff. de varijs & extraord. cogn. & Iac. de S. Georg. in l. si filiusfam. nu. 5. ff. de iudic. & in l. mancipia.
n num. 9. C. de seru. fug. *n* Vt plurimum tamen officiales tam in principio officij, quam tempore syndicatus præstant idoneos fideiussores; qui deinde compelluntur ad soluendas condemnationes contra eos secutas. Et sic ista quæstio rarò contingit in practica.
4 *o* Sed quæro, quid si pars, cui in totum vel pro parte
o venit applicanda pęna pecuniaria, nolit consentire, quòd iste condemnatus, qui reuera non est soluendo, possit luere in corpus? Respond. quòd hoc casu non debet iudex aliquid decernere, sed permittere, quòd condemnatus stet in carceribus, & hæc est communis opin. ut dicit Boer. decis. 349. post nu. 8. col. 3. vers. secundo si is.
5 Sed pone, quòd iste, qui est condemnatus ex deli-
p cto in pœnam pecuniariam, *p* offerat cedere bonis: numquid erit audiendus? Respond. quòd non, sed opus est quòd luat in corpore. Et ita tenent communiter Doctores, vt dicit Alber. in 2. parte statutorum, quæst. 196. Item quæro, an in pęnis. Hanc etiam dicit esse communem opin. Cœpolla consil. crim. 9. versic. & ex prædictis apparet, quem refert Didac. lib. 4. resolut. cap. 1. num. 8. Dec. in l. si quis id quod, num. 22. ff. de iurisdict. omn.
q iudic. *q* licet secus sit in debitore ex contractu, vt dixi infra lib. 7. §. obligatio. Regulariter enim in obligationibus descendentibus ex maleficio non potest quis vti beneficio cessionis bonorum. Et ita tenent communiter Doctor. vt attestatur Alex. in rub. C. qui bo. ced. poss. post num. 14. ver. vltimo quæro.
6 *r* Quæro, quid si iste reus in soluenda pœna in uno
r nummo contumaciter deficiat, nunquid adhuc opus erit, vt luat in corpore? Respond. quòd sic, ita tenet Bal. in d. l. fi. in vltimis verbis, C. de sepulcr. viol. & est communis opi. vt dicit Gomes in §. pœnales, num. 38. Instit. de actio. subdens quòd licet hæc opi. sit dura, tamẽ quia est communis, non est ab ea in iudicando recedendum; & illum refert Boer. in d. decis. 349. post num. 8. versic. quinimo si talis, & Viuius in lib. communium opin. in verbo, Cedere volens.
7 Quæro etiam, quid si reus sit soluendo, malit tamen subire pęnam corporalem, quàm pecuniariam, nunquid
s erit audiendus? *s* Respon. quòd non, sed cogendus est soluere pęnam pecuniariam. Et est communis opin. ut dicit Dec. in d. l. si quis id quod, nu. 22. & sequenti.
8 *t* Hæc autem omnia locum habent in condemnatione
t pecuniaria per sententiam diffinitiuam prolata: *u* sed si
u esset mulcta fisco debita, eo casu non esset necesse propter paupertatem rei illam commutare in pœnam corporalem, sed posset iudex illam diminuere, & etiam remittere. Et hæc est com. opi. ut attestatur Menchiaca cõtrouer. illust. c. 24. nu. 15. Et ita sæpenumero per senatũ fieri vidi, & etiam magistratus solet sumptis informationibus de paupertate, mulctatos admittere ad composi-
x tionem, *x* quæ nõ sit minor quarta parte totius mulctę.

9 *y* Solet etiam quandoque in hoc proposito dubitari
y quando pars pęnæ applicatur fisco, & pars delatori, vel notificanti, vel alteri priuato, an debeat tota solui fisco, an autem cuique sua pars? Tu dic, quòd tota debet solui fisco: & postea ille, qui debet habere partem, debet ire ad fiscum, & suam partem petere. Ita dicit Bart. in l. si quis delatorem, §. senatus, num. 2. ff. de iure fisci. & ita de consuetudine obseruatur, prout etiam se multoties practicasse attestatur Ang. de maleficijs, in verbo, Dandis, & soluendis, nume. 1. & ita sæpius conclusum fuit in magistratu.

ADDITIONES.

a *Donec soluerit.* supra quæst. 46. vers. ibi verò; & ibi seipsum allegat. *Drog.*

b *Quatuor mensium ad soluendum.* Hanc regulam cum sex fallentijs, vide per Soc. mihi sub reg. 489. *Giach.*

c *Quandoque etiam.* Adde supra quæst. 46. vers. sed. quo modo, vbi dicitur de relaxatione rei sub iuratoria cautione; vide Mars. Rub. de fideiuss. nu. 549. & 562. *Drog.*

d *Si verò reus condemnatus.* Vide Baiard.

e *Tunc siquidem.* Quæ nunquam cessat nisi facta solutione Farin. quæst. 34. num. 107. volum. 1. *Ber. Ros.*

f *Et scias quod contra fideiussorem.* Vide Baiard.

g *Sin autem reus.* Suarez fol. mihi 481. b. vide Gabr. tit. de fideiuss. conclu. 1. nu. 80. Guid. PP. q. 26. *Ber. Ros.*

h *Sed quid si reus.* vide Farin. tit. de delict. & pœn. vol. primo quæst. 26. nu. 1. & 3. vbi quid in nobili & clerico num. 11. & 12. Et an iudex pœnam imponere possit corporalem si pecuniariam non soluerit nume. 12. & 14. & Clar. supr. quæst. 93. vers. quæro nunquid. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

i *Qui non habet in ære, luat in corpore.* Adde statutum nostrum Pallauicinum in crim. Rub. sexta; Menoch. de arbitr. Iud. lib. 1. q. 80. nu. 104. *Drog.*

i *Qui non habet in ære.* Et erit pœna arbitraria iudici. vide Farin. d. q. 26. num. 17. de qua Peguera decis. 5. latè tractat. *Ber. Ros.*

k *Bene verum est.* Farin. d. q. 26. num. 2. in fi. *Ber. Ros.*

l *Quendam Antonium Rauarium.* Et de isto Antonio Rauario sup. q. 95. in fin. vbi similiter propter commutationem pœnæ reprehensus est Prætor. *Drog.*

m *Et nota.* Quid in officiali in syndicatu condemnato Farin. d. q. 26. nu. 18. *Ber. Ros.*

n *Vt plurimum tamen officiales.* Adde Marsil. rub. de fideiuss. nu. 178. *Drog.*

o *Sed quæro.* Farin. d. q. 26. nu. 23. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiardum.

p *Offerat cedere bonis.* Farin. d. q. 26. nu. 4. & 70. *B. R.*

q *Licet secus sit.* Farin. d. n. 25. & 70. *B. R.*

r *Quæro quid si iste reus.* Fari. d. q. 26. num. 9. & 10. *B. R.*

s *Resp. quod non.* Sup. q. 85. vers. solet etiam ad fi. *Drog.*

t *Hæc autem omnia.* Vide Baiard.

u *Sed si esset mulcta.* Far. tit. de pęn. vol. 1. q. 18. nu. 56. & d. q. 26 num. 20. vi. Bossi. tit. de mulcta, num. 14. *B. R.*

x *Quæ non sit minor quarta parte.* Sup. q. 85. vers. si. ad fi. vbi habetur de tali compositione; & hic nota modũ cõponendi, tu qui libenter componis aliter quam pœna ita ut dixi ad q. 85. de compositione, quæ non sit minor 4. p. totius mulctæ, quę, & qualis sit mulcta, & de modo mulctandi sup. q. 44. ver. vnũ tamen, q. 31. vers. Item quæro; & quo distinguatur inter pęnam, & mulctam, glo. ad cõsuetu. Aurel. tit. de pęn. c. 19. vbi habetur, quòd pęna est pro delicto nominato; strictè aũt mulcta est pœna extraordinaria, vt ibi; ego aũt dico, quòd hodiè [illegible] mulcta dicitur ab emungendo, quia latrunculatores emungendo mulcent sanguinẽ, sup. ad q. 86. vers. secundo infertur ad fin. uide Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 74. nu. [illegible] cum seqq. & quod mulcta ob paupertatem remitti soleat, dixit Marant. in

suo specul. par. 6. sub tit. & demum fertur sententia sub nu. 32. fol. 398. Boss. tit. de mulctis, nu. 14. *Drog.*

y *Solet etiam quandoque.* Vide Baiard.

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO XCV.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de repræsentando, si pœnam soluerit ob bonorū publicationem, potest solutum recuperare à fisco, qui reo principali successit.*

2 *Fideiussor liberatur confiscatis bonis principalis.*

3 *Fideiussio præstita oretenus durat duobus mensibus, in scriptis, perpetuò.*

Iudices, qui sint competentes executionum sententiarum criminalium, an ordinarij, vel appellationum, remissiuè. ibidem.

Iudices qui sint competentes executionum sententiarum criminalium in Regno Neap. an officiales Baronum, vel Regij quando causæ per viam appellationis ad Regia tribunalia deuoluuntur, remissiuè, ibidem.

Sententia dua una contra, & altera ad fauorem fisci, quæ sit exequenda, remiss. ibid.

4 *Sententia contra principalem, an, & quando mandetur executioni contra fideiussores sine nouo processu.*

5 *Fideiussionis indemnitas venit in eodem officio per modū sequelæ.*

6 *Fideiussor soluens, (non obstante appellatione interposita per principalem) debet conseruari indemnis, si appellationem nescierit.*

7 *Clericus fideiubens de iudicatum soluendo coram laico, coram quo Iudice sit conueniendus.*

8 *Qui non habet in ære, luat in corpore.*

9 *Amplia etiam in muliere.*

10 *Et à quo Iudice causa hæc sit tractanda, ciuili, vel criminali.*

11 *Et in quibus personis hæc regula procedat.*

12 *Pœna corporalis quando subrogatur in defectum pecuniaria, est Iudici abitraria.*

13 *Clericus non habens in ære, luit in corpore.*

14 *Contumax in expensis litis condemnatus non habens in ære debet puniri corporaliter.*

15 *Et quid si pars, cui pœna venit applicanda, non consentiat mutationi pœnæ.*

Fideiussor de tuto carcere, vel de repræsentando, admittitur ad cessionem bonorum.

Sed melius esset pro bono publico contrariū decernere ibi.

16 *Mulcta propter paupertatem non commutatur in corporalem, sed potest Iudex illam remittere.*

17 *Compositio mulctæ fit ad arbitrium Iudicis.*

18 *Iudex non potest contumaci remittere expensas, & interesse partis.*

19 *Mulcta propter paupertatem remissa non exigitur, si reus venerit ad pinguiorem fortunam.*

20 *Mulcta adiudicata parti non potest remitti.*

21 *Mulctis geminatis, vna tantum soluetur.*

22 *Pœna diuidenda inter fiscum, & partem, an, & quando exigatur à fisco in totum.*

23 *Fiscus potest diuidere rem sibi applicatam cum alio, & illi alij datur electio.*

Et alienare rem communem inuito socio, etiam quòd minor pars sit ipsius fisci, ibidem.

Fiscus concurrens cum aliquo in pignore, potest alienare pignus, & anterioribus creditoribus satisfacere, & sibi residuum retinere, ibidem.

Fiscus potest alienare rem communem, etiam cum ecclesia, ibidem.

Etiam quòd sit diuidua ibidem.

Non tamen quando habet solum vsumfructum, ibidem.

Fiscus in alienatione rei communis debet prius interpellare consortes, ibidem.

Fiscus non potest rem alienare nō habita fide de pretio, & non præcedentibus subhastationibus ibid.

24 *Pœna applicatur iniuriato, quando ille deliquit, cui erat applicanda.*

25 *Condemnatio quomodo sit facienda, quando pœna est applicanda pro parte fisco, & pro alia accusatori, remissiuè.*

26 *Fiscus non potest impedire quin soluatur pars pœnæ priuato, cui debetur.*

Præscripta parte pœnæ applicanda offenso, præscribitur etiam pars applicanda fisco, ibidem.

d SI verò reus condemnatus. Adde, † quòd si fideiussor eum
1 non consignauerit, & pœnā fideiussionis fisco soluerit, quod fiscus tenetur soluere d. fideiussori d. pœnam, si bona rei fuerint publicata, etiam quòd publicatio bonorū ipso iure ueniret imponenda. Bec. cons. 57. sed † fideius-
2 sor confiscatis bonis liberatur, l. si debitor ff. de fideiuss. Mars. in rubr. de fideiuss. n. 346. si fiscus vult habere hæreditatem banniti. Herc. in tract. de caut. de non offend. ca. 23. num. 13. & Cuman. cons. 32. num. 2.

3 Item adde, † quòd fideiussio præstita in voce durat duobus mēsibus, præstita vero in scriptis durat perpetuò, vt in l. pen. in C. de fideius. Affli. in consti. si vassallus num. 24. fol. 282.

Adde, qui nā sint iudices competentes executionū sententiarum criminalium, an iudices ordinarij, vel appellationum, latè per Herc. in l. à diuo Pio §. sententiam Romæ col. 9. vers. ex prædictis ff. de re iud. & in Regno Neapol. an officiales Baronum, vel Regij, quando causæ deuoluuntur ad Regia tribunalia per viā appellationis, habetur per Vin. Fran. in decis. 510. per totam. Item adde si duæ sententiæ contrariæ, à duobus iudicibus ordinarijs fuerint latæ, quarum vna sit contra fiscum, altera ad fauorem, quæ nam sit exequenda, habetur per Coua. var. resolut. lib. 1. cap. 16. num. 4.

f *Et sciat, quòd contra fideiussorem.* Adde, † quòd sen-
4 tentia lata contra principalem, non mandatur executioni absque nouo processu contra fideiussores, qui pro aliquo in instrumento fideiussissent; secus si apud acta ita promisissent, quoniam tales dicuntur fideiussores cōtractus, & non iudicij, ita latè Berou. in cons. 206. n. 30. vol. 3. & Herc. de caut. de non offenden. cap. 29.

5 Item † adde, quòd fideiussor pro eius indemnitate, si soluerit pœnam, poterit implorare officium iudicis maleficiorum, vt ab eo indemnis conseruetur, quia id venit incidenter in eodem officio per modum sequelæ. Bald. in l. cum vendente C. vbi causæ fiscales, quem sequitur Felyn. in cap. cum oporteat colu. fin. extra de accusat. & decis. Lucen. 92. num. 32.

6 Item † adde, quod si fideiussor pro suo principali pœnā soluerit, non obstante appellatione interposita à principali, debet conseruari pro eius indemnitate, si de appellatione notitiam non habuerit d. decis. Lucen. cons. 92.

7 Item adde, † si clericus fideiussionem fecerit de iudicato soluendo coram iudice laico, vel ecclesiastico, an Iudex laicus contra eum exequi poterit. Anchar. in cap. ea quæ num. 26. de reg. Iur. in 6.

h *Sed quid si reus.* Adde † videndum omnino ad hanc
8 regulam, qui non habet in ære, luat in corpore, Marian. Socin. in c. ad liberandam num. 113. de iudæis. vbi lauslimè quomodo intelligatur, & ponit octo limitationes, vide etiam Farin. in quæst. 26. per totam.

9 Item adde, hoc etiam procedere in muliere, quæ luet in corpore, si non poterit soluere pœnam pecuniariam, in qua fuerit condemnata, per text. in l. si quis id quod ff. de iurisdict. omn. iudic. & Foller. in practic. crimin. in verb. notatos capiat de persona num. 19.

Item

10 Item † adde, quòd si contingeret, quòd aliquis esset punitus aliqua pœna ciuili pecuniaria, & quia propter impotentiam non posset soluere pecuniam, debet luere in corpus, licèt si posset soluere, iudicaretur à iudice ciuili, tamen hoc casu iudicabitur à criminali, Capic. decis. 27. nu. 19. & Franch. in decis. 358. num. 5. vol. 2.

11 Item † adde, quòd ista regula habet locum in ciuilibus personis. Bar. in l. 1. §. fin. ff. de pœnit. Salic. in l. & si seuerior. C. de infa. de quo per Alex. in l. si quis id quod, ff. de iurisd. omn. iudic. col. 1. & idem dicit Bald. in Doctore, & iudice, qui malè iudicauit per imperitiam, in rubr. C. de pœ. iud. qui mal. iudic. Bologn. in authent. habita num. 58. C. ne fil. pro patr. & Franc. in decis. 358. circa fin. vol. 2.

12 Item † adde, quòd pœna corporalis loco pecuniariæ erit arbitraria iudici. Iasan d. l. si quis id quod nu. 29. & Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cas. 447. vbi dicit hanc mu-
13 tationem pœnæ † habere locum etiam in clerico, dummodo fiat à suo Iudice; & idem affirmat Boer. decis. 349.
14 num. 11. & ibi Menoch. dicit, quod contumax † in expensis litis condemnatus, pœnam ferret corporalem, si non habet vnde soluat. Et dicta regula habet etiam locum in emenda, & æstimatione damni ipso crimine proximo illati. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 1. hic allegato sub num. 8. leuius tamen punitur per text. in l. qui ædes ff. de incend. ruin. naufr.

o *Sed quæro.* Adde, quod † contrarium decisum fuit per
15 factum cons. Neapol. vt attestatur Franc. in decis. 358. nume. 4. ne condemnatus in carceribus marcescat, & quòd dicta regula procedat in pœna pecuniaria parti applicanda, dummodo ex delicto descendat, & etiam in pœna damnorum, & iniuriæ, siue ciuiliter, siue criminaliter agatur, latè Lud. à Peguer. decis. 6. per to. Sed non potest commutari in corporalem, nisi actore consentiente, in cuius manu est expectare debitorem suum, si ad pinguiorem fortunam deuenerit. ibid. nu. 11.

16 Item adde, † quòd pœna fideiussionis præstitæ de præsentando inquisitum, vel carceratum, non comprehenditur sub regula prædicta, sed fideiussor admitti debet ad cessionem bonorum, ut per Franc. decis. 507. vol. 3. Sed forsan melius esset pro bono publico, quòd pœna posset commutari in corporalem. Videmus enim quotidie, quod multi, qui habentur pro diuitibus, scientes se non esse soluendo, vel quia eorum bona sunt ære alieno grauata, aut fideicommissis, vel dotium restitutioni obnoxia, aut ex alia causa, non curant decipere fiscum fideiubendo pro reis carceratis de repræsentando, vel de tuto carcere, vt aufugere possint; quòd vtique non facerent, si aliqua pœna corporalis in defectum pecuniariæ subijceretur, & ideò arbitror, quòd Principes, si speciali decreto prouiderent, benefacerent, videlicet quòd fideiussores huiusmodi, qui tempore fideiussionis non erant soluendo, mitterentur in exilium, vel ad triremes, iuxta qualitatem personarum, donec soluerent pœnam promissam, vel reum in fortijs Curiæ consignarent, nam dicta fraus est causa fugæ, & quòd delicta remaneant impunita, vt sæpe habui in facto.

t *Hæc autem omnia.* Adde, quod † imo ista regula non
17 procedit in mulcta, vt per Afflict. super feud. in tit. quæ sint regalia §. mulctarum num. 11. & quæ requirantur, vt quis mulctari possit, per Rolan. in consil. 39. nu. 33. vol. 4. & cons. 47. n. 43. & 45. vol. 2. Sed Rolan. in hoc, quòd debeat citari personaliter, & quod banniri non possit, nisi sit in vera contumacia, impugnatur per D. Clar. sup. q. 31. vers. dictum est, & in hac materia mulctæ vide Natt. in consil. 594. per totum, & Bened. de Plot. in consil. 3. volum. 2. inter consil. crimin. diuers. vbi latissimè quibus ex causis executio mulctæ impediri possit: & quòd compositio non sit minor quarta parte, hoc non vidi seruari
18 in practica, sed fit † compositio arbitrio Iudicis, ut sæpè solet fieri ad rationem duorum, vel trium pro centenario; & aliquando in totum remittitur facta obedientia, etiam sine paupertate, & ita Peregr. in tract. de iure fisci lib. 4. titu. 8. nume. 19. attestatur seruari in dominio Veneto, & ego quoque ita vidi seruari semper in statu ecclesiastico, intellige de pœnis suprascripti præcepti,
19 aduertendum est tamen, quòd Iudex contumaciæ expensas, damna, & interesse partis remittere non potest, Bero. in cap. 1. de iud. num. 173.

20 Item † adde, quòd mulcta ob paupertatem remissa, non potest exigi, si ille ad pinguiorem fortunam peruenerit. Boer. in decis. 349. nu. 4.

21 Item † adde, quòd mulcta per Iudicem remitti non potest, quando est applicata, siue adiudicata parti, vt per Boer. in d. decis. 349. nu. 3.

22 Item † etiam, quòd mulctæ geminatæ, siue multiplicatæ omnes non possunt exigi, sed una tantum. Lafred. decis. 214.

y *Solet etiam quandoque.* Adde, † quod hoc procedit quo
23 ad pœnam legalem, non autem quo ad conuentionalē, & ideo fiscus absque mandato ad totam pœnam etiam parti pro parte applicatā agit; sed in pœna conuentionali non agit absque mandato partis ad totam, sed tantummodo ad suam partem, vt plenè tradit Bero. in consil. 199. num. 3. & consil. 206. num. 40. volu. 3. & si pars, vel fiscus partem suam noluerit, non propterea iuri accrescendi locus erit. ita Vulpel. in tract. de promis. de nō offend. quæst. 105.

24 Item adde, quod si res est applicata fisco, de qua alter habere deberet partem, & recipit diuisionem, fiscus debet diuidere, & dare electionem delatori, vel simili. Bar. in d. §. senatus, & Soc. in cap. qualiter, & quando num. 1216. de accus. & nedum fiscus potest rem communem diuidere, sed etiam alienare inuito socio, licet habeat minimam partem rei, vt notat Fel. in cap. quæ in Ecclesiarum col. 19. de constit. vbi etiam dicit, æquum esse, vt Princeps prius requirat consortem, quàm alium extraneum, & procedit speciale etiam per alium contractum, puta locationis, & pignoris, licet sit posterior creditor in re, quia potest alienare pignus & ex pretio anterioribus creditoribus satisfacere, & residuum retinere, Bal. in consil. 171. volum. 1. Decian. consil. 235. colum. 4. & Boss. in tit. de fisco, & priuileg. eius num. 39. & hoc priuilegium etiam habet locum, si rem communem haberet cum Ecclesia, Ioann. de Plat. & Rynus Erghuber in l. 1. C. de vend. rer. fiscal. lib. 10. Idemq; procedit in re obligata fisco, & alteri priuato, vt etiam fiscus eā vendere possit. Bald. in d. l. 1. & Salic. in l. multum C. com. rerum alien. & hæc procedunt quamuis res sit indiuidua. gloss. in d. l. 1. & Ioā. Plat. & hoc quando est vtile fisco, quod tota res vendatur, vt per Bart. in d. l. 1. limitatur tamen istud priuilegium, si fiscus habet tantummodo vsumfructum, secundum Bald. in d. l. multum, & etiam non procedit, si fiscus primo non interpellat socium. Ripa in l. serui electione, §. labeo ff. de leg. 1. & Iasan l. fin. nu. 11. C. de iure emphit. & fiscus non potest alienare habita fide de pretio, sed solum soluto pretio l. si procurator. §. fin. ff. de iure fisci. & nisi cum subhastatione legitimè facta. l. 1. C. de fide instrument. & latè Boss. in d. titulo de fisco, & priuileg. eius num. 37. & 38.

25 Item † adde, quòd quando deliquit ille, cui debet applicari pars pœnæ, vel quod delinquenti consentit, pœna debet applicari iniuriam passo, secundum Afflict. super feud. in tit. quæ sint regalia, §. pœnarum, nu. 6.

26 Item † adde, quomodo sit facienda condemnatio, quando pœna pro parte est applicanda fisco, & pro parte accusatori. Barto. in l. senatus, §. senatus, ff. de iure fisci.

27 Item † adde, quod si ille, qui tenetur soluere, soluit partē suam priuato, idest iniuriato, liberatur, & hoc fiscus impedire

impedire non posset. ita Bart. in l. 1. iuncta gl. C. de vend. rei fiscal. lib. 10. quem sequitur ibi Franc. de Plat. & Iacob. Rebuff.

Item adde, si pars, quæ applicatur parti offensæ, præscribitur, pars quæ applicatur fisco, similiter præscripta censetur, est text. in l. fin. ad fin. C. de ijs, qui à non Domi nis manu.

QVÆSTIO XCVI.

SVMMARIVM.

1 *Sententia capitalis an statim executioni mittenda sit contra condemnatum, an autem expectandi sint decem dies dati ad appellandum.*

2 *Et quid si reus sit crimen confessus. vers. Et hæc quidem.*

3 *Bannitus & condemnatus in contumaciam, si veniat in fortiam officialis, an statim sit contra eum facienda executio condemnationis. vers. Quæro nunquid.*

4 *Et an eo casu debeat iudex prius inquirere de veritate criminis. vers. Sed nunquid.*

5 *Et quid si bannitus velit contra bannum aliquam exceptionem proponere. vers. Sed pone.*

6 *Et an possit iudex exequi sententiam contra bannitum, qui per vim ductus fuerit in eius territorium. vers. Sed quid si bannitus.*

7 *Iudex secularis ad quem remittitur delinquens condemnatus à iudice ecclesiastico, an debeat statim exequi, vel super ipso crimine de nouo cognoscere. vers. Quæro etiam.*

8 *Et quid è conuerso. vers. Quid autem.*

9 *Iudex territorij an possit exequi sententiam criminalem latam per iudicem alterius territorij. vers. Item quæro.*

10 *Mortuo condemnato ante executionem, quid facere debet iudex. vers. Sed hic quæro.*

11 *Condemnatus ad mortem an possit testari. versic. Sed hic, incidenter.*

12 *Quo casu sententiæ executio differatur.*

1 NVnc de executione sententiarum corporalium videamus: & in primis quæro, nunquid lata sententia capitali contra aliquem, debeat statim eius executio fieri; an autem sit differenda, donec lapsi sint de-
a cem dies, quod est tempus à iure communi concessum *a* ad interponendam appellationem, vt dixi infra libro proximo. Respond. quòd est differenda executio, donec lapsum sit tempus ad appellandum. ita tenet Bart. in l. qui vltimo, in fin. ff. de pœnis. Et ita communiter tenetur, vt dicit Paris Put. de syndic. fol. 162. post numer. 11. versic. & licet gloss. Hanc etiam dicit esse communem opin. Felin. in cap. quærenti, num. 5. de offic. deleg. quem refert Didac. practic. quæst. 23. post numer. 4. versic. Sexto est omnino, & Boss. in titul. de appel. num. 4. Cardin. Alexand. in cap. sicut, colum. 1. versic. si vero,
b 2. q. 1. *b* Sed certe quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine. nam sententiæ capitales imme-
c diate *c* mittuntur executioni, non expectatis dictis decem diebus, vt attestatur ipsemet Bart. in loco præallegato, quem refert Aug. de malef. in verbo, Et ibi caput, numero 25. & Marian. in repet. cap. qualiter & quando, nu
d mero 267. de accusat. & *d* Carauita super ritu 259. magnæ curiæ, nume. 3. & Diaz reg. 110. Abb. in d. cap. quærenti, num. 4. Gul. de Bened. in 2. parte cap. Raynutius, in verb. mortuo itaque 1. numer. 267. Paris Put. in loco præalleg. Foller. in practic. crimin. fol. 350. num. 5. Et in specie in patria Delphi. ita seruari affirmat Guido Papæ decis. 74. in fin.

2 Et hæc quidem consuetudo maxime locum habe-
e ret in eo, qui esset confessus delictum *e* de quo etiam aliter liquebat. nam hoc casu forte non erraret iudex, qui sententiam capitalem exequeretur intra tempus da-
f tum *f* ad appellandum. vt dicit Bald. in l. obseruate. §. proficisci. post numer. 9. versicul. 12. quæritur. ff. de offic. proconsul. vbi etiam subdit, quòd ita seruat consuetudo, quem refert August. ad Angel. de malefic. in verbo, Et ibi caput, num. 26. & Amed. de synd. post nu. 242. versic. Sic etiam, & Paris Put. de synd. fol. 163 numero 16. Ego vero dicerem, quòd in casibus, in quibus iudex tenetur deferre appellationi in causis criminalibus, semper deberet differri executio; vbi vero non posset appellari, vel iudex non tenetur appellationi deferre, crederem iudicem non male facere, etiamsi non expectato lapsu temporis ad appellandum, sententiam suam exequeretur. Sed in omnem casum non puto recedendum à consuetudine prouinciæ.

3 *g* Quæro, nunquid si bannitus, & condemnatus in con
g tumaciam veniat in fortiam officialis, qui eum condemnauit, debeat statim sententia contra eum lata executioni mandari. Respond. Aliqui dicunt, quòd sic. Et in hoc traditur forma, quam iudex seruare debet, vt scilicet
h faciat *h* bannitum recognoscere bannum; & fateri se esse eum, qui in ipso banno est nominatus: deinde senten-
i tiam exequatur. ita dicit *i* Bartol. in l. Diuus, numero 5. ff. de custod. reor. subdens, se ita sæpius practicasse & in l. inter stipulantem. §. 1. num. 13. ff. de verbor. obligat. vbi dicit quòd boni assessores ita seruant: quem refert Salicet. in l. quicunque post numer. 2. C. de requir. reis, & I-
k gneus in l. leg. Cornelia, nu. 61. ff. ad Syll. *k* Hanc etiam dicit esse communem practicam Angel. in d. l. inter stipulantem, §. 1. num. 4. prout illum refert Practic. Carer. fol. 43. num. 64. Ioan. Arno. commentario 42. & epit. 87. ponam causam. Et dicit Gram. siue Bartholomæus Vinciguerra super const. regni, fol. 54. num. 8. quòd ita practica ab antiquo introductũ extitit. Et adde, quòd si ne-
l get se esse illum, de quo in banno, *l* poterit iudex illum torquere, vt confiteatur se esse personam descriptam in banno. Et hæc est communis practica, vt dicit Marsil. sing. 72. incip. per totam fere, quem refert Rolan. cons. 60. nu. 27. lib. 2. Dicit etiam Nellus de bannitis, in tertia parte primi temporis, quæst. vlt. quòd rectores solent ex communi obseruantia facere etiam vt bannitus confiteatur se delictum illud commisisse. quam tamen practicam dicit esse plenam periculo, Boss. in titu. Banniti quid amittant, nu. 18. licet dicat quòd Senatus aliquan-
m do *m* illam obseruat. Multi tamen tenent contrarium, quòd scilicet deberent de iure, non obstante banno, audiri: quinimo dicit Alber. in l. in eos. circa princip. ff. de custod. reorum, quod deberent quasi re integra audiri, licet de quadam praua consuetudine ciuitatum statim executioni mandentur. Et dicit Iason d. l. inter stipulantem, §. 1. in fi. quòd hæc practica communiter reproba-
n tur, & quòd in hoc Bart. communiter damnatur. *n* Sed quidquid sit de iure, ego semper vidi practicam Bart. ab omnibus obseruari: & ideo putarem minime mutandam esse, &c. Vide in hoc proposito quæ dixi supra, q. 84. versic. Est etiam.

4 Sed nunquid debet iudex, priusquam talem sententiam exequatur, inquirere veritatem criminis? Respon. quod non, quia cum ex dispositione statutorũ ille habi-
o tus sit pro confesso & conuicto, *o* supinus esset iudex si eum admitteret ad nouum processum faciendum, aut
p ipse vlterius inquireret. *p* Et ideo absque vlla alia inquisitione criminis debet fieri executio banni, & sen-
q tentiæ. *q* Et hæc est communis opinio, vt attestatur Anto. Gomes super leg. 76. Tauri, num. 13. Et ita etiam communiter seruatur, vt dicit Imola in l. is qui reus, circa princip. ff. de public. iudic in aliquibus tamen locis contrarium seruatur, quia scilicet prius discutitur causa banni siue condemnationis. Et ita seruatum semper fuisse in parlamento Rothomagensi attestatur Igneus in l. 3. §. si maritus, numero decimoquinto, ff. ad Syllan. Reperio etiam quòd Boss. in tit. de confessis per torturam,

confessus, vel conuictus, vel etiam condemnatus, ante executionem moriatur vel naturali fato, vel quia sibi ipsi manus intulerit, quid debet iudex hoc casu facere? Dixi supra quæst. 51. vers. sed hic incidenter.

11 ii Sed hic incidenter quæro, nunquid condemnatus ad mortem kk possit testari. Dixi supra lib. 3. §. testamentum. quæst. 21.

ADDITIONES.

a *Ad interpretandam appellationem.* vide hanc materiam apud Farin. eo. tit. de inquisit. vol. 1. q. 11. *Ber. Ros.*

b *Sed certe quidquid sit de iure.* Fari. q. 1. to. c. 1. n. 4. *B. R.*

c *Mittuntur executioni.* Sententia enim in causa criminali lata incontinenti est exequenda, l. cum reis. C. de pœ-

12 nis. & 2. quæst. 1. cap. sicut. Fallit tamen † si princeps ex iracundia tulisset sententiam, quo casu per 30. dies expectari debet & differri executio, l. si vindicari. C. de pœnis, cap. cum apud, 11. quæst. 3. & ibi glos. Item vbi sententia esset lata contra mulierem prægnantem: quo casu executio differtur donec pepererit, l. Imperator. ff. de statu homi. & l. prægnatis. ff. de pœnis. Item differtur executio propter insigne aliquod artificium, vel excellens robur delinquentis, tex. in l. ad bestias, ibi, sed si eius roboris vel artificij, &c. ff. de pœn. quem text. dicit singularis in lege prima, versiculo ite propter. ff. de legib. *Guid.*

d *Cautura super vita.* Vide Baiard.

e *De quo etiam aliter liquebat.* Adde infra q. 98. vers. fi. vbi dixi, sup. q. 49. vers. Et legitime princ. q. 54. vers. sed quid si exhibeatur in fine q. 95. vers. Potest etiã, quibus locis satis videri potest solam confessionem non sufficere ad condemnationem, alijs non concurrentibus; Non enim sufficiũt ipatia, & montes d. q. 55. vers. Quomodo autem & vide practicam post legitimam confessionem, quam posuit supra q. 65. vers. e. ibi, sed practica est; & scias in hoc proposito, quod omnis confessus non dicitur conuictus modo, quo supra q. 94. vers. 1. ibi, Qui est solummodo confessus, & è conuerso, conuictus non dicitur confessus, infra hac eadem q. vers. sed nunquid, & q. 64. vers. scias etiam & de conuicto condemnando sup. q. 62. in prin. ibi, si tamen Reus. *Drog.*

f *Ad appellandum.* Farin. sup. nu. 34. *Ber. Ros.*

g *Quæro nunquid.* Farin. tit. de inquisit. vol. 1. q. 11. num. 21. & seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiardum.

h *Bannitum recognoscere bannum.* Vulpel. vers. 105. & Cart. de execut. sent. c. 1. nu. 1. & 5. & n. 16. vsq; 28. et c. fi. nu. 215. *Ber. Ros.*

i *Bart. in l. Diuus nu. 5. ff. de Reorum cust.* Adde eundem Bar. in l. Demonstratio falsa nu. 3. ff. de cond. & demonstr. faciunt quæ dixi supra q. 64. vers. Verum vbi legitur modus procedẽdi contra confessum & cõuictũ. *D.*

k *Hanc etiam.* Cartar. in tract. de execu. sent. c. 1. num. 230. *Ber. Ros.*

l *Poterit iudex.* Cartar. sup. c. 2. *Ber. Ros.*

m *Illem obseruat.* Cart. sup. nu. 27. & 32. *Ber. Ros.*

n *Sed quidquid sit de iure.* Cartar. sup. nu. 273. *Ber. Ros.*

o *Supremus esset iudex.* Farin. tit. de inquisit. vol. 1. qu. 11. nu. 5. in fi. *Ber. Ros.*

p *Et ideo.* Vide Baiard.

q *Et hac est communis.* Cartar. de execut. sent. c. fi. num. 380. *Ber. Ros.*

r *Sed certe ego.* Cartar. tract. de execut. sent. c. 1. nu. 253. & c. fi. nu. 135. *Ber. Ros.*

s *Licet post admissionem nihil probet;* Dixi de istis admissionibus & quid tunc seruetur sup. ad q. 64. vers. sed nũquid circa fine; q. 44. vers. Quæro quando ad fi. vide Alciat. tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 2. in fi. sed cõtrarium dixit Chartar. de executione sententiæ ca. ban. cap. fi. sub nu. 135. quia vide licet cum ad sint modica Inditia sensus etiam Reo non petente, ipsum admitti ad nouas defensiones quas dari tunc intelligo, cum mãdatur non obstante banno in contumaciam denuo Reũ torqueri: Modicum autem Inditium tunc dicitur, cum de vno teste tantum habetur in processu etiam de visu deponente. Chart. vbi supra nu. 134. *Drog.*

t *Sed pone quod bannitus.* Cartar. de execut. sent. c. 1. nu. 258. & 272. Farin. d. q. 11. num. 45. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

u *Dubius fuerit.* Cartar. d. tract. de execut. c. fi. nu. 263. & seq. Decian. in trac. crim. tom. 1. lib. 1. c. 29. numer. 19. *Ber. Ros.*

x *Quæro etiam si iudex.* Farin. 4. vol. prox. qu. 97. casu 4° nu. 102. & seq. *Ber. Ros.*

Vide eundem Baiard.

y *Scias tamen quod.* De quib. q. 37. fol. 250. & de hoc vide supr. qu. 57. vers. sed hic occurrit & vers. sed quæro vide Rodolfan. tract. de brachio seculari nu. 40. *Ber. Ros.*

z *Ab episcopo Parmensi;* Ibidem facta, & lata fuit sententia contra me non minus iniqua, & erronea, & excusatus fuit error modo, quo supra dixi ad q. 64. vers. Antequam; & de errore notato in sanctissima Inquisitione sub Bell. cons. 78. nu. 14. in fi. & ideo Inquisitores nõ habent authoritatem condemnandi absq; episcopo, & cur hoc eueniat, vide Menoch. de arb. Iud. lib. 1. q. 45. n. 31. qui interpretatur clementinam 1. de heret. & ibi præter alia ducta per clar. vide Decen cap. At si clerici. nu. 100. de Iud. *Drog.*

aa *Hodie tamen.* Vide Baiard.

bb *Impositam commutare.* vide supr. §. hereditas fol. 25. vers. & seqq. *Ber. Ros.*

cc *De officiorum.* Cartar. tract. de execu. sent. c. fi. num. 6. & 7. *Ber. Ros.*

dd *Item quæro nunquid.* Vide Baiard.

ee *Sed hoc intellige.* Vide Baiard. hic & Cartar. de execut. sent. num. 24. & cap. 1. num. 241. item & Farin. sup. num. 61. *Ber. Ros.*

ff *Sub diuersis Principibus.* sup. q. 16. vers. An autem executatus ibi, Nec tenetur secundus Iudex: An autem condemnatio secuta in loco delicti faciat fidem in loco originis sup. q. 54. vers. fi. casu tamen quo officialis alterius territorij deberet exequi capitalem sententiam, non sufficit videre sententiam condemnatoriam tantũ, sed totus est videndus processus; & considerandus modo, quo per Chart. Tract. de exeq. sent. cap. fi. præsertim a n. 19. cum seqq. sic etiam totum produci debere processum in sententia non antiqua pro exequutione ciuili dixit Gram. decis. 24. nu. 8. *Drog.*

gg *Nam eo casu.* Vide Baiard.

hh *Licet ambo sint sub eodem Principe;* Dixi de statuto Pallauicino respectu status Parmæ, supra ad q. 78. vers. sed pone, ibi, & ideo in Italia, & eadem q. vers. successiue quæro, qu. 57 vers. sed quæro ad med. induca simili, vt ibi; vide etiam quæ in tali proposito dixi ad quæstio. 71. vers. Quæro modo circa princ. An autẽ Iudex Neapolis possit citare Mediolani, vel è contra? Quod sic, dixit Boss. tit. de citationibus nu. 26. Sed ego nescio rationẽ differentiæ inter hunc, & illum casum; Vide supra quæst. 21. vers. sed hæc omnia; vide successiue per Fulu. Panian. Tract. de probat. lib. 1. capit. 27. numer. 64. cum seq. *Drog.*

ii *Sed hic incidenter quæro.* Farin. quæst. 102. inspect. 2. 4. uol. nu. 121. *Ber. Ros.*

kk *Possit testari.* Adde Tex. in l. eius ff. de Testam. Immò nec etiam ad pias causas; uel pro anima de Iure testari posse uidetur Io. Andr. addit. ad specul. Tit. de Instr. edit. Gloss. ad consuetud. Turon. Tit. dos successiõ. deficiens roburiens. art. 11. col. pen. supra q. 46. uers. Plerumque Ang. Aret. in §. eius, qui nu. 4. Instit. quibus nõ est permissum facere Testamentum. *Drog.*

kk *Possit testari.* Breuiter dic non posse, nisi esset imposita pœna insolita, vt quia faciat veneno occidi, vel proijci de fenestra, vide per Lud. Carer. in pract. cri. §. homicidium l'vltimo, post nu. 36. *Giach.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO XCVI.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ capitales an exequantur ante lapsum decem dierum.*
2 *Banniti in regno Neap. non habentur pro mortuis, nisi fuerint foriudicati.*
3 *Bannitus punitur pœna banni, non obstante, quod in sententia sit erratum in nomine appellatiuo.*
Error in nomine appellatiuo an noceat, ibid.
Et quid de errore cognominis, ibidem.
4 *Bannitus in statu Ecclesiastico captus infra annum, vel post, facta recognitione ducitur ad supplicium, non obstantibus quibuscunq; appellationibus, & nullitatum oppositionibus.*
5 *Quid autem executionem impediat.*
6 *Bannito est danda dilatio ad dicendum quicquid &c. & causam quare bannum non debeat exequi.*
7 *Et quid in Regno Neap.*
8 *Et quid si terminus non fuerit petitus.*
9 *Et quid in statu Ecclesiastico,*
10 *Condemnatus in contumaciam in pœnam mortis pro crimine, pro quo talis pœna non debet imponi, non debet pœna mortis puniri, sed tantum debita.*
11 *Bannitus ob contumaciam, non tamen ex statuto habitus pro confesso, poterit, quandocunq; capiatur, suam innocentiam probare,*
12 *Bannitus an possit admitti elapso termino ad probandum qualitates facti delicti, ex quibus appareat, illud sibi licuisse.*
13 *Confessio ficta inducta à statuto operatur circa ea, quæ sunt facti, non iuris.*
14 *Iudex laicus, cui fuit remissa causa ab Ecclesiastico, an teneatur stare sententiæ illius, vel debeat cognoscere de nouo.*
15 *Et quid in causis hæresis.*
16 *Bannitus ab vno loco status Ecclesiastici intelligitur bannitus ab omnibus Terris Romanæ Ecclesiæ.*
17 *Bannitus captus elapso biennio, non potest opponere nullitates et instare, vt processus exhibeatur ad ostendendum de nullitate.*
18 *Executio an sit facienda ex sola productione sententiæ.*

d *Caranita super ritu.* Aduerte, quòd ibi Carau. dicit,
1 q talis consuetudo seruatur ubi est, & ubi nõ est, seruabitur ius commune, quòd seruatur in Regno.

g *Quæro nunquid.* Adde, quòd † prædicta non procedunt in Regno Neap. nam iura, quæ loquuntur de bannitis, intelliguntur de illis, qui extra dictum Regnum banniuntur, & in Regno de foriudicatis, & non de bannitis in dicto Regno, ubi banniti non habentur pro mortuis, quia non condemnantur, sed tantummodo foriudicati, quia ad mortem sunt condemnati, per Constit. pœnam eorum, ita tradit Io. Ant. de Nigr. super cap. Regni in cap. 155. incip. siue quis sit bannitus sub rubr. de foriudic.

5 Item † adde, si in recognitione faciẽda de bannito reperiretur, erratum fuisse in nomine appellatiuo, nam dum dicendum erat in banno, siue sententia, Titius de Bononia, fuit dictum de Parma, & sic errauit in nomine patriæ, tamen constabat de corpore, & maleficio per eum commisso, per talem errorem non irritaretur bannum, sed deberet decapitari, & sententia exequi, ut per Ang. in l. his uerbis §. fin. ff. de hæred. instit. quem refert, & sequitur Abb. in c. significante de rescrip. & Mars. in sing. 144. incip. error in nomine appellatiuo, & Arnon. epit. 95.

Item adde, si Iudex formauerit inquisitionem contra Petrum Ioannis de Sancto Laurentio, & in illo oppido non erat Petrus Ioannis, sed Petrus Martini vel duo Petri Ioannis, & sic fecerit citationes, & bannum dederit, bannũ valebit, si constabit de corpore. Boss. in tit. de bann. nullit. num. 8.

4 Item † adde, quòd in statu Ecclesiastico statim capto bannito post annum, facta recognitione sententiæ exequi debet sub pœna excommunicationis, non obstantibus quibuscunq; appellationibus, & nullitatum dictionibus; & si infra annum captus fuerit, similiter est ad executionem deueniendum dummodo legitimis præcedentibus indicijs cõdemnatus fuerit, ita disponunt Motus proprij Pij IIII. & Pij V. de quibus in Bullario fol.
5 769. const. 128. fol. 933. const. 127. est tamen † aduertendum, quòd executio legitimè fieri debet, idest si non extaret aliquod legitimum impedimentum, quo impediretur executio, vt puta si bannitus haberet saluum conductum, vel gratiam; vel fuisset tolleratus, vel adesset decretum gratiosum Principis generale; vel quod factus esset furiosus, aut esset mulier prægnans, & similia; vt latè posui supra in q. 94. ad uers. potest etiam.

p *Etiã absq; ulla &c.* Adde, † qd Sal. in l. 2. C. de req.
6 reis dicit, q imo æquũ, & iuridicũ est dare bãnito dilationẽ ad probandum, & allegandũ quicquid vult, cur executio banni fieri non debeat, quem sequitur Natt. cõs. 444. num. 9. vol. 2. & Folleran. pract. crim. in rubr.
7 captus foriudicatis num. 2. dicit, quod facta † recognitione foriudicati, Iudex debet ei statuere terminum breuem ad dicendum causam, quare contra eum exequi non debeat sententia foriudicationis, eisque prouidere de Aduocato, & ratio est secundum eum, quia licet a sententia foriudicationis non possit appellari, nec possit doceri de innocentia, poterit tamen dici de nullitate sententiæ.

8 Ibique dicit etiam, quòd † posset practicari, quòd non detur talis terminus, nisi petatur, & nisi allegetur tale quid, in quo conueniat termini datio, sed tamen tutius esse, quod detur. Et † licet in statu Eccle-
9 siastico banniti post annum à die condemnationis non possint suas facere defensiones, nec de nullitate dicere, & quòd Iudices teneantur statim exequi sententias sub pœna excommunicationis, & indignationis Sanctissimi per motus proprios Pij IIII. & V. tamẽ ego semper practicaui, & practicari feci per Auditores meos criminales, quando banniti capti fuerunt etiam post annum, q detur breuis terminus ad dicendum, quare sententia contra eos lata non esset exequenda, iuxta formam motuum propriorum, non ad hoc vt facerent defensiones, & de nullitate dicerent, quæ facere non poterant, sed quia multa impedimenta allegare potuissent, quæ executionem impediunt, vt dixi in vers. præcedenti, et latius in q. 94. ad vers. potest etiam.

10 Item † adde, quòd si quis fuerit bannitus, & condemnatus in contumaciam in pœnam mortis pro crimine, pro quo pœna mortis non imponatur, vt puta pro vulnere, & postea fuerit captus, illa sententia non debet exequi, sed debet puniri pœna statuta pro illo delicto, quia plus non debet operari ficta confessio, quam vera. Corne. cons. 194. licet in hac. colum. 3. vers. non enim vol. 1. si vero in iudicio fuisset confessus, non poterat condemnari pœna mortis, ergo minime potuit condemnari in pœnã mortis ex ficta contumacia, ita tradit Io. Ant.

tre Nigr. super c. Regni in c. 55. sub rub. de forisiudicatione, vbi dicit, quod quidam imperitus iudex contumacē pro vulnusculo ad pœnam mortis condemnauit, de quo fuit derisus, & non fuit executa eius sententia. Sed in statu ecclesiastico vtique multi deriderentur, qui (nescio quo spiritu ducti) pro quocunque leui delicto sæpè solent dare bannum vitæ contumacibus, vt puta pro simplici allocutione, siue salutatione bannitorum, vel vulnere cum pugione, vel gladio, & aliquando propter solam inobedientiam; & dum eram Gubernator Ciuitatis Asculanæ, fuit captus quidam condemnatus ad pœnam furcarum, quia crus bouis inciderat; & ideo non est mirandum, si in d. statu semper adest copia bannitorum, & super hoc nulla fit prouisio. Et ad hoc quod tenuit Niger loco supracitato faciunt ea, quæ tradit Bartol. in cons. 107.

11 Item † adde, quòd bannitus non ex forma statuti disponentis contumacem haberi pro confesso; sed bannitus tamquam habitus à Iudice propter eius contumaciam, & fugam pro confesso, si captus fuerit, poterit suā innocentiam probare, & aduersarius suum crimen, etiā si tempus cognitionis esset elapsum; nisi fuga haberetur pro plena probatione, quia tunc non admitteretur ad probandum innocentiam. Nell. de banit. part. 2. 2. temp. quæstio 34.

t *Sed pone, q̄ bannitus.* Adde, † q̄ bannitus, & condēna12tus ēt elapso termino, vtramplius audiri non possit, dēt audiri, qui confitetur factum, vt puta homicidium, sed dicit, sibi licuisse quia interfectus erat bannitus: nam dicta cōfessio proueniens ex contumacia; non debet plus operari, q̄ vera confessio. Sed si ante suam comparuisset, & confessus fuisset, allegando se facere potuisse contenta in inquisitione; sine dubio debebat audiri, dummodo probaret sibi incumbentia, dicta exceptio d. confessio13nem non perimeret, sed exponeret, nam † ficta cōfessio inducta a statuto, videtur solum operari circa ea, quæ facti sunt, non iuris, ita concludit Castr. in cons. 3. num. 7. cum sequen. vol. 3. & Bart. in cons. 107. iuris omnibus, vbi tamen dicit, quod iudex tenetur rescribere Principi de dicta innocentia, vt eum restituat, quia ipse non potest restituere. l. 1. §. fin. ff. de quæst.

x *Quæro ēt si Iudex.* Adde, vidēdum Viui. cō. opi. 396. vbi 14late, & Afil. sup constit. Regni in proœm. q. 26. nu. 50. vbi plenè, quando brachium seculare sit Iudici Ecclesiastico concedendum, de quo etiam habetur per Par. de Put. in tracta. de syndic. in ver. brachium, & Feder. de Senis in consil. 163. super inuocatione.

aa *Ibi Hodie tn.* Adde † vidēdū Fran. Pegn. schol. 99. ad 15 3. par. director. inquisit. vbi demonstrat hanc opinionem verā esse ex Doctorum auctoritatib. & ex constitutionib. Rom. Pontif. quibus hoc definitum est, quod Iudices seculares absque remissione processus exequantur sententias latas ab inquisitoribus contra hæreticos, quas idem Pegn. imprimi curauit inter Bullas Apostolicas pro Sanctissimo officio inquisitionis post eius schol. & annot. ad Director. inquisit. fol. 57. 58. & 138.

dd *Itē quæro nunquid.* Adde, q̄ in statu Eclesiastico adest cōstit. March. in lib. 4. c. 33. qua disponitur, q̄ sententiæ propter crimen homicidij citra quinquaginta milliaria positum, & debent exequi, siue sint capitales, siue pecuniariæ; Sed per Bullam Clem. 7. de qua in Bullario nouiter 16impresso fol. 291. fuit prouisum, quòd † bannitus ab vno loco status Ecclesiastici, intelligatur bannitus ab omnibus Terris Romanæ Ecclesiæ, mediatè, vel immediatè subiectis; & quod ab illo Iudice puniri possit, vel remitti debeat ad locum condemnationis quę postea confirmata fuit, & innouata per Pium IIII. & Pium V. vt in suis Bullis contra bannitos, & homicidas editis; & si banniti status Ecclesiastici capti fuerint post annum à die condemnationis sententia contra eos exequi poterit absque eo, quod acta, & processus exhibeantur, quia eo ipso dicto tempore, banniti non possunt audiri in defensionibus suis, nec ad dicendum de nullitate sententię, sed Iudices ad executionem deuenire teneantur sub pœna excommunicationis, per motus proprios Pij IIII. & V. vt late posui supra in quæst. 94. ad vers. potest etiam dici.

17 Item † adde, quòd de iure communi si bannitus captus fuerit, elapso biennio a die condemnationis, à qua infra legitima tempora non fuerit appellatum, nec reclamatum, sententia potest exequi sine productione processus, etiam quòd bannitus dicat de nullitate, & instet vt acta, & processus exhibeantur, vt possit de nullitate ostendere, ita Graman decis. 24. per totam, & Gabriel. comm. concl. tit. de senten. concl. 4. num. 14. 21. & 22. vbi latissimè, quando præsumatur pro sententia, & præsertim quando fuit lata contra contumaces, tamen melius esset videre processum.

gg *Nam eo casu.* Adde, q̄ sententiā poterit exequi. etiam q̄ verba banni solem diceret, quod fiat executio contra eū, si venerit ad Ciuitatem, puta Bononiæ, vt per Marsi. in consil. 121. sub num. 21.

18 Sed † aduertendum est, quòd erit necesse producere processum, cum non sufficiat producere sententiam, & bannum solum, quia non potest deuenire ad expeditionē sine causæ cognitione. Clar. supra in q. 54. vers. fin. & Farin. quæst. 11. sub num. 6.

QVAESTIO XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Ex quibus causis executio sententiarum capitalium sit differenda.*
Et quid si compareat aliquis, qui dicat condemnatum esse sibi obligatum ad aliquam rationem reddendam. ibidem.
2 *Et quid si reus condemnatus alium, de aliquo crimine accusauerit. ve. s. est etiam.*
3 *Et quid si reus esset decapitandus ex mandato principis, quod iudici videretur iniustum. vers. Item est.*
4 *Et quid si reus nolit peccata sua confiteri. vers. sed pone.*
5 *Et quid in muliere pregnante. vers. Differtur etiam.*
6 *Et quid si executio incidat in diem feriatam. vers. Quæro etiam.*
7 *Regulariter non esse differendam executionem sententiarum capitalium. vers. Regulariter autem.*
8 *Papa potest imponere pœnam mortis.*

a b Videamus *a* nunc, an sint aliqui casus, in quibus debeat ex aliqua causa *b* sententiæ capitalis executio differri. Et in primis reperto Cy. in l. 1. in secundo notab. C. de bon. proscrip. tenuisse, quòd si post condemnationem capitalem contra aliquem secutam compareat aliquis tertius, & dicat reum condemnatum sibi esse obligatum ad reddendum rationem alicuius mercaturæ, vel negociationis vel administrationis, vel huiusmodi c e eo casu differri debet executio, donec reddita esset ratio: quod etiam affirmat Cæpolla caut. 5. Sed certe hæc cautela parum prodesset. nam quidquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine, quia scilicet non expectata huiusmodi redditione rationis, sententiæ capitales executioni mittuntur. Et ita seruari attestantur scribentes in d. l. 1. & in specie Angel. & Imola, prout illos refert Ang. de maies. in verbo, Et ibi caput, num. 31. & Paris Put. de synd. fol. 356. c. 2. num. 1. & Pract. Carer. fol. 352. num. 82. Idem fatetur Cæpolla in d. caute. 5. & Carauita super ritu magnæ curiæ 259. post n. 5. licet dicat, quòd ideo non seruatur de consuetudine, quia non petitur, Iasan. l. secuns, in princip. numer. 3. ff. de lega. 1

Ego vero dicerem non esse denegandam breuem dila-
tionem, puta biduj, vel tridui, vbi appareret illam non
peti in fraudem differendæ, aut vitandę executionis, nec
subesset timor quòd condemnatus posset de carceribus
d euadere, aut alterius scandali, modo ille tertius *d* non
potuisset prius petere talem rationem sibi reddi, atque
ex eo q non redderetur, pati posset aliquod præiudiciũ
irreparabile. nemo enim ex aliena culpa damnum pati
debet.

2 *e* Est etiam differenda executio sententiæ capitalis,
e quando reus, contra quem lata est sententia, alium de
f aliquo crimine *f* accusauit, donec iudicium accusatio-
nis ab eo cæptæ perficiatur. Et ita tenent communiter
omnes, vt dicitur Imol. in l. is qui reus, num. 24. ff. de pu
bl. iud. Ang. in ea. l. is qui reus, num. 17. in fi. Sed hoc cre
do, quod difficile esset obtinere in practica, præsertim si
g esset suspicio, quód *g* in fraudẽ fuisset instituta talis ac-
cusatio.

3 Item est differenda executio, quando officialis, cui à
principe iussum est, vt faceret aliquem decapitari aut su
h spendi, videret *h* illud mandatum principis esse iniustũ;
nam deberet illius executionem differre, & principi
rescribere. Et ita communiter tenetur, vt dicit Carer.
in pract. crim. fol. 323. num. 110. de quo vide quę dixi su
pra q. 60. versic. solet dubitari.

4 *i* Sed pone, q reus decapitandus, aut furcis suspen-
i dendus, aut aliter morti tradendus nolit pœnitere, nec
peccata sua confiteri, nunquid propterea erit differen-
da executio ipsius sententiæ capitalis? Resp. Aliqui di-
cunt, q omnino debet supersederi pro salute eius ani-
mæ, donec pœniteat, & peccata sua confiteatur: quod
quidem omni studio iudex curare tenetur, vt est tex. in
l. archigerontes, C. de episcop. aud. Et dicit Chass. super
consuetu. Burg. fol. 56. nu. 125, quòd in hoc nemo facit
dubium, licet subdat, q contrarium vidit obseruari. Ego
putarem bonum esse supersedere ab executione per ali-
quod spatium temporis, vbi non esset periculũ in mora.
cum salus vnius animæ, pro qua Christus mortuus est,
videatur ceteris omnibus rebus anteponenda: Ita tamẽ;
vt propter talem dilationem non differretur in aliũ diẽ
executio. Et interea iudex adhibitis etiã viris religiosis,
& Deum timentibus, debet illum hortari ad pœniten-
tiam. Ceterum non auderem consulere iudicib. inferio-
ribus, vt vltra illud tempus, inconsulto principe execu-
tionem differrent. Multa enim possent interea contin-
gere, & Reipub. damnosa, & iudicib. ipsis periculosa, vt
aliquando in facto experientia docuit. Scias etiã, q licet
princeps aut senatus iudici rescribat; vt aliquem reum
incontinenti, aut nulla interiecta mora morti tradat: de
bet tamen semper iudex illi concedere competens spa-
tium temporis, si sua peccata velit sacerdoti confiteri: &
id negaret, male faceret, & Deum, & proximum gra-
uiter offenderet.

5 *k* Differtur etiam, ne sumatur supplicium de muliere
k *l* prægnante vt est tex. in l. prægnãtis. ff. de pœnis, & ita
l iussit seruari senatus in quadam Vrsina Meleta capitali
ter condemnata, quam mandauit custodiri, donec pare
ret, 28. Iul. 1548. P. N. Et hoc locum habet non solum
in pœna vltimi supplicij, sed etiam in quacunque alia
pœna corporali. Et ideo quæ cã Maria Agniota quę fue
rat condẽnata in fustigatione, cũ reperta esset grauida,
fuit iussu senatus in pace dimissa, 6. Aprilis 1554. P. N.

Quæro etiam, an si incidat aliquis dies feriatus, sit fa
m cienda executio corporalis. Resp. quod *m* de iure com-
muni non est facienda aliqua executio, neque ẽt in die
bus feriatis in vtilitatem hominum, vt videtur tex. in l.
si feriatis. ff. de ferijs. & in l. custodias. ff. de publ. iud. Cõ
suetudo tamen aliter obtinuit: nam dieb. feriatis in vti-
litatem hominum indistincte fiũt executiones crimina-
lium sententiarum, etiam capitalium. Et in hoc nemo
dubitat. Dieb. autem feriatis in honorem Dei, vel sancto
rum, & qui pro festis seruantur, quia scilicet cessatur ab
operibus manualib. in toto populo, ego nunquam vidi
exequi sententiam aliquam criminalem, in qua impo-
natur pœna sanguinis, & certe licet nõ esset peccatum,
est tamen horrendum, & miserabile spectaculum, & à
quo propter Dei reuerentiam est omnino abstinendũ,
prout etiam dicunt omnes Doct. in cap. 1. de ferijs, teste
Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, Inchoata facta, post
num. 12. Leuis tamẽ castigatio quandoque permittitur
etiam in die feriato. Et refert Pract. Miliei, fol. 34. num.
30. quòd ita vidit practicari Tholosæ per quendam Re
gis Locum tenẽtem, qui in die Paschatis latronem, qui
crumenam absciderat, cæsum virgis in exiliũ misit Quã
doque etiam in enormissimis delictis solet fieri etiam
in dieb. feriatis capitalis executio, iuxta text. in l. pen. C.
de ferijs. Et ita seruari de facto attestatur Marcus decis.
n 409. nu. 2. *n* Apud nos tamen semper vidi executionem
in alium diem non feriatum differri. Et ita seruant iudi
ces Deum timentes. Vide quæ dixi supra, q. 50. versic.
Pariter etiam, & q. 64. versi. Quæro an tortura.

7 *o* Regulariter autem non debent iudices differre exe-
o cutionem *p* sententiæ capitalis. Et dicit Ang. in l. cũ reis,
p in fi. C. de pœnis, quòd vidit quosdam assessores gratifi-
cãtes in differendo executionem pęnæ, vt criminosi gra
q tiam habere possint: sed male faciut: *q* quia Amicus Dei
est, qui interficit inimicos Dei. Vide quæ dixi supra, qu.
59. versi. scias etiam.

ADDITIONES.

a *Videamus.* Vide Baiard.

b *Sentẽtia capitalis executio differri.* Adde quid de alijs
sententijs condemnatorijs, vide per Iac. Meno. de arb.
iudic. lib. 1. quæst. 98. *Giach.*

c *Eo casu.* Cartar. de execut. sent. c. fi. n. 427. *Ber. Ros.*

d *Non potuisset prius petere.* Hæc fuit limitatio Bal. quæ
retulit Care. post d. num. 82. vide ibi.

e *Est etiam differenda.* Casum hunc in practica, Vide
notatum in personam Per pennæ, vt habetur ex Appia
no Alexandrino Ciuil. bell. lib. 1. per hæc verba videtur
Intercipientes, Itaq; illum quidam ex Equitib. ad Põ-
peium attrahebant calumnijs suorum agitatum, vt uti
fertorij Dominum acclamante quoque se multa Põm-
peio dicturum fore ex his, quæ seditiose Romę gerebã-
tur; Id autem, seu vere diceret siue vt salus duceretur ad
eum fingeret priusquam ad conspectum eius aceslisset.
Pompei iussu interemptus est, veriti fortasse ne quid in
expectatum aderet alteriusue mali principium gigne-
ret in Vrbe, quod per sapiẽter Pompeius visus est egis-
se, summamq; illi postremo laudem, & gloriam attulit.
Vide tamen quę dixi sup. ad q. 60. vers. solet dubitari. *D.*

e *Est etiam differentia* Cartar. d. c. fi. nu. 428. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

f *Accusauit.* Puta si testes, atq; producentem accusas-
set de falso, nam tunc supersedetur quantum si testes
conuincerentur de falso ex consequentia apparere de in
nocentia cõdemnati, vt per Carer. pract. crim. §. homic.
vlt. sub n. 90. vbi tamen limitat, nisi adsint alijs testes nu
mero opportuno. *Giach.*

g *In fraudem fuisset instituta.* Vt post relatos per Care.
vbi supra, & per Capy. decis. 45. num. 4. quem vide, quo
niam in illa dec. alias posuit limitationes quas non tran
scribo. *Giach.*

h *Illud mandatum* Cartar. de execut. sent. cap. fi. num.
333. *Ber. Ros.*

i *Sed pone quod reus.* Cortar. d. c. fi. num. 429. *Ber. Ros.*

k *Differtur etiam.* De hoc Cartar. de execut. sent. cap. fi.
num. 425. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

l *Prægnante.* Ad idem adde, atque vi. per Care. in pract. crim. §. homicidium vltimo, sub nu. 8. *Giach.*

m *De iure communi.* Cartar. sup. num. 438. & seq. *B. R.*

n *Apud vos tamen.* Vide Baiard.

o *Regulariter autem.* Alios quam plures casus, in quibus differtur executio contra regulam, vide per discursum apud pract. Carer. vbi sup. *Giach.*

o *Regulariter autem.* Cartar. de execut. sent. c. fin. nu. 411. *Ber. Ros.*

p *Sententia capitalis.* Adde, vt per Iac. Menoch. de arbit. lib. 1. cod. 498. nu. 5. Et vide per eundem etiam li. 4. centur. 4. sup. 334. *Giach.*

q *Quia amicus Dei est*; Adde, quod non tamé ita sunt amici Dei, quin dicantur à lege latrunculatores tenenturque absolutionem impetrare, si postmodum ad sacerdotium promoueri volunt; quia licet fortasse actualiter sanguinem non effuderint potentialiter tamen, & secundum eorum intentionem insontes non fuerunt; Quintil. Mandos. Tract. de signat. grat. fo. 56. in libro meo, a tergo; Contrarium tamen sentit Boss. titul. de princ. sub nu. 209. vide in proposito quæ dixi supra ad quæstionem 87. vers. Punctus est q. 93. versic. si Iudex

8 Nota tamen quod Papa potest † imponere pœnã mortis, statuendo, sed non exequendo, ad Felin. in capit. si Coll. mihi secunda ad med. extr. de maior. & obed. *Dr.*

Sequuntur additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ad exulandum, potest à creditoribus refirmari in carcere, si ante sententiam fuerit dictum.*

2 *Condemnatus de aliquo crimine toleratur, quousq; finitur iudicium accusationis per eum contra aliquem institutum.*

3 *Mulier prægnans non punitur corporaliter, nec relegatur, ibidem.*
Etiam, quòd esset prægnans ex adulterio, ibid.
Etiam, quid in carcere malitiose concepisset, ibidem.

4 *Et quid obseruandum sit post partum.*

5 *Et an possit examinari.*

6 *Et quomodo probetur prægnans, remiss.*

7 *Item differtur executio sententiae abscissionis manus post partum, donec nutrix fuerit reperta.*

8 *Executio sententiae criminalis an fiat diebus festiuis.*

9 *Feriae vnde dictae.*

a 1 V*Ideamus.* Adde † vt per Menoch. de arbitr. iud. quæst. 98. vide etiam Peguer. in quæst. crim. cap. 22. vbi refert decisum fuisse, quòd condemnatio ad exulandum est differenda, & suspendenda, si ante condemnationem fuerat recomandatus pro debitis ciuilibus.

c *Est etiam differenda.* Adde † videndum Capy. in decis. 25. num. 4.

k *Differtur etiam.* Adde, † quòd nedum non sumitur supplicium de muliere prægnante in quacunq; pœna corporali, sed nec in pœna relegationis, si a etusaniliter causetur aliquod periculum in partu, quia mulier sit debilis, non solita iter facere, etiam quod esset prægnans ex adulterio, & in carcere concepisset maliciose, vt euitaret pœnam. Gomes de delict. tom. 3. c. 13. nu. 38. & Ioa. de Anan. in c. intelleximus nu. 7. de his qui filios occidunt, & 4 per Gom. loco præcitato habetur, quòd executio † sententiæ statim post partum debet fieri, si fuerit condemnata ad mortem naturalem, si vero ad aliam pœnã corporalem debet differri donec sit fortis, vt possit eã sine periculo mortis pati; & si filius natus habet vnde possit alimentari, debet quæri nutrix, quæ ipsum alat suis expensis: si vero non habeat bona, & non reperiatur nutrix, quæ illum gratis nutriat, debet solui de publico: & si non reperiretur nutrix precio, nec gratis, illa mater, condemnata debet seruari, & executio sententiæ differri.

5 Et quòd † cum prægnante bene possit agitari processus, & iurare, & deponere tanquam pars, vel testis, nisi sit periculum partus, quia ducatur de longè, & feratur sententia condẽnatoria, licet differatur executio, & quo

6 modo † probetur prægnantia, latè per Maschar. de probat. concl. 1208. vol. 3.

7 Item † adde, quòd etiam esset differendũ, si esset condemnata ad amputationem manus, donec nutrix fuerit reperta. Alber. in l. Imperator la. 2. ff. de stat. homic. Afflict. in constit. pessimum nu. 16.

n *Apud nos tamen.* Adde, † quòd ita fieri debet, vt dicit etiam Bal. in d. l. penul. C. de ferijs, & de hoc etiam vide Boer. in decis. 259. num. 8. vbi dicit, quòd nec in crimine læsæ Maiestatis facienda est executio in diebus in honorem Dei feriatis, exceptuando tamen executiones contra insignes latrones fiendas, quæ de iure speciali omni

9 tempore fieri possunt, & † feriæ dicuntur à feriendis victimis, eo quia erant dies cessationum ab opere, & ab epulis ferendis, in talibus enim epulæ fiebant: Fab. de Monte leo. in prax. arbitr. fol. 478. part. 6. quæst. 3. vbi latissimè de materia feriarũ, & quotupliciter cõsiderẽtur.

QVAESTIO XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Ex quibus causis possit executio sententiæ capitalis impediri.*
Et quid si condemnatus confugiat ad Ecclesiam. ibid.
Et quid si dum ad supplicium dicitur, transeat per Ecclesiam, vel cœmiterium ibid.

2 *Et quid si amplectatur sacerdotem portantem sacram Eucharistiam vers. Sed pone.*

3 *Et quid si ipse sumpserit sanctissimum sacramentum. vers. Sed quæ o.*

4 *Et quid si dicat, se prius, quam delinqueret, fecisse votũ ingrediendi religionem. vers. sed quid si condemnatus.*

5 *Et quid si dum ducitur ad supplicium, obuium habeat Cardinalem. vers. Vlterius quæro.*

6 *Et quid si meretrix petat illum in maritum. vers. Quære etiam.*

7 *Et quid si post condemnationem effectus sit furiosus. versic. Preterea quæro.*

8 *Et quid si post sententiam latam appareat de ipsius condemnati innocentia. vers. Sed nunquid.*

9 *Et quid si in actu ipso executionis frangatur laqueus, vel huiusmodi. vers. Vltimo quæro.*

10 *Executio differtur, quando post sententiam liquet de innocentia rei.*

a 1 S*Vccessiuè* videamus, an sint etiã aliqui casus, quibus possit ex aliqua causa sententiæ capitalis executio impediri. Et in primis quæro, nunquid si condemnatus forte dum ducitur ad supplicium, confugiat ad Ecclesiam, debeat in pace dimitti. Respon. quòd sic, vt dixi supra, quæst. 30. vers. Scias autem, vbi etiam dixi, quid si condemnatus dum ad supplicium dicitur, transeat per Ecclesiam vel cœmiterium. Multi tamen sunt casus, in quibus Ecclesiarum immunitas non prodest delinquenti. Et ideo multo minus debet prodesse iam condemnato, vt in d. q. 30. per totum.

a 2 *b* Sed pone, quòd condemnatus ad mortem aufugiat è manibus satellitum, & *c* amplectatur sacerdotem portantem sacratissimam Eucharistiam, nunquid erit liberandus? Resp. Glos. in c. quæsitum, in glo. vnica, 13. q. 2. dicit quod non: sed contrarium tenent communiter Docto-

res; vt dicit Gomes in §. pœnales, post nu. 50. Instit. de
actio. quem refert Viuius in lib. communium opin. in
verbo, Condemnatus ad mortem. Et ideo tenendum
est, quod sit liberandus, perinde ac si ad Ecclesiam confu-
gisset. Vide quæ dixi sup. quæst. 30. vers. Vltimo quæro.
3 Sed quæro, Tu scis, quod Ecclesia permittit reos ad mor
tem condemnatos post confessionis sacramentum su-
mere sacram Eucharistiam, vt dixi infra q. prox. versic.
sed quæro, nunquid poterit condemnatus, sumpto san
ctissimo sacramento, dicere se esse liberatum? Respon.
quod non. Et ita pluries iudicatum fuisse refert Igneus in
l. 1. in prin. nu. 5. ff. ad Sylle. Hoc enim modo Ecclesia,
quæ est cultrix iustitiæ, fieret auctrix iniustitiæ: quod
nullo modo est dicendum. Bene (vt ibi dixi) est diffe-
rendum supplicium in aliam diem sequentem.
4 Sed quid si condemnatus dicat, quod antequam delictũ
committeret, fecit votũ ingrediendi religionem? Resp.
Aliqui tenent, quod non modo est supersedendum ab exe-
cutione, sed etiam quod non attenta sententia contra eum
lata, est remittendus ad iudicem Ecclesiasticum. Et quod
super hoc, an scilicet eo tempore tale votum emisisset,
standum est eius iuramento. Et hoc ab omnibus rece-
ptum esse dicit Placa li. 1. delict. c. 35. nu. 6. Hanc etiam
dicit esse communem opin. Viuius in li. communium
opin. verbo, Ordo Ecclesiasticus, vbi etiam refert Gi-
rard. sin. 51. attestari, quod ita seruatur in practica, qui ta-
mẽ in lib. meo hoc non dicit. Certe apud nos hæc cau-
tela parum prodesset: nam præsupposito etiam voto,
non credo, quod ante impressionem characteris clericalis,
vel susceptionem habitus, dici possit à iurisdictione se-
culari exemptus. Et si hoc admitteretur, omnes fere, qui
non essent coniugati, possent facile pœnam mortis eua
dere: quod esset absurdissimũ. Et ideo recte dixit Chas-
san. super consuet. Burg. fol. 51. post nu. 69. quod non cre-
dit, quod istud obseruaretur in practica, quem refert Did.
pract. 32. post nu. 4. vers. ceterum quidem.
5 d Vlterius quæro, quid si condemnatus dum ad sup-
d plicium ducitur, e obuium habeat Cardinalem, qui
e pileum suum, siue galerum purpureum in capite ipsius
f condemnati poni faciat f nunquid erit liberandus?
Resp. Bal. in l. addictos, in fi. C. de appell. dicit, quod Cardi
nales ex consuetudine habent hoc priuilegium, vt si ob-
g uiam facti sint condemnato, possint eum g à morte li-
berare. Idem attestatur Io. Sanson super consuet. Tu-
ron. in tit. des crimes, art. 1. in fi. Gomez Arias super l. 2.
Tauri, nu. 85. Et dicit Placa li. 1. delictorum, c. 34. nu. 8.
in fi. quod tota fere vtriusque iuris schola in hoc consen-
tit. Hanc etiam dicit esse communem opi. Gomes in §.
pœnales, nu. 50. Insti. de actio. Ita etiam in practica ob-
seruari attestatur Pau. de Castro, & alij, quos refert Ti-
raquell. de pœnis, causa 55. & Chass. super consuet. Bur
gun. fo. 53. nu. 101. licet dicat se non credere, quod apud ip
sos istud obseruetur: quem refert Remig. de immu. Ec-
cles. fo. 83. in 19. lim. tat. Ita etiam de consuetudine dicit
Paris Put. de synd. fo 356. nu. 2. & Duẽnas reg. 81. Ego,
nũnquam vidi hoc in practica contingere. si tamen ca-
sus contingeret, essem in sententia, vt posset pœna mor
tis mitigari, & reus ad triremes transmitti: & hoc in re-
uerentiã amplissimi ordinis Cardinalium, qui æquipa-
rantur regibus vt dixi supra lib. 2. §. Cardinalis, & in
quibus residet tota fere maiestas Christianæ reipubl. Et
hoc, nisi crimen, pro quo ille fuisset condemnatus, esset
ex atrocissimis, vt etiam videntur sentire Doctores
præallegati.
6 h Quæro etiam, quid si cum condemnatus ducitur ad
h supplicium, compareat meretrix, quæ petat illum sibi
i dari in maritum, i nunquid debet condemnatus libe-
rari, & illi meretrici coniugio copulari? Respon. Aliqui
dicunt quod sic. Et ita practicari in Hispania attestatur Pa-
ris Put. de syndicatu, folio 355. num. 2. in fi. quem refert
Anton. Gomes. c. 13. delictorum, post nu. 37. vers. quin-
tus casus, & Didacus in epito. super 4. decretal. fol. 40. n.
17. & Viuius libro communium opi. in verbo, Condem
natus ad mortem, ver. 3. & Pract. Careri. fol. 553 nu. 85.
Placa li. 1. delictorum, c. 34. n. 6. Ita et obseruari de gene
rali consuetudine totius Franciæ attestatur Chassan. su-
per consuetudine Burgundiæ in tit. des iustices. §. 5. nu.
97. quem refert Rub. super consuetudine Aluer. fol. 26.
vers. 12. casus, vbi tamen subdit, quod hoc Papiæ obtinere
nõ potuit: refert et Mantua in l. transigere, post n. 65. C.
de transact. & dicit Chass. in consuet. Burg. §. 5. verb. s'il
n'agrace. versic. 12. casus, tit. des iustices & drotis d'icel-
les, quod ratio potest esse, quia maius supplicium est il
li condemnato accipere vxorem, quam mori. Tu dic,
quod forte potuit esse ratio, vt hoc pacto anima illius mere
tricis reduceretur à statu perditionis ad viam salutis,
transeundo à meretricatu ad matrimonium. Sed certe
hæc practica in hoc Ducatu non obseruatur. Et dicit e-
tiam Tiraq. de pœnis, causa 56. in fi. se nescire, an olim id in
Gallia fuerit obseruatum: bene certo scire, quod hoc tẽ-
pore non obseruatur. Semel tamen vidisse illud in facti
contingentia obseruari per parlamentum Parisiense at-
testatur Papo lib. 24. tit. 10. arresto 14.
7 Præterea quæro, nunquid si post condemnationem
reus efficiatur furiosus, debeat nihilominus sentẽtia cõ-
tra eũ lata exequi? Dixi supra q. 60. vers. Sed quæro.
8 Sed nunquid si post sententiam latam k appareat de
k innocentia rei, debet, eo non attento, exequi sententia
l l contra eum lata? Resp. quod non. Ita dicit Inno. in ca.
significantibus, in fi. de purg. vulg. quem sequuntur cõ-
muniter Doctores, vt dicit Mars. in pract. cri. §. opportu
ne, nu. 7. & in §. vltimo, nu. 13. Gram. cons. cri. 16. n. 23.
Et potest poni exemplum, puta, si ille, qui dicitur occi-
sus ab ipso cõdemnato, appareat viuus, vel huiusmodi.
m Vide quæ dixi supra q. 52. circa prin. m Scias tamen, quod
non debet iudex hoc casu reum absoluere: nam neq; po
test id facere, cum lata sententia iam sit functus officio
suo, sed debet supersedere, & Principi rescribere l. 1. § si
quis vlt. ff. de quæstio. Et ita notant communiter Docto
res, vt dicit Anto. Gomes c. 3. delictorum, post nu. 4.
9 n Vltimo quæro, quid si in ipso actu executionis cõtin-
n gat, quod vel securis non possit caput amputare condem-
o nato, vel o laqueus rumpatur, ita vt non potuerit rema-
nere suspensus, nunquid erit reus liberandus tanquam
innocens? Resp. De iure credo, quod hoc parum prodes-
set: nam omnino est exequenda condemnatio iuxta for
mam sententiæ, in qua communiter solent addi illa ver
ba, Furcis suspendatur, ita quod moriatur, secundum pra-
cticam, quam semper obseruant assessores, teste Iac. de
Beluisio in pract. crim. in ti. de sent. cri. post nu. 8. & Fulg.
in l. præsenti. C. de ijs qui ad stat. confug. quem refert
Pract. Car. fol. 522. nu. 17. Et ita se vidisse in practica ob-
seruari attestatur Papo lib. 24. tit. 17. arresto 14. Nihilo-
minus quando huiusmodi casus de facto contingunt,
video plerunq; non modo vulgus ignarum, sed etiã vi-
ros doctos subsistere, præsertim quando reus prius quã
ei inferatur supplicium, protestatur se esse innocentem.
& dicit Io. An. in soliloquio §. Laqueus contritus, quod cum
hic casus ex facto contigisset, ipse respondit, quod ille erat
liberandus. Dicit etiam Boss. in tit. de fauoribus defen-
sionis, nu. 11. quod tunc iste casus contigerat in quodam cõ-
demnato in amputatione capitis, cui securis caput am-
putare non potuit: Et dicit se certo credere, quod esset eua-
surus. Dicit quoque Chass. super consuet. Burg. fol. 55.
post nu. 24. vers. Addo & alium, quod vidit casum contin-
p gisse, & quod ille cõdemnatus, aliquo modo probato mi-
raculo, fuit per curiam relaxatus. Reperio etiam, quod
Cremonæ quidam Marchetus Capriolus laqueo suspẽ-
sus, & pluries a carnifice pedib. calcatus, cum expirasse
crederetur, cecidit fracto laqueo, & à seipso surrexit in-
colu-

columnis. Et Senatus iussit, vt per dies aliquot supersederent, intra quos posset & pacem & gratiam impetrare, & ita (ni fallor) habita gratia à Principe fuit dimissus 10. Maij 1546. P.N.

ADDITIONES.

a *Successiue videamus.* Vide Baiard.

b *Sed pone.* Vide Baiard.

c *Amplectatur sacerdotem.* Cartar. de execut. d. tit. sub nu. 428. in fi. *Ber. Ros.*

d *Vlterius quaro.* Vide Baiard.

e *obuium habeat Cardinalem;* Nō est sine authoritate antiquorum hæc reuerentia. Nam Teste Plutarco in vita Numæ Pompilij sic etiam de Vestalibus loquitur, & si casu in quempiam inciderint, cum ad ictum agitur, necari eum non licet. *Drog.*

f *Nunquid erit liberandus.* Cartar. de execut. sent. c. fi. sub nu. 428. *Ber. Ros.*

g *A morte liberare.* Adde idem per Lu. Care. in prac. cri. §. homicidium vlt. nu. 74. vbi retulit Cæpo qui ponit hāc cautelam in 2. caut. vt procuret, vt Cardinalis trāseat per viam, per quam ducitur condemnatus ad supplicium, & obuiam sibi faciat, & apponat in capite condemnati pileum, & erit liber. Mihi tamen magis placet opinio Authoris nostri, & Care. etiam ibid. ponit, quid de filio Regis, & alios casus in materia liberationis quos non transplanto, quia etiam alibi plenius tractantur. *Giach.*

h *Quæro etiam.* Vide Baiard.

i *Nunquid debet.* Cartar. de execut. senten. numer. 428. cap. fin. *Ber. Ros.*

k *Appareat de innocentia rei;* Adde supra q. 94. vers. est etiam, ibi, si velit innocentiam suam demonstrare; Probatur autem innocentia etiam per torturam, quando condemnatus admittitur ad nouas defensiones vt expressè dicitur supr. q. 4. vers. forma autem, ibi, si verò non probat: vide supr. ad quæst. 4. vers. Hæc autem omnia vbi dixi, quia ex impossibili, de quo quis imputatur, probatur innocētia; supra q. 52. vers. 1. Dixi ex mente Ciceronis supra ad quæstionem 94. vers. est etiam; & ad q. 4. vers. Hęc autem omnia; & in proposito huius versiculi ad finem, videlicet quòd Iudex functus sit officio suo, vide Dec. in l. etsi nihil in princ. ff. de reg. iur. vbi quod immò Iudex ex officio succurrere potest. *Drog.*

k *Appareat de innocentia.* Hic etiam nota, quod bānitus pro homicidio, ad mortem, & habitus pro confesso, & conuicto, potest nihilominus se ostendere innocentem, vt habetur per Natt. plene, qui spinas nonnullas etiam 10 euellit suo cons. 444. Item, quod differatur † executio, vbi post sententiam liquet de innocentia rei, vel vbi iudex videret iniustam esse sententiam, habetur pro Lu. Care. in prac. cri. §. homic. vltimo post citatos, nume. 77. 78. *Giach.*

l *Contra eum lata.* Cartar. tract. de execut. sent. cap. fin. nu. 39. *Ber. Ros.*

m *Scias tamen.* Cart. d. c. fi. nu. 47. & nu. 316. *Ber. Ros.* Vide eundem Baiard.

n *Vltimo quaro.* Vide Baiard.

o *Laqueus rumpatur.* Cartar. tract. de execut. sent. in præfat. nu. 58. & seq. *Ber. Ros.*

p *Probato miraculo.* Non debet tamen haberi pro miraculo, alio non sequuto, ex quo aduersatur Conciliū Tridentinum sess. 25. tit. de inuocatione, & veneratione, ibi, Nulla etiam admittēda miracula; vide in addit. ad Dec. in l. fauorabiliores in fi. ff. de reg. iur. Quòd quando dubium est circa probationes vtrum Reus sit innocens; vt est quando quis condemnatur ex vehementibus præsumptionibus, licèt contra ius, & iustitiam vt est in exemplo supra §. 1. vers. sunt etiam in fine; & q. 92. vers. scias tamē q. 21. vers. inimicitia, & vers. scias tamen ad finem: Tunc liberari potest sic euadens; secus autem quando clarè cōstat condemnatum deliquisse, nec est aliqua dubitatio sic per probationibus contra Reum factis; Non enim aliquando desunt incantationes, vt ibidem; Hoc tamen latè quando euenit, dici posset miraculum, quia rarò sic accidit, vt per Dec. in l. ea, quæ rarò, ff. de reg. iur. *Drog.*

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiardi.

QVAESTIO. XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Mortis pœna quō possit à condemnato euitari, remissiuè.*

2 *Confugiens ad sacerdotem portantem Eucharistiam, an, & quando liberetur.*

3 *Et quid si obuiet Cardinali, remissiuè.*

4 *Et quid si meretrix petat condemnatum in maritum.*

5 *Sententia post decennium quando retractari possit in criminalibus inconsulto Principe.*

9 *Et quid si sit lata vigore statuti, quod contumax habeatur pro confesso.*

Felyn. impugnatur, ibidem.

7 *Absolutio potest retractari incōsulto Principe, si reus post absolutionem confiteretur de delictum.*

8 *Laqueus si rumpatur, dum quis suspenditur, an reus liberetur.*

9 *Et quid in praxi Auctor obseruauerit.*

10 *Sodomita non liberatur, si frangatur laqueus, dum suspenditur.*

Lucæ de Penna error, ibidem.

Fab. de Monteleo lapsus, ibidem.

11 *Meretricem scienter in vxorem accipiens, est melioris conditionis, quam alij.*

a 1 SVccessiue videamus. Adde, † quod Cassan. super cons. suet Burg. fol. 185. nu. 15. accumulauit viginti quatuor casus, in quibus secundum eum condemnatus potest euitare mortem.

b 2 *Sed pone.* Item adde, † quòd forsan esset liberandus, si condemnatus fuisset pro delictis, quæ immunitatem ecclesiæ haberent, secus autem si pro homicidio deliberato, vel pro assassinio, vel alio simili delicto; propter qd in Ecclesia non fuisset tutus, aliàs hoc absurdum sequeretur, q̄ melioris conditionis esset condemnatus, quam condemnandus, sed in quocunque casu arbitror, quòd in practica non esset liberatus, sed sentētia exequeretur, & de hoc vide etiam Couar. var. resolut. capit. 20. nu. 6.

d 3 *Vlterius quæro.* Adde † videndum Barbat. in tract. de præstan. Card. in qu. 9. pri. par. vbi impugnat hanc consuetudinem, siue priuilegium: & quatenus verum esset, illud pluribus modis limitat, scilicet in crimine falsi, læsæ Maiestatis, hæresis, vel horrendi criminis: & ibi etiam dicit, quòd tale priuilegium non posset exerceri per substitutum. Idem tenuit Plac. epit delict. non bene visus per D. Clar. in capit. 34. hic allegato num. 2. vbi multū notabiliter impugnat, & detestatur dictam consuetudinem, siuè priuilegium, subdens si vere tale priuilegium à Papa emanatum fuisset, quòd in terris Imperij locū non haberet, de hac materia late tradit Tiraq. de pœn. caus. 55. vbi ostendit honorem hunc delatum olim fuisse virginibus vestalibus.

h 4 *Quæro etiam.* Adde, † quòd idem tenuit Gugliel. de Bened. in repet. c. Raynutius fol. 108. nu. 149. vbi dicit, non esse de iure, & Boer. in decis. 217. num. 20. dicit plu ries vidisse hoc seruari in puella rapta petente raptorē; sed quò ad hominem condemnatum ad mortem, vidit seruari contrarium: si hoc modo executio sententiæ capitalis impediretur, vtiq; omnes condemnati, qui non haberent vxores euaderent, & Iacob. de Belvis. in sua

pract.

pract. crim. in rubr. de iniur. nu. 33. dicit, condemnatum de iure non esse tradendum meretrici, & hoc non potest fieri per Iudices de iure, vt dicit Cassan. in loco hic allegato, sed per Principem. Idem tenet Neuiz. in sylua Nuptia. in ver. est superdum, sub num. 33. scilicet, quod de iure communi non possit hoc modo liberari, & ad hoc allegat tex. in l. commissum, C. de adult. ex consuetudine autem Franciæ per petitionem liberatur à morte, vt tradit Tiraq de pœn. caus. 56.

Item adde, si condemnatus hoc modo esset liberatus, non posset dicere matrimonium esse nullum, tanquam metu factum, vt per Couarr. in 4. Decretal. 2. part. 2. part. capit. 3. § 4. numer. 17. Et accipiens meretricem scienter in vxorem est melioris conditionis, quam alius, quia est certus de qualitate suæ vxoris.

m *Scias tamen.* Adde, † quòd in multis casibus sententia criminalis etiã post decendium retractari potest absq; consultatione Principis, secundum Marsil. in pract. crim. §. oportune, hic allegato, nu. 24. & Felyn. in c. consanguinei, & cap. lator 7. declar. de re iud. vbi inter alios

6 casus ponit, quòd quando quis condemnatus esset vigore statuti, quòd contumax habeatur pro confesso, eo casu poterit iudex retractare sententiam inconsulto Principe, & Fely. sequitur Natt. cons. 444. nu. 14. vol. 2. Verũ Boss. in tit. de remed. con. bann. nu. 3. impugnat dictum Felyn. & benè, alias sequeretur, quòd omnes sententiæ criminales possent retractari à iudicibus sine licentia Principis, cum omnes sint latæ vigore d. statuti, quod esset absurdum, & inconueniens, & valde periculosum. Sed quomodocunq; sit, ego consulo iudicibus, vt non audeant retractare sententias capitales condemnatorias inconsulto Principe, ne aliquid mali eis contingat, & hoc consilium etiam dedit Felin d. c. consanguinei, & in c. de his de accusat. & Bart. in cons. 107. & ita ego semper obseruaui, (licet in omnibus Gubernijs mihi cõmissis magnam habuerim authoritatẽ, quia semper fui Gubernator in capite, gerendo vices Principis cum facultate gratiandi,) & ita faciendo, nemo errare poterit, in casu vero posito per Ias. in l. admonendi ff. de iureiur. quem refert Boss. in tit. si aduersus rem iudic. nu. 28. vi

7 delicet, quod † quando absolutus postea fateretur delictum commisisse, sententia posset retractari sine aliqua consultatione Principis, & hoc seruaui, quia retractaui sententiam, siuè per Auditores meos seruari feci, eum puniendo, & non curaui consulere Principem.

8 *Vltimo quæro.* Adde † Lucam de pen. in l. 1. col. 7. versic. sed pone damnatus C. de desert. libr. 12. vbi dicit, quod Princeps est consulendus, quando est dubium, an id miraculose euenerit, & non interuenerit fraus, & protestatus fuerit de innocentia, quem refert, & sequitur Bocr. decis. 217. num. 18. Et in dubio præsumitur miraculosè factum, vt per Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsump. 44.

9 nu. 6. Et † cum mihi euenisset casus in Ciuitate Asculana, vbi eram Gubernator de anno 1568. tẽpore Pij Papæ V. in quodam bannito nuncupato *Fraccabia*. Populus acclamabat illud miraculosè accidisse, & quod iõ non debebat amplius suspendi. Sed ego parum credens huiusmodi miraculis, statim mandaui Mag. D. Carolo Vitutio de Narnia locumtenẽti meo, vt faceret laqueũ duplicari, quo duplicato bannitus remansit suspensus, & postmodum reperij apud Cagno. in l. fauorabiliores num. ff. de reg. iur. quem tunc non videram, quòd ita factum fuerat per Gubernatores Ciuitatis Alexandriæ, & ibi dicit etiam Cagno. quod liberatio non spectaret ad Magistratum, nec ad populum, sed tantum ad Principem. Tiraq. de pœn. caus. 64.

10 Item † adde, quòd propter huiusmodi miraculum, dato, quòd condemnati venirent liberandi, hoc tamen non procederet in condemnato propter nefandum vitium sodomiæ, quia laqueo fracto, plures vltimo supplicio tradẽdus esset, donec cum effectu anima ab eius corpore separetur, vt tradit Luc. de Pen. in l. siuè ex prætoriano col. 3. C. de exact. lib. 12. quem sequitur Fab. de Monteleon. in praxi arbitr. par. 3. fol. 101. num. 406. Sed hoc mihi non placet. Nam si fractura laquei est signũ innocentiæ, ita potest esse innocens cõdemnatus ex hoc crimine, sicut condemnati ex alijs delictis.

QVÆSTIO XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sit forma exequendi sententias corporales.*

2 *Et quid si reus nolit peccata sua confiteri, ver. Sed quid si reus. Remissiue.*

3 *Et an capitaliter condemnatis dandum sit sanctissimum Eucharistiæ sacramentum ver. Sed quæro.*

4 *Iudex an possit cognoscere aliquem, vt carnificis officium exerceat. ver. Sed pone.*

5 *Expensae iustitiae ad quem pertineat, versi. Quæro tu.*

6 *In quo loco fieri debeat executio iustitiae ver. Itẽ quæro.*

7 *Condemnati ad ignem an sint viui comburendi, versic. Vnum tamen.*

8 *Animal irrationale, quod aliquod maleficium commisit, an sit per carnificem morti tradendum, vers. Quæro etiã. Quando aliquis reperitur condemnatus pluribus pœnis corporalibus quomodo est facienda executio, versic. Vltimo quæro.*

1 QVæro, † quæ sit forma exequendi sententias corpo-
2 rales? Resp. quod ex mandato iudicis, reus consignatur collaterali, qui præest satellitibus, vt per ministrum iustitiæ illam exequi faciat, & ita seruatur. Si tamen condemnatio est capitalis, laudabilis est consuetudo, quòd talis sententia intimetur condemnato per virum religiosum, qui accommodatis verbis reo mortẽ denunciat, illumque hortatur ad patientiam, & pœnitẽtiam peccatorum suorum, & sacramenta ecclesiæ suscipienda, & vbi supplicium in alium diem differatur, mittuntur etiam viri religiosi, qui eum confortentur, prout etiam seruari attestatur Paris. Put. de syn. fol. 208. in verbo, Condemnatio c. 2. nu. 1. Marsi. in prac. cri. §. quoniã post nu. 51. Et dicit pra. Iodo. c. 150. nu. 3. quod in hac laudabili consuetudine omnes fere conueniunt, quam ipse valde eleganter exornat. Et quia hec varie in diuersis locis seruantur, attendenda est consuetudo vniuscuiusque prouinciæ.

2 Sed quid † si reus nolit pœnitere, nec peccata sua confiteri? Dixi supr. q. 96. vers. Sed pone.

3 Sed quæro, † nunquid capitaliter condemnatis dandum sit sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum? Resp. Ecclesia quidem permittit illud eis cõmunicari, vt est tex. in ca. quæsitum 13. qu. 2. Et ita tenent communiter Doct. vt attestatur Ant. Gomes. c. 25. delictorum, post nu. 6. ver. Item adde, quod potest. Et dicit Prac. Iod. in d. c. 150. num. 4. quod hunc laudabilem morem sequuntur hodie pleræq; Romani imperij ciuitates, aliq; pij, deuotiq; magistratus. Sed in plerisq; regionib. hoc non seruatur, & in specie in hoc Ducatu, neq; etiam in Gallia, vt attestatur Igneus in l. 1. in prin. nu. 6. ff. ad Syl. neque in Hispania, vt ait Gomes, in loco præalleg. Sciendum est tamen, quod vbi eis daretur, eo casu propter sanctissimi Sacramenti reuerentiam, non deberent illo die, quo cõ

d muniant, vltimo supplicio affici. *d* Extrema autem vnctio non debet dari capitaliter condemnatis. Ita dicunt DD. vt attestatur Gomez Arias super 2. lege Taur. nu. 67. & ita in practica obseruatur.

4 *e* Sed pone, quod in ciuitate nullus sit carnifex, siue minister iustitiæ, qui sententiam capitalem exequatur: nunquid poterit iudex propter publicam vtilitatem cogere ali-

aliquem hominem liberum, vt sit carnifex, siue executor, etiam ꝙ ipse in nihilo deliquerit? Resp. ꝙ sic, si est vilis persona, ita tenet Bart. in l. fi. §. Titius, num. 3. ff. de pign. act. quem sequũtur omnes, vt dicit Gaspar. Valas. in repe. l. Imperium, post nu. 17. ff. de iurisd. omn. iud. & refert Paris Put. de synd. fol. 324. nu. 5. ꝙ ita vidit obseruatum Bononiæ, ꝙ scilicet captus fuit quidam peregrinus, licet videretur persona honesta, vt decapitaret quẽdam nobilem: quod (secũdum eum) fuit male factum: nam ad hoc officium non debent compelli nisi perso-
e næ viles, puta, serui & similes. Dicit autem ibi Paris, *e* ꝙ quando officiales capiunt aliquem seruum, uel mendicantem pro facienda iustitia, debent ei soluere mercedem quinq; aureorum, ut uidetur text. in l. Diuus. ff. de bon. damnat.

5 *f* Quæro hic, ad quem pertineat expensa executionis
f iustitiæ, puta, furcarum, carnificis, &c. Resp. quod pertinet ad fiscum. Et ita decisum fuit per Capel. Tholos. decis. 41. quod intellige vt procedat, nisi adsit consuetudo in contrarium: puta, quia communitas loci esset in possessione furcas suis impensis erigendi, vt est in multis locis: nam eo casu non esset ab ipsa consuetudine recedendum.

6 *g* Itẽ quæro, in quo loco fieri *h* debeat executio iusti-
g tiæ. Resp. ꝙ debet fieri in loco cõsueto. Et ita regulariter
h obseruatur, preterquã in famosis latronibus, Illi enim suspendendi sunt in loco, vbi grassati sunt, vt dicit tex. in l. capitalium, §. famosos. ff. de pœ. Et hoc vt sint solatio consanguineis occisorum, & alijs terrori. Aliqui tamen, etiam in non famosis, faciunt erigi furcas in loco, in quo furtum est commissum, quod se vidisse sæpissime obseruari attestatur Marian. in repet. c. qualiter, & quando, nu. 260. & dicit Bal. in l. 1. C. de Nili. agge. non rũpendis, in primis verbis, ꝙ ita fit in multis locis, prout etiam dicit Ang. de malef. in verbo, vsq; ad locum, se fecisse obseruari Perusij: quod tamen mihi non placet: neque etiam placet Aug. ibi in Apostill. nisi esset enormissimum delictum: neq; ego id apud nos vidi vnquam obseruari, nisi in grassatorib. viarũ prout fuit quidam Antonius Lambertus, qui in domo campestri robariam cõmiserat iussus enim fuit duci ad locum delicti, & ibi suspẽdi 9. Nouẽb. 1555. P. N. & alij multi. Bene dicit Bos. in tit. de exec. sent ꝙ ita sæpe fieri vidit, maxime tẽpore regis Gallorũ, sed eo tempore ego nõdum eram natus.

7 *i* Vnum tamen in hoc proposito notabis, ꝙ quamuis
i lege aut statuto caueatur, aliquem propter aliquod delictum esse flammis *k* comburendum, prout in crimine hæresis, sodomiæ, & falsi, & alijs de quib. dixi supra q. 68. vsus tamen obtinuit, vt prius stranguletur quam comburantur. Et ita apud Christianos seruari attestatur Dida. li. 2. resol. c. 10. n. 9. in fi. Et hoc obseruari ẽt in relapsis vere pęnitẽtib. attestatur Simancas de hære. c. 55. nu. 15. Et hoc ad euitandum periculum, ne propter lentum & atrox genus mortis, cõdemnatus forte in desperationem inducatur. Et si casus contingeret, ita omnino seruabis, quicquid dixerit Corset. in suis singul. in verbo Pœna. vno tantum casu excepto, scilicet quando dãnatus propter hæresim nollet pęnitere, neque ad catholicam fidem redire, nam eo casu vtique esset viuus exurendus, prout etiam in Hispania seruari affirmat Didacus in loco prææallegato, post nu. 10. vers. tandem in Hispania. Quum enim nulla sit spes salutis, parum est de eius desperatione curandum.

8 Quæro etiam † si animal irrationale aliquod delictũ commiserit, (si tamen præsupposita carentia rationis potest delictum appellari) puta quia hominem interfecerit, vel huiusmodi, nũquam debet iudex illud animal punire pœna mortis? Resp. de iure dicendum est, ꝙ nõ; nam merum imperium non exercetur in belluas. Et hęc est cõis opi. vt dicit Sapra in l. Imperium, nu. 6. ff. de iurisd. omnium iud. Sed de consuetudine in multis locis seruatur contrarium. Et in spẽ Guido Papæ dec. 238. Si animal. attestatur se vidisse in Burgũdia quendam Porcum suspensum in patibulo, eo ꝙ puerum occidisset. Ceterũ hæc consuetudo mihi nunquam placuit, neq; ego illam seruarem, nisi in vno casu, quando. s. homo se cum bestia carnaliter commiscuisset, tunc. n. propter detestationem criminis, & ad terrorem aliorum, si homo esset propterea suspendendus, vel comburendus, pariter
m facerem ipsum animal irrationale cum ipso homine *m* suspendi aut cõburi, prout etiam hoc casu ita cautum
n fuisse *n* reperio in l. diuina, & pluries etiam obseruatum vt dixi supra hoc eo. li. §. Fornicatio, ver. cum animali, & ideo non debuit iudicio meo Anto. Cauf. in Apost. ad Are. in §. Item lex Iulia, post nu. 2. Inst. de pub. iud. deridere quendam præsuppositum. qui quum quidam alienigena cognouisset equã, & aufugisset, fecit abscindi caput equæ, & in loco eminenti affigi, dicens ꝙ erat ei indulgendum, quum esset vir illiteratus, & habuisset consilium ab imperitis, quos ipse peritos existimabat; licet reuera vbi non esset etiam de homine supplicium simul sumendum ego forte illud non facerem. In alijs autem omnib. casib. non recederem a communi doctorũ opin. Nono est etiam hoc loco prætermittenda consuetudo, quæ viget in nonnullis regionibus, procedendi contra locustas, mures, limaces, & huiusmodi animalia fructibus terræ damnum inferentia, super qua in facti cõtingentia consultus respondit Chas. consil. 1. valere hmõi processum, & anathematizationem contra ea prolatã, afferens nonnulla exempla, præsertim, nu. 124. & seq. quæ tamẽ apud nos nunquã vidi in practica obseruari.

9 *o* Vltimo quæro, si aliquis reperiatur condemnatus pluribus pęnis, quo erit faciẽda executio? Resp. Si sunt pecuniariæ, omnes sunt exequendæ. Et hoc non hẽt dubium, nisi vna absorberet aliam, puta quia post cõdemnationem pecuniariam superuenerit confiscatio bonorum, nam eo casu, statim sequuta confiscatione confusę sunt omnes condemnationes, & multæ pecuniariæ præcedentes, siue inflictæ sint ex eodem delicto, siue ex diuersis. Et ideo si reus haberet gratiam à principe pro delicto, pro quo fuisset condemnatus in pęnam mortis & confiscationis bonorum, non posset retineri in actu approbationis gratiæ propter condemnationem pecuniariam prius contra eum sequutam. Et hoc pluries deci-
p sum fuit per senatum. Si verò sunt *p* pœnæ corporales, tunc: Aut sunt inter se compatibiles; puta quia ex vna sententia fuit condemnatus in amputatione membri, & ex alia in pęna mortis. Et tunc omnes sunt exequen-
q dæ, *q* ita tamen vt incipiatur à minori. s. ab amputatione membri, & deinde inferatur vltimum supplicium, non autem e conuerso, vt videtur colligi ex gl. quæ reputatur singularis in l. omnes, in gl. fi. C. de delat. lib. 10. Aut verò sunt incompatibiles inter se, puta quia omnes sunt capitales, & nemo potest nisi semel mori. Et tunc est in arbitrio iudicis, exequi quam pęnam velit, & ita seruat communis consuetudo, vt attestatur Ang. in l. nũquam plura, num. . ff. de priua. delic. & in l. 1. §. final. ff. nil noua. appel. pen. quem refert Ana. in c. fi. num. 10. de collus. deteg. Quum enim omnes illæ pęnæ sint debitæ fisco, seu iustitiæ ad publicam vindictam, potest iudex eligere quam vult, neque posset hoc casu iudex dare electionem reo, ut habetur in l. aut damnum, §. perinde, vbi gl. in uerbo, Permittens, ff. de pœnis, quam glos. pro singulari commendat Rom. sing. 131. Quæro an iudex.
r Vide quæ dixi supra q. 85. versi. Solet etiam. *r* Et ideo si quis sit cõdemnatus pro homicidio in amputatione capitis, & pro furto ad furcas, non debet fieri executio, vt prius suspendatur, deinde amputetur caput, sed iudex eligit quam pęnam uult exequi, & illa sola infertur. Si tamen essent plures condemnationes contra aliquẽ in

hoc eadem sententiæ prolatæ, tunc sunt ordine suo exequendę, prout videmus plerumq; reos forcib. candentib. laniari, deinde manum amputari, & postea decapitari, & successiue etiam in frustra scindi, licet tales pœnę non sint nisi in atrocissimis delictis imponendę, minus enim, quam fieri potest, sęuiendum est in humana corpora, salua tamen semper iustitia.

ADDITIONES.

a *Quæro quæ sit forma.* Vide Baiard.
b *Ecclesia quod.* Cattar. de execut. sent. c. fi. n. 433. *B. R.*
c *Extrema autem unctio.* Cattar. sup. nu. 435. *Ber. Ros.*
d *Sed pone quod.* Foller. in verbo pœnis debitis serantur nu. 18. Cattar. de execut. sent. d. c. fi. n. 453. *Ber. Ros.*
e *Quod quando officiales.* Vide Baiard.
f *Quæro hic.* Cattar. de execut. sent. c. fi. n. 456. *Ber. Ro.*
g *Item quæro.* Vide Baiard.
h *In loco consueto.* Cattar. d. c. fi. n. 441. *Ber. Ros.*
i *Vnum tamen in hoc proposito.* Vide Baiard.
k *Comburendum.* Cattar. d. c. fi. n. 451. & seq. *Ber. Ros.*
l *Quæro etiam.* Cattar. sup. n. 454. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
m *Suspendi aut comburi.* Adde, vt per Ludo. Carer. in pract. crim. §. homicidium, vltimo sub num. 110. qui etiã allegat can. mulier 15. q. 1. & quę plene tradit Marsil. in locis illic allegatis. *Giach.*
n *Reperio in lege diuina.* Vide Baiard.
o *Vltimo quæro.* Cattar. c. fi. sup. allegato nu. 445. & seq. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.
p *Pœna corporales.* In hac q. etiam vi. per Lud. Carer. in prac. cri. §. hom. vlt. sub n. 26. *Giach.*
Vide eundem Baiard.
q *Ita tamen vt incipiat a minori.* Vide Baiard.
r *Et ideo si quis.* Vide Baiard.

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest dare licentiam, vt condemnatus ad mortem per viam occidatur, si dubitetur, quod dum ducitur ad supplicium, in itinere auferatur.*
2 *Condemnatus ad mortem non potest occidi.*
3 *Vilis persona potest cogi ad faciẽdum officium carnificis.*
4 *Salarium carnificis quantum debeat esse.*
5 *Carceratus, qui poterat condemnari ad opus publicum, potest condemnari ad officium carnificis.*
Item potest Iudex facere gratiam reo morituro, si velit dictum officium exercere, ibid.
6 *Iudex qui reum mortis occidi fecit non pro tribunali, nec in loco solito, sed in conuiuio, & delitijs, vt meretriculæ cõplaceret, quæ volebat id videre, quomodo sit puniẽdus.*
7 *Delinquentes debent publice puniri, nisi de licentia Principis & ad requisitionem parentum.*
8 *Ignis pœna quando imponatur, remiss.*
9 *Animal irrationale si delinquat, an teneatur Dominus.*
Deformatus ab aliquo animali, ob deformitatem non potest agere contra dominum, ibid.
Occidens animal ad defensionem non tenetur domino, ibid.
10 *Et si coierit cum muliere, comburitur vna cum ipsa.*
11 *Sententia condemnatoria ad mortem, non exprimens genus mortis, quomodo sit exequenda.*
12 *Et quid de sententia condemnante ad plures pœnas.*
13 *Et quid seruetur in practica.*
14 *Bannitus ad caput, & furcas, quomodo sit puniendus.*
15 *Furcarum pœna an sit maior amputatione capitis, vel è contra.*

1 QVæro quæ sit forma. Adde, † quod condemnatus
a ad mortem, si dubitatur, quòd auferatur in itinere, datur commissio à superiore priuatis, quòd si fieret violentia in itinere, gladio occidatur: & tales occidentes non committunt homicididium punibile, quia videntur occidisse, vt publica persona, Bar. in l. addictos,
2 C. de episc. Aud. alias † sine commissione prædicta non posset occidi impunè, secundum, Barthol. de Capua, vbi refert Bald. Bart. & Alex. in l. eisdem, §. transfugas. ff. de sicar. Afflict. in constit. terminum vitæ num. 22. fol. 52.
e *Quod quãdo officiales.* Adde, † quòd idem tenet Rip.
3 in tract. de remed. præseru. contra pestem nu. 126. quod vilis persona potest cogi ad faciendum officium carnificis, præstito sibi condigno salario, & non probatur per
4 tex. in d. l. diuus, † quod debeat esse quinq; aureorum, vt dicit Paris. in loco hic allegato, quia tex. ille loquitur in Præside, & officiali, & hodie illa lex est correcta per tex. in authen. vt nulli Iud. §. fin. ita declarat Ioan. Ant. Nigr. in c. grauamina nu. 100. & ego nunquam vidi in practica, quòd soluantur quinq; aurei, sed vnum scutũ tantum, quando quis suspẽditur, & duo, quando in frusta diuiditur; tamen consuetudo loci attenditur.
5 Item † adde, quod si Iudex habet plures carceratos, inter quos sit vnus, qui possit condemnari ad opus publicum, poterit eum condemnare ad faciendum officiũ carnificis ad tempus, vel in perpetuum, iuxta qualitatẽ delicti; & poterit etiam iudex facere gratiam reo morituro, dummodo exerceat d. officiũ, vt per Parid. in trac. de synd. verb. manigoldus, & Foller. in pract. crimin. in verb. pœnis debitis, nu. 19. cum seq. Sed ego dubito, quod non possit facere gratiam inconsulto Principe.
g *Item quæro.* Adde, † quòd quidam iudex habens me-
6 retriculam in mensa petentem ab eo hominem reum mortis coram se occidi, quæ asserebat, quòd nunquam viderat hoc, & iudex, vt complaceret meretriculę, sic fecit; & quærebatur, an ille iudex censendus esset homicida; quia reum moriturum non pro Tribunali, & in loco solito, sed in conuiuio, & delitijs occidi fecerat: & adductis per Doctores pro & contra pluribus argumẽtis, fuit ille Iudex expulsus à Curia, quia miscuit sanguinem epulis, & delitijs, ita refert Io. de Anan. in c. cum iuramento nu. 5.
7 Item † adde, quòd executiones delinquentium debent fieri publicè, & non occultè, nisi ex licentia Principis, & ad requisitionem parentum, vt tenet Affl. in constit. Monarchiam in 6. notab.
i *Vnum tamen in hoc proposito.* Adde † Gand. de Male-
8 fic. in tit. de pœn. 14. col. & Cassan. in consue. Burg. rub. 1. §. 5. nu. 3. fol. 181. vbi ponunt quindecim casus, in quibus, delinquens comburitur, vide etiam Duen. in reg. 113. vbi etiam plene. & Luc. de pen. in l. 1. C. de immunit. non conced. lib. 12.
l *Quæro etiam.* Adde † hic incidenter, quod animal gene-
9 ris mansueti, vt puta equus, si vulnerauerit; vel occiderit, Dominus equi tenetur offenso, ad expensas curationis, & ad operas amissas, & ammittendas, si inutilis factus esset; vel quod detur animal pro noxa. l. ex hac lege, & ibi gl. in verb. non recipiat. & l. 1. ff. si quadr. paup. fecis. dicat. et tenetur etiam, quòd equus nõ esset calcitrosus, hoc est suetus alias calcitrare, Andr. de Alser. in cõs. 27. nu. 8. tom. 1. inter cons. crim. diuers. fol. 18. & in hac materia vide Maria. Soci. et Abb. in c. si hos de iniur. et damn. dat. vbi plenè. Sed si offensus remanet deformatus, non potest agere ad deformitatem contra dominũ equi, siue alterius animalis, sed solum ad expensas, & operas amissas, vt dixi, secundum Roman. in cons. 378. et occidens equum, siue canem, vel aliud animal ad defensio-

fessionem, non tenetur, Io. de Amicis in consi. 117. per totum. Bal. in l. 1. cum vi col. pen. et Io. Vincent. de Anna. sing 173. vbi attestatur quòd ita decisum fuerit per magnam curiam Vicariæ.

n *Reperio in lege diuina.* Adde, † quòd de hoc est tex. in
10 c. mulier. 15. q. 1. quod animal irrationale habens accessum ad mulierem, comburitur vnà cum muliere.

o *Vltimo quæro.* Adde, † quod si aliquis fuerit condem-
11 natus ad pœnam mortis, & non dixerit Iudex ad quam mortem, siue furcarum, siue amputationis capitis, debet inspici, quod crimē commiserit, & si habet certam mortis speciem constitutam eo modo, quo lex statuit, infligatur: & si non habet certam speciem, recurrendum est ad interpretationem ipsius Iudicis, vel successoris; quæ interpretatio seruabitur, dum tamen modum solitum in talibus, aut rationis debitū non excedat, Luc. de Pen. in l. 1. nu. 22. C. de desert. lib. 12.

q *Ita tamen, vt incipiat a minori.* Adde, † quod ita te-
12 nent Bart. & Io. de Plat. in d. l. omnes, & Fran. Marc. in decis. 898. par. 2.

p *Si verò pœnæ corporales.* Adde, quod Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 10. nu. 9. tenet, quòd non sit inchoandum ab amputatione membri; nam lenta mors, quæ tot cruciatibus affligit delinquētem, solet reum in blasphemias, & salutis æternæ desperationem inducere; sed si leuis pœna præcederet, vt si traheretur ad caudam equi per terram, vt sæpe solet fieri in facinorosos homines, non
13 ita induceretur ad desperationem, sed † consuetudo seruat contrarium, scilicet quod prius ad amputationem manus deuenitur, & postea ad pœnam mortis, & ita pluries seruari feci.

r *Et idem si quis.* Adde, quòd † Io. de Anan. in d. c. fi. de
14 collus. nu. 10. dicit, quòd si aliquis fuerit bannitus ad caput, & ad furcas, & non appareat ex quo delicto fuerit primò bannitus, quòd aliqui dicunt, primò suspendendum esse, deinde decapitandum, & alij dicunt, quod tantum in capite puniri debet, quia illa est minor pœna, & nihil determinat, & quòd amputatio capitis sit minor
15 pœna, † & minor, quàm pena furcarum, tenet Bart. in l. capitaliū §. serui ff. de pœn. & Cassan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 5. num. 1. & 2. vbi dicit, quòd eligenda est pœna amputationis capitis, tanquam mitior: subdit, quòd contrarium seruatur in Francia: & etiam videtur velle defendere, quod furca est minor pœna.

QVÆSTIO C.

SVMMARIVM.

1 *Cadauera damnatorum an possint deponi, & sepeliri.*
2 *Et an possint dari medicis ad anatomiam faciēdam, uer. Quæro nunquid.*
3 *Et an si sit reus mortuus ante executionē debeat nihilominus eius cadauer suspendi, ver. Item quæro Remissiue.*
4 *Et quid faciendum sit de vestibus damnatorum, versic. Quæro etiam.*

1 VLtimo quæro, † facta executione capitali, quid faciēdum sit de cadaueribus damnatorū? Resp. De iure ciuili habemus titulum, ff. de cadaueribus punitorum, in quo habes, quod non licet ea sepelire, nisi habita licentia a principe, præsertim si sunt damnati ob crimen læsæ maie. De iure autem canonico possunt corpora damnatorum sepeliri, vt est tex. in c. quæsitum. 13. q. 2. Et dicit Chas. super consuet. Burg. fol. 94. post n. 5. qd ita in Italia obseruatur. In Gallia verò seruatur ius ciui-
a le. Sed (vt ipse fatetur) melius faciunt Itali, quā Galli. *a* Hoc tamen intellige, vt fiat habita prius licentia à iudice, alias enim non solent deponi, neq; tradi sepulturæ. Et ita declarant cōmuniter Doct. vt dicit Ant. Gomes. c. 14. delictorum. n. 8. prout etiam seruatum fuit in sacratissimo corpore Saluatoris nostri, qui de licentia Pilati præsidis fuit a cruce depositus, & traditus sepulturæ Io. 24. Bene verum est, quòd quandoque condemnati propter immanitatem criminis, puta lesę maie. & etiam aggressores publicarum viarum solent, postquam suspensi sunt, relinqui in loco patibuli, vt ceteris sint exēplo, & terrori, quod etiā teste Igneo. in l. 1. §. si sibi manus, post n. 49. ff. ad Sylla. plerunque Gallia obseruat, vt scilicet in signum latronum cadauera membratim diuisa, in locis, vbi frequentius grassati sunt, pendere permittantur.

2 Quæro, nunquid cadauer puniti possit dari medicis ad faciendam anatomiam? Rn. Bar. in l. fi. ff. de cada. puni. posuit hanc quęstionem, & eam non decidit, sed re-
b linquit cogitandum. *b* Ego non reperio hoc in iure decisum, sed de cōsuetudine passim obseruatur, quod dantur huiusmodi corpora medicis, habita tamen prius licētia à principe vel senatu. Et ita practicari attestatur Bertach. in verbo, Cadauera, nu. 5. Et refert Ant. Gomes. c. 14. delictorum in fi. quod de anno 1550. Carolus V. Imperator perquisiuit votum Vniuersitatis Salmaticensis,
c an hoc liceret facere, *c* & Vniuersitas respondit, qd sic.
3 Item quæro, an si reus moriatur ante executionem, debeat eius cadauer suspendi? Dixi supra qu. 51. versic. Sed hic incidenter.
d *d* Quæro etiam, quid faciendum sit de vestibus damnatorū? Resp. Bar. in l. diuus, ff. de bo. dam. dicit, quod debet eorum precium conuerti in expensas necessarias officij, puta in persequendo malefactores, & huiusmodi. Ego puto in hoc seruandam esse consuetudinem prouinciæ, & quid obseruetur in Francia habes apud Boer. decis. 349. post nu. 5. Apud nos autem seruatur, quod vestes viles, quib. indutus est condemnatus, tempore quo afficitur vltimo supplicio, præter eas cum quibus est honeste sepeliendus, sunt carnificis, preciosę vero distribuuntur inter milites, siue satellites, prout etiam inter ipsos distribuitę fuerunt vestes Saluatoris nostri tempore sacratissimę suę passionis, cuius merito nos ad cęlestia gaudia perducat, illique sit laus, & gloria in sempiterna seculorum secula Amen.

ADDITIONES.

a *Hoc tamen intellige.* Cartar. de execut. sent. c. fi. num 487. 458. & 459. *Ber. Ros.*
Vide eundem Baiard.

b *Ego non reperio.* Tu adde verā atque communem sententiam esse dari posse per Ripā tract. de pest. tit. de reme. pręseruati. contra pestem, nu. 142. refert et comprobat ex alijs Iac. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cēt. 3. cas. 285. nu. 10. qui tamen, nu. fi. tenet iudicis arbitrio tribuēdū, qui sua prudentia considerare debet familiam conditionem, & dignitatem. Nam si vilis, et deploratę conditionis sit, tradendum anathomię duxit: subiungit tamē tutius esse principis voluntatem perscrutari. Ego indistincte obseruarem inconsulto Principe, & nulla consideratione conditionis, ac dignitatis familię habita, communem sententiā in assassinis, cui per frusta scinduntur vt habetur supra §. Assassinium, nu. 4 *Giach.*

c *Et vniuersitas respondit quod sic.* Vide Baiard.

d *Quæro etiam.* Cartar. sup. n. 462. et seq. *Ber. Ros.*

Sequuntur Additiones Excellentiss. Baiard.

QVAESTIO. C.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus, an, & quando possit de furcis tolli.*
2 *Io. de Anan impugnatur.*

Iudex

Iudex non permittens corpora delinquentium sepulturæ tradi pœnam incurrit, si non erant condemnati, ut in loco patibuli relinquerentur, ibidem.

3 *Bannitus siue exulatus ab aliquo loco, si moritur pendente exilio non poterit in dicto loco sepeliri sine licentia superioris.*

4 *Suspensi cadauera an, et quando possint tradi ad anotomiam.*

5 *Pinguedo hominis an possit retineri à Medicis in foro conscientiæ.*

6 *Vestes condemnati ad mortem cuius sint, tam in Regno Neap. quam in statu ecclesiastico.*

1 a HOc tamen intellige. Adde † hoc procedere, si fuerit suspensus in patibulo consueto, & deputato; secus si alibi, quia tunc sine licentia posset tolli, secun-
2 dum Io. de Anania in cap. fures nu. 2. de furt. † Sed ego credo hoc verum non esse; quia nescio videre causam differentiæ, quare potius à loco insolito, quam à loco cõsueto sine licentia tolli possit, immò multo minus à loco insolito, in quo non sine maxima causa executio facta fuerit, vt est, quando suspenduntur in loco proprio, in quo delictum fecerunt, & ideo semper est petenda licentia à iudice, & ita semper vidi obseruari, & si iudex non permitteret, quòd corpora defunctorum sepulturæ traderentur (qui non essent condemnati, vt relinquerentur in loco patibuli,) incurrit pœnam priuationis officij, & exilij, ac etiam teneretur reficere passis iniuriã, & omnem læsionem, arg. tex. in authen. vt nulli iudi. §. & hoc peruenerit. & ita habetur per Afflict. in constit. Regni si quis aliquem nume. 13. quæ est vltima omniũ constitutionum, & de hoc vide etiam Couar. variar. resolut. lib. 2. c. 1. nume. 11. vbi late quibus, vltimo affectis supplicio iustè, possit negari ecclesiastica sepultura: & quę cadauera ex iusta causa, vt terror ceteris incutiatur, insepulta relinqui possint.

3 Item adde † quod similiter quando quis est relegatus, vel bannitus ab aliquo loco, vel ciuitate, si pendente tempore exilij, vel banni moriatur: non poterit sepeliri in loco, à quo erat exulatus, siue bannitus, absq; licentia superioris, ita Gomes. in c. 14. num. 8. sic allegato vbi late.

d *Et vniuersitas respondet quod sic.* Adde, † quòd ita ratione publicæ vtilitatis tenent Curt. & Lancello. Deci. in l. Imperium ff. de iurisd. omn. iud. Tamẽ Rip. in tract. de remed. præseru. cont. pest. num. 143. & sequen. attestatur, quod de consuetudine requiritur Principis, aut damnati licentia: & ibi etiam dicit, quòd solent Phisici officia solemnia pro anima anothomizati decantari facere; & ipsius ossa sepulturæ, cum debitis funeralibus tradere: sed Menoch. de arbitr. iud. cas. 285. num. 10. dicit, quod remittitur arbitrio Iudicis: subiungit tamen tutius esse Principis voluntatem perscrutari.

5 Item adde, † quòd Ioannes de Anan. in c. fures extra de furt. nu. 3. dicit, quòd vidit dubitari, an Medici in foro conscientiæ valeant retinere aliquid pinguedinis de homine dato ad anatomiam, vt alijs mederi possint.

6 *Quæro etiam.* Adde, † quod in Regno Neapolitano de consuetudine seruatur, quod manigoldus habet vestes viles, quibus reus ad iustitiam ducitur, ita attestatur Io. Ant. de Nigris in c. grauamina nu. 100. & ita vidi seruari tam in dicto Regno, quam in statu ecclesiastico: sed de raro super hoc ortus controuersia, quia executores expoliant reos bonis vestimentis, antequam ducantur ad iustitiam. Et per hæc sit impositus finis huic meo labori ad Laudem, & honorem Omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ Virginis meæ Aduocatæ, ac Apostolorũ Petri, & Pauli, quorum glorioso martirio præsens dies est consecratus, dum secunda vice in vtroq; statu Serenissimi Ducis Parmæ Domini mei in prouincijs Aprutij præeram. Amen.

VENETIIS, Ex Typographia Baretij Baretij.

MDCXIIII.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
Quæ in Practica Criminali D. Iulij Clari, & Additionibus ex vna parte, & in Baiardo ex altera dispersim leguntur.

Con-

Et

Ex

Banni-

Item

Ca-

Practica Criminalis.

Et

Et an

Cle-

Con-

Ex

Du-

Ex

Dos

Actus

F

Fal-

Falsum

Præmium

Fideiussor

Ex Baiardo.

Ex Baiardo.

Ex Claro, & Add.

Ex Baiardo.

Filius

Fuga

Homi-

Et

IN

Iniu-

In-

udex

iudex

iudicis

Ex

Ex

ludus

Man-

Ma-

No-

O

parricidij

Ex

Cle-

Et

Ex

Et

Ex

RE-

Quali-

Ex Baiardo.

tur

Scien-

Et

Statu-

Ex Baiardo.

Ex Claro, & Add.

Ex Baiardo.

Ex

Testis

Ex Baiardo.

V

Variatio

Et

vsurarius manifestus an possit testari,ibid.nu.13
Et an donare causa mortis,ibid.nu.14
Et quis dicatur vsurarius manifestus,ibid.nu.15
vsurarij sunt infames,ibid.nu.16
vsurarius,qui aliquando exercuit vsuras, & postea desijt fœnerari,an adhuc dici possit vsurarius,ibid.nu.17
vsurarius manifestus non est in loco sacro sepeliendus, ibid.nu.19 95.b

Ex

Vxoris

FINIS.